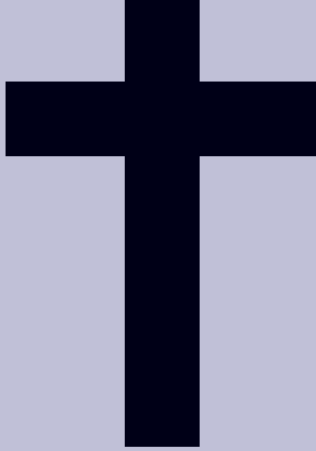

Bibeli Gusunon Gari

The Holy Bible in the Baatonum language of Benin, also
called the Bariba language

Bibeli Gusunɔn Gari

The Holy Bible in the Baatonum language of Benin, also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8

Contents

Torubu	1
Yaribu	44
Sāarun Wooda	80
Ghaburu	105
Sōsiru	139
Yosue	169
Kparobu	189
Rutu	210
Samueli I	213
Samueli II	241
Sinambu I	265
Sinambu II	293
Bandun Gari I	320
Bandun Gari II	347
Esidarasi	378
Nεεmi	387
Esitεε	401
Yoobu	408
Womusu	434
Mōnu	496
Waasu kowo	516
Womu Duro	523
Esai	528
Yeremi	580
Swīi	632
Esekieli	637
Danieli	679
Osee	692
Yoeli	700
Amōsu	704
Abudiasi	711
Yonasi	713
Misee	715
Nahumu	720
Habakuku	722
Sofoni	725
Asee	728
Sakari	730
Malasi	739

NT

Mateu	742
Maaku	774
Luku	795
Yohanu	828
Gərobun Kookoosu	853
Romu	883
Korinti I	896
Korinti II	909
Galati	917
Efesu	922

Filipi	927
Kolose	931
Tεsalonika I	935
Tεsalonika II	938
Timote I	940
Timote II	944
Titu	947
Filemōō	949
Heberu	950
Yakōbu	960
Piεε I	964
Piεε II	968
Yohanu I	971
Yohanu II	975
Yohanu III	976
Yudu	977
Kāsiru	979

HANDUNIAN TORUBU

Bibelin tire gbiikira ba sokuma Handunian Torubu. Tera ta sun s̄osim̄o nge me ba ka handunia ka tonu taka kua, ka nge me durum ka wahala ya ka torua handunia s̄o. Tera ta maa sun Isireliban sikadoban gari s̄om̄o. Sikado ben gbiikoowa Aburahamu wi u ȳisira yara win naane dokebun s̄o ka win mem̄ n̄obun s̄o. Tera ta maa sun win bii Isakin gari s̄om̄o ka sere maa win debubu Yakabu wi u bibu w̄kura yiru mara.

Bibu w̄kura yiru yen turo u kua nenem. Win ȳisira Yosefu. Wiya u win tundo ka win maabu ka win w̄n̄obu faaba kua Egibitio ḡorun saa s̄o.

Tire ten kpunaa

1. Handunian torubu, wiru 1n di sere wiru 11.
2. Aburahamun gari, wiru 12n di sere wiru 25:18.
3. Isakin gari, wiru 25:19n di sere wiru 26:35.
4. Yakobun gari, wiru 27n di sere wiru 36.
5. Yosefun gari, wiru 37n di sere wiru 50.

ḠĀNU KPURON TORE

Nge me Gusun̄o u ka handunia taka kua

¹ Sanam me Gusun̄o u handunia torua, u w̄llu ka tem taka kua.

² Tem daa w̄awa bitam. Ḡānu kun w̄a me s̄o. Men tem̄o w̄ru b̄ok̄awa ga w̄a mi, ma yam w̄kura gu wukiri. Ma nim mu terie tem men w̄llu gia. Nim men w̄ll̄owa Gusun̄an Hunde ra n bellim̄o.

³ Yera Gusun̄o u nee, yam bururam mu kooro. Ye u gerua me, ma mu kooro.

⁴ Ma yam bururam me, mu n̄n w̄re. Saa yera u mu wunana ka yam w̄kuru.

⁵ Ma u yam bururam soka s̄o s̄o, yam w̄kuru maa w̄kuru. Ma s̄o s̄o ge ka w̄ku te, n sw̄ina ma n kua t̄o gbiikiru.

⁶ Ma Gusun̄o u nee, ḡānu nu terio w̄llo nge ḡona kpa mu n nim b̄onu s̄a.

⁷ Ye u gerua me, ma wom mu teria mu nim me b̄onu kua. Sukum w̄a nim w̄ll̄o, sukum maa w̄a tem̄o.

⁸ Ma u ḡā ni soka w̄llu. Saa ye u yeba m̄, s̄o s̄o ka w̄kuru n sw̄ina ma n kua t̄ru yiruse.

⁹ Ma Gusun̄o u nee, nim me mu w̄a wom dirum tem̄o mu subenu koowo kpa tem gbebum mu tera.

Ye u gerua me, ma n kooro.

¹⁰ Ma u tem gbebum me soka tem, ma u maa nim sube nin baatere soka nim w̄ku. Ma n n̄n w̄re.

¹¹ Yera u nee, tem mu ḡā dabinu kp̄iyo, ka yaka si su ko n binu marum̄o ka d̄a binugii

bwese bweseka ni nu nin bweseru m̄ nin marum s̄o.

Ye u gerua me, ma n kooro.

¹² Tem mu ḡā dabinu k̄pia, ka yaka bwese bweseka si su binu marum̄o, ka d̄a binugii bwese bweseka ni nu bweseru m̄ nin marum s̄o. Ma n n̄n w̄re.

¹³ Ye u yeba m̄, s̄o s̄o ka w̄kuru n sw̄ina ma n kua t̄ru itase.

¹⁴ Ma Gusun̄o u nee, fitilanu nu kooro wom dirum s̄o kpa nu s̄o s̄o ka w̄kuru wunana, kpa nu n s̄osim̄o saa ye w̄su ka t̄o bakanu koo tore.

¹⁵ Kpa nu n s̄a fitilanu wom dirum s̄o nu ka tem yam bururasia.

Ye u gerua me, ma n kooro.

¹⁶ U fitila bakanu yiru kua, niya s̄o ka suru. U maa kperi kua. U s̄o kuawa u n ka bandu dii s̄o s̄o, ma u suru kua u n ka bandu dii w̄kuru.

¹⁷ Ma u ni kpuro doke w̄ll̄o nu n ka tem yam bururasie,

¹⁸ kpa nu n s̄a s̄o s̄o ka w̄kurun suno, kpa nu n yam bururam ka yam w̄kuru wunane. Ma n n̄n w̄re.

¹⁹ Saa ye u yeba m̄, s̄o s̄o ka w̄kuru n sw̄ina ma n kua t̄ru n̄ese.

²⁰ Ma Gusun̄o u nee, nim mu de hunde koniba dabi dabinu nu kooro me s̄o, kpa gun̄osu su n ȳom̄o wom dirum s̄o.

²¹ Yera u sw̄ee beke taka kua ka yee kpuro yi yi s̄im̄o yi yiba nim me s̄o bwese bweseka. U maa gun̄osu kua bwese bweseka. Ma n n̄n w̄re.

²² Yen biru u yi domaru kua u nee, yi k̄waro yi dabia yi yibu nim w̄kun nim s̄o kpa gun̄osu su dabia handunia s̄o.

²³ Saa ye u yeba m̄, s̄o s̄o ka w̄kuru n sw̄ina ma n kua t̄ru n̄obuse.

²⁴ Ma Gusun̄o u nee, yee bwese bweseka yi maruro tem s̄o. Yiya kpaaku yee ka gbeeku yee ka yee yi ra kabiri, yi kpuro bwese bweseka.

Ye u gerua me, ma n kooro.

²⁵ U gbeeku yee kua bwese bweseka ka kpaaku yee ka yee yi ra kabiri. Ma n n̄n w̄re.

²⁶ Yen biru Gusun̄o u nee, kon tonu taka ko u n s̄a nen weenasii mam mam, kpa u n s̄a ye na taka kua kpuron wirugii. Yeya tem kpuro ka sw̄ee ka gun̄osu ka kpaaku yee ka yee yi yi ra kabiri tem̄o kpuro.

²⁷ Ye u gerua me,

ma u tonu taka kua u ka n̄n weene mam mam.

U bu kuawa dur̄o ka kuro.

²⁸ Ma u bu domaru kua u nee, i maruro i dabia i handunia yibu ya n s̄a beegia kpa i n yee kpuro n̄ma sikerene. Yiya sw̄ee ka gun̄osu ka yee yi yi s̄im̄o tem̄o kpuro.

²⁹ U maa nee, wee ye i ko n da di. Yeya yak̄o bweseru baatere tem s̄o kpuro te ta ra

binu ma, ka dāa binugiru baatere te ta ten bweseru mō ten marum sōo.

³⁰ Ma u maa handunian yee kpuro yi yi hunde mō yi sīimō temō ka gunōsu kpuro sōowa u nēe, ba bēe yakō beku baagere wē i n da di.

Ye u gerua mē, ma n koorā.

³¹ Yera u mēera kpuro ye u kua, ma n nūn wēre gem gem. Saa ye u yeba mō, sōo sōo ka wōkuru n swīina ma n kua tōru nōba tiase.

2

¹ Nge mēya Gusunō u ka wōllu ka tem ka kpuro ye ya wāa sōo taka kua u wiru go.

² Tōru nōba tiase sōora u win sōma ye u kua kpuro wiru go ma u wēra tōru nōba yiruse.

³ Ma u nōba yiruse te yi nenem win sō, u tu domaru kua yēn sō te sōora u wēra ye u kpuro taka kua u kpa.

Gusunō u tōnu doke gbaa te ba sokumō Edeniō

⁴ Sanam mē Yinni Gusunō u wōllu ka tem taka kua,

⁵ dāru gara kun gina kpia tem sōo, yakasu gasu kun maa kpia domi Yinni Gusunō kun gina gura nēesie sanam mē. Tōnu maa sari wi u koo tem mē wuku.

⁶ Adama kakoru garu ta ra se tem di tu tem mē nikererasia kpuro.

⁷ Yen biruwa Yinni Gusunō u tōnu mōma ka tem u nūn wāarun wom wēsie win wēro, ma tōnu kua waso.

⁸ Ma Yinni Gusunō u gbaaru kua Edeniō sōo yari yerun bera, ma u tōnu wi u kua mi sua u doke sōo.

⁹ Ma u dāa bwese bweseka kpiisia te sōo, ni nu waabu wā ka ni nu dim do, ka sere dāa tēn binu nu koo tōnu wāaru wē, ka maa tēn binu nu koo tōnu gea ka kōsa giasia. Dānu yiru ye, nu wāawa gbaa ten suunu sōo.

¹⁰ Daaru gara wāa gbaa te sōo, te ta tu nikeru nēe. Min diya ta yara ma ta keru kua nēe.

¹¹ Gbiikaan yīsira Pisoni. Yeya ya tem mē ba mō Hafila sikerene.

¹² Tem mē sōora wura gea wāa. Turare nubu durorugia maa wāa mi, ka kpee gobiginu.

¹³ Kera yirusen yīsira maa Gihoni. Yeya ya tem mē ba mō Kusi sikerene.

¹⁴ Kera itasewa maa Tigiri. Yeya ya kokumō tem mē ba mō Asirin sōo yari yeru gia. Kera nēsewa maa Efarati.

¹⁵ Ye Yinni Gusunō u gbaa te sōoru kua u kpa Edeniō, yera u tōnu wi sua u doke sōo u ka tu wuku kpa u n tu kōsu.

¹⁶ Ma u nūn wooda yeni wē u nēe, kaa kpī a gbaa ten dānu kpuron binu di.

¹⁷ Adama dāa tēn binu nu koo tōnu gea ka kōsa giasia, a ku ra ten binu di, domi dōma te a nu di, kaa gbiwa.

¹⁸⁻²⁰ Ka tema Yinni Gusunō u gbeeku yee kpuro kua ka gunōsu kpuro, ma u ka ye kpuro na tōnu win mi, u ka wa mē u koo ye yīsiru kē. Ma tōnu wi, u yaa sabenu kpuro ka gunōsu ka gbeeku yee kpuro yīsa kā. Yīsi te tōnu wi, u maa yaa baayerē kā teya ba ka ye sokumō. Adama ye kpuro sōo, sari ye ya ka nūn weene ye ya koo nūn somi. Yen sōna Yinni Gusunō u nēe, n n wā tōnu u n wāa wi turo. Kon nūn goō kua u n sāa nge wi, wi u koo nūn somi.

²¹ Yera Yinni Gusunō u tōnu wi dom mōn bakaru kpēe u dweeya. Ma u win yēsan kuku teeru wuna ma u yēsa ye kōrua ka yaa baasi.

²² Ma u tōn kurō taka kua ka tōn durōn kuku te, te u wuna. Ma u ka nūn na tōn durō win mi.

²³ Yera durō wi, u nēe, wee tē, wini u wasi mō nge nēgii mam mam. Ba koo nūn sokuwa tōn kurō, domi tōn durōn min diya u yara.

²⁴ Yen sōna durō u koo win tundo ka win mero deri kpa wi ka win kurō ba n manine, kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.

²⁵ Saa ye sōo, durō wi ka win kurō terera ba wāa. Sekura kun maa ben goō mō.

Gusunō u win taka koorā kpuro bōrusi

3

¹ N deema waa ya bwisi bo gbeeku yee kpuro sōo yi Yinni Gusunō u taka kua. Yera ya na kurō win mi, ya nūn bikia ya nēe, ka gem Gusunō u nēe, i ku gbaa tenin dāa binu kpuro di?

² Ma kurō wi, u ye wisa u nēe, sa ra gbaa ten dāa binu di ni,

³ ma n kun mō te ta wāa suunu sōo. Tera u nēe, su ku mam ten binu baba su sere di su ku ka gbin sō.

⁴ Yera waa ye, ya kurō wi wisa ya nēe, i n gbiimō pai!

⁵ Domi Gusunō u yē dōma te i ten binu di, bēen nōni koo wukiarawa kpa i n sāa nge win tii, i n gea ka kōsa yē.

⁶ Ma kurō wi, u wa dāa te, ta ka dii dobu weene ta waabu wā, ta koo maa kpī tu nūn ko bwisigii. Ma u ten bii ni sora u di. U maa win durō wē ka wi ba wāasine, ma wi, u maa di.

⁷ Yera be yiru kpuron nōni wukiarā ba gia ma terera ba wāa. Ma ba da ba dāa te ba mō figien wuru bakasu bura ba swēena ba ka tii gandi.

⁸ Ye ba Yinni Gusunōn nōo nua u bōsu gbaa te sōo yoka, yera ba da ba nūn kukue gbaa ten dānun suunu sōo.

⁹ Adama Yinni Gusunō u durō wi soka u nēe, mana a wāa.

¹⁰ Durō wi, u wisa u nēe, ye na wunen nōo nua gbaaru sōo, berum man mwa domi terera na wāa, ma na kukua.

11 Gusunɔ u nɛɛ, wara nun sɔɔwa ma terera a wāa. Nge a dāa ten binu diwa te na nɛɛ, a ku di.

12 Durɔ wi, u nɛɛ, kurɔ wi a man wɛ u n ka man wāa wiya man dāa ten binu wɛ ma na di.

13 Ma Yinni Gusunɔ u kurɔ wi bikia u nɛɛ, mban sɔna a kua me.

Ma u wisa u nɛɛ, waa ya man kɔkura na ka di.

14 Yinni Gusunɔ u waa ye sɔɔwa u nɛɛ, yɛn sɔ a kua mɛ, a kua bɔrura n yɛɛ kpuro kere. Wunen nukura kaa n da ka kabiri.

Tema kaa n da di sere ka wunen wāaru nɔrɔ.

15 Na kon maa yiɓɛɛ tɛɛru doke wunɛ ka kurɔ win baa sɔɔ, ka maa wunen bweseru ka win bweserun baa sɔɔ.

Win bweserun goo u koo nun wiru kɔra, kaa maa win naa tokuru mɛɛra ko.

16 Yera u maa kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, kon wunen guran wahala sosi. Kaa n da mawa ka nɔni swāaru. Wunen kīru kpuro ta ko n wāawa wunen durɔ sɔɔ,

wiya ko n maa sāa wunen wirugii.

17-19 U maa durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, yɛn sɔ a wunen kurɔn garɔ wuru, ma a dāa ten binu di te na nɛɛ, a ku di, na tem bɔrusi wunen sɔ.

Sākunu ka awīya mu koo nun kpiiya, wunen wāaru kpuro sɔɔ, nɔwiawa kaa n da ko kpa a wɛnya a sere wunen dīanu wa gberɔ. Yen biru kaa gbi

kpa bu nun sike temɔ, domi tema na ka nun kua.

Kaa maa wuru a ko tem me.

20 Ma Adamu u win kurɔ yīsiru kā Efa, domi wiya u sāa tɔmbu kpuron mɛrɔ.

21 Ma Yinni Gusunɔ u Adamu ka win kurɔ yaa gɔnan yabenu kua u bu sebusia.

22 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee tɔnu wi, u kua nge mɛ na sāa, u gea ka kōsa gia. Tɛ na n kon de u dāa bii ni nu koo nūn wāaru wɛ sɔri u di u n ka wāa ka baadommaɔ.

23 Yera u nūn gira Edenin gbaa ten min di u da u tem wuku mɛ u ka nūn mɔma.

24 Nge mɛya u ka Adamu gira ma u wɔllun kōsobu doke Edenin gbaa ten kɔnnɔwɔ, ge ga wāa sɔɔ yari yerun bera gia. Ba takobi nɛni ba ye fiamɔ ma ya ballimɔ sɔɔ sɔɔ nge dɔɔ yara, ba ka dāa tɛn binu nu koo tɔnu wāaru wɛ kōsu.

Kaeni ka Abeli

4

1 Yen biru Adamu ka win kurɔ Efa ba menna ma Efa u gura sua u Kaeni mara. Ma u nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn somira na tɔnu taka kua.

2 Ma u maa gura sua u Abeli, Kaenin wɔnɔ mara.

Abeli wiya u ra yāanu kpare, Kaeni maa kua gbee wuko.

3 Sɔɔ mɛɛrun biru, Kaeni u ka win kɛru na Yinni Gusunɔn mi, te ta sāa win gberun dīanu.

4 Ma Abeli maa ka wigiru na te u gɔsa saa win yaa sabenun bii gbiikinin di ni nu bɔɔru. Yinni Gusunɔ u ka Abeli nɔni geu mɛɛra ma u win kɛru mwa.

5 Adama u n ka Kaeni nɔnu geu mɛɛra, u n maa win kɛru mwɛ. Ma Kaeni u mɔru bara sere win wuswaa burisina.

6 Yera Yinni Gusunɔ u Kaeni bikia u nɛɛ, mban sɔna a mɔru bare, mban sɔna wunen wuswaa burisine.

7 Geema, à n gea mɔ, wunen bwɛra ko n kpī. N n maa kōsan na a mɔ, durum ya kpī wunen dii kɔnnɔwɔ nge yaa gɔba ya nun mara. Adama a de a ye kamia.

8 Sɔɔ teeru Kaeni u win wɔnɔ Abeli sɔɔwa u nɛɛ, su da gberɔ.

Sanam mɛ ba wāa mi, yera u win wɔnɔ wi sɛre u go.

9 Ma Yinni Gusunɔ u da Kaenin mi, u nūn bikia u nɛɛ, mana wunen wɔnɔ Abeli u wāa.

U wisa u nɛɛ, na yɛ ro? Nɛna na nɛn wɔnɔn kōso?

10 Ma Yinni Gusunɔ u kpaam nɛɛ, mba a kua mi. Wunen wɔnɔn yɛm mɛ mu yari temɔ, mu nɛn laakari seeye.

11 Tɛ kaa ko bɔruru n kere tem mɛ a dera mu wunen wɔnɔ win yɛm nɔra.

12 À n tem mɛ wuka, mu n maa nun dīanu kuamme sāa sāa. Kaa n sāawa kpiko ka yaayaare kowo handunia sɔɔ.

13 Yera Kaeni u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, wee, a man seeyasiamaɔ bi bu man kere.

14 A man gire gisɔ tem men di. Na dɔɔ na n kukua mi n toma wunen min di, kpa na n sāa kpiko na n yaayaare mɔ handunia sɔɔ. Wi u man wa kpuro, kpa u man go.

15 Adama Yinni Gusunɔ u nūn sɔɔwa u nɛɛ, aawo, n n mɛ. Goo ù n nun go, kon yɛro mɔru kōsiawa tia tian nɔn nɔɔba yiru.

Ma u Kaeni yīreru koosi, wi u nūn wa u ku ka nūn gon sɔ.

16 Ma Kaeni u doona n toma Yinni Gusunɔn min di, u da u sina Edenin sɔɔ yari yerun bera gia, Nɔduɔ. Yīsi ten tubusiana yaayaaren tem.

Kaenin bibun bweseru

17 Yen biru Kaeni ka win kurɔ ba menna ma kurɔ wi, u gura sua u Enɔku mara. Ma Kaeni u wuu gagu bana u gu soka Enɔku nge win biin yīsiru.

18 Enɔku wi, u Iradi mara, Iradi maa Mehuyaeli mara. Mehuyaeli u Metusaeli mara ma Metusaeli u Lemeki mara.

¹⁹ Lemeki wi, u kurɔbu yiru sua. Turon yisira Ada, turogira maa Sila.

²⁰ Ada u Yabali mara. Wiya u saa be ba waa kunɔ ba yaa sabenu kparamɔn baaba.

²¹ Win wɔnɔn yisira Yubali. Wiya maa saa be ba ra mɔrɔkunu ka guunu so kpuron baaba.

²² Sila wi maa, u Tubali Kaeni mara wi u ra dendi yānu kpuro seku ye n saa sisu ka sii gandu. Win sesun yisira Naama.

²³ Yera Lemeki u win kurɔbu sɔɔwa u nɛɛ, i man swaa dakio,

bɛɛ nɛn kurɔbu, Ada ka Sila.

Na tɔnu go bɛɛn sɔ

yɛn sɔ u man mɛɛra kua.

²⁴ Bā n wi u Kaeni go mɔru kɔsia nɔn nɔɔba yiru,

ba koo nɛ Lemeki mɔru kɔsia

nɔn wata ka wɔkura nɔɔbu ka yiru.

²⁵ Adamu ka win kurɔ Efa ba mɛnna kpm, ma Efa u gura sua u bii tɔn durɔ mara u nɔn yisiru kɔ Seti. U nɛɛ, domi Yinni Gusunɔ u kpm man bii tɔn durɔ kɔ u kua Abelin kɔsire, wi Kaeni u go.

²⁶ Setin tii, u bii tɔn durɔ mara ma u nɔn yisiru kɔ Enɔsi. Sanam mɛ sɔɔra tɔmba Yinni Gusunɔ sɔaru torua.

Adamun bibun bweseru

5

¹ Wee nge mɛ ba Adamun bweseru yisa yorua. Dama te Gusunɔ u tɔn durɔ ka tɔn kurɔ taka kua u bu kuawa win weenasibu.

² U bu soka tɔmbu ma u bu domaru kua.

³ Ye Adamu u kua wɔɔ wunaa teeru ka wɔkuru (130) u bii tɔn durɔ mara wi u ka nɔn weɛnɛ mam mam. Ma u nɔn yisiru kɔ Seti.

⁴ Setin marubun biru Adamu wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛnɛ (800).

⁵ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wunaa teeru ka wɔkuru (930) ma u kpuna u gu.

⁶ Ye Seti u kua wɔɔ wunɔbu ka nɔɔbu (105), yera u Enɔsi mara.

⁷ Enɔsin marubun biru, Seti wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛnɛ ka nɔɔba yiru (807).

⁸ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wunɔbu ka wɔkura yiru (912) ma u kpuna u gu.

⁹ Ye Enɔsi u kua wɔɔ wɛnɛ ka wɔkuru, yera u Kenani mara.

¹⁰ Kenanin marubun biru Enɔsi wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛnɛ ka wɔkura nɔɔbu (815).

¹¹ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wunɔbu ka nɔɔbu (905) ma u kpuna u gu.

¹² Ye Kenani u kua wɔɔ wata ka wɔkuru, yera u Mahalalɛli mara.

¹³ Mahalalɛlin marubun biru Kenani wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛnɛ ka weeru (840).

¹⁴ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wunɔbu ka wɔkuru (910) ma u kpuna u gu.

¹⁵ Ye Mahalalɛli u kua wɔɔ wata ka nɔɔbu, yera u Yerɛdi mara.

¹⁶ Yerɛdin marubun biru Mahalalɛli wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛnɛ ka tɛna (830).

¹⁷ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wɛnɛ ka wɔkura nɔɔbu (895) ma u kpuna u gu.

¹⁸ Ye Yerɛdi u kua wɔɔ wunaa wata ka yiru (162), yera u Enɔku mara.

¹⁹ Enɔkun marubun biru Yerɛdi wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛnɛ (800).

²⁰ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wunaa wata ka yiru (962) ma u kpuna u gu.

²¹ Ye Enɔku u kua wɔɔ wata ka nɔɔbu, yera u Metusela mara.

²² Metuselan marubun biru Enɔku wi, u ka Gusunɔ swiina. U bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ gooba wunɔbu (300).

²³ U kuawa wɔɔ gooba wunɔbu ka wata ka nɔɔbu (365).

²⁴ U ka Gusunɔ swiina, yen biru u doona wɔllɔ, domi Gusunɔ u nɔn suawa wasiru.

²⁵ Ye Metusela u kua wɔɔ wunaa wɛnɛ ka nɔɔba yiru (187), yera u Lemeki mara.

²⁶ Lemekin marubun biru Metusela wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nata ka wunaa wɛnɛ ka yiru (782).

²⁷ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wunaa wata ka nɔɔba nɛnɛ (969) ma u kpuna u gu.

²⁸ Ye Lemeki u kua wɔɔ wunaa wɛnɛ ka yiru (182), u bii tɔn durɔ mara.

²⁹ Ma u nɔn yisiru kɔ Nɔwɛ, u nɛɛ, winiwa koo sun somi besen wasiraru ka besen som sɛsɔgia sɔɔ ye sa mɔ yɛn sɔ Yinni Gusunɔ u tem bɔrusi.

³⁰ Nɔwɛn marubun biru Lemeki wi, u maa bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛɛra wunɔbu ka wɛnɛ ka wɔkura nɔɔbu (595).

³¹ U kuawa wɔɔ nata ka wunaa wata ka wɔkura nɔɔbu ka yiru (777) ma u kpuna u gu.

³² Ye Nɔwɛ u kua wɔɔ nɛɛra wunɔbu (500), yera u Semu ka Kamu ka Yafeti mara.

Tɔmbun daa kɔsa

6

¹ Sanam mɛ tɔmba kɔwarabu torua handunia sɔɔ ma ba bii tɔn kurɔbu marumɔ,

² Wɔllun tɔmbu * gaba na ba wa ma tɔmbun bii tɔn kurɔbu ba wā ma ba tii kurɔbu gɔsia.

* 6:2 *wɔllun tɔmbu* - Ka Heberum ba yorua, Gusunɔn bii tɔn durɔbu. Gaba tamaa yen tubusiana wɔllun tɔmbu. Gaba maa tamaa ba saa Setin bweseru. Gaba maa tamaa ba sɔawa sina bibu.

3-4 Ma ba ka bu menna ba bibu mara. Bii beya ba kua durɔ ghebunu handunia sɔɔ, ni nu raa yĩsiru yara yellu. Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nen hunde kun ko n wāa tambu sɔɔ ka baadommaɔ domi ba s̄awa be ba koo gbi. Ka mɛ, kon de ba n gina wāa wɔɔ wunaa teeru.

5 Domi u wa tɔmbun dāa k̄sa kp̄ɛa handunia sɔɔ. Ben ḡrun bwisikunu nu ra n wāawa k̄sa sɔɔ baadomma.

6 Ma win ḡru ga sankira ȳen s̄ɔ u tɔmbu taka kua handuniaɔ. Ya n̄un dua too sere win nukurɔ.

7 Ma u nɛɛ, wi, u koo kpuro kpeerasiawa handunia s̄on di, saa t̄onun min di n ka girari ȳeyɔ yi yi ra s̄i ka yi yi ra kabiri ka gunɔsu. Domi win nukura sankira ȳen s̄ɔ u yeba kpuro taka kua.

Ye Gusunɔ u Nɔwe yiire

8 Adama Gusunɔ u ka Nɔwe n̄onu geu mɛɛɾa

9-10 domi u win woodaba mɛm n̄ɔwa. U n̄ taare m̄o win waati ye s̄ɔɔ, ma u ka Gusunɔ sw̄ina. Bii t̄on durɔbu itawa u mara. Ben ȳisa wee, S̄emu ka Kamu ka Yafeti.

11 Saa ye s̄ɔɔ, handunian k̄sa kp̄ɛa Gusun̄an wuswaaɔ ma ya ḡoba banda.

12 Yera u handunia mɛɛrima u wa yen k̄sa kp̄ɛa domi hunde koni baayere ya yen daa sank̄a.

13 Ma u Nɔwe s̄ɔwa u nɛɛ, na ḡru doke n hunde koniba kpuro kpeerasia, domi ba dera handunian ḡoba banda. Kon bu kpeerasia, be ka tem sannu.

14 Adama wunɛ Nɔwe, a tii kpakoro bakaru kuo ka d̄aa damgia, ta n dii s̄osu m̄o, kpa a tu d̄aa fiifinu t̄ɛni ten s̄ɔwɔ ka t̄ɔwɔ.

15 Ameniwa kaa tu koosina. A d̄e ten d̄ɛebu bu n s̄aa ḡom soonu gooba wunɔbu (300) kpa ten yasum mu n s̄aa ḡom soonu weeraakuru, kpa ten gunum mu n s̄aa ḡom soonu tena.

16 A de ta n kp̄ɛru m̄o w̄ollɔ. Kp̄ɛɛ te s̄ɔɔ, kpa a fenenti ko yen d̄ɛebu ka yasum mu n s̄aa ḡom soo teeru. Kpa a k̄onnɔ yaba ten ȳɛsaa, a kenutiru doke. A de ta n s̄aa gidambisa ita.

17 Wee, kon de nim yibu bakaru tu na tem s̄ɔɔ, tu hunde koni baayere kpeerasia handunia s̄ɔɔ. Ye ya wāa tem s̄ɔɔ kpuro ya koo gbiwa.

18 Adama wuna kon wure n ka nen arukawani b̄ake. Kaa du kpakoro te s̄ɔɔ, wunɛ ka wunen kurɔ ka wunen bibu ka ben kurɔbu sannu.

19 Hunde koni baayere, yen yiruwa kaa maa duusia dwaɔ ka nia kpakoro te s̄ɔɔ ka wunɛ sannu.

20 Gunɔsu ka ȳɛɛ yi yi ra kabiri, ye kpuron bwese bweseka s̄ɔɔ, yiru yiruwa ya koo na wunen mi, a ka ye faaba ko.

21 A maa d̄ia ni ba ra di kpuro m̄ennɔ a yi kpa nu ko wunɛ ka ȳɛɛ yin d̄ianu.

22 Ma Nɔwe u kua kpuro ye Gusunɔ u n̄un yiire.

Nɔwe u ȳɔwa u dua kpakoro te s̄ɔɔ

7

1 Yen biruwa Yinni Gusunɔ u Nɔwe s̄ɔwa u nɛɛ, wuna na wa a man m̄em n̄ɔwammɛ saa yenin t̄ombu s̄ɔɔ. Yen s̄ɔ, i duo kpakoro te s̄ɔɔ, wunɛ ka wunen yenugibu kpuro.

2 Kpa a ka ȳɛɛ yi kaa ka ȳakuru ko du yiru yirun wasi n̄ɔba yiru dwaɔ ka nia, ka maa ȳɛɛ yi yi tien yiru yiru dwaɔ ka nia,

3 ka maa gunɔsu yiru yirun wasi n̄ɔba yiru d̄ɔɔ ka niu su ka wa su bweseru tiara handunia s̄ɔɔ.

4 Domi s̄ɔɔ n̄ɔba yirun biru kon de gura yu nɛ s̄ɔɔ s̄ɔɔ weeru ka w̄okuru weeru kpa n hunde koni baayere kam koosia ye na taka kua.

5 Ma Nɔwe u kua kpuro ye Yinni Gusunɔ u n̄un yiire.

Handunia gira ya nim diira

6 Sanam mɛ nim yibu bakara tunuma, Nɔwe u m̄owa w̄ɔɔ nata (600).

7 Ma u dua kpakoro te s̄ɔɔ ka win kurɔ ka win bibu ka ben kurɔbu bu ka wa bu nim yibu baka te suuri.

8 Ȳɛɛ yi ba koo ka ȳakuru ko ka yi yi tie ka gunɔsu ka ȳɛɛ kpuro yi yi kabirimo temɔ,

9 yen baayere ya dua kpakoro te s̄ɔɔ yiru yiru dwaɔ ka nia ka Nɔwe sannu nge mɛ Gusunɔ u n̄un s̄ɔwa.

10 S̄ɔɔ n̄ɔba yirun biru nim yibu baka te, ta tunuma tem s̄ɔɔ.

11 N̄ɔwen w̄ɔɔ natasen suru yirusen s̄ɔɔ w̄akura n̄ɔɔbu ka yiruse s̄ɔɔ, yera n s̄aare nge ba w̄aru b̄akɔ kor̄ia ma nim mu kurama ka dam tem di, ma gura n̄emɔ nge w̄olla ḡɛɛra.

12 Gura ye, ya nawa tem s̄ɔɔ s̄ɔɔ weeru ka w̄okuru weeru.

13 T̄ɔɔ te s̄ɔra Nɔwe dua kpakoro te s̄ɔɔ, wi ka win kurɔ ka win bibu ita be, S̄emu ka Kamu ka Yafeti, ka maa ben kurɔbu ita,

14 be ka gbeku ȳɛɛ ka yaa sabenu ka ȳɛɛ yi yi ra kabiri ka gunɔsu ka sere ye ya kasa m̄o, ye kpuro bwese bweseka.

15-16 Hunde koni baayere kpuro gesi, ya duawa ka Nɔwe sannu goo ge s̄ɔɔ yiru yiru dwaɔ ka nia, nge mɛ Gusunɔ u Nɔwe s̄ɔwa. Ma Yinni Gusunɔ u n̄un kenusi.

17-18 Gura n̄emɔ ma nim mu kp̄ɛam̄o tem s̄ɔɔ sere s̄ɔɔ weeru, mu teriam̄o mu kpakoro te ȳiia ma ta seewa tem di ta ḡɛrua m̄en w̄ollɔ.

19 Ma mu kp̄ɛam̄o mu sosim̄o sere mu guu bakanu kpuro m̄wɛ tem s̄ɔɔ.

20 Mu kparam gunia guunun w̄ollun di sere ḡom soonu w̄akura n̄ɔɔbu.

21 Ma hunde koni baayere handunia s̄ɔɔ ya gu, saa t̄ombu sere ka yaa sabenu ka gbeku ȳɛɛ ka gunɔsu ka ye ya kabirimo temɔ kpuro.

²² Ye ya wēsiamō tem dira sōō kpuro gesi ya guwa.

²³ Hunde koniba kpuro handuniaō ba kam kuawa, saa tōnu sere yee naasu nneḡii ka yi yi ra kabiri ka gunōsu. Kpurowa n kam kua, ma n kun mō Nōwe turo ka sere win tambu ka yee yi yi wāa kpakoro te sōō.

Nim bakam me, mu gbera

²⁴ Ma nim me, mu terie handunia sōō sōō wunaa weeru ka wōkuru.

8

¹ Adama Gusunō kun Nōwe duari ka gbeeku yee kpuro ka yaa sabe ni kpuro yi yi ka nūn wāa kpakoro te sōō. Ma u dera woo ga kua tem sōō ma nim me, mu kaaram torua.

² Nim me mu kuramō tem di mu yōra, wōlla ma a kenua, gura yōra.

³ Nim mu doonamō fiiko fiiko. Sōō wunaa weeru ka wōkurun biru ma mu kaara.

⁴ Suru nōōba yirusen sōō wōkura nōōbu ka yiruse sōō, yera kpakoro te, ta da ta yōra guu te ba mō Araratın wōllō.

⁵ Nim mu kaaramō sere n ka kua suru wōkuruse. Suru win tōō gbiikuru sōōra guunun wii wōlla tera.

⁶ Ye n maa kua sōō weeru, ma Nōwe u kpakoro ten fenenti wukia.

⁷ U gbanamgbaaru yōsu ta n ka yaayaare mō ta n daamō ta n wuramamō sere nim mu ka gbera temō.

⁸ Yen biru u totobereru yōsu u ka wa nim mū n kaara temō.

⁹ Adama totoberē te, ta n ayeru wa mi ta koo sura. Ma ta wura win mi, kpakoro te sōō, yēn sō nim gina tie tem sōō kpuro. Ma Nōwe u nōmu demia u tu mwa u doke kpakororu sōō.

¹⁰ U maa mara n kua sōō nōōba yiru u sere maa totoberē te yōsu.

¹¹ Ta wurama win mi yoka ta dāa wuru beku nōō berī. Ma Nōwe u gia ma nim mu kaarawa temō.

¹² Ma u maa mara sōō nōōba yiru, u kparam totoberē te yōsu. Ta n maa wurame win mi.

¹³ Yen dōma tera n kua Nōwen wōō nata ka tiasen (601) suru gbiikoon tōō gbiikuru. Ma u kpakoro te kpeēya u deema wee, nim mu kpa tem mu gberama.

¹⁴ Ye n kua suru yirusen sōō yēnda nōōbu ka yiru, yera u deema wee, tem mu gbera mam mam.

¹⁵ Yera Gusunō u Nōwe sōōwa u nee,

¹⁶ i yario kpakororun di wunē ka wunen kurō ka wunen bibu ka ben kurōbu.

¹⁷ I ka yee bwese bweseka kpuro yario saa gunōsu sere yee naasu nneḡii ka yee yi yi ra kabiri temō, kpa yi marura yi dabilia kpa yi teria temō.

¹⁸ Ma Nōwe u yara wi ka win kurō ka win bibu ka ben kurōbu.

¹⁹ Ma yee yi yi naasu nne mō kpuro ka yi yi ra kabiri ka gunōsu kpuro, yaa baayere gesi ye ya wāa temō kpurowa ya yara goon di, baayere ka yen bweseru.

²⁰ Saa yera Nōwe u yāku yeru bana mi u koo Yinni Gusunō sā. Ma u yee ka gunōsu gōsa bweseru baatere sōō te ba ra ka yākuru ko. Ma u ka yāku dōō mwaararuginu kua yāku yee ten wōllō.

²¹ Ma Yinni Gusunō u yāku ni mwa ma u tii sōōwa u nee, na n kon maa tem bōrusi tōnun sō. Domi tōnun gōrun bwisikunu sāawa kōsunu saa win birun di. Na n maa hunde koniba kpuro kpeerasiamō nge me na kua.

²² Sere dunia yu ka kpe, duuruu ka gēebun saa ka wooru ka yam susurun saa ka sōō sāreru ka wuburun saa, ka sere maa sōō sōō ka wōkuru, yen gaa kun kpeemō.

Arukawani ye Gusunō u ka Nōwe bōkua

9

¹ Yen biru Gusunō u Nōwe ka win bibu domaru kua u nee, i maruro i dabilia kpa i yibu tem sōō.

² Handunian yaa baayere ka gunō baagere ka ye ya kabirimō temō ka swāa baayere nim wōku sōō ya ko n been berum mō, domi na beē ye kpuro nōmu sōndia.

³ Ye ya siimo ya wasi kpuro, ya ko n sāawa been dīanu nge me na raa beē dāa binu ka yaka bii wē, meya na maa beē ye kpuro wēemō.

⁴ Adama i ku yaa tem ka yen yem sannu, i kun ye sake, domi yen yema mu dera ya wāa.

⁵ I n maa yē ma hunde koni baayere ye ya tōnu go, kon ye win yem kōsire bikia.

⁶ Wi u tōnun yem yari, tōnuwa koo maa yēron yem yari,

domi na tōnu taka kuawa nen weenasii.

⁷ Adama i n maruramō i n dabilia mō kpa i teria tem sōō.

⁸ Gusunō u kparam Nōwe ka win bibu sōōwa u nee,

⁹ wee, na wure na ka beē nen arukawani bōkumō ka beēn bwese te ta koo marura beēn min di,

¹⁰ ka sere hunde koni baayere ye ya ka beē wāa, saa gunōsu sere yaa sabenu ka gbeeku yee yi yi ka beē yara kpakoro ten di kpuro gesi.

¹¹ Arukawani yera, nim yiburu ta n maa hunde koniba kpuro kam koosiamō, meya ta n maa handunia kpeesiamō.

¹² Arukawani ye na wure na bōkumō ka beē ka hunde koni baayere sere ka baadomma, yen yīreru wee.

¹³ Tera guru waa ye na dokemō wōllō.

¹⁴ Nā n guru winu doke wōllō, guru waa ye, ya koo sōōsira ni sōō,

¹⁵ kpa n nen arukawani yaaya ye na ka bee bokua ka hunde koni baayere, kpa nim mu ku maa yibu mu sere baayere kam koosia ye ya wasi.

¹⁶ Guru waa ye, ya koo sɔ̄sira guru wiru sɔ̄. Nà n ye mɛɛra kpa n arukawani nɔru sarigia ye yaaya ye ya wāa nɛ Gusunɔ ka hunde koni baayeren baa sɔ̄.

¹⁷ Nɛn arukawani yen yīrera mi.

Nɔwɛ ka win bibun gari

¹⁸ Nɔwɛn bibu ita be ba raa dua kpakoro te sɔ̄ ba yara, bera Sɛmu ka Kamu ka Yafeti. Kamu s̄awa Kananin tundo.

¹⁹ Be ita beya ba s̄a Nowɛn bibu. Ben min diya handuniagiba teriara kpuro.

²⁰ Sanam mɛya Nɔwɛ u wukubu torua u d̄a bii ni ba m̄ resɛm duura.

²¹ S̄ɔ̄ teuru u nin tam nɔra ya n̄n goomɔ, ma u da win kurɔ u kpuna tereru.

²² Ye Kamu Kananin tundo u win baan tere te wa u da tɔ̄wɔ u win m̄ɔ ka wɔnɔ, Sɛmu ka Yafeti s̄ɔ̄wa.

²³ Yera ba na ba kumbooro sua ba s̄andi ben sɛnɔ ba ka birum birum s̄a ba ben tundon tereru wukiri. Ba ñ tu wa yèn s̄ ba ben wuswaa s̄iye.

²⁴ Sanam mɛ Nɔwɛn tam mu kpalla, yera u nua ye win bii yiruse u n̄n kua.

²⁵ Ma u nɛɛ,

kam koorewa Kanani.

U koo kowa win maabu ka win wɔnɔbun yoo.

²⁶ U maa nɛɛ,

bu Gusunɔ siaro wi u s̄a Sɛmun Yinni.

Wiya u koo Kanani ko Sɛmun yoo,

²⁷ kpa u maa Yafeti dukia sosia, u de wi ka Sɛmu ba n wāa sannu, kpa Kanani u ko ben yoo.

²⁸ Nim yibu baka ten biru Nɔwɛ u kua w̄ɔ gooba wunɔbu ka weeraakuru (350).

²⁹ Win w̄ɔ kpuro ga kuawa nɛnɛ ka wunaa weeru ka wɔkuru (950) ma u kpuna u gu.

10

Nɔwɛn bibun bweseru

(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 1:5-23)

¹ Nɔwɛn bibu Sɛmu ka Kamu ka Yafeti ben bweseru wee. Be ita kpuro ba bibu mara nim yibu baka ten biru.

² Be Yafeti u mara be wee, Gomɛɛ ka Magɔgu ka Madai ka Yafani ka Tubali ka Mɛsɛki ka Tirasi.

³ Ma Gomɛɛ u seewa u maa Asikenasi ka Rifati ka Togaama mara.

⁴ Yafaniwa u maa Elisa ka Taasisi ka Kitimu ka Dodanimu mara.

⁵ Yafetin bwese tera ta da ta sina nim w̄kun bokunɔ ka tem burenɔ. Miya ba marura ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kɛra, ba ben barum gerumɔ.

⁶ Be ba maa s̄a Kamun bibu, be wee, Kusi ka Misiraimu ka Puti ka Kanani.

⁷ Kusi u seewa ma u Saba ka Hafila ka Sabuta mara ka Raema ka Sabuteka. Raema u maa seewa u Seba ka Dedani mara.

⁸ Kusi u maa bii mara wi ba sokumɔ Nimurodu. Wiya u gbia u kua wɔrugo damgii handunia sɔ̄.

⁹ Yinni Gusunɔ u dera u kua taaso geon tii tii. Yen s̄na ba ra m̄ndu garu ko bu nɛɛ, Yinni Gusunɔ u nun ko taaso geo nge Nimurodu.

¹⁰ Nimurodu wi, u gina gbia u bandu di Babelio ka Erekiɔ ka Akadio ka Kalineɔ Sinean temɔ.

¹¹ Tem min diya u yara u da Asirin temɔ. Ma u wuu sini bana si ba m̄ Ninifu ka Rehobɔtuhiro ka Kalasi,

¹² ka maa Reseni, Ninifu ka Kalasin baa sɔ̄. Wuu si kpuro su kuawa wuu bokɔ teu.

¹³ Misiraimu wiya u Ludiba mara ka Ananiba ka Lehabuba ka Nafituba

¹⁴ ka Paturusigibu ka Kafitorigibu ka Kasulugibu min di Filisitiban bwesera yarima.

¹⁵ Kanani u maa Sidoni mara. Wiya u s̄a win bii gbiikoo. Ma u maa Heti mara.

¹⁶ Win bibun gaba ba kua Yebusiba ka Amɔreba ka Girigasiba

¹⁷ ka Hefiba ka Aakiba ka Siniba

¹⁸ ka maa Aafadiba ka Semarigibu ka Hamatiba. Yen biru Kananin bwese keru yi, yi yarina.

¹⁹ Yi da da Sidoniɔ, Geran bera gia sere ka Gasɔ ka maa Sodomunɔ ka Gomɔra gia ka Adima ka Seboimunɔ n ka girari Lesɔ.

²⁰ Beya ba s̄a Kamun bibu. Ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kɛra, ba ben barum gerumɔ.

²¹ Be ba maa s̄a Sɛmu, Yafetin m̄ɔn bibun bweseru beya Heberuba.

²² Ben yīsa wee, Alamu ka Asuri ka Aapasadi ka Ludi ka Aramu.

²³ Ma Aramu u seewa u maa Usi ka Uli mara ka Getɛɛ ka Masi.

²⁴ Aapasadi u maa Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara.

²⁵ Ma Heberu u bii t̄n durɔbu yiru mara. Turowa ba sokumɔ Pelegi, yèn s̄ win waati s̄ɔra duniagiba tem bonu kua. Win wɔnɔn yīsira maa Yokutani.

²⁶ Ma Yokutani wi, u maa Alimɔdadi mara ka Selɛfu ka Hasamafeti ka Yeraa

²⁷ ka Hadoramu ka Usali ka Dikila

²⁸ ka Obali ka Abimaeli ka Saba

²⁹ ka Ofri ka Hafila ka Yobabu. Be kpurowa ba s̄a Yokutanin bibu.

³⁰ Ba sinawa saa Mesan di sere ka guu te ta wāa s̄ɔ yari yeru gia te ba m̄ Sefaa.

³¹ Be ba s̄a Sɛmun bibu bera mi. Ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kɛra, ba ben barum gerumɔ.

³² Nge me Nōwēn bibun bweserun keru yi s̄āa ka sere maa tem mi ba da ba wāa wāa ka barum me kera baayere ya ra gere, meya mi. Ben min diya handunian bweseru baatere ta yara nim yibu baka ten biru.

Ba gidambisa bana Babeli

11

¹ N deema yellu handunia kpuro s̄ōō, barum tema ba ra gere mam mam.

² Ma ba seewa ba doona saa s̄ōō yari yerun di ba batuma deema Sinean temō ma ba sin yeru kua mi.

³ Yera ba geruna ba n̄ēē, too, i de su biriki mura su ye w̄ō yu gbera.

Ma ba ka biriki ye bana kua yēn s̄ō ba n̄ kpenu m̄ō. Ma ba kontaa kua ben simaa.

⁴ Ba kpaam n̄ēē, i de su wuu sw̄ii kpa su gidambisa bani yēn w̄ii kpiira koo w̄ollu girari, kpa su yisuru yari kpa su ku yarina handunia kpuro s̄ōō.

⁵ Yera Yinni Gusunō u sarama u ka wuu ge ka gidambisa ye m̄ēeri ye t̄omba banimō mi.

⁶ Ma u n̄ēē, be wee, ba s̄āa bwese teeru ba maa barum tem gerumō ma ba bwisika bu yeni ko. Saa t̄ēn di ḡāanu kun bu yinarimō bu ka ko ye ba bwisika kpuro.

⁷ Yen s̄ō, kon sara n da n ben barum burisina kpa bu ku maa n̄ōōsina.

⁸ Yera Yinni Gusunō u bu yarinasia n toma min di, ba wuu gen bana deri ba da ba pusa tem kpuro s̄ōō.

⁹ Yen s̄ōna ba wuu ge soka Babeli, domi miya Yinni Gusunō u barum burisina. Min diya u maa t̄ombu kpuro yarinasia ba pusa handunia kpuro s̄ōō.

S̄emun bibun bweseru n ka Aburamu girari

¹⁰ S̄emun bibun bweseru wee. Nim yibu baka ten biru n kua w̄ōō yiru yera u Aapasadi mara. N deema saa ye s̄ōōra u m̄ō w̄ōō wunōbu (100).

¹¹ Aapasadin marubun biru S̄emu u maa bii t̄ōn durōbu ka t̄ōn kurōbu marumō sere n ka kua w̄ōō n̄ēera wunōbu (500).

¹² Ye Aapasadi u kua w̄ōō t̄ēna ka n̄ōōbu ma u Sela mara.

¹³ Selan marubun biru Aapasadi u maa bii t̄ōn durōbu ka t̄ōn kurōbu marumō sere n ka kua w̄ōō n̄ēru ka ita (403).

¹⁴ Ye Sela u kua w̄ōō t̄ēna ma u Heberu mara.

¹⁵ Heberun marubun biru Sela u maa bii t̄ōn durōbu ka t̄ōn kurōbu marumō sere n ka kua w̄ōō n̄ēru ka ita (403).

¹⁶ Heberu u kua w̄ōō t̄ēna ka n̄ēē ma u Pelegi mara.

¹⁷ Pelegin marubun biru Heberu u maa bii t̄ōn durōbu ka t̄ōn kurōbu marumō sere n ka kua w̄ōō n̄ēru ka t̄ēna (430).

¹⁸ Pelegi u kua w̄ōō t̄ēna ma u Rehu mara.

¹⁹ Rehun marubun biru Pelegi u maa bii t̄ōn durōbu ka t̄ōn kurōbu marumō sere n ka kua w̄ōō goobu ka n̄ōōba n̄ēē (209).

²⁰ Rehu u kua w̄ōō t̄ēna ka yiru ma u Serugu mara.

²¹ Serugin marubun biru Rehu u maa bii t̄ōn durōbu ka t̄ōn kurōbu marumō sere n ka kua w̄ōō goobu ka n̄ōōba yiru (207).

²² Ye Serugu u kua w̄ōō t̄ēna ma u Nakori mara.

²³ Nakorin marubun biru Serugu u maa bii t̄ōn durōbu ka t̄ōn kurōbu marumō sere n ka kua w̄ōō goobu (200).

²⁴ Ye Nakori u kua w̄ōō t̄ēna tia sari ma u Tera mara.

²⁵ Teran marubun biru Nakori u maa bii t̄ōn durōbu ka t̄ōn kurōbu marumō sere n ka kua w̄ōō wunaa teeru tia sari (119).

²⁶ Tera u kua w̄ōō wata ka w̄okuru ma u Aburamu ka Nakori ka Harani mara.

²⁷ Teran bibun bweseru wee. Tera u Aburamu mara ka Nakori ka Harani. Ma Harani u seewa u Lotu mara.

²⁸ Harani wi, u gu ben wuu Uru s̄ōō, Kaladen temō mi ba n̄ūn mara, win tundo Tera u s̄ō.

²⁹ Aburamu ka Nakori ba kurōbu sua. Aburamun kurōn ȳisira Saarai, Nakorigiin ȳisira maa Milika. Wi ka Yisika ba s̄āawa Haranin bibu.

³⁰ Saarai u s̄āawa w̄irow, u n̄ bii mara.

³¹ Yen biru Tera u win bii Aburamu sua ka Saarai Aburamun kurō ka Lotu Haranin bii, ba seewa ba yara sannu Urun di Kaladen temō ba d̄ōō Kananin temō. Ye ba tura wuu ge ba m̄ō Karaniō ma ba sina mi.

³² Ye Tera u kua w̄ōō goobu ka n̄ōōbu (205) ma u kpuna u gu Harani mi.

ABURAHAMU

Gusunō u Aburamu gosa n̄ēn̄ēm

12

¹ Yen biruwa Yinni Gusunō u Aburamu s̄ōōwa u n̄ēē, a seewo wun̄ēn tem di a wun̄ēn wuu deri ka wun̄ēn t̄undon ȳenu a da tem gam mi kon nun s̄ōōsi.

² Wun̄ēn min diya kon de bwese bakaru tu yari. Kon nun domaru kua kpa wun̄ēn ȳisiru tu kp̄ēa kpa a ko domarun nuuru.

³ Baawure wi u nun domaru kua, kon maa ȳēro domaru kua. Wi u maa nun b̄ōrusi, kon ȳēro b̄ōrusi. Wun̄ēn min diya handunian t̄ombu kpuro ba koo domaru wa.

⁴ Yera Aburamu u swaa w̄ōri nge me Yinni Gusunō u n̄ūn s̄ōōwa ma ba da sannu ka Lotu. Sanam me ba yara Haranin di, Aburamu u m̄ōwa w̄ōō wata ka w̄okura n̄ōōbu.

⁵ U win kurō Saarai sua ka Lotu win w̄ōn̄ōn bii ka ben arumani ye ba m̄ō kpuro ka s̄ōm kowo be ba wa Haraniō. Be kpurowa ba swaa w̄ōri ma ba tura Kananin temō.

Aburamu u Egibiti da saa Kananin di

⁶ Ye ba tura mi, ma Aburamu u tem me bukiana sere u ka tura Sikemu mi daa sɔɔ ga wāa ge ba mɔ Mɔre. Kananiba maa wāa tem me sɔɔ, saa ye.

⁷ Sɔɔ teeru yera Yinni Gusunɔ u Aburamu kure u nee, wunen bibun bwesera kon tem me wē.

Ma u yāku yeru bana u ka Yinni Gusunɔ sá wi u nún kure mi.

⁸ Yen biruwa u seewa min di u da guuru garun bera gia Betelin sɔɔ yari yero u win dii bekuruginu gira. U Beteli mæera sɔɔ kpee yeru gia, Ayi maa sɔɔ yari yero. Miya u maa yāku yeru bana u Yinni Gusunɔ sáwa.

⁹ Ma u maa seewa u win sanum wari u dɔɔ sɔɔ yēsan nɔm dware gia Negebu.

¹⁰ Ye Aburamu u tura mi, yera gɔɔra tunuma tem me sɔɔ. Ma u seewa u da Egibitin tem u sina mi, domi gɔɔ te, ta kpēa win tem mi.

¹¹ Sanam me ba Egibitin tem turuku kua, Aburamu u win kurɔ Saarai sɔɔwa u nee, wee wune kurɔ burɔwa.

¹² Egibitigibu bā n nun wa ba koo nee, a sáa nen kurɔ kpa bu man go bu nun deri.

¹³ Na nun kanamɔ, a nee, wune nen sesuwa kpa bu ku man wahala ko wunen sɔ, kpa a wa a nen wiru dwe.

¹⁴ Ye ba tura Egibitiɔ, Egibitigiba wa ma kurɔ wi, u wā gem gem.

¹⁵ Egibiti sunan bwaaba nún wa ma ba na ba sunɔ kurɔ win buram gari saaria, ma sunɔ u dera ba ka nún na win mi.

¹⁶ Ma u Aburamu gea kua gem gem kurɔ win sɔ. U nún yānu ká ka nee ka ketekunu ka keteku merobu ka yooyoosu ka yoo tən durɔbu ka tən kurɔbu.

¹⁷ Adama Yinni Gusunɔ u sunɔ wi ka win yenugibu kpuro wahala baka doke Saarai, Aburamun kurɔn sɔ.

¹⁸ Yera u Aburamu soka u nee, mban sɔna a man kua me. Mban sɔna a n̄ man sɔɔwa ma wunen kurɔwa.

¹⁹ Ma a nee, wunen sesuwa, a dera na nún sua kurɔ. Tē wunen kurɔ wee, a nún suo a ka doona.

²⁰ Ma u wooda wē bu de u doona ka win kurɔ ka win ye u mɔ kpuro.

13

¹ Ma Aburamu u seewa Egibitin di u wura Negebu gia wi ka win kurɔ ka ye u mɔ kpuro ka Lotu sannu.

Aburamu ka Lotu ba karana

² Aburamu u sáawa dukiagi. U yaa sabenu mɔ ka sii geesu ka wura.

³ Ma u sanum so Negebun di u da Beteli gia u tura mi u raa win dii bekuruginu gira Beteli ka Ayin baa sɔɔ.

⁴ Miya u Yinni Gusunɔ sáwa mi u raa yāku yeru bana.

⁵ N deema Lotu u maa yāanu mɔ ka nee ka dii bekuruginu u ka Aburamu swii.

⁶ Ben arumani ye, ya kpá sere yam mi ba wāa mu n̄ tura ba n̄ ka wāa mi sannu.

⁷ Yen sɔna sannɔ ga dua Aburamun kparobu ka Lotugibun suunu sɔɔ. N deema Kananiba ka Feresiba ba wāa tem me sɔɔ sanam me.

⁸ Yera Aburamu u Lotu sɔɔwa u nee, na nun kanamɔ, a ku de sikirinɔ ga n̄ wāa ne ka wunen suunu sɔɔ, n̄ kun me nen kparobu ka wunegibun suunu sɔɔ. Domi bese dusina.

⁹ A n̄ tem waamɔ kpuro wunen wuswaaɔ? A de su kabana. A n̄ da nɔm dware, kon da nɔm geu, n̄ n̄ maa nɔm geu gian na a da, kon da nɔm dware.

¹⁰ Ma Lotu u nani seeya u Yuudenin daaran bera mæera sere n̄ ka da wuu ge ba mɔ Soari. U wa tem mu gea sáa mu nike nikeru mɔ nge gbaa te Yinni Gusunɔ u kua Edeniɔ, n̄ kun me Egibitin tem. N deema Yinni Gusunɔ kun gina Sodomu ka Gomɔra kpeerasie.

¹¹ Yera Lotu u Yuudenin wɔwa ye kpuro tii gosia ma u da sɔɔ yari yeru gia. Meya n̄ kua ba ka karana.

¹² Aburamu u sina Kananin temɔ, Lotu u maa da u sina wɔwa yen wusun bɔkuɔ ma u ka win dii bekuruginu susimɔ sere ka Sodomu.

¹³ Sodomugibu wee, tən kɔsoba. Ba sáawa durumgibu mam mam Gusunan wuswaaɔ.

¹⁴ Ye Lotu ka Aburamu ba karana ba kpa, yera Yinni Gusunɔ u Aburamu sɔɔwa u nee, a nani seeyo kpa a sɔɔ yari yeru ka duu yeru mæeri n̄ toma ka sɔɔ yēsi yēsika.

¹⁵ Domi tem me a waamɔ mi kpuro, wune ka wunen bibun bwesera kon mu wē ka baadommaɔ.

¹⁶ Kon wunen bibun bweseru dabiasia nge yanim. Wi u koo kpí u yanim gari wiya u koo maa kpí u wunen bibun bweseru gari.

¹⁷ A seewo a tem me bɔsu kpa a men kpāaru wa nge me mu ne. Domi wuna kon mu wē.

¹⁸ Ma Aburamu u win dii bekuruginu kparenu kua u da u sina Manden sɔɔwɔ, wuu ge ba mɔ Heboronin bakuɔ. Ma u yāku yeru bana u ka Yinni Gusunɔ sá mi.

*Aburamu u Lotu wɔra***14**

¹ Sanam me Amurafeli u sáa Sinean sunɔ, ma Ariɔku sáa Elasan sunɔ, ma Kedolamee sáa Elamin sunɔ, ma Tideali sáa Goyimun sunɔ,

² sanam meya sinam be, ba tabu kua ka Bera, Sodomun sunɔ, ka Birisa, Gomɔran sunɔ, ka Sineabu, Adiman sunɔ, ka Semebɛ, Seboimun sunɔ, ka Belan sunɔ ye ba maa sokumɔ Soari.

3 Beni kpurowa ba mennna nim wāku baruguu ge ba maa sokumō Sidimu, gen wōwāo.

4 N deema wōō wākura yirūwa ba Kedolameε yoru diiya, adama wōō wākura itase sōō ba seewa ba ka tii yina.

5 Yera wōō wākura nneε, Kedolameε ka sinam be ba wāa ka wi, ba tabu da ma ba Refaba tabu di Asiterōtu Kaanaimuō, ma ba Susiba tabu di Hamuō, ma ba Emiba tabu di Safe Kiriataimuō.

6 Ba maa Horiba tabu di ben guu te ba mō Seirio sere Paranin sōōwō ge ga wāa ghaburun bera.

7 Yen biru ba gōsirama ba da Eni Misipatio, ye ba maa sokumō Kadēsi. Miya ba Amalekiba tabu wōri ba kamia ben tem kpuro sōō ka Amōreba be ba terie Hasasōntamaao.

8 Yera Sodomun sunō seewa ka Gomōran sunō ka Adiman sunō ka Seboimun sunō ka Belan sunō ye ba maa sokumō Soari, ba da ba ka sinam be tabu yinna Sidimun wōwāo.

9 Sinam beya Kedolameε, Elamun sunō, ka Tideali, Goyimun sunō, ka Amurafeli, Sinean sunō, ka Ariōku, Elasan sunō. Sinambu nne be, ba ka nōōbu be tabu mō.

10 Sidimun wōwa miya kōntaan wōrusu wāa nge dākōba. Yera Sodomun sunō ka Gomōran sunō ba duki sua ba da ba wōriki si sōō. Be ba tie ba maa duki doona guunu gia.

11 Be ba bu tabu di, ba Sodomu ka Gomōraqibun dukia gura ka ben dīanu kpuro ba ka doona.

12 Ba maa Aburamun wōnōn bii Lotu mwa wi u wāa Sodomuō ka win dukia kpuro ba ka doona.

13 Yera durō goo wi u kpikiru sua Sodomun di u na u Aburamu, Heberu wi sōōwa. N deema Aburamu u sō Manden sōōwō. Mande sāawa Amōren bweseru, Esikoli ka Anēen wōnō, be ba arukawani bōka Aburamu.

14 Ye Aburamu u nna ma ba win wōnōn bii yoru mwa, yera u win sōm kowo wōrugōba gasa goōba wunōbu ka wākura nōōbu ka ita (318) be ba mara win yenuō u bu tabu yānu wē. Ma u ka sinam be naa gira sere Danuō.

15 Ma u win tōmbu bōnu kua u ka bu wōri wākuru, wi ka win sōm kowōbu. U bu tabu di ma u bu naa swīi sere Kobao, ye ya wāa Damasīn sōō yēsan nōm geu gia.

16 U dukia ye kpuro wōrama ma u win wōnōn bii Lotu wōrama ka win ye u mō ka sere maa tōn be ba raa mwēera ka ben kurōbu.

Aburamu u ka Mēekisideki ka Sodomun sunō yinna

17 Ye Aburamu u Kedolameε ka sinam be ba wāa ka wi tabu diima u wee, Sodomun

sunō u nūn sennō da Safen wōwāo ye ba maa sokumō sunōn wōwa.

18 Ma Mēekisideki, Salemun sunō u ka pēε na mi ka tam. Durō wi sāawa Wōrukoon yāku kowo.

19 U Aburamu domaru kua u nēε, Gusunō, wi, wi u kpuro kere, u maa wōllu ka tem taka kua, u kōō nun domaru kua.

20 Wigia siarabu domi u nun wunen wēōbu nōmu beria.

Ma Aburamu u ye u waama kpuron wākuru baateren wōllō tia tia sua u Mēekisideki wi wē.

21 Yen biru Sodomun sunō u Aburamu sōōwa u nēε, a man tōmbu wēeyō kpa a dukia sua yu ko wunēgia.

22 Aburamu u Sodomun sunō wisa u nēε, na nōmu sua wōllō na bōrua ka Gusunōn yīsiru, wi, wi u kpuro kere u maa wōllu ka tem taka kua,

23 ma na n̄ gāanu ganu suamō ni nu sāa wunēginu baa wēε siira, baa bara wēru kpa a ku ra ka nēε, wuna a man kua dukiagii. Na n̄ gāanu ganu suamō,

24 ma n̄ kun mō ye nēn aluwaasiba ba di. Adama a de Anēε ka Esikoli ka Mande be ba ka man da bu ben bonu sua.

Arukawani ye Gusunō u ka Aburamu bōkua

15

1 Yeniba kpuron biru Yinni Gusunō u ka Aburamu gari kua kāsiru sōō u nēε, Aburamu, a ku berum ko, nēna na wunen tēreru, wunen are ko n̄ kpā gem gem.

2 Aburamu nūn wisa u nēε, Yinni Gusunō, mba kaa maa man wē. Wee na gōō dōō bii sari kpa Eliēεε Damasīgii u ko nēn tubi dio.

3 Yēn sō a n̄ man bii kā, nēn yoo Eliēεε wi ba mara nēn yenuō wiyō koo nēn tubi di.

4 Yera Yinni Gusunō u Aburamu sōōwa u nēε, n̄ n̄ wi, u kōō ko wunen tubi dio. Wunen tii tiin biiwa u koo wunen tubi di.

5 Ma Gusunō u ka nūn da tōōwō u nēε, a wōllu mēerio kpa a kperi gari, à n̄ kaa kpī. Nge mēya wunen bwesera koo dabiru nēra.

6 Ma Aburamu u Yinni Gusunō naanē kua. Yen sōna Gusunō u nūn garisi gemgii.

7 Ma u kparam nūn sōōwa u nēε, nēna na Yinni Gusunō, nē wi na nun yarama saa Urun di Kaladen temō kpa n̄ ka nun tem menī wē.

8 Adama u wisa u nēε, Yinni Gusunō, amōna ko na n̄ ka yē ma tem menī mu koo ko nēgim.

9 Ma Yinni Gusunō u nēε, a naa gbiiba wōō itagia tama ka bōō niu wōō itaguū, ka yāa kineru wōō itagiru ka kparuko ka totobere buu kpa a man ye goowa a yi.

10 Yera Aburamu u yēε yi kpuro mēna u yi go u berana yiru u yin besi yi u karinasia, adama u n̄ gunosu bere si.

¹¹ Yaberekunu nu sarama yaa goo ni sɔɔ, ma Aburamu u nu gira.

¹² Ye sɔɔ duɔ, dom mɔn bakara Aburamu wɔri ma bɛrum nɔn mwa yam wɔku te sɔɔ.

¹³ Yera Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a n yɛ ma wunen bibun bwesera ta koo tem tukumɔ sina mi ba koo bu yoru diisia kpa bu bu nɔni sɔ sere wɔɔ nɛɛru (400).

¹⁴⁻¹⁶ Adama kon tem mɛn tɔmbu siri be ba koo bu yoo te diisia. Wɔɔ dabirun biru ba koo yari tem min di ka dukia baka kpa bu kpam gɔsiram mini, domi Amɔreban durum kun gina yiba n ka bu kpeerasia. Adama wunɛ kaa takɔ kowa kɔɔ kɔɔ kpa a da a wunen baababa deema ka alafia.

¹⁷ Ye sɔɔ kpa yam tɔra niki niki, yera Gusunɔ u kurama yaa bɛsi yin kpoo kpooka sɔɔ. U sɔa nge dɔɔ bokon wiisu ka dɔɔ yari.

¹⁸ Nge mɛya u ka Aburamu arukawani bokua tɔɔ te sɔɔ u nɛɛ, wunen bwesera kon tem mɛni wɛ saa daa piibu ge ga wɔa Egibitin tem nɔɔ bura yerun di sere daa baka ten mi, te ba mɔ Efarati.

¹⁹ Tem mɛ, mu sɔawa Keniban tem ka Kenisibagim ka Kadimɔnibagim

²⁰ ka Hetibagim ka Feresibagim ka Refaban tem,

²¹ ka Amɔreban tem ka Kananiban tem ka Girigasiban tem ka Yebusiban tem.

Agaa u Aburamu Isimeeli marua

16

¹ Aburamu ka win kurɔ Saarai ba n bii mara. Wee Saarai wi, u yoo tɔn kurɔ goo mɔ wi u sɔa Egibitigii. Win yɛsira Agaa.

² Ma Saarai u win durɔ sɔɔwa u nɛɛ, wee, Yinni Gusunɔ u man kua wɔro. Na nun kanamɔ, a ka nɛn yoo duɔ. Sɔrɔkudo kon bibu wa saa win min di.

M a Aburamu u win kurɔn gari wura.

³ Saa ye sɔara Saarai u win yoo Agaa wi sua u win durɔ kɔ kurɔ. N deema ba wɔɔ wɔkuru kua kɔ Kananin temɔ.

⁴ Ma Aburamu u ka Agaa menna ma Agaa u gura sua. Ye u wa u gura mɔ, yera u win yinni Saarai gɛndu wɔri.

⁵ Ma Saarai u Aburamu sɔɔwa u nɛɛ, nɛn wɔmburu tu wɔri wunɛ sɔɔ. Na nun nɛn yoo kɔ kurɔ, adama ye u wa ma u gura mɔ, yera u man gɛndu wɔri. Yinni Gusunɔwa koo sun siria nɛ ka wunɛ.

⁶ Aburamu u Saarai wisa u nɛɛ, wuna a wunen yoo mɔ, a ka nɔn koowo nge mɛ a kɔ.

Saa yera u Agaa nɔni mɛni ma Agaa u duka sua win min di.

⁷ Yinni Gusunɔn gɔrado * u nɔn wa gbaburɔ bwia gaan bokuo Surin swaaɔ.

⁸ U nɛɛ, Agaa, Saarain yoo, man diya a wee. Mana a dɔɔ.

* **16:7 Yinni Gusunɔn gɔrado** - Isireliba ba ku ra kɔ bu Gusunɔn yɛsira sia. Yen sɔna u n bu kurema ba ra nɛɛ, Gusunɔn gɔradowa.

Agaa u nɛɛ, na duka suɔwa nɛn yinni Saarain min di.

⁹ Ma gɔrado wi, u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a gɔsiro wunen yinnin mi, kpa a nɔn wiru kpɛiya.

¹⁰ Kon wunen bweseru dabiasia sere goo kun kpɛ u tu gari.

¹¹ Wee a gura mɔ, kaa bii tɔn durɔ ma kpa a nɔn yɛsira kɛ Isimeeli. Domi Yinni Gusunɔ u wunen nɔɔ nua nɔni swaa te sɔɔ.

¹² Bii wi, u ko n sɔawa nge keteku gbeeku. U ko n ka tɔmbu kpuro nɔɔ gɔmunu mɔ. Tɔmbu kpuro ba koo maa ka nɔn nɔɔ gɔmunu ko. U ko n ka win dusibu tondine.

¹³ Ye Yinni Gusunɔ u ka Agaa gari yi kua u kpa, ma Agaa u nɔn yɛsira kɔ u nɛɛ, wuna Yinni wi u waamɔ. Domi u tii bikia u nɛɛ, ka gem na Gusunɔ wa ka nɔni, ma na wɔa na n gu?

¹⁴ Yen sɔna ba dɔkɔ ye soka Gusunɔ u man waamɔ. Dɔkɔ ye, ya wɔawa Kadesi ka Baredin baa sɔɔ.

¹⁵ Yen biru Agaa u Aburamu bii tɔn durɔ marua, ma Aburamu u bii wi yɛsira kɔ Isimeeli.

¹⁶ Aburamun wɔɔ ga sɔawa wɛnɛ ka nɔɔba tia sanam mɛ ba Isimeeli mara.

Bango sɔawa Gusunɔn arukawani yen yɛrɛru

17

¹ Ye Aburamu kua wɔɔ wunɔbu tia sari yera Yinni Gusunɔ u nɔn kure u nɛɛ, nɛna na Gusunɔ Dam kpurogii. A n sɔimɔ nɛn wuswaaɔ kpa a kun taarɛ mɔ.

² Kon ka nun arukawani bɔke kpa n wunen bweseru dabiasia gem gen.

³ Yera Aburamu u yira mii mii u wuswaa tem girari. Ma Gusunɔ u kpam ka nɔn gari kua u nɛɛ,

⁴ nɛn arukawani wee, ye na ka nun bokumɔ. Kon nun kowa bwese dabinun baaba.

⁵ Ba n koo maa nun soku Aburamu, ba koo nun sokuwa Aburahamu, ye ya gerumɔ bwese dabinun baaba.

⁶ Kon de wunen bibu bu marura bu sosi sere ba n gariɔ, kpa bwesenu ka sinambu bu kɔwara wunen min di.

⁷ Kon wure n ka bɛɛ nɛn arukawani bɔke, wunɛ ka wunen bibu ka ben bweseru kpuro kpa na n sɔa wunen Yinni ka wunen bweserun Yinni sere ka baadomɔɔ.

⁸ Kpa n wunɛ ka wunen bibun bweseru Kananin tem mɛ wɛ, mɛ sɔɔ a wɔa mi, a sɔru dimɔ. Mɛ kpuro mu koo ko begim sere ka baadomɔɔ kpa na n sɔa ben Yinni.

⁹ Ma u kɔam Aburahamu sɔɔwa u neɛ, i nen arukawani nenuɔ, wunɛ ka wunen bibun bweseru. A ku de bu ye duari wunen bwesero.

¹⁰ Arukawani ye wee, ye na ka beɛ bɔkumɔ, ye i ko neɛ wunɛ ka wunen bibun bweseru. I ko i tɔn durɔ baawure bango kua wi u wɔa beɛn suunu sɔɔ.

¹¹ Kɔa ya n sɔa arukawani yen yireru ye ya wɔa ne ka beɛn suunu sɔɔ.

¹² I n da bii tɔn durɔ baawure bango kue u n sɔɔ nɔɔba ita tura. N n mɔ be ba mara beɛn yenuɔ tɔna, ka maa be i ka gobi dwawa tɔn tukobun mi.

¹³ I ko be kpuro bango kuawa kɔa nen arukawani yen yireru ta n wɔa beɛn wasi sɔɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁴ Tɔn durɔ wi ba n bango kue, i ko i nɔn wunawa wigibun min di i go. Domi u nen arukawani sanku.

¹⁵ Gusunɔ u kɔam Aburahamu sɔɔwa u neɛ, a ku maa wunen kurɔ soku Saaraɔ. Saaraawa kaa n da nɔn soku.

¹⁶ Kon nɔn domaru kua kɔa u nun bii tɔn durɔ marua. Nen doma ten saabu bwese dabinu ka sinambu ba koo kɔwara win min di.

¹⁷ Yera Aburahamu u Gusunɔ yiira mii mii u siriru tem girari u yɛɛ ma u gerua win tii sɔɔ u neɛ, ba koo maa tɔnu wɔɔ wunɔɔbugii bii marua? Saaraa wi u kua wɔɔ wene ka wɔkuru mini, u koo bii ma?

¹⁸ Yera u Gusunɔ sɔɔwa u neɛ, a de Isimeɛlin sanu sanusu su nun wɛre kɔa u nen tubi di.

¹⁹ Ma Gusunɔ u neɛ, aawo, wunen kurɔ Saaraawa koo nun bii tɔn durɔ marua kam kam, kɔa a nɔn yisiru kɛ Isaki. Wiya kon wure n ka nen arukawani bɔke ye ya n kpeemɔ win bwesero.

²⁰ Mɛya na wunen kanaru nua te a kua Isimeɛlin sɔ. Wee, kon maa nɔn domaru kua kɔa u marura, win bibu bu dabia sere ba n giriro. U koo bibu wɔkura yiru ma, kɔa bii be, bu ko bwese bakarun keri wɔkura yirun nuuru.

²¹ Adama nen arukawani ye, ya ko n wɔawa Isakin mi, wi Saaraa koo nun marua gasoku amadaare.

²² Ye Gusunɔ u ka Aburahamu gari kua u kɔa, u nɔn deri u doona wɔlɔ.

²³ Yen biru Aburahamu u Isimeɛli sua ka yobu kpuro be ba mara win yenuɔ ka be u ka gobi dwa, tɔn durɔ be ba wɔa win yenuɔ kpuro gesi, ma u bu bango kua dɔma te, nge mɛ Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

²⁴ Aburahamu u mɔwa wɔɔ wunɔbu tia sari sanam mɛ u bango kua.

²⁵ Win bii Isimeɛli u maa mɔwa wɔɔ wɔkura ita.

²⁶ Sɔɔ tee tera ba Aburahamu ka win bii Isimeɛli bango kua.

²⁷ Tɔn durɔbu kpuro be ba mara win yenuɔ ka be u dwa tɔn tukobun mi, ba bu bango kuawa ka wi sannu.

Ba Aburahamu biin nɔɔ mwɛru kua

18

¹ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u Aburahamu kure Manden sɔɔwɔ ye u sɔ win dii bekurugirun kɔnnɔwɔ sɔɔ sɔɔ gbɔara.

² U nɔni seeya u mɛera. Wee tɔn durɔbu ita ba yɔ saruɔ. Ye u bu wa yera u seewa u duka da ben mi, u yiira ben wuswaaɔ.

³ Ma u ben tɔnwero sɔɔwa u neɛ, Yinni, a n wura, a yɔro, a ku man sarari a doona.

⁴ I de bu nim tama i ka beɛn kɔri kpakia kɔa i wɛra dɔa saaru mini.

⁵ Kon da n dɔanu tama fiiko kɔa i di i ka dam wa. Yen biru kɔa i sere swaa wɔri i doona. Beɛn naa te, ta beɛre kua. Yen sɔ, i de i nen yaare di.

Ma ba neɛ, a koowo nge mɛ a gerua.

⁶ Yera Aburahamu u gɔsira ka sendaru win dii bekurugiro Saaraan mi. U nɔn sɔɔwa u neɛ, a wasi suo a som sakakun nɔɔ ita sua a buri kɔa a kiraru sɔme.

⁷ Ma Aburahamu u duka da win naa gɔɔwɔ u naa kine kɔmbu ge ga wɔ mwa u win sɔm kowo turo wɛ. Ma u gu go u sawa fuuku.

⁸ Aburahamu u naa bogum sua ka bom ka yaa saara ye, u ka da u yi tɔn ben wuswaaɔ. Win tii u da u sina bee tia dɔa ten saaro sanam mɛ ba dimɔ nge mɛ ben komaru.

⁹ Yera ba nɔn bikia ba neɛ, mana wunen kurɔ Saaraa u wɔa.

Ma u neɛ, u wɔa dirɔ.

¹⁰ Ma ben turon min di Gusunɔ u neɛ, gasoku amadaare kon wurama wunen mi. Saa ye sɔɔ, wee, wunen kurɔ Saaraa u koo bii tɔn durɔ ma.

N deema Saaraa u yɔ u gari yi swaa daki dii kɔnnɔwɔ ge ga wɔa sɔɔ win biruɔ.

¹¹ Aburahamu ka Saaraa ba maa bukura gem gem. Saaraa kun sɔa wi u koo bii ma.

¹² Ma u tii yɛɛ u neɛ, tɛ ye na tɔko kua na kɔa, nen durɔn tii maa tɔko kua, yera sa ko maa kpɔ su mennabun nuku dobu wa?

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u Aburahamu sɔɔwa u neɛ, mban sɔna Saaraa u yɛɛ u neɛ, u koo bii mawa mi ka gem? Wi, wi u tɔko kua u kɔa?

¹⁴ Gɔanu ganu wɔa ni nu ka man sɛ? Nge mɛ na yi, suru nɔɔba nnen biru kon wurama kɔa Saaraa u bii tɔn durɔ ma.

¹⁵ Ma Saaraa u siki u neɛ, na n yɛɛ. Domi berum nɔn mwa.

Adama Yinni Gusunɔ u neɛ, weesa, a yɛɛ.

Aburahamu u Gusunɔ suuru kana Sodomun sɔ

¹⁶ Ma tɔn be, ba seewa ba doonɔ. Ba wuswaa tii Sodomun bera gia. Ma Aburahamu u bu swaa yɔra.

17 Yera Yinni Gusunɔ u neɛ, ye kon ko, n weene n ye Aburahamu berua?

18 N n gāanun sɔ, Aburahamun bwesera koo kpɛa kpa ta n dam mɔ. Win min diya handunian bwesenu kpuro nu koo domaru wa.

19 Domi wiya na gɔsa u ka win bibu ka ben bweseru wooda wɛ bu nen swaa swii kpa ba n siimɔ dee dee ba n nen kīru mɔ, kpa n nen nɔɔ mwɛenu yibia ni na nūn kua.

20 Ma u neɛ, tɔmbun weeweenu kpɛa Sodomu ka Gomɔragibun daa kɔsan sɔ. Ben durum ya banda.

21 Yen sɔna kon sara kpa n wa bā n mɔ ka gem nge mɛ na nɔɔmɔ. N kun mɛ, kpa na n yɛ.

22 Tɔn ben yiru ba ben swaa wari ba doonɔ Sodomun bera gia. Adama Yinni Gusunɔ u gina yɔra ka Aburahamu.

23 Ma Aburahamu u nūn susi u neɛ, ka gem kaa tɔn geobu ka tɔn kɔsobu go sannu?

24 Sɔrɔkudo tɔn geobu weeraakuru ba ko n wāa wuu ge sɔɔ, be ba wunen kīru mɔ. N n man na, kaa maa bu gowa? A n wuu gen tambu suuru kuammɛ tambu weeraaku ten sɔ?

25 N n weene a tɔn geobu ka tɔn kɔsobu kpeerasia sannu kpa be kpuro bu are tee wa. Yen bwesera kun ka nun weene. Wunɛ wi kaa handunia kpuro siri, a n kaa ko ye n wā?

26 Ma Yinni Gusunɔ u neɛ, nā n tɔn geobu weeraakuru wa Sodomun nukuru sɔɔ, kon wuu ge kpuro suuru kua ben sɔ.

27 Aburahamu u kpam gari sua u neɛ, wee, na kaka na ka nen Yinni gari kua, ne wi na sāa tua ka torom dirum.

28 Sɔrɔkudo tɔn weeraaku te sɔɔ, nɔɔbu koo kaara. Nɔɔbu yen sarirun sɔ kaa wuu ge kpeerasia?

Ma Yinni Gusunɔ u neɛ, na n gu kpeerasiamɔ nā n tɔn geobu weeru ka nɔɔbu wa ge sɔɔ.

29 Aburahamu u kpam nūn sɔɔwa u neɛ, sɔrɔkudo tɔn geobu weeruwa ba ko n wā mi.

Ma Yinni Gusunɔ u neɛ, kon wuu ge deri gen tɔnu weeru yen sɔ.

30 Aburahamu u neɛ, a ku ka man wasira. Kon kpam gari gere. N n tɔn geobu tenan na ya wāa mi maa ni?

Ma Yinni Gusunɔ u neɛ, na n gu kam koosiamɔ nā n tena ye wa mi.

31 Ma Aburahamu u neɛ, Yinni, wee na kaka na ka nun gari mɔ. N n tɔn geobu yendun na ta maa wāa mi ni?

Ma Yinni Gusunɔ u neɛ, na n gu kpeerasiamɔ nā n yen te wa.

32 Aburahamu u kpam neɛ, a suuru koowo, nɔn tee teniwa kon gari gere. Baa n n wɔkurun na ta wāa mi ni?

Ma Yinni Gusunɔ u neɛ, na n gu kpeerasiamɔ nā n woku te wa.

33 Yen biru Yinni Gusunɔ u doona ye u ka Aburahamu gari kua u kpa. Aburahamu u maa gɔsira u da win yenuɔ.

Lotu u yara Sodomun di

19

1 Tambu yiru be ba raa Sodomun swaa wari ba tura mi yoka. N deema ba sāawa Gusunɔn gɔrɔdoba. Wee, saa ye sɔɔ, Lotu u sɔ wuun gbāra kɔnnɔwɔ mi wuun wirugibu ba ra sine. Ye u bu wa u seewa

2 u bu sennɔ da u yiira ben wuswaaɔ u neɛ, i dam kooma nen yinnibu, i de su da nen yenuɔ i beɛn kōri kpakia i kpuna mi. Bururu kpa i yellu se i beɛn swaa wari.

Ba neɛ, aawo, tɔɔwɔwa sa ko kpuna.

3 Adama Lotu u bu nɔɔ gɛɛ ba sere wura ba dua win yenuɔ. U tɔɔ baka dim kua ka pɛɛ ye ba kun seeyatia doke ma ba di.

4 Ba n gina kpunam kpa Sodomugibu ba ka yenu ge tarusi saa bukurobun di sere ka aluwaasi yākamino, wuu gen tɔn durɔbu kpuro gesi.

5 Ma ba Lotu soka ba neɛ, mana durɔ be, ba wāa be ba sɔbia wunen yenuɔ yoka ye. A bu yarama su kua bu kpuna nge tɔn kurɔbu.

6 Ma Lotu u yara u bu deema yenu kɔnnɔwɔ, u gambo kɛnua birum birum.

7 U neɛ, kpaasibu, i suuru koowo i ku daa kɔsa ko mɛ.

8 Wee, na bii wɔndiaba yiru mɔ be ba kun gina durɔ yɛ. I de n beɛ bu yarama kpa i ka bu ko nge mɛ n beɛ wɛre. Adama durɔ beni, i man bu derio domi sɔba.

9 Ba neɛ, wunɛ sɔɔwa, ma a kī a sun siri? A tii gawo min di, n kun mɛ, ye sa ko nun kua ya koo begia kera.

Ma ba Lotu bɔrikia ka dam sere ba kī bu win gambo kɔra.

10 Saa yera sɔɔ be, ba Lotu gawa ba sure yenuɔ ba gambo kɛnua.

11 Ma ba tɔn be kpuro wɔkoru kpɛɛ be ba yɔ yenu gen kɔnnɔwɔ saa aluwaasi yākaminun di sere ka bukurobɔ. Yera ba babi babi ba n kɔnnɔ ge wa.

12 Sɔɔ be, ba Lotu bikia ba neɛ, wara a mɔ mini ma. Wunen bibun durɔbu ka wunen bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu. Be ba sāa wunɛgibu kpuro gesi, a bu mennɔ i yari minin di.

13 Domi sa ko wuu ge kpeerasia tɛ yɛn sɔ tɔmbun weeweenu kpɛa ni ba Gusunɔ koosimɔ gen tambun daa kɔsan sɔ. Yen sɔna u sun gɔrima su ka gu kam koosia.

14 Ma Lotu u yara u da u win bibun durɔ kɛɛrobu sɔɔwa bu seewo bu yari min di domi Yinni Gusunɔ u koo wuu ge kam koosia.

Adama ba gari yi atafiru kua.

15 Buru buru yam sāruru gɔrado be, ba Lotu nɔɔ gɛɛ ba mɔ, a seewo a wunen kurɔ sua

ka wunen bii wondiaba yiru be ba waa mini kpa i ku ra kam ko ba n wuu ge kpeerasiamo.

¹⁶ Ye ba wa ma Lotu u tɛɛmo, ba wi ka win kurɔ ka win bii wondiaba yiru yen nɔmu nɛnu ba gawa ba ka yara sere wuun biru, domi Yinni Gusunɔ u ben wɔnwɔndu wa.

¹⁷ Ye ba bu yara ba kpa ben turo u nɛɛ, a ka wunen hunde dukao, a ku ra sira, a ku ra maa yora batuma mi. A duka doo guunun bera gia kpa a ku ra kam ko.

¹⁸ Ma Lotu u nɛɛ, aawo, yinni.

¹⁹ Wee, a man durom kua, a maa man wunen wɔnwɔndun kpaa ru sɔsi ye a ka nen hunde faaba kua. Adama na n kpɛ n duka turi guu ten mi, wahala ye, ya kun ka man babe kpa n kam ko.

²⁰ Wuu geni wee, ga waa turuku, ga n maa kpa. A de n da n kuke mi, kpa n faaba wa. Ye u wa gorado wi, u n wisa, ma u nɛɛ, nge ga n piibu saa ro?

²¹ Ma gorado wi, u nɛɛ, kon kpam nun durom kua. Wuu gen gari a mo mi, na n gu kpeerasiamo.

²² A hania koowo a da a kuke mi, domi na n kpɛ n gaa nu ganu ko ma n kun mo a tura mi. Yen sɔna ba wuu ge yisuru ka Soari. Yen tubusiana wuu piibu.

²³ N deema sɔo yarima Lotu u sere dua Soari.

²⁴ Yera Yinni Gusunɔ u sɔo bisu ka dɔo nɛɛsia saa wɔllun di Sodomu ka Gomora sɔo.

²⁵ U wuu si kpeerasia ka sin tumbu kpuro ka sin batuma ka ye ya kpa mi kpuro.

²⁶ Adama suaru sɔo Lotun kurɔ u sira, ma u gosira bo kperu.

²⁷ Ye n kua buru buru yellu, yera Aburhamu u da u yora mi u raa ka Yinni Gusunɔ gari kua.

²⁸ Ye u mɛra Sodomu ka Gomoran bera ka batuma yen mi gia, u wa wee, dɔo wiira seemo nge gbee burɔn dɔo wiiru.

²⁹ Sanam mɛ Gusunɔ u batuma yen wusu kpeerasiamo, u Aburhamu yaaye ma u Lotu yara kam koo bin min di.

Min di Maabuba ka Amɔniban bwesera yara

³⁰ Yen biru Lotu u yara Soarin di u da u sina guuru garun kpee wɔru sɔo ka win bii wondiaba yiru ye sannu, domi u berum bara u sina Soari.

³¹ Yera win bii yeruma u win wɔno sɔowa u nɛɛ, besen tundo wee, u tɔko kua. Tɔn durɔ go maa sari bera mi, wi u koo sun sa nge mɛ siba mo tem baama.

³² A na su besen tundo tam nɔrusia mu n kpa kpa su de u ka sun kpuna kpa win bweseru tu ku gbi.

³³ Wɔku te, ba ben tundo tam nɔrusia, ma yeruma u da u win tundo kpune, adama Lotu kun yɛ saa ye bii wi, u na u kpuna ka saa ye u seewa.

³⁴ Yen sisiru yeruma wi, u win wɔno sɔowa u nɛɛ, wee, gia wɔkuru na dera besen tundo ka man kpuna. Su kpam nun tam nɔrusia wɔku te, kpa wune a maa da u ka nun kpuna kpa win bweseru tu ku gbi.

³⁵ Ma ba wure ba ben tundo tam nɔrusia wɔku te, ma wɔno da u nun kpune. Tundo kun yɛ saa ye bii wi, u na u kpuna ka saa ye u seewa.

³⁶ Ma Lotun bii tɔn kurɔbu yiru ye, ba win guri sua.

³⁷ Bii yeruma wi, u mara tɔn durɔ ma u nun yisuru ka Maabu. Yen tubusiana nen tundon bii. Win min diya Maabuban bwesera yara.

³⁸ Wɔno wi, u maa mara tɔn durɔ, ma u nun yisuru ka Beni Ami. Yen tubusiana nen dusin bii. Win min diya Amɔniban bwesera maa yara.

Aburhamu ka Abimɛleki

20

¹ Yeniban biru Aburhamu u seewa Manden di, ma u da sɔo yɛsan nɔm dwaru gia Negebub Kadesi ka Surin baa sɔo, u da u waa wuu ge ba mo Gerao.

² Gera miya u ra n win kurɔ Saaraa sokumo win sesu. Ye Geran suno Abimɛleki u nua mɛ, yera u Saaraa sua kurɔ u yenu doke.

³ Adama Yinni Gusunɔ u Abimɛleki sɔowa dosu sɔo wɔkuru u nɛɛ, wee, kaa gbi tɛ kurɔ win sɔo wi a sua mi, domi wi ka win durɔwa ba waa mi.

⁴ N deema Abimɛleki u n gina ka Saaraa mennare. Yera u Yinni Gusunɔ sɔowa u nɛɛ, kaa tɔnu go wi u kun taare gaa mo?

⁵ N n win tiwa u man sɔowa ma win sesuwa? Ma kurɔ win tii u maa gerua mɛ. N n men na, na n kɔsa bwisika nen gɔruo n sere mam nɛɛ, na durum kua ka nen noma.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u nun wisa u nɛɛ, geema na yɛ ma a n taare gaa mo wunen gɔruo sanam mɛ a yeni kua. Yen sɔna na n dere a nun baba kpa a ku ra durum ko.

⁷ N n men na, a durɔ wi nun win kurɔ wesio tɛ, domi nen sɔmowa u saa. U koo maa nun kanaru kua kpa a ku gbi. A n maa yina a nun kurɔ wi wesia, i ko gbiwa wune ka wunen tumbu kpuro.

⁸ Yera Abimɛleki u seewa buru buru yellu u win bwabu kpuro menna u bu Yinni Gusunɔn gari yi saaria. Ma berum bwaa be mwa gem gem.

⁹ Saa ye sɔra Abimɛleki u Aburhamu bikia u nɛɛ, amona a ka sun kua mɛ. Mba na nun torari a ka sun durum baka yenin bweseru sɔbi nɛ ka nen tumbu. A man gaa nu kua ni nu n weene bu tɔnu kua.

¹⁰ Mba a bwisika a ka yenin bweseru kua.

¹¹ Ma Aburhamu u wisa u nɛɛ, na raa tamaa ba n Gusunɔn berum mowa tem mini, kpa bu man go nen kurɔn sɔ.

¹² Adama ka yen de kpuro u s̄awa nen sesu tundo turosi, sa ñ s̄a mero turo. Ma na nùn sua kur̄o.

¹³ Yen s̄o, saa mìn di Gusun̄o u man yara nen yenun di na b̄osu, na nùn s̄ōwa na n̄e, u man biru wukirio. Mì sa dua kpuro u n̄ da n̄e, u s̄awa nen sesu.

¹⁴ Yera Abim̄el̄eki u nùn win kur̄o Saaraa wesia. Ma u maa nùn yoo t̄on dur̄o bu ka t̄on kur̄o bu w̄e ka ȳaanu ka ket̄eba.

¹⁵ Ma u nùn s̄ōwa u n̄e, n̄ena na tem me m̄o. A gasio me s̄o, bera mi a k̄i a n w̄a.

¹⁶ Ma u maa Saaraa s̄ōwa u n̄e, wee wi a sokum̄o wunen sesu mi, na nùn sii geesun gobi n̄or̄o bu (1.000) w̄ēm̄o. Yeni ya koo wunen t̄ambu s̄ōsi ma a deere, kpa ba n̄ ȳe ma a ñ k̄sa gaa kue.

¹⁷⁻¹⁸ N̄ deema Gusun̄o u raa Abim̄el̄eki ka win kur̄o ka win yobu bararu kp̄e te ta ñ derim̄o bu ma, ye u ka Saaraa mwan s̄o. Yen s̄ōna ye u Saaraa wesia, Aburahamu u Gusun̄o kana, ma u bu bekia bu ka kp̄i bu ma.

Isakin marubu

21

¹ Yinni Gusun̄o u yaaye ye u raa Saaraa s̄ōwa. U maa win n̄o mw̄eru yibia.

² Saaraa u gura sua ma u Aburahamu bii t̄on dur̄o marua win t̄ok̄oru s̄o, saa ye Gusun̄o u raa nùn bura.

³ Aburahamu u bii wi ȳisuru k̄a Isaki.

⁴ Ye Isaki kua s̄ō n̄ōba ita u nùn bango kua nge me Gusun̄o u raa nùn wooda w̄e.

⁵ Aburahamu m̄owa w̄ō wun̄o bu (100) sanam me ba win bii Isaki mara.

⁶ Saa ye s̄ōra Saaraa n̄e, Gusun̄o u man ȳesu go. Be ba maa nua kpuro ba koo ka man ȳewa.

⁷ U kpa n̄e, wara koo raa Aburahamu s̄o ma n̄e Saaraa kon bii b̄am k̄e. Wee t̄e na nùn bii t̄on dur̄o marua win t̄ok̄oru s̄o.

Aburahamu u Agaa ka Isimeeli gira

⁸ Bii wi, u kp̄ea ma ba nùn b̄am kara. Yera Aburahamu u yaa dii bakabu kua d̄ama te.

⁹ Ye Saaraa wa ma bii wi Agaa Egibitigii wi, u Aburahamu marua u Isaki ȳēm̄o,

¹⁰ yera u Aburahamu s̄ōwa u n̄e, a yoo wi giro ka win bii, domi win bii kun tubi dim̄o ka nen bii sannu.

¹¹ Gari yi, yi Aburahamu dua gem gem win bii Isimeelin s̄o.

¹² Adama Gusun̄o u Aburahamu s̄ōwa u n̄e, a ku gari yi ḡoburu wa wunen yoo wi ka win biin s̄o. A Saaraa kuo ye u nun bikia kpuro. Domi Isakin min diya bwese baka t̄en n̄o mw̄eru na nun kua ta koo yari.

¹³ Kon maa de wunen yoo win bii u ko bweseru garun nuuru, domi wunen biiwa u s̄a.

¹⁴ Ye n kua sisuru Aburahamu u seewa buru buru yellu u d̄ianu ka nim bw̄aru sua

u Agaa w̄e. U maa nùn bii wi n̄omu beria u n̄e, bu doo. Ma ba doona ba da ba tora ḡbabur̄o te ba ra soku Beri Seba.

¹⁵ Ye bw̄aa ten nim mu kpa, yera u bii wi deri d̄aa piibu gagun saar̄o.

¹⁶ Ma u da u sina n̄ desire n tura mi b̄a n̄ s̄e u toba ga koo wen saka. Domi u n̄e, u ñ kp̄e u n win bii m̄era u n ḡbim̄o. Mi u s̄o mi, ma u wura takana u sw̄i.

¹⁷ Gusun̄o u bii win n̄o nua ma win ḡrado u Agaa soka w̄ollun di u n̄e, mba n nun m̄o, Agaa. A ku nanda, domi Gusun̄o u bii win n̄o nua mi u w̄a.

¹⁸ A seewo a da a nùn sua a k̄kiri domi kon nùn ko bwese bakarun nuuru.

¹⁹ Saa yera Gusun̄o u kur̄o win n̄oni wukia ma u d̄ok̄o gaa wa mi. U da u bw̄aa te nim yibia u bii w̄e u n̄ra.

²⁰⁻²¹ Gusun̄o u w̄aa ka bii wi, sanam me u kp̄ēm̄o. U w̄aa ḡbabur̄o te ba m̄o Parani, ma u kua ten towo. Win m̄ero maa nùn kur̄o sua Egibitin tem di.

Aburahamu u ka Abimeleki arukawani b̄okua

²² Saa ye s̄ōra Abimeleki ka win tabu sun̄o wi ba m̄o Pikoli ba na Aburahamun mi. Ba nùn s̄ōwa ba n̄e, sa wa ma Gusun̄o u w̄aa ka wune ye a m̄o kpuro s̄o.

²³ Yen s̄o, a b̄ruo ka win ȳisuru ma a ñ n̄e ka nen bibu ka nen debuminu b̄or̄o k̄ō kom kuamme, kpa a n̄e ka nen tem megibu durom kua nge me na nun kua.

²⁴ Ma Aburahamu u n̄e, na wura, kon b̄ore.

²⁵ Adama u Abimeleki gerusi d̄ok̄o gaan s̄o ye Abimelekin yobu ba nùn mw̄aari.

²⁶ Abimeleki u n̄e, na ñ ȳe wi u yen bweseru kua. M̄eya wunen tii, a ñ maa man s̄ōre ma n kun m̄o gis̄o.

²⁷ Ma Aburahamu u ȳaanu ka ket̄eba sua u Abimeleki w̄e, be yiru ba ka arukawani b̄okua.

²⁸ Ma Aburahamu u maa ȳaa ḡbiibi ḡosa n̄ōba yiru u yi nenem.

²⁹ Yera Abimeleki u nùn bikia u n̄e, mba kaa ka ȳaa ḡbiibi n̄ōba yiru yeni ko.

³⁰ Aburahamu u nùn wisa u n̄e, a nu m̄ō kpa nu n̄ s̄aa seeda ma n̄ena na d̄ok̄o yeni gba.

³¹ Yen s̄ōna ba yam mi soka Beri Seba domi miya ba arukawani b̄okua ka b̄ari. Ȳisi ten tubusiana d̄ok̄o ȳen nuuru ba b̄rua.

³² Ye ba arukawani b̄okua ba kpa, yera Abimeleki ka win tabu sun̄o Pikoli ba ḡsira ba wura ben wuu Filisitiban temo.

³³ Yen biru Aburahamu u d̄aru garu duura Beri Seba mi, ni nu ra saa bakaru ko. Ma u Yinni Gusun̄o s̄awa mi. Yinni Gusun̄o wi, u ko n w̄awa ka baadommāo.

³⁴ Aburahamu u sina Filisitiban tem mi, u t̄e.

Gusunɔ u nɛɛ, Aburahamu s2 u ka Isaki yākuru koowo

22

1 Yeniba kpuron biruwa Gusunɔ u Aburahamun laakari mɛɛra u nùn soka u nɛɛ, Aburahamu.

Ma Aburahamu u wuru u nɛɛ, nɛ wee, Yinni.

2 Ma u nɛɛ, a Isaki wunen bii teere te suo wi a kī mi, a ka da Mōriyan temɔ kpa a ka nùn yāku dɔɔ mwaararugiru ko guuru garun wallo te kon nun sɔɔsi.

3 Yera Aburahamu u seewa buru buru yellu u win keteku gaari bokua ma u win sɔm kowo aluwaasiba yiru sua ka win bii Isaki sannu. U yāku dāa besuka. Yen biru ba swaa wari ba dɔɔ mi Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

4 Ba sanum so sɔɔ yiru, yen itasera Aburahamu u yam mi wa sarun di ye u nōni seeya.

5 Ma u win sɔm kowo be sɔɔwa u nɛɛ, i yōro mini ka keteku. Nɛ ka nen bii sa dɔɔ guu teɔnɔn mi, su sāaru ko kpa su wurama su bɛɛ deema.

6 Ma Aburahamu u yāku dāa ye sua u win bii Isaki sɔbi. Win tii u dɔɔ ka woburu sua u neni ma be yiru ba swīine.

7 Yera Isaki u nùn bikia u nɛɛ, baaba.

Aburahamu u nɛɛ, nɛ wee, nen bii.

Isaki nɛɛ, dɔɔ ka dāa wee, adama mana yāku yāara wāa.

8 Aburahamu nùn wisa u nɛɛ, nen bii, Gusunɔ u koo tii win yāku yāaru waawa.

Ma be yiru ye, ba n dɔɔ.

9 Ye ba tura mi Gusunɔ u raa nùn yīreru kua, Aburahamu u yāku yeru kua u yāku dāa ye teria ten wallo, ma u win bii Isaki bokua u sɔndi mi.

10 Yen biru Aburahamu u woburu sua u ka win bii Isaki saka.

11 Yera Yinni Gusunɔn gɔrado * u nùn soka wollun di u nɛɛ, Aburahamu, Aburahamu.

Ma u nɛɛ, nɛ wee, Yinni.

12 Ma gɔrado wi, u nɛɛ, a ku ra bii wi baba, a ku nùn gāanu ganu kua. Domi na gia tɛ ma a man nasie, a n maa ka man wunen bii teere te yinari.

13 Yera Aburahamu u nōni seeya u sīra u yāa kineru wa tɛn kɔba tōki tɛke ta yɔ. Ma u da u tu mwa u ka yāku dɔɔ mwaararugii te kua win biin ayerɔ.

14 Ma u yam mi yīsiru kā, Yinni Gusunɔ u koo bukata wunana. Yen sōna ba ra mɔndu ko ka gisɔ bu nɛɛ, Yinni Gusunɔn guurɔ bukata ya koo wunanara.

15 Yinni Gusunɔ u kram Aburahamu soka nɔn mɛɛruse wollun di u nɛɛ,

16 yèn sɔ a kua mɛ, ma a n ka man wunen bii teere te yinari, nɛ, Yinni Gusunɔ na bōrumɔ ka nen tiin yīsiru

17 kon nun domaru kua ka gem kpa n wunen bweseru dabiasia nge wallun kperi, n kun mɛ nge yani sɛeri yi yi wāa nim wōkun goorɔ, kpa ba n ben yiberɛba taare.

18 Bwesenu kpuro handunia sɔɔ nu koo domaru wa saa wunen bweserun min di, yèn sɔ a nɛn gari mɛm nɔɔwa.

19 Ma Aburahamu u gɔsiram a u na u win sɔm kowo be deema ba wōma yenuɔ Beri Sebɔɔ.

Nakorin bibun bweseru

20 Yeniban biruwa Aburahamu u nua ma Milika u maa ka win wɔnɔ Nakori bibu mara.

21 Win bii gbiikoon yīsira Usi. Usin wɔnɔba Busi ka Kemueli wi u sɔa Aramun tundo,

22 ka Kesedi ka Haso ka Pildasi ka Yidilafu ka Betueli.

23 Betueliwa u Rebeka mara. Bibu nɔɔba ita ye Milika u Aburahamun wɔnɔ Nakori marua, bera mi.

24 Nakorin kurɔ goo wi ba mɔ Reuma u maa nùn bibu marua. Bera Tebaki ka Gahamu ka Tahasi ka Maaka.

Saaraa u gu. Aburahamu u tem dwa mi u koo nùn sike

23

1 Saaraa u kuawa wɔɔ wunaa teeru ka nɔɔba yiru (127) u sere gu.

2 Hebronioɔwa u gu Kananin temɔ ma Aburahamu u na u win gɔɔ swī.

3 N deema u n win goo te sikum kpa. Yera u seewa u da Hetiban mi, u bu sɔɔwa u nɛɛ,

4 bɛɛn tii i yɛ ma nɛ sɔɔwa bɛɛn tem mi. Yen sɔ, i man tem dɔreɔ mi ko na n da nɛn tɔmbu sike kpa n da n nen kurɔ sike mi tɛ, na kun win goru mɛɛra mɛ.

5 Ma Heti be, ba Aburahamu wisa ba nɛɛ,

6 yinni, a bɛɛn gari swaa dakio. Gusunɔ u nun kuawa sina bii bɛɛn suunu sɔɔ. A wunen kurɔ sikuo bɛɛn win siki wɔru ga nun wɛre sɔɔ. Goo kun ka nun gu yinarimɔ.

7 Yera Aburahamu u tɔn be yiira u bu bɛɛre wɛ.

8 U nɛɛ, i n kī n nen kurɔ sike kpa na kun win goru mɛɛra, i Eforoni Sokaan bii sɔɔwɔ yèn bukata na mɔ,

9 kpa u man Makpelan kpee wɔru ge ga wāa win gbee goorɔ deria kpa n nùn gobi kɔsia nge mɛn nɔɔ u gerua, kpa gu ko nen siku yeru bɛɛn suunu sɔɔ.

10 N deema Eforoni Heti wi, u sɔ ka wuun wirugibu gbāra kɔnnɔwɔ mi ba ra sine. Ma u Aburahamu wisa Heti be ka be ba dumɔ min nōni biru u nɛɛ,

11 aawo, nɛn yinni, na nun gbee te kāwa ka kpee wɔru ge ga wāa mi. A gu mɔɔ nɛn tɔmbu

* 22:11 Yinni Gusunɔn gɔrado - I wiru 16:7n tubusianu mɛerio.

kpuron nani biru. A doo a wunen kurɔ sike mi.

¹²Ma Aburhamu u yiira tɔn ben wuswaaɔ

¹³u Eforoni sɔɔwa u neɛ, a maa negii swaa dakio. Kon nun gbee ten gobi kasiawa. A yi maa kpa n nen kurɔ sike mi.

¹⁴Adama Eforoni u Aburhamu sɔɔwa u neɛ,

¹⁵nen yinni, a swaa dakio a na. Mba sii geesun gobi neɛru (400) ya tura ne ka wunen baɔ sɔɔ. A wunen kurɔ sikuo kperu mi.

¹⁶Aburhamu u Eforonin gari yi wura, ma u sii geesun gobi neɛ te sua u Eforoni wɛ Hɛtiba kpuron nani biru. Sii geesun gobi yira tenkuba ba ra ka kiaru dwe saa ye sɔɔ.

¹⁷Nge meya Eforonin gbee te ka ten kpee wɔru ge ka ten dɔa ni nu waa mi kpuro

¹⁸ya kua Aburhamugia Hɛtiba kpuron nani biru ka sere be ba maa dumɔ gbɔra kɔnnɔn min di.

¹⁹Yen biruwa Aburhamu u win kurɔ Saaraa sikua Makpɛlan kpee wɔru ge sɔɔ Manden deedeeru Heboronɔ Kananin temɔ.

²⁰Nge meya gbee te Aburhamu u dwa Hɛti win mi, ka kpee wɔru ge, n ka kua win tambun siku yeru.

Ba Isaki kurɔ kasua

24

¹Aburhamu wee, u takɔ kua gem gem. Yinni Gusunɔ u maa nɔn domaru kua yabu baayere kpuro sɔɔ.

²Sɔɔ teeru u win yobun tɔnwero wi u win yenun dukia kpuro nɔmu sɔndia sɔɔwa u neɛ, na nun kanamɔ, a wunen nɔma dokeo nen tabuɔ,

³kpa a bɔre ka Yinni Gusunɔn yisuru wi u saa wɔllu ka tem Yinni, ma a n kaa nen bii kurɔ sua Kananin bii wɔndiaba sɔɔ bɛn suunu sɔɔ sa waa mini.

⁴Adama kaa da nen temɔ sere nen wuuɔ a nen bii Isaki kurɔ kasuama.

⁵Yoo wi, u nɔn wisa u neɛ, a ku tuba kurɔ wi, u n ko n kɔ u man swiima sere tem mini. N weene n ka wunen bii da tem mɔn di a yarima?

⁶Aburhamu u neɛ, aawo, a laakari ko a ku ra ka nen bii da mi.

⁷Gusunɔ, wɔllun Yinni, wi u man yarama nen baan yenu ka nen tem di, u ka man gari kua u bɔrua u neɛ, nen bibun bwesera u koo tem me wɛ. Wiya u koo de win garado u nun gbiyya kpa a ka nen bii kurɔ kasuama min di.

⁸Kurɔ wi, u kun kɔ u nun swiima a dibu yara bɔri yin min di. Adama a ku ra ka nen bii da tem mi.

⁹Yera yoo wi, u win nɔma doke win yinni Aburhamun tabuɔ u ka bɔrua ma u koo ye kpuro ko mam mam.

¹⁰Yen biru u yooyoosu wɔkuru wuna saa win yinnin yooyoosu sɔɔn di, domi win yinnin arumani kpuro wawawa win nɔmaɔ. Ma u seewa u swaa wari u da Aburhamun wɔnɔ Nakorin wuuɔ Mesopotamin temɔ.

¹¹Ye u tura wuu gen bɔkuɔ u win yooyoosu yiirasia su ka wɛra dɔkɔ gaan bɔkuɔ yoka, saa ye tɔn kurɔba ra nim takam ne.

¹²Yera u neɛ, Gusunɔ, wune wi a saa nen yinni Aburhamu Yinni, na nun kanamɔ, a Aburhamu durom kuo, a de ye na kaso na n ye wa gisɔ.

¹³Wee na waa dɔkɔ yɛn bɔkuɔ mi wuu gen wɔndiaba ba koo yarima bu nim takiri.

¹⁴Ben wi kon nim nɔruram kana n na, kpa u win tooru sika u neɛ, n nɔruo, kpa u maa nen yooyoosu kɛ, a de wɔndia wi, u n saa wi a wunen bɔɔ Isaki gosia. A n kua me, ko na n ye ma a nen yinni durom kuawa.

¹⁵U ka gari yi gere u kpe, wee Rebeka u yarima ka tooru. Rebeka wi, win tundowa Betueli, Nakorin bii wi Milika u nɔn marua.

¹⁶Wɔndia wi, kurɔ burɔn tii tiywa. Meya u n durɔ ye. U dua bwiaɔ u nim taka ma u kram makama.

¹⁷Yera yoo wi, u duka da u ka nɔn yinna u nɔn bikia u neɛ, kaa wura a man nim kɛ n na fiiko wunen tooru min di?

¹⁸U neɛ, oo.

Ma u too te sɔbia u nɔn mu ka.

¹⁹Sanam me u durɔ wi nim me ka u kpa u neɛ, kon maa wunen yooyoosu takiriama su nɔ su debu.

²⁰Yera u nim me mu tie wisi ka sendaru mi yeɛ ra nim nɔ ma u duka wura bwiaɔ u yooyoosi kpuro takiria.

²¹Durɔ wi, u nɔn meera ka biti, adama u mari u ka wa Yinni Gusunɔ u n win sanum me dorasiamon na.

²²Sanam me yooyoosi, su nim nara su kpa, durɔ wi, u wuran taabu yarama ge ga gea * saa ka wuran sum beke yiru yi yi bunu † u nɔn wɛ.

²³Ma u neɛ, waran biiwa a saa. A gem mɔ, a man sɔɔwɔ, ayera waa wunen baan yenuɔ n ka sɔbia mi?

²⁴Rebeka u nɔn wisa u neɛ, nen baawa Betueli wi Milika u Nakori marua.

²⁵Besen yenuɔ yakasu ka taka kpuro yibawa, ayera maa waa mi kaa sɔbia.

²⁶Ma durɔ wi, u yiira u Yinni Gusunɔ siara u neɛ,

²⁷Gusunɔgia siarabu wi u saa nen yinni Aburhamun Yinni, wi u kun dere win wɔnwɔndu ka win bɔrɔkiniru tu nɔn

* **24:22 gea** - Ka Heberum ba neɛ, taabu gen bunum mu saawa sikilin bonu, ye ya saa garamu nɔɔba ita. † **24:22 bunu** - Ka Heberum ba neɛ, sumi yin bunum mu saawa sikili wɔkuru, ye ya saa garamu wunaa wata ka nɔɔbu (165).

desirari. Ma u man kpapa u ka da sere win wənəbun yenuə.

²⁸ Ma Rebeka u duka da u win meron yenugibu ye kpuro saaria.

²⁹ N deema u sesu goo mə, win yīsira Labani.

³⁰ Labani wi, u taabu ge ka sumi yi wa win sesu Rebekan nomaə, u maa win gere kpuro nua ye u nē, mēsuma durə wi, u nūn sōwa. Yera u yara ka duka u durə wi sennə da mi u wāa ka win yooyoosu bwian bəkuə.

³¹ Ye u tura mi, u nē, a seewo su da yenuə, wunē wi Yinni Gusunə u domaru kua. Mban sōna kaa n yō tōwə. Wə, na nun ayeru kua yenuə ka wunen yooyoosugiru kpuro.

³² Ye durə wi, u tura yenu mi, Labani u dera ba yooyoosun səmunu kusia ma u su yakasu ka taka wē su di. Ma u nim tama mē durə wi ka wigibu ba koo ka kəri kpakia.

³³ Ma ba nūn dīanu yiya. Adama u nē, na n gina dimə ma n kun mə na gari yi na ka sīimə gerua na kpa.

Ma Labani u nē, a geruo.

³⁴ Yera u nē, na sāwa Aburahamun yoo.

³⁵ Yinni Gusunə u nen yinni wi domaru kua gem gem ma u kua gobigii kpoko. U nūn yāanu kā ka ketēba ka yooyoosu ka ketekunu ka sii geesu ka wura ka yoo tən durəbu ka tən kurəbu.

³⁶ Win kurə Saaraa u maa nūn bii tən durə marua win təkəru sə, ma u bii wi ye u mə kpuro wē.

³⁷ U maa man bōrusia sanam mē u nē, n ku ra win bii wi kurə sua Kananin wəndiaba sə, bən temə u wāa mi.

³⁸ Adama n doo win dusibun mi, n nūn kurə kasua.

³⁹ Na nūn sōwa na nē, kurə wi, u kun kī u man swīma maa ni?

⁴⁰ Ma u man wisa u nē, Yinni Gusunə wi u sāmə u koo win gərado gərīma u ka man da kpa u nen sanum dorasia kpa n win bii kurə suama win dusibun mi di.

⁴¹ Nā n wura na da win dusibun mi, na dibu yara nen bōrin di. Nā n maa tura mi, ma ba kun man goo wē, ka mē, na dibu yara nen bōrin di.

⁴² Ye na tunuma bwiaə gisə na nē, Gusunə, wunē wi a sāa nen yinni Aburahamun Yinni, a man nen sanum mē dorasio.

⁴³ Wee, na wāa bwia yen bəkuə. Bii wəndia wi u koo nim takam na, ma na nūn kana na nē, u man nim kē n nə win toorun di,

⁴⁴ Kpa u man wisi u nē, n nərūo kpa u maa nen yooyoosu taka, a de wəndia wi, u n sāa kurə wi a nen yinnin bii gəsia.

⁴⁵ N ka nen gōrūə gari yi gere n kpe, ma Rebeka u yarima ka win tooru. Ma u dua bwiaə u nim takama. Ma na nūn kana na nē, u man nim kē n nə.

⁴⁶ U win tooru sōbia fuuku u nē, n nərūo. Yen biru u koo maa nen yooyoosu takiriama su nə. Na nōra ma u maa su kā su nōra.

⁴⁷ Na nūn bikia na nē, waran biiwa u sāa. U wisa u nē, Betueliwa u sāa win tundo wi Nakori ka Milika ba mara. Ma na nūn taabu dokea wē. Ma na sumi doke win nomaə.

⁴⁸ Yera na Yinni Gusunə kpuna wi u sāa nen yinni Aburahamun Yinni. Ma na nūn siara yən sō u man kpapa ka bərəkiniru n ka na n nen yinnin wənən debubu win bii sua.

⁴⁹ Tē, i n kī i nē yinni durum ka bərəkiniru kua, i man sōwə. I kun maa mə, i man sōwə, kpa n da gam.

⁵⁰ Labani ka Betueli ba wisa ba nē, Yinni Gusunən min diya yeni kpuro ya wee. Sa n kpē su yen gea n kun mē yen kōsa gere.

⁵¹ Rebeka wee wunen wuswaə. A nūn suo a ka da u n sāa wunen yinnin biin kurə nge mē Yinni Gusunə u gerua.

⁵² Ye Aburahamun yoo wi, u ben gari yi nua, ma u Yinni Gusunə kpuna.

⁵³ Yen biru u sii geesu ka wuraba yarama ka beka u Rebeka kā. U maa win sesu ka win mero gāa geenu kā.

⁵⁴ Yenin biru durə wi ka win tambu ba di ba nōra ma ba kpuna.

Ye ba seewa bururu, yoo wi, u nē, i de n gəsira n wura nen yinnin mi.

⁵⁵ Adama Rebekan sesu ka win mero ba nē, a de wəndia wi, u ka sun sina saa fiiko nge sō wəkurun saka kpa a sere doona.

⁵⁶ U bu wisa u nē, i ku maa de n tē, domi Yinni Gusunə u nen sanum dorasia. Yen sō, i man karo n da nen yinnin mi.

⁵⁷ Yera ba nē, su wəndia win tii soku su nə ye u koo gere.

⁵⁸ Ma ba Rebeka soka ba nūn bikia ba nē, a wura a ka durə wi da?

Ma u nē, oo, kon da.

⁵⁹ Ma ba ben sesu Rebeka ka yoo wi u nūn nərī win birun di nə kana ba doona ka Aburahamun yoo wi ka tən be ba nūn yōsirima.

⁶⁰ Ba Rebeka domaru kua ba nē, wuna bēsen sesu, Gusunə u de a ko tən dabinun mero, kpa wunen bibun bweseru tu ten yibereba taare

tu ben wusu mwēeri.

⁶¹ Rebeka ka win yoo tən kurəbu ba seewa ba yooyoosu sōni ba durə wi swī ba n doona.

⁶² N deema Isaki u wurama dəkən di ye ba mə Gusunə u man waamə, ma u da u wāa gbaburə Nēgebuə.

⁶³ Sō teeru u yara yoka u swaa gawa u ka bwisiku. Yera u nōni seeya u mēra saruə u yooyoosu wa su wee.

⁶⁴ Rebekan tii u maa nōni seeya u mēra u Isaki wa ma u sara yooyoon di

⁶⁵ u yoo wi bikia u nē, durə wara u sisi yakasun di u ka sun yinna mini.

Yoo wi, u nee, nen yinniwa.

Yera Rebeka u sɔnditia sua u tii wukiri nge mɛ ben komaru.

⁶⁶Ye ba ka Isaki yinna, yoo wi, u nùn gari yi kpuro saaria ye u kua.

⁶⁷Ma Isaki u ka Rebeka da win mero Saaraan kuu bekurigiro. Ma u nùn sua win kuro. U nùn kĩa gem gem. Nge meya Isakin nukura ka yemia win meron goon biru.

Aburahamun bibu gabu

25

¹Saaraan goon biru Aburahamu u maa kuro sua. Kuro win yisira Ketura.

²Kuro wi, u Aburahamu bibu nɔɔba tia marua. Bera Simurani ka Yokusani ka Medani ka Madiani ka Yisibaku ka Sua.

³Ma Yokusani u seewa u Seba ka Dedani mara. Dedanin bibun bwesera Asuriba ka Letusiba ka Lumiba.

⁴Madiani u maa seewa u bibu mara. Bera Efa ka Efee ka Enaku ka Abida ka Elida. Beni kpurowa ba saa Keturan bibu ka win nikuraminu.

⁵Adama ye Aburahamu u mo kpuro, Isaki turowa u we.

⁶Ma u win kuro be ba tien bibu kenu ka ka. Yen biru u bu gira Isakin min di, ba da soo yari yerun bera gia.

Aburhamu u gu, ba nun sikua

⁷⁻⁸Aburahamu u toko kua koo koo, u kuawa wɔɔ wunaa wata ka wɔkura nɔɔbu (175) ma u kpuna u gu.

⁹Yera win bibu Isaki ka Isimeeli ba na ba nun sikua Makpelan kpee wɔruo Eforoni Sokaan biin gberɔ, Manden deedeeru. Eforoni wi, u saawa Heti.

¹⁰Aburahamun tiwa u gbee te dwa Hetiban mi. N deema miya ba raa win kuro Saaraa sikua.

¹¹Aburahamun goon biru Gusuno u win bii Isaki domaru kua. Saa ye soo, u waaawa dokon bokuo ye ba ma Gusuno u man waamo.

Isimeelin bibun bweseru

¹²Isimeelin bibun bweseru wee. Isimeeli u saawa Aburahamun bii wi u ka Agaa Egibitigii mara. Agaa wi, u saawa Saaraan yoo wi u Aburahamu we kuro.

¹³Isimeeli wiya u seewa u bibu mara. Ben yisa wee nge me ba hom weena. Nebayotuwa u saa win bii gbiikoo. Nebayotun wonaba Kedaa ka Adibeli ka Mibusamu

¹⁴ka Mikima ka Duma ka Masa

¹⁵ka Hadadi ka Tema ka Yeturi ka Nafisi ka Kedima.

¹⁶Ma be wɔkura yiru yen baawure u kua win bwese keran wirugii. Ben tiin yisa ba ben wusu ka ka ben gberu kpaaneba.

¹⁷Isimeeli u kuawa wɔɔ wunaa teeru ka wɔkura nɔɔbu ka yiru. Yen biru u kpuna u gu u win baababa deema gario.

¹⁸Win bibu ba waaawa nenem ba ka Aburahamun bii be ba tie tondine. Ba da ba sina Hafila ka Surin tem baa soo Egibitin tem soo yari yeru gia, Asirin swaaa.

YAKOBU

Esau ka Yakobu

¹⁹Aburahamun bii Isakin bibun bweseru wee.

²⁰Ye Isaki u kua wɔɔ weeru yera u Rebeka sua kuro. Rebeka u saawa Labanin sesu. Ben baawa Betueli Aramugii. Ben wuuwa maa Padanaramu.

²¹Isaki u Yinni Gusuno kana win kuron so domi u kua wiro. Gusuno u win kanaru mwa, ma win kuro Rebeka u gura sua.

²²Yera biba kuru karanamo win nukuro. Ma u nee, mban sɔna yenin bwesera man deema.

Ma u Gusuno bikia, mba yenin tubusianu.

²³Yera Yinni Gusuno u nun soowa u nee, bwesenu yirua nu waa wunen nukuro.

Bwese ni, nu koo kabana sanam me nu yara wunen nukurun di. Nin teera koo tensim dam kera.

Moo * wiya u koo win wano wiru kpriya.

²⁴Ye kuro win maru suru yiba, wee sikabara ba waa win nukuro.

²⁵Gbiikoo u yara ma win wasi sansu yiba, ma ba nun yisiru ka Esau †.

²⁶Yen biru yiruse maa yarima. Win nama Esaun naa tokuru neni. Ma ba nun yisiru ka Yakobu ‡. Isaki u mowa wɔɔ wata sanam me ba bu mara.

²⁷Bii be, ba seewa ba kpea. Esau u kua taaso geo, u ra n waaawa yakaso. Adama Yakobu u kuawa ton see wi u ra n waa yenuo.

²⁸Isaki u Esau kiru bo, domi u ra win taasorun yaa tem. Ma Rebeka u maa Yakobu kiru bo.

²⁹Soo teeru nge me Yakobu u agbaara ye ya sweri mo, yera Esau u wurama taaso gberun di ka wasira bakarau.

³⁰Yera u Yakobu soowa u nee, a man yabu swaa ye soko n no, domi na wasira too.

Yen sɔna ba Esau soka Edomu. Yen tubusiana ton swaa.

³¹Ma Yakobu u nee, a gina man wunen bii yerumarun tubi doreo.

³²Esau u nee, n wee na goo doo. Mba nen yerumarun arufaanii.

³³Ma Yakobu nee, a bɔruo gina.

Ma u bɔrua ma u win yerumaru Yakobu dore.

³⁴Saa yera Yakobu u pee ka agbaara ye soo u swii doke sua u Esau we. Esau u di u nora

* 25:23 moo - Yuuban mi, sika wi ba gbia ba mara, wiya tonwero. † 25:25 Esau - Yisi ten tubusiana, wi u sansu mo.

‡ 25:26 Yakobu - Yisi ten tubusiana, wi u goon ayeru mwa.

ma u wigiru doona. Nge meya n kua u ka win yerumaru gema.

Isaki u da u wāa Gerāo

26

¹ Gōra kpm dua tem me sōo, nge me ta raa kua Aburahamun waati. Ma Isaki u da u wāa Abimeleki Filisitiban sina bokon mi Gerāo.

² Sōo teeru Yinni Gusunō u Isaki kure u ka nūn gari kua u nēe, a ku ra da Egibitiō. A de a sina tem me kon nun sōosi sōo.

³ A ku doona tem minin di. Ko na n wāa ka wunē kpa n nun domaru kua. Domi wunen bibun bwesera kon tem me wē. Mēsuma kon ka nēn nōo mwēeru yibia te na wunen tundo Aburhamu kua.

⁴ Kon de wunen bibun bweseru tu dabia nge wollun kperi. Beya kon maa tem me kpuro wē. Ben min diya handunian bwesenu nu koo domaru wa.

⁵ Domi Aburhamu u nēn gere mēm nōowa, u maa nēn woodaba swīi ye na nūn sōowa kpuro.

⁶ Yera n dera Isaki u sina Gerāo.

⁷ Ye u wāa mi, tumbu bā n nūn win kurān gari bikia, u ra nēe, win sesuwa yēn sō u berum mō bu ku raa nūn go ū n nēe win kurōwa. Domi Rebeka u sāawa kurō burō.

⁸ Nge me u tēmō wuu mi, yera sōo teeru Abimeleki Filisitiban sunō wi, u mēerima saa win dirun fenēntin di u wa wee, Isaki ka Rebeka ba bōnda mō.

⁹ Ma u Isaki sokusia. Ye u na, u nūn bikia u nēe, ase wunen kurōwa Rebeka. Ma a sun weesu kua a nēe, wunen sesuwa?

Isaki u nūn wisa u nēe, na n kī bu man gowa. Yen sōna na ka gerua me.

¹⁰ Abimeleki u nūn sōowa u nēe, mban bwesera a sun kua me. Wee, n daa tie fiiko goo u ka wunen kurō wi kpuna, kpa a ra de sa n sāa taaregibu.

¹¹ Saa yera u kpara u nēe, wi u Isaki n kun me win kurō baba ba koo yēro gowa.

¹² Yeniba kpuron biru Isaki u gberu kua tem mi. Ma win dīanu gea kua wōō ge sōo. Nu kuawa ye u duuran non wunōbu (100) yēn sō Yinni Gusunō u nūn domaru kua.

¹³ Nge meya Isakin dukia ya ka kuuramō ya dōo. Ma u kua gobigii kpoko.

¹⁴ U yāanu ka ketēba mō ka yoo dabinu.

Isaki u ka Abimeleki arukawani bōkua

Yera n dera Filisitiba ba ka nūn nisinu seewa.

¹⁵ Ma ba dōko be win tundo Aburahamun yoba raa gba kpuro korua ka tem.

¹⁶ Yera Abimeleki u nēe, a doonō besen min di, domi a sun dam kere.

¹⁷ Ma Isaki u doona ben min di u da u wāa daru wōwa gaan mi, Geran tem me sōo.

¹⁸ U win tundo Aburahamun dōkōba wia ye Filisitiba ba raa korua win gōon biru. Ma

u dōko be yīsa kā kā nge me win tundo u ra raa bu soku.

¹⁹ Ma Isakin yoo be, ba dōko gba wōwa ye sōo, ba nim gem kame.

²⁰ Ka me, Geragibun naa kparoba na ba Isakin naa kparobu sannō nōo kuura ba nēe, ben dōkōwa.

Ma Isaki u dōko ye yīsiru kā Sikirinōsu.

²¹ Yera Isakin yoo be, ba kpm dōko gaa gba, ma Geragibun naa kparo be, ba kpm na ba ka bu sannā dōko yen sō. Ma Isaki u dōko ye yīsiru kā Yibere.

²² Ma u win kuru wuka saa min di u da u sina gam gia. Ma u kpm dōko gba mi. Adama ba n maa ka nūn sanne. Ma u yam mi yīsiru kā Tii mōru.

²³ Yen biru Isaki u doona saa min di ma u da Beri Sebaō.

²⁴ Yera Yinni Gusunō u nūn kure wōku te, u nēe, nēna na Gusunō wunen tundo Aburahamun Yinni. A ku berum ko. Ko na n wāa ka wunē. Kon nun domaru kua kpa n de wunen bweseru tu dabia nēn bōo Aburahamun sō.

²⁵ Ma Isaki u yāku yera bana Beri Seba mi, u Yinni Gusunō sāwa. U win kuu bekuruginu gira, ma win yoba dōko gba mi.

²⁶ Saa yera Abimeleki ka win bōrō Ahusati ka sere maa win tabu sunō Pikoli ba seewa Geran di ba Isaki beram da.

²⁷ Ye ba tura mi, yera u bu bikia u nēe, mban sōna i maa man naa swīi. Domi bēeya i man tusa i gira bēen suunu sōon di.

²⁸ Ma ba nūn wisa ba nēe, sa yē ma Yinni Gusunō u wāa ka wunē. Yen sōna sa na a ka sun arukawani bōke.

²⁹ N n mēn na, a bōruo ma a n kaa sun kōsa gaa kua nge me sa nun gea kua sa dera a doona ka bōri yendu besen min di. Wee tē Yinni Gusunō u nun domaru kua.

³⁰ Ma Isaki u bu yaare kua, ba di ba nōra ma ba kpuna mi.

³¹ Yera ba seewa buru buru yellu ba arukawani ye bōkua ka bōri. Ma Isaki u dera ba doona ka alafia.

³² Yen tōo tera Isakin yobu ba na ba nūn sōowa ba nēe ba nim wa dōko ye ba gba sōo.

³³ Ma u dōko ye yīsiru kā Seba. Yen tubusiana Nōo mwēeru. Yen sōna ba ka wuu ge sokumō Beri Seba sere ka gisōn gisō. Yen tubusiana nōo mwēerun dōko.

Esau u bwese tukunu sua kurōbu

³⁴ Esau u mōwa wōō weeru u ka kurōbu yiru sua. Bera Yuditi, Berin bii, ka Basimati, Elonin bii. Be kpuro ba sāawa Hētiba.

³⁵ Adama kurō be, ba Isaki ka Rebeka nuki sanko to.

Yakōbu u Esaun domaru mwa

27

1 Sanam me Isaki u takɔ kua, win nɔni dam dwiia, u n̄ maa yam waama, ma u win bii yeruma soka u nee, Esau.

Esau u nee, ne wee.

2 Ma Isaki u nee, wee na takɔ kua, na n̄ maa nen goon tɔru ye.

3 Yen sɔ, na nun kanama tɛ, a seewo a wunen sɛɛ bwāaru ka wunen tendu sua a da yakasɔ a man yaa goowama.

4 Kpa a ka man ye yaa dibu kua nge me na ra k̄a a ka man naawa n di kpa n nun domaru kua n sere gbi.

5 Ma Esau u seewa u da yakasɔ u ka gbeeku yaa ye gooma. N deema Rebeka u nɔmɔ ye Isaki u win bii Esau sɔmɔ.

6 Yera u win bii Yakɔbu sɔɔwa u nee, wee na nua wunen baa u wunen mɔɔ Esau sɔɔwa u nee,

7 u doo u n̄n yaa goowama kpa u ka n̄n ye yaa dibu kua u di kpa u n̄n domaru kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ u sere gbi.

8 Tɛ nen bii, a nen gari nɔwɔ yi kon nun sɔ.

9 A doo boo ḡɔrɔ a man boo binu yiru tama ni nu w̄a kpa n nu wunen baaba kua nge me u ra k̄a,

10 kpa a ka n̄n daawa u di, kpa u nun domaru kua u sere gbi.

11 Yakɔbu u win mero wisa u nee, wee, nen mɔɔ u sansu mɔ adama nena kun mɔ.

12 À ku tuba, nen baaba koo man baba kpa n ko wee kowo win mi. Kpa doma te na k̄i mi, tu ko b̄ri.

13 Win mero n̄n sɔɔwa u nee, nen bii, a de b̄ri yi, yi w̄ri nen wirɔ. A gesi nen gari nɔwɔ kpa a man boo ni tama.

14 Ma Yakɔbu u da u ka boo ni na u win mero wɛ. U ka yaa dibu kua bi Isaki u ra k̄a.

15 Yen biru u win bii gbiikoo Esaun t̄ɔ baka yānu sua ni nu w̄a dirɔ u nu Yakɔbu sebusia.

16 Ma u n̄n boo bii nin ḡoni t̄kusi win nɔmɔ ka win w̄irɔ, domi u n̄ sansu mɔ.

17 Ma u d̄ia duro ni ka p̄ɛ ye u kua win bii Yakɔbu n̄mu beria.

18 Saa yera Yakɔbu u ka nu da win tundo mi, u nee, baaba.

Ma tundo u wura u nee, ne wee, wuna were nen bii.

19 Yakɔbu u win tundo wisa u nee, nena Esau, wunen bii yeruma. Wee, na kua nge me a gerua. A seewo a sina a nen taasorun yaa tem, kpa a man doma te kua.

20 Ma Isaki u n̄n bikia u nee, am̄na a ka ye wa fuuku me, nen bii.

Yakɔbu u n̄n wisa u nee, Gusunɔ wunen Yinniwa u man ye gawama.

21 Ma Isaki u nee, n̄ n men na, a susima nen bii, n nun baba n wa à n s̄a Esaun na ka gem.

22 Yakɔbu u susi win baaba Isakin mi, ma u n̄n baba u nee, Yakɔbun nɔwɔ na nɔmɔ, adama Esaun noma na baba.

23 U n̄ n̄n tuba yèn sɔ win noma sansu mɔ nge Esautgia. Adama ye u k̄i u n̄n domaru kua,

24 u gina nee, wuna nen bii Esau ka gem?

U wisa u nee, oo, nena.

25 Isaki u nee, a ka susima n wunen taasorun yaa tem kpa n nun domaru kua.

Yakɔbu u ka susi win mi, ma u di. U maa tam sua u n̄n wɛ ma u n̄ra.

26 Yen biru Isaki u n̄n sɔɔwa u nee, a susima a man s̄su, nen bii.

27 Yakɔbu u susi u n̄n s̄su. Isaki u win yānun nuburu nua ma u n̄n domaru kua u nee, wee nen biin nubura ka gberun nuburu weene te Yinni Gusunɔ u domaru kua.

28 Gusunɔ u de gura ya n da nun neeye tem barukagim sɔɔ,

kpa a alikama ka resem wa n kp̄a n banda.

29 T̄ɔn dabinu nu nun wiru kp̄iia,

kpa bwese dabinu nu nun yiira.

Kpa a ko wunen mero bisibun yinni,

kpa ben tii bu nun yiira.

Wi u nun b̄rusi u koo b̄ri wa.

Wi u maa nun domaru kua, ȳero koo domaru wa.

30 Ye Isaki u Yakɔbu domaru kua u kpa, sanam me Yakɔbu u doona kese, yera win mɔɔ Esau u wurama taasorun di.

31 Ma u d̄ianu kua u ka da win tundo mi, u n̄n sɔɔwa u nee, baaba, a seewo a nen taasorun yaa tem kpa a man doma te kua.

32 Win tundo Isaki u n̄n bikia u nee, wuna were.

U nee, nena Esau wunen bii yeruma.

33 Ma Isaki u diira gem gem u nee, n̄ n men na, wara u man gbeeku yaa tama na tema a sere tunuma, na maa n̄n domaru kua. Ȳero koo maa baruka ko.

34 Ye Esau u gari yi nua win tundo n̄n di, yera u wura kua ka nuku sankira bakanu, ma u win tundo sɔɔwa u nee, baaba, a maa nen tii domaru kuo.

35 Isaki u nee, wunen w̄nɔ u na u wunen domaru mwa ka bwisi.

36 Esau u nee, wee u man taki di n̄n yiru nge me win ȳisuru. U man nen yerumaru mwaari. Gisɔ u maa nen domaru mwa. A n̄ maa domaru garu mɔ a man kua?

37 Isaki u n̄n wisa u nee, wee na n̄n kua wunen yinni, na maa n̄n win mero bisibu kpuro wɛ bu ko win yobu. Na maa sii d̄ianu ka d̄a bii ni ba ra ka tam ko kpuron domaru kua. N n men na, mba kon kp̄i n maa nun kua, nen bii.

38 Esau u nee, n̄ n men na, doma teni t̄nawa a mɔ, baaba? A maa man domaru kuo.

Ma u wura n̄ɔ kp̄ɛ u sw̄i.

39 Win tundo Isaki u n̄n sɔɔwa u nee, wee ye kon nun s̄.

Wunen tem kun baruka wasi.

Meya gura kun maa n̄mɔ wunen mi.

Wunen takobin areya kaa n dimo a n ka waa.
 40 Kaa maa ko wunen wonon yoo.
 Adama a n da ka tii yina,
 kaa win yoru yari nge me kete ya ra yen sugu
 fere yu ka.

Yakubu u da Labanin mi

41 Saa dama ten diya Esau u Yakubu tusa
 doma te ben tundo nun kuan so. Ma u gerua
 win tii so u nee, nen baaban goo turuku kua.
 Win goo gbabu sindun biruwa kon nen wono
 go.

42 Ba Rebeka gari yi domeya yi win bii
 gbiikoo Esau u gerua. Ma u win bii daako
 Yakubu sokusia u nun soowa u nee, n wee,
 wunen mao u ki u win maru kasia u nun go.

43 Te nen bii, a nen gari swaa dakio. A
 seewo a kpikuru da nen sesu Labanin mi
 Harani.

44 Kpa a sina mi soo mearu gaa sere wunen
 maon bwera ya n kpuna.

45 Win maru ya n sara wunen min di, u koo
 duari ye a nun kua. Sanam meya kon de a
 gosirama. Domi na n ki n bee yiru kpuro bia
 so teuru.

46 Yera Rebeka u da u Isaki soowa u nee, na
 ka nen waaaru wasira Esaun kuro benin daan
 so, be ba saa Hetiba. Yakubu u n maa kuro sua
 tem mini nge be, mban waaara ko na n maa
 waa.

28

1 Yera Isaki u Yakubu soka u nun domaru
 kua, ma u nun soowa u nee, a ku ra ko a
 Kanani minin kuro sua.

2 Yen so, a seewo a da Padanaramu, Betueli
 wunen meron baaban yenuo kpa a kuro sua
 mi, Labani wunen dwaanin bibu so.

3 Kpa Gusuno Dam kpurogii u nun domaru
 kua, a marura a teria a ka ko bwese dabinun
 nuuru.

4 Kpa u nun domaru kua wune ka wunen
 bibun bweseru nge me u Aburahamu kua,
 kpa tem me, mu ko wunegim mi a soru dimo,
 me Gusuno u Aburahamu ka.

5 Isaki u dera Yakubu u da Padanaramu gia
 Labanin mi, wi u saa Betueli Aramugiin bii,
 Yakubu ka Esaun dwaani.

6 Esau u wa ma Isaki u Yakubu domaru kua
 ma u nun gora Padanaramu gia u win kuro
 kasu. U maa nua ma saa ye u nun domaru
 kuammee u nee, u ku raa kuro sue Kananin bii
 ton kurabu so.

7 U maa wa ma Yakubu u win baa ka win
 meron gari nua ma u doona Padanaramu gia.

8 Yera u gia ma Kananin bii ton kurabun
 daa ya n win baa wera.

9 Ma u seewa u da Isimeelin mi, u win bii
 Mahalati, Nebayoton sesu sua kuro u doke
 kuro be u raa mo so. Isimeeli wi, u saawa
 Aburahamu bii.

Yakubu u dosa Betelio

10 Yakubu u seewa saa Beri Seban di u
 doona Harani gia.

11 U tura yam gam. Miya u si domi so u
 dua. Ye u kpunamo u kperu garu sua u tu
 wiru kpiri.

12 Yera u dosa u wa wee, sera gaa ya yo temo
 ma yen wira wollu girari, ma u Gusunon
 goradoba wa ba yomo ba saramamo ka sera
 ye.

13 Yinni Gusunon tii u yo yen wollo ma
 u ka nun gari kua u nee, nena Gusuno,
 Aburahamu wunen debun Yinni ka Isakin
 Yinni. Tem mi a kpi mi, wuna kon mu we ka
 sere maa wunen bibun bweseru.

14 Wunen bibun bwese te, ta koo kowa nge
 yani seri kpa tu teria tem men goonu nne
 kpuro so. Wune ka wunen bibun bweserun
 min diya handunian bwesenu kpuro nu koo
 domaru wa.

15 Wee na waa ka wune, ko na n maa nun
 kso yam kpuro mi a doo kpa n maa ka nun
 wurama tem me so. Domi na n nun derimo
 sere n ka ko nge me na nun soowa.

16 Yakubu u dom yanda ma u nee, Yinni
 Gusuno u waa mini ka gem. Na n daa maa ye
 me.

17 Yera berum nun mwa ma u nee, n wa bu
 suunu mi nasia. Gusunon yenuwa mini ka
 maa wollun duu yeru.

18 Ma u seewa buru buru yellu u kpee te
 sua te u wiru kpiri mi, u gira temo tu ka ko
 yireru. Ma u ten wollo gum wisi.

19 U yam mi yisuru ka Beteli. Yen tubusiana
 Gusunon waa yeru. Adama wuu ye ga waa
 mi, ba ra raa gu sokuwa Lusi.

20 Yen biru u noo mweeru kara u nee,
 Gusuno u n ka man waa, ma u man kso nen
 sanum me so, ma u man dianu we ka yaa ni
 kon sebe,

21 kpa n gosira nen baaban yenuo ka alafia,
 wiya ko n saa nen Yinni.

22 Kpee te na gira mini, ta kua yireru ma
 miya n ko n ko win waa yeru. Ye u maa man
 we kpuron wakuru baateren wollo kon nun
 tia tia wesia.

Yakubu u tura Labanin mi

29

1 Ma Yakubu u seewa u win sanum wori u
 da so yari yeru gia.

2 Ye u Harani turuku tia, yera u meara u
 doko gaa wa yakaso. U wa wee, yaa gso gasu
 ita ya kpi ya wera doko yen bokoo, domi
 miya ba ra yaa sabenu nim ke nu no. Kpee te
 ba maa ka doko yen noo wukiri ta kpa.

3 Miya yaa sabenu kpuro ra menne, kpa
 bu kpee te swenya dokon non di bu nu nim
 ke, kpa bu kram wure bu doko ye wukiri ka
 kpee te.

4 Yakubu u yaa nin kparobu bikia u nee,
 kpaasibu, saa man diya i na.

Ba nun wisa ba nee, bese Haranigiba.

5 U bu bikia u nee, i Labani Nakorin bii yē?

Ba nee, oo, sa nūn yē.

6 Ma u nee, u sere bwāa do?

Ba nee, oo, u alafia mō. A n̄ mam win bii Raseli wa u wee mini ka win yāanu?

7 Yakōbu u nee, wee sōo kpā, saa kun tura gina i ka yaa sabenu mennā. I nu nim kēeyo kpa i kpm da i nu kpara.

8 Ba nūn wisa ba nee, sa n̄ kpē sere yāa gōsu kpuro sū n mennā. Sanam mēya sa ra kpee te swenye dākōn nōon di su sere yāanu nim kē.

9 Saa ye u ka bu gari mō mi, yera Raseli u tunuma ka win tundon yāanu, domi wiya u sāa nin kpara.

10 Ye Yakōbu u win dwaani Labanin bii Raseli wa ka win yāa gōo, u susi u kpee te swenya dākōn nōon di ma u yāa ni nim kā.

11 Ma u Raseli tabura u nūn sōsu. Ma dura wura nōo kpēε u swī nuku dobun sō.

12 U Raseli sōowa u nee, sa sāawa dusinu. Domi ne Rebekan biiwa.

Ma Raseli u duka da u win tundo gari yi sōowa.

13 Ye Labani u win dwaanibu Yakōbun labaari nua, u duka na u nūn senna. U nūn tabura u nūn bākasi u sōsu, ma u ka nūn da yenuo. Ma Yakōbu u Labani sōowa kpuro ye u ka sīmo.

14 Yera Labani u nee, ka gem ne ka wune yem tema.

Ma Yakōbu u sina Labanin mi suru tia.

Yakōbu u Labani sōmburu kua Raseli ka Lean sō

15 Yen biru Labani u Yakōbu sōowa u nee, kaa man sōmburu kua kam yēn sō a sāa nen dusi? A man sōowō nyen na kaa man mwaari.

16 N deema Labani u bii tōn kurōbu yiru mō. Gbiikoon yīsira Lea, wōnōgira maa Raseli.

17 Lean nōni kun dam mō, adama Raseli kurō burōwa, win wasi ka win wuswaa ya girima mō.

18 Yakōbu u Raseli kī. Ma u Labani sōowa u nee, kon nun sōmburu kua sere wōo nōoba yiru wunen bii Raselin sō.

19 Ma Labani u nee, ya wā. N buram bo n nun wi kē, ye kon ka nūn durō goo kē. N n men na, a ka man sino.

20 Yera n dera Yakōbu u sōmburu kua wōo nōoba yiru Labanin mi. Ma n nūn kua nge sōo yiru yēn sō u Raseli kī.

21 Yen biru u Labani sōowa u nee, a man nen kurō wēeyo kpa n nūn yenu doke, domi nen tōra yiba.

22 Yera Labani u win wōo beran tōmbu mennā kpuro ma u tōo baka dim kua.

23 Ye n kua yoka, u win bii Lea sua u Yakōbu duusia ma ba mennā.

24 Ma u win yoo tōn kurō Silipa sua u win bii Lea wē.

25 Sisiru bururu, wee Yakōbu deema Leawa. Ma u Labani sōowa u nee, mban bwesera a man kua menī. N n̄ Raselin sōna na nun sāwa ro? Mban sōna a man weesu kua.

26 Labani u nee, n n̄ bešen komaru bu wōno kurō kpaaru sua kpa mōo u n wāa.

27 A gina kurō kpaarun sōo nōoba yiru dakuro ka Lea. Yen biru sa ko maa nun wōno wē. Kpa a kpm man sōmburu kua wōo nōoba yiru win sō.

28 Ma Yakōbu u kua nge mē. U sōo nōoba yiru ye dakura ka Lea. Yen biru Labani u nūn win bii Raseli kā kurō.

29 Ma u maa win yoo tōn kurō Biliha sua u win bii Raseli wē.

30 Yakōbu u ka Raseli mennā, u nūn kīa n kere Lea. Ma u kpm Labani sōmburu kua wōo nōoba yiru.

Yakōbun bibu

31 Ye Yinni Gusunō u wa ma Yakōbu u n̄ Lea kī, ma u dera Raseli u kua wīro ma u Lea kua bii mero.

32 U gura sua u bii tōn durō mara ma u nūn yīsiru kā Rubeni, u nee, Yinni Gusunō u wa ma ba man gema. Tē nen durō u koo man kīa.

33 Yen biru u maa gura sua u bii tōn durō mara ma u nee, Yinni Gusunō u nua ma ba n̄ man kī. Yera u ka kpm man wini kā.

Yera ba nūn yīsiru kā Simeō.

34 Simeōn biru u maa gura sua u bii tōn durō mara, ma ba nūn yīsiru kā Lefi. Yera u nee, tēra nen durō u koo man tii gawe, domi na nūn bii tōn durōbu ita marua.

35 Lefin biru u maa gura sua u bii tōn durō mara, ma u nee, tē kon Yinni Gusunō siara. Yen sōna u bii wi yīsiru kā Yuda.

Yen biru u gina marubu yōra.

30

1 Ye Raseli u deema u n̄ ka Yakōbu marumō, yera u ka win mōo nisinu seewa. Ma u Yakōbu sōowa u nee, a de n ka nun ma. Ma n kun mē, kon gbi.

2 Yera Yakōbu u ka Raseli mōru besira u nūn sōowa u nee, nena Gusunō n ka nun yinari a ma?

3 Raseli u nee, too, ya n̄ taare, nen yoo Biliha wee, a ka duo kpa n bibu wa saa win min di n taaru sōndi, kpa sa n wāasine.

4 Ma u win yoo Biliha sua u Yakōbu wē kurō. Yakōbu u ka nūn mennā,

5 yera u gura sua u Yakōbu bii tōn durō marua.

6 Raseli u nee, Gusunō u nen kanaru nua ma u man siria ma u man bii tōn durō kā.

Yen sōna u bii wi yīsiru kā Danu.

7 Danun biru Biliha u maa gura sua ma u Yakōbu bii tōn durō marua.

8 Raseli u nee, na ka nen mōo gabirina gem gem na nūn kamia.

Ma u bii wi yĩsiru kã Nefitali.

⁹ Saa ye Lea u deema u marubu yõra, yera u win yoo Silipa sua u Yakõbu wẽ kuro.

¹⁰ Ma Silipa u gura sua u Yakõbu bii tøn durõ marua.

¹¹ Lea u n̄e, anna a nen wii dobu wa!

Ma u n̄n yĩsiru kã Gadi.

¹² Gadin biru Silipa u kpm gura sua u Yakõbu bii tøn durõ marua.

¹³ Yera Lea u n̄e, doo n̄orugiiwa na sãa, domi tøn kurõbu ba koo man soku doo n̄orugii.

Ma u n̄n yĩsiru kã Asee.

¹⁴ Sõ teeru doo ḡeεrun saa sõ, yera Rubeni u seewa u da yakasõ u dãa te ba sokumõ mandaragoren * binu s̄arima u ka win mero Lea wama. Saa yera Raseli u Lea s̄õwa u n̄e, a suuru koowo, a man wunen biin dãa bii ni soko.

¹⁵ Lea u n̄n wisa u n̄e, ye a man nen durõ mwaari n̄ n̄ nun tura? Yera a kpm kã a man nen biin dãa binu mwaari?

Raseli n̄e, a suuru koowo, kon de besen durõ u ka nun du yoka ye, wunen biin dãa bii nin sõ.

¹⁶ Ye n kua yoka Yakõbu u gberun di wee, yera Lea u seewa u da u ka n̄n yinna ma u n̄e, n̄ena kaa ka du giso, domi nen biin mandaragoren bina na ka nun dwa.

Ma Yakõbu u ka n̄n dua dãma te.

¹⁷ Ma Gusunõ u Lean kanaru mwa, u gura sua u Yakõbu bii tøn durõ n̄õbuse marua.

¹⁸ Yera u n̄e, Gusunõ u man nen are wẽ, yèn sõ na dera nen durõ u nen yoo sua kurõ.

Ma u bii wi yĩsiru kã Isakari.

¹⁹ Isakarin biru Lea u kpm gura sua u Yakõbu bii tøn durõ n̄õba tiase marua.

²⁰ Ma u n̄e, Gusunõ u man k̄eε geeru kã. T̄e nen durõ u koo man tii gawe u man b̄eεε doke yèn sõ na n̄n bii tøn durõbu n̄õba tia marua.

Ma u bii wi yĩsiru kã Sabuloni.

²¹ Yen biru u bii tøn kurõ mara ma u n̄n soka Dina.

²² Gusunõ u maa Raselin tii yaaye u win kanaru mwa ma u n̄n kua bii m̄ero.

²³ U gura sua u bii tøn durõ mara ma u n̄e, Gusunõ u man sekuru yara.

²⁴ Yera u bii wi yĩsiru kã Yosefu. U n̄e, kpa Yinni Gusunõ u kpm man bii tøn durõ sosia.

Yakõbu u kã Labani u n̄n kara

²⁵ Saa ye Raseli u Yosefu mara, yen biruwa Yakõbu u Labani s̄õwa u n̄e, a den man karo m̄e, n we nen temõ.

²⁶ Kpa a de n ka nen kurõbu ka nen bibu da b̄en sõ na nun sãwa. A maa ȳe k̄õ m̄en n̄õ na nun s̄amburu kua.

²⁷ Ma Labani u n̄n wisa u n̄e, a suuru koowo, a de a yõra gina. Domi na wa ma wunen s̄õna Gusunõ u man domaru kua.

²⁸ Yen s̄õ, a man s̄õwõ nyen na n weene n nun k̄õsia, kpa n nun wẽ.

²⁹ Yera Yakõbu u n̄n wisa u n̄e, wunen tii a ȳe nge m̄en n̄õ na nun sãwa. A maa wa nge m̄en n̄õ wunen yã ḡõ ga kuura nen n̄õm̄õ.

³⁰ Domi yã ḡõ piibuwa a raa m̄õ n sere tunuma wunen mi. Adama ye na tunuma, Yinni Gusunõ u nun domaru kua ma ga kp̄eã. N n m̄en na, saa yerã kaa den man ȳõsu n nen tiin s̄amburu ko.

³¹ Ma Labani u n̄n wisa u n̄e, mba kon nun wẽ.

Yakõbu u n̄e, na ñ kã a man ḡãanu ganu wẽ. Ye kon nun s̄õ wee. ã n wura, a de n kpm wunen yã ḡõ ge sua n kpara.

³² Giso kon du wunen sabenu s̄õ n m̄eri m̄eri n wa yãanu ka bonu ni nu bausu m̄õ ka yã n̄n sansu t̄iri. Niya kon ḡõsi nenem nu n sãa nen k̄õsiaru.

³³ Siara gem mu koo s̄õsira sanam m̄e a na a ka nen k̄õsiaru wa. Domi boo ni nu ñ bausu m̄õ ka yã ni nu ñ t̄iri n̄n wãa n̄ginu s̄õ, a man garisio gb̄enõ.

³⁴ Labani u n̄n wisa u n̄e, n kooro nge m̄e a gerua.

³⁵ Yen t̄õ te, Labani wi, u bonu ka yã ni nu bausu m̄õ ka ni nu t̄iri wuna u yi nenem ma u nu win bibu n̄õmu beria.

³⁶ Yen biru u dera ba ka sabe ni tonda saa Yakõbun min di nge s̄õ itan sanum saka.

Ma Yakõbu u ni nu tie kparamõ.

³⁷ Sanam m̄e u nu kparamõ, yera u d̄anu ganun k̄ãsi beki bura u yin koro w̄rukisu yorua yorua nge m̄e ba ra kaaru yore.

³⁸ Ma u dãa k̄ãsi yi sua u doke mi sabenu ra nim n̄õ, domi miya nu ra n ȳõnamõ.

³⁹ Sanam m̄e, n̄n n ȳõna dãa k̄ãsi yin b̄kũõ, nu ra binu mawa ni nu bausu m̄õ.

⁴⁰ Yen biru Yakõbu u ni nu t̄iri ka ni nu bausu m̄õ wunamõ nenem u yiimõ bee tia nu ko wiginu.

⁴¹ U n deema yã damgina nu ȳõnamõ, u ra dãa k̄ãsi yi k̄õwa nin wuswaaõ.

⁴² Adama ù n wa ni nu ñ gea sãa, niya nu ȳõnamõ, u ra yi suewa min di kpa ni, nu n sãa Labaniginu.

Yakõbu u duka sua saa Labanin min di

⁴³ M̄eya Yakõbu u kua u ka dukia wa ya kpã. U yãanu ka bonu ka yooyoosu ka ketekunu ka yoo tøn durõbu ka tøn kurõbu m̄õ.

31

¹ Sõ teeru Yakõbu u nua Labanin bibu ba gerumõ ba m̄õ, Yakõbu u besen tondon arumani kpuro gura ma u kua dukiagii.

* 30:14 *mandaragore* - Ba n̄e, dãa ten binu nu koo kp̄i nu tøn kurõ ko bii mero.

² Yen biru u wa ma Labani kun maa nùn mɛɛra nge yellu.

³ Saa yera Yinni Gusunɔ u Yakɔbu sɔɔwa u nɛɛ, a gɛsiro wunen baaban temɔ mi ba nùn mara. Ko na n ka nun wāa.

⁴ Ma Yakɔbu u win kurɔbu Lea ka Raseli sokusia bu na win mi kpara gberɔ.

⁵ U bu sɔɔwa u nɛɛ, na wa bɛɛn baaba kun maa man mɛɛra nge yellu. Adama Gusunɔ, nɛn baaban Yinni, u ka man wāa.

⁶ Bɛɛn tii i maa wa nge mɛ na bɛɛn baaba samburu kua ka nɛn dam kpuro.

⁷ Wee tɛ, u man kam mɛɛra, u nɛn kɔsiarun gari kasa sere nɔn wokuru. Adama Gusunɔ kun dere u man kɔsa kua.

⁸ Domi bɛɛn tundo wi, ù n nɛɛ, sabe ni nu bau bakasu mɔ niya nu ko n sāa nɛginu, ni kpurowa nu ra bau si ko. U n maa nɛɛ, ni nu bau piiminu mɔ, ni kpurowa nu ra ko mɛ.

⁹ Nge meya Gusunɔ u ka bɛɛn tondon yāa gɔɔ wɔra u man wɛ.

¹⁰ Saa ye sabe ni, nu yɔɔnamɔ na dosa. Dosu ge sɔɔ, na nɔni seeyo wɔllɔ na wa nin dwanu kpuro bausu mɔwa.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔn gɔrado u man soka u nɛɛ, Yakɔbu! Yera na wura na nɛɛ, nɛ wee.

¹²⁻¹³ Ma u nɛɛ, wiya Gusunɔ, wi, wi u man kure Betɛliɔ mi na kperu gira na gum wisi ta n ka sāa yíreru. Miya na maa nùn nɔɔ mwɛɛru kua. Tɛ, n nɔni seeyo kpa n wa ma sabe nin dwanu kpuro bausu mɔwa. Domi u wa ye Labani u man kua. Kpa n se tem minin di n wura tem mi ba man mara.

¹⁴ Raseli ka Lea ba nùn wisa ba nɛɛ, sa ñ maa bonu gaa mɔ bɛɛn tondon mi.

¹⁵ U sun mɛɛra nge sɔbu domi u sun dɔra u bɛɛn gobi di.

¹⁶ Arumani ye Gusunɔ u nùn wɔrari ya maa kua bɛɛ ka bɛɛn bibugia. N n mɛn na, a koowo ye Gusunɔ u nun sɔɔwa.

¹⁷ Yen biru Yakɔbu u seewa u win kurɔbu ka win bibu yooyoosu sandi.

¹⁸ Ma u win dukia kpuro sua ka win sabe ni u wa Padanaramuɔ. U swaa wari u dɔɔ win tundo Isakin mi, Kananin temɔ.

¹⁹ Ye ba doonɔ, yera Raseli u da u win tundo Labanin bũu wi ba mɔ Terafimu gbɛna. N deema saa ye sɔɔ, Labani u win yāanun sansu bɔɔrimɔ.

²⁰ Nge meya Yakɔbu u ka Labani nɔni wɔkua u doona, u ñ maa nùn gāanu sɔɔwa.

²¹ U win ye u mɔ kpuro gura. Ma u da u daa te ba mɔ Efarati tɔbura u doona Galadin guunu gia.

²² Ye Yakɔbu u doona, yen sɔɔ itasera ba na ba Labani sɔɔwa ma Yakɔbu u duka sua.

²³ Ma Labani u win tumbu sua ba Yakɔbu naa gira. Sɔɔ nɔɔba yiruwa ba kua swaa sɔɔ ba sere nùn naamwɛ Galadin guunɔ.

²⁴ N deema Gusunɔ u Labani sɔɔwa dosu sɔɔ wɔkuru u nɛɛ, a tii laakari ko, a ku ra Yakɔbu gāanu ganu sɔ.

²⁵ Ye u Yakɔbu naamwɛ mɛ, u deema wee, u win kuu bekuruginu gire Galadin guu nin mi. Yera ba maa beginu gira mi, wi ka win tumbu.

²⁶ Yen biruwa u Yakɔbu bikia u nɛɛ, mban sɔna a man kua mɛ. A man kam mɛɛra a ka nɛn bibu doonama nge yoo be a mwɛɛrima tabu gberun di.

²⁷ Mban sɔna a duka sua asiri sɔɔ, a ñ man nɔɔ kane. À n daa man sɔɔwa, kon de a doona ka nuku dobu ba n womusu mɔ, kpa ba n mɔrɔkunu ka gāasu soomɔ.

²⁸ Wee, a yina n nɛn bibu ka nɛn debuminu nɔɔ kana n bu bɔkasi a sere doona. Anna a ka gari bakaruru kua mɛ!

²⁹ Na yiiko mɔ n ka nun kɔsa kua, adama Gusunɔ, wunen baaban Yinni, u man sɔɔwa gĩa u nɛɛ, n laakari ko n ku ra nun gāanu ganu sɔ.

³⁰ Wee a doonɔ wunen baaban yɛnuɔ gɛn beke a ra n mɔ, a ñ maa wee mini. Adama mban sɔna a nɛn bũu kpɛɛru gbɛna.

³¹ Ma Yakɔbu u Labani wisa u nɛɛ, na ñ yɛ à n kaa ra man wunen bibu wɔrari. Yen sɔna na kua mɛ.

³² Adama a bũurio bɛɛn sɔmunu sɔɔ tɔn beni kpuron wuswaaɔ. À n wunen gāanu wa mi, kpa a sua. Win mi a wunen bũu kpɛɛru wa, kpa bu yɛro go.

N deema Yakɔbu kun yɛ ma win kurɔ Raseliwa u bũu kpɛɛ te gbɛna u nɛni.

³³ Ma Labani u dua Yakɔbun kuu bekurigirɔ ka Bilihagirɔ ka Silipagirɔ ka sere maa Leagirɔ, adama u ñ gāanu wa. Ye u yara Lean kurun di, ma u dua Raseligirɔ.

³⁴ Ma u kuu te bũura u ñ gāanu wa. N deema Raseli u bũu kpɛɛ te sua u doke win yooyoɔn gaarin kɔkɔɔ u sinari.

³⁵ Yera u win tundo sɔɔwa u nɛɛ, a ku ka man mɔru ko, na ñ kpɛ n se domi na nɔma nɛni.

Labani u win bũu kpɛɛ te kasu kuu te sɔɔ kpuro u ñ wa.

³⁶ Saa yera Yakɔbu u mɔru bɛsira ma u ka Labani sannɔ wari u nɛɛ, toraru mba na nun torari mɛ, ñ kun mɛ kɔsa yerà na nun kua mɛ, a ka man naa gire ka dam.

³⁷ Sanam mɛ a bɛɛn yānu bũura mba a wa mi, ye yia sāa wunen yɛnuu gāanu. A man ye sɔɔsiɔ nɛn tumbu ka wunɛgibun wuswaaɔ, kpa ba n sāa bɛɛn seeda.

³⁸ Wee wɔɔ yɛnda na kua wunen mi. Wunen yānu ñ kun mɛ wunen bonu yen gaa kun nukuru yarire nɛn nɔma sɔɔ. Meya na ñ maa wunen yāa gɔɔn di yāa kinɛru garu suare n tem.

³⁹ Gbeeku yaa yà n wunen saberu garu go, na ku ra ka nun tu naawe. Nena na ra ten kɔsire wɛ. Ten te ba maa gbɛna wɔkuru ñ kun mɛ sɔɔ sɔɔ, a ra man ten kɔsire bikiewa.

⁴⁰ Meya na ra n sɔɔ soore kpara gberɔ, kpa wɔkuru na n wooru nɔrure, na ñ dweeyamɔ.

⁴¹ Nge meya na kua sere wɔ̄o yendu, na nun samburu kuawa wɔ̄o wɔ̄kura nne wunen bii tɔn kurɔ̄bun sɔ̄, ma na maa kua wɔ̄o nɔ̄ɔba tia yāa ni ka boo nin sɔ̄. Ka me, a nen kɔsiarun gari gɔsiawa sere nɔn wɔkuru.

⁴² Gusunɔ, wi, wi Aburhamu ka nen baaba Isaki ba nasie ù kun daa ka man wāa, kaa man deriwa nɔm dira. Wee, u nen wɔnwɔndu wa ka nen wahala ye na kua. Yen sɔ̄na u man siria gā.

⁴³ Yera Labani u nùn wisa u nɛɛ, wunen kurɔ̄ be, ba sāawa nen bibu. Bii beni ba maa sāawa nen debuminu. Yāa gɔ̄o sini, su maa sāawa negisu. Ye a gesi wa mini kpuro negia. Adama na ñ kpɛ n nen bibu ka nen debumii ni nene.

⁴⁴ Yen sɔ̄ tɛ, a de ne ka wune su arukawani bɔke kpa su yīreru doke ta n sāa yen seeda.

⁴⁵ Ma Yakɔbu u kperu sua u gira yam mi, ta n ka sāa yīreru.

⁴⁶ Ma u win tɔmbu sɔ̄ɔwa u nɛɛ, i kpenu gurama. Ma ba nu gurama ba suba. Yen biru ba sina ba di nin bɔkuɔ.

⁴⁷⁻⁴⁸ Labani u nɛɛ, kpee sube teni, ta sāawa bɛsen seeda ne ka wune.

Yen sɔ̄na ben baawure u yam mi yīsiru kã ka win barum, Seeda yeru.

⁴⁹ Ba maa yam mi soka Misipa domi Labani u Yakɔbu sɔ̄ɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u bɛsen baawure gbara su ku ka wɔrina sà n yarina minin di.

⁵⁰ Å n nen bibu nɔni sɔ̄ɔmɔ, ñ kun me à n kurɔ̄ kpɔs sua, n ñ tɔnu koo sun siria, Gusunɔwa koo sun siria ne ka wune. Yen sɔ̄, a laakari ko.

⁵¹⁻⁵² Kpee sube teni ka kpee te a gira mi, nu kua seeda ne ka wunen baa sɔ̄. Meyā na ñ kpee ni saramɔ n nun wɔri. A ku ra maa nu sara a man wɔrima.

⁵³ Sà n kua me, Gusunɔ, Aburhamu ka Nakorin Yinni, u koo sun siria.

Ma Yakɔbu u maa bɔrua ka Yinni Gusunɔn yīsiru, wi, wi win tundo Isaki u nasie.

⁵⁴ Saa yera u yākuru kua guuru wɔllu mi, ma u win tɔmbu menna ba di sannu. Yen biru ba kpuna mi wɔku te.

32

¹ Ye n kua buru buru yellu, Labani u seewa u win bibu ka win debuminu nɔ̄ kana u bu bɔkasi, ma u ben baawure domaru kua. Yen biru u gɔsira u wura win yenuɔ.

Yakɔbun sɔ̄oru bu sere yinna ka Esau

² Yakɔbu u swaa mɔ̄ u doonɔ, yera Gusunɔn gɔradoba ba ka nùn yinna.

³ Ye Yakɔbu u gɔrado be wa, yera u nɛɛ, Gusunɔn tabu kowoba beni.

Ma u yam mi yīsiru kã Mahanaimu. Yīsi ten tubusiana, sansani yiru.

⁴ Yera u sɔ̄mɔbu gɔra win mɔ̄ Esau mi, Edamun temɔ̄ me ba maa mɔ̄ Seiri.

⁵ U bu wooda wɛ u nɛɛ, ameniwa i ko nen tɔnwero Esau sɔ̄ i nɛɛ, ne Yakɔbu win bɔ̄o, na da na sina Labanin mi sere n ka kua giso.

⁶ Na nɛɛ mɔ̄ ka ketekunu ka yāanu ka yoo tɔn durɔ̄bu ka tɔn kurɔ̄bu. Yera na nùn nɔ̄siamɔ u ka man nɔnu geu mɛeri, wi, wi u sāa nen tɔnwero.

⁷ Sɔ̄mɔ be, ba da ba wurama Yakɔbun mi, ba nɛɛ, sa tura wunen mɔ̄ Esau mi, u maa sun sennɔ sisi ka tabu kowobu tɔmbu nɛru (400).

⁸ Yera bɛrum Yakɔbu mwa u nanda gem gem. Ma u tɔn be ba wāa ka wi bɔnu kua wuunu yiru ka win yāanu ka ketɛba ka yooyoosu.

⁹ Ma u nɛɛ, baa Esau ù n na u sube teeru wɔri u tu kania, te ta tie ta koo yari baani.

¹⁰ Ma u kanaru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, nen baaba Aburhamu ka nen tundo Isakin Yinni, a man sɔ̄ɔwa n wuro nen temɔ̄ mi ba man mara. Gea tɔnawa kaa man kua.

¹¹ Na ñ tura n ka wunen durom bakam ka wunen bɔ̄ɔkiniru kpuro wa te a man sɔ̄osi, ne wi na sāa wunen bɔ̄o. Domi na Yuudeni yeni tɔburawa ka nen deka tana. Adama tɛ nen tɔmbu ka nen sabenu kua wuunu yiru.

¹² Na nun kanamɔ a man wɔro saa nen mɔ̄ Esau nɔmun di. Domi na bɛrum mɔ̄ u ku raa sun wɔrima u go ka nen kurɔ̄bu ka bibu sannu.

¹³ Wuna a maa gerua kaa man durom kua kpa a nen bibun bweseru dabiasia nge nim wɔkun yanim me goo kun kpɛ u gari.

¹⁴ Yam miya Yakɔbu u sabia u kpuna. Ma u win yaa sabenun sukum sua u ka win mɔ̄ Esau kɛ.

¹⁵ Sabe niya boo ninu goobu (200) ka boo kinenu yendu ka yāa ninu goobu ka yāa kinenu yendu

¹⁶ Ka naa mɛrobu weeru ka naa kinenu wɔkuru ka keteku mɛrobu yendu ka keteku dwanu wɔkuru, ka mam yooyo mɛrobu tena ka sin bii ni nu bom nɔrumɔ.

¹⁷ U ye kpuro sua u win yobu namu beria gɔ̄o ka gɔ̄o nennɛnka. Ma u bu sɔ̄ɔwa u nɛɛ, i n gbia nen wuswaɔ̄ kpa i de gɔ̄o si, su n swīine dandankuru.

¹⁸ Ma u gbiikoo sɔ̄ɔwa u nɛɛ, Esau nen mɔ̄ ù n ka nun yinna, ù n nun bikia weren min diya a wee, mana a dɔ̄o, weren sabena a gbiisie,

¹⁹ a nùn wisio a nɛɛ, win bɔ̄o Yakɔbugina. Nu sāawa kɛɛ te na wi, nen tɔnwero mɔ̄risiama. Nen tii na wee biruɔ.

²⁰ Gari teeya u yiruse sɔ̄ɔwa ka itase. Meyā u be kpuro sɔ̄ɔwa be ba sabe ni kpate gesi.

²¹ Ma Yakɔbu u maa nɛɛ, i geruo i nɛɛ, wee, ne win bɔ̄o na wee bɛen biruɔ.

Domi u bwisika win tii sɔ̄o u nɛɛ, Esau ù n kɛɛ te na gbiisie wa, win mɔ̄ru koo sure. Yen biru ne ka wi sa ko waana nɔni ka nɔni.

Sorəkudo u koo man dam koosia ka nuku dobu.

²² Kēē te, ta gbia ma u yōra u kpuna mi, wōku te.

Durō goo u ka Yakōbu gabirina Penieli

²³ Yakōbu u seewa wōku te, u win kurōbu yiru ka win yoo tən kurōbu yiru ka win bibu wōkura tia sua u da u ka bu Yabōkun daaru tōbura.

²⁴ Ye u bu tōburasia u kpa, ma u wurā u maa ye u mō kpuro tōburasia.

²⁵ Yakōbu u tia wi turo. Yera durō goo u na u ka nūn gabirina sere yam ka sāra.

²⁶ Ye durō wi, u wa ma u n̄ kpē u Yakōbu sura, ma u win gāa kpōo sō, ga sōsiara ye ba wōri mō.

²⁷ Yen biru durō wi, u n̄ē, a de n doona, domi yam sārera wee.

Yakōbu u nūn wisa u n̄ē, na n̄ nun derimō a doona ma n̄ kun mō a man domaru kua.

²⁸ Yera durō wi, u bikia u n̄ē, amōna wunen yīsiru.

U wisa u n̄ē, Yakōbu.

²⁹ Durō wi, u maa n̄ē, ba n̄ maa nun sokumō Yakōbu. Isireliwa ba koo nun soku yēn sō a ka Gusunō gabirina ka maa tōnu, ma a kamia.

³⁰ Yera Yakōbu u n̄ē, a gem mō, a man wunen yīsiru sōwō.

U nūn wisa u n̄ē, mban sōna a n̄ēn yīsiru bikiamō.

Ma u nūn domaru kua.

³¹ Yakōbu u yam mi yīsiru kā Penieli. Yīsi ten tubusiana, Gusunōn wuswaa. U n̄ē, na Gusunō wa nōni ka nōni, n̄ēn hunde maa faaba waara.

³² Ye u Penieli tōbura, ma sōo u n yarimō. Saa dōma ten diya u killimō ka gāa te.

³³ Yen sōna sere ka gisō Isireliba ba ku ra yaan sīru tem te ta ka gāaru sōrine, yēn sō sīru miya Gusunō u Yakōbu so u ka kua gāarugil.

Yakōbu u ka Esau yinna

33

¹ Yeniban biru Yakōbu u nōni seeya u wa wee, Esau u wee ka win tabu kowobu tōnu n̄ē te. Yera Yakōbu u win bibu bōnu kua u Lea nūn wigibu wē. Ma u maa Raseli wigii wē. Ma u maa win yoo tən kurōbu yiru begibu wē.

² Ma u win yoo tən kurō be gbiisia ka ben bibu, ma u dera Lea ka win bibu ba bu swī, yen biru Raseli ka win bii Yosefu ba swī.

³ Ma Yakōbu u besira u bu gbiyya u da u yiira nōn nōba yiru win mōn wuswaa.

⁴ Yera Esau n̄ēn u maa duka na u Yakōbu gaba wīro ba bōkasina ba sōsuna. Ma be yiru kpuro ba swī.

⁵ Ye Esau u nōni seeya u Yakōbun kurō be ka bii be wa, yera u n̄ē, berā beni.

Yakōbu u nūn wisa u n̄ē, bii be Gusunō u man kā win durom saabu, bera mi.

⁶ Yera yoo be, ba na Esau n̄ēn wuswaa ba yiira.

⁷ Ma Lea ka wigibu ba na ba yiira. Yen biru Raseli ka Yosefu ba maa na ba yiira.

⁸ Ma Esau u maa Yakōbu bikia u n̄ē, mban sōna a tən be ka sabe ni gbiisiamā n̄ēn mi.

Yakōbu u nūn wisa u n̄ē, na nun ye kpuro mōrisiawa kpa a ka man nōnu geu m̄ērin sō.

⁹ Ma Esau u n̄ē, n̄ēn wōnō, sabe ni na mō n̄ēn tii nu man tura, a wuneginu n̄ēnuō.

¹⁰ Yera Yakōbu u n̄ē, aawo, à n̄ ka man nōnu geu m̄ēra, a n̄ēn k̄ē te mōo. Domi ye a man dam koosia ka nuku dobu na wunen wuswaa waasinawa nge Gusunōgia.

¹¹ N n̄ n̄ēn na, a n̄ēn k̄ē te mōo. Domi Gusunō u man durom kua u man wē kpuro yēn bukata na mō.

Ma u Esau suuru kana gem gem u sere k̄ē te mwa.

¹² Ma u n̄ē, a seewo su doona kpa na n̄ nun swaa gbiyye.

¹³ Yakōbu u nūn wisa u n̄ē, n̄ēn tōnwero, a yē ma na bibu mō be ba kun ginā dam mō, ka yāa binu ka ketē binu ni nu bōnōrumō. Yen sō, sà n̄ dera ba sīa too baa sōo teeru, sabe ni kpuro nu koo gbisuku.

¹⁴ Yen sō, a n̄ gbia, kpa n̄ē ka bii be ka sabe ni, sa n̄ wunen yira swīi kpure kpure sere su ka tunuma Seirio mi a wāa.

¹⁵ Ma Esau u nūn sōwō u n̄ē, to, kon nun n̄ēn tōmbu gabu deria.

Yakōbu u n̄ē, aawo, tōnwero, n̄ de gesi durom wa wunen min di.

¹⁶ Yen dōma tera Esau u gōsira u doona Seirio.

¹⁷ Adama Yakōbu u da Sukōtuō. Ye u tura mi, u diru bana ma u win sabenu kunu kua. Yen sōna ba yam mi soka Sukōtu. Yen tubusiana, kunu.

Yakōbu u win sansani gira Sikemun bōkuo

¹⁸ Yen biru u seewa min di u tura ka alafia Kananin temō min di u raa da Padanaramuō. Ma u win kunu gira wuu ge ba mō Sikemun bōkuo.

¹⁹ Tem mi u nu gira mi, ma u mu dwa ka sii geesun gōbi wunōbu (100) Hamōrin bibun mi. Ben turon yīsira Sikemu.

²⁰ Yera u yāku yeru kua mi, u tu yīsiru kā u n̄ē, Gusunōwa u sāa Isirelin Yinni.

Sikemu u Dina gaba

34

¹ Sanam m̄ē ba wāa Sikemu mi, yera Dina, Lean bii tən kurō, wi u Yakōbu marua, u da win wāndia kpaasibun mi, be ba sāa tem migibu.

² Ma Sikemu wi u sāa Hamōri, tem min sunōn bii u Dina wa. Ma u nūn gaba u sere u ka kpuna. N deema Hamōri wi, u sāawa Hefi.

³ Sikemu wi, u Dina kīa gem gem sere u ka nūn gari kua u wa u ka win gōru sīiyē win mi.

⁴ Yen biruwa u win tundo sōōwa u nēē, a man wōndia wini kasuo n sua kuro.

⁵ Saa ye sōōra Yakōbu u maa nua ma ba ka win bii Dina kpuna ka dam. Yera u mari u n gāanu gerua sere ye win biba wama kpara gberun di.

⁶⁻⁷ Ye ba gari yi nua, ma be kpuro ba mōru besira ye Sikemu u ka Isirelin bweserun yīsiru sanku u ka ben sesu Dina kpuna. Domi n n weene bu yen bweseru ko ben suunu sōō.

Yen biru Hamōri, Sikemun tundo wi, u seewa u da Yakōbu ni, u ka nūn gari yi ko.

⁸ Sanam me u tunuma u nēē, nen bii Sikemu u wunen bii wōndia wi ba mō Dinan gōō gbiṃō kīrun sō. Yen sō, a suuru koowo a nūn wōndia wi kēyo u sua kuro.

⁹ Domi besen bibu bā n suana sa ko ko tia beē ka beē. Yen sō, i sun beēn wōndiaba wēema kpa su maa besegibu beē wē.

¹⁰ Yen biru i ko n wāa besen tem me sōō, i n mō ye i kī, i n tenkuru mō kpa i dukia wa.

¹¹ Yera Sikemun tii u maa Yakōbu ka win bii be ba tie sōōwa u nēē, kon ko kpuro ye i man sōōwa kpa i ka man nonu deu mēeri.

¹² Yen sō, i man dokiri gobi beke bureo ka kēē dabiru nge mēn nōō i kī. Kon ye kpuro wē i n ko gesi man bii wi kē n sua kuro.

¹³ Adama yēn sō Sikemu u Dina sanku, yen sōna Yakōbun bii be, ba wi ka win tundo Hamōri wisa ka bwisi ba nēē,

¹⁴ n n koorō su besen sesu bango sari wē, domi besen mi, seku bakara.

¹⁵ Ye sa bikiamō tōna, yera beēn tōn durō baawure u bango ko nge beē.

¹⁶ Saa yera sa ko besen wōndiaba beē kē kurōbu kpa i maa sun besegibu wē kurōbu kpa sa n wāa sannu su ko bwese teeru.

¹⁷ Adama i n yina i bango ye ko, sa ko besen wōndia mwawa kpa su doona minin di.

¹⁸ Gari yi, yi ka Sikemu ka win tundo naawa.

¹⁹ N n maa te Sikemu ka yi mem nōōwa domi u Yakōbun bii wōndia wi kī too. N deema wiya u beere bo win baaban yenua.

²⁰ Ma wi ka win tundo Hamōri ba da wuun gbāra kōnōwō mi bukurobu ba ra siri, ba bu sōōwa ba nēē,

²¹ tōn beni ba ka sun do. Yen sō, su de ba n wāa besen tem me sōō ba n tenkuru mō. Domi tem me, mu kpā. Kpa su ben wōndiaba sua kurōbu, kpa be, bu maa besegibu sua kurōbu

²² kpa su ko bwese teeru. Yu ka kooro me, sere besen tōn durō baawure u bango ko nge me ben tii ba sāa.

²³ Yā n kooro me, berā ba ben sabe ni mō ka ben dukia. I de su ko me kpa bu wa bu sina ka beē sannu.

²⁴ Be ba wāa gbāra kōnōwō kpuro ba Hamōri ka win biin gari yi nōōmō, ma tōn durōbu be ba yi nua ba da ba bango ye kua.

²⁵ Ye tōn be, ba bango ye kua ba wāa wahala sōō gina, ba tamaa gōō kun bu wōrimō, yen sōō itasera Yakōbun bibu Simeō ka Lefi, Dinan sesubu, ba ben takobiba sua ba wuu ge wōri ba gen tōn durōbu kpuro go.

²⁶ Meya ba maa Hamōri ka win bii Sikemu go. Ma ba ben sesu Dina yara Sikemun yenun di.

²⁷ Ma Yakōbun bii be ba tie ba da ba wuu ge wōri ba gen yānu gurama yēn sō ba ben sesu sanku.

²⁸ Ba ben yāanu ka keteba gura ka ben ketekunu ka yaa sabe ni nu wāa ben gberu kpaaneō

²⁹ ka ben arumani kpuro ka ben bibu ka ben kurōbu. Ye tōn be, ba mō gesi yenuso kpuro ba gurawa.

³⁰ Yera Yakōbu u win bibu Lefi ka Simeō sōōwa u nēē, wahala baka i ka man kasu mi. I dera nen bwēra kun kpī. Domi Kananiba ka Feresiba ba koo man tusi. Yen biru bā n da nōō tia kua ba man wōrima ba koo sun kpeerasiawa mam mam, domi nen tōmba kun dabi.

³¹ Ma ba Yakōbu wisa ba nēē, sa ko dewa ba n besen sesu garisi kuro tano?

Gusunō u Yakōbu domaru kua Beteliō

35

¹ Yeniban biru Gusunō u Yakōbu sōōwa u nēē, a seewo a da Beteliō kpa a n wāa mi, kpa a man yāku yeru kua mi na raa nun kure sanam me a wunen mōō duka suurimō.

² Yakōbu u win tōmbu sōōwa u nēē, būu ni i raa mō, i nu wunō beēn suunu sōōn di, kpa i tii deerasia i beēn yānu tea.

³ Domi sa ko se yu da Beteliō. Miya kon Gusunō yāku yeru kua domi wiya u man somi sanam me na wāa wahala sōō. Meya u maa ka man wāa nen sanam kpuro sōō.

⁴ Ma be kpuro ba ben būu kpeē ni ba wa saa tōn tukobun min di gura ba Yakōbu wē ka maa ben swaa tonkunu. Ma u ye kpuro sua u sikua dāa bakaru garun nuurō Sikemu mi.

⁵ Yen biru ba seewa ba doona min di. Ma Gusunō u dera tōn be ba ka bu sikerene mi, ba berum soora. Yen sōna ba n bu swaa naamwē.

⁶ Yakōbu u tunuma, wi ka win tōn be, Lusio ye ba maa sokumō Beteli, Kananin temō.

⁷ Yera u Yinni Gusunō yāku yee te bania ma u tu yīsiru kā Gusunō u wāa Beteliō. Domi miya u nūn kure sanam me u nu mōō duka suurimō.

⁸ Yam miya Debora wi u Rebeka nōōri birun di u gu. Ma ba nūn sikua Betelin guurun nuurō dāa bakaru garun korō. Yen sōna ba dāa te soka gōō wurin dāru.

⁹ Yen biru Gusunō u kpaam Yakōbu kure Beteliō ma u nūn domaru kua, sanam me u wurama Padanaramun di.

10 U nεε, wunen yīsira Yakəbu, adama ba ñ koo maa ka nun tu soku. Isireliwa ba ko n da nun soku.

11 U maa nεε, nε Gusunə na sāawa Dam kpurogii. A maruro kpa wunen bibu bu kōwara kpa bwese dabinu ka sinambu bu marura wunen min di.

12 Wunε ka wunen bibun bwesera i ko n tem mε mō mε na Aburahamu ka Isaki wē.

13 Ye Gusunə u gari yi gerua u kpa, u doona wəllə u Yakəbu deri.

14 Ma Yakəbu u kperu sua u gira ba n ka yaaye ma miya Yinni Gusunə u ka nūn gari kua. Ma u tu tam ka gum wisi kpa ta n ka sāa Gusunəguru.

15 Yera u yam mi soka Beteli, domi miya Gusunə u ka nūn gari kua.

Raselin gəə

16 Yen biru Yakəbu ka win tumbu ba seewa Betelin di ba dəə Efaratəə. Ye ba Efarata turuku kua, yera Raseli u yiira u mara swaa ye səə. Kurə wi, u wahala kua win maru bi səə.

17 Sanam mε u wahala mō, yera marusio u nūn sōəwa u nεε, a ku nanda, bii tən durəwa a maa wa.

18 Ye u mara u kpa u gəə dəə, yera u win bii wi yīsiru ká Beni Oni. Yen tubusiana, bii wi na mara ka wahala. Adama win tundo u nūn soka Benyamεε. Yen tubusiana maa, nen nəm geun bii*.

19 Ma Raseli u kpuna u gu. Ba nūn sika Efaratan swaaə ye ba maa sokumə Betelehemu.

20 Yera Yakəbu u kperu garu sua u gira Raselin siki ten mi, ba n ka nūn yaaye. Kpee te, ta wāa mi sere ka gisən gisə.

21 Min diya u seewa u da u win kuu bekuruguru gira Migidali Edεε.

22 Sanam mε ba wāa Migidali Edεε mi, yera ben turo Rubeni u da u ka win tundon kurə Biliha kpuna. Ma tundo wi, u ye nua.

Yakəbun bii tən durəbu ba sāawa wəkura yiru.

23 Bibu wəkura yiru ye səə, Leagiba Rubeni wi, wi u sāa Yakəbun bii gbiikoo, ka Simeə ka Lefi ka Yuda ka Isakari ka Sabuloni.

24 Be ba maa sāa Raseligibu, bera Yosefu ka Benyamεε.

25 Be ba sāa Biliha, Raselin yoon bibu, bera Danu ka Nεfitali.

26 Silipa wi u sāa Lean yoo, wigiba maa Gadi ka Aseε. Bii be ba Yakəbu marua Padanaramuə bera mi.

27 Yen biru Yakəbu u tura win tundo Isakin mi, Mandeə, Kiriati Ariban bokuə ye ba maa mō Heboroni. Miya Aburahamu ka Isaki ba sɔru di.

28-29 Isaki u təkə kua gem gem u kuawa wəə wunəbu ka wεnε (180), ma u kpuna u gu u da u win baababa deema. Win bibu Esau ka Yakəbu ba na ba nūn sika.

Esau u sina Edəmun temə

36

1 Esau wi ba maa sokumə Edəmu win bibun bweseru wee.

2 U kurəbu sua Kananiban bweseru səə. Kurə ben yīsa wee, Ada, Eloni Hetin bii, ka Oholibama, Anan bii, Sibeoni Hefin debubu,

3 ka Basimati, Isimeelin bii, Nεbayətun sesu.

4 Ada u Esau Elifasi marua. Ma Basimati u Reweli mara.

5 Ma Oholibama u Yeusi mara ka Yalamu ka Kore. Bii be Esau u mara Kananin temə, bera mi.

6 Ma u win kurəbu sua ka bii be kpuro ka win tən be u mō kpuro, ka win yaa sabenu ka win dukia ye u wa Kananin tem mi kpuro, ma u seewa u da tem gam u ka win wəəə Yakəbu tonda.

7 Domi ben yaa sabenu dabi sere ayera kun bu turi bu ka nu kpara. Yen sō, ba ñ kpē ba n wāa yam tem.

8 Ma Esau u da u wāa Seirin guunun bera gia. Esau wiya ba ra maa soku Edəmu.

Esaun bibun bweseru

9 Bii be u mara, bera ba kua Edəmuba. Ma ba sina Seirin guunu gia. Ben bweseru wee.

10-13 Elifasi, Adan bii u seewa u Temani mara ka Omaa ka Sefo ka Gatamu ka Kenasi.

Ma win kurə wi ba mō Tinna u nūn Amaleki marua.

Reweli, Basimatin bii u maa seewa u Nahati ka Seraki ka Sama ka Misa mara. Bera ba kua Rewelin bweseru.

14 Be ba maa sāa Oholibaman bibu, bera Yeusi ka Yalamu ka Kore.

15 Be ba sāa Esaun bibun bweserun tore, bera mini. Esaun bii gbiikoo Elifasi wiya u sāa bwese ninin sikado, Temanigibu ka Omaagibu ka Sefogibu ka Kenasigibu

16 ka Koreba ka Gatamugibu ka Amalekiba. Bera ba sāa Adan bibu.

17 Reweliwa u maa sāa benin sikado, Nahatigibu ka Serakiba ka Samagibu ka Misagibu. Be kpurowa ba sāa Basimatin bibun bweseru.

18 Be ba maa sāa Oholibaman bibun bweserun nuuru, bera Yeusi ka Yalamu ka Kore.

19 Saa Esaun min diya bwese ni kpuro nu marua.

20 Seiri Horin bweserun diya tən beni ba yara. Ma ba kua win bwese ten kerin nuuru. Beya Lotani ka Sobali ka Sibeoni ka Ana

* 35:18 nən nəm geun bii - Heberuban mi, ba nəm geu garisiwa gāa geenu n kere nəm dwa.

²¹ Ka Disoni ka Esee ka Disani. Bera ba kua Horiban sikadoba be ba waa Edamun temo saa yellun di.

²² Ye Lotani u seewa ma u Hori mara ka Hemamu. N deema Lotani wi, u sesu goo mo wi ba mo Tinna.

²³ Ma Sobali u maa seewa u Alifani mara ka Manahati ka Ebali ka Sefo ka Onamu.

²⁴ Ma Sibeoni u maa bibu yiru mara, Aya ka Ana. Ana wiya u bwii wa yin min di nim sum mu yarimo saa ye u win tondon ketekunu kparamo ghaburo.

²⁵ Wiya u Disoni ka win sesu Oholibama mara.

²⁶ Be ba maa saa Disonigibu, bera Hemudani ka Esibani ka Yitirani ka Kerani.

²⁷ Be ba maa saa Eseeigibu, bera Bilani ka Safani ka Akani.

²⁸ Ma Disani u maa Usi ka Arani mara.

²⁹⁻³⁰ Beniwa ba kua Horiban bwese kerin wirugibu Edamun temo, Lotani ka Sobali ka Sibeoni ka Ana ka Disoni ka Esee ka Disani.

³¹ Sinam be ba bandu di di Edamu Isireliba bu sere maa bandu swii ben temo, be wee.

³² Bela, Beorin bii, win wuun yisira Dinaba.

³³ Ye Bela u gu ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gona kosiire kua.

³⁴ Ye Yobabu u gu ma Husamu Temanigii u gona kosiire kua.

³⁵ Ye Husamu u gu ma Hadadi, Bedadin bii u gona kosiire kua. Wiya u Madianiba go Maabun baru kpaano. Win wuuwa Afiti.

³⁶ Ye Hadadi u gu ma Samula Masirekagii u gona kosiire kua.

³⁷ Ye Samula u gu ma Soalu u gona kosiire kua. Soalu wi, u saawa Rehobotugii. Wuu ge, ga waaawa daa te ba mo Efaratin gooro.

³⁸ Ye Soalu u gu ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gona kosiire kua.

³⁹ Ye Baali Hanani u gu ma Hadari Paugii u gona kosiire kua. Tem win kuron yisira Mehetabeli, Matiredin bii, Mesaabun debubu.

⁴⁰ Be ba maa saa Esaun bweserun sikadoba ba ka waa Edamu, be wee, Tinna ka Alifa ka Yeteti

⁴¹ Ka Oholibama ka Ela ka Pinani

⁴² Ka Kenasi ka Temani ka Mibisaa

⁴³ Ka Madieli ka Iramu. Tem mi ben baawure u sina, win yisira ba ra ka mu soku.

Be kpuro ba marurawa saa Esaun min di.

YOSEFU

Yosefu ka win maabu

37

¹ Yakabu u sina Kananan temo mi win tundo u raa sina.

² Win bibun gari wee. Ye Yosefu u kua wao wakura naabu ka yiru, u yaa sabenu kparamo ka win maabu. U ra n wawa ka win tundo turosibu, Biliha ka Silipan bibu sannu. Yera u ra ben tundo dameye daa kosa ye win maa be, ba mo.

³ N deema Yakabu wi ba maa mo Isireli u Yosefu ki n win bii be ba tie kpuro kere, yen s5 takuru sora u nun mara. Ma u nun tako * nani bwese bwesekagia kua.

⁴ Ye win maaba wa ben tundo u nun ki n be kpuro kere, yera ba nun tusiru seewa. Ba ku ra kpi bu ka nun kiru gari s5.

⁵⁻⁷ So teeru Yosefu u dosa. Yera u win maabu dosu ge saaria. U bu soawa u nee, i swaa dakio n bee nen dosu s5. Doo baka sa bakumo gbero, yera nen doo bakuru ta seewa ta yora, ma beeginu na nu tu sikerena nu tu kpunamme.

Ye ba win gari nua yera ba nun tusiru sosi

⁸ ba nee, wuna a tamaa kaa ko besen suno kpa a n sun kpare?

Ma ba kpm nun tusa ba sosi win dosu ka win garin s5.

⁹ Yen biru u kpm dosu gagu kua u gu win maabu saaria u nee, wee na kpm dosa na wa so ka suru ka kperi wakura tia man kpunamme.

¹⁰ U maa gu win tundo soawa. Ma win tundo u nun gerusi u nee, mba wunen dosu genin tubusianu. Ne ka wunen mero ka wunen maabu sa ko na su nun kpunawa?

¹¹ Win maaba ka nun nisinu neni, adama win tundo u ye kpuro lasabu mo win goru.

Ba Yosefu dwa ba ka doona Egibito

¹² So teeru Yosefun maaba ka ben tondon sabenu kosuru da Sikemu.

¹³ Ma Isireli u Yosefu soawa u nee, n n Sikemu gia wunen maaba kosuru da? A na n nun gori ben mi.

Yosefu u nee, too.

¹⁴ Ma Isireli u nee, a doo a meroi ba n bwaa do kpa a wa sabenu nu n maa alafia mo, kpa a wurama a man s5.

Nge meya u ka Yosefu gora Sikemu saa Heboronin di.

¹⁵ Sanam me u sirene gbabu te so, yera duru goo u ka nun yinna u nun bikia u nee, mba a kasu.

¹⁶ Yosefu u nee, nen maaba na kasu. A gem mo a man soawa mi ba ben sabenu kparamo.

¹⁷ Duru wi, u nee, ba doona minin di. Domi na nua ba nee, bu doona Dotani gia.

Ma Yosefu u win maabu naa gira u bu deema Dotani.

¹⁸ Ye ba nun wa sarun di, u sere turi ben mi, ba wesiana ko bu ka nun go.

¹⁹ Ba soana ba nee, besen dosugii wee u sisi.

* **37:3 tako** - Yabe te ba ka ya mini ta saawa te sina bokon bibu ba ra doke.

²⁰ I de su nùn go tē su kpēε dākɔ kpiri ninin teeru sɔɔ, kpa su nεε, yaa kōsa gaa ya nùn tema, kpa su wa mε win dosu si, su koo ka koora.

²¹ Ye Rubeni u nua mε, u kasu u nùn faaba ko. Ma u nεε, i ku de su nùn go.

²² I nùn kpēεyɔ dākɔ kpiri teni sɔɔ gbaburu mi. Adama i ku nùn nɔma doke.

N deema Rubeni u bwisikumɔ u nùn wɔra ben nɔman di kpa u nùn gɔsia ben tondon mi.

²³ Saa ye Yosefu u tunuma ben mi, ba nùn win tako nani bwese bwesekagia ye potari.

²⁴ Ma ba nùn sua ba kpēε dākɔ kpiri te sɔɔ, te ta ñ nīm mɔ.

²⁵ Yen biru ba sina ba dimɔ. Ye ba nɔni seeya ba tenku wuuru garu wa be ba sāa Isimεliba ba swīine ba wee Galadin di ba ben yooyoosu turare ka gum sawaram ka tim mε ba ra soku miru sɔbi ba ka dɔɔ Egibiti gia.

²⁶ Ma Yuda u win maabu ka wɔnɔbu sɔɔwa u nεε, arufaani yerà sa ko wa sà ñ bεsen wɔnɔ go sa tii marisi.

²⁷ I na su da su nùn Isimεliba dɔre, su ku nùn nɔma doke. U sāawa bεsen yem domi bεsen wɔnɔwa.

Ma ba win gari wuru.

²⁸ Ye Isimεli be, be ba sāa Madianin temgibu, ba sarɔ, yera Yosefun maaba nùn gawa ba yara dākɔ kpiri ten min di ba nùn Isimεli be dɔre ka sii geesun gobi yendu, ma ba ka nùn doona Egibitiɔ.

²⁹ Ma Rubeni u wurama dākɔ kpiri ten mi, u deema wee, Yosefu kun maa wāa mi. Yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sɔ.

³⁰ Ma u gɔsira u wigibu deema u nεε, bii wi kun maa wāa mi ni! Nεn wāaru! Mana kon du!

³¹ Sanam meya ba boo kineru go ma ba Yosefun yaberu sua ba ka tu boo gen yem tεra.

³² Yera ba goo gɔra ben tondon mi ka tako nɔni bwese bwesekagia ye, u nùn sɔ u nεε, u mεerio ye ba wa. Win biin yabera mi? Nge n ñ te.

³³ Ye u tura mi, Yakɔbu u yabe te tuba. Ma u nεε, nεn biin yabera mi. Gbeeku yaa ya nùn kasuka ya tema.

³⁴ Yera u win tiin yaberu nenua u karana ma u saaki sua u deewa nuku sankiranun sɔ. U win biin gɔɔ wooru sina sɔɔ dabi dabinu.

³⁵ Win bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu kpuro ba na bu ka nùn nukuru yemiasia, adama u yina u ben goon gari nɔ. U nεε, u koo win biin gɔɔ swīwa sere u ka nùn naamwε gɔriɔ. Ma u gɔɔ wi swī n ka tε.

³⁶ Saa ye sɔɔ, Madiani be, ba tura Egibitiɔ, ma ba Yosefu Potifaa dore wi u sāa Egibiti sunɔn sina kpaɔ kɔsobun wirugii.

Yuda ka Tamaa

38

¹ Yen biru Yuda u win maabu ka wɔnɔbu deri u da Hiran mi, Adulamuɔ.

² Miya u Kananin wɔndia bii goo wa win tundo ba mɔ Sua. Ma u nùn sua kurɔ, ba menna.

³ Kurɔ wi, u gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba bii wi yīsiru kã Eru.

⁴ U maa wure u gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba nùn yīsiru kã Onani.

⁵ Ye u Onani sarasia, u kparam wure u gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba nùn yīsiru kã Sela. Saa yè sɔɔ kurɔ wi, u Sela mara, Yuda u ñ wāa mi. U da u wāawa Kisibuu.

⁶ Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u kpēa ma win tundo u nùn kurɔ kasua. Kurɔ win yīsira Tamaa.

⁷ Ye Yinni Gusunɔ u wa ma Eri u sāa tɔn kɔso, ma u dera u gu.

⁸ Saa ye sɔɔra Yuda u Onani sɔɔwa u nεε, a wunen mɔn kurɔ suo a yenu doke kpa a nùn bweseru kasua nge mε wooda ya gerumɔ.

⁹ Onani u wa ma kurɔ wi, ù n mara, bii be, ba ñ ko n sāa wigibu. Yera ù n ka nùn mennamɔ u ku ra wure u tii wa kurɔ wi sɔɔ, u ku ka win mɔɔ bibu maruan sɔ.

¹⁰ Ye Onani u mɔ mi, ya ñ Yinni Gusunɔ dore. Yen sɔna u maa dera u gu.

¹¹ Yera Yuda u Tamaa sɔɔwa u nεε, a doo a gɔminiru di sere nen bii Sela ù n kpēa.

Domu u tii sɔɔwa u nεε, Sela ù n kurɔ wi sua, u koo ra maa gbi nge win maabu.

Ma Tamaa u doona u da u wāa win tondon yenuo.

¹² Sanam dɔɔ sanam wee, Yudan kurɔ Suan bii u gu. Ye Yuda u yen gɔminiru di u kpa, win bwēra wurama, yera ba da Tinnɔ wi ka win bɔrɔ Hira Adulamugii wi. Miya ba Yudan yāanun sansu bɔɔrimɔ.

¹³ Yera goo u da u Tamaa sɔɔwa u nεε, wee wunen dwaɔ tundo u dɔɔ Tinnɔ u ka win yāanun sansu bɔɔri.

¹⁴ Ye u nua mε, yera u win gɔmini yānu pota, ma u tii sɔnditia wukiri nge kurɔ tano, u da u sina wuu ge ba mɔ Enaimun kɔnnɔwɔ Tinnan swaɔɔ. Domu u wa Sela u kpēa, ba ñ maa nùn wi wē durɔ.

¹⁵ Ye Yuda u sarɔ u nùn wa u sɔ mi, ma u nùn garisi kurɔ tano yèn sɔ u win wuswaa sɔnditia wukiri.

¹⁶ Ma u susi win bɔkuɔ u ka nùn gari kua u nεε, su da wunen yenuo ñ ka nun kpuna.

Domu u ñ yē win biigii kurɔwa. Ma kurɔ wi, u nùn wisa u nεε, mba kaa man kē ñ n ka man kpuna.

¹⁷ Ma Yuda u nεε, kon de bu ka nun boo kpemu naawa.

Kurɔ wi, u nεε, ñ n men na, a man gāanu taruba yiiyo sere ñ n boo ge mɔrisiama.

18-19 Yuda u nùn wisa u nɛɛ, mba a kī n nun t̄ruba yīiya.

Ma u nɛɛ, a man wunen taabu ge ga wunen yīreru m̄ ka gen w̄ɛ ka deka ye a neni w̄ɛma.

Yera u ye kpuro kur̄ wi w̄ɛ, ma u da u ka nùn kpuna. Yen biru kur̄ wi, u seewa u doona. U da u s̄anditia ye wuna ma u maa win ḡomini yāa ni doke. Amen biru u deema wee, u gura m̄.

20 Yuda u win b̄or̄ Hira Adulamugii wi ḡora u ka boo ge kur̄ wi daawa, kpa u win yāa ni u t̄ruba yīi mi mwaama. Adama ye u tura mi, u n̄ kur̄ wi wa.

21 Yera u yam min t̄ambu bikia u nɛɛ, mana kur̄ tan̄ wi u raa wāa Enaimun k̄onn̄w̄o swaa s̄o mini.

Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, kur̄ tan̄ goo sari mini.

22 Yera u ḡosira Yudan mi, u nɛɛ, na n̄ kur̄ wi wa. Yam min t̄ambu ba maa nɛɛ, kur̄ tan̄ goo sari ben wuu mi.

23 Yuda u nɛɛ, n̄ n̄ men na, u n̄enū, ye u wa ko. Wee, na ka nun boo kp̄emu ge ḡora win mi, a n̄ maa nùn wa. Yen s̄o, su ku de bu sun ȳɛ.

24 Suru itan biru ba na ba Yuda s̄ōwa ba nɛɛ, wunen biigii kur̄ Tamaa u kur̄ tanaru dim̄ sere u mam ten gura sua.

Ma Yuda u nɛɛ, bu nùn yaro wuun di bu d̄ō meni.

25 Sanam m̄e ba ka nùn yarīo wuun di, yera u ḡora bu Yuda taabu ge ka gen w̄ɛ yi ka deka ye s̄ōsi, kpa bu nùn s̄o ma wi u ye kpuro m̄, ȳeron gura u m̄.

26 Ye ba ka yāa ni tura, Yuda u nu gia ma u nɛɛ, kur̄ wi, u man gem kere, domi na yina n nùn nen bii Sela w̄ɛ dur̄.

Yen biru Yuda kun maa ka nùn mennare.
27 Sanam m̄e kur̄ wi, u marubu tura yera ba wa ma sikabara ba wāa win nukur̄.

28 Ye u yiire, yera bii ben turo u n̄oma yarama, ma marusio u n̄omu ge s̄o w̄ɛ wun̄mgii gb̄inisi u nɛɛ, winiwa koo gb̄i u yarima.

29 Adama u n̄amu ge wesia, ma wi u kun daa n̄oma yare mi, u gb̄ia u yarima. Yera marusio u nɛɛ, anna a ka tii swaa k̄enia me!

Yen s̄ōna ba nùn yīsiru k̄a Peresi. Yen tubusiana, swaa k̄enio.

30 Yen biruwa wi ba w̄ɛ wun̄mgii gb̄inisi mi, u yarima. Ma ba nùn yīsiru k̄a Seraki.

Yosefu u wāa Potifaaan mi

39

1 Isim̄eliba ba ka Yosefu da Egibitīo. Ma Potifaa Egibitigii u nùn dwa ben mi. Potifaa wi, u s̄aawa Egibiti sun̄n sina kpāa k̄ōsobun wirugii.

2 Yinni Gusun̄o u wāa ka Yosefu, ma u nùn kua t̄n barukagii. U wāa win yinni Egibitigiin ȳenū.

3 Yinni wi, u wa ma Yinni Gusun̄o u ka nùn wāa, ma u maa nùn swaa kusiam̄e yabu baayere s̄o ye u m̄.

4 Yen s̄o, u ka nùn nanu geu m̄era u nùn kua win yenun s̄am kowobu kpuron wirugii, ma win ye u m̄ kpuro u nùn namu s̄andia.

5 Saa min di u Yosefu kua win yenun s̄am kowobu kpuron wirugii ma u nùn ye u m̄ kpuro n̄omu s̄andia, Yinni Gusun̄o u win ȳenu ge domaru kua ka ye u m̄ kpuro ȳenū ka gber̄.

6 Potifaa wi, u ye u m̄ kpuro deri Yosefun n̄oma s̄o. U n̄ maa yen gaan gari ȳɛ ma n̄ kun m̄ win d̄ia ni u koo doke n̄ōw̄o baasi.

Yosefu ka Potifaaan kur̄

N wee Yosefu dur̄ bur̄owa. Win wasi ka win wuswaa girima m̄.

7 Yera s̄ō teeru win yinnin kur̄ u nùn n̄oni girari ma u nɛɛ, a de a ka man kpuna.

8 Adama Yosefu u yina. U kur̄ wi s̄ōwa u nɛɛ, n̄ wee, nen yinni u n̄ yenun ḡaanun gari ȳɛ. Win ye u m̄ kpuro, n̄ena u n̄omu s̄andia.

9 U n̄ man dam kere ȳenu ge s̄o, u n̄ maa man ḡaanu yinari ma n̄ kun m̄ wune t̄na ȳen s̄o a s̄aa win kur̄. Yera kon ḡaa ninin bweseru ko kpa n̄ Gusun̄o torari?

10 Baadommawa kur̄ wi, u ra n̄ ka nùn gari yi m̄. Ka m̄e, Yosefu u yina u ka nùn kpuna. U ku ra mam k̄a ba n̄ wāa sannu.

11 S̄ō teeru Yosefu u dua dir̄o u ka win s̄amburu ko. N deema ȳenu gen t̄onu goo sari turuku.

12 Yera kur̄ wi, u Yosefu bekuru n̄enua u nɛɛ, a ka man kpun̄.

Yosefu u nùn beku te deria u duka yara t̄ōw̄o.

13 Ye kur̄ wi, u wa ma u nùn beku te deria u duka yara t̄ōw̄o,

14 yera u win yenugibu soka u nɛɛ, i na i wa. Heberu wi nen dur̄ ka na u sun kam m̄era. U kī u ka man kpuna adama na wura kua t̄aa t̄aa.

15 Ye u nua na wura kua m̄e, u man win bekuru deria u duka yara t̄ōw̄o.

16 Ma kur̄ wi, u beku te yii yeru kua sere win yinni u ka wurama ȳenū.

17 Sanam m̄e u wurama mi, kur̄ wi, u nùn s̄ōwa u nɛɛ, yoo Heberu wi a ka sun naawa mi, u man duwi u ka man sanku.

18 Ye na wura kua, yera u man win bekuru deria u duka yara t̄ōw̄o.

19 Ye dur̄ wi, u win kur̄n gari yi nua, yera u m̄ru besira.

20 Ma u Yosefu sua u doke piris̄am dir̄o mi ba ra sun̄n piris̄amba doke.

Ba Yosefu piris̄am kp̄ɛ

Miya u wāa.

21 Adama Yinni Gusun̄o u wāa ka wi. U maa nùn domaru kua u dera u kī geeru wa piris̄am k̄ōsobun wirugiin mi.

²²Ma wirugii wi, u nùn pirišəm be ba wāa mi kpuro nōmu sōndia. Ye ba koo ko kpuro, wiyā ra yen wooda wē.

²³Wirugii wi, u ku ra mēeri ye Yosefu u mō domi Yinni Gusunō u wāa ka wi. Ma u dera win ye u kua kpuro ya wēra.

40

¹Yeba kpuron biru Egibiti sunən səm kowobun wirugibu yiru ba nùn torari. Turo u sāa pēe kowobun wirugii, turo maa wi u ra nùn nōra wē.

²Ma u ka be yiru ye mōru bara.

³U bu doke pirišəm kōsobun wirugiin dirō mi ba Yosefu kenua.

⁴Pirišəm kōsobun wirugii wi, u bu Yosefu nōmu sōndia u n bu sōmburu kuamme. Ma ba sōo mēeru kua pirišəm diru mi.

Yosefu u dosusu tubusia pirišəm dirō

⁵Yera wōkuru garu be yiru ye, ba dosa pirišəm diru mi. Ben baawure ka wiguu ka gen tubusianu nenem.

⁶Ye Yosefu u na ben mi bururu u bu mēera, yera u deema ben nuki sankire.

⁷Ma u bu bikia u nēe, amōna bēen wuswaa ka burisine mē gisō.

⁸Ba nùn wisa ba nēe, sa dosawa. Goo maa sari wi u koo sun dosu si tubusia.

Yosefu u bu sōowa u nēe, n n Gusunōwa u ra n gānu kpuron tubusianu yē? N n men na, i man bēen dosu si saario.

⁹⁻¹⁰Ma wi u ra Egibiti sunō tam nōra wē, u win dosu Yosefu saaria u nēe, nen dosu sōo wee, na resēm dāru wa nen wuswaa ta kpia. Dāa te, ta kāsia ita mō. Ma ta wēsū kua ta binu mara nu ye.

¹¹N deema na Egibiti sunən nōra neni nen nōmuō. Na resēm ye wōka na game nōra ye sōo. Ma na ye sua na nùn wē.

¹²Ma Yosefu u nùn sōowa u nēe, dosu gen tubusianu wee. Kāsia ita ye, sōo itawa mi.

¹³N tie sōo ita sunō u ka nun yara pirišəm di kpa u nun wesia wunen sōmburu sōo. Kaa kpam nùn win nōra wē nge mē a ra raa ko sanam mē a sāa win səm kowo.

¹⁴Adama a n man yaaye sanam mē a doo nōaru wōri. Na nun kanamō, a man durom kuo a sunō nen gari sō kpa a man yara dii tenin di.

¹⁵Domi ba man gbenawa saa Heberuban tem di, ba ka man na mini. Yen biru na n maa gānu kue ba ka man kpēema pirišəm diru mi.

¹⁶Ye pēe kowobun wirugii wi, u wa ma Yosefu u wānən dosu ge tubusia n dora, yera u nēe, wee, nen dosu sōo, nena maa birenu ita sōowa ni sōo ba ra pēe doke.

¹⁷Bire te ta wāa wōllo, kira bwese bwesekawa wāa mi, ye ba yeesia pēe doo sōo. Ma gunōsu kira ni dimō bire te sōo, nen wiru wōllo.

¹⁸Yosefu nùn wisa u nēe, gen tubusianu wee. Birenu ita ye, sōo itawa mi.

¹⁹N tie sōo ita sunō u ka wunen wiru bura kpa bu nun sāarusia dāa wōllo, gunōsu su wunen yaa di.

²⁰Ye n kua sōo ita ye, Egibiti sunō u win marubun tōo bakaru kua. Ma u sōm kowobu yiru ye yara pirišəm di, u bu yōrasia win sōm kowo be ba tien wuswaa.

²¹Ma wi u ra nùn nōra wē mi, u nùn wesia win sōmburu sōo.

²²Adama ba pēe kowobun wirugii wi sāarusia nge mē Yosefu u raa bu tubusia.

²³Yen biru sunən nōri wēō wi, u Yosefu duari.

Egibiti sunō u dosa

41

¹Wōo yirun biru Egibiti sunən tii u dosa. Wee u yō daru bōowō.

²Yera naa mero burē nōoba yiru yi yi bōaru yi yarima daarun di yi dimō daru bōowō.

³Ma nēe nōoba yiru gēe maa yarima daarun di yi yi woore yi n waabu wā, yi yōra yānən bōkuu daru bōo mi.

⁴Ma yi nēe burē yi yi bōaru mwe. Ma u dom yanda.

⁵U kpam dweeya ma u dosa nən mēeruse. Wee, doo gāa teeru sōo, u doo wii geenu nōoba yiru wa ni nu bēm mō swēe swēe.

⁶Ma doo winu nōoba yiru ganu nu maa yara nānən temō, ni nu sakosu sāa nu gbere sōo ka woon sō.

⁷Doo wii sako si, su doo wii geenu mwe mwe. Ma u dom yanda u deema u dosawa.

⁸Ye n kua bururu win bwēra kun kpune. U sōrobu ka bwisigibu kpuro soka be ba wāa Egibiti. U bu win dosu si kpuro saaria. Adama baa ben turo kun kpia u nùn dosu si tubusia.

⁹Saa ye sōara win nōri wēō wi, u nùn sōowa u nēe, gisōra na yaaya ma na tora.

¹⁰Sanam mē a mōru kua ka bese wunen sōm kowobu, ma a dera ba sun kpēe nē ka pēe kowobun wirugii pirišəm kōsobun wirugiin dirō,

¹¹bese yiru ye, sa dosa wōku teeru. Ma besen baawure u win dosun tubusianu nua nge mē u dosa.

¹²N deema bese ka Heberu bii goowa sa wāa mi, wi u sāa pirišəm kōsobun wirugiin yoo. Ye sa nùn besen dosu si saaria, yera u sun si tubusia.

¹³Ma n kua nge mē u baawure tubusia. A man wesia nen sōmburu sōo, ma a dera ba pēe kowobun wirugii wi sāarusia.

Yosefu u Egibiti sunən dosusu tubusia

¹⁴Ye Egibiti sunō u nua mē, u Yosefu sokusia. Mii mii ba nùn yarama pirišəm dirun di, u win toburu kona ka win baa

sansu u yānu kōsa, ma u seewa u da suno win mi.

¹⁵ Suno u nūn sōwa u nee, na dosa. Goo kun kpīa u man dosu ge tubusie. Na maa nua a ra dosu tubusie bā n nun gu sōwa.

¹⁶ Ma Yosefu u nūn wisa u nee, n n̄ ne, Gusunōwa u koo nun ge tubusia n dora.

¹⁷ Ma suno u nee, wee, nen dosu sōo na yō daru bōwō.

¹⁸ Yera naa mero bure nōba yiru yi yi bōru yi yarima daarun di yi dimo daru bōwō.

¹⁹ Ma nee nōba yiru gee maa yarima daarun di yi yi woore yi n̄ waabu wā. Na n̄ naa kōsimii nin bweseru waare Egibitin tem kpuro sōo.

²⁰ Nee yi, yi nee gbiikii nōba yiru yi yi bōru mi mwe.

²¹ Adama ye yi yi mwe me, a n̄ kaa n̄ mam yē nge yi gāanu mwe. Domi me yi woore yellun di, meya yi woore mi. Ma na dom yanda.

²² Yen biru na kpam dosa na doo gāa teeru sōo doo wii geenu nōba yiru wa ni nu bem mō swēe swēe.

²³ Ma doo winu nōba yiru ganu nu maa yara n̄n̄on temo ni nu sakosu sāa nu ghere sōo ka woon sō.

²⁴ Doo wii sako si, su doo wii gee ni mwe mwe. Na dosu ge nen s̄robu saaria adama ben goo kun man gu tubusie.

²⁵ Yosefu u nūn sōwa u nee, gāa teena a dosa. Gusunōwa u nūn sōsi ye u koo ko.

²⁶ Naa mero bure nōba yiru ye, ka doo wii geenu nōba yiru ye, wōo nōba yiruwa. Ye kpuro ya sāawa dosu teu.

²⁷ Nee nōba yiru yi yi woore yi n̄ waabu wā mi, yi yi yara yīn̄on biruō, ka doo wii sakosu nōba yiru si su ghere sōo ka woon sō mi, nu sāawa wōo nōba yiru yē sōo gōra ko n̄ wā.

²⁸ Gusunōwa nun sōsi ye u koo ko nge me na raa nun sōwa, suno.

²⁹ N̄ wee, wōo nōba yiru sōo, debura ko n̄ wā Egibitin tem kpuro sōo.

³⁰⁻³¹ Adama yen biru gōra koo tem me kpuro w̄ri wōo nōba yiru kpa tu kp̄a gem ka t̄a sere ba n̄ koo maa debu ten yira wa.

³² Ye a ka dosu ge kua n̄n̄ m̄eru, Gusunō u kī a n̄ yē ma ya koo koorawa ya n̄ maa t̄emō.

³³ Tē, suno, n̄ weene a bwisigii goo kasu wi u lasabu mō, kpa a nūn ko Egibitin wirugii.

³⁴ Kpa a maa t̄mbu gabu wuna be ba koo deburun saan dīanu kpuro b̄nu ko suba nōbu kpa bu nin sube teeru mwa baawuren mi.

³⁵ Kpa bu dīa ni kpuro m̄enna ka wunen̄ yiiko bu doo b̄kunu bere biranu sōo wuu baageren sō kpa ba n̄ nu k̄su.

³⁶ Niya nu ko n̄ berua t̄mbun sō ba n̄ ka gōrun wōo nōba yiru ye mara ye ya wee tem me sōo, kpa tu ku raa ka t̄mbu kpuro go.

Ba Yosefu kua Egibitin wirugii

³⁷ Ma Yosefun gari yi, yi Egibiti suno dore ka win sina asakp̄abu kpuro.

³⁸ Yera u bu bikia u nee, mana sa ko maa t̄onu wa wi u Gusun̄n̄ Hunde mō nge wini.

³⁹ Ma u Yosefu sōwa u nee, nge me Gusunō u nun ye kpuro sōsi, goo maa sari wi u bwisi ka lasabu mō nge wune.

⁴⁰ Kon nun ko nen yenu yēro. Nen t̄mbu kpuro ba koo wunen̄ gari m̄em̄ nōwa. Nen sina ḡna t̄nawa ko na n̄ ka nun kere.

⁴¹ U maa nee, wee, na nun kua Egibitin tem kpuron wirugii.

⁴² Yera u win taabu ge ga win yīreru mō pota win n̄mun di u Yosefu dokea win namu. Ma u nūn yāa buranu sebusia. Yen biru u nūn ȳoni wurugii dokea wīro.

⁴³ Ma u dera ba nūn yōsia keke sōo ye dumi gawe ya wigia swīi. Gaba nūn gbiiye ba mō, ī yīro ī yīro. Nge meya Egibiti suno u ka Yosefu kua tem me kpuron wirugii.

⁴⁴ Ma u kpam nūn sōwa u nee, ne Egibiti suno, nena na gerua, Egibitin tem kpuro sōo, goo kun kp̄e u gāanu ko ma n̄ kun mō ka wunen̄ wooda.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ma u Yosefu yīsiru k̄a Safenati Paniaki te ta sāa be Egibitigibun yīsiru. Ma u nūn Potiferan bii Asinati k̄a kuro. Potifera wi, u sāawa wuu ge ba mō Onin yāku kowo. Yosefu u mōwa wōo tena sanam me Egibiti suno u nūn kua wirugii.

Ma Yosefu u doona u da u Egibitin tem kpuro bera.

⁴⁷ Deburun wōo nōba yiru ye sōo, tem mu dīanu kua gem gem.

⁴⁸ Yera Yosefu u wuu baageren gbean dīanu m̄enna wōo nōba yiru ye sōo, u nu berua wuu gen biranu sōo.

⁴⁹ Dīa ni u m̄enna mi, nin kp̄ara banda sere ba n̄ kp̄e bu nin geeru gia. Nu sāawa nge yani s̄eri.

⁵⁰ Gōo ten saa yu sere na, Asinati, Potiferan bii u Yosefu bii t̄n dur̄abu yiru marua.

⁵¹ Yen gbiikoowa Yosefu u yīsiru k̄a Manase, u nee, domi Gusunō u dera na nen wahala kpuro duari ka maa nen baan yenu kpuro.

⁵² Ma u yiruse yīsiru k̄a Efaraimu, u nee, domi Gusunō u dera na mara tem mi na n̄ni swāaru wa.

⁵³ Sanam dōo sanam wee, debu baka ten wōo nōba yiru yen baa doona Egibitin temo.

⁵⁴ Ma wōo nōba yiru gōrugia ya tunuma nge me Yosefu u raa gerua. Gōo te, ta tem baama kpuro n̄enua, ma n̄ kun mō Egibitin tem t̄na sōo mi dīanu wā.

⁵⁵ Adama ye gōra ra dua mi, t̄mba Egibiti suno wuri koosimō bu ka dīanu wan sō. Ma u bu sōwa u nee, bu doo Yosefun mi, kpa bu ko ye u koo bu sō.

⁵⁶ Ye Yosefu u wa gɔɔra tem me kpuro neɲua, yera u bira ni kpuro wukia u tumbu dīanu dɔremɔ. Gɔɔ te, ta kpɛamɔ.

⁵⁷ Ma tamba naamɔ Egibitiɔ tem kpuron di bu ka dīanu dwe Yosefun mi, domi gɔɔ te, ta tem kpuro neni gem gem.

Yosefun maaba dīanu dwebu da Egibitiɔ

42

¹ Ye Yakɔbu u nua dīanu wāa Egibitiɔ, yera u win bibu bikia u neɛ, mban sōna i meɛrine i n gānu mɔ.

² Na nua ma Egibitiɔ dīanu wāa. N n men na, i seewo i da i sun nu dwiama kpa su wa sa n ka wāa.

³ Ma Yosefun maabu wɔkuru ba seewa ba da Egibitiɔ bu ka dīanu dwe.

⁴ Adama Yakɔbu kun wure Yosefun wɔnɔ Benyamɛɛ u ka bu da domi u neɛ, wahala gaa ya koo ra nūn deema.

⁵ Ma ba dīa ni dwem da Egibitiɔ ka Kananiba gabu. Domi gɔɔra wāa Kananin tem kpuro sɔɔ.

Yosefu u win maabu buku buku kua

⁶ Saa ye sɔɔ, Yosefuwa u Egibitin tem kparamɔ. Wiya u tem min tumbu dīanu dɔrasiamɔ. Ye win maa be, ba tura mi, ba nūn yiira ba wiru tem girari.

⁷ Ye u bu wa u bu gia, adama u kua nge u n bu yɛ. Ma u bu gerusi ka dam u neɛ, man diya i na.

Ba nūn wisa ba neɛ, saa Kananin tem diya sa na su ka dīanu dwe.

⁸ Adama ka me, ba n nūn tuba.

⁹ Saa yera u yaaya dosu ge u raa kua ben sɔ. Ma u bu sɔɔwa u neɛ, i nawa i ka besen tem saria meɛri kpa i wa mi sa dam kɔmie.

¹⁰ Ba nūn wisa ba neɛ, aawo, yinni, sa nawa su ka dīanu dwe.

¹¹ Tɔn turowa u beɛɛ kpuro mara. Gema sa gerumɔ, sa n s̄a be ba tem saria meɛrim na.

¹² Adama Yosefu u bu wisa u neɛ, weesa, i nawa i ka wa mi sa dam kɔmie.

¹³ Ba kpa m nūn wisa ba neɛ, yinni, sa s̄awa beɛɛ tɔn wɔkura yiru. Tɔn turowa u sun mara Kananin temɔ. Besen wi u piiburu bo, wiya sa deri yenuɔ ka besen tundo, ma turo u sariru kua.

¹⁴ Yosefu kpa m bu wisa u neɛ, weesa i mɔ. I nawa i ka besen tem saria meɛri.

¹⁵ Wee nge me kon ka besen laakarari meɛri. I kun ka besen wɔnɔ wi u wāa yenuɔ mi ne, sere ka Egibiti sunɔn yisuru i n yarɔ minin di.

¹⁶ Yen s̄ɔ, i besen turo gɔrio u da u ka nūn na. Beɛ be i tie, bu beɛ doke pirisom dirɔ. Saa ye sɔɔra sa ko wa n n gem na i gerumɔ. Ma n kun me, sere ka Egibiti sunɔn yisuru, i nawa i ka tem saria meɛri.

¹⁷ Ma u bu kenusi pirisom dirɔ s̄ɔ ita.

¹⁸ S̄ɔ itase tera u bu s̄ɔwa u neɛ, na Gusunɔ nasie. Yen s̄ɔ, i koowo meni kpa i wa i n ka wāa.

¹⁹ I n s̄aan na tɔn geobu, i besen turo derio diru mini. Beɛ be i tie kpa i ka besen tumbu dīanu daawa gɔɔ ten s̄ɔ.

²⁰ Kpa i ka man besen wɔnɔ d̄aako wi naawa. Saa yera kon gia ma gema i gerumɔ, kpa su beɛ deri i n wāa.

Ba wura me,

²¹ Ma ba s̄ɔna ba neɛ, k̄sa ye sa besen wɔnɔ Yosefu kua yera ya sun kasiemɔ t̄ɛ, domi sa win nuku sankiranu wa. Ye u sun suuru kana sa n wure.

²² Rubeni u bu s̄ɔwa u neɛ, na n daa beɛ s̄ɔwa na neɛ, i ku bii wi k̄sa gaa kua? Adama i n nen gari wure. Wee, t̄ɛ Gusunɔ u sun win yem bikiamɔ.

²³ Sanam me ba gari yi mɔ, ba n yɛ Yosefu u ben barum nɔamɔ. Domi goowa u ra bu gari tusie.

²⁴ Ma Yosefu u bu desirari gina u da u swi.

Yosefun maaba gɔsira Kananin temɔ

Yen biru u wura u ka bu gari kua. Ma u be s̄ɔ Simeɔ gɔsa u dera ba ka nūn yoni bɔkua be kpuron nɔni biru.

²⁵ Yen biru u wooda wɛ u neɛ, bu ben saakiba s̄ɔ dīanu yibio kpa bu ben baawuren gobi wesia win saaki s̄ɔɔ, kpa bu be dīanu kusenu kua ni ba koo di swaa s̄ɔɔ. Ma ba kua me.

²⁶ Ma ba ben dīa ni ketekunu s̄obi ba doona.

²⁷ Swaa s̄ɔɔ mi ba wɛre, yera ben turo u win saaki kusia u ka win keteku dīanu k̄ɛ. Ma u deema gobi wee saaki ye s̄ɔɔ.

²⁸ Ma u be ba tie s̄ɔwa u neɛ, ba man nen gobi wesia. Yi wee nen saakiɔ.

Yera ba nanda ba geruna ba neɛ, mba Gusunɔ u sun kua yeni.

²⁹ Ma ba wure ba swaa wari ba tura ben tundon mi Kananin temɔ. Ba nūn s̄ɔwa kpuro ye n bu deema.

³⁰ Ba neɛ, durɔ wi u s̄aa Egibitigibun wirugii u sun gerusi u neɛ, sa nawa su ka ben tem saria meɛri.

³¹ Ma sa nūn wisa sa neɛ, sa s̄awa tɔn geobu. Sa n nɛ su ka ben tem saria meɛri.

³² Sa kpa m nūn s̄ɔwa sa neɛ, sa s̄awa tɔn turon bibu, beɛ wɔkura yiruwaa a mara. Besen turo sariru kua. Wi u piiburu bo, u maa wāa yenuɔ ka wune.

³³ Yera u sun wisa u neɛ, su nūn besen turo derio. Beɛ be sa tie, kpa su ka besen tumbu dīanu naawa ni nu koo bu turi gɔɔ ten s̄ɔ,

³⁴ kpa su ka nūn besen wɔnɔ wi u wāa yenuɔ mi naawa. Nge meya u koo be ka gia ma sa s̄aa tɔn geobu, sa n weesu mɔ, sa n maa s̄aa be ba ben tem saria meɛrim na. Kpa u sun besen turo wi wesia. Meya u koo be maa de su tenkuru ko ben tem mi.

³⁵ Ye ba gari yi gerua ba kpa, yera ben baawure u win saaki kusia. Be ka ben tundo ba wa wee, ben baawuren gobi yi u kasia yi waa win saakia. Ma berum be kpuro mwa.

³⁶ Yera Yakabu u nee, i ko de n nen bibu kpuro biawa. Domi wee, Yosefu u sariru kua, na maa Simeo bia, te i ki i Benyamee sua. Ye kpuro ne soara ya worimo.

³⁷ Rubeni u ben tundo wisa u nee, a gesi man Benyamee nomu sondio. Na kun ka nun wurame, nen bibu yiru wee, a bu goowo.

³⁸ Yakabu u bu wisa u nee, nen bii u n ka bee doo. Domi win maa u gu, wi turowa u man tie. Yen so, wahala gaa ya n seewa ya nun deema ghaburu soo, nuku sankiraru ta koo ra man go, domi na tako kua.

Yosefun maabu ba ka Benyamee da Egibiti

43

¹ Sanam doo sanam wee, goora dam mo Kananin temo ta doo.

² Ye Yakabu ka win bibu ba dia ni di ba kpa, ni ba raa dweema Egibiti di mi, yera u bu soowa u nee, i maa wuro Egibiti mi, i sun dianu fiiko dwiama.

³ Yuda u nun soowa u nee, Egibiti wirugii wi, u sun soowa u sirewa u nee, su ku na win wuswaa ma sa n besen wano Benyamee neni.

⁴ N n men na, a n wura u sun swii, sa ko da su nun dianu dwiama.

⁵ A n maa yina, sa n doo. Domi duru wi, u nee, su ku ra ne win wuswaa ma n kun ka besen wano wi.

⁶ Ma Yakabu wi ba maa sokum Isireli, u bu soowa u nee, gari kosi yiren bwesera i man kua me, ye i nee, i maa wano mo u bee tie.

⁷ Ba nun wisa ba nee, duru wi, u sun bikia u sirewa u nee, amona sa saa. Wara sun mara. Besen tundo u waa hunde soo? Sa maa wano goo mo? Ma sa nun wisa ye u sun bikia kpuro. Amona sa ko n ka ye ma u koo neewa su ka besen wano na.

⁸ Yuda u win tundo Isireli soowa u nee, a de besen wano wi, u ka man da kpa su doona kpa bese kpuro su ku ra ghi, bese ka wune ka besen bibu.

⁹ Ye n nun deema kpuro nena kon ye sobe kpa na n saa taaregii wunen mi, na kun ka nun wurame.

¹⁰ Wunen tii a wa saa min di sa gari yi mo, sa n doon na, sa n gosirame non meruse.

¹¹ Isireli u gerua u nee, n n men na, ya n kua tilasi, i gaa buranu suo ni nu saa besen tem miginu ni nu n waa Egibiti i ka duru wi daawa, nge gum sawaram ka tim fiiko ka turare fiiko ka daa marum fiiko ka tii bi ba ra soku miru.

¹² Kpa i n gobi neni nge me i raa ka dan non yiru. I n tura mi, kpa i bu yiono wesia yi sa deema besen saakiba soo. A ku tuba, ba yi duariwa.

¹³ Yen biru i besen wano wi suo kpa i da.

¹⁴ Gusuno Dam kpurogii u koo de duru wi, u besen wanondu wa kpa u de i wurama ka Simeo ka Benyamee. Na n kon maa bibu bian na, to, kpa n bia.

Yosefu u ka win maabu gari mo

¹⁵ Ma bii be, ba kee ni sua ka gobi yi ba raa ka dan non yiru ka Benyamee sannu. Ma ba seewa ba swaa wari ba da Egibiti. Ye ba tura mi, ba da Yosefun mi.

¹⁶ Sanam me Yosefu u bu wa ka Benyamee sannu, u win som kowobun wirugii soowa u nee, a ton be duusio nen diru. Yen biru a doo a yaa go. Domi sanna sa ko di soo soo ge ne ka be.

¹⁷ Ma som kowo wi, u kua nge me Yosefu u nun soowa. U ka bu da diru mi.

¹⁸ Ye ba waa diru mi, yera berum bu mwa ba tii soowa ba nee, gobi yi ba wesia besen saakiba soo, yin sona ba ka sun na mini, kpa bu sun mwa ka dam ka besen ketekunu, kpa su ko ben yobu.

¹⁹ Yera saa Yosefun dii konnon di ba som kowo wi soowa ba nee,

²⁰ yinni, a sun suuru kuo. Ye sa gbia sa na mini sa dianu dwa,

²¹ saa ye sa ka nu doo yenuo, sa yora swaao su ka wera. Yera sa besen saakiba kusia ma sa deema gobi yi sa kasia kpuro wee, yi waa besen baawuren saaki soo. Yi wee, sa ka wurama.

²² Domi sa n ye wi u yi wesia besen saakiba soo. Me ya sa maa ka gobi na su ka wure su dianu dwe.

²³ Som kowo wi, u bu wisa u nee, i ku nanda, i ku wurura. Gusuno, besen baaban Yinniwa u bee yi ka. Na raa besen gobi yi mwa.

Yen biru u bu Simeo yarama.

²⁴ Ma u bu duusia Yosefun yenuo u dera ba ben kori kpakia, u maa ben ketekunu taka we.

²⁵ Ma Yosefun maa be, ba ben kenu sooru mo sere u ka tunuma soo soo, domi ba nua ma sanna ba koo di ka wi.

²⁶ Ye Yosefu u tunuma yera ba da ba yiira ba nun kee ni we.

²⁷ Ma u ben alafia bikia u nee, besen duru tako win gari i gerua mi, u bwaa do? U waa hunde soo sere ka te?

²⁸ Ba nun wisa ba nee, besen tundo, wunen bso u waa hunde soo, u bwaa do.

Ma ba kpam nun yiira.

²⁹ Ye Yosefu u noni seeya u win wano Benyamee wa, yera u bikia u nee, besen wano win gari i man soowa mi, wiya mini?

Ma u Benyamee domaru kua u nee, Gusuno u nun durom kua nen bii.

³⁰ Ma u seewa fia u bu deri u da u swi dii soowo, domi win wanon kira nun nenua too too.

³¹ Ye u swāi u kpa, u wuba ma u yarima. Ka mē, u maa tii dam kāawa u ku ka swī ben wuswaa. Ma u wooda wē bu ka dīa ni na.

³² Ma u sina nenem, win maabu ka wōno maa nenem, Egibitigii be ba ra maa ka nūn di, be maa nenem. Domi Egibitigibu ba ku ra kâ bu ka Heberuba di sannu yēn sō ba bu garisi disigibu.

³³ Yosefu u win maa be sinasia nge mē ba ka kerane saa gbiikoon di sere ka dāakowō. Ma ba mēerina ka biti ye u ka bu sinasia.

³⁴ Ma ba bu dīa ni wēemō ni nu wāa Yosefun tabulu wāllō, adama Benyamēeginu nu sāawa beginun nōn nōbu. Ma ba di ba nōra ba nuku dobu kua.

Yosefu u win maabu yina beria ka win nōra

44

¹ Yosefu u win yenun sōm kowobun wirugii sōwa u nēē, a tōn ben saakiba yibio nge mē ben baawure u koo kpī u sōbe, kpa a ben baawuren gobi wesia win saakia.

² Kpa a nen nōra ye ba kua ka sii geesu doke ben yākabun saakia ka sere maa win dīanun gobi.

Sōm kowo wi, u kua kpuro nge mē Yosefu u nūn sōwa.

³ Bururu yam sāreru ba bu kara ba doona ka ben ketekunu.

⁴ Ye ba swaa wōri n n tē, yera Yosefu u win sōm kowo wi sōwa u nēē, a tōn be naa swīyo kpa a bu sō a nēē, mban sōna ba bu gea kua ma ba kōsa wesia.

⁵ Ba n yē ma nōra yera nē wunen yinni na ra ka tam nō, kpa n ka wa ye ya wee sia? Mban sōna ba kōsa yenin bweseru kua.

⁶ Ma sōm kowo wi, u bu naa swīi. Ye u bu naamwē, u bu gari yi sōwa.

⁷ Ba nūn wisa ba nēē, mban sōna a gari yinin bweseru gerua. Sere ka Gusunō wi sa sāmōn yīsiru, sa n yenin bweseru kue.

⁸ Bese be sa ka nun gobi yi a duari besen saakiba sō naawa saa Kananin di, besera sa ko maa sii geesu n kun mē wura gbēni wunen yinnin dirun di?

⁹ Yen sō, wīn mi a nōra ye wa, yēro u gbi, kpa bese be sa tie, su ko wunen yobu.

¹⁰ Ma sōm kowo wi, u bu wisa u nēē, ya wā ye i gerua. Adama wīn mi na nōra ye wa, wi turowa u koo ko nen yoo. Bēē be i tie, kpa i doona.

¹¹ Ma ben baawure u win saaki yi temō ka sendaru u kusia.

¹² Ma sōm kowo wi, u na u saaki be mēera mēera saa bukurogian min di n ka girari ben yākabugiaō. Ma u nōra ye wa Benyamēen saakia.

¹³ Ma ba ben tiin yabenu nenua ba kasuka nuku sankiranun sō. Yera ba maa ben ketekunu samunu sōbi ba wura wuuō.

Yuda u suuru kanamō Benyamēen sō

¹⁴ Yuda ka wigibu ba tunuma Yosefun yenuō ba deema u n gina yara. Ma ba yiira win wuswaa.

¹⁵ Yosefu u bu sōwa u nēē, mban bwesera i kua mē. I n yē ma tōnu nge nē u koo kpī u wa ye ya wee sia?

¹⁶ Ma Yuda nūn wisa u nēē, yinni, yen yerā kon maa gere su ka yari taaren di. Domi Gusunō u sun wa ma sa sāa taaregibu. Tē a sun mōs su ko wunen yobu, bese ka wīn mi ba nōra ye wa.

¹⁷ Yera Yosefu u nēē, su ku wa mē bu nēē, nēna na yen bweseru kua. Adama wīn mi ba nōra ye wa, wiya u koo ko nen yoo. N n mēn na, bēē be i tie, i gosiro yenuō ka bōri yendu i bēen tundo deema.

¹⁸ Ma Yuda u maa Yosefu susi u nēē, a suuru koowo yinni, nā n maa gāanu gerua, a ku mōru ko, domi a sāawa nge Egibitin sunō.

¹⁹ Yinni, wuna a sun bikia a nēē, sa tundo mō? Sa wōnō mō?

²⁰ Ma sa nun wisa sa nēē, sa tundo mō u tōko kua, ka wōnō turo wi ba mara tōkōru sō. Bii win mōs u gu, wi turowa u tie win mēron bera gia. Besen tundo wi, u maa nūn kī too.

²¹ Ye sa yeni gerua, yinni, ma a nēē, su ka nūn na wunen mi, a nūn wa ka nōni.

²² Ma sa wisa sa nēē, n n koorō bii wi, u besen tundo deri, domi u n nūn deri, tundo wi, u koo gbi.

²³ Ma a sun sōwa a nēē, sà kun ka nūn sisi, su ku ra nē wunen mi.

²⁴ Saa ye sa tura besen tondon mi, sa wunen gari yi nūn sōwa.

²⁵ Sō mēerun biru ma u nēē, su gosirama mini su ka maa nūn dīanu dwia fiiko.

²⁶ Yera sa nūn wisa sa nēē, sa n dōo ma n kun mō ka besen wōnō sannu, domi sa n kpē su na wunen wuswaa n kun ka wi.

²⁷ Ma besen tundo u sun sōwa u nēē, sa yē ma bibu yiruwa win kurō Raseli u nūn marua.

²⁸ Ben turo u yara yenun di, u n maa nūn wa sere ka gisō. U yīyo ma gbeeku yaa ya nūn sēre ya kasuka.

²⁹ Yen sō, sà n maa nūn yiruse wi suari, u n nua wahala gaa ya nūn deema, nuku sankiranu koo be nūn go, domi u tōko kua.

³⁰⁻³¹ Yen sō tē, yinni, nā n wura besen tondon mi, bii wi sari, sa ko de durō tōkō te, tu gbi ka nuku sankiranu bii win Kirun sō.

³² Yen biru nē wi na gari mō mini, nēna na tii bii wi sōbi, domi na nēē, nā kun ka nūn wuramē, n kua nen sōmunu sere ka baadommaō.

³³ Yen sō tē, na nun kanamō a man koowo yoo bii win ayero, kpa wi ka be ba tie bu gosira yenuō.

³⁴ Domi na n yē amōna kon besen tundo tusia nā n sīa bii wi sari. Gusunō u ku de nen nōni yi wa kōsa ye ya koo durō tōkō te deema.

*Yosefu u tii win maabu tusia***45**

¹ Yosefu u den kpāna u tii nene Egibitigii be ba wāa mi kpuron wuswāa. Yera u wooda wē u nee, bu yario min di.

Ma be kpuro ba yara ba bu deri wi ka win maabu u ka tii bu tusia.

² U wura kua sere Egibitigii be ba wāa turuku mi, ba ye nua, ma ba ye sunon yenugibu sōwa.

³ Yosefu u win maabu ka wōnō wi sōwa u nee, nena Yosefu. Besen baaba u wāa hunde sō?

Adama ba kpāna bu nūn wisi domi berum bu mwa win wuswāa.

⁴ Ma u nee, i suuru koowo i susima nen bokuo.

Ye ba nūn susi, yera u bu sōwa u nee, nena beēn wōnō Yosefu wi i dōra ba ka na Egibiti mini.

⁵ Tē, i ku nuki sankira, i ku maa taare wēena ye i ka man dōra. Domi Gusunōwa u dera na na mini n ka beē faaba ko.

⁶ Wee, gō ten wō yirusewa sa dō mini. N maa tie wō nōbu ye sō goo kun kpē u duure u sere gē.

⁷ Gusunon sinara na ka na tem mini n ka beē dīanu berua kpa n beē yara gō ten di n beē bweseru faaba ko.

⁸ N n beē i dera na na mini. Gusunōwa u dera na na, ma u man kua Egibiti sunon yenu yero ka win ye u mō kpuron wirugii ka sere maa tem men wirugii.

⁹ Yen sō, i gosiro fuuku besen tondon mi, i nūn sō i nee, ameniwa ne win bii Yosefu na gerua, Gusunō u man kua Egibitin tem wirugii, u de u na fuuku.

¹⁰ U n na kon de u sina Goseniō kpa u n wāa nen bokuo, wi ka win bibu ka win debuminu ka win yāanu ka win keteba ka win ye u mō kpuro gesi.

¹¹ Yēn bukata u mō kpuro kon nūn wē, domi gōra maa tie wō nōbu. U n wāa nen bokuo, gō te, ta n maa bu goomō ka win yenugibu ka win ye u mō kpuro.

¹² Beē kpuro ka wunen tii Benyamēe, i wa ka nōni ma nena Yosefu, ne wi na ka beē gari mō mini.

¹³ N n men na, i doo i besen tundo sō nge me nen yiko ya ne Egibitiō ka ye i wa mini kpuro. I doo fuuku i nūn tama.

¹⁴ Yen biru Yosefu u win wōnō Benyamēe nenua u bōkasi wīra, ma u swī. Benyamēen tii u maa swī mi ba bōkasine.

¹⁵ Ye u Benyamēe yōsu, yera u win maa ben baawure bōkasi u sōsu u ka swīsimō. Yen biruwa ba ka nūn gari kua.

Egibiti sunō u Yakōbu sokusia u na Egibitiō

¹⁶ Ye Egibiti sunon yenugiba nua ma Yosefun maaba tunuma, yera ya sunon tii ka win tōmbu dore.

¹⁷ Ma u Yosefu sōwa u nee, a wunen maa be sōwō bu ben ketekunu sōmunu sōbio bu da Kanānin temō

¹⁸ bu ka beēn tundo ka beēn yenugibu na nen turuku. Kon bu tem gem wē kpa ba n dīa geenu mō ba n dimō.

¹⁹ A maa bu sōwō bu Egibitin saretiba suo bu ka da bu beēn tundo ka ben kurōbu ka ben bibu suama.

²⁰ Bu ku wurura ben ye ba koo derin sō, domi gāa ni nu gea sāa Egibiti mini, niya nu koo ko beginu.

²¹ Ma Isirelin bii be, ba kua me. Yosefu u bu saretiba wē ma u bu dīanu kusenu kua ni ba koo di swāa nge me sunu u gerua.

²² U ben baawure yabe kpaaru kā. Adama yabe kpaanu nōbuwa u Benyamēe kā ka sii geesun gobi gooba wunōbu (300).

²³ Ma u ben tundo Egibitin gāa geenu mōrisia u nu ketekunu wōkuru sōbi. U dīanu sua u bu wē ka kuse ni ba koo di swāa bā n wee Egibitiō. Ma u maa ni keteku ninu wōkuru sōbi.

²⁴ Yen biru u dera win maa be, ba swāa wōri. Ma u bu sōwa u nee, i suuru koowo, i ku ra sanna swāa.

²⁵ Ma ba doonama saa Egibitin di ba na ben tundo Yakōbun mi Kanāniō.

²⁶ Ye ba tura, ba nūn sōwa ba nee, Yosefu kun gu, u wasi. Wiya u mam Egibitin tem kpuro kpare.

Ye Yakōbu u nua me, u kpāna u bu wisi, domi u n naane kue ye ba nūn sōmō.

²⁷ Adama ye ba nūn kpuro saaria ye Yosefu u bu sōwa, ma u saretī be wa be u mōrisiama bu ka nūn suama, yera win bwēra den yemia ma win dam wurama.

²⁸ Yera u nee, wee tē, nen bii Yosefu u wāa hunde sō, nen bwēra kpuna tē. Kon da n nūn wa n sere gbi.

Yakōbu ka win tōmbu ba da Egibitiō

46

¹ Yakōbu wi ba mō Isireli u seewa u swāa wōri ka ye u mō kpuro u tura Beri Sebāo. Miya u Gusunō yākuru kua nge me win tundo Isaki u ra raa ko.

² Yera wōkuru Gusunō u ka nūn gari kua kāsiru sō u nee, Yakōbu, Yakōbu.

Ma u wura u nee, ne wee.

³ Ma Gusunō u nee, nena Gusunō, wunen tondon Yinni. A ku berum ko, a doo Egibiti mi, domi miya kon nun ko bwese bakarun nuuru.

⁴ Nen tii kon ka nun da kpa n maa ka nun wurama. Yosefun nōmu sōra kaa gbi.

⁵⁻⁶ Yakōbu ka win tōmbu kpuro ba seewa Beri Seban di, ma win biba nūn doke saretī

sɔɔ ka ben tiin bibu ka ben kurɔbu. Sareti be, Egibiti sunɔwa u bu mɔrisiama bu ka bu sua. Yen biru ba ben yaa sabenu gura ka ben dukia ye ba wa Kananin temɔ. Ma ba doona Egibitiɔ,

⁷ wi ka win bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka maa win debuminu, win yenugibu kpuro gesi.

Yakɔbun tɔmbu

⁸ Be ba sɔa Yakɔbun bweseru be ba na Egibitiɔ, ben yisa wee.

Rubeni, win bii gbiikoo,

⁹ ka win bibu Enɔku ka Paalu ka Hesironi ka Kaami.

¹⁰ Simeɔ ka win bibu Yemueli ka Yamini ka Ohadi ka Yakini ka Sokaa ka sere Sɔalu win mero u sɔa Kananigii.

¹¹ Lefi maa ka wigibu Gɛɛsɔni ka Kehati ka Merari.

¹² Yuda ka wigibu Eri ka Onani ka Sela ka Peresi ka Seraki. Adama Eri ka Onani ba gu Kananin temɔ. Ma ben wɔnɔ Peresi wi, u Hesironi mara ka Hamulu.

¹³ Isakari ka maa wigibu Tola ka Pufa ka Yoobu ka Simuroni.

¹⁴ Sabuloni maa ka wigibu Seredi ka Eloni ka Yaeli.

¹⁵ Beni ka sere win bii tɔn kurɔ Dina ba sɔa Lean bibu be u Yakɔbu marua Padanaramuɔ. Be ka ben bibu ba sɔawa mi tɔnu tena ka ita.

¹⁶ Gadi ka maa wigibu Sifioni ka Hagi ka Suni ka Esiboni ka Eri ka Arodi ka Areli.

¹⁷ Aseɛ ka maa wigibu Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka ben sesu Seraki. Ma Beria u Heberu mara ka Maakieli.

¹⁸ Bera ba sɔa Yakɔbun bweseru be ba maa marura Silipan min di. Be kpuro ba sɔawa tɔnu wɔkura nɔɔbu ka tia. Silipa wi, u sɔawa Lean yoo wi Labani win tundo u nɔn wɛ.

¹⁹ Yosefu ka Benyamɛewa ba sɔa Raselin bibu.

²⁰ Yosefu u wɔawa Egibitiɔ u ka Manase ka Efaraimu mara. Bii ben meron yisira Asinati. U sɔawa Potifera, Onin yaku kowon bii.

²¹ Ma Benyamɛɛ u seewa u Bela mara ka Bekɛɛ ka Asibeli ka Gera ka Namani ka Ehi ka Rɔsi ka Mupimu ka Hupimu ka Aadu.

²² Be ba sɔa Yakɔbun bweseru be ba maa marura Raselin min di, bera mi. Be kpuro ba kuawa tɔnu wɔkura nne.

²³ Biliha u bibu yiru mara, beya Danu ka Nefitali. Danu u seewa u Husimu mara.

²⁴ Nefitali u maa seewa u Yasɛli ka Guni ka Yesɛɛ ka Silemu mara.

²⁵ Bera ba sɔa Yakɔbun bweseru be ba maa marura Bilihan min di. Be kpuro ba sɔawa mi tɔmbu nɔɔba yiru. Biliha wi, u sɔawa Raselin yoo wi Labani win tundo u nɔn wɛ.

²⁶ Tɔn be ba ka Yakɔbu da Egibitiɔ be ba sɔa win tiin yem, ba sɔawa tɔnu wata ka nɔɔba tia, win bibun kurɔbu baasi.

²⁷ N deema Yosefu u maa bibu yiru mara Egibiti mi. Ma Yakɔbun tɔmbu be ba sɔa win yem ba ka wɔa Egibitiɔ, ben geera kua tɔnu wata ka wɔkuru.

Yakɔbu ka win tɔmbu Egibitiɔ

²⁸ Ye ba sisi mi, yera Yakɔbu u Yuda gɔra u da u Yosefu sɔ ma u dɔɔ Goseni gia.

²⁹ Ma Yosefu u win keke ye dumi gawe dua u ka da Goseni u ka win tundo Isireli yinna. Ye ba yinna u nɔn gaba wairɔ u bɔkasi ma u swisi n ka te.

³⁰ Ma Yakɔbu wi ba maa sokumu Isireli, u Yosefu sɔwa u nɛɛ, baa nɔn n gu gisɔ, ya n taare, domi na wunen wuswaa wa, na maa wa ma a wɔa hunde sɔɔ.

³¹ Yera Yosefu u win maabu ka sere maa win tondon yenugii be ba tie sɔwa u nɛɛ, na kon da n sunɔ nɔɔsia ma beɛ nen tondon yenugibu i tunuma, beɛ be i raa wɔa Kananin temɔ.

³² Kon nɔn sɔ ma yaa sabenun sɔmbura i ra ko. I maa ka beɛn yɔanu ka beɛn keteba na, ka sere beɛn ye i mɔ kpuro.

³³ Yen sɔ, u n da beɛ bikia u nɛɛ,

³⁴ sɔmbu tera i ra ko, i nɔn wisio i nɛɛ, yaa sabenun nɔɔriɔ bu sɔa beɛn sɔmburu saa beɛn birun di sere ka gisɔ, beɛ ka beɛn baababa. Nge meya i ko wa i ka sina Gosenin temɔ, domi Egibitigiba ku ra sabe kparobu ka.

47

1-2 Yen biruwa Yosefu u win maa ben nɔɔbu sua ba da Egibiti sunɔn mi. Ma Yosefu u nɔn sɔwa u nɛɛ, nen maabu ka nen tundo ba na saa Kananin tem di ka ben yɔanu ka ben keteba ka ben ye ba mɔ kpuro. Wee, ba wɔa Gosenin temɔ.

Ma u win maa be Egibiti sunɔ tusia.

³ Sunɔ wi, u bu bikia u nɛɛ, sɔmbu tera i ra ko.

Ba nɔn wisa ba nɛɛ, yaa sabena sa ra kpare, yinni. Meya maa besen baababan tii.

⁴ Ba maa nɛɛ, sa nawa su ka sina tem mi, domi yaka bekusu sari si besen yaa sabenu koo di, yɛn sɔ gɔ te, ta Kananin tem neni. Yen sɔna sa nun kanamɔ a de su sina Gosenin temɔ.

⁵ Yera sunɔ wi, u Yosefu sɔwa u nɛɛ, wee, wunen tundo ka wunen maabu ba wɔma wunen mi.

⁶ Egibitin tem kpuro wee wunen nɔmuɔ. A de bu sina Goseniɔ, domi min tema mu gea sɔa. A n maa yɛ gaba kparabun hania mɔ be sɔɔ, a bu nen yaa sabenu nɔmu sɔndio.

⁷ Yen biru Yosefu u ka win tundo Yakɔbu da Egibiti sunɔn mi, ba tɔbirina. Ma Yakɔbu u sunɔ wi domaru kua.

⁸ Yera sunɔ u nɔn bikia u nɛɛ, wunen wɔɔ nyewa mini.

⁹ Yakɔbu u nùn wisa u nɛɛ, nɛn wɔɔ wunaa teeru ka wɔkura mi, min di na handunia dua, na maa sirenɛwa. Nɛn wɔɔ ga ñ dabi, ga ñ maa nuku dobu mɔ, meya ga ñ maa nɛn baababaguu tura ge ba kua sanam mɛ ba wāa hundɛ sɔɔ.

¹⁰ Ma Yakɔbu u kpam sunɔ domaru kua ba sere yara win min di.

¹¹ Yosefu u win tundo ka win maabu sin yeru kua, u bu tem wɛ Ramusesin bera gia mi n gea bo Egibitin tem sɔɔ, nge mɛ sunɔ u raa nùn sɔɔwa u ko.

¹² Ma u win tundon yɛnugii be kpuro dīanu wɛ nge mɛ ben geera nɛ.

Gɔɔ bakaru

¹³ Sanam dɔɔ sanam wee, gɔɔra kpɛa tem mɛ sɔɔ. Baa dīa bura kun maa wāa. Egibitigibu ka Kananiba ba wururawa kpuro gɔɔ ten sɔ.

¹⁴ Ba ka ben gobi kpuro dīanu dwa. Ma Yosefu u gobi yi mɛnna u yi sunɔn yɛnuu.

¹⁵ Sanam mɛ gobi kpa Egibitiɔ ka Kananio, Egibitigibu kpuro ba na ba Yosefu deema ba nɛɛ, a sun dīanu wɛɛma. Mban sɔna sa ko gbi a n sun mɛera, domi bɛsen gobi kpa.

¹⁶ Yosefu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i kun gobi mɔ, i man bɛɛn yaa sabenu wɛɛma kpa n bɛɛ dīanu wɛ.

¹⁷ Ba ka ben dumɛ ka yāanu ka bonu ka nɛɛ ka ketekunu Yosefu naawa. Ma u ka ye kpuro bu dīanu kɔsina. Nge meya ba ka ben sabenu kpuro dīanu kɔsina wɔɔ ge.

¹⁸ Ye wɔɔ ge, ga doona, ba kpam na Yosefun mi, ba nɛɛ, yinni, sa ñ kpɛ su nun gāanu berua. Bɛsen gobi kpa, bɛsen yaa sabenu kpuro maa wāa wunen mi. A yɛ ma gāanu kun maa sun tie ma n kun mɔ bɛsen wasi ka bɛsen gbea.

¹⁹ Mban sɔna kaa n sun mɛera sa n gbiɔ, kpa bɛsen gbea yu kam ko. Yen sɔ, a ka sun dīanu kɔsina kpa bɛsen gbea ye ko sunɔgia kpa su ko win yobu. A sun dīa bweseru wɛɛyo su duure ni sa ko ra di sa n ka wāa, kpa gbea ye, yu ku ko gbee diinu.

²⁰ Ma Yosefu u Egibitigibun gbea kpuro sunɔ dwia, domi gɔɔra dera ba nùn ye dɛre. Yera tem mɛ kpuro mu kua sunɔgim.

²¹ Ma Yosefu u tɔmbu kpuro yarinasia u bu yoo sɔmburu koosia Egibitin tem kpuro sɔɔ.

²² Adama u ñ yāku kowobun gbea dwa, domi Egibiti sunɔ u wooda gaa mɔ ye ya dera u ra bu dīanu wɛ. Yen sɔna ba ñ ben gbea dɛre.

²³ Ma Yosefu u tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, gisɔ na bɛɛ dwa bɛɛ ka bɛɛn gbea i kua sunɔn yobu. Wee, na bɛɛ dīa bweseru wɛɛmɔ i ka duure gbea ye sɔɔ.

²⁴ Sanam mɛ dīanu ra ye, i nu bɔnu koowo suba nɔɔbu, i sunɔ sube teeru wɛ kpa i suba nɛɛ tii yiyi. Mi sɔra ko i bweseru wuna i ka duure kpa i ye ya tie di, bɛɛ ka bɛɛn tɔmbu.

²⁵ Ma ba nɛɛ, wunen durom mɛ, mu sun faaba kua. Tɛ sa ko ko sunɔn yobu.

²⁶ Nge meya Yosefu u ka wooda yeni yi, ye ya nɛɛ, ba n da Egibitin gbean dīanu bɔnu ko suba nɔɔbu kpa sube teeru tu ko sunɔgira. Wooda ye, ya wāa sere ka gisɔ. Yāku kowobun gbea tɔnawa ya ñ kue wigia.

Ye Yakɔbu u kī bu nùn kua ù n gu

²⁷ Yakɔbu wi ba maa sokumɔ Isireli ka wigibu ba sina Egibitin temɔ Gosenin bera gia. Ba dukia kpaasinamɔ mi, ba maruramɔ ba dabiamɔ.

²⁸ Yakɔbu u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka yiru Egibitin temɔ. Ma win wāarun sanam kpuro mu kua wɔɔ wunaa weeru ka nɔɔba yiru.

²⁹ Ye win gɔɔ turuku kua, u win bii Yosefu soka u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nà n wunen kī geeru wa, na nun kanamɔ, a wunen nɔmu dokeo nɛn tɔbuɔ a ka bɔre ma a ñ man sikumɔ Egibitin tem mini.

³⁰ Sanam mɛ kon kpuna n gbi n nɛn baababa deema, a nɛn goru suo a ka yari Egibitin di kpa a tu sike ben sikaɔ.

Yosefu u nùn wisa u nɛɛ, kon ko nge mɛ a gerua.

³¹ Yakɔbu nɛɛ, a bɔruu.

Ma Yosefu u bɔrua. Yen biru Yakɔbu u yiira win kpin yerun wiru gia u Gusunɔ siara.

Yakɔbu u Efaraimu ka Manase domaru kua

48

¹ Yeniba kpuron biru ba na ba Yosefu sɔɔwa ma win tundo kun bwāa do. Yera u win bibu yiru Manase ka Efaraimu sua ba da mi.

² Ye ba Yakɔbu nɔosia ma win bii Yosefu u na win mi, yera u kookari kua u seewa u sina win kpinu wallo.

³ Ma u Yosefu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ Dam kpurogii u man kure Lusio Kananin temɔ ma u man domaru kua.

⁴ U nɛɛ, kon marura n dabilia kpa n ko bwese dabirun nuuru kpa u nɛn bibun bweseru tem mɛ wɛ ba n mu mɔ sere ka baadommaɔ.

⁵ Tɛ, Yosefu, wunen bibu yiru beni, Manase ka Efaraimu be ba nun marua Egibitin tem mini n ka sere nun swīma mi, ba kua negibu. Na bu mɛera nge Rubeni ka Simeɔ.

⁶ Adama bii be a mara benin biru, bera ba ko n sāa wunegibu. Ben maabun yīsa ba koo ka tubi di.

⁷ Na yeni mɔwa yèn sɔ na wunen mero Raseli kī. Ye sa wee Padanin di u man gbiiriwa swaaɔ Kananin temɔ ye n tie fiiko su ka Efarata du. Miya na nùn sika. Efarata yera ba mɔ Betelehemu.

⁸ Ma Isireli u Yosefun bibu mɛera u nɛɛ, berà mini.

⁹ Yosefu u win tundo wisa u nɛɛ, nɛn biba mi, be Gusunɔ u man kà.

Ma Isireli u nee, a de bu susima nen bokuu kpa n bu domaru kua.

¹⁰ N deema Isirelin noni dam dwiyya takorun sɔ. U n̄ maa kp̄e u yam wa s̄aa s̄aa. Yen s̄ona Yosefu u bu susisia win bokuu. Ma Isireli u ben baawure bokasi u s̄su.

¹¹ U Yosefu s̄ɔwa u nee, na n̄ daa maa yiyyɔ n nun wa. N wee, sere ka wunen bibo Gusunɔ u dera na wa.

¹² Ma Yosefu u bii be seeya saa win tondon taarun kakorun di, ma win tii u yiira win wuswaaɔ u siriru tem tura.

¹³ Yen biru u Efaraimu ȳrasia Isirelin nom dwarɔ, Manase maa win nom geuɔ.

¹⁴ Adama Isireli u win nom geu demia u s̄ondi Efaraimun wirɔ wi u s̄aa ȳakabu. Ma u win nom dwaru s̄ondi Manasen wirɔ. N deema Isireli u ȳe s̄aa s̄aa ye u m̄. U ȳe ma Manasewa u s̄aa yeruma.

¹⁵ Ma u Yosefu domaru kua u nee, Gusunɔ win wuswaaɔ nen baababa Aburahamu ka Isaki ba ben w̄aaruu di, wiya u man kpara saa nen marubun di sere ka ḡiso.

¹⁶ Win gorado u maa man w̄era k̄sa kpuron di.

Gusunɔ wiya u koo wunen bii beni domaru kua.

Nen yiiru ka nen baababa Aburahamu ka Isakin yisina ba koo ka bu soku, kpa bu marura bu dabia.

¹⁷ Sanam me Yosefu u wa ma win tundo u win nom geu s̄ondi Efaraimun wirɔ, win nukura kun dore, yera u nom ge nenua u gawa Efaraimun wirun di u s̄ondi Manasen wirɔ.

¹⁸ Ma u nun s̄ɔwa u nee, n n̄ me baaba, domi winiwa u s̄aa yeruma. A wunen nom geu s̄ondio win wirɔ.

¹⁹ Adama u yina u nee, na ȳe me, nen bii, na ȳe. Win tii u koo maa ko bwese bakarun nuuru. Adama win w̄onɔ koo nun kera. Wiya u koo ko bwese dabinun nuuru.

²⁰ U bu domaru kua d̄oma te, u nee, Isireliba b̄a n domaru m̄, been yisa ba koo ka ko bu nee, Gusunɔ u nun koowo nge Efaraimu ka Manase.

Nge meya u ka Efaraimu gbiisia.

²¹ Ma Isireli u Yosefu s̄ɔwa u nee, wee, na goɔ turuku kua. Adama Gusunɔ u ko n ka bee w̄aa kpa u ka bee wura been baababan temɔ.

²² Miya kon nun tem gam sosia me na n̄ wunen maabu ka w̄onɔ w̄eem̄. Tem me, mu s̄awa me na mwa Am̄reban nom̄an di ka takobi ka tendu.

Yakɔbun gari d̄aaki

49

¹ Yen biru Yakɔbu u win bibu soka u nee, i mennama kpa n bee s̄

ye n koo bee deema amen biru.

² I na i n̄ nen bibu, i man swaa dakio.

³ Rubeni, wune nen bii yeruma, a s̄awa nen dam.

Wuna na mara nen aluwaasiru s̄ɔ.

Wuna a yiiko ka dam bo nen bibu s̄ɔ.

⁴ Adama a s̄awa nge nim tora, a n̄ gaya m̄. Yen s̄ona a n̄ kaa ko wunen w̄onɔbun wirugii. Domi a ka nen kurɔ Bilih̄a kpuna, a nen kpin yeru disi doke.

⁵ Wune Simeɔ ka Lefi, daa tia i m̄.

I ra been takobi suewa ka gbana i ka k̄sa ko.

⁶ Been m̄arun s̄i i t̄ambu go.

Been nuku k̄surun s̄i

i ket̄e kin̄enun naa s̄inu b̄ɔɔa.

Yen s̄ɔ, nen ḡoru gu ku raa du

been kankam wesianɔ s̄ɔ.

Nen bw̄era yu ku raa ka bee menn̄e.

⁷ Been m̄aru yu ko b̄orura ȳen s̄i ya s̄aa gbanagla.

Meya maa ka been nuku gbisibu ȳen s̄i bu n̄ w̄onw̄ondu m̄.

I ko n yarin̄ewa been tem kpuro s̄ɔ.

⁸ Wune maa Yuda, wunen maabu ka w̄onɔbu ba koo nun siara.

Kaa wunen yibereban w̄inu taare.

Wunen tundo bisibu ba koo nun yiirawa.

⁹ Yuda nen bii, a s̄awa nge gbee sunɔ kp̄embu,

ge ga yaa gooma ga wee,

kpa gu kpm̄ wura gu yaa s̄akiria.

A s̄e nge gbee suna m̄ero.

Wara koo k̄aku u nun besu.

¹⁰ Banda kun doonɔ wunen bweserun di.

Sina b̄era kun kisiramɔ wunen nom̄un di,

sere Silo ù n tunuma,

kpa bwesenu kpuro nu n̄n̄ mem̄ n̄ɔwa.

¹¹ Wunen res̄em ya koo kuura

sere a wunen ket̄eku ka gen buu s̄ari mi.

Yen marum mu koo nun tam w̄e mu n kp̄a

sere a ka mu wunen ȳanu tea nge nim.

¹² Kpa wunen noni yi n s̄ri tam men s̄i.

Kpa wunen donnu nu n buriri bom bekum s̄i.

¹³ Wune maa Sabuloni, kaa n w̄awa nim w̄okun goor̄i mi goo nimkus̄u ra ȳore.

Wunen tem mu ko n teriewa sere Sidoni gia.

¹⁴ Isakari, wune a s̄awa nge ket̄eku damguu.

A ra k̄a a n w̄aa tem n̄ɔ bura yenun baaba s̄ɔ.

¹⁵ A wa ma mi a w̄ere n w̄a.

Tem me, mu maa gea s̄aa.

Yen s̄ona a wura a s̄omunu sua kpa a yoo s̄omburu ko.

¹⁶ Wune maa Danu, wuna kaa n da wunen bweserun gari wunan̄e Isireliban sunu s̄ɔ.

¹⁷ Kaa n s̄awa nge sur̄ak̄oru swaa s̄ɔ, te ta dumin naa s̄inu dw̄eem̄,

maas̄abu bu ka fukura yin w̄ollun di.

¹⁸ Yinni Gusunɔ, na wunen faaba yiyyo.

19 Wunε maa Gadi, wεrɔ dabira ta koo nun wɔri,
adama kaa bu kamia a gira.

20 Aseε, wunε maa, wunen tem mu ko n dīa geenu mɔ.

Sina dima kaa n da di.

21 Wunε maa Nefitali, a sāawa nge gina ye ya tii mɔru kī,

ya maa bii buranu marumɔ.

22 Wunε Yosefu, a sāawa nge keteku gbeeku ge ga wāa bwian bɔkuɔ.

A sāawa nge keteku buu ge ga wāa guurun gāarɔ.

23 Yiberεba ba nun nɔɔ kuura,

ba nun wɔri ka mɔru,

ba nun sεenu twee.

24 Adama wunen tenda kun wurure yɛn sɔ nen Yinni, Gusunɔ Dam kpurogii, u wunen nɔma dam kāa.

Wi, wi u Isireliba kpare,

u bu ganua nge kpee bakaru,

25 wiya u koo nun somi u nun domaru kua,

kpa gura yu nun nεya,

kpa nim mu n yiba bwiiyɔ yi a mɔ wunen tem sɔɔ.

U koo maa wunen kurɔbu ko bii mεrobu,

kpa wunen sabenu nu ma.

26 Wunen domaru ta koo wunen baababagiru kera.

Ta kpā ta guunu kpuro kere.

Doma te, ta ko n nun wāasiwa, Yosefu,

wunε wi a sāa nenεn wunen maabu sɔɔ.

27 Wunε maa Benyamεε, a sāawa nge demaku ge ga ra n yaa goomɔ bururu ka yoka ga n temmɔ.

28 Nge mεya Isireli u ka win bibu domaru kua nennεka. Ye u maa bu sɔɔwa, yera mi. Bii beya ba kua win bwese keri wɔkura yiru ye.

Yakobun gɔɔ

29 Yen biru Yakɔbu u win bibu yiire u nεε, na dɔɔ n nen tɔmbu deema gɔriɔ. I man sikuo nen baababan sikirɔ, kpee wɔru sɔɔ ge ga wāa Eforoni Hetin gberɔ.

30 Kpee wɔru gera ga wāa Makpelan gberɔ, Manden deedeeru Kananin temɔ. Gbee tera Aburahamu u dwa Eforoni Hetin mi, tu ka ko win tɔmbun siku yeru.

31 Miya ba Aburahamu sikua u win kurɔ Saaraa, ka maa Isaki ka win kurɔ Rebeka. Miya na maa Lea sikua.

32 Ba gbee te ka ten kpee wɔru ge dwawa Hetiban mi.

33 Sanam mε Yakɔbu u win bibu gari yi sɔɔwa u kpa, yera u win naasu sua u sɔndi kpɛn yeru wɔllɔ ma u gu u da u win baababa deema.

Yakobun sikubu

50

1 Yera Yosefu u da u win tundo sεre u swiisimɔ.

2 Ma u win tiin doktoroba yiire bu win tondon goru tim sawa tu ku ka kɔsi. Ma ba tu tim mε sawamɔ

3 n ka kua sɔɔ weeru. Egibitigiba gɔɔ wooru sina sere sɔɔ wata ka wɔkuru.

4 Sanam mε ba gɔɔ woo ten baa kpa, Yosefu u Egibiti sunɔn yenugibu sɔɔwa u nεε, i suuru koowo, nɔ n kī geeru wa bεen mi, na kī i man sunɔ sɔɔwa i nεε,

5 nen tundo u ka man arukawani bɔkuu u nεε, wee, u koo gbi. Ma u man bɔrusia u nεε, u n gu, n ka nɔn doo n sike siki te u gba sɔɔ Kananin temɔ. Yen sɔna na kī n da mi, n nɔn sike, kpa n gɔsirama.

6 Yera sunɔ u nɔn wisa u nεε, a seewo a da a wunen tundo sike nge mε u nun bɔrusia.

7 Yosefu u seewa u da u ka win tundo sike. Egibiti sunɔn sɔm kowobu kpuro ba nɔn swii ka win yenun wirugibu ka Egibitin wirugibu

8 ka Yosefun yenugibu ka win maabu ka wɔnɔ, win tondon yenugibu kpuro gesi. Bibu ka yāanu ka ketεba tɔnawa ba deri Gosenɔ.

9 Keke be dumi gawe ka maasɔbu ba maa Yosefu swii sere tɔn wɔru ge, ga kpεa n banda.

10 Ye ba tura doo soo yerɔ te ba ra soku Atadi, Yuudenin daarun gurua, miya ba nɔɔguru sua taa taa ba gɔɔ wuri mɔ. Ma Yosefu u win tondon gɔɔ wooru sina mi, sɔɔ nɔɔba yiru.

11 Kananin temgibu ba gɔɔ woo te wa Atadin doo soo yeru mi, ma ba nεε, wee, Egibitigibu ba ko n damgii goon gɔɔ mɔ.

Yen sɔna ba doo soo yee te soka Abeli Misiraimu ka ben barum. Ta wāawa Yuudenin daarun gurua.

12 Nge mεya Yakɔbun hiba kua ye u bu yiire.

13 Ba win goru sua ba ka da Kananin temɔ ba sikua kpee wɔru sɔɔ Makpelaɔ. Kpee wɔru ge, ga wāa gberu garu sɔɔ Manden deedeeru te Aburahamu u dwa Eforoni Hetin mi, tu ka ko win tɔmbun siku yeru.

14 Ye Yosefu u win tundo sikua u kpa, u gɔsirama Egibitiɔ ka win maabu ka be ba ka nɔn da kpuro.

Yosefu ka win maabu Yakobun gɔɔn biru

15 Ye Yosefun maaba wa ben tundo u gu, yera ba nεε, sɔrɔkudo Yosefu koo sun tusi kpa u sun kɔsa kpuro kɔsie ye sa raa nɔn kua.

16 Ma ba nɔn gɔria ba nεε, bεsen tundo u sere gbi u sun wooda yeni wε

17 u nεε, su nun gari yini sɔ, a be gem mɔ, a ka sun suuru koowo a bεsen durum ye kpuron gari wunɔ wunen gɔrun di, domi sa nun torari. Yen sɔ, a sun suuru kuo bεse be sa Gusunɔ, wunen baaban Yinni sāmɔ.

Sanam me Yosefu u gari yini nua u swi.

¹⁸ Yera win ma ben tii ba da ba yiira win wuswaa ba nee, a sun garisio wunen yobu.

¹⁹ Ma Yosefu u bu sowa u nee, i ku berum ko, na n Gusun.

²⁰ Ksa i ra bwisika i man kua, adama Gusun u ksa ye gasia gea u ka ton dabinu faaba kua nge me sa waam giso.

²¹ N n men na, i ku berum ko, kon bee ka been bibu nari.

Ma u bu nukuru yemiasia ka gari dori.

²² Yosefu u sina Egibiti wi ka win tondon yenugibu. Win warun sanam kpuro kuawa wo wunabu ka wakuru (110).

²³ U Efaraimun bibu wa sere ka win debu-min. Me ya u ma Manasen bii Makirin bibu wa u sandi win taar.

²⁴ Yen biru u win maabu sowa u nee, na kon gbi adama Gusun u koo na u bee yara tem men di, kra u ka bee da tem me so, men no mweeru u Aburhamu ka Isaki ka Yakabu kua.

²⁵ Ma u bu sowa u nee, i bruo ma Gusun u n na u bee yara mi n toma minin di, i ko nen kukunu sua i ka doona.

²⁶ Yosefu u kuawa wo wunabu ka wakuru u ka kpuna u gu. Yera ba win goru tim sawa ba doke kpakororu so Egibiti.

ISIRELIBAN YARIBU YORUN DI

Ba tire te soka Yaribu yèn sō tera ta sun sōmō nge mē Gusunō u ka Isireliba yara Egibitin di mi ba yoru dimō. N deema gōra ta ka Isireliba da Egibiti mi. Gō ten biru, ba sina mi, ba marura. Adama amen biru Egibitin sunō u bu yoru diisia, ma Gusunō u ben weeweenu nua. Yera u kparo goo gōsa be sō, u ka bu yara yoo ten di. Kparo wiya Mōwisi. Nōni swāa dabira Yinni Gusunō u Egibitigibu kpēē ba sere wuru ba Isireli be yōsu. Ma ba yara Egibitin min di. Ba da ba wāa ghaburō. Miya u wure u gerua u sire ma ba ko n sāa win tōmbu. Adama ba nūn mēm nōo sariru koosi nōn dabinu. Sanam mē Mōwisi u yōwa Sinain guurō Yinni Gusunō u nūn woodaba wē ka sere maa win kuu bekurugirin kpunaa. Tire ten wii goberu ta ka kuu bekurugii ten somburu ya.

Tire ten kpunaa

1. Mōwisin marubu ka win sokuru Gusunōn sōmburu sō, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Gusunō u Isireliba yara yorun di, wiru 5n di sere wiru 18.
3. Gusunō u ka Isireliba arukawani bōkua, wiru 19n di sere wiru 31.
4. Isireliba ba mēm nōobu sariru kua, wiru 32n di sere wiru 33:6.
5. Gusunō u wāa Isireliban suunu sō, wiru 33:7n di sere wiru 34.
6. Swaa ye Isireliba ba koo swii bu ka ben toranun suuru wa, wiru 35n di sere wiru 40.

GUSUNŌ U ISIRELIBA YARA EGIBITIN DI

Isireliba ba yoru dimō Egibitiō

- 1 Yakōbu wi ba maa sokumō Isireli, win bibun yīsa wee, be ba ka nūn na Egibitiō, ben baawure ka win kurō ka bibu.
- 2 Beya Rubeni ka Simeō ka Lefi ka Yuda
- 3 ka Isakari ka Sabuloni ka Benyamēē
- 4 ka Danu ka Nēfitali ka Gadi ka Aseē.
- 5 Yakōbun bibu ka win debumii ni, ba sāawa tōnu wata ka wōkuru. N deema Yosefu, wi, u wāa Egibitiō sanam mē.
- 6 Sanam dōo sanam wure Yosefu ka win maabu ka be ba wāa win waati sōo kpuro ba gu.
- 7 Ma Isirelin bii be, ba marura ba dabia ba teria ba yiba tem mē sōo ba kua damgibu.
- 8 Yen biru sunō kpao u bandu di wi u kun Yosefun wāarun gari gēē yē.
- 9 Yera u win tōmbu sōowa u nēē, Isireliba wee, ba sun dabiru kere ba maa sun dam kere. N n mēn na, kari baka sa tii derie.
- 10 Tabu būn da seewa ba koo besen wērōbu somi bu ka sun tabu ko. Bā n kpa bu sere sun

kisirari bu doona. Yen sō, i de su bu bwisi gēē kasua su ka ben marubu yōrasia kpa bu ku maa dabiru sosi.

11 Ma ba bu sōman wirugibu gōsia be ba koo bu yoo sōm sēsōginu koosia. Nge mēya ba kua ba ka wuu marosu bana si ba sokumō Pitomu ka Ramusesi, si su kua Egibiti sunōn dukia beru yenu.

12 Adama nge mē ba bu nōni sōmō, nge mēya ba maa dabiama ba sosimō. Ma Egibitigibu ba bu tusa n banda.

13 Ma ba bu yoo sōmburu doke.

14 Ba birikiba muramō ka sōndu, ba maa gbēe sama baayere mō. Ma ben wāara sēsia domi ka nuku kōsura ba ka bu sōma ye kpuro koosiamō.

Egibiti sunō u Isireliba nōni sōmō

15 Ma Egibiti sunō u Heberuban marusio beni, Sifira ka Pua sōowa u nēē,

16 i n Heberuban kurōbu marusiamō, i n wa bii tōn durōwa ba mara, i nūn goowo. N n tōn kurōn na, i nūn derio u n wāa.

17 Adama marusio be, ba Gusunō nasie. Yen sōna ba n kue nge mē sunō wi, u bu yiire. Ba bii be kpuro deriwa.

18 Ma u bu soka u nēē, mban sōna i ka kua mē, i dera bii be, ba wāa.

19 Marusio be, ba nūn wisa ba nēē, Heberuban kurōbu ba n sāa nge Egibitigibu. Ben wasi yi sōu. Ba ra mawa su sere tunuma.

20-21 Ma Gusunō u marusio be durom kua u ben tii bibu kā yèn sō ba nūn nasie. Mēya maa Heberu be, ba dabiama ba dam sosima.

22 Ma Egibiti sunō u win tōmbu kpuro wooda wē u nēē, i Heberuban bii wēē tōn durōbu kpuro kpēēyō daa baka te ba mō Nilu sōo, kpa i bii wēē tōn kurōbu deri.

Mōwisin marubu

2

1 Durō goo wāa Lefin bweseru sōo, win kurō maa sāa win bwese te.

2 Yera saa ye sōo, ye ba mēna ka kurō wi, ma kurō wi, u gura sua u mara bii tōn durō. U wa ma bii wi, u wā, ma u nūn berua suru ita.

3 Saa ye bii wi kun maa beruro, u kpakoro bwīgiru kua u tu kontaa ka dāa swii swīinu tēni, nim mu ku ka du mi, ma u bii wi sua u kpēē sōo. U da u tu yi naa yarin suunu sōo daa baka ten gooro.

4 Ma bii win sesu u da mi, u yō n desire u ka mēera u wa ye n koo bii wi deema.

5 Saa ye sōara Egibiti sunōn bii tōn kurō u na daaru mi, u ka wōbure. Ma win yoba bōsu daa ten bōwō. Ye u kpakoro bwīgii te wa, ma u yoo ben turo gōra u ka tu na.

6 Yera u tu wukia u deema bii wēera ta wāa mi, tōn durō, ta sumō. Ma wōnwōnda nūn mwa u nēē, Heberuban biiwa.

7 Yera bii win sesu besirama u sunōn bii wi sōowa u nēē, a kī n da n nūn goo kasuama

Heberuban kurɔbu sɔɔ wi u koo nun bii wi nɔɔria?

⁸Ma sunɔn bii wi, u nɛɛ, oo, a doo.

Yera wɔndia wi, u da u bii wɛɛ ten mɛro sokuma.

⁹Ye u na, yera sunɔn bii wi, u nɛɛ, a bii wi mɔɔ a man nɔɔria, kon da nun yen kɔsiaru wɛ.

Kurɔ wi, u bii wɛɛ te sua u ka da u nɔɔri.

¹⁰Sanam mɛ bii wi, u bɔm karabu tura, yera u ka nɔn wuru, ma sunɔn bii wi, u nɔn kua nge win tiin bii maruro. U tii sɔɔwa u nɛɛ, na nɔn yaramawa nim di. Yen sɔ, win yisira Mɔwisi.

Mɔwisi u yakura u da Madiani

¹¹Sanam dɔɔ sanam wure, Mɔwisi u kpɛa. Yera u win mɛro bisibu Heberuba beram da, u wa ba sɔm sɛsɔginu mɔ. Ma u mam Egibitigii goo wa u ben turo soomɔ u kɔ u go.

¹²Yera Mɔwisi u mɛera gee ka gbɔ, u n̄ goo wa. Ma u Egibitigii wi so u go. U nɔn sikua yani sɛeri sɔɔ.

¹³Yen sisiru u kpam wura mi. Yera u deema Heberuba yiru ba sannamɔ. Ma u bu yakiana u wi u kun gem mɔ sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a wunen beruse soomɔ.

¹⁴Ma durɔ wi, u Mɔwisi wisa u nɛɛ, wara nun kua besen wirugii a ka sun siri. A ki a man gowa nge mɛ a Egibitigii wi go?

Ye Mɔwisi u nua mɛ, berum nɔn mwa. U nɛɛ, n̄ n men na, tɔmbu kpuro ba gari yi nua.

¹⁵Saa ye Egibiti sunɔ u nua ye ya kooa yera u swaa kasu u ka Mɔwisi go. Adama Mɔwisi u yakura u doona min di u da u waa Madianin temɔ.

Sɔɔ teeru u da u sɔ dɔkɔ gaan bɔkuɔ.

¹⁶Yera Madianin yaku kowon bii wɔndiaba nɔɔba yiru ba nim takam na dɔkɔ mi, ma ba nim yibia sabenu nim nɔru yero ben baaban sabenu nu ka nɔ.

¹⁷Ma kparobu gaba na ba bu gire. Adama Mɔwisi u seewa u bu sanna u ben sabenu nim kɔ.

¹⁸Saa ye ba gɔsira yenuɔ, ben tundo Rewelin mi, wi ba maa mɔ Yetoro, u nɛɛ, amɔna i ka yellu wɔma mɛ gisɔ.

¹⁹Ba nɔn wisa ba nɛɛ, Egibitigii goowa u ka sun yina ye kparo be, ba sun gire, sere u mam sun nim taka u besen sabenu kɔ.

²⁰Yera u win bii be bikia u nɛɛ, mana durɔ wi, u sere waa. Mban sɔna i n̄ ka nɔn nɛ. I doo i nɔn sokuma u na u di.

²¹Ye Mɔwisi u na u di ma u wura u ka sina durɔ win mi. Ma u nɔn bii ben turo kɔ kurɔ, wi ba mɔ Sefora.

²²Kurɔ wi, u gura sua u Mɔwisi bii tɔn durɔ marua. Yera Mɔwisi u nɔn yisuru kɔ ka win barum Gɛɛsɔmu, yen tubusiana, sɔɔ, domi u nɛɛ, u sɔawa sɔɔ tem tukumɔ.

Gusunɔ u Mɔwisi soka u ka Isireliba wɔra

²³Sanam dɔɔ sanam wure, Egibiti sunɔ wi, u gu. Saa ye sɔɔ, Isireliba ba weeweenu mɔ ba wuri mɔ ben yoo sɔma yen sɔ. Ben wuri yi, yi Gusunɔ girari,

²⁴Ma u ben weeweenu nua. N deema u n̄ win arukawani duari ye u ka ben baababa Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu bɔkua.

²⁵Yera u bu mɛerima u ben wɔnwɔndu wa.

3

¹Saa ye sɔɔ, Mɔwisi u win dokiri Yetoro, Madianin yaku kowon sabenu kpere. U ka nu da yakasɔ sɔɔ duu yero gia. Ma u tura sere guu te ba mɔ Hɔrɛbuɔ te ba maa sokumɔ Sinai te Gusunɔ u tii gɔsia.

²Yera Yinni Gusunɔn gɔrado * u ka nɔn gari kua dɔɔ yarin di yi yi waa awii gɛɛn suunuɔ. Mɔwisi u mɛera u wa wee, awii yi kpuro yi dɔɔ mɔ, adama yi n̄ dɔɔ mwaaramɔ.

³Ma u nɛɛ, kon gɛra n̄ kasi baka te wawa, kpa n̄ wa yen sɔ awii yi, yi n̄ dɔɔ mwaaramɔ.

⁴Ye Yinni Gusunɔ u wa ma u gɛra u ka wa, yera u nɔn soka saa awii yin suunu sɔɔn di u nɛɛ, Mɔwisi, Mɔwisi.

Ma Mɔwisi u wura u nɛɛ, nɛ wee.

⁵Gusunɔ u nɛɛ, a ku susima mini. A wunen salubata ye poto domi nɛna na waa mini,

⁶nɛ wi na sɔa wunen sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni.

Ma Mɔwisi u win wuswaa berua domi berum nɔn mɔ u ka Gusunɔ mɛeri.

⁷Yinni Gusunɔ u kpam nɛɛ, na nɛn tɔmbun nɔni swaaru wa be ba waa Egibitiɔ. Na maa ben weeweenu nua dam mɛ ba bu dɔremɔn sɔ. Na ben nuku sankiranu yɛ.

⁸Yera na sarama n̄ ka bu wɔra Egibitigibun nɔman di, kpa n̄ ka bu da tem bakam gam sɔɔ mɛ mu gɛa sɔa mu tim ka bom yiba. Tem mɛ sɔra Kananiɔba ka Hetiba ka Amɔreba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba ba waa.

⁹Wee, na Isireliban weeweenu nua. Na maa dam mɛ wa mɛ Egibitigiba bu dɔremɔ.

¹⁰A doo n̄ nun gari tɛ Egibiti sunɔn mi, a nɛn tɔmbu Isireliba yarama win tem di.

Gusunɔ u win yisuru Mɔwisi tubusia

¹¹Mɔwisi u nɔn wisa u nɛɛ, wara ra n̄ nɛ n̄ ka da Egibiti sunɔn mi, n̄ Isireliba yara win tem di.

¹²Gusunɔ u nɛɛ, ko na n̄ ka nun waa. Sanam mɛ a tɔn be yarama Egibiti di, guu tenin miya i ko na i man sɔ. Yeniwa ya ko n̄ sɔa yireru a n̄ ka yɛ ma nɛna na nun gɔra.

¹³Mɔwisi u Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, n̄ n̄ men na, kon da Isireliban mi, n̄ bu sɔ n̄ nɛɛ, besen sikadoban Yinniwa u man gɔrima ben mi. Adama b̄ n̄ man bikia, amɔna win yisuru, mba kon gere.

* **3:2 Yinni Gusunɔn gɔrado** - Heberuba ba ku ra kɔ ba Gusunɔn yisuru soku. Yen sɔna ba yorua Yinni Gusunɔn gɔrado. N deema Gusunɔn tii tiwa u ka nɔn gari kua.

¹⁴ Gusunō u nūn wisa u nēē, nēna wi na ra n wāa. A Isireliba wisio a nēē, wi u tii sokumō Wi u ra n wāa, wiya u nun gōrima ben mi.

¹⁵ Meniwa nēn yīsiru sere ka baadommao. Mēya ba ko n da man soku sere ka ben bweserun bibo. Ma u kram Mōwisi sōowa u nēē, ameniwa kaa Isireliba sō a nēē, nē wi na ra n wāa na sōa bēēn sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakōbun Yinni, na maa nun gōrima ben mi.

¹⁶ A doo a Isireliban guro gurobu mēnna a bu sō a nēē, nē wi na ra n wāa, na sōa bēēn sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakōbun Yinni, na maa nun kure na ka nun gari kua na nēē, na bu wa, na maa wa ye ba bu kuamme Egibitio.

¹⁷ Ma na nēē, kon bu yara Egibitin di mi ba nōni swāaru waama. Kpa n ka bu da Kananiba ka Hetiba ka Amōreba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiban temō mē mu tim ka bom yiba.

¹⁸ Ba koo wunen gari wura kpa wunē ka Isireliban guro gurobu i da Egibiti sunōn mi, i nēē, nē wi na ra n wāa na sōa bēē Heberuban Yinni, na maa ka bēē gari kua. U de i da ghaburō i tonda nge sōō itan sanum saka kpa i nē bēēn Yinni yākuru kua mi.

¹⁹ Na yē ma Egibiti sunō ù n nua mē, u ñ wuramō i da ma n kun mō na nūn nēn dam sōōsi.

²⁰ Yen sō, kon nēn nōmu demia kpa n sam maamaaki bwese bweseka dabinu ko Egibitio. Yen biru ba koo bēē gira i doona.

²¹ Sanam mē ba koo doona ba ñ doonō nōm dira. Domi kon de nēn tōmbu bu kīi geeru wa Egibitigibun mi.

²² Bēēn tōn kurō baawurewa u koo win beruse ñ kun mē ka wi ba wāa yēnu teu sōō bura yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu kana, ka maa beka kpa bu ye kpuro ben bibu dokea. Nge mēya i ko ka Egibitigibun arumani gura.

Mōwisi u kī u Gusunōn sokuru yina

4

¹ Ma Mōwisi u wisa u nēē, na tōn be yē. Ba ñ koo man naane ko. Ba ñ gari yi swaa dakimō. Ba koo nēē, wunē Yinni Gusunō a ñ man kure a ka man gari kue.

² Yinni Gusunō u nūn bikia u nēē, mba a nēni wunen nōmuō mi.

Mōwisi u nēē, deka.

³ Ma Yinni Gusunō u nēē, a ye kōōwō temō. Ma u ye kō temō, ma ya gōsia waa. Yera Mōwisi u duka sua yen min di.

⁴ Yinni Gusunō u kram nūn sōōwa u nēē, a wunen nōmu demio kpa a yen siru nēne a sua.

Ma u win nōmu demia u yen sii te nēnuu u sua, ma ya kram gōsia deka win nōmuō.

⁵ Yinni Gusunō u maa nēē, yēniwa kaa ko, kpa bu gia ma nē wi na ra n wāa na

ka nun gari kua, nē wi na sōa ben baababa Aburahamu ka Isaki ka Yakōbun Yinni.

⁶ Ma Yinni Gusunō u kram nēē, a wunen nōmu dokeo wunen yaberun sōōwō tororō.

Ma u doke, yen biru u wuna. Wee ga burura nge wēsu, ga bara disigiru wa.

⁷ Yinni Gusunō u kram nēē, a maa wunen nōmu ge wesio mi.

U wesia, ma u ge wuna. Ma ga kram kua nge mē ga raa sōa.

⁸ Yinni Gusunō u nēē, bā kun nun naane kue, bā kun yīre gbiikiru wure, ba koo yiruseru wura.

⁹ Bā kun maa wure baa mē ba yīrenu yiru ye wa, bā n wunen gari yina, a daa baka ten nim sōko a yari temō. Nim mē a sōka mi, mu koo gōsiawa yem temō.

Gusunō u Aroni gōsa u ka Mōwisi somi

¹⁰ Yera Mōwisi u Yinni Gusunō wisa u nēē, Yinni, gari gerubu bu ra n ka man sē yellun di, baa ka tē ye a ka man gari mō, domi nēn yara bunu.

¹¹ Ma Yinni Gusunō u nūn sōōwa u nēē, wara tōnun nōō kua. Wara ra tōnu ko soso. Wara ra yam waasie. Wara ra tōnu ko wōko. N ñ nē, Yinni Gusunō wi ro?

¹² N n mēn na, a doo tē. Kon nun somi. Kon nun sōōsi ye kaa gere.

¹³ Adama Mōwisi u nēē, aawo, a gōo gōsio a gōri.

¹⁴ Saa yera Yinni Gusunō u ka Mōwisi mōru kua. Ma u nēē, n ñ Aroni Lefi u sōa wunen mōō? Na yē ma gari gerubu kun ka nūn sē. Win tii wee, u nun sennō sisi. U n nun wa, win nukura koo dora.

¹⁵ A ka nūn gari kooowo, kpa a nūn sō ye u koo gere. Nēna kon wunen nōō ka win nōō dendi, kpa n bēē sōōsi ye i ko ko.

¹⁶ Wiya u koo tōmbu wunen gari tusia. U ko n sōa nge wunen nōō, kpa a n sōa nēn kōsire win sō.

¹⁷ Tē, a deka ye suo ye kaa ka yīreru ko, kpa a n ye nēni wunen nōmuō.

Mōwisi u gōsira Egibitio

¹⁸ Yen biru Mōwisi u doona min di. U gōsira u da win dokiri Yetoron mi. Ye u tura mi, u nūn sōōwa u nēē, a de n da n nēn dusibu wa mē ba ka wāa Egibitio.

Ma Yetoro u nūn sōōwa u nēē, a doo ka bōri yendu.

¹⁹⁻²⁰ Ma Mōwisi u win kurō ka win bibu sua u bu ketekunu yōsia ba da Egibitin temō. U maa deka ye sua ye Gusunō u nūn sōōwa u n nēni mi. Domi Yinni Gusunō u raa nūn sōōwa u nēē, be ba raa kasu bu nūn go, be kpuro ba gu. Yen sō, u gōsiro u da Egibitio.

²¹ Yinni Gusunō u kram Mōwisi sōōwa u nēē, tē, a doo Egibiti mi, kpa a n yaaye yīre ni na nun nōmu bēria, a ka nu ko Egibiti sunōn wuswaaō. Adama kon win gōru bōbiasia. U ñ wuramō u tōn be deri bu doona.

²² Kpa a nùn s̄ a n̄e, ameniwa n̄e, Yinni Gusun̄o na gerua, Isirelin bweseru ta s̄aawa nge nen bii yeruma.

²³ Yen s̄, u de nen bii wi, u doona u ka man s̄a. U n̄ maa yina, kon win bii yeruma go.

²⁴ Swaa s̄o mi M̄wisi u ȳra u kpuna, miya Yinni Gusun̄o u nùn s̄ere, u k̄i u nùn go.

²⁵ Ma Sefora u kpee n̄o duroruguru sua u win bii bango kua, ma u win sen sarusu sua u ka M̄wisi tiin t̄on dur̄o baba u n̄e, wee, na wunen woro yemguru kua.

²⁶ Bango yen s̄na u gerua m̄e. Sanam me s̄ora Yinni Gusun̄o u M̄wisi deri.

²⁷ N deema Yinni Gusun̄o u raa Aroni s̄owa u n̄e, a seewo a M̄wisi senn̄o da gbabur̄o.

Aroni u seewa u da ma u ka M̄wisi yinna guu ten mi, te Gusun̄o u tii ḡasia. Ma ba gabana ba b̄okasina nuku dobun s̄o.

²⁸ Yen biru M̄wisi u Aroni saaria kpuro ye Yinni Gusun̄o u ka nùn garima, ka ȳire ni u nùn s̄owa u ko.

²⁹ Ma M̄wisi ka Aroni ba gurena ba da Egibiti, ba Isireliban guro gurobu m̄enna.

³⁰ Ma Aroni u bu gari yi kpuro saaria yi Yinni Gusun̄o u M̄wisi s̄owa mi. Ma M̄wisi u t̄on be ȳire ni kua.

³¹ Yera, ba naane doke. Ba ḡia ma Yinni Gusun̄o u wa nge m̄e ba bu noni s̄om̄o. T̄e u k̄i u bu faaba ko. Ma ba ȳira ba nùn s̄awa.

M̄wisi ka Aroni ba da Egibiti sun̄on mi

5

¹ Yen biru M̄wisi ka Aroni ba seewa ba da Egibiti sun̄on mi ba n̄e, ameniwa Isireliban Yinni wi ba m̄ Wi u ra n̄ w̄aa, u gerua. U n̄e, a de win t̄ambu bu da gbabur̄o bu s̄aru ko.

² Ma Egibiti sun̄o u n̄e, wara ba m̄ Wi u ra n̄ w̄aa, n̄ ka sere nùn mem̄ n̄owa, n̄ de b̄e Isireliba i doona. Na n̄ nùn ȳe. Na n̄ maa derim̄o i doona.

³ Yera ba n̄e, b̄ese Heberuban Yinniwa u sun kure u ka sun gari kua. Yen s̄, a de su da gbabur̄o nge s̄o itan sanum saka su ka nùn yakuru kua, kpa u ku raa sun bara bakaru kp̄e su gbi, n̄ kun m̄e u de bu sun go tabu s̄o.

⁴ Ma Egibiti sun̄o u bu s̄owa u n̄e, wune M̄wisi ka Aroni, mban s̄na i t̄on be s̄omburu ȳrasia. I doo i b̄en s̄oma ko.

⁵ Wee, ye t̄on be, ba marura ba d̄abia t̄e tem meni s̄o, yera i k̄i i ben s̄omburu ȳrasia?

Ba Isireliba s̄omburu sosia

⁶ D̄oma teya Egibiti sun̄o u wigii be ba t̄on be kp̄are s̄oma ye s̄o, ka Isireliban swaa gbiobu s̄owa u n̄e,

⁷ i ku ra maa t̄on be taka n̄o w̄e nge yellu bu ka birikiba ko. I de ben tii bu da bu taka n̄o kasu.

⁸ Ka m̄e, i ku ben birikiban geeru kawa m̄e ba ra raa ko yellu. Domi yikura ta bu m̄. Yen

s̄na ba weeweenu m̄d ba m̄d, bu da bu ben Yinni yakuru kua.

⁹ I de t̄on ben s̄omburu tu s̄es̄o sosi, kpa ba n̄ tu m̄. Sanam m̄e, ba n̄ koo maa weesu swaa daki.

¹⁰ Ma be ba t̄on be kp̄are s̄oma ye s̄o mi, ka Isireliban swaa gbiobu ba na ba bu s̄owa ba n̄e, ameniwa Egibiti sun̄o u gerua. U n̄e, u n̄ maa b̄e taka n̄o w̄e m̄o.

¹¹ N n̄ men na, i doo i b̄en taka n̄o kasu mi i ko wa. Adama ka m̄e, sa n̄ ḡaanu kawam̄o b̄en s̄oma s̄o.

¹² Ma t̄on be, ba yarina baama Egibitin tem s̄o, ba yakasu kasu bu ka taka n̄o ko.

¹³ Be ba bu kp̄are s̄oma ye s̄o, ba bu baasi ba m̄d, i b̄en s̄oma yibio t̄ru baatere nge m̄e i ra raa ko, sanam m̄e ba b̄e taka n̄o w̄e m̄o.

¹⁴ Ma ba Isireliban swaa gbio be Egibiti sun̄on t̄mba wuna soom̄o ba bu bikiam̄o, mban s̄na i n̄ b̄en birikiban geeru yibie ḡia ka ḡiso nge m̄e i ra raa ko.

¹⁵ Sanam m̄e s̄ora Isireliban swaa gbio be, ba da ba Egibiti sun̄o wuri koosim̄o ba m̄d, mba n̄ kua, yinni, a ka sun yenin bweseru kuamme.

¹⁶ Ba ku ra maa sun taka n̄o w̄e. Kpa ba n̄ m̄d su birikiba muro. Yen biru s̄a kun kue, kpa ba n̄ sun soom̄o. N sere deema, wunen t̄ambu taarewa.

¹⁷ Ma Egibiti sun̄o u bu wisa u n̄e, yikurobu b̄e, i n̄ garu kobu k̄i. Yen s̄na i gerum̄o, n̄ de i da i Yinni Gusun̄o yakuru kua.

¹⁸ I doo t̄en t̄e ge i b̄en s̄omburu ko. Goo kun maa b̄e taka n̄o w̄e m̄o. Adama birikiban gee tee tera i ko n̄ muram̄o mi.

¹⁹ Isireliban swaa gbio be, ba wa ma ben wahala ya sosim̄owa domi ba n̄e, bu ku raa ben birikiban geeru kawe. T̄ru baatere ka ten s̄ombura.

²⁰ Ye t̄on be, ba yarima Egibiti sun̄on min di, ba M̄wisi ka Aroni deema ba ȳ ba bu mara.

²¹ Yera ba bu s̄owa ba n̄e, Yinni Gusun̄o u b̄e waam̄o. U koo maa b̄e siri. B̄eya i sun tusiru kasua Egibiti sun̄o ka win t̄ambu mi. Wee, i takobi doke ben nom̄u bu ka sun go.

²² Ma M̄wisi u wura Yinni Gusun̄on mi, u n̄e, Yinni, mba n̄ dera a t̄on be k̄sa kuamme. Mban s̄na a man garima ben mi.

²³ Saa min di na da Egibiti sun̄on mi, na ka wunen ȳsiru nùn gari s̄owa, u wunen t̄ambu goba kuammewa, a n̄ maa bu w̄ore sere ka t̄e.

6

¹ Yinni Gusun̄o u M̄wisi s̄owa u n̄e, t̄e kaa wa ye kon Egibiti sun̄o kua. Kon nùn tilasi ko u ka bu ȳsu bu doona. U koo mam bu girawa win tem di.

Gusun̄o u k̄pam ka M̄wisi gari kua

² Ma Gusun̄o u k̄pam ka M̄wisi gari kua u n̄e, n̄ena Wi u ra n̄ w̄aa.

³ Na Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu kure na ka bu gari kua. Ba maa gia ma nena na s̄a Gusunɔ Dam kpurogii. Adama ba n̄ tuba ma nen ȳsira Wi u ra n w̄a.

⁴ Na maa ka bu arukawani bɔkua ma kon bu Kananin tem w̄e mu ko begim m̄e s̄o ba sina nge s̄obu.

⁵ Na Isireliban weeweenu nua mi ba yoru dimɔ Egibitigibun mi, na maa nen arukawani ye yaaye.

⁶ Yen s̄o, a Isireliba s̄owɔ a n̄e, nena Wi u ra n w̄a, na kon maa bu wɔra saa wahala ye Egibitigiba bu koosiamɔn di. Kon bu yakia ben yorun di, kpa n nen dam s̄osi n Egibitigibu wahala doke, kpa n nen tɔmbu faaba ko.

⁷ Kon bu mwa bu ko nen tɔmbu, kpa n ko ben Yinni, kpa bu gia ma nena Wi u ra n w̄a, na maa s̄awa ben Yinni n̄e wi na bu yakiamɔ ben yoo s̄oma ye Egibitigiba bu koosiamɔn di.

⁸ Na kon bu duusia tem m̄e s̄o, m̄e na Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu n̄o mw̄eru kua na n̄e, kon bu w̄e ba n m̄o. N̄e wi na ra n w̄a nena na gerua m̄e.

⁹ Yera M̄owisi u da u Isireliba gari yi s̄owa. Adama ba n̄ n̄un swaa daki, domi ben yoo s̄am s̄es̄ogii ni, nu kp̄ea sere ba mwia kpanamɔ.

¹⁰ Ma Yinni Gusunɔ u M̄owisi s̄owa u n̄e,

¹¹ a seewo a da a Egibiti sunɔ s̄o u be de Isireliba bu doona win tem di.

¹² Ma M̄owisi u Yinni Gusunɔ wisa u n̄e, wee Isireliba ba n̄ nen gari swaa daki. Amɔna Egibiti sunɔ u koo ka man swaa daki. Na n̄ daa nun s̄owa ma gari gerubu ra n ka man s̄e?

¹³ Yen biru Yinni Gusunɔ u M̄owisi ka Aroni wooda w̄e ye ba koo Isireliba ka Egibiti sunɔ s̄o kpa bu ka Isireliba yara Egibitin di.

M̄owisi ka Aronin bwese kera Isireliba s̄o

¹⁴ Isirelin bii gbiikoo wi ba m̄o Rubeni, win bibun yisa wee, En̄ku ka Paalu ka Hesironi ka Kaami. Ben min diya Rubenin bwese keri marura.

¹⁵ Be ba maa s̄a Simeɔba, beya Yemueli ka Yamini ka Ohadi ka Yakini ka Sokaa ka S̄oɔlu win mero s̄a Kananigii. Ben min diya Simeɔn bwese keri marura.

¹⁶ Be ba maa s̄a Lefin bibu, beya Ḡes̄oni ka Kehati ka Merari. Ben min diya Lefin bwese keri maa marura. Ben baaba Lefi wi, u kuawa w̄o wunaa weeru ita sari u sere gu.

¹⁷ Ma Ḡes̄oni u seewa u bii ton durɔbu yiru mara. Beya Libini ka Simeɔ. Ma ba marura ba kua Ḡes̄onin bweseru.

¹⁸ Be ba maa s̄a Kehatiba, beya Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. Ma ben baaba Kehati wi, u kua w̄o wunaa teeru ka w̄akura ita u sere kpuna u gu.

¹⁹ Be ba maa s̄a Merariba, beya Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua Lefin bwese keri.

²⁰ Amuramu u win tiɔ Yokebedi sua kurɔ. Wiya u ka Aroni ka M̄owisi mara. Amuramu wi, u kuawa w̄o wunaa weeru ita sari u sere kpuna u gu.

²¹ Be ba maa s̄a Yiseharin bibu, beya Kore ka N̄efegi ka Sikiri.

²² Be ba maa s̄a Usielin bibu, beya Mikali ka Elisafani ka Sitiri.

²³ Aroni u Eliseba, Abinadabun bii sua kurɔ. Kurɔ wi, u s̄awa Nasonin sesu. Ma u ka Aroni bibu mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa.

²⁴ Be ba maa s̄a Koren bibu, beya Asiri ka Elikana ka Abiasafu. Ben min diya Koren bwesera marura.

²⁵ Ma Eleasaa, Aronin bii wi, u Putielin bii wɔndia turo sua kurɔ. U ka n̄un bii tɔn durɔ mara. Bii win ȳsira Fin̄esi. Be sa wa mi kpuro, beya ba s̄a Lefin bwese keri wirugibu.

²⁶ Be s̄ora Yinni Gusunɔ u M̄owisi ka Aroni gosa bu ka Isireliba yara saa Egibitin di. U n̄e, b̄a n yariɔ bu de ba n swine bweseru ka bweseru ba n s̄aka s̄a sw̄e sw̄e.

²⁷ Ma M̄owisi wi ka Aroni wi, ba wura ba da ba Egibitin sina boko wi kana u de Isireliba bu yari win tem di.

Yinni Gusunɔ u win n̄o mw̄eru sire

²⁸ Sanam m̄e Yinni Gusunɔ u ka M̄owisi gari kua Egibitiɔ,

²⁹ u n̄un s̄owa u n̄e, nena Wi u ra n w̄a. A Egibiti sunɔ s̄owɔ kpuro ye na nun s̄omɔ mini.

³⁰ Ma M̄owisi u Yinni Gusunɔ wisa u n̄e, wee, gari gerubu ra n ka man s̄e. Egibiti sunɔ u koo wura u man swaa daki?

7

¹ Yinni Gusunɔ u M̄owisi s̄owa u n̄e, wee, na nun kua nen k̄osire Egibiti sunɔ s̄o. Wunen m̄o Aroni u ko n maa s̄a wunen gari gero.

² Wuna kaa n̄un s̄o ye na nun s̄omɔ kpuro. Wiya u koo maa Egibiti sunɔ s̄o, kpa u de Isireliba bu doona win tem di.

³⁻⁴ Kon de Egibiti sunɔn ḡru gu b̄obia sere u n̄ b̄e swaa dakimɔ, baa m̄e kon ȳre nanungii dabinu ko win temɔ. Yen s̄o, na kon n̄un nen dam s̄osi n win tɔmbu wahala doke, kpa n nen tɔmbu Isireliba yara win tem di, ba n s̄aka s̄a sw̄e sw̄e nge tabu kowobu.

⁵ Sanam m̄e na nen dam s̄osi tem mi, ma na Isireliba yara min di, sanam meya Egibitigiba koo gia ma nena Yinni Gusunɔ.

⁶ Ma M̄owisi ka Aroni ba kua mam mam nge m̄e Yinni Gusunɔ u bu s̄owa.

⁷ Sanam me ba ka Egibiti suno gari yiba mɔ, Mowisi u mawa wɔo wene, ma Aroni u mɔ wɔo wene ka ita.

Egibiti suno u yina u Mowisi ka Aroni swaa daki

⁸ Yen biru Yinni Gusuno u Mowisi ka Aroni sɔowa u nee,

⁹ Egibiti suno u n bee sɔowa u nee, i nun yireru kuo te ta sɔosi ma nena na bee gorima, saa ye sɔora wune Mowisi kaa Aroni sɔ u win deka suo u ye kɔ suno win wuswaa. Ya koo gosia waa.

¹⁰ Ma ba seewa ba da Egibiti sunon mi, ba kua ye Yinni Gusuno u bu sɔowa. Aroni u win deka ye kɔ suno wi ka win bwabun wuswaa. Ma ya gosia waa.

¹¹⁻¹² Yera Egibiti suno u win bwisigibu ka win tingibu ka win sɔrobu soka. Ben baawure u dobo dobo kua, u win deka kɔ ma ya gosia waa. Adama Aronigia ya begii mwɛki.

¹³ Ka me, Egibiti sunon gɔru ga babia, u n maa Mowisi ka Aronin gere swaa daki, nge me Yinni Gusuno u raa gerua.

Wahala gbiikaa ye Gusuno u Egibitigibu doke, yem

¹⁴ Yinni Gusuno u kram Mowisi sɔowa u nee, Egibiti sunon gɔru ga babia. U yina ton be, bu doona.

¹⁵ Wee u koo da daara buru buru yellu. A doo a ka nun yinna daaru goro kpa a n deka ye neni, ye ya raa gosia waa mi.

¹⁶ Kpa a nun sɔ a nee, ne Gusuno Heberuban Yinniwa na nun gorima win mi. U de nen tambu bu da bu man sa gburu. Na wa ma sere ka te u n gari yi swaa sue.

¹⁷ Yen sɔ u nee, u n man ye, yen sɔna na nee, ameniwa u koo ka man gia, ne wi na ra n wa. A daa ten nim soowo ka deka ye a neni mi, kpa n nim me gosia yem.

¹⁸ Swɛ ye yi waa daa te sɔ, kpa ye gbi, kpa daa ten nim mu sankira sere Egibitigibu bu kpana bu mu nɔ.

¹⁹ Yera Yinni Gusuno u Mowisi sɔowa u nee, a Aroni sɔwo u win deka suo u ye tii Egibitin nim kpuro wallo me mu waa daano ka yeruso ka sere kotoso ka wekeno. Mi nim mu waa kpuro gesi mu koo gosiawa yem, kpa yem mu n waa Egibitin tem kpuro sɔ.

²⁰ Ma Mowisi ka Aroni ba kua nge me Yinni Gusuno u bu sɔowa. Aroni u win deka ye sua, ma u daa ten nim so Egibiti suno ka win bwabun wuswaa. Ma mu gosia yem.

²¹ Swɛ ye yi waa daa te sɔ, yi gu. Ma daa ten nim mu sankira. Egibitigiba kpana bu mu nɔ. Ma nim me mu waa tem me kpuro sɔ mu kua yem.

²² Adama Egibitin sɔrobu ba maa kua me ka ben dobo dobo. Ye Egibiti suno u wa me, ma win gɔru ga babia, u n Mowisi ka Aronin

gari swaa daki nge me Yinni Gusuno u raa gerua.

²³ Egibiti suno u gosira win yenuo. Gari yi, yi n mam nun nande.

²⁴ Ma Egibitigibu kpuro ba tem gba gba daa ten gooro bu ka nim wa bu nɔ, domi ba n kpɛ bu daa ten nim nɔ.

²⁵ Ma daa ten nim me, mu gosire yem n ka kua sɔ nooba yiru saa dama ten di Yinni Gusuno u dera ba mu so.

Wahala yiruse, surenu

²⁶ Yen biru Yinni Gusuno u kram Mowisi sɔowa u nee, a doo Egibiti sunon mi, a nun sɔ a nee, ne Yinni Gusuno na nee, u de nen tambu bu da bu man sa.

²⁷ U n maa yina u bu kara bu doona, kon de surenu yibu nu wahala doke win tem sɔ kpuro.

²⁸ Surenu koo marura daa baka ten di, kpa nu gasirima sere win yenuo ka win dii sɔwo ka win kpinu wallo n ka da win bwabun ka win tambun diao. Nu koo mam du sere doo koo yeno ka sono.

²⁹ Sure ni, nu ko nu n kabirimɔ kpa nu win tii ka win tambu ka win bwabun makiri.

8

¹ Ma Yinni Gusuno u Mowisi sɔowa u nee, a Aroni sɔ u doo u win namu demia u deka ye tii daanu ka yerusun wallo kpa surenu nu gasirima nu na nu n waa Egibitin tem sɔ.

² Yera Aroni u win nama demia Egibitin daanu gia, ma surenu nu gasirima nu Egibitin tem wukiri.

³ Adama Egibitin sunon soro be, ba maa kua me, ka ben dobo dobo. Ba dera surenu nu gasirima Egibitin temo.

⁴ Ma Egibiti suno u Mowisi ka Aroni soka u nee, i Yinni Gusuno kano u sure ni doonasia ne ka nen tambun min di, kpa n de ton be, bu doona bu nun yakuru kua.

⁵ Sanam meya Mowisi u Egibiti suno sɔowa u nee, na wunen gere mara, a man sɔ saa yerɔ dim dim kon Yinni Gusuno kana wune ka wunen tambu ka wunen bwabun sɔ, u ka de sure ni, nu tonda bee ka ben yenusun di, kpa nu kun maa tie ma n kun mɔ daa bakaru sɔ.

⁶ U wisa u nee, sia.

Ma Mowisi u nee, n koo kora me, kpa a gia ma goo sari wi u saa nge Gusuno besen Yinni.

⁷ Sure ni, nu koo ka nun tonda nu gɛra wunen bwabun ka wunen tambu ka ben yenusun di. Daa bakaru tona sɔra nu ko nu n tie.

⁸ Yen biru Mowisi ka Aroni ba yara Egibiti sunon min di. Ma Mowisi u Yinni Gusuno nɔguru sue u sure ni gira ni u Egibiti suno wisi mi.

⁹ Ma Yinni Gusuno u kua nge me Mowisi u bikia. Yera sure ni, nu gbusuka diao ka yenu yaariɔ ka gbeaɔ.

¹⁰ Ba nu gura ba menna menna. Ma nin nubura yiba tem me sɔɔ.

¹¹ Ye Egibiti sunɔ u wa ma wahala ya dwiyya yera u kparam win gɔru bɔbiasia. U n̄ maa Mɔwisi ka Aroni swaa daki, nge me Yinni Gusunɔ u raa gerua.

Wahala itase, gaanikunu

¹² Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u n̄ɛɛ, u Aroni sɔɔwɔ u win deka suo u tem so, kpa tua yu gɔsia gaanikunu Egibitin tem kpuro sɔɔ.

¹³ Ma ba kua nge me. Tua kpuro ya gɔsia gaanikunu tem me kpuro sɔɔ. Gaanikuu ni, nu dua tɔmbu ka yaa sabenu sɔɔ.

¹⁴ Ma sɔrobu ba dobo dobo kua bu ka maa gaanikunu ko. Adama ba kpana. Gaanikuu ni, nu wɔawa baama.

¹⁵ Yera sɔro be, ba Egibiti sunɔ sɔɔwa ba n̄ɛɛ, Gusunɔn tiin dama mini.

Adama ka me, Egibiti sunɔn gɔru ga bɔɔbu. U n̄ Mɔwisi ka Aronin gari swaa daki nge me Yinni Gusunɔ u raa gerua.

Wahala nnese, ghabu swɛɛ

¹⁶ Yen biru Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u n̄ɛɛ, a seewo buru buru yellu a da a ka Egibiti sunɔ yinna sanam me u dɔɔ daarɔ, kpa a n̄n̄ sɔ a n̄ɛɛ, ameniwa ne Yinni Gusunɔ na gerua. U de nen tɔmbu bu da bu man sɔ.

¹⁷ U n maa yina n̄n̄ tɔmbu bu doona kon n̄n̄ ghabu swɛɛ surema yi yi koo wi ka win bwɔabu ka win tɔmbu kuni. Egibitigibun yenusu kpurowa su ko n ghabu swɛɛ yiba kpa yi tem wukiri.

¹⁸ Adama dɔma te, na n̄ derimɔ ghabu swɛɛ yi da Goseni mi nen tɔmba wɔa, kpa u gia ma ne, Yinni Gusunɔ na wɔa tem me sɔɔ.

¹⁹ Kon nen tɔmbu ka win tɔmbu wunana. Siawa yire te, ta koo sɔsira.

²⁰ Yinni Gusunɔ u kua nge me. Ghabu swɛɛ wuuru ta Egibiti sunɔ ka win bwɔabun yenusu wari. Ma Egibitin tem kpuro mu sankira ghabu swɛɛ yin saabu.

²¹ Yera Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni sokusia u n̄ɛɛ, i doo i beɛn Yinni yaku te kua tem me sɔɔ, i ku yari.

²² Adama Mɔwisi u wisa u n̄ɛɛ, n n̄ koorɔ me domi besen yakunu ko n sɔa taarɛ Egibitigibun n̄ni sɔɔ. Sɔ n maa yaku taarɛginu kua ben n̄ni biru, ba n̄ koo sun kpenu kasuku?

²³ Yen sɔ, sa ko dawa ghaburɔ mi n toma nge sɔɔ itan sanum saka su ka Gusunɔ besen Yinni yakuru kua, nge me u sun sɔɔwa su ko.

²⁴ Egibiti sunɔ u n̄ɛɛ, kon de i da i Gusunɔ beɛn Yinni yakuru kua ghaburɔ, adama i ku tonda. Yen sɔ, i kanaru koowo nen sɔ.

²⁵ Ma Mɔwisi u n̄n̄ wisa u n̄ɛɛ, wee, na doonɔ wunen min di, n ka Yinni Gusunɔ kana wunen sɔ. Sia ghabu swɛɛ yi, yi koo doona wune ka wunen bwɔabu ka wunen tɔmbun min di. Adama a ku maa sun

yaakoru ko a yina su da su Gusunɔ besen Yinni yakuru kua.

²⁶ Yera Mɔwisi u yara Egibiti sunɔn min di, u da u Yinni Gusunɔ suuru kana.

²⁷ Ma Yinni Gusunɔ u kua nge me Mɔwisi u n̄n̄ bikia. Ghabu swɛɛ yi, yi tonda Egibiti sunɔ ka win bwɔabu ka win tɔmbun min di. Yi n̄ maa tie mi, baa tia.

²⁸ Adama ka me kpuro, Egibiti sunɔn gɔru ga bɔbia kparam maa, ma u yina tɔn be, bu doona.

Wahala nɔɔbuse, yaa sabenu gɔɔ

9

¹ Yen biru kparam Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u n̄ɛɛ, a doo Egibiti sunɔn mi kpa a n̄n̄ sɔ a n̄ɛɛ, ameniwa ne Heberuban Yinni Wi u ra n̄ wɔa na gerua. Na n̄ɛɛ, u de nen tɔmbu bu doona bu man sɔ.

² Adama u kun bu yɔsu, ma u yen yina yinaminu mɔ kparam,

³ wee, kon nen n̄m damguu doke win dumi ka ketekunu ka yooyoosu ka keteba ka yɔanu sɔɔ, win yaa sabenu kpuro gesi ni ba kparam gberɔ. Adumgbeku baka ya koo nu wari.

⁴ Saa ye sɔɔ, kon Isireliban sabenu ka Egibitiginu wunana. Ye ya sɔa Isireliban sabenu, yen gaa kun gbimɔ.

⁵ Ma Yinni Gusunɔ u tɔru yi u n̄ɛɛ, u kun bu yɔsu, siawa kon yabu ye ko tem me sɔɔ.

⁶ Yen sisiru Yinni Gusunɔ u kua me. Egibitigibun sabenu gbisuka kpuro, adama Isireliban sabenu sɔɔ, baa teeru ta n̄ gu.

⁷ Egibiti sunɔ u ye ya kooran labaari bikia. U nua ma Isireliban sabenu sɔɔ baa teeru ta n̄ gu. Ka me, win gɔru ga kparam bɔbia, u n̄ wure tɔn be, bu doona.

Wahala nɔɔba tiase, bwisinu

⁸ Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u n̄ɛɛ, i torom sɔko doowɔ i n̄ neni, kpa Mɔwisi u me yɛka wallo Egibiti sunɔn wuswaaɔ.

⁹ Torom me, mu koo gɔsia nge tua, kpa mu Egibitin tem kpuro wukiri. Mu koo bwisinu wisi tɔmbu ka sabenu sɔɔ, kpa nu booboosu ko.

¹⁰ Yera ba torom me sɔka ba da Egibiti sunɔn wuswaaɔ. Ma Mɔwisi u torom me yɛkana wallo, ma mu kua bwisinu tɔmbu ka sabenu wasi sɔɔ.

¹¹ Saa ye sɔɔ, sɔroba kpana bu yarima Mɔwisin wuswaaɔ bwisi nin sɔ. Domi nu ben tii wisiwa nge Egibitigii be ba tie.

¹² Egibiti sunɔ u n̄ Mɔwisi ka Aronin gari swaa daki. Yinni Gusunɔ u dera win gɔru ga bɔbia ga sosi nge me u raa Mɔwisi sɔɔwa.

Wahala nɔɔba yiruse, guru kpenu

¹³ Yera Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi sɔɔwa u n̄ɛɛ, a seewo buru buru yellu a da Egibiti sunɔn mi, kpa a n̄n̄ sɔ a n̄ɛɛ, ameniwa ne

Gusunɔ Heberuban Yinni nɛ wi na ra n wāa na gerua. U de nɛn tambu bu doona bu man sā.

¹⁴ Domi tɛ, n n̄ mɔ win bwāabu ka win tambu tɔna kon wahala doke ye ya koo nɛn dam bakam sɔsɔsi. Ka win tiiwa kpa u gia ma goo sari nge nɛ handunia sɔɔ.

¹⁵ Nā n̄ daa nɛn nɔm damguu demia na wi ka win tambu bara kɔsuru kpɛɛ, u n̄ ko n̄ daa maa wāa handuniaɔ.

¹⁶ Adama na dera u wāa u ka nɛn dam wan sɔ, kpa nɛn yisuru tu ka nɔɔra handunia kpuro sɔɔ.

¹⁷ Wee u ka nɛn tambu seewa sere ka tɛ. U n̄ dere bu doona.

¹⁸ Yen sɔ, sia amadaare kon de guru kpenu nu nɛra ka dam nin bweseru nu n̄ koore Egibitin temɔ saa yen toren di sere n̄ ka giso girari.

¹⁹ N n̄ mɛn na, a de bu win yaa sabenu kuku yeru kua, ka yabu ye u mɔ kpuro gberɔ. Domi guru kpee ni, nu koo tambu kpuro so gbeaɔ ka yaa sabenu kpuro ni nu n̄ kuku yeru wa, kpa sabe ni, ka tɔn be, bu kam ko.

²⁰ Yera Egibiti sunɔn bwāabu gabu be ba Yinni Gusunɔn gari nasie, ba dera ben yobu ba ka ben sabenu wama yenuɔ fuuku fuuku.

²¹ Be ba kun maa Yinni Gusunɔn gari gara, ba ben yobu ka yaa sabenu deri gbeaɔ.

²² Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen nɔma suo wɔllɔ kpa guru kpenu nu yɛkama Egibitin tem kpuro sɔɔ, tambu ka sabenu ka ye ya kpia gbeaɔ kpuron wɔllɔ.

²³ Yera Mɔwisi u win deka sua u tii wɔllɔ, ma Yinni Gusunɔ u dera guru kpenu nɛmɔ. Guru maakinu mɔ nu girarimɔ sere temɔ.

²⁴ Gura yen bwesera kun nɛɛre Egibitin tem sɔɔ saa yen toren di.

²⁵ Ma guru kpee ni, nu baayere kpuro so nu go ye ya wāa gbeaɔ Egibitin tem sɔɔ, saa tambu sere ka sabenu ka ye ya kpia kpuro. Ma dānu kpuro nu besikira.

²⁶ Gosɛnin bera mi Isireliba ba wāa tɔnawa guru kpee ni, nu n̄ na.

²⁷ Yera Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni sokusia u nɛɛ, na wa ma nɛna na tora. Gusunɔ wi u ra n̄ wāa u gem mɔ. Nɛ ka nɛn tambu sa taarɛ kua.

²⁸ A Yinni Gusunɔ kanɔ domi guru gbāsuku ni, ka guru kpee ni, nu den tura. Kon de i doona, na n̄ maa bɛɛ nenumɔ.

²⁹ Ma Mɔwisi u n̄n wisa u nɛɛ, n̄ n̄ yara wuun di kon nɛn noma sua wɔllɔ n̄ Yinni Gusunɔ kana, kpa guru gbāsukunu ka guru kpenu nu mari a ka gia ma wiya handunia mɔ.

³⁰ Adama na yɛ ma wunɛ ka wunen bwāabu i n̄ Yinni Gusunɔ nasiam kpa.

³¹ Saa ye gura ye, ya na, wɛsu ka ɔsu kam kua yɛn sɔ ɔsu ya nɔɔ kusia, wɛsu maa wɛsu sāa.

³² Adama alikama ya n̄ kam kue yɛn sɔ ya n̄ sanam mɛ kpā.

³³ Yen biru Mɔwisi u yara Egibiti sunɔn min di u da wuun biruɔ. Ma u win nɔma sua wɔllɔ u Yinni Gusunɔ kana, ma guru gbāsukunu ka guru kpee ni, nu mari. Gura kun maa nɛmɔ.

³⁴ Ye Egibiti sunɔ u wa mɛ, u win toraru sosi. Wi ka win bwāaba ben gɔrusu bɔbiasia.

³⁵ U n̄ wure Isireliba bu doona nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua saa Mɔwisin nɔn̄ di.

Wahala nɔɔba itase, twee

10

¹⁻² Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, na dera Egibiti sunɔ ka win bwāabun gɔrusu bɔbia, kpa n̄ ka nɛn yire ni sɔsɔsi ben suunu sɔɔ. Kpa wunen tii a ka wunen bibu ka wunen debuminu sɔ nge mɛ na ka Egibitigibu yaakoru kua, ka yire ni na sɔsɔsi ben suunu sɔɔ kpa i n̄ ka yɛ ma nɛna Gusunɔ wi u ra n̄ wāa. N n̄ mɛn na, a doo Egibiti sunɔn mi.

³ Mɔwisi ka Aroni ba da sunɔ win mi, ba nɛɛ, ameniwa bɛɛ Heberuban Gusunɔ wi u ra n̄ wāa u gerua. U nɛɛ, sere domma kaa n̄ yine a tii kawa win wuswaaɔ. A de win tambu bu doona bu n̄n̄n sā.

⁴ A n̄ maa yina a bu kara, wee, sia u koo de twee yi na wunen tem kpuro sɔɔ.

⁵ Yi koo teria yi tem wukiri. Baa tem bau ba n̄ wasi. Yi koo dīa ni nu tie di ni guru kpenu kun sankā, kpa yi bɛɛn gbean dāa wurusu kpuro di.

⁶ Yi koo wunɛ ka wunen bwāabu ka Egibitigibu kpuron dia duuri yi yibu. Wunen baababa ka wunen sikadoba ba n̄ yen bweseru waare saa min di ba wāa handunia sɔɔ sere ka giso.

Ma Mɔwisi u seewa u yara Egibiti sunɔn min di.

⁷ Yera Egibiti sunɔn bwāaba n̄n̄n bikia ba nɛɛ, sere domma durɔ wini u ko n̄ sun wahala mɔ. A de tɔn be, bu doona bu da bu Gusunɔ ben Yinni sā. A n̄ wa ma bɛɛn tem mu kam kobu dɔɔ?

⁸ Ma ba dera Mɔwisi ka Aroni ba wurama Egibiti sunon mi. Ye ba tura mi, yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i Gusunɔ bɛɛn Yinni sā, adama bɛɛ sɔɔ berɔ ba koo da.

⁹ Mɔwisi u wisa u nɛɛ, bɛɛ kpurowa, bibu ka bukurobu ka bɛɛn yaa sabenu. Sanna sa ko da. Domi tɔɔ bakara sa ko Yinni Gusunɔ kua.

¹⁰ Ma Egibiti sunɔ u bu yaakoru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ da baani, n̄ n̄ dera i da ka bɛɛn kurɔbu ka bibu. Domi gāa kɔsuna i bwisikumɔ.

¹¹ Adama bɛɛ tɔn durɔbu tɔnawa i ko da. Domi meya i bikia.

Yera u dera ba bu gira win min di.

¹² Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen dɛka suo a tii Egibitin tem sɔɔ kpa twee yi na yi tem mɛ wukiri, yi kpuro di ye ya kpa mi, ye guru kpenu nu deri.

¹³ Yera Mɔwisi u win dɛka ye sua u tii mi. Ma Yinni Gusunɔ u dera woo gaga seema saa sɔɔ yari yerun di tem mɛ sɔɔ. Woo ge, ga kuawa saa sɔɔ sɔɔn di sere ka wɔkuru kpuro. Sisi bururu ba deema twee wee yam kpuro yi woo ge, ga ka na.

¹⁴ Twee yi, yi na wuunu ka wuunu yi pusa Egibitin tem baama. Yi dabiya yi sara yi ba raa waare. Mɛya ba n̄ maa yin bweseru wasi.

¹⁵ Tem kpuro mu tira twee yin saabu. Ma yi yakasu ka d̄aa binu kpuro di, ni guru kpenu kun daa sanku. Wuru gaga kun maa tie Egibitin tem sɔɔ d̄aa ka d̄aa kikisɔ.

¹⁶ Yera Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni sokusia fuuku u nɛɛ, na Gusunɔ bɛɛn Yinni tora, mɛya, na maa bɛɛn tii tora.

¹⁷ Tɛ, i man suuru kuo non tee teni kpa i Gusunɔ bɛɛn Yinni kana u man wahala gɔɔgia yeni wunari.

¹⁸ Ma Mɔwisi u yara min di u da u Yinni Gusunɔ suuru kana.

¹⁹ Yera Yinni Gusunɔ u dera woo damguu ga seema saa sɔɔ duu yerun di ga ka twee yi doona ga gure nim wɔku sɔɔ ge ba m̄ Naa yari. Baa yin tia kun tiare tem mɛ kpuro sɔɔ.

²⁰ Adama Yinni Gusunɔ u kɔm dera Egibiti sunɔn ḡru ga b̄abia, u n̄ wure Isireliba bu doona.

Wahala nɔɔba nnese, yam wɔkuru

²¹ Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen dɛka t̄iyo w̄llɔ kpa yam wɔku sinumguru tu Egibitin tem wukiri, sere bu tu baba.

²² Yera Mɔwisi u win dɛka ye tii w̄llɔ ma yam wɔkura kua Egibitin tem kpuro sɔɔ sɔɔ ita.

²³ Egibitigiba kun waanamɔ, goo kun seere win yɛnun di sere sɔɔ ita ye. Adama mi Isireliba ba w̄aa kpuro, yam bururam mu w̄awa.

²⁴ Egibiti sunɔ u Mɔwisi sokusia u nɛɛ, i doo i Yinni Gusunɔ s̄a ka bɛɛn kurɔbu ka bibu sannu. Adama i ku ka bɛɛn yaa sabenu da.

²⁵ Mɔwisi u wisa u nɛɛ, n̄ n mɛn na, a sun yaa sabenu w̄ɛyɔ domi n̄ n̄ koo koora sa kun nu m̄ su ka Gusunɔ bɛɛn Yinni ȳaku d̄ɔ m̄waararuginu ka ȳakunu ganu kua.

²⁶ Yen s̄ɔ, sa ko ka bɛɛn yaa sabenu dawa, baa samu sa n̄ derimɔ. Domi miya sa ko ḡosi ye sa ko ka n̄n s̄a. Sa n̄ maa gina yen ḡeru ȳɛ ka yen ye sa ko ḡosi sere s̄a n̄ tura mi.

²⁷ Adama Yinni Gusunɔ u dera Egibiti sunɔn ḡru ga b̄abia, u n̄ wure bu doona.

²⁸ Ma sunɔ wi, u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a ḡsiro n̄n b̄okun di. A ku ra maa na n̄n

wuswaaɔ, domi d̄ama te na maa nun wa, a guwa.

²⁹ Mɔwisi u nɛɛ, too, ya w̄a, a n̄ maa man wasi.

Mɔwisi u wahala wɔkurusen gari m̄

11

¹ N deema Yinni Gusunɔ u raa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, n̄ tie wahala tia ye kon Egibitigibu ka ben sunɔ doke. Yera ya koo de u bɛɛ ȳɔsu. U koo mam bɛɛ girawa minin di ka dam.

² A t̄n durɔ ka t̄n kurɔ baawure sɔɔwɔ u bura ȳaa wuraginu ka sii geesuginu kana win beruse Egibitigiin mi.

³ N deema Yinni Gusunɔ u dera Egibitigibu ba ka Isireliba n̄nu geu mɛɛra. Mɔwisi u maa s̄aa t̄n boko sunɔn bw̄aabu ka Egibitigii be ba tien n̄ni sɔɔ.

⁴ Mɔwisi u sere doona Egibiti sunɔn min di, u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. Wɔkurun b̄nun sakawa u koo Egibitin tem bukiana.

⁵ Bii yerumaba kpuro ba koo gbi, saa wunen bii yeruman di, wi u koo wunen sina ḡona tubi di sere ka yoo t̄n kurɔn bii t̄n durɔ ḡbiikoowɔ. Yaa sabenu bii ḡbiikii dwanu nu koo maa gbi.

⁶ Wuri beke ye ko n̄ w̄aa Egibitin tem kpuro sɔɔ dama te, yin bweseru yi n̄ koore. Mɛya yi n̄ koo maa wure yi ko.

⁷ Adama bɛɛ Isireliban mi, baa b̄ɔ ga n̄ sun worimɔ sere ka bɛɛn yaa sabenu, kpa i n̄ ka ȳɛ ma Yinni Gusunɔ u sun wunane ka bɛɛ Egibitigibu.

⁸ Ma Mɔwisi u kɔm nɛɛ, wunen bw̄aabu kpuro ba koo na bu kpuna nen wuswaaɔ bu man s̄ɔ bu nɛɛ, n̄ yario ka nen t̄mbu kpuro be ba man sw̄ii. Yen biru na kon den yari n̄ doona.

Ye u gari yi gerua u kpa, ma u yara Egibiti sunɔn min di ka m̄ru baka.

⁹ Yinni Gusunɔ u raa n̄n sɔɔwa u nɛɛ, Egibiti sunɔ kun wunen gari swaa dakimɔ. Yera ya koo de n̄ maa s̄m maamaakiginu ganu ko Egibitin tem.

¹⁰ Mɔwisi ka Aroni ba s̄m maamaakigii ni kpuro kua Egibiti sunɔn wuswaaɔ adama Yinni Gusunɔ dera win ḡru ga b̄abia ma u n̄ wure Isireliba bu doona win tem di.

Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakar

12

¹ Mɔwisi ka Aroni bu sere yari Egibitin di Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa u nɛɛ,

² suru winiwa u koo ko bɛɛn suru ḡbiikoo w̄ɔ sɔɔ.

³ I Isireliba kpuro sɔɔwɔ i nɛɛ, suru winin s̄ɔ wɔkuru, ben ȳenu ȳɛro baawure u ȳaa kinɛ kp̄endu ḡosi win yɛnun s̄ɔ.

4 Yenu yero win tamba kun dabiru tura bu ka yaa giriru tem, wi ka win beruse bu yaaru gosio te begiba koo kpī bu tem bu kpe.

5 I ko kpī i yaaru n kun me boo gosi, adama i de ya n saa kineru te ta wso tia mo, kpa ta kun alebu mo.

6 I ko nu berewa sere suru win sso wakura nne, kpa bee Isireliba kpuro i nu go dama ten yoka kpa.

7 I ko nin yem sua i teeniwa dinu mi i ko nin yaa tem konnosun beri berika ka sin wollo.

8 Woku tera ba koo yaa ye wo kpa bu ye di ka pee ye ba n seeyatia doke ka kpee wuru si su sosu sannu.

9 I ku yen goma tem, n kun me ye ba yikua. I ye wso wo girum girum ka yen wiru ka taanu ka baso yanu.

10 Ya n maa tiara i ko ye wisiwa dso soo. I ku de yen gaa yu yam sara.

11 Wee me i ko i n saa i ka ye di. I n sooru saa i ka swaa wari, i n ghaburun yanu doke, i n bokunu neni, kpa i di ka wasi kasanu, domi ya saawa tso bakaru te i ko man diiya Goo sararibun so.

12 Woku tera kon Egibitin tem bukiana kpa n bii ton duru gbiikoo baawure go, tambun bibu ka yaa sabenun binu. Meya kon ka sso si ma Egibitigibun bnu nu n dam mo. Ne, Yinni Gusunowa kon ye ko.

13 Yem meya mu koo ko yireru te ta yenusu sso simo mi i wa. Na n yem me wa, kon bee sarariwa. Kesi te, ta n bee babamo te kon ka Egibitigibu wahala ko.

14 I ko i n da tso te yaayewa wo ka wo, kpa i man tso bakaru diiya. Been bibun bweseru ba ko n da maa tu yaayewa sere ka baadomma.

Pee ye ba n seeyatia doken tso bakaru

15 Yinni Gusuno u maa nee, i ko kowa soo nooba yiru i ku pee di ye ba seeya. Tso gbiikiru i ko pee seeyatia yara been yenusun di. Domi been goo u n gaa nu di ni nu seeyatia mo soo nooba yiru ye, yu sere yibu, ba koo yero gowa.

16 Tso gbiikiru ka taru nooba yiruse, i ko mennawa i man sa. I ku ra samburu garu ko tnu yiru ye soo, ma n kun mo been dia ni i ko din kobu.

17 I ko n da pee ye ba n seeyatia doken tso bakaru di, domi tso te soara na been bweseru kpuro yara Egibitin tem di. Yen so, been bibun bweseru ba ko n da tso bakaru diwa tso te soo, sere ka baadomma.

18 Suru gbiikoon sso wakura nnesen yokan di, pee ye ba n seeyatia dokewa i ko i n dimo sere ka win sso yenda tiasen yokoo.

19 Sso nooba yiru yen baa soo, bu ku raa pee seeyatia wa been yenuso. Domi wi u gaa nu di ni ba seeyatia doke, ba koo yero gowa, baa u n soan na.

20 N n men na, been yenusu kpuro soo, i ku ra gaa nu di ni ba seeyatia doke.

Goo sararibun torubu

21 Yen biru Mowisi u Isireliban guro gurobu sokusia u nee, i yaa kine kpennu gosio nge me been yenusu ne, kpa i nu go goo u ka bee sarari.

22 Kpa been baawure u daa kiku ge ba mo isapu sua u wasi yaa yem soo me mu ko n wa gbere, kpa u teeni win dii konnan beri berika ka gen wollo. Been goo u ku raa yari dirun di ma n kun mo yam sara mam mam.

23 Sanam me Yinni Gusuno u koo tem me bukiana u ka Egibitigibu go, u koo yem me wa been dii konnosun beri berika ka sin wollo, kpa u been dia sarari. U n wuramo gaa n goradu u du u bee go.

24 Bee ka been bibun bweseru, meya i ko i n da tso baka te di sere ka baadomma.

25 Sanam me i tem me dua, me Yinni Gusuno u koo bee we nge me u noo mwereu kua, i de tso baka te, tu ko been wororu.

26 Been bibu ba n bee woro ten tubusianu bika,

27 i ko bu wisi i nee, Goo sararibun yakura te sa ka Yinni Gusuno saamo, domi u been Isireliban dia sarari, u n sun go sanam me u Egibitigibu gooma.

Yen biru Isireliba ba yiira ba Gusuno sawa.

28 Ma ba da ba kua dee dee ye Yinni Gusuno u Mowisi ka Aroni sowa.

Bii gbiikobun goo

29 Ye n kua wakurun bonu, Yinni Gusuno u bii gbiikobu kpuro go Egibitin temo, saa Egibiti sunon tiin bii gbiikoon di wi u koo win sina gona tubi di, sere ka be ba wa pirison soan bii gbiikobu, n ka da yaa sabenun bii gbiikiino.

30 Egibiti suno ka win bwaa bu ka ton be ba tie Egibiti ye soo kpuro, ba seewa wakuru ba wuri beke kua domi yenu gagu sari gen mi ton tia tia kun gu.

31 Woku tee te soo, Egibiti suno u Mowisi ka Aroni soka, u nee, i seewo i doona nen tambun min di, bee ka been tambu Isireliba. I doo i Yinni Gusuno sa nge me i gerua.

32 I ka been yaanu ka been keteba doo nge me i gerua, kpa i maa man domaru kana been Yinnin mi.

33 Ma Egibitigiba Isireliba baasi bu ka yari ben tem di fuuku, ba nee, domi sa ko gbi su kpe.

34 Ma Isireli be, ba ben pee kpui te ta n seeyatia mo sua gbeta soo ba tu beka wukiri ba sawa.

35 N deema Isireliba ba raa kua nge me Mowisi u gerua, ba Egibitigibu bura yaa ni ba kua ka wura ka sii geesu kana, ka maa beka.

36 Yinni Gusuno u maa dera ton be, ba kai geeru wa Egibitigii ben mi. Ma ba bu we ye

ba bikia kpuro. Nge meya ba ka Egibitigibun yānu wa ba gura.

Isireliba ba yara Egibitin di

³⁷ Isireliba ba swaa wəri ka naasu saa Ramusesin di ba dāo Sukotuo. Ben geera sāa nārōbun suba natan saka (600.000), tōn kurōbu ka bibu ka durō tākōnu baasi.

³⁸ Ma ba ka ben yaa sabenu da dabi dabinu, keteba ka yāanu ka bonu. Tōn tuko dabira maa bu swīi.

³⁹ Ba pēe kua ka pēe kpīi te ba n seeyatia doke, domi ba bu girawa Egibitin di ba yara ka sendaru. Ba n maa fēe wa bu dīa kusenu sua.

⁴⁰⁻⁴¹ Gusunōn tōmbu Isireliba ba kuawa Egibitō wōo nēeru ka tena (430). Dōma te wōo nēeru ka tena ye, ya yiba, yera be kpuro ba yara Egibitin di.

⁴² Wōku te sōo, Yinni Gusunō u Isireliba kōsu ba ka yara Egibitin di. Yen sōna wōo ka wōo Isireliba ba ko n da dom se wōku te. Kpa bu Yinni Gusunō tōo bakaru diiya, be ka ben bibun bweseru sere ka baadommao.

Gōo sararibun tōo bakarun yaa dibun wooda

⁴³ Yinni Gusunō u Mōwisi ka Aroni sōowa u nēe, wooda ye na bēe wēemō Gōo sararibun tōo bakarun sō wee.

⁴⁴ Adama yoo tōn tuko be i dwa ka gobi, ma i bu bango kua, ba koo kpī bu di.

⁴⁵ Sōo wi u sarō, n kun me tōn tuko goo wi u samburu mō bēen mi, u ka gobi wa, be yiru yen goo kun yaa dii bi dimō.

⁴⁶ Dirōwa i ko tōo baka ten yaa dibu di. I ku ra ka yen yaa yari tōowō. Baa yen yaa kuku teeru i ku ra kōra.

⁴⁷ Isireliba kpurowa ba koo tōo baka te di.

⁴⁸ Sōo goo ū n tem yarima u wāa bēen mi, ū n kī u tōo baka ten yaa dibu di, i nūn bango koowo ka win yēnun tōn durōbu kpuro i sere yaa dii bi di ka wi sannu. Dōmi u n ko n maa sāa nge sōo.

Adama bango sarirugii goo kun bu dimō.

⁴⁹ Wooda tia ye, ya ka bēe kpuro yā, bēe Isireliba ka sere sōo be ba wāa bēen mi.

⁵⁰ Ma Isireliba ba kua nge me Yinni Gusunō u Mōwisi ka Aroni sōowa.

⁵¹ Yen tōo tera u maa Isireliba yara Egibitin di bwese kera ka bwese kera.

Gōo sararibun tōo bakarun woodaba

13

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nēe,

² a de Isireliba bu ben bii tōn durō gbiikobu ka ben yaa sabenun bii gbiikii dwanu wuna nenem kpa ye kpuro ya n sāa negia.

³ Mōwisi u Isireliba sōowa u nēe, i n da tōo te yaaye tē sōo Gusunō u bēe yarama ka win dam bakam saa Egibitin di, mi i yoru di. Yen

sō, i n tōo ten yaa dibu dimō, i ku ra pēe ye ba seeyatia doke di.

⁴ Suru wī sōo ba ra gēebu tore, wi ba mō Abibu, win tōo gbiikiru sōora i yara.

⁵ Yinni Gusunō u bēen baababa nōo mwēeru kua ka bōri sannu u nēe, u koo bu tem gem wē mi tim ka bom yiba. Tem miya Kananiba ka Hetiba ka Amōreba ka Hefiba ka Yebusiba ba wāa. U n ka bēe tura tem mi, i n da tōo baka teni di i ka nūn sā suru win tōo gbiikiru sōo.

⁶ Sōo nōoba yirun baa sōora i ko pēe di ye ba n seeyatia doke. Yen nōoba yirusen tii sōora i ko Yinni Gusunō tōo bakaru diiya.

⁷ Sōo nōoba yiru ye sōo, i ku maa de pēe ye ya seeyatia mō n kun me seeyatia gaa ya n wāa bēen suunu sōo tem me kpuro sōo.

⁸ Dōma te i tōo baka te mō, i bēen bibu sōowō i nēe, sa yen mōwa su ka yaaya ye Yinni Gusunō u sun kua sanam me sa yara Egibitin di.

⁹ Yeni ya ko n sāawa nge yīre te ba yorua nōmaa, n kun me sirikanao, kpa i n Yinni Gusunōn woodaba yaayamō bēen faagi sōo. Dōmi wiya u bēe yarama ka win dam bakam Egibitin di.

¹⁰ Yen sōna n weene i tōo baka ten wooda yibia wōo baagere, ten saa yā n tura.

¹¹ Saa ye Yinni Gusunō u dera bēe Isireliba i dua Kananin temō, me u bēe ka bēen baababa nōo mwēeru kua ka bōri ma u bēe mu wē,

¹² i ko nūn bēen bii tōn durō gbiikobu ka bēen yaa sabenun bii gbiikii dwanu yiyawa nenem n sāa wigia.

¹³ Adama bēen goo ū n kī u win keteku buu gbiikuu nene, u koo gu yakiawa ka yāa buu. U kun maa kue me, u koo gen wīi suma buawa u go. I ko maa bēen bii tōn durō gbiikoo baawure yakiawa ka gobi.

¹⁴ Baa sia bēen bibu bā n da bēe bikia ba nēe, mba yenin tubusianu, kpa i bu wisi i nēe, tōo te Yinni Gusunō u sun yarama ka win dam bakam Egibitin di, mi sa raa yoru di, tera sa yaayamō mi.

¹⁵ Dōmi saa ye Egibiti sunō u yina mam mam su yari tem min di, yera Yinni Gusunō u dera tem min bii tōn durō gbiikoba gu gu ka maa yaa sabenun bii gbiikii dwanu. Yen sōna sa ra ka bēsen yaa sabenun bii gbiikii dwanu Yinni Gusunō yākuru kue, kpa su bēsen bii tōn durō gbiikobu yakia.

¹⁶ Yeni ya ko n sāawa nge yīre te ba yorua nōmaa ka sirikanao kpa ta n sun yaayasia ma dam bakama Yinni Gusunō u ka sun yara saa Egibitin di.

Yinni Gusunō u dera guru wii wurora Isireliba kpare

¹⁷ Sanam me Egibiti sunō u dera Isireliba ba doona, Yinni Gusunō u n wure bu kpe ka swaa ye ya dōo Filisitiban temō, baa me ya

turuku bo. Domi u n̄e, u n̄ kī bu gōru gōsia bu wura Egibitiō sanam m̄e ba bu tabu w̄ari.

¹⁸ Yen s̄ōna u ka bu ḡbaburun swaa b̄eeri nim w̄akun bera gia, ge ba m̄ō Naa yari. T̄on be, ba yarawa Egibitin di ka tabun s̄ōru.

¹⁹ Ma M̄owisi u Yosefun goru sua ba ka da, nge m̄e Yosefu u raa Isireliba b̄orusia bu ko. U n̄e, bu de bu ka win goru yari sanam m̄e Yinni Gusunō u koo bu yakia.

²⁰ Isireliba ba doona Sukōtun di ba da ba ben sansani kua Etamuō ḡbabu dirirun n̄ōwō.

²¹ Yinni Gusunō u bu swaa ḡbiye guru wii wuroru s̄ō s̄ō s̄ō ka w̄kuru. W̄kuru kpa ta n s̄ā nge d̄ō yari bakaru ta n ka bu yam bururasie.

²² S̄ō s̄ō ka w̄kuru guru wii wuro te, ta ku ra biare t̄on ben wuswaa.

Ba nim w̄aku ge ba m̄ō Naa yari t̄abura

14

¹ Yen biru Yinni Gusunō u M̄owisi s̄ōwa u n̄e,

² a Isireliba s̄ōwō bu wuro Piha Hiroton bera gia bu ben sansani gira Migidoli ka nim w̄akun baa s̄ō, Baali Sefonin deedeeru. Miya i ko ḡna ȳra nim w̄akun b̄okuō,

³ kpa Egibiti sunō u n tamaa b̄eeri Isireliba i k̄ōrawa tem m̄e s̄ō, m̄i ḡbaburu ta b̄eeri sikerene,

⁴ kpa n win ḡru b̄obiasia u b̄eeri naa sw̄i. Adama kon wi ka win tabu kowobu dendi n ka nen ȳiko s̄ōsi kpa Egibitigibu bu ka gia ma n̄ena Yinni Gusunō.

Ma Isireliba ba kua m̄e.

⁵ Sanam m̄e ba Egibiti sunō s̄ōwa ma t̄on be, ba yakurawa, yera wi ka win bw̄abu ba ben himba ḡsia. Ba n̄e, m̄ban bwesera sa kua mini. Domi sa dera Isireliba ba besen yoru yara ba doona.

⁶ Ma Egibiti sunō u win tabu keke s̄ōru kua ka win tabu kowobu sannu.

⁷ U tabu keke nata (600) sua yi yi gia s̄ā ka sere Egibitin tabu kekeba kpuro, yen baayere ka yen tabu kowo dangii.

⁸ Saa yera Yinni Gusunō u sunō win ḡru b̄obiasia, ma u Isireliba naa gira baa m̄e u ȳe ma Yinni Gusunōwa u bu yara.

⁹ Egibitigibun tabu kowobu ka ben maas̄ōbu ka dumi, ka tabu kekeba ba bu naa gira ma ba bu naamw̄e mi ba ȳra nim w̄akun b̄okuō ba ben sansani gira Piha Hiroton bera gia Baali Sefonin deedeeru.

¹⁰ Sanam m̄e Egibiti sunō u turuku kua, Isireliba ba n̄ani seeya ba wa wee, Egibitigiba kekeba ba wee. Ma berum bu mwa gem gem, ma ba Yinni Gusunō n̄ōḡiru sue.

¹¹ Ba M̄owisi s̄ōwa ba n̄e, siku yeru sariwa Egibitiō? Yen s̄ōna a ka sun na su ḡbi ḡbaburu mini? A wa ye a ka sun deema ye a sun yarama Egibitin di?

¹² Sa n̄ daa nun s̄ōwa m̄e Egibitiō sa n̄e, a sun derio su Egibitigibu yoru diiya? Domi sa k̄iru bo su bu yoru diiya ka sere ye sa ko ḡbi ḡbaburu mini.

¹³ Yera M̄owisi u t̄on be wisa u n̄e, i ka berum ko, i ȳro s̄ē, kpa i wa nge m̄e Yinni Gusunō u koo b̄eeri faaba ko ḡis̄ō. Domi Egibitigii be i waamō mini, i n̄ maa bu wasi sere ka baadommaō.

¹⁴ I ȳro s̄ē, Yinni Gusunōwa u koo b̄eeri sanna.

Yinni Gusunō u nim w̄aku burana

¹⁵ Ma Yinni Gusunō u M̄owisi bikia u n̄e, m̄ban s̄ōna i man n̄ōḡiru m̄ō. A Isireliba s̄ōwō bu seewo bu da wuswaa.

¹⁶ Wune maa, a wunen deka suo a t̄i nim w̄aku w̄ollō kpa gu b̄ōnu ko yiru Isireliba bu ka du bu t̄abura ge s̄ō, ga n tem ḡbere.

¹⁷ Nena kon Egibitigibun ḡrusu b̄obiasia bu ka bu sw̄i mi. Kpa n ben sunō kamia ka win tabu kowobu ka win tabu kekeba ka win maas̄ōbu, kpa bu nen ȳiko wa.

¹⁸ Saa ye s̄ōra ba koo gia ma n̄ena na Yinni Gusunō.

¹⁹ Sanam m̄e s̄ō, Gusunōn ḡrado wi u Isireliba ḡbiye u ḡsira ben biru gia ma guru wii wuro te, te ta raa bu ḡbiye, ta maa wurama biruō.

²⁰ Ma ta da Egibitigibu ka Isireliban sansani yiru yen baa s̄ō. Ta yam t̄iri Egibitigibun bera gia ma ta yam buriri Isireliban mi gia. Ma Isireliba ka Egibitigibu ba n̄ susine w̄aku te kpuro.

²¹ Ye ba tura nim w̄aku gen mi, yera M̄owisi u win deka t̄i gen w̄ollō ma Yinni Gusunō u woo damguu seeya s̄ō yari yerun di w̄aku giriru s̄ō, ga dera nim w̄aku gen nim mu b̄ōnu kua yiru, ma gen suunu s̄ō mi, n ḡbera.

²² Nim mu kpaasine bera ka bera ben n̄om geuō ka n̄om d̄warō. Ma Isireliba ba s̄iā tem ḡbebum s̄ō, ba t̄abura.

²³ Egibitigibu ba bu naa sw̄i ba dua nim w̄aku gen suunu s̄ō, ka ben sunōn dumi ka win tabu kekeba ka win maas̄ōbu.

²⁴ Ye n kua buru buru yellu, ma Yinni Gusunō u bu m̄erima saa guru wii wuro ten min di, ma u bu nandasia. Be kpuro ba ȳs̄una.

²⁵ U dera ben kekeban naasu w̄ōramō, ba kpana bu si fuuku. Ma ba n̄e, su duki ḡsira Isireliban min di, domi Yinni Gusunō u ka sun sannamōwa ben s̄ō.

²⁶ Ma Yinni Gusunō u kpan M̄owisi s̄ōwa u n̄e, a wunen deka t̄iyo nim w̄aku mi, kpa nim m̄e, mu wurama mu Egibitigibu ka ben tabu kekeba ka maas̄ōbu wukiri.

²⁷ M̄owisi u win deka ye t̄i nim w̄aku gen mi. Ye n kua yam s̄areru, ma nim m̄e, mu wurama nge m̄e mu raa s̄ā. Egibitigibu ba

kí bu nim me suuri, adama Yinni Gusunə u bu sure men suunu sɔɔ.

²⁸ Nim me, mu wurama mu Egibiti sunən tabu kekeba ka win maasɔbu ka tabu kowobu kpuro wukiri be ba Isireliba naamwem da nim wəku gen suunu sɔɔ. Baa ben turo, u n̄ yara.

²⁹ Adama Isireliba ba s̄ia tem gbebum sɔɔ nim wəku gen suunu. Domi nim mu kpaasinewa bera ka bera ben nəm geuɔ ka non dware.

³⁰⁻³¹ Ye Isireliba ba s̄əm damguru wa te Yinni Gusunə u Egibitigibu koosi ma ba ben gonu wa nim wəkun goorɔ, yera ba gia ma Yinni Gusunəwa u bu faaba kua d̄oma te, saa Egibitigibun n̄oman di. Ma ba n̄n nasia ba sosi, ba n̄n naane kua ka maa win goro M̄owisi.

M̄owisi ka Isireliban womu

15

¹ Saa yera M̄owisi ka Isireliba ba Yinni Gusunə siarabun womu kua. Ba nee, kon Yinni Gusunə t̄oma ka womu domi u win w̄erɔbu tabu di.

U dumi ka yin maasɔbu sure nim wəku sɔɔ.

² Yinni Gusunəwa nen dam, wiya na siaramɔ ka nen womu.

Wiya u man faaba kua.

Wiya nen Yinni, kon n̄n b̄ere w̄e.

Wiya nen baaban Yinni, kon n̄n w̄olle sua.

³ U s̄awa tabu kowo ka gem.

Win ȳisira Yinni Gusunə.

⁴ U Egibiti sunən tabu kekeba ka win tabu kowo damgibu sure

nim wəku sɔɔ ge ba m̄ Naa yari.

Win tabu kowo gisonkoba ba nim diira.

⁵ Nim me, mu bu wukiri, ma ba numa tem̄ nge kperu.

⁶ Yinni Gusunə, wunen n̄m geu ga dam ȳiikogim m̄o.

Geya ga wunen w̄erɔbu munka muku muku.

⁷ Wunen sinandun kp̄aru ta ra wunen w̄erɔbu taare.

Wunen m̄aru ȳa n seewa,

a ra de bu d̄ɔ m̄waarewa nge w̄i.

⁸ A w̄eru wura ma nim mu kpaasina mu sinum kua bera ka bera nge gb̄araru.

⁹ W̄erɔ u nee, u koo bu naa sw̄i kpa u bu naamwe.

U koo m̄aru k̄asia be sɔɔ nge me u k̄i, kpa u takobi woma u bu go ka win n̄ma, kpa u ben dukia b̄onu ko.

¹⁰ Adama a wunen w̄om w̄esia, ma nim mu bu wukiri.

Ba numa ba kpuna nge d̄ɔ kpenu mi nim mu duku.

¹¹ Yinni Gusunə, mba n ka nun weene ye t̄omba s̄am̄o kpuro sɔɔ.

Mba n ka nun dēeraru ne, wune wi a nanum m̄o.

Mba n ka nun weene, wune wi ba koo siara.

Mba n ka nun weene, wune wi a ra s̄əm maamaakiginu ko.

¹² Domi a wunen dam s̄osi, ma tem bu mwe.

¹³ Wunen w̄onw̄ondu s̄ora a wunen t̄ambu swaa s̄osi be a yakia.

A maa bu kp̄arama ka wunen dam a ka d̄ɔ sere w̄a yee te a bu n̄ɔ m̄weeru kua sɔɔ.

¹⁴ T̄on tukobu ba ye nua, ma ba diirum̄o.

Filisitiba ba b̄erum soora.

¹⁵ Ed̄mun sinambun toronu kara.

Ma M̄abun tabu dur̄bu ba diirum̄o.

Kananiba kpuro, ben wasi dwiia.

¹⁶ B̄erum ka nandabu koo bu deema subaru sɔɔ.

Wunen dam saabu ba koo mari s̄ɔ s̄ɔ nge kperu.

Sere wunen t̄on be a yakia yorun di bu ka nim wəku t̄obura, Yinni Gusunə.

¹⁷ Kaa ka bu da kpa a bu t̄asisia

wunen tiin guuru w̄olle,

mi a wunen w̄a yeru s̄oru kua.

Tera ta s̄a wunen s̄a yeru te a ti kua.

¹⁸ Wune Yinni Gusunə, kaa n bandu diiwa ka baadommaa.

¹⁹ Sanam me Egibiti sunən dumi ka win tabu kekeba ka maasɔbu ba dua nim wəku sɔɔ, Yinni Gusunə u dera nim mu wurama mu bu wukiri. Adama u dera tem mu gbera nim wəku gen suunu sɔɔ, ma Isireliba ba t̄obura.

²⁰ Yen biruwa Aronin sesu Mariamu wi u s̄a Gusunən s̄om̄o, u bara kp̄aru sua ma t̄on kur̄bu kpuro ba n̄n sw̄i ba bara kp̄anu soom̄o ba yaam̄o.

²¹ Mariamu u bu womu geni kua u nee,

i Yinni Gusunə t̄om̄o ka womu,

domi u nasara wa ka win ȳiiko.

Dumi ka yin maasɔbu u sure nim wəku sɔɔ.

ISIRELIBAN SANUM GBABURɔ

Nim sosuram

²² Yen biru M̄owisi u Isireliba kp̄ara saa nim wəku ge ba m̄ Naa yarin di ba da gbaburɔ te ba m̄ Suri. S̄ɔ itawa ba s̄ia gba bu te s̄ɔ ba n̄ nim wa.

²³ Ma ba tura Mar̄o adama nim me ba wa mi, mu s̄osu, ba n̄ kp̄ia bu n̄o. Yen s̄na ba yam mi soka Mara. Yen tubusiana sosura.

²⁴ Ma t̄on be, ba M̄owisi w̄akisi ba nee, mba sa ko n̄o.

²⁵ M̄owisi u Yinni Gusunə n̄oguru sue. Ma Yinni Gusunə u n̄n deka gaa s̄osi. Ye u deka ye sua u kare nim me sɔɔ, ma mu dora.

Miya Yinni Gusunə u win t̄ambu woodaba w̄e ka woronu. Miya u maa ben laakari m̄era.

²⁶ U nee, i n ne Gusunə b̄een Yinnin gere nua s̄a s̄a, ma i m̄ ye n man w̄ere ma i nen woodaba mem̄ n̄owa, na n̄ ka b̄e bara

ni seeyasiamō ni na Egibitigibu kpɛɛ. Nena Yinni Gusunō ne wi na ra n beɛ bekiamo.

²⁷ Yen biru ba tura Elimuō mi nim bwii wākura yiru ya wāa ka kpakpa bɛɛ wata ka wākuru. Ma ba ben sansani gira bwii yin bōkuā.

Manna ka kusunu

16

¹ Ma Isireliban wuu te kpuro ta seewa Elimun di ta da gbaburō te ba mō Sini te ta wāa Elimu ka Sinain baā sōō. Saa dōma tēn di ba doona Egibitin di, ba kuawa suru tia ka sōō wākura nōōbu ba sere tura mi.

² Ma be kpuro ba Mōwisi ka Aroni wākisim wōri gbaburu mi.

³ Ba nɛɛ, n daa sanō bo Yinni Gusunō u sun go Egibitiō mi sa ra raa sine su dīanu di ni sa kī ka yaa. Adama wee, i ka sun na gbabu teni sōō gōōru tu ka sun go bɛɛɛ kpuro.

⁴ Yen biru Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nɛɛ, tɛ kon de dīanu nu nɛɛra wōllun di nge gura bɛɛ kpuron sō, kpa tōmbu ba n da yari bu gure baadomma mēn bukata ba mō tōō te. Nge meya kon ka ben laakari mɛeri n wa bā n koo nen woodaba mēn nōōwa.

⁵ Sōō nōōba tiase, mɛ ba ra guren nōn yiruha ba koo gura kpa bu yen sōmburu ko.

⁶ Ma Mōwisi ka Aroni ba Isireliba kpuro sōōwa ba nɛɛ, yoka ye, i ko gia ma Yinni Gusunōwa u bɛɛ yarama Egibitin di.

⁷⁻⁸ Domi u koo bɛɛ yaa wē i tem yēn sō u nua i nūn wākisimō. I n yē ma wiya i wākisimō, n n mō bɛɛɛ. Sia bururu u koo maa bɛɛ dīanu wē i di i debu, kpa i win yiiko wa.

⁹ Ma Mōwisi u Aroni sōōwa u nɛɛ, a Isireliban wuuru kpuro sōōwō a nɛɛ, bu susima Yinni Gusunō mi, yēn sō u ben wōkinu nua.

¹⁰ Saa ye Aroni u ka Isireliban wuu te garī mō, ba siira gbaburu gia ba wa wee, Yinni Gusunōn yiikon girima sōōsira guru wii wuro te sōō.

¹¹ Ma Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nɛɛ,

¹² na Isireliban weeweenu nua. A bu sōōwō ma yoki yam bere berebu ba koo yaa tem kpa sia bururu bu dīanu di bu debu kpa bu gia ma nena na Gusunō ben Yinni.

¹³ Ye n kua yoka yera kusu wuu bakara na ta teria sansani ye kpuro sōō. Sisiru bururu ma tem kpuro mu kakoru sāa.

¹⁴ Saa ye kako te, ta gbera gāa piiminu terie temō nge dīa bimi. N sāa nge guru kpenu nu tem wukiri.

¹⁵ Ye Isireliba ba ye wa, ba sōōna ba nɛɛ, mba yeni. Domi ba n ye yē.

Mōwisi u bu sōōwa u nɛɛ, yeniwa dīa ni Yinni Gusunō u bɛɛ wēɛma di.

¹⁶ U nɛɛ, yenu yēro baawure u koo gurawa mēn nōō win yēnugibu ba koo di sōō teeru nge mɛ ben geera nɛ.

¹⁷ Ma Isireliba ba kua mɛ. Gaba gura n kpā n kere gabu.

¹⁸ Yen biru ba ye yīira. Ma ba deema wi u gura n kpā u n saka sare. Wi u maa gura fiiko u n saka kōmie. Baawure u wa dee dee nge mēn nōō u koo di.

Mannan wooda

¹⁹ Mōwisi u bu sōōwa u nɛɛ, bɛɛn goo u ku de yu tiara sere sisiru bururu.

²⁰ Adama ba n Mōwisigia nua. Ben gaba dera ya tiara sere sisiru bururu ma ya kōsa ya kōkōnu kua. Yera Mōwisi u ka bu mōru bara.

²¹ Bururu baatere ba ra gurewa mēn nōō ba koo di, adama sōō u n ye, ya ra yandewa.

²² Alusuman sōō nōōba tiase, ben sōō yirun dim sakawa ba gura. Ben guro gurobu kpuro ba na ba Mōwisi sōōwa ba nɛɛ, ba kua mɛ.

²³ Ma u bu sōōwa u nɛɛ, Yinni Gusunō u gerua u nɛɛ, sia tōō wērarugira te sa ra nūn derie, i sōnwō ye i kī i sōme, kpa i yike ye i kī i yike. Kpa i sukum yi sere sia bururu.

²⁴ Ba ye yi sere sisiru bururu nge mɛ Mōwisi u gerua. Ya n maa kōsa, yu sere kōkōnu ko.

²⁵ Mōwisi u nɛɛ, i ye dio domi tōō wērarugira te i ko Yinni Gusunō deria. Giso i n ye wasi temō.

²⁶ Sōō nōōba tia i ko n da ye gure. Adama sōō nōōba yiruse, tōō wērarugira. Te sōōra i n ko ye wa i gura.

²⁷ Ka mɛ, sōō nōōba yiruse te, tōn ben gaba yara bu wa bu ka gura adama ba n gāanu wa.

²⁸ Yera Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nɛɛ, sere domma i ko i n nen gere ka nen woodaba yinamō.

²⁹ I gaayo ma nɛ, Yinni Gusunō na bɛɛ tōō wērarugiru wē. Yen sōna na ra bɛɛ sōō yirun dīanu wē sōō nōōba tiase. I de bɛɛn baawure u sina u ku yari win wāa yerun di u sōmburu ko sōō nōōba yiruse te sōō.

³⁰ Ma tōn be, ba wēra tōō te sōō.

³¹ Isireliba ba dīa ni soka ka ben barum manna. Yen tubusiaana, mba yeni. Ya sāawa nge dīa bima kpika piibu. A n denda, ya dōwa nge kira te ba kua ka tim.

³² Sōō teeru Mōwisi u nɛɛ, wooda wee ye Yinni Gusunō u bɛɛ wēɛmō. I manna beruo, sōō teerun dim saka bɛɛn bibun bweserun sō bu ka wa dīa ni u bɛɛ wē i di gbaburō sanam mɛ u bɛɛ yarama Egibitin di.

³³ Mōwisi u maa Aroni sōōwa u nɛɛ, a wekeru garu tama a manna doke sōō teerun dim saka, kpa a tu yi Yinni Gusunōn sāa yero, kpa ya n berua bɛɛn bibun bweserun sō.

³⁴ Ma Aroni u ye sua u yi woodan kpakororun wuswaaō kpa ya n berua nge mɛ Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wē u ko.

³⁵ Isireliba ba manna ye diwa wōō weeru, sere ba ka tura Kanānin tem nōō bura yero, tem mē sōō ba koo du ba n wāa.

³⁶ Mannan sōō teerun dim sakawa ba ra soku omeri. Omeri ye, ya sāawa ditiri nnen saka. Omeri wōkurun sakawa ba ra soku efa.

Nim mu yara kperun di

17

¹ Isireliban wuu te kpuro ta sīma saa gɔaburun di te ba m̀ Sini, ta ka ten sanum d̀o nge m̀e Yinni Gusuǹo u bu s̀oɔwa. Ye ba tura Refidim̀o ma ba ben sansani gira, adama ba ñ nim wa mi, bu ǹo.

² Miya ba M̀owisi ǹo kuurim ẁori ba ǹe, a sun nim ẁeɛỳo su ǹo.

M̀owisi u bu s̀oɔwa u ǹe, mban s̀ona i ka man ǹo kuurim̀o. Nge mba n kua i ka Yinni Gusuǹon laakarim̀e ǹe.

³ Adama nim ǹoru ga t̀on be baasi gia ma ba M̀owisi ẁakisim̀o ba m̀, mban s̀ona a sun yarama Egibitin di. Kaa ka de nim ǹoru gu sun go, b̀eɛ ka b̀esen bibu ka b̀esen yaa sabenu.

⁴ Ma M̀owisi u Yinni Gusuǹo ǹoɔguru sue u ǹe, mba kon t̀on beni kua. Wee, ba k̄i bu man kpenu kasuku.

⁵ Yinni Gusuǹo u ǹun s̀oɔwa u ǹe, i saro i da i n t̀on be gb̄iye wun̄e ka ben guro gurobu sannu, kpa a n wunen deka ye neni ỳe a ka daa ten nim so.

⁶ Wee, kon ỳra wunen wuswaaɔ kperu garun wall̀o Horebun guuro, te ba maa sokum̀o Sinai, kpa a kpee te so. Nim mu koo yari min di t̀on be, bu ka ǹo.

Ma M̀owisi u kua m̀e, Isireliban guro gurobun wuswaaɔ.

⁷ Yera u yam mi ỳsinu yiru k̄a Teera Masa domi miya Isireliba ba ǹun ǹo kuura. Yiruse maa Meriba domi miya ba Yinni Gusuǹon laakarim̀e ǹe, Yinni Gusuǹo u w̄a b̀esen suunu s̀oɔ? Nge u sari.

Isireliba ba ka Amalekiba tabu kua

⁸ Sanam m̀e s̀oɔra Amalekiba ba na ba Isireliba tabu ẁori Refidim̀u.

⁹ Yera M̀owisi u Yosue s̀oɔwa u ǹe, a dur̀obu gabu gosio kpa i yari i da i ka Amalekiba tabu ko sia. Nen tii kon da n ỳo guuru wall̀o na n deka ye sue wall̀o ye Gusuǹo u ǹe, na n neni.

¹⁰ Yosue u Amalekiba tabu ẁori nge m̀e M̀owisi u ǹun s̀oɔwa. Ma M̀owisi ka Aroni ka Huri ba da guu ten wall̀o.

¹¹ M̀owisi ù n win ǹoma sue wall̀o, Isireliba ba ra n kamiam̀oɔwa, adama ù n ye sura tem̀o, Amalekibara ba ra n bu kamiam̀o.

¹² M̀owisin ǹoma ya m̀onya ma ba kperu garu sua ba yi win k̀ok̀oɔ ma u tu sinari. Ma Aroni ka Huri ba win ǹoma sue wall̀o, turo ǹom geu, turo maa ǹom d̄waro. Ma win ǹoma suare wall̀o dim dim sere s̀oɔ ka dua.

¹³ Ma Yosue u Amaleki ka win t̀ambu kamia mam mam.

¹⁴ Ma Yinni Gusuǹo u M̀owisi s̀oɔwa u ǹe, a yeni yoruo tireru s̀oɔ i ka ye yaaya, kpa a Yosue s̀oɔ ma kon de bu Amalekiba duari mam mam handunia s̀oɔ.

¹⁵ Yen biru M̀owisi u ȳaku yeru gira ma u tu ỳsiru k̄a Yinni Gusuǹoɔwa nen tuuta. Domi wiya u bu nasara ẁe.

¹⁶ U ǹe, ỳen s̀o Amalekiba ba Yinni Gusuǹo seesi, yen s̀ona u koo ka bu tabu ko sere ka baadommaɔ.

Yetoro u M̀owisi beram da

18

¹ Saa ye s̀o, Yetoro Madianiban ȳaku kowo, wi u s̄aa M̀owisin dokiri, u nua kpuro ye Yinni Gusuǹo u M̀owisi ka win t̀ambu Isireliba kua sanam m̀e u bu yarama Egibitin di.

²⁻³ Ma u seewa u da M̀owisin mi ka M̀owisin kuro Sefora ka win bibu yiru be u raa deri wi, Yetoron mi. N deema, ye M̀owisi u bii be mara, u turo ỳsiru k̄a Ḡeɛs̄amu ỳen s̀o u w̄a tem tukum̀o u ka ǹun mara.

⁴ Ma u yiruse ỳsiru k̄a Elies̄eɛ ỳen s̀o Gusuǹo win baaban Yinniwa u ǹun somi u ǹun w̄ora Egibiti sun̄on ǹomun di.

⁵ Ma Yetoro ka M̀owisin kuro ka win bii be, ba tura mi Isireliba ba ben sansani gire guu te ba m̀ Sinai.

⁶ Saa yera Yetoro u M̀owisi ḡoria u ǹe, bu ǹun s̀o wee, u ka ǹun win kuro naawa ka win bibu yiru ye.

⁷ Ye M̀owisi u nua m̀e, yera u yara u win dokiri senn̄o da. Ye u tura mi, ma u yiira win wuswaaɔ. Yen biru u seewa ba b̄okasina ba t̀obirina. Ma M̀owisi u ka ǹun da win dii bekurugiro.

⁸ Ma u win dokiri wi saaria kpuro ye Yinni Gusuǹo u Egibitigibu ka ben sun̄o kua be Isireliban s̀o, ka sere n̄oni sw̄a te ba wa swaa s̀o, ka nge m̀e Yinni Gusuǹo u bu yara te s̄on di.

⁹ Durom m̀e Yinni Gusuǹo u Isireliba kua mi, sanam m̀e u bu yara Egibitigibun n̄oman di, ya Yetoro dore.

¹⁰ Yera u ǹe, na Yinni Gusuǹo siara wi u b̄eɛ w̄ara saa Egibiti sun̄o ka win t̀ambun yorun di.

¹¹ T̄e na gia ma wiya u b̄unu kpuro kere. Domi u dera Egibitigibun nuku k̄sura w̄ori ben tii s̀o.

¹² Ma u Gusuǹo ȳaku d̄s̄o m̄waararugiru kua ka ȳakunu ganu. Yera Aroni ka Isireliban guro gurobu ba na ba di ka M̀owisin dokiri wi sannu ba ka Gusuǹo s̄awa.

Yetoro u M̀owisi bwisi k̄a

¹³ Yen sisiru bururu yera M̀owisi u sina u ka Isireliba siria, ma t̀on be, ba ỳ win wuswaaɔ saa bururun di sere ka yokaa.

¹⁴ Ye Yetoro u wa m̀e, yera u M̀owisi s̀oɔwa u ǹe, mba a t̀on be kuamme m̀e. Mban s̀ona a s̀o wune turo a bu siriamme saa bururun di sere ka yokaa.

15 Ma Mōwisi u nūn sōwa u nēε, tōn be, ba naamaWa nen mi, n ka bu Gusunō bikia ye u kī bu ko.

16 Bā n maa gari gεε mā ben tii tiine sōō kpa n bu siria n bu sōasi ye Yinni Gusunō u kī.

17 Yera win dokiri wi, u nēε, ye a mō mi, ya n wā.

18 Kaa ra tii mēεra kowa mi, ka sere maa tōn be ba nun sikerene mini. Domi sōmbu te, ta kpā. A n kpē a tu ko wune turo.

19 Tē a nen gari nōwō, kpa Gusunō u nun somi. Bwisi yi kon nun kē wee. A koowo tōn ben wirugii Gusunon wuswaaō, kpa a n da ka ben gari de win mi.

20 Kpa a bu Gusunon woodaba tubusia ka swaa ye ba koo swīi, ka sōma ye ba koo ko.

21 Kpa a gabu gōsi be sōō, be ba koo kpī bu bu kpara kpa yēroba n sāa be ba Gusunō nasie, ba gem swīi, ba ku ra nōm biran kēnu mwε. Kpa a ben gabu ko tōmbu nōrōbun (1.000) wirugibu, gabu maa wunōbun (100) wirugibu, gabu weeraakurun wirugibu, gabu maa wōkurun wirugibu.

22 Beya ba ko n da tōn be sirie baadomma kpa ba n da ka gari yi yi sē nε wunen mi. A de bu nun wunen sōmunu kawa, kpa bu ka nun sōbe.

23 Ā n kua mε, ma Gusunō u nun kpare swaa ye sōō, kaa kura, kpa tōn be, bu maa turi mi ba dōō ka bōri yendu.

24 Mōwisi u win dokirin gere wura u kua kpuro nge mε u nūn sōwa.

25 U tōn be gōsa Isireliba sōō be ba koo sōmbu te kpī. Ma u ben gabu kua tōmbu nōrōbun (1.000) wirugibu, gabu maa wunōbun (100) wirugibu, gabu weeraakurun wirugibu, gabu maa wōkurun wirugibu.

26 Bera ba ra gari yi yi n sē siri. Yi yi sē kpa bu ka Mōwisi daawa.

27 Yen biru win dokiri u nūn nōō kana ma u doona u da win temō.

GUSUNŌ U KA ISIRELIBA ARUKAWANI BŌKUA

Isireliba ba wāa Sinain guurun nuurō

19

1-2 Yen biru Isireliba ba doona Refidimun di. Ye n kua suru itasen tōō gbiikuru saa min di ba yara Egibitin di, yera ba tura Sinain gaburō. Ma ba ben sansani gira guu te ba mō Sinain nuuro.

3 Yera Yinni Gusunō u Mōwisi soka guu ten wōllō u ka nūn gari ko.

Ye u yōōwa mi, yera Yinni Gusunō u nēε, amēniwa kaa Yakōbun bibu Isireliban bwese kerī sō a nēε,

4 i wa ye na Egibitigibu kua ka nge mε na bεε tii gawe na sua ka nen nōm danguu nge mε guno bakeru ta ra ten binu sue.

5 Tē, i n nen gere nua, i kun nen arukawani kusie, i ko ko nen tiin tōmbu n tōmbu kpuro kere. Handunia kpuro sāawa negia,

6 adama bεε i ko n sāawa nen tōn be na gōsa na tii yiye, kpa i n sāa nen yāku kowobu tōn be ba tien sō. Gari yi kaa Isireliba sōwa mi.

7 Yen biru Mōwisi u sarama u tōn ben guro gurobu sokusia u bu sōwa kpuro ye Yinni Gusunō u nēε u bu sō.

8 Ma tōn be kpuro ba wura ba nēε, ye Yinni Gusunō u gerua kpuro, yeya sa ko ko.

Ma Mōwisi u maa ka tōn ben gere wura Yinni Gusunon mi.

9 Ma Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nēε, wee, kon na wunen mi guru wii wuro te ta sinum mō sōō, kpa tōn be, bu nō sanam mε na ka nun gari mō, kpa ba n da n nun naane sāa.

Saa ye sōōra Mōwisi u den Yinni Gusunō tōn ben gari yi tusia.

Gusunō u ka Mōwisi yinna Sinain guuru wōllō

10 Yera Yinni Gusunō u kpam nūn sōwa u nēε, a doo a tōn be deema a bu sō bu ben beka teo bu tii dēεrasia giso ka sia,

11 kpa ba n sōōru sāa ba n ka sōō itase mara. Domi sōō itase te sōōra ne, Yinni Gusunō kon sarama Sinain guurō be kpuro bu ka man wa.

12 Kaa tōn be yīreru kua mi ba koo yōra guu ten bōkuō, kpa a bu sō ba n tii sε bu ku raa guu te yō, bu ku mam susi ten gāōrō bu tu besu. Ben wi u tu besu, yēro koo gbiwa.

13 Ba n nūn sēremō ka nōma, kpēna ba koo nūn kasuku, n kun mε bu nūn sēēnu twee bu ka go. Baa n n yaa saberun na, mēya ba koo ka tu tu go. Kōba yā n swīwa ba koo susi guu ten bōkuō.

14 Ma Mōwisi u sarama guu ten min di, u tōn be sōwa u nēε, bu tii dēεrasio bu ka Gusunō sā. Ma ba ben beka tea.

15 U kpam bu sōwa u nēε, i ku ra ka bēεn kurōbu bakuna i n sōōru sāa i n ka sōō itase te mara.

16 Sōō itase ten bururu ba guru kukiribu nua, ma ba guru maakinu ka guru wii wuro te ta sinum mō wa guu ten wōllō. Ma kōba ya sumō tāa tāa sere tōn be ba wāa sansani ye sōō kpuro bεrum bu mwa ba diira.

17 Yera Mōwisi u tōn be yarama ben sansanin di bu da bu ka Gusunō yinna, ma ba yōra guu ten nuurō.

18 Wiisu Sinain guu te wukiri, domi Yinni Gusunō u sarama ka dōō u wāa ten wōllō. Wii si, su yōōmō nge dōō bokon wiisu. Ma guu te, ta yīrumō ka dam.

19 Kōba yen swīi maa sosimō. Yera Mōwisi u gari gerua, ma Gusunō u nūn wisa ka nōōgii te ta sāa nge guru kukiribu.

20 Nge mēya Yinni Gusunō u ka sarama guu ten wōllō, ma u Mōwisi soka. Yera Mōwisi u yōōwa u da mi.

²¹ Ma Yinni Gusunō u nūn sōwa u nēē, a sarō a tōn be kirō ko gem gem bu ku raa susima bu yīre te sara bu man mēeri, kpa ben dabiru tu ku raa kam ko.

²² Mēya yāku kowobun tii, be ba ra man susi, bu de bu tii dērasia kpa n ku ra ben gabu go.

²³ Ma Mōwisi u Yinni Gusunō sōwa u nēē, tōn be, ba ñ yōmō guuru wōllu mi. Domi a sun kirō kua gem gem a nēē n bu yīreru kuo guu ten bōkuō mi ba koo yōra. Kpa su tu garisi guu te a tii yīiye.

²⁴ Yinni Gusunō u nēē, a sarō a da kpa wunē ka Aroni i yōma, adama yāku kowobu ka tōn be ba tie, bu ku raa yīre te sara bu man mēeri, kpa n ku ra ben gabu go.

²⁵ Ma Mōwisi u sara u da u tōn be gari yi sōwa.

20

*Wooda wōku te Gusunō u Isireliba wē
(I maa mērio Wooda Yiruse 5:6-21)*

¹ Yen biru Gusunō u gari yini kpuro gerua u nēē.

² Nēna Gusunō bēen Yinni wi u ra n wāa nē wi na bēē yarama Egibitin tem di, na bēē yakia saa yorun di.

³ Yen sō, i ñ ko i gāanu ganu sā nē baasi.

⁴ I ku ra tii bwāarokunu kua ni nu sāa gāanun weenasinu ni nu wāa wōllō, ñ kun mē temō, ñ kun mē nim sōwō.

⁵ I ku ra yīira i bwāaroku gagu sā, domi nēna bēen Yinni wi u ra n wāa. Nē, Yinni nisinugiwa, nē wi na ra baababan durum mōoru mwe ben bibun mi be ba man tusan suunu sō sere ka ben sikadominun bibō.

⁶ Adama be ba man kī, ma ba nēn wooda nasie, na ra ben bibun bweseru wōnwōndu kue sere ka baadommas.

⁷ Nēna bēen Yinni wi u ra n wāa. I ku ra nēn yīsiru soku kam. Wi u tu soka kam, kon yēro sēyāsia.

⁸ I wēro tōō wērarugiru sōō, kpa i tu garisi te na yi nēnem nēn sō.

⁹ Sōō nōōba tia i ko n da bēen sōma kpuro ko.

¹⁰ Adama sōō nōōba yirusera ta sāa tōō wērarugiru te i nē Gusunō bēen Yinni derie. Tōō te sōō, i ku ra sōmburu garu ko, bēē ka bēen bibu, ñ kun mē bēen yobu, ñ kun mē bēen yaa sabenu, ñ kun mē sōō be ba wāa bēen yenuso.

¹¹ Domi sōō nōōba tian baā sōōra na ka wōllu ka tem ka nim wōku kua ka baayerē kpuro ye ya wāa mi sōō. Ma na wēra sōō nōōba yiruse. Yen sōna na sōō nōōba yiruse te domaru kua na tu yi nēnem nēn sō.

¹² I bēen tundo ka mēro bēerē wēyō kpa bēen hunde yu wa yu dakaa da tem mē na bēē wē sōō.

¹³ I ku ra tōnu go.

¹⁴ I ku ra sakararu ko.

¹⁵ I ku ra gbēni.

¹⁶ I ku ra goō gari manī.

¹⁷ I ku ra bēen tōnusin diru binē ko, ñ kun mē win kurō, ñ kun mē win yobu, ñ kun mē win yaa sabenu, ye n sāa wunen tōnusin gāanu kpuro gesi.

¹⁸ Yen biru tōn be kpuro ba guru kukiribu ka kōban swīi nua ma ba guru maakinu wa guu ten wōllō te wiisu wukiri. Yera ba diira ba da ba yōra n dēsiere.

¹⁹ Ba Mōwisi sōōwa ba nēē, wunen tii, ñ n ka sun gari kua, sa ko nun swāa daki. Adama a ku de Gusunō u ka sun gari ko, kpa su ku ra gbi.

²⁰ Ma Mōwisi u tōn be sōōwa u nēē i ku bērum ko. Domi Yinni Gusunō u nawa u ka bēen laakari mēeri kpa i n nūn nasie, i ku ra maa ka durum ko.

²¹ Ma tōn be, ba yō n dēsiere saa ye Mōwisi u guru wii sinungii te susi mi Gusunō u wāa.

Yaku yerun wooda

²² Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēē, a Isireliba sōōwō a nēē, bēen tii i wa ma wōllun diya na ka bu gari kua.

²³ Yen sō, i ku ra maa tii bwāaroku gagu kua ka wurā, ñ kun mē ka sii geesu, kpa i gu ko bēen būu.

²⁴ Adama i ko man yāku yeru bania ka tem. Kpa i bēen yaa sabenu gōsi i ka man yāku dōō mwaararuginu ka siarabun yākunu kua ten wōllō. Yam kpuro mi na gōsa i ka man sā, ko na n wāa mi, kpa n bēē domaru kua.

²⁵ I n man yāku yeru baniamme ka kpenu, i ku tu bani ka kpee ni i dāka. Domi i n kpee ni dāka, i nu disi dokewa mi.

²⁶ I ku ra de ta n yōōtia mō, kpa bu ku raa ka bēen tereru wa i n yōōmō mi.

*Wooda ye Yinni Gusunō u Isireliba wē
yobun sō*

21

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēē, a Isireliba wooda yeni wēyō.

² Ben goō ñ n win Isirelisi dwa yoo, yoo wi, u koo win yinni sāwa wōō nōōba tia, nōōba yiruse u koo yariwa yoo ten di u kun gāanu kōsie.

³ U kun kurō mō u ka dua yoo te sōō, wi turowa u koo yari. U n maa kurō mō ba ka nūn dwa, sanna ba koo yari.

⁴ N n win yinnin na, u nūn kurō wē, ma u ka kurō wi bibu mara, dōma te u yariō yorun di, u koo kurō ka win bibu win yinni deriawa kpa u yari wi turo.

⁵ Adama yoo wi, ñ n gerua batuma sōō u nēē, u win yinni kī ka maa win kurō wi, ka win bibu, yen sō, u ñ yariō,

⁶ saa yera yinni wi, u koo ka nūn da Yinni Gusunōn sāa yerō. Miya u koo nūn seririsia sāa yee ten gambōō, u nūn swāa yaba ka

sokura. Kpa n sãa yĩreru ma yoo wi, u sãawa win yoo sere ka baadommaa.

⁷ Goo ù n maa win bii tòn kurɔ dɔra yoo, ba ñ nùn yakiamɔ nge mɛ ba ra yoo tòn durɔbu yakie.

⁸ Win yinni ù n nùn sua kurɔ, ma u wa dākuru ya ñ ka nùn naawɛ u koo kpĩ u nùn win tumbu yakie. Adama u ku raa nùn tòn tuko yakie. Domi durɔ wi, u kua naane sarirugii.

⁹ Goo ù n yoo tòn kurɔ dwa u ka win bii tòn durɔ wɛ, u nùn kuo nge mɛ ba ra bii wɔndia kue bā n nùn suamo.

¹⁰ Goo ù n yoo sua kurɔ, yen biru ù n maa kurɔ kpaɔ sua, u ku raa yoo win dīanu ka win yāa ni u ra raa nùn wɛ kawa. Mɛya maa ben wāsinaa sɔɔ, u ku raa de gāanu ganu kasi.

¹¹ U kun maa nùn gāanu ita yenin gaa kuamme, u de kurɔ wi, u yari yorun di u kun gāanu kāsie.

Daa kōsa ye tɔnu ù n kua ba koo nùn go

¹² Wi u tɔnu so u go, ba koo yɛron tii gowa.

¹³ Adama wi u kun kī u ka tɔnu go samba sɔɔ, nɛ Yinni Gusunɔ kon yam gam gɔsi mi u koo kpikuru da u kuke.

¹⁴ Wi u win winsim mwa u go nuku kōsurun sɔ ka bwisi, bu yɛro mɔɔ bu go, baa ù n dua nɛn sãa yerɔ u yāku yeru nɛnuu u ka bōre.

¹⁵ Wi u win tundo so, ñ kun mɛ win mɛro, ba koo yɛro mwa bu gowa.

¹⁶ Wi u tɔnun tii gbɛna u dɔra, ñ kun mɛ u nùn kua win yoo, ba koo yɛro mwa bu gowa.

¹⁷ Wi u win mero, ñ kun mɛ win tundo kōsa gerusi, ba koo yɛro gowa.

Wooda ye Gusunɔ u yi be ba tumbu mɛera kuan sɔ

¹⁸ Saa ye tumbu yiru ba sannamɔ ma ben turo u win winsim so ka nɔm kuseru, ñ kun mɛ u nùn kara ka kperu u mɛera kua, ma ya kun nùn go, ba ñ wi u nùn so mi goomɔ. Yā n nùn kpĩ,

¹⁹ ma u ra sanɔ kua u ka deka sīimɔ, wi u nùn mɛera kua mi, ba ñ nùn gāanu kuamme. Adama durɔ win sɔmbu te u koo raa ko ù n bwāa do, wi u nùn mɛera kua mi, wiya u koo tu ko, kpa u maa mɛera yen nɔɔribun gobi kasia.

²⁰ Goo ù n win yoo so ka bokuru u go mii mii ba koo yɛro gowa.

²¹ Adama yoo wi, ù n kua tōɔ giriru ñ kun mɛ sōɔ gira yiru u sere gu, ba ñ maa win yinni gāanu kuamme, domi yoo wi, u sãawa win gobi.

²² Tɔn durɔbu gabu bā n sannamɔ, ma ba guragii wɔri sere win nukura ka yara, ma win gam kun mɛera wa, yen mɛ kurɔ win durɔ u tɔn be bure, mɛya ba koo kasia siri kowobun wuswaaɔ.

²³ Adama kurɔ wi, ù n mɛera gaa wa, mɛera yen bwesera ba koo maa bu ko. U n maa gun na, ba koo bu gowa.

²⁴ N n win nɔnin na ba wuna ba koo maa begii wunawa. N n win dondu na ba bua, ba koo maa beginu buawa. N n win naman na ba bua, ba koo maa begia buawa. N n win naasun na ba bua, ba koo maa begisu buawa.

²⁵ N n maa dōɔn na ba nùn mɛni, ba koo maa be dōɔ mɛniwa. Mɛera yɛn bweseru ba nùn kua gesi, yen bwesera ba koo maa bu ko.

²⁶ Goo ù n win yoo tòn durɔ, ñ kun mɛ tɔn kurɔn nɔnu kara, u koo yoo wi karawa u doona nɔnu gen sɔ.

²⁷ N n maa win dondu na u wuna, u koo nùn karawa u doona don ten sɔ.

²⁸ Kete yā n tɔnu kaba so ya go, ba koo yen tii kpenu kasuku bu gowa, ba ñ yen yaa temma. Yen biru ba ñ maa yen yinni gāanu kuamme.

²⁹ Adama kete ye, yā n daa goo kaba sokure ma ba yen yinni sōɔwa ma u ñ ka ye gāanu kue, ba koo win tii gowa ka kete ye sannu.

³⁰ Bā n maa nùn gāanu buren na u wa u ka win wāaru yakia, u koo ni kpuro kasiawa nge mɛ ba gerua.

³¹ Kete yen bweseru yā n bii goo kaba saka, siri tee biya ba koo ye kua mi, ka yen yɛro.

³² Adama kete ye, yā n goon yoo so ya go, sii geesun gobi tɛna yen yinni u koo yoo win yinni wɛ, kpa bu kete ye kpenu kasuku bu go.

³³ Goo ù n dako mɔ, ñ kun mɛ u wɔru gagu gba u deri u ñ wukiri, ma goon yaa sabera wɔri mi, ta gu,

³⁴ wi ù dako ye mɔ ñ kun mɛ wɔru ge, u koo sabe ten kāsire wɛwa kpa u sabe goo te sua.

³⁵ Goon kete yā n googia mɛera kua ya go, ba koo kete wasa ye darawa bu yen gobi bɔnu ko. Kpa bu maa ye ya gu min yaa bɔnu ko.

³⁶ Kete ye, yā n daa gɛɛ mɛera kooore, ma yen yɛro u yɛ adama u ñ gāanu kue, u koo ye ya gu min kāsire wɛwa kpa wi, u goo te sua.

Yaa sabenun gbɛnan wooda

³⁷ Goo ù n kete gbɛna u go, ñ kun mɛ u ye dɔra, kete nɔɔbuwa u koo kasia tia yen wɔlɔ. N n maa yāarun na, yāanu nɛwa u koo kasia tee ten wɔlɔ.

22

¹⁻³ Ye u gbɛna mi, bā n ye wa win nɔma sɔɔ, ñ n keten na, ñ kun mɛ keteku, ñ kun mɛ yāaru, ma ya gesi wasi, yen yiruwu u koo wɛ. U kun maa gāanu mɔ, ba koo win tii dɔrawa.

Goo ù n gbɛna da wākuru, bā n nùn mwa wāku te, ba so ba go, ba ñ goo win yem bikiamɔ. Adama yam mù n sāra ba sere nùn go, be ba nùn go mi, ba koo bu win yem bikia.

Goon gāa ni ba suan woodaba

⁴ Bɛɛn goo ù n win sabenu sure win winsim gberɔ, ñ kun mɛ win dāa gbaarɔ, ma nu

dīanu asarɔ kua, win gberun dīa geena u koo yēro kəsire wē, n̄ kun mē win dāa marum.

⁵ Goo ù n dāo menima, dāo wi, ù n dua goon gberɔ, ma yēron dīanu kpuro dāo mwaara, wi u dāo meni mi, u koo dīa ni nu dāo mwaaran kəsire wēwa.

⁶ Goo ù n win winsim gobi, n̄ kun mē gāanu berusia, ma ba nu gbena mi u berua mi, b̄a n gbena wi wa ye u sua min n̄n yiruwā u koo kəsia.

⁷ B̄a kun maa n̄n wa, win mi ba gāa ni gbena u koo dawā Gusun̄n s̄a yero u n̄ma sua wāllo u b̄ore u n̄e, u n̄ gāanu ganu sue ni ba n̄n berusia mi s̄o.

⁸ T̄ambu yiru b̄a n gāanu sikirinam̄o, n̄ n yaa saberun na, n̄ kun mē yānu, n̄ kun mē gāa ni nu kōra, be kpuro ba koo dawā Gusun̄n s̄a yero u bu siria. Ben wi u kun gem m̄o, ye ba sikirine min wasi yiruwā u koo kəsia.

⁹ Goo ù n win winsim yaa saberu garu sabusia, ma ta b̄ora n̄ kun mē ta gu n̄ kun mē ba tu s̄ere ba mwa goo kun wa,

¹⁰ wi ba tu sabusia mi, u koo dawā Gusun̄n s̄a yero u b̄ore u n̄e, u n̄ tu babe. Sanam meya, wi u sabe te m̄o mi, u koo durɔ win gere wurā kpa wi ba sabe te sabusia u ku maa gāanu ganu kəsia.

¹¹ Adama b̄a n sabe te gbenan na win yenu, u koo ten kəsire wēwa.

¹² N n maa gbeeku yaan na ya tu mwa ya kasuka, u ka ten seeda na u s̄osi. Saa ye, u n̄ maa ten kəsire wēem̄o.

¹³ Goo ù n maa win winsim yaa saberu b̄akura, ma ta b̄ora n̄ kun mē ta gu sanam mē wi u tu m̄o u n̄ wāa mi, ba koo n̄n ten kəsire wēwa.

¹⁴ Adama ù n wāa mi, ba n̄ maa n̄n kəsire wēem̄o. B̄a n maa tu due kuan na, ten due gobi yi, yi tura.

T̄ambun wāasinaan wooda ka s̄arugia

¹⁵ Goo ù n w̄andia k̄akura u n̄n bekuru doke, ma ba n̄ daa w̄andia wi durɔ k̄a, wi u n̄n bekuru doke mi, u koo dokiriru kpuro kowa nge mē ba ra ko, kpa u w̄andia wi sua kurɔ.

¹⁶ Baa w̄andia win tundo ù n yina bu suana, ka mē, durɔ wi, u koo dokiriru kpuro kowa nge mē ba ra ko bu ka w̄andia sua.

¹⁷ T̄on kurɔ s̄oro ù n wāa b̄een suunu s̄o, i n̄n goowo.

¹⁸ Wi u maa ka yaa saberu kpuna, i yēro goowo.

¹⁹ Ne, Yinni Gusun̄o turowa i ko s̄a. Wi u yina u b̄ūu goo s̄aam̄o, i yēro goowo.

²⁰ I ku s̄o goo n̄ni s̄o. I ku maa n̄n taki di. I yaayo ma b̄een tii i raa s̄oru di Egibitin tem̄o.

²¹ I ku ḡomini goo n̄ni s̄o, n̄ kun mē gobeku goo.

²² Wi u bu n̄ni s̄om̄o ma ba man somiru kana, ka geema na b̄ee s̄om̄o, kon bu somi.

²³ Kpa n de nen m̄aru yu se bu b̄ee go tabu gberɔ, b̄een kurɔbu bu maa ko ḡominibu kpa b̄een bibu bu maa ko gobekuba.

²⁴ B̄ee Isireliba s̄o, b̄een wi u s̄aoro gobi b̄akura, u ku raa yi nim dokea nge mē bwese tukunu nu ra ko.

²⁵ I n goon bekuru t̄aruba mwa, i n̄n tu wesia s̄o u sere du.

²⁶ Domi beku tee tera u m̄o mi, u ka win wasi wukiri. Yen s̄o, ù n tu n̄ni mba u koo wukiri w̄okuru. Sanam mē s̄o, ù n man wuri koosima, kon n̄n w̄onw̄ondu kua, n̄ n̄n swaa daki.

²⁷ I ku ra man k̄sa gerusi, i ku ra maa b̄een wirugii b̄are.

²⁸ I n b̄een dīa gbiikinu ḡa i ku de n te i sere ka neginu na.

I ku maa te i ka b̄een bii t̄on durɔ gbiikobu yakia domi ba s̄awa negibu.

²⁹ Meyā i ko maa man b̄een yaa sabenun bii gbiikinu yiya nenem adama i ko de nu gina b̄om n̄wa s̄o n̄oba yiru, n̄oba itase i sere ka man nu ȳakuru kua.

³⁰ B̄een tii maa, i ko n wāawa nenem nen s̄o, i n d̄ere. Yen s̄o, i ku yaa gaa tem ye gbeeku yaa ya go ya deri. I ye b̄onu w̄eyo domi ba n̄ ye sake.

In da bw̄ebw̄ebu sirie dee dee

23

¹ I ku labaari weesugia kpara. I ku maa t̄on k̄so seeda weesugia d̄iyya u ka yari.

² B̄een goo u ku raa t̄on dabunun gere sw̄i u ka k̄sa ko. Meyā u ku maa bu sw̄i b̄a n gem s̄iyyam̄o siribu s̄o.

³ I ku goo siri ka w̄onw̄ondu baa ù n s̄a bw̄ebw̄ee.

⁴ I n b̄een werɔbun saberu garu wa ta k̄oro, ketewa? N kun mē keteku? I tu m̄o i ka n̄n wurama.

⁵ I n maa win keteku wa ga w̄orume ka s̄omunu, i ku doona i n̄n deri. I n̄n somi i ka gu seeya.

⁶ Siribu s̄o, i ku wi u gem m̄o gem bira win bw̄ebw̄eerun s̄o.

⁷ I ku seeda weesugia wurā. I ku maa goo go wi u kun taare gaa kue. Domi wi u kua me, ne, Yinni Gusun̄o kon yēro seeyasia.

⁸ I ku n̄m biran k̄enu mwa domi nu ra t̄onu n̄ni w̄okewa gem swaa s̄o kpa u kpana u mu gere.

⁹ I ku wi u s̄oru dim̄o b̄een suunu s̄o n̄ni s̄o. Domi b̄een tii i yē nge mē u bwisikum̄o, ȳen s̄o i raa s̄oru di Egibiti.

W̄o w̄eraruugu ka t̄o w̄erarugiru

¹⁰ W̄o n̄oba tian baa s̄ora i ko i n da b̄een gberun dīanu duure, kpa i nu ḡe.

¹¹ Adama w̄o n̄oba yiruse, i ko i b̄een gbean tem kpuro deriwa mu w̄era, ka b̄een d̄a gbaano. Kpa i de be ba s̄a s̄arobu bu da bu dīanu kun̄nu ko be ka yaa sabenu.

¹² Meya maa sɔɔ nɔɔba tian baa sɔɔra i ko i beɛn sɔma kpuro ko. Adama nɔɔba yiruse i ko wɛrawa ka beɛn yobu ka sɔɔ be ba sɔmburu mɔ beɛn mi, ka sere beɛn yaa sabe ni i ra ka sɔmburu ko.

¹³ Ye na beɛ sɔɔwa kpuro, i ye mɛm nɔɔwɔ mam mam. Kpa i ku ra bɔnu ganun yisuru sia i sere neɛ, ko i nu sɔ.

Tɔɔ bakanu ita ni nu kp̄aru bo

¹⁴ Wɔɔ baagere nɔn itawa i ko i n da man tɔɔ bakaru kue.

¹⁵ Pɛɛ ye ba n seeyatia doken tɔɔ bakara i ko gbi i ko. Sɔɔ nɔɔba yiruwa i ko pɛɛ di ye ya kun seeyatia mɔ nge me na raa beɛ yen wooda wɛ, wɔɔn suru gbiikoo wi ba mɔ Abibu sɔɔ, domi saa yera i yara Egibitin di. I n kanaru mɔ, goo u ku raa na nen wuswaaɔ u kun kɛru neni.

¹⁶ Yiruse kpa i maa beɛn gbean dɔa gbiikinun yaa kpaabun tɔɔ bakaru di. Yen biru i n beɛn gberun dɔanu kpuro gɔ kpa i maa yen tɔɔ bakaru di, i n waa kunu sɔɔ.

¹⁷ Nge meya wɔɔ baagere beɛ tɔn durɔbu i ko i n da ka menne nɔn ita nen sɔa yero.

¹⁸ I n man yɔkuru kua, i ten yaa gum dɔɔ menɔ dɔma te. I n maa ten yaa dimɔ, i ku ye menna ka pɛɛ ye ba seeyatia doke.

¹⁹ I n da ka man beɛn gberun dɔa gbiikii ni nu gea sɔa naawe nen sɔa yero. Domi nena na sɔa Gusunɔ beɛn Yinni. I ku boo buu yike ka gen meron bom.

Sɔɔsinu ganu ka nɔɔ mwɛɛnu

²⁰ Yeniba kpuron biru Yinni Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa u neɛ, kon beɛ nen gɔrado goriama u ka beɛ kpara kpa u n beɛ kɔsu beɛn sanum sɔɔ. U koo ka beɛ da tem me na beɛ sɔɔru kua sɔɔ.

²¹ Yen sɔ, i de i n tii se kpa i nɔn mem nɔɔwa, kpa i ku nɔn nuki sanku. Domi u n da beɛ suuru kuamme i n tora, yɛn sɔ nen yiiko ya waa wi sɔɔ.

²² Adama i n nɔn mem nɔɔwa mam mam, ma i mɔ dee dee ye na beɛ yiire, nena kon ka beɛn wɛrɔbu kpuro sanna.

²³ Nen gɔrado wi, u koo beɛ swaa gbiyya u ka beɛ turi sere tem mi Amɔreba ka Hɛtiba ka Feresiba ka Kananiɔba ka Hefiba ka sere Yebusiba ba waa. Kpa n be kpuro go beɛn sɔ.

²⁴ Adama i n tura mi, i ku ra ben bɔnu sɔ, i ku maa ben komanu saari. I ben bɔnu turanu suririo kpa i ben bwɔarokunu kɔsuku muku muku.

²⁵ Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa i ko i sɔ kpa n beɛ domaru kua, i n dɔanu mɔ ka nim. Meya na kon maa beɛ baranu gbara.

²⁶ Na n maa derimɔ tɔn kurɔ goon nukuru tu yari, meya beɛn goo kun maa mɔ wiro. Kon maa de beɛn hunde yu dɛeya.

²⁷ Ye kon maa wure n ko wee. Be ba nua i duɔ ben temɔ kpuro, kon de bu nanda, kpa bu yari bu doona beɛn sɔ.

²⁸ Kon Hefi be, ka Kanani be, ka Hɛti be susunu kp̄are, kpa bu yari bu doona tem min di.

²⁹ Adama na n be kpuro giramɔ wɔɔ tian baa sɔɔ, tem me, mu ku raa ka ko bansu, kpa gbeku yeɛ yi beɛ yibusu.

³⁰ Fiiko fiikowa kon de ba n doonamɔ min di, sere i ka dabia i teria i sina tem me kpuro sɔɔ.

³¹ Tem me kon beɛ wɛ mi, mɛn nɔɔ bura yera ko n waaawa saa nim wɔku ge ba mɔ Naa yarin di sere n ka girari Filisitiban nim wɔkuɔ, ka maa saa Sinaɔn gbaburun di, sere n ka girari daa te ba mɔ Efaratiɔ. Tɔn be ba waa tem mi kpuro, kon beɛ bu nɔmu bɛriawa kpa i bu gira.

³² I ku ra ka bu arukawani gaa bɔke. I ku maa ben bɔnu goo sɔ.

³³ I n ben bɔnu sɔamɔ, nu ko n sɔawa beɛn yina. Yen sɔ, i ku de ben goo u n waa beɛn suunu sɔɔ kpa u ku raa beɛ torasia nen swaa sɔɔ.

Yinni Gusunɔ u win nɔɔ mwɛɛru sire

24

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, i yɔɔma Sinaɔn guuru mini, nen mi, wunɛ ka Aroni ka Nadabu ka Abihu ka Isireliban guro gurobu wata ka wɔkuru, kpa i man kpuna sarun di.

² Wunɛ Mɔwisi, kaa man susima wunɛ turo. Be ba ka nun yɔɔma bu yɔro mi ba waa mi. Tɔn be ba maa tie, bu ku raa yɔɔma mini.

³ Ma Mɔwisi u da u tɔn be Yinni Gusunɔn gari ka win woodaba kpuro sɔɔwa. Ma be kpuro ba wura ka gɔru teu ba neɛ, sa ko ko ye Yinni Gusunɔ u gerua kpuro.

⁴ Mɔwisi u Yinni Gusunɔn gari yi kpuro yorua ma u seewa buru buru u yaku yeru bana guu ten nuurɔ. U maa kpenu wɔkura yiru gira nge me Isireliban bwese kɛrin geera ne.

⁵ Ma u Isireliban aluwaasiba gabu gɔra bu ka Yinni Gusunɔ yaku dɔɔ mwaararuginu kua kpa bu naa kinenu go bu ka siarabun yɔkunu ko.

⁶ Mɔwisi u yaa yem mɛn bɔnu sua u doke gbɛa sɔɔ. Ma u sukum me n tie yɛka yaku yee ten wɔɔ.

⁷ Ma u woodan tire te sua u tu gara tɔn ben wuswaaɔ. Ma ba neɛ, sa ko Yinni Gusunɔ mem nɔɔwa kpa su ko kpuro ye u gerua.

⁸ Ma Mɔwisi u yem me sua u yɛka tɔn ben wɔɔɔ u neɛ, yem me wee, me mu Yinni Gusunɔn nɔɔ mwɛɛru siremɔ te u beɛ kua sanam me u beɛ wooda yeniba kpuro wɛ.

⁹ Ma Mɔwisi ka Aroni ka Nadabu ka Abihu ka Isireliban guro gurobu wata ka wɔku te, ba guu te yɔɔwa.

¹⁰ Ma ba Gusunɔ, be Isireliban Yinni wi wa. N sɔare nge u yɔ turaru garun wɔɔɔ te ba

kua ka kpee boogu ni nu baalimɔ weene. Nu deereɛwa nge wɔllu te ta kun guru wiru mɔ.

11 Gusunɔ u n̄ Isireliban guro guro be k̄sa gaa kue. Ba n̄n wa ma ba di ba n̄ra.

Mɔwisi u yɔɔwa Sinain guurɔ

12 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, a yɔɔma a ȳra guuru mini. Kon nun kpee besi w̄e mi sɔɔ na wooda kpuro yorua, tɔn be ka ben bibun bweseru ba n̄ ka ye m̄erimɔ baadomma.

13 Ma Mɔwisi u seewa ka win b̄ɔ Yosue. Adama u sere guu te yɔ,

14 u guro guro be sɔɔwa u neɛ, i ȳro mini, i sun ma sere su ka wurama beɛn mi. Wee Aroni ka Huri ba w̄a ka beɛ. Beɛn goo ù n̄ gari giri geɛ mɔ, u na ben mi.

15 Yen biru u yɔɔwa guu ten wɔllɔ, ma guru wii wurora tu wukiri.

16-17 Yera Yinni Gusunɔn yiikon girima ya s̄ɔsira mi. Isireliba ba ye wa, ya s̄a nge d̄ɔ boko. Ma guru wii wuro te, ta Sinain guu te wukiri sere s̄ɔ nɔɔba tia. S̄ɔ nɔɔba yiruse Yinni Gusunɔ u Mɔwisi soka saa guru wii wuro ten min di.

18 Yera Mɔwisi u dua guru wii ten sɔɔwɔ ma u yɔɔwa guu ten wɔllɔ. Miya u w̄a s̄ɔ s̄ɔ weeru ka w̄kuru weeru.

YINNI GUSUNɔN KUU BEKURUGIRUN KPUNAA

K̄e ni Isireliba ba koo w̄e bu ka Yinni Gusunɔn s̄a yeru ko

25

1 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, 2 a Isireliba sɔɔwɔ bu ka man k̄nu naawa. Ye ba w̄e ka nuku tia kpuro, a m̄ɔ.

3 K̄e ni ba koo w̄e, niya, wura ka sii geesu ka sii gandu,

4 ka ana bekunu ni ba w̄kua ka bura, ka maa gaaɗura ka ni ba sw̄erasia ka s̄esu, ka ni ba wesa ka w̄e damgii ka yaa sansun beka,

5 ka ȳa gani yi ba sw̄erasia ka s̄esu, ka gani sinumgii, ka d̄a damgia,

6 ka gum m̄e ba ra ka fitila s̄ore ka gum m̄e mu turare m̄e ba ra kpuro t̄are bu ka s̄ɔsi ma Gusunɔ u ye ḡsa n̄n̄em, ka turare ye ba ra d̄ɔ doke,

7 ka kpee gobiginu n̄n̄ n̄ni s̄a berɔ wuru ka kpee gobiginu bwese bweseka ka ni ba koo doke ȳaku kowo t̄nweron yabe tarakpe s̄ɔ ka sere maa win b̄ɔ baran wɔllɔ.

8 Yen biru i ka man ye kpuro kuu bekurugiru kuo na n̄ ka w̄a beɛn suunu s̄ɔ.

9 I ko tu kowa ka ten dendi ȳanu kpuro nge m̄e kon beɛ s̄ɔsi.

Yinni Gusunɔn woodan kpakororu

10 Ba koo kpakororu ko ka d̄a damgia. Ten d̄ebu bu ko n̄ s̄awa ḡm soonu yiru ka b̄nu. Ten yasum mu ko n̄ maa s̄awa ḡm soo teeru ka b̄nu kpa ten gunum mu n̄ s̄a ḡm soo teeru ka b̄nu.

11 Kpa a tu wura pote ten sɔɔwɔ ka tɔɔwɔ. Kpa a ten goonu n̄ne kpuro n̄ɔ b̄ka kua ka wura.

12 Kpa a wuran sumi ko wasi n̄ne a doke ten goo gookan yinna yenu s̄ɔ, yiru ya n̄ m̄erine bee tia, yiru yeni ya n̄ maa m̄erine bee tia.

13 Yen biru a d̄a p̄asi kasu yiru a yi wura pote.

14 Kpa a yi wasi kpakoro ten sumi s̄ɔ beri berika, yi n̄ s̄a ten n̄nutii.

15 Sumi yi s̄ara d̄a p̄asi yi, yi ko n̄ da n̄ w̄a. Ba n̄ yi wunam̄ min di.

16 Yen biru kaa woodan kpee besi yi kon nun w̄e doke kpakoro te s̄ɔ.

17 Kpa a kpakoro te wukiritia kua ka wura ya n̄ ka tu saka ne.

18-19 Kpa a wɔllun k̄sobu yirun weenasibu ko ka wura a mani wukiritia yen goo piiminun wɔllɔ gee ka gee.

20 Kpa yi n̄ kpakoro ten wukiritia ye kasa wukiri mam mam. Yi ko n̄ wuswaa kisinewa yi n̄ m̄erine.

21 Kaa woodan kpee besi yi doke kpakoro te s̄ɔ, a sere ten wukiritia ye doke.

22 Yen wɔllɔwa ko na n̄ da ka nun yinne k̄sobu yiru yen baa s̄ɔ, kpa n̄ nun nen woodaba kpuro w̄e Isireliban s̄ɔ.

Tabulu ȳen mi ba koo p̄e yi, ye ba ka Gusunɔ naawa

23 Yinni Gusunɔ u kpa Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, kaa tabulu ko ka d̄a damgia. Yen d̄ebu ko n̄ s̄awa ḡm soonu yiru, yen yasum mu ko n̄ maa s̄a ḡm soo teeru, kpa yen gunum mu n̄ s̄a ḡm soo teeru ka b̄nu.

24 Kpa a ye kpuro wura pote, kpa a maa yen goo gooka n̄ɔ b̄ka kua ka wura.

25 Yen biru kpa a d̄a besi piiminu gore yen goo gooka mi, ni nu ka n̄m tararu yasum ne, a ka sikerena, kpa a nin tii wura pote.

26 Kpa a maa sumi n̄ne ko ka wura a doke tabulu yen goo gooka mi yen naasu gire gire.

27 Mi ba d̄a besi piimii ni goren b̄ku b̄kuka s̄ara sumi yi, yi ko n̄ w̄a, kpa bu d̄a p̄asi wasi yi s̄ɔ, ba n̄ da ka tabulu ye sue.

28 D̄a p̄asi yi, yi ko n̄ s̄awa d̄a damgia kpa a yi wura pote.

29 Yen biru kaa gb̄e ko ka n̄ri ka perentiba ka gb̄e yorukunu, ye kpuro ya n̄ s̄a wuragia kpa ba n̄ da ka dendi ba n̄ ȳaku tam wisim̄.

30 Kpa a p̄e ye ba ka man naawa s̄andi tabulu yen wɔllɔ. A ku ra de p̄e ye, yu biara mi. A de ya n̄ da n̄ w̄a nen wuswaa baadomma.

Fitilan dabu

31-32 Yinni Gusunɔ u kpa Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, kaa dabu ko ka wura gea, ga n̄ k̄asi m̄ɔ nɔɔba tia, gen ȳsi ȳsik̄a ita ita. Kpa gen ȳratia ka gen potura ka gen k̄asi ka gen

bura te ta ka dāa marum ka biibii weene, ye kpuro ya n sāa bəri tia.

³³ A de kāasi nōba tia yen baayere ya n buranu ita ita mō ni nu ka biibii weene.

³⁴ Kpa dabu gen pōturan tii ya n buranu nne mō ni nu ka dāa marum weene.

³⁵ Mi kāasi yiru yiru yi gbinne ka pōtura, kaa nin temō buraru koosiwa te ta ka dāa marum weene.

³⁶ Bura te, ka kāasi yi, ye kpuro ya n sāa wuran bəri tia.

³⁷ Yen biru kaa fitilanu nōba yiru ko, kpa a nu sōndi sōndi dabu gen wōllo ka gen tiin wii kpiirō. Kpa ba n nu sōre nu n yam bururāsie.

³⁸ Baku piibu ge ba ko n da ka fitila nin dōsō sōme ka mi sōsō nin torom mu ko n da wōriki, kaa ye kpuro kowa ka wura gea.

³⁹ Dabu ge, ka gen dendi yānu kpuro, wuran kilo tenan sakawa kaa ka ye ko.

⁴⁰ Wunε Mōwisi, a de a n sōmbu te nōni doke kpa a kuu te ko ta n sāa nge te na nun sōsōsi guuru wōllo.

Kuu bekurugii tēn mi ba ra ka Yinni Gusunō yinne

26

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwōwa u nεε, a bekunu wōkuru wesio ka wēε damgii ka wēε yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka maa wēε wunōmgii, kpa a beka ye buraru dokea ta n sāa wōllun kōsobun weenasibu. Kpa a ka man kuu bekuruguru kua.

² Beka ye kpuro ya ko n nεwa. Yen dēεbu bu ko n sāawa gōm soonu tēna yiru sari. Yen yasum maa gōm soonu nne.

³ Beka yen nōobu nōobuwa ba koo sua bu swεεna.

⁴ Yen biru kpa a yen baayeren goo baka teerō wēri doke ka wēε yi ba wōkua ka bura, yi ba koo ra ka ye sōrena.

⁵ Wēri weeraakuukuubuwa kaa doke beka ye ba swεεnan baayeren goo baka teerō yi n nōo kisine.

⁶ Yen biru kaa sōretinu weeraakuru ko ka wura bu ka beka ye kpuro sōrena, kpa yu ko beku teeru kuu ten sō.

⁷ Kpa a maa bekunu wōkura tia wesi ka boosansu ni ba koo kuu bekurugii te wukiri.

⁸ Beka ye kpuro ya ko n nεwa. Yen dēεbu bu ko n sāawa gōm soonu tēna. Yen yasum maa gōm soonu nne.

⁹ Beka yen nōobuwa ba koo gbi bu swεεna kpa bu maa nōoba tia yeni swεεna. Kpa bu nōoba tiase ten sukum bue kuu ten wōllo wuswaa gia.

¹⁰ Kpa a wēri weeraakuukuubu doke beka ye ba swεεnan baayeren goo baka teerō.

¹¹ Yen biru kaa sōretinu weeraakuru ko ka sii gandū, kpa a nu doke beka yen wēri yi sō, a ka ye sōrena, yu ko beku teeru.

¹² Bā n ka tu kuu te wukiri, beku te ta kuu te sare mi, a de ta n sāare kuu ten biru.

¹³ Kuu ten yasum gia, beka ye ya maa tiara, a de ya n sāare beri berika gōm soo teeru.

¹⁴ Kaa bekunu yiru ko bu ka kuu te wukiri, teeru kaa yāa kinenu gōni, yi ba swērasia, teeru maa ka yaa gōni sinumgii, te ta ko n wāa kpuron wōllo.

¹⁵ Akasian dāa besiya kaa gira a ka kuu te ko.

¹⁶⁻¹⁷ Dāa besi yi, yi ko n nεwa. Yin dēεbu bu ko n sāawa gōm soonu wōkuru kpa yin yasum mu n sāa gōm soo teeru ka bōnu. Kpa a yin baayere sōretinu yiru dokea yi n ka sarene.

¹⁸ Kuu ten sōsō yēsan nōm dwaru gia dāa besi yēnda kaa gira.

¹⁹ Kpa a yi yōratii kua weeru ka sii geesu a doke yiru yiru, yin tia sōsō temō, yi n ka sōretii ni nēni.

²⁰ Ten sōsō yēsan nōm geu gia besi yēnda kaa maa ko.

²¹ Kpa a maa yi yōratii weeru kua ka sii geesu bu doke yiru yiru yin tia sōsō.

²² Ten sōsō duu yeru gia dāa besi nōoba tia kaa gira.

²³ Dāa besi yiru yiruwa kaa doke ten goo gōmkinu yiruō biru gia.

²⁴ Dāa besi yi, yi ko n maninεwa yiru yiru saa tem di sere ka wōllo. Kpa a sumi doke yi n ka sarene wōllo. Mesuma kaa gōm gōmkinu yiru yen dāa besi yiru yiru ye kua.

²⁵ Kpa yi kpuro yi n sāa dāa besi nōoba ita. Kpa a yen baayere sōsō yōratii doke yiru yiru yi ba kua ka sii geesu.

²⁶⁻²⁷ Yen biru kpa a ten yēsi itaō akasian dāa nōobu nōobu karē.

²⁸ Dāa karetia ye ya wāa yēsa baayeren suunu sōsō mi, yen nōo ga koo yōrawa dāa gōmkinō.

²⁹ Kpa a maa dāa besi yi ka dāa karetii yi wuru pote. Kpa a maa wuran sumi ko yi sōsō ba koo dāa karetii yi wasi wasi.

³⁰ Ā n yeniba kpuro menna a kpa, saa yera kaa den kuu bekurugii te gira ta n sāa nge te na nun sōsōsi guu te ba mō Sinain wōllo.

³¹ Kpa a maa beku kareru ko ka wēε damgii ka wēε ye ba wōkua ka bura ka maa gaadura ka wēε wunōmgii. Kpa a wōllun kōsobun weenasibu ko beku te sōsō, kpa ya n sāa buraru.

³² Kaa akasian dāa besi sinumgii nne ko a wuru pote kpa a sōretii wuragii doke yi sōsō, yi ka beku karē te gaba. Kpa a dāa besi yi yōratii dokea yi ba kua ka sii geesu.

³³⁻³⁴ Kpa a beku karē te bwē te ta ko n dii sōsō ge ga dēere gem gem ka adēro ge ga dēere bōnu sāa.

Ā n beku karē te bwē a kpa, ten sōsōwōwa kaa ka kpakoro te da a yi tē sōsō woodan kpee besi yiru ye, ya wāa. Kpa a kpakoro te

wukiritia dokea dii te ta dɛere gem gem sɔɔ mi.

³⁵ Kaa tabulu ye yiwa nɔm geu gia adɛrɔ ge sɔɔ à n duɔ kuu ten mi, kpa a dabu ge yi nɔm dwaru gia, tabulu ye ka dabu ge, nu n mɛrine.

³⁶ A kuu ten beku kenutiru wesio ka wɛɛ yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wɛɛ wunɔngii ka wɛɛ damgii, kpa a beku te sɔma dokea.

³⁷ Kpa a akasian dɔa besii sinumgii nɔɔbu wura pote kpa a yin baayere yɔratia kua ka sii ganduu. Yen biru kpa a sɔretii wuragii doke yin baayere sɔɔ bu ka beku kenutii te bwɛ.

Yaku yeru

27

¹ Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, kaa yaku yeru ko ka akasian dɔa. A de ten goonu nne kpuro nu n nɛ, nu n sɔa gɔm soonu nɔɔbu nɔɔbu, kpa ten gunum mu n sɔa gɔm soonu ita.

² Kpa a ten wɔllun goo gɔmkinɔ kɔanu doke kpa a nu sii ganduu pote.

³ Kaa yaku yee ten dendi yɔnu kpuro kowa ka sii ganduu. Niya gbɛɛ ni ba koo ka torom gura, ka kaatonu ka kaato donnuginu, ka gbɛɛ ni sɔɔ ba koo yaa yem doke bu ka yɛka, ka dɔɔ guratii.

⁴ Kpa a kɔkɔsɔ ko ka sii ganduu kpa a yen goo gɔmkinɔ sii gandun sumi doke.

⁵ Yen biru kpa a ye sua a doke yaku yee ten kɔkɔrɔ kpa yen nɔɔ gu seema wɔllɔ yaku yee ten suunu suunukaa.

⁶ Kpa a tu suatii yiru kua ka akasian dɔa pɔɔsi a yi sii ganduu pote.

⁷ Kaa dɔa pɔɔsi yi wasi sumi yi sɔɔ ba n da ka yaku yee te sue.

⁸ Kaa yaku yee te kowa ka dɔa besii ta n wɔru mɔ, nge te na nun sɔɔsi.

Kuu ten kara

⁹ Yeniba kpuron biru Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a kuu bekurugii te kara koosio. Yen sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia kpa a bekunu kare ni ba wesa ka doke wɛɛ damgii. Bɔ n ni kpuro swɛɛna, nu ko gɔm soonu wunɔbu (100).

¹⁰ Ba koo beka ye sɔrewa dɔa besii sinumgii yendu sɔɔ ka sɔretii ka sii dɛki yi ba kua ka sii geesu. Kpa dɔa besii yin yɔratii yi n sɔa sii ganduu.

¹¹ Nge mɛya ya ko n maa sɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kpa ye yiru ye, ya n dɛɛbu nɛ.

¹² Kara yen sɔɔ duu yeru gia kaa bekunu kare dɔa besii sinumgii wɔkuru sɔɔ yi ba yɔratii kua. Kara yen yasum mu ko n sɔawa gɔm soonu weeraakuru.

¹³ Mɛya yen sɔɔ yari yeru gia yen yasum ko n maa sɔawa gɔm soonu weeraakuru.

¹⁴⁻¹⁵ Yen suunu sɔɔ kaa kɔnnɔ wia ga n sɔa gɔm soonu yendu. Kpa a kɔnnɔ gen beri

berikaɔ beka kare gɔm soonu wɔkura nɔɔbu nɔɔbu dɔa besii sinumgii ita ita sɔɔ. Dɔa besii yin baayere ya ko n yɔratia mɔ.

¹⁶ Kara yen kɔnnɔn tii sɔɔ, kaa beku kenutiru doke, tɛn yasum ko n sɔa gɔm soonu yendu. Wɛɛ damgiiya kaa ka tu ko kpa a tu buraru kua ka wɛɛ wunɔngii ka yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura. Kpa a maa tu gaba kua ka dɔa besii sinumgii nne yi yi yɔratii mɔ.

¹⁷ Kara yen beku sɔretii ka yen sii dɛki yi, yi sɔɔ ba koo beku ni soresi, ye kpuro ya ko n sɔawa sii geesu, kpa yen dɔa besii sinumgii yin yɔratii yi n sɔa sii ganduu.

¹⁸ Kara yen dɛɛbu bu ko n sɔawa gɔm soonu wunɔbu (100) kpa yen yasum mu n maa sɔa gɔm soonu weeraakuru, kpa yen gunum mu n sɔa gɔm soonu nɔɔbu. Ba koo yen beka wesiwa ka wɛɛ damgii kpa bu sii pɔɔsi yin yɔratii ko ka sii ganduu.

¹⁹ Kuu bekurugii ten dendi yɔnu kpuro, sii ganda ba koo ka nu ko. Mɛya kuu te ka kara yen gabatian kurum kpuro ya ko n sɔawa sii ganduu.

Fitila gen gum

²⁰ Yera Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a de Isireliba bu dɔa ye ba mɔ olifin binun gum ko mɛ mu gea sɔa, ba n da ka kuu ten fitila sɔre baadomma.

²¹ Kuu bekurugii ten adɛrɔ ge sɔɔra Aroni ka win bibu ba koo da bu fitila ni yi yi, beku kare ten biruɔ te ta woodan kpakororu berua. Mɛya fitila ni, nu ko n da n sɔre saa yokan di sere ka bururu. Isireliba ba koo wooda yeni nenɛwa sere ka baadommaɔ.

Yaku kowobun sɔa yɔnu

28

¹ Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen mɔɔ Aroni ka win bibu nne ye wunɔ nenem Isireliban suunu sɔɔn di kpa ba n sɔa nen yaku kowobu. Bii bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa.

² A de bu wunen mɔɔ Aroni wi sɔa yɔnu kua ni nu koo win yiiko ka win girima sɔɔsi.

³ Yen sɔ, be na yen bwisi wɛ, a bu wooda wɛɛyɔ bu ka nɔn yaa ni kua ni u koo doke dama te ba koo nɔn tusia tɔmbun wuswaaɔ ka sanam mɛ u win sɔmburu mɔ.

⁴ Yaa ni ba koo ko wee, bɔɔ bara ye u koo doke win tororon wɔllɔ, ka yabe tarakpe, ka yaberu ka tako ye ba sɔma kua ka dawani ka sere maa sɛkatia. Yeniba kpuro ya ko n sɔawa yaa ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke bɔ n yakurun sɔmburu mɔ.

⁵ Ba koo yaa ni kpuro kowa ka beku ni ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka ni ba wunɔm doke, ka ni ba kua ka wɛɛ damgii ka wuran wɛɛ siiri.

Yabe tarakpe

⁶ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, kaa yabe tarakpe kowa ka beku te ba kua ka wɛɛ damgii kpa a ge buraru kua ka wɛɛ wunɔmgii ka yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wuran wɛɛ siiri.

⁷ Kpa a gu sari kua yi ba koo ka gen senu sɔrena.

⁸ Kpa a sɛkatia ko ya n sɔa beku nɔni tee ka yabe tarakpe ge. Kpa ya n yinusi ge sɔɔ.

⁹ Yen biru a kpee gobiginu yiru suo nin nɔni sɔa bɛrɔ wuru, kpa a Isirelin bibu wɔkura yiru yen yisa yore ni sɔɔ.

¹⁰ Teerɔ ben nɔɔba tian yisa. Teerɔ maa nɔɔba tia benin yisa. Kaa ye kpuro yorewa nge mɛsum ba kerane.

¹¹ Kaa yisa ye yorewa kpee ni sɔɔ, nge mɛ ba ra yore sisɔ. ʌ n ye yorua a kpa, kpa a kpee ni wura gore a ka sikerena.

¹² Kpa a nu mani tarakpe gen sari sɔɔ. Aroni u n nu doke win senɔ, niya nu koo sɔɔsi ma ka Isireliban yisina u dua nen sɔa yerɔ, kpa nɛ, Yinni Gusunɔ na n ka bu yaaye.

¹³ Mi ba kpee ni gore nu ko n sɔawa wura,

¹⁴ kpa a yɔni wuragii yiru tari a yi sɔre wura ye sɔɔ.

Bɔɔ bara

¹⁵ Kaa bɔɔ bara ko ye Aroni u ko n da doke win tororɔ, u ka nɛ, Yinni Gusunɔn kiru bikia. Ye ka tarakpe ge, ya ko n sɔawa beku nɔni tee, ka bura teeru.

¹⁶ Bɔɔ bara yen goonu nne kpuro nu ko n nɛwa, nu n sɔa gɔm soonun bɔnu bɔnu.

¹⁷ Kpa a bɔɔ bara ye sɔɔ kpee gobigii bwese bweseka mani yu ko sɔa nne. Kpee nin nɔni wee. Sii gbiiika sɔɔ, swɔaru ka dam buuru, ka wuru beku.

¹⁸ Yiruse sɔɔ maa, swɔaru ka boogu ka sɔɔ tiro.

¹⁹ Itase sɔɔ, dam buuru ka nɔni bwese bweseka ka gaadura.

²⁰ Nnɛse sɔɔ, wuru beku ka bɛrɔ wuru, ka nɔni bwese bweseka. Kpa a ni kpuro wura gore gore.

²¹ Kpee bwese bweseka wɔkura yiru yen baatere sɔɔra kaa Isirelin bibun yisinu yore tia tia. Kaa nu yorewa nge mɛ ba ra yore sisɔ.

²² Kaa yɔni wuragii yiru ko bɔɔ bara ye sɔɔ.

²³ Kpa a taaminu yiru ko ka wura, a sɔre bɔɔ bara yen soo worikisɔ.

²⁴ Taaminu yiru ye sɔɔra ba koo yɔni yi sɔre sɔre.

²⁵ Kpa a bɔɔ bara yen yɔni yi gbinisi tarakpe gen sariɔ.

²⁶ Yen biru kaa maa taaminu yiru ko ka wura, a nu doke bɔɔ bara yen soo temkisɔ si si yabe tarakpe ge girari.

²⁷ Kpa a taaminu yiru ko a doke yabe tarakpe gen sarin nɔɔwɔ wuswaaɔ, sɛkatia yen wollu gia.

²⁸ Yen biru kaa bɔɔ bara yen taamii ni sɔɔ wɛɛ gaaduragii doke kpa a yi gbine yabe

tarakpe gen taaminu sɔɔ. Nge meya kaa ka ye sɔre yabe tarakpe ge sɔɔ, kpa yu ku ka bɔari.

²⁹ Saa ye Aroni u dua kuu bekurugii ten mi, u ko n bɔɔ bara ye dokewa win tororɔ ye sɔɔ ba Isireliban bwese kɛri wɔkura yiru yen yisa yorua, kpa nɛ, Yinni Gusunɔ na n ka bɛɛ yaaye baadomma.

³⁰ Kaa maa urimu ka tumimu doke bɔɔ bara ye sɔɔ, kpa ya n wɔa Aronin tororɔ saa kpuro ye u dua nen sɔa yerɔ, kpa u ka gia ye na ki Isireliban sɔ.

Sɔa yɔa ni nu tie

³¹ Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, yabe tɛn wollɔ yaku kowo u koo yabe tarakpe ge sɔndi, kaa tu kowa ka beku gaaduragiru.

³² Kpa a ten wiiro sɔma doke a sinum koosia tu ku raa ka gɛɛra. Wi ten min diya u koo wiru wasi u n yabe te subumɔ.

³³ Kpa a maa ten temɔ tusanu doke nu n ka dɔa marum gam weene ni ba kua ka wɛɛ yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wɛɛ wunɔmgii, ka sere maa yangire piiminu wuragin u ka sikerena.

³⁴ Kpa a de dɔa marum weenasim mɛ ka yangire ni, nu n kɔasa sɔa.

³⁵ Yabe tera Aroni ko n da n sebua u n sɔmburu mɔ kuu bekurugii te sɔɔ. Mɛn nɔɔ u dua, ka mɛn nɔɔ u yariɔ na kon da n yangire nin wakinu nɔɔmɔwa, kpa n ku nun go kuu bekurugii te sɔɔ.

³⁶ Kpa a maa wuran batani ko a yore ye sɔɔ, wini sɔawa Yinni Gusunɔgii. Kaa ye yorewa nge mɛ ba ra yore sisɔ.

³⁷ Kpa a batani ye sɔresi Aronin dawanin wuswaaɔ ka wɛɛ gaaduragii.

³⁸ U ko n ye dokewa baadomma u n dɔɔ nen sɔa yerɔ, kpa nɛ, Yinni Gusunɔ n ka Isireliban yakunu mwa baa ba n toranu ganu kua saa ye ba yaku ni mɔ.

³⁹ Kpa a maa tako ka dawani ko ka wɛɛ damgii, ka sɛkatia ye ba sɔma doke.

⁴⁰ Kaa maa Aronin bibu takoba kua ka maa sɛkatii ka furɔsu, ya n sɔa ben buraru te ta ben girima sɔsimo.

⁴¹ Yen biru kaa Aroni ka win bibu yaa ni sebusia, kpa a bu gum tare wirɔ a ka sɔɔsi ma na bu gɔsa ba n sɔa nen yaku kowobu.

⁴² A bu sokoto kpirinu kuo kpa bu ku ka ben tereru wan sɔ. Kaa ye kpuro kowa ka wɛɛ damgii.

⁴³ Aroni ka win bibu ba ko n nu dokewa ba n dɔɔ kuu bekurugii te sɔɔ, n kun mɛ ba n susiɔ yaku yerɔ bu ka ben sɔmburu ko. Yera ya koo de na kun bu go nen sɔa yerɔ, domi ba n wɔa mi tereru. Yen ya ko n sɔawa wooda sere ka baadommaɔ Aroni ka win bibun bweserun sɔ.

Nge mɛ ba koo ka sɔsi ma Yinni Gusunɔ

u yaku kowobu gɔsa

29

1 Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, wee nge mɛ kaa koosina a ka sɔɔsi ma na Aroni ka win bibu gɔsa na yi nenem bu ka ko yaku kowobu nen saa yero.

A naa kinɛ kpɛndu suo ka yaa kinenu yiru. A ka de yen gaa ya n alebu ma.

2 Kpa a pɛɛ ko ka alikaman som, a ku seeyatia doke, kpa a maa kira wɔɔranu ko nin somɔ ba ñ seeyatia doke, ka kira nin som ba ka gum burina.

3 Kpa a nu doke bireru sɔɔ a ka da yaku yero ka naa kinɛ kpɛn te, ka yaa kinenu yiru ye, kpa a ka ye kpuro yakuru ko.

4 Kpa a de Aroni ka win bibu bu na kuu ten kɔnnɔwɔ mi ne, Yinni Gusunɔ na ra ka Isireliba yinne, kpa a bu wobure ka nim.

5 Kpa a Aroni nɔn win saa yaa ni sebusia. Niya tako ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ka bɔɔ bara ye. Kpa a sɛkatia ye sɛke yabe tarakpe gen wɔllo.

6 Kpa a maa dawani sua a doke win wirɔ, kpa a wuran batani ye sua yɛ sɔɔ ba yorua, wini sɔawa Yinni Gusunɔgii, a doke win dawani yen wuswaaɔ.

7 Yen biru kpa a maa gum sua a tare win wirɔ a ka sɔɔsi ma na nɔn gɔsa na yi u n saa nen yaku kowo.

8 Kpa a maa win bibu soku a bu tako be sebusia,

9 a bu ben sɛkatii sɛkea kpa a bu ben furɔsu dokea nge mɛ a Aronin tii kua. Saa dɔma ten diya ba koo ko yaku kowobu sere ka baadommaɔ.

Yeniba kpuron biru, ameniwa kaa de bu ka sɔmbu te tore.

10 Naa kinɛ te a gɔsa mi, kaa ka tu nawa kuu ten kɔnnɔwɔ, kpa Aroni ka win bibu bu ben nɔma sɔndi naa yen wiru wɔllo.

11 Kpa a ye saka nen wuswaaɔ kuu ten kɔnnɔ mi.

12 Kpa a yen yem dɛka ka niki bia a tɛni yaku yee ten kaaɔ. Mɛ mu tie kpa a yɛka ten temɔ.

13 Kpa a yen bɔɔnɔn gum sua ka yen worun besi baka ka yen gabu swii ka yen gum sannu, kpa a ye kpuro menna a dɔɔ doke yaku yee ten wɔllo.

14 Adama naa kinɛ ten yaa ka ten gɔna ka ten bɔɔ bisu, ye kpurowa kaa dɔɔ doke beɛn sansanin biruɔ. Yaku te, ta ko n sɔawa te ta koo ben durum wukiri.

15 Yen biru ba koo ka yaa kinɛ nin teeru na, kpa Aroni ka win bibu bu ben nɔma sɔndi ten wiru wɔllo.

16 Bɔ n kua mɛ ba kpa, yera kaa tu saka kpa a ten yem sua a yɛka yaku yee ten goo gookaaɔ.

17 Kpa a ten yaa bɔɔri bɔɔri a yi ka ten wiru sannu, kpa a maa ten bɔɔnɔn tea ka ten kɔri kpa a ye kpuro sɔndi wii te ka ye a bɔɔra min wɔllo.

18 ʌ n kua mɛ a kpa, kpa a ye kpuro dɔɔ sɔre yaku yee ten wɔllo. Ya ko n sɔawa yaku dɔɔ mwaararugiru tɛn nubura koo ne, Yinni Gusunɔ dore.

19 Kpa a maa yaa kinɛru yiruse teni sua. Kpa Aroni ka win bibu bu kɔam ben nɔma sɔndi ten wirɔ.

20 Yen biru, kpa a tu saka a ten yem sua a tɛni Aronin soo nɔm geuguuɔ, ka win bibun soo nɔm geugisɔ, ka ben nɔm geun niki bii bakana, ka sere ben nɔm geun naa niki bii bakana. Yem mɛ mu tie, kpa a mu yɛka yaku yee ten goo gookaaɔ.

21 Kpa a maa yem mɛ mu waa yaku yee ten wɔllo sua a menna ka gum mɛ ba ra kpuro tare ye Gusunɔ u gɔsa nenem kpa a mu wisi Aroni ka win bibun saa yaa ni ba sebulan wɔllo. Nge meya Aroni ka win bii be, ka ben saa yaa ni kpuro, ba ko n saa nenem nen sɔ.

22 Kpa a yaa ten gum sua ka ten siru ka ten bɔɔnɔn gum ka ten worun besi baka, ka ten gabu swii yiru ka yin gum sannu, ka ten nɔm geun nɔmu. Domi yaa kinɛ te, ta ko n sɔawa te ba ka sɔɔsi ma na Aroni ka win bibu gɔsa nenem nen sɔ.

23 Kpa a maa pɛɛ tia sua ye ba ñ seeyatia doke, ka kira wɔɔra teeru ka kira teeru tɛn som ba ka gum burina, saa birerun di te ta yii saa yero.

24 Kpa a ye kpuro Aroni ka win bibu nɔmu beria kpa a ben nɔma sua a ka sɔɔsi beri berika ne, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

25 Yen biru kpa a ye kpuro mwa ben naman di a ye sɔndi yaku dɔɔ mwaara ten wɔllo kpa a dɔɔ doke kpa ya n saa yaku dɔɔ mwaararugii te ta man nuburu dore.

26 Kpa a maa yaa kinɛ te ba ka sɔɔsi ma na Aroni ka win bibu gɔsa nenem min gurogururu sua a sɔsi beri berika nen wuswaaɔ. ʌ n kua mɛ a kpa, yaa ye, ya ko n sɔawa wunɛgia.

27 Kpa a yaa kinɛ ten nɔmu sua a yiiiya wɔllo nen wuswaaɔ. Nge meya kaa ka sɔɔsi ma guroguro te ka nɔmu ge, ya sɔawa nɛgia.

28 Meya maa Isireliba ba n siarabun yakunu mɔ ba ko n da yaan gurogururu ka yen nɔm geun nɔmu wunɛ nenem nen sɔ kpa bu ye Aroni ka win bibun bweseru wɛ kpa ya n saa wooda sere ka baadommaɔ.

29 Aroni ʌ n maa gu, win bibun bweseru sɔɔra ba koo turo wuna bu saa yaa ni sebusia bu nɔn gum tare wirɔ dɔma te ba koo sɔɔsi ma u saa win kɔsire.

30 Wi, wi u kua Aronin kɔsire mi, u ko n yaa ni dokewa sere sɔɔ naɔba yiru. Wiya u ko n da du kuu ten mi, mi Yinni Gusunɔ u ra ka Isireliba yinne kpa u sɔmburu ko adɛrɔ ge ga dɛɛre sɔɔ.

31 Kaa yaa kinɛ te ba ka sɔɔsi ma na Aroni ka win bibu gɔsa nenem yaa sua a yike saa yero.

³² Kuu ten kənnəwəra Aroni ka win bibu ba koo yaa ye ka pēe ye ya wāa bireru səə mi menna bu tem.

³³ Be tənawa ba koo yāku dīa ni di, ni ba ka ben durum wukiri sanam me ba sōsi ma na bu gosa nenem nen s̄. Tən tuko goo u ku raa nu di, domi nu sāawa dīa ni ba wuna nenem nen s̄.

³⁴ Nū n tiara sere sisiru bu ku maa nu di. Bu nu wisio d̄əə s̄əə nu d̄əə mwaara.

³⁵ A Aroni ka win bibu kuo mam mam nge me na nun s̄əəwa. S̄əə n̄əəba yiruwā kaa bu yen yāku yāki kua a ka s̄əəsi ma na bu gosa nenem nen s̄.

³⁶ A n da naa kineru go yen t̄əə baatere yāku yee ten wəllə, yen yem mu ka t̄əmbun durum wukiri. Yāku niya nu koo yāku yee te dis̄i woka. Yen biru kpa a gum t̄are ten wəllə a ka s̄əəsi ma ta wāa nenem nen s̄aarun s̄.

³⁷ Meya kaa n da ko sere s̄əə n̄əəba yiru ye, yu ka yibu, kpa yāku yee te, ta n s̄aa nenem ta n d̄ere. Yen s̄əə, ye n koo tu ture kpuro, baa n̄ n t̄onun na, u de u n d̄ere.

Yāku ni ba ko n da ko t̄əə baatere

³⁸ Yinni Gusun̄ə u M̄əwisi s̄əəwa u n̄e, wee ye kaa n da ko baadomma. Kaa ka yāa kin̄e kp̄emminu yiru w̄əə tiaginu yākuru ko t̄əə baatere,

³⁹ teeru bururu, teeru maa yoka.

⁴⁰⁻⁴¹ Bururu ka yokan yāku nin baateren wəlləwā kaa som kilo ita ye ya ka olifin binun gum yarum ditiri tia ka b̄ənu burine doke, ka maa tam ditiri tia ka b̄ənu, kpa a ye kpuro d̄əə doke. Yen nubura koo n̄e, Yinni Gusun̄ə dore.

⁴² Yāku d̄əə mwaararugii tera b̄een bibun bweseru ba ko n da ko kuu bekurugii ten k̄ənnəw̄ə n̄en wuswaa sere ka baadomma. Miya b̄ee Isireliba i ko ka man yinna, kpa n ka nun gari ko.

⁴³ Kpa yam mi, mu n s̄aa nenem mu n d̄ere nen yiikon s̄.

⁴⁴ Nen tiīwa kon kuu te d̄erasia ka yāku yee te, n yi nenem ka sere maa Aroni ka win bibu ba n ka s̄aa nen yāku kowobu.

⁴⁵ Kpa na n wāa b̄ee Isireliban suunu s̄əə i n man s̄āam̄ə.

⁴⁶ Kpa i n ȳe ma n̄ena na s̄aa Gusun̄ə b̄een Yinni n̄e wi na b̄ee yarama Egibitin di. Kpa na n ka b̄ee wāa.

N̄ena Gusun̄ə b̄een Yinni.

Kpakoro t̄ən wəllə ba ko n da turare d̄əə doke

30

¹ Yinni Gusun̄ə u k̄əmm̄ə M̄əwisi s̄əəwa u n̄e, kaa k̄əmm̄ə garu ko t̄ən wəllə ba ko n da turare d̄əə doke. Kaa tu kowa ka akasian d̄āa.

² Ten d̄ēebu ka ten yasum mu ko n n̄ewa, me kpuro mu n s̄aa ḡəm sooru tia tia, kpa ten

gunum mu n s̄aa ḡəm soonu yiru. Kpa a de ten goo ḡəmkinu n̄nen d̄āa yu n̄əə yari nge k̄āanu.

³ Kpa a ten baama kpuro wurā pote sere ka ten k̄āan̄ə. Kpa a ten goonu n̄ne n̄əə b̄əka kua ka wurā a ka sikerena.

⁴ Kpa a maa ten goo ḡəmkin̄ə wuran sumi doke ten n̄əə b̄əkan tem̄ə, kpa ba n da d̄āa wasi yi s̄əə, bu ka tu sua.

⁵ D̄āa ye kaa wasi sumi yi s̄əə, ya ko n s̄āawa akasian d̄āa ye ba wurā pote.

⁶ A n kua me a kpa, kpa a k̄əmm̄ə te sua a yi ad̄er̄ə ge s̄əə beku kare ten deedeeru te ta n̄e, Yinni Gusun̄ən woodan k̄əmm̄ə berua d̄ii s̄əə ge ga d̄ere gem gem s̄əəw̄ə. Miya ko na n da ka nun yinne.

⁷⁻⁸ Bururu baatere saa ye Aroni u fitilanu gum dokem̄ə ka yoka baayere saa ye u nu s̄āram̄ə, u ko n da turare d̄əə dokewa k̄əmm̄ə ten wəllə. Nge meya wi ka win bibun bweseru ba ko n da ko sere ka baadomma.

⁹ Adama i n̄ ko turare tuka d̄əə doke k̄əmm̄ə ten wəllə. Meya i n̄ maa yāku d̄əə mwaararuginu m̄ə mi, n̄ kun me i d̄ianu ganu s̄əndi mi, n̄ kun me i tam wisi mi, i ka yākuru ko.

¹⁰ W̄əə ka w̄əəwa Aroni u ko n da ten k̄āa ni s̄əə yāku yem t̄eeni me ba ra ka durum wukiri u ka tu dis̄i woka. Nge meya wi ka win bibun bweseru ba ko n da ko sere ka baadomma, kpa ta n yii nenem nen s̄.

Gobi yi ba koo w̄e kuu bekurugii ten s̄

¹¹ Yinni Gusun̄ə u k̄əmm̄ə M̄əwisi s̄əəwa u n̄e,

¹² a Isireliba gario. Be ba w̄əə yendu turan diya kaa gari kpa a de ben baawure u gobi ḡee w̄e u ka win wāaru yakia. Kpa n de wahala yu bu suuri saa ye a bu garim̄ə mi.

¹³ Wi ba gara, sii geesun b̄əri piibuwa u koo w̄e. Yi kpuro yi ko n n̄ewa. Gobi yi, yi ko n s̄āawa nge me ba ra s̄aa yerun gobi di.

¹⁴ Be ba w̄əə yendu tura ka be ba kere me, beya ba koo gobi yi w̄e.

¹⁵ Gee tee tera baawure u koo w̄e. Gobigii kun w̄em̄ə n s̄āaro kere, u ka win wāaru yakia. Domi hunde tia be kpuro ba m̄ə.

¹⁶ Gobi yiya kaa n da ka kuu bekurugii ten samburu ko. Nge meya kon ka yaaya ma Isireliba ba ben wāaru yakia.

Boo ḡen mi ba ko n da s̄aa yerun nim take

¹⁷ Yinni Gusun̄ə u k̄əmm̄ə M̄əwisi s̄əəwa u n̄e,

¹⁸ kaa boo ko ka gen s̄əwaritia, ye kpuro ya n s̄aa sii gandū. A n gu kua a kpa, a gu yiyo yāku yeru ka kuu bekurugii ten baa s̄əə kpa bu gu nim take.

¹⁹ Nim meya Aroni ka win bibu ba ko n da ka ben n̄əma ka naasu k̄əmm̄ə bu ka d̄era,

²⁰ bu sere du kuu ten mi, bu ka ben samburu ko, n̄ kun me bu sere susi yāku yer̄ə bu ka yākuru ko kpa bu ku raa gbi.

21 Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommao beɛn bibun bweseru sɔɔ.

Gum me ba kua sāarun sɔ

22 Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa u neɛ.

23 a turare bweseka ye ya nuburu do suo, miru kilo nɔɔbu, ka sinamamu kilo yiru ka bɔnu, ka kanɛli kilo yiru ka bɔnu

24 ka kasi kilo nɔɔbu, ka sere olifin gum ditiri nɔɔba tia.

25 Ye kpurowa kaa de wi u turare kɔbu yɛ u menna u ka gum ko me ba ko n da kpuro tāre bu ka sɔɔsi ma na ye gɔsa nenem.

26 Gum meya kaa kuu te yɛka, ka nen woodan kpakoro te,

27 ka tabulu ye, ka yen dendi yānu, ka dabu ge, ka gen dendi yānu, ka sere kpakoro tɛn wɔllo ba ra turare dɔɔ doke,

28 ka yāku yee tɛn mi ba ko n da yāku dɔɔ mwaararuginu ko, ka ten dendi yānu, ka boo ge, ka gen sɔwaritia.

29 Nge meya kaa ka sāa yāa ni kpuro deerasia kpa nu n yi nen sɔ. Ye n koo nu beɛsu kpuro, a de ya n deere.

30 Kpa a maa Aroni ka win bibu gum me tāre ba n ka sāa nen yāku kowobu.

31 Meya kaa Isireliba sɔ a neɛ, gum me, mu ko n sāawa deeram me ba ko n da kpuro tāre bu ka sɔɔsi ma ya wāa nenem nen sāarun sɔ. Yeni ya ko n sāawa wooda beɛ sɔɔ sere ka baadommao.

32 Goo u ku raa mu sawa. Goo u ku raa maa men bweseru ko. I ko nu yiwa nenem nen sāarun sɔ.

33 Yen sɔ, goo ù n yina u men bweseru kua, ñ kun me u tɔn diro goo mu tɛeni, ba koo yɛro wunawa beɛn suunu sɔɔn di.

Turare ye ba koo dɔɔ doke sāa yero

34 Yera Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, a turare bwesenu ita kasuo ye ya nuburu do, ka maa turare ye ba mɔ ansam, ye kpuro ya n saka ne.

35 Wi u turaren kɔbu yɛ kpa u ye kpuro menna u bɔru doke yu ko turare deera ye ba kua nenem nen sāarun sɔ.

36 Kpa a yen sukum buuru wuna, a da a yi kuu bekurugii te sɔɔ, woodan kpakoro ten wuswaaɔ mi ko na n da ka nun yinne. Kpa i ye yi nenem nen sāarun sɔ.

37 Yen sɔ, goo u ku raa turare yen bweseru ko win tiin sɔ. I ko ye yiwa nenem nen sāarun sɔ.

38 Wi u yina, u yen bweseru kua win tiin sɔ, ba koo yɛro wunawa beɛn suunu sɔɔn di.

Kuu bekurugii ten sɔm kowobu

31

1 Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa u neɛ,

2 wee na Besaleli, Urin bii, Hurin debubu gɔsa Yudan bweseru sɔɔ.

3 Na nùn nen Hunde yibie u n ka sɔm bwese bwesekan bwisi mɔ, kpa u n yen asansi kpuro yɛ.

4 U koo kɔɔ u yen kpunaaba yi. U wuran sɔmburu yɛ, ka sii geesu ka sii gandɔ.

5 Ka nge me ba ra kpee gobiginu sɔɔ yore ni ba koo gore, ka sere maa dāa dākubu, ye kpuro gesi ye n sāa burarun sɔmburu.

6 Ma na nùn Oholiabu, Ahisamakɔn bii wi u sāa Danun bweseru nɔmu sɔndia u ka nùn somi. Yen biru na maa gabu bwisi kɔ be ba sɔmbu te yɛ. Be kpurowa ba koo menna bu sɔmbu te ko te na nun sɔɔwa mi.

7 Tera kuu bekurugii te, ka nen woodan kpakoro te, ka ten wukiritia, ka sere maa kuu ten dendi yāa ni nu tie,

8 ka tabulu ye, ka yen dendi yānu, ka dabu wuragu ge, ka gen dendi yānu, ka kpakoro tɛn wɔllo ba ko n da turare dɔɔ doke,

9 ka yāku yee te, ka ten dendi yānu, ka boo ge, ka gen sɔwaritia,

10 ka sere yāa ni Aroni ka win bibu ba ko n da sebe bu ka yākurun sɔmburu ko,

11 ka gum me ba ko n da gāanu yɛke bu ka sɔɔsi ma ya wāa nenem nen sāarun sɔ, ka sere turare nubu durorugia ye. Ye kpurowa ba koo ko nge me na nun sɔɔwa.

Tɔɔ wɛrarugiru

12 Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa u neɛ,

13 a Isireliba sɔɔwɔ a neɛ, i ko tɔɔ wɛrarugirun wooda mem nɔɔwawa mam mam. Domi ta ko n sāawa nen arukawanin yireru ye na bɔkuo ka beɛ sere ka baadommao. Yire tera ta koo sɔɔsi ma nena na beɛ gɔsa na yi nenem nen sɔ.

14 I n da wɛre tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ. I ku tu garisi nge sanam dirum. Wi u yina ma u sɔmburu kua te sɔɔ, ba koo yɛro wunawa beɛn suunu sɔɔn di bu go.

15 Yen sɔ, alusuma tia sɔɔ, sɔɔ nɔɔba tia i ko n da sɔmburu ko, adama nɔɔba yiruse te, ta ko n sāawa tɔɔ wɛrarugiru te na yi nenem nen sɔ. Beɛn wi u sɔmburu kua tɔɔ te sɔɔ, ba koo yɛro gowa.

16 A de beɛ Isireliba i n tɔɔ wɛrarugii ten wooda mem nɔɔwamme, sere ka beɛn bibun bweseru, domi arukawani ye, ya ko n wāawa sere ka baadommao.

17 Tɔɔ te, ta sāawa yireru te ta ko n wāa ne ka beɛn suunu sɔɔ. Domi sɔɔ nɔɔba tia sɔɔra na wɔllu ka tem taka kua na kpa. Nɔɔba yiruse ma na sɔmburu deri na wɛra.

18 Ye Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari yi kua guu te ba mɔ Sinaɔ u kpa, yera u nùn kpee besi yiru wɛ yì sɔɔ win tii u woodaba yorua.

ISIRELIBA BA GUSUNɔN ARUKAWANI KUSIA

Ba naa buu wuraguu kua ba sāwa

32

¹ Sanam me tɔn be, ba wa Mɔwisi u teemɔ u n saramɛ saa guu ten wɔllun di, ba da ba menna Aronin mi, ba nɔn sɔɔwa ba neɛ, a seewo a sun yinni kua wi u ko n sun swaa gbiye. Domi Mɔwisi wi u sun yarama Egibitin tem di, sa n yɛ ye n nɔn deema.

² Yera Aroni u bu sɔɔwa u neɛ, i beɛn kurɔbun swaa tonku wuraguɔu potirima ka beɛn bibuginu i ka na.

³ Ma be kpuro ba ben swaa tonku wuraguɔu potira ba ka Aroni naawa.

⁴ U nu mwa u yania ma u kuura kua ye ya ka naa buu weene, u wura ye wisi mi, ma ya kua bwāaroku.

Ma ba neɛ, beɛn yinni wee, wi u sun yarama saa Egibitin di.

⁵ Ye Aroni u ye wa, yera u yaku yeru gira bwāaroku gen wuswaaɔ. Ma u kpara u neɛ, sia sa ko Yinni Gusunɔ tɔɔ bakaru kua.

⁶ Yen sisiru, ba seewa buru buru yellu ma ba yaku dɔɔ mwaararuginu kua ka siarabun yakunu. Tɔn be, ba sina ba di ba nɔra, ma ba seewa ba kom bereteke mɔ.

⁷ Saa yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, a saro fuuku domi wunen tɔn be a yarama Egibitin di mi, wee ba disi duura.

⁸ Ba swaa ye deri ko ye na neɛ bu swii. Wee ba tii wuran bwāaroku kua ge ga ka naa buu weene. Ma ba yiira ba gu yakuru koosi. Ba neɛ, geya ga ben yinni wi u bu yarama saa Egibitin di.

⁹ Ma u kɔam neɛ, na tɔn be wa, ben swaa tau, ba n ki bu wiru kpi.

¹⁰ Tɛ nen mɔru ya seewa. A de n bu kam koosia. Adama wune, kon de wunen tambu bu ko bwese bakaru.

¹¹ Mɔwisi u Gusunɔ win Yinni suuru kana u neɛ, Yinni, mban sɔna a ka wunen tambu mɔru mɔ be a yarama Egibitin di ka wunen dam bakam.

¹² Mban sɔna kaa de Egibitigibu bu gere bu neɛ, kɔsa a ki a wunen tambu kua. Yen sɔna a ka bu yarama kpa a bu go guunun bera gia, a bu kpeerasia ba kun maa waa handuniaɔ. A wunen mɔru ye suresio, a ku maa kɔsa ye ko, ye a ki a bu kua mi.

¹³ A wunen bwāabu Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu yaayo be a nɔɔ mwɛɛru kua ka bɔri a neɛ, kaa de ben bibun bweseru tu dabia nge wɔllun kperi, kpa a bu tem me kpuro wɛ mɛn gari a ka bu kua, ba n ka mu mɔ ka baadommaɔ.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u kɔsa ye deri ye u raa neɛ u koo win tambu kua mi.

¹⁵ Saa yera Mɔwisi u sarama guu ten wɔllun di u woodan kpee besi yiru ye neni yen beri yiru yiru kpuro ba yorua.

¹⁶ Kpee besi yi, yi sāawa yi Gusunɔn tii u kua. Win tiwa u maa yorua yi sɔɔ.

¹⁷ Ye ba saram wee, Yosue u tambun wurenu nua nge me ba gbisimɔ. U Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, tabun wurenu waa sansaniɔ.

¹⁸ Mɔwisi u neɛ, n n be ba nasara suan wurenu mi. N n maa mɔ be ba desiru mwɛɛraginu. Be ba womusu mɔn wurena na nɔɔmɔ.

¹⁹ Ye Mɔwisi u sansani ye turuku kua, u naa buu wuraguɔu ge wa ka tɔn be ba yaamɔ, ma u mɔru besira u kpee besi yi sura u kɔsuka guu ten nuuro.

²⁰ Ma u naa buu ge sua u dɔɔ meni. Ma u ge munia muku muku u wisi nim sɔɔ. Ma u dera ba nim me nɔra.

²¹ Ma u Aroni bikia u neɛ, mba tɔn be, ba nun kua a ka bu durum baka yen bweseru koosia.

²² Aroni u nɔn wisa u neɛ, a ku de wunen mɔru yu kpɛa. A yɛ ma tɔn be, ba ra n bɔ kɔsan kobu sɔɔ.

²³ Ba man sɔɔwa ba neɛ, n bu yinni kuo wi u ko n bu swaa gbiye, domi wune wi a bu yarama Egibitin tem di, ba n yɛ ye n nun deema.

²⁴ Ma na bu sɔɔwa na neɛ, ben wi u wuran gaaɔu mɔ u nu tama. Ye ba ka na, ma na nu kpɛɛ dɔɔ sɔɔ. Yera naa buu wuraguɔu ge, ga yarima.

Ba Isireliba seeyasia

²⁵ Mɔwisi u wa ma Aroni u kpana u tɔn be nɔni doke, ma u dera ba mɔ ye ba ki. Yera n dera ben yibereba ba bu yaa kasikimɔ.

²⁶ Sanam meya u yɔra sansani yen duu yerɔ u neɛ, baawure wi u ka Yinni Gusunɔ yɔ, u na nen bera gia.

Ma Lefiba kpuro ba menna win mi.

²⁷ Ma u neɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. Beɛn baawure u win takobi suo u n neni, kpa u n sirene sansani ye sɔɔ duu yee teerun di sere ten tensim mi. Kpa u win dusi ka win beruse ka win kpaasi go.

²⁸ Ma Lefi be, ba kua nge me Mɔwisi u bu yiire. Be ba gu dama te, ben suunu sɔɔ, ba tura tɔnu nɔɔbun suba itan saka (3000).

²⁹ Yera Mɔwisi u neɛ, gisɔra i beɛn tii Yinni Gusunɔ wɛ mam mam, ye beɛn baawure u ka win bii tɔn durɔ ka win dusi seesi. Yen sɔ, u beɛ domaru kua giasɔ.

Mɔwisin kanaru

³⁰ Yen sisiru u tɔn be sɔɔwa u neɛ, wee, i durum baka kua. Yen sɔ, kon yɔ guu ten mi, n Yinni Gusunɔ suuru kana beɛn durum yen saabu.

³¹ Yera u gɔsira u da Yinni Gusunɔn mi, u neɛ, kuku, tɔn be, ba durum baka kua. Ba tii bwāaroku kua ka wura.

³² Na nun kanamɔ a bu suuru kuo. A kun maa suuru mɔ, a nen yisiru wunɔ tire te sɔɔn di, tɛn mi a wunen tambun yisa yorua.

³³ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wisa u neɛ, wi u man torari, yɛron yisira kon wuna nen tireru soɔn di.

³⁴ Yen sɔ, a doo a tɔn be kpapa i da sere yam mi na nun sɔɔwa. Wee nen gorado u ko n nun gbiye mi. Adama saa ya sisi yɛ sɔɔ kon tɔn be noma doke n bu seeyasia ben durum sɔ.

³⁵ Yen biru u tɔn be baranu kpɛɛ yɛn sɔ ba dera Aroni u bu naa buu ge kua.

Yinni Gusunɔ u Isireliba wooda wɛ bu ka doona Sinain guurun di

33

¹ Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, i seewo i doona minin di, wunɛ ka tɔn be a yarama Egibitin di, kpa i da tem mi, mɛn nɔɔ mwɛeru na kua ka bɔri na neɛ, kon mu Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu ka ben bibun bweseru wɛ.

² Kon nen gorado goo gari u n nun gbiye kpa n nun Kananiba ka Amɔreba ka Hetiba, ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba gira.

³ I doo tem me sɔɔ. Tim ka bom yiba mi. Adama na n ka beɛ doo. Kpa n ku ra beɛ kam koosia swaaɔ, domi beɛn swaa tau.

⁴ Ye tɔn be, ba labaaari kɔsa ye nua, ben wasi dwiyya. Ba n maa ben bura yānu ganu doke nuku sankiranun sɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, a Isireliba sɔɔwɔ a neɛ, ben swaa tau. Na n ka bu siimɔ noni kpaki teeru sɔɔ mam, kon bu kam koosia. Bu ben bura yānu potirio tɛ, kpa n wa ye kon bu kua.

⁶ Ma ba n maa ben bura yāa ni doke saa min di ba doona Horeɓun guu ten di.

Yinni Gusunɔn kuru

⁷ Mi Isireliba ba ben sansani gira kpuro, Mɔwisi u ra ka kuu bekurugii te dewa u gira mi n ka sansani ye desire. U tu soka Yinni Gusunɔn kuru. Be ba ki bu Yinni Gusunɔ gāanu bikia bera ba ra yari sansanin di bu da kuu ten mi.

⁸ Mɔwisi u n yariɔ u doo kuu ten mi, tɔn be kpuro ba ra sewa bu yɔra ben kunun kɔnnɔwɔ ba n Mɔwisi mɛɛra sere u ka du kuu te sɔɔ.

⁹ U n dua mi, saa yera guru wii wuro te, ta ra sarame tu yɔra kuu ten kɔnnɔwɔ kpa Yinni Gusunɔ u ka nɔn gari ko.

¹⁰ Tɔn be kpurowa ba ra guru wii wuro te wa, ta yɔ kuu ten kɔnnɔwɔ. Kpa ben baawure u yiira win kurun kɔnnɔwɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔ u ra ka Mɔwisi gari kowa noni ka noni nge me tɔnu u ra ka win bɔrɔ gari ko. Yen biru Mɔwisi u ra gɔsirame u na sansania. Adama win bɔɔ aluwaasi Yosue, Nunin bii, u ku ra yari kuu ten min di.

Yinni Gusunɔ u win tambu nɔɔ mwɛeru kua ma u ko n ka bu wāa

¹² Mɔwisi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u neɛ, wee, a neɛ, n ka tɔn be doo tem me sɔɔ. Mɛya

a maa neɛ, a man yɛ sāa sāa. Kaa n ka man nɔnu geu mɛɛra. Adama a n man sɔɔwa wi u koo man yɔsiriri.

¹³ N n mɛn na, tɛ, a man wunen himba sɔɔsio kpa n nun gla, kpa n kɔam wunen durum wa. A yaayo ma tɔn be, ba sāawa wunen tɔn be a gɔsa.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u neɛ, nen tii kon ka nun da kpa n nun nasara wɛ.

¹⁵ Mɔwisi u wisa u neɛ, a ku de su doona minin di.

¹⁶ Amɔna ba koo ka tubu ma sa wunen kii geeru wa, ne ka wunen tambu, ma n kun mɔ a ka sun da. A n ka sun da, saa yera sa ko n sāa nenem handunian tɔn be ba tie sɔɔ.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, kon ko nge me a man bikia. Domi na nun yɛ sāa sāa, a maa nen kii geeru wa.

¹⁸ Mɔwisi u neɛ, a man wunen yiikon girima sɔɔsio.

¹⁹ Yinni Gusunɔ u wisa u neɛ, kon na n sara wunen wuswaaɔ ka nen girima kpuro, kpa n nun nen yisiru sɔ, ne, Yinni Gusunɔ. Be na ki n durum kua, beya na ra durum kue. Be na maa ki n wɔnwɔndu kua, kpa n bu wɔnwɔndu kua.

²⁰ Adama na n derimɔ a nen wuswaa wa, domi goo sari wi u koo nen wuswaa wa kpa u n wāa.

²¹ Yen sɔ, ayeru garu wee nen bɔkuɔ kpee baa sɔɔ, mi kaa kpɛ a n wāa.

²² Sanam me na sarɔ ka nen yiikon girima, kon nun nen noma wukiri kpee baa ye sɔɔ.

²³ Yen biru kon nen noma wuna kpa a nen biru wa, adama a n nen wuswaa wasi.

Kpee besɔ yiru yen kɔsire

34

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, a kpee besɔ yiru menɔ a daku nge yɔnɔ. Kon kɔam gari yi yore mi, yi yi raa wāa kpee besɔ yi sɔɔ, yi a kɔsuka.

² A sɔɔru koowo sia bururu yellu, a yɔɔma Sinain guuru mi, kpa a yɔra nen wuswaaɔ ten wɔllɔ.

³ A ku de goo u ka nun yɔɔma mi. A ku ra maa de n goo wa guu ten gam gum. Mɛya a ku maa de ketɛba ka yāanu, yen gaa yu yakasu di guu ten turuku.

⁴ Ma Mɔwisi u kpee besɔ yiru mena u dāka nge yɔnɔ. U seewa buru buru yellu u yɔɔwa Sinain guurɔ u kpee besɔ yiru ye neni nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

⁵ Yera Yinni Gusunɔ u sarama guru wii wuroru sɔɔ u yɔra win bɔkuɔ. Ma u win tiin yisiru gerua u neɛ, nena na Yinni Gusunɔ.

⁶ Ma u sara Mɔwisin wuswaaɔ u nɔɔgiru sua u neɛ, nena Yinni Gusunɔ durum ka wɔnwɔndugii. Na ra saku n sere mɔru ko. Nen tɔn geeru ka nen bɔrɔkiniru ta kpā.

7 Na ra tumbu nen kīru sōsi sere ka baadommao. Na ra tən be ba kōsa kua bu ben durum suuru kue, adama na ku ra taaregii garisi deero. Na ra baababan durum mōaru mwē ben bibun mi sere ka ben sikadominun biba.

8 Yera Mōwisi u yiira fuuku u nūn sāwa.

9 Ma u nēē, Yinni, à n ka man nōnu geu mēera, na nun kanama, a de a ka sun da. Wee, tən be, swaa taoba. Adama a sun bēsen daa kōsa ka bēsen durum suuru kuo kpa a sun ko wunegibu.

Gusunō u wure u ka Isireliba arukawani bōkua

10 Ma Yinni Gusunō u nēē, wee, na ka bēē arukawani bōkuma. Kon sām maamaakigia ko wunen tən be kpuron wuswaa, yēn bweseru goo kun koore tem gam. Tən be kpuro bēn suunu sōo i wāa, ba koo nē, Yinni Gusunōn samburu wa. Domi gāa nanumgina kon bēē kua.

11 Wooda ye na bēē wēemō mi gīsō, i ye mēm nōowō. Wee, kon Amōreba ka Kananiha ka Hetiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba gira bēēn wuswaan di.

12 Wunē, Mōwisi, a n tii sē, kpa a ku ra ka tem min tumbu arukawani bōke, mi i ko i du kpa bu ku raa ko bēēn yini.

13 Adama i ko ben yāku yenu sura kpa i ben būu wi ba mō Asitaaten sāa yerun dānu wukiri, kpa i win bwāarokunu kōsuku.

14 I ku ra būu goo sā domi nen yīsira nis-inugii. Na ku ra wure bu maa yinni goo sā.

15 A n tii sē kpa a ku ra ka tem min tumbu arukawani bōke. Domi bā n ben būnu gasirimō ba sāamo ba yākunu mō, ba koo bēē soku i ka bu ko. Kpa ben yāku yaa yu bēē bine ko i di.

16 Sōrōkudo i ko bēēn bii tən durōbu kurōbu sua ben bii wondiaba sōo, kpa kurō be, bu de bēēn bii be, bu nen sāaru deri bu tən ben būnu sā.

17 I ku ra sisu sua i ka tii bwāaroku kua i sā.

18 I n da pēē ye ba n seeyatia doken tōo bakaru ko saa ye na yi, suru wi ba mō Abibu sōo. Kpa i pēē ye di sōo nōoba yiru nge mē na bēē yiire. Domi suru wi sōara i yarima Egibitin di.

19 Bii gbiikoo tən durō baawure u ko n sāawa negii, mēya maa yaa sabenu kpuron bii gbiikii dwanu, n n keten na, n n maa yāarun na, n kun mē boo.

20 N n ketekun na, i ka gen buu gbiikuu yāa buu kōsinō kpa gu ko yāku yāaru. I kun maa kue mē, i gen wii suma buo i go. I ko bii gbiikoo tən durō baawure yakiawa ka gobi.

I ku de goo u na nen wuswaaō u kun kēru neni.

21 Alusuma sōo, sōo nōoba tia i ko sōmburu ko, kpa i wēra sōo nōoba yiruse, baa n n duurubun saan na, n kun mē gēēbun saa.

22 I n da gēēbun tōo bakaru ko sanam mē i alikama yē ya gbia ya ye gēēbu torua, kpa i Kunun tōo bakaru ko sanam mē i bēēn dāa binu sorimō, wōō gā n kpeeyō.

23 Wōō tia sōo, nōn itawa tən durō baawure u koo na nē Gusunō, Isireliba Yinnin sāa yero.

24 I ku bērum ko. Kon bwese ni gira bēēn wuswaan di, kpa n bēēn tem yasiasia. Goo kun kākō u mu bine ko sanam mē i man tōo bakaru diiyammē nōn ita ye, wōō ka wōō.

25 I ku man yāku yaan yem wē ka pēē ye ba seeyatia doke sannu. I n Gōō sararibun tōo bakaru mō, i ku de ten yaa yu tiara sere sisiru bururu.

26 Wōō ka wōō i n da ka bēēn gbean dīa gbiikinu nē, nē, Yinni Gusunōn sāa yero.

I ku ra boo buu yike ka gen mēron bom.

27 Ma Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēē, a gari yi yoruo domi yiya nen arukawanin wiru ye na ka bēē bōkumo, wunē ka Isireliba.

28 Mōwisi u wāa mi ka Yinni Gusunō sōo sōo weeru ka wōkuru weeru. U n dīanu di, u n maa nim nara. Ma Yinni Gusunō u arukawani yen gari yorua kpee bēsi yi sōo, yiya wooda wōku te.

Mōwisi u sarama Sinain guurun di

29 Ye Mōwisi u ka Yinni Gusunō gari kua u kpa, u sarama Sinain guurun di u woodan kpee bēsi yiru ye neni, win wuswaa ya ballimō. Adama win tii u n yē mē.

30 Aroni ka Isireliba kpuro ba nūn mēera ba wa wee, win wuswaa ballimō ma ba bērum bara bu nūn susi.

31 Adama u bu soka, ma Aroni ka Isireliban guro gurobu ba na win mi, u ka bu gari kua.

32 Yen biru Isireliba kpuro ba nūn susi, ma u bu wooda ye kpuro saaria ye Yinni Gusunō u nūn wē Sinain guuru wōllu mi.

33 Ye u ka bu gari kua u kpa, u win wuswaa sōnditia wukiri.

34 U n da Yinni Gusunōn kuu ten mi u ka nūn gari ko, u ra sōnditia ye wunewa sere u n kram yarima. U n yarima min di, yera u ra Isireliba sō ye Yinni Gusunō u nūn sōōwa.

35 Kpa bu win wuswaa wa ya ballimō. Yen biruwa u ra ye sōnditia wukiri sere u n kram duō u ka Yinni Gusunō gari ko.

YINNI GUSUNŌN KURUN SŌMBURU

Tōo wērarugiru

35

1 Mōwisi u Isireliba kpuro mēna u bu sōōwa u nēē, wee ye Yinni Gusunō u sun sōōwa su ko.

2 Alusuma tia sōo, sōo nōoba tia sa ko n da bēsen sōma kpuro ko. Adama sōo nōoba yiruse ya ko n sāawa tōo wērarugiru te sa ko Yinni Gusunō deria. Yen sō, bēsen wi u sōmburu kua te sōo, ba koo yēro gowa.

3 Baa dɔɔ i ku ra sɔre tɔɔ te sɔɔ, bɛɛn yɛnusɔ.

Kɛɛ ni ba koo ka na Yinni Gusunɔn kuu bekurugii ten sɔ

4 Mɔwisi u kɔam Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u bɛɛ yiire.

5 U nɛɛ, i ka nɔn kɛnu naawa ka nuku tia bɛɛn ye i mɔ sɔɔ. Kɛɛ nɔn bweseru i ko i ka na wee. Niya wura ka sii geesu ka sii gandu,

6 ka beka ye ba wɔkua ka bura ka maa gaadura, ka beku wunɔmginu ka maa ni ba wesa ka wɛɛ damgii ka sere ye ba kua ka boo sansu,

7 ka yaa kinenun gɔni yi ba sɛɛsu doke ka gɔni damgii ka akasian dɔa,

8 ka gum mɛ ba koo ka fitilanu sɔra, ka gaa nubu duroruginu ni ba ko n da doke gum sɔɔ mɛ ba ra kpuro tare bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenem, ka turare sɔɔ ye ba ra dɔɔ doke

9 ka kpee gobiginu nɔn nɔni sɔa berɔ wuru ni ba koo doke yabe tarakpe ge sɔɔ, ka ni ba koo doke bɔɔ bara yen wɔlɔ.

10 Bɛɛn baawure wi u maa sɔmbu ten bwisi mɔ, u na u tu ko nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua,

11 ye u nɛɛ, su kuu bekurugiru koowo mi sa ko n da nɔn sɔ, kpa su ten wukiritii ko yi ba kua ka boo sansu ka yaa gɔni, ka soretii ni, ka dɔa besi yi, ka dɔa kareyii yi, ka ten dɔa besi sinumgii ka yin yɔratii,

12 ka woodan kpakororu ka ten wukiritia ka ten dɔa pɔɔsi yi ba ko n da ka tu sue, ka beku kare te ta ko n tu berua dii te ta dɛɛre gem gem sɔɔ,

13 ka tabulu ye, ka yen dendi yɔnu kpuro, ka sere dɔa pɔɔsi yi ba ko n da ka ye sue, ka pɛɛ ye ba koo yi yen wɔlɔ,

14 ka dabu ge, ka gen dendi yɔnu kpuro, ka gen fitilanu, ka nin gum,

15 ka kpakoro tɛn wɔlɔ ba ko n da turare dɔɔ doke, ka sere ten dɔa pɔɔsi yi ba ko n da ka tu sue, ka gum mɛ ba ko n da kpuro tare bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenem ka turare ye ba ko n da dɔɔ doke, ka beku kɛnutii te ba koo doke kuu ten kɔnɔwɔ,

16 ka yaku yeru ka ten kɔkɔɔ ye ba koo ko ka sii gandu, ka ten dɔa pɔɔsi yi ba ko n da ka tu sue ka ten dendi yɔnu, ka boo ge, ka gen sɔwaritia,

17 ka kuu ten karan beku, ka yen sii pɔɔsi ka yin yɔratii ka sere maa kara yen kɔnɔn beku kɛnutiru

18 ka kuu ten gabatian kurumba ka ten wɛɛ,

19 ka beka ye ba koo ka kuu ten dendi yɔnu kpuro bɔke, ka sere sɔa yaa ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke bu ka sɔmburu ko kuu ten mi.

20 Ye Mɔwisi u gari yi gerua u kpa ma Isireliba kpuro ba doona win min di.

21 Yen biru, be ba gari yi gɔru doke, ba ka kɛɛ ni na ka nuku tia bu ka Yinni Gusunɔn

kuu te ko, ka ten dendi yɔnu kpuro ka yaa ni yaku kowobu ba ko n da doke bu ka sɔmburu ko kuu ten mi.

22 Tɔn durabu ka tɔn kurɔbu be ba gɔru doke bu ka Yinni Gusunɔ kɛru naawa, ba ka swaa tonkunu ka sumi ka taaminu ka sɛnin bataniba, ye ya sɔa wuran gɔanu kpuro gesi, ben baawure u ka na ma u yi ka kɛɛ wɛɛbun wororu.

23 Be ba maa beka mɔ ye ba wɔkua ka bura ka maa gaadura, ka beku wunɔmginu ka maa ni ba wesa ka wɛɛ damgii ka sere maa ye ba kua ka boo sansu, ka yaa kinenun gɔni yi ba sɛɛsu doke, ka gɔni damgii, ye kpurowa ba ka na Yinni Gusunɔn kuu ten sɔ.

24 Be ba maa sii geesu mɔ, ka sii gandu, ba ka na ba yi ka kɛɛ wɛɛbun wororu. Be ba maa akasian dɔa mɔ ba ka na sɔmbu ten sɔ.

25 Tɔn kurɔ be ba maa wɛɛ taribu yɛ, ba wɛɛ bwese bweseka tara, gaaduragii, ka boogugii ka wunɔmgii, ka wɛɛ damgii, ba ka na.

26 Ma ben gabu be ba sɔmbu ten yɛru ka ten kuru mɔ, ba boo sansun wɛɛ tara.

27 Be ba maa sɔa wirugibu ba ka kpee gobiginu nɔn nɔni sɔa berɔ wuru na bu ka yabe tarakpe ge ka bɔɔ bara ye buraru koosi.

28 Ma gaba ka gum na mɛ ba koo ka fitilanu sɔra, ka gaa nubu duroruginu ni ba ko n da doke gum sɔɔ mɛ ba ra kpuro tare bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenem, ka turare sɔɔ ye ba ra dɔɔ doke.

29 Isireliba sɔɔ, be ba tii wɛ bu ka somi sɔmbu te sɔɔ, te Yinni Gusunɔ u Mawisi sɔɔwa mi, ba ka ben kɛɛ ni nawa ka nuku tia.

Besaleli ka Oholiabu ba sɔmbu te torua

30 Mɔwisi u kɔam Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, wee, Yinni Gusunɔ u Besaleli Urin bii gɔsa wi u sɔa Hurin debubu Yudan bweseru sɔɔ.

31 Ma u nɔn win Hunde yibia u bwisi ka laakari ka yɛru wa u ka sɔm bwese bweseka ko.

32 U koo kpɛ u sɔmbu ten baayeren kpunaa yi. Ye u koo ko, yera wura ka sii geesu ka sii gandun sɔmburu,

33 ka kpee gobiginun dakubu ka nin gorebu ka danun dakubu, sɔa yee ten bura yɔnu baaniren sɔmburu gesi.

34 Yen biru Gusunɔ u maa bu bwisi kɔ, wi ka Oholiabu wi u sɔa Ahisamakin bii Danun bweseru sɔɔ, bu ka gabu sɔmbu te sɔɔsi.

35 Bera u yɛru wɛ bu ka sɔa yee ten bura yɔnu ko kpa bu beka ye kpuro buraru kua. U bu yɛɛ te wɛwa sɔa yee ten sɔma baayere kpuron sɔ.

36

1 Besaleli ka Oholiabu ka tɔn be Yinni Gusunɔ u bwisi ka yɛru ka laakari wɛ bu ka kuu ten sɔmburu kpuro ko, ba koo tu kowa nge mɛ u gerua.

²Ma Mōwisi u Besaleli ka Oholiabu sokusia ka sere be Yinni Gusunō u maa sōmbu ten bwisi ka yēru kā ma ba tii wē ka nuku tia.

³Ma ba kēē ni mwēra Mōwisin min di, ni Isireliba ba wē Yinni Gusunōn kuu ten sō. Adama bururu baatere ba ra n maa ka kēē ni naamōwa Mōwisin mi ka kīru.

⁴Ma tōn be ba sōmbu te mō mi, ben baawure u gina win sōmburu deri,

⁵ma ba na Mōwisin mi, ba nūn sōwa ba nēē, tōmba ka kēnu naamō n kere mēn bukata sa mō su ka sōmbu te ko te Yinni Gusunō u gerua.

⁶Yera Mōwisi u dera ba kpara ba nēē, goo u ku maa ka kēnu na kuu ten sō. Mēsuma ba kua u ka kēē ni yōrasia.

⁷Domī ni ba wē kō nu koo turi nu tiara.

Ba kuu ten sōma mō

⁸Tōn be ba sōmbu ten yēru mō mi, ba kuu te kua ka beka wōku te ba wesa ka wēē damgii ka wēē yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka wēē wunōmgii. Ma ba wōllun kōsobun weenasibu kua ya kua buraru beka ye sōō.

⁹Beku nin teerun dēbu bu sāawa gōm soonu tēna yiru sari. Ten yasum maa gōm soonu nne.

¹⁰Yen biru ba beka yen nōōbu sua ba swēena. Nge meya ba maa kua ka nōōbu ye ya tie.

¹¹Ma ba yen baayeren goo baka teerō wēri doke ka wēē yi ba wōkua ka bura, yi ba koo ra ka ye sōrena.

¹²Wēri weeraakuukuubuwa ba doke beka ye ba swēenan baayeren goo baka teerō yi n nōō kisine.

¹³Yen biru ba sōretinu weeraakuru kua ka wura ba ka beka ye kpuro sōrena ma ya kua beku teeru kuu ten sō.

¹⁴Ba maa bekunu wōkura tia wesa ka boō sansu bu ka kuu bekurugii te wukiri.

¹⁵Beku nin baateren dēbu bu sāawa gōm soonu tēna, ten yasum gōm soonu nne.

¹⁶Ma ba beka yen nōōbu sua ba swēena. Ma ba maa nōōba tia ye ya tie swēena nenem.

¹⁷Ma ba wēri weeraakuukuubu doke beka ye ba swēenan baayeren goo baka teerō.

¹⁸Ma ba sōretii kua weeraakuru ka sii gandu bu ka beka ye kpuro sōrena, kpa bekunu wōkura tia ye, yu ko beku teeru.

¹⁹Ma ba yāa kinēnun gōni swērasia ba swēena bu ka kuu te wukiri. Ma ba maa yaa gōni sinumgii gēē swēena yi ba koo sōndi ye kpuron wōllō.

²⁰Yen biru ba akasian dāa besi kasu yi ba koo gira yi ka ko kuu ten dāa.

²¹Dāa besi yin dēbu bu sāawa gōm soonu wōkuru, yin yasum maa gōm soo teeru ka bōnu.

²²Ma ba yi sōretii doke ya yiru yi biru kisine.

²³Dāa besi yēnda ba kua bu ka gira kuu ten sōō yēsan nām dwaru gia.

²⁴Ma ba yen baayere yōratii yiru kua ka sii geesu. Ma ba yi doke mi sōretii yi, yi wāa.

²⁵Ma ba maa dāa besi yēndu kua bu ka gira ten sōō yēsan nām geu gia.

²⁶Ma ba yen baayere yōratii yiru doke ya ba kua ka sii geesu.

²⁷Dāa besi nōōba tia ba kua bu ka gira ten biruō sōō duu yeru gia.

²⁸Ba maa dāa besi yiru kua bu ka doke tia tia ten goo gōmkinō biru gia,

²⁹yi n ka yōnō manine saa tem di sere ka wōllō ma ba yi sumi wasi wōllō. Mēsuma ba goo gōmkinu yiru ye kpuro kua.

³⁰Nge meya ba dāa besi nōōba ita kua bu ka gira kuu ten biru gia, yin baayere ka yen yōratii yiru yi ba kua ka sii geesu. Ma yi kua yōratii wōkura nōōbu ka tia.

³¹⁻³²Yen biru ba ten yēsi itaō akasian dāa nōōbu nōōbu kare. Ma ba sōō yari yerugia deri.

³³Dāa karetia ye ya wāa yēsa baayeren suunu sōō mi, yen nōō ga yōra dāa gōmkinō.

³⁴Ma ba dāa besi yi ka dāa karetii yi wura pote. Ma ba wuran sumi kua yi sōō ba koo dāa karetii yi wasi wasi.

³⁵Ma ba beku kareru kua ka wēē damgii ka wēē yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka wēē wunōmgii. Ma ba wōllun kōsobun weenasibu kua beku te sōō, ya kua ten buraru.

³⁶Yen biru ba dāa besi sinumgii nne kua ba wura pote, ma ba sōretii wuragii doke yi sōō yi ka beku kare te gaba. Ma ba dāa besi yi yōratii doke ya ba kua ka sii geesu.

³⁷Ma ba kuu ten beku kenutiru wesa ka wēē damgii ka wēē yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka wēē wunōmgii ma ba beku te sōma doke.

³⁸Ba akasian dāa besi sinumgii nōōbu kua bu ka beku kenutii te bwē, ka sōretii yi yi koo tu gaba, ma ba dāa besi yi furōsu ka sii dēki kua ba ye kpuro wura pote. Ma ba yin baayere yōratia kua ka sii gandu.

Woodan kpakororu

37

¹Besaleli u Yinni Gusunōn woodan kpakoro te kua ka akasian dāa. Ten dēbu bu sāawa gōm soonu yiru ka bōnu. Ten yasum ka ten gunum mu nēwa, ye kpuro gōm soo teeru ka bōnu bōnu.

²Ma u tu wura pote ten sōōwō ka tōwō. Ma u ten goonu nne ye, nōō bōka kua ka wura.

³Ma u wuran sumi kua wasi nne u doke ten goo gookan yinna yenu sōō, yiru ya mērine bee tia, yiru yenī ya maa mērine bee tia.

⁴Ma u dāa pōōsi kua yiru u yi wura pote.

⁵ Ma u yi wasi kpakoro ten sumi yi sɔɔ beri berika. Yiya ba ko n da ka tu sue.

⁶ Yen biru u kpakoro te wukiritia kua ka wura. Wukiritia yen dɛɛbu bu sɔɔwaa gɔm soonu yiru ka bɔnu, yen yasum maa gɔm soo teeru ka bɔnu.

⁷⁻⁸ Ma u wɔllun kɔsobun weenasibu yiru kua ka wura u mani wukiritia yen goo piiminun wɔllɔ gee ka gee.

⁹ Ma yi kpakoro ten wukiritia ye kasa wukiri mam mam. Yi wuswaa kisinewa yi mɛerine.

Tabulu mi ba ra pɛɛ yi

¹⁰ U tabulu ye kua ka akasian dɔa. Yen dɛɛbu bu sɔɔwaa gɔm soonu yiru, yen yasum maa gɔm soo teeru. Ma yen gunum maa sɔa gɔm soo teeru ka bɔnu.

¹¹ U ye kpuro wura pote ma u ye nɔɔ bɔka kua ka wura.

¹² Ma u dɔa bɛsi piiminu gore yen goo gooka mi, ni nu ka nɔm tararun yasum nɛ u ka sikerena ma u maa nin tii wura pote.

¹³ Ma u sumi nne kua ka wura u doke yen goo gookaɔ mi yen naasu gire gire.

¹⁴ Sumi yi, yi wɔa mi ba dɔa bɛsi piimii ni goren bɔku bɔkukaa. Yi sɔɔra ba koo dɔa pɔɔsi wasi bu ka tabulu ye sua.

¹⁵ Ma u dɔa pɔɔsi yiru kua u wura pote.

¹⁶ Yen biru u tabulu yen dendi yɔnu kua. Niya pɛrentiba ka nɔri ka gbɛa ka gbɛɛ yorukunu ni sɔɔ ba ko n da tam doke bu ka yɔkunu ko. U ye kpuro kuawa ka wura.

Fitilan dabu

¹⁷ Ma ba dabu ge seka ka wura. Gen yɔratia ka gen pɔtura ka gen kɔasi ka gen bura te ta ka dɔa marum ka biibii weene, ye kpuro ya sɔawa bɔri tia.

¹⁸ Kɔasi nɔɔba tia ga mɔ. Gen yɛsi yɛsikaa kɔasi ita ita.

¹⁹ Gen kɔasa baoyere, buranu itawa ya mɔ. Nu ka dɔa marum ka biibii weene.

²⁰ Dabu gen pɔturan tii ya buranu nne mɔ ni nu ka dɔa marum ka biibii weene.

²¹ Mi kɔasi yiru yiru yi gbinne ka pɔtura, u min temɔ buraru koosiwa te ta ka dɔa marum weene.

²² Bura ni ka kɔasi yi, ye kpuro ya sɔawa wuran bɔri tia.

²³ Yen biru ba fitila nɔɔba yiru ye kua ka nin baku ka mi torom mu ko n da wɔriki. Ye kpurowa ba kua ka wura.

²⁴ Wura ye ba ka dabu ge ka gen dendi yɔnu kpuro kua, ya sɔawa kilo tɛna.

Kpakoro tɛn wɔllɔ ba ko n da turare dɔɔ doke

²⁵ Yen biru ba maa kpakororu kua tɛn wɔllɔ ba ko n da turare dɔɔ doke. Ten dɛɛbu bu sɔawa gɔm soo teeru. Ten yasum maa gɔm soo teeru. Ten goonu nne ye, ya nɛwa. Ten gunum maa gɔm soonu yiru. Ma ba dera

ten goo gɔmkinu nne dɔa ya nɔɔ yara nge kɔanu.

²⁶ Ma ba kpakoro te kpuro wura pote, sere ka ten kɔanu ma ba tu nɔɔ bɔka kua ka wura ba ka sikerena.

²⁷ Ma ba sumi nne kua ka wura ba doke ten goo gɔmkinɔ nɔɔ bɔka yen temɔ yi mɛerine yiru yiru. Sumi yi sɔɔra ba koo dɔa pɔɔsi yiru wasi beri berika yi ba ko n da ka tu sue.

²⁸ Ma ba dɔa pɔɔsi yi kua ka akasian dɔa ba yi wura pote.

²⁹ Yen biru be ba ra turare ko ba gum mɛ kua mɛ ba ko n da kpuro tare bu ka sɔasi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenɛm, ka sere maa turare ye ba ko n da dɔɔ doke.

Yaku yeru ka boo sii ganduguu

38

¹ Ma ba yaku yee te kua ka akasian dɔa. Ten goonu nne ye kpuro ya nɛwa. Ya sɔa gɔm soonu nɔɔbu nɔɔbu. Ten gunum maa gɔm soonu ita.

² Ma ba dera kɔanu nu yara ten wɔllun goo gɔmkinɔ ma ba yaku yee te kpuro sii gandu pote.

³ Ma ba ten dendi yɔnu kpuro kua ka sii gandu. Niya gbɛɛ ni ba koo ka torom gura, ka kaatonu, ka kaato donnuginu, ka gbɛɛ ni sɔɔ ba koo yaa yem doke bu ka yɛka, ka dɔɔ guratii.

⁴ Ma ba kɔkɔsɔ kua ka sii gandu, ba ye sua ba doke yaku yee ten kɔkɔrɔ ma yen nɔɔ ga seema wɔllɔ yaku yee ten suunu suunukaa.

⁵ Ma ba yen goo gookaɔ sumi doke yi sɔɔ ba koo dɔa pɔɔsi wasi.

⁶ Ma ba akasian dɔa pɔɔsi yiru kua ba sii gandu pote.

⁷ Ma ba dɔa pɔɔsi yi wasi sumi yi sɔɔ beri berika yi ba ko n da ka yaku yee te sue. Ba tu kuawa ka dɔa bɛsi ma ta wɔru mɔ.

⁸ Ma ba boo ge kua ka gen sɔwaritia, ye kpuro ya sɔawa sii gandu. Ba nu mwɛɛrawa tɔn kurɔbun mi be ba ra sine sɔa yee ten kɔnnɔwɔ. N deema sii gan niya nu ra n sɔa ben digi.

Kuu ten kara

⁹ Ba kuu te kara koosi ka beku damginu. Yen sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia yen dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu wunɔbu (100).

¹⁰ Ma ba dɔa bɛsi sinumgii yendu sua yi kua kara yen dɔa. Ma ba yin yɔratii kua ka sii gandu. Yen biru ba maa yin beku sɔretinu kua ka sii geesu. Ma ba sii geesun dɛki kua bu ka beka ye taare.

¹¹ Kara yen sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, yen bekunun dɛɛbu sɔawa gɔm soonu wunɔbu (100). Ma ba nu sɔre kara dɔa sɔɔ nge mɛ ba sɔɔ yɛsan nɔm dɔwarugii ni kua.

¹² Sɔɔ duu yeru gia kara yen bekunun dɛɛbu sɔawa gɔm soonu weeraakuru. Ma ba

nu sɔre kara dānu wəkuru sɔɔ ye ya sɔretii mɔ nge mɛ ba sɔɔ yɛsan nɔm dwardugii ni kua.

¹³ Yen sɔɔ yari yeru gia maa, yen dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu weeraakuru.

¹⁴⁻¹⁵ Kara beku ni nu wāa kara yen kɔnnɔn beri berikaa, nin dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu wəkura nɔɔbu nɔɔbu. Ma ba nu kara dānu kua ita ita, ten baatere ka ten yɔratia.

¹⁶ Ba kara yen bekunu kpuro kuawa ka wɛɛ damgii.

¹⁷ Kara dāa nin yɔratii, sii ganda ba ka yi kua. Yen sɔretii ni nu wāa dāa ye sɔɔ, ka sii deki yi, ye kpuro ya sɔawa sii geesu. Ma ba dāa nin wɔllɔ sii geesu pote. Dāa ni kpuro nu sɔrenɛwa ka sii deki yi.

¹⁸ Ba kara kɔnnɔn gen beku kenutii te kuawa ka wɛɛ damgii ma ba tu buraru kua ka wɛɛ wunɔmgii ka yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura. Ten yasum sɔawa gɔm soonu yendu, ten gunum maa gɔm soonu nɔɔbu nge mɛ kuu ten beku teera yasum nɛ.

¹⁹ Dāa besi sinumgii nne sɔɔra ba beku kare te sɔre, ma ba yin yɔratii kua ka sii gandu. Ba yin wii wɔllɔ sii geesu pote nge furɔ. Ma ba yin sɔretinu ka sere yin sii deki yi kua ka sii geesu.

²⁰ Kuu bekurugii te, ka kara yen gabatian kurum kpuro ya sɔawa sii gandu.

Sii si kuu bekurugii te, ta di

²¹ Mɔwisi u Lefiba sɔɔwa bu sisun dooru ko si kuu bekurugii te, ta di, tɛ sɔɔ ba koo Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te doke. Itamaa, Aroni yaku kowon biiwa u sɔa ben wirugii.

²² Besaleli, Urin bii, Hurin debubu, Yudan bweseru sɔɔ, u kuu ten sɔmburu kua kpuro te Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u ko.

²³ Oholiabu, Ahisamakin bii, Danun bweseru sɔɔ, wiya u Besaleli somi u ka sɔmbu te kua. Wiya u gāa dabinu kua kua. U sɔman kpunaaba kua, u kpee gobiginu dāka, ma u bekunu buraru kua ka wɛɛ wunɔmgii ka yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura.

²⁴ Wura ye Isireliba ba wɛ ba ka kuu bekurugii te, ka ten dendi yānu kpuro kua ya sɔawa kilo nene ka wata ka wəkura nɔɔbu ka yirun (875) saka. Ba ye yīrawa ka ben sɔa yerun sakaku.

²⁵ Sii gee si Isireliba ba maa wɛ sanam mɛ ba bu garima, su kuawa kilo nɔɔɔɔn suba ita ka wəkura nɔɔbu ka yirun (3.017) saka. Ba su yīrawa ka ben sɔa yerun sakaku.

²⁶ Tɔn be ba sii gee si wɛ, ben geera sɔawa tɔnu nɔɔɔɔn suba nata ka ita, ka nɛɛra wunɔbu ka weeraakuru (603.550). N deema be ba wɔɔ yendu tura, ka be ba kere mɛ, bera ba gara. Ben baawure u wɛwa garamu nɔɔbu.

²⁷ Sii geesun kilo nɔɔɔɔn suba itawa (3.000) ba ka kuu bekurugii te ka ten beku

kare ten dāa besin yɔratii wunɔbu (100) kua. Yen baayere, kilo tena.

²⁸ Ma ba maa ka sii geesun kilo wəkura nɔɔbu ka ita ye ya tie sɔretii ni, ka dāa besi yin furɔsu, ka sii deki yi kua.

²⁹ Sii gan ni Isireliba ba maa menna, nu kuawa kilo nɔɔɔɔn suba yiru ka wunaa teeru ka nne (2.124).

³⁰ Sii gan niya ba ka kuu ten kɔnnɔn dāa besi sinumgii yɔratii kua ka yaku yee te, ka ten kɔkɔsɔ ye, ka ten dendi yānu.

³¹ Ka niya ba maa kuu ten kara dānun yɔratii, ka yen kɔnnɔn pɔɔsin yɔratii ka sere kuu te, ka kara yen gabatian kurum kpuro kua.

Yaku kowon yabe tarakpe

39

¹ Ba yaku kowobun yāa ni kua ka yāa sansun beku ni ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka ni ba wunɔm doke. Ma Mɔwisi u dera ba Aronin sɔa yāa ni kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

² Ba yabe tarakpe ge kua ka beku te ba kua ka wɛɛ damgii, ma ba ge buraru kua ka wɛɛ yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wɛɛ wunɔmgii ka wura.

³ Ba wura ye besukawa teere teere ba doke doke yabe tarakpe gen bekuru sɔɔ.

⁴ Ma ba gu sari yiru kua bu ka gen senu sɔrena.

⁵ Yabe tarakpe ge ka gen sɛkatia ya sɔawa beku nɔni tee, ma ba sɛkatia ye yinusi yabe te sɔɔ. Ba ye kuawa nge mɛ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u ko.

⁶ Ma ba kpee gobiginu yiru nɔn nɔni sɔa bɛrɔ wuru wura gore ni sɔɔ ba Isireli bibun yīsa yorusi nge mɛ ba ra yore sis.

⁷ Ma ba nu mani sari yi sɔɔ nu ka sɔɔsi ma Isirelin bwesenu kpuron yīsa Aroni u sɔɔwa sanam mɛ u duɔ sɔa yee ten mi. Mɛya ba ye kpuro kua nge mɛ Mɔwisi u gerua.

Yaku kowon bɔɔ bara

⁸ Ba maa bɔɔ bara ye kua. Ye ka yabe tarakpe ge, ya sɔawa beku nɔni tee ka bura teeru.

⁹ Bɔɔ bara yen yasum ka yen dɛɛbu mu nɛwa. Ye kpuro gɔm soonun bɔnu bɔnu.

¹⁰ Ma ba ye kpee gobiginu bwese bweseka mani sɔa nne. Kpee nin nɔni wee. Sii gbiikaa sɔɔ, swāaru ka dɔm buuru ka wuru beku.

¹¹ Yiruse sɔɔ maa, swāaru ka boogu ka sɔɔ tiro.

¹² Itase sɔɔ, dɔm buuru ka nɔni bwese bweseka ka gaadura.

¹³ Nnɛse sɔɔ, wuru beku ka bɛrɔ wuru ka nɔni bwese bweseka. Ba ye kpuro wura gore gorewa ba sere mani bɔɔ bara ye sɔɔ.

¹⁴ Ma ba nin baatere sɔɔ Isirelin bibun yīsinu yorusa tia tia, domi ben baawuren

yīsiru ta sāawa Isireliban bwese kera tian yīsiru.

¹⁵ Ma ba bəə bara ye wuran yoni yiru kua.

¹⁶ Ma ba taaminu yiru ka soretinu yiru kua ka wura, ma ba taamii ni doke bəə bara yen soo wərikisə.

¹⁷ Taaminu yiru ye səəra ba wuran yoni yiru ye səre.

¹⁸ Ma ba bəə bara yen yoni yi gbinisi yabe tarakpe gen sarib mi wuran soretii ni, nu wāa, kpa ya n ka sondi tororu wəllə.

¹⁹ Ma ba maa wuran taaminu yiru kua ba doke bəə bara yen soo temkisə si su yabe tarakpe ge girari.

²⁰ Ma ba maa taaminu yiru kua ka wura ba nu doke yabe tarakpe gen sarin nəəwə wuswaəə səkatiya yen wəllu gia.

²¹ Yen biru ba bəə bara yen taamii ni səə wēε gaaduragii doke ba yi gbinua yabe tarakpe gen taaminu səə. Nge mēya ba ka ye səre yabe tarakpe ge səə yu ku ka bāari. Ba ye kuawa nge mε Yinni Gusunə u Məwisi səəwa.

Yaku kowon sāa yāa ni nu tie

²² Yabe tən wəllə ba yabe tarakpe ge sondi, ba tu wesawa ka wēε gaaduragii.

²³ Ma ba ten wīirə səma doke ba sinum koosia kpa tu ku raə ka gēera.

²⁴ Ma ba ten temə tusanu doke ni nu ka dāa marum gam weene. Ba nu kua ka wēε damgii ka yi ba wəkua ka bura ka maa gaadura ka wēε wunəmgii.

²⁵ Ma ba maa wuran yangire piiminu kua ba nu doke ba ka sikerena, nu kpa sa sāa ka tusa ni.

²⁶ Ba ye kuawa nge mε Yinni Gusunə u Məwisi səəwa.

²⁷ Ma ba Aroni ka win bibu takoba kua ka wēε damgii.

²⁸ Mēya ba maa dawani ye kua ka furəsu si su sāa ben buraru te ta ben girima səəsimə, ka sokoto kpirinu. Ba ye kpuro kua ka wēε damgii.

²⁹ Ba maa səkatiya ye wesa ka wēε damgii ba buraru koosi ka wēε yi ba wəkua ka bura ka maa gaadura ka wēε wunəmgii. Mēya ba ye kpuro kua nge mε Yinni Gusunə u Məwisi səəwa.

³⁰ Ba batani wuragia ye kua ba yorua ye səə, wini sāawa Yinni Gusunəgii. Ba ye yoruawa nge mε ba ra yore sisə.

³¹ Ma ba ye səresi dawani yen wəllə ka wēε gaaduragii nge mε Yinni Gusunə u Məwisi səəwa.

Ba Yinni Gusunən kuu bekurugii ten samburu kua ba kpa

³² Isireliba ba Yinni Gusunən kuu bekurugii te kua ba kpa. Ba ye kpuro kuawa nge mε Yinni Gusunə u Məwisi səəwa.

³³ Ma ba ka Mowisi ten yānu kpuro naawa.

Niya beka ye ka yen soretinu ka dāa besi yi ka dāa karetii yi ka dāa besi sinumgii yi ka yin yōratii

³⁴ ka yāa kinənun gəni yi ba swērasia ka yaa gəni sinumgii yi ka beku kare te

³⁵ ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te ka ten nənuttii ka ten wukiritia,

³⁶ ka tabulu ye ka yen dendi yānu ka pēε ye ba ra yi yen wəllə,

³⁷ ka dabu wuraguu ge ka gen fitilanu ka nin dendi yānu ka nin gum,

³⁸ ka kpakoro wuragiru tən wəllə ba ko n da turare dəə doke, ka gum mε ba ko n da kpuro tāre bu ka sōsi ma Gusunə u ye gəsa nenem, ka turare nubu duroruɡia ye

ka kuu ten kənnən beku kənutiru,

³⁹ ka yāku yee te ba kua ka sii gandu ka ten kəkəsə sii gandugia ka ten nənuttii ka sere ten dendi yānu kpuro

ka maa boo ge ka gen səwaritia,

⁴⁰ ka kuu ten karan beku ka yen dānu ka nin yōratii ka yen kənnən beku kənutiru ka yen wēε ka yen gabatian kurumba, ka sere sāarun dendi yānu kpuro ni ba koo dendi kuu te səə,

⁴¹ ka sāa yāa ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke ba n samburu mə sāa yee ten mi. Niya nu koo ben girima səəsi.

⁴² Isireliba ba səmbu te kuawa mam mam nge mε Yinni Gusunə u Məwisi səəwa.

⁴³ Ye Mowisi u yāa ni mεera u kpa, yera u wa ba nu kuawa nge mε Yinni Gusunə u gerua. Ma u bu domaru kua.

Yinni Gusunə u Məwisi səəwa u kuu te giro

40

¹ Yinni Gusunə u Məwisi səəwa u nεε,

² suru gbiikoon təə gbiikiru səəra kaa nən kuu te gira.

³ À n tu gira a kpa, kpa a woodan kpakoro te sua a doke te səə, kpa a tu gandi ka beku kare te.

⁴ Kpa a tabulu ye duusia ka yen dendi yānu, ka maa dabu ge, kpa a gen fitilanu doke nin ayenə.

⁵ Kaa maa de bu kpakoro wuragiru tən mi ba ko n da turare dəə doke yi woodan kpakororun deedeeru. Kpa a maa beku kənutiru doke kuu ten kənnəwə.

⁶ Kpa a ma yāku yee te yi ten ayerə kuu ten kənnən deedeeru.

⁷ Kpa a boo ge yi yāku yee te ka kuu ten baə səə kpa a gu nim yibia.

⁸ Kpa a kuu ten kara ye gira a ka sikerena, kpa a yen kənnən beku kənutiru doke.

Yinni Gusunə u Məwisi səəwa u kuu te gum yēka ta n ka sāa nenem

⁹ Yen biru kaa gum yēka kuu te səə ka ten dendi yānu kpuro səə. Nge mēya kaa ka səəsi ma ta sāa sāarugiru.

¹⁰ Meya kaa maa yaku yee te gum me yeka ka ten dendi yan. Nge meya kaa ka sōsi ma ta sāa sāarugiru.

¹¹ Kaa maa boo gen tii ka gen sōwaritia gum me yeka a ka sōsi ma ga sāa sāaruguu.

¹² Yen biru kaa ka Aroni ka win bibu na kuu ten kōnnōwō, kpa a bu wobure ka nim dirum.

¹³ Kpa a Aroni sāa yāa ni sebusia a nūn gum me tāre a ka sōsi ma u sāa nen yaku kowo.

¹⁴ Meya kaa maa win bibu sō bu susima kpa a bu tako be sebusia.

¹⁵ Yen biru kpa a maa bu gum me tāre nge me a ben tundo kua. Nge meya kaa ka sōsi ma ba sāa nen yaku kowobu, be ka ben bibun bweseru sere ka baadommao.

Mōwisi u kuu te gira

¹⁶ Mōwisi u kua kpuro nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa.

¹⁷ Ye n kua wōo yirusen suru gbiikoon tōo gbiikiru saa mīn di ba yarima Egibitin di, yera Mōwisi u Yinni Gusunōn kuu te gira.

¹⁸ U gbia u dāa besi yin yōratii gira ma u dāa besi yi doke sōo, ma u yi dāa kare. Ma u dāa besi sinumgii gira. Ma u beka ye wukiri yin wōllo.

¹⁹ Ma u boo sansun beka ye sōndi beka yen wōllo. Ma u yaa gani yi sua u ka ye kpuro wukiri nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa.

²⁰ Ma u woodan kpee besi yi sua u doke yin kpakoro te sōo. Ma u dāa pōsi yi ba ra ka tu sue wasi yin beri yenō. Ma u ten wukiritia doke.

²¹ Ma u ka kpakoro te na u yi kuu ten dii te ta dēere gem gem sōo, ma u beku kare te doke u ka kpakoro te gandi nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa.

²² Ma u tabulu ye doke nōm geu gia adero ge sōo, à n duō kuu ten mi.

²³ Ma u pēe ye yorua tabulu wōllo mam mam, ye ba ka Yinni Gusunō naawa, nge me u nūn sōwa.

²⁴ Ma u dabu ge doke nōm dwaru gia tabulun deedeeru.

²⁵ Ma u gu fitilanu sōndi u sōra Yinni Gusunōn wuswaaw nge me u nūn sōwa.

²⁶ Ma u kpakoro wuragii te doke adero ge sōo beku kare ten bōkuō te ta woodan kpakoro te gandi.

²⁷ Ma u turare dōo doke ten wōllo, nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa.

²⁸ Ma u beku kenutiru doke kuu ten kōnnōwō.

²⁹ Ma u yaku yee te yi kuu ten kōnnōwō. Ma u yaku dōo mwaararugiru ka aboru garu kua mi, nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa.

³⁰ Ma u boo ge doke yaku yee te ka kuu ten baa sōo. Ma u gu nim yibia, me ba koo ka tii dēerasia sāarun sō.

³¹ Meya Mōwisi ka Aroni ka win bii tōn durōbu ba ra ka ben nōma ka naasu kpakie,

³² Bà n duō kuu ten mi, n kun me bà n yaku yee te susio, nge me Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa.

³³ Ma Mōwisi u kuu te ka yaku yee te kara koosi. Ma u beku kenutiru doke yen kōnnōwō. Nge meya u ka sōmbu te wiru go.

Guru wii wuro te, ta yōra kuu ten wōllo

³⁴ Sanam meya guru wii wuro te, ta kuu te wukiri ma Yinni Gusunōn yiikon girima ya tu yiba.

³⁵ Mōwisi u n maa kpāa u kuu te du yēn sō guru wii wuro te, ta yō ten wōllo ma Yinni Gusunōn yiikon girima ye, ya yiba te sōo.

³⁶ Saa ye Isireliba ba wāa gbaburo, guru wii wuro te, tā n seewa kuu ten wōllun di yera ba ra se bu swaa wōri.

³⁷ Adama tā kun seewe, ba ku ra swaa wōri.

³⁸ Isireliban sanum me kpuro sōo, Yinni Gusunōn guru wii wuro te, ta ra n wāawa win kuu ten wōllo sōo sōo. N n kua wōkuru, dōowa ta ra n ka weene.

SĀARUN WOODA

Sāarun Woodan tirerun gari sun sōmō wooda ye Isireliba ba swīi ba ka Gusunō sāwa. Yāku kowoba ba tambu wooda ye sōsi. Wooda ye, ya bu sōsimōwa gāa ni nu disi mō ka ni nu ñ disi mō. Ya maa nee, n weene Isireliba ba n deere bu sere Gusunō susi.

Tire ten kpunaa

1. Yākunun wooda, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Wooda ye ba yi yāku kowobun sō, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye ya disi mō ka ye ya ñ disi mō, wiru 11n di sere wiru 15.
4. Toranun yāku, wiru 16.
5. Deerasiabu ka sāarun wooda, wiru 17n di sere wiru 27.

YĀKU NI ISIRELIBA BA KOO KO

Yāku dō mwaaruginu

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi soka saa win kuu bekurugii tēn mi ba ra nūn sān di.

² U nūn sōwa u nee, a Isireliba sōwō a nee, ben goo ù n kī u ne, Yinni Gusunō yākuru kua, u koo kpī u ketē go, ñ kun me yāaru.

³ N n yāku dō mwaaruginu yēro u mō ka ketē, ketē ye, ya ko n sāawa ketē kineru te ta ñ alebu gaa mō. U koo yāku te kowa nen sāa yerun kōnnōwō, kpa u ka ne, Yinni Gusunōn durum wa.

⁴ U koo win nōma sōndiwa ketē yen wiru wōlla ye ne Gusunō na wura yu ka win durum wukiri.

⁵ U koo ketē ye gowa ne, Yinni Gusunōn wuswaaō nen kuu ten kōnnōwō. Aronin bibu be ba sāa yāku kowobu, beya ba koo yen yem sua kpa bu mu yēka bu ka yāku yee ten nōō bōka sikerena.

⁶ Yen biru ba koo sabe te kokuwa kpa bu ten yaa bōtiri.

⁷ Yāku kowo bera ba koo yāku dāa yi yi kpa bu dō doke.

⁸ Dōō wi sōra ba koo ye kpuro doke ka yen wiru ka yen gum.

⁹ Ba koo yen bōsō yānu ka yen wōbunu kpuro teawa kpa yāku kowobu bu ye kpuro dō doke. Ya ko n sāawa yāku dō mwaaruginu nin nubura koo ne, Yinni Gusunō dore.

¹⁰ Goo ù n maa yāku dō mwaaruginu mō ka yāaru, ñ kun me ka boo, yāa kineru u koo go, ñ kun me boo kineru te ta ñ alebu gaa mō.

¹¹ U koo tu sakawa yāku yerun sō yēsān nom geu gīa Yinni Gusunōn wuswaaō kpa yāku kowobu bu ten yem sua bu yēka yēka bu ka yāku yerun nōō bōka sikerena.

¹² U koo yaa ye bōtiriwa kpa u kpēe yāku dō sō ka yen wiru ka yen gum sannu.

¹³ U koo yen bōsō yānu ka yen wōbunu sua u teawa, kpa yāku kowo u ye kpuro sua u dō doke, yu dō mwaara mam mam. Ya ko n sāawa yāku dō mwaaruginu tēn nubura koo ne, Yinni Gusunō dore.

¹⁴ Goo ù n yāku dō mwaaruginu mō ka gunōsu, kparukona u koo ka tu ko, ñ kun me totoberenu.

¹⁵ Yāku kowo u koo ka gunō ge na yāku yerō. Kpa u gen wiru bura kpa u gen yem yēka yēka yāku yee ten yēsā.

¹⁶ U koo gen sansu wukiriwa kpa u gen yōaru wīa u kō yāku yerun sō yari yeru gīa mi ba ra torom wisi.

¹⁷ Kpa u gu bera besi yiru u kun sōsianē. Yen biruwa u koo gu dō kpēe, kpa gu dō mwaara. Ya ko n sāawa yāku dō mwaaruginu tēn nuburu ta koo ne Yinni Gusunō dore.

Yāku ni ba kua ka dīa binnu

2

¹ Goo ù n kī u Yinni Gusunō yākuru kua ka win dīa binnu, soma u koo sua, u mu burina ka gum ka sere turare ye ba ra dō doke yāku yerō.

² U koo ka ye dawa Aronin bibun mi be ba sāa yāku kowobu. Ben turawa u koo som men nōm wō teeru sōka u doke yāku yerun wōllō ka turare ye kpuro kpa u dō doke. Yera ya koo de Gusunō u n yēro yaaye. Ya ko n sāawa yāku dō mwaaruginu tēn nubura koo Yinni Gusunō dore.

³ Som me mu tie mu ko n sāawa Aroni ka win bibugim. Mu kuawa mi dīa deeranu, domi ba ka nu Yinni Gusunō yākuru kua.

⁴ À n Yinni Gusunō yākuru kuamme ka kira ni ba wōwa, kaa nu kowa ka som me ba gum yēka ñ kun me me ba ka gum burina ba ñ seeyatia doke.

⁵ Bā n koo yāku te kon na ka kira ni ba sōnwa, ba koo nu kowa ka som buu te ba burina ka gum, seeyatia sari.

⁶ Yen biru ba koo nu muririwa kpa bu gum yēka nin wōllō. Ya ko n sāawa yākuru.

⁷ Bā n koo yāku te kōn na, ka kira te ba koo wō, ba koo tu kowa ka som buuru te ba burina ka gum.

⁸ Ba koo ka yāku kira te dawa Yinni Gusunōn sāa yerō. Kpa u tu yāku kowo wē u ka tu da yāku yerō.

⁹ U koo ten garu mura te ta koo de Yinni Gusunō u n yēro yaaye kpa u tu dō doke yāku yee ten mi, kpa tu dō mwaara. Ta ko n sāawa yāku dō mwaaruginu tēn nubura koo Yinni Gusunō dore.

¹⁰ Kira ni nu tie, Aroni ka win biba ba ni mō. Nu kuawa mi dīa deeranu domi ba ka nu Gusunō yāku dō mwaaruginu kua.

11 Kira ni ba koo ka yaku dso mwaararugiru ko kpuro, bu ku raa nu seeyatia doke, bu ku raa maa nu tim doke.

12 Kaa kpi a ka wunen dia gbiikinu Yinni Gusuno naawa. Adama a n ka nu yaku dso mwaararuginu mo yaku yero.

13 Dia ni a ka yakuru mo kpuro, kaa nu boru dokewa. A ku duari a kun tu doke. Domi boru ta saawa wune ka Gusunan arukawanin yireru. Yen sona ba ko n da tu doke yakuru baatere soo.

14 I n ki i ka been gberun dia gbiikinu na Yinni Gusunan mi, i ko i nu samewa kpa i nu nam i sere ka na.

15 Kpa i ka nu gum burina, i turare sandi nin wallo. Ya ko n saawa yakuru.

16 Yaku kowowa u koo som me mu saa Gusunogim dso doke ka sere maa turare ye. Yera ya koo de Gusuno u n yero yaaye. Ya ko n saawa yaku dso mwaararugiru Yinni Gusunan so.

Siarabun yakunu

3

1 Goo u n siarabun yakuru mo Yinni Gusunan mi ka kete kineru, n kun me ka kete nia, yen ye u wa kpurowa u koo ka na, ya kun gesi alebu mo.

2 U koo win nomu sandiwa kete yen wiru wallo kpa u ye saka kuu ten konnowo mi ba ra Yinni Gusuno sa. Kpa yaku kowo Aronin bibu bu yen yem yeka bu ka saa yerun noo boka sikerena.

3 Wee ye ba koo Yinni Gusuno dso dokea, yera gum me mu baso yanu teke,

4 ka gabu swii yiru ka yin gum me mu yi teke yesi yesikaa, ka yen buru ge ga yen woru wukiri. Ba koo gu wawa ka gabu swii sannu.

5 Yaku kowoba ba koo ye kpuro dso doke yu dso mwaara ka yaku dso mwaararugiru sannu. Ya ko n saawa yaku ten nubura koo Yinni Gusuno dore.

6 Goo u n siarabun yakuru mo ka yaru, ya te u wa kpurowa u koo ka na, baa n n nirun na, ta kun gesi alebu mo.

7 N n yaa kpendun na, u koo ka tu dawa Yinni Gusunan wuswaa.

8 Kpa u win noma sandi ten wiru wallo u sere tu saka Yinni Gusunan kurun konnowo. Saa yera yaku kowobu ba koo ten yem sua bu yeka bu ka yaku yee ten noo boka sikerena.

9 Wee ye ba koo Yinni Gusuno dso dokea, yera ten gum, ka ten siru kpuro te ba koo bura saa ten gabu waaan di, ka gum me mu baso nu wukiri,

10 ka ten gabu swii, ka ten gum me mu waa yesao ka ten buru ge ga woru wukiri, ge ba koo wia ka gabu swii sannu.

11 Yaku kowo u koo ye kpuro dso dokewa yaku yero, kpa ya n saa yaku dso mwaararugiru Yinni Gusunan so.

12 Goo u n maa ka boo yakuru mo, u koo ka gu dawa Yinni Gusunan wuswaa.

13 U koo win noma sandiwa boo gen wiru wallo kuu ten konnowo, kpa u sere gu saka. Kpa yaku kowobu bu gen yem sua bu yeka yaku yerun noo bakaa bu ka sikerena.

14 Wee ye ba koo Yinni Gusuno dso dokea, yera gum me mu gen baso yanu teke,

15 ka gabu swii yiru ka gum me mu yi teke ka gen buru ge ga woru wukiri, ge ba koo wia ka gabu swii sannu.

16 Yaku kowowa u koo ye kpuro dso doke mu dso mwaara. Kpa ya n saa yaku dso mwaararugiru ten nubura koo Yinni Gusuno dore.

Yen gum kpuro mu ko n saawa Yinni Gusunogim.

17 Yen sona baa n n saa yeren na, mi i waa kpuro, i wooda yeni mem noowo sere ka baadommao, yera i ku yaa gum di, i ku maa yen yem di.

Toranun yakunu

1. Yaku kowo tonweron toranun yakuru

4

1 Yinni Gusuno u Mawisi sowa u nee,

2 a Isireliba wooda yeniba sowa a nee, goo u n Yinni Gusunan wooda gaa tora u kun ye, wee ye u koo ko.

3 N n yaku kowon na u tora, maa win tora te, ta Isireliba kpuro torasia, u koo ka kete kine kpembu nawa ge ga n alebu gaa mo, u go u ka win tora ten suuru wa.

4 U koo ka kete ye dawa Yinni Gusunan kurun konnowo, kpa u win noma sandi yen wiru wallo u sere ye saka Yinni Gusunan wuswaa.

5 Yen biru kpa u yen yem sua u ka da kuu ten soowo.

6 U koo ka mu win niki bia dekawa, kpa u mu yeka non nooba yiru kuu ten beku kare ten bera gia Yinni Gusunan wuswaa.

7 Yen biru u koo yem me yeka kpakoro ten mi ba ra turare dso doken kaano te ta waa kuu ten soowo, kpa u men sukum wisi yaku yerun temo te ta waa kuu ten konnowo.

8 U koo yaa yen gum kpuro wuna me mu waa baso yanu soo,

9 ka yen gabu swii, ka gum me mu gabu swii yi wukiri yesi yesikaa, ka buru ge ga woru wukiri, ge ba koo wia ka gabu swii sannu.

10 Ye ba ra wae ba n siarabun yakuru mo gesi, yera ba koo maa wia yeni soo. Yen biru yaku kowo tonwerowa u koo ye dso doke yaku yerun wallo.

11-12 U koo ye ya tie kpuro gurawa u ka da sansanin biru mi ba gosa ba n da yaku dso mwaararugirun torom kube. Miya u koo yen gana ka yaa ye ya tie kpuro dso

doke torom men wóllo, ka yen wiru ka yen wɔbunu ka yen bɔsɔ yǎnu.

2. Yáku te ba koo ko Isireliba kpuron torarun sɔ

¹³ Isireliba kpuro bà n Gusunɔn wooda gaa sara ba ñ ka baaru, ba torawa mi.

¹⁴ Adama bà n tuba ma ba torawa mi, ba koo naa kinɛ kpɛmbu gowa bu ka ben tora ten suuru kana. Ba koo ka naa kinɛ te dawa Yinni Gusunɔn kurun kannɔwɔ.

¹⁵ Kpa Isireliban wirugibu bu ben nɔma sɔndi naa yen wiru wóllo kpa ben turo u ye saka Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹⁶ Yáku kowo tɔnwerowa u koo yen yem fiiko sua u ka da kuu ten mi.

¹⁷ Saa ye sɔɔra u koo yem mɛ deka ka win niki bia kpa u mu yɛka nɔn nɔɔba yiru kuu ten beku kare ten deedeeru.

¹⁸ Yen biru, kpa u maa kpakoro tɛn mi u ra turare dɔɔ doken káanu yem yɛka. Yem mɛ mu tie, kpa u mu wisi yáku yerun temɔ te ta wáa kuu ten kannɔwɔ.

¹⁹ Yen biru u koo yaa yen gum kpuro sua u dɔɔ doke yáku yerun wóllo.

²⁰ Nge mɛ u raa kua win tiin torarun sɔ, nge meya u koo ko Isireliba kpuron tora ten sɔ kpa Gusunɔ u sere bu suuru kua.

²¹ Yen biru kpa u ka yaa ye ya tie da sansanin biruɔ kpa bu ye doke dɔɔ sɔɔ nge mɛ ba raa kua wi, yáku kowon torarun sɔ. Yáku te, ta sáawa Isireliba kpuro bu ka ben torarun suuru wa.

3. Yáku te Isireliban wirugii u koo ko win torarun sɔ

²² Isireliban wirugii goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u ñ ka baaru, u torawa mi.

²³ Adama ù n tuba ma u tora, boo kina ra u koo go te ta ñ alebu gaa mɔ u ka yáku ko. Kpa Gusunɔ u nún win tora te suuru kua.

²⁴ U n ka boo ge na, u koo win nɔma sɔndiwa boo gen wóllo kpa u gu saka mi ba ra yáku dɔɔ mwaararuginun yaa sake. Yáku te, ta sáawa torarun suurugiru.

²⁵ Yáku kowo wi, u koo ka win niki bia yem mɛ dekawa kpa u mu yɛka yáku yerun káanu sɔɔ. Yem mɛ mu tie, kpa u mu wisi yáku yee ten temɔ.

²⁶ U koo yaa yen gum kpuro suawa u dɔɔ doke nge mɛ ba ra siarabun yáku ko. Nge meya yáku kowo tɔnwerow wi, u koo ko u ka wirugii win torarun suuru kana. Saa ye sɔɔ, Gusunɔ u koo nún tu suuru kua.

4. Yáku te ba koo ko tɔn diron torarun sɔ

²⁷ Tɔn diron goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u ñ ka baaru, u torawa mi.

²⁸ Adama ù n tuba ma u torawa, boo niu ge ga ñ alebu gaa mɔwa u koo ka yáku ko Gusunɔ u ka nún win toraru suuru kua.

²⁹ U koo win nɔma sɔndiwa boo gen wiru wóllo kpa u gu saka mi ba ra yáku dɔɔ mwaararuginun yaa sake.

³⁰ Yen biru, yáku kowo u koo na u yem mɛ deka ka win niki bia, kpa u mu yɛka yáku yerun káanu, kpa u yem mɛ mu tie wisi yáku yee ten temɔ.

³¹ Yen biru, ba koo yaa yen gum kpuro wíawa nge mɛ ba ra siarabun yákurugim wíɛ. Kpa yáku kowo u mu dɔɔ mɛni, kpa men nuburu tu Yinni Gusunɔ dore. Nge meya yáku kowo wi, u koo ka toro wi suuru kana. Saa ye sɔɔ, Gusunɔ u koo nún suuru kua.

³² Toro wi, ù n maa kɔn na, u ka yáa kpendu yáku ko, yáa nira u koo ka na u go, te ta ñ alebu mɔ, u ka win torarun suuru wa.

³³ U n kɔi u tu go, u koo win nɔma sɔndiwa ten wiru wóllo kpa u tu saka mi ba ra yáku dɔɔ mwaararuginun yaa go.

³⁴ Yen biru yáku kowo u koo yem mɛ deka ka win niki bia u mu yɛka yáku yerun káanu. Yem mɛ mu tie kpa u mu wisi sáa yee ten temɔ.

³⁵ Yen biru u koo yen gum wíawa nge mɛ ba ra siarabun yákurugim wíɛ. Yáku kowowa u koo mɛ kpuro dɔɔ doke ka yáku dɔɔ mwaararuginun sannu. Nge meya yáku kowo wi, u koo ko u ka toro wi suuru kana. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u koo nún win tora te suuru kua.

5. Tora bwese bwese kan yáku nu

5

¹ Su tɛ nɛɛ, goo u bɔrua ma u koo seeda di gáa ni u wan sɔ, adama u ñ gerua ye u wa, ñ kun mɛ ye u yɛ. Saa ye sɔɔ, yɛro u torawa mi.

² Su tɛ kpa m nɛɛ, goo u gáanu baba ye ya disi mɔ u kun ka baaru, aa, yaa sabe te ba ku ra din gora? N kun mɛ gbeeku yaa ye ba ku ra din gora? N kun mɛ yaa ye ya ra kabirin gora? Saa ye sɔɔ, yɛro u disi duuwa mi.

³ Su maa tɛ nɛɛ, goo ù n win winsim baba wi u disi gɛɛ mɔ yi yi koo nún tia, n deema u ñ yɛ, ma u ra ye tuba, yɛro u torawa mi.

⁴ Toraru garu wee maa. Su tɛ nɛɛ, goo u bɔrua u win winsim kɔsa kua ñ kun mɛ u nún gea kua, u ñ bwisika, ù n deema gari yi, gari giriya u gerua, yɛro u torawa mi.

⁵ Goo ù n tora nin garu kua, u koo yen tuuba kowa.

⁶ Adama u sere tora ten suuru wa, u koo yáa niru ñ kun mɛ boo niu gowa u ka Yinni Gusunɔ yáku ko. Yen biru yáku kowo u koo nún suuru kanabun wororu koo si, kpa u sere win torarun suuru wa.

6. Bwɛɛbwɛɛebun toranun yáku nu

⁷ Goo ù kun kpɛ u yáa niru ñ kun mɛ boo niu wa u ka torarun yáku ko, u koo kpɛ u kparukonu yiru ñ kun mɛ totoberɛnu yiru kasu. Gunɔ gen teuwa ba doo ka torarun

yákuru ko. Kpa bu maa ka teu geni yáku dǎo mwaararugiru ko.

⁸ Ba koo gina yáku kowo wi gunǎ ge wēwa ge ba ka torarun suuru kanabu na mi, kpa u gen wīru bua u kun sǎsie.

⁹ Kpa u gen yem deka u yēke yáku yerun nǎo bǎkǎo, mē mu tie kpa u wisi ten temǎ. Ya ko n sǎawa torarun yákuru.

¹⁰ Yen biru yáku kowo u koo gunǎ yiruse sua nge mē wooda ya gerua u ka yáku dǎo mwaararugiru garu ko. Kpa u nūn suuru kanabun wororu koosi. Nge mēya Gusunǎ u koo ka yēro suuru kua.

¹¹ Goo ùn kun kpē u kparukonu yiru ye wa, ñ kun mē totobernu yiru ye, u ka som buuru kilo nne na u ka yákuru ko kpa u ka win torarun suuru wa. Adama u ku mu gum doke, u ku maa mu turare doke, domi u ka mu nawa u ka win torarun suuru wa.

¹² U koo ka som mē dawa yáku kowon mi kpa yáku kowo wi, u men nam kure teeru sǎka u dǎo doke mi ba ra yáku dǎo mwaararugiru ko. Som nam kure tee te, ta koo de Yinni Gusunǎ u n yēro yaaye. Yáku tera ta koo de u win torarun suuru wa.

¹³ Saa ye sǎo, yáku kowo wi, u koo wi u tora suuru kanabun wororu koosi. Kpa Gusunǎ u nūn win torarun suuru kua.

Kpa yáku kowo u mē mu tie sua win tiin sǎ, nge gberun dīanun yáku.

Yáku ni ba ra ka toranu sǎme

¹⁴ Yinni Gusunǎ u Mǎwisi sǎowa u nēē,

¹⁵ goo ùn n gǎanu neni ni n weene u Yinni Gusunǎn wē, ma u ñ yē ma Yinni Gusunǎgina, wee ye u koo ko win tora ten sǎ. Kaa nūn yāa kineru te ta ñ alebu gaa mǎn geeru burawa te u koo kasu u ka na u ka torarun sǎmbun yákuru ko. Kaa ten gee te burawa ka sii geesun gǎbi yi ba ra di Yinni Gusunǎn kuu bekurugiro.

¹⁶ Kpa u ka gǎa ni u neni mi na. Yen biruwa u koo maa ka nin bǎnu nǎobusen tia na. Yáku kowowa u koo ye wē. Yáku kowo wīya u koo nūn torarun yákuru kua, kpa u sere suuru wa.

¹⁷ Goo ùn n Yinni Gusunǎn wooda gaa sara, baa u kun yē, u torawa mi. Yen torara ko n nūn wǎasiwa.

¹⁸ Yen sǎ, u koo ka yāa kineru te ta ñ alebu gaa mǎ dawa yáku kowon mi, win tora ten sǎ nge mē n weene u kǎsia. Kpa yáku kowo u nūn suuru kanabun wororu koosi. Saa ye sǎara Gusunǎ u koo nūn suuru kua.

¹⁹ Ya ko n sǎawa torarun sǎmbun yákuru. Domi yēro u Yinni Gusunǎ torariwa.

²⁰ Yinni Gusunǎ u kpm Mǎwisi sǎowa u nēē,

²¹ goo ùn n win winsim weesu kua gǎa ni u nūn berusie sǎo, ñ kun mē u bǎkura, ñ kun mē u gbena, ñ kun mē u kawa,

²² ñ kun mē u gǎanu dǎba ma u siki, ñ kun mē u bǎri weesugii kua,

²³ tǎnu win bweseru u Yinni Gusunǎ torariwa mi. U koo gǎa ni u gbena mi wesia, ñ kun mē ni u kawa mi, ñ kun mē ye ba nūn berusia mi, ñ kun mē ye u dǎba ma u siki,

²⁴ ñ kun mē yèn bǎri u kua mi. Adama n ñ ma ye tǎna u koo wesia. U koo maa yen bǎnu nǎobusen tia kǎsiawa dǎma te u koo win torarun sǎmbun yákuru ko.

²⁵ U koo ka yāa kineru dawa yáku kowon mi, te ta gǎa nin gobin saka tura bu ka ye Yinni Gusunǎ yákuru kua.

²⁶ Yinni Gusunǎn wuswǎara yáku kowo u koo nūn suuru kanabun wororu koosi. Yen biru Gusunǎ u koo yēro suuru kua, baa ñ n mēren na win torara nē.

Yáku nūn woodaba

1. Yáku dǎo mwaararugii te yáku kowobu ba ko n da ko

6

¹ Yinni Gusunǎ u Mǎwisi sǎowa u nēē,

² a Aroni ka win bibu wooda yeni wēeyǎo a nēē, wee ye ya sǎa yáku dǎo mwaararugirun wooda.

Ten yáku yaa ya ko n wǎawa dǎo sǎo wǎku giriru, kpa bu ku de dǎo wi, u gbi sere yam mu ka sǎra.

³ Yen biru yáku kowo u koo win tako sebewa ka win sokoto kpiriru kpa u yáku dǎo mwaararugii ten torom gura u yi yáku yee ten bǎku.

⁴ Yen biruwa u koo win yāa ni pota kpa u kpaanu doke u sere torom mē sua u ka yari sansanin di. Kpa u ka mu da yam mi ba gǎsa men sǎ u yi mi.

⁵ Dǎo wi u mwaaramǎ yáku yee ten mi, ba ñ koo de u gbi pai! Bururu baatere yáku kowo u ko n da tu dǎa dokewa. Yen wǎllowa u koo yáku yaa sǎndi ka sere siarabun yáku gum.

⁶ Dǎo u ko n wǎawa yáku yee te sǎo sere ka baadommaǎo, ba ñ koo de u gbi.

2. Yáku te ba ra ko ka gberun dīanu

⁷ Yáku te ba ra ko ka gberun dīanun wooda wee.

Aronin biba ba ko n da ka tu de yáku yerǎ Yinni Gusunǎn wuswǎa.

⁸ Kpa ben wi u yákuru mǎ dǎma te, u som nam kure teeru sǎka mē ba ka yákuru na mē ba gum wisi, ka turare kpuro, kpa bu ye kpuro menba bu dǎo doke kpa ten nuburu tu Gusunǎ dore kpa u n yēro yaaye.

⁹⁻¹⁰ Som mē mu tiara Aroni ka win biba ba koo mē di. Yera ya ko n sǎa begia yáku dǎo mwaararugiru sǎo. Adama ba koo mu diwa Yinni Gusunǎn kuu bekurugirun yaaraǎo. Ba ñ mē pēē seeyatia dokemǎ. Ya sǎawa nenem nge yáku te ba kua bu ka torarun suuru wan dīanu, ñ kun mē te ba ra ka toraru sǎmen dīanu.

¹¹ Aronin bii tən durɔ baawurewa u koo dīa ni di. Yenɪ ya ko n sāawa wooda win bibun bweseru sɔɔ sere ka baadommaɔ. Tən tuko wi u koo nu baba kpuro u koo gbiwa.

¹² Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, yāku te Aroni ka win bibu ba koo Yinni Gusunɔ kua wee.

¹³ Bā n Aroni ka win bibu tusia ma ba kua nɛn yāku kowobu, saa dama ten diya ba ko n da som kilo ita ka yākuru ko tɔɔ baatere, tia ka bɔnu bururu, yoka maa tia ka bɔnu.

¹⁴ Ba koo som mɛ mɔmwa buturu buturu, kpa bu mɛ sɔmɛ siru sɔɔ ka gum, kpa mɛn nuburu tu nɛ, Yinni Gusunɔ dore.

¹⁵ Yāku kowo wi ba gum täre ba gɔsa Aronin bibu sɔɔ u ka nūn kəsire ko, win tii u koo tu kowa. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ nɛ, Yinni Gusunɔn sɔ. Ba koo som mɛ dɔɔ dokewa kpuro.

¹⁶ Yāku te yāku kowon tii u kua, ba koo de tu dɔɔ mwaarawa mam mam, ba n koo tu di.

3. Yāku te ba koo ko bu ka suuru kana

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁸ a Aroni ka win bibu sɔɔwa a nɛɛ, yāku te ba koo ko bu ka suuru kanan wooda wee.

Yam mi ba ra yāku dɔɔ mwaararugirun yāku yaa sake, miya ba koo yāku tenin yaa saka. Ya ko n sāawa gāa dɛɛranu.

¹⁹ Yāku kowo wi u koo yāku te ko wiya u koo ye di. U koo ye diwa yam dɛɛramɔ, kuu ten yaaraɔ.

²⁰ Tən tuko wi u koo yāku yaa ye baba kpuro u koo gbiwa. Yāku yaa yen yem mù n wisi win yaberɔ u koo tu teawa yam dɛɛram mi.

²¹ Bā n tu sawa wekeru sɔɔ te ba kua ka sɔndu, ba koo weke te kɔrawa. N n maa weke te ba kua ka sii gandun na, ba koo tu teawa sāa sāa ka nim.

²² Yāku kowo tən durɔ baawurewa u koo kpī u tu di domi ta sāawa dīa dɛɛranu.

²³ Adama ba n koo torarun yāku yaa tem tən yem ba ka dua sāa yerɔ. Ba koo ye dɔɔ dokewa yu dɔɔ mwaara mam mam.

4. Yāku te ba ra ko bu ka toraru sɔmɛ

7

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, yāku te ba ra ko bu ka toraru sɔmɛn wooda wee. Yāku te, ta ko n sāawa yāku dɛɛraru.

² Mi ba ra yāku dɔɔ mwaararugirun yaa sake, miya ba koo maa ten yaa saka, kpa bu yaa yen yem yēka yāku yerun nɔɔ bɔkaɔ bu ka sikerena.

³ Yaan mi ba koo ka Yinni Gusunɔ yākuru kua wee, yera yen gum kpuro, ka yen siru ka bɔsɔ yānun gum,

⁴ ka yen gabu swii yiru, ka gum mɛ mu yi tēke yēsi yēsika, ka yen buro ge ga woru wukiri.

⁵ Yāku kowo u koo ye kpuro dɔɔ dokewa yāku yerɔ Yinni Gusunɔn sɔ. Yāku te, ta sāawa te ta koo toraru sɔmɛ.

⁶ Yāku kowo tən durɔ baawurewa u koo tu di. Ba koo tu diwa yam dɛɛramɔ domi ta sāawa dīa dɛɛranu.

⁷ Yen wooda ye, ya sāawa tia ka torarun yākurgia. Yāku kowo wi u yāku te kua, wiya u yen yaa mɔ.

5. Ye ya ko n sāa yāku kowobugia

⁸ Goo ù n yāku dɔɔ mwaararugiru kua, yāku kowo wi u nūn tu kua wiya u ten gɔna mɔ.

⁹ Yāku te ba kua ka gberun dīanu ba wɔɔwawa? Aawo, ba sɔnwawa? Yāku kowo wi u tu kua wiya u tu mɔ.

¹⁰ Adama ni ba ka gum burina ka ni ba n yeesie, ba koo nu Aronin bibu bɔnu kuawa.

6. Siarabun yākuru

¹¹ Siarabun yākurun wooda wee.

¹² Goo ù n siarabun yākuru mɔ, u koo kira bwesenu ita kowa. U koo gbiikinu ko ka gum nu kun seeyatia mɔ, kpa u yirusenun som gum yēka nu kun seeyatia mɔ, kpa u itasenun som burina ka gum u sɔmɛ.

¹³ Kira nin biru, u koo pɛɛ ye ba seeyatia doke sosi mi, ka sere win siarabun yākunun yaa.

¹⁴ Ba koo yāku dīa nin baaniren sukum suawa wallo bu Yinni Gusunɔ sɔsi. Yera ya ko n sāa wi u yem yēkaginun.

¹⁵ Dama te ba siara bin yākuru kua, yen dama tera ba koo ten yaa di, ba n koo de ten yaa yu yam sāra.

¹⁶ Adama goo ù n yākuru kua u ka win nɔɔ mwɛeru yibia n kun mɛ win tii ù n gōru doke u ka nɛ, Yinni Gusunɔ kēru wɛ, u koo kpī u ten yaan sukum di yen tɔɔ te, kpa u sukum yi sere sisiru.

¹⁷ Adama yā n maa wure ya tiara sɔɔ itaseru ba koo ye dɔɔ mēniwa.

¹⁸ Goo ù n siarabun yāku yaa ye ya tiara sere sɔɔ ita tema, Gusunɔ kun maa yēron yāku te mwaama. U win yākuru garisiwa mi kam domi yaa ye, ya disi duura. Wī u maa ye tema, yēro u torawa mi.

¹⁹ Meya bā n maa ka yāku yaa gāanu baba ni nu disi mɔ, ba koo ye dɔɔ mēniwa, ba n ye dimɔ.

Wi u kun disi mɔ, wiya koo yāku yaa tem,

²⁰ adama goo ù n wāa disi gɛɛ sɔɔ u ka siarabun yākuru dimɔ te ba Yinni Gusunɔ kua, ba koo yēro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di.

²¹ Goo ù n maa tɔnu baba wi u disi mɔ, n kun mɛ yaa gaa ye ya sāa seseru, n kun mɛ gāanu ganu ni nu disi mɔ, ma u ka siarabun yākuru di te ba Yinni Gusunɔ kua ba koo yēro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di.

²² Yinni Gusunō u maa Mōwisi sōōwa u nēē,
²³ a Isireliba sōōwo a nēē, bu ku yaa gaan gum di nge yāaru n̄ kun mē ketē, n̄ kun mē boo. Bu ku yen gaan gum di.

²⁴ Sabe te gbeeku yaa ya go, n̄ kun mē te ta gu, i ko i kp̄i i ka ten gum gāanu ko. Adama i n̄ mu dimo.

²⁵ Goo ù n̄ yākurun yaan gum di mē ba ka Yinni Gusunō yāku dōō mwaararugiru kua, ba koo yēro girawa wigibun suunu sōon di.

²⁶ I ku guno gagun yem di n̄ kun mē yaa gaa, baa mi i da kpuro.

²⁷ Wi u mu di, ba koo yēro girawa win tambun suunu sōon di.

²⁸ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēē,

²⁹ a Isireliba wooda yeni wēēyo a nēē, goo ù n̄ nē Yinni Gusunō siarabun yākuru kuamme, u koo wunawa ye ya sāa negia.

³⁰ Win tiwa u koo ka nē, Yinni Gusunō yen gum ka yen guro gururu naawa u kpara nen wuswaa.

³¹ Yāku kowowa u koo yen gum mē dōō doke yāku yero. Adama yaa guro guro te, ta ko n̄ sāawa Aroni ka win bibugiru.

³² Yāku yaa yen nōmu nom geuguu ga ko n̄ maa sāawa Aroni ka win bibuguu.

³³ Yaa nōmu ge, ga ko n̄ sāawa Aronin biiguu wi u yem yēka ma u yaa gum mē doke yāku yero.

³⁴ Yaa nōmu ge, ge ba man sōōsi, ka yen guro guro te ba kpara nen wuswaa sanam mē ba siarabun yākuru mō mi, yera ya ko n̄ da n̄ sāa Aroni ka win bibugia sere ka baadomma.

³⁵ Yāku dōō mwaararuginu sōō, yeniwa ya ko n̄ sāa Aroni ka win bibugia dōma tēn di ba koo bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu.

³⁶ Wooda yera Yinni Gusunō u Isireliba wēēmo bu ka Aroni ka win bibu yaa ye wē saa dōma tēn di ba bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu. Ba ko n̄ da bu ye kuewa sere ka ben bibun bwesero.

³⁷ Nge meya ba ko n̄ da ko bā n̄ yāku dōō mwaararugiru mō, n̄ kun mē bā n̄ yākuru mō ka gberun dīanu, n̄ kun mē bā n̄ torarun yākuru mō, n̄ kun mē bā n̄ yākuru mō te ba ra ka toraru sōme, n̄ kun mē te ba ra ko bu ka tōnu gum tāre u sere sōmburu tore, n̄ kun mē bā n̄ siarabun yākuru mō.

³⁸ Yinni Gusunōwa u Mōwisi wooda yeni wē gbaburo, Sina'in guuro, tō te u bu wooda wē bu ka n̄n yākuu kua.

BA YĀKU KOWO GBIKOBU TUSIA KA WORORU

Woro te ba koo ko yāku kowobun sō bu sere sōmburu tore

8

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēē,

²⁻³ a Aroni ka win bibu sokuo Yinni Gusunōn kurun kōnōwo. Kpa a de bu ka

ben yāku yānu na ka gum mē ba ra gāanu tāre bu ka nu gōsi Yinni Gusunōn sō ka naa kinē te ba koo ka torarun yākuru ko ka yāa kinēnu yiru ka bire te ta pēē mō ye ba n̄ seeyatia doke. A maa Isireliba kpuro mēnno mi.

⁴ Ma Mōwisi u Yinni Gusunōn gari yi wura u Isireliba kpuro mēna sāa yee ten kōnno mi.

⁵ Ma u bu sōōwa u nēē, wee ye Yinni Gusunō u gerua su ko.

⁶ Ma u dera Aroni ka win bibu ba na u bu wobura.

⁷ Ma u Aroni win tako sebusia ka sēkatia ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ge u gbinisi yabe boogugii te sōō ka gen sēkatia.

⁸ Ma u bōō bara ye sōndi win tororu wōllo. Ma u urimu ka tumimu doke bōō bara yen sōōwo.

⁹ Ma u dawani ye bōkua win wirō. Ma u wuran batani ye man̄i nge mē Yinni Gusunō u n̄n sōōwa.

¹⁰ Mōwisi u gum mē sua u sāa yee te yēka ka ten dendi yānu kpuro, ma ta kua nenem Yinni Gusunōn sō.

¹¹ Ma u mu yēka nōn nōōba yiru yāku yerun wōllo, ka ten dendi yāno ka boo sii ganduguu ge, ka gen yōratiiyo, ye kpuro ya n̄ ka sāa Gusunōn kuu bekurugirugia.

¹² Ma u Aroni gum mē tāre wirō u ka n̄n wuna nenem u ko yāku kowo.

¹³ Yen biru Mōwisi u maa Aronin bibu soka u bu takoba dokea ka sēkatii ka furōsu nge mē Yinni Gusunō u n̄n sōōwa.

¹⁴ Mōwisi u maa ka naa kinēru na te ba koo ka torarun yākuru ko. Ma Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi naa kinē ten wiru wōllo.

¹⁵ Ma Mōwisi u ye saka u yen yem dēka ka win niki bia u tēni yāku yerun kōanu wōllo ka sere maa ten nōō bōkōo u ka sikarena. Nge meya u ka kuu te dēerasia. Ma u maa yem yēka kuu ten temo. Nge meya u ka kuu te kua nenem tēn mi ba ko n̄ da toranun yākuru ko.

¹⁶ Ma u yen gum mē sua mē mōō yānu tēke ka yen buro ge ga woru wukiri ka yen gabu swii yiru ye, ka yin gum sannu. Ye kpurowa u dōō doke yāku yerun wōllo.

¹⁷ Adama u naa kinē ten tii ka ten bisu ka ten gōna yarawa tōōwo u dōō doke nge mē Yinni Gusunō u n̄n sōōwa.

¹⁸ U maa ka yāa kinēru na yāku dōō mwaararugirun sō. Ma Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi yāa ten wiru wōllo.

¹⁹ Ma Mōwisi u tu saka u ten yem yēka u ka yāku yee ten nōō bōka sikarena.

²⁰ Ma u yāa ten yaa bōōra, yen biru u ten wiru dōō doke ka ten gum ka yaa ye u murura mi.

²¹ Ma u ten nuki ka ten kōri tea ka nim. Ma u yāa kinē ten yaa doke dōō sōō yāku yeru wōllo u ka yāku dōō mwaararugiru kua

nge me Yinni Gusunō u gerua. Ma yāku ten nubura Yinni Gusunō dore.

²² Yen biru u maa ka yāa kineru yiruse na te ba koo ka Aroni ka win bibu tusia ma ba sāa yāku kowobu. Aroni ka win bibu ba ben noma sōndi yāa ten wiru wōllō.

²³ Ma Mōwisi u tu saka, u ten yem sua u tēni Aronin soo nōm geuguuō ka nōm geun niki bii bakaaō ka maa win nōō nōm geuguun niki bii bakaaō.

²⁴ Ma u maa Aronin bibu soka u bu yaa yem me tēni ben soo nōm geugisō, ka maa nōm geun niki bii bakanaō ka ben naa nōm geugisun niki bii bakanaō. Ma u yem me mu tie yēka yāku yee ten nōō bōkaaō.

²⁵ Ma u yen gum sua ka yen siru ka yen nukin gum ka yen buro ka yen gabu swii ka sere yen nōm geu.

²⁶ Ma u pēē sua bireru sōō ye ba ñ seeyatia doke ka kira te ba kua ka gum ka sere maa kira sōndanu. Ma u ye kpuro sōndi yaa gum men wōllō ka yāa nōmu gen wōllō.

²⁷ Yen biru u ye Aroni ka win bibu wē. Ma u nēē, bu ye Yinni Gusunō wēēyō. Kpa bu ye sōōsi beri berika.

²⁸ Yen biru u ye kpuro mwa ben nōman di u dōō mēni yāku dōō mwaararugii ten wōllō. Ma yen nubura Yinni Gusunō dore. Nge mēya ba ka Aroni ka win bibu wuna nēnēm.

²⁹ Ma Mōwisi u yāa ten guro guroru sua u tu sōōsi beri berika Yinni Gusunōn wuswaaō. Ma ta kua Mōwisigiru nge me Yinni Gusunō u nūn sōōwa.

³⁰ Mōwisi u gum me sua ka yem fiiko me mu wāa yāku yeru wōllō, ma u mu Aroni yēka ka win sāa yānō ka sere maa win bibun wōllō ka ben sāa yānu sōō. Nge mēya u ka ye kpuro dēerasia u yi nēnēm.

³¹ Ma Mōwisi u Aroni ka win bibu sōōwa u nēē, i yāku yaa ye saawo Yinni Gusunōn wuswaaō. Miya i ko i ye di ka pēē ye ya wāa bire te sōō. Bēeya i ko ye di nge me Yinni Gusunō u gerua.

³² Yaa ka pēē ye ya tiara, i ko ye kpuro dokewa dōō sōō yu dōō mwaara.

³³ I ko i n wāawa kuu ten kōnno mi sere sōō nōōba yiru. I ñ yariō min di. Domi sōō nōōba yiruwā i ko i ko ba n bēē tusiamā.

³⁴ Yinni Gusunōwa u yenin wooda wē i n da ko nge me i wa sa kua gisō i ka bēēn toranun suuru wa.

³⁵ N n mēn na, i ko i sinawa kuu ten kōnno mi sere sōō nōōba yiru, wōkuru ka sōō sōō. Kpa i win woodaba mēm nōōwa i ku ra ka gbīn sō. Wooda be Yinni Gusunō u man wē bera mi.

³⁶ Ma Aroni ka win bibu kpuro ba kua ye Yinni Gusunō u bu yiire saa Mōwisin min di.

Aroni ka win bibu ba samburu torua

9

¹ Sōō nōōba itase, Mōwisi u Aroni ka win bibu soka ka sere Isireliban guro gurōbu.

² U Aroni sōōwa u nēē, a naa kinē kpendu suo a ka yāku ko wunen torarun sō, kpa a yāa kineru kasu a ka yāku dōō mwaararugiru ko. A ñ kaa de yen gaa ya n alebu mā. Kpa a ka ye kpuro Yinni Gusunō yāku kua sāa yerō.

³ Yen biru kaa Isireliba sō a nēē, bu boo kineru suo ben torarun yākurun sō ka naa buu ka yāaru ye kpuro ya n wōō tia tia mā, kpa ya kun alebu gaa mā. Ba koo ka ye yāku dōō mwaararugiru kowa.

⁴ Kpa a maa ka naa kineru ka yāa kineru na bu ka siarabun yāku ko Yinni Gusunōn mi, ka som me ba bura ka gum. Domi Yinni Gusunō u koo bēē kure mi gisō.

⁵ Ba ka ye kpuro na kuu ten mi ye Mōwisi u bikia. Ma be kpuro ba na Yinni Gusunōn wuswaaō.

⁶ Mōwisi u nēē, i kooowo ye Yinni Gusunō u gerua. Kpa u de win yiiko yu bēē kure.

⁷ Mōwisi u Aroni sōōwa u nēē, a susima yāku yeru mini, kpa a wunen tiin torarun yāku ko ka yāku dōō mwaararugiru. Yen biru kpa a maa wunen tōmbu Isireliban toranun yāku ko nge me Yinni Gusunō u gerua.

⁸ Ma Aroni u susi yāku yee ten bōkuō. Ma u naa kinē kpem te go win torarun sō.

⁹ Ma win biba nūn yen yem wē. Ma u mu dēka ka niki bia u tēni sāa yerun kāanu sōō, ma u me mu tie wisi yāku yee ten temo.

¹⁰ Yen biru u yaa yen gum sua u dōō doke ka yen gabu swii yiru ka yen buro ge ga woru wukiri nge me Yinni Gusunō u gerua.

¹¹ Adama yen yaa ka yen gāna, tōōwōwa u da u ye dōō doke.

¹² Yen biru Aroni u yāa te saka bu ka yāku dōō mwaararugiru ko. Ma win biba ten yem sua ba nūn wē. Ma u mu yēka u ka yāku yee ten nōō bōka sikerena.

¹³ Yen biru ba yāa ten yaa bōōra ba Aroni wē ka ten wiru. Ma u ye kpuro dōō doke.

¹⁴ U ten nukī tea ka ten kōri u sōndi yāku dōō mwaararugii ten wōllō u dōō doke.

¹⁵ Yen biru u Isireliban yāku kua. U boo ge saka ge ba koo ka yāku ko tōmbun toranun sō ma u kua nge me u raa yāku gbīkii te kua ka naa kinē kpembu ge.

¹⁶ Yen biru u yāku dōō mwaararugiru kua nge me wooda ya gerua.

¹⁷ Ma u gberun dīanu sua u ka yāku kua. U som nōm kureru sua u dōō doke yāku yerun wōllō bururu baateren yāku dōō mwaararugii te baasi.

¹⁸ U ketē ye ka yāa kinē te saka ba ka siarabun yāku kua Isireliban sō. Ma win bibu ba nūn yen yem wē u ka mu yēka yāku yerun nōō bōkaaō u ka sikerena.

¹⁹ Ma ba maa nùn keƙe yen gum wē ka yāa ten siru ka maa ten gum me mu ten bōso yānu tēke ka sere maa ten gabu swii ka maa ten buro ge ga woru wukiri.

²⁰ Ma u yaa yen gum sōndi yen guro gurorun wolla. Yen biru u gum me dōo doke yāku yeru wolla.

²¹ Ma Aroni u yaa yen guro guro ni sua ka yen nōm geu ge, u sōsi beri berika Yinni Gusunōn wuswaāo nge me Mōwisi u gerua.

²² Sanam me Aroni u toranun yāku u ka yāku dōo mwaararuginu ka siarabun yāku kua u kpa, yera u nōma sua wolla u Isireliba domaru kua. Yen biru u sara yāku yerun di.

²³ Mōwisi ka Aroni ba dua kuu ten mi. Ye ba yara, ma ba tōmbu domaru kua. Saa yera Yinni Gusunō u bu win yikon girima sōsi.

²⁴ Ma dōo yari yara win wuswaan di yi da yi yāku dōo mwaararugii te mwa ka yāku ni nu tien yaa gum me. Ma Isireliba kpuro ba ye wa. Ma ba nuku doƙun kuuki wōri ba yiira sere temō.

Aronin biba dōo mwaara

10

¹ Aronin bibu Nadabu ka Abihu ben baawure u win dōo guratia sua ba dōo gure, ma ba turare doke mi. Yen biru ba ka Yinni Gusunō daawa kuu bekurugirō. Nge meya ba ka dōo tuko da kuu ten mi. N deema Yinni Gusunō u bu ye yinari.

² Yera u dera dōo u yara u bu di ma ba gu mi.

³ Ma Mōwisi u Aroni sōwa u nee, Yinni Gusunō u n̄ daa bee sōwa u nee, u kiwa be ba nùn susimō bu win deerarun nasia, kpa bu nùn beere wē tōmbu kpuron wuswaāo?

Ma Aroni u win nōo mari.

⁴ Ma Mōwisi u Misaeli ka Elisafani Usielin bibu soka. Usieli wi, u sāawa Aronin tondon wōnōn bii. Mōwisi u bu sōwa u nee, i na i been wōnōn gonu sua kuu ten min di i ka nu da sansanin biruō.

⁵ Ma ba na ba goo ni sua ka nin takoba sannu ba ka da sansanin biruō nge me Mōwisi u gerua.

⁶ Ma Mōwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba tie Eleasaa ka Itamaa sōwa u nee, i ku been wīnu deri diinu, i ku maa been yānu gēeku nuku sankiranun sō kpa Gusunō u ku raa bee go kpa u ka Isireliba moru ko. Adama i de been mero bisibu Isireliba bu swī be dōo u din sō.

⁷ Been tii i ku doona kuu ten kōnnōn di kpa i ku ra ka gbīn sō. Domi gum me ba bee tāre mi, mu bee kuawa mi Yinni Gusunōn yāku kowobu.

Ma Aroni ka win bii be, ba kua ye Mōwisi u gerua.

Gusunō u yāku kowobu yinari bu tam nō

⁸ Yinni Gusunō u Aroni sōwa u nee,

⁹⁻¹¹ a n̄ kaa tam bōbōm gam nō wunē ka wunen bibu i n̄ dōo nen kuu bekurugirō, kpa i ku ra ka gbīn sō. Kpa i ka kpī i wunana ye ya sāa sārugia ka ye ya n̄ sāa sārugia. Meya i ko i maa kpī i wunana ye ya deere ka ye ya n̄ deere. Meya i ko i maa kpī i Isireliba Gusunōn woodaba kpuro sōsi ye u Mōwisi wē. Yeni ya ko n̄ sāawa wooda sere ka been bibun bwesero.

Wooda ye ba yi yāku dīanun sō

¹² Mōwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba nùn tie, Eleasaa ka Itamaa sōwa u nee, i som me suo me ba ka yāku kua mu tiara. Kpa i ka mu pēe ko ye i kun seeyatia doke. Kpa i ye di yāku yerun bākuo. Domi nu kuawa mi dīa deeranu.

¹³ I ko ye diwa yam deeram sōo. Yera ya ko n̄ sāa wunē ka wunen bibugia nge me Yinni Gusunō u man sōwa.

¹⁴ Meya wunē ka wunen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu i ko i yaa nōmu ge ba kpāra mi di ka guro guro te ba sōsi beri berika Yinni Gusunōn wuswaāo. Yera ya ko n̄ sāa wunē ka wunen bibugia Isireliba bā n̄ siarabun yāku kua.

¹⁵ Isireliba ba ko n̄ da ka yen nōmu ge ka guro guro te newa ka sere maa yaa gum me ba ra dōo doke yāku yerun wolla mi. Bā n̄ ye kpuro sōsi beri berika ba kpa, ya koo kowa wunē ka wunen bibugia. Ya ko n̄ sāawa wooda sere ka baadommao nge me Yinni Gusunō u gerua.

¹⁶ Yera Mōwisi u torarun yāku boo ge bikia. Adama u deema ba gu dōo menī. Yera u ka Aronin bibu yiru Eleasaa ka Itamaa moru bara u nee,

¹⁷ mban sōna i n̄ boo gen yaa teme Yinni Gusunōn kuru mini. Domi ga sāawa dīa deeranu. Yinni Gusunō u bee gu wēwa i ka Isireliba kpuron toranun yāku ko.

¹⁸ Adama i n̄ ka gen yem duume Yinni Gusunōn kuu ten sōwa. N deema i ko i raa gen yaa temwa kuu ten mi nge me Yinni Gusunō u man sōwa.

¹⁹ Aroni u Mōwisi sōwa u nee, a yē ye n̄ man deema sanam me Isireliba ba Yinni Gusunō yāku kua ben toranun sō ka maa yāku dōo mwaararugiru. Yen dōma te, n̄ n̄ torarun suurun yāku ten yaa di, ya koo Gusunō dore? Aawo! Ya n̄ Gusunō dore.

²⁰ Ma Aronin wisi bi, bu Mōwisi dore.

**YE YA DEERE KA YE YA N
DEERE**

Yaa ye ya sāa seseru

11

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi ka Aroni sōwa u nee,

² bu Isireliba sɔwɔ bu nɛɛ, yɛɛ yi ba koo kpɪ bu di wee.

³ Ba koo kpɪ bu yaa di ye ya naa kaburosu mɔ ma ya ra tuka ko.

⁴ Adama ba n yɛɛ dimɔ yi yi ra tuka ko tɔna ma yi n naa kaburosu mɔ. Nge meya ba n yooyoo temmɔ yɛn sɔ ga n naa kaburosu mɔ baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia.

⁵ Ba n koo yaa ye ba mɔ damaa * tem baa me ya ra tuka ko yɛn sɔ ya n naa kaburosu mɔ.

⁶ Meya ba n koo maa wukun yaa tem domi ga n naa kaburosu mɔ baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia.

⁷ Meya ba n koo maa kurusɔ di. Ga naa kaburosu mɔ adama ga ku ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia.

⁸ Bu ku yɛɛ yi di, bu ku maa yin gonu baba. Ba koo yi garisiwa disigii.

⁹ Yɛɛ yi yi maa waa daanɔ ka nim wɔkuɔ, yi yi waa nim sɔɔ gesi kpuro yi ba koo di wee. Yiya yi yi kɛeritii mɔ ka kokosu sannu.

¹⁰ Adama yi yi kun kɛeritii mɔ ka kokosu sannu, ba koo yi garisiwa disigii.

¹¹ Ba n koo yi di. Meya bu ku maa yin gonu baba.

¹² Yɛɛ yi yi gesi waa nim wɔku sɔɔ, ka daanɔ, ma yi n kɛeritii ka koko si mɔ, ba koo yi garisiwa disigii.

¹³ Gunɔsu sɔɔ, si ba koo garisi disigisu wee, siya gunɔ bakeru ka sere maa si su ra swɛɛ di ka si su ra yaa di

¹⁴ ka yaberekunu ka sere si su ka nu weene

¹⁵ ka gbanamgbaanu ka maa si su ka nu weene

¹⁶ ka taataanu ka booro ka sere si su ka nu weene ka kasa ka si su ka nu weene,

¹⁷ ka booro bweseru garu ka nim kpaɔpɔyɛ, ka booro daa kɔɔru

¹⁸ ka gunɔ gbanmgbayaku ka gunɔ si su ra swɛɛ din bweseru

¹⁹ ka swaa wɔaku ka si su ka ye weene ka kɔɔ.

²⁰ I ku maa kɔkɔmii ni nu kasa ka naasu mɔ di.

²¹ Adama ni sɔɔ, i ko i kpɪ i di ni nu ra yɔɔku tem sɔɔ

²² nge twea ka gbɔɔ ka ni nu ka ye weene.

²³ Adama ni nu tie nu kasa ka naasu mɔ mi, i ku nu di.

Ye ya ra tɔnu ko disigii

²⁴ Yɛɛ gɛɛ waa yin goru tɔnu n baba u koo ko disigii. U ko n disisi mɔwa sere ka tɔɔ ten yokaa.

²⁵ Wi u yin goru sɔɔwa, u koo win yānu teawa. Kpa u n waa disisi sɔɔ sere ka yokaa.

²⁶⁻²⁸ Yɛɛ yi i ko i garisi disigii yi wee. Yiya yi yi n naa kaburosu mɔ ka yi yi ku ra tuka ko ka sere yi yi naasu nne mɔ yi sɔmɔ ka naa sɛnu. Wi u yin gaa baba u disisi duurawa mi sere ka

tɔɔ ten yokaa. Wi u maa yin goru sɔɔwa u koo win yānu teawa kpa u n disisi mɔ sere ka tɔɔ ten yokaa.

²⁹ Yɛɛ yi yi kabirimɔ sɔɔ wee yi i ko i garisi disigii. Yiya gunɔ yantaru ka gunɔ kiikiiru ka dɛba ka ye ya ye weene kpuro

³⁰ ka duurbɛɛku ka sureru ka korbombɔru ka sokoro ka sunɔ naki.

³¹ Yi kpurowa i ko i garisi disigii yɛɛ yi yi kabirimɔ sɔɔ. Wi u yin gaan goru baba u ko n disisi mɔwa sere ka tɔɔ ten yokaa.

³² Yin gaan goru ta n wɔri dendi yānu sɔɔ ni ba kua ka daa n kun me ka bekuru n kun me ka gɔna n kun me ka saaki, dendi yān ni, nu disisi duurawa mi. Ba koo nu dokewa nim sɔɔ sere ka tɔɔ ten yokaa. Yen biru nu sere dɛɛra.

³³ Yen gaa yā n wekeru garu wɔri te ba kua ka sɔndu, ye ya waa mi sɔɔ kpuro ya disisi duurawa mi. Ba koo weke te kɔrawa. Bā n nim doke weke te sɔɔ, ma nim me, mu tāra dīanu sɔɔ n kun me nɔrura gaa sɔɔ, ba koo ye kpuro garisiwa disisi.

³⁴ Bā n nim doke weke te sɔɔ, ma nim me, mu dāare dīanu sɔɔ n kun me nɔrura gaa sɔɔ, ba koo ye kpuro garisiwa disisi baa n n weke tere sɔɔn na ya waa.

³⁵ Mi yaa yen goru ta wɔri kpuro gesi, doo koo yero n kun me pɛɛ wɔɔ yero, ba koo ye kpuro kɔsukuwa. Domi ye kpuro ya disisi duurawa mi.

³⁶ Yaa goo te, ta n wɔri dɔkɔ sɔɔ n kun me daara, i n ko i nim me garisi disisi. Adama wi u tu baba u disisi duurawa.

³⁷ Ta n wɔri dīa bwese te ba koo duure sɔɔ, dīa bwese te, ta n disisi duure.

³⁸ Adama bā n daa dīa bwese te wasan na bu ka di, ta disisi duurawa mi.

³⁹ Yaa ye ba ra di yā n ka tii gu, wi u yen goru baba, yɛro u disisi duurawa mi sere n ka ko tɔɔ ten yoka.

⁴⁰ Wi u yen yaa tema n kun me u yen goru sɔɔwa, u koo win yānu teawa kpa u n disisi mɔ sere ka tɔɔ ten yokaa.

⁴¹ I ku yɛɛ yi yi kabirimɔn yaa tem

⁴² ka yi yi ra ka nukuru sɪ ka yi yi kabirimɔ ka naasu nne n kun me yi yi naa dabinu mɔ. I ko ye kpuro deriwa mam mam.

⁴³ I ku de yɛɛ yin bweseru yi bɛɛ ko disigibu.

⁴⁴ Domi nɛ Gusunɔ na sāawa bɛɛn Yinni. I ko i tii dɛɛrasia kpa i n dɛɛre. Domi na sāawa Dɛɛro. Yen sɔna i n ko i tii disisi doke ka yɛɛ yi yi kabirimɔ.

⁴⁵ Nɛna na bɛɛ yarama Egibitin di na n ka sāa bɛɛn Yinni. Yen sɔ, i de i n dɛɛre. Domi na dɛɛre.

⁴⁶ Wooda yeni kpurowa na yi yɛɛ kpuron sɔ ka gunɔsu ka yɛɛ yi yi waa nimɔ ka sere yi yi kabirimɔ.

* 11:5 damaa - Damaa ye, ya ka saataburu weene.

⁴⁷ Yera ya koo de i n da yaa wunane ye ba koo ka yākuru ko ka ye ba ñ ka yākuru m̀. Meya maa ya koo bæ s̀osi yaa ye i ko i di ka ye i ñ dim̀.

T̀n kur̀ ù n maran wororu

12

¹ Yinni Gusuǹ u M̀wisi wooda wẽ u nẽ,

² a Isireliba s̀ẁa a nẽ, t̀n kur̀ ù n gura sua ma u bii t̀n dur̀ mara, u ko n disi m̀wa s̀ẁ ǹba yiru nge sanam m̀ u yasa m̀.

³ S̀ẁ ǹba itase, kpa bu win bii wi bango kua.

⁴ Adama kur̀ wi, u ko n wāawa disi s̀ẁ s̀ẁ t̄na ka ita kpa u sere d̄era yem m̀ u yarin s̀ marubun saa. U ku raa s̄a yānu ganu baba, u ku raa maa da Gusuǹn kuu bekurugir̀ sere t̀ẁ te, u ka turi.

⁵ N n maa t̀n kur̀n na u mara, u ko n wāawa disi s̀ẁ alusuma yiru. Ya ko n s̄awa nge sanam m̀ u yasa m̀. Yen biru u koo kowa s̀ẁ wata ka ǹba tia u sere d̄era win yem m̀ mu yarin s̀ marubun saa.

⁶ T̀n kur̀ wi u mara, win d̄erasiabun saa ỳ ù tura, u koo ka yāru ẁẁ tiagiru nawa u ka yāku d̄ẁ mwaararugiru ko. Kpa u totobereru ñ kun m̀ kparuko sua u ka win torarun yākuru ko.

⁷ Yāku kowowa u koo ka ye yākuru ko. Kpa u ñ win torarun suuru kana. Saa ye s̀ra u koo d̄era win yem m̀ mu yarin s̀.

Wooda yeniwa nẽ, Yinni Gusuǹ na wẽm̀ t̀n kur̀ wi u bii maran s̀.

⁸ U kun yāru wa, u koo totoberenu yiru ñ kun m̀ kparukonu yiru kasu. Nin teuwa u koo ka yāku d̄ẁ mwaararugiru ko kpa u maa ka teu geni torarun yākuru ko. Yāku kowowa u koo ñ yāku te kua. Saa ye s̀ra u koo d̄era.

Ganan bararun wooda

13

¹ Yinni Gusuǹ u M̀wisi ka Aroni s̀ẁa u nẽ,

² goo ù n m̀siru m̀ wasi s̀ẁ, ñ kun m̀ debu, ñ kun m̀ bau kpiku ge ga ka bara disigiru weene, ba koo ka ȳero dawa yāku kowo Aronin mi ñ kun m̀ win bibun turon mi.

³ Yāku kowo wiya u koo bara te m̄eri. U n deema bau ge, ga san kpikisu m̀, ma ga w̄ru m̀, saa ye s̀ra u koo gere ma ȳero u bara disigiru bar̀.

⁴ U n maa bau kpiku gagu m̀ ma ga ñ w̄ru m̀, ma gen sansu kun buriri, yāku kowo u koo ka ȳero dawa diru garu s̀ẁ u kenusi s̀ẁ ǹba yiru.

⁵ S̀ẁ ǹba yiruse, yāku kowo ù n wa bau ge, ga ñ yabi, u koo maa ñ kenusiwa s̀ẁ ǹba yiru.

⁶ S̀ẁ ǹba yiruse te, yāku kowo u koo maa ñ yaruwa u m̄eri. U n deema ga ñ yabi

baama, u koo ȳero s̀ẁa ma u d̄ere, ya s̄awa debu, kpa u win yānu tea u d̄era.

⁷ Am̄en biru, debu ye, ỳ ù n yabi g̀na ye s̀ẁ, ȳero u koo maa wurawa yāku kowo u ñ m̄eri.

⁸ Yāku kowo wi, ù n ñ m̄eri ma u deema ya yabi win g̀na s̀ẁ, u koo ȳero s̀ẁa ma u ñ d̄ere, u bara disigiru m̀wa.

⁹ Goo ù n bara disigiru bar̀, ba koo ka ñ dawa yāku kowon mi.

¹⁰ Yāku kowo wiya u koo ñ m̄eri. U n bau kpiku wa mi, ma bau gen sansu buriri, ma g̀na ye, ya boo kua,

¹¹ ya s̄awa bara disigii te ta torum̀ ȳeron g̀na s̀ẁ. Yāku kowo u koo ȳero garisiwa disigii. U ñ maa ñ kenusim̀.

¹² Adama yāku kowo ù n m̄si m̄siminu wa nu yabi ȳeron g̀na kpuro s̀ẁ, saa win wirun di sere ka naas̀,

¹³ u koo ȳero garisiwa u d̄ere, domi win wasi kpuro yi burura.

¹⁴ Adama d̄ma te ba boo sw̄w̄ wa win wasi s̀ẁ, ba koo ñ garisiwa disigii.

¹⁵ Yāku kowon tiwa u koo ñ m̄eri. U n deema boo sw̄w̄ u wāa mi, u koo ñ garisiwa disigii, domi ya s̄awa bara disigiru.

¹⁶ Adama win wasi yi, ỳ ù n k̄sa, ma yi burura kpuro, u koo maa dawa u yāku kowo wa.

¹⁷ Yen biru, yāku kowo u koo ye m̄eriwa. U n wa ya burura, saa ye s̀ẁ, u koo ȳero garisiwa u d̄ere.

¹⁸ Goo ù n win bwisi kpaka s̀ẁ

¹⁹ m̄siru garu wa, ma u deema ta buriri, ñ kun m̀ ta s̄ri, ȳero u koo dawa u tii s̀ẁsi yāku kowon mi.

²⁰ Yāku kowo wi, u koo ñ m̄eriwa. U n deema m̄si te, ta w̄ru m̀, ma win wasin sansu su burura, saa ye s̀ra yāku kowo u koo ñ garisi disigii. Bara disigira ta yarim̀ saa bwisi kpaka yen min di.

²¹ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari m̄si ten w̄ll̀, yen biru m̄si te, ta ñ w̄ru m̀, ma ta buriri fiiko, u koo dur̀ wi kenusiwa dir̀ s̀ẁ ǹba yiru.

²² M̄si te, t̀ ù n g̀na yabi, yāku kowo u koo ñ garisiwa disigii domi bara disigira ta ñ deema.

²³ Adama m̄si te, ta kun yabi, ta s̄awa bwisi kpaka. Saa ye s̀ẁ, yāku kowo u koo gere ma ȳero kun disi m̀.

²⁴ Goo ù n d̄ẁ mwaara ma yen boo kpaka s̀ẁ bau kpiku ga yara, ñ kun m̀ bau s̀ẁ, yāku kowo u koo ȳero m̄eriwa.

²⁵ Gen sansu s̀ ù n kua kpikisu ma w̄ru ga s̀ẁsire g̀na ye s̀ẁ, saa ye s̀ẁ bara disigira ta s̀ẁsira mi. Yāku kowo u koo ñ garisiwa disigii.

²⁶ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari bau ge s̀ẁ, ga ñ maa w̄ru m̀, ma ga buriri fiiko, u koo ȳero kenusiwa dir̀ s̀ẁ ǹba yiru.

²⁷ Sōo nōoba yiruse te, u koo nūn mēeri. U n wa bau ge, ga yabi win gōna sōo, u koo nūn garisiwa disigii. Ta sāawa bara disigiru.

²⁸ Adama bau ge, ga kun yabi, ma ga burura fem fem, dōo mwaara kpaka yera. Saa ye sōo, yāku kowo u koo nūn garisiwa u deere.

²⁹ Tān durō ùn kun mē tān kurō ùn n bau gagu mō win wirō, ùn kun mē win tonkurorō,

³⁰ yāku kowo u koo gu mēeriwa. Gā n wōru mō ma gen sansu su ùn sinum mō, ma su swērāma nge dām buuru, yāku kowo u koo yēro garisiwa disigii. Ya sāawa wii kpaka ye ya wāa wirō, ùn kun mē tonkurorō.

³¹ Yāku kowo wi, ùn n wa ya wōru mō, ma san wākusū sari, u koo yēro kenusiwa dirō sōo nōoba yiru.

³² Sōo nōoba yiruse te, u koo maa yēro mēeriwa. U n deema wii kpaka ye, ya ùn yabi ma ya sansu mō si su ka dām buuru weene, ma su ùn wōru mō,

³³ yēro u koo win sansu kōniwa. Adama u ùn kpaka ye kōnimō. Yen biruwa yāku kowo u koo maa nūn kenusi dirō sōo nōoba yiru.

³⁴ Sōo nōoba yiruse te, u koo ye mēeriwa. Wii kpaka ye, yā kun yabi, ma ya ùn tīre ya gōna kere, yāku kowo u koo nūn garisiwa u deere. U koo win yānu tea. Saa ye sōo, u deerawa mi.

³⁵ Adama wii kpaka ye, yā n dākuru yabi, yāku kowo u koo maa nūn mēeriwa.

³⁶ U n wa ya yabi gōna ye sōo, yāku kowo u ùn maa kasumō yēro ùn n san dām buuru mō. U koo nūn garisiwa disigii.

³⁷ Wii kpaka ye, yā kun yabi, ma yen sansu tīra, yēro u bekurawa mi. U ùn maa disī mō. Yāku kowowa u koo gere ma u deere.

³⁸ Tān durō goo ùn kun mē tān kurō goo ùn n win gōna sōo bau kpikisu wa,

³⁹ yāku kowowa u koo nūn mēeri. U n bausu gasu wa si su ùn buriri sāa sāa, bau si, su ùn sē. U koo yēro garisiwa u deere.

⁴⁰ Goo ùn kun seri mō wirō, wii kpararugiwa ba koo yēro garisi. U deere wa mi.

⁴¹ N n wuswaa gian na u ùn seri mō, yēro u sāawa wii kpararugii. Ka mē, yēro u deere wa.

⁴² Adama wii kpara te sōo, bau gagu gā n sōosira ga sōri, bara disigira ta torumō mi.

⁴³ Yāku kowowa u koo gu mēeri. U n deema wii kpara te, ta bau kpikisu mō su ka bara disigiru weene, wi u su mō mi, u bara disigiru barōwa mi. U ùn deere.

⁴⁴ Yāku kowo u koo nūn garisiwa disigii win wii bau gen sō.

⁴⁵ Wi u bara disigiru mō kpuro, u koo yānu dokewa ni nu gēere, u ku furō doke, kpa u win wuswaa wukiri kpa u n nōogiru sue u n mō, disigii, disigii.

⁴⁶ U kō n sāawa disigii sere win bara disigii te, tu ka kpe. Yen sōna u kō n wāa yeru mō bee tia u n ka tambu desire.

Disi gōmi yānu sōo

⁴⁷⁻⁴⁹ Bā n disī gōmi gēe wa yi sōri ùn kun mē yi sāa nge wuru bireusu yānu ganu sōo, ni ba kua ka yāa sansu ùn kun mē kīa si ba kua ka wēe damgii ùn kun mē yaa gōna, bau ge, yāku kowo u koo gu mēeriwa.

⁵⁰ Yāku kowo wi, ùn n yāa ni mēera u koo nu yiwa sōo nōoba yiru.

⁵¹ Yen sōo nōoba yiruse te, u koo wure u maa yāa ni mēeriwa. U n deema disī gōmi yi, yi yabi baama, ma ba ùn kpē bu yi wāa, saa ye sōo, u koo nu garisiwa yāa disiginu.

⁵² Saa ye sōora yāku kowo u koo yāa ni dōo meni. Baa bā n nu kua ka wēsu ùn kun mē ka wēe damgii ùn kun mē ka yāa sansun wēe ùn kun mē ka mam gōna, ka mē, ba koo ye kpuro dōo meniwa. Dōmi ba ùn kpē bu disī gōmi yi wāa. Dōowa u koo ye go.

⁵³ Adama yāku kowo ùn n wa gōmi yi, yi ùn yabi yāa ni sōo,

⁵⁴ u koo de bu nu teawa kpa bu maa nu diru kenusi sōo nōoba yiru.

⁵⁵ Sōo nōoba yiruse te, u koo wure u maa nu mēeriwa. U n deema disī gōmi yi ùn kōsa, yi ùn maa yabi, ba koo yāa ni garisiwa disiginu kpa bu nu dōo doke. Dōmi disī gōmi yi, yi nu dī biruō ùn kun mē wuswaa.

⁵⁶ Adama yāku kowo ùn n deema disī gōmi yi, yi burura, u koo ye wōkawa yāa nin min dī.

⁵⁷ Yen biru yi ùn maa wurama yāa ni sōo, yi kō n sāawa disī gōmi. Ba koo yāa ni dōo meniwa.

⁵⁸ Bā n yānu ganu tea ni nu disī gōmi kpia, ma disī gōmi yi, yi wāara, ba koo wure bu maa nu teawa bu sere nu garisi nu deere.

⁵⁹ Yeniwa ya sāa disī gōmin wooda yi yi ra kpi yānu sōo ye ba kua ka wēsu ùn kun mē ka wēe damgii ùn kun mē ka gōna. Wooda yera ya koo sōosi yāa ni nu deere ka ni nu kun deere.

Wi u raa bara disigiru mōn deerasiabu

14

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nee,

² wee nge mē ba koo ka tōnu deerasia wi u raa bara disigiru mō. Ba koo ka nūn dawa yāku kowon mi,

³ kpa yāku kowo u ka nūn yari sansanin di u nūn mēeri. U n deema u bekura,

⁴ yāku kowo u koo nūn sōwa ye ba koo ka nūn deerasia. U koo gunōminu yiru sua ni ba ra ka yākurō kō ka sere dāa ye ba mō sēduru ka wēe wunōngii ka dāa kiku gagun kāasa ge ba mō isōpu.

⁵ Yāku kowo u koo de bu gunō gen teu sakawa wekeru sōo te ba kua ka sōndu te ta nim gem mō.

⁶ Yen biru u koo gunō ge ga wasi mi, ka sēdurun dāa ye, ka wēe wunōngii yi, ka isōpun kāasa ye dokewa yem mē sōo, mē ba wisi nim sōo mi.

⁷ U koo ye yēkawa nən nəɓa yiru wi ba koo deerasian wallo. Yen biru u koo nūn garisiwa u deere kpa u guno ge yōsu gu doona.

⁸ Wi u koo tii deerasia, u koo win yānu teawa kpa u win sansu kōni, kpa u wobure nim sōo. Saa ye sōara ba koo nūn garisi u deere. Yen biru, u koo kpī u wurama sansaniō. Adama u koo kowa sōo nəɓa yiru tōwō u kun due win kuu bekurugiro.

⁹ Sōo nəɓa yiruse te, u koo win sansu kōniwa ka win seri ka win toburu ka win nōni burosu. Ye ya sāa sansu kpuro gesi, u koo kōniwa. U koo maa win yānu teawa kpa u wobure u deera.

¹⁰ Sōo nəɓa itase, u koo yānu yiru sua ni nu n alebu mō ka yāa nii teeru wōo tiagiru ka som kilo nəɓa nne me ba burina ka gum ka sere maa gum litirin bōnu.

¹¹ Yāku kowo wi u koo tōnu wi deerasia u koo nūn tusia Yinni Gusunən wuswaaō kuu ten kōnnōwō ka maa win yāku dīanu.

¹² Yāku kowo u koo yāa nin teeru suawa kpa u ka tu yākuru ko te ba ra ka toraru some ka sere gum litirin bōnu ye, kpa u ye kpuro sōosi beri berika Yinni Gusunən wuswaaō.

¹³ Kpa u tu saka yam deeram mi, mi ba ra torarun yākuru ka yāku dōo mwaararugirun yaa sake. Domi torarun yāku yaa ka ye ba ra ka toranu sōmegia ya sāawa dīa deeranu ni nu koo ko yāku kowoginu.

¹⁴ Yāku kowo u koo torarun yāku yaa yen yem sua u teeni wi u deerasiamən soo nəm geuguuō ka win nəm geun niki bia bakao ka sere win nōo nəm geuguun niki bia bakao.

¹⁵ Yāku kowo u koo maa gum litirin bōnu ye wisiwa win nəm dwardun nəm wōoro.

¹⁶ Kpa u ka win nəm geun niki bia gum me deka u mu yēka nən nəɓa yiru Yinni Gusunən wuswaaō.

¹⁷ Yen biru, kpa u gum me mu tie teeni wi u deerasiamən soo nəm geuguuō ka maa win nəm geun niki bia bakao ka win nōo nəm geuguun niki bia bakao. U koo mu teeniwa mi u raa yem me doke.

¹⁸ Kpa u maa me mu tie win nōma sōo doke yeron wiru wallo kpa u nūn deerasiabun wororu koosi Yinni Gusunən wuswaaō.

¹⁹ Kpa u nūn torarun yākuru kua. Nge meya u koo ka nūn deerasia. Yen biruwa u koo yāku dōo mwaararugirun yaa go.

²⁰ Kpa u ye dōo doke yāku yerō ka kēnu. Nge meya u koo ka yero torarun yākuru kua kpa u deera.

Bwēebwēe wi u raa bara disigiru mən deerasiabu

²¹ Wi u bara disigiru mō ma u n dam mō u ka yāku yaa saberu wa, yāa teera u koo kasu u ka yākuru ko te ta sāa torarun sōmbugiru. Yāku kowo u koo ka tu suuru kanabun wororu ko Yinni Gusunən wuswaaō. Yen

biru durō wi, u koo som kilo ita wē me ba bura ka gum ka sere maa gum litirin bōnu.

²² U koo maa ka kparukonu yiru na n kun me totoberenu yiru nge me win waara ne. Ba koo gen teu go win torarun suurun sō. Kpa bu maa ka teu ge ga tie yāku dōo mwaararugiru ko.

²³ Win deerasiabun sōo itasera u koo ka ye kpuro yāku kowo naawa sāa yerun kōnnōwō Yinni Gusunən wuswaaō.

²⁴ Yāku kowo wi, u koo yāa te mwa ka gum litirin bōnu ye, kpa u ye kpuro sōosi beri berika Yinni Gusunən wuswaaō.

²⁵ Yen biru u koo yāa te saka kpa u ten yem sua u teeni wi u raa bara disigiru mən soo nəm geuguuō ka win nəm geun niki bia bakao ka sere maa win nōo nəm geuguun niki bia bakao.

²⁶ Yen biru yāku kowo wi, u koo gum me wie win nəm dwardun nəm wōoro.

²⁷ Kpa u ka win nəm geun niki bia gum me deka u yēka nən nəɓa yiru Yinni Gusunən wuswaaō.

²⁸ U koo maa gum me teeni wi u raa bara disigiru mən soo nəm geuguuō ka nəm geun niki bia bakao ka sere win nōo nəm geuguun niki bia bakao. U koo mu dokewa mi u raa gesi yem teeni.

²⁹ Yen biru gum me mu tie win nōmaa, u koo mu wisiwa wi u raa bara disigiru mən wirō u sere nūn deerasiabun wororu kua Yinni Gusunən wuswaaō.

³⁰ Yen biru, u koo guno gen teu go, gēn bweseru u wa.

³¹ Ba koo ka gen teu torarun suurun yākuru ko. Teu maa yāku dōo mwaararugiru ka som me, ka gum me. Kpa yāku kowo wi, u wi u raa bara disigiru mō deerasiabun wororu kua Yinni Gusunən wuswaaō.

³² Wooda yeniwa wi u bara disigiru mō ma u n dam mō u koo swī u ka deerasiabun yākuru ko.

Disi gōmi dirun gani sōo

³³ Yinni Gusunō u Mōwisi ka Aroni sōowa u nee,

³⁴ sanam me i ko i du Kananin temō me kon beē wē, nā n dera disi gōmi yi kpia diru garu sōo tē sōo i wāa,

³⁵ wi u dii te mō, u koo dawa u yāku kowo sō u nee, wee u gāanu waamō win dirō nge disi gōmi.

³⁶ Yāku kowo wi, u sere du u ka dii te meeri, u koo dewa bu ten yānu kpuro yara kpa yāa nin tii nu ku raa disi duura. Yen biru u koo du kpa u disi gōmi yi meeri.

³⁷ U n deema gōmi yi sāa nge wuru bekusu, n kun me yi sōri, kpa yi n sāa nge wōru gāna ye sōo,

³⁸ u koo yariwa kpa u dii te ke ne sōo nəɓa yiru.

³⁹ Sɔ́ nɔ́ba yiruse, yáku kowo u koo wura di bu kɔ́ mi n kun deere. U n deema disi gɔ́mi yi yabi dii ten gani sɔ́,

⁴⁰ u koo de bu dii ten kpenu wɔ́riwa nɔ́n mi disi gɔ́mi yi, yi kpia bu ka nu yari wuun di bu kɔ́ mi n kun deere.

⁴¹ U koo dewa bu dii ten sɔ́wɔ́ kpuro kera kpa bu yanim me ba kera mi yari wuun biruɔ́ mi n kun deere.

⁴² Yen biru kpa bu kpee kpaanu kɔ́sire ko. Kpa bu wure bu dii te táwa.

⁴³ Amen biru, disi gɔ́mi yi, yi n maa wurama dii te sɔ́,

⁴⁴ yáku kowo u koo maa sewa u da u tu meeri. U n deema disi gɔ́mi yi, yi maa kpia dii ten gani sɔ́, saa ye sɔ́, n n maa koorɔ́ bu yi wia min di. Dii te, ta disi duurawa mi.

⁴⁵ Ba koo tu surawa kpa bu ten kpenu ka dáa ka tem gura bu ka da wuun biruɔ́ mi n kun deere.

⁴⁶ Wi u dua diru mi sanam me ba tu kenusi, u disi duurawa mi sere ka yokao.

⁴⁷ Wi u kpuna mi, n kun me u gáanu di mi, u koo win yánu teawa.

⁴⁸ Sanam me ba dii te sɔ́nwa ba kpa, yáku kowo ù n wura u ka tu meeri, ma u deema disi gɔ́mi yi sari, u koo dii te garisiwa ta deere. Domi disi gɔ́mi yi, yi doona.

⁴⁹ Bu ka dii ten deerasiabun woronu ko, ba koo gunɔ́sɔ́ yiru kasuwa ka dáa ye ba mɔ́ seduru ka kiku ge ba mɔ́ isɔ́pu ka wɛ́e wunɔ́ngii.

⁵⁰ U koo gunɔ́ gen teu sakawa wekeru sɔ́ te ba kua ka sɔ́ndu ta nim gem mɔ́.

⁵¹ Yen biru, u koo ge ga wasi sua ka seduru ye, ka isɔ́pu ye, ka wɛ́e wunɔ́ngii yi, kpa u ye kpuro doke gunɔ́ ge ba sakan yem me sɔ́, me ba wisi nim sɔ́ mi, kpa u mu yɛ́ka nɔ́n nɔ́ba yiru dii te sɔ́.

⁵² U koo ka gunɔ́ gen yem me ba wisi nim sɔ́ mi, disi wɔ́ka ka gunɔ́ ge ga wasi ka seduru ye, ka isɔ́pu ka wɛ́e wunɔ́ngii yi.

⁵³ Kpa u gunɔ́ ge ga wasi yɔ́su gu doona yakaso. Saa ye sɔ́ra u koo dii te deerasiabun wororu koosi kpa tu deera.

⁵⁴ Wooda yenibara ba ko n da swii bara disigiru ka wii kpakin sɔ́

⁵⁵⁻⁵⁶ ka mɔ́siru ka debu ka disi gɔ́mi yi yi ra kpi yánu sɔ́ ka dia sɔ́.

⁵⁷ Wooda yera ya koo sɔ́si gáa ni nu deere ka ni nu kun deere.

Tɔ́n durɔ́run disi

15

¹ Yinni Gusunɔ́ u Mɔ́wisi ka Aroni sɔ́wa u nee,

² i Isireliba sɔ́wɔ́ i nee, ben goo ù n kentu kpika mɔ́, u kuawa mi disigii.

³ Ya ra wí? Ya ku ra wí? Ka me, u kuawa mi disigii.

⁴ Kpin yee tè sɔ́ u kpuna kpuro, ta disi duurawa mi, ka sere maa gáa ni u sinari kpuro.

⁵ Wi u maa kpin yee te baba kpuro u koo win yánu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, yɛ́ro u ko n disi mɔ́wa sere ka yokao.

⁶ Wi u maa sina mi barɔ́ wi, u sina, u koo win yánu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, u ko n sáawa disigii sere ka yokao.

⁷ Wi u barɔ́ wi baba, u koo win yánu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, u ko n sáawa disigii sere ka yokao.

⁸ Barɔ́ wi, ù n goo yáatam sie, yɛ́ro u koo win yánu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sáawa disigii sere ka yokao.

⁹ Gáa ni barɔ́ wi, u sɔ́ni kpuro, nu kuawa mi disiginu.

¹⁰ Gáa ni u sakusi kpuro, wi u nu baba yɛ́ro u kuawa mi disigii sere ka yokao. Wi u maa nu sɔ́wa yɛ́ro u koo win yánu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n disi mɔ́wa sere ka yokao.

¹¹ Wi u dera barɔ́ wi, u nún baba, ma u n nie, u koo win yánu teawa kpa u wobure. Adama ka me, yɛ́ro u ko n disi mɔ́wa sere ka yokao.

¹² Barɔ́ wi, ù n dendi yánu baba ni ba kua ka sɔ́ndu ba koo nu kasukuwa. Nún n maa sáan na ni ba kua ka dáa, ba koo nu teawa.

¹³ Sanam me kentú ye, ya wíibu yɔ́ra, u koo kowa sɔ́ nɔ́ba yiru u sere deera. U koo win yánu tea kpa u wobure ka nim. Saa ye sɔ́, u deerawa mi.

¹⁴ Sɔ́ nɔ́ba itase u koo kparukonu yiru n kun me totoberenu yiru sua u ka da Gusunɔ́n kurun kɔ́nnwɔ́ kpa u nu yáku kowo wɛ́.

¹⁵ Yáku kowo u koo nin teu gowa torarun sɔ́. Kpa u ka teu geni yáku dɔ́ mwaararugiru ko kpa u nún deerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔ́n wuswaa kpa u deera.

¹⁶ Goon sen nim mɔ́ n yari, u koo woburewa. Adama ka me, u ko n disi mɔ́wa sere ka yokao.

¹⁷ Mú n yánu ganu táre, n kun me gona ye ba ra wukiri, ba koo ye teawa ka nim. Adama ka me, ya ko n disi mɔ́wa sere ka yokao.

¹⁸ Kurɔ́ ka durɔ́ bá n menna, be kpuro ba koo woburewa ka nim. Adama ka me, ba koo bu garisiwa disigibu sere ka yokao.

Tɔ́n kurɔ́run disi

¹⁹ Tɔ́n kurɔ́ ù n yasa mɔ́, ba koo nún garisiwa disigii sɔ́ nɔ́ba yiru. Wi u nún baba kpuro u kuawa mi disigii sere ka yokao.

²⁰ Kpin yee tè sɔ́ u kpuna kpuro, ta kuawa mi disigiru. Ye u maa sinari kpuro ya kuawa mi disigla.

²¹ Wi u maa kurɔ́ win kpin yeru baba, u koo win yánu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sáawa disigii sere ka yokao.

²² Goo ù n baba ye kurò wi, u sinari, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n disi mōwa sere ka yokaa.

²³ Gāa ni nu wāa win kpin yee ten wolla ñ kun me ye u sinarin wolla, wi u yen gaa baba, u kuawa mi disigii sere ka yokaa.

²⁴ Tɔn durò goo ù n ka nùn menna, ma win yem mu nùn tāre, durò wi, u kuawa mi disigii sere sōo nōba yiru. Kpin yee tē sōo u gesi kpuna ta maa disii duurawa mi.

²⁵ Tɔn kurò wi u yem wīimò, win yasan saa baasi, ñ kun me, mu wīimò mu win yasan saa kera, ba koo nùn garisiwa disigii yem wīi bin saa kpuro sōo nge win yasan saa.

²⁶ Kpin yee tē sōo u kpuna kpuro ka ye u sinari kpuro, ya kuawa mi disigia nge sanam me u win yasa mō.

²⁷ Wi u kpin yee te baba, ñ kun me sin yee te, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u kuawa mi disigii sere ka yokaa.

²⁸ Sanam me yem me, mu yōra u koo kowa sōo nōba yiru bu sere nùn garisi wi u deere.

²⁹ Yen sōo nōba itase sōora u koo kparukonu yiru ñ kun me totoberenu yiru kasu kpa u ka yāku kowo daawa Gusunon kuu ten kōnnōwō.

³⁰ Kpa yāku kowo u nin teu sua u ka torarun suurun yākuru ko kpa u maa teu geni sua u ka yāku dōo mwaararugiru ko. Yen biruwa u koo kurò wi deerasiabun wororu koosi Yinni Gusunon wuswaa kpa u deera.

³¹ Yinni Gusunō u kram Mōwisi ka Aroni sōowa u nee, i Isireliba sōowō a nee, bu de bu ka nen kuu te ta wāa ben suunu sōo tonda sanam me ba disi mō kpa bu ku raa gbi.

³² Wooda yeni ya wāawa kentugibun sō ka win sen nim mu yari

³³ Ka tɔn kurò wi u yasa mō ka tɔn durò wi u yem wīimò win tɔn duròrun di ka tɔn kurò wi yem wīimò win tɔn kuròrun di ka maa tɔn durò wi u ka tɔn kurò disigii kpuna.

Wōo ka wōon yāku te ba ra ko Isireliba kpuron toranun sō

16

¹ Aronin bii be ba gu Yinni Gusunon kurò yèn sō ba ka turare tuka da mi, ben gōon biruwa Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nee,

² a wunen mōo Aroni sōowō a nee, u kun da du kiri kiri kuu ten dii te ta deere gem gem sōo mi woodan kpakorora wāa ka ten wukiritia kpa u ku raa gbin sō. Domi kpakoro ten wukiritian wōllōwa kon tii sōosi guru wi wuroru sōo.

³ Dōma te u duò mi, u koo ketē kinē kpendu kasuwa u ka win torarun yākuru ko. Kpa u maa yāa kineru kasu u ka yāku dōo mwaararugiru ko.

⁴ Yen biru u koo win tako doke kpa u sokoto kpiribu doke ka sēkatia. Ye kpuro ya ko n sāawa ye ba kua ka wēe damgii kpa u dawani bake. U koo woburewa u sere yāa ni kpuro doke.

⁵ Isireliba ba koo maa boo kinenu yiru wē u ka ben toranun yākuru ko kpa bu nùn yāa kineru wē u ka yāku dōo mwaararugiru ko.

⁶ U n koo yākuru tore, u koo gina win tii ka win yenugibun toranun yākuru kowa ka ketē kinē te.

⁷ Yen biru kpa u boo kinenu yiru ye sua u ka da Yinni Gusunon wuswaa kuu ten kōnnōwō.

⁸ Kpa u nu tubu tubu koosi u ka wa ge ga sāa Yinni Gusunoguu ka ge ba koo yōsu gburō.

⁹ Boo ge ga sāa Yinni Gusunoguu, gera u koo ka torarun yākuru ko.

¹⁰ Ge ba koo maa yōsu gburō, gera ba koo ka torarun suurun wororu ko. Wasira ba koo ka gu na Yinni Gusunon wuswaa bu sere gu yōsu gu doona gburō.

¹¹ Aroni u koo gina gbiwa u win tiin ketē kinē te go win toranun sō ka sere maa win yenugibuginun sō.

¹² Kpa u dōo gēe gura saa yāku yerun di yi ba yibie dōo guratii sōo kpa u turare buuru saka nōm kurenu yiru kpa u ka ye kpuro du dii te ta deere gem gem sōo.

¹³ U koo turare ye doke dōo gēe yi sōo Yinni Gusunon wuswaa kpa yen wiisu su woodan kpakoro ten wukiritia wukiri kpa u ku raa ka gbin sō.

¹⁴ Yen biru kpa u ketē yen yem sua u deka ka win niki bia kpa u mu yēka kpakoro ten wukiritia sōo sōo yari yeru gia. Kpa u maa ko me kpakoro ten wuswaa nōn nōba yiru.

¹⁵ Yen biruwa u koo maa boo ge ga sāa Yinni Gusunoguu mi go Isireliba kpuron toranun sōo kpa u gen yem sua u ka da dii te ta deere gem gem sōo kpa u mu yēka woodan kpakoro ten wukiritia wōllō ka maa ten wuswaa nge me u kua ka ketē yen yem.

¹⁶ Kpa u dii te ta deere gem gem deerasiabun wororu koosi u ka ten disi wōka yi ta duura Isireliban toranu ka ben mem nōbu sarirun sō. Nge mēya u koo ko u ka dii deera ten disi wōka, domi ta wāa disigibun suunu sōo.

¹⁷ Goo kun ko n wāa dii ten sōowō sanam me Aroni u koo du mi, u ka toranun yākuru ko sere u da u ka yarima. U koo win tii ka win yenugibun toranun yākuru ko. Yen biru kpa u maa Isireliba kpuroguru ko.

¹⁸ U n yariò, u koo dawa yāku yerò kpa u tu deerasiabun wororu koosi. Yen biru kpa u ketē ye, ka boo gen yem sua u tēeni yāku yerun kāanu nne yen baayerē sōo.

¹⁹ U koo yem me dekaawa ka win niki bia u yēka nōn nōba yiru yāku yee ten wōllō. Nge

meya u koo ka tu deerasia Isireliban toranun di kpa u tu yi nenem Yinni Gusunon s̄.

²⁰ Sanam me u dii te ta deere gem gem deerasia u kpa, ka dii deera te, ka yaku yeru, u koo de bu ka boo ge ga wasi mi nawa.

²¹ Aroni u koo win noma kpuro sandiwa boo gen wiru wollo kpa u Isireliban toranu kpuro tuuba ko ka mem naabu sari te ba kua kpuro. Kpa u boo ge tora ni kpuro s̄abi kpa u de goo u gu gira u ka da gbabura.

²² Nge meya boo ge, ga koo ka Isireliba kpuron toranu s̄abe gu ka doona gbabura mi goo kun wa.

²³ Yen biru u koo wura kuu ten mi, kpa u win saa ya ni u doke potiri u nu yi mi.

²⁴ Kpa u wobure yam deeram̄ kpa u win tiin yānu doke. Yen biru kpa u yari u na u yaku d̄o mwaararugiru ko win tiin s̄ ka sere maa Isireliban s̄. Yen biru kpa u torarun yakuru ko win tiin s̄ ka sere Isireliban s̄. Kpa u suuru kanabun woronu ko win tii ka Isireliban s̄.

²⁵ Yen biru kpa u yaa yen gum d̄o doke yaku yera ye ba ka torarun yakuru kua mi.

²⁶ Wi u boo ge gira u ka da gbabura u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere du sansania.

²⁷ Kete ye, ka boo gen yem me ba ka da dii te ta deere gem gem s̄o toranun s̄, ba koo yen yaa ka yen ḡoni ka yen bisu yarawa ben sansanin di bu d̄o doke.

²⁸ Wi u ye kpuro d̄o meni u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere wurama sansania.

²⁹ Yeni ya ko n s̄awa wooda sere ka baadomma. Suru naaba yirusen s̄o wokuruse, i nao bokuo kpa i been sama deri sere ka s̄o be ba wa been suunu s̄o.

³⁰ Domi t̄o te s̄ara ba koo bee torarun yakuru kua bu ka bee deerasia. Nge meya i ko i ka deera been durum kpuron di Yinni Gusunon wuswaa.

³¹ T̄o te, ta koo kowa t̄o w̄erarugiru kpa i n da nao b̄oke. Kpa ya n s̄a wooda sere ka baadomma.

³² Amen biru yaku kowo wi ba gum tare ba gosa u ka ko yaku kowo tonwero win baaban kasire, wiya u koo saa ya ni doke ni ba kua ka wee damgii.

³³ Wiya u ko n da yakuru ko u ka dii te ta deere gem gem deerasia ka sere dii deera te, ka yaku yee te, ka yaku kowobu ka sere maa Isireliba kpuro.

³⁴ Yeni ya ko n s̄awa wooda sere ka baadomma. W̄o tia s̄o, ba ko n da yakuru kowa Isireliba kpuron toranun s̄o n̄on teeru.

Ma Aroni u kua kpuro ye Yinni Gusunon u M̄owisi s̄owa.

NGE ME ISIRELIBA BA KO N KA DEERE

Gusunon u yina bu yem di

17

¹ Yinni Gusunon u M̄owisi s̄owa u nee,

² a Aroni ka win bibu ka sere Isireliba kpuro s̄owa a nee, wooda wee ye ne, Yinni Gusunon na weemo.

³ Isireliba s̄o goo u n ki u saberu garu saka sansania n̄ kun me mi u wa k̄kpuro, u koo gina ka tu nawa nen kuu bekurugirun kannowa u ka tu yakuru ko ne, Yinni Gusunon wuswaa.

⁴ Yero u kun kue me, ba koo nun sabe ten yem bikiawa domi u yem yariwa mi. Saa ye s̄o, ba koo yero yarawa Isireliban suunu s̄on di.

⁵ Wooda yeni ya koo dewa Isireliba bu ka ben yaa sabenu na yaku kowon mi nen kuu ten kannowa bu go ne, Yinni Gusunon wuswaa. Kpa bu ku raa tu go mi ba tura. Kpa ta n s̄a siarabun yakuru.

⁶ Yaku kowowa u koo ten yem me yeka yaku yera kuu ten kannowa. Kpa u ten gum d̄o doke men nuburu ta koo ne, Yinni Gusunon dore.

⁷ Nge meya Isireliba ba n maa ka bunu yakuru kuamme nin bw̄arokunu nu ka bonu weene. Yeni ya ko n w̄awa ben tiin s̄ ka ben bibun bibun s̄ sere ka baadomma.

⁸ N n men na, Isireli goo, n̄ kun me s̄o goo wi u wa ben suunu s̄o, u n yaku d̄o mwaararugiru m̄o, n̄ kun me yakunu ganu,

⁹ ma u n ka nu ne ne, Yinni Gusunon kurun kannowa u ka nin yaa go, ba koo yero yarawa ben suunu s̄on di.

¹⁰ Wee wooda ye ne, Yinni Gusunon na maa weemo. Isireli goo, n̄ kun me s̄o goo wi u wa ben suunu s̄o u n yem di, ba n n meren na mu saa, ne, Yinni Gusunowa kon yero worima n̄ nun yara win tambun suunu s̄on di.

¹¹ Domi yem s̄ara hunde koni kpuron w̄ara wa. Na dera i yem dendimo yaku yera i ka been toranun suuru wa. Yem meya mu ra de tonu u win torarun suuru wa.

¹² Yen s̄ona na nee, Isireliban goo n̄ kun me s̄o goo been suunu s̄o u n yem dimo.

¹³ Bee Isireliban goo n̄ kun me s̄o goo wi u wa been suunu s̄o, u n yaa gaa mwa taasoru s̄o n̄ kun me guno gagu ge ba ra di, u koo yaa ye, n̄ kun me guno gen yem yariwa kpa u mu yanim wukiri.

¹⁴ Domi hunde koni ye ya wasi kpuro, yen w̄ara w̄awa yen yem s̄o. Yen s̄ona na nee, i ku hunde koni gaan yem di. Domi yem s̄ara w̄ara wa. Wi u maa yina u mu di, ba koo yero wunawa wigibun suunu s̄on di.

¹⁵ Bee Isireliban goo, n̄ kun me s̄o goo wi u wa been suunu s̄o, u n yaa goru di n̄ kun me yaa ye gbeeku yaa ya go, yero u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n s̄awa disigii sere ka t̄o ten yokao u sere deera.

16 U kun win yāa ni teye, ma u n wobura, u koo win torarun are mwa.

Kōo mennna bi bu n beere mō

18

1 Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nee,

2 a Isireliba sōowō a nee, neña na Gusunō been Yinni.

3 I ku ra ko ye ba ra ko Egibitiō mi i raa sina. I ku maa ko ye Kananiba mō mi na ka bee dō. I ku ben komanu swīi.

4 Adama i nen woodaba ka nen yiirebu mem nōowō kpa i ye swīi. Domi neña na sāa Gusunō been Yinni.

5 N n men na, i nen gere ka nen woodaba mem nōowō. Wi u ye mem nōowa u ko n wāawa yen sō. Ne Yinni Gusunōwa na yeni gerumō.

6 Nena na wooda yeniba wēemō. Na nee, been goō u ku raa ka win dusi tōn kurō kōo mennna.

7 I ku been tundo sekuru doke i ka been mero kōo mennna. Domi u sāawa been mero.

8 I ku ka been meron nisi goō kōo mennna, domi i n kua me, i been tundo sekuru dokewa mi.

9 I ku ka been sesu tundo tuosi n kun me mero tuosi kōo mennna baa bā kun bee seeye yenu teu sō.

10 I ku ka been nikurōbu kōo mennna baa ū n sāan na tōn durōn bii, n kun me tōn kurōn bii. Domi wi u kua me, u tii sekuru dokewa mi.

11 I ku ka been tundo kurō goon bii kōo mennna domi u sāawa been sesu.

12 I ku ka been tiō kōo mennna, domi u sāawa been tundo dusi.

13 I ku maa ka been meron wōnō n kun me win mōō kōo mennna. Domi u sāawa been meron dusi.

14 I ku maa been tundo wōnō n kun me win mōō sekuru doke i ka win kurō kōo mennna. Domi kurō wi, u sāawa nge been tiin mero.

15 I ku ka been bigii kurō kōo mennna, domi u sāawa been biin kurō.

16 I ku ka been wōnō n kun me been mōōn kurō kōo mennna. I n kua me, i nūn sekuru dokewa.

17 I ku ka tōn kurō kōo mennna kpa i maa ka win bii kōo mennna, n kun me win nikurōbu, domi ba sāawa mi dusinu. I n kua me, ya sāawa mi tora bakaru.

18 I ku been kurōn wōnō n kun me win mōō sua kurō sanam me kurō win tii u wāa wāaru sō. Domi ya koo nisinu ma.

19 I ku ka tōn kurō mennna sanam me u yasa mō, domi u sāawa disigii.

20 I ku ka been winsim kurō kōo mennna. I n kua me, i tii disii koosiwa mi.

21 I ku ka been bii yākuru ko būu wi ba mō Molokun mi. Domi i n kua me, ne, Yinni

Gusunōn yīsira i sanku mi. I n yē ma neña na sāa Gusunō been Yinni.

22 I ku ka been tōn durōsi kōo mennna nge me i ra ka tōn kurō ko. Domi ya sāawa seku bakaru.

23 I ku ka yaa saberu kōo mennna nge tōn kurō. Domi i n kua me, i tii disii dokewa. Nge meya maa tōn kurō goō u ku raa de yaa saberu tu ka nūn mennna. Ya sāawa seku bakaru.

24 I ku de koma ninin bweseru nu bee ko disigibu. Domi niya bwese tuku nini nu ra ko ni kon girā been suunu sōn di.

25 Ba tem men tii disii doke, ma na mu seeyasia ma mu men tōmbu yarinasia.

26 Bee Isireliba ka bee sōbu bee be i wāa Isireliba sō, i nen gere ka nen wooda ye mem nōowō. Kpa i bwese nin koma sekurugii ni deri.

27 Be ba raa sina tem me sō i sere na, ba koma ni kua ma tem me, mu disii duura.

28 N n men na, been tii i ku mu disii doke kpa mu ku raa maa bee yarinasia nge yellugibu.

29 Domi be ba koma nin garu saara Isireliba kpuro sō, ba koo bu wunawa ben tōmbun suunu sōn di.

30 Nena Gusunō been Yinni. I de i nen gere ka nen wooda ye mem nōowa mam mam. Kpa i ku bwese tuku nin komanu swīi ni ba ra ko i sere tunuma mini. Kpa i ku ra tii disii doke.

Nge me n weene bu Gusunō sā

19

1 Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nee,

2 a Isireliba kpuro sōowō a nee, i de i n deere, domi ne Gusunō been Yinni na deere.

3 Yen sō, been baawure u win tundo ka win mero beere wēeyō kpa u n da wēre tōō wērarugiru sō. Nena Gusunō been Yinni.

4 I ku tii būnu wē, i ku ra maa bwāaroku gagu seku.

5 I n ne, Yinni Gusunō siarabun yākuru kuamme, i tu koowo nge me ta koo ka man wēre.

6 I ko ten yaa diwa dōma te i ka ye yākuru kua n kun me sisiru. Adama ye ya tiara sōō itase, i ko ye dōō meniwa.

7 I n ye di sōō itase, na n yaku te mwaamō. Domi yaa ye, ya disii duurawa mi.

8 Wī u ye di u koo win torarun are wa, domi u n ye garisi negia. Ba koo yēro wunawa been suunu sōn di.

9 I n been dīanu gēemō, i ku gē ye ya wāa gbēe goorō. I ku maa been gberun dīanu kunōnu ko.

10 Meya i ku maa resem gberu sō resem kunōnu ko ka maa resem ye ya wōruma. I ko ye deriwa sāarobu ka sōbun sō. Ne Gusunō been Yinniwa na yeni gerua.

11 I ku gbeni, i ku maa beɛn winsim weesu kua ñ kun me i nùn nɔni wǎke.

12 I ku bǎri weesugii ko ka nen yĩsiru. Domi i n kua me, i nen yĩsiru sankawa. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na yeni gerua.

13 I ku beɛn winsim dam dǎre. I ku maa nùn gǎanu mwaaari ka dam. I ku beɛn sɔm kowon kǎsiaru nenɛ sere yam mu ka sǎra.

14 I ku soso wǎme. I ku maa gǎanu yi wǎkon wuswaaɔ ni nu koo nùn sura. I de beɛn daa yu sǎsi ma i man nasie ne Gusunɔ beɛn Yinni.

15 I ku murafitiru ko siribu sɔɔ. I ku goon bwǎɛbwǎɛru ñ kun me win dam meeri i ka nùn siri. Adama i ko i bu siriwa nge me baawuren gem mu ne.

16 I ku gari weesugii kpara beɛn tɔnusin s̄. I ku maa nùn gari mani yi yi koo nùn go.

17 I ku beɛn winsim tusi gǎruɔ. Adama i nùn gerusio kpa i ku ra tii durum sɔbi win s̄.

18 I ku beɛn winsim mǎru kǎsie. I ku maa ka goo mǎru nenɛ. I beɛn tɔnusi kǎ nge beɛn tii. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

19 I de i nen wooda yeniba mem nǎwa. I ku de yeɛ bwese bweseka yu yǎna. I ku dǎa bwesunu yiru duure gbɛe teeru sɔɔ. I ku yǎnu doke ni ba kua ka wǎɛ bwesunu yiru.

20 Goo ù n ka yoo tɔn kurɔ kǎ menna wi ba durɔ kǎ, adama ba ñ gina nùn yakie win yorun di, yǎro u koo yen gobi kǎsiawa, adama ba ñ bu goomɔ. Domi kurɔ wi, u gina sǎa yoo.

21 Durɔ win torarun s̄, u koo ka yǎa kineru na Yinni Gusunɔn wuswaaɔ win kurun kǎnnɔwɔ u ka torarun sɔmbun yǎkuru ko.

22 Kpa yǎku kowo u nùn torarun suurun wororu koosi ne Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Saa ye sǎara u koo win torarun suuru wa.

23 Sanam me i dua Kananin temɔ i kpa, ma i dǎa bwese bweseka duura, i ko yen marum gari siwa disigim, wǎo ita. I ñ mu dimɔ.

24 Wǎo nnesen marum me ya koo ma, mu ko n sǎawa ne Yinni Gusunɔgim, i ka man siara tǎɔ bakarun saa.

25 Saa wǎo nǎabusen diya beɛn tii i ko i n da dǎa marum me s̄ri i di. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na yeni gerua.

26 I ku gǎanu ganu di ka yem. I ku weɛ ñ kun me guru wiru meeri i ka bikiaru ko.

27 I ku beɛn wirun goo gookan seri kǎni bwɛɛrɛke. I ku maa beɛn toburun beri berika kǎni.

28 I ku beɛn wasi muriri goon gǎn s̄. I ku maa beɛn wasi yore. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

29 I ku beɛn bii wǎndiaba sekuru doke i bu kurɔ tanaru kpǎɛ sǎaru garun s̄, kpa sakararu ka sekuru sariru tu ku raa yibu tem me sɔɔ.

30 I na tǎɔ wǎrarugiru yaaye kpa i nen kuu bekuruguru beɛre wǎ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

31 I ku da be ba ra gǎribu sokun mi ñ kun me s̄robun mi kpa i ku ra ka tii disi doke. Domi nena na sǎa Gusunɔ beɛn Yinni.

32 I wi u seri kpiki mǎ kpuro kpunɔ kpa i durɔ tǎkɔ beɛre wǎ. I maa ne, Yinni Gusunɔ nasio. Domi nena na sǎa beɛn Yinni.

33 Sǎo goo ù n wǎa beɛn tem sɔɔ, i ku nùn dam dǎre.

34 I ko i nùn kuawa nge kpa yǎro, kpa i nùn kǎa nge beɛn tii. Domi beɛn tii i raa s̄ru di Egibitiɔ. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na yeni gerua.

35 I ku murafitiru ko siribu sɔɔ, ka gǎa yĩruba sɔɔ, ka kiloba sɔɔ ka sakakunu sɔɔ.

36 I de beɛn kiloba ka beɛn sakakunu ye kpuro ya n sǎa dee dee. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na ye gerua, ne wi na beɛ yara Egibitin di.

37 I nen woodaba kpuro mem nǎwɔ kpa i ye swǎi. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Sǎa ni Gusunɔ u yina

20

1 Yinni Gusunɔ u Mǎwisi s̄ɔwa u neɛ,

2 a Isireliba s̄ɔwɔ a neɛ, ben goo ñ kun me sɔɔ wi u wǎa be sɔɔ ù n win bii sua u ka bũu wi ba mǎ Mǎlɔku yǎkuru kua, ba koo nùn kasukuwa bu go.

3 Ne, Yinni Gusunɔwa kon nùn wǎri kpa n nùn wuna nen tɔmbun suunu s̄ɔn di yèn s̄ u ka win bii Mǎlɔku yǎkuru kua ma u nen kuru disi doke u nen yĩsi deɛraru sanku.

4 Isireliba ba ñ yina bu durɔ win bweseru go, ma ba nùn meera u daa yen bweseru mǎ,

5 nen tiwa kon nùn wǎri wi ka win yenugibu kpuro kpa n nùn yara win tambun suunu s̄ɔn di ka sere be ba maa Mǎlɔku ye sǎamɔ.

6 Goo ù n bikiaru da gǎri sokobun mi ñ kun me s̄robun mi, kon nùn wǎriwa kpa n nùn wuna win tambun suunu s̄ɔn di.

7 I de i n deɛre, domi nen tii na deɛre. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na ye gerua.

Kǎo menna bi Gusunɔ u yina

8 Nena Yinni Gusunɔ wi u beɛ gɔsa i n ka deɛre. I ko i nen woodaba mem nǎwawawa kpa i s̄i ye sɔɔ.

9 Goo ù n win tundo ñ kun me win mero bǎrusi, ba koo yǎro gowa kpa win yem mu wǎri win tii sɔɔ.

10 Goo ù n ka goon kurɔ kpuna, ba koo kurɔ wi ka durɔ wi gowa.

11 Goo ù n ka win tundon kurɔ kpuna, u win tundo sekuru dokewa. Ba koo yǎro gowa ka kurɔ wi sannu kpa ben yem mu wǎri ben tii sɔɔ.

12 Goo ù n ka win biin kurɔ kpuna, ba koo yǎro gowa ka kurɔ wi sannu. Domi seku

bakara ba kua mi. Ben yem mu koo wariwa ben tii sɔɔ.

¹³ Tɔn durɔ̀ ù n ka win tɔn durɔ̀si kpuna nge me ba ra ka tɔn kurɔ̀ mɛnne, ba koo be yiru ye kpuro gowa. Domi gāa kɔ̀suna ba kua mi. Ben yem mu koo wariwa ben tii sɔɔ.

¹⁴ Goo ù n bii ka mero sua kurɔ̀, tora bakara mi. Ba koo be kpuro dɔ̀ɔ mɛniwa. Kpa yen bweseru ya kun wāa bɛɛn suunu sɔɔ.

¹⁵ Goo ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka tɔn kurɔ̀ mɛnne, ba koo yɛro gowa ka yaa sabe ten tii.

¹⁶ Tɔn kurɔ̀ ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka tɔn durɔ̀ mɛnne, ba koo nɔ̀n gowa ka yaa sabe ten tii. Kpa ben yem mu wari ben tii sɔɔ.

¹⁷ Goo ù n win sesu tundo turosi n kun me mero turosi sua kurɔ̀ u ka kpuna, ba tii sekuru dokewa mi. Ba koo bu wunawa ben tambun suunu sɔɔn di. Durɔ̀ wi, u koo win torarun are sɔ̀bewa. Domi u ka win sesu kpuna.

¹⁸ Goo ù n ka tɔn kurɔ̀ menna wi u yasa mɔ̀, ma yen yem me mu yara u mu wa, ba koo be yiru ye yarawa Isireliban suunu sɔɔn di.

¹⁹ I ku ka bɛɛn mɛron wɔ̀nɔ̀ n kun me win mɔ̀ɔ̀ n kun me bɛɛn tiɔ̀ kɔ̀ɔ̀ menna. Domi i sɔ̀awa dusinu. Wi u kua me, u koo yen are wa.

²⁰ Goo ù n ka win tondon wɔ̀nɔ̀ n kun me tondon mɔ̀ɔ̀n kurɔ̀ kpuna, u bu sekuru dokewa. Kurɔ̀ wi, ka durɔ̀ wi, ba koo ben toranun are wa. Ba n bii marumɔ̀ sere bu ka gbi.

²¹ Goo ù n win wɔ̀nɔ̀ n kun me win mɔ̀ɔ̀n kurɔ̀ sua, u torawa mi. U win wɔ̀nɔ̀ n kun me win mɔ̀ɔ̀ wi sekuru dokewa mi. Kurɔ̀ wi, ka durɔ̀ wi, ba n bibu marumɔ̀.

²² I de i nen woodaba ka nen yiirebu mem nɔ̀ɔ̀wa kpa i ka ye sɔ̀mburu ko, kpa tem mi na ka bɛɛ dɔ̀ɔ̀ mu ku raa bɛɛ yarinasia.

²³ I ku bwese nin komanu swi ni na kon bɛɛ gira. Domi koma niya ba kua na ka bu yina.

²⁴ Na bɛɛ sɔ̀ɔ̀wa na nɛɛ,

bɛɛya i ko i n ben tem me mɔ̀.

Nɛna kon bɛɛ mu wɛ.

Tem me, mu tim ka bom yiiba.

Nɛna Gusunɔ̀ bɛɛn Yinni nɛ wi na bɛɛ wuna sɔ̀a bwese ni nu tien di.

²⁵ Yen sɔ̀na i ko i wunana yaa ye i ko i di ka ye i kun dimɔ̀ ka sere maa gunɔ̀ si i ko i di ka si i n dimɔ̀ kpa i ku ra bɛɛn tambu disi doke yɛɛ yi, ka gunɔ̀ sin sɔ̀ ye na gesi nɛɛ, i ku di mi.

²⁶ I de i n deere i n wāa nen sɔ̀, domi na deere. Nɛ, Yinni Gusunɔ̀wa na bɛɛ wuna nenem bwese ni nu tien suunu sɔɔn di i n ka sɔ̀a negibu.

²⁷ Goo ù n wāa bɛɛn suunu sɔɔ, tɔn kurɔ̀ n kun me tɔn durɔ̀ ma u ra gariibu soku n kun me u ra sɔ̀roru ko, ba koo yɛro kpenu kasukuwa kpa win yem mu wari win tii sɔɔ.

Yaku kowobun woodaba

1. Wooda ye ya ka yaku kowon tii ya

21

¹ Yinni Gusunɔ̀ u Mɔ̀wisi sɔ̀ɔ̀wa u nɛɛ, a Aroni ka win bibu sɔ̀ɔ̀wɔ̀ a nɛɛ, yaku kowo u ku raa tii disi doke u wigii goon goru baba

² ma n kun mɔ̀ win mero ka win tondon goru ka win tiin biigiru ka win wɔ̀nɔ̀ ka win mɔ̀ɔ̀guru

³ ka sere win sesu wi u kun durɔ̀ yɛguru wi ba n gina sue.

⁴ Isireliban suunu sɔɔ, yaku kowo wi, u sɔ̀awa ben guro guro. Yen sɔ̀, u n koo tii disi doke ka ben goon goru.

⁵ Goo ù n gu, yaku kowobu bu ku raa ben wii suunun seri kɔ̀ni, bu ku raa maa ben toburun beri berika kɔ̀ni.

⁶ Mɛya bu ku raa maa tii muriri wasi sɔɔ. Ba ko n wāawa nɛ Gusunɔ̀ ben Yinnin sɔ̀. Ba n nen yisuru sankumɔ̀. Domi beya ba ko n da man yakunu kue ni nu sɔ̀a nen dīanu. Yen sɔ̀, ba ko n deere wa.

⁷ Ba n koo kurɔ̀ tanɔ̀ n kun me wi ba gaba ba ka kpuna sua kurɔ̀. Ba n maa kurɔ̀ wi u win durɔ̀ yina suamɔ̀. Domi ba ko n deere wa ba n wāa nɛ, Yinni Gusunɔ̀n sɔ̀.

⁸ Isireli baawurewa u koo yaku kowo garisi tɔn deero. Domi wiya u ra ka bɛɛn yakunu nɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ̀n mi. Yen sɔ̀, ba ko n deere wa, domi nɛ, Yinni Gusunɔ̀ na deere. Nɛna na bɛɛ gɔ̀sa i n ka maa deere.

⁹ Yaku kowo goon bii wɔ̀ndia ù n tii sekuru dokemɔ̀ u kurɔ̀ tanaru dimɔ̀, win tondowa u sekuru dokemɔ̀. Ba koo bii wɔ̀ndia wi dɔ̀ɔ̀ mɛniwa.

¹⁰ Yaku kowo wi ba gum tāre wirɔ̀ u kua yaku kowo tɔnwerɔ̀, ma ba nɔ̀n sɔ̀a yānu dokea, u ku maa win seri sanku goon goon sɔ̀. Mɛya u ku maa win yānu gɛɛku.

¹¹ U ku raa goru garu susi u tii disi doke, baa n n win tundo n kun me win mɛron gorun na.

¹² U n maa yariɔ̀ nen kurun di goon gorun sɔ̀, u ku ka kuu te disi doken sɔ̀. Domi ba nɔ̀n gum tāre u n ka sɔ̀a nenem. Nɛ, Yinni Gusunɔ̀wa na ye gerua.

¹³ Wɔ̀ndia wi u kun durɔ̀ yɛwa yaku kowo tɔnwerɔ̀ u koo sua kurɔ̀.

¹⁴ U n koo gamini goo sua kurɔ̀ n kun me kurɔ̀ wi ba yina n kun me kurɔ̀ wi ba gaba ba ka kpuna n kun me kurɔ̀ tano. Adama wɔ̀ndia wi u kun durɔ̀ yɛwa u koo sua win dusibu sɔɔ.

¹⁵ Kpa u ku raa bwese tukuru doke win bweseru sɔɔ. Nɛ Yinni Gusunɔ̀wa na nɔ̀n gɔ̀sa u n ka deere.

2. Wi u kun kpɛ u ko yaku kowo

¹⁶ Yinni Gusunɔ̀ u maa Mɔ̀wisi sɔ̀ɔ̀wa u nɛɛ,
¹⁷ a Aroni ka win bibu sɔ̀ɔ̀wɔ̀ a nɛɛ, baa ka win bibun bweserɔ̀ goo ù n alebu gaa mɔ̀ win

wasi sɔɔ, yēro kun kpɛ u da nen kuu te sɔɔ u ne, Yinni Gusunɔ dīanu ganu yākuru kua.

¹⁸ Alebugii goo kun kpɛ u nen sɔmbu te ko, aa wɔkowa? Aa kōri barɔwa? N kun me yēron wuswaa ya kɔsikirewa?

¹⁹ N kun me yēron naasu n kun me win gāsera bɔɔrewa?

²⁰ N kun me yēro u kundu kpiawa? N kun me u sáawa tɔn kɔmiakubu? N kun me yēron nani kpiawa? N kun me yēro taataaru n kun me debu mɔwa? N kun me win tia bii kɔsikira?

²¹ Wi u alebu gaa mɔ wasi sɔɔ gesi Aronin bweseru sɔɔ, u n kpɛ u ne, Yinni Gusunɔ yākuru kua. U n maa kpɛ u ka dīanu ganu na u ka yākuru ko nen kuu te sɔɔ.

²² Adama u koo kpī u ne, Yinni Gusunɔn dīa dɛranu di.

²³ Win alebun sɔna u n kpɛ u susi yāku yerɔ ka kuu ten beku kare ten mi. Kpa u ku raa nen kuu te disi doke. Ne, Yinni Gusunɔwa na ra yāku kowobu gosi ba n ka dɛere.

²⁴ Ma Mɔwisi u Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro gari yi sɔɔwa.

3. Be ba koo yāku dīanu di

22

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee,

² a Aroni ka win bibu sɔɔwa a nee, ba n tii se dīa ni Isireliba ba ka man naawamme sɔɔ, kpa bu ku raa nen yīsi dɛera te sanku. Ne na sáa Yinni Gusunɔ.

³ Ben bweseru sɔɔ, goo ù n nu susi, ma u disi gɛe mɔ, ba koo yēro yarawa nen sɔmburun di.

⁴ Aronin bweseru sɔɔ, goo ù n bara disigiru mɔ, n kun me ù n kentú kpika mɔ, u n yāku dīa ni dimɔ sere ù n dɛera,

⁵ ka sere wi u goru baba n kun me win sen nim mu wīa n kun me wi u yaa gaa baba ye ya disi mɔ n kun me wi u goo baba wi u disi mɔ.

⁶ Wi u yen gaa baba gesi, u disi duurawa mi sere ka yokaa. U n kpɛ u yāku dīa ni di ma n kun mɔ u wobura mam mam.

⁷ U n wobura, yokan di u dɛera, u koo kpī u nen dīa ni di. Domi niya nu sáa win dīanu.

⁸ Meya yāku kowo goo kun yaa goru temmɔ n kun me yaa ye gbeku yaa gaa ya go u ku raa ka tii disi doken sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Ba koo nen woodaba mem nɔwawa domi bā n nen dīanu disi doke, ba koo ben torarun are sɔbe kpa bu gbi. Ne, Yinni Gusunɔwa na bu gosa ba n ka dɛere.

¹⁰ Tɔn diro kun yāku dīa ni dimɔ baa yāku kowon sɔm kowo n kun me win sɔɔ. Yēro kun yāku dīa ni dimɔ.

¹¹ Adama yoo wi yāku kowo u dwa ka wi ba mara win yenu, ba koo kpī bu dīa ni di.

¹² Yāku kowon bii tɔn kuro ù n tɔn diro sua durɔ, ù ku raa yāku dīa ni di.

¹³ Adama bii wi, ù n sáa gɔmini n kun me win durɔ u nún yina, ma u n ka durɔ wi mara, ma u gɔsira win tundon yenu ù sɔ nge sanam me u n durɔ sue, u koo kpī u dīa ni di. Ma n kun me, tɔn diro u ku dīa ni di.

¹⁴ Tɔn tuko goo ù n nu di u n ka baaru, u koo nin kɔsire yāku kowo wēwa. Yen biru kpa u nún nin bɔnu nɔɔbun tia sosia.

¹⁵ Yāku kowobu bu ku raa dīa ni disi doke ni Isireliba ba ka yākuru kua Yinni Gusunɔn wuswaa.

¹⁶ Bā n nu di sanam me n n weene bu nu di, ba Isireliba toranu sɔbimɔwa. Nena Yinni Gusunɔ, ne wi na ra yākunu dɛerasie.

Sabe te ba koo ka yākuru ko

¹⁷ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee,

¹⁸ a Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro sɔɔwa a nee, goo be sɔɔ ù n kun me sɔɔ goo wi u wāa ben suunu sɔɔ, ù n kī u yāku dɔɔ mwaararugiru ko ka kīru, n kun me u ka nɔ mweeru garu yibia,

¹⁹ ne, Yinni Gusunɔ n sere tu mwa, yaa sabe dɔɔ ge ga n alebu mɔ gera u koo ka na, naa, n kun me yāaru, n kun me boo, ya n gesi sáa dwa.

²⁰ U n koo ka yaa saberu na te ta alebu gaa mɔ. Domi ù n ka tu yākuru kua, na n mwaamɔ.

²¹ Goo ù n siarabun yākuru mɔ ka kīru n kun me u ka nɔ mweeru garu yibia, u koo tu kowa ka sabe te ta n alebu gaa mɔ n sere win yāku te mwa.

²² N n men na, bu ku ka sabe wɔko na, n kun me te ta kōri bɔere, n kun me te ba so ba kɔsiki, n kun me te ta boo boosu n kun me taataaru mɔ gɔnɔ. Bu ku ka yen gaa yāku dɔɔ mwaararugiru ko.

²³ Ba koo kpī bu ka yaa sabe tɛn wasin bee tia kpāaru bo kērun yākuru ko. Adama bu ku ka tu nɔ mweeru gari ko.

²⁴ Bu ku raa ka yaa sabe tɛn tiara kɔra n kun me ba wīa ne, Yinni Gusunɔ yākuru kua. Bu ku maa yen bweseru yaa saberu garu kua bā n dua ben temɔ.

²⁵ Bu ku ka ne, Yinni Gusunɔ sabe ten bweseru yākuru kua te ba wa sɔbun mi. Domi sabe tɛn wasi ba mɛera kua, ta sáawa nge sabe te ta alebu mɔ. Ne, Yinni Gusunɔ, na n yāku ten bweseru mwaamɔ.

²⁶ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee,

²⁷ bā n ketɛ buu mara n kun me yāaru n kun me boo, ga koo kowa sɔɔ nɔɔba yiru ka gen mero. Adama saa sɔɔ nɔɔba itasen di, ba koo kpī bu ka gu yāku dɔɔ mwaararugiru ko.

²⁸ Bu ku raa yaa saberu garu go ka ten buu sɔɔ teeru.

²⁹ Bā n ne, Yinni Gusunɔ siarabun yākuru kuamme, bu tu koowo nge me kon ka tu mwa.

³⁰ Yen dōma tera ba koo ten yaa di. Ba ñ yen gaa tiamō sere sisiru.

³¹ Ba koo nen wooda ye mem nōwawa kpa bu ye swīi.

³² Bu ku raa nen yīsiru sanku kpa bu wa bu man beere wē ben suunu sōo. Nena na Yinni Gusunō wi u beere gōsa i n ka deere.

³³ Nena na beere yara saa Egibitin di na n ka sāa Gusunō been Yinni.

Tōo baka bwese bweseka

23

1-2 Yinni Gusunō u Isireliba sōowa saa Mōwisin nōon di u nee, tōo baka ni sōo i ko i n da mēnne i man sā, ni wee.

Tōo wērarugiru

³ Alusuma tia sōo, sōo nōoba tia i ko i n da sōmburu ko, sōo nōoba yiruse, i ko i wēra kpa i mēnna i ka man sā. Yen tōo te, i ku ra sōmburu garu ko. I ko i tu diwa nen sō sō baa mi i wāa kpuro gesi.

⁴ Tōo baka ni nu maa tie, ni sōo i ko i mēnna i ka man sā, nin tōnu wee.

Gōo sararibun tōo bakaru

⁵ Yinni Gusunō u nee, wōon suru gbiikoon sōo wōkura nnesen yokan di, i Gōo sararibun tōo bakaru dio ne, Yinni Gusunōn sō.

⁶ Yen sōo wōkura nōobuse sōora i ko i pēe ye ba kun seeyatia doken tōo bakaru tore. I ko i kowa sōo nōoba yiru i n pēe dimō ye ba kun seeyatia doke.

⁷ Alusuma yen tōo gbiikuru sōora i ko i mēnna i man sā. Yen tōo te, i ku ra sōmburu garu ko.

⁸ Alusuma yen tōo baatere i ko i n da man yāku dōo mwaararugiru kuewa. Sōo nōoba yiruse, i ko i kpa mēnna i man sā. Yen tōo te, i ku sōmburu garu ko.

Gberun dīa gbiikinun tōo bakaru

⁹⁻¹⁰ Yinni Gusunō u maa Isireliba sōowa saa Mōwisin nōon di u nee, i n dua tem me kon beere wē sōo, ma i dīanu gā, i ko i ka dīa gbiikii ni i gā mi yāku kowo daawawa.

¹¹ Kpa yāku kowon tii u man nu tusia tōo wērarugirun sisiru kpa n wa n ka beere nōnu geu mēeri.

¹² Yen tōo te, i ko i man yāku dōo mwaararugiru kua ka yāaru wōo tiagiru te ta ñ alebu gaa mō.

¹³ I ko i maa som kilo nōoba tia me i ka gum burina sōndi kpa ye kpuron nuburu tu ne, Yinni Gusunō dore. Yen biru kpa i tam litiri tia ka bōnu tāre som mēn wollo.

¹⁴ I ñ ko i dīa gbiikii nin pēe di ñ kun me nin bima ye ba sōnwa ñ kun me ye ba kōsuka sere dōma te i ka ne, Yinni Gusunōgia na. I ko wooda yen i mem nōowawa mi i wāa kpuro sere ka baadommao.

Gēebun tōo bakaru

¹⁵ Yinni Gusunō u maa Isireliba sōowa saa Mōwisin nōon di u nee, i ko i maa alusuma gariwa nōoba yiru saa tōo wērarugirun sisirun di dōma tēn di i ka beere dīa gbiikii ni, ne, Yinni Gusunō naawa.

¹⁶ I ko i gariwa sōo weeraakuru sere n ka ko tōo wērarugiru nōoba yirusen sisiru. Kpa i maa ne, Yinni Gusunō yākuru kua.

¹⁷ I ko i ka pēe yiru na saa beere yenun di yēn baayere ba kua ka som kilo ita ka pēe seeyatia. Beere gberun dīa gbiikii niya i ko i ka yen som me ko, kpa yāku kowo u ye sōosi beri berika.

¹⁸ Yen biru, i ko i ne, Yinni Gusunō yāku dōo mwaararugiru kua ka yāanu nōoba yiru ni nu wōo tia tia mō kpa nu kun alebu gaa mō ka maa kete kine kpem teeru ka yāa kinenu yiru ka sere tam. Kpa ye kpuron nuburu tu ne, Yinni Gusunō dore.

¹⁹ I ko i maa bōo go beere toranun yākurun sō sōa maa yāanu yiru ni nu wōo tia tia mō siarabun yākurun sō

²⁰ ka pēe ye sannu. Yāku kowo u koo ka ye kpuro Yinni Gusunō daawawa u nu tusiarun wororu koosi. Kpa ye kpuro ya n sāa ne, Yinni Gusunōgia. Ye kpuron biru, yaa ye kpuro ya koo kowa yāku kowogia.

²¹ Yen tōo te, i ko mēnawa beere kpuro i man sā. I ñ maa sōmburu mō dōma te. Mi i wāa kpuro, i ko i wooda yen i mem nōowawa sere ka baadommao.

²² I n beere gberun dīanu gēemō, i ku ni nu wāa beere gbee gooro gē. Yen biru i ku maa nu kunon ko. I ko i nu sōarobu ka sōbu deriawa. Ne Gusunō beere Yinniwa na ye gerua.

Tōo baka tē sōo ba ra kōbi wure

²³⁻²⁴ Yinni Gusunō u Isireliba sōowa saa Mōwisin nōon di u nee, wōon suru nōoba yirusen tōo gbiikuru sōo, i ko i wērawa kpa i kōbi so Gusunō u ka beere yaaya. Tōo te, i ko i mēnawa kpa i man sā.

²⁵ I ku ra sōmburu garu ko. Kpa i man yāku dōo mwaararuginu kua.

Toranun suurun tōo bakaru

²⁶ Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nee,

²⁷ wōon suru nōoba yirusen sōo wōkurusewa i ko i yākuru ko beere toranun suurun sō. I ko i mēnawa kpa i nōo bōke kpa i man sā. Kpa i man yāku dōo mwaararuginu kua.

²⁸ I ku ra sōmburu garu ko tōo te sōo. Domi tōo te sōora ba koo beere toranun suuru kobun woronu koosi Gusunō beere Yinnin wuswaa.

²⁹ Wi u kun nōo bōkue yen tōo te, ba koo nūn wunawa win tōmbun suunu sōon di.

³⁰ Wi u maa sōmburu kua tōo te sōo, kon de bu yēro gowa.

³¹ I ku ra sōmburu garu ko tōo te. Ya ko n sāawa wooda ka baadommao ka beere

bibun bweserɔ. Mi i wáa kpuro, i ko ye mɛm nɔwawáa.

³² Ya ko n sáawa nge tɔɔ wɛrarugiru kpa i nɔɔ bɔke. I ko i wɛrawa saa surun sɔɔ nɔɔba nnen yokan di sere ka yen sisirun yokaa.

Kunun tɔɔ bakaru

³³⁻³⁴ Yinni Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa saa Mɔwisi nɔɔn di u nɛɛ, saa wɔɔn suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbun di, i ko i Kunun tɔɔ bakaru diwa sɔɔ nɔɔba yiru i ka nɛ, Yinni Gusunɔ sá.

³⁵ Yen tɔɔ gbii kiru, i ko i menna i man sá. I ku ra sɔmburu garu ko tɔɔ te.

³⁶ Tɔɔ baatere i ko i n da man yáku dɔɔ mwaararugiru kuewa sere n ka ko sɔɔ nɔɔba yiru ye. Yen sɔɔ nɔɔba itase, i ko i kɔam mennawa i man sá kpa i man yáku dɔɔ mwaararuginu kua. Tɔɔ te, i ku ra sɔmburu garu ko. Ta sáawa gáa girinu.

³⁷ Yeniba kpuro ya sáawa tɔɔ baka ni i ko i di nɛ Yinni Gusunɔn sá. Kpa i man yáku dɔɔ mwaararuginu kua ka bɛɛn gberun díanu ka siarabun yáku nu ka tam. Yáku ru baatere ka ten tɔru.

³⁸ Mɛya i ku maa tɔɔ wɛrarugiru duari ka yáku ni i ra man kue ka sere maa kɛɛ ni i ra ka nɛ ka maa nɔɔ mwɛɛrun yáku ru.

³⁹ Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔ, i n bɛɛn gberun díanu gá, i ko i tɔɔ bakaru diwa sɔɔ nɔɔba yiru i ka man bɛɛɛ wɛ. Yen tɔɔ gbii kiru ka yen tɔru nɔɔba itase, i ko i wɛrawa i ku sɔmburu garu ko.

⁴⁰ Yen tɔɔ gbii ki te, i ko i dáa marum buram sua ka kpakpa wurusu ka dáa wuru bakasu si su ra n wáa daara kpa i n nuku dobu mɔ nɛn wuswaaɔ sɔɔ nɔɔba yiru ye.

⁴¹ Wɔɔ baagere i ko i n da tɔɔ baka te diwa i ka man bɛɛɛ wɛ suru nɔɔba yiruse ye sɔɔ. Ya ko n sáawa wooda sere ka baadommaa.

⁴² Bɛɛ Isireliba kpurowa i ko i n wáa kunu sɔɔ sere sɔɔ nɔɔba yiru.

⁴³ Kpa bɛɛn bibun bweseru tu ka gia ma na ben sikadoba sinasia kunu sɔɔ sanam mɛ na bu yarama Egibitin di. Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua.

⁴⁴ Nge mɛya Mɔwisi u Isireliba tɔɔ baka ni sɔɔwa ni ba ko n da di bu ka Yinni Gusunɔ bɛɛɛ wɛ.

Gusunɔn kuu bekurugirun dabu

24

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,
² a Isireliba sɔɔwa a nɛɛ, bu nún olifin gum kasuo mɛ mu gea bo kpa fitilanu nu n ka sɛre yoka baayere.

³ Aroni u koo ka gum mɛ dawa nɛ, Yinni Gusunɔn kuu bekurugii ten mi, beku kare ten wuswaaɔ te ta woodan kpakoro te ganua. Kpa u de fitila ni, nu n sɛre yokan di sere yam mu ka sára. Yeni ya ko n sáawa wooda sere ka ben bibun bweserɔ.

⁴ Aroni u koo fitila ni sɔndiwa dabu wuraguun wɔllɔ kpa nu n sɛre wɔkuru baatere sere yam mu ka sára.

Pɛɛ ye ba ra Yinni Gusunɔ wɛ

⁵ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a pɛɛ wɔkura yiru wɔɔwɔ yen baayere ya n sáa kílɔ nɔɔba tia.

⁶ Kaa ye yorewa nen wuswaaɔ tabulu wuragia yen wɔllɔ sía yiru, yen baayere sɔɔ pɛɛ nɔɔba tia.

⁷ Sía baayeren wɔllɔ kaa turare gea sɔndi kpa bu ye dɔɔ mɛni nen sɔ pɛɛ yen ayerɔ kpa n bɛɛ yaaya.

⁸ Tɔɔ wɛrarugiru baatere, ba ko n da man pɛɛ yen bweseru yiyewa kpa ya n yii mi baadomma. Ya ko n sáawa wooda bɛɛn bibun bweseru sɔɔ sere ka baadommaa.

⁹ Pɛɛ ye ba kɔsire kua mi, ya ko n sáawa Aroni ka win bibugia. Ba koo ye diwa yam dɛɛramɔ. Pɛɛ ye, ya sáawa nenem domi nɛna ba ye wɛ sanam mɛ ba yáku dɔɔ mwaararuginu mɔ. Aronin bwesera ta ko n da ye di sere ka baadommaa.

Wi u Gusunɔ gari kam gerusin sɛɛyasiabu

¹⁰⁻¹¹ Sɔɔ teuru Isireliban goo ka Egibitigii goon bii wí u ka Isireli tɔn kurɔ mara ba sanna. Kurɔ Isireli win yísira Selomiti, Debirin bii, Danun bweseru sɔɔ. Selomitin bii wí, u Gusunɔn yísiru gari kam gerusimɔ u bɔrusimɔ. Yera yande ba ka nún da Mɔwisi mi.

¹² Ma ba nún yii ba ka mara bu wa ye Yinni Gusunɔ u koo gere.

¹³ Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁴ i ka durɔ wi yario sansanin di. Be ba maa nua u nɛ Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi, kpa bu ben nɔma sɔndi win wirɔ bu ka seeda di kpa Isireliba kpuro bu nún kpenu kasuku bu go.

¹⁵ Yen biru wooda yeniwa kaa Isireliba wɛ a nɛɛ, wí u nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, yɛro u koo yen are wa.

¹⁶ Wí u gesi nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, ba koo yɛro gowa. Isireliba kpurowa ba koo nún kpenu kasuku bu go. Baa ù n sáan na sɔɔ, ba koo nún gowa yèn sɔ u nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi.

¹⁷ Goo ù n win winsim go, ba koo maa yɛro gowa.

¹⁸ Goo ù n win winsim yaa saberu go, u koo ten kɔsire wɛwa wasiru. Hundewa ya hunden kɔsire.

¹⁹ Goo ù n maa win winsim mɛɛra kua, mɛɛra yen bwesera ba koo yɛro ko.

²⁰ Wí u goo bua, ba koo maa yɛro buawa. Wí u goon nɔni wía, ba koo maa yɛron nɔni wíawa. Wí u goon dondu bua, ba koo maa yɛrogiru buawa. Kɔsa ye tɔnu u win tɔnusi kua kpuro, yera ba koo maa nún kɔsie.

²¹ Wi u yaa saberu go, u koo ten kāsire wēwa. Wi u maa tōnu go, ba koo maa yēro gowa.

²² Wooda tia yera ba koo ka bēe ka bēen sōbu siri. Nē Gusunō bēen Yinniwa na ye gerua.

²³ Ma Mōwisi u Isireliba kpuro ye sōwa. Ma ba durō wi u Yinni Gusunō gari kam gerusi mi yara sansanin di ba nūn kpenu kasuka ba go. Nge meya ba ka kua ye Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa.

Tem wēyasiabu

25

¹⁻² Yinni Gusunō u ka Mōwisi gari kua guu te ba mō Sinain wōllō u nēe, bēe Isireliba i n dua tem me sōo, me kon bēe wē mi, i ko i dewa bēen gbean tem mu wēra nen sō.

³ Wōo nōba tia sōra i ko i bēen gbea duure kpa i bēen resem gbaanu sōme i nin dānu kōni. Kpa i yen marum sōri.

⁴ Adama wōo nōba yiruse, ya ko n sāawa wōo wēraruguu Yinni Gusunōn sō. Bēen gbenu nu koo wērawa mam mam. I ku ra nu dīanu duure, i n ko i maa bēen resem kōni.

⁵ Baa dīa ni nu wōruma sanam me i gēemō ma nu kpia ka tii, i n nu gēemō. I n maa resem sōrimō ye ya ka tii mara. Domi bēen gbea ya koo wērawa mam mam wōo ge sōo.

⁶ Adama wōo wēraruguu ge sōo, ye ya kpia ka tii, yera i ko i di bēe ka bēen sōm kowobu ka bēen yobu ka sere maa sōo be ba wāa bēen suunu sōo

⁷ ka bēen yaa sabenu ka gbeku ye. Ye tem me, mu koo kpi yera i ko i di.

Yakiabun wōo

⁸ I ko i wōo nōba yirun suba nōba yiru deriwa yu doona. Ye kpuro ya sāawa mi, wōo weeraakuru tia sari.

⁹ Yen wōo dāakan suru nōba yirusen sōo wōkuru, tōo te ba torarun yākuru kua mi, i ko i kōbi wurawa ka kuuki tem me kpuro sōo.

¹⁰ Wōo weeraakurusen wōo ge, ga ko n sāawa nenem nē, Yinni Gusunōn sō. Kpa i kpara ma baawure u tii mō. Wōo ge sōo, ba koo gbee te goo u raa dōra n kun me te ba nūn mwaari wesiawa tu ko wigiru. Wi u raa maa yoru dimō, u koo yakiaa u wura win yenu.

¹¹ Nge meya i ko n da wōo weeraakuru baateren yakiabun tōo bakaru di. I ko i wērawa wōo ge sōo. I n dīanu ganu duurumō. I n maa dīanu ganu gēemō ni nu ka tii kpia. Meya i n maa resem sōrimō ye ya mara resem gbaarō te ba n sōnwa.

¹² Domi nuku dobn wōōwa ge i ko i wuna nenem nē Yinni Gusunōn sō. Adama bēen gbean dīana i ko i di.

¹³ Wōo ge sōo, baawure u koo win tem mwawa me ba raa nūn mwaari.

¹⁴ I n tem dōramō, n kun me i n dwemō, bēen goo u ku raa win winsim noni wōke.

¹⁵ Wi u kī u win gberu dōra, u koo gina lasabu kowa u wa mēn nōo ta koo dīanu ma sere wōo weeraaku te, tu ka yibu tē sōo ba ra yakiabun tōo bakaru ko tē sōo yēro u koo tu wesia.

¹⁶ Nge me wōsu su dabiru nē, nge meya gbee ten gobi yi ko n kpāaru nē. Wōsun sukum me mu tie mù kun dabi sere wōo weeraaku te, tu ka yibu, ten gobi yi n ko yi n kpā. Domi ye ba koo gē gbee te sōo, yera u dōramō.

¹⁷ Bēen goo u ku raa win winsim noni wōke. I ko i man nasiawa domi nēna na sāa Gusunō bēen Yinni.

¹⁸ I nen woodaba mem nōowō kpa i sī ye sōo. Saa ye sōra i ko i sina tem me sōo ka bōri yendu.

¹⁹ Tem me, mu koo dīanu ko ni nu koo bēe turi kpa i n ka wāa bōri yendu sōo.

²⁰ Sōrākudo i ko i tii bikia i nēe, mba i ko i di wōo nōba yiruse te. Domi i n wōo ge sōo dīanu duurumō, i n maa gēemō.

²¹ Kon bēe domaru kua wōo nōba tiase kpa bēen gbea yu wōo itan dīanu ma.

²² Wōo nōba itase sōo, i ko i dīanu duure kpa bēen dīa gurunu nu n tie sere i ka wōo nōba nnesen dīanu gē.

Tem ka dīan yakiabu

²³ Goo kun tōnu tem dōremō kpa yēro u n mu mō sere ka baadommas, domi nē, Yinni Gusunōwa na tem mō, i maa wāawa nen mi nge sōbu.

²⁴ Yen sōna mi i sina kpuro, i ko i tem yakiabun wooda ye mem nōowawa.

²⁵ Bēe sōo, goo ù n kua sāaro, ma u win tem sukum dōra, win dusi goo ù n gobi mō, u koo kpi u mu yakia.

²⁶ Yēro ù kun maa dusi goo mō wi u koo mu yakia, win tii u koo kookari kowa u ka mu yakia.

²⁷ U koo wōsu gariwa si su tie wōo weeraaku te, tu ka sere yibu kpa u si kpuron gobi kōsia kpa tem me, mu ko wigim.

²⁸ U kun gobi wa u ka mu yakia, u koo mu wi u tem me dwa deria sere yakiabun tōo bakaru tu ka turi. Yen biru u koo kpi u wura tem me sōo.

²⁹ Yinni Gusunō u nēe, goo ù n win diru dōra te ta wāa wuu gbāraruguu sōo, wōo tia u mō u ka tu yakia.

³⁰ Yēro ù n kpāna u dii te yakia wōo tia yen baa sōo, ta koo kowa wi u tu dwagiru sere ka baadommas. U n maa tu wesiamō baa yakiabun tōo bakaru tō n tunuma.

³¹ Adama dii te ta wāa wuu ge ga n gbāraru mō sōo, ba koo tu yakiawa nge me ba ra tem yakie. Baa n n mēren na, wi u raa dii te mō, ba koo nūn tu wesiawa yakiabun tōo bakaru sōo.

³² Adama Lefiban wusu ka ben dia, ba ko n da kpi bu ye yakie saa kpuro.

³³ Wi u Lefiban goon diru dwa, yakiabun t̄ɔɔ bakaru tà n tunuma, u koo yariwa dii ten min di ka wuu gen min di. Lefiban dia ya s̄aawa ben tiiginu Isirelibaginun suunu s̄ɔɔ.

³⁴ Gbee ni nu maa ka ben wusu sikerene, ben goo kun kp̄ɛ u nu d̄ara. Domi bera ba nu m̄ɔ sere ka baadommaaɔ.

Bokurabun wooda

³⁵ Yinni Gusun̄ɔ n̄ɛɛ, wunen Isirelisi ù n s̄aaru duura, ma u ñ kp̄ɛ u tii n̄ɔɔri, a de a n̄un somi u ka win w̄aaru di. Nge m̄ɛya kaa maa s̄ɔɔ kua kpa u wa u sina tem m̄ɛ s̄ɔɔ wunen b̄oku.

³⁶ À n n̄un ḡaanu b̄okura, a ku n̄un are kasusi. A de a n̄ɛ Gusun̄ɔ wunen Yinni nasia, kpa wunen winsim u wa u n w̄aa wunen b̄oku.

³⁷ À n n̄un gobi b̄okura ñ kun m̄ɛ d̄ianu, a ku nim d̄oke.

³⁸ N̄ɛ Gusun̄ɔ b̄een Yinniwa na ye gerua. Nena na b̄ee yara saa Egibitin di n ka b̄ee Kananin tem w̄ɛ kpa na n s̄aa b̄een Yinni.

Yorun wooda

³⁹ Yinni Gusun̄ɔ u maa n̄ɛɛ, wunen Isirelisi ù n s̄aaru duura ma u nun tii d̄are, a ku n̄un yoo s̄ama koosia.

⁴⁰ U ko n s̄aawa wunen s̄am kowo, u n w̄aa wunen ȳenuɔ sere yakiabun t̄ɔɔ bakaru tu ka na.

⁴¹ Yakiabun t̄ɔɔ baka te, tà n tunuma, kaa n̄un yakiawa wi ka win bibu kpa u wura u win ȳenugibu deema, u win sikadoban gbea tubi di.

⁴² Domi ba s̄aawa nen yobu be na yarama Egibitin di. Ba ñ koo bu d̄ara nge m̄ɛ ba ra yobu d̄are.

⁴³ A ku n̄un dam d̄are. A s̄ɔɔsio ma a n̄ɛ Gusun̄ɔ wunen Yinni nasie.

⁴⁴ À n yobu k̄i, bwese tuku ni nu ka nun sikerenewa kaa yoru mw̄eri ba n s̄aa wun̄egibu.

⁴⁵ Kaa kp̄i a s̄obun bibu dwe be ba w̄aa wunen ȳenuɔ ka sere be ba mara b̄een tem s̄ɔɔ. À n bu dwa, ba ko n s̄aawa wun̄egibu.

⁴⁶ Wunen bibun bweseru ta koo kp̄i tu bu tubi di sere ka baadommaaɔ. Adama goo u ku raa win Isirelisi dam d̄are.

⁴⁷ S̄ɔɔ goo ù n w̄aa wunen ȳenuɔ, ma u kua gobigii, ma Isireli goo u s̄aaru duura, ma u tii s̄ɔɔ wi d̄are, ñ kun m̄ɛ s̄ɔɔ win dusi goo,

⁴⁸ Isireli wi, u koo kp̄i u tii yakia ñ kun m̄ɛ win dusi goo u n̄un yakia

⁴⁹ ñ kun m̄ɛ win baan m̄ɔ ñ kun m̄ɛ win baan w̄ɔ ñ kun m̄ɛ ben bii goo ñ kun m̄ɛ win dusi goo gesi. Wi u maa tii d̄ara mi, ù n dam wa u ka tii yakia, u koo kp̄i u tii yakia.

⁵⁰ Ba koo w̄sun geeru gariwa wi ka wi u n̄un dwa saa min di u tii d̄ara sere yakiabun t̄ɔɔ bakaru tu ka turi. Win yakiabun gobin geeru ta ko n s̄aawa nge gobi yi ba koo s̄am kowo k̄sia w̄ɔ si s̄ɔɔ.

⁵¹ W̄osu s̄u n maa tie su kp̄a yakiabun t̄ɔɔ bakaru tu sere turi, u koo win yakiabun gobi k̄siawa nge m̄ɛ w̄ɔ sin geera n̄ɛ.

⁵² W̄osu s̄u kun maa dabi sere yakiabun t̄ɔɔ bakaru tu ka turi, u koo win yakiabun gobi k̄siawa nge m̄ɛ w̄ɔ sin geera n̄ɛ.

⁵³ U n w̄aa win yinnin mi, yinni wi, u koo n̄un kowa nge m̄ɛ ba ra s̄am kowo kue. U ñ koo n̄un dam d̄are.

⁵⁴ U kun kp̄ia u tii yakie ka swaa yen gaa, u koo yakiara wi ka win bibu yakiabun t̄ɔɔ bakaru s̄ɔɔ.

Nena Gusun̄ɔ b̄een Yinni

⁵⁵ Isireliba ba s̄aawa n̄ɛ, Yinni Gusun̄ɔn yobu be na yara Egibitin di. N̄ɛ Gusun̄ɔ na s̄aawa ben Yinni.

26

¹ Na n̄ɛ, i ku bw̄aroku gagu s̄a. I ku ra maa ḡaanu ganun weenasinu ko. I ku maa kperu garu gira te ba ḡaanu ganun weenasinu koosi kpa i yiira i s̄a. Domi nena na Gusun̄ɔ b̄een Yinni.

² I t̄ɔɔ w̄ɛrarugiru yaayo kpa i nen kuu bekurugiru b̄eere w̄ɛ. N̄ɛ, Yinni Gusun̄ɔwa na ye gerua.

Domanu

³ I n nen woodaba m̄em n̄ɔɔwa ma i ye sw̄ii, ⁴ kon de gura yu n̄ɛ yen saa s̄ɔɔ kpa tem mu d̄ianu w̄ɛ kpa d̄anu nu binu ma.

⁵ I ko n d̄ianu ḡɛm̄owa sere b̄een res̄em yu ka s̄aribu turi. Kpa res̄em ye, ya n maa w̄aa duurubun saa. I ko i di i debu kpa i n w̄aa ka b̄ari yendu b̄een tem s̄ɔɔ.

⁶ Kon de alafia ya n w̄aa tem m̄ɛ s̄ɔɔ. Goo kun b̄ee baasim̄o i n d̄o. Kon de ȳɛ gobi yi doona. M̄ɛya tabu kun maa duɔ tem m̄ɛ s̄ɔɔ.

⁷ I ko i b̄een yibereba naa girawa kpa i bu takobi s̄akiri i kamia.

⁸ B̄een n̄ɔɔbu ba koo kp̄i bu t̄ombu wun̄ɔbu (100) naa sw̄ii bu go. Kpa b̄een wun̄ɔbu bu t̄ombu n̄ɔɔɔbun suba w̄akuru (10.000) naa sw̄ii bu go ka takobi.

⁹ Kon ka b̄ee n̄onu geu m̄eri kpa n de i marura i k̄wara kpa n de nen arukawani ya n w̄aa sere ka b̄een bibun bibo.

¹⁰ I ko i b̄een d̄ia gurunu di sere nu tiara kpa i kpaanu kasire ko b̄een biran̄o.

¹¹ Kon de bu nen w̄aa yeru gira b̄een suunu s̄ɔɔ. Na ñ maa b̄ee biru kisimo.

¹² Na kon s̄im̄owa b̄een suunu s̄ɔɔ kpa na n s̄aa b̄een Yinni kpa i n maa s̄aa nen t̄ombu.

¹³ Nena Gusun̄ɔ b̄een Yinni, n̄ɛ wi na b̄ee yara saa yorun di Egibitiɔ. Nena na Egibitigibun dam d̄arebu kpeerasia. T̄ɛ i ko i kp̄i i s̄i n kun ka sekuru.

B̄ari

¹⁴ Yinni Gusun̄ɔ u n̄ɛ, i kun nen woodaba m̄em n̄ɔɔw̄ɛ, ma i ñ s̄im̄o ye s̄ɔɔ,

¹⁵ ma i nen arukawani yina, i nen woodaba biru kisi, i ñ ka bu s̄omburu kue,

16 wee ye kon beɛ kua.

Kon beɛ berum tia kpa n de wasi sun bakaru tu beɛ wɔri i woora sere beɛn nɔni yi tonda kpa i n wahala mɔ. Kam sɔra i ko i beɛn dɔanu duure. Domi beɛn yiberɛba ba koo nu di.

17 Kon beɛ biru kisi kpa beɛn yiberɛba bu beɛ kamia. Kpa be ba beɛ tusa bu beɛ dam dɔre. I ko i duki yakikirawa baa bɔ kun beɛ naa gire.

18 Yeniba kpuron biru, i kun man mem nɔwɛ, kon beɛ seɛyasia too too beɛn torarun sɔ.

19 Kon beɛn dam bua mɛn sɔ i tii sue. Kon de wɔllu tu bɔbia nge sisu kpa gura yu ku nɛ. Kpa tem mu bɔbia nge sii gandu.

20 I ko i beɛn dam dɔrawa kam sɔɔ. Domi tem mu n dɔanu mɔ. Mɛya dɔnu nu n maa marumɔ.

21 I n man seesimɔ, kon beɛ seɛyasia too too beɛn torarun sɔ.

22 Kon beɛ gbeku yeɛ surema yi beɛn bibu go sere ka beɛn ya sabenɔ kpa i kun maa dabi kpa beɛn swɛɛ yi gbi.

23 Seɛyasia bini bɔ kun maa dere i gɔru gosie, ma i man seesimɔ,

24 nen tii kon beɛ seesi kpa n maa beɛ seɛyasia too too n kere yellu beɛn torarun sɔ.

25 Kon de tabu bu beɛ wɔri yɛn sɔ i nen arukawani kusia. I n mɛnna i kukua beɛn wusɔ, kon de bararu tu beɛ wɔri kpa yiberɛba bu beɛ nɔma turi.

26 Kon de gɔru tu na. Saa ye sɔɔ, tɔn kurɔbu wɔkuru ba koo pɛɛ wɔwa dɔo teu sɔɔ kpa bu ka beɛ naawa ye ya n beɛ debumɔ.

27 Yeniban biru i kun man mem nɔwɛ, ma i man seesimɔ,

28 nen tii kon beɛ seesi ka mɔru kpa n beɛ seɛyasia nɔn nɔɔba yiru n kere yellu beɛn torarun sɔ.

29 I ko i gɔru wa sere i beɛn bibu tem.

30 Kon beɛ tusi sere n beɛ gunguu nin mi i ra yɔkuru ko kɔsuku ka bwɔarokunu ni i ra ka sɔɔ sɔ. Kon beɛn gonu sɔndi bwɔaroku nin kɛkin wɔllɔ.

31 Kon beɛn wusu gɔsia bansu kpa n beɛn sɔa yenu kɔsuku. Na n maa beɛn yɔkunu mwaaɔ.

32 Kon beɛn tem kam koosia. Beɛn yiberɛ be, ba koo na bu sina mi, kpa biti yu bu mwa.

33 Kon de bu beɛ tabu wɔri kpa i yarina i da tem tukumɔ. Kpa beɛn wusu su ko bansu.

34-35 Saa ye sɔɔ i ko i n wɔa tem tukum mi, beɛn tem mɛ, mu koo wɛra, wɛra bi i n daa mu wɛere.

36 Be ba koo tiara ba n wɔa yiberɛban temɔ, kon de bu nuki sankira. Baa wuru kokosun damu, ga koo de bu duka yakurawa. Ba koo yakurawa nge be ba yiberɛba wa ba tabu yɔnu neni ba ka bu naa gire. Ba koo wɔrukuwa baa goo ù kun bu naa swi.

37 Ba koo wɔrikinawa nge be ba goonamɔ tabu sɔɔ ka takobi. Ba n kpɛ bu yɔra bu ben yiberɛba ma.

38 Ba koo gbiwa bwese tukunun suunu sɔɔ. Kpa yiberɛba bu bu kam koosia.

39 Be ba koo tiara yiberɛban tem mi, ba koo woorawa ka nuku sankiranu ben torarun sɔ ka ben baababaginun sɔ.

Gusunɔ u koo win arukawani yaaya

40 Isireli be ba tiara, ba koo ben toranu tuuba ko ka ben baababaginu ni ba kua nɛ, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ka sere seesi bi ba man seesi.

41 Ba koo gia ma nɛna na bu seesi ma na ka bu da tem tukumɔ ben yiberɛban mi. Saa ye sɔra ba koo tii kawa ben naane sarirun sɔ kpa bu gia ma nɛna na bu seɛyasia mɔ ben torarun sɔ.

42 Saa ye sɔɔ, kon nen arukawaniba yaaya ye na bɔkua ka ben baababa. Bera Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu. Kon maa nen nɔ mwɛru yaaya te na kua ben tem sɔ.

43 Ben biru, tem mɛ, mu koo wɛra. Saa ye sɔra ba koo seɛyasiabu wa yɛn sɔ ba nen woodaba deri.

44 Adama baa bɔ n wɔa tem tukumɔ ben yiberɛban mi, na n bu derimɔ mam mam. Na n bu biru kisimɔ, na n maa bu kpeerasiamɔ. Na n nen arukawani ye kusiamɔ. Domi na sɔawa Gusunɔ ben Yinni.

45 Ben arufaanin sɔ kon arukawani ye yaaya ye na ka ben baababa bɔkua mi, ye ya dera na bu yara Egibitin di bwesenu kpuron nɔni biru, ma na kua ben Yinni. Nɛna Yinni Gusunɔ.

46 Wooda ka sɔɔsi niniwa Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wɛ Sinain guurɔ u ka Isireliba sɔ.

Nɔ mwɛnun yibiabu

27

1 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔwɔ u nɛɛ,

2 a Isireliba wooda yeni sɔwɔ a nɛɛ, goo ù n nɔ mwɛru kua u nɛɛ, u koo nɛ, Yinni Gusunɔ tɔnu kɛ, u koo kpɛ u gobi kɔsia tɔnu win ayerɔ nge meni u ka win nɔ mwɛru yibia.

3 Saa tɔn durɔ wi u wɔɔ yɛndu mɔn di n ka da wɔɔ watagii, sii geesun gobi weeraakura u koo kɔsia nge mɛ ba ra sɔa yerun gobi kɔsi.

4 N n tɔn kurɔn na, sii geesun gobi tena.

5 Tɔn durɔ wi u mɔ wɔɔ nɔɔbu n ka da wɔɔ yɛndugii, sii geesun gobi yɛnda u koo kɔsia. N n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi wɔkuru.

6 Saa tɔn durɔ suru tiagii sere n ka da wɔɔ nɔɔbugii, sii geesun gobi nɔɔbuwa u koo kɔsia. N n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi itawa u koo kɔsia.

7 Goo ù n maa wɔɔ wata mɔ n kun mɛ ù n kere mɛ, sii geesun gobi wɔkura nɔɔbuwa u

koo kǎsia. N n maa tǎn kurǎn na, sii geesun gobi wǎkura u koo kǎsia.

⁸ Goo ù n sǎa sǎaro too, ma u ñ kpĕ u kǎsia mĕ ba gerua, ba koo ka yĕro dawa yǎku kowon mi, kpa yǎku kowo wi, u nùn sǎ mǎn nǎo u koo kǎsia nge mĕ win waara nĕ.

⁹ Goo ù n nĕ, Yinni Gusunǎ nǎo mwĕĕru kua ma u koo man yaa saberu kĕ te ba ra ka yǎkuru ko, yaa sabe te, ta ko n sǎawa nĕgĭru.

¹⁰ Ba ñ ka tu garu kǎsinamǎo te ta kun wǎ. Baa tǎ kun maa wǎ, ba ñ ka tu garu kǎsinamǎo te ta wǎ. Ka mĕ, bǎ n maa ka tu kǎsina, ni yĭru kpuro nu ko n sǎawa nĕginu.

¹¹ Goo ù n ka yaa saberu na te ba ku ra ka yǎkuru ko, ba koo ka tu dawa yǎku kowon mi.

¹² Kpa yǎku kowo u tu mĕĕri u ten geeru bura.

¹³ Wi u ka yaa sabe te na, ma u kĭ u tu yakia, gee te yǎku kowo u nùn bure, tera u koo kǎsia. Kpa u maa gee ten bǎnu nǎobun tia sosi.

¹⁴ Goo ù n win diru Yinni Gusunǎ kǎ, yǎku kowowa u koo da u tu mĕĕri kpa u ten geerun saka gere. Gee te u gerua mi, tera ba koo ka sǎmburu ko.

¹⁵ Adama ù n kĭ u win dii te yakia, u koo gina gee te yǎku kowo u bura mi kǎsiawa kpa u ten wǎllǎ bǎnu nǎobusen tia sosi dii te, tu sere maa ko wĭgĭru.

¹⁶ Goo ù n maa win gberu Yinni Gusunǎ wĕ, ba koo ten geeru burawa. Dĭa ni ba koo duuren kpǎara ba koo mĕĕri. Nge tĕ bǎ n dĭa ni ba mǎ ǎsu duura, ma nu kilo gooba wunǎbu (300) kua, sii geesun gobi weeraakura ba koo kǎsia.

¹⁷ N n sǎan na yakiabun tǎo bakaru diya u gbee te wĕ, ten gobi kpurowa u koo kǎsia.

¹⁸ U n gbee te Yinni Gusunǎ wĕ yakiabun tǎo bakaru biru, yǎku kowo u koo ten gobi kawawa. U koo wǎo si su tie sere yakiabun tǎo bakaru tu ka turin gobi kǎsiawa.

¹⁹ Yĕro ù n kĭ u win gbee te yakia, u koo kǎsiawa ye ba bura mi, kpa u yen bǎnu nǎobun tia sosi gbee te, tu sere maa ko wĭgĭru.

²⁰ U kun tu yakie, ma ba tu goo dǎre, u ñ maa kpĕ u tu yakia win tii.

²¹ Yakiabun tǎo bakaru tǎ n tunuma, ta koo kowa Yinni Gusunǎgĭru. Yǎku kowoba ba ko n tu mǎ sere ka baadommao.

²² Goo ù n Yinni Gusunǎ gberu wĕ te u dwa, n ñ mǎ te u tubi di,

²³ yǎku kowowa u koo tu mĕĕri kpa u ten geeru bura. U koo wǎsu gariwa si su tie yakiabun tǎo bakaru tu ka turi. Wǎo si kpuron gobiya u koo gere kpa gobi yi, yi ko Yinni Gusunǎgii.

²⁴ Adama yakiabun tǎo bakaru tǎ n tunuma, gbee te, ta ko n sǎawa wi u raa nùn tu dǎregĭru.

²⁵ Ba koo gǎanu kpuron geeru burawa nge mĕ ba ra sǎa yerun gobi kǎsi. N deema gobi yin tian bunum mu ra n sǎawa garamu wǎkuru.

Kĕĕ bwese bweseka

²⁶ Goo u ku raa win yaa saberun buu gbiikuu Yinni Gusunǎ kĕ. Domi ga sǎawa Yinni Gusunǎguu ko yĕn sǎ ga sǎa buu gbiikuu. Baa ñ n yǎarun na ñ kun mĕ kete, ga sǎawa Yinni Gusunǎguu.

²⁷ Gǎ n maa sǎan na sabe te ba ku ra ka yǎkuru kon buu gbiikuu, wi u ka tu na u koo kpĭ u tu yakia ù n gee te yǎku kowo u nùn bure kǎsia kpa u maa ten bǎnu nǎobun tia sosi. U n kpana u tu yakia, yǎku kowo u koo kpĭ u tu goo dǎre nge mĕ u ten geeru bure.

²⁸ Gǎa ni ba Yinni Gusunǎ kǎ sere ka baadommao, aa tǎnuwa? N kun mĕ yaa sabera? N kun mĕ gbee te u tubi diwa? Gǎa ni ba gǎsa ba yi Yinni Gusunǎn sǎ gesi, n ñ maa koorǎ u nu yakia ñ kun mĕ u nu dǎra. Nu ko n sǎawa Yinni Gusunǎginu sere ka baadommao.

²⁹ Baa ñ n tǎnun na n ñ koorǎ u nùn yakia. Ba koo yĕro gowa.

³⁰ I ko i n dǎ Yinni Gusunǎ bĕĕn gberun dĭanun suba wǎkuru sǎo tia yiyewa sere ka dǎa marumǎo.

³¹ Goo ù n kĭ u ye yakia, u koo yen gee te kǎsiawa kpa u maa yen bǎnu nǎobun tia sosi.

³² Mĕya maa yaa sabenu sǎo. Yǎara? Kĕtĕwa? Boowa? Sabe ni ba kpore gesi, wǎkuru baateren wǎllǎ Yinni Gusunǎ u teeru mǎo.

³³ Wi u sabe ni mǎ, u ñ koo gǎsi te ta wǎ ñ kun mĕ te ta kun wǎ. U ñ maa ka tu garu kǎsinamǎo. Baa ù n ka tu garu kǎsina, ni yĭru kpuro nu ko n sǎawa Yinni Gusunǎginu. N ñ koorǎ bu nu yakia.

³⁴ Wooda yenibara Yinni Gusunǎ u Mǎwisi wĕ Isireliban sǎ Sinain guuro.

ISIRELIBAN SANUM GBABURU SƆ

Gabu ba tire te yĩsiru k̄awa Gari Gari yèn sƆ te sƆra ba Isireliba gara sanam me ba yarima Egibitin di. Adama s̄a n m̄era s̄a s̄a, sa ko wa ma yĩsi te, ta ñ ka tire ten gari kpuro ȳa. Domi ten gari m̄ero ya s̄awa Isireliban sirenabu w̄o weeru Sinain gbabur̄o. Yen s̄na ba tu soka ka Heberum Gbaburun Tireru. W̄o wee te sƆ, Isireliba ba wurura ba nuki sankira, ba ben gutururu s̄osi ka sere ben naane sariru Yinni Gusunan mi, ye ba ka n̄n seesi n̄n dabinu. Adama Yinni Gusun̄o u ñ ka bu k̄sa n̄nu. U bu win durom ka win t̄n geeru s̄osiwa. Ka me, u ku ra de u kun bu s̄eyasie. Domi u s̄awa gengii.

Tire ten kpunaa

1. Sanum s̄aru, wiru 1n di sere wiru 10:10.
2. Isireliban sanum Sinain guurun di n ka da M̄abuban tem̄o, wiru 10:11n di sere wiru 21.
3. Isireliba M̄abuban tem̄o, wiru 22n di sere wiru 25.
4. Kananin tem dubun s̄aru, wiru 26n di sere wiru 36.

ISIRELIBA BA W̄A SINAIN GBABUR̄O

Ba Isireliba gara

¹ Ye Isireliba ba yarima Egibitin di, yen w̄o yirusen suru yirusen t̄o gbiikuru s̄aru Yinni Gusun̄o u ka M̄owisi gari kua win kuu bekurugir̄o, ghabu te ba m̄o Sinaio.

² U n̄e, i Isireliban t̄n dur̄o kpuro gario, wun̄e ka Aroni, yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera, kpa i baawuren yĩsiru yore.

³ I bu gario be ba w̄a tabu wuunu s̄o, saa be ba w̄o yendu m̄n di sere ka be ba kere me, be ba koo kp̄i bu tabu ko.

⁴ Bwese kera baayeren guro gurowa u koo b̄e somi.

⁵ Be ba koo b̄e somi mi, beya, Elisuri, Sedeurin bii, Rubenin bweseru s̄o,

⁶ ka Selumieli, Surisadain bii, Sim̄on bweseru s̄o,

⁷ ka Nasoni, Aminadabun bii, Yudan bweseru s̄o,

⁸ ka Netan̄eli, Suarin bii, Isakarini bweseru s̄o,

⁹ ka Eliabu, Helonin bii, Sabulonin bweseru s̄o,

¹⁰ ka Elisama, Amihudun bii, Efaraimu, Yosefun biin bweseru s̄o,

ka Gamulieli, Padasurin bii, Manase, Yosefun bii turo goon bweseru s̄o,

¹¹ ka Abidani, Gideonin bii, Benyam̄en bweseru s̄o,

¹² ka Akies̄e, Amisadain bii, Danun bweseru s̄o,

¹³ ka Pagieli, Okiranin bii, Asēen bweseru s̄o,

¹⁴ ka Eliasafu, Dewelin bii, Gadin bweseru s̄o,

¹⁵ ka sere Ahira, Enanin bii, Nefitalin bweseru s̄o.

¹⁶ Guro guro be ba gosa mi, ba s̄awa Isireliban tabu sinambu.

¹⁷ Ma M̄owisi ka Aroni ba t̄mbu w̄kura yiru ye sua b̄n yĩsinu ba sia mi.

¹⁸ Ma ba Isireliba kpuro soka ba m̄enna w̄on suru yirusen t̄o gbiikuru s̄o, ma ba bu gara bwese kera ka bwese kera, yenu ka yenu, saa t̄n dur̄o be ba w̄o yendu m̄n di sere ka be ba kere me, ma ba ben yisa yorua.

¹⁹ M̄owisi u bu gara Sinain gbabur̄o nge me Yinni Gusun̄o u n̄n s̄owa.

²⁰⁻⁴³ Ba Isireliban bwese kera baayeren t̄mbu gara yenu ka yenu. Ma ba ben yisa yorua saa be ba w̄o yendu m̄n di, be ba koo kp̄i bu tabu ko. Ba garim toruawa ka Rubeni, Yak̄abun bii gbiikoon bwese kera. T̄n ben geeru wee.

Rubenin bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba weeru ka n̄oba tia ka n̄era wun̄o (46.500).

Sim̄on bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba weeraakuru ka n̄oba n̄e ka gooba wun̄o (59.300).

Gadin bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba weeru ka n̄oba ka nata ka weeraakuru (45.650).

Yudan bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba wata ka w̄kura n̄e ka nata (74.600).

Isakarini bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba weeraakuru ka n̄e ka n̄era (54.400).

Sabulonin bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba weeraakuru ka n̄oba yiru ka n̄era (57.400).

Efaraimu, Yosefun biin bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba weeru ka n̄era wun̄o (40.500).

Manase, Yosefun biin bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba tena ka yiru ka goobu (32.200).

Benyam̄en bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba tena ka n̄oba ka n̄era (35.400).

Danun bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba wata ka yiru ka nata ka wun̄o (62.700).

Asēen bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba weeru ka tia ka n̄era wun̄o (41.500).

Nefitalin bweseru s̄o, ba s̄awa t̄mbu n̄r̄obun suba weeraakuru ka ita ka n̄era (53.400).

⁴⁴ T̄n be M̄owisi ka Aroni ka Isireliban guro gurobu w̄kura yiru ye, ba gara, ben geera mi.

⁴⁵ Ba bu garawa saa be ba wɔɔ yendu mɔn di sere ka be ba kere mɛ, be ba koo kpɔi bu tabu ko.

⁴⁶ Be kpuro geera kuawa tɔmbu nɔrɔbun suba nata ka ita ka nɛɛra wunɔbu ka weeraakuru (603.550).

Lefiban bweserun sɔmburu

⁴⁷ Baɔ Lefiban bweserɔ tɔmbu gara,

⁴⁸ yɛn sɔ Yinni Gusunɔ u raa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

⁴⁹ Isireliba sɔɔ, a ku Lefiban bweserun tɔmbu gari.

⁵⁰ Kaa de bu ne, Yinni Gusunɔn kuu te nɔɔriwa ka ten dendi yɔnu ka ye ya wɔa mi kpuro, beya ba ko n da ye kpuro sɔbe. Kpa bu ben kunu gira bu ka nɛ, Yinni Gusunɔn kuu te sikerena.

⁵¹ Isireliba bɔ n seewa, Lefibara ba ko n da kuu te kure. Bɔ n koo maa ben sansani gira, ba ko n da Yinni Gusunɔn kuu te girewa. Tɔn tuko ù n tu bɛsu, ba koo nùn gowa.

⁵² Isireli be ba maa tie, ba koo sinawa ben bwese keran wuuru sɔɔ, ben baawure u yɔra mi ben gidi bɔra ya gire nge mɛ ba bu bɔnu sɔa.

⁵³ Adama Lefiba ba koo ben sansani girawa bu ka kuu te sikerena mi woodan kpakorɔra wɔa. Nge mɛya ba koo ka tu kɔsu. Saa ye sɔɔ, Isireliba baɔ maa wasi bu tu susi n sere ka bu mɔru ko.

⁵⁴ Ma Isireliba ba Yinni Gusunɔn wooda ye kpuro mɛm nɔɔwa mam mam ye u Mɔwisi wɛ mi.

Nge mɛ Isireliba

ba koo ka sinasina ben sansani

2

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ,

² Isireliba bɔ n ben sansani giramɔ, ben baawure u koo win kuru girawa win bweserun gidi bɔran bɔkuɔ. Ba koo ben kuu ni girawa bu ka nɛ, Yinni Gusunɔn kuu te sikerena, kpa begii ni, nu n ka tu desire fiiko.

³ Sɔɔ yari yeru giara Yudaba ba koo ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunɔn yɔsira Nasoni, Aminadabun bii.

⁴ Win tabu kowobun geera sɔaawa nɔrɔbun suba wata ka wɔkura nne ka nata (74.600).

⁵⁻⁷ Be ba ko n wɔa ben wuuru sɔɔ bera, Isakarin bwese kɛra ka Sabulonin bwese kɛra.

Isakarin tabu sunɔn yɔsira Netanɛeli, Suarin bii. Win tabu kowobun geera sɔaawa nɔrɔbun suba weeraakuru ka nne ka nɛɛru (54.400).

Sabuloniban tabu sunɔn yɔsira Eliabu, Helonin bii.

⁸ Win tabu kowobun geera sɔaawa nɔrɔbun suba weeraakuru ka nɔɔba yiru ka nɛɛru (57.400).

⁹ Be kpurowa ba sɔa Yudaban tabu kowobu ma ben geera kua nɔrɔbun suba wunɔbu ka wɛnɛ ka nɔɔba tia ka nɛɛru (186.400).

Isireliba bɔ n sanum seewa, bera ba ko n da gbi.

¹⁰ Sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru giara Rubeniba ba koo ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunɔn yɔsira Elisuri, Sedeurin bii.

¹¹ Ben tabu kowobun geera sɔaawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru ka nɔɔba tia ka nɛɛra wunɔbu (46.500).

¹²⁻¹⁴ Be ba ko n wɔa ben wuuru sɔɔ, bera Simeɔn bwese kɛra ka Gadin bwese kɛra.

Simeɔban tabu sunɔn yɔsira Selumiel, Surisadain bii. Ben tabu kowobu ba sɔaawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeraakuru ka nɔɔba nne ka gooba wunɔbu (59.300).

Gadigibun tabu sunɔn yɔsira Eliasafu, Dewelin bii.

¹⁵ Ben tabu kowoba sɔaawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru ka nɔɔbu ka nata ka weeraakuru (45.650).

¹⁶ Be ka Rubenin tabu kowobu kpuro ba sɔaawa tɔmbu nɔrɔbun suba wunɔbu ka weeraakuru ka tia ka nɛɛru ka weeraakuru (151.450).

Beya ba koo ko yiruse bɔ n swaa wɔriɔ.

¹⁷ Yen biru, Lefiba ba koo Yinni Gusunɔn kuru sua kpa ba n wɔa tabu kowo wuunu yiru ye ya gbia ka wuunu yiru ye ya wɔa biruɔn suunu sɔɔ. Ben tii ba ko n swiɛnɛwa nge mɛ ba ra ka sine sine bɔ n sansani giramɔ. Ben baawure u koo yɔrawa win gidi bɔran bɔkuɔ.

¹⁸ Sɔɔ duu yeru giara Efaraimuba ba koo ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunɔn yɔsira Elisama, Amihudun bii.

¹⁹ Win tabu kowobun geera sɔaawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru ka nɛɛra wunɔbu (40.500).

²⁰⁻²³ Ben wuuru sɔara Manaseba ka Benyamɛɛba ba koo ben sansani gira.

Manaseban tabu sunɔn yɔsira Gamuliel, Padasurin bii.

Win tabu kowobun geera sɔaawa tɔmbu nɔrɔbun suba tɛna ka yiru ka goobu (32.200).

Benyamɛɛban tabu sunɔwa Abidani, Gideonin bii. Win tabu kowobun geera sɔaawa tɔmbu nɔrɔbun suba tɛna ka nɔɔbu ka nɛɛru (35.400).

²⁴ Be kpuro ka Efaraimun tabu kowobun geera kuawa tɔmbu nɔrɔbun suba wunɔbu ka nɔɔba ita ka wunɔbu (108.100).

Bera ba ko n sɔa itase bɔ n swaa wɔriɔ.

²⁵ Sɔɔ yɛsan nɔm geu giara Danuba ba koo maa ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunɔn yīsira Akiesɛɛ, Amisadain bii.

²⁶ Win tabu kowobun geera sɔawa tambu nɔrɔɔɔn suba wata ka yiru ka nata ka wunɔɔbu (62.700).

²⁷⁻³⁰ Ben wuuru sɔɔra Aseɛba ka Nefitaliba ba koo du.

Aseɛban tabu sunɔn yīsira Pagieli, Okiranin bii.

Ben tabu kowobun geera sɔawa tambu nɔrɔɔɔn suba weeru ka tia ka neɛra wunɔɔbu (41.500).

Nefitaliban tabu sunɔn yīsira Ahira, Enanin bii.

Win tabu kowobun geera sɔawa tambu nɔrɔɔɔn suba weeraakuru ka ita ka neɛru (53.400).

³¹ Be kpuro ka Danuba ben geera kuawa tambu nɔrɔɔɔn suba wunaa wata ita sari ka nata (157.600).

Isireliba bɔ n swaa wɔri, kpa ben baawuren gidi bɔra ya n bu gbiiye, bera ba koo be ba tie swii biruɔ.

³² Isireli be ba koo kpɔ bu tabu ko, ben geera kuawa nɔrɔɔɔn suba nata ka ita ka neɛra wunɔɔbu ka weeraakuru (603.550). Ba bu garawa bwese kɛra ka bwese kɛra, yɛnu ka yɛnu.

³³ Baɔ Lefiban bweseru gara yɛn sɔ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u ku bu gari.

³⁴ Ma Isireliba ba kua mam mam ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa. Ben baawure u win sansani girawa mi ben gidi bɔra ya gire. Yen biru, bɔ n seewa ba swaa wɔri, ba ra n swiɛnɛwa bwese kɛra ka bwese kɛra, yɛnu ka yɛnu.

Lefin bweserun sɔmburu

3

¹ Tɔn be ba waa Aroni ka Mowisin bwese kɛra sɔɔ sanam mɛ Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua Sinai, ben yisa wee.

² Bibu nɛnɛwa Aroni u mɔ. Gbiikoon yīsira Nadabu. Be ba maa tie bera, Abihu ka Eleasaa ka Itamaa.

³ Be kpurowa ba gum tare bu ka ko yaku kowobu, ma ba bu yi nenem sɔmbu ten sɔ.

⁴ Adama Nadabu ka Abihu ba gu sɔa yerun kɔnnɔwɔ Sinain gbaburu sanam mɛ ba ka Yinni Gusunɔ turare tuka daawɔ bu ka yaku ko. N deema ben goo kun bii mara. Ma n tia Eleasaa ka Itamaa ka sere ben baaba Aroni wi u ra n bu kpare yaku kobun sɔmburu sɔɔ.

⁵ Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

⁶ a de Lefin bibun bweseru tu na kpa a tu Aroni nɔmu sɔndia sɔmbu ten sɔ.

⁷ Ba ko n da n waaawa Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ bu ka ten sɔmburu ko Aroni ka Isireliba kpuron ayero.

⁸ Beya ba koo kuu te, ka ten dendi yɔnu kpuron sɔmburu ko Isireliban ayero.

⁹ Kaa wooda wɛwa a nɛɛ, Aroni ka win biba ba ko n Lefiba mɔ bu ka sɔa yee ten sɔmburu ko.

¹⁰ Adama Aroni ka win bibu tɔnawa ba koo yakuru ko. Goo ù n yakuru kua, ma n kun be, ba koo yɛro gowa.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

¹² wee na Lefiba wuna Isireliban suunu sɔɔn di ba n ka sɔa Isireliban bii tɔn durɔ gbiikobun kɔsire, kpa bu ko negibu.

¹³ Domi saa min di na Egibitigibun bii gbiikobu go, saa min diya na Isireliban bii gbiikobu ka ben yaa sabenun bii gbiikinu tii yiya. Ma ba kua negibu. Nena Yinni Gusunɔ.

Ba gari gari kua Lefiban

bweseru sɔɔ nɔn gbiikiru

¹⁴ Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi sɔɔwa Sinain gbaburu u nɛɛ,

¹⁵ a Lefin bibun bweseru gario yɛnu ka yɛnu, bweseru ka bweseru. Ben tɔn durɔ baawurewa kaa gari saa be ba suru tia mɔn di sere ka be ba kere mɛ.

¹⁶ Ma Mɔwisi u bu gara nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

¹⁷ Be ba sɔa Lefin bibu bera, Gɛɛsɔni ka Kehati ka Mɛrari.

¹⁸ Be ba sɔa Gɛɛsɔnin bibu ka ben bweseru bera, Libini ka Simi.

¹⁹ Be ba sɔa Kehatin bibun bweseru bera, Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli.

²⁰ Be ba maa sɔa Mɛrariba ka ben bweseru bera, Makili ka Musi. Beni kpurowa ba sɔa Lefin bibun bweseru.

²¹ Gɛɛsɔnin min diya Libinin bweseru ka Simein bweseru ta yara.

²² Tɔn durɔ be ba gara be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ Gɛɛsɔnin bweseru sɔɔ ben geera kuawa tambu nɔrɔɔɔn suba nɔɔba yiru ka neɛra wunɔɔbu (7.500).

²³ Gɛɛsɔniba ba ra ben sansani girewa Yinni Gusunɔn kurun biruɔ sɔɔ duu yeru gia.

²⁴ Ben kparon yīsira Eliasafu, Laelin bii.

²⁵ Ye Gɛɛsɔnin bweseru ta ko n da ko kuu bekurugii te sɔɔ yera, kuu ten beku karenu ni ba koo doke ten sɔɔwɔ ka ten tɔɔwɔ ka ten kɔnnɔwɔ

²⁶ ka ten yaaraɔ ka yaara yen kɔnnɔwɔ ka sere maa ten wɛɛ kpuro.

²⁷ Kehatin min diya Amuramugibu ka Yiseharigibu ka Heboronigibu ka Usieligibun bwese keru maa yara.

²⁸ Tɔn durɔ be ba gara Kehatin bwese te sɔɔ, be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, ben geera kuawa tambu nɔrɔɔɔn suba nɔɔba ita ka nata (8.600).

²⁹ Kehatiba ba ra ben sansani girewa kuu ten sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

³⁰ Ben kparon yisira Elisafani, Usielin bii.

³¹ Kehati bera ba ko n da woodan kpakoro ten sɔmburu ko ka tabulu ye, ka dabu ge, ka yaku yenu ka kuu ten dendi yānu kpuro ka dii deerarun beku kare te. Beya ba ko n da ye kpuron sɔmburu ko.

³² Wi u sɔa Lefiba kpuron guro guro wiya, Eleasaa, Aroni yaku kowon bii. Wiya u tan be kpuro kpare be ba sɔa yee ten sɔma mɔ.

³³ Merarin min diya Makiligibu ka Musigibun bwesera yara.

³⁴ Tɔn durɔ be ba gara be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, ben geera kuawa tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔba tia ka goobu (6.200).

³⁵ Ben kparon yisira Surieli, Abihailin bii. Ba ra ben sansani girewa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

³⁶ Beya ba Yinni Gusunɔn kuu ten dɔa besi ka ten dɔa pɔasi ka ten gbereba ka ten yɔratii ka ten sɔm yānu kpuro nɔmu sɔndia,

³⁷ ka sere ten kara dānu ka ten yɔratii ka ten kurumba ka ten wɛɛ.

³⁸ Mɔwisi ka Aroni ka win bibu ba ra ben sansani girewa kuu ten kɔnnɔwɔ sɔɔ yari yeru gia. Domi beya ba ko n da sɔmburu ko kuu te sɔɔ Isireliban sɔ kpa ba n tu kɔsu tɔn tuko goo u ku raa ka tu susin sɔ, kpa u ku raa gbi.

³⁹ Lefi tɔn durɔ be Mɔwisi ka Aroni ba gara be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua, ben geera sɔawa tɔmbu nɔrɔbun suba yenda yiru (22.000).

Bii gbiikobun yakiabu

⁴⁰ Yinni Gusunɔ u kpm Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Isireliban bii tɔn durɔ gbiikobu gario saa be ba suru tia mɔn di sere ka be ba kere mɛ, kpa a bu gari baawure ka win yisuru.

⁴¹ Yen biru, kpa a Lefiba wuna a yi nenem ba n sɔa nɛ Yinni Gusunɔgibu Isireliban bii gbiikobun ayerɔ. Meya kaa maa man ben yaa sabenu yiya Isireliban yaa sabenu bii gbiikinun ayerɔ.

⁴² Ma Mɔwisi u Isireliban bii gbiikoo be gara nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u ko.

⁴³ Ma be kpuron geera kua tɔnu nɔrɔbun suba yenda yiru ka goobu ka wata ka wɔkura ita (22.273).

⁴⁴ Yinni Gusunɔ u kpm Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

⁴⁵ a Lefiba wunɔ nenem kpa bu ko bii gbiikoo be kpuron kɔsire. Meya kaa maa ko ka ben yaa sabenu kpuro, nu ko Isireliban yaa sabenu buu gbiikuu baageren kɔsire. Ba ko n wɔawa nen sɔ. Nɛna Yinni Gusunɔ.

⁴⁶ Bɔ n kɔ bu Isireliban bii gbiikobu goobu ka wata ka wɔkura ita (273) be ba Lefiba dabiru kere mi yakia,

⁴⁷ sii geesun gobi nɔɔbuwa kaa mwa ben baawuren wollo. Gobi yin tian bunum mu

sɔawa garamu wɔkuru nge mɛ ba ka yi dimɔ sɔa yerɔ.

⁴⁸ Aroni ka win biba kaa yi nɔmu beria bu ka Isireliban bii gbiikobu yakia be ba Lefiba dabiru kere.

⁴⁹ Ma Mɔwisi u gobi yi mwɛera u yi bii gbiikoo ben yakiabun sɔ.

⁵⁰ Ma yi kua sii geesun gobi nɔrɔbu ka gooba wunɔbu ka wata ka nɔɔbu (1.365) nge mɛ ba ka yi dimɔ sɔa yerɔ.

⁵¹ Ma u yi kpuro Aroni ka win bibu wɛ nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

Kehatin bwese keran sɔmburu

4

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ,

² i Kehatin bweserun tɔmbu gario Lefin bibun bweseru sɔɔ, yenu ka yenu,

³ saa be ba wɔɔ tena mɔn di n ka girari be ba mɔ wɔɔ weeraakurɔ, be ba koo kpɔ bu Yinni Gusunɔn kuu ten sɔmburu ko.

⁴ Sɔa yerun dii te ta deere gem gem sɔɔra ba koo sɔmburu ko. Sɔmbu te ba koo ko wee.

⁵ Bɔ n seewa ba doonɔ, Aroni ka win biba ba koo beku kare te sɔsia te ta wɔa dii te ta deere gem gem kɔnnɔwɔ, kpa bu tu woodan kpakoro te wukiri.

⁶ Ten wollowa ba koo goni damgii teria kpa bu maa yin wollo beku booguguru sɔndi kpa bu sere kpakoro ten nenutii wasi.

⁷ Ba koo beku booguguru teriawa tabulu yen wollo mi ba ra pɛɛ sɔndi kpa bu yen wollo gbɛenu sɔndi ka nɔri ka perentiba ka tam kparabanu, kpa bu ku de pɛɛ yu biara mi baadomma.

⁸ Yen biruwa ba koo ye kpuron wollo beku wunɔmgiru wukiri kpa bu goni damgii sɔndi. Bɔ n kpa, kpa bu tabulu yen nenutii wasi.

⁹ Yen biru, ba koo maa beku booguguru sua bu dabu ge wukiri ka gen fitlanu ka gen bakusu ka gen torom guratii ka gum kparabanu, gen dendi yānu kpuro gesi.

¹⁰ Ba koo dabu ge, ka gen dendi yā ni kpuro dokewa bɔuru sɔɔ te ba kua ka goni damgia. Yen biru, kpa bu tu sɔarusia dɔa pɔtura sɔɔ ye ba koo ka tu sua.

¹¹ Kpa bu maa beku booguguru sua bu wukiri kpakoro ten wollo mi ba ra turare dɔɔ doke kpa bu maa tu goni damgii wukiri. Yen biru, kpa bu ten nenutii wasi.

¹² Kpa bu kuu ten dendi yānu kpuro sua bu nu kure ka beku booguguru. Yen biru, kpa bu nu doke bɔuru sɔɔ te ba kua ka goni damgii kpa bu bɔɔ te sɔarusia dɔa pɔtura sɔɔ ye ba koo ka tu sua.

¹³ Kpa bu maa torom gura yaku yerun di. Yen biru, kpa bu tu beku wunɔmgiru wukiri.

¹⁴ Ten wollowa ba koo ten dendi yā ni kpuro doke. Niya, dɔɔ guratii ka kaato donnuginu ka kaato ni nu tie ka gbɛɛ ni ba ra

ka yem yēke, kpa bu ye goni damgii wukiri. Yen biru, kpa bu yen nenutii wasi.

¹⁵ Aroni ka win bibu bà n dendi yāa ni kpuro wukiri ba kpa, Kehatin bwesera ta koo na tu nu sua tu sòbe. Adama tu ku raa dendi yāa nin tii baba bà kun nu bekuru wukiri kpa tu ku raa gbi. Isireliba bà n seewa ba swaa wari, Kehatin bwese tera ta ko n da sāa yāa ni sòbe.

¹⁶ Eleasaa, Aroni yāku kowon biiwa u ko n da maa dabu gen gum gari yē, ka sere turare nubu durorugia ye, ka bururu ka yokan yāku te ba ra ko tōō baatere ka gum me ba ra gāanu tāre bu ka nu gōsi bu yi nenem ne, Yinni Gusunōn sō. Wiya u koo ne, Yinni Gusunōn kuu te nōni doke ka ye ya wāa te sōō.

¹⁷ Yinni Gusunō u maa Mōwisi ka Aroni sōōwa u nee,

¹⁸⁻¹⁹ i de i Kehatin bweseru nōni doke kpa tu ku raa gbi tā n sāa yāa nin sōmburu mō. Wee me kaa ko. Wune Aroni ka wunen bibu, i ko i ka baawure dawa win ayerō kpa i nūn sōōsi yāa nin sōmburu u koo ko.

²⁰ Bu ku raa du mi, bu ka sāa yee ten dendi yānu kpuro mēeri kpa ne, Yinni Gusunō n ku ra bu go.

Gēesonin bwese keran

sōmburu

²¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nee,

²² a Gēesonin bwese keran tōmbu gario yenu ka yenu.

²³ Kaa bu gariwa saa be ba wōō tēna mōn di sere n ka girari be ba mō wōō weeraakurō, be ba koo kpī bu gesi sāa yee ten sōmburu ko.

²⁴ Wee sōmbu te Gēesonin bweseru ta koo ko.

²⁵ Ta ko n da kuu ten beka sōbewa ka ten goni damgii yi ba ra wukiri wōlō ka sere ten kōnnōn beku kare te,

²⁶ ka ten yaaran beka ka yen kōnnōn beku kareru ka ten wēē ka ten sōm yāa ni nu tie. Ye kpuron sōmbura ba koo ko.

²⁷ Gēesonin bweseru tā n sōmburu mō, Aroni ka win biba ba koo tu nōni doke, beya ba koo tu sō yē ta koo ko.

²⁸ Sōma ye kpurowa Gēesonin bweseru ta koo ko. Itamaa, yāku kowo, Aronin biiwa u koo bu kpara.

Mēarin bwese keran sōmburu

²⁹ Yinni Gusunō u maa Mōwisi sōōwa u nee, a Mēarin bwese keran tōmbu gario yenu ka yenu.

³⁰ Kaa ben tōn durōbu gariwa saa be ba wōō tēna mōn di n ka da be ba mō wōō weeraakurō, be ba koo kpī bu gesi kuu ten sōmburu ko.

³¹ Wee sōmbu te ba koo bu nōmu beria. Beya ba ko n da kuu ten dāa besī sōbe ka ten dāa pōōsi ka ten gbereba ka ten yōratii,

³² ka maa ten yaaran kara dānu ka ten yōratii ka ten kurumba ka ten wēē ka sere ten dendi yāa ni nu tie. Ba koo baawure wēwa ye u koo sōbe.

³³ Sōma yeniwa Mēarin bwese kera ya ko n da ko kuu te sōō. Itamaa yāku kowo Aronin biiwa u koo bu nōni doke.

Ba Lefiba gara be ba koo kpī

bu kuu ten sōmburu ko

³⁴⁻⁴⁹ Mōwisi ka Aroni ka Isireliban yenu yērobu ba Lefiban bwese keri yinin tōmbu gara, yiya, Kehati ka Gēesonin ka Mēari. Ba bu garawa yenu ka yenu saa be ba wōō tēna mōn di sere n ka da be ba mō wōō weeraakurō, be ba koo kpī bu sōmburu ko kuu te sōō gesi nge me Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa.

Be ba gara Kehatin bweseru sōō, ben geera kuawa tōmbu nōrōbun suba yiru ka nata ka wunōbu ka weeraakuru (2.750).

Gēesonin bweseru sōō maa, ben geera kuawa tōmbu nōrōbun suba yiru ka nata ka tēna (2.630).

Mēarin bweseru sōō, ben geera maa kua tōmbu nōrōbun suba ita ka goōbu (3.200). Ma Lefiba kpuron geera kua tōmbu nōrōbun suba nōōba ita ka nēera wunōbu ka wene (8.580).

Ba ben baawure sōōwa ye u koo ko ka ye u koo sōbe nge me Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa.

Be ba koo yara sansanin di

5

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nee,

² a Isireliba sōōwō a nee, bu bu yaro sansanin di, be ba disi mō gōnan bara disiginun sō, n kun me kentun sō, n kun me goru garun sō.

³ Yēro u sāawa tōn kurō? I ko i nūn yarawa kpa u ku raa sansani ye disi doke, yēn suunu sōō ne, Yinni Gusunō na wāa.

⁴ Ma Isireliba ba Yinni Gusunōn wooda ye mem nōōwa. Ma ba tōmbu kpuro yara be ba disi mō mi, nge me Yinni Gusunō u gerua.

Torarin sōmbu

⁵ Yinni Gusunō u maa kpam Mōwisi sōōwa u nee,

⁶ a Isireliba sōōwō a nee, tōn kurōwa? Aa, tōn durōwa? U n win winsim tora, Yinni Gusunōwa u tora.

⁷ Yēro u koo win tora te tuuba kowa kpa u gāa nūn sō u tora mi wesia, kpa u yen bōnu nōōbun tia sōsi.

⁸ Wi ba koo gāa ni wesia, ù kun wāa ma uñ maa goo mō wi ba koo nu wē, Yinni Gusunōwa ba koo nu wē, kpa nu ko yāku kowoginu. U koo maa yāa kineru wē te ba koo ka nūn win torarin yākiru kua.

⁹ Yākuru baatere tèn sukum ba wīa nenem Yinni Gusunən s̄s, ta ko n s̄aawa yāku kowogiru.

¹⁰ Kpuro ye ba wē Yinni Gusunən s̄s, ya kuawa yāku kowogia. U koo kp̄i u ye yi nenem win tiin s̄s.

Tən kur̄o wi ba tamaa

u sakararu kua

¹¹ Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄s̄owa u n̄eε,

¹² a Isireliba kpuro s̄s̄ow̄o a n̄eε, tən kur̄o gōo ù n naane sarirun kookoosu m̄d,

¹³ ma win dur̄o u tamaa dur̄o gōo u ka n̄un kpuna, baa m̄e ganu sari ni nu n̄un s̄s̄osim̄o ma u ka gōo kpuna, m̄eya uñ maa seedagii gōo m̄o wi u n̄un wa u ye m̄d, dur̄o win tii uñ maa ka n̄un ye mw̄e,

¹⁴ s̄ar̄akudo uñ ye kue, adama ka m̄e, nis-inun s̄s, uñ n̄un naane s̄āa, ma u tamaa u sakararu kuawa kam kam,

¹⁵ baa ñ n meren na, dur̄o wi, u koo ka win kur̄o wi dawa yāku kowon mi ka əs-un som kilo ita. Uñ gum dokem̄o som m̄e s̄s̄o. M̄eya uñ maa turare s̄ondim̄o m̄en w̄oll̄o. Domi ta s̄āawa yākuru te ta nisinu yaayam̄o.

¹⁶ Saa ye s̄s̄o, yāku kowo u koo ka n̄un dawa s̄āa yer̄o Yinni Gusunən wuswaāa,

¹⁷ u ȳrasia, kpa u doma nim sua wekerun di te ba kua ka s̄ondu, kpa u tua s̄ōka s̄āa yerun tem̄o u ka nim m̄e burina.

¹⁸ U koo de kur̄o wi, u ȳra Yinni Gusunən wuswaāa kpa u n̄un win yāsa pota, kpa u k̄ē te s̄ondi kur̄o win n̄om̄āo. Saa ye s̄s̄o, yāku kowon tii u ko n nim sosuram neni m̄e mu ka b̄ōri naam̄o,

¹⁹ kpa u kur̄o wi b̄ōrusia u n̄eε, saa ye a w̄āa wunen dur̄on yen̄ūo, tən dur̄o gōo ù kun ka nun kpun̄e, ma añ tii disi doke, Gusun̄o u ku de a b̄ōri wa yi nim m̄e, mu koo ka na.

²⁰ Adama ma a ka dur̄o gōo kpuna, a tii disi kua,

²¹ Yinni Gusun̄o u nun s̄eεyasia, kpa u nun w̄īroru kp̄ē kpa wunen nukuru tu m̄asi sere ba n da nun sie b̄a n t̄ambu b̄ōrusim̄o.

²² Gusun̄o u de nim m̄e mu ka b̄ōri naam̄o mi, mu du wunen nukur̄o kpa wunen nuku te, tu m̄asi, kpa wunen marutuu gu gbera. Saa ye s̄s̄ar̄a, kur̄o wi, u koo gere u n̄eε, ami!

²³ Yāku kowo u koo b̄ōri yi yorewa tireru s̄s̄o kpa u yi tea ka nim sosuram m̄e,

²⁴ m̄e mu ka b̄ōri naam̄o kpa u mu kur̄o wi norusia, kpa nim m̄e, mu du win nukur̄o mu n̄un k̄ōsa kua.

²⁵ Yen biru yāku kowo u koo nisinun k̄ē te m̄wa kur̄o win n̄oman di kpa u tu s̄ōsi beri berika, kpa u ka sere tu da yāku yer̄o.

²⁶ Yen biru u koo k̄ē ten som n̄om n̄om kure teeru sua kpa u mu d̄ō m̄eni yāku yer̄o kpa Yinni Gusun̄o u kur̄o wi yaaya. Yen biru kpa u kur̄o wi nim sosuram m̄e norusia.

²⁷ U n kur̄o wi nim m̄e norusia ma u disi m̄o, u kua naane sarirugii win dur̄on mi, nim m̄e,

mu koo ka n̄un b̄ōri naawa, kpa mu n̄un k̄ōsa kua, win nukuru tu m̄asi kpa win marutuu gu gbera, kpa ba n da n̄un sie b̄a n t̄ambu b̄ōrusim̄o.

²⁸ Adama ù kun disi m̄o, u tii nen̄ua dee dee, ba koo n̄un garisiwa taare sarirugii. Saa ye s̄s̄o, u koo bibu wa u ma.

²⁹ Yeniwa ya s̄āa kur̄o ka dur̄on nisinun wooda. Kur̄o ù n win dur̄o n̄oni w̄ōkua u sakararu kua,

³⁰ ñ kun m̄e dur̄on nisinu n̄u n seewa, ù n win kur̄o taare weesugia w̄ēem̄o, yāku kowo u koo ka n̄un dawa Yinni Gusunən wuswaāa, kpa u ko mam mam ye wooda ye, ya gerua.

³¹ Dur̄o u ko n s̄āa taare sarirugii. Adama kur̄o ù n tora u koo ten are wa.

Be ba tii Yinni Gusun̄o w̄ē

6

¹ Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄s̄owa u n̄eε,

² a Isireliba s̄s̄ow̄o a n̄eε, gōo ù n tii wuna nenem u ka tii Yinni Gusun̄o w̄ē,

³ ȳēro uñ koo tam gam n̄o, baa m̄e ba kua ka res̄em. Uñ maa res̄em beka ñ kun m̄e gbeba dim̄o.

⁴ Saa ye u tii Gusun̄o w̄ē mi, uñ ḡāanu dim̄o ye ba kua ka res̄em.

⁵ Uñ maa win seri k̄onim̄o sere win tii w̄ēebun t̄ō te, tu ka yibu. U koo win seri deriwa yi n kp̄ēam̄o, kpa u n w̄āa Gusunən s̄s.

⁶ U ku raa maa susi goru garun b̄okūo u sere tu baba,

⁷ baa ñ n win baan gorun na, ñ kun m̄e win m̄erogiru, ñ kun m̄e win w̄on̄o ka win m̄ōogiru, ñ kun m̄e win sesugiru. Domi seri yi u s̄ōwa mi, yi s̄ōsim̄o ma u tii Gusun̄o w̄ēewa.

⁸ Win tii w̄ēebun saa ye s̄s̄o, u ko n w̄āawa Yinni Gusunən s̄omburun s̄s.

⁹ Wi ka gōo b̄a n w̄āa sannu ma ȳēro u gu suaru s̄s̄o, ma u disi duura, u koo win seri k̄oniwa s̄s̄o n̄ōba yiruse d̄oma te u tii d̄eerasiam̄o.

¹⁰ S̄s̄o n̄ōba itase, u koo ka yāku kowo kparukonu yiru naawa, ñ kun m̄e, totob̄er̄enu yiru, s̄āa yerun k̄onn̄ow̄o,

¹¹ kpa yāku kowo u gen teu go, u ka dur̄o win torarun suuru bikia kpa u ka yiruse yāku d̄ō m̄waararugiru ko. Yen biru kpa u n̄un d̄eerasiabun wororu koosi. Yen t̄ō te, u d̄eeraawa mi.

¹² Kpa u maa wure u tii Yinni Gusun̄o w̄ē. Saa yer̄o u koo yāa kineru w̄ō tiagiru go u ka win toraru s̄ōm̄e. Adama t̄ō gbiikii ni u raa tii w̄ē mi, nu kam kuawa mi.

¹³ Be ba tii Gusun̄o w̄en wooda wee. Gōo ù n tii wuna nenem Yinni Gusunən s̄s, ma u yen t̄ōru yibia te u bura ba koo ka n̄un dawa Yinni Gusunən s̄āa yerun k̄onn̄ow̄o.

¹⁴ Miya u koo ka win k̄ēru na Yinni Gusunən mi. Niya yāa kineru w̄ō tiagiru te tañ alebu m̄o, u ka yāku d̄ō m̄waararugiru

ko, ka maa yāa niru wəə tiagiru te tañ alebu mə u ka torarun yākuru ko. Kpa u maa ka yāa kineru na te tañ alebu mə u ka siarabun yākuru ko.

¹⁵ U koo maa ka pēe na bireru səə ye bañ seeyatia doke, yen gēe yi n kpā yēn som ba ka gum burina, yen gēe yi kun maa kpā yi ba koo gum tēni.

¹⁶ Yen biru kpa yāku kowo u ka kēe ni na Yinni Gusunən mi, kpa u torarun yākunu ko ka sere yāku dəə mwaararuginu.

¹⁷ Kpa u maa siarabun yākunu ko ka yāa kinē te, ka pēe ye ya wāa bire te səə, ye bañ seeyatia doke, ka som mē, ka tam mē.

¹⁸ Saa ye səə, wi u tii wē mi, u koo win seri yi kōniwa Yinni Gusunən sāa yerun kōnəwə, kpa u yi kpēe mi ba siarabun yākurun dəə sūrua.

¹⁹ Yen biru yāku kowo u koo yāa kinē ten nōmu sua te ba sawa mi, kpa u pēe ka kira teeru sua birerun di, kpa u ye kpuro səndi durə win nōmu wi ba kōna mi.

²⁰ Yen biru yāku kowo u koo ye Yinni Gusunə səəsi, ka sere yaa yen guro guroru ka yen taa teeru sannu, kpa yu ko wi yāku kowogia. Woro nini kpuron biruwa wi u tii Yinni Gusunə wē mi, u koo den kpī u tam nə.

²¹ Yera ya sāa be ba tii wuna nenem Yinni Gusunən sən wooda. Yāku niya ba koo maa ko. Bā n maa dam mə bu ka Yinni Gusunə kēnu ganu wē nini baasi, ba koo kpī bu ko. Adama baa n n mēren na, ba koo nūn wēwa ye ba nəə mwēeru kua nge mē yen wooda ya gerua.

Nge mē ba ko n da domaru ko

²² Yinni Gusunə u Məwisi səəwa u nēe,

²³ a Aroni ka win bii tən durəbu səəwə a nēe, wee nge mē ba ko n da gere bā n Isireliba domaru kuamme.

²⁴ Ba ko n da nēewa,

Yinni Gusunə u bēe domaru kua, kpa u bēe kōsu.

²⁵ Yinni Gusunə u ka bēe nōnu geu mēeri kpa u bēe durom kua.

²⁶ Gusunə u bēe mēerima, kpa u bēe bəri yendu wē.

²⁷ Yāku kowo u n nēn yīsuru sokusina mē, sanam mē u Isireliba domaru kuamme, saa yera kon doma te mwa.

Kēke yi Isireliban

guro guroba wē sāa yerun sē

7

¹ Sanam mē Məwisi u Yinni Gusunən kuu te gira u kpa, u tu gum yēka, te ka ten dendi yānu kpuro, ta n ka sāa nenem Yinni Gusunən sē. Ka yāku yee te ka ten dendi yānu ye kpurowa u gum yēka u wuna nenem Yinni Gusunən sē.

² Yera Isireliban bwese kera baayeren guro guro be ba raa təmbu gara mi, ba susina.

³ Ben baawure u ka win kēru na. Kēe niya nēe wəkura yiru ka kēke nəəba tia ye nēe gawe. Ba kēke yi wukiritii kua. Wirugibu yiruwa ba menna ba kēke tia kasu ba wē. Ma ben baawure u naa tia wē. Ma ba ka ye na Yinni Gusunən sāa yerə.

⁴ Yinni Gusunə u Məwisi səəwa u nēe,

⁵ a ye kpuro məə nēn kuu ten səmburun sē, kpa a ye Lefiba bənu kua nge mē ben baawuren səmbura sāa yu ka nūn somi.

⁶ Ma Məwisi u kēke be ka nēe yi mwa ma u yi Lefiba wē.

⁷ U Gēesənin bwese kera kēke yiru wē ka nēe nne ben səmburun sē.

⁸ U Mərarin bwese kera kēke nne wē ka nēe nəəba ita, ben səmburun sē. N deema Itamaa yāku kowo Aronin biiwa u bu kpare.

⁹ Un Kehatiba yen gaa wē. Domi sāa yerun dendi yānuu tiwa be, ba ra sue ben senə.

Kēe ni ba kua sanam mē

ba yāku yeru wukiamə

¹⁰ Doma te ba yāku yee te gum yēka ta n ka sāa nenem Yinni Gusunən sē, Isireliban bwese kerin wirugibu ba ka ben kēnu na yāku yee ten wuswaa.

¹¹ Yinni Gusunə u Məwisi səəwa u nēe, a de Isireliban guro guro be, bu na tia tia, ben baawure u n win kēru mə u ka tu səəsi yāku yee ten sē, ben baawure u n win tōru mə.

¹²⁻⁸³ Wee nge mē ba ka kēe ni naasina.

Təə gbiikiru Nasoni, Aminadabun bii, Yudan bweseru səə, wiya u ka wigiru na.

Tōru yiruse Netanēeli, Suarin bii, Isakaran bweseru səə, u maa ka wigiru na.

Tōru itase Eliabu, Helonin bii, Sabulonin bweseru səə, u maa ka wigiru na.

Tōru nnese Elisuri, Sedeurin bii, Rubenin bweseru səə, u maa ka wigiru na.

Tōru nəəbuse Selumieli, Surisadain bii, Simeon bweseru səə, u maa ka wigiru na.

Tōru nəəba tiase Eliasafu, Dewelin bii, Gadin bweseru səə, u maa ka wigiru na.

Tōru nəəba yiruse Elisama, Amihudun bii, Efaraimun bweseru səə, u maa ka wigiru na.

Tōru nəəba itase Gamulieli, Pedasurin bii, Manasen bweseru səə, u maa ka wigiru na.

Tōru nəəba nnese Abidani, Gideonin bii, Bənyamēn bweseru səə, u maa ka wigiru na.

Tōru wəkuruse Akiesee, Amisadain bii, Danun bweseru səə, u maa ka wigiru na.

Tōru wəkura tiase Pagieli, Okiranin bii, Aseēn bweseru səə, u maa ka wigiru na.

Tōru wəkura yiruse Ahira, Enanin bii, Nefitalin bweseru səə, u maa ka wigiru na.

Wee ye ben baawure u ka na.

Yera gbēeru te ba kua ka sii geesu, tən bunum mu sāa kilo tia ka garamu gooba wunəbu (300), ka maa gbēeru garu te ba ko n da ka

yem yēke. Ba maa te kuawa ka sii geesu. Ten bunum mu sāawa garamu nata ka wunɔbu (700). Ba ni kpuron bunum yīrawa ka sāa yerun yīrutia. Ma ba gbēenu yiru ye sɔɔ, som doke me ba burina ka gum bu ka yākuru ko. Ben baawure u ka nɔra wuragia na ye ba turare yibie. Nɔra yen bunum mu sāa garamu wunɔbu (100).

Ba maa ka ketē kineru ka yāa kineru ka yāa kpendu wɔɔ tiagiru na. Ye ita kpurowa ba koo ka yāku dɔɔ mwaararuguru ko, kpa bu ka boo kineru na te ba koo ka torarun yākuru ko,

ka maa naa kinenu yiru ka yāa kinenu nɔɔbu ka boo kinenu nɔɔbu ka yāa kpemminu nɔɔbu wɔɔ tiaginu ni ba koo ka siarabun yākuru ko.

⁸⁴ Kēɛ ni ba kua dɔma te, yāku yee ten sɔ, ni kpuron geera kuawa gbēenu wākura yiru ni ba kua ka sii geesu ka sere maa sii geesun gbēenu ganu wākura yiru ni ba ko n da ka yem yēke, ka maa nɔri wuragii wākura yiru.

⁸⁵ Gbēɛ nin baateren bunum mu sāawa kilo tia ka garamu gooba wunɔbu (300). Ni ba ra ka maa yem yēke mi, nin teerun bunum maa sāawa garamu nata ka wunɔbu (700). Gbēɛ ni kpuron bunum mu kuawa kilo yenda nne, nge me ba ra yīre sāa yero.

⁸⁶ Nɔri wuragii yi, yin baayeren bunum mu sāawa garamu wunɔbu (100). Ma nɔri wākura yiru ye kpuron bunum mu kua kilo tia ka garamu goɔbu (200). Ba yin baayere turare yibie ye ba koo dɔɔ doke.

⁸⁷ Yen biru ba yaa sabenu wē. Niya naa kinenu wākura yiru ka yāa kinenu wākura yiru ka yāa kpemminu wɔɔ tiaginu wākura yiru ni ba koo ka yāku dɔɔ mwaararuginu ko ka maa som me ba ra ka yāku te ko, ka maa boo kinenu wākura yiru ni ba koo ka toranun yākuru ko,

⁸⁸ Ka ketē kinenu yenda nne, ka yāa kinenu wata ka boo kinenu wata ka yāa kpemminu wɔɔ tiaginu wata. Ni kpurowa ba koo ka siarabun yākuru ko. Kēɛ niniwa ba kua sanam me ba yāku yee te gum yēka ta n ka sāa nenem Gusunɔn sɔ.

⁸⁹ Sanam me Mɔwisi u dua Yinni Gusunɔn kuu ten mi, u Yinni Gusunɔn nɔɔ nɔɔm. Nɔɔ ge, ga weewa wɔllun kɔsobun weenasibu yiru yen baa sɔɔn di, ye ya wāa woodan kpakoro ten wukiritian wɔllɔ. Min diya Gusunɔ u ka nūn gari mɔ.

Nge me ba koo fitilanu yiisina

8

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, a Aroni sɔɔwɔ a neɛ,

² ù n fitilanu nɔɔba yiru ye doke dabu ge sɔɔ, u de nu n yam bururasie wuswaaɔ.

³ Ma Aroni u kua me. U nu doke doke dabu gen wuswaaɔ nge me Yinni Gusunɔ u nūn sɔɔwa.

⁴ Ba dabu ge kuawa ka wura bɔri tia saa gen wɔllun di sere n ka da temɔ, ka sere bura ni ba gu kua. Mɔwisi u dera ba gu kuawa nge me Yinni Gusunɔ u nūn sɔɔsi.

Ba Lefiba wuna nenem

Yinni Gusunɔn sɔmburun sɔ

⁵ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ,

⁶ a Lefiba wunɔ Isireliban suunu sɔɔn di kpa a bu deerasia.

⁷ Wee nge me kaa ko a ka bu deerasia. Kaa bu nim yēkawa me mu koo ben toranu wukiri. Kpa a de bu ben wasin sansu kɔni. Kpa bu ben yānu tea kpa bu tii deerasia.

⁸ Yen biru ba koo ketē kinē kpambu sua ka som me ba ka gum burina ka ketē kinē kpambu gagu bu ka torarun yākuru ko.

⁹ Kpa a Isireliba kpuro menna kuu ten kɔnnɔwɔ, kpa a de Lefiba bu susima

¹⁰ ne, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, kpa Isireliba bu ben noma sɔndi Lefi ben wiru wɔllɔ.

¹¹ Kpa Aroni u Lefi be sɔɔsi beri berika ne, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ nge yākuru te Isireliba ba ka na. Saa ye sɔɔ, ba bu wunawa mi nenem nen sɔmburun sɔ.

¹² Lefiba ba koo maa ben noma sɔndi ketē kinē nin wiru wɔllɔ. Yen biru kpa Aroni u teeru go ben torarun suurun sɔ kpa u ka teeru yāku dɔɔ mwaararuguru ko u sere bu deerasiabun woronu kooɔi.

¹³ Kaa de Lefiba kpuro bu se bu yōra Aroni ka win bibun wuswaaɔ, kpa a bu sɔɔsi beri berika nge yākuru ne, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹⁴ Kaa Lefiba wunawa nenem Isireliban suunu sɔɔn di, kpa ba n wāa nen sɔmburun sɔ.

¹⁵ Yeniban biru ba koo sɔmburu ko nen sāa yero. Kaa bu deerasiawa kpa a bu sɔɔsi beri berika nge yākuru.

¹⁶ Domi ba man bu wēwa mam mam ba kua Isireliban bii gbiikobu kpuron kɔsire.

¹⁷ Ben bii gbiikobu kpuro ba sāawa negibu saa tɔmbun bii gbiikobun di n ka da yaa sabenun binɔ. Na bu wunawa nenem ba kua negibu, saa min di na bii gbiikobu go Egibitio.

¹⁸ Na Lefiba mwa Isireliban bii gbiikobun ayero.

¹⁹ Na bu wunawa na Aroni ka win bibu wē, bu ka sɔmburu ko Isireliban sɔ sāa yero, kpa ba n sāa nge yākuru te Isireliba ba wē ben toranun sɔ. Saa ye sɔɔ, Isireli be, baɔ susimo nen kuu ten bɔkuɔ n sere bu go.

²⁰ Mɔwisi ka Aroni ka Isireliba kpuro ba kua mam mam ye Yinni Gusunɔ u gerua Lefiban sɔ.

²¹ Lefiba ba tii deerasia ba ben yānu tea, ma Aroni u bu sɔɔsi beri berika nge yākuru. Ma

u bu torarun suuru ka dεεrasiabun woronu koosi.

²² Yen biruwa Lefi be, ba na Yinni Gusunɔn kuu ten mi, ba ben sɔmburu torua Aroni ka win bibun nɔni biru, nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u ko ben sɔ.

²³ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nεε,

²⁴ Lefi be ba wɔɔ yenda nɔɔbu mɔ ka be ba kere me, beya ba koo sɔmburu ko nɛn kuu te sɔɔ.

²⁵ Be ba wɔɔ weeraakuru tura, ba koo yariwa ben sɔmburun di mam mam. Baɲ maa man sɔmburu kuamfε.

²⁶ Ba ko n da ben Lefisibu somi bɔ n sɔmburu mɔ. Adama ben tii baɲ ko n maa sɔmburu mɔ mi. Nge mεya kaa Lefiba kua ben sɔmburun swaa sɔɔ.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

9

¹ Ye Isireliba ba yarima Egibitin di yen wɔɔ yirusen suru gbiikoo sɔɔ, yera Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua Sinain gbaburɔ.

² U nεε, Isireliba ba ko n da Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru diwa saa ye na yi sɔɔ.

³ Yera suru winin sɔɔ wɔkura nɛsen yoka, sanam me sɔɔ dua. Ba koo tu diwa nge me ten wooda ya gerua.

⁴ Ma Mɔwisi u Isireliba sɔɔwa nge me ba koo ka Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di.

⁵ Ma ba tɔɔ te di suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nɛse yen yoka sanam me sɔɔ dua, Sinain gbaburu mi, nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa bu ko.

⁶ Yen dɔma te, tɔmbu gaba wɔa be ba disi mɔ gorun sɔ. Baɲ kpia ba tɔɔ baka te di. Ma ba da ba Mɔwisi ka Aroni deema.

⁷ Ba bu sɔɔwa ba nεε, wee sa disi mɔ gorun sɔ. Yen sɔ, kaa sun yinari su ka besen yɔkuru na Yinni Gusunɔn wuswaaɔ tɔɔ te sɔɔ, nge Isireli be ba tie?

⁸ Ma Mɔwisi u nεε, i yɔro n bikia ye Yinni Gusunɔ u koo man sɔ bεen sɔ.

⁹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nεε, a Isireliba sɔɔwa a nεε,

¹⁰ ben goo n̄ kun me ben bibun bweseru sɔɔ, goo n̄ n̄ disi mɔ gorun sɔ, n̄ kun me u wuu da, ka me, u koo Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru diwa nɛn sɔ.

¹¹ Adama ba koo tu diwa suru yirusen sɔɔ wɔkura nɛsen yoka sanam me sɔɔ dua. Kpa bu ten yaa tem ka pεε ye baɲ seeyatia doke ka maa kpee wuru si su sosu.

¹² Bu ku yen gaa deri sere sisiru bururu. Baɲ maa yen kukunu kɔramɔ. Bu de bu yen wooda mεm nɔɔwa mam mam.

¹³ Goo n̄ n̄ dεere ma un̄ wuu de, ma u ka sere yina u Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te di, ba koo yεro yarawa Isireliban sansanin di, yɛn sɔ u yina u ka win yɔkuru na ten saa sɔɔ. Yεro u koo win tora ten are mwawa.

¹⁴ Sɔɔ goo n̄ n̄ wɔa bεen suunu sɔɔ, u tɔɔ baka te dimɔ, u koo tu diwa nge me na ten wooda yi. Bεε ka sɔbu, wooda tia yera na bεε wεεmɔ.

Guru wii wuroru ta Yinni

Gusunɔn kuu te wukiri

¹⁵ Dɔma te Mɔwisi u Yinni Gusunɔn kuu te gira u kpa, guru wii wurora ta tu wukiri saa yoka yen di n ka girari bururɔ. Ma ta yam bururasie nge dɔɔ kuu ten wɔɔɔ.

¹⁶ Nge mεya ta tu wukiri saa dɔma ten di. Wɔkuru kpa ta n yam buriri.

¹⁷ Guru wii wuro te, tɔ n seewa Yinni Gusunɔn kuu ten wɔɔɔn di, Isireliba ba ra kuu te wukewa bu doona. Kpa bu maa yɔra mi guru wii wuro te, ta yɔra.

¹⁸ Nge mεya ba ra ka Yinni Gusunɔn gere tubu n̄ n̄ k̄i bu kuu te gira, n̄ kun me, n̄ n̄ k̄i bu tu wuka. Guru wii wuro te, tɔ n wɔa kuu ten wɔɔɔ, ba ku ra doonε min di.

¹⁹ Tɔ n yɔra kuu ten wɔɔɔ n ka te, Isireliba ba ra Yinni Gusunɔn wooda mεm nɔɔwewa, ba ku ra doonε min di.

²⁰ Tɔ n yɔra saa fiiko, miya ba ra ben sansani gire saa fiiko. Yen biru kpa bu se bu doona Yinni Gusunɔ n̄ n̄ nεε, bu se bu doona.

²¹ Gasɔ guru wii wuro te, ta ra yɔre yam tem, saa yokan di sere ka bururɔ, n̄ kun me sɔɔ teuru ka wɔku teuru. Adama tɔ n seewa, Isireliba ba ra sewa bu swaa wɔri.

²² Adama tɔ n yɔra kuu ten wɔɔɔ sɔɔ yiru n̄ kun me suru tia n̄ kun me wɔɔ tia Isireliba ba ku ra kuu te wuke, ma n kun mɔ ba guru wii wuro te wa ta seewa.

²³ Ba ku ra se, ba ku ra maa sine, ma n kun mɔ Yinni Gusunɔ u bu wooda wε. Ba ra win wooda swiwa nge me u Mɔwisi sɔɔwa u ko.

Kɔbi yiru

yi ba kua ka sii geesu

10

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nεε,

² a de bu kɔbi yiru seku ka sii geesu yi ba ko n da so bu ka tɔmbu menna kpa bu bu sɔ bu seewo bu doona sansanin di.

³ Bɔ n kɔbi yiru ye so sannu, tɔmbu kpurowa ba koo menna wunen mi, Yinni Gusunɔn kuu ten wuswaaɔ.

⁴ Adama bɔ n yin tia so, Isireliban wirugibu ka ben yεnu yεroba ba koo menna wunen mi.

⁵ Bɔ n kɔba so ba kuuki koosi, be ba ben sansani gire Yinni Gusunɔn kuu ten sɔɔ yari yeru gia, bera ba koo gbi bu doona.

⁶ Bɔ n maa wure ba so ba kuuki koosi, be ba ben sansani gire sɔɔ yεsan nɔm dwardu gia kpa be, bu maa doona.

⁷ Adama bɔ n k̄i bu tɔmbu kpuro menna, ba koo kɔba sowa ba kun kuuki kue.

⁸ Aroni ka win bibu, be, be ba sāa yāku yiberēba i ko i kabi yi sowa i n kuuki koosimō kpa ne, Yinni Gusunō n ka bēe yaaya n bēe wōra yiberē ben nōman di.

⁹ I n dua bēen tem sōo, i tabu mō ka bēen yiberēba i ko i kabi yi sowa i n kuuki koosimō kpa ne, Yinni Gusunō n ka bēe yaaya n bēe wōra yiberē ben nōman di.

¹⁰ I n yāku dōo mwaararuginu mō, n kun mē siarabun yākunū tōo bakaru sōo, n kun mē tōo ni i ra di surun tōo gbiikuru sōo, n kun mē nuku doḅun saa gaa sōo, i ko i n da kabi sowa. Nge mēya kon ka bēe yaaya. Nena Gusunō bēen Yinni.

ISIRELIBAN SANUM SAA SINAIN DI N KA DA MĶABUN TEM NĶO BURA YERO

Isireliba ba swaa wari

¹¹ Ye Isireliba ba yarima saa Egibitin di, yen wōo yirusen suru yirusen sōo yenduse sōora, guru wii wurora seewa Yinni Gusunōn kuu ten wōllun di.

¹² Ma Isireliba ba seewa Sinain gḅaburun di ba swaa wari nge mē ba wooda yi bu ka swāina. Ma guru wii wuro te, ta da ta yōra Paraniō.

¹³ Dama te, ben see gbiikiba ba seewa mi, sanam mē Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa bu da.

¹⁴⁻¹⁶ Yudaban tabu kowo wuura ta ḅbia ta swaa wari ba ben gidi bōra neni. Be ba maa wāa wuu te sōo, beya Isakariba ka Sabuloniba. Nasoni, Aminadabun biiwa u sāa Yudaban tabu sunō. Isakariban tabu sunōwa maa Netanēli, Suarin bii. Sabuloniban tabu sunōwa maa Eliabu, Helonin bii.

¹⁷ Ba Yinni Gusunōn kuu te kurua. Ma Gēsōniba ka Mērariba be ba sāa Lefin bweseru ba ten yānu sua ba ka swaa wari ba Yudaban tabu wuu te swāi.

¹⁸⁻²⁰ Yen biruwa Rubenin bwese kera ka yen tabu kowo wuuru, ba Lefi be swāi. Be ba maa wāa tabu wuu te sōo, bera Simēoba ka Gadiba. Rubeniban tabu sunōn yīsira Elisuri, Sedeurin bii. Simēoban tabu sunōn yīsira Selumieli, Surisadain bii. Gadiban tabu sunōn yīsira maa Eliasafu, Dewelin bii.

²¹ Yen biru Kehatibara ba swāi be, be ba sāarun dendi yānu sōowa. Lefi be ba ḅbia ba koo kuu te girawa Kehatiba bu sere tunuma.

²²⁻²⁴ Kehatiban biru, Efaraimun bwese kera ya swāi ka yen tabu kowo wuunu ba ben gidi bōra gbiisie. Beya Manaseba ka Benyamēba. Efaraimuban tabu sunōn yīsira Elisama, Amihudun bii. Manaseban tabu sunōn yīsira Gamulieli, Pedasurin bii. Benyamēban tabu sunōn yīsira Abidani, Gideonin bii.

²⁵⁻²⁷ Yen biruwa Danun bwese kera ka yen tabu kowo wuunu ba bu swāi ba ben

gidi bōra neni. Beya Aseēba ka Nefitaliba. Beya ba kua tōn be kpuro kpuron biru kōre. Danuban tabu sunōn yīsira Akiesēē, Amisadain bii. Aseēban tabu sunōn yīsira Pagieli, Okiranin bii. Nefitaliban tabu sunōn yīsira Ahira, Enanin bii.

²⁸ Nge mēya Isireliba ba swāine ba ka swaa wari be ka ben tabu kowobu.

Mōwisi u goo kasu

u ka bu swaa sōosi

²⁹ Mōwisi u Hobabu win kurōn sesu, Reweli Madianin bii sōowa u nēē, sa dōowa tem mi Yinni Gusunō u sun nōo mwēeru kua u sun wē. A na a ka sun da, kpa su ka nun durom mē bōnu ko, mē Yinni Gusunō u bese Isireliba nōo mwēeru kua.

³⁰ Hobabu u nūn wisa u nēē, nañ ka bēe dōo. Kon dawa nen temō sere nen yēnuu.

³¹ Ma Mōwisi u nūn wisa u nēē, a suuru kooḅo a ku sun deri. Domi a ḅbabu te yē mi sa wāa mi. A de a sun ḅbiiya.

³² Ā n sun swāi sa ko ka nun durom mē bōnu ko, mē Yinni Gusunō u koo sun kua.

³³ Ma Isireliba ba Yinni Gusunōn guu te deri ba sīa sōo ita. Ma ba ka Yinni Gusunōn woodan kpakororu ḅbia bu ka yam kasu mi ba koo wēra.

³⁴ Guru wii wuro te, ta ra n wāawa ben wōllō sōo sōo bā n swaa wari.

³⁵ Woodan kpakoro te, tā n seewa Mōwisi u ra nēēwa, Yinni, a seewo a yōra, kpa a wunen yiberēba yarinasia. Kpa be ba maa nun tusa bu duki wunen wuswaan di.

³⁶ Bā n maa woodan kpakoro te yi, u ra nēēwa, Yinni Gusunō, a wurama a n wāa Isireli dabi dabi ten suunu sōo.

Yinni Gusunō u dera dōo u na

11

¹ Sōo teeru Isireliba ba ka Yinni Gusunō woki. Ye u nu nua, yañ nūn dore. Ma u ka bu mōru kua, u dera dōo u na u ben sansanin bee tia mwa.

² Yera Isireli be, ba Mōwisi wuri koosi. Ma u Yinni Gusunō kana. Ma dōo wi, u yōra.

³ Ma ba yam mi yīsiru kā Tabera, yēn sō dōo u yabura ben suunu sōo.

Isireliba

ba yaa kanamō bu tem

⁴ Sōo teeru tōn tukobu be ba Isireliba swāima ben ḅḅenubu seewa, ka sere maa Isireliban tii ba wōkinu torua ba mō, wara u koo sun yaa wē su tem.

⁵ Domi sa yaaye swēē yi sa ra raa wa su tem faara ka ḅḅēnuu ka wāru ka ayo ka alumasanu ka alumasanu ganu.

⁶ Wee tē sa ḅḅeramō sañ maa ḅāanu waamō sa dimō ma n kun mō manna.

⁷ Manna ye, dīa bim kpika ya ka weene.

8-9 Wɔkuru Gusunɔ u ra dewa yu sarama ka kakoru kpa sisiru bururu tɔmbu bu yarima bu gura. Ba ra ye namwa, n̄ kun me bu suni soru sɔɔ. Kpa bu ye swɛ wekerɔ. Ba ra maa ka ye kiraru ko. Manna ye, ya ra n numɔwa nge kira te ba sɔnwa.

10 Mɔwisi u nua ma Isireliba ba wɔki yɛnu ka yɛnu, bwese kɛra ka bwese kɛra. Ma Yinni Gusunɔn mɔru seewa gem gem.

11 Yera Mɔwisin nukura sankira, u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna ān ka man nɔnu geu mɛɛra. Mban sɔna a ka man nuki sankumɔ me, ye a ka man tɔn be nomu bɛria.

12 Nɛna na tɔn ben gura sua? Nɛna na bu mara? Mban sɔna a man sɔmɔ n bu bɔkio nge me bii mero u ra win bii bɔki, kpa n ka bu da sere mi a ben baababa nɔɔ mwɛɛru kua.

13 Mana kon yaa wa n tɔn beni kpuro wɛ. Domi wee ba man wuri koosimɔ, ba mɔ, n bu yaa wɛɛyɔ bu tem.

14 Nɛ turo nān kpɛ n bu sɔbe. Domi sɔmu ni, nu bunu.

15 Na nun kanamɔ, à n ka man nɔnu geu mɛɛra, ye kaa ka man deri mɛsum, a man goowo. A ku de na n waa nɔni swaaru sɔɔ.

16 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a man Isireliban guro gurobu wata ka wɔku te ta sɔa wirugibu mennama. A de bu na nɛn kuu ten mi ka wune sannu.

17 Miya nɛn tii kon na n gari ko. Kon Hunde wi u waa wune sɔɔn dam sukum wuna n bu wɛ kpa bu wa bu nun somi a ka tɔn be kpaa. Kpa ba kun sɔa wune turon sɔmunu.

18 Kaa Isireliba sɔ a nɛɛ, bu tii dɛɛrasio sian sɔ. Ba koo yaa tem domi na ben wɔkinu nua ni ba man koosimɔ. Ba mɔ, wara u koo bu yaa wɛ bu tem, domi sanam me ba waa Egibitiɔ ba ye kpuro mɔ. Adama tɛ nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu yaa wɛ.

19 N n̄ sɔɔ teeru tɔna ba koo ye tem, n̄ kun mɛ, sɔɔ yiru, n̄ kun mɛ, sɔɔ nɔɔbu, n̄ kun me sɔɔ wɔkuru, n̄ kun mɛ, sɔɔ yendu.

20 Suru gira ba koo ye tem sere ye yari ben wɛrun di, yu bu tusi. Domi ba nɛ, Yinni Gusunɔ yina, nɛ wi na waa ben suunu sɔɔ. Ba man wɔkisi ba mɔ, mban sɔna ba yara Egibitin di.

21 Mɔwisi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, tɔn durɔbu nɔrɔbun suba natawa (600.000) Isireliba ba sɔa, bɛn suunu sɔɔ na waa. Yera a nɛɛ, kaa bu yaa wɛ bu tem sere suru gira mam mam?

22 Domi wee, baa sà n bɛsɛn yaaanu ka ketɛba kpuro go, n̄ kun me su nim wɔkun swɛɛ kpuro mwɛɛri, ye kpuro yān bu turi.

23 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wisa u nɛɛ, a tamaa nɛ nɔm kpiribugiiwa? Tɛ kaa wa ye na nun sɔɔwa yà kun koo kooru.

Gusunɔ u win Hunde

Isireliban guro gurobu

wata ka wɔku te wɛ

24 Ma Mɔwisi u yara u da u Yinni Gusunɔn gari yi tɔn be sɔɔwa. U Isireliban guro gurobu wata ka wɔkuru menna. Ma u dera ba sina ba ka kuu te sikerena.

25 Yinni Gusunɔ u sarama guro wii wuroru sɔɔ. Ma u ka Mɔwisi gari kua. Ma u Hunde ye u Mɔwisi wɛn dam sukum sua u guro guro be wɛ. Ma guro guro be, ba sɔaru wɔri nge Gusunɔn sɔmɔbu, adama n n̄ ka te.

26 Ben yiru gabu Elidadi ka Mɛdadi ba sina ben sansani, bān de Yinni Gusunɔn kuu ten mi. Adama ka mɛ, Hunde u bu yɔɔwa. Ma ba maa sɔaru mɔ sansani mi.

27 Yera aluwaasi goo u seewa u da u ye Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, wee Elidadi ka Mɛdadi ba sɔaru mɔ nge Gusunɔn sɔmɔbu bɛsɛn sansani.

28 Yera Yosue Nunin bii, wi u sɔa Mɔwisin sɔm kowo saa win aluwaasi piiburun di, u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, nɛn yinni, a bu yinario bu sɔa te ko.

29 Mɔwisi u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, a nisinu mɔwa nɛn sɔ? Gusunɔ u de win Hunde yu du Isireliba kpuro sɔɔ, kpa bu ko win sɔmɔbu.

30 Yen biru Mɔwisi ka guro guro be, ba doona sansani yen min di.

Yinni Gusunɔ u Isireliba

kusunu wɛ bu tem

31 Yera Yinni Gusunɔ u woo seeya saa nim wɔkun di. Ma woo ge, ga ka kusunu na nu teria sansani ye sɔɔ kpuro nge sɔɔ teerun sanam saka. Kusu ni, nu tem wukiriwa gɔm soonu yirun saka.

32 Tɔɔ te, ba kusunu gurawa sere ka wɔkurɔ. Yen sisiru ba maa gura. Be ba gura fiiko, bera ba kilo nɔrɔm nɔrɔm suba dabɛnu gura. Ma ba kusu ni teria ba ka ben sansani sikerena.

33 Sanam me ba kusu ni nɔɔ kpɛɛ, yera Yinni Gusunɔn mɔru seewa ma u Isireliba nɔni swaa bakaru kpɛɛ.

34 Ma ba yam mi yisuru kã kɔden sikiru. Domi miya ba bu sika be ba binɛ kua too yaa ye sɔɔ.

35 Saa min diya Isireliba ba seewa ba da Haseratu. Ma ba yara mi.

Yinni Gusunɔ u dera

bara disigira Mariamu wɔri

12

1 Mɔwisi u kurɔ goo sua wi u sɔa Etiopigii. Yera Mariamu ka Aroni ba Mɔwisi wimɔ.

2 Ba nɛɛ, Mɔwisi tɔnan min diya Yinni Gusunɔ u ra ka Isireliba gari ko? Aawo! U ra maa ka bu gari ko saa bɛsɛn min di.

Yera Yinni Gusunɔ u gari yi nua.

3 N deema Mɔwisi u suuru mɔ too. Goo sari wi u n̄n suuru kere handunia ye sɔɔ.

4 Ma Yinni Gusunō u Mōwisi ka Aroni ka Mariamu sōwa u nēē, bēē kpuro i doo nēn kuu bekurugira.

Ma ba da mi.

5 Ma Yinni Gusunōn tii u sarama guru wii wuro te sō, u na u yōra win kuu ten kōnōwō. Ma u Aroni ka Mariamu soka. Ma be yiru ye, ba na.

6 Ma u bu sōwa u nēē, i nēn gari swaa dakio. Nēn sōmō be ba wāa bēēn suunu sō, kāsiru sōra na ra bu tii sōsi, kpa n ka bu gari ko dōsu sō.

7 Adama n n mē na ra ka Mōwisi nēn sōm kowo gari ko. Dōmi u sāawa naanēgii nēn tōmbu sō.

8 Nōō ka nōōwa na ra ka nūn gari ko, n n maa mō kāsiru sō na ra nūn tii sōsi. U ra man wawa sāa sāa nge mē na sāa. N n mēn na, mban sōna in bērum kue i ka nēn sōm kowo Mōwisi wii.

9 Ma Yinni Gusunō u ka bu mōru kua. Yen biru u doona.

10 Yera guru wii wuro te, ta doona. Ma Gusunō u dera bara disigira Mariamu wōri u bau kpikisu yara nge wēsū. Ma Aroni u Mariamu mēra u deema bara disigira ta nūn mwa.

11 Yera Aroni u Mōwisi sōwa u nēē, a man suuru kuo. A ku de su bēēn torarun are wa te sa kua nge gari bakasu.

12 A ku de Mariamu u n sāa nge bii wi ba mara goru ma win wasin bee tia ya kōsa.

13 Yera Mōwisi u Yinni Gusunō nōogiru sue u nēē, a nūn bēkio.

14 Ma Yinni Gusunō u nēē, Mariamun tundo ū n nūn yāatam sie wuswaa bañ koo nūn kēnusi gina sōō nōōba yiru sekurun sō? N n mēn na, bu nūn yaro sansanin di sōō nōōba yiru, yen biru kpa bu ka nūn wurama yēnuō.

15 Ma ba Mariamu yara sōō nōōba yiru sansanin biruō. Adama Isireliba bañ doone sere ye Mariamu u wurama.

16 Yeniban biru Isireliba ba seewa Haseratun di ba da ba sina Parānin gbaburō.

Mōwisi u tōmbu gōra bu Kananin tem saria mēeri

13

1 Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nēē,

2 a tōmbu gōsio bu ka Kananin tem saria mēerim da, mē na bēē Isireliba wēēmō. Bwese kera baayere sō, tōn turowa kaa gōsi u da. Yēro u ko n sāawa bwese kera yen wirugii turo.

3 Ma Mōwisi u Yinni Gusunōn gere wura. U tōn be gōsa u bu gōra saa Parānin gbaburun di. Be u gōsa mi, be kpuro ba sāawa Isireliban wirugibu.

4 Ben yīsa wee.

Rubēnin bweseru sō, Samua, Sakurin bii.

5 Simēon bweseru sō, Safati, Horin bii.

6 Yudan bweseru sō, Kalebu, Yefunen bii.

7 Isakarim bweseru sō, Yiguali, Yosēfun bii.

8 Efaraimun bweseru sō, Osee, Nunin bii.

9 Bēnyamēēn bweseru sō, Paati, Rafun bii.

10 Sabulonin bweseru sō, Gadieli, Sodin bii.

11 Yosēfun bweseru sō, be ba sāa Manāsen bwese kera, Gadi, Susin bii.

12 Danun bweseru sō, Amieli, Gemalin bii.

13 Aseēn bweseru sō, Seturi, Mikaelin bii.

14 Nēfitalin bweseru sō, Nakabi, Fofusin bii.

15 Gadin bweseru sō, Geweli, Makin bii.

16 Tōn be ba sia mi, bēya Mōwisi u gōsa u gōra bu ka tem mēn saria mēerim da. Ma u Osee Nunin bii yīsiru kā, Yosue.

17 Mōwisi u sere bu gōri u bu sōwa u nēē, i doo Kananin temō saa mēn sōō yēsan nōm dwardu gian di kpa i ka da guunun bera gia.

18 Kpa i tem mēn saria mēeri kpa i wa mēn tōmbu bā n dam mō, bā kun maa dam mō, bā n dabi, bā kun maa dabi.

19 I ko i maa mēeri tem mē, mū n gea sāa, mū kun maa gea sāa. Kpa i mēeri mēn wusu sū n gbāranu mō, sū kun maa mō.

20 Kpa i maa mēeri mū n koo dīanu ko, mū kun maa mō, mū n dānu mō, mū kun maa mō. I wōrugōru koowo. Kpa i ka mēn dāa marum wōma.

N deema saa ye sōra resem gbiikaa ya ra ye.

21 Yen biruwa tōn be, ba seewa ba tem mēn saria mēerim da saa gbaburu te ba mō Sinin di n ka da Rehōbu, Hamatin swaa.

22 Ba dua tem mē sōō saa sōō yēsan nōm dwardu gian di ma ba ka da sere Heboronō mi Ahimani ka Sesai ka Talimai, Anakin bibun bwesera wāa. Heboronō ye, ya Egibitin wuu ge ba mō Soani tōkōru kere ka wōō nōōba yiru.

23 Ma ba tunuma wōwa ye ba mō Esikolio. Miya ba resem kāasa bura ka sere yen swaaru. Ma ba ye sōwa be yiru ba sāarusie ka deka. Ba maa dāa marum gam sua mē ba mō gerenadi ka figi.

24 Ba wōwa ye yīsiru kā Esikoli, yēn sō miya Isireliba ba resem swaaru bura.

Mōwisin gōrobu ba gōra tusia

25 Sōō weerun biru gōro be, ba wurama.

26 Ye ba tunuma, ba wura Kadēsio, Parānin gbaburō, mi Mōwisi ka Aroni ka Isireliba kpuro ba wāa. Ma ba gerua ye ba wa kpuro.

27 Ba nēē, too, sa da tem mi a sun gōra mi. Ka gem tem mē, mu tim ka bom kokumōwa. Mēn dāa marum gam wee sa ka na.

28 Adama tōn be ba wāa mi, ba dam mō. Ben wusu su kpā su maa gbāranu mō. Sa maa Anakin bibun bweseru wa mi, be ba ra n gunu.

29 Ma Amalēkiba ba wāa mēn sōō yēsan nōm dwardu gia. Ma Hetiba ka Yebusiba ka Amōreba ba wāa guunun bera gia. Kananiba ba maa wāa nim wōku ge ba mō Mēditerānen bokuō, ka sere Yuudēnin daarun gōoro.

³⁰ Yera tamba Mawisi wakisim seewa. Ma Kalebu u bu marisia u nee, su da su tem me mwa mu ko besegim. Sa ko nasara wa.

³¹ Adama ton be ba ka nun tem me merim da mi, ba nun siki ba nee, sañ kpē su ka tem men tambu sanna. Domi ba sun dam kere.

³² Ma ba seewa ba tem me nanum sosi Isireliban wuswaa. Ba nee, tem mi sa bōsu mi, mu ra tambu gowa be ba kī bu sina mi. Be sa wa mi kpuro ba gunuwa.

³³ Sa mam Anakin bibun bweseru wa mi, be ba sāa doogo bweseru. Ben wuswaa sa saawa nge twee. Meya ben tii ba koo sun garisi.

Isireliba ba yina

bu du Kananin tem

14

¹ Ye Isireliba ba gari yi nua ba kpa, yera ba naogiru sua ba swi woku giriru.

² Ma ba Mawisi ka Aroni wakisim wari ba nee, mban sōna sañ daa yande gu Egibiti, ñ kun me gbaburu mini.

³ Mban sōna Yinni Gusunō u ka sun na tem mini bu sun go ka takobi kpa besen kurōbu ka besen bibu bu ko yiberebagibu. N buram bo su wura Egibiti.

⁴ Ma ba wesiana ba nee, su besen tii kparo kua, kpa su wura Egibiti.

⁵ Ye Mawisi ka Aroni ba nua me, yera ba kibari ba wuswaa tem girari Isireliba kpuron wuswaa.

⁶ Yera be sō, be ba tem men saria merim da mi, Yosue, Nunin bii ka Kalebu, Yefunen bii ba ben tiin yānu gēka nuku sankiranun sō.

⁷ Ba gerua ba nee, tem me sa merim da mi, mu wā gem gem.

⁸ Tim ka boma mu kokumō mi. Gusunō ù n ka sun nōnu geu mēera, u koo ka sun da mi, kpa u sun mu wē.

⁹ Yen sō, i ku nūn seesi, kpa i ku tōn ben berum ko. Domi ba koo kowa nge besen dīanu. Ben būnu kun bu kōsumō. Adama Yinni Gusunō u ko n ka sun wāa. I ku ben berum ko.

¹⁰ Saa ye Isireliba ba gerunamō bu Kalebu ka Yosue kpenu kasuku, saa yera Yinni Gusunōn yiiko ya sōsira win kuu ten wōllo Isireliba kpuron wuswaa.

Mawisi u Isireliba

suuru kanamme Gusunōn mi

¹¹ Ma Yinni Gusunō u Mawisi sōwa u nee, sere saa yerā Isireliba ba ko n man gema. Sere saa yerā ba koo den man naane ko, baa me na maamaaki dabinu kua ben suunu sō.

¹² Kon bu baranu kpēewa, kpa n bu go. Adama wunē kon de wunen bweseru tu kpēa tu dam ko n kere Isireli be ba tie.

¹³ Yera Mawisi u Yinni Gusunō sōwa u nee, wuna a Isireliba yarama Egibitin di ka wunen dam. Egibitigibu bā n nua ye a Isireliba kua,

¹⁴ ba koo ye Kananiba sō. N deema ben tii ba nua ma wuna a Isireliba kpare, a ra tii bu sōsi nōni ka nōni. Ba maa nua ma wuna a bu kōsu. Domi a ra n bu swaa gbiye sō sō ka guru wii wuroru, wōkuru kpa a n wāa dōo yara sō.

¹⁵ Wee tē, à n wunen tōn be kpeerasia nōn teeru, bwese tuku ni nu wunen gari nua, nu koo gere nu nee,

¹⁶ wune Yinni Gusunō añ dam mō a ka wunen tōn be kpara a ka da tem mi a bu nō mwēeru kua. Yen sōna a na a bu go gbaburu.

¹⁷ Yen sō tē, na nun kanamō a de a wunen dam bakam sōsi nge me a gerua a nee,

¹⁸ a sāawa suurugii. Wunen durom mu kpā. A ra tambu ben toranu suuru kue. A ku ra toro deri a kun nūn seeyasie. Meya a ra baababan toranun mōaru mwe ben bibun mi, sere ka ben sikadominō.

¹⁹ Yen sō, Yinni, a tōn be, ben toranu suuru kuo. A wunen wōnwōndu yaayo. A yaayo nge me a ra n bu suuru kuamme saa mīn di a bu yarima Egibitin di.

²⁰ Ma Yinni Gusunō u nee, kon bu suuru kua nge me a kana.

²¹ Adama sere ka nen wāaru ka sere maa nen yiiko ye ya tem kpuro yiba,

²²⁻²³ Isireli be, bañ duō tem me sō, bu sere mu wa, me na bōrua na nee, kon ben baababa wē. Domi ba nen yiiko ye wa ka sōm maamaakigii ni na kua Egibiti ka gbaburu. Ba maa nen laakari mēera gbaburu nōn dabinu, ma bañ nen gere mem nōwe, ba man gema.

²⁴ Adama yēn sō Kalebu, nen sōm kowo uñ bwisika nge be, ma u nen gere swii mam mam, kon de u du tem me sō, me u beram da kpa win bibun bweseru ta n mu mō.

²⁵ Adama Amalekiba ka Kananibara ba wāa tem mi, wōwa sō. Yen sō, sia i gōsiro i da gbaburu nim wōku ge ba mō Naa yari gia.

Yinni Gusunō

u win tambu seeyasia

²⁶ Yinni Gusunō u Mawisi ka Aroni sōwa u nee,

²⁷ na nua Isireliba ba man wakisimō. Sere saa yerā ba koo man wakisim mari.

²⁸ I bu sōwō i nee, sere ka nen wāaru kon bu kuawa nge me ba gerumō.

²⁹ Gbaburu miniwa ba koo della bu gbi, be, be ba gesi gara be ba wōo yendu mō ka be ba kere me, ba ka man wōkisi.

³⁰ Ben goo kun duō tem mi, me na bēe nō mwēeru kua, i ka sina, ma n kun mō Kalebu, Yefunen bii, ka Yosue, Nunin bii.

³¹ Adama ben bii be ba nee, ba koo ko yibereban yobu mi, beya kon de bu du tem

mɛ sɔɔ, kpa ba n wāa mi, mɛ be, ba gɔburu wa mi,

³² kpa be, bu della gbaburu mini bu gbi.

³³ Ben bii be, ba koo sirena wɔɔ weeru gbaburu mi, ben baababan mem nɔɔbu sarirun sɔ sere bu ka ghisuku bu kpe.

³⁴ Nge mɛ ba kua sɔɔ weeru ba ka tem men saria mɛɛra, nge mɛya kon maa de bu ko wɔɔ weeru gbaburɔ ben toranun sɔ. Sɔɔ wee ten tɔɔ baatere ta ko n sɔawa nge wɔɔ tia. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma gāa girina nà kun ka bu wāa.

³⁵ Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Mɛya kon bu kua domi ba man seesi ben nuku kɔsurun sɔ. Ba koo ghisukuwa gbaburu mi, kpa ben gonu nu kam ko mi.

³⁶ Be Mɔwisi u raa gɔsa ba ka tem men saria mɛɛrim da, ye ba wurama ba wɔki, ma ba tem mɛ nanum doke,

³⁷ beya Yinni Gusunɔ u so u go,

³⁸ ma n kun mɔ Yosue, Nunin bii ka Kalɛbu, Yɛfunɛn bii.

Isireliba ba maa tora

³⁹ Ma Mɔwisi u da u Yinni Gusunɔn gari yi Isireliba kpuro sɔɔwa. Ma ben nuki sankira gem gem.

⁴⁰ Ma ba seewa buru buru yellu ba yɔɔwa guuru wɔllɔ ba mɔ, Yinni, bɛɛɛ wee sa ko da mi a nɛɛ, su da mi. Sa torawa.

⁴¹ Yera Mɔwisi u nɛɛ, mban sɔna i Yinni Gusunɔn wooda sara kparam. Ye i mɔ mi, yaɔ ka bɛɛ gam dɔɔ.

⁴² I ku da, domi Yinni Gusunɔ uɔ ka bɛɛ wāa. I ku de bɛɛn yibereba bu bɛɛ kamia.

⁴³ Amalɛkiba ka Kananiba ba wāa bɛɛn wuswaaɔ. Ba koo maa bɛɛ go ka takobi, domi i Yinni Gusunɔ biru kisi. Uɔ ko n maa wāa ka bɛɛ.

⁴⁴ Ka mɛ, ba da guuru wɔllu mi. Adama baɔ ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te de. Mɛya Mɔwisin tii kun maa ka bu de.

⁴⁵ Saa ye sɔɔra Amalɛkiba ka Kananiba be ba wāa guurun bera mi, ba na ba Isireliba wɔri. Ma ba bu go go ba ka da sere Hɔmaaɔ.

Som ka gum ka tam yākuru

15

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

² a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, i n dua tem mɛn nɔɔ mwɛɛru na bɛɛ kua sɔɔ, i ka sina,

³ ma i nɛ, Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kuammɛ, n kun mɛ nɔɔ mwɛɛrun yākuru, n kun mɛ kɛru garu te i kua ka kɪru, n kun mɛ tɔɔ bakarun yākuru, i ko i tu kowa ka yāaru, n kun mɛ ka ketɛ, n kun mɛ ka boo, kpa yāku ten nuburu tu man dore.

⁴ Wi u koo ka yaa saberu garu yākuru na, u koo som sɔndimawa kilo ita mɛ ba burina ka gum ditiri tia ka bɔnu.

⁵ N n maa yāarun na ba ka yāku dɔɔ mwaararugiru mɔ, n kun mɛ siarabun yākuru, ba koo tam ditiri tia ka bɔnu sɔndiwa te sɔɔ.

⁶ N n maa yāa kinɛrun na, ba ka yākuru mɔ, ba koo som sɔndimawa kilo nɔɔba tia, mɛ ba burina ka gum ditiri yiru,

⁷ ka sere tam ditiri yiru. Bā n ye kpuro dɔɔ doke, yen nuburu ta koo man dore.

⁸ N n maa ketɛn na, ba ka yāku dɔɔ mwaararugiru mɔ, n kun mɛ siarabun yākuru, n kun mɛ nɔɔ mwɛɛrun yākuru, n kun mɛ yākuru garu,

⁹ ba koo som kilo nɔɔba nne mɛ ba burina ka gum ditiri ita sɔndiwa yaa ye sɔɔ,

¹⁰ ka sere tam ditiri ita. Saa ye sɔɔ, bā n ye kpuro dɔɔ doke, yen nuburu ta koo man dore.

¹¹ Nge mɛya ba ko n da ko bā n ka ketɛ yākuru mɔ, n kun mɛ yāa kinɛru, n kun mɛ yāa kpɛmbu, n kun mɛ boo kpɛmbu.

¹² Yākuru baaterewa i ko i n da kue mɛ, nge mɛ ten wooda ya gerua.

¹³ Isireli baawurewa u ko n da ko mɛ, u n yākuru mɔ tɛn nubura koo man dore.

¹⁴ Sɔbu be ba wāa saa fiiko, n kun mɛ be ba tɛ mi, bā n yākuru mɔ tɛn nubura koo nɛ, Yinni Gusunɔ dore, ba koo kowa nge mɛ.

¹⁵ Wooda tia yera baawure u koo swii. Ya ko n maa wāawa sere ka bɛɛn bibun bweserɔ. Ne, Yinni Gusunɔ, naɔ bɛɛ Isireliba ka sɔbu wunanamɔ.

¹⁶ Wooda tia yera i ko i swii bɛɛ kpuro.

Dīa gbiikii ni ba koo din kɛru

¹⁷ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁸ a Isireliba wooda yeni sɔɔwɔ a nɛɛ, sanam mɛ i ko i du tem mɛ sɔɔ, mi na ka bɛɛ dɔɔ,

¹⁹ ma i dīanu kua i ka di i ko i yen sukum suawa i man wɛ.

²⁰ I ko i som buri kpa i man kiraru kua i ka na kpa i tu sɔɔsi beri berika, nge mɛ i ra ka bɛɛn dīa gbiikinu nɛ i sɔɔsi.

²¹ Nge mɛya i ko i ka man kira gbiikuru wɛ te i wɔɔwa. Yeni ya ko n sɔawa wooda sere ka baadomaaɔ.

Yāku ni ba koo ko

tora ni baɔn yɛn sɔ

²²⁻²³ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, tɛwa? N kun mɛ siawa? I n nen wooda gaa sara in ka baaru, ye na bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru wɛ saa wunen min di,

²⁴ ma goo kun tora te wa, bɛɛ kpurowa i ko i man yāku dɔɔ mwaararugiru kua ka naa kinɛ kpɛmbu tɛn nubura koo man dore. Kpa i som ka tam mɛ ba ra sɔndi mi, doke ka sere maa boo kinɛru, tora ten suurun sɔ.

²⁵ Yāku kowowa u koo Isireliba kpuro dɛɛrasiabun wororu koosi. Kpa be kpuro bu ben torarun suuru wa. Domi ba torawa

bañ ka baaru, ma ba ka ben yāku dō mwaararugiru na ka torarun yākuru ne, Yinni Gusunon wuswaa.

²⁶ Kon bu ben tora te suuru kua ka maa sō be ba wāa ben suunu sō. Domi ba torawa bañ ka baaru.

²⁷ N n maa tōn turon na u tora un ka baaru, u koo boo niu wō tiaguu gowa win tora ten sō.

²⁸ Yāku kowowa u koo nūn deerasiabun wororu kua. U n tu kua u kpa yēro u koo suuru wa.

²⁹ Isireliba ka sōbu kpuro wooda tia yera ba ko n mō ben goo ù n tora un ka baaru.

³⁰ Adama ben goo ù n yē ma torara u ka mō, u man torariwa. Ba koo nūn yarawa win tambun min di.

³¹ Domi u nen gari gema, ma u nen woodaba sara. Ba koo nūn yarawa win tambun min di kpa u win torarun are sōbe.

Goo u tō wērarugirun

wooda sara

³² Sanam me Isireliba ba wāa gbaburō ba goo mwa u dāa gurama tō wērarugiru sō.

³³ Be ba nūn wa, ba ka nūn da Mōwisi ka Aronin mi ka Isireliba kpurun mi.

³⁴ Ma ba nūn kenusi dirō gina, domi bañ yē ye ba koo nūn kua.

³⁵ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nee, ba koo yēro yarawa sansanin di kpa bu nūn kpenu kasuku bu go.

³⁶ Ma ba nūn yara sansanin di ba kpenu kasuka ba go, nge me Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa.

Yabenun sari

³⁷ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nee,

³⁸ a Isireliba sōwō a nee, bu tii sari kuo yi n sāare ben yabenun swaa buaō kpa bu yi wē gaaduragii sōre.

³⁹ Bā n sari yi wa, yi sāare, ba koo nen woodaba yaaya bu ye mem nōwa. Saa ye, bañ maa ben tiin gōru kīru mō bu sere ko naane sarirugibu, bu da bu būnu gasiri.

⁴⁰ Nge meya ba koo ka nen woodaba yaaya, kpa bu ka ye mem nōwa kpa ba n sāa nenem nen sō.

⁴¹ Nēna na sāa Gusunō wi u bu yara Egibitin di na n ka sāa ben Yinni.

Kore u Mōwisi seesi

16

¹ Kore, Yiseharin bii, Kehatin debubu, Lefin bweseru sō, ka Datani ka Abiramu, Eliabun bibu ka Oni, Peletin bii, Rubenin bweseru sō,

² be kpurowa ba Mōwisi seesi, ka sere maa tambu goobu ka weeraakuru (250) gabu be ba sāa Isireliban wirugii be ba naane sāa.

³ Yera ba mēna ba Mōwisi ka Aroni soka ba nee, ya den tura me, beē Isireliba kpuro

sa sāawa be Gusunō u gōsa. U maa wāa beē kpurun suunu sō. Mban sōna i tamaa i sun kere, beē, Gusunon tōn be sa tie.

⁴ Sanam me Mōwisi u gari yi nua, yera u wuswaa tem girari.

⁵ U Kore ka win tōn be sōwa u nee, sia bururu, Yinni Gusunō u koo sun sōsi wi u sāa wigii ka wi u gōsa. U koo maa de yēro u nūn susi.

⁶ Tē, wunē Kore ka wunegibu, i dō guratii suo.

⁷ Sia kpa i turare dō doke Yinni Gusunon wuswaa. Sa ko wa wi u koo gōsi u n sāa wigii. Añ wa beē Lefin bibu i banda?

⁸ Mōwisi u kpm Kore sōwa u nee, i swaa dakio beē Lefiba.

⁹ Ye Yinni Gusunō u beē gōsa Isireliba sō, i ka win sōmburu ko win kuru sō, kpa i n sāa win tambun sōm kowobu, yañ beē tura?

¹⁰ U wura wunē Kore ka wunegibu i nūn susi, yera i maa yāku kowobun sōmburu kī?

¹¹ N n mēn na, Yinni Gusunōwa i seesimō. Domi wara ra n Aroni i n ka sere nūn wōki.

¹² Yera Mōwisi u gōra bu da bu Datani ka Abiramu, Eliabun bibu sokuma. Adama ba yina bu na.

¹³ Ba nee, wee Mōwisi u dera sa tem deri mi tim ka bom mu kokumō, ma u ka sun na gbaburu mini u ka sun go. Yeni yañ nūn tura? Yera u kī u maa sun dam dare?

¹⁴ Un ka sun ne tem mi tim ka bom mu kokumō. Un maa sun resēm gbaanu wē. U tamaa u koo sun nōni wōkewa? U doo, sañ wee.

¹⁵ Ma mōru ya Mōwisi mwa, u Yinni Gusunō sōwa u nee, a ku ben yākuru mwa. Nañ bu keteku mwaarire. Nañ maa ben goo kōsa kuare.

Yinni Gusunō u Kore

ka wigibu kam koosia

¹⁶ Mōwisi u maa Kore sōwa u nee, wunē ka wunegibu i na sia Yinni Gusunon wuswaa, kpa Aroni u n wāa mi.

¹⁷ Kpa beēn baawure u win dō guratia sua u turare dō doke Yinni Gusunon wuswaa. Yi kpuro yi ko n sāawa mi, goobu ka weeraakuru (250). Wunē ka maa Aroni i ko i n maa beēgia nēni.

¹⁸ Ma ben baawure u win dō guratia nēni u dō doke. Ma ba turare doke. Ba da ba yōra Yinni Gusunon kurun kōnnōwō ka Aroni ka sere maa Mōwisi.

¹⁹ Ma Kore u Isireliba kpuro mēna Mōwisi ka Aronin sō, kurun kōnnō mi.

Yera Yinni Gusunon yiikon girima ya sōsira.

²⁰ Ma u Mōwisi ka Aroni sōwa u nee,

²¹ i doonō tōn ben min di, domi kon bu gowa mi tēn tē ge.

²² Ma Mōwisi ka Aroni ba wuswaa tem girari ba nee, Gusunō wuna a hunde koni

kpuro wāaru wē. Tɔn turon torarun sɔna kaa tɔmbu kpuro go?

²³ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wisa u nɛɛ,

²⁴ a de tɔn be, bu se Kore ka Datani ka Abiramun bɔkun di bu da n toma.

²⁵ Mɔwisi u seewa ka Isireliban guro gurobu ba da ba Abiramu ka Datani deema.

²⁶ Saa yera u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, i tondo saa tɔn kɔso ben kunun di. I ku maa ben gāanu baba. I n maa yina i kua me, i ko i gbi ben tora nin sɔ.

²⁷ Ma tɔn be kpuro ba ka Kore ka Datani ka Abiramu tonda.

Ma Datani ka Abiramu ba yara ba wāa ben kunun kɔnnɔwɔ ka ben bibu ka ben kurɔbu ka ben debuminu.

²⁸ Ma Mɔwisi u nɛɛ, tɛ i ko i gia ma Gusunɔwa u man gɔsa n ka sɔma ye ko ye i waamɔ na mɔ. Nah ye mɔ ka nen gɔru kīru.

²⁹ Tɔn be, bɔ n gu nge me tambu kpuro ba ra gbi, n n̄ Yinni Gusunɔ u man gɔsa.

³⁰ Adama Yinni Gusunɔ ù n gāa nanumginu kua, u dera tem mu nɔɔ baara mu bu mwe ka ye ba mɔ kpuro, kpa bu da gɔribun wāa yera, saa yera, i ko i gia ma tɔn be, ba Yinni Gusunɔ gemawa.

³¹ Sere Mɔwisi u ka gari gere u kpe, ma mi ba yɔ mi, mu besira.

³² Ma tem mu nɔɔ baara mu Kore ka win yenugibu ka ben arumani kpuro mwe, ka sere maa Datani ka Abiramu ka ben yenugibu, ka ben arumani kpuro.

³³ Ma ba dua gɔribun wāa yera wasiru, ka sere ben ye ba mɔ kpuro. Ma tem me, mu bu wukiri. Nge meya ba ka doona Isireliban suunu sɔn di.

³⁴ Isireli be ba wāa mi, sanam me ba tɔn ben wuri nua, yera ba duki yakikira. Domi berum bu mwa, tem mu ku raa ben tii mwe.

³⁵ Ma dɔɔ yara ya na, ya tɔmbu goobu ka weeraaku (250) te di, te ta turare dɔɔ dokemo mi.

Kore ka wigibun dɔɔ guratiin

gari

17

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

² a Eleasaa, Aroni yaku kowon bii sɔɔwɔ a nɛɛ, u tambu goobu ka weeraaku ten dɔɔ guratiin yi wuno saa dɔɔn di. Domi yi sɔawa Yinni Gusunɔgii. Adama u yin dɔɔ yɛɛ guro u ka da u yari n toma.

³ Kpa u de bu dɔɔ guratiin yi so yi ko fere fere kpa bu ka yi yaku yeru wukiri. Domi Yinni Gusunɔwa ba ka yi turare dɔɔ dokea, kpa ye kpuro ya n s̄aa yaayatia Isireliban mi.

⁴ Ma yaku kowo Eleasaa u dɔɔ guratiin yi ba kua ka sii gandu mi gura, ba ka yaku yerun wukiritii kua.

⁵ Ma ya kua yaayatia Isireliban sɔ ye ya bu sɔmɔ ma goo kun kpɛ u Yinni Gusunɔ

turare dɔɔ dokea, ma n kun mɔ be ba s̄aa Aronin bibun bweseru. Wi u maa yina u kua me, ba koo ȳero kuawa nge me ba Kore ka wigibu kua. Domi meya Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa, saa win s̄om kowo Mɔwisin nɔɔn di.

Tɔmba Mɔwisi ka Aroni

taare wē

⁶ Yera sisiru bururu Isireliba kpuro ba ka Mɔwisi ka Aroni waki ba mɔ, wee i dera Yinni Gusunɔn tɔmba gu.

⁷ Sanam me tɔn be kpuro ba mennamɔ bu ka Mɔwisi ka Aroni seesi, yera ba mɛera Yinni Gusunɔn kurun bera gia, ma ba wa guru wii wuroru ta tu wukiri. Ma Yinni Gusunɔn yiiko ya s̄ɔsira.

⁸ Mɔwisi ka Aroni ba da kuu ten mi.

⁹ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁰ i yario tɔn ben suunu sɔɔn di. Kon bu gowa n̄ni kpaki teeru.

Ma Mɔwisi ka Aroni ba yiira ba wuswaa tem girari.

¹¹ Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a dɔɔ guratia ye suo, kpa a dɔɔ sua yaku yerun di a doke ye sɔɔ, kpa a turare doke mi, kpa a da tɔn ben mi gia fuuku a bu dɛɛrasiabun wororu koosi. Domi Yinni Gusunɔn m̄oru ya seewa. Kɛsi kɛsi bararu ta torua.

¹² Aroni u dɔɔ guratia ye sua nge me Mɔwisi u gerua. U da tɔn ben mi. Ma u deema kɛsi kɛsi bararu ta torua tɔn ben suunu sɔɔ. Ma u turare dɔɔ doke, u bu dɛɛrasiabun wororu koosi.

¹³ Ma u ȳra be ba gu ka be ba wasin baa sɔɔ. Ma bara te, ta ȳra.

¹⁴ Tɔmbu narɔbun suba wɔkura nne ka nata ka wunɔbuwa ba gu yen d̄oma te (14.700), be ba gu Koren torarun s̄ɔ baasi.

¹⁵ Yen biru Aroni u ḡsira u da Mɔwisin mi, Yinni Gusunɔn kuu ten kɔnnɔwɔ. Ma bara te, ta ȳra.

Aronin deka

¹⁶ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁷ a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, ben bwese kera baayeren wirugii u ka deka tia na,

¹⁸ kpa a ben baawuren ȳisiru yore win deka sɔɔ, kpa a Aronin ȳisiru yore Lefin bwese keran deka sɔɔ. Domi bwese kera baayeren wirugii u ko n win deka mɔwa.

¹⁹ Yen biru kpa a deki yi yi n̄n kuu bekurugiro, mi na ra ka beɛ yinne.

²⁰ Wi na gɔsa, win deka ya koo kpaa. Saa yera kon Isireliba marisia waki ni ba beɛ koosimɔ min sɔ.

²¹ Mɔwisi u Isireliba kpuro ye sɔɔwa. Ma bwese kera baayeren wirugii u deka tia wē. Ma yi kpuro yi kua deki wɔkura yiru. Ma Aronin deka ya wāa begiin suunu sɔɔ.

²² Mɔwisi u ka deki yi da Yinni Gusunɔn wuswaa kuu bekurugiro mi.

²³ Bururu yam sàreru Mòwisi u dua kuru mi, u deema Aronin deka ye ya sàa Lefiban deka, ya kpàra ya wèsu kua sere ya binu mara nu ye.

²⁴ Ma Mòwisi u deki yi gura Yinni Gusunòn wuswaan di, u ka da Isireliba kpuron wuswaaò bu ka wa kpa ben baawure u win deka sua.

²⁵ Yinni Gusunò u Mòwisi sòwa u nɛɛ, a ka Aronin deka wuro a yi woodan kpakoro ten wuswaaò, ya n ka sàa seeda Isireliban sò be ba man seesi. Nge mèya bañ maa ka man wòkimò n sere bu go.

²⁶ Ma Mòwisi u kua kpuro nge me Yinni Gusunò u nùn sòwa.

Yàku kowobu

ka Lefiban sɔmburu

²⁷ Yera Isireliba ba na ba Mòwisi sòwa ba nɛɛ, wee, sa gbimò sa dɔɔ.

²⁸ Wi u gesi Yinni Gusunòn kuu te susi, u ra gbiwa. Mèya sa ko n gbimò sa n dɔɔ?

18

¹ Yinni Gusunò u Aronin sòwa u nɛɛ, wunɛ ka wunen bibun bweseru ka Lefiba kpurowa i ko i bɛɛn toranun are sòbe i n tora Yinni Gusunòn sàa yerò. Adama wunɛ ka wunen bibun bweseru tɔnawa i ko bɛɛn toranun are sòbe ni i kua yàku kobun sɔmburu sɔɔ.

² I n da kuu bekuruɗii ten wuswaaò, mi woodan kpakoro te, ta wàa, a de wunen tundo bisibu Lefiba bu na bu ka bɛɛ somi, wunɛ ka wunen bibu.

³ Ba ko n da kowa ye a bu sòwa kuu ten nenubu sɔɔ. Adama bañ sàarun dendi yānu ganu babamò, ñ kun me yàku yeruginu, kpa i ku ra ka gbin sò, wunɛ ka be.

⁴ Bèya ba ko n da bɛɛ somi kpa ba n da kuu ten sɔmburu ko. Tòn tuko goò kun susimò mi.

⁵ Bɛɛn tii i ko n da sɔmburu kowa yàku yerò ka dii te ta deere gem gem mi. Nge mèya nen mòru kun maa ka seemò Isireliban sò.

⁶ Na bɛɛn tundo bisibu Lefiba gɔsa Isireliban suunu sɔɔn di. Ba sàawa negibu, adama na bɛɛ bu wèwa bu ka kuu ten sɔmburu ko.

⁷ Wunɛ ka maa wunen bibu, bɛɛgia yàku kobu yàku yerò ka sere ye ya sàa dii te ta deere gem gem sɔma. Sombu tera i ko i ko. Nèna na bɛɛ tu wèemò. Ta sàawa kèɛ geeru. Tòn tuko goò ù n man susi, kon nùn gowa.

Ye ya sàa

yàku kowobun dīanu

⁸ Yinni Gusunò u Aronin sòwa u nɛɛ, wee, yàku ni Isireliba ba ka man naawammè kpuro sɔɔ, kon bɛɛ bɛɛn saria wè wunɛ ka wunen bibu. Ya ko n sàawa wooda sere ka baadommaò.

⁹ Yàku ni ba koo man kua, bà n kpa, nin sukum kaa n mò, ni wee, torarun yàkunu, ka yàku ni ba ra ka toraru sɔme, ka gberun dīanun yàkunu, ka kènu. Bà n yàku ni sɔɔ negia wāa, sukum me mu tia wunɛ ka wunen biba i me kpuro mò.

¹⁰ I ko i da i mu diwa yam deeramò. Wunɛ ka wunen bii tɔn durò baawurewa i ko mu di. I ko mu garisiwa dīa deeranu.

¹¹ Wee ye ya ko n maa sàa bɛɛgia. Yera kèɛ ni ba ka man naawa ba sòsi beri berika. Ya ko n sàawa wunɛ ka wunen bibugia. Be ba deere wunen yenuò kpuro, bera ba koo ye di.

¹² Kaa maa dīa gbiikii ni ba ka man naawan tii sua. Guma? Aa, alikamawa? Aa, tam kpama? Wunɛ ka wunen biba i ko n ye mò.

¹³ Dīa gbiikii ni ba ka man gesi naawa kpuro, nu ko n sàawa wunɛ ka wunen bibuginu. Be ba deere wunen yenu sɔɔ, bera ba koo nu di.

¹⁴ Gāa ni ba maa yi nen sò mam mam, nu ko n sàawa bɛɛginu.

¹⁵ Bii tɔn durò gbiikoo ka yaa saberun buu dɔɔ gbiikuu ge ba koo man wè, ye kpuro ya ko n sàawa wunɛ Aronigia. Adama kaa dewa ba n da bii tɔn durò gbiikoo yakie ka sere maa yaa ye ba ku ra ka yàkuru kon buu.

¹⁶ Kaa de bu ye yakiawa saa min di ya suru tia mò, ka sii geesun gobi nòòbu nge me ba ra yi yīre sàa yerò. Gobi yin tian bunum mu sàawa garamu wòkuru.

¹⁷ Adama añ kete buu dɔɔ gbiikuu yakiamò, ñ kun me yāa buu, ñ kun me boo buu. Sabe nini kpuro nu sàawa na ba ra ka yàkuru ko. Kaa nu gowa a nin yem wisi yàku yerò kpa a nin gum dɔɔ doke kpa men nuburu tu nɛ, Yinni Gusunò dore.

¹⁸ Yen yaa kpuro ya ko n sàawa bɛɛgia nge me siarabun yàkurun yaa taa nòm geugiru ka ten gurò gurorò nu sàa bɛɛginu.

¹⁹ Yàkunu kpuro ni Isireliba ba ka gesi na nen mi, ba sòsi beri berika na bɛɛ nu wèemò. Ya ko n sàawa wooda sere ka baadommaò wunɛ ka wunen bibun bweserun sò.

²⁰ Yinni Gusunò u maa Aronin sòwa u nɛɛ, añ tem wasi Isireliban suunu sɔɔ. Nèna kaa n mò. Nèna na sàa wunen arumani.

Ye ya ko n sàa Lefiban saria

²¹ Ye Isireliba ba wa kpuron wòkuru baateren wòllò, yen tia ye ba ra man wè, Lefibara kon ye wè ben sombu te ba mò nen sàa yerò n sò.

²² Jsireli be ba tie, bañ maa susimò nen sàa yerò bu sere taare wa ye ya koo de bu gbi.

²³ Lefibara ba koo sɔmburu ko nen sàa yerò, bèya ba koo maa ben tiin toranu sòbe ni ba koo ko mi. Bañ ko ba n tem mò Isireliban suunu sɔɔ. Ya ko n sàawa wooda sere ka ben bibun bweseru.

²⁴ Adama ye Isireliba ba wa kpuron wòkuru baateren wòllò, yen tia ye ba ra man

wē, yeya ya ko n sāa begia. Yen sōna na nē, bañ tem gam wasi nge Isireli be ba tie.

²⁵ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nē,

²⁶ a Lefiba sōwō a nē, Isireliban ye ba wa kpuron wākuru baatere sō, yen tia tia ye ba ra man wē, Lefi be, bān ye mwa ya kua begia, ben tii bu maa wākuru baatere sō tia wunō nen sō.

²⁷ Nge mēya ben tii ba koo maa ka ben kēnu na ni nu sāa nge ben gberun dīanu, n̄ kun me tam.

²⁸ Nge mēya ba ko n da maa ye ba wa Isireliban min di kpuron wākuru baateren wōlō tia wune. Aroniwa ba ko n da ye wē.

²⁹ Kēē ni ba gesi wa kpuro ba ko n da Gusunōgia wunēwa. Gea ba koo n̄n wuna.

³⁰ Bā n̄ Gusunōgia wīa, ye ya tie ya ko n sāawa begia, nge mē Isireli be ba tie ba ra ben alikama n̄ kun mē ben tam tii yiye, bā n̄ Gusunōgia wīa.

³¹ Be ka ben yēnugibu ba koo kpī bu dīa ni di mi ba tura. Domi nu sāawa ben s̄mburun kosiaru.

³² Bā n̄ gea wuna nen sō, ma ba ye ya tie di, bañ Isireliban kēē ni ba man wē disi doke, bañ maa toraru garu mō mi sō, bu sere gbi.

Naa nia swāan torom

19

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi ka Aroni sōwa u nē,

² i Isireliba sōwō i nē, wee ye nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nē, bu ka naa nia swāa na ye ya kun bau mō, kpa ya kun alebu gaa mō, kpa ba kun ka ye s̄mburu koore.

³ Kpa bu ye yāku kowo Eleasaa n̄mu beria. U ko de bu ka ye dawa sansanin biruō kpa bu ye saka win wuswaaō.

⁴ Eleasaa wi, u koo naa yen yem dēkawa ka win niki bia kpa u mu yēka n̄n nōōba yiru nen kurun k̄n̄nō gia.

⁵ Kpa u de bu naa gira ye dōō meni win n̄ni biru ka yen gōna ka yen yem ka yen bisu kpuro.

⁶ Saa ye sōra u koo s̄durun dāa ka dāa kiku ge ba mō is̄pu * doke dōō wi sō, ka wēē wunōngii kpa ye kpuro yu dōō mwaara ka naa ye sannu.

⁷ Yen biru Eleasaa wi, u koo win yānu teawa kpa win tii u wobure. Yen biru kpa u gosira u wura sansanō. Adama ka mē, u ko n̄ disi mōwa sere ka yokao.

⁸ Wi u naa ye dōō meni, u koo maa win yānu teawa kpa u wobure. Win tii u ko n̄ maa disi mōwa sere ka yokao.

⁹ Wi u dēere wiya u koo da u yen torom gura kpa u mu yi sansanin biruō mi disi kun wāa. Miya ba koo ka mu Isireliba

dēerasiabun nim kua. Nim mē, mu ko n sāawa nge yākuru torarun sō.

¹⁰ Wi u torom mē gura, u koo win yānu teawa. Ka mē, u ko n̄ disi mōwa sere ka yokao. Yeni ya ko n̄ sāawa wooda sere ka baadommaō Isireliban sō, ka sere maa sō be ba wāa ben suunu sōn sō.

Dēerasiabun wooda

¹¹ Wi u t̄n goru baba u ko n̄ disi mōwa sere sōō nōōba yiru.

¹² Dēerasiabun nim mēya ba koo n̄n yēka sōō itase ka maa sōō nōōba yiruse, kpa u sere dēera. Adama ū kun tii dēerasie sōō itase ka maa sōō nōōba yiruse te, u ko n̄ disi mōwa.

¹³ Wi u t̄n goru baba, ma uñ tii dēerasie, u nen kuru disi dokewa mi. Ba koo n̄n yarawa Isireliban suunu sōn di. Domi bañ n̄n dēerasiabun nim mē yēke. Yēro u gina disi mōwa mi.

¹⁴ Wooda gaa wee maa. Goo ū n̄ gu win kuro, be ba wāa kuu te sō, u ka gu ka be ba dua mi, be kpuro ba disi duurawa mi, sere sōō nōōba yiru.

¹⁵ Weke te ta maa wāa kuru mi, ma tañ wukiri, ten tii ta disi duurawa mi.

¹⁶ Wi u goru baba yakaso wi ba go ka takobi, n̄ kun mē wi u gōō diro gu, ka maa wi u t̄nun kukunu n̄ kun mē sikiru baba, be kpuro ba disi duurawa mi sere sōō nōōba yiru.

¹⁷ Bu ka wi u disi duura dēerasia, naa swāa yen torom mēya ba koo doke gbēeru sō bu nim gem doke.

¹⁸ Wi u dēere wiya u koo dāa kiku ge ba mō is̄pu sua kpa u ge wasi nim mē sōō u kuu te yēka ka sere dendi yāa ni nu wāa mi ka t̄n be ba wāa mi. Nim mēya ba koo maa ka t̄nu baawure yēka wi u t̄n goru n̄ kun mē t̄n kukunu n̄ kun mē, sikiru baba.

¹⁹ Ba koo n̄n nim mē yēkawa sōō itase ka sōō nōōba yiruse. Yen biru wi ba mu yēka mi, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Saa yoka yen diya u dēera.

²⁰ Adama goo ū n̄ disi mō, ma bañ n̄n dēerasiabun nim mē yēke u ka dēera, ba koo n̄n yarawa Isireliban suunu sōn di, yēn sō u nen kuru disi doke.

²¹ Yeni ya ko n̄ sāawa wooda sere ka baadommaō Isireliban sō. Wi u t̄nu dēerasiabun nim mē yēka, u koo maa win yānu teawa. Wi u maa nim mē baba kpuro u ko n̄ disi mōwa sere ka yokao.

²² T̄nu wi u disi mō, gāa ni u baba kpuro nu disi duurawa mi. Wi u maa nu baba, yēron tii u disi duurawa mi, sere ka yokao.

Meriban nim

* **19:6 is̄pu** - Yuuban tem kikisa. Sin wurusa ba ra ka s̄arun dendi yānu yem yēke bu ka nu dēerasia.

20

¹ Wōn suru gbiikoo sōra Isireliba kpuro ba tunuma gbaburō te ba sokumō Sini, ma ba sina Kadēsio. Miya Mariamu u gu, ma ba nūn sika.

² Saa ye sōra Isireliba ba nim bia ma ba Mōwisi ka Aroni seesi.

³ Ma tōn be, ba ka Mōwisi wōki ba nēē, mban sōna aṅ dere Yinni Gusunō u yande sun go sanam mē u beṣegibu goomō.

⁴ Mban sōna a ka beṣe Gusunōn tōmbu na gbaburu sōo mini su ka gbi beṣe ka beṣen yaa sabenu.

⁵ Mban sōna a sun yarama Egibitin di ma a ka sun na yam kōsum mini, mi saṅ kpē su dīanu ganu duure. Dāa ye ba mō figie sari mini, reṣem maa sari, gerenadi maa sari. Mēya nim kun mam wāa mē sa ko nō.

⁶ Ma Mōwisi ka Aroni ba tōn be deri ba da Yinni Gusunōn kurun kōnnōwō. Ma ba yiira ba wuswaa tem girari. Ma Yinni Gusunōn yiiko ya sōsira.

⁷ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nēē,

⁸ a wunen deka suo kpa wune ka wunen mōo Aroni i Isireliba mēna kpa i ka kpee te gari ko be kpuron wuswaa. Ta koo nim yara i nō beē ka beēn yaa sabenu.

⁹ Ma Mōwisi u deka ye sua ye ya wāa Yinni Gusunōn sāa yērō nge mē Yinni Gusunōn tii u nūn sōwa.

¹⁰ Ma wi ka Aroni ba Isireliba kpuro soka ba da kpee ten mi. Yera Mōwisi u nēē, i swaa dakio i nō beē mēm nōo sariba. Kpee tenin min diya sa ko de nim mu yari?

¹¹ Yera Mōwisi u kpee te so ka win deka ye, nōn yiru ma nim mu yara n kpā kpee ten min di. Ma tōn be kpuro ka ben yaa sabenu ba nim mē nōra.

¹² Yera Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nēē, yēn sō i man naane bira iṅ man beere wē Isireliban wuswaa, yen sōna naṅ derimō i ka bu du tem mē sōo, mē na bu nōo mwēeru kua.

¹³ Gari yinin sōna ba ra nim mē soku Meriban nim. Yen tubusiana sannōn nim. Domi miya Isireliba ba Yinni Gusunō wōkisi ma u bu win dēeraru sōosi.

Edōmuban sunō u yina

Isireliba bu kpe

saa win tem di

¹⁴ Saa Kadēsini min diya Mōwisi u Edōmun sunō gōria bu nūn sō nge mē be Isireliba ba wahala kua.

¹⁵ U nēē, yellu, beṣen baababa ba da Egibitiō. Miya beṣen bwesera sina n ka te. Ma Egibitigibu ba sun nōni sōwa beṣe ka beṣen baaba be.

¹⁶ Saa ye sōra sa Yinni Gusunō nōogiru su sa nūn somiru kana. Ma u beṣen nōo nua u win gorado gōrima u sun yara Egibitin di.

Wee tē sa wāa Kadēsini mini wunen tem nōo bura yērō.

¹⁷ Yen sō, sa nun kanamō a de su wunen tem bukiana. Saṅ kpeeyō ka beēn gbea gia, saṅ beēn reṣem gbaanu duō, saṅ maa beēn dōkōban nim nōrumō. Swaa baka sa ko mwa saṅ geramō gam sere su ka beēn tem sara.

¹⁸ Adama Edōmun sina boko wi, u nēē, iṅ nen tem bukianamō. I n maa yina i na, kon ka beē tabu ko.

¹⁹ Ma Isireliba ba nūn wisa ba nēē, sa ko kpewa ka swaa baka. Beṣe ka beṣen yaa sabenu sà n wunen dōkōban nim nōra sa ko yen gobi kōsia. A gesi de su wunen tem bukiana su doona.

²⁰ Ma Edōmun sina boko wi, u nēē, naṅ wurewa i nen tem bukiana.

Yera Edōmuban tabu kowobu ba seewa ba da ba ka Isireliba yinna.

²¹ Ma ba yina Isireliba bu ben tem mē bukiana bu doona. Saa ye sōra Isireliba ba gōsira, ba kpa gam gian di.

Aronin gōo

²²⁻²³ Isireliba kpuro, ba seewa Kadēsini min di ba da Horin guurō, Edōmun tem nōo bura yērō. Miya Yinni Gusunō u ka Mōwisi ka Aroni gari kua u nēē,

²⁴ wee Aroni u koo gbi. Uṅ duō tem mē sōo mē kon Isireliba wē yēn sō iṅ nen wooda mēm nōowe ye na beē wē Meribaō.

²⁵ Wune Mōwisi, a Aroni ka win bii Eleasaa suo a ka bu da Horin guu ten wālo.

²⁶ Kpa a Aronin sāa yānu pota a nu Eleasaa sebusia. Domi miya Aroni u koo gbi.

²⁷ Ma Mōwisi u kua ye Yinni Gusunō u nūn sōwa. Wi ka Aroni ka Eleasaa ba yōwa guu ten wālo Isireliba kpuron nōni biru.

²⁸ Ye ba tura mi, u Aronin sāa yāa ni pota u nu Eleasaa sebusia. Yen biru, Aroni u kpuna u gu guu ten mi. Ma Mōwisi ka Eleasaa ba sarama.

²⁹ Ye Isireliba ba wa ma Aroni u guwa, yera be kpuro ba win gōo swī sōo tena.

Isireliba ba Kanani tabu di

21

¹ Aradin sunō Kananiḡi wi u wāa sōo yēsan nōm dwardu gia u nua ma Isireliba ba wee ka Atarimun swaa. Yera u da u bu tabu wōri, ma u ben gabu yoru mwēera.

² Yera Isireliba ba Yinni Gusunō nōo mwēē teni kua ba nēē, Yinni Gusunō, à n sun tōn beni nōmu beria, sa ko ben wusu kpeerasiawa mam mam.

³ Ma u Isireliban gari yi wura u bu Kanani be nōmu beria. Ma ba Kanani be, ka ben wusu kpeerasia. Yera ba yam mi yīsiru kā Hōoma. Yen tubusiana bansu.

Weē dēegii

⁴ Yeniban biru, Isireliba ba seewa Horin guurun di ma ba kpa ka nim wōku ge ba

mò Naa yarin swaa kpa bu ka Edamun tem beɛwa. Adama ba temanabu kpana swaa.

⁵ Ma ba Yinni Gusunò ka Mòwisi wòkisirin wòri ba mò, mban sòna i sun yarama Egibitin di. Su ka gbi gbaburò? Domi dīanu ka nim sari mini. Manna ye wee, ya sun tusa. Dīa kamwa.

⁶ Yera Yinni Gusunò u bu wεε dεεgii sure ma ben dabira gu.

⁷ Yera be ba tie ba na ba Mòwisi sòwa u nεε, wee sa tora sa wunε ka Gusunò wòkisi. Tε, a Gusunò kanò u sun wεε yi gira yi tonda. Ma Mòwisi u kanaru kua tòn ben sò.

⁸ Yera Yinni Gusunò u nùn sòwa u nεε, a waan weenasia koowo kpa a ye bwε dekan wòllo. Wi waa ya dāma ma u waan weenasia ye mεera, uñ maa gbimò.

⁹ Ma Mòwisi u waa sii gandugia ye kua u ye bwε dekan wòllo. Wi waa ya dāma kpuro ma u waa sii gandugia ye mεera, u ku ra maa gbi.

Isireliba

ba tura Pisigan guurò

¹⁰ Yeniban biru, Isireliba ba swaa wòri ma da da ba ben sansani gira Obòtuò.

¹¹ Saa Obòtun di, ba maa seewa ba da ba ben sansani gira Iye Abarimun gbaburò, Mòabun deedeeru, sòo yari yeru gia.

¹² Saa min di, ba maa seewa ba da ba ben sansani gira Seredin wòwaa.

¹³ Saa Seredin di, ba maa da ba ben sansani gira Aanòon daarun guru giò, tèn nim mu kokumò Amòreban tem di mu dāò gbaburu gia. Domi Aanòo ya sàawa Mòabu ka Amòreban tem nòo bura yeru.

¹⁴ Yen sòna Yinni Gusunò tabun tireru sòo ba Fahebun gari mò ye ya wāa Sufan temò ka yen dāa tori ka Aanòo

¹⁵ ka yen dāa tori yi yi wāa Arin bera ma yi da yi girari Mòabun tem nòo bura yeru.

¹⁶ Saa min di, ba da Beriò. Beri miya Yinni Gusunò u Mòwisi sòwa u nεε, a tòn be mēnno kpa n bu nim wε.

¹⁷ Yera Isireliba ba womu geni kua ba nεε, nim, a yarima dākòn di kpa su taki ko.

¹⁸ Sinamba ba dākò ye gba. Damgiba ba ye gba ka ben sina deki. Yen biruwa Isireliba ba seewa ghabu ten min di ba da Matanaò.

¹⁹ Saa Matanan di, ba da Nahalieliò. Saa Nahalielin di, ba da Bamòtuò.

²⁰ Saa Bamòtun di, ba maa da wòwa gaan mi, Mòabun temò, guu te ba mò Pisigan wòllo gbaburun deedeeru.

Isireliba

ba Sihoni ka Ogu kamia

²¹ Isireliba ba Sihoni Amòreban sina boko sòmòbu gòria ba nεε,

²² a de su wunen tem bukiana. Sañ kpeeyò ka beɛn gbea gia, sañ beɛn resem gbaanu duò, sañ maa beɛn dākòban nim nòrumò. Swaa

baka sa ko mwa, sañ gam geramò sere su ka beɛn tem yari.

²³ Adama Sihoni u yina Isireliba bu kpe saa win tem di. Yera u win tabu kowobu mēna ba da ba Isireliba wòri Yahasio gbaburò.

²⁴ Ma Isireliba ba bu go go ba ben tem mwa saa daa te ba mò Aanòon di n ka da daa te ba mò Yabòkuò, sere n ka girari Amòniban tem nòo bura yeru. N deema Amòni be, ba ben tem nòo bura yeru tem kòsobu yii.

²⁵ Ma Isireliba ba Amòreban wusu kpuro mwεera ba sina mi ka Hesiboniò ka gen baru kraano.

²⁶ Hesiboni ye, ya sàawa Sihonin tiin wuu. Sihoni wi, u raa ka Mòabuba tabu kua ma u bu tabu di sere u Mòabuban tem mwa u ka na sere daa te ba mò Aanòowò.

²⁷ Yen sòna wom kowobu ba ra mōndu ko bu nεε,

i na i Hesiboni bani.

I na i Sihonin wuu bani i gu gbàraru toosi.

²⁸ Domi dāò u yara Hesibonin di.

Dōo yara ya yara Sihonin wuun di.

Ma u wuu ge ba mò Ari Mòabu di

ka bũu ni nu wāa Aanòon gungunu wòllo.

²⁹ Mòabu, a kam kuawa!

Beε be i maa bũu wi ba mò Kemasi sàamò, i kòorawa!

Domu u dera Amòreban sina boko Sihoni u tòn duròbu ka tòn kuròbu yoru mwεera.

³⁰ Adama sa Amòreba sēenu twee.

Ma Hesiboni ya woruka.

Ma tem mε kpuro mu kam kua

sere Diboniò n ka girari Nofaò, ka Medebao.

Sa ye kpuro kam koosiawa mam mam.

³¹ Nge meya Isireliba ba ka sina Amòreban tem sòo.

³² Ma Mòwisi u gòra bu da bu Yaseen saria mεeri. Yen biru ba ye mwa ka yen baru kraanu ma ba Amòre be ba wāa mi gira.

³³ Yen biru ba swaa kòsa ba da Basani gia. Yera Ogu Basanin sunò u seewa ka win tabu kowobu u bu tabu wòrim da Edεεò.

³⁴ Yera Yinni Gusunò u Mòwisi sòwa u nεε, a ku win berum ko, domi kon nun nùn nòmu sòndia, wi ka win tumbu ka ben tem kpuro, kpa a bu kua nge mε a Sihoni, Amòreban sunò kua wi u wāa Hesiboniò.

³⁵ Ma Isireliba ba bu go, wi ka win bibu ka sere win tumbu. Baa tòn turo, bañ deri. Ma ba win tem mwa.

ISIRELIBA BA WĀA MÒABUBAN TEM BÒKUÒ

Balamun gari

22

¹ Yen biru, Isireliba ba da ba ben sansani gira Mòabun wòwaa, Yuudenin bòkuò, sòo yari yeru gia, Yerikon deedeeru.

² Balaki, Siporin bii u wa ye Isireliba ba Am̄oreba kua.

³ Yera M̄abuba ba nanda Isireliban dabirun s̄.

⁴ Ma ba Madianiban guro gurobu s̄owa ba nee, t̄on dabi teni, ta koo sun w̄ari tu di nge me nee yi ra yakasu di. Saa ye s̄o, Balakiwa u s̄a M̄abuban suno.

⁵ Yera u s̄om̄abu ḡara Balamu Beorin biin mi, Petorīo ye ya w̄a Efaratin daaro win tambun tem̄o, u n̄un s̄owa u nee, wee, bweseru ḡara yarima saa Egibitin di ma ta handunia kpuro pusi. Ta maa man turuku kooma.

⁶ Yen s̄, na nun kanam̄o a na a man t̄on be b̄orusia. Domi ba man dam kere. A n kua me, s̄or̄akudo kon kp̄i n bu kamia n gira nen tem di. Domi na ȳe ma wi a domaru kua u ra domaru wa. Wi a maa b̄orusi, u ra b̄ori wa.

⁷ Ma M̄abuba ka Madianiban guro guro be, ba da Balamu s̄oro win mi, ba k̄enu neni. Ye ba tura mi, yera ba n̄un Balakin gari yi s̄owa.

⁸ Balamu u bu s̄owa u nee, i kpun̄o mini w̄oku te, sisiru kpa n bee s̄ ye Yinni Gusun̄o u man s̄owa.

Ma M̄abun guro guro be, ba sina mi.

⁹ Yera Yinni Gusun̄o u Balamu bikia u nee, t̄on ber̄a ba w̄a wunen mi.

¹⁰ Balamu u Gusun̄o wisa u nee, Balaki Siporin bii, M̄abuban sina bokowa u t̄on be ḡorima bu man s̄ bu nee,

¹¹ wee, bweseru ḡara yarima Egibitin di ma ta handunia pusi. Yen s̄, n be na n t̄on be b̄orusi. S̄or̄akudo u koo kp̄i u t̄on be w̄ari u kamia u gira win tem di.

¹² Gusun̄o u Balamu s̄owa u nee, a ku da. A ku t̄on be b̄orusi domi na bu domaru kua.

¹³ Ma Balamu u seewa buru buru u Balakin s̄om̄o be s̄owa u nee, i wuro b̄een tem̄o, domi Yinni Gusun̄o u yina n ka bee da.

¹⁴ Ma t̄on be, ba seewa ba ḡosira Balakin mi. Ma ba n̄un s̄owa ma Balamu u yina u na.

¹⁵ Yera Balaki u maa wirugibu gabu soka u ḡora be ba ḡbiikobu dabiru ka b̄ere kere.

¹⁶ Ba seewa ba da Balamun mi. Ye ba tura mi, yera ba n̄un s̄owa ba nee, ameniwa besen sina boko Balaki, Siporin bii u gerua. U nee, u nun kanam̄owa a ku yina a na.

¹⁷ Domi u koo be nun b̄ere baka w̄e. U koo ko kpuro ye a n̄un bikia. A gesi na a n̄un t̄on be b̄orusia.

¹⁸ Yera Balamu u t̄on be wisa u nee, baa Balaki ù n man win diru k̄a te ta wura ka sii geesu yiba nañ kp̄e n ḡaanu ko. Domi nañ kp̄e n Yinni Gusun̄on gere yina.

¹⁹ Ka me, i kpun̄o w̄oku te, kpa n bee s̄ ye u man s̄owa.

²⁰ Ma Yinni Gusun̄o u Balamu kure w̄oku te, u n̄un s̄owa u nee, t̄e ȳen s̄ t̄on be, ba na bu nun soku, a seewo a ka bu da. Adama kaa kowa ye na nun s̄owa.

²¹ Balamu u seewa buru buru, u win keteku niu gaari b̄okua ma u ka M̄abuban guro guro be da.

Balamu ka win keteku

²² Ye Balamu u swaa w̄ari u win keteku s̄oni ma win s̄om kowobu yiru ba n̄un sw̄ii, yera Yinni Gusun̄o u ka n̄un m̄oru kua ma u n̄un win ḡorado ḡoria u bunana swaa.

²³ Ye keteku ge, ga ḡorado wi wa u ȳo swaa suunu u win takobi wom̄e, yera ga ḡera ga da yakaso. Ma Balamu u gu so, u ka gu swaa sure.

²⁴ Ma ḡorado wi, u da u ȳra swaa kisa gaa s̄o, res̄em ḡbaanu yirun ganin baa s̄o.

²⁵ Yera keteku ge, ga maa Yinni Gusun̄on ḡorado wi wa ma ga da ga mani gani yin tiāo. Ma ga Balamun naasu ka gana ye baari. Ma u gu so kpa.

²⁶ Yera ḡorado wi, u sw̄nya u da wuswaa, mi bañ kp̄e bu maa ḡera gam.

²⁷ Yera keteku ge, ga maa ḡorado wi wa ma ga w̄oruma. Saa yera Balamu u maa gu soberu w̄ari ka m̄oru.

²⁸ Yera Yinni Gusun̄o u dera keteku ge, ga n̄o wukia ga gari gerua ga nee, Balamu, mba na nun kua a ka man so me sere n̄on ita.

²⁹ Ma u keteku ge wisa u nee, a man yaakoru m̄owa. Na n daa mam takobi neni, na n nun go k̄o.

³⁰ Ma keteku ge, ga n̄un wisa ga nee, na s̄aawa wunen keteku, a ra man s̄oni baadomma sere n ka gis̄o girari. Nge meya na ra nun kue?

Ma Balamu u wisa u nee, aawo, n ñ me.

³¹ Saa yera Yinni Gusun̄o u Balamun n̄oni wukia ma u Gusun̄on ḡorado wi wa u ȳo swaa suunu s̄o u win takobi wom̄e. Yera u yiira u wuswaa tem girari.

³² Ma ḡorado wi, u n̄un bikia u nee, mban s̄na a ka wunen keteku so me, sere n̄on ita. Na nawa n ka nun ȳrasia. Domi karin swaa a sw̄ii mi.

³³ Keteku ge, ga man wa ma ga ḡera sere n̄on ita. Ḡa kun daa gere me, kon daa nun gowa kpa n gen tii deri.

³⁴ Ma Balamu u ḡorado wi s̄owa u nee, wee na tora. Nañ ȳe ma a w̄a swaa. T̄e, nen sanum me, mù kun ka nun naawe, kon ḡosira n wura nen ȳenūo.

³⁵ Ma ḡorado wi, u nee, aawo. A ka t̄on be doo. Adama gari yi kon nun s̄, yiya kaa gere. Ma Balamu u ka Balakin t̄on be da.

Balamu ka Balaki ba yinna

³⁶ Sanam me Balaki u nua ma Balamu u wee, yera u n̄un senn̄o da sere M̄abuban wuūo ben tem n̄o bura yerāo Āan̄on daaro.

³⁷ Ma Balaki u n̄un s̄owa u nee, mban s̄na añ ne sanam me na ḡbia na nun s̄om̄abu ḡoria. A tamaa nañ kp̄e n nun ḡaanu k̄e?

³⁸ Ma Balamu u Balaki wisa u nee, geema, wee, na na wunen mi t̄e, adama nañ ḡe me

n nun sɔ. Yinni Gusunɔwa u koo man sɔ ye kon nun sɔ.

³⁹Ma Balamu ka Balaki ba swaa wɔrima ba tunuma Kiriati Husɔtu.

⁴⁰Yera Balaki u ketɛba ka yāanu go u ka yākuru kua.

Balamu u Isireliba

domaru kua

⁴¹Yen sisiru bururu, Balaki u Balamu sua ba yɔɔwa Bamɔtu Baaliɔ. Min diya ba Isireliban sukum waamɔ.

23

¹Ma Balamu u Balaki sɔɔwa u nɛɛ, u nùn yāku yenu nɔɔba yiru kuo. Yen biru, kpa u ketɛ nɔɔba yiru ka yāa kinɛnu nɔɔba yiru kasu.

²Ma Balaki u kua ye Balamu u nùn sɔɔwa. Ma wi ka Balamu ba ketɛ yen tia ka yāa kine teeru go yāku yee nin baateren wɔllɔ.

³Yera Balamu u Balaki sɔɔwa u nɛɛ, a yɔro yāku dɔɔ mwaarugii nin bɔkuɔ kpa nɛ n dɛsira n da gam gum. Sɔrɔkudo Yinni Gusunɔ u koo man kure mi, kpa u man sɔ ye kon nun sɔ.

Ma Balamu u da gunguru garun wɔllɔ.

⁴Yera Yinni Gusunɔ u nùn kure ma Balamu u gerua u nɛɛ, wee na yāku yenu nɔɔba yiru kua ma na ketɛ ka yāaru go yāku yee nin baateren wɔllɔ.

⁵Saa yera Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa ye u koo Balaki sɔ, ma u nɛɛ, u gɔsiro u wura Balakin mi.

⁶Ma Balamu u wura u da u Balaki deema mi u win yāku ni mɔ ka Mɔabuban wirugibu gabu.

⁷Saa yera Balamu u gari gerua u nɛɛ, wee Balaki Mɔabun sunɔ u dera na na saa Aramun di.

Wiya u dera na sarama saa sɔɔ yari yerun guunun di.

U nɛɛ, n be na n Yakɔbun bweseru bɔrusi.

N be na n ka be Isireliba mɔru ko.

⁸Adama kon tɔnu bɔrusi wi Gusunɔ kun bɔrusi?

Amɔna kon ka tɔnu mɔru ko wi Gusunɔ kun ka mɔru mɔ.

⁹Na Isireliba waamɔ guunu wɔllɔ ka gungunu wɔllɔ

ba wāa nɛnɛm baɪ ka bweseru garu weenɛ.

¹⁰Goo kun kpɛ u bu gari.

Ba dabi nge yani sɛeri mini.

Wara u koo kpɪ u ben bɔnu nɛn sube teeru gari.

Na kanamɔwa n gbi nge Isireli be, be ba sāa gemgibu.

Na kīwa nɛn wāarun wii goberu ta n sāa nge begiru.

¹¹Yera Balaki u Balamu bikia u nɛɛ, mba a man kuamme mɛsum. Na nun sokusiawa a

ka nɛn yiberɛba bɔrusi. Adama wee domara a bu kuamme.

¹²Ma Balamu u nùn wisa u nɛɛ, ye Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa, n n̄ yera kon gere?

Balamu u Isireliba

domaru kua nɔn mɛeruse

¹³Balaki u maa Balamu sɔɔwa u nɛɛ, a man swīima su da gam gia. Min di kaa ben sukum wa n n̄ be kpuro. Be a wa mi, kpa a bu bɔrusi.

¹⁴Ma u ka nùn da sansanin kɔsu yeru garun mi, Pisigan guuru wɔllɔ. Miya u maa yāku yenu nɔɔba yiru kua. Ma u naa kineru ka yāa kineru go yāku yee nin baateren wɔllɔ.

¹⁵Ma Balamu u Balaki sɔɔwa u nɛɛ, a yɔro mi a yāku dɔɔ mwaaruginin mɔ mini, kpa n da n nɔ ye Yinni Gusunɔ u koo man sɔ.

¹⁶Yera Yinni Gusunɔ u na u ka Balamu yinna. Ma u nùn sɔɔwa ye u koo Balaki sɔ. Ma u nɛɛ, u wuro Balaki win mi.

¹⁷Ma u wura u da Balakin mi u deema u wāa win yākunun bɔkuɔ, wi ka Mɔabuban wirugibu. Saa yera u Balamu bikia u nɛɛ, mba Yinni Gusunɔ u nun sɔɔwa.

¹⁸Ma Balamu u nɛɛ,

Balaki, a seewo a swaa daki.

Wune Siporin bii, a swaa tem kpɪiyɔ a nɔ.

¹⁹Gusunɔ kun sāa nge tɔnu u sere weesu ko.

Uñ sāa nge tɔnu u sere kɔbia ye u raa gerua.

Ye u gerua, yera u ra ko.

Yèn himba u maa yi, ya ra koorewa.

²⁰Wee Gusunɔ u man wooda wɛ n Isireliba domaru kua.

Win tiywa u bu tu kua kɔ.

Yen sɔ, nañ kpɛ n tu yina.

²¹Uñ toraru garu wa Isireliba sɔɔ.

U sāawa Gusunɔ ben Yinni, u maa wāa ka be.

U sāawa ben sina boko.

U maa nuku dobu mɔ ben sɔ.

²²Wiya u bu yera Egibitin di.

U bu dam wɛ nge ketɛ gbeekiru.

²³Sororu tañ kpɛ tu Isireliba gāanu kua.

Dobo dobo yañ kpɛ yu bu nani wōke.

Saa yà n tura ba koo bu sɔ bu nɛɛ,

bu mɛerio ye Yinni Gusunɔ u kua.

²⁴Ba sāawa nge gbee sunɔ ge ga ra yaa mwe gu tem

kpa gu yen yem nɔ gu sere da gu kpuna.

²⁵Ma Balaki u Balamu sɔɔwa u nɛɛ, à kun kī a bu bɔrusi, a ku bu domaru kua.

²⁶Yera Balamu u nùn wisa u nɛɛ, nañ daa nun sɔɔwa na nɛɛ, kon kowa ye Yinni Gusunɔ u gerua?

Balamu u Isireliba

domaru kua nɔn itase

²⁷Balaki u maa Balamu sɔɔwa u nɛɛ, n̄ n men na, a na su da gam gia. Sɔrɔkudo Yinni Gusunɔ u koo wura a Isireliba bɔrusi nɛn sɔ.

²⁸Ma Balaki u ka Balamu da Peorin guuru wɔllɔ tɛn min di ba gbaburu mɛɛra.

²⁹ Balamu u Balaki sɔɔwa u nɛɛ, a man yāku yenu nɔɔba yiru kuo, kpa a ka man naa kinɛnu nɔɔba yiru ka yāa kinɛnu nɔɔba yiru naaWa,

³⁰ ma Balaki u kua ye Balamu u nūn sɔɔwa mi. U naa kineru ka yāa kineru go yāku yee nin baateren wallo.

24

¹ Ye Balamu u wa ma Yinni Gusunɔ u yɔrariwa u Isireliba domaru kua, yera un maa bikiaru kue Yinni Gusunɔn mi nge me u ra raa ko yellu. Adama u win wuswaa tiiwa gbaburun bera gia.

² Ye u nɔni seeya u wa Isireliba ba ben sansani gire bwese kera ka bwese kera, yera Gusunɔn Hunde nūn yɔɔwa.

³ Ma u gari gerubu wɔri u nɛɛ, nɛ, Balamu, Beorin bii, wee ye na gerumɔ. Na ra yam wa.

⁴ Na ra Gusunɔn nɔɔ nɔ.

Wi, Dam kpurogii u ra de n kāsini wa. Domi u ra man tii sɔɔsi nà n nūn sāmɔ.

⁵ Bɛɛ Isireliba Yakɔbun bweseru, bɛɛn kunu nu wā.

⁶ Nu terie nge wɔwa ma nu sāa nge gbaa te ta wāa daarun bokuɔ.

Ma nu gire nge dāa ni ba mɔ sɛduru ni Yinni Gusunɔ u duura daarun bokuɔ

ka sere dāa kiki si ba mɔ aloesi.

⁷ Ba nim mɔ mu yiba mu yarimɔ mu dāa gbaaru nim yɛkamɔ.

Isireliban sina boko u koo Agagi tabu di kpa win bandu tu dam ko.

⁸ Gusunɔwa u bu yara Egibitin di ka win dam bakam nge kɛte gbekiru.

Wiya u ra de bu bwese tukunu kamia nɔni kpaki teeru

kpa bu nu sɛɛnu twee bu nin kukunu kɔsuku bu go.

⁹ Be wee ba kpunamɔ nge gbee sinansu.

Wara u koo kpī u bu seeya.

Bɛɛ, Isireliba, wi u bɛɛ domaru kua, u koo domaru wa.

Wi u maa bɛɛ bɔrusi, u koo bɔri wa.

¹⁰ Yera Balakin mɔru ya seewa sere u noma yɛkana. Ma u nɛɛ, Balamu, na nun sokawa a ka nɛn yibereba bɔrusi. Adama wee a bu domaru kua nɔn ita.

¹¹ Yen sɔ, a doonɔ minin di tɛ, a wura wunen yɛnuɔ. Na raa nɛɛ, kon nun gāanu kɛ, adama Yinni Gusunɔ kun wure a ye wa.

Balamu u gerumɔ

ye ya koo koo

¹² Ma Balamu u Balaki wisa u nɛɛ, nañ daa wunen goro be sɔɔwa na nɛɛ,

¹³ baa à n man wunen diru kā, te ta wura ka sii geesu yiba nañ kpɛ n gea n kun mɛ kōsa gere ma n kun mɔ ye Yinni Gusunɔn u man sɔɔwa?

¹⁴ Tɛ wee na gɔsirɔ nɛn tambun mi. Adama a na a nɔ ye Isireliba ba koo wunen tambu kua sia.

¹⁵ Ma u maa nɛɛ, wee ye nɛ Balamu Beorin bii na gerumɔ, nɛ wi na ra yam wa.

¹⁶ Na ra Yinni Gusunɔn nɔɔ nɔ.

Na maa wi, Wɔrukoon himba yɛ.

Na ra wi Dam kpurogii n kāsini wa, domi u ra man tii sɔɔsi nà n nūn sāmɔ.

¹⁷ Na wa ye ya sisi, adama n n̄ mɔ gisɔ.

Na wa ye ya koo koo, adama n n̄ tɛ.

Wee kpɛra gaa yara Yakɔbun bweseru di. Sina boko goo u yara Isireliban suunu sɔɔn di,

be, be ba sāa Yakɔbun bweseru.

Ma u ka win sina deka Mɔabuba soomɔ baa saburosɔ.

Ma ya be ba tii suen bweserun winu kɔsukumɔ.

¹⁸ U maa Edamɔ be ba sāa win yibereban tem mwa mɛ ba mɔ Seiri.

Ma Isireliba ba nasara sua.

¹⁹ Sina boko wi, u win yibereba taare.

Ma u be ba raa tie go u kpɛerasia mam mam.

Isireliban yibereba

ba koo kam ko

²⁰ Ye Balamu u Amalekiba wa, yera u nɛɛ, Amalekibara ba dam bo dunia sɔɔ.

Adama ba koo bu kam kooisa sɔɔ teeru.

²¹ Ye Balamu u maa Keniba wa, yera u nɛɛ, bɛɛ Keniba, wee bɛɛn wāa yera naane mɔ nge gunɔ sokuru te ta yii kpee baa sɔɔ.

²² Adama Asirigibu ba koo bɛɛ yoru mwɛɛri kpa bu bɛɛn wāa yenu kɔsuku.

²³ Ma Balamu u maa nɛɛ,

Gusunɔ ù n goon gɔɔn saa yi, yɛro u koo kpī u n wāa?

²⁴ Goo nimkusu su koo na saa Kitimun di kpa yibereba bu Asirigibu ka Ebɛɛn bweseru sekuru doke.

Adama yibere ben tii ba koo kam kowa.

²⁵ Yeniban biru, Balamu u gɔsira u da win wuuɔ, ma Balaki u maa wura win yɛnuɔ.

Isireliba ba būu sāaru wɔri

25

¹ Saa ye Isireliba ba wāa Sitimɔ, yera ba ka Mɔabuban wāndiaba sakararu torua.

² Ma wāndia be, ba dera Isireli be, ba ben būu sāaru wɔri, ba ka bu di, ba ka bu nɔra. Ma ba ben būu yira ba sāwa.

³ Ba tii būu wi ba mɔ Baali Peorigii wɛ. Ma Yinni Gusunɔ u ka bu mɔru kua.

⁴ U Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Isireliban wirugibu kpuro mennɔ, kpa a de bu be ba taare mɔ go sɔɔ sɔɔ nɛn wuswaaɔ. Saa yera nɛn mɔru ya koo sure.

⁵ Ma Mɔwisi u Isireliban wirugibu sɔɔwa u nɛɛ, ben baawure u mɛerio win tambu sɔɔ

be ba Məabuban bū wi ba m̀ Baali Peorigii s̄aam̄, kpa u bu go.

⁶ Saa yè s̄ə Isireliba ba wuri m̀ Yinni Gusun̄n kurun k̄ənn̄w̄ə, saa yera ben turo u ka kur̄ Madiani goo na wigibun mi, Isireliba kp̄uron wuswaā na M̄owisin wuswaā.

⁷ Ye Fin̄esi, Eleasaan bii, Aronin debubu u wa m̄e, yera u seewa t̄ən ben suunu s̄əən di u yaasa sua.

⁸ Ma u Isireli wi sw̄i sere win kur̄ ma u bu yaasa s̄əkura ben b̄əss̄ə. Saa yera wahala ya ȳra Isireliba s̄ə.

⁹ Yen d̄ama te, t̄ambu n̄r̄əbun suba ȳenda n̄n̄wa (24.000) ba gu.

¹⁰ Yinni Gusun̄ u maa M̄owisi s̄əwa u n̄e,

¹¹ wee ȳaku kowo Fin̄esi, Eleasaan bii, Aronin debubu, u n̄n m̄aru suresia ye u ka man sanna, Isireliban suunu s̄ə. Yen s̄əna nā bu kpeerasie.

¹² Yen s̄ə, a n̄n s̄əw̄ə a n̄e, wee na ka n̄n arukawani b̄əkum̄ ye ya s̄ə b̄ari ȳendugia.

¹³ Arukawani ye, ya koo de wi ka win bibun bweseru ba n̄ s̄ə ȳaku kowobu sere ka baadom̄a. Domi u n̄e, Gusun̄ win Yinni sanna. Ma ya dera Isireliba ba ben torarun suuru wa.

¹⁴ Isireli wi ba go ka kur̄ Madiani wi sanna, win ȳisira Simiri, Salun bii. U s̄əawa Simēn bwese kera tian wirugii.

¹⁵ Kur̄ Madiani win ȳisira maa Kosibi. Win tondon ȳisira Suri. U s̄əawa Madianiban bwese kera tian wirugii.

¹⁶ Yinni Gusun̄ u maa M̄owisi s̄əwa u n̄e,

¹⁷ i Madianiba w̄orio, kpa i bu go.

¹⁸ Domi ba s̄əawa b̄en yibereba be ba b̄e torasia ben bū Baali Peorigīin s̄ə ka Kosibi, ben wirugii turon bii w̄andian s̄ə, wi ba go sanam m̄e wahala ya seewa Peori.

Ba Isireliba gara n̄n m̄eruse

26

¹ Wahala yen biru, Yinni Gusun̄ u M̄owisi ka ȳaku kowo Eleasaa, Aronin bii s̄əwa u n̄e,

² i Isireliban bii t̄ən dur̄əbu gario be ba w̄ə yendu m̄ə ka be ba kere m̄e, be ba koo gesi kp̄i bu tabu da. I ko i bu gariwa bwese kera ka bwese kera.

³ Ma M̄owisi ka Eleasaa ba ye Isireliba s̄əwa M̄abun w̄waā, Yuudenin b̄əkū, Yerikon deedeeru.

⁴ Ba n̄e, bu gario ben be ba w̄ə yendu m̄ə ka be ba kere m̄e, be ba koo kp̄i bu tabu ko nge m̄e Gusun̄ u raa bu yen wooda w̄e sanam m̄e ba yarima Egibitin di.

⁵ B̄en min di Rub̄eni, Yak̄əbun bii gb̄iikoon bwese keri torua, bera Enaku, win min di En̄kuban bwese kera yara, ka Paalu, win min di Paaluban bwese kera yara,

⁶ ka H̄esironi, win min di H̄esironiban bwese kera yara, ka Kaami win min di Kaamiban bwese kera yara.

⁷ Be ba s̄ə Rub̄enin bwese keri, bera mi. Ben geera s̄əawa t̄ambu n̄r̄əbun suba weeru ka ita ka t̄ambu nata ka wun̄əbu ka t̄ambu t̄ena (43.730).

⁸ Eliabu, Paalun bii,

⁹ wiya u Nemueli mara, ka Datani, ka Abiramu. Datani wi, ka Abiramu ba s̄əawa win gerunasibu. Beya ba M̄owisi ka Aroni seesi, ma ba ka Koren bibun bweseru ȳra sanam m̄e ba Yinni Gusun̄ seesi.

¹⁰ Ma tem mu n̄ə baara mu bu m̄we ka Koren tii sanna. Ma d̄ə u gabu di. Ben geera s̄əa t̄ambu goobu, ka weeraakuru (250). Ma ya kua kir̄ be ba tien s̄ə.

¹¹ Adama Koren bibu bān d̄ama te gu.

¹² B̄en min di Simēn bwese keri torua bera, Nemueli, win min di Nemueliban bwese kera yara, ka Yamini, win min di Yaminiban bwesera yara, ka Yakini, win min di Yakiniban bwesera yara,

¹³ ka Seraki, win min di Serakiban bwesera yara, ka S̄əlu, win min di S̄əluban bwesera yara.

¹⁴ Be ba s̄ə Simēn bwese keri, bera mi. Ben geera s̄əawa t̄ambu n̄r̄əbun suba ȳenda yiru ka t̄ambu goobu (22.200).

¹⁵ B̄en min di Gadin bwese keri torua, bera Sefoni, win min di Sefoniban bwese kera yara, ka Hagi, win min di Hagiban bwese kera yara, ka Suni, win min di Suniban bwesera yara,

¹⁶ ka Osini, win min di Osiniban bwesera yara, ka Eri, win min di Eriban bwesera yara.

¹⁷ Ka Arodi, win min di Arodiban bwesera yara, ka Areli, win min di Areliban bwesera yara.

¹⁸ Be ba s̄ə Gadin bwese keri, bera mi. Ben geera s̄əawa t̄ambu n̄r̄əbun suba weeru ka n̄eera wun̄əbu (40.500).

¹⁹⁻²¹ B̄en min di Yudan bwese keri torua, bera Sela, win min di Selaban bwese kera yara, ka Per̄esi, win min di Per̄esiban bwesera yara, ka Seraki, win min di Serakiban bwesera yara. B̄en min di Per̄esin bwese keri torua, bera H̄esironi win min di H̄esironiban bwese kera yara, ka Hamulu win min di Hamuluban bwesera yara. Yudan bibu yiru Eri ka Onani ba gu Kananin tem̄ə.

²² Be ba s̄ə Yudan bwese keri, bera mi. Ben geera s̄əawa t̄ambu n̄r̄əbun suba wata ka w̄akura n̄əbu ka tia ka n̄eera wun̄əbu (76.500).

²³ B̄en min di Isakarin bwese keri torua, bera Tola, win min di Tolaban bwesera yara, ka Pufa, win min di Pufaban bwesera yara,

²⁴ ka Yasubu, win min di Yasububan bwesera yara, ka Simuroni, win min di Simuroniban bwesera yara.

²⁵ Be ba sāa Isakarin bwese kerī, bera mi. Ben geera sāawa tōmbu nōrōbun suba wata ka nne ka gooba wunōbu (64.300).

²⁶ Bēn min di Sabulonin bwese kerī torua, bera Serēdi, wīn min di Serēdiban bwese kera yara, ka Heloni, wīn min di Heloniban bwesera yara, ka Yaleli wīn min di Yaleliban bwesera yara.

²⁷ Be ba sāa Sabulonin bwese kerī torua, bera mi. Ben geera sāawa tōmbu nōrōbun suba wata ka nēera wunōbu (60.500).

²⁸ Yosēfun bweseru sōra Manase ka Efaraimu ba wāa.

²⁹ Manasen biiwa Makiri, wīn min di Makiriban bwese kera yara. Makiriwa u Galadi mara, wīn min di Galadiban bwese kera yara.

³⁰ Bēn min di Galadin bwese kerī torua, bera Yesē, wīn min di Yesēban bwese kera yara, ka Heleki wīn min di Helekiban bwese kera yara.

³¹ Ka Asirieli wīn min di Asirieliban bwesera yara, ka Sikemu wīn min di Sikēmuban bwesera yara,

³² ka Semida wīn min di Semidaban bwesera yara, ka Hefē, wīn min di Hefēban bwesera yara.

³³ Selofadi Hefēn bii, uñ bii tōn durōbu mara ma n kun mō tōn kurōbu tōna. Beya, Mala ka Nōa, ka Hogula, ka Milika, ka Tirisa.

³⁴ Be ba sāa Manasen bwese kerī, bera mi. Ben geera sāawa tōmbu nōrōbun suba weeraakuru ka yiru ka tōmbu nata ka wunōbu (52.700).

³⁵ Bēn min di Efaraimun bwese kerī torua, bera Sutelaki, wīn min di Sutelakiban bwese kera yara, ka Bekē wīn min di Bekēban bwesera yara, ka Takani wīn min di Takaniban bwesera yara.

³⁶ Sutelakin biiwa Erani wīn min di Eraniban bwese kera yara.

³⁷ Be ba sāa Efaraimun bwese kerī, bera mi. Ben geera sāawa tōmbu nōrōbun suba tēna ka yiru ka tōmbu nēera wunōbu (32.500). Be kpuro ba sāawa Yosēfun bibu.

³⁸ Bēn min di Benyamēn bwese kerī torua, bera Bela, wīn min di Belaban bwesera yara, ka Asibeli wīn min di Asibeliban bwesera yara, ka Akiramu wīn min di Akiramuban bwesera yara,

³⁹ ka Sufamu wīn min di Sufamuban bwesera yara, ka Hufamu wīn min di Hufamuban bwesera yara.

⁴⁰ Belan biba Aadi ka Namani. Aadin min diya Aadiban bwese kera yara. Namanin min diya maa Namaniban bwese kera yara.

⁴¹ Be ba sāa Benyamēn bwese kerī, bera mi. Ben geera sāawa tōmbu nōrōbun suba weeru ka nōbu ka tōmbu nata (45.600).

⁴² Bēn min di Danun bwese kera torua, bera Sukamu, wīn min di Sukamuban bwese kera yara.

⁴³ Ben geera sāawa tōmbu nōrōbun suba wata ka nne ka tōmbu nēeru (64.400).

⁴⁴ Bēn min di maa Aseēn bwese kerī torua, bera Yimina, wīn min di Yiminaban bwesera yara, ka Yisifi wīn min di Yisifiban bwesera yara, ka Beria wīn min di Beriaban bwesera yara.

⁴⁵ Berian bweseru sōra Hebē u wāa, wīn min di Hebēban bwesera yara, ka Maakieli wīn min di Maakieliban bwesera yara.

⁴⁶ Aseē u bii tōn kurō mō wi ba sokumō Seraki.

⁴⁷ Be ba sāa Aseēn bwese kerī, bera mi. Ben geera sāawa tōmbu nōrōbun suba weeraakuru ka ita ka tōmbu nēeru (53.400).

⁴⁸ Be ba Nefitalin bwese kerī torua, bera Yasieli, wīn min di Yasieliban bwesera yara, ka Guni wīn min di Guniban bwesera yara.

⁴⁹ Ka Yesē wīn min di Yesēban bwesera yara, ka Silēmu wīn min di Silēmuban bwesera yara.

⁵⁰ Be ba sāa Nefitalin bwese kerī, bera mi. Ben geera sāawa tōmbu nōrōbun suba weeru ka nōbu ka tōmbu nēeru (45.400).

⁵¹ Isireli be ba gara mi, be kpuron geera kuawa tōmbu nōrōbun suba nata ka tia ka tōmbu nata ka wunōbu ka tēna (601.730).

Nge mē ba koo tem mē

bōnu koosina

⁵² Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nē.

⁵³ A bwese kerī yi tem mē bōnu kuo nge mē yin geera nē.

⁵⁴ Bwese kera yēn tamba dabiru bo, a ye tem wēyō mu n kpā. Bwese kera yēn tamba kun maa dabi kpa a ye tem wē fiiko. A yen baayere tem wēyō nge mē yen tamba geeru nē.

⁵⁵ Adama kaa bu tem mē bōnu kuawa ka tēte a bu wē bwese kera ka bwese kera.

⁵⁶ Ba koo tem mē bōnu kowa ka tēte bu ka bwese kera baayere wē nge mē yen tamba geeru nē.

Ba Lefiban bweseru gara

nōn mēeruse

⁵⁷ Lefin bweseru sō, be ba gara, bera Gēsōni wīn min di Gēsōniban bwese kera yara, ka Kehati wīn min di Kehatiban bwesera yara, ka Merari wīn min di Merariban bwesera yara.

⁵⁸ Be ba sāa Lefin bwese kerī, bera Libinan yenugibu, ka Heboronin yenugibu ka Makirin yenugibu, ka Musin yenugibu, ka Koren yenugibu, Kehatiwa u Amuramu mara.

⁵⁹ Amuramun kurōn yīsira Yokebedi. U sāawa Lefin bii wi u mara Egibiti. Bii be u Amuramu marua, bera Aroni, ka Mōwisi, ka Mariamu ben sesu.

⁶⁰ Bii be Aroni u mara, bera Nadabu, ka Abihu, ka Eleasaa, ka Itamaa.

⁶¹ Adama Nadabu ka Abihu ba guwa sanam me ba ka dɔɔ tuko dua Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ bu ka yɔkuru ko.

⁶² Tɔn durɔ be ba suru tia tia mɔ ba gara ka be ba me kere, ben geera kuawa tɔmbu nɔrɔɔn suba yɛnda ita (23.000). Baɔ bu gara sanam me ba Isireliba garimɔ domi baɔ ka bu tem bɔnu mɔ.

Gari gari yen wii goberu

⁶³ Isireli be Mɔwisi ka yɔku kowo Eleasaa ba gara Mɔabun wɔwɔ, Yuudenin bɔkuɔ, Yerikon deedeeru, bera mi.

⁶⁴ Isireli be kpuro sɔɔ, ɔoo sari mi, wi Mɔwisi ka yɔku kowo Aroni ba raa gara Sinain gɔburɔ,

⁶⁵ ma n kun mɔ Kalɛbu, Yɛfunɛn bii ka Yosue, Nunin bii. Domi nge meya Yinni Gusunɔ u raa bu sɔɔwa.

Tubi ye tɔn kurɔba ko n mɔ

27

¹ Selofadi, wi u sɔa Hefɛɛ ka Galadi ka Makiri ka Manasen sikadobu Yosefun bweseru sɔɔ, u bii tɔn kurɔbu nɔɔbu mara. Bera Mala ka Nɔa ka Hogula ka Milika ka Tirisa

² ma be, ba na Mɔwisi ka yɔku kowo Eleasaan mi, ka wirugibun mi ka sere Isireliba kpuron mi Yinni Gusunɔn sɔa yerun kɔnnɔwɔ ba nɛɛ,

³ besen tundo u guwa gɔburɔ. Uɔn wɔa Koren bibun wuuru sɔɔ be ba Yinni Gusunɔ seesi. U guwa win tii tiin toranun sɔ. Adama uɔn bii tɔn durɔ mɔ.

⁴ N weene bu win bwese kera deri yɛn sɔ uɔn bii tɔn durɔ mɔ? I sun tem wɛyɔ besen tondon maabu ka wɔnɔɔn suunu sɔɔ.

⁵ Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ kana ben gari yin sɔ.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u nɔn wisa u nɛɛ.

⁷ Selofadin bii be, ba gem mɔ. A bu tem wɛyɔ me ben tundo u ko n daa mɔ. Kaa bu mu wɛwa ben tondon maabu ka wɔnɔɔn suunu sɔɔ.

⁸ Yen biru, kpa a Isireliba sɔ a nɛɛ, ɔoo ù n gu ma uɔn bii tɔn durɔ mɔ, win bii tɔn kurɔwa u koo win arumani sua u tubi di.

⁹ U kun maa bii tɔn kurɔ mɔ, win maabu ka wɔnɔɔba ba koo win arumani sua bu tubi di.

¹⁰ U kun maa maabu ka wɔnɔɔbu mɔ, win tondon maabu ka wɔnɔɔba ba koo win arumani sua bu tubi di.

¹¹ Win tundo ù kun maa maabu ka wɔnɔɔbu mɔ, win mero bisi wi u fɛɛ fɛɛ bo wiya u koo win arumani tubi di. Yeni ya ko n sɔawa wooda Isireliba sɔɔ nge me nɛ, Yinni Gusunɔ na ye Mɔwisi wɛ.

Yinni Gusunɔ u Yosue ɔɔsa

u ka ko Mɔwisin kɔsire

¹² Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a ɔɔwo Abarimun guw tenin wii kpiirɔ, kpa a

nɔni seeya a tem me mɛeri me kon Isireliba wɛ.

¹³ Yen biru, kpa a kpuna a gbi nge me wunen mɔɔ Aroni u gu.

¹⁴ Domi in woodaba mem nɔɔwe Sinin gɔburɔ, sanam me Isireliba ba man seesi. In maa man beere wɛ ben wuswaaɔ sanam me ba nim kanamɔ. Yera n dera na Meriban nim me soka Sannɔn nim Kadɛsio, Sinin gɔburɔ.

¹⁵ Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁶⁻¹⁷ Yinni Gusunɔ, wunɛ wi a taka kooa kpuro hunde wɛ, a ɔoo ɔɔsio, a nɔn ko wirugii wi u koo kpɔ u wunen tɔmbu kpura kpa ba kun ka sɔa nge yɔa ni nuɔ kparɔ mɔ.

¹⁸ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wisa u nɛɛ, Yosue Nunin bii wee, wi sɔɔ nen Hunde u yiba. A nɔn suo kpa a nɔn nɔma sɔndi.

¹⁹ Kaa ka nɔn dawa yɔku kowo Eleasaan wuswaaɔ, kpa a nɔn ko wunen kɔsire Isireliba kpuron nɔni biru.

²⁰ A nɔn wunen yiikon bɔnu wɛyɔ kpa Isireliba kpuro bu nɔn mem nɔɔwa.

²¹ Yɔku kowo Eleasaawa u ko n da wa kpa Eleasaa u man kana win sɔ ka woro te ba ra ko ka urimu. Win gariya Yosue ka Isireliba kpuro ba ko n da ka sɔmburu ko.

²² Ma Mɔwisi u kua ye Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. U Yosue sua ma u ka nɔn da yɔku kowo Eleasaan wuswaaɔ Isireliba kpuron nɔni biru.

²³ Ma u nɔn nɔma sɔndi u nɔn kua win kɔsire nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

Tɔru baateren yɔkurun

wooda

28

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

² a Isireliba wooda yeni wɛyɔ.

A nɛɛ, bu ku duari saa ye na yi ba n da ka man kɛnu naawe kpa bu man yɔku dɔɔ mwaararuginu kua ni nu koo man nuburu dore.

³ A bu sɔɔwɔ a nɛɛ, tɔɔ baatere, yɔa kɔmminu yiru ni nu wɔɔ tia tia mɔ kpa nu kun alebu gaa mɔ, niya ba koo ka man yɔku dɔɔ mwaararugiru kua baadomma.

⁴ Ba koo ka teeru yɔkuru kowa bururu, teeru maa yoki kpa,

⁵ ka som kilo ita me ba burina ka olifin gum ditiri tia ka bɔnu.

⁶ Tɔɔ baateren yɔku te, ta ko n sɔawa nge yɔku nubu durugii te ba nɛ, Yinni Gusunɔ kua Sinain guuro.

⁷ Bururu ba ko n da ka tam newa ditiri tia ka bɔnu nen sɔa yerɔ bu ka yɔkuru ko ka yɔa te sannu.

⁸ Yoka, kpa bu maa man yɔku dɔɔ mwaararugiru kua ka yɔa tee te ta tie ka som ka tam nge me ba raa kua bururu. Ta ko n sɔawa yɔku dɔɔ mwaararugiru te ta koo nɛ, Yinni Gusunɔ nuburu dore.

*Tɔ̄ wɛrarugirun yākunun**wooda*

⁹ Tɔ̄ wɛrarugiru sɔ̄, yāanu yiru ni nu wɔ̄o tia tia mɔ̄ ma nuñ alebu gaa mɔ̄, niya i ko i ka ne, Yinni Gusunɔ̄ yāku kua ka tam ka som kilo nɔ̄ɔba tia me ba burina ka gum.

¹⁰ I ko i n da yāku te kowa tɔ̄ wɛrarugiru sɔ̄ tɔ̄ baateren yāku dɔ̄o mwaararugii ni i ra ko baasi.

*Surun tɔ̄o gbiikirun yākunun**wooda*

¹¹ Suru baawuren tɔ̄o gbiikiru sɔ̄, i ko i ne, Yinni Gusunɔ̄ yāku dɔ̄o mwaararuginu kuawa ka naa kpɛmi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpɛminu nɔ̄ɔba yiru, ni nu wɔ̄o tia mɔ̄. Kpa sabe nin baatere ta kun alebu gaa mɔ̄.

¹² I ko i ka ten baatere yāku kowa ka som me ba burina ka gum.

¹³ Yāa kpɛmmii nin baatere maa ka som kilo ita me ba burina ka gum. Yāku dɔ̄o mwaararugii niya nu koo ne Yinni Gusunɔ̄ nuburu dore.

¹⁴ I n ka ketɛ yāku mɔ̄, tam ditiri itawa i ko i ka ko. I n ka yāa kineru mɔ̄, tam ditiri yiruwa i ko i ka ko. I n maa ka yāa kpɛmbu mɔ̄, tam ditiri tia ka bonuwa i ko i ka ko. Yāku dɔ̄o mwaararugii ni i ko i n da ko wɔ̄on suru baawuren tɔ̄o gbiikiru sɔ̄, niya mi.

¹⁵ Yen biru, i ko i maa ne, Yinni Gusunɔ̄ torarun yāku kua ka tɔ̄o baateren yāku dɔ̄o mwaararugiru ka ten tam baasi.

*Gɔ̄o sararibun yākunun**wooda*

¹⁶ Wɔ̄on suru gbiikoon sɔ̄o wɔ̄kura nneɛe sɔ̄ara i ko i Gɔ̄o sararibun tɔ̄o bakaru di, ne, Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄.

¹⁷ Suru win sɔ̄o wɔ̄kura nɔ̄ɔbuse sɔ̄ara i ko i tɔ̄o bakaru tore te i ko i di sɔ̄o nɔ̄ɔba yiru. Tɔ̄o ni sɔ̄o, pɛɛ ye bañ seeyatia dokewa i ko i di.

¹⁸ Tɔ̄o baka ten tɔ̄o gbiikiru sɔ̄, i ko i bɛɛn sɔ̄ma deriwa, kpa i menna i ne, Yinni Gusunɔ̄ sɔ̄.

¹⁹ I ko i man yāku dɔ̄o mwaararugiru kuawa ka naa kpɛmi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpɛminu nɔ̄ɔba yiru, ni nu wɔ̄o tia mɔ̄, kpa sabe nin baatere ta kun alebu gaa mɔ̄.

²⁰ I ko i ka yaa saberu baatere yāku kowa ka som sannu me ba burina ka gum. I n yāku mɔ̄ ka naa, som kilo nɔ̄ɔba nneɛwa i ko i ka ko. I n ka yāa kineru mɔ̄ som kilo nɔ̄ɔba tia i ko i ka ko.

²¹ I n maa ka yāa kpɛmbu mɔ̄, som kilo itawa i ko i ka ko.

²² Yen biru, kpa i boo kineru go i ka torarun yāku ko.

²³ Yāku ni kpurowa i ko i n da ko tɔ̄o baateren bururun yāku dɔ̄o mwaararugii te baasi.

²⁴ Sɔ̄o nɔ̄ɔba yiru ye sɔ̄o, i ko i ne, Yinni Gusunɔ̄ yāku dɔ̄o mwaararugiru kuawa

baadomma te ta koo man nuburu dore tɔ̄o baateren bururun yāku dɔ̄o mwaararugii te baasi.

²⁵ Yen sɔ̄o nɔ̄ɔba yiruse, i ko i bɛɛn sɔ̄ma deriwa kpa i menna i man sɔ̄.

Gɛɛbun saan yākunun wooda

²⁶ Gɛɛbun tɔ̄o bakaru sɔ̄, i ko i ka ne, Yinni Gusunɔ̄ bɛɛn gbean dīa gbiikinu naawawa kpa i menna i man sɔ̄. In dɔ̄ma te sɔ̄mburu garu mɔ̄.

²⁷ I ko i man yāku dɔ̄o mwaararuginu kuawa ni nu nuburu do ka naa kpɛmi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpɛminu nɔ̄ɔba yiru ni nu wɔ̄o tia mɔ̄.

²⁸ I ko i ka yaa saberu baatere yāku kowa ka som sannu me ba burina ka gum. I n yāku mɔ̄ ka naa, som kilo nɔ̄ɔba nneɛwa i ko i ka ko. I n ka yāa kineru mɔ̄ som kilo nɔ̄ɔba tia i ko i ka ko.

²⁹ I n maa ka yāa kpɛmbu mɔ̄ som kilo itawa i ko i ka ko.

³⁰ Yen biru, kpa i boo go i ka torarun yāku ko,

³¹ yāku ni kpurowa i ko i n da ko tɔ̄o baateren bururun yāku dɔ̄o mwaararugii te baasi. Yaa sabe ni nuñ alebu gaa mɔ̄wa i ko i n da ka yāku ko, ka tam sannu.

*Yāku te ba koo**ka Yinni Gusunɔ̄o takaru ko***29**

¹ Suru nɔ̄ɔba yirusen tɔ̄o gbiikiru sɔ̄, i ku sɔ̄mburu garu ko. I ko i mennaɛwa i Yinni Gusunɔ̄o takaru ko. I ko i tɔ̄o te diwa i n kɔ̄bi soomɔ̄.

² I ko Yinni Gusunɔ̄o yāku dɔ̄o mwaararuginu kua ni nu koo nūn nuburu dore, ka ketɛ kpɛma, ka yāa kineru, ka yāa kinɛ kpɛminu wɔ̄o tia tiaginu nɔ̄ɔba yiru. Yaa sabe ni kpurowa nu ko n sɔ̄awa ni nuñ alebu gaa mɔ̄.

³ I ko i ka yaa sabe ten baatere yāku kowa ka som me ba burina ka gum. I n yāku mɔ̄ ka ketɛ, som kilo nɔ̄ɔba nneɛwa i ko i ka ko. I n mɔ̄ ka yāa kineru, som kilo nɔ̄ɔba tia i ko i ka ko.

⁴ I n maa mɔ̄ ka yāa kinɛ kpɛmbu, som kilo itawa i ko i ka ko.

⁵ I ko i maa torarun yāku ko ka boo kineru.

⁶ Yāku niniwa i ko i n da ko suru baawuren tɔ̄o gbiikiruginu ka tɔ̄o baatereginu ka nin som ka tam baasi. I ko nu kowa nge me ba nin wooda yi. Nu ko n sɔ̄awa yāku dɔ̄o mwaararuginu ni nu koo ne, Yinni Gusunɔ̄o nuburu dore.

*Durum wɔ̄kabun yākurun**wooda*

⁷ Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkuruse sɔɔ, i ku samburu garu ko. I ko i mennawa i Yinni Gusunɔ sɔ kpa i nɔɔ bɔke.

⁸ I ko i Yinni Gusunɔ yɔku dɔɔ mwaararuginu kuawa ni nu koo nɔn nuburu dore, ka naa kpema, ka yaa kine kpemminu wɔɔ tia tiaginu nɔɔba yiru. Yaa sabe ni kpuro nu ko n sɔawa ni nuɔn alebu gaa ma.

⁹ I n yɔkuru mɔ, i ko i nu kowa ka som me ba burina ka gum. I n yɔkuru mɔ ka naa, som kilo nɔɔba nnɛwa i ko i ka ko. I n mɔ ka yaa kinɛru som kilo nɔɔba tia i ko i ka ko.

¹⁰ I n maa mɔ ka yaa kine kpemmbu, som kilo itawa i ko i ka ko.

¹¹ Yɔku ninin biru, i ko i yɔkuru ko ka boo kinɛru bu ka bɛɛ bɛɛn durum wɔka, torarun yɔkuru ka tɔɔ baateregiru ka nin som ka tam baasi.

Kunun tɔɔ bakarun yɔkunun

wooda

¹² Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔ, i bɛɛn soma derio ye i ra ko, kpa i mennawa i ne, Yinni Gusunɔ sɔ kpa i man tɔɔ bakaru diiya sɔɔ nɔɔba yiru.

¹³ Tɔɔ baka ten tɔɔ gbiikiru sɔɔ, i ko i ne, Yinni Gusunɔ yɔku dɔɔ mwaararuginu kuawa ni nu koo man nuburu dore. I ko i nu kowa ka naa kpemi wɔkura ita ka yaa kinɛnu yiru, ka yaa kine kpemminu wɔkura nne ni nu wɔɔ tia tia ma. Yaa sabe ni kpuro nu ko n sɔawa ni nuɔn alebu gaa ma.

¹⁴ I ko i ka yaa sabe nin baatere yɔkuru kowa ka som me ba burina ka gum. I n yɔkuru mɔ ka naa, som kilo nɔɔba nnɛwa i ko i ka ko. I n mɔ ka yaa kinɛru, som kilo nɔɔba tia i ko i ka ko.

¹⁵ I n maa mɔ ka yaa kine kpemmbu, som kilo itawa i ko i ka ko.

¹⁶ I ko i maa yɔkuru ko ka boo kinɛru bu ka bɛɛ bɛɛn durum wɔka, tɔɔ baateren yɔku dɔɔ mwaararugii te i ra ko ka som ka tam sannu baasi.

¹⁷⁻³⁴ Tɔɔ baateren yɔku ni baasi, i ko i maa yɔkununu ko ka yaa sabe ni nuɔn alebu gaa ma kɔ maa som me ba burina ka gum, nge me i ra ko saa tɔɔ baka ten sɔɔ yirusen di n ka girari ten sɔɔ nɔɔba yiruse. Nge meniwa i ko i yɔku ni koosina.

Sɔɔ yiruse sɔɔ, i ko i yɔkuru kowa ka ketɛ kine kpennu wɔkura yiru ka yaa kinɛnu yiru, ka yaa kine kpemminu wɔkura nne wɔɔ tia tiaginu ka maa boo kinɛru.

Sɔɔ itase sɔɔ, i ko i yɔkuru kowa ka ketɛ kine kpennu wɔkura tia ka yaa kinɛnu yiru, ka yaa kine kpemminu wɔkura nne, wɔɔ tia tiaginu ka maa boo kinɛru.

Sɔɔ nnese sɔɔ, i ko i yɔkuru kowa ka ketɛ kine kpennu wɔkuru, ka yaa kinɛnu yiru ka yaa kine kpemminu wɔkura nne, wɔɔ tia tiaginu, ka boo kinɛru.

Sɔɔ nɔɔbuse sɔɔ, i ko i yɔkuru kowa ka ketɛ kine kpennu nɔɔba nne ka yaa kinɛnu yiru, ka yaa kine kpemminu wɔkura nne, wɔɔ tia tiaginu, ka boo kinɛru.

Sɔɔ nɔɔba tiase, i ko i yɔkuru kowa ka ketɛ kine kpennu nɔɔba ita ka yaa kinɛnu yiru ka yaa kine kpemminu wɔkura nne, wɔɔ tia tiaginu, ka boo kinɛru.

Sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, i ko i yɔkuru kowa ka ketɛ kine kpennu nɔɔba yiru, ka yaa kinɛnu yiru, ka yaa kine kpemminu wɔkura nne, wɔɔ tia tiaginu, ka boo kinɛru.

³⁵ Tɔɔ baka ten sɔɔ nɔɔba itase sɔɔ, i bɛɛn soma derio ye i ra ko, kpa i mennawa i ka ne, Yinni Gusunɔ sɔ,

³⁶ kpa i man yɔku dɔɔ mwaararuginu kua ni nu koo man nuburu dore, ka ketɛ kinɛru, ka yaa kinɛru ka yaa kine kpemminu nɔɔba yiru wɔɔ tia tiaginu. Yaa sabe ni kpuro nu ko n sɔawa ni nuɔn alebu gaa ma.

³⁷ I ko i yɔku nin baatere kowa ka som ka tam nge me ba yen wooda yi.

³⁸ Kpa i maa yɔkuru ko ka boo kinɛru bu ka bɛɛ bɛɛn durum wɔka, tɔɔ baateren yɔku dɔɔ mwaararugiru ka ten som ka tam baasi.

³⁹ Yɔku nini kpurowa i ko i ne, Yinni Gusunɔ kua tɔɔ baka te sɔɔ, ka sere maa yɔku ni i ra ko baadomma. Niya yɔku dɔɔ mwaararuginu ni i ra ko ka som ka tam, ka siarabun yɔkununu, ka kɛnu, ka sere maa ni i ra ko nɔɔ mwɛɛrun sɔ.

30

¹ Yeniwa Mɔwisi u Isireliba kpuro sɔɔwa nge me Yinni Gusunɔ u nɔn yiire.

Wooda ye ba yi

nɔɔ mwɛɛnun sɔ

² Mɔwisi u Isireliban bwese kerin wirugibu sɔɔwa u nɛɛ, wee wooda ye Yinni Gusunɔ u wɛ.

³ U nɛɛ, goo ù n nɔɔ mwɛɛru kua ma u koo nɔn kɛru wɛ, ñ kun me ù n bɔrua u nɛɛ, u koo tii nene gaaɔn ganun sɔ, uñ win gari yi kɔbiamɔ. U koo win nɔɔ mwɛɛ te yibiawa.

⁴ Bii wɔndia ù n Yinni Gusunɔ nɔɔ mwɛɛru kua, ñ kun me, ù n bɔrua sanam me u gina waa win tundon nɔma sɔɔ,

⁵ ma tundo wi, uñ nɔn ye yinari sanam me u yen gari nua, saa ye sɔɔ, wɔndia wi, u koo win nɔɔ mwɛɛ te yibiawa.

⁶ Adama win tundo ù n nɔn ye yinari sanam me u yen gari nua, saa ye sɔɔ, wɔndia wi, uñ maa nɔɔ mwɛɛ te yibiamɔ. Yinni Gusunɔ u koo nɔn yen suuru kua, domi win tundowa u nɔn ye yinari.

⁷ Wɔndia goo ù n nɔɔ mwɛɛru kua, ñ kun me ù n bɔrua n deema uñ bwisika saa ye u bɔri yi mɔ, yen biru ma u durɔ saa,

⁸ ma win dura kun nɔn ye yinari sanam me u yen gari nua, u koo win nɔɔ mwɛɛ te yibiawa.

⁹ Adama win durɔ̀ ù n ye yina sanam mɛ u yen gari nua, un̄ maa nɔ̀ mwɛɛ te yibiamɔ̀ te u kua. Yinni Gusunɔ̀ u koo maa nùn suuru kua.

¹⁰ Tɔ̀n kurɔ̀ win durɔ̀ gu, n̄ kun mɛ wi ka durɔ̀ ba yinana, ù n nɔ̀ mwɛɛru kua, u koo tu yibiawa.

¹¹ Kurɔ̀ mɔ̀ro goo ù n nɔ̀ mwɛɛru kua, n̄ kun mɛ ù n b̄ɔ̀rua,

¹² ma win durɔ̀ kun nùn ye yinari sanam mɛ u yen gari nua, kurɔ̀ wi, u koo win nɔ̀ mwɛɛ te yibiawa.

¹³ Adama win durɔ̀ ù n nùn ye yinari sanam mɛ sɔ̀ u yen gari nua, kurɔ̀ wi, un̄ maa nɔ̀ mwɛɛ te yibiamɔ̀. Yinni Gusunɔ̀ u koo nùn suuru kua domi win durɔ̀wa u nùn ye yinari.

¹⁴ Kurɔ̀ mɔ̀ro ù n nɔ̀ mwɛɛru kua, n̄ kun mɛ ù n b̄ɔ̀rua u nɛɛ, u koo tii nɛnɛ gāanu ganun s̄, win durɔ̀wa u koo de nɔ̀ mwɛɛ te, tu kooa, n̄ kun mɛ tu wɔ̀ruma.

¹⁵ Sanam mɛ durɔ̀ wi, u gari yi nua, ù kun ye yine, u yi wurawa. Kurɔ̀ wi, u koo nɔ̀ mwɛɛ te yibiawa.

¹⁶ Adama durɔ̀ wi, ù n dera n te u sere nùn ye yinari, durɔ̀ wiya u koo yen taarɛ wa.

¹⁷ Wooda yeniwa Yinni Gusunɔ̀ u Mɔ̀wisi wɛ wɔ̀ndia ka win tundon s̄, ka sere maa kurɔ̀ mɔ̀ro ka win durɔ̀n s̄.

Isireliba ba Madianiba tabu di

31

¹ Yinni Gusunɔ̀ u Mɔ̀wisi s̄ɔ̀wa u nɛɛ,

² a doo a Madianiba mɔ̀ru kɔ̀sia k̄sa ye ba Isireliba kuan s̄. Yen biruwa kon de a kpuna a gbi a wunɛn baababa deema.

³ Ma Mɔ̀wisi u tɔ̀n be s̄ɔ̀wa u nɛɛ, gabu bu ben tabu yānu sebuo bu da bu Madianiba wɔ̀ri kpa bu bu mɔ̀ru kɔ̀sia nge mɛ Yinni Gusunɔ̀ u gerua.

⁴ Yen s̄, bwese kera baayere yu tabu kowobu nɔ̀rɔ̀bu (1.000) gɔ̀sio.

⁵ Ma Isireliban bwese kera baayere ya tɔ̀mbu nɔ̀rɔ̀bu gɔ̀sa. Ma ben geera kua tabu kowobu nɔ̀rɔ̀bun suba wɔ̀kura yiru (12.000).

⁶ Ma Mɔ̀wisi u tabu kowobu nɔ̀rɔ̀bun suba wɔ̀kura yiru ye tabu gɔ̀ra. Ba dawa ka Finɛesi, yāku kowo Eleasaan bii, u Yinni Gusunɔ̀n kurun dendi yānu neni ka k̄bi sannu.

⁷ Ma ba Madianiba tabu wɔ̀ri nge mɛ Yinni Gusunɔ̀ u raa Mɔ̀wisi s̄ɔ̀wa, ma ba ben tɔ̀n durɔ̀bu kpuro go.

⁸ Ma ba ben sinambu nɔ̀ɔ̀bu ye go. Bera, Efi ka Reke mu ka Suri ka Huri ka Reba. Ba maa Balamu Beorin bii go.

⁹ Adama ba ben kurɔ̀bu ka hibu yoru mwɛɛra ma ba ben yaa sabenu ka ben arumaniba gura.

¹⁰ Ma ba ben wusu ka ben kpara yenu d̄ɔ̀ meni.

¹¹ Ma ba ka ye kpuro doona ye ba gura, tɔ̀mbu ka yaa sabenu.

¹² Ma ba ka ye kpuro na Mɔ̀wisi ka yāku kowo Eleasa ka Isireliba kpuron mi sansaniɔ̀, Mɔ̀abun wɔ̀waa, Yuude nin b̄akuɔ̀, Yerikon deedeeru.

¹³ Yera Mɔ̀wisi ka yāku kowo Eleasa ka Isireliban wirugibu ba yara ben sansanin di ba bu sennɔ̀ da.

¹⁴ Yera Mɔ̀wisi u ka tabu sinambu mɔ̀ru kua, ka nɔ̀rɔ̀m nɔ̀rɔ̀m wirugibu, ka wunɔ̀m wunɔ̀m wirugibu, be ba taa bi da ba wee.

¹⁵ U nɛɛ, mban s̄na i tɔ̀n kurɔ̀bu deri in̄ bu go.

¹⁶ I yɛ ma bera Balamu u b̄orie ma ba dera Isireliba ba Yinni Gusunɔ̀ torari Peorin gari s̄ɔ̀, ma Yinni Gusunɔ̀ u bu k̄si k̄si bararu sure.

¹⁷ Yen s̄ tɛ, i ben bii tɔ̀n durɔ̀bu kpuro goowo ka tɔ̀n kurɔ̀ be ba durɔ̀ yɛ.

¹⁸ Adama i tii wɔ̀ndiaba yiyo be baɗ durɔ̀ yɛ.

¹⁹ Be ba maa tɔ̀nu go, n̄ kun mɛ ba goru baba, ba koo yariwa sansanin di s̄ɔ̀ nɔ̀ɔ̀ba yiru, kpa bu tii deerasia be ka ben yobu, s̄ɔ̀ itase ka s̄ɔ̀ nɔ̀ɔ̀ba yiruse.

²⁰ I ko i beɛn yānu deerasiawa ka gāanu kpuro ni ba kua ka yaa gāna, ka boo sansu, ka sere maa ni ba kua ka d̄aa.

²¹ Ma yāku kowo Eleasa u tabu kowo be ba tabu da mi s̄ɔ̀wa u nɛɛ, wee wooda ye Yinni Gusunɔ̀ u Mɔ̀wisi wɛ. U nɛɛ,

²² wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii w̄kusu ka pɛrum,

²³ sii si ba koo gesi kp̄i bu d̄ɔ̀ doke kpuro, i ko i su d̄ɔ̀ dokewa kpa i su deerasia. Ye baɗ maa kp̄ɛ bu d̄ɔ̀ doke i ko i ye wasiwa deerasiabun nim s̄ɔ̀.

²⁴ I ko i beɛn yānu teawa s̄ɔ̀ nɔ̀ɔ̀ba yiruse kpa i deera. Yen biri i ko i kp̄i i wurama sansaniɔ̀.

Isireliba

ba arumani b̄onu kua

²⁵ Yinni Gusunɔ̀ u Mɔ̀wisi s̄ɔ̀wa u nɛɛ,

²⁶ wune ka yāku kowo Eleasa ka Isireliban yenu ȳrobu, i arumani ye gario ye Isireliba ba mwaama mi, tɔ̀mbu ka yaa sabenu.

²⁷ I ko i ye b̄onu kowa suba yiru ya n kp̄aru nɛ, be ba tabu dagia ka be baɗ tabu degia.

²⁸ Be ba tabu dan b̄onu s̄ɔ̀, wee ye i ko i wuna nɛ Yinni Gusunɔ̀n s̄. Yera nɛra wunɔ̀bu (500) baayeren w̄llo i tia wuna nen s̄, tɔ̀mbu s̄ɔ̀ ka keteba s̄ɔ̀, ka ketekunu s̄ɔ̀, ka yānu ka bonu s̄ɔ̀.

²⁹ Kpa a ye yāku kowo Eleasa wɛ.

³⁰ Be baɗ maa tabu den b̄onu s̄ɔ̀, weeraakuru baateren w̄llo, kaa tia tia wuna nen s̄ tɔ̀mbu s̄ɔ̀ ka keteba s̄ɔ̀ ka ketekunu s̄ɔ̀ ka yānu s̄ɔ̀ ka bonu s̄ɔ̀, ka sere yaa sabe ni nu tie s̄ɔ̀, kpa a ye Lefiba wɛ be ba samburu m̄ nɛn s̄aa yero.

³¹ Ma Mōwisi ka Eleasaa ba kua ye Yinni Gusunō u Mōwisi yiire.

³² Arumani ye ba gura kpuro, yen geeru wee. Yāanu ka bonun geera sāa nōrōbun suba nata ka wākura nōōbu (675.000).

³³ Keteban geera sāa nōrōbun suba wata ka wākura yiru (72.000).

³⁴ Ketekunun geera sāa nōrōbun suba wata ka tia (61.000).

³⁵ Wāndiaban geera maa sāa nōrōbun suba tēna ka yiru, be bañ durō yē (32.000).

³⁶ Be ba tabu dan bonu ya kua yāanu nōrōbun suba gooba wunōbu ka tēna ka nōōba yiru ka nēera wunōbu (337.500).

³⁷ Mi sōō, ba nata ka wata ka wākura nōōbu wuna Yinni Gusunōn sō (675).

³⁸ Ben keteban geera sāa nōrōbun suba tēna ka nōōba tia (36.000). Mi sōō, ba wata ka wākura yiru wuna Yinni Gusunō sō.

³⁹ Ben ketekunun geera sāa nōrōbun suba tēna ka nēera wunōbu (30.500). Mi sōō, ba wata ka tia wuna Yinni Gusunōn sō.

⁴⁰ Tōn be ba mwēeran geera maa sāa nōrōbun suba wākura nōōbu ka tia (16.000). Mi sōō, ba tēna ka yiru wuna Yinni Gusunōn sō.

⁴¹ Ma Mōwisi u Gusunōgia kpuro yāku kowo Eleasaa wē nge me Gusunō u nūn sōōwa u ko.

⁴²⁻⁴³ Bōnu ye ba Isireli be ba tie wē ya nēwa ka be ba tabu dagia. Ya sāawa nōrōbun suba gooba wunōbu ka tēna ka nōōba yiru ka nēera wunōbu (337.500),

⁴⁴ ka keteba nōrōbun suba tēna ka nōōba tia (36.000)

⁴⁵ ka ketekunu nōrōbun suba tēna ka nēera wunōbu (30.500),

⁴⁶ ka tōmbu nōrōbun suba wākura nōōbu ka tia (16.000).

⁴⁷ Bonu ye Mōwisi u Isireli be wē sōō, ye u wuna Yinni Gusunōn sō, yera tia tia weeraakuru baateren wōllo, tōmbu sōō, ka yaa sabenu sōō. Ma u ye kpuro Lefiba wē be ba sōmburu mō sāa yera, nge me Yinni Gusunō u nūn wooda wē.

Kēē ni ba Yinni Gusunō wē

⁴⁸ Tabu kowobu nōrōm nōrōm wirugibu ka wunōm wunōm wirugibu ba mennama ba na Mōwisin mi.

⁴⁹ Ma ba nūn sōōwa ba nēē, sa tabu kowobu gara be sa kpāre. Baa tōn turo uñ kare be sōō.

⁵⁰ Yen sōna sa ka Yinni Gusunō takarun kēnu naawa ni ba kua ka wura. Niya sumi ka taaminu ka swaa tonkunu ka yōni. Kpa nu n sāa nge torarun yākuru.

⁵¹ Ma Mōwisi ka yāku kowo Eleasaa ba kēē ni kpuro mwa ni ba kua ka wura mi.

⁵² Kēē ni tabu kowobun wirugii be, ba Yinni Gusunō wē mi, nin bunum mu koo ko nge kilo wunaa wata ka wōkurun saka.

⁵³ Adama be ba sāa tabu kowobu ba ben arumani ye ba gura tii yiyawa kpuro.

⁵⁴ Mōwisi ka Eleasaa ba ka kēē ni kpuro da ba yi Yinni Gusunōn kuro, Yinni Gusunō u n ka win tōmbu Isireliba yaaye.

Isireliban bwese keru ita

yi sina Yuudenin

sōō yari yeru gia

32

¹ Rubenin bwese kera ka Gadin bwese keran tōmbu ba yaa sabenu mō nu dabi too. Ma ba wa ma Yašēen tem ka Galadin tem mu gea sāa ben yaa sabenu sō.

² Yera ba da ba Mōwisi ka yāku kowo Eleasaa ka Isireliban wirugibu deema, ba nēē,

³ wuu sini, Atarōtu ka Diboni ka Yašēē ka Nimura ka Hesiboni ka Eleale ka Sebamu ka Nēbo ka sere Beoni,

⁴ si Yinni Gusunō u dera bešē Isireliba sa kamia, sin tem mu gea sāa yaa sabenu sō. Wee sa maa yaa sabenu mō nu dabi.

⁵ Yen sō, ā n ka sun nōnu geu mēeran na, a de bu sun tem me wē bešē wunen sōm kowobu. A ku de su Yuudenin tōbura.

⁶ Ma Mōwisi u bu wisa u nēē, beēn mēro bisibu ba koo dawa ba n tabu mō kpa beē i n sō mini?

⁷ In yē ma i ko i bu mwia kpanasiawa kpa ba kun kī bu da tem me Yinni Gusunō u bu wē sōō?

⁸ Nge mēya beēn baababa ba kua yellu sanam me sa wāa Kadēsi Baaneāō, ye na bu gōra ba da ba Kanamin tem saria mēera. Ye ba da ba tura sere Esikolin wōwāō ma ba tem mēn saria mēera.

⁹ Ye ba gōsirama, ma ba begibu Isireliba mwia kpanasia bu ku ka da tem me Yinni Gusunō u bu wē sōō.

¹⁰ Yen tōō te sōō, Yinni Gusunō u mōru bešira ma u bōrua u nēē,

¹¹ tōn be ba yarima Egibitin di mi, be ba wōō yendu mō ka be ba kere me, ben goo kun duō tem me sōō, me u nōō mwēeru kua u Aburhamu ka Isaki ka Yakōbu wē. Domi ba yina bu win gere mēm nōōwa.

¹² Kalebu, Yefunen bii, Kenasin bweseru sōō, ka sere Yosue, Nunin bii, be tōnawa ba koo du tem me sōō yēn sō ba nūn mēm nōōwa mam mam.

¹³ Yinni Gusunō u ka beēn baababa mōru kua ma u dera ba yaayaare kua gbaburo wōō weeru sere be kpuro ba ka kpeera, be, be ba kua ye yañ nūn wēre.

¹⁴ Wee, tē beē, i kī i beēn baaba ben yira swii, kpa i de Yinni Gusunō u kpan mōru bešira ka beē Isireliba.

¹⁵ Domi i n gēra win swaan di, u koo de beē kpuro i kpan te gbaburo. Saa ye sōō, kpa i de beēgibu bu kam ko.

¹⁶ Ma ba Mōwisi wisa ba n̄e, aawo. Sa ko b̄eŋ ya sabenu karaba kua kpa su maa wusu bani su gb̄aranu toosi b̄eŋ kur̄abu ka bibun s̄.

¹⁷ Yen biru, sa ko tabu ȳanu sua kpa sa n gbia su ka b̄eŋgibu duusia ben tem̄, me ba bu w̄. Sa ye s̄, sa ko b̄eŋ kur̄abu ka bibu deriwa ba n w̄a wuu gb̄aranugii si s̄, tem men tambun s̄.

¹⁸ Sañ wur̄ b̄eŋ ȳenus̄ ma n kun m̄ Isireli baawure u win tem mwa.

¹⁹ S̄a n tem m̄ni wa guru gee s̄o yari yeru mi, sañ maa tem gam k̄i Yuud̄enin guru gī.

²⁰ Ma Mōwisi u bu s̄ōwa u n̄e, ñ n m̄n na, i de i b̄eŋ n̄o mw̄eru yibia. I tabu ȳanu suo kpa i da i tabu ko ka wer̄abu nge me Yinni Gusun̄o u b̄e yiire.

²¹ B̄e k̄puro, i Yuud̄eni t̄buro nge me Gusun̄o u k̄i kpa i n w̄a mi sere u ka win yiber̄eba gira win wuswaan di,

²² kpa u tem me mwa. Saa ye s̄, ñ ko i n maa taare ga m̄. I ko i k̄p̄i i wurama b̄eŋ tem̄, kpa mu n s̄a b̄eŋgim.

²³ Adama i kun kue me, i Yinni Gusun̄o torariwa mi. Kpa i n ȳe ma b̄eya i ko i tora ten are s̄be.

²⁴ I doo i wusu bani b̄eŋ kur̄abu ka bibun s̄, kpa i maa karaba ko b̄eŋ ya sabenun s̄. Yen biru kpa i na i b̄eŋ n̄o mw̄eru yibia.

²⁵ Ma Gadigibu ka Rubeni be, ba Mōwisi wisa ba n̄e, Yinni, ye a gerua mi k̄puro, sa wura.

²⁶ Sa ko b̄eŋ kur̄abu ka b̄eŋ bibu ka b̄eŋ ya sabenu deri Galadi mini.

²⁷ Kpa b̄eŋ k̄puro su Yuud̄eni t̄bura sa n tabu ȳanu n̄ni su ka tabu ko Yinni Gusun̄on wuswāo nge me a gerua.

²⁸ Yera Mōwisi u ȳaku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii, ka Isireliban bwese kera baayeren wirugii wooda w̄ ben s̄.

²⁹ U n̄e, Gadin bwese kera ka Rubenigia b̄a n tabu ȳanu sua ma ba Yuud̄eni t̄bura ka b̄e sannu bu ka tabu ko Yinni Gusun̄on wuswāo, ma ba b̄e somi i ka tem me mwa, i bu Galadin tem w̄eȳo mu ko begim.

³⁰ Adama b̄a kun kue me, i ko i bu tem w̄wa b̄eŋ suunu s̄o Kananin tem̄.

³¹ Ma Gadigibu ka Rubeni be, ba k̄pam n̄e, ye Yinni Gusun̄o u nun s̄ōwa k̄puro, sa wura.

³² Sa ko tabu ȳanu sua su Kananin tem w̄ri nge me Yinni Gusun̄o u gerua kpa sa n b̄eŋ tem m̄ Yuud̄enin bera gee.

³³ Ma Mōwisi u Gadigii be ka Rubeni be, ka Manase, Yosefun biin bwese keran bonu Am̄reba ka Basanigibun tem k̄puro w̄, men wuu marosu ka men baru k̄paanu, mi Sihoni ka Ogu ba raa bandu dii.

³⁴ Wuu si Gadigiba ba bana, siya Diboni ka Atar̄otu ka Arōe,

³⁵ ka Atar̄otu Sofani ka Yāse ka Yogbea,

³⁶ ka Beti Nimura ka Beti Harani. Ma ba su gb̄aranu toosi. Ba maa ben ya sabenu karaba kua.

³⁷ Wuu si Rubeniba maa bana, siya Hesiboni,

³⁸ ka Eleale ka Kiriataimu ka Nebo ka Baali M̄oni ka Sibima. Ma ba si k̄puro ȳisinu kosa.

³⁹ Makiri Manasen biin sikadominu, beya ba Galadin tem w̄ri ba Am̄reba gira tem men di ma ba mu mwa.

⁴⁰ Ma Mōwisi u bu tem me w̄ ba sina mi.

⁴¹ Manasen bii wi ba maa m̄ Yairi, win sikadomina nu da nu Am̄reban baru k̄paanu w̄ri nu mwa, ma nu nu soka Yairin wusu.

⁴² Yen biru N̄obaki u Kenati w̄ri u mwa, ka yen baru k̄paanu ma u ye soka ka win tiin ȳisiru, N̄obaki.

Mi Isireliba ba sirena gbabur̄o

33

¹⁻² Sanam me Mōwisi ka Aroni ba Isireliba k̄pama wuuru ka wuuru Egibitin di Yinni Gusun̄o u Mōwisi s̄ōwa u n̄e, u yoruo mi ba da da. Ye u yorua wee.

³ U n̄e, w̄on suru gbiikoon s̄o w̄kura n̄ese s̄o yera ba Ḡo sararibun t̄o bakaru di n̄on gbiikuru. Yen sisiru ma ba seewa ba yara Ramusesin di Egibitigibun n̄ni biru ka toro sindu.

⁴ Saa ye s̄, Egibitigibu ba ben bii gbiikobu sikum̄o be ba gu saa ye Yinni Gusun̄o u ka ben b̄nu siri.

⁵ Ye Isireliba ba seewa Ramusesin di, ba dawa Suk̄ot̄o, ba ben sansani gira.

⁶ Suk̄ot̄un di ba da Etam̄o tem saaram gam b̄oku, ba ben sansani gira.

⁷ Saa Etamun di, ba na Pihahir̄ot̄o ye ya w̄a Baali Sefonin deederu ma ba ben sansani gira Migidolin wuswāo.

⁸ Saa Pihahir̄ot̄un di ba nim w̄ku t̄bura ba da Etamun tem saaram bera gia. Ba sanum sowa s̄o ita ma ba da ba ben sansani gira Mar̄a.

⁹ Saa maran di ba tunuma Elimūo mi nim n̄onusu w̄kura yiru ka k̄pakra b̄e wata ka w̄kura w̄a ma ba ben sansani gira mi.

¹⁰ Saa Elimun di ba da ba ben sansani gira nim w̄kun b̄oku ge ba m̄ Naa yari.

¹¹ Saa min di, ma ba da bera mi ba m̄ Sini, mi tem mu s̄a saaram.

¹² Saa min di ma ba da ba ben sansani gira Dofuk̄a.

¹³ Saa min di ma ba da Alusīo ba ben sansani gira mi.

¹⁴ Saa min di, ma ba da Refidimūo ba ben sansani gira mi. Miya Isireliba ba nim bia bu n̄o.

¹⁵ Saa min diya ba seewa ba da bera mi ba m̄ Sinai mi tem mu s̄a saaram ba ben sansani gira mi.

16 Saa min diya ba da Kiburati Hatafaa ba ben sansani gira mi.

17 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Haseratu.

18 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Ritima.

19 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Rimaa Peresio.

20 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Libina.

21 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Risa.

22 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Kehelata.

23 Saa min diya ba da ba ben sansani gira guu te ba ma Safa.

24 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Harada.

25 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Makelatu.

26 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Tahatio.

27 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Tarakio.

28 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Mitikaa.

29 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Hasimona.

30 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Maseratu.

31 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Bene Yakania.

32 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Hori Gidigadio.

33 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Yotibata.

34 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Aborona.

35 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Esioni Geba.

36 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Kadasi bera mi ba ma Sini, mi tem mu saa saaram.

37 Saa min diya ba da ba ben sansani gira guu te ba ma Hori Edamun tem naa bura yera.

38-39 N deema n kua waa weeru saa min di ba yarima Egibitin di. Saa ye, yaku kowo Aronin waa wunaa teeru ka itawa mi. Ma u yawa guu ten walla nge me Yinni Gusun u nun sowa. Miya u kpuna u gu waa suru naabusen taa gbiikiru saa.

40 Ma Aradin sina boko wi u saa Kananigii u ka waa Kanani yen saa yasan nam dwareu gia, u nua ma Isireliba ba tunuma.

41 Ye Isireliba ba seewa Hori min di, ma ba da Salumana, ba ben sansani gira.

42 Saa min diya da ba ben sansani gira Punawa.

43 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Obotua.

44 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Iye Abarimua Maabuban tem naa bura yera.

45 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Diboni Gadio.

46 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Alimaa Dibilataimua.

47 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Abarimun guunun bera gia, Nebon deedeeru.

48 Ye ba doona Abarimun guunun di, ba nawa Maabuban wawa Yuudenin boku, Yerikon deedeeru.

49 Ma ba ben sansani gira mi, saa Beti Yesimatin di, n ka girari Abeli Sitimua.

Yinni Gusun u wooda we

bu Kananin tem banu ko

50 Yinni Gusun u ka Mawisi gari kua Maabun wawa, Yuudenin boku, Yerikon deedeeru, u nee,

51 a Isireliba sowa a nee, sanam me ba koo Yuudeni tabura bu du Kananin tem,

52 bu tem men wabu kpuro giro ben wuswaan di kpa bu ben bwarokunu kosuku ni ba daka ka ni ba seka, ka sere maa ben yaku yenu.

53 Bu tem me naa kpa bu sina mi, domi na bu mu wawa mu n saa begim,

54 kpa bu tem me banu ko ka tete nge me ben bwese kerin tamba geeru ne. Ben tambu ba dabi, bu bu tem wabu mu n kpa. Be ba maa dabi kpa u bu we fiiko. Ba koo bwese kera baayere yen tem wawa bera ye ba tete di kpa mu n saa begim.

55 Adama ba kun tem men tambu gire ben wuswaan di, be ba deri mi, ba ko n sawa nge saki yi yi ko n ben nani sakum, ka yabiri yi yi ko n bu sakirim bera ka bera. Ba ko n sawa ben yibera tem me saa, mi ba koo sina mi.

56 Saa ye, beya kon kua ye na raa gora doke n yiber be kua.

Kananin tem naa bura yenu

34

1 Yinni Gusun u ka Mawisi gari kua u nee,

2 a Isireliba sowa a nee, ba n dua Kananin tem, me mu koo ko begim, men naa bura yenu wee.

3 Saa yasan nam dwareu gia mu koo naa yawa bera mi ba ma Sini mi tem mu saaram saa kpa gu maa da Maabun tem boku. Naa ge, ga koo torewa nim waku buruguun boku, saa yari yera gia.

4 Min di, kpa gu fuka gu da Akarabimun guunu gia saa yasan nam dwareu kpa gu bera mi ba ma Sini sukum sara sere ka Kadasi Baana, n ka da Hasaa Adari sere ka Asimawa.

5 Saa Asimawa di kpa gu maa da Egibitin daa tora gaan mi kpa gu da gu yara nim waku ge ba ma Mediterane.

⁶ Sɔɔ kpee yeru gia men nɔɔ ga koo yɔrawa nim wɔku teu gen mi.

⁷ Sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ba koo tem men nɔɔ suawa saa nim wɔku gen min di n ka da Horin guuro.

⁸ Min di, ba koo de gu kpewa ka Hamatiɔ n ka na Sedadiɔ.

⁹ Kpa gu doona min di gu da Siforoniɔ kpa gu da gu yɔra Hasaa Enaniɔ. Miya n ko n sɔa bɛen tem nɔɔ bura yeru sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

¹⁰ Sɔɔ yari yeru gia maa, men nɔɔ bura yera koo torewa saa Hasaa Enanin di kpa tu da Sefamua.

¹¹ Saa Sefamun di kpa tu da Ribilan bera gia Ainin sɔɔ yari yeru gia kpa tu Kinɛretin daa burerun gooru bɛwa.

¹² Saa min di, kpa tu da Yuudenin bera gia kpa tu da tu yɔra nim wɔku bɔruguuɔ. Mi n ko n sɔa bɛen tem nɔɔ bura yeru miya mi.

¹³ Ye Mɔwisi u Isireliba gari yi sɔɔwa ma u maa nɛɛ, tem meya mi, me Yinni Gusunɔ u himba kua u bɛɛ bwese keri nɔɔba nne ka bɔnu wɛ i bɔnu ko ka tete.

¹⁴⁻¹⁵ Bwese keri yiru ka bɔnu yeni, Rubenigiru ka Gadigiru ka Manasegirun bɔnu, ba ben tem mwa ko Yuudenin bera gee, Yerikon deedeeru, sɔɔ yari yeru gia.

Wirugii be Gusunɔ u gɔsa bu ka tem me bɔnu ko

¹⁶ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁷ yaku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii, beya ba koo tem men bɔnu kobun wunanɔsu ko,

¹⁸ kpa a ben bwese kera baayeren di wirugii turo wuna u raa bu somi.

¹⁹ Be ba koo bu somi, beya

Kalɛbu, Yefunen bii, Yudan bweseru sɔɔ.

²⁰ Ka Samuɛli, Amihudun bii, Simɛɔn bweseru sɔɔ,

²¹ ka Elidadi, Kisilonin bii, Benyamɛɛn bweseru sɔɔ,

²² ka Buki, Yogilin bii, Danun bweseru sɔɔ,

²³⁻²⁴ ka Haniɛli, Efodun bii, Manasen bweseru sɔɔ ka Kemuɛli, Sifitanin bii, Efaraimun bweseru sɔɔ. N deema Manase ka Efaraimun bwesenu nu sɔawa Yosefun bwese keri.

²⁵ Ka Elisafani, Paanakin bii, Sabulonin bweseru sɔɔ,

²⁶ ka Patiɛli, Asanin bii, Isakaran bweseru sɔɔ,

²⁷ ka Ahihudu, Selɔmin bii, Aseɛn bweseru sɔɔ,

²⁸ ka Pedaheli, Amihudun bii, Nefitalin bweseru sɔɔ.

²⁹ Be Yinni Gusunɔ u gɔsa bu ka Isireliban bwese keri Kananin tem me bɔnu kua, bera mi.

35

Wuu si ba Lefiba wɛ

¹ Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua Mɔabun wɔwɔɔ, Yuudenin bɔkuɔ, Yerikon deedeeru u nɛɛ,

² a Isireliba sɔɔwɔ bu wusu gɔsi ben tem sɔɔ bu Lefiba wɛ mi ba ko n wɔa ka sere maa kpara yenu.

³ Lefiba ba koo sinawa wuu marosu sɔɔ, kpa ba n tem mɔ mi ba ko n da ben yaa sabenu kpere.

⁴ Kpara yee ni i ko i bu wɛ mi, nin yasum mu ko n sɔawa gɔm soonu nɔɔɔbu (1.000) saa gb̄arun beri berikan di,

⁵ kpa nin dɛɛbu bu n sɔa gɔm soonu nɔɔɔbun suba yiru (2.000) sɔɔ yari yeru gia, ka sɔɔ duu yeru gia, ka sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, ka maa nɔm geu gia, kpa wuu ga n wɔa suunu sɔɔ. Nge meya ben kpara yee ni, nu ko n sɔa wuu baagere sɔɔ.

⁶ Ba koo bu wusu nɔɔba tia wɛ mi wi u tɔnu go u ko n da kpikuru de, ka maa wusu gasu weeru ka yiru.

⁷ Wuu si kpuro su ko n sɔawa weeru ka nɔɔba ita, ka sin kpara yenu.

⁸ Isireliban bwese kera baayeren ya koo Lefiba wusu wɛwa nge me yen tem mu kp̄aru nɛ. Be ba dabi ba koo wɛwa n dabi. Be baɔn maa dabi, kpa bu wɛ fiiko.

Wuu sin mi

ba ko n da kpikuru de

⁹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁰ a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, b̄a n Yuudenin tɔbura ba dua Kananin temɔ,

¹¹ bu wusu gasu gɔsio mi wi u kun k̄i u ka tɔnu go u ko n da kpikuru de,

¹² sere bu ka n̄un da bu siri tambun wuswaaɔ. Nge meya u koo ka yari wi u k̄i u n̄un m̄aru k̄asian nɔman di.

¹³ Wuu sin mi ba ko n da kpikuru de, su ko n sɔawa nɔɔba tia,

¹⁴ ita ya n wɔa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia, ita ye ya maa tie ya n wɔa Kananin temɔ.

¹⁵ Isireli goo, n̄ kun me sɔɔ wi u wɔa Isireliban suunu sɔɔ, ù kun k̄i u ka tɔnu go, u koo kp̄i u kpikuru da wuu sin gagun mi.

¹⁶⁻¹⁹ Goo ù n tɔnu so u go ka ḡaa ni ba kua ka sisu, n̄ kun me ka kperu, n̄ kun me ka bokuru, u sɔawa tɔn gowo. Wi u go min tɔnu u koo maa n̄un m̄aru k̄asie u gowa.

²⁰ Goo ù n win winsim tusa u b̄oria, n̄ kun me u n̄un ḡaanu kara,

²¹ n̄ kun me u n̄un so ka nɔma u go, ba koo ȳeron tii gowa, domi u sɔawa tɔn gowo. Wi u go min tɔnu u koo maa n̄un m̄aru k̄asie u gowa.

²²⁻²³ Goo ù kun maa k̄i u ka win winsim b̄oria, n̄ kun me u n̄un kara ka ḡaanu n̄ kun me, u k̄i n̄un kperu so u go,

²⁴ t̄ambu ba koo ye ya kooa min saria m̄eriwa bu ka ȳero siri wi u tɔnu go mi.

²⁵ Kpa bu n̄un wiru dwe bu de u wura wuu ḡen mi u raa kpikuru da, kpa u sina mi sere

yāku kowo tɔnwero u ka gbi wi ba gum tāre wirɔ.

²⁶ Wi u tɔnu go mi, ù n yara wuu gen min di, gèn mi u kpikuru da mi,

²⁷ ma wi u kī u nùn mɔru kɔsia u nùn go, yero kun taarɛ gaa mɔ.

²⁸ Domi wi u tɔnu go mi, n weene u sinawa wuu mi u raa kpikuru da sere yāku kowo tɔnwero u ka gbi. Yen biru u koo kpī u wura win temɔ.

²⁹ Wooda beniwa ba ko n da swī, be ka ben bibun bweseru yam kpuro mi ba wā.

³⁰ Goo ù n tɔnu go, tɔn dabira ba koo yen seeda di bu sere yero go. Tɔn turon seeda dibu kun tura bu ka tɔnu taarɛ wē bu go.

³¹ Bu ku nɔm biran kēru mwa bu ka tɔn gowo deri. N weene u gbiwa kam kam.

³² Bañ maa nɔm biran kēru mwaamɔ bu ka de u da wuu gèn mi ba ra kpikuru de, kpa u wura win temɔ yāku kowo tɔnwero ù n gu.

³³ Bu ku raa tɔnu go, domi yera ya koo ben tem disi doke. N ñ maa koorɔ bu mɛ deerasia ma n kun mɔ ba yero go, wi u tɔnu go mi.

³⁴ Bu ku raa tem mɛ disi doke mɛ sɔɔ ba ko n wā, domi nɛ Yinni Gusunɔ, ko na n wā ka be, nɛ wi na ra n wā be Isireliban suunu sɔɔ.

Kurɔ suabun wooda ye ba yi

tɔn kurɔ be ba tem tubi din sɔ

36

¹ Manasen bweseru ta sāawa Yosefun bwese kera. Bwese te sɔɔ, Galadi u sāa Makirin bii, Manasen debubu. Galadi win bweserun wirugiba ba da ba Mɔwisi ka Isireliban yenu yērobu deema,

² ba nɛɛ, Mɔwisi, wee sanam mɛ Yinni Gusunɔ u nun yiire a Isireliba tem bɔnu kua ka tete, u nun sɔɔwa u nɛɛ, a bɛsɛn mɔɔ Selofadin tem win bii wɔndiaba wē.

³ Tē, bii wɔndia be, bā n durɔbu sua Isireliban bwese keri yi yi tien gaa sɔɔ, ba koo ben tem mɛ ba tubi di suawa bu bwese kera yèn mi ba wura sosia. An wa ma bɛsɛn tem mu koo kaara mɛ ba sun wē ka tete?

⁴ Isireliban yakiabun tɔru tã n tunuma, ba koo ben bɔnu wunawa bɛsɛn min di bu ye bwese kera yèn mi ba wura sosia.

⁵ Ma Mɔwisi u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, Yosefun bweserun tɔn be, ba gem mɔ.

⁶ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Selofadin bii wɔndiaban sɔ. U nɛɛ, ba koo kpī bu durɔ sua wi ba kī, adama ya n gesi sãa ben tondon bwese kera sɔɔ.

⁷ Isireliban bwese kera gaan tem muñ duɔ bwese kera gaan tem sɔɔ. Isirelin bwese kera baayere, ya koo yen tem nɛnɛwa mɛ ya tubi di.

⁸ Tɔn kurɔ baawure wi u tem wa u tubi di Isireliban bwese kera gaa sɔɔ, u koo durɔ suawa win bwese kera ye sɔɔ, u wa u ka win tondon tem mɛ u tubi di nɛnɛ.

⁹ Bwese kera gaan tem kun duɔ bwese kera gaan temɔ. Adama Isireliban bwese kera baayere ya koo yen tem nɛnɛwa kem kem mɛ ya tubi di.

¹⁰⁻¹¹ Ma Selofadin bii wɔndia be, Mala ka Tirisa ka Hogula ka Milika ka Nɔa ba Yinni Gusunɔn wooda ye wura ye u Mɔwisi wē mi. Ma ba ben tondon maabu ka wɔnɔbun bibu sua durɔbu.

¹² Ba durɔbu suawa Yosefun bwese kera sɔɔ, Manasen bibun bweserɔ, ma tem mɛ ba tubi di muñ mɛnɛnɛ ka ben tundobun tem.

¹³ Wooda ka yiire bi Yinni Gusunɔ u Isireliba wē Mɔwisin min di, Mɔabun wɔwaa, Yuudenin bɔkuɔ, Yerikon deedeeru, biya mi.

WOODAN SŌSIRU

Tire teni ta ka Mōwisin gari yā yi sōo u Isireliba wooda tubusiamō. Ta maa ka sōm maamaakigii ni yā ni Yinni Gusunō u kua be, win tōmbu Isireliban sō. U ka Isireliba arukawani bōkua, ma u bu kpara wōo weeru gbaburu sōo. U bu yakia ben yiberēban nōman di, ma u bu nōo mwēenu kua. Ma u bu wooda wē ye ba koo mēm nōowa ba n ka wāa. Ta maa sun Mōwisin gōan gari sōowa ka nge mē Yosue u kua ben kparo.

Tire ten kpunaa

1. Ye Gusunō u gbia u kua ben sōn yaayasiabu, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Woodaban sōosibu, wiru 5n di sere wiru 26.
3. Domanu ka bōri, wiru 27n di sere wiru 30.
4. Mōwisin kirō dāaki, wiru 31n di sere wiru 33.
5. Mōwisi u gu ma Yosue u sōmburu sua, wiru 34.

MŌWISIN SŌSI GBIKIRU

¹ Wee gari yi Mōwisi u Isireliba sōowa sanam mē ba wāa Yuudenin sōo yari yeru gia wōwa gaa sōo, mi tem saara wāa, Sufun deedeeru, wuu sinin suunu sōo, Parani ka Tofeli ka Labani ka Haserōtu ka Disahabu.

² Ā n kpa ka Seirin guurun swaa, saa Horebun guurun di, a ka turi Kadēsi Baaneao, kaa sīwa sōo wōkura tia.

³ Wōo weeruse sōo, mīn di Isireliba ba yarima Egibitin di, yen suru wōkura tiasen tōo gbiikuru sōora Mōwisi u Isireliba sōowa kpuro ye Yinni Gusunō u nēe, u bu sō.

⁴ Ya koorawa sanam mē Mōwisi u Sihoni, Amōreban sina boko wi u wāa Hesiboniō kamia u kpa ma u da u Ogu, Basanin sina boko wi u wāa Edeē ka Atarōtuō kamia.

⁵ Mōabuban temō, Yuudenin sōo yari yeru gia, miya Mōwisi u Isireliba Yinni Gusunōn woodaba sōosibu torua.

Yinni Gusunō u Isireliba wooda

wē bu ka doona Horebun di

⁶ Mōwisi u nēe, Gusunō bēsen Yinni u ka sun gari kua Horebun guurō u nēe, sa sina sa tē guu ten gāarō.

⁷ N n mēn na, su seewo su swaa wōri su da guunun bera gia mi Amōreba ba wāa ka Kananin temō Yuudenin tem tēerōo ka guunu gia ka wōwao ka sōo yēsān nōm dwaru gia ka nim wōkun goorō ka Libaniō sere n ka da Efaratin daarō,

⁸ kpa su tem mē mēeri domi u sun mu nōmu sōndiawa. U nēe, su doo su mu mwa domi u nōo mwēeru kua ka bōri u mu bēsen baababa Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu wē, be ka ben bibun bweseru.

Mōwisi u wirugibu gōsa

⁹ Saa yē sōo Yinni Gusunō u nēe, su doo su tem mē mwa, nē Mōwisi na bēe sōowa na nēe, na n kpe n bēe sōbe nē turo.

¹⁰ Gusunō bēsen Yinni u dera i marura ma i dabia nge wollun kperi.

¹¹ Na kanamō Gusunō bēsen baababan Yinni u de i dabia i sosi kpa u bēe domaru kua nge mē u bēe nōo mwēeru kua.

¹² Adama i n yē ma na n kpe n bēe sōbe nē turo.

¹³ N n mēn na, i tōmbu gōsio bēen bwese kera baayere sōo be ba yēru ka bwisi mō, ma ba bēere mō tōmbu sōo, kpa n bu ko bēen wirugibu.

¹⁴ Ma i man wisa i nēe, ye na gerua mi, ya wā.

¹⁵ Ma i ka tōn be na bēen bwese kera baayeren di ma na bu sua na bu kua bēen wirugibu, gabu nōrōm nōrōm (1.000) wirugibu, gabu wunōm wunōm wirugibu, gabu weeraakuukuubun wirugibu, gabu maa wōku wōkubun wirugibu, ma na gabu sōma wē bu ka wirugii be kpara bēen bwese kera baayere sōo.

¹⁶ Ma na wirugii be wooda wē na nēe, ben mēro bisibu bā n gari mō ben tii tiine sōo, n kun mē, ka tōn tuko, bu bu swaa dakio kpa bu bu siria dee dee.

¹⁷ Bu ku tōmbun bēere mēeri bā n sirimō. Bu bu swaa dakio, bwēebwēe ka dangii. Bu ku ben goo nasia domi ba koo siriwa ka Yinni Gusunōn yīsiru. Bā n ka gari gēe yinna yi yi bu sēsiemō, bu ka yi na nen mi bu man sō kpa n yi wēeri.

¹⁸ Nge mēya na bēe sōosi saa ye sōo, ye i ko i ko kpuro.

Isireliban mēm nōobu sariru

¹⁹ Yen biru, Gusunō bēsen Yinni u sun nōo kā ma sa seewa Horebun guurun di sa gbabu baka nanumgii te kpuro bukiana te i yē mi, ma sa kpa ka guunun swaa mi Amōreba ba wāa nge mē Gusunō bēsen Yinni u sun yiire. Ma sa tura Kadēsi Baaneao.

²⁰ Miya na bēe sōowa na nēe, wee i tunuma Amōreban guurō te Gusunō bēsen Yinni u koo sun wē.

²¹ I mēerio wee, Gusunō bēsen Yinni u bēe tem mē nōmu beria. I seewo kpa i mu mwa nge mē wi, bēsen baababan Yinni u bēe sōowa. I ku berum ko. I de i n wōrugōru ma.

²² Ma bēe kpuro i na i man deema i nēe, su tōmbu gori bu da bu tem mēn saria mēeri kpa bu wurama bu sun sō swaa ye sa ko kpe, ka wuu sin mi sa ko gbi su turi.

²³ Bēen gari yi, yi man wēre, ma na tōmbu wōkura yiru gōsa bēen bwese kera baayere sōo tia tia.

²⁴ Ma ba doona ba guunun bera gian swaa mwa ma ba tura sere Esikolin wōwao. Mi kpurowa ba bosu ba mēera.

²⁵ Ma ba tem men dāa binu s̄rima ba ka sun naawa. Ma ba n̄e, tem me, mu gia s̄a me Gusun̄o besen Yinni u sun w̄ēm̄o.

²⁶ Adama i ñ Gusun̄o besen Yinnin gere mem n̄ow̄e, domi i yina i da.

²⁷ I n̄un seesiwa besen kuu bekuruginu s̄o i n̄e, ȳen s̄o u sun tusa, yen s̄ona u sun yarama Egibitin di u ka sun Am̄oreba nomu s̄andia, bu sun kpeerasia.

²⁸ I n̄e, mban s̄ona i ko i da i bu w̄ori. B̄eegibu ba dera i mwia kpana domi ba n̄e, t̄an be, ba sun dam kere, ba sun gunum kere, ba maa ben wusu gb̄aranu toosiwa n ka wollu girari. Yen biru, ba mam Anakin bibun bweseru wa mi, be ba ra n s̄a doogoba.

²⁹ Ma na b̄e wisa na n̄e, i ku nanda, i ku maa ben berum ko.

³⁰ Gusun̄o besen Yinni u ko n sun gb̄iye kpa win tii u sun sanna nge me u kua besen noni biru Egibiti,

³¹ ka ghabur̄o. B̄een tii i wa ma u sun b̄oki besen sanum s̄o nge me tanu u ra win bii b̄oki sere sa ka tura mi sa d̄o.

³² Adama ka me, i ñ Gusun̄o besen Yinni naane kue,

³³ baa me u ra n sun swaa gb̄iye u ka sun ayeru s̄osi mi sa ko ȳra. W̄okuru, u ra sun kparewa u n besen swaa yam bururasie ka d̄o yara, s̄o s̄o maa ka guru wii wuroru.

³⁴ Yinni Gusun̄o u b̄een weeweenu nua, ma u m̄oru kua u b̄oru u n̄e,

³⁵ baa b̄een turo kun dūo tem me s̄o, me mu gea s̄a mi, me u n̄o mw̄eru kua u besen baababa w̄e,

³⁶ ma n kun m̄o Kalebu, Yefunen bii. Wiya u koo mu wa. Wi ka win bibun bwesera u koo tem me w̄e me u basu u m̄era mi, domi u win sw̄e kpuro sw̄iwa dee dee.

³⁷ Yinni Gusun̄o u maa ka man m̄oru kua b̄een s̄o, ma u n̄e, nen tii na ñ maa dūo tem me s̄o.

³⁸ Nen s̄om kowo Yosue, Nunin biiwa u koo du mi. Yen s̄o, n be n̄un dam k̄eyo, domi wiya u koo b̄e Isireliba kpara u ka b̄e tem me w̄e.

³⁹ Ma Yinni Gusun̄o u n̄e, b̄e, i n̄e, yiber̄eba ba koo b̄een bibu gurawa. Adama bii be, be ba ñ gina gea ka k̄sa ȳe mi, beya ba koo du tem me s̄o ka Yosue sannu. Beya u koo tem me w̄e ba n mo.

⁴⁰ Yen s̄o, b̄e i ḡosiro kpa i da ghaburu gia nim w̄oku ge ba m̄o Naa yarin bera gia.

⁴¹ Ma i man wisa i n̄e, i tora Yinni Gusun̄on mi. Adama t̄e, i ko da i tabu ko nge me wi, Gusun̄o besen Yinni u gerua. Ma i b̄een tabu ȳanu sua i d̄o ka w̄obia i ka guunun bera gia tabu w̄ori.

⁴² Ma Yinni Gusun̄o u man s̄owa u n̄e, n b̄e s̄ow̄o n n̄e, i ku ra da i tabu ko. U ñ w̄a ka b̄e. Yen s̄o, i ku da, domi ba koo b̄e kamia.

⁴³ Na b̄e ye s̄owa adama i yina i man swaa daki. I ñ Yinni Gusun̄on gere mem n̄ow̄e.

Ma i ḡoru b̄obia i da i tabu w̄ori guunun bera gia.

⁴⁴ Saa yera Am̄ore be ba w̄a bera mi, ba yarima ba b̄e kamia Seiria, ma ba b̄e naa sw̄i nge tii sere ba ka girari Horimaa.

⁴⁵ Ye i wurama, i Yinni Gusun̄o weeweenu koosi. Adama u ñ b̄e swaa daki.

⁴⁶ Ma i sina n ka te Kadesi Baanēo.

2

¹ Yen biru ma sa ḡosira sa da ka ghaburun swaa nim w̄oku ge ba m̄o Naa yarin bera gia nge me Yinni Gusun̄o u gerua. Ma sa sirena Seirin guun̄o n ka te.

Isireliba ba Edamuba

ka M̄abuba ka Am̄oniban tem

bukiana

² Yinni Gusun̄o u man s̄owa u n̄e,

³ wee sa sirena guunun bera mi gia n ka te. Su maa d̄o s̄o ȳsan nom geu gia.

⁴ U n̄e, n b̄e wooda yeni w̄e n n̄e, i seewo i Seirin tem b̄ewa mi b̄een mero bisibu Esaun bibun bweseru ba w̄a. Ba ko n b̄een berum m̄o, adama i n tii se,

⁵ i ku ra bu w̄ori. Domi u ñ b̄e ben tem w̄ēm̄o baa m̄en n̄o i ko i naasu s̄andi. Esaun bibun bwesera u Seirin guunun beran tem me w̄e ba n mo.

⁶ D̄ia ni i ko i di ka sere maa nim me i ko i n̄o, i ko i ye kpuro dwewa ben mi.

⁷ Domi Gusun̄o besen Yinni u besen s̄oma kpuro domaru kua ma u sun k̄su sanam me sa ghabu baka te bukianam̄o. U w̄a ka b̄e sere n ka kua ḡis̄o w̄o weeru. Sa ñ ḡaanu bie.

⁸ Ma sa Seirin tem b̄ewa mi besen mero bisibu Esaun bibun bwesera w̄a. Sa ñ maa tem t̄eran swaa mw̄e ye ya d̄o Elatīo ka Esioni Geb̄ēo. Ma sa ḡosira sa M̄abun ghaburun swaa mwa.

⁹ Yinni Gusun̄o u man s̄owa u n̄e, su ku M̄abuba n̄o kuuri, su ku bu tabu w̄ori, domi u ñ sun ḡaanu nomu s̄andiamme ben tem̄o. Lotun bibun bwesera u Arin tem me w̄e ba n mo.

¹⁰ Yellu, Emibara ba w̄a Arin tem me s̄o. Ba s̄awa bwese te ta dam m̄o. Ba dabi ba maa gunu nge Anakin bibun bweseru.

¹¹ Gabu ba tamaa ba s̄awa Refaba nge me Anakiba ba s̄a, adama M̄abuba ba ra bu sokuwa Emiba.

¹² Nge meya maa Horiba ba raa w̄a Seirin tem̄o yellu. Ma Esaun bibun bweseru ba bu kpeerasia ma ba sina mi, nge me b̄e Isireliba i kua tem me Yinni Gusun̄o u b̄e w̄e s̄o.

¹³ Yen biru, Yinni Gusun̄o u wooda w̄e u n̄e, su seewo su swaa w̄ori kpa su Ser̄edin daaru t̄obura. Ma sa tu t̄obura.

¹⁴ Saa min di sa seewa Kadesi Baanēan di sere sa ka Ser̄edin daaru t̄obura, n kuawa w̄o tena ka n̄oba ita. Be ba raa s̄a tabu

kowobu sa ka seema ba ñ maa wāa nge me Yinni Gusunō u raa gerua ka b̄ri.

¹⁵ Win tiywa u bu nōma doke u kpeerasia.

¹⁶ Sanam me tabu kowo be kpuro ba gu ba kpa,

¹⁷ sanam me sōra Yinni Gusunō u man sōowa u n̄e,

¹⁸ t̄e, su Mōabun tem nōo bura yeru saro kpa su Arin tem bukiana,

¹⁹ su na Amōniban mi. Adama su ku bu nōo kuuri, su ku maa ka bu tabu ko. Domi u ñ sun gāanu w̄emō ben tem me sōo. Ba sāawa Lōtun bibun bweseru. Bera u maa tem me w̄e ba n mō.

²⁰ Tem me, mu raa sāawa Refaban tem. Domi yellu Refabara ba raa wāa mi, be, be Amōniba ba ra soku Sansumiba.

²¹ Bwese te, ta dam mō ma ba dabi. Ba gunuwa nge Anakiba. Adama Yinni Gusunō u bu Amōniba nōma beria, ba bu gira ma ba sina mi.

²² Nge meya Yinni Gusunō u Esaun bibun bweseru kua be ba wāa Seirio. U dera ba Horiba gira ma ba bu kpeerasia ba sina ben temō sere ka gisō.

²³ Kafitorigibu ba na saa ben tem di ba Afi be ba wāa baru kpaano ñ ka girari Gasao kpeerasia ma ba sina ben wuso.

²⁴ Yen biru, Yinni Gusunō u n̄e, su seewo su swaa w̄ori kpa su Aanōon daarun tōbura. Wee u koo sun Sihoni Amōre, Hesibonin sina boko nōmu beria ka win tem. U n̄e, su doo su n̄un w̄ori kpa su ka n̄un tabu ko.

²⁵ Saa gison di u koo de nandabu bu n wāa handunian bwesenu kpuro sōo besen s̄s. B̄a n besen damu nua, kpa bu diiri berum s̄s.

Ba Sihoni, Hesibonin

sina bokon tem w̄ori

²⁶ Saa Kedemōtin di, na s̄mōbu gōra Sihoni, sina bokon mi, kpa bu n̄un b̄ri yendun gari s̄s bu n̄e,

²⁷ u de su win tem bukiana. Swaa doowa sa ko n sw̄i, sa ñ gam geramō.

²⁸ Sa ko n̄un d̄ia ni sa ko di ka nim me sa ko n̄on gobi kōsia. U gesi de su win tem bukiana.

²⁹ Esaun bibun bweseru be ba wāa Seirio ka Mōabuba be ba wāa Arin temō ba wura sa ben tem bukiana. U maa de su win tem bukiana su ka Yuudeni tōbura kpa su du tem me Gusunō besen Yinni u sun w̄e sōo.

³⁰ Adama Sihoni, Hesibonin sina boko u yina su sara ka win temō. Domi Gusunō besen Yinni u win ḡru b̄obiasia u sun n̄un nōmu s̄andia nge me i waamō gisō.

³¹ Ma Yinni Gusunō u man sōowa u n̄e, n meerio u sun Sihoni ka win tem nōmu beria. Su n̄un w̄orio su tem me mwa.

³² Ma Sihoni ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu w̄ori Yahasio.

³³ Ma Gusunō besen Yinni u sun n̄un nōmu beria. Ma sa n̄un kamia wi ka win bibu ka win tabu kowobu kpuro.

³⁴ Sa win wusu kpuro mw̄era sa kam koosia mam mam, ma sa t̄on durōbu ka t̄on kurōbu ka bibu kpuro kpeerasia, baa t̄on turo kun tiare.

³⁵ Ma sa ben yaa sabenu ka ben arumani ye sa gura ben wuu si sōo tii koosi.

³⁶ Saa Aroeen di ye ya wāa Aanōon daarun gooro ka wuu ge ga wāa w̄wao n ka da sere Galadio, wuu gaga kun kp̄ia gu sun ma. Gusunō besen Yinni u sun si kpuro nōmu beriawa.

³⁷ Adama sa ñ Amōniban tem babe ka tem me mu wāa Yabokun daarun gooro ka wuu si su wāa guunō ka sere mi Gusunō besen Yinni u sun yinari su w̄ori.

Ba Ogu, Basanin sina bokon tem mwa

3

¹ Yen biru, sa tem tureru yōowa sa da Basanio. Ma Ogu, Basanin sina boko ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu w̄ori Ed̄ēe.

² Ma Yinni Gusunō u man sōowa u n̄e, su ku Ogu win berum ko domi u koo sun n̄un nōmu beria, wi ka win tabu kowobu ka win tem kpuro. Sa ko n̄un kuawa nge me sa Sihoni, Amōreban sina boko kua, wi u wāa Hesibonio.

³ Ma Gusunō besen Yinni u sun Ogu, Basanin sina boko nōmu beria ka win tabu kowobu kpuro. Sa bu kamia sa kpeerasia, baa t̄on turo sa ñ deri.

⁴ Sa win wusu kpuro mw̄era, baa teu ga ñ kp̄ia gu sun ma. Siya wusu wata ye ya wāa Aagōbun temō Basanio. Ogun tema sere mi.

⁵ Wuu si kpuro su gb̄aranu mōwa ni nu gunu, ma ba nu gambo sisugii kua ba ra ka ken̄e. Wusu maa wāa su dabi mi, si ba ñ gb̄aranu toosi.

⁶ Sa si kpuro mw̄era ma sa t̄on durōbu ka t̄on kurōbu ka bibu kpuro kpeerasia nge me sa Sihoni, Hesibonin sina boko kua.

⁷ Ma sa wuu sin yaa sabenu ka sin arumani gura sa tii yiya.

Ba Galadin tem b̄onu kua

⁸ Nge meya sa ka Amōreban sinambu yiru yen tem mwa Yuudenin sōo yari yeru gia saa Aanōon daarun di n ka da Heemōon guur.

⁹ Sidonigibu ba ra Heemōon guu te sokuwa Sirioni, kpa Amoreba bu maa tu soku Seniri.

¹⁰ Sa Basanin sina boko Ogun wusu kpuro tabu di. Siya wuu si su wāa gunguru w̄allo ka Galadin temō ka Basanin tem me kpuro sōo n ka girari Salikao ka Ed̄ēe.

¹¹ N deema Refaban bweseru sōo, Ogu, Basanin sina boko, wi turōwa u raa tie. Kpakoro sisuguru sōra ba win goru doke. Kpakoro te, ta wāa Amōniban wuu maro

Rabaō. Ten dēebu sāawa gōm soonu nōōba nne. Ma ten yasum sāa gōm soonu nne.

¹² Saa ye sōōra na Rubenin bweseru ka Gadīn bweseru tem mē wē mē mu wāa Aanōōn bera gia Aroēen sōō yēsan nōm geu gia ka wuu si su wāa Galadīn guunun bee tia.

¹³ Ma na Manasen bweserun bōnu Galadīn tem sukum mē mu tie wē ka Basanin tem mi Ogu u raa bandu dii. N deema Aagōbun tem ka Basanin tem meya ba ra maa soku Refaban tem.

¹⁴ Yairi, Manasen bii, u Aagōbun tem kpuro mwa n ka da Gesuriba ka Maakatigibun tem nōō bura yerō. Ma u wuu si su wāa tem mē sōō soka Yairin wusu nge mē ba su sokumō sere ka gisōn gisō.

¹⁵ Ma na Makiri Galadīn tem wē.

¹⁶ Ma na Rubenin bweseru ka Gadīn bweseru Galadīn tem bee tia wē n ka da Aanōōn daara sere ka Yabōkun daara. Aanōōn daara ta sāa tem men nōō bura yeru sōō yēsan nōm dwaru gia, ma Yabōkun daaru ta maa bu burane ka Amōniba.

¹⁷ Ben tem meya mu wāa Yuudenin wōwaa, saa Genesaretin daa burerun di n ka da nim wōku baruguuō. Ma mu da sere ka Pisigan guuro sōō yari yeru gia.

¹⁸ Saa ye sōō, ma na bēe wooda yeni wē na nēe, tē, wee Gusunō besen Yinni u bēe tem mē wē i n mō. Tē, bēe tabu kowobu kpuro, i bēen tabu yānu suo kpa i Yuudeni tōbura ka bēegibu Isireliba sannu.

¹⁹ Bēen kurōbu ka bēen bibu ka bēen yaa sabe ni tōnawa i ko i deri wuu si na bēe wē sōō.

²⁰ I bēen mero bisibu somiō sere Gusunō besen Yinni u ka bu swīi ben temō nge mē u bēe kua, kpa bu sina tem mē sōō mē u koo bu wē Yuudenin sōō kpee yeru gia. Saa ye sōōra i ko i wura bēen temō mē na bēe wē.

²¹ Ma na Yosue wooda yeni wē na nēe, win nōni yi wa ye Gusunō besen Yinni u sinambu yiru ye kua. Nge meya u koo maa sinambu kpuro kua be u koo ka tabu ko sanam mē i Yuudeni tōbura.

²² I ku bu nasia, domi Gusunō besen Yinni u koo bēe sanna.

Mōwisi u n duō

Kananin temō

²³ Saa ye sōō, na Yinni Gusunō suuru kana na nēe,

²⁴ Gusunō nen Yinni, a ne wunen sōm kowo wunen kpāaru ka wunen dam bakam kookoo gbiikisu sōōsi. Yinni goo sari wōllō ka temō wi u koo kpī u ko ye a ra ko.

²⁵ A de n Yuudeni tōbura kpa n tem buram mē wa guru giō mi guu buranu wāa ka maa Libani.

²⁶ Adama Yinni Gusunō u ka man mōru kua bēen sō ma u yina u nen kanaru nō. U nēe, ya tura mē. N ku maa nūn yen gari sō.

²⁷ U nēe, n yōōwo Pisigan guurun wii kpiiro kpa n nōni seeya n mēeri sōō yēsan nōm geu gia ka sōō yēsan nōm dwaru gia ka sōō kpee yeru gia ka sere maa sōō yari yeru gia. Adama na n Yuudeni tōburamō.

²⁸ U nēe, n Yosue bwisi kēyō kpa n nūn dam kē, n de u n wōrugōru mō. Domi wiya u koo Yuudeni tōbura kpa u Isireliba kpara u ka bu tem mē wē mē kon wa mi.

²⁹ Ma sa sina wōwa mi, Bēti Peorin deederu.

I Yinni Gusunōn wooda

mēm nōōwō

4

¹ Tē, bēe Isireliba, i yiirebu ka woodaba swaa dakio be na bēe wēemō. I ye mēm nōōwō kpa i wa i n wāa, kpa i du tem mē sōō, mē Gusunō besen baababan Yinni u bēe wē.

² I ko i win woodaba mēm nōōwawa nge mē na bēe ye wē. I ku gānu ganu sosi ye sōō, i ku maa gānu ganu kawa.

³ Bēen nōni yi wa ye Gusunō besen Yinni u kua Baali Peorigiin sō. U tōmbu kpeerasia kpuro bēe sōō be ba da ba nūn sāwa.

⁴ Adama bēe be i Gusunō besen Yinni naane sāa, bēeya i wāa wāaru sōō gisō.

⁵ Wee na bēe yiirebu ka woodaba wē nge mē Gusunō besen Yinni u man sōōwa n ko. I ko i ye mēm nōōwawa tem mē u koo bēe wē sōō.

⁶ I n ye mēm nōōwa ma i ye swīi dee dee, bwese ni nu tie nūn u wooda ye nua, nu koo bēe garisiwa yērobu ka bwisigibu, kpa nu nēe, anna a bwese baka ten yēru ka bwisi wa!

⁷ Sā n Gusunō besen Yinni somiru kana u ra n ka sun wāa saa kpuro. Bweseru gara wāa baa ni nu kpāaru bo sōō, te ta Yinni mō nge mē?

⁸ Bweseru gara wāa baa ni nu kpāaru bo sōō tēn yiirebu ka ten woodaba ba sāa dee dee nge wooda be na bēe wē gisō?

Isireliba ba yōra

Yinni Gusunōn wuswaaō

Horebun guuro

⁹ I n tii se kpa i ku duari bēen wāaru kpuro sōō ye i wa ka nōni. I ku maa de yu yari bēen gōrun di. I ye bēen bibu ka maa bēen bibun bibu nōōsio.

¹⁰ I tōō te yaayo tē sōō i da i yōra Gusunō besen Yinnin wuswaaō Horebun guuro sanam mē u man sōōwa u nēe, n bēe Isireliba kpuro mennama win mi, kpa u bēe win woodaba sō, kpa i gia nge mē i ko i ka nūn mēm nōōwa bēen wāarun tōru kpuro sōō kpa i maa ye bēen bibu nōōsia.

¹¹ Ma i mennama i na i yōra guu ten nuuro tēn min di dōō buri yi yarimō yi wōllu girari dōō wiisu ka guru wii wuroru sōō.

¹² Ma Yinni Gusunō u ka bēe gari kua dōo yara sōon di. I win nōo nua adama i n̄ n̄n wa.

¹³ U ka bēe arukawani bōkua u nēe, i win wooda wōkuru mēm nōowō te u yorua kpee besi yiru sōo.

¹⁴ Saa ye sōora Yinni Gusunō u man yiire n bēe wooda wē kpa i ye mēm nōowa tem mē i ko i mwa sōo.

Ba Isireliba kirō mō

būu sāanun sō

¹⁵ Wee, i n̄ Yinni Gusunōn tii wa sanam mē u ka bēe gari kua dōo yara sōon di Horēbun guurō. Yen sō, i n̄ tii se,

¹⁶ i ku ra ka n̄n torari i bwāarokunu ko ni nu ka tōn durō weene n̄ kun mē tōn kurō,

¹⁷ n̄ kun mē yaa ye ya sīimō tem sōo, n̄ kun mē gunō,

¹⁸ n̄ kun mē yaa ye ya kabirimō temō, n̄ kun mē swāa.

¹⁹ I n̄ noni seeya wōllo i ka sōo ka suru ka kperi mēeri ka kpuro ye ya wāa mi, i ku de yu bēe gawa i ka yiira i ye sā. Yeba kpurowa Gusunō besen Yinni u handunian bwesenu kpuro deria nu n mō.

²⁰ Adama bēe, u bēe nama nēnuu u yara Egibitigibun noni yi ba bēe sōomōn di kpa i n̄ ka sāa win tōmbu nge mē i sāa gisō.

²¹ Ma Gusunō besen Yinni u ka man mōru kua bēen sō. U bōrua u nēe, na n̄ Yuudeni taburamō, na n̄ maa duō tem gem mē sōo, mē u koo bēe wē i n mō.

²² Miniwa kon kpuna n gbi. Na n̄ Yuudeni taburamō. Adama bēe, i ko ye tōbura kpa i tem gem mē mwa i sina mi.

²³ I n̄ tii se kpa i ku duari arukawani ye Gusunō besen Yinni u ka bēe bōkua. I ku ra tii bwāarokunu kua ni nu ka gāanu weene ni u bēe yinari i ko.

²⁴ Domi Gusunō besen Yinni u sāawa nge dōo wi u ra kam koosie, u maa sāa nisinugii.

²⁵ I n̄ sina n ka te tem mē Gusunō besen Yinni u bēe nōo mwēeru kua sōo, ma i bibu ka debuminu wa, i ku ra n̄n torari i tii bwāarokunu kua ni nu ka gāanu weene, i ku maa kōsa gaa ko ye ya koo win mōru seeya.

²⁶ I n̄ tora ten bweseru kua, na bēe sōomō na siremō gisō, wōllu ka tem mu sāa nen seeda ma i ko i gbiwa tem mē i ko i mwa mi sōo Yuudenin guru gisō. Bēen wāaru ta n̄ dakaa dōo. Ba koo bēe kpeerasiawa mam mam.

²⁷ Yinni Gusunō u koo de i n̄ yarinēwa bwese tukunun suunu sōo kpa i kun dabi yāatem mi u dera i yoru dima.

²⁸ Miya i ko i būnu sā ni tōmba kua ka dāa n̄ kun mē ka kpenu ni nu ku ra yam wa, nu ku ra gari nō, nu ku ra maa nuburu nō.

²⁹ Miya i ko i Gusunō besen Yinni kasu. I n̄ n̄n kasu ka bēen gōru kpuro, ka bēen bwēra kpuro, i ko i n̄n wa.

³⁰ Ye na bēe sōowa mi kpuro yā n̄ kooa, ma i wāa noni swāaru sōo, i ko i gasiramawa

Gusunō besen Yinnin mi kpa i wure i n̄n mēm nōowa.

³¹ Domi u sāawa wōnwōndugii wi u kun bēe derimō. U n̄ bēe kpeerasiamō. U n̄ maa duarimō arukawani ye u ka bēen baababa bōkua ka bōri.

Isireliba ba kua seeda

³² I bwisikuo ye ya kooa yellu, ye ya kooa tēe tēebun di saa m̄n di Gusunō u tōnu taka kua handunia sōo. I bwisikuo ye ya kooa handunian goonu n̄nē kpuro sōo. Gāa maamaakiginu ganu nu kooe nge nini? I nōore ba gāanu gerure nge mēni?

³³ Bweseru gara wāa te Yinni Gusunō u ka gari kooe dōo yara sōon di nge bēe ma ta wāa ta wasi?

³⁴ Yinni goo u win tōmbu wōrare ben yiberēban naman di ka win dam bakam, ka laakari mēeribu, ka yīrenu, ka sōm maamaakiginu, ka tabu, ka win dam ka gāa nanumginu nge mē Gusunō besen Yinni u Egibitigibu kua bēen wuswawō?

³⁵ Bēeya i kua seeda kpa i ka gia ma Gusunō turowa u sāa Yinni. Goo maa sari nge wi.

³⁶ U dera i win nōo nua wōllun di u ka bēe sōosinu wē kpa i ka n̄n mēm nōowa. U maa dera i dōo wa temō ma u ka bēe gari kua wi sōon di.

³⁷ U bēen baababa kīa ma u bēe gōsa bēe be i sāa ben bibun bweseru. Yen sōna u bēe yarama Egibitin di ka win dam bakam.

³⁸ U bēe bwese tukunu gira ni nu bēe dabiru ka dam kere ma u bēe kpara u ka dua ben temō u bēe mu wē nge mē i waamō gisō.

³⁹ N n̄ mēn na, i bwisikuo gisō kpa i n̄ yē ma Gusunō turowa u sāa Yinni wōllo ka temō. Goo maa sari nge wi.

⁴⁰ I win woodaba ka win yiirebu mēm nōowō bi na bēe wēemō gisō, kpa i wa i n̄ bōri yendu mō bēe ka bēen bibun bweseru kpa bēen wāaru tu dakaa da tem mē sōo, mē Gusunō besen Yinni u bēe wēemō.

Mōwisi u wusu ita gōsa

mi ba ko n̄ da kpikuru de

⁴¹ Mōwisi u wusu ita gōsa Yuudenin sōo yari yeru gia,

⁴² kpa su n̄n sāa kpiki yenu. Wi u tōnu go ka samba, u n̄ daa ka yēro mōru neni, u ko n̄ da kpikuru de mi, u ka win wāaru bere.

⁴³ Rubenin tem sōo, u Beseri gōsa ye ya wāa gunguru wōllo mi gāanu ku ra kpi. Gadin temō, u Ramōti gōsa ye ya wāa Galadī. Manasen tem sōo, u Golani gōsa ye ya wāa Basanin temō.

M̄WISIN S̄OOSIRU YIRUSE

⁴⁴⁻⁴⁵ Mōwisi u Isireliba yiirebu ka woodaba ka sōosinu wē sanam mē ba yarima Egibitin di.

⁴⁶ Saa ye, ba wāa Yuudenin sōo yari yeru gia wōwāo, Beti Peorin deederu, Sihoni,

Amāreban sina bokon temō wi u wāa Hēsibonio. Wiya Mōwisi ka Isireliba ba kamia sanam mē ba yarima Egibitin di.

47 Ma ba win tem mwa ka maa Ogu, Basanin sina bokon tem. Amāreban sinambu yiru ye, ba raa wāawa ba bandu dii Yuudenin guru giā sōo yari yeru giā.

48 Ben tem mēn nāo bura yera dawa AROEOO, Aaŋaŋn daaron gooro sere n ka girari guu te ba mō Hēemāowō te ba maa sokumo Sōni,

49 ka tem mē mu wāa Yuudenin wōwāo sōo yari yeru giā n ka girari nim wōku bōruguu sere n ka da guu te ba mō Pisigan nuuro.

Wooda wōkuru

5

1 Mōwisi u Isireliba kpuro sokusia ba mēna ma u bu sōwa u nēē, bēē Isireliba i wooda ka yiirebu swaa dakio i nō bi na bēē wēemō giāo. I bu nenuo kpa i bu mēm nōowa mam mam.

2 Gusunō bēsen Yinni u ka sun arukawani bōkua Hōrēbun guuro.

3 N n bēsen baababa tōna u ka ye bōkua, adama ka bēsen tiywa bēse be sa wāa sa wasi mini giāo.

4 Yinni Gusunō u ka bēē gari kua nōni ka nōni guuru wōllo saa dōo yara sōon di.

5 Saa ye sōo, ma na yō bēē ka win suunu suunuka sōo na ka bēē tusiāmō ye u gerumō, domi i n yōowe guu ten wōllo yēn sō i dōo win bērum mō. U nēē,

6 wiya u sāa Gusunō bēsen Yinni. Wiya u sun yarama Egibitin di mi sa raa wāa sa yoru dimō.

7 U maa nēē, sa n kō n maa Yinni goo mō wi baasi.

8 Su ku ra ti bwāaroku gagu kua ga n ka gāanu weenē wōllo, n kun mē temō, n kun mē nim sōo.

9 Su ku ra yiira su nu sā. Domi wi, Gusunō bēsen Yinni u sāawa nisinugii. U ra baababan durum mōoru mwē ben bibun mi, be ba nūn tusan suunu sōo sere ka ben bibun bibo.

10 Adama be ba nūn kī ma ba win woodaba mēm nōowammē u ra ben bibun bweserun nōrōm nōrōm (1.000) wōnwōndu kue.

11 Su ku ra wi, Gusunō bēsen Yinnin yīsiru soku kam. Domi wi u win yīsiru soka kam, u koo yēro sēyasia.

12 Su tōo wērarugiru mēm nōowō su tu bēere wē nge mē wi, Gusunō bēsen Yinni u sun yiire.

13 Sōo nōoba tia sōora sa kō n da bēsen sōma kpuro ko.

14 Adama sōo nōoba yiruseru ta sāawa Gusunō bēsen Yinnin tōru tē sōo u wēra. Yen sō, su ku ra sōmburu garu kō bēse ka bēsen bibu ka bēsen sōm kowobu ka bēsen keteba ka bēsen ketekunu, bēsen yaa sabenu kpuro gesi, ka maa sōo wi u wāa bēsen yenuo. Bēse kpuro sa kō wērawa.

15 Su yaayo nge mē sa raa yoru dimō Egibitio, ma wi, Gusunō bēsen Yinni u sun yarama min di ka win dam bakam. Yen sōna u sun yiire su tōo wērarugii te mēm nōowa.

16 Su bēsen tundobu ka bēsen mērobu bēere wēeyō nge mē wi, Gusunō bēsen Yinni u sun yiire kpa bēsen wāaru tu daka da kpa sa n bōri yendu mō tem mē u sun wē sōo.

17 Su ku ra tōnu go.

18 Su ku ra sakararu kō.

19 Su ku ra gbēni.

20 Su ku ra goo gari mani.

21 Su ku ra bēsen tōnusin kurō binē kō, n kun mē win diru, n kun mē win gberu, n kun mē win sōm kowo tōn durō n kun mē tōn kurō, n kun mē win ketē, n kun mē win keteku, win gāanu kpuro gesi.

22 Gari yiniwa Yinni Gusunō u nōo sua guuru wōllo u bēse win tōmbu kpuro sōowa dōo yara sōon di ka guru wii wuroru sōon di ka guru wii sinumgirun di, u n gāanu sosi. Yen biru, u ye yoruā kpee besi yiru sōo u man wē.

Mōwisi u sāawa Yinni Gusunōn goro

23 Sanam mē i Yinni Gusunōn nōo ge nua guru wii sinumgiru sōon di, guuru wōllo tēn mi dōo u wāa, yera bēen bwese kerin wirugibu ka bēen guro gurobu ba na nē Mōwisin mi.

24 Ma ba nēē, wee Gusunō bēsen Yinni u bu win yiikon girima ka win kpāaru sōosi. Ba win nōo nua dōo yara sōon di. Giāo, ba wa ma Gusunō u ka tōmbu gari kua ma ba wāa ba n gu.

25 Adama mban sōna ba koo de dōo boko wi, u bu di kpa bu gbi. Domi bā n Gusunōn nōo nōomō mē, ba koo gbi.

26 Wara u Yinni Gusunō wi u ra n wāan gari nōore dōo yara sōon di nge be, ma yēro u wāa u n gu.

27 Yen sō, nē Mōwisi, n susio Gusunō bēsen Yinnin bōkuo kpa n swaa daki ye u gerua. Yen biru, kpa n bu ye nōosia. Ba koo ye nō, kpa bu ka ye sōmburu kō.

28 Ma Yinni Gusunō u nua ye ba man sōowa. Ma u nēē, ye ba gerua mi kpuro gari bureya.

29 Bā n koo raa kpī bu nūn ben gōru wukia nge mē, bu ka nūn bēere wē kpa bu win woodaba mēm nōowa, ba kō n daa bōri yendu mō be ka ben bibun bweseru sere ka baadommao.

30 Yen sō tē, u nēē, n doo n bu sō bu wuro ben kuu bekuruginō.

31 Adama u nēē, nē, n sino ka wi, kpa u man woodaba ka sōosinu ka yiirebu sō ye kon bu wē bu mēm nōowa tem mē u bu wēemō sōo.

32 Ma Mōwisi u maa bu sōowa u nēē, i wooda be kpuro mēm nōowō mam mam be Gusunō bēsen Yinni u bēē wē. I ku ra gam gera be sōon di.

³³ I swaa ye swīyō mam mam kpa bēen wāaru tu daka da kpa i n bəri yendu mō tem me wī, Gusunō bēsen Yinni u koo bēe wē sōo.

I Gusunō bēsen Yinni kīo

6

¹ Mōwisi u maa nēe, wee wooda ka sōosi ni Gusunō bēsen Yinni u man yiire n bēe wē i mem nōōwa tem me i ko i mwa sōo.

² Nge meya i ko i ka Gusunō bēsen Yinni bēere wē bēen wāarun tōru kpuro sōo kpa i win woodaba ka win yiirebu mem nōōwa be na bēe wēmō bēe ka bēen bibu ka bēen debuminu kpa bēen wāaru tu wa tu daka da.

³ Bēe Isireliba, i ko i ye swaa dakiwa kpa i ye mem nōōwa kpa i wa i n bəri yendu mō kpa i marura i dabia nge me Gusunō bēsen baababan Yinni u sun sōōwa sanam me u sun tem nōō mwēeru kua mi tim ka bom mu kokumō.

⁴ Bēe Isireliba, i swaa dakio i nō. Gusunō bēsen Yinni turōwa u sāa kpuron Yinni.

⁵ I nūn kīo ka bēen gōru kpuro ka bēen bwēra kpuro ka bēen dam kpuro.

⁶ Wooda be na bēe wēmō gīsō, i de ba n wāa bēen gōruo.

⁷ I bēen bibu yen keu kuo kpa i n da ka bu yen gari ko yenuō ka swaa i n wuu dōo ka saa ye i ko i kpuna ka saa ye i seewa.

⁸ I de ya n gbiniisi bēen nōmō ka bēen sirino kpa i ku ra ka ye duari.

⁹ I ye yoruo bēen dian gambon kadiriba sōo ka wuun duu yerun kōnnōo.

Isireliba, i ku Gusunō

bēsen Yinni duari

¹⁰ Sanam me Gusunō bēsen Yinni u koo bēe kpara u ka da tem me u koo bēe wē sōo, nge me u bēsen baababa, Aburahamu ka Isaki ka Yakabu nōō mwēeru kua, i ko i wuu bakasu ka wuu burōsu wa si i n bane,

¹¹ ka yenu si su arumani bwese bweseka yiba ye i n kasu ka dākōba be i n gba ka resamba ka olifiba be i n duure.

¹² I ko i dīanu wa siki siki i n dimō. Adama i n tii se kpa i ku ra Gusunō bēsen Yinni duari wi u sun yara Egibitin di mi sa yoru di.

¹³ I ko i nūn nasiawa kpa i n wi turon wāaru wāa. Win yīsira i ko i n da ka bōre.

¹⁴ I ku ra da i bwese tuku ni nu ka bēe sikerenen būnu sā.

¹⁵ Domi Gusunō bēsen Yinni u wāa bēsen suunu sōo. U sāawa nisinugii. N n men na, i n tii se. I ku ra win mōru seeya kpa u bēe kpeerasia handunia sōo.

¹⁶ I ku ra win dam mēeri i ka wa me mu ne nge me i kua sanam me i wāa Masao.

¹⁷ Adama i win woodaba ka win sōosinu ka win yiire bi u bēe wē mem nōōwō dee dee.

¹⁸⁻¹⁹ I n mō ye ya wā Yinni Gusunōn nōni sōo, i ko i bəri yendu wa kpa i tem gem me mwa sanam me u bēen yiberēba gira u kpa.

Domi u bēsen baababa nōō mwēeru kua ka bōri u nēe, u koo bu mu wē.

²⁰ Sōo teeru bēen bibu bā n bēe bikia ba nēe, mban sōna Gusunō bēsen Yinni u bēe wooda beni ka sōosi nini ka yiire bini wē,

²¹ kpa i bu wisi i nēe, sa raa sāawa Egibiti sunōn yobu Egibiti mi, ma Yinni Gusunō u sun yarama min di ka win dam bakam.

²² U sōm maamaakiginu kua nu kpā bēsen nōni biru. Niya u ka Egibitigii be, ka ben sina boko ka win yenugibu nōni swāaru kpēe.

²³ Ma u sun yarama min di u ka sun da tem me sōo, me u bēsen baababa nōō mwēeru kua ka bōri u nēe, u koo bu wē.

²⁴ Gusunō bēsen Yinni u sun yiire u nēe, su wooda be kpuro mem nōōwō, kpa su nūn bēere wē. Saa yera bəri yenda ko n sun wāasi baadomma kpa u n sun kōsu nge me u mō gīsō.

²⁵ Sā n wooda be kpuro mem nōōwa dee dee nge me u sun yiire, saa yera sa ko n sāa gemgibu win wuswaa.

Isireliba ba sāawa

Yinni Gusunōn tōmbu

7

¹ Gusunō bēsen Yinni u koo de i du tem me i ko i mwa sōo kpa u bwese dabi nini gira bēen wuswaan di. Niya, Hētiba ka Girigasiba ka Amōreba ka Kananiiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba. Nu sāawa mi bwesenu nōōba yiru ni nu bēe dabiru kere ma nu bēe dam kere.

² U koo bēe bu nōmu beria kpa i bu kamia i kpeerasia. I ku ra ka bu arukawani bōke, i ku ra maa ben wōnwōndu ko.

³ I ku ra ka bu nōo tia ko i suana bēe ka be. I ku ra bēen bii wōndiaba ben bii aluwaasiba kē bu sua kurōbu. I ku ra maa ben bii wōndiaba kasu bēen bii aluwaasiba bu sua kurōbu.

⁴ Domi ba koo de bēen bibu bu gera Yinni Gusunōn swaan di bu ben būnu sā, kpa Yinni Gusunō u ka bēe mōru ko u bēe kpeerasia mii mii.

⁵ Wee nge me i ko i bu kua. I ko i ben būu turanu suririwa, kpa i ben bwāarokunu kōsuku i dōo menī.

⁶ Domi i sāawa bwese te Gusunō bēsen Yinni u wuna nenem handunian bwese ni nu tie sōon di, kpa i n ka sāa win tōmbu.

Yinni Gusunō u sāawa

naanegii

⁷ N n mō yēn sō i bwesenu kpuro dabiru kere Yinni Gusunō u ka bēe arukawani bōkua. Bēeya i mam piiburu bo bwesenu kpuro sōo.

⁸ Adama Yinni Gusunō u bēe kīwa ma u kī u win nōō mwēeru yibia te u bēen baababa kua.

Yen sōna u bēe yarama ka win dam bakam Egibiti sunan yorun di.

⁹ Yen sō, i de i n yē ma Gusunō besen Yin-niwa u sāa Gusunō. U ra win arukawani nēne ka be ba win woodaba mem nōwammē sere ka ben bibun bweseru nōram nōramwō (1.000). Be ba nūn kī, u ku ra bu tōnu kandu kue.

¹⁰ Adama u ra be ba nūn tusa ben kōsa kōsiewa u bu kpeerasia yande.

¹¹ Yen sō, i win woodaba ka win yiirebu ka win sōsinu mem nōwō ni na bēe wēemō gisō, kpa i ka ye sōmburu ko.

¹² I n wooda be swaa daki, ma i bu mem nōwa, u ko n arukawani ye nēniwa mam mam ye u ka besen baababa bōkua ka bōri.

¹³ U koo bēe kīa kpa u bēe domaru kua u de i dābia. U koo bēen bibu domaru kua ka dīa ni i duura ka dīa binnu ka dāa bii ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. U koo de bēen naa gōsu ka bēen yāa gōsu ka bēen boō gōsu su kuura tem me sō, me u nō mwēeru kua ka bōri u nē, u koo bēen baababa wē.

¹⁴ U koo bēe domaru kua n bwesenu kpuro kere. Bēe sō, tōn durō goo, n kun me tōn kurō goo kun mō wīro. Mēya bēen yaa saberu gara kun maa gimare mō.

¹⁵ Yinni Gusunō u koo de baranu nu ka bēe tonda. I yē bara kōsu ni u raa Egibitigibu sure. U n derimō ten garu tu bēe deema. Adama be ba bēe tusa, bera u koo nu sure.

¹⁶ I ko i bwesenu kpuro kpeerasiawa mam mam ni Yinni Gusunō u bēe nōmu beria. I ku ra nin wōnwōndu ko, i ku ra maa nin būnu sā. Domi būu ni, nu ko n sāawa yina bēen sō.

Yinni Gusunōwa

u win tambu kōsu

¹⁷ Sorokudo i ko i gere bēen gōruō i nē, bwese ni, nu bēe dam kere. Amōna i ko i ko i ka nu gira.

¹⁸ I ku nin berum ko. I yaayo ye Gusunō besen Yinni u Egibitigibu kpuro ka ben sunō kua.

¹⁹ Bēen nōni yi wa nōni swāa baka te u bu kpēe ka sōm maamaakigii ni u kua ka win dam bakam me u sōsi sanam me u bēe yarama tem men di. Nge mēya u koo maa bwese ni kpuro kua nin berum i mō mi.

²⁰ U koo nu susu bakanu sure sere be ba kisira ba kuku yenu kasu bu ka kpeera mam mam.

²¹ I ku diiri bwese nin sō. Domi Gusunō besen Yinni u ka bēe wāa wi, wi u kpā ma u nanum ko.

²² U koo bēe bwese ni kpuro gira kpure kpure. I n kpē i nu kpeerasia mii mii gbeeku yēe yi ku ka bēe yibusin sō.

²³ Gusunō besen Yinni wi, u koo bēe bu nōmu beria. U koo de bu duki su bēen wuswaan di sere bu ka kpeera mam mam.

²⁴ U koo bēe ben sinambu nōmu beria kpa i de ben yīsiru tu gbi handunia sō. Ben goo kun yōramō bēen wuswaa. I ko i bu kpeerasiawa kpuro.

²⁵ I ko i ben bwāarokunu dōō mēniwa. I ku nin sii geesu ka nin wura ye ba nu sebuse bine ko i sua kpa yu ku raa ko bēen yina. Domi ya sāawa disi wi, Gusunō besen Yinnin mi.

²⁶ I ku ra bwāaroku nin bweseru duusia bēen dīaō. I n kua me, i ko kam kowa ka ni sannu. I ko i nu bwēra yariwa, i nu garisi disiginu. Domi nu koo kam kowa.

Yinni Gusunō u Isireliba

seyasia ghaburō

8

¹ I wooda be mem nōwō be na bēe wēemō gisō kpa bēen hunde yu daka da, kpa i marura i dābia, kpa i du tem me sō, me Yinni Gusunō u nō mwēeru kua ka bōri u nē, u koo bēen baababa wē.

² I yaayo sanum bakam me Gusunō besen Yinni u dera sa sīa ghaburō sere wōō weeru. Ma u besen laakarī mēera, u dera sa nōni sōōra su ka tii kawa kpa u ka besen gōrun bwisikunu gīa, kpa u wa sā n ko win wooda mem nōwan na, n kun me su ye yina.

³ U dera sa nōni sōōra sa wahala kua gōōrun sō, su ka tii kawa ma u sun manna wē, dīa ni bese ka besen baababa sa n dāa yē. Nge mēya u ka sun sōsi ma tōnu kun ko n wāa dīanu tōnan sō ma n kun mō wi, Gusunōn gere kpuron sō.

⁴ Wōō weeru ye sō, besen yānu kun kpeere, besen naasu kun maa mōsire.

⁵ I n yē ma Gusunō besen Yinni u sun nōni dokewa nge me tōnu u ra win bii nōni doke.

⁶ I Gusunō besen Yinnin woodaba mem nōwō i sī win swēe sō, kpa i nūn nasīa.

Kirō kōkiribun sō

⁷ Gusunō besen Yinni u koo bēe duusia tem gem sō, mi nim tori ka yerusu ka bwii dabira wāa wōwi sō ka guunō.

⁸ Alikama ka dobi ka dāa bii ni ba mō resem ka figi ka gerenadi ya kpia tem me sō ma mu olifin gum ka tim yiba.

⁹ Tem me sō, i ko i dīanu wa nu n kpā i di, i n maa gāanu ganun yāaru mō. Men kpenu nu ko n sii wōkusu mō, kpa men guunun sōwō sii ganda n wāa.

¹⁰ Sanam me i dīanu wa i di i deba, i Gusunō besen Yinni siaro tem gem me u bēe wēn sō.

¹¹ I n tii se kpa i ku ra Gusunō besen Yinni duari. I ku ra win woodaba ka win sōsinu ka win yiirebu mem nōōbu yina be na bēe wēemō gisō.

¹² I ko i dīanu wa i di i debu kpa i dii geenu bani i n wāa ni sō.

¹³ Bēen keteba ka bēen yāanu ka bēen bonu nu koo marura nu dābia kpa bēen sii geesu ka

bēen wura ka bēen arumani bwese bweseka ye i mō yu kuura.

¹⁴ Saa ye sōo, i n tii se kpa i ku ra tii sua i Gusunō bēsen Yinni duari wi, wi u sun yarama Egibitin di, mi sa raa yoru dimō.

¹⁵ U dera sa sīa ghabu baka nanungiriu sōo mi wēe dēegii ka nii yi wāa, mi tem mu gberē, nim sari, ma u dera nim mu kokuma kperun di bēsen sō.

¹⁶ U sun manna wē ghaburu mi, sa di ye bēsen baababa ba ñ daa yē. Ma u dera sa nōni sōora su ka tii kawa kpa u ka bēsen laakari mēeri u sere sun gea kua.

¹⁷ I n tii se kpa i ku ra gere i nēe, bēen hania ka bēen tiin dama i ka arumani ye wa.

¹⁸ I yaayo ma Gusunō bēsen Yinniwa u bēe dam wē i ka arumani ye wa. Ma u arukawani ye sire ye u ka bēsen baababa bakua ka bōri nge mē i waamō giso.

¹⁹⁻²⁰ I kun Gusunō bēsen Yinni mem nōowe, ma i nūn duari, i da i būnu yiiramme i sāmō, na bēe sōmō na siremō giso, i ko i kpeerawa nge mē u bwese ñ kpeerasia bēsen wuswaaō.

Yinni Gusunō u Isireliba

durom kua

9

¹ Bēe Isireliba, i swaa dakio i nō. Wee giso, i ko i Yuudeni tōbura kpa i bwese bakanu gira ni nu bēe dam kere, kpa i ben wuu bakasu mwa si ba gbāranu toosi nu gunu too.

² I Anakiba yē. Ba dam mō, ma ba gunu. I maa nōre ba ben gari gerumō ba mō, wara u koo kpī u yōra ben bweserun wuswaaō.

³ Wee i ko bu gira. Giso i ko i gia ma Gusunō bēsen Yinnin tiiwa u ko n bēe gbiyye nge dōo wi u ra kpuro kam koosie. U koo de bu yarima bēen wuswaan di u bu kpeerasia. I ko i bu gira kpa i bu kam koosia fuuku nge mē Yinni Gusunō u bēe sōowa.

⁴ Sanam mē Gusunō bēsen Yinni u koo bēe bu gira bēen wuswaan di, i ku ra tii sua i nēe, bēen gean kobun sōna Yinni Gusunō u bēe duusia tem mē sōo. Domi bwese nin kōsan kobun sōna u koo nu gira bēen wuswaan di.

⁵ N ñ mō gea ye i mōn sōna i ko i ben tem mē mwa. Ben kōsan kobun sōna Gusunō bēsen Yinni u koo bu gira bēen wuswaan di, kpa win nōo mwēeru tu ka sirera te u bēsen baababa, Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu kua ka bōri.

⁶ I n yē ma n ñ mō bēen gean kobun sōna Gusunō bēsen Yinni u bēe tem gem mē wēemō i n mō. Domi i sāawa bwese te ta ku ra mem nō.

Isireliba ba tora

⁷ I yaayo nge mē i Gusunō bēsen Yinnin mōru seeya ghaburō. Saa dōma tēn di i yarima Egibitin di sere i ka tunuma mini, i ra n nūn seesimōwa.

⁸ I win mōru seeya guu te ba mō Horebuo, ma u ka bēe mōru kua u gōru doke u bēe kpeerasia.

⁹ Sanam mēya na yōowa guuru wōllō n ka woodan kpee besī mwa yi sōo arukawani ye Yinni Gusunō u ka bēe bakua ya yorua. Na sinawa migum sōo sōo weeru ka wōkuru weeru, na ñ di, na ñ maa nōra.

¹⁰⁻¹¹ Sōo sōo weeru ka wōkuru wee ten biru, yera Yinni Gusunō u man kpee besī yiru ye wē, yi sōo win tii u woodaba kpuro yorua, be u bēe sōowa dōo yara sōon di sanam mē i mēnne guurun nuurō. Kpee besī yiya yi sōo ba arukawani yen wooda yorua.

¹² Ma u man sōowa u nēe, n seewo kpa n sara fuuku fuuku. Domi bēe nēn tōn be na yarima Egibitin di, i kōsa kua. I gera fuuku win swaan di ye u bēe sōōsi. I sisu yania i ka tii bwāaroku kua.

¹³ Ma u maa nēe, u wa ma i sāawa bwese te ta degangam mō.

¹⁴ N be de u bēe kpeerasia, kpa u bēen yīsiru go handunia sōo, kpa u man ko bwese damgiru te ta koo bēe dabiru kera.

¹⁵ Ma na gōsiramā na sarama guu ten min di, tēn wōllō dōo u wāa. Na kpee besī yiru ye nēni yi sōo arukawanin wooda ya yorua.

¹⁶ Ma na mēera na deema wee, i Gusunō bēsen Yinni torariwa ka gem. I sisu yania i ka tii bwāaroku kua ga ka naa buu weene. Geema, i gerawa fuuku fuuku win swaan di ye u bēe sōōsi.

¹⁷ Ma na kpee besī yiru ye na nēni mi mēna na sura na kosuka bēen wuswaaō.

Mōwisi u Yinni Gusunō

somiru kana Isireliban sō

¹⁸ Yen biru, na kpuna Yinni Gusunōn wuswaaō sōo sōo weeru ka wōkuru weeru nge yellu, na ñ di, na ñ maa nōra bēen torarun sō te i kua Yinni Gusunōn nōni sōo ma ta win mōru seeya.

¹⁹ Ma berum man mwa win mōru yen kpāarun sō ye ya dera u kī u bēe kpeerasia. Adama dōma te, u kpm nēn kanaru mwa.

²⁰ Yinni Gusunō u maa ka Aroni mōru kua too, ma u kī u nūn go. Adama na maa kanaru kua win sō tōo te sōo.

²¹ Ma na bwāaroku ge sua ge i kua ga ka naa buu weene mi, gēn sō i tora, ma na gu kpēe dōo sōo. Na gu munia ga buuru kua nge tua ma na ye wisi nim bwerō tēn nim mu saramamō guurun di.

²² I maa Yinni Gusunōn mōru seeya Taberaō ka Masao ka Kiburōti Hatafaō.

²³ Sanam mē u bēe gōra Kadesi Baaneao u nēe, i doo i tem mē mwa mē u bēe wēemō, i nūn seesiwa wi, wi u sōa Gusunō bēen Yinni. I yina i bēen naane doke wi sōo. I ñ maa win gere mem nōowe.

²⁴ I ra n Yinni Gusunō seesimōwa saa mìn di na bēe yē.

²⁵ Ma na kpuna Yinni Gusunən wuswaaə na nùn kana s̄əə weeru ka w̄kuru weeru yèn s̄ə u n̄e, u koo b̄e kpeerasia.

²⁶ Ma na nùn kana na n̄e, Gusunə n̄n Yinni, a ku wunen t̄mbu kpeerasia be ba s̄a wunen arumani, be, be a yakia wunen kp̄aarun saabu, ma a bu yarama Egibitin di ka wunen dam bakam.

²⁷ A wunen s̄əm kowobu, Aburhamu ka Isaki ka Yak̄əbu yaayo. A ku wunen t̄mbun degangam ka ben nuku k̄suru ka ben toranu m̄eri,

²⁸ Kpa t̄n b̄n tem di a bu yarama bu ku raa gere bu n̄e, wun̄e Yinni Gusunə a n̄ kp̄ a ka bu dawa tem m̄e a bu n̄ə mw̄eru kua s̄ə. A n̄ bu k̄iwa. Yen s̄na a bu yarama a ka de bu gbi ḡbaburə.

²⁹ N sere deema ba s̄awa wunen t̄mbu ka wunen arumani ma a bu yarama Egibitin di ka wunen dam bakam.

Yinni Gusunə u suuru kua

10

¹ Saa ye s̄ə, Yinni Gusunə u man s̄əwa u n̄e, n̄ kpee b̄si yiru d̄akuo yi n̄ ka ȳn̄ə ween̄e kpa n̄ kpakororu ko ka d̄a kpa n̄ ȳəma win mi guuru w̄llə.

² U koo maa wooda be ba raa w̄a kpee b̄si yi na k̄suka s̄ə yore kpee b̄si yini s̄ə, kpa n̄ yi doke kpakororu s̄ə.

³ Ma na kpakoro te kua ka akasian d̄a. Na kpee b̄si yiru ye d̄aka yi ka ȳn̄ə ween̄e. Ma na ȳəwa guu ten w̄llə na kpee b̄si yi n̄ni.

⁴ Ma Yinni Gusunə u wooda w̄ku te ta raa yorua kpee b̄si ȳn̄ə s̄ə yorua yini s̄ə, be u raa b̄e s̄əwa d̄ə yara s̄ən di doma te i ka m̄nna guu ten nuurə. Ma u man yi w̄.

⁵ Ma na ḡsiramana sarama guu ten w̄llun di. Ma na kpee b̄si yi doke kpakoro te na kua mi s̄ə. Miya yi w̄a nge m̄e Yinni Gusunə u man ȳire n̄ ko.

⁶ Yen biru, b̄e Isireliba sa doona Beer̄ətu Ben̄e Yakanin di sa da M̄serə. Miya Aroni u gu ma sa nùn sika mi. Ma win bii Eleasaa u kua ȳaku kowo win ayerə.

⁷ Saa min di, ma sa da Gudugod̄ə. Saa Gudugodan di, ma sa da Yotibataə, tem mi daru tori yiba.

⁸ Saa ye s̄əra Yinni Gusunə u Lefin bwese k̄ra ḡsa, ma u bu ȳire u n̄e, b̄ra ba ko n̄ da win woodan kpakororu s̄əbe kpa ba n̄ da s̄mburu ko win s̄a yerə. Kpa ba n̄ da maa Isireliba domaru kue ka win ȳisiru. S̄mbu tera ba ra ko sere ka gis̄ə.

⁹ Yen s̄na Lefiba ba n̄ tem wa ben m̄ero bisibun suunu s̄ə. Yinni Gusunəgia ya s̄a ben tubi nge m̄e u bu s̄əwa.

¹⁰ Ma na sina guuru w̄llu mi, s̄ə s̄ə weeru ka w̄kuru weeru nge m̄e na raa kua yellu. Ma Yinni Gusunə u maa n̄n kanaru m̄wa u n̄e, u n̄ maa b̄e kpeerasiam̄ə.

¹¹ Ma u man s̄əwa u n̄e, n̄ seewo n̄ da n̄ b̄e ḡbiya kpa i da i tem m̄e m̄wa m̄e u b̄rua u n̄e, u koo b̄es̄en baababa w̄.

K̄iru ka m̄em n̄əbun wooda

¹² T̄, b̄e Isireliba, ye Gusunə b̄es̄en Yinni u k̄i, yerə i nùn nasia, i n̄ s̄im̄ə win sw̄e k̄puro s̄ə, kpa i nùn k̄i i n̄ nùn s̄aam̄ə ka b̄es̄en ḡru k̄puro ka b̄es̄en bw̄ra k̄puro,

¹³ Kpa i win woodaba ka win ȳirebu mem n̄əwa be na b̄e w̄em̄ə gis̄ə kpa i wa i n̄ b̄ari yendu m̄ə.

¹⁴ Domi wiya u w̄llu m̄ə ka tem ka ye ya w̄a m̄e s̄ə.

¹⁵ B̄es̄en baababa t̄nawa u ka arukawani b̄akua ma u bu k̄i. Yen biru, bwesenu k̄puro s̄ə, b̄eya u ḡsa b̄e be i s̄a ben bibu nge m̄e i waam̄ə gis̄ə.

¹⁶ Yen s̄, i nùn tii w̄eyə mam mam kpa i ku maa nùn seesi.

¹⁷ Domi u s̄awa w̄llun Yinni ka yinnibun Yinni. U kp̄a, u dam m̄ə, ma u nanum m̄ə. U ku ra ḡon n̄nu m̄eri, u ku ra maa n̄m biran k̄ru m̄we.

¹⁸ U ra gobekuba ka ḡminibu ben gem w̄, kpa u s̄əbu k̄ru s̄əsi u bu d̄ianu ka ȳanu w̄.

¹⁹ Yen s̄, i s̄əbu k̄i b̄es̄en tii, domi i raa s̄ru di Egibitī.

²⁰ I Gusunə b̄es̄en Yinni nasio kpa i wi turo s̄a. I ka nùn manin̄ə, kpa i n̄ da b̄re ka wi turon ȳisiru.

²¹ Wiya n̄ ween̄e i siara domi u s̄awa b̄es̄en Yinni. U maa ḡa baka nanumginu kua b̄es̄en suunu s̄ə sa wa ka n̄ni.

²² B̄es̄en baababa ba s̄awa t̄mbu wata ka w̄kuru sanam m̄e ba da Egibitī. Adama t̄, u dera sa d̄abia nge w̄llun kperi.

M̄wisi u Isireliba yaayasiama

ye Yinni Gusunə u kua ben s̄

11

¹ I Gusunə b̄es̄en Yinni k̄i kpa i win ȳirebu ka win s̄əsinu ka win gere ka win woodaba mem n̄əwa baadomma.

² T̄, na n̄ ka b̄es̄en bibu gari m̄, be, be ba n̄ wa, ba n̄ maa ȳe nge m̄e Gusunə b̄es̄en Yinni u win dam s̄əsisina. Adama b̄es̄en tiywa na ka gari m̄, b̄e be i win kp̄aru ka win dam bakam seeda kua

³ ka sere maa maamaaki nanumgia ye u kua u ka Egibitin sun̄ə ka win temgibu k̄puro s̄eyasia.

⁴ I ȳe ye u ben tabu kowobu ka ben dumi ka ben tabu kek̄ba kua. U dera nim w̄ku ge ba m̄ Naa yari ga bu di sanam m̄e ba sun naa gire ma u bu kpeerasia mam mam.

⁵ Ma u sun k̄su ḡbaburə sere sa ka tunuma mini.

⁶ U dera tem mu n̄ə wukia mu Datani ka Abiramu, Eliabun bibu, Rub̄enin bwes̄eru s̄ə m̄we ka ben ȳenugibu ka ben kuu

bekuruginu ka be ba ka bu nōo tia kua kpuro sannu beŋe Isireliba kpuron wuswaa.

⁷ Beŋen nōni yi gāa baka ni kpuro wa ni Yinni Gusunō u kua.

⁸ Yen sō, i wooda be kpuro mem nōowō be na beŋe wēemō gisō kpa i dam wa i ka tem me mwa mē sōo i ko i du mi,

⁹ kpa beŋen wāaru tu dakaa da tem me sōo, mēn nōo mwēeru Yinni Gusunō u kua ka bōri u nee, u koo beŋen baababa ka ben bibun bweseru wē, mē sōo tim ka bom mu yiba.

Tem me Yinni Gusunō

u nōorimō

¹⁰ Tem me i ko i mwa mi, mu n̄ sāa nge Egibitin tem min di i yarima, mi i n dīanu duura i kpa, i ra nu nim yēke nge kara mi ba kpee duura.

¹¹ Tem menī, mu sāawa tem guunugim ka wōwigim mē sōo gura ya ra ne.

¹² Gusunō beŋen Yinni u ra tem me nōoriwa kpa u mu kōsu saa wōon torubun di sere gen kpeerō.

¹³ I n woodaba mem nōowa be na beŋe wēemō gisō, ma i Gusunō beŋen Yinni kīa ma i nūn sāmō ka beŋen gōru kpuro ka beŋen bwēra kpuro,

¹⁴ u koo de gura yu ne yen saa sōo beŋen tem sōo kpa alikama yu koorā i wa i gē kpa i maa dāa binu sōri ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko.

¹⁵ U koo maa de yakasu su kpi beŋen yaa sabenun sō. I ko i maa deburu wa.

¹⁶ Yen sō, i n tii se kpa i ku ra geŋa swaa gean di i da i būnu yiira i nu sā.

¹⁷ Domi ya koo de Yinni Gusunō u ka beŋe mōru ko, kpa u wōllu keŋe gura yu yōra yu ku maa ne, kpa tem mu ku maa dīanu ko kpa i gbi mii mii tem gem me sōo, me u beŋe wēemō.

¹⁸ Gari yi na beŋe sōomō, i de yi n wāa beŋen gōruō ka beŋen nōowō. I de yi n gbinisi beŋen gāseno ka beŋen sirinō kpa i n ka yi yaaye.

¹⁹ I ko i yi beŋen bibu keu kowa kpa i n da bu yin gari sō yenusō ka swaa i n wuu dōo ka sanam me i ko i kpuna ka sanam me i seewa.

²⁰ I yi yoruo beŋen dian gamboban kadiriba sōo ka wuu duu yerun kōnnōsō.

²¹ I n kua me, nge mēn nōo wōllu ka tem mu wāa, nge men nōra Yinni Gusunō u koo de beŋen wāaru tu denya tem me sōo, me u beŋen baababa nōo mwēeru kua ka bōri u nee, u koo bu wē.

²² I n wooda be kpuro mem nōowa be na beŋe wē mi, ma i ka be sōmburu kua i Gusunō beŋen Yinni kīa, ma i sīa win swēe kpuro sōo, ma i ka nūn manine mam mam,

²³ saa ye sōora u koo beŋe bwese ni kpuro gira ni nu beŋe dam ka dabiru kere mi, kpa i nin tem mwa.

²⁴ Mi i naasu sōndi kpuro mu koo kowa beegim. Beŋen tem men nōo bura yera ko n wāawa saa tem saaran di sōo yēsan nōm

dwarō n ka da Libanin guunō sōo yēsan nōm geuō, saa maa daa baka te ba mō Efaratin di sōo yari yerō, n ka girari nim wōku ge ba mō Mēditeranēō sōo duu yeru gja.

²⁵ Goo kun kpē u yōra beŋen wuswaa u beŋe ma. Yam kpuro mi i ko da tem me sōo, Gusunō beŋen Yinni u koo de min tōmbu bu berum soora kpa ba n nande beŋen sō nge me u beŋe yen nōo mwēeru kua.

²⁶ I swaa dakio i nō. Domaru ka bōri wee. I gasio ye i kī gisō.

²⁷ I n Gusunō beŋen Yinnin woodaba mem nōowa be na beŋe wēemō gisō, i ko i domaru wa.

²⁸ Adama i n yina i win woodaba mem nōowa, ma i geŋa win swaan di ye na beŋe sōosimō gisō, ma i da i būnu sāwa ni i n̄ daa yē, i ko i bōri wa.

²⁹ Sanam me Gusunō beŋen Yinni u koo de i du tem me i ko i mwa sōo, guu te ba mō Garisimun wōllōwa i ko i domarun gari kpara kpa i maa bōrin gari kpara guu te ba mō Ebalin wōllō.

³⁰ Guu ni, nu wāawa Yuudenin guru gja, swaa ye ya wāa sōo duu yeru gian biruō, Kananiban temō, be ba wāa Yuudenin wōwaa, Giligalin deedeeru, Mōren dāa sōon bōkuō.

³¹ I ko i Yuudeni tōbura i da i tem me mwa me Gusunō beŋen Yinni u beŋe wēemō. Mu koo ko beegim kpa i sina mi,

³² kpa i woodaba ka yiirebu kpuro mem nōowa mam mam be na beŋe wēemō gisō.

YINNI GUSUNŌN WOODABA

12

¹ Woodaba ka yiirebu wee ye i ko i mem nōowa i ka sōmburu ko beŋen wāarun tōru kpuro sōo tem me sōo, me Gusunō beŋen baababan Yinni u beŋe wēemō.

Sāa yee teera ta ko n wāa

Yinni Gusunōn sō

² I ko i bwese ni i ko i gira min būnun sāa yenu kpuro kōsukuwa mam mam guunō ka gungunō ka dāa kubeno.

³ I ko i ben yāku yenu suririwa, kpa i ben būu turanu kōsuku. I ko i ben bwāarokunu bōokuwa i dōo meni kpa bu ku maa nin yīsinu yaaya yam mi kpuro sōo.

⁴ I ku bwese tuku nin komanu saari i n Gusunō beŋen Yinni sāmō.

⁵ Yam mi u koo gōsi u win wāa yeru ko, miya beŋe kpuro i ko i da i nūn sā kpa u beŋe win tii sōosi mi.

⁶ Miya i ko i n da ka beŋen yāku dōo mwaaruginu de ka siarabun yākunū ka beŋen ye i mō kpuron wōkuru baateren wōllōn tia tia ka beŋen gbean dīa gbiikinu ka kēnu ka maa kēe ni i kua i ka beŋen nōo mwēeru yibia ka sere maa beŋen yaa sabenun bii gbiikinu.

⁷ Gusunō beɛn Yinnin sāa yeru miya i ko i yāku diiranun sukum di sannu beɛ ka beɛn yenugibu kpa i n nuku dobu yiba yèn sō u beɛ domaru kua ye i kua kpuro sō.

⁸ Saa ye, i n ko i maa Yinni Gusunō sã nge me sa mō mini gisō mi baawure u mō ye u kī.

⁹ Geema, i n gina tura tem me sō, me Gusunō beɛn Yinni u koo beɛ wē kpa i n ka wāaru dimō bəri yendu sō.

¹⁰ Adama i ko i Yuudeni tōbura kpa i sina tem me sō me u beɛ wēemō mi. U koo beɛ wērabu wē sanam me u koo beɛ wōra beɛn yiberɛba kpuron nōman di be ba beɛ sikerene kpa i sina mi ka bəri yendu.

¹¹ Miya Gusunō beɛn Yinni u koo win wāa yeru gāsī mi u koo beɛ win tii sōsi. Miya i ko i n da ka beɛn yāku dō mwaararuginu de ka siarabun yākuu ka beɛn ye i mō kpuron wākuru baateren wōllōn tia tia ka beɛn gbean dīa gbiikinu ka kēnu ka sere maa kēɛ ni i kua i ka beɛn nō mweɛnu yibia nge me na raa beɛ sōwa.

¹² Gusunō beɛn Yinnin sāa yeru miya i ko i nuku dobu ko beɛ ka beɛn bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka beɛn sōm kowo tōn durōbu ka tōn kurōbu ka Lefi be ba wāa beɛn suunu sō yèn sō ba n ben tiin tem mō.

¹³ I n tii se kpa i ku ra yāku dō mwaararuginu ko yāku turanu kpuron mi, ni i ko i wa.

¹⁴ Adama i ko i nu kowa yam mi Yinni Gusunō u koo gōsi beɛn bwese keri tian temō kpa i ko mi kpuro ye na beɛ yiiremō.

¹⁵ Arumani ye Gusunō beɛn Yinni u koo beɛ wē sō, mi i wāa, i ko i kpī i yaa go i tem saa ye i kī. Be ba deere ka be ba kun deere, be kpuro ba koo kpī bu ye tem nge me ba ra nemu ka gina tem.

¹⁶ Yen yem tōnawa i n dimō. I ko i mu yariwa temō nge nim.

¹⁷ I ku ra wākuru baateren wōllōn tia tia di beɛn yenuō, ye i wuna alikama sō ka dāa binu sō ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. I ku maa beɛn neɛ ka beɛn yāanu ka beɛn bonun bii gbiikinu di beɛn yenuō ka kēnu ka kēɛ ni i kua i ka beɛn nō mweɛnu yibia ka sere maa beɛn gbean dīa gbiikinu.

¹⁸ Adama i ko i ye diwa sāa yero te Gusunō beɛn Yinni u gōsa beɛ ka beɛn bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka beɛn sōm kowo tōn durōbu ka tōn kurōbu ka Lefi be ba wāa beɛn suunu sō. Miya i ko i nuku dobu ko arumani ye i ko i n mōn sō.

¹⁹ I n tii se saa kpuro ye i ko i n wāa beɛn tem me sō kpa i ku ra Lefiba biru kisi.

²⁰ Sanam me Gusunō beɛn Yinni u koo beɛn tem yasia nge me u beɛ nō mweɛru kua, saa ye, yaa yā n beɛ bine mō, i ko i kpī i ye tem nge me i kī.

²¹ Sāa yee te Gusunō beɛn Yinni u gōsa tā n ka beɛ toma, i ko i kpī i yaa sabenu wuna beɛn naa gō ka beɛn yāa gō ka beɛn bōo gō

sōn di nge me na beɛ yiire, kpa i ye go i tem beɛn yenuō nge me i kī.

²² Wi u deere ka wi u kun deere, beɛ kpurowa i ko i ye tem nge me ba ra nemu ka gina tem.

²³ Adama i tii nenuō kpa i ku ra yaa yen yem di domi yem meya mu sāa yen wāaru. N n maa weene i yaa ye menna i di ka yen wāaru sannu.

²⁴ I ko i mu yariwa temō nge nim.

²⁵ I n kua me, i ko i bəri yendu wa beɛ ka beɛn bibun bweseru domi i kua ye ya koo Yinni Gusunō wēre.

²⁶ Adama ye i Yinni Gusunō yiya ka kēɛ ni i kua i ka beɛn nō mweɛnu yibia, i ko ka ye kpuro dawa win sāa yero te u gōsa.

²⁷ I n yāku dō mwaararuginu mō, yaa ka yen yem sanna i ko i menna i yi Gusunō beɛn Yinnin yāku yeru wōllō. I n maa siarabun yākuu mō, i ko i yen yem yariwa yāku yeru wōllō kpa i yen yaa tem.

²⁸ I sōsi ni kpuro sōwa dakio, i nu mem nōwani na beɛ wē mi, kpa i wa i n bəri yendu mō sere ka baadommo beɛ ka beɛn bibun bweseru, kpa i n mō ye ya wā ya Gusunō beɛn Yinni doremō.

I ku ra Kananiban būnu sã

²⁹ Gusunō beɛn Yinni u koo bwese ni kpeerasia ni i ko i gira mi. Sanam me i nu gira i sina nin temō,

³⁰ i n tii se kpa i ku ra de nu beɛ yina mwa i nin kookoosu saari. I ku ra kasu i gia nge me nu ra ka nin būnu sã, kpa i gere i neɛ, i ko i kowa nge me.

³¹ I ku ra bu saari i n Gusunō beɛn Yinni sāmō, domi bā n sāaru mō, gāa disigina ba ra n mō ni Gusunō u tusa. Ba ra mam ben būnu yāku dō mwaararuginu kuenta ka ben bii tōn durōbu ka tōn kurōbu.

13

¹ I ko i wooda be kpuro mem nōwawa be na beɛ wē mi. I ku ra gāanu ganu sosi, i ku ra maa gāanu ganu kawa be sō.

Ba koo Isireli

be ba būnu sāmō seeyasia

² Beɛn suunu sō, Gusunōn sāmō gōo n kun me yam wao gōo ù n beɛ maamaakin gari sōwa,

³ ma ye yēro u beɛ sōwa mi, ya koorā, ma u beɛ sōwa u neɛ, i da i būnu sã ni i n daa yē,

⁴ i ku ra win gari nō. Domi Gusunō beɛn Yinniwa u beɛn laakari meɛrimō u ka wa i n nūn kīn na ka beɛn gōru kpuro ka beɛn bwēra kpuro.

⁵ Gusunō beɛn Yinni turowa i ko i kasu kpa i nūn nasia. I win woodaba noni dokeo, i nūn mem nōwawa, kpa i nūn sã kpa i n ka nūn manine.

⁶ I ko sāmō wi, n kun me yam wao wi gowa wi u beɛ bōriamō i ka Gusunō beɛn

Yinni deri wi u sun yarama Egibitin di mi sa yoru di. I ko yēro gowa yēn sō u kī u bēe gerasia Gusunō besen Yinnin swaan di, ye u sun sōwa su swīi. Nge meya i ko i ka kōsa kpeerasia bēen suunu sōan di.

⁷⁻⁸ Bwese tukunu nu ko n bēe sikerene, ganu nu n wāa turuku kpa ganu nu n wāa n toma handunian goonu nne kpuro sō, nu n būnu sāmō ni bēe ka bēen baababa i n daa yē. Sōrōkudo bēen mōō n kun me bēen wōnō n kun me bēen bii tōn durō n kun me tōn kurō n kun me bēen kurō n kun me bēen bōrō kīnasi goo u koo bēe kōkiri asiri sōō u nēe, i da i būu ni sā.

⁹ I ku ra yēro swaa daki i win gari gem mwa. I ku ra maa win wōnwōndu ko i sere nūn biru wukiri.

¹⁰ Adama i ko i nūn gowa. Wunē wi u kōkura, wuna kaa gbī a nūn kpenu kasukum tore a ka go, tōn be ba tie bu sere nun swīi.

¹¹ I ko i nūn kpenu kasuku i gowa yēn sō u kasu u bēe gerasia Gusunō besen Yinnin swaan di wi u sun yarama Egibitin di mi sa yoru di.

¹² Mēya n ko n sāa kpa bēe Isireliba kpuro i nō, kpa i berum soora i ku maa ka kōsa yen bweseru ko bēen suunu sōō.

¹³⁻¹⁴ Sōrōkudo wuu si Gusunō u bēe wēn teu sōō, tōn kōsobu gabu ba koo wuugibu kōkiri bu nēe, bu da bu būnu sā ni, ni i n nua me,

¹⁵ i ko i gari yin kaso kowa i yi wēeri kpa i yi hikikia ka laakari i wa bā n kōsa ye kuan na ka gem.

¹⁶ Bā n ye kuan na, saa yera i ko wuu gen tambu kpuro go ka ben yaa sabenu kpa i wuu gen tii kpeerasia ka ye ya wāa ge sōō.

¹⁷ I ko i wuu gen arumani kpuro mennawa gen yaarōō mi ba ra mēnne, kpa i wuu ge ka arumani ye kpuro dōō mēni muku muku. Ya ko n sāawa nge yāku dōō mwaararugiru te i Gusunō bēen Yinni kua. Wuu ge, ga ko n sāawa bansu sere ka baadommaā. Ba n maa su seeyamō.

¹⁸⁻¹⁹ I ku ra maa tii gāanu yīya arumani ye sōō. Ya ko n sāawa Gusunō besen Yinnigīa, kpa win mōru yu wa yu sure. I n win nō nua ma i win woodaba kpuro mēm nōōwa be na bēe wēemō gīsō, kpa i n mō ye ya wā win nōni sōō, u koo bēe wōnwōndu ka durom kua, kpa i dabia nge me u besen baababa yen nō mweeru kua ka bōri.

Gōō woro ni Gusunō u yina

14

¹ Bēe Isireliba, i sāawa Gusunō besen Yinnin tambu. Goo ū n gu, i ku ra bēen wasin gam mura. I ku ra maa bēen seri kōni wuswaa gīa.

² Domi i sāawa bwese te Gusunō besen Yinni u gōsa nēnem. Handunian bwesenu kpuro sōō, bēeya u gōsa i n ka sāa win tambu.

Yaa ye n weene bu di

ka ye n n weene bu di

³ I ku ra gāa disiginu di.

⁴ Yēe yi i ko i di, yiya naa ka yāaru ka boo

⁵ ka yaa kpiku ka nemu ka kpaas ka kpee boo ka gini bukaru ka kpee bera ka gina.

⁶ Yēe yi yi naa kaburosu yiru mō ma yi ra tuka ko, yi kpurowa i ko i di.

⁷ Adama i ku ra yaa di ye ya ra tuka ko tōna n kun me ye ya naa kaburosu yiru mō tōna. Nge meya i ku ra yooyoo di ka saataburu ka maa damaa *. Yēe yi, yi ra tuka ko adama yi n naa kaburosu yiru yiru mō. I ko i yi garisiwa disigii.

⁸ I ku ra kuruso di ge, ge ga naa kaburosu yiru yiru mō, adama ga ku ra tuka ko. I ko i gu garisiwa disiguu. I ku ra yēe yin gaa di, i ku ra maa yin gaan goru baba.

⁹ Yēe yi yi wāa nim sōō i ko i di yiya, yēe yi yi kēeritii ka kokosu mō kpuro.

¹⁰ Adama yi yi n kēeritii ka kokosu mō, i ku ra yi di. I ko i yi garisiwa disigii.

¹¹ Gunō ge ga dēere kpurowa i ko i di.

¹² Adama gunō si i n dimō siya, gunō bakeru ka yabereku ka gunō bake te ta ra n wāa nim wōkuo

¹³ ka basu sooku ka siro ka ye ya ka gu weene kpuro

¹⁴ ka gbanamgbaaru ka ye ya ka tu weene kpuro

¹⁵ ka taataaru ka booro ka kparuko yātam barebu ka kasa ka ye ya ka ye weene kpuro

¹⁶ ka booron bweseru baatere

¹⁷ ka gbanmgbayaku ka tionko ka swāa wīaku

¹⁸ ka nim kpaakpaye ka bukaabo ka ye ya ka ye weene kpuro ka kpurabu ka sere kōō.

¹⁹ I ko i kōkōmii ni nu ra yō yō garisiwa disiginu. I ku ra nu di.

²⁰ Adama ni nu dēere kpurowa i ko i kpī i di.

²¹ I ku ra yaa gaa di ye ya ka tii gu. I ye sōō wi u wāa bēen yēnuō kēeyō u di n kun me i ye sōbu gabu dōre. Domi i sāawa Gusunō besen Yinnin tambu mam mam. I ku ra maa boo buu yike ka gen meron bom.

Wōkuru baateren wōllun

tia tian wooda

²² Wōō baagere, bēen gbean dīanu sōō, wōkuru baateren wōllō tia tiawa i ko i n da wunē,

²³ kpa i n da ka de Gusunō besen Yinnin sāa yerō te u gōsa. I ko i tia tia ye wuna bēen alikama sōō ka dāa bii ni ba ra ka tam ko sōō ka ni ba ra ka gum ko sōō, kpa i ye di mi, ka bēen nēe ka bēen yāanu ka bēen bonun bii

* **14:7 damaa** - A maa mēerio Sāarun Wooda 11:5

gbiikinu. Ye kpurowa i ko i n da di mi, kpa i ka gia nge me i ko i n da Gusunɔ beɛn Yinni nasie baadomma.

²⁴ Sanam me Gusunɔ beɛn Yinni u koo beɛ domaru kua ma beɛn dīanu nu kooa, sarakudo i n kpia i ka tia tia ye na ye i wuna wəkuru baateren wallo yēn sɔ beɛn gbabura toma ka win sāa yee te u gɔsa mi.

²⁵ Saa ye sɔɔ, i ko i tia tia ye dɔrawa yē i wuna wəkuru baateren wallo mi, kpa i yen gobi nenuma i ka na Gusunɔ beɛn Yinnin sāa yero te u gɔsa.

²⁶ Miya i ko i ka gobi yi neɛ dwe ka yāanu n kun me bonu ka tam me mu du ka me mu bo ye ya koo ka beɛ naawa kpurowa gesi kpa i ye di mi, i n ka Gusunɔ beɛn Yinni sāama, kpa i n nuku dobu mɔ beɛ ka beɛn yenugibu.

²⁷ Saa ye sɔɔ, i ku ra Lefiba duari be ba wāa beɛn wusa, domi ba n tem mɔ beɛn suunu sɔɔ.

²⁸ I ko i n da wɔɔ itase ka wɔɔ itasen wəkuru baateren wallon tia tia yiwa beɛn wusa,

²⁹ kpa ya n sāa Lefibagia be, be ba n tem mɔ beɛn suunu sɔɔ ka sɔbugia ka gobekubagia ka gominibugia be ba wāa beɛn suunu sɔɔ, kpa bu di bu debu kpa Gusunɔ beɛn Yinni u beɛ domaru kua beɛn sɔma kpurowa sɔɔ ye i mɔ.

Dibun karabu wɔɔ nɔɔba yiru

ka wɔɔ nɔɔba yiru

15

¹ I ko i n da be ba beɛn dibu neni karewa wɔɔ nɔɔba yiru ka wɔɔ nɔɔba yiru.

² Wee nge me i ko i ka wooda ye sɔmburu koosina. Sanam me ba dibu karabun gari kpara Yinni Gusunɔn sɔ, n weenewa be ba ben winsim gobi bɔkura bu yero bu dii bi kara, kpa bu ku maa bu gāanu bikia.

³ I ko i kpɛ i sɔbu baasi bu ka beɛ beɛn dibu kɔsia, adama i ko i beɛn mero bisibu karawa.

⁴⁻⁵ I n gesi Gusunɔ beɛn Yinnin nɔɔ nua, i win woodaba mem nɔɔwa mam mam be na beɛ wɛemɔ gisa, u koo beɛ domaru kua tem me u koo beɛ wɛ sɔɔ kpa sāaro u kun wāa beɛ sɔɔ.

⁶ U koo beɛ domaru kua nge me u beɛ nɔɔ mwɛru kua. I ko i bwese tuku dabinu gobi bɔkura, adama beɛ, i ko i n gobi bɔkurabun bukata mɔ. I ko i bwese tuku dabinu kera, adama nu n kpɛ nu beɛ kera.

⁷ Ka me, beɛn goo ù n sāa sāaro tem me Gusunɔ beɛn Yinni u koo beɛ wɛn wuu gagu sɔɔ, i ku ra gɔbia i yina i nɔn gobi bɔkura.

⁸ I ko i nɔn bɔkurawa ka nuku tia yin bukata u mɔ.

⁹ I laakari ko, kpa i ku ra nuku kɔsu bwisikunu ko i neɛ, wɔɔ nɔɔba yiruse wee ya turuku kooma yē sɔɔ ba ra dibugibu kare, kpa i sɛsia i yina i nɔn bɔkura. I n kua me, u koo Yinni Gusunɔ nɔngiru sue beɛn sɔ, kpa i yen taaren are sɔbe.

¹⁰ I nɔn bɔkuro ka nuku tia. I n kua me, Gusunɔ beɛn Yinni u koo beɛn sɔma kpurowa domaru kua ye i mɔ.

¹¹ Sāarobu ba ko n wāawa tem me sɔɔ saa kpurowa. Yen sɔna na beɛ wooda yeni wɛ na neɛ, i de i n sāa nuku tiagibu beɛn mero bisi be ba sāa sāarobu ka wonwɔndobu sɔɔ.

Yobun karabu

¹² Beɛn Heberusi goo, tɔn durɔ n kun me tɔn kurɔ ù n tii beɛ dɔre, u koo beɛ sɔmburu kuawa wɔɔ nɔɔba tia. Wɔɔ nɔɔba yiruse i ko i nɔn karawa u doona.

¹³ I n nɔn karamɔ, i ku de u doona nɔm dira.

¹⁴ I ko i nɔn kɛru wɛwa beɛn yaa sabenu sɔɔ ka beɛn alikama sɔɔ ka tam sɔɔ, kpurowa sɔɔ gesi ye Gusunɔ beɛn Yinni u koo beɛ domaru kua.

¹⁵ I yaayo ma i raa yoru di Egibitɔ, ma Gusunɔ beɛn Yinni u beɛ yakia. Yen sɔna na beɛ wooda yeni wɛemɔ gisa.

¹⁶ Beɛn yoo goo ù n neɛ, u n yariɔ beɛn min di yēn sɔ u beɛ ka beɛn yenugibu ki, u maa dobu nɔmɔ beɛn mi,

¹⁷ saa ye sɔɔ, u koo gambo gballiwa kpa i sɔkura sua i ka win swaa yaba kpa u ko beɛn yoo sere ka baadomma. Nge meya i ko i maa yoo tɔn kurɔn tii kua.

¹⁸ I ku ra de n beɛ sɛsie i ka yoo kara u doona beɛn min di yēn sɔ sɔmbu te u beɛ kua wɔɔ nɔɔba tia sɔɔ ta beɛ sɔm kowo wi i kɔsiamɔn aren nɔn yiru wɛ, kpa Gusunɔ beɛn Yinni u beɛ domaru kua ye i mɔ kpurowa sɔɔ.

Yaa sabenu bii gbiikinu

¹⁹ I ko i beɛn neɛ ka beɛn yāanu ka beɛn bonun bii gbiikii dwanu Gusunɔ beɛn Yinni yiyewa. I ku ra ka beɛn neɛn bii gbiikinu sɔmburu ko, i ku ra maa beɛn yāanun bii gbiikinin sansu bɔari.

²⁰ I ko i n da nin yaa temwa beɛ ka beɛn yenugibu wɔɔ baagere Gusunɔ beɛn Yinnin sāa yero te u gɔsa.

²¹ Yaa sabe nin garu tà n naasu barɔ n kun me tà n wɔko sāa n kun me tà n alebu gaa mɔ, i ku ra ka tu Gusunɔ beɛn Yinni yākuru kua.

²² I ko i ten yaa temwa yenuɔ. Wi u deere ka wi u n deere, be kpurowa ba koo ye tem nge me ba ra nemu ka gina tem.

²³ Adama i ku ra yen yem di. I ko i mu yariwa temɔ nge nim.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

16

¹ Suru wi ba mɔ Abibu sɔɔ, i ku ra duari i Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di Gusunɔ beɛn Yinnin sɔ. Domi suru wi sɔara u beɛ yara Egibitin di wɔkuru.

² Yee yi i ko i wuna beɛn yaa sabenu sɔɔ i ka Gusunɔ beɛn Yinni yākuru kua Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te sɔɔ, yiya, yāanu ka

bonu ka kεtεba. I ko i tōo baka te diwa Yinni Gusunān sāa yerō te u gōsa.

³ Tōo baka ten sōo nōoba yiru ye sōo, i n pēe dimā ye ba seeyatia doke. Ye ba n seeyatia dokewa i ko i di yēn sō ka duka i yara Egibitin di. I n nōni swāarun pēe ye dimā, nge mēya bēen wāaru kpuro sōo i ko i ka tōo baka te yaaya tē sōo i yara Egibitin di.

⁴ Sōo nōoba yiru ye sōo, i n ko i de pēe seeyatia ya n wāa bēen tem mē kpuro sōo. I n maa yaa ye i ka yākuru kua tōo gbiikirun yoka yiimā sere sisiru bururu.

⁵ I ku ra tōo baka te di bēen wusu kpuro sōo mi Gusunā bēsen Yinni u bēe swīi,

⁶ ma n kun mō wuu ge u gōsa sōo, mi win sāa yeru ta wāa. I ko i yākuru kowa yoka sanam mē sōo u dua nge saa ye i yarima Egibitin din saka.

⁷ I ko i yaa sabe te wōwa kpa i tu tem yam mi Gusunā bēsen Yinni u gōsa mi. I n tōo baka te di i kpa, yen sisiru bururu, kpa i gōsira i wura bēen wuso.

⁸ Sōo nōoba tia sōo, i ko i pēe diwa ye ba n seeyatia doke. Sōo nōoba yiruse, kpa i mēna Gusunā bēsen Yinnin sō. I n ko i sōmburu garu ko tōo te sōo.

Gēebun tōo bakaru

⁹ Saa yēn di i dīanu gēebu torua, i ko i alusuma gariwa yu ka ko nōoba yiru.

¹⁰ Yen biru, kpa i Gusunā bēsen Yinni gēebun tōo bakaru diiya kpa i maa ka nūn kēnu naawa ye u domaru kua u bēe wē sōo.

¹¹ I ko i nuku dobu ko win wuswaa win sāa yee te u gōsa sōo bēe ka bēen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka bēen sōm kowo tōn durōbu ka tōn kurōbu ka Lefiba ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu, be kpuro gesi be ba wāa bēen suunu sōo.

¹² I wooda be mēm nōowō kpa i ka sōmburu ko. I yaayo ma i raa sāawa yobu Egibitiā.

Kunun tōo bakaru

¹³ I n bēen gbean dīa bimiginu so i kpa, ma i bēen resem binu gama i kpa, i ko i Kunun tōo bakaru diwa sōo nōoba yiru.

¹⁴ I ko i nuku dobu kowa tōo baka te sōo, bēe ka bēen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka bēen sōm kowo tōn durōbu ka tōn kurōbu ka Lefiba ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu be ba wāa bēen suunu sōo.

¹⁵ I ko i Gusunā bēsen Yinni tōo baka te diiyawa sōo nōoba yiru sāa yee te u gōsa sōo. Domi u koo bēen gbean dīanu ka sōma ye i mō kpuro domaru kua kpa i n wāa nuku dobu sōo mam mam.

¹⁶ Wōo baagere, nōn itawa bēen tōn durōbu kpuro ba ko n da de Gusunā bēsen Yinnin sāa yerō te u gōsa. Saa yera, pēe ye ba n seeyatia doken tōo bakarun saa ka gēebun tōo bakarun saa ka kunun tōo bakarun saa. Adama bu ku da mi ka nōm dīra.

¹⁷ Ben baawure u koo ka kēru dawa mēn nōru u koo kpī ye Gusunā bēsen Yinni u domaru kua u nūn wē sōo.

Wooda ye ba yi siribun sō

¹⁸ I ko i bēen bwese keri sōo siri kowobu ka wirugibu swīiwa bēen wusu kpuro sōo si Gusunā bēsen Yinni u bēe wē. Kpa ba n da tōmbu siri gem sōo.

¹⁹ I ku ra siri ka murafitiru, i ku ra gōo gem wē win bēeren sō. I ku ra maa nōm biran kēru mwa domi ta ra laakarigibun nōni wōkewa kpa tu gemgibun gere gōsia.

²⁰ I ko i gem swīiwa mam mam kpa i wa i n wāa, kpa i tem mē mwa mē Gusunā bēsen Yinni u bēe wēemō.

Ba būu sāaru yina

²¹ I ku ra būu dāru garu gira yāku yerun bōkuo te i ko i Gusunā bēsen Yinni bania.

²² I ku ra maa kperu garu gira ta n sāa būu, domi Gusunā bēsen Yinni u ye kpuro tusa.

17

¹ I ku ra Gusunā bēsen Yinni yākuru kua ka kete n kun mē ka yāru n kun mē ka boo, yen gaa yā n bararu garu n kun mē alebu gaa mō, domi ya sāawa sese disigiru win mi.

²⁻³ I n da da i wāa wuu si Gusunā bēsen Yinni u bēe wē sōo, sōrokudo sōo teeru wuu sin gagu sōo, tōn durō gōo n kun mē tōn kurō gōo u koo Yinni Gusunā tōnu kam kom kua u da u būnu yiira u sā, ka mam sōo ka suru ka kperi kpuro. Yeya ya ko n sāa kōsa Gusunān nōni sōo domi n n mē u bēe yiire i ko.

⁴ Sanam mē i nua ba nēe, gōo u yen bwe-seru kua, i ko i yen gari wēeriwa ka laakari. I n deema yēro u sese disigii te kuawa ka gem bēe Isireliban tem sōo,

⁵ saa ye sōra i ko i ka yēro da wuun gbāra kōnnōwō n n tōn durōn na, n n maa tōn kurōn na kpa i nūn kpenu kasuku i go.

⁶ I ku ra gōo taare wē i go ma n kun mō tōmbu yiru n kun mē ita ba win seeda di. Tōn turon seeda dibu kun tura.

⁷ Seedagii beya ba koo gbi bu yēro kpenu kasukum tore bu ka go kpa tōn be ba tie bu sere maa swīi. Nge mēya i ko i ka kōsa ye wuna bēen suunu sōon di.

Siribu

⁸ Goo ù n tōnu go n kun mē gabu bā n sanna n kun mē gōo ù n gōo mēera kua, ma i kpana i bu siria, i seewo i ka bu da yam mi Gusunā bēsen Yinni u koo tii gōsia sōo.

⁹ I doo yāku kowobu Lefiban mi ka siri kowobun mi kpa bu bēe sō nge mē i ko i siri bi koosina.

¹⁰ I ko i kowa dee dee ye ba bēe sōowa sāa yee ten min di tē Yinni Gusunā u tii gōsia.

¹¹ I ko i wooda ka sōosi ni ba bēe wē mi mēm nōowawa mam mam. I ku ra yen gaa yina.

¹² Wi u tii sua ma u yina u yāku kowo wi u Gusunā bēsen Yinnin sōmburu mō mi ka siri

kowon gari swaa daki, ba koo yēro gowa. Nge mēya i ko i ka kōsa wuna bēe Isireliban suunu sōn di

¹³ kpa tōnu baawure wi u ye nua u nanda kpa goo u ku maa tii sua.

Wooda ye ba yi

sina bokon swīibun sō

¹⁴ Sanam mē i dua i wāa tem mē Gusunō besen Yinni u bēe wēemō sō, ma i gerua i nēe, i kī i n sina boko mōwa nge mē bwese ni nu bēe sikerene nu mō,

¹⁵ wi Gusunō besen Yinni u gōsa, wiya i ko i swīi u ko sina boko. U ko n sāawa Isireli. I ku ra de sō wi i n sāa bwese teeru u ko bēen sina boko.

¹⁶ Sina boko wi, u n ko u n dumi mō dabi dabiru. U n ko u n da maa gabu gōri Egibitiō bu dumi dweema. Domi Yinni Gusunō u bēe sōwa u nēe, u n kī i maa wura mi.

¹⁷ Win kurōbu ba n ko ba n dabi win gōru gu ku raa ka gēra Gusunōn min di. U n koo maa tii sii geesu ka wura sweena siki siki.

¹⁸ Sina boko wi, u n sina gōna sina u kpa, u koo de bu nūn wooda yeni yoruawa tireru sō ye ya ko n wāa yāku kowo Lefiban mi.

¹⁹ Tire te, ta ko n wāawa win bōkuō kpa u n da tu gari tōō baatere win wāarun tōru kpuro sō kpa u ka gīa nge mē u koo Gusunō win Yinni nasia, u win woodaba ka win yiirebu mem nōōwa.

²⁰ Kpa u ku tii sua u n tamaa u win Isirelisibu kerewa kpa u ku wooda yen gaa yina kpa wi ka win bibun bweserun bandu tu dakaa da Isireliban suunu sō.

Ye ya ko n sāa Lefibagia

18

¹ Yāku kowo Lefiba ka be ba tie Lefin bweseru sō kpuro ba n tem wasi nge Isireli be ba tie. Yāku ni ba Yinni Gusunō kua ka gāa ni ba ka nūn naawa, yera ya ko n sāa ben dīanu.

² Ba n tem wasi mu n sāa ben tubi nge Isireli be ba tie. Adama Yinni Gusunōgia ya ko n sāa ben tubi nge mē u bu sōwa.

³ Yāku yaan mi bēe Isireliba i ko yāku kowobu wē i n yākuru kua ka ketē n kun mē ka yāaru n kun mē ka boō, miya yen nōm faram ka yen baa saburosu ka yen bōsōnu.

⁴ Kpa i maa bu bēen dīa ni i gbīa i gā wē. Niya, alikama ka dāa bii ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko ka sere bēen yāanun san si i gbīa i bōōra.

⁵ Domi bēen bwese kerī kpuro sō, Lefin bwese kēra Gusunō besen Yinni u gōsa bu ka sōmburu ko win sāa yērō be, ka ben bibun bweseru sere ka baadommaō.

⁶ Lefi goo u n kī u yari Isirelin wuu gagun di mi u wāa u ka da mi Yinni Gusunōn sāa yera wāa,

⁷ u koo kpī u win sōmburu ko mi, Gusunō win Yinni wuswaaō nge mē win mēro bisibu Lefi be u deema mi ba mō.

⁸ Ba koo nūn dim wēwa mu n ka begim nē baa mē u ye u raa mō dāra.

Gusunōn sōmō weesugibu

ka win sōmō gemgii

⁹ I n tura tem mē sō, mē Gusunō besen Yinni u bēe wē, i ku ra mēn tōmbun sāaru saari te Yinni Gusunō u tusa.

¹⁰ I ku ra de bēe sō, goo u ka win bii yākuru garu ko. I ku maa de goo u n sōroru mō bēen suunu sō,

¹¹ n kun mē u n gōribu sokumō n kun mē u n dobo doboba mō.

¹² Domi yeni kpurowa Yinni Gusunō u tusa. Yen sōna u koo tem min tōn be kpuro gīra bēen wuswaaan di,

¹³ kpa bēe i n sāa Gusunō besen Yinnigibu mam mam.

¹⁴ Domi bwese te i ko i gīra mi, ba ra sōroru kowa kpa bu kperin saria mēeri bu ka bikiaru ko. Adama Gusunō besen Yinni u n bēe ye wurarimō.

¹⁵ U koo bēe win sōmō goo seeya bēen bweseru sōn di nge nē, Mōwisi. Wiya i ko i swaa daki.

¹⁶ Domi yera i Yinni Gusunō bikia sanam mē i mēna Hōrebun guurō. I nēe, i n maa kī i Yinni Gusunōn tiin nōō nō n kun mē i win dōō boko wi wa. Domi i n kī u bēe gō.

¹⁷ Ma Yinni Gusunō u man sōwa u nēe, bēen bikia bi, bu wā.

¹⁸ U nēe, u koo bēe win sōmō goo seeya bēegibun suunu sōn di nge nē, kpa u win gari doke win nōō sō. Kpa sōmō wi, u bēe sō kpuro ye u nūn yiire.

¹⁹ Bēen goo u n yina u gari yi swaa daki yi sōmō wi, u koo gere ka Gusunōn yīsiru, u koo yēro seeyasiawa.

²⁰ Adama sōmō wi, u n gari gēe sosi ka Yinni Gusunōn yīsiru ye u n nūn yiire u gere n kun mē u n gari gerua ka būnun yīsiru, ba koo nūn gowa.

²¹ Sōrōkudo i ko i tii bikia i nēe, amōna sa ko n ka yē gari yi Yinni Gusunō kun gerua.

²² Gusunōn sōmō goo u n gari gerua ka Yinni Gusunōn yīsiru, ma yi n koore mē, yiya yi n sāa Yinni Gusunōn gere. Sōmō wiya u win gari seka. I ku win berum ko.

Wuu sīn mi

ba ko n da kpikiru de

19

¹ Gusunō besen Yinni u koo bwese tukunu gīra nin tem di kpa u nin tem mē bēe wē, kpa i n ben wusu ka ben yēnusu mō.

²⁻³ Tem mē Yinni Gusunō u koo bēe wē mi, i n mu mwa i kpa, i mu bōnu koowo beri ita kpa i yen baayere sō wuu teu wuna mi be

ba tōnu go ba ko n da kpikuru we, kpa i swēe yabiri yi ba ko n da ka de mi.

⁴ Tɔn be ba ben winsim go ba n ka baaru, ba n daa maa yiberē tēru māsine, be tɔnawa ba koo kpī bu kpikuru da wuu sin mi.

⁵ Nge tē, gabu bā n da yakasō ba dāa kīimō, kpa gbāa yu wōra yu win beruse wari yu go, wuu gen teu sōra u koo kpikuru da u wa u n ka wāa,

⁶ kpa wi ba gon dusibun mōru yā n seewa bu ku raa yēro naa turi bu mwa swaan tondabun sō. Domi wi, ka wi u gu mi, ba n daa yiberē tēru sāa.

⁷ Yen sōna na bēe sōwa na nēe, i wusu ita gōsio su n sāa kpiki yenu.

⁸⁻⁹ Ma i wooda ye kpuro mem nōwa i ye nōni doke ye na bēe wēemō gisō, ma i Gusunō besen Yinnin kīru mō, u koo bēen tem me yasiasia kpa u mu bēe wē me u besen baababa nō mwēru kua. Saa yera i ko i maa wusu ita gōsio gōsi i sōsi sin mi ba ko n da kpikuru de.

¹⁰ Nge mēya ba n koo maa be ba kun toren yem yari tem me sō me Gusunō besen Yinni u bēe wē i n mō, kpa yēron yem mu kun wāa bēen winō.

¹¹ Adama gōo ù n win winsim tusa, ma u nùn so u go, yen biru, kpa u kpikuru we wuu sin gagu sō,

¹² win wuun guro gurobu ba koo dawa bu nùn mwaama bu wī u koo nùn mōru kōsie nōmu beria u nùn go.

¹³ I ku nùn wōnwōndu kua. I taare sarirugilin yem wunō bēe Isireliban suunu sōon di kpa n bēe wēra.

Gbee kōrōn wooda

¹⁴ In dua tem me sō i kpa me Gusunō besen Yinni u koo bēe wē, bā n bēe mu bōnu kua ba kpa, i ku ra bēen winsim kōrō mure bēegia sō.

Seeda ye ba koo wura

¹⁵ Goo ù n tōnu go n kōn me ù n toraru garu kua, tōn turon seeda kun tura bu ka yēro taare wē. Adama tōmbu yiru n kōn me ita bā n seeda di, saa yera ba koo yēro garisi taaregii.

¹⁶ Goo ù n win winsim kōsa gaa mani,

¹⁷ be yiru ye kpuro ba koo dawa Yinni Gusunōn sāa yerō bu yāku kowobu ka siri kowobu wa be ba dōma te sōmburu mō mi.

¹⁸ Siri kowo be, ba koo ben gari wēeriwa ka laakarī. Bā n deema seeda weesugia u win winsim manimō,

¹⁹ saa ye sōra ba koo nùn kua nge me u raa bwisika bu win winsim wi kua. Nge mēya i ko i ka kōsa wuna bēen suunu sōon di.

²⁰ Tōmbu bā n ye nua, ba koo berum duura. Ba n maa kōsa yen bweseru mō bēen suunu sō.

²¹ I ku taaregii wōnwōndu kua. Wi u tōnu go, ba koo maa win tii gowa. Wi u win winsim nōni wuna, ba koo maa wigii wunawa.

Wi u win winsim dondu bua, ba koo maa wigiru buawa. Wi u win winsim nōma bua, ba koo maa wigia buawa. Wi u win winsim naasu bua, ba koo maa wigisu buawa.

Tabun wooda

20

¹ Sanam me i bēen yiberēba tabu wōri, i n ben dumi wa ka ben tabu kēke yi dumi gawe ka sere ben tōmbu be ba bēe dabiru kere, i ku ben berum ko. Domi Gusunō besen Yinni u wāa ka bēe wi, wī u bēe yarama Egibitin di.

² I sere tabu tore, yāku kowo u koo nawa bēen wuswāa u nēe,

³ i nōwō bēe Isireliba. Wee i na gisō i ka bēen yiberēba tabu ko. I ku de bēen goon tororu tu kara. I ku berum soora, i ku diiri, i ku maa nanda ben sō.

⁴ Gusunō besen Yinni u ka bēe wāa. Wiya u koo bēe nasara wē.

⁵ Yen biru be ba ra tabu kowobu mwēeri, ba koo bikia bu nēe, bēe sō, wara u yenu kpōō bana ma u n gina wure ge sō. Yēro u de u wura yenuō, kpa u ku gbi taa bi sō gōo u du win yenu ge sō.

⁶ Ba koo maa bikia bu nēe, bēe sō, wara u dāa gbāanu kua ma u n gina yen are diire. Yēron tii u de u gōsira yenuō kpa u ku raa gbi taa bi sō gōo u tu tubi di.

⁷ Ba koo maa bikia bu nēe, wara ba kurō kā ma u n nùn sue gina. Win tii u wuro yenuō kpa u ku raa gbi taa bi sō kpa gōo u kurō wi sua.

⁸ Kpa bu maa nēe, bēe sō, wara u wurure. Bu de yēro u wura win yenuō. Kpa u ku raa be ba tie berum tia.

⁹ Bā n gari yi gerua ba kpa, kpa bu bu tabu sinambu kua.

¹⁰ Sanam me i wuu gagu tabu wōri, i gina gen tōmbu bikio bu tii wē ka alafia.

¹¹ Bā n wura ba bēe ben wuun kōnō kenia i dua, be kpurowa i ko i yoo sōma koosia.

¹² Adama bā kun kī bu bēe senna ka alafia, ma ba nēe, ba koo ka bēe sannawa, i bu tabu wōrio.

¹³ Saa yē sō Gusunō besen Yinni u bēe bu nōmu beria, saa yera i ko i tōn durō be ba wāa mi kpuro go ka takobi.

¹⁴ Adama tōn kurabō ka bii piiminu ka yaa sabenu ka arumani ye ya wāa wuu ge sō kpurowa i ko i gura yu ko bēegia, kpa i ye dendi nge me i kī, domi Gusunō besen Yinniwa u bēe ye wē.

¹⁵ Mesuma ko i bwese nin wusu kpuro kua ni nu ka bēe toma, nu n wāa tem me i ko i mwa sō.

¹⁶ Adama tōn benin wusu sō, si Gusunō besen Yinni u bēe wē mi, i n mō, i ku ra de sin tōnu gōo u n wāa.

¹⁷ I de i bu go kpuro mam mam, be ba sāa Hetiba ka Amōrēba ka Kananiba ka Feresiba

ka Hefiba ka Yebusiba nge me Gusunə besen Yinni u beε yiire.

¹⁸ Kpa bu ku raa beε ben koma bəronugii ni tie ni ba ra ben būnu koosi. Kpa i ku ra ka ni Gusunə besen Yinni torari.

¹⁹ Sanam me i wuu gagu wari i gu tarusi n ka te i sere gu kamia, i ku ra gen dāa binuginu gbāa suasi. I ko i kpī i nin binu di, adama i ku nu kī i sura domi dāru ta n sāa tōnu wi i ko i wəri i go.

²⁰ Dāa te i yē ta n sāa diiraru, tera i ko i kpī i bura i ka səri ko yi i ko i ka gbāraru yə sere i ka wuu ge kamia.

Wi ba go yakason gari

21

¹ Sanam me i wāa tem me Gusunə besen Yinni u koo beε wē sɔɔ, ma i wa ba goo go me sɔɔ, yēron gora kpīi yakasə, ma i n sere yē wi u nūn go,

² sanam me sɔɔra guro gurobu ka siri kowobu ba koo yarima kpa bu wusun tondam yīire si su wi ba go mi sikerene.

³ Wuu ge ba wa ga ka wi ba go mi turuku bo, wuu gen guro gurobu ba koo naa gbiiba kasuma tia ye ba n sugu dokere yu ka sambu ru garu ko.

⁴ Kpa wuu gen guro guro be, bu ka naa gbiiba ye da wōwa gaa sɔɔ ye ya nim kokumə, mi goo kun wukure u sere gāanu duure. Kpa bu naa gbiiba yen wīi suma bua mi.

⁵ Kpa yāku kowobu bu susima yen bəkuə be, be ba sāa Lefin bibu be Gusunə besen Yinni u wuna nenem bu ka win sāa yerun sambu ru ko kpa bu maa tambu domaru kua ka Yinni Gusunə yīsiru. Beya ba ko n da gari kpuro wunane yi yi sāa soonaa ka meeran gari.

⁶ Kpa wuu gen guro guro be kpuro be ba susi wi ba go min bəkuə bu ben noma nia naa yen wəllə wōwa mi.

⁷ Kpa bu gere bu neε, ben noma kun yem menī yari, meya ben nōni kun maa wa me n kua u ka gu.

⁸ Yinni u be win tambu Isireli be u yakiamā tora ten suuru kuo, kpa u ku yem me garisi ben winə me mu sāa toraru sarirugiin yem. Saa ye, Gusunə u koo maa bu yem me suuru kua.

⁹ Nge meya i ko i ka toraru sarirugiin yem wuna beε sɔɔn di kpa i n mɔ ye ya koo Gusunə wēre.

Kurə deson suabu

¹⁰ Sanam me i yara i beεn yiberēba tabu wərim dɔɔ be Gusunə besen Yinni u beε noma beria, ma i bu desiru mwa,

¹¹ be sɔɔ, ma beεn turo u kurə burə wa ma u nūn kīru gōru doke u ka nūn sua kurə,

¹² saa ye, u koo nūn suawa u ka da win yenuə kpa u de u wii pəuru woka kpa u win nii kəkəsū bəri.

¹³ Kpa u win yāa ni u raa doke pota kpa u da u sina yēron yenuə u swi win baaba ka win meron sɔ suru tia. Yen biru, kpa yēro u den da u nūn deema u ko win durə kpa wi, u maa ko win kurə.

¹⁴ Adama n da nūn bwēra yara, u de u doona mi u kī. U ku raa nūn dāra u gobi mwa. Meya u ku maa nūn garisi yoo. Domi u ka nūn menna.

Ye ya sāa bii yerumagia

¹⁵ Goo n n maa kurəbu mo yiru, ma u turo kī n kere turo, ma be yiru kpuro ba nūn bii tən durəbu marua, wi u kun kī mi, ma wiya u nūn yeruma marua,

¹⁶ sanam me u bii be tubi bənu kuamme, n n weene u wi u kīn bii garisi yeruma wi u n kīn biin ayerə.

¹⁷ Adama n weene u wi u n kīn bii wura nge win yeruma, kpa u nūn win tubin bənu yiru wē. Domi u sāawa win tondon dam yīre gbiikuru. N weenewa u yerumarun baa wa.

Bii mem nɔɔ sarin kəkərɔ

¹⁸ Goo n n bii tən durə mo, ma bii wi, u kua mem nɔɔ sari wi u ku ra win tundo ka win meron gere nɔ baa bā n nūn seeyasia,

¹⁹ saa ye sɔɔ, win tundo ka win mero ba koo nūn mwawa bu ka na wuun guro gurobun mi,

²⁰ kpa bu guro guro be sɔ bu neε, ben bii wee, u ku ra ben gari nɔ. U win wāaru dimōwa bereteke tam norubu sɔɔ.

²¹ Saa yera wuun tən durəbu kpuro ba koo nūn kpenu kasuku bu go kpa i kōsa wuna beεn suunu sɔɔn di. Isireliba kpuro bā n ye nua kpa bu berum ko.

Wi ba soora doken goru

²² Goo n n toraru garu kua te ta tura bu ka nūn go, ma ba nūn soora doke ba bwē dāa wəllə,

²³ bu ku de win goru ta n wāa dāa mi sere ka wəkurə. Baa n n yen meren na, bu de bu nūn sike yen tɔɔ te. Domi wi ba soora doke ba bwē u kuawa mi bōruro Gusunə wuswaa. I n da ko me, kpa i ku ra beεn tem disi doke me Gusunə besen Yinni u beε wē.

A wunen tənusin gāanu

garisio nge wunen tiiginu

22

¹ I n beεn tənusin naa n kun me win yāaru wa ta kōoramə, i ku ra de tu doona. I ka tu wuro wi u tu mən mi.

² Yēron yenu gā n toman na, n kun me i kun nūn yēn na, i yaa sabe te suo i ka da beεn yenuə i tu nōri sere wi u tu mɔ u n tu kasum na. Saa yera i ko i nūn tu wesia.

³ I n maa beεn tənusin keteku wa n kun me win yaberu n kun me win gāanu ganu ni nu kōra, nge meya i ko i maa nu kua. I ku nu deri nu kam ko.

⁴ I n wa goon keteku ñ kun me win naa ya wöruma swaa sɔɔ, i ku de yen yëro u ye seeya wi tɔna. I ko i nün somiwa u ka ye seeya.

Wooda bwese bweseka

⁵ Tɔn kurɔ u ku raa tɔn durɔn gāanu sebe, meya tɔn durɔ u ku raa maa tɔn kurɔn gāanu sebe. Domi wi u kua me, Gusunɔ besen Yinni u koo yëro tusi.

⁶ I n wuu dɔɔ ma i gunɔ wa ga sɛa wəkusi ñ kun me ga binu wəkusi dāa ñ kun me temɔ, i ku gu mwa ka gen binu sannu.

⁷ I de mero gu doona kpa i tii binu yiiya, kpa been wāaru tu beɛ wɛra kpa tu daka da.

⁸ I n dii kpaaru bana i kpa, i ten tɛera wollo gani dumi dokeo i ka sikerena kpa baa goo ñ n wöruma min di u gu, i kun taare mɔ.

⁹ Been resem gbaanu sɔɔ, i ku ra maa dīa bweseru garu duure. I n kua me, ten marum kpuro ka maa resem ye, ya ko n sāawa Gusunɔgia.

¹⁰ I n wukumɔ, i ku naa ka keteku sugu doke sannu.

¹¹ I ku yānu sebe ni ba wesa ka wɛɛ damgii ka yāa kusun wɛɛ sannu.

¹² I been bekan soo sookɔ sari dokeo.

Suanaan wooda sarabu

¹³ Goo ñ n kurɔ sua ma ba menna ka kurɔ wi, yen biru ma u ñ maa kurɔ wi kī, u nün tusa,

¹⁴ sere u nün funɛ wuna u win yīsiru sankā, u gerua u nɛɛ, u kurɔ wi sua, ye ba dua ka wi, u ñ ka nün deeme,

¹⁵ saa ye sɔɔra bii kurɔbu gen tundo ka gen mero ba koo ka bii win wəndiarun seeda na bu wuun guro gurobu sɔɔsi wuun duu yero mi ba ra menne.

¹⁶ Kpa bii win tundo u guro guro be sɔ u nɛɛ, na nen bii wəndia wi durɔ wini kāwa u n mɔ kurɔ, adama u nün tusa.

¹⁷ Wee u nün weesu mani u nɛɛ, u ñ ka nün deeme. Adama nen biin wəndiarun yīreru wee. Kpa bu beku te daria wuun guro gurobun wuswaa.

¹⁸ Kpa wuun guro guro be, bu durɔ wi mwa bu so,

¹⁹ kpa bu nün sii geesun gobi wunɔbu (100) bure u wəndia win tundo kɔsia domi u Isireliban wəndia turon yīsiru sankā. Yen sɔ, u ñ maa kpɛ u kurɔ wi yina, u ko n nün suewa sere ka win wāarun tōru kpuro sɔɔ.

²⁰ Adama gari yi, yi n sāan na gem, ma ba ñ yīreru garu wa te ta sāa bii wigiru,

²¹ saa ye sɔɔra ba koo kurɔ wi sua bu ka da win baaban yenu kənnɔwɔ kpa win wuun tɔn durɔbu bu nün kpenu kasuku bu ka go. Domi seku bakara Isireliban mi bu nɛɛ, bii wəndia u durɔ damaru kua win baaban yenuɔ. Nge meya i ko i ka daa kɔsa yen bweseru wuna been suunu sɔɔn di.

²² Bā n durɔ goo mwa u sakararu mɔ ka goon kurɔ, ba koo be kpuro gowa durɔ wi

ka kurɔ wi. Nge meya i ko i ka daa kɔsa yen bweseru wuna been suunu sɔɔn di.

²³ Bii wəndia goo ñ n wāa, ma ba nün durɔ kāa, adama ba ñ gina suane, ma durɔ goo u nün wa ma u ka nün kpuna,

²⁴ i ko i be yiru kpuro mwawa i ka na wuun duu yero ñ guro gurobu ba ra menne, kpa i bu kpenu kasuku i go yèn sɔ bii wəndia wi, u ñ wura kue saa ye u nün gaba wuuɔ ka yèn sɔ durɔ wi, u win winsim kurɔ bekuru doke. Nge meya i ko i ka daa kɔsa yen bweseru wuna been suunu sɔɔn di.

²⁵ Adama durɔ wi, ñ n wəndia wi ba durɔ kāa mi wan na yakasɔ u ka nün gaba u ka kpuna ka dam yakasu mi, durɔ wi tɔnawa ba koo go.

²⁶ I ku wəndia wi gāanu kua. U ñ toraru garu kue te ta weene bu ka nün go. N sāawa nge durɔ goo wi u win beruse wari u go.

²⁷ Domi u nün deemawa yakasɔ. Ma bii wəndia wi, u wura kua adama goo sari wi u koo nün wera.

²⁸ Durɔ goo ñ n maa bii wəndia goo wa wi ba ñ gina durɔ kā, ma u nün gaba u ka kpuna, ma ba bu mwa,

²⁹ durɔ wi, u koo bii wəndia win tundo sii geesun gobi weeraakuru wɛwa kpa u bii wi sua kurɔ, domi u nün bekuru doke. U ñ maa kpɛ u nün yina sere ka win wāarun nɔɔ.

23

¹ Durɔ goo u ku raa maa win baaban kurɔ kīa. U n kua me, u win baaba sekuru dokewa mi.

Tɔn be ba ñ ko n wāa

Gusunɔn tɔmbun wuuru sɔɔ

² Win tīa bii ba kɔsuka ñ kun me win tɔn durɔru ba burā, u ñ kpɛ u ka Yinni Gusunɔn tɔmbu menna.

³ Be ba ñ weene bu suana ma ba ka suana, ben bibu ba ñ kpɛ bu ka Yinni Gusunɔn tɔmbu menna sere ka ben bibun bibun bweserun nɔn wəkura.

⁴ Meya Amɔniban goo ñ kun me Mɔabuban goo u ñ kpɛ u ka Yinni Gusunɔn tɔmbu menna sere ka ben bibun bibun bweserun nɔn wəkura.

⁵ Domi ba ñ ka sun nim ka dīanu sennɔ kue saa ye sa yarima Egibitin di. Ba da ba Balamu, Beorin bii, Petorigii wi u na Mesopotamin di gobi kāwa u ka na u sun bōrusi.

⁶ Adama Gusunɔ besen Yinni u ñ Balamu win gere swaa daki. U bōri yi gɔsiawa domaru domi u sun kī.

⁷ I ku ra ben alafia kasu ñ kun me ben gea sere ka baadommaɔ been wāarun tōru kpuro sɔɔ.

⁸ I ku ra ko i Edɔmu goo tusi, domi ba sāawa besen wɔnɔbu. I ku ra maa Egibitigii goo tusi domi sa soru di ben temɔ.

⁹ Ben bibu ba ko n da ka Yinni Gusunɔn tɔmbu mɛnnɛwa sere ka ben sikadominɔ.

Sansanin dɛɛraru

¹⁰ I n yara i ka yiberɛba tabu wɔri, saa ye sɔɔra i ko i tii laakari ko ka gāa disiginu kpuro.

¹¹ Tɔn durɔ goo ù n wāa bɛɛ sɔɔ, ma u dosa sere u tii wa dosu ge sɔɔ, i ka nùn yario sansanin di gina.

¹² Adama sɔɔ ù n kella, u koo woburewa. Yen biru, sɔɔ ù n dua kpa u wurama sansaniɔ.

¹³ I de i n gam mɔ sansanin biruɔ mi i ko i n da dii bera ko,

¹⁴ kpa i n gāanu nɛni ni i ko ka wɔru gbe i ka bɛɛn dii bera ye sike.

¹⁵ Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni u wāa bɛɛn sansani ye sɔɔ u sīimɔ sīimɔ u ka bɛɛ kɔsu kpa u bɛɛ bɛɛn yiberɛba namu bɛria. Yen sɔ, n weenɛwa bɛɛn sansani ya n dɛɛre kpa u ku bɔrɔnu ganu wa bɛɛn suunu sɔɔ ni nu koo de u bɛɛ biru kisi.

Yoo wi u duka sua

¹⁶ I ku yoo wi u win yinni duka suuri mwa i wesia win yinnin mi.

¹⁷ I de u n wāa mi u kī bɛɛn suunu sɔɔ wuu ge u koo gɔsi sɔɔ. I ku nùn dam dɛre.

Kurɔ damaru sāaru sɔɔ

¹⁸ I ku de durɔ dama woronu ñ kun mɛ kurɔ dama woronu nu n wāa bɛɛn sāaru sɔɔ.

¹⁹ I ku ra ka durɔ dama gobi ñ kun mɛ kurɔ dama gobi gɛɛ na Yinni Gusunɔn sāa yɛrɔ i ka ye i Gusunɔ nɔɔ mwɛɛru kua kɔsia. Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni u yen bweseru tusa.

Bɔkurabun nim dokebu

²⁰ Bɛɛn Isirelisibu bā n gāanu bɔkura, i ku bu nim dokea, ñ n gobin na, ñ n maa dīanun na ñ kun mɛ gāanu ganu.

²¹ Sɔɔwa i ko i yen bweseru kua, adama i ku ra bɛɛn Isirelisibu kua mɛ, kpa Gusunɔ bɛɛn Yinni u bɛɛ domaru kua tem mɛ sɔɔ mɛ i ko i du mi, i n mɔ.

Nɔɔ mwɛɛnun gari

²² I n Gusunɔ nɔɔ mwɛɛru garu kua, i ku te i ka tu yibia domi u koo bɛɛ tu bikia kpa i n taarɛ mɔ.

²³ Adama ñ kun nɔɔ mwɛɛru garu kue, i ñ ko i n taarɛ mɔ.

²⁴ Nɔɔ mwɛɛ te i yara bɛɛn nɔɔn di, i ko i tu yibiawa domi i tu kuawa ka bɛɛn tiin nɔɔ, ñ n ka tilasi.

Ye kaa kpī a ko goon gbaarɔ

²⁵ I n dua goon dāa gbaarɔ, i yen binu dio nge mɛ i kī, adama i ku ra nin ganu doke birerɔ i ka doona.

²⁶ I n maa dua goon alikama gbaarɔ, i ko i kpī i alikama wɔka ka nɔma adama i ku ye kɔmbɔ doke.

Kurɔ wi ba yina

24

¹ Goo ù n kurɔ sua ma u kurɔ wi gāanu waasi ye ya ñ ka nùn naawɛ, ma u kurɔ wi yinanaan tireru yorua u nùn nɔmu bɛria, ma u nùn gira win yenun di u doona,

² ma yen biru, kurɔ wi, u da u mɔre durɔ goon mi,

³ durɔ dāako win tii ù n nùn yinabun tireru yorua, ma u nùn yina, u nùn yara win yenun di ñ kun mɛ ù n gu,

⁴ win durɔ gbiikoo wi u raa nùn yina mi, u ku maa nùn kasu bu mɛnna. Domi kurɔ wi, u kua disigii. Yeya Yinni Gusunɔ u tusa. I n kua mɛ, i tem mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u bɛɛ wɛ bɛɛɛ sari kookoosu koosiwa mi.

Wi u kurɔ kpao sua

⁵ Goo ù n kurɔ kpao sua, u ku tabu da. Mɛya bu ku maa nùn tilasi gaa ko. Bu de u n tii mɔ sere wɔɔ tia, kpa u wa u win kurɔ wi nukuru dorasia.

Tɔruban wooda

⁶ N ñ weenɛ i goon nɛɛru tɔruba mwa baa ten bia. Domi i n kua mɛ, i mwawa mi ye n ko n de u n wāa.

Tɔnu wi u win tɔnusi gbɛnan

wooda

⁷ Bɛɛn goo ù n win Isirelisi mwa u gɔsia yoo ñ kun mɛ u nùn dɛra, i ko i yɛro wi gowa. Nge mɛya i ko i ka kɔsa yen bweseru wuna bɛɛn suunu sɔɔn di.

Bara disigirun wooda

⁸ I de i be ba bara disigiru mɔ laakari ko gem gem kpa i ko nge mɛ yāku kowobu Lefiba ba koo bɛɛ sɔsɔi. Nge mɛ na yiire i ko, nge mɛya i ko i ko mam mam.

⁹ I yaayo ye Gusunɔ bɛɛn Yinni u Mariamu kua saa ye sa wee Egibitin di sa wāa swaaa.

Tɔruban gari

¹⁰ I n bɛɛn Isirelisi goo gāanu bɔkura, i ku du win dirɔ i ka tɔruba sua.

¹¹ I yɔro tɔɔwɔ kpa wi i gāanu bɔkura mi u yarima u bɛɛ tɔruba wɛ.

¹²⁻¹³ I n yāaro gāanu bɔkura ma u bɛɛ win yaberu tɔruba wɛ, i ku de ta n wāa bɛɛn mi sere yam mu ka tīra. Baa ñ n kua amɔ, sɔɔ ù n dua, i ko i nùn win yabe te wesiawa kpa u wa u tu wukiri u ka kpuna. Kpa u bɛɛ domaru kua kpa Gusunɔ bɛɛn Yinni u maa bɛɛ siara.

Iyāarobu bɛɛɛ wɛɛyɔ

¹⁴ I n yāaro goo mɔ som kowo, ù n sāa Isireli ñ kun mɛ sɔɔ, i ku nùn taki di.

¹⁵ I nùn win sɔmburun gobi wɛɛyɔ baadomma sɔɔ u sere du. Domi u sāawa yāaro, u win gobin bukata mɔ gea. I kun kue mɛ, ma u Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue bɛɛn sɔ, i ko i taarɛ wa.

Baawurewa

u koo win torarun are wa

16 Ba ñ tōnu goomō win biin torarun sō, meya ba ñ maa bii goomō win mōwōbun torarun sō. Ba ñ goo goomō goon torarun sō.

Ye ba koo ko yāarobun sō

17 I ku ra ko i sō ñ kun mē gobeku gem bira siribu sō. Meya i ku ra maa gōmini goon bekuru tōruba mwa.

18 Adama i yaayo ma sa raa yoru di Egibitiō ma Gusunō bēsen Yinni u sun yakia. Yen sōna na bēe yiiremō i n da wooda yeni swī.

19 Saa yē sō ñ bēen dīanu gēmō, ma i yen geṣe tia duari gbee suunu sō, i ku maa wura i ye sua. I de yu ko sōbu ka gobekuba ka gōminibugia, kpa Gusunō bēen Yinni u wa u bēen nōman sōma kpuro domaru kua.

20 I n yōwa bēen dāa ye ba mō olifin wōlō i ye sōra, i ku ra maa wure i yō i ye i duari sōri. I de ye, yu ko sōbu ka gobekuba ka gōminibugia.

21 Sanam mē i bēen resēm binu sōrimō, i ku ra maa gōsira i wura biruō. Ye i deri mi, yeya ya koo ko sōbu ka gobekuba ka gōminibugia.

22 Bēen tii i yaayo ma i yoru di Egibitiō. Yen sōna na bēe yiiremō i n da yeni swī.

Siribun wooda

25

1 Nōōsināa sariru tā n dua tōmbu gabun baa sō, ma ba da siri yērō ba bu siria, saa ye sō, wi u gem mō, i nūn win gem wēyō. Wi u maa taare mō kpa i nūn win taare wē.

2 Wi siribu di, bā n nūn soberu bure, siri kowo u koo de yēro u kpunawa win wuswaaō kpa bu nūn so nge mē win torara nē.

3 Adama bu ku seni nōō weeru sara, domi yā n kera mē, i bēen mero bisi wi bēere birawa mi.

Naa yā n sōmburu mō dīanōn

wooda

4 I ku bēen naa kinērūn nōō bōke saa ye ta sōmburu mō dīanu sō.

Gōmini wi u kun bii mōn

wooda

5 Mōō ka wōnō bā n wāa yēnu teu sō, ma mōō u gu u ñ bii mara, win gōmini wi, u ku yari yēnu min di u mōraru da gam. Win durōn wōnō wiya u koo nūn sua kurō.

6 Bā n bii tōn durō mara, ba koo bii gbiikoo wi garisiwa wi u gu min bii kpa win yīsiru tu wa ta n wāa Isireliban suunu sō.

7 Goo ù n yina u win mōōn kurō gōmini sua, kurō wi, u dōō siri yērō u wuun guro gurobu deema kpa u bu sō u nēe, nēn durōn wōnō u yina u man sua kurō u ka win mōō bii marua win yīsiru tu ka wa ta n wāa Isireliban suunu sō.

8 Saa ye sōōra wuun guro guro be, ba koo durō wi soku kpa bu nūn gari yi bikia. U n

yinan na mam mam u win mōōn gōmini wi sua kurō,

9 kurō wi, u koo dawa u win bara nōō teu wuna guro guro ben wuswaaō, kpa u nūn yāatam sie kpa u gere u nēe, wee nge mē ba ra durō kue wi u yina u win mōō bii marua.

10 Kpa bu win bweseru yīsiru kē Isireliba sōō bu nēe, win bara nōō ba wunan bweseru.

Ye ba yina sannō sō

11 Tōn durōbu yiru bā n sannamō, kpa mi ba sannamō mi, ben turon kurō u na u ka win durō wōra win yiberēn nōman di, kpa u yiberē win tōn durōru nēnē,

12 Saa ye sō, i kurō win nōmu ge buro. I ku nūn wonwōndu kua.

Tenkurun swaan wooda

13 I ku kiaru dōrena ka taki, i de bēen kilo ya n sāa dee dee, kpa yen gaa kun gaa kere.

14 I de bēen sakakunu nu n sāa dee dee. I ku de gagu ga n gagu kere.

15 I de bēen kilo ya n sāa dee dee kpa bēen sakakunu nu n sāa tia. Kpa bēen wāaru tu wa tu dakaa da tem mē Gusunō bēsen Yinni u koo bēe wē sō.

16 Domi Gusunō bēsen Yinni wi, u be ba yen bweseru mō tusa.

Amalekiban kpeerasiabu

17 I yaayo ye Amalekiba ba bēe kua saa ye i wee Egibitin di,

18 i wasire, ma ba bēe wōri birun di ba be ba wāa biruō go go, ba ñ Gusunōn bērum kue.

19 Saa ye sō Gusunō bēsen Yinni u koo bēe wērabu wē u de yiberēba kpuro bu bēe deri tem mē u koo bēe wē sō mu n ka sāa bēegim, i ko i Amalekiba kpuro kam koosiawa kpa bu ku maa ben yīsiru yaaya handunia sō. I ku ra ye duari.

Dīa gbiikinun wooda

26

1 I n da i dua tem mē Gusunō bēsen Yinni u koo bēe wē sō, ma i mu mwa, i sina mē sō,

2 i de bēen baawure u win gbean dīa gbiikinu tama ni u duura tem mē sō, u nu doke bireru sō u ka na Gusunō bēsen Yinnin sāa yērō,

3 kpa u da saa ye sōōn yāku kowon mi, u nūn sō u nēe, u gerumō Gusunō win Yinnin wuswaaō giso ma u dua tem mē sō, mē Yinni Gusunō wi, u bēsen baababa nōō mwēeru kua u nēe, u koo sun wē.

4 Kpa yāku kowo wi, u yēro bire te mwaari u yi Gusunō bēsen Yinnin yāku yerun wuswaaō.

5 Kpa yēro u gere Gusunōn wuswaaō u nēe, win sikado u sāawa Aramugii wi u kun wāa yeru mō. U da Egibitiō u sina mi ka tōmbu filko be ba wāa ka wi. Yen biru, tōn be, ba dābia ba kua bwese damgiru.

⁶ Adama Egibitigibu ba bu dam dāre, ba bu nōni sōwa, ma ba bu kua yobu.

⁷ Yera ba Gusunō besen baababan Yinni nōngiru sue, ma u begia nua. U ben nōni swāru wa ka dam mē ba bu dāremō ka nge mē ba bu taare.

⁸ Yen biru, u bu yarama Egibitin di ka win nām damguu, ka nanum bakam, ka sām maamaakiginu.

⁹ U ka bu tunuma tem mini, mē mu tim ka bom yiba, ma u bu mu wē.

¹⁰ Yen sōna tē, u ka tem mē Yinni Gusunō u nūn wēn dīa gbiikinu na win wuswaa.

Kpa yēro u yiira u wuswaa tem girari u ka Gusunō sā.

¹¹ Yen biru, bēe ka Lefiba ka sō be ba wāa bēen suunu sō, i ko n nuku dobu mō gāa geenu kpuron sō ni Gusunō besen Yinni u bēe ka bēen bibu wē.

Wākuru baateren wōllōn

tia tian wēebun wōō

¹² Wōō yirun biru, itase, i ko ge sokuwa wākuru baateren wōllōn tia tian wēebun wōō. I n bēen dīanu gā i kpa, i ko nin wākuru baateren wōllō tia tia wunawa kpa i Lefiba wē ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu kpa ba n da di bu debu bēen wuu si sō.

¹³ Saa yera i ko i Gusunō besen Yinni sō i nēe, wākuru baateren wōllōn tia tia ye ya sāa wigia, wee i wunama bēen yēnun di i Lefiba wē ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu nge mē u bēe yiire i ko. I n yen gaa duari i sere ye deri.

¹⁴ I n wākuru baateren wōllōn tia tia yen gaa di sanam mē i gōō wooru sō. I n ye sue sanam mē i n dēere. I n maa yen gaa gōribu wē.

¹⁵ U tukama u bēe mēeri saa win sin yee dēerarun di te ta wāa wōllō, kpa u bēe win tōmbu Isireliba domaru sosia ka bēen tem mē u bēe wē, mē mu tim ka bom yiba nge mē u besen baababa nōō mwēeru kua.

Isireliba ba sāawa

Gusunōn tōmbu

¹⁶ Gisō, Gusunō besen Yinni u bēe sōmō u nēe, i win woodaba ka win yiirebu kpuro mēm nōōwō. I n tii sē kpa i ye kpuro swīi ka gōru tia ka bēen bwēra kpuro.

¹⁷ Gisō, i wura ma Gusunōwa u sāa besen Yinni, i maa wura ma i ko i sī win swaa sō, kpa i win woodaba ka win yiirebu kpuro mēm nōōwa.

¹⁸ Yinni Gusunōn tii u maa wura gisō ma i sāa win tōn be u gōsa nenēm win tiin sō i ka win yiirebu kpuro swīi nge mē u bēe nōō mwēeru kua.

¹⁹ Mēya u koo maa bēe wōlle sua i yīsiru yari kpa i n bēere mō n kere handunian bwesenu kpuro ni u taka kua, kpa i n sāa win tōn be u tii yiya nge mē u gerua.

ISIRELIBA BA GUSUNŌN ARUKAWANI YAAYAMŌ

Kpee ni ba koo sōnna

Ebalin guurō

27

¹ Mōwisi ka Isireliban guro gurobu ba tōmbu sōwa ba nēe, i wooda be kpuro mēm nōōwō be Mōwisi u bēe saaria mi gisō.

² Tōō tē sō i da i Yuudenin daaru tōbura, i dua tem mē Gusunō besen Yinni u bēe wē sō, i de i kpee bakanu gurama i sōnna i tāwaru koosi,

³ kpa i wooda yenin gari kpuro yore ni sōō dōma te. Nge mēya i ko i ka tem mē du mē mu tim ka bom yiba mē Gusunō besen baababan Yinni u bēe nōō mwēeru kua.

⁴ I n Yuudenin ye tōbura i kpa, yera i ko i sere kpee nin wooda na bēe wē gisō gurama i sōnna Ebalin guurō kpa i nu tāwaru koosi.

⁵ Miya i ko i Gusunō besen Yinni yāku yeru kua ka kpee ni i n ka sisu dāke.

⁶ Kpee ni ba n dāke tōnawa i ko i ka nūn yāku yee te bania. Miya i ko i nūn yāku dōō mwaararuginu

⁷ ka siaraban yākunu kua, kpa i sina mi i di ka nuku dobu Gusunō besen Yinnin wuswaa.

⁸ Kpa i woodan gari yi yore kpee ni sōō mē baawure u koo kpī u ka yi gari sāa sāa.

⁹ Ma Mōwisi ka yāku kowobu Lefiba ba Isireliba kpuro sōwa ba nēe, i mario i nō, gisōra i kua Gusunō besen Yinnin tōmbu.

¹⁰ Yen sō, i de i nūn mēm nōōwa kpa i win yiirebu ka win woodaba swīi ye na bēe saaria mi gisō.

¹¹ Mōwisi u dōma te tōn be sōōwa u nēe,

¹² i n Yuudenin daaru tōbura i kpa, bwese nini, Simeōba ka Lefiba ka Benyamēeba ka Yudaba ka Isakariba ka Yosefuba ba koo da bu yōrawa Garisimun guurō kpa bu tōmbu domaru kua,

¹³ kpa maa bwese nini, Rubeniba ka Gadiba ka Aseeba ka Sabuloniba ka Danuba ka Nefitaliba bu da bu yōra Ebalin guurō kpa bu bōrin gari gere.

Bōri wākura yiru

¹⁴ Guuru miya Lefiba ba koo gbāra tāa tāa bu Isireliba kpuro sō bu nēe,

¹⁵ bōrurowa wi u dāa dāka n kun mē u sisu yania u wisi u ka tii bwāaroku gagu kua u sā gbenum, domi Yinni Gusunō u yabu yen bweseru tusa ye ba ka nōma kua ba sāmō. Kpa tōmbu kpuro bu nēe, ami!

¹⁶ Kpa Lefiba bu nēe, bōrurowa wi u kun win tundo n kun mē win mero bēere doke. Kpa tōmbu kpuro bu nēe, ami!

¹⁷ Kpa Lefiba bu nēe, bōrurowa wi u win winsim tem nōō bura yeru sare. Kpa tōmbu kpuro bu nēe, ami!

18 Kpa Lefiba bu n̄e, b̄uruowa wi u w̄ko swaa s̄osi kankam. Kpa t̄ambu kpuro bu n̄e, ami!

19 Kpa Lefiba bu n̄e, b̄uruowa wi u s̄o ñ kun m̄e gobeku ñ kun m̄e ḡomini win gem bira siri yera. Kpa t̄ambu kpuro bu n̄e, ami!

20 Kpa Lefiba bu n̄e, b̄uruowa wi u win tondon kur̄o k̄ia, domi u win tondon kpin yeru disi dokewa mi. Kpa t̄ambu kpuro bu n̄e, ami!

21 Kpa Lefiba bu n̄e, b̄uruowa wi u ka yaa saberu kpuna. Kpa t̄ambu kpuro bu n̄e, ami!

22 Kpa Lefiba bu n̄e, b̄uruowa wi u ka win sesu m̄ero tuosi ñ kun m̄e tundo tuosi kpuna. Kpa t̄ambu kpuro bu n̄e, ami!

23 Kpa Lefiba bu n̄e, b̄uruowa wi u ka win kur̄on m̄ero kpuna. Kpa t̄ambu kpuro bu n̄e, ami!

24 Kpa Lefiba bu n̄e, b̄uruowa wi u win tanusi so u go b̄akuo gb̄enum. Kpa t̄ambu kpuro bu n̄e, ami!

25 Kpa Lefiba bu n̄e, b̄uruowa wi u n̄om biran ḡobi m̄wa u ka taare sarirugii go. Kpa t̄ambu kpuro bu n̄e, ami!

26 Kpa Lefiba bu n̄e, b̄uruowa wi u yina u woodan gari yini m̄em n̄owa. Kpa t̄ambu kpuro bu n̄e, ami!

28

Domarun n̄o mw̄enu

1 M̄owisi u n̄e, ñ n Gusun̄o besen Yinnin gere kpuro swaa daki, ma i win yiirebu kpuro m̄em n̄owa bi na b̄e s̄om̄o mini gis̄o, saa yera u koo b̄e w̄lle sua n kere bwesenu kpuro ni nu tie.

2 Ma i win gere kpuro m̄em n̄owa, wee nge m̄e u koo b̄e domaru kua.

3 U koo b̄e kpuro domaru kua, be ba w̄a wuu maros̄o ka be ba w̄a baru kpaano.

4 U koo de i bii dabinu ma kpa u de d̄ianu nu koo b̄e gbea kpa b̄e ket̄eba ka b̄e ȳaanu ka bonu nu marura nu d̄abia.

5 U koo de i d̄aa bii dabinu wa i birenu yibia kpa u de i n som m̄o mu n kpa i ka p̄e ko.

6 Mi i d̄oo kpuro, u koo b̄e domaru kua.

7 Wi, Yinni Gusun̄o, u koo de yib̄ere be ba b̄e seesi bu yarina b̄en wuswaan di. Swaa tia ba koo ka duuma adama ba koo duki yarinawa bu swaa dabinu m̄wa.

8 U koo b̄e d̄ia ni i ḡa i doke biranu s̄o k̄su, kpa u de ye i m̄o kpuro yu w̄ra. U koo b̄e domaru sosia tem m̄e s̄o, m̄e u b̄e w̄e m̄o.

9 In win wooda be kpuro m̄em n̄owa, ma i win k̄iru m̄o, u koo b̄e wuna nen̄em win tiin s̄o nge m̄e u b̄e n̄o mw̄eru kua.

10 Handunian t̄ambu kpuro ba koo wa ma i s̄aa Yinni Gusun̄on t̄ambu kpa ba n b̄en berum m̄o.

11 Yinni Gusun̄o u koo b̄e durom dabinu yibusi tem m̄e s̄o m̄e u b̄en baababa n̄o mw̄eru kua u n̄e, u koo b̄e w̄e. I ko i bii dabinu ma kpa b̄en yaa sabenu nu d̄abia kpa b̄en gbea yu d̄ianu ko.

12 U koo b̄e wallu wukia mi win arumanin beru yera w̄a kpa u de gura yu n̄e b̄en tem s̄o saa ye n weene. Kpa ye i m̄o kpuro yu kuura. In maa ḡobi b̄ukuram̄o gabun mi. T̄on tuko d̄abira ta koo ḡobi b̄akura b̄en mi.

13 Yinni Gusun̄o u koo b̄e kowa wiru, n ñ m̄o siru. I ko i n da n ȳisuru yarawa, ñ ñ biru wur̄o. Adama yu ka sere kooa m̄e, i ko i wi, Gusun̄o besen Yinnin woodaba m̄em n̄owawa mam mam ye na b̄e s̄om̄o mini gis̄o.

14 I ku ra ko i gera gari yi na b̄e s̄ow̄a mini kpuron gaan di, kpa i da i b̄unu s̄a.

B̄irin n̄o mw̄enu

15 M̄owisi u maa n̄e, ma i ñ Gusun̄o besen Yinnin gere swaa daki, ma i kun ye kpuro m̄em n̄ow̄e ka yiire bi na b̄e s̄om̄o mini gis̄o, b̄ori yiniwa yi koo b̄e w̄ori.

16 B̄e kpuro i ko i b̄ori wa, be ba w̄a wuu maros̄o ka be ba w̄a baru kpaano.

17 In d̄aa binu wasi i birenu yibia, ñ maa som wasi i ka p̄e ko.

18 In bibu marum̄o ba n d̄abi. B̄en d̄ianu nu ñ kooram̄o b̄en gbea. M̄ea b̄en ket̄eba ka b̄en ȳaanu ka bonu nu ñ maruram̄o nu d̄abia.

19 Mi i d̄oo kpuro, b̄oriya yi ko n b̄e sw̄i.

20 Ye i m̄o kpuro s̄o, Gusun̄o b̄en Yinni u koo de i b̄ori wawa kpa i n berum m̄o kpa i wahala ko sere i ka kam ko mam mam ȳen s̄o i n̄un deri ma i k̄sa kua.

21 U koo ka b̄e bara k̄sunu naawa ni nu koo b̄e kpeerasia tem min di m̄e i ko n m̄o.

22 U koo de b̄en wasi yi gbera ñ kun m̄e yi sw̄ia ñ kun m̄e yi m̄asi ñ kun m̄e yi wooru bara. U koo maa yina gura yu n̄e kpa b̄en gbean d̄ianu nu gbera ñ kun m̄e nu k̄si. Wahala ye kpurowa i ko wa sere u ka b̄e kpeerasia mam mam.

23 Wallu ta koo b̄abiawa nge sii gandu b̄en wii w̄ll̄o kpa tem mu b̄abia nge sisu.

24 Tua ka yanima u koo sure b̄en gbea guran ayer̄o sere u ka b̄e kpeerasia mam mam.

25 Yinni Gusun̄o u koo de b̄en yib̄ereba bu b̄e kamia. Swaa tia ko i ka bu w̄ri adama i ko i duki yarinawa ben wuswaan di i swaa dabinu m̄wa. Handunian bwesenu kpuro nu koo biti ko n̄u n wa ye ya b̄e deema.

26 B̄en gonu nu koo kowa gunasu ka gbeeku ȳen d̄ianu. Goo kun yin gaa giram̄o.

27 Yinni Gusun̄o u koo b̄e bwisinu wisi nge m̄e u Egibitigibu kua. U koo de i n ḡonan bara bwese bweseka m̄o ye ya ñ b̄ukuram̄o.

28 U koo de wiiraru ka w̄koru ka fanfankura n b̄e w̄asi.

²⁹ Sɔ sɔ gbāara, i ko n s̄imɔwa i n babi nge w̄kɔbu. Gāanu sari ni nu koo w̄ra ye i kɔ i ko kpuro sɔɔ. Meya gaba ko n bɛɛ taki dimɔ ba n bɛɛ gbɛnimɔ. Goo kun ko n maa wāa wi u koo ka bɛɛ yina.

³⁰ Bɛɛn gɔɔ ù n kurɔ wa, goowa u koo n̄n sua. Goo ù n diru bana, goowa u koo du te sɔɔ. Goo ù n maa resɛm gbaaru kua, goowa u koo ten dāa binu di.

³¹ Ba koo bɛɛn naa kinɛnu go bɛɛn wuswaɔɔ, adama i n̄ nin yaa temmɔ. Ba koo bɛɛn ketɛkunu mwa ka dam, i n̄ maa kpɛ i nu wɔrama. Bɛɛn yibɛrɛba ba koo bɛɛn sabe piiminu gura, i n̄ maa wasi wi u koo ka bɛɛ yina.

³² Ba koo bɛɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu mwɛɛri bu ko tɔn tukobun yobu bɛɛn nɔni biru i n mɛɛra, kpa i wasira ka swaan mɛɛribu saa kpuro, adama i n̄ kpɛ i gāanu ko.

³³ Bwese tuku ni i n̄ yɛ nu koo na nu bɛɛn tem dīanu kpuro ka bɛɛn wahala ye i kuan are di. Ba ko n bɛɛ dam dɛrɛmɔwa kpa ba n bɛɛ taki dimɔ baadomma.

³⁴ Meya i ko i ko wiirɔbu kɛsi ni bɛɛn nɔni yi koo wan s̄ɔ.

³⁵ Yinni Gusunɔ u koo de i bosu wa si i n̄ bekuramɔ. Su ko n wāawa bɛɛn dūunɔ ka bɛɛn taanɔ kpa su yɛbi bɛɛn wasi kpuro sɔɔ saa bɛɛn wirun di sere ka bɛɛn naaɔɔ.

³⁶ Meya u koo de bu bɛɛ mwɛɛri ka bɛɛn sunɔ wi i ko i ko bɛɛn wirugii bu ka da tem tukumɔ bwese te bɛɛ ka bɛɛn baababa i n̄ yɛ mi, kpa i b̄unu s̄a mi, ni ba kua ka dāa ka maa kpenu.

³⁷ Bwesenu kpuro n̄n mi Yinni Gusunɔ u koo de i da, nu ko n biti s̄awa ye ya bɛɛ deema min s̄ɔ. Saa yera ba koo bɛɛ funɛ wuna kpa bu bɛɛ yaakoru ko.

³⁸ Dīa bwese bakara i ko i ka da gbɛaɔ i duure, adama nin fiikowa i ko i wa i gɛ, domi twee yi koo na yi nu di.

³⁹ I ko i resɛm gbaanu ko i nu n̄ɔri, adama i n̄ nin binun tam n̄rumɔ, meya i n̄ maa nin dāa marum wasi i s̄ari domi kɔkɔna nu koo nu di.

⁴⁰ I ko i n olifin dāa mɔ bɛɛn tem beri berika kpuro sɔɔ. Adama i n̄ yen gum wasi, domi ye kpuro ya koo della yu wɔrukuwa ya kun ye.

⁴¹ I ko i bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ma adama ba n̄ m̄ bɛɛgibu domi ba koo bu yoru mwɛɛriwa bu ka doona tem tukumɔ.

⁴² Bɛɛn dāa ka bɛɛn gbɛan marum kpurowa mu koo ko tween dīanu.

⁴³ Sɔɔ be ba wāa bɛɛn suunu sɔɔ ba ko n dam m̄ ba n d̄ɔwa. Adama bɛɛ, i ko i biru wurawa.

⁴⁴ Bera ba ko n da bɛɛ b̄okure. I n̄ wasi i bu b̄okura. Ba ko n s̄awa wiru kpa i n̄ s̄a siru.

⁴⁵ B̄ri yini kpurowa yi koo bɛɛ deema. Kpa yi n̄ bɛɛ wāasi sere bu ka bɛɛ kam koosia. Domi i n̄ Gusunɔ bɛɛn Yinnin gere swaa daki,

i n̄ win yiirebu wure, i n̄ maa win woodaba mɛm n̄ɔwe ye u bɛɛ w̄ɛ.

⁴⁶ Meya ya ko n s̄awa yīreru te Gusunɔ u koo ka bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru kiro ko.

⁴⁷ Gusunɔ bɛɛn Yinni u bɛɛ doma bakaru kua. Adama i n̄ n̄n s̄awa ka ḡoru teu ka nuku dobu.

⁴⁸ Yen s̄ona u koo bɛɛ yibɛrɛba sure kpa i bu yoru diiya i n̄ wāa ḡoru ka nim n̄oru ka s̄aru ka tereru sɔɔ. Ba koo bɛɛ yoo te diisiawa sere bu ka bɛɛ kam koosia.

⁴⁹ U koo bɛɛ bweseru garu surema tontonden di, tu bɛɛ wukiri nge gunɔ bakeru. I n̄ ko i bwese ten barum n̄ɔ.

⁵⁰ Bwese te, ta ko n nuki sosuwa. Ta n̄ ko n bukurobun bɛɛrɛ yɛ. Ta n̄ maa bibun wɔnwɔndu m̄ɔ.

⁵¹ Ta koo bɛɛn yaa sabenu ka bɛɛn gbɛan dīanu mwɛɛriwa sere tu ka bɛɛ kam koosia. Ta n̄ bɛɛ dīanu ganu deriammɛ n̄ kun mɛ gum n̄ kun mɛ tam n̄ kun mɛ yaa saberu.

⁵² Ba koo bɛɛ tarusiwa baama mi i wāa kpuro sere bɛɛn gbāra damgii ni i naane s̄aa nu ka wɔruku. Ba koo bɛɛ tarusiwa tem mɛ kpuro sɔɔ mɛ Yinni Gusunɔ u bɛɛ w̄ɛ.

⁵³ Sanam mɛ bɛɛn yibɛrɛ be, ba bɛɛ tarusi, ḡɔra koo ko sere i bɛɛn bibu tem be Yinni Gusunɔ u bɛɛ w̄ɛ.

⁵⁴ Bɛɛn suunu sɔɔ, durɔ wi ba mam mɛɛra u wɔnwɔndu m̄ too, u koo win wɔnɔbu ka win maabu ka win tiin kurɔ ka win bii be ba tie tusi.

⁵⁵ Domi n̄ni swāa ten saa sɔɔ, u n̄ ko n k̄i u ka ben goo win bii be u gon yaa b̄anu ko. Domi win bii bera ba ko n s̄aa win dīa ni nu tie.

⁵⁶ Kurɔ wi ba raa maa mɛɛra u du u sam mɔ sere u ku ra yari t̄ɔwɔ u b̄osu, u koo maa ko nge mɛ.

⁵⁷ U koo mam bii w̄ɛ te u mara ka ten yāa ni nu wɔruma sua u bere u n̄ temmɔ asiri sɔɔ. Domi u n̄ dīanu ganu wasi u di saa ye yibɛrɛba ba bɛɛ tarusi mi.

⁵⁸ I kun Yinni Gusunɔn wooda mɛm n̄ɔwe ye ya yoru tire teni sɔɔ, ma i n̄ win yīsi baka te nasie,

⁵⁹ u koo de bara bakanu nu bɛɛ ka bɛɛn bibu w̄ari. Kpa nu n̄ wāa sere ka bɛɛn bibun bweserɔ nu ka te.

⁶⁰ U koo ka Egibitin bara ni kpuro na u bɛɛ sure nin berum i m̄ mi.

⁶¹ Baranu kpurowa u koo bɛɛ sure, ka mam ni nu n̄ yoru woodan tireru sɔɔ. Ni kpurowa nu koo bɛɛ w̄ari sere nu ka bɛɛ kam koosia.

⁶² Bɛɛn fiiko tɔnawa ya koo tiara bɛɛ sɔɔ, bɛɛ be i dabi mi nge w̄allun kperi. Domi i n̄ Gusunɔ bɛɛn Yinnin gere mɛm n̄ɔwe.

⁶³ Nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa bɛɛ durom kua, u bɛɛ dabiasia ka k̄iru, nge meya u koo maa bɛɛ yara ka win k̄iru tem mɛ u bɛɛ w̄ɛn di kpa i kam ko.

⁶⁴ Nge meya u koo de i yarina i n wāa handunian bwesenu kpuro sōo. Miya i ko i būnu sã ni bæe ka besen baababa i n daa yē ni ba ka dāa ka kpenu kua.

⁶⁵ Bwese ni sōo, i n b̄ri yendu wasi. Meya i n sinamō yam tem. Yinni Gusunō u koo de i burisina kpa i n nuki sankire i n sumō.

⁶⁶ Bēen hunde ya ko n sāawa nge ye ba ka wēe s̄ri kpa i n berum soore wōkuru ka sōo sōo, kpa i n sika mō bēen wāarun sō.

⁶⁷ Berum men saabu ye i ko wan sō, i ko i n k̄i bururu tu na fuuku yokan saa sōo. Kpa bururun saa, i n k̄i yoka yu na fuuku.

⁶⁸ Yinni Gusunō u koo de bu ka bæe wura Egibitiō ka goo nimkusu. U koo ka bæe wura tem me sōo me na raa nēe, i n wasi. I n tura mi, i ko i bēen tii yiberēba d̄re i ko yobu. Adama goo kun bæe dwemō.

MŌWISIN SŌSĪ DĀAKIRU

⁶⁹ Gusunō u Mōwisi wooda wē u ka Isireliba arukawani b̄ke Mōabuban temō ye u raa ka bu b̄kua Horebuō baasi.

Ye Yinni Gusunō

u Isireliba kua

29

¹⁻² Mōwisi u Isireliba kpuro menna u bu sōowa u nēe, bēen tii i wa sōm maamaakigii ni Yinni Gusunō u kua, ka n̄ni swāa ni u Egibitin sunō ka win sōm kowobu kpuro kp̄ē ben tem me kpuro sōo.

³ Adama sere ka tē u n̄ dere i tubu ye bēen n̄ni wa ka ye bēen swasu nua.

⁴ U bæe kpara ghaburō wōō weeru ma bēen yāa ni i doke nu n̄ ḡēkire, bēen baranu kun maa diire nu sere kpe.

⁵ U n̄ dere i p̄ē di. I n̄ maa tam n̄rure. Win tiiwa u bæe n̄ari i ka tubu ma wiya u s̄a Gusunō bēen Yinni.

⁶ Sanam me sa tunuma mini, Sihoni, Hēsibonin sunō ka Ogu, Basanin sunō ba yarima ba sun tabu w̄ri ma sa ka bu tabu kua sa kamia.

⁷ Sa ben tem mwa sa Rubenin bwese kera ka Gadin bwese kera ka Manasen bwese kera sukum wē.

⁸ Yen sō, i de i wooda yen gari mem n̄owa kpa ye i mō kpuro yu bæe wēra.

I arukawani ye nenun n wā

⁹⁻¹⁰ Mōwisi u maa nēe, wee gisō i na Gusunō bēen Yinnin wuswaaō ka bēen bwese kerin wirugibu ka yin guro gurobu ka yin tabu sinambu, bæe Isireliba kpuro gesi ka bēen kurōbu ka bibu ka sere t̄n tukobu be ba wāa bēen suunu sōo ka bēen sōm kowobu be ba ra bæe dāa kasue ka be ba nim takirimō.

¹¹ Bæe kpurowa i menna i ka Yinni Gusunō arukawani b̄ke. Tē, u bæe kanamō i ye wuro ka b̄ri,

¹² kpa i n s̄a win t̄mbu kpa wi, u n maa s̄a bēen Yinni nge me u bēen sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakōbu n̄ō mwēeru kua ma u bēen tii sōowa me.

¹³ N n̄ mō bæe t̄na u ka arukawani ye b̄kua ka b̄ri,

¹⁴ ka be ba menne win wuswaaō mini kpurowa ka mam be ba kun wāa minin tii kpuro.

¹⁵ Bēen tii i yē nge me sa raa ka wāa Egibitiō ka nge me sa sina bwese tukunun suunu sōo nin tem sa sasira.

¹⁶ I ben būu kamgii ni wa ni ba kua ka dāa ka kpenu ka sii geesu ka sere maa wura.

¹⁷ Yen sō, bēen suunu sōo, goo n̄ kun me yenu gagu n̄ kun me bwese kera gaa yu ku raa Gusunō bēen Yinni biru kisi kpa yu da yu bwese tuku nin būnu s̄a. Bēen suunu sōo, goo u ku raa ḡsira u ko nge dāa ye ya d̄ēe mō.

¹⁸ Wi u arukawani yen gari nua ye ba b̄kua ka b̄ri mi, u ku tii sua win ḡruō u nēe, u koo b̄ri yendu wa baa ū n win t̄in k̄iru mō, kpa u de goo u w̄ri būu s̄aru sōo.

¹⁹ Yinni Gusunō kun n̄n suuru kuamme. Win m̄ru ka win nisinu koo w̄riwa yēro sōo. B̄ri yi ba yoruā tire te sōo, yi koo n̄n diwa kpa Yinni Gusunō u de bu win ȳsiru duari handunia sōo.

²⁰ U koo yēro wunawa Isireliban bwese kerin suunu sōon di nge me b̄ri yi, yi gerumo woodan tire te sōo.

Yinni Gusunōn b̄ri

yi koo bu di

²¹ Sōo teeru bii be ba koo ra marura ka sōo be ba koo ra na saa tontonden di, ba koo wa asōo ye ya bēen wuu kua ka nge me Yinni Gusunō u bēen tem me kam koosia

²² ka sōo bisu ka b̄ru sere ba n̄ kp̄ē bu ḡānu duure, ḡānu kun mam kp̄ē bu kpi me sōo baa yakasu su n̄ seemō mi. Ba mu kpeerasiawa nge Sodomu ka Gomōra ka Adima ka Seboimu, wuu si Yinni Gusunō u kpeerasia ka win m̄ru baka.

²³ Saa yera bwese ni, nu koo bikia nu nēe, mban sōna Yinni Gusunō u tem me kua mesum. Mban sōna u mu kpeerasia ka win m̄ru baka.

²⁴ Kpa bu bu wisi bu nēe, men t̄mbu ba arukawani ye kusiawa ye wi, Gusunō ben sikadoban Yinni u ka bu b̄kua sanam me u bu yarama Egibitin di.

²⁵ Ma ba būnu s̄aru w̄ri ni ba n̄ daa yē ni Yinni Gusunō u bu yinari.

²⁶ Yen sōna u m̄ru kua u bu b̄ri yi yi wāa tire te sōo sure.

²⁷ Ma u win t̄mbu gira u yara tem min di ka win dam bakam ba da ba wāa tem tukumo mi ba bu waamō gisō.

²⁸ Ye ya berua, Yinni Gusunō turowa u ye yē. Adama besegia ye u sun sōōsi bese ka

bēsen bibun bweseru kpa su win wooda ye mem nōwa.

Isireliba ba koo wura

Yinni Gusunən mi

30

¹ Sanam me bōri ka domarun gari yi na bēe sōwa kpuro yi bēe deema, ma Yinni Gusunō u bēe gira i da i wāa tem tukumō,

² ma i gōru gōsia i wurama win mi, ma i win gere mem nōwa ka gōru tia bēe ka bēen bibu nge me na bēe yiiremō gisō,

³ saa ye sōra wi, Yinni Gusunō u koo bēe wōnwōdu kua kpa u ka bēe wurama min di u raa bēe yarinasia i yoru dimō.

⁴ U n daa dera ba ka bēe yoru da n toma, u koo da u bēe kasuma

⁵ u ka bēe wurama tem me bēen baababa ba raa mō sōo kpa i n mu mō. U koo bēe gea kua n kere bēen baababa kpa i bu dabiru kera.

⁶ Yinni Gusunō u koo bēen gōrusu ka bēen bibugisu dēerasia kpa i nūn kīa ka gōru tia ka bēen bwēra kpuro kpa i wa i n wāa.

⁷ Saa ye, kpa u bōri yi yi wāa tire te sōo bēen yiberēba sure be ba bēe tusa ba nōni sōwa mi.

⁸ Bēe maa, i ko i gōsiramā i wi, Yinni Gusunō mem nōwa, kpa i win woodaba swīi ye na bēe wēemō mini gisō.

⁹ Yinni Gusunō u koo bēe dukia yibie kpa u bēe kuurasia ye i mō kpuro sōo. U koo bēen bibu ka bēen yaa sabenu ka bēen gbēan dīanu dabiasia. Domi u koo maa bēen doo nōoru kīa nge me u raa yellu bēen sikadobagiru kīa.

¹⁰ Yeni kpuro ya koo koorā i n wurama win mi ka gōru teu ka bēen bwēra kpuro ma i win gere mem nōwa ma i win woodaba swīi dee ye ba yorua win tire te sōo.

Gusunən gari yi wāa turuku

¹¹ Wooda ye na bēe wēemō mini gisō, ya n sē yu ka bēe yeeri. Ya n maa sē i ka ye mem nōwa.

¹² Ya n wāa wōllō bu sere nēe, wara u koo da wōllō u ka sun ye naawa u sun nōsia su sere ye mem nōwa.

¹³ Ya n maa wāa daaron guru giō bu sere nēe, wara u koo nim wōku tōbura u da u ka sun ye naawa u sun nōsia su sere ye mem nōwa.

¹⁴ Ka gem wooda ye, ya wāawa bēen bōkuō ka bēen nōsō ka bēen gōrusō. I ko i kpī i ye mem nōwa.

I de i wāaru gōsi

¹⁵ Bēe Isireliba, wee na wāaru ka gea ka maa gōō ka kōsa yīimō bēen wuswaaō i ka gōsi.

¹⁶ Yen sōna na bēe yiiremō gisō, i Gusunō bēen Yinni kīō kpa i sī win swēe sōo. Kpa i win woodaba mem nōwa ka win gere ka win yiirebu kpa i kpī i n wāa i n dabiama. Saa

ye sōo, u koo bēe domaru kua tem me i ko i mwa sōo i n mō.

¹⁷ Adama bēen gōru gā n sīra ma i n nūn mem nōwe, ma i da i būnu sāmō,

¹⁸ na bēe sōmō ma i ko i gbiwa tem me sōo me i ko i mwa i n mō mi, i n Yuudenin daaru tōbura.

¹⁹ Wōllu ka tema mu sāa nen seeda gisō ma na bēe wāaru ka gōō, ka maa domaru ka bōri yīiyamme. N n men na, i wāaru gōsio kpa i wa i n wāa bēe ka bēen bibun bweserō.

²⁰ Kpa i Gusunō bēen Yinni kīa i n ka nūn manine kpa i n nūn mem nōwamme. Domi yera ya koo de i n wāa kpa yu bēen wāaru denyasia i ka wa i n wāa tem me sōo, me u bēsen sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu nōo mwēeru kua.

MŌWISIN NŌO KANABU KA WIN GŌO

Yinni Gusunō u Yosue kua

Mōwisin kōsire

31

¹ Mōwisi u kpa m Isireliba gari yini sōwa u nēe,

² wee gisō na wōō wunaa teeru mō, na n maa kpē n bēe kpara. Yeniba kpuron biru, Yinni Gusunō u man sōwa u nēe, na n Yuudeni tōbura.

³ Adama win tiwa u koo bēe swaa gbiiya kpa u bwese ni nu wāa mi go kpa i nin tem mwa. Yosuewa u koo ko bēen kparo nge me wi, Yinni Gusunən tii u gerua.

⁴ U koo bwese ni kam koosia nge me u Amōreban sinam beni, Sihoni ka Ogun tem kam koosia.

⁵ U koo bēe bu nāmu beria kpa i bu kua nge me na bēe sōwa.

⁶ Yen sō, i tii dam kēeyō kpa i n wōrugōru mō. I ku nanda, i ku maa diiri ben wuswaaō. Domi Gusunō bēen Yinnin tiwa u koo bēe swaa gbiiya. U n bēe derimō, u n maa bēe biru kisimō.

⁷ Yera Mōwisi u Yosue soka u na Isireliba kpuron wuswaaō ma u nūn sōwa u nēe, a tii dam kēeyō kpa a n wōrugōru mō. Domi wuna kaa ka tōn be da tem me sōo, me Yinni Gusunō u ben baababa nōo mwēeru kua ka bōri. Wuna kaa bu mu bōnu kua.

⁸ Win tiwa u koo nun swaa gbiiya kpa u n ka nun wāa. U n nun biru kisimō, u n maa nun derimō. Yen sō, a ku nanda, a ku maa de wunen tororu tu kara.

Woodan garibu wōō nōōba yiru

ka wōō nōōba yiru

⁹ Mōwisi u wooda ye yorua ma u ye yāku kowōbu Lefiban bweseru be ba ra Yinni Gusunən woodan kpakororu sōbe ka Isireliban guro gurobu wē.

¹⁰ U bu sōwa u nē, wō nōba yiru baayerē yē sō ba ra be ba dibu neni kare, Kunun tō bakarun saa,

¹¹ sanam mē Isireliba kpuro ba mēna Yinni Gusunōn wuswaa batuma ye u gōsa sō, saa yera kaa n da wooda ye kpuro gari bu nō.

¹² Be kpurowa kaa mēna, tōn durōbu ka tōn kurōbu ka bibu ka tōn tukobu be ba wāa ka bē, bu ka woodan gari yi nō, kpa bu wa bu Gusunō bēsen Yinni nasia kpa bu wooda ye kpuro mēm nōwa.

¹³ Nge mēya bēen bii be ba n wooda yen gari yē ba koo ka ye nō, kpa bu Gusunō bēsen Yinni nasia saa kpuro ye ko i n wāa tem mē sō, mē i ko i mwa i n Yuudeni tōbura.

Gari dāaki yi Gusunō

u ka Mōwisi kua

¹⁴ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nē, wee tō te kaa gbi ta turuku kooma. Yen sō, a Yosue sokuma kpa i na i yōra nēn kuu bekurugii ten mi, mi na ra ka bē yinne, kpa n Yosue sō ye u koo ko.

Ma Mōwisi ka Yosue ba da ba yōra kuu ten mi.

¹⁵ Miya Yinni Gusunō u bu kure guru wii wuroru sō. Ma guru wii wuro te, ta da ta yōra kuu ten kōnōwō.

¹⁶ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nē, wee kaa wura a wunen sikadoba deema. Wunen biru, Isireliba ba koo man deri kpa bu nēn arukawani kusia ye na ka bu bōkua kpa bu da bu būnu gasiri bu sā tem mi ba duō mi sō.

¹⁷ Yen tō te, kon ka bu mōru ko kpa n bu biru kisi n bu deri. Ba koo kam kowa. Wahala ka nōni swāa dabinu koo bu deema. Saa ye sōra ba koo tii sō bu nē, nē, Gusunō ben Yinni na n wāa ben suunu sō, yen sōna wahala yeni ya bu deemamō.

¹⁸ Ka gem nē, Yinni Gusunō kon bu biru kisi n bu deri. Domi ba kōsa kua ba būnu sāwa.

¹⁹ Tē, a womu geni yoruo ga n sāa seeda nē ka Isireliban suunu sō. A bu womu ge sōsōo kpa ga n wāa ben nōwō.

²⁰ Domi kon de bu du tem mē na gerua ka bōri na nē, kon ben baababa wē sō, mi tim ka bom mu kokumō. Ba koo di bu debu bu bōria. Adama ba koo man torari bu nēn arukawani kusia bu ben gōru gōsie būnu ganun mi bu nu sā.

²¹ Saa ye sō, wahala ka nōni swāaru garu tā n maa seewa ben suunu sō, ben bibun bweseru ta koo womu ge yaaya kpa ga n sāa seeda. Na ben gōrun gari yē saa tēn di n sere mam bu duusia tem mē sō mē na bu nō mwēru kua ka bōri.

²² Tō te sōra Mōwisi u womu ge yorua ma u gu Isireliba sōsi.

²³ Yinni Gusunō u Yosue, Nunin bii wooda yeni wē u nē, a de a tii dam kē kpa a n

wōrugōru mō. Domi wuna kaa Isireliba duusia tem mē sō, mē na bu nō mwēru kua ka bōri. Mēya nēn tii ko na n wāa ka wunē.

²⁴ Sanam mē Mōwisi u wooda ye yorua tireru sō u kpa,

²⁵ yera u Lefiba be ba ra Yinni Gusunōn woodan kpakororu sōbe sōwa u nē,

²⁶ i woodan tire teni suo kpa i tu yi kpakoro ten bōkuo kpa ta n sāa seeda bēen sō.

²⁷ Na bēen swaa taabu yē. Domi i ra Yinni Gusunō seesi nēn wuswaa. Kaa ra sere gere nēn gōon biru?

²⁸ I bēen bwese kerin guro gurobu ka bēen tabu sinambu mēnnama bu na nēn mi. Kon gari yini gere bu yi nō. Kpa wōllu ka tem mu n sāa nēn seeda bēen wuswaa.

²⁹ Na yē ma nēn gōon biru i ko wōri durum sō. Kpa i swaa ye deri ye na bē sōsi. Yen sō, wahala koo bē deema. Domi i ko kōsa ko i Yinni Gusunōn mōru seeya ka bwāaroku ni i seka.

Mōwisin womu

³⁰ Ma Mōwisi u womu genin gari kpuro gerua, ma Isireliba kpuro ba yi nua. Ge wee.

32

¹ Wōllu, a swaa dakio a nēn gari nō.

Tem, a swaa tem kpīyo a nēn nō nō.

² Nēn yēru ta kokumō nge guru nim

ma nēn gari nēmō nge kakoru ma yi dākumō nge dirum yaka bekusu sō.

³ Kon Yinni Gusunōn yīsiru kpara.

Bē Isireliba, i Gusunō bēsen Yinnin yīsirin kpāaru kpara.

⁴ Yinni Gusunō u sāawa nge kperu.

U ra kowa dee dee.

Win siribu bu ra n deereawa.

U sāawa naanegii, murafituru sari win mi.

U sāawa gemgii.

⁵ Adama bē, i sāawa tōn kōsobu be ba n dee dee swī.

I nūn torari.

Ya kua bēen sekuru.

I n maa sāa win bibu.

⁶ Gari bakasu bē,

nge mēya ba ra Yinni Gusunō kue?

U n sāa bēen baaba ka bēen taka kowo?

N n wi, u bē tāsisia u kua win tōmbu?

⁷ I yellu yaayo.

I bwisikuo ye n kooru yellu.

I bēen baababa ka bukurobu bikio, ba koo bē sō.

⁸ Sanam mē u tōmbu tem bōnu kua,

ka saa ye u bweseru baatere ten tem nō bura yeru kua,

u nin baatere goō wē wōllun di wi u ko n tu kpare.

⁹ Adama u tii Isireliba yīiya,

be ba sāa Yakōbun bweseru.

¹⁰ Yinni Gusunō u bu deema gbaburō mi gbeku bōnu nu gberi.

Ma u bu sua u nœri u keu sœsi.
 U ben laakari ma nge win tiin nœni.
 11 U bu kœsu nge kasa
 ye ya yœwa yen sokuru wœllo
 ya ka yen binu yœsiamœ.
 Ma ya kasa derie yu ka nu gaba.
 12 Yinni Gusunœ turowa u bu kpara.
 Bũu goo kun nũn somi.
 13 U dera ba da ba sina gunguru wœllo.
 Ma u bu gberun dïanu diisia.
 U dera ba kperun tim di.
 U dera ben dœa gbaanu gea kua kpenu wœllo
 bu ka gum wa.
 14 Ba kete ba ka yœanu bom nœrumœ.
 Ba yœa kpœmminu ka yœa kinenu ka boo
 kinœnun yaa gumgia temmœ.
 Som gem dïana ba ra n dimœ.
 Mœya ba ra maa resem tam gem nœ.
 15 Ye ba deba ba kpa ma ba Gusunœ seesi.
 Ye ba bœria ba kpa, yera ba wi, Gusunœ ben
 taka kowo deri.
 Ma ba nũn gema wi, wi u sœa ben faaba kowo.
 16 Ba win nisinu seeya ba da ba bũnu sœamœ.
 Ba win mœru seeya ba da ba bũnu yiire
 17 ma ba nu yœkuru koosimœ ni,
 ni nu ñ sœa gem.
 Ba ñ daa nu yœ,
 ben baababa ba ñ nu sœare.
 18 Ba Gusunœ duari wi u sœa nge ben kpee baa
 mi ba ra kuke,
 wi, wi u bu wœaru wœ.
 19 Sanam mœ Gusunœ u wa mœ,
 yera win mœru seewa ma u bu gema
 be, be ba sœa win bibu.
 20 U nœœ, u ñ maa bu somimœ kpa u wa ye ya
 koo bu deema.
 Domi ba sœawa mem nœœ sarirugibu ka naane
 sariba.
 21 Ba win mœru ka win nisinu seeya
 ben bũu ni ba sokumœ Gusunœn sœ,
 ni nu ñ sœa gœanu.
 Yen sœna u nœœ,
 wi, u koo maa bwese wiirarugiru sokusia
 u ka ben mœru seeya,
 kpa u ben nisinu seeya ka bwese te,
 te ba ñ garisi gœanu.
 22 Win mœru koo se nge dœœ yara
 kpa yi gœanu kpuro dœœ meni tem sœœ,
 kpa yu maa da sere tem sœœ sœœwœ.
 Kpa yu guunun kpœekpœekunu dœœ meni.
 23 U koo bu nœni swœaru sure.
 Kpa u bu twee.
 24 Ba koo gbi gœœru ka bararun sœ.
 Bara bakanu koo bu go.
 U nœœ, u koo bu gbeeku yœœ sure yi bu mwœeri.
 Kpa u maa de wœœ dœœgii yi bu dwœœ.
 25 Tabu koo bu go swœœ sœœ kpa be ba wœa
 yenusa bu bœrum soora.
 Aluwaasiba ka wœndiaba ba koo gbisuku,
 baa ka bii wœœnœ ka tœkœnœ ba ñ derimœ.
 26 U koo bu kam koosiawa mam mam sere
 goo kun maa bu yaayamœ.

27 Adama u ñ wuramœ yibereba bu nũn yœœ
 yœn sœ ba win tœmbu kamia,
 kpa bu nœœ, n ñ wi, Yinni Gusunœ u ye kua.
 28 Isireliba ba sœawa bwese te ta ñ bwisi mœ,
 ta ñ maa laakari mœ.
 29 Bœ ñ daa bwisi mœn na,
 ba koo raa gia ye ya koo bu deema.
 30 Kpa bu tii bikia bu nœœ,
 tœn turo u koo kpï u tœmbu nœrœbu (1.000)
 yarinasia?
 N kun mœ tœmbu yiru bu tœmbu nœrœbun
 suba wœkuru (10.000) yarinasia?
 Geema Gusunœ bœœn Yinni damgii u sun
 deriwa,
 u sun yibereba nœmu beriawa.
 31 Adama yibere ben tii ba yœ
 ma ben bũu wi u bu kœsu
 u ñ wi, Gusunœ Isireliban Yinni dam tura.
 32 Ben yibere be, ba sankirewa nge Sodomu
 ka Gomœragibu.
 Ba sœawa nge tam mœ mu sosu, ma mu dœœ
 mœ.
 33 Ba sosuwa nge waan dœœ.
 Ba sœawa nge waa gœœsœrœn dœœ.
 34 Yinni Gusunœ u yœ ye yibere be, ba kua.
 U maa yœ ye u koo bu kœsie.
 35 Wiya u koo bu mœru kœsie u bu seeyasia.
 Tœru gara sisi tœ sœœ ba koo wœruma.
 Tœœ te, nœni swœarugira, ta ñ maa tœœmœ.
 36 Yinni Gusunœ u nœœ, nœna u nœœ
 win tœmbu ba ñ dam mœ,
 ba ñ maa tœsi yeru garu mœ,
 u koo bu siria,
 kpa u be, win sœm kowobun wœnwœndu wa.
 37 Saa ye sœœ, u koo bikia u nœœ,
 mana bœœn bũu damgii ni, nu wœa,
 nœn mi i kuku yeru kasu,
 38 ni i ra yaa gumgia goowe,
 kpa i nu tam wœœ nu nœœ.
 I nu sokuo nu na nu bœœ somi tœ.
 I de nu duki na nu bœœ faaba ko.
 39 Yinni Gusunœ u nœœ, nœna na wœa.
 Goo maa sari wi u sœa Gusunœ.
 Nœna na ra go,
 nœna na ra maa seeye.
 Nœna na ra mœera ko
 kpa n wure n bekia.
 Goo sari wi u koo kpï u tœnu wœra nen nœmun
 di.
 40 Sere ka nen wœaru, na nœmu sua wœllo na
 bœrua na nœœ,
 41 kon nen takobi nœœ dœœri,
 kpa n tœmbu siri.
 Kon nen yibereba mœru kœsie
 kpa n bu seeyasia
 be, be ba man tusa.
 42 Nœn sœœnu koo yem debu
 kpa nen takobi yu be ba man seesimœ go.
 Na ñ goo derimœ
 wi u ka man tabu mœ.
 Be, be ba mœera kua ka be ba yoru mwœera
 ba koo gbiwa.

43 BEE bwese tukunu, i Yinni Gusunon tambu tamo,
domi u koo bu maru bara,
kpa u bu ben toranu suuru kua
u ben tem deerasia.

44 Ma Mowisi ka Yosue, Nunin bii ba na Isireliban wuswaa ba bu womu gen gari kpuro saaria.

Mowisin kirɔ daaka

45 Sanam me Mowisi u Isireliba Yinni Gusunon sɔsi te sɔwa u kpa, yera u nee,

46 wooda ye na bee weemo mini giso, i ye mem nɔwo. I de i ye been bibu sɔsi kpa bu wa bu ye mem nɔwa kpuro.

47 I n ye ma wooda ye, ya n faagin gari. Domi yeya ya koo bee wāaru wē kpa yu de tu daka da tem me sɔ, me i ko i mwa Yuudenin guru gɔ.

Mowisi

u win gɔn labaari nua

48 Yen tɔ tera Yinni Gusun u Mowisi sɔwa u nee,

49 a doo guu ni ba mɔ Abarimu, Mɔabun temo Yerikon deedeeru, kpa a yɔ Nebon guuro. Saa min diya kaa Kananin tem wa me kon Isireliba wē.

50 Guu ten wɔllowa kaa gbi nge me wunen mɔ Aroni u gu Hori, kpa a da a wunen sikadoba deema.

51 Domi bee kpuro i n man naane kue Isireliba kpuron wuswaa sanam me i wā Meriban bwia, Kadesia, Sinin gbabura. A n man beere wē Isireliban wuswaa dama te.

52 Yen sɔna kon de a tem me wa tontonden di me na nee, kon Isireliba wē mi, adama a n duɔ me sɔ.

Mowisi u Isireliban

bwese kerɔ domaru kua

33

1 Mowisi Gusunon tonu u sere gbi, u Isireliba domaru kua, u nee,

2 Yinni Gusun u na Sina'in guurun di nge dɔ wi u Seirin guuru wukiri, ma u win tambu yam bururasia saa Paranan guurun di.

Gusunon garadoba dabi dabira ta nun yosirima.

Ma u wooda neni win nam geu nge dɔ.

3 Yinni Gusun u Isireliba ki.

U ra tambu kpuro kɔsu be ba s̄a wigibu, ba ra yiire win nuuro bu ka win s̄osiru wa.

4 Ne, Mowisi, na bee wooda wē ye ya s̄a bee Yakobun bibun bweserun tubi ye ya kpuro kere.

5 Yinni Gusun u kua sina boko Isireliba sanam me ben guro gurobu ka ben kparobu ba mena

ka sere maa ben bwese kerɔ.

6 Mowisi u den domaru torua u nee,

Rubenin bwese kera yu daka da, yu ku ra gbi.
Gusun u de yen tambu bu dabia.

7 U maa gerua Yudan bwese keran s̄o u nee, Yinni Gusun, a swaa dakio a Yudan bwese keran sokuru nɔ.

A de ba n nɔ tia s̄a ka Isirelin bwese kerɔ yi yi tie.

A ye somio yen yibereba ba n ye worim wee.
8 Lefin bwese keran s̄o u nee,

Yinni Gusun, wuna a wunen sam kowobu Lefiba urimu ka tumimu namu beria.

A ben laakari mēra Maso, ma a bu siri Meriban bwian gari sɔ.

9 Ba nun naane kua n kere ben mero ka ben tundo

ka ben wanɔbu ka sere ben bibu.

Ba wunen woodaba mem nɔwa.

Ma ba wunen arukawani ye yibia.

10 Ba wunen tambu wunen wooda s̄osɔsi bu ka nun mem nɔwa.

Ba ra yaku dɔ mwaararuginu ko kpa bu turare dɔ doke wunen yaku yera.

11 Yinni Gusun, a ben bwese kera somio bu ka dam ko.

A ben ye ba mɔ kpuro domaru kuo.

A ben yibereban dam buo.

A ku maa de bu se sere ka baadomma.

12 Benyamēn bwese keran s̄o u nee, Benyamēn bwese kera ya s̄awa ye Yinni Gusun u ki.

Maa ya wā bari yendu sɔ win bakuo.

U bu kɔsu baadomma.

U maa wā ben suunu sɔ.

13 Yosefun bwese keran s̄o u nee, Yinni Gusun, a ben tem domaru kuo,

kpa mu guran nim wa, ka maa nim me mu koo yari tem sɔn di.

14 A ben tem me domaru kuo,

kpa dīanu nu se,

kpa suru baawure ba n da n gēeru mɔ.

15 A de dīa geenu nu kora ben guunu kpuron wallo.

16 A de tem me, mu dukia yibu.

Kpa wune wi a gari gerua saa kiki bekusun din domaru tu du Yosefun bwese kera sɔ.

17 Domi yen tambu ba kua begibun wirugibu.

17 Yosefun bwese kera ye, ya beere mɔ.

Ya dam mɔ nge kete kineru.

Yen dam mu s̄awa nge gbeeku keten kabɔn dam.

Dam meya ya ra ka bwese tukunu so,

kpa yu nu gira.

Efaraimun tɔn dabira ta s̄a nge kabɔi yin tia, ma Manasen tɔn dabira maa s̄a nge kabɔi yin yiruse.

18 Sabuloni ka Isakaran bwese kerin s̄o u nee, Gusun, a Sabulonin bwese kera kuurasio yen tenkurun s̄o te ya mɔ nim gooro.

Kpa a de Isakarın bwese kera ya n wāa bəri
yendu sō yen kunā.

¹⁹ Ba koo tambu soku ben guunō

kpa bu yākunū ko sannu

nge mē wooda ya gerua.

Ben dukia ya koo nawa nim wōkun tenku-
run di

ka sere maa yani sēerin di.

²⁰ Gadin bwese keran sō u nēē,

bu Gusunō siarō

wi u Gadin bwese kera batuma baka wē.

Ya yen yiberēba mara

nge gbee sunō ge ga gen yaa mara gu kasuku
saa wirun di sere ka naasō.

²¹ Ya tii tem mē mu gea bo gōsia.

Ye wirugii u ra sue yera ya sua.

Ya gbia Isireliba kpuron wuswaa tabu sō.

Ya Yinni Gusunōn wooda ka win gere mēm
nōōwa.

²² Danun bwese keran sō u nēē,

Danun bwese kera ya sāawa nge gbee sunō
kpembu

ge ga yōōma Basanin di.

²³ Nefitalin bwese keran sō u nēē,

Nefitalin bwese kera ya Yinni Gusunōn
domaru yiba

ma ya win durom wa.

Yen tem mu ko n wāawa saa sō duu yerun
di

n ka da sō yēsan nōm dwarō.

²⁴ Aseēn bwese keran sō u nēē,

Aseēn bwese kera ya domaru wa

n kere bwese keri yi yi tie.

Gusunō u de yen maabu bu ye kiru sōōsi,

kpa yen tem mu n olifin gum yiba too,

²⁵ kpa yen wusun gbāranun kōnōsu su n sāa
sisugisu ka sii gandugisu,

kpa ya n dam mō yen wāarun tōru kpuro sō.

²⁶ Yera Mōwisi u kpam gerua u nēē,

bēē Isireliba, i n yē ma Yinni goō sari nge
Gusunō.

Wee u wallu sōni u ka sisi bēēn mi ka win
yiiko baka.

Guru wira u dua u ka wee u bēē somi.

²⁷ Wiya u sāa bēēn kuku yeru sere ka
baadommao.

Saa yee yellun diya win nōm damguo ga bēē
kōsu.

Ma u bēē yiberēba gira u nēē, i bu kam koosio.

²⁸ Yen sōna bēē Isireliba, Yakōbun bweseru, i
sō bəri yendu sō.

I sōwa mi dīa binnu ka resem ya ra koore too.
Meya gura ya ra maa nē mi.

²⁹ Bēē Isireliba, i sāawa doo nōōrugibu.

I n ka bweseru garu weene.

Domī u sāawa bwese te Yinni Gusunō u faaba
kua.

U sāawa nge bēēn tereru

te ta bēē kōsu.

U sāawa nge bēēn takobi

ye ya bēē nasara wēēmō.

Bēēn yiberēba ba koo na bu bēē suuru kana

kpa i ben tii suabu kpeerasia.

Mōwisin gōō

34

¹ Yeniban biru, Mōwisi u seewa u da
Mōabun guunō gia. Ma u yōōwa guu te ba
mō Nebō sere Pisigan wii kpiirō Yerikon
deedeeru. Ma Yinni Gusunō u nūn tem
mē kpuro sōōsi saa Galadin di sere n ka da
Danuō,

² ka Nefitalin tem ka Efaraimugim ka
Manasegim saa Yudan tem di n ka da nim
wōkūō ge ga wāa sō duu yeru gia,

³ ka sō yēsan nōm dwaru gia Negebūō
ka Yuudēnin bera gia ka wōwō ye ya wāa
Yeriko ye ba maa mō Kpakpa bēēn wuun bera
gia n ka girari Soario.

⁴ Ma Yinni Gusunō u nūn sōōwa u nēē, tem
mē na Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu nō
mwēēru kua meya mi, meya na maa dera a
wa mi. Tē, kon mu ben bibun bweseru wē.
Adama wunē, na n derimō a taara mi.

⁵ Yeniban biru, Mōwisi Yinni Gusunōn sōm
kowo u kpuna u gu Mōabun tem mi nge mē
wi, Yinni Gusunō u gerua.

⁶ Ma Yinni Gusunō u nūn sikua Mōabun
wōwa mi, Bēti Peorin deedeeru. Adama sere
ka gisō goō kun win sikiru waare.

⁷ Sanam mē Mōwisi u gu, u mōwa wōō
wunaa teeru. Adama win dam tie. Meya win
nōni kun maa dam dwiie.

⁸ Ma Isireliba kpuro ba win gōō wooru sina
sōō tena ba wuri mō, Mōabun wōwa mi.

⁹ Mōwisi u Yosue, Nunin bii nōma sōndi
u ka ko win kōsire. Yosue wi, u bwisi yiba.
Ma Isireliba ba nūn mēm nōōwa ba Gusunōn
wooda ye u Mōwisi wē swii dee dee.

¹⁰ Isireliba sōō, Gusunōn sōmō goō kun maa
yīsiru yarire nge Mōwisi. Domi Yinni Gusunō
u ra ka nūn gari kowa nōō ka nōō.

¹¹ Goo sari wi ba koo ka nūn weesina win
sōm maamaakigia ye u kuan sō sanam mē
Yinni Gusunō u nūn gōra Egibitin sunō ka
win sina bwāabu ka win tem tambu kpuron
mi.

¹² Gusunōn sōmō goō sari wi u koo kpī
u maamaaki ye, ka gāa nanungii ni ko, ni
Mōwisi u kua Isireliba kpuron wuswaaō.

YOSUE

Ba tire te sokumɔ Yosue yèn sɔ wiya u sãa Isireliban kparo waati yè sɔɔ ba ka dua Kananin temɔ, me Gusunɔ u bu naɔ mwɛɛru kua.

Tire te, ta gerumɔ nge me ba koosina ba ka Kananin tem mwa ka nge me ba ka mu Isireliban bwese kɛra baayere bonu kua. Yosue u sere gbi u Isireliba kana bu tii Gusunɔ wɛ bu wi turo sã.

Tire ten kpunaa

1. Kananin tem mwaabu, wiru 1n di sere wiru 12.
2. Tem men bonu kobu, wiru 13n di sere wiru 21.
3. Yosuen kirɔ dãaki, wiru 22n di sere wiru 24.

Yosue u kua Mɔwisin kasire

¹ Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowon gɔɔn biru, Yinni Gusunɔ u ka Yosue, Mɔwisin asakpa gbiikoo wi u sãa Nunin bii gari kua.

² U nɛɛ, wee, nen sɔm kowo Mɔwisi u gu. N n men na, a seewo a Yuudenin ye tɔbura, wune ka Isireliba kpuro i da tem me na bu wɛɛmɔ sɔɔ.

³ Tem mi i dua kpuro, mu koo kowa beɛgim. Nena na beɛ mu wɛɛmɔ, nge me na Mɔwisi naɔ mwɛɛru kua.

⁴ Saa Negebun tem di n ka da Libanin temɔ, saa maa daa baka ten min di te ba mɔ Efarati, ka Hetiban tem kpuro, n ka da nim wɔku bɔkɔ gen mi, ge ba mɔ Mediterane, ge ga wãa sɔɔ duu yerɔ, mi kpurowa mu ko n sãa beɛn tem.

⁵ Yibere goo kun kpɛ u yɔra u nun ma wunen wãaru kpuro sɔɔ. Nge me na raa ka Mɔwisi wãa, nge meya ko na n maa ka nun wãa. Na n nun derimɔ pai. Meyã na n maa nun kɔɔmɔ.

⁶ A de a n wɔruguru mɔ. Domi wuna kaa tɔn be gbiiya bu ka tem me mwa, me na gerua ka bɔri na nɛɛ, kon ben baababa wɛ.

⁷ A n gesi wɔruguru mɔ. Kpa a laakari doke a ka wooda kpuro mem naɔwa ye nen sɔm kowo Mɔwisi u nun wɛ. A ku ra yen gaa geeerari baa fiiko, kpa n nun wɛra mi a da kpuro.

⁸ A de woodan tire ten gari yi n da n wãa wunen naɔ sɔɔ, kpa a n yi bwisikumɔ saa baayere, sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru. Kpa a laakari doke a ka ye kpuro mem naɔwa mam mam ye ba yorua mi. Domi n n kua me, ye a mɔ kpuro ya koo arufaani ko.

⁹ A yaayo ma na nun yiire na nɛɛ, a n wɔruguru mɔ. A ku de wunen tororu tu kara, domi nɛ Gusunɔ wunen Yinni ko na n wãa ka wune baama mi a dɔɔ.

Yosue u Isireliba wooda wɛ

¹⁰ Yen biru Yosue u win tɔmbu Isireliban wirugibu wooda wɛ,

¹¹ u nɛɛ, i sansani bukianɔ, kpa i tɔmbu sɔ bu dianun sɔuru ko, domi min di ka sɔɔ ita, sa ko Yuudenin ye tɔbura su da su tem me mwa, me Gusunɔ besen Yinni u sun wɛɛmɔ sa n mɔ.

¹² Ma u Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum sɔɔwa u nɛɛ,

¹³ i yaayo ye Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u beɛ yiire. U nɛɛ, Gusunɔ beɛn Yinni u koo beɛ tem me wɛ mi i ko i n bari yendu mɔ.

¹⁴ Yen sɔ tɛ, beɛn kurɔbu ka beɛn bii piminu ka beɛn sabenu koo sina tem me sɔɔ Yuudenin bera mini, adama beɛ tabu durɔbu kpuro i ko i tɔbura i n tabu yãnu nen, i ka beɛn mɛro bisibu somi,

¹⁵ sere bu ka tem me mwa me Gusunɔ beɛn Yinni u koo bu wɛ kpa u ben tii bari yendu wɛ nge me u beɛ wɛ. Sanam meya i ko i wurama i beɛn tem mwa me Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u beɛ wɛ Yuudenin sɔɔ yari yerun bera gia.

¹⁶ Ba Yosue wisa ba nɛɛ, ye a sun yiire kpuro, yeya sa ko ko. Mi a maa sun gɔra kpuro, sa ko dawa.

¹⁷ Nge me sa Mɔwisin gari mem naɔwa mam mam, nge meya sa ko maa wunegii mem naɔwa. Yinni Gusunɔ u n gesi ka nun wãa nge me u raa ka Mɔwisi wãa.

¹⁸ Baa n n weren na, ma u wunen wooda sɔɔ degangam mɔ, ma u n wunen gere mem naɔwe, sa ko yero gowa. Adama wunen tii, a n gesi wɔruguru mɔ.

Yosue u sɔmɔbu gɔra

bu ka Yerikon saria mɛeri

2

¹ Yosue Nunin bii, u durɔbu yiru gabu gɔra asiri sɔɔ saa Sitimun di u nɛɛ, i doo i tem men saria mɛeri, n mam neere wuu ge ba mɔ Yeriko. Ye ba tura mi, ba dua kurɔ tãnɔ goon yenuɔ wi ba sokumɔ Rahabu bu ka kpuna mi.

² Yera ba Yerikon suna sɔɔwa ba nɛɛ, wee, Isireli gaba na mini yoka ye, bu ka si si bu besen tem saria mɛeri.

³ Ma Yerikon suna wi, u Rahabu gɔria u nɛɛ, a durɔ be yarama be ba na ba dua wunen yenuɔ mi, domi ba nawa bu ka si si bu besen tem me kpuron saria mɛeri.

⁴ N deema gɔro be, bu sere tunuma, kurɔ wi, u durɔbu yiru ye berua dii teeran wollo, ma u bu dãa wɛɛ damguru garun deki wukiri yi yi keewa. Ma u nɛɛ, geema, durɔ be, ba na nen mi, adama na n yɛ min di ba na. Ye sɔɔ u kpa bu sere gbãra kãnnɔ kɛnɛ, saa yera ba yara nen min di. Na n maa yɛ gee ba da. I bu kasuo fuuku, i ko i bu wa.

⁷ Ye ba nua me, ba bu kaso wari ba da ka swaa ye ya dɔɔ Yuudenin daaru tɔbura yerɔ. Ma ba gbãra kãnnɔ kɛnua ben biru.

⁸ Yen biruwa Rahabu a yɔɔwa dii tɛɛra yen wɔlla Yosuen gɔro ben mi, bu sere kpuna,

⁹ u bu sɔɔwa u nɛɛ, na yɛ ma Yinni Gusunɔ u bɛɛ tem mɛ wɛ, yeya n dera bɛɛn bɛrum sun mwa. Tem mɛn tambu kpuro ba diirimɔwa bɛɛn sɔ.

¹⁰ Domi sa nua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nim wɔku ge ba mɔ Naa yari gberasia i ka tɔbura sanam mɛ i yarima Egibitin tem di. Sa maa nua nge mɛ i Amɔreban sinambu yiru Sihoni ka Ogu go Yuudenin guru gɔɔ ma i ben ye ba mɔ kpuro munka muku muku.

¹¹ Yande ye sa yeni nua, sa nanda. Ma bɛɛɛ kpuron toronu kara bɛɛn saabu. Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni wiya u sɔa wɔllu ka tem yɛro.

¹² N n mɛn na, na bɛɛ kanamɔ tɛ, i bɔruo ka Yinni Gusunɔn yisuru ma i ko i nɛn baan yenugibu tɔn geeru kua nge mɛ na bɛɛ kua. I man yireru garu kuo te ta sɔɔsimɔ ka gem,

¹³ ma i ko nɛn baa ka nɛn mero ka nɛn sesubu ka nɛn wɔnɔbu ka bɛɛn bweseru kpuro faaba ko sa kun ka gu.

¹⁴ Durɔ be, ba nɔn wisa ba nɛɛ, sere ka bɛɛn wɔaru, à kun bu bɛɛn asiri dɔmɛyɛ, sa ko nun tɔn geeru ka barɔkiniru sɔsi sanam mɛ Yinni Gusunɔ u sun tem mɛ nɔmu beria u kpa.

¹⁵ N deema Rahabun diru ta girariwa wuun gbɔraru sɔɔ, ma u bu sarasia wuun biruɔ win fɛnɛntin di ka wɛɛ waba.

¹⁶ U nɛɛ, i sarɔ i da guunun bera gia, be ba bɛɛ kasu mi, bu ku raa ka bɛɛ wa. Kpa i kuke mi nge sɔɔ ita sere bɔ n wurama. Yen biru kpa i bɛɛn swaa wɔri i doona.

¹⁷ Durɔ be, ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, yɛn nɔɔ mwɛru sa kua ka bɔri mi, sa ko ye ko. Adama wee ye wunen tii kaa ko.

¹⁸ Sà n dua tem mɛ sɔɔ, kaa wɛɛ wunɔmgii yini gbinisiwa wunen fɛnɛnti mini min di kaa sun sarasia, kpa a wunen baa ka wunen mero, ka wunen sesubu menna wunen diru mini, be ba sɔa wunen yenugibu kpuro gesi.

¹⁹ Ben goo ù n yara wunen dirun di u da tɔɔwɔ, win tii sɔɔra win yem mu koo wɔri, bɛɛɛ sa ñ ko sa n toraru ma wi sɔɔ. Adama wi u wɔa ka wunɛ sannu wunen dirɔ, goo ù n nɔn go, win yem mu wɔri bɛɛn wirɔ.

²⁰ Adama à n bu bɛɛn asiri ye dɔmɛya, bɔri yi a sun koosia mi, yi ñ maa sun dimɔ.

²¹ U bu wisa u nɛɛ, na wura n kooro nge mɛ i gerua.

Nge mɛya u ka bu nɔɔ kana ma ba doona. Ma u wɛɛ wunɔmgii yi sari fɛnɛnti yen mi.

²² Ba doona ba tura guunun bera gia. Ba sina mi sɔɔ ita sere be ba bu kasu mi, ba ka gɔsirama domi ba bu mɛɛra swaa yen baama kpuro ba ñ bu wa.

²³ Yen biru Yosuen gɔro be, ba sarama guunun beran di ba Yuudeni tɔbura ba wura win mi. Ma ba nɔn saaria kpuro ye n bu deema mi gia.

²⁴ Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, geema, Yinni Gusunɔ u sun tem mɛ kpuro nɔmu sɔndiawa. Mɛn tambu kpuro ba nandewa ba diirimɔ bɛɛn sɔ.

Isireliba ba Yuudeni tɔbura

3

¹ Yosue u seewa buru buru yellu, wi ka Isireliba kpuro, ma ba doona Sitimun di ba tura Yuudenin daaro. Ba kpuna mi sɔɔ ita bu sere tu tɔbura.

² Sɔɔ ita yen biru, yera wirugibu ba sansani bukiana ba tambu sɔɔwa

³ ba nɛɛ, sanam mɛ i yaku kowo Lefiba wa ba Gusunɔ bɛɛn Yinnin woodan kpakororu sɔɔwa, i seewo i bu swii biruɔ.

⁴ Ba ko n bɛɛ gbiye yɛn sɔ i ñ swaa ye swiire. Adama i ku susi kpakoro ten bɔkuɔ. I de i n tu swii dandankuru nge kilo tian saka.

⁵ Ma Yosue u tɔn be sɔɔwa u nɛɛ, i tii dɛɛrasio domi sia Yinni Gusunɔ u koo sɔm maamaakiginu ko bɛɛn suunu sɔɔ.

⁶ U maa yaku kowobu sɔɔwa bu woodan kpakoro te suo bu swaa wɔri bu tɔn be gbiya. Ma ba kua nge mɛ u bu sɔɔwa.

⁷ Yen biru Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, saa gɔsɔn di, kon de a n yiiko ma Isireliba kpuron nɔni sɔɔ, kpa ba n yɛ ma na waa ka wunɛ nge mɛ na raa waa ka Mɔwisi.

⁸ Kaa yaku kowo be ba woodan kpakororu sɔɔwa sɔ a nɛɛ, bɔ n tura Yuudenin daaro bu nim duo bu yɔra mɛn gooro.

⁹ Ma Yosue u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, i susima mini kpa i Gusunɔ bɛɛn Yinnin gari nɔ.

¹⁰⁻¹¹ I n wa Gusunɔ Yinni wason kpakororu ta bɛɛ gbiye ta Yuudeni duo, i ko i n yɛ ma Gusunɔ u waa bɛɛn suunu sɔɔ. U koo maa Kananiba ka Hetiba ka Hefiba ka Feresiba ka Girigasisba ka Amɔreba ka Yebusiba gira bɛɛn wuswaan di.

¹² I tɔn durɔbu gabu gɔsio tɛ Isireliban bweseru baateren di tia tia, sɔmburu garun sɔ.

¹³ Yaku kowo be ba Gusunɔ, tem kpuron Yinnin woodan kpakororu sɔɔwa, bɔ n ben naasu kpɛɛ Yuudenin daaro, nim mɛ, mu koo burana. Mɛ mu wee, kpa mu guna ko.

¹⁴ Ma tɔn be, ba yara ben kunun di bu ka Yuudeni tɔbura. Yaku kowo be, ba gbia wuswaaɔ.

¹⁵ Saa ye, gɛɛbun saawa. Saa ye sɔɔra daa ten nim mu ra n yiba mu n terie sere ka ten guruɔ. Ye yaku kowo ben naasu daa ten nim baba,

¹⁶ yera mu burana mu guna kua sarun di wuu ge ba mɔ Adamun beraɔ. Wuu ge, ga waaawa Saatanin bɔkuɔ. Ma nim mɛ mu daamɔ nim wɔku bɔruguu gia mu doona mam mam. Saa yera tɔn be, ba tɔbura Yerikon deederu.

17 Be kpuro ba ka tɔbura ba kpa, yaku kowo be, ba yɔwa sim sim daa te sɔɔ mi ba naasu kpɛɛ nim ka burana mi.

Isireliba ba kpenu wakura yiru

sɔnna seedan sɔ

4

1 Saa ye tɔn be kpuro ba Yuudenɔ tɔbura ba kpa, yera Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ,

2 i durɔbu wakura yiru gɔsio beɛn bweseru baatere sɔɔ tɔn tia tia.

3 I bu sɔɔwɔ bu kpenu wakura yiru sua Yuudenɔn tora minin di, mi yaku kowoba yɔra sim sim mi, kpa i ka da i yi mi i ko beɛn sansani gira i kpuna yoka ye.

4 Ma Yosue u durɔbu wakura yiru ye soka be u gɔsa Isireliba sɔɔ,

5 u bu sɔɔwa u nɛɛ, i gɔsiro Gusunɔ besen Yinnin kpakoro ten mi, Yuudenɔn daaron tora sɔɔ, kpa beɛn baawure u da u kperu sua u seru sɔndima kpa nu n sɔa wakura yiru nge mɛ beɛsɛ Isireliban bwesenun geera nɛ.

6 Kpa nu n sɔa seeda ye ya koo sun yaayasia ye ya kooro mini. Besen bibu bɔn n sun bikia sɔɔ teeru, mba kpee nin tubusianu,

7 kpa su bu sɔ ma Yuudenɔn daaron nim mu kokubu yɔra Yinni Gusunɔn kpakororun wuswaɔɔ sanam mɛ ba ka tu tɔburɔ. Kpee nini nu ko n sɔa yen seeda beɛsɛ Isireliban sɔ sere ka baadommaɔ.

8 Ma ba kua nge mɛ Yosue u bu sɔɔwa. Ba kpenu wakura yiru sua Yuudenɔn tora sɔɔn di nge mɛ ben bweserun geera nɛ, ba ka da ba yi yam mi ba ben sansani gira dɔma te, nge mɛ Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa.

9 Yosue u maa kpenu wakura yiru ganu sua u sɔnna Yuudenɔn tora sɔɔ mi yaku kowo be, ba yɔra. Nu maa wɔa mi sere ka gɔsɔn gɔsɔ.

10 Yaku kowo be, ba yɔra Yuudenɔn tora sɔɔ, sere ye Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u tambu sɔ kpuro ya ka kooro. N deema meya Mɔwisi u raa maa Yosue yiire. Ma tɔn be, ba kua bara bara ba tɔbura.

11 Ye tɔn be kpuro ba tɔbura ba kpa, saa yera be ba kpakoro te sɔɔwa ba maa tɔbura, ma ba besira ba da tɔn ben wuswaɔɔ.

12 N deema Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum ba tɔbura ka ben tabu yɔnu Isireli be ba tien wuswaɔɔ nge mɛ Mɔwisi u raa bu sɔɔwa bu ko.

13 Ben geera sɔawa nɔrɔɔn suba weerun (40.000) saka be ba tɔbura Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ ba da wɔwɔɔ Yerikon bɔkuɔ ka ben tabu sɔɔru.

14 Tɔɔ tera Yinni Gusunɔ u Yosue walle sua Isireliba kpuron wuswaɔɔ ma ba nɔn nasia win wɔarun tɔru kpuro sɔɔ nge mɛ ba raa Mɔwisi nasie.

15 Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ,

16 a yaku kowo be ba wooden kpakoro te sɔɔwa sɔɔwɔ bu yario Yuudenɔn toran di bu da guruɔ.

17 Ma Yosue u bu sɔɔwa mɛ.

18 Saa ye sɔɔ yaku kowo be, ba yara daa ten min di, ye ben naasu maka guruɔ, saa yera daa ten nim mɛ, mu wura men ayero mu yiba mu terie sere ka ten guruɔ nge yellu.

19 Ben wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ wakuruse, yera tɔn be, ba Yuudenɔn tɔbura. Ma ba ben sansani gira Giligali, Yerikon sɔɔ yari yeru gia.

20 Kpenu wakura yiru ye ba gurama Yuudenɔn daa tora yen di, Giligali miya Yosue u nu sɔnna.

21 Ma u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, beɛn bibu bɔn n beɛn bikia sɔɔ teeru ba nɛɛ, mba kpee ninin tubusianu,

22 kpa i bu tubusia nge mɛ beɛsɛ Isireliba sa ka Yuudenɔn yeni tɔbura yen gbeba,

23 i nɛɛ, Gusunɔ besen Yinniwa u yen nim gberasia besen wuswaɔɔ sere sa ka tɔbura sa kpa, nge mɛ u nim wɔku ge ba mɔ Naa yari kua.

24 Kpa handunian tambu kpuro bu ka gia ma win dam mu kpɔ, kpa sa n nɔn nasie sere ka baadommaɔ.

5

1 Saa ye sɔɔ, Amɔreban sinam be ba wɔa Yuudenɔn sɔɔ duu yeru gia ka Kananigii be ba wɔa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranen bera gia, be kpuro ba nua ma Yinni Gusunɔ u Yuudenɔn nim gberasia Isireliban wuswaɔɔ sere ba ka tɔbura ba kpa. Yera ba nanda ma ben toronu kara Isireli ben sɔ.

Ba Isireliba bango kua

Giligali

2 Sanam mɛ sɔɔra Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a wobunu koowo ka kpenu kpa a Isireli be kpuro bango ko be ba mara gbaburɔ.

3 Ma Yosue u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua, u Isireliba bango ye kua guuru garun mi, ma ba tu soka Bangon kperu.

45 N deema be ba yarima Egibitin di mi, be kpurowa ba bango sɔa. Adama be ba mara gbaburɔ, ba n ben goo bango kue. Ma ben tɔn durɔ be ba tabu toobun saka tura ba ka yara Egibitin di mi, be kpuro ba gu gbaburɔ swaa sɔɔ sanam mɛ ba wee.

6 Domi Isireliba ba sɔa wɔɔ weeru gbaburu mi, ma ben tabu durɔ be ba raa bango sɔa, ba kam kua, yɛn sɔ ba n Yinni Gusunɔn gere mem nɔɔwe. Ma u gerua ka bɔri u nɛɛ, ba n koo maa tem mɛ wa mɛ mu tim ka bom yiba, mɛ u ben baababa nɔɔ mwɛɛru kua.

7 Ben bii be Yinni Gusunɔ u seeya ben ayenɔ, beya Yosue u bango kua, domi ba n daa bu bango kue swaaɔ.

⁸ Saa ye ba tɔn be bango kua, ba sina sansaniɔ sɛɛ sere ben boo u ka kpa.

⁹ Yera Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, gisara na bɛɛ seku te wunari te i raa mɔ saa ye i s̄a yobu Egibitio.

Yen s̄na ba yam mi sokumɔ Giligali sere ka gisɔ. Yisi ten tubusiana, ba wuna.

Ba Gɔɔ sararibun

t̄ɔɔ bakaru di

¹⁰ Isireliba ba sina ben sansaniɔ Giligali mi, ye ya w̄a wɔwaa Yerikon b̄akuɔ. Ma ba Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di surun s̄ɔ wɔkura nnesen yoka.

¹¹ T̄ɔɔ baka ten sisira ba tem m̄en d̄ianu dibu torua. Ba dobi s̄onwa ba tema, ba maa p̄ɛ di ye ba kun seeyatia doke.

¹² D̄oma tera manna ya ȳra ma ba Kananin tem min d̄ianu dim torua w̄ɔɔ ge.

Yosue ka durɔ

wi u takobi neni

¹³ Ye Yosue u Yeriko turuku kua, subaru s̄ɔɔ u durɔ goo wa u ȳ win wuswaaɔ u takobi womɛ u neni. Yera u susi durɔ win mi, u nɛɛ, wunɛ bɛɛgiiwa? Nge wɛrɔwa a s̄a.

¹⁴ Durɔ wi, u wisa u nɛɛ, aawo, na n̄ yen goo. Na s̄awa Yinni Gusunɔn tabu kowobun wirugii. Yen s̄na na na wunen mi t̄ɛ.

Ye Yosue u nua mɛ, ma u kpuna u wuswaa tem girari, u nɛɛ, yinni, na s̄awa wunen b̄ɔɔ, mba a k̄i a man s̄ɔ.

¹⁵ Tabu kowobun wirugii wi, u Yosue s̄ɔɔwa u nɛɛ, a wunen salubata poto, domi yam mi a ȳɔ mi, Gusunɔ u w̄a mi.

Ma Yosue u kua mɛ.

Isireliba ba Yeriko kpeerasia

6

¹ Yerikogibu ba ben wuun gb̄ararun gamboba b̄eri, ba d̄a s̄ɛsiki, Isireliba bu ku ka du. Goo kun duɔ mi, goo kun maa yariɔ min di.

² Ma Yinni Gusunɔ u Yosue s̄ɔɔwa u nɛɛ, wee, na nun Yeriko n̄mu b̄eria ka yen sunɔ ka yen tabu durɔ dangibu.

³ Wunɛ ka wunen tabu durɔn kpuro i n da s̄i s̄i i ka wuu ge sikerena n̄n teeru t̄oru baatere sere n ka ko s̄ɔɔ n̄ɔba tia.

⁴ Ȳaku kowobu n̄ɔba yiru ba ko n Yinni Gusunɔn woodan kpakororu gb̄iye ba n yaa k̄obi neni. S̄ɔɔ n̄ɔba yiruse i ko wuu ge sikerenawa n̄n n̄ɔba yiru kpa ȳaku kowo be, ba n k̄obi yi soomɔ.

⁵ B̄a n k̄obi yi so ba gawa, ma i yin sw̄i nua, t̄ambu kpuro bu tabun kuuki koowo. Saa yera wuu gen gb̄araru ta koo w̄oruma, kpa baawure u du deedeeru mi u ȳn di.

⁶ Ma Yosue Nunin b̄ii u ȳaku kowobu soka u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, bu Yinni Gusunɔn woodan kpakororu suo bu senu s̄andi kpa ben n̄ɔba

yiru bu k̄obi sua bu woodan kpakoro te gb̄iye.

⁷ Yera u win t̄ambu s̄ɔɔwa u nɛɛ, i seewo i s̄i s̄i i n ka wuu ge sikerenamɔ, kpa tabu kowobu gabu ba n woodan kpakoro te gb̄iye.

⁸⁻⁹ Ye Yosue u ka t̄on be gari yi kua u kpa, ma ba swaa w̄ari. Tabu kowo be, ba gb̄ia, ma ȳaku kowo be ba k̄obi neni ba swaa w̄ari ba k̄obi yi soomɔ. Ma ba ka bu woodan kpakoro te sw̄i biruɔ. Tabu kowo be ba maa tie, ba kpakoro te sw̄i. Saa ye be kpuro ba s̄imɔ ba wuu ge sikerenamɔ, ȳaku kowo be, ba ben k̄obi soomɔ.

¹⁰ N deema Yosue u raa t̄on be yiire bu ku gb̄ara, bu ku w̄aki, bu ku mam de gari gɛɛ yi yari ben n̄sun di, sere t̄ɔɔ te u koo bu s̄ɔ bu kuuki ko. T̄ɔɔ tera ba koo kuuki ko.

¹¹ Yera ba ka woodan kpakoro te wuu ge sikerena n̄n teeru. Ma ba wura ben sansaniɔ sere maa sisiru.

¹² Yosue u seewa buru buru yellu ma ȳaku kowobu ba woodan kpakoro te sua.

¹³ Ben n̄ɔba yiru be ba k̄obi neni, ba swaa w̄ari ba s̄imɔ ten wuswaaɔ. Tabu kowobu gabu ba bu gb̄iye ba tabu ȳanu b̄eki. Ma gabu ba kpakoro te sw̄i biruɔ, saa ye be kpuro ba s̄imɔ ma ȳaku kowo be, ba k̄obi yi soomɔ.

¹⁴ S̄ɔɔ yiruse ba wuu ge sikerena n̄n teeru ma ba wura ben sansaniɔ. Nge m̄eya ba kua sere n ka kua s̄ɔɔ n̄ɔba tia.

¹⁵ Ye n kua s̄ɔɔ n̄ɔba yiruse, ma ba seewa buru buru yam s̄areru ba wuu ge sikerena n̄n n̄ɔba yiru. T̄ɔɔ te tanawa ba gu sikerena n̄n n̄ɔba yiru.

¹⁶ N̄n n̄ɔba yiruse te, saa ye ȳaku kowo be, ba k̄obi yi so, yera Yosue u t̄on be s̄ɔɔwa u nɛɛ, i kuuki koowo. Domi Yinni Gusunɔ u b̄ɛɛ wuu ge n̄mu b̄eria.

¹⁷ I n̄ ko i ko i kun wuu ge ka ye ya w̄a ge s̄ɔɔ kpuro kpeerasie. Ya ko n s̄awa nge ȳaku d̄ɔɔ m̄waararugiru Yinni Gusunɔn s̄ɔ. Adama i ko i Rahabu, kurɔ tanɔ wi, ka wigii be ba w̄a win dirɔ deri, ȳɛn s̄ɔ u t̄on be sa raa ḡora mi berua.

¹⁸ I n̄ tii s̄ɛ ka ḡa ni Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i kpeerasia. Domi i n nu sua, b̄ɛɛ Isireliba sa ko n̄ni sw̄aaruu wa kpa su kam ko.

¹⁹ Adama ye n s̄a s̄i geesu ka wura, ka sii gandu ka sere sii w̄okusu, ye kpurowa i ko Yinni Gusunɔ gura i ȳiye win arumanin beru yera.

²⁰ Ye ȳaku kowobu ba ben k̄obi so, t̄on be, ba yin sw̄i nua ma ba kuuki kua. Yera wuu gen gb̄arara w̄oruma. Ma ben baawure u dua deedeeru mi u ȳn di. Ma ba wuu ge m̄wa.

²¹ Ma ba ye ya w̄a ge s̄ɔɔ kpuro go mam mam ka takobi, t̄on durɔbu ka t̄on kurɔbu, bibu ka bukurobu, ka yaa sabenu kpuro.

Yosue u Rahabu ka wigibu

faaba kua

²² N deema Yosue u raa durɔbu yiru be ba tem men saria meirim da sɔɔwa u neɛ, bu doo kurɔ win dirɔ kpa bu wi ka wigibu kpuro yarama nge me ba raa yen nɔɔ mwɛru kua ka bɔri.

²³ Ma durɔ be, ba dua ba Rahabu yarama ka win baa ka win mero ka win sesubu, win mero bisibu kpuro gesi, ba ka bu da Isireliban sansanin biruɔ.

²⁴ Yen biruwa ba wuu ge dɔɔ sɔka ka baayere kpuro ye ya waa wuu ge sɔɔ ma n kun mɔ ye n saa sii geesu, ka wura, ka sii gandu ka sere sii wɔkusu. Yera ba doke Yinni Gusunɔn saa yerun arumanin beru yero.

²⁵ Yosue u Rahabu, kurɔ tanɔ wi faaba kua ka win mero bisibu kpuro. Ma ba waa ka Isireliba sannu sere ka gisɔ yɛn sɔ u Yosuen tambu berua be u gara bu Yerikon saria meeri.

²⁶ Yen biruwa Yosue u bɔrua u neɛ, baawure wi u seewa u Yeriko bana kpan, u koo ko bɔruo Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U n kpeɛkpeɛku suramo, win bii gbiikoowa u koo gbi. U n maa bana wiru go u gamboba dokema, kpa win bii daako u gbi.

²⁷ Ma Yinni Gusunɔ u waa ka Yosue ma u yisiru yara tem me kpuro sɔɔ.

*Akanin durum ka win gɔɔ***7**

¹ Adama Isireliba ba kua naane sarirugibu gaa ni Yinni Gusunɔ u neɛ, bu kpeerasia mam mam Yerikon sɔ. Domi Akani u gaaɔn sua min di, ma Yinni Gusunɔ u ka Isireliba mɔru kua. Akani wi, u saawa Kaamin bii. U maa saa Sabidin debubu ka sere maa Serakin sikadobu Yudan bweseru sɔɔ.

² Yera Yosue u tambu gara Yerikon di Ayiɔ, ye ya waa Beti Afenin bɔkuɔ, Betelin sɔɔ yari yeru gɔ. U bu sɔɔwa u neɛ, i doo i tem men saria meeri. Ma ba da ba Ayin saria meera.

³ Ye ba wurama Yosuen mi, ba neɛ, wuu ge, ga n tura ge tambu kpuro ba koo daawa. A de tambu nɔrɔɔn suba yiru (2.000), n kun me ita bu da bu Ayi wɔri, a ku tambu kpuro wahala doke. Domi wuu gen tambu ba n dabi.

⁴ Ma tambu nɔrɔɔn suba itan (3.000) saka ba swaa wɔri ba da mi, adama ba Ayin tambu kpana ba duki gosirama.

⁵ Ayigibu ba bu naa swii saa wuu gen duu yerun di sere Sebarimuɔ, ma ba Isireliban tonu tena ka nɔɔba tia go sanam me ba duki mɔ ba wee. Yeya n dera Isireliba ba nanda, ba mwia kpana.

⁶ Yosue ka Isireliban guro gurobu ba ben yabenu nenua ba karana ba tii tua wisi wirɔ nuku sankiranun sɔ, ma ba wiru tem

girari Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ sere sɔɔ ka kpa.

⁷ Yosue u neɛ, kuku, Yinni Gusunɔ, mban sɔna a dera sa Yuudeni tabura ma a sun Amɔreba nɔmu beria bu sun go. Sa n daa yɛ me, sa n sine Yuudenin guru gɔ.

⁸ Yinni, mba kon gere. Wee, Isireliba ba ben yibereba nasia ba biruku yira wura.

⁹ Domi Kananiba ka tem men tambu kpuro ba koo ye nɔ kpa bu sun koo bu bure bu besen yisiru waa handunian di. Amɔna kaa ko wunen yi si baka te, ta kun ka gu.

¹⁰ Yera Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u neɛ, a seewo. Mban sɔna a wunen wuswaa tem girari mesum.

¹¹ Isireliba ba durum kuawa. Ba nen wooda sara ye na bu wɛ. Ba gaaɔn sua ni na neɛ bu kpeerasia. Ba nu gbena ba doke ben tiin yaɔn sɔɔ ba berua.

¹² Yen sɔna ba n kpe bu yɔra bu ben yibereba ma. Ma ba biruku yira wura. Domi tɛ ba saawa be ba koo kpeerasia. I kun gaa ni wune beɛn suunu sɔɔn di, na n kpe na n maa waa ka beɛ.

¹³ A seewo a tɔn be sɔɔru koosia kpa bu tii deerasia sian sɔ, domi ne Gusunɔ, be Isireliban Yinni, na neɛ, ba gaaɔn neni ni na neɛ bu kpeerasia. Yen sɔ, ba n kpe bu yɔra bu ben yibereba ma, ma n kun mɔ ba nu wuna ben suunu sɔɔn di.

¹⁴ Yen sɔna sia bururu beɛn bwesenu kpuro nu koo na nu sara nen wuswaaɔ tia tia. Bwese te na gɔsa, ten kaasi kpuro yi koo na yi sara tia tia. Bwese kaasa ye na gɔsa, yen yenusu kpurowa su koo na su sara tia tia. Yenu ge na gɔsa, gen tɔn durɔbu kpurowa ba koo na bu sara tia tia.

¹⁵ Sanam me, kpa n gosi wi u gaa ni sua kpa i nun dɔɔ meni, wi ka win ye u mɔ kpuro yɛn sɔ u nen wooda sara, ma u dera Isireliba ba sekuru wa.

¹⁶ Yen sisiru Yosue u seewa buru buru yellu u dera Isireliban bwesenu nu na nu sara Gusunɔn wuswaaɔ tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Yudan bweseru gɔsa.

¹⁷ Ma Yosue u dera Yudan bweseru kaasi yi na yi sara tia tia, ma Yinni Gusunɔ u Serakin kaasa gɔsa. Ma u dera win kaasan yenusu kpuro su na su sara tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Sabidin yenu gɔsa.

¹⁸ Ma u dera Sabidin yenu tɔn durɔbu kpuro ba na ba sara tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Akani gɔsa wi u saa Kaamin bii, ka Sabidin debubu, ka Serakin sikadobu Yudan bweseru sɔɔ.

¹⁹ Yosue u Akani sɔɔwa u neɛ, nen bii, a Gusunɔ Isireliban Yinni beere weya, kpa a gem gere. A man sɔɔwɔ ye a kua. A ku man yen gaa berua.

²⁰ Akani u Yosue sɔɔwa u neɛ, geema, na Gusunɔ Isireliban Yinni tora. Ye na kua wee.

²¹ Ye sa tabu di sa mwa sɔɔ, na yabe buraru garu wa te ba kua Babiloniɔ ka sii geesun gobi goobu (200) ka wura deka yɛn bunum ka kilon bɔnu ne. Na ye binɛ kua ma na sua na siku nɛn kurɔ, sii gee siya su wāa ten temɔ.

²² Yande Yosue u tɔmbu gɔra ba duki da Akanin kuru mi, ba deema wee, gāa ni kpuro nu berua kuu te sɔɔ. Ma sii gee si, su wāa nin temɔ.

²³ Ba ni kpuro suama kuu ten min di ba ka da Yosue ka Isireliba kpuron mi, ba yi Yinni Gusunɔn woodan kpakororon wuswaaɔ.

²⁴ Yosue ka Isireliba kpuro ba Akani Serakin sikadobu sua ka gāa ni u gura, ka win bibu ka win yaa sabenu ka win kuu te, ka sere win ye u mɔ kpuro gesi, ba ka da sere Akɔɔn wɔwaaɔ.

²⁵ Ma Yosue u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a dera sa wahala yenɛ wa. Yinni Gusunɔ u koo maa de a wahala wa gisɔ.

Ma Isireliba kpuro ba wi ka win tɔmbu kpenu kasuka. Ma ba bu dɔɔ mɛni ka win ye u mɔ kpuro sannu.

²⁶ Ma ba kpenu gura ba nin takanu kua ben wɔllɔ te ta wāa mi sere ka gisɔ. Ye kpuron sɔna ba yam mi sokum Akɔɔn wɔwa sere ka gison gisɔ. Yisi ten tubusiana, nɔni swāarun wɔwa.

Saa yera Yinni Gusunɔn mɔru ya sure.

Isireliba ba Ayigibu kamia

8

¹ Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a ku nanda, a seewo a tabu durɔbu kpuro sua kpa i Ayi wɔri. Domi na bɛɛ yen sunɔ ka win tɔmbu ka win wuu ka gen baru kpaanu kpuro nɔmu beria.

² Kaa bu kpeerasiawa nge mɛ a Yerikogibu ka ben sunɔ kua. Kpa i ben ye ba mɔ ka ben yaa sabenu mwɛɛri, ye kpuro yu ko bɛɛgia. Yen sɔ, i n da, bɛɛn gaba koo kukewa wuu gen biruɔ, ba n bu yɔɔru bwɛɛye.

³⁻⁴ Ma Yosue u seewa u ka Ayi wɔri ka win tabu durɔbu kpuro. Yera be sɔɔ, u nɔɔbun suba tɛna (30.000) gɔsa u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i kuke wuu gen biruɔ wɔkuru, adama i kun ka bu toma kpa i n yɔ mi, i n sɔɔru sɔa.

⁵ Nɛ ka maa tabu kowo be ba tie, sa ko wuu ge susi. Bā n sun wɔrim wee, kpa su duki gɔsirama nge yellu.

⁶ Kpa bu sun naa gira. Mɛya sa ko ka bu yara wuun di mam mam. Domi ba koo nɛɛ, sa duki mɔwa nge mɛ sa raa kua yellu ben wuswaaɔ. Kpa bu sun naa swi.

⁷ Saa yera, bɛɛ be i kukua mi, i ko yarima i wuu ge wɔri, i gu mwa. Yinni Gusunɔwa u koo bɛɛ gu nɔmu beria.

⁸ Wee, na bɛɛ wooda wɛɛmɔ. Sanam mɛ i gu mwa i kpa, i gu dɔɔ sɔreɔ, nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

⁹ Ma Yosue u dera ba da ba kukua Ayi ka Betelin baa sɔɔ, Ayin sɔɔ duu yeru gia. Adama win tii ka tɔn be ba tie ba kpuna sansani wɔku te.

¹⁰ Ye n kua buru buru yellu, u seewa u win tabu kowobu mɛɛra mɛɛra ma wi ka Isireliban guro gurobu ba bu kpura ba ka da Ayi gia.

¹¹ Yosue ka win tabu kowo be, ba Ayi susi. Sanam mɛ ba tura yen deedeeru, yera ba ben sansani gira sɔɔ yɛsan wɔwa yen mi, wɔku te. N deema wɔwa gaa wāa be ka Ayin baa sɔɔ.

¹² Yosue u maa dera tabu durɔbu nɔɔbun suba nɔɔbu (5.000) da ya kukua Beteli ka Ayin baa sɔɔ, sɔɔ duu yeru gia.

¹³ Isireli be ba tie, ba ben sansani gira sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma ben gaba maa da ba kukua Ayin sɔɔ duu yeru gia. Adama Yosuen tii u da u kpunawa wɔwa yen mi, wɔku te.

¹⁴ Ye n kua buru buru yellu, yera Ayin sunɔ u Isireliba wa. Ma wi ka win tabu kowobu ba seewa ka sendaru bu ka Isireliba wɔri Yuudɛnin wɔwa mi, mi ba raa bu kamia. Adama ba n yɛ ma Isireliban sukum mu kukua wuun biruɔ.

¹⁵ Ye Yosue ka win tɔmbu ba bu wa, yera ba bwisi kua ba duki yakura ba swaa mwa ye ya dɔɔ gbaburu gia.

¹⁶ Ma ba Ayin tɔn durɔbu kpuro soka. Yera ba yara ba bu naa gira sere mi n toma wuun di.

¹⁷ Tɔn durɔ goɔ kun maa tiare Ayi ka Betelin wuu si sɔɔ. Ba wuu ge deriwa ba n kenua ba Isireliba naa gira.

¹⁸ Ma Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a wunen yaasa ye a neni mi tiiyɔ Ayi gia, domi kon nun wuu ge nɔmu beria.

Ma Yosue u win yaasa ye tii mi.

¹⁹ Saa yera tɔn be ba kukua mi, ba yara saa ben kuku yenɛn di ba wuu ge wɔri. Ye ba gu mwa ba kpa, ma ba yande gu dɔɔ sɔre.

²⁰⁻²¹ Ye Ayigibu ba biru sɔira, yera ba wa wee, dɔɔ wiira ta ben wuu wukiri ta wɔllu girari. Ma ba deema ba n maa kpɛ bu gam susi bu ka tii faaba ko. Saa yera Yosue ka Isireli be ba raa duki mɔ ba dɔɔ gbaburu gia mi, ba wa ma begibu ba wuu ge dɔɔ sɔre, yera ba gɔsirama ba Ayigii be wɔri.

²² Sanam mɛya Isirelin tabu kowo be ba raa wuu ge dɔɔ mɛni mi, ba yara min di ba gen tabu kowo be mara. Ma ba bu suunu doke sere ba n yɛ mi ba koo da. Ba bu mwɛɛra ba go go kpuro. Ben goɔ kun bu kisirari,

²³ ma n kun mɔ ben sunɔ wi ba mwa wasiru ba ka da Yosuen mi.

²⁴ Ye Isireliba ba ben yiberɛ be mwa ba go go gbaburu mi, mi ba bu naa swi, yera ba maa gɔsirama Ayiɔ ba tɔn be ba tie go go.

²⁵ Tɔn be ba go dɔma te, kurɔbu ka durɔbu, ba sɔawa nɔɔbun suba wɔkura yiru (12.000).

26 Saa ye ba taa bi m̄ Yosue u win yaasa ye wuu ge fiiwa sere ba ka gen t̄mbu kpuro go mam mam.

27 Isireliba ba Ayigibun yaa sabenu gura ka ben arumani kpuro, nge m̄ Yinni Gusun̄ u Yosue s̄s̄wa.

28 Ma Yosue u wuu ge d̄s̄o s̄ka ma ga kua bansu sere ka gis̄n gis̄o.

29 Saa yera u dera ba Ayin sun̄ wi soora doke ba bw̄ē ba deri saa bururun di sere s̄s̄o ka kpa. Yoka u dera ba win goru bw̄ēya ba k̄s̄ wuu gen duu yera. Ma ba tu kpenu s̄s̄iki. Kpee ni, nu w̄āa mi sere ka gis̄n gis̄o.

Yosue u Isireliba

Yinni Gusun̄n wooda garia

guu te ba m̄ Ebalio

30 Yeniban biru Yosue u Gusun̄, Isireliban Yinni ȳaku yeru bania guu te ba m̄ Ebalin w̄allo.

31 U ȳaku yee te banawa nge m̄ M̄wisi, Yinni Gusun̄n s̄m kowo u Isireliba s̄s̄wa ye u yorua woodaban tireru s̄s̄o. U n̄ē, bu Yinni Gusun̄ ȳaku yeru kuo ka kpee ni ba ñ d̄ake. Ye ba tu bana ba kpa ma ba ȳaku d̄s̄o mwaararuginu ka siaraban ȳakunu kua mi.

32 Isireliba kpuron wuswaā Yosue u wure u wooda yorua ye M̄wisi u raa yorua.

33 Isireliba kpuro ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben guro gurobu ka sere be ba s̄aa s̄abu kpuro ba ȳs̄ ba ka Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te d̄esire. Ben gabu ba ȳs̄ guu te ba m̄ Garisimun bera gia, gabu maa guu te ba m̄ Ebalin bera gia. Ma be kpuro ba ȳaku kowobu Lefi be ba woodan kpakoro te s̄s̄wa wuswaā kisi. Domi m̄eya M̄wisi u bu s̄s̄wa bu ko saa ye ba koo bu domaru kua.

34 Yen biru Yosue u bu wooda ye garia sere ka ye ya b̄ri ka domarun gari m̄, nge m̄ M̄wisi u yorua yen tireru s̄s̄o.

35 Ye kpurowa u gara Isireliban wuswaā, t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu ka bibu ka sere maa s̄abu be ba w̄āa ben suunu s̄s̄o. Baa yen tia, u ñ bure.

Isireliba ba ka Gabaonigibu

arukawani b̄kua

9

1-2 Sinam be ba w̄āa s̄s̄o duu yeru gia, guunun bera gia ka nim w̄ōku ge ba m̄ M̄editaran̄e gia n̄ ka da Libanin tem bera gia, ba nua ma Isireliba ba Yerikogibu ka Ayigibu kamia. Yera ba n̄s̄o tia kua bu ba Isireliba ka ben wirugii Yosue w̄orima. Bwese ninin sinamba, Hefiba ka Am̄reba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba.

3 Adama ye Gabaonigibu be ba s̄āa Hefiba ba maa nua ye Yosue u Yerikogibu ka Ayigibu kua,

4-5 yera ba swaa kasu bu ka tii dwe. Ma ba d̄ianu kusenu kua ba doke saaki t̄k̄onu s̄s̄o,

ma ba maa ḡoni b̄s̄o t̄k̄onu sua mi s̄s̄o ba ra tam doke ka sere maa p̄ē gbebi yi yi bukusa kua, ma ba ye kpuro ben ket̄ekunu s̄abi. Ma ben tii ba ȳāa t̄k̄onu ka bara t̄k̄onu doke.

6 Ma ba da ba Yosue ka Isireliba deema Giligalio ba n̄ē, saa tontonden diya sa wee su ka b̄ē arukawani b̄ake.

7 Ma Isireliba ba bu wisa ba n̄ē, s̄r̄okudo i w̄āawa b̄esen turuku mini, sa ñ kp̄ē su ka b̄ē arukawani b̄ake.

8 Ma ba Yosue wisa ba n̄ē, sa wura su ko wunen s̄m kowobu.

Ma Yosue u bu bikia u n̄ē, man diya i wee. Bwese ter̄a i s̄āa.

9 Ma ba n̄n wisa ba n̄ē, b̄es̄e wunen bw̄āabu sa weewa saa tontonden di ȳen s̄s̄ sa Gusun̄ wunen Yinnin baaru nua ka maamaaki ye u kua Egibitio,

10 ka nge m̄ u Am̄reban sinambu yiru ye kua, be ba w̄āa Yuudenin s̄s̄o yari yeru gia. Beya Sihoni, Hesibonin sun̄, ka Ogu, Basanin sun̄ wi u w̄āa Asitar̄otu.

11 Ye sa maa seewa b̄esen wuun bukurobu ka be ba tie ba sun kira kua ba n̄ē, su d̄ianu kusenu koowo swaan s̄s̄o kpa su na su b̄ē deema su b̄ē bikia i ka sun arukawani b̄ake kpa sa n̄ b̄ē s̄āam.

12 B̄ēn tii i wa nge m̄ b̄esen p̄ē ye, ya gbere ya bukusa s̄āa. Sanam m̄ sa seewa yenun di, ya s̄āawa p̄ē suma.

13 I maa b̄esen ḡoni m̄erio yi s̄s̄o sa tam doke. Yi raa s̄āawa ḡoni kpee, wee t̄ē yi ḡēkire. M̄eya maa b̄esen baranu ka ȳāa ni sa doke, nu ḡēkira swaa s̄s̄o ḡbabu ten d̄ēebun s̄s̄o.

14 Adama Isireliba ba ñ Yinni Gusun̄ bikie bu n̄o ù n̄ k̄i bu ka bu arukawani b̄ake. Ma ba sibun d̄ia kuse ni mura ba di.

15 Ma Yosue u ka bu n̄s̄o tia kua, ba arukawani b̄akua ba n̄ ka w̄āsine alafia s̄s̄o. Ma Isireliban bukurobu ba wura ka b̄ri ma ba koo ben arukawani ye yibia.

16 Yen s̄s̄o itasera Isireliba ba nua ma t̄n ben wusu w̄āawa ben turuku mi.

17 Ma ba seewa ba wuu si m̄erim da. Ba s̄āawa s̄s̄o yiru, itase ma ba tura mi. Wuu siya, Gabaoni, ka Kefira ka Ber̄otu ka Yarimun wuu.

18 Adama ba ñ bu go ȳen s̄s̄ ben bukuroba ka bu arukawani b̄akua k̄o, ma ba koo bu deri alafia s̄s̄o. Ma ba ye b̄r̄ua ka Gusun̄ ben Yinnin ȳsiru. Ka m̄, be Isireli be, ba ka ben bukuro be woki.

19 Ma bukuro be, ba wisa ba n̄ē, sa ñ kp̄ē su t̄n be noni s̄s̄, domi sa ka bu arukawani b̄akua k̄o. Sa b̄r̄ua ka Yinni Gusun̄n ȳsiru ma sa ñ bu ḡaanu kuam̄e.

20 Tilasiwa su ka bu deri. Ma n̄ kun m̄, sa ko Yinni Gusun̄n maru seeya.

21 Yen s̄s̄, wee ye sa ko bu kua. Ba ko n̄ da sun d̄āa kasuewa kpa ba n̄ da sun nim takirie.

22 Ma Yosue u Gabaonigii be kpuro sokusia. Ye ba tunuma u bu bikia u nee, mban sōna i sun weesu kua, i nee, i weewa tontonden di. Ma sa deema i wāa besen turuku.

23 Tē i kua bōruobu bēe kpuro. I ko i n sāawa besen yobu, kpa i n da nim takiri, i dāa kasu besen Yinnin sāa yerun sō.

24 Ma Gabaonigii be, ba nee, wee yēn sō sa kua mē. Sa nua ma Gusunō wunen Yinni u win sōm kowo Mōwisi wooda wē u bēe tem mē kpuro wē kpa i mēn tōmbu kpuro go be i ka gesi yinna kpuro. Yen sōna sa ka besen wāaru nanda.

25 Tē, wee sa wāa wunen nōmu. A ka sun koowo nge mē n weene.

26 Ma Yosue u n wure Isireliba bu bu go.

27 Adama u bu sure ba n da dāa kasu kpa bu nim takiri Isireliban sō ka ben yākunun sō yam mi Yinni Gusunō u koo ra gesi bu nūn sā. Sere ka gisōn gisō Gabaonigibun bibun bwese tera, ta sōmbu te mō.

Isireliba ba Amōreba kamia

10

1 Adoni Sedeki, Yerusalemun sunō u nua ma Yosue u Ayi kamia u ye kpeerasia u yen sunō go, nge mē u raa Yeriko ka yen sunō kua. U maa nua ma Gabaonigibu ba ka Isireliba arukawani bōkua, ba wāa ben suunu sō.

2 Yeniba kpuron sō u nanda gem gem, domi Gabaoni wuu bōkōwa nge sīn mi tem yērobu ba ra n wāa. Ga maa Ayi kere. Yen biru gen tōmbu kpuro tabu durō wōrugōbara.

3 Yen sōna Adoni Sedeki, Yerusalemun sunō wi, u sinam beni gōria. Beya Hohamu Heboronin sunō, ka Pireamu Yaamutin sunō, ka Yafia Lakisin sunō ka Debiri Egonlin sunō.

4 U nee, bu na win mi, kpa bu nūn somi bu ka Gabaoni wōri yēn sō yen tōmbu ba ka Yosue ka Isireliba arukawani bōkua.

5 Nge mēya Amōreban sinambu nōbu be, ba mēna ba ka ben tabu kowobu kpuro da ba ben sansani gira Gabaonin bōku. Ma ba ye wōri.

6 Ma Gabaonigibu ba Yosue sōmō gōria win sansaniō Giligaliō ba nee, a ku wunen nōma wuna bēe wunen bwāabun min di. A na fuuku a sun faaba ko, a sun somi. Domi Amōreban sinambu kpuro be ba wāa guunun bera gīa, ba mēna ba sun wōrima.

7 Ma Yosue u seewa saa Giligali min di, ka win tabu kowobu kpuro bē sō tabu durō wōrugōba ba wāa.

8 Yinni Gusunō u nūn sōwa u nee, a ku bu nasia domi na nun bu nōmu beria. Ben goo sari wi u koo yōra wunen wuswaa.

9 Yosue ka win tōmbu ba sanum so wōku giriru. Ma ba Amōreba wōri suaru sō.

10 Yera Yinni Gusunō u dera Amōre be, ba burisina Isireliban wuswaa. Ma Isireliba ba bu go go gem ka tia Gabaonin bōku. Ba ben gabu naa swīi ba go Beti Horonin swaa sere ba ka tura Asekāo ka Makedāo.

11 Sanam mē ba Isireliba duki suurimō Beti Horonin swaa, ye ya saramō guurun di, miya Yinni Gusunō u dera guru kpee bakanu nu bu wōrikimō wollun di nu goomō, sere ba ka tura Asekāo. Be guru kpee ni, nu go, ba dabi ba kere be Isireliba ba go.

12 Dōma te Yinni Gusunō u Isireliba Amōreba nōmu beria, Yosue u nūn kana Isireliban nōni biru u nee,

a de sō u yōra sau Gabaonin deedeeru kpa suru u maa yōra Ayalonin wōwan deedeeru.

13 Ma sō u yōra sēe, mēya maa suru u yōra sere ba ka ben yiberē be kpuro kamia. Gari yi, yi yorua Yasarin tirerō, yi nee, sō u yōra wollun suunu suunukāo. U n ka dubu sēnde nge sō teerun saka.

14 Tōru gara kun maa naare nge te, tē sō Yinni Gusunō u tōnun gere wura mē, dōma te u Isireliba sanna mi.

15 Yen biru Yosue u gōsira u da win sansaniō Giligaliō, wi ka Isireliba kpuro.

Yosue u Amōreban

sinambu nōbu ye go

16 Saa ye sō, sinambu nōbu be, ba kpikuru sua ba da ba kukua kpee wōru Makedāo.

17 Yera goo u na u Yosue sōwa ma sinam be, ba wāa kpee wōru gen mi.

18 Ma Yosue u nee, i ge kēnu ka kpee bakanu kpa i kōsobu yi mi.

19 Adama i ku tē mi, i yiberē be ba tie naa swīiyō kpa i ku de bu du ben wusō, domi Gusunō besen Yinniwa u sun bu nōmu beria.

20 Yosue ka Isireliba ba Amōreba kpuro kamia, ma n kun mō be ba kpīa ba duki sua ba kukua wuu si su gbāraru mō sō.

21 Ma Yosuen tōmbu ba wurama ka bōri yendu win mi Makedāo. Tem mē sō, goo kun maa kākā u ben kōsa gere.

22 Yen biruwa Yosue u nee, i man kpee wōru ge wukio kpa i man sinambu nōbu ye yarama.

23 Ba bu yarama ba ka da Yosuen mi. Ba sāawa wuu sinin sinambu, Yerusalemu ka Heboroni ka Yaamuti ka Lakisi ka Egonlini.

24 Ye ba ka sinam be kpuro na Yosuen mi, yera u Isireliba kpuro sokusia u nee, be ba sāa tabu kowobun wirugibu ba ka taa bi kua, bu na bu sinam ben wīnu ka naasu taare.

Ma ba kua nge mē u gerua.

25 Yosue u maa bu sōwa u nee, i ku bērum ko, i de i n wōrugōru mō kpa i ku mwia kpāna. Nge mēsuma Yinni Gusunō u ko n da besen yiberēba kpuro kue.

²⁶ Ye u gari yi gerua u kpa, ma u sinam be go u ben gonu bwē dānu nāabu sōo. U nu deri mi sere n ka kua yoka.

²⁷ Yoka yera u wooda wē u nēe, bu goo ni sarasio kpa bu nu kpēe kpee wōru ge sōo. Yen biru ba kpee bakana sua ba ka wōru gen nōo kōrua. Kpee ni, nu wāa mi, sere ka gisōn giso.

Yosue u maa Amōreban

wusu gasu mwa

²⁸ Yen tōo tera Yosue u wuu ge ba mō Makeda wōri u mwa. U gen sunō go ka tōn be ba wāa mi kpuro. Baa tōn turo u n̄ deri. U Makedan sunō wi kuawa nge mē u Yerikogii kua.

²⁹ Yen biru saa Makedan di, Yosue ka win tōn be, ba da ba Libina wōri.

³⁰ Ma Yinni Gusunō u bu wuu ge nōmu beria. Ba gen tōmbu go kpuro. Baa tōn turo, ba n̄ deri. Ma ba gen sunō kua nge mē ba Yerikogii kua.

³¹ Saa Libinan di Yosue ka win tōmbu ba maa da ba Lakisi tarusi ba ye wōri.

³² Ma Yinni Gusunō u bu wuu ge nōmu beria. Ye ba gu wōri mē, yen sōo yirusera ba gu kamia ba gen tōmbu kpuro go. Baa tōn turo, ba n̄ deri, nge mē ba kua Libinaō.

³³ N deema Horamu Gesēn sunō ka win tabu kowobu ba wāa mi, ba Lakisigibu somimō. Adama Yosue u be kpuro kamia u bu go, u n̄ ben goo deri.

³⁴ Saa Lakisin min diya Yosue ka win tōn be, ba maa da Egoniō ba ye tarusi ba wōri.

³⁵ Yen dōma tera ba wuu ge kamia, ma ba gen tōmbu go nge mē ba kua Lakisiō.

³⁶ Egoni min diya ba maa da ba Heboroni wōri.

³⁷ Ma ba wuu gen tōmbu mwēera ba go go, ka gen sunōn tii, ka sere maa gen baru kpaanugibu kpuro. Baa tōn turo, ba n̄ deri, ba bu gōwa nge mē ba kua Egoniō.

³⁸ Yen biru ba maa gōsira ba da Debiriō. Ma ba ye wōri

³⁹ Ba kamia ba yen tōmbu ka yen sunō ka yen baru kpaanugibu kpuro mwēera ba go. Baa tōn turo, ba n̄ deri. Yosue u dera ba tōn be kpuro gōwa nge mē u Heboronigibu ka Libinagibu ka ben sinambu kua.

⁴⁰ U bera min tōmbu gōwa ka min sinambu wuu si su wāa guunun bera gia ka si su wāa sōo yēsan nōm dwarō ka si su wāa wōwāo ye ya wāa nim wōkun bera gia, ka sere maa si su wāa gungunō. Baa tōn turo u n̄ deri. U bu gōwa nge mē Gusunō, Isireliban Yinni u nūn sōōwa u ko.

⁴¹ Ma Yosue u maa wusu kpuro wōri saa Kadesi Baanēa ka Gasan di si su wāa sōo yēsan nōm dwaru gia n ka girari Gosēnin bera gia Yudan temō sere n ka da Gabaoniō sōo yēsan nōm geu gia.

⁴² U wuu si su wāa mi kpuro mwēera u sin sinambu kamia. Domi Gusunō Isireliban Yinniwa u bu sannammē.

⁴³ Yeniba kpuron biru Yosue ka win tōmbu ba gōsirama ben sansaniō Giligaliō.

Yosue u Yabini ka win bōrōba

kamia

11

¹ Saa ye Yabini, Hasorin sina boko u naa ma Yosue ka wigibu ba tabu dimō, yera u sōmōbu gōra Yobabu, Madonin sunōn mi ka Simuronin sunōn mi ka Akusafun sunōn mi,

² ka sere sinam be ba wāa guunun bera gia, sōo yēsan nōm geu gia, ka be ba wāa Yuudenin wōwāo daa bure te ba mō Genesaretin sōo yēsan nōm dwaru gia, ka be ba wāa batuma ye ba mō Sefalaō, ka maa Dorin bera gia, nim wōkun bōkuō sōo duu yeru gia.

³ Mēya u maa Kananiba nōōsia be ba wāa Yuudenin sōo yari yeru gia ka gen sōo duu yeru gia. Beya Amōreba ka Hētiba ka Feresiba ka Yebusiba be ba wāa guunun bera gia, ka Hefiba be ba wāa guu te ba mō Hēemōōn gāro Misipan temō.

⁴ Sinam be kpuro ba seewa ka ben tabu kowo dabi dabinu nge yani sēeri yi yi wāa nim wōkun bōkuō. Mēya ba maa tabu kēkēba mō ka dumi dabi dabinu.

⁵ Ma ba nōo tia kua ba na ba ben sansani gira Meromun daaro bu ka Isireliba wōri.

⁶ Yera Yinni Gusunō u Yosue sōōwa u nēe, a ku ben bērum ko. Sia amadaare kon bēe bu nōmu sōndia, kpa i bu mwēeri i go, kpa i ben dumin naa sīnu bōōri, yen biru i ben tabu kēkē be dumi gawe dōō meni.

⁷ Saa yera Yosue ka win tabu kowobu ba da ba tōn be wōri subaru sōo Mēromun daaru mi.

⁸ Yera Yinni Gusunō u bu bēri ben nōmāo ba bu kamia. Be ba duki sua ba bu naa swii sere wuu bōkō ge ba mō Sidoniō sōo yēsan nōm geu gia ka sere Miserefōti Maimuō ka Misipan wōwāo sōo yari yeru gia. Ba bu gōwa mam mam, baa tōn turo ba n̄ dere u sia.

⁹ Yosue u kuawa nge mē Yinni Gusunō u nūn sōōwa. U tōn ben dumin naa sīnu bōōra ma u tabu kēkē be dumi gawe mi dōō meni.

Ba Hasori mwa

¹⁰ Ye Yosue u gōsirama, yera u wuu ge ba mō Hasori wōri u mwa u gen sunō go. N deema wuu gera ga sāa bera min wuu maro gēn mi ben sina boko u wāa.

¹¹ Yosue u dera ba gen tōmbu kpeerasia mam mam, ma ba gu dōō meni.

¹² Ma ba sinam ben wuu si su tie wōri ba sin sinambu ka sin tōmbu kpuro kpeerasia. Ba kuawa nge mē Mōwisi, Yinni Gusunōn sōm kowo u Yosue sōōwa.

¹³ Adama ba ñ wuu si su wāa gungunu wolla dāo mēni, ma n kun mō Hasori ye.

¹⁴ Ye ba tōn be kpuro go ba kpa, yera ba ben dukia ka ben yaa sabenu gura ba tii koosi.

¹⁵ Yosue u dera ba kua nge mē Yinni Gusunō u win sōm kowo Mōwisi sōwa u ko. U ñ yen gaa bure.

Yosue u Kananin tem kpuro

mwa

¹⁶ Nge mēya Yosue u ka Kananin tem mē kpuro mwa, mēn guunun bera gia ka mēn sōo yēsan nōm dwaru gia ka Gosēnin tem kpuro, ka Sefalan bera gia, ka Yuudenin wōwa gia, ka sere guu ni nu wāa sōo yēsan nōm geu gia ka bera min batuma.

¹⁷ Sinam be ba kamia mi, ben wusu wāawa saa guu tēn mi gāanu ku ra kpin bera gian di Seirin bokuo, sōo yēsan nōm dwaru gia n ka girari Baali Gadiō ye ya wāa Libanin wōwao guu te ba mō Hēemōon gāarō sōo yēsan nōm geu gia.

¹⁸ Ba ka sinam be tabu kua n te ba sere bu kamia be kpuro.

¹⁹ Tōn be kpuro sōo, Hefi be ba wāa Gabaoniō tōnawa ba ka Isireliba dora. Be ba tie Isireliba ba bu wōriwa ba go mam mam.

²⁰ Domi Yinni Gusunō u dera sin tōmbun gōrusu bōbia ba ka Isireliba tabu kua, kpa Isireliba bu wa bu ka bu kpeerasia mam mam ba mēn ben wōnwōndu kue, nge mē Yinni Gusunō u win sōm kowo Mōwisi sōwa.

²¹ Saa ye sōo, Yosue u maa seewa u Anakiba wōri be ba wāa guunun bera gia Heboroniō ka Debiriō ka Anabuō ka sere be ba wāa Yuda ka Isirelin guunun bera gia, u bu kpeerasiawa mam mam be ka ben wusu,

²² ma n kun mō be ba duki sua ba da Gasao ka Gatiō ka Asidōduo.

²³ Nge mēya Yosue u ka Kananin tem mē kpuro mwēera nge mē Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa. Yen biru u mu bōnu kua. U Isireliban bwese kera baayere yegim wē. Saa ye sōora ba tabun baa deri ba wēra.

Sinam be Isireliba ba kamia

12

¹ Mōwisin waati sōo Isireliba ba sinam be ba wāa Yuudenin sōo yari yeru gia kamia. Ma ba bera min tem mwēera mē mu wāa Yuudenin wōwa kpuro sōo saa daa te ba mō Aanōon di sere n ka girari guu te ba mō Hēemōowō.

²⁻³ Sinam ben turon yīsira Sihoni. U sāawa Amōreban suno. Win wuuwa Hēsiboni. Wiya u mō kpuro saa Aroēen di ye ya wāa daa te ba mō Aanōon goorō sōo yēsan nōm dwaru gia, sere n ka girari guu te ba mō Pisigao, saa min di sere Beti Yesimatiō nim wōku bōrugun sōo yari yeru gia, saa maa min di, n ka da daa te ba mō Yabokuō Amōniban tem

nōo bura yerō, ka Galadin tem bee tia sere daa bure te ba mō Genēsaretio.

⁴ Turowa maa Ogu, wi u sāa Basanin suno. Wiya u tie Refan bweseru sōo. U wāawa Asitarōtu, ka Edēeo.

⁵ Wiya u Basanin tem kpuro mō saa guu te ba mō Hēemōon di sere ka Salikao ka mi Gesuriban tem ka Maakagibun tem nōo ga yōra, ka Galadin tem bee tia mi Sihoni, Hēsibonin sunon tem nōo ga yōra.

⁶ Tem mēn tōmbu kpurowa Mōwisi, Yinni Gusunōn sōm kowo ka Isireliba ba go. Ma Mōwisi u tem mē Rubēnin bwese kera ka Gadin bwese kera ka Manasen bwese kera sukum bōnu kua.

⁷ Yosue ka win tōmbu Isireliba ba sinam be ba wāa Yuudenin sōo duu yeru gia kamia. Sinam ben tema mu wāa saa Baali Gadin di Libanin guunun wōwa sōo, sōo yēsan nōm geuo, sere guu tēn mi gāanu ku ra kpi te ta wāa Seirin bokuo, sōo yēsan nōm dwaru gia. Tem mēya Yosue u Isireliban bwese keri bōnu kua.

⁸ Mēya mu wāa guunun bera gia ka sere Sefalan beran batumao ka Yuudenin wōwao ka min guunō ka sōo yēsan nōm dwaru gia mi gāanu ku ra kpi. Hetibara ba wāa tem mi, ka Amōreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka sere maa Yebusiba.

⁹ Sinam be ba maa kamia mi, ben wusu wee, siya Yeriko ka Ayi ye ya wāa Betelin bokuo

¹⁰ ka Yerusalemu ka Heboroni,

¹¹ ka Yaamuti ka Lakisi,

¹² ka Egoloni ka Gesēe,

¹³ ka Debiri ka Gedēe,

¹⁴ ka Hōoma ka Aradi

¹⁵ ka Libina ka Adulamu

¹⁶ ka Makeda ka Beteli,

¹⁷ ka Tapua ka Hefēe,

¹⁸ ka Afeki ka Lasaroni,

¹⁹ ka Madoni ka Hasori

²⁰ ka Simuroni Meroni ka Akusafu

²¹ ka Tanaki ka Megido,

²² ka Kedesi ka Yokunēamu ye ya wāa guu te ba mō Kaamelio,

²³ ka Dori ye ya wāa Dorin guunun bera gia, ka Goyimu ye ya wāa Giligalin bokuo,

²⁴ ka Tirisā. Sinam be kpuro ba sāawa tēna ka tia.

Tem mē mu tie

Isireliba bu mwa

13

¹ Yosue u tōko kua gem gem. Yera Yinni Gusunō u nūn sōwa u nēe, wee, a tōko kua. Adama tem mē mu tie mu kpā mē Isireliba ba ñ gina mwe.

² Mēya Filisitiban tem ka Gesuriban tem

³ ka Afaban tem mē mu wāa sōo yēsan nōm dwarō. Tem mē kpuro mu sāawa Kananiban

tem. Mu wāawa saa daa te ba mō Sikorin di te ta wāa Egibitin tem nōo bura yerō, sere Ekoronin tem nōo bura yerō sōo yēsan nōm geu gia. Mēn wuu marōowa Filisitiban sinambu nōobu ba wāa. Wuu siya Gasa ka Asidōdu ka Asikaloni ka Gati ka Ekoronin.

⁴ Kananin tem mē mu maa tie bu mwa, mu wāawa saa Mēaran di ye ya sāa Sidonigibun wuu, n ka girari Afekiō Amōreban tem nōo bura yerō,

⁵ ka maa Gibaligibun tem, ka sere Libanin tem kpuro sōo yari yeru gia, saa Baali Gadi ye ya wāa guu te ba mō Hēemōon gāarōn di n ka girari Hamatin duu yerō,

⁶ ka sere Libanin guunun bera gia n ka da Miserefoti Maimuō mi Sidonigibu ba wāa. Nē, Yinni Gusunō kon bu tem mēn tambu gira kpa a bu tem mē bonu kua ka tete nge mē na nun yiire a ko.

⁷ Ben bwese keri nōoba nne ye ka Manasen bwese keran sukum be ba n daa gāanu wa, bera kaa tem mē bonu kua.

Ba tem mē mu wāa Yuudenin

sōo yari yeru gia bonu kua

⁸ Mōwisi, Gusunon sōm kowo u Rubenin bwese kera ka Gadiba ka Manasen bwese keran sukum tem bonu kua mē mu wāa Yuudenin daaran sōo yari yeru gia.

⁹ Ben tem mē, mu wāawa saa Aroēen di ye ya wāa daa te ba mō Aanōon gooro, sōo yēsan nōm dwaru gia n ka da wuu ge ga wāa daa ten wōwan suunu sōo, sere Diboniō Mediban batuma sōo,

¹⁰ ka wuu si Sihoni Amōreban sina boko wi u wāa Hēsiboniō u mō n ka girari Amōniban tem nōo bura yerō,

¹¹ ka Galadiō ye ya sāa Gesuriba ka Maakagibun tem ka sere guu te ba mō Hēemōowō, ka Basaniō n ka girari Salikao,

¹² ka sere sina boko Ogun temō wi u raa wāa Basaniō u bandu dii Asitarōtuō ka Edeēo. Wiya u tie Refan bweseru sōo. Sinam be yiru kpurowa Mōwisi u kamia u ben tem mweera.

¹³ Adama Isireliba ba n Gesuriba ka Maakagibu gire. Yen sōna bwesenu yiru ye, ya wāa Isireliban suunu sōo sere ka gisōn gisō.

¹⁴ Lefin bwese kera tōnawa ba n tem wē mi ba ko n wāa. Domi Gusunō u dera be ka ben bibun bweseru ba yākunun sukum dimō, yera ya kua ben tubi nge mē u raa bu sōowa.

¹⁵ Tem mē Mōwisi u Rubenin bwese kera wē yenu ka yenu,

¹⁶ mēya mu wāa saa Aroēen di ye ya wāa daa te ba mō Aanōon gooro, n ka da wuu ge ga wāa wōwa yen suunu sōo ka batuma ye ya wāa Mediban bokuo,

¹⁷ ka Hēsiboni ka wuu si su wāa batuma ye sōo. Siya Diboni ka Bamōtu Baali ka Beti Baali Mēoni,

¹⁸ ka Yahasi ka Kedemōti, ka Mefati,

¹⁹ ka Kiriataimu ka Sibima ka Sere Hasasaa ye ya wāa guurō te ta wāa wōwao,

²⁰ ka Beti Peori ka guu te ba mō Pisigan bera gia ka Beti Yesimōti,

²¹ ka sere Sihoni Amōregii wi u raa bandu dii Hēsibonin wuu si su wāa batuma sōo. N deema Mōwisi u sunō wi kamia, ka Madianiban sinambu. Beya Efi ka Reke mu ka Suri ka Huri ka Reba. Be kpurowa ba raa Sihoni sāmō.

²² U maa dera ba Balamu Beorin bii go wi u sāa soro.

²³ Rubenin bwese keran tem mēn nōo ga yōrawa sere Yuudenio sōo duu yeru gia. Beya ba wuu si ba sia sia mi kpuro mō.

²⁴ Tem mē Mōwisi u Gadin bwese kera wē mēya mu wāa

²⁵ saa Yaseen di ka Galadin wusu kpuro ka wuu si su wāa Amōniban tem sukum sōo n ka girari Aroēo, Raban sōo yari yerun deedeeru.

²⁶ Mēya mu maa da saa Hēsibonin di n ka girari Ramati Misipeō ka Betonimuō, saa maa Mahanaimun di, n ka girari Debirin tem nōo bura yerō,

²⁷ ka Yuudenin wōwan wuu sini, Beti Haramu ka Beti Nimura ka Sukōtu ka Safoni. Wuu siya su raa sāa sina boko Sihonin wusu, wi u raa sō Hēsiboniō. Yuudenin daara ta sāa tem mēn nōo bura yeru sere n ka da daa bure te ba mō Genesareti.

²⁸ Wuu si ba sia mi, siya su kua Gadin bwese keran tubi.

²⁹ Tem mē Mōwisi u Manasen bwese keran sukum wē mu n saa ben tubi,

³⁰ mēya mu wāa Mahanaimun sōo yēsan nōm geu gia. Tem mēya Basanin tem kpuro mi sina boko Ogu u raa bandu dii ka sere Yairin wusu kpuro. Sin geera sāawa wata.

³¹ Tem mēya, mu maa Galadin tem sukum mō ka Asitarōtuō ka Edeē, wuu si su raa sāa sina boko Ogun wusu. Tem mē kpurowa ba Makiri, Manasen biin bwese keran sukum wē.

³² Mōwisi u tem mē bonu kuawa sanam mē u wāa Mōabun temō Yuudenin sōo yari yeru gia Yerikon deedeeru.

³³ Adama u n Lefin bwese kera tem gam wē. U bu sōowa bu ko Gusunō ben Yinnin yāku kowobu. Yeya ya ko n sāa ben tubi, nge mē Yinni Gusunō u gerua.

Ba Yuudenin sōo duu yerun

bera bonu kua

14

¹ Yāku kowo Eleasaa ka Yosue, Nunin bii, ka Isireliban bwese kera baayeren guro gurobu bera ba Isireliba tem bonu kua. Wee nge mē ba mu bonu koosina.

² Bwese kera nɔɔba nne ka Manasen bwese keran sukum ye ya tie ye ya ñ daa tem wa, yera ba tem me bonu kua. Tetewa ba ka mu bonu kua nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa bu ko.

³ N deema Mɔwisi u raa Isireliban bwese kera yiru ka Manasen bwese keran sukum tem wɛ Yuudenin sɔɔ yari yeru gia. Adama u ñ Lefiba tem gam wɛ,

⁴ ma n kun mɔ wusu gasu ka sin kpara yenu. Manase ka Efaraimu ba sɔɔawa Yosefun bibu. Bera ba kua bwese kera yiru.

⁵ Isireliba ba tem me bonu kuawa nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

⁶ Sɔɔ teeru Yudan bibu ba Yosue deema Giligaliɔ. Ma Kalebu, Yefune Kenisin bii, u Yosue sɔɔwa u neɛ, wunen tii a yaaye ye Yinni Gusunɔ u win som kowo Mɔwisi sɔɔwa ne ka wunen sɔ Kadesi Baaneɔ.

⁷ Ne Kalebu, wɔɔ weeruwa na mɔ sanam me Mɔwisi Gusunɔn som kowo u man gara Kadesi Baaneɔn di n na n tem me bosu bosu n men saria mɛeri. Na na na bosu na mɛera. Ma na wura na nun sɔɔwa mam mam ye na wa.

⁸ Adama be ba man yɔsirima na ka tem me mɛerim na mi, ba dera tɔmba tem me bwɛra yara. Adama ne, na Gusunɔn gere mem nɔɔwawa mam mam.

⁹ Yen dama tera Mɔwisi u bɔrua u neɛ, bera mi nen tii na mɛerim da mi, ya koo ko ne ka nen bibun bweserugia sere ka baadommaɔ yɛn sɔ na Gusunɔn gere mem nɔɔwa mam mam.

¹⁰ Yen wɔɔ weeru ka nɔɔbuwa mini ye Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari yi sɔɔwa saa ye bese Isireliba sa waa gɔburɔ. Saa maa dama ten diya Yinni Gusunɔ u man kɔsu nge me u nɔɔ mwɛeru kua sere na ka gisɔ wɔɔ wɛne ka nɔɔbu tura.

¹¹ Ka me, na dam mɔ sere ka gisɔ n ka tabu da, ñ kun me n ka sɔmburu garu ko, nge me na raa mɔ sanam me Mɔwisi u man gɔrima n tem men saria mɛeri.

¹² Yen sɔ tɛ, a man guunun bera gia wɛɛyo mi Yinni Gusunɔ u man nɔɔ mwɛeru kua. Na nun sɔɔwa ma Anakin bwesera ta waa bera mi. Ba ben wusu gbaranu toosiwa mam mam. Yen sɔ, Gusunɔ ù n ka man waa, kon tem me mwa nge me win tii u gerua.

¹³⁻¹⁴ Yosue u Kalebu Yefune Kenisin bii domaru kua. Ma u nun Heboronin bera wɛ. Yera ya kua wigia yɛn sɔ u Gusunɔ ben Yinnin gere mem nɔɔwa mam mam.

¹⁵ Heboroni yera ba ra raa soku Ariban wuu. Ariba wi, u yisiru yara Anakin bweseru sɔɔ.

Yeniba kpuron biruwa Isireliba ba wɛra ba ñ maa tabu kue.

Tem me ba Yudan bwese kera

wɛ

15

¹ Tem me ba Yudan bwese kera wɛ, men sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia mu yɔrawa Edɔmun tem nɔɔ bura yero. Mi gia n sɔɔawa batuma mi gɔanu ku ra kpi. Yera ba sokumɔ Sini.

² Bera min nɔɔ bura yeru ta toruawa saa nim wɔku bɔruguan di

³ ma ta da gunguu te ba mɔ Akarabimuɔ ka Siniɔ sere ka Kadesi Baaneɔ. Saa maa min di, ta da Hesironiɔ ka Adariɔ sere ka Kaakaɔ.

⁴ Saa min di ta da Asimɔn bera gia n ka da Egibitin daara, ma ta daa te swii sere nim wɔku ge ba mɔ Mediteraneɔ. Nge meya Yudaban tem nɔɔ bura yeru ta saa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia.

⁵ Sɔɔ yari yeru gia nim wɔku bɔruguuwa ga saa men nɔɔ bura yeru, n ka girari mi Yuudenin daara ra nim sure.

⁶ Saa min di, men sɔɔ yɛsan nɔm geu gian nɔɔ bura yeru ta dawa Beti Hogulaɔ ka Beti Araban sɔɔ yɛsan nɔm geuɔ n ka girari Bohanin kperɔ. Bohani wi, u sɔɔawa Rubenin bii.

⁷ Saa min di, ta maa da Debiriɔ, Akɔɔn wɔwan bokuɔ. Saa min di ta da sɔɔ yɛsan nɔm geu gia sere Giligalin bokuɔ, Adumimun guurun deedeeru, yen daarus sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, n ka da Eni Semesin bwiin bokuɔ, sere ka Eni Rogeliɔ.

⁸ Saa min di, ta sara ta da Beni Hinɔmun wɔwɔɔ, Yebusin sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, ye ba maa sokumɔ Yerusalemu, ka sere guu ni nu waa wɔwa yen sɔɔ duu yeru gia, ka mi Refan wɔwa ya yɔra sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

⁹ Saa maa min di ta da ta Nefitoan bwii girari n ka da wuu si su waa guu te ba mɔ Eforoniɔ, n ka maa da sere Balaa ye ba maa sokumɔ Yarimun wuu.

¹⁰ Saa Balan di, ta maa da sɔɔ duu yeru gia n ka girari Seirin guuru gia ka guu te ba mɔ Yarimun sɔɔ yɛsan nɔm geu gia Kesalonio, ma ta da Beti Semesio ka Tinnɔɔ,

¹¹ ka Ekoronin sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, n ka da Sikoronio ka guu te ba mɔ Bala gia sere Yabuneliɔ ma ta yɔra nim wɔku ge ba mɔ Mediteraneɔ.

¹² Nim wɔku geya, ga saa tem men nɔɔ bura yeru sɔɔ duu yeru gia.

Nge meya ba Yudaban tem men nɔɔ bura yenu yi yi.

¹³ Ba Kalebu Yefunen bii Yudaban tem gam wɛ nge me Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa. Ba nun Ariban wuu wɛ ye ba maa mɔ Heboroni. Ariba wi, u sɔɔawa Anakiban sikado.

¹⁴ Kalebu wi, u Anakiban bwesenu ita gira. Bera Sesaiba ka Akimaniba ka sere Talimaiba.

¹⁵ Heboronin diya u seewa u da u Debirigibu wari. Wuu gera ba ra raa soku Sefɛn wuu.

¹⁶Ma Kalebu u nee, wi u kp̄ia u Sefeen wuu kamia, ȳerowa u koo win bii w̄ondia Akusa k̄e u sua kur̄o.

¹⁷Yera Otinieli, Kalebun m̄o Kenasin bii, u wuu ge kamia. Ma Kalebu u n̄un win bii w̄ondia wi w̄e kur̄o.

¹⁸Sanam me kur̄o wi, u dua Otinielin yen̄uo u kpa, yera u n̄un bwisi k̄a u nee, a doo a tem bikia nen tundon mi. Adama kur̄o win tii u da win tundo Kalebun mi. Ye u tura mi, u sara saa win ketekun di. Yera Kalebu u n̄un bikia u nee, mba a k̄i.

¹⁹Ma u wisa u nee, a suuru koowo a man bwii k̄e. Domi bera ye a man w̄e s̄o ȳesan n̄om d̄waru gia, nim sari mi.

Ma Kalebu u n̄un bwii w̄e yi yi w̄a guuno ka w̄owao.

²⁰Tem me ba sia sia mini kpurowa mu kua Yudan bwese keran tubi.

²¹Wuu si su w̄a Ed̄mun tem n̄o bura yeru gia Yudaban tem s̄o ȳesan n̄om d̄waru gia, siya Kabiseeli, ka Edee ka Yaguri,

²²ka Kina, ka Dimona, ka Adada,

²³ka Kedesi, ka Hasori, ka Itinani,

²⁴ka Sifu, ka Telemu, ka Bealotu,

²⁵ka Hasori Hadata, ka Keriotu Hesironi ye ba maa sokum̄o Hasori,

²⁶ka Amamu, ka Sema, ka M̄lada,

²⁷ka Hasori Gada, ka Hesim̄o, ka Beti Paleti,

²⁸ka Hasaa Suali, ka Beri Seba, ka Bisotia,

²⁹ka Bala, ka Iyimu, ka Asemu,

³⁰ka Elitoladi, ka Kesili, ka H̄oma,

³¹ka Sikilagi, ka Madimana, ka Sansana,

³²ka Lebati, ka Silimu, ka Aini, ka Rim̄o.

Wuu si kpurowa su kuawa tena tia sari, gen baagere ka gen baru kpaanu.

³³Wuu si su maa w̄a w̄owa s̄o, siya Esitaoli, ka Sorea, ka Asina,

³⁴ka San̄o, ka Eni Ganimu, ka Tapua, ka Enamu,

³⁵ka Yaamuti, ka Adulamu, ka Soko, ka Aseka,

³⁶ka Saaraimu, ka Aditaimu, ka Gedera, ka Gederotaimu. Si maa, su kuawa w̄okura n̄ne, gen baagere ka gen baru kpaanu.

³⁷ka Senani, ka Hadasa, ka Migidali Gadi,

³⁸ka Dilani, ka Misipe, ka Yokuteeli,

³⁹ka Lakisi, ka Bosikati, ka Egoloni,

⁴⁰ka Kaboni, ka Lasimasi, ka Kitilisi,

⁴¹ka Gederotu, ka Beti Dagoni, ka Naama, ka Makeda. Si maa, su kuawa mi w̄okura n̄obu ka tia, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁴²ka maa Libina, ka Etee, ka Asani,

⁴³ka Yifuta, ka Asina, ka Nesibu,

⁴⁴ka Keila, ka Akisibu, ka Maresa. Ma si kpurowa su maa kua n̄oba n̄ne, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁴⁵ka maa Ekoroni, ye ka yen wuu marosu ka yen baru kpaanu.

⁴⁶ka sere wuu marosu ka baru kpaanu ni nu ka Asid̄odu sikerene ka ni nu w̄a Ekoroni ka nim w̄oku ge ba m̄o Mediteranen baa s̄o,

⁴⁷ka Asid̄odu, ka Gasa, ka sin wuu marosu ka baru kpaanu, n ka girari Egibitin daaro sere n ka da nim w̄oku ge ba m̄o Mediterane.

⁴⁸Wuu si su maa w̄a guuno, siya Samiri ka Yatiri ka Soko,

⁴⁹ka Dana, ka Sanan wuu, ge ba maa m̄o Debiri,

⁵⁰ka Anabu, ka Esitemoa, ka Animu,

⁵¹ka Goseni, ka Holoni, ka Gilo. Ma si, su maa kua w̄okura tia, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁵²ka Arabu, ka Duma, ka Eseani,

⁵³ka Yanumu, ka Beti Tapua, ka Afeki,

⁵⁴ka Humuta, ka Ariban wuu ge ba maa m̄o Heboroni, ka Siori. Ma si kpurowa su maa kua n̄oba n̄ne, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁵⁵ka maa Maoni, ka Kaameli, ka Sifu, ka Yuta,

⁵⁶ka Yisireeli, ka Yokudeamu, ka San̄o,

⁵⁷ka Kaeni, ka Gibeaa, ka Tinna. Si kpurowa su maa kua w̄okura, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁵⁸ka sere maa Halulu, ka Beti Suri, ka Gedori,

⁵⁹ka Marati, ka Beti Anotu, ka Eletekonu. Si kpurowa su saawa n̄oba tia, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁶⁰ka sere maa Baalin wuu ge ba maa m̄o Yarimun wuu, ka Raba. Ma si, su maa kua yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁶¹Wuu si su w̄a bera mi ḡanu ku ra kpi, siya Beti Araba, ka Midini, ka Sekaka,

⁶²ka Nibusani, ka wuu mi b̄ora w̄a, ka Eni Engedi. Si kpurowa su kuawa wusu n̄oba tia, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁶³Adama Yudan bibun bweseru, ba n̄ kp̄ia ba Yebusiba gire be ba w̄a Yerusalem̄o. Yen s̄ona ba w̄a sere ka gison giso, ka Yudaba sannu.

Tem me ba Efaraimu

ka Manasen bwese ker̄i w̄e

16

¹Tem me ba Yosefun bibun bweseru w̄e, men n̄o bura yeru ta w̄awa saa Yuudenin di, Yerikon b̄oku, n ka da bwiiyo yi yi w̄a Yerikon s̄o yari yeru gia gbaburo, n ka girari Betelis mi guunu w̄a.

²Saa ma min di, ta da Lusio ka Atarotu, Akiban tem n̄o bura yero.

³Ma ta da s̄o duu yeru gia mi Yafiletiban tem mu n̄o ȳra. Ma ta maa da Beti Horonio ka Geseeo n ka girari nim w̄oku ge ba m̄o Mediterane.

⁴Tem meya mu kua Yosefun bibu Manase ka Efaraimun bweserun tubi.

⁵Efaraimuba ba men sukum sua men n̄o bura yeru ta w̄a saa Atarotu Adarin di s̄o

yari yero sere n ka girari Beti Horoniã ye ya wãa gunguru wãllo.

⁶ Min diya ta da nim wãku ge ba m̀ Mediteranẽ. Sõ yẽsan nãm geu gia ta da Mikimetatin di sere Taanati Siloõ sõ yari yeru gia, n ka girari Yanãa.

⁷ Saa Yanãan di ta da Atarõtuo ka Naarataõ ka Yerikoõ n ka girari Yuudenio.

⁸ Sõ duu yeru gia maa, ta da saa Tapuan di n ka da Kanan daarõ, n ka girari nim wãku ge ba m̀ Mediteranẽ. Meni kpurowa ba Efaraimun bwese kera wẽ.

⁹ Ma ba maa Manasen tem wusu gasu ka sin baru kpaanu sua ba sosia.

¹⁰ Efaraimuba ba ñ Kananiba gire be ba wã Gesẽ. Ba bu deriwa ben suunu sõ ba yoo sãma koosiamõ sere ka gisõn gisõ.

17

¹ Yosẽfun bii gbiikoo Manase, wigibu ba maa ben tem bõnu wa. N deema ba raa Makiri, Manasen bii gbiikoon bwese kera ben tem wẽ ko. Makiri wi, u sãawa tabu durõ, wiya maa sãa Galadin tundo. Tem me ba wa mi, m̄ya Galadi ka Basani Yuudenin sõ yari yeru gia.

² Manasen bibun bweserun keri yi yi tie ba maa bu tem gam wẽ Yuudenin sõ duu yeru gia. Bera Abieseba ka Helakiba ka Asirieliba ka Sikemuba ka Hefeba ka Semidaba. Be kpurowa ba sãa Yosẽfun sikadominu.

³ Galadi, Makirin bii, Manasen debubu u Efẽ mara. Efẽ wi, u Selofadi mara. Selofadi wi, u ñ bii tãn durõ mara, sere tãn kurõbu tãna. Bii ben yisa wee. Mala ka Nõa ka Hogula ka Milika ka Tirisa.

⁴ Beya ba da ba yãku kowo Eleasaa deema ka Yosue Nunin bii, ka Isireliban guro gurobu ba nẽ, Yinni Gusunõ u Mõwisi sõwa bu maa sun tem wẽ besẽgibun suunu sõ.

Ma ba bu tem me wẽ n kua ben tubi.

⁵ Yeya n dera Manase be, ba ka tem men suba wõkuru wa, Galadi ka Basani baasi.

⁶ N ñ mõ tãn durõbu tãnawa ba tem me bõnu kua, ka tãn kurõba be ba wãa bwese te sõ. Ma Manasen bwese kera sukum mu sina Galadiã.

⁷ Be ba wãa sõ duu yeru gia, ben tem nõ bura yeru ta wãawa saa Aseẽ di sere Mikimetatio Sikemun bõkuõ, ka Yaminio n ka girari Eni Tapuagibun bera gia.

⁸ Bera ye, ya sãawa Manaseban tem. Adama Tapua ye ya wãa ben tem nõ bura yeru mi, ya sãawa Efaraimuban wuu.

⁹ Nõ bura yee te, ta maa dawa sere Kanan daaron sõ yẽsan nãm dwaru gia. Wuu si su wã mi, su sãa Efaraimubagisu baa me su ka wã Manaseban temõ. Ma ta da daa ten sõ yẽsan nãm geu gia n ka girari nim wãku ge ba m̀ Mediteranẽ.

¹⁰ Nge m̄ya ba tem me bõnu kua. Ma Efaraimun bwese kera ya wãa sõ yẽsan nãm

dwaru gia. Manasegia maa wãa sõ yẽsan nãm geu gia. Nim wãku ge ba m̀ Mediteranẽ, gera ga sãa tem yiru ye kpuron nõ bura yeru sõ duu yeru gia. Ma Aseẽban tem ka Isakariban tem mu maa sãa ben nõ bura yeru sõ yẽsan nãm geu gia. Aseẽban tem mu wãawa sõ duu yeru gia, ma Isakarigibun tem maa wãa sõ yari yeru gia.

¹¹ Yera ba Manaseba wusu gasu wẽ si su wã Isakariban tem sõ, ka Aseẽbagim sõ. Wuu siya Beti Seani, ka Yibileamu, gen baagere ka gen baru kpaanu, ka sere maa Dori ka Eni Dori, ka Tanaki, ka Megido, gen baagere ka gen baru kpaanu.

¹² Adama Manaseba ba kpana bu Kananiba gira wuu sin min di, ma ba dera ba wãa ka be sannu.

¹³ Baa sanam me Isireliba ba dam kua, ba ñ kpãa bu Kanani be kpuro gira, adama sãm sẽsõgina ba bu koosia.

¹⁴ Yera Efaraimun bwese kera ka Manasen bwese kera sukum ba Yosue bikia ba nẽ, mban sãna a sun tem besi tia tona wẽ, besẽ be Yinni Gusunõ u domaru kua sa dabiã.

¹⁵ Ma Yosue u bu wisa u nẽ, i n dabin na, ma Efaraimun guurun bera ya bẽ basa, i doo dãa sõ mi Feresiba ka Refaba ba wãa i ti ayeru kasua.

¹⁶ Ma tãn be, ba nũn wisa ba nẽ, geema, guurun bera mi gian tem kun sun turi. Yen biru Kanani be ba wãa wõwã ba tabu keke sisugii yi dumi gawe mõ. M̄ya maa be ba wãa Beti Seani ka yen baru kpaanu, ka sere maa be ba wãa Yisirelin wõwã.

¹⁷ Ma Yosue u Efaraimun bwese kera ye ka Manasen bwese kera sukum me sõwa u nẽ, i dabi, i maa dam mõ. Yen sõ, n ñ tem besi tia tona mu ko n sãa bẽegim.

¹⁸ Bera mi dãa sõ ga wã mi, yera ya ko n maa sãa bẽegia. I ko yen dãa ye bõri kpa i Kanani be kamia baa me ba dam mõ ba tabu keke sisugii yi mõ, kpa tem me, mu ko bẽegim.

Tem me mu tie bu bõnu ko

18

¹ Sanam me Isireliba ba Kananiba kamia, yera ba menna Siloõ. Ma ba kuu bekurugii te gira tẽn mi ba ra Yinni Gusunõ sã.

² N deema Isireliban bwese kera nõba yiruwã ya ñ gina tem wa.

³ Ma Yosue u bu sõwa u nẽ, saa yerã i mara i sere da i tem me mwa me Gusunõ bẽen baababan Yinni u bẽ wẽ.

⁴ Yen sõ, bwese kera baayere sõ, i tõmbu ita ita gõsio n bu gori bu tem me m̄erim da, kpa bu wa nge me ba koo mu burana burana kpa bu wurama bu man sõ nge me n sãa.

⁵ Ba koo mu bõnu kowa wasi nõba yiru. Adama Yudaba ba ko n wãawa mi ba wãa mi, sõ yẽsan nãm dwaru gia, Yosẽfun bwese keri maa sõ yẽsan nãm geu gia.

⁶ N n men na, i doo tē, i tem me bonu ko wasi nɔɔba yiru ye, kpa i na i man sɔ. Kpa su mu tete toosi Gusunɔ bešen Yinnin wuswaaɔ su ka wa me mu saa bešen baawuregim.

⁷ Adama Lefiba ba n ko ba n tem mɔ. Domi ba kon saa Yinni Gusunɔn yaku kowobu. N deema Gadi ka Rubenin bwese kerɩ ka Manasen bwese keran sukum ba tem wa ko Yuudenin sɔɔ yari yeru gia me Mowisi, Yinni Gusunɔn sam kowo u bu bonu kua.

⁸ Yen biru tɔn be, ba da ba tem me bukiana ba kua ye Yosue u bu sɔɔwa.

⁹ Ma ba ye kpuro yorua ye ba wa mi, ka nge me ba tem me ka men wusu burana burana ma ba wurama Yosuen mi Silo.

¹⁰ Yen biru Yosue u bu tem me bonu kua ka tete Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, u bwese kera baayere yen tem wē.

Tem me ba Benyamɛn

bwese kera wē

¹¹ Tem me ba gbia ba tete toosi, Benyamɛn bwese kera ya mu di. Ben tem me, mu wāawa Yudan bwese keragim ka Yosefun bwese kerigim baa sɔɔ.

¹² Sɔɔ yēsan nɔm geu gia, tem men nɔɔ bura yeru ta wāawa saa Yuudenin di n ka girari Yerikon sɔɔ yēsan nɔm geu gia, ma ta da guunun bera gia sɔɔ duu yerɔ sere Beti Afeni mi gāanu ku ra kpi.

¹³ Saa min diya ta da ta yōra Lusio ye ba ra maa soku Beteli, sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia. Min diya ta maa da ta girari Atarotu Adario. Ma ta guu te bewa te ta wāa Beti Horonin sɔɔ yēsan nɔm dwarɔ. Beti Horoni ye, ya wāawa wɔwa sɔɔ.

¹⁴ Sɔɔ duu yeru gia maa, ta dawa sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia saa guu ten di n ka girari Baalin wuuɔ ge ba maa sokumɔ Yarimun wuu. Wuu ge, ga sāawa Yudaban wuu.

¹⁵ Sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia maa, ta dawa sɔɔ duu yeru gia saa Yarimun wuun di sere Nefitoan bwiyo.

¹⁶ Saa maa min di, ta dawa guu te ta wāa Beni Hinomun wɔwan deedeeru, Refaban wɔwan sɔɔ yēsan nɔm geu gia. Ma ta da Yebusiban guunun sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia n ka girari Eni Rogelio.

¹⁷ Saa maa min di, ta dawa Eni Semesio sɔɔ yēsan nɔm geu gia ka Gelilatuɔ, gunguu te ba mɔ Adumimun deedeeru. Min di ta maa da sere Bohanin kperɔ. Rubenin biin yīsira ba ka kpee te sokumɔ.

¹⁸ Ma ta da Yuudenin wɔwaa guunun sɔɔ yēsan nɔm geu gia

¹⁹ sere ka Beti Hogulaa sɔɔ yēsan nɔm geu gia mi Yuudenin daara suremɔ nim woku boruguuɔ, sɔɔ yēsan nɔm dwarɔ.

²⁰ Yuudenin daara ta saa tem men nɔɔ bura yeru sɔɔ yari yeru gia.

Men nɔra Benyamɛn bwese keran tem mu yasum nɛ.

²¹ Wuu si su wāa tem me sɔɔ, siya Yeriko ka Beti Hogula ka Emeki Kesisi,

²² ka Beti Araba ka Semaraimu ka Beteli,

²³ ka Afimu, ka Para, ka Ofara,

²⁴ ka Kefaa Amɔnai, ka Ofini, ka Geba. Wuu si kpuro su sāawa wokura yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu.

²⁵ Sin gasa, Gabaoni, ka Rama ka Berotu,

²⁶ ka Misipe, ka Kefira, ka Mɔsa,

²⁷ ka Rekemu ka Yiipeeli, ka Tareala,

²⁸ ka Sela, ka Elefu, ka Yebusi ye ba maa mɔ Yerusalemu, ka Gibeaa ka Kiriati. Si kpuro su sāawa wusu wokura nne, gen baagere ka gen baru kpaanu.

Yeni kpurowa n kua Benyamɛn bwese keran tubi.

Tem me ba Simeon

bwese kera wē

19

¹ Tem men bonu yirusewa ya kua Simeon bwese keragia. Yudaban tema mu ka begim sikerene.

² Wuu si su wāa mi, siya Beri Seba ka Seba ka Molada,

³ ka Hasaa Suali, ka Bala ka Asemu,

⁴ ka Elitoladi, ka Betuli ka Hɔɔma,

⁵ ka Sikilagi, ka Beti Maakaboti ka Hasaa SUSA,

⁶ ka Beti Lebaoti, ka Saruseni. Si kpuro su sāawa mi wusu wokura ita, gen baagere ka gen baru kpaanu,

⁷ Aini, ka Rimoo, ka Etee, ka Asani, si maa wusu nne, gen baagere ka gen baru kpaanu,

⁸ n ka da Balati Beriɔ ye ba maa sokumɔ Ramati, Negebuɔ. Tem me ba sia sia mi kpuro, meya mu saa Simeon bwese keragim.

⁹ Yudaban tem sukuma ba Simeon bwese kera wē, domi Yudabagim me, mu kpā.

Tem me ba Sabulonin

bwese kera wē

¹⁰ Sabulonin bwese kera ya Kananin tem bonu itase tete di. Ben tem me, mu dawa sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia sere Saridiɔ.

¹¹ Saa maa min di mu da mu nɔɔ yōrawa sɔɔ duu yeru gia Marealaɔ ka Dabesetiɔ sere daru koka ye ya wāa Yokunɛamun sɔɔ yari yeru gia.

¹² Saridin bera gia maa tem men nɔɔ bura yeru ta dawa sɔɔ yari yeru gia sere Kisiloti Taboriɔ, n ka girari Dabaratiɔ ka Yafiaɔ.

¹³ Min di ta da Gita Efɛɛɔ ka Ita Kasiniɔ n ka da Rimooɔ sere Nɛa gia.

¹⁴ Ma ta da sɔɔ yēsan nɔm geu gia sere Hanatoni gia n ka girari Yifuta Elin wɔwaaɔ.

¹⁵ Wuu si su wāa tem me sɔɔ, su sāawa wusu wokura yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu. Sin gasa, Katati ka Nahalali ka Simuroni ka Yideala ka Betelehemu.

¹⁶ Bera yeni kpurowa ya kua Sabulonin bwese keragia.

Tem me ba Isakarin

bwese kera we

¹⁷ Isakarin bwese kera ya maa Kananin tem men bonu nnese tete di.

¹⁸ Wuu si su waa ye soo, siya Yisireeli ka Kesulotu ka Sunemu,

¹⁹ ka Hafaraimu, ka Siani, ka Anasarati,

²⁰ ka Rabiti, ka Kisioni, ka Abesi,

²¹ ka Remeti, ka Eni Ganimu, ka Eni Hada, ka Beti Pasesi.

²² Ma tem men nao bura yeru ta maa da Taborio ka Sakasimao ka Beti Semesio n ka girari daa te ba mo Yuudenio. Wusu wakura noobu ka tia su saa, gen baagere ka gen baru kpaanu.

²³ Bera ye kpurowa ya kua Isakarin bwese keragia ye ba wa bonu soo.

Tem me ba Aseen bwese kera

we

²⁴ Aseen bwese kera ya maa Kananin tem men bonu noobuse tete di.

²⁵ Wuu si su waa mi, siya Helikati, ka Hali, ka Beteni, ka Akusafu,

²⁶ ka Alamelaki, ka Ameadi, ka Mikali. Tem men soo duu yeru gia, men nao bura yeru ta wawaa saa Kaamelin guurun di n ka girari daa te ba mo Sikori Libinatia.

²⁷ Soo yari yeru gia maa, ta dawa saa Beti Dagonin di n ka Sabulonin bwese keran tem girari sere wawoo ye ba mo Yifuta Elia, ma ta da soo yesan nom geu gia Beti Emekio ka Neyelio, ka Kabuluo,

²⁸ ka Abudonio ka Rehobuo ka Hamoowo ka Kanao. Ma ta yora wuu bokoo ge ba mo Sidonio.

²⁹ Min di ta maa da Rama gia ka sere Tirio, wuu ge ba gbarraru koosi, sere n ka girari Hosao ma ta yora nim woku ge ba mo Mediteraneo, Akisibun berao.

³⁰ Wuu siniwa su maa waa tem me soo. Siya Uma ka Afeki ka Rehobu. Wuu si su waa tem me kpuro soo, su saawa yenda yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu.

³¹ Bera ye kpurowa ya kua Aseen bwese keragia ye ba wa bonu soo.

Tem me ba Nefitalin

bwese kera we

³² Nefitalin bwese kera ya maa Kananin tem bonu nooba tiase tete di.

³³ Soo yesan nom dwaru gia, men nao bura yeru ta wawaa Helafun di sere Sananimun daa soowo n ka girari Adami Nkeebu ka Yabunaelio ka Lakumu, ma ta yora Yuudenio.

³⁴ Soo duu yeru gia maa, tem me, mu nao yorawa Asinatu Taborio ka Hukaku n da n Sabulonin bwese keran tem bewa soo yesan nom dwaru gia n ka girari Aseen bwese keran

tema soo duu yeru gia. Soo yari yeru gia daa te ba mo Yuudenin ta kua men nao bura yeru.

³⁵ Ben tem me soo, wuu si su gbarraru mo wee, Sidimu ka Seri ka Hamati ka Rakati ka Kinereti,

³⁶ ka Adama ka Rama ka Hasori

³⁷ ka Kedesi ka Edee ka Eni Hasori,

³⁸ ka Yireoni ka Migidali Eli, ka Horemu, ka Beti Anati ka Beti Semesi. Wuu si kpuro su saawa yendu tia sari, gen baagere ka gen baru kpaanu.

³⁹ Bera ye kpurowa ya kua Nefitalin bwese keragia ye ba wa bonu soo.

Tem me ba Danun

bwese kera we

⁴⁰ Danun bwese kera ya maa Kananin tem men bonu nooba yiruse tete di.

⁴¹ Wuu si su maa waa ben tem me soo, siya Sorea ka Esitaoli ka Yiri Semesi,

⁴² ka Salabini, ka Ayaloni ka Yitila,

⁴³ ka Eloni ka Tinnata, ka Ekoroni,

⁴⁴ ka Eliteke, ka Gibetoni ka Balati,

⁴⁵ ka Yehudi, ka Bene Beraki, ka Gati Rimoo,

⁴⁶ ka Yaakonin daaru ka Rakoni, ka Yafon bera.

⁴⁷ Sanam me Danuba ba wa yibereba ba kpan ben tem mwerrimo, yera be, ba maa da ba Lesemu wari ba yen tambu kpuro go. Ma ba yande sina mi, ya kua ben wuu. Yera ba ye ben sikadon yisuru ka te ba mo Danu.

⁴⁸ Wuu si su waa mi kpuro su kuawa begisu ka sin baru kpaanu.

⁴⁹ Sanam me Isireliba ba tem me bonu kua ba kpa, yen biruwa ba Yosue Nunin bii wigim we.

⁵⁰ Wiya ba wuu ge ba mo Tinnati Seraki we ye u bikia nge me Yinni Gusuno u gerua. Wuu gera ga waa Efaraimun guunun bera gia. Ma u gu bana sonwa u sina mi.

⁵¹ Yaku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii ka sere maa Isireliban bwese kerin wirugiba ba Kananin tem me kpuro bonu kua ka tete Siloo Yinni Gusunan saa yerun konnowo. Ma ba bwese kera baayere we bonu ye ya tete di. Mesuma ba ka tem me bonu kua.

Wuu sin mi ba ra kpikiru de

20

¹ Yinni Gusuno u Yosue soowa u nee,

² a Isireliba soowo bu wusu gosio sin mi ba ko n da kpikiru de nge me na raa Mowisi soowa.

³ Been suunu soo, goo u n win winsim go u kun ki, u koo kpi u da u kuke wuu sin teu soo. Sanam me, wi u nun naa swii u go, u ka maru kosia, u n maa nun goomo.

⁴ U n tura wuu sin gagu soo, u koo yorawa wuu gen gbara konnowo mi guro gurobu ba ra siri, kpa u tii tusia u gere ye ya nun deema. Saa ye soo, ba koo nun waa yeru kasua wuu ge soo.

⁵ Wi u maa nùn naa swī mi, ù n tunuma wuu gen mi, ba ñ maa wionɔ yaramamɔ u sere nùn go. Domi u ñ kī u ka tonu wi go.

⁶ Wuu gen bukurobu bà n nùn siri, miya u ko n wāa sere yāku kowo tɔnwerɔ u ka gbi. Yen biruwa u koo den kpī u wura win wuuɔ, u n tii mɔ.

⁷ Ma Isireliba ba wuu sini gɔsa mi ba ko n da kpikuru we. Siya Kedesi ye ya wāa Galileɔ, Nefitalin guunun bera gia, ka Sikemu ye ya wāa Efaraimun guunun bera gia, ka Ariban wuu ye ba mɔ Heboroni ye ya wāa Yudan guunun bera gia.

⁸ Yuudenin guru gɔɔ ba maa Besɛɛ gɔsa Yerikon sɔɔ yari yeru gia batumɔ mi gāanu ku ra kpī, Rubeniban tem sɔɔ, ka Ramoti ye ya wāa Galadiɔ, Gadiban tem sɔɔ, ka Golani ye ya wāa Basaniɔ Manaseban tem sɔɔ.

⁹ Wuu siya ba gɔsa mi goo wi u ñ kī u ka tonu go, u koo kpī u kpikuru da, ñ n Isirelin na, ñ n maa tɔn tukon na, bà n nùn gire bu go. Ba ñ kpɛ bu nùn go ba kun nùn siri.

21

*Wuu si ba Lefin bwese kera wɛ
(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 6:39-66)*

¹ Lefin bwese kɛran bukurobu ba na ba yāku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii ka Isirelin bwese keri yi yi tien bukurobu deema

² Siloɔ Kananan temɔ. Ba nɛɛ, Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wooda wɛ u nɛɛ, u sun wusu wɛ mi sa ko n wāa ka sere maa kpara yenu.

³ Yera Isireliba ba wusu gasu gɔsa ben bwese kera baayeren tem sɔɔ ka kpara yenu ba Lefiba wɛ nge mɛ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

⁴ Ye ba wuu si bɔnu mɔ ka tete, Kehatin yenugibu be ba s̄aa Aroni yāku kowon bibu, beya ba gbia ba tete di. Wusu wɔkura itawa ba wa Yudaban tem sɔɔ ka Simeɔbagim sɔɔ ka Benyamɛɛbagim sɔɔ.

⁵ Ben be ba maa tie yenu ge sɔɔ, beya ba wusu wɔkuru tete di si su wāa Efaraimuban tem sɔɔ ka Danubagim sɔɔ ka Manasen bwese kera ye ya wāa sɔɔ duu yeru gian tem sɔɔ.

⁶ Gɛɛsonin yenugibu ba maa wusu wɔkura ita tete di si su wāa Isakariban tem sɔɔ ka Aseɛbagim sɔɔ, ka Nefitalibagim sɔɔ ka Manasebagim sɔɔ mɛ mu wāa Basaniɔ sɔɔ yari yero.

⁷ Merarin yenugibu, be, ba maa wusu wɔkura yiru tete di si su wāa Rubeniban tem sɔɔ ka Gadibagim sɔɔ ka Sabulonibagim sɔɔ.

⁸ Meya Isireliba ba kua ba ka Lefin bwese kera ye wuu si wɛ ka sin kpara yenu nge mɛ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

⁹⁻¹⁰ Lefin tɔn be ba s̄aa Kehatin yenugibu Aronin bweseru sɔɔ, beya ba gbia ba tete

di. Wuu si ba wa Yudaban tem sɔɔ ka Simeɔbagim sɔɔ, si wee.

¹¹ Ba bu Ariban wuu wɛ ge ba ra maa soku Heboroni ka gen kpara yenu. Anakiban sikado Ariban yīsira ba ka gu sokumɔ. Ga wāawa Yudan guunun bera gia.

¹² Gen gberu kpaanebara ba raa Kalebu Yefunen bii wɛ.

¹³ Heboroni yen biru, ba maa bu Libina wɛ,

¹⁴ ka Yatiri ka Esitemɔa,

¹⁵ ka Holoni, ka Debiri,

¹⁶ ka Aini, ka Yuta, ka Beti Semɛsi. Si kpuro su s̄awa wusu nɔɔba nne, gen baagere ka gen kpara yenu. Yudaba ka Simeɔban tem sɔɔra si kpuro su wāa.

¹⁷ Benyamɛɛban tem sɔɔ, ba Gabaoni tete di ka Geba,

¹⁸ ka Anatɔtu ka Alimɔɔ. Wusu nneɔwa mi, gen baagere ka gen kpara yenu.

¹⁹ Wuu si kpuro, si ba yāku kowo Aronin bweseru wɛ su s̄awa wɔkura ita, gen baagere ka gen kpara yenu.

²⁰ Kehatin yenugii be ba tie Aronin bwese te sɔɔ, ba maa wusu wa Efaraimuban tem sɔɔ.

²¹ Siya Sikemu ye ya wāa Efaraimun guunun bera gia mi ba ko n da kpikuru de, ka Gesɛɛ,

²² ka Kibisaimu ka Beti Horoni. Si kpuro su s̄awa wusu nne, gen baagere ka gen kpara yenu.

²³ Danuban tem sɔɔ, ba bu Eliteke wɛ ka Gibetoni,

²⁴ ka Ayaloni ka Gati Rimɔɔ. Si kpuro su s̄awa wusu nne, gen baagere ka gen kpara yenu.

²⁵ Manasen bwese kera ye ya wāa sɔɔ duu yeru gian tem be, ba maa bu wusu yiru wɛ, Tanaki ka Gati Rimɔɔ, gen baagere ka gen kpara yenu.

²⁶ Wuu si ba bu wɛ mi kpuro su s̄awa wɔkuru, gen baagere ka gen kpara yenu.

²⁷ Lefi be ba tie ba s̄aa Gɛɛsonin yenugibu, ba maa wusu yiru wa Manasen bwese kera ye ya wāa sɔɔ yari yeru gian temo. Wuu siya Golani, Basanin temɔ mi ba ko n da kpikuru de ka Besitara, gen baagere ka gen kpara yenu.

²⁸ Isakariban tem sɔɔ, ba bu Kisioni wɛ ka Dabarati,

²⁹ ka Yaamuti, ka Eni Ganimu. Si kpuro su kuawa wusu nne, gen baagere ka gen kpara yenu.

³⁰ Aseɛban tem sɔɔ, ba bu Mikali ka Abudoni ka Helikati

³¹ ka Rehɔbu wɛ. Si kpuro su kuawa wusu nne, gen baagere ka gen kpara yenu.

³² Nefitalibagim sɔɔ maa, ba bu Kedesi wɛ ye ya wāa Galilen temɔ, mi ba ko n da kpikuru de, ka Hamoti Dori, ka Kaatani. Siya su kua wusu ita, gen baagere ka gen kpara yenu.

³³Wuu si Geesoni be, ba tete di mi, su saawa wokura ita, gen baagere ka gen kpara yenu.

³⁴Be ba saa Merariba Lefin bwese te soo, ba maa bu wusu nne we, gen baagere ka gen kpara yenu Sabuloniban tem soo. Wuu siya Yokuneamu ka Kaata

³⁵ka Dimma ka Nahalali.

³⁶Rubeniban tem soo ba bu wusu nne we, gen baagere ka gen kpara yenu. Siya Besee ka Yasa,

³⁷ka Kedemoti ka Mefati.

³⁸⁻³⁹Gadiban tem soo, Merari be, ba maa wusu nne wa, gen baagere ka gen kpara yenu. Wuu siya Mahanaimu ka Hesiboni ka Yesee ka Ramoti ye ya waa Galadin temo, mi ba ko n da kpiikiru de.

⁴⁰Wuu si Merari be, ba tete di, si kpuro su saawa wokura yiru.

⁴¹⁻⁴²Wuu si Lefin bwese keru yi wa Isirelin bwese keru yi yi tien mi, su kuawa weeraakuru yiru sari, gen baagere ka gen kpara yenu.

⁴³Nge mesuma Yinni Gusuno u ka Isireliba tem me kpuro we nge me u ben sikadoba no mwereu kua. Ma ba sina me soo, mu kua begin.

⁴⁴Meya u maa dera ba waa bari yendu soo, nge me u raa ben sikadoba no mwereu kua. U bu ben yiberaba kpuro nomu beria. Ben goo sari wi u ka tii yina.

⁴⁵Nge meya Yinni Gusuno u ka win no mwere ni kpuro yibia ni u Isireliba kua, baa nin teeru ta n kam wora.

Isireliban bwese keru

yi yi waa Yuudenin soo yari yeru gia,

yi gosira yin temo

22

¹Yera Yosue u Rubeniba ka Gadiba soka ka Manasen bwese keran sukum me yu waa soo yari yeru gia.

²U bu soowa u nee, ye Mowisi, Yinni Gusunon sam kowo u gerua kpuro wee, i ye mem noowa ma i kua mam mam ye nen tii na bee yiire.

³I n beegibu Isireliba deri baa fiiko tabu soo sere ka giso. I Gusuno besen Yinnin gere mem noowawa.

⁴Wee te u dera beegibu ba were tem me soo, nge me u raa gerua. Yen so, i gosiro i wura tem me Mowisi, Gusunon sam kowo u been baawure bonu kua soo Yuudenin soo yari yeru gia, kpa i da i sina mi.

⁵I n tura mi, i de i wooda ye Mowisi u bee we mem noowa mam mam. Yera, i Yinni Gusuno ki kpa i win woodaba mem noowa. I de i n ka nun manine kpa i nun sa ka been g3ru kpuro ka been bwisikunu kpuro.

⁶⁻⁸Yen biru u bu domaru kua ma u nee, i gosiro been temo ka been yaa sabenu ka sii gesu ka wura ka sii gandu ka sii wokusu.

Arumani ye i gura been yiberaban min di gesi kpuro, i ye bonu koowo ka been tan be i raa deri mi. I n maa ye ma Mowisi u Manasen bwese keran sukum tem we Basanio Yuudenin soo yari yeru gia. Na maa ben sukum bonu we soo duu yeru gee nge me na Isireliban bwese keru yi yi tie kua.

Ba yaku yeru bana Yuudenin bokua

⁹Ma Rubeniba ka Gadiba ka Manase be, ba gosira ba da ben temo ba Isireliban bwese keru yi yi tie deri, Kananin tem mi. Ba da ba sina Galadin temo nge me Yinni Gusuno u gerua saa win sam kowo Mowisin noon di.

¹⁰Ye Rubeniba ka Gadiba ka Manaseban sukum ba Yuudenin daaru tura Kananin bera gia, yera ba yaku yee nanumgiru bana daa ten bokua.

¹¹Ma goo u na u Isireli be ba tie soowa u nee, wee Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum ba yaku yeru bana Yuudenin bokua besen bera gee.

¹²Ye Isireli be ba tie ba nua me, yera be kpuro ba menna Silo bu ka ben tundo bisibu tabu wari.

¹³⁻¹⁴Yera ba Finesi yaku kowo Eleasaan bii gora Galadin tem mi, ka Isireliban bwese keru woku ten baayeren wirugii bu ka Rubeniba ka Gadiba ka Manase be gari ko.

¹⁵Ye ba tura mi, yera ba bu soowa ba nee,

¹⁶ka Isireli be ba tie kpuron yisira sa ka bee bikiamo, mban s3na i Yinni Gusuno seesi i been arukawani kusia ye i ka nun bokua. Domi i tii yaku yeru bania.

¹⁷I yaaye ma Peorio sa tora ten bweseru kua ma Gusuno u sun seeyasia. Wee, sere ka giso sa yen wahala md. Yeni ya n bee tura?

¹⁸Wee te, i nun mem noobu sariru koosi giso. I n ye ma bee Isireliba kpuro soara win m3ru ya koo wari sia.

¹⁹I n maa ye tem mi i waa mi, i n kpe i Gusuno sa, i gosirama besen mi, mi win saa yee derara waa. Sa ko bee tem we. Yen so, sa bee kanamo, i ku Gusuno seesi. I ku maa sun seesi i yaku yeru garu bani.

²⁰I yaayo sanam me Akani wi u waa Serakin bweseru soo u tora ye u ka arumani sua ye ba nee, goo u ku sua. Isireliba kpurowa Gusuno u seesi. Domi n n Akani tona u gu doma te, tora ten so.

²¹Ye ba gari yi gerua ba kpa, yera Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseba ba wisa ba nee,

²²Yinni Gusunon turowa u waa. Wiya u ye yen so sa kua me. Isireliba kpuro ba koo maa gia. Sa n Yinni Gusuno seesi sa nun toran na, u ku de sa n waa.

²³Sa n maa yaku yee teni bana besen tiin s3n na, su ka yaku d3o mwaaruginu ko n kun me kenuginu n kun me siarabuginu, Gusunon tii u sun siri.

²⁴Adama yen so sa tu kua wee, beruma n sun mwa domi sa n ki amen biru been bibun

bweseru tu besegibu sɔ tu nee, mba n sun mɔsine, bese ka Gusunɔ Isireliban Yinni.

²⁵ Win tiywa u beɛ tem nɔɔ burana, u Yuudenin daaru doke besen suunu sɔɔ. Yen sɔ, sa n baa mɔ win sɔaru sɔɔ. Kpa a deema besen bibun bweseru ta Gusunɔn sɔaru deri been bibun sɔ.

²⁶ Yeniban saabuwa sa ka yaku yee teni bana, n n mɔ sa ki su tii yakunu kua.

²⁷ Adama sa kiwa ta n sɔa seeda besen bibun bweseru ka been bibun bweserun sɔ. Kpa tu bu sɔsi ma sa ra Yinni Gusunɔ sɔ ka yakunu. Be kpuro bɔ n seeda ye wa me, besegibu ba n maa kpɛ bu nee, besegiba kun baa mɔ Yinni Gusunɔn sɔaru sɔɔ.

²⁸ Baa n n saa yeren na ba sun sɔɔwa me, n n maa besen bibun bwesera ba sɔɔwa me, ba koo kpɛ bu bu wisi bu nee, i mɛerio nge me besen sikadoba ba yaku yee teni bana nge te ta wɔa Yinni Gusunɔn sɔa yera, adama ba n tu bane bu ka tii yakunu kua mi. Seedan sɔna ba tu bana.

²⁹ Yen sɔ, i n yɛ ma sa n gɔru doke su Yinni Gusunɔ seesi kpa su ko naane sarirugibu win mi, yaku yee tenin sɔ. Meya sa n maa ki su yakunu ko gam, ma n kun mɔ yaku yee ten mi, te ta wɔa Yinni Gusunɔn sɔa yee deɛraɔ.

³⁰ Sanam me yaku kowo Finɛesi Eleasaan bii ka Isireliban guro gurobu ka ben yenu yɛrobu ba nua ye Rubeniba ka Gadiba ka Manaseba ba gerua, yera ben bwɛra kpuna.

³¹ Ma Finɛesi u Rubeniba ka Gadiba ka Manase be sɔɔwa u nee, gisɔ sa gia ma Yinni Gusunɔ u wɔa ka bese, domi i n nɔn mem nɔɔ sariru koosi. Meya win mɔru ya n maa wɔrimɔ bese sɔɔ yɛn berum sa raa mɔ.

³² Yen biru Finɛesi wi, ka Isireliban guro guro be, ba gɔsira Galadin di ba wura ba begibu sɔɔwa ye ba nua mi kpuro.

³³ Ye begii be, ba nua me, ya bu dore. Ma ba Yinni Gusunɔ siara ba gɔru gɔsia ba nee, ba n maa Rubenin bwese kera ye, ka Gadigia ye wɔrimɔ bu ben tem kam koosia.

³⁴ Yen biruwa Rubeniba ka Gadiba ba nee, yaku yee teni ta sɔawa seeda bese kpuron wuswaaɔ ma Yinni Gusunɔ turowa u wɔa.

Ma ba tu yisuru kɔ, Seeda.

Yosuen gari daaki

23

¹ Yinni Gusunɔ u Isireliba wara ben yibere be ba ka bu sikerenen noman di. Ma ba wɔa bɔri yendu sɔɔ sere n ka te. Yosue u maa tɔko kua gem gem.

² Yera u Isireliba kpuro sokusia ka ben guro gurobu ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben tabu sinambu. Ma u bu sɔɔwa u nee, ne wee na tɔko kua gem gem.

³ I maa wa nge me Gusunɔ been Yinni u bwese ni i deema mini kua. Wiya u ka bu tabu kua been sɔ u bu kamia.

⁴ Yen biru i wa nge me tem me sa mwa ka me sa n mwabu kpa, na mu bonu kua ka tete, ma na bwese kera baayere yegim wɛ. Tem meya mu wɔa saa Yuudenin di sɔɔ yari yeru gia n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mediteraneɔ, sɔɔ duu yeru gia.

⁵ Tɔn be ba wɔa me sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo beɛ bu gira kpa ben tem me, mu ko besegim, nge me win tii u gerua.

⁶ Yen sɔ, i tamana, i hania koowo kpa i wa i wooda ye mem nɔɔwa ye Mɔwisi u yorua tireru sɔɔ kpa i ku yen gaa geerari baa fiiko.

⁷ I ku ka bwese tuku ni nu wɔa been suunu sɔɔ arukawani boke i suana. I ku yiira i nin bɔnu sɔ. I ku maa ka nin yisa bɔre.

⁸ Adama i n yɛ ma Yinni Gusunɔ tɔnawa i ko n ka manine nge me i sɔa sere ka gisɔ.

⁹ Domi u bwese damginu gira been suunu sɔɔn di. Goo maa sari wi u kpia u yɔra been wuswaaɔ sere ka gisɔ.

¹⁰ Been tɔn turo u koo kpɛ u yibere nɔrɔbu (1.000) go, nge me Gusunɔn tii u nɔɔ mwɛɛru kua, yɛn sɔ u ra n wɔa ka beɛ tabu sɔɔ.

¹¹ Yen sɔ i de i nɔn kia.

¹² I n nɔn biru kisi i ka bwese ni nu wɔa been suunu sɔɔ nɔɔ tia kua, i nin wɔndiaba sua kurɔbu kpa nin tii nu besegibu sua kurɔbu,

¹³ saa ye sɔɔ, i n yɛ ma u n maa yibere be giramɔ. U koo dewa ba n sɔa been yina. Ba ko n beɛ wahala mɔ ba n nɔni sɔɔwa, kpa i gbisuku tem durom meni sɔɔ me Gusunɔ been Yinni u beɛ wɛ.

¹⁴ N n nen sɔn na, wee na gɔɔ tura. I n yɛ sɔa sɔa ma nɔɔ mwɛɛ gee ni u beɛ kua, u ni kpuro yibia mam mam. Baa nin teera kun kam kue.

¹⁵ Meya i n maa yɛ nge me u nɔɔ mwɛɛ gee ni yibia mi, meya u koo maa kɔsa ye u gerua kpuro ko. U koo beɛ go mam mam tem durom me sɔɔ me u beɛ wɛ mini.

¹⁶ I n win arukawani ye kusia ye u ka beɛ bɔkuwa kpa i da i n bwese tukunun bɔnu yiiramme i n sɔamɔ, saa yera win mɔru koo se kpa i gbisuku tem durom meni sɔɔ.

Yosue u ka Isireliba gari kua

Sikemuɔ

24

¹ Yosue u Isireliban bwesenu kpuro menna Sikemuɔ ma u ben guro gurobu soka ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben tabu sinambu. Ma ba ben tii tusia Gusunɔn wuswaaɔ.

² Ma Gusunɔ Isireliban Yinni u be kpuro sɔɔwa saa Yosuen nɔɔn di u nee, yellu, been baababa ba wɔa daa te ba mɔ Efaratin gurua. Miya ba bɔnu sɔamɔ. Ben turowa Tera, Aburhamu ka Nakorin tundo.

³ Ma na been baaba Aburhamu yara saa daa ten bera gion di. Na dera u bɔsu Kanarin

tem kpuro sɔɔ ma na win bibu dabiasia. Na nùn Isaki kã.

⁴ Ma na maa Isaki Yakɔbu ka Esau kã. Na Esau Seirin guuru gia wê u n mɔ, adama Yakɔbu ka win bibu, be, ba dawa Egibiti gia.

⁵ Na Mɔwisi ka Aroni gora Egibitigibun mi. Ma na Egibitigii be tɔya kua ka gaa maamaakigii ni na kua. Yen biru na beɛ Isireliba yara min di.

⁶ Ye na beɛn baababa yara min di, ma Egibitigiba bu naa gira ka ben tabu kekeba ka maasɔbu. Saa ye beɛn baaba be, ba tura nim wɔkuɔ ge ba mɔ Naa yari,

⁷ miya ba man nɔɔguru sue ma na yam wɔkuru doke be ka Egibitigibun baa sɔɔ. Na dera nim wɔkun nim me, mu Egibitigii be wukiri ba nim diira. Beɛn baababa ba wa ka nɔni ye na Egibitigibu kua. Yen biru i wɔɔ dabinu kua ghaburu.

⁸ Ma na ka beɛ na Amɔreban temɔ be ba wãa Yuudenin guru gia. Ba ka beɛ sanna, na maa beɛ bu nɔmu beria, ma ben tem mu kua beɛgim. Ma na bu kpeerasia beɛn wuswaaɔ.

⁹ Balaki, Siporin bii, Mɔabun sunɔ, u seewa u ka beɛ tabu kua. U Balamu Beorin bii sokusia u na u beɛ bɔrusi.

¹⁰ Adama na yina n Balamun gere swaa daki ma na dera u beɛ domaru kua, ma na beɛ wɔra Balakin nɔman di.

¹¹ Yen biru i Yuudenin tabura i tura Yerikoɔ, ma Yerikogibu ka Amɔreba ka Feresiba ka Kananiba ka Hetiba ka Girigasiba ka Hefiba ka Yebusiba ba beɛ sannɔ seesi. Ma na beɛ bu nɔmu beria.

¹² Na susu bakanu gɔra beɛn wuswaaɔ, nu bu gira nge me nu Amɔreban sinambu yiru ye kua. N n mɔ beɛn takobiba, n kun me beɛn tennu i ka bu kamia.

¹³ Na beɛ gbea wê ye i n kasire, ka wusu mi i wãa si i n bane, ka dãa yèn binu i dimɔ ye i n duure.

¹⁴ Yen biru Yosue u neɛ, yen sã, i de i Yinni Gusunɔ nasia kpa i nùn sã ka gɔru teu ka bɔɔkiniruru. I beɛn baababan bũnu derio ni ba raa sãamɔ daa te ba mɔ Efaratin guruɔ ka maa Egibitiɔ.

¹⁵ I kun maa kɪ i Gusunɔ sã, i gosio gisɔ wi i ko i sã, n n bũnun na, ni beɛn baababa ba sãwa daa ten guruɔ, n n maa Amɔrebaginun na, bèn temɔ i wãa mi. Adama nã ka nen yenugibu, Yinni Gusunɔwa sa ko sã.

¹⁶ Ma tɔn be, ba nùn wisa ba neɛ, sa n Yinni Gusunɔ derimɔ su bũnu sã pai!

¹⁷ Domi wiya besen Yinni wi u sun yarama saa Egibitigibun yorun di, beɛ ka besen baababa. U maa sɔm maamaakigii dabinu kua besen nɔni biru. Ma u sun kɔsu baama mi sa da kpuro besen sanum sɔɔ ka bwese tukunun suunu sɔɔ.

¹⁸ Ma u sun bwese dabinu gira, ka mam Amɔreba be ba raa wãa tem me sɔɔ. Yen sɔna

sa ko Yinni Gusunɔ sã. Domi u sãawa besen Yinni ka gem.

¹⁹⁻²⁰ Yosue u tɔn be sɔɔwa u neɛ, ya sê i ka Yinni Gusunɔ sã domi u sãawa deero, u n wuramɔ i maa goo sã. Yen sã, i n nùn deri ma i bũnu sãwa, u n beɛ beɛn durum suuru kuamme. Baa me u beɛ gea kua kɔ, u koo gosirawa u beɛ kɔsa kua kpa u beɛ kam koosia.

²¹ Ma tɔn be, ba Yosue sɔɔwa ba neɛ, baa n n mɛren na, Yinni Gusunɔwa sa ko sã.

²² Yosue u bu sɔɔwa u neɛ, beɛ, i beɛn tii seeda diiya ma Yinni Gusunɔwa i gɔsa i sã.

Ma ba neɛ, meya sa gerua.

²³ Ma u neɛ, n n mɛn na, i bũnu wunɔ i kɔ ni nu wãa beɛn suunu sɔɔ, kpa i tii Gusunɔ besen Yinni wê.

²⁴ Ma tɔn be, ba Yosue sɔɔwa ba neɛ, Gusunɔ besen Yinniwa sa ko sã, kpa su nùn mem nɔɔwa.

²⁵ Dama tera Yosue u ka tɔn be arukawani bɔkua u bu wooda wê Sikemu mi.

²⁶ Yen biru u gari yi yorua Gusunɔn woodan tireru sɔɔ ma u kpee bakaru sua u gira dãa bakaru garun nuuru mi ba Yinni Gusunɔn kuu bekuruguru gire.

²⁷ Yosue u tɔn be kpuro sɔɔwa u neɛ, wee kpee teni ta ko n sãawa besen seeda domi ta gari kpuro nua yi Yinni Gusunɔ u sun sɔɔwa. Ta koo beɛ yi yaayasia kpa i ku ra ka ko naane sarirugibu Gusunɔn sãaru sɔɔ.

²⁸ Ma Yosue u tɔn be yarinasia u dera ben baawure u da win tem me u mwa sɔɔ.

Yosue ka Eleasaa ba gu

²⁹ Yeniba kpuron biru Yosue Nunin bii, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u gu. U kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɔkuru (110).

³⁰ Ba nùn sika win temɔ Tinnati Serakio Efaraimun guunun bera gia, Gaasin guurun sɔɔ yɛsan nam geu gia.

³¹ Isireliba ba Yinni Gusunɔ sãwawa Yosuen waati ye kpuro sɔɔ ka maa guro guro be u derin waati sɔɔ, be ba yê ye Yinni Gusunɔ u be Isireliba kua gesi.

³² Yosefun kuku ni Isireliba ba ka na Egibitin di, ba nu sika Sikemun tem me sɔɔ, me Yakɔbu u dwa Hamorin bii Sikemu ka win wanɔbun mi, ka sii geesun gobi wunɔbu (100). N deema tem meya ba Yosefun bibun bweseru wê.

³³ Ma Aronin bii Eleasaa u maa gu ma ba nùn sika gunguru wallo te ba win bii Fineesi wê. Ta wãawa Efaraimun guunun bera gia.

KPAROBU

Tire te ba m̀ Kparobu tera ta Isireliban sindun torubu Kananin temo gari gerumo n ka girari saa ye ba sina boko swii.

Ben waati ye sɔɔ, Isireliba ba kua ye ba kī. Ba ku ra Gusunɔ mem nɔwɛ. Ma u dera yiberɛba ba bu nɔni sɔɔwa. Ben nɔni swaaruu sɔɔ, b̀ n g̃oru gosia ba Gusunɔ nɔɔgiru sue, u ra bu suuru kuewa kpa u bu kparo goo seeya wi u koo bu wɔra saa yiberɛban nɔman di.

Tire ten kpunaa

1. Yosuen gɔɔn gari, wiru 1n di sere wiru 2:10.
2. Kparo be Gusunɔ u seeya, wiru 2:11n di sere wiru 16.
3. Mero bisi sannɔsu, wiru 17n di sere wiru 21.

Isireliba ba waa Kananin temo

¹ Yosuen gɔɔn biru Isireliba ba Yinni Gusunɔ bikia u bu s̄ bwese kera ye ya koo gbi yu da yu Kananin be ba tie w̄ri.

² Yera u bu wisa u nɛɛ, Yudan bwese kera, domi na bu tem mɛ nɔmu s̄ndia.

³ Ma Yudaba ba ben maabu Simeɔba s̄ɔɔwa ba nɛɛ, i na i ka sun Kananin be ba waa besen tem mɛ s̄ɔɔ w̄ri su go. Yen biru kpa su maa da bɛɛn mi.

Ma Simeɔ be, ba wura ba da.

⁴⁻⁵ Yera be kpuro ba menna ba Kananin be w̄ri. Yinni Gusunɔ u maa bu Kananin be ka Feresiba nɔmu s̄ndia. Ma ba bu kamia ba ben t̄mbu nɔɔbun suba w̄kuru (10.000) go Besɛkiɔ. Miya ba yande wuu gen sunɔ deema ba n̄n w̄ri.

⁶ Yera u duka sua ma ba n̄n naa gira ba mwa ba win nɔman niki bii bakanu b̄ɔra ka win naa niki bii bakanu.

⁷ Yera Besɛkin sunɔ wi, u gerua u nɛɛ, sinambu wata ka w̄kura na dera ba ben nɔman niki bii bakanu b̄ɔra ka ben naasuginu. D̄ia buri yi na deri, yiya ba ra n dimɔ. Wee t̄ɛ Gusunɔ u man ye kpuro k̄osiemo.

Ma ba ka n̄n da Yerusalemɔ. Miya u gu.

⁸ Yeniba kpuron biru Yudaba ba Yerusalemu w̄ri ba ye kamia. Yen dama te, ba yen t̄mbu go ma ba wuu ge d̄sɔ men̄i.

⁹ Yera ba maa da ba Kananin be ba waa guunɔ w̄ri ka be ba waa s̄ɔɔ ȳsan n̄m d̄waru gia gbaburɔ, ka sere be ba waa s̄ɔɔ duu yeru gia.

¹⁰ Ma ba maa Kananin be ba waa Heboroniɔ w̄ri ye ba ra raa soku Ariban wuu. Miya ba Sesaiba ka Akimaniba ka Talimaiba kamia.

¹¹ Heboronin di ba maa da ba Debirigibu w̄ri. Saa ye s̄ɔɔ, ba ra wuu ge sokuwa Sefɛɛn wuu.

¹² Ma Kalebu u nɛɛ, wi u kp̄ia u Sefɛɛn wuu ge mwa, ȳrowa u koo win bii w̄ndia Akusa k̄ɛ kuro.

¹³ Yera Otinieli, Kalebun w̄nɔ Kenasin bii u wuu ge kamia. Ma Kalebu u n̄n win bii w̄ndia wi k̄a kuro.

¹⁴ Sanam mɛ kurɔ wi, u dua Otinielin yɛnuɔ u kpa, yera u n̄n bwisi k̄a u nɛɛ, a doo a tem bikia n̄n t̄ndon mi. Adama kurɔ win tii u da win tundo Kalebun mi. Ye u tura mi, u sara saa win ketekun di. Yera Kalebu u n̄n bikia u nɛɛ, mba a k̄i.

¹⁵ Ma u wisa u nɛɛ, a suuru koowo a man bwii k̄ɛ. Domi bera ye a man w̄ɛ s̄ɔɔ ȳsan n̄m d̄waru gia, nim sari mi.

Ma Kalebu u n̄n bwii w̄ɛ yi yi waa guunɔ ka wɔwaa.

¹⁶ Keniba be ba s̄aa M̄owisin dokirin bwe-seru ba Yudaba swii ba doona Yerikon di sannu, mi kpakpa b̄ɛɛ waa. Ba da ba sina gbaburɔ Yudan temo Aradin s̄ɔɔ ȳsan n̄m d̄waru gia.

¹⁷ Yen biru Yudaba ka ben maabu Simeɔba ba Kananin be ba waa Sefatɔ w̄ri ba kpeerasia mam mam. Wuu gera ba ȳsiruu k̄a H̄ɔma. Yen tubusiana bansu.

¹⁸ Yuda be, ba maa Gasa mwa ka Asikaloni ka Ekoroni, yen baayere ka yen baru kpaanu.

¹⁹ Yinni Gusunɔ u ka Yuda be waa. Yera ba bera mi guunu waa mwa ya kua begia. Adama baɔ kp̄ia ba t̄n be ba waa nin wɔwaa kamie. Domi t̄n be, ba tabu k̄ɛke sisugii m̄o yi dumi gawe.

²⁰ Mesuma Kalebu u ka Heboroni wa nge mɛ Mawisi u raa gerua. Ma u Anakiban bwese keri ita gira min di.

²¹ Adama Benyameɛba baɔ kp̄ia ba Yebusiba gire saa Yerusalemun di. Yera n dera ba ka waa ben suunu s̄ɔɔ sere ka gison gisɔ.

²² Yinni Gusunɔ u waa ka Manaseba ka Efaraimuba be ba s̄aa Yosefun bibun bwe-seru. Ma ba Beteli w̄rim da.

²³ Adama ba gina dera gaba da ba yen saria m̄ɛra. Beteli yera, ba ra raa soku Lusi.

²⁴ Ye ba tura mi, yera ba goo wa u yariɔ wuu gen min di. Ma ba n̄n s̄ɔɔwa ba nɛɛ, a sun s̄ɔsio min di ba ra ka wuu geni du, kpa su nun gea kua.

²⁵ Ma durɔ wi, u bu s̄ɔsɔ. Ye ba dua wuu ge s̄ɔɔ, yera ba gen t̄mbu go. Ma ba durɔ wi deri ka win yenugibu kpuro.

²⁶ Yen biru durɔ wi, u yara wuu gen min di u da Hetiban temo u wuu kp̄ɔɔ bana. Ma u gu ȳsiruu k̄a Lusi. Yisi tera ba ka gu sokumɔ sere ka gisɔ.

²⁷ Manaseba baɔ kp̄ia ba Beti Seanigibu ka Taanakigibu ka Dorigibu ka Yibileamugibu ka sere maa Megidogibu ka ben baru kpaanugibu gire. Yera n dera Kananin be, ba ka waa Manaseban suunu s̄ɔɔ.

²⁸ Baa sanam me Isireliba ba dam kua, bañ maa kp̄ia ba t̄on be gire. Adama ba bu yoo s̄oma koosia.

²⁹ M̄eya maa Efaraimuba bañ kp̄ia ba Kananiḡi be ba w̄aa Ges̄eḡ gire. Yera n dera t̄on be, ba ka w̄aa ben suunu s̄o.

³⁰ Sabuloniba, be maa, bañ kp̄ia ba Kitioniḡibu ka Nahalaliḡibu gire. Ba dera ba w̄aa ka be sannu, adama ba bu yoo s̄oma koosia.

³¹ Asēeba bañ maa kp̄ia ba Akogibu ka Sidoniḡibu ka sere Alabuḡibu ka Akisiḡibu ka Helubuḡibu ka Afikiḡibu ka Reh̄abuḡibu gire.

³² Ma Asēe be, ba w̄aa ka be sannu.

³³ Nēfitaliba bañ maa kp̄ia ba B̄eti Sem̄esigiḡibu ka B̄eti Anatiḡibu gire. Ba w̄aa ben suunu s̄o, adama ba bu yoo s̄oma koosia.

³⁴ Am̄oreba ba Danuba gira saa w̄owan di. Ma Danu be, ba da ba w̄aa guun̄o.

³⁵ Yen s̄na Am̄ore be, bañ doon̄e saa Haari Her̄esi ka Ayaloni ka Saabimun di. Adama yen biru Efaraimuba ka Manaseba ba bu taare ba yoo s̄oma koosia.

³⁶ S̄o ȳēsan n̄om d̄waru gia, Am̄oreban tem n̄o ga Ed̄omuban tem b̄ewa n ka da sere gun̄guu te ba m̄o Akarabim̄u s̄o yari yeru gia. Akarabim̄u yen tubusiana nia.

Gusun̄on ḡorado u da

Bokim̄u

2

¹ S̄o teeru Yinni Gusun̄on ḡorado u seewa Giligalin di u da Bokim̄u. Ma Gusun̄o u Isireliba s̄ōwa saa ḡorado win n̄o s̄on di u nēe, na b̄ēe yarama Egibitin di na ka b̄ēe na tem me s̄o, me na b̄ēen baababa n̄o mw̄ēeru kua ka b̄ri. Na nēe, nañ nen arukawani kusiam̄o pai ye na ka b̄ēe b̄oku.

² Na maa b̄ēe s̄ōwa na nēe, i ku ra ka tem men t̄ombu arukawani b̄oke. I ben b̄u s̄a yenu kosukuo. Adama in̄ nen gere m̄em n̄ōwe. Mban s̄na i kua me.

³ Yen s̄na na b̄ēe s̄ōm̄o ma nañ bu giram̄o b̄ēen min di. Ba ko n w̄awa b̄ēen b̄oku, ba n s̄a b̄ēen w̄er̄abu, kpa ben b̄unu nu ko b̄ēen yina.

⁴ Saa ye Yinni Gusun̄on ḡorado wi, u gari yi gerua u kpa, yera Isireliba kpuro ba n̄ōgiru sua ba sw̄i.

⁵ Yen s̄na ba yam mi soka Bokimu. Miya ba Yinni Gusun̄o ȳakunu kua.

Yosuen ḡo

⁶ Sanam me Yosue u w̄aa w̄aru s̄o, u dera Isireli baawure u dawa u win tem mwa me mu kua wigim.

⁷ T̄on be, ba Yinni Gusun̄o s̄awa Yosuen waati kpuro s̄o ka maa guro guro be u derin waati s̄o, be ba s̄om maamaakiginu kpuro wa ni Yinni Gusun̄o u Isireliba kua.

⁸ Yosue, Nunin bii, Yinni Gusun̄on s̄om kowo, u kuawa w̄ō wun̄abu ka w̄okuru (110) ma u gu.

⁹ Ba n̄un sika win tem̄o Tinnati Her̄esi, Efaraimuban bera gia Gaasin guurun s̄o ȳēsan n̄om geu gia.

¹⁰ Saa yen t̄ombu kpuro ba gu, ma be ba seewa ben ayen̄o bañ Yinni Gusun̄on b̄ēe ȳe. M̄eya ba maa duari ye u raa ben baababa kua.

Isireliba ba Yinni Gusun̄on

s̄aru deri

¹¹ Ye Isireliba ba kua, yañ Yinni Gusun̄o dore. Domi ba n̄un deri ba da ba b̄unu s̄am̄o ni ba ra soku Baaliba.

¹²⁻¹³ Ba Gusun̄o ben baababan yinni deri wi u bu yarama Egibitin di. Ma ba be ba bu sikerenēn b̄u ni ba m̄o Baaliba ka Asitaateba s̄am̄o ba nu wiru kp̄iyamm̄e. Yera n dera Yinni Gusun̄on m̄oru seewa.

¹⁴ Ma u bu t̄on diobu n̄omu beria ba bu ye ba m̄o kpuro gurari. U maa bu ben yib̄ēe be ba bu sikerenē dore. Bañ maa kp̄ia ba ka tii yin̄e.

¹⁵ Baama mi ba tabu da, Yinni Gusun̄o u ra dewa bu k̄osa wa nge me u raa gerua ka b̄ri. Ba n̄oni sw̄aru wa ta kp̄a.

¹⁶ Yen biruwa u bu kparobu seeya be ba koo bu faaba ko t̄on diobun n̄omun di.

¹⁷ Ka me, ba ku ra kparo ben gere wure. Bañ ka Gusun̄o turo ȳre. B̄una ba ra s̄a. Mii mii ba swaa ye deri ye ben baababa ba raa sw̄i. Bañ maa Yinni Gusun̄on wooda mem n̄ōwe.

¹⁸ Yinni Gusun̄o ù n bu kparo w̄e, u ra n w̄awa ka ȳro u ka bu wara ben yib̄ēeban n̄oman di, kparo win waati kpuro s̄o. Domi u ra ben wonw̄andu wa sanam me ba wee-weenu m̄o, be ba bu t̄ya m̄o ba bu n̄oni s̄ōm̄on s̄o.

¹⁹ Adama kparo wi, ù n gu, ba ra maa k̄osa kowa n kere ben baababa. B̄una ba ra kasu bu wiru kp̄iya bu s̄a. Ben ḡru ga ra b̄obiewa bu ka swaa k̄osa ye sw̄i ka degangam.

Yinni Gusun̄o

u Isireliban laakari m̄ēera

²⁰ Kpa Yinni Gusun̄o u ka bu m̄oru ko gem gem u nēe, t̄on be, ba nen wooda sank̄a ye na ben baababa w̄e. Bañ maa nen gere mem n̄ōwe.

²¹ Yen s̄na nañ maa bu bweseru garu giramm̄e bwese ni Yosue u deri s̄o sanam me u gu.

²² Bwese niya kon ka ben laakari m̄ēeri, kpa n wa b̄a n koo lasabu ko, bu nen swaa sw̄i, nge me ben baababa ba kua.

²³ Ma Yinni Gusun̄o u bwese ni deri, uñ ka nin girabu s̄ende.

3

¹ Yinni Gusunɔ u bwese ni nu tie deri Isireliban suunu sɔɔ, u n da ka ben laakari mɛeri be baɲ tabu koore nge ben baaba be ba Kananin tem mwa.

² U yeni kuawa be ba kun tabu koore mi bu ka tabu gia.

³ Bwese ni u deri ben suunu sɔɔ wee, Filisitiba ka ben sinambu nɔɔbu ka Kananiba ka Sidonigibu ka sere Hefiba be ba wāa Libanin guunɔ, saa Baali Hɛɛmɔɔn guurun di n ka girari Lebo Hamatiɔ.

⁴ Yinni Gusunɔwa u dera ba wāa Isireliban suunu sɔɔ kpa u n da ka Isireli ben laakari mɛeri. Saa ye sɔra u koo gia bā n koo win woodaba swī ye u ben baababa wē saa Mɔwisin min di.

⁵ Yen sīna Isireliba ba wāa ka Kananiba ka Hɛtiba ka Amɔreba ka Filisitiba ka Hefiba ka Yebusiba sannu.

⁶ Ma ba ben bii wɔndiaba sua kurɔbu. Be, ba maa bu begibu wē ba sua kurɔbu. Saa yera Isireliba ba tɔn ben bīnu sāruru wari.

KPAROBU

Otinieli

⁷ Yeniban biru, Isireliba ba Yinni Gusunɔ duari ma ba kōsa kua ba bīu ni ba mɔ Baaliba ka Asitaateba sāmɔ.

⁸ Yera Yinni Gusunɔ u ka bu mɔru kua, u bu Mesopotamin sina boko nɔmu beria, wi ba mɔ Kusani Risetaimu. Ma ba nūn sāwa wōɔ nɔɔba ita.

⁹ Saa ye sɔra ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue ba faaba kana. Ma u ben kanaru nua u bu faaba kowo waawa, u bu wɔra sunɔ win nɔman di. Faaba kowo win yīsira Otinieli, Kenasin bii. Kenasi wi, u sāawa Kalebun wɔnɔ.

¹⁰ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔn Hunde u Otinieli wi yɔɔwa ma u kua Isireliban kparo. Yen biru u seewa u da u ka sina boko wi tabu kua. Ma Yinni Gusunɔ u nūn sunɔ wi nɔmu beria u kamia.

¹¹ Saa yera Isireliba ba maa bəri yendu wa wōɔ weeru. Yen biruwa Otinieli u gu.

Ehudu

¹² Otinielin biru, Isireliba ba maa kōsa kua Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Ma u Mɔabun sina boko Egoloni dam wē, u nūn Isireliba nɔmu beria.

¹³ Ma sina boko wi, u Amɔniba menna ka Amalekiba ba da ba Isireliba wari, ma ba Yeriko mwa.

¹⁴ Yera Isireli be, ba Egoloni wi sāwa wōɔ yendu yiru sari.

¹⁵ Sanam mɛ sɔra ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue ba faaba kowo kana. Ma u bu faaba kowo wi waawa. Win yīsira Ehudu, Geran bii, Bɛnyamɛɛn bweseru sɔɔ. Durɔ wi, u sāawa nɔm dwaagii.

Sɔɔ teeru Isireliba ba nūn gɔra u da u Egoloni kēru wē.

¹⁶ Ma Ehudu wi, u takobi kua. Yen beri berika nɔɔ do. Yen dɛɛbu bu sāawa gam sɔɔ teeru. Ma u ye doke win pɔraɔ nɔm geu gia u yaberu sebusi.

¹⁷ Ye u tura Egolonin mi, u nūn kēɛ te wē. N deema sunɔ wi, durɔ bemberera.

¹⁸ Yen biru Ehudu u gɔsirɔ yɛnuɔ, wi ka tɔn be ba ka kēɛ te na.

¹⁹ Adama sanam mɛ ba tura kpee kɔra yeru garun mi, Giligalin boku, yera Ehudu u gɔsirama u na sina boko win mi, u nūn sōɔwa u nɛɛ, yinni, na gari asirigii gɛɛ kɔn nun sɔ.

Ma sina boko u nɛɛ, win sina bwāabu bu gina yario be kpuro.

²⁰ Saa ye sɔɔ, sina boko u sɔ gidambisan dii woo durɔruguru garu sɔɔ te ba kua wi turon sɔ. Ehudu u nūn susi u nɛɛ, gari yi na mɔ yi weewa Gusunɔn min di.

Ma Egoloni u seewa saa win kitarun di u yōra.

²¹ Sanam mɛya Ehudu u win nɔm dwaɔ ye demia u takobi ye woma saa win yēsi nɔm geu gian di, u sunɔ wi saka nukurɔ.

²² Takobi ye, ya duaɔwa ka yen biru sannu. Ma win wasin gum mu ye nɛnuɔ sɔɔwɔ. Yera u ye derisi Egolonin nuku te sɔɔ.

²³ Yen biru Ehudu u yara dii ten bee tia gian di ma u ten gambo kenua u beri.

²⁴ Ye u doona, yera sina bokon bwāaba na ba deema dii ten gamboba ba kenua sim sim. Ma ba nɛɛ, u ko n swaa swību mōwa.

²⁵ Ma ba nūn mara n ka te. Ye ba wa uɲ kenie, yera ben tii ba kɔkɔɔ sua ba kenia. Ma ba deema wee, ben sina boko u kpī temɔ u guu.

²⁶ Saa ye sɔɔ, Ehudu u tonda u kpee kɔra yee te sara, u da Seiraa.

²⁷ Ye u tura mi, u tabu kɔba so Efaraimun guunɔ. Ma Isireliba kpuro ba sarama ba ka nūn taa bi da, u bu swaa gbiieye.

²⁸ U bu sōɔwa u nɛɛ, i man swīyo, domi Yinni Gusunɔ u sun bɛsɛn yibereba Mɔabuba nɔmu beria.

Ma ba nūn swīi ba da. Ba yōra Yuudenin tɔbura yerɔ, Mɔabuban tem bera gia. Baɲ dere baa Mɔabu ben turo u daa te tɔbura.

²⁹ Yen dɔma te, Mɔabuban tabu durɔ damgibu nɔɔbun suba wākura (10.000) ba go. Baa ben tɔn turo kun bu kisirari.

³⁰ Tɔɔ te, Isireliba ba Mɔabuba sekuru doke. Saa dɔma ten diya Isireliban tem mu bəri yendu wa sere wōɔ wene.

Sangaa

³¹ Ehudun biru Yinni Gusunɔ u maa Sangaa, Anatin bii gɔsa u kua Isireliban kparo. Sangaa wi, Filisitiban tabu durɔbu natawa u go ka kete kpara deka yèn nɔɔ ga sɛu mɔ.

*Deborā ka Barakī***4**

¹ Ehudun g̃aon biru Isireliba ba kparam kua ye yañ Yinni Gusun̄o dore.

² Ma u bu Kananin sun̄o Yabini n̄omu beria wi u bandu dii Hasorīo. Win tabu sun̄owa Siserā wi u wāa Haroseti Goimuo.

³ Yabini wī, tabu keke sisugii nen̄e ka wun̄obuwa (900) u m̄o. Ma u Isireliba dam dore sere n ka kua w̄o yendu. Yera ba Yinni Gusun̄o n̄oogiru sue ba faaba kana.

⁴ N deema Gusun̄an s̄om̄o t̄on kur̄o wi ba m̄o Debora, Lapidatun kur̄o, wiya u s̄aa Isireliban kparo saa ye s̄oo.

⁵ U ra n s̄owa kpakpa b̄aa gaan nuur̄o ye ya wāa Rama ka Betelin baa s̄oo, Efaraimun guunun bera gia. Ma ba ye ȳisiru k̄a Deboran kpakpa b̄aa. Miya Isireliba ba ra de u ka bu siribu kua.

⁶ S̄oo teeru u Abin̄oamun bii Barakī sokusia wi u wāa Kedesīo Nefitaliban tem̄o. U n̄un s̄ōwa u n̄e, Gusun̄o, b̄ese Isireliban Yinni, wiya u nun wooda yeni w̄e u n̄e, a t̄ambu n̄or̄obun suba w̄okuru (10.000) ḡasio saa Nefitaliba ka Sabuloniban min di a ka bu da guu te ba m̄o Taborīo.

⁷ U koo Siserā, Yabini tabu sun̄o ka win tabu kekeba ka win tabu kowobu gawama wunen mī, Kisionin daara, kpa u nun bu n̄omu beria.

⁸ Ma Barakī u n̄un wisa u n̄e, à n kaa ka man da, kon da. Adama à kun ka man d̄oo, nañ d̄oo.

⁹ Ma Debora u n̄e, ya wā, kon ka nun da, adama añ siarabu wasi s̄a n da sannu. Domi Yinni Gusun̄o u koo Siserā t̄on kur̄o goo n̄omu beria.

Ma Debora u seewa u ka Barakī da sere Kedesīo.

¹⁰ Barakī u Sabuloniba ka Nefitaliba sokusia Kedesīo. Ma ben t̄ambu n̄or̄obun suba w̄okuru (10.000) ba ka n̄un ȳora ka Debora sannu.

¹¹ N deema M̄owisin kur̄on sesu Hobabu, win bwesera ba m̄o Keniba. Ben turo Hebēe u ka Keni be ba tie karana. Ma u da u win kuru gira d̄aa bakaru garun nuur̄o Sanaimuo, Kedesīn b̄oku.

¹² Yen biruwa ba Siserā s̄ōwa ba n̄e, Barakī, Abin̄oamun bii, u da guu te ba m̄o Taborīo.

¹³ Ma Siserā u win tabu kowobu kpuro sokusia u n̄e, bu na Haroseti Goimun di ka win tabu keke sisugii nen̄e ka wun̄obu (900) ye. Ma ba m̄enna Kisionin daara.

¹⁴ Ma Debora u Barakī s̄ōwa u n̄e, a seewo, domi gisora Yinni Gusun̄o u koo nun gb̄iyya u ka nun Siserā n̄omu beria.

Yera Barakī u sarama guu ten min di ka win t̄ambu n̄or̄obun suba w̄oku (10.000) te ta n̄un swīi.

¹⁵ Ye ba Siserā ka win tabu kowobu ka win tabu kekeba w̄ari, Yinni Gusun̄o u dera Siseran t̄on be, ba burisina Barakin wuswaa. Ma Siserā u sara win keken di u duka sua ka naasu.

¹⁶ Barakī u Siseran tabu kowobu ka win tabu kekeba naa gira sere Haroseti Goimuo. Ma ba bu go be kpuro ka takobi. Baa ben turo bañ deri.

¹⁷ Adama Siserā u duka sua u da u kukua Hebēe Kenin kur̄o wi ba m̄o Yaelin kuu bekurugira, domi Hebēe ka Yabini, Hasorin sun̄o ba n̄oasinama.

¹⁸ Yaeli u yara u Siserā dam koosia u n̄e, a duuma nen̄ yinni, a ku berum ko.

Ma u dua kur̄o win mi, ma kur̄o wi, u bekuru sua u n̄un wukiri.

¹⁹ Yera Siserā u n̄e, a suuru koowo, a man nim kēeyo n n̄o. Nim n̄oru ga man m̄ōwa.

Ma kur̄o wi, u bom bw̄aru sua u n̄un w̄e u n̄ora. Yera u kparam n̄un bekuru wukiri.

²⁰ Siserā maa n̄e, a ȳoro dii kon̄n̄wo. Goo ù n na u nun bikia, u n̄e, goo wāa mini? A n̄e, aawo.

²¹ N deema Siserā u wasire too, ma u dweeya mam mam. Yera Yaeli, Hebēen kur̄o wi, u kurun sii deka sua ka matalaka u dur̄o wi susi s̄e u sii deka ye kpare win baa saburon deedeeru. Ma ya girari tem̄o. Ma dur̄o wi, u gu.

²² N wee, saa ye s̄oo, Barakī u Siserā naa gire. Ye Yaeli u yara u n̄un senn̄o da u n̄e, a na, kon nun dur̄o wi s̄ōsi wi a kasu.

U dua kur̄o win kuru mi, u wa wee, Siserā u kp̄i u guu, sii deka gire win baa saburoo.

²³ D̄oma te, Gusun̄o u dera Isireliba ba Yabini, Kananiban sun̄o kawa.

²⁴ Yen biru ba ra n ka n̄un tabu m̄ōwa sere ba ka n̄un taare mam mam ba go.

*Deborā ka Barakin womu***5**

¹ D̄oma tera Debora ka Barakī Abin̄oamun bii ba womu geni kua ba n̄e,

² i Yinni Gusun̄o siaro domi Isireliban wirugibu ba ḡoru doke bu tabu ko.

Tambu kpuro ba maa tii w̄e bu ka bu swīi.

³ I n̄ōw̄o b̄e sinambu,

i swaa dakio b̄e tem ȳerobu.

Na kon Gusun̄o, Isireliban Yinni t̄oma ka womusu.

⁴ Yinni, sanam me a sarama Seirin guurun di Ed̄amun tem̄o,

tem mu ȳira,

guru winu ḡosira nim,

ma gura na.

⁵ Guu bakanu nu ȳira

wun̄e Gusun̄o Isireliban Yinnin wuswaa,

wun̄e wi a tii s̄ōsi Sīonīo.

⁶ Sangaa, Anatin biin waati s̄oo,

ka maa Yaelin saa s̄oo,

goo ku ra si swaa doso.

Be ba gam daa, swaa kisiiya ba ra ka de.

⁷Wirugii goo sari wi u dam mo Isireliba soo,

sere ne Debora na ra ka seewa nge ben mero.

⁸Sanam me ba Gusuno deri ba bunu saama, saa yera ba bu tabu worima.

Adama baa ben tambu narobun suba weeru

(40.000) soo,

goo sari wi u tereru n kun me yaasa mo.

⁹Ne n goru ga dora Isirelin wirugibun so,

ka be ba tii we bu ka tabu ko.

I Yinni Gusuno takaru koowo.

¹⁰Be sinambu, be be i keteku kpikinu soni, i gari yi kparo.

Be gobigibu, be be i so beku buranu wallo, i yi geruo.

Be ma bwewebwebu, be be i ka naasu sifimo, i yi wonwo.

¹¹I swaa dakio.

Dakoban baku tamba Yinni Gusunan nasaran womusu mo,

ye u Isireliba we.

Yen biru Yinni Gusunan tambu ba sarama

ba da ba wa ben wusa.

¹²A seewo, Debora, a tabun womu ko,

a n ka sun gbiye.

A seewo, Baraki, Abinamun bii,

a ka wunen yobu wurama.

¹³Isireliban sukum ba damgibu kamia.

Yinni Gusuno u dera na nasara wa tabu durabun wallo.

¹⁴Be ba Amalekiba kamia,

ba na Efaraimuban tem di.

Benyameba ba maa bu swii.

Wirugiba na Makirin bweserun di.

Tabu sinamba maa na Sabuloniban min di.

¹⁵Isakariban wirugibu ba ka Debora yora.

Ma ben tambu kpuro ba Baraki swii.

Ba duki na wowa mi.

Adama Rubeniba ban no tia kue.

Ba sika kua taa bin daabu soo.

¹⁶Mban sōna ba yānu sine.

Ba kiwa bu kparobun no no be ba nu sokumo?

Me ya Rubeniba ban no tia kue.

Ba sika kua taa bin daabu soo.

¹⁷Galadigibu ba sina Yuudenin guru.

Mba n kua Danuba ba ka ben goo nimkusu sine.

Aseba ba maa so

nim wokun bera gia ka gen gooro, ban ne.

¹⁸Adama Sabuloniba ka Nefitaliba

ba tii doke kari soo tabu gbera.

¹⁹Kananin sinamba na ba ka bu tabu kua Tanakio

daarun baku te ba mo Megido.

Adama ban bu kamie bu sere ben arumani gaa gura.

Baa sii geesu ban wa ba sue.

²⁰Wollun diya kperi yi ka Sisera tabu kua.

Yi wawa yin swae soo saa ye yi ka nun sannamo.

²¹Kisionin daaru te ta wa yellun di,

ten nim mu seewa mu bu gura.

Su se su tabu wari ka worugoru.

²²Siseran tabu kowobu ba duki doona.

Ben dumin naasun wokinu noora.

²³Yinni Gusunan gorado u gerua u nee,

i Merosi borusio,

i yen tambu borusio.

Domi ban ne ka worugoba sannu

bu ka Yinni Gusuno somi.

²⁴Kaa domaru wa, Yaeli, Hebe Kenin kur.

Kaa domaru wa, Yaeli,

n kere kurabu gabu be ba wa kuna.

²⁵Sisera u nun nim bikia, ma a nun bom we.

A ka nun naa bom gum naawa gbewee bereguru soo.

²⁶A kurun sii deka sua ka nom dwaru.

Ma a matalaka sua wunen nom geu.

A Sisera kpore a win baa saburosu yabura.

²⁷Sisera u dwiyya u kpuna wunen naaso.

Mi u kpi mi, miya u gbiisi.

²⁸Siseran mero u merra fenentini di

u noogiru sua u nee,

amona win tabu keke yan ka tunume.

Mba n kua win dumi yi ka te me.

²⁹⁻³⁰Win bwaa bwisigiba nun soowa ba nee,

ba arumani gura ba bonu mowa,

kpa tabu kowo baawure u wondia turo

n kun me yiru sua.

Sisera u beku gobiginu suamo win tiin so,

ka yabe ni ba soma dokea.

N deema meya win mero u maa tii sooma.

³¹Yinni Gusuno, a de wunen yibereba kpuro bu gbi nge Sisera.

Adama be ba nun ki, ba n ballimo nge soo wii wollun soo.

Yen biruwa tem me, mu bori yendu wa wo weeru.

Madianiba

ba Isireliba nani soowa

6

¹Yen biru Isireliba ba kpa m kua ye yan Yinni Gusuno dore. Ma u bu Madianiba nomu sandia sere wo nooba yiru.

²Madiani be, ba bu dam dorem gem gem. Yen sōna Isireliba ba da ba kuku yenu kua kpee baaba soo ka kpee woruso guunun bera gia.

³Isireliba ba n ben dianu duura, Madiani be, ka Amalekiba ka bwesenu ganu saa soo yari yerun di, ba ra newa bu bu wari.

⁴Kpa bu ben sansani gira Isireliban gbea, bu ben dia ni kpuro sanku sanku, bu ka da sere Gasan baku, kpa bu maa ben yaa sabenu gura. Ba ku ra bu ganu derie ni ba koo di.

⁵Ba ra newa ka ben yaa sabenu ka ben kuu bekuruginu ba n dabi nge twee. Be ka ben yooyoosu ban geeru mo. Ba ra newa tem me soo bu ka mu sanku,

⁶ kpa ba Isireliba deri nɔni swāaru sɔɔ. Yera n dera Isireli be, ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue ba n̄n soka.

⁷ Sanam me ba n̄n soka Madiani ben s̄,

⁸ u bu win sam̄ goo goria wi u bu s̄ɔwa u n̄e, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U n̄e, u b̄e yarama yorun di te i raa Egibitigibu diiyamme.

⁹ U b̄e w̄ra ben n̄man di ka sere maa be ba b̄e dam d̄rem̄ kpuron n̄man di. Ma u be kpuro gira b̄en kwuswaan di. U ben tem mwa u b̄e w̄.

¹⁰ U b̄e s̄ɔwa ma wiya Gusunɔ b̄en Yinni. Yen s̄, i ku Am̄reban b̄nu s̄ b̄en tem̄ i w̄a. Adama in̄ win gere m̄m n̄ɔwe.

Gusunɔ u Gedeoni ḡasa

u ka Isireliba faaba ko

¹¹ Yen biruwa Yinni Gusunɔn ḡorado u na Ofaraɔ u sina d̄aru garun nuuro. D̄a te, ta s̄awa Yoasigiru wi u s̄a Abies̄en bweseru. Win bii Gedeoni u alikama soom̄ d̄a bii gama yer̄ Madianiba bu ku raa ka n̄n wa.

¹² Ma Yinni Gusunɔn ḡorado wi, u tii Gedeoni s̄ɔsi, u n̄n s̄ɔwa u n̄e, tabu d̄uro damgii wun̄e, Yinni Gusunɔ u ka nun w̄a.

¹³ Gedeoni u n̄n wisa u n̄e, n̄n yinni, Yinni Gusunɔ ù n̄ w̄a ka b̄e, mba n̄ kua yeniba kpuro ya ka sun deema. Mban s̄na u ku ra maa sam̄ maamaakigia ko ye b̄en baababa ba sun s̄ɔwa u ra raa ko ye u ka bu yarama Egibitin di. T̄e wee, u sun Madianiba n̄amu s̄ndia u deri.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u n̄n m̄era u n̄e, a doo ka wun̄en dam kpuro a Isireliba w̄ra Madianiban n̄man di. N̄na na nun ḡora.

¹⁵ Gedeoni u n̄n s̄ɔwa u n̄e, n̄n yinni, swaa yer̄ kon kpe n̄ ka Isireliba faaba ko, domi Manasen bweseru s̄ɔ, n̄n t̄mba ba bw̄ebw̄eru bo. N̄na na maa s̄a ȳkabu n̄n baan yenu.

¹⁶ Yinni Gusunɔ u n̄n wisa u n̄e, ka m̄e, ko na n̄ ka nun w̄a. Madianiban dam mu koo ko nge t̄n turogim kpa a bu s̄esuku.

¹⁷ Gedeoni u n̄e, ù n̄ ka man n̄onu geu m̄eran na, a man ȳreru garu s̄ɔsio te ta gerum̄ ma wun̄e Gusunɔwa a ka man gari m̄.

¹⁸ Na nun kanam̄ a ku doona minin di sere n̄ ka wurama wun̄en mi ka n̄n k̄eru kpa n̄ nun tu w̄.

Ma Yinni Gusunɔ u n̄e, to, kon nun ma sere a ka wurama.

¹⁹ Ye Gedeoni u da yenu u boo buu go u gu sawa ma u som sua kilo t̄nagim u ka p̄e kua ye yan̄ seeyatia m̄. U yaa ye doke bireru s̄ɔ, ma u kpee t̄m doke wekeru s̄ɔ u ka na u n̄n ye kpuro yiya d̄a ten nuuro.

²⁰ Ḡorado wi, u n̄e, a yaa ye ka p̄e ye suo a s̄ndi kpee tenin w̄llo kpa a kpee t̄m m̄e wisi yen w̄llo.

Ma u kua m̄.

²¹ Ḡorado wi, u yaa ye ka p̄e ye baba ka win d̄eka ye u nenin s̄eru. Ma d̄ɔ u yarima kpee ten min di u yaa ye ka p̄e ye mwa. Yera Gedeoni u ḡorado wi bia.

²² Saa yera u tuba ma Yinni Gusunɔn ḡoradawa ma u n̄e, Yinni Gusunɔ, na kam kua, domi na wun̄en ḡorado wa n̄ni ka n̄ni.

²³ Adama Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔwa u n̄e, a wun̄en laakar̄i kp̄iȳ, a ku b̄erum ko, ān gbim̄.

²⁴ Ma Gedeoni u n̄n ȳaku yeru bania mi, ma u tu ȳsiru k̄a, Yinni Gusunɔ u ra b̄ari yendu w̄. Ȳaku yee te, ta w̄a mi sere ka ḡiso Ofaraɔ Abies̄eban tem̄.

Gedeoni u b̄u wi ba m̄

Baal̄in ȳaku yeru sura

²⁵ W̄aku tee te s̄ora Yinni Gusunɔ u maa Gedeoni s̄ɔwa u n̄e, a wun̄en baan naa kineru suo ka naa kineru garu te ta w̄ɔ n̄ɔba yiru m̄, kpa a b̄u wi ba m̄ Baal̄in s̄a yee te sura te wun̄en baa u m̄ mi, kpa a ten b̄u d̄a te ta gire mi wuka.

²⁶ Kpee tenin w̄llo kaa man ȳaku yeru bania nge m̄e ba ra ko, kpa a naa kineru yiruse te sua a ka ȳaku d̄ɔ m̄waarugiru ko ka b̄u d̄a te a wuka mi.

²⁷ Ma Gedeoni u t̄mbu w̄kuru ḡasa win sam̄ kowobu s̄ɔ u da u kua ye Yinni Gusunɔ u n̄n yiire. Adama ȳen s̄ u win baan ȳnugibu ka wuugibun b̄erum m̄, ūn ye kue s̄ɔ s̄ɔ. W̄kuru u ye kua.

²⁸ Ye wuugiba seewa buru buru yellu, ba wa wee, ba b̄u wi ba m̄ Baal̄in ȳaku yeru sura, ma ba ten b̄u d̄aru wuka, ma ba naa kineru yiruse te go ba ka ȳaku d̄ɔ m̄waarugiru kua s̄a yee kpa te ba gira mi s̄ɔ.

²⁹ Yera ba bikianam̄ ba m̄, wara u yabu ye kua.

Ba kaso kua baama bu ka n̄. Ma ba nua ma Gedeoni, Yoasin biiwa u ye kua.

³⁰ Ma ba Yoasi s̄ɔwa ba n̄e, a wun̄en bii yarama su n̄n go, domi u b̄u wi ba m̄ Baal̄in ȳaku yeru sura, u maa ten b̄u d̄aru wuka.

³¹ Yoasi u be ba ȳ mi kpuro s̄ɔwa u n̄e, b̄eya i ko Baal̄i sanna? B̄eya i ko n̄n faaba ko? Baawure wi u n̄n m̄ru bara, u koo gbi yam mu sere s̄ara. U n̄ s̄aan na Gusunɔ, i de u ka tii yina. Domi win s̄a yera ba sura.

³² Saa d̄oma ten diya ba Gedeoni soka Yerubaali ȳen s̄ Yoasi u n̄e, bu de Baali u ka tii yina, domi win ȳaku yera ba sura.

Gedeoni u Gusunɔ

ȳreru bikiam̄

³³ Yen biru Madianiba kpuro ka Amal̄ekiba ka bwese ni nu w̄a s̄ɔ yari yeru gia ba menna ba Yuudeni t̄bura ba ben sansani gira w̄waɔ ye ba ra soku Yisireli.

34 Ma Yinni Gusunon Hunde u Gedeoni yooŋwa. Ma u koba wura u ka Abieseeba soka bu nun swii.

35 Ma u Manaseba kpuro sokusia ka Aseeba ka Sabuloniba ka Nefitaliba. Ma be kpuro ba na ba menna sannu, ba nun swii.

36 Yera Gedeoni u Gusuno ssoŋwa u nee, a n kaa Isireliba faaba kon na saa nen min di nge me a gerua, a man yireru ssoasio.

37 Wee, kon yaa san sini yi temo alikama soo yero. N n kua bururu, dirum mu n waa yaa san si tona soo, kpa alikama soo yee te kpuro ta n ghere, sanam me soara kon gia ma geema, kaa Isireliba faaba kowa saa nen min di nge me a gerua.

38 Ma n kora me. Sisiru u seewa buru buru yellu u yaa san si gama ma sin nim mu gbEE yoruku yiba.

39 Ma Gedeoni u Gusuno ssoŋwa u nee, a ku ka man maru ko, a de n ka nun gari ko non tee teni. Na ki a maa man yireru ssoasi ka yaa san si. A de si tona su n ghere kpa alikama soo yee te, ta n kakoru saa baama.

40 Ma Gusuno u kua me woku te. Yaa san si tona su ghere, ma alikama soo yee te, ta kakoru saa.

Gedeoni ka win tambu

gooba wunabu

7

1 Ma Gedeoni wi ba maa mo Yerubaali, wi ka win tambu kpuro ba seewa buru buru ba da ba ben sansani gira yeru ge ba mo Harodun bokuo. Madianiban sansani ya maa waa ben soo yesan nam geu gia wowa gaa soo guu te ba mo Moren bokuo.

2 Yera Yinni Gusuno u Gedeoni ssoŋwa u nee, wunen ton be, ba dabi too. Na n bu Madianiba nomu beria ba ko n tamaa ben tiin dama ba ka bu kamia. Ban koo maa man siara.

3 Yen so, a doo a kpara ton be soo, a nee, baawure wi u nande ma berum nun mo, u gosiro saa Galadi minin di u wura yenuo. Ma tambu narobun suba yenda yiru (22.000) ba gosira ba wura.

Ma n tie tambu narobun suba wokuru (10.000).

4 Ma Yinni Gusuno u maa Gedeoni ssoŋwa u nee, ka me, ton be, ba dabi too. A ka bu doo daaro. Miya kon nun bu wunana. Ben wi na nee, u koo ka nun da, wiya u koo da. Ben wi na nee, un ka nun doo, wiya kun doo.

5 Yera Gedeoni u dera ton be, ba da daaro. Miya Yinni Gusuno u maa nun ssoŋwa u nee, be ba nim soka ka nama ba nora, a bu wunano ka be ba yiira ba noo girari daaro.

6 Be ba ka nama nim soka ba nora, ben geera kuawa tonu gooba wunabu (300). Be ba tie ba yiirawa ba ka nora.

7 Ma Yinni Gusuno u Gedeoni ssoŋwa u nee, wune ka tambu gooba wunabu be ba nim soka ba ka nora mi, been nomuora kon Madianiba beri, n ka bee faaba ko. A de be ba tie kpuro bu wura yenuo.

8 Ma Gedeoni u dera ton be kpuro ba gosira ma n kun mo tambu gooba wunabu ye. Adama u dera ba dianu ka kobi kpuro deri mi.

N deema Madianiban sansani ya waa wowa ma Isireliba ba maa waa yen gunguro.

Nasara nyireru

9 Ye n kua wokuru, Yinni Gusuno u Gedeoni ssoŋwa u nee, a seewo a da a Madianiban sansani wari domi na nun ye nomu beria.

10 A n maa berum mon na, a ka da mi, a gina doo mi, wune ka wunen bo Pura,

11 kpa i no ye ba gerumo, kpa i dam wa i ka da i bu wari.

Yera ba sara ba da sere be ba sansani kosun bokuo.

12 Madianiba ka Amalekiba ka bwese ni nu na saa soo yari yerun di ba teriewa wowa ye soo nge twee. Ben yooyoosu kun geeru mo, su dabiwa nge yani seeri yi yi waa nim wokun gooro.

13 Saa ye Gedeoni u tura mi, saa yera duroo u win beruse sso mo dosu ge u kua. U nee, wee na dosa na wa ma kira tumaani gaa ya binda ya na ya wari bese Madianiban sansanin kuu teero ya tu fuka ta woruma.

14 Win beruse wi, u nun ssoŋwa u nee, n n mo gaa tukunu ganu. Gedeoni, Yoasin bii, Isireli win takobiwa ya koo sun tabu di. Gusunoŋwa u nun bese Madianiba ka besen sansani kpuro nomu beria.

15 Gedeoni u dosu ge ka gen tubusianu nua. Yera u yiira u Gusuno siara. A u gosira u wura win sansano u nee, i seewo domi Yinni Gusuno u bee Madianiba nomu beria.

Gedeoni u Madianiba kamia

16 Gedeoni u win tambu gooba wunabu (300) ye bonu kua wunu ita. Ma u ben baawure koba we ka wekeru te soo wii bonda waa.

17 U bu ssoŋwa u nee, i n deema na ben sansani turuku kua i man merio saa saa kpa i ko nge me na mo.

18 Saa ye ne ka be sa waa sannu sa besen kobi wura, saa yera i ko i maa begii wura kpa sa n ka sansani ye sikerene kpa i n gbastukumo i n mo, Yinni Gusuno u nasara wa! Gedeoni u maa nasara wa!

19 Woku suunu soo, saa ye wuu kosobu ba ra kosine, yera Gedeoni ka win ton be ba waa win mi, ba tura sansani yen konnawa. Ma ba ben kobi wura ba weke ni kosuka ni ba neni mi.

20 Saa yera wunu yiru ye ya tie ya yen kobi wura, ma ba ben wekenu kosuka. Ba wii

bən ni sua ka nəm dwaa ma ba kəbi neni ka nəm geu. Ba yi wuramə, ma ba gbāsukumə ba m̄, Yinni Gusunə u nasara wa! Gedeoni u maa nasara wa!

²¹ Ben baawure u ka ȳō win ȳōra yerə ba sansani ye sikerene. Ma werə be kpuro ba duku dukubu m̄ ka n̄ogiru. Ma ben gaba kpooru so ba doona.

²² Sanam m̄ tumbu gooba wunəbu ye, ya yen kəbi wuramə yera Yinni Gusunə u dera werə be kpuro ba goonamə ka takobi. Ma ben gabu ba duki sua sere Beti Sitə ye ya wā Sereran hera gia Abeli M̄holan deedeeru Tabatin boku.

²³ Ma Gedeoni u Isireliba sokusia saa Nefitaliba ka Aseba ka Manaseban tem kpuron di. Ma ba Madianiba kpuro naa swīi.

²⁴ U maa gora Efaraimuban guunon beri berika kpuro s̄o u n̄e, bu sarama bu Madianiba swaa bura Yuudenin t̄busə sere n ka girari Beti Barə.

Yera Efaraimuba kpuro ba menna ba da ba swaa bura Yuudenin t̄busun di sere n ka girari Beti Barə.

²⁵ Ba Madianiban sinambu yiru mwa be ba m̄ Orebu ka Seebu. Ba Orebu gowa kpee saara gaan w̄llə, ma ba ye soka Orebun kpee saara. Ba maa Seebu go dāa bii gama yerə, ma ba te soka Seebun dāa bii gama yeru. Yen biru ba maa Madianiba naa swīi. Ma ba ka Orebu ka Seebun winu na Gedeonin mi Yuudenin guru.

Efaraimuba

ba ka Gedeoni m̄ru kua

8

¹ Yen biru Efaraimuba ba Gedeoni s̄owa ba n̄e, mban s̄na a sun kua m̄, ān sun soka su nun somi sanam m̄ a d̄o a ka Madianiba tabu ko.

Ma ba n̄n gerusi gem gem.

² Gedeoni u bu wisa u n̄e, t̄n be i naa gira i go mi, i kua n kere ye Abieseba be ba s̄a nen tiin tumbu ba kua.

³ B̄eya Gusunə u Madianiban sinam beni Orebu ka Seebu n̄mu beria. N n men na, taa bi na kua būn ḡanu tura bi b̄e i kua s̄o.

Ye u bu s̄owa m̄, yera ben m̄ru ya sure.

Gedeoni u da

Yuudenin s̄o yari yeru gia

⁴ Yen biruwa Gedeoni u na Yuudenin u ye t̄bura wi ka win tumbu gooba wunəbu (300) ye. N deema ba wasire. Adama ka m̄, ba werə be naa swīi.

⁵ Ye ba tura Sukotū yera u Sukotugii be s̄owa u n̄e, na b̄e kanam̄wa i man d̄ianu k̄eyə baa fiiko nen t̄n be, bu wa bu di domi ba wasira. Sa maa Sebaki ka Salumuna, Madianiban sinambu naa swīiwa.

⁶ Ma Sukotugibun wirugiba n̄n wisa ba n̄e, mban s̄na sa ko wunen tabu kowobu d̄ianu k̄e. In̄ Sebaki ka Salumuna n̄ma tura gina.

⁷ Ma Gedeoni u n̄e, too, yān taare. Sanam m̄ Yinni Gusunə u man Sebaki ka Salumuna n̄mu beria, s̄aki ka awīin seniya kon ka b̄e so.

⁸ Min diya u da Penuel̄i. Ye u tura mi, ḡa tee niya u maa ben tii kana. Ma ba n̄n wisa nge m̄ Sukotugiba wisa.

⁹ Ma Gedeoni u Penueligibu s̄owa u n̄e, n̄ n nasara wa ma na ḡsirama na wee, kon b̄en gidambisa ye sura.

¹⁰ N deema Sebaki ka Salumuna ba wāa Kaakor̄i ka ben tabu kowobu b̄n geera s̄a n̄r̄obun suba w̄kura n̄əbu (15.000). Beya ba tie ben tabu kowo be s̄o, be ba na saa s̄o yari yerun di. Domi ba ben n̄r̄obun suba wunaa teeru (120.000) go.

¹¹ Gedeoni u swaa mwa ye ya ḡbaburu bewe, N̄baki ka Yogbean s̄o yari yeru gia. Ma u da u t̄n be w̄ri Kaakor̄i subaru s̄o bān ka baaru.

¹² Yera Madianiban sinambu yiru be, Sebaki ka Salumuna ba duki yakikira. Ma Gedeoni u bu naa swīi u mw̄erima. U ben tabu s̄a ye kpuro burisina.

¹³ Ye u ḡsirama u wee, u kpawa ka Heresio ye ya wā gungunun baa s̄o.

¹⁴ Ma u Sukotun bii aluwaasi goo mwa, u n̄n gari bikikia. Ma aluwaasi wi, u n̄n Sukotun guro gurobu ka yen wirugibun ȳisa yorua t̄nu wata ka w̄kura n̄əbu ka yiru.

¹⁵ Ma u da u Sukotugii be deema u n̄e, Sebaki ka Salumuna be wee, b̄n s̄ i man kem s̄owa i n̄e, mban s̄na i ko i nen tabu kowobu be ba wasira d̄ianu k̄e. Domi sān Sebaki ka Salumuna n̄ma tura gina.

¹⁶ Ma u wuu gen guro gurobu mw̄era u bu s̄eyasia ka s̄aki ka awīin seni.

¹⁷ Yen biru u Penueligibu go go, ma u ben gidambisa sura.

¹⁸ Ma u Sebaki ka Salumuna bikia u n̄e, dur̄o be i go Tabori mi, amona ba s̄a.

Ba n̄n wisa ba n̄e, ba ka nun weenewa, ba s̄a nge sina bibu.

¹⁹ Yera u n̄e, nen maaba mi, nen m̄ero turosibun tii tii. Na b̄r̄ua ka Yinni Gusun̄n ȳisuru, i kun daa bu go, nān b̄e goom̄o.

²⁰ Ma u win bii yeruma Yet̄e s̄owa u n̄e, a seewo a bu go.

Adama bii dur̄o bu ge, gān gen takobi wome berum s̄o. Domi ūn gina kp̄a.

²¹ Yera Sebaki ka Salumuna ba n̄e, wunen tii a seewo a sun go. Domi t̄n dur̄on tiywa u koo kp̄i u yen bweseru ko.

Ma Gedeoni u seewa u Sebaki ka Salumuna go. Yen biru u bura ȳa ni nu wāa ben yooyoosun wīin̄o kusia u ka doona.

Ye Gedeoni u kua

win wāa daakiru sɔɔ

²² Yen biru Isireliba ba Gedeoni sɔɔwa ba nɛɛ, wuna kaa ko bɛsɛn wirugii, wunɛ ka wunen bii ka win bibun bweseru. Domi wuna a sun wɔra Madianiban nɔman di.

²³ Gedeoni u nu wisa u nɛɛ, nañ mɔ bɛɛn wirugii, nɛn bibu bañ maa mɔ bɛɛn wirugibu. Yinni Gusunɔwa u koo ko bɛɛn wirugii.

²⁴ Adama kon bɛɛ gāa teenu kana. I de bɛɛn baawure u man swaa tonkunu wɛ ni i wɛrɔbu mwaari.

N deema Madianiba ba swaa tonku wuraginu mɔ, domi ba sāawa Isimeelin bweseru.

²⁵ Ba nɛɛ, sa ko nun wɛ ka nuku tia.

Yera ba bekuru garu tɛria tɛ sɔɔ be kpuro ba swaa tonku ni kpɛɛ ni ba wɛrɔbu mwaari mi.

²⁶ Swaa tonku wuragii ni ba Gedeoni wɛ mi, nin bunum mu tura kilo yendun saka. Ni baasi u maa Madianiban sinambun wuraba ka swaa tonkunu ka yabe gobiginu wa, ka maa bura yāa ni nu raa wāa ben yooyoosun wīino.

²⁷ Ma u bwāaroku kua ka wura ye, u gu yii yeru kua win wuu Ofaraɔ. Ma Isireliba kpuro ba Yinni Gusunɔn sāaru deri, ba da ba gu sāmɔ. Ma ga ra kua Gedeoni ka win tɔmbun yina.

²⁸ Taa bi sɔɔ, Isireliba ba Madianiba kamia ba bu taare mam mam. Ma tem mɛ, mu wāa bɔri yendu sɔɔ wɔɔ weeru sere Gedeoni u da u ka gu.

²⁹ Saa ye sɔɔra Gedeoni, Yoasin bii wi, u da u sina win yenuɔ.

³⁰ U bii tɔn durɔbu marawa wata ka wɔkuru, domi win kurɔba dabi.

³¹ Win kurɔ tanɔ wi u wāa Sikemuɔ u maa nùn bii tɔn durɔ marua, wi ba yīsiru kā Abimeleki.

³² Gedeoni u tɔkɔ kuawa kɔɔ kɔɔ ma u gu. Ba nùn sika win tundo Yoasin sikirɔ Ofaraɔ, Abiesɛɛban temɔ.

³³ Win gɔɔn biru Isireliba ba kpam Yinni Gusunɔn sāaru deri, ba būu ni ba mɔ Baaliba sāmɔ. Ma ba Baali Beriti kua ben būu.

³⁴ Bañ maa Gusunɔ ben Yinni yaaye wi u raa bu wɔra ben yibɛɛban nɔman di be ba bu sikerene kpuro.

³⁵ Mɛya bañ maa Gedeonin tumbu takaru garu kue, gea ye u raa bu kua kpuron sɔ.

9

Abimeleki u kua Sikemuɔgibun kparo

¹ Yen biruwa Abimeleki, Gedeonin bii, u da Sikemuɔ win dwaanibun mi, u ka bu gari kua.

² U nɛɛ, i doo i Sikemun wirugibu bikia, mba ba kīru bo, Gedeonin bibu wata ka wɔku te kpuro ta n sāa ben kparobu? Nge tɔn

turowa ba kī. I de bu yaaya ma nɛna na sāa ben mero bisi wi ba bu marua.

³ Ma win dwaani be, ba win gari yi kpuro Sikemun wirugii be sɔɔwa. Ma ben laakari ya wura win mi mam mam yɛn sɔ u sāa ben mero bisi.

⁴ Ba nùn sii geesun gobi wata ka wɔkuru wɛ yi ba sua Baali Beritin sāa yerun di. Ka gobi yiya u tɔn garu koo sariba ka naanaanugibu kasu ba nùn swīi.

⁵ U da win tundo yenuɔ Ofaraɔ, ma u win tundo turosibu wata ka wɔku te go kperu garun wɔllo ma n kun mɔ ben dāako Yotamu wi u da u kukua.

⁶ Ma Sikemuɔgibu kpuro ka Milon yenugibu ba da ba menna Sikemu mi, dāa bakaru garun nuurɔ kpee te ba giran bɔkuɔ, ma ba Abimeleki wi kua ben kparo.

Yotamun mɔndu

⁷ Ye Yotamu u gari yi nua, u da u yɔra guuru wɔllo te ba mɔ Garisimu u nɔogiru sua u gbāra u nɛɛ, i nɛn gari swaa dakio bɛɛ Sikemuɔgibu, kpa Gusunɔ u maa bɛɛgii swaa daki.

⁸ Sɔɔ teeru dānu mɛnna nu sunɔ kaso da wi u koo bandu di nin suunu sɔɔ. Nu dāa te ba mɔ olifi deema nu nɛɛ, a de a ko bɛsɛn sunɔ.

⁹ Adama olifi ye, ya nɛɛ, nañ nɛn gum kobu derimɔ n ko bɛɛn sunɔ, domi mɛna ba ra ka tɔnu wɔlle sue kpa bu maa ka mu Gusunɔ bɛɛɛ wɛ.

¹⁰ Ma nu dāa ye ba mɔ figie deema nu nɛɛ, a na a ko bɛsɛn sunɔ.

¹¹ Adama figie ye, ya nu wisa ya nɛɛ, nañ nɛn bii geenu ka nɛn bam derimɔ n ko bɛɛn sunɔ.

¹² Ma dāa ni, nu maa da resɛm mi, nu ye sɔɔwa nu nɛɛ, a na a ko bɛsɛn sunɔ.

¹³ Adama resɛm ye, ya nu wisa ya nɛɛ, nañ nɛn tam derimɔ n ko bɛɛn sunɔ, domi tam mɛna mu Gusunɔ ka tumbu nuku dobu wɛɛmɔ.

¹⁴ Saa yera dāa ni kpuro nu maa da nu awīi deema nu nɛɛ, a na a ko bɛsɛn sunɔ.

¹⁵ Ma awīi yi, yi dāa ni wisa yi nɛɛ, i n kī n ko bɛɛn sunɔ ka gem, i na i kuke nɛn kɔkɔrɔ. Ma n kun mɛ, dɔɔ u koo yari saa nɛn min di, kpa u Libanin dāa baka ni ba mɔ sɛduruba mwa.

¹⁶ Ma Yotamu u kpam nɛɛ, tɛ na bɛɛ bikiamɔ, ye i Abimeleki kua bɛɛn kparo mi, i ye kuawa ka nuku tia murafituru sari? I bɛsɛn tundo Gedeoni ka win yenugibu tɔn geeru sɔɔsi? I nùn kua nge mɛ u bɛɛ kua?

¹⁷ Domi nɛn tundo u bɛɛ sanna, u win wāaru kari bɔrie ye u ka bɛɛ wɔra Madianiban nɔman di.

¹⁸ Bɛɛ wee, i nɛn tundo yenugibu seesi gisɔ ma i nɛn maabu wata ka nɔɔba nɛɛ mwɛera i go kperu garun wɔllo. Ma i win yoo tɔn kurɔn bii Abimeleki kua bɛɛ

Sikemugibun kparo yèn s̄s̄ u s̄a b̄ēn m̄ero bisi.

¹⁹ T̄ē ye i Gedeoni ka win ȳenugibu kua mi, i n ye kuan na ka nuku tia murafitiru sari, Gusun̄o u de b̄ē ka Abimeleki i n w̄asine ka nuku dobu.

²⁰ Adama yà kun s̄a me, u de d̄s̄o u yari Abimelekin min di u b̄ē Sikemugibu ka Milon yenugibu mwa, kpa d̄s̄o u maa yari b̄ē Sikemugibu ka Milon yenugibun min di u Abimeleki mwa.

²¹ Yen biru Yotamu u duka sua u doona min di, u da u sina Berio yèn s̄s̄ u win m̄o Abimelekin berum m̄o.

Sikemugibu

ba Abimeleki seesi

²² Abimeleki u Isireliba kpara w̄s̄o ita.

²³ Yen biru Gusun̄o u dera Abimeleki ka Sikemugibu ba ku ra n̄os̄ine. Yen s̄na t̄n be, ba Abimeleki seesi.

²⁴ Yeni ya koorawa kpa Abimeleki ka Sikemugii be ba raa Gedeonin bibu wata ka w̄kuru go mi, bu ka yen n̄ani sw̄aru wa. Domi be kpurowa ba n̄o tia kua ba ka bu go.

²⁵ Sikemugibu bu ka Abimelekin waaru go, yera ba t̄mbu gabu berua guunu w̄l̄l̄o. T̄n be, b̄a n̄ goo wa u sar̄o mi, kpa bu ȳero s̄ere bu win ȳanu mwa. Yera ba da ba ye Abimeleki s̄s̄owa.

²⁶ S̄s̄o teeru Gaali, Ebedin bii, u da Sikemuo, wi ka wigibu. Ma Sikemugibu ba n̄n̄ tii w̄e.

²⁷ Yera ba da ben gbeās̄ ba res̄emba s̄ora ba gama ma ba t̄s̄o bakaru kua. Ba da ben b̄u dir̄o ba di ba nara ma ba Abimeleki b̄rusi.

²⁸ Gaali u Sikemugibu s̄s̄owa u n̄ē, mban s̄na b̄ese Sikemugibu sa ko ka wura Abimeleki u sun taare. Wara ra n Abimeleki. N n̄ Gedeonin bii ro? N n̄ Sebuluwa u s̄a win tabu sun̄o ro? N n̄ men na, i de su bes̄en sikado Ham̄ari wiru k̄piya wi u wuu ge sw̄i. Domi nañ wa mban s̄na sa ko Abimeleki s̄a.

²⁹ B̄a n̄ daa man kua wuu gen kparo, kon daa Abimeleki fukawa, kpa n̄ n̄n̄ s̄s̄ n̄ n̄ē, u wureo u win tabu ȳanu sosi kpa u na u ka man w̄ari.

³⁰ Sanam me Sebulu wi u wuu ge kpare, u nua ye Gaali u gerua kpuro, yera u m̄oru besira.

³¹ Ma u t̄mbu ḡora asiri s̄o u n̄ē, bu Abimeleki s̄s̄ ma Gaali, Ebedin bii u tunuma u t̄mbu gari k̄em̄o bu ka wi Abimeleki fuka.

³² Yen s̄s̄, u de wi ka win t̄mbu bu da bu kuke w̄okuru yakas̄o,

³³ kpa u wuu ge w̄rima buru buru yellu, saa ye Gaali ka wigibu ba yarima kpa u bu kua nge me u k̄i.

³⁴ Ye n̄ kua sisirun w̄okuru, yera Abimeleki u win tabu kowobu b̄onu kua wuunu n̄ē, ma ba da ba kuka Sikemun birū.

³⁵ Saa ye Gaali ka win t̄mbu ba yarima wuu gen min di, yera Abimeleki ka wigibu ba yarima ben kuku yenun di bu ka n̄n̄ w̄ari.

³⁶ Ye Gaali u bu wa, yera u Sebulu s̄s̄owa u n̄ē, a m̄erio nge me t̄mba saram wee guunun di.

Ma Sebulu u n̄n̄ wisa u n̄ē, guunun tirosa a waam̄o mi, n̄ n̄ t̄mbu.

³⁷ Gaali u n̄ē, ka gem, t̄mba ba saram wee guu te ta w̄a suunu s̄on̄n di. Ma gaba maa wee d̄aa bakarun beran di mi s̄oroba ra sine.

³⁸ Saa ye s̄ora Sebulu u n̄ē, gari dori yi a raa maa saarim̄o mi ni? Yi a sun s̄s̄owa a n̄ē, wara ra n Abimeleki su ka de u sun taare. T̄ē wiya wee mi, ka win t̄mbu be a gema mi. N n̄ men na, i w̄orin̄o wune ka wi.

³⁹ Ma Gaali u ḡasira u Sikemugibu m̄enna u bu kpara ba ka Abimeleki tabu kua.

⁴⁰ Adama u n̄n̄ kpana u duka sua. Ma Abimeleki u n̄n̄ naa gira u win t̄n dabiru m̄era kua googookum, bu sere wuun gb̄ararun kon̄n̄o turi.

⁴¹ Ma Abimeleki u da u w̄a Arum̄ao. Saa ye s̄ora Sebulu u Gaali gira ka sere maa Sikemugii be ba ka n̄n̄ ȳara. Ma u n̄ē, bu ku raa maa wurama wuu mi.

⁴² Sisiru, Sikemugii be ba tie, ba s̄oru kua ba gbea d̄s̄o. Yera ba da ba ye Abimeleki s̄s̄owa.

⁴³ Ma u win t̄mbu b̄onu kua wuunu ita, u dera ba kukua yakas̄o. Ye ba Sikemugii be wa ba yarima wuun di, yera ba bu tabu w̄ari.

⁴⁴ Ma Abimelekin tii ka wuu teeru ba da ba ȳs̄ wuun gb̄ararun kon̄n̄ow̄o. Yera wuunu yiru ye ya tie, ya da ya be ba w̄a gbeās̄ mi deema ya bu go go.

⁴⁵ Ma ba ka wuu gen t̄mbu tabu kua, sere s̄s̄o u ka kpa. Ma u gen tii k̄osuka mam mam u b̄oru wisi gen k̄p̄ēk̄p̄ēku w̄l̄l̄o u ka s̄s̄osi ma u gu b̄rusi.

⁴⁶ Sanam me be ba w̄a Sikemun tabu kowobun karīo, ba nua me, yera be kpuro ba dua w̄oru b̄u wi ba m̄ Beritin dirun temo.

⁴⁷ Ma goo u na u Abimeleki s̄s̄owa u n̄ē, t̄mba w̄a ba m̄enne w̄oru ge s̄o.

⁴⁸ Yera Abimeleki ka wigibu ba na guu te ba m̄ Saam̄ow̄o, ma u gb̄aa sua u ka d̄aa k̄aasa gaa buru u seru s̄ondi. Yen biru u win bw̄aabu s̄s̄owa u n̄ē bu maa koowo nge me.

⁴⁹ Ma ben baawure u d̄aa k̄aasa buru u seru s̄ondi ba ka n̄n̄ sw̄i. Ma be kpuro ba ben d̄aa ye sure w̄oru gen kon̄n̄ow̄o. Yen biru ba ye d̄s̄o doke. Ma Sikemugii be ba w̄a w̄oru ge s̄o kpuro ba d̄s̄o mwaara. Ba s̄awa t̄mbu n̄ar̄bu (1.000), kur̄bu ka dur̄bu.

Abimelekin ḡo

⁵⁰ Yen biru Abimeleki u maa da u wuu ge ba m̄ Tebesi w̄ari, u gu kamia.

⁵¹ N̄ deema wuu ge s̄o, ba kuku yeru garu m̄o te ba bana. Ta s̄awa dii t̄era. Ten

wòllàwa wuu gen tàmbru, kuròbu ka duròbu kpuro ka gen wirugibu ba yòòwa ba kukua.

⁵² Ma Abimeleki u kpĩa u da dii tɛɛra yen hòkuò u ka bu wòri. Sanam me u wàa ten kònnòwò, u ka tu dɔò sòre,

⁵³ yera kurò goò u nùn nɛɛ bia kara u wiru kòra.

⁵⁴ Saa yera Abimeleki u aluwaasi wi u win tabu yànu sòòwa sòòwa u nɛɛ, a man wunen takobi sòkuo n gbi kpa bu ku nɛɛ tòn kuròwa u man go.

Ma aluwaasi wi, u nùn ye sòka u go.

⁵⁵ Ye Isireliba ba wa Abimeleki u gu, yera ba yarina be kpuro. Ben baawure u da win yenuò.

⁵⁶ Mɛsuma Yinni Gusunò u ka Abimeleki kòsie kòsa ye u win tundo turosibu wata ka nòba nne ye kua be u go.

⁵⁷ Mɛya Yinni Gusunò u maa Sikemugibu ben kòsa ye ba kua kòsie. Ma Yotamu, Gedeonin biin bəri yi bu di.

Kparobu gabu, Tola ka Yairi

10

¹ Abimelekin gòon biru, Tola, Puan bii, Dodon debubu Isakarin bweseru sòò u seewa u Isireliba faaba kua. Tola wi, u raa wàawa Samiriò Efaraimun guunun bera gia.

² Wòò yenda itawa u Isireliba kpara. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nùn sika Samiri mi.

³ Tolan biru Yairi Galadigiwa u Isireliba kpara wòò yenda yiru.

⁴ Bibu tɛna u mò, ben baawure ka win keteku. Wusu tɛna ba maa mò si ba ra soku Yairin baru kpaanu. Su wàawa Galadiò.

⁵ Yen biru Yairi u kpuna u gu ma ba nùn sikuà Kamòwò.

Isireliba

ba kparam bũu sàaru wòri

⁶ Yeniban biru Isireliba ba kparam kua ye yañ Yinni Gusunò dore. Ba da ba bũu tòn durò be ba mò Baaliba ka bũu tòn kurò be ba mò Asitaateba sàamò. Bũu ni, nu sàawa Sirigibu ka Sidonigibu ka Amòniba ka Mòabuba ka Filisitiban bũnu. Nge mɛya Isireliba ba kua ba ka Yinni Gusunò deri, bañ maa nùn sàamò.

⁷ Yera win mòru ya seewa u bu Filisiti be ka Amòni be nòmu sòndia.

⁸ Ma ba Isireli be ba wàa Amòreban temò Galadiò, Yuudenin sòò yari yeru gia mi nòni sòòwa n ka kua wòò yendu yiru sari.

⁹ Saa ye sòò, Amòniba ba maa Yuudenin daaru tòbura ba da ba Yudaba wòri ka Benyamèba ka Efaraimuba. Ma Isireliba kpuro ba nòni sòòra.

¹⁰ Yera ba Yinni Gusunò nòogiru sue ba nɛɛ, sa nun torari sa durum kua. Domi sa nun deri wune wi a sàa besen Yinni ma sa da sa bũu ni ba mò Baaliba sàamò.

¹¹ Ma Yinni Gusunò bu wisa u nɛɛ, ye Egibitigibu ka Amòreba ka Amòniba ka Filisitiba,

¹² ka Sidonigibu ka Amalekiba ka Maòniba ba raa bɛɛ taare i sàa ben yobu, ma i man nòogiru sue i faaba kana, nañ bɛɛ wurari ro? Nañ bɛɛ wòre ben nòman di?

¹³ Adama wee, i man deri i bũnu sàamò. Yen sò tɛ, nañ maa bɛɛ somimò.

¹⁴ I doo i bũu ni i sàamò mi faaba kana nu bɛɛ wòra nòni swàa ten min di.

¹⁵ Ma ba nɛɛ, sa yɛ ma sa nun torariwa, a ka sun koowo nge mɛ a kɔ. Adama a ku de a kun sun faaba kue giso.

¹⁶ Yera Isireli be, ba bũu ni wuna ben suunu sòon di, ba Yinni Gusunò sàwa. Saa ye sòòra u ben wònwòndu wa, wahala ye ba bu mòn sò.

¹⁷ Ma Amòniba ba menna ba ben sansani gira Galadiò. Yera Isireliba ba maa begia gira Misipao Galadin tem mi.

¹⁸ Ma ba wesiana ba nɛɛ, wara u koo sun kpura su ka Amòniba wòri. Wi u kpĩa u kua mɛ, yèrowa u koo ko besɛ be sa wàa Galadi mini kpuron kparo.

Yefite

11

¹ Durò goò u wàa Galadi mi, win yìsira Yefite. Durò wi, tabu duròon tiwa. Galadiwa u nùn mara ka kurò tanò goò.

² Galadi wi, u maa bibu gabu mara ka win kurò. Sanam mɛ bii be, ba kpèa ba Yefite gira win tundo yenun di ba nɛɛ, un tundo tubi dimò domi u sàawa kurò tanò bii.

³ Ma Yefite u win tundo turosi be duka suuri, u da u wàa Tobuò. Ma u garu koo sariba menna u ka tàmbru wòra daamò.

⁴ Yen biru Amòniba ba Isireliba wòri.

⁵ Sanam mɛ tabu swàa, yera Isireliban guro gurobu be ba wàa Galadiò ba da ba Yefite deema Tobu mi.

⁶ Ba nɛɛ, a na a ko besen kparo su ka Amòniba wòri.

⁷ Yera u guro guro be sòòwa u nɛɛ, ne wi na sàa besen yibere? N ñ bɛɛ i man gira saa nen tundo yenun di? Yen sò i wàa wahala sòò, n ñ yen sòna i man somiru kanamò?

⁸ Ma Galadigi be, ba nùn wisa ba nɛɛ, geema, yen sòna sa na wunen mi, a sun kpura su ka Amòniba tabu ko. Yen biru kpa a n sàa besen kparo, besɛ be sa wàa Galadin bera mi.

⁹ Yefite u bu wisa u nɛɛ, i n ka man da sa Amòniba tabu wòri, ma Yinni Gusunò u dera sa bu kamia, nena kon ko besen kparo ka gem?

¹⁰ Ma tòn be, ba nùn wisa ba nɛɛ, Yinni Gusunòwa ko n sàa besen seeda sà kun kue ye sa gerua.

¹¹ Yera Yefite u ka bu da, ma ba nùn kua ben kparo. Saa ye sòòra u win gari yi kpuro Yinni Gusunò saaria Misipao.

*Gariyi Yefite**u Amøniba s̄owa*

12 Yera Yefite u Amøniban sina boko goria u n̄e, mba n sun m̄asine n̄e ka wune, a ka nen tem tabu w̄orim̄o.

13 Ma sina boko wi, u n̄un wisa u n̄e, sanam m̄e Isireliba ba wee Egibitin di, ba nen tem mwa saa daa te ba m̄d̄ Aān̄on di n ka girari daa te ba m̄d̄ Yab̄okūo ka Yuudenin w̄owa. Yen s̄o, i sun besen tem wesio ka besen tii. I n kua m̄e, sann̄o maa sari.

14 Yera Yefite u maa sun̄o wi goria u n̄e,

15 Isireliba bañ M̄abuban tem ka Amøniban tem mwe.

16 Geema, sanam m̄e ba wee Egibitin di, ba ghaburu sara ma ba nim w̄oku ge ba m̄d̄ Naa yari tabura. Yen biru ba da Kad̄esio.

17 Saa min diya ba Ed̄amun sun̄o goria ba n̄e, u de bu win tem sara bu da wuswaāo Kananin tem̄o. Adama u yina mam mam. M̄eya ba maa M̄abun sun̄o goria. Yera win tii, u maa yina. Ma Isireliba ba sina Kad̄esi mi.

18 Yen biruwa ba seewa Kad̄esin min di ba ghaburun swaa mwa ba M̄abuba ka Ed̄amuban tem s̄ena sere ba ka tura M̄abub ben tem s̄o yari yera. Ma ba ben sansani gira daa te ba m̄d̄ Aān̄on b̄okūo mi M̄abuban tem mu n̄o ȳra.

19 Saa min diya ba maa Sihoni, Am̄oreban sina boko goria wi u w̄aa Hesibonīo ba n̄e, u de bu sara win tem̄o bu doona Kananin tem gia.

20 Adama Sihoni uñ Isireliba naan̄e kue u sere de bu sara win tem̄o. Ma u win tabu kowobu kpuro m̄enna ba ben sansani gira Yahasīo. Ma ba ka Isireliba tabu kua.

21 Yera Yinni Gusun̄o u Sihoni ka win t̄ambu kpuro Isireliba n̄omu beria. Ma Isireliba ba bu go go ba kamia ba tem m̄e kpuro mwa.

22 Ba mwawa saa daa te ba m̄d̄ Aān̄on di n ka girari daa te ba m̄d̄ Yab̄okūo. Saa maa ghaburun di te ta w̄aa s̄o yari yera n ka girari Yuudenio.

23 Wee t̄e Gusun̄o, bes̄e Isireliban Yinni u Am̄oreban tem m̄e mwa u sun w̄e. Yera a k̄i a maa sun mu mwaari?

24 Tem m̄e wunen b̄u Kem̄osi u nun w̄e, añ mu n̄eni wune ro? N n men na, sa ko maa tem m̄e Gusun̄o bes̄en Yinni u sun w̄e nen̄ewa.

25 Baa Balaki Siporin bii, M̄abuban sun̄o wi u dam bakam m̄o, uñ wure u ka sun sikirina u sere n̄e, u koo sun tabu w̄ari. Wune a n̄un dam kerewa?

26 Wee yen w̄o gooba wun̄abuwa (300) mini ye Isireliba ba ka w̄aa Hesibonīo ka Arōēo ka sere wuu si su w̄aa mi kpuro ka si su w̄aa daa te ba m̄d̄ Aān̄on b̄okūo. Mban s̄na in bu tem m̄e mwaari saa saa yen di.

27 Sina boko, n ñ ne na tora, wuna a tora. Domi wuna a gbia a sun tabu w̄orima. Yen s̄na Yinni Gusun̄o wi u ra t̄ambu sirie u sun siria gis̄o bes̄e ka bes̄e.

28 Adama Amøniban sina boko wi, uñ Yefiten gari wure.

Yefiten n̄o m̄weeru

29 Yera Yinni Gusun̄on Hunde u Yefite ȳowa. Ma u Manasen tem sara u da Misip̄ao Galadin tem̄o. Min diya u maa da Amøniban tem̄o.

30 Miya u Yinni Gusun̄o n̄o m̄wee teni kua u n̄e, Yinni, ã n man Amøniba n̄omu beria, 31 ma na bu kamia na wee, t̄onu wi na gbia na ka yinna, wiya kon mwa n ka nun ȳaku d̄s̄o mwaararugiru kua.

32 Min diya u seewa u da Amøniban tem̄o u ka bu tabu ko. Ma Yinni Gusun̄o u maa n̄un bu n̄omu beria.

33 Ma u bu kamia u nasara sua u ben wusu ȳendu mwa si su w̄aa Arōēn di n ka da Minitiō sere ka Abeli Keramimūo. Ma Gusun̄o u dera Isireliba ba bu taare mam mam.

34 Sanam m̄e Yefite u ḡosir̄o win wuūo, Misip̄ao, yera win bii w̄ondia u yarima u n̄un senn̄o wee, u bara kp̄aru soom̄o u yaama. N deema bii w̄ondia wi turowa u mara. Uñ maa bii goo m̄o.

35 Sanam m̄e u bii wi wa, yera u win tiin yaberu n̄enua u karana nuku sankiranun s̄o, u n̄ogiru sua u n̄e, nen bii, nuku sankira bakanu s̄ora a man doke mi. Domi na Yinni Gusun̄o n̄o m̄weeru kua. Tañ maa kabiar̄o.

36 Ma bii w̄ondia wi, u win tundo wisa u n̄e, ã n Yinni Gusun̄o n̄o m̄weeru kua, a ka man koowo kpuro nge m̄e a gerua domi u dera a Amøniba be ba s̄aa wunen yibereba m̄aru k̄esia.

37 Adama a man suru yiru k̄ēyō gina kpa n da guunu w̄olla ka nen w̄ondia kpaasibu su wuri ko mi, ȳen s̄o nañ dur̄o sue na ka gbio.

38 Ma Yefite u n̄un suru yiru ye k̄a. U da guunu w̄olla mi, ka win w̄ondia kpaasibu ba wuri kua.

39 Ye suru yiru ye, ya yiba, u da u win tundo deema. Ma tundo u ka n̄un ȳaku te kua, t̄en n̄o m̄weeru u Yinni Gusun̄o kua. Nge m̄eya w̄ondia wi, u ka gu, uñ dur̄o sue. Saa d̄oma ten diya ba woro teni yi Isirelio.

40 W̄o baagere Isireliban t̄on kur̄obu ba ra yariwa wuun di bu da bu Yefite Galadigiin bii w̄ondia wi sw̄iyya s̄o n̄e.

*Yefite ka Efaraimuba***12**

1 Yeniban biruwa Efaraimuba ba m̄enna ba Yuudeni tabura ba da s̄o ȳesan n̄om geu gia Yefiten mi, ba n̄e, mban s̄na a Amøniba tabu w̄ari ma añ sun soka su nun somi. Yen

sō tē, sa ko nun dōo menī ka wunen diru sannu.

² Yera Yefite u bu wisa u nēe, geema, nē ka nēgibu sa ka Amoniba tabu kua gem gem. Saa ye sōra na bēe soka i ka sun somi. Adama bēen goo kun nē.

³ Ye na wa mēsum, yera na nēn wāaru kari bōrie na ka Amōni be tabu kua. Yinni Gusunō u maa man bu nōmu bēria. N n mēn na, mba na kua i ka man tabu wōrima giso.

⁴ Yera Efaraimu be, ba Galadigii be sōwa ba nēe, i sāawa be ba duki yakura bēe Efaraimun bwese keran di i da i wāa Manaseban suunu sōo.

Ye Yefite u nua mē, ma u win tōmbu kpuro mēna ba Efaraimuba tabu wōri ba kamia.

⁵ Yera Galadigii be, ba da Yuudenin tabura yērō ba swaa bura mi Efaraimuba ba koo tabura. Efaraimu goo ù n na mi, ù n kī u tabura, yera Galadigibu ba ra nūn bikie bu nēe, a sāawa Efaraimu?

U n nēe, aawo,

⁶ kpa bu nēe, ñ n mēn na, a geruo a nēe, Kiboleti.

Kpa u nēe Giboleti.

Domi Efaraimu be, ba ku ra kpī bu gere dee dee. Sanam meya Galadigii be, ba koo nūn sēre yande bu saka Yuudenin tabu mi. Ben taa bi sōo, Efaraimuba nōrōbun suba weeru ka yiruwa (42.000) ba gu.

⁷ Yefite wi, u Isireliba kparawa wōo nōōba tia ma u kpuna u gu, ba nūn sikua win wuuō, Galadin temō.

Kparobu gabu, Ibisani

ka Eloni ka Abudoni

⁸ Yefiten biru Ibisani, Betelehemugiiwa u kua Isireliban kparo.

⁹ Bibu watawa u mara, bii tōn durōbu tena, tōn kurōbu maa tena. Ma u dera bii tōn kurō be, ba mōra ka Isireliban bwese keri gēe. Meya maa win tōn durō be, ba wōndiaba sua Isireliban bwese keri gēe sōo. U Isireliba kparawa wōo nōōba yiru.

¹⁰ Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua Betelehemuō.

¹¹ Ibisani biru, Eloni, Sabulonin bwese keraqiiwa u kua Isireliban kparo. U Isireliba kparawa wōo wākuru.

¹² Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua Ayalonio Sabulonin temō.

¹³ Elonin biru, Abudoni, Hilelin bii, Piratoniigiwa u kua Isireliban kparo.

¹⁴ Bibu weeruwa u mara. Ma win debu-minu sāa tena. Win bii be, ka win debu-mii ni, ben baawure u win keteku mōwa. Abudoni u Isireliba kparawa wōo nōōba ita.

¹⁵ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua Piratoniō Efaraimun temō Amalekiban guurō.

Sansom marubu

13

¹ Abudonin biru Isireliba ba kpam kua ye yañ Yinni Gusunō dore, ma u bu Filisitiba nōmu bēria wōo weeru.

² N deema durō goo wāa Soreaa Danun bweseru sōo, win yīsira Manōa. Win kurō u sāawa wīro.

³⁻⁵ Sōo teeru Yinni Gusunōn gōrado * goo u kurō wi kure u nēe, wee, a sāa wīro, adama kaa gura sua kpa a bii tōn durō ma. U ko n sāawa wi ba wuna nēnem Gusunōn sō saa win marubun di. Yen sō, a n tii sē, a ku tam gam nō, kpa a ku gāa seseruginu di. A ku ra maa de bu bii win seri bura, domi wiya u koo Isireliba wōram tore saa Filisitiban nōman di.

⁶ Ma kurō wi, u da u win durō sōwa u nēe, Gusunōn tōnu goowa u man deema. U sāawa nge Gusunōn gōrado goo. U nanum mō too. Nañ maa nūn bikie mīn di u na. Uñ maa man win yīsiru sōwa.

⁷ Adama u man sōwa u nēe, kon be gura sua kpa n bii tōn durō ma. Yen sō, n ku be tam gam nō, kpa n ku gāa seseruginu di. Domi bii wi, u ko n sāa wi ba wuna nēnem Gusunōn sō saa win marubun di sere ka win wāarun nōrō.

⁸ Yera Manōa u kanaru kua nge mēni, u nēe, Yinni, a de wunen tōnu wi a gōrima mi, u kpam sun naawa kpa u sun sōōsi ye n weene su bii wi kua wi sa ko ma mi.

⁹ Ma Gusunō u Manōan kanaru mwa, u dera win gōrado wi, u wura kurō win mi, mi u sō gberō. Adama win durō sari mi.

¹⁰ Ma u duka da win durōn mi, u nūn sōwa u nēe, durō wi u na nēn mī gin teeru, wee u maa na tē.

¹¹ Manōa u seewa u win kurō swīi ba na durō win mi. Yera Manōa nūn bikia u nēe, wuna a ka kurō wi gari kua?

Ma u nēe, oo, nēna.

¹² Manōa u nēe, wunen gari yi, yì n koorā, wooda yerà sa ko swīi bii win sō. Amōna sa ko nūn kua.

¹³ Ma Yinni Gusunōn gōrado wi, u nūn wisa u nēe, ye na kurō wi sōwa mi kpuro, yera u koo se.

¹⁴ Uñ koo gāanu di ni nu yara resēm di. Uñ tam gam nōrumō, uñ maa gāa seseruginu dimō. Ye na nūn yīire mi kpuro, yera u koo ko.

¹⁵ Manōa u Yinni Gusunōn gōrado wi sōwa u nēe, na nun kanamō, a de su nun gōrasia, kpa su nun boō kpemu yaare ko.

¹⁶ Ma gōrado wi, u nēe, baa à n man gōrasia, nañ wunen dīanu dimō. Adama à n kī a nu kon na ka mē, a ka ye Yinni Gusunō yāku dōo mwaararugiru kuo.

* **13:3-5 Yinni Gusunōn gōrado** Isireliba ba ku ra kã bu Gusunōn yīsiru sia. Yen sōna ù n bu kurema ba ra nēe, Gusunōn gōradowa.

Manaa un̄ yē ma Yinni Gusun̄n ḡoradowa dur̄ wi, u s̄aa.

¹⁷ Ma u n̄e, am̄na wunen̄ ȳisiru, kpa su wa su nun̄ takaru ko, wunen̄ gari yi, yi n̄ koor̄a.

¹⁸ Yera ḡorado wi, u n̄e, mban̄ s̄na a nen̄ ȳisiru bikiam̄. Nen̄ ȳisira, wi u ra maamaaki ko.

¹⁹ Saa yera Manaa u boo k̄pemu sua ka d̄ianu ganu u yi kperu w̄oll̄o u ka Yinni Gusun̄o ȳakuru kua, wi, wi u ra maamaaki ko. Saa ye Manaa ka win̄ kur̄o ba ȳaku te m̄eRa,

²⁰ Saa ye s̄ora d̄so yara ya seewa w̄oll̄o ȳaku ten̄ min̄ di, ma Yinni Gusun̄n ḡorado wi, u dua d̄so yara ye s̄o u ka suara. Ye Manaa ka win̄ kur̄o ba wa m̄e, ma ba kpuna ba wuswaa tem̄ girari.

²¹ Saa ye s̄ora u den̄ gia ma Yinni Gusun̄n ḡoradowa mi. Saa d̄ama ten̄ di Gusun̄n ḡorado wi, un̄ maa naare ben̄ mi.

²² Ma Manaa u win̄ kur̄o s̄owa u n̄e, sa ko gbiwa mi, domi sa Gusun̄o wa.

²³ Yera win̄ kur̄o u n̄e, Yinni Gusun̄o ù n̄ k̄i u sun̄ gon̄ na, un̄ koo raa bes̄en̄ ȳaku te mwa. Un̄ koo raa maa de su yeniba kpuro wa kpa su yenin̄ bweseru n̄o ye sa nua t̄e.

²⁴ Amen̄ biru kur̄o wi, u gura sua ma u bii t̄on̄ dur̄o mara. Ma ba n̄un̄ ȳisiru k̄a Sansom. Bii wi, u kp̄ea ma Yinni Gusun̄o u n̄un̄ domaru kua.

²⁵ Sanam̄ m̄e u w̄aa Makane Danuo, Sorea ka Esitaolin̄ baa s̄o, Yinni Gusun̄n Hunde u n̄un̄ ȳowa u ka win̄ s̄omburu tore.

Sansom u w̄andia goo k̄i

Tinnao

14

¹ S̄o teeru, Sansom u seewa u da Tinnao. Ma u bii kur̄obu gagu wa mi, Filisitiban̄ bii w̄andiaba s̄o, ga n̄un̄ w̄ere.

² Ye u wuma u win̄ tundo ka win̄ m̄ero s̄owa u n̄e, na bii kur̄obu gagu wa Tinnao Filisitiban̄ bibu s̄o. I man̄ n̄un̄ kasuo n̄ sua kur̄o.

³ Win̄ tundo ka win̄ m̄ero ba n̄un̄ wisa ba n̄e, t̄on̄ kur̄obu sariwa wunen̄ m̄ero bisibu s̄o, ñ kun̄ m̄e bes̄en̄ bweseru s̄o, a ka da a kur̄o kasu Filisitiba s̄o be ba ku ra bango ko mi?

Adama Sansom u win̄ tundo s̄owa u n̄e, ka m̄e, a man̄ n̄un̄ kasuo domi u man̄ w̄erewa.

⁴ Win̄ tundo ka win̄ m̄ero bañ yē ma gari yi, yi weewa saa Yinni Gusun̄n min̄ di, domi swaa u kasu u ka Filisitiba sanna. N̄ deema saa ye s̄o, Filisitibara ba s̄aa Isireliban̄ yin̄nibu.

⁵ Yera Sansom u seewa u d̄so Tinna mi ka win̄ tundo ka win̄ m̄ero. Ye ba tura Tinna gibun̄ d̄aa gbaar̄o, miya Sansom u ḡera ma gbee sun̄o k̄pemu gagu ga n̄un̄ k̄eenu gurema subaru s̄o ga kukirim̄o.

⁶ Saa yera Gusun̄n Hunde u n̄un̄ ȳowa ma u gbee sun̄o ge n̄enua u yakana ka win̄ n̄oma nge m̄e ba ra boo buu yakane. Adama un̄ win̄ tundo ka win̄ m̄ero s̄owa ye u kua.

⁷ Ma u doona u da u ka kur̄o wi gari kua. Kur̄o wi, u n̄un̄ w̄ere gem̄ gem̄.

⁸ S̄o m̄eerun̄ biru Sansom u kpam̄ sar̄o mi ka win̄ tundo ka win̄ m̄ero u ka win̄ kur̄o sua. Ma u ḡera gbee sun̄o goo ten̄ mi, u tu m̄eera. Yera u deema wee, t̄ii yi m̄oma te s̄o, yi tim̄ koosi.

⁹ Ma u n̄oma kp̄e u tim̄ m̄e w̄owa u dim̄o swaa. Ye u win̄ tundo ka win̄ m̄ero naamw̄e, u maa bu w̄e ba di. Adama un̄ bu s̄owa ma gbee sun̄o gorun̄ diya u tim̄ m̄e wunama.

Sansom u Filisitiba

sukuru kua

¹⁰ Ma win̄ tundo u da kur̄o win̄ yenuo. Miya Sansom u kur̄o kpaa d̄ianu kua domi meya aluwaasiba ba ra ko.

¹¹ Sanam̄ m̄e Filisitiba ba wa m̄e, ma ba aluwaasiba tena kasu ba da ba ka n̄un̄ sina.

¹² Ma Sansom u bu s̄owa u n̄e, kon̄ b̄e sukuru garu kua. Sere n̄ ka ko kur̄o kpaa ten̄ s̄o n̄oba yiru, kpa i man̄ tu tubusia. I n̄ tu tuba, kon̄ b̄een̄ baawure yaberu k̄e ka t̄so baka ȳanu.

¹³ Adama ì kun̄ tu tuba b̄eya i ko man̄ ye kpuro w̄e.

Ma ba n̄e, oo, a sun̄ tu kuo, sa swaa daki.

¹⁴ Ma u n̄e,

dion̄ min̄ diya d̄ianu yara.

Damḡiin̄ min̄ diya ḡaa duron̄u yara.

Ma ba kpaa bu suku te tubusia sere n̄ ka kua s̄o ita.

¹⁵ Yen̄ biru ba Sansom kur̄o wi s̄owa ba n̄e, a wunen̄ dur̄o k̄akirio u ka sun̄ suku te tubusia. A n̄ yina, sa ko b̄e d̄so men̄i, wunen̄ ka wunen̄ yenugibu kpuro. N̄ ñ i sun̄ sokawa i ka bes̄en̄ ȳanu w̄era?

¹⁶ Ma Sansom kur̄o u na u sum̄o win̄ wuswaa u n̄e, a man̄ kam̄ m̄eerawa. Añ man̄ k̄i. A nen̄ t̄ombu sukuru kua, adama añ man̄ tu tubusie.

Ma Sansom u n̄e, suku te nañ nen̄ tundo ka nen̄ m̄ero tubusie, wuna kon̄ sere tu tubusia?

¹⁷ Ma u sum̄o t̄so baater̄e Sansom wuswaa. Ye n̄ kua s̄o n̄oba yiruseru yera u n̄un̄ suku ten̄ tubusianu s̄owa. Domi wuri yi, yi den̄ n̄un̄ wasira. Ma kur̄o wi, u da u nu win̄ t̄ombu s̄owa.

¹⁸ Yera s̄o n̄oba yiruse ten̄ yoka t̄on̄ be, ba Sansom s̄owa ba n̄e,

m̄ba n̄ do n̄ tim̄ kere.

Nge m̄ba n̄ dam̄ m̄o n̄ kere gbee sun̄o.

Ma Sansom u n̄e, ì kun̄ daa ka nen̄ kur̄o s̄omburu kue nge naa wuku, ìn̄ daa suku te tubu.

¹⁹ Yande Yinni Gusun̄n Hunde u n̄un̄ ȳowa ma u da u Asikalonigibu go t̄onu tena

tɔn durɔbu tɔna. U ben yɔnu gura u ka da u be ba win suku te tuba wɛ. Ma u gosira win baan yɛnuɔ ka mɔru.

²⁰Yera ba win kurɔ wi sua ba aluwaasi tɛna yen turo kɔ wi u kua win kurɔ kpaɔ saro.

Sansom u Filisitiba

mɔru kɔsie

15

¹Ye n kua sɔɔ mɛɛru, alikama gɛɛbun saa, Sansom u boɔ kpɛmu gagu sua u ka win kurɔ beram da. Ye u tura mi, yera u win dokiri sɔɔwa u nɛɛ, na kɔn da nen kurɔn dirɔ. Adama dokiri wi, u yina.

²U nɛɛ, na tamaa aɔ maa nɔn kɔwa mam mam. Ma na nɔn wunen bɔrɔ kɔ. Win wɔnɔ wee, a nɔn suo kɔsire. U maa nɔn buram kere.

³Sansom u nɛɛ, na n Filisitiba kɔsa kua tɛ, naɔ ko na n taare mɔ ye sɔɔ.

⁴Ma u doona u sɛusu gooba wunɔbu (300) mwa u sin sinu bɔkua yiru yiru. Yera u wii bɔnnu sɔrisi nin sii nin suunu sɔɔ.

⁵Ma u wii ban ni dɔɔ doke u sɛu si sure Filisitiban alikama gbaanɔ. Ye ba gɔ ba suba ka ye baɔ gɛɛbu kpa sere ka ben dɔa gbaanɔ mi ba olifiba duura, kpuro ya dɔɔ mwaarawa.

⁶Ma Filisitiba ba nɛɛ, wara u sun yenin bweseru kua.

Ma ben gaba nɛɛ, Sansom, Tinnagibun dokiriwa, yɛn sɔ ba win kurɔ wɔra ba goo kɔ.

Ma ba da ba kurɔ wi ka win tundo mwa ba bu dɔɔ meni.

⁷Sansom u bu sɔɔwa u nɛɛ, yeniwa i mɔ? N n mɛn na, naɔ derimɔ na kun mɔru kɔsie.

⁸Ma u bu wari ka dam u bu go ta saka sara. Ma u da u wɔa Etamun kpee baa sɔɔ.

Sansom u Filisitiba kamia

⁹Saa ye sɔɔra Filisitiba ba seewa ba da ba ben sansani gira Yudaban temɔ ba terie sere Lekio.

¹⁰Ye Yudaba ba bu wa ba nɛɛ, mba n kua i ka sun warima meni.

Ba nɛɛ, Sansomwa sa kasu su mwa su bɔke su nɔn kua nge mɛ u sun kua.

¹¹Yera Yudaban tɔnu nɔrɔbun suba ita (3.000) ba seewa ba da Etamun kpee baa mi, ba Sansom deema ba nɛɛ, aɔ yɛ ma Filisitibara ba sɔa bɛsen yinnibu? Mban bwesera a sun kua meni.

Sansom u bu wisa u nɛɛ, nge mɛ ben tii ba man kua, nge mɛya na maa bu kua.

¹²Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, sa nawa su ka nun mwa su bɔke su nun Filisitiba nɔmu beria.

Ma u nɛɛ, i bɔruo bɛen tii i kun man goomɔ.

¹³Ba nɛɛ, ya wɔ. Sa kɔ su nun bɔkewa su nun Filisitiba nɔmu beria. Saɔ nun goomɔ.

Ma ba nɔn bɔkua ka wɛɛ kpɛɛ yiru. Ba nɔn yarama kpee baa yen min di.

¹⁴Ye u tura Lekio, Filisitiba ba nɔn sennɔ na ka wure bakanu. Saa yera Yinni Gusunɔn

Hunde u nɔn yɔɔwa. Ma u wɛɛ yi ba ka nɔn bɔkua kasuka yi kua nge wɛɛ yi yi dɔɔ soora. Ma yi wɔruma win naman di.

¹⁵Yera u ketɛkun baa saburo beku gagu dɔba u ka tɔmbu nɔrɔbu (1.000) go.

¹⁶Ma u nɛɛ,

ka ketɛkun baa saburowa

na tɔmbu nɔrɔbu go.

Na bu suba suba nge takanu.

¹⁷Ye u gari yi saara u kpa, ma u ketɛkun baa saburo ge kɔ. Ma ba yam mi yisuru kɔ Ramati Leki. Yisi ten tubusiana baa saburon gunguru.

¹⁸Yen biru nim nɔru ga Sansom kua gem gem. Yera u Yinni Gusunɔ somiru kana u nɛɛ, wuna a dera na nen tɔmbu faaba baka yeni kua. Tɛ kaa de n gbiwa ka nim nɔru? Kpa n wari tɔn tuko be baɔ bango kuen nɔma sɔɔ?

¹⁹Yera Yinni Gusunɔ u dera nim mu yara kpee wɔru gagun min di Leki mi, ma ya kua nim nɔnu. Sansom u nɔra ma win hunde ya wurama, u dam kua. Yen sɔna ba nim nɔnu ge soka Eni Hakore. Yen tubusiana, wi u somiru kanan nim nɔnu. Ga wɔa mi sere ka gison giso.

²⁰Sansom u kuawa Isireliban kparo wɔɔ yendu saa ye Filisitiba ba sɔa ben yinnibu.

Sansom u Gasa da

16

¹Sɔɔ teeru Sansom u da Gasaa. U kurɔ tano goo wa mi, ma u da u kpuna win mi.

²Yera Gasagiba nua ma u wɔa mi. Ma ba yam mi tarusi ba nɔn mara wɔku giriru wuu gen kɔnnɔwɔ. Ba yɔra sɛɛ wɔku giri te, ba nɛɛ, n n kua yam sɔreru, kpa bu nɔn go.

³Ye n kua wɔkurun bɔnu, yera Sansom u seewa u wuu gen gambo gira ye kpuro wuka u seru sɔndi u ka da sere guuru wɔlɔ te ta wɔa Heboronin deedeeru.

Sansom ka Dalila

⁴Yen biru Sansom u kpaɔ kurɔ goo wa u nɔn wɛre. Kurɔ wi, u wɔawa Sorekin wɔwɔa. Win yisira Dalila.

⁵Ma Filisitiban sinambu ba da kurɔ win mi, ba nɛɛ, a nɔn kɔkiri kpa a nɔ min di win dam bakam mɛ, mu wee, ka nge mɛ sa ko ko su ka nɔn nɔma turi. Saa yera sa ko nɔn kamia kpa bɛsen baawure u nun sii geesun gobi nɔrɔbu ka wunɔbu (1.100) wɛ.

⁶Ma Dalila u da u Sansom sɔɔwa u nɛɛ, na nun kanamɔ a man sɔɔwɔ man diya wunen dam bakam mɛ, mu wee. Mba ba koo ka nun bɔke, bu ka nun kamia.

⁷Sansom u nɔn wisa u nɛɛ, bɔn man bɔkua ka ten wɛɛ beki nɔɔba yiru, kon kowa dam sarirugii kpa na n sɔa nge tɔn be ba tie.

⁸Ma Filisitiban sinambu ba ten wɛɛ beki kasuma wasi nɔɔba yiru yi baɔ keewe. Yera Dalila u ka yi Sansom bɔkua.

⁹ N deema Filisiti gaba wāa ba kukua win mi, dii sōwō. Ma u nēē, Sansom, Filisitiba wee ba nun wōrima.

Yera Sansom u seewa u tēn wēē yi kasuka nge sobu ye ya dōō soora. Ma bañ gie mìn di win dam mē, mu naama.

¹⁰ Ma Dalila u Sansom sōwō u nēē, wee, a man yaakoru kua, ma a man weesu kua. Tē a suuru koowo a man gem sōwō. Ka mba ba koo nun bōke.

¹¹ Yera u nēē, bā n ka man wēē kpēē bōkua yi bañ ka gāanu bōkure, kon kowa dam sarirugii kpa na n sāa nge tōn be ba tie.

¹² Ma Dalila u wēē kpēē sua u ka nūn bōkua u nūn sōwō u nēē, Sansom, Filisitiba wee ba nun wōrima.

N deema ben gaba wāa ba kukua dii sōwō. Adama Sansom u wēē yi ba ka nūn bōkua kasuka nge wēē siira.

¹³ Dalila u kpaam Sansom sōwō u nēē, sere ka tē a man yaakoru mōwā a man weesu kuamme. A den man sōwō ka gem ye ba koo ka nun bōke.

U nēē, a nēn wirun tara nōba yiru ye mēnno ka wēē siiri a wesi.

¹⁴ Ye Sansom u dweeya, ma Dalila u win wirun tari yi mēnna ka wēē siiri u wesa. Ma u ka yi dāru kparesi temō. Yera u nūn yamia u nēē, Sansom, Filisitiba wee, ba nun wōrima.

Sansom u yanda, win dom kpalla, ma u dāa te wuka ka wesi te sannu.

¹⁵ Kurō wi, u nūn sōwō u nēē, ma a maa nēē a man kī ni? Adama wunen gōru gañ wāa dee dee nē sōō. Wee, a man yaakoru kua sere nān ita. Añ man sōwō mìn di wunen dam bakam mē, mu wee.

¹⁶ Baadommawa u ra n nūn gari yi sōmō sere win baasi bi, bu Sansom bande, u ka bu wasira.

¹⁷ Ma u nūn win gōru wukia u nūn sōwō u nēē, kōō gañ nēn wiru yē saa mìn di ba man mara. Domi na sōawa wi Gusunō u gōsa saa nēn mēron nukurun di. Bā n man kōna, nēn dam mu koo man deri kpa n ko dam sarirugii nge tōn be ba tie.

¹⁸ Sanam mē Dalila u wa ma u nūn win gōru kpuro wukia, ma u Filisitiban sinambu sōkusia u nēē, bu den na tē, domi Sansom u nūn win gōru kpuro wukia.

Yera Filisitiban sinam be, ba seema ba na kurō win mi ka gobi yi.

¹⁹ Ma Dalila u dera Sansom u dweeya win taarō ma u goo soka, u na u win tari nōba yiru ye kpuro kōna. Ma Sansom dam mu doona. Nge mēya Dalila u ka nūn nōma tura.

²⁰ U nēē, Sansom, Filisitiba wee, ba nun wōrima.

Ma u dom yanda, u tii sōwō u nēē, kon yari n ka tii yina nge mē na ra ko. Domi un yē ma Yinni Gusunō u nūn deri.

²¹ Yera Filisitiba ba nūn sēre ba win nōni yiru kpuro wōwa. Ma ba ka nūn da Gasāō.

Ba nūn bōkua ka sii gandun yōni ba nūn doke pirisōm dirō. Ba dera u dobi nammō nge mē ba ra ben yaa sabenu koosie.

²² Sanam dōō sanam wee, win seri kpiimō yi ba raa kōna mi.

Sansom gōō

²³ Saa ye sōō, Filisitiban sinambu ba mēnna bu ka ben būu Dagoni yāku bakaru kua kpa bu maa nuku dobu ko. Domi ba nēē, u bu ben yibere Sansom nōmu beria.

²⁴ Sanam mē ba būu wi wa, yera ba nūn siarabu wōri ba mō, besen būu u sun besen yibere nōma beria wi u raa besen tem sankumō, ma u besen tōn dabinu goomō.

²⁵ Ben nuku doo bi sōō, ba nēē, su Sansom yarama u na u sun yēesu go. Ma ba nūn yarama pirisōm dirun di. U na ma ba nūn yaakoru kua. Ba nūn yōrasia gbere yirun baa sōō.

²⁶ Yera Sansom u aluwaasi wi u win nōma nēni sōwō u nēē, a man yōsuo kpa n gbere be nēne bēn wōlō gidambisa yeni ya sō kpa n yi gballi.

²⁷ N deema tōmba yiba dii te sōō, tōn durōbu ka tōn kurōbu. Filisitiban sinambu nōōbu kpuro ba wāa mi. Be ba wāa wōlō, ben geera kua tōnu nōōbun suba ita (3.000) be ba Sansom mēera dōma te.

²⁸ Yera Sansom u Yinni Gusunō kana u nēē, Yinni, na nun kanamō, a man yaayo, a maa man dam kēeyō nān tee teni tōna kpa n Filisitiba mōru kōsia n wiru go nēn nōni yiru yen sō.

²⁹ Ma Sansom u gbere suunukii yiru ye nēnua yēn wōlō gidambisa ye, ya yō, tia win nōm geuō, tia maa win nōm dwarō.

Ma u ye bōria,

³⁰ u nēē, a de n gbi ka Filisitiba sannu. Ma u yāara ka win dam kpuro, ma dii te, ta Filisitiban sinambu wōri ka tōn be ba wāa mi. Tōn be ba gu ka wi sannu dōma te, ba dabi ba kere be u go sanam mē u wasi.

³¹ Yera win wōnōbu ka win tundo yenugibu kpuro ba na ba win goru sua ba ka da ba sikua win tundo Manōan sikirō, Sorea ka Esitaolin baa sōō.

Wōō yenda Sansom u Isireliba kpara.

Mika u būnu kua

17

¹ Durō goo u wāa Efaraimun guunun bera gia, win yīsira Mika.

² Sōō teeru u win mēro sōwō u nēē, sii geesun gobi nōōbu ka wunōbu (1.100) yi a nēē, ba gbena, sere a gbēnō wi bōrusi nēn nōni biru, yi wee. Nēna na yi sua.

Ma win mēro u nēē, Gusunō u bōri yi gōsia domaru wune sōō, nēn bii.

³ Ma Mika u gobi yi suama u win mēro wesia. Yera mēro u nūn sōwō u nēē, wee, na

sii gee si Yinni Gusunᵉ wᵉᵉmᵉ, bu bwāaroku koowo wunen sᵉ kpa bu su pote. N n men na, a yande su nenua.

⁴ Adama u yina. Ma u su mero wesia. Yera win mero wi, u sin gobi goobu (200) sua u seko wᵉ. Ma seko wᵉ, u bwāaroku kua u gu sii gee si pote. Yen biru ba gu yi Mikan dirᵉ.

⁵ N deema Mika u raa sāa yeru mᵉ win yenuᵉ. Ma u dera ba nᵉn bwāaroku ganu kua. Ma u win tiin bii turo gᵉsa u kua nin yāku kowo.

⁶ Domi saa ye sᵉ, Isireliba baᵅ kparᵉ mᵉ, baawure u mᵉwa ye u kᵉ.

⁷ Saa ye sᵉ, aluwaasi goᵉ wāa Betelehemuᵉ Yudan temᵉ. Durᵉ wi, u sāawa Lefin bweseru.

⁸ Ma u seewa Betelehemun di u win wasangarirᵉ doona. Ye u tura Efaraimun guunᵉ, ma u dua Mikan yenuᵉ.

⁹ Yera Mika u nᵉn bikia u nᵉ, man diya a wee.

Ma u wisa u nᵉ, nᵉ yāku kowon bwesera. Na weewa Betelehemun di ye ya wāa Yudan temᵉ. Na nᵉn bᵉsunu mᵉwa, na kasu mi kon sina.

¹⁰ Ma Mika u nᵉn sᵉᵉwa u nᵉ, ᵅ n men na, a sinᵉ nᵉn mini kpa a n sāa nᵉn yenun yāku kowo, kpa na n da nun sii geesun gobi wᵉkuru wᵉ wᵉᵉ baagere, ka sere maa yāa ni kaa n da doke, kpa na n nun nᵉᵉrimᵉ.

Ma durᵉ wi, u wura.

¹¹ Nge mᵉya u ka sina Mikan mi. Ma Mika u nᵉn mᵉera nge win tiin bii.

¹² Ma u nᵉn kua win yāku kowo.

¹³ Yera Mika u tii sᵉᵉwa u nᵉ, na yᵉ ma Yinni Gusunᵉ u koo man domaru kua tᵉ domi na yāku kowo mᵉ wi u sāa Lefin bweseru.

Danuba

ba Mikan bwāarokunu

ka win yāku kowo wᵉra

18

¹ Saa ye sᵉ, Isireliba baᵅ kparᵉ mᵉ. Mᵉya maa Danuba ba kpana bu ben tem mwa mᵉ ba tubi di. Yera ba bᵉsu ba tem kasu.

² Ma ba tabu durᵉ wᵉrugᵉba nᵉᵉbu gᵉsa ben suunu sᵉ ba bu gᵉra saa Sorean di ka Ḃitaolin di bu ka da bu tem saria mᵉeri. Ma tᵉn be, ba seewa ba da. Ye ba tura Efaraimun guunᵉ, yera ba dua Mikan yenuᵉ ba kpuna.

³ Sanam mᵉ ba wāa mi, yera ba Lefi goon nᵉᵉ nua, ma ba win gari gerubu tuba. Yera ba nᵉn soka ba bikia ba nᵉ, mba a kom na bera gee. Mban sᵉna a wāa mini.

⁴ U bu wisa u nᵉ, Mikawa u man yii mini na n sāa win yāku kowo, u n man gobi kᵉsiamᵉ.

⁵ Ma tᵉn be, ba nᵉn sᵉᵉwa ba nᵉ, a Gusunᵉ bikio u sun sᵉsi bᵉᵉn sanum mᵉ n koo dora.

⁶ Ma yāku kowo wi, u bu wisa u nᵉ, i doo ka bᵉri yendu. Yinni Gusunᵉ u koo bᵉᵉ kpara bᵉᵉn sanum sᵉ.

⁷ Ma tᵉnu nᵉᵉbu be, ba doona min di, ba da Laisiᵉ. Ba deema bera min tamba wāawa bᵉri yendu sᵉ, nandabu sari, nge Sidonigibu. Domi tᵉn tuko goᵉ kun bu baasi. Mᵉya baᵅ maa wᵉᵉ goᵉ mᵉ turuku. Sidonigibu ba ka bu toma. Baᵅ maa wāasine ka bweseru garu.

⁸ Laisi min di, tᵉmbu nᵉᵉbu be, ba gᵉsira ba da ba begibu deema Soreaᵉ ka Ḃitaolinᵉ. Ma begii be, ba bu bikia ba nᵉ, mba ka mba i wa mi gᵉa.

⁹ Ma ba wisa ba nᵉ, i seewo su da su Laisigibu wᵉri. Domi tem mi ba wāa mi, tem gem tiiwa. I ku de sa n wāa mini sa n kom yaa bie. I seewo su da fuuku su bu wᵉri, su ben tem mᵉ mwa.

¹⁰ Tem mᵉ, mu kpā, gāanu kun maa bu kᵉmie. Sā n tura mi, sa ko deema wee ba wāa bᵉri yendu sᵉ. Gusunᵉ u koo maa sun bu nᵉmu beria.

¹¹ Yera Danun bwese te sᵉ, tᵉmbu nata (600) ba seewa saa Sorean di ka Ḃitaolin di ba ben tabu yānu neni.

¹² Ba da Yarimun wuuᵉ Yudan temᵉ ba ben sansani gira mi. Yen sᵉna ba yam mi sokumᵉ Makane Danu sere ka gisᵉ. Yen tubusiana Danun sansani.

¹³ Saa min diya ba maa da Efaraimun guunᵉ ma ba da sere Mikan yenuᵉ.

¹⁴ Yera tambu nᵉᵉbu be ba raa tem min saria mᵉerim na mi, ba begibu sᵉᵉwa ba nᵉ, i yᵉ ma bwāaroku ge ba sii geesu pote ka bwāarokunu ganu nu wāa diru mini? N n men na, i de su bwisiku ye n weene su ko.

¹⁵ Ma tᵉn be, ba da diru mi Lefi aluwaasi wi, u wāa. Ma ba nᵉn tᵉbura.

¹⁶ Tambu nata ye, ba da ba yᵉ dii kᵉnnᵉwᵉ ba tabu yānu neni.

¹⁷ Ma tambu nᵉᵉbu be, ba dua Mikan dirᵉ, ba bwāaroku ni yarama kpuro. Saa ye sᵉ, yāku kowo wi, u yᵉ dii kᵉnnᵉwᵉ ka tᵉnu nata ye.

¹⁸ Ye u wa tᵉn be, ba dua Mikan dirᵉ ba bwāaroku ni yarama, yera u bu bikia u nᵉ, mba i mᵉ mi.

¹⁹ Yera ba nᵉn wisa ba nᵉ, a wunen nᵉᵉ mario. A ku gam gere. Sa ko nun ko bᵉᵉn yāku kowo. Yen yerà a kᵉru bo, a n sāa tᵉn turon yāku koowo? Nge Isirelin bwese keri giragii.

²⁰ Ma gari yi, yi yāku kowo wi dore. Yera ba nᵉn bwāaroku ni wᵉ u ka bu swi.

²¹ Ma Danu be, ba gurena ba doona, ba ben bibu gᵉisie ka yaa sabenu ka sere ben samunu.

²² Ye ba yara Mikan yenun di ba tonda, yera be ba ka Mika wāa sannu ba gurena ba Danu be naa gira,

²³ Ba bu sokumọ́ taa taa. Yera Danu be, ba yóra ba Mika bikia ba nẹ́, mba a kī a ka sun naa gire mẹ́.

²⁴ Ma u bu wisa u nẹ́, mba n maa man tie. Wee, i nẹn bünü gura ma i nẹn yaku kowo mwa, ma i mọ́, mba na kī?

²⁵ Yera ba nẹ́, sañ maa kī su wunen nọ́. À n maa yina, besen gabun mọ́ru koo se kpa bu nun wọ́ri bu go tẹ́, wunẹ́ ka wunen yenugbu.

²⁶ Ma Danu be, ba ben swaa wọ́ri ba n doonọ́. Ye Mika u wa tọn be, ba nún dam kere, yera u gọ́sira ma u wuma win yenu.

Danuba ba Laisi kamia

²⁷ Nge meya Danuba ba ka Mikan bwáarokunu doona ka win yaku kowo sannu. Yen biruwa ba da ba Laisi wọ́ri, ba yen tambu go be ba raa wáa bọ́ri yendu sọ́ mi. Ye ba bu go ba kpa, ma ba wuu ge dọ́ meni.

²⁸ Goo kun kpíá u Laisigii be faaba kue, domi Sidonigibu ba ka bu toma. Bañ maa ka bweseru garu wáasine. Ba wáawa Beti Rehobun wọ́waa. Yen biruwa Danu be, ba wuu ge bana ba sina mi.

²⁹ Ma ba gu yísi kpaaru ká, Danu. N deema ben sikadon yísira mi, wi u sáa Yakabun bii.

³⁰ Yera Danu be, ba bwáaroku ge gira bu ka sá. Ma Yonata, Gẹ́sẹ́mun bii, Mawisin debubu, ka win bibu ba kua ben yaku kowobu sere ba ra ka Isireliba gura ba ka doona tem tukumo.

³¹ Nge me Isireli be ba tie ba Yinni Gusunọ́ sáamọ́ Siloọ́ n ka tẹ́, nge meya Danu be, ba maa bwáaroku ge ba gira mi sáwa n ka tẹ́.

Lefti goo ka win kurọ́

19

¹ Lefti goo wáa Efaraimun guunun bera gia, baru kpaaru garun mi. Yera u kurọ́ tanọ́ goo sua wi u sáa Betelehemugii Yudan temọ́. Saa ye sọ́, Isireliba bañ sunọ́ ma.

² Durọ́ wi ka win kurọ́ ba sanna. Yen sóna kurọ́ wi, u da u sina suru nne win tundon yenu Betelehemu.

³ Yera win durọ́ u nún naa da u nún kəkiri u ka wurama yenu. Sanam me u dọ́, win sọ́m kowo u nún yọ́siri ka ben ketekunu yiru. Ye ba tura kurọ́ win mi, ba dua win tundon dirọ́. Ye tundo wi, u durọ́ wi wa, ma u nún dam koosia ka nuku dobu.

⁴ U dera ba sina mi, sọ́ ita. Ba di ba nora.

⁵ Sọ́ nnese ba seewa buru buru yellu ba sọ́ru kua bu ka doona. Adama win dokiri u nẹ́, bu yóro bu gáanu di bu sere doona.

⁶ Ma ba sina ba di be yiru ye. Yera dokiri wi, u maa bu góra u nẹ́, bu kpunọ́ sere sisiru bu maa nuku dobu ko.

⁷ Lefti wi, u kía u doona adama win dokiri u nún suuru kana ma u maa sina wóku teeru.

⁸ Sọ́ nọ́buse u seewa buru buru yellu u ka doona. Yera dokiri wi, u maa nẹ́, u sinọ́ u gáanu di kpa u doona sọ́ ù n kẹ́lla.

Ma ba sina ba di sannu.

⁹ Sanam me Lefti wi, u seewa ka win kurọ́ ka win sọ́m kowo, win dokiri wi, u nún sọ́wa u nẹ́, sọ́ u kpa, yam maa tiramọ́. Bu maa sinọ́ sere sia bururu, kpa bu yellu se bu swaa wọ́ri.

¹⁰ Adama Lefti wi, u den yina, ma ba swaa wọ́ri ka win kurọ́ ka win sọ́m kowo wi, ka ben ketekunu yiru ye. Yen dáma te, ba tura Yebusin deedeeru ye ba maa sokumọ́ Yerusalemu.

¹¹ Sanam me ba Yebusi ye báku kua, saa ye sọ́, sọ́ u kpeema. Yera sọ́m kowo wi, u win yinni sọ́wa u nẹ́, a de su da Yebusiban wuu genin mi su kpuna.

¹²⁻¹³ Yera win yinni u nún wisa u nẹ́, tọn tukobun wuuwọ́ra sa ko da? A de su yandẹ́ turi Gibeao, ñ kun me Ramao mi Isireliba ba wáa, kpa su kpuna min gam.

¹⁴ Yera ba ben swaa wọ́ri ba n doonọ́. Sanam me ba tunuma Gibeao Benyamẹ́n temọ́, sọ́ u dua u kpa.

¹⁵ Ye ba tura mi, ba da ba wáawa batuma mi wuugiba ra menne. Adama goo kun bu soka bu na bu kpuna win yenu.

¹⁶ Yera durọ́ tákọ́ goo u wee gberun di, u sarọ́. U sáawa Efaraimun guunun beragii. Adama u wáawa wuu gen mi. N deema Gibeagii be, ba sáawa Benyamẹ́ba.

¹⁷ Yera u nóni seeya u tón be wa, ba sọ́ wuun mennọ́ yeru mi. Ma u bu susi u nẹ́, bee ka sanum. Man diya i wee. Mana i dọ́.

¹⁸ Lefti wi, u nún wisa u nẹ́, sa weewa Betelehemun di ye ya wáa Yudan temọ́. Sa dáwa sere Efaraimun guunun bera gia baru kpaaru garun mi, domi miya na wáa na ka sáa yaku kowo. Yen sóna na gọ́siri mi. Adama ye sa tunuma mini, goo kun sun dam koosie su sere nẹ́, sa ko sobia yéron yenu.

¹⁹ Baa me sa taka mọ́ besen ketekunun sọ́, sa maa díanu ka tam mọ́. Gáanu kun sun kamie.

²⁰ Saa yera durọ́ tákọ́ wi, u nẹ́, to, i duuma. Gusunọ́ u de i bọ́ri yendu wa. Yén bukata i mọ́, kon bee ye kpuro kasua. I ku kpuna batuma mini.

²¹ Ma u ka tón be da win yenu u ben ketekunu díanu wé. Ben tii ba ben naasu kpakia, ma u bu díanu wé ba díma ba nórumo

²² ba nuku dobu mọ́.

Yera wuu min tambu gabu be ba sáa garu ko sariba, ba na ba dii te sikerena, ba ten gambo soomọ́ ba baasi ba mọ́, a durọ́ wi u dua wunen yenu mi sun yarama su ka nún kpuna nge tón kurọ́.

²³ Ma durọ́ tákọ́ wi, u yara u bu suuru kana u nẹ́, aawo, negibu. I ku daa kọ́sa yenin bweseru ko domi nẹn yenuwọ́ra durọ́ wi, u wáa.

²⁴Wee na bii wøndia mɔ wi u kun durɔ yɛ. Durɔ win tii, u maa kurɔ mɔ. Na kon bɛɛ bu yarama kpa i ka bu ko nge mɛ i kɪ. Adama i ku ka durɔ win tii kɔsa yenin bweseru ko.

²⁵Ka mɛ, tɔn be, baɲ durɔ win gari wure. Yera Lefi wi, u win kurɔ yarama u bu wɛ. Ma ba nùn tilasi kua ba ka nùn kpuna wɔku giriru sere yam ka s̄ara. Yen biru ba nùn deri u doona.

²⁶Yera kurɔ wi, u seewa u na u wɔruma yenu gɛn mi win durɔ u wāan kɔnnɔwɔ.

²⁷Ye n kua bururu, Lefi wi, u seewa u kɪ u swaa wɔri. U gambo kɛnia, yera u deema wee, win kurɔ u kpɪ u ḡaseru demie kɔnnɔwɔ.

²⁸Ma u kurɔ wi s̄ɔwɔ u nɛɛ, a seewo su doona.

Adama un wisibu nua. Ase kurɔ wi, u guwa mi. Yera durɔ nùn sua u s̄andi win kɛtekun wallo u ka doona win wuuɔ.

²⁹Ye u tura win yɛnuɔ, yera u woburu sua u ka kurɔ win goo te b̄atira kpirinu w̄akura yiru, ma u Isireliban bwese kera baayere kpiri tia tia m̄arisia.

³⁰Be ba ye wa kpuro, ba biti soorawa ba nɛɛ, saɲ yenin bweseru waare saa min di sa yarima Egibitin di. Yen s̄ɔ, i de su menna su wesiana kpa su wa yen mɛ sa ko ko.

Ba Benyamɛba seeyasia

20

¹Isireli be ba wāa Danuɔ s̄ɔ yɛsan nɔm geu gia sere n ka girari Beri Sebaɔ s̄ɔ yɛsan nɔm d̄warɔ ka maa be ba wāa Galadin temɔ s̄ɔ yari yeru gia, ba menna ba nɔɔ tia kua nge tɔn turo Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ Misipaa.

²Ben bwese kera baayeren wirugibu ba nawa dama te. Ben tabu naanaakobu be ba koo kpɪ bu ka takobi sanna ba s̄awa tɔmbu nɔɔɔn suba nɛɛru (400.000).

³N deema Benyamɛba ba nua kɔ ma Isireli be ba tie ba mɛnɛ Misipaa.

Ma Isireli be, ba bikia ba nɛɛ, amɔna daa kɔsa yenin bweseru ya ka koora.

⁴Ma Lefi win kurɔ ba go mi, u bu s̄ɔwɔ u nɛɛ, na nɛn kurɔ naa dawa sa wee. Ma sa tunuma Gibeɔ sa kpuna mi.

⁵Yera Gibeagii be, ba man seesi, ba na ba man tarusi diru mi na kpɪ w̄akuru. Nɛn tiywa ba raa kasu bu ka kpuna bu go adama na bu nɛn kurɔ wɛ ma ba ka nùn kpuna ka tilasi ba go.

⁶Yera na win goo te sua na b̄atira na Isirelin bwese kera baayere kpiri tia tia m̄arisia. Domi ḡaa k̄osuna ba kua mi, nɛn bweseru n n̄ weenɛ Isireliba bu ko.

⁷Yen s̄ɔ, bɛɛ Isireliba, wee i mɛnɛ mini t̄ɛ. I wesiana kpa i ko ye n weenɛ i ko.

⁸Ma be kpuro ba nɔɔ nɛra nge tɔn turo. Ba nɛɛ, bɛsɛn goo kun wurɔ win yɛnuɔ u sere nɛɛ u koo sina win kuu bekurugiro.

⁹Wee ye sa ko Gibeagii be kua. Sa ko tɛtɛ towa

¹⁰su ka tɔmbu ḡosi Isirelin bwese kera baayere s̄ɔɔ. Tɔmbu wunɔbu (100) s̄ɔɔ, sa ko w̄akuru w̄ia. Tɔmbu nɔɔɔbu (1.000) s̄ɔɔ, sa ko wunɔbu w̄ia. Tɔmbu nɔɔɔn suba w̄akuru (10.000) s̄ɔɔ, kpa su nɔɔɔbu w̄ia. Tɔn beya ba koo da bu sun d̄ianu kasuama su ka wa su di bɛsɛ be sa mɛnɛ mini, kpa su wa su Gibeagii be seeyasia ben daa k̄ɔsa ye ba kua min s̄ɔ.

¹¹Nge meya Isireliba kpuro ba ka mɛnna ba nɔɔ tia kua bu ka Gibeagii be w̄ari.

¹²Ma Isireli be, ba tɔmbu ḡora Benyamɛn tem kpuro s̄ɔɔ ba nɛɛ, amɔna k̄ɔsa yenin bweseru ya ka koora bɛɛn suunu s̄ɔɔ mɛ.

¹³Yen s̄ɔ, i sun tɔn k̄ɔsɔ be n̄amu s̄andio su bu go, kpa su k̄ɔsa ye wuna bɛsɛ Isireliban suunu s̄ɔɔn di.

Adama Benyamɛ be, ba yina bu ben mero bisi ben gari nɔ.

¹⁴Ma ba maa menna Gibeɔ bu ka Isireliba tabu ko.

¹⁵Yen d̄ama te, tɔmbu nɔɔɔn suba yɛnda nɔɔbu ka tia (26.000) be ba koo kpɪ bu ka takobi sanna, ba menna Benyamɛn tem s̄ɔɔ ka sere maa tabu durɔbu nata ka wunɔbu (700) be ba s̄aa Gibeab tiigibu.

¹⁶Benyamɛban tabu durɔbu s̄ɔɔ, ben nata ka wunɔbu (700) ba s̄awa nɔm d̄waagibu. Be kpuro ba n̄ama dowa gem gem. Domi ben goo sari wi u koo tɔnun sera kpurantɛru ȳisi u kama.

¹⁷Isireliba s̄ɔɔ maa, be ba tabun d̄ɔnɛ mɔ ba koo kpɪ bu ka takobi sanna ba s̄awa nɔɔɔn suba nɛɛru (400.000).

¹⁸Ma Isireli be, ba da Beteliɔ bu ka Gusunɔ bikia u bu s̄ɔsi bwese kera ye ya koo gbi yu Benyamɛba w̄ari. Ma Yinni Gusunɔ u Yudaba ḡosa.

¹⁹Sisuru bururu Isireliba kpuro ba seewa ba ben sansani gira Gibeab b̄okuɔ.

²⁰Yen biru ba ben tabu s̄ia yi Gibeab deedeeru bu ka Benyamɛba w̄ari.

²¹Yen d̄ama tera Gibeagii be, ba yarima ba Isireliba w̄ari ba ben tɔmbu nɔɔɔn suba yɛnda yiru (22.000) go.

²²⁻²³Ma Isireliba ba da ba Gusunɔ weewenu koosi sere n ka kua yoka. Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, bu maa ben mero bisi be w̄ario? Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, oo, bu doo.

Saa yera ba dam wa. Ma ba ben tabu s̄ia kpɪ mi ba raa yellu kpɪ ba ka Benyamɛ be w̄ari.

²⁴Yera ba kpam Benyamɛba w̄ari nɔn yiruse te.

²⁵Benyamɛ be, ba kpam yarima ba Isireliban tabu durɔbu nɔɔɔn suba yɛndu yiru sari go (18.000).

²⁶Yera Isireliba kpuro ba menna Beteliɔ ba sina Yinni Gusunɔn s̄aa yeru mi, ba weewenu m̄ɔ. Yen d̄ama te, ba nɔɔ b̄akuawa sere n ka kua yoka. Ma ba Yinni Gusunɔ ȳaku d̄ɔ mwaaruginu kua ka siarabun ȳakunu.

27-28 N deema Yinni Gusunon woodan kpakoro te, ta waa Beteli mi. Finesi, Eleasaan bii, Aronin debubuwa u saa yaku kowo saa ye. Yera Isireli be, ba Yinni Gusunon bikia ba nee, su kparam Benyameeba wario?

Ma u nee, oo, i doo. Kon bee bu nomu beria sia.

29-30 Sso itase Isireliba ba da ba tabu sia kpi bu ka Benyameeba wari nge me ba raa kua yellu. Adama ba maa tabu kowobu berua ba ka Gibeaa sikerena.

31 Yera Benyameeba ba maa yara ba ka Isireli be yinna. Ma ba bu naa gira ba ka wuu yara ba tonda. Nge me ba raa kua ba ka Isireliba go yellu, nge meya ba maa torua ma ba maa ben tonu tena go Betelin swaaa ka Gibeagia soo yakaso.

32 Ma Benyamee be, ba nee, wee, sa maa bu kamia nge yellu. Adama Isireliba ba nee, i de su duki su kpa bu ben wuu deri bu tonda.

33 Ma ba da ba mena Baali Tamaaa. Yera be ba raa kukua ba yarima Mare Geban di mi ba waa.

34 Ba saawa tambu narobun suba wakuru (10.000). Ma ba da Gibeaa ba tabu kua gem gem ka Benyameeba. Benyamee be, ban ye ba kam kobu dawwa mi.

35 Ma Yinni Gusunon u dera ba burisina Isireliban wuswaaa. Yen dama tera Isireliba ba tambu go narobun suba yenda naabu ka wunabu (25.100) Benyameeba tabu kowobu soo.

36 Saa ye soora Benyameeba ba tuba ma ba kam kuawa.

Isireliba ba raa duki sua ba bu deri yen sa ba ye ma ben tabu kowobu gaba kukua Gibeaa ba Benyameeba mara.

37 Bera ba yarima ba Gibeaa ye wari ba yen tambu go.

38 N deema Isireliba ba raa wesiana ba nee, be ba kukua mi, bu wuu ge dso soro, kpa be ba tie bu gosirama ba n wiisu wa.

39 Ye ba wii si wa, yera ba gosirama. Benyameeba ba raa bu tambu tena goori. Yen sna ba tamaa ba maa bu kamiawa nge yellu.

40 Adama saa ye soo, wii bakara seewa saa Gibeaa di, ma Benyameeba ba wa dso wiira ben wuu wukiri mam mam.

41 Isireli be ba raa duki sua mi, ba gosirama. Saa yera Benyamee be, ba nanda, domi ba wa woro ye ya bu deema.

42 Yen sna ba duki sua ba doona tem saaram bera gia. Adama Isireli be ba wuu ge dso soro ba yarima ba bu naa swii ba goomoo

43 sere Gibeaa sso yari yero. Ban wure Benyamee be, bu yora baa fiiko bu sere wera.

44 Nge meya ba kua ba ka Benyameeban tabu durabu narobun suba yendu yiru sari (18.000) ye go.

45 Ba maa ben tambu narobun suba naabu (5.000) go swaa soo be ba duki ma ba dso tem saaramo Rimoon kperu gia. Ma ba be ba tie

naa swii sere Gideomoo. Miya ba maa ben tambu narobun suba yiru (2.000) go.

46 Be ba gu dama te, ben bwese te soo, ba saawa tabu durabu narobun suba yenda naabu (25.000).

47 Adama Benyameeba nata (600) ba kpia ba tura Rimoon kperu mi, tem saaramo ma ba kua suru nne bera mi.

48 Isireliba ba gosirama ba na Benyamee be ba tien wusu soo. Ba bu go sere ka ben yaa sabeno. Hunde koni ye ya waa mi kpuro gesi, ba gowa. Ma ba ben wuu si kpuro dso meni.

Benyameeba bwese kera

maa seewa

21

1 N deema Isireliba ba raa naoo mweeru kua Misipaa ba nee, ban Benyamee gooo ben bii wondia gooo wemo u sua kuro.

2 Ma ba na ba sina Beteli Yinni Gusunon wuswaaa sere n ka kua yoka. Ba wuri kua ka dam

3 ba nee, Gusunon, beee Isireliban Yinni, mban sna besen bwese kera tia ya kpeera.

4 Ma ba seewa buru buru yellu ba yaku yeru kua mi, ma ba yaku dso mwaaruginu ka siarabun yakunu kua ten wollo.

5 Yen biruwa ba nee, geema sa naoo mweeru kua ka bori sa nee, be ba kun de Misipaa Yinni Gusunon saa yero sa ko bu gowa. N n men na, berà beee Isireliba soo, ban ka sun menne mi.

6 N deema Isireliba ba goru gosia ba nee, wee sa besen bwese keri tia go.

7 Te amona sa ko ko su ka Benyamee be ba tie kurabu waawa. Domi sa boro ka Yinni Gusunon wuswaaa sa nee, san maa bu besen bii wondia ba wemo bu sua kurabu.

8 Ma ba bikiana ba nee, beee soo berà ban ne Yinni Gusunon wuswaaa Misipaa. Ma ba deema gooo kun ne saa Yabesin di ye ya waa Galadi.

9 Domi sanam me ba tambu gara ba deema Yabesigii gooo kun waa mi.

10 Saa yera Isireli be soo, ba tabu kowobu narobun suba wakura yiru (12.000) gosa ba bu wooda we ba nee, i doo i Yabesigibu go kpuro.

11 I ton durabu kpuro goowo ka kuro be ba duro ye ko.

12 Ye ba tura mi, ba wondia ba wa tonu neeru (400) be ba kun duro ye. Ma ba bu mweerima ba ka na ben sansano Siloo Kananin temo.

13 Yen biruwa Isireliba ba Benyamee be ba da ba kukua Rimoon kpee woro goraa ba nee, bu yarima, tabu kpa, ba dora.

14 Yera Benyamee be, ba yarima. Ma ba bu wondia be we ba sua kurabu, be ba mweerima saa Yabesin di mi, Galadin temo. Adama kuro be, ban bu dabiru tura.

¹⁵ Ma Isireliba ba Benyamεε ben wɔnwɔndu wa yɛn sɔ Yinni Gusunɔ u dera ben bwese kεra kanda.

¹⁶ Ma Isireliban guro gurobu ba nεε, wee tɔn kurɔbu sari Benyamεεn bweseru sɔɔ. Mana ben tɔn durɔ be ba tie ba koo kurɔbu wa.

¹⁷ Domi n n weene ben bweseru tu kam ko, kpa bεε Isireliban bwese keri tia ye, yu gbi.

¹⁸ Adama saɔ kpε su bu bεεn bii wɔndiaba wε bu sua kurɔbu, domi sa nɔɔ mwεεru kua ka bɔri sa nεε, Isireli wi u win bii wɔndia Benyamεε goo wε u sua kurɔ, yen yεro u kam ko.

¹⁹ Adama ba bwisika ba nεε, wee wɔɔ ka wɔɔn tɔɔ bakara turuku kua te sa ra Yinni Gusunɔ kue Siloɔ. Silo ye, ya wāawa swaaɔ ye ya dɔɔ saa Betelin di sere Sikεmuɔ sɔɔ yari yerɔ, Beteli ka Lebanon baa sɔɔ.

²⁰ Ma ba Benyamεεba bwisi yini kɔ ba nεε, i doo i kuke resem gbaanɔ.

²¹ Kpa i n yɔɔru bwεε i n Silon wɔndiaba mara, be ba koo yarima ba n yaamɔ. I n bu wa mε, kpa i yarima gbaa nin min di, i bu sεre i mwεεri i ka doona bεεn temɔ bu ko bεεn kurɔbu.

²² Ben mɔwɔbu bɔ n na, ba sun weeweenu koosi, sa ko bu wisi su nεε, saɔ kpia sa bεε kpuro kurɔbu waawe Yabεsin taa bi sɔɔ. Nge mε n n ben tii ba bεε bii wɔndia be wε, baɔ ben nɔɔ mwεεru kɔbie.

²³ Ma Benyamεε be, ba ka tɔn ben gari sɔmburu kua. Ba wɔndia be mwεεra sanam mε ba yaamɔ Siloɔ. Ben baawure u wɔndia wa u sεre u sua kurɔ. Ma ba ka da ben temɔ. Ba wure ba ben wusu bana, ba sina mi.

²⁴ Yen biruwa Isireli be ba tie ba yarina. Baawure u da u win bwese kεra deema win temɔ.

²⁵ N deema saa ye sɔɔ, Isireliba baɔ kparo mɔ. Ben baawure u mɔwa nge mε u kɔ.

RUTU

Tire te, ta ka kurɔ goon gari yā wi ba mɔ Rutu. Rutu wi, u n s̄a Isireli. Ta sun s̄osimɔ nge mɛ u ka dua Gusunɔn tambu Isireliba s̄o. Ta maa Rutu win b̄arɔkɔniru s̄osi win durɔn tambu s̄o ka naane ye u Gusunɔ Isireliban Yinni kua.

Rutu ka win dwa mero ba raa wā yāru s̄o. Ben naane ye ba Gusunɔ kuan s̄o, u bu kua dukiaḡibu sere u mam dera Rutu u bii mara ma bii wi, u kua Dafidin debu.

Tire ten kpuna

1. Naomi u ḡosira u wura Betelehemuɔ, wiru 1.
2. Rutu u Boasin k̄i geeru wa, wiru 2 ka wiru 3.
3. Boasi u Rutu sua kurɔ, wiru 4.

Elimɛlekin yenu nani swāru

¹ Kparobun waati s̄o, ḡɔra dua Isireliban temɔ. Yera durɔ goɔ u seewa Betelehemun di ye ya wā Yudan temɔ, u da u wā M̄abua ka win kurɔ ka win bii tɔn durɔbu yiru.

² Durɔ win ȳsira Elimɛleki. Win kurɔwa Naomi. Win bii ben ȳsa wee, Maloni ka Kilioni. Be kpuro ba s̄awa Efaratan bweseru. Ben wuuwa Betelehemu, Yudan temɔ. Ye Elimɛleki ka win tɔn be kpuro ba tura M̄abua mi, yera ba ben wā yeru kua.

³ S̄o teeru, Elimɛleki u kpuna u gu. Ma u Naomi ka bibu yiru ye deri.

⁴ Ma bii be, ba M̄abun bii w̄ndiaba sua kurɔbu. Kurɔ ben turon ȳsira Oripa, turowa maa Rutu. Ma ba wā mi sannu sere n ka kua w̄o w̄okuru.

⁵ Yen biruwa Maloni ka Kilioni ba kpuna ba gu. Ma Naomi u tia wi turo. U n ka win durɔ, u n maa ka win bibu yiru ye.

Naomi ka Rutu

ba ḡosira Betelehemuɔ

⁶⁻⁷ Yeniban biru, Naomi u nua Gusunɔ u win tambu durom kua u bu d̄ianu w̄. Yera u seewa s̄o teeru ka win bigii kurɔbu M̄abun di, ba w̄o Yudan temɔ.

⁸ Ma u bigii kurɔ be s̄owa u n̄e, b̄eɛn baawure u wuro win meron yenuɔ, kpa Yinni Gusunɔ u b̄e ḡea kua nge mɛ i b̄eɛn durɔ be ba gu kua, ka maa nen t̄i.

⁹ Kpa Yinni Gusunɔ u de b̄eɛn baawure u durɔ wa u w̄era win yenuɔ.

Ma u ben baawure s̄su u bu n̄o kana. Saa ye s̄ora ba wuri n̄o kp̄ɛ ba sw̄i.

¹⁰ Yera ba n̄n s̄owa ba n̄e, sa ko ka nun dawa wunen t̄mbun mi.

¹¹ Ma Naomi u bu s̄owa u n̄e, bii kurɔminu, i wuro b̄eɛn t̄mbun mi. Mban

daaba i ko ka man da. Domi na n̄ maa bii tɔn durɔbu tie nukurɔ be ba koo ko b̄eɛn durɔbu.

¹² N n men na, i ḡosiro nen bii kurɔminu. Domi na bukura k̄a, na n̄ maa s̄a wi u koo durɔ sua. Baa n̄ n maa b̄eɛ s̄owa na n̄e, kon durɔ wa w̄ku te kpa n gura sua n bii ma,

¹³ i ko i ȳra ù n kp̄a i sere n̄n sua durɔ? Nge win s̄na i ko n̄e, i n̄ durɔ goɔ suama? Aawo, nen bii kurɔminu, yeni ya n̄ kooro. B̄eɛn s̄na na nuki sankire too. Domi Gusunɔ u man win n̄mu s̄ere.

¹⁴ Yera be kpuro ba maa wuri n̄o kp̄ɛ ba sw̄i. Ma Oripa u Naomi s̄su u n̄n n̄o kana u doona. Adama Rutu kun n̄n deri.

¹⁵ Yera Naomi u n̄e, wee wunen beruse u wura win t̄mbun mi, kpa ba n ben b̄unu s̄ama sannu. Wunen t̄i a ḡosiro a n̄n sw̄i.

¹⁶ Ma Rutu u n̄e, a ku man tilasi ko n ka nun deri. A de n ka nun da. Domi mi a d̄o miya kon da. Mi a wā, miya ko na n wā. Kpa wunen t̄mbu bu ko nen t̄mbu. Kpa Gusunɔ wunen Yinni u ko nen Yinni.

¹⁷ Mi kaa gbi, miya kon gbi, kpa bu sun sike mi sannu. Ḡanu n̄ n dera na nun deri, ma n kun m̄o goɔ, Gusunɔ u man kuo nge mɛ u k̄i.

¹⁸ Ye Naomi u wa ma Rutu u ȳrawa u ka n̄n da, yera u n̄ maa ḡe gerua.

¹⁹ Ma be yiru ye kpuro ba da Betelehemuɔ sannu. Ye ba tura mi, ma biti t̄mbu mwa ba m̄o, Naomiwa mini?

²⁰ Ma u bu wisa u n̄e, i ku maa man soku Naomi, i man soku Mara *. Domi Dam kpurogii u man nuki sanki.

²¹ Doo n̄ora na ka yara minin di, adama Yinni Gusunɔ u dera na ḡosirama n̄m dira. N n men na, mban s̄na i man sokum̄ Naomi. Domi wee Yinni Gusunɔ Dam kpurogii u man taare w̄, ma u man nuku sankiranu kp̄ɛ.

²² Nge meya Naomi ka win bigii kurɔ Rutu, M̄abua, ba ka M̄abun tem deri ba na Betelehemuɔ d̄ia ni ba m̄o ɔsun ḡɛrun tore s̄o.

Rutu u d̄ianu kunɔnu m̄o

Boasin gberɔ

2

¹ Naomin durɔ Elimɛlekin dusi goɔ u wā wi ba m̄o Boasi. Durɔ wi, u dukia m̄o, u maa b̄eɛɛ m̄o.

² Yera s̄o teeru Rutu M̄abua u Naomi s̄owa u n̄e, a de n da goɔ wi u koo man tɔn geeru kuan gberɔ n d̄ianu kunɔnu ko. Ma Naomi u n̄e, ya wā, a doo nen bii kurɔbu.

³ Ma u seewa u da goon gberɔ u ɔsu kunɔnu m̄o, u ka be ba ɔsu ḡɛm̄ sw̄i. N deema gbeɛ te, ta s̄awa Boasigiru Elimɛlekin dusi.

* 1:20 Mara - Yisi ten tubusiana sosura. Naomi, yisi ten tubusiana, dobu.

⁴ Yera Boasin tii u seema Betelehemun di u na gberu mi, u win sɔm kowobu tɔburu a neɛ, Yinni Gusunɔ u n ka beɛ wāa.

Ma ba nùn wisa ba neɛ, kpa u maa nun domaru kua.

⁵ Saa yera u win sɔm kowo ben wirugii bikia u neɛ, waran kurɔwa bii kurɔbu ge.

⁶ Wirugii wi, u nùn wisa u neɛ, kurɔ Mɔabu wi u ka Naomi wɔma wiya mi.

⁷ U na u neɛ, su de u sun swīi u n dīanu kunɔnu mɔ. Ye sa wura, ma u win sɔmburu wari saa buru ten di, u ñ wēre sere ka tē, ma n kun mɔ ye u da u sina saa fiiko saaro.

⁸ Saa yera Boasi u Rutu sɔɔwa u neɛ, a nɔmɔ bii kurɔbu, a n da ne mini baadomma, a ku maa da goon gberɔ. A na a n kunɔnu mɔ a n nen sɔm kowo bii kurɔmii nini swīi a n laakari s̄aa mi ba ḡe mɔ.

⁹ Na maa nen sɔm kowobu sɔɔwa na neɛ, bu ku nun baba. Nim n̄ru ḡa n nun mɔ, a doo a nɔ ben bwāa nin mi, m̄i sɔɔ ba nim take.

¹⁰ Saa ye sɔɔra Rutu u yiira kure u wiru tem girari u neɛ, am̄ona na ka k̄i geeru wa wunen mi, ne wi na s̄aa sɔɔ.

¹¹ Ma Boasi u nùn wisa u neɛ, sa nua ye a wunen dwaɔ mero kua saa min di wunen durɔ u gu, ka nge me a wunen baaba ka wunen mero deri, ka wunen tem ka sere maa wunen bweseru. Ma a na besen bweseru sɔɔ te a ñ daa yē.

¹² N n men na, Gusunɔ Isireliban Yinni wi, win mi a na u ka nun k̄osu u nun yen dibu k̄osia mam mam ye a kua kpuro n s̄.

¹³ Saa yera Rutu u neɛ, nen yinni, na wa ma a man k̄i geeru s̄ɔsi. Domi a ka man gari kua, a nen nukuru yemiasia, ne wi na ñ wunen sɔm kowobun goo tura.

¹⁴ Sanam me ba dima, Boasi u nùn sɔɔwa u neɛ, a susima a p̄e sua a s̄re kpee sɔɔ kpa a di.

Ma Rutu u sina sɔm kowo ben b̄okuɔ. Yera ba nùn dobi sande wē u di. Ye u deba ma u sukum berua.

¹⁵ Yen biru, u seewa u ka dīanu kunɔnu ko. Ma Boasi u win sɔm kowobu sɔɔwa u neɛ, i de u mam dīanu kunɔnu ko ka mi i ñ ḡa. I ku nùn yinari.

¹⁶ Kpa i dīa n̄musu gasu deri u ka wa u gura. I ku maa nùn w̄kisi.

¹⁷ Yen d̄ama te, Rutu wi, u dīanu kunɔnu kuawa saa bururun di sere ka yokao. Domi ni u wa nin yari yi kuawa kilo tenan saka.

¹⁸ Yen biru, u yi sua u ka da yenuɔ u win dwaɔ mero s̄ɔsi ka sere maa dīa ni u din sukum, ma u ye kpuro win dwaɔ mero wi yiya.

¹⁹ Yera win dwaɔ mero u nùn bikia u neɛ, waran gberɔwa a dīa nini wa a kunɔnu kua me giso. Gusunɔ u ȳero domaru kua wi u wunen bwisiku nini kua.

Ma Rutu u nùn wisa u neɛ, Boasin gberɔwa u sɔmburu kua d̄ama te.

²⁰ Ma Naomi u neɛ, Boasi wi, u s̄awa besen dusi wi u ra sun tubi di. Yinni Gusunɔ wi u ra baadomma ḡoribu ka wasobu durom kue, u nùn domaru kua.

²¹ Rutu u maa Naomi sɔɔwa u neɛ, durɔ wi, u mam man sɔɔwa u neɛ, na n da n wāa ka win sɔm kowobu sere bu ka win dīa ni ḡe bu kpe.

²² Ma Naomi u neɛ, ya wā. N n men na, a ku ra maa da goon gberɔ. A doo a ka win sɔm kowo t̄n kurɔ be swīina.

²³ Yera Rutu u ra n ka Boasin sɔm kowo t̄n kurɔ be sɔmburu m̄i sere ba ka ben ɔɔsu ka alikama ḡa ba kpa. Adama Naomin miya u wāa u ka s̄ambu te daamɔ.

Rutu u durɔ wa

3

¹ S̄o teeru Naomi u win bigii kurɔ Rutu sɔɔwa u neɛ, na kon nun wāa yeru kua mi kaa w̄ra, kpa a n ka nuku dobu m̄o.

² Boasi win sɔm kowo t̄n kurɔbu a ra n swīi, u s̄awa besen dusi. Wee tē, u koo da w̄ku te, u alikama sara doo soo yera.

³ Yen s̄o, a woburuo, kpa a wunen yāa geenu doke, kpa a tii turare yēka, kpa a nùn naamw̄e doo soo yeru mi. Adama a ku de durɔ wi, u nun tubu sere u ka di u nɔ u kpe.

⁴ Saa ye u da u kpuna, a m̄erio mi u kp̄i. Yen biru, kpa a win bekuru ḡabia a kpuna win naasu ḡia. Saa yera u koo nun s̄o ye u k̄i a ko.

⁵ Ma Rutu u win dwaɔ mero sɔɔwa u neɛ, ye a man sɔɔwa kpuro, yera kon ko.

⁶ Ma u seewa u da doo soo yeru mi, u kua nge me win dwaɔ mero wi, u nùn sɔɔwa kpuro.

⁷ Ye u wa Boasi u di u kpa u n̄ra, u da u kpuna mi win dīanu suba, saa yera Rutun tii u da s̄e u durɔ win bekuru ḡabia u kpuna win naaso.

⁸ Ye n kua w̄ku suunu, yera Boasi u dom nanda u ȳesa gosia, ma u deema wee kurɔ goo u kp̄i win naaso.

⁹ Ma u bikia u neɛ, wara mi.

Rutu nùn wisa u neɛ, n̄na wunen yoo Rutu. A man yakio kpa n ko wunen kurɔ, domi wuna a ra man tubi di.

¹⁰ Ma Boasi u neɛ, Yinni Gusunɔ u nun domaru kua nen bii kurɔbu. Wunen b̄ɔr̄akini te a man s̄ɔsi mini, ta kere te a wunen dwaɔ mero kua. Domi a ñ aluwaasi goo kasu a sua wi u s̄aa s̄aaro, ñ kun me gobigii.

¹¹ Yen s̄o, nen bii kurɔbu, a ku berum ko. Ye a bikia kpuro yera kon nun kua. Domi nen t̄mbu kpuro ba nua ma wune kurɔ geowa.

¹² Geema, kon kp̄i n nun tubi di, adama goo wāa wi u s̄aa wunen durɔn mero bisi n nen mi turuku kere.

¹³ A kpunɔ mini w̄ku te. Sia bururu, ù n k̄i u nun tubi di, u koo yen gari ko. Adama

ù n yina, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, nen tiiwa kon ye ko. N n men na, a kpunɔ mini sere sia.

¹⁴ Ma Rutu u kpuna gee Boasi u naasu fii sere n ka kua bururu. Adama tumbu bu ka nùn wa kpuro, u seewa. Yera Boasi u nùn sɔ̀wa u nɛɛ, a ku de goo u nɔ ma tɔn kurɔ goo u na doo soo yeru mini.

¹⁵ Ma u maa Rutu sɔ̀wa u nɛɛ, a wunen beku te a wukiri mi terio.

Ma u tu teria. Yera Boasi u nùn ɔ̀su kilo wɔkura nɔ̀bu wisia u bɔkua u nùn wɛ. Ma Rutu u ɔ̀sira u da wuuɔ.

¹⁶ Saa ye u tura win dwaɔ meron mi, ma dwaɔ mero u nùn bikia u nɛɛ, wuna mi nen bii kurɔbu?

Ma Rutu u nɛɛ, oo, nɛna.

Yen biru, u dwaɔ mero saaria ye Boasi u nùn kua.

¹⁷ U nɛɛ, durɔ wi, u nɛɛ, na ñ ɔ̀sirɔ wunen mi nɔm dira. Yen sɔ̀na u man ɔ̀su kilo wɔkura nɔ̀bu ye wɛ.

¹⁸ Ma Naomi u nùn wisia u nɛɛ, a sinɔ mini sɛɛ nen bii kurɔbu sere su ka wa me gari yi, yi koo ka wiru goora. Domi durɔ win bwɛra kun kpunamɔ ma n kun mɔ u yi wiru go gisɔ.

Boasi u Rutu sua kurɔ

4

¹ Bururu Boasi u da u sina wuun gbāra kɔnnɔwɔ mi ba ra siri. Yera u win mero bisi goo wa u sarɔ. N deema win gariya u raa Rutu sɔ̀wa u nɛɛ, wiya u koo nùn yakia u tubi di. Ma u nùn soka u nɛɛ, waane, a na mini.

Ma u na u yɔra.

² Yera Boasi u wuun guro gurobu sɔ̀ tumbu wɔkuru soka, ma u nɛɛ, i sinɔ mini. Ma ba sina.

³ Saa yera u win mero bisi wi sɔ̀wa u nɛɛ, Naomi wi u wɔma saa Mɔabun di u tem daramɔ me mu sɔ̀a Elimelɛki besen mero bisigum.

⁴ Yen sɔ̀na na ɔ̀ru doke n nun ye nɔ̀sia. Kpa a mu yakia a tubi di wuugibu ka besen guro gurobu wuswaaɔ. À kun maa mu yakiamɔ, a man sɔ̀ kpa na n ye. Domi wunen biru goo sari wi koo mu yakia u tubi di ma n kun mɔ nɛ.

Ma durɔ wi, u nɛɛ, kon mu yakia.

⁵ Yera Boasi u nùn sɔ̀wa u nɛɛ, dama te kaa mu yakia a tubi di, ka Rutu Mɔabu Elimelɛkin biin gamini sanna kaa menna a yakia a tubi di. Kpa Elimelɛkin yisuru tu ku ka gbi.

⁶ Ma durɔ wi, u nɛɛ, ñ n men na, na ñ maa mu yakiamɔ. Domi ye na mɔ nen tii ya koo ra kam ko. Yen sɔ̀, na nun mu deria. A yakio a tubi di.

⁷ N deema sanam me, Isireliba sɔ̀, wi u ɔ̀anu kosinamɔ ka goo, ñ kun me u ɔ̀anu

yakiamɔ, u ra win bara nɔ̀ teu potewa u wianɔ wɛ ga n ka sɔ̀a seeda.

⁸ Yera durɔ wi, u Boasi sɔ̀wa u nɛɛ, a tem me yakio. Ma u win bara nɔ̀ teu sua u nùn wɛ.

⁹ Ma Boasi u wuun bukuro be, ka tɔn be ba wā mi kpuro sɔ̀wa u nɛɛ, beeya i sɔ̀a nen seedagibu gisɔ, ma na Elimelɛki ka win bibu Kilioni ka Malonin yānu kpuro yakia saa Naomin min di na tubi di.

¹⁰ Meyā na maa Rutu Mɔabu wi u sɔ̀a Malonin gamini yakia u kua nen kurɔ. Kpa Malonin tubi ye u deri yu ku ka kam ko. Kpa win yisuru tu ku gbi win bweseru sɔ̀ ka sere maa wuu geni sɔ̀.

¹¹ Ma guro guro be, ka tɔn be ba wā mi, ba nɛɛ, meya sa sɔ̀a wunen seedagibu. Yinni Gusunɔ u de kurɔ wi u duɔ wunen yeɔu mi, u ko nge Raseli ka Lea. Domi be yiru yera ba Isirelin bweseru mara. Gusunɔ u maa nun ko tɔn boko kpa a yisuru yari Betelehemu ye sɔ̀ Efaratan bweseru sɔ̀.

¹² Kpa u de bii be kurɔ wi, u koo nun maruan bweseru tu ko nge Peresin bweseru wi Tamaa u Yuda marua.

Boasin bweseru

¹³ Yen biru, Boasi u Rutu yeɔu doke. Ma u ka nùn menna. Yinni Gusunɔ u dera Rutu u gura sua, ma u bii tɔn durɔ mara.

¹⁴ Ma tɔn kurɔbu ba Naomi sɔ̀wa ba nɛɛ, sa Yinni Gusunɔ siara wi u dera a goo wa u nun yakia. Gusunɔ u de u yisuru yari Isireliɔ.

¹⁵ Wunen bigii kurɔ wi, u bibu nɔ̀ba yiru kere be kaa n mɔ. Domi u nun kii too. Wee u nun bii tɔn durɔ marua wi u koo nun wāa kpaaru wɛ. Kpa u nun nɔ̀ri wunen tɔkuru sɔ̀.

¹⁶ Ma u bii wi sua u taaru sɔ̀ndi u ka sɔ̀si ma u kua win tii tiigii. Yen biru, u nùn mwa u nɔ̀rimɔ.

¹⁷ Yera Naomin kpaasibu ba nɛɛ, wee ba Naomi bii tɔn durɔ marua. Ma ba nùn yisuru kɔ̀ Obedi. Wiya u seewa u Isai Dafidin tundo mara.

Dafidin sikadoba

¹⁸ Be ba sɔ̀a Peresin bweseru be wee.

¹⁹ Peresi u Hesironi mara. Ma Hesironi u seewa u Ramu mara. Ma Ramu u seewa u maa Aminadabu mara.

²⁰ Ma Aminadabu u seewa u Nasoni mara. Ye Nasoni u seewa, yera u Saamɔɔ mara.

²¹ Ma Saamɔɔ u seewa u Boasi mara. Ye Boasi u seewa ma u Obedi mara.

²² Ma Obedi u seewa u Isai mara. Ma Isai u maa seewa u Dafidi mara.

SAMUĒLIN TIRE GBIKIRU

Tire teni ta sun sōmō nge mē kparoba ka nōru kua ma banda torua Isireliban suunu sōō. Ta sun sōmō nge mē Samuēli u win sōmburu koosina. Wīya u Sōolu Isireliban sina boko gbiikoo bandu wē.

Tire te, ta maa sun sōmō ye Sōolu wi, u kua. U mēm nōbu sariru kua, u Gusunōn arukawani kusia. Ma u kua sunō kōso. Ye Gusunō u wa mē, yera u Dafidi gōsa u swīi bandu sōō, Sōolun ayero.

Tire ten kpunaa

1. Samuēlin waati, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Sōolu u bandu di Isireliba sōō, wiru 8n di sere wiru 15.
3. Gusunō u Sōolu biru kisi, ma u Dafidi gōsa, wiru 16n di sere wiru 31.

Elikana ka wigibu Silo

¹ Durō goo u wāa Efaraimun bweseru sōō, win yīsira Elikana. Win wuuwa Ramataimu Sofimu, Efaraimun guunun bera gia. U sāawa Yerohamun bii. N deema Sufuwa u Tohu mara. Tohu u Elihu mara. Ma Elihu u Yerohamu wi mara.

² Elikana wi, u kurōbu yiru mō. Gbiikoon yīsira Hana, yirusen yīsira Penina. Ma Penina u bibu mara adama Hana u n̄ bii marure.

³ Wōō baagere durō wi, u ra win wuu deriwa u da Silo u Gusunō wōllu ka tem Yinni s̄a, kpa u yākuru ko mi, mi Elin bibu yiru Hofini ka Finēsi ba wāa be ba sāa Yinni Gusunōn yāku kowobu.

⁴ Elikana ù n yākuru kua, u ra Penina ka maa win bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ben yāku yaa wēwa.

⁵ Adama Hanagia u ra de ya n kpāaru bo. Domi u n̄n kī baa mē Yinni Gusunō u n̄n kua wīro.

⁶ Adama win nisi u ra n n̄n nōō kuurimōwa win wīro ten saabu.

⁷ Mēya u ra n̄n kue wōō baagere. Hana ù n tura Yinni Gusunōn sāa yeru mi, win nisi u ra n̄n nōō kuuriwa sere u swī, kpa u kun di.

⁸ Kpa win durō Elikana u n̄n bikia u nēē, Hana, mba n kua a ka sumō. Mban sōna a n̄ dimō. Mba n kua wunen nuki ra n ka sankire. Nē ka wunen wāasinaa ya n̄n kere bii tōn durōbu wōkuru?

Hanan kanaru

⁹⁻¹¹ Sōō teeru ye ba di ba kpa, yera Hana u seewa ka nuku sankira bakanu u da u Yinni Gusunō kanamō ka swīi. U nōō mwēeru kua ka bōri u nēē, Gusunō, wōllu ka tem Yinni, a de a nē wunen yoon nōni swāaru wa, kpa a man yaaya, a ku man duari. Ā n man bii tōn durō kā, kon de u n̄n sāa wunegii win wāaru kpuro sōō. Mēya kōō ga n̄n win wiru babamo

baa nōn teeru. N deema Eli wi u sāa yāku kowo tōnwero u sō kitarō Yinni Gusunōn sāa yerun kōnnōwō.

¹² Nge mē Hana u kana te mō kpeetim sari, yera Eli u win nōō mēera ti.

¹³ Hana u gari mōwa gōruō, win nōō ga mō sumi sumi, adama u n̄n gari gerua u yare goo u nō. Yen sōna Eli u tamaa tama u nōra too.

¹⁴ Ma u n̄n sōōwa u nēē, sere domma kaa de tam mu n nun goomō. A wunen tam nōru bi derio.

¹⁵ Hana u n̄n wisa u nēē, n n̄ mē, yinni. Na n̄ tam gan nōra. Nē tōn kurō nuku sankiranugiiwa. Nēn gōrun gariya na Yinni Gusunō sōōmō.

¹⁶ A ku nē wunen bii garisi nge bii kam. Nēn nuku sankira bakanun saabuwa na kanaru mō sere ka tē.

¹⁷ Saa yera Eli u n̄n wurari u nēē, a doo ka alafia kpa Isireliban Yinni u nun wē ye a n̄n bikia.

¹⁸ Ma Hana u n̄n nōō kana u nēē, a ka man wunen nōnu geu mēerio.

Ma u doona. U da u di. U n̄ maa mōrua.

¹⁹ Ma ba seewa buru buru yellu ba Yinni Gusunō sāwa ba sere swaa wōri ba s̄a ben wuuō Ramaa.

Samuēlin marubu

ka win tusiaru

Elikana u ka Hana mēna, ma Gusunō u Hanan kanaru mwa.

²⁰ Sanam dōō sanam wee, Hana u gura sua u bii tōn durō mara. U n̄n yīsiru kā Samuēli u nēē, domi na n̄n nōna kuawa Yinni Gusunōn mi.

²¹ Ye wōō ga kpam wurama, Elikana u seewa ka win yenugibu kpuro, ba dōō bu ka wōō ka wōōn yākuru ko Yinni Gusunōn sāa yerō kpa u ka win nōō mwēeru yibia.

²² Adama Hana u n̄n de. U win durō sōōwawa u nēē, n kua ù n bii wi bōm kara, yera u koo ka n̄n da kpa bu n̄n Yinni Gusunō tusia kpa u n̄n deri mi, sere ka baadommao.

²³ Win durō Elikana u n̄n wisa u nēē, a koowo nge mē n wā wunen nōni sōō. A sino sere ù n bii wi bōm kara kpa Yinni Gusunō u de wunen gari yi koorā.

Ma kurō wi, u sina u win bii bōm kēmō sere u ra ka n̄n bōm kara.

²⁴ Ye u n̄n bōm mē kara u kpa, ye ba maa wōō ka wōōn yākuru dōō, ma u ka n̄n da ka naa kineru wōō itagiru ka som saaki kpiriru ka tam bwāa teeru. Yera u ka da Silo mi, Yinni Gusunōn sāa yerō. Sanam mē, bii wi, u n̄n kpā.

²⁵ Ba naa kinē te saka, ma ba ka bii wi da Elin mi.

²⁶ Ma Hana u gerua u nēē, nēn yinni, a man gafara kuo. Sere ka wunen wāaru, nēna

kurɔ wi u dɔma te yɔra wunen bɔkuɔ mini, u kanaru kua Yinni Gusunɔn mi.

²⁷ Bii winiwa na kana, ma Yinni Gusunɔ u nen kanaru mwa u man nɔn kã.

²⁸ Yen sɔna na kã n nɔn Yinni Gusunɔ wɛ kpa u n sãa wigii win wãaru kpuro sɔɔ ma ba yiira ba Yinni Gusunɔ sãwa.

Hanan siarabu

2

¹ Hana u Gusunɔ siara u nɛɛ, nen gɔru ga dora ye Yinni Gusunɔ u man kuan sɔ.

Nen nukura do win faaban sɔ.

Wee na dam kua.

Na nɔn siaramɔ nen yiberɛban wuswaaɔ.

² Yinni Gusunɔ turowa u dɛɛɛ.

U sãawa nge kpee baa mi na ra kuke.

Wi turowa u sãa Gusunɔ.

³ I kun da n maa tii siaramɔ.

I ku de tii sua gari yi yari bɛɛn nɔsun di.

Domi Gusunɔ u sãawa Yinni wi u kpuro yɛ.

Wiya u ra tɔnun daa wɛɛri.

⁴ Wiya u dera tabu kowo damgibun tɛma bɔɔkira.

Ma dam sarirugiba dam kua.

⁵ Be ba raa deburu mɔ, bera ba tɛ sɔmburu kasu

bu ka dɛanu wa.

Be gɔɔra raa mɔ,

beya ba tɛ wɛɛɛ.

Wiro u mara bibu nɔɔba yiru.

Adama wi u raa bii dabinu mara u tia wi turo.

⁶ Yinni Gusunɔwa u ra de tɔnu u gbi.

Wiya u ra maa de u n wãa.

Wiya u ra de u da gariɔ.

Wi turo wiya u ra maa nɔn yare min di.

⁷ Yinni Gusunɔn min diya

yãaru ka arumani ya ra nɛ.

U ra goo taare tɛmɔ,

kpa u goo walle sua.

⁸ U ra wɔnwɔndo seeye tem di.

Kpa u wi ba gɛma walle sua.

U ra bu sinasie ka sina bibu sannu

kpa bu ko bɛɛregibu.

Wiya u handunian kpeɛkpeɛku swii.

Gen wɔllɔwa u ye sandi.

⁹ U koo win bɔɔɔkɔniban sanu sanusu kɔsu.

Adama u koo de tɔn kɔsobu

bu kam ko yam wɔkuro.

Domi goo sari wi u koo nasara wa

ka win tiin dam.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u koo win yiberɛba kɔsuku

muku muku ka guru kpenu.

U koo handunia kpuro siri.

U koo wi u gɔsa ko sunɔ,

kpa u nɔn dam wɛ.

¹¹ Yen biru Elikana u wura win wuuɔ Ramaɔ. Adama Samueli u sina yãku kowo Elin mi, u ka Yinni Gusunɔn sɔmburu mɔ.

Elin bii tɔn durɔbu

¹² Elin bii tɔn durɔbu ba sãawa bii kamba. Ba n Yinni Gusunɔ nasie.

¹³ Baa mɛ ba sãa yãku kowobu, wee ye ba ra ko. Goo ù n yãkuru na, ma ba ten yaa yikumɔ, yãku kowon sɔm kowo u ra ka win sii kaato donnu itaguu nɛwa,

¹⁴ kpa u gu kpɛɛ wekerɔ. Ye ga sɔka kpuro, yera ya ra ko yãku kowogia. Mɛsuma ba ra Isireliba kpuro kue be ba yãkuru na Siloɔ.

¹⁵ Gasɔ, bu sere yaa gum dɔɔ doke Yinni Gusunɔn sɔ, yãku kowon sɔm kowo u ra nɛwa u durɔ wi u ka yãku te na sɔ u nɛɛ, a man yãku kowon yaa wɛɛma u winyam wɔ. Domi u n yaa yikura mwaamɔ wunen nɔman di. Yaa goma u kã.

¹⁶ Durɔ wi, ù n nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a de bu yaa gum dɔɔ doke gina nge mɛ wooda ya gerua, bã n kpa, kpa a sua mɛn nɔɔ a kã, sanam mɛya yãku kowon sɔm kowo wi, u ra nɛɛ, aawo, a man ye wɛɛyɔ tɛn tɛ, n kun mɛ, kon mwa ka dam.

¹⁷ Nge mɛya ba yãku ni ba ra Yinni Gusunɔ kuen bɛɛɛɛ kawa. Ma ya kua durum baka win wuswaaɔ.

¹⁸ Samueli u sɔmburu mɔ Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. U sãawa bii piibu ma ba nɔn yãku kowon yaberu kua ka wɛɛ damgii u sebua.

Yinni Gusunɔ u Elikana

ka Hana domaru kua

¹⁹ Mɛya maa wɔɔ baagere Samuelin mero u ra n nɔn yabe piibu kuamme u ka na bã n yãkuru sisi ka win durɔ.

²⁰ Kpa Eli u Elikana ka win kurɔ Hana domaru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u de kurɔ wi, u ka nun bii dabinu ma, kpa bu ko Samueli wi i Yinni Gusunɔ wɛn kɔsire.

Yen biru kpa Elikana ka Hana bu gɔsira ben wuuɔ.

²¹ Ma Yinni Gusunɔ u Hana domaru kua. U maa bibu mara tɔn durɔbu ita, tɔn kurɔbu yiru.

Samueli u maa kpɛamɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

Eli ka win bii tɔn durɔbu

²² Eli u tɔkɔ kua gem gem ma u nua ye win bii tɔn durɔbu ba Isireliba kuamme kpuro ka nge mɛ ba ra ka kurɔbu kpune be ba sɔmburu mɔ Yinni Gusunɔn sãa yerun kannɔwa.

²³ Ma u bu bikia u nɛɛ, amɔna i ka daa yenin bweseru mɔ, domi tɔmbu kpurowa ba man bɛɛn daa kɔsan gari sɔɔmɔ.

²⁴ I ku maa ko mɛ, bɛɛ nen bibu. Bɛɛn labaari ye na nɔɔmɔ ya n wã. Domi i dera Yinni Gusunɔn tɔmba durum mɔ.

²⁵ Goo ù n win winsim torari, Gusunɔwa u koo nɔn yen suuru kana, adama goo ù n Yinni Gusunɔ torari, wara u koo nɔn suuru kana.

Ka mē, ba ñ ben tondon gere ye nua, domi Yinni Gusunō u sōru kpa kō u ka bu go.

²⁶ Adama Samuēli u kpēamō ma Yinni Gusunō u ka nūn nōnu geu mēera. Mēya maa tambun tii.

Gari yi Gusunō u gerua

Elin bweserun sō

²⁷ Gusunōn sōmō goo u na Elin mi, u nēē, ameniwa Yinni Gusunō u gerua u nēē, saa ye wunen baababa ba wāa Egibitiō ba yoru dimō Egibiti sunōn mi, u bu win tii sōsi kpasasa.

²⁸ Ma u wunen baaba Aroni gōsa Isireliban bweseru kpuro sō u ka ko win yāku kowo kpa u n da nūn yākunu kue, u turare dō doke, kpa u n da Isireliba bikiaru kue wi Yinni Gusunōn mi. U mam wi ka win yenugibu Isireliban yāku yaan sukum yōlla kua bu di.

²⁹ Mba n kua i ka win yākunu kam mēera mē, ka kēē ni u yiire bu ka na win sāa yerō. Mban sōna i win tambu Isireliban yākunun yaa gumgiā dimō i bāriamō. Amōna a ka wunen bibu bēere wēemō n kere wi.

³⁰ Yen sō, u nēē, wiya u raa gerua ma wunen yenu ka wunen baaban yenugibu ba koo ko win yāku kowobu sere ka baadommā. Adama tē u gerua u nēē, ya ñ maa koorō mē, domi be ba nūn bēere wēemō, beya u koo bēere wē. Be ba kun nūn gara, beya u ñ garisimō.

³¹ Wee, sanam sisi mē sō u koo wunen dam sura ka maa wunen baaban yenun dam, kpa goo u ku maa tākō ko wunen bweserō.

³² Goo koo ko wunen kasire win sāa yerō. Isireli be ba tie ba koo durom wa adama wunen bweseru sō goo kun maa tākō mō.

³³ Ba koo gbiwa tabu sō. Baa ñ n goo deri u waamō ye ba mō win sāa yerō, u ko n nisinu mōwa kpa u n nuki sankire.

³⁴ Yeniwa ya koo ko nen garin yīreru wune sō. Wunen bibu yiru ye, Hofini ka Finēsi, ba koo gbi sannu sō teerun sō.

³⁵ Na kon yāku kowo naanēgii goo seeya wi u koo nen kīru ko nge mē na gōru doke, kpa win bweseru tu ko yāku kowobu sere ka baadommā sunō wi na gōsan wuswaa.

³⁶ Goo ñ n tiara wunen bweserō u koo da u yēro wiru kpīyawa gobi fiikon sō, ñ kun me dīanun sō, kpa u gere u nēē, a suuru koowo, a de n ko yāku kowo goon sōm kowo kpa na n da dīanu fiiko wa n di.

3

¹ Samuēli, bii aluwaasi wi, u wāa u Yinni Gusunōn samburu mō Elin wuswaa.

Yinni Gusunō u Samuēli kure

Saa ye sō, daa daakawa Yinni Gusunō u ra ka tōnu gari ko, kpa u bu kure kāsiru sō gasō ka gasō tōna.

² N deema saa ye sō, Elin nōni dam dwiiyama. U ku ra maa yam wa sāa sāa. Sō teeru, u kpī win kpin yerō sāa yerō,

³ Samuēli u maa kpī Gusunōn woodan kpaakorun bōkuō. Saa ye, fitila ga gina sōre.

⁴ Yera Yinni Gusunō u Samuēli soka ma u wuru.

⁵ Ma u duka da Elin mi, u nēē, nē wee.

Eli u nēē, amōna.

U nēē, na nua a man sokawa.

Ma Eli u nēē, na ñ nun soka, a wuro wunen kpin yerō.

Ma u wuru u kpuna.

⁶ Yinni Gusunō u maa nūn soka u nēē, Samuēli, Samuēli.

Ma u seewa u da Elin mi, u nēē, nē wee. Na nua a man sokuwa.

Eli u nēē, na ñ nun soka, nen bii. A doo a kpuna.

⁷ N deema Samuēli u ñ Yinni Gusunōn nō tuba domi u ñ gu nōre.

⁸ Yinni Gusunō u maa nūn soka nōn itase. Ma u seewa u da Elin mi, u nēē, nē wee, domi na nua a man soka.

Ma Eli u tuba ma Yinni Gusunōwa u bii wi soku.

⁹ Yen sōna u nūn sōwa u nēē, a doo a kpuna. Bā n kpaam nun soka a geruo a nēē, wunē win sōm kowo a nōmō, u geruo.

Ma Samuēli u da u kpuna win kpin yerō.

¹⁰ Yinni Gusunō u nūn susi ma u nūn soka nge mē u raa kua. U nēē, Samuēli, Samuēli.

Saa yera Samuēli u wuru u nēē, nē wunen sōm kowo, na nōmō, a geruo.

¹¹ Ma Yinni Gusunō u nūn sōwa u nēē, wee, kon gāa kōsunu ko Isireliban suunu sō. Tōn be ba ye nua kpuro ba koo gama dwiiya.

¹² Tō te sōra kon de ye kpuro yu koorā mam mam ye na gerua Elin yenun sō.

¹³ Domi Eli u yē ma win biba bārin kookoosu mō, u ñ maa bu gerusi. Yen sōna na bōrua na nēē, kon win yenugibu seeyasia sere ka baadommā ben daa kōsan sō.

¹⁴ Yākuru garu sari te ba koo maa ko n ka bu suuru kua.

¹⁵ Samuēli u kpuna sere n ka kua sisiru. Ma u sāa yerun gamboba kenia. Adama u ñ kākā u Eli kāsī ten gari yi sō.

¹⁶ Saa ye sōra Eli u nūn soka u nēē, Samuēli, nen bii.

Ma Samuēli u wuru u nēē, nē wee.

¹⁷ Eli u gerua u nēē, mba Yinni Gusunō u nun sōwa. A suuru koowo, a ku man yi berua. Gusunōwa u koo nun seeyasia ñ kun man ye kpuro sōwa.

¹⁸ Ma Samuēli u nūn gari yi kpuro saaria. U ñ nūn yin gē berue. Ma Eli u nēē, Gusunō wiya Yinni. U koowo nge mē n weenē win nōni sō.

¹⁹ Ma Samuēli u kpēamō. Yinni Gusunō u wāa ka wi. U ñ maa dere Samuēlin gari yi kam wōri, baa yin tia.

²⁰ Isireliba kpuro saa Danun di sɔɔ yɛsan nɔm geu gia sere n ka da Beri Sebaɔ sɔɔ yɛsan nɔm dwareu gia ba gia ma Gusunɔwa u Samueli kua win sɔmɔ ka gem.

²¹ Yinni Gusunɔ u ra n tii sɔɔsimɔ Siloɔ mi u Samueli kure u ka nɔn gari kua.

4

¹ Ma Isireliba kpuro ba Samuelin gari nua.

Filisitiba ba Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu mwa

Sɔɔ teeru Isireliba ba yara bu ka Filisitiba tabu wɔri ma ba ben sansani gira Eɓeni Eɛɛen bɔkuɔ. Filisiti be, ba maa wɔa Afeki gia.

² Miya ba ben tabu ɛria ba dɔɔ bu ka Isireliba yinna. Saa yɛ sɔɔ ba sanna wɔrina ma Filisitiba ba Isireliba kamia ba bu go dabi dabɩnu nge tɔmbu narɔbun suba nɔn saka (4.000) tabu gberu mi.

³ Ye Isireliba ba wura ben sansaniɔ, yera ben guro gurobu ba gerua ba nɛɛ, mba n kua gisɔ, Gusunɔ u ka dera Filisitiba ba sun kamia. I de su da su Gusunɔn woodan kpakororu tama Silon di ta n wɔa bɛɛɛn suunu sɔɔ, kpa tu sun wɔra bɛɛɛn yibɛɛɛban nɔman di.

⁴ Ma tɔn be, ba gabu gɔra Siloɔ, ma ba ka bu Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin woodan kpakoro te naa. Ten wɔllɔwa Yinni Gusunɔ u ra tii sɔɔsi wɔllun kɔsobun weenasibun suunu sɔɔ. Ma Elin bii tɔn durɔbu yiru, Hofini ka Finɛɛsi ba kpakoro te yɔsirima.

⁵ Sanam mɛ ba ka kpakoro te tura Isireliban sansani mi, ma be kpuro ba seewa ba kuuki mɔ sere tem mu yirima.

⁶ Ye Filisitiba ba wure ni nua, ba nɛɛ, mban sɔna Heberu be, ba wure mɛ, ben sansaniɔ.

⁷ Ma ba ra nua ma Yinni Gusunɔn woodan kpakorora ta tunuma mi. Yera bɛrum bu mwa ba nɛɛ, Gusunɔ u dua Heberuban sansaniɔ. Gbera sun di. Yenin bweseru raa sari.

⁸ Gbera sun di. Wara koo sun wɔra Gusunɔ damgii winin nɔman di. Wiya u Egibitigibu nɔni swɔa bwese bweseka doke sere ka gbabura.

⁹ Yen sɔ, i wɔrugɔru koowo kpa i tɔn durɔ kom sɔɔsi, bɛɛ Filisitiba, kpa i ku ra ko ben yobu, nge mɛ ba raa gasɔ kua bɛɛn yobu. I tɔn durɔ kom sɔɔsi kpa i ka bu sanna.

¹⁰ Ma Filisitiba ba Isireliba tabu wɔri ba kamia. Yera Isireli be kpuro ba duki sua. Ben baawure dɔɔ win kuru gia. Ben be ba gu taa bi sɔɔ dɔma te, ba kuawa tɔnu narɔbun suba tɛna (30.000).

¹¹ Ma Filisitiba ba Gusunɔn woodan kpakororu mwa. Miya Elin bii tɔn durɔbu yiru ye, Hofini ka Finɛɛsi ba gu.

Eli ka Finɛɛsin kurɔn gɔɔ

¹² Dɔma tɛra, durɔ gɔɔ wi u sɔa Benyameɛn bweseru u duka yara tabu sansani min di u

da Siloɔ. N deema u win yaberu gɛɛka u tua wisi win wirɔ u ka win nuku sankiranu sɔɔsi.

¹³⁻¹⁵ Ma u dua wuuɔ u wuugibu tabun labaari sɔɔwa. Ma wuu giru ge kpuron tɔmba seewa ba wuri mɔ. N deema Eli u tɔkɔ kua u wɔɔ wunɔbu yiru sari mɔ. Win nɔni kun dam mɔ. U n maa yam waamɔ sɔa sɔa. Saa ye, u sɔ kitarɔ u swaa mɛɛra, domi win bwɛra kun kpunɛ Gusunɔn woodan kpakoro ten sɔ. Ye u wuri yi nua, ma u nɛɛ, mban sɔna ba wuri mɔ mɛ. Ma durɔ wi, u duka da win mi, u ka nɔn sɔ ye n kooa.

¹⁶ Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, na weewa tabu gberun di. Gisara na yarima min di.

Ma Eli u nɔn bikia u nɛɛ, amɔna n kua, nɛn bii.

¹⁷ Ma u wisa u nɛɛ, Isireliba ba duki sua Filisitiban wuswaan di. Tɔn be ba go mi ba dabi. Mɛya maa wunen bibu yiru ye, Hofini ka Finɛɛsi, ba gu. Ma Filisitiba ba Yinni Gusunɔn woodan kpakororu mwa.

¹⁸ Saa yɛ sɔɔ Eli u nua ba Gusunɔn woodan kpakororu mwa, yera u wuruma win kitarun di gbaru gbara gambon bɔkuɔ. Win wii suma bɔɔra ma u gu, domi u tɔkɔ kua, u maa kpɔ. Wɔɔ weeruwa Eli wi, u kua Isireliban kpuro.

¹⁹ Saa ye sɔɔ, Elin bii Finɛɛsin kurɔ u gura mɔ. Win marubu maa turuku kua. Saa ye u nua ba Gusunɔn woodan kpakororu mwa, win dwaa tundo u maa gu, ka win durɔn ti, yera win nukura wuriribu torua, ma u yiira u mara.

²⁰ Yen biru u gɔɔ dɔɔ. Ye u wasikiramɔ, be ba nɔn yɔre saa ye u yiire, ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, a ku bɛrum ko, wee, a bii tɔn durɔ mara.

Adama u n ben gari wure. U bu atafiiru kua.

²¹ Ma u bii wi yisuru kɔ Ikabɔdu. Yisi ten tubusiana, Gusunɔ kun maa wɔa Isireliban suunu sɔɔ. U nɔn soka mɛ, yɛn sɔ ba bu Yinni Gusunɔn woodan kpakororu mwaari ka maa win dwaa tundo ka win durɔn gɔɔn sɔ.

²² Ma u nɛɛ, Gusunɔ kun maa wɔa Isireliban suunu sɔɔ. Domi yibɛɛba ba win woodan kpakororu mwa.

Gusunɔn woodan kpakororu

Filisitiban mi

5

¹ Filisitiba ba Gusunɔn woodan kpakoro te sua saa Eɓeni Eɛɛen di ba ka da Asidɔduɔ,

² ba tu duusia ben bii Dagonin dirɔ ba yi temɔ win bɔkuɔ.

³ Ye n kua sisuru Asidɔdugibu ba seewa buru buru yellu ba deema wee, ben bii wi, u wɔrumɛ u kibari Yinni Gusunɔn woodan kpakororun wuswaaɔ. Ma ba nɔn seeya ba kpaɔm wesia win ayero.

⁴ Sisuru ba maa seewa buru buru yellu ba deema wee, bii wi, u wɔrumɛ u kibari Yinni

Gusunən woodan kpakoro ten wuswaaɔ, ma win wiru ka nama kpuro ya bɔtikire ya yii dii kɔnnɔwɔ. Win kuseru tɔnawa ta tie.

⁵ Yen sɔna Dagonin yaku kowobu ka be ba ra du win dirɔ bu ka nɔn sã kpuro Asidɔduɔ, ba ku ra maa dii kɔnnɔ gen deedeeru taare sere ka gison giso.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u Asidɔdugibu ka ben baru kraanugibu kpuro nɔmu doke u bu bwisinu wisi u dera ba nɔni swaarua wa.

⁷ Saa ye Asidɔdugibu ba deema meya n sãa, ma ba nee, sa n maa Isireliban Yinnin woodan kpakororu yimɔ besen mini domi u sun nɔmu doke ka mam besen bɔu Dagonin tiɔ.

⁸ Ma ba gɔra baama kpuro mi Filisitiban sinamba wãa. Ba na ba menna ba wesiana ba nee, amana sa ko ka Isireliban Yinnin woodan kpakoro te.

Yera ba nee, i de su ka tu da Gatiɔ.

Ma ba tu sua ba ka da mi.

⁹ Ye ba ka tu tura wuu gen mi, Yinni Gusunɔ u maa wuu gegibu nɔmu doke sere wuu ge, ga burisina. Gen tɔn durɔbu saa bukurobun min di, sere ka bibɔ, ba bwisinu barawa.

¹⁰ Yen sɔna ba ka maa kpakoro te da Ekoroniɔ. Ye ba ka tu wuu dua, yera Ekoronigiba wuri wuru ba nee, wee, ba ka sun Isireliban Yinnin woodan kpakoro te naawa bu ka sun go bese kpuro.

¹¹ Ma ba gɔra Filisitiban sinambu kpuron mi, ba bu menna ba nee, i de bu ka Isireliban Yinnin kpakoro te wuru ten ayerɔ kpa tu kun sun go tu kpe.

Domi wuu ge kpuro ga burisina gɔɔn berum sɔ, yɛn sɔ Gusunɔ u bu nɔmu doke gem gem.

¹² Wuu gen tɔn durɔ be ba n gu, bwisinu bu wisiwa kpuro sere ben wuri yi wɔllu girari.

Filisitiba ba kpakoro te wesia

6

¹ Yinni Gusunən woodan kpakorora wãawa Filisitiban temɔ suru nɔɔba yiru.

² Ma Filisitiba ba ben yaku kowobu ka ben sɔrobu soka ba bu bikia ba nee, amana sa ko ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te ko. I sun sɔɔwɔ nge me sa ko koosina su ka tu wesia Isireliban mi.

³ Ma ba bu sɔɔwa ba nee, i n Isireliban Yinnin kpakoro te wesiamɔ, i ku ra tu wesia kam dirum, adama baa n n meren na, i suuru kanabun kɛnu wɛeyɔ, i ka bekura, kpa i gia yɛn sɔ u bɛe nɔmu doke sere ka tɛ.

⁴ Ma Filisitiba ba nee, kɛe nirã sa ko wɛ su ka suuru kana.

Ma ba bu sɔɔwa ba nee, i bwisinun weenasinu koowo wasi nɔɔbu ka maa gunɔnun weenasinu wasi nɔɔbu, ye kpuro ka wuru, nge me bɛe Filisitiban sinamba

geeru ne, yɛn sɔ bara tee tera ta bɛe mwa ka bɛen sinambu.

⁵ Yen sɔna i ko i bwisinun weenasinu ko ka gunɔ ni nu tem sankumun weenasinu, kpa i Isireliban Yinni bɛere wɛ. Sɔrɔkudo u koo win nɔman bunum kawa u bɛe wahala wunari bɛe ka bɛen bɔnu ka bɛen tem min di.

⁶ N n mɛn na, i ku bɛen gɔru bɔbiasia nge me Egibitigibu ka ben sunɔ ba kua. I yaayo nge me Gusunɔ u bu kua sanam me ba n Isireliba yɔsu ba doone.

⁷ Yen sɔ, i naa keke kpa koowo tɛ, kpa i naa merobu tama yiru yi yi binu bom kɛmɔ yi ba kun sugu dokere kpa i yi sari keke ye sɔɔ, kpa i ka yin binu da yenuɔ.

⁸ Kpa i Yinni Gusunən kpakoro te sua i sandi keke ye sɔɔ, kpa i wuran yabu ye i nɔn kua mi sua i doke kpakororu garu sɔɔ i yi tɛɔnɔn bɔkuɔ, kpa i nee yi yɔsu yi doona ka yin tiɔ.

⁹ Sanam me yi doonɔ, i n yi mɛera. Yi n dɔɔ Beti Semesi gia Isireliban tem nɔɔ bura yerɔ, i n yɛ ma Yinni Gusunɔwa u sun kɔsa yeni kua. Adama yi kun kue me, sanam meya i ko i gia ma n n win nɔma ya sun so, ya yen naaru nawa.

¹⁰ Ma durɔ be, ba kua me. Ba naa merobu yiru ye kasu ba yi sari naa keke ye sɔɔ, ma ba yin binu kɛnusi yenuɔ.

¹¹ Ma ba ka Yinni Gusunən kpakoro te na ba yi keke ye sɔɔ, ka kpakoro tɛ sɔɔ bwisinu ka gunɔnun weenasinu wãa mi.

¹² Ma nee yi, yi yande doona Beti Semesin swaaɔ tururu. Yi sumɔ yi ka swaa ye swii, yi dɔɔ sɔru sɔrum me, yi n gam gere. Ma Filisitiban sinamba yi swii dandankuru ba ka dɔɔ sere Beti Semesiɔ, Isireliban tem nɔɔ bura yerɔ.

¹³ N deema Beti Semesigibu ba ben alikama gɛemɔ wɔwaa. Ye ba nɔni seeya, yera ba woodan kpakoro te wa, ma ba nuku dobu wɔri.

¹⁴⁻¹⁵ Ma naa keke ye, ya dua Yosue Beti Semesigiin gberɔ, ya yɔra mi. Wee kpee bakaru gara wãa mi. Ma Lefiba ba na ba Yinni Gusunən woodan kpakoro te sua keke yen di ka sere maa kpakoro te ta wuran yabu yeba mɔ, ma ba ye kpuro yi kpee baka ten wɔllɔ. Ma ba keke yen dãa besuka ba ka naa mero be Yinni Gusunɔ yaku dɔɔ mwaararugiru kua. Ma ba maa siarabun yakunu kua dɔma te.

¹⁶ Ye Filisitiban sinambu nɔɔbu be, ba wa me, yera ba gosira Ekoroniɔ doma te.

¹⁷ Bwisinun weenasii ni Filisitiba ba kua ka wuru ba Yinni Gusunɔ wɛ ben durum sɔ, ba nu kuawa wuu sinin sɔ, Asidɔdu ka Gasa ka Asikaloni ka Gati ka maa Ekoroni.

¹⁸ Gunɔnun weenasii ni ba kua ka wuru, nin geera maa kuawa nge me Filisitiban sinambu nɔɔbu yen wusu ne si su gbãraru mɔ ka si su kun mɔ. Kpee baka tɛn wɔllɔ

ba kpakoro te yi, ta wāawa Yosue Beti Semēsigiin gberɔ, ta s̄aa seeda sere ka gis̄on giso.

¹⁹ Yinni Gusunɔ u maa Beti Semēsigibu gabu go domi ba win kpakoro ten s̄owɔ m̄era. Be u go mi, ben geera kuawa t̄nu wata ka w̄akuru. Ma be ba tie ba n̄ogiru sua ba goɔ sw̄i ȳen s̄s̄ Yinni Gusunɔ u ben dabinu go.

²⁰ Ma Beti Semēsigibu ba n̄e, wara u koo ȳra Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, domi u d̄ere. Nge weren miya kpakoro te, ta koo da t̄a n yara bes̄en min di.

²¹ Ma ba s̄am̄ɔbu ḡora Yarimun wuugibun mi, ba n̄e, Filisitiba ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te wurama mini. I na i tu sua i ka da b̄een mi.

7

¹ Ma Yarimun wuugiba na ba kpakoro te sua ba ka da Abinadabun yen̄uɔ guuru wallɔ. Ma ba win bii Eleasaa wuna n̄en̄em u ka kpakoro te k̄osu.

Samuēli u Isireliba kpare

² Saa m̄in di Yinni Gusunɔn kpakoro te, ta w̄a Yarimun wuu mi, ya te ya kuawa w̄o yendu. Ma Isireliba kpuro ba Yinni Gusunɔ kasu.

³ Ma Samuēli u bu s̄ow̄a u n̄e, i n ȳe i ḡasirawa Yinni Gusunɔn mi, ka b̄een ḡoru kpuro, i b̄ūu wi ba m̄ɔ Asitaaten bw̄aarokunu wunɔ b̄een suunu s̄on di, ka ni nu tie, kpa i b̄een ḡorusu Yinni Gusunɔ w̄e i wi turo s̄a. U koo b̄e faaba ko Filisitiban n̄oman di.

⁴ Ma Isireliba ba b̄ūu ni ba m̄ɔ Asitaate ka Baali kpuro wuna ben suunu s̄on di, ba Gusunɔ s̄am̄ɔ wi turo.

⁵ Ma Samuēli u n̄e, Isireliba kpuro bu mennama Misip̄aɔ, kpa u Yinni Gusunɔ suru kana ben s̄s̄.

⁶ Ma ba menna Misipa mi, ba n̄ɔ b̄okua ba gerua ba n̄e, sa Yinni Gusunɔ tora. Ma ba nim taka ba mu ȳka win s̄aa yero bu ka s̄osi ma ba tii w̄e. Yen t̄o te, be kpuro ba wura ma Samuēli s̄aa ben kparo.

⁷ Ye Filisitiba ba nua ma Isireliba ba menna Misip̄aɔ, yera ben sinamba bu daawa. Saa ye Isireliba ba ben baaru nua, ma ba nanda ben s̄s̄.

⁸ Ma ba Samuēli s̄ow̄a ba n̄e, a ku mari, a n da sun Gusunɔ bes̄en Yinni sokue u sun faaba ko Filisitiban n̄oman di.

⁹ Ma Samuēli u ȳa kineru sua te ta bom n̄orumɔ u ka tu Yinni Gusunɔ ȳaku d̄o mwaararugiru kua. U maa n̄un kana Isireliban s̄s̄, ma u n̄un wurari.

¹⁰ Saa ye Samuēli u ȳaku te m̄ɔ mi, saa yera Filisitiba ba Isireliba tabu w̄arima. Yera Yinni Gusunɔ u dera gura ya gb̄ara ya Filisiti be nandasia, ben laakari ya burisina, ma ba duki yarina Isireliban min di.

¹¹ Ma Isireliban tabu dur̄ɔbu ba yara Misipan di ba Filisiti be naa gira ba bu go go ba ka tura sere Beti Kariɔ.

¹² Ma Samuēli u n̄e, Gusunɔ u sun somim̄awa sere ka giso. Ma u kperu garu sua u tu gira Misipa ka Senin baa s̄o, u tu soka Ebeni Esee. Yen tubusiana, somirun kperu.

¹³ Nge m̄eya Yinni Gusunɔ u ka Filisitiba taare, ba n̄i maa naare Isireliban mi. Ma u bu n̄oni s̄ow̄a sere Samuēlin w̄aarun n̄oro.

¹⁴ Wuu si Filisitiba ba raa mwa Isireliban mi, saa Ekoronin di sere n ka da Gat̄iɔ, Isireliba ba si kpuro worawa ka sin baru kpaanu Filisitiban n̄oman di. Ma alafia ya dua Isireliba ka bwese ni nu ka bu sikeren̄en suunu s̄o.

¹⁵ Samuēli u kuawa Isireliban kparo win w̄aarun t̄oru kpuro s̄o.

¹⁶ W̄o ka w̄o u ra dewa u Beteligibu ka Giligaligibu bera ka maa Misipagibu, kpa u bu siribu kua.

¹⁷ Yen biru kpa u wura Ramaɔ mi win t̄amba w̄a, u bu siribu kua. U maa Yinni Gusunɔ ȳaku yeru kua mi.

Isireliba ba sina boko bikia

8

¹ Saa ye Samuēli u t̄ako kua, u dera win biba kua Isireliban kparobu.

² Win bii gbiikoon ȳisira Yoeli, yirusegira maa Abia. Bera ba kua kparobu Beri Sebaɔ.

³ Adama win bii be, ba n̄ win yira sw̄i. Ba ye gerariwa gobin binen s̄s̄. Ba n̄om biran k̄enu mwaam̄o. Ba ku ra t̄ambu sirie dee.

⁴ Ma Isireliban guro gurobu kpuro ba menna ba da Samuēlin mi Ramaɔ.

⁵ Ba n̄un s̄ow̄a ba n̄e, wee, a t̄ako kua, wunen biba kun maa wunen yira sw̄i. N n men na, a sun goo kasuo u ko bes̄en sina boko u n sun kpare nge me bwesenu kpuro nu m̄o.

⁶ Adama gari yi, yi n̄ Samuēli dore, ye ba n̄e, u bu sina boko kasuo wi u ko n bu kpare. Ma u kanaru kua.

⁷ Yera Yinni Gusunɔ u n̄un s̄ow̄a u n̄e, ye t̄on be, ba nun s̄ow̄a kpuro, a wuro. A ku yina. Domi n̄ u w̄ne ba yinam̄o, n̄ena ba yina na n s̄aa ben suno.

⁸ Saa m̄in di na bu yarama Egibitin di sere ka gis̄o ba man yinawa ba b̄ūu s̄am̄o. Nge m̄eya ba maa nun kuamme.

⁹ Yen s̄s̄, a ben gere wuro, adama a bu s̄ow̄o ye sina boko wi, u koo ra bu kua, kpa ba n ȳe.

Sina bokon saria

¹⁰ Ma Samuēli u Yinni Gusunɔn gari yi kpuro t̄on be tusia.

¹¹ U n̄e, sina boko wi u koo bandu di mi, ameniwa u koo ko. U koo b̄een bii t̄on dur̄ɔbu mw̄eri ba n s̄aa win tabu kowobu, gabu bu win tabu kekeban s̄amburu ko, kpa

gabuba n sāa maasobu, kpa gabu ba n sāa win kirukuba ba n duku dukubu m̄ win tabu keken wuswaa.

¹² U koo gabu ḡosi ba n sāa tabu kowo wuunun wirugibu, kpa u gabu wuna ba n win gbee soma m̄ kpa gabu ba n tabu yānu ka tabu kekeban yānu sekum̄.

¹³ U koo maa beɛn bii w̄ndiaba mw̄eri ba n da n̄n turare kue kpa ba n sāa d̄ia kowobu ka p̄ɛ kowobu.

¹⁴ U koo beɛn gbee geenu mw̄eri ka maa beɛn gbaa geenu mi i d̄aa binu duura ni ba sokum̄ resem ka olifi, kpa u win bw̄abu w̄ɛ.

¹⁵ I n beɛn gberun d̄ianu ka beɛn resem marum kpuro suba suba w̄okuru, sube teera ko n sāawa wigiru, kpa u tu sua u win s̄om kowobu ka ben wirugibu w̄ɛ.

¹⁶ U koo beɛn s̄om kowo t̄on dur̄obu ka t̄on kur̄obu be ba dam m̄o mw̄eri, ka beɛn ketekunu ka beɛn naa kine geenu kpa u ka win tii tiin s̄amburu ko.

¹⁷ U koo beɛn yaa sabenu menna kpa nin w̄okuru baateren w̄oll̄o u teeru sua, kpa beɛn tii i n sāa win yobu.

¹⁸ D̄oma te ye kpuro ya koor̄a, i ko weeweenu ko sina boko wi i gasan s̄ɔ, adama Yinni Gusun̄o u n̄ beɛ wurarim̄o d̄oma te.

¹⁹ Ka m̄e, t̄on be, ba n̄ Samuelin gere wure. Ba n̄e, sina bokowa sa k̄i.

²⁰ Kpa besen tii sa n sāa nge bwesenu kpuro. Sina boko wi, u ko n da besen siribu ko kpa u n da sun kpare tabu s̄o.

²¹ Ye Samueli u t̄on ben gari yi kpuro nua u kpa, yera u yi Yinni Gusun̄o saaria.

²² Yinni Gusun̄o u Samueli s̄ɔwa u n̄e, a t̄on ben gere wuro, kpa a bu sina boko wi kua.

Yen biru Samueli u Isireliba s̄ɔwa u n̄e, ben baawure u gina doo win wuu.

S̄oɔlu u win baan ketekunu

kasu

9

¹ Dur̄o goo u w̄aa Benyam̄eɛn bweseru s̄o, win ȳisira Kisi. Win baababara Abieli ka Serori ka Bekorati ka Afia. Be kpuro ba sāawa Benyam̄eɛn bweseru. Kisi wi, u sāawa t̄on boko, u maa gobi m̄o.

² Wiya u bii t̄on dur̄o goo m̄o wi ba sokum̄ S̄oɔlu. U sāa aluwaaasi dur̄o bur̄o. Isireliba kpuro s̄o, goo sari wi u n̄n gea tura. Meya be kpuron gunum mu ra ȳɔrewa w̄in ser̄o.

³ Yera Kisi win ketekunu nu k̄ɔra. Ma u win bii S̄oɔlu wi s̄ɔwa u n̄e, u seewo u s̄om kowo turo sua bu da bu n̄n keteku ni kasuama.

⁴ Ma ba sara ba da Efaraimun guunun bera gia, ka Salisan tem̄o, adama ba n̄ nu wa. Min di, ba maa da Salimun tem̄o ka Benyam̄eɛn tem̄e kpuro s̄o, adama ba n̄ nu wa.

⁵ Saa ye ba tura Sufu, yera S̄oɔlu u s̄om kowo wi s̄ɔwa u n̄e, a na su wura yenu, domi a n da, nen baaba u keteku nin gari duari u besen weeweenu m̄o.

⁶ Ma s̄om kowo wi, u n̄n s̄ɔwa u n̄e, wee, Gusun̄on t̄onu goo u w̄aa wuu ge s̄o, u beɛre m̄o. Ye u maa gerua kpuro ya ra koorewa. A na su da win mi. S̄ar̄kudo u koo sun s̄ɔ swaa ye sa ko kpe su ka keteku ni wa.

⁷ Ma S̄oɔlu u s̄om kowo wi wisa u n̄e, s̄a n da dur̄o win mi, mba sa ko sii k̄ɛ. Wee, sa n̄ maa d̄ianu tie besen b̄oɔɔ. Meya ḡaanu ganu maa sari ni sa ko n̄n k̄ɛ. Nge mba sa m̄o.

⁸ Ma s̄om kowo wi, u S̄oɔlu wisa u n̄e, na sii geesun gobi piibu gagu m̄o mini, kon yi Gusun̄on t̄onu wi k̄ɛ kpa u sun besen swaa s̄ɔsi ye sa ko kpe su ka keteku ni wa.

⁹⁻¹¹ Saa yera S̄oɔlu u s̄om kowo wi s̄ɔwa u n̄e, geema a gerua. A na su da. Ma ba da wuu mi, mi Gusun̄on t̄onu wi, u w̄aa. Ye ba wuu gen tureru ȳoam̄o, yera ba ka w̄andia gabu yinna ba yarima ba nim takam d̄o. Ba bu bikia ba n̄e, yam wao wi, u w̄aa mini?

N deema yellu Isireliban goo u n̄ k̄i u ḡaanu bikia Gusun̄on mi, ba ra n̄eewa, a na su da yam waon mi. Wi sa t̄ɛ sokum̄ Gusun̄on s̄am̄o, wiya ba ra sanam me soku yam wao.

¹² W̄andia be, ba bu wurari ba n̄e, oo, t̄ɛn t̄ɛ gera u doona mini. I bobio, u beɛ gbiiye wuu, domi t̄omba ȳakuru garu kobu na gunguru mi giso.

¹³ I n wuu dua i ko n̄n wa u sere ȳo gunguru mi, u di. Domi goo kun dim̄o ma n kun m̄o u tura mi, ȳɛn s̄ɔ wiya u koo ȳakuru domaru koosi, yen biru be ba soka bu sere di. I doo fuuku, i ko i n̄n wa.

S̄oɔlu ka Samueli ba yinna

¹⁴ Ma ba doona. Ye ba duw̄ wuu, yera ba ka Samueli yinna u yar̄o u d̄o gunguru mi.

¹⁵ N deema S̄oɔlu u sere na wuu mi, Yinni Gusun̄o u Samueli s̄ɔwa u n̄e,

¹⁶ sia amadaare kon Benyam̄eɛban turo ḡarima wunen mi, kpa a n̄n gum t̄are wir̄o domi na n̄n ḡosa u ka ko nen t̄ambu Isireliban suno. Wiya u koo bu w̄ara Filisitiban n̄oman di. Domi na ben wuri nua ma na bu m̄erima na ben wahala wa.

¹⁷ Saa ye Samueli u S̄oɔlu wa, Yinni Gusun̄o u n̄n s̄ɔwa u n̄e, dur̄o wiya mi, win gari na raa nun s̄ɔwa. Wiya u koo bandu di nen t̄ambun suunu s̄o.

¹⁸ Yera S̄oɔlu u susi Samuelin b̄oku wuu duu yera u n̄e, a gem m̄o, a man s̄ɔw̄o mi yam wao wi, u w̄aa.

¹⁹ Samueli u S̄oɔlu wisa u n̄e, n̄ena yam wao wi. A na su da gunguru mi. Sanna sa ko di giso. N n kua bururu, ye a bwisikum̄o wunen ḡɔru a bikia, kon nun ye kpuro wisi, kpa n̄ de a doona.

²⁰ Keteku ni nu k̄ɔra yen s̄o ita giso, a ku maa nin gari ko, domi siba nu wa. Adama a

n yē ma Isireliban sia ya ko n wāa wunε ka wunen baan yenugibun namaε.

²¹ Ma Səəlu u nūn wisa u nεε, nε Benyamεen bwesera. N n̄ beya ba piiburu bo Isireliba səə? Benyamεen bwese te səə kpam, n n̄ nen dusiba ba bwεεbwεεru bo? Mba n kua a ka man gari yinin bweseru m̄.

²² Samueli u ka Səəlu ka səm kowo wi da gunguru mi, u bu duusia dii bakarε u bu aye bεεregiru wε tambu tenan suunu səə be ba dim soka mi.

²³ Ma Samueli u dīa kowo səəwa u nεε, a dīa ni tama ni na nεε, a gina yiyo bee tia wunen mi.

²⁴ Dīa kowo u ka yaa taaru na u yi Səəulun wuswaα. Ma Samueli u nεε, wee ye ba nun yiya, a tii ye gaweo a di. Domi na ye beruawa wunen gison naa ten s̄ n sere tambu dim soku mini.

Ma Səəlu ka Samueli ba di sannu dōma te.

²⁵ Ye ba sarama gunguru min di, ba wura wuuα, ma Samueli u ka Səəlu gari kua win dii tεεra wəllα, ma Səəlu ka win səm kowo ba kpuna mi.

Samueli u Səəlu gum tāre

u ka ko sunα

²⁶ Buru buru yellu, Samueli u Səəlu soka dii tεεra wəllu mi, u nεε, a seewo, kon nun kara a doona.

Səəlu u seewa, ma wi ka Samueli ba yara sannu yenun di.

²⁷ Sanam mε ba wuu yarimam dəə, Samueli u Səəlu səəwa u nεε, a de wunen səm kowo u sun gbiiya u doona.

Ma səm kowo wi, u gbia u doona. Yera Samueli u nεε, a yōro, kpa n nun s̄ ye Gusunα u gerua.

10

¹ Ma Samueli u gum kparaba piibu sua u gen gum tāre Səəulun wirα u nūn bəkasi u nεε, na yeni kuawa a n ka yē ma Yinni Gusunαwa u nun gəsa a ka ko win tambun sunα.

² S̄ n yarina minin di tē, kaa ka durəbu yiru gabu yinna Sεetakio, Benyamεen temα Raselin sikirin bəkuα. Ba koo nun s̄ bu nεε, keteku ni a kaso da mi, ba nu wa kα. Wunen baa u n̄ maa nin bwisikunu m̄, wunen tiin bwisikuna u m̄. U tii bikiamα, aməna u koo ko win biin s̄.

³ Kpa a sara a da sere Taborin dāa baka ten mi. Kaa ka durəbu ita gabu yinna be ba dəə Betelio bu ka Yinni Gusunα s̄. Ben turo u ko n boo binu ita səəwa, turo ko n p̄ε ita neni, kpa turo u n maa tam kparaba neni.

⁴ Ba koo nun t̄biri kpa bu nun p̄ε yiru wē kpa a ye mwa.

⁵ Yen biru kaa da sere gunguru mi ba ra Gusunα s̄ te ba m̄ Gibea. Miya Filisitiban tabu kowo wuuru gara wāa. Saa ye a duα wuu ge səə, kaa ka Gusunαn səməbun wuuru

garu yinna be ba saram wee gunguu ten min di, ba girigbo ka bwāaru ka guuru ka mərəku soomα, ba Yinni Gusunα s̄amα.

⁶ Saa ye, Yinni Gusunαn Hunde u koo nun yō kpa a ko tən kpaα kpa a n Yinni Gusunα s̄amα ka win səmα be sannu.

⁷ Saa ye yirenu ita ye, ya nun koorα ya kpa, a koowo kpuro ye wunen nama ya baba domi Yinni Gusunα u wāa ka wunε.

⁸ Kpa a man gbiiya a da Giligalio a man ma mi s̄ə n̄əba yiru. Miya kon nun deema kpa n yāku d̄ə mwaaruginu ko ka maa siarabun yākunū kpa n nun s̄əsi ye n weene a ko.

⁹ Sanam mε Səəlu u Samueli biru kisi u doonα, Gusunα u win ḡru gəsia kpaα, ma yire ni kpuro nu koorα t̄ə te səə.

¹⁰ Sanam mε Səəlu ka win səm kowo ba tura Gibeaα, Gusunαn səməbun wuuru gara ka bu yinna. Yera Gusunαn Hunde u Səəlu yəəwa, ma u Gusunα s̄aru wəri ben suunu səə.

¹¹ Be ba raa nūn yē kpuro, ye ba nūn wa u Gusunα s̄amα səmα ben suunu səə mε, yera ba bikiamα ba m̄, mba n Kisin bii Səəlu deema. U tē s̄awa Gusunαn səmα?

¹² Wuu gen t̄nu goo u wisa u nεε, wara səmα ben tiin baaba. Yen s̄na ba ra m̄ndu ko bu nεε, Səəlu tē s̄awa Gusunαn səmα?

¹³ Saa ye Səəlu u s̄a te kua u kpa, ma u da gunguu ten mi.

¹⁴ Yera win baa yākabu u nūn bikia u nεε, mana i da ka wunen səm kowo.

Səəlu u nūn wisa u nεε, sa ketekunu kaso dawa, adama sa n̄ nu wa. Ma sa da Samuelin mi.

¹⁵ Yera baa yākabu wi, u nεε, a man s̄əwα ye Samueli u nun s̄əwa.

¹⁶ Ma Səəlu u nεε, u sun s̄əwα dim dim ma ba keteku ni wa.

Adama u n̄ nūn bandun gari s̄əwα yi Samueli u gerua.

Ba Səəlu bandu wē

¹⁷ Yen biru Samueli u Isireliba kpuro sokusia ba menna Yinni Gusunαn s̄a yero Misipα.

¹⁸ Ma u bu s̄əwα u nεε, ameniwa Gusunα bεε Isireliban Yinni u gerua. U nεε, u bεε yarama Egibitin di ma u bεε wəra Egibitigibun noman di, ka bwesenu kpuro ni nu raa bεε dam d̄rem̄n noman di.

¹⁹ Adama wee, i nūn yina giso, wi u bεε faaba kua bεen wahala ka bεen n̄ni swāarun di. Ma i nεε, u bεε sunα kuo, u bεε kpara. N n m̄n na, i yarima bweseru ka bweseru, kpa i tii tusia yenu ka yenu win wuswaα.

²⁰ Ma Samueli u dera Isireliban bwesenu kpuro nu susi nu tii tusia. Yera Gusunα u s̄əsi ka yīreru ma u Benyamεen bweseru gəsa.

²¹ Yen biru Samuēli u dera Benyamēn tambu ba susi ba tii tusia yenu ka yenu ma Gusunō u Matirin yenu gōsa. Matirin yenu ge sōō, Kisin bii Sōōluwa u gōsa. Adama ye ba nūn soka soka ba ñ nūn wa.

²² Yen sōna ba kpam Yinni Gusunō bikia ba nēē, durō wi, u tunuma kō mini?

Ma Yinni Gusunō u nēē, oo, wee, u kukua tambun yānu sōō.

²³ Ba duki da mi, ma ba ka nūn na. Ye u yōra tambun suunu sōō, be kpuron gunum mu yōrawa win serō.

²⁴ Ma Samuēli u tōn be kpuro sōōwa u nēē, durō wi wee, wi Yinni Gusunō u gōsa. Goo maa sari bēē kpuro sōō wi u ka nūn nē.

Ma tōn be kpuro ba kuuki kua ma ba nēē, sunōn hunde yu dakaā da.

²⁵ Ma Samuēli u bu sinandun wooda tusia, ma u ye yorua tireru sōō u yi Gusunōn sōa yerō. Yen biru u tōn be kpuro kara, ben baawure u da win yenua.

²⁶ Sōōlun tii u maa da win yenuō Gibeāō. N deema Gusunō u tabu durō damgibu gabun gōruō doke bu nūn swīi.

²⁷ Adama aluwaasi garu ko sariba gabu ba gerumō ba mō, durō winiwa u koo kpī u sun faaba kō? Ma ba nūn gema ba ñ ka nūn kēru naawē. Adama Sōōlu kun gēē gerua.

Sōōlu u Amōniba kamia

11

¹ Amōniban sunō wi ba mō Nakasi u seewa u da u Yabesi wōri Galadin temō. Ma Yabesigibu kpuro ba nūn sōōwa ba nēē, a ka sun arukawani bōkuo, sa ko nun yoru diiyo.

² Adama Nakasi u bu wisa u nēē, ñ n wura n bēēn baawuren nom geun nōnu wōwa, kpa bēē Isireliba kpuro ñ sekuru wa, sanam mēya kon ka bēē arukawani bōke.

³ Yabesin guro gurobu ba nūn sōōwa ba nēē, a sun sōōba yiru kēyō su wa su ka tambu gōri Isirelin tem kpuro sōō. Sā kun wa wi u koo sun faaba ko, sa ko bēē tii yōsua.

⁴ Yera goro be, ba da Gibeāō mi Sōōlu u wāa, ba labaari ye gerua. Ye tamba nua mē, ma be kpuro ba nōngiru sua ba swī.

⁵ N deema Sōōlu u wee gberun di ka win keteba, ma u bikia u nēē, mba n tōn be deema ba ka sumō mē. Ma ba nūn Yabesigibun gari yi saaria.

⁶ Ye Sōōlu u yi nua, yera Gusunōn Hunde u nūn yōōwa ma win nukura gbisa gem ka tia.

⁷ Yera u win keteba yiru sua u go u ye bōtira bōtira, ma u dera ba ka yen kpīri ni da Isirelin tem kpuro sōō ba nēē, nge mēya ba koo baawuren keteba kua wi u yina u Sōōlu ka Samuēli swīi ba ñ tabu seewa.

Ma Yinni Gusunōn berum mu tōn be mwa, yera be kpuro ba mēna ba yara nge tōn turo.

⁸ Sōōlu u dera ba tōn be gara gara Besekio. Isireliban geera kuawa tōnu nōrōbun suba

gooba wunōbu (300.000). Yudaba ba maa sōa tōnu nōrōbun suba tēna (30.000).

⁹ Ma ba Yabesigibun goro be sōōwa ba nēē, ñ doo ñ bēēgibu sō ñ nēē, sia sere sōō u ka ye, ba koo faaba wa.

Ye goro be, ba tura ba Yabesigii be sōōwa mē, yera ben nukura dora.

¹⁰ Ma ba Amōniba sōōwa ba nēē, sia sa ko bēē tii yōsua ñ ka sun ko nge mē ñ bēē wēre.

¹¹ Sōōlu u win tambu bōnu kua wuunu ita. Yen sisiru saa ye goō gbiikaa swī, u dera ba da ba Amōniban sansani wōri ba bu go go sere sōō ka ye. Be ba tie ba yarinewa ba sebiri tia tia.

¹² Yera Isireliba ba Samuēli sōōwa ba nēē, berā ba ñ daa kī Sōōlu u ko bēēn sunō. Be ba gerua mē, a de bu yarima su bu go.

¹³ Adama Sōōlu u nēē, ba ñ goō goomō gisō, domi gisōra Yinni Gusunō u sun faaba kua.

¹⁴ Ma Samuēli u be kpuro sōōwa u nēē, ñ na su da Giligaliō kpa su Sōōlun bandun dam sire.

¹⁵ Ma be kpuro ba da mi, ba Sōōlun bandun dam sire Yinni Gusunōn sōa yerō. Ba maa Yinni Gusunō siarabun yākunu kua. Ma Sōōlu ka Isireliba kpuro ba tōō bakaru di ka nuku dobu.

Samuēli u Isireliban kparabu

deri

12

¹ Samuēli u Isireliba kpuro sōōwa u nēē, wee na bēēn gere wura gāanu kpuro sōō ma na bēē sunō kua.

² Tē wiya u koo bēē kpara, domi na tōkō kua, nēn seri burura, nēn biba maa bukura nge bēē. Wee na bēē kpara saa nēn aluwaasirun di sere ñ ka girari gisō.

³ I man seeda diiyo Yinni Gusunō ka sunō wi u gōsan wuswaaō. Waran ketewa na mwaare. N kun mē, weren ketekuwa na mwa. Wara na taki diire. N kun mē, wara na dam dōrere. Nge weren kēra na mwaare ñ ka nūn gem wē. Wi na yen gaa kuare, kon yēro yen dibu kōsia.

⁴ Ba nēē, a ñ sun taki diire, a ñ maa sun dam dōrere. Mēya a ñ maa bēēn goon kēru mwaare a ka nūn gem wē.

⁵ Samuēli u bu sōōwa u nēē, Yinni Gusunō ka sunō wi u gōsa ba sōa seeda gisō ma ñ ñ kōsa gaa wa nē sōō.

Ba nēē, mēya.

⁶ Yera Samuēli u kpam bu sōōwa u nēē, Yinni Gusunōwa u sōa nēn seeda, wi, wi u Mōwisi ka Aroni gōsa ma u bēēn baababa yarama saa Egibitin tem di.

⁷ N ñ men na, ñ yōro sēē tē, kpa ñ bēēn taare nō Yinni Gusunōn wuswaaō. Kon bēē win sōm geenu yaayasia ni u kua bēē ka bēēn baababan sō.

⁸ Yakabu ka wigibu ba da Egibitiā. Ma Egibitigibu ba ben bibun bweseru nani sōwa, ma ba Yinni Gusunā nāogiru sue u ka bu somi. Ma u bu Mōwisi ka Aroni gōria. Beya ba bu yara Egibitin di, ma ba dera ba sina tem mini.

⁹ Adama ba Gusunā ben Yinni wi duari. Ma u bu Hasorin tabu sunā Sisera nōmu sōndia ka Filisitiba ka Mōabun sunā. Be kpurowa ba ka bu tabu kua ba bu kamia.

¹⁰ Yera ba Yinni Gusunā soka ba nūn sōwa ba nē, ba durum kua domi ba nūn deri ba būu tōn durā be ba mō Baaliba ka būu tōn kurā wi ba mō Asitaate sāmā. Adama ū n bu wōra ben yiberēban nōman di, ba koo nu deri bu nūn sā.

¹¹ Ma Yinni Gusunā u bu Gedeoni gōriama ka Baraki ka Yefite ka sere maa nē Samueli. Ma u bēe wōra saa bēen yiberēban nōman di be ba bēe sikerenē, ma i sina ka alafia.

¹² Adama sanam mē i wa ma Amaniban sunā Nakasi u bēe tabu wōrim wee, yera i man sōwa i nē, sunāwa i kī u bēe kpara, baa mē Yinni Gusunā u bandu dii bēen suunu sō.

¹³ I nūn sunā bikia, ma u bēe nūn wē. Sunā wi i kī mi, wi wee mi tē.

¹⁴ I n Yinni Gusunā nasie, i n nūn sāmā, i n win gari mēm nōwammē, ma i n win gere yinē, ma i nūn swīi deē deē, bēe ka bēen sunā wi u bēe kpare, i ko i gea wa.

¹⁵ Adama i kun win gari mēm nōwē, ma i win gere yina, u koo bēe nōma doke nge mē u bēen baababa kua.

¹⁶ Tē, i yōro i wa gāa baka ni Yinni Gusunā u koo ko bēen wuswāa.

¹⁷ N i n doo gēerun saawa sa wāa mi tē? Kon Yinni Gusunā kana u de gura yu nē ka gbāsukunu. Sanam mēya i ko gia ma durum baka i kua win mi, ye i ka tii sunā bikia.

¹⁸ Ma Samueli u Yinni Gusunā kana. Gura na tōo te sō, ka gbāsukunu. Yera tōn be kpurowa ba Yinni Gusunā ka Samueli nasia.

¹⁹ Ma be kpurowa ba Samueli sōwa ba nē, a Gusunā wunen Yinni kanā bēse wunen bwāabun sō kpa su ku ra gbi yēn sō sa kram durum sosi bēsen durum gura sōo domi sa tii sunā bikia.

²⁰ Ma Samueli u bu wisa u nē, i ku nanda. Geema, i kōsa ye kpurowa kua, adama i ku maa gēra Yinni Gusunān swaan di. I nūn sāawo ka bēen gōru kpurowa.

²¹ I ku gēra i būnu swīi. Nu n arufaani gaa mō, nu n maa kpē nu bēe faaba ko, domi kama nu sā.

²² Yinni Gusunā u gōru doke u bēe ko win tōmbu, u n maa bēe yinamō win yīsi bakarun bēeren sō.

²³ Nēn tii maa Gusunā u man gbara bu nē, na n maa bēe kanaru kuammē. Domi yeya n

ko n sāa nēn durum win mi. Ko na n bēe swaa gea sōsīmōwa ye ya dēndē.

²⁴ I n gesi Yinni Gusunā nasie kpa i n nūn sāmā ka nuku tia ka bēen gōrusu kpurowa, kpa i n yaaye gāa baka ni u bēe kua.

²⁵ Adama i n daa kōsa mō, i ko i kam kowa bēe ka bēen sunā wi.

Isireliba ba ka Filisitiba

tabu kua

13

¹ Sōlu u mōwa wōo* sanam mē u bandu di Isireliba sō. Ye u bu kpara wōo yiru,

² yera u tōnu nōrōbun suba ita (3.000) gōsa be sō. Ben nōrōbun suba yiru (2.000) ya wāa ka wi Mikimasio, Betelin guurun bera gia. Tōnu nōrōbu (1.000) ba maa wāa ka Yonatan Gibea, Benyamēn temō. Ma u dera tōn be ba tie ba wura ben yēnuso.

³ Gibea miya Yonatan u Filisitiban tabu kowo wuuru garu wōri u kamia. Ma Filisiti be ba tie ba yen baaru nua. Yera Sōlu u dera ba kōba so Isirelin tem kpurowa sōo ba nē, i de Heberuba kpurowa bu baaru ye nō.

⁴ Yera Isireliba kpurowa ba nua ma Sōlu u Filisitiban tabu kowo be kamia sere ben mōru seewa. Yera n dera Isireli be kpurowa ba mēna Sōlun mi ye u bu soka Giligaliō.

⁵ Ma Filisitiba ba maa mēna bu ka Isireliba tabu ko. Ba tabu kekeba mōwa nōrōbun suba tēna (30.000) ka maa maasōbu nōrōbun suba nōba tia (6.000). Ben tabu kowobu ba n garirō. Ba dabiwa nge yani sēeri nim wōkun gōoro. Ma ba na ba sansani gira Mikimasio, Beti Afēnin sōo yari yera gia.

⁶ Sanam mē Isireliba ba wa ma ba n kurō, domi Filisitiba ba bu sēke, ma ba da ba kukua kpee wōruso, ka awīi sō, ka kpee baaba sō, ka wōruso, sere ka dōko kpirinō.

⁷ Isireliba sō, gabu ba mam da sere Yuudēnin gurū Gadi ka Galadin temō.

Adama Sōlu u wāa Giligaliō. Be ba ka nūn wāa mi kpurowa ba berum soore ba diiruma.

⁸ Ba tē mi, ba kuawa sōo nōba yiru nge mē Samueli u Sōlu bura, adama Samueli u n nē. Yera tōmba yarinam torua.

⁹ Yen sōna Sōlu u nē, bu yaa sabenu tama u ka yāku dōo mwaararuginu ko ka maa siarōbun yākunū. Ma u yāku dōo mwaararugii te kua ka win tii.

¹⁰ Saa ye u yāku te kua u kpa kese, yera Samueli u kurama ma Sōlu u yarima u nūn sennō da.

¹¹ Samueli u nē, mban sōna a yenin bweseru kua.

Sōlu u wisa u nē, na wa tōmba yarinamō maa n nē saa ye a bura. Filisitiba wee, ba maa mēnne Mikimasio.

* 13:1 wōo - Ye ba yorua Heberum sōo, ya n dēere.

¹² Ma na bwisika na nēē, Filisitiba ba koo man wōrima Giligali mini, na n̄ maa Gusunō somiru kanē. Yen sōna nen tii na yāku te kua.

¹³ Ma Samuēli u nēē, gari bōkon kookoosa a kua mi. A n̄ Gusunō wunen Yinnin wooda mem nōwē ye u nun wē. A n̄ daa ye mem nōwā, Yinni Gusunō u koo raa de wunen bweseru ta n bandu dii Isireliba sō sere ka baadommao.

¹⁴ Adama tē wunen bandu ta n̄ maa tēemō. Yinni Gusunō u koo goo kasu win daa ya n̄n wēre kpa u n̄n ko win t̄mbun kparo. Domi wunē, a n̄ win wooda mem nōwē.

¹⁵ Ma Samuēli u seewa u doona Giligalin di. Yera Sōlu ka win tabu kowo be ba tie ba maa da Gibeaō, Benyamēen temō. Ma u bu gara mi. Ben geera kua tōnu natan (600) saka.

¹⁶ Sōlu ka win bii Yonatham ka t̄n be ba ka bu wā sannu, ba ben sansani gira Gibea mi. Adama Filisitiban sansani ya wā Mikimasio.

¹⁷ Filisitiban tabu kowobun wuunu ita ya yara ben sansanin di ya Isireliba wōraa da. Wuu teera da Ofaran swaaō Sualin temō.

¹⁸ Ma yirusera Beti Horonin swaa swīi. Ma itasera maa da Benyamēen tem nōō bura yerō wōwa gaan bōkuō mi purukanu ra n̄ wā ḡbaburun bera gia.

¹⁹ N deema sekobu sari Isireliban tem kpuro sōō domi Filisitiba ba nēē, ba n̄ wure bu takobiba ko n̄ kun mē yaasi.

²⁰⁻²¹ Yen sōna Isireliba ba ra de Filisitiban mi bu ka ben naa tebonun yari nōō dera, ka ben dākunu ka ben gb̄ēē ka ben tebonu ka maa ben naa kpara dekin nōō sēnu.

²² Yen sōna tabun sanam mē sōō, t̄n be ba wā Sōlu ka win bii Yonatham mi, ben goo kun takobi mō, n̄ kun mē yaasa. Sōlu ka win bii Yonatham t̄nawa ba yeba mi.

²³ Ma Filisitiban tabu kowobun wuu teeru gara yara ta da Mikimasio, bera mi guunu yiru nu yinna. N deema miya ba ra ka sare.

Yonatham u Filisitiba kamia

14

¹ Sōō teeru Yonatham, Sōlun bii, u win bōō aluwaasi wi u ra win tabu yānu sōbe sōōwa u nēē, a na su da Filisitiban tabu kowo wuu ten mi, te ta wāa giō.

Adama u n̄ Sōlu sōōwa ma u gam dōō.

² Sōlu u wā Migoronio Gibean bōkuō dāru garun nuurō te ba ra soku gerenadi. T̄n be ba wāa ka wi, ben geera sāawa tōnu natan (600) saka.

³ N deema yāku kowo wi ba m̄ō Aya u wāa t̄n ben suunu sōō u s̄āa yāa ni ba ra ka bikiaru ko Gusunōn mi nenī. Aya wi, u sāawa Akitubun bii. Akitubu wi, ka win wōnō Ikabōdu, be, ba maa sāawa Finēsin bibu. Finēsin tundowa Eli, wi u raa s̄āa Yinni Gusunōn yāku kowo Silōō. Tōnu nata ye sōō, goo kun yē Yonatham u yara.

⁴ Swaa ye Yonatham u swīi u ka da Filisitiban tabu kowo ben mi, ya kpawa ka kpee bakanu yirun baa sōō. Teerun yīsira Bosesi, yirusera maa Sēnē.

⁵ Teera wāa swaa yen sōō yēsān n̄m geu gia Mikimasin deedeeru. Teera maa wāa Geban deedeeru.

⁶ Yonatham u win bōō aluwaasi wi sōōwa u nēē, a na su da bango sari ben mi. Sōrōkudo Yinni Gusunō u koo sun somi. Domi gāanu sari ni nu koo n̄n ganē u kun ka sun faaba kue, baa s̄ā kun dabi.

⁷ Aluwaasi wi, u nēē, a kooowo kpuro ye a ḡrō doke, a ku sika ko. Na wāa ka wunē.

⁸ Ma Yonatham u nēē, n̄ n mēn na, su da ben bera gia kpa bu sun wa.

⁹ B̄a n nēē, su yōro su bu ma, sa ko yōrawa su bu ma.

¹⁰ B̄a n maa nēē, su na ben mi, sa ko dawa, domi ben soku tera ta ko n̄ s̄āa yīreru ma Yinni Gusunō u sun bu n̄omu beria.

¹¹ Ma be yiru ye, ba dera Filisitiba ba bu wa. Ma Filisiti be, ba nēē, Heberuba wee, ba yarimamō wōrusun di mi ba raa kukua.

¹² Ma Filisitiban tabu kowo be, ba Yonatham ka win aluwaasi wi nōō kōō ba nēē, i na mini su bēē gari gēē sō.

¹³ Ma Yonatham u win bōō aluwaasi wi sōōwa u nēē, a man swīima domi Yinni Gusunō u sun bu n̄omu beria, bēē Isireliba.

¹⁴ Yera durō u kabura u ka yōōwa u da mi ba wāa ma aluwaasi wi, u n̄n swīi. Ye ba tura mi, ma u bu soomō u suririmō. Yera win bōō aluwaasi wi, u bu goomō win biruo.

¹⁵ Ben tabun tore ye sōō, be yiru ye, ba t̄mbu gowa nge tōnu yendun saka batuma piibu sōō.

¹⁶ Ma berum Filisitiban tabu kowobu mwa kpuro be ba wāa sansaniō, ka be ba wāa tabu gberō, ka be ba sansani kōsu, ka maa be ba yarimō ba t̄mbu wōraa daamō. Sere ka tem tii mu yīrumōwa ma t̄mba burisina. Gusunōwa u dera yabu ye kpuro ya kooora mē.

¹⁷ Be ba Sōlun sansani kōsu Gibeaō Benyamēen temō, ba wa Filisitiban tabu kowo dabinu ba duku dukubu m̄ō baama kpuro.

¹⁸ Ma Sōlu u win t̄mbu sōōwa u nēē, i bēsen t̄mbu mēn̄nō i ben yīsa soku kpa su wa be ba kun wāa mi.

¹⁹ Ma ba kua mē, ba deema Yonatham ka win bōō aluwaasi wi u ra win tabu yānu sōbe, beya ba sari mi.

²⁰ Ma Sōlu u Aya sōōwa u nēē, u Gusunōn woodan kparokoru suama.

N deema kparoro te, ta wāa Isireliban sansaniō sanam mē.

²¹ Nge mē Sōlu u ka yāku kowo wi gari m̄ō, wure ni nu wāa Filisitiban sansaniō nu sosimōwa nu dōō. Yera Sōlu u yāku kowo wi

sōwa u nee, a kpakoro te derio, su ku maa Gusunō gānu bikia.

²⁰ Ma Sōlu ka win tabu kowobu ba menna ba da tabu gberō, ba deema wee Filisitiba ba burisinē ba goonamō ka takobi.

²¹ N deema Heberu gabu ba raa yoru dimō Filisitiban mi, sere ba ka bu da ben sansaniō. Adama ye ba Sōlu ka Yonatam ka begibu wa, yera ba tii wuna ba wura ben mi.

²² Isireli gabu ba raa maa kukua Efaraimun guunun bera gia. Ye ba nua ma Filisitiba ba duki mō, yera ba seema ba wōri tabu sōo ba bu naa swīi,

²³ Ba ka tura Bēti Afēnin wuswaaō. Nge meya Yinni Gusunō u ka Isireliba faaba kua dōma te.

Isireliba ba Yonatam yakia

Sōlu nōman di

²⁴ Isireliba ba nōni sōōra gem gem dōma te, yēn sō Sōlu u bōrua u nee, ma n kun mō na nen yiberēba mōru kōsia, wi u di yoka yu sere turi, kon yēro gowa. Yen sōna tōn be sōo, goo kun dīanu dende.

²⁵ Sōlun tambu kpuro ba tura dāa sōōwō mi tim mu terie temō.

²⁶ Sanam mē ba sōo ge duō, ba deema wee, tim mē, mu koka temō. Ka mē, goo kun kaka u mu dabure domi ba bōri yi nasie.

²⁷ Adama Yonatam u n̄ daa nua ma win tundo u tōn be kirō kua ka bōri. Yera u deka ye u neni ka tim bau sōka u wuna u nōo kpēē, ma u dam wa.

²⁸ Saa ye sōōra tōn ben turo u n̄n sōōwa u nee, wunen tundo u sun kirō kua ka bōri u nee, wi u di gisō, u koo yēro go. Yera n dera tōn be, ba ka wasira gem gem.

²⁹ Ma Yonatam u nee, nen baaba u besen tambu nōni sōōmōwa. A n̄ wa nge mē na dam wa sanam mē na tim men fiiko di?

³⁰ N koo raa wēra too tōn be, bā n di baa fiiko ye ba wara ben yiberēban nōman di. Domi ba koo raa Filisiti be go n kere mē.

³¹ Dōma te, ba Filisitiba gowa saa Mikimasin di sere ka Ayalonio. Ma ba wasira gem gem.

³² Yera ye Filisitiba ba deri, ba ye kata kua ba gura. Ba yāanu ka ketēba ka ketē binu mwērimō ba goomō ma ba yaa ye temmō mi ya kpī yem sōo.

³³ Saa ye sōōra ba Sōlu sōōwa ba nee, wee, tōn be, ba Yinni Gusunō torarimō ba yaa temmō mi ya kpī yem sōo.

Ma Sōlu u nee, naane sarirugibu bēē! I kpee bakaru bimiamina mini tē.

³⁴ Kpa i baawure sō u ka win ketē n̄ kun mē win yāaru na u saka mi, kpa u da u di. Bā n kua mē, ba n̄ maa Yinni Gusunō torarimō.

Wōku te sōo, tōn ben baawure u ka win ketē na u go mi.

³⁵ Ma Sōlu u Yinni Gusunō yaku yeru kua mi, tera ta sāa gbiikuru ni u kua sōo.

³⁶ Yen biru u win tōmbu sōōwa u nee, su da su Filisitiba naa gira wōkuru su bu wōri sa n ben yānu guramō sere yam mu ka sāra. Su ku ra ben goō deri, baa turo.

Ma ba nee, a koowo mē n nun wēre.

Adama yaku kowo u nee, su gina da su Gusunō bikia.

³⁷ Ma Sōlu u Gusunō bikia u nee, n doo n Filisitiba naa gira? Kaa sun bu nōmu bēria?

Adama Gusunō u n̄ n̄n wisa dōma te.

³⁸ Yera Sōlu u nee, i mennama bēē be i sāa wirugibu kpa su gia mi torara wāa gisō.

³⁹ Sere ka Yinni Gusunon wāaru, wi u ra Isireliba faaba ko, baa n̄ n̄n nen bii Yonatam na, u tora, u koo gbiwa.

Adama tōn ben goō kun n̄n wisa.

⁴⁰ Ma u nee, i doo i yōra miōnō, nē ka nen bii Yonatam sa ko maa yōra mini.

Tōn be, ba nee, a koowo mē n nun wēre.

⁴¹ Ma Sōlu u Yinni Gusunō sōōwa u nee, Gusunō, bēē Isireliban Yinni, a sun sōōsio ka yīreru mi torara wāa.

Ma torara sōōsira Yonatam ka Sōlun bera gia. Be ba tie ba yara.

⁴² Sōlu u kpam nee, n tiara nē ka nen bii.

Ma torara sōōsira Yonatam mi.

⁴³ Sōlu u Yonatam sōōwa u nee, a man sōōwō ye a kua.

Yonatam u nee, na tim bau sōka ka deka ye na neni ma na men fiiko denda. Nē wee, na wura n gbi.

⁴⁴ Yera Sōlu u nee, n̄a kun nun go, Yonatam, Gusunō u man kua nge mē u kī.

⁴⁵ Adama tōn be, ba Sōlu sōōwa ba nee, Yonatam, wi u Isireliba faaba baka yeni kua, wiya u koo gbi? Sere ka Yinni Gusunon wāaru, baa win serī tia ya n̄ wukuramō yu wōri. Domi ka Gusunon somira u sōmburu kua gisō.

Mesuma ba ka Yonatam yakia u n̄ ka gu.

⁴⁶ Yen biru Sōlu u sina u n̄ maa Filisitiba naa swīi. Ma Filisiti be, ba wura ben temō.

Sōlun nasara

⁴⁷ Sanam mē Sōlu u bandu di u kpa Isireliban suunu sōo u ka win yiberēba tabu kua u ka sikerena. Bera Mōabuba ka Amaniba ka Edōmuba ka Soban sinambu ka sere maa Filisitiba. Mi u tabu da da kpuro u ra kamiewa.

⁴⁸ Sōo teeru u tabu kua ka wōruguru u Amaleki be ba bu dam dōremō kamia u Isireliba faaba kua ben nōman di.

⁴⁹ Sōlun u nee, tōn durōbun yīsa wee, Yonatam ka Yisifi ka Maakisua. Win bii tōn kurō gbiikoon yīsira Mērabu, yiruse maa Mikali.

⁵⁰ Win kurōn yīsira Akinōamu, Akimasin bii. Win tabu sunōwa Abineē, Nerin bii. Neri sāawa Sōlun tondon mōo.

⁵¹ Kisi, Sōlun tundo, ka Neri, Abineēn tundo, ba sāawa Abielin bibu.

⁵² Səəlun wāaru kpuro səə, tabu kun dwiiyare wi ka Filisitiban baa səə. Yen sōna win tōmbu səə, ù n goo wa wi u dam mō u wərugəru mō, u ra yēro mwaaməwa u ko win tabu kowo.

Isireliba ka Amalekiban tabu

15

¹⁻² Samueli u Səəlu sōwa u nēē, nēna Gusunə wəllu ka tem Yinni u gərima wunen mi, n nun gum wisi n ka sōsi ma u nun gosa a ko sunə win tōmbu Isireliban suunu səə. Yen sō tē, a swaa dakio a nō ye u gerua. U nēē, u koo Amalekiba dibu kōsia ye ba ka Isireliba swaa bura sanam mē ba yara Egibitin di.

³ Yen sō, a doo a bu wəri kpa a ye ba mō kpuro kpeerasia mam mam. A ku de bu tiara. A bu goowo kpuro tən durəbu ka tən kurəbu ka bību sere ka bii wēēnə, ka maa ben yaa sabenu.

⁴ Ma Səəlu u win tōmbu mēna u gara Telaimuə. Win tabu kowobun geera kua nərəbun suba goobu (200.000), ma Yudaba ba maa kua tōmbu nərəbun suba wəkuru (10.000).

⁵ Sanam mē Səəlu ka win tabu kowobu ba tura Amalekiban wuu bəkəwə, yera ba kukua gen wəwa gaa səə.

⁶ Ma Səəlu u Keniba sōwa u nēē, bu de bu tii wuna Amalekiban min di, kpa wi, u ku raa bu mēna u go kpuro sannu. Domi be, ba Isireliba durom kuawa saa ye ba wee Egibitin di. Ma Keni be, ba yara saa Amalekiban min di.

⁷ Yen biru Səəlu ka win tabu kowobu ba Amalekiba wəri ba bu sunka saa Hafilan di sere ka Suriə ye ya wāa Egibitin sōə yari yeru gia.

⁸ Ma ba ben sunə mwa wi ba sokumə Agagi. Be ba tie, ma ba bu go ka takobi.

⁹ Adama Səəlu ka win tabu kowobu, ba Agagi deri, ba ñ nùn go, ka sere maa yaa sabe ni nu gea sāa, yāanu ka keteba ka naa kpemi ka yāa kpemminu ni nu gum mō ka baayere kpuro ye ya gea sāa. Ba yina bu ye kpuro kpeerasia mam mam. Adama ye ya ñ dam mō ka ye ya ñ waabu wā, ba ye kpuro gowa mam mam.

¹⁰ Saa ye sōra Yinni Gusunə u ka Samueli gari kua u nùn sōwa u nēē,

¹¹ nēn nukura sankira ye na ka Səəlu kua sunə. Domi u man biru kisi, u ñ nēn gere mēm nōwē.

Ye Samueli u gari yi nua, yera u məru kua gem gem, ma u Yinni Gusunə nōguru sue wōku giriru.

¹² Sisuru bururu u seewa yellu u dōə u ka Səəlu yinna. Adama ba nùn sōwa ba nēē, Səəlu u da wuu ge ba mō Kaameli gia. Miya u kperu garu gira tōmbu bu ka win nasara yaaya. Min diya u maa gōsira u da Giligalio.

¹³ Ma Samueli u da win mi. Ye Səəlu u Samueli wa, yera u nēē, Gusunə u nun domaru kua. Wee na kpuro kua ye u man yiire.

¹⁴ Samueli u nēē, ñ n mēn na, aməna na ka yāanu ka keteban wuri nōmō.

¹⁵ Səəlu u nēē, tabu kowoba ba yāanu ka kete geenu gosa ba ka wəma saa Amalekiban min di kpa bu ka Gusunə wunen Yinni yākuru kua. Adama ba ye ya ñ gea sāa kpeerasiawa mam mam.

¹⁶ Ma Samueli u nēē, a sakuo n nun sō ye Yinni Gusunə u man sōwa gīa wōkuru.

Səəlu nēē, a geruo.

¹⁷ Samueli u nēē, yellu a tii garisiwa bwēēbwēē, ma Yinni Gusunə u nun gosa a kua Isireliban sunə.

¹⁸ Ma u nun gōra u nēē, a doo a Amaleki durumgii be tabu wəri a bu go a kpeerasia mam mam.

¹⁹ N n mēn na, mban sōna a ñ Yinni Gusunən gere mēm nōwē. Mban sōna i kua ye ya ñ nùn dore, i ben yānu kata kua i gura.

²⁰ Səəlu u nēē, na Yinni Gusunən gere mēm nōwa fa. Na da mi u man gōra, ma na Amalekiban sunə Agagi mwa na ka na, ma na win tōmbu go mam mam.

²¹ Adama nēn tabu kowoba ba ben yāanu ka ben kete geenu mwaama bu ka Gusunə wunen Yinni yākuru kua Giligalio.

²² Samueli u nēē, mba Yinni Gusunə u kīru bo. Yākunu? Nge mēm nōəbu. Wee mēm nōəbu bu yākuru kere. Wii kpīibu bu maa yāku yaa gum kere.

²³ Wi u ku ra Gusunə mēm nōwē u sāawa taarēgii nge soro. Wi u ku ra nùn wiru kpīiye, u sāawa nge būu sāo. Tē, yēn sō a Yinni Gusunən gere yina, win tii u maa nun yina, u nun bandu yara.

²⁴ Yera Səəlu u Samueli sōwa u nēē, na durum kua, na Yinni Gusunən wooda sara ka maa wunen gere. Na nēn tōmbun berum kua ma na ben gere wura.

²⁵ Adama na nun kanamə, a man nēn durum suuru kuo, kpa a ka man wura Giligalio, n ka Yinni Gusunə sā.

²⁶ Ma Samueli u nùn sōwa u nēē, na ñ maa ka nun wurə. Domi a Yinni Gusunən gari yina. Meya u maa nun yina, u nun bandu yara.

²⁷ Sanam mē Samueli u gōsirə u ka doona, yera Səəlu u win yaberun swaa gaba, ma yabe te, ta gēera.

²⁸ Samueli u nùn sōwa u nēē, Yinni Gusunə u nun Isireliban bandu wərari gisə u tu goo wē wi u nun sanə kere.

²⁹ Gusunə, Isireliban Yinni yiikogii u ku ra weesu ko, u ku ra maa win himba gōsie, domi u ñ sāa nge tōnu.

³⁰ Səəlu u kpa m nēē, na durum kua, adama tē na nun kanamə a man bēere dokeo nēn tōmbu Isireliba ka ben guro gurobu kpuron

wuswaaɔ. A ka man ɔsɔsi Giligali mi kpa n ka Gusunɔ wunen Yinni sã.

³¹ Ma Samueli u ɔsɔsi ra u ka Sɔɔlu da. Sɔɔlu u Yinni Gusunɔ sãwa.

³² Yera Samueli u nɛɛ, i ka man Agagi, Amalekiban sunɔ wi naawa mini. Ma Agagi wi, u susi ka nuku dobu. Domi u bwisika ma ɔɔ nùn sarari.

³³ Adama Samueli u nɛɛ, nge mɛ wunen takobi ya tɔn kurɔbu gabun bibu ɔɔ,

nge mɛya wunen mɛro u koo maa bii bia.

Ma Samueli u Agagi ɔɔ u bɔtira Yinni Gusunɔn sãa yerɔ Giligaliɔ.

³⁴ Yen biru Samueli u da Ramaɔ, Sɔɔlu maa da win yɛnuɔ Gibeaaɔ.

³⁵ Sere Samueli u ka gu, u n maa Sɔɔlu mɛɛrim daare. Adama u ra n nùn swiɛyammewa yɛn sɔ Gusunɔn nuki sankira ye u ka nùn kua Isireliban sunɔ.

Gusunɔ u Dafidi ɔsɔsa

u ka ko sunɔ

16

¹ Yinni Gusunɔ u Samueli sɔɔwa u nɛɛ, sere saa yerɔ kaa n wãa a n Sɔɔlu swiɛyammɛ. Domi na nùn bandu yara. U n maa kpɛ u bandu di Isireliba sɔɔ. Yen sɔ, a gum yibio wunen kɔba ye sɔɔ kpa n nun ɔari a da Isai, Betelehɛmugiin mi. Domi na win bii turo ɔsɔsa u ka ko sunɔ wi na kɔ.

² Adama Samueli nɛɛ, amɔna kon ko n ka da mi, domi Sɔɔlu u n ye nua, u koo man ɔɔ.

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a naa gbiiɛa suo kpa a nɛɛ, a nawa a ka man yãkuru kua.

³ Kpa a Isai soku yãku yeru mi. Miya kon nun sɔ ye kaa ko. Yera a gum tare wi kon nun sɔɔsin wirɔ.

⁴ Samueli u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. Ye u na Betelehɛmuɔ, yera wuu gen guro gurobu ba na win mi ka berum ba nɛɛ, n ka sere do mɛ?

⁵ Ma Samueli u bu wisa u nɛɛ, n do gbãa gbãa. Na nawa n ka Yinni Gusunɔ yãkuru kua. I bɛɛn tii disɔ wunario kpa i na yãku yerɔ.

Ma Samueli u maa Isai ka win bii tɔn durɔbu soka. Ba tii disɔ wunari ba na yãku yeru mi.

⁶ Saa ye be kpuro ba tunuma, yera Samueli u Eliabu wa. Ma u bwisika u nɛɛ, a n da wiya mi, wi Yinni Gusunɔ u ɔsɔsa.

⁷ Adama Yinni Gusunɔ u Samueli sɔɔwa u nɛɛ, a ku win wasin buram mɛɛri, n kun mɛ win gunum, n n wi, na ɔsɔsa. Domi nɛ, Yinni Gusunɔ, na ku ra wasin buram mɛɛri nge tɔnu. Gɔruwa na ra mɛɛri.

⁸ Ma Isai u Abinadabu soka, u dera u susi Samuelin wuswaaɔ. Ma Samueli u nɛɛ, Yinni Gusunɔ kun maa wini ɔsɔsa.

⁹ Ma Isai u dera Sama u susi Samuelin wuswaaɔ. Adama Samueli u nɛɛ, Yinni Gusunɔ kun winin tii ɔsɔsa.

¹⁰ Isai u dera win bibu nɔɔba yiru ba susi Samuelin wuswaaɔ. Adama Samueli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni kun ben ɔɔ ɔsɔsa.

¹¹ Ma u Isai bikia u nɛɛ, wunen bii tɔn durɔbu kpurowa mini?

Isai u nùn wisa u nɛɛ, ben dãako wi ba mɔ Dafidi, wiya u woo, u yãanu kparamɔ.

Yera Samueli u nɛɛ, a de bu nùn kasuma. Domi sa n kpɛ su yãkuru ko ma n kun mɔ u na.

¹² Ma Isai u dera ba nùn kaso da ba ka na. Dafidi wi, u sãawa tɔn swãɔ, u wasi bwãa do, u maa waabu wã. Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a seewo a nùn gum mɛ tare domi wiya na ɔsɔsa.

¹³ Yera Samueli u win kɔba ye sua u nùn gum mɛ tare win maabun wuswaaɔ. Ma Gusunɔn Hunde u Dafidi yɔɔwa saa dɔma ten di.

Yen biru Samueli u ɔsɔsi ra u wura Ramaɔ.

¹⁴ Yen biru Gusunɔn Hunde u Sɔɔlu deri ma Yinni Gusunɔ u dera hunde kɔsa ya nùn tɔya mɔ.

¹⁵ Ma Sɔɔlun bwãabu ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wee Yinni Gusunɔ u dera hunde kɔsa ya nun tɔya mɔ.

¹⁶ N n mɛn na, bɛɛn yinni, a de su ɔɔ kasu wi u mɔrɔku soberu yɛ. Yinni Gusunɔ u n dera hunde kɔsa ya nun seeri, kpa u mɔrɔku ge so kpa yu sara.

¹⁷ Ma Sɔɔlu u win bwãa be wisa u nɛɛ, i doo i ɔɔ kasu wi u mɔrɔku soberu yɛ sãa sãa kpa i ka nùn na nɛn mi.

¹⁸ Ma win bɔɔ turo u nɛɛ, na Isai Betelehɛmugiin bii turo waare wi u mɔrɔku soberu yɛ. U maa wɔrugɔru mɔ gem gem, u sãawa tabu durɔ, u ra maa ɔari gere ka laakari. Durɔ burɔn tiiwa. Yinni Gusunɔ maa wãa ka wi.

¹⁹ Yera Sɔɔlu u ɔsɔsa Isain mi, u nɛɛ, a man wunen bii Dafidi yãa kparɔ wi kɛɛma u na nɛn mi.

²⁰ Ma Isai u pɛɛ sua ka tam mɛ ba doke yaa ɔɔnan bɔɔru sɔɔ, ka boɔ kpɛmu, u ye kpuro keteku sɔbi. Ma u Dafidi swaa sure ka yãa ni kpuro u da Sɔɔlun mi.

²¹ Ye u tura mi, u kua win bɔɔ. Sɔɔlu u nùn kãa gem gem ma u nùn kua win tabu yãa sɔwo.

²² Ma Sɔɔlu u maa ɔsɔsa Isain mi, u nɛɛ, a man Dafidi derio u n sãa nɛn sɔm kowo, domi win daa ya man dore.

²³ Saa dɔma ten di, Yinni Gusunɔ u n dera hunde kɔsa ya Sɔɔlu seeri, Dafidi u ra win mɔrɔku suewa u so, kpa hunde kɔsa ye, yu sara. Kpa win laakari yu wurama mam mam.

Dafidi ka Goliati

17

¹ Yen biru Filisitiba ba ben tabu kowobu menna ba tabun sɔɔru kua Sokoo Yudan temo. Ba ben sansani gira Efesi Damimuo, ye ya waa Soko ka Asekan baa sɔɔ.

² Sɔɔlu ka Isireliba ben tii ba menna ba ben sansani gira Elan wowa sɔɔ. Miya ba tabu kpɛ bu ka Filisitiba wori.

³ Filisitiba ba yɔ wowa yen bera gee, ma Isireliba ba maa yɔ yen bera gio.

⁴ Tabu durɔ goo u yarima Filisitiban sansanin di, u da u yɔra sansani yiru yen baa sɔɔ. Win yɔsira Goliati. Gatin diya u na. Ma win gunum tura gam soonu nɔɔba tia ka bɔnu.

⁵ U sii gandun furɔ doke, ka sii gandun tarakpe ye ba kua nge swaa kokosu. Yen bunum mu kua kilo wata.

⁶ U maa sii gandun kɔrɔm doke, ma u sii gandun yaasa beki.

⁷ Yaasa yen buru ta sɔawa nge weson deka ye u ra beku yasa tɛke. Yen bem bunum tura kilo nɔɔba yirun saka. Ma tabu kowo goo u nɔn gbiiye u win tɛɛru neni.

⁸ Goliati wi, u yɔra u gbara u Isireliban tabu kowobu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna i yarima i tabu sɔa kpɛ. I n̄ yɛ ma nɛ Filisitiwa, bɛɛ maa Sɔɔlun yobu? I goo gosio bɛɛn suunu sɔɔ u na u ka man sanna.

⁹ U n kpɛa u man kamia u go, nɛn tɔmbu bu ko bɛɛn yobu. Adama n̄ n nɔn kamia na go, bɛɛya ko i ko bɛɛn yobu, kpa i sun s̄a.

¹⁰ Sannowa na kɛ gisɔ. I goo wunama wi u koo ka man sanna.

¹¹ Ye Sɔɔlu ka Isireliba kpuro ba Filisiti win gari yi nua, ma berum bu mwa gem gem.

¹² Dafidi wee, u sɔawa Isain bii. Isai wi, Efaratigiiwa wi u waa Betelehemuo Yudan temo. Bii tɔn durɔbu nɔɔba itawa u mara. Sɔɔlun waati ye sɔɔ, u sɔawa durɔ tɔkɔru gem gem.

¹³ Win bii bukurobu ita ba Sɔɔlu swi ba ka tabu da. Ben yisa wee, Eliabu ka Abinadabu ka Sama.

¹⁴ Sanam me ba waa Sɔɔlun sansaniɔ, win bii dɔako Dafidi

¹⁵ u ra dewa Betelehemuo u ka win tondon yaanu kpara kpa u gosirama Sɔɔlun mi.

¹⁶ Saa ye sɔɔ, Goliati wi, u ra newa Isireliban wuswaaɔ bururu ka yoka u ka tii bu sɔɔsi. Meya u kua sere sɔɔ weeru.

¹⁷ Sɔɔ teeru Isai u win bii Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a gberɛ sɔndanu saaki tia suo ka pɛɛ wɔku te, kpa a ka wunen maabu daawa fuuku tabu gberɔ.

¹⁸ A maa gasanu wɔku te suo a ben wuurun wirugii wɛ kpa a wa nge b̄ n bwaa do, kpa a ka gɔanu wurama ben min di ni nu koo man sɔɔsi ma a tura mi.

¹⁹ Ba waa ka Sɔɔlu ka Isireliban tabu kowobu Elan wowaɔ. Miya ba tabu m̄ ka Filisitiba.

²⁰ Sisiru buru buru, Dafidi u seewa u yaa ni goo nɔmu sɔndia. Ma u win sɔmunu sua u doona nge me Isai u nɔn yiire. Ye u tura mi, u deema wee, tabu kowoba yarimama ba tabun sɔɔru m̄. Ba gbamgba soom̄ ba kuuki m̄.

²¹ Isireliba ka Filisitiba ba tabu teriamɔ.

²² Dafidi u win sɔmunu sɔbia u yanun kɔso nɔmu beria, ma u duka da tabu gberɔ u win maabu deema u bu tabura.

²³ Sanam me u ka bu gari m̄, wee Filisitiban tabu durɔ Gatigii wi ba m̄ Goliati u kurama saa Filisitiban tabu s̄an di. U win gari yi saarim seewa, ma Dafidi u yi nua.

²⁴ Ye Isireliba ba durɔ wi wa, be kpuro ba berum soora gem gem ba duki yakikira.

²⁵ Ma ba m̄, durɔ wi wee, u maa yarima u ka sun nɔo kasu. Wi u kpɛa u nɔn go, sunɔ u koo yɛro dukia baka wɛ, kpa u nɔn win bii wɔndia kɛ kurɔ. Meya yɛron yenugiba ko n tii m̄. Sunɔ kun maa bu gaaɔn bikiamɔ.

²⁶ Ma Dafidi u be ba waa win bɔkuɔ bikia u nɛɛ, wara ra n Filisiti, bango sarirugii wi, u sere ka bɛɛ Gusunɔn tabu kowobu nɔo kasu. Mba ba koo yɛro wɛ wi u nɔn go, ma u Isireliba sekuru yara.

²⁷ Ba nɔn sɔɔwa ye ba raa gerunamɔ. Ba nɛɛ, yeni ka yeniwa ba koo yɛro wɛ wi u nɔn go.

²⁸ Ye Eliabu Dafidin mɔɔ tɔnwero u nua Dafidi u gari m̄ ka tɔn be, u ka nɔn mɔru kua u nɔn bikia u nɛɛ, wara a sere yaa gɔo piibu ge deria gbaburɔ. Na wunen anayisiru yɛ ka wunen woo bɔbunuu. Na yɛ ma a na a ka tabu mɛɛriwa.

²⁹ Dafidi u wisa u nɛɛ, mba n kua. Baa gari na n̄ kpɛ n bikia?

³⁰ Ma u nɔn biru kisi u da u goo gari bikia. Yera ba nɔn wisa nge me gbii koba raa gerua.

³¹ Be ba nua ye Dafidi u gerua, yera ba da ba Sɔɔlu saaria. Ma Sɔɔlu u Dafidi sokusia.

³² Dafidi u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, a ku de goon tororu tu kara Filisiti win s̄, yinni, kon da n ka nɔn sanna.

³³ Sɔɔlu u nɛɛ, a n̄ kpɛ a susi Filisiti win mi, a sere ka nɔn sanna. Domi wunɛ bii piibuwa gina. Durɔ wi, u maa sɔawa tabu durɔ saa win aluwaasirun di.

³⁴ Ma Dafidi u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, na raa sɔawa nɛn tondon yaa kparɔ. Gbee sunɔ, n̄ kun me yaa kɔsa gaa ȳa n na ya yaa teeru mwa yaa gɔo sɔɔ,

³⁵ na ra ye naa girewa kpa n ye so n yaa te wɔra yen nɔn di. Ȳa n man s̄iirema yen nɔn gbiniya na ra nɛn n ka ye so n go.

³⁶ Yinni na yaa kɔsi goore. Nge meya kon maa Filisiti bango sarirugii wini go nge yen tia, domi u Gusunɔn tabu kowobu nɔo kasu.

³⁷ Yinni Gusunɔn wi u man wɔra saa gbee sunɔ ka yaa kɔsa yen min di u koo maa man wɔra Filisiti win nɔman di.

Ma Söolu u nee, a doo kpa Yinni Gusunö u nun yäre.

³⁸ Ma Söolu u win tiin tabu yānu kpuro sua u Dafidi sebusia. Niya tarakpe ka sii gandun furö,

³⁹ ka takobi. Yen biruwa Dafidi u kookari kua u ka sī, domi u ñ yen döone ma. Adama u Söolu söowa u nee, na ñ kpē n ka yeniba kpuro sī, domi na ñ yen döone ma.

Ma u ye pota u yi.

⁴⁰ Yera u win deka sua u da u kpee gori noöbu döbura daara u yi doke win kpara böörö ma u win kpurantæeru sua u susi Filisiti win mi.

⁴¹ Saa ye söö, Filisiti wi, u win tere nenö gbiisie ba ka susima ba döo Dafidin mi.

⁴² Ye Filisiti wi, u Dafidi mæera tii, u wa ma aluwaasi kpembuwa, tön swāa durö burö, yera u nün gema.

⁴³ Ma u nün söowa u nee, ne bööwa a ka sere deki suama a man kasu? Yera u Dafidi börusi ka win būnun yīsiru.

⁴⁴ Ma u nee, a susima, kon de gunösu ka gbeeku ye ye yu wunen yaa di.

⁴⁵ Dafidi wi, u Filisiti wi söowa u nee, wune wee a ka man sannö wee ka takobi ka yaasa ka saka. Adama ne, na ka nun sannö weewa ka Gusunö wöllu ka tem Yinnin yīsiru, wi u maa sāa Isireliban tabu kowobun Yinni wi a nöö kasu.

⁴⁶ Gisö Yinni Gusunö u koo man nun nomu beria. Kon nun so n sura kpa n wunen wiru bura. Gisö kon Filisitiban tabu kowobun gonu gunösu ka gbeeku ye ye wē yi di. Kpa handuniagibu kpuro bu gia ma Gusunö Isireliban Yinni u dam ma.

⁴⁷ Be ba wāa mini kpuro ba koo wa ma Yinni Gusunö kun takobi ka yaasan bukata ma u ka tōnu faaba ko. Domi wiya u ra tabu di. U koo sun be ye nomu beria.

⁴⁸ Saa ye Filisiti wi, u susimö u ka Dafidi wōri, saa yera Dafidin tii u maa duka döo Filisitiban tabu sīaö u ka nün yinna.

⁴⁹ Ma u win nomu kpēe kpara böö te söö u kperu wuna u beri win kpurantæeru söö. Ma u Filisiti wi kpee te kara ta da ta numa win sirikanöö ma u wöruma u kibari.

⁵⁰ Kpurantæerun kpee teera Dafidi u ka Filisiti wi kamia. Ye u nün sura baa takobi u ñ neni.

⁵¹ Ma u duka da u durö win takobi woma yen kararun di u ka nün go u wiru bura. Ye Filisitiba ba wa ma ben tabu durö wi, u gu, yera ba duki yarina.

⁵² Yera Isireliban tabu duröbu ka Yudaba ba seewa ba Filisitiba færisi ka tabun wurenu ba bu gira sere Gati ka Ekoronin kōnnōwö, ma Filisitiban gonu wöruka Saaramun swaao sere ka Gatiö n ka girari Ekoroniö.

⁵³ Ma Isireliba ba gösirama ba Filisitiban sansani wōri ba ben yānu gura.

⁵⁴ Yen biru Dafidi u Goliatin wiru sua u ka da Yerusalemuö. Adama ye ya sāa Goliatin tabu yānu kpuro u ni yiwa win tiin kurö.

Yonatam

u ka Dafidi bōrōnu kua

⁵⁵ Saa ye Söolu u Dafidi wa u döo u ka Filisiti wi sanna, yera u win tabu sunö Abinæe bikia u nee, Abinæe, weren biiwa bii duröbu geni.

Abinæe u wisa u nee, sere ka wunen wāaru, na ñ yē.

⁵⁶ Ma sunö u nee, a bikio kpa a nō ñ n weren biin na.

⁵⁷ Ye Dafidi u Filisiti wi go u kpa u win wiru bura u neni u ka wee, yera Abinæe u ka nün da Söölun mi.

⁵⁸ Söolu u nün bikia u nee, bii wunæ, weren biiwa wunæ.

Dafidi u nee, Isai, wunen böö wi u wāa Betelehemuö, wiya u man mara.

18

¹ Saa ye Dafidi u ka Söolu gari kua u kpa, Yonatam u nün kīa nge win tiin hunde ma u ka nün bōrōnu kua gem gem.

² Saa maa döma ten diya Söolu u nün mwa u yi u ñ maa wure u da win tundon mi.

³ Yonatam u börua ma u ko n sāa Dafidin bōrö sere ka baadommaö yèn sō u nün kī nge win tiin hunde.

⁴ Yera u win tiin yaberu pota u Dafidi kā ka maa win tabu yaberu ka mam win takobi ka win tendu ka win kpaka.

⁵ Mi Söolu u Dafidi tabu göra kpuro, u ra nasara suewa. Yen söna u nün kua win tabu kowobun tōnwerö. Ma n tōmbu kpuro dore ka mam Söölun tabu duröbun tii.

Söolu

u ka Dafidi nisinu seewa

⁶ Saa ye söö tabu kowoba wee tabu gberun di, mi Dafidi u Filisiti wi go, yera tön kuröba yarima Isireliban wusu kpuron di bu ka Söolu senna. Ba yaamö ba baranu ka mōrökunu soomö, ba kuuki mō ka nuku doöbu.

⁷ Ba womusu mō ba mō, Söolu u ra nōrōm nōrōm (1.000) go. Adama Dafidi u ra nōrōbun suba wōku wōkubu (10.000) go.

⁸ Gari yi, yi ñ ka Söolu naawe, ma u mōru bara gem gem. U nee, ba Dafidi siara nōrōbun suba wōku wōkubun sō, adama negibu nōrōm nōrōm tona. Mba na maa ka Dafidi kere sina göna baasi.

⁹ Saa döma ten diya Söolu u ka Dafidi nōnu kōsu mæerim torua.

¹⁰ Yen sisiru Gusunö u dera hunde kōsa ya Söolu seeri ma u bindimö win yēnun suunu söö u gari gerumö nge būnugii. Ma Dafidi u mōröku sua u nün soowamme nge me win döone. N deema Söolu u win yaasa neni.

¹¹ Ma u ye fīa u ka Dafidi sōku u nēē, kon ka nūn gana mēnnawa. Nge mēya u kua sere nən yiru, adama Dafidi u ye kpuro fuka ma Sōlu u nūn kāmia.

¹² Yen biru Sōlu u Dafidi nasia, domi u gia ma Yinni Gusunō u nūn deri, ma u ka Dafidi wāa.

¹³ Yera n dera u nūn dēsirasia win bōkun di u nūn kua tabu kowobu nōrōbun (1.000) tanwero. Ma Dafidi u Isireliba kpara tabu sōo.

¹⁴ Ye u gōru doke u ko kpuro, ya ra koorewa, domi Yinni Gusunō u wāa ka wi.

¹⁵ Ye Sōlu u wa ye Dafidi u mō kpuro ya ra koorewa, yera u nūn nasiam sosi.

¹⁶ Adama Isireliba ka Yudaba kpuro ba Dafidi kīa yèn sō u bu kparamō ben tabu sōo.

Dafidi u Sōalun bii Mikali

sua kurō

¹⁷ Ma Sōlu u Dafidi sōōwa u nēē, nēn bii wōndia gbiikoo Mērabuwa kon nun kē kurō. Adama a de a n sāa damgii kpa a Yinni Gusunō sanna. Domi Sōlu u bwisika u nēē, u n kī u nūn go win tii, Filisitibara u koo nūn bōrie.

¹⁸ Adama Dafidi u Sōlu wisa u nēē, yinni, wara ra n nē. Mba nēn yenugibu ka nēn tundon bweseru n ka sere ko wunen dokiri.

¹⁹ Adama saa ye Sōlu u koo Dafidi Mērabu wi wē kurō, saa yera u nūn sua u Adirieli, Mēholagii wē u sua kurō.

²⁰ N deema Sōalun bii wōndia go, wi ba mō Mikali, u Dafidi kī. Ye ba Sōlu gari yi sōōwa, n nūn dore.

²¹ Ma u nēē, kon nūn wi kē, kpa u ko yina Filisitiba bu ka Dafidi nōma turi. Ma u Dafidi sōōwa nən yiruse u nēē, saa gison di kaa ko nen dokiri.

²² Ma Sōlu u win bwāabu yiire bu ka Dafidi gari yi ko neke neke bu nēē, wee, sunōn nukura do wunen sō. Win bwāabu kpuro ba maa nun kī. Yen sō, a de a n sāa win dokiri.

²³ Ma ba da ba Dafidi gari yi nōōsia. Ma Dafidi u nēē, bēēn nōni sōo gāa piimina mi? Bu nēē, na sāa sunon dokiri? Nē bwēb wēēwa wi ba kun garisi gāanu.

²⁴ Ma Sōalun gōro be, ba wura ba nūn Dafidin gari yi sōōwa.

²⁵ Sōlu u nēē, ameniwa i ko i Dafidi sō i nēē, na n dokirirun gāanu ganu kī, ma n kun mō Filisitiban sen sarusu wunōbu (100). Yera ya ko n sāa mōru kōsiaru nēn yiberēban mi.

Sōlu u yeni gerumōwa kpa Filisitiba bu ka Dafidi go.

²⁶ Ye ba da ba Dafidi gari yi sōōwa ya nūn dore u n ka sāa sunōn dokiri. Tōo te ba koo nūn kurō wē tu sere turi,

²⁷ u seewa ka win tabu kowobu ba da ba Filisitiba go tōnu goobu (200). Ma Dafidi u ka ben sen sarusu na u su gara tia tia u sunō wē. Saa yera Sōlu u nūn win bii Mikali wē kurō.

²⁸ Ye Sōlu u gia ma Yinni Gusunō u ka Dafidi wāa, win bii Mikali u maa nūn kī gem gem,

²⁹ yera u nūn nasiam sosi. Ma u kua win yiberē u win wāaru kpuro sōo.

³⁰ Yen biru Filisitiban tabu sinambu ba ra n wōraa naamo Isireliban mi. Dafidi ù n ka bu sanna, u ra nasara suewa n kere Sōalun tabu tanwero be ba tie. Yen sōna u yīsiru yara.

Yonatam u ka Dafidi yina

19

¹ Sōlu u win bii Yonatam ka win bwāabu kpuro sōōwa u nēē, bu Dafidi goowo. Adama Yonatam u Dafidi kī n banda.

² Ma u nūn sōōwa u nēē, nēn baa Sōlu u swaa kasu u ka nun go. A de a n tii yē sia bururu, kpa a kuku yeru kasu a n wāa mi.

³ Nē ka nēn baa sa ko na su yōra deederu mi a kukua kpa n ka nūn wunen gari ko. Kpa n nun sō ye na nua win min di.

⁴ Ye ba na mi, Yonatam u win baa Dafidin gea saaria u nēē, wunē sunō a ku wunen bōo Dafidi torari. U n nun kōsa gaa kue. Ye u kua kpuro, gāa geena.

⁵ U tii kari bōrie ye u ka Filisiti wi go. Ma Yinni Gusunō u Isireliba kpuro nasara baka wē. Wunen tii a ye wa, ma wunen nukura dora. N n mēn na, mban sōna a kī a tora a ka Dafidi wi u deere mi go kam.

⁶ Ma Sōlu u Yonatam gari yi wura ma u bōrua u nēē, sere ka Yinni Gusunōn wāaru, na n maa Dafidi goomō.

⁷ Ma Yonatam u Dafidi soka u nūn gari yi kpuro saaria. U ka nūn da Sōalun mi, ma Dafidi u nūn sāwa nge yellu.

Mikali u Dafidi faaba kua

⁸ Tabu kparam tunuma ma Dafidi u yara u ka Filisitiba sanna. U bu kamia mam mam, ma ba duki sua.

⁹ Sōo teeru Yinni Gusunō u dera hunde kōsa ya kparam Sōlu seeri. Saa ye, u sō win dirō u win yaasa nēni, ma Dafidi u nūn mōrōku soowammē.

¹⁰ Sōlu u kī u Dafidi yaasa kara u ka gana mēna, adama Dafidi u fuka ma Sōalun yaasa ya da ya gira ganaō. Yera Dafidi u kura u duka sua wōku te.

¹¹ Ma Sōlu u sōmōbu gōra Dafidin dirō bu tu kōsu bu wa bu ka nūn go yam sāreru. Adama Mikali, Dafidin kurō, u nūn gari yi nōōsia u nēē, ù kun duka sua wōku te, sisiru ba koo nūn go.

¹² Yera Mikali u Dafidi yara fenentini di ma u kura u kpikiru sua. Nge mēya u ka bu kisirari.

¹³ Ma Mikali u bwāaroku gagu sua u gu kpī kpīn yerō. U gen wiru boō gōna wukiri. Ma u gu bekuru bubusi.

14 Saa ye Soolu u tumbu gora bu Dafidi mwaama, yera Mikali u nee, sii baro u kpfi.

15 Ye ba wura ba Soolu sowa me, yera u nee, bu doo bu Dafidi wa, kpa bu ka nun na ka win kpin yee te sannu, u nun go.

16 Ye ba dua Dafidin diru, ba deema bwarokuwa ga kpfi kpin yeru wollo. Gen wira boo gona wukiri.

17 Yen biru Soolu u Mikali sokusia u nun bikia u nee, mban sōna a man nani wōkua me, a dera nen yibere u man kisirari u doona.

Mikali u nun wisa u nee, u neewa n de u doona. N kun me, u koo man go.

Soolu u Dafidi naa swfi

Nayotuo

18 Ye Dafidi u kpkiruru sua u Soolu kisirari, yera u da Samuelin mi Ramao u nun saaria kpuro ye Soolu u nun kua. Ma wi ka Samueli ba sina sannu Raman woa bera ye ba mo Nayotuo.

19 Yera ba Soolu sowa ba nee, woa Dafidi u wa Ramao ka Samueli sannu woa bera ye ba mo Nayotuo.

20 Ma Soolu u somabu gora mi, bu Dafidi mwaama. Adama ye ba tura mi, ba ka Gusunon somo wuuru yinna, Samueli u bu gbiiye ba saaru mo. Ma Gusunon Hunde u somo be yowa ma ben tii ba Gusunon saaru wari nge somo be.

21 Yera gaba da ba Soolu sowa. Ma u maa somabu gabu gora. Ma ben tii ba maa Gusunon saaru wari nge somo be.

22 Ye Soolu nua me, yera win tii u den swaa wari u doo Ramao. Ye u tura doko baka ye ya wa Sekuo, yera u bikia u nee, mana Samueli ka Dafidi ba wa.

Ma ba nun sowa ba nee, ba wa Raman woa bera ye ba mo Nayotuo.

23 Ye u doo mi, yera Gusunon Hunde u maa win tii yowa ma u Gusunon saaru wari nge win somo, u ka tura sere Nayotuo.

24 U win yaberu pota ma u Gusunon saama Samuelin wuswaa. Doma te, u kpfiwa basi sso sa ka wokuru kpuro. Yen sōna ba ra nee, Soolun tii u maa kua Gusunon somo?

Yonatam u Dafidi somi

20

1 Dafidi u yakura u doona saa Raman woa bera ye ba mo Nayotun di, u da u Yonatam deema. U nee, mba na kua. Mba nen toraru. Nge taare mba na wunen tundo kua u ka ki u man go.

2 Yonatam u nun wisa u nee, su ku wa me! A n gbimo. Nen tundo u ku ra ganu ganu ko u kun man sowa, baa n n gaa piiminun na. N n men na, u n yenin bweseru mo u kun man sowa. Gari yi, yi n saa me.

3 Dafidi u nee, kam kam meya n sawa. Adama wunen tundo u n dere a yi no, domi u ye ma a man ki too. U n maa ki wunen

nukuru tu sankira. Sere ka wunen wāaru ka maa Yinni Gusunon wāaru, naa dabusa teera ta man karane ka goo.

4 Ma Yonatam u Dafidi sowa u nee, n n men na, ye a ki kpuro, a geruo. Kon nun ye kua.

5 Dafidi u nee, wee siara suru kpa u koo yari. Na n kon maa ko na kun de sunon mi su di sannu. Adama a de n da n kuke yakaso sere n ka ko sin teerun yoka.

6 Wunen tundo u n bikia mana na wa, a nun sowa ma na nun kana n ka da nen wuu Betelehemu. Domi nen yenugibu kpuro ba ben woa ka wōn yakuru mo mi.

7 U n nee, n wa, ne wunen bō, na alafia wawa. Adama u n moru bara, a n ye ma kōsa u bwisikumō nen sō.

8 Adama wune, a man kiru sōsio, domi a na mweseru kua Yinni Gusunon wuswaa ma kaa n saa nen baro sere ka baadommao. Na n taare gaa mo, a man goowo wunen tii. Mban sōna kaa ka man da wunen tundo mi u ka man go.

9 Yonatam u nee, a ku yenin bweseru bwisiku. Na n gia ma nen tundo u ki u nun kōsa kua, kon nun sō.

10 Dafidi u bikia u nee, wunen tundo u n ka nun moru wisa, wara koo man sō.

11 Yonatam u nee, a na su da yakaso.

Ma be yiru ba yara ba da yakaso.

12 Ma Yonatam u Dafidi sowa u nee, sere ka Gusunon Isireliban Yinnin wāaru, sia amadaare, n kun me sin teeru, kon nen tundo laakari mēeri. U n gea bwisikumōn na wunen sō, kon nun goo goriama u nun sō.

13 Adama u n ki u nun kōsa kua, kon nun naōsia kpa n de a doona ka bwē dora. Na kun kua me, Yinni Gusunon u man yen dibu kōsia. Kpa u nun yare nge me u nen tundo yare.

14 Adama saa ye na wa wāaru sō kpuro, a man kiru sōsio ten bweseru Yinni Gusunon u ra win tumbu sōsi, kpa bu ku raa man go. Na n maa gu,

15 kpa a nen yenugibu kiru sōsi, baa sanam me Yinni Gusunon u dera wunen yibereba kpuro ba gbisuka ba kpa.

16 Ma u ka Dafidi arukawani bokua win yenugibun sō u nee, Yinni Gusunon u Dafidin yibereba ben dibu kōsie.

17 Yen biru Yonatam u dera Dafidi u win naō mweseru sire kirun sō domi u nun kīa nge win tiin hunde.

18 Ma u Dafidi sowa u nee, siara suru kpa u koo yari. Ba koo bikia, mana a wa. Domi ba n dimo, ba koo wa ma a n wa wunen sin yero.

19 Sin teerun yoka, a doo mi a raa kukua sanam me wahala ye, ya torua. Kpa a n wa kpee te ba mo Eselin gāaru.

20 Kon sēnu ita to kpee ten bera gia kpa n saa nge yireru gara na toosimo.

21 Yen biru kon bii gori u da u sē ni kasuma. Na n nun sowa na nee, u mēerio,

wee sɛɛ ni, nu wāa win biruɔ, u nu tama, a n yɛ ma kaa kpī a yarima ka bəri yendu. Domi sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, kari maa sari.

²² Adama nà n bii wi sɔɔwa na nɛɛ, wee sɛɛ ni, nu wāa win wuswaaɔ, a n yɛ ma Yinni Gusunɔwa u kī a doona. N n mɛn na, a doona.

²³ Gari yi sa maa bɔkua nɛ ka wunɛ, Yinni Gusunɔwa u sāa bɛsɛn seeda sere ka baadommaɔ.

²⁴ Ma Dafidi u da u kukua yakaso.

Ye suru kpao u yara, sunɔ u na u ka yen tɔɔ bakaru di.

²⁵ Ma u sina win ayeroɔ ganan bɔkuɔ, Abinɛɛ maa wāa win bɔkuɔ, ma Yonatam u sina ben wuswaaɔ, adama Dafidin sin yeroɔ goo sari.

²⁶ Tɔɔ te sɔɔ, Sɔɔlu kun gāanu gerua, domi u tamaa, u disi mɔwa. Yiya yi ko n nùn yinari.

²⁷ Adama yen sisiru, surun sɔɔ yiruse, goo sari kpam Dafidin sin yeroɔ. Ma Sɔɔlu u win bii Yonatam bikia u nɛɛ, mban sōna Isain bii u n tɔɔ bakaru nɛ saa gīan di.

²⁸ Ma Yonatam u nùn wisa u nɛɛ, Dafidi u man suuru kana u nɛɛ, n de u da Betelehemuɔ,

²⁹ domi miya ba yākuru garu mɔ, ma win mɔɔ u nùn sokusia. Yen sōna u nɛɛ, ù n nɛn kī geeru wa, n nùn yolla kuo u da u win maabu wa. Yera n dera u n nɛ u ka nun di.

³⁰ Ma Sɔɔlu ka Yonatam mɔru kua u nùn sɔɔwa u nɛɛ, bii seege wunɛ! Na yɛ ma wunɛ ka wunen meron sekura nɔɔ tia ye a ka Isain bii sāa mi.

³¹ Domi ù n wāa wāaru sɔɔ, a n maa bandu dima tem mɛ sɔɔ. A n kaa n maa bəri yendu mɔ. N n mɛn na, a gɔrio bu nùn mwaama, domi n weenɛwa bu nùn go.

³² Ma Yonatam u win tundo bikia u nɛɛ, mban sōna u koo ghi. Mba u kua.

³³ Yera Sɔɔlu u win yaasa fia u ka Yonatam saku, ma Yonatam u gia ma win tundo u sɔɔru kpa u ka Dafidi go.

³⁴ Yera u seewa dii yerun min di ka mɔru. U n maa sɔɔ yirusen tɔɔ baka te di. Win nukura sankira gem gem Dafidin sɔ. Domi win tundo u nùn bɛɛɛ sari kom kua.

³⁵ Ye n kua sisiru bururu, Yonatam u da yam mi ba raa yinna yeru kuana, wi ka Dafidi. Ma bii tɔn durɔbu gagu ga nùn swīi.

³⁶ Ma u bii wi sɔɔwa u nɛɛ, a duka doo a sɛɛ ni kon to mi kasuma.

Ye bii wi, u duka dɔɔ, yera Yonatam u sɛu toba ga nùn sarari.

³⁷ Saa ye bii wi, u tura deedeeru mi sɛu ge, ga da, yera Yonatam u kpam gbāra u nɛɛ, ga wāa wunen wuswaaɔ,

³⁸ a duka doo, a ku yōra, a wasi suo.

Ma bii wi, u da u sɛu ge dɔbama u ka na win yinnin mi.

³⁹ Adama u n yɛ asiri ye ya wāa mi. Yonatam ka Dafidi tɔnawa ba ye yɛsine.

⁴⁰ Ma Yonatam u win tabu yānu sua u bii wi wɛ u nɛɛ, a ka wuro yɛnuɔ.

⁴¹ Saa ye bii wi, u doona ma Dafidi u yarima saa kpee ten gāarun di sɔɔ yɛsan nɔm dwareu gia. Yera u Yonatam kpuna nɔn ita u wiru tem girari. Ma u seewa ba bakasina ba swīsi be kpuro. Adama Dafidigiya yi kera.

⁴² Ma Yonatam u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a doo ka alafia, kpa a n yaaye nge mɛ nɛ ka wunɛ sa nɔɔ tia kua sa bōrua ka Yinni Gusunɔn yīsiru sa nɛɛ, u n wāa bɛsɛn suunu sɔɔ ka maa bɛsɛn bibu sɔɔ sere ka baadommaɔ.

21

¹ Yera Dafidi u seewa min di, u n doona. Ma Yonatam maa gɔsira u da wuuɔ.

Dafidi u Sɔɔlu duka suuri

² Dafidi u da Nɔbuɔ Akimɛlɛkin mi, wi u sāa yāku kowo. Ye Akimɛlɛki u nùn wa, yera u nùn sennɔ na ka bɛrum, u nùn bikia u nɛɛ, mba n kua a ka sīimɔ wunɛ turo, baa tɔn turo u n ka nun swīi.

³ Ma Dafidi u yāku kowo wi wisa u nɛɛ, sunɔwa u man sɔmburu garu yiire. U maa nɛɛ, n ku de goo u n yɛ yèn sɔ u man gɔra. Yen sōna na nɛn bwāabu sɔɔwa na nɛɛ, su yinna yam kasa.

⁴ Tɛ dīa nira a mɔ yenuɔ. N n pɛɛn na, a man wasi nɔɔbu kɛɛma, n kun mɛ, ye a gesi mɔ kpuro.

⁵ Ma yāku kowo wi, u Dafidi wisa u nɛɛ, pɛɛ gaa sari ma n kun mɔ pɛɛ ye ba Yinni Gusunɔ wɛ, ye a n kaa di, kaa gina tɔn kurɔ desirari.

⁶ Ma Dafidi u yāku kowo wi wisa u nɛɛ, ba sun kurɔ dendibu yinari kɔ nge mɛ ba ra sun kue sà n tabu dɔɔ. Kaa ra sere gere gara ye ba sun kooma mini? Yen sɔ, nɛn bwāaba dɛɛre kɔ.

⁷ Yera yāku kowo wi, u pɛɛ ye suama u Dafidi wɛ, domi pɛɛ gaa sari mi, ma n kun mɔ ye ba raa gura Yinni Gusunɔn sāa yerun di, ma ba swīa kɔsire kua.

⁸ N deema yen tɔɔ te, Sɔɔlun yāa kparobun wirugii u na Yinni Gusunɔn sāa yeroɔ u ka sāarun wororu garu ko. Durɔ win yīsira Dɔɛgu. U sāawa Edɔmu.

⁹ Ma Dafidi u Akimɛlɛki bikia u nɛɛ, a n yaasa n kun mɛ takobi mɔ mi? Domi na n sannɔ yānu ganu suame yɛnun di yèn sɔ sunɔ u man baasi n win gɔra ye da fuuku.

¹⁰ Yera Akimɛlɛki wi, u nùn wisa u nɛɛ, takobi gaa sari ma n kun mɔ Goliatigia wi a go Elan wɔwaaɔ. Ye wee, ba ka bekuru bɔkua ba yii yāku kowon yabe tarakpen biruɔ. A n ye kī, a suo.

Ma Dafidi nɛɛ, a man ye wɛɛma domi gaa raa ru maa sari ye ya ye tura.

Dafidi u wāa Filisitiban mi

Gatio

¹¹ Yen biru Dafidi u seewa u duka yakura Sɔɔlun sɔ ma u da u wāa Akisin mi, wi u sāa Gatɛn sunɔ.

¹² Adama Akisin sina bwāabu ba nee, n ñ Dafidi Isireliban suno, wiya mi? Wi ba ra n tōmamō ba n mō, Sōolu u ra nōrām nōrām go. Adama Dafidi u ra nōrōbun suba wōku wōkubu (10.000) go.

¹³ Ma gari yi, yi Dafidi sāwana sere u Akisin berum kua.

¹⁴ Yera u tii gosia wiiro u dweebu mō nge gari bokō, u seewa u yoromō wuun kōnnōn gamboba sōo. Ma u yāatam wīimō mu kokumō win tōburō.

¹⁵ Ma Akisi u win bwāa be sōowa u nee, been tii i wa ma durō wini kun bwāa do. Mban sōna i ka man nūn naawa.

¹⁶ I tamaa na ñ wiiro waarewa i ka sere man durō wini naawa u man win wiira kookoosu sōosi? Durō winin bwesera i ko i duusia nen dirō?

Dafidi u kua

wuuru garun wirugii

22

¹ Yen biru Dafidi u maa kpam da u kukua Adulamun kpee wōruō. Ye win tundon yenugibu kpuro ba nua ma u kukua mi, yera ba seewa ba da win mi.

² Ma be ba dibu neni, ka be ba dam dōremō ka be ba ñ nuku dobu mō, ba mennā ba da win mi, ba nūn kua ben kparo. Ben geera sāawa tōnu neerun (400) saka.

³ Saa min diya Dafidi u da Misipao Mōabun temō, ma u tem min suno sōowa u nee, na nun kanamō, a de nen tundo ka nen mero bu na ba n kukua wunen mini sere n ka gia ye Gusunō u koo ka man ko.

⁴ Ma suno u wura. Yera Dafidi u ka win tundo ka win mero da suno win mi. Miya ba wāa sere n ka kua win saa kpuro ye u kukua kperu mi.

⁵ Sōo teeru Gusunōn sōmō Gadi u Dafidi sōowa u nee, a kun wāa kpee wōru geni sōo. A seewo a da Yudan temō kpa a n wāa mi.

Ma Dafidi u seewa u da u wāa dāa sōo ge ba mō Heretio.

Sōolu u dera

ba yāku kowobu go

⁶ Sōo teeru Sōolu u da u sō dāru garun nuurō Gibeaō gunguru garun mi, u win yaasa neni, ma win bwāaba nūn sikerene. Saa ye sōra u Dafidi ka win tōmbun labaari nua.

⁷ Yera u win bwāa be sōowa u nee, beē negibu, Benyamēen bweseru, i swaa dakio i nō. I tamaa Isain bii u koo beē resēm gbaaru wē nge me na beē wē, kpa u beēn baawure ko tōmbu wunōbu (100) ñ kun me nōrōbun (1.000) wirugii?

⁸ N n men na, mban sōna i man seesi. Domi beēn goo kun man dōmeyē arukawani ye nen bii Yonatem u ka Isain bii Dafidi bokua. Beēn

goo kun maa man wōn wōndu kue, u man sō bwisi yi nen bii u Dafidi kā u ka man yina beria nge me u mō giso.

⁹ N deema Dōegu Edōmu wi, u wāa ka Sōolun bwāabu sannu dōma te. Yera u wisa u nee, na Isain bii wi wa Nōbuō Akimeleki, Akitubun biin mi.

¹⁰ Ma Akimeleki wi, u nūn bikiaru kua Yinni Gusunōn mi. Yen biru u nūn dīanu wē ka maa Goliatin takobi ye.

¹¹ Ye Sōolu u nua me, yera u dera ba Akimeleki Akitubun bii wi sokusia ka win yenugibu, be, be ba sāa yāku kowobu Nōbuō. Ma ba mennā ba na sunōn mi.

¹² Ma Sōolu u nee, Akimeleki, a swaa dakio a na.

Yera Akimeleki u wisa u nee, na nōmō, yinni.

¹³ Sōolu u nūn bikia u nee, mban sōna i nōo tia kua i man seesi, wune ka Isain bii. Mban sōna a nūn dīanu ka takobi wē. Yen biru a nūn bikiaru kua Gusunōn mi, u ka man seesi, kpa u man yina beria nge me u mō giso.

¹⁴ Akimeleki u suno wisa u nee, wunen bwāabu kpuro sōo, wara u ra nun wiru kpīye nge wunen dokiri Dafidi wi u ra wunen woodaba mem nōowe. Meyā maa wunen yenugibu ba ra n nūn beere wēemō.

¹⁵ Gisōra na bikiaru torua Yinni Gusunōn mi win sō? N n men na, yinni, a ku man gari yini sōbi, ñ kun me nen yenugii goo. Na ñ yi yē, baa fiiko.

¹⁶ Yera suno u nūn wisa u nee, kon beē gowa wune ka wunegibu kpuro.

¹⁷ Ma u win tabu kowo be ba nūn kōsu sōowa u nee, i susima i man Yinni Gusunōn yāku kowo beni goowa, yēn sō ben tii ba Dafidi nōma kā. Ba maa yē ma u man duka suuriwa. Ma ba ñ ne bu man sō.

Adama tabu kowo be, ba yina bu Yinni Gusunōn yāku kowo be go.

¹⁸ Yera n dera u Dōegu sōowa u nee, a susima, kpa a Yinni Gusunōn yāku kowo be go.

Ma u susi u bu go. Yen dōma te, yāku kowobu wene ka nōobuwa u go be ba ben sōa yānu doke.

¹⁹ Sōolu u maa dera ba Nōbugibu go, kurōbu ka durōbu, sere ka bii wēeno, ka yaa sabeno, niya keteba ka ketekunu ka yāanu. N deema wuu ge, ga sāawa yāku kowobun wuu.

²⁰ Sanam me ba tōn be goomō, ba ñ Akimelekin bii turo Abiataa nōma tura. Domi u duka sua u doona Dafidin mi gia.

²¹ Ye u tura Dafidin mi, u nūn sōowa u nee, Sōolu u Yinni Gusunōn yāku kowobu go.

²² Yera Dafidi u Abiataa sōowa u nee, saa dōma tēn di na Dōegu Edōmu wa, u wāa mi, na yē kam kam ma u koo da u Sōolu nen labaari sō. N n men na, nena na dera ba wunen yenugibu kpuro go.

²³Yen sɔ, a sinɔ a n wāa ka nɛ. A ku nanda, domi wi u kasu u nun go mi, nɛn tiwa yɛro u maa kasu u go. ʼA n maa wāa nɛn bɔkuo, kaa n wāa alafia sɔɔ.

Dafidi u kpikiru da

23

¹Sɔ teeru ba na ba Dafidi sɔɔwa ba nɛɛ, wee, Filisitiba ba Keila wɔri ma ba ben dɛa ni nu wāa biranu sɔɔ kpuro gura.

²Yera Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, kon kpɪ n da n Filisiti be wɔri?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛn wisa u nɛɛ, oo, a doo a bu wɔri. Kaa bu kamia kpa a Keila wɔra.

³Adama Dafidin tɔmbu ba nɛn sɔɔwa ba nɛɛ, bɛsɛ wee, sa nande baa mɛ sa wāa Yudan tem sɔɔ. Amɔna sa ko n sāa sà n Filisitiba wɔrim dɔɔ.

⁴Yera Dafidi u maa Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, n doo n Keila ye wɔra?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛn wisa u nɛɛ, oo, a seewo a da a Filisiti be wɔri. Domi na nun bu nɔmu bɛria.

⁵Yera Dafidi u seewa u da Keila mi ka win tɔmbu. Ma u Filisitiba wɔri u bu kamia mam mam, u ben yaa sabenu gurama. Nge mɛya u ka Keilagii be faaba kua.

⁶N deema saa ye, Abiataa, Akimɛlɛkin bii, u duka yakurama u na u wāa Dafidin mi, u yaku kowon yabe tarakpe neni te ba ra ka Yinni Gusunɔn kɪru bikie.

⁷Yen biruwa ba da ba Sɔɔlu sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidi u tunuma u wāa Keilaɔ. Yera Sɔɔlu u nɛɛ, Gusunɔwa u man nɛn nɔmu bɛria. Domi u na u tii kenusi wuu ge ga gb̄araru ka gambo mɔ sɔɔ.

⁸Yera Sɔɔlu u win tabu kowobu kpuro menna bu da bu ka Keila wɔri, kpa bu Dafidi ka win tɔmbu tarusi.

⁹Saa ye sɔɔ, Dafidi u nua kɔsa ye Sɔɔlu u kɪ u nɛn kua. Yera u yaku kowo Abiataa sɔɔwa u nɛɛ, a ka yabe tarakpe ye na.

¹⁰Ma Dafidi u nɛɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, wee, na nua ma Sɔɔlu u swaa kasu u ka na Keila mini u ye kpeerasia nɛn sɔ.

¹¹Yinni, a man sɔɔwɔ, Sɔɔlu u koo na mini ka gem? U n tunuma, wuu gen wirugibu ba koo man mwa bu nɛn nɔmu bɛria?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛn wisa u nɛɛ, kam kam, Sɔɔlu u koo na.

¹²Ma Dafidi u nɛɛ, Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, wuu gen wirugibu ba koo man mwa bu nɛn nɔmu bɛria?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, oo, mɛya ba koo nun kua.

¹³Yera Dafidi u seewa ka tɔmbu natan (600) saka ba yara Keilan di ba da ba sirene. Saa ye sɔɔra ba maa Sɔɔlu nɔɔsia ma Dafidi sari mi. Ma Sɔɔlu u nɛn maa de u wuu ge wɔri.

¹⁴Yeniban biru Dafidi u da u kukua gbaburɔ kpee baa sɔɔ Sifun guurɔ. Ma Sɔɔlu u maa nɛn kaso wɔri nge mɛ u ra ko baadomma. Adama Gusunɔ kun dere u nɛn nɔma turi.

¹⁵Saa ye sɔɔra Dafidi u gia kam kam ma Sɔɔlu u kasuwa u nɛn go. Ma u da u wāa gbaburɔ Sifun dāa sɔɔwɔ.

¹⁶Yera Yonatham Sɔɔlun bii u maa wa mɛ, ma u seewa u da Dafidin mi, u ka nɛn dam kɛ u Gusunɔ naane ko.

¹⁷Ye u tura mi, u nɛn sɔɔwa u nɛɛ, a ku nanda. Domi Sɔɔlu kun nun naa turi. Wuna kaa bandu di Isireliɔ kpa na n sāa wunen yiruse ban te sɔɔ. Nɛn tundo Sɔɔlun tii, u yɛ mɛ.

¹⁸Yera ba arukawani bɔkua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Ma Dafidi u sina dāa sɔɔ mi. Yonatham u maa gɔsira u da yenuu.

Sɔɔlu u Dafidi naa gire

¹⁹Ma Sifugibu ba da Sɔɔlun mi Gibeaɔ ba nɛn sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidi u kukua bɛsɛn mi, kpee baa sɔɔ dāa sɔɔwɔ, Hakilan guurɔ te ta wāa bera mi gāanu ku ra kpin sɔɔ yɛsan nɔm dwareu gia.

²⁰Tɛ wee, a nɛn kasu a mwa. N n mɛn na, a na, sa ko nun nɛn nɔmu bɛria.

²¹Ma Sɔɔlu u bu wisa u nɛɛ, Gusunɔ u bɛɛ domaru kua domi na wa i nɛn wɔnɔwɔndu mɔ.

²²⁻²³Yen sɔ, na bɛɛ kanamɔ, i doo i mɛeri mi u ra sɪ sɪ. Kpa i win kuku yenu kpuro mɛeri, kpa i wa mi u wāa. Domi ba man sɔɔwa ma u bwisi mɔ too. Yen biru kpa i na i man sɔ u n wāa mi. Kpa n se n da n nɛn kasu, baa n n Yudan bweseru kpuro sɔɔn na kon bukiana.

²⁴Ma tɔn be, ba kua mɛ. Ba gbia ba da Sifun Sɔɔlu u sere na. N deema saa ye sɔɔ, Dafidi ka wigibu ba wāa Araban guurɔ Maonɔ mi gāanu ku ra kpin sɔɔ yɛsan nɔm dwareu gia.

²⁵Yen biruwa Sɔɔlu u seewa ka win tɔmbu u da u Dafidi kasu. Yera gaba na ba ye Dafidi sɔɔwa. Ma u seewa min di u da u wāa guuru garun mi Maonin gbaburɔ. Ye Sɔɔlu u nua mɛ, yera u Dafidi naa swii gbaburu mi.

²⁶Ye u tura mi, guu ten bee tia u bɛwe. Ma Dafidi u maa wāa ten bee tia ka wigibu. Adama saa ye sɔɔ, Sɔɔlu ka wigibu ba Dafidi ka win tɔmbu kooro bure ba kpa. Yera Dafidi u swaa kasu u ka duka yakura.

²⁷Yera sɔmɔ goo u na yɛnun di u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, a de a na yuuku, Filisitiba wee, ba sun wɔrima.

²⁸Yera Sɔɔlu u gɔsirama u gina Dafidi deri u da Filisiti ben mi gia. Yen sɔna ba yam mi soka kpee te ta bu burana.

Dafidi u yina u Sɔɔlu go

24

¹Dafidi u seewa bera min di ma u da u kukua Engedio.

² Saa yè sɔɔ Sɔɔlu u Filisitiba naa swīi u gɔsira, yera ba nūn sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidi u wāa Engedīn gbaburɔ.

³ Ma Sɔɔlu u tɔmbu nɔrɔbun suba ita (3.000) sua be ba sāa tabu durɔbu Isireliba sɔɔ, bu da sere kpee bakanun bera gia mi kpee bɛri yi ra n wāa bu Dafidi ka win tɔmbu kasuma.

⁴ Ye ba tura yāanun wāa yeru garun mi, swaa ye sɔɔ, kpee wɔru gaga maa wāa mi, ma Sɔɔlu u dua wɔru ge sɔɔ u ka swaa swīibu ko. N deema Dafidi ka win bwāabu ba wāa wɔru gen sɔɔwɔ.

⁵ Ma Dafidin bwāaba nūn sɔɔwa ba nɛɛ, a n̄ wa ma tɔɔ te, ta tura? Te Yinni Gusunɔ u nun bura u nɛɛ, u koo nun wunen yiberɛ nɔmu bɛria kpa a nūn kua nge mɛ a kī.

Yera Dafidi u seewa sɛɛ u Sɔɔlun yaberun soo bura.

⁶ Yen biruwa u nanda ye u ka Sɔɔlun yaberun soo ge bura.

⁷ Saa ye sɔɔra Dafidi u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u man yenin bweseru gbara bu nɛɛ, nena na nen yinni nɔma doke wi Yinni Gusunɔ u gɔsa u kua suno.

⁸ Ka gari yiya Dafidi u win bwāabun laakari kpunasia u n̄ ka dere bu Sɔɔlu wɔri.

Ma Sɔɔlu u seewa u yara u doona min di.

⁹ Yen biruwa Dafidi u yarima wɔru gen min di u Sɔɔlu soka u nɛɛ, nen yinni, suno.

Ma Sɔɔlu u sīira u mɛrima biruɔ. Yera Dafidi u yīira u wuswaa tem girari u nūn bɛɛɛ wɛ.

¹⁰ Ma u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, mban sōna a ka tɔmbun gari nɔmɔ be ba mɔ, wunen kōsa na kasu.

¹¹ Wee, wunen tiin nɔni wa gisɔ ma Yinni Gusunɔ u man nun nɔmu bɛria kpee wɔru ge sɔɔ. Ba nɛɛ, n̄ nun goowo, adama na nun deri. Na nɛɛ, na n̄ nen yinni, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa u kua suno nɔmu dokemo.

¹² Ka yen de kpuro a mɛriɔ. Wee, na wunen yaberun sukum neni. Nge mɛ na ka yabe ten soo bura mi, na n̄ ka nun go, n weene a gia ma na n̄ sāa mɛm nɔɔ sari. Nen kookoosu sɔɔ, kōsa gaa maa sari, n̄ kun mɛ toraru garu wunen sɔ. Adama wunɛ wee, a man naa swīi a go.

¹³ Yen sɔ, Yinni Gusunɔwa u koo sun siria nɛ ka wunɛ. Kpa u nun ye a man kuan dibu kasia. Adama nen nɔma kun nun babamɔ.

¹⁴ Nge mɛ ba ra gere bu nɛɛ, daa kōsa ya ra newa tɔn kōson min di. Yen sōna nen nɔmu ga n̄ nun babamɔ.

¹⁵ Weren sōna wunɛ Isireliban suno a yarima. Wara a naa gire. Nɛ wi na sāa nge bōo goru? N̄ kun mɛ nge goo dɛɛ?

¹⁶ Yinni Gusunɔwa u sāa siri kowo. U n bɛsen gari wɛɛra, u koo sun siria, nɛ ka wunɛ. Kpa u ka man yina u man wɔra wunen nɔman di.

¹⁷ Ye Dafidi u Sɔɔlu gari yi sɔɔwa u kpa, yera Sɔɔlu u nɛɛ, n̄ n men na, wunen nɔɔwa mi, Dafidi nen bii?

Ma Sɔɔlu u nɔɔguru sua u wuru kua.

¹⁸ U Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a man gem kere. Domi a man gea kua, ma na nun kōsa dibu kasia.

¹⁹ Wee, a man sɔɔsi gisɔ gea ye a man kua. Yinni Gusunɔ u raa man doke wunen nɔmu. A n̄ maa man go.

²⁰ Domi tɔnu u ku ra win yiberɛ nɔma turi kpa u nun yōsu u doona ka alafia. Yen sōna Yinni Gusunɔ u koo nun gea dibu kasia ye a man kua minin sɔ.

²¹ Tɛ na yɛ kam kam ma kaa ko suno kpa Isireliban bandu ta n dam mɔ wunen nɔmɔ.

²² Yen sɔ, a bōruo tɛ ka Yinni Gusunɔn yīsiru ma a n̄ nen bibun bweseru kpuro goomɔ nen biru, kpa bu nen yīsiru duari nen baaban bweseru sɔɔ.

²³ Ma Dafidi u Sɔɔlun gari yi wuru ka bōri u nɛɛ, u n̄ bu goomɔ. Yen biru Sɔɔlu u da yenuɔ. Adama Dafidi ka win bwāabu ba gɔsira ba wuru ben kuku yerɔ.

Nabali u yina u Dafidi somi

25

¹ Saa ye sɔɔra Samueli u gu, ma Isireliba kpuro ba menna ba win gɔɔ swī. Ma ba nūn sikua win yenu sɔɔ Ramɔ. Yen biruwa Dafidi u seewa u da u wāa Paranin gbaburɔ.

²⁻³ Durɔ goo wāa Maonio, win yīsira Nabali. U sāawa Kalebun bweseru. U maa sāawa dukia bakaɔii. U yāanu mɔwa nɔrɔbun suba ita (3.000), bonu maa nɔrɔbu (1.000). Durɔ wi, u sɛ, win kookoosu kun wā, adama win kurɔ Abigali u bwisi ma. U maa sāa kurɔ burɔ. Kaameliora durɔ win gberu kpaane wāa. Miya u win yāa nin sansu bɔɔrimɔ.

⁴ N deema saa ye sɔɔ, Dafidi u maa wāa bera mi. Yera u nua ma Nabali u win yāanun sansu bɔɔrimɔ mi,

⁵ ma u aluwaasi tɔnu wɔkuru gɔra u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo Nabalini mi, i man nūn tɔbiria.

⁶ I nɛɛ, Gusunɔ u win wāaru dakaa daasia, kpa u n wāa bɔri yendu sɔɔ wi ka win yenugibu, ka ye u mɔ kpuro.

⁷ Wee, tɛ na nua ma ba win yāanun sansu bɔɔrimɔ. Meya sa maa wāa ka win yāa kparobu sannu. Sa n̄ ben goo torarire. Meya ben goo kun maa win yāaru biare saa min di sa wāa Kaameli mini ka be.

⁸ N n weesun na, u win yāa kparo be bikio. Yen sɔ, u de u bɛɛ nen sɔm kowobu mɛeri ka nɔnu geu. Domi i nawa tɔɔ bakarun saa sɔɔ. Yen sōna na nūn kanamɔ u nɛ win bii ka bɛɛ nen sɔm kowobu dīanu kɛɛma ni u mɔ.

⁹ Saa ye Dafidin sɔm be, ba tura mi, yera ba Nabali gari yi kpuro sɔɔwa. Yen biru ba n̄ maa gam gerua.

¹⁰ Yera Nabali u bu wisa u n̄e, wara ra n Dafidi, Isain bii. Tē s̄o, yoo aluwaasi dabira ta ra kpikuru su saa ben yinnibun min di.

¹¹ Yera kon ben bweseru n̄n d̄ianu ka n̄n nim ka yaa wē ye na n̄n s̄om kowobu yiiye, be, be na n̄ yē min di ba wee?

¹² Ma Dafidin aluwaasi be, ba ḡosirama ba n̄n s̄ōwa kpuro ye Nabali u gerua.

¹³ Yera u win t̄ombu s̄ōwa u n̄e, i de b̄een baawure u s̄ōru ko kpa u win takobi sua u beki.

Ma ben baawure u win takobi sua u beki. Dafidi u maa wiḡia sua u beki. Win t̄on be, ba s̄aawa nata. Yera ben n̄euru (400) ba n̄n sw̄i. Ma u dera goobu (200) be ba tie, ba ben ȳanu k̄su.

Abigali u Dafidi somi

¹⁴ Yera Nabal̄in s̄om kowo turo u na u Abigali s̄ōwa u n̄e, wee, Dafidi u b̄esen yinni s̄omabu ḡor̄iama saa gbaburun di bu n̄n t̄abiri. Adama u bu gira ka dam,

¹⁵ baa m̄e siba sun gea kua. Ben goo kun sun torari. Ba n̄ b̄esen yaa saberu garu mwe saa ye sa w̄aa ka be gbaburo.

¹⁶ W̄skuru ka s̄ō s̄o, ba kua b̄esen gb̄araru, ba sun k̄su sanam m̄e sa w̄aa ka be, sa b̄esen yaa sabenu kparam̄o.

¹⁷ N n̄ m̄en na, a koowo ye kaa kp̄i a ko. Domi Dafidi u bwisika u b̄esen yinni ka win yenugibu kpuro kam koosia. A maa yē b̄esen yinni wi, u s̄ē sere goo kun kp̄ē u n̄n susi u n̄n bwisi k̄ē.

¹⁸ Ye Abigali u nua m̄e, yera u p̄ē goobu (200) sua fuuku ka tam bw̄aa bakanu yiru ka ȳaanu n̄obun yaa ka d̄ia bii s̄onden sakaku n̄obu ka res̄em gbebi saaki wun̄obu (100) ka d̄aa marum m̄e ba s̄okum̄o f̄igien gbebi saaki goobu (200),

¹⁹ ma u ye kpuro sua u ketekunu s̄obi. Ma u win s̄om kowobu s̄ōwa u n̄e, i gb̄iyo, na wee biruo.

Adama u n̄ win dur̄o ḡaanu s̄ōwa.

²⁰ Yera u win keteku ȳōwa u kpa ka guurun ȳēsā. Saa ye s̄o, Dafidi ka wiḡibu ma baa saram wee ma ba yinna ke.

²¹ N deema Dafidi u raa n̄e, wee, kam s̄ōra na Nabal̄in dukia k̄su. Baa win yaa saberun teera kun gu gbaburo. Wee t̄ē, k̄sa u man dibu k̄sie.

²² Yen s̄ō, n̄a kun Nabali ka win ye u m̄o kpuro kpeerasie yam mu sere s̄ara Gusuno u man kuo m̄e u k̄i.

²³ Sanam m̄e Abigali u Dafidi wa, yera u sara win ketekun di fuuku u yiira u wiru tem girari win wuswaā.

²⁴ U n̄e, n̄ena na taar̄e m̄o, n̄en yinni. A de a swaa tem kp̄i a n̄o ye kon nun s̄ō.

²⁵ Ye Nabali t̄onu kam wi, u nun kua kpuro, a ku ye garisi ḡaanu. Domi u s̄aawa nge wīiro nge m̄e win ȳisira gerum̄o. M̄eya maa, t̄on be a gorima mi, n̄e ka be, sa n̄ waane.

²⁶ Sere ka Yinni Gusun̄on w̄aaru ka maa wunen w̄aaru, Yinni Gusun̄owa u nun yinari a wunen yib̄ereban yem yari. Yen s̄ō t̄ē, be ba nun tusa ba wunen k̄sa kasu, u de bu kam ko nge Nabali.

²⁷ N n̄ m̄en na, a n̄en k̄enu m̄o kpa a nu wunen aluwaasi be ba nun sw̄i b̄onu kua.

²⁸ Na nun kanam̄o, yinni, a man n̄en toranu suuru kuo. Domi Yinni Gusun̄o u koo de a bandu di kpa ta n̄ w̄aa sere ka wunen bibun bwesero, ȳen s̄ō a tabu m̄o win s̄ō. Ba n̄ maa toraru garu wasi wunen w̄aaru s̄ō.

²⁹ Goo ù n̄ nun naa gire u kasu u nun go, Gusun̄o u koo wunen hunde bere kpa u nun k̄su, adama u koo wunen yib̄ereban hunde kasa ko n̄ toma nge kpurant̄erun kperu.

³⁰ Saa ye Yinni Gusun̄o u koo nun durom kua m̄e u nun n̄o mw̄euru kua, kpa u nun ko Isireliban kpar̄o,

³¹ a ku de wunen ḡoru gu nun taar̄e w̄ē a sere sons̄onnu ko yib̄ereban yem m̄e a yarin s̄ō a ka wunen tii faaba ko. Yinni Gusun̄o ù n̄ nun durom m̄e kua, a de a man yaaya.

³² Yera Dafidi u Abigali wisa u n̄e, na Gusun̄o Isireliban Yinni siara wi u nun ḡor̄ima a na a ka man yinna mini gis̄o.

³³ Na n̄n siara bwisi yi u nun k̄an s̄ō yi a ka man ȳorasia n̄ ku ka t̄onu go n̄ ka n̄en tii faaba ko.

³⁴ Ye kpuro s̄o, Gusun̄o Isireliban Yinniwa u man yinari n̄ k̄sa ko. Adama sere ka win w̄aaru, à kun daa n̄e n̄en mini fuuku, sere n̄ ka ko bururu yam s̄areru, baa Nabal̄in t̄ombun turo, na n̄ derim̄o na kun go.

³⁵ Yen biru u Abigalin k̄ē ni mwa ni u ka na saa win yenun di. Ma u n̄n s̄ōwa u n̄e, a gosiro ka b̄ari yendu. Domi wunen tii a wa nge m̄e na nun swaa daki. Na maa nun dam koosia ka k̄iru.

Nabal̄in ḡo

³⁶ Yen biru Abigali u ḡosira Nabal̄in mi, ma u deema wee, u t̄ō bakaru dim̄o nge sina boko, u nuku dobu m̄o, ma tam n̄n goom̄o. Adama Abigali kun n̄n ḡaanu s̄ōwa gina sere ye n̄ kua sisiru.

³⁷ Sisi ten bururu Nabal̄in tam mu sara ma Abigali u n̄n s̄ōwa kpuro ye n̄ koor̄a. Yera u nanda sere win torora kara. Ma win wasi kpuro dwīiya.

³⁸ S̄ō w̄okurun biru Gusun̄o u dera Nabali wi, u gu.

³⁹ Ye Dafidi u nua Nabali u gu, yera u gerua u n̄e, na Yinni Gusun̄o siara ȳen s̄ō u man sanna, u Nabali k̄sie ye u man kua. M̄eya u maa yina ne win b̄ō n̄ k̄sa ko. Win t̄iwa u Nabali n̄n win nuku k̄suru k̄sie.

Yen biru Dafidi u Abigali ḡoria u n̄e, u k̄i u n̄n sua kur̄o.

⁴⁰ Ye Dafidin s̄om̄o be, ba tura Abigalin mi, Kaamelio, yera ba n̄n s̄ōwa ba n̄e, Dafidiwa

u sun ɔrima wunen mi, su be nun suama a ko win kuro.

⁴¹ Ma kuro wi, u seewa u wuswaa tem girari ma u nee, wee, na wura n ko win yoo kpa na n da win bwaa bun naasu teye.

⁴² Yera Abigali u yande seewa u wondiaba sua tumbu noobu. Ma u win keteku yowwa ba Dafidin somo be swii, u da u kua Dafidin kuro.

⁴³ Dafidi u raa maa Akinomamu Yisirieligii sua kuro. Ma be yiru ye, ba more win mi.

⁴⁴ N deema Soolu u raa win bii Mikali wera Dafidin min di u Paati, Laisin bii ka u sua kuro. Paati wi, u saawa Galimugii.

Dafidi u Soolu deri

u n nùn go

26

¹ Yeniban biruwa Sifugibu ba da Gibea ba Soolu soowa ba nee, Dafidi u waa u kukua Hakilan guuro gbaburu mi gaa ku ra kpin deedeeru.

² Ma Soolu u seewa u da gbaburu mi, ka tabu duru damgibu norobun suba ita (3.000) u ka Dafidi kasu.

³ Ye u tura mi, yera u win sansani gira Hakilan guuro, swaan boku. N deema Dafidin tii u waa gbaburu mi.

⁴ Ye u nua Soolu u nun kasu me, yera u tumbu gora bu da bu meeri u n tunuma. Ma ton be, ba da. Yen biru ba gosirama ba nee, Soolu u waa mi kam kam.

⁵ Yera Dafidin tii u seewa u na mi Soolu u win sansani gire. U wa mi Soolu ka win tabu suno Abinee, Nerin bii, ba ra kpune. Soolu u ra kpunewa sansanin suunu soo kpa tabu kowo be ba tie ba n kpi ba n ka nun sikerene.

⁶ Ma Dafidi u na u Akimelaki Heti ka Abisai bikia u nee, been wara koo ka man da Soolun sansani.

Ma Abisai u nee, kon ka nun da. N deema Abisai wi, u saawa Yoabun mo. Ben meron yisira Seruya.

⁷ Yera Dafidi ka Abisai wi, ba seewa wokuru ba da Soolun sansani ba deema wee, u kpi u do sansani yen suunu soo, u win yaasa gire win wiru gia. Ma Abinee ka tabu kowo be ba tie ba kpi ba ka nun sikerene.

⁸ Abisai u Dafidi soowa u nee, a n wa ma Gusuno u nun wunen yibereba nomu beria? Yen sa, a de n Soolu nen yaasa soku non teeru n ka tem mena n derisi mi.

⁹ Adama Dafidi u Abisai soowa u nee, a ku nun go. Domi wara u koo wi Yinni Gusuno u gosa go, kpa Gusuno u yero deri u kun nun ye kasie.

¹⁰ Dafidi u maa nee, sere ka Yinni Gusunan waa ru na ye ma win tii u koo nun go tabu gbera, n kun me win goon tiru ta n tura.

¹¹ Gusuno u man bere bu nee, nena na wi u gosa nomu doke na go. Yen sa, a de su win

yaasa ye ya waa win wiru mi sua ka win nim bwaa ru kpa su ka doona.

¹² Ma Dafidi u yaasa ye sua ka nim bwaa te, ma ba doona. Goo kun maa seewe u sere bu wa, domi Gusunawa u bu dom man bakaru kpe.

¹³ Ma u besira u yowwa guu ten bee tia ye ya ka Soolun sansani desire.

¹⁴ Yera u noogiru sua sansani mi gia ka dam u nee, Abinee, Nerin bii, a n wuramo?

Ma Abinee u nun wisa u nee, wuna were a ka sina boko wokisimo.

¹⁵ Ma Dafidi u Abinee wisa u nee, a n ton duru ro? Tabu duru wara u ka nun ne Isirelio. Mban sna a n wunen yinni sina boko kosu. Domi wee, goo u na u ka nun go.

¹⁶ Ye a kua mi, ya n wa. Sere ka Yinni Gusunan waa ru n weenewa bu bee kpuro go, yen sa i n been yinni sina boko kosu, wi Yinni Gusuno u gosa. A merio te win wiru gia. Mana win yaasa ka win nim bwaa ru waa.

¹⁷ Yera Soolu u Dafidin noo gia. Ma u nee, Dafidi, nen bii, wunen noo wa mi?

Ma Dafidi u nun wisa u nee, yinni sina boko, nena mi.

¹⁸ Ma u maa nun soowa u nee, mban sna a man naa gire sere ka te. Mba na nun kua. Mba na tora.

¹⁹ Yinni sina boko, a man swaa dakio. N n Yinni Gusunan na u nun bariam a ka man go, u nen yakuru mo, kpa win bwera yu kpuna su dora. Adama n n tambun na, Yinni Gusuno u bu brusio domi ba man girewa n ka yari tem minin di me u win tumbu we kpa n da n bunu sa.

²⁰ Domi wee wune Soolu, Isireliban sina boko, a man kasu a go nge goo de, n kun me nge kusu guuru wallo. Adama Gusuno u ku de n gbi tem tukuma mi ko na n ka nun toma.

²¹ Soolu u Dafidi wisa u nee, nen bii, na goba kuawa. A wurama yenu. Na n maa nun kosa kuamm. Domi giso nen waa ru ta saawa gaa bakanu wunen noni soo. Wee na kua nge wiiru, na tora too.

²² Yera Dafidi u nee, sina boko, wunen yaasa wee. A de wunen aluwaasi turo u na u ye mwa.

²³ Kpa Yinni Gusuno wi u saa gemgii ka barakini u baawure kasie ye u kua. Wee, u man nun nama beria giso, adama na n wure n nun nama doke wune wi u gosa u kua suno.

²⁴ Nge me na wunen waa ru garisi gaa bakanu giso, nge meya Yinni Gusuno u maa negiru garisi. Wiya u koo maa man yara saa nuku sankiranu kpuron di.

²⁵ Ma Soolu u Dafidi soowa u nee, Gusuno u nun domaru kua, nen bii. Wunen ye a nia saa kpuro ya koo koorawa.

Yen biru Dafidi u swaa wori u doona. Ma Soolu u maa gosira u da win yenu.

Dafidi u kpikiru da

Filisitiban temo

27

¹Yeniban biru, Dafidi u tii sōwa u nee, sōo teeru Sōolu u koo man nōma turi u go. Yen sō, n buram bo n duka yakura minin di n kpikuru da Filisitiban temo kpa Sōolu u ku maa man kasu Isireliban tem kpuro sōo. Nge meya kon ka wa n kisira win nōman di.

²Yera Dafidi u seewa wi ka win tabu durōbu nata (600) ba da Akisi, Maakin biin mi. Akisi wi, u sōawa Gatin suno.

³Durō win miya u wāa ka win tōmbu nata ye, ben baawure ka win kurō ka bibu. Dafidin kurōbu yiru Akinōamu, Yisireeligii, ka Abigali, Kaameligii, Nabalin gōmini, ba maa wāa ka wi.

⁴Saa yera ba da ba Sōolu sōowa ma Dafidi u kpikuru sua u wāa Gatiō. Ma Sōolu u nūn deri sēe, u n maa kasu u nūn go.

⁵Sōo teeru Dafidi u Akisi sōowa u nee, a man durum kuo, a de n da n sina baru kpaaru garun mi. Domi na n kī na n wāa ka wune sannu wunen tiin wuu mini.

⁶Yen tōo tera Akisi u nūn wuu ge ba mō Sikilagi wē. Yen sōna ga kua Yudaban sina boko wi u bandu diiguu sere ka giso.

⁷Ma Dafidi u wāa baru kpaaru mi sere n ka kua wōo tia ka suru nne.

⁸Min diya wi ka win tōmbu ba ra yari bu Gesuriba ka Girisigibu ka Amalekiba wōraa de. Domi tōn beya ba wāa Surio n ka girari Egibitin temo saa yellun di.

⁹Dafidi ka win tabu kowobu ba n dua tōn ben wuu gagu sōo, ba ra gen tōmbu gowa mam mam, kurōbu ka durōbu, kpa bu ben yānu gura ka ben yaa sabenu, niya yāanu ka keteba ka ketekunu ka yooyoosu. Yen biru kpa bu gōsira Akisin mi.

¹⁰Yera Akisi u ra bu bikie u nee, mana i giso wōraa da. Kpa Dafidi u nūn wisi u nee, sa dawa Yudan tem sōo yēsan nōm dwaru gia. Gasō kpa u maa nee, sa dawa Yeramēliban tem sōo yēsan nōm dwaru gia. Gasō kpa u maa nee, Keniban tem sōo yēsan nōm dwaru gia.

¹¹Dafidi ka win tōmbu ba n wōra ye da, wuu ge ba wōri ba ra gen tōmbu gowa mam mam. Baa tōn turo ba ku ra deri wasiru, u sere na Gatiō u Akisi sō u nee, amēni ka amēniwa Dafidi ka win tōmbu ba ra ko. Nge meya Dafidi u kua saa ye u wāa Filisitiban tem mi.

¹²Ma Akisi u nūn naane kua u nee, Isirelibara Dafidi u moru seeyamo. Yen sō, u ko n sōawa negii sere ka baadommao.

28

¹Sanam me sōo, Filisitiba ba ben tabu kowobu mēna bu wa bu ka Isireliba sanna. Ma Akisi u Dafidi sōowa u nee, a n yē kam kam ma kaa ka man taa bini da, wune ka wunen bwāabu.

²Dafidi u nee, geema, yinni. Kaa maa wa ye kon kpī n ko.

Akisi u nee, n n men na, kaa kowa nen tii tiin kōso sere ka baadommao.

Sōolu u bikiaru da

³N deema Samueli u gu kō. Ma Isireliba kpuro ba win gōo swī, ba nūn sikua win wuu Ramao. Sōolu u maa sōrobu ka gōri sokobu kpuro gira tem men di.

⁴Yera sōo teeru Filisitiba ba mēna ba ben sansani gira Sunemuo. Ma Sōolu u Isireliba kpuro mēna ba maa ben sansani gira Gilibooa.

⁵Saa ye Sōolu u Filisitiban tabu kowo be wa u nanda, win torora kara u diirumō gem gem.

⁶Ma u Yinni Gusunō kana u nūn sōosi ye u koo ko. Adama u n nūn wisa dosu sōo, n kun me yaku kowon min di, n kun me win sōmō goon min di.

⁷Ma Sōolu u win bwāabu sōowa u nee, i man kurō goo kasuo wi u ra gōribu soku, kpa n da win mi n bikiaru ko.

Ba nūn wisa ba nee, kurō goo wāa Endorio wi u ra gōribu soku.

⁸Ma Sōolu u tii gōsia u yānu kōsa u da kurō win mi wōkuru, ka win bwāabu yiru gabu sannu. Ye ba tura mi, ma u nee, na kī a man gōri goo soku win yīsiru kon nun sō.

⁹Adama kurō wi, u nūn wisa u nee, a yē sāa sāa ye Sōolu u kua, nge me u gōri sokobu ka sōrobu kpuro gira tem men di. N n men na, mban sōna a man yina beriamme bu ka man go.

¹⁰Ma Sōolu u bōrua ka Yinni Gusunōn yīsiru u nee, sere ka Yinni Gusunōn wāaru, a n wahala gaa wasi gari yini sōo.

¹¹Ma kurō wi, u Sōolu bikia u nee, ben weren yarowa kon nun soku.

Ma u nee, Samueli.

¹²Ye kurō wi, u Samueli wa, yera u nōogiru sua u nee, ase wuna mi, Sōolu? Mban sōna a man nōni wōkua.

¹³Ma sina boko Sōolu u nee, a ku berum ko, a man sōowō ye a wa.

Kurō wi, u nee, siiniwa na wa. Ya yarimam wee tem di.

¹⁴Sōolu u nee, mba ya ka weene.

U nee, durō tōkōra ya ka weene, ta kumbooro sebua ta yarim wee.

Ma Sōolu u gia ma Samueliwa. Ma u yiira u wuswaa tem girari u nūn beere wē.

¹⁵Samueli u Sōolu sōowa u nee, mban sōna a man baasi ka wunen soku te.

Sōolu u nee, nōni swāa bakara ta man deema domi Filisitiba ba ka man tabu mō. Gusunō u maa man deri. U ku ra maa man wisi saa win sōmōbun min di, n kun me dosu sōo. Yen sōna na n nun soku kpa a man sōosi ye kon ko.

¹⁶ Samuēli u nee, ma a yē Yinni Gusunō u nun deri u kua wunen yibere, mban sōna a man bikiamō ye kaa ko.

¹⁷ U kua ye u raa gerua saa nen min di. U wunen bandu wōra u Dafidi wē,

¹⁸ yēn sō a n win gari mēm nōwē, ma a yina a Amalekiba win mōru kpuro kōsia.

¹⁹ U koo wunē ka Isireliba Filisitiba nōmu beria. Sia wunē ka wunen bii tōn durōbu i ko man deema mini. Kpa Yinni Gusunō u Isireliban tabu kowobu Filisitiba nōmu beria.

²⁰ Mii mii Sōolu u wōruma birem nge wi u gu. Berum nūn mwa gem gem Samuēlin gari yin sō. U n maa dam mō tōo te sōo, domi u n di sōo sōon di sere n ka kua wōkuru.

²¹ Ye kurō wi, u na Sōolun mi, u wa ma u berum soore ma u nee, wee, yinni, na wunen gari mēm nōwā. Na nen wāaru saraa kua, na kua ye a man yiire.

²² Yēn sō, na nun kanamō, a nen gari nōwō. Wee kon nun dīanu fiiko yiya. A de a nu di kpa a dam wa a ka swaa wori.

²³ Adama Sōolu u yina u nee, na n dimō. Yera win bwāabu ka kurō wi, ba nūn suuru kana. Ma u ben gere wura u seewa tem di u sina kpin yero.

²⁴ N deema kurō wi, u naa kpema gaa mō ye ya gea sāa ma u kua bara bara u ye go u sawa. U maa som sua u buru u ka pēe kua, u n seeyatia doke.

²⁵ U ka ye Sōolu ka win bwāabu naawa ba di. Ye ba di ba kpa, ma ba seewa ba doona wōku te.

Filisitiban tabu sinambu

ba Dafidi yina

29

¹ Filisitiba ba ben tabu kowobu mēna Afekio. Saa ye sōra Isireliba ba ben sansani gire Yisireelin bwiin bōkuo.

² Yera Filisitiban tabu kowobu ba seewa wuu wuuka ma ben sinambu ba bu swaa gbiiye ba ka dōo. Ma Dafidi ka win tōmbu ba wāa Akisin wuuru sōo biruō.

³ Yera Filisitiban sinambu ba nee, mba Heberu beni ba mō mini.

Ma Akisi u bu wisa u nee, Dafidi, Sōolu Isireliban sina bokon bōwāa mi. Ye u ka wāa besen suunu sōo, ya sōo yiru kua. Na n maa taare gaa wa wi sōo sere ka giso.

⁴ Ma Filisitiban sinam be, ba ka Akisi mōru kua sere ba nūn sōwā ba nee, a durō wi giro u wura mi a raa nūn yii. A ku de u ka sun taa bi da kpa u ku raa ko besen yibere sà n ka Isireliba tabu mō. Nge amōna u koo ko u ka durum wa win yinnin mi, ma n kun mō u besen tōmbu go.

⁵ Nge n n Dafidi turo wi mi rò, wi ba tōmamō ba mō, Sōolu u ra nōrōm nōrōm (1.000) go.

Adama Dafidi u ra nōrōbun suba wōku wōkubu (10.000) go.

⁶ Akisi u Dafidi soka u nūn sōwā u nee, sere ka Yinni Gusunōn wāaru, a sāawa bōrōkini. Na raa kī a n wāa ka ne taa bini sōo. Domi na n kōsa gaa wa wunē sōo saa mīn di a ka wāa mini, sere ka giso. Adama Filisitiban sinam be ba tie ba n nun kī.

⁷ Yēn sō tē, a wuro yēnuō ka bōri yēndu kpa a ku ra ben mōru seeya.

⁸ Adama Dafidi u Akisi wisa u nee, mba na nun kua. Tora terā a wa ne sōo saa mīn di na ka wāa wunen mi, a sere nee, na n ka nun taa bi dōo.

⁹ Ma Akisi u nūn wisa u nee, na yē ma a n gāanu kue. Na maa nun kī. Ma na nun mēera nge Gusunōn gōrado. Adama ka mē, Filisitiban sinam be, ba nee, a n ka sun taa bi dōo.

¹⁰ N n mēn na, a seewo buru buru yellu wunē ka wunen yinnin bwāa be ba nun swīima, kpa i doona.

¹¹ Ma Dafidi ka win tōn be, ba seewa buru buru yellu ba wura Filisitiban temō. Ma Filisiti be tōna ba da Yisireelio bu ka taa bi ko.

Dafidi u Amalekiba naa gire

30

¹ Ye n kua sōo ita Dafidi ka win tōmbu ba Sikilagi tura. N deema Amalekiba ba raa tem mēn sōo yēsan nōm dwardu gia wōraa da. Saa ye sōora ba maa na ba Sikilagi wōri, ba ye kasuka ba dōo mēni.

² Ba yēn tōmbu mwēera tōn kurōbu ka tōn durōbu, saa bukurobun di sere ka bibo. Adama ba n ben goo go. Ba bu gura ba ka doonawa.

³ Ye Dafidi ka win tōmbu ba tura mi, ba deema wee, ba wuu ge dōo mēni ma ba ben kurōbu ka bibu gura ba ka doona.

⁴⁻⁵ Ba ka Dafidin tiin kurōbu yiru ye doona, Akinōamu Yisireeligii, ka Abigali, wi u raa sāa Nabalun kurō Kaamelio. Yera Dafidi ka win tōmbu ba wuri kua sere ba n maa dam tie.

⁶ Ma Dafidin nuki sankira too domi win tōmbu ba gerunamō ba mō bu nūn kpenu kasuku bu go, yēn sō ba ben kurōbu ka bibu bia. Yera n dera ba nuki sankire. Adama Dafidi u ti deri Yinni Gusunōn nōmuō. Ma u nūn dam kā.

⁷ Yera Dafidi u yāku kowo Abiataa, Akimelekin bii sōwā u nee, a ka man yabe tarakpe ye naawa ye ba ra ka bikiaru ko Yinni Gusunōn mi.

Ma Abiataa u ka ye na.

⁸ Ma Dafidi u bikiaru kua Yinni Gusunōn mi, u nee, Yinni, nā n Amalekiban tabu kowo be naa gira, kon bu naamwē?

Yera Yinni Gusunō u nūn wisa u nee, meya, kaa bu naamwē, kpa a wunen tōmbu yakiamā.

⁹⁻¹⁰ Ma Dafidi u seewa ka tabu kowobu nata (600) ye. Ye ba tura Besorin daarɔ miya ben goobu (200) be ba wāa biruɔ ba yōra domi ba wasire too. Ma wi ka tumbu neeru (400) te ta tie ba tɔbura ba Amaleki be naa swīi.

¹¹ Yera ba Egibitigii goo wa gbabu te sɔɔ, ma ba ka nūn da Dafidin mi, ba nūn pēe wē u di. Ma u nim nōra.

¹² Yera ba maa nūn dāa marum me ba ra soku figien gbebi ka maa resem gbebin kurenu yiru wē. Ye u yeba kpuro di u kpa, ma win hunde ya wurama. Domi u raa kuawa sōo sōo ita ka wōkunu ita u n̄ di u n̄ nōra.

¹³ Dafidi u nūn bikia u nee, wara u sāa wunen yinni. Bwese terà wunen tii a sāa.

Yera u Dafidi wisa u nee, na sāawa Egibitigii, na ka sere sāa Amaleki goon yoo. Yen sōo itawa mini ye nen yinni u ka man deri yèn sō na baro.

¹⁴ Sa wōraa dawa Keretiba ka Yudaba ka Kalebuban tem sōo yēsan nōm dwardu gia. Meya sa maa da Sikilagio sa ye dōo menī.

¹⁵ Ma Dafidi u nūn bikia u nee, a kī a ka man da tən ben mi?

Yera durɔ wi, u Dafidi sōowa u nee, a bōruo ka Gusunən yīsiru ma a n̄ man goomɔ, a n̄ maa man nen yinni nōmu sōndiamme, n̄ a ka nun da mi.

Dafidi u Amalekiba kamia

¹⁶ Ma ba nōsina nge me. Ma u ka Dafidi da. Ye ba tura mi, yera ba wa wee, Amalekiba ba terie baama ba tōo bakanu mō ba dimɔ ba nōrumɔ dukia ye ba gura Filisitiba ka Yudaban min din sō.

¹⁷ Yera Dafidi u bu wōri u goomɔ saa bu-rurun di n ka kua sisirun yoka. Baa ben goo kun kisire ma n kun mō aluwaasi tōnu neeru (400) be ba yooyoosu sōni. Bera ba duki.

¹⁸ Dafidi u ye kpuro yakia ye Amaleki be, ba raa mwēera ka sere maa win kurɔbu yiru ye.

¹⁹ Ma Yuda ben baawure u win tumbu wa, bukurobu ka bibu. Ye yiberēba ba raa gesi mwa mi kpuro, yen gaa kun kam kue. Ba ye kpuro mwēerimawa ba ka wōma yenuɔ.

²⁰ U maa yaa sabenu kpuro mwēera, ma win tən be ba nu kpare ba gerumɔ ba mō, wee, ye Dafidi u tabu diima.

²¹ Ye u gōsirama u wee, u tura Besorin daarɔ, mi u raa win tumbu goobu (200) deri be ba wasira, yera ba seewa ba nūn sennō na. Ma u susi u bu tɔbura.

²² Yera tən kōso be ba ka nūn taa bi da, ba seewa ba wāki ba nee, sa n̄ ka tən be ba wasira mi dukia ye sa waama bōnu mō. Adama sa ko bu ben kurɔbu ka ben bibu wesia. Domi ba n̄ ka sun taa bi de.

²³ Yera Dafidi u bu sōowa u nee, negibu i ku ko me ye Yinni Gusunɔ u sun k̄a sōo. Wee,

u sun kōsu besen yiberēban suunu sōo, ma u sun bu nōmu bēria.

²⁴ Ye i man bikiamɔ mini, goo kun ye wuramɔ.

Be ba taa bi da

ka be ba sina ba besen yānu kōsu,

be kpuron bōnu ya ko n newa.

²⁵ Nge meya ba kua dōma te, ma ya kua wooda Isireliɔ sere ka gisɔ.

²⁶ Ye Dafidi u tunuma Sikilagio, yera u dukia yen sukum Yudaban guro gurobu ka win bōrɔba mōrisia, u nee, dukia ye sa mwēerima Gusunən yiberēban min di, ye sōo, ye sa bēe kōwa mi.

²⁷ Ma u Beteligibu begia mōrisia ka Ramotigibu be ba sō sōo yēsan nōm dwardu gia, ka Yatirigibu,

²⁸ ka Aroegigibu ka Sifumotugibu, ka Esitemogibu,

²⁹ ka Rakaligibu ka Yerameeliba ka sere be ba wāa Keniban wusɔ,

³⁰ ka Hōmagibu ka Korasanigibu ka Atakigibu

³¹ ka Heboronigibu ka sere maa bèn mi wi Dafidi ka win tumbu ba raa da da.

Sɔlu ka win bibun gɔo

31

¹ Filisitiba ba Isireliba tabu wōri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guuro.

² Ba maa Sɔlun tii ka win bibu ita Yonatham ka Abinadabu ka Maakisua naamwe. Ma ba bii be go.

³ Sannɔ ge, ga Sɔlu swīiye. Ten towobu ba nūn sēenu twee ba mēera kua gem gem.

⁴ Yera u win tabu yāa sōowo sōowa u nee, a wunen takobi womɔ a man ye soku kpa bango sarirugii be, bu ku raa man soku bu yaa kasiki.

Adama durɔ wi, u yina u ko me, domi berum nūn mwa gem gem. Ma Sɔlu u takobi ye mwa u ka tii sōka u kibarisi u taare.

⁵ Ye win tabu yāa sōowo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sōka nge me Sɔlu u kaa. Ma ba gu yāatem mi.

⁶ Nge meya Sɔlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yāa sōowo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu sōo tee te.

⁷ Ye Isireli be ba wāa wōwan guruɔ ka be ba wāa Yuudenin daaran guruɔ ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sɔlu ka win bii tən durɔbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si sōo.

⁸ Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yānu potirimɔ. Yera ba Sɔlu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guuro.

⁹ Ma ba Sɔlun wiru bura ba win tabu yānu kpuro potira. Yera ba sōmɔbu gɔra bu yen

labaari kpara ben bũu diao ka ben tɔmbun mi, ben tem sɔɔ kpuro gesi.

¹⁰ Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben bũu wi ba mɔ Asitaaten dirɔ, ma ba win goru sua ba bwɛ Bɛti Sanin gbāraru wɔllɔ.

¹¹ Sanam mɛ Galadin wuu ge ba mɔ Yabɛsin tɔmba nua ye Filisitiba ba Sɔɔlu kua,

¹² yera be ba sãa tabu durɔbu ba seewa ba sanum so wɔku giriru. Ye ba tura Bɛti Sani mi, yera ba Sɔɔlu ka win bibun goru bwɛɛya gbāra ten min di, ba ka na Yabɛsiɔ, ba nu dɔɔ kpakura.

¹³ Ma ba ben kukunu gura ba sikua dāru garun nuurɔ Yabɛsiɔ. Ma ba gɔɔ wooru sina, ba nɔɔ bɔkua sɔɔ nɔɔba yiru.

SAMUELIN TIRERU YIRUSE

Samuelin tire gbiikirun gariya tire teni ta kurasiama. Dafidin bandun gariya ta mɔ te u di Yudaba ka Isireliba kpuro sɔɔ.

Ta maa sun sɔmɔ taɔ bi Dafidin tabu kowobu ka win tii ba kua u ka kpɔa u win bandu dam sire.

Nasia te u Gusunɔ nasie ka sere maa kii te u nɔn kɔ, ye kpuro ya dera tɔmba win tii kɔa ma u bɛɛɛ kua. Mɛya ta maa sun sɔsɔsimɔ ma Dafidi u kɔmie win wɔaru sɔɔ. U tora, ma win tora te, ta ka wahala dabinu na win yenuɔ. Win biba goona ma ba karana. Ba toranu kua ni nu n mam ka nɔɔ gerurɔ. Adama wahala ye kpuro sɔɔ, Dafidi u nasara wa, yɛn sɔ u win toranu wurɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

Tire ten kpunaa

1. Dafidi u bandu di Yudaba sɔɔ, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Dafidi u bandu di Isireliba kpuro sɔɔ, wiru 5n di sere wiru 20.
3. Dafidin bandun gari gɛɛ, wiru 21n di sere wiru 24.

Dafidi u Sɔɔlun gɔɔ nua

¹ Ye Dafidi u Amalekiba go u wee, yera u yɔra Sikilagiɔ sɔɔ yiru. N deema Sɔɔlu u gu kɔ.

² Sɔɔ itaseru, yera durɔ goo u yarima saa tabu gberun di mi Sɔɔlu u raa wɔa. Durɔ win yabera gɛɛkire ma win wira tua sɔa nuku sankiranun sɔ. Saa ye u tunuma Dafidin mi, u yiira kure u wiru tem girari.

³ Ma Dafidi u nɔn bikia u nɛɛ, man diya a wee.

Ma u nɛɛ, saa Isireliban tabun sansanin diya na duka suuma.

⁴ Dafidi u kpam nɔn bikia u nɛɛ, amɔna gbera sɔa. A suuru koowo a man sɔwɔ nge mɛ n koosina kpuro.

Ma durɔ wi, u nɛɛ, tabu Isireliba swiye ba duki. Ben dabira maa wɔruka ba gu. Mɛya Sɔɔlun tii ka win bii Yonatam ba gu.

⁵ Ma Dafidi u nɛɛ, amɔna a kua a ka yɛ ma Sɔɔlu ka win bii Yonatam ba gu.

⁶ Ma u nɛɛ, na nɛn wɔaru wɔawa Giliboan guuru wɔllɔ na ka Sɔɔlu mɛera u ka tii win yaasa tɔsa. Ma yibereban tabu keke dumigii ka maasɔbu ba nɔn sɔndi mam mam ba gire.

⁷ Saa ye u sira u mɛerima biruɔ u man wa, yera u man soka ma na wurɔ na da win mi.

⁸ Ma u man bikia u nɛɛ, nɛ wara. Na nɔn wisa na nɛɛ, nɛ Amalekiwa.

⁹ Ma u nɛɛ, n susima win bɔkuɔ kpa n nɔn go baa mɛ u dam tie u tirekiramɔ.

¹⁰ Ma na susi win bɔkuɔ na nɔn go. Domi na yɛ ma u n mam seemɔ, mi u wɔra mi. Ma na win sina furɔ pota ka win suma ye u doke

nɔmɔɔ. Yera na ka nun naawa mini, nɛn yinni.

¹¹ Ye Dafidi u nua mɛ, yera u win yaberu nɛnua u karana. Ma be ba wɔa ka wi, ben tii ba maa kua mɛ bu ka ben nuku sankiranu sɔsɔsi.

¹² Ma ba gɔɔ wooru sina ba swi ba nɔɔ bɔkua sere sɔɔ u ka kpa Sɔɔlu ka win bii Yonatam sɔ, ka sere maa Isireliban sɔ, be, Yinni Gusunɔn tɔn be ba go tabu gberɔ.

¹³ Ma Dafidi u durɔ wi bikia u nɛɛ, wuu man diya a na.

U wisa u nɛɛ, nɛn baa u yarimawa saa Amalekiban tem di sa ka wɔa mini.

¹⁴⁻¹⁶ Dafidi kpam nɔn bikia u nɛɛ, amɔna a ka kɔka a wi Yinni Gusunɔ gɔsa nɔma doke a go. Yen sɔ, wunɛn yem mu yɔra wunɛn wiru wɔllɔ. Domi wunɛn tiin nɔwɔa ga seeda di ma a wi Yinni Gusunɔ gɔsa go.

Saa yera Dafidi u win aluwaasiban turo soka u nɛɛ, a susio a nɔn sɛre a go.

Ma aluwaasi wi, u Amaleki wi sɛre u so u go.

Dafidi u Sɔɔlu ka Yonatam gɔɔ swi

¹⁷ Ma Dafidi u womu geni kua win gɔɔ swi sɔɔ Sɔɔlu ka win bii Yonatam sɔ.

¹⁸ Mɛya u maa yiire bu Yudaban bibu womu ge sɔsɔsi. Tenda ga tɔmama. Ma ba ge yorua Yasarin tireru sɔɔ. Womu ge wee.

¹⁹ Isireli, wunɛn yiikogiba wɔruma, wunɛn dangiba kpuna guuru wɔllɔ.

²⁰ I ku de bu labaari ye nɔ Gatiɔ.

I ku de bu ye kpɔra Asikalonin wuuɔ.

Kpa Filisiti bango sari ben kurɔbu bu ku yɛɛri.

Kpa ben wɔndiaba bu ku nuku dobu ko.

²¹ Bɛɛ Giliboan guunu,

Gusunɔ u ku de gura yu nɛ bɛɛn wɔllɔ.

Gusunɔ u ku de kakoru tu wɔruma bɛɛn wii kpiirɔ.

Gusunɔ u ku de bɛɛn tem mu dɔa geenu ma.

Domi miya ba tabu durɔbu fune wɔa.

Miya ba ben tɛrenu kasi kua.

Miya Sɔɔlun tɛrɛra gum tɛnibu nɔru kua.

²² Baa mɛ ba yibereba waamo,

baa mɛ ba tabu durɔbun wɔrugɔru waamo,

Yonatam nɔm wɔira kun dwiyyare ka tɛn tobu.

Sɔɔlun takobi kun maa kam wɔrrire.

²³ Sɔɔlu ka Yonatam ba kɔanawa

ben wɔarun tɛru kpuro sɔɔ.

Ba n karane baa ka gɔɔ sɔɔ.

Ba sɔu tabu sɔɔ n kere guɔnɔ bakenu.

Ba gbee sinansu dam kere.

²⁴ Bɛɛ Isirelin tɔn kurɔbu,

Sɔɔlu u ra raa de i beku nɔni swɔa bureginu dewe.

Wiya u ra raa de i wuran buranu doke bɛɛn yɔnu sɔɔ.

I swiyo win sɔ.

²⁵ Damgiba wɔruka tabu gberɔ.

Yonatum u kpuna Isirelin guunu wəllə.

²⁶ Yonatum nən kīnasi,
na nuku sankira bakanu mə wunen sš.
A ra n sšawa gāa bakanu nən nani sə.
Wunen kīi te a man kīa ta tən kurəguru kere.
²⁷ Damgiba wəruka tabu gberə.
Tabu yānu nu kam kua.

Ba Dafidi kua sunə Yudaə

2

¹ Yeniba kpuron biru ye ya koorə wee.
Dafidi u Yinni Gusunə bikia u nē, n doo n
Yudan wuu gagu mwa?

Ma Yinni Gusunə u nē, oo, a doo.
Ma u nē, gen geren miya kon da.
Yinni Gusunə u nūn wisa u nē, a doo
Heboroniə.

² Ma Dafidi u da mi ka win kurəbu
yiru beni, Akinəamu Yisireeligii ka Abigali
Nabalin gəmini.

³ Ma u dera win bwāa be ba wāa ka wi, be
ka ben tambu ba da ba wāa Heboroniə ka yen
baru kpaanə.

⁴ Yudaba ba na Dafidin mi, ba nūn gum
täre wirə u ka ko ben sunə.

Ma ba nūn sšawa ba nē, Yabəsi Galadigibu
ba Səəlu n goru sikua.

⁵ Yera Dafidi u bu səməbu gəria u nē, i
bu sšawə i nē, Yinni Gusunə u koo be bu
domaru kua yèn sš ba ben yinni Səəlu gea
kua, ba win goru sikua.

⁶ Tē, Yinni Gusunə u be bu durom kuo.
Kpa u bu bəəkīnirū sšəsi. Nən tii kon maa
bu durom kua ben ye ba kua min sš.

⁷ N n mən na, bu be yšro dim dim kpa bu
ko tabu durə wərugəba domi ben yinni Səəlu
u gu. Adama ba n yē ma Yudaba ba man gum
täre wirə n ka ko ben sunə.

Ba Isi Boseti kua

Isireliban sunə

⁸ Yera Abinē, Nərin bii wi u sāa Səəlu
tabu kowobun wirugii, u Səəlu bii Isi Boseti
sua u ka da Mahanaimuə.

⁹ Miya u nūn kua Isireliba kpuron sunə
be ba wāa Galadiə ka Asuriə ka Yisireeliə
ka Efaraimun temə ka sere maa Benyamēn
temə.

¹⁰ Isi Boseti wi, u mōwa wšə weeru sanam
mē u bandu di Isireliba sə. Adama Dafidiwa
Yudaba ba ka yšra.

¹¹ Ma u kua ben sunə wšə nəəba yiru ka
suru nəəba tia Heboroniə.

Tabu dua Isireliba

ka Yudaban suunu sə

¹² Abinē, Nərin bii ka Isi Bosetin tabu
kowobu ba yara saa Mahanaimun di ba da
Gabaoniə.

¹³ Yera Yoabu Seruyan bii, Dafidin tabu
sunə ka win tabu kowobu ba maa da Gabaoni
mi. Ma ba yinna daa burerə ka Isi Bosetin

tabu kowo be, ka Abinē wi. Ma daa te, ta bu
buranē. Dafidi ka wigibu ba wāa guru gee.
Ma Isi Bosetigibu ba maa wāa guru giə.

¹⁴ Abinē u Yoabu sšawa u nē, a de wunen
aluwaasi beni bu seema bu gabirina ka
nəgibu bēsen wuswaaə, ben baawure ka win
saro. Kpa su wa wi u kere.

Ma Yoabu u nē, oo, na wura.

¹⁵ Yera ba seewa ba da ba yinna ben
baawure ka win saro Isi Bosetin bera gia be
ba sāa Benyamēn bweseru, təmbu wəkura
yiruwa ba yarima. Dafidin təmbu sə maa,
təmbu wəkura yiru.

¹⁶ Yera aluwaasi be, ba gabirina. Ben
baawure u win yiberen wiru neni, ma ba
takobi səkirina yēsaə ba wəruka sannu sannu
ba gbisuka. Yera ba yam mi yširu kā, takobin
gberu.

¹⁷ Yen dōma te, taa bi, bu swīa. Ma Dafidin
təmbu ba Abinē ka wigibu kamia.

¹⁸ Dafidin tabu kowo be sə, Seruyan bibu
itawa ba wāa mi. Beya Yoabu ka Abisai ka
Asaeli. Asaeli u duka mōwa wi, nge nem
taakə.

¹⁹ Yera u dōma te Abinē naa gira, u n wure
u nūn deri baa fiiko.

²⁰ Ma Abinē u sšira u Asaeli bikia u nē,
Asaeli, wuna mi?

Ma u wisa u nē, oo, nena mi.

²¹ Yera Abinē u nē, a man derio n doona, a
ku man swīi. A nən aluwaasiban turo mēerio
a mwa kpa a win yānu wəra a ka doona.

Adama Asaeli u yina u nūn deri.

²² Abinē u kpam nūn sšawa u nē, a desiro
nən bəkun di. Domi nā n nūn so na go, amōna
nē ka wunen məə Yoabu sa ko n mēerine.

²³ Adama Asaeli u yina u nūn deri. Yera
Abinē u ka nūn yaasan koru saka nukurə ma
ya yara win biruə. Ma u wəruma yande u gu.
Wi u tunuma mi Asaelin goo te, ta kpī, u ra
gina yšrewa.

²⁴ Ma Yoabu ka Abisai ba Abinē naa gira.
Ye sšə u duə yera ba tura Aman gungurə te
ta wāa Giasin deedeeru Gabaonin swaaə mi
gāanu ku ra kpin bera gia.

²⁵ Benyamēngibu ba menna ba ka Abinē
yšra. Ma ba da ba yəəwa guuru garun wəllə.

²⁶ Yera Abinē u Yoabu soka u nūn sšawa u
nē, saa yerə kaa wunegibu sš bu ku maa ben
mero bisibu naa swīi. Kaa de sa n tabu mōwa
sere ka tē? A n yē ma bin wii goberu, nisina
ta koo ma?

²⁷ Yoabu u nūn wisa u nē, ka Yinni
Gusunon wāaru, ə kun daa yeni gerua, sere
sia burura nən tamba koo raa tabu yšra.

²⁸ Ma u kəba so. Yera tən be kpuro ba tabu
yšra ba Isireliba deri.

²⁹ Abinē ka wigibu ba sšawa wəku giriru
Yuudenin wəwaaə, ma ba Yuudeni təburə ba
Bitoroni bukiiana ma ba tura Mahanaimuə.

³⁰ Ma Yoabu u Abinē deri u doona. Yera
win tii u gəsirama u win tabu kowobu

menna u gara. Ma u deema Dafidin tən be sɔɔ, tambu yendu tia sariwa ba go, ka sere maa Asaeli.

³¹ Adama Dafidin tambu ba Benyamεεba ka Abineεn tabu kowobu gabu gowa tambu gooba wunɔbu ka wata (360).

³² Ma ba da ba Asaelin goru sua ba sikua win tondon sikirɔ Betelehemu. Yoabu ka win tambu ba dɔma te sɔawa wɔku giriru. Sanam mε ba Heboroni duɔ, yera yam mu n saramɔ.

3

¹ Sɔɔlun yenugibu ba ka Dafidi yiberε tεru kua n tε. Ma Sɔɔlun yenu ga dam dwiyamɔ ga dɔɔ, adama Dafidiguu ga dam sosimɔwa ga dɔɔ.

Dafidin bii be u mara

Heboroniɔ

(I maa mεerio Bandun Gari I, 3:1-4)

² Saa ye sɔɔ, Dafidi u bibu nɔɔba tia mara Heboroniɔ. Ben gbiikoowa Amɔɔ. Win mεrowa Akinɔamu, Yisirεeligii.

³ Yirusewa Kileabu. Win mεrowa Abigali, Nabali Kaameligiin gaminii. Itasewa Abusalɔmu. Win mεrowa Maaka, Talimai Gesuriban sina bokon bii.

⁴ Nnεsewa Adoniya. Win mεrowa Hagiti. Nɔɔbusewa Sefatia. Win mεrowa Abitali.

⁵ Nɔɔba tiasewa maa Yitereamu. Win mεrowa Egila.

Abineε ka Isi Boseti

ba n nɔɔsine

⁶ Saa ye tabu waa Dafidin yenu ka Sɔɔlun yennun baa sɔɔ, Abineε u ka Sɔɔluba yɔrawa dim dim.

⁷ Adama sɔɔ teeru Isi Boseti u Abineε sɔɔwa u nεε, mban sɔna a ka nen tundo Sɔɔlun kurɔ Risipa, Ayan bii kpuna.

⁸ Ma Isi Bosetin gari yi, yi Abineε dua. Ma u nεε, a tamaa na sɔawa nge Yudan wirugii be ba Sɔɔlu seesimɔ? Wee, sere ka tε, nena na wunen tundo Sɔɔlun yenugibu ka win borɔba durom kuammε. Yen biru na n wure n nun Dafidi nɔmu sɔndia. Yera tε a man gerusimɔ kurɔ winin sɔ?

⁹ N n men na, Gusunɔ u man kua ye u kɔ na kun ka Dafidi yɔre kpa n de Gusunɔ u win nɔɔ mwεru yibia te u nɔn kua,

¹⁰ ye u nεε u koo bandu wuna saa Sɔɔlun bweserun di u tu Dafidi wε kpa u n sɔa sunɔ Isireliba ka Yudaban tem kpuro sɔɔ.

¹¹ Saa ye sɔɔ, Isi Boseti kun maa gāanu gerua. Domi Abineεn gari yi, yi nɔn berum mwa.

Abineε ka Dafidi ba dora

¹² Yera Abineε u Dafidi sɔmɔbu gorɔ Heboroniɔ u nεε, wara u tem mε mɔ. Yen sɔ, u be ka man arukawani bɔkuo. Ko na n

waa ka wi, kpa n de Isireliba kpuro bu wura win mi gia.

¹³ Ye sɔmɔ be, ba tura mi, ba Dafidi gari yi saaria. Yera u bu sɔɔwa u nεε, ya wā, kon ka be nɔn arukawani bɔke. Adama gāa teena na nɔn bikiamɔ. Niya u gina man Mikali, Sɔɔlun bii mwaama su sere waana ne ka wi.

¹⁴ Ma Dafidi u Isi Boseti sɔmɔbu gorɔ bu nɔn sɔ bu nεε, bu be nɔn win kurɔ Mikali wεεma win dokuru u raa korua ka Filisitiban sen sarusu wunɔbu (100) si ba nɔn bikia.

¹⁵ Yera Isi Boseti u dera ba kurɔ wi mwaama Patieli, Laisin biin min di mi u mɔre.

¹⁶ Ma Patieli wi, u Mikali swii u sumɔ sere ba ka tura Bahurimuɔ. Ma Abineε u nɔn sɔɔwa u nεε, a den gɔsiro. Yera u gɔsira u wura win yenuɔ.

¹⁷ Yen biru Abineε u Isireliban guro gurobu menna u bu sɔɔwa u nεε, Dafidiwa i raa ki u n sɔa beεn sina boko.

¹⁸ Yen sɔ tε, i nɔn koowo sunɔ. Domi Yinni Gusunɔ u raa gerua u nεε, saa win bɔɔ Dafidin nɔman diya u koo win tambu Isireliba yakia Filisitiban nɔman di ka sere maa ben yiberε be ba tien nɔman di.

¹⁹⁻²⁰ Ma Abineε u da u Benyamεεba be ba sɔa Sɔɔlun bweseru deema u bu gari yi sɔɔwa. Ma ba tambu yendu gɔsa ba nɔn yɔsiri ba da Dafidin mi. Ye ba tura mi, yera u Dafidi sɔɔwa kpuro ye Isireliba ka Benyamεεba ba gɔru doke bu ko. Ma Dafidi u bu tɔɔ baka dim kua.

²¹ Yen biruwa Abineε u maa Dafidi sɔɔwa u nεε, yinni sina boko, kon se n da n Isireliba kpuro menna kpa bu ka nun arukawani bɔke ba n ka wunen gari sɔmburu mɔ. Kpa a n bandu dii be sɔɔ, a n mɔ ye a kɔ.

Yen biru Dafidi u dera Abineε u gɔsira u da win yenuɔ ka bɔri yendu.

Yoabu u Abineε go

²² Saa ye sɔɔ, Dafidin tabu kowobu ba gabu wɔraa da, ma ba dukia baka gurama ba ka wee. N deema Dafidi u dera Abineε u gɔsira win yenuɔ ka bɔri yendu saa Heboronin di.

²³ Sanam mε Yoabu ka tabu kowo be, ba tunuma yenuɔ, yera ba bu Abineεn labaaari sɔɔwa. Ba nεε, Abineε, Nerin bii, u na Dafidi sina bokon mi. Adama Dafidi u nɔn deri u doona ka bɔri yendu.

²⁴ Yera Yoabu u da u sina boko deema u nεε, mban sɔna a kua mε. Ye Abineε u na wunen mi, ma a nɔn deri u doona ka bɔri yendu?

²⁵ Wunen tii a Abineε wi yε. A yε ma u nawa u ka nun nani wɔke kpa u ka gia ye a mɔ kpuro.

²⁶ Ye Yoabu u gari yi gerua u kpa, yera u doona Dafidin min di, ma u sɔmɔbu gorɔ ba Abineε naa swii, ba nɔn naamwe Siran

dakowa. Ma ba dera u gosirama. Adama Dafidi u n yeniba kpuro ye.

²⁷ Saa ye Abineε u gosirama Heboroni, yera Yoabu u nun soka wuun gb̄ararun kannan bee tia, u kua nge u ki u nun gari asirigii s̄. Ma u nun wobu s̄u soka nukurɔ u go. Nge meya u ka maru kasia yen s̄ u win w̄nɔ Asaeli go.

²⁸ Yen biruwa Dafidi u ye nua, ma u neε, nen bandu ta deere Yinni Gusun̄n wuswaa, nen tii na maa deere, Abineε, Nerin biin yem me ba yarin s̄.

²⁹ Yen s̄, Gusun̄ u de mu w̄ri Yoabun wirɔ ka sere maa win bweserɔ. Kpa win bweseru s̄, goo u n da n yem w̄imo, n̄ kun me u n bara disigiru m̄, n̄ kun me u n s̄a yem̄, n̄ kun me u gbi tabu s̄, n̄ kun me u dianu bia u di.

³⁰ Nge meya Yoabu ka win w̄nɔ Abisai ba ka Abineε go yen s̄ u ben w̄nɔ Asaeli go tabu s̄ Gabaoni.

³¹ Ma Dafidi u Yoabu ka t̄n be ba w̄a mi s̄owa u neε, i beεn ȳa ni i doke mi kasukuo kpa i saakiba dewe nuku sankiranun s̄, kpa i Abineεn go sw̄i.

Ma wi, Dafidin tii, u goo te sw̄i ye ba ka tu d̄o bu sike.

³² Ma ba Abineεn goo te sikua Heboroni mi. Yera wi Dafidi sina boko u wura kua ka dam siki ten mi. Ma t̄n be ba w̄a mi, ba sw̄i.

³³ Win go wuri s̄ u neε, Abineε, mban s̄na a gu nge t̄n gowo.

³⁴ Ba n̄ nun mwε ba n̄ma ka naasu bakue. A w̄ruma a gu nge wi t̄n k̄soba s̄ u ba go.

Yera t̄mbu kpuro ba kram wure ba sw̄i.

³⁵ Yen biru ba maa na ba Dafidi nukuru yemiasia ba neε, u dio. Adama u yina, domi u Yinni Gusun̄ n̄o mwεeru kua u neε, Gusun̄ u nun kua ye u ki, n̄ n di s̄ u sere du.

³⁶ Ma t̄mbu kpuro ba wa ye Dafidi sina boko u kua ma ya bu dore.

³⁷ Dafidin t̄mbu ka Isireliba kpuro gesi, ba gia ma n̄ ka win ȳru ba ka Abineε, Nerin bii go.

³⁸ Ma sina boko u win bw̄abu s̄owa u neε, i n ȳ ma t̄n bokowa u gu mi gis̄ Isirelio.

³⁹ Wee, na n̄ dam m̄, baa me ba man gum t̄re wirɔ na ka kua sun̄. Seruyan bibu ba man bobunu kere. Yen s̄, Gusun̄ u t̄n k̄so n̄n win nuku k̄suru kasie.

Ba Isi Boseti go

4

¹ Saa ye S̄olun bii Isi Boseti u nua ma Abineε u gu Heboroni, yera win goma kpuro dwiyya. Ma Isireliba kpuro ba nanda.

² S̄olun bii wi, u tabu sinambu yiru m̄ be ba ra tabu kowobu kpare bu ka w̄raa da. Beya Baana ka Rekabu. Be kpuro ba s̄awa Rim̄, Beer̄ugiin bibu Benyameεn bweseru s̄.

³ Beer̄tu ye, ya w̄awa Benyameεn tem s̄. Adama yen t̄mbu ba duki sua ma ba da ba w̄a Gitaim̄ sere ka gis̄n gis̄.

⁴ N deema Yonatom, S̄olun bii turo u bii t̄n durɔ m̄ ba m̄ Mefiboseti. Bii wi, u kua yem̄. W̄o n̄obuwa u m̄ sanam me S̄olu ka Yonatom ba gu Yisireelio tabu s̄. Ye kurɔ wi u bii wi n̄arim̄ u go win labaaari nua, yera u bii wi sua u ka doon̄. Ye u duka m̄ ka s̄ndaru ma u w̄ruma u n̄n sura. Min diya bii wi, u kua yem̄.

⁵ Yera s̄o teeru Baana ka Rekabu ba da Isi Bosetin dir̄ s̄o s̄o mi u do u s̄o sure.

⁶⁻⁷ Ma ba dua sere dii ten s̄ow̄ nge ba ki bu dobi sua. Ye ba tura mi u kp̄i, yera ba n̄n woburu soka ba go. Ma ba win wiru bura ba ka doona. Ma ba swaa mwa ye ya d̄o Yuudenin w̄wa gia. Yen d̄ma te, w̄ku girira ba s̄a.

⁸ Yera t̄n be, ba ka Isi Bosetin wii te da Dafidin mi, Heboroni, ba neε, wunen yibere S̄olu wi u kasu u nun hunde wuna, win bii Isi Bosetin wiru wee. Yinni Gusun̄wa u S̄olu ka win bweseru maru kasie gis̄ wunen s̄.

⁹⁻¹¹ Dafidi u Rekabu ka Baana wis̄ u neε, i n̄ yaaye s̄ow̄ wi u na u man S̄olun go s̄owa, ma u tamaa labaaari gea u man n̄asiam̄, adama na dera ba n̄n mwa ba go Sikilagio? Na n̄n win labaaarin are w̄. Kaa sere gere t̄n k̄sobu be ba t̄nu wi u kun ḡanu kue k̄asi ba go win dir̄ mi u kp̄i? Sere ka Yinni Gusun̄n w̄aru wi u man w̄ra saa noni sw̄aru kpuron di, kon de bu beε gowa.

¹² Ma u win tabu kowobu s̄owa u neε, bu Rekabu ka Baana m̄o bu go. Yera ba ben naasu ka noma b̄ra, yen biru ba bu bw̄ Heboronin daa burerun bakua. Ma ba Isi Bosetin wii te sua ba sikua Abineεn sikir̄ Heboroni mi.

5

Dafidi u kua

*Isireliba ka Yudaban suno
(I maa meerio Bandun Gari I, 11:1-3)*

¹ Isireliban bwesenu kpuro nu menna nu na Dafidin mi Heboroni, ba n̄n s̄owa ba neε, beεe ka wune sa s̄awa yem tem.

² Baa yellun di saa ye S̄olu u w̄a u s̄a besen sun̄, wuna a ra sun m̄nne a sun kpara su ka tabu da su ka wurama. Yinni Gusun̄ u maa nun s̄owa ma wuna kaa ko besen wirugii kpa a beε win t̄mbu kpara.

³ Dafidi u ka ben guro gurobu arukawani bakua Yinni Gusun̄n wuswaa Heboroni mi. Yera ba n̄n gum t̄re wirɔ ba n̄n kua be Isireliban sun̄.

⁴⁻⁵ Dafidi u m̄wa w̄o tena saa ye s̄o u ban dibu torua. U kua Yudaban sun̄ w̄o n̄oba yiru ka suru n̄oba tia Heboroni. Ma u maa bandu di Yerusalemū w̄o tena ka

ita. Yudaba ka Isireliba kpuron suunu sɔɔ u kuawa wɔɔ weeru bandu sɔɔ.

Dafidi u Yerusalemu mwa

(I maa mɛrio Bandun Gari I, 11:4-9, 14:1-2)

⁶Sɔɔ teeru Dafidi sina boko u seewa ka win tumbu ba da Yerusalemuɔ bu ka Yebusiba tabu wɔri.

Adama Yebusi be, ba neɛ, u n̄ kpɛ u du mi. Domi baa wɔkoku ka yemɔbu ba koo n̄n gira.

⁷Adama Dafidi u ben kari ye ya wāa wuu gen suunu sɔɔ wɔri u mwa. N deema yeya ba mɔ Sioni. Yen biru ba ye soka Dafidin wuu.

⁸Tɔɔ teya Dafidi u gerua u neɛ, beɛn baawure wi u k̄i u Yebusiba go, u duo ben nim swaa ye ba gban min di kpa u wɔkoku ka yemɔ be, be na tusa mi nama turi. Yen sɔna ba ra neɛ, wɔkoku ka yemɔbu ba n̄ duɔ Yinni Gusunɔn s̄a yero.

⁹Ye Dafidi u kari ye mwa u kpa, yera u sina mi. Ma ba ye soka Dafidin wuu. Yera u gb̄araru bana saa win tiin yenun di u ka da sere batuma ye ba mɔ Miloɔ.

¹⁰Saa ye sɔɔ, Dafidin banda dam sosimɔ ta dɔɔwa. Domi Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u wāa ka wi.

¹¹Yera Tirin sunɔ wi ba mɔ Hiram u Dafidi sɔmɔbu goria ka dāa gea ye ba sokumɔ seduru, ka sere maa dāa dākoku ka be ba ra maa kpenu daku. Kpa bu n̄n sina kpaaru bania.

¹²Ma Dafidi u tuba ma Gusunɔwa u win bandun dam siremɔ. Wiya u maa ban te wɔlle suamɔ win tumbu Isireliban s̄.

Dafidin bii be u mara

Yerusalemu

(I maa mɛrio Bandun Gari I, 3:5-9; 14:3-7)

¹³Sanam mɛ Dafidi u doonama Heboronin di u da u wāa Yerusalemuɔ, yera u maa kurɔbu gabu sua ma ba n̄n bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marua.

¹⁴Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salomɔ

¹⁵ka Yibaa ka Elisua ka Nefegi ka Yafia

¹⁶ka Elisama ka Eliada ka Elifeleti.

Dafidi u Filisitiba tabu di

(I maa mɛrio Bandun Gari I, 14:8-16)

¹⁷Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum tāre wirɔ u kua Isireliban sunɔ, yera be kpuro ba seewa ba n̄n wɔrim wee. Ye u nua mɛ, ma u sara u da kuku yeru garun mi, mi ba n̄ n̄n wasi.

¹⁸Saa ye sɔɔra Filisiti be, ba tunuma ba teria Refan wɔwaa.

¹⁹Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u neɛ, n doo n Filisiti be wɔri? Kaa man bu n̄mu beria?

Ma Yinni Gusunɔ u n̄n wisa u neɛ, a doo, kon nun bu n̄mu beria.

²⁰Ma Dafidi u seewa u da Baali Perasimuo. Miya u Filisiti be go go. Ma u gerua u neɛ, Yinni Gusunɔ u n̄n yiberɛban wuuru ḡia nge mɛ nim tora ya ra guna ḡiɛ.

Yen sɔna ba yam mi ȳsiru k̄a Baali Perasimu.

²¹Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bw̄arokunu deri mi. Ma Dafidi ka win tumbu ba nu gura.

²²Amen biru Filisiti be, ba kpam na ba teria Refan wɔwaa mi.

²³Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u neɛ, n doo n bu wɔri kpam? Ma Yinni Gusunɔ u n̄n wisa u neɛ, oo, adama a ku da s̄ru s̄rum mɛ. A besiro kpa a da ben biruo, a n wāa dāa ye ba mɔ miren s̄ɔwɔ.

²⁴Sanam mɛ a naa damu damusu gasu n̄ɔmɔ dāa wɔllɔ, a wasi suo, domi ne, Yinni Gusunɔwa na nun ḡbiye n ka ben sansani wɔri.

²⁵Dafidi u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔwa. U da u Filisiti be go go saa Geban di u ka da Gesɛɔ.

6

Dafidi u Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu suam da

(I maa mɛrio Bandun Gari I, 13:4-14)

¹Dafidi u kpam Isireliban tabu durɔbu kpuro soka u menna ba kua tumbu n̄rɔbun suba tena (30,000).

²Yera Dafidi u seewa ka win tɔn be kpuro ba da Balɔ Judan temɔ bu ka Gusunɔn woodan kpakororu tama. Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin ȳsira ba ra ka tu soku, wi, wi u ra sine ten wɔllɔ, wɔllun k̄sɔbun weenasibun suunu sɔɔ.

³Ma ba tu sua ba doke naa keke kpaɔ gaa sɔɔ ba ka doona Abinadabun yenun di ge ga wāa gunguru wɔllɔ. Usa ka Akiyo, Abinadabun bibu, bera ba naa keke ye kpare.

⁴Usa u wāa yen ȳɛsɔɔ, ma Akiyo u ye ḡbiye ba ka dɔɔ.

⁵Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu sw̄i ba m̄rɔkunu soomɔ, ka ḡɔɔgenu ka bara kp̄anu ka seketirenu ka yankokonu. Ma ba womusu mɔ ba yaamɔ ka ben dam kpuro, ba ka Gusunɔ s̄amɔ.

⁶Saa ye sɔɔ ba tura Nakonin doo soo yero, yera neɛ yi, yi sokura. Ma kpakoro te, ta sikirama, ma Usa u tu gaba.

⁷Mii mi Yinni Gusunɔ u ka n̄n m̄ru kua. Ma u dera u w̄ruma kpakoro ten b̄kuɔ u gu, ȳn s̄ u tu baba.

⁸Dafidi u m̄ru kua too ȳn s̄ Yinni Gusunɔ u ka Usa s̄eyasia mɛ. Ma u yam mi ȳsiru k̄a Usan goo yeru. Tera ba ka mu sokumɔ sere ka gison giso.

⁹Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ nasia d̄ma te. Yera n dera u ka neɛ, am̄na u koo ko u ka

Yinni Gusunon woodan kpakoro te turi win yenuo.

¹⁰ Ma u gōru doke u ku gina ka tu da win wuuo. Ma u dera ba ka tu da Obedi Edamu Gatigiin yenuo.

¹¹ Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusunon durō wi ka win yenugibu domaru kua.

Ba ka kpakoro te na

Yerusalemuo

(I maa mēerio Bandun Gari I, 15:25-16:3)

¹² Yen biru ba Dafidi sōwa ma Yinni Gusunon u Obedi Edamu ka win ye u mō kpuro domaru kua woodan kpakoro ten sō. Saa yera Dafidi u da u kpakoro te suama u ka na win wuuo ka nuku doo bakabu.

¹³ Tōn be ba kpakoro te sōwa mi, ye ba kua naa dabusanu nōba tia, yera Dafidi u dera ba naa kineru ka naa kpambu ge ga gea sōa go ba ka yākuru kua.

¹⁴ Ma u seewa u yaberu pota u yāku kowon sōa yānu ganu pōra sēke ma u yaamō basi ka win dam kpuro Yinni Gusunon wuswaa.

¹⁵ Wi ka Isireliba kpuro ba Yinni Gusunon woodan kpakoro te suama ba wee ba kuuki mō ka nuku dobu ma ba kōbi soomō.

¹⁶ Ye kpakoro te, ta duō Dafidin wuuo, ma Mikali, Sōulun bii tōn kurō u mēerima saa fēntin di u wa wee, Dafidi u yōokumō u yaamō kpakoro ten wuswaa. Yera u nūn gema.

¹⁷ Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayerō kuu bekurugiru sō te Dafidi u kua ten sō. Ma Dafidi u Yinni Gusunon yāku dō mwaararuginu kua ka maa siarabun yākunū.

¹⁸ Ye u yāku ni kua u kpa, yera u win tōmbu Isireliba domaru kua ka Gusunon wōllu ka tem Yinnin yisiru.

¹⁹ Ma u be kpuro dīanu bōnu kua tōn kurōba ka tōn durōbu. U ben baawure pēe ka yaa wōra wē ka sere maa kira te ba kua ka resem gheba. Ma ben baawure u gōsira u da win yenuo.

²⁰ Dafidi u maa seewa u da u ka win yenugibu tōbiri. Yera Mikali, Sōulun bii tōn kurō u yarima u Dafidi senna na. Ma u nēe, anna a girima wa gisō ye Isireliban sina boko u ka tii kawa, u tii kakia nge tōn diro win bwāabun yoo tōn kurōbun wuswaa.

²¹ Yera Dafidi u Mikali sōwa u nēe, Yinni Gusunon wi u wunen tundo ka win yenugibu kpuro deri, ma u man gōsa n ka ko win tōmbu Isireliban kparo, wiya na yaawa na beere wē.

²² Kon maa wure n de bu man gem win sō n mē kere, kpa n tii kawa. Nge mēya ko na n beere mō baa ka yoo tōn kurō ben wuswaa.

²³ N deema Mikali, Sōulun bii tōn kurō wi, u n bii marure sere u ka gu.

7

Nōo mwēe

te Yinni Gusunon u Dafidi kua

(I maa mēerio Bandun Gari I, 17:1-15)

¹ Ye Yinni Gusunon u sina boko Dafidi wora win yiberē be ba nūn sikerenen nōman di, u dera u wāa bari yendu sōo u sō win yenuo.

² Yera sina boko wi, u Gusunon sōmō Natani sōwa u nēe, n wee na wāa diru sōo te ba kua ka dāa gea ye ba mō seduru. Adama Gusunon woodan kparorun wee ta wāa kuu bekurugiru sōo. Amōna a wa.

³ Ma Natani u nūn wisa u nēe, a doo a ko nge mē a gōru doke kpuro. Domi Yinni Gusunon u wāa ka wunē.

⁴ Ye n kua wōkuru, yera Yinni Gusunon u Natani sōwa kāsiru sōo u nēe,

⁵ a doo a nen sōm kowo Dafidi a nēe, nē Yinni Gusunon na nūn sōmō, n n mō wiya u koo man diru bania mi na kon wāa.

⁶ Domi na n sinare diru garu sōo saa mīn di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua gisō. Adama na ra n wāawa kuu bekurugiru sōo.

⁷ Baama mi sa da nē ka Isireliba gbaburō, na ra ben gabu gōsiwa ba n ka be ba tie kpare. Adama na n ben gōo taare wēere n nēe, mban sōna u n man diru banie ka dāa ye ba mō seduru.

⁸ Yen sō, a doo a Dafidi nen sōm kowo sō a nēe, nē Gusunon wōllu ka tem Yinni, nēna na yeni gerumo. Yāa kparabun diya na nūn wunama u n ka sōa nen tōmbu Isireliban kparo.

⁹ Na wāa ka wi baama kpuro mi u da. Mēya na maa nūn win yiberēba dera. Ma na dera u yīsiru yara nge tōn boko dunia sōo.

¹⁰ Na Isireliba ayeru kua na bu sinasia ba n ka wāa mi ka bōri yendu, kpa tōn kōsobu bu ku raa maa se bu bu nōni sō nge mē ba bu kua yellu,

¹¹ kparobun waati sōo. Na nūn wora win yiberēba kpuron nōmun di ma na nūn wērabu wē. Nē Yinni Gusunōwa na nūn sōmō, kon nūn ko bwese bakarun nuuru.

¹² Win saa yā n tura u gu ba nūn sika win baababan sikirō, kon win bii turo wuna u bandu di. Kpa n win ban ten dam sire.

¹³ Wiya u koo man diru bania u ka nen yīsiru beere wē, kpa n win sina gōna swī sere ka baadommao.

¹⁴ Na kon sōa win tundo, kpa u n maa sōa nen bii. U n toraru garu kua, tōmba kon de bu nūn so bu seeyasia.

¹⁵ Adama na n nūn nen durom wunarimō nge mē na mu Sōolu wunari wi na yina ma na wi, Dafidi gōsa.

¹⁶ Win bweseru ta n gīmō. Win bandu ta ko n maa wāawa win bibun bweseru sōo, kpa n ten dam sire sere ka baadommao.

17 Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u seewa u da u Dafidi sɔɔwa nge me Yinni Gusunɔ u n̄n sɔɔsi kpuro k̄asi te sɔɔ.

Dafidi u Gusunɔ siaramɔ
(*I maa m̄erio Bandun Gari I, 17:16-27*)

18 Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ u gerua u n̄e, Yinni Gusunɔ, na yē ma na n̄ s̄a ḡānu. N̄en bwesera kun maa ḡānu tura. Ka me, a man kua sunɔ Yerusalemu mini.

19 Adama a ye garisi ḡā piiminu wunen mi. Domi a kpm gerumɔ nge me n̄en bweseru ta ko n̄ s̄a s̄i. Ma a man ye s̄om̄, n̄e wi na s̄a t̄on diro.

20 Yinni, mba kon maa nun s̄. Domi a man yē ko.

21 Wunen gari ka maa wunen ḡorun k̄run saabuwa a ka man ḡā baka nini kpuro kua. Ma a man nu s̄ɔsi.

22 Ḡānu kpuro ye sa nua a kua, geema, ya s̄ɔsim̄ ma a kp̄. Goo sari wi u s̄a nge wune. Wune turowa a s̄a Gusunɔ.

23 Bweseru garu maa sari nge bes̄e Isireliba te ta koo n̄e, ten b̄u u tu yaklama yorun di ma u tu ȳsiru k̄a ta n̄ ka s̄a wigiru. Ka geema ḡā bakana a sun kua. A maa ḡā maamaakiginu kua wunen tem s̄ bes̄en wuswaɔ ye a ka sun yaklama Egibitigibun min di, ka bwesenu ganun n̄man di, ka ben b̄unun suunu s̄ɔn di, kpa sa n̄ ka s̄a wunegibu

24 mam mam sere ka baadommaɔ. Ma wune Gusunɔ a kua bes̄en Yinni.

25 N n̄ men na, Yinni, gari yi a gerua n̄e ka n̄en bweserun s̄, a de yi koor̄a sere ka baadommaɔ.

26 A de wunen ȳsiru tu w̄lle suara sere ka baadommaɔ kpa bu n̄e, wune Gusunɔ w̄llu ka tem Yinniwa a s̄a Isireliban Yinni. Kpa a de n̄en bwese k̄era ya n̄ bandu dii wunen wuswaɔ.

27 Domi wune Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni, wune wi a maa s̄a Isireliban Yinni, wuna a man s̄ɔwa a n̄e, kaa de n̄en bibun bweseru tu bandu di n̄en biru. Yen s̄na na ka k̄aka na kana teni m̄.

28 Yinni Gusunɔ, wuna a s̄a Gusunɔ. Wunen gari yi a gerua yi ra koorewa. Wuna a maa man durom men̄i n̄ɔ mw̄eru kua.

29 N n̄ men na, a n̄en bweseru domaru kuo kpa ta n̄ bandu dii sere ka baadommaɔ wunen wuswaɔ. Domi wuna a gerua me. Kpa a maa de doma te, ta n̄ bu w̄asi sere ka baadommaɔ.

1 Yeniban biru ye ya koor̄a wee. Dafidi u ka Filisitiba tabu kua u kamia u bu sekuru doke. Ma u bu taare u kua ben yinni.

2 Yen biru u maa Maabuba w̄ri u kamia. Be u mw̄era u bu kp̄i kp̄iwa s̄i ita. Ma u s̄a yirun t̄ambu go, ma u tiagibu deri. Nge m̄eya Dafidi u ka M̄abuba mwa u taare u bu w̄ɔ gobi sure.

3 U maa Hadades̄e Reh̄obun bii kamia, wi u s̄a Soban sina boko Sirin tem̄. Sanam me s̄ɔ, Hadades̄e wi, u d̄ɔwa u daa te ba m̄ Efaratin tem mwa.

4 Yera Dafidi u dur̄o win maas̄abu t̄ambu n̄r̄obu ka nata ka wunɔbu (1.700) mwa ka maa naanaakobu n̄r̄obun suba yendu (20.000). Ma u tii dumi wunɔbu (100) yiya ben dumi s̄ɔ, ma u yi yi tien naa s̄inu b̄ɔra.

5 Yen biruwa Sirigibu ba na saa Damas̄in di bu ka Hadades̄e Soban sunɔ wi somi. Ma Dafidi u ben t̄ambu n̄r̄obun suba yenda yiru (22.000) go.

6 Yera u win tabu kowobu yi yi Siri mi. Ma Sirigii be, ba kua wigibu, u bu taare u w̄ɔ gobi sure. Mi Dafidi u gesi dua kpuro, Yinni Gusunɔ u ra n̄n nasara w̄wa.

7 Yera Dafidi u Hadades̄en tere wuraginu suama u ka na Yerusalemu.

8 Ma u maa sii gannu wa too u gura saa Hadades̄en wuu maro sinin min di, Betasi ka Berotai.

9 Ye Toi, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadades̄en tabu kowobu kpuro kamia,

10 yera u win bii Yoramu ḡora Dafidin mi, u ka n̄n t̄abri kpa u n̄n siara ȳn s̄o u Hadades̄e tabu w̄ri u kamia. Domi Toi ka Hadades̄e ba raa tabu w̄rinewa. Ma Yoramu u seewa u dendi ȳa ni ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandua sua u ka Dafidi naawa.

11-12 Ma Dafidi u ye kpuro mwa u Yinni Gusunɔ yiya nge me u raa n̄n sii geesu ka wura yiye ye u gura saa Sirigibu ka M̄abuba ka Am̄oniba ka Filisitiba ka Amalekiban min di, ka sere maa ye u wa Hadades̄e Reh̄obun biin min di.

13 Sanam me Dafidi u ka Sirigibu tabu kua u wee, yera u Ed̄muba w̄ri w̄wa ye ya w̄a nim w̄ku baruguun s̄ɔ ȳsan n̄m d̄waru ḡia. Ma u ȳsiru yara, u ben t̄ambu n̄r̄obun suba yendu yiru sari (18.000) go.

14 Yera u tabu kowobu yi yi Ed̄mun tem kpuro s̄ɔ. Ed̄muba ba kua wigibu, ba ka win woodaba s̄mburu m̄. Mi Dafidi u gesi dua kpuro Gusunɔ u ra n̄n nasara w̄wa.

8

Dafidin tabu kowobu

ba nasara wa
(*I maa m̄erio Bandun Gari I, 18:1-13*)

Dafidin s̄am kowobun ȳsa
(*I maa m̄erio Bandun Gari I, 18:14-17*)

15 U bandu dii Isireliba kpuro s̄ɔ u be kpuro siriamme nge me n̄ weene.

¹⁶ Saa ye sɔɔ, Yoabu Seruyan biiwa u sãa win tabu sunɔ. Yosafati, Ahiludun biiwa maa sãa win tire bero.

¹⁷ Sadaku, Akitubun bii ka Akimelaki, Abiataan bii, beya ba sãa yaku kowobu. Serayawa maa sãa win tire yoro.

¹⁸ Benaya, Yehoyadan bii u sãawa Dafidin k̄sobun wirugii. K̄so beya Keretiba ka Peletiba. Beya ba ra t̄n k̄sobu go, kpa bu win ḡara da. Win tiin biba ba maa sãa win tem sina asakp̄bu.

Dafidi ka Mefiboseti

9

¹ S̄ɔ teeru Dafidi u bikia u n̄ɛɛ, S̄ɔlun bweseru s̄ɔɔ, goo u ñ maa tie, kpa n wa n ȳɛro durom kua Yonatam s̄ɔ?

² N deema s̄ɔm kowo goo u wãa S̄ɔlun yenu wi ba sokum̄ Siba. Ma Dafidi u n̄n sokusia. Ye u na, ma u n̄n bikia u n̄ɛɛ, wuna ba sokum̄ Siba?

Ma u wura u n̄ɛɛ, oo, n̄na mi, yinni.

³ Ma Dafidi u n̄ɛɛ, goo sari wi u sãa S̄ɔlun bweseru kpa n wa n ȳɛro durom kua nge me na Yinni Gusun̄ n̄ɔ mw̄ɛru kua?

Ma Siba u n̄n wisa u n̄ɛɛ, Yonatam u bii goo m̄ mi, wi u sãa yem̄.

⁴ Sina boko u bikia u n̄ɛɛ, mana u sere wãa.

Ma Siba u n̄ɛɛ, u wãawa Makiri, Amielin biin yenu s̄ɔ Lodebaa.

⁵ Ma Dafidi u ḡara Lodebaa mi, bu n̄n kasuma.

⁶ Yera ba ka Mefiboseti, Yonatam bii, S̄ɔlun debubu ge na Dafidin mi. Ma u kpuna Dafidin wuswaa u n̄n b̄ɛɛɛ w̄ɛ.

Dafidi u n̄n soka u n̄ɛɛ, Mefiboseti.

Ma u wura u n̄ɛɛ, n̄ɛ wee, yinni.

⁷ Dafidi u n̄n s̄ɔwa u n̄ɛɛ, a ku nanda. Duroma kon nun kua ka gem wunen baaba Yonatam s̄ɔ. Kon nun wunen debu S̄ɔlun tem kpuro wesia. Yen biru a n da ka man di saa baayere n̄n dii yero.

⁸ Ma u maa kpuna u Dafidi b̄ɛɛɛ w̄ɛ. U n̄ɛɛ, yinni, mba na sãa a ka n̄n laakari m̄ m̄sum, n̄ɛ wi na sãa nge b̄ɔɔ goru mini.

⁹ Yera sina boko u Siba S̄ɔlun s̄ɔm kowo soka u n̄n s̄ɔwa u n̄ɛɛ, ḡa ni nu raa sãa S̄ɔlun wunen yinniginu kpuro, ka ye ya sãa win yenu baayere gesi, na ye win debubu Mefiboseti w̄ɛ.

¹⁰ T̄ɛ wun̄e ka wunen bibu ka wunen s̄ɔm kowobu, b̄ɛ kpurowa i ko i n̄n wukua, kpa u ka ñ̄anu wa u n̄ dim̄. Adama Mefiboseti wi, u ko n da ka man diwa baadomma n̄n dii yero.

N deema Siba wi, bii t̄n dur̄bu w̄kura n̄ɔbuwa u m̄. Win s̄ɔm kowobu maa t̄nu yendu.

¹¹ Ma u sina boko wisa u n̄ɛɛ, yinni, ye a man s̄ɔwa kpuro, yera kon ko. Ma

Mefiboseti u ra n daam̄ u n̄ dim̄ Dafidin dii yero, nge win bibun turo.

¹² Mefiboseti wi, u bii piibu gagu m̄ ge ba m̄ Mika. Ma t̄n be ba wãa Siban yenu kpuro ba kua Mefibosetin s̄ɔm kowobu.

¹³ Mefiboseti, yem̄ wi, u da u wãa Yerusalem̄ kpa u wa u n da ka dim de sina bokon dii yero baadomma.

10

Ba Dafidigibu sekuru doke

(I maa m̄ɛrio Bandun Gari I, 19:1-5)

¹ Yeniba kpuron biru, Am̄niban sun̄ɔ u kpuna u gu, ma win bii Hanuni u ḡna k̄sire kua.

² Yera Dafidi u n̄ɛɛ, kon Hanuni durom kuawa nge m̄ win tundo Nakasi u raa man kua. Ma u win bw̄abu ḡara bu da bu ka n̄n nukuru yem̄iasia win tundo ḡɔn s̄ɔ. Ye bw̄a be, ba tura mi,

³ yera Hanunin sina asakp̄bu ba n̄n s̄ɔwa ba n̄ɛɛ, a tamaa Dafidin bw̄a be, ba nawa bu ka wunen tundo b̄ɛɛɛ w̄ɛ? A ñ ȳɛ ba nawa bu ka besen wuun saria gla, kpa bu gu w̄rima bu mwa?

⁴ Yera Hanuni u Dafidin bw̄a be mw̄ɛɛra, u ben tobunu k̄na beri berika u sukum deri. Ma u ben yabenu b̄tira ben taanun deederun di. Yen biru u bu gira ba doona.

⁵ Yera gaba da ba ye Dafidi s̄ɔwa. Ma u t̄mbu seeya bu na bu bu senn̄ ko kpa bu bu s̄ɔ bu gina sino Yeriko sere ben tobunu n̄ n̄ k̄pia. Domi ba wãawa seku bakar̄u s̄ɔɔ.

Dafidi u Sirigibu ka Am̄niba kamia

(I maa m̄ɛrio Bandun Gari I, 19:6-19)

⁶ Ye Am̄niba ba wa ma Dafidin w̄ɛra woo dua ben s̄ɔ, yera ba tabu dur̄bu n̄ɔbun suba yendu (20.000) kana Sirigibun min di. Tabu kowo ben wusa, Beti Reh̄bu ka Soba. Ma ba t̄mbu n̄ɔbu (1.000) wa Maakan sina bokon min di. Sobagibun min di maa t̄mbu n̄ɔbun suba w̄kura yiru (12.000).

⁷ Ye Dafidi u nua m̄sum, yera u bu Yoabu ka win tabu dur̄bu sure ba bu w̄ri.

⁸ Ma Am̄niba ba, ba yara ba ben tabu s̄ia k̄p̄i ben wuun gb̄ararun k̄nn̄w̄ɔ. Adama Sirigii be ba na Soba ka Beti Reh̄bun di, ka Tobugibu ka Maakagibu, ba da ba wãawa n̄n̄ɛm yakasa.

⁹ Ye Yoabu u wa ma ba koo bu w̄rimawa biru ka wuswaan di, yera u tabu ȳɛrobu gosa Isireliba s̄ɔɔ, bu ka da bu Sirigibu w̄ri.

¹⁰ Be ba maa tie u n̄ɛɛ win w̄n̄ Abisai u bu k̄paro, bu ka da bu Am̄niba w̄ri.

¹¹ U win w̄n̄ wi s̄ɔwa u n̄ɛɛ, Sirigibu b̄a n man dam kera, a na a man somi. Am̄niba b̄a n maa nun dam kera kon na n̄n somi.

¹² A de a n w̄ruḡoru m̄, kpa su sanna ka han̄ia b̄ɛɛn t̄mbu ka wuu si Yinni Gusun̄ u sun w̄n̄ s̄ɔ, kpa win tii u sun kua nge m̄ u k̄i.

¹³ Yoabu ka win tabu kowobu ba seewa ba da bu ka Sirigii be wəri, ma Sirigii be, ba duki yakikira.

¹⁴ Ye Amøniba ba wa ma Sirigibu ba duki yakikira, yera ben tii ba maa yakikira Abisain wuswaan di, ba wəri wuu. Yen biru Yoabu u gəsira u wura Yerusalemu.

¹⁵ Ye Sirigii be, ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba wure ba maa ben tabu kowobu mena.

¹⁶ Ma Hadadesē u gəra bu Sirigii be ba wāa daa te ba mē Efaratin guru sokuma. Yera ba mena ba na Helamu. Sobaki Hadadesēen tabu sunəwa u bu kpare.

¹⁷ Yera ba Dafidi ye sōwa. Ma u Isireliba mena, ba Yuudeni tɔbura ba na Helamu. Saa ye sōra Sirigibu ba sōru kua ba Isireliba wəri ba ka bu tabu kua.

¹⁸ Adama ba bu kpāna ba duki sua. Ma Isireliba ba ben tumbu nata ka wunəbu (700) go be ba tabu kekeba kpare sō, ka maasəbu nɔrəbun suba weeru (40.000). Ma ba ben tabu sunə Sobaki mēra kua. Miya u gu.

¹⁹ Sinam be ba raa Hadadesē sāmō mi, ba wa ma Isireliba ba nūn kamia. Yera ba ka Isireli be dora ma ba Dafidi sāwa. Saa yen dama ten di, Sirigibu ba n maa wure bu Amøniba somiru da.

Dafidi ka Bati Seba

11

¹ Wə sō kpən saa yē sō sinambu ba ra tabu yari, yera Dafidi u win bwāabu ka win tabu sunə Yoabu ka sere maa Isireliba kpuro gəra bu da bu Amøniba go. Kpa bu wuu ge ba mē Raba mwa. Adama win tii u n de. U sō yenu Yerusalemu.

² Yera yoka gaa u seewa saa win kitarun di u bəsu win sina dii tēra wallo. Min diya u kurə goo wa u woburumə. Kurə wi, kurə burən tiwa.

³ Yera u gəra bu kurə win asansi bikia. Ba nūn sōwa ba nē, wiya ba mē Bati Seba, Eliamun bii. U sāawa Uri Hetin kurə.

⁴ Ma Dafidi u sāməbu gəra bu nūn sokuma. Ye u na, ma u ka nūn mena. Yen biru kurə wi, u deerasiabun wororu kua, ma u wura win yenu.

⁵ Ye u deema wee, n kua gura, ma u Dafidi goria bu nūn sō wee, u gura m.

⁶ Yera Dafidi u gəra Yoabun mi, u de Uri Heti wi, u na.

Ma Yoabu u dera Uri u da Dafidin mi saa tabu gberun di.

⁷ Ye u tura, yera Dafidi u nūn bikia u nē, Yoabu u bwāa do? Win tumbu kpuro ba alafia m? Anna maa tabu gia sā.

⁸ Yen biru u maa nūn sōwa u nē, u doo win yenu kpa u win kōri tea u wēra.

Yera Uri u seewa u yara sina kpaarun di. Ma Dafidi u nūn kēnu morisia yenu.

⁹ Adama Uri kun de win yenu. U da u kpunawa sina kpa ten kənəwə ka sunən kirukuba sannu.

¹⁰ Ye ba Dafidi sōwa ma Uri kun de yenu, yera Dafidi u nūn bikia u nē, n n gbaburun diya a wee ro? Mba n kua a n ka de wunen yenu.

¹¹ Ma Uri u Dafidi sōwa u nē, Gusunan woodan kpakororu ka Isireliba ka Yudaba ba wāa kunu sō tabu gberə, ka sere nēn yinni Yoabu. Yera kon da nēn yenu n di kpa n nō kpa n ka nēn kurə mena? Sere ka wunen wāaru, na n kpē n yen bweseru ko.

¹² Ma Dafidi u nūn sōwa u nē, n n mēn na, a kpa m kpunə mini gisə kpa a doona sia. Ma Uri u sina Yerusalemu dama te.

¹³ Yera Dafidi u nūn dim soka u dera u di u nora sere tam mu nūn go.

Adama ye n kua wōkuru u kpa yara u da u kpuna ka sunən kirikuba. U n de win yenu.

¹⁴ Sisiru bururu yera Dafidi u Yoabu tireru yorua u Uri wē u ka da.

¹⁵ Ye u yorua tire te sō wee. U nē, bu ka Uri doo mi tabu sum kpa bu yarina bu nūn deri, yiberəba bu nūn sēre bu go.

Urin gə

¹⁶ Saa yē sō Yoabu u tire te gara u kpa, yera u Uri sure mi u yē yiberəban tabu durə damgiba wāa. Domi wiya u wuu gen saria yē ba ka gu tarusi.

¹⁷ Yera wuu gen tabu durə be, ba yarima ba tabu wərina ka Yoabu, ma Dafidin tumbu sō dabira wəruka. Mi sōra Uri Heti wi, u gu.

¹⁸ Ma Yoabu u sāmō wuna u ka nūn gori Dafidin mi, u nūn taa bin labaari kpuro s.

¹⁹ Yera u sāmō wi sōwa u nē, à n sina boko taa bin baaru kpuro saaria a kpa,

²⁰ ma a wa u mərə bəsira sere u nun sōwa u nē, wara raa nē, i wuu ge susi i gu tabu wəri. I n yē ma gbāraru wəllun diya ba ra sēnu tweeme?

²¹ Wara u Abimeleki, Gedeonin bii go. I n yaaye ma tən kurəwa u nūn nēerun bia kara gbāraru wəllun di ma u gu Tebeso? N n mēn na, mban sōna i gbāra te susi. U n gerua mē, u kpa, saa yera kaa nūn sō win bōo Uri, Heti wi, u maa gu.

²² Sāmō wi, u seewa u doona. Ye u tura Dafidin mi, u nūn ye kpuro saaria ye Yoabu u nūn sōwa u gere.

²³ U nē, ka gem, tən be, ba sun dam kere. Ba raa yarima ba sun deema yakasə, ma sa bu gira sa ka da sere ben gbāra kənəwə.

²⁴ Yera ben ten towobu ba wunen bwāabu tweema saa gbāra ten wəllun di. Sina boko, miya wunen bwāabun dabira gu. Mi sōra Uri Heti win tii u gu.

²⁵ Ma Dafidi u sāmō wi sōwa u nē, à n wura, a Yoabu sō u ku de yeniba yu win nuki sanku. Domi tabu sō, takobi yā kun gee go,

ya koo giō go. N n mēn na, u hania koowo u tən be wəri u wuu ge mwa. Wunen tii à n tura, a nùn dam kēyō.

²⁶ Ye Urin kurō wi, u nua ma win durō u gu yera u win gōō swī.

²⁷ Saa ye yen baa ya doona, ma Dafidi u sōmō gōra ba ka kurō wi na win yenuō u nùn sua kurō, ma u nùn bii tən durō marua. Adama ye Dafidi u kua mi, ya ñ Yinni Gusunō dore.

Natani

u Dafidi nùn win taare sōosi

12

¹ Yen biru Yinni Gusunō u Natani gōra Dafidin mi. Ye u tura, ma u nùn sōōwa u nēē, tambu yiru gaba ba wāa wuu teu sōō. Turo sāa gobigii. Turo maa sāa sāaro.

² Ben wi u sāa gobigii mi, u yāanu ka ketēba mō dabi dabinu.

³ Adama sāaro wi, u ñ gāanu ganu mō ma n kun mō yāa niu piibu gagu ge u dwa. U gu nōōrimō ma ga kpēamō ka win bibu sannu. Dīa ni durō wi, u ra di, niya u ra yāa buu ge wē. Kaa te u ra ka nim nō, tera u ra maa ka gu nim kē. Kpa ga n kpī win tororu wōllō. U yāa buu ge mēerawa nge win bii wōndia.

⁴ Sōō teeru gobigii wi, u sōō wa. Ye u kī u nùn yaarē ko, yera u ñ wa win sabe dabi te sōō, ye u koo wuna u go sere sāaro win yāa buu teu ge. Gera u mwa u ka win sōō yaarē kua.

⁵⁻⁶ Ye Dafidi u gari yi nua u kpa, yera win mōru seewa gem gem ye durō wi, u kua min sō. Ma u Natani sōōwa u nēē, sere ka Yinni Gusunōn wāaru, u weenēwa durō wi, u yāa buu gen saka nne kōsia kpa bu durō win tii go. Domi u ñ sāaro win wōnwōndu kue.

⁷ Ma Natani u Dafidi sōōwa u nēē, wuna a sāa nge durō wi. Tē wee ye Gusunō Isireliban Yinni u gerua. U nēē, u nun bandun gum tāre a ka kua Isireliban sunō. Ma u nun wōra Sōōlun nōman di.

⁸ Yen biru u nun wunen yinni Sōōlun yenu wē ka win kurōbu ka sere maa Isireliba ka Yudaban bweseru. U kun yē ma yeni ya tura u n daa nun sosie.

⁹ N n mēn na, mban sōna a win gari atafiiru kua a ka kua ye n sāa kōsa win nōni sōō. A dera Amōniba ba Uri Hēti wi go ka takobi, ma a win kurō sua a tii koosi.

¹⁰ Yen sō, tabu kun maa kpeemō wunen yenuō, domi a nùn gema ma a Uri Hētin kurō wōra a kua wunegii.

¹¹ U kpam nun sōmō ma u koo de kōsa gaa yu se wunen bweseru sōon di yu nun deema. Yera u koo de wunen bweserun gōo u wunen kurōbu sua u ka kpuna wunen wuswaaō sōō sōō gbāara.

¹² Wunē a raa ka Urin kurō kpunawa gbenu, adama u koo de yēro wi, u ka

wunegibu kpuna Isireliba kpuron wuswaaō sōō sōō.

¹³ Ma Dafidi u Natani sōōwa u nēē, nen tora te, ta kpā te na Yinni Gusunō kua.

Natani u nùn wisa u nēē, Yinni Gusunō u maa nun wunen durum suuru kua. A ñ maa gbimō.

¹⁴ Adama ye a kua mi, ya dera Yinni Gusunōn yiberēba ba win yīsiru gari kam gerusi. Yen sō, u koo de bii wi kurō wi, u ka nun mara mi, u gbi.

¹⁵ Ye Natani u gari yi gerua u kpa, u gōsira u da win yenuō.

Dafidin biin gōō

Yen biru Yinni Gusunō u dera bii wi Dafidi u ka Urin kurō Bati Seba mara u bara gem gem.

¹⁶ Yera Dafidi u Gusunō kanaru wəri u nōō bōkua bii win sō. Ma u dua dirō u kpuna temō wōku giriru.

¹⁷ Win bwāabun guro gurobu ba nùn suuru kana u ka se tem sōon di, adama u yina. Meyā u maa yina u gāanu di.

¹⁸ Ye n kua sōō nōōba yiruse, yera bii wi, u gu. Ma Dafidin bwāa be, ba berum bara bu nùn sō. Domi ba nēē, u ñ sun swaa daki nuku sankiranun sō sanam mē bii wi, u barō. Amōna sa ko koosina tē su ka nùn bii win gōō sōō kpa sa kun ka win nuki sankā sa sosi.

¹⁹ Sanam mē Dafidi u wa win bwāabu ba gunnu gunnu gari mō, u gīa ma bii wi, u guwa. Ma u bu bikia u nēē, bii wi, u guwa?

Ma nùn wisa ba nēē, oo, u gu.

²⁰ Saa yera Dafidi u seewa tem di u da u wobura u win yānu kōsa, ma u tii turare yēka u da Yinni Gusunōn sāa yero u nùn sāwa. Yen biru u gōsira ma yenuō u dīanu bikia. Ma ba nùn wē u di.

²¹ Ma win bwāabu ba nùn bikia ba nēē, yinni, mba wunen kookoo sin tubusianu. Domi sanam mē bii wi, u wasi, a nōō bōkua ma a swī. Adama tē ye u gu, ma a seewa a di.

²² U bu wisa u nēē, saa ye bii wi, u wasi, na nōō bōkua na swī, domi na ñ yē Yinni Gusunō ñ n koo nen wōnwōndu wa kpa u bii wi bekia.

²³ Adama tē u gu. Mban sōna ko na n maa nōō bōkua. Kon kpī n nùn seeya gōrin di? Nena kon da n nùn deema mi u wāa. N ñ maa wi, u koo wurama nen mi.

Salomōn marubu

²⁴ Yen biru Dafidi u da u win kurō Bati Seba nukuru yemiasia, ma u ka nùn mēna. Kurō wi, u gura sua u mara bii tən durō. Ma Dafidi u nùn yīsiru kō Salomōō. Yinni Gusunō u bii wi kīa gem gem.

²⁵ Ma u win sōmō Natani gōra u maa nùn yīsiru garu kē te ba mō Yedidia. Yen tubusiana, wi Yinni Gusunō u kī.

Dafidi u Raba mwa

(I maa mēerio Bandun Gari I, 20:1-3)

²⁶ Saa ye sɔɔra Yoabu u Aməniban wuu ge ba mɔ Raba wəri u gen wɔɔ bera mwa mi ben sina boko u ra n wāa.

²⁷ Yera u Dafidi sɔmɔbu gərĩa u nɛɛ, wee, na Raban bera mi nim mu wāa mwa ko.

²⁸ Yen sɔ, a tɔn be ba tie mɛnɔ kpa i na i wuu ge mwa mam mam. Domi na ñ kɪ bu nɛɛ, nɛ Yoabuwa na gu mwa.

²⁹ Yera Dafidi u tɔn be kpuro menna, ma ba da ba Raba wəri ba ye mwa.

³⁰ Ma u wuu min sunɔn furɔ wuraguu mwa. Gen bunun mu sāawa kilo tena ka nne. Ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirɔ. Yen biru u ka gu da Yerusalemuɔ. Yen dɔma te, dukia baka Dafidi u gura.

³¹ Ma u Raban tɔn be ba tie yoo sɔma koosia. Ben gaba dāa bɔɔrimɔ ka gbɛɛ, gaba ka sii, gaba tem gbemɔ ka dākuru, ma gaba birikiba mɔ. Ngɛ mɛya u Aməniban wusu kpuron tɔmbu yoo sɔma kpɛɛ. Yen biru u gɔsirama Yerusalemuɔ ka win tɔmbu kpuro.

Amɔɔ ka Tamaa

13

¹ Yeniban biru, ye ya koorã wee. Abusalɔmu, Dafidin bii, u sesu mɔ wi ba sokumɔ Tamaa. Kurɔ burɔn tiiwa u sāa. Yera ben tundo turosi wi ba mɔ Amɔɔ u nùn kĩa too,

² sere kɪ te, ta dera u ñ maa yɛ ye u mɔ. Ma u tii kua barɔ. Adama Tamaa u ñ gina durɔ yɛ, ya maa sɛ Amɔɔ u ka nùn kpuna.

³ N deema Amɔɔ u bɔrɔ goo mɔ wi ba sokumɔ Yonadabu. U sāawa Dafidin mɔɔ Saman bii. U maa bwisi mɔ too.

⁴ Ma u Amɔɔ bikia u nɛɛ, mban sɔna a wooramɔ a dɔɔ, wunɛ wi a sāa sina bokon bii. A man sɔwɔ ye n nun mɔ.

Ma Amɔɔ u nùn sɔwɔa u nɛɛ, nen sesu Tamaawa na kɪ, Abusalɔmun mero turosi.

⁵ Ma Yonadabu u nùn sɔwɔa u nɛɛ, a doo a kpuna kpa a nɛɛ, a barɔwa. Wunen tundo, ù n na wunen mi, kpa a nùn sɔ a nɛɛ, u de wunen sesu Tamaa u na wunen mi, u nun dīanu kua a n waamɔ, kpa a nu mwa win nɔman di a sere di.

⁶ Ma Amɔɔ u da u kpuna u tii bararu mani. Yera sina boko Dafidi u nùn beram na. Ma Amɔɔ u nùn sɔwɔa u nɛɛ, na nun kanamɔ, a de nen sesu Tamaa u na u man kiranu yiru kua na n waamɔ, kpa n nu mwa win nɔman di n di.

⁷ Ma Dafidi u sɔmɔ gɔra Tamaan mi, u nùn sɔ u nɛɛ, u doo u win sesu Amɔɔ deema win dirɔ u nùn dīanu kua.

⁸ Yera Tamaa u da u Amɔɔ deema diru mi u kpɪ, ma u som sua u bura u kira ni kua Amɔɔn nɔni biru.

⁹ Yen biru u kira weke te sua ma u kira ni gɔsie gbɛɛru garu sɔɔ. Adama Amɔɔ u yina u di. U nɛɛ, bu tɔmbu kpuro yaro win dirun di. Yera be kpuro ba yara min di.

¹⁰ Saa yera Amɔɔ u Tamaa sɔwɔa u nɛɛ, a ka kira ni na dii sɔwɔ kpa n nu mwa wunen nɔmun di, n sere di.

Ma Tamaa u kira ni sua u ka nùn daawa dii sɔɔ mi.

¹¹ Ye u nùn kira ni wɛɛmɔ, yera Amɔɔ u nùn gaba u nɛɛ, a de n ka nun kpuna, nen sesu.

¹² Ma Tamaa u nɛɛ, aawo, a ku man sanku. Domi ba ku ra yen bweseru ko bɛsɛ Isireliba sɔɔ. A ku bɛɛɛ sari kom mɛ ko.

¹³ A n kua mɛ, mana kon we ka seku ten bweseru. Mɛya wunen tii kaa ko bɛɛɛ sari bɛsɛ Isireliba sɔɔ. Yen sɔ, a bɛsen tundo sina boko sɔwɔ. U ñ yinamɔ a man sua kurɔ.

¹⁴ Adama Amɔɔ kun Tamaan gari yi wure. Ma u nùn tilasi kua u ka nùn kpuna.

¹⁵ Yen biru Amɔɔ u nùn tusa too n kere kɪ te u raa nùn kɪ. Ma u nùn sɔwɔa u nɛɛ, a seewo a doona.

¹⁶ Yera Tamaa u nɛɛ, a ku maa kɔsa sɔsi kɔsa ye a man kua sɔɔ a n man gire.

Adama Amɔɔ u ñ win gari swaa daki.

¹⁷ Ma u aluwaasi wi u nùn nɔɔrimɔ soka u nɛɛ, a kurɔ wini giro minin di. A de u yari tɔwɔ kpa a gambo kene a beri.

¹⁸ Ma Amɔɔn aluwaasi wi, u Tamaa yara u gambo ye kenua.

N deema yabe nɔnigira * Tamaa u sebua. Ten bwesera sina bokon bii wɔndia be ba ñ durɔ yɛ ba ra sebe.

¹⁹ Ye Tamaa u yara, yera u tii torom wisi wirɔ ma u win yabe nɔnigii te gĩa u ka win nuku sankiranu sɔsɔ. U wiru noma sɔndi u sumɔ ka dam.

²⁰ Yera win sesu Abusalɔmu u na u nùn bikia u nɛɛ, Amɔɔ u ka nun kpuna? N n men na, a seewo, nen sesu, a ku gari yi garisi gɔruɔ too, domi wunen sesuwa.

Adama ka mɛ, Tamaan nukura sankira too. Ma u da u wāa Abusalɔmun dirɔ.

²¹ Sina boko Dafidi u ye kpuro nua, yera u mɔru kua. Adama u ñ Amɔɔ gɛrusi, yɛn sɔ u sāa win bii gbiiikoo ma u nùn kɪ too.

²² Abusalɔmu kun maa Amɔɔ gāanu sɔwɔa. Adama u nùn tusa yɛn sɔ u win sesu tilasi kua u ka kpuna.

Abusalɔmu u win sesu

mɔru bara

²³ Wɔɔ yirun biru, sɔɔ teeru Abusalɔmu u win yāanun sansu bɔɔrimɔ Baali Hasoriɔ Efaraimun tem bɔkuɔ. Ma u win tundo turosibu sina bokon bibu kpuro dim soka.

²⁴ U sere bu dim mɛ soku, u da u sina boko deema u nɛɛ, yinni, wee ba nen yāanun

* 13:18 yabe nɔnigiru - I Handunian torubu 37:3n tubusianu mɛerio.

sansu bəərɪmɔ, sa yen tɔɔ bakaru mɔ. Na kɪ wunɛ ka wunɛn bwāabu i na i ka sun di.

²⁵ Ma sina boko u nùn wisa u nɛɛ, aawo, nɛn bii, bɛsɛn kpuro kun dɔɔ. Domi sɔmunu koo kpɛa.

Ma u nɛɛ, a suuru ko, a de a da ka mɛ.

Adama sina boko u yina. Domara u nùn kua.

²⁶ Yera u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, a de baa nɛn mɔɔ Amɔɔ u na.

Ma sina boko u nɛɛ, mban sɔna a kɪ u na wunɛn mi.

²⁷ Abusalɔmu u maa sina boko suuru kana, ma u dera Amɔɔ u da ka sere maa win bii be ba tie kpuro.

²⁸ Yera Abusalɔmu u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, i n laakarɪ s̄aa sanam mɛ tam mu koo Amɔɔ go. Saa yera kon bɛɛ s̄s̄ n nɛɛ, i nùn soowo i go. I ku bɛrum ko domi nɛna na bɛɛ wooda wɛɛmɔ. I de iȳɔra i tɔn durɔ kom s̄s̄osi.

²⁹ Ma Abusalɔmun sɔm kowo be, ba Amɔɔ kua nge mɛ u gerua. Yera sina bokon bii be ba tie ben baawure u win keteku yɔɔwa u duka sua.

³⁰ Sanam mɛ ba duki yarina mi, yera Dafidi u nua ma ba win bibu kpuro go, baa ben turo kun tie.

³¹ Ma u seewa u win yaberu nɛnuu u karana u kpuna temɔ nuku sankiranun s̄s̄. Mɛya maa win bwāaba kua.

³² Yonadabu, Dafidin mɔɔ Saman bii, u gerua u nɛɛ, yinni, a ku nɛɛ, ba wunɛn bibu kpuro go. Domi Amɔɔ tɔnawa u gu. Saa dɔma tɛn di u ka Tamaa kpuna ka dam mi, yera Abusalɔmu u ka bwisika u nùn go.

³³ Yen s̄s̄ tɛ, a ku ḡɔru doke ma wunɛn bibu kpurowa ba gu. Adama a n yɛ ma Amɔɔ tɔnawa u gu.

³⁴ Yen biru Abusalɔmu u duka yakura.

Gb̄ararun kɔnnɔ k̄s̄so u s̄ira u wa wee, tɔn w̄ɔru ga wee win biruɔ guurun bera gian di. Ma u da u sina boko sɔɔwa ye u wa.

³⁵ Ma Yonadabu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, yinni, wunɛn biba. Wee ba wee. N n̄ mɛya na nun sɔɔwa?

³⁶ Sere u ka gari yi gere u kpe, yera sina bokon bii be, ba tunuma. Ma ba wuri w̄ɔri. Sina bokon tii ka win bwāabu ba maa swi gem gem.

³⁷⁻³⁸ N deema saa ye s̄ɔɔ, Abusalɔmu u kpikiru woo Talimai, Amihudun biin mi, wi u s̄aa Gesurin sina boko. Ma u sina mi, n ka kua w̄ɔɔ ita. Saa ye kpuro s̄ɔɔ, Dafidi u w̄aa win sina kpaarɔ u win bii Amɔɔn ḡɔɔ sumɔ.

³⁹ Saa ye Dafidin nukura yɛmia, win m̄ɔru ye u ka Abusalɔmu m̄ɔ ya sure.

Yoabu u kɪ

Abusalɔmu u ḡosirama yɛnuu

14

¹ Yoabu Seruyan bii u ḡia ma Dafidi sina bokon ḡɔru ga woowa win bii Abusalɔmun mi ḡia.

² Yera u ḡɔra Tekoɔɔ bu da bu kurɔ bwisigii ḡoo kasuma. Ye kurɔ wi, u tunuma yera Yoabu u nùn s̄s̄ɔwa u nɛɛ, a ḡɔɔ woорun ȳanu dokeo kpa a n s̄aa nge a nuki sankire. A ku turare gaa doke. A n gesi s̄aa nge wi u ḡɔɔ s̄s̄ n tɛ.

³ À n kua mɛ, kpa a da sina bokon mi, a nùn s̄s̄ ye kon nun s̄s̄ kpuro.

Ma u nùn s̄s̄ɔwa ye u koo gere.

⁴ Ma kurɔ wi, u seewa u da u ka sina boko gari yi ko. Ye u tura mi, yera u yiira u wiru tem girari u nɛɛ, yinni, a man faaba koowo.

⁵ Yera sina boko u nùn bikia u nɛɛ, mba n kua.

Ma u wisa u nɛɛ, yinni, wee, nɛ ḡɔminiwa. Nɛn durɔ u gu,

⁶ u man bibu yiru deria. Bii bera ba sanna gberɔ. Saa ye s̄ɔɔ, ḡoo sari ben turuku u sere bu yakiana. Ma turo u win winsim so u go.

⁷ Tɛ wee, nɛn bweseru ta man seesi ta nɛɛ, n bu wi u win winsim go mi n̄omu s̄ondio bu maa nùn go, yɛn s̄s̄ u win winsim yem yari. Wee, n̄ n bu bii wi n̄omu s̄ondia, na n̄ maa bii ḡoo m̄ɔ wi u koo nɛn durɔn tubi di, kpa win bweseru tu gbi.

⁸ Ma sina boko u kurɔ wi s̄s̄ɔwa u nɛɛ, a ḡina wio. Kon nɛn bwāabu s̄s̄ bu da bu nun wunɛn gari yi wunana.

⁹ Ma kurɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, yinni, baa b̄a n koo ḡoo taare wɛ, nɛ ka nɛn tundo n yɛnugiba ba koo taare wɛ, n n̄ wunɛ ka wunɛn bwāabu.

¹⁰ Sina boko u nùn s̄s̄ɔwa u nɛɛ, ḡoo ù n wunɛn k̄s̄sa gerua, a ka nùn na mini. Saa yera ȳɛro kun maa nun babamɔ.

¹¹ Ma kurɔ wi, u nɛɛ, a man n̄ɔ mwɛɛru kuo ka Yinni Gusunɔn ȳisiru, ma a n̄ derimɔ be ba bii win m̄ɔru k̄s̄iamɔ bu maa k̄s̄sa sosi bu nɛn bii wi u tie go.

Yera sina boko u nùn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn w̄aaru, wunɛn bii wi, baa win wirun seri tia kun w̄ɔrimɔ.

¹² Ma kurɔ wi, u nɛɛ, yinni, a de n maa gari fiiko gere.

Yera sina boko u nɛɛ, a geruo.

¹³ Ma u nɛɛ, yinni, mban s̄s̄na a k̄s̄sa yeni m̄ɔ ye ya Gusunɔn t̄ambu waamɔ. A dera wunɛn tiin bii u kpikiru woo wunɛn s̄s̄. Tɛ, wunɛn gari yi a gerua mi, wuna yi ka ȳa.

¹⁴ Tilasiwa bɛsɛn baawure u ka gbi s̄s̄o teeru kpa sa n s̄aa nge nim mɛ mu yari tem s̄ɔɔ, mɛ ba n̄ kpɛ bu maa gura. Adama Gusunɔ kun kɪ Abusalɔmu u gbi tɛ. U k̄wa u ḡosirama kpikirun di u n w̄aa win bakuo.

¹⁵ Yinni, ye na ka na wunɛn mi, na nun gari yini kpuro s̄s̄ɔwa, nɛn t̄amba ba man b̄ɛrum tia. Yera na nɛɛ, kon na n nun yi s̄s̄. S̄ɔr̄okudo kaa nɛn gere wura.

¹⁶ Kpa a sun wɔra nɛ ka nɛn bii be ba kasu bu sun gon nɔman di, be, be ba n̄ kī sa n maa baa mɔ tem mɛ Gusunɔ u sun wɛ sɔɔ.

¹⁷ Na tii sɔɔwa na nɛɛ, wunen gari yi koo man nukuru yemiasia. Domi na nun mɛɛra nge Gusunɔ gorado wi u kɔsa ka gean wunanɔ yɛ. Kpa Gusunɔ wunen Yinni u n wāa ka wunɛ.

¹⁸ Ma sina boko u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, na kī n nun gāanu bikia. A ku man weesu kua a yen gaa bere.

Ma kurɔ wi, u nɛɛ, yinni, a geruo.

¹⁹ Yera sina boko u nɛɛ, n n̄ Yoabuwa u nun yeniba sɔɔwa?

Kurɔ wi, u n̄n wisa u nɛɛ, yinni, sere ka wunen wāaru, ye a gerua mi, ya sāawa gem. Wunen bɔɔ Yoabuwa u man gari yi sɔɔwa u nɛɛ, n na n̄n s̄s.

²⁰ U ye kuawa n wa gari yi kpuro yi ka wɛra. Wee, a maa bwisi mɔ nge Gusunɔ gorado a n ka yɛ ye ya kooramɔ handuniaɔ.

²¹ Yen biru Dafidi sina boko u da u Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, to, kon ko nge mɛ a kī. A doo a nɛn bii Abusalɔmu wi gosiama.

²² Yera Yoabu u n̄n kpuna ka bɛɛɛ u n̄n siara. Ma u gerua u nɛɛ, yinni, gisɛra na wa ma a ka man nɔnu geu mɛɛra. Domi a nɛɛ, kaa ko ye na nun kana.

²³ Ma Yoabu u seewa u da Gesuriɔ Abusalɔmun mi, u ka n̄n wurama Yerusalemɔ.

²⁴ Ye ba tunuma, sina boko u nɛɛ, a de u da u sina win yenuɔ. A ku de u na nɛn mi.

Ma Abusalɔmu u da win yenuɔ, u n̄ de sina bokon mi.

Abusalɔmu ka Dafidi ba dora

²⁵ Abusalɔmu wi, durɔ burɔn tiywa. Goo sari Isireliba sɔɔ wi u yīsiru yara buram mɛn saabu. Saa win naa tararun di sere ka win wirɔ, gam sari mi kaa kpaka wa.

²⁶ Wɔɔ ka wɔɔwa u ra win seri kɔni. Domi saa yera yi ra n̄n bunie too. Win seri yi ba kɔna mi, yin bunum mu ra kilo yiru kere.

²⁷ Bii tɔn durɔbu itawa u mara ka bii tɔn kurɔ turo. Win yīsira Tamaa. U sāawa kurɔ burɔn tii.

²⁸ Abusalɔmu wi, u kuawa wɔɔ yiru Yerusalemɔ, u n̄ sina boko waare.

²⁹ Yera u Yoabu sokusia u na u n̄n gari sina bokon mi. Adama Yoabu u yina u na. Ma u kpm wure u n̄n sokusia. Ka mɛ, u yina u na.

³⁰ Ma Abusalɔmu u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, Yoabun gberu wee nɛgrun bokuɔ. U maa dīanu mɔ mi. I doo i win gbee te d̄ɔ menɛ.

Ma ba da ba tu d̄ɔ menɛ.

³¹ Yera Yoabu u seewa u da Abusalɔmun mi, u n̄n bikia u nɛɛ, mba n kua wunen bwāabu ba ka da ba nɛn gberu d̄ɔ menɛ.

³² Abusalɔmu u n̄n wisa u nɛɛ, domi na nun sokusia na nɛɛ, a na n̄n gari sina bokon mi, kpa a n̄n bikia mban s̄na u dera na wurama Gesurin di. Domi n daa sanɔ na n woo mi gia. Tɛ na kī su waana nɛ ka sina boko. Taare gaa yà n man wāasi, kpa u man go.

³³ Ma Yoabu u da sina bokon mi, u n̄n gari yi tusia. Yera sina boko u Abusalɔmu sokusia. Ye u tunuma win mi, u kpuna ka bɛɛɛ. Ma sina boko u n̄n tabura u bɔkasi.

Abusalɔmu u nia sāa

u sina boko bandu mwaari

15

¹ Yen biru Abusalɔmu u da u tabu keke kasu ka dumi ka tambu weeraakuru be ba ra n̄n n̄n gbiiye mi u d̄ɔɔ.

² U ra sewa buru buru yellu u n̄ wāa wuun duu yerɔ. Goo ù n sarɔ u siribu d̄ɔɔ sina bokon mi, yera u ra yɛro yɛrasie u n̄n bikia u nɛɛ, bwese kera yeren min diya a yarima.

U n̄n wisa u nɛɛ, u yarimawa Isireliban bwese kera kasan di,

³ kpa Abusalɔmu u n̄n s̄s u nɛɛ, a wunen gem mɔ, adama à n da sina bokon mi, goo kun nun swaa dakimo.

⁴ Kpa u n̄n kpm m̄, b̄a n man kua siri kowo tem mɛ s̄ɔɔ, baawure wi u siribu na nɛn mi, kon n̄n siriawa dee dee.

⁵ Mi u ȳs wuun duu yerɔ, goo ù n na win mi, u n̄n kpuna u ka nun bɛɛɛ wɛ, u ra n̄m demiewa u yɛro nɛnɛ u bɔkasi.

⁶ Nge meya Abusalɔmu u Isireliba kpuro kua be ba siribu daamɔ sina bokon mi. Ma ba tii wesia win mi gia.

⁷ Ye n kua wɔɔ n̄nɛ, yera Abusalɔmu u sina boko Dafidi s̄ɔɔwa u nɛɛ, na nun kanamɔ, a de n da Heboroniɔ n ko yèn n̄ɔ mwɛɛru na Yinni Gusunɔ kua.

⁸ Domi sanam mɛ na wāa Gesuriɔ, Sirin temɔ, na nɛɛ, ma Yinni Gusunɔ u ka man wurama baani ka gem, kon n̄n yākuu kua Heboroniɔ.

⁹ Ma sina boko u nɛɛ, a doo ka b̄ari yendu.

Ma Abusalɔmu u seewa u da Heboroni mi.

¹⁰ Min diya u t̄mbu ḡara ḡara asiri s̄ɔɔ Isireliban bwesenu kpuro s̄ɔɔ, u nɛɛ, bu be s̄s, b̄a n k̄ak̄agin sw̄i nua, bu kuuki koowo kpa bu kpara bu nɛɛ, Abusalɔmu u bandu di Heboroniɔ.

¹¹ Ma u t̄mbu goobu (200) kana Yerusalemun di, ba ka n̄n da Heboroni mi. Adama ba n̄n yɛ ye u nia sāa win ḡaruɔ.

¹² Sanam mɛ u yākuu m̄, yera u dera ba da Gilɔɔ ba Ahitofeli, Dafidin bwisi k̄ɛɔ kasuma. Yera Abusalɔmun nia ye u sāa mi, ya dam kua. Tɔn be ba ka n̄n ȳra ba dabiamɔ gem gem.

Dafidi u kpikuru sua Yerusalemun di

13 Yera goo u na u Dafidi sōwa u nē, Isireliban dabira ba tii wesia Abusalōmun mi.

14 Ma Dafidi u win bwāa be ba ka nūn wāa Yerusalemū sōwa u nē, ñ n men na, i seewo su kpkikuru su. Ma n kun me, besen goo kun kisiramō Abusalōmun nōman di. I wasi suo su doona, u ku raa sun deema mini u sun wahala doke. Kpa u wuu ge wōri u gen tōmbu go.

15 Yera win bwāa be, ba gerua ba nē, ye a kī kpuro, yinni, yera sa ko ko.

16 Ma sina boko u swaa wōri, ka win yenugibu. Adama u dera win ban sina kurōbu wōkuru ba sina ba sina kpaaru kōsu.

17 Saa ye sina boko u yari, yera win tōmbu kpuro ba nūn swīi. Ma ba da ba yōra sere wuun yenu dāaku gagun bōku.

18 Ma win bwāabu kpuro ka Keretiba ka Peletiba ba nūn sararimō ka sere maa tōmbu nata (600) be ba nūn swīima Gatin di ba sara ba da win wuswaa.

19 Ma sina boko u Itai, Gatigii sōwa u nē, mban sōna a ka sun swīi. A gōsiro a sina Abusalōmu u nun deema. Domi wune sōwa. Yen biru ba ka nun nawa saa wunen tem di.

20 Sō mē tera a tunuma, kpa na n ka nun yaayaare mō gisō? Nen tii na ñ yē mi na dō. N n men na, a gōsiro ka wunen tōn be ba nun swīi, kpa Yinni Gusunōn durom ka win borōkiniru ta n ka nun wāa.

21 Adama Itai u sina boko wisa u nē, sere ka Yinni Gusunōn wāaru ka maa wunen tiin wāaru, yinni, yam kpuro mi a wāa, baa ñ n gō sōn na, miya ko na n maa wāa.

22 Ma Dafidi u nūn sōwa u nē, ñ n men na, a gbiiyo su da.

Ma Itai, Gatigii wi, u gbia ka win tabu kowobu ka sere ben yenugibu kpuro.

23 Saa ye tōn be, ba sarō ba doona, yera tem men tōmbu ba wuri wure. Ma sina boko ka win tōmbu kpuro ba daa te ba mō Sedoroni tōbura ba doona ghaburun bera gia.

24 Yāku kowo Sadōku u maa wāa mi ka Lefi be ba Yinni Gusunōn woodan kpakororu sōwa. Ba tu sōbia ba yi. Ma yāku kowo Abiataa u yāku mō sere tōn be kpuro ba ka yara wuun di ba kpa.

25 Ye ba yāku kua ba kpa, yera sina boko u Sadōku sōwa u nē, a Yinni Gusunōn woodan kpakoro te suo a ka wura wuu. Yinni Gusunō ñ n man durom kua, u koo de n wurama kpa n maa tu wa ten wāa yero.

26 Adama ñ n nē, u man yinawa, to, nē wee! U man kuo nge mē u kī.

27 Ma u kpan nūn sōwa u nē, a wa? A wuro ka bōri yendu, ka wunen bii Akimasi ka Abiataa ka win bii Yonatam.

28 Wee, kon yōra daa ten tōbura yero ghaburu mini, sere a ka man labaari sōma.

29 Nge mēya Sadōku ka Abiataa ba ka Yinni Gusunōn kpakoro te wura Yerusalemū. Ma ba sina mi.

Dafidi u Usai gōra

u ka Abusalōmun kpuna gia

asiri sōo

30 Ma Dafidi u Olifin guuru yōmō ka swīi u yasa wiru wukiri, u sīmō ka naa dirusu. Nge mēya win bwāa be ba ka nūn dōo ba maa kua. Ba guu te yōmō ka swīi ba yasi wiru wukiri.

31 N deema goo u raa Dafidi sōwa u nē, Ahitofeli u wāa ka Abusalōmu, tōn be ba sina boko seesi sōo. Ma Dafidi u Yinni Gusunō kana u nē, u de Ahitofelin bwisi yi u Abusalōmu kēmō mi, yi ko asansi sarirugii.

32 Sanam mē Dafidi u nūn sōwa u nē, sà n da ba ra Gusunō sà, u deema Usai Aakigii u wāa mi, u nūn mara u yabe kiasu sebua. Ma win wira tua sàa u ka win nuku sankiranu sōsi.

33 Ma Dafidi u nūn sōwa u nē, sà n da sannu, ya ñ man somimō.

34 N n men na, a gōsiro wuu kpa a da a Abusalōmu sō ma kaa ko win bōo nge mē a raa sàa win tundon bōo. Nge mēya kaa man somi à n Ahitofelin bwisi kam koosiamō.

35 Yāku kowobu Sadōku ka Abiataa ba wāa mi ka wune. Gari yi a nua saa sunō Abusalōmun yenun di kpuro, a doo a bu yi sō.

36 Wee, ben bibu yiru Akimasi, Sadōkun bii ka Yonatam Abiataan bii ba maa wāa mi. Beya kaa gōrima bu na bu man sō ye a nua kpuro.

37 Ma Usai, Dafidin bōo wi, u wura Yerusalemū. Saa yera Abusalōmun tii u maa tunuma mi.

Dafidi ka Siba

16

1 Saa ye Dafidi u saram wee, u guu ten wii kpiiru deri kese, yera Siba, Mefibosetin sōm kowo u kurama Dafidin wuswaa ka ketekunu yiru ni u pēe goobu (200) sōbi ka resem swaanu wunōbu (100) ka maa dāa binu ganun swaanu wunōbu ka sere tam mē ba doke gōnan bōo bakaru sōo.

2 Ma sina boko u Siba bikia u nē, mba yeniba.

Ma Siba u nūn wisa u nē, yinni, keteku nini, nu sāawa ni wunen yenugibu ba koo sōni. Pēe yeni ka dāa bii nini, ya sāawa ye wunen tabu kowobu ba koo di. Be ba maa wasira ghaburo, tam meniwa ba koo nō, kpa bu dam wa.

3 Sina boko u kpan bikia u nē, Mefiboseti wunen yinnin debubu maa ni?

Ma Siba u nē, u wāa Yerusalemū. Domi u nē, gisōra Isireliba ba koo nūn win debun bandu wesia.

⁴ Sina boko u nùn sōwa u nēē, tē, ye Mēfiboseti u raa mō, ya kua wunegia.

Ma Siba u kpuna u nùn bēere wē u nēē, na siara, yinni, ye a ka man durom mēni kua.

Simeī u Dafidī wōmmō

⁵⁻⁶ Ye sina boko Dafidī u tunuma Bahurimū, yera Sōulun dusi goo wi ba mō Simeī, Geran bii, u yarima wuu gen min di, u kpenu sua u Dafidī ka win sina asakpōbu kasukumō, baa mē Dafidin tabu durōbu ka win tambu ba wāa win nām geuō ka win nām dwarō. Ma u nùn wōmmō,

⁷ u mō, a doonō, a doonō, tōn gowo wune, kam wune.

⁸ Gusunō u nun mōru kōsie, ma u ban te sua u wunen bii Abusalōmu nōmu beria yēn sō a Sōulun yenugibu go ma a bandu di win ayero. Wee tē, a wōnwōndu soore, mēya n maa ka nun wā, domi wunē tōn gowowa.

⁹ Yera Abisai, Seruyan bii, u sina boko sōwa u nēē, yinni, mban sōna bōō goo teni ta ka nun wōmmō mē. A de n da n nùn wiru bura.

¹⁰ Ma Dafidī u nēē, ya n bēē wa, bēē Seruyan bibu. Durō wi, ù n man wōmmō yēn sō Yinni Gusunō u nēē u ko mē, wara koo nùn yinari.

¹¹ Ma u Abisai ka win bwāabu kpuro sōwa u nēē, wee, nen tiin bii wi na mara, u kī u man go. Kaa sere gere Benyamēē wini? N n men na, i de u man wōmē, Yinni Gusunō ù n nùn sōwa mē.

¹² Sōrōkudo Yinni Gusunō u koo nen wōnwōndu wa kpa u kōsa ye gosia gea.

¹³ Ye Dafidī u seewa u win swaa wōri u doonō ka win tambu, yera Simeī u sīimō guu ten yēsō u bu bēwe u bu kpenu kasukumō, u bu yanim wisimō, u Dafidī wōnsimō.

¹⁴ Ye sina boko ka win tōn be, ba tura Yuudenin daarō, ba wasira gem gem. Ma ba wēra mi.

Abusalōmu u wāa

Yerusalemū

¹⁵ Abusalōmu u tunuma Yerusalemū ka Isireliba dabinu. Ahitofeli u maa wāa ka be.

¹⁶ Sanam mē Usai Aakigii, Dafidin bōrō u tunuma Abusalōmun mi, yera u gerua u nēē, sina boko, wunen hunde yu dakaa da.

¹⁷ Ma Abusalōmu u nùn sōwa u nēē, mba n kua a n ka wāa wunen bōrō Dafidin wuurō. Nge mēya a ka nùn kīru sōsimō?

¹⁸ Usai u nùn wisa u nēē, n n men baa. Domi wi Yinni Gusunō ka tōn beni ka Isireliba kpuro ba gōsa, wigiwi na sāa. Wiya na kon maa ka yōra.

¹⁹ Yen biru n n wuna win bii? Nge mē na raa wunen tundo sāwa, nge mēya kon maa nun sā.

Abusalōmu

u ka Dafidin kurōbu kpuna

²⁰ Yera Abusalōmu u Ahitofeli sōwa u nēē, i wesianō sannu kpa i gere ye sa ko ko.

²¹ Ma Ahitofeli u Abusalōmu sōwa u nēē, a doo a ka wunen tondon kurō be ba sina kpaaru kōsu mi kpuna. Saa ye sōra Isireliba kpuro ba koo gia ma a ka wunen tundo wi karanawa mam mam. Kpa be ba ka nun wāa kpuro bu ka nun yōra dim dim.

²² Ma ba Abusalōmu kuru gira dii tēera wōllō, ma u ka win tondon kurō be mēna Isireli ben nōni biru.

²³ N deema saa ye sō, ba ra n Ahitofelin gari garisiwa nge Gusunōn tiin gere. Mēya Abusalōmu ka Dafidin tii ba ra n yi garisi.

Usai u Ahitofelin kpuna

sanka

17

¹ Yen biru Ahitofeli u Abusalōmu sōwa u nēē, a de n tambu nōrōbun suba wōkura yiru (12.000) gōsi kpa n Dafidī naa swīi wōku te.

² Saa ye sō, u ko n wasire, u n ko n maa dam gam mō, kpa n nùn nare. Win tambu bā n yarina ba nùn deri wi turo, kpa n nùn sēre n go.

³ Mēsuma kon ko Isireliba kpuro bu ka wurama wunen mi. Domi wi a kasu mi, sà n nùn nōma tura, be kpuro ba koo wurama wunen mi, kpa ba n wāa bōri yendu sō.

⁴ Ma gari yi, yi Abusalōmu ka Isireliban guro gurobu kpuro dore.

⁵ Adama Abusalōmu u nēē, bu Usai Aakigii sokuma kpa bu maa nō ye win tii koo gere.

⁶ Ye Usai u tunuma Abusalōmun mi, ma Abusalōmu u nùn sōwa u nēē, ameniwa Ahitofeli u gerua. Ya nun wēre su ko mē? Nge amōna a wa.

⁷ Usai u nēē, Ahitofelin bwisi yi u nun kēmō mini gisō, yi n bwisi gee.

⁸ Wunen tii, a wunen tundo ka win tambu yē ma ba sāawa tabu durōbu. Ba kōruawa nge gbeeku yaa gōba ye ba binu mwaari. Yen biru a yē ma wunen tundo wi, u sāawa tabun saria yēro. U n wuramō u kpuna ka tōn be sannu.

⁹ Wee à n da tē, u kukua kpee wōru gagu sō, n kun mē yam gam. Win tambu bā n gbīa ba sun wōri, ma ba bēsen gabu go, wi u ye nua, u koo nēē, wee, ba Abusalōmun tambu go go.

¹⁰ Saa ye sō, bēsen suunu sō, baa goo ù n sāa tabu durō, ma u wōrugaru mō nge gbee sunō, yēro koo berum duura. Domi Isireliba kpuro ba yē ma wunen tundo u sāa tabu durō. Mēya u maa tabu kowo damgibu ma.

¹¹ Bwisi yi na mō kon nun kē wee. A de Isireliba kpuro be ba wāa Danun di sere ka Beri Sebāo bu mēna ba n dabi nge yani sēeri nim wōkun goorō kpa wunen tii a n bu gbiiye i ka taa bi da.

¹² Kpa su bu wari subaru sɔɔ mi ba gesi waa su bu wukiri mam mam nge me dirum mu ra yakasu wukiri. Sa n kua me, ben goo kun kisiramɔ baa sunɔn tii.

¹³ Ba n dua wuu gagu sɔɔ ba kukua, Isireliba kpuro ba koo wuu ge wari bu gen gani wɛɛ sɔre bu gawa bu suriri kpa bu gen kpenu gura bu da bu sure wowa sɔɔ. Baa gen kpee teera kun tiaramɔ.

¹⁴ Ma Abusalɔmu ka win tumbu ba neɛ, Usai Aakigiin bwisi yi, yi Ahitofeligii kere.

N deema Yinni Gusunawa u ki u Ahitofelin bwisi gee yi sɛiya kpa kɔsa yu Abusalɔmu deema.

Ba Dafidi bwisi ka u ka duka

¹⁵ Yera Usai u da u Sadɔku ka Abiataa yaku kowo be sɔɔwa u neɛ, meni ka meniwa Ahitofeli u Abusalɔmu ka Isireliban guro gurobu bwisi ka. Ma ne, na maa bu sɔɔwa meni ka meni.

¹⁶ Yen sɔ, a goo gario tɛ Dafidin mi, u nun sɔ u ku raa kpuna daa ten tɔbura yerɔ gbaburu mi, wɔku te. U tɔburo u doona ka win tumbu kpa bu ku raa bu noma turi bu go.

¹⁷ N deema saa ye sɔɔ, Yonatam ka Akimasi ba waa Eni Rogelio domi ba n kaka bu du wuuɔ goo u bu wa. Yen sɔna ba ra wɔndia goo gari ben mi, u bu sɔ kpuro ye ya kooramɔ, kpa be maa bu da bu Dafidi sina boko sɔ.

¹⁸ Adama sɔɔ teeru, aluwaasi goo u bu wa ma u da u Abusalɔmu sɔɔwa. Yen sɔna ba seewa fuuku fuuku, ba yakura ba da durɔ goon yenuɔ Bahurimuɔ. N deema durɔ wi, u dakɔ mɔ win yenu yaaraɔ. Ma ba dua ye sɔɔ ba kukua.

¹⁹ Yera durɔ win kurɔ u bekuru garu sua u ka dakɔ ye wukiri ma u dobi yi ba sura teria ten wallo kpa bu ku ka gia ma ba waa mi.

²⁰ Ye Ahitofelin bwaaba da yenu mi, yera ba kurɔ wi bikia ba neɛ, mana Akimasi ka Yonatam ba waa.

Ma kurɔ wi, u bu wisa u neɛ, ba daa piibu geni tɔbura ba doona.

Ba bu kasu kasu ba n wa. Ma ba gasira Yerusalemɔ.

²¹ Ye ba doona ba kpa, yera Yonatam ka Akimasi ba yarima dakɔ yen min di, ba da ba Dafidi gari yi sɔɔwa ba neɛ, u seewo fuuku ka win tumbu bu daa te tɔbura bu doona. Domi ameniwa Ahitofeli u Abusalɔmu bwisi ka win sɔ.

²² Ye Dafidi u gari yi nua, ma u seewa ka win tumbu u Yuudenin daa te tɔbura. Be kpurowa ba doona yam mu sere sara.

²³ Ye Ahitofeli u wa ba n ka win gari samburu kue, yera u win keteku gaari bakua u sia win wuuɔ, u da win tiin yenuɔ u win yenugibu saaria kpuro me ba koo koosina. Yen biru u win tii soora doke u gu. Ma ba nun sikua win baaban sikirɔ.

Dafidi u waa Mahanaimuɔ

²⁴ Ye Dafidi u tura Mahanaimuɔ, saa yera, Abusalɔmu u Yuudenin daaru tɔburama, wi ka win tumbu kpuro.

²⁵ U Amasa kua win tabu sunɔ Yoabun ayero. Amasan tundon yisira Yitira, Isireli * . Win merowa Abigali, Nakasin bii. Wi ka Seruya, Yoabun mero ba saawa mɔɔ ka wɔnɔ.

²⁶ Abusalɔmu ka win tumbu ba ben sansani girawa Galadin temɔ.

²⁷ Saa ye sɔɔ Dafidi u waa Mahanaimuɔ, yera Sobi, Nakasin bii, wi u saa Amaniban bweseru saa Raban di, ka Makiri Amielin bii saa Lodebaan di, ka Baasilai, Galadigii, saa Rogelimun di,

²⁸ ba ka Dafidi kpin yenu naawa ka gbɛɛ basilaba, ka wekenu, ka maa dianu. Niya alikama ka ɔsu, ka som, ka gberɛ wɔɔranu ka swii ka dasi ka sɔki yi ba sɔnwa,

²⁹ ka tim, ka naa bogum ka yaa yaa, ka gasanu. Domi ba neɛ, gɔɔru ka nim noru ka wasiraru, ya ko n tɔn be wahala koome gbaburun di.

Ba Abusalɔmun tabu kowobu

kamia

18

¹ Yen biru Dafidi u seewa u win tabu kowobu gara be ba ka nun waa. Yera u bu kua wuu wuuka tumbu nɔɔm nɔɔm (1.000) ka wunɔm wunɔm (100), wuu nin baatere ka ten wirugii.

² Ma u tɔn be bonu kua suba ita. U sube teeru sua u Yoabu Seruyan bii nomu beria. U maa sube tee teni sua u Abisai, Yoabun wɔnɔ namu beria. Tee te ta maa tie, ma u Itai Gatigii wɛ. Ma u bu sɔɔwa u neɛ, nen tii, kon ka beɛ da tabu gberɔ.

³ Ma ba nun sɔɔwa ba neɛ, a ku ka sun da. Domi yibereba ba n sun wari sa duki mɔ, ya n ko n bu gaaɔn saa, baa ba n besen bonu go. Adama wune, ba n nun noma tura, a saawa nge besen nɔɔbun suba wɔkuru (10.000). Yen sɔ, n sanɔ a n sɔ wuuɔ kpa a n ka sun somimamɔ.

⁴ Ma sina boko u bu sɔɔwa u neɛ, ye ya beɛ wɛre, yeya kon ko.

Ma u da u yɔ gbara konnon bakuɔ saa ye tabu kowobu ba yariɔ wuu wuuka, gabu wunɔm wunɔm, gabu maa nɔɔm nɔɔm (1.000).

⁵ Sina boko u Yoabu ka Abisai ka Itai wooda yeni wɛ u neɛ, i ku ka Abusalɔmu bii aluwaasi wi baɔbɔm ko, i n yɛ i man kin na.

Ma tumbu kpuro ba sina bokon woodan gari yi nua yi u wirugii be sɔɔwa Abusalɔmun sɔ.

* 17:25 Isireli - Bandun Gari I, 2:17 sɔɔ ba neɛ, Yitira u saawa Isimeeli.

⁶ Yera ba yara ba da tabu gberɔ bu ka Isireli be ba Abusalɔmu swii yinna. Ma ba sannɔ wɔrina Efaraimun sɔɔwa.

⁷ Daa sɔɔ miya Dafidin tɔn be, ba Abusalɔmugibu go go. Tɔmbu nɔrɔbun suba yenda (20.000) ba go dama te.

⁸ Ma taa bi, bu teria tem me kpuro sɔɔ. Tɔn be ba kam kua dāa sɔɔ ge sɔɔ, ba kere be ba noma tura ba go.

Yoabu u Abusalɔmu go

⁹ Wee ye ya Abusalɔmu deema. U kurama Dafidin tabu kowobun wuswaaɔ u win keteku sɔni. Yera keteku ge, ga ka nɔn dua dāa bakaru garun kɔkɔrɔ. Miya dāa ten kāasa gaa ya win seri sɔre ma keteku ge, ga doona ga nɔn deri mi, u sāare, u n ka wɔllu, u n maa ka tem.

¹⁰ Ye Dafidin tɔmbun turo u nɔn wa, ma u da u Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, wee, na Abusalɔmu wa u sāare dāru garun kɔkɔrɔ.

¹¹ Yoabu u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, ye a nɔn wa me, mba n kua a n ka nɔn so a sure, kpa n da nun sii geesun gobi wɔkuru kɛ ka kpaka.

¹² Ma durɔ wi, u Yoabu wisa u nɛɛ, baa n a n sii geesun gobi nɔrɔbu u (1.000) wa, na n sina bokon bii nɔmu sɔndimɔ. Domi sa nɔamɔ sanam me sina boko u wune ka Abisai ka Itai wooda wɛɛmɔ u nɛɛ, i ku ka win bii Abusalɔmu bɔɔbɔm kɔ.

¹³ Yen biru n a n wooda ye sara na nɔn go, wunen tii a n ka man yɔramɔ. Gāanu maa sari ni nu sina boko berue.

¹⁴ Ma Yoabu nɛɛ, na n maa yɔramɔ kam sɔɔ n ka te ka wunen garu yi.

Yera u deki ita sua yi yi nɔɔ sɛu sāa u da mi dāa te, ta Abusalɔmu sɔre. Ma u nɔn yi sɔkura win sɔndun deedeerɔ sanam me u n gina gɔɔ kpa.

¹⁵ Ma aluwaasi wɔku te ta Yoabun tabu yānu sɔɔwa ba Abusalɔmu kooro bure ba so ba dakura.

¹⁶ Yera Yoabu u dera ba kɔba so win tumbu bu ka wurama bu ku maa Abusalɔmun tumbu naa swii.

¹⁷ Ma ba Abusalɔmun goru sua ba kpɛɛ wɔru bɔkɔ gagu sɔɔ dāa sɔɔ mi. Yera ba kpenu menna ba suba win goɔ ten wɔllɔ ba nin takaru kua. Isireli be ba raa Abusalɔmu swii kpuro ba duki yarina. Ben baawure u wura win yenuɔ.

¹⁸ N deema sanam me Abusalɔmu u wāa wāaru sɔɔ, u tii gana gaa bania ka kpenu wɔwa sɔɔ ye ba sokumɔ sina bokogia. U ye kuawa ba n ka nɔn yaaye, domi u nɛɛ, u n bii mara wi u koo de ba n nɔn yaaye. Yen sɔna u gana ye soka ka win tiin yisuru. Yera ba sokumɔ sere ka gisɔ Abusalɔmun yaayatia.

Ba Dafidi Abusalɔmun goɔ

sɔɔwa

¹⁹ Akimasi, Sadɔkun bii, u Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, a de n duka da n sina boko labaari dora yeni sɔ, ma Yinni Gusunɔ u nɔn wɔra win yiberɛban nɔman di.

²⁰ Ma Yoabu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a n ka labaari ye dɔɔ gisɔ. A de sere sanam gam domi sina bokon biiwa u gu.

²¹ Yera Yoabu u yoo Kusigii wi u ka bu wāa mi sɔɔwa u nɛɛ, a dɔo a sina boko sɔ ye a wa ka wunen nɔni.

Ma durɔ wi, u kpuna Yoabun wuswaaɔ u nɔn bɛɛɛɛ wɛ. Yen biru u seewa u duka da.

²² Akimasi, Sadɔkun bii wi, u kpam Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, a de n Kusigii wi swii biruɔ baa n n yen mɛren na.

Ma Yoabu u nɛɛ, nen bii, mban sɔna a kɛ a da, domi labaari yeni, ya n nun arufaani gaa wɛɛmɔ a n ye sina boko sɔɔwa.

²³ Ma Akimasi u nɛɛ, baa n n yen mɛren na, ka me, na kon dawa.

Yoabu u nɛɛ, n n men na, a dɔo.

Ma Akimasi u kpa ka Yuudenin wɔwa gia u Kusigii wi gbiiri.

²⁴ Saa ye sɔɔ, Dafidi u sɔ wuun gbāraran kɔnnɔsu yirun baa sɔɔ. N deema wuun kɔso u yɔɔwa dui tɛɛran wɔllɔ gbāraran kɔnnɔn deedeeru. Ye u wiru seeya, yera u wa wee, goɔ u duka mɔ u wee wi turo.

²⁵ Yera u nɔɔguru sua u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, goɔ wɔɔ u wee!

Ma sina boko u nɛɛ, n n tɔn turon na, labaari dora u ka wee.

Saa ye sɔɔ, durɔ wi, u turuku mɔ.

²⁶ Ma kɔso wi, u maa goɔ wa u wee. Yera u kpam nɔɔguru sua kɔnnɔn bera gia u nɛɛ, goɔ wɔɔ u maa duka mɔ u wee!

Sina boko u nɔn wisa u nɛɛ, labaari dora win tii u maa ka wee.

²⁷ Kɔso wi, u nɛɛ, wi u gbia mi, win duku naasu su ka Akimasi, Sadɔkun biigisu weene.

Ma sina boko u nɛɛ, tɔn geowa. Labaari gea u ka sisi.

²⁸ Ye Akimasi u turuku kua, yera u nɔɔguru sua ka dam u nɛɛ, sina boko, wune ka baruka!

Ma u nɔn kpuna u gerua u nɛɛ, su Gusunɔ wunen Yinni siara ye u ka wune nen yinni wɔra be ba nun seesimɔn noman di.

²⁹ Ma sina boko u bikia u nɛɛ, Abusalɔmu bii aluwaasi wi, u wāa alafia sɔɔ?

Akimasi u nɔn wisa u nɛɛ, yinni, sanam me Yoabu u ne ka wunen sɔmɔ Kusigii wi gɔrima, saa yera na tɔn dabinun wurenu nua, adama na n yɛ mba n kua.

³⁰ Ma sina boko u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a desiro minin di a yɔra gia.

Yera Akimasi u desira u da u yɔra mi.

³¹ Saa yera Kusigii wi, u maa tunuma sina bokon mi, ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, nen yinni sina boko, a swaa dakio a labaari dora nɔ. Gisɔ Yinni Gusunɔ u nun siria u nun wɔra be ba nun seesimɔ kpuron noman di.

³² Sina boko u Kusigii wi bikia u n̄e, Abusal̄mu, bii aluwaasi wi, u w̄a alafia s̄o?

Kusigii wi, u wisa u n̄e, nge m̄e n bii aluwaasi wi kua, Gusun̄o u de n wunen yiber̄eba ka be ba nun seesim̄o kpuro kua m̄e.

Dafidin nuku sankiranu

19

¹ Ma gari yi, yi sina boko wurura. Yera u seewa u ȳōwa gb̄ararun gidambisa w̄allo. Miya u w̄a u sirene u sum̄o u m̄o, nen bii Abusal̄mu, nen bii. N̄a n daa gu wunen ayera, ya san̄o bo. Nen bii Abusal̄mu, nen bii.

² Yera ba da ba Yoabu s̄ōwa ba n̄e, wee sina boko u sum̄o u k̄pasa w̄ori m̄o Abusal̄mun s̄o.

³ D̄ama ten nasara ye, ya ḡosirawa nuku sankiranu Dafidin t̄ambu kpuron mi. Domi ba nua ma u sum̄o win bii ḡān s̄o.

⁴ Ma t̄on be kpuro ba ḡosirama tabu gberun di ba dua wuūo ka sekuru dama te, nge be ba duki yakikirama tabu gberun di.

⁵ Sina boko u win wuswaa wukiri u wura m̄o t̄aa t̄aa u m̄o, nen bii Abusal̄mu, Abusal̄mu nen bii, nen bii.

⁶ Ye Yoabu u tunuma, yera u da u sina boko deema yenu s̄ōw̄o. Ma u n̄un s̄ōwa u n̄e, wee a bes̄e wunen bw̄āabu kpuro sekuru doke gis̄o bes̄e be sa wun̄e ka wunen bibu kpuro faaba kua ka wunen kur̄abu kpuro.

⁷ Sa wa wee a wunen yiber̄eba k̄i ma a be ba nun k̄i tusa. Domi a sun s̄ōsi gis̄o ma bes̄e wunen bw̄āabu ka bes̄en wirugibu sa ñ s̄aa ḡaanu wunen n̄oni s̄o. T̄ē na ḡia ma Abusal̄mu ù n daa w̄a w̄aru s̄o k̄p̄a bes̄e kpuro sa n guwa, ya koo nun dore.

⁸ Adama t̄ē, a yario a da a wunen bw̄āabu ḡrusu yemiasia. ã n yina a ko m̄e, na nun s̄ōm̄o sere ka Yinni Gusun̄o w̄aru baa t̄on turo kun ka nun ȳoram̄o saa w̄oku ten di. Kaa maa wahala wa ya n kere ye a waare saa wunen aluwaasirun di n ka girari gis̄o.

⁹ Yera sina boko u da u sina gb̄ara k̄onn̄ōw̄o. Ma ba t̄on be kpuro s̄ōwa ba n̄e, wee sina boko u yarima u s̄o k̄onn̄ōw̄o. Ma be kpuro ba na win mi.

Dafidi u swaa w̄ori

u wur̄o Yerusalem̄o

N deema Isireli be ba raa Abusal̄mu sw̄ii kpuro ba duki sua. Ben baawure u da u w̄a win yenūo.

¹⁰ Yera Isireliban bwese ni s̄ō kpuro ba sikirinam̄o ba m̄o Dafidi sina bokowa u sun w̄ora bes̄en yiber̄eban n̄oman di ñ kun mam ko Filisitiba. T̄ē wee u yakura bes̄en tem di Abusal̄mun s̄o.

¹¹ Adama n wee Abusal̄mu wi sa bandu w̄ē mi, u gu tabu gber̄o. N n men na, mban s̄na sa ñ gerunam̄o su ka sina boko naa da.

¹²⁻¹³ N deema Dafidi u nua ye Isireli be kpuro ba geruma. Yera u ḡora bu ȳaku kowobu Sad̄aku ka Abiataa s̄o bu da bu Yudaban guro gurobu s̄o bu n̄e, beya ba s̄aa win dusibu, wi ka beya ba s̄aa yem tem, ñ n men na mban s̄na ba koo n̄e, beya ba d̄akuru seema ba sina boko naa na.

¹⁴ U maa n̄e, bu Amasa s̄o ma wi ka wi ba s̄aawa yem tem. Yen s̄o, wi Dafidi u koo n̄un ko win tabu sun̄o sere ka baadomm̄o Yoabun ayera. U kun kue m̄e, Gusun̄o u be n̄un kua nge m̄e u k̄i.

¹⁵ Ma Dafidin gari yi, yi dera Yudaba kpuro ba n̄o n̄era mam mam. Ma ba n̄un s̄om̄o ḡoria ba n̄e, ñ n men na, u wurama ka win bw̄āabu kpuro.

¹⁶ Yera sina boko u ḡosirama u na Yuudenin daaro.

Dafidi u Simēi suuru kua

Ma Yudaba ba n̄un senn̄o da. Ba tura sere Giligalīo kpa bu ka n̄un somi ù n daa te t̄oburama.

¹⁷ Ma Simēi, Gera Bahurimugiin bii wi u s̄aa Benyamēen bweseru u seewa fuuku u ka sina boko Dafidi senn̄o da ka Yudaba sannu.

¹⁸ Benyamēen bweseru s̄o be ba Simēi sw̄iima ba s̄aawa t̄ambu n̄ar̄abu (1.000) ka sere Siba wi u raa s̄aa Sōlun s̄om kowo wi ka maa win bibu w̄akura n̄ōbu ka win s̄om kowobu yendu. T̄on be kpurowa ba ḡbia ba sina boko turia Yuudenin daaru mi.

¹⁹ Ma ba sina bokon yenugibu guram̄o ba ka t̄oburama ka goo nimkuu bu ka win n̄onu geu wa.

Ye sina bokon tii u t̄obura u kpa, Simēi wi, u da u yira win wuswaa.

²⁰ U n̄e, yinni, a ku k̄sa ye garisi ye na nun kua d̄oma te a yario Yerusalemun di. A ku ye doke ḡrōu.

²¹ Na ȳē ma na torawa. Yen s̄na yinni, be ba s̄aa Isireliban bweseru kpuro na bu ḡbiya n ka nun senn̄o na.

²² Yera Abisai Seruyan bii u sina boko s̄ōwa u n̄e, n ñ weene bu Simēi wi go? Domi u wun̄e wi Yinni Gusun̄o u ḡosa w̄onwa.

²³ Ma Dafidi u Abisai ka win m̄ō Yoabu wisa u n̄e, mba n bēe wa bēe Seruyan bibu. Mban s̄na i man yiber̄e t̄eru seesim̄o. N weene bu goo go gis̄o? Wara kun ȳē ma n̄ena na s̄aa Isireliban sina boko t̄ē.

²⁴ Ma sina boko u Simēi s̄ōwa ka b̄ori u n̄e, a ñ gbimo.

Dafidi u Mefiboseti k̄iru s̄ōsi

²⁵ Mefiboseti, Sōlun debubu, win tii u sina boko senn̄o da. N deema saa min di sina boko u kpikuru sua sere u ka wurama b̄ori yendu s̄o, Mefiboseti kun win naasu nim t̄enire. U ñ maa win n̄ō sansu k̄enire. M̄eya u ñ maa win ȳanu teare.

²⁶ Sanam m̄e u tunuma Yerusalem̄o sina bokon mi, yera sina boko u n̄un bikia u n̄e,

Mefiboseti, mban sōna a n̄ ka man de sanam me na kpikuru dō.

²⁷ Mefiboseti u n̄n wisa u nee, geema a ye ma na s̄awa yem̄. Yen sōna na nen s̄om kowo s̄ōwa na nee, u man nen keteku gaari b̄okuo kpa n̄ ka nun da. Adama u man b̄oro k̄ōru kua.

²⁸ Ma u da u man sanku wunen mi. Nen yinni sina boko, na ye ma a s̄awa nge Gusun̄n ḡorado. A koowo nge me n̄ nun w̄ere.

²⁹ Domi ḡōwa nen baaban bweseru ta ka weene wunen mi. Adama ka me, a dera na ra di ka be ba dim̄ wunen dii yer̄o sannu. Mba kon kp̄i n̄ maa nun bikia.

³⁰ Sina boko u nee, mban sōna na maa gari d̄ēyasiama, domi na ḡōru doke k̄o ma wune ka Siba i ko wunen debun tem me b̄onu kowa.

³¹ Yera Mefiboseti u n̄n wisa u nee, yinni, Siba u mam me kpuro suo. Domi wee a w̄oma yen̄u baani.

Dafidi u Baasilai k̄iru s̄ōsi

³² Baasilai, Galadigii u maa na saa Rogelimun di u ka Dafidi ȳsiri sere Yuudenin daaro kpa bu daa te t̄ōura sannu.

³³ Baasilai wi, u t̄ko kua gem gem. U m̄wa w̄ō wene. U maa s̄a gobigii. Wiya u Dafidi n̄ōri saa ye u w̄a Mahanaimu.

³⁴ Yera sina boko u n̄n s̄ōwa u nee, a na a ka man t̄ōura su da Yerusalemu a n̄ w̄a nen mi. Kon nun n̄ōri mam mam.

³⁵ Adama Baasilai u n̄n wisa u nee, nen w̄arun t̄ōra kun maa d̄eu n̄ sere ka nun sw̄i su da Yerusalemu.

³⁶ Wee w̄ō wene wa na m̄. Na n̄ maa kp̄e n̄ gea ka k̄ōsa wunana. Meya baa d̄ia ni na dim̄ na n̄ kp̄e n̄ maa ye ya do ka ye ya kun do wunana. Yen biru, na n̄ maa kp̄e n̄ t̄n dur̄ōbu ka t̄n kur̄ōbun womusu n̄o. N̄ n̄ men na, yinni, mban sōna na kon maa s̄a wunen s̄omunu.

³⁷ Na n̄ tura n̄ ka are beke yinin bweseru wa. Kon ka nun Yuudenin daaru t̄ōurawa kpa n̄ nun ȳsiri fiiko.

³⁸ Kpa a de n̄ ḡōsira n̄ wura nen wuu n̄ gbi mi. Kpa bu man sike nen baaba ka nen meron sikinun b̄okuo. Adama nen bii Kimuhamu wee, i doo ka wi u n̄ s̄a wunen b̄ō, kpa a n̄n kua nge me a k̄i.

³⁹ Ma sina boko u nee, na wura Kimuhamu u ka man da. Kon maa n̄n kua nge me n̄ koo nun w̄ere. Ye a ḡōru doke n̄ n̄n kua kpuro, yeya kon ko.

⁴⁰ Sanam me sina boko ka win t̄n be ba n̄n sw̄i ba daaru t̄ōura ba kpa, yera u Baasilai b̄kasi u n̄n domaru kua. Ma Baasilai u ḡōsira u wura win yen̄u.

⁴¹ Sina boko u Giligalin swaa w̄ori. Ma Kimuhamu u n̄n sw̄i.

Yudaba ka Isireliba

ba sina boko sikirinem̄

Yudaba kpuro ka Isireliban sukum ba n̄n biru w̄oku kua.

⁴² Yen biru Isireliba kpuro ba na sina bokon mi ba n̄n s̄ōwa ba nee, mban sōna Yudaba besen tundo bisibu ba na ba nun sua gbenum ba Yuudenin daaru t̄ōurasia wune ka wunen yenugibu, ka wunen t̄ambu kpuro.

⁴³ Ma Yudaba ba Isireliba wisa ba nee, sa yeni kuawa yen̄ s̄o bes̄e ka sina boko sa s̄a bwese ker̄i tia. Nge mban m̄ōruwa i m̄. I nua sina boko u sun d̄ianu w̄em̄ōwa? Nge k̄enu gana i nua u sun k̄ā.

⁴⁴ Ma Isireliba ba Yudaba wisa ba nee, bes̄era sa b̄ee Dafidi sina boko m̄ōru kere sere n̄n wokuru. Domi sa dabiru bo. Bes̄era sa gbia sa bwisika su ka da su bes̄en sina boko suama. Mba n̄ kua i ka sun gema.

Adama Yudaba ba bu gerusi ka dam.

Seba u Dafidi seesi

20

¹ Saa ye s̄ō, t̄n k̄ōso goo w̄a Benyameen bweseru s̄ō, win ȳsira Seba, Bikirin bii. Yera u k̄ōba so u nee,

m̄ba n̄ sun m̄ōsine bes̄e ka Dafidi Isain bii.

Meya sa n̄ maa tubi tia dim̄.

Yen s̄ō, b̄ee Isireliba, baawure u wuro win yen̄u.

² Yera Isireli be kpuro ba Dafidi deri ba Seba sw̄i. Adama Yudaba ba ka Dafidi ben sina boko ȳōra. Ma ba n̄n ȳsiri saa Yuudenin daaru di sere Yerusalemu.

³ Dafidi u tura win yen̄u Yerusalemu. U win kur̄ōbu w̄oku te u raa deri ba yenu k̄ōsu sua u doke diru garu s̄ō u n̄ōrim̄. Adama u n̄ ka bu kpunare. Diru miya u bu k̄enusi ba w̄a nge ḡaminibu sere ba ra ka gu.

Yoabu u Amasa go

⁴ Yera sina boko u Amasa s̄ōwa u nee, sere n̄ ka ko s̄ō ita na k̄i a man Yudaba m̄enna a ka bu na mini.

⁵ Ma Amasa wi, u da u Yuda be kpuro m̄enna. Adama u te n̄ kere s̄ō ita ye sina boko u n̄n bura.

⁶ Ma Dafidi u Abisai s̄ōwa u nee, Seba, Bikirin bii, u koo sun k̄ōsa kua ya n̄ Abusal̄mugia kere. Yen s̄ō, a wunen yinnin tabu kowobu suo kpa i n̄n naa sw̄i, u sere kuke wuu ge ga gb̄araru m̄ō s̄ō.

⁷ Ma Abisai u seewa ka Yoabun tabu kowobu ka Pel̄etiba ka Keretiba be ba s̄a sina bokon k̄ōsobu, ka sere maa tabu dur̄ō w̄ōruḡōba. Beya ba yara Yerusalemun di ba Seba, Bikirin bii wi naa gira.

⁸ Sanam me ba tura Gabanonin kpee bakaro yera ba ka Amasa yinna. N̄ deema Yoabu u win tabu ȳanu sebua ma u win takobin bekitia s̄eka p̄ōrao, ma yen̄ tii ya s̄āare. Ye u Amasa susim̄, yera takobi ye, ya w̄ōruma yen̄ kararun di.

⁹ Ma u Amasa sɔɔwa u nɛɛ, a bwāa do nɛn wɔnaku?

Yen biru u win toburu nɛnuu u ka nùn bɔkasi.

¹⁰ N deema Amasa kun takobi yen laakari sāa ye Yoabu u nɛni. Ma u nùn ye sɔka nɔn teeru nukurɔ u nuki yara. Ma Amasa u wɔruma yande u gu.

Ba Seba kamia ba go

Yen biru Yoabu ka win wɔnɔ Abisai ba wure ba Seba naa gira.

¹¹ Yera Yoabun tabu durɔ turo u yōra Amasan goo ten bɔkuɔ u gerumɔ u mɔ, wi u Yoabu ka Dafidi kɪ, u Yoabu swīyɔ.

¹² Ma Amasan goo te, ta kpī ta yem mwɛɛre swaa suunu sɔɔ. Ye tabu durɔ wi, u wa tamba yōramɔ mi, yera u goo te gawa swaan di u ka da yakasɔ u tu bekuru wukiri.

¹³ Ye u kpa, yera tamba sara ba Yoabu swīi ba ka Seba Bikirin bii wi naa gira.

¹⁴ Ye Yoabu u dɔɔ Abeli Beti Maakan bera gia, yera u Isireliban bwese kerɪ kpuro bukiāna. Ma ben tabu durɔ wɔrugɔba ba nùn swīi.

¹⁵ Ye ba tunuma Abeli Beti Maakaɔ ba deema Seba u wāa mi, yera ba ye tarusi. Ba yanim takaru kua ta ka wuu gen gbāraru gunum nɛra. Yen biru ba gbāra ten temɔ gba bu ka tu sura.

¹⁶ Yera wuu min tɔn kurɔ bwisigii goo u nɔɔgiru sua u nɛɛ, i swaa dakio i nɔ. I man Yoabu sokuama n ka nùn gari ko.

¹⁷ Ma Yoabu u nùn susi. Yera kurɔ wi, u nùn bikia u nɛɛ, wuna Yoabu?

Ma u wisa u nɛɛ, oo, nɛna.

Kurɔ wi, u maa nɛɛ, a nɛn gari swaa dakio. Ma Yoabu u nɛɛ, a geruma.

¹⁸ Kurɔ wi, u nɛɛ, yellu ba ra raa nɛɛwa, a bikiaru doo Abeli Beti Maakaɔ kpa n nùn kua nge mɛ a kɪ.

¹⁹ Besen wuu geni, ga sāawa wuu si su bɔri yendu mɔn teu ka si su ra Isireliban woodaba mɛm nɔɔwɛn teu, n kere wuu si su tie. Adama wunɛ, a kasu a gu go, ge, ge ga sāa Isireliban wuu marosun teu. Mban sōna a kasu a Yinni Gusunɔn arumani kpeerasia.

²⁰ Ma Yoabu u nùn wisa u nɛɛ, su ku wa mɛ, bu nɛɛ, nɛna na wuu ge kpeerasia na gen dukia gura.

²¹ N n̄ mɛ nɛn bwisikunu. Efaraimu wi ba mɔ Seba, Bikirin biiwa u Dafidi seesi. Wiya sa kasu. Yen sɔ, i nùn yarama i sun nɔmu sɔndia, kpa n doona n wuu ge deri.

Ma kurɔ wi, u Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, sa ko nun win wiru kasa kuama.

²² Ma kurɔ wi, u da u tumbu menna ka bwisi ba da Seban mi, ba win wiru bura ba tu Yoabu kasa kuama. Yera Yoabu u kɔba so ma win tabu kowobu ba yarina ba wuu ge deri. Ben baawure u wura win yenuɔ. Ma Yoabun tii u ɔsira Yerusalemuɔ u da sina bokon mi.

Dafidin sɔm kowobu

²³ Saa ye sɔɔ, be ba sāa Dafidi sina bokon sɔm kowobu, ben yīsa wee. Yoabuwa Dafidi u kua Isireliba kpuron tabu sunɔ. Benaya, Yehoyadan bii, wiya u maa Keretiba ka Peletiba kpare be ba sāa Dafidin tiin kōsobu.

²⁴ Adoramuwu u ra maa tumbu wɔɔ gobi mwaari. Yosafati, Ahiludun biiwa u ra maa tirenu bere.

²⁵ Seyawa maa sāa tire yoro. Ma Sadoku ka Abiataa ba sāa yāku kowobu.

²⁶ Ira, Yairigiiwa maa sāa Dafidin sina kpaarun wirugii turo.

Ba Sɔɔlun bweseru go

21

¹ Dafidin bandun waati, gōra dua tem mɛ sɔɔ, ta kua wɔɔ ita. Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, mban sōna gɔɔ te, ta wāa mɛ. Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, gɔɔ te, ta wāawa yèn sɔ Sɔɔlun yenugibu ba yem yari, ba Gabaonigibu go.

² N deema Gabaonigii be, ba n̄ sāa Isireliba. Ba sāawa Amɔreban bweseru. Adama Isireliba ba ka bu arukawani bɔkuu ba nɛɛ, ba n̄ bu goomɔ. Ka mɛ, Sɔɔlu u kasu u bu kpeerasia Isireliba ka Yudaban kīrun sɔ. Yera Dafidi u bu soka u nɛɛ,

³ mba kon kpī n bɛɛ kua. Mba kon ko n ka kōsa ye ba bɛɛ kua min durum waka kpa i wa i sun domaru kua, bɛɛ be sa sāa Gusunɔn tumbu.

⁴ Ma Gabaonigii be, ba nùn wisa ba nɛɛ, bese ka Sɔɔlun yenugibun sannɔ ge, ga n̄ kpeemɔ ka wuru n̄ kun mɛ ka sii geesu. Mɛya n n̄ maa besen sɔmunu su ka nɛɛ, bu goo go Isireliɔ.

Ma sina boko Dafidi u bu sɔɔwa u nɛɛ, n̄ n men na, i man sɔɔwa ye i kɪ. Kon bɛɛ ye kua.

⁵ Ma ba sina boko wisa ba nɛɛ, nge mɛ Sɔɔlu u kasu u besen bweseru kpeerasia Isireliban suunu sɔɔn di,

⁶ nge mɛya a maa sun win bweseru sɔɔ tɔn durɔbu nɔɔba yiru yaro a sun bu nɔmu beria, kpa su ka bu da su sāarusia Yinni Gusunɔn wuswaaɔ Gibeaa, wi, Sɔɔlu wi Yinni Gusunɔ u raa ɔsan tiin wuuɔ.

Ma sina boko u bu wisa u nɛɛ, kon bɛɛ bu namu beria.

⁷ Adama u n̄ dere bu ka Mɛfiboseti, Yonatam bii, Sɔɔlun debubu da, arukawani ye ba bɔkuu wi ka Yonatam Yinni Gusunɔn wuswaaɔn sɔ.

⁸ Ma u Risipa, Ayan biin bibu yiru mwa be u ka Sɔɔlu mara. Bii bera Aamoni ka Mɛfiboseti. Ma u maa Merabu Sɔɔlun biin bii tɔn durɔbu nɔɔbu mwa be u ka Adirieli Mehologii mara. Adirieli wi, u sāawa Baasilain bii.

⁹ Beniwa Dafidi u Gabaonigii be nɔmu beria. Ma ba da ba bu bwɛ guuru wɔllo Yinni

Gusunən wuswaaə. Ma be kpuro ba gu sōo tee te. Saa ye, ya sāawa dīa gbiikunin gēebun saa.

¹⁰ Risipa, Ayan bii, u saaki sua u da u teria guu ten wollo, ma u wāa mi saa gēebun torubun di sere gura ya ka wurama. U win bibun gonu kōsu. Sōo sōo u ra gunōsu girewa su ku raa goo ni di. Wōkuru kpa u gbeeku yee gira.

¹¹ Yera ba da ba ye Dafidi sōowa.

¹² Ma u da Yabesio Galadin temə u Sōolu ka win bii Yonatam kukunu gurama. N deema Yabesigii beya ba raa goo ni sua Beti Sanin di mi Filisitiba ba raa nu bwē sanam me ba Sōolu go Giliboaa.

¹³ Ma u Sōolu ka Yonatam kuku ni sua ka sere maa be ba bwē miginu.

¹⁴ Ma ba Sōolu ka Yonatamginu sikua Selao Benyamēn temə Kisi, Sōolun tundon sikirə.

Ye ba ye kpuro kua mam mam nge me sina boko u gerua, yera Yinni Gusunən mōru ya sure.

Dafidin tabu kowobu

ba ka Filisitiba tabu kua

(I maa mērio Bandun Giri I, 20:4-8)

¹⁵ Filisitiba ba ka maa Isireliba tabu seewa, ma Dafidi ka win tabu kowobu ba da ba bu wəri. Yen dōma te, Dafidi u wasira gem gem.

¹⁶ Filisiti goo wi ba mō Yisibi Benəbu, Rafan bweseru sōo u yaasa mō ye ba kua ka sii gandu. Yen bunum mu sāawa kilo ita. Duro wi, u maa takobi kpaa sēke win pəraə. Wiya u gerua ma u koo Dafidi go.

¹⁷ Ma Abisai Seruyan bii, u na u Dafidi somi u Filisiti wi so u go. Yera Dafidin tabu kowobu ba nūn sōowa ka bōri ba nē, a n̄ maa ka sun tabu dōo. Domi sa n̄ k̄i bu nun go kpa bandu tu kpe Isireliə.

¹⁸ Yeniban biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu sōo Gəbuə. Yera Sibekai, Husagii, u Safu sēre u go. Safu wi, u maa yarawa Rafan bweserun di.

¹⁹ Yen biru, tabu maa seewa Gəbu mi, Isireliba ka Filisitiban suunu sōo. Ma Elikanani, Yaaren bii, Betelehemugii, u Goliati Gatigiin wənaə go. Wi ba go mi, win yaasan buru ta sāawa nge weson dēka.

²⁰ Taa binin biru ba maa tabu kua Gatio ka Filisitiba. Duro goo wāa Gati mi, wi u yara Rafan bweserun di. Duro wi, u gunu too. Niki bii nōoba tia tiawa u mō nōmaə ka naasə, ma ni kpuro nu kua yēnda nne.

²¹ Yera u Isireliba nōo kuura. Ma Yonatam, Dafidin mōo Saman bii, u da u nūn go.

²² Filisitiban tabu kowo Gatigiba nne be, ba yarawa Rafan bweserun di. Ma Dafidi ka wigibu ba bu go.

22

Dafidin nasaran womu

(I maa mērio Womu 18)

¹ Womu geniwa Dafidi u Yinni Gusunə kua sanam me u nūn wōra saa win yiberēban nōman di, n mam nēere Sōolu.

² U nē,

Yinni Gusunə, wuna a sāa nen dam.

Wuna na k̄i.

³ A sāawa nge kpee baa yē sōo kon kuke.

A sāawa nen kuku yee naanegiru.

Wuna a sāa nen Yinni wi u man yakia.

Wuna a sāa nen tēteru.

Wunen dama mu man wəra.

Wuna a sāa nen kari.

⁴ I Yinni Gusunə siaro.

Nā n nūn nōogiru sue

na faaba kana,

u ra man wərewa

nen yiberēban nōman di.

⁵ Gōo raa man bōkua,

u ka man doonə nge nim tori baka.

⁶ Goribun wāa yera man tēkua.

Gōo man taa bērie.

⁷ Ma na nōogiru sua nen nuku sankiraru sōo, na Yinni Gusunə soka.

Ma u nen nōo nua saa win wāa yerun di.

Meya maa nen weeweenu wəri win swaa sōo.

⁸ Tem mu yira,

ma guunu diira,

yēn sō Yinni Gusunə u mōru bēsira.

⁹ Ma win mōru seewa nge wiisu,

ma ya yabura nge dōo yara,

ma ya yarimə win nōon di nge dōo buri.

¹⁰ U dera wolla ka tem dēbe dēbe kua.

Ma u sarama u guru wii bakaru taakumə.

¹¹ U wollun kōso soni nge duma.

Ma u bellimə woo sōo.

¹² U kukua yam wōkuru sōo,

ma guru wii sinumginu nūn wukiri.

¹³ Win wuswaaə yam bururam mu wāa.

Min diya gura nēmə ka guru kpenu ka dōo buri.

¹⁴ Win nōo ga nōora wollun di nge guru gbāsukubu.

Ma guru kpenu nēmə ka dōo buri.

¹⁵ U nen yiberēba yarinasia ka guru kpenu ni nu sāa nge sēenu.

U bu gira baama ka guru maakinu.

¹⁶ U wēru wura, yiberēba ba nanda.

Ma guru woo bōko ga daanu gberasia.

Ma dunian kpeəkpeeku ga sōosira.

¹⁷ Ma u win nōmu demiamama wollun di

u man nenua u yara nim bwee bakarun di.

¹⁸ U man wōra yiberēban nōman di.

Yiberē be, ba man dam kere.

Yiberē be, ba man tusa.

¹⁹ Yiberē be, ba man wōriwa nōni swāarun saa sōo.

Adama Yinni Gusunə u kua nen tāsī yeru.

²⁰ U man wōra ben nōman di,

na n ka tii mō,

domi u man k̄i.

²¹ U man domaru kua yēn sō na dēere.

U man domaru kua yēn sō na gem swīi.

22 Na win wooda mem nɔɔwa.
Na ñ nùn seesi.
23 Na win wooda kpuro swīi.
Na ñ win gere yine.
24 Na nen tii nenua,
kpa n ku ra ka durum ko.
Na sāawa dee dee win wuswaaɔ.
25 Yen sōna u man kōsia nge me nen daa gea
ne.
U man kōsia nge me nen gōru ga dɛɛram ne.
26 Sà n sāa naanegibu, kaa n sun sāawewa
naanegii.
Sà n sāa gemgibu, kaa n sun sāawewa gemgii.
27 Sà n sāa dɛɛrobu, kaa n sun sāawewa dɛɛro.
Sà n maa sāa keetagibu, kaa n sun sāawewa
keetagii.
28 Yinni Gusunɔ, wunen tiywa
a ra tɔn be ba tii kawɛ faaba ko,
kpa a be ba tii sue kawa.
29 Yinni Gusunɔ, a sāawa nen fitila.
A ra man yam bururasie.
30 A ra man dam kē
n ka kpī n yiberɛ be ba tabu yānu mɔ wɔri,
kpa n yɔ n ben gbāraru sure.
31 Ye Yinni Gusunɔ u mɔ, ya ra n dɛndewa.
Bwisi geeya u ra tanu kē.
U sāawa be ba nùn naanɛ sāan tɛrɛru.
32 Gusunɔ turowa u wāa.
Wi turowa u sāa besen Yinni.
Wi turowa u koo sun kōsu.
33 Wiya u sāa nen kuku yee damgiru.
Wiya u ra man swaa gea sure,
34 kpa u de nen naasu su n sāu nge nemu,
na n ka yɔ dim dim guuru wollo.
35 Wiya u ra man tabu sōsi.
Wiya u ra man dam kē, n ka tendu gawa te ta
bɔ.
36 Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko nge
tɛrɛru.
Wuna a ra man bere ka wunen dam bakam.
Wunen durom saabuwa na ka kua damgii.
37 Nà n duka mɔ, a ra de na n sāu.
Nà n duka mɔ, na ku ra maa sokure.
38 Nà n nen yiberɛba naa gire,
wuna a ra de n bu naamwɛ.
Wuna a ra de na kun gōsirame,
ma n kun mɔ na bu kpeerasia.
39 Na ra bu suririwa temɔ n kōsuku
kpa bu kpaa bu se.
40 Yinni, wuna a ra man dam kē n ka tabu ko.
Wuna a ra man nasara wɛ nen yiberɛban
wollo.
41 Wuna a ra de nen yiberɛba bu man biru
kisi.
Wuna a ra de n be ba man tusa kpeerasia.
42-43 Na ra bu munkuwa kpa bu ko nge tua.
Na ra bu taakuwa kpa bu ko nge potɔko.
Yinni Gusunɔ, bā n nɔɔgiru sua ba faaba
kana,
a ku bu faaba ko.
Bà n somiru kana,
a ku bu wisi.

44 Yinni Gusunɔ, wuna a man wɔra
be ba man seesin naman di.
Wuna a man kua bwese tukunun wirugii.
Wuna a dera ba man yoru diiyammɛ.
45 Bā n yande nen gari nua,
ba ra n man mem nɔɔwammɛwa.
Bā n man wa, ba ra n man sāamɔwa.
Bā n man wa, ba ra nandewa.
46 Bā n man wa, ba ra yarimɛwa
ben kuku yerun di ba n diirumɔ.
47 Yinni Gusunɔ u wāa.
I nùn siaro. Wiya u sāa nge kperu mi na ra
kuke.
I nùn bɛɛrɛ wɛɛyɔ. Wiya u man faaba kua.
48 Wiya u ra man mɔru kōsie nen yiberɛban
mi.
Wiya u ra de bwesenu nu man yiira.
49 Wiya u ra de n kisira yiberɛban naman di.
Yinni, a man wolle sua ben wuswaaɔ.
Wuna a man faaba kua tɔn kōsobun naman
di.
50 Yen sōna kon womusu ko ka wunen yīsiru.
Wuna kon siara bwesenun suunu sɔɔ.
51 Yinni Gusunɔ, a man gōsa a kua sunɔ.
Wuna a man nasara baka wɛ.
Na yɛ ma kaa n man durom sōsimɔ,
nɛ ka nen bweseru sere ka baadommaɔ.

Dafidɔn gari dāaki

23

1 Dafidi, Isain bii, wi Gusunɔ Yakɔbun
Yinni u gōsa u wolle sua, win womusa Isire-
liba ba ra n kī bu nɔ. Win gari dāaki wee. U
nɛɛ,
2 Gusunɔn Hunde u gari kua saa nen nɔɔn di.
Win gariya yi wāa nen yara sɔɔ.
3 Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u ra bu kōsu,
u man sōɔwa u nɛɛ,
sunɔ wi u tɔmbu kparamɔ gem swaa sɔɔ,
ma win tii u Gusunɔ nasie,
4 u sāawa nge sōɔ yanan yam bururam guru
wiru sari.
Sōɔ yana yera ya ra de yaka bekusu su balli,
gura yā n na ya kpa.
5 Nge mɛya nen bweseru ta sāa Gusunɔn
wuswaaɔ.
Domi u ka man arukawani bɔkua ye ya ñ
nɔru mɔ.
U ye kpuron kpunaa yi.
Goo kun maa kpɛ u ye kōsi.
Saa kpuro u ra man nasara wɛ.
Ye na kī kpuro u ra man kuewa.
6 Adama be ba Gusunɔ gema ba sāawa nge
sāki
yi ba ra bure bu kɔ.
Ba ku ra yi babe ka nɔm dira.
7 Wi u kī u yi baba,
sisu ka yaasan bura u koo ka yi sōre,
kpa u yi dō mɛni yam tem mi sɔɔ.

Dafidɔn tabu durɔbu

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 11:10-47)

⁸ Dafidin tabu durɔbun yīsa wee. Ben ita ba yīsiru yara.

Yosebu Basebeti, Takemɔnigii, u sāawa ben turo. Wiya u tumbu nene (800) go ka yaasa non teerun tabu sɔɔ.

⁹ Yirusen yīsira Eleasaa, Dodon bii, Akosin sikadobu. Sanam me Filisitiba ba yara bu ka Isireliba tabu ko, wi ka Dafidiwa ba yōra ba bu mara. N deema saa ye, Isireliba ba wāa guunɔ.

¹⁰ Yen doma te, Eleasaa wi, u Filisitiba gowa sere win noma mɔnya u kpana u takobi yōsu. Ma Yinni Gusunɔ u nūn nasara baka wē. Yen biru Isireliba ba na ba nūn deema bu ka Filisiti ben yānu gura.

¹¹ Ben itasen yīsira Sama, Agen bii, Hararigii. Saa ye sɔɔ, Filisitiba ba maa menna Lekio bu ka Isireliba tabu wɔri. N deema gberu gara wāa mi, tē sɔɔ ba dāsi duura. Ye Isireliba ba duki mɔ Filisiti ben sɔ,

¹² yera Sama u yōra mi, u ka tu yina. Ma u ka Filisitiba tabu kua u bu go. Gusunɔ u nūn nasara baka wē doma te.

¹³ Gēebun saa sɔɔ, Dafidin tabu sinambu tēna sɔɔ ben ita ba da ba nūn deema Adulamun kpee wɔru sanam me Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban wɔwaa.

¹⁴ Saa ye sɔɔ, Dafidi u wāa kpee wɔru ge sɔɔ. Ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehemu.

¹⁵ Ma Dafidi u Betelehemun beke kua u nee, wara u koo ka man Betelehemun gbāra kɔnnɔn dɔkɔn nim naawa n nɔ.

¹⁶ Yera win tabu durɔbu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye wori ka dam ba Dafidi nim me takama. Adama u n̄ mu nɔra. U ka mu yākuru kuawa, u Yinni Gusunɔ yaria.

¹⁷ U nee, Gusunɔ u man gbara bu nee, nena na nim me nɔra. Domi men sōna tɔn beni ba ben wāaru kari bɔrie. Nim me, mu sāawa nge ben yem me mu koo raa yari.

Yen sōna u yina u mu nɔ.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu durɔbu ita be, ba kua.

¹⁸ Abisai Seruyan bii, Yoabun wɔnɔ, wiya u sāa tumbu tēna yen wirugii. Tumbu gooba wunɔbuwa (300) u go ka win yaasa. Ma u yīsiru yara tumbu tēna yen suunu sɔɔ.

¹⁹ Ba nūn beere wē too. Adama u n̄ tabu durɔ gbiikobu ita be tura.

²⁰ Benaya, Kabiseeligii, Yehoyadan bii, u sāawa tabu durɔ wɔrugɔ. Ma u yīsiru yara nasara dabi ni u wan sō. Wiya u Mɔabun tumbu yiru gabu go be ba sē nge gbee sinansu. Wiya u maa dua dɔkɔ kpiriru sɔɔ u gbee sunɔ kāasi mi, u go puran saa sɔɔ.

²¹ Ma u Egibitin tabu durɔ dangii goo go. Saa yē sɔɔ u nūn worim dɔɔ, bokura u neni. Ye u tura mi, ma u durɔ win yaasa ye u neni wɔra u ka nūn saka u go.

²² Yeniwa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u maa yīsiru yara Dafidin tabu durɔbu tēna ye sɔɔ.

²³ U beere baka wa be sɔɔ, adama ya n̄ tabu durɔ gbiikobu ita begia tura. Ma Dafidi u nūn kua win kōsobun wirugii.

²⁴ Dafidin tabu durɔbu tēna yen gabun yīsa wee. Asaeli, Yoabun wɔnɔ, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii,

²⁵ ka Sama, ka Elika, Harodugibu,

²⁶ ka Helesi, Peleti ka Ira Ikesin bii, Tekoagii,

²⁷ ka Abiesee, Anatɔtugii, ka Mɛbunai, Husagii,

²⁸ ka Saamɔɔ, Akoasigii, ka Maharai, Netofagii,

²⁹ ka Helebu, Baanan bii, wi u maa sāa Netofagii, ka Itai, Ribain bii, Gibeagii. Gibeaa ye, ya wāa Benyamēen temɔ.

³⁰ Ka Benaya, Piratonigii, ka Hidai, Nakale Gaasigii,

³¹ ka Abi Aliboni, Arabagii, ka Asimafeti, Baakumugii,

³² ka Eliaba, Saabonigii, ka Bene Yaseni, ka Yonatam,

³³ ka Sama, Hararigii, ka Akiamu, Saraan bii, Hararigii,

³⁴ ka Elifeleti, Akasibain bii. Akasibain tundo u sāa Maakagii. Ka Eliamu, Ahitofelin bii, Gilogii,

³⁵ ka Hesirai, Kaameligii, ka Paarai, Arabugii,

³⁶ ka Yigeali, Natanin bii, Sobagii, ka Bani, Gadigii,

³⁷ ka Seleki, wi u sāa Amɔnin bweseru, ka Naharai, Beerɔtugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu yānu sɔbe,

³⁸ ka Ira, ka Garebu, Yeteeigibu,

³⁹ ka Uri, Heti. Dafidin tabu durɔ dangibu ba sāawa tɔnu tēna ka nɔɔba yiru.

24

Dafidi u win tumbu gara

(I maa meerio Bandun Gari I, 21:1-6)

¹ Yinni Gusunɔ u ka maa Isireliba mɔru kua too, ma u dera Dafidi u bu seesi, u nūn sɔɔwa u nee, a doo a Isireliba ka Yudaba gari.

² Yera u Yoabu win tabu sunɔ wi u wāa win turuku sɔɔwa u nee, a doo a Isireliban bwesenu kpuro bera saa tem men sɔɔ yēsan nɔm geu gian di sere men sɔɔ yēsan nɔm dward, kpa a bu gari. Nge meya kon ka gia mēn nɔɔ ba geeru ne.

³ Yoabu u sina boko sɔɔwa u nee, Gusunɔ wunen Yinni u de tɔn ben dabiru tu sosi wunɔm wunɔm subenu n kere yellu, kpa u maa de a bu wa ka neni. Adama man sōna a kī a yeni ko.

⁴ Ka me, sina boko u Yoabu gari kamia ka sere maa tabu sinam be ba tie. Ma Yoabu ka tabu sinam be, ba yara ba da ba Isireliba gara.

⁵ Ba da ba Yuudeni tɔbura ma ba ben kunu girɔ Aroɛɛn sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔɔ, wɔwɔɔ. Ma ba Gadin tem bukiana ba da Yasɛɛ gia.

⁶ Min di, ba da Galadin temɔ, ka Kadɛsio Hɛtiban temɔ, ka Danu Yaniɔ ka yen baru kpaaɔ ka Sidonio,

⁷ ka Tiriɔ ye ya gb̄ara damguru mɔ, ka wuu si su raa s̄aa Hefiba ka Kananibagisɔ, n ka girari Beri Sebɔɔ, Yudan tem sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔɔ.

⁸ Nge mɛya ba kua ba ka tem mɛ kpuro bukiana. Ma n kua suru nɔɔba nɛɛ ka sɔɔ yendu ba sere tunuma Yerusalemɔ.

⁹ Ye ba tunuma sina bokon mi, ma Yoabu u n̄n tɔn ben geeru sɔɔwa. U nɛɛ, Isireliba sɔɔ, be ba s̄aa tabu kowobu ba ka takobi sannɔ yɛ, ba s̄awa tɔmbu nɔrɔɔbun suba nɛnɛ (800.000). Yudan bweseru sɔɔ maa, ba s̄awa tɔmbu nɔrɔɔbun suba nɛɛra wunɔɔbu (500.000).

Gusunɔ u Dafidi sɛɛyasia

win torarun sɔ

(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 21:7-17)

¹⁰ Ye Dafidi u nua mɛ, yera win torara kara, ma u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, na tora n kp̄a ye na ka tɔn be gara. Tɛ na gia ma gari baka kookoosa na kua. A man nɛn tora ten suuru kuo.

¹¹⁻¹² Saa yera Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Gadi sɔɔwa u nɛɛ, a doo a Dafidi sɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Wee, na n̄n nɔni sw̄aaru ita gaa yiiye. Yen sɔ, u de u gosima ten te u k̄i kp̄a n sere de tu koorɔ.

Sisiru bururu ye Dafidi u seewa,

¹³ Gusunɔn sɔmɔ Gadi u da win mi, u n̄n sɔɔwa ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, yen yerɔ a k̄i. Ḡɔru tu du wunen tem sɔɔ w̄ɔɔ nɔɔba yiru? Nge a kpikuru su suru ita wunen yibɛɛɛban sɔ. Nge bararu garu tu pusi wunen tem sɔɔ sɔɔ ita. Tɛ, a bwisikuo kp̄a a man sɔ ye kon da n wi u man gɔrima sɔ.

¹⁴ Yera Dafidi u Gadi wisa u nɛɛ, nuku sankira bakana nu man deema mi. N buram bo Yinni Gusunɔ u man sɛɛyasia ye tɔnu koo ka man sɛɛyasia. Domi win wɔnwɔnda kp̄a.

¹⁵ Ma Yinni Gusunɔ u dera barara pusi saa dɔma ten bururun di n ka girari sɔɔ ita ye. Ma tɔmbu nɔrɔɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) ba gbisuka Isirelin tem kpuro sɔɔ.

¹⁶ Saa ye Yinni Gusunɔn gɔrɔdo u sɔɔru kp̄a u ka Yerusalemu kpeerasia, yera Yinni Gusunɔ u ḡɔru gosia u wahala baka ye ȳrasia. Ma u gɔrɔdo wi sɔɔwa u nɛɛ, ya tura mɛ. A wunen nɔma w̄ɔ minin di.

Saa ye sɔɔ, gɔrɔdo wi, u w̄awa Arafuna Yebusin doo soo yerun bɔkuɔ.

¹⁷ Sanam mɛ Dafidi u gɔrɔdo wi wa wi u tɔmbu goomɔ yera u nɛɛ, nɛna na tore. Tɔn beni ba n̄ ḡaanu kue. Yen sɔ, a de a man nɔma doke nɛ ka nɛn yɛnugibu.

Dafidi u Yinni Gusunɔ

ȳaku yeru bania

(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 21:18-26)

¹⁸ Yen dɔma tera Gadi u da Dafidin mi, u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, a Yinni Gusunɔ ȳaku yeru kuo Arafuna Yebusin doo soo yeru mi.

¹⁹ Ma Dafidi u Gadin gari yi wurɔ. U kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. U da mi.

²⁰ Yera Arafuna u mɛɛra gunguru wɔllun di u wa wee, sina boko ka win sina asakpɔbu ba wee, yera u sarama ka duka u da u n̄n yiira u wuswaa tem girari.

²¹ Ma u Dafidi bikia u nɛɛ, yinni, mba n kua a ka sisi nen mi.

Dafidi u n̄n wisa u nɛɛ, na nawa n ka wunen doo soo yee te dwe kp̄a n Yinni Gusunɔ ȳaku yeru bania mi. Kpa bara te ta pusa besɛn tem sɔɔ mi, tu doona.

²² Yera Arafuna u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a batuma ye suo kam, kp̄a a ȳakunu ko mi, ni a k̄i. Keteba wee, yi kaa ka ȳaku d̄ɔɔ mwaararuguru ko, kp̄a yin sugu ka yin kekeban d̄anu nu ko ȳaku d̄aa.

²³ Ye kpurowa durɔ wi, u sina boko k̄a, ma u maa n̄n sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni, u ka nun nɔnu geu mɛɛri.

²⁴ Adama sina boko u nɛɛ, aawo, kon batuma ye dwewa ka nen gobi. Na n̄ Gusunɔ nen Yinni ȳaku d̄ɔɔ mwaararuguru kuammɛ ka ḡaa ni nu n̄ man ḡaanu diiri.

Ma Dafidi u batuma ye ka ketɛ be dwa ka sii geesun gobi weeraakuru.

²⁵ Ma u ȳaku yee te kua batuma mi. U ȳaku d̄ɔɔ mwaararuginu kua ka sere maa siarabun ȳakunu. Saa yera Yinni Gusunɔn mɔru ya sure. Ma bara te, ta doona tem min di.

SINAMBUN TIRE GBIKIRU

Isireliban bandun gari yi ba torua Samuelin tirenu sɔɔ, yin sukuma mu wā Sinambun tirenu sɔɔ. Tire gbiikii teni sɔɔra Dafidin gɔɔn gari wāa ka sere maa win bii Salomɔɔn bandun gari. Salomɔɔ wi, u Yinni Gusunɔ sāa yeru bania Yerusalemɔ. Amen biru, ma u mem nɔɔbu sariru kua. Mem nɔɔbu sari tera ta dera Isireliban banda bonu kua yiru. Ma ya dera Isireliba kpuron dam ka ben girima ya kaara. Waati ye sɔɔ, Gusunɔ u ra Isireliba ka ben sinambu win sɔmɔbu gorie bu ka bu kirɔ ko b̄u s̄aru ka daa k̄sa kpuron s̄ɔ.

Tire ten kpuna

1. Dafidin wāa dāakiruru bandu sɔɔ, wiru 1n di sere wiru 2:12.
2. Salomɔɔn bandu, wiru 2:13n di sere wiru 11.
3. Isireliban banda bonu kua yiru, wiru 12n di sere wiru 22.

Adoniya u k̄i u tii ko sunɔ

¹ Dafidi u t̄kɔ kua u bukura gem gem. Baa b̄a n n̄n beka bubusi, ka m̄e, u ra n kurusin̄ewa woorun s̄ɔ.

² S̄ɔ teeru win bwāaba na ba n̄n s̄ɔwa ba n̄e, Yinni, a de su nun w̄ndia kasuama u n da n wāa wunen b̄okuɔ u n nun n̄ɔrimɔ kpa u n da n nun b̄okasi a n ka yam susuru waamɔ.

³⁻⁴ Ma ba w̄ndia kurɔ burɔ kaso w̄ri Isireliban tem kpuro sɔɔ. Yera ba w̄ndia goo wa wi ba sokumɔ Abisagi. W̄ndia wi, kurɔ burɔn tiiwa. U s̄awa Sunemugii. Ma ba n̄n mwāama ba ka na sina bokon mi. Wiya u ra n n̄n n̄ɔrimɔ. Adama u n̄ n̄n ȳe kurɔ.

⁵⁻⁶ Adoniya wi Dafidi u ka Hagiti mara wiya u kua Dafidin yeruma Abusalɔmun gɔɔn biru. U s̄awa durɔ burɔn tii. Tundo kun n̄n w̄kisire saa m̄in di ba ka wāa. U n̄ maa n̄n bikiare u n̄e, mban bwesera a m̄ɔ m̄e. Yera Adoniya wi, u tii wolle sua u n̄e, wiya u koo bandu di. Ma u tii tabu keke kasua ye dumi gawe ka maas̄ɔbu ka sere tabu durɔbu t̄onu weeraakuru u ba ra n n̄n gbiie.

⁷ Ma u ka Yoabu Seruyan bii ka ȳaku kowo Abiataa gari b̄kua. Ma ba ka n̄n ȳra.

⁸ Adama ȳaku kowo Sadaku ka Benaya Yehoyadan bii, ka Gusunɔn s̄omɔ Natani, ka Sim̄ei ka Rei ka sere Dafidin tabu kowo damgibu, beya ba n̄ ka Adoniya n̄ɔ tia kue.

Natani u Bati Seba bwisi k̄a

⁹ Ma Adoniya u ȳakuru kua ka yāanu ka kete kp̄emi yi yi gum m̄ɔ Soheletin kperun b̄okuɔ te ta wāa Eni Rogelin bera gia. Ma u win tundo turosibu dim soka mi, ka Yudaba kpuro, be ba s̄a sina bokon bwāabu.

¹⁰ Adama u n̄ Gusunɔn s̄omɔ Natani soka ka Benaya ka Dafidin tabu durɔ damgii be, ka maa sere Salomɔɔ win tundo turosi.

¹¹ Yera Natani u da u Bati Seba Salomɔɔn m̄ero s̄ɔwa u n̄e, a n̄ nua ma Adoniya Hagitin bii, u bandu di? Dafidi besen yinni kun maa ȳe.

¹² Yen s̄ɔ, a na t̄e n nun bwisi k̄e ye kaa ko a ka wunen hunde bere, ka maa wunen bii Salomɔɔgia.

¹³ A doo a wunen yinni Dafidi sina boko deema a n̄n s̄ɔ a n̄e, n n̄ wiya u n̄ɔ mw̄ɛru kua u n̄e, wunen bii Salomɔɔwa u koo bandu di win biru? Mba n kua Adoniya u ka bandu sina.

¹⁴ Saa ye kaa ka n̄n gari yi tore, kon duuma mi nen tii, kpa n wunen gari sire n sosi.

¹⁵ Ma Bati Seba u seewa u da diru mi sina boko u kp̄i. Domi sina boko u t̄kɔ kua gem gem. Abisagi Sunemugiiwa u wāa mi, u n̄n n̄ɔrimɔ.

¹⁶ Ye Bati Seba u tura mi, u yiira sina bokon wuswaaɔ. Ma sina boko u n̄n bikia u n̄e, mba a k̄i.

¹⁷ Ma u wisa u n̄e, nen yinni, wuna a man n̄ɔ mw̄ɛru kua ka b̄ri a n̄e, sere ka Yinni Gusunɔn ȳisuru nen bii Salomɔɔwa u koo bandu di wunen biru.

¹⁸ Wee t̄e Adoniya u bandu di. Wun̄e nen yinni sina boko a n̄ ka baaru.

¹⁹ Ma u kete kp̄emi yi yi gum m̄ɔ ka yāa dabinu go. Ma u win tundo turosibu dim soka ka Abiataa ȳaku kowo ka sere Yoabu wi u s̄a tabu sunɔ. Adama u n̄ wunen bii Salomɔɔ soka.

²⁰ T̄e sina boko, wee, wuna Isireliba kpuro ba swaa daki a ka bu s̄ɔ wi u koo ko wunen k̄sire bandu sɔɔ.

²¹ Yinni, saa ye kaa kpuna nge wunen baaba, ba koo n̄e ka nen bii Salomɔɔ m̄eriwa taar̄egibu.

²² Ye Bati Seba ka Dafidi ba gari m̄ɔ, yera Gusunɔn s̄omɔ Natani u tunuma mi.

²³ Ma ba sina boko s̄ɔwa ba n̄e, Gusunɔn s̄omɔ Natani wee, u tunuma. Yera u sina boko yiira u wuswaa tem girari.

²⁴ U n̄n bikia u n̄e, yinni, wuna a n̄e, Adoniya u bandu dio u ko wunen k̄sire sina ḡnaɔ?

²⁵ Domi wee, u kete kp̄emi yi yi gum m̄ɔ go ka yāa dabi dabinu. Ma u win tundo turosibu sokusia ka tabu sinambu ka Abiataa ȳaku kowo. Wee, ba dim̄ɔ ba n̄rum̄ɔ win wuswaaɔ. Ma ba gerum̄ɔ ba m̄ɔ Adoniya, sina boko, win hunde yu dakaɔ da.

²⁶ Adama u n̄ n̄e ka Sadaku ȳaku kowo soka, ka Benaya Yehoyadan bii, ka sere maa wunen bii Salomɔɔ.

²⁷ Sina boko, wunen min diya gari yini yi kooa? Ma a n̄ sere bese wunen bwāabu s̄ɔwa wi u koo bandu di wunen biru?

*Dafidi u Saloməo gəsa**u ka ko win kəsire*

²⁸ Ma Dafidi sina boko u nɛɛ, i man Bati Seba sokuo.

Ma ba nùn soka u susi u yəra sina bokon wuswaa.

²⁹ Yera sina boko u bōrua u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunən wāaru wi u man yara saa wahala kpuron di,

³⁰ kon nɛn nɔə mwɛɛru yibia gisə te na nun kua ka Gusunə bɛsɛ Isireliban Yinnin yīsiru na nɛɛ, Saloməowa u koo bandu di nɛn biru u ko nɛn kəsire.

³¹ Ma Bati Seba u yiira u wuswaa tem girari u nɛɛ, nɛn yinni sina boko, wunɛn hunde yu dakaa da.

³² Ma Dafidi u nɛɛ, bu nùn Sadəku yāku kowo sokuo ka Gusunən sɔmə Natani ka maa Bɛnaya Yehoyadan bii. Ye ba tunuma, yera ba dua mi u wāa.

³³ Ma u bu sōowa u nɛɛ, i nɛn bwāabu suo kpa i nɛn bii Saloməo keteku yəɔsia i ka nùn da bwia ye ba mō Gihoniə.

³⁴ Miya yāku kowo Sadəku ka Gusunən sɔmə Natani ba koo nùn gum tāre wirə u ka ko Isireliban sunə, kpa i kəbi wura, yen biru i gere i nɛɛ, Saloməo sina bokon hunde yu dakaa da.

³⁵ Yen biru kpa i nùn suama u na u sina nɛn sina gənə u ko nɛn kəsire. Domi wiya na gəsa u ka Isireliba ka Yudaba kpara.

³⁶ Ma Bɛnaya Yehoyadan bii u nɛɛ, amɛ, nɛn yinni sina boko. Yinni Gusunə u de n koorə mɛ.

³⁷ Nge mɛ Yinni Gusunə u ka nun wāa, u n maa ka Saloməo wāa mɛ, kpa u win bandu wəlle sua n wunɛgiru kera.

*Saloməo u kua sunə**(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 29:21-25)*

³⁸ Yera yāku kowo Sadəku ka Gusunən sɔmə Natani ka Bɛnaya Yehoyadan bii ka Keretiba ka Peletiba bɛ ba sāa sina bokon tiin kəsobu, ba da ba Saloməo deema. Ma ba nùn yəɔsia sina bokon keteku wəlle ma ba da Gihoni mi.

³⁹ Ye ba tura mi, yera Sadəku u da kuu bɛkurugirə u gum kəba tama. Ma u Saloməo gum mɛ tāre wirə u ka nùn ko sunə. Yen biru ba kəba so, ma tən bɛ kpuro ba nɛɛ, sina boko Saloməo, wunɛn hunde yu dakaa da.

⁴⁰ Ma tən bɛ kpuro ba nùn swīi ba kəbi soomə ka nuku doo bakabu. Ma n sāare nge tem mu yīruməwa ben wurenun sō.

Saloməo u Adoniya suuru kua

⁴¹ Adoniya ka win tən bɛ u dim soka mi kpuro ba wure ni nua saa yə səə ba dim kpa. Ye Yoabu u kəban swīi nua, yera u nɛɛ, mban sənə ba wure mənɛ wuu.

⁴² U gari yi gerumə u n kpa, yera Yonatam, Abiataa yāku kowon bii u tunuma. Ma

Adoniya u nɛɛ, a dam kooma tabu durə naanegii. Na yīiyə n labaari gəa nə wunen min di.

⁴³ Yonatam u nùn wisa u nɛɛ, aawo. Domi Dafidi sina boko bɛsɛn yinni u Saloməo bandu wɛ.

⁴⁴ Ma u dera Sadəku yāku kowo ka Gusunən sɔmə Natani ka Bɛnaya Yehoyadan bii ka Keretiba ka Peletiba ba nùn sina bokon keteku yəɔsia,

⁴⁵ ba da Gihoniə. Miya Sadəku yāku kowo ka Gusunən sɔmə Natani ba nùn gum tāre wirə, u kua sunə. Yen biruwa ba gəsirama min di ka nuku doo bakabu. Ma wuu gɛ, ga gbisimə ka wurenun. Niya i nɔəmə mi.

⁴⁶ Saloməo u maa sō sina gənə ka.

⁴⁷ Ma sina bwāaba na ba bɛsɛn sina boko Dafidi domaru kua ba nɛɛ, Gusunə u Saloməon yīsiru ka win bandu walle sua n kere wi Dafidigiru. Ma Dafidi u seewa u wuswaa tem girari win kpɛn yerun wəlle.

⁴⁸ Ma u geru u nɛɛ, Gusunə Isireliban Yinnigia siarabu wi u nùn goo kə u win sina gənə kəsire kua. Ma u maa ka yəro nani wa.

⁴⁹ Bɛ Adoniya u dim soka mi kpuro, ba nanda ye ba gari yi nua. Ma ben baawure u win swaa mwa u doona.

⁵⁰ Yera Adoniya u bɛrum soora Saloməon sō, ma u seewa u da u yāku yerun kəanu nɛnua Saloməo u ku ka nùn gon sō.

⁵¹ Yera ba Saloməo sōowa ba nɛɛ, weɛ Adoniya u bɛrum soore wunɛn sō. U da u yāku yerun kəanu nɛni u mō, wunɛ Saloməo a bɛ bōruo gisə ma a n nùn gooma.

⁵² Ma Saloməo u nɛɛ, u n tii nɛnua dee dee, baa win wirun seri tia ya n wɔrumamə. Adama sà n kōsa gaa wa win min di, u koo gbiwa.

⁵³ Yera u dera ba nùn yara yāku yee ten min di. Ma Adoniya wi, u na Saloməon wuswaa u kpuna u nùn tɔbura. Yen biru Saloməo u nɛɛ, u wio win yenuə.

*Wooda ye Dafidi u Saloməo wɛ***2**

¹ Ye Dafidi u gəo turuku kua, yera u win bii Saloməo wooda yeniba wɛ u nɛɛ,

² weɛ, na dəə mi baawure u koo da. Adama wunɛ a de a n wɔrugəru mə, a n tororu sō.

³ A Yinni Gusunən gere mɛm nɔwə, kpa a n sīimə win swɛɛ səə, kpa a n win woodaba swīi nge mɛ ba yorua Məwisin tireru səə. À n kua mɛ, ye a mō kpuro, ya koo koorawa.

⁴ Kpa Yinni Gusunə u win nɔə mwɛɛru yibia te u man kua u nɛɛ, nɛn bibu bā n sīimə gem səə ka ben gōru kpuro ka ben bwisikunu kpuro, na n kon bia wi u koo ko nɛn kəsire Isireliban bandu səə.

⁵ Yen biru Dafidi u maa nɛɛ, a n yɛ ye Yoabu Seruyan bii u man kua. Domi u Isireliban tabu sinambu yiru beni, Abinɛɛ, Nɛrin bii

ka Amasa Yetēen bii go, u ben yem yari bəri yendun sɔɔ sɔɔ. Ma u mu tēni win kpakaa, ka maa win barano.

⁶ Yen sɔ, a koowo mēn nɔɔ wunen bwisi yi ne. A ku ra de u seri burura u sere gbi.

⁷ Adama a Baasilai Galadigiin bibu durum kuo. A de ba n da di ka be ba dimo wunen dii yerɔ sannu. Domi beya ba na ba man somi sanam mē na kpikuru sua wunen mɔ Abusaləmun sɔ.

⁸ A maa Simeɪ Geran bii Benyamēen bweseru sɔɔ yaayo. U na Bahurimun di, u man wɔm kɔsunu wɔnwa dɔma te na kpikuru dɔ Mahanaimua. Adama ye na wee, u man sennɔ na Yuudenin daarɔ. Ma na bɔrua ka Yinni Gusunon yisuru na nē, nen takobi kun maa nūn goomɔ.

⁹ Adama tē, a ku de u kun seeyasiabu wa. A bwisi mɔ, wuna a yē mē kaa nūn kua. A de u ka hunde tumaru gbi.

Dafidin gɔɔ

ka Saloməon bandu

(I maa mērio Bandun Gari I, 29:26-28)

¹⁰ Yen biru Dafidi u kpuna u gu u win baababa naamwē. Ma ba nūn sika win wuu Yerusalemu ge ba maa sokumɔ Dafidin wuu.

¹¹ Dafidi u kuawa wɔɔ weeru bandu sɔɔ. Gbiikaa u kua wɔɔ nɔɔba yiru Heboronia. Yen biruwa u kua wɔɔ tena ka ita Yerusalemu.

¹² Saa ye sɔɔra Saloməɔ u da u sina win tundon sina gona wollo. Ma ba win ban te dam sire gem gem.

Adoniyar gɔɔ

¹³ Adoniya Hagitin bii u na Saloməon mero Bati Seban mi, ma Bati Seba u nūn bikia u nē, n ka sere do?

Ma u nūn wisa u nē, n do gbāa gbāa.

¹⁴ Adama gari gē wāa yi na kī n nūn sɔ.

Ma kurɔ wi, u nē, a geruo mē.

¹⁵ Yera Adoniya u nē, a yē ma nena na raa ban te mɔ. Nena Isireliba kpuro ba yfiyo n tu di. Adama wee ta wura nen wɔnɔn mi. Domi Yinni Gusunowa u nūn tu wē.

¹⁶ Tē, gāa teena na kī n nūn bikia. Yen sɔ, a ku man nu yinari.

Ma kurɔ wi, u nūn sɔɔwa u nē, a geruo.

¹⁷ Ma Adoniya u nē, na nūn kanamɔ, a doo a man Saloməɔ sɔɔwa u be man Abisagi Sunemugii kē kurɔ. U n nūn ye yinarimɔ.

¹⁸ Ma Bati Seba u nē, to, kon da n nūn sɔ.

¹⁹ Yera Bati Seba u da Saloməon mi, u ka nūn Adoniyar gari yi sɔ. Ye sina boko u win mero wa u wee, yera u seewa u nūn sennɔ da. U yiira win wuswaaɔ. Ma u seewa u da u sina win sina kitarɔ. Ma u dera ba ka win mero kitaru garu naawa u sina win nɔm geuɔ.

²⁰ Ye u sina u kpa, yera u sina boko sɔɔwa u nē, gāanu gana na ka na, na kī n nūn kana. Yen sɔ, a ku man nu yinari.

Ma Saloməɔ u nē, a geruo na n nūn yinarimɔ.

²¹ Ma Bati Seba u nē, a de bu Abisagi Sunemugii wunen mɔ Adoniya wē kurɔ.

²² Yera Saloməɔ u nūn wisa u nē, a ku ra yande nē, n nūn bandu wēeyo? Domi u sɔɔwa nen mɔɔ. Win tamba maa yaku kowo Abiataa ka Yoabu Seruyan bii.

²³ Ma Saloməɔ u bɔrua u nē, Yinni Gusunɔ u man kua nge mē u kī, ma na kun Adoniya go win gari yinin sɔ.

²⁴ Yinni Gusunɔ wiya, u man dam kā ma u man sinasia nen tundo Dafidin sina gonaɔ, ma u man ban te wē ka nen bibun bweserɔ nge mē u nɔɔ mwēeru kua. Sere ka win wāaru, kon dewa bu Adoniya go giso.

²⁵ Ma Saloməɔ wi, u Benaya Yehoyadan bii gara u da u Adoniya go. Ma u da u nūn go.

Ba yaku kowo Abiataa yara

win samburun di

²⁶ Yen biruwa Saloməɔ u yaku kowo Abiataa sɔɔwa u nē, a doo wunen temɔ Anatotu. Domi gɔɔwa a ka weene. Adama na n gina nūn goomɔ yēn sɔ wuna a kua yaku kowo nen tundo Dafidin waati sɔɔ. Meya a maa ka nūn win nɔni swāaru kpuro bɔnu kua.

²⁷ Nge meya Saloməɔ u ka Abiataa gira yaku kowo samburun di. Ma Yinni Gusunon gari yi u raa gerua Elin yenun sɔ Silo yi kora.

Yoabun gɔɔ

²⁸ Sanam mē Yoabu u nua ye ya Adoniya ka Abiataa deema, yera u duka sua u da Yinni Gusunon sɔa yerɔ, u yaku yerun kaa nu nenua u ka bɔrua. Domi Adoniyawa u ka yɔ. Adama u n daa ka Abusaləmu yɔre.

²⁹ Ma ba da ba Saloməɔ sɔɔwa ma Yoabu u duka sua u na u wāa Yinni Gusunon sɔa yerɔ u yaku yerun turarun kaa nu neni.

Saa yera Saloməɔ u Benaya Yehoyadan bii sɔɔwa u nē, u doo u nūn go.

³⁰ Ye Benaya u tura sɔa yee ten mi, yera u Yoabu sɔɔwa u nē, sina boko u nē, a yarima.

Adama Yoabu u nē, aawo, miniwa kon gbi.

Ma Benaya u gosira u wura Saloməon mi, u nē, ameni ka ameniwa Yoabu u gerua.

³¹ Sina boko u nē, a koowo nge mē u gerua. A nūn sereɔ mi, a go, kpa a nūn yara min di a da a sike. Nge meya kaa nē ka nen bweseru yara tambu yiru ben yem di, mē Yoabu u yari. Domi ba n kɔsa gaa kue.

³² Tɔn beya Abinē, Nerin bii, Isireliban tabu sunɔ, ka maa Amasa Yetēen bii, Yudaban tabu sunɔ. Ba nūn gem ka beere kere, ma u bu go ka takobi nen tundo Dafidi u n ka baaru.

Yen sã, Gusunã u de win yem mu wãri win tii sã.

³³ Ben yem mu ko n wãawa Yoabu ka win bibun bweserã sere ka baadommaã. Adama Yinni Gusunã u koo de bãri yendu ta n wãa Dafidi ka win bibun bweserã ka maa win bibun bandu sã sere ka baadommaã.

³⁴ Yera Benaya u da u Yoabu sãre u go. Ma ba nùn sikua win gberu kpaanã.

³⁵ Ma sina boko u Benaya kua tabu sunã Yoabun kãsire. Meya u maa Sadãku kua yãku kowo Abiataãn kãsire.

Salomã u dera ba Simeĩ go

³⁶ Yen biru sina boko u gõra bu da bu Simeĩ sokuma. Ye u na, yera sina boko u nùn sãwa u nẽẽ, a wunen tiin yenu baniã Yerusalemũ. Kpa a n wãa ge sã, a ku yari min di.

³⁷ Dama te a yara min di, ma a Sedoronin wãwa tãbura na kon dewa bu nun go. Saa ye sã, wuna a tiĩ go.

³⁸ Ma Simeĩ u nẽẽ, ya wã yinni. Kon ko ye a gerua.

Ma u da u wãa Yerusalemu mi, n ka tẽ.

³⁹ Wã itan biru yera win yobu yiru gabu ba duka yakura ba da ba wãa Akisi, Maakan biin mi, wi u sãa Gatĩ suno. Yera ba na ba nùn sãwa ba nẽẽ, wee, wunen yobu ba wãa Gatĩ.

⁴⁰ Yera Simeĩ u seewa u win keteku gaari bõkua u da Gatĩ Akisin mi, u yoo be mwama.

⁴¹ Yera ba da ba Salomã sãwa ma Simeĩ u yara Yerusalemun di u da Gatĩ. Adama u wurama kã.

⁴² Sina boko u gõra u nẽẽ, bu nùn sokuma. Ye u na, u nùn sãwa u nẽẽ, na ñ daa nun bõrusie ka Yinni Gusunon yĩsiru na nẽẽ, a n yẽ dama te a yara Yerusalemun di, kaa gbiwa? A ñ wisa a nẽẽ, ya wã, a nua?

⁴³ N n men na, mban sãna a ñ nã mwẽẽ te yibie te a kua Yinni Gusunon wuswãã. Mban sãna a ñ gari yi mem nãwẽ yi na nun sãwa mi.

⁴⁴ Tẽ a yaaye kãsa ye a nen tundo Dafidi kua? Yinni Gusunãwa u koo nun ye kãsie.

⁴⁵ Adama nẽ, sina boko Salomã, Yinni Gusunã u koo man domaru kua. Kpa u nen tundo Dafidin ban te na dii mini tãsisia sere ka baadommaã.

⁴⁶ Yen biru sina boko u Benaya Yehoyadan bii wooda wẽ, u nẽẽ, u doo u Simeĩ go. Ma u yara u da u nùn go.

Yeniban biruwa Salomãon banda dam kua.

Salomã u Egibitin sunon bii

sua kurã

3

¹ Salomã u Egibitin sunon bii sua kurã. Nge meya ba ka arukawani bõkua. Ma u ka kurã wi da Dafidin wuu Yerusalemũ sere u ka win tiin yenu bani ka Yinni Gusunon sãa

yera, ka sere maa gbãra te u koo bani u ka Yerusalemu sikerena.

² Isireliba ba ra yãkuru kowa gungunu wõlõ saa ye sã, domi ba ñ gina diru garu banẽ mi ba ko n da Yinni Gusunã sã.

³ Salomã u Yinni Gusunã kã. Ma u win tundo Dafidin wooda kpuro mem nãwã. Meya win tii u ra yãkunu ko gungunu wõlõ, kpa u turare dã doke mi.

Salomã u bwisi kana

(I maa mærio Bandun Gari II, 1:2-13)

⁴ Sã teeru Salomã sina boko u seewa u da Gabaoniã u ka yãkuru ko. Domi miya yãku yee bakara wãa. Yãku dã mwaararuginu dabi dabina u dõma te kua mi.

⁵ Gabaoni miya Yinni Gusunã u nùn kure dosu sã wõkuru. U nùn sãwa u nẽẽ, a bikio ye a kĩ n nun kua.

⁶ Salomã u nùn wisa u nẽẽ, a wunen bãõ Dafidi nen tundo kãĩ geeru sãõsi yèn sã u sãa dee dee gem sãõ ka gõru dẽẽre wunen wuswãã. Ye ya kpuro kere, yera a dera nẽ, win bii, na kua win kãsire bandu sãõ gisã.

⁷ Yinni Gusunã, wuna a man gosa a kua nen tundo Dafidin kãsire. Wee nẽ aluwaasi piibuwa. Na ñ yẽ mẽ kon ko n ka tøn be kpara.

⁸ Na maa wãa ben suunu sãõ, be, be a gosa. Ma ba maa dabi sere ba ñ garirã.

⁹ Yen sã, a man bwisi kẽyãõ n ka bu kpara, kpa n kpĩ n gea ka kãsa wunana. Ma n kun mẽ, wara u koo kpĩ u wunen tøn dabi teni kpara.

¹⁰ Ma Salomãon wisi bi, bu Yinni Gusunã dore.

¹¹ Yera u nùn sãwa u nẽẽ, a ñ bikie wunen wãaru tu dakaã da, a ñ maa bikie a n dukia mã, meya a ñ maa wunen yibereban gãõ kane. Adama bwisiya a bikia a ka kpĩ a wunen tãmbu kpara dee dee.

¹² Yen sãna kon nun kua nge mẽ a gerua. Kon nun laakari ka bwisi kẽ yin bweseru goo kun waare, meya goo kun maa ye wasi wunen biru.

¹³ Kon maa nun dukia ka beere wẽ wunen wãaru sãõ ye a ñ bikie. Sinambu sãõ, goo sari wi u koo ka nun nera.

¹⁴ Yen biru ã n sãimã nen swẽẽ sãõ, ma a nen woodaba ka nen yiirebu mem nãwamme nge mẽ wunen tundo Dafidi u kua, kon de wunen wãaru tu dakaã da.

¹⁵ Saa yera Salomã u yanda ma u tuba ma Yinni Gusunãwa u ka nùn gari kua dosu sãõ. Ma u gõsirama Yerusalemũ u da mi Yinni Gusunon woodan kpakorora yũ u yãku dãõ mwaararuginu kua mi, ka siarabun yãkunu. Ma u win bwãabu kpuro dim soka.

Salomã u gari sãsgii siri

¹⁶ Sãõ teeru kurã tanõbu yiru gabu ba na sina boko Salomãon mi, ba yõra win wuswãã.

¹⁷ Ma ben turo u nee, yinni, a man yisa kuo. Ne ka kuro winiwa sa waa dii teero. Win bokura na yiira na mara.

¹⁸ Ye na mara, yen são itasera win tii u maa mara. Ma sa waa dii tee te são sannu. Goo kun maa ka sun waa mi.

¹⁹ Ye n kua wõkuru yera u win bii kpunari u go.

²⁰ Yinni, yera u seema wõku te, u nen bii sua saa nen yẽsan di ye na do. Ma u nùn kpĩ win tororu wãlõ. Yen biru u win bii goo te sua u man yiya.

²¹ Ye na seewa bururu n ka nen bii bõm kẽ, yera na deema bii gora. Ma na wure na bii wi mɛɛra tii, na deema u n sãa negii.

²² Ma win winsim u nee, nen biiwa u wasi. Gbiikoo wi, u maa nee, n n mɛ, wunegiiwa u gu.

Mesuma ba sikirinamõ sina bokon wuswaa.

²³ Yera sina boko u nee, too wee, bɛɛ kpuro i n wure. Domi wini u n nee, win biiwa u wasi kpa wiõnõ u nee, aawo, wunegiiwa u gu.

²⁴ N n mɛn na, i man takobi tama. Ma ba ka nùn ye naawa.

²⁵ Ma u nee, bu bii wi u wasi mi buranõ kpirinu yiru. Kpa ben baawure u kpiri kpirika sua.

²⁶ Yera wõnwõnda bii win mɛron tii mwa. Ma u sina boko sãowa u nee, nen yinni, na nun kanamõ, a nùn bii wi wẽyõ. A ku de bu nùn go.

Adama turo wini u nee, a nùn buranõ kpa u ku ko besen googii.

²⁷ Yera sina boko u nee, i ku bii wi go. I kuro gbiikoo bii wi wẽyõ. Wiya u sãa win mero.

²⁸ Ye Isireliba kpuro ba nua nge mɛ sina boko u siri ba nùn nasia. Domi ba wa ma Gusunõwa u nùn bwisi yi kã u ka siri bi kua.

Salomõn sina asakpõbu

4

¹ Salomõ u kua Isireliba kpuron sina boko.

² Win sina asakpõbun yisa wee, Asaria Sadõkun bii, u sãawa yãku kowo.

³ Elihorefu ka Akiya, Sisan bibu ba sãawa tire yorobu.

Yosafati Ahiludun bii, wiya u ra maa tirenu bere.

⁴ Benaya, Yehoyadan bii, wiya u sãa tabu sunõ. Sadõku ka Abiataawa ba maa sãa yãku kowobu.

⁵ Asaria Natanin bii, wiya u maa sãa bera ka heran wirugibun guro guro.

Sabudu, Natanin bii, wiya u sãa win sina asakpõ wi u ra nùn bwisi kẽ.

⁶ Ma Akisaa u sãa sina kpaarun sɛm kowobun wirugii. Adoniramu Abidan bii u sãawa be ba yoo soma mõn wirugii.

⁷ Salomõ u tem mɛ bõnu kuawa bera wõkura yiru. Ma u yen baayeren wirugii swii. Bera, ba ra wi sina boko ka win yenugibu nãri. Ben baawure u ra bu kowa suru tia wõo tia são.

⁸ Wirugii ben yisa wee.

Hurin biiwa u Efaraimun guunun bera gia mõ.

⁹ Dekerin biiwa u maa Makasi mõ ka Saabimu, ka Beti Semesi ka Eloni ka Beti Hanani.

¹⁰ Hesedin biiwa u maa Aruboti mõ ka Soko ka sere maa Hefɛɛn tem kpuro.

¹¹ Abinadabun biiwa u Dorin tem mõ. Wiya u Salomõn bii Tafati sue kuro.

¹² Baana, Ahiludun bii, wiya u Tanaki, ka Megido mõ ka Beti Seani ye ya waa Saatanin bokõ Yisireelin wõwaa. Bera ye, ya toruawa saa Beti Seanin di n ka da Abeli Mɛholõ sere ka Yokumɛamun bera gia.

¹³ Gebɛɛn biiwa u maa Ramoti mõ ye ya waa Galadin temõ ka sere maa Yairi, Manasen biin baru kpaanu, Galadio. Gebɛɛn bii wiya u maa Aagõbu mõ Basanin temõ. Wusu watawa u mõ si ba gbãranu toosi ba nin kenutinun sɛretinu kua ka sii gandũ.

¹⁴ Akinadabu Idon bii, wiya u maa Mahanaimu gia mõ.

¹⁵ Akimasi wi, u Salomõn bii Basimati sue kuro, wiya u Nefitalin bera gia mõ.

¹⁶ Baana Usain bii, wiya u maa Asɛɛn tem ka Bealton tem mõ.

¹⁷ Yosafati, Paruakin bii, wiya u maa Isakarin tem mõ.

¹⁸ Simi, Elan bii, wiya u maa Benyamɛɛn tem gia mõ.

¹⁹ Geberi Hurin bii, wiya u maa Galadin tem gia mõ, mi Sihoni Amõreban sina boko ka Ogu Basanin sina boko ba raa bandu dii. Tambu wõkura yiru ye baasi, Salomõ u maa tøn turo gosa u n ka sãa be kpuron guro guro.

Salomõ u dukia wa win bandu são

²⁰ Saa ye são, Yudaba ka Isireliba ba dabi nge nim wõkun yani sɛɛri. Ba dimõ, ba nõrumõ, ba nuku dobu mõ.

5

¹ Sinam be ba waa saa daa te ba mõ Efaratin di sere n ka girari Filisitiban temõ, n ka da Egibitin daara, Salomõwa u be kpuro mõ win wãuru kpuro são. Ba ra n ka nùn wõo gobi naawammɛ.

² Dĩa ni Salomõn yenugibu ba ra di são teeru wee. Som mɛ mu n ye, tønnu nõba nne ka sere maa som buuru tønnu yendu yiru sari,

³ ka kete wõkuru yi ba nõrimõ yenõõ ka kete yendu yi ba ra kpare, ka yãanu wunõbu (100) ka gbeeku yeɛ geɛ nge nennu ka gini ka sere maa gue yi yi gum mõ.

⁴ Be ba wāa Efaratin sōo duu yerō, saa Tifusakin di sere ka Gasao Saloməwa u be kpuro mō. Win woodawa ba ka sāmburu mō. Ma bəri yenda wāa bera mi kpuro sōo.

⁵ Win waati ye sōo, Yudaba ka Isireli be ba wāa saa tem mēn goō gbiikirun di sere mēn goō gōmkirō ba wāawa bəri yendu sōo, ben baawure u win gberu wukumō.

⁶ Yeniban biru, Saloməo u dumi mō nərōbun suba weeru (40.000), ma u yi wāa yeru kua. Yiya yi ra win tabu kekeba gawe. U maa maasōbu mō tōnu nərōbun suba wukura yiru (12.000).

⁷ Bera wākura yiru yen wirugii bera, ba ra n ka dīanu naamō ni Saloməo ka win tōmbu ba ra di. Wōō tia sōo, suru tia bera baayere ya mō yu ka dīanu na. Ba ku ra de dīanu nu biara Saloməon yenua.

⁸ Ba ra maa ka dobi ka taka de de win dumin sō mi yi wāa nge mē ba bu sōowa bu ko.

Saloməo u tōmbu kpuro

bwisi kera

⁹ Gusunō u Saloməo bwisi ka laakari ka yēe bakaru kā te ta n kinē ma.

¹⁰ Win bwisi yi, yi sōo yari yerugibun bwisigibu ka Egibitigibun bwisigibugii kere sere mi n toma.

¹¹ Goo sari wi u nūn bwisi tura. Win bwisi yi, yi Etani, Esarakin sikadobugii kere. Mēya yi maa Hemanigii kere ka Kaakoligii, ka Daadagii ka Maholin bibugii. Ma Saloməo u yisiru yara bwese ni nu ka nūn sikerenen suunu sōo.

¹² Mōnnu nərōbun suba itawa (3.000) Saloməo u yorua. Ma u womusu kua su nərōbu (1.000) kere.

¹³ U tōmbu dānun faagi kua saa bakanun di sere ka dāa kikisō, si su ra kpi gana wāllō. Mēya u maa yēe naasu nnegiin faagi kua ka yi yi ra kabiri, ka gunōsu ka swēe.

¹⁴ Ma sinam dabinu ba tōmbu gōrimō win mi, saa tem tukum di bu ka win bwisin gari nō.

Saloməo u sōoru mō u ka

Yinni Gusunən sāa yeru bani

(I maa mēerio Bandun Gari II, 2:2-15)

¹⁵ Hiramū Tirin sunō u raa sāawa Dafidin bōrō. Ye u nua ma ba Saloməo bandun gum tāre u kua sunō, win tundo Dafidin kōsire, yera u sōmōbu gōra bu nūn tōbiri.

¹⁶ Ma Saloməo u maa gōra Hiramun mi.

¹⁷ U nēe, a nen tundo Dafidi yē. A yē ma u n kpiā u Yinni Gusunō sāa yeru banie, yēn sō tabu nūn sikere nē baama kpuron di. Yinni Gusunō u maa dera u win yiberēba taare.

¹⁸ Tē na wēre yēn sō Gusunō nen Yinni u dera bəri yenda wāa nen tem beri berika kpuro sōo. Mēya na n maa yiberē goō mō wi u koo man worima.

¹⁹ Yen sō, tē na nia sāa n diru bani mi ba ko n da Gusunō nen Yinni sā, nge mē win tii u raa Dafidi nen tundo sōowa. U nēe, win bii wi u koo sina win sina gōna wāllō u ko win kōsire, wiya u koo nūn diru bania.

²⁰ Yen sō, a de wunen sōm kowobu bu man dāa damgia ye ba mō sēduru bōoriama Libanin guurun di. Kpa n nun ben kōsiaru wē nge mē a gerua kpuro. Nen sōm kowobu ba kōo wunegibu somi bu ka sōmbu te ko. Dōmi a yē ma goō sari bēse sōo wi u dāa burabu yē nge bēe, Sidonigibu.

²¹ Ye Hiramū u Saloməon gari yi nua, yera win nukura dora gem gem. Ma u nēe, na Yinni Gusunō siara wi u Dafidin bii bwisi kā u ka tōn dabi te kpara.

²² Ma u kpa m Saloməo gōria u nēe, na nua ye a geruma. Yen sō, na kon ko ye a bikia mi kpuro. Kon nun dāa damgia ye ba mō sēduru ka sipere kasuama.

²³ Nen sōm kowobu ba koo ka dāa ye na saa Libanin guunun di sere nim wākua. Yen biru, kon ye tari tari ya n ka gerua nim sōo yu ka na sere mi kaa man sō. Miya kon de bu ye kusia bu yi, kpa wunen tiigibu bu den yen wunano ko. Ye kaa man kōsia, yera a nen yenugibu dīanu mōrisiama.

²⁴ Ma Hiramū u dāa ni kpuro mōrisia nge mēn nō Saloməo u kī.

²⁵ Ma Saloməo u Hiramū alikama tōnnu nərōbun suba nōōba tia (6.000) mōrisia, ka olifin gum yarum ditiri nərōbun suba nōōba ita (8.000). Nge mēya u ra ko wōō baagere Hiramū u ka win yenu nene.

²⁶ Yinni Gusunō u Saloməo bwisi kā nge mē u raa gerua. Ma bəri yenda wāa wi ka Hiramun baa sōo. Ma ba arukawani mōōsine.

Saloməo u tōmbu sōma kōosia

(I maa mēerio Bandun Gari II, 1:18, 2:1, 16-17)

²⁷ Saloməo u tōmbu gōsa Isireliba sōo be ba koo kpi bu sōmunu sōbe. Ma ben geera kua tōmbu nərōbun suba tēna (30.000).

²⁸ Adoniramūwa u sāa tōn be kpuron kpara. Ma u bu bōnu kua wuunu ita, nərōbun suba waku wākubu (10.000). Suru tia sōo, wuu nin teera ta ra ka dīa ni de Libanō, kpa be ba tie ba n wāa yenua. Yen sōna ben baawure u ra ko suru yiru win yenua, kpa u ko suru tia Libanō.

²⁹ Saloməo u maa sōm kowobu mō tōnu nərōbun suba wēnē (80.000) be ba ra kpenu dāku guunō, ka tōmbu nərōbun suba wata ka wākuru (70.000) be ba ra kpee ni gure.

³⁰ Be ba ra n sōm kowo be kpuro kpare, ba n bu wooda wēwē, ba sāawa nərōbun suba ita ka gooba wunōbu (3.300).

³¹ Saloməo sina boko, u wooda wē u nēe, bu kpee bakanu besukuo ni nu geenu sāa bu ka dīi ten kpeekpēeku swīi.

³² Win sɔm kowobu ka Hiramugibu ka Gibaligibu be ba sambu ten saria yē ba menna ba dāa yen sɔmburu kua ma ba kpee ni dāka bu ka dii te bani.

6

Salomɔɔ u diru bana tɛn mi

ba kon da Yinni Gusunɔ sɔ

(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 3:1-14)

¹ Ye Yuuba ba yara Egibitin di n kua wɔɔ nɛɛru ka wɛnɛ (480), yera Salomɔɔ u diru bana torua tɛn mi ba ko n da Yinni Gusunɔ sɔ. N deema win bandun wɔɔ nɛɛsen suru yiruse sɔara mi.

² Dii te u bana mi, ten dɛɛbu sɔawa gɔm soonu wata. Ma ten yasum mu sɔa gɔm soonu yɛndu. Ten gunum maa gɔm soonu tena.

³ Dii ten duu yee gbiikirun dɛɛbu sɔawa gɔm soonu yɛndu. Duu yee ten yasum ka dii ten tiin yasum tia. Ma ten gunum mu sɔa gɔm soonu wɔkuru.

⁴ Sina boko Salomɔɔ u dera ba dii te fenɛntiba kua ba sisu kare.

⁵ Yera u maa gidambisa ye ya dinu ita mɔ gari ten yɛsi yɛsikɔɔ ka ten biruɔ.

⁶ Gidambisa yen dii temkirun yasum mu sɔawa gɔm soonu nɔɔbu. Te ta maa waa suunu sɔɔ, tegim maa gɔm soonu nɔɔba tia. Itaserugim maa sɔawa gɔm soonu nɔɔba yiru. N deema sɔa yee ten gana ya sinum mɔ temɔ, adama gidambisan dii temkirun wɔllɔ ba yen sinum kawawa gɔm soo teeru daasin dāa yii yerun sɔ. Dii suunukirun wɔllɔ ba maa yen sinum kawa gɔm soo teeru daasin dāa yii yerun sɔ. Ba yeni kuawa domi ba n̄ ki bu sɔa yee ten gana yaba.

⁷ Ye ba dii te banimo, ba tu banawa ka kpee ni ba raa dāka ten sɔ. Yen sɔna ba n̄ sɔm yānu ganun damu nua mi, ni ba kua ka sisu, ba matalaka n̄ kun mɛ gbāa.

⁸ Gidambisa yen kɔnnɔsu, su wāawa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Ma ba yɔɔtii bana saa tem di bu ka yɔ yen dii wɔrukirɔ.

⁹ Ye Salomɔɔ u dii te bana u kpa, yera u tu kpe ka sɛdurun dāa bɛsi, ka dāa yen bīnu.

¹⁰ Gidambisa yen diru baateren gunum mu sɔawa gɔm soonu nɔɔbu. Ma u dii nin daasi dāa sɔndi sɔndi nin ayenɔ, sɔa yee ten gana wɔllɔ.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u ka Salomɔɔ gari kua u nɛɛ,

¹² wee, a man diru baniammɛ. Mɛya à n maa nɛn yiirebu ka nɛn woodaba mɛm nɔɔwammɛ, kon nɛn nɔɔ mwɛɛru yibia te na wunen tundo Daffidi kua wunen sɔ.

¹³ Ko na n wāa dii te sɔɔ nɛn tɔmbu Isireliban suunu, na n̄ bu derimɔ.

Dii ten sɔɔn bura yānu

¹⁴ Ye Salomɔɔ u dii te bana u kpa,

¹⁵ yera u dera ba ten sɔɔn gani wukiri ka dāa damgia ye ba mɔ sɛdurun bɛsi, saa yin tem di sere ba ka daasi girari. Ma u maa dāa damgia ye ba mɔ sipɛɛ teria ten temɔ.

¹⁶ Yera u dii ten sɔɔwɔ burana ka sɛdurun dāa saa ten tem di sere ka daasiɔ, ma n kua dii sɔɔ gɛn yasum kua gɔm soonu yɛndu. Ma u gu kua dii te ta dɛɛre gem gem.

¹⁷ Sɔa yee ten adɛrɔn dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu weeru.

¹⁸ Sɛdurun dāa ye ba doke dii ten gani sɔɔ mi, ba ye sɔɔ bwāanu ka biibiin weenasii yorua. Dii ten ganam gam sari mi n tena.

¹⁹ Dii sɔɔ ge u kua sɔa yee ten suunu sɔɔ mi, u gu kuawa u ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te yi mi.

²⁰ Dii sɔɔ gen dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu yɛndu. Ma gen yasum maa sɔa gɔm soonu yɛndu. Ma gen ganin gunum maa sɔa gɔm soonu yɛndu. Ma u yi wura wukiri. U maa dera ba kpakororu garu kua ka sɛdurun dāa, ba wura pote. Ma ba tu yi dii sɔɔ gen kɔnnɔwɔ.

²¹ Ma u dera ba wuran tii tii doke sɔa yee ten sɔɔwɔn ganio ka ten temɔ. U maa wuran sum piiminu kua u doke dii te ta dɛɛre gem gem kɔnnɔwɔ. Niya ba ka beku kare te gabe.

²² U wura dokewa dii ten sɔɔwɔ kpuro, sere ka kpakoro te ta wāa dii te ta dɛɛre gem gem kɔnnɔwɔ.

²³ Ma u wollun kɔsobun weenasibu yiru gɛɛ kua ka dāa damgia u doke dii te ta dɛɛre gem gem sɔɔ. Yin gunum mu sɔawa gɔm soonu wɔkuru.

²⁴ Yin kasan dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu nɔɔbu nɔɔbu. Yin kasi yiru ye ya girarinɛ mi, yin dɛɛbu kuawa gɔm soonu wɔkuru.

²⁵⁻²⁶ Wollun kɔsobun weenasii be, ba weenɛwa mam mam. Ba maa gunum ka yasum nɛwa.

²⁷ Salomɔɔ u bu yɔrasia dii te ta dɛɛre gem gem suunu sɔɔ. Ba kasa demie. Turon kase teeru ta gana gee girari. Ma turogira maa gana gɔ girari. Ma kasa yiru yeni, ya yinne dii ten suunu sɔɔ.

²⁸ Ma u yi kpuro wura pote.

²⁹ Yen biru, u dera ba dii ten sɔɔwɔ ka ten adɛrɔwɔ wollun kɔsobun weenasibu kua gani sɔɔ, ka sere maa kpakpa wurusu, ka biibiiban weenasii.

³⁰ Ma u sɔa yee ten temɔ kpuro wura doke.

³¹ Yera u gambo sikaneba doke dii te ta dɛɛre gem gem kɔnnɔwɔ ye ba kua ka dāa damgia. Gambo ye, ka yen kadirin yasum mu ka gana yen bɔnu nɔɔbun tia nɛ.

³² Dāa damgia ba ka gambo sikane be kua. Ma ba wollun kɔsobu ka kpakpa wurusu ka biibiiban weenasii yorua gambo ye sɔɔ. Yera u ye kpuro wura pote, ma ya kua buraru.

³³ U maa dera ba sɔa yee ten kɔnnɔn gambon kadiri kua ka dāa damgia. Ma u ye gambo sikaneba doke ya ye ba kua ka dāa ye ba

mò sipere. Gambo ye, ka yen kadirin yasum mu ka gana yen banu nneɛ tia ne.

³⁴ Daa yen besi yiru yiruwa ba doke gambo sikanɛ yen baayere sɔɔ. Bã n ye kenia kpa yu tii kure.

³⁵ Ma ba wöllun k̄sobu ka krapka wurusu ka biibiin weenasii yorua gambo ye sɔɔ. Ma u ye kpuro wura doke.

³⁶ Ma ba dii te agbara toosi ba ka sikerena. Ba yen gana kuawa kpenu itan sokenun saka. Ma ba sedurun d̄aa b̄ĩnu s̄ondi yen wöllɔ.

³⁷ Salom̄on bandun w̄ɔɔ n̄nesen suru yiruse s̄ara ba Yinni Gusun̄on s̄aa yee ten k̄pek̄peku sw̄i.

³⁸ Ma ba dii te bana ba kpa ka ten baayere kpuro nge me ba ten kpunaa yi, win bandun w̄ɔɔ w̄kura tiasen suru n̄ɔɔba itase sɔɔ.

Salom̄ɔ u dii te banawa w̄ɔɔ n̄ɔɔba yiru.

Salom̄on sina kpaarun bana

7

¹ Salom̄ɔ u win tiin sina kpaaru banawa w̄ɔɔ w̄kura ita u sere tu kpa.

² Dii te ba sokum̄o Libanin d̄aa s̄ɔɔ tera u gb̄ia u bana. Ten d̄ɛɛbu s̄aawa ḡom soonu wun̄ɔbu (100), ten yasum maa ḡom soonu weeraakuru, ten gunum maa ḡom soonu tena. D̄aa gea ye ba mò sedurun b̄ĩna ba gira s̄ia nne. Yen biru, yera ba maa ka d̄aa dumi kua ba s̄ondi d̄aa b̄i nin wöllɔ.

³ Ma ba daasi kua ka sedurun d̄aa, ba s̄ondi d̄aa dumi yin wöllɔ. Yin geera s̄aawa weeru ka n̄ɔɔbu. Ma ba ye bonu kua s̄ia ita. S̄ia yen baayere ya m̄owa d̄aa w̄kura n̄ɔɔbu.

⁴ Ba dii ten goo bakano fenentiba doke s̄ia ita ita, ba n̄ɔɔ kisine.

⁵ Fenenti be, ka ben kadirin goonu nne ya yasum newa kpuro. Ma yi n̄ɔɔ kisine.

⁶ Ma u maa dii ten wuswaaɔ k̄be kua ka gbereba. Yen d̄ɛɛbu bu s̄aawa ḡom soonu weeraakuru, yen yasum maa ḡom soonu tena. Ma u maa gaa kua yen wuswaaɔ ka gbereba.

⁷ Ma u maa siri ḡaburu bana u sedurun d̄aa besi teria ten temo ka ten daasio.

⁸ Yen biru ba maa win tiin diru bana nge me ba dii te ba mò Libanin d̄aa s̄ɔɔ bana. Ba tu banawa dii ten biru.

Ma u maa Egibitin sun̄on bii wi u sue kuro bania me.

⁹ Ba dia ye kpuro banawa ka kpee buranu ni ba b̄ɔra ka sii nge me n weene nu n d̄ɛɛbu ne. Nin goonu kpurowa ba d̄aka ba sere ka nu bana ye kua. Kpee niya ba ka dia ye kpuro bana saa yen k̄pek̄pekun di sere ka wöllɔ. Niya ba maa ka sina kpa ten agbara bana.

¹⁰ Kpee bakana ba ka k̄pek̄peku ge kua. Nin ganu nu s̄aawa ḡom soonu w̄kuru, ganu maa ḡom soonu n̄ɔɔba ita.

¹¹ K̄pek̄peku gen wöllɔwa ba kpee bura ni s̄ondi ka sedurun d̄aa b̄ĩnu.

¹² Kpee nin ita itawa ba s̄anna ba ka agbara ye kua. Yen biru ma ba sedurun d̄aa b̄i ni ȳɔrasia yen wöllɔ ba ka ye sikerena nge me ba Yinni Gusun̄on s̄aa yerun agbara kua ka nge me ba win sina kpaarun k̄be kua.

Hiramun s̄amburu

(I maa meerio Bandun Gari II, 2:12-13)

¹³⁻¹⁴ Dur̄o goo w̄aa Tirio wi ba mò Hiramu. Hiramu wi, u s̄aawa ḡomini goon bii Nefitalin bweseru sɔɔ. Adama win tundo u s̄aa Tirigii. Ma u s̄aa seko. Hiramu wi, u bwisi ka laakari m̄o gem gem. U maa sii gandun s̄amburu ye. Yen s̄ona sina boko Salom̄ɔ u n̄un sokusia u ka n̄un sii gandun som bwese bweseka kua. Ye u tunuma ma u n̄un s̄oma ye kpuro kua.

Gbere sii gandugii

(I maa meerio Bandun Gari II, 3:15-17)

¹⁵ U gberɛ yiru kua ka sii gandu. Yen baayeren d̄ɛɛbu s̄aawa ḡom soonu yendu yiru sari. Yen b̄ɔrum maa ḡom soonu w̄kura yiru.

¹⁶ Ma u yen baayere furu kua ka sii gandu. Furu gen baageren gunum mu s̄aawa ḡom soonu n̄ɔɔbu.

¹⁷ U furu gen baageren wöllɔ sii ȳaki tara n̄ɔɔba yiru yiru. Ma u yi kua nge yoni.

¹⁸⁻²⁰ Ma u d̄aa marum weenasim kua s̄ia yiru, u ka yoni yin baayere sikerena. Yen geera s̄aawa goobu (200). Ma ba n̄ɔɔ b̄aka kua yoni yin wöllɔ, ba ka sikerena. Ba maa fur̄osu gasu s̄ondi n̄ɔɔ b̄aka yen wöllɔ, sin gunum maa s̄aa ḡom soonu nne. Ma ba su biibiin weenasii doke.

²¹ Ma u da u gberɛ yi doke Yinni Gusun̄on s̄aa yerun duu yerun wuswaaɔ. Ye u yi n̄om geu, yera u ȳisiru k̄a Yakini, yen tubusiana Gusun̄o u ra t̄asisie. Ye ya maa w̄aa n̄om d̄waru gia, yera u maa ȳisiru k̄a, Boasi, yen tubusiana Gusun̄o u dam ma.

²² Nge meya ba ka gberɛ yiru yen s̄oma wiru go.

Boo sii ganduguu mi

ba ko n da s̄aarun nim doke

(I maa meerio Bandun Gari II, 4:2-5)

²³ Hiramu u boo kua, ka sii gandu. Ga s̄aawa bw̄ereke. Gen yasum mu s̄aawa ḡom soonu w̄kuru. Gen gunum maa s̄aa ḡom soonu n̄ɔɔbu. Ma gen k̄kera s̄aa ḡom soonu tena.

²⁴ Ma gen n̄on temo d̄aa marum gam weenasim mu w̄aa s̄ia yiru, s̄ia baayeren ḡom soo teeru s̄ɔɔ w̄oku w̄okubu. Ba ye kpuro wisiwa ka sii gandu.

²⁵ Ma ba boo sii ganduguu ge s̄ondi keten bw̄arokunu w̄kura yirun wöllɔ. Yen ita ya s̄ɔɔ ȳesan n̄om geu gia meera. Ma ita ya meera s̄ɔɔ ȳesan n̄om d̄waru gia, ita yeni ya meera s̄ɔɔ yari yeru gia. Ma ita ye ya maa tie ya meera s̄ɔɔ duu yeru gia. Ma yi kpuro yi koru kisine boo gen temo.

²⁶ Ba gen nɔɔ kuawa nge nɔran nɔɔ ga ka biibii ye ya nɔɔ kusie weene. Nɔɔ gen sinum mu ka nɔm tararu yasum ne. Boo ge, ga koo kpɪ gu ditiri nɔrɔbun suba wenɛn (80.000) nim mwa.

Boo gen yɔratii

²⁷ Ma u boo ge yɔratii wɔkuru kua ka sii gandɔ. Yin baayeren goonu nne ya yasum nɛwa. Mu sɔawa gɔm soonu nne nne. Ma yin dɛɛbu maa sɔa gɔm soonu ita ita.

²⁸ Wee nge mɛ Hiram u yɔratii yi koosina. U gina yen baayere kadiri kua ka sii gandun deki nne, ye ba swɛna ka sii gandun bɛsi. Yen biru u sii gandɔ kua fɛfɛrɛfɛ u wasi wasi.

²⁹ Sii fɛfɛrɛfɛ ye sɔara u gbee sinansu ka ketɛba ka wɔllun kɔsobun weenasibu kua. Ma u kadiri yen temɔ ka yen wɔllɔ buraru garu kua ta sɔare.

³⁰ Yɔratia yen baayere, uruu nne wa ya mɔ. Ba ye kuawa ka sii gandɔ. Ma ba yen baayere akisi bɔra kua ka sii gandɔ ba sɔre kadiri yen naasu nne sɔɔ. Ma bura ni nu sɔare mi, nu naa si wukiri. Kadiri ye, ka yen naa si, ya sɔawa sii bɔri tia.

³¹ Ba yɔratia yen baayeren wɔllɔ nɔɔ gagu seeya bwɛrɛrɛ. Gen dukum mu sɔawa gɔm soo teeru, ma gen yasum mu sɔa gɔm soo teeru ka bɔnu. Miya ba koo boo ge sɔndi. Sii fɛfɛrɛfɛ si ba wasi yɔratii yin kadiri sɔɔ mi, goonu nne wa su mɔ. Nin dɛɛbu ka yasum n nɛwa. Sin wɔllɔwa ba buraru koosi.

³² Boo gen uruu nne ye, ya wɔawa kadiri yen temɔ. Ma uruu ben akisi bɔri yi gbinne kadiri yen naasu nne sɔɔ. Uruu yen baayeren gunum mu sɔawa gɔm soo teeru ka bɔnu.

³³ Ba yen naa si kuawa nge tabu kɛkɛgisu. Sin akisi bɔra ka yen mɔyo, ka yen uruu ka ɛrɛyɔba, ba ye kpuro kuawa ka sii gandɔ te ba yania.

³⁴ Yɔratii yin gooru baatere ta gabatia mɔwa. Yɔratia baayere ka yen gabatia ye, ya sɔawa sii bɔri tia.

³⁵ Nɔɔ ge ba seeya mi, ba gen wɔllɔ buraru kua gɔm soorun bɔnu. Yɔratia baayere ka yen sii fɛfɛrɛfɛ ka yen gabatia, ya sɔawa sii bɔri tia.

³⁶ Gabatii yi ka yin sii fɛfɛrɛfɛ si sɔɔ, ba wɔllun kɔsobu ka gbee sinansu ka kpakpa wurusun weenasisu kua mi ayera tie. Yen biruwa ba maa buraru garu kua ba ka sik-erena.

³⁷ Nge mɛya ba ka yɔratii wɔku te kua ka sii bwese teeru te ba yania. Yi kpuro yi weenɛwa ma yi kpɔaru nɛ.

³⁸ Ma u maa boosu gasu kua wɔkuru ka sii gandɔ. Gen baagere ga koo litiri nɔrɔbu ka natan (1.600) nim mwa. Ma gen baageren gunum mu sɔa gɔm soonu nne. Siya u koo sondi yɔratii yin wɔllɔ.

³⁹ U yɔratia yen nɔɔbu doke dii ten sɔɔ yɛsan nam dɔwaru gia, ma u maa nɔɔbu yeni doke ten sɔɔ yɛsan nam geu gia. Ma u boo bɔkɔ ge yi dii ten gɔmburɔ sɔɔ yari yerɔ, Ngeɓun bera gia.

Sɔa yerun dendi yɔnu

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 4:7-5:1)

⁴⁰ Ma Hiram u torom guratii kua, ka kaatonu ka gbɛɛ ni ba ko n da ka yem yɛke. Nge mɛya u ka dendi yɔa ni kpuro kua u wiru gɔ, ni Salomɔ u nɔn yiire u ko Yinni Gusunɔn sɔa yee ten sɔɔ.

⁴¹ Ye u kua mi, yera gbere sii gandugii yiru ka yin furɔsu yiru, ka maa yin furɔsu gasu, si ba kua bwɛrɛrɛke, ka yin sii yɔki, yi ba tara nge yɔni,

⁴² ka sere dɔa marum weenasim nɛru (400), ye ba kua nge buraru ba ka yɔni yi sikerena,

⁴³ ka yɔratii wɔkuru ka boosu wɔkuru, ⁴⁴ ka maa boo bɔkɔ,

ka ketɛn bwɔarokunu wɔkura yiru yɛn wɔllɔ ba boo ge sɔndi,

⁴⁵ ka torom guratii ka kaatonu, ka gbɛa ye ba ra ka yɔku yem yɛke. Sɔa yee ten dendi yɔa ni Salomɔ u Hiram yire u ten, u nu kuawa ka sii gandɔ, ma u nu wɔriasia.

⁴⁶ Sina boko Salomɔ u dera ba dendi yɔa ni kpuro sekawa Yuudenin wɔwaa, Sukɔtu ka Saatanin baa sɔɔ.

⁴⁷ Yen biru, u dera ba dendi yɔa ni kpuro gura ba ka da Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. Dendi yɔa ni, nu dabi sere ba n mam kasu bu nin bunum geeru gia.

⁴⁸ Dendi yɔa ni Salomɔ u dera ba kua ka wura, niya kpakoro tɛn wɔllɔ ba ra turare dɔɔ doke ka tabulu mi ba ra pɛɛ yi ye ba ka Gusunɔ naawa,

⁴⁹ ka dabu wɔkuru ni ba yi dii te ta dɛere gem gem kannɔn deedeerɔ, nɔɔbu nam geu gia, nɔɔbu yeni maa nɔm dɔwaru gia,

ka nin fitilanu, ka nin bakusu ka sere nin biibiin weenasii,

⁵⁰ ka gbɛa, ka woba ka nɔri, ka gbɛɛ yorukunu, ka dɔɔ guratii,

ka dii te ta dɛere gem gem gamboban sɔretii. Ka sere maa gambo ni nu tien sɔretii.

⁵¹ Ye ba sɔa yee ten samburu kpuro kpa, yera sina boko Salomɔ u sii geesu ka wura ka yɔnu ganu yarama ni win tundo Dafidi u raa gɔsa u yi Yinni Gusunɔn sɔ. Ma u ye kpuro yi sɔa yee ten arumani beru yerɔ.

8

Ba ka woodan kpakoro te da

Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 5:2-6:2)

¹ Yen biru, Salomɔ u Isireliban guro gurobu ka ben yenu yɛrobu ka ben bwese kera baayeren wirugibu sokusia

Yerusalemu bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakororɔ suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba mɔ Siɔni, kpa bu tu doke sɔa yeru mi.

² Yera Isireliba kpuro ba menna Salomɔn mi, wɔɔn suru nɔɔba yiruse wi sɔɔ ba ra tɔɔ bakaru garu ko.

³ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera yaku kowobu ba Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sua,

⁴ ka win kuu bekurugii te, ka sere sɔarun dendi yaa ni nu waa te sɔɔ kpuro. Yaku kowobu Lefibara ba ye kpuro suama.

⁵ Sina boko Salomɔ ka Isireliba kpuro be ba menna mi, ba na ba yɔra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten bokua. Ma ba yaanu ka ketɛ dabinu go ba ka yakunu kua. Sabe ni ba go mi, nu n gariro.

⁶ Ma yaku kowobu ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te da ten ayero dii te ta deere gem gem sɔɔ. Ba tu yiwa wollun kɔsobun weenasibu yirun kasin kɔkɔrɔ.

⁷ Kɔso be, ba kasa deriewa ba woodan kpakoro te wukiri.

⁸ Ba koo kpɔ bu nenutia ye wa ya tere saa dii te ta deere gem gem kɔnnɔn di, domi ba ye kuawa ya deɔ. Adama ba n kpeɔ bu ye wa saa taɔn di. Miya ya waa sere ka gisɔn gisɔ.

⁹ Gaanu sari kpakoro te sɔɔ, ma n kun mɔ wooda wɔkurun kpee besi yiru yi Mawisi u doke mi. Yinni Gusunɔwa u nun yi wɛ Horebun guuro sanam me u ka Isireliba arukawani bokua, ye ba yarima Egibitin di.

¹⁰ Saa ye yaku kowo be, ba yarima sɔa yee ten min di, yera guru wii wurora dii te wukiri, sere ka ten sɔɔwɔ.

¹¹ Yaku kowo be, ba kpana bu ben samburu ko dii ten mi, guru wii wuro ten saabu. Domi Yinni Gusunɔn yiiko ya yiba dii te sɔɔ.

¹² Yera Salomɔ u nɔɔgiru sua u neɛ, Yinni Gusunɔ, a bwisika a n waa guru wii sinumgiru sɔɔ.

¹³ Adama ne, na nun waa yee geeru bania, mi kaa n waa sere ka baadommaɔ.

Salomɔn gari

yi u Isireliba sɔɔwa

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 6:3-11)

¹⁴ Yera sina boko Salomɔ u sɔira Isireliba kpuron mi gia mi ba yɔ. Ma u bu domaru kua.

¹⁵ U gerua u neɛ, na Gusunɔ Isireliban Yinni siara, domi u win nɔɔ mwɛɛru yibia te u Dafidi nen tundo kua u neɛ,

¹⁶ saa min di u win tumbu Isireliba yarama Egibitin di, u n wuu gagu gɔsa ben wusu gasu sɔɔ bu ka diru bani mi ba koo nun sɔ. Adama Dafidiwa u gɔsa u n ka sɔa ben kparo.

¹⁷ Nen tundo Dafidi wi, u raa gɔru doke u Gusunɔ besen Yinni diru bania.

¹⁸ Ma Yinni Gusunɔ u nun sɔɔwa u neɛ, ya wɔ ye u gɔru doke u ka nun diru bania.

¹⁹ Adama n n wi, u koo nun tu bania. Win bii wi u koo ma wiya u koo tu bani.

²⁰ Tɛ Yinni Gusunɔ u win nɔɔ mwɛɛ te yibia. Wee ne Salomɔ na sina besɛ Isireliban sina gona wɔllɔ, na nen tundo Dafidi kɔsire kua. Yen biru na Gusunɔ besen Yinni dii te bania mi ba ko n da nun sɔ.

²¹ Dii te sɔara na win woodan kpakororɔ waa yeru kua. Kpee besi yiruwa yi waa kpakoro te sɔɔ, yi sɔɔ ba win woodaba yorua, ye u besen baababa wɛ sanam me u bu yarama Egibitin di.

Salomɔn kanaru

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 6:12-40)

²² Yera Salomɔ u yɔra tura tɛn mi ba ra yakunu kon wuswaa Isireliban noni biru, ma u noma sua wɔllɔ u kanaru kua.

²³ U neɛ, Gusunɔ besɛ Isireliban Yinni, goo maa sari nge wunɛ wɔllɔ ka temɔ. Wunen bwaa be ba nun mem nɔɔwamme ka gɔru tia, a ra arukawani ye a ka bu bokua yibie kpa a bu wunen wɔnwɔndu sɔɔsi.

²⁴ Wee a wunen nɔɔ mwɛɛru yibia te a wunen bɔɔ Dafidi nen tundo kua. Ye a nun sɔɔwa kpuro, a ye kua gisɔ, ka wunen dam.

²⁵ Yen sɔ, Gusunɔ besen Yinni, a nɔɔ mwɛɛ te yibio te a nun kua mi, a neɛ, u n kɔsire biamɔ win bibun bweseru sɔɔ wi u koo win bandu di, bii be, ba n tii neni dee dee ben waa ru sɔɔ, ma ba nun mem nɔɔwamme nge me wi, Dafidi u kua.

²⁶ N n men na, Gusunɔ besen Yinni, a de wunen gari yi a nun sɔɔwa mi kpuro, yi kooro.

²⁷ Adama kaa sere kpɔ a sina tem me sɔɔ ka gem? Domi wolla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini?

²⁸ Ka me, Gusunɔ nen Yinni, a nen gere swaa dakio kpa a nen kanaru nɔ te na mɔ gisɔ.

²⁹ A de wunen noni yi n waa dii te sɔɔ wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ. A nen kanaru swaa dakio te na mɔ yam mini, domi miya a neɛ, kaa tii sɔɔsi.

³⁰ Ne ka wunen tumbu sɔ n mennama yam mini, sa kanaru mɔ, a sun swaa dakio, saa wollu di mi a waa kpa a sun suuru kua.

³¹ Goo u n win winsim torari, ma ba yero tilasi kua, u ka na mini u bɔre yaku yero,

³² na nun kanamo, a nun swaa dakio wollun di, kpa a bu siria. A tɔn kɔso nun win kɔsa kɔsiero, kpa a maa gemgii nun win gem wɛ.

³³ Yibereba ba n wunen tumbu Isireliba kamia yɛn sɔ ba nun torari, ma ba gɔru gɔsia ba na ba nun suuru kanamo dii teni sɔɔ,

³⁴ a bu swaa dakio saa wollun di kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwɛɛra bu wurama tem me sɔɔ, me a raa ben baababa wɛ.

³⁵ A n dera gura ya yɔra yɛn sɔ ba nun torari, ma ba gɔru gɔsia yɛn sɔ a bu sekuru

doke, ma ba mærima yam mini, ba nun sãamò ba kanaru mò,

³⁶ a bu swaa dakio saa wöllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea sãosio yè são ba koo sī, kpa a de gura yu nē tem me são, mē bese wunen tambu sa tabi di mi.

³⁷ Gõoru tà n dua tem me são, ñ kun me kēsi kēsi bararu, ñ kun me dīanun gao, ñ kun me twee, ñ kun me kəkõnu ganu ni nu ra dīanu sanku, ñ kun me yiberēba bā n tem men wusu tarusi, ñ kun me bara bwese bweseka yà n wunen tambu deema, ñ kun me wahala gaa,

³⁸ bā n seewa ba kanaru mò, ma ben baawure u win toraru wura win gõruo, ma u win noma suema dii tenin bera gia,

³⁹ a bu swaa dakio saa wöllun di mi a wāa, kpa a bu suuru kua, a baawure kua nge me u sāa. Domi wunē turowa a tōnun gāru yē.

⁴⁰ Kpa bu nun nasia ben wāaru kpuro são tem me são, mē a ben baababa wē.

⁴¹⁻⁴² Tōn tuko goo ù n na u ka nun sã yèn sō u nua wunen yīsira kpā, ma a dam bakam mō, ma yēro u kanaru mō dii te são,

⁴³ a nūn swaa dakio saa wöllun di mi a wāa, kpa a nūn kua ye u nun bikiamō kpa handunian tambu kpuro bu nun gia kpa bu nun nasia, nge me wunen tambu Isireliba ba nun nasie, kpa ba ñ yē ma wuna ba ra sã dii te são, te na bana mini.

⁴⁴ A n wunen tambu Isireliba wooda wē bu da bu ben yiberēba tabu wari, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mærima wuu ge a gosa ka dii te na nun banian bera gia,

⁴⁵ a ben kanaru swaa dakio wöllun di kpa a bu nasara wē.

⁴⁶ Bā n daa maa nun torari, domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen mōru ya seewa a bu yiberēba nōmu sōndia, ma ba bu mwēera ba ka da, ba yoru dimō turuku ñ kun mē, mi n toma,

⁴⁷⁻⁴⁸ bā n bwisika tem mi ba yoru dimō mi, ma ba gōru gosia mam mam, ba nun tii wē ma ba tem menī mærima mē a ben baababa wē, ka wuu geni, ge a gosa ka sãa yee te na nun bania mini, bā n kanaru mō, ba mō, ba nun torari ba durum kua,

⁴⁹ a bu swaa dakio wunen wāa yerun di kpa a bu kua ye n weene.

⁵⁰ A bu ben durum ka ben toranu kpuro suuru kuo, kpa a de be ba bu yoru diisiamō bu ben wōnwāndu wa.

⁵¹ Domi ba sãawa wunen tambu be a yarama Egibitin di mi ba nōni sōora.

⁵² A de a nē ka wunen tambu kpuro durom kua kpa a besen nōo nō, saa ye sa nun kanamō kpuro.

⁵³ Domi wuna a sun gosa bwese ni nu tien suunu sōon di. Ma a sun kua wunegibu nge mē a gerua, saa wunen sām kowo Mōwisin nōon di, sanam mē a besen baababa yarama Egibitin di.

Salomōn kana dāakiru

⁵⁴ Saa ye Salomō u win kana te kua u kpa, yera u seewa u yōra yāku yeru mi, mi u raa yiire u noma sue wöllō.

⁵⁵ Mi u yō mi, u nōogiru sua min di, ka dam u Isireli be ba mēnne mi domaru kua u nēe,

⁵⁶ na Yinni Gusunō siara wi u win tambu bōri yendu wē nge mē u raa gerua. Nōo mwēe duro ni u raa kua saa win sām kowo Mōwisin min di, nin gara kun kam kue.

⁵⁷ Yen sō, na kanamō u n maa ka sun wāa nge mē u raa ka besen baababa wāa, u ku sun duari, u ku maa sun deri.

⁵⁸ U besen bwēra gosio win mi gia kpa su kpī su win swēe kpuro swīi su win woodaba ka win yiirebu kpuro mem nōowa bi u besen baababa wē.

⁵⁹ Kana te na kua win wuswaa mini, u tu mao kpa u n tu yaaye baadomma, kpa u n da nē ka win tambu Isireliba gea kue.

⁶⁰ Nge mēya handunian bwesenu kpuro nu koo ka gia ma wi turowa u sāa Gusunō. Goo maa sari nge wi.

⁶¹ Yen sō, bēe win tambu, i bēen gōrusu nūn wēyō mam mam. Kpa i kpī i win yiirebu ka win woodaba mem nōowa.

Ba yāku kobu torua

Yinni Gusunōn sãa yerō

(I maa mærio Bandun Gari II, 7:4-10)

⁶² Yen biru Salomō sina boko ka Isireliba kpuro ba mēna ba Yinni Gusunō yākunū kua.

⁶³ Salomō u ketē nōrōbun suba yenda yiru (22.000) ka yāanu nōrōbun suba wunaa teeru (120.000) go u ka siarabun yākunū kua. Mēya ba ka Yinni Gusunō sãa yee te wukia.

⁶⁴ Yen dōma te, Salomō u dera ba sãa yee ten yaaran suunu gosa ba dēerasia. Ma ba yākunū kua mi, domi yāku yerun tura te ba kua ka sii gandū ta ñ kpē tu yāku dōo mwaarugii ni mwa ka dīa ni ba Yinni Gusunō kā mi, ka sere siarabun yākunū yaa gum.

⁶⁵ Ba sãa yee ten wukiabun tōo bakaru diwa sōo nōoba yiru. Yen biruwa ba maa Kunun tōo bakaru di. Tōn dabira nawa tem men baaman di saa Hamatin di n ka girari Egibitin daarun bera gia. Ma ba mēna Yinni Gusunōn wuswaa siki siki. Ba tōo baka te diwa sōo nōoba yiru.

⁶⁶ Sōo nōoba itase, yera Salomō u ben baawure kara, ma ba nūn domaru kua. Yen biru ba sīa ben yenuso ka nuku dobu ka bōri yendu, durom mē Yinni Gusunō u win bōo Dafidi ka win tambu Isireliba kuan sō.

9

Yinni Gusunō

*u maa Saloməo kure**(I maa mɛriə Bandun Gari II, 7:11-22)*

¹ Saa yɛ sɔɔ Saloməo u Yinni Gusunən s̄aa yeru ka win tiin sina kpaaru ka sere maa ye u ḡru doke kpuro kua u kpa,

² saa yera Yinni Gusunə u n̄n kure n̄n yiruse nge mɛ u raa n̄n kure Gabaoniə.

³ Ma u n̄n s̄ɔɔwa u nɛɛ, na wunen kanaru nua. Yen s̄ɛ t̄ɛ, dii te a bana nen s̄ɛ mi, na tu wuna nenem ta kua mi ba ko n da man s̄a. Ko na n tu mɛɛra kpa nen bw̄ɛra n w̄a te s̄ɔɔ sere ka baadomma.

⁴ Wunen tī à n s̄iimə gem s̄ɔɔ ka ḡru dɛɛrɔ nen wuswaaɔ ma a nen woodaba ka nen yiirebu mem n̄ɔɔwammɛ nge mɛ Dafidi wunen tundo u kua,

⁵ kon wunen bandu dakaa daasia nge mɛ na wunen tundo wi n̄ɔ mwɛɛru kua, na nɛɛ, u n̄ k̄sire biamə win bibun bweseru s̄ɔɔ wi u koo bandu di Isireliba s̄ɔɔ.

⁶ Adama wunɛ ka wunen t̄ambu ka bɛɛn bibun bweseru i n man yina, ma i n̄ nen woodaba ka nen yiirebu mem n̄ɔɔwammɛ, ma i da i n b̄unu s̄aamə,

⁷ kon bɛɛ wuna tem mɛ na raa bɛɛ w̄ɛ kpuron di. Kpa n maa dii te na wuna nenem nen s̄ɛ mi yina mam mam kpa i sekuru wa bwese tukunun wuswaaɔ nu bɛɛ ȳɛɛ.

⁸ Wi u raa dii ten kp̄aaru ȳɛ, ù n doonə mi, ma u ten bansu wa biti koo n̄n mwa u nɛɛ, kuku! Mban s̄na Yinni Gusunə u tem megibu kua mɛ, ka maa dii teni.

⁹ Kpa bu wisi bu nɛɛ, ba Gusunə ben Yinni deriwa wi u ben baababa yarama Egibitin di. Wee t̄ɛ b̄una ba s̄aamə. Niya ba mem n̄ɔɔwammɛ. Yen s̄na u dera wahala yeni ya bu deema.

*Saloməo ka Hiramun**arukawani**(I maa mɛriə Bandun Gari II, 8:1-18)*

¹⁰ Saloməo u Yinni Gusunən s̄aa yeru ka win tiin sina kpaaru banawa w̄ɔ yendu u sere ye kpuro wiru go.

¹¹ N deema Hiramun Tirin sina bokowa u n̄n d̄aa ye ba m̄ seduru ka sipɛɛ ka wura m̄risia nge m̄n n̄ɔ u k̄i sanam mɛ u win s̄oma ye m̄. Yen s̄na u maa Hiramun wi wusu yendu k̄a, Galilen tem s̄ɔɔ.

¹² Yera Hiramun u seewa Tirin di u da u wuu si mɛɛra, si Saloməo u n̄n k̄a mi.

¹³ Adama wuu si, su n̄ n̄n w̄ɛre. Ma u nɛɛ, wuu sinin bwesera a man k̄a nen k̄inasi? Yera u su ȳisuru k̄a Kam. Ȳisi tera ba ra ka su soku sere ka ḡisən ḡisə.

¹⁴ N deema Hiramun u raa Saloməo wura t̄annu ita ka b̄onu m̄risia.

Ye Saloməo u maa kua

¹⁵ T̄on be Saloməo u yoo s̄oma koosia, beya ba Yinni Gusunən s̄aa yeru ka win tiin sina kpaɛ te bana te u soka W̄owa ye ba k̄ɔrua, ka

sere Yerusalemun gb̄ara te, ka maa wuu si ba m̄ Hasori, ka Megido, ka Gesɛɛ.

¹⁶ N deema Egibitin sunə u raa Gesɛɛ w̄ari u d̄ɔ m̄ni u Kanani be ba w̄a mi go u kpa, ma u wuu ge sua u win bii t̄on kurə k̄a, saa ye Saloməo u bii wi sua kurə.

¹⁷ Yen s̄na Saloməo u wuu ge s̄nwa u bana. U maa Beti Horoni bana ye ya w̄a w̄ɔwaaɔ,

¹⁸ ka Balati, ka Tadiṁari ye ya w̄a Yudan temə mi ḡaanu ku ra kpi,

¹⁹ ka maa wuu sin mi u ra win d̄ianu bere, ka sin mi win tabu k̄ɛkɛ be dumi gawe w̄a ka sin mi win maasabu ba w̄a ka si u ḡru doke u bana Yerusalemuə ka Libaniə ka maa tem mɛ u m̄ kpuro s̄ɔɔ.

²⁰⁻²¹ Bwese ni nu w̄a Isireliban suunu s̄ɔɔ ba n̄ kp̄ia ba go, niya Am̄reba ka Hetiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba. Ben bibun bwesera Saloməo u yoo s̄oma koosia. Ma ba kua yobu sere ka ḡisən ḡisə.

²² Adama Saloməo u n̄ Isireliba yoo s̄oma koosie. U bu kuawa win tabu kowobu ka win tiin s̄om kowobu, ka win sina asakp̄obu ka win tabu sinambu ka win tabu k̄ɛkɛ kparobu ka win maasobu.

²³ Be u ḡɔsa bu ka yoo s̄oma ye kpara, ba s̄aawa nɛɛra wunəbu ka weeraakuru (550).

²⁴ Sanam mɛ Egibiti sunən bii w̄ondia wi Saloməo u sue kurə, u wura yenu ge Saloməo u n̄n bania s̄ɔɔ, saa yera Saloməo u maa w̄owa ye ya w̄a s̄ɔɔ yari yeru ḡia k̄ɔrua.

²⁵ W̄ɔ tia s̄ɔɔ, n̄n itawa Saloməo u ra Yinni Gusunə ȳaku d̄ɔ m̄waararuginu kue ka siarabun ȳakunu, ȳaku yee ten mi, te u Yinni Gusunə kua. Yen biru u ra turare d̄ɔ doke kpakoro t̄en wallə ba ra turare d̄ɔ doke te ba yi dii te ta dɛɛre gem gem k̄onn̄n deedeeru. Nge m̄ya Saloməo u ka s̄ɔsi ȳen s̄ɛ ba s̄aa yee te kua.

²⁶ Ma u dera ba goo nimkuu d̄aka ɛsioni Gebɛɛɔ, Elatin b̄okuo nim w̄oku ge ba m̄ Naa yariə Edomun temə.

²⁷ Ma Hiramun u win tiin s̄om kowo be ba nim asani ȳɛ m̄risia Saloməon goo nimkuu sin s̄ɔ.

²⁸ Yera ba da Ofiriə ba wura gura t̄annu w̄okura yiru ba ka Saloməo daawa.

10*Seban sunə t̄on kurə**u Saloməo mɛrim da**(I maa mɛriə Bandun Gari II, 9:1-12)*

¹ Saa yɛ s̄ɔɔ Seban sunə t̄on kurə u nua ma Yinni Gusunə u dera Saloməo u ȳisuru yara, yera u da u ka Saloməon bwisi yin saka m̄ɛri kpa u n̄n ḡa s̄ɛs̄ogii dabinu bikia.

² U tura Yerusalemuə ka win sina bw̄a dabinu be ba n̄n sw̄i ka yooyoo si su turare ka wura dabinu s̄ɔɔwa, ka kpee gobiginu. Ye

u tura Saloməon mi, ma u gerua kpuro ye ya wāa win gōruo.

³Ma Saloməo u nūn wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun nūn wisibu sēsie.

⁴Ye kurō wi, u Saloməon bwisi yi kpuro wa, ka dīi te u bana,

⁵ka dīa ni u ra dī, ka win bwāabun wāa yeru, ka win səm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka nūn nōori, ka sere be ba ra nūn tam dokeye nōraoginu, ka maa yāku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunə sā, ye kpuro ya nūn bitī mwa sere u wom mwε.

⁶Ma u sina boko Saloməo sōwa u nεε, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa nen tem di, ye kpuro gema.

⁷Adama na n̄ daa gari yi naane kue sere na ka tunuma mini. Wee, nen noni yi ye kpuro wa. Ka gem ye na wa mini, ba n̄ daa man yen bōnu sōwa. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kpā n̄ kere nge mε wunen yīsira yara.

⁸Doo nōorugiba wunen tambu ka wunen səm kowo be ba nun nōorimə saa baayere. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki.

⁹Na Gusunə wunen Yinni siara wi u nun durom kua u nun swī Isireliban sina gōna wəllə. U bu kīwa sere ka baadommao. Yen sōna u nun kua ben sunə, a n̄ da ka bu sirie dee dee.

¹⁰Ma u sina boko wura kā tōnu ita ka bōnu ka maa turare, ka kpee gobiginu. Saloməo kun maa turare waare gam gum di ya n̄ kpāaru nε mε.

¹¹Hiramun goo nimkuu si su ka wura naamə Ofirin di siya su maa ka dāa gea ye ba mō santali naamə ka maa kpee gobiginu.

¹²Ma sina boko u ka dāa ye ghereba kua sāa yerə, ka sere maa win tiin dirə. Dāa yera u maa ka sinusu kua ka be ba ra womusu kon mōrəkunu. Dāa yen bwesera kun saara mə. Mēya ba n̄ maa yen bweseru waare.

¹³Ma Saloməo u sunə tən kurə wi wε kpuro ye u bikia. U nūn kēru kāwa nge mε win yiiko ya nε. Yen biru ma kurə wi, u gōsira u wura win temə ka win bwāabu.

Saloməon dukia

(I maa mēerio Bandun Gari II, 1:14-17, 9:13-28)

¹⁴Wura ye Saloməo u ra wa wōo ka wōo ya sāawa tōnu yendu.

¹⁵Ye baasi, u ra maa wura mwε tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani bəkuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

¹⁶⁻¹⁷U dera ba tere bakanu goobu (200) ka tere piiminu gooba wunəbu (300) kua ka wura. Tere baka nin teerun bunum mu sāawa kilo nōoba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa sāa kilo tia ka bōnu. Ma u tere ni doke diru garu sōo, te ba sokumə Libanin dāa sōo, win sina kpārəo.

¹⁸Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu ma u tu wura gean tii pote.

¹⁹Sina kita te, ta yōotia mōwa naa dabusanu nōoba tia. Ma ba ten mi u ra gballi wōwa koosia. Ma ta nəm sənditia mə yēsī yēsika. Yen baayeren bōkura ba gbee sunən weenasia kua ya yō, tia nəm dwarə, tia maa nəm geuə.

²⁰Ma ba maa gbee sinansun weenasia kua wokura yiru ba doke tia tia yōotia yen naa dabusaru baateren yēsī yēsikaa. Nōoba tia ya wāa nəm dwarə, nōoba tia maa nəm geuə. Sunə goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

²¹Saloməon nōri kpuro yi sāawa wura, ka sere maa win gbēa ye u ra ka di win sina kpārəo te ba sokumə Libanin dāa sōon diru. Gāanu ganu sari mi, ni ba kua ka sii geesu. Domi win waati ye sōo, ba n̄ sii geesu garisi gāanu,

²²yən sō win tiin goo nimkusu si su ka Hiramugisu tenkuru mō sannu su ra n̄ naamə wōo ita ka wōo ita saa tontonden di, su n̄ wuraba ka sii geesu sōwa ka suunu donnu ka wonnu ka gunə burasu.

²³Saloməo u sinam be ba wāa dunia sōo kpuro bwisi ka dukia kere.

²⁴Tambu kpuro ba ra n̄ kasuwa bu win gari nə, win bwisi yi Yinni Gusunə u nūn kən sō.

²⁵Wōo baagere tambu ba ra ka nūn kēnu naawε. Gabuginu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yānu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

²⁶Ma Saloməo u tabu kekeba kasu yi dumi gawe ka maa maasəbu. Tabu keke yen geera sāawa nōrəbu ka nεeru (1.400). Maasə be, ba maa sāa nōrəbun suba wokura yiru (12.000). Ma u maasə be yi yi wuu marosə mi win tabu keke yi wāa ka sere maa Yerusalemuə mi win tii u wāa.

²⁷Ma u dera sii geesu koorə Yerusalemu mi nge kpenu. U dera dāa gea ye ba mō seduru ya dabia nge yakasun dāa ye ba mō sikaməre ye ya ra n̄ wāa wōwao.

²⁸⁻²⁹Saloməo u tenkuba mə be ba ra nūn dumi ka tabu kekeba dwem daawe Egibitiə kpa bu ka yi na wuunu ka wuunu. Tabu keke yen tian gobi sāawa sii geesun gobi nata. Dum tian gobi maa sāa sii geesun gobi wunaa weeru ka wəkuru. Tenku bera ba ra maa yi Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu dərə nge mε.

11

Saloməo u Gusunə biru kisi

(I maa mēerio Bandun Gari II, 11:18-12:1)

¹Egibiti sunən bii wəndia wi Saloməo u sue baasi, u maa bwese tukunun kurəbu kīa. U kurəbu sua Məabuban bweseru sōo ka

Amøniba sɔɔ ka Edəmuba sɔɔ ka Sidonigibu sɔɔ ka Hetiba sɔɔ.

² N deema Yinni Gusunɔ u raa Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, bu ku raa ka bwese tuku ni mɛnna, bu ku raa maa wura nu na ben mi, nu ka bu mɛnna. Domi nu koo de bu ben gɔrusu sīya win min di kpa bu nin būnu sã. Adama bwese niya Salomɔɔ u da u ka mɛnna ben kurɔ be u kīn saabu.

³ Sina bibu nata ka wunɔbuwa (700) Salomɔɔ u sua kurɔbu ka sere maa gooba wunɔbu (300) be ba ñ sãa sina bibu. Kurɔ bera ba win gɔru sīya Yinni Gusunɔn min di.

⁴ Yera n dera win tɔkɔru sɔɔ, u da u būu sãamɔ. Ma u ñ maa tii Yinni Gusunɔ wɛ mam mam. U ñ kue nge mɛ win tundo Dafidi u kua Yinni Gusunɔn sãaru sɔɔ.

⁵ Salomɔɔ u da u Sidonigibun būu wi ba mɔ Asitaate ka Amøniban būu wi ba mɔ Milikomu sãamɔ.

⁶ Kɔsa u kua. U ñ Yinni Gusunɔ swīi mam mam nge mɛ win tundo Dafidi u kua.

⁷ Yera u maa da u būu kɔsunun tɛranu bana guu te ta wãa Yerusalemun deedeero. Niya Maabuban būu wi ba mɔ Kemasi ka Amøniban būu wi ba mɔ Mɔlɔku.

⁸ Ma u win kurɔ be kpuro būu tɛranu bania. Miya ba ra n būnu yākuru kuamme kpa ba n nu turare dɔɔ dokeamme.

⁹⁻¹⁰ N deema Gusunɔ Isireliban Yinni u raa Salomɔɔ kure nɔn yiru ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, u ku raa da u būu goo sã. Adama Salomɔɔ u ñ Yinni Gusunɔn gere ye mɛm nɔɔwɛ. Ma u win gɔru sīya Yinni Gusunɔn min di. Yera Yinni Gusunɔ u ka nùn mɔru kua.

¹¹ Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wee a ñ nen arukawani ka nen wooda ye na nun wɛ mɛm nɔɔwɛ. Yen sɔ, kon wunen bandu karana n ten sukum wunen sɔm kowo goo wɛ.

¹² Adama na ñ ye mɔ wunen wãaru sɔɔ, wunen tundo Dafidin sɔ. Wunen biin nɔmun diya kon tu mwa.

¹³ Adama nen bɔɔ Dafidin sɔ ka sere maa Yerusalemu ye na gɔsan sɔ, na ñ nun te kpuro mwaarimɔ. Kon nùn Isireliban bwese kɛra tia deria u ko yen sunɔ.

Salomɔɔn yibereba

¹⁴ Yinni Gusunɔ u dera Hadadi wi u sãa Edəmun bweserun sina bii u kua Salomɔɔn wɛrɔ.

¹⁵ N deema Dafidi u raa ka Edəmuba tabu kua u bu go. Yera win tabu sunɔ Yoabu u da mi, u ka Isireli be ba go go sike.

¹⁶ Ma u sina mi, suru nɔɔba tia, wi ka win tabu kowobu. Ma ba Edəmuban tɔn durɔbu kpuro go, bibu ka bukurubu.

¹⁷ Saa yera Hadadi u kpikiru sua u da Egibiti gia ka Edəmuba gabu be ba sãa win baaban yobu. N deema Hadadi wi, u sãawa aluwaasi.

¹⁸ Ye ba seewa Madianin di, ba dawa Paraniɔ, miya u maa gabu wa ba nùn swīi ba ka tura Egibiti sunɔn mi. Yera Egibiti sunɔ wi, u nùn diru wɛ ka maa tem. Yen biru u nɔɔ mwɛɛru kua ma u ko n da nùn dīanu wɛ.

¹⁹ Egibiti sunɔ wi, u ka Hadadi nɔn geu mɛɛra. N deema Egibiti sunɔ wi, u kurɔ mɔ wi ba mɔ Tapenesi. Kurɔ wi, u yiiko mɔ. Win wɔnɔwa Egibiti sunɔ u Hadadi kã u sua kurɔ.

²⁰ Yera Hadadin kurɔ wi, u nùn bii tɔn durɔ marua. Ma ba nùn yīsiru kã Genubatati. Ma Tapenesi u bii wi sua u nɛnua win yɛnuɔ ka Egibiti sunɔn bibu sannu.

²¹ Saa ye Hadadi u nua ma Dafidi u kpuna u gu, ba nùn sikua win baababan sikaa, win tabu sunɔ Yoabu u maa gu, yera u Egibiti sunɔ sɔɔwa u nɛɛ, a de n den gɔsira n da nen wuuɔ.

²² Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, mba n nun kɔmie nen mini a ka kī a we.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, na ñ gãanu bie. Adama ka mɛ, a de n we.

²³ Yinni Gusunɔ u maa Resoni Eliadan bii seeya u ka Salomɔɔ seesi. Resoni wi, u raa kpikiru suaawa win yinni Hadadesɛ Soban sunɔn min di.

²⁴ Sanam mɛ Dafidi u bu wɔri u goomɔ, ma Resoni wi, u tɔmbu mɛnna u kua ben wirugii. Wi, ka tɔn beya ba da ba sina Damasio u bandu di mi.

²⁵ Resoni wi, u kua Isireliban yibere Salomɔɔn wãaru kpuro sɔɔ. Mɛya maa Hadadi u Isireliba kɔsa kua, u bu tusa. Ma u da u bandu di Sirio.

Nɔɔ mwɛ te Gusunɔ

u Yeroboamu kua

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 9:29-31)

²⁶ Salomɔɔn sɔm kowo turo wi ba mɔ Yeroboamu u maa nùn seesi. Win tondon yīsira Nebati. U sãawa Efaratigii, win wuuwa Sereda, win meron yīsira Serua. U sãawa gɔmini.

²⁷ Wee nge mɛ u ka nùn seesi. Salomɔɔ u wɔwa gaa korumɔ. Ma u Yerusalemun gbãraru sɔmmɔ.

²⁸ Ye u Yeroboamu wa u sãa aluwaasi damgii u maa sɔmburu mɔ mi ka hania, yera u nùn kua Manase ka Efaraimun bwese keran wirugii bu ka sɔmbu te ko.

²⁹ Sɔɔ teeru, Yeroboamu u yara Yerusalemun di, ma u ka Gusunɔn sɔmɔ Akiya Sidonigii yinna swaaɔ. U kumbooro kpɔɔ sebua. Be yiru tɔnawa ba wãa yakasu mi dama te.

³⁰ Ma Akiya u win kumbooro kpɔɔ ge nɛnua u gɛɛka besi wɔkura yiru.

³¹ Yera u Yeroboamu sɔɔwa u nɛɛ, a yen wasi wɔkuru suo, domi ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, u koo Salomɔɔn bandu mwa u karana kpa u nun

Isireliban bwese keri wəkuru wē a n sāa ben suno.

³² Adama u koo nūn keri tia deria win bōo Dafidin sō, ka maa Yerusalemun sō. Domi Isireliban wusu kpuro sōo, yera u gōsa.

³³ U yeni mōwa yēn sō be Isireliba ba wi Yinni Gusunō deri. Ma ba da ba Sidonigibun būu wi ba mō Asitaate sāmō ka Mōabuban būu wi ba mō Kemōsi, ka Amōniba būu wi ba mō Milikamu. Ba yina bu sī win swaa sōo bu sere ko ye u kī. Mēya ba maa yina bu win woodaba ka win yiirebu mēm nōwa nge mē Dafidi wi, Salomōn tundo u kua.

³⁴ Adama u koo be de u n gina ban te dii sere u ka gbi win bōo Dafidin sō, wi u gōsa ma u win woodaba ka win yiirebu mēm nōwa.

³⁵ Yen biru u koo Isireliban bwese keri wəkuru mwa saa win biin nōman di kpa u nun ko ben suno.

³⁶ Kpa u bwese keri tia win bii wē Dafidin sō kpa u n da n kōsire mō bandu sōo Yerusalemu wuu ge u gōsa bu ka nūn sā mi.

³⁷ Wunē maa Yeroboamu u koo nun sua kpa a n bandu dii Isireliba kpuro sōo, kpa a n bu wooda wēemō nge mē a kī.

³⁸ À n da ko ye u nun yiire kpuro ma a sīmo win swē sōo, ma a win woodaba mēm nōwa nge mē win bōo Dafidi u kua, u ko n ka nun wāawa sere ka baadommao, kpa u nun ko Isireliban bwese keri wəkurun suno. Kpa wunēn bibun bweseru ba n da ban te di sere ka baadommao nge mē u Dafidi nō mwēeru kua.

³⁹ Nge mēya u koo ka Dafidin bibun bweseru sekuru doke Salomōn durum sō. Adama n ñ mō ka baadommao.

⁴⁰ Ye Salomō u gari yi nua, yera u swaa kasu u ka Yeroboamu go. Ma Yeroboamu u seewa u kpikiru sua u da Egibitin suno Sisakin mi. Miya u wāa sere Salomō u ka gu.

⁴¹ Ye Salomō u kuan sukum ka sere maa win bwisin gari, ye kpuro ya yorua tireru guru sōo te ba mō Salomōn kookoosun tireru.

⁴² Salomō u bandu diwa wōo weeru Isireliba kpuro sōo.

⁴³ Ye u kpuna u gu, ba nūn sika win tundo Dafidin wuuo. Ma win bii Roboamu u kua win kōsire bandu sōo.

12

Roboamu

u bukurobun gari yina

(I maa mērio Bandun Gari II, 10:1-15)

¹ Roboamu u da Sikemuō. Domi Isireliba kpurowa ba da mi, bu ka nūn ko suno.

² Saa yē sōo Yeroboamu Nēbatin bii u kpikiru sua Salomōn sō, u wāa Egibiti yera u nua ma Roboamu u bandu di. Yera ba nūn somo gōria ba nē, u na.

³ Ye u tunuma, ma wi ka Isireliban bwese keri wəkuru ba mēna ba da ba Roboamu sōowa ba nē,

⁴ wunen tundo u sun yoo sōma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wunē a sun tu kawo kpa su nun swī.

⁵ Ma u bu sōowa u nē, i gina doo. N n kua sōo ita kpa i wurama.

Ma tōn be, ba doona.

⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu mēna win mi, be ba ra raa win tundo Salomō bwisi kē, u bu bikia u nē, bwisi yirā i man kēmō n tōn be sō.

⁷ Ma ba nūn wisa ba nē, à n wura saa gisan di, a tōn be nōori kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kīru, ba ko n sāawa wunen tōmbu sere ka baadommao.

⁸ Adama Roboamu wi, u ñ bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia.

⁹ U bu sōowa u nē, bwisi yirā i man kēmō n ka tōn be wisi be ba nē, n bū yoo sōma kawo ye nen tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba nūn wisa ba nē, a bu sōowa a nē, wunen nikibii piibu ga wunen tundon pōra bōorum kere.

¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo sōma koosia. Mēya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu seeyasia ka yii sennu, mēya kaa maa bu seeyasia ka som kpaki.

¹² Yera Yeroboamu ka tōn be kpuro ba na Roboamun mi sōo itase ye, nge mē u raa gerua.

¹³ Roboamu u tōn be wisa ka dam, u ñ bukuro ben bwisi yi garisi gāanu.

¹⁴ Adama win saarasi ben bwisiya u ka sōmburu kua ma u nē, nen tundo u raa bēe yoo sōma koosia. Adama tē, negira ta koo kera. U raa bēe seeyasia ka yii sennu. Adama nē, som kpakiya kon ka bēe seeyasia.

¹⁵ Nge mēya Roboamu u yina u tōn begii swaa daki domi Yinni Gusunōwa u dera n kua mē, kpa win gari yi ka koorā, ye u Yeroboamu Nēbatin bii sōowa saa Akiya Silogiin nōon di.

Isireliban banda bōnu kua

yiru

(I maa mērio Bandun Gari II, 10:16-11:4)

¹⁶ Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u ñ ben gere swaa daki, yera ba nūn sōowa ba nē,

m̄ba n sun mōosine bese ka Dafidi Isain bii.

Sa ñ maa bōnu gaa mō ka wi.

Bese Isireliba i de su gōsira besen yenuso.

Wunē Roboamu a wunen bweserun wunanō koowo.

Ma Isireli be, ba gōsira ben yenuso.

¹⁷ Ma Roboamu u kua Yudan bweseru tōnan suno.

¹⁸ Saa ye sōra u Adoramū gōra Isireliban mi, wi u ra bu kpere bu ka yoo sōma ko. Ma

ba nùn kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii, u win tabu keke wəri fuuku fuuku u da Yerusalemu.

¹⁹ Nge meya Isireliban bwese keru waku te, ta ka Dafidin yenugibu karana sere ka gisa.

²⁰ Saa ye soo Isireliba kpuro ba nua ma Yeroboamu u wurama saa Egibitin di, yera ba menna ba nùn sokusia. Ye u na, yera ba nùn kua ben suno. Yudan bweseru baasi, goo sari wi u maa ka Dafidin bweseru yora.

²¹ Saa ye soo Roboamu u tunuma Yerusalemu, yera u Yudaba ka Benyamēeba kpuro menna. Ma u be soo tabu duru damgibu narobun suba goobu yendu sari (180.000) gosa bu da bu Isireliban bwese keru waku te wəri, kpa bu ban te worama bu nùn wesia.

²² Adama Gusunō u ka win somo Semaya gari kua u nee,

²³ a Roboamu Salomōn bii Yudaban suno ka Yudaba ka Benyamēeba kpuro sowa,

²⁴ a nee, wee ye ne, Yinni Gusunō na gerua. Bu ku raa da bu ka ben mero bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gosiro win yenuo, domi yeni ya nawa saa ne Yinni Gusunōn min di.

Ma ba Yinni Gusunōn gere wura, ba gosira ba wura ben yenuo.

²⁵ Yeroboamu u wuu ge ba mō Sikemu gbāraru toosi ge ga wāa Efaraimun guurun bera gla. Ma u sina mi. Yen biru u yara min di u da u Penueli gbāraru toosi.

Yeroboamu

u Gusunōn swaa deri

²⁶⁻²⁷ Yera Yeroboamu u bwisika u nee, tōn be, bā n daamo Yerusalemu bu ka yakuru ko Yinni Gusunōn sāa yefo, nen ban te na dii mi, ta koo ra wura Dafidin bweseru soo. Domi ben laakari ya koo wura ben yinni Roboamun mi, wi u sāa ben suno. Kpa bu man go bu wa bu ka wura win mi.

²⁸ Ye Yeroboamu u bwisi bikia bikia, yera u keten bwāarokunu yiru kua ka wura u nee, beē Isireliba na beē wasiraru waawa ka Yerusalemun daabu. Yen sō, beēn yinni wee mini wi u beē yarama Egibitin di.

²⁹ Ma u gen teu yi Beteliu, teu maa Danu.

³⁰ Ma yeni ya kua yina ye ya bu sure duru soo, domi ba ra n daamowa Beteliu n kun me Danu ba n bwāaroku ni sāama.

³¹ Yera Yeroboamu u sāa yenu bana gungunu wollo. Yen biru u yaku kowobu gosa be ba kun sāa Lefin bweseru.

³² Yeroboamu u tōru bura bu ka tōo bakaru ko wōn suru nōba itasen sōo wākura nōobuse soo, nge me Yudaba ba ra ko. Ma u da Beteliu u yōwa yaku yeru u bwāaroku ni yakuru koosi. Ma u yaku kowo be u gosa yi Beteli mi.

Yeroboamun yaku yee te,

ta n ka Gusunō naawe

³³ Ye tōo te, ta tura te Yeroboamu u bura mi, yera Isireliba kpuro ba tōo bakaru di Beteliu. Ma win tii u yōwa yaku yeru, u turare dōo doke.

13

¹ Yera Yinni Gusunō u dera win somo goo u seema saa Yudan di u na Beteliu sanam me Yeroboamu u turare dōo dokemo ben yaku yeru.

² Ma u yaku yee te nōogiru sue u nee, yaku yeru wune! Yaku yeru wune! A nōowō ye Yinni Gusunō u gerua. U nee, wee ba koo bii tōn duru goo ma Dafidin bweseru soo, kpa bu nùn yisuru kē Yosiasi. Wiya u koo se u ka būu yaku kowo be yakuru ko mi ba ra raa yakuru ko. Kpa bu tōmbun kukunu dōo meni wunen wollo.

³ Gusunōn somo wi, u maa nee, yaku yee teni, ta koo besikirawa. Kpa ten yaku torom mu yari baama. Saa ye soo, ba koo gla ma Yinni Gusunōn u gari yi gerua.

⁴ Sanam me Yeroboamu u nua ye somo wi, u yaku yee te gerusi, yera u nōmu demia u nee, i nùn mōo.

Adama Yeroboamun nōmu ge u Gusunōn somo wi tii mi, ga gu, ma u kpana u gu kure.

⁵ Yera yaku yee te, ta besira, ma ten yaku torom me mu wāa wollo mu pusi yam kpuro nge me Yinni Gusunō u raa gerua saa somo win nōn di.

⁶ Yera Yeroboamu u Gusunōn somo wi sowa u nee, a Gusunō wunen Yinni kano nen sō, kpa u de nen nōmu ge, gu wurama nge me ga raa sāa.

Ma somo wi, u Yinni Gusunō kana. Yera Yinni Gusunō u dera nōmu ge, ga wurama nge me ga raa sāa.

⁷ Saa yera sina boko Yeroboamu u nee, a duuma nen yenuo kpa a di. Yen biru, kpa n nun kēnu wē.

⁸ Yera Gusunōn somo wi, u sina boko wisa u nee, baa a n nee, kaa man wunen dirun arumanin bonu kē, na n duu wunen yenuo. Na n maa dīanu ganu dimo. Meya na n maa nim nōrumo.

⁹ Domi Yinni Gusunōwa u man wooda yeni wē u nee, n ku ra dīanu ganu di, n ku ra nim nō, n ku ra maa gosira ka swaa ye na ka na.

¹⁰ Ye u yeniba gerua u kpa, yera u swaa gaa mwa u ka sāa.

Gusunōn somōn

mem nōo sariru

¹¹ Saa ye soo, Gusunōn somo duru tōko goo u maa wāa Beteli mi. Yera win bii tōn duru bu ba na, ba nùn sowa kpuro ye Gusunōn somo wi, u kua Beteli mi dōma te, ka maa gari yi u sina boko Yeroboamu sowa.

12 Ye durɔ tɔkɔ wi, u nua mɛ, yera u bu bikia u nɛɛ, swaa yerà u mwa u ka s̄ia.

Ma bii be, ba nùn s̄ɔɔwa swaa ye u ka s̄ia.

13 Yera u nɛɛ, bu win keteku gaari bɔkuo.

Ye ba gu gaari bɔkuo ba kpa, u gu s̄oni.

14 Ma u Gusunɔn s̄omɔ wi naa sw̄ii. Yera u nùn deema u s̄ɔ, d̄aa bakaru garun nuurɔ u nùn bikia u nɛɛ, wuna Gusunɔn s̄omɔ wi u na saa Yudan tem di?

Ma u nùn wisa u nɛɛ, oo, nɛna.

15 Ma durɔ tɔkɔ wi, u nɛɛ, su wuru su da nɛn yɛnuɔ su di.

16 Adama s̄omɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, n ñ koorɔ n ka nun wuru n sere mam nɛɛ, kon di mi, kpa n nɔ.

17 Domi Yinni Gusunɔwa u man wooda yeni w̄ɛ, u nɛɛ, n ku ra di, n ku ra maa nim nɔ mi. Kpa n ku ra ka maa swaa ye w̄oma ye na ka da.

18 Yera durɔ tɔkɔ wi, u nùn s̄ɔɔwa u nɛɛ, nɛn tii Gusunɔn s̄omɔwa nge wunɛ. Gusunɔwa u man win ḡoradɔ ḡoriamu, u man s̄ɔɔwa u nɛɛ, n ka nun ḡosiamu nɛn yɛnuɔ a di mi, kpa a nɔ.

N deema weesa durɔ tɔkɔ te, ta m̄ɔ.

19 Ma Gusunɔn s̄omɔ wi, u ḡosirama u da durɔ tɔkɔ win yɛnuɔ u di u n̄ara.

Gusunɔ u win s̄omɔ wi

taarɛ w̄ɛ

20 Ye ba s̄ɔ ba dimɔ, yera Yinni Gusunɔ u ka durɔ tɔkɔ te gari kua.

21 Ma durɔ tɔkɔ te, ta Gusunɔn s̄omɔ wi s̄ɔɔwa ka dam ta nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, yɛn s̄ɔ a ñ win gere mɛm nɔɔwe wi, wi u s̄aa wunen Yinni,

22 ma a ḡosirama a di a n̄ara yam mini, mi u nɛɛ, a ku di a ku maa nɔ, yɛn s̄ɔna t̄ɛ kaa gbi. Adama ba ñ wunen goru sikumɔ wunen baababan sikaɔ.

23 Ye Gusunɔn s̄omɔ wi, u di u kpa u n̄ara, yera durɔ tɔkɔ wi, u nùn keteku gaari bɔkuo.

24 Ye u gu s̄oni u wiɔ, yera swaa s̄ɔɔ gbee sunɔ ga nùn s̄ɛre ga go. Ma win goru ta kp̄i swaa s̄ɔɔ. Ma win keteku ge, ka gbee sunɔ ge, nu ȳɔ win bɔkuo.

25 Be ba sarɔ mi, ba goo te wa, ka gbee sunɔ ge, ga ȳɔ goo ten bɔkuo. Ye ba tura wuu mi Gusunɔn s̄omɔ durɔ tɔkɔ te, ta w̄aa, ma ba ye t̄ambu s̄ɔɔwa.

26 Ye Gusunɔn s̄omɔ durɔ tɔkɔ te, ta nua mɛ, yera ta nɛɛ, Gusunɔn s̄omɔ wiya. Domi u ñ Gusunɔn wooda mɛm nɔɔwe. Yɛn s̄ɔna u nùn gbee sunɔ kp̄are ga nùn s̄ɛre ga go nge mɛ u raa gerua.

27 Ma durɔ tɔkɔ te, ta ten bibu s̄ɔɔwa ta nɛɛ, i man nɛn keteku gaari bɔkuo.

Ma ba gu gaari bɔkuo.

28 Yera u seewa u da. Ma u deema Gusunɔn s̄omɔn goo te wee ta kp̄i. Ma keteku ge, ka gbee sunɔ ge, nu ȳɔ goo ten bɔkuo. Adama gbee sunɔ ge, ga ñ goo te temɛ, ga ñ maa keteku ge go.

29 Ma durɔ wi, u goo te sua u s̄ondi win keteku w̄allɔ u ka tu na win wuuɔ, u sika siki w̄aru ge u raa gba win tiin s̄ɔn mi, u ten ḡoo sw̄i.

30 Ye ba goo te sikua ba kpa, ma ba ḡoo wuri kua ba nɛɛ, wanyo, wanyo, nɛn k̄inasi!

31 Ye ba yeniba kpuro kua ba kpa, yera Gusunɔn s̄omɔ durɔ tɔkɔ wi, u win bibu s̄ɔɔwa u nɛɛ, n̄a n gu, i man sikuo mi ba Gusunɔn s̄omɔ wi sikua, kpa nɛn kukunu nu n kp̄i wiginun bɔkuo.

32 Domi gari yi u gerua Betelin s̄ɔ, ka maa b̄uu tura ni ba bana Samarin wuu maros̄on s̄ɔ, yi koo koorawa kam kam.

33 Baa mɛ ba Yeroboamu kirɔ kua, ka mɛ, u ñ win ḡoru ḡosie. U maa kpam b̄uu ȳaku kowobu ḡosawa win t̄ambu s̄ɔɔ, be ba yen k̄iru m̄ɔ.

34 Yera ya Yeroboamun yɛnuɔgibu durum koosia. Yɛn s̄ɔna Gusunɔ u win bweseru kp̄erasia tem mɛ kpuro s̄ɔɔ.

Yeroboamun biin ḡoo

14

1 Saa ye s̄ɔra Abia Yeroboamun bii u bara.

2 Ma Yeroboamu u win kurɔ s̄ɔɔwa u nɛɛ, na nun kanamɔ, a seewo a tii ḡosia kpa bu ku raa gia ma a s̄awa nɛn kurɔ kpa a da Siloɔ, a Gusunɔn s̄omɔ Akiya deema, domi wiya u man s̄ɔɔwa ma nɛna kon ko t̄ɛn benin sina boko.

3 Yɛn s̄ɔ, a p̄ɛ suo wasi w̄okuru ka kiranu ganu, ka tim bw̄aaru, kpa a ka nùn daawa kpa a nùn bikia ye ya koo bes̄en bii wi deema.

4 Ma kurɔ wi, u kua nge mɛ. U seewa u da Siloɔ u Gusunɔn s̄omɔ Akiya deema win dirɔ. N deema Akiyan n̄oni dam dwiyya t̄ok̄run s̄ɔ. U ku ra maa yam wa.

5 Yinni Gusunɔ u Akiya s̄ɔɔwa u nɛɛ, wee Yeroboamun kurɔ u wee u ka bikiaru ko wunen mi, yɛn s̄ɔ win bii u barɔ. U n tunuma wunen mi, a nùn s̄ɔɔwɔ menɔ ka menɔ. Domi u koo tii ḡosiawa nge goo.

6 Ye kurɔ wi, u tunuma, yera Akiya u win naasun damu nua win dii k̄onn̄wɔ. Ma u nɛɛ, a duuma Yeroboamun kurɔ. Mban s̄ɔna a tii ḡosiamɔ nge goo. Wee Gusunɔ u man yiire n nun labaari k̄ɔsa yeni s̄ɔ.

7 Yɛn s̄ɔ, a doo a Yeroboamu s̄ɔ a nɛɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, wee wiya u nùn ḡɔsa Isireliban suunu s̄ɔɔ ma u nùn kua ben kparɔ.

8 U ban ten sukum mwa saa Dafidin bweserun min di u nùn w̄ɛ. Adama wee u ñ kue nge win b̄ɔɔ Dafidi wi u win woodaba mɛm n̄ɔɔwa u nùn s̄awa ka win ḡoru kpuro. Ma u s̄ia dee dee win wuswaaɔ.

9 Wee, wi Yeroboamu u k̄ɔsa kua n kere t̄ɛn be ba nùn gb̄iye. Domi u dera ba b̄unu s̄awa. Ma u bw̄aaronuku kua ka sisu u ka wi, Gusunɔn m̄aru seeya. Ma u nùn Biru kisi.

¹⁰ Yen sōna u koo de kōsa yu du win yenuo. U koo win yenugibu kpuro go, bibu ka yobu, ba ñ goo derimō. U koo bwese te kpuro gowa mam mam.

¹¹ Wi u gu wuuō bōna nu koo yēron goru tem. Wi u maa gu yakaso gunōsa su koo maa win goru di.

¹² Tē wunε win kurō a seewo a da yenuo. Adama à n wuu duō fia, bii wi, u ko n maa gbimōwa.

¹³ Isireliba ba koo nūn sike kpa bu win gōō wooru sina. Wi turowa ba koo sike Yeroboamun bwese te sōō. Domi wi turo wiya u Gusunō Isireliban Yinni wēre.

¹⁴ Yen biru Yinni Gusunō u koo sina boko kpaō swīi Isirelio, kpa u Yeroboamun bwese te kpuro go. Ye wee, ya mam tunuma kō.

¹⁵ Meya Yinni Gusunō u koo maa Isireliba nōni sō, kpa ba n sāa nge kaba te ta bāarimō nim sōō. U koo bu yara tem gem mēn di, mε u ben baababa wē. Kpa u bu yarinasia sere Efaratin daaruŋ guru giō. Domi ba win mōru seeya ba būu wi ba mō Asitaaten bwāarokunu kua.

¹⁶ U koo bu biru kisi Yeroboamun durum ye u kuan sō, ka ye u maa dera win tamba kuan sō.

¹⁷ Yen biru Yeroboamun kurō wi, u seewa u doona. Ye u tura yenuō Tirisaō, u win dii kōnnō nōō sōndi, yera win bii aluwaasi wi, u n gbimō.

¹⁸ Yera ba nūn sikua. Ma Isireliba kpuro ba win gōō wooru sina nge mε Yinni Gusunō u raa gerua, saa win sōmō Akiyān nōōn di.

¹⁹ Taa bi Yeroboamu u kua win bandu sōō, ka nge mε u tambu kpāra, ye kpuron gari yorua Isireliban sinambun faagin tireru sōō.

²⁰ Wōō yēnda yiruwa u kua bandu sōō. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua win baababan sikāō. Yera win bii Nadabu u gōna kōsire kua.

Roboamun

bandun faagin sukum

(I maa mērio Bandun Gari II, 12:1-16)

²¹ Salomōōn bii Roboamu u bandu di Yudāō. Win meron yīsira Naama. U sāawa Amōnigii. Roboamu wi, u mōwa wōō weeru ka tia u sere ban te di. Ma u kua wōō wākura nōōbu ka yiru ban te sōō Yerusalemūō. N deema wuu gera Yinni Gusunō u gōsa Isireliban wusu kpuro sōō, u win yīsiru doke.

²² Roboamun waati ye sōō, Yudaba ba kōsa kua Yinni Gusunōn wuswāōō, ma ba win mōru seeya ya kere ye u raa ka ben baababa kua.

²³ Domi ben tii ba būu turanu bana, ma ba maa būu wi ba mō Asitaaten bwāarokunu kua ba yi gungunu wōlō ka mi dāa koo bakānu wāa.

²⁴ Ba maa kurōbu ka durōbu gōsa sakararun sō ba ka bwese ni Yinni Gusunō u nεε bu kpeerasian sāanu saarimō.

²⁵ Roboamun bandun wōō nōōbuse sōōra Sisaki Egibitin sina boko u na u Yerusalemu tabu wōri.

²⁶ Ma u Yinni Gusunōn sāa yerun dukia gura sere ka be Yudaban sina kpaarugia kpuro. U maa tere ni sua, ni Salomōō u kua ka wura.

²⁷ Yera Roboamu u dera ba nin kpaanu kua ka sii gandu. Ma u dera sina bokōn tiin kōsōbu ba nu kōsu.

²⁸ Sina boko ñ n dōō Yinni Gusunōn sāa yero, win kirukuba ba ra tere ni suewa ba n nūn gbiiye. Bā n gōsirama kpa bu nu yi ben diaō.

²⁹ Ye Roboamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sōō.

³⁰ Win waati ye sōō, tabu ra n wāawa wi ka Yeroboamun baa sōō. Yeniban biru Roboamu u kpuna u gu.

³¹ Ma ba nūn sika win baababan sikāō Dafidin wuuō. Win meron yīsira Naama, Amōnigii. Win biru, win bii Abiyamuwa u bandu kōsire kua.

15

Abiyamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mērio Bandun Gari II, 13:1-3, 22-23)

¹ Yeroboamun bandun wōō wākura nōōbu ka itase sōōra Abiyamu u bandu di Yudāō.

² U kuawa wōō ita bandu sōō Yerusalemūō. Win meron yīsira Maaka. U sāawa Abisalmun * bii.

³ Durum ye Abiyamun tundo u kua, yera win tii u maa kua. U ñ win tii Yinni Gusunō wē mam mam nge mε win sikado Dafidi u kua.

⁴ Adama Dafidin bweseru ta n ka sōōsire bandu sōō nge fitila, yen sōna Yinni Gusunō u nūn Abiyamu kā u kua win kōsire bandu sōō, Yerusalemūō.

⁵ Domi Dafidi wi, u sīa dee dee Yinni Gusunōn wuswāōō. U ye kpuro mēm nōōwa ye u nūn sōōwa u ko, ma n kun ma ye u Uri Heti go ma u win kurō sua baasi.

⁶ Abiyamun tundo Roboamun waati sōō, tabu kun kpa wi ka Yeroboamun baa sōō.

⁷ Ye Abiyamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sōō. Meya maa win waati ye sōō, tabu wāa wi ka Yeroboamun baa sōō.

⁸ Yen biru Abiyamu u kpuna u gu, ma ba nūn sikua win baababan sikāō, Dafidin wuuō. Ma win bii Asa u bandu kōsire kua.

* 15:2 **Abisalmu** - Baa me yen yora ya wunane fiiko, ka me, gaba tamaa Abusalumuwa ba ka yā.

Asa u kua Yudaban sina boko
(*I maa mærio Bandun Gari II, 14:1-2, 15:16-19, 16:1-6, 11-14*)

⁹Yeroboamu Isireliban sunən bandun wōo yendusewa Asa u bandu di Yudaə.

¹⁰U kuawa wōo weeru ka tia Yerusalemuə. Win nikurən yīsira Maaka. U sāwa Abusaləmun bii.

¹¹Asa wi, u sīawa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə nge win sikado Dafidi.

¹²U kurə tanəbu gira win tem di. Ma u bū ni win baababa ba raa seka kəsuka.

¹³U maa win nikurə yara sina asakpə te u diin di, yən sō kurə wi, u Asitaaten bwāroku kua. Ma Asa u bwāroku ge kəsuka u gu dōo mənī muku muku. U gen torom gura u wisi Sedoronin wōwaa.

¹⁴Adama u n̄ gungunu mi ba ra yākuru ko mi kəsuke, baa mē u Yinni Gusunə kīa ka win gōru kpuro.

¹⁵U maa dera ba ka kēnu na Yinni Gusunən sāa yera, n̄n wooda win baaba ka win tii ba yi. Kēe niya sii geesu ka wura ka sere maa yānu ganu.

¹⁶Asan waati ye sōo, tabu ra n wāawa wi ka Isireliban sunə Basan baa sōo.

¹⁷Sōo teeru Basa u Yudaba wəri. Ma u Rama mwa u yen gbāraru sonwa. Kpa Yudaba bu ku raa maa ka du mi, bu yari.

¹⁸Yera Asa u sii geesu ka wura ye ya tie kpuro gura, saa sīa yerun arumani beru yerun di, ka sere sina kpaarun arumani beru yerun di u ka gōra Damasī Sirin sina boko Beni Hadadi Tabiriman biin mi, wi u sāa Hesionin debubu. Ma Asa u gōro be sōowa u nēe, i nēe,

¹⁹u de su arukawani bəke nē ka wi nge mē ya raa wāa nēn baaba ka win baaban suunu sōo. Wee na n̄n sii geesu ka wura kēema. Yen sō, u de u arukawani ye kusia, ye u ka Basa Isireliban sunə bōka, kpa u n̄n deri.

²⁰Beni Hadadi u Asan gari nua, ma u win tabu sinambu gōra Isirelin wuu marosə, ba da ba Iyoni wəri ka Danu ka Abeli Bēti Maaka ka Kinerətu ka sere maa Nefitalin tem kpuro.

²¹Saa ye Basa Isireliban sina boko u ye nua, yera u Raman gbāra ten səmburu deri ma u da u wāa Tirisaa.

²²Ma sina boko Asa u Yudaba kpuro mēna, baa tən turo ba n̄ deri. Ba da ba kpenu ka dāa gura ye Basa u raa ka gbāra te sōmmə. Ma u dera ba ka ye Geban gbāraru sōnwa Benyamēn tem sōo, ka sere maa Misipagiru.

²³Ye Asa u kuan sukum ka sere maa wuu si u bana kpuro ka wərugəo te u sōosi ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sōo. Win təkəru sōo u naasu bara,

²⁴ma u kpuna u gu. Ba n̄n sikua win baababan sikaə win sikado Dafidin wuu. Ma win bii Yosafati u gōna sina.

Nadabu u kua Isireliban sina boko

²⁵Nadabu Yeroboamun bii u bandu di Isireliba, Asa Yudan sina bokon bandun wōo yiruse sōo. Nadabu wi, u kuawa wōo yiru bandu sōo.

²⁶U n̄ sīa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə. Kōsa u kua nge mē win tundo u raa kua ye ya Isireliba doke toraru sōo.

²⁷Ma Basa Akiyan bii Isakarin bweseru sōo, u n̄n seesi u sēre u go, Gibetonio, Filisitiban temə, saa ye Nadabu ka Isireliba kpuro ba wuu ge tarusi.

²⁸Asa Yudaban sina bokon bandun wōo itase sōora Basa u Nadabu wi go. Ma u bandu di win ayero.

²⁹Sanam mē u bandu di u kpa, yera u Yeroboamun yēnugibu kpuro go. Baa ben tən turo u n̄ deri nge mē Yinni Gusunə u gerua Siloə saa win sōmə Akiyan nōon di.

³⁰Yeni ya koorawa Yeroboamun durum sō ka yən sō u Isireliba doke toraru sōo. Ma ba Gusunə ben Yinnin mōru seya.

³¹Ye Nadabu u kuan sukum mu yorua Isireliban sinambun faagin tireru sōo.

³²Basa ka Asan baa sōo, tabu wāawa sere be kpuro ba ka gu.

Basa u kua Isireliban sina boko

³³Asa Yudaban sina bokon bandun wōo itasewa Basa Akiyan bii u bandu di Tirisaa Isireliba kpuron suunu sōo. U kuawa wōo yenda n̄nē ban te sōo.

³⁴Adama u n̄ sīa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə. Kōsa u kua. Yeroboamun yira u swīi, ye ya Isireliba doke toraru sōo.

16

¹Saa ye sōora Yinni Gusunə u win sōmə Yehu Hananin bii gōra Basan mi, u n̄n sō u nēe,

²wiya u n̄n gōsa sanam mē u n̄ sīa gāanu ma u n̄n kua win tambu Isireliban kparo. Adama u Yeroboamun yira swīi. Ma u wi Gusunən tambu doke toraru sōo ba win mōru seeya.

³Yen sō, Gusunə u koo win yēnu kpeerasia kpa gu ko nge Yeroboamu Nəbatin biiguu.

⁴Win yēnugii wi u koo gbi wuu, bōna nu koo yēron goru tem. Wi u maa gu yakasə, gunəsa su koo yēron goru di.

⁵Ye Basa u kuan sukum ka wərugəo te u sōosi, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sōo.

⁶Yen biru Basa u kpuna u gu. Ba n̄n sika win baababan sikaə Tirisaa. Ma win bii Ela u gōna kəsire kua.

⁷N deema Basa u sere gbi, Yinni Gusunə u n̄n sōowa saa win sōmə Yehu Hananin biin nōon di u nēe, win yēnu ga koo kowa nge Yeroboamuguu, kōsa ye u kuan sō, ye ya wi, Yinni Gusunən mōru seeya, ka sere yən sō u Yeroboamun yēnugibu kpuro go.

Ela u kua Isireliban sina boko

⁸ Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ yenda nɔɔbu ka tiase sɔɔra Ela Basan bii u bandu di Tirisaa. U kuawa wɔɔ yiru ban te sɔɔ.

⁹ Win tabu sunɔ turo wi ba mɔ Simiri wi u ra tabu keke yi dumi gawen bɔnu kpare u nɔn seesi saa ye wi, Ela u waa Tirisaa u tam nɔrumɔ mu nɔn goomɔ Tirisaa sunɔn sɔm kowobun wirugiin mi, wi ba mɔ Aritisa.

¹⁰ Miya Simiri u dua u nɔn sɛre u go. Saa ye sɔɔ, Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ yenda nɔɔbu ka yiruse sɔɔra mi. Ma Simiri wi, u bandu di wi, Elan ayera.

¹¹ Sanam me u ban te di u kpa, yera u Basan tɔmbu kpuro go, ka win dusibɔ ka win kpaasibɔ. Baa ben tɔn turo u n̄ diri.

¹² Simiri u Basan yenugibu kpuro gowa nge me Yinni Gusunɔ u gerua saa win sɔmɔ Yehun nɔn di,

¹³ ye u nee, u koo de bu Basan yenu kpeerasia, wi ka win bii Elan toranun sɔ te ba dera Isireliba ba kua. Domi ba dera ba bɔnu sɔwa ma ya wi Gusunɔ Isireliban Yinnin mɔru seeya.

¹⁴ Ye Ela u kuan sukum ba yen gari yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Simiri u kua Isireliban sina boko

¹⁵ Asa, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ tena ita sarise sɔɔra Simiri u bandu di Tirisaa. Ma u kua sɔɔ nɔɔba yiru ban te sɔɔ. N deema saa ye sɔɔ, Isireliba ba ben sansani gire Filisitaban wuu ge ba sokumɔ Gibetonin deedeero.

¹⁶ Tɔn be ba waa sansani mi, ba nua ma Simiri u sina boko seesi, sere u mam nɔn go. Yen dɔma tera, Isireli be ba waa sansani mi, ba tabu sunɔ Omiri kua sunɔ Isireliba kpuro sɔɔ.

¹⁷ Ma Omiri ka tɔn be, ba seewa Gibetonin min di ba da ba Tirisaa tarusi.

¹⁸ Ye Simiri u wa ba wuu ge tarusi me, yera u da u kukua sina kpaarɔ sere sina bokon dirɔ. Ma win tii u dii te dɔɔ sɛre.

¹⁹ Nge meya u ka gu win tora te u kuan sɔ. Domi kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamun yira u swii ye ya Isireliba doke toraru sɔɔ.

²⁰ Ye Simiri u kuan sukum ka nge me u Isireliban sinambu seesi u go, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

²¹ Saa ye sɔɔra Isireliba ba bɔnu kua wuunu yiru. Wuu teeru ta ka Tibini Ginatin bii yɔra, ma ta nɔn kua sunɔ. Teera maa ka Omiri yɔra.

²² Be ba ka Omiri yɔra bera ba dabiru bo. Tibini u gu. Ma Omiri u kua be kpuron sunɔ.

Omiri u kua Isireliban sina boko

²³ Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ tena ka tiase sɔɔra Omiri u bandu di Isireliɔ. U raa bandu di Tirisaa wɔɔ nɔɔba tia u sere

kua Isireliba kpuron sunɔ. Ma u kua wɔɔ wɔkura yiru ban te sɔɔ.

²⁴ Yera u da Semeeɛn mi u Samarin guuru dwa ka sii geesun gobi nɔɔɔbun suba nɔɔba tia (6.000). Ma u wuu bana guu ten wɔɔɔ u gu yiirun kɔ Samari, Semeeɛn win yiirun sɔ.

²⁵ Omiri wi, kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ya kere sinam be ba nɔn gbiiyegia.

²⁶ Yeroboamu Nebatin biin yira u swii mam mam ye ya Isireliba doke toraru sɔɔ. Ya dera ba bɔnu sɔwa. Ma Gusunɔ Isireliban Yinni u ka bu mɔru kua.

²⁷ Ye Omiri u kuan sukum ka wɔrugɔɔ te u sɔsi, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

²⁸ Omiri wi, u kpuna u gu, ma ba nɔn sikua win baababan sikaɔ Samariɔ. Yen biru, win bii Akabu u gɔna kɔsire kua.

Akabu u kua Isireliban sina boko

²⁹ Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ tena ka nɔɔba itase sɔɔra Akabu Omirin bii u maa bandu di Isireliban mi Samariɔ. U kuawa wɔɔ yenda yiru ban te sɔɔ.

³⁰ Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ, u kɔsa kua n kere sinam be ba nɔn gbiiye.

³¹ U n̄ daa mam ye Yeroboamu Nebatin bii u durum kua, wigian kpaarun saabu. Domi u Yesabeli Etibaalin bii sua kuro. Etibaali wiya u saa Sidonigibun sunɔ. Yen biru u maa da u bɔnu wi ba mɔ Baali sɔamɔ.

³² Ma u bɔnu wi diru bania Samariɔ. Ma u yaku yeru kua dii te sɔɔ.

³³ Ma u bɔnu wi ba mɔ Asitaaten bwaaaroku kua ge ba ko n da maa sa. Yeya n dera Yinni Gusunɔ u ka nɔn mɔru kua n kere sinam be ba nɔn gbiiye.

³⁴ Akabun waati ye sɔɔ, Hili Beteligii u seewa u Yeriko bana. Saa ye u wuu gen kpeekpeeku swiimɔ ma win bii gbiikoo Abiramu u gu. Saa ye u maa gen gbɔarun gambo dokemɔ ma win bii daako Segubu u maa gu. N deema Yinni Gusunɔ u raa gerua Yosue Nunin biin nɔn di u nee, wi u maa wuu ge bana, mesuma yeɛron bibu ba koo gbi.

*Eli u nee, gbeburu koo na***17**

¹ Gusunɔn sɔmɔ Eli wi u waa Tisibio Galadin temɔ u sina boko Akabu sɔɔwa u nee, ka Gusunɔ Isireliban Yinni wi na sɔamɔ minin waaaru, gura ka kakoru, yen gaa kun maa nemɔ wɔɔ sinin baa sɔɔ sere dɔma te na wure na nee, ya koo ne.

*Eli u waa**daa te ba mɔ Keritio*

² Yera Yinni Gusunɔ u Eli sɔɔwa u nee,

³ a seewo minin di kpa a da sɔɔ yari yeru gia a n waa Keritin daara Yuudenin gurua.

⁴ Daa ten nima kaa n da n nɔrumɔ kpa n gunɔmɔri gorima yi ka nun dianu naawa.

⁵Ma Eli u doona min di u kua nge me Yinni Gusunə u nùn sɔwa. U da u wāa daa ten mi.

⁶Yera gunəmori yi, yi ra ka nùn pɛɛ ka yaa naawɛ bururu ka yoka. Daa ten nima u ra n maa nɔrumə.

Eli ka kurɔ gɔmini goo

Sarepataa

⁷Sanam dɔɔ sanam wee, daa ten nim mu kpa. Domi gura kun maa nɛɛɛ tem me sɔɔ.

⁸Yera Yinni Gusunə u kpam Eli sɔwa u nɛɛ,

⁹a seewo a da Sarepataa, Sidonin temə, kpa a n wāa mi. Domi na gɔmini goo sɔwa u nùn diisia.

¹⁰Ma u seewa u da Sarepata mi. Ye u wuu ge duɔ, yera u deema gɔmini goo wee, u dāa kasu. Ma u nùn soka u nɛɛ, a suuru koowo a doo, a man nim kasuama fiiko n nɔ.

¹¹Ye u nim me kaso dɔɔ, Eli u kpam nùn soka u nɛɛ, a man pɛɛ kpiribu kasuama mi, n nɔ kpɛɛ.

¹²Ma kurɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, ka Gusunə wunen Yinnin wāaru, na n̄ dia yebunu ganu mɔ yenuɔ, ma n̄ kun mɔ som nɔm kure teeru te na mɔ kaarɔ ka sere maa gum fiiko bwāarɔ. Yen dāa na kasu mini, n̄ n̄ s̄ia yenuɔ, n̄ ka doo ko su di ka n̄en bii. Yen biru kpa sa n̄ gɔɔ mara.

¹³Eli u nùn sɔwa u nɛɛ, a ku berum ko, a doo a ko nge me a gerua. Adama a gina man kira piibu kuama ka som me. Yen biru kpa a wune ka wunen biigiru ko.

¹⁴Domi Gusunə Isireliban Yinni u gerua u nɛɛ, som me mu wāa kaa te sɔɔ, ka gum me mu wāa bwāa te sɔɔ, mu n̄ kpeemə pai, sere n̄ ka ko tɔɔ te u koo de gura yu nɛ.

¹⁵Ma u da u kua nge me Eli u gerua. Wi ka win yenugibu ka Elin tii ba maa wa ba di sɔɔ dabi dabinu.

¹⁶Som me, ka gum me, mu n̄ kpa nge me Yinni Gusunə u raa gerua win sɔmɔ Elin nɔn di.

Eli u kurɔ gɔmini win bii

wesia wasiru

¹⁷Yeniban biru, kurɔ win bii u bara gem gem ma u gu.

¹⁸Yera u Eli sɔwa u nɛɛ, Gusunə tɔnu wune, a nawa a ka Gusunə n̄en toranu yaayasia? Domi wee n̄en bii u gu.

¹⁹Eli u kurɔ wi sɔwa u nɛɛ, a man bii wi wɛɛma.

Ma u nùn mwa kurɔ win naman di u ka da dii ten gidambisan wɔllɔ mi u ra n̄ wāa. Ma u nùn kp̄i win kp̄in yera.

²⁰Ma u Yinni Gusunə kana u nɛɛ, Yinni kaa dewa k̄sa yu kurɔ wi deema win mi na sɔbia? Kpa a de win bii u gbi?

²¹Yera u bii wi kibarisi n̄n ita u Gusunə kana u nɛɛ, Gusunə n̄en Yinni, a de bii wi, u se.

²²Ma Yinni Gusunə u Elin kana te mwa, bii win wɛsiara wurama u kua waso.

²³Yera Eli u nùn suama u ka sarama wasiru u nùn win mero wɛ. U nɛɛ, wunen bii wee.

²⁴Ma kurɔ wi, u Eli sɔwa u nɛɛ, t̄ɛ, na gia ma Gusunə tɔnuwa a s̄aa. Gari yi a maa gerumə yi s̄awa gem, yi weewa Gusunə min di.

Eli u nɛɛ,

gura koo maa wurama

18

¹Yeniban biru, gbebu ten wɔɔ itase sɔɔ, Yinni Gusunə u Eli sɔwa u nɛɛ, a doo, Akabu u nun wa domi kon de gura yu nɛ.

²Saa ye, gɔɔra dam mɔ Samariə. Ma Eli u seewa u dɔɔ Akabun mi.

³N deema saa ye sɔɔra Akabu u Abudiasi sokusia, wi u s̄aa win sina kpaarun s̄om kowobun wirugii.

⁴Saa yɛ sɔɔ Yesabeli u Yinni Gusunə s̄omɔbu goomə, yera Abudiasi wi, u ben wunəbu (100) sua u b̄onu kua weeraakuukuubu u berua kpee w̄oru sɔɔ. Miya u ra n̄ ka bu d̄ianu ka nim daawammɛ.

⁵Ye u tunuma Akabun mi, Akabu u nùn sɔwa u nɛɛ, a de su da su m̄ɛri nge sa ko yaka bekusu wa mi bwii ka daru koki yi wāa kpa b̄es̄en yooyoosu ka dumi ka ketekunu nu wa nu di. Kpa b̄es̄en sabenun gɔɔ u ka saka n̄ɛra.

⁶Ma Akabu ka Abudiasi, ba yam mi b̄onu kua, ba yaka bekusu kaso w̄ori. Ben baawure u win swaa mwa.

⁷Ye Abudiasi u swaa m̄ɔ u dɔɔ, yera u ka Eli yinna. Ma u nùn tuba. Yera u yiira u wuswaa tem girari u nɛɛ, wuna mini, n̄en yinni Eli?

⁸Yera Eli u nùn wisa u nɛɛ, n̄ena mi. A doo a wunen yinni Akabu s̄ɔ ma a man wa.

⁹Ma Abudiasi u nɛɛ, toraru mba na tora yinni, a ka k̄i a man Akabu n̄omu s̄andia u man go.

¹⁰Ka Gusunə wunen Yinnin wāaru, bwe-seru garu sari t̄en mi n̄en yinni kun ḡore bu nun kasuma. Bwese te, t̄a n̄ nɛɛ, ta n̄ nun wa mi, u ra bu b̄rusiewa kpa u n̄ ka ȳɛ ma geema a n̄ wāa mi.

¹¹Miya a nɛɛ, n̄ seewo n̄ da t̄ɛ n̄ nɛɛ, na nun wa?

¹²N̄a n̄ doona kpa Gusunə Hunde u nun sua u ka da mi na n̄ ȳɛ. Saa ye sɔɔ, n̄a n̄ Akabu sɔwa na nun wa kpa u na u nun bia, a n̄ ȳɛ ma u koo man gowa. N deema na Gusunə nasiewa saa n̄en piiburun di.

¹³Yinni, ba n̄ nun sɔwa ye na kua ye Yesabeli u Yinni Gusunə s̄omɔbu goomə? S̄omɔbu wunəbuwa (100) na berua. Na bu b̄onu kua weeraakuukuubu. Na dera ba dua kpee w̄orusu sɔɔ. Miya na ra ka bu d̄ianu ka nim daawe.

14 Yera a nee, n doo tē n nen yinni sō n nee, wune Eli a wāa mini. U n̄ koo man go?

15 Adama Eli u n̄n wisa u nee, sere ka Yinni Gusunō dam kpurogii wi na sāmān wāaru kon da n yāra Akabun wuswaaō gisō.

Eli ka Akabu ba waana

16 Yera Abudiasi u da u ka Akabu yinna ma u n̄n sōwa kpuro ye u wa. Ma Akabu u Eli senō da.

17 Saa ye u Eli wende kua, yera u n̄n sōwa u nee, wuna mi, wune wi a n̄ni swāa teni doke be se Isireliban temō?

18 Eli u n̄n wisa u nee, n n̄ ne na n̄ni swāru doke tem me sō. Wuna. Domi wune ka wunen tondon yenugibu, beeya i Yinni Gusunōn woodaba deri, ma i da i būu wi ba sokumō Baali sāmā.

19 Yen sō tē, a de Isireliba bu mennama guu te ba mō Kaamelio ka sere būu wi ba sokumō Baalin yāku kowobu tōnu neeru ka weeraakuru (450) ka maa būu wi ba sokumō Asitaaten yāku kowobu tōnu neeru (400) be ba ra mēne bu di sannu ka Yesabeli.

Eli ka būu yāku kowobu

20 Yera Akabu u gōra ba Isireliba mēna ka būu yāku kowo be, guu te ba mō Kaamelio.

21 Ma Eli u bu susi u nee, domma i ko i be en gōrusu yiru deri. N n̄ Yinni Gusunōn na u sāa kpuron Yinni, i n̄n sāawō. N n̄ maa Baalin na, i n̄n sāawō.

Adama tōn be, ba n̄ n̄n gāanu ganu wisa.

22 Ma u maa bu sōwa u nee, wee tē, ne turowa na tie Yinni Gusunōn sōmōbu sō. Adama be, be ba sāa Baalin yāku kowobu, ba sāawa tōnu neeru ka weeraakuru (450).

23 Yen sō tē, bu sun naa kinēnu yiru wēema. Kpa Baalin yāku kowo be, bu teeru sua bu ten yaa muriri bu sōndi dāa gbebi wōllo bu ku dō doke. Kpa ne n̄ maa teeru sua n̄ ko me.

24 Yen biru kpa bu ben būnu soku, kpa n̄ maa Yinni Gusunō soku kpa su wa win̄ Yinni u koo wisi u dō doke dāa ye sō.

Ma tōn be kpuro, ba nee, too, ya wā.

25 Ma Eli u yāku kowo be sōwa u nee, i gbio i be en naa kineru sua i go, domi beeya i dabiru bo, kpa i be en būu soku. Adama i ku ra dō doke dāa ye sō ka be en tii.

26 Ma ba naa kinē te ba bu wē mi go. Yera ba būu wi soka saa bururun di sere sō u ka na wiru wōllo. Ba mō, Baali, a sun wurario! Ma ba yaamō ba ka ben yāku yerun tura te sikerenamō. Adama ba n̄ nōo gagu nua. Ba n̄ maa wisibu gabu wa.

27 Sō wii wōo te, yera den Eli u bu yaakoru mō, u mō, i gbāro ka dam, domi u sāawa be en būu. Sōrōkudo u gāanu bwisikumōwa, n̄ kun me, u gāanu mōwa ni nu n̄n neni n̄ kun me u gam dawa, n̄ kun me, u do! Yen sō, i gbāro kpa u dom yanda.

28 Ma ba gbāsuka tāa tāa ba seewa ba tii takobi ka yaasi sōkirima nge me ben komaru. Ma yem mu kokumō saa ben wasin di.

29 Ye sō u kella, yera ba maa sāaru wōri ka dam, sere yokan yākurun saa ya ka tura. Adama ba n̄ būu goon nōo nua, ba n̄ maa wisibu gabu nua, n̄ kun me gāa ni nu koo tōmbun laakari seeya.

30 Ye Eli u tōn be kpuro sōwa u nee, i susima nen gee, ma be kpuro ba susi win mi. Yera u Yinni Gusunōn yāku yerun tura te ba raa sanku mi sōnwa.

31 Ma u kpenu wākura yiru sua nge me Yakōbun bibun geera ne. Yakōbu wiya Yinni Gusunō u maa yisiru kō Isireli.

32 Kpee niya Eli u ka yāku yee te kua ma u wōru gba u ka tu sikerena. Wōru ge, ga koo nim kotosu yirun saka mwa.

33 Ma u dāa gbebi yorua tura ten wōllo u naa kinē te go, u ten yaa murura u sōndi dāa yen wōllo.

34 Yen biru u nee, bu kotosu nne nim yibio bu wisi yāku yaa ye ka dāa yen wōllo.

Ma ba kua me. Ma u maa nee, bu wureo bu nim me wisi.

Ma ba kua me. U maa nee, bu wureo bu wisi n̄n itase.

Ma ba kua me.

35 Ma nim me, ku kokumō tura ten min di, sere mu wōru ge ga ka tu sikerene mi yiba.

36 Ye yokan yākurun saa ya tura, yera Gusunōn sōmō Eli u susi yāku tura ten mi, u nee, Gusunō, Aburahamu ka Isaki ka Yakōbun Yinni, a de bu gia gisō ma wuna a sāa Gusunō Isirelio, ma na maa sāa wunen bōo. Kpa ba n̄ yē ma gāa ni na kua, wunen min diya nu kooro.

37 A man wisio Yinni Gusunō, a man wisio, kpa tōn be, bu gia ma wuna a sāa kpuron Yinni, wuna kaa de bu ben gōru gosie wunen mi.

38 Yera Yinni Gusunō u dera dō u sarama u yāku yee te wōri. Yaa ye, ka dāa ye, ka kpee ni, ye kpurowa ya dō mwaraa sere ka temō. Ma wōru gen nim me, mu gbera.

39 Saa ye tōn be, ba wa me, yera ba yiira ba wuswaa tem girari ba nee, Yinni Gusunōwa u sāa kpuron Yinni.

40 Ma Eli u nee, n̄ n̄ mēn na, bu būu wi ba mō Baalin yāku kowo be mwērima, bu ku raa de ben goō u kisira.

Yera ba bu mwēera. Eli u dera ba ka bu da Kisionin daara. Miya u bu sakira.

Gura ya wurama

41 Yen biru Eli u Akabu sōwa u nee, a doo a di kpa a nō. Domi gbāra bi a nōmō mini, gura ya wee mi.

42 Ma Akabu u doona u ka di kpa u nō. Adama Eli u da guu ten wii kpiiro. Miya u yiira u win wiru bēri win dūan baa sō.

⁴³ Ma u win bɔɔ aluwaasi sɔɔwa u nɛɛ, a yɔɔma kpa a mɛɛri nim wɔkɔn bera gia.

Yera aluwaasi wi, u yɔɔwa u mɛɛra u nɛɛ, na ñ gāanu ganu wa.

Ma Eli u nùn daasia mɛ sere nɔn nɔɔba yiru.

⁴⁴ Ye u mɛɛra nɔn nɔɔba yiruse, yera u nɛɛ, guru wii wuro piibu gagu wee ga seema nim wɔkɔn di, ga ka tɔnɔn nɔm tararu nɛ.

Yera Eli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ñ n mɛn na, a sarɔ a da a Akabu sɔ u win tabu kɛkɛ ye dumi gawe sɔɔru ko u da yenuɔ fuuku kpa gura yu ku raa nùn yɔrasia.

⁴⁵ Ye n sosi fiiko wɔlla tīra guru wirun saabu. Ma woo ga seewa, gura ya tunuma ka dam. Yera Akabu u win tabu kɛkɛ ye wɔri u da Yisireɛliɔ.

⁴⁶ N deema Yinni Gusunɔn dam mu wāa ka Eli. Yera u kpaka sɛka pɔraɔ, ma u duka wuka u Akabu gbiiri, u gbia u tura Yisireɛli mi.

Eli u mwia kpana

19

¹ Ye Akabu u tura yenuɔ u win kuro Yesabeli sɔɔwa ye Eli u kua kpuro ka nge mɛ u bũu wi ba mɔ Baalin yāku kowo be kpuro go ka takobi.

² Ma Yesabeli u Eli sɔmɔ goria u nɛɛ, ma na kun nun go sia amadaare nge mɛ a tɔn ben baawure go, bũnu nu man kua nge mɛ nu kī.

³ Ye Eli u nua mɛ, yera u duka sua u ka win hunde bere. Ma u tura Beri Sebɔɔ Yudan tema. Miya u win bɔɔ aluwaasi deri.

⁴ Ma win tii u sanum so tɔɔ giriru, u da u wāa ghaburɔ u sɔ ɗaru garun nuurɔ, ma u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, ya den tura mɛ, a nɛn hunde suo. Domi na ñ nɛn baababa gea kere.

⁵ Ma u kpuna u dweeya dāa ten nuurɔ. Yera Gusunɔn gɔrado goo u na u nùn baba u nɛɛ, a seewo a di.

⁶ Ma Eli u seewa u deema kiraru wee win wirun bɔkuɔ kpee sundu garun wɔllɔ, ka nim bwāaru. Yera u di u nɔra. Ma u wure u kpuna.

⁷ Yinni Gusunɔn gɔrado wi, u kpm wurama u nùn baba u nɛɛ, a seewo a di, domi gbabu te ta nun tie, ta ɗɛu.

⁸ Ma u seewa u di u nɔra. U dam wa u ka sanum wɔri. U sia sɔɔ sɔɔ weeru ka wɔkuru weeru. Ma u tura Yinni Gusunɔn guurɔ, te ba mɔ Horebu.

Yinni Gusunɔ u Eli dam ká

⁹ Guu ten kpee wɔru sɔɔra Eli u da u kpuna wɔkuru, yera Yinni Gusunɔ u nùn bikia u nɛɛ, mba a mɔ mini.

¹⁰ Ma u nùn wisa u nɛɛ, wunɛ wɔllu ka tem Yinniwa na sannamme, domi Isireliba ba wunen woodaba deri ma ba wunen yāku yenu kɔsuka. Mɛya ba wunen sɔmɔbu go go

ka takobi. Nɛ turowa na tie. Yera ba maa man kasu bu hunde wuna.

¹¹ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a yarima kpa a yāra guu ten wɔllɔ kpa n na n sara wunen wuswaaɔ. Ma u yarima.

Yera woo bɔkɔ ga na ga guu te besuka. Adama Yinni Gusunɔ u ñ wāa woo ge sɔɔ. Ma tem mu yīira. Adama Yinni Gusunɔ u ñ wāa yīiri bi sɔɔ.

¹² Ma dɔɔ u maa na. Mɛya Yinni Gusunɔ kun wāa dɔɔ wi sɔɔ. Yen biru damu piibu gaga maa na ge ga nɔɔbu do.

¹³ Ye Eli u damu ge nua, yera u win kumbooro wiru wukiri, u yarima kpee wɔru gen min di, u yāra gen nɔɔwɔ. Ma u maa nɔɔ gagu nua ga nùn bikia ga nɛɛ, mba a mɔ mini, Eli.

¹⁴ Eli u wisa u nɛɛ, wunɛ wɔllu ka tem Yinniwa na sannamme domi Isireliba ba wunen woodaba deri, ma ba wunen yāku yenu kɔsuka. Mɛya ba maa wunen sɔmɔbu go ka takobi. Nɛ turowa na tie. Yera ba maa man kasu bu hunde wuna.

¹⁵ Ma Yinni Gusunɔ u nùn wisa u nɛɛ, a gɔsiro a ghaburun swaa mwa kpa a da Damasio. À n tura mi, a Hasaeli bandun gum tãre u ko Sirin sunɔ.

¹⁶ Kpa a maa Yehu Nimusin bii bandun gum tãre u ko Isireliban sunɔ. Kpa a Abeli Mɛholaqii wi ba mɔ Safatin bii Elisee gum tãre u ko Gusunɔn sɔmɔ wunen kɔsire.

¹⁷ Kon de Hasaeli u tɔn be go ka takobi. Ben wi u kisira win nɔman di, Yehuwa u koo yēro go. Wi u maa kisira Yehun nɔman di, kpa Gusunɔn sɔmɔ Elisee u nùn go.

¹⁸ Adama kon tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000) deri Isireliba sɔɔ, be ba kun yīirare bũu wi ba mɔ Baalin nuurɔ bu nùn sá.

Yinni Gusunɔ u Elisee soka

¹⁹ Yen biru Eli u seewa u doona min di. Ma u da u Elisee Safatin bii deema u kɔrɔ mɔ win gberɔ. N deema naa wuku yenda nɛɛwa u mɔ. Win tii u ka yen yiru sɔmburu mɔ. Ma Eli u nùn susi mi u sɔmburu mɔ, u win kumbooro pota u nùn kare u ka nùn sɔɔsi ma wiya u koo ko win kɔsire.

²⁰ Yera Elisee u win nɛɛ yi deri u Eli duka swīi biruɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a de n da n nɛn tundo ka nen mero nɔɔ kana kpa n wurama n nun swīi.

Eli u nùn wisa u nɛɛ, a doo, adama a n yaaye ye na nun kua.

²¹ Ye Elisee u gɔsirama Elin min di, yera u na u win nɛɛ yin yiru sua u go u ka yākuru kua. Ma u yin sugun dāa sua u ka yen yaa yikua, u tɔmbu wɛ ba tema. Yen biru u seewa u da u Eli swīi u kua win bɔɔ.

Akabu u ka Sirigibu tabu kua

20

¹ Beni Hadadi Sirin sina boko u win tabu kowobu kpuro menna, ka dumi ka tabu kɛkɛ

be dumi gawe. Ma sinambu tena ka yiru ba nùn somiru na. Ma u da u Samari wəri ba ye tarusi.

² Yera u Akabu Isireliban sina boko sòmòbu goria u n̄e,

³ bu nùn s̄s ma win wura ka win sii gee si u m̄o kpuro ya kua wi Beni Hadadigia. Meyā maa win kuròbu ka win bii be ba buram bo, ba kua wi Beni Hadadigibu.

⁴ Ma Isireliban sina boko u n̄e, i doo i b̄e en yinni s̄s ma na wura na n s̄a wigii ka nen ye na m̄o kpuro n̄ge m̄e win tii u gerua.

⁵ Yeniban biruwa sòmò be, ba wurama Akabun mi, ba n̄e, wee Beni Hadadi u raa nun goriama a nùn sii geesu ka wura ka wunen kuròbu ka bibu w̄ēma.

⁶ Yen s̄s, sia amadaare u koo win sòm kowobu ḡorima bu wunen diru b̄uri ka wunen bw̄abuginu, kpa bu m̄eri ye ya s̄a ḡa bakanu wunen n̄ani s̄o bu sua.

⁷ Ye Akabu Isireliban sina boko u ye kpuro nua, yera u Isireliban guro gurobu m̄enna u n̄e, i n̄ wa ma durò wi, u b̄e sen k̄sa kasuwa. Domi u raa ḡarima n nùn nen kuròbu ka bibu ka sii geesu ka wura w̄ēma. Ma na n̄ yen gaa yine.

⁸ Ma Isireliban guro guro be, ba n̄e, a ku nùn swaa daki. A ku ra wura.

⁹ Yera Akabu u Beni Hadadin ḡoro be s̄òwa u n̄e, i doo i b̄e en yinni sina boko s̄s i n̄e, ye u ḡbia u bikia, kon ye ko. Adama ye u geruma mini t̄e, na n̄ ye m̄o.

Ma ḡoro be, ba seewa ba wura ba Beni Hadadi ye kpuro s̄òwa.

¹⁰ Ye Beni Hadadi u nua m̄esum yera u Akabu s̄òwa u n̄e, nen b̄unu nu man kua n̄ge m̄e nu ki, n̄a kun Samari kasuke sere yen tua kun tura yu nen t̄ambu kpuron n̄am w̄ònu yibu.

¹¹ Ma Isireliban sina boko, u wisa u n̄e, wi u tabu ȳanu sebua, u n̄ kp̄e u tii siara n̄ge wi u tabu ȳanu pota u yi.

¹² N deema Beni Hadadi u tam n̄orum̄owa ka sinambu gabu sannu kuu bekurugirò, sanam m̄e u Akabun gari yi nua. Yera u win tabu kowobu s̄òwa u n̄e, bu doo bu s̄òru ko ben sansanò kpa bu wuu ge tarusi. Ma ba da ba gu tarusi.

Akabu u tabu di

¹³ Yera Gusun̄on sòmò guo u na Akabun mi, u n̄e, am̄eniwa Yinni Gusun̄o u gerua. U n̄e, a t̄on dabi te wa? U koo nun u n̄omu s̄ondia kpa a ḡia ma wiya u s̄a kpuron Yinni.

¹⁴ Akabu u n̄e, weren min diya ya koo ka koorā m̄e.

Ma sòmò wi, u nùn wisa u n̄e, am̄eniwa Yinni Gusun̄o u gerum̄o. U n̄e, ya koo koorawa saa tabu kowo be bera ka beran wirugiba ḡosan min di.

Ma Akabu u maa bikia u n̄e, tabu sunwara u koo wooda w̄e su ka bu w̄ori.

Sòmò wi, u nùn wisa u n̄e, wuna kaa ko taa bin sun̄o.

¹⁵ Yera Akabu u bera ka beran tabu kowo be m̄enna. Ma ba kua goobu ka tena ka yiru (232). Yen biru u Isireliban tabu kowobu m̄enna, ma be, ba maa kua n̄oròbun suba n̄òba yiru (7.000).

¹⁶ Ma u Sirigii be w̄orim da s̄ò ȳesan n̄am dwaru gian di. Saa ye s̄ò, Beni Hadadi u s̄ u tam n̄orum̄o wi ka sinambu tena ka yiru be ba nùn somiru na.

¹⁷ Isireliban bera ka beran tabu kowo be, ba ḡbia ba tabu yara. Yera Beni Hadadi u bikia u n̄e, berà mini. Ma ba nùn wisa ba n̄e, Samarin diya ba yarima.

¹⁸ Ma u n̄e, ba yarima bu ka tabu ko? Aa, ba yarimawa bw̄ēe dora s̄ò? Ka m̄e, i bu mw̄eerima wasiru.

¹⁹ Yera Isireliban tabu kowo be ba tie, ba bera ka beran tabu kowo be sw̄i.

²⁰ Ma ben baawure u win w̄erò naa sw̄i u go. Sirigii be ba tie, ba duki yakura ba doona. Adama Isireli be, ba bu naa sw̄i. Beni Hadadi u duka yakura ka win duma, ka sere maa maasòbu gabu.

²¹ N̄ge meya Isireliban sina boko u ka Beni Hadadin tabu kowobu kamia mam mam. U ben dumi go. Ma u ben tabu kekeba mw̄eera.

²² Yera Gusun̄on sòmò wi, u maa da Akabun mi, u nùn s̄òwa u n̄e, a doo kpa a n w̄oruḡoru m̄o kpa a bwisiku m̄e kaa ko. Domi w̄ò kp̄o Sirin sina boko wi, u koo maa ḡosirama u nun w̄ori.

Sirigibu

ba kpa m̄ Isireliba w̄ori

²³ Sirin sina bokon tabu kowobu ba nùn s̄òwa ba n̄e, Isireliban b̄unu nu s̄awa guunuginu. Yen s̄ona ba sun kamia. N n men na, su bu w̄ori w̄owa s̄ò kpa bu wa ma sa bu dam kere.

²⁴ Yen s̄s, a sinam be kpuro yaro b̄e sen wuurun di kpa a tabu sinambu k̄sire ko mi.

²⁵ Yen biru kpa a maa tabu kowo kpaobu ḡosi ka tabu keke yi dumi gawe kpa ye kpuro ya n geeru ne n̄ge m̄e a raa m̄o yellun taa bi s̄ò. Kpa su da su bu w̄ori w̄owa mi. Miya sa ko bu kamia.

Yera u ben gari yi wura u kua m̄e.

²⁶ Yen w̄ò kp̄o Beni Hadadi u win tabu kowo be m̄enna u gara, ma ba da Afekio bu ka Isireliba w̄ori.

²⁷ Isireliban tii, ba ben tabu kowobu m̄enna ba gara. Ma ba d̄ianu sua, ba da bu ka Sirigii be w̄ori. Yera ba ben sansani gira Sirigibun sansanin deedeero. Ma ba s̄a n̄ge boo ḡò piiminu yiru Sirigibun wuswaaò. Domi Sirigii be, ba dabiwa sere ba bera mi yiba.

²⁸ Yera Gusun̄on sòmò wi, u maa na Isireliban sina bokon mi u n̄e, am̄eniwa Yinni Gusun̄o u gerum̄o. U n̄e, yen s̄s Sirigibu ba

nεε, u s̄awa guunun yinni, yen s̄na u koo be tabu kowo dabi te bεε n̄omu beria kpa i gia ma wiya u s̄a kpuron Yinni.

²⁹ Ma Sirigii be, ka Isireliba ba kua s̄o n̄oba tia ba m̄erine. Yen n̄oba yirusera ba tabu w̄rina. Ma Isireliba ba Sirigibun tabu kowobun n̄ar̄obun suba wun̄abu (100.000) go s̄o teeru.

³⁰ Be ba tie, ba s̄awa t̄ambu n̄ar̄obun suba t̄ena ita sari (27.000). Ma ba duki yakikira, ba da ba w̄a Afekio. Yera gb̄arara bu s̄ere ta go.

Akabu u Beni Hadadi deri

u n̄ go

Saa ye s̄ora Beni Hadadi u da u kukua Afeki yen diru garun gidambisan w̄llo.

³¹ Ma win bw̄aba n̄un s̄owa ba nεε, wee, sa nua ma Isireliban sinamba ra n t̄ambun w̄n̄w̄ndu ma. Yen s̄, su saakiba dewe kpa su w̄ε s̄ka wir̄o nuku sankiranun s̄, kpa su da Isireliban sina bokon mi, s̄ar̄kudo u koo sun w̄n̄w̄ndu kua, kpa u de sa n w̄a.

³² Ma ba saaki be deewa p̄rao, yen biru ba w̄ε s̄ka wir̄o, ba da ba Isireliban sina boko deema ba n̄un s̄owa ba nεε, wunen b̄o Beni Hadadiwa u sun ḡrima u nεε, a win w̄aru dweo u ka wa u n w̄a.

Yera Akabu u bu wisa u nεε, wi, n̄en k̄nasi, u w̄a w̄aru s̄o?

³³ Ye t̄n be, ba nua u wisa n do, yera ba gerua fuuku fuuku ba nεε, oo, wunen k̄nasi u w̄a.

Ma Akabu u nεε, i doo i ka n̄un na.

Yera Beni Hadadi u na wi, Akabun mi. Ma Akabu u n̄un ȳosia win tabu keke w̄llo.

³⁴ Saa yera Beni Hadadi u n̄un s̄owa u nεε, kon nun wuu si n̄en tundo u raa wunen tundo mwaari mi wesia. Kpa a kia d̄ora yenu ko Damasio nge m̄e n̄en tundo u kua Samario.

Ma Akabu u n̄un s̄owa u nεε, n̄e maa kon nun deri a n w̄a, kpa su arukawani b̄oke n̄e ka wun̄e.

Ma ba arukawani ye b̄okua. Yen biru u dera Beni Hadadi u doona.

Gusun̄o Akabu taare w̄ε

³⁵ Saa ye s̄ora Yinni Gusun̄o u win s̄om̄o aluwaasi goo s̄owa u nεε, u win turo kan̄o u n̄un so. Adama win turo wi, u yina u n̄un so.

³⁶ Yera s̄om̄o wi, u n̄un s̄owa u nεε, a n man doonari t̄ε, gbee sun̄o ga koo nun s̄ere gu go. Domi a n̄ Yinni Gusun̄on gari m̄em n̄ow̄e.

Sanam m̄e u s̄om̄o wi doonari, yera gbee sun̄o ga n̄un s̄ere ga go.

³⁷ Yera s̄om̄o wi, u ka maa goo yinna, ma u nεε, a man soowo, a suuru ko.

Ma dur̄o wi, u n̄un so u m̄era kua.

³⁸ Ma s̄om̄o wi, u tii k̄sa u s̄ekatia s̄ka win n̄on̄o, u da u sina swaa baar̄o mi sina boko Akabu u koo ka doona.

³⁹ Sanam m̄e sina boko u sar̄o win b̄okuo, yera u n̄ogiru sua u nεε, wee na raa w̄a

tabu s̄ia s̄o, ma subaru s̄o goo u yara u ka man tabu dur̄o goo naawa n̄un k̄su. U nεε, n̄a n dera dur̄o wi, u doona, n̄ena kon ko win k̄sire, n̄ kun m̄e, kon sii geesun gobi n̄ar̄obun suba ita (3.000) k̄sia.

⁴⁰ Sanam m̄e na w̄a na sirene, yera dur̄o wi, u man kisirari u doona.

Ma Isireliban sina boko u nεε, m̄esuma ba koo nun kua. Domi wunen tiwa a gerua.

⁴¹ Saa yera s̄om̄o wi, u win s̄ekatia ye u ka n̄oni b̄okua mi kusia, ma Isireliban sina boko u n̄un tuba u wa ma Gusun̄on s̄om̄obun turowa.

⁴² Yera u maa sina boko s̄owa u nεε, ameniwa Yinni Gusun̄o u gerua. U nεε, ȳen s̄ a dera dur̄o wi u nun n̄omu beria mi, u doona, wi u nεε, a kam koosia, t̄ε, wuna kaa gbi win ayero, kpa wunen t̄ambu bu maa gbi win t̄ambun ayero.

⁴³ Yera Isireliban sina boko Akabu u ḡsira win ȳenūo ka nuku sankiranu ka m̄oru.

Akabu u dera ba Naboti go

21

¹ Yeniban biru ye ya koor̄a wee. Dur̄o goo u w̄a Yisireelio, win ȳsira Naboti. U res̄em gbaaru ma, Akabu Samarin sun̄on sina kpaarun b̄okuo.

² S̄o teeru Akabu u n̄un s̄owa u nεε, a man wunen res̄em gbaa te derio tu ko n̄en saadī. Domi ta w̄a n̄en sina kpaarun b̄okuo. Kpa n nun res̄em gbaaru garu k̄sire kua t̄en res̄em ya yen̄i gea kere. N n maa gobin na a k̄i, kon nun yi w̄ε nge m̄e gbaa ten geera n̄e.

³ Adama Naboti u nεε, Gusun̄o u man bere n ka n̄en tubi sua n nun w̄ε, ye n̄en baababa ba man deria.

⁴ Ma Akabu u ḡsira ȳenūo ka nuku sankiranu u m̄oru Naboti Yisireeligiin gari yin s̄. U da u kpuna u k̄rua, u yina u di.

⁵ Yera win kur̄o Yesabeli u na win mi, u n̄un bikia u nεε, mban s̄na wunen nukura ka sankire sere a kpana a di.

⁶ U nun wisa u nεε, Nabotiwa na s̄owa na nεε, u man win res̄em gbaaru derio. Kpa n n̄un ten gobi k̄sia, n̄ kun m̄e, n n̄un garu k̄sire kua. Adama u nεε, u n̄ man tu w̄εm̄o.

⁷ Yera Yesabeli wi, u n̄un s̄owa u nεε, n n̄ wuna a s̄a Isireliban sun̄o? A seewo a di ka nuku dobu. N̄ε, kon nun Nabotin gbaa te w̄ε.

⁸ Yera u guro gurobu ka siri kowobu be ba w̄a wuu teu ka Naboti tirenu yorua ka Akabun ȳisiru u Akabun ȳireru doke tire ni s̄o.

⁹ Ye u yorua wee. U nεε, i kparo i baawure s̄ u n̄o b̄oke kpa i de t̄ambu bu m̄enna kpa i Naboti gbiisia ben wuswaa.

¹⁰ Kpa i t̄n k̄sobu yiru gabu wuna bu na win wuswaa bu n̄un taare w̄ε ba n m̄o, wiya u Gusun̄o ka sina boko b̄rusi. Yen biru i n̄un yaro i ka da wuun biru i kpenu kasuku i go.

¹¹ Ma Nabōtin wuun guro guro be, ka ben siri kowo be, ba kua nge me Yesabeli u bu sōwa tire ni sō.

¹² Ba nō bōku te kua wuu giru ba maa Nabōti gbiisia tām̄bun wuswaa.

¹³ Ma tōn kōsobu yiru ye, ba na ba sina win wuswaa. Ba tōn wōru ge sōwa ba nē, Nabōti u Gusunō ka sina boko bōrusi.

Ma ba nūn gawa ba ka yara wuun biruō ba kpenu kasuka ba go.

¹⁴ Ma wuun wirugii be, ba Yesabeli sōmō garia ba nē, ba Nabōti kpee ni kasuka ba go.

¹⁵ Saa ye Yesabeli u nua ma ba Nabōti go, yera u da u Akabu sōwa u nē, a doo a resēm gbaa te sua te Nabōti Yisireeligi u raa yina u nun dāre mi, domi u gu.

¹⁶ Ye Akabu u nua me, yera u da u gbaa te sua.

Yinni Gusunō

u Akabu ka Yesabeli taare wē

¹⁷ Saa yera Yinni Gusunō u Eli Tisibigii sōwa u nē,

¹⁸ a seewo a da a ka Akabu Isireliban sina boko yinna wi u wāa Samariō. Wi wee, u wāa Nabōtin resēm gbaaro u ka tu sua.

¹⁹ A nūn sōwō a nē, amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Ye u tōnu go u kpa, yera u koo maa yēron tubi sua? Tē mi bōnu nu Nabōtin yem dabura, miya nu koo maa win tiigim dabiri.

²⁰⁻²¹ Yera Eli u da Akabun mi. Ye u tura mi, yera Akabu u nūn sōwa u nē, nēn yiberē, a den man wa?

Eli u nūn wisa u nē, na nun wa. Wee, Yinni Gusunō u koo nun kōsa surema kpa u wunen tambu kpuro go ka wunen yobō yēn sō a tii yōsu a kōsa kua win wuswaa.

²² U koo de wunen yenu gu ko nge Yeroboamu Nēbatin biiguu, n̄ ku me, nge Basa Akiyan biiguu. Domi a win mōru seeya, ma a Isireliba doke toraru sō.

²³ Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua Yesabelin sō. U nē, bōna nu koo win goru tem Yisireelin gbārarun bōku.

²⁴ Mēya maa Akabugibu sō, wi u gu yenuō, bōna nu koo yēron goru tem. Wi u maa gu yakasō, gunōsa su koo yēron goru di.

²⁵ Domi goo sari wi u tii yōsu kōsa sō nge Akabu, Yinni Gusunōn wuswaa. N deema win kurō Yesabeliwa u ra n nūn dam kēmō u ka ye ko.

²⁶ U kōsa kua ye ya n̄ ka nō geruro. Domi u da u būnu sāmō nge Amareba be Gusunō u gira. Ma u ben tem Isireliba wē.

Akabu u win durum

tuuba kua

²⁷ Ye Akabu u Elin gari yi nua me, yera u tii kawa u win yabe ni u sebua nēnu u gēka ma u saaki sua u tii tēkusi, u nō bōku. Saaki

yera, u ra ka bōsu ka nuku sankiranu. Yera u ra mam ka kpune.

²⁸ Ma Yinni Gusunō u maa Eli Tisibigii wi sōwa u nē,

²⁹ a wa nge me Akabu u tii kawa nēn wuswaa? Yēn sō, na n̄ maa derimō kōsa ye, yu kooru win waati sō. Win biin waati sōra kon de yu kooru.

22

Akabu u kī

u wuu ge ba mō Ramōti wōra

(I maa mērio Bandun Gari II, 18:1-3)

¹ Isireliba ka Sirigibu ba kua wōs yiru ben goo kun goo tabu wōri.

² Wōs itase sō, ye Yosafati Yudaban sina boko u na Isireliban sina bokon mi,

³ yera Isireliban sina boko u win bwāabu sōwa u nē, i yē ma Ramōti ye ya wāa Galadin temō ya sāawa besegia? Mban sōna sa n̄ ko ye mwa Sirin sunōn nōman di.

⁴ Ma u Yosafati bikia u nē, kaa ka man taa bi da Ramōtiō Galadin temō?

Yosafati u nūn wisa u nē, a n̄ n̄ sōru kpa na kpawa mi. Wunen tambu bā n̄ seewa, negiba maa seewawa mi. Mēya maa nēn maasōbu.

Sōmō weesugibu ba nē,

Akabu koo tabu di

(I maa mērio Bandun Gari II, 18:4-11)

⁵ Ma Yosafati u maa nē, na nun kanamō, a gina Yinni Gusunō bikio a nō me u koo nun sō.

⁶ Saa yera Isireliban sina boko u sōmōbu mēna nge tōnu nērun (400) saka. Ma u bu bikia u nē, n̄ doo Ramōtiō Galadin temō n̄ ka Sirigibu tabu ko? Nge n̄ ku da.

Yera sōmō be, ba nūn wisa ba nē, a doo. Yinni Gusunō u koo nun ye namu beria.

⁷ Adama Yosafati u bikia u nē, Yinni Gusunōn sōmō goo sari mini win min di sa ko kpī su Yinni Gusunōn gere nō?

⁸ Isireliban sina boko u nē, Gusunōn sōmō turowa u wāa mini, win min di sa ko kpī su Yinni Gusunōn gere nō. Adama na nūn tusa. Domi u ku ra man gāa geenu sō. Sōmō win yīsira Misee Yimilan bii.

Ma Yosafati u nūn sōwa u nē, sina boko, a ku gere me.

⁹ Yera Isireliban sina boko wi, u win sōm kowō gōra u nē, u doo u Misee Yimilan bii wi sokuma fuuku.

¹⁰ Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yānu doke, ben baawure u sō win sina kitarō, Samarin gbāra kōnnōwō. Ma sōmō be, ba wāa ben wuswaa ba gari mō.

¹¹ Yera Sedesiasi Kenaanan bii u sisun kōbunu seka. Ma u nē, amēniwa Yinni Gusunō u gerua, kōbi yini, yi sāawa yīreru te ta wunen dam sōsimō me kaa ka Sirigibu go.

¹² Nge mɛya sɔmɔ be kpuro, ba gerumɔ ba mɔ, a doo Ramɔtiɔ Galadin temɔ. Kaa nasara wa. Yinni Gusunɔ u koo nun tɔn be nɔma bɛria.

Misee u Akabu sɔɔwa

ma u n nasara wasi

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 18:12-27)

¹³ Sɔmɔ wi ba gɔra u bu Misee sokua u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wee sɔmɔ be ba waa mi kpuro, ba sina boko gari gea gerua. Yen sɔ, a de wunɛ ka ben gari yi ko tia.

¹⁴ Ma Misee u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn waaaru, ye wi, Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa, yera kon gere.

¹⁵ Ye Misee u tura sina bokon wuswaaɔ, sina boko u nɔn bikia u nɛɛ, sa ko kpɛ su tabu da Ramɔti Galadin temɔ? Nge su ku da.

Ma u nɛɛ, i doo mɛ, i ko i nasara wa. Yinni Gusunɔ u koo nun bu nɔmu bɛria.

¹⁶ Adama sina boko u nɔn wisa u nɛɛ, nɔn nyewa kon nun bɔrusia a sere man gem sɔ mɛ Yinni Gusunɔ u nun sɔɔwa a gere.

¹⁷ Misee u nɔn wisa u nɛɛ, na Isireliba wa ba yarine guunu wɔllɔ ba sɔa nge yaa ni nu kun kparo ma. Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔn beni ba n kparo mɔ.

Ben baawure u gɔsiro u wura yenuɔ ka alafia.

¹⁸ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, na n daa nun sɔɔwa ma u ku ra man gaa geenu sɔ, sere gaa kɔsunu?

¹⁹ Yera Misee u Akabu sɔɔwa u nɛɛ, a Yinni Gusunɔn gari swaa dakio, na nɔn wa u sɔ win sina kitaru wɔllɔ. Ma win tabu kowobu ba yɔ win nɔm geu ka win nɔm dwara.

²⁰ Ma u nɛɛ, wara u koo Akabu nɔni wɔke u ka taa bi da Ramɔtiɔ Galadin temɔ, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesiano mɔ. Wini u n gerua mɛni, wi, u gere mɛ.

²¹ Yera hunde gaa ya yarima ya yɔra Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ya nɛɛ, kon Akabu wi nɔni wɔke. Yinni Gusunɔ u ye bikia u nɛɛ, amɔna kaa koosina.

²² Hunde ye, ya nɛɛ, kon yari kpa n du sɔmɔ be sɔɔ, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko nɔni wɔke. Ma Yinni Gusunɔ u ye wisa u nɛɛ, ya wɔ, swaa gea. Kaa maa kpɛ a nɔn nɔni wɔke. N n mɛn na, a yario a da a ko mɛ.

²³ Wee tɛ, Yinni Gusunɔ u dera hunde ye, ya dua sɔmɔ be sɔɔ, bu ka nun weesu kua. Yen sɔ, a n yɛ ma kɔsa Yinni Gusunɔ u koo de yu nun deema.

²⁴ Yera Sedesiasi Kenaanan bii u susi Miseen bɔkuɔ u nɔn baara so. Ma u nɛɛ, domma Yinni Gusunɔn hunde u yara nen min di u ka sere nun gari kua.

²⁵ Misee u nɔn wisa u nɛɛ, kaa gia dɔma te kaa duku dukubu ko, a n kuku yeru kasu dirɔ.

²⁶ Yera Isireliban sina boko u nɛɛ, i Misee mɔɔ i ka da Amɔɔ wi u sɔa wuun wirugii ka maa Yoasi, sina bokon biin mi.

²⁷ Kpa i bu sɔ i nɛɛ, amɛniwa nɛ sina boko na gerua. Na nɛɛ, bu durɔ wi mɔɔ bu doke pirisɔmwɔ kpa ba n nɔn dɔanu ka nim wɛɛmɔ saka sɔɔ sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁸ Misee u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a n wurama ka alafia, n n Yinni Gusunɔ u ka man gari kua. Bɛɛ be i waa mini, bɛɛn baawure u gari yi swaa suo.

Akabun gɔɔ

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 18:28-34)

²⁹ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramɔtiɔ Galadin temɔ.

³⁰ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, na kon nen yanu kɔsi kpa n ganu doke ni sɔɔ ba n man tubu. Adama wunɛ, a n wunɛn sina yanu doke.

Mesuma Isireliban sina boko u kua bu ku ka nɔn tubu taa bi sɔɔ.

³¹ N deema tabu keke tɛna ka yiruwa Sirin sina boko u mɔ ye dumi gawe. Ma u yen wirugibu sɔɔwa u nɛɛ, bu ku raa goɔ go mɔ n kun mɔ Isireliban sina boko tɔna.

³² Saa ye Sirin tabu wirugii be, ba Yosafati wɛndɛ kua, yera ba nɛɛ, Isireliban sina bokowa mi kam kam. Ma ba sɛirema win mi, bu nɔn wɔri. Adama u naɔgiru sua u faaba kana.

³³ Ye Sirin tabu kowo be, ba deema n n Isireliban sina boko mi, yera ba nɔn deri ba doona.

³⁴ Saa ye sɔɔra durɔ goɔ u sɛu tooma Isireliban mi gia u n goɔ yɛsi. Adama ga na ga Akabu wɔri deedeeru mi wi tarakpe ga yɔra. Yera u win tabu keke swaa sɔɔsio sɔɔwa u nɛɛ, a keke sɛiyɔ biruɔ kpa a man yara tabu sɛan di, domi ba man mɛɛra kuawa mi.

³⁵ Yen dɔma te, taa bi, bu swɛa gem gem. Ma ba sina boko nenusi u ka yɔ win tabu keke sɔɔ u wuswaa tɛi Sirigibun tabu sansanin bera gia. Ma win yem mu wɛa keke ye sɔɔ. Yen yoka ma u gu.

³⁶ Ye sɔɔ u dua, yera goɔ u gbɔra Isireliban sansaniɔ u nɛɛ, baawure u wuro win yenuɔ.

³⁷ Nge mɛya sina boko Akabu u ka gu. Ma ba ka win goru na Samariɔ ba sikua.

³⁸ Ye ba win tabu keke ye woburumɔ Samaritan yɛruɔ, yera bɔnu na, nu win yem dabura. Ma kurɔ tanɔba na ba wobura mi, nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua.

³⁹ Ye Akabu u kuan sukum ka dii te u bana ka suunu donnu, ka wuu si u bana kpuron gari yi waa Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

⁴⁰ Ba Akabu sikua win baababan sikaa. Ma win bii Akasia u bandu di.

*Yosafati u kua Yudaban sina boko**(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 20:31-21:1)*

⁴¹ Akabu Isireliban sina bokon bandun wɔɔ nnɛse sɔɔra Yosafati u bandu di Yudaa.

⁴² Yosafati wi, u mɔwa wɔɔ tɛna ka nɔɔbu sanam mɛ u ban te di. Ma u kua wɔɔ yɛnda nɔɔbu bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Win mɛron yɛsira Asuba Silikin bii.

⁴³ U kua ye ya Yinni Gusunɔ wɛre. Win tundo Asan yira u swii mam mam.

⁴⁴ Adama u n̄ gungunu mi ba ra bũu yākuru ko kɔsuke. U dera tamba ben yākunu m̄ mi, ma ba turare d̄ɔ dokemɔ.

⁴⁵ Mɛya maa b̄ari yɛnda w̄a wi ka Isireliban sina bokon suunu sɔɔ.

⁴⁶ Ye Yosafati u kuan sukum ka wɔrugɔɔ te u s̄ɔsi tabu sɔɔ, ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ,

⁴⁷ ka nge mɛ u kurɔ tanɔ be ba tie saa win tundo Asan waatin di gira, be ba gɔsa ba n ka sakararu m̄ ben s̄arun swaa sɔɔ.

⁴⁸ Saa ye sɔɔ, Edamuba ba n̄ sunɔ mɔ. Adama Yudaban sina boko u goo yi mi, u n ka s̄a ben wirugii.

⁴⁹ Yosafati u goo nimkusu d̄aka si ba ko n da ka wura kaso de Ofiriɔ. Adama su ku ra turi mi, su ra kɔsirewa swaaɔ, wuu ge ba m̄ Esoni Gebɛɛɔ.

⁵⁰ Yera Akasia Akabun bii u Yosafati s̄ɔwa u nɛɛ, a k̄i wunen s̄am kowobu ka nɛgibu ba n da de sannu? Ma Yosafati u yina.

⁵¹ Yen biruwa Yosafati u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua win baababan sikaɔ Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yoramu u bandu kɔsire kua.

Akasia u kua Isireliban sina boko

⁵² Akasia, Akabun bii u bandu di Isireliba sɔɔ Samariɔ, Yosafati Yudaban sina bokon bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka yiruse sɔɔ. Ma Akasia wi, u kua wɔɔ yiru bandu sɔɔ.

⁵³ Win ban te sɔɔ, k̄sa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Win tundo ka win mɛron yira u swii, ka sere maa Yeroboamu Nebatin biigia, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

⁵⁴ Bũu wi ba m̄ Baali wiya u ra yiire u n s̄amɔ. Ma u Yinni Gusunɔn m̄ru seeya nge mɛ win tundo u raa kua.

SINAMBUN TIRERU YIRUSE

Sinambun Tireru Yiruse te, Isireliban ban te ta bōnu kua yirun gariya ta mō. Waati ye sō, Gusunōn sōmō Eliseewa u Isireliban sinambu kiro kua ben mēm nō sarirun sō.

Ta sun sōmō nge mē yiberēba ba na Asirin di ba Isireliba gura ba ka da ben temō. Ma ben banda nōru kua, ma n tie Yudabagiru. Adama wō wunaa teeru ka wākura nōabun biru, Babilonin sina boko u na u Yudaba wōri. Ma u Gusunōn sōa yerun yānu gura kpuro ma u Yudaban sinambu gabu ka maa Yudaba gabu mwēera u ka da win temō Babiloniō. Saa yera Yudaban tiin banda nōru kua.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban bandu ka Yudabagirun gari, wiru 1n di sere wiru 17.
2. Yudaban ban dāakiru, wiru 18n di sere wiru 24.
3. Yerusalemun kpeeru, wiru 25.

Gusunōn sōmō Eli ka Akasia

¹ Akabun gōn biru Mōabuba ba maa ka tii yinam seewa.

² N deema Akasia u wōruma saa win gidambisan fēnentin di. Ma u tii mēera kua gem gem. Yera u win bwāabu gōra u nē, i doo i man bikiaru kua Filisitiban būu wi ba mō Baali Sebugun mi Ekoroniō. Kpa u man sō nā n kon se nen mēera yen bosun di.

³ Saa ye sōra Yinni Gusunōn gōrado u Eli Tisibigii sōwa u nē, a seewo a ka Isireliban sina bokon sōmō be yinna kpa a bu sō a nē, n n Gusunō sariwa Isireliō, i ka bikiaru dō būu wi ba mō Baali Sebugun mi Ekoroniō?

⁴ Yen sō tē, amēniwa Yinni Gusunō u gerumō u nē, kpin yee tē sō Akasia u kpi mi, u n maa seemō. U koo gbiwa ka gem.

Ma Eli u seewa u da u kua nge mē gōrado wi, u gerua.

⁵ Saa yera sōmō be, ba wurama Akasian mi. Yera u bu bikia u nē, mban sōna i wurama fuuku mē.

⁶ Ba nūn wisa ba nē, goowa u sun sennō na, ma u sun sōwa u nē, su gōsiro wunen mi, kpa su nun sō su nē, amēniwa Yinni Gusunō u gerua. U nē, n n Gusunō sariwa Isireliō wunē sina boko a ka bikiaru dō Baali Sebugun mi Ekoroniō? Yen sō tē, kpin yee tēn mi a kpi mi, a n kaa maa se, kaa gbiwa.

⁷ Akasia u kpm bu bikia u nē, durō wi i ka yinna mi, amōna u sōa.

⁸ Ba nūn wisa ba nē, durō wi, yaa sansun yabera u sebua. Ma u gōnan kpaka sēke pōraō.

Yera Akasia u nē, Eliwa, Tisibigii.

Akasia u kī u Eli mwa

⁹ Ma Akasia u tōmbu weeraakuru gōra ka ben wirugii u nē, bu doo guuru wōllu mi Eli u sō, bu nūn mwāama. Ye ba tura mi, yera ba nūn sōwa ba nē, Gusunōn sōmō wunē! Sina boko u nē, a sarama.

¹⁰ Eli u wirugii wi wisa u nē, nā n sāan na Gusunōn sōmō, dō u sarama wōllun di u wunē ka wunen tōmbu weeraakuu te wōri.

Yera dō u sarama u bu wōri.

¹¹ Akasia u maa kpm wirugii gōo gōra ka tōnu weeraakuru. Ye u tura Elin mi, yera u nūn sōwa u nē, Gusunōn sōmō wunē, sina boko u nē, a sarama fuuku.

¹² Ma Eli u nūn wisa u nē, nā n sāan na Gusunōn sōmō, dō u sarama u nun wōri wunē ka wunen tōmbu.

Ma dō u sarama u durō wi ka win tōn be kpuro wōri u go.

¹³ Yera Akasia u kpm wirugii gōo gōra nōn itase ka tōmbu weeraakuru. Ye wirugii wi, u tura mi, yera u yōwa sere mi Eli u sō, ma u yira win wuswāa u nūn kana u nē, Gusunōn sōmō wunē, na nun kanamō, a nē ka tōmbu weeraakuu ten wāru mērio.

¹⁴ Domi a dera dō u wirugibu yiru ye wōri, ka ben baawuren tōmbu weeraakuubu. Adama nē, na nun kanamō, a nēn wāru mērio.

¹⁵ Saa yera Yinni Gusunōn gōrado u Eli sōwa u nē, a ka durō wi doo, a ku berum ko.

Ma u sara ba da sina bokon mi.

¹⁶ U sina boko sōwa u nē, amēniwa Yinni Gusunō u gerua. U nē, Gusunō sariwa Isireliō win mi kaa bikiaru ko, a ka bikiaru dō Filisitiban būu wi ba mō Baali Sebugun mi, Ekoroniō? Yen sō, kpin yee tē sō a kpi mi, a n maa seemō, kaa gbiwa.

¹⁷ Yeniban biru Akasia u kpuna u gu nge mē Yinni Gusunō u raa gerua saa win sōmō Elin nōn di. Ma Yoramu u bandu di. Domi Akasia u n bii mara. Ma win wōnō Yoramu u bandu di. N deema Yudaban sina boko Yoramu, Yosafatin biin bandun wō yiruse sōra mi.

¹⁸ Ye Akasia u kuan sukum ye kpuro ya yōra Isireliban sinambu faagin tireru sō.

Eli u suara wōllō

2

¹ Ye saa ya tura Yinni Gusunō u ka Eli sua wōllō ka woo guna, yera wi ka Elisee ba seewa ba yara Giligalin di.

² Swaa sō, yera Eli u Elisee sōwa u nē, a yōro mini, domi Yinni Gusunō u man gōrio sere Beteliō.

Ma Elisee u nūn wisa u nē, sere ka Yinni Gusunōn wāru ka maa wunen tiigiru na n nun derimo.

Ma ba da Beteliō sannu.

³ Yera Gusunōn sōmōn bwāabu gabu, ba yarima ba Elisee sōwa ba nē, a yē ma gisōra ba koo nun wunen yinni suari?

Ma u bu wisa u nee, oo, na ye. I been nosu mario.

⁴Ye ba maa swaa wari ba doono, yera Eli u kparam Elisee sowa u nee, a yoro mini. Domi ba man gorio Yerikoo.

Elisee u nun wisa u nee, sere ka Yinni Gusunon wāaru ka maa wunen tiigiru na n nun derimō.

Ma ba da Yeriko mi sannu.

⁵Ma Gusunon sōmōn bwāa be ba wāa Yerikoo, ba Elisee sowa ba nee, a ye ma gisora ba koo nun wunen yinni suari?

Ma u bu wisa u nee, oo, na ye. I been nosu mario.

⁶Ye ba maa swaa wari ba doono, yera Eli u maa nun sowa u nee, a yoro mini, domi Yinni Gusunon u man gorio Yuudenio.

Elisee u nun wisa u nee, sere ka Yinni Gusunon wāaru ka maa wunen tiigiru, na n nun derimō.

Ma ba swaa wari ba n doono.

⁷Gusunon sōmōn bwāa ben tonu weeraakuru ba na ba yora Yuudenin daarun deedeeru, ba desire fiiko. Ma Eli ka Elisee ba da ba yora daa ten gooro.

⁸Yera Eli u win kumbooro pota u gu kurua u ka daa ten nim so. Ma nim me, mu burana mu kua tem dira. Ma be yiru ye, ba tabura ba doona.

⁹Saa ye ba sara ba kpa, Eli u Elisee sowa u nee, mba a ki n nun kua bu sere man nun suari.

Elisee u nee, ye na nun kanamo yera a de na n wunen dam me Gusunon Hunde u nun wen nan yiru ma.

¹⁰Eli u nun wisa u nee, ga sēsogina a bikia. Adama a n man waamo sanam me na suaramo wallo, ya koo koora nge me a ki. A kun maa man wa ya n kooro.

¹¹Nge me ba faagi mō ba ka dōo, yera gāanu ganu na ka dōo nge tabu keke ye dumi gawe ka yen maasōbu, ma ya bu karana. Ma Eli u suara wallo ka woo guna. Ma u win kumbooro kō temō.

¹²Saa ye Elisee u wa ba ka Eli doona, yera u nōogiru sua wallo u nee, nen baaba, nen baaba, wune wi a sāa Isireliban dam me mu bu kōsu nge ben tabu keke dumigii ka yen maasōbu.

Yen biru u n maa nun wa. Ma Elisee u win tiin yaberu nenua u gāa wasi yiru, nuku sankiranun sō.

¹³Ma u kumbooro ge sua ge Eli u kō temō. Yen biru u gosirama u na u yora Yuudenin daarun tōbu.

¹⁴Yera u kumbooro ge sua u ka nim me so u nee, mana a wāa, Gusunō, Elin Yinni. Mana a wāa!

Ma nim me, mu burana mu kua tem dira. Saa yera u tabura.

¹⁵Yera Gusunon sōmōn bwāa be ba na Yerikon di mi, ba nun wa. Ma ba nee, Elin dam mu wāa Elisee sōo.

Ma ba nun senna da, ba yiira win wuswāaō ba wiru tem girari.

¹⁶Yera ba nun sowa ba nee, be se wunen bwāabu sōo, tabu durōbu weeraakuru ba wāa. A de bu da bu nun wunen yinni kasuama. Sōrokudo, Yinni Gusunō u ko n nun deri guuru garun wallo, n kun me wōwa gaa sōo.

Ma Elisee u bu wisa u nee, i ku de bu da.

¹⁷Adama ba nun bikia ba baasi. Ma u wura u nee, bu doo.

Yera tōn be, ba da ba Eli kasu sere sōo ita ba n nun wa.

¹⁸Yen biru ba gosirama ba Elisee deema Yerikoo. Ma u bu sowa u nee, na n daa be se sowa na nee, i ku da?

Elisee u nim dorasia

¹⁹Sōo teeru Yerikogibu ba na Eliseen mi, ba nee, besen wuu ge, ga wā nge me wune besen yinni a waamo. Adama gen nim kun gea sāa. Meya mu ku ra de gāanu nu ma, saa tōmbu sere ka yaa sabeno ka dāa.

²⁰Yera u bu sowa u nee, bu gbēē kpaaru tama bu bōru dōke te sōo.

Ma ba ka nun tu naawa.

²¹Ma u da daa ten wirō, u bōo te dōke mi. Yera u nee, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. U nee, u koo nim me dorasia, mu n maa goo goomo, mu n maa yinamo gāanu nu ma.

²²Ma nim me, mu dora sere ka gison giso nge me Elisee u gerua.

Yee kōsi yi bibu go

be ba Elisee yēmō

²³Saa Yerikon di Elisee u maa da Beteliō. Yera swaa sōo, biba nun wuremō ba mō, wii kpararugii, a yario minin di.

²⁴Yera Elisee u siira biruō u bu mēerima ma u bu bōrusi ka Yinni Gusunon yisuru. Yera yee kōsi yiru yi yarima dāa sōn di yi ben weeru ka yiru sēsuka yi go.

²⁵Saa Beteli min di, u maa da guu te ba mō Kaameliō. Min diya u gosira u da Samariō.

Yoramu u kua Isireliban sina boko

3

¹Yosafati Yudaban sina bokon bandun wōo yendu yiru sarise sōora, Yoramu Akabun bii u bandu di Isireliba sōo, Samariō. U kuawa wōo wōkura yiru ban te sōo.

²Ma u kōsa kua Yinni Gusunon wuswāaō. Adama ya n win tundo ka win merogia tura. Domi u būu wi ba mō Baalin bwāarokunu kōsuka ye win tundo u raa kua.

³Yeroboamu Nebatin bii wi u Isireliba dōke toraru sōn yira u swi mam mam.

Isireliba

ba ka Moabuba tabu kua

⁴N deema Meſa, Mɔɔbuban sina boko, yaa sabenun sɔmbura u ra ko. Meya Isireliba ba ra nɔn mɔɔru mwaari. Mɔɔ tera yaa gbiibi nɔrɔbun suba wunɔbu (100.000) ka yaa kinenu nɔrɔbun suba wunɔbu, ka sere maa nin sansu.

⁵Saa yɛ sɔɔ Akabu u gu, yera Mɔɔbuban sunɔ wi, u Isireliba seesi.

⁶Yera sɔɔ teeru Yoramu u seewa Samarin di u da u Isireliban tabu kowobu kpuro bera.

⁷Ma u gɔra bu Yosafati Yudaban sina boko sɔ bu nɛɛ, wee, Mɔɔbun sunɔ u nɔn seesi. Yen sɔ, wi Yosafati u kɔ u na u ka nɔn da bu Mɔɔbun sunɔ wi wɔri? Ye Yosafati u gari yi nua, u wura u nɛɛ, oo, kon da nɛ ka nɛn tambu, ka maasɔ tabu durɔbu. Domi nɛ ka wunɛ sa sɔawa tia.

⁸Adama u bikia u nɛɛ, swaa yerɔ sa ko kpe su ka bu wɔri bi da. Ma Yoramu u nɛɛ, bu doo bu nɔn sɔ ma ba koo kpewa Edamun gbaburu tem mi gaaɔu ku ra kpi gian di.

⁹Ma Isireliban sina boko ka Yudaban sina boko ka Edamun sina boko ba seewa ba swaa ye wɔri. Ye ba sia sɔɔ nɔɔba yiru yera sinam be, ka ben tabu kowobu ka ben yaa sabe ni ba ka bu swi kpuro, ba nim bia bu nɔ.

¹⁰Ma Isireliban sina boko u nɔɔguru sua u nɛɛ, kuukuu! Yinni Gusunɔ, a bɛsɛ sinambu ita yeni sokawa a ka sun Mɔɔbuba nɔmu bɛria?

¹¹Saa yera Yosafati u nɛɛ, Yinni Gusunɔn sɔmɔ goo sari mini, win min di sa ko kpi su nɔ ye Yinni Gusunɔ u koo sun sɔ?

Ma Isireliban sina bokon bɔɔ turo u nɛɛ, Elisee Safatin bii u waa mini, wi u raa saa Elin bɔɔ.

¹²Ma Yosafati u nɔn bikia u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u ra ka nɔn gari ko?

Ba nɛɛ, oo.

Saa yera Isireliban sunɔ ka Yosafati Yudaban sunɔ, ka Edamun sunɔ ba seewa ba da Eliseen mi.

¹³Ma Elisee u Isireliban sunɔ sɔɔwa u nɛɛ, mba n sun mɔɔsinɛ nɛ ka wunɛ. A doo Gusunɔn sɔmɔ bɛn mi wunen baa ka wunen mɛro ba ra raa bikiaru den mi.

Ma Isireliban sina boko u nɔn wisa u nɛɛ, aawo, domi Yinni Gusunɔ u bɛsɛ sinambu ita yeni sokawa u ka sun Mɔɔbuba nɔmu bɛria.

¹⁴Yera Elisee u nɛɛ, sere ka Gusunɔ wollu ka tem Yinnin waaɔu win sɔmɔ na saa, na kun daa Yosafati Yudaban sina boko mɛɛra, na n daa wunen laakari mɔ, n sere mam nɛɛ, kon nun mɛɛri.

¹⁵Adama tɛ, a ka man mɔrɔku sowo naawa.

Sanam mɛ mɔrɔku sowo wi, u na u mɔrɔku soomɔ, yera Yinni Gusunɔn dam mu dua Elisee sɔɔ.

¹⁶Ma u nɛɛ, ye Yinni Gusunɔ u gerua wee. U nɛɛ, i wɔrusu gbeo wɔwa mini.

¹⁷Dom i n woo wasi, i n maa gura wasi. Ka mɛ, wɔwa ye, ya koo nim yibu kpa i nɔ bɛɛ

ka bɛɛn tabu kowobu, ka maa sere bɛɛn yaa sabenu.

¹⁸Adama yeniba kpuro gaa piimina Yinni Gusunɔn nani sɔɔ. Domi u koo Mɔɔbuba bɛri bɛɛn nɔna sɔɔ.

¹⁹Kpa i ben wuu marosu mwɛeri si su gbaranu mɔ. Kpa i ben daa gbaanu kpuro mwɛeri i bɔɔri. Kpa i ben dɔkɔba ka ben bwii kpuro kɔre. Meya i ko i maa ben gbee geenu kam koosia i nu kpenu sɛsiki.

²⁰Yen sisiru bururu, saa ye ba kɔ bu bururun yakuru ko, yera ba wa wee, nim mu wee, saa Edamun bera gian di, mu tem wukiri.

²¹Saa ye sɔɔra Mɔɔbuba ba nua ma sinam be, ba bu wɔrim wee. Yera ba ben tambu kpuro menna be ba tura bu tabu da ka be ba kere mɛ. Ma ba bu yi yi ben tem nɔɔ bura yeno.

²²Ye Mɔɔabu be, ba seewa bururu, yera ba wa sɔɔ yana ballimɔ nim mɛ sɔɔ. Ma mu sɔri nge yem.

²³Saa yera ba nɛɛ, yema mi, Isireliban sinam be ka ben tabu kowoba ba sɔkirina ba goona. N n men na, i de su da su ben yanu gura.

²⁴Ye ba tura Isireliban sansaniɔ, yera Isireliba ba yarima ba bu go go. Ben gaba duki yakikira. Ma Isireliba ba bu naa swi sere wuuɔ ba bu go go.

²⁵Ma ba ben wuu marosu kpuro kosuka ba ben gbee geenu kpuro kam koosia. Ba nu kpenu sɛsiki. Ma ba ben dɔkɔba ka bwii kpuro kɔrua. Ba maa ben daa gbaanu kpuron daɔu bɔɔra.

Yen biru be ba ka kpurantɛɛru tabu mɔ, ba wuu ge ba mɔ Kiri Hareseti wɔri, ba gen gbɔraru kosuka.

²⁶Ye Mɔɔabuban sunɔ u wa ma ba nɔn tabu kamiawa, yera u tambu nata ka wunɔbu (700) wuna be ba ka takobi tabu yɛ, ba swaa kasu bu ka da bu Edamun sunɔ wɔri. Adama ba kpana.

²⁷Yera Mɔɔabuban sunɔ wi, u win yeruma sokusia wi u koo raa nɔn kɔsire ko bandu sɔɔ. Ma u nɔn mwa u ka yaku dɔɔ mwaararuguru kua win gbɔraru wollɔ. Ma ya Isireliba biti kua. Yen sɔna ba gɔsira ba doona ba nɔn deri.

Elisee u kurɔ gɔmini goo somi

4

¹Sɔɔ teeru kurɔ goo u na Eliseen mi. N deema win durɔ u raa waaɔa Gusunɔn sɔmɔn bwɔɔbu wuuru sɔɔ. Yera kurɔ wi, u Elisee nɔɔguru sue u nɛɛ, wee nɛn durɔ wi u saa wunen sam kowo u gu. A maa yɛ ma u Yinni Gusunɔ nasie. Yera u durɔ goon dibu neni. Durɔ wiya u na u nɛn bibu yiru mwa. U bu kua yobu.

²Yera Elisee u nɔn bikia u nɛɛ, mba kon kpi n nun kua. A man sɔɔwɔ ye a mɔ yenuɔ. Ma kurɔ wi, u nɔn wisa u nɛɛ, yinni, na n

gāanu ganu mō yenuo, ma n kun mō gum fiiko akparaba sōo.

³ Ma Elisee u nūn wisa u nee, a doo a gbēa bōkura wunen berusebu kpuron mi kpa a ka nu na dabi dabinu.

⁴ Ā n tura wunen yenuo, a duo wunen dirō ka wunen bibu kpuro i tii diru kenusi. Yen biru kpa a gum me wisi wisi gbēe ni sōo. Nin ni nu yiba kpa a ni yi bee tia.

⁵ Saa yera kurō wi, u seewa u Elisee deri. Ma u da u tii gambo kenusi wi ka win bibu. Ma bii be, ba nūn gbēe ni tīimō u gum me wisimō.

⁶ Sanam me gbēe ni, nu yiba yera u win bii turo sōwa u nee, a maa man gbēeru wēema.

Yera bii wi, u nee, gbēa kpa.

Ma gum me, mu yōra.

⁷ Yen biruwa u da u Elisee deema u nūn sōwa ye ya koorā. Ma Elisee u nūn sōwa u nee, a doo a gum me dōra kpa a ka men gobi dii bi kōsia. Kpa a yi yi tie yi, i n dimō i n ka wāa wune ka wunen bibu.

Elisee ka kurō gobigii

wi u wāa Sunemuō

⁸ Sōo teeru Elisee u sarō Sunemuō. N deema kurō gobigii goo wāa mi, ma kurō wi, u nūn suuru kana u na u di win mi. Saa maa dōma ten di, ù n sarō mi, miya u ra gere u di.

⁹ Yera kurō wi, u win durō sōwa u nee, durō wi u ra sare mini, Gusunōn tōn deerowa u sāa.

¹⁰ A de su gidambisa bani besen dirun wōllo. Kpa su kpinu doke mi ka tabulu ka kitaru ka fitila. Kpa durō wi, u n da n wāa mi, ù n na.

¹¹ Sōo teeru Elisee u maa wura mi, yera u deema ba ye kpuro bana. Ma u da u kpuna mi.

¹² Ma u win sōm kowo aluwaasi wi ba ra soku Gehasi gōra u da u kurō wi sokuma. Yera u da u nūn soka. Ma kurō wi, u na u yōra Eliseen wuswaaō.

¹³ Elisee u Gehasi sōwa u nee, a kurō wi sō, wee u sun bēere doke ne ka wune. Tē mba u kī su nūn kua. U kī su win durōm me u sun kua sina boko sō? N kun me tabu sunō?

Adama kurō wi, u wisa u nee, na wāawa mini ka bōri yendu nen tōmbun suunu sōo.

¹⁴ Yen biru Elisee u Gehasi bikia u nee, mba sa ko kpī su kurō wi kua.

Gehasi u wisa u nee, u ñ bii marure, win durō maa sere tōko kua.

¹⁵ Elisee u nee, ñ n men na, a nūn sokuma. Ma Gehasi u nūn soka u na u yōra dii kōnnōwō.

¹⁶ Elisee u kurō wi sōwa u nee, gasōku amadaare, kaa bii tōn durō taaru swīi.

Yera kurō wi, u nee, yinni, a ku man nōni wōke, domi a sāawa Gusunōn tōnu.

¹⁷ Yen biruwa kurō wi, u gura sua u bii tōn durō mara wōo kpōo ge sōo, ge Elisee u nūn bura.

Elisee

u kurō gobigii win bii seeya

¹⁸ Bii wi, u kpēa. Sōo teeru ye u yara u da mi win tundo u wāa ka win sōm kowobu ba dobi gēemo.

¹⁹ Yera u win tundo sōwa u nee, nen wira man dumō, nen wira man dumō.

Ma tundo u win sōm kowo turo sōwa u nee, a ka nūn doo win mēron mi fuuku.

²⁰ Saa yera u bii wi sua u ka da. Ma mero u nūn sua u taaru sōndi. Sere n ka ko sōo sōo, bii wi, u gu.

²¹ Ma kurō wi, u yōwa dii te ba Elisee kuan mi, u bii goo te kpī win kpin yerō. Ma u tu gambo kenusi u sarama.

²² Yen biru u win durō soka u nee, a man sōm kowo ben turo kēema ka keteku teu. Na kon duka da Eliseen mi, n wurama tē.

²³ Durō wi, u nee, mban sōna a dōo win mi giso. Domi suru kpao kun yara. Tōo wērarugira kun maa tura. Adama kurō wi, u nūn wisa u nee, gam sari.

²⁴ Yen biru u dera ba keteku gaari bakua. Ma u sōm kowo wi sōwa u nee, a ka man doo a ku yōra gam, ma n kun mō na nee, a yōro.

²⁵ Ma ba da mi Elisee u wāa guu te ba mō Kaamelio. Ye u kurō wi wende kua, yera u win bōo aluwaasi Gehasi sōwa u nee, kurō Sunemuōgii wi wee, u wee.

²⁶ A duka doo a ka nūn yinna. A nūn bikia a nee, u bwāa do? Win durō maa ni? Bii wi, u alafia mō? Yenugibu kpuro ba bwāa do?

Ye u nūn bikia me, ma kurō wi, u wisa u nee, sa bwāa do kpuro gbāa gbāa.

²⁷ Ye kurō wi, u tura mi Elisee u wāa guu ten wōllo, yera u win naasu sere. Ma Gehasi u susi u ka nūn bōria. Ma Elisee u nee, a nūn derio. Domi u wāa nuku sankiranu sōo. Na ñ maa yē mban sōna. Domi Yinni Gusunō kun man ye sōosi.

²⁸ Yera kurō wi, u Elisee sōwa u nee, nen yinni, na nūn bii bikia? Na ñ daa nūn sōwa na nee, a ku man nōni wōke?

²⁹ Ma Elisee u Gehasi sōwa u nee, a tii suo kpa a nen deka sua a n neni a da kurō win yenuo. Ā n ka goo yinna swaa, a ku yōra a yēro tōbiri. Goo ù n maa nūn tōbura, a ku nūn wurari. Ā n tura mi, a nen deka ye sōndio bii win wuswaaō.

³⁰ Ma bii win mero u nee, sere ka Yinni Gusunōn wāaru ka maa wunen tiigiru, na ñ nūn derimō n doona minin di.

Yera Elisee u seewa u bu swīi.

³¹ Gehasi u bu gbiyya u doona. Ye u tura mi, yera u deka ye sua u sōndi bii win wuswaaō. Adama bii wi kun kusunu kue u sere nee, u koo gari gere. Yen biru Gehasi u gosira u ka

Elisee yinna. U nùn sṣṓwa u nεε, bii wi kun seewe.

³² Ye Elisee u dua diru mi, u deema wee bii goo te, ta kpī win kpin yero.

³³ Yera u tii gambo kenusi u Yinni Gusunṓ kana.

³⁴ Ma u bii wi kibarisi, u win nṓṓ girari win nṓṓwṓ. U win nṓni girari win nṓniṓ. Ma u maa win nṓma sṓndi win nṓmaṓ. Meya u bii wi kibarisi sere win wasi yi ka swīa.

³⁵ Elisee u seewa bii win wṓllun di. Ma u gina sīa sīa dii te sṓṓ. Yen biru u maa wurama u nùn kibarisi. Bii wi, u sūa nṓn nṓṓba yiru, ma u nṓni wukia.

³⁶ Yera Elisee u Gehasi soka u nεε, a doo a kurṓ wi sokuma.

Ma Gehasi u da u nùn sokuma. Ye kurṓ wi, u tunuma Eliseen mi, yera Elisee u nεε, a wunεn bii suo.

³⁷ Ma u yiira Eliseen nuurṓ u wiru tem girari, yen biru u win bii sua u yara.

Kpee yi yi n̄ diirṓ

³⁸ Yeniban biru, Elisee u wurama Giligaliṓ. Saa ye sṓṓ, gṓṓra wāa tem mi. Ma Gusunṓn sṓmṓn bwāabun wuuru ta sṓ win wuswaaṓ. Yera u win sṓm kowo sṓṓwa u nεε, a weke bakaru sṓndio a sṓmṓ be kpee saawa.

³⁹ Yera sṓmṓ ben turo u seewa u kpee yorim da yakasṓ. Yera u kaaru garun marum wa resem yakasugia sṓṓ. Ma u mu yora u bṓṓru yibia. Ye u tura yenuṓ yera u mu bṓṓra u kpεε kpee yi sṓṓ. Domi ba n̄ mu yē.

⁴⁰ Ma ba tṓmbu wē bu ka di. Adama sanam me ba ye dabura ba nṓṓgiru sua ba nεε, dēε wāa kpee yi sṓṓ, Yinni Gusunṓn sṓmṓ wunε!

Goo kun kpīa u maa yi di.

⁴¹ Yera Elisee u win sṓm kowo sṓṓwa u nεε, a seewo a som sua a doke kpee weke te sṓṓ. Ma sṓm kowo wi, u kua mε. Yera Elisee u maa nùn sṓṓwa u nεε, a yi tṓmbu wēεyo bu di.

Domi gāa kṓsunu kun maa wāa kpee yi sṓṓ.

Elisee u tṓmbu wunṓbu diisia

⁴² Yeniban biru, durṓ goo u na saa Baali Salisan di u ka Elisee pēε naawa, ye ba kua ka ṓsun som kpm ka sere maa dīa bimi kpee geεn saaki tia. Yera Elisee u win sṓm kowo sṓṓwa u nεε, u ye bṓnu koowo tṓn be ba wāa min sṓ.

⁴³ Adama sṓm kowo wi, u nùn wisa u nεε, amṓna kon kpī n̄ ka dīa nini tṓmbu wunṓbu (100) diisia.

Ma Elisee u maa nùn wisa u nεε, a ye tṓn be kpuro bṓnu kuo. Domi Yinni Gusunṓ u nεε, baawure u koo wa u di, kpa nu tiara.

⁴⁴ Ma Eliseen sṓm kowo wi, u pēε ye, tṓn be bṓnu kua. Ben baawure u wa u di. Ma sukum tia nge mε Yinni Gusunṓ u gerua.

Namani u bekura

5

¹ Namani u sāawa Sirin sina bokon tabu sunṓ, ma u sāa tṓn boko bæεregii win yinnin nṓni sṓṓ. Domi win min diya Yinni Gusunṓ u dera Sirigibu ba nasara wa. Adama tabu durṓ wi, u bara disigiru mṓ win wasi sṓṓ.

² N deema Sirigibu ba Isireliban bii wṓndia goo mwaama sanam mε ba ka Isireliba tabu kua. Bii wiya, u ra n wāa Namanin kurṓn mi.

³ Sṓṓ teeru bii wi, u kurṓ wi sṓṓwa u nεε, nεn yinni ù n daa da Gusunṓn sṓmṓ wi u wāa Samariṓn mi u koo nùn bekia.

⁴ Ye Namani u gari yi nua, yera u seewa u da u win yinni sina boko sṓṓwa u nεε, meni ka meniwa bii wṓndia wi sa mwaama Isireliban tem di u gerua.

⁵ Ma sina boko wi, u nùn sṓṓwa u nεε, n̄ n mεn na, a de a da Samari mi, kpa n Isireliban sina boko tireru yorua n nun wē.

Ma Namani u seewa u sii geesu sua kilo gooba wunṓbu (300), ka wura kilo wata ka yabe kumboorosu wṓkuru.

⁶ Ye u tura mi, yera u tire te Isireliban sina boko wē. Ye ta gerua wee. Sina boko, tire teni ta n wunen namu dua, a n yē ma nεna na nεn tabu sunṓ Namani surema wunεn mi, a ka nùn win bara disigiru bekia.

⁷ Saa ye Isireliban sina boko u tire te gara u kpa, yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sṓ. U nεε, na ra ko Gusunṓ, wi u ra go kpa u wure u wāaru wē? Mban sṓna u man durṓ wi surema n nùn bekia. Bεεn tii i mεriṓ i n̄ wa ma u man nṓṓ kasuwa?

⁸ Saa ye Elisee Gusunṓn sṓmṓ u nua sina boko u win tiin yaberu karana yera u nùn gṓria u nεε, mban sṓna a kua mε. A de Namani u na nεn mi, kpa u gīa ma Gusunṓn sṓmṓ u wāa Isireliṓ.

⁹ Ma Namani u seewa u da mi ka dumi ka win tabu keke yi dumi gawe. Ma u da u yṓra Eliseen yenun kṓnnṓwṓ.

¹⁰ Yera Elisee u sṓmṓ gṓra u nεε, a doo a Namani sṓ u doo u num nṓn nṓṓba yiru Yuudenin daaran nim sṓṓ. Win wasi koo wurama nge mε yi raa sāa, kpa u dεera.

¹¹ Ye Namani u yeni nua, yera u mṓru bara ma u gṓsira u doonṓ u mṓ, na raa tamaa u koo yarimawa u yṓra nεn wuswaaṓ u Gusunṓ win Yinni kana, kpa u win nṓma saasi mi nεn bara te, ta wāa u man bekia.

¹² Damasīn daa ni ba mṓ Abana ka Paripari, nin nim kun Isireliban daaran nim buram kere? Na n̄ kon da n wobure mi kpa n dεera?

Ma u sīira u doonṓ ka mṓru.

¹³ Adama win bwāabu ba nùn susi, ma ba nùn dam kā ba nεε, baaba, Gusunṓn sṓmṓ wi, ù n daa nun gāanu bikia ni nu sē, a n̄ kaa ko? N n mεn na, yera kaa kpaṓa a da a wobure a ka dεera?

¹⁴ Yera u sara u dua nim mε sṓṓ u numa nṓn nṓṓba yiru nge mε Gusunṓn sṓmṓ wi, u raa

nùn sǝwaa. Ma win wasin gǝna ya wǝra nge bii piibuǝia ma u dǝra.

¹⁵ Yen biru u gǝsirama Eliseen mi, ka win tǝn be ba nùn swǝi kpuro. Ye ba tura mi, yera u yǝra Eliseen wuswaaǝ u nǝǝ, na ǝia tǝ, ma Yinni goo sari tem kpuro sǝǝ ma n kun mǝ Gusunǝ Isireliban Yinni. Yen sǝ, a suuru koowo a nǝn kǝru mǝǝ.

¹⁶ Ma Elisee u nùn wisa u nǝǝ, sere ka Yinni Gusunǝ wi na sǝamǝn wǝaru na ñ wunen kǝǝ te mwaamaǝ.

Namani u nùn kǝkura. Ka mǝ, u yina.

¹⁷ Yera Namani u nǝǝ, yinni, wee a nǝn kǝnu yina. A de n tem sǝka ketekunu yirun sǝmunun saka n ka da nǝn yenoo. Domi na ñ maa kǝ n yǝku dǝǝ mwaararuginu ñ kun mǝ siarabuginu ko ǝǝanu ǝanun nuurǝ, ma n kun mǝ Yinni Gusunǝn mi.

¹⁸ Adama Yinni Gusunǝ u man suuru kua, na n nǝn yinni Sirin sunǝn nǝma nǝnuu su ka da bǝu wi ba ra soku Rimǝn dirǝ, ma na yiira ka wi sannu mi.

¹⁹ Elisee u nùn sǝwaa u nǝǝ, a doo ka bǝri yendu.

Ma u doona.

Gehasin toraru

Ye Namani u doona Eliseen min di u tonda fiiko,

²⁰ yera Gehasi Eliseen aluwaasi wi, u bwisika u nǝǝ, wee, nǝn yinni kun Namani Sirigii wi ǝǝanu mwaari ni u ka na sǝǝ. Yen sǝ, sere ka Yinni Gusunǝn wǝaru kon nùn naa ǝirawa kpa n nùn ǝǝanu mwaari.

²¹ Yera Gehasi u Namani naa ǝira. Ye Namani u nùn wa u bu naa ǝire biruo, yera u yǝwaa saa win tabu kǝken di u sura, u na u ka Gehasi yinna. Ma u nùn bikia u nǝǝ, n ka do mǝ?

²² Gehasi u nùn wisa u nǝǝ, n do ǝbǝa ǝbǝa. Nǝn yinniwa u man ǝarima. U nǝǝ, wee ye ya nùn deema. Gusunǝn sǝmǝn bwǝabu yiru gaba na saa Efaraimun guurun beran di. A be nùn sii geesun kilo tǝna ka yabe geenu yiru wǝema ben sǝ.

²³ Namani u nùn kǝkura u nǝǝ, a yande kilo wata suo.

Ma u sii gee si doke saaki yiru sǝǝ, ma u nùn yabenu yiru ye wǝ. Yera u win aluwaasiba sǝǝ, tonu yiru wuna bu ka nùn ye daawa.

²⁴ Ye ba tura guuru mi Elisee u wǝa, yera Gehasi u kǝǝ ni mwa saa tǝn ben min di u ka da win dirǝ. Ma u dera ba ǝsiraa ba doona.

²⁵ Yen biru u da u win yinni Elisee deema. Ma Elisee u nùn bikia u nǝǝ, Gehasi, man diya a wee mǝ.

U nùn wisa u nǝǝ, na ñ ǝam de ni.

²⁶ Adama Elisee u nùn sǝwaa u nǝǝ, a tamaa nǝn bwǝra kun ka nun wǝa mi, saa ye durǝ wi, u yǝwaa u sura win tabu kǝken di u ka nun yinna? Saa yeni sǝǝra kaa sii geesu mwa kpa a ka yabenu ka olifin dǝa ǝbǝanu

dwe, ka resem marum ka yaa sabenu ka sǝm kowobu?

²⁷ Tǝ, Namanin bara disigii te, ta koo wura wune ka wunen bweseru kpuro sǝǝ, sere ka baadommaa.

Ma Gehasi u doona Eliseen min di, ka bara disigii te. Ma ta win wasin gǝna bururasia.

Gbǝa yara ye ya wǝri

nim bwerǝ

6

¹ Gusunǝn sǝmǝn bwǝa be ba wǝa Eliseen mi, ba nùn sǝwaa ba nǝǝ, wee mi sa wǝa mini, min batuma kun sun tura.

² Yen sǝ, a de su da daa te ba mǝ Yuudenio besen baawure u dǝa ǝǝnu kasuma. Kpa su ka wǝa yee kpaaru ko. U bu wisa u nǝǝ, i doo.

³ Ma ben turo u nǝǝ, a de su da ka wunen tii sannu.

Elisee u nǝǝ, too, su da.

⁴ Ma ba da sannu. Ye ba Yuudeni tura yera ba dǝa kǝinu wǝri.

⁵ Saa ye ben turo u dǝru ǝaru burama, yera win ǝbǝa wǝra ya wǝri nim bweru sǝǝ. Ma u Elisee nǝǝgiru sue u nǝǝ, nǝn yinni, na ǝbǝa ye bǝkuramawa.

⁶ Yera Elisee u nǝǝ, deedeeru mana ya wǝri.

Ma durǝ wi, u nùn sǝsǝ. Elisee u deka bura u kpǝǝ deedeeru mi. Ma ǝbǝa yara ye, ya ǝeruma wǝllǝ.

⁷ Elisee u durǝ wi sǝwaa u nǝǝ, a ye suo.

Ma u nǝmu dǝmia u ye sua.

Ba Sirigibu tabu di

⁸ Sanam mǝ Sirin sina boko u ka Isireliba tabu mǝ, yera u win bwǝabu sǝwaa mi u koo win sansani ǝira.

⁹ Adama Elisee u Isireliban sina boko ǝaria u nǝǝ, u tii laakari ko, u ku raa de yam kasa. Domi Sirigibu ba wǝa mi.

¹⁰ Yera Isireliban sina boko u ǝara yam mi Elisee u nùn yǝreru kua mi, bu ka mu ǝia kpa ba n mu kǝsu.

Nǝn dabira ya kooraa mesun.

¹¹ Yera Sirin sina bokon bwǝra kun kpune ǝari yin sǝ. Ma u win tabu kowobu mǝnna u bu sǝwaa u nǝǝ, i man sǝwǝ wi u sǝa Isireliban tǝnu besen suunu sǝǝ.

¹² Ma win tabu kowo ben turo u nùn wisa u nǝǝ, nǝn yinni, goo sari besen suunu sǝǝ wi u sǝa Isireli. Gusunǝn sǝmǝ Elisee wi u wǝa Isireli, wiya u ra ka wunen ǝari yi a ǝerumǝ wunen dǝi sǝwǝ de u Isireliban sina boko sǝ.

¹³ Yera sina boko u nǝǝ, i doo i kasu mi u wǝa kpa n ǝari bu nùn mwaama.

Ye ba da ba wurama, yera ba nùn sǝwaa ba nǝǝ, u wǝawa Dotanis.

¹⁴ Ma ba maasǝbu ǝara ka tabu keke yi dumi ǝawe ka tabu durǝbu dabi dabinu, ba na ba wuu ǝe tarusi wǝkuru.

¹⁵ Ye Eliseen sǝm kowo aluwaasi u seewa buru buru yellu u yari, yera u wa wee, tabu

durɔbu ba wuu ge tarusi ka dumi ka tabu keke yi dumi gawe. Ma u naɔguru sua u nee, wee! Nen yinni, amɔna sa ko koosina.

¹⁶ Elisee u nɔn wisa u nee, a ku berum ko, domi be ba ka sun waa ba dabi ba kere begibu.

¹⁷ Ma Elisee u Yinni Gusunɔ kana u nee, a nen aluwaasi win nɔni wukio kpa u wa.

Ma Yinni Gusunɔ u win nɔni wukia. Yera u deema wee, dumi ka tabu keke dɔɔgii yi waa guu ten wallo kpuro yi ka Elisee sikerene.

¹⁸ Ma Sirigii be, ba da Eliseen mi. Yera Elisee u kanaru kua u nee, Yinni Gusunɔ, a bu wɔkoru kpɛɛyo.

Ma u bu wɔkoru kpɛɛ nge me Elisee u gerua.

¹⁹ Elisee u tɔn be sɔɔwa u nee, n n swaa ye mini, n n maa wuu ge mini. I man swiima kon ka beɛ da wi i kasun mi.

Ma u ka bu da Samariɔ.

²⁰ Saa ye ba tura mi, Elisee u kanaru kua u nee, Yinni Gusunɔ, a tɔn ben nɔni wukio kpa bu wa mi ba waa.

Ma Yinni Gusunɔ u ben nɔni wukia. Yera ba deema wee, ba wawa Samarin wuu su-nu sɔɔ.

²¹ Ye Isireliban sina boko u bu wa, yera u Elisee bikia u nee, nen baaba n bu goowo?

²² Elisee u nɔn wisa u nee, be a yoru mwaama tabu gberun di, a ra bu go ro? N n men na, a beni dianu ka nim wɛɛyo bu di bu nɔ, kpa a de bu gosira ben yinnin mi.

²³ Isireliban sina boko u dera ba bu dim bakam kua. Ma ba di ba nɔra. Yen biru u bu yɔsu ba doona ben yinnin mi. Saa dɔma ten di, Sirigibu ba ku ra maa Isireliba wɔrime.

Gɔra dua Samariɔ

²⁴ Ye n te fiiko Beni Hadadi Sirin sina boko, u win tabu kowobu kpuro menna ba da ba Samari tarusi.

²⁵ Yera n dera gɔra dua Samariɔ sere ba ketekun wiru dɔramɔ sii geesun gobi wene ma ba toberɛ bisun kilon bɔnu dɔramɔ sii geesun gobi wunɔbu (100).

²⁶ Ye kurɔ goo u Isireliban sina boko wa u siima gb̄araru wallo, yera u nɔn naɔguru sue u nee, a man faaba koowo nen yinni.

²⁷ Ma sina boko u nɔn wisa u nee, Gusunɔ u kun nun faaba kue, nena kon sere kpi n nun faaba ko? A wa na dobi neniwa? N kun me resɛm tama a wa na neni?

²⁸ U maa nɔn bikia u nee, nge mba n nun mɔ.

Kurɔ wi, u nɔn wisa u nee, kurɔ winiwa u man sɔɔwa u nee, n ka nen bii tɔn durɔ na su tem giso, sia kpa su maa wigii tem.

²⁹ Ma na wura na nen bii yikua sa tema. Sisiru, na nee, u maa ka wigii wi na su tem. Adama u winyam berua.

³⁰ Saa ye sina boko u kurɔ win gari nua, yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku

sankiranun sɔ. N deema gb̄araru wallo wa u waa. Yera tamba wa wee, u saaki sebua.

³¹ Ma sina boko u gerua u nee, Gusunɔ u man kua nge me u ki, ma na kun Elisee Safatin biin wiru bure giso.

Elisee u gerua

ma gɔra koo kpe

³² N deema saa ye sɔɔ, Elisee u sɔ win ye nuɔ wi ka Isireliban guro guro be ba nɔn beram na. Ma sina boko u win bɔɔ turo gɔra Eliseen mi. Adama bɔɔ wi, u sere turi mi, Elisee u guro guro be sɔɔwa u nee, tɔn goowo wi, u sɔmɔ gɔrim wee u ka man wiru bura. Yen sɔ, i n tii se saa ye sɔmɔ wi, u koo tunuma. I ka nɔn gambo ye bɔrio tɔɔwa, i ku de u du. Domi win yinnin tii u nɔn swiɔ biruɔ.

³³ U ka bu gari yi mɔ u n kpa, yera sɔmɔ wi, u kurama u da Eliseen bera gia. U nee, wahala yeni ya weewa Yinni Gusunɔn min di, mban sɔna ko na n maa gaa nu yiɔ win mi.

7

¹ Elisee u bu wisa u nee, i Yinni Gusunɔn gari swaa dakio i nɔ. U nee, sia amadaare som ka alikama ya ko n waa Samarin gb̄ara kɔnnɔwo ba n dɔramo. Ba koo som men kilo wɔkura yiru dwe ka sii geesun gobi tia kpa bu ɔɔsun kilo yenda nne dwe ka sii geesun gobi tia.

² Sina bokon kɔsobun wirugii u Elisee wisa u nee, baa Yinni Gusunɔ u n fenentiba yabura wallo ya koo koo ra me?

Elisee u nɔn wisa u nee, kaa ye wa ka wunen nɔni. Adama a n ye dimo.

Sirigiba duki sua

ba ben sansani deri

³ N deema tɔmbu nne gabu be ba bara disiguru mɔ ba ra n waa wuu gen kɔnnɔwo ba sɔna ba nee, mban sɔna sa ko n waa mini sere su ka gbi.

⁴ Sa n maa sɔ mini, gɔɔ turo wiya mi. N n men na, su da su tii Sirigibu nɔmu beria. Ba n sun deri sa n waa, ba n maa sun go su gbi.

⁵ Yera ba seewa yoki yam bere berebu ba da mi Sirigibu ba ben sansani gire. Ye ba tura mi, ba deema goo sari.

⁶ N deema Yinni Gusunɔ u dera Sirigibu ba tabu keke yi dumi gawen wurenu nua, ka maa maasɔbu, ka tabu kowobu dabi dabinu. Yera ba nee, Isireliban sina boko u Hetiba ka Egibitigibu gobi ka bu ka na bu sun tabu wɔri.

⁷ Yera ba seewa yoki yam bere berebu ge, ba duki sua ba ben kuu bekuuginu deri ka ben dumi ka ketekunu ka ben sansani nge me ba ka ye gira. Ba duki yakikirawa nɔm dira, bu gesi wa bu ben hunde faaba ko.

⁸ Saa ye tɔn be, ba tura sansani yen mi, yera ba dua kuu bekuruguru garu sɔɔ. Miya ba

dīanu wa ba di ba nōra. Ma ba sii geesu gura ka wuraba ka yānu, ba da ba ye kpuro berua. Yen biru ba wurama ba dua garun mi, ma ba gāa dabinu wa ba gura ba berua.

Gōra kpa Samari

⁹ Yen biru ba geruna ba nēε, n n̄ gea sa mō mini. Domi gišon tōε te, labaari gean tōra. Sā n maari sere yam nu ka sāra, sa ko nōni swāaru wa. N n̄ mēn ma, su da wuuε tē su sina boko nōsīa.

¹⁰ Ye ba tura wuun duu yerō, ba wuun kōso turo soka, ba nūn saaria ye ba wa. Ba nēε, sa dua Sirigibu sansani. Meya sa n̄ maa goon nōo nua gam. Dumi ka ketekunu tōnawa sa wa mi, ni ba sōri, ka sere maa ben kuu bekuuginu nu yō nge mē ba ka nu gira.

¹¹ Ma wuun kōsobu ba mēna ba da sina bokon mi, ba nūn gari yi saaria.

¹² Yera sina boko u seewa wōkuru u win bwāabu sōwa u nēε, kon bēε sō bwisi yi Sirigibu ba sun kua. Ba yē ma sa wāa gōoru sōo, yen sōna ba ben sansani deri ba da ba kukua yakasō, ma ba nēε, bēε Isireliba s̄a n yara bēsen wuun di, kpa bu sun mwēeri wasiru. Yen biru bu du bēsen wuuε.

¹³ Yera win bōo turo u nēε, tōn be ba gu kō wuu geni sōo ka be ba tie, tia yera. Yen sōε, a de su dumi nōabu wuna dumi yi yi tie sōo, su ka gabu gari kpa su wa ye n̄ koo bu deema.

¹⁴ Yen sōna ba tabu kēke ye dumi gawe wuna yiru ka sere maaso dumigibu. Ma sina boko u nēε, bu Sirigii be naa swīiyo bu wa.

¹⁵ Yera ba bu naa swīi sere daa te ba mō Yuudenio. Ma ba Sirigii ben yira ye sōo yānu wa ni ba kō kō sendarun sō. Yen biru sōmō be, ba gosirama ba na ba sina boko ye kpuro sōwa.

¹⁶ Yera Isireliba ba yara ba da ba Sirigibun sansani wōri ba yen yānu gura. Ma som ka oosu ya koorā. Ma ba som mēn kilo wōkura yiru dōramō ka sii geesun gobi tia. Ma ba maa oosu kilo yenda nne dōramō ka sii geesun gobi tia nge mē Yinni Gusunō u raa gerua.

¹⁷ Sina boko u win kōsobun wirugii wi yi gbāra kōnnōwō. Adama tōmba nūn taaka ba go, nge mē Elisee u raa gerua saa ye sina boko u da win mi.

¹⁸ U nēε, som ka oosu ya ko n̄ wāa Samarin gbāra kōnnōwō. Kpa bu som mēn kilo wōkura yiru dwe ka sii geesun gobi tia. Kpa bu oosun kilo yenda nne dwe ka sii geesun gobi tia.

¹⁹ Adama sina bokon kōsobun wirugii wi, u nēε, baa Yinni Gusunō ù n̄ fēntiba yabura wōllō, yen i ya koo koorā mē?

Ma Elisee u nūn wisa u nēε, kaa ye wa ka wunēn nōni. Adama a n̄ ye dimō.

²⁰ Meya n̄ maa nūn kua. Domi tōmba nūn taaka ba go.

Kurō Sunemugii wi,

u wurama win temō

8

¹ Sōo teeru Elisee u kurō win bii u raa seeya gōrin di mi, sōwa u nēε, i seewo wunε ka wunen yenugibu i kpikuru su i da mi i ko i kpī i n̄ wāa. Domi Yinni Gusunō u koo de gōō bakaru tu du tem mē sōo, sere wōo nōaba yiru.

² Ma kurō wi, u kua nge mē Gusunōn sōmō wi, u gerua. Ba seewa wi ka win yenugii be, ba kpikuru da Filisitiban temō. Miya ba sina sere wōo nōaba yiru ye.

³ Wōo nōaba yiru yen biruwa kurō wi, u gosirama win temō Isireliō. Ma u da u sina boko deema u nūn win yēnu ka win gbea wesia.

⁴ N deema saa ye sōara sina boko u ka Eliseen bōo Gehasi gari mō u nūn bikiamō sōm maamaaki ye Elisee u kua.

⁵ Sanam mē Gehasi u sina boko gari yi saariamē nge mē Elisee u gōru seeya gōrin di, yera kurō win bii u seeya mi, u kurama u na sina bokon mi u ka win yēnu ka win gbea bikia u nūn wesia. Ma Gehasi u nēε, yinni, kurō wi wee, ka win bii wi Elisee u seeya mi.

⁶ Yera sina boko u kurō wi Eliseen gari bikia. Ma u nūn kpuro saaria. Yen biruwa sina boko u win kiruku turo seeya u nēε, u doo u kurō win tem mwa, u nūn wesia ka ye ba raa duuran are kpuro saa m̄n di u ka wuu yara, sere n̄ ka girari dāma te.

Elisee ka Hasaeli

⁷ Yen biru Elisee u da Damasiō. N deema Beni Hadadi Sirin sina boko u barō ta kpā. Yera ba nūn sōwa ba nēε, Gusunōn sōmō goo u na u wāa wuu mini.

⁸ Yera sina boko wi, u Hasaeli sōwa u nēε, a kēru suo a n̄ neni, kpa a da Gusunōn sōmō win mi, a nūn sō a nēε, u man Gusunōn bikio n̄ n̄ kon bēkura nen bara te na barō minin di.

⁹ Ma Hasaeli u da Eliseen mi ka kēε ni nu sāa Damasin gāa geenu, u nu yooyoosu weeru sōbi. Ye u tura Eliseen mi, yera u nēε, wunen bōo Sirin sina boko Beni Hadadiwa u man garima n̄ be nun bikia ù n̄ koo bēkura win bara te u barō min di.

¹⁰ Ma Elisee u nūn sōwa u nēε, a doo a nūn sō ma u koo raa bēkura, adama wee tē Yinni Gusunō u man sōōsi ma u koo gbi.

¹¹ Yera Elisee u Hasaeli mēera tii, ma u swīi wori.

¹² Hasaeli wi, u nūn bikia u nēε, mba n̄ kua a ka sumō, nen yinni.

Ma Elisee u nūn wisa u nēε, na wa kōsa ye kaa Isireliba kua. Kaa ben wuu si su gbāra damginu mō dōō mēni, kpa a ben aluwaasiba go ka takobi, kpa a ben bii piiminu nam muku muku, kpa a ben gurigibun nuki besuku.

¹³ Hasaeli u nùn wisa u nɛɛ, yinni, man diya kon dam bakam menin bweseru wa n ka gāa baka ninin bweseru ko, nɛ wi na n s̄āa gāanu.

Ma Elisee u nùn wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u man s̄ōsi ma kaa bandu di Sirio.

¹⁴ Saa ye s̄ōra u doona Eliseen min di u da u win yinni Beni Hadadi deema. Yera Beni Hadadi u nùn bikia u nɛɛ, mba Elisee u nun s̄ōwa.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, kaa be bekura.

¹⁵ Ye n kua sisiru, yera Hasaeli u bekuru kasu te ta sinum m̄o u wasa nim̄o ma u tu sua u ka sina bokon wuswaa wukiri. Ma u gu. Saa ye s̄ōra Hasaeli u gona k̄osire kua.

Yoramu

u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 21:2-20)

¹⁶ Akabu Isireliban sina bokon bii Yoramun bandun w̄ō n̄ōbuse s̄ōra, Yosafati Yudaban sina bokon bii Yoramu u bandu di Yudaa.

¹⁷ Yosafatin bii Yoramu wi, u m̄owa w̄ō tena ka yiru sanam m̄e u ban te di Yerusalem̄u. U kuawa w̄ō n̄ōba ita ban te s̄ō.

¹⁸ Ma u k̄ōsa kua Yinni Gusunɔn n̄oni s̄ō. U Isireliban sinambun yira sw̄i, nge m̄e Akabun bwesera kua. Domi Akabun biiwa u sue kuro.

¹⁹ Adama Yinni Gusunɔ u n̄ k̄i u Yudaban bweseru kpeerasia win b̄ō Dafidin s̄ō. Domi u raa nùn n̄ō m̄w̄eru kua ma win bibun bwesera ta ko n w̄aa ban te s̄ō sere ka baadom̄m̄a.

²⁰ Yoramun waati ye s̄ōra Ed̄muba ba Yudaba seesi. Ma ba ben tii sun̄o kua.

²¹ S̄ō teeru yera Yoramu u seewa u da Sairio ka win tabu k̄ek̄e yi dumi gawe. Ye n kua w̄ōku suunu, yera u Ed̄mu be w̄ari be ba nùn tarusi mi, ka ben tabu sinambu ka sere be ba tabu k̄ek̄eba kpare. Adama Yudaba kpuro ba duki yakikira, ba da ben ȳnuso.

²² Saa d̄ōma ten diya Ed̄muba ba ka tii yina Yudaban min di sere ka gison gis̄o.

Saa tia ye s̄ōra Libinagibun tii ba maa Yudaba seesi.

²³ Ye Yoramu u kuan sukum mu yoru Yudaban sinambun faagin tireru s̄ō.

²⁴ Yen biruwa Yoramu u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win baababan sika Dafidin wuu. Ma win bii Akasia u gona k̄osire kua.

Akasia

u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 22:1-6)

²⁵ Yoramu, Akabun bii, wi u s̄ā Isireliban sina boko, win bandun w̄ō w̄akura yiruse s̄ōra Akasia Yoramun bii u bandu di Yudaban mi.

²⁶ Akasia u m̄owa w̄ō ȳnda yiru saa ȳe s̄ō u ban te di. Ma u kua w̄ō tia ban te s̄ō Yerusalem̄u. Win meron ȳsira Atali Isireliban sina boko Omirin bii.

²⁷ Adama k̄ōsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaa nge m̄e Akabun bwesera kua, ȳn s̄ō u Akabun debubu sue kuro.

²⁸ Yera wi ka Yoramu Akabun bii ba da ba Hasaeli Sirin sina boko tabu w̄ari Ram̄tio Galadin tem̄o. Ma Sirigii be, ba Yoramu m̄era kua.

²⁹ Saa ye s̄ōra Yoramu u ḡsira Yisirelīo u ka win m̄era yen tim ko. Yen biru Akasia Yudaban sina boko u na mi, u ka nùn t̄obiri win m̄era yen s̄ō.

Ba Yehu gum t̄are

u ka ko Isireliban sina boko

9

¹ S̄ō teeru Elisee u turo soka Gusunɔn s̄om̄n bw̄abun wuurun di u nùn s̄ōwa u nɛɛ, a s̄ōru koowo kpa a gum k̄ōba ye sua a ka da Ram̄tio Galadin tem̄o.

² Ā n tura mi, a doo a Yehu wa Yosafatin bii, Nimusin debubu. A nùn wun̄o wigibun suunu s̄ōn di a ka da diru garun mi, bee tia.

³ Miya kaa nùn gum t̄are u ko sun̄o kpa a nùn s̄ō a nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u koo nùn ko Isireliban sina boko. Yen biru kpa a gambo ken̄ia a duka doona. A ku ra ȳre.

⁴ Ma Gusunɔn s̄om̄o aluwaasi wi, u da Ram̄ti mi, Galadin tem̄o.

⁵ Ye u tura mi, yera u deema wee, be, tabu sinambu ba m̄enn̄e ba wesianam̄o. Ma u bu s̄ōwa u nɛɛ, i man isa kuo, na k̄i n ka bēen turo gari ko.

Ma Yehu u nùn wisa u nɛɛ, besen wara.

Ma s̄om̄o wi, u nɛɛ, tabu sun̄o wuna.

⁶ Yera u seewa ba da ȳnūo. Ye ba tura dir̄o, ma u nùn gum m̄e t̄are wir̄o u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, wuna u ḡsa a ka ko win t̄ambu Isireliban sina boko.

⁷ Kpa a wunen Yinni Akabun bweseru kpuro go. U koo maa de a win s̄om̄bu ka win s̄om̄ kowobu kpuron yem̄ m̄ōru m̄wa Yesabelin mi.

⁸ Akabun bweseru kpurowa u koo de a kpeerasia sere ka ben bib̄o.

⁹ Kpa bwese te, tu ko nge m̄e Yeroboamu Nebatin biigira kua ka Basa Akiyan biigiru.

¹⁰ M̄eya ba n̄ maa Yesabeli sikumo, b̄ōna nu koo win goru tem̄ Yisirelīo.

Ye Gusunɔn s̄om̄o wi, u gari yi gerua u kpa, yera u gambo ken̄ia u duka yakura.

¹¹ Yehu u yarima u da u win berusebu deema. Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, n ka sere do? Mban s̄ōna wiiri wini u na wunen mi.

Ma Yehu u bu wisa u nɛɛ, bēen tii i dur̄o wi ȳe, i maa ȳe ye u koo kp̄i u gere.

¹² Adama ba nee, aawo, sa ñ yē. A sun sōwo ye u gerua.

Ma Yehu u nee, ameni ka ameniwa u man sōwa. Yen biru u man gum tāre ma u nee, Yinni Gusunōwa u man gōsa n ka ko Isireliban sina boko.

¹³ Mii mii ba seewa ba ben yānu potira ba teria dii kōnnōn yōtia wōlō ba Yehu swī mi. Ma ba kōba soomō ba mō Yehu u kua sunō.

Ba nōsina bu ka Yoramū

Isireliban sina boko go

¹⁴ Saa ye sōo, Yoramū ka Isireliba ba Sirin sina boko Hasaeli wōrim da Ramōtiō Galadin temō. Yera Yehu Yosafatin bii Nimusin debubu u nūn seesi.

¹⁵ N deema Yoramū wi, u gīna wāa Yisireliō ba nūn nōrimō mēera ye u wan sō sanam mē u tabu mō ka Sirin sunō wi.

Yera Yehu u win tabu sina kpaasibu sōwa u nee, ñ n been kīrun na, i ku de baa been tōn turo u yari u da Yisireliō u sina boko yen labaari sō.

¹⁶ Saa yera Yudan sina boko Akasia u maa Yoramū mērim na win mēera yen sō. Yera Yehu u win tabu keke ye dumi gawe yōwa u maa da mi.

¹⁷ Ma wuu kōso u Yehun tabu wuuru wa ta wee. Yera u da u sina boko sōwa u nee, na tabu wuuru garu waamō ta wee.

Ma Yoramū u nee, a maasō goō gōrio u da u bu bikia u nee, bōri yendun gariya ba ka sīimō?

¹⁸ Ma maasō wi, u da Yehun mi, u nee, sina boko u nee, bōri yendun gariya i ka sīimō?

Ma Yehu u nee, mba n nun wa, a wuro nen biruō!

Yera kōso wi, u maa da sina bokon mi, u nee, goro wi, u tura tōn ben mi, adama u ñ gōsirame.

¹⁹ Ma Yoramū u maa dera maasō kpaō u da. Ye u tura mi, yera u nee, sina boko u nee, bōri yendun gariya i ka sīimō?

Ma Yehu u nee, mba n nun wa. A wuro nen biruō!

²⁰ Yera kōso wi, u maa da sina bokon mi, u nee, winin tii u tura mi. Adama u ñ wurame. Tōn wuu te ta maa wee mi, ta sāawa nge Yehu Nimusin biigiru. Domi wi u tabu keke ye kpare u mōwa nge wīro.

²¹ Yera Yoramū u nee, i nen tabu keke sōoru kooowo, ma ba ye sōoru kua. Yera wi, Yoramū, Isireliban sina boko ka Akasia Yudaban sina boko ba seewa ba dōo bu ka Yehu yinna, ben baawure u wāa win tabu keke sōo. Ma ba Yehu deema Nabōti Yisireligiinn gbaarō.

Yoramun goō

²² Saa yē sōo Yoramū u Yehu wa, yera u nūn bikia u nee, alafiawa a ka sīimō mē?

Ma Yehu u nee, amōna alafia ya ko n ka wāa, domi a dera wunēn mēro Yesabeli u būnu gasirimō u sāmō ma u sōroru mō.

²³ Ma Yoramū u biruku yira wura u duka yakura. U nōogiru sua u nee, kēsira tunuma, Akasia.

²⁴ Saa yera Yehu u win tendu sua u Yoramū toba win senun baa sōo. Ma sēu ga da ga wōri win woo sōndō. Ma u wōruma u gu, win tabu keke ye sōo.

²⁵⁻²⁶ Ma Yehu u win tabu sunō turo Bidikaa sōwa u nee, sanam mē sa Akabu swī ka dumi a yaaye ye Yinni Gusunō u gerua win sō? U nee, nge mē Akabu u Nabōti ka win bibun yem yari gbaa te sōo, nge meya u koo maa de win bweserun yem mu yari gbaa te sōo. Yen sō, a Yoramun goō te suo a kare gbaa ten mi.

Ba Akasia

Yudaban sina boko go

(I maa mēerio Bandun Gari II, 22:7-9)

²⁷ Ye Akasia u wa mē, yera u duka sua u da Beti Gani gia. Ma Yehu u nūn naa swī sere Gurin gungurō, Yibileamun bōkuō. Ma u nee, i nūn tweeyo, ma ba nūn twee ba ka da Megidōo. Miya u gu.

²⁸ Ma win bwāba win goru sua ba ka da Yerusalemō ba sikua, win baababan sikaa, Dafidin wuuō.

²⁹ N deema Akasia wi, u bandu diwa Yudaō Akabun bii Yoramun bandun wōō wōkura tiase sōo.

Ba Yesabeli go

³⁰ Yen biruwa Yehu u dua Yisireliō. Ye Yesabeli u nua mē, yera u win wuswaa buraru kua u kiroba doke nōniō. Ma u win wiru yara fēnentin di u ka yam mēera.

³¹ Sanam mē Yehu u dua wuuō, yera Yesabeli u nūn sōwa u nee, Simiri wi u ra win yinni gon kōsire, n sere do a ka na mi?

³² Ma Yehu u wuswaa seeya fēnenti yen bera gia wōlō u nee, wara u ka man yōra.

Ma sina bokon sōm kowobun wirugibu gabu yiru ñ kun mē ita ba nūn mērima temō.

³³ Yera u nee, i Yesabeli kasa kooma temō.

Ma ba nūn kasa kua. Yera win yem yari gbāru wōlō, ka maa dumin wōlō. Ma Yehu u nūn yasisi ka tabu keke ye dumi gawe.

³⁴ Yen biruwa Yehu u dua sina kpaaru mi, ma u di u nōra. Yera u nee, i doo i kurō kam wi sike domi u sāawa sina bokon bii.

³⁵ Ye ba da, yera ba deema win wii koko ka win naasu ka nōm taranu tōnawa nu wāa mi, ma ba nu sua ba sikua.

³⁶ Ma ba da ba ye Yehu sōwa, yera u bu wisa u nee, meya Yinni Gusunō u raa gerua saa win sōmō Eli Tisibigiin nōon di, ye u nee, bōna nu koo Yesabelin goru tem Yisireelin gberō.

³⁷ Nge mɛya win wasin sukum mu kua taaki Yisireelin gberɔ. Kpa bu ku raa ka nɛɛ, Yesabelin sikira mini.

Ba Akabun bweseru go

10

¹ Akabu u bibu mɔwa wata ka wɔkuru, ba wɔa Samariɔ. Ma Yehu u Yisireelin sinambu tireru yorua ka yen guro gurobu ka sere be ba Akabun bii be neni u nɛɛ,

² bɛɛ be i sina bokon bibu kɔsu ka win tabu keke yi dumi gawe, ka win dumi ka wuu gbɔraruguu ka win tabu yɔnu, tire teni tɔ n bɛɛn nɔma dua, ye ko i ko wee,

³ i mɛɛrio win bii be sɔɔ, wi n weene u win baan gɔna kasire ko kpa i nɔn ko sunɔ. Yen biru kpa i nɔn sanna.

⁴ Ye ba tire te wa, ma ba bɛrum soora gem gem ba nɛɛ, wee sinambu yiru ba n̄ kp̄ia ba yɔre wunɛ Yehun wuswaaɔ. Kaa sere gere bɛɛ?

⁵ Sina kpaarun sɔm kowobun wirugii ka wuun wirugibu ka guro gurobu, ka be ba sina bii be neni, ba menna ba Yehu bii gɔria ba nɛɛ, sa ko n sɔawa wunen bwɔabu. Ye a maa gerua kpuro yera sa ko ko. Sa n̄ goo bandu wɛɛmɔ.

⁶ Yera Yehu u maa bu tireru yorua u nɛɛ, i n sɔan na nɛgbu, ma i ko i nɛn gere wura, i man bii ben winu bɔɔriama Yisireeliɔ sia amadaare.

N deema tem min wirugiba ba sina bokon bibu wata ka wɔku te neni.

⁷ Ye ba tire te wa, yera ba sina bibu wata ka wɔku te mwɛera, ba ben winu bura. Ma ba nu gure birenu sɔɔ ba ka Yehu daawa Yisireeliɔ.

⁸ Ma win sɔmɔ u da u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, ba ka sina bii ben wii ni na. Yera u nɛɛ, bu nu bɔnu koowo suba yiru kpa bu nu yi kɔnnɔwɔ sere sisiru bururu.

⁹ Ye u yara sisiru bururu, ma u da u yɔra tɔmbu kpuron wuswaaɔ u nɛɛ, bɛɛ i sɔawa gemgibu. Adama nɛ, na nɛn yinni sina boko Yoramu seesi ma na nɔn go. Beni maa ni, wara u be go.

¹⁰ I n yɛ ma Yinni Gusunɔn gari yi u gerua Akabun bweserun sɔ, yen gaa kun kam wɔrimɔ domi u win nɔɔ mwɛɛru yibiamɔwa te u kua saa win sɔmɔ Elin nɔn di.

¹¹ Ma Yehu u tɔn be ba tie Akabun yɛnuɔ kpuro go Yisireeliɔ, saa be ba sɔa wirugibu ka win kpaasibu ka win bɔu yaku kowobu, baa ben turo u n̄ deri.

*Yehu u Akasian tɔmbu go
(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 22:8)*

¹² Yen biru Yehu u seewa u da Samariɔ mi yɔa kparobu ba ra ben yɔanu sɔri bu ka nin sansu bɔɔri.

¹³ Yera u ka Akasia Yudaban sina bokon mɛro hisibu gabu yinna. Ma u bu bikia u nɛɛ berɔ i sɔa.

Ba nɔn wisa ba nɛɛ, sa sɔawa Akasian mɛro hisibu. Sa nawa su ka Yesabelin bibu tɔbiri ka sina bokon bii be ba tie Yisireeliɔ.

¹⁴ Yera Yehu u win bwɔabu sɔɔwa u nɛɛ, i bu mɔɔ wasiru.

Ma ba bu mwɛera wasiru ba sakira. Baa ben turo ba n̄ deri. Yen biru ba ben gɔnu sure dɔkɔ kpiriru garu sɔɔ. Be ba go mi, ben geera sɔawa tɔnu weeru ka yiru.

Yehu u maa

Akabun tɔn be ba tie go

¹⁵ Ye Yehu u doona min di, yera u ka Yonadabu, Rekabun bii yinna u wee. Ma u nɔn tɔbura. Yen biru u nɛɛ, wunen gɔru ga dɛere nge mɛ neguu ga sɔa wunen sɔ?

Ma Yonadabu u nɔn wisa u nɛɛ, oo.

Ma Yehu u nɛɛ, n̄ n mɛn na, a man nɔma wɛɛma.

Ma u nɔn nɔma wɛ. Yera Yehu u nɔn yɔɔsia win tabu keke sɔɔ, u yɔra win bokua.

¹⁶ Ma u nɛɛ, su da sannu kpa a wa sɔmbu te na mɔ ka Kuru Yinni Gusunɔn sɔ.

¹⁷ Ye ba tura Samariɔ, ma Yehu u Akabun tɔn be ba tie kpuro go. U bu kpeerasia nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua saa win sɔmɔ Elin nɔn di.

Yehu u bɔu wi ba mɔ Baalin

sɔabu kpuro go

¹⁸ Yen biru Yehu u tambu kpuro menna u bu sɔɔwa u nɛɛ, Akabu u bɔu wi ba mɔ Baali sɔawa fiiko. Adama nɛ, kon nɔn sɔawa gem gem.

¹⁹ Yen sɔ tɛ, i man Baalin yaku kowobu mennama ka ben sɔrobu ka ben bwɔabu be ba ra gesi Baali ye sɔ kpuro. I ku ra de baa ben tɔn turo u sina. Domi na k̄i n̄ yaku bakaru kowa Baalin mi. Ben wi u maa yina u na sere bu yɛro go.

Adama u yeni gerumɔwa u ka Baalin sɔabu kpuro bwisi kua u bu go.

²⁰ Yehu u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu kparɔ kpa tɔmbu kpuro bu menna sɔɔ teeru bu Baali sɔ. Ma ba kpara.

²¹ Yera u maa sɔmɔbu gɔra Isireliban tem kpuro sɔɔ. Ba Baalin sɔabu kpuro menna. Baa ben tɔn turo kun sine. Ma be kpuro ba yiba bɔu wi ba mɔ Baalin diru mi, siki siki.

²² Ma u wi u ra bɔu dii ten yaku yɔnu bere sɔɔwa u nɛɛ, u yɔa ni yarama u be ba ko bɔu ni sɔ kpuro wɛ. Ma u nu yarama.

²³ Yera Yehu ka Yonadabu Rekabun bii ba dua bɔu diru mi, ba bɔu sɔɔ be sɔɔwa ba nɛɛ, i mɛɛrio sɔa sɔa Yinni Gusunɔn sɔabu bɔ n̄ wɔa mi. Domi Baalin sɔabu tɔna tɔnawa sa k̄i ba n̄ wɔa mini.

²⁴ N deema Yehu u tabu durɔbu gɔsa tɔmbu wɛnɛ u yɔrasia dii ten kɔnnɔwɔ u bu sɔɔwa

u nee, been wi u dera tɔn be ba wāa dii te sɔɔ, baa ben turo, u yara u doona, yērowa ba koo go. Ma wi Yehu ka Yonadabun tii ba dua bu ka siarabun yākuru ko Baalin mi ka maa yāku dɔɔ mwaarugiru.

²⁵ Sanam me ba yāku ni kua ba kpa, yera Yehu u tabu kowo be sɔɔwa u nee, i duo mi, i būu são be kpuro go, i ku ra de baa ben turo u yari.

Ma ba dua mi, ba bu go go ka takobi. Yera ba goo ni yara ba ka da wuun biruɔ. Yen biru ba gɔsira ba wura būu diru mi.

²⁶ Ma ba Baalin bwāaroku ge yarama ba dɔɔ meni tɔɔwɔ.

²⁷ Yen biru ba būu dii te sura. Ma mi kpuro n kua tɔmbun swaa swīi yeru sere ka gisɔ.

Yehun gɔɔ

²⁸ Nge mɛsuma Yehu u ka Baalin sāaru kpeerasia Isireliɔ.

²⁹ Adama ka mɛ, u Yeroboamu Nɛbatin biin yira swīi, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ, ye ba ka naa buu wuraginu sāwa ni u kua u yi Beteliɔ, ka Danuɔ.

³⁰ Yera Yinni Gusunɔ u Yehu sɔɔwa u nee, wunen bibu ba koo bandu diwa Isireliɔ sere ka ben debuminɔ, yɛn sɔ a kua ye ya wā nen nɔni sɔɔ. A Akabun bweseru go nge mɛ na gerua.

³¹ Adama ka mɛ, Yehu u n Gusunɔ Isireliban Yinni mɛm nɔɔwɛ kpuro, domi Yeroboamun yira u swīi, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

³²⁻³³ Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u Isireliban tem kawabu torua. Ma u dera Hasaeli u bu seesi u ben tem nɔɔ bura yenu kpuro mwɛɛra. Nge meya n kua ba n ka Yuudenin sɔɔ yari yerun bera kpuro mɔ n ka da sere daa te ba mɔ Aanɔɔwɔ, Anɛɛn bera gia, Galadi ka Basanin tem, mi Gadigibu ka Rubeniba ka Manaseba ba wāa.

³⁴ Ye Yehu u maa kuan sukum ka wɔrugɔɔ te u sɔɔsi, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³⁵⁻³⁶ U kuawa wɔɔ tɛna yiru sari bandu sɔɔ, Samariɔ Isireliba sɔɔ. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua win baababan sikaɔ Samariɔ. Ma win bii Yoakasi u bandu kɔsire kua.

11

Atali u bandu wɔra Yudaa

(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 22:10-12)

¹ Ye Atali sina boko Akasian mɛro u wa ma win bii u gu, yera u seewa u sina bibun bweseru kpuro go.

² Adama Yoseba, Yoramu sina bokon bii, u win sesu Akasian bii Yoasi sua asiri sɔɔ sanam mɛ Atali u sina bii be goomɔ. Ma u da u nɔn berua win nɔɔrion kpin yera Yinni Gusunɔn sãa yera. Nge meya n kua ba n ka Yoasi go.

³ Ma Yoseba u nɔn berua wɔɔ nɔɔba tia sãa yeru mi. N deema saa ye sɔɔ, Atali u bandu dii tem mi.

Ba Yoasi kua suno

(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 23:1-21)

⁴ Ye Yoasi u kua wɔɔ nɔɔba yiru mi ba nɔn berua mi, yera Yehoyada yāku kowo u tabu kowobu wunɔm wunɔm wirugibu menna ka Keretiba ka sina bokon kɔsobu Yinni Gusunɔn sãa yera, u ka bu arukawani bakua. Ma u dera ba bɔrua sãa yee ten mi. Yen biru u bu sina bokon bii Yoasi wi sɔɔsi.

⁵ Ma u bu wooda yeni wɛ u nee, ye i ko i ko wee. Bɛɛ sɔɔ, be ba koo samburu ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, ba koo bu bɔnu kowa wuunu ita. Kpa wuu teeru tu sina bokon yenu kɔsu.

⁶ Yiruse maa, tu maa yɔra kɔnnɔ ge ba mɔ Suuri gia. Kpa itase te ta tie, tu yɔra sina kpa kɔsobun biruɔ bu ka tɔmbu yinari bu du mi.

⁷ Wuunu yiru ni nu n samburu mɔ tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, niya nu koo Yinni Gusunɔn sãa yeru kɔsu mi sina boko u wāa.

⁸ Kpa nu n nɔn sikerene, ben baawure u n win tabu yānu neni. Saa ye sɔɔ, wi u bu besu kpuro bu yɛro goowo. Ba ko n wāawa sina bokon bakuɔ u n yario n kun mɛ u n du.

⁹ Ma tabu kowobun wirugii be, ba kua kpuro nge mɛ Yehoyada u bu yiire. Ben baawure u win tabu kowobu sua be ba ra samburu sue tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, ka sere be ba ra maa wɛre te sɔɔ. Be kpuro ba da Yehoyadan mi.

¹⁰ Yera Yehoyada wi, u wirugii be, Dafidin yaasi wɛ yi yi wāa Yinni Gusunɔn sãa yera ka tɛrenu.

¹¹ Ma tabu kowo ben baawure u win tabu yānu neni ba ka yɔ ba sina boko sikerene yāku yerun bokuɔ Yinni Gusunɔn sãa yera.

¹² Yāku kowo Yehoyada u Yoasi, sina bokon bii yarama. U nɔn sina furɔ dokea ma u nɔn woodan tireru wɛ. Yen biru ba nɔn gum tāre wirɔ ba kua sunɔ. Ma ba takii kua ba nee, sina boko, wunen wāaru tu dakaa da.

¹³ Saa ye sɔɔ, Atali u tɔn be kpuron wurenu nua, yera u seema u na Yinni Gusunɔn sãa yeru mi.

¹⁴ U wa wee, sina boko u yɔ mi sina bokoba ra yɔre bu ka gari ko, ka tabu sinambu ka be ba ra kɔbi so, be kpuro ba yɔ sina bokon bakuɔ. Ma tem men tɔmbu kpuro ba nuku dobu mɔ, ba kɔbi soomɔ. Saa yera Atalin tii u win yaberu nenua u karana u nee, ba man seesi! Ghera man di!

¹⁵ Yehoyada u n kɔ bu Atali go Yinni Gusunɔn sãa yera. Yen sɔna u wirugii be sɔɔwa u nee, i Atali yaro tɔɔwɔ. Wi u nɔn swīi kpuro, i yɛro goowo ka takobi.

¹⁶ Ma ba ka nɔn yara, ba ka da sina bokon yenuɔ ka swaa ye dumi yi ra ka du. Miya ba nɔn go.

¹⁷ Yen biru Yehoyada u dera sina boko Yoasi ka win tumbu Yudaba ba ka Yinni Gusunō arukawani bākua ye ya gerumō ma ba ko n s̄āa win tumbu.

¹⁸ Ma ba da būu wi ba mō Baalin dirō, ba tu kasuka muku muku ka ten turanu ka ten bwāarokunu. Ma ba Matani go wi u s̄āa Baali yen yāku kowo. Yen biruwa Yehoyada yāku kowo u tumbu yi yi bu ka Yinni Gusunōn s̄āa yeru kōsu.

¹⁹ Ma u dera tabu kowobun wirugii be, ka Kereti be, ka sina bokon tiin kōso be, ka sere maa wuun tumbu kpuro, ba ka Yoasi yara Yinni Gusunōn s̄āa yee ten min di, ba ka nūn da sina kpaarō ka swaa ye sina bokon kōsobu ba ra ka du. Ma ba nūn swīi sina kitarō.

²⁰ Ma tōn be kpuro ba nuku dobu mō.

Ba wāa bōri yendu s̄āa, domi ba Atali go ka takobi sina kpaarō.

12

Yoasi u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 24:1-3)

¹⁻² Yehun bandun wōō nōōba yiruse s̄āara Yoasi u bandu di Yerusalemuō. U mōwa wōō nōōba yiru saa ye s̄āa. Ma u kua wōō weeru ban te s̄āa. Win m̄eron yīsira Sibia Beri Sebagii.

³ Yoasi wi, u kuawa ye ya Yinni Gusunō w̄ere win wāaru s̄āa. Yera u yāku kowo Yehoyadan s̄āasiru wura.

⁴ Adama u n̄ gunguu ni kōsuke n̄n mi ba ra būnu s̄ā. Domi tōmba ra n daamō mi ba n būu ni s̄āamō kpa ba n turare dōō dokemō.

Yoasi u Yinni Gusunōn s̄āa yeru s̄ānwa

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 24:4-14)

⁵ Yoasi u dera ba Yinni Gusunōn s̄āa yeru s̄ānwa ma u yāku kowobu m̄enna u bu s̄āōwa u n̄e, bu gobi m̄āō yi ba ka na s̄āa yerun s̄ā. Yiya yi ba raa baawure bure win wāarun s̄ā, ka sere maa yi gaba gōru doke ba wē ka nuku tia.

⁶ U n̄e, bu yi kpuro m̄āō begibun min di. Kpa bu yi dendi bu ka s̄āa yee te s̄āme mi ta sankira.

⁷ Adama yāku kowo be, ba n̄ s̄āa yee te s̄ānwa sere n ka kua sina boko Yoasin bandun wōō yenda itase.

⁸ Yera sina boko u yāku kowo Yehoyada ka yāku kowo be ba tie soka. Ma u bu bikia u n̄e, m̄ban s̄āna i n̄ s̄āa yee te s̄ānwa. N n̄ m̄en na, i ku ra maa gobi ḡeē m̄wa tōmbun min di, b̄eēn tiin s̄ā. Adama i ko yi deriwa i ka s̄āa yee te s̄āme.

⁹ Ma yāku kowo be, ba gōru doke bu ku maa tōn ben gobi m̄wa, kpa bu ku maa bu s̄āa yee ten s̄āmbun s̄āmburu n̄omu s̄āndia.

¹⁰ Yera yāku kowo Yehoyada u kpakoro piibu gagu kua, u gu yaba wallo. Ma u da u yi yāku yerun bōkuō, n̄om geu gia, Yinni Gusunōn s̄āa yerun k̄ān̄ōwō. Gobi yi tōmba

ka na s̄āa yee ten s̄ā, mi s̄āara yāku kowo be ba s̄āa yee te kōsu ba ra yi kp̄ē.

¹¹ Bā n̄ wa gobi yi, yi dabiā kpakoro te s̄āa, yera ba ra sunan tire yoro ka yāku kowo t̄ān̄wero sokusie bu yi gura bu gari.

¹² Kpa bu yi be ba koo s̄āa yee ten s̄āmburu ko n̄oma b̄eria. Yiya ba ka d̄āa dākobu kōsia, ka naman s̄āom kowobu,

¹³ ka banōbu, ka be ba kpenu dākumō. Yi s̄āara ba ka maa d̄āa dwa ka kpenu ka ḡāa ni ba koo ka s̄āa yee te s̄āme kpuro gesi.

¹⁴ Adama baa yin ḡeē, ba n̄ ka s̄āa yee ten dendi yānu dwa n̄ge gb̄ēa ye ba kua ka sii geesu n̄ kun m̄e wobunu, n̄ kun m̄e n̄ari, n̄ kun m̄e kōbi, n̄ kun m̄e dendi yāa ni ba kua ka wura, n̄ kun m̄e ka sii geesu.

¹⁵ Be ba s̄āmbu te mō, beya ba yi wē ba ka s̄āa yee te s̄ānwa.

¹⁶ Ba ku ra bu bikie n̄ge m̄e ba ka gobi yi dendisnamō. Domi ba ye kpuro mōwa dee dee.

¹⁷ Gobi yi ba ra wē yaa saberun ayerō, torarun yākurun s̄ā ba ku ra yi yi Yinni Gusunōn s̄āa yerun s̄ā. Yiya yi ra ko yāku kowogii.

Yoasin bandun kpeeru

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 24:23-27)

¹⁸ Saa ye s̄āara Sirin sina boko Hasaeli u Gati w̄ari. Ma u ye m̄wa. Yen biru u gōru doke u da u Yerusalemu m̄wa.

¹⁹ Yera Yoasi Yudan sina boko u yāa geenu gura ni win ti u yi Yinni Gusunōn s̄ā, ka sere ni win baababa Yosafati ka Yoramu ka Akasia ba yi, ka maa wura ye ya wāa Yinni Gusunōn arumanin beru yerō, ka sere ye ya wāa sina kpaarō. Ye kpurowa u sua u Hasaeli Sirin sina boko m̄arisia. Ma Hasaeli wi, u n̄ maa Yerusalemu w̄ari.

²⁰ Ye Yoasi u kuan sukum mu yorua Yudan sinambun faagin tireru s̄āa.

²¹⁻²² N deema win bwāabu Yosakaa Simeatin bii, ka Yosabadi Someēn bii, beya ba nūn seesi ba go Milon dirō Silan wōwāō. Ma ba nūn sikua win baababan sikaō Dafidin wuuō. Ma win bii Amasia u bandu kōsire kua.

Yoakasi u kua Isireliban sina boko

13

¹ Yoasi Akasian bii, Yudaban sina bokon bandun wōō yenda itase s̄āara Yoakasi, Yehun bii u bandu di Isireliba s̄āa, Samario. Yoakasi wi, u kuawa wōō wōkura nōōbu ka yiru ban te s̄āa.

² Kōsa u kua Yinni Gusunōn n̄ani s̄āa, Yeroboaumu Nebatin biin yira u swīi mam mam, wi u Isireliba doke toraru s̄āa.

³ Saa ye s̄āara Yinni Gusunō u ka Isireliba m̄aru bara too. Ma u bu Sirin sina boko Hasaeli n̄omu b̄eria ben wāaru kpuro s̄āa n ka

girari sere win bii Beni Hadadin waati kpuro sɔɔ.

⁴ Yera Yoakasi u Yinni Gusunɔ somiru kana. Ma Yinni Gusunɔ u nɔn wurari. Domi u wa dam mɛ Sirin sinam be, ba Isireliba dorema.

⁵ Yera u bu faaba kowo seeya wi u bu yara noni swāa ten min di. Saa yera ba sina ka bəri yendu ben yenusɔ nge yellu.

⁶ Adama ka mɛ, ba ñ Yeroboamun bwe-serun yira deri wi u Isireliba doke toraru sɔɔ. Ba wəriwa win durum sɔɔ. Ba maa dera būu wi ba mɔ Asitaaten bwāarokunu nu gire Samaria.

⁷ Yoakasin tabu kowobu sɔɔ, Yinni Gusunɔ u dera Sirin sina boko u ben dabiru go, u nama muku muku ba kua nge tua. Maasɔbu weeraakuru tonawa u nɔn deria ka tabu kowobu nɔrɔɔɔn suba wɔkuru (10.000) ka tabu keke yi dumi gawe wɔkuru.

⁸ Ye Yoakasi u kuan sukum, ka wɔrugɔɔ te u sɔɔsi, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

⁹ Yeniban biru u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua win baababan sikaɔ Samaria. Ma win bii Yoasi u bandu kɔsire kua.

Yoasi u kua Isireliban sina boko

¹⁰ Yoasi Yudaban sina bokon bandun wɔɔ tɛna ka nɔɔba yiruse sɔɔra, Yoasi Yoakasin bii u bandu di Isireliba sɔɔ Samaria. U kuawa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ban te sɔɔ.

¹¹ Yoasi wi, kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u swii mam mam, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

¹² Ye Yoasi u kuan sukum ka wɔrugɔɔ te u sɔɔsi, ka sere maa taa bi u kua ka Amasia Yudaban sina boko, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

¹³ Ma u kpuna u gu, ba nɔn sikua mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Yeroboamu u bandu kɔsire kua.

Isireliba ba koo Sirigibu kamia

¹⁴ Elisee u bara. Bara tera u ka gu. Adama u sere gbi, Yoasi Isireliban sina boko u da win mi, u swii win wuswaaɔ u nɛɛ, nen baaba! Nen baaba wunɛ wi a sɔa Isireliban dam mɛ nu bu kɔsu nge ben tabu keke dumigii ka ben maasɔbu.

¹⁵ Elisee u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a doo a tendu sua ka sɛɛnu.

Ma u ten te sua ka sɛɛ ni.

¹⁶⁻¹⁷ U maa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a fenenti wukio ye ya wāa sɔɔ yari yeru gia.

Ma sina boko Yoasi wi, u ye wukia. Ma Elisee u maa nɛɛ, a wunen ten te suo a bəri.

Ma sina boko u tu sua u bəri. Yera Elisee u win nɔma sɔndi sina bokogian wɔllɔ. Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a toowo. Ma u toba. Yen biru u maa sina boko Yoasi sɔɔwa u nɛɛ, nasaran sɛuwa mi. Geya ga sɔɔsi ma Yinni

Gusunɔ u koo bɛɛ nasara wɛ Sirigibun wɔllɔ. I ko i bu gowa mam mam Afekio.

¹⁸ Elisee u kpam Yoasi sɔɔwa u nɛɛ, a sɛɛ ni suo.

Ma u nu sua. Yera u nɛɛ, a ka nu tem soowo.

Ma u so nɔn ita u yɔra.

¹⁹ Ma Elisee u ka sina boko mɔru kua u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, kaa raa sowa nɔn nɔɔbu ñ kun mɛ nɔn nɔɔba tia. Saa yera kaa raa Sirigii be go mam mam. Adama wee tɛ nɔn ita tonawa kaa bu kamia.

²⁰ Yen biruwa Elisee u gu, ba nɔn sikua. Yen wɔɔ ge ga swii sɔɔra Mɔabun tabu kowobun wuunu ganu nu ra Isireliba wɔraa nɛ.

²¹ Yera sɔɔ teeru durɔ goo u gu Isireliban suunu sɔɔ. Ye ba nɔn sikumɔ, yera ba wa wee, Mɔabun tabu kowo wuuru gara kurama. Ma ba goo te kare Eliseen siki wɔruɔ. Ye durɔ win goo te, ta da ta Eliseen kukunu wəri, yera durɔ wi, u kua waso. Ma u seewa u yɔra.

Isireliba ba Sirigibu kamia

²² Hasaeli, Sirin sina boko u raa Isireliba dam dɔre Yoakasin wɔarun tɔru kpuro sɔɔ.

²³ Adama Yinni Gusunɔ u bu mɛɛrima, ma u ben wɔn wɔndu wa, arukawani ye u ka Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu bokuan sɔ. U ñ wure u bu biru kisi, bu kam ko.

²⁴ Hasaeli wi, u gu. Ma win bii Beni Hadadi u bandu kɔsire kua.

²⁵ Saa ye sɔra Yoasi Yoakasin bii, u Isireliban wuu si mwɛɛra si Beni Hadadin tundo Hasaeli u raa mwɛɛra tabu sɔɔ. Nɔn itawa u Beni Hadadi wi tabu di u ka wuu si kpuro mwɛɛra.

14

Amasia u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 25:1-4, 11-12, 17-28; 26:1-2)

¹ Yoasi Yoakasin bii, Isireliban sina bokon bandun wɔɔ yiruse sɔɔra Amasia, Yoasi Yudaban sina bokon bii u bandu di Yudaɔ.

² Saa ye u ban te di, wɔɔ yenda nɔɔbuwa u mɔ. Ma u kua wɔɔ tɛna tia sari bandu sɔɔ Yerusalemɔ. Win mɛron yisira Yoadani Yerusalemugii.

³ Gea u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ, adama ya ñ Dafidigia tura. U kuawa nge mɛ win tundo Yoasi u kua.

⁴ U ñ maa gunguu nɔn mi ba ra būu yākuru ko kɔsuke. U dera ba yākunu mɔ ma ba turare dɔɔ dokemɔ nin wɔllɔ.

⁵ Sanam mɛ win banda dam kua, yera u win bwāabu go, be ba raa win tundo go.

⁶ Adama u ñ tɔn ben bibu go nge mɛ ya yorua Mɔwisin tireru sɔɔ tɛ sɔɔ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ba ñ tundo goomɔ win biin torarun

sō. Meya ba ñ maa bii goomō win tundon torarun sō. Adama wi u tora wiya ba koo go.

⁷ Amasia wiya, u maa Edamuban tabu kowobu narōbun suba wākuru (10.000) go wōwa sōo ye ba sokumō Bōru. Taa bi sōōra u wuu ge ba sokumō Sila mwa, ma u gen yīsiru gōsia Yokutēli. Yīsi tera ba ka gu sokumō sere ka giso.

⁸ Yera u maa Yoasi Yoakasin bii, Yehun debubu sōmō gōria u nēē, u seema bu yinna bu tabu ko.

⁹ Yera Yoasi wi, u Amasia sōōwa u nēē, sāku koru garu ta wāa Libanin guurō, tera ta dāa bakarū garu gōria ta nēē, a man wunen bii wōndia kēēma u ko nen biin kurō. Yera gbeku yēē yi seewa yi da yi sāku koo te taaka yi go.

¹⁰ Geema Amasia, wee tē a Edōmuba kamia ma a tii sue. A ñ sinamō wunen yenuō sēē? Kpa a n nuku dobu mō wunen nasaran sō? Mban sōna kaa maa tii tabu kpēē bi bu koo ka nun kōsa naawa kpa wunē ka Yudaba i kam ko.

¹¹ Adama Amasia kun win gere swaa sue. Ma Yoasi Isireliban sina boko u da u bu tabu wōri. Ma ba yinna ba waana nōni ka nōni wi ka Yudaban sina boko Bēti Semesio, Yudaban temō.

¹² Ma Isireliba ba Yudaba kamia ba duki yakikira, ben baawure u da u wōri win kuu bekurugirō.

¹³ Isireliban sina boko Yoasi, Akasian debubu u Amasia Yudaban sina boko yoru mwa Bēti Semesio mi. Yen biru u da Yerusalemō ma u yen gbārarun gana sura gom soonu nēēru (400) saa kōnnō ge ba mō Efaraimun di sere n ka da kōnnō ge ga wāa sōo yēsan nōm geu gia.

¹⁴ Ma u da u wura gura, ka sii geesu ka sere gāa gee ni nu wāa Yinni Gusunōn sāa yerō ka sinambun arumanin beru yerō. Yen biru u maa tōmbu mōōru mwēera. Ma u gōsira Samario.

¹⁵ Ye Yoasi u kuan sukum ka wōrugōō te u sōōsi ka taa bi u ka Amasia Yudaban sina boko kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sōo.

¹⁶ Sanam mē Yoasi u kpuna u gu, ba nūn sikua Samario mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Yeroboamu u bandu kōsire kua.

¹⁷ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gōōn biru, Amasia Yoasin bii, Yudaban sina boko u maa kuawa wōō wākura nōōbu.

¹⁸ Ye Amasia u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sōo.

¹⁹ Yera sōō teeru ba nūn seesi Yerusalemō. Ma u duka yakura u da Lakisio. Adama ba nūn naa swīi mi, ba go.

²⁰ Ma ba win gōō te sua ka keke ye dumi gawe ba ka na Yerusalemō ba sikua win baababan sikaō, Dafidin wuuō.

²¹ Yenilban biru Yudaba kpuro ba Asaria Amasian bii sua ba swīi win tundon bandun sōō. Saa ye sōō, u mōwa wōō wākura nōōbu ka tia.

²² Ye Asaria u bandu di u kpa, yera u Elati mwa ma u ye bana sōnwa.

Yeroboamu yiruse

u kua Isireliban sina boko

²³ Amasia Yoasin bii Yudaban sina bokon bandun wōō wākura nōōbuse sōōra Yeroboamu Yoasin bii, Isireliban sina boko u bandu di Samario. Ma u kua wōō weeru ka tia.

²⁴ Kōsa u kua Yinni Gusunōn wuswaaō. Yeroboamu Nebatin biin yira u swīi mam mam, wi u Isireliba doke toraru sōo.

²⁵ U Isireliban wusu kpuro mwēera si su wāa saa Hamatin di, sōō yēsan nōm geu gia sere n ka da nim wōku bōruguuō nge mē Yinni Gusunō u gerua saa win sōmō Yonasi Amitain biin nōon di, wi u sāa Gati Hefēegil.

²⁶ Meya Yinni Gusunō u Isireliban nōni swāaru wa ta kpā. Domi be kpurowa ba yoru dimō, ba ñ maa gōō mō wi u koo bu wōra.

²⁷ N deema Yinni Gusunō u ñ gōru doke u ka Isireliban yīsiru go. Yen sōna u bu faaba kua saa Yeroboamu Yoasin biin nōman di.

²⁸ Ye Yeroboamu u kuan sukum ka wōrugōō te u sōōsi taa bi u kua sōō, ka nge mē u wuu si su wāa Damasio ka Hamatio mwēera si su raa sāa Yudabagisu, ye kpurowa ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sōo.

²⁹ Sanam mē u kpuna u gu, ba nūn sikua win baababan sikaō mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Sakari u bandu kōsire kua.

15

Asaria

u kua Yudaban sina boko

(I maa mērio Bardun Gari II, 26:3-4,21-23)

¹ Yeroboamu Isireliban sina bokon bandun wōō tena ita sarise sōōra Asaria Amasian bii u bandu di Yudaa.

² U mōwa wōō wākura nōōbu ka tia sanam mē u bandu di. Ma u kua wōō weeraakuru ka yiru bandu sōō. Win mēron yīsira Yekolia, Yerusalemugii.

³ U kua ye ya wā Yinni Gusunōn wuswaaō nge mē win baaba Amasia u kua.

⁴ Adama u ñ gungunu mi ba ra būu yākunu ko, bu turare dōō doke kōsuke. Domi tamba daamō ba yākunu mō mi.

⁵ Yera Yinni Gusunō u sina boko wi bara disigiru kpēē sere u da u ka gu. Ma ba nūn yara ba ka da diru garun mi. U wāa mi wi turo. Ma win bii Yotamu u nūn kōsire kua u tem mē kpape.

6 Ye Asaria u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

7 Sanam me u kpuna u gu, ba n̄n sikua win baababan sikaa Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yotamu u bandu kɔsire kua.

Sakari

u kua Isireliban sina boko

8 Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeru yiru sarise sɔɔra, Sakari Yeroboamun bii u kua Isireliban sina boko Samariɔ. U kuawa suru nɔɔba tia bandu sɔɔ.

9 Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, nge me win baababa ba kua. Yeroboamu Nebatin biin yira u sw̄i, wi, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

10 Sɔɔ teeru Salumu Yabesin bii u n̄n seesi u go Yibileamuɔ. Ma u bandu kɔsire kua.

11 Ye Sakari u kuan sukum mu yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

12 Nge meya Yinni Gusunɔn gari yi ka koora yi u Yehu sɔɔwa u neɛ, win biba koo bandu diwa sere ka win bibun debuminɔ.

Salumu u kua Isireliban sina boko

13 Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeru tia sarise sɔɔra, Salumu u bandu di Samariɔ Isireliba sɔɔ. U kuawa suru tia ban te sɔɔ.

14 Sɔɔ teeru Menahemu Gadin bii u seewa Tirisan di u na Samariɔ. Miya u Salumu Yabesin bii go. Ma u bandu kɔsire kua.

15 Ye Salumu u kuan sukum ka nge me u Sakari seesi u go, ye kpurowa ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

16 Yen biruwa Menahemu wi, u wuu ge ba m̄ Tifusaki wari. Ma u tumbu go saa Tirisan di n ka da Tifusaki mi. U Tifusaki ye w̄riwa ka dam ȳn s̄ t̄n be, ba yina u du ben wuuɔ, ma u ben gurigibun nuki besuka.

Menahemu u kua Isireliban sina boko

17 Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeru tia sarise sɔɔra Menahemu Gadin bii u bandu di Isireliɔ. U kuawa wɔɔ w̄kuru ban te sɔɔ Samariɔ.

18 Kɔsa u kua win w̄aru kpuro sɔɔ, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u sw̄i wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

19 Yen biru Pulu Asirin sina boko u na u Isireliba wari. Yera Menahemu u n̄n sii geesun t̄nnu t̄na w̄ u ka wa u n̄n deri kpa u maa win bandu t̄sisia.

20 Menahemu wi, u sii gee si mweerawa be ba dukia m̄n mi. U ben baawure burewa sii geesun gobi weeraakuru. Ye Asirin sina boko u sii gee si mwa, yera u gosira u da win temɔ.

21 Ye Menahemu u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

22 Sanam me u kpuna u gu, ba n̄n sikua win baababan sikaa. Ma win bii Pekasia u bandu kɔsire kua.

Pekasia

u kua Isireliban sina boko

23 Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeraakuruse sɔɔra Pekasia Menahemun bii, u bandu di Isireliba sɔɔ Samariɔ. Ma u kua wɔɔ yiru ban te sɔɔ.

24 Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u sw̄i, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

25 Yera win tabu sunɔ Peka Remalian bii, ka Galadin tabu kowobu weeraakuru ba n̄n seesi ba go sina kpaarɔ Samariɔ. Yen biruwa ba maa Aagobu ka Arie go. Ma Peka u bandu kɔsire kua.

26 Ye Pekasia u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Peka

u kua Isireliban sina boko

27 Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeraakuru ka yiruse sɔɔra Peka, Remalian bii, u bandu di Isireliba sɔɔ, Samariɔ. U kuawa wɔɔ yendu ban te sɔɔ.

28 Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u sw̄i wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

29 Peka waati ye sɔɔra Tigilati Pilesee, Asirin sina boko, u Iyoni mwa ka Abeli Beti Maaka ka Yanɔa, ka Kedesi ka Hasori ka Galadi ka Galilen tem ka Nefitaliban tem kpuro. Ma u tem mi kpuron t̄mbu mweera u ka da Asiriɔ.

30 Yen biruwa Osee Elan bii, u Isireliban sina boko Peka seesi u go. Ma u bandu di win ayera. N deema Yotamu Asarian biin bandun wɔɔ yendusewa mi.

31 Ye Peka u kuan sukum ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa meerio Bandun Gari II, 27:1-3,7-9)

32 Peka, Remalian bii Isireliban sina bokon bandun wɔɔ yiruse sɔɔra Yotamu, Asarian bii, u bandu di Yudaɔ.

33 U m̄wa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam me u ban te di. Ma u kua wɔɔ w̄kuru nɔɔbu ka tia ban te sɔɔ. Win meron ȳsira Yerusa, Sadakun bii.

34 Win baaba Asarian yira u sw̄i mam mam. U kua ye ya Yinni Gusunɔ w̄ere.

35 Adama u n̄ gunguu n̄n mi ba ra b̄u ȳkuru ko k̄suke. Ma t̄mba daamɔ ba ȳkunu m̄ mi, ba turare d̄ɔ dokemɔ n̄n wollo.

Yotamu wiya, u Yinni Gusunən sāa yerun kənnə ge ga mēera sōō yēsan nəm geu gia bana.

³⁶ Ye Yotamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sōō.

³⁷ Win waati ye sōōra Yinni Gusunə u dera Resini Sirin sina boko ka Peka, Remalian bii Isireliban sina boko ba Yudaba wərim torua.

³⁸ Sanam mē Yotamu u kpuna u gu, ba nūn sikua win baababan sikaō Dafidin wuuō. Ma win bii Akasi u bandu kəsire kua.

16

*Akasi u kua Yudaban sina boko
(I maa mēerio Bandun Gari II, 28:1-27)*

¹ Peka, Remalian biin bandun wōō wəkura nōōbuse sōōra Akasi, Yotamun bii u bandu di.

² Akasi wi, u mōwa wōō yendu sanam mē u ban te di. Ma u kua wōō wəkura nōōbu ka tia bandu sōō Yerusalemū. Adama kōsa u kua Yinni Gusunən wuswaao. U n̄ kue nge win sikaō Dafidi.

³ Isireliban sinambun yira u swīi sere u mam dera ba ka win bii yākuru kua ba wōōwa nge mē bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunə u nē bu kpeerasio.

⁴ Meya ba ra maa būu yākuru ko kpa bu turare dōō doke gungunu wōōō ka guunu wōōō ka sere maa dāa kubena.

⁵ Yera sōō teeru Resini, Sirin sina boko ka Peka Remalian bii Isireliban sina boko ba seewa ba Akasi tabu wəri, ma ba Yerusalemu tarusi. Adama ba kpana bu nūn kamia.

⁶ Saa ye sōōra Resini u Elati mwa Yudaban nōōman di, ma u bu gira min di. U dera Edōmuba ba na Elati mi, sere ka gison giso.

⁷ Yera Akasi u Tigilati Pilesee Asirin sina boko sōmō gōria u nē, nēna Akasi, wunen bōō, a na a man somi, Sirin sina boko ka Isireliban sina bokon sō be ba man tabu wōrima.

⁸ Ma Akasi u sii geesu sua ka wura ye ya wāa Yinni Gusunən sāa yerō, ka sinambun arumani beru yerō. Ma u ye kpuro gura u Asirin sina boko wē.

⁹ Saa ye sōōra Asirin sina boko wi, u Akasin gari yi wura. Ma u da u Damasi wəri u mwa u gen tambu yoru mwēera u ka da Kiriō. Ma u ben sina boko Resini yi mwa u go.

¹⁰ Ye Akasin tii u da Damasiō u ka Tigilati Pilesee yinna mi, yera u būu turaru garu wa mi, ma u ten dēebu ka ten yasum ka ten gunum yīra u yorua ye ya sāa ten saria kpuro gesi. Ma u ye yāku kowo Uri mōrisia u nē, u nūn ten bweseru kuo.

¹¹ Ma yāku kowo wi, u būu tura ten weenasiru kua nge mē Akasi u nūn yorua u ko. U tu kuawa Akasi u sere gōsirama saa Damasini di.

¹² Ye Akasi u gōsirama Damasi min di, u būu tura te wa.

¹³ Ma u susi u yāku dōō mwaararugiru kua ka ni ba ra ko ka tam ka som ka sere maa siarabun yākunu. Ma u ten yaa yem wisi būu tura ten wōōō.

¹⁴ Yāku yee te ba kua ka sii gandu Yinni Gusunən sō ta wāa Yinni Gusunən sāa yerun kənnə ka yāku yee ten baa sōō. Yera Akasi u Yinni Gusunən yāku yee te swenyasia u tu yi kpaā ten biruō sōō yēsan nom geu gia.

¹⁵ Ma sina boko Akasi u yāku kowo wi sōōwa u nē, saa tēn di, a de a n da bururun yāku dōō mwaararugiru ko ka yokan yāku te ba ra ko ka som yāku yee kpaā ten mi, ka nē sina bokon yāku dōō mwaararugiru ka yāku ni ba ra ko ka som ka tam ka sere maa yāku ni tamba ka naamā. Kpa a n da yāku ni ba ka na kpuro gesin yem wisi ten wōōō. Adama nēn tii ko na n da bikiaru ko Yinni Gusunən yāku yee te ba kua ka sii gandum mi.

¹⁶ Ma yāku kowo Uri, u wura ye sina boko Akasi u gerua kpuro.

¹⁷ Akasi u boo sii gandugii sin sōwaritii kəsuka ma u boo sin tii sua. Ma u boo bōkō ge swenya nē yin wallun di, yi ba kua ka sii gandu. Ma u gu sōndi turaru garun wōōō te ba bana ka kpenu.

¹⁸ Asirin sina bokon nuku dobun sō, u maa kənnə gēn min di ba ra ka du Yinni Gusunən sāa yerō tōō wērarugiru sōō kōsa, ka sinambun duu yeruguu.

¹⁹ Ye Akasi u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sōō.

²⁰ Sanam mē Akasi u kpuna u gu, ba nūn sikua win baababan sikaō Dafidin wuuō. Ma win bii Esekiasi u gōna kəsire kua.

Osee u kua Isireliban sina boko

17

¹ Akasi, Yudaban sina bokon bandun wōō wəkura yiruse sōōra, Osee Elan bii, u bandu di Samariō. Ma u kua wōō nōōba nne ban te sōō.

² Kōsa u kua Yinni Gusunən wuswaao. Adama ya n̄ Isireliban sinam be ba nūn gbiiyegia tura.

³ Yera Asirin sina boko Saamanasaa u Osee wi wəri u kamia, ma u nūn gobi bure wōō ka wōō ye u ko n da kōsie.

⁴ Sōō teeru Asirin sina boko wi, u gia ma Osee u kī u nūn seesi. Domi u nua ma u Egibitin sina boko gōria Soowō kpa u ku raa maa ka Asirin sina bokon wōō gobi yi kōsia. Yera Asirin sina boko wi, u Osee mwa u ka yoni bōkua u kenua.

⁵ Yen biru u Isireliban tem kpuro wəri u da Samariō. Ma u dera ba ye tarusi wōō ita.

Isireliban banda kpa

⁶ Oseen bandun wōō nōōba nne se sōōra, Asirin sina boko u Samari mwa. Ma u Isireliba yoru mwēera u ka da win temō. U

dera ben gaba wāa Salasin temō ka Gosanin temō mi daa te ba mō Sabori ta wāa ka maa Mēdiban wuu marosō.

⁷ Yēni ya koorā yēn sō Isireliba ba tora ba būnu sāmō Yinni Gusunōn wuswaaō wi, wi u bu yara saa Egibitin sunon nōman di.

⁸ Ba bwese tukunun deema swīi ni Yinni Gusunōn tii u gira ben suunu sōon di ka maa koma kamgii ni ben sinamba mwaama.

⁹ Isireliba ba Yinni Gusunō kōsa kua ya banda, ba gungunu bana mi ba ra būnu sā ben wuu marosō, ka sere mi wuun kōsoba ra yōre, gbāranā.

¹⁰ Ba maa tii bwāarokunu kua gungunu kpuron wōllō, ka mi dāa kubenu wāa.

¹¹ Miya ba ra n yākunū mō, ba n turare dōō dokemō nge bwese tuku ni Yinni Gusunōn tii u gira ben suunu sōon di. Nge meya ba ka gāa kōsu dabinu kua ni nu Yinni Gusunōn moru seeya.

¹² Domi ba būnu sāwa ni u bu yinari mam mam.

¹³ Meya u Isireliba ka Yudaba kirō kua saa win sōmōbun nōon di u nēē, bu daa kōsa derio kpa bu win woodaba mēm nōowa ka win gere, kpa ba n sīimō dee dee win woodaba sōō ye u ben baababa wē. Yera u maa ben tii wē saa win sōmō sōm kowobun nōon di.

¹⁴ Adama ba swaa taaya, ba n Yinni Gusunō mēm nōowē. Ba kua nge ben baababa be ba n Gusunō ben Yinni naanē kue.

¹⁵ Ba win woodaba deri ka arukawani ye u ka ben baababa bōkua ka sere maa kirō ye u bu kua. Ma ba kam dirum swīi, ma ben tii ba kam kua. Ba bwese tuku ni nu ka bu sikerēnen daa saara ye Gusunō ben Yinni u bu yinari.

¹⁶ Ba Yinni Gusunōn wooda atafiru kua ba tii ketēn bwāarokunu kua ka sii gandu ka būu wi ba mō Asitaaten bwāarokunu. Ma ba sōō ka suru ka kperi sāmō ka sere maa būu wi ba mō Baali.

¹⁷ Kōsa ba mō Yinni Gusunōn wuswaaō. Domi ba ka ben bibu yākunū mō, ba wōmō dōō sōō. Yēn biru ba sōronu mō. Yēniba kpurowa ya Yinni Gusunōn moru seeya.

¹⁸ Ma u Isireliba kpuro yarinasia saa win wuswaan di. U Yudaba tona deri.

¹⁹ Yudaban tii, ba n Gusunō ben Yinni mēm nōowē. Isireliban yira ba swīi mam mam.

²⁰ Ma Yinni Gusunō u Isireliban bweseru kpuro biru kisi. U bu werōbu nōma beria, ba bu sekuru doke, ba ka bu doona win wuswaan di.

²¹ Sanam me Yinni Gusunō u dera Isireli be, ba karana ka Dafidin yenugibu ba kpa, yera ba Yeroboamu Nebatin bii kua ben sunō. Ma Yeroboamu wi, u dera ba tora Yinni Gusunōn wuswaaō.

²² Domi kōsa ye u kua, yera ba maa swīi mam mam.

²³ Yēn sōna u bu gira win wuswaan di nge mē u raa gerua saa win sōmōbun nōon di. Ma ba bu gira ba ka da Asiriō. Mēya ba yoru dimō sere ka gisōn gisō.

Ba ka Isireliba da Asirin temō

²⁴ Yēn biru, Asirin sina boko u dera tōmba na saa Babilonin di ka Kutān di ka Afan di ka Hamatin di ka sere maa Sefaafaimun di. Ma u dera ba Isireliba kōsire kua. Ba Samari mwa, ma ba sina Isireliban wuu marosō.

²⁵ Sanam me ba sindu torua tem mi, ba n Gusunō Isireliban Yinni sāmō. Ma Gusunō u dera gbee sinansu su ben dabiru go.

²⁶ Yera ba Asirin sina boko sōowa ba nēē, bwese tuku ni a ka na Samari mini, nu n Gusunō Isireliban Yinnin sāaru yē. Wee u dera gbee sinansu su na su bu sēsuka su go.

²⁷ Ma Asirin sina boko u wooda wē u nēē, Isireli be na yoru mwēera sōō bu de yāku kowo turo u da u bu sōōsi nge me ba ra ka Gusunō sā tem mi.

²⁸ Yera Isireliban yāku kowo turo u na u sina Beteliō u ka bu sōōsi nge me ba koo ka Gusunō sā.

²⁹ Adama bwese tuku nin baatere mi ta wāa kpuro ta ten bwāaroku kuawa ta sāmō. Ma ba nu yi yi mi Isireliba ba ra raa yākunū ko, gungunu wōllō.

³⁰ Ben būu nin yīsa wee. Babilonigibugiin yīsira Sukōtu Benōtu. Kutagibugiina maa Nēegali. Hamatigibugiina Asima.

³¹ Afabagina maa Nibukasi ka Taataki. Sefaafaimugibu maa, biba ba ra wō bu ka ben būu ni ba mō Adameleki ka Anameleki yākuru kua.

³² Ka mē, ba maa Gusunō sāmō. Adama ba maa yāku kowobu gōsa be sōō, be ba ko n da bu yākuru kue ben būu yāku yerō, gungunu wōllō.

³³ Nge meya ba Yinni Gusunō sāmō. Ma ben baawure u maa win būu mō u sāmō, wi u ka na saa win tem di.

³⁴ Sere ka gisō ben yellun komana ba swīi. Ba n maa Yinni Gusunō sāmō ka gēe. Ba n win yiirebu ka win woodaba swīi dee dee ye u Yākōbun bibun bweseru wē. Yākōbu wiya, Yinni Gusunō u maa yīsiru kō Isireli.

³⁵ N deema Yinni Gusunō u raa ka Yākōbun bii be arukawani bōkua u nēē, i ku ra yīira būnun nuurō i nu sā. I ku ra maa nu yākuru koosi.

³⁶ Adama nē, Yinni Gusunō, nē wi na bēē yarāma Egibitin di ka nen dam bakam, nē turowa i ko i yīira i sā kpa i man yākuru kua.

³⁷ I nen yiirebu ka nen woodaba kpuro ye na bēē wē mēm nōowō baadomma. I ku ra būnu ganu sā.

³⁸ Mēya i ku maa arukawani ye duari ye na ka bēē bōkua na nēē, i ku ra būu goo sā.

³⁹ I de i man sā domi nena na sāa Gusunō beɛn Yinni. Kon beɛ wɔra saa beɛn werɔbu kpuron naman di.

⁴⁰ Adama ka me, ba n̄ Yinni Gusunō mem nɔwɛ. Ben tiin yellun komana ba swi.

⁴¹ Nge meya bwese tuku nin tii nu Yinni Gusunō sāmō nu maa ka nin būnu sāmō. Meya ben bibu ka ben debumino nu mō sere ka giso nge me ben baababa ba kua.

18

Esekiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 29:1-2; 31:1)

¹ Osee, Elan bii, Isireliban sina bokon bandun wōo itase sɔra, Esekiasi Akasin bii, Yudaban sina boko u bandu di Yudaɔ.

² U mōwa wōo yenda nɔɔbu sanam me u ban te di. Ma u kua wōo tena tia sari ban te sɔo Yerusalemuɔ. Win meron yisira Abi, Sakarin bii.

³ Esekiasi u kua ye ya Yinni Gusunō wɛre nge me win sikado Dafidi u kua.

⁴ U gungunu kɔsuka mi ba ra būu yākuru ko ka maa nin bwārokunu. Ma u waa sii gandugia ye bɔka ye Mɔwisi u kua. Domi Isireliba ba ra n daamō yen nuuro ba n turare dōo dokemō. Ba ye yisiru k̄a Nehusitani.

⁵ Esekiasi wi, u Gusunō naane kua n kere Yudaban sinam be ba n̄n gbiye kpuro ka sere be ba bandu di win biru.

⁶ U ka Gusunō yɔrawa dim dim. U n̄ n̄n biru kisi baa fiiko. U win woodaba mem nɔwawa ye u Mɔwisi wɛ.

⁷ Gusunō u ka n̄n wāa. Ma n̄ n̄n kooramme ye u mō kpuro sɔo. Saa ye sɔo, u Asirin sina boko seesi. Ma u yara win yoron di.

⁸ Yen biru u Filisitiba tabu wɔri u kamia sere u ka da Gasɔ. Ma u ben tem mwɛera ka ben wuu gbāra damgisu ka mi ben k̄sobu ba ra n̄ wāa wāa.

Samarin tarusibu

yaayasiabu

⁹ Esekiasi Yudaban sina boko win bandun wōo n̄nese sɔo, ka maa Osee, Elan bii, Isireliban sina bokon bandun wōo nɔɔba yiruse sɔo, yera Saamanasaa Asirin sina boko ka win tɔmbu ba Samari tarusi wōo yiru.

¹⁰ Ma wōo itaseru ba ye kamia. Saa yera Esekiasi u win bandun wōo nɔɔba tiase sɔo dɔo. Ma Osee, Isireliban sina boko u maa wāa win bandun wōo nɔɔba n̄nese sɔo.

¹¹ Asirin sina boko u Isireliba gura u ka da win temo. Ma u bu yi wuu ge ba sokumo Salasio ka Saborin daarun gooro Gosanin temo ka sere maa Mediban wuso.

¹² Domi Isireli be, ba n̄ Yinni Gusunōn gere mem nɔwɛ, ba n̄ maa arukawani ye u ka bu

bokua wure. Meya ba n̄ maa Mɔwisi win sɔm kowo mem nɔwɛ.

Asirigibu

ba Yerusalemu tarusi

(I maa mɛerio Esai 36:1 ka Bandun Gari II, 32:1)

¹³ Esekiasi Yudaban sina bokon bandun wōo wokura n̄nese sɔo, yera Asirin sina boko Sankeribu u Yudaban wuu si su gbāranu mō kamia.

¹⁴ Ma Esekiasi u gora Lakisio Asirin sina boko win mi u n̄e, bu n̄n sō ma wi Esekiasi u torawa. Ye u maa n̄n bikia kpuro u koo ye ko. Yen sō, u de u doona win tem di.

Ma Asirin sina boko wi, u Esekiasi sii geesu kilo n̄rɔɔbun suba nɔɔba n̄e (9.000) ka wura kilo n̄eɛ ka wunɔbu (900) bikia.

¹⁵ Ma Esekiasi u sii gee si su wāa Yinni Gusunōn sāa yero ka maa si su wāa sina bokon arumani beru yero gura u Asirin sina boko wi wɛ,

¹⁶ ka maa wura ye u raa doke sāa yerun gamboba sɔo ka k̄n̄n̄n dāa sɔo.

Asirin tabu kowobun

wirugiin gere

(I maa mɛerio Esai 36:2-22 ka Bandun Gari II, 32:9-16)

¹⁷ Saa Lakisi min diya Asirin sina boko u tabu durɔ damgibu gorima ka ben wirugibu ita bu Esekiasi wɔri Yerusalemuɔ. Ye t̄n be, ba tura mi, yera ba bura ba yōra nim toran b̄kɔɔ ye ba kua ya ra ka nim n̄e wuuɔ saa bwian di, mi ba ra beka w̄ken swaao.

¹⁸ Sanam me sɔra ba sina boko sokusia. Adama Eliakimu Hilikiyan bii, sina bokon sɔm kowobun wirugiwa u da ben mi ka Sebina wi u sāa sina bokon tire yoro ka Yoasi Asafun bii wi u ra tirenu bere.

¹⁹ Asirin tabu kowobun wirugii ben turo, u bu sōwa u n̄e, i Esekiasi sōwɔ i n̄e, ameniwa bese Asirigibun sina boko wi u kpuro kere u gerua. U n̄e, mba u yōrari u naane sāa me.

²⁰ Domi u n̄e, u dam mō. Ma u bwisi k̄o mō u ka tabu ko. Adama gari saarinu t̄nawa. N n̄ m̄n na, ma sɔra win naane ya wāa u ka n̄n seesi.

²¹ Geema win naane wāawa Egibitin sun̄n mi, wi u sāa nge kaba te ta k̄osikire. Wi u tu n̄nua u t̄siri kpa tu n̄n mura tu m̄era ko. Nge meya Egibitin sun̄o u sāa be ba n̄n yijon mi.

²² Meya i ko i gere i n̄e, Gusunō beɛn Yinniwa i naane sāa. Adama n̄ win sāa yenu ka yaku yena Esekiasi u kɔsuka? Ma u beɛ Yudaba ka Yerusalemugibu sōwa u n̄e, i n̄ da de sāa yero, Yerusalemuɔ i yākuru ko mi t̄na?

²³ N n̄ m̄n na, u ka n̄n yinni Asirin sina boko arukawani b̄kuo kpa u n̄n dumi

nərəbun suba yiru (2.000) wē ù n yē u koo maasəbu wa bu yi sən̄i.

²⁴ Domi u n̄ kp̄e u yōra u wi u piiburu bo n̄en yinnin tabu kowobu səə ma, baa m̄e u tamaa Eglibitigibu ba koo n̄un tabu k̄eke yi dumi gawe ka maasəbu wē.

²⁵ U n̄ yē ma ka Yinni Gusunən yēra u ka tem m̄e w̄orima, kp̄a u m̄e k̄osuku? Domi Gusunən tiw̄a u n̄e, u doo u tem m̄e w̄ori kp̄a u mu k̄osuku.

²⁶ Eliakimu Hilikiyan bii ka Sebina ka Yoasi ba dur̄o wi s̄əw̄a ba n̄e, a suuru koowo, sa nun kanam̄owa a ka b̄ese wunen bw̄āabu gari koowo ka aramum, domi sa mu n̄əmə. A ku ka maa b̄esen barum Heberum gari gere, kp̄a t̄ən be ba swaa daki gb̄ararun di bu ku n̄o ye sa gerum̄o.

²⁷ Adama dur̄o wi, u bu wisa u n̄e, i tamaa n̄en yinni u man ḡorima b̄e ka b̄een yinni t̄onan s̄n̄ n̄ ka gari yini gere? Aawo, ka maa be ba s̄ə gb̄araru w̄əll̄ən s̄na u man ḡorima. N̄ n̄ maa t̄em̄o i ka b̄een tiin swaa sw̄ibu di kp̄a i b̄een ȳekum n̄o ka be sannu.

²⁸ Saa ye s̄əra dur̄o wi, u gb̄ara ka dam ka Yudaban barum u n̄e, i b̄ese Asirigibun sina boko wi u kpuro keren gari swaa dakio.

²⁹ U n̄e, i ku de Esekiasi u b̄e n̄oni w̄ōke domi u n̄ kp̄e u b̄e w̄ora saa win n̄omun di.

³⁰ I ku wura i Gusun̄o naane ko baa Esekiasi ù n̄ n̄e, Yinni Gusun̄o u koo b̄e w̄ora, n̄ n̄ koor̄o Asirin sina boko u wuu ge mwa.

³¹ I ku maa n̄un swaa daki. Adama i n̄əw̄o ye Asirin sina boko u gerua. U n̄e, i ka n̄un n̄ə tia koowo kp̄a i n̄un tii w̄e. Kp̄a baawure u wa u win tiin resemba ka win d̄aa binu di. Kp̄a u maa win d̄əkan nim n̄o.

³² Yen biru u koo na u b̄e sua u ka da tem gam m̄e mu s̄aa nge b̄een tiin tem m̄e, mi resem ka alikama w̄aa, kp̄a i n̄ p̄e ka tam m̄o ka tim ka olifin gum. Meyai ko in w̄aa, ye i ko i raa ka gbi mini. Yen s̄, i ku maa Esekiasin gere swaa daki. Domi u koo b̄e n̄oni w̄ōke u n̄e, Yinni Gusun̄o u koo b̄e w̄ora.

³³ Bwese ni nu tien b̄ūnu nu n̄ bu w̄ore Asirin sina bokon n̄oman di.

³⁴ Mana Hamati ka Aapadi ka Sefaafaimu ka Hena ka Ifan b̄ūnu nu w̄aa t̄e. Nu kp̄ia nu Samarigibu w̄ora saa win n̄oman di?

³⁵ B̄ū ni kpuro s̄ə, nin n̄ir̄a nu nin tem w̄ora saa win n̄oman di, bu sere n̄e, Yinni Gusun̄o u koo Yerusalemu w̄ora.

³⁶ Ma Yudaba kpuro ba mari, domi sina boko Esekiasi u n̄e, bu ku raa n̄un ḡe wisi.

³⁷ Ma Eliakimu Hilikiyan bii, sina bokon s̄əm kowobun wirugii wi, ka maa win tire yoro Sebina ka sere Yoasi, Asafun bii wi u ra tirenu bere, ba na Esekiasin mi, ba yabe k̄ianu sebua nuku sankiranun s̄. Ma ba n̄un dur̄o win gari yi kpuro saaria.

19

Sina boko Esekiasi

u bwisi bikia

(I maa m̄erio Esai 37:1-7)

¹ Saa ye Esekiasi sina boko u gari yi nua, yera u win tiin yabenu n̄enua u ḡiana. Ma u saaki sua u sebua nuku sankiranun s̄. Ma u da Yinni Gusunən s̄aa yera.

² Yera u Eliakimu s̄əm kowobun wirugii ka maa Sebina win tire yoro ka ȳaku kowo guro gurobu ḡora Gusunən s̄əm̄o Esai Am̄atin biin mi. N̄ deema be maa, saakibara ba sebua ba ka da mi.

³ Ye ba tura mi, ba n̄un s̄əw̄a ba n̄e, ameniwa Esekiasi u gerua u n̄e, gis̄ən t̄ə te, nuku sankiranu s̄əra sa w̄aa. Ba sun s̄eeyasiam̄o, ma ba sun doke sekuru s̄ə. Gis̄ən wahala ye, ya s̄aawa nge t̄ən kur̄o wi u ȳire u k̄i u ma, ma u n̄ dam m̄o u ka w̄ema.

⁴ N̄ n̄ men na, a kanaru koowo b̄ese be sa gina tien s̄. S̄ərkudo Gusun̄o wunen Yinni u ko n̄ Asirin sina bokon gari yi nua wi u na u n̄un w̄ənwa. Kp̄a u n̄un s̄eeyasia.

⁵ Ye Esai u Esekiasin bw̄aa ben gari yi nua,

⁶ yera u bu s̄əw̄a u n̄e, ye i ko i b̄een yinni s̄ wee. I n̄e, ameniwa Yinni Gusun̄o u gerua. U n̄e, u ku de gari yi u nua mi, yi n̄un b̄erum ko, ye Asirin sina bokon ḡoro be, ba ka wi Yinni Gusun̄o w̄ənwa mi.

⁷ U koo de Asirin sina boko wi, u labaaari gaa n̄o kp̄a yu win bw̄era gasia u wura win tem̄o. Miya u koo de bu n̄un go ka takobi.

Asirigibu

ba maa Yudaba nandasia

(I maa m̄erio Esai 37:8-13 ka Bandun Gari II, 32:17)

⁸ Asirin sina bokon ḡoro wi, u ḡosira u da Libinao. Domi u nua ma win yinni u doona Lakisin di u da u Libinagii be tabu w̄ori.

⁹ Saa ye s̄əra Asirin sina boko u nua ma Tiraka Etiopin sina boko u n̄un tabu w̄orim wee. Yera u maa Esekiasi s̄əm̄əbu ḡoria u n̄e,

¹⁰ ameniwa i ko i Esekiasi sina boko s̄. I n̄e, u ku de Gusun̄o win Yinni wi u naane s̄aa mi, u n̄un n̄oni w̄ōke, u n̄e, n̄e, Asirin sina boko na n̄ kp̄e n̄ Yerusalemu mwa.

¹¹ Wi Esekiasin tii u nua nge m̄e b̄esen sinam be ba man gb̄iye ba raa tem m̄e mu tiegibu kpuro kam koosa. Yera wi, u tamaa u koo yari win n̄oman di?

¹² Sanam m̄e n̄en baababa ba Gosani kpeerasia ka Harani ka Resefu ka sere Edenigibu, be ba w̄aa Telasaa, ben b̄ūnu kp̄ia nu bu yara?

¹³ Nge mana Hamatigibun sun̄o u w̄aa ka Aapadigibun sun̄o ka Sefaafaimugibun sun̄o, ka Henagibun sun̄o ka sere maa Ifagii.

Esekiasin kanaru

(I maa m̄erio Esai 37:14-20)

¹⁴ Ye Asirin sina bokon sɔmɔ be, ba tura Esekiasin mi, yera ba nùn tireru wē tē sɔ ben yinnin gari wāa. Ma Esekiasi u tu gara. Yen biru u da Gusunɔn s̄aa yerɔ ma u tu deria mi.

¹⁵ U kanaru kua u nɛɛ, Gusunɔ besen Yinni, wunɛ wi a s̄ s̄ gɔradoban suunu sɔɔ, wunɛ turowa a s̄aa sinambu kpuron Yinni. Wuna a w̄llu ka tem taka kua.

¹⁶ A n̄ni seeyo a mɛɛri, kpa a swaa daki a nen gari nɔ. Kpa a Sankeribu Asirin sunɔn gari nɔ, wi u win s̄am kowobun wirugji ḡorima u ka nun w̄mɛ.

¹⁷ Ka gem, Yinni, na yē ma Asirin sinambu ba bwese dabinu kpeerasia ka nin tem.

¹⁸ Ma ba nin bw̄arokunu d̄ɔ meniki. Domi nu n̄ s̄aa Gusunɔ. Nu s̄awa t̄ambun s̄oma ye ba kua ka d̄aa ka kpenu. Yen s̄na ba kp̄ia ba nu kpeerasia.

¹⁹ Adama wunɛ, a s̄awa Gusunɔ besen Yinni. A sun w̄ɔro saa Sankeribun n̄oman di kpa handunian sinambu kpuro bu gia ma wunɛ turowa a s̄aa Gusunɔ.

Esain gari

yi u sina boko n̄ɔsia

(I maa m̄erio Esai 37:21-35)

²⁰ Yera Esai Amat̄in bii u Esekiasi s̄omɔ ḡoria u nɛɛ, bu nùn s̄ɔ ma Gusunɔ Isireliban Yinni u win kanaru mwa te u kua Sankeribu Asirin sina bokon s̄ɔ.

²¹ Ye Yinni Gusunɔ u gerua win s̄ɔ, ye wee. U nɛɛ,

Yerusalemun t̄ambu kpuro ba nùn ḡema.

Ba nùn yaakorɔ m̄ɔ.

Ba nùn ȳɛm̄ɔ ba wii gimanu koosim̄ɔ.

²² Wara u kam m̄ɛra. Wara u w̄nwa.

Wara u ka n̄ɔ ḡomunu m̄ɔ.

U n̄ yē ma wi, Gusunɔ, Isireliban Yinnin tii

wi u d̄ɛren wuswaaara u tii sue?

²³ Win s̄omɔba na, ba wi, Yinni Gusunɔ w̄nwa.

Ma u nɛɛ, ka win tabu k̄ɛk̄ɛ dabira

u ȳɔwa Libanin guu ni nu bon w̄llɔ.

Ma u dua sere sere yen d̄aa s̄ɔn s̄ɔwɔ

u gen d̄aa gea ye ba m̄ɔ s̄ɛduru ka sip̄ere

ye ya gunum bo b̄ɔra.

²⁴ U nɛɛ, u bw̄ia gba.

Ma u tem tukum nim n̄ra.

Win tabu kowobu ba b̄ɔsu

Egibitin nim tori kpuro s̄ɔɔ

ba yi sank̄a.

²⁵ Adama u n̄ yē ma wi, Yinni Gusunɔn tiwa

u yeniban himba yi saa yellun di?

Wee t̄ɛ, himba ye, ya koor̄a.

Ma u dera wi, Asirin sina boko

u wuu si su gb̄aranu m̄ɔ bansu koosia.

²⁶ Yinni Gusunɔwa u dera wuu sin t̄amba berum soora,

ba w̄a sekuru s̄ɔɔ.

Ba kua dam sarirugibu nge yakasu gberɔ,

n̄ kun m̄ɛ, nge doo ḡaaru te ḡemi di.

²⁷ Yinni Gusunɔ wi, u maa nɛɛ,

u yē saa ye Asirin sina boko wi,

u ra sinɛ ka saa ye u ra du dirɔ

ka saa ye u ra yari,

ka maa saa ye u ka nùn m̄aru m̄ɔ.

²⁸ T̄ɛ ȳɛn s̄ɔ u ka Yinni Gusunɔ m̄aru m̄ɔ

ma u nùn gari s̄ɔwa ka tii suabu,

u koo win w̄ɛru yaba u ȳoni doke.

Kpa u maa nùn yaruka dokea n̄ɔw̄ɔ.

Kpa u de u ḡosira u wura min di u na.

²⁹ Ma Esai u Esekiasi s̄ɔwa u nɛɛ, wee ye

ya ko n̄ s̄aa ȳireru wunen mi. Gis̄aku ge, ka

gas̄aku, doo ḡaariya i ko i di. Adama w̄ɔ itase

i ko i duurewa kpa i ḡɛ. M̄ɛya i ko i maa res̄em

duure kpa i yen marum di.

³⁰⁻³¹ Yudaban bweseru s̄ɔɔ, be ba tiara

S̄ɔnin guurɔ Yerusalemɔ ba koo faaba wa

kpa bu kpara nge d̄aa, kpa bu gb̄ini ko sere

tem s̄ɔw̄ɔ kpa bu binu ma. Yeniwa Gusunɔ,

w̄llu ka tem Yinni u koo ko win hanian s̄ɔ.

³² U gerua u nɛɛ, Asirin sina boko wi, u n̄

dua Yerusalemɔ. M̄ɛya win tabu kowobu ba

n̄ ye sus̄ɔ ba n̄ ter̄enu n̄eni bu ka kuku yenu

ko bu sere nɛɛ, ba koo s̄ɛu to.

³³ Swaa ye u ka na, yera u koo ka ḡosira, u n̄

dua wuu ge s̄ɔɔ. Yinni Gusunɔn tiwa u gerua

m̄ɛ.

³⁴ Domi u koo wuu ge k̄ɔsuwa u gu faaba

ko win tiin s̄ɔ, ka maa Dafidi win s̄am kowon

s̄ɔ.

Yinni Gusunɔ

u Asirigibu kamia

(I maa m̄erio Esai 37:36-38 ka Bandun

Gari II, 32:21-22)

³⁵ Ye n̄ kua w̄ɔkuru yera Yinni Gusunɔn

ḡrado u yara u da Asirigibun sansaniɔ ma

u t̄onu n̄ɔrɔbun suba wunaa wenɛ ka n̄ɔbu

(185.000) go. Ye ba seewa bururu, ba deema

wee gona nu terie.

³⁶ Yera Sankeribu Asirin sina boko u ḡosira

u da u w̄a Ninifuɔ.

³⁷ S̄ɔ teuru u da u yiire win b̄uu wi ba

ra soku Nis̄ɔr̄akun nuurɔ. Miya win bibu

yiru beni, Adameleki ka Sares̄ɛ ba nùn go ka

takobi. Ma ba kpikuru sua ba da tem mi ba m̄ɔ

Ararati gia. Ma win bii Esaa Hadoni u bandu

k̄osire kua.

20

Esekiasi u bara

ma Yinni Gusunɔ u n̄n bekia

(I maa m̄erio Esai 38:1-8 ka Bandun Gari

II, 32:24)

¹ Saa ye s̄ɔɔ, Esekiasi u bara sere u ḡo

turuku kua. Ma Gusunɔn s̄omɔ Esai Amat̄in

bii u na win mi. U nùn s̄ɔwa u nɛɛ, ameniwa

Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, a wunen

yenugibu s̄ɔw̄ɔ ye baawure ko n̄ da ko

wunen biru. Domi kaa gb̄i.

² Yera Esekiasi u win wuswaa sīiya u gana girari ma u kanaru kua u n̄e,

³ Yinni Gusun̄o, a suuru koowo, a yaayo ma na sīa dee dee wunen wuswaa. Na wunen woodaba mem̄ n̄owa. Na maa kua ye n̄ nun w̄ere.

Yen biru u swī gem gem.

⁴ Sanam me Esai u yariō sina kpaaru min di, yera Yinni Gusun̄o u ka n̄un gari kua u n̄e,

⁵ a ḡsiro a ka Esekiasi nen t̄ambun kparo s̄o a n̄e, am̄eniwa n̄e, Yinni Gusun̄o na gerua, n̄e wi na s̄aa bēen baaba Dafidin Yinni. Na n̄e, na win kanaru mwa, na maa win n̄oni yīresu wa. Wee, kon de u bekura. Yen biru s̄ō itase u koo da n̄e, Yinni Gusun̄on s̄aa yerō.

⁶ Kon maa win w̄aarun t̄oru sosi w̄ō w̄okura n̄ōbu kpa n̄ n̄un faaba ko n̄ wuu ge w̄ora s̄aa Asirin sina bokon n̄oman di. M̄eya kon gu k̄ōsu nen tiin s̄ō ka nen s̄om kowo Dafidin s̄ō.

⁷ Yen biru Esai u n̄e, bu d̄aa ye ba m̄ō figien marum suo bu pera bu tēni win bara ten w̄ollō. Ma ba mu pera ba tēni ma u bekura.

⁸ N̄ deema Esekiasi u raa Esai bikia u n̄e, mba n̄ ko n̄ s̄aa yīreru te ta koo n̄un s̄ōsi ma u koo bekura kpa u da Yinni Gusun̄on s̄aa yerō yen s̄ō itaseru.

⁹ Ma Esai u n̄un wisa u n̄e, Yinni Gusun̄o u koo win gari yibia yin̄ n̄ō mw̄eru u kua. Ȳōttian tiro ga koo kesi sere naa dabusanu w̄okuru s̄ō ù n̄ kella. A k̄i gu kaara? Nge gu sosi.

¹⁰ Ma Esekiasi u n̄e, n̄ n̄ s̄ē ȳōttian tiro gu ka sosi naa dabusanu w̄okuru s̄ō ù n̄ kella. Yen s̄ō, na k̄iwa gu kaara.

¹¹ Yera Gusun̄on s̄om̄o Esai u Yinni Gusun̄o kana u de gu kaara. Ma Yinni Gusun̄o u dera n̄ kooa me.

Babilonin sina boko

*u Esekiasi s̄om̄obu goria
(I maa m̄erio Esai 39)*

¹² Saa ye s̄ō, M̄erodaki Baladani, Baladanin bii, Babilonin sina boko u Esekiasi s̄om̄obu goria ka tireru ka k̄enu. Domi u nua ma Esekiasi u bara.

¹³ Ye s̄om̄o be, ba tunuma Esekiasin mi, yera u bu dam koosia, ma u ben gari swaa daki ye ba ka s̄im̄o. Yen biru u ka bu da win arumani beru yerō. Yera ya s̄aa sii geesu ka wuru ka turare ka gum nubu durorugim ka tabu ȳanu. Ye ya gesi s̄aa win arumani kpuro, yen gaa sari ye u ñ bu s̄ōsi.

¹⁴ Yen biruwa Esai u na u sina boko Esekiasi bikia u n̄e, man diya t̄n beni ba nun naawa. Ye ba tunuma, mba ba gerua.

Ma Esekiasi u n̄un wisa u n̄e, ba nawa saa tem tontonden di me ba m̄ō Babiloni.

¹⁵ Esai u kpam n̄un bikia u n̄e, mba ka mba ba wa wunen ȳenuo.

Ma Esekiasi u n̄un wisa u n̄e, ye ya w̄aa nen ȳenu ge s̄ō kpuro, ba wawa. Nen arumani s̄ō ḡānu sari ni na ñ bu s̄ōsi.

¹⁶ Yera Esai u n̄un s̄ōwa u n̄e, a swaa dakio a n̄o ye Yinni Gusun̄o u gerua.

¹⁷ U n̄e, wee t̄oru gara sisi t̄ē s̄ō ba koo wunen arumani kpuro gura bu ka da Babiloniō ka ye wunen baababa ba sweena ba nun deria. Yen gaa sari ye ba koo nun deria t̄ō te.

¹⁸ Ba koo wunen tiin bweseru s̄ō bibu mw̄eri kpa bu ka bu da Babiloniō bu bu maatam ko. Kpa bu ko sina bokon s̄om̄ kowobu sina kpaarō.

¹⁹ Yera Esekiasi u Esai wisa u n̄e, Yinni Gusun̄on gari yi a gerua mi, gari bura.

Dom̄i alafia ka b̄ari yendu ta ko n̄ w̄aa nen w̄aarun t̄oru kpuro s̄ō.

²⁰⁻²¹ Yen biru Esekiasi u kpuna u gu, ma ba n̄un sika win baababan sikaō. Saa yera win bii Manase u bandu k̄osire kua. Ye Esekiasi u kuan sukum ka maa win w̄oruḡoru ka nge me u w̄oru gba mi nim mu koo sina, ma u mu tori wuna yi ka nim na Yerusalem̄o, ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru s̄ō.

21

Manase

u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 33:1-10,18-20)

¹ W̄ō w̄okura yiruw̄a Manase u m̄ō sanam me u bandu di Yerusalem̄o. Ma u ban te s̄ō kua w̄ō weeraakuru ka n̄ōbu. Win m̄eron ȳisira Hefisiba.

² Manase wi, u kua ye ya ñ Yinni Gusun̄o dore. Dom̄i u bwese tuku ni Yinni Gusun̄o u gira be Isireliban suunu s̄ōn̄ din komanu sw̄i.

³ Ma u wure u kpam gunguu ni bana, mi ba ra b̄ū ȳakuru ko, ni win tundo Esekiasi u k̄osuka. Ma u maa b̄ū wi ba m̄ō Baali ȳaku yenu kua. M̄eya u kpam wure u b̄ū wi ba m̄ō Asitaaten bw̄aroku kua ba s̄aamo nge me Akabu Isireliban sina boko u raa kua. Saa yera u maa s̄ō ka suru ka kperi kpuro menna u s̄aamo.

⁴ Ma u maa b̄ū turanu ganu kua Yinni Gusun̄on s̄aa yerō. N̄ deema s̄aa yee ten s̄ōna Yinni Gusun̄o u raa n̄e, Yerusalem̄u miya kon nen ȳisiru doke.

⁵ Ma u turanu kua mi ba ra s̄ō ka suru ka kperi s̄ā s̄aa yerun yaari yiru s̄ō.

⁶ U mam ka win bii ȳakuru kua u n̄un w̄ōwa. U ra maa guru winu ka w̄e bikiaru koosi. U tambu ḡosa be ba ra n̄un ḡaribu sokue. Nge m̄eya u k̄ōsa m̄ō u sosim̄o Yinni Gusun̄on wuswaa u ka win m̄aru seeya.

⁷ U b̄ū wi ba m̄ō Asitaaten bw̄aroku sua, u doke Yinni Gusun̄on s̄aa yerō. N̄ deema

sāa yee ten sōna Gusunō u Dafidi ka win bii Salomō sōwa u nēē, Yerusalemuwa na gōsa Isireliban wusu kpuro sōō. Ma na dera ba man diru bania mi, mi ba ko n da man sā. Miya na nēē, kon nen yīsiru doke.

⁸ Meya na n̄ maa derimō Isireliba bu yari ben tem di mē na ben baababa wē, b̄a n̄ nen woodaba mem̄ nōowamme, ye nen s̄om kowo Mōwisi u bu wē.

⁹ Adama ba n̄ swaa daki. Wee Manase u bu torasia ba kōsa kua ya kere bwese tuku ni Yinni Gusunō u kpeerasia, be Isireliban suunu sōon digia.

¹⁰ Yera Yinni Gusunō u gari kua saa win s̄om̄n̄ n̄on̄ di.

¹¹ U nēē, wee Manase Yudaban sina boko u kua ye ya n̄ wā. U mam̄ kōsa kua n̄ kere ye Am̄reba ba kua. U dera Yudaba ba durum̄ kua. Domi u bw̄arokunu kua ba s̄am̄ō.

¹² Yen s̄ō, nē, Gusunō Isireliban Yinni kon Yerusalemu ka Yudan tem mē n̄ tie n̄oni sw̄āru doke kpa baawure wi u wuu ge wa, biti yu n̄un̄ mwa sere u kp̄ana u n̄ō mari.

¹³ Kon bu s̄ēyasia nge mē na dera ba Samari ka Akabun yenu kua. Kon de bu gen̄ t̄ambu kpuro gurawa, kpa bu bu ḡōri w̄ia w̄ia, bu wukiri nge wekeru.

¹⁴ Mi sōō, be ba tiara kon bu wer̄ōbu n̄omu s̄ondia kpa wer̄ō be, bu ben yānu gura kpuro.

¹⁵ Domi ba man kōsa kua, ba nen̄ m̄aru seeyam̄ō saa d̄ama t̄en̄ di na ben baababa yarama saa Egibitin di.

¹⁶ Mi sōōra Manase u tora teni sosi, u taare sarirugibun yem yari sere mu koka Yerusalemun sw̄ēē kpuro sōō, tora ni u Yudaba koosia Yinni Gusunōn wuswaaō baasi, ye u ka dera ba b̄unu s̄āwa.

¹⁷ Ye Manase u kuan sukum ka win tora ni u kua, ye kpuro ya yorua Yudaban sinambun faagin tireru sōō.

¹⁸ Sanam mē u kpuna u gu, u da u win baababa deema. Ma ba n̄un̄ sikua win yenuō gbaa te ba m̄ō Usao. Yen biru win bii Am̄ō u bandu kōsire kua.

Am̄ō u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 33:21-25)

¹⁹ W̄ō ȳenda yiruwā Am̄ō u m̄ō sanam mē u bandu di. Ma u kua w̄ō yiru ban te sōō Yerusalemu. Win m̄eron̄ yīsira Mesulemeti, Harusi Yotibagiin bii.

²⁰ Am̄ō wi, u maa kua ye ya kun Yinni Gusunō dore, nge mē win tundo Manase u kua.

²¹ Win tundon yira kpurowa u sw̄i. U b̄unu s̄am̄ō, ma u yīram̄ō bw̄arokunun nuur̄ō nge mē win tundo u ra raa ko.

²² Ma u Gusunō win sikadoban Yinni deri, u n̄ win sw̄ēē sw̄i.

²³ Yera win bw̄āabu gaba nōō tia kua ba da ba n̄un̄ go win dir̄ō.

²⁴ Adama t̄on̄ be ba n̄un̄ go mi, ba maa ben̄ t̄ii mw̄ēra ba go. Ma ba dera win bii Yosiasi u bandu kōsire kua.

²⁵ Ye Am̄ō u kuan sukum ye kpuro ya yorua Yudaban sinambun faagin tireru sōō.

²⁶ Sanam mē Am̄ō u kpuna u gu ba n̄un̄ sikua win baababan sikao gbaa te ba m̄ō Usao. Ma win bii Yosiasi u bandu kōsire kua.

22

Yosiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 34:1-2)

¹ W̄ō n̄ōba itawa Yosiasi u m̄ō saa ye u bandu di Yerusalemu. U kua w̄ō t̄ena ka ita ban te sōō. Win m̄eron̄ yīsira Yedida, Adaya Bosikatigiin bii.

² Yosiasi wi, u kua ye ya Yinni Gusunō w̄ere, domi u s̄ia win sikado Dafidin yira kpuro sōō, u n̄ yen gaa ḡērari.

Ba Yinni Gusunōn woodan

tireru wa

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 34:8-18)

³ Ye Yosiasi u kua w̄ō ȳendu yiru sari bandu sōō, yera s̄ōō teeru u win tire yoro Safani Asalian bii, Mesulamun debubu ḡōra s̄āa yer̄ō u nēē,

⁴ a doo yāku kowo t̄on̄wero Hilikiyan mi, a n̄un̄ s̄ō a nēē, u gobi yi dooru koowo yi ba ka na Yinni Gusunōn s̄āa yer̄ō yi t̄omba kōsobu wē.

⁵ Kpa bu s̄āa yerun s̄om̄ kowobun wirugibu gobi yi n̄omu beria.

⁶ Kpa bu ka yi d̄āa d̄akobu ka ban̄ōbu ka s̄om̄ kowobu kōsia kpa bu ka d̄āa dwe ka kp̄enu ni ba koo ka s̄āa yee te s̄om̄.

⁷ Adama bu ku bikia nge mē ba ka gobi yi d̄endisina, domi ba s̄āawa naan̄egibu.

⁸ Safani u da u Hilikiya gari yi s̄ōōwa. Ma Hilikiya u Safani s̄ōōwa u nēē, na Yinni Gusunōn woodan tireru wa s̄āa yer̄ō. Ma u n̄un̄ tu wē u gara.

⁹ Yen biru Safani u ḡōsirama u na sina bokon mi, u n̄un̄ ḡōra tusia. U nēē, wun̄en̄ bw̄āaba gobi yi sua ba s̄āa yerun s̄om̄ kowobun wirugibu n̄omu beria.

¹⁰ Ma u maa nēē, tireru garu wee te yāku kowo t̄on̄wero Hilikiya u man wē.

Ma u tu sina boko garia.

Yosiasi sina boko

u bikiaru da Huludan mi

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 34:19-28)

¹¹ Saa yē sōō sina boko Yosiasi u tire ten gari nua, yera u win tiin̄ yaberu n̄enua u karana nuku sankiranun̄ s̄ō.

¹² Ma u yāku kowo Hilikiya ka Akikamu Safanin bii ka Akabori Miseen bii ka sere Safani win tire yoro ka Asaya win s̄om̄ kowo s̄ōōwa u nēē,

13 i doo i Yinni Gusunɔ bikia ye tire tenin gari gerumɔ nɛ ka nɛn tɔmbu Yudaban sɔ. Domi mɔru ye Yinni Gusunɔ u ka sun mɔ ya kpɔ, yɛn sɔ bɛsɛn baababa ba n̄ tire ten gari swaa sue bu sere ko nge mɛ ta gerua.

14 Ma yaku kowo Hilikiya ka Akikamu ka Akabori ka Safani ka Asaya ba da ba Gusunɔn sɔmɔ Huluda wa Yerusalemun wɔɔ bera kpaaɔ. Huluda win durɔwa Salumu Tikifan bii, Harasin debubu. Salumu wiya u ra yaku kowobun yabenu bere. Ye ba tura mi, yera ba Huluda gari yi sɔɔwa.

15 Ma u bu wisa u nɛɛ, amɛniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, i durɔ wi u bɛɛ gɔrima sɔɔwɔ i nɛɛ,

16 amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u koo de kɔsa yu na Yerusalemɔ kpɔ yu min tɔmbu deema nge mɛ tire ten gari yi gerua te wi Yudaban sina boko u gara.

17 Domi ba wi Yinni Gusunɔ deri, ma ba bɔnu turare dɔɔ dokeammɛ bu ka win mɔru seeya ka ben kookoosu kpuro. Yen sɔ tɛ, u ka Yerusalemugibu mɔru mɔ, ya n̄ maa suremɔ.

18 Adama Yudaban sunɔ wi u bɛɛ gɔrima, i n̄n sɔɔwɔ i nɛɛ, amɛniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua win wooda ye u garan sɔ. U nɛɛ,

19 yɛn sɔ wi, sina boko u nua Yerusalemugibu ba koo kɔsa wa, bu nuki sankira kpɔ bu bu gɛm, ma gari yi, yi wi sina bokon gɔru so, ma u tii kawa Yinni Gusunɔn wuswaaɔ u swi, u win yaberu nɛnuu u karana,

20 yen sɔna u koo de wi, sina boko u gbi bɔri yɛndu sɔɔ kpɔ bu n̄n sike win baababan sikaa. Win nani kun maa kɔsa ye wasi, ye ya koo Yerusalemu deema.

Yosiasi u Gusunɔn arukawani dubia

ye u ka Isireliba bɔkua

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 34:29-32)

Ma tɔn be, ba gɔsirama ba sina boko gari yi kpuro sɔɔwa.

23

1 Yeniban biru, sina boko Yosiasi u gɔra bu Yudaba ka Yerusalemugibun guro gurobu mɛnnama.

2 Ma ba da sɔa yero ka yaku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ka Yudaba ka Yerusalemugibu gesi kpuro, bibu ka guro gurobu. Ma ba bu Yinni Gusunɔn tire te garia, te ba wa mi.

3 Yera sina boko u da u yɔra mi u ra yɔre, u nɔ mweɛ teni kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U nɛɛ, kon Yinni Gusunɔ swiwa kpɔ n win woodaba ka win yiirebu ka ye u gerua kpuro mɛm nɔɔwa ka nɛn gɔru kpuro. Kpɔ n wa n tire tenin gari nɛnɛ. Ma tɔn ben tii ba wuru mɛ.

Yosiasi u sɔa tukunu yinasia

win tem sɔɔ

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 34:3-5)

4 Ma u dera yaku kowo tɔnwerɔ Hilikiya ka yaku kowo be ba tie ka be ba sɔa yerun kɔnɔ kɔsu ba bɔu ni ba mɔ Baali ka Asitaaten sɔa yɔnu ka ye ba ra ka kperi sɔ gura ba yara sɔa yee ten min di. Ma ba da ba nu dɔɔ mɛni Yerusalemun biruɔ, Sedoronin wɔwaaɔ. Ma ba nin torom gura ba ka da Betelio.

5 Ma u maa yaku kowobu gira, be Yudaban sinamba gɔsa bu ka turare dɔɔ doke yaku yenu sɔɔ ni ba kua Yerusalemɔ ka yen baru kpaaɔ, ka Yudaban wusɔ. Ma u maa bɔu wi ba mɔ Baalin yaku kowobu gira ka maa be ba suru ka sɔɔ ka kperi sɔamɔ.

6 U maa dera ba bwɔaroku ge ba kua Asitaaten sɔ yara sɔa yerun di. Ma u gu yara Yerusalemun di u gu dɔɔ mɛni Sedoronin wɔwaaɔ. Ma u gen torom sua u wisi mi ba ra tɔmbu sike.

7 Yera u maa dia ye kɔsuka mi ba ra sakararu ko bɔu sɔarun sɔ. Miya maa kurɔbu ba ra yɔnu wesi bɔu wi ba mɔ Asitaaten sɔ.

8 U dera Yinni Gusunɔn yaku kowoba na sɔa Yudan wusun di, ma ba sɔa yee n̄n mi ba ra turare dɔɔ doke gungunu wallo kɔsuka sɔa Geban di n ka girari Beri Sebɔa. Meya ba maa bɔu sɔa yee ni nu wɔa wuun gbɔra kɔnɔn nɔm dwareɔ kɔsuka, Yosue wuun sunɔn dii kɔnɔn bɔkuu.

9 U n̄ dere gunguu nin yaku kowobu bu yakuru ko Yinni Gusunɔn sɔa yero Yerusalemɔ. Adama u dera ba pɛɛ ye ba n̄ seeyatia doke dimɔ ka begibu sannu.

10 Ma u maa dera ba sɔa yee te ba mɔ Tofeti kɔsuka Hinɔmun wɔwaaɔ. Kpɔ bu ku raa maa ka ben bibu yaku dɔɔ mwaaarugiru ko mi, bɔu wi ba mɔ Mɔlɔkun sɔ.

11 Ma u dera ba bwɔaroku ni nu ka dumi weene kɔsuka ni Yudaban sinamba ka na bu ka sɔɔ sɔ. U maa keke ye dumi gawe dɔɔ mɛni ye ba ra dendi bu ka sɔɔ wi sɔ. Yeniba kpurowa ya raa wɔa sɔa yerun kɔnɔwɔ, Netani Melekin yɛnun bɔkuu. Netani Meleki wi, u sɔawa sina bokon sɔm kowobun wirugii.

12 Yosiasi u dera ba bɔu tura ni Yudaban sinamba raa kua Akasin dirun gidambisan wallo kɔsuka ka ni Manase u kua sɔa yerun yaari yiru ye sɔɔ. Ye Yosiasi u nu kɔsuka u kpɔ, u dera ba nin yanin gura ba wisi Sedoronin wɔwaaɔ.

13 U dera ba maa bɔu sɔa yenu kɔsuka ni Salomɔɔ u kua Yerusalemun sɔɔ yari yero Olifin guurun sɔɔ yɛsan nɔm dwareɔ gia. Miya ba ra Sidonigibun bɔu wi ba mɔ Asitaate sɔ ka Mɔababan bɔu wi ba mɔ Kemasi ka maa Amɔniban bɔu wi ba mɔ Milikɔmu.

14 Ma u ben bwɔarokunu kɔsuka u maa dera ba dɔa ye wuka ye ba raa gire Asitaaten

sɔ. Ma u ka tɔmbun kukunu yen wɔrusu kɔrua.

Yosiasi u sɔa tukunu yinasia

Isirelio

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 34:6-7)

¹⁵ U maa dera ba tura te ta wɔa Betelio kɔsuka ka bɔu tura te Yeroboamu Nɛbatin bii u kua, wi u Isireliba doke toranu sɔɔ. Yen biru u tu dɔɔ mɛni muku muku, ka sere maa dɔa ye ba gira Asitaaten sɔ.

¹⁶ Ye Yosiasi u siira u mɛera guu ten wɔllɔ, yera u wa sika wee. Ma u gɔra bu da bu tɔn be ba sikua min kukunu sikiamana. Ma u kuku ni dɔɔ doke Betelin bɔu turaru mi, u ka yaku yee te disi doke nge mɛ Gusunɔ u gerua saa win sɔmɔn nɔɔn di.

¹⁷ Saa yera u maa bikia u nɛɛ, waran sikira na waamɔ mini.

Ma wuu gen tɔmbu ba nɔn wisa ba nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ wi u na saa Yudan di u ye a yaku yee te kua minin gari gerua, win sikira mi.

¹⁸ Ma sina boko u nɛɛ, i tu derio goo u ku raa win kukunu baba.

Nge meya ba ka durɔ win kukunu deri, ka sere maa Gusunɔn sɔmɔ wi u na Samarin diginu.

¹⁹ Yosiasi u maa dera ba bɔu dia ye Isireliban sinamba bana kɔsuka, ben tem mɛ kpuron wuu marosɔ. Domi yera ba ka Yinni Gusunɔn mɔru seeya. U bɔu dia ye kɔsukawa mam mam nge mɛ u kua Betelio.

²⁰ U bɔu nin yaku kowobu go nin turanɔ mi ba ra nu sɔ. Ma u tɔmbun kukunu dɔɔ mɛni tura nin wɔllɔ.

Yen biru u gɔsira u wura Yerusalemɔ.

Yosiasi u Gɔɔ sararibun

tɔɔ bakaru kua

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 35:1,18-19)

²¹ Yosiasi sina boko u win tɔmbu kpuro wooda wɛ u nɛɛ, i bɛɛn Yinni Gusunɔ Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru diyo nge mɛ ba yorua win woodan tireru sɔɔ.

²² Ma ba tɔɔ baka te di ta kera te ba ra raa di saa kparobun waatin di n ka girari sinam be ba nɔn gbiiye kpuron waati sɔɔ Yudaɔ ka Isirelio.

²³ Yosiasi u kuawa wɔɔ yendu yiru sari bandu sɔɔ, saa ye ba tɔɔ baka te di Yerusalemɔ.

Ye Yosiasi u maa kua

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 35:20-27; 36:1)

²⁴ Yen biru Yosiasi u dera ba gari sokobu ka sɔrobu go. Ma u maa dera ba bwɔaroku ni ba mɔ Terafimu kam koosia ka sere maa bɔu tura ni nu wɔa Yerusalemɔ ka Yudan temɔ. U yeni kuawa bu ka woodan tire te yaku kowo Hilikiya u wa Yinni Gusunɔn sɔa yergɔ mɛm nɔɔwa.

²⁵ Sinam be ba Yosiasi gbiiye, ben goo sari wi u Yinni Gusunɔ sɔwa nge wi ka win gɔru kpuro, ka win bwɛra kpuro, ka win dam kpuro nge mɛ Mowisin wooda ya gerua. Meya maa win biru sunɔ goo sari wi u kua nge mɛ.

²⁶ Adama ka mɛ, Yinni Gusunɔn mɔru kun sure ye u Yudaba seesi, kɔsa ye Manase u kuan sɔ.

²⁷ Ma u nɛɛ, kon Yudaba kua nge mɛ na Isireliba kua. Kon bu gira nen wuswaan di, kpa n Yerusalemu wuu ge na raa gɔsa mi deri, ka sere maa sɔa yee tɛn mi na nɛɛ, ko na n da tii sɔsɔi.

²⁸ Ye Yosiasi u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

²⁹ Yosiasin waati ye sɔɔ, Egibitin sina boko wi ba mɔ Neko, u seewa sɔɔ teeru u Asirin sina boko tabu somiru dɔɔ daa te ba mɔ Efaratin bera gia. Ma sina boko Yosiasi u seewa u da u ka nɔn tabu wɔri. Ye Neko u nɔn wa, yera u dera ba nɔn go Megidoɔ.

³⁰ Ma Yosiasin tabu kowobu ba win goru sua ba kpɛɛ win tabu keke sɔɔ ye dumi gawe, ba ka na Yerusalemɔ. Ba nɔn sika win siki wɔruɔ. Yera ba win bii Yoakasi sua ba bandun gum tare, u kua sunɔ win tundon ayero.

Yoakasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 36:2-4)

³¹ Yoakasi u mɔwa wɔɔ yenda ita saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ban te sɔɔ, Yerusalemɔ. Win meron yisira Hamutali Yeremin bii, wi u wɔa Libinaɔ.

³² Yoakasi wi, u n kue dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Kɔsa ye win sikadoba ba raa kua, yera u kua mam mam.

³³ Ma Neko Egibitin sina boko u nɔn mwa u bɔkua u ka da Ribilaɔ Hamatin temɔ. Nge meya u ka nɔn bandu yara. Ma u Yudaba sii geesun kilo nɔrɔbun suba ita (3.000) bure ka wuran kilo tɛna.

³⁴ Ma u Eliakimu Yosiasin bii bandu wɛ. Yera u nɔn yisi kpaaru ka Yoyakimu. Ma u ka Yoakasi da Egibitiɔ. Miya u gu.

³⁵ Yoyakimu u Egibitin sunɔ sii gee si wɛ ka wura ye. Adama u win tem tɔmbu sii geesu ka wuran geeru burewa n ka turi gee te Egibitin sunɔ u bikia.

Yoyakimu u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 36:5-8)

³⁶ Wɔɔ yenda nɔɔbuwa Yoyakimu u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ wɔkura tia ban te sɔɔ. Win meron yisira Sebuda, Pedaya Rumagiin bii.

³⁷ Yoyakimu wi, u n kue dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Kɔsa ye win sikadoba ba raa kua, yera u kua mam mam.

24

¹ Yoyakimun waati sɔɔra Nebukanɛsaa Babilonin sina boko u Yudaba wɔri u bu taarewa wɔɔ ita. Yen biru ba nùn seesi bu ka tii yina.

² Adama Yinni Gusunɔ u dera Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu, ka Mɔabuba, ka Amɔnigibu, ba Yoyakimu wɔri bu ka Yudaba kpeerasia nge mɛ u gerua saa win sɔmɔbun nɔɔn di.

³ U yeni kuawa u ka Yudaba gira win wuswaan di Manasen tora ni u kuan sɔ.

⁴ Domi Manase wi, u taare sarirugibun yem yari mu koka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Yeni kpuron sɔna Yinni Gusunɔ u n̄ bu suuru kue.

⁵ Ye Yoyakimu u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

⁶ Yeniban biru u kpuna u gu. Ma ba nùn sika win baababan sikaɔ. Ma win bii Yoyakini u bandu kosire kua.

⁷ Egibitin tabu kowobu ba n̄ maa yarire ben tem di. Domi Babilonin sina boko u bu tem mwaari saa Egibitin daarun di sere n ka girari daa te ba mɔ Efaratio.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 36:9-10)

⁸ Wɔɔ yendu yiru sariwa Yoyakini u mɔ saa ye u bandu di. Win meron yisira Nehusita Elinatani Yerusalemugiin bii.

⁹ Yoyakini wi, u n̄ kue dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Kɔsa u kua mam mam nge mɛ win tundo u raa kua.

¹⁰ Saa ye sɔɔra Babilonin sina boko Nebukanɛsaan tabu kowobu ba na ba Yerusalemu wɔri ba ye tarusi.

¹¹ Ma wi sina bokon tii u na mi, u bu deema.

¹² Yera Yoyakini Yudaban sina boko u yara u Nebukanɛsaa wi sennɔ da ka win mero, ka win bwāabu ka win sina asakpɔbu ka win yenun sɔm kowobun wirugibu. Ma Nebukanɛsaa u nùn mwa u pirisom doke. U yeni kuawa win bandun wɔɔ nɔɔba itase sɔɔ.

¹³ Ma u s̄a yerun arumani gura, ma u ten dendi yāa ni Salomɔɔ u kua ka wura kɔsuka, ma u maa sina kpaarun arumani gura nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

¹⁴ Ma u Yerusalemun wirugibu ka ben damgibu gura u ka da ben mi. Ben geera s̄awa tɔmbu nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000). Ben gaba s̄a sekobu gabu maa d̄aa d̄akobu. Bwɛɛbwɛɛbu tanawa u deri.

¹⁵ U sina boko Yoyakini ka win mero ka win kurɔbu ka win yenun sɔm kowobun wirugibu ka tem min damgibu kpuro gura u ka da Babilonio.

¹⁶ Tabu kowo be u gura ba s̄awa tɔmbu nɔɔɔbun suba nɔɔba yiru (7.000). Ma nɔman

sɔm kowobu ba s̄a tɔmbu nɔɔɔbu (1.000). Be kpuro ba s̄awa tabu durɔ wɔrugɔba.

¹⁷ Yen biru u Matania kua sunɔ Yoyakinin ayerɔ. Ma u nùn yisuru k̄a Sedesiasi. Matania wi, u s̄awa Yoyakinin tundon wɔnɔ.

Sedesiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛɛrio Yeremi 52:1-3 ka Bandun Gari II, 36:11-12)

¹⁸ Saa ye Sedesiasi u bandu di Yerusalemuɔ, u mɔwa wɔɔ yenda tia. Ma u kua wɔɔ wɔkura tia bandu sɔɔ. Win meron yisira Hamutali Yeremi Libinagiin bii.

¹⁹ Sedesiasi wi, u n̄ kue dee dee Yinni Gusunon wuswaaɔ. Kɔsa ye Yoyakimu u raa kua, yera win tii u maa kua mam mam.

²⁰ Ye kpuro ya kooa yɛn s̄s̄ Yinni Gusunɔ u ka Yudaba ka Yerusalemugibu mɔru kua domi u k̄i u bu f̄era u k̄.

Ba Yerusalemu tarusi

(I maa mɛɛrio Yeremi 39:1-7; 52:3-11)

Saa ye sɔɔra Sedesiasi u Babilonin sina boko seesi.

25

¹ Sedesiasin bandun wɔɔ nɔɔba nnese yen suru wɔkurusen s̄s̄o wɔkurusewa Nebukanɛsaa Babilonin sina boko u Yerusalemu wɔrima ka win tabu kowobu kpuro. Yera u win sansani gira yen b̄akuɔ. Ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena.

² Ma ba wuu ge tarusi sere n ka kua Sedesiasin bandun wɔɔ wɔkura tiase.

³ Saa ye sɔɔra ḡɔra dam kua wuu ge s̄s̄o. Wɔɔ gen suru nnesen s̄s̄o nɔɔba nnese s̄s̄o,

⁴ Babilonigibu ba Yerusalemun gb̄ara te yaba. Ma Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba duki yakura min di wɔkuru baa mɛ Babilonigii be, ba wuu ge tarusi. Yudaba ba yarawa saa k̄onnɔ ge ga w̄a gb̄araru yirun baa s̄ɔn di, sina bokon saadiɛn b̄akuɔ, Yuudenin wɔwan bera gia.

⁵ Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa sw̄i. Ma ba nùn naamwɛ Yerikon wɔwaaɔ. Yera win tabu kowobu ba yarina ba nùn deri.

⁶ Ma ba nùn mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi Ribilaɔ. Miya ba nùn siri.

⁷ Ba win bibu sakira win wuswaaɔ. Ma ba win tiin n̄oni wɔwa. Yen biru ba nùn b̄akuɔ ka sii gandun ȳoni yiru ba ka da Babilonio.

Ba Yerusalemun t̄n be ba tie

yoru mwɛɛra

(I maa mɛɛrio Yeremi 39:8-10; 52:12-30 ka Bandun Gari II, 36:17-21)

⁸ Nebukanɛsaan bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka nnese s̄s̄o, yen suru nɔɔbusen s̄s̄o nɔɔba yiruse sɔɔra Nebusarada wi u s̄a Babilonin sina bokon k̄s̄obun wirugii u na Yerusalemuɔ.

⁹ Ma u Yinni Gusunon sāa yeru dōo menī ka Isireliban sina kpaaru, ka dia ye ya gesi wā kpuro. Ye ya sāa damgibun dia u dōo meniwa.

¹⁰ Tabu kowo be ba nūn swīi ba Yerusalemun gbāraru kosuka.

¹¹ Ma u Isireli be ba tii wē ka be ba tie gura u ka doona.

¹² Adama u mēera be ba bwēbwēru bo, ma u be deri Yerusalemu mi, bu ka gbea wuku, kpa ba n resem sōmburu mō.

¹³ Babilonin tabu kowo be, ba Yinni Gusunon sāa yerun gbere ye ba kua ka sii gandu kosuka, ka yen yōratii ka sere maa boo sii ganduguu gē sōo ba ra nim doke. Ma ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babilonio.

¹⁴ Ma ba maa ten dendi yānu gura ni ba kua ka sii gandu. Niya gbēē ni ba ra ka torom gure, ka kaatonu ka wobunu ka nōri.

¹⁵ Kōsobun wirugii wi, win tii u ten doo sua ka ten gbēa ye ba kua ka wura ka sii geesu,

¹⁶ ka sere sāa yerun gbere yiru ye, ka boo ge, ka yōratii yi. Dendi yāa sii gandugii ni Salomōo u kua kpuro, niya ba gura. Goo kun kpē u nin bunum geeru gari.

¹⁷ Domi gbere yen tian gunum mu sāawa gōm soonu yendu yiru sari. Ma ba yen wallo sii gandu sandi nge furō, gōm soonu ita. Yen biru ba furō ge buraru koosi nge mangon marum. Ba ye kpuro kuawa ka sii gandu. Nge mēya ba maa yiruse kua.

¹⁸ Kōsobun wirugii wi, u yāku kowo tōnwerō Seraya mwa, ka win yiruse Sofoni, ka sere maa tōmbu ita be ba sāa yerun kōnno kōsu.

¹⁹ Yen biru u tabu kowobun wirugii goo mwa ka tōmbu nōobu sina bokon bwāabu sōo, ka sere tabu sunon tire yoro wi u ra tōmbu soogeru mwē, ka sere maa damgibu gabu tōmbu wata be ba tie wuu ge sōo.

²⁰ Be kpurowa u sua u ka Babilonin sina boko daawa Ribilaō.

²¹ Ma Babilonin sina boko wi, u dera ba bu so ba go Ribila mi, Hamatin temō.

Nge mēya ba ka Yudaba gura ba ka da tem tukumō sere mi n toma.

Ba Gedalia kua

Yudaban tem yēro

(I maa mēerio Yeremi 40:7-41:18)

²² Yen biru Babilonin sina boko Nebukanēsaa u Gedalia Akikamun bii Safanin debubu kua Yuda be ba tien tem yēro.

²³ Saa ye tabu kowobun wirugii be ba tie Yudaō ka ben tōmbu, ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia kua ben tem yēro, yera ba seewa ba da Gedalia win mi Misipao. Wirugii beya Isimeeli Netanian bii ka Yokanani Karean bii ka Seraya, Tanumeti Netofagiin bii ka Yaasania Maakagiin bii.

²⁴ Yera Gedalia u gerua ka bōri u nēē, i ku Babilonin sinam ben berum ko. I sinō sēē besen tem mē sōo kpa i ben sina boko wi sā. I n kua mē, i ko i dobu nō.

²⁵ Adama wōo gen suru nōoba yiruse sōo, Isimeeli Netanian bii Elisaman debubu, wi u sāa sina bii u na, wi, ka tōmbu wōkuru gabu ba Gedalia go, ka Yudaba gabu ka maa Babilonigii be ba wāa ka wi.

²⁶ Ma Yuda be ba tie saa ben wirugibun di sere ka bwēbwēebō, ka ben tabu kowobun wirugii be, ba seewa ba kpikuru sua ba da Egibitio. Domi ba Babilonigibun berum mō.

Ba Yoyakini yara pirisōm di

(I maa mēerio Yeremi 52:31-34)

²⁷ Ye ba Yoyakini Yudaban sina boko mwa ba ka da Babilonio, yen wōo tena ka nōoba yiruse sōora Efilī Mērodaki u bandu di Babilonio. Wōo gen suru wōkura yirusen sōo yenda nōobu ka yiruse sōora u Yoyakini wi yara pirisōm di.

²⁸ U ra ka nūn gari ko ka kīru. Ma u nūn aye bēēregiru wē. Win aye te, ta sinam be ba yoru dimō Babilonio kpuroginu kere.

²⁹ Babilonin sina boko wi, u dera ba Yoyakini yāa kpaanu sebusia dōma te u nūn yara pirisōm di. Sanna ba ra di sere Yoyakini u da u ka gu.

³⁰ Yēn bukata u mō kpuro sina boko wi, u ra nūn wēwa baadomma sere ka win wāarun tōru kpuro sōo.

ISIRELIBAN BANDUN GARI GBIIKII

À n gina Isireliban bandun garin tire gbiikiru gara kaa n̄e, Samuēlin tirera yēro u sua u ka tu yorua. Dafidin bandun gariya u m̄o te Gusun̄an tii u swīi. Yēro u kī u sun s̄oasi ma Gusun̄o turowa u s̄aa Isireliban sina boko. Ma ben sinam be u ra swīi mi, ba s̄aa win s̄am kowobu.

Ta maa sun s̄oam̄o ma Dafidiwa u s̄aa yerun banan himba ka ten s̄ama kpuron s̄oaru kua. Ma u Lefiba b̄onu kua wuu wuuka s̄aarun s̄o. Adama Salom̄oowa u tu bana.

Tire ten kpunaa

1. Bwese t̄oki ka yin t̄ambun yīsa, wiru 1n di sere wiru 9.
2. S̄oolun ḡoo, wiru 10.
3. Dafidin bandun gari, wiru 11n di sere wiru 29.

ISIRELIBAN BWESE T̄OKI

*Adamun bweserun t̄okan di n ka girari
Esaun bibun bwesero*

¹ Adamuwa u s̄aa Setin tundo. Ma Seti u maa En̄osi mara.

² Ma En̄osi u Kenani mara. Ma Kenani u Mahalaleli mara. Ma Mahalaleli u maa Yerēdi mara.

³ Yerēdiwa u En̄oku Mara. Ma En̄oku u Metusela mara. Ma Metusela u Lemeki mara.

⁴ Ma Lemeki u maa N̄owe mara. N̄owe wiya u s̄aa Semu ka Kamu ka Yafetin tundo.

⁵ Be ba s̄aa Yafetin bibu, bera Gom̄e, ka Maḡogu, ka Madai, ka Yafani, ka Tubali, ka M̄eseki, ka sere maa Tirasi.

⁶ Be ba s̄aa Gom̄eēn bibu, bera Asikenasi, ka Rifati, ka Togaama.

⁷ Be ba s̄aa Yafanin bibu, bera Elisa, ka Taasisa, ka Kitimu, ka sere Dodanimu.

⁸ Kamun biba, Kusi, ka Misiraimu, ka Puti, ka sere Kanani.

⁹ Kusin biba maa, Saba, ka Hafila, ka Sabuta, ka Raema, ka sere Sabuteka. Be ba s̄aa Raeman bibu, bera Seba ka Dedani.

¹⁰ Kusi u maa bii mara wi ba sokum̄o Nimurodu. Wiya u gbia u kua w̄oruḡo damgii handunia s̄o.

¹¹ Misiraimuwa u Ludiba mara ka Ananiba, ka Lehabuba, ka Nafituba,

¹² ka Paturusigibu, ka Kasulugibu, m̄in di Filisitiban bwesera yarima, ka sere Kafitorigibu.

¹³ Kananiwa u Sidoni ka Heti mara. Sidoni wiya u s̄aa win bii gbiikoo.

¹⁴ Kanani win bibu gaba ba kua Yebusiba, ka Am̄oreba, ka Girigasiba,

¹⁵ ka Hefiba, ka Aakiba, ka Siniba,
¹⁶ ka maa Aafadiba, ka Semarigibu, ka Hamatiba.

¹⁷ Be ba s̄aa Semun bibun bweseru, bera Elamu, ka Asuri, ka Aapasadi, ka Ludi, ka Aramu, ka Usi, ka Uli, ka Geteē, ka sere M̄eseki.

¹⁸ Aapasadiwa u Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara.

¹⁹ Bii t̄on dur̄obu yirua Heberu u mara. Gbiikoon yīsira Pelegi. Yisi ten tubusiana, ba b̄onu kua, ȳen s̄o win waati s̄oara duniagiba tem b̄onu kua. Win w̄on̄on yīsira maa Yokutani.

²⁰ Yokutaniwa u Alim̄odadi mara, ka Sefu, ka Hasamafeti, ka Yeraa,

²¹ ka Hadoram̄u, ka Usali, ka Dikila,

²² ka Ebali ka Abim̄aeli, ka Seba, ka Ofiri, ka Hafila, ka Yobabu.

²³ Beni kpurowa ba s̄aa Yokutanin bibu.

²⁴ Semuwa u Aapasadi mara. Ma Aapasadi u maa Sela mara.

²⁵ Selawa u Heberu mara. Ma Heberu u Pelegi mara. Ma Pelegi u maa Rehu mara.

²⁶ Rehuwa u Serugu mara. Ma Serugu u Nakori mara. Ma Nakori u maa Tera mara.

²⁷ Terawa u Aburamu mara wi ba maa sokum̄o Aburahamu.

²⁸ Aburahamun biba, Isaki ka Isim̄aeli.

²⁹ Ben bibun bweseru wee.

Isim̄aelin bii gbiikoowa Nebaȳotu. Win w̄on̄oba Keda, ka Adibeli, ka Mibusamu,

³⁰ ka Mikima, ka Duma, ka Masa, ka Hadadi, ka Tema,

³¹ ka Yeturi, ka Nafisi, ka sere Kedima. Beniwa ba s̄aa Isim̄aelin bibu.

³² Aburahamun kur̄o wi ba m̄o Ketura, win biba Simurani, ka Yokusani, ka M̄edani, ka Madiani, ka Yisibaku, ka sere Sua. Yokusanin biba maa Seba ka Dedani.

³³ Madianin biba Efa, ka Efe, ka En̄oku, ka Abida, ka Elida. Beni kpurowa ba s̄aa Keturan bibu ka win nikur̄ominu.

³⁴ Aburahamuwa u Isaki mara. Isakin biba Esa u Isireli.

³⁵ Be ba s̄aa Esaun bibu, bera Elifasi, ka Rew̄eli, ka Yeusi, ka Yalamu, ka sere Kore.

³⁶ Be ba s̄aa Elifasin bibu, bera Temani, ka Oma, ka Sefi, ka Gatamu, ka Kenasi, ka Tinna, ka sere Amaleki.

³⁷ Be ba s̄aa Rew̄elin bibu, bera Nahati, ka Seraki, ka Sama, ka sere Misa.

³⁸ Seirin biba Lotani, ka Sobali, ka Sibeoni, ka Ana, ka Disoni, ka ESeē, ka sere Disani.

³⁹ Be ba s̄aa Lotanin bibu, bera Hori, ka Homamu. Lotanin sesuwa Tinna.

⁴⁰ Be ba s̄aa Sobalin bibu, bera Aliani, ka Manahati, ka Ebali, ka Sefi, ka sere Onamu. Sibeonin biba maa Aya ka Ana.

⁴¹ Anan biwa Disoni. Disonin biba maa Hamurani, ka Esibani, ka Yitirani, ka sere Kerani.

⁴² Be ba s̄aa ESeēn bibu, bera Bilani, ka Safani, ka Yakani. Be ba maa s̄aa Disanin bibu, bera Usi ka Arani.

*Edōmun sinambu**(I maa mɛrio Torubu 36:31-43)*

⁴³ Sinam be ba bandu di Edōmuo, Isireliba bu sere maa bandu swii ben temo, bera Bela, Beorin bii. Win wuun yisira Dinaba.

⁴⁴ Ye Bela u gu, ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gona kəsire kua.

⁴⁵ Ye Yobabu u gu, ma Husamu, Temanigii u gona kəsire kua.

⁴⁶ Ye Husamu u gu, ma Hadadi, Bedadin bii u gona kəsire kua. Wiya u Madianiba go Məabun baru kpaano. Win wuuwa Afiti.

⁴⁷ Ye Hadadi u gu, ma Samula, Masirekagii u gona kəsire kua.

⁴⁸ Ye Samula u gu, ma Səolu, Rehobotugii u gona kəsire kua. Rehobotu ye, ya wāawa daa bakarun bera gia.

⁴⁹ Ye Səolu u gu, ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gona kəsire kua.

⁵⁰ Ye Baali Hanani u gu, ma Hadari, Paigii, u gona kəsire kua. Win kurən yisira Məhetabeli, Matiredin bii, Məsəabun debubu.

⁵¹ Hadarin gəon biru, Edəmuba ba bandu bonu kuawa bwese kera ka bwese kera. Be ba kua wirugibu bwese keri yi sɔɔ, bera Tinna, ka Alifa, ka Yeteti,

⁵² ka Oholibama, ka Ela, ka Pinəni,

⁵³ ka Kenasi, ka Temani, ka Mibisaa,

⁵⁴ ka Madieli, ka Iramu. Be ba kua ben bwese kerin wirugibu Edōmuo, bera mi.

*Yudan bibun bweseru***2**

¹ Yakəbu wi ba maa sokumə Isireli, win bibun yisa wee. Rubəni, ka Simeo, ka Lefi, ka Yuda, ka Isakari, ka Sabuloni,

² ka Danu, ka Yosefu, ka Benyamee, ka Nefitali, ka Gadi, ka Asee.

³ Be ba maa s̄aa Yudan bibu, bera Eri ka Onani, ka Sela. Ben merowa Sua, Kananigii. Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u k̄sa kua Yinni Gusunən n̄oni s̄ɔɔ, ma Yinni Gusunə u dera u gu.

⁴ Tamaa Yudan biigii kurəwa u n̄un Peresi ka Seraki marua. Ma Yudan bibu kpuro ba kua t̄mbu n̄ɔbu.

⁵ Be ba s̄aa Peresin bibu, bera Hesironi, ka Hamulu.

⁶ Serakin biba maa Simiri, ka Etani, ka Hemani, ka Kalikoli, ka sere Dara. Be kpuro ba kuawa mi t̄mbu n̄ɔbu.

⁷ Kaamiwa u Akani mara. Akani wiya u Isireliba n̄oni swāaru kp̄e k̄sa ye u kuan s̄o. U yānu sua ni Gusunə u n̄e bu kpeerasia mam mam.

⁸ Etanin biiwa Asaria.

⁹ Be ba maa s̄aa Hesironin bibu, bera Yerameeli, ka Ramu, ka Kaləbu, wi ba maa sokumə Kelubai.

¹⁰ Ramuwa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u maa Nasoni mara, wi u kua Yudaban wirugii.

¹¹ Nasoni wiya u Saluma mara. Ma Saluma u maa Boasi mara.

¹² Boasiwa u Yobedi mara. Ma Yobedi u maa Isai mara.

¹³ Eliabuwa u s̄aa Isain bii gbiikoo. Ma Abinadabu u s̄aa yiruse. Ma Sama u s̄aa itase.

¹⁴ Ma Netaneeli u s̄aa n̄nese. Ma Radai u s̄aa n̄ɔbuse.

¹⁵ Ma Osemu u s̄aa n̄ɔba tiase. Ma Dafidi u s̄aa n̄ɔba yiruse.

¹⁶ Ben sesuba Seruya ka Abigali. Be ba s̄aa Seruyan bibu, bera Abisai ka Yoabu ka Asaeli. Ba s̄awa mi, be ita.

¹⁷ Amasan merowa Abigali. Win tundoowa maa Yetee, Isimeeli.

¹⁸ Kalebu, Hesironin bii u t̄n durəbu ita mara ka win kurə Asuba. Bera Yesee ka Sobabu ka Aadoni. U maa ka Yeriətu mara.

¹⁹ Ye Asuba u gu, ma Kaləbu u Efarata sua kurə. Ma Efarata wi, u n̄un Huri marua.

²⁰ Huri wiya u Uri mara. Ma Uri u maa Besaleli mara.

²¹ Yen biru, ye Hesironi u kua w̄ɔ wata, yera u Makiri, Galadin tondon bii sua kurə. Ma u n̄un Segubu marua.

²² Segubu wiya u Yairi mara. Yairi wi, u wusu wawa yenda ita Galadin temo.

²³ Adama Gesuriba ka Sirigibu ba Yairin wuu si wari ba mwa ka Kenatin wusu ka sin baru kpaanu kpuro. Su s̄awa wusu wata. Be ba w̄a wuu si s̄ɔ kpuro, ba s̄awa Makiri Galadin tondon debuminu.

²⁴ Hesironi, Abian durən gəon biru, Kaləbu u maa ka Efarata menna ma u n̄un bii t̄n durə marua wi ba sokumə Asuri. Asuri wiya u s̄aa Tekoagibun sikado.

²⁵ Yerameeli, Hesironin bii gbiikoon biba, Ramu, ka Buna, ka Oreni, ka Osemu, ka Akiya. Ramuwa u s̄aa ben gbiikoo.

²⁶ Yerameeli wi, u maa kurə goo sua wi ba sokumə Atara, Onamun mero.

²⁷ Ramu, Yerameelin bii gbiikoon biba Maasi, ka Yamini, ka Ekee.

²⁸ Be ba s̄aa Onamun bibu, bera Samai, ka Yada. Be ba maa s̄aa Samain bibu, bera Nadabu ka Abisuri.

²⁹ Abisurin kurən yisira Abihaili. Wiya u n̄un Akubani ka Molidi marua.

³⁰ Be ba s̄aa Nadabun bibu, bera Seledi ka Apaimu. Seledi wi, u n̄ bii mara u ka gu.

³¹ Apaimuwa u Yisei mara. Ma Yisei u Sesani mara. Ma Sesani u maa Alai mara.

³² Be ba s̄aa Yada, Samain wənən bibu, bera Yetee ka Yonatam. Yetee wi, u n̄ bii mara u ka gu.

³³ Be ba s̄aa Yonatam bibu, bera Peleti ka Sasa. Beni kpurowa ba s̄aa Yerameelin bibun bweseru.

³⁴ Sesani u n̄ bii t̄n dur̄bu mara. Bii t̄n kur̄bu t̄nawa u mara. Sesani wi, u Egibitigii goo m̄o yoo, wi ba ra soku Yara.

³⁵ Ma Sesani u win bii t̄n kur̄ sua u Yara win yoo Egibitigii wi w̄e u sua kur̄. Ma u n̄n Atai marua.

³⁶ Ataiwa u Natani mara. Ma Natani u maa Sabadi mara.

³⁷ Sabadiwa u Efilali mara. Ma Efilali u Obedi mara.

³⁸ Ob̄ediwa u Yehu mara. Ma Yehu u maa Asaria mara.

³⁹ Asariawa u Halesi mara. Ma Halesi u maa Elasa mara.

⁴⁰ Elasaawa u Sisimai mara. Ma Sisimai u maa Salumu mara.

⁴¹ Salumuwa u Yekamia mara. Ma Yekamia u Elisama mara.

⁴² Kalebu, Yerameelin m̄on bii gbiikoowa M̄esa, wi u s̄a Sifun tundo ka Maresa wi u s̄a Heboronin tundo.

⁴³ Be ba s̄a Heboronin bibu, bera Kore, ka Tapua ka Rekeṃu, ka Sema.

⁴⁴ Semaawa u Rakamu, Yoṅkamun tundo mara. Rekeṃuwa u maa Sammai mara.

⁴⁵ Sammaiwa u Maoni mara. Ma Maoni u Beti Suri mara.

⁴⁶ Efa, Kalebun kur̄ goo, wiya u Harani, ka M̄osa, ka Gasesi mara. Harani wi, u maa bii mara ma u n̄n ȳisuru k̄a Gasesi.

⁴⁷ Be ba s̄a Yadaṅ bibu, bera Reḡemu ka Yotamu, ka Gesani, ka Peleti, ka Efa, ka Saafu.

⁴⁸ Maaka, Kalebun kur̄ goowa u Sebeḗ ka Tirana mara.

⁴⁹ Yen biru u maa Saafu, Madimanan tundo mara, ka Sefa, Makibena ka Gibeian tundo. Kalebu u bii t̄n kur̄ mara. Wiya ba m̄ Akusa.

⁵⁰ Win kur̄ Efaratan bii gbiikoowa Huri. Bibu itawa Huri u mara. Bera Sobali wi u s̄a Kiriati Yarimun kaba wuko,

⁵¹ ka Saluma, Betelehemun kaba wuko, ka Harefu, Beti Ged̄en kaba wuko.

⁵² Be ba s̄a Sobali, Kiriati Yarimun kaba wukon bweseru, bera Haroegibu, ka M̄enuh̄otugibun sukum,

⁵³ ka bwese ker̄i yi yi w̄a Kiriati Yarimus. Yiya Yeteḗba, ka Putiba, ka Sumatiba, ka Misiraiḗba. Bwese ker̄i yin min diya Soreagibu ka Esitaoligibu ba yara.

⁵⁴ Saluman min diya Betelehemugibu ba yara ka Netofagibu, ka Atar̄tu Beti Yoabugibu, ka Manahatigibun sukum, ka Soreagibu,

⁵⁵ ka be ba ra tirenu yore ba ka w̄a Yabesio. Bera Tireatigibu ka Simeatigibu ka Sukatigibu. Ba s̄awa Keniba be ba yara Hamatin bweserun di wi u s̄a Rekabun bweserun sikado.

3

¹ Bii be Dafidi u mara Heboronioḗ ben ȳisa wee. Am̄o, Akinaṃamu Yisir̄eligiin biiwa u s̄a gbiikoo. Ma Danieli, Abigali, Kaameligiin bii u s̄a yiruse.

² Ma Abusal̄amu, Maakan bii u s̄a itase. Maaka wi, u s̄awa Talimai, Gesurin sina bokon bii. Ma Adoniya, Hagitin bii u s̄a n̄nese.

³ Ma Sefatia, Abitalin bii u s̄a n̄obuse. Ma Yitireamu, Egilan bii u s̄a n̄oba tiase. Egila wi, u maa s̄awa Dafidin kur̄bun turo.

⁴ Be n̄oba tia yera ba n̄n marua Heboronioḗ. Dafidi u bandu diwa Heboroni mi w̄o n̄oba yiru ka suru n̄oba tia. Yen biruwa u maa bandu di Yerusalem̄o w̄o tena ka ita.

⁵ Bii be u maa mara Yerusalem̄o, bera Simeḗ, ka Sobabu, ka Natani ka Salom̄o. Bibu n̄n̄e ye, ya s̄awa Bati Seba, Amielin biin bibu.

⁶ Dafidi u maa bibu gabu mara. Bera Yibaa, ka Elisua, ka Elifeleti,

⁷ ka N̄oga, ka Nefegi, ka Yafia, ka Elisama,

⁸ ka Eliada, ka Elifeleti. Ba s̄awa mi be n̄oba n̄n̄e.

⁹ Be ba s̄a Dafidin bibu bera mi, win kur̄bu gabun bibu baasi. Ben sesuwa Tamaa.

¹⁰ Salom̄owa u Roboamu mara. Ma Roboamu u Abiya mara. Ma Abia u Asa mara. Ma Asa u Yosafati mara.

¹¹ Ma Yosafati u Yoramu mara. Ma Yoramu u Akasia mara. Ma Akasia u Yoasi mara.

¹² Ma Yoasi u Amasia mara. Ma Amasia u Asaria mara. Ma Asaria u Yotamu mara.

¹³ Ma Yotamu u Akasi mara. Ma Akasi u Esekiasi mara. Ma Esekiasi u Manase mara.

¹⁴ Ma Manase u Am̄o mara. Ma Am̄o u Yosiasi mara.

¹⁵ Be ba s̄a Yosiasin bibu, be wee. Yohananiwa u s̄a gbiikoo. Ma Yoyakimu u s̄a yiruse. Ma Sedesiasi u s̄a itase. Ma Salumu u s̄a n̄nese.

¹⁶ Be ba s̄a Yoyakimun bibu, bera Yekonia ka Sedesiasi.

¹⁷ Be ba maa s̄a Yekonian bibu, bera Asiri wi u Sealitili mara,

¹⁸ ka Maakiramu, ka Pedaya, ka Senasaa, ka Yekamia, ka Hosama, ka Nedabia.

¹⁹ Be ba s̄a Pedayan bibu, bera Sorobabeli ka Simeḗ. Be ba maa s̄a Sorobabelin bibu, bera Mesulamu ka Hanania. Selomitiwa u s̄a ben sesu.

²⁰ Pedaya wi, u maa bibu n̄obu gabu mara. Bera Hasuba, ka Oheli, ka Berekia, ka Hasadia, ka Yusabu Hesedi.

²¹ Be ba s̄a Hananian bibun bweseru, bera Pelatia, ka Esai, ka Refayan bibu, ka Ananin bibu, ka Abudiasin bibu, ka Sekanian bibu.

²² Bibu nɔɔba tia Sekania u mara. Bera Semaya, ka Hatusi, ka Yigeali, ka Bariaki, ka Nearia, ka Safati.

²³ Bibu itawa Nearia u mara. Bera Elionai, ka Esekiasi, ka Asirikamu.

²⁴ Be ba maa s̄aa Elionain bibu, bera Hodafia, ka Eliasibu, ka Pelaya, ka Akubu, ka Yokanani, ka Delaya, ka Anani. Ba maa s̄aawa mi be nɔɔba yiru.

Yudan bibun bweseru

4

¹ Be ba s̄aa Yudan bibu, bera Peresi, ka Hesiironi, ka Kaami, ka Huri, ka Sobali.

² Reaya, Sobalin biiwa u Yasati mara. Ma Yasati u Akumai ka Lahadi mara. Bera ba s̄aa Sorean bweserun t̄oka.

³⁻⁴ Huri, Efaratan bii gbiikoo, Betelehemun kaba wuko, u bibu mara. Bera Etamu, ka Yisireeli, ka Yisima, ka Yidibasi, ka ben sesu Heseleponi, ka Penueli, Gedorin kaba wuko, ka Esee, Husan kaba wuko.

⁵ Kurɔbu yiruwa Asuri, Tekoan kaba wuko u ma. Bera Helea ka Naara.

⁶ Be Naara u n̄un marua, bera Akusamu, ka Hefee, ka Temeni, ka Akasitari.

⁷ Be ba s̄aa Helean bibu, bera Sereti, ka Sokaa, ka Etinani.

⁸ K̄osiwa u Anubu ka Sobeba mara. Hosi win min diya Akaakeli, Harumun biin bwese t̄oka ya yara.

⁹ Yabesi u beere ma n kere win wɔnɔbu. Win mero u n̄un ȳisi te k̄awa ȳen s̄o u wahala kua win marubu s̄oo.

¹⁰ Yabesi wi, u kanaru kua u nee, Gusuno, Isireliban Yinni, a de wunen domaru ta n man w̄aasi. A nen tem kp̄aaru sosio. A wunen n̄omu demio a man k̄asu. Kpa a de n̄oni sw̄aaru ka wahala yu ka man tonda.

Ma Gusuno u n̄un kua ye u bikia.

¹¹ Kelubu, Sukan m̄oowa u Mekiri, Esitonin tundo mara.

¹² Esitoniwa u s̄aa Rafa ka Paseaki ka Tekinan yenugibun sikado. Tekina wiya u wuu ge ba m̄o Gedori sw̄ii. Ben bibun bwesera ta sina Rekaa.

¹³ Be ba s̄aa Kenasin bibu, bera Otinieli ka Seraya. Otinielin biiwa maa Hatati.

¹⁴ Menotaiwa u Ofara mara. Ma Seraya u maa Yoabu mara. Yoabu wiya u s̄aa s̄om kowobun sikado be ba w̄aa w̄owa ye ba m̄o Noman s̄om kowobun w̄owa.

¹⁵ Kalebu, Yefunen biiwa u Iru ka Ela ka Naamu mara. Elawa u maa Kenasi mara.

¹⁶ Be ba s̄aa Yehaleelin bibu, bera Sifu, ka Sifa, ka Tiria, ka Asareli.

¹⁷⁻¹⁸ Esidasin biba Yetee, ka Meredi, ka Efee, ka Yaloni. Meredi u Bitiya Egibiti sunon bii w̄ondia sua kurɔ, ma u n̄un Mariamu ka Samai ka Yisiba marua. Yisiba wiya u wuu ge ba m̄o Esitemaa sw̄ii. Ma Meredi wi, u maa kurɔ Yuda goo sua. Wiya u Yeredi mara, ka

Hebee, ka Yekutieli. Yerediwa u wuu ge ba m̄o Gedori sw̄ii, ma Hebee u maa Soko sw̄ii, ma Yekutieli u maa Saɔna sw̄ii.

¹⁹ Hodiyaawa u Nakamun sesu sua kurɔ. Win bibun bwesera Gaamiba be ba w̄aa Keila ka sere Maakagibu be ba w̄aa Esitemaa.

²⁰ Be ba s̄aa Simoon bibu, bera Amoo, ka Rina, ka Beni Hanani, ka Tiloni. Be ba maa s̄aa Yisein bibun bweseru, bera Soketi ka win bii.

²¹ Be ba s̄aa Sela, Yudan biin bweseru, bera Eri, wi u wuu ge ba m̄o Leka sw̄ii, ka Lada, wi u maa Maresa sw̄ii, ka sere maa bwese te ta ra beka wesi ka w̄ee dangii Beti Asibea,

²² ka Yokimu ka ton be ba w̄aa Kosebaa ka Yoasi ka Sarafu be ba M̄oabuba sua kurɔbu, ba sere na ba sina Lesemo. Yeni ya koorawa yee yellun di.

²³ Ben bibun bwesera ta ra wekenu m̄om. Ba ra n w̄aa d̄aa gbaano ka kpara yeno ba n sina boko somburu kuamme.

Simeon bibun bweseru

²⁴ Be ba s̄aa Simeon bibun bweseru, bera Nemueli, ka Yamini, ka Yaribu, ka Seraki, ka Soolu.

²⁵ Ye Soolu u seewa, yera u Salumu mara. Ma Salumu u maa seewa u Mibusamu mara. Ma Mibusamu u maa Misama mara.

²⁶ Ye Misama u seewa, yera u Hamueli mara. Ma Hamueli u maa seewa u Sakuri mara. Ma Sakuri u maa Sime mara.

²⁷ Bii ton durɔbu w̄akura n̄oɔbu ka tia Sime u mara ka sere bii ton kurɔbu n̄oɔba tia. Ben bweseru ta n̄ mara n dabi. Yen s̄ona ta n̄ kuure too nge Yudan bweseru.

²⁸⁻³¹ Wuu si s̄oo ba w̄aa sere n ka girari Dafidin bandun waati s̄oo, si ka sin baru kpaanu, siya Beri Seba, ka Molada, ka Hasaa Suali, ka Bila, ka Etisemu, ka Toladi, ka Betueli, ka H̄oma, ka Sikilagi, ka Beti Maakaboti, ka Hasaa Susimu, ka Beti Bire, ka Saaramu,

³² ka maa wusu n̄oɔbu yeni, Etamu, ka Aini, ka Rimoo, ka Tokeni, ka Asani,

³³ ka sere maa wuu si su ka bu sikerene ka sin baru kpaanu n ka girari sere Balatio. Ye ba yorua ben w̄aa yenu ka ben bwese t̄akan s̄o, yera mi.

³⁴ Be ba s̄aa Simeon bwese keran wirugibu, bera Mesobabu, ka Yamuleki, ka Yosa, Amasian bii,

³⁵ ka Yoeli ka Yehu, Yosibian bii, Serayan debubu, Asielin sikadobu,

³⁶ ka Elionai, ka Yaakoba, ka Yesosaya, ka Asaya, ka Adieli, ka Yesimieli, ka Benaya,

³⁷ ka Sisa, Sifein bii, Alonin debubu, Yedaya ka Simuri ka Semayan sikadobu.

³⁸ Beniwa ba s̄aa wirugibu ben bwese keru s̄oo. Ma ben bwesera marura ba dabi.

³⁹ Ma ba da Gedorin bera gia n ka da wəwan sɔɔ yari yeru gia bu ka yakasu kasu ben yaa sabenu sɔɔ.

⁴⁰ Ba yaka geesu wa mi. Ben tem mɛ, mu kpā. Ma mu wāa bəri yendu sɔɔ. Domi be ba ra wāa mi yellu ba sāawa Kamun bweseru.

⁴¹ Esekiasi, Yudaban sina bokon waati sɔɔra tən be, ba na tem mɛ sɔɔ, ma ba Maoniba kpeerasia mam mam. Ma ba ben kunu wəri ba kɔsuka. Ma ba sina tem mɛ sɔɔ. Domi yakasu wāa mi, ben yāanun sɔɔ.

⁴² Simɛɔn bwese keran tambu gabu ba da Seirin guuro. Ben geera sāawa tambu neera wunɔbu (500). Be ba maa sāa ben wirugibu, bera Pelatia, ka Nearia, ka Refaya, ka Usieli, Yisein bii.

⁴³ Ma ba Amaleki be ba tie mi go. Ma ba sina mi, sere ka gison gisɔ.

Rubenin bwese keran tambu

5

¹ Rubeni u sāawa Isirelin bii gbiikoo. N deema Rubeni wi, u ka win tundan kuro kpuna. Ma ba win yerumaru mwa ba win wəno Yosefun bibu wɛ. Yen sɔna ba n win bwese keran tumbun yisa tireru doke yerumarun swaa sɔɔ.

² Isirelin bii be sɔɔ, Yudawa u dam bo. Win bwese keran diya kparo u yara. Adama Yosefun biba ba yerumaru wɛ.

³ Be ba sāa Rubeni, Isirelin bii gbiikoon bibu, bera Enoku, ka Paalu, ka Hesironi, ka Kaami.

⁴ Yoeliwa u Semaya mara. Ma Semaya u seewa u Gogu mara. Ma Gogu u maa seewa u Simeɔ mara.

⁵ Ye Simeɔ u seewa, ma u Misee mara, ma Misee u seewa u Reaya mara.

⁶ Ma Reaya u seewa u Baali mara. Ma Baali u seewa u Beera mara. Wiya u sāa Rubeniban wirugii. Wiya Tigilati Pilesee, Asirin sina boko u yoru mwa.

⁷ Beeran tambun yisa wee nge mɛ ba ka bu tireru doke yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera, ka nge mɛ ba ka kerane. Yeyeliwa u sāa ben gbiikoo. Ma Sakari u swii,

⁸ ka Bela, Asasin bii, Seman debubu, Yoelin sikadobu.

Belan tema Aroɛn di, n ka da guu te ba mɔ Neboɔ, sere ka Baali Meɔniɔ.

⁹ Sɔɔ yari yeru gia, win tem mu wāawa saa Efaratin daarun di sere n ka da gɔburun duu yero. Domi ben yaa sabenu nu dabia Galadin tem mɛ sɔɔ.

¹⁰ Sɔɔlu, sina bokon waati sɔɔ, ba ka Hagareniba tabu kua ba kamia. Ma ba sina ben wāa yeno Galadin sɔɔ yari yerun bera gia kpuro.

Gadin bwese keran tambu

¹¹ Gadin bwese keran tambu ba sina Rubeniban deedeeru sɔɔ yɛsan nɔm geu gia,

Basanin temɔ sere n ka girari Salikaɔ sɔɔ yari yeru gia.

¹² Yoelin bwese kera ya kpāaru bo. Ma Safamugia ya sāa yiruse. Ma Yanaigia ka Safatigia ya wāa Basaniɔ.

¹³ Bwese kerɔ nɔɔba yiru gee maa wāa. Yiya Mikaelin bwese kera, ka Mesulamugia, ka Sebagia, ka Yoraigia, ka Yakanigia, ka Siagia, ka sere Ebeɛgia.

¹⁴ Be ba sāa Abihailin bibun bweseru, bera Huri, ka Yarooasi, ka Galadi, ka Mikaeli, ka Yesisai, ka Yado, ka sere Busi.

¹⁵ Aki, Abudielin bii, Gunin debubuwa u sāa ben wirugii.

¹⁶ Gadin bwese kerin tən be, ba wāawa Galadiɔ ka Basaniɔ ka yen baru kpaanɔ ka yen kpara yeno saa Saronin di n ka da yen nɔɔ bura yeno.

¹⁷ Ba ben bwese kerɔ yi kpuro tireru dokewa nge mɛ yi ka swiine, Yotamu Yudaban sina boko ka Yeroboamu Isireliban sina bokon waati sɔɔ.

¹⁸ Rubenin bwese kera ka Gadigia ka sere Manasen bwese keran bonu ba tabu duro damgibu mɔ be ba koo kpī bu tɛreru ka takobi neɛ kpa bu tendu to. Ba maa tabu tobu ye gem gem. Ben geera sāawa tambu nɔɔɔɔn suba weeru ka nne ka tambu nata ka wunɔbu ka wata (44.760). Ba maa sɔɔru sāa bu ka tabu to.

¹⁹ Ma ba Hagareniba ka Yeturigibu, ka Nafisigibu, ka Nɔɔɔɔgibu tabu wəri.

²⁰ Sanam mɛ ba taa bi mɔ, ba Yinni Gusunɔ somiru kana domi ba ben naane doke wi sɔɔ. Ma ba Hagarenigii be, ka be ba bu somiru na kamia.

²¹ Ma ba ben yaa sabenu mweera. Niya yooyoosu nɔɔɔɔn suba weeraakuru (50.000) ka yāa ninu nɔɔɔɔn suba goobu ka weeraakuru (250.000) ka ketekunu nɔɔɔɔn suba yiru (2.000) ka sere tambu nɔɔɔɔn suba wunɔbu (100.000).

²² Tən be ba go taa bi sɔɔ, ba dabi. Domi Yinni Gusunɔwa u dera n kooru mɛ. Ma ba sina tem mi sere n ka tura saa ye ba bu yoru mwa ba ka doona.

Manasen bwese kera

²³ Manasen bwese keran sukum mu na mu sinawa tem mɛ mu wāa Basaniɔ, n ka da Baali Hɛɛmɔwɔ ka Seniriɔ, sere ka guu te ba mɔ Hɛɛmɔɔ. Tən be, ba dabi.

²⁴ Ben wirugibun yisa wee. Efɛɛ, ka Yisei, ka Elieli, ka Asirieli, ka Yeremi, ka Hodafia, ka Yadieli. Ba sāawa tən duro wɔrugɔba, ma ba yisuru yara.

²⁵ Adama ba Gusunɔ ben baababan Yinni torari. Ba bwese tukunun būnu sāwa ni u raɔ kam koosia.

²⁶ Yen sɔna wi, Gusunɔ Isireliban Yinni u dera Asirin sinam beni, Pulu ka Tigilati Pilesee ba Rubeniba, ka Gadiba, ka Manasen

bwese keran sukum yoru mwεera ba ka da Salasiε, ka Saboriε, ka Harαε, ka sere Gosanin daarun bεkuε. Miya ba wāa sere ka gisa.

Lefi be ba sāa yāku kowo

tɔnwerobu

²⁷ Be ba sāa Lefin bibu, bera Gεεsoni, ka Kehati, ka Merari.

²⁸ Ye Kehati u seewa, ma u Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli mara.

²⁹ Ye Amuramu u seewa, ma u Aroni ka Mōwisi ka Mariamu mara. Ma Aroni u maa seewa u Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa mara.

³⁰ Ye Eleasaa u seewa, ma u Finεesi mara. Ma Finεesi u seewa u Abisua mara.

³¹ Ye Abisua u seewa ma u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara.

³² Ye Usi u seewa, ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Mεrayotu mara.

³³ Ye Mεrayotu u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara.

³⁴ Ye Akitubu u seewa, ma u Sadεku mara. Ma Sadεku u seewa u Akimasi mara.

³⁵ Ye Akimasi u seewa, ma u Asaria mara. Ma Asaria u seewa u Yokanani mara.

³⁶ Ye Yokanani u seewa, ma u Asaria mara. Asaria wiya u ra yākunu ko Yinni Gusunon sāa yero te Salomεε u bana Yerusalemuε.

³⁷ Ye Asaria wi, u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara.

³⁸ Ye Akitubu u seewa ma u Sadεku mara. Ma Sadεku u seewa u Salumu mara.

³⁹ Ye Salumu u seewa, ma u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u seewa u Asaria mara.

⁴⁰ Ye Asaria u seewa ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Yosadaki mara.

⁴¹ Sanam mε Yinni Gusunon u dera Nεbukanesaa u Yudaba ka Yerusalemugibu yoru mwεera u ka doona, ka Yosadaki wi sanna mi.

Lefin bwese keran

tɔmbu gabu

6

¹ Lefiwa u Gεεsoni ka Kehati ka Merari mara.

² Ye Gεεsoni u seewa, ma u Libini ka Simeι mara.

³ Be ba sāa Kehatin bibu, bera Amuramu, ka Yisehari, ka Heboroni, ka Usieli.

⁴ Be ba maa sāa Merarin bibu, bera Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua wirugibu Lefin bwese kerε sεε.

⁵ Ma Gεεsoni u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Yasati mara. Ma Yasati u seewa u Simma mara.

⁶ Ma Simma u seewa u Yoasi mara. Ma Yoasi u seewa u Ido mara. Ma Ido u seewa u Seraki mara. Ma Seraki u seewa u Yatarai mara.

⁷ Kehatiba sεε, Kehati u seewa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u seewa u Kore mara. Ma Kore u seewa u Asiri mara.

⁸ Ma Asiri u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Abiasafu mara. Ma Abiasafu u seewa u Asiri mara.

⁹ Ma Asiri u seewa u Tahati mara. Ma Tahati u seewa u Urieli mara. Ma Urieli u seewa u Osiasi mara. Ma Osiasi u seewa u Sεolu mara.

¹⁰ Be ba sāa Elikanan bibu gabu, bera Amasai ka Akimoti.

¹¹ Ahimotin bweseru sεε, Akimoti u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Sofai mara. Ma Sofai u seewa u Nahati mara.

¹² Ma Nahati u seewa u Eliabu mara. Ma Eliabu u seewa u Yeroamu mara. Ma Yeroamu u seewa u Elikana sεε mara.

¹³ Samuelin biba maa sāa Yoeli ka Abiya.

¹⁴ Merarin bwese kerε sεε, Merari u seewa u Makili mara. Ma Makili u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Simeι mara. Ma Simeι u seewa u Usa mara.

¹⁵ Ma Usa u seewa u Simeα mara. Ma Simeα u seewa u Hagiya mara. Ma Hagiya u seewa u Asaya mara.

¹⁶ Sanam mε ba Yinni Gusunon woodan kpakororu yii yeru waaawa, sanam meya Dafidi u Lefi ben gabu kua wom kowobun wirugibu Yinni Gusunon sāa yero.

¹⁷ Bera ba ra wom kowobu kpare Yinni Gusunon kuu bekurugirin wuswaaε sere Salomεε u ra ka Yinni Gusunon sāa yeru bana Yerusalemuε. Ba ben samburu kuawa dee dee nge mε ba bu ten wooda wε.

¹⁸ Be ba kua wom kowobun wirugibu ka ben bibun bweseru wee.

Kehatin bweseru sεε, Hemanīwa u sāa wom kowobun wirugii. Win sikadobara Yoeli ka Samueli,

¹⁹ ka Elikana, ka Yeroamu, ka Elieli, ka Toa, ²⁰ ka Sufu, ka Elikana, ka Mahati, ka Amasai,

²¹ ka maa Elikana sεε, ka Yoeli sεε ka Asaria, ka Sofoni,

²² ka Tahati, ka Asiri, ka Abiasafu, ka Kore,

²³ ka Yisehari, ka Kehati, ka Lefi, ka Isireli.

²⁴ Asafu u maa sāawa wom kowobun wirugii turo. Wiya u ra n wāa Hemanin nɔm geuε u n nūn somimε. Win sikadobara Berekia, ka Simeα,

²⁵ ka Mikaeli, ka Baaseya, ka Maakiya,

²⁶ ka Etini, ka Seraki, ka Adaya,

²⁷ ka Etani, ka Simma, ka Simeι,

²⁸ ka Yasati, ka Gεεsoni, ka Lefi.

²⁹ Merarin bweseru sεε, be ba ra womusu ko, ba ra n wāawa Hemanin nɔm dwaru gia. Ben wirugiiwa Etani. Etani win sikadobara Kisi, ka Abudi, ka Maluku,

³⁰ ka Hasabia, ka Amasia, ka Hilikiya,

³¹ ka Amusi, ka Sani, ka Semεε,

³² ka Makili, ka Musi, ka Merari, ka Lefi.

³³ Ben mero bisi be ba tie, bera ba ra sōma ko ye ya wāa Yinni Gusunān sāa yero kpuro.

³⁴ Aroni ka win bibun bwesera ba ra yāku dōo mwaararuginu ko yāku yeru wāllō kpa bu maa turare dōo doke mi. Bera ba ra sōma kpuro ko dīi te ta dēere gem sōo kpa bu torarun yāku ko Isireliba sō nge mē Māwisi, Gusunān sām kowo u bu yiire.

³⁵ Aronin bweserun tōka wee. Aroni u seewa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u seewa u Finēesi mara. Ma Finēesi u seewa u Abisua mara.

³⁶ Ma Abisua u seewa u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. Ma Usi u seewa u Seraya mara.

³⁷ Ma Seraya u seewa u Mērayōtu mara. Ma Mērayōtu u seewa u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara.

³⁸ Ma Akitubu u seewa u Sadōku mara. Ma Sadōku u seewa u Akimasi mara.

Wuu si ba Lefin bibun

bweseru wē

³⁹ Ye ba tēte toba, be ba gbia ba tem wē bera Kehatin bwese keragibu, Aronin bweseru sōo. Ben wāa yenu ka ben kpara yenu ka ben tem nōo bura yenu wee.

⁴⁰ Niya Heboroni ye ya wāa Yudan temō ka yen kpara yenu ni nu ka ye sikerene.

⁴¹ Adama yen baru kpaanu, Kalebu, Yefunen biiwa ba mi wē.

⁴² Wuu si ba Aronin bibun bweseru wē, siya Heboroni mi ba ko n da kpikuru de, ka Libina ka yen kpara yenu, ka Yatiri, ka Esitemōa ka yen kpara yenu,

⁴³ ka Hilēni ka yen kpara yenu, ka Debiri ka yen kpara yenu,

⁴⁴ ka Asani ka yen kpara yenu, ka Beti Semēsi ka yen kpara yenu,

⁴⁵ ka Benyamēn tem wuu sini, Gibeā ka yen kpara yenu, ka Alemēti ka yen kpara yenu, ka Anatōtu ka yen kpara yenu. Wuu si kpuro su kuawa mi wōkura ita nge mē bwese keri yi, yi geeru ne.

⁴⁶ Ye ba maa tēte toba, Kehatin bibun bwese te ta tie, ta wusu wōkuru wa Efaraimun bwese keran tem sōo ka Danun bwese keragim sōo, ka Manasen bwese keran sukungim sōo.

⁴⁷ Gēsōnin bibun bweseru ta wusu wawa wōkura ita nge mē ben bwese kerin geera ne. Wuu si, su wāawa Isakarin bwese keran tem sōo ka Aseēn bwese keragim sōo, ka Nefitalin bwese keragim sōo ka Manasen bwese keragim sōo Basaniō.

⁴⁸ Ye ba maa wure ba tēte toba, wusu wōkura yiruwa Mērarin bibun bwesera wa Rubēnin bwese keran tem sōo, ka Gadigian tem sōo, ka Sabulonigian tem sōo nge mē ben bwese kerin geera ne.

⁴⁹ Isireliba ba maa Lefiba wusu gasu wē ka sin kpara yenu.

⁵⁰ Ba wuu si gōsawa ka tēte Yudan bwese keran temō, ka Simēn bwese keragim sōo, ka Benyamēn bwese keragim sōo.

⁵¹ Kehatin bibun bwese te ta maa tie, ta wusu wawa Efaraimun bwese keran tem sōo.

⁵² Wuu si ba bu wē, siya Sikemu ye ya wāa Efaraimun guuro, ka yen kpara yenu. Miya ba ko n da kpikuru de. Ka Gesē ka yen kpara yenu,

⁵³ ka Yokumēamu ka yen kpara yenu, ka Beti Horoni ka yen kpara yenu,

⁵⁴ ka Ayaloni ka yen kpara yenu, ka sere maa Gati Rimōo ka yen kpara yenu.

⁵⁵ Wuu si Manasen bwese keran sukum mu maa wa, siya Anēē ka yen kpara yenu, ka Bileamu ka yen kpara yenu. Siya ba Kehatin bwese keragii be ba tie wē.

⁵⁶ Ba maa Gēsōnin bwese keran tōmbu wusu wē. Wuu si ba wa Manasen bwese keran sukum min di, siya Golani ye ya wāa Basaniō ka yen kpara yenu, ka Asitarōtu ka yen kpara yenu.

⁵⁷ Wuu si ba wa Isakarin bwese keran min di, siya Kedēsi ka yen kpara yenu, ka Dabarati ka yen kpara yenu,

⁵⁸ ka Ramōti ka yen kpara yenu, ka sere Anēmu ka yen kpara yenu.

⁵⁹ Wuu si ba wa Aseēn bwese keran min di, siya Masikali ka yen kpara yenu, ka Abudoni ka yen kpara yenu,

⁶⁰ ka Hukōku ka yen kpara yenu, ka sere Rehōbu ka yen kpara yenu.

⁶¹ Wuu si ba wa Nefitalin bwese keran min di, siya Kedēsi ye ya wāa Galilen temō ka yen kpara yenu, ka Hamōo ka yen kpara yenu, ka sere Kiriataimu ka yen kpara yenu.

⁶² Ba Lefi be ba tie Mērarin bweseru sōo wusu wē. Wuu si ba wa Sabulonin bwese keran min di, siya Rimōnō ka yen kpara yenu, ka Tabori ka yen kpara yenu.

⁶³ Wuu si ba wa Rubēnin bwese keran min di Yuundenin guru giō, Yerikon deederu sōo yari yeru giā, siya Beseri ye ya wāa tem saaraō ka yen kpara yenu, ka Yasa ka yen kpara yenu,

⁶⁴ ka Kedemati ka yen kpara yenu, ka sere Mefati ka yen kpara yenu.

⁶⁵ Wuu si ba maa wa Gadin bwese keran min di, siya Ramōti, Galadin temō ka yen kpara yenu, ka Mahanaimu ka yen kpara yenu,

⁶⁶ ka Hēsihoni ka yen kpara yenu, ka sere Yasēē ka yen kpara yenu.

Isakarin bibun bweseru

7

¹ Bibu nnēwa Isakari u mara. Bera Tola, ka Pua, ka Yasubu, ka Simuroni.

² Tolan biba Usi, ka Refaya, ka Yerieli ka Yamai, ka Yibisamu, ka sere Samuēli. Bera ba sāa wirugibu ben yenusō, Tolan bwese kera sōo. Ba sāawa wōrugōba ben waati ye

sɔɔ. Dafidin waati sɔɔ, ben geera sɔɔwa nɔrɔbun suba yenda yiru ka tɔmbu nata (22.600).

³ Usin biiwa Yisiraya. Yisiraya ka win bibu ba sɔɔwa be wirugibu nɔɔbu. Win bii bera Mikaeli, ka Abudiasi, ka Yoeli, ka Yisiya.

⁴ Be ba wɔa ka be sannu, tɔn kurɔbu ka bibu ba dabi sere ba koo kpɔi bu tɔn durɔbu nɔrɔbun suba tena ka nɔɔba tia (36.000) wa be sɔɔ be ba koo kpɔi bu tabu ko.

⁵ Isakarin bwese kera sɔɔ, be ba tireru doke, ben geera sɔɔwa nɔrɔbun suba wene ka nɔɔba yiru (87.000). Be kpuro ba sɔɔwa wɔrugɔba.

Benyameɛ ka Nefitalin

bibun bweseru

⁶ Bibu itawa Benyameɛ u mara. Bera Bela, ka Bekɛɛ, ka Yedieli.

⁷ Bibu nɔɔbuwa Bela u mara. Bera Esiboni, ka Usi, ka Usieli, ka Yerimoti, ka maa Iri. Ben baawure u sɔɔwa win bwese keran wirugii. Be kpuro maa wɔrugɔbara. Ba bu tireru doke ma ben geera kua nɔrɔbun suba yenda yiru ka tɔmbu tena ka nne (22.034).

⁸ Bekɛɛn biba Semira, ka Yoasi, ka Eliesɛɛ, ka Elionai, ka Omiri, ka Yeremoti, ka Abiya, ka Anatoti, ka Alameti. Beni kpurowa ba sɔɔ Bekɛɛn bibu.

⁹ Ma ba bu tireru doke nge me ba ka swiɛnɛ bwese kera ye sɔɔ. Be kpuro ba sɔɔwa yenu yero wɔrugɔba. Ma ben geera sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba yendu ka goobu (20.200).

¹⁰ Yedielin biiwa Bilihani. Bilihanin biba maa Yeusi, ka Benyameɛ, ka Ehudu, ka Kenaana, ka Setani, ka Taasisi, ka sere Akisasaa.

¹¹ Be kpuro ba sɔɔwa Yedielin bibun bweseru. Be kpuro maa wɔrugɔbara. Ma ben baawure u sɔɔ wirugii win bwese kera sɔɔ. Ben geera sɔɔwa nɔrɔbun suba wɔkura nɔɔbu ka yiru, ka tɔmbu goobu (17.200) be ba koo kpɔi bu tabu ko.

¹² Supimu ka Hupimu ba sɔɔwa Irin bibu. Ma Husimu u maa sɔɔ Akeɛn bii.

¹³ Nefitalin biba Yasieli, ka Guni, ka Yesɛɛ, ka sere Salumu. Beni kpuro ba sɔɔwa Bilihan nikurɔminu.

Manasen bibun bweseru

¹⁴ Bii be Manase u ka win kurɔ Sirigii mara, bera Asirieli ka Makiri wi u sɔɔ Galadin tundo.

¹⁵ Makiri wiya u Hupimu ka Supimu kurɔbu sua. Win sesun yisira Maaka. Win bii yirusen yisira Selofadi. Bii tɔn kurɔba Selofadi wi, u mara.

¹⁶ Maaka, Makirin kurɔ u bii tɔn durɔ mara ma ba nɔn yisuru kɔ Peresi. U maa wure u bii tɔn durɔ mara ma ba nɔn yisuru kɔ Seresi. Seresi wiya u Ulamu ka Rekemu mara.

¹⁷ Ulamun biiwa Bedani.

Beniwa ba sɔɔ Galadi, Makirin bii, Manasen debubun bibun bweseru.

¹⁸ Hamoleketi, Galadin sesuwa u Isodu ka Abiesɛɛ ka Mala mara.

¹⁹ Be ba sɔɔ Semidan bibu, bera Akiyani ka Sikemu ka Likisi ka sere Aniamu.

Efaraimun bibun bweseru

²⁰ Efaraimun bibun bweseru wee. Efaraimu u Sutelaki mara. Ma Sutelaki u Beredi mara. Ma Beredi u Tahati mara. Ma Tahati u Eleada mara. Ma Eleada u Tahati mara.

²¹ Ma Tahati u Sabadi mara. Ma Sabadi u Sutelaki mara. Efaraimu u maa bibu yiru mara, Sutelaki baasi, beya Esɛɛ ka Eleadi. Bera ba Gatigibu wori bu ka sibun yaa sabenu mwa. Adama Gatigii be, siba bu go.

²² Ma Efaraimu u gɔɔ wooru sina n ka te. Ma win mero bisibu ba na ba nɔn nukuru yemiasia.

²³ Yen biruwa u ka win kurɔ menna, ma u gura sua u bii tɔn durɔ mara. Ma ba nɔn yisuru kɔ Beria yen sɔ u nuku sankiranu wa win yenu.

²⁴ U maa bii tɔn kurɔ mara wi ba mɔ Seraki. Wiya u Beti Horoni bana ye ya wɔa wɔwɔa, ka ye ya wɔa gunguru wɔlɔ, ka maa Useni Seera.

²⁵ Ma Beria wi, u seewa u Refa mara. Ma Refa u seewa u Resefu mara. Ma Resefu u seewa u Telaki mara. Ma Telaki u seewa u Takani mara.

²⁶ Ma Takani u seewa u Ladani mara. Ma Ladani u seewa u Amihudu mara. Ma Amihudu u seewa u Elisama mara.

²⁷ Ma Elisama u seewa u Nuni mara. Ma Nuni u seewa u Yosue mara.

²⁸ Tem me ba wa ba sina meya Beteli ka yen wuu si su ka ye sikerene. Siya Naarani ye ya wɔa sɔɔ yeri gia ka yen baru kpaanu, ka Sikemu ka yen baru kpaanu, n ka girari Gasɔ ka yen baru kpaanu.

²⁹ Tem me Manasen bibun bwesera wa, meya Beti Seani ka yen baru kpaanu, ka Taanaki ka yen baru kpaanu, ka Megido ka yen baru kpaanu, ka sere Dori ka yen baru kpaanu.

Wuu si sɔɔra Yosɛfu, Isirelin biin bibun bwesera sina.

Aseɛn bibun bweseru

³⁰ Be ba sɔɔ Aseɛn bibu, bera Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka sere ben sesu Seraki.

³¹ Be ba sɔɔ Berian bibu, bera Hebesɛɛ ka Maakieli. Maakieli wiya u wuu ge ba mɔ Biisafiti swi.

³² Hebesɛɛwa u Yafiletu mara ka Someɛ ka Hotamu ka sere ben sesu Sua.

³³ Be ba sɔɔ Yafiletin bibu, bera Pasaki ka Bimali ka sere Asifati. Be ba sɔɔ Yafiletin bibu, bera mi.

³⁴ Be ba sāa Sameen bibu, bera Aki ka Roga ka Huba ka sere Aramu.

³⁵ Be ba sāa win wənə Helemun bibu, bera Sofaki ka Yimina ka Seləsi ka sere Amali.

³⁶ Be ba sāa Sofakin bibu, bera Sua ka Haanefee ka Suali ka Beri ka Yimura,

³⁷ ka Beseri ka Hədu ka Samma ka Silisa ka Yitirani ka sere Beera.

³⁸ Be ba sāa Yeteen bibu, bera Yefune ka Pisipa ka sere Ara.

³⁹ Be ba sāa Ulan bibu, bera Ara ka Hanieli ka sere Risia.

⁴⁰ Be ba sāa Aseen bibun bweseru, bera mi. Ben baawure u sāawa wirugii win berao. Be kpuro ba sāawa wərugəba. Be ba tireru doke, ben geera sāawa nərəbun suba yenda nəbu ka tia (26.000) be, be ba koo kpī bu tabu ko.

Benyamēn bwese keraġii

be ba wāa Yerusalemuo

8

¹ Bibu nəbuwa Benyamēn u mara. Wee nge me ba ka swīne, Bela ka Asibeli

² ka Ara ka Nəka ka sere Rafa.

³ Be ba sāa Belan bibu, bera Adari ka Gera ka Abihudu

⁴ ka Abisua ka Naama ka Akoasi

⁵ ka Gera ka Sefufani ka sere Huramu.

⁶ Ehudun bii be ba sāa wirugibu Gebagibun suunu sə, ma ba ka bu da Manahatiə,

⁷ bera Namani ka Akiya ka sere Gera. Gera wi u ka bu da mi, wiya u Usa ka Ahihudu mara.

⁸ Saaraimu u win kurəbu yiru beni gira. Bera Husimu ka Baara. Yen biruwa u bibu gəbu mara Məabuban temə.

⁹ Bii be u ka win kurə Hodəsi mara, bera Yobabu ka Sibiya ka Məsa ka Malikamu,

¹⁰ ka Yeusi ka Sokia ka sere Mirima. Be kpuro ba sāawa yenu yərobu.

¹¹ Be u ka win kurə Husimu mara, bera Abitubu ka Əlipali.

¹² Be ba sāa Əlipalin bibu, bera Ebeə ka Miseamu ka sere Semēn wi u wuu ge ba mə Onə bana ka sere maa Lodu ka yen baru kpaanu.

¹³ Beria ka Sema be ba sāa wirugibu Ayalonigibun suunu sə, bera ba Gatigibu gira.

¹⁴⁻¹⁶ Be ba sāa Berian bibu, bera Akiyo ka Sasaki ka Yereməti ka Sebadia ka Aradi ka Edeə ka Mikaeli ka Yisifa ka sere Yoasi.

¹⁷⁻¹⁸ Be ba sāa Əlipalin bibu, bera Sebadia ka Mesulamu ka Hisiki ka Hebeə ka Yisimerai ka Yisilia ka sere Yobabu.

¹⁹⁻²¹ Be ba sāa Simein bibu, bera Yakimu ka Sikiri ka Sabidi ka Əlienai, ka Silitai ka Əlieli ka Adaya ka Beraya ka Simurati.

²²⁻²⁵ Be ba sāa Sasakin bibu, bera Yisipani ka Ebeə ka Əlieli ka Abudoni ka Sikiri ka Hananu ka Hanania ka Elamu ka Antotia ka Yifideya ka sere Penueli.

²⁶⁻²⁷ Be ba sāa Yerohamun bibu, bera Sanserai ka Seharia ka Atalia ka Yaaresia ka Əliya ka sere Sikiri.

²⁸ Be ba sāa wirugibu nge me ba ka swīne, bera mi. Ba wāawa Yerusalemuo.

²⁹ Wi u Gabaoni swī, u wāa Gabaoni mi. Win kurən yīsira Maaka.

³⁰ Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Nadabu,

³¹ ka Gedori ka Akiyo ka Sekē,

³² ka sere Mikoloti, Simean tundo. Ben tii ba wāawa Yerusalemuo, ben mero bisibun bəkuə.

Səulun bibun bweseru

(I maa məerio 9:39-44)

³³ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Səulu mara. Ma Səulu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Əsibaali.

³⁴ Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Misee mara.

³⁵ Be ba sāa Miseen bibu, bera Pitoni ka Meleki ka Tarea ka sere Akasi.

³⁶ Akasiwa u Yehoyada mara. Ma Yehoyada u Aleməti mara ka Asimafəti ka sere Simiri. Simiriwa u Məsa mara.

³⁷ Ma Məsa u Binəa mara. Ma Binəa u Rafa mara. Ma Rafa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara.

³⁸ Bibu nəba tia Aseli u mara. Bera Asirikamu ka Bokuru ka Isiməlii ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Beni kpurowa ba sāa Aselin bibu.

³⁹ Aseli wi, u wənə mə wi ba sokumə Eseki. Bibu itawa Eseki wi, u mara. Bera Ulamu ka Yeusi ka Əlifəleti.

⁴⁰ Ulamun bibu ba kuawa wərugəba ka ten towobu. Ben bibu ka ben debuminu dabi. Ba tura nge tumbu wunaə weeru ka wəkuru (150).

Be kpuro ba sāawa Benyamēn bibun bweseru.

9

¹ Ba Isireliba kpuron yīsə yorua ben gari garin tireru sə nge me ba ka swīne, bwese kera ka bwese kera.

Isireli be ba wurama yorun di

N deema ba Yudaba kpuro yoru mwa ba ka da Babilonio kəsə ye ba kuan sš.

² Be ba gbia ba sina ben tem wusu sə, bera Isireliba ka yaku kowobu ka Ləfiba ka sere Netiniba.

³ Be ba na ba sina Yerusalemuo, bera Yudan bweseru ka Benyamēn bweseru ka Efaraimugiru ka Manasegiru.

⁴ Ka sere Utai wi u wāa Yudan bwese kera sə. U sāawa Amihudun bii. Amihudu wi,

u s̄awa Omirin bii, Imirin debubu, Banin sikadobu, Peresin bwese k̄era s̄a.

⁵ Silonigibun bwese k̄era s̄ara Asaya u w̄a ka win bibu. Asaya wiya u s̄a win bii gbiikoo.

⁶ Serakin bwese k̄era s̄ara Yeweli ka wigibu ba w̄a. Ben geera s̄awa nata ka wene ka w̄okuru (690).

⁷ Be ba w̄a Benyam̄en bwese k̄era s̄a, bera Salu, Mesulamun bii, Hodafian debubu, Asenuan sikadobu,

⁸ ka Yibinea, Yoramun bii, ka Ela, Usin bii, Mikirin debubu ka Mesulamu, Sefatian bii, Rewelin debubu, Yibinian sikadobu, ka sere ben t̄ambu gabu.

⁹ T̄on be kpurowa ba s̄a wirugibu ben yenus̄o nge m̄e ba ka sw̄ine. Ben geera s̄awa n̄ene ka wun̄obu ka weeraakuru ka n̄oba tia (956).

¹⁰ Be ba s̄a ȳaku kowobu, bera Yedaya ka Yoyaribu ka Yakini,

¹¹ ka Asaria. Win sikadobara Hilikiya ka Mesulamu ka Sad̄oku ka Meraȳatu ka sere Akitubu wi u s̄a Yinni Gusun̄on s̄a yerun wirugii.

¹² Adaya u maa s̄a ȳaku kowo. Win sikadobara Yerohamu ka Pasuri ka Maakiya ka Masai ka Adieli ka Yasisia ka Mesulamu ka Mesilemiti ka Im̄eri.

¹³ Be ka begii be ba s̄a wirugibu ben yenus̄o, ben geera s̄awa t̄ambu n̄ar̄obu ka nata ka wun̄obu ka wata (1.760). Be kpuro ba s̄awa w̄aruḡoba. Bera ba ra s̄amburu ko Yinni Gusun̄on s̄a yero.

¹⁴ Semaya u s̄awa Lefi. Win sikadoba wee, nge m̄e ba ka sw̄ine. Bera Hasubu ka Asirikamu ka sere Hasabia, Merarin bwese k̄era s̄a.

¹⁵ Be ba maa s̄a Lefiba, bera Bakibakaa ka Heresi ka Galali ka Matania. Matania win sikadobara Miseen ka Sikiri ka Asafu.

¹⁶ Abudiasin tii u s̄a wa Lefi. Win sikadobara Semaya ka Galali ka Yedutum. Berekia, Asan bii, Elikanan debubu wi u w̄a Netofagibun tem̄o, u maa s̄awa Lefi.

¹⁷ Be ba s̄a k̄anno k̄sobu, bera Salumu ka Akubu ka Talum̄o, ka Ahimani ka begibu. Salumuwa u s̄a ben wirugii.

¹⁸ Wiya u ra n w̄a sina bokon k̄ann̄ow̄o ge ga w̄a s̄a yari yeru ḡia sere ka ḡis̄o. Be ba s̄a k̄anno k̄sobu Lefin bweseru s̄a, bera mi.

¹⁹ Salumu, Koren bii, Abiasafun debubu, Koren sikadobu ka wigii be ba tie, bera ba ra Yinni Gusun̄on kuu bekurugirun k̄anno k̄osu. Ben sikadobara ba ra raa s̄ambu te ko.

²⁰ Finesi, Eleasaan biiwa u s̄a ben wirugii. Ma Yinni Gusun̄o u w̄a ka wi.

²¹ Sakari, Meselemian biiwa u ra kuu bekurugii ten k̄anno k̄osu.

²² Be kpuron geera s̄awa mi goobu ka w̄okura yiru (212). Bera ba ra k̄ann̄asu k̄osu. Ben yisa ba maa doke tireru s̄a ka ben wusu.

Dafidi ka Gusun̄on s̄am̄o Samueliwa ba bu s̄ambu te namu s̄andia.

²³ Be ka ben bibun bwesera ba ra Yinni Gusun̄on s̄a yee ten k̄anno si k̄osu.

²⁴ Be ba s̄a yerun k̄anno si k̄osu mi, ba ra n w̄awa bera ka bera, s̄a yari yer̄o ka s̄a duu yer̄o, ka s̄a ȳesan nam geūo ka yer̄o nam d̄war̄o.

²⁵ Begibu gabu ba ra ne ben mi saa ben wusun̄o di bu ka bu sina mi alusuma tia.

²⁶ K̄anno k̄sobun wirugibu n̄ne be, ba s̄awa Lefiba. Ba ra n w̄awa ben s̄amburu s̄a baadomma. Bera ba ra maa s̄a yerun d̄ii s̄asu ka s̄a yee ten arumani k̄osu.

²⁷ Ba ra kpun̄ewa bu ka s̄a yee te sikerena. Yam m̄u n s̄ara, kpa bu ten k̄ann̄asu wukia.

²⁸ K̄anno k̄oso ben gaba ba ra ȳakurun dendi ȳanu k̄osu. Ba ra nu gariwa b̄a n nu yaram̄o. Kpa bu maa nu gari b̄a n nu duusiam̄o.

²⁹ Ben gaba ba ra maa s̄a yerun dendi ȳa ni nu tie k̄osu ka sere maa som̄o ka tam ka gum ka turare ye ba ra d̄o doke ka maa turare nubu durorugia.

³⁰ Ȳaku kowoba ba ra turare nubu durorugia ye ko.

³¹ Lefi ben turo, Matitia, Salumun bii gbiikoo, Koren bweseru s̄a, wiya u ra kiranu w̄a.

³² Wigibu gabu Kehatin bweseru s̄a, bera ba ra t̄o w̄erarūguru baateren p̄e ko, ye ba ra Yinni Gusun̄o ȳiye.

³³ Bera ba s̄a Lefiban yenu ȳerobu. Bera ba ra maa wom kowobu kpare. Ba ra n w̄awa s̄a yerun dinu ganu s̄a. Ba ku ra maa s̄oma gaa ko, ȳen s̄o ba ra n s̄amburu m̄o s̄a s̄a ka w̄okuru.

³⁴ Bera ba s̄a Lefiban yenu ȳerobu nge m̄e ba ka sw̄ine. Be, ba w̄awa Yerusalem̄o.

S̄alun bibun bweseru

(I maa m̄er̄io 8:29-38)

³⁵ Yeyeli wi u Gabaoni sw̄i, u w̄awa Gabaonīo. Win kur̄on ȳisira Maaka.

³⁶ Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Neri ka Nadabu,

³⁷ ka Gedori ka Akiyo ka Sakari ka sere Mikoloti.

³⁸ Mikoloti wiya u Simeamu mara. Be kpuro ba w̄awa Yerusalem̄o begibun b̄oku.

³⁹ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u S̄olu mara. Ma S̄olu u Yonatom mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali.

⁴⁰ Yonatomwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Miseen mara.

⁴¹ Miseen biba Pitoni ka Meleki ka sere Tarea.

⁴² Akasiwa u Yara mara. Ma Yara u Alem̄eti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u M̄osa mara. Ma M̄osa u maa Binea mara.

⁴³ Bineawa u Refaya mara. Ma Refaya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara.

⁴⁴ Bibu nɔɔba tia Aseli u mara. Ben yīsa wee, Asirikamu ka Bokuru ka Isimeeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Be ba sā Aselin bibu, bera mi.

DAFIDI, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

10

*Sɔɔlu ka win bibun goɔ
(I maa mɛerio Samuɛli I, 31:1-13)*

¹ Filisitiba ba Isireliba tabu wɔri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guuro.

² Ba maa Sɔɔlun tii ka win bibu ita Yonatham ka Abinadabu ka Maakisia naamwe. Ma ba bii be go.

³ Sannɔ ge, ga Sɔɔlu swīɛ. Ten towobu ba nūn sɛɛnu twee ba mɛera kua gem gem.

⁴ Yera u win tabu yāa sɔɔwo sɔɔwa u nɛɛ, u win takobi womɔ u nūn ye saku kpa bango sarirugii be, bu ku raa nūn saku bu yaa kasiki.

Adama durɔ wi, u yina u ko mɛ, domi berum nūn mwa gem gem. Ma Sɔɔlu u takobi ye mwa u ka tii saka u kibarisi u taare.

⁵ Ye win tabu yāa sɔɔwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii saka nge mɛ Sɔɔlu u kua. Ma ba gu yam tem mi.

⁶ Nge meya Sɔɔlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yāa sɔɔwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu.

⁷ Ye Isireli be ba wāa Yisireelin wɔwɔɔ ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sɔɔlu ka win bii tɔn durɔbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si sɔɔ.

⁸ Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yānu potirimɔ. Yera ba Sɔɔlu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guuro.

⁹ Ma ba Sɔɔlun wiru bura ba win tabu yānu kpuro potira. Yera ba sɔmɔbu gɔra bu yen labaari kpara ben būu diaɔ ka ben tɔmbun mi, ben tem sɔɔ kpuro.

¹⁰ Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben būu dirɔ. Ma ba win wiru sua ba bwē ben būu wi ba mɔ Dagonin dirɔ.

¹¹ Sanam mɛ Yabesi ye ya wāa Galadin temɔ, yen tɔmbu ba nua ye Filisitiba ba Sɔɔlu kua,

¹² yera be ba sāa tabu durɔ wɔrugoba ba seewa ba Sɔɔlu ka win bibun goo ni sua ba ka da Yabesi. Ma ba ben kukunu sikua dāru garun nuurɔ Yabesi mi. Ma ba nɔɔ bɔkua sɔɔ nɔɔba yiru.

¹³ Sɔɔlu u guwa yèn sɔ u Yinni Gusunɔ tɔnu kam kom kua, u n win woodaba mɛm nɔɔwe. U bikiaru dawa be ba ra garibu sokun mi.

¹⁴ U n Yinni Gusunɔ bikie. Ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. Ma u win bandu sua u Isain bii, Dafidi wɛ.

11

*Dafidi u kua Isireliban sunɔ
(I maa mɛerio Samuɛli II, 5:1-3)*

¹ Isireliba kpuro ba menna ba na Dafidin mi Heboroniɔ. Ma ba nūn sɔɔwa ba nɛɛ, bese ka wunɛ, sa sɔawa yem tem.

² Baa yellun di, saa ye Sɔɔlu u sāa besen sunɔ, wuna a ra sun menna a sun kpara a ka tabu da, kpa a ka maa sun wurama. Gusunɔ wunen Yinni u maa nun sɔɔwa u nɛɛ, wuna kaa ko besen wirugii kpa a bese win tɔmbu kpara.

³ Yera Isireliban guro gurobu kpuro ba na Dafidi sina bokon mi Heboroniɔ. Ma u ka bu arukawani bɔkua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ Heboroni mi. Yera ba nūn gum tare wirɔ, ba nūn kua be, Isireliban sunɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua saa Samuelin nɔɔn di.

Dafidi u Yerusalemu wɔri

*u mwa
(I maa mɛerio Samuɛli II, 5:6-10)*

⁴ Sɔɔ teeru, Dafidi ka Isireliba kpuro ba Yerusalemu wɔri. Yerusalemu yera ba maa sokumɔ Yebusi. Miya Yebusiba ba wāa.

⁵ Yera ba Dafidi sɔɔwa ba bɛɛ, n n koorɔ u duuma wuu ge sɔɔ.

Adama Dafidi u bu wɔri u ben wuu gb̄araruguu ge mwa. N deema gera ba maa sokumɔ Siɔni. Yen biru ba gu soka Dafidin wuu.

⁶ N deema Dafidi u raa win tabu kowobu sɔɔwa u nɛɛ, wi u gb̄ia u Yebusiba wɔri u kamia, yɛrowa u koo ko tabu kowobun wirugii. Ma Yoabu, Seruyan bii u gb̄ia u bu wɔri u kamia. Ma u kua wirugii.

⁷ Dafidi u da u sina wuu gb̄araruguu gen mi. Yen sɔna ba gu soka Dafidin wuu.

⁸ Ma u bani kua u ka gu sikerena. U banawa saa Milon di u ka sikerena. Ma Yoabu u maa gen mi n tie sɔnwa.

⁹ Ma Dafidin dam nu sosimɔ. Domi Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u wāa ka wi.

*Dafidin tabu kowobu
(I maa mɛerio Samuɛli II, 23:8-39)*

¹⁰ Wee be ba sāa Dafidin tabu kowobun wirugibu. Be ka Isireliba kpurowa ba nūn kua sina boko nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua win tɔmbun sɔ. Ba nūn mɛm nɔɔwawa mam mam win bandun waati ye kpuro sɔɔ.

¹¹ Yasobeamu, Hakumɔnin bii u sāa tabu kowobun wirugii ben turo. Wiya u tɔmbu gooba wunɔbu (300) go ka yaasa nɔn teerun tabu sɔɔ.

¹² Yen biru Eleasaa, Dodon bii, Akosigii, u sɔawa tabu kowobu ita yen turo.

¹³ U wāa ka Dafidi Pasi Damimuo, sanam me Filisitiba ba menna bu ka bu tabu wari. Ma Isireliba ba duki Filisitiban wuswaan di. N deema gberu gara wāa mi, tē sō ba əsu duura.

¹⁴ Yera Eleasaa ka win tumbu ba yōra gbee ten suunu sō ba ka tu yina. Ma ba ka Filisitiba tabu kua ba bu go. Yinni Gusuno u bu nasara baka wē doma te.

¹⁵ Sō teuru Dafidin tabu sinambu tena ye sō, ben ita ba da ba nūn deema Adulamun kpee wōrua, sanam me Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban wōwao.

¹⁶ Saa ye sō, Dafidi u wāa kpee wōru ge sō, ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehemuo.

¹⁷ Ma Dafidi u Betelehemun beke kua u nee, wara u koo ka man Betelehemun gbāra kōnōn dōkōn nim naawa n nō.

¹⁸ Yera win tabu durōbu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye wari ka dam ba Dafidi nim me takama ba ka na. Adama u n mu nōra. U ka mu yākuru kuawa, u Yinni Gusuno yaria.

¹⁹ U nee, Gusuno u man gbara bu nee, nena na nim me nōra. Domi men sōna tōn beni ba ben wāaru kari bōrie. Nim me, mu sāawa nge ben yem me mu koo raa yari.

Yen sōna u yina u mu nō.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu kowobu ita be, ba kua.

²⁰ Abisai, Yoabun wōnōwa u sāa tabu sinambu tena yen wirugii. Tumbu gooba wunōbuwa (300) u go ka win yaasa. Ma u yisuru yara wigibun suunu sō.

²¹ Ba nūn beere wē too. Adama u n tabu durōbu ita be tura.

²² Benaya, Kabiseeligii, Yehoyadan bii, u sāawa tabu durō wōrugō. Ma u yisuru yara nasara dabi te u wan sō. Wiya u Mōabuban tambu yiru gabu go, be ba sē nge gbee sinansu. Wiya u maa dua dōkō kpiriru sō u gbee sunō kāasi mi, u go puran saa sō.

²³ Ma u Egibitin tabu durō dangii goo go. Win gunum mu sāawa gom soonu nōbu. Ma u yaasa neni. Yen buru ta sāawa nge weson deka ye u ra beku yasa tēke. Saa yē sō u nūn wōrim dō, bokura u neni. Ye u tura mi, ma u durō win yaasa ye u neni mi wōra u ka nūn sōka u go.

²⁴ Yeniba kpurowa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u yisuru yara tabu kowobu tena ye sō.

²⁵ U beere baka wa Dafidin tabu durōbu tena ye sō. Adama ya n tabu durō gbīkōbu ita begia tura. Ma Dafidi u nūn kua win tiin kōsobun wirugii.

²⁶ Dafidin tabu kowo ben gabun yisa wee, Asaeli, Yoabun wōnō, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii,

²⁷ ka Samōti, Harorigii, ka Helesi, Palonigii,

²⁸ ka Ira, Ikesin bii, Tekoagii, ka Abiesee, Anatotugii,

²⁹ ka Sibekai, Husagii, ka Ilai, Akoasigii,

³⁰ ka Maharai, Netofagii, ka Heledi, Baanan bii, wi u maa sāa Netofagii,

³¹ ka Itai, Ribain bii, Gibeagii, ye ya wāa Benyamēen temo, ka Benaya, Piratonigii,

³² ka Hurai, Nasale Gaasigii, ka Abieli, Arabagii,

³³ ka Asimafeti, Basarumugii, ka Eliaba, Saabonigii,

³⁴ ka Bene Hasemu, Gisonigii, ka Yonatom, Sagen bii, Hararigii,

³⁵ ka Akiamu, Sakaan bii, Hararigii, ka Elifali, Urubii,

³⁶ ka Hefee, Mekeragii, ka Akiya, Palonigii,

³⁷ ka Hesiuro, Kaameligii, ka Naarai, Esibain bii,

³⁸ ka Yoeli, Natanin mō, ka Mibisaa, Hagirin bii,

³⁹ ka Seleki, Amōnigii, ka Nakarai, Berōtugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu yānu sōbe,

⁴⁰ ka Ira, ka Garebu be ba sāa Yeteeba,

⁴¹ ka Uri, Heti, ka Sabadi, Alaigii,

⁴² ka Adina, Sisan bii, Rubenin bwese keran wirugii turo, wi u tabu kowobu tena mō,

⁴³ ka Hanani, Maakan bii, ka Yosafati, Mitinigii,

⁴⁴ ka Osiasi, Asitarōtugii, ka Sama, ka Yeyeli be ba sāa Hotamun bibu, Aroegibu,

⁴⁵ ka Yedieli, Simurin bii, ka win wōnō Yoka, Tisigii,

⁴⁶ ka Elieli, Makafimugii, ka Yeribai, ka Yosafia, Elinamun bibu, ka Yitima, Maabu,

⁴⁷ ka Elieli, ka Obedi, ka Yasieli, Sobagii.

Tabu kowo be ba ka Dafidi

nō tia kua Sōulun waati

12

¹ Sanam me Dafidi u kpikuru sua u da Sikilagio u ka Sōlu Kisin bii tonda, yera gaba seewa ba da win mi. Ba sāawa tabu durō wōrugōba be ba sōru sāa bu ka nūn tabu somi.

² Ma ba tennu ka kpurantenu neni. Ba maa ye kpuron tobu yēwa nōm geu ka nōm dwardu.

Be ba sāa Benyamēeba, Sōulun bwese kera sō,

³ bera tabu sunō Akiesee ka Yoasi be ba sāa Sema, Gibeagiin bibu, ka Yesieli, ka Pelati be ba sāa Asimafetin bibu, ka Beraka ka Yehu be ba sāa Anatotugibu,

⁴ ka Yisimaya, Gabaonigii, wi u sāa tabu sinambu tena yen wirugii turo,

⁵ ka Yeremi ka Yasieli, ka Yokanani ka Yosabadi, Gederagii,

⁶ ka Elusai ka Yerimōti ka Bealia ka Semaria ka Sefatia, Harōfugii,

⁷ ka Elikana ka Yisiya ka Asareli, ka Yoesee ka Yasobeamu, be ba sāa Koren bwese keragibu,

⁸ ka Yoela ka Sebadia be ba sāa Yerohamun bibu, Gedorigibu.

⁹ Gadiba sɔɔ, tabu durɔ wɔrugɔba ba na Dafidin mi kpee wɔru gen mi, ghaburɔ. Ba sāawa be ba tabu tobu yɛ. Ma ba terenu ka yaasi neni. Ba dam mɔwa nge gbee sinansu. Ma ba sāu nge nem ni nu wāa guunu wolla.

¹⁰⁻¹⁴ Ba sāawa tɔnu wɔkura tia. Bera tabu sunɔ Esɛ ka Abudiasi ka Eliabu ka Misimana ka Yeremi ka Atai ka Elieli ka Yokanani ka Elisabadi ka Yeremi ka Makibananai.

¹⁵ Be ba sāa Gadigibu ba ka sāa tabu sinambu, bera mi. Wi u piiburu bo be sɔɔ, wiya u koo tɔmbu wunɔbu (100) tabu wɔri. Wi u maa bo, kpa u tɔmbu nɔɔbu (1.000) tabu wɔri.

¹⁶ Bera ba Yuudeni tɔbura wɔɔn suru gbiikoo sɔɔ, sanam mɛ ya nim yiba sere bɔɔwɔ. Bera ba maa tɔn be ba wāa wɔwi sɔɔ gira yen sɔɔ yari yeru gia ka yen sɔɔ duu yeru gia.

¹⁷ Benyamɛɛba ka Yudaba ben tii ba maa na Dafidin mi kpee wɔru mi.

¹⁸ Dafidi u bu sennɔ da, ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i n ween na nɛn mi ka bwisiku geenu, i ka man somi, kon ka bɛɛ nɔɔ tia ko. Adama i n ween na i ka man samba ko, kpa nɛn yiberɛba bu ka man go sanam mɛ na n taare gaa kue, Gusunɔ bɛɛn baababan Yinni u ye waawo, kpa u sun siria.

¹⁹ Yera Yinni Gusunɔn Hunde u dua Amasai, tabu sinambu tɛna yen turo sɔɔ, ma u gerua u nɛɛ, wuna sa ka yɔra, wunɛ Dafidi, Isain bii. Wunɛ ka be ba nun somimɔn bwɛra yu kpunɔ.

Domi Gusunɔ wunen Yinni u nun faaba kua. Ma Dafidi u bu mwa ka nuku dobu. Ma u dera ba dua win tabu sinambun wuuru sɔɔ.

²⁰ Manasen bwese keran tɔmbu ba Dafidi swi sanam mɛ wi ka Filisitiba ba dɔɔ bu ka Sɔɔlu tabu ko. Adama ba n Filisiti be somi. Domi ye Filisiti ben wirugibu ba wesiana, ba Dafidi girawa ba nɛɛ, u ko n wāawa Sɔɔlu win yinnin biruɔ kpa u ra bu wiru bɔɔri.

²¹ Manasen bwese keragii be ba Dafidi swiima sanam mɛ u gɔsirama Sikilagiɔ, bera Adina ka Yosabadi ka Yedieli ka Mikaeli ka Yosabadi goo ka Elihu ka Silitai. Be kpuro ba sāawa Manasen bwese keran tabu kowo wuunun wirugibu.

²² Bera ba Dafidi somi domi be kpuro ba sāawa tabu durɔ wɔrugɔba ka maa tabu sinambu.

²³ Tɔɔ baatere, tɔmbu ba ra n naamɔwa Dafidin mi bu ka nɔn somi sere win tabu kowobu ba dabia ba dam kua nge Gusunɔn tabu kowobu.

Tabu sinam be ba Dafidi kua

Isireliba kpuron sunɔ

²⁴ Tabu kowo be ba na Dafidin mi Heboroniɔ bu ka nɔn Sɔɔlun bandu wesia nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua, ben geeru wee.

²⁵ Yudan bwese kera sɔɔ, tabu kowo be ba terenu ka yaasi neni, ba sāawa tɔnu nɔɔbun suba nɔɔba tia ka nɛnɛ (6.800).

²⁶ Simeon bwese kera sɔɔ, be ba sāa tabu durɔ wɔrugɔba ben geera sāawa nɔɔbun suba nɔɔba yiru ka wunɔbu (7.100).

²⁷ Lefiban bwese kera sɔɔ, tɔmbu nɔɔbun suba nne ka nata (4.600) ba wāa,

²⁸ ka Yehoyada, Aronin yenun wirugii ka win tɔmbu nɔɔbun suba ita ka nata ka wunɔbu (3.700),

²⁹ ka Sadaku, aluwaasi kpɛmbu wi u sāa tabu durɔ wɔrugɔba ka wirugibu yenda yiru be ba sāa win tundon yenugibu.

³⁰ Benyamɛɛn bwese kera sɔɔ, be ba sāa Sɔɔlun mero bisibu, ba sāawa tɔmbu nɔɔbun suba ita (3.000) domi ben dabira ba ka Sɔɔlu yɔra n ka saa ye girari.

³¹ Efaraimun bwese kera sɔɔ, be ba sāawa nɔɔbun suba yendu ka nɛnɛ (20.800). Ba bu gara yenu ka yenu. Ba sāawa tabu durɔ wɔrugɔba be ba yisiru yara.

³² Manasen bwese keran sukumgibu ba sāawa nɔɔbun suba wɔkura nɔɔbu ka ita (18.000). Bera ba soka ka ben yisa bu ka da bu Dafidi ko sunɔ.

³³ Isakarin bwese kera sɔɔ, ba sāawa tabu sinambu goobu (200) ka sere maa ben tɔn be ba kpare. Isakarin bwese keragii be, ba ben waatin asansi yɛ bu ka tubu ye Isireliba ba koo ko.

³⁴ Sabulonin bwese kera sɔɔ, ba sāawa tɔmbu nɔɔbun suba weeraakuru (50.000) be ba tabu yɛ, ba maa tabu yāa bwese bwe-seka neni, ba sɔɔru kpeere bu ka tabu ko ka gɔru tia.

³⁵ Nefitalin bwese kera sɔɔ, ba sāawa tabu sinambu nɔɔbu (1.000) ka sere maa tabu kowobu nɔɔbun suba tɛna ka nɔɔba yiru (37.000) be ba terenu ka yaasi neni.

³⁶ Danun bwese kera sɔɔ, be ba tabun sɔɔru kpeere, ba sāawa tɔmbu nɔɔbun suba yenda nɔɔbu ka ita ka tɔnu nata (28.600).

³⁷ Aseen bwese kera sɔɔ, be ba tabu yɛ ma ba sɔɔru sāa bu ka tabu ko, ba sāawa tɔmbu nɔɔbun suba weeru (40.000).

³⁸ Be ba wāa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia, Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgibu ba sāawa tɔmbu nɔɔbun suba wunaa teeru (120.000). Ba maa tabu yāa bwese bwe-seka mɔ.

³⁹ Tɔn be ba tabun sɔɔru sāa mi, be kpurowa ba na Heboroniɔ ka gɔru tia, kpa bu ka Dafidi ko Isireliba kpuron sunɔ. Ma Isireli be ba tie ba ka bu nɔɔ tia kua.

⁴⁰Ma ba kua s̄s̄o ita Dafidin mi, ba dim̄o ba n̄orum̄o. Domi begibu ba d̄ianun s̄oru kua ben s̄s̄.

⁴¹Yen biru be ba w̄a ben b̄okūn n̄ ka girari Isakariba, ka Sabuloniba ka sere Nefitaliba, ba ra ben ket̄ekunu ka ben yooyoosu ka ben birak̄osu ka sere maa ben ket̄eba d̄ianu s̄obim̄ewa bu ka na, ka maa som ka figi gbebi, ka res̄em gbebi, ka tam ka gum, ka ket̄eba ka ȳanu dabi dabinu, domi be kpuro ba w̄a nuku dobu s̄s̄.

Dafidi u Yinni Gusun̄n

woodan kpakororu yi

Obedi Ed̄mun ȳenu

(I maa m̄erio Samueli II, 6:1-11)

13

¹S̄s̄o teeru Dafidi u tabu kowobu n̄or̄om n̄or̄om ka wun̄am wun̄am wirugibu m̄enna ka sere maa wirugii be ba tie.

²Ma u be kpuro s̄s̄owa u n̄e, yen̄i ȳa n̄ ween na Gusun̄o bes̄en Yinnin min di, ma ya b̄e w̄ere, i de su s̄m̄obu ḡari bes̄egibun mi Isirelin tem kpuro s̄s̄, ȳaku kowobu ka Lefiban mi be ba w̄a wuu maros̄o ka kpara ȳen̄o kpa bu m̄ennama.

³Kpa su ka Gusun̄o bes̄en Yinnin woodan kpakoro te wurama. Domi sa n̄ ten gari kue S̄alun waati s̄s̄.

⁴Ma t̄on be kpuro ba wura bu ko m̄e. Domi gari yi, yi ka bu naawa.

⁵Ma Dafidi u Isireliba kpuro m̄enna saa Sikorin di ye ya w̄a Egibitio sere ka Hamatin duu yer̄o kpa bu da bu Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te suama Kiriati Yarimun di.

⁶Yera Dafidi u seewa ka Isireli be kpuro ba da Baalā ye ba maa m̄o Kiriati Yarimu, Yudan tem̄o, bu ka Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te tama, t̄en wuswaas̄o ba ra Yinni Gusun̄n ȳisuru soku, wi u ra n̄ s̄ ten w̄ollo w̄ollun k̄sobun suunu s̄s̄.

⁷Ma ba tu sua ba doke naa keke kpa gaa s̄s̄o ba ka doona Aminadabun ȳenun di. Usa ka Akiyowa ba naa keke ye kpare.

⁸Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu sw̄i ba mar̄okunu soom̄o ka ḡoḡenu, ka bara kp̄anu, ka seketirenu, ka yankokonu. Ma ba womusu m̄o ba yaam̄o ka ben dam kpuro ba ka Gusun̄o s̄aam̄o.

⁹Saa ȳe s̄s̄o ba tura Kidonin doo soo yer̄o, yera kpakoro te, ta w̄orumaa d̄o, ma Usa u n̄ma demia u tu gaba.

¹⁰Mii mii, Yinni Gusun̄o u ka n̄un m̄aru kua. Ma u dera u w̄uruma kpakoro ten b̄okūo u gu, ȳen̄ s̄s̄ u tu baba.

¹¹Dafidi u m̄aru kua too ȳen̄ s̄s̄ Yinni Gusun̄o u ka Usa seeyasia m̄e. Ma u yam mi ȳisuru k̄a Peresi Usa. Yen tubusiana Usan goo yeru. Yisi tera ba ka mu sokum̄o sere ka gis̄on gis̄o.

¹²Ma Dafidi u Yinni Gusun̄o nasia d̄oma te. Yera n̄ dera u ka n̄e, amana u koo ko u ka Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te turi win ȳenu.

¹³U n̄ dere bu gina ka tu da win ȳenu Yerusalem̄o. U dera ba ka tu dawa Obedi Ed̄mu Gatigiin ȳenu.

¹⁴Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusun̄o u dur̄o wi ka win ȳenugibu ka maa ye u m̄o kpuro domaru kua.

14

Dafidi u w̄a Yerusalem̄o

(I maa m̄erio 3:5-9; Samueli II, 5:11-16)

¹S̄s̄o teeru, Hiramu, Tirin sun̄o u Dafidi s̄m̄obu ḡaria ka d̄aa gea ye ba sokum̄o s̄eduru ka d̄aa d̄akobu ka be ba ra kpenu d̄aku, kpa bu n̄un sina kpaaru bania.

²Dafidi u tuba ma Gusun̄owa u win bandun dam sirem̄o. Wiya u maa ban te w̄olle suam̄o win t̄ambu Isireliban s̄s̄.

³Yen biru Dafidi u maa kur̄obu gabu sua Yerusalem̄o. Ma ba n̄un bii t̄on dur̄obu ka t̄on kur̄obu marua.

⁴Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salom̄o

⁵ka Yibaa ka Elisua ka Elifeleti

⁶ka Noga ka Nefegi ka Yafia

⁷ka Elisama ka Beliada ka sere Elifeleti goo.

Dafidi u Filisitiba kamia

(I maa m̄erio Samueli II, 5:17-25)

⁸Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum t̄are wir̄o u kua Isireliba kpuron sun̄o, yera be kpuro ba seewa ba n̄un w̄orim wee. Ye u nua m̄e, yera u sara u da u ka bu yinna.

⁹Saa ye s̄s̄ora Filisiti be, ba tunuma ba teria Refan w̄owa.

¹⁰Ma Dafidi u Yinni Gusun̄o bikia u n̄e, n̄ doo n̄ Filisiti be w̄ari? Kaa man bu n̄omu beria?

Ma Yinni Gusun̄o u n̄un wisa u n̄e, a doo, kon nun bu n̄omu beria.

¹¹Ma ba seewa ba da Baali Perasim̄o. Miya Dafidi u Filisiti be go go. Ma u gerua u n̄e, Yinni Gusun̄o u n̄en yiber̄eban wuuru ḡia nge me nim tora ya ra guna ḡie.

Yen s̄na ba yam mi ȳisuru k̄a Baali Perasimu.

¹²Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bw̄arokunu deri mi. Ma Dafidi u win t̄ambu s̄s̄owa bu nu guro bu d̄s̄o m̄eni.

¹³Amen biru, Filisiti be, ba k̄am na ba teria Refan w̄owa mi.

¹⁴Ma Dafidi u Yinni Gusun̄o bikia u n̄e, n̄ maa doo n̄ bu w̄ari? Ma Yinni Gusun̄o u n̄un wisa u n̄e, oo. Adama a ku da s̄oru s̄orum me. A besiro kpa a da a n̄ w̄a d̄aa ye ba m̄o miren s̄s̄wo.

¹⁵Sanam m̄e a naa damu damusu gasu n̄oom̄o d̄aa w̄ollo, a yarima. Domi n̄e, Yinni

Gusunɔwa na nun gbiye n ka ben sansani ye wɔri.

¹⁶ Ma Dafidi u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. U da u Filisiti be go go saa Gabaonin di n ka da Geseeɔ.

¹⁷ Ma Dafidi u yisiru yara tem baama kpuro sɔɔ. Ma Yinni Gusunɔ u nɔn dam wɛ bwe-senu kpuro sɔɔ.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu waa yeru

sɔɔru kua

15

¹ Yeniban biru, Dafidi u tii dia bania Yerusalemɔ. U maa Yinni Gusunɔn woodan kpakororu waa yeru kua mi.

² Ma u nɛɛ, Lefiba tɔnawa n weene bu tu sɔbe. Domi bera Yinni Gusunɔ u gɔsa bu ka tu sɔbe, kpa bu maa ten sɔmburu ko saa kpuro sɔɔ.

³ Ma Dafidi u Isireliba kpuro menna Yerusalemɔ bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te da ten ayerɔ mi u sɔɔru kua ten sɔ.

⁴ U maa yaku kowobu Aronin bwe-serugibu ka Lefiba menna.

⁵ Kehatin bweseru sɔɔ, Urieliwa u saa wirugii ka wigibu tɔnu wunaa teeru (120).

⁶ Merarin bwese kɛra sɔɔ, Asayawa u saa wirugii, ka wigibu tɔmbu goobu ka yendu (220).

⁷ Gɛɛsɔnin bwese kɛra sɔɔ, Yoeliwa u saa wirugii ka wigibu tɔmbu wunaa teeru ka wɔkuru (130).

⁸ Elisafanin bwese kɛra sɔɔ, Semayawa u saa wirugii ka wigibu tɔnu goobu (200).

⁹ Heboronin bwese kɛra sɔɔ, Elieliwa u saa wirugii ka wigibu tɔnu wɛnɛ (80).

¹⁰ Usielin bwese kɛra sɔɔ, Aminadabuwa u saa wirugii ka wigibu tɔnu wunɔbu ka wɔkura yiru (112).

¹¹ Ma Dafidi u yaku kowobu Sadaku ka Abiataa soka, ka sere maa Lefi beni, Urieli ka Asaya ka Yoeli ka Semaya ka Elieli ka sere Aminadabu.

¹² Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛya i saa wirugibu Isireliban bwese kɛri sɔɔ. Yen sɔ, i tii deerasio bɛɛ ka beɛn yɛnugibu, kpa i da i ka Gusunɔ bɛɛ Isireliban Yinnin woodan kpakororu suama i ka na yam mi na tu waa yeru kua sɔɔ.

¹³ Yellu, Gusunɔ besɛn Yinni u sun seeyasia ka gɔɔ yɛn sɔ i n daa waa mi, ma sa n win wooda mɛm nɔɔwɛ.

¹⁴ Yera yaku kowo be, ka Lefi be, ba tii deerasia bu wa bu ka Gusunɔ be Isireliban Yinnin woodan kpakoro te suama.

¹⁵ Ma Lefi be, ba kpakoro te sua ba seru sɔndi ka ten dɔa pɔɔsi yi ba ra ka tu sue nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa yiire bu ko saa Mɔwisin nɔɔn di.

¹⁶ Ma Dafidi u maa Lefiban wirugii be sɔɔwa u nɛɛ, bu begibu sɔɔru koosio be ba koo womusu ko ba n guunu ka mɔɔkunu ka seketirenu soomɔ ka dam bu ka nuku dobu sɔɔsi.

¹⁷ Be Lefiba ba sɔɔru koosia, bera Hemani, Yoelin bii ka win sɔm kowosii beni, Asafu, Berekian bii ka sere maa Etani, Kusayan bii, Merarin bwese kɛragii.

¹⁸ Be ba maa swii, bera Sakari ka Beni ka Yaasieli ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Benaya ka Maaseya ka Matitia ka Elifele ka Mikineya ka Obedi Edɔmu ka sere Yeyeli. N deema beni kpuro ba sɔawa kɔnnɔ kɔsobu.

¹⁹ Wom kowo be ba seketirenu soomɔ ni ba kua ka sii gandɔ, bera Hemani ka Asafu ka sere Etani.

²⁰ Be ba maa guunu soomɔ ni nu gɔru yaku mɔ, bera Sakari ka Asielu ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Maaseya ka sere maa Benaya.

²¹ Matitia ka Elifele ka Mikineya ka Obedi Edɔmu ka Yeyeli ka sere Asasia, bera ba mɔɔku serum nɔɔba itaginɔ soomɔ ba ka womusu swii.

²² Lefi be sɔɔ, Kenaniawa u saa wom kowo ben wirugii. Wiya u bu womusu koosiamɔ domi u yɛru mɔ.

²³ Be ba ra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sɔbe, bera Berekia ka Elikana

²⁴ ka Obedi Edɔmu ka Yehia. Yaku kowo be ba ra kɔbi so Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ, bera Sebania ka Yosafati ka Netanɛeli ka Amasai ka Sakari ka Benaya ka sere Eliesɛɛ.

Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu

ta tura Yerusalemɔ

(I maa mɛerio Samuɛli II, 6:12-19)

²⁵ Dafidi ka Isireliban guro gurobu ka tabu kowobu nɔɔm nɔɔm wirugibu ba swaa wɔri ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te wee Obedi Edɔmun yɛnun di ka nuku dobu.

²⁶ Yinni Gusunɔ u waa ka Lefi be ba win woodan kpakoro te sɔɔwa. Ma ba kɛtɛ nɔɔba yiru ka yaa kinɛnu nɔɔba yiru go ba ka yaku kua.

²⁷ Dafidi ka Lefi be ba woodan kpakoro te sɔɔwa ka wom kowobu, ka sere Kenania wi u wom kowo be kpare, be kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wɛɛ damgii. Yen biru, Dafidi u maa yaku kowon yabe tarakpe doke.

²⁸ Isireliba kpuro ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te na Yerusalemɔ. Ba kuuki mɔ nuku dobu sɔ, ma ba kɔbi ka seketirenu ka guunu ka mɔɔkunu soomɔ.

²⁹ Ye ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te duɔ Dafidin wuuɔ, yera Mikali

Soolun bii tɔn kurɔ u mɛɛrima saa fɛnɛntin di. Ye u wa sina boko Dafidi u yɔɔkumɔ u yaamɔ, yera u nɔn gɛma.

16

¹ Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayerɔ kuu bekurugiru sɔɔ te Dafidi u kua ten sɔ. Yen biruwa u Yinni Gusunɔ yaku dɔɔ mwaaruginu ka siarabun yakunu kua.

² Ye Dafidi u yaku ni kua u kpa, yera u win tambu Isireliba domaru kua ka Yinni Gusunɔn yisuru.

³ Ma u be kpuro dɛnanu bɔnu kua, tɔn kurɔbu ka tɔn durɔbu. U baawure pɛɛ ka yaa wɔɔra wɛ ka sere maa kira te ba kua ka resɛm gbeba.

Lefta ba Yinni Gusunɔ

siaramɔ ka womusu

(I maa mɛɛrio Womu 105:1-15; 96; 106:1,47-48)

⁴ Ma Dafidi u Lefi ben gabu sɔma wɛ woodan kpakoro ten sɔ, kpa bu ka Gusunɔ be Isireliban Yinni sɔ. Kpa bu nɔn siara, kpa bu nɔn bɛɛɛ wɛ.

⁵ Asafuwa u sɔa ben wirugii. Ma Sakari u sɔa win yiruse. Ma Yeyeli ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Matitia ka Eliabu ka Benaya ka Obɛdi Edɔmu ka sere Yeyeli ba guunu ka marɔkunu soomɔ. Ma Asafu u maa sekɛtirɛnu soomɔ.

⁶ Ma yaku kowo beni, Benaya ka Yasieli ba kɔbi soomɔ taa taa Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ.

⁷ Tɔɔ tera Dafidi u dera Asafu ka wigibu ba Yinni Gusunɔ tɔmam torua. Ba nɛɛ,

⁸ i Yinni Gusunɔ siaro, kpa i nɔn sɔ, kpa i bwesenu nɔɔsia sɔm baka ni u kua.

⁹ I nɔn tɔmɔ.

I nɔn siaro ka womusu, kpa i win sɔm maamaakiginun gari kpara.

¹⁰ I yɛɛrio win yisi dɛɛrarun sɔ, kpa i nuku dobu ko

bɛɛ bɛn gɔru ga nɔn kasu.

¹¹ I gɔsiro Yinni Gusunɔ Dam kpurogiin mi, kpa i nɔn kasu baadomma.

¹²⁻¹³ Bɛɛ Isireliba, Yakɔbu Gusunɔn sɔm kowon bweseru,

bɛɛ be u gɔsa, i yaayo sɔm maamaakigii ni u kua ka gari yi u bɛɛ sɔɔwa.

¹⁴ Gusunɔwa u sɔa bɛɛn Yinni.

Wiya u koo handunia kpuro siri.

¹⁵⁻¹⁶ I arukawani ye yaayo baadomma ye u ka Aburahamu bɔkua ka maa nɔɔ mwɛɛ te u Isaki kua.

¹⁷ U ka ye Isireliba, Yakɔbun bweseru bɔkuawa

ya n sɔa wooda sere ka baadommaɔ.

¹⁸ U nɛɛ, u koo bu Kananin tem wɛ bu tubi di.

¹⁹ N deema sanam mɛ,

Isireliba ba n dabi, ma ba sɔa sɔbu tem mɛ sɔɔ.

²⁰ Ba ra n daamɔwa bwese tukunun mi ka wuu tukusɔ.

²¹ Adama u n dere goo u bu dam dɔre.

U maa sinambu sɛɛyasia ben sɔ.

²² U nɛɛ, i ku nɛn tɔn be na gɔsa baba.

I ku maa nɛn sɔmɔbu kɔsa kua.

²³ Yen sɔ, bɛɛ handuniagibu, i Yinni Gusunɔ tɔmɔ.

I win faaban gari kpara tɔɔ baatere.

²⁴ I win yiikon girima ka win sɔm maamaakiginu kpara

bwesuren suunu sɔɔ.

²⁵ Domi Yinni Gusunɔ u kpɔ.

Wiya n weenɛ bu siara.

U bɔnu kpuro nanum kere.

²⁶ Bwese tukunun bɔnu nu sɔawa kam dirum.

Adama Yinni Gusunɔwa u wɔllu kua.

²⁷ Yiiko ka girima ya waa win wuswaaɔ.

Ma dam ka nuku dobu waa win waa yerɔ.

²⁸ Bɛɛ bwesenu kpuro, i Yinni Gusunɔ yiiko ka bɛɛɛ wɛɛyo.

²⁹ I Yinni Gusunɔn yisuru yiiko wɛɛyo.

I ka nɔn kɛnu daawo win sɔa yerɔ.

Kpa i yiira win wuswaaɔ

i nɔn sɔ win dɛɛrarun sɔ.

³⁰ Bɛɛ handuniagibu kpuro,

i diirio win wuswaaɔ.

Tem mu dam ma,

mu n baaɛrimɔ.

³¹ Wɔllu, a yɛɛrio,

kpa tem mu nuku dobu ko.

I bwesenu kpuro sɔɔwɔ

ma Yinni Gusunɔ u bandu dii.

³² Nim wɔku gu kuuki koowo,

ka ye ya waa ge sɔɔ.

Ye ya waa gen bera mi gia kpuro,

yu nuku dobu koowo.

³³ Dɛnu, i nuku doɔn kuuki koowo

Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

Domi u wee u handuniagibu siri.

³⁴ I Yinni Gusunɔ siaro win tɔn geerun sɔ.

Win kiru ta n nɔru mɔ.

³⁵ I nɔn nɔɔgiru sueyo i nɛɛ,

Gusunɔ bɛɛn Faaba kowo, a sun faaba koowo.

A sun wɔro bwese tukunun nɔman di,

kpa a sun menna.

Saa yera sa ko nun tɔma

sa n wunen yisi dɛɛraru soku,

kpa sa n yɛɛrimɔ, sa n mɔ,

³⁶ Gusunɔ, Isireliban Yinni,

wuna ba ko n siaramɔ sere ka baadommaɔ.

Ma tambu kpuro ba nɛɛ, ami! I Yinni Gusunɔ siaro.

³⁷ Yen biru Dafidi u Asafu ka wigibu yiire ba n waa Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten mi, ba n sɔmburu mɔ baadomma.

³⁸ Ma u Obedi Edomu ka Hosa ka begibu gosa. Ben geera saawa tambu wata ka naoba ita (68). Obedi Edomu, Yedutum bii, ka Hosa ba saawa kanno ksobu.

³⁹ Ma Dafidi u yaku kowo Sadaku ka wigibu yiire bu samburu ko gunguru wollo Gabaonia, mi ba ra Yinni Gusuno yakuru kue,

⁴⁰ ba n da nun yaku dso mwaaaruginu kue baadomma yaku yero, bururu ka yoka, kpa bu maa ko kpuro ye ya waa wooda soo ye u Isireliba we.

⁴¹ Be sora Hemani ka Yedutum ka sere be ba gosa ba ben yisa sia sia mi, bu ka Yinni Gusuno sa ba waa. Domi wi, Yinni Gusunan ton geeru ta ra n wawa sere ka baadomma.

⁴² Hemani ka Yedutum, bera ba ra kabi ka seketirenu ka sere maa yaa ni nu tien wunanosu ko, ni ba ra ka womusu ko ba n Yinni Gusuno saamo. Yedutum biba ba maa saa konnan ksobu.

⁴³ Yen biru, tambu kpuro ba gosira ba wura ben yenuso. Ma Dafidi u maa da win yenuo u ka win yenugibu domaru kua.

17

Noo mwee te Gusuno u Dafidi

ka win bibun bweseru kua

(I maa merio Samueli II, 7:1-17)

¹ Ye Dafidi u da u sina win yenuo, yera u Gusunan somo Natani sowa u nee, u weene na n waa diru soo te ba kua ka daa gea ye ba mo seduru, kpa Gusunan woodan kpakororu ta n waa kuu bekurigiru soo?

² Ma Natani u nun wisa u nee, a doo a ko nge me a guru doke kpuro. Domi Yinni Gusuno u waa ka wune.

³ Ye n kua wokuru, yera Yinni Gusuno u Natani sowa kasiru soo u nee,

⁴ a doo a nen som kowo Dafidi sa a nee, ne, Yinni Gusuno na nun somo ma n ni wi u koo man diru bania mi na ko n waa.

⁵ Domi na ni sinare diru garu soo saa min di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua giso. Adama na ra n wawa kuu bekurigiro kpa ba n ka man bosu.

⁶ Baama mi sa da ne ka Isireliba, na ra kparobu gosiwa ba n be ba tie kpare. Adama na ni ben goo taare weere n nee, mban sona u ni man diru bania ka daa ye ba mo seduru.

⁷ Yen so, a doo a Dafidi nen som kowo sa a nee, ne, Gusuno wollu ka tem Yinni, na nee, yaa kparabun diya na nun wunama u n ka saa nen tambu Isireliban kparo.

⁸ Na waa ka wi, baama kpuro mi u da. Meyu na nun win yiberaba dera. Ma na dera u yisuru yara nge ton boko dunia soo.

⁹ Na nen tambu Isireliba ayeru kua na bu sinasia bu n ka waa mi ka bori yendu, kpa ton ksobu bu ku raa maa se bu bu noni so

¹⁰ nge me ba bu kua yellu kparobun waati soo. Na win yiberaba kpuro sekuru doke. Ne, Yinni Gusunawa na nun somo ma kon nun ko bwese bakarun nuuru.

¹¹ Win saa ya n tura u gu, ba nun sika win baababan sika, kon win bii turo wuna u bandu di, kpa n ban ten dam sire.

¹² Bii wiya u koo man diru bania, kpa n win sina gona swii ya n dam mo sere ka baadomma.

¹³ Na kon saa nge win tundo, kpa u n maa saa nge nen bii. Na ni nun nen durom wunarimo nge me na mu suno wi u nun gbiye wunari.

¹⁴ Kon nun ko nen tambun suno, kpa n win ban ten dam sire sere ka baadomma.

¹⁵ Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u da u yi Dafidi sowa nge me Yinni Gusuno u nun soso kasi te soo.

Dafidi u kanaru kua

(I maa merio Samueli II, 7:18-29)

¹⁶ Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunan saa yero. U gerua u nee, Yinni Gusuno, na ye ma na ni saa gaanu. Nen bwesera kun maa gaanu tura. Ka me, a man kua suno Yerusalemu mini.

¹⁷ Ma a ye garisi gaa piiminu wunen mi. Domi a kpa m gerumo nge me nen bweseru ta ko n saa sia. Ma wune wi a kpa, a man ye somo ne wi na saa ton diro.

¹⁸ Mba kon maa gere bere ye a man doke min so. Domi a man ye ka.

¹⁹ Yinni Gusuno, wunen gari ka maa wunen gorun kirun saabuwa a ka man gaa baka nini kpuro kua. Ma a man nu soso.

²⁰ Gaanu kpuro ye sa nua a kua, ya soso ma a kpa. Goo sari wi u saa nge wune. Wune turowa a saa Gusuno.

²¹ Bweseru garu maa sari nge bese Isireliba te ta koo nee, ten buu u tu yakama yorun di, ma u tu yisuru ka ta n ka saa wigiru. Ka geema, gaa bakana a sun kua. A maa gaa maamaakiginu kua besen wuswaa ye a ka bwese tukunu gira besen wuswaa di, ma a sun yakama Egibitigibun min di.

²² A wunen tambu Isireliba swii ba n ka saa wunegibu mam mam sere ka baadomma. Ma wune Gusuno, a kua ben Yinni.

²³ N n men na, gari yi a gerua ne ka nen bweserun so a de yi kora sere ka baadomma.

²⁴ A de wunen yisuru tu walle suara sere ka baadomma. Kpa bu nee, wune Gusuno wollu ka tem Yinniwa a saa Isireliban Yinni. Kpa a de nen bwese kera ya n bandu dii wunen wuswaa.

²⁵ Yinni Gusuno, wunen tiwa a man sowa a nee, kaa de nen bibun bweseru tu bandu di nen biru. Yen sona na ka kaka na kana teni mo.

²⁶ Yinni, wuna a sãa Gusunã. Wuna a maa ne wunen sãm kowo durom menin nã mwɛɛru kua.

²⁷ N n men na, a nen bweseru domaru kuo, kpa ta n bandu dii sere ka baadomma wunen wuswaa. Ye a domaru kua, ya ko n maa domaru mɔwa sere ka baadomma.

18

*Dafidi u bwese tukunu kamia
(I maa mɛerio Samuɛli II, 8:1-14)*

¹ Yeniban biru, Dafidi u Filisitiba kamia, u bu sekuru doke. Ma u Gati ka yen baru kpaanu mwa.

² Ma u Mɔabuba kamia ba kua win yobu. Ma ba nùn wɔɔ gobi kɔsiamɔ.

³ Yen biru u Hadadesɛɛ, Soban sina boko kamia Hamatin bera gia, sanam mɛ wi, Hadadesɛɛ u dɔɔ u win tem yasia daa te ba mɔ Efaratio.

⁴ Ma Dafidi u nùn tabu kɛkɛ nɔrɔbu (1.000) mwaari ye dumi gawe, ka maasɔbu nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000), ka naanaakobu nɔrɔbun suba yendu (20.000). Ma u ben dumi kpuron naa sɔinu bɔɔra ma n kun mɔ wunɔbu (100) yi u tii deria.

⁵ Sirigii be ba wãa Damasio ba na bu ka Hadadesɛɛ, Soban sina boko somi. Ma Dafidi u ben tɔmbu nɔrɔbun suba yenda yiru (22.000) go.

⁶ Ma u bu kparobu yiiya. Ma Sirigii be, ba kua win yobu, ba nùn wɔɔ gobi kɔsiamɔ. Yinni Gusunã u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da.

⁷ Ma u Hadadesɛɛn sãm kowobun terɛnu mwɛɛra ni ba kua ka wura. Ma u ka nu na Yerusalemɔ.

⁸ U maa sii gand u gurama ta kpã Tibusati ka Kunun di. Wusu yiru ye, ya sãawa Hadadesɛɛgisu. Sii gan teya Salomɔ u ka boɔ kua ka gen yɔratii ka maa sãa yerun dendi yãnu.

⁹ Ye Tohu, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadadesɛɛ, Soban sina boko ka win tabu kowobu kamia,

¹⁰ yera u win bii Hadoramu gɔra Dafidin mi u nùn tɔbiri kpa u nùn siara yɛn sɔ u Hadadesɛɛ tabu wɔri u kamia. Domi Tohu u raa ka Hadadesɛɛ tabu mɔwa. Ma u Dafidi gbɛa mɔrisia bwese bweseka ye ba kua ka wura ka sii geesu ka maa sii gand u.

¹¹ Ma Dafidi u ye kpuro yi Yinni Gusunãn sɔ, ka maa sii geesu, ka wura ye u mwɛɛra bwese tuku ninin min di. Niya, Edɔmuba ka Mɔabuba ka Amɔniba ka Filisitiba ka sere Amalekiba.

¹² Abisai, Seruyan bii, u Edɔmuba kamia wɔwaa ye ba mɔ Bɔru. Ma u ben nɔrɔbun suba yendu yiru sari (18.000) go.

¹³ Ma u kparobu yi yi Edɔmu mi. Ma Edɔmu be kpuro ba kua Dafidin yobu. Yinni

Gusunã u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da.

*Dafidin sãm kowobun yisa
(I maa mɛerio Samuɛli II, 8:15-18)*

¹⁴ Dafidi u bandu di Isireliba kpuro sɔɔ. Ma u gea mɔ, u bu siriamme dee dee.

¹⁵ Yoabu, Seruyan biiwa u tabu kowobu kpare. Ma Yosafati, Ahiludun bii u sãa tire-nun bero.

¹⁶ Sadɔku, Akitubun bii, ka Abimɛlɛki, Abiataan biiwa ba sãa yãku kowobu. Ma Safasa u sãa tire yoro.

¹⁷ Benaya, Yehoyadan biiwa u sãa Keretiba ka Peletiban kparo. Ma Dafidin bibu ba sãa win gerunasibu.

19

*Ba Dafidin sina asakpɔbu
sekuru doke*

(I maa mɛerio Samuɛli II, 10:1-5)

¹ Yeniban biru Nakasi, Amɔniban sina boko u gu. Ma win bii u bandu kɔsire kua.

² Ma Dafidi u nɛɛ, kon Hanuni, Nakasin bii wi tɔn geeru kua. Dumi mɛya win tundo u man kua. Yera Dafidi u sɔmɔbu gɔra bu nùn nukuru yemiasia win tundo gɔɔn sɔ. Ye Dafidin sɔmɔ be, ba tura Hanuni win mi, Amɔniban temɔ bu ka nùn nukuru yemiasia,

³ yera Amɔniban wirugibu ba Hanuni sɔɔwa ba nɛɛ, a tamaa Dafidi u ka wunen tundo bɛɛre wɛn sɔna u sɔmɔbu gɔrima bu nun nukuru yemiasia? A ñ yɛ bu ka wuu ge bukiana bu gen saria gia kpa bu gu wɔrima bu kam koosian sɔna sɔmɔ beni ba na wunen mi?

⁴ Yera Hanuni u Dafidin sɔmɔ be mwa u ben toba kɔna ma u ben yabenu karana saa suunon di sere taanɔ. Ma u bu yɔsu ba doona.

⁵ Ye Dafidi u nua ye n tɔn be deema ma u wa ba wãa seku bakaru sɔɔ, yera u gabu gɔra bu ka bu yinna kpa bu bu sɔ bu gina doo bu sina Yerikoɔ sere ben toba ye, yã n kpia bu sere wurama.

Dafidi u ka Amɔniba

*ka Sirigibu tabu kua
(I maa mɛerio Samuɛli II, 10:6-19)*

⁶ Ye Amɔni be, ba wa ma ba Dafidin mɔru seeyawa, yera Hanuni ka Amɔni be, ba sii geesun gobi nɔrɔbu (1.000) mɔrisia Sirigibun mi be ba wãa Mesopotamio ka Maakaɔ ka sere Sobaa bu ka bu tabu kɛkɛba ka maasɔbu wɛɛma.

⁷ Ma ba bu tabu kɛkɛ nɔrɔbun suba tɛna ka yiru (32.000) wɛɛma, ka maa Maakan sunɔ ka win tabu kowobu. Ma ba na ba ben sansani gira Medebaa. Ma Amɔniba ba maa yarima ben wusun di ba menna ka tabun sɔru.

⁸ Ye Dafidi u nua mɛ, yera u bu Yoabu ka win tabu kowo damgibu sure.

⁹Ma Amøniba ba yarima ba wāa wuun duu yera. Sinam be ba maa bu somiru na, ma ba da ba yōra nennenka.

¹⁰Ma Yoabu u deema u koo tabu kowa biruɔ ka wuswaaɔ. Ma u Isireliban tabu kowo dangibu sɔɔ tabu kowo wuuru sua u Sirigibu kpare.

¹¹Ma u maa win wɔnɔ Abisai tabu kowo be ba tie wē bu ka Amøniba wəri.

¹²Ma u nɛɛ, Sirigibu bā n man kamiamaɔ, a man somiru na. Amøniba bā n maa nun kamiamaɔ, kon nun somiru na.

¹³A de a n wɔrugəru mɔ, kpa su taa bi ko ka wɔrugəru besen tɔmbun sɔ ka maa Gusunɔ besen Yinnin wusun sɔ. Kpa Yinni Gusunɔ u ko ye n ko n nūn wēre.

¹⁴Ma Yoabu ka win tɔmbu ba Sirigibu tabu wəri. Ma Sirigii be, ba duki sua Yoabun wuswaan di.

¹⁵Ye Amøniba ba wa ma Sirigibu ba duki sua, yera ben tii ba maa duki yarina Abisai, Yoabun wɔnɔn wuswaan di ba dua wuuɔ. Ma Yoabu u gɔsirama Yerusalemuɔ.

¹⁶Ye Sirigibu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba somabu gəra bu Sirigii be ba wāa daaran guru giɔ sokuma. Sofaki, Hadadesɛn tabu kowobun wirugii u bu gbiye.

¹⁷Ma ba ye Dafidi nɔɔsia. Yera u Isireliban tabu kowobu kpuro menna, u ka bu Yuudeni tɔbura, ma ba sīa ba da Sirigii ben bera gia ba bu tabu wəri ba kamia. Ma Sirigii be, ba duki sua Isireliban wuswaan di.

¹⁸Dafidi u ben tabu kɛkɛ be dumi gawe nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000) kosuka ka be ba wāa be sɔɔ, ka naanaakobu nɔrɔbun suba weeru (40.000), ka sere maa ben tabu sunɔ Sofaki.

¹⁹Ye Hadadesɛn sɔm kowobu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba ka Dafidi nɔɔ tia kua ba nūn tii wē. Saa dɔma ten di, Sirigibu ba ku ra maa kā bu Amøniba somiru da.

20

Yoabu u Raba tabu wəri

u mwa

(I maa mɛerio Samuɛli II, 11:1; 12:26-31)

¹Wɔɔ kpɔɔn saa yɛ sɔɔ sinambu ba ra tabu yari, yera Yoabu ka win tabu kowo dangii be u kpare ba da ba Amøniban tem wəri ba kosuka. Ma ba Raba tarusi ba mwa. N deema saa ye sɔɔ, Dafidi u wāawa win yenuɔ Yerusalemuɔ.

²Yen biruwa Dafidi u wuu gen sunɔn furɔ wuragu mwa. Gen bunum mu sāawa kilo tena ka nne. Ma ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirɔ. Yen dɔma te, dukia baka Dafidi u gura wuu gen min di u ka doona.

³Ma u gen tɔmbu yoo sɔma koosia. Ben gaba dāa bɔɔrimɔ ka sii, gabu ka gbɛɛ, gaba kpenu dākumuɔ, ma gaba tem gbemɔ ka dākunu. Nge mɛya u maa Amøniban wusu kpuron tɔmbu yoo sɔma koosia. Yen biru, Dafidi u gɔsirama Yerusalemuɔ ka win tabu kowobu.

Ba Filisitiba kamia

(I maa mɛerio Samuɛli II, 21:18-22)

⁴Yeniban biru Isireliba ba ka Filisitiba tabu kua Gesɛɛɔ. Saa ye sɔɔra Sibeikai, Husagii u Sipai, Rafan bweserun turo go. Ma u Filisiti be sekuru doke.

⁵Yen biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu sɔɔ. Yera Elikanani Yairin bii, u Lasimi, Goliati, Gatigiin wɔnɔ go. Lasimi win yaasan buru ta bɔɔruwa nge weson beku tɛketiru.

⁶Isireliba ba maa ka Filisitiba tabu kua Gati mi. Miya tabu kowo goo wāa u gunu too. Niki binu nɔɔba tia tiawa u mɔ nɔmaɔ ka naaɔɔ. Ma ni kpuro nu kua yenda nne. Win tii u sāawa Rafan bweserugii.

⁷U Isireliba nɔɔ kuura, ma Yonatam, Dafidin mɔɔ, Simean bii, u nūn go.

⁸Tɔn be kpuro ba sāawa Rafan bweseru. Dafidi ka win tabu kowoba ba bu go Gatiɔ.

21

Dafidi u dera ba Isireliba gara

(I maa mɛerio Samuɛli II, 24:1-9)

¹Sɔɔ teeru Setam u Isireliba seesi, ma u Dafidi barie u ka bu gari.

²Ma Dafidi u Yoabu ka tabu kowobun wirugii be ba tie sɔɔwa u nɛɛ, bu doo bu Isireliba gari saa ben tem sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di sere men sɔɔ yɛsan nɔm dware, kpa bu na bu nūn gəra tusia. Nge mɛya u koo ka ben geeru gia.

³Yoabu u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u de win tɔmbu bu dabia wunɔm wunɔm subenu. Nen yinni sina boko, tɔn beni kpurowa ba sāa wunen sɔm kowobu. Mban sɔna a maa yeni bikiamɔ. Mban sɔna kaa bu torasia.

⁴Adama sina boko u yɔrariwa win wooda ye sɔɔ dim dim, ye u Yoabu wē mi. Ma Yoabu u da u Isireliban tem kpuro bukiana. Ma u wurama Yerusalemuɔ.

⁵U Dafidi gari gari yi tusia. Isireli be ba koo kpī bu tabu ko, ben geera sāawa yako tia ka tɔmbu nɔrɔbun suba wunɔbu (1.100.000). Yudaban geera sāawa nɔrɔbun suba nɛɛru ka wata ka wokuru (470.000).

⁶Yoabu u n Lefin bwese kɛragibu ka Benyameen bwese kɛragibu gara. Dɔmi sina bokon wooda ye, ya n ka nūn naawe.

Yinni Gusunɔ u Dafidi

taare wē

(I maa mɛerio Samuɛli II, 24:10-17)

7 Dafidin wooda ye, ya ñ Yinni Gusunò dore. Ma u Isireliba seeyasia.

8 Ma Dafidi u Yinni Gusunò sɔɔwa u neɛ, ye na kua mi, tora bakara. A de a ne wunen sɔm kowo suuru kua, domi wiira kookoosa na kua mi.

9 Ma Yinni Gusunò u win sɔmɔ Gadi sɔɔwa u neɛ,

10 a doo a Dafidi sɔ a neɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunò na gerua. Na neɛ, wee, na nùn nɔni swaanu ita yiye. U gosio te u kɪ n ka nùn seeyasia.

11 Yera Gadi u da Dafidin mi, ma u nùn sɔɔwa u neɛ, ameniwa Yinni Gusunò u gerua.

12 U neɛ, gɔɔru tu wunen tem wari wɔɔ ita, ñ kun me wunen yibereba bu ka nun tabu ko suru ita bu kamia, ñ kun me Yinni Gusunò u de gɔɔn gɔrado u kɛsi kɛsi bararu pusi Isireliban tem kpuro sɔɔ u mu kpeerasia. Nɔni swaanu ita ye sɔɔ, a gosio ye a kɪ kpa n da n ye Yinni Gusunò sɔ, wi u man gɔrima.

13 Dafidi u Gadi wisa u neɛ, na waa nuku sankira bakanu sɔɔ. Adama n buram bo n wari Yinni Gusunon nɔmuɔ ye kon ka wari tambun nɔmaɔ. Domi win wanwanda kpā.

14 Ma Yinni Gusunò u kɛsi kɛsi bararu sure Isireliba sɔɔ. Ma tambu nɔrɔɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) ba gu.

15 Yinni Gusunò u win gɔrado gɔra Yerusalemɔ u ye kpeerasia. Sanam me gɔrado wi, u ye kpeerasiamɔ, Yinni Gusunò u meera, ma u gɔru gosia kɔsa yen di. Ma u win gɔrado wi u wuu ge kpeerasiamɔ mi, sɔɔwa u neɛ, n den tura me, a wunen nɔmu wunɔ.

N deema gɔrado wi, u waaawa ɔɔnani, Yebusin doo soo yera.

16 Dafidi u nɔni seeya u gɔrado wi wa u waa wollu ka tem baa sɔɔ, u win takobi sue Yerusalemun bera gia. Yera Dafidi ka win tambun guro gurobu ba saaki dewa ma ba yiira ba wuswaa tem girari nuku sankiranun sɔ.

17 Yera Dafidi u Yinni Gusunò sɔɔwa u neɛ, nena na wooda wɛ bu tɔn be gari. N n men na, nena na tora. Tɔn beni ba ñ gaaunu kue. Yen sɔ, a ne ka nen yenugibu noma dokeo kpa a wunen tambu Isireliba deri.

Dafidi u Yinni Gusunò

yaku yeru bania

(I maa meerio Samueli II, 24:18-25)

18 Yinni Gusunon gɔrado u Gadi sɔɔwa u neɛ, a Dafidi sɔɔwɔ a neɛ, u doo ɔɔnani, Yebusin doo soo yeru mi, u Yinni Gusunò yaku yeru bania.

19 Ma Dafidi u seewa u da nge me Yinni Gusunò u Gadi sɔɔwa.

20 N deema ɔɔnani u waa win doo soo yera ka win bibu nne ba alikama soomɔ. Ye u siira yera u Gusunon gɔrado wa ma ba da ba kukua.

21 Ma Dafidi u da ɔɔnani mi. Ye ɔɔnani u Dafidi wa, yera u yarima doo soo yee ten min di u yiira win wuswaaɔ u siriru tem girari.

22 Ma Dafidi u nùn sɔɔwa u neɛ, a man wunen doo soo yee te derio n Yinni Gusunò yaku yeru bania mi. Kpa wahala ye ya nen tambu deema mi, yu kpe. Kon tu dwe ka sii geesun gobi nge me kaa ten gobin geeru bure.

23 Ma u Dafidi sɔɔwa u neɛ, nen yinni sina boko, a tu suo a ka ko ye a kɪ. Keteba wee, a ka yaku dɔɔ mwaararugiru ko. Naa kekeba wee yi ko yaku daa. Alikama wee a ka kɛrun yakuru ko. Ye kpuro na nun kawa.

24 Ma Dafidi sina boko u nùn wisa u neɛ, aawo, kon tu dwewa nge me kaa ten gobin geeru bura. Na ñ Yinni Gusunò gaaunu wɛemɔ ni nu saa wuneginu n ka nùn yaku dɔɔ mwaararugiru kua te ta ñ man gaaunu diiri.

25 Ma Dafidi u nùn wuran gobi nata (600) wɛ yam min sɔ.

26 Dafidi u Yinni Gusunò yaku yeru bania mi. Ma u yaku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yakunu kua. Yen biru u Yinni Gusunò kana. Ma Yinni Gusunò u win kanaru mwa, u dera dɔɔ u sarama wollun di yaku yeru wollu mi, u yaku ni mwa.

27 Yinni Gusunò u ka win gɔrado wi gari kua, ma u win takobi wesia yen kararɔ.

28 Saa yera Dafidi u tuba ma Yinni Gusunò u win kanaru mwa ɔɔnani Yebusin doo soo yeru mi. Saa dɔma ten diya u ra nùn yakuru kue mi.

29 Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunon kuu bekurugii te Mowisi u kua gɔbaburɔ, ta waaawa Gabaonin gungurɔ ka yaku yeru sannu mi ba ra yaku dɔɔ mwaararuginu ko.

30 Dafidi kun kpɛ u da kuu bekurugii ten mi, u ka bikiaru ko Yinni Gusunon mi, yèn sɔ berum nùn mwa gɔrado win sɔ.

22

1 Ma Dafidi u neɛ, yam miniwa ba koo Yinni Gusunon saa yeru bani. Miya yaku yera ko n maa waa mi Isireliba ba ko n da yaku dɔɔ mwaararuginu ko.

Dafidi u Yinni Gusunon

saa yerun sɔru mɔ

2 Dafidi u dera ba sabu kpuro menna be ba waa Isireliɔ. Ma u bu yiire bu kpee bakanu daku bu ka Yinni Gusunon saa yeru bani.

3 U maa sisu sɔru kua siki siki bu ka kulumba seku gamboban kadiriban sɔ ka maa saretii. Sii gan te u menna, ta kpā sere n ñ koorɔ bu tu yiire.

4 Meya u maa daa gea ye ba mɔ seduruba menna siki siki sere ba ñ kpɛ bu ye gari. Sidonigibu ka Tirigiba ba ka nùn ye naawa.

5 Domi Dafidi u tii sɔɔwa u neɛ, win bii Salomɔ u saawa bii piibu. U ñ gina bwisi mɔ. Wee saa yee te ba koo Yinni Gusunò bania

mi, ta ko n yĩsiru yarawa tem kpuro sɔɔ ten giriman kpáarun sɔ. Yen sɔna u kɪ u nùn ten sɔɔru kua. Ma Dafidi u sɔɔru dabɪnu kua u sere gu.

Dafidi u Salomɔɔ yiire

u Yinni Gusunɔn sãa yee te

bani

⁶ Dafidi u win bii Salomɔɔ soka ma u nùn yiire u nɛɛ, a Gusunɔ Isireliban Yinni sãa yeru banio.

⁷ Nɛn bii, nɛn tiywa na raa gɔru doke n nùn tu bania.

⁸ Adama u man sɔɔwa u nɛɛ, na tɔmbun yem yari too win wuswaaɔ taa baka bi na kuan sɔ. Yen sɔn n̄ n̄ n̄ kon nùn sãa yeru bania mi ba ko n da nùn sã.

⁹ Adama kon bii ma. Bii wi, u ko n wãawa bari yendu sɔɔ. U koo maa nùn wɔra win yiberɛ be ba ka nùn sikerenen naman di. Ba koo nùn sokuwa Salomɔɔ. Yen tubusiana bari yendu. Domi win bandun saa sɔɔ, u koo de Isireliba ba n wãa bari yendu sɔɔ.

¹⁰ Wiya u koo nùn sãa yeru bania. U ko n sãawa win bii, kpa wi, u n maa sãa win tundo. Kpa u win bandun dam sire Isireliban suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ.

¹¹ Tɛ, nɛn bii, Gusunɔ wunɛn Yinni u ko n ka nun wãa. Kpa wunɛn wãaru tu dakaa da. Kpa a kpɪ a nùn sãa yee te bania nge mɛ u nun yiire.

¹² U de a n bwisi ka yɛru mɔ sanam mɛ u koo de a bandu di Isireliba sɔɔ, kpa a win woodaba mɛm nɔɔwa.

¹³ A n Yinni Gusunɔn wooda ka win yirebu mɛm nɔɔwa bi u Mɔwisi wɛ Isireliban sɔ, saa yera ye a mɔ kpuro ya koo nun kooa. A n gesi dam ka wɔruguru mɔ. A ku nanda, a ku maa berum ko.

¹⁴ Wee na kookari kua na wura sɔɔru kua ya tɔnnu nɔɔɔɔn suba ita (3.000) kere Yinni Gusunɔn sãa yee ten sɔ. Ma na sii geesu sɔɔru kua su tɔnnu nɔɔɔɔn suba tena (30.000) kere. Na sii gandu ka sii wɔkusu sɔɔru kua siki siki sere ba n̄ kpɛ bu su yiire. Mɛya na maa dãa ka kpenu sɔɔru kua. Adama wunɛn tii kaa kpɪ a maa sosi mi sɔɔ.

¹⁵ Sɔm kowoba ko n wãa wunɛn bɔkuɔ dabi dabɪnu. Bera be ba ra kpenu daku ka be ba ra dãa daku ka sere be ba sɔm bwese bwesekan kɔbu yɛ.

¹⁶ Wee a wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu mɔ su n̄ geeru mɔ. Tɛ, a seewo, kpa a sɔmbu te ko. Kpa Yinni Gusunɔ u n ka nun wãa.

¹⁷ Yen biru Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro yiire bu win bii Salomɔɔ somi sɔmbu te sɔɔ.

¹⁸ U maa bu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ bɛɛn Yinni u wãa ka bɛɛ. Wiya u dera i wãa bari yendu sɔɔ beri berika. Domi u man

tem mɛ nɔmu beria. Ma mu kua wi ka win tɔmbugim.

¹⁹ Tɛ i Gusunɔ bɛɛn Yinni kasuo ka bɛɛn gɔru kpuro ka bɛɛn bwɛra kpuro. I seewo i win sãa yeru bani, kpa i ka win woodan kpakoruru ka win sãarun dendi yãnu kpuro da mi.

Dafidi u dera ba Lefiba gara

23

¹ Ye Dafidi u tɔkɔ kua, yera u win bii Salomɔɔ kua Isireliban sunɔ.

² Ma u Isireliban guro gurobu ka yãku kowoba ka Lefiba menna.

³ Ma ba Lefiba gara tia tia be ba wɔɔ tena mɔ, ka be ba kere mɛ. Ma ben geera kua nɔɔɔɔn suba tena ka nɔɔba ita (38.000).

⁴ Ma Dafidi u tɔmbu nɔɔɔɔn suba yenda nɛɛ (24.000) gɔsa be sɔɔ, be ba ko n da Yinni Gusunɔn sãa yee ten bana nani doke, ka tɔmbu nɔɔɔɔn suba nɔɔba tia (6.000) be ba koo tɔmbu kpara, kpa ba n da bu sirie.

⁵ U maa tɔmbu nɔɔɔɔn suba nɛɛ (4.000) gɔsa be ba tie sɔɔ, ba n da sãa yee ten kɔnnasu kɔsu, kpa tɔmbu nɔɔɔɔn suba nɛɛ (4.000) be ba tie ba n da Yinni Gusunɔ tɔmɛ ka dwee yãa ni wi, Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunɔ siara.

⁶ Ma u bu bɔnu kua wuu wuuka nge mɛ ba ka wãa Geesoni ka Kehati ka Merari, Lefin bibun bwese kerɪ sɔɔ.

⁷ Geesonin biba Ladani ka Simeɪ.

⁸ Bibu itawa Ladani u mara. Bera Yehieli ka Setamu ka Yoeli. Yehieliwa u sãa ben gbiikoo.

⁹ Bibu itawa Simeɪ u mara. Bera Selomiti ka Hasieli ka Harani. Bera ba sãa Ladanin bwese keran wirugibu.

¹⁰ Simeɪ u maa bibu nɛɛ gabu mara. Bera Yasati ka Sina ka Yeusi ka Beria.

¹¹ Yasatiwa u sãa ben gbiikoo. Ma Sina u sãa yiruse. Yeusi ka Beria ba n̄ bibu mara n dabi. Ma ba bu garisi bwese kerɪ tia.

¹² Bibu nɛɛwa Kehati u mara. Bera Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli.

¹³ Amuramun biba Aroni ka Mɔwisi. Ma ba Aroni ka win bibun bweseru gɔsa ba yi nɛnɛm sere ka baadommaɔ ba n da ka Yinni Gusunɔ turare dɔɔ dokeye, kpa ba n da maa sãarun sɔmburu ko, kpa ba n da maa tɔmbu domaru kue ka Yinni Gusunɔn yĩsiru.

¹⁴ Adama ba Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowon bibu garisiwa Lefin bwese kera sɔɔ.

¹⁵ Mɔwisin biba, Geesomu ka Eliesɛɛ.

¹⁶ Geesomun bii gbiikoowa Sebueli.

¹⁷ Eliesɛɛn biiwa Rehabia. Bii turo win biru u n̄ maa gɔn mara. Adama Rehabia u bibu mara ba dabi.

¹⁸ Yiseharin bii gbiikoowa Selomiti.

¹⁹ Bibu nɛɛwa Heboroni u mara. Bera Yeriya ka Amaria ka Yasieli ka Yekameamu.

²⁰ Bibu yiruwa Usieli u mara. Bera Misee ka Yisiya.

²¹ Mɛrarin biba Makili ka Musi. Makilin biba maa Eleasaa ka Kisi.

²² Eleasaa u n̄ bii tɔn durɔbu mara u ka gu. Bii tɔn kurɔba u mara. Bera ben mero bisibu Kisin bibu ba sua kurɔbu.

²³ Bibu itawa Musi u mara. Bera Makili ka Edeεε ka Yeremoti.

²⁴ Be ba s̄aa ben yɛnun wirugibu Lefin bi-bun bweseru s̄aa nge mɛ ba ka bu tireru doke tia tia, bera mi. Bera ba ko n da s̄amburu ko Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ s̄aa be ba w̄ɔ yendu m̄ɔn di n ka da be ba mɛ kere.

²⁵ Domi Dafidi u raa nɛε, Gusunɔ Isireliban Yinni u win tɔmbu b̄ori yendu w̄ε. Yen biru u ko n w̄awa Yerusalem̄ sere ka baadomma.

²⁶ Saa ye s̄aa, Lefiba ba n̄ maa Yinni Gusunɔn kuu bekurugiru ka ten dendi ȳanu s̄aa m̄a.

²⁷ Dafidin yiire d̄aaki bin biruwa ba Lefiba gara saa be ba w̄ɔ yendu m̄ɔn di n ka girari be ba kere mɛ.

²⁸ Ba bu dokewa Aronin bibun bweserun wuuru s̄aa bu ka s̄amburu ko Yinni Gusunɔn s̄aa yerun yaaraɔ ka ten dii s̄aa. Bera ba ko n da s̄aa yee ten dendi ȳanu kpuro d̄erasie kpa bu maa s̄ama gaa ko mi.

²⁹ Bera ba ko n da p̄ε ye ba ko n da Yinni Gusunɔ yiye ko, ka sere maa som mɛ ba ko n da ka k̄ɛnun ȳakunu ko, ka p̄ε ye ba ku ra seeyatia doke, ka p̄ε ye ba ra w̄ɔ perenti s̄aa, ka kira ni ba ra s̄amε. Bera ba ko n da yeba kpuron kp̄aru ka yen d̄εɛbun saria m̄εri.

³⁰ Ba ko n da n̄ewa s̄aa yeru mi bururu ka yoka bu ka Yinni Gusunɔ t̄ama, kpa bu n̄un b̄εεε w̄ε.

³¹ Meya ba ko n da maa n̄un ȳaku d̄ɔ mwaaruginu kue baadomma t̄ɔ w̄εrarugiru s̄aa, ka suru kpaɔ u n yara, ka t̄ɔ baka ni nu tia s̄aa nge mɛ nin geera nε ka nge mɛ ba nin wooda yi.

³² Bera ba ko n da Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun s̄amburu ko, kpa Aronin bibun bweseru tu maa win s̄aa yerun s̄amburu ko.

Yaku kowobun wuunu

24

¹ Ba Aronin bibun bweseru b̄onu kua wuuru ka wuuru. Bibu n̄ewa Aroni wi, u mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa.

² Nadabu ka Abihu ba gb̄ia ba guwa ben tundo u sere gu. Be, ba n̄ bibu mara. Eleasaa ka Itamaa, be t̄onawa ba ȳaku s̄ama kua.

³ Dafidi u Aronin bibun bweseru b̄onu kuawa nge mɛ ben baawuren s̄ambura s̄aa. Sad̄oku u w̄awa Eleasaan bibun bweseru s̄aa. Ma Akimeleki u maa w̄aa Itamaan bibun bweseru s̄aa.

⁴ N deema t̄omba dabiru bo Eleasaan bi-bun bweseru s̄aa n kere Itamaan bibugiru s̄aa. Yen s̄ona ba Eleasaan bibun bweseru b̄onu kua wuuru w̄akura n̄ɔbu ka tia, nin baatere ka ten wirugii. Ma ba maa Itamaan bibugiru b̄onu kua wuuru n̄ɔba ita, nin baatere ka ten wirugii.

⁵ Ba bu b̄onu kuawa ka tete. Domi be ba s̄aa s̄aa yerun wirugibu ka Yinni Gusunɔn s̄aarun wirugibu, be kpuro ba s̄awa Eleasaa ka Itamaan bibun bweseru.

⁶ Tire yoro Semaya, Nɛtanɛlin bii, Lefin bwese k̄era s̄aa, wiya u ben ȳisa tireru doke sina boko ka wirugibu ka ȳaku kowo Sad̄oku ka Akimeleki, Abiataan bii ka ȳaku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaa. Ba Eleasaa ka Itamaan bibun bwese nin ȳisa tireru dokewa ka tete. Ba ra gina Eleasaagibu gosiwa, yen biru kpa bu maa Itamaagibu gosi.

⁷⁻¹⁸ Wuuru ka wuurun wirugii be ba ḡosa ka tete, ben ȳisa wee.

Yehoyaribuwa u s̄aa gb̄iikoo.

Ma Yedaya u s̄aa yiruse.

Ma Harimu u s̄aa itase.

Ma Seorimu u s̄aa nnese.

Ma Maakiya u s̄aa n̄ɔbuse.

Ma Miyamini u s̄aa n̄ɔba tiase.

Ma Hakatu u s̄aa n̄ɔba yiruse.

Ma Abiya u s̄aa n̄ɔba itase.

Ma Yosue u s̄aa n̄ɔba nnese.

Ma Sekania u s̄aa w̄okuruse.

Ma Eliasibu u s̄aa w̄akura tiase.

Ma Yakimu u s̄aa w̄akura yiruse.

Ma Hupa u s̄aa w̄akura itase.

Ma Yesebabu u s̄aa w̄okura nnese.

Ma Biliga u s̄aa w̄akura n̄ɔbuse.

Ma Imeri u s̄aa w̄akura n̄ɔbu ka tiase.

Ma Hesiri u s̄aa w̄okura n̄ɔbu ka yiruse.

Ma Hapisisi u s̄aa w̄akura n̄ɔbu ka tiase.

Ma Petahia u s̄aa w̄akura n̄ɔbu ka nnese.

Ma Esekili u s̄aa yenduse.

Ma Yakini u s̄aa yenda tiase.

Ma Gamulu u s̄aa yenda yiruse.

Ma Delaya u s̄aa yenda itase.

Ma Maasia u s̄aa yenda nnese.

¹⁹ Nge meya ba ka bu yi yi bu ka s̄amburu ko Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ. Ba ra ben s̄amburu kowa nge mɛ ben sikado Aroni u bu yiire bu ko. N deema Gusunɔ Isireliban Yinnin tiwa u Aroni wooda ye w̄ε.

Left be ba tien ȳisa

²⁰ Lefin bibun bweserun wirugii be ba tien ȳisa wee.

Amuramun bibun bweseru s̄aa, Subaeliwa. Subaelin bibun bweseru s̄aa, Yesidiawa.

²¹ Rekabian bibun bweseru s̄aa, Yisiyawa u s̄aa gb̄iikoo.

²² Yiseharin bibun bweseru s̄aa, Selom̄otuwa. Selom̄otun bibun bweseru s̄aa maa, Yasatiwa.

²³ Heboronin bibun bweseru sɔɔ, Yeriya u sãa gbiikoo. Ma Amaria u sãa yiruse. Ma Yasieli u sãa itase. Ma Yekameamu u sãa nnese.

²⁴ Usielin bibun bweseru sɔɔ, Miseewa. Miseen bibun bweseru sɔɔ, Samiriwa.

²⁵ Yisiya, Miseen mɔɔn bibun bweseru sɔɔ, Sakariwa.

²⁶ Merarin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Musi ka Musin bii Yasian biba.

²⁷ Yaasiya, Merarin biin bibun bweseru sɔɔ, Sohamu ka Sakuri ka Ibiriva.

²⁸⁻²⁹ Makilin bibun bweseru sɔɔ, Eleasaawa, wi u kun bibu mara. Kisin bibun bweseru sɔɔ, Yerameeliwa.

³⁰ Musin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Edeɛ ka Yerimotiwa.

Be ba sãa Lefin bibun bweserun keri, bera mi.

³¹ Ben tii ba tete tobawa nge me begibu Aronin bibun bweserugibu ba kua sina boko Dafidi ka Sadaku ka Akimeleki ka yaku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaa. Ka woro tee teya ba ka ben baawuren yisuru tireru doke, ba n ben keranaa meera.

Wom kowobun wuunu

25

¹ Dafidi ka tabu sinambu ba Asafun bibun bweseru ka Hemanin bibugiru ka Yedutum bibugiru gosa ba yi nenem saarun sɔ. Gari yi Gusunɔ u bu sɔɔwa, yiya ba ra ka womusu ko ka mɔrɔkunu ka guunu ka seketirenu. Be ba sama ye mɔ, ben yiya wee.

² Asafun bibun bweseru sɔɔ, Sakuri ka Yosefu ka Netania ka Asarela. Ben tundo Asafuwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u nɔn sɔɔwa yiya u ra n ka womu mɔ nge me sina boko u nɔn yiire.

³ Yedutum bibun bweseru sɔɔ, Gedalia ka Seri ka Esai ka Hasabia ka Matitia ka Simeyiwa. Ben tundo Yedutumwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u nɔn sɔɔwa, yiya u ra n ka womu mɔ ka mɔrɔku, u n ka Gusunɔ siaramɔ kpa u n nɔn beere weema.

⁴ Hemanin bibun bweseru sɔɔ maa, Bukia ka Matania ka Usieli ka Sebueli ka Yerimoti ka Hanania ka Hanani ka Eleata ka Gidaliti ka Romanti Esee ka Yosibekasa ka Maloti ka Hotiri ka Makasioti.

⁵ Beni kpurowa ba sãa Hemanin bibun bweseru. Hemani wiya u ra Yinni Gusunɔn dam walle sue kpa u sina boko sɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. Hemani wi, u bii tɔn durɔbu mara wɔkura nne, bii tɔn kurɔbu maa ita.

⁶ Tɔn be kpurowa ba ra womusu ko Yinni Gusunɔn sãa yero ka seketirenu ka guunu ka mɔrɔkunu kpa ben tundobu ba n bu kpare. Ba ra ben sɔmburu kowa ka sina bokon wooda. Kpa Asafu ka Yedutum ka Hemani ba n bu gbiyye.

⁷ Be ba womusu ye ka be ba bu swii, be kpuron geera sãawa goobu ka wene ka nɔɔba ita (288).

⁸ Ba tete tobawa bu ka sɔmburun kpunaa yi. Ba n nee, bukurowa gee, n kun me biiwa gee. Meya ba n maa nee, be ba womusu ye wa gee, n kun me be ba torumawa gee.

⁹⁻³¹ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gosa ka tete, be wee.

Yosefu, Asafun bweseru sɔɔ, wiya u sãa gbiikoo.

Ma Gedalia u sãa yiruse.

Ma Sakuri u sãa itase.

Ma Yiseri u sãa nnese.

Ma Netania u sãa nɔɔɔɔɔɔ.

Ma Bukia u sãa nɔɔɔɔɔɔɔɔ.

Ma Yesarela u sãa nɔɔɔɔɔɔɔɔ.

Ma Esai u sãa nɔɔɔɔɔɔɔɔ.

Ma Matania u sãa nɔɔɔɔɔɔɔɔ.

Ma Simeyi u sãa wɔkurse.

Ma Asareli u sãa wɔkura tiase.

Ma Hasabia u sãa wɔkura yiruse.

Ma Subaeli u sãa wɔkura itase.

Ma Matitia u sãa wɔkura nnese.

Ma Yeremoti u sãa wɔkura nɔɔɔɔɔɔɔɔ.

Ma Hanania u sãa wɔkura nɔɔɔɔɔɔɔɔ.

Ma Yosibekasa u sãa wɔkura nɔɔɔɔɔɔɔɔ.

Ma Hanani u sãa wɔkura nɔɔɔɔɔɔɔɔ.

Ma Maloti u sãa wɔkura nɔɔɔɔɔɔɔɔ.

Ma Eliata u sãa yenduse.

Ma Hotiri u sãa yenda tiase.

Ma Gidaliti u sãa yenda yiruse.

Ma Makasioti u sãa yenda itase.

Ma Romanti Esee u sãa yenda nnese.

Wuuru baateren wirugii ka win yenugibu ba ra n sãawa wɔkura yiru.

Be ba ra sãa yerun kɔnnɔsu

kɔsu

26

¹ Ba be ba ra sãa yerun kɔnnɔsu kɔsu bɔnu kua wuu wuuka. Koren bweseru sɔɔ, Meselemia, Koren bii, Asafun debubuwa ba gosa.

² Bibu nɔɔɔɔɔɔ yiruwa u mara. Wee nge me ba ka swiine. Sakari ka Yedieli ka Sebadia ka Yatinieli,

³ ka Elamu ka Yokanani ka sere Elionai.

⁴ Ba maa Obedi Edomu gosa. Ma Yinni Gusunɔ u nɔn domaru kua, u bibu nɔɔɔɔɔɔ ita mara. Wee nge me ba ka swiine. Semaya ka Yosabadi ka Yoasi ka Sakaa ka Netanæli,

⁵ ka Amieli ka Isakari ka sere Pelitai.

⁶ Semaya, Obedi Edomun bii gbiikoo u bibu mara be ba kua dangibu, begibun suunu sɔɔ. Domi ba sãawa wɔrugoba.

⁷ Bii bera, Otini ka Refaeli ka Obedi ka Elisabadi ka sere ben wɔnɔbu yiru beni, Elihu ka Semaya be ba sãa wɔrugoba.

⁸ Tɔn be kpurowa ba sãa Obedi Edomun bibun bweseru. Be ka ben bibu ka ben

dusibu ba sāawa wərugoba ma ba hania mō samburu sō. Ba sāawa tambu wata ka yiru.

⁹ Meselemian bibu ka win wənəbu ba sāawa tambu wəkura nōbu ka ita. Be kpuro ba sāawa wərugoba.

¹⁰⁻¹¹ Merarin bweseru sō, Hosawa ba gōsa. Bibu nnewa u mara. Bera Simiri ka Hilikiya ka Tebalia ka Sakari. Ma u Simuri kua ben wirugii baa mē n n wi u sāa bii gbiikoo. Hosan bibu ka win wənəbu ba sāawa tambu wəkura ita.

¹² Kōnnō kōsobun wuu ni, ka nin wirugibu ka ben mero bisibu, bera ba ko n da kōnnōsu kōsu Yinni Gusunōn sāa yerō.

¹³ Ba kōnnōsu bonu kuawa ka tete, yenu ka yenu, bibu ka bukurobu, baawure u n ka yē mi u koo kōsu.

¹⁴ Ye ba tete toba, sōo yari yeru giara Selemia u wa. Ma win bii Sakari wi u sāa bwisi kēo u maa sōo yēsan nōm geu gia tete di.

¹⁵ Obēdi Edamuwa u sōo yēsan nōm dwardgia tete di. Ma win bii u maa yenusu tete di mi ba ra dīanu bere.

¹⁶ Supimu ka Hosawa ba kōnnō ge ga wāa sōo duu yeru gia tete di, ka ge ba mō Saleketi, ga mēera swaawo ye ya dōo gunguru gia. Kōso be, ba mēerinewa.

¹⁷ Tōo baatere Lefiba nōba tia ba ra n wāa sōo yari yeru gia, kpa tambu nne ba n wāa sōo yēsan nōm geu gia, kpa nne ba n wāa sōo yēsan nōm dward kpa nne ba n maa wāa dīao mi ba ra dīanu bere. Adama ba diagii be bonu sāawa wuunu yiru, wuu teerō tambu yiru.

¹⁸ Sōo duu yeru gia, dia ye ba gəri gəri sōo, tambu yiru, swaan bera gia, maa tambu yiru.

¹⁹ Kōnnō kōsobun wuu ni ba kua Kore ka Merarin bwese keri sōo, niya mi.

Sōma ye ba Lefti gabu wē

²⁰ Lefiba sōo, Akiyawa u ra Yinni Gusunōn sāa yerun arumani bere ka sere maa kēe ni ba ka Yinni Gusunō naawa.

²¹ Gēesonin bweseru sōo, Ladanin bibun bwesera ba sāa yenu yērobu. Wee nge mē ba ka swīine.

²² Yeyeli ka win bibu Setamu ka win wənō Yoeli bera ba ra Yinni Gusunōn sāa yerun arumani bere.

²³ Amuramun bweseru sōo ka Yiseharin bweseru sōo, ka Heboronin bweseru sōo ka Usielin bweseru sōo,

²⁴ Sebueli, Gēesōmun bii, Mōwisin debubuwa u sāa arumanin berobun wirugii.

²⁵ Win bweseru sōora Eliesēe, Gēesōmun wənōn bibun bwesera wāa. Rehabia, Eliesēen bii u Esai mara. Ma Esai u Yoramu mara. Ma Yoramu u Sikiri mara. Ma Sikiri u Selomiti mara.

²⁶ Arumani ye sina boko Dafidi ka yenu yērobu ka tabu kowobu nōrōm nōrōm ka wunōm wunōm wirugibu ka tabu sinambu

ba ka Yinni Gusunō naawa, yera Selomiti ka wīgibu ba kōsu.

²⁷ N deema arumani ye ba tabu di, yen sukuma ba ka Yinni Gusunō naawa bu ka win sāa yeru sōme.

²⁸ Arumani ye Gusunōn sōmō Samuēli ka Sōolu, Kisin bii ka Abinēe, Nerin bii ka Yoabu, Seruyan bii, ba ka Yinni Gusunō naawa, Selomiti ka wīgii bera ba maa ye kpuro berua.

²⁹ Kenania ka win bibu be ba wāa Yiseharin bweseru sōo, bera ba ra tōmbun wunānōsu ka siribu ko Isirelin temō.

³⁰ Hasabia ka tambu nōrōbu ka nata ka wunōbu (1.700) gabu be ba sāa wərugoba Yiseharin bweseru sōo, bera ba Isireliban tem kpare mē mu wāa Yuudenin sōo duu yeru gia. Bera ba ra maa Yinni Gusunōn sāa yerun samburu ko ka maa sina bokogiru.

³¹ Yeriya u sāa wirugii Heboronin bweseru sōo. Dafidin bandun wōo weeruse sōora ba bwese ten tōkan kaso kua. Ma ba wərugoba wa be sōo Yasēe Galadin temō.

³² Yerian mero bisi be, ba sāawa wərugoba. Be kpuro maa yenu yēroba. Ben geera sāawa nōrōbun suba yiru ka tambu nata ka wunōbu (2.700). Bera ba Yinni Gusunōn sāa yerun samburu ka maa sina bokogiru namu beria bera mi Rubenika ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumbiga wāa sōo yari yeru gia.

Tabu kowobun sōma

27

¹ Wee Isireli be ba sina bokon samburu mō. Ba sāawa yenu yērobu ka tabu kowobu nōrōm nōrōm ka wunōm wunōm wirugibu. Bera ba ra tabu kowobun wuunu kpare be ba ra n samburu naamo suru ka suru, wōo sōo. Wuuru baatere ta sāawa tambu nōrōbun suba yenda nne (24.000).

²⁻¹⁵ Wuu nin baatere ta ten wirugii mō. Suru gbiikoo sōo, Yasobeamu, Sabudielin bii, Perēsīn bweseru sōo, wiya u wuu gbiikii ten tabu sinambu kpara.

Suru yiruse sōo, Dodai, Akosigiwa u wuuru yiruse kpara. Ma Mikoloti u sāa win yiruse. Suru itase sōo, Benaya, yaku kowo Yehoyadan biiwa u wuuru itase kpara. U sāawa tabu durō wərugoba tenan turo. Wiya u maa sāa ben wirugii. Win bii Amisabadiwa u nūn kōsire kua u wuu te kpara.

Suru nne se sōo, Asaeli, Yoabun mōowa u wuuru nne se kpara. Yen biruwa win bii Sebadia u nūn kōsire kua.

Suru nōobuse sōo, Samēhutu Yisiragiwa u wuuru nōobuse kpara.

Suru nōoba tiase sōo, Yira, Ikēsīn bii, Tekoagiwa u wuuru nōoba tiase kpara.

Suru nōoba yiruse sōo, Helesi Palonigii, Efaraimun bwese kera sōo, wiya u wuuru nōoba yiruse kpara.

Suru nɔɔba itase sɔɔ, Sibekai Husagii, Serakin bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba itase kpara.

Suru nɔɔba nnese sɔɔ, Abiesɛɛ Anatɔtugii, Benyamɛɛn bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba nnese kpara.

Suru wɔkurse sɔɔ, Marai Nɛtofagii, Serakin bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru wɔkurse kpara.

Suru wɔkura tiase sɔɔ, Benaya Piratonigii, Efaraimun bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura tiase kpara.

Suru wɔkura yiruse sɔɔ, Helidai Nɛtofagii, Otinielin bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura yiruse kpara.

Bwese kerin wirugibu

¹⁶ Wee be ba sɔa Isireliban bwese kerin wirugibu.

Rubenin bwese kera sɔɔ, Eliesɛɛ, Sikirin biiwa u sɔa wirugii.

Simɛɔn bwese kera sɔɔ, Sefatia, Maakan biiwa u sɔa wirugii.

¹⁷ Lefin bwese kera sɔɔ, Hasabia, Kemuelin biiwa u sɔa wirugii.

Aronin bibun bweseru sɔɔ, Sadɔkuwa u sɔa wirugii.

¹⁸ Yudan bwese kera sɔɔ, Elihu, Dafidin mero bisibu sɔɔ, wiya u sɔa wirugii.

Isakarin bwese kera sɔɔ, Omiri, Mikaelin biiwa u sɔa wirugii.

¹⁹ Sabulonin bwese kera sɔɔ, Yisimaya, Abudiasin biiwa u sɔa wirugii.

Nefitalin bwese kera sɔɔ, Yerimɔti, Asirielin biiwa u sɔa wirugii.

²⁰ Efaraimun bibun bweseru sɔɔ, Hosee, Asasian biiwa u sɔa wirugii.

Manasen bwese keran sukumgibu sɔɔ, be ba wɔa sɔɔ duu yeru gia, Yoeli, Pedayan biiwa u sɔa wirugii.

²¹ Manasen bwese keran sukumgibu sɔɔ, be ba maa wɔa sɔɔ yari yeru gia, Galadin temɔ, Ido, Sakarin biiwa u sɔa wirugii.

Benyamɛɛn bwese kera sɔɔ, Yaasieli, Abunɛɛn biiwa u sɔa wirugii.

²² Danun bwese kera sɔɔ, Asareli, Yerohamun biiwa u sɔa wirugii.

Tɔn beni kpurowa ba sɔa Isireliban bwese kerin wirugibu.

²³ Dafidi u n̄ Isireliba gara be ba wɔɔ yendu mɔ ka be ba n̄ tura mɛ, yɛn s̄ Yinni Gusunɔ u n̄ m̄wɛɛru kua ma u koo Isireliba dabiasia nge wallun kperi.

²⁴ Yoabu, Seruyan biiwa u raa Isireliba garibu torua, ma ya Yinni Gusunɔ m̄ru kua. Yɛn s̄na u n̄ ye kurasie. Adama ba n̄ tɔn be ba gara min geeru yorua sina boko Dafidin w̄arun faagin tireru sɔɔ.

Dafidin sɔm kowobu gabu

²⁵ Asimafeti, Abudielin biiwa u ra sina bokon arumani bere.

Yonatam, Osiasin biiwa u ra maa gbɛan d̄nanu bere, wuu marosuginu ka baru kpraanuginu, ka sere k̄su yenuginu.

²⁶ Esiri, Kelubun bii wiya u sɔa be ba gbɛan sɔma m̄n wirugii.

²⁷ Simeɪ, Ramagii, wiya u sɔa resɛm gbɛa sɔm kowobun wirugii.

Sabidi Sefamugii, wiya u sɔa mi ba ra tam bere kpuron wirugii.

²⁸ Baali Hanani, Gedɛɛgii, wiya u ra d̄a ye ba m̄ olifi ka sikamɔre ye ya w̄a w̄wa ye ba m̄ Sefalaan wunanɔsu ko.

Yoasi, wiya u maa sɔa gum beru yenun wirugii.

²⁹ Sitarai Saronigii, wiya u ra ketɛ yi ba kparama Saronin wunanɔsu ko.

Safati, Adilain bii, wiya u ra maa ketɛ yi ba kparama w̄wi sɔn wunanɔsu ko.

³⁰ Obili, Isimɛɛli, wiya u ra yooyoo si ba m̄n wunanɔsu ko.

Yesidia Meronɔtugii, wiya u ra maa ketɛku ninu ni ba m̄n wunanɔsu ko.

³¹ Yasisi Hagarenigii, wiya u ra ȳa ni ba m̄n wunanɔsu ko.

Beni kpurowa ba sina boko Dafidin arumanin wunanɔsu m̄.

Sina bokon gerunasibu

³² Yonatam, Dafidin dusiwa u sɔa win bwisi k̄ɔ. Yonatam wi, u bwisi ka ȳɛru m̄ too. Yehieli, Hakumɔnin bii wiya u sɔa sina bokon bibun keu koosio.

³³ Ahitofeli u maa s̄awa sina bokon bwisi k̄ɔ. Usai Aakigii, wiya u sɔa sina bokon b̄ɔ kpaasi.

³⁴ Ahitofelin biru, Yehoyada, Benayan bii ka Abiataa, beya ba maa kua win bwisi k̄ɔbu. Ma Yoabu u sɔa win tabu sunɔ.

Dafidi u Salomɔ yire

u Yinni Gusunɔn s̄a yeru bani

28

¹ Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro m̄enna Yerusalemɔ ka ben bwese kerin wirugibu ka tabu kowo wuunun wirugibu ka tabu sinam be ba tabu kowobu n̄rɔm n̄rɔm ka wunɔm wunɔm kpare ka be ba sina bokon arumani ka win sabɛnun wunanɔsu m̄n wirugibu, ka win bibun keu koosiobu ka win sina kpraun sɔm kowobu ka win tabu durɔ w̄ruguɔba ka ben damgibu kpuro gesi.

² Yera sina boko Dafidi u seewa u ȳra u n̄ɛ, b̄ɛ n̄n mero bisibu, b̄ɛ n̄n tɔmbu kpuro, i man swaa dakio i n̄. Wee na raa ḡru doke n̄ Gusunɔ b̄ɛsɛn Yinni diru bania mi ba koo win woodan kpakororu yi te ta s̄a win naa s̄onditiru, ma na s̄ɔru s̄a n̄ ka tu bani.

³ Adama u man s̄ɔwa u n̄ɛ, n̄ n̄ n̄ kon tu bani. Domi na s̄awa tɔnu wi u tabu kua ma u yem yari.

⁴ Wi, Gusunō bese Isireliban Yinni u man gōsa nen tundon yenu di n ka ko bēe Isireliban sunō sere ka baadommao. Yellun di, Yudan bwesera u kua wirugii. Yudan bwese te sōo, ma u nen tundon yenu gōsa. Nen tundon yenu ge sōo, ma u man gōsa n ka bandu di bēe Isireliba sōo.

⁵ Yinni Gusunō u man bii dabiru kā. Be sōora u Salomōo gōsa u swīi bēe Isireliban sina gōna sōo, ye ya sāa wi, Yinni Gusunōgia.

⁶ U man sōowa u nēe, nen bii Salomōowa u koo nūn diru bania ka ten yaari mi ba ko n da nūn sā. Domi wiya u gōsa u n ka sāa nge win bii kpa wi, Yinni Gusunō u n maa sāa nge win tundo.

⁷ U koo win bandun dam sire sere ka baadommao ù n win woodaba ka win yirebu mem nōowamme nge me u mō gisō.

⁸ Tē, negibu, na bēe yiiremō Isireliba, Gusunōn tām̄bun wuswaaō ka Gusunō besen Yinnin tii wi u sun swaa dakin wuswaaō, i de i win wooda mem nōowa, i ye nēne beēn gōrusō kpa i wa i n tem me mō, kpa i maa beēn bibu mu deria bu tubi di sere ka baadommao.

⁹ Ma u maa nēe, wunē maa Salomōo nen bii, a Gusunō, nē wunen tundon Yinni gio kpa a nūn sā ka wunen gōru kpuro ka wunen bwēra kpuro. Domi wiya u ra tām̄bun gōrusu ka ben bwisikunu wēeri. A n nūn kasu, u koo de a nūn wa. Adama a n nūn deri, u koo maa nun deriwa sere ka baadommao.

¹⁰ Tē, a n yē ma Yinni Gusunō u nun gōsawa a ka nūn diru bania mi ba ko n da nūn sā. Yen sō a de a n wōruguru mō kpa a se a sōmburu ko.

Dafidi u Salomōo

sāa yee ten kpunaa wē

¹¹ Yen biru Dafidi u win bii Salomōo sāa yee ten kpunaa wē ka ten dia ye ba gōri gōrigia, ka ten arumani beru yerugia, ka dii wōrukinugia, ka dii sōokinugia, ka dii tēn mi ba koo Yinni Gusunōn woodan kpakororu yigia.

¹² Dii ten kpunaa kpurowa u nūn wē ye u raa himba sāa u ko kpuro. Yera sāa yerun yaarin kpunaa ka dia ye ya ka yi sikerenegia ka dia yēn mi ba ko n da sāa yee ten arumani beregia, ka yēn mi ba ko n da kēnu beregia ni ba Gusunō wē,

¹³ ka nge me ba yāku kowobu ka Lefiba bōnu kua wuu wuukagia, ka nge me ba ko n da ben sōmburu koosine Yinni Gusunōn sāa yerōgia, ka sere maa dendi yāa ni ba ko n da ka sōmburu kogia.

¹⁴ U nūn wura sōosi ye u koo ka dendi yāa wuraginu ko, nge me nin baaniren bunum nē. Ma u nūn sii geesu sōosi si u koo ka dendi yāa sii geesuginu ko, nge me nin baaniren bunum nē. Ba koo dendi yāa ni kowa nin baanire ka nin sōmburu.

¹⁵ Mēya u maa bu wura ka sii geesun bunum saka wē ye ba koo ka dabu wuraginu ka sii geesuginu ko, ni kpuro ka nin fitilaba.

¹⁶ U maa nūn wura wē mēn saka ba koo ka tabulu wuragii ko mi ba ko n da Yinni Gusunō pēe yiyye, ma u maa nūn sii geesu wē u ka tabulu geē ko.

¹⁷ Yen biru u maa nūn sōosi nge me ba koo kaato donnuginu koosina ka gbēa ka nōri yi ba kua ka wura gea ka sii geesugii, ka yin baayeren bunum,

¹⁸ ka yāku yee wuragiru mi ba ko n da turare dōo doke ka ten bunum. U maa nūn sōosi nge me ba koo naa kēkē ka wöllun kōsobun weenasibu koosina ka wura. Yin kasi yi ko n deriewa yi n Yinni Gusunōn woodan kpakororu wukiri.

¹⁹ Ma Dafidi u nēe, Yinni Gusunōn tiywa u yeniba kpuron kpunaa yorua u man wē. Ma u man yen bwisi wē n ka ye tubu.

²⁰ Yen biru, Dafidi u win bii Salomōo sōowa u nēe, a tii dam kēō, kpa a n wōrugōru mō, kpa a se a sōmburu ko. A ku berum ko, a ku maa nanda. Domi Gusunō nen Yinni u ko n ka nun wāa. U n nūn derimō, u n maa nun biru kisimō sere win sāa yee ten sōmburu kpuro tu ka wiru goora.

²¹ Yāku kowobu ka Lefiba wee ba bōnu sāa wuu wuuka bu ka Yinni Gusunōn sāarun sōma ko. N n sāa yee ten banan sōn na, tōmbu wee be ba sōm bwese bwese kan kōbu yē ba maa tii wē ka kīru. Be ka wirugibu ka Isireliba kpuro ba koo nun wiru kpīiya.

Kēe ni ba wē

sāa yee ten banan sō

29

¹ Sina boko Dafidi u tōn be ba mēnne mi kpuro sōowa u nēe, nen bii Salomōo wi Yinni Gusunō u gōsa, u sāawa bii piibu. U n gina tām̄bun kparabun bwisi mō. Sōmbu te u koo maa ko ta kpā, domi sāa yee te, ta n ko n sāa tōnuguru. Ta ko n sāawa Yinni Gusunōgiru.

² Na nen dam kpuro doke n ka Gusunō nen Yinni sāa yee ten banan sōoru ko. Dendi yāa ni ba koo ko ka wura, na nin wura yii. Ni ba koo maa ko ka sii geesu, na nin sii geesu yii. Ni ba koo maa ko ka sii gandu, na nin sii gandu yii. Ni ba koo maa ko ka sii wōkusu ko, na nin sii wōkusu yii. Ni ba koo maa ko ka dāa, na nin dāa yii. Ni ba koo maa ko ka kpee gobigii nōni bwese bwese kaginū, na nin kpee gobigini yii. Ma maa kpee kpiki buranu yii nu kpā.

³ Gusunō nen Yinnin sāa yee ten kīrun sō, wura ye na mō ka sii gee si na mō, ye kpurowa na wē sāa yee ten sō ye na raa sōoru kua yellu baasi.

⁴ Yera wura ye ya na Ofirin di tōnnu wunōbu (100), ka sii geesu tōnnu goobu ka weeru (240) bu ka sāa yee ten gani pote,

⁵ Ka sere maa dendi yāa ni ba koo ka wura ko ka ni ba koo ka sii geesu ko, dendi yāa ni sām kowo be, ba koo gesi ko kpuro. Tē, beē sō, wara kī u Yinni Gusunō kēru wē ka nuku tia, kpa sām kowobu bu ka ye gāa wuruginu ka sii geesuginu seku.

⁶ Yera yenu yērobu ka Isireliban bwese kerin wirugibu ka tabu kowobu nōrōm nōrōm ka wunōm wunōm wirugibu ka sina bokon sām kowobun wirugibu ba kēnu wē ka nuku tia.

⁷ Ye ba wē Yinni Gusunōn sāa yee ten sō, yera wuran tōnu wunaa wata ka wākuru ka wuran gobi nōrōbun suba wākuru (10.000) ka sii geesun tōnu gooba wunōbu (300) ka sii gandun tōnu nata (600) ka sii wōkusun tōnu nōrōbun suba ita (3.000).

⁸ Be ba kpee gobiginu mō, ba nu Yeyeli, Geesonin bweserugii wē u doke Yinni Gusunōn sāa yerun arumanin beru yero.

⁹ Tōn be kpuro ba nuku dobu kua kēē ni ba Yinni Gusunō wēn sō, domi ba nu wēwa ka nuku tia. Ma sina boko Dafidin tii u nuku doo bakabu kua.

Dafidin kanaru

¹⁰ Dafidi u Yinni Gusunō siara tōn be ba mennē mi kpuron wuswaa. U nē, i Gusunō besen sikado Yakōbun Yinni siaro sere ka baadomma.

¹¹ Yinni Gusunō, wuna a kpā, a dam mō, a maa yiiko mō. A n nōru mō. Domi wuna a mō kpuro ye ya wāa wōllo ka ye ya wāa temō. Wuna a bandu dii, wuna a kpuro kere.

¹² Wunen min diya dukia ka beere ya ra nē. Wuna a bandu dii kpuron wōllo. Wunen nōmura dam kpuro mu wāa. Wuna kaa kpī a gāanu kpuro wōlle sua kpa a nu tāsisisa.

¹³ Tē, Gusunō besen Yinni, sa nun siaramō, sa maa wunen yīsirin kpāaru beere wēemō.

¹⁴ Nē ka nen tambu sa n gāanu tura su ka nun kēnu wē. Gāanu kpuro naamōwa wunen min di. Ye sa maa nun wēemō kpuro, wunen min diya sa ye waamō.

¹⁵ Sa besen wāaru dimōwa wunen wuswaa nge sōbu nge mē besen sikadoba ba kua. Besen wāarun tōru kpuro koo doonawa nge saaru, yīyōbu sari.

¹⁶ Gusunō besen Yinni, wuna a kpuro mō. Wunen min diya arumani yeni kpuro ya wee ye sa sōru kua su ka nun diru bania te ta ko n wunen yīsi deerarū sōwa.

¹⁷ Gusunō nen Yinni, na yē ma wuna a ra tōnun gōru wēri, a ra maa gem kā. Wee na ka nun kēē nini naawa ka gōru deero. Na maa wa wunen tōn be ba wāa mini, ba nun kēnu wēemō ka nuku dobu.

¹⁸ Gusunō, besen sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakōbun Yinni, a de wunen tōmbun gōrusu ka ben bwisikunu nu n sāa menī baadomma, kpa ben gōrusu su n tāsa wunē sō.

¹⁹ Kpa a de nen bii Salomōn gōru ga n sō, u ka wunen yirebu ka wunen sōsinu ka wunen woodaba mem nōwa, u ka ye kpuro sōmburu ko, kpa u sāa yee te bani tēn sō na sōru yeni kpuro kua.

²⁰ Dafidi u maa tōn be ba mennē mi kpuro sōwa u nē, i Gusunō besen Yinni siaro.

Ma be kpuro ba Gusunō ben sikadoban Yinni siara, ba yiira win wuswaa ka maa sina bokon wuswaa.

Ba Salomō kua sina boko

²¹ Yen sisiru, ba Yinni Gusunō siarabun yākunu ka yāku dōo mwaararuginu kua ka kete nōrōbu (1.000) ka yāa kinenu nōrōbu (1.000) ka yāa kpeemmin nōrōbu (1.000), yāku nin baatere ka ten tam. Ma ba maa yāku dabinu ganu kua Isireliba kpuron sō.

²² Yen tō te, ba di ba nōra Yinni Gusunōn wuswaa ka nuku doo bakabu. Ma ba maa Salomō Dafidin biin bandu dam sire ba nūn gum tāre wirō nōn yiruse Yinni Gusunōn wuswaa, u ka ko kparo. Yen biru, ba maa Sadōku gum tāre wirō ba nūn kua yāku kowo.

²³ Salomō u sina Isireliban sina gōnō ye ya maa sāa Yinni Gusunōgia. U kua sunō win tundo Dafidin ayero. U kuura, ma Isireliba kpuro ba nūn wiru kpīiya.

²⁴ Wirugibu ka tabu kowo damgibu ka mam sina boko Dafidin bii be ba tie kpuro, ba nūn wiru kpīiyawa.

²⁵ Yinni Gusunō u Salomō wolle sua Isireliba kpuron suunu sō. Ma u win bandu girima doke n kere sinam be ba nūn gbiiye Isirelio.

Dafidin gōo

²⁶ Dafidi Isain bii u bandu di Isireliba kpuro sō.

²⁷ U bandu diwa wōo weeru Isireliba sō. Heboroniō wōo nōba yiru, Yerusalemuō maa wōo tēna ka ita.

²⁸ Dafidi u dukia ka girima wa. U tōkō kuawa kōo kōo. Ma u gu bōri yendu sō. Ma win bii Salomō u bandu kāsire kua.

²⁹ Ye sina boko Dafidi u gbīa u kua, ka ye u kua dāku te, ye kpuron gari yi yorua yam wao Samuēlin tireru sō ka Gusunōn sōmō Natanin tireru sō, ka sere maa yam wao Gadin tireru sō.

³⁰ Tire ni sōra ba maa win bandun gari yorua ka win wōrugōru, ka ye n kōora Isireliban temō ka tem tukumō win waati ye sō.

ISIRELIBAN BANDUN GARI YIRUSE

Saloməon bandun faagiwa tire te, ta mō ka nge mē Isireliban bwese keri wəkuru ta win bii Roboamu seesi ma ta Yeroboamu kua ten sina boko. Ma Roboamu u kua Yudaba tnan sina boko ma win bibun bwesera ban te wēenam sere Babilonigibu ba ra ka na ba Yerusalemu wəri ba kamia.

Tire ten kpunaa

1. Saloməon bandun gari, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Isireliban banda bōnu kua yiru, wiru 10:1n di sere wiru 11:4.
3. Yudaban bandun gari, wiru 11:5n di sere wiru 36:23.

SALOMƏ, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

¹ Salomə, Dafidin biin banda dam kua domi Gusunə win Yinni u wāa ka wī, ma u nūn wolle sua.

Salomə u bwisi kana

(I maa mēerio Sinambu I, 3:4-15)

² Sə teeru Salomə u ka Isireliba kpuro gari kua ka ben tabu kowobu nərəm nərəm (1.000) ka wunəm wunəm sinambu ka ben siri kowobu ka ben yenu yērobu, ben wirugibu kpuro gesi.

³ U ka tən be kpuro da Gabaonio gungurə. N deema miya Yinni Gusunən kuu bekurugiru ta wāa te Məwisi Gusunən som kowo u kua sanam mē Isireliba ba wāa gbaburə.

⁴ Adama ba Yinni Gusunən woodan kpakororu sua saa Kiriati Yarimun di ba ka da Yerusalemu ba yi kuu bekurugirə.

⁵ N deema kuu ten wuswaaəra yāku yee te Besaleli, Urin bii, Hurin debubu u kua ka sii gandu ta wāa.

Miya Salomə ka tən be kpuro ba bikiaru kua Yinni Gusunən mi.

⁶ Yera Salomə u da u yāku kua yāku yee ten mi, te ta wāa kuu bekurugii ten wuswaaə. Yāanu nərəbuwa (1.000) u ka yāku dō mwaararuginu kua.

⁷ Ye n kua wəkuru, yera Yinni Gusunə u Salomə kure. Ma u nūn sōwa u nē, a man bikio ye a kī n nūn kē.

⁸ Ma Salomə u nē, wee a nen tundo Dafidi durom kua. Ma a man kəsire kua win ayero.

⁹ Tē, a de wunen nəw mweeru tu yibiara te a nen tundo Dafidi kua. Domi a dera na bandu di tən wuurun suunu sō te ta dabi nge yani seeri.

¹⁰ Yen sē tē, a man bwisi ka laakari kēeyo, kpa n kpī n ka tən be kpara. Ma n kun mē, wara u koo kpī u wunen tən dabi te kpara.

¹¹ Gusunə u Salomə sōwa u nē, na nua ye ya wāa wunen gōruə. Wee, a n dukia ka arumani bikie, n kun mē beere, n kun mē be ba nun tusan gō. Meya a n maa bikie wunen wāaru tu dakaa da. Adama bwisi ka laakariwa a bikia a ka nen tumbu kpara bēn wōllə na dera a bandu dii.

¹² Tē, kon nun bwisi ka laakari ye wē. Ye baasi, kon maa nun dukia ka arumani ka beere wē ye sinam be ba nun gbiye ba n waare a sere bandu di. Meya wunen biru, gōo kun maa ye wasi.

¹³ Yeniban biru, Salomə u sarama gunguu ten min di, mi Yinni Gusunən kuu bekurugira wāa. Ma u wurama Yerusalemu u bandu dii Isireliba kpuron wōllə.

Yūko ka arumani

ye Salomə u mō

(I maa mēerio 9:25-28, Sinambu I, 10:26-29)

¹⁴ Salomə u tabu keke yi dumi gawe menna nərəbu ka nēru (1.400). Ma u maa maasəbu menna nərəbun suba wəkura yiru (12.000). Ma u be kpuro yi yi wusu gasu sō ka sere maa Yerusalemu mi win tii u wāa.

¹⁵ U dera wura ka sii geesu dabia Yerusalemu nge kpenu. Ma u dera dāa ye ba mō seduru ya maa dabia baama nge dāa ye ba mō sikaməre ye ya ra n wāa Sefalan wəwaa.

¹⁶ Egibitin diya ba ra ka nūn dumi naawe. Tenkubara ba ra yi dwem de.

¹⁷ Ba ra nūn tabu keke yi dumi gawen tia dōrewa sii geesun gobi nata (600). Kpa bu maa nūn duma dore sii geesun gobi wunaa weeru ka wəkuru. Bera ba ra maa ka Hētiban sinambu ka Sirigibun sinambu dumi daawe.

Salomə u sāa yerun banan

səuru mō

(I maa mēerio Sinambu I, 5:15-32, 7:13-14)

¹⁸ Salomə u wooda wē bu Yinni Gusunə diru bania, kpa bu maa win tii sina kpaaru bania.

2

¹ Yera u tumbu nərəbun suba wata ka wəkuru (70.000) gōsa be ba ko n da səmunu sue, ka tumbu nərəbun suba wəne (80.000) be ba ko n da kpenu dāku guunə. Ma u maa tumbu nərəbun suba ita ka nata (3.600) gōsa be ba ko n səmbu te nōni doke.

² Salomə u Hiramu, Tirin sunə gəria u nē, nge mē a raa nen tundo Dafidi dāa ye ba mō seduru kā u ka win sina kpaaru bana, nge meya nen tii na maa kī a man kēema.

³ Wee na Gusunə nen Yinni diru baniamme ta n sāa wigiru. Miya ba ko n da nūn turare nubu durorugia dō dokeye, kpa bu win pēe yi mi baadomma. Miya ba ko n da maa yāku dō mwaararuginu ko bururu ka

yoka, tɔɔ baatere, ka tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, ka suru kpao baawure sɔɔ, ka Yinni Gusunɔn tɔɔ bakaru baatere sɔɔ nge mɛ ba Isireliba yen wooda wɛ sere ka baadommaa.

⁴ Dii te, ta ko n kpā. Domi Gusunɔ besen Yinni u bɛnu kpuro kpāaru kere.

⁵ N n mɛn na, goo kun kpɛ u nɛn diru bania. Domi baa wɔllu ka ten kpāaru ta n kpɛ u nɛn mwa. Yen sɔ, wara ra n ne, Salomɔ n sere ka nɛn diru bania. Nɛgia n ko mi ko na n da nɛn turare dɔɔ dokeye.

⁶ Yen sɔ tɛ, wunɛ Hiram, a man goo mɔrisiama wi u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusun sɔmburu yɛ ka sere beka ye ba wɔkuu ka wunɔm ka maa gaadura kpa u n maa gāanun weenasinun kobu yɛ gana sɔɔ, kpa bu sɔmburu ko sannu ka nɛn tɔn be ba maa yɛru mɔ ba ka wāa Yerusalemu mini ka Yudan tem kpuro sɔɔ. Tɔn be, ba sāawa be nɛn tundo Dafidi u gɔsa.

⁷ A de a man dāa ye ba mɔ seduru ka sipɛɛ ka santali mɔrisiama Libanin di. Domi na yɛ ma wunɛn sɔm kowobu ba yen burabu yɛ. Nɛn sɔm kowobu ba koo bu somi sɔmbu te sɔɔ.

⁸ A de bu man dāa ye kasuama ya n kpā. Domi dii te na kī n bani mi, ta kpā. Ta ko n maa wā.

⁹ Saa ye sɔɔ, kon wunɛn sɔm kowobu alikaman som tannu nɔɔbun suba nɔɔba tia (6.000) wɛ ka dīa bimi yi ba mɔ ɔɔsun som tannu nɔɔbun suba nɔɔba tia ka tam ditiri nɔɔbun suba nɛnɛ (800.000) ka sere maa gum ditiri nɔɔbun suba nɛnɛ.

¹⁰ Ma Hiram, Tirin sunɔ, u Salomɔ wisu tireru sɔɔ u nɛɛ, geema, yɛn sɔ Yinni Gusunɔ u win tɔmbu kī, yen sɔna u nun kua ben sunɔ.

¹¹ I ka man Gusunɔ Isireliban Yinni siaro wi u wɔllu ka tem taka kua. Wee u Dafidi bii bwisigiɪ ka laakarigiɪ kā wi u koo wi, Yinni Gusunɔ sɔa yeru bania ka sere maa win tiin sina kpaaru.

¹² Tɛ, wunɛ Salomɔ, kon sɔm yɛro goo mɔrisiama. Yɛro u bwisi mɔ too. Win yīsira Huramabi.

¹³ U sāawa kurɔ goon bii. Kurɔ wi, u sāawa Danun bweserugii. Ma win tundo u sāa Tirigii. Huramabi wi, u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusun ka kpenu ka dāan sɔmburu yɛ. U maa beka sɔmburu yɛ, ye ba kua ka wɛɛ wunɔmgii ka gaaduragii, ka wɛɛ swɛɛ ka sere maa wɛɛ damgii. Meya u maa gāanun weenasibu komu gani sɔn sɔmburu yɛ. Sɔmbu te ba gesi nɛn nɔmu sɔndia kpuro, u koo kpī u tu kowa. U koo sɔmbu te kowa ka wunɛn sɔm kowobu sannu ka sere be nɛn Yinni Dafidi wunɛn tundo u gɔsa.

¹⁴ Tɛ, wunɛ maa, a sun alikama ka ɔɔsu ka gum ka tam mɛ mɔrisiama yɛn gari a gerua mi.

¹⁵ Bɛse sa ko maa nun dāa bɔɔria nge mɛn nɔɔ a kī, kpa su ye mɔrisiama ka goo nimkusu sere Yafɔɔ. Kpa wunɛgibu bu maa na bu ka ye da Yerusalemu.

¹⁶ Salomɔ u sɔbu gara be ba wāa Isireliba sɔɔ. N deema win tundo Dafidi u raa bu gara. Sɔɔ ben geera kuawa tɔnu nɔɔbun suba wunaa weeru ka wɔkura ita ka nata (153.600).

¹⁷ Ma u ben nɔɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) gɔsa ba n da sɔmunu sue, kpa ben nɔɔbun suba wɛnɛ (80.000) ba n da kpenu dāku guunɔ. Ben nɔɔbun suba ita ka nata (3.600) ye ya tie, ba n da sɔm kowo be ba tie nɔni doke.

3

Sāa yerun bana

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 6:1-38)

¹ Salomɔ u sāa yee ten bana torua Yerusalemu guu te ba mɔ Mɔriyan wɔllɔ mi ba win tundo Dafidi sɔɔsi. N deema yam mi n dāa sāawa ɔnani, Yebusin doo soo yeru.

² U sāa yee ten bana toruawa win bandun wɔɔ nɛsen suru yirusen sɔɔ yiruse sɔɔ.

³ Ba dii te yīirawa ka yellun yīurutia ye ba ra ka gāanu yīire. Ten dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu wata. Ten yasum maa sāa gɔm soonu yɛndu.

⁴ Dii ten yasum ka ten duu yee gbiiikirun dɛɛbu n nɛwa. N sāawa gɔm soonu yɛndu. Ma ten gunum mu sāa gɔm soonu wunaa teeru. Ma Salomɔ u ten sɔɔwɔ wura gea pote.

⁵ Ma u dii ten tiin gani dāa ye ba mɔ sipɛɛ wukiri. Yen biru, u maa ye wura ye ya gea sāa pote. Ma u dera ba kpakpa wurusu ka yonin weenasii kua kua gani yi sɔɔ.

⁶ Ma u tu buraru kua ka kpee gobiginu. N deema wura ye u ka sɔma ye kpuro kua mi, ya weewa saa Paafaimun di.

⁷ U dii te wura potewa ka ten gbereba sɔɔ, ka ten kanno suukusɔ ka ten ganiɔ, ka ten gamboba sɔɔ, ma u wollun kɔsobun weenasibu kua ten gani sɔɔ.

⁸ Ma u dii te ta dɛɛre gem gem bana mi. Ten dɛɛbu ka dii ten tiin yasum mu nɛwa. Mu sāawa gɔm soonu yɛndu. Ma ten yasum maa sāa gɔm soonu yɛndu. Ma u tu wura gea pote. Wura yen geera sāawa tannu yɛndu.

⁹ Wura ye ba ka kulumba kuan geera sāawa kilon bɔnu. Baa ka dia ye ya wāa wɔllɔ kpuro ba ye wura potewa.

¹⁰ U maa kɔsobun weenasibu yiru kua dii te ta dɛɛre gem gem mi sɔɔ. Ma u ye wura pote.

¹¹ Wollun kɔso ben kasa nne ye kpuron dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu yɛndu. Kasa yen tian dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu nɔɔbu. Ma ben turon kase teeru ta gana girari. Ma tee teni ta ka kɔso yirusegirun teeru girarine.

¹²Ma kōso yiruse win kase teeru ta maa dii ten goo teonō girari. N deema ten yirusewa ta ka gbiikoo wigiru girarine.

¹³Kōso be kpuron kasa ya deriarewa. Ma yen dēebu kua gōm soonu yendu. Ma ba yō ba wuswaa tii dii ten kōnnō gia.

¹⁴Ma u dii ten beku kareru kua ka wēē dangii yi ba wōkua ka gaadura ka wunōm ka sere maa tom. Ma ba maa kōsobun weenasibu kua beku te sōō.

Dii ten ghere be ba kua

ka sii gandu

(I maa mēerio Sinambu I, 7:15-22)

¹⁵U dii ten wuswaaō ghere yiru kua. Yen baayeren gunum mu sāawa gōm soonu tena ka nōōbu. Ma ba ye furōsu sōndia wōllō. Sin gunum mu sāawa gōm soonu nōōbu.

¹⁶U maa yōnin weenasii buraru garu kua nge te u raa kua sāa yeru mi. Ma u bura te doke furō sin wōllō. Ma u dāa marum gam weenasim kua wunōbu (100) u doke yōni yi sōō.

¹⁷Ma u ghere yiru ye gira sāa yee ten wuswaaō. Tia nōm geuō, tia maa nōm dwarō. Ma u nōm geugia ye yīsiru kō Yakini. Ma u maa nōm dwarugia ye yīsiru kō Boasi.

4

¹U maa yāku yeru kua ka sii gandu. Ten dēebu bu sāawa gōm soonu yendu. Ma ten yasum maa sāa gōm soonu yendu. Ma ten gunum mu sāa gōm soonu wōkuru.

Boo sii ganduguu

(I maa mēerio Sinambu I, 7:23-26)

²U boo sii ganduguu kua. Gen nōn yasum mu sāawa gōm soonu wōkuru. Gen gunum maa gōm soonu nōōbu. Ma gen kēkera sāa gōm soonu tena. Ga sāawa bwēereke mam mam.

³Ba gen nōō bōkan temō ketēban weenasii kua ba ka sikerena. Gōm soo teerun baa sōō, ketē wōkura ba kua. Ba keten weenasii yi kuawa sāa yiru. Ma ye kpuro ya sāa sii bōri tia ka boo sii ganduguu ge.

⁴Ba boo ge sōndiwa keten weenasii wōkura yirun wōllō. Yen ita ya wuswaa kisi sōō yēsān nōm geu gia, ita maa sōō duu yeru gia, ita yēni maa sōō yēsān nōm dwaru gia, ita ye ya maa tie, sōō yari yeru gia. Ma boo ge, ga sōndi keten weenasii yin wōllō. Ma ketē ben biru ga wura sōōwō.

⁵Boo gen sinum mu ka nōm tararu nē. Ma ba gen nōō bōka kua nge nōragia. Ma ga maa nōō deriare nge biibii. Ga koo kpī gu nim mwa ditiri nōrōbun suba wunaa teeru (120.000).

⁶U wekenu wōkuru kua ma u nin nōōbu yi sāa yee ten nōm geuō. Nōōbu yēni maa ten nōm dwarō bu wa bu ka tii sārasia, kpa bu maa ka yāku yaa kpakia bā n yāku dōō mwaararuginu mō. Boo sii ganduguu gen

nima yāku kowobu ba ra ka ben nōma ka naasu kpakie.

Dendi yāa ni ba kua ka sisu

(I maa mēerio Sinambu I, 7:40-51)

⁷U maa dabu wuraginu kua wasi wōkuru. U nu kuawa nge mē ba nin wooda yi. Ma u nin nōōbu yi sāa yee ten nōm geuō. Nōōbu yēni maa nōm dwarō.

⁸U tabulu wōkuru kua u yi sāa yeru mi. U nōōbu yi nōm dwarō, ma u maa nōōbu yi nōm geuō.

Ma u maa gbēē wuraginu kua wunōbu (100) ni sōō ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka.

⁹U yaara gaa kua yāku kowobun sō. Yen biru, u maa yaara baka gaa kua ka yen gamboba. Ma u gambo be sii gandu pote.

¹⁰U boo sii ganduguu ge yiwa yaara yen nōm geuō sōō yari yerun nōm dwaru gia.

¹¹Huramu u torom guratii kua ka kaatonu ka gbēa yē sōō ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka. Nge meya u ka sōmbu te kua u kpa te sina boko Salomōō u nūn yiire u ko Yinni Gusunōn sāa yee ten sō.

¹²Wee ye u maa kua. Yera ghere yiru ka furōsu yiru si ba koo doke ghere ben wōllō ka kōkōsō bwesenu yiru ye ba koo sōndi furō sin wōllō.

¹³U maa dāa marum weenasim kua nēeru (400) kōkōsō yiru yen sō. Kōkōsō yiru yen baayerē sōō, dāa marum weenasim mēn sia yiru yiruwā u kua u ka sōndi furō sin wōllō.

¹⁴U wekenu kua wōkuru ka nin sōwaritii wōkuru.

¹⁵U boo sii ganduguu kua, ka keten weenasii wōkura yiru yi yi boo ge sōōwa.

¹⁶U maa torom guratii kua, ka kaatonu, ka kaato donnuginu.

Dendi yāa ni sina boko Salomōō u dera Huramabi u kua mi, u nu kuawa ka sii gan te ba wōriasia.

¹⁷U dera ba yāa ni kpuro kua ka sii gandu Yuudenin wōwāō mi sōnda wāa Sukōtu ka Seredan baa sōō.

¹⁸Salomōō u dera ba dendi yāa ni kua nu dabi sere ba n maa sii gan ten bunum yīira.

¹⁹Salomōō u maa dera ba dendi yāa ni nu tie kua. Niya

yāku yee wuragii te,
ka tabulu yē sōō ba ra pēē sōndi,

²⁰ka dabunu ka nin fitilanu ni ba kua ka wura gea. Ba koo nu sōrawa nge mē sāa yerun wooda ya gerua.

²¹U maa biibiin weenasii kua ka fitilanu ka nin bakusu. U ye kpuro kuawa ka wura gea.

²²U maa woba kua, ka nōri, ka gbēa, ka dōō guratii. Ba ye kpuro kuawa ka wura gea.

U maa dii te ta dēere gem gem gamboba ka sāa yee ten tiin kōnnōn gamboba kua ka wura.

5

¹ Ye Saloməə u s̄aa yee ten s̄amburu kua u kpa, yera u sii geesu ka wuru ka ḡaa ni win tundo u raa yi s̄aa yee ten s̄ə kpuro gurama u doke Yinni Gusunən arumanin beru yera.

Ba woodan kpakororu yi Yinni Gusunən s̄aa yera

(I maa m̄erio Sinambu I, 8:1-13)

² Yen biru, Saloməə u Isireliban guro gurobu ka ben yenu ȳerobu ka bwese kera baayeren wirugibu sokusia Yerusaleməə bu ka Yinni Gusunən woodan kpakororu suama s̄aa Dafidin sina kpaarun di te ba maa mə Sion, kpa bu tu doke s̄aa yeru mi.

³ Yera Isireliba kpuro ba menna Saloməən mi w̄əən suru n̄əəba yiruse wi s̄ə ba ra t̄əə bakaru garu ko.

⁴ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera Lefiba ba Yinni Gusunən woodan kpakoro te sua,

⁵ ka win kuu bekurugii te, ka sere s̄aarun dendi ȳaa ni nu w̄aa te s̄ə kpuro. Yaku kowobu ka Lefibara ba ye kpuro suama.

⁶ Sina boko Saloməə ka Isireliba kpuro be ba menna mi, ba na ba ȳra Yinni Gusunən woodan kpakoro ten wuswaa. Ma ba ȳaanu ka kete dabinu go ba ka ȳakunu kua. Sabe ni ba go mi, nu n̄ garirə.

⁷ Ma yaku kowobu ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te da ten ayera dii te ta deere gem gem s̄ə. Ba tu yiwa w̄ollun k̄əsobun weenasibu yirun kasin k̄ək̄ə.

⁸ K̄əsə be, ba kasa deriewa ba woodan kpakoro te ka ten n̄anutii wukiri.

⁹ Ba koo kp̄i bu n̄anutii yi wa yi tere s̄aa dii te ta deere gem gem k̄ənnən di. Domi ba yi kuawa yi d̄eu. Adama ba n̄ kp̄e bu yi wa s̄aa t̄əən di. Miya kpakoro te, ta w̄aa sere ka gisən gisə.

¹⁰ Ḡaanu sari kpakoro te s̄ə, ma n kun mə wooda w̄akurun kpee b̄esi yiru ye M̄owisi u doke mi. Yinni Gusunəwa u n̄n yi w̄e Horebun guuro sanam me u ka Isireliba arukawani b̄əkuə ye ba yera Egibitin di.

¹¹ Yaku kowobu ba tii deerasia. Adama ba n̄ kue nge me wooda ya n̄e bu ko wuuru ka wuuru. Ma be kpuro ba yara s̄aa yee ten min di.

¹² Ma Lefiba kpuro be ba s̄aa wom kowobu, Asafu ka Hemani ka Yedutum ka ben bibu ka begibu kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka w̄e damgii ba ka ȳə yaku yerun s̄ə yari yeru gia ba seketirenu neni ka guunu ka m̄əəkunu. Ma yaku kowobu wunaa teeru ba w̄aa ben b̄akuə ba k̄əbi soomə.

¹³ Be ba k̄əbi soomə ka be ba womusu mə ba Yinni Gusunə siaramə ba mə, i Yinni Gusunə siaro, domi u s̄awa t̄ən geo, win durom mu ko n w̄awa sere ka baadomma.

Ye ba mə me, saa yera guru wii wurora Yinni Gusunən s̄aa yee te wukiri.

¹⁴ Ma yaku kowobu ba kpana bu ȳra bu ben s̄amburu ko guru wii ten s̄ə. Domi Yinni Gusunən yiikon girima ya dii te yiba.

6

¹ Yera Saloməə u n̄əəguru sua u n̄e, Yinni Gusunə, a bwisika a n w̄aa guru wii sinunguru s̄ə.

² Adama n̄e, na nun w̄aa yee geeru bania mi kaa n w̄aa sere ka baadomma.

Gari yi Saloməə

u Isireliba s̄əəwa

(I maa m̄erio Sinambu I, 8:14-21)

³ Yera sina boko Saloməə u s̄ira Isireliba kpuron mi gia, mi ba ȳ. Ma u bu domaru kua.

⁴ U gerua u n̄e, na Gusunə Isireliban Yinni siara. Domi u win n̄əə mw̄eru yibia te u Dafidi nen tundo kua u n̄e,

⁵ s̄aa m̄in di u win t̄əmbu Isireliba yarama Egibitin di, u n̄ wuu gagu ḡosa ben wusu gasu s̄ə bu ka diru bani mi ba koo n̄n s̄a. U n̄ maa goo ḡosa u n ka s̄aa win t̄əmbun kparo.

⁶ Adama Yerusalemuwa u ḡosa bu ka n̄n s̄aa yeru bania mi. Meya u maa Dafidi ḡosa u n ka s̄aa ben kparo.

⁷ Nen tundo Dafidi wi, u raa ḡoru doke u Gusunə besen Yinni diru bania.

⁸ Ma Yinni Gusunə u n̄n s̄əəwa u n̄e, ya w̄a ye u ḡoru doke u ka n̄n diru bania.

⁹ Adama n̄ wi, u koo n̄n tu bania. Win bii wi u koo ma, wiya u koo tu bani.

¹⁰ T̄e, Yinni Gusunə u win n̄əə mw̄e te yibia. Wee n̄e, Saloməə, na sina b̄esə Isireliban sina ḡona w̄ollə na kua nen tundo Dafidin kasire. Yen biru, na Gusunə besen Yinni dii te bania mi ba ko n da n̄n s̄a.

¹¹ Dii te s̄əra na win woodan kpakororu w̄aa yeru kua. Kpee b̄esi yiruwā yi w̄aa kpakoro te s̄ə, yi s̄ə ba win woodaba yorua be u besen baababa w̄e.

Saloməən kanaru

(I maa m̄erio Sinambu I, 8:22-53)

¹² Yera Saloməə u ȳra Yinni Gusunən yaku yerun wuswaa Isireliban nani biru, ma u n̄ma yiya w̄ollə u kanaru kua.

¹³ N̄ deema Saloməə u raa turaru garu kua ka sii gandū. Ma u tu doke s̄aa yerun yaara yen suunu s̄ə. Tura ten d̄eəbu bu s̄əəwa ḡəm soonu n̄əəbu. Ten yasum maa ḡəm soonu n̄əəbu. Ma ten gunum maa s̄aa ḡəm soonu ita. Miya u ȳəəwa u yiira Isireliba kpuron wuswaa. Ma u n̄ma yiya w̄ollə u n̄e,

¹⁴ Gusunə, b̄esə Isireliban Yinni, goo maa sari nge wunə w̄ollə ka temə. Wunen bw̄aa be ba nun m̄em n̄əəwammə ka ḡoru tia, a ra arukawani ye a ka bu b̄əkuə yibie, kpa a bu wunen w̄ən w̄əndu s̄əsi.

¹⁵ Wee a wunen n̄əə mw̄eru yibia te a wunen b̄əə Dafidi nen tundo kua. Ye a n̄n s̄əəwa kpuro, a ye kua gisə ka wunen dam.

¹⁶ Yen sɔ, Gusunɔ bɛsɛn Yinni, a nɔɔ mwɛɛ te yibio te a nùn kua mi. A nɛɛ, u ñ kɔsire biamɔ win bibun bweseru sɔɔ wi u koo win bandu di, bii be, bà n tii nɛni dee dee ben wáaru sɔɔ, ma ba nun mɛm nɔɔwammɛ nge mɛ wi, Dafidi u kua.

¹⁷ N n mɛn na, Gusunɔ bɛsɛn Yinni, a de wunen gari yi a nùn sɔɔwa mi kpuro yi kooa.

¹⁸ Adama kaa sere kpī a sina tem mɛ sɔɔ ka gem? Domi wɔlla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini?

¹⁹ Ka mɛ, Gusunɔ nɛn Yinni, a nɛn gere swaa dakio, kpa a nɛn kanaru nɔ te na mɔ gisɔ.

²⁰ A de wunen nɔni yi n wáa dii te sɔɔ wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ. A nɛn kanaru swaa dakio te na mɔ yam mini. Domi miya a nɛɛ, kaa tii sɔɔsi.

²¹ Nɛ ka wunen tɔmbu, sà n mɛnna yam mini, sa kanaru mɔ, a sun swaa dakio saa wɔllun di mi a wáa kpa a sun suuru kua.

²² Goo ù n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua u ka na mini u bōre yāku yero,

²³ na nun kanamɔ a yēro swaa dakio wɔllun di kpa a bu siria. A tɔn kɔso nùn win kɔsa kɔsieyo, kpa a maa gemgii nùn win gem wē.

²⁴ Yiberɛba bà n wunen tɔmbu Isireliba kamia yèn sɔ ba nun torari, ma ba gōru gɔsia ba na ba nun suuru kanamɔ dii teni sɔɔ,

²⁵ a bu swaa dakio saa wɔllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwɛɛra bu wurama tem mɛ sɔɔ mɛ a raa ben baababa wē.

²⁶ À n dera gura ya yōra yèn sɔ ba nun torari, ma ba gōru gɔsia yèn sɔ a bu sekuru doke, ma ba mɛɛrima yam mini ba nun sáamɔ ba kanaru mɔ,

²⁷ a bu swaa dakio saa wɔllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea sɔɔsio yè sɔɔ ba koo sī, kpa a de gura yu nɛ tem mɛ sɔɔ, mɛ bɛsɛ wunen tɔmbu sa tubi di mi.

²⁸ Gōru tà n dua tem mɛ sɔɔ, ñ kun mɛ kēsi kēsi bararu, ñ kun mɛ dīanun gɔɔ, ñ kun mɛ twee, ñ kun mɛ kɔkɔnu ganu ni nu ra dīanu sanku, ñ kun mɛ yiberɛba bà n tem mɛn wusu tarusi, ñ kun mɛ bara bwese bweseka yà n wunen tɔmbu deema, ñ kun mɛ wahala gaa,

²⁹ bà n seewa ba kanaru mɔ ma ben baawure u win toraru wura win gōru, ma u win noma suema dii tenin bera gia,

³⁰ a bu swaa dakio saa wɔllun di mi a wáa kpa a bu suuru kua a baawure kua nge mɛ u sáa. Domi wunɛ turowa a tɔnun gōru yē.

³¹ Kpa bu nun nasia ba n sīimɔ wunen swɛɛ sɔɔ ben wáaru kpuro sɔɔ tem mɛ sɔɔ, mɛ a ben baababa wē.

³² Tɔn tuko goo ù n na u ka nun sá yèn sɔ u nua wunen yīsira kpā, ma a dam bakam mɔ, ma yēro u kanaru mɔ dii te sɔɔ,

³³ a nùn swaa dakio saa wɔllun di mi a wáa, kpa a nùn kua ye u nun bikiamɔ. Kpa handunian tɔmbu kpuro bu nun gia, kpa bu nun nasia nge mɛ wunen tɔmbu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n yē ma wuna ba ra sá dii te sɔɔ, te na bana mini.

³⁴ À n wunen tɔmbu Isireliba wooda wē bu da bu ben yiberɛba tabu wəri, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mɛɛrima wunen gee a gɔsa, ka dii te na nun banian bera gia,

³⁵ a ben kanaru swaa dakio wɔllun di kpa a bu kua dee dee.

³⁶ Bà n daa maa nun torari domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen maru ya seewa, a bu yiberɛba nɔmu sɔndia, ma ba bu mwɛɛra ba ka da ba yoru dimɔ turukɔ ñ kun mɛ mi n toma,

³⁷⁻³⁸ bà n bwisika tem mi ba yoru dimɔ mi ma ba gōru gɔsia mam mam ba nun tii wē, ma ba tem mɛni mɛɛrima mɛ a ben baaba wē, ka wuu geni ge a gɔsa ka sáa yee te na nun bania mini, bà n kanaru mɔ ba mɔ, ba nun torari, ba durum kua,

³⁹ a bu swaa dakio saa wɔllun di mi a wáa kpa a bu kua dee dee, kpa a bu ben toranu kpuron suuru kua.

⁴⁰ Tɛ, Gusunɔ nɛn Yinni, a de a nɔni wukia kpa a swaa daki kana te na mɔ.

⁴¹ Yinni Gusunɔ,

a seewo a na mi a ra wère,
wunɛ ka wunen woodan kpakororu,
mi wunen dam mu ra sɔɔsire.

A de wunen yāku kowobu ba n faaba mɔ.

Kpa be ba nun mɛm nɔɔwammɛ
ba n nuku dobu mɔ doo nɔɔru sɔ.

⁴² Yinni Gusunɔ,

a ku wi a gɔsa biru kisi.

A wunen durom yaayo
mɛ a Dafidi wunen sɔm kowo kua.

7

Sāa yee ten wukiabu

(I maa mɛerio Sinambu I, 8:62-66)

¹ Sanam mɛ Salomɔ u kanaru kua u kpa, yera dɔɔ u sarama wɔllun di u yāku dɔɔ mwaararugii ni ka yāku ni nu tie mwa. Ma Yinni Gusunɔn yīikon girima ya dii te wukiri.

² Yāku kowobu ba ñ kpīa bu du Yinni Gusunɔn sáa yero, domi win yīikon girima ya yiba ten mi.

³ Ye Isireliba kpuro ba dɔɔ wi ka Yinni Gusunɔn yīikon girima ye wa ya sarama ya wáa sáa yee ten wɔllɔ, yera ba yira ba siriru tem girari turarun wɔllɔ te ba kua ka kpenu. Ma ba Yinni Gusunɔ siaramɔ ba mɔ, Yinni Gusunɔ u sáawa tɔn geo. Win durom mu ra n wáawa sere ka baadomɔ.

⁴ Isireliba kpuro ka sina boko ba yākunu kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

⁵ Yen dɔma te, Salomɔ u naa kinɛnu nɔɔɔbun suba yenda yiru (22.000) go ka

yāanu nōrōbun suba wunaa teeru (120.000). Nge meya ba ka sāa yee te wukia.

⁶ Yāku kowobu ba yō ben ayenō, ma Lefiba ba dwee yānu soomō, ni sina hoko Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunō sā. N deema u raa bu yiire bu womu geni ko bu nee, Gusunōn durom mu ko n wāawa sere ka baadommaō. Ma yāku kowobu ba kōbi soomō Isireliba kpuro n wuswaaō mi ba yō.

⁷ Salomō u sāa yee ten yaaran sunu deerasia ye ya wāa sāa yee ten tii tiin wuswaaō. Domi miya u yāku dō mwaararuginu ka siarabun yākunu kua yēn sō yāku yee te ba kua ka sii gandu ten ayera kun tura bu ka yāku ni kpuro ko mi.

⁸ Salomō ka Isireliba kpuro ba tōo baka te diwa sere sōo nōōba yiru. Ma tōn dabiru ta na saa Hamatin tem kpuro di, n ka girari Egibitin daaru gian di.

⁹ Sōo nōōba itase, ba maa menna be kpuro ba yāku yee te deerasia ba yi nenem. Ba ye kuawa sōo nōōba yiru. Yen biruwa ba maa tōo bakarun tii di sere sōo nōōba yiru.

¹⁰ Wōōn suru nōōba yirusen sōo yenda itase sōōra Salomō u dera tōmba wuru ben yenusō. Ma ba nuku dobu mō durom me Gusunō u Dafidi ka Salomō ka sere win tōmbu Isireliba kuan sō.

Yinni Gusunō

u kpat Salomō kure

(I maa mērio 1:7-12, Sinambu I, 9:1-9)

¹¹ Sanam me Salomō u Yinni Gusunōn sāa yeru ka win tiin sina kpaaru bana u kpa, ma ye kpuro ya koorā, ye u gōru doke u kō Yinni Gusunōn sāa yerō ka sere maa win tiin sina kpaarō,

¹² yera Yinni Gusunō u nūn kure wōkuru. Ma u nūn sōōwa u nee, na wunen kanaru nua. Na yam mi gōsa. Miya ba ko n da man yākunu kue.

¹³ Nā n wōllu kenua, ma gura kun maa nemō, n kun me na dera twee yi tem me wukiri yi men dīanu di, n kun me nā n men tōmbu kēsi kēsi baranu sure,

¹⁴ saa ye sōo, beē be i sāa nen tōmbu, i nen yīsiru sōōwa, ma i tii kawa i beēn daa kōsa deri, ma i man soka, kon beē wurari wollun di kpa n beē beēn toranu suuru kua, kpa n beēn tem arumani wesia.

¹⁵ Saa ye sōo, kon beē mēeri kpa n kana ni i man koosima sāa yeru mini swaa daki.

¹⁶ Tē, na tu gōsa na yi nenem nen sō, ta n ka nen yīsiru sōōwa. Ten miya nen nōni ka nen gōru kpuro ko n woo.

¹⁷ Wunē maa Salomō, ā n sīimō nge me wunen tundo Dafidi u sāa, ma a mō ye na nun yiire kpuro, ma a nen woodaba mēm nōōwamme,

¹⁸ kon wunen bandun dam sire nge me na wunen tundo Dafidi nōō mwēeru kua na nee, u n kōsire biamō wi u koo bandu di Isirelio.

¹⁹ Adama i n gōsira i nen woodaba deri be na beē wē, ma i maa da i būnu sāwa,

²⁰ kon beē wunawa nen tem di me na beē wē. Kpa n dii te yina te na gōsa na yi nenem nen yīsiran sō mi. Kpa n de bwesenu kpuro nu tu yē.

²¹ Be ba raa ten kpaaru yē yellu, bā n sarō mi, biti koo bu mwa kpa bu bikia bu nee, mban sōna Yinni Gusunō u wuu geni ka dii teni kua me.

²² Kpa bu wisi bu nee, ba Gusunō ben baababan Yinni deriwa, wi, wi u bu yarama Egibitin di ma ba da ba būnu yiiramme ba sāamō. Yen sōna u dera wahala yeni kpuro ya bu deema.

8

Ye Salomō u maa kua

(I maa mērio Sinambu I, 9:10-28)

¹ Wōō yēndun baa sōōra Salomō u Yinni Gusunōn sāa yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru bana u kpa.

² U maa wuu si Huramu u nūn kā sōnwa. Ma u dera Isireliba ba sina mi.

³ Salomō u Hamati wōri ye ya wāa Soban bera gia, ma u ye mwa.

⁴ U tem mi gāanu ku ra kpin wuu ge ba mō Tadimōri bana ka sere maa Hamatin wuu sin mi ba ko n da win dīanu bere.

⁵ U Bēti Horoni ye ya wāa gunguru wōllō ka ye ya wāa wōwao bana. Wuu si, su gbāranu ka gamboba mō, ka maa yen sēretinu.

⁶ U maa wuu ge ba mō Balati bana ka wuu sin mi u ko n da win dīanu bere. Ma u sin gasu sōo win tabu keke yi dumi gawe berua ka maasōbu. Ye Salomōn gōru ga kī, yera u bana Yerusalemō ka Libaniō, ka sere wuu si u mō sōo.

⁷ Tōn be ba tie Hētiba sōo, ka Amōreba sōo, ka Feresiba sōo, ka Hefiba sōo, ka Yebusiba sōo, be, be ba n sāa Isireliba,

⁸ ben bibun bwese te ta seewa ben biru, tera Salomō u yoo sōma koosia sere ka gisōn gisō.

⁹ Salomō u n Isireliban gōo yoo sōmburu koosie. Be, ba sāawa win tabu kowobu ka wirugibu, ka tabu sinambu, ka tabu keke yi dumi gawen kparobu.

¹⁰ Wirugii be Salomō u gōsa bu ka win tōmbu kpara sambu te sōo, ben geera sāawa goobu ka weeraakuru (250).

¹¹ Salomō u dera win kurō wi u sāa Egibiti sunōn bii u yara Dafidin yēnun di ge u bana. U nee, win kurō kun sinamō Dafidi Isireliban sina bokon yēnuō. Domi mi ba woodan kpaakororu doke, yam mi, mu kuawa mi yam deeram.

¹² Yera Salomō u yāku dōo mwaararuginu kua yāku yee ten wōllō te u bana Yinni Gusunōn sāa yerun wuswaaō.

¹³ U ra yākuṅu ko nge mē Mōwisin wooda ya gerua tōō baateren sō, ka suru kpaon sō, ka tōō wēeraruguru sōō ka tōō bakānu ita yenin sō ni ba ra ko wōō tia sōō. Niya pēē ye ba ku ra seeyatia doken tōō bakaru, ka duurubun tōō bakaru, ka sere maa Kunun tōō bakaru.

¹⁴ U yāku kowobu yi wuu wuuka nge mē win tundo Dafidi u raa kua. Yāku kowo ben baawure ka win sōmburu. Lefiba ka maa ben sōmburu. Bera ba ra n Yinni Gusunō siaramō tōō baatere kpa bu maa yāku kowobu somi ben sōma sōō. Ma ba kōnnōsun kōsobu yi yi wuu wuuka.

¹⁵ Ba ṅ sina bokon wooda sare ye u yi yāku kowobu ka Lefiban sō ka sere maa arumani beru yerun sō.

¹⁶ Nge mēya ba ka sāa yee ten sōmbu te kpuro kpara saa ten torubun di sere ba da ba ka tu wiru go. Nge mēya ba ka dii te bana ba kpa.

¹⁷ Yen biru Salomōō u da Ḕsionī Gebēēō ka Elōtūō. Wuu si, su wāawa nim wōkun bōkuō Edōmun temō.

¹⁸ Huramu u dera win sōm kowo be ba nim yē ba ka Salomōō goō nīmksu daawa. Ma ba da Ofiriō ka Salomōōn sōm kowobu sannu. Min diya ba ka sina boko Salomōō wuran tōnnu wōkura ita naawa.

9

Seban sunō tōn kurō

u Salomōō mēerim da (I maa mēerio Sinambu I, 10:1-13)

¹ Saa yē sōō Seban sunō tōn kurō u nua ma Yinni Gusunō u dera Salomōō u yīsiru yara, yera u da u ka Salomōōn bwisi yin saka mēeri kpa u nūn gāa dabinu bikia. U tura Yerusalemō, ka win sina bwāa dabinu be ba nūn swīi, ka yooyoo si su turare ka wura dabinu sōōwa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Salomōōn mi, ma u gerua kpuro ye ya wāa win gōrua.

² Ma Salomōō u nūn wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun nūn wisibu sēsie.

³ Yē kurō wi, u Salomōōn bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana

⁴ ka dīa ni u ra di, ka win bwāabun wāa yeru, ka win sōm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka nūn nōari, ka sere be ba ra nūn tam dokeye nōraōginu, ka yāku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunō sā,

⁵ ye kpuro ya nūn biti mwa sere u wom mwē. Ma u sina boko Salomōō sōōwa u nēē, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa nēn tem di, ye kpuro geema.

⁶ Adama na ṅ daa gari yi naaṅe kue sere na ka tunuma mini. Wee nēn nōni yi ye kpuro wa. Ka gem, ye na wa mini, ba ṅ daa man yen bōnu sōōwa. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kpā n kere nge mē wunen yīsira yara.

⁷ Doo nōarugiba wunen tōmbu ka wunen sōm kowo be ba nūn nōarimō saa baayere. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki.

⁸ Na Gusunō wunen Yinni siara wi u nūn durom kua u nūn swīi Isireliban sina gōna wōllō. U bu kīwa sere ka baadomāō. Yen sōna u nūn kua ben sunō a n da ka bu sirie dee dee.

⁹ Ma u sina boko wura kā tōnnu ita ka bōnu, ka maa turare ka kpee gobiginu. Salomōō kun maa turare waare gam gum di ya n kpāaru nē mē.

¹⁰ Huramun sōm kowobu ka Salomōōgii be ba ka wura naamō Ofirin di, beya ba maa ka dāa gea ye ba mō santali ka kpee gobiginu naamō.

¹¹ Ma sina boko u ka dāa ye yōtīi kua sāa yerō ka sere maa win tiin dirō. Dāa yera u maa ka wom kowobun mōrōkunu ka ben guunu kua. Dāa yen bwesera kun saara mō. Mēya ba ṅ maa yen bweseru waare Yudan temō.

¹² Salomōō u sunō tōn kurō wi wē kpuro ye u bikia. U nūn kēru kāwa n kere ye u ka na. Yen biru, ma kurō wi, u gōsira u wura win temō ka win bwāabu.

Salomōōn dukia (I maa mēerio Sinambu I, 10:14-29)

¹³ Wura ye Salomōō u ra wa wōō ka wōō ya sāawa tōnnu yendu.

¹⁴ Ye baasi, u ra maa wura ka sii geesu mwē tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani bokuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

¹⁵⁻¹⁶ U dera ba tere bakānu goobu (200) ka tere piiminu gooba wunōbu (300) kua ka wura. Tere baka nin teerun bunum mu sāawa kilo nōōba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa sāa kilo ita. Ma u tere ni doke diru garu sōō te ba sokumō Libanin dāa sōō, win sina kpaarō.

¹⁷ Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu, ma u tu wura gean tii pota.

¹⁸ Sina kita te, ta yōtia nōwa naa dabusanu nōōba tia. Ma ba ten naa sōnditia kua ka wura. Ma ta nōm sōnditia mō yēsī yēsika. Yen baayeren bōkura ba gbee sunōn weenasia kua ya yō, tia nōm dwarō, tia maa nōm geu.

¹⁹ Ma ba maa gbee sinan sin weenasisu kua wōkura yiru ba doke tia tia yōtia yen naa dabusuru baateren yēsī yēsikaō. Nōōba tia ya wāa nōm dwarō, nōōba tia maa wāa nōm geu. Sunō goō maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

²⁰ Salomōōn nari kpuro yi sāawa wura gea ka sere maa win gbēa ye u ra ka di win sina kpaarō te ba sokumō Libanin dāa sōō. Gāanu ganu sari mi ni ba kua ka sii geesu, domi win waati ye sōō, ba ṅ sii geesu garisi gāanu.

21 Yèn s5 Huramun sòm kowobu ba ka Saloməon goo nimkusu tenkuru m5 su ra n naamə w5o ita ka w5o ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu s5əwa ka suunu donnu, ka wənnu ka gun5 burasu.

22 Saloməo u sinam be ba wāa dunia s5o kpuro bwisi ka dukia kere.

23 Sinambu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari n5 win bwisi yi Yinni Gusun5 u n5n kān s5.

24 W5o baagere, ben baawure u ra ka n5n kēru naawewa. Gabu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yānu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

25 Ma Saloməo u tabu kēkēba kasu yi dumi gawe ka maasəbu. U dum g5nu kua n5r5bun suba nne (4.000). Maas5 be, ba maa s5a n5r5bun suba wəkura yiru (12.000). Ma u bu yi yi wuu maros5, mi win tabu kēkēba ba wāa ka sere maa Yerusalemu5 mi win tii u wāa.

26 Sinam be ba wāa saa daa te ba m5 Efaratin di sere n ka girari Filisitiban tem5, n ka da Egibitin daar5, Saloməowa u be kpuro m5.

27 Ma u dera sii geesu koora Yerusalemu mi nge kpenu. Meya u maa dera dāa gea ye ba m5 seduru ya dabiya nge yakasun dāa ye ba m5 sikam5re ye ya ra n wāa Sefalan w5wa5.

28 Saloməo u tenkuba m5 be ba ra n5n dumi dwem daawe Egibiti5 ka sere maa tem baama5.

*Saloməon goo
(I maa m5erio Sinambu I, 11:41-43)*

29 Saloməon kookoo si u kua, gbiikisu ka daakisu, si kpuron garin sukum yorua Gusun5n s5m5 Natanin tireru s5o, ka Gusun5n s5m5 Akiya, Silogiin tireru s5o, ka sere maa Gusun5n s5m5 Yedon k5sinun tireru s5o. Yedo wiya u Yeroboamu, N5batin bii, Isireliban sina bokon wāarun faagi yorua.

30 Saloməo u bandu diwa w5o weeru Isireliba kpuron w5l5 Yerusalemu5.

31 Yēn biruwa u kpuna u gu. Ma ba n5n sikua win tundo Dafidin wuu5. Ma win bii Roboamu u bandu k5sire kua.

YUDAN SINAMBUN GARI

10

Isireliban banda

*b5nu kua yiru
(I maa m5erio Sinambu I, 12:1-15)*

1 Roboamu u da Sikemu5. Domi Isireliba kpurowa ba da mi bu ka n5n ko sun5.

2 N deema Yeroboamu, N5batin bii, u raa kpikiru sua Saloməon s5 u da u wāa Egibiti5. Sanam mē u nua Roboamu u bandu di, yera u g5sirama Egibiti min di.

3 Yera ba n5n s5m5 g5ria ba nē, u na. Ye u tunuma, yera wi ka Isireliban bwese keri

wəkuru ba mēna ba da ba Roboamu s5əwa ba nē,

4 wunen tundo u sun yoo s5ma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wune a sun tu kawo kpa su nun swi.

5 Ma u bu s5əwa u nē, i gina doo. N n kua s5o ita kpa i wurama.

Ma t5n be, ba doona.

6 Yera Roboamu u Isireliban bukurobu mēna win mi, be ba ra raa win tundo Saloməo bwisi kē. Ma u bu bikia u nē, bwisi yirā i man kēm5 n t5n be s5.

7 Ma ba n5n wisa ba nē, à n wura saa gis5n di, a t5n be n5ri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kīru, ba ko n s5awa wunen t5mbu sere ka baadomma5.

8 Adama Roboamu wi, u n bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia.

9 U bu s5əwa u nē, bwisi yirā i man kēm5 n ka t5n be wisi be ba nē, n bu yoo s5ma kawo ye n5n tundo u raa bu koosia.

10 Yera ba n5n wisa ba nē, a bu s5əwa a nē, wunen niki bii piibu ga wunen tundon p5ra b5arum kere.

11 Wunen tundo u raa bu yoo s5ma koosia. Meya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu sēyasia ka yii sennu. Meya kaa maa bu sēyasia ka som kpaki.

12 Yera Yeroboamu ka t5n be kpuro ba na Roboamun mi s5o itase te, nge mē u raa gerua.

13 Roboamu u t5n be wisa ka dam. U n bukuro ben gari yi garisi gāanu.

14 Adama win saarasi ben bwisiya u ka s5mburu kua, ma u nē, n5n tundo u raa bēe yoo s5ma koosia. Adama tē, negira ta koo kera. U raa bēe sēyasia ka yii sennu. Adama nē, som kpakiya kon ka bēe sēyasia.

15 Nge meya Roboamu u yina u t5n begii swaa daki, domi Yinni Gusun5wa u dera n koora mē, kpa win gari ka yi koora yi u raa Yeroboamu, N5batin bii s5əwa saa Akiya, Silogiin n5n di.

Roboamu

*u kua Yudaban sun5
(I maa m5erio Sinambu I, 12:16-25)*

16 Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u n ben gere swaa daki, yera ba n5n s5əwa ba nē,

m5a n sun m55ine bēse ka Dafidi, Isain bii. Sa n maa b5nu gaa m5 ka wi.

Bēse Isireliba i de su g5sira su wura besen yenus5.

Wune Roboamu, a wunen bweserun wunan5 koowo.

Ma Isireli be, ba g5sira ba wura ben yenus5.

17 Ma Roboamu u kua Yudaba t5nan sun5.

18 Saa ye s5əra u Hadoramun g5ra Isireliban mi, wi u ra bu kpare ba ka w5o gobi mwa.

Ma ba nùn kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii u win tabu keke wəri fuuku fuuku u da Yerusalemu.

¹⁹ Nge meya Isireliban bwese keri waku te, ta ka Dafidin yenugibu karana sere ka gisa.

11

¹ Saa ye sɔɔ Roboamu u tunuma Yerusalemu, yera u Yudaba ka Benyamεba kpuro mennu, ma u be sɔɔ tabu durɔ damgibu nɔrɔbun suba wunɔbu ka wene (180.000) gɔsa bu da bu Isireliban bwese keri waku te wəri kpa bu ban te wɔrama bu nùn wesia.

² Adama Gusunɔ u ka win sɔmɔ Semaya gari kua u neɛ,

³ a Roboamu, Salomɔɔn bii, Yudaban sunɔ ka Yudaba ka Benyamεba kpuro sɔwɔ a neɛ,

⁴ wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, bu ku raa da bu ka ben mero bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gɔsiro win yenu.

Domi yeni ya nawa saa nen min di. Ma ba Yinni Gusunɔn gere wuru, ba gɔsira ba wuru ben yenusu.

Roboamu

u wusu gb̄aranu banisi

⁵ Roboamu u da u sina Yerusalemu. Ma u Yudan wusu gb̄aranu banisi.

⁶ U Betelehεmu bana, ka Etamu ka Tekoa

⁷ ka Beti Suri ka Soko ka Adulamu

⁸ ka Gati ka Maresa ka Sifu

⁹ ka Adoraimu ka Lakisi ka Aseka

¹⁰ ka Sorea ka Ayalonu ka Heboroni. Wuu si, su wāawa Yudan temɔ ka Benyamεn temɔ. Ma u su tāsisia.

¹¹ U su gb̄aranu toosi, ma u tabu sinambu yi yi mi. Ma u dia kua mi ba ko n da dīanu ka gum ka tam bere.

¹² U wuu sin baagere sɔɔ tereɛnu ka yaasi yi. Ma u su tāsisia. Ma Yudaba ka Benyamεba ba ka nùn yōra.

Yaku kowobu ka Lefiba

ba wuru Roboamun mi gia

¹³ Yaku kowobu ka Lefi be ba wāa Isireliban tem sɔɔ kpuro, ba seewa ben wāa yerun di ba na Roboamun mi.

¹⁴ Lefiba ba ben wāa yenu deri ma ba na Yudaɔ ka Yerusalemu yèn sɔ Yeroboamu ka win bibu ba bu yinari bu ben yaku kowo sɔma ko.

¹⁵ Yeroboamu u yaku kowobu yi yi win bwāarokunun sɔ, ni u kua nu ka boo kinenu ka keteba weene.

¹⁶ Isireli be ba tie ba Yinni Gusunɔn sāarun kīru mɔ, ba Lefiba swīi Yerusalemu bu ka Gusunɔ ben baababan Yinni yākuru kua.

¹⁷ Ma ba Yudan bandun dam sire, ba Roboamu, Salomɔɔn bii tāsisia wɔɔ ita. Wɔɔ ita ye sɔra ba sia Dafidi ka Salomɔɔn yira sɔɔ.

Roboamun bweseru

¹⁸ Roboamu u Mahalati sua kurɔ. Mahalatin tondon yisira Yerimoti, Dafidin bii. Win meron yisira Abihaili, Eliabun bii, Isain debubu.

¹⁹ Mahalati wi, u bii tɔn durɔbu mara. Bera Yeusi ka Semaria ka Sahamu.

²⁰ Mahalatin biru, u Maaka sua kurɔ. Maaka wi, u sāawa Abusalamun bii. Ma u Roboamu Abia ka Atai marua ka maa Sisa ka Selomiti.

²¹ Roboamu u Maaka kī too n kere win kurɔ be ba tie. Domi kurɔbu yendu yiru sariwa u sue yenu ma u maa kurɔ tanɔbu mɔ wata tɔwɔ. Bii tɔn durɔbu tɔna yiru sariwa u mara. Bii tɔn kurɔbu maa wata.

²² Roboamu u Abia, Maakan bii yerumaru wɛ. Ma u nùn kua win maabu ka win wɔnɔbun guro guro. Domi u kī u nùn ko sunɔ.

²³ Yen biru, u win bii be ba tie yarinasia ka bwisi. U dera ba da ba wāa Yudaba ka Benyamεn wuu gb̄aranugisu sɔɔ. U bu dīanu wɛ nu kpā. Ma u maa bu kurɔ dabinu sua.

12

Egibitin sunɔ Sisaki

u Yudaba wəri

(I maa mεrio Sinambu I, 14:25-28)

¹ Ye Roboamu u wa ma win banda dam kua, u tāsia, yera u Yinni Gusunɔn woodaba deri. Ma Isireliba kpuro ba maa win yira swīi.

² Roboamun bandun wɔɔ nɔɔbuse sɔra Sisaki, Egibitin sunɔ u Yerusalemu wəri. Domi Roboamu ka wigibu ba Yinni Gusunɔ torari.

³ Sisaki wi, u tabu kekeba mɔwa nɔrɔbu ka goobu (1.200), maasɔbu maa nɔrɔbun suba wata (60.000). Ma u na saa Egibitin di ka tɔn dabi dabinu. Bera Libigibu ka Sukigibu ka Etiopigibu.

⁴ Ma u Yudan wuu gb̄aranugisu mwεera sere n ka girari Yerusalemu.

⁵ Yera Gusunɔn sɔmɔ Semaya u da u Roboamu deema ka Yudaban tabu sinambu be ba duki sua sanam mε Sisaki u wee. Ma u bu sɔwa u neɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ, i nùn deri. Wee u koo maa bεen tii deri, kpa u bεε beri Sisakin nɔmu.

⁶ Isireliban tabu sinambu ka ben sina bokon tii, ba ben toranu wuru ba neɛ, Yinni Gusunɔ u sāawa gemgii.

⁷ Ye Yinni Gusunɔ u wa ba tii kawa, yera u Semaya sɔwa u neɛ, wee ba tii kawa. Yen sɔ, na n maa bu kpeerasiamɔ. Na n tεmɔ n ka bu somiru na. Na n derimɔ Sisaki u maa Yerusalemu wəri nen mɔrun sɔ.

⁸ Adama ba koo ko Sisakin yobu kpa bu gia ma nen yinniru ka handunian sinambun yinniru nu n tia.

⁹ Sisaki, Egibitin sina boko u da u Yerusalemu wari ma u Yinni Gusunon saa yeru ka sina bokon dirun arumani gura. Ye kpurowa u sua. U maa terenu gura ni Salomoo u kua ka wura.

¹⁰ Ma Roboamu u tere nin kasire kua ka sii ganduu. Ma u nu sina kpaarun konnon kasobun wirugibu namu sandia.

¹¹ Men noo sina boko u gesi doo Yinni Gusunon saa yero, konno kaso be, ba ra newa bu nu sua. Yen biru, kpa bu maa ka nu wura bu yi ben diru.

¹² Maru ye Yinni Gusuno u raa ka Roboamu saa ya sure yen so u tii kawa. Ma u n dere bu nun kam koosia mam mam. Ma u dera ga geenu tiara Yuda.

*Roboamun bandun kpeeru
(I maa merio Sinambu I, 14:21-24,29-31)*

¹³ Roboamu u mowa wo weeru ka tia sanam me u bandu di Yerusalemu. Ma u win bandun dam sire. U kuawa wo wakura noobu ka yiru bandu soo Yerusalemu mi. N deema wuu gera Yinni Gusuno u gosa Isireliba kpuron so ga n ka win yisiru soowa. Roboamu win meron yisira Naama, wi u saa Amoni.

¹⁴ Kasa u kua, domi u n Yinni Gusuno kasu ka win goru kpuro.

¹⁵ Roboamun kookoo si u kua, gbiikisu ka daakisuu, ye kpuron gari yi yorua Gusunon samabu Semaya ka Idon tirenu so. Tire ni soora ba ben yisa yorua nge me ba ka swine. Roboamu ka Yeroboamu ba ra n tabu mowa baadomma.

¹⁶ Roboamu u kpuna u gu, ma ba nun sikua win baababan sika Dafidin wuu. Ma win bii Abia u bandu kasire kua.

13

*Abia u bandu di Yuda
(I maa merio Sinambu I, 15:1-8)*

¹ Yeroboamun bandun wo wakura noobu ka itase soora Abia u bandu di Yuda.

² U bandu diwa wo ita Yerusalemu. Win meron yisira Maaka, Urieli, Gibeagiin bii.

Abia ka Yeroboamu ba tabu kuawa ben wariu kpuro so.

³ Abia u tabu kowo damgibu sua norobun suba neeru (400.000) u ka Yeroboamu wari. Ma Yeroboamu u maa tabu duru damgibu sua norobun suba nene (800.000) u bu sure.

⁴ Yera Abia u seewa u noogiru sua saa guu te ba mo Semaraimun di. Guu te, ta sawa Efaraimun guurun bee tia. U nee, Yeroboamu, wune ka Isireliba, i man swa daakio i na.

⁵ I n ye ma Dafidi ka win bibun bwesera Gusuno Isireliban Yinni u bandu we Isireliba kpuro so? U maa nee, u n arukawani ye kusiamu.

⁶ Adama Yeroboamu, Nebatin bii, Salomoo, Dafidin biin sam kowo u win yinni seesi.

⁷ N deema garu koo saribara ba menna ba na wi Yeroboamun mi. Ma ba Roboamu kamia. Roboamu u sawa aluwaasi. U ku ra ganu ko ka toro sindu. Ma u kpuna u yora dim dim ben wuswaa.

⁸ Te, i tamaa i ko i ka ban te yina te Yinni Gusuno u Dafidin bibun bweseru noo mweeru kua. Geema i dabi too. Ma i kelen bwarokunu mo ni Yeroboamu u bee kua ka wura nu n saa been yinnibu.

⁹ Ma i Yinni Gusunon yaku kowobu Aronin bibu ka sere Lefiba yina. Ma tii yaku kowo kpaobu kua nge bwese tukunu. Wi u gesi seewa u ka naa kpema ka ya kinenu nooba yiru na, wiya ba ra ko bwaroku nin yaku kowo, ni, ni nu n saa Gusuno.

¹⁰ Adama beee Yudaba, Gusunowa u saa been Yinni. Sa n maa nun deri. Yaku kowobu Aronin bweseru ka Lefiba, bera ba win sama mo.

¹¹ Sa ra Yinni Gusuno to baateren yaku doo mwaaruginu kue bururu ka yoka. Sa ra nun turare doo dokeye kpa su nun pee yiiya tabulu deera yen wollo. Meya sa ra maa fitilanu sare yoka baayere dabu wuragu gen wollo. Beee, sa nun mem noowamme. Adama beee i nun deri.

¹² Meya Gusuno ka win yaku kowobu ba wa ka beee. Ba sun swaa gbiie. Meya sa kabi mo yin swii yi dam mo. Sa ko beee yi swee. Bee Isireliba, i ku ka Gusuno been baababan Yinni tabu ko. Domi i n kamiamu.

¹³ Yera Yeroboamu u dera win ton be ba kukua Yudaban biru ba yarima ba Yuda be wari. N deema Yeroboamun tabu kowobu gabu ba wa Yudaban wuswaa. Nge meya n kua ba ka bu suunu doke.

¹⁴ Ye Yudaba ba siira, yera ba wa ma ba koo tabu kowa biru ka wuswaa. Ma ba noogiru sua ba Yinni Gusuno somiru kana. Sanam me, yaku kowobu ba kabi soom,

¹⁵ yera Yudaba kpuro ba tabun kuuki wura. Ma Yinni Gusuno u Yeroboamu ka wigibu wari Abia ka Yudaban wuswaa.

¹⁶ Isireliba ba duki yakikira adama Gusuno u bu beri Yudaban nama.

¹⁷ Ma Abia ka win tambu ba Isireliba kamia. Isireli be so, tambu norobun suba neera wunobuwa (500.000) ba wuruka ba gu.

¹⁸ Isireliba ba sekuru wa doma te. Ma Yudaba ba nasara sua. Domi Gusuno ben baababan Yinniwa ba tasa.

¹⁹ Abia u Yeroboamu naa gira, ma u nun wuu sini mwaari, Beteli ka yen baru kpaanu ka Yesana ka yen baru kpaanu ka Eforoni ka yen baru kpaanu.

²⁰ Yeroboamun dam kpuro mu kpa Abian waati ye so. Ma Yinni Gusuno u dera u gu.

²¹ Yen biru, Abia u win bandun dam sire. U kurabu sua wakura nee. Ma u bii ton

durəbu yenda yiru mara ka bii tən kurəbu wəkura nəəbu ka tia.

²² Ye Abia u kuan sukum ka ye u gerua, ya yoruā Gusunən səmō Idon tireru sōō.

²³ Abia u kpuna u gu, ma ba nūn sikua win baababan sikaā, Dafidin wuuā. Ma win bii Asa u bandu kəsire kua.

*Asa u bandu di Yudaā
(I maa mēerio Sinambu I, 15:9-11)*

Ma bəri yenda dua tem mē sōō sere wōō wəkuru.

14

¹ Asa u sīa dee dee Gusunə win Yinnin wuswaaō.

² U būu yāku yenu ka gungunu ka bwāarokunu kəsuka.

³ U Yudaba sōōwa u nēē, bu Gusunə ben baababan Yinni kasuo, kpa bu win yiirebu ka win woodaba mēm nōōwa.

⁴ U bwāaroku ka gungunu mi ba ra būnu sā kpuro kəsuka. Ma win banda wāa bəri yendu sōō.

⁵ U dera ba wuu gbāranugisu seeya. Win bandu sōō, tabu sari. Bəri yenda ta wāa, domi Yinni Gusunə u dera u wēra.

⁶ Asa u maa Yudaba sōōwa u nēē, su wuu si sōme su si gbāranu ka kōsu yenu toosi kpa su sin kənnəsun gamboba kəkərəba doke, domi tem mē, mu sāawa besegim. Meya sa Gusunə besen Yinni kasu ma u sun wērabu wē beri berika kpuro.

Ma ba kpīa ba wuu si sənwa.

⁷ Asa u tabu kowobu nərəbun suba gooba wunəbu (300.000) mō Yudaba sōō be ba tərēnu ka yaasi mō. Benyamēeba sōō maa, təm̄bu nərəbun suba goobu ka wene (280.000) be ba tərēnu neni ma ba ten toobu yē. Be kpuro ba sāawa tabu durə damgibu.

⁸ Yerā Seraki, Etiopigii u Yudaba wərim wee. Ma u tunuma Maresāō ka win tabu kowobu nərəbun suba nərəbu (1.000.000), ka tabu kēke yi dumi gawe gooba wunəbu (300).

⁹ Ma Asa u seema u ka nūn yinna wōwa ye ba mō Sefataō, Maresan bəkuā.

¹⁰ Ma Asa u Gusunə win Yinni kana u nēē, Yinni Gusunə, wunē turowa kaa kpī a damgii n kum mē dam sarirugii somiru na. Yen sō, a na a sun somi. Domi wunē sōra sa tāsā. Meya ka wunen yīsira sa ka tən dabi teni wərim na. Gusunə besen Yinni, a ku de tōnu u nasara wa wunen wōō.

¹¹ Ma Yinni Gusunə u dera Asa ka Yudaba ba Etiopigibu kamia, ba duki yarina Yudaban wuswaan di.

¹² Ma Asa ka wīgibu ba bu naa gira sere Geraō. Ma Etiopigii be, ba wərūka ba gu. Domi Yinni Gusunə ka win tabu kowoba ba Etiopigii be kam koosia. Yen dāma te, Yudaba ba yānu gurawa too.

¹³ Asa ka win təm̄bu ba wuu si su wāa Geraō wəri ba kəsuka. Ma ba dukia baka gura. Domi sin təm̄ba Yinni Gusunən bərum kua ba nanda.

¹⁴ Ba be ba yaa sabenu kōsun kuu beknuginu kasuka. Ma ba yānu ka yooyoosu mwēera dabi dabinu. Yen biru, ba gosira ba wura Yerusalemuā.

15

*Asa u būu sāaru yina
(I maa mēerio Sinambu I, 15:12-15)*

¹ Yinni Gusunə u dera win Hunde u Asaria, Odēdin bii yōōwa.

² Ma u da Asan wuswaaō u nūn sōōwa u nēē, Asa, wunē ka Yudaba, ka Benyamēeba, i swaa dakio i nō. Yinni Gusunə u wāa ka bēē, i n ka nūn yōra. I n nūn kasu, i ko i nūn wa. Adama i n nūn deri, u koo maa bēē deri.

³ N deema saa ye sōō, Isireliba ba Yinni Gusunə deri. Ba n yāku kowobu mō be ba koo bu Yinni Gusunən woodaba sōōsi. Meya ba n maa Gusunən wooda gaa ma.

⁴ Adama ben nuku sankiranu sōō, ba gosirama Gusunə ben Yinnin mi ba nūn kasu. Ma u tiu bu sōōsi.

⁵ Waati ye sōō, be ba dumō ka be ba yarimō ba n bəri yendu mō. Domi tabu wāawa tem kpuro sōō.

⁶ Tabu wāa bwesenu sōō ka wusu sōō. Domi Gusunəwa u bu wahala dabi ni suremō.

⁷ Yen sō tē, i yōro dim dim, kpa i ku mwia kpāna. Domi i ko i bēēn kookoosun are wa i mwa.

⁸ Ye Asa u Gusunən səmō Asaria, Odēdin biin gari yi nua, yera u dam wa ma u būu ni nu wāa Yudan tem sōō ka Benyamēen tem sōō kpuro kpeerasia ka sere maa ni nu wāa wuu si ba mwēera sōō Efaraimun guuro. Ma u Yinni Gusunən yāku yeru seeya te ta ra n wāa sāa yerun wuswaaō.

⁹ Ma u Yudaba kpuro mēnna ka Benyamēeba ka Efaraimuba ka Manaseba ka sere Simeōba, be, be ba wurama win mi Yudaā. Domi Isireliba dabira ta wurama Yudaā yēn sō ba wa ma Gusunə, Asan Yinni u ka nūn wāa.

¹⁰ Ma ba mēnna Yerusalemuā wōōn suru itase sōō. N deema Asan bandun wōō wəkura nōōbuse sōra mi.

¹¹ Yen tō te, arumani ye ba gura sōō, kete nata ka wunəbu (700) ka yānu nərəbun suba nōōba yiruwa (7.000) ba ka Yinni Gusunə yākunu kua.

¹² Ba nōō mwēeru kua ma ba koo Gusunə ben baababan Yinni kasuwa ka ben gōru kpuro, ka ben bwēra kpuro.

¹³ Ben wi u yina u Gusunə Isireliban Yinni kasu, ba koo yēro gowa, baa ū n sāan na

bukuro n̄ kun m̄e bii, t̄on dur̄o n̄ kun m̄e t̄on kur̄o.

¹⁴ Ma ba b̄sri yi wuram̄o ka dam Yinni Gusun̄o wuswaāo, ma ba nuku doḅun kuuki m̄o ba k̄obi ka guunu soosim̄o.

¹⁵ Ma Yudaba kpuro ba nuku doḅu kua ben n̄o mw̄e te ba kuan s̄o. Domi ba tu kuawa ka ben ḡru kpuro. Ma ba Yinni Gusun̄o kasu ka ben ḡru kpuro. Ma u bu tii s̄o si, u bu w̄rabu w̄e beri berika.

¹⁶ Asa u mam Maaka win m̄ero yara bandun di. Domi u bw̄aroku kua Asitaaten s̄o. Ma Asa u gu k̄osuka muku muku u d̄o m̄eni w̄waāo ye ba m̄o Sedoroni.

¹⁷ Adama Asa u n̄ kp̄ia u gungunu mi ba ra b̄nu s̄a kpuro kpeerasie baa m̄e u tii Gusun̄o w̄e mam mam win w̄aru kpuro s̄o.

¹⁸ Wi ka win tundo ba sii geesu ka wura ka ḡa bwese bweseka yi Yinni Gusun̄on s̄o. Ma u ye kpuro sua u ka da Yinni Gusun̄on s̄a yero.

¹⁹ Ma tabu ȳra saa ye s̄o, sere n̄ ka kua Asan bandun w̄o tena ka n̄obuse s̄o.

16

Asa u ka Basa,

*Isireliban sina boko tabu kua
(I maa m̄erio Sinambu I, 15:16-22)*

¹ Asan bandun w̄o tena ka n̄oba tiase s̄o, yera Basa, Isireliban sina boko u Yudaba tabu w̄rima. Ma u Rama gb̄araru toosi u ka Asan t̄ambu Yudaba yinari bu du bu yari.

² Yera Asa u sii geesu ka wura yarama Yinni Gusun̄on arumani beru yerun di ka maa sina bokon arumani beru yerun di. Ma u ka ye kpuro ḡra Sirin sina boko Beni Hadadin mi, wi u w̄a Damasīo.

³ U n̄e, u de bu arukawani b̄ke nge m̄e ben baababa ba raa b̄kua. Wee u n̄n sii geesu ka wura m̄risiamme. Yen s̄o, u de u win arukawani kusia ye wi ka Basa Isireliban sina boko ba b̄kua, kpa Basa u wa u wi, Asa deri.

⁴ Ma Beni Hadadi u Asan gari yi wura. Ma u win tabu sinambu ḡra bu Isireliban wusu w̄ri. Ma ba Iyoni w̄ri ka Danu ka Abeli Maimu ka sere maa N̄fitalin wuu sin mi ba ra d̄ianu bere.

⁵ Sanam m̄e Basa u ye nua, yera u win s̄amburu ȳrasia u Raman bana ye deri.

⁶ Ma Asa u dera Yudaba ba kpenu ka d̄a ye Basa u raa ka Rama banim̄o mi gura. Ma ba ka ye Geba ka Misipa bana.

Asa u Gusun̄on s̄om̄o Hanani

piris̄om̄ doke

⁷ Saa ye s̄ara, Gusun̄on s̄om̄o Hanani u da u Asa Yudaban sina boko deema u n̄e, ȳn s̄o a wunen naane doke Sirin sina boko s̄o, n̄ n̄ m̄o Gusun̄o wunen Yinni s̄o, yen s̄o, Sirin sina bokon tabu kowobu ba koo nun kisirari.

⁸ Etiopigibu ka Libigibu ba tabu kowo dabi dabinu m̄o ka tabu k̄e k̄e dabi dabinu yi dumi gawe, ka sere maa maas̄abu. Ka m̄e, Yinni Gusun̄o u nun bu n̄omu beria ȳn s̄o a n̄n naane kua.

⁹ Domi Yinni Gusun̄o u kpuro m̄era handunia ye s̄o u ka wa be ba n̄n k̄i ka ben ḡru kpuro. Adama wun̄e, a gari baka kookoosu kua gari yi s̄o. Yen s̄o, saa t̄en di, ba koo ka nun tabu ko.

¹⁰ Ma Asa u ka Gusun̄on s̄om̄o wi m̄aru kua gem gem. Ma u dera ba n̄n piris̄om̄ doke. Saa ye s̄ara u maa Yudaban gabu dam d̄orem̄o.

Asan bandun kpeeru

(I maa m̄erio Sinambu I, 15:23-24)

¹¹ Asan bandun tore ka ten kpeerun gari yi yoria Yudaban sinambu ka Isireliban sinambun tireru s̄o.

¹² Asan bandun w̄o weeru tia sarise s̄o, u naasu bara sere u n̄ni s̄ara. Baa m̄e u baro, ka m̄e, u n̄ Yinni Gusun̄o kasu. Tingiba u kasu.

¹³ Ma Asa u kpuna u gu win bandun w̄o weeru ka tiase s̄o. U da u win baababa deema.

¹⁴ Ba n̄n sikua siki ni u dera ba gban teero Dafidin wuu. Bu sere n̄n sike, ba n̄n kp̄iwa kpin yeru garun mi t̄e s̄o ba turare bwese bweseka m̄enna ye ba kua nge m̄e turare kowobu ba ra ko. Ma ba n̄n ye d̄o dokea gem gem.

Yosafati u bandu di

17

¹ Asan ḡon biru, win bii Yosafatiwa u bandu k̄sire kua.

² U win bandun dam sire Isireliban s̄o. Ma u tabu kowobu yi yi Yudan wuu gb̄aranugisu kpuro s̄o. Ma u maa wirugibu yi yi Yudan tem m̄e s̄o ka sere maa Efaraimun wusu s̄o si win tundo Asa u raa mw̄era.

³ Yinni Gusun̄o u ka Yosafati w̄a. Domi u s̄a Dafidi win sikadon yiri ḡbiiiki s̄o. U n̄ b̄u wi ba m̄o Baali kasu u s̄awa.

⁴ Gusun̄o win sikadon Yinniwa u kasu. Ma u win woodaba m̄em n̄owa. U n̄ Isireliban yira sw̄i.

⁵ Yinni Gusun̄o u Yosafatin bandu dam sire. Ma Yudaba kpuro ba ka n̄n k̄nu naawamme. U dukia baka ka b̄ere baka wa.

⁶ Ma win ḡru ga t̄asa Yinni Gusun̄o s̄o. Ma u dera ba b̄nu ka nin s̄a yenu k̄osuka Yudāo.

⁷ Win bandun w̄o itase s̄o, yera u win tabu sinam beni ḡsa bu da bu keu s̄o si Yudan wusu s̄o. Bera Beni Haili ka Abudiasi ka Sakari ka N̄etan̄eli ka Misse.

⁸ Ma u dera Lefiba ba bu sw̄i. Lefi bera Semaya ka Netania ka Sebadia ka Asaeli ka

Semiramətu ka Yonatam ka Adoniya ka Tobiya ka Tobi Adoniya ka sere yāku kowo beni, Elisama ka Yoramū.

⁹ Ba Yinni Gusunən woodan tireru nēni ba ka Yudaban wusu bukiane, ba bu wooda yen keu sōsīmō.

Yosafatin bandun dam

¹⁰ Sinam be ba ka Yudaba sikerene ba berum duura Yinni Gusunən sō. Ba n̄ maa ka Yosafati tabu kue.

¹¹ Filisitiba ba ka Yosafati kēnu naawa, ka sere maa wōō gobi yi ba ra nūn kāsie ka siil geesun gobi. Ma Daarububa ba ka nūn yaa sabenu naawa. Niya yāanu nōrəbun suba nōōba yiru ka nata ka wunōbu (7.700) ka bonu nōrəbun suba nōōba yiru ka nata ka wunōbu.

¹² Ma Yosafatin yiiko ya sosimō ya dōō. Ma u dii damginu ka maa wusu bana Yudaō mi ba ra dīanu bere.

¹³ U sām dabi dabinu kua Yudan wusu sōō. Ma u tabu kowo wōrūgōba mō Yerusalemū.

¹⁴ Tabu kowo ben geeru wee yenu ka yenu. Yudaba sōō, be ba sāa tabu kowobu nōrəm nōrəm (1.000) wirugibu, be wee. Adina ka win tabu kowo wōrūgōba nōrəbun suba gooba wunōbu (300.000).

¹⁵ Yen biru, Yokanani ka win tabu kowobu nōrəbun suba goobu ka wene (280.000).

¹⁶ Ma Amasia, Sikirin bii wi u tii Yinni Gusunō wē ka kīru, u maa tabu kowobu nōrəbun suba goobu (200.000) kpare.

¹⁷ Benyamēen bweseru sōō, Eliada tabu kowo wōrūgōwa u tabu kowobu nōrəbun suba goobu (200.000) kpare be ba tennu ka terenu mō.

¹⁸ Ma Sosabadi u maa tōmbu nōrəbun suba wunōbu ka wene (180.000) kpare be ba tabu yānu nēni.

¹⁹ Tabu kowo beniwa ba sina bokon sōma mō, be ba wāa Yudan wuu gbāranugisu sōō baasi.

18

Yosafati u ka Akabu

arukawani bōkua

(I maa mēerio Sinambu I, 22:1-4)

¹ Yosafati u dukia baka ka beere baka wa. Ma u ka Akabu arukawani bōkua kurō kēenaa sōō.

² Amēn biru, u da u Akabu deema Samariō. Ma Akabu u dera ba ka yāanu ka ketē dabi dabinu go Yosafati ka win tōmbun sō. Ma Akabu u Yosafati kana bu da bu Ramōti wōri ye ya wāa Galadin temō.

³ U nēē, Yosafati, kaa ka man da Ramōti, Galadin temō?

Ma Yosafati u nūn wisa u nēē, oo. Ā n sōōru kpa, na maa kpawa mi. Wunen tōmbu bā n seewa, nēgiba maa seewawa mi. Sa ko ka nun taa bi da kpa su wuu ge wōri sannu.

Sōmō weesugiba nēē,

Akabu koo tabu di

(I maa mēerio Sinambu I, 22:5-12)

⁴ Ma Yosafati u Isireliban sina boko sōōwa u nēē, adama a gina Yinni Gusunō bikio a nō mē u koo nun sō.

⁵ Ma Isireliban sina boko u sōmōbu mēna tōmbu nēeru (400). Ma u bu bikia u nēē, su tabu doo Ramōti Galadin temō? Nge su ku da.

Ma ba wisa ba nēē, a doo, Gusunō u koo nun ge nōmu beria.

⁶ Adama Yosafati u maa bikia u nēē, Yinni Gusunən sōmō goō maa sari mini win min di sa ko win gere nō?

⁷ Isireliban sina boko u wisa u nēē, Gusunən sōmō turowa u wāa mini win min di sa ko kpī su Gusunən gere nō. Adama na nūn tusa domi u ku ra man gāa geenu sō ma n kun mō gāa kōsunu. Win yīsira Miseen Yimilan bii.

Ma Yosafati u nūn sōōwa u nēē, sina boko, a ku gere mē.

⁸ Yera Isireliban sina boko u win sām kowo gōra u da u Miseen Yimilan bii sokuma fuuku.

⁹ Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yānu doke, ben baawure u sō win sina kitarō Samarīn gbāra kōnnōwō. Ma Gusunən sōmō be kpuro ba wāa ben wuswaaō ba gari mō.

¹⁰ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u sisun kōbunu seka. U nēē, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. U nēē, kōbi yini yi sāawa yīreru te ta wunen dam sōsīmō mē kaa ka Sirigibu go mam mam.

¹¹ Ma Gusunən sōmō be kpuro ba gari tee yi gerua. Ba mō, a doo Ramōti Galadin temō. Kaa nasara wa. Yinni Gusunō u koo nun wuu ge nōmu beria.

Miseen u nēē,

ba koo Akabu kamia

(I maa mēerio Sinambu I, 22:13-28)

¹² Sōmō wi ba gōra u bu Miseen sokua u Miseen sōōwa u nēē, wee Gusunən sōmō be ba wāa mi kpuro ba sina boko gari dori gerua. Yen sō, a de wunē ka ben gari yi ko tee.

¹³ Ma Miseen u wisa u nēē, sere ka Yinni Gusunō wāaru, ye wi, Gusunō nēn Yinni u man sōōwa, yera kon gere.

¹⁴ Ye Miseen u tunuma sina bokon mi, yera sina boko u nūn bikia u nēē, Miseen, sa ko kpī su tabu da Ramōti Galadin temō? Nge su ku da.

Ma Miseen u wisa u nēē, i doo mē. I ko i nasara wa. Yinni Gusunō u koo nun bu nōmu beria.

¹⁵ Adama sina boko u nēē, nōn nyewa kon nun bōrusia a sere man gem sō mē Yinni Gusunō u nun sōōwa a gere.

¹⁶ Miseen u nēē,

na Isireliba wa ba yarine guunu wolla,
ba sãa nge yãa ni nu kun kparo m̃.
Ma Yinni Gusuñ u ñe, e,
t̃on beni ba ñ kparo m̃.

Ben baawure u g̃osiro u wura yenũ ka alafia.

17 Yera Isireliban sina boko u Yosafati s̃õwa u ñe, e, na ñ daa nun s̃õwa ma u ku ra man g̃aa geenu s̃õ, ma n kun m̃ g̃aa k̃õsunu?

18 Yera Miseen u Akabu s̃õwa u ñe, e, Yinni Gusuñan gari swaa dakio. Na ñun wa u s̃õ win sina kitar̃. Ma win tabu kowobu ba ỹõ win ñam geũ ka win ñam dwã.

19 Ma u ñe, e, wara koo Akabu ñoni w̃ãke u ka taa bi da Ram̃tio Galadin tem̃, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesiañ m̃. Wini ù n gerua meni, w̃ãño u gere me.

20 Yera hunde gaa ya yarima ya ỹõra Yinni Gusuñan wuswaa ya ñe, e, kon Akabu wi ñoni w̃ãke. Ma Yinni Gusuño u ye bikia u ñe, e, am̃ona kaa koosina.

21 Hunde ye, ya ñe, e, kon yari kpa n du Gusuñan s̃am̃ be s̃õ, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko ñoni w̃ãke. Ma Yinni Gusuño u ye wisa u ñe, e, ya w̃ã. Swaa gea. Kaa maa kp̃i a bu ñoni w̃ãke. N n m̃en na, a yario a da a ko m̃e.

22 Wee t̃e, Yinni Gusuño u dera hunde ye, ya dua win s̃am̃ be s̃õ bu ka nun weesu kua. Yen s̃õ, a n ỹe ma k̃õsa Yinni Gusuño u koo de yu nun deema.

23 Yera Sedesiasi, Kanaanin bii u susi Miseen b̃akũ, u ñun baara so. Ma u ñe, e, swaa yer̃a Yinni Gusuñan hunde u ka yara nen min di u ka sere nun gari kua.

24 Miseen u ñun wisa u ñe, e, kaa ye g̃ia d̃ama te kaa n duku dukubu m̃ a n kuku yeru kasu diã.

25 Yera Isireliban sina boko u ñe, e, i Miseen m̃õ i ka da Am̃õ wi u s̃ã wuun wirugii ka maa Yoasi sina bokon biin mi.

26 Kpa i bu s̃õ i ñe, e, am̃eniwa ñe sina boko na gerua. Na ñe, e, bu ñun m̃õ bu kp̃e piris̃am̃ s̃õ kpa ba n ñun diãnu ka nim̃ w̃eem̃õ saka s̃õ sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

27 Miseen u ñun s̃õwa u ñe, e, à n wurama ka alafia, n ñ Yinni Gusuño u ka man gari kua. B̃ẽe be i w̃ãa mini, b̃ẽen baawure u gari yi swaa suu.

Akabun g̃õõ

(I maa m̃ẽrio Sinambu I, 22:29-40)

28 Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ram̃tio Galadin tem̃.

29 Yera Isireliban sina boko u Yosafati s̃õwa u ñe, e, kon yãnu ganu kasi ni ba ñ ka man tubu. Adama wuñe, a n wuneñ sina yãnu doke.

M̃esuma Isireliban sina boko u kua u ka taa bi da.

30 N deema Sirin sina boko u win tabu kekeban tabu sinambu s̃õwa u ñe, e, i ku goo go ma n kun m̃õ Isireliban sina boko t̃ona.

31 Ye tabu sinam be, ba Yosafati w̃end̃e kua, yera ba ñe, e, Isireliban suñwa. Ma ba ñun kooro bure bu ka ñun w̃õri. Adama u ñõg̃iru sua u somiru kana. Ma Yinni Gusuño u ñun somi, u bu gira ba ka ñun tonda.

32 Ye tabu sinam be, ba wa ma n ñ Isireliban sina boko mi, yera ba ñun deri ba doona.

33 Yera goo u s̃ẽu tooma Isireliban mi g̃ia. U ñ goo ỹisi. Adama ga na ga Akabu w̃õri deedeeru mi win tarakpe ga ỹõra. Yera u win tabu keke swaa s̃õs̃io s̃õwa u ñe, e, a tabu keke ye s̃ĩỹõ birũ, kpa a man yara tabu s̃ian di. Domi ba man m̃ẽera kua.

34 Tabu swia yen d̃ama te, sere ba sina boko ñeni u ka ỹõ win tabu keke s̃õ u m̃ẽera Sirigibun sansani g̃ia sere n ka kua yoka. Ye s̃õ u dua, ma u gu.

Yosafati u wirugibu g̃õõ

19

1 Yeniban biru, Yosafati u wurama Yerusalem̃õ ka b̃õri yendu.

2 Ma Yehu, Gusuñan s̃am̃õ Hananin bii u ñun senñõ da. Ma u Yosafati s̃õwa u ñe, e, ba ra t̃on k̃õso somi? A be ba Gusuñõ tusa k̃i? Yeniban s̃õ, Yinni Gusuño u ka nun m̃õru s̃ã.

3 Adama u g̃aa geenu wa ni a kua. Yera a b̃ũu wi ba m̃õ Asitaaten b̃w̃ãarokunu kpuro kasuka mam mam tem me kpuro s̃õ. Ma a wuneñ tii w̃ẽ a ka wi, Yinni Gusuñõ kasu.

4 Yen biru Yosafati u maa sina Yerusalem̃õ. Ma u win t̃õmbu bera saa Beri Seban di n ka da Efaraimun guunu. Ma u ben g̃õrusu wesia Gusuñõ ben baababan Yinnin mi.

5 Ma u siri kowobu yi Yudan wuu gb̃araruguu baagere s̃õ.

6 Ma u siri kowo be s̃õwa u ñe, e, i de i n tii se ye i sirim̃õ s̃õ. Domi n ñ t̃õmbun s̃õ i siribu m̃õ. Yinni Gusuñõ s̃õna i sirim̃õ. U ko n maa w̃ãa b̃ẽen b̃okũ.

7 Yen s̃õ, i de i ñun nasia kpa i n tii se. Domi Yinni Gusuñan mi, weesu sari. U ku ra maa goo garisi tuko. M̃eya u ku ra maa ñam biram̃ k̃ẽnu m̃w̃e.

8 Sanam me ba wurama Yerusalem̃õ, Yosafati u Lefiba ka ỹaku kowobu yi, ka sere maa Isireliban guro gurobu, bu ka t̃õmbu siria b̃ã n gari g̃ẽ ma.

9-10 Wee wooda ye u bu w̃ẽ. U ñe, e, goo ù n ka siribu na b̃ẽen mi saa wuu gagun di ỹen s̃õ ba goo go, ñ kun me goo u wooda sara, ñ kun me u Yinni Gusuñan ỹiirebu gabu yina, i ko i ñun siriãwa dee dee Gusuñan nasiaru s̃õ, ka murafitiru sariru s̃õ, ka g̃õru d̃ẽẽr̃õ. I de i bu swaa gea s̃õsi kpa bu ku ra Yinni Gusuñõ torari kpa u ku b̃ẽe ka b̃ẽegibu m̃õru ko. Nge

meya i ko i n da ka bu sirie kpa i ku ka taare wa.

¹¹ Wee yaku kowo tawnwero Amaria u ko n saa wirugii saarun swaa so, kpa Sebadia, Isimeelin bii Yudaban yenu yero u n saa wi u ra sina bokon yenu wunanosu ko, kpa Lefiba ba n maa saa siri kowobu. Yen so, i tii dam keeyo kpa i se i soma ko, kpa Yinni Gusuno u n waa ka wi u koo gea ko.

Yosafati u ka Edomuba

tabu kua

20

¹ Yeniban biru, Mabuba ka Amoniba ba seewa ba Yosafati tabu worim wee.

² Ma ba na ba ye Yosafati soowa. Ba nee, wee tan dabiru ta nun worim wee saa nim woku boriguun guru gion di, Edomun temo. Ba waa Hasason Tamaa ye ya waa Engedio.

³ Yera Yosafati u nanda. Ma u Gusuno kasu. U dera ba no bokua Yudan tem kpuro so.

⁴ Ma Yudaba kpuro ba mena bu ka Yinni Gusuno kana. Tambu kpurowa ba na saa Yudan wusu kpuron di bu ka Yinni Gusuno kasu.

⁵ Yosafati u seewa u yora Yudaba ka Yerusalemugii ben suunu so Yinni Gusunon saa yerun yaara kpaan wuswaa.

⁶ Ma u nee, Gusuno besen baababan Yinni, wuna a saa Yinni wallo. Wuna a bwesenu kpuron bandu neni. Wuna a maa dam kpuro neni wunen nomaa. Goo sari wi u koo ka nun tabu ko.

⁷ Yinni Gusuno, wuna a tem min tambu gira bese, wunen tambu Isireliban wuswaan di. Ma a mu bese, Aburahamu wi u nun kian bibun bweseru we.

⁸ Sa sina tem me so. Ma sa saa yeru bana te ta wunen yisuru soowa.

⁹ Sa nee, wahala gaa ya n sun deema, aa, taba? Wunen siribu bu sun woriwa? Aa, barara? Aa, gora? Ma sa seema sa na diru mini wunen wuswaa sa nun kana besen wahala so, kaa sun wurari kpa a sun faaba ko.

¹⁰⁻¹¹ Wee te, Mabuba ka Amoniba ka Edomuba be ba waa Seirin guura ba na bu bese Isireliba gira tem me a sun wen di. N deema a raa besen baababa soowa a nee, bu ku du bwese ni so sanam me ba wee Egibitin di. Ma ba bu deri, ba n bu kam koosie. Wee, ba wee bu sun kosa kua.

¹² Yera wune Yinni Gusuno, a n kaa bwese ni siri? Domi bese, sa n dam gam mo. Wee tan dabira sun worim wee, sa n ye ye sa ko ko. Adama wuna sa meara.

¹³ Ma Yudaba kpuro ba yo Yinni Gusunon wuswaa ka ben kuraba ka bibu kpuro.

Gusuno u dera

Yudaba ba tabu di

¹⁴ Yera Yinni Gusunon Hunde u Yaasieli, Sakarin bii yowa tambun suunu so. Yaasieli wi, u saawa Asafun bweseru, Lefiba so. Win sikadobara Benaya ka Yeyeli ka Matania.

¹⁵ Ma Yaasieli u nee, bese Yudaba kpuro, ka bese Yerusalemugibu kpuro, ka sere wune sina boko Yosafati, i swaa dakio i no ye Yinni Gusuno u gerumo. U nee, i ku nanda, i ku maa wurura tan dabi ten wuswaa. Domi n n bese i ko i tabu ko. Wi, Yinni Gusunon tiwa u koo taa bi ko.

¹⁶ Sia i doo i bu wari. Ba koo kurana saa gunguu te ba mo Sisin di, kpa i bu deema wawi piibu gagu so gbabu te ba mo Yeruelio.

¹⁷ Been tii i n tabu mo. Adama i gesi doo i yora mi. I ko i wa faaba ye Yinni Gusuno u koo bese ko. Bese Yudaba ka bese Yerusalemugibu, i ku nanda, i ku maa wurura. Sia i yario i ka bu yinna. Wi, Yinni Gusuno u ko n ka bese waa.

¹⁸ Yera Yosafati ka Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu ba yira ba wuswaa tem girari Yinni Gusunon wuswaa bu ka nun bese we.

¹⁹ Yera Lefiba so, Kehatiba ka Koreba ba seewa ba Gusuno Isireliban Yinni siaramo ka noogiru.

²⁰ Yera ba yara buru buru yellu ba da gbaburu gia te ba mo Tekoa. Sanam me ba yario, yera Yosafati u seewa u yora. U nee, bese Yudaba ka bese Yerusalemugibu, i man swaa dakio i no. I Gusuno been Yinni naane koowo, kpa i dam wa. I been naane dokeo win somobun gere so, kpa i nasara wa.

²¹ Ma ba n nesa ka ton be. Yera Yosafati u wom kowobu gosa ba n saa yanu seba, kpa ba n tabu kowobu gbiye, ba n Yinni Gusuno siaramo ka womu geni, ba n mo, i Yinni Gusuno siaro. Domi win durom mu n noru mo.

²² Sanam me ton be, ba taki seewa ba womu mo bu ka Yinni Gusuno siara, yera Yinni Gusuno u Amoniba ka Mabuba ka Edomu be ba waa guu te ba mo Seirio burisina. Ma ba sesukuna ben tii tiine.

²³ Amoniba ka Mabuba ba Edomuba wari ba kam koosia mam mam. Ye ba bu go ba kpa, yera ba worina ben tii tiine ba goona.

²⁴ Sanam me Yudaba ba tunuma min di ba ra n tem mi ganu ku ra kpi wende saa, yera ba meara bera mi gia ton dabira raa waa, ma ba deema gona nu kpi kpi. Goo kun kisire.

²⁵ Yera Yosafati ka wigibu ba na ba goo nin yanu potira. Ba dukia gurawa be so ka sere gaa gobiginu. Ba ya n gurawa nge men no ba koo kpi bu sua. Ba kuawa so ita ba ya n guramo. Domi nu kpa.

²⁶ So nne, ba mena wawa ye ba mo Beraka. Ma ba Yinni Gusuno siara. Yen sora ba yam mi yisuru ka Beraka. Tera ba ka mu

sokumə sere ka gisə. Yisi ten tubusiana, mi ba Yinni Gusunə siara.

²⁷ Yosafati u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro kpara ka nuku dobu ba ka wura Yerusalemuə. Domi Yinni Gusunə u bu nuku dobu wē ben yiberε be u bu kamian sē.

²⁸ Ba dua Yerusalemuə ba womusu mə ka mərəkunu ka gōogenu ka kəbi ba ka dua sere Yinni Gusunən sāa yero.

²⁹ Ma tem tukum sinambu kpuro ba Yinni Gusunə nasia sanam mε ba nua ma u Isireliban yiberεba kpeerasia.

³⁰ Yosafati u win bandu diwa bəri yendu sə. Ma Gusunə win Yinni u nūn wērabu wē beri berika kpuro.

*Yosafatin bandun kpeeru
(I maa mεerio Sinambu I, 22:41-51)*

³¹ Sanam mε Yosafati u bandu di Yudaə, wə tənə ka nəəbuwa u mə. Win meron yisira Asuba, Silikin bii. Ma u kua wə yendə nəəbu bandu sə Yerusalemuə.

³² Yosafati u win tundo Asan yira swīwa mam mam. Gea u kua Yinni Gusunən wuswaaə.

³³ Adama u n̄ gunguu n̄n mi ba ra bū yākuu ko kpuro kpeerasie. Domi win tumbu Yudaba ba n̄ ben ḡru Gusunə ben baababan Yinni wē mam mam.

³⁴ Yosafatin kookoosun sukum, gbiikisu ka dāakisu, ye kpuro ya yorua Yehu, Hananin biin tireru sə te ba doke Isireliban sinambun faagin tireru sə.

³⁵ Yeniban biru, Yosafati u da u ka Akasia Isireliban sina boko arukawani bəkuə. Akasia wi, u n̄ Yinni Gusunən bεere yē.

³⁶ Durə wiya Yosafati u ka arukawani bəkuə ma ba goo nimkusu kua si su ra de Taasisiə. Ba goo nimkuu si kuawa εsioni Gebεεə.

³⁷ Yera Eliesεε, Dodafan bii, Maresagii u Gusunən gari gerua Yosafatin s̄ u nεε, Yinni Gusunə u koo wunen səmburu kam koosia yēn s̄ a ka Akasia arukawani bəkuə.

Yen biruwa goo nimkuu si, su kōsikira. Su n̄ maa kp̄ia su Taasisi de.

21

¹ Yeniban biru, Yosafati u kpuna u gu. Ma ba nūn sika win baababan sikaə, Dafidin wuuə. Ma win bii Yoramu u bandu kəsire kua.

*Yoram u bandu di
(I maa mεerio Sinambu II, 8:16-24)*

² Yoramu u wənəbu məwa nəəba tia. Be kpuro ba sāawa Yosafatin bibu. Bera Asaria ka Yeyeli ka Sakari ka Asaria ka Mikaeli ka Sefatia.

³ Ben tundo u ben baawure k̄ru wē ta kp̄a. Tera sii geesu ka wura ka gāa gobiginu ka wuu si su gb̄aranu mə Yudan temə. Adama

Yoramawa u bandu wē domi wiya u sāa win bii gbiikoo.

⁴ Sanam mε Yoramu u ban te di u kpa, ma u tu tāsisiə, yera u win wənə be kpuro ka Isireliban bukurobu gabu go.

⁵ Sanam mε Yoramu u ban te di, u məwa wə tənə ka yiru. Ma u kua wə nəəba ita bandu sə Yerusalemuə.

⁶ Isireliban sinambun yira u swī nge mε Akabun yenugibu ba kua. Domi Akabun bii tən kurəwa u sua kuro. Kōsa u kua Yinni Gusunən wuswaaə.

⁷ Adama Yinni Gusunə u n̄ wure u nūn go, arukawani ye u ka Dafidi bəkuan s̄ ye u nεε, Dafidi kun kəsire biamə bandu sə win bweserə.

⁸ Yoramun waati ye sə, Edəmuba ba ka tii yina, ma ba ben sunə kua.

⁹ Yera Yoramu u seewa ka win tabu sinambu ka tabu kεke yi dumi gawe, ma ba bu tarusi. Adama, ye n̄ kua wōkuru, ma ba duki yakura.

¹⁰ Saa yen dāma ten diya Edəmuba ba ka tii yine sere ka gisən gisə.

Ma Libinagibu ba maa Yudaba seesi yēn s̄ ba Gusunə ben baababan Yinni deri.

¹¹ Yoramu u mam bū yāku yenu kua Yudaban guunu wallə. Ma u dera ba bū gasirinu wəri. U bu bəriewa ni sə mam mam.

¹² Yera Gusunən səmə Eli u nūn yorua u nεε, ameniwa Gusunə wunen baaba Dafidin Yinni u gerua. U nεε, wee, a n̄ s̄ia wunen baababa Yosafati ka Asa, Yudaban sinambun yira sə.

¹³ Isireliban sinambun yira səra a s̄ia. Ma a dera Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ba bū gasirinu wəri nge mε Akabun yenugibu ba dera Isireliba ba kua. Yen biru, a maa wunen wənəbu mwεera a go, be, be ba nun sanə kere wunen tundo yenuə.

¹⁴ Yen s̄, Yinni Gusunə u koo wunen tumbu wahala baka doke, ka wunen kurəbu ka wunen bibu ka sere maa bεen arumani ye i mə.

¹⁵ Kpa u wunen tii bara bakaru kp̄ε nuki sə. Kpa ta n̄ kp̄eamə tō baatere sere tu ka wunen nuki yarama təwə.

¹⁶ Yera Yinni Gusunə u Filisitiba seeya ka Daarububa be ba wāa Kusigibun bəkuə. Ma ba Yoramu wəri.

¹⁷ Yera ba Yudaba wəri ba ben dukiaba mwεera ye ya wāa sina bokon yenuə ka maa win bibu ka win kurəbu ba ka doona. Win bii dāako Akasiawa ba deri, wi ba maa m̄ Yoakasi.

¹⁸ Yeniban biru, Yinni Gusunə u sina bokon tii bararu kp̄ε nukurə te u n̄ bεkuramə.

¹⁹ Ma win bara te, ta sosimə tō baatere. Bara ten wə yiruse səra win nuki yarima ten wahalan s̄. Ma u gu n̄ni swāa bakaru

səə. Win tumbu ba n̄ n̄n turare d̄sə dokeye nge m̄e u win baababa kua.

²⁰Yoramu u m̄əwa w̄sə t̄ena ka yiru sanam m̄e u bandu di. Ma u kua w̄sə nəəba ita bandu s̄ə Yerusalem̄u. Ye u gu, goo kun n̄n w̄n̄w̄ndu kue. Ma ba n̄n sikua Dafidin wuu. Adama n̄ n̄ m̄ə sinambun sikaə.

22

Akasia u bandu di Yudaə

(I maa məerio Sinambu II, 8:25-29, 9:27-29)

¹Yerusalemugibu ba dera Akasia, Yoramun bii d̄aako u bandu di win tundon ayerə. Domi yibere be ba na ka Daarububa ba win maabu kpuro w̄ri ba go. Nge m̄eya Akasia u ka bandu wa u di.

²Sanam m̄e u bandu di, u m̄əwa w̄sə yenda yiru. W̄sə tia u kua bandu s̄ə Yerusalem̄u. Win meron ȳsira Atali, Omirin bii.

³U s̄awa Akabun yenugibun yira s̄ə. Domi bwisi k̄siya win m̄ero u n̄n k̄m̄ə u ka k̄sa ko.

⁴K̄sa u kua Yinni Gusun̄n n̄ni s̄ə nge m̄e Akabun yenugibu ba kua. Ben miya u bwisi k̄əbu wa win tundon ḡon biru. Ba n̄n bwisi k̄si k̄a, ma yi n̄n kam koosa.

⁵Domu u ka Yoramu Akabun bii, Isireliban sina boko tabu da bu ka Hasaeli, Sirin sina boko tabu w̄ri Ram̄atiə Galadin tem̄. Ma Sirigibu ba Yoramu m̄era kua.

⁶Ma u ḡsira Yisireliə bu ka win m̄era ye tim kua. Yera Akasia, Yoramun bii, Yudaban sina boko u na Yisireli mi u ka n̄n wa mi ba n̄n tim n̄ndu kuamm̄e. Domi m̄era ye, ya n̄ san̄ m̄ə.

⁷Yinni Gusun̄n u dera Akasia u Yoramu beram da kpa u ka kam ko mi. Ye Akasia u tura mi, yera wi ka Yoramu ba Yehu, Nimusin bii w̄rim da. N̄ deema Yinni Gusun̄wa u Yehu wi ḡsa u ka Akabun yenugibu kpeerasia.

⁸Sanam m̄e u Akabun yenugii be kpeerasiam̄, yera u ka Akasian sina bw̄abu yinna ka win maabun bibu be ba n̄n k̄su. Ma Yehu u be kpuro mw̄era u go.

⁹Ma ba Akasian tii kasu ba mwa Samaria, mi u kukua. Ba ka n̄n na Yehun mi, ba go. Ma ba n̄n sikua ȳn s̄ə u s̄a sina boko Yosafati wi u Gusun̄n kasu ka win ḡru kpuron bii.

Akasian bwese te s̄ə, goo sari wi u s̄a dee dee u ka bandu di.

Atali u bandu di

(I maa məerio Sinambu II, 11:1-3)

¹⁰Ye Atali u wa win bii Akasia u gu, yera u Yudaban sina bibu kpuro go.

¹¹Sanam m̄e ba bii be goom̄, yera Yoseba, sina boko Yoramun bii t̄n kur̄ u Yoasi, Akasian bii sua u berua asiri s̄ə. Ma u n̄n sua u ka da ka win nəerio mi kpin

yenu w̄a s̄a yerə. Nge m̄eya Yoseba, yaku kowo Yehoyadan kur̄ u ka Yoasi w̄ra Atalin n̄man di, u n̄ ka n̄n wa u go. Yoseba wi, u s̄awa Akasian sesu.

¹²Ba n̄n beruawa w̄sə nəəba tia Yinni Gusun̄n s̄a yerə. Domi Atali u bandu dii saa ye.

23

Ba Atali bandu yara

(I maa məerio Sinambu II, 11:4-20)

¹W̄sə nəəba yiruse s̄ə, Yehoyada u w̄ruḡoru kua u ka tabu kowobun wirugii be ba tabu kowobu wun̄m wun̄m kpare arukawani b̄kua. Bera Asaria, Yerohamun bii ka Isim̄eli, Yokananin bii ka Asaria, Obedin bii ka Maseya, Adayan bii ka Elisafati, Sikirin bii.

²Ba Yudan tem bukiana. Ma ba Lefiba m̄enna saa Yudan wusu kpuron di ka sere Isireliban yenu ȳrobu. Be kpuro ba na Yerusalem̄u.

³Ma be kpuro ba ka sina bokon bii Yoasi arukawani b̄kua Yinni Gusun̄n s̄a yerə. Yera Yehoyada u bu s̄əwa u n̄e, wee, sina bokon bii u koo bandu di Yerusalem̄u nge m̄e Yinni Gusun̄n u gerua Dafidin bibun s̄ə.

⁴Wee ye ba koo ko. Be ba koo s̄mburu ko t̄ə w̄rarugiru s̄ə, yaku kowobu ka Lefiba, ba koo tii b̄nu kowa wuunu ita.

⁵Wuu teeru ta n̄ s̄a yerun k̄n̄əs̄u k̄su, kpa wuu teeru ta n̄ sina kpaaru k̄su, kpa itaseru ta n̄ w̄a k̄n̄əw̄ ge ba m̄ə K̄pek̄peku, kpa t̄n be ba tie kpuro ba n̄ ȳ s̄a yerun yaaraə.

⁶Goo u ku raa du Yinni Gusun̄n s̄a yerə ma n̄ kun ma yaku kowobu ka Lefiba be ba s̄mburu m̄ə d̄ma te. Beya ba koo k̄pi bu du mi, domi beya ba d̄ere. T̄mbu kpuro ba koo ȳrawa t̄əw̄ bu k̄n̄n̄ k̄su.

⁷Lefiba ba koo sina boko sikerenawa, kpa ben baawure u n̄ tabu ȳnu n̄ni, wi u dua mi, bu ka n̄n go. I ko i n̄ w̄awa sina bokon b̄kua sanam m̄e u duə ka sanam m̄e u yario.

⁸Lefiba ka Yudaba kpuro ba kua kpuro ye yaku kowo Yehoyada u gerua. Ben baawure u win tumbu sua be ba duə s̄mburu s̄ə ka be ba yario t̄ə w̄rarugii te s̄ə. Domi yaku kowo Yehoyada u n̄ goo bure.

⁹U tabu kowobu wun̄m wun̄m wirugibu yaasi ka t̄ere bakanu ka piiminu w̄. Tere ni, nu s̄awa sina boko Dafidiginu ni nu w̄a Yinni Gusun̄n s̄a yerə.

¹⁰Ma u tambu yi yi ba sina boko sikerene saa s̄a yee ten n̄m geu gian di n̄ ka da ten n̄m d̄war̄ yaku yerun b̄kua. Ben baawure u win tabu ȳnu n̄ni.

¹¹Yera ba ka Yoasi susima. Ma Yehoyada ka win bibu ba n̄n bandun gum t̄are u kua sina boko. Ma ba n̄n sina fur̄ dokea. Ma ba n̄n

woodan tireru wē ba nēē, sina boko, wunen wāaru tu daka da.

¹² Ye Atali u nua tamba duki mō ba sina boko tōmamō,

¹³ yera u na ben mi, Yinni Gusunən sāa yero. U mēera u deema sina boko u yō turaru wōlō. Ma wirugibu ka be ba kōbi wuramō ba yō win bōkuō. Tōmbu kpuro ba nuku dobu mō, ba kōbi soomō. Yera wom kowobu ba womusu mō ka ben dwee yānu ba Yinni Gusunō siaramō. Yera Atali u win yānu nenua u gēēka nuku sankiranun sō. U nēē, ba man seesi! Ba man seesi!

¹⁴ Ma Yehoyada u tabu sinam be yera be ba sāa tabu kowobu wunam wunam wirugibu. U bu sōwā u nēē, i Atali wi yaro. Wi u maa nūn swīi, kpa i yēro go ka takobi. N deema yāku kowo Yehoyada u raa bu sōwā u nēē, bu ku nūn go sāa yeru mi.

¹⁵ Ma ba nūn deri u da sina bokon dirō saa dumīn kōnnōn di. Miya ba nūn sēre ba go.

¹⁶ Yeniban biru, Yehoyada ka tōn be ba tie ka sina boko Yoasi ba arukawanō bōkuā ba nēē, ba ko n sāwā Yinni Gusunən tōmbu.

¹⁷ Ma tōn be kpuro ba dua būu wi ba mō Baalin dirō ba ye kōsuka ka yen turarō ka yen bwāarokunō. Ma ba yen yāku kowo Matani go yen yāku yeno.

¹⁸ Yehoyada u Yinni Gusunən sāa yeru Lefi be ba sāa yāku kowobu nōmu beria bu kōsu. N deema Dafidi u raa bu bōnu kua wuu wuuka bu ka Yinni Gusunō yāku dō mwaararuginu kua nge mē Mōwisin wooda ya gerua. Kpa ba n da maa womusu ko ka nuku dobu bu ka Gusunō siara.

¹⁹ U kōnnōn kōso be yiwa sāa yee ten kōnnōwō kpa disigii goo u ku raa ka du mi.

²⁰ U tabu sinambu ka sina bibu ka wuun bukurobu ka sere tōmbu kpuro mēna. Ma u dera ba ka sina boko yara Yinni Gusunən sāa yerun di, ma ba ka nūn da sina kpaarō saa kōnnō ge ga wāa gunguru gian di. Miya ba sina boko sinasia sina kitarō.

²¹ Ma tōmbu kpuro ba nuku dobu mō.

Wuu ga wāa bōri yendu sō yēn sō ba Atali go.

24

Yoasi u dera ba Yinni Gusunən

sāa yeru sōnwa

(I maa mēerio Sinambu II, 12:1-17)

¹ Wōō nōōba yiruwa Yoasi u mō sanam mē u bandu di. Ma u kua wōō weeru bandu sōō Yerusalemō. Win mēron yīsira Sibia, Beri Sebagii.

² Yoasi u kuawa ye ya Yinni Gusunō wēre yāku kowo Yehoyadan wāaru kpuro sōō.

³ Yera Yehoyada u Yoasi kurōbu yiru sua. Ma ba Yoasi bii tōn durōbu ka tōn kurōbu marua.

⁴ Yeniban biruwa Yoasi u gōru doke u Yinni Gusunən sāa yeru sōmē.

⁵ Ma u yāku kowobu ka Lefiba mēna u nēē, i yario i da Yudaban wusu sōō, ka Isirelibagisō i gobi mwēeri wōō baagere i ka Gusunō besen Yinnin sāa yeru sōmē. I de i ye ko fuuku.

Adama Lefiba ba n ye kue.

⁶ Yera sina boko u yāku kowo Yehoyada soka. U nūn bikia u nēē, mban sōna a n Lefiba gobi yi bikie yi Mōwisi Yinni Gusunən sōm kowo u Isireliba bure bu ka Yinni Gusunən sāa yeru sōmē.

⁷ Domi Atali tōn kōso wi ka win bibu ba Yinni Gusunən sāa yerun yānu gura ka ten dendi yānu ba ka būu wi ba mō Baali sāwa.

⁸ Yera sina boko u nēē, bu de bu kpaoro piibu gagu ko, kpa bu gu yi sāa yerun kōnnōwō tōwō.

⁹ Ma ba kpara Yudaō ka Yerusalemō ba nēē, bu ka gobi yi na yi Mōwisi Gusunən sōm kowo u Isireliba bure gbaburō mi gāanu ku ra kpi.

¹⁰ Yenu yērobu ka tōn be kpuro ba nuku dobu kua. Ma ba ka gobi na ba kpēēmō kpaoro te sōō sere ta ka yiba.

¹¹ Tōō baatere Lefiba ba ra nēwa bu kpaoro te sua bu ka da tōn be sina boko u gōsa ba n da gina tu mērim mi. Bā n deema kpaoro te, ta yiba, yera sina bokon tire yoro ka yāku kowo tōnweron sōmō ba ra gobi yi wie kpa bu kpaoro te wesia ten ayero. Nge mēya ba ra ko tōō baatere, kpa bu gobi wa yi n kpā.

¹² Yen biru sina boko ka Yehoyada ba ra gobi yi tōn be wē be ba sōmbu te nōmu sōndia. Domi ba sōm kowobu sua be ba koo gobi kōsia. Ben gabu ba sāwā kpee dākobu, gabu dāa dākobu, gabu maa be ba ra sisu ka sii gandun sōmburu ko. Tōn beni kpurowa ba koo dii te sōmē.

¹³ Be ba sōmbu te nōmu sōndia, ba sōmburu kua. Ma ba dera ba sāa yee te sōmmō. Ba dii te sōnwa ta dam kua.

¹⁴ Sanam mē ba sōmbu te kua ba kpa yera ba ka gobi yi yi tie na sina boko ka Yehoyadan mi. Ba sāa yee ten dendi yānu kua ka mi ba ra yāku dōō mwaararuginu kon dendi yānu, ka nōri, ka dendi yānu ganu ni ba kua ka wura ka sii geesu. Ba ra yāku dōō mwaararugii ni kowa Yehoyadan wāarun tōru kpuro sōō Yinni Gusunən sāa yero.

Yoasi u Gusunō biru kisi

¹⁵ Yen biru, Yehoyada u tōkōru kua kōō kōō. Ma u kpuna u gu. U mōwa wōō wunaa teeru ka wākuru sanam mē u gu.

¹⁶ Ma ba nūn sikua Dafidin wuuō, mi ba ra sinambu sike. Domi u gea kua Isireliō ka maa Yinni Gusunən wuswāōō ka sere sāa yee ten mi.

¹⁷ Yehoyadan gəon biru, Yudan wirugibu ba na ba sina boko kpuna ka bæεε, ma u ben gari swaa daki.

¹⁸ Yera ba Gusunə ben baababan Yinnin s̄aa yeru biru kisi. Ma ba da ba būu wi ba m̄ə Asitaate s̄aam̄ə ka sere b̄w̄aarakunu ganu. Yera Yinni Gusunə u ka Yudaba ka Yerusalemugibu maru kua. Domi ba tora.

¹⁹ Yinni Gusunə u bu win s̄om̄əbu goria bu wa bu ka ḡoru ḡosia bu wurama win mi. Ma s̄om̄ə be, ba ka bu gari kua. Adama ba ñ swaa daki.

²⁰ Yera Yinni Gusunən Hunde u Sakari, yaku kowo Yehoyadan bii yəw̄a. Ma u ȳora t̄ambun wuswaaə u n̄εε, am̄eniwa Yinni Gusunə u gerum̄ə. U n̄εε, mban s̄na i win woodaba saram̄ə. I ñ maa koor̄ə. Domi i wi, Yinni Gusunə deri. Yen s̄na win tii u koo maa bæε deri.

²¹ Yera ba n̄əə toosi kua ka sina boko. Ma u bu wooda w̄ε bu ka Sakari kpenu kasuku bu go Yinni Gusunən s̄aa yerun yaar̄ə.

²² Sina boko Yoasi u duari gea ye Sakarin tundo Yehoyada u n̄un kua. Ye Sakari u ḡəə d̄əə, yera u n̄εε, Yinni Gusunə, a waawo kpa a baawure siria.

*Yoasin bandun kpeeru
(I maa m̄εrio Sinambu II, 12:18-22)*

²³ W̄əə tian biru, Sirigibun tabu kowobu ba Yoasi w̄erima. Ba Yudan tem kpuro wukiri, ba tunuma sere Yerusalem̄ə. Ma ba wirugibu go go ba ben ȳanu gura ba ka ben sina boko daawa Damas̄ə.

²⁴ Tabu kowo be Sirigibu ba ka na mi, ba ñ dabi. Adama ka m̄ε, Yinni Gusunə u dera ba Yudaban tabu kowo dabi dabinu kamia. Domi ba wi, Gusunə ben baababan Yinni deri. Nge m̄eya Yinni Gusunə u Sirigibu denda u ka Yoasi s̄εyasia.

²⁵ Sanam m̄ε Sirigii be, ba biru kisi, ba Yoasi deri wahala baka s̄əə, ma win b̄w̄aaba n̄un seesi ba go win kp̄in yer̄ə ȳen s̄ə u ȳaku kowo Yehoyadan bibu go. Ma ba n̄un sikua Dafidin wuu. Adama ba ñ ka n̄un de mi ba ra sinambu sike.

²⁶ Be ba n̄un seesi, bera Sabadi ka Yosabadi. Sabadin m̄eron ȳisira Simeati, wi u s̄aa Am̄oni, Yosabadin m̄eron ȳisira maa Simeriti, wi u s̄aa M̄əabu.

²⁷ Yoasin bibun geeru ka gari yi ba gerua win s̄ə ka sere Yinni Gusunən s̄aa yee te u s̄onwa, ye kpuron gari yi yorua sinambun faagin tireru s̄ə. Win bii Amasiawa u bandu di win ayero.

25

*Amasia
u kua Yudaban sina boko
(I maa m̄εrio Sinambu II, 14:1-7)*

¹ Amasia u m̄əwa w̄əə yenda n̄əəbu sanam m̄ε u bandu di Yerusalem̄ə. Ma u kua w̄əə

yenda n̄əəbu ka n̄ε bandu s̄ə. Win m̄eron ȳisira Yoadani, Yerusalemugii.

² U kua dee dee Yinni Gusunən n̄oni s̄ə. Adama u ñ win ḡoru kpuro Yinni Gusunə w̄ε.

³ Sanam m̄ε win banda dam kua, yera u win b̄w̄aabu go be ba raa win tundo go.

⁴ Adama u ñ ben bibu go. U Yinni Gusunən wooda sw̄iwa ye u M̄əwisi s̄əw̄a u yorua woodan tireru s̄ə u n̄εε, baababa ba ñ gbim̄ə ben bibun toranun s̄ə. M̄eya maa bibu ba ñ gbim̄ə ben baababan toranun s̄ə. Baawure u koo gbiwa win tiin torarun s̄ə.

⁵ Yera Amasia u Yudaba ka B̄enyam̄εeba m̄enna yenu ka yenu ka sere tabu sinam be ba tabu kowobu wun̄əm wun̄əm ka n̄or̄əm n̄or̄əm (1.000) kp̄are. Ma u bu gara saa be ba w̄əə yendu m̄ən di ñ ka giriri be ba kere m̄ε. Ma ba kua t̄ambu n̄or̄əbun suba gooba wun̄əbu (300.000). Ba s̄awa be ba tabu ȳε s̄aa s̄aa. Ba koo kp̄i bu ka yaasi ka t̄erenu sanna.

⁶ Ma u maa tabu dur̄ə w̄eruḡəba kasu Isireliba s̄ə, t̄ambu n̄or̄əbun suba wun̄əbu (100.000) bu ka n̄un somi kpa u bu sii geesun gobi t̄onnu ita w̄ε.

⁷ Yera Gusunən s̄om̄ə go u na u n̄un s̄əw̄a u n̄εε, Yinni, a ku de Isireliba bu ka nun da. Domi Yinni Gusunə u ñ ka bu w̄aa, be Efaraimu be.

⁸ A ñ ka bu da, baa m̄ε a dam m̄ə, Gusunə u koo nun sura yiber̄εban wuswaaə. Domi wiya u ra somi kpa u kamia.

⁹ Ma Amasia u s̄om̄ə wi s̄əw̄a u n̄εε, am̄ona kon ko t̄ē ñ ka n̄en sii geesun gobi t̄onnu ita ye m̄wa ye na Isireliban tabu kowo be w̄ε mi.

Yera s̄om̄ə wi, u n̄un wisa u n̄εε, Gusunə u koo kp̄i u nun w̄ε ñ ye kpuro kere.

¹⁰ Yera Amasia u tabu kowo be ba na saa Efaraimuban min di mi wuna, kpa bu ka ḡosira bu we. Adama tabu kowo be, ba ka Yudaba m̄oru kua, ma ba ḡosira ben ȳenus̄ə ka m̄oru baka.

¹¹ Ma Amasia u w̄eruḡoru seewa u win t̄ambu kp̄ara ma u da u w̄aa w̄əw̄əə ye ba m̄ə B̄oru. Miya u t̄ambu n̄or̄əbun suba w̄əkuru (10.000) go Seirin bibun bweseru s̄ə.

¹² Ma ba maa t̄on ben n̄or̄əbun suba w̄əkuru (10.000) m̄w̄εra wasiru ba ka da guuru w̄əll̄ə. Min diya ba bu kasi kooma ba kasikira.

¹³ Adama Efaraimu be Amasia u yinari bu ka n̄un tabu da mi, ba pusi Yudan wusu s̄ə saa Samarin di ñ ka da B̄eti Horoniə. Ma ba t̄ambu n̄or̄əbun suba ita (3.000) go, ba ben ȳanu gura.

Yoasi, Isireliban sina boko

*u Amasia kamia
(I maa m̄εrio Sinambu II, 14:8-14)*

¹⁴ Sanam m̄ε Amasia u Ed̄om̄uba kamia u wurama, yera u dera ba Seirin bibun bweserun būnu gurama ba ka na win tem̄ə. Ma u

nu kua win tiiginu. U nu yiiramme u säamö. Ma u nu turare dö dokeamme.

¹⁵ Yera Yinni Gusunö u ka Amasia mörü kua. Ma u nün win sömō goō gōriama. U nün bikia u nee, mban sōna a Edömuban būnu gurama, ni, ni nu n̄ kp̄ia nu bu wōre wunen nōman di.

¹⁶ Sanam me u gari yi mō u dö, yera Amasia u nün sōwa u nee, wara nun gōsa a n ka sāa ne sina bokon bwisi kēō. A doonō min di. Mban sōna a kī bu nun go.

Ye sömō wi, u doonō, yera u nün sōwa u nee, na yē ma Gusunö u gōru doke u nun kpeerasia yēn sō a kua me. Wee a n̄ nen bwisi kēru wure.

¹⁷ Sanam me Amasia ka wigibu ba nōsina, yera u gōra bu Yoasi, Isireliban sina boko Yoakasin bii, Yehun debubu sō bu nee, u na bu tabu yinna.

¹⁸ Yera Yoasi Isireliban sina boko u wisima u nee, sākin kikiru garu ta wāa Libanin guurō. Tera ta dāa bakaru sömōbu gōria Libanō ta nee, a man wunen bii wōndia kēema u ko nen biin kurō. Adama gbeeku yee yi seewa yi da yi sākin kiki te taaka yi go.

¹⁹ Geema Amasia. Wee, a Edömuba kamia. Ma a tii sue. Yen sō, a sino sēe wunen yenuō. Mban sōna kaa tii tabu sure bi bu koo ka nun kōsa naawa. Domi wunē ka Yudaba, sa ko beē kam koosia.

²⁰ Adama Amasia kun nün swaa daki. Domi ye kpuro ya weewa saa Yinni Gusunōn min di u ka wa u nün yiberēba nōmu beria. Domi Amasia wi, u Edömuban būnu guramawa u säamō.

²¹ Yera Yoasi, Isireliban sina boko u seewa u da u Amasia, Yudaban sina boko wari Beti Semesio Yudaban temō.

²² Ma Isireliba ba Yudaba kamia. Ma Yuda ben baawure u duka sua u wura win yenuō.

²³ Yoasi, Isireliban sina boko u Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, Yoakasin debubu yoru mwa Beti Semesio. Ma u ka nün da Yerusalemū. Saa ye söra wi, Yoasi, u Yerusalemun gbāraru sura gōm soonu neeru (400) saa kōnnō ge ba mō Efaraimun di sere n ka da kōnnōwō ge ba mō Gani gōmburu.

²⁴ Ma Yoasi wi, u wura ka sii geesu gura ka sāa yerun gāa gee ni nu wāa Obēdi Edōmun yenuō ka sere maa sina kpaarun arumani. Ma u gabu mōaru mwēera u ka gōsira win wuuō Samario.

Amasian goō

(I maa mēerio Sinambu II, 14:15-20)

²⁵ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gōon biru, Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, u maa kua wōō wākura nōabu bandu söō.

²⁶ Ye Amasia u gbua u kua ka ye u kua dāku ten sukum, ye kpuro ya yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru söō.

²⁷ Ye Amasia u ka Yinni Gusunō tonda u kp̄a, yera ba nün seesi Yerusalemū. Ma u duka sua u da u wāa Lakisio. Miya ba nün naa swīi ba go.

²⁸ Ma ba win goru suama ka dumi ba ka na ba sikua win baababan sikao Dafidin wuuō.

26

Osiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mēerio Sinambu II, 14:21-22, 15:1-3)

¹ Amasian gōon biru, Yudaba kpuro ba Osiasi sua ba swīi bandu söō win tundo Amasian ayerō. Saa ye söō, u mōwa wōō wākura nōabu ka tia.

² Wiya u Elati bana u sōnwa. Ma u dera ya kua Yudabagia win tundo gōon biru.

³ Osiasi u kuawa wōō weeraakuru ka yiru Yerusalemū. Win meron yisira Yekolia Yerusalemugii.

⁴ U siawa dee dee Yinni Gusunōn wuswaao nge me win tundo Amasia u kua.

Osiasi u Gusunō biru kisi

⁵ Osiasi u kookari kua u ka Yinni Gusunō sāwa Sakarin wāaru kpuro söō. Sakari wi, u bwisi mō u ka kāsīnu tubusia ni nu wee Gusunōn min di. Saa ye söō, ye Osiasi u mō kpuro ya ra nün koorewa.

⁶ Sōō teeru u yara u ka Filisitiba wōri. Ma u da u Gatin gbāraru yaba ka Yabineguru ka Asidōduguru. Ma u wusu bana Asidōdugibun temō Filisitiban wusun suunu söō.

⁷ Yinni Gusunō u nün somi u ka Filisitiba ka Daarububa tabu kua ka be ba wāa Guri Baalio ka sere Maoniba.

⁸ Saa ye söō, Amaniba ba ka Osiasi kēnu naawamme ma u yīsiru yara sere Egibitin tem nōō bura yerō. Domi win dam mu nōōra baama kpuro.

⁹ Osiasi u kōsu yenu kua Yerusalemū kōnnōwō ge ba mō Gani gōmburu, ka ge ga wāa wōwa gia, ka gbāraran goō gōmkirō. Ma u dera nu dam mō.

¹⁰ U maa kōsu yenu bana ghaburō, ma u dōkō dabi dabīnu gba, domi u sabe dabi dabīnu mō ni nu wāa Sefalan wōwōō ka nim wōkun goorō. Meya u maa gbaa wukobu mō ka be ba ra resēm sōmburu ko guuno ka guu te ba mō Kaamelio. Domi u ra gbee sōmburu kā.

¹¹ Osiasi u tabu durōbu mō be ba ra tabu de wuu wuuka nge me win tire yoro Yeyeli ka win tabu sunō turo Maaseya ba ka bu gara. Win sina asakpō turo wi ba mō Hanania, wiya u bu kpare.

¹² Yenu yērobu ka tabu durō wōrugaba, be kpuron geera sāawa nōrōbun suba yiru ka nata (2.600).

¹³ Tōn be, ba tabu durōbu nōrōbun suba gooba wunōbu ka nōōba yiru ka neera

wunəbu mə ba kpare (307.500). Bera ba ra sina boko somi tabu sɔɔ.

¹⁴ Osiasi u tabu kowo be kpuro tereɲu ka yaasi wē ka sii furəsɔu ka yabe tarakpenu ka tennu ka kpurantereɲu.

¹⁵ U dera bwisigii goo u tabu yānu ganu kua ni ba yi kōsu yenə ka gani gəmunə. Niya nu ra n sēnu toomə, n̄ kun m̄e nu n kpenu kasukumə. Ma sina boko Osiasi u yīsiru yara n toma. Domi u somiru wa sere u ka win bandu tāsisia.

¹⁶ Sanam m̄e Osiasi u win bandu tāsisia u kpa, yera u tii sua sere bu n̄n kam kua. U n̄ Gusunə win Yinni m̄em nɔw̄e. Ma u da Yinni Gusunə s̄aa yerə u ka turare d̄ɔɔ doke mi, ka tii.

¹⁷ Yen biru, yāku kowo Asaria u dua mi, ka yāku kowobu w̄ene,

¹⁸ be ba w̄erugorū m̄ə. Ma ba sina boko Osiasi s̄ɔw̄a ba n̄e, Osiasi, n̄ n̄ wun̄e kaa Yinni Gusunə turare d̄ɔɔ doke. Aronin bibun bwesera ba gɔsa yen s̄ɔ. N n̄ m̄en na, a yario s̄aa yeru min di. Domi a kua m̄em n̄ɔ sari. A n̄ maa b̄ere wasi Yinni Gusunə win wuswaaɔ.

¹⁹ Yera sina boko Osiasi u m̄oru seewa. N deema u ye ba ra ka turare d̄ɔɔ doke neni. Yera bara disigira n̄n w̄ari win sirikanəɔ yāku kowo ben n̄ni biru Yinni Gusunə s̄aa yeru mi, mi ba ra turare d̄ɔɔ doken wuswaaɔ.

²⁰ Yera yāku kowo t̄nwerə Asaria ka yāku kowo be ba tie, ba n̄n m̄era, ma ba deema wee, bara disigira win sirikanəɔ. Yera ba yand̄e n̄e, u yario t̄ɔw̄ɔ. Ma Osiasi u yara t̄ɔw̄ɔ fuuku fuuku, domi u wa ma Yinni Gusunə u n̄n bara disigiru kp̄e.

Osiasin bandun kpeeru

(I maa m̄erio Sinambu II, 15:5-7)

²¹ Ma bara disigii te, ta Osiasi w̄aasi sere u da u ka gu. Ba n̄n yara Isireliban sunu s̄ɔn di, u da u w̄a wi turo. Win bii Yotamuwa u n̄n k̄sire kua u tem m̄e kparam̄o.

²² Ye Osiasi u gbia u kua, ka ye u kua win w̄a d̄aakiru s̄ɔɔ, ye kpuron gari yi yoru Gusunə s̄am̄ Esai, Amatin biin tireru s̄ɔɔ.

²³ Osiasi u kpuna u gu. Ma ba ka n̄n da mi ba ra sinambu sike. Adama ba n̄ n̄n sikua win baababan siki w̄orū, domi ba n̄e, u bara disigiru m̄ə. Ma win bii Yotamu u bandu k̄sire kua.

27

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Sinambu II, 15:32-38)

¹ W̄ɔ yenda n̄ɔɔbuwa Yotamu u m̄ə sanam m̄e u bandu di. Ma u kua w̄ɔ w̄akura n̄ɔɔbu ka tia bandu s̄ɔ Yerusalem̄u. Win m̄eron yīsira Yersa, Sadakun bii.

² U s̄awa dee dee Yinni Gusunə win wuswaaɔ. Win tundo Osiasin yira u sw̄ii

mam mam. Adama u n̄ due Yinni Gusunə s̄aa yerə. Yen biru, u dera t̄amba sankiram̄o win tem m̄e s̄ɔɔ.

³ Wiya u Yinni Gusunə s̄aa yerun k̄n̄n̄o ge ga w̄a gunguru gia bana. Ma u maa bani dabinu kua Ofelin gb̄ararə.

⁴ U wusa bana Yudan guunə. Ma u maa k̄su maru yenu kua ka dii baka damginu yakas̄o.

⁵ U maa ka Am̄niba tabu kua, ma u bu kamia. W̄ɔ ge s̄ɔɔ, Am̄niba ba n̄n sii geesun gobi wunəbu (100) w̄e ka d̄ia bimi yi ba m̄ɔ s̄asun t̄n̄nu n̄r̄ɔɔɔn suba ita (3.000) ka alikaman t̄n̄nu n̄r̄ɔɔɔn suba ita. Nge m̄eya ba m̄ə sere n̄ ka girari w̄ɔ ita.

⁶ Yotamu u dam kua. Domi u win naane doke Yinni Gusunə s̄ɔɔ.

⁷ Ye Yotamu u kuan sukum, win tabu ka win sama ye u kua, ye kpuron gari yoru Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru s̄ɔɔ.

⁸ Yotamu u m̄owa w̄ɔ yenda n̄ɔɔbu sanam m̄e u kua sina boko. Ma u kua w̄ɔ w̄akura n̄ɔɔbu ka tia ban te s̄ɔ Yerusalem̄u.

⁹ Yen biru, u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua Dafidin wuu. Ma win bii Akasi u bandu k̄sire kua.

28

Akasi u kua sina boko Yudaɔ

(I maa m̄erio Sinambu II, 16:1-6)

¹ Akasi u m̄owa w̄ɔ yendu sanam m̄e u bandu di. U kuawa w̄ɔ w̄akura n̄ɔɔbu ka tia bandu s̄ɔ Yerusalem̄u. U n̄ s̄ia dee dee Yinni Gusunə win wuswaaɔ. U n̄ win sikado Dafidin yira sw̄ii.

² Isireliban sinambun yira u sw̄ii. U mam b̄u wi ba m̄ɔ Baalin bw̄aroku sii ganduguu kua.

³ U turare d̄ɔɔ doke Hin̄m̄un bibun bweserun w̄ɔw̄ɔ. Ma u ka win tiin bibu yāku d̄ɔ m̄waaruginu kua nge m̄e bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunə u gira Isireliban wuswaan di.

⁴ U ra b̄u yāku ko kpa u nu turare d̄ɔɔ doke gungunə ka guunə ka sere d̄a kubenə.

⁵ Gusunə wi, Akasin Yinni u n̄n Sirin sina boko n̄mu beria. Ma ba n̄n kamia ba win t̄n dabinu m̄w̄era ba ka da Damas̄o. Yen biru, Gusunə u maa n̄n beri Isireliban n̄m̄ə. Ma Isireli be, ba n̄n kamia.

⁶ Peka, Remalian bii, u t̄mbu n̄r̄ɔɔɔn suba wunaa teeru (120.000) go s̄ɔ teerun s̄ɔɔ, ȳen s̄ɔ ba Gusunə ben baababan Yinni deri. T̄n be ba go mi, be kpuro ba s̄awa tabu dur̄ w̄eruḡba.

⁷ Sikiri, Efaraimuban tabu dur̄ u Maaseya, sina bokon bii go ka Asirikamu wi u s̄aa sina bokon ȳenun s̄m̄ kowobun wirugii ka sere Elikana sina bokon sina asakp̄o gb̄iikoo.

⁸ Isireliba ba ben mero bisibu Yudaba yoru mwa tumbu narobun suba goobu (200.000), kurabu ka bibu. Ma ba ben yaa dabinu gura ba ka da Samaria.

⁹ N deema Yinni Gusunon somo goo u waa mi. Win yisira Odedi. Yera u tabu kowo be sennoda. U nee, wee Gusuno been baababan Yinni u ka Yudaba moru kua, ma u bee bu nomu beria, ma i bu go ka wonwondu sariru sere ben wuri yi nun girari.

¹⁰ Yera i ki te, Yuda be, ka Yerusalemugii be, bu ko been yobu? I n tamaa i Gusuno been Yinni torari?

¹¹ I swaa dakio i no. I yoo be i mweera been mero bisibu soo mi yosuo bu wura ben yenuso. Domi Yinni Gusuno u ka bee moru baka mo.

¹² Efaraimuban wirugibu gabu, Asaria, Yokananin bii ka Berekia, Mesilemoton bii ka Esekiasi, Salumun bii ka Amasa, Adilain bii, hera ba tabu kowobu seesi be ba wee tabu gherun di.

¹³ Ba bu sowa ba nee, i n ka yoo be duo mini. I ki i besen taare sosiwa Yinni Gusunon mi. Domi sa tore ka. Ma Yinni Gusuno u ka sun moru saa.

¹⁴ Yera tabu kowo be, ba yoo be yosu, ba bu ben yanu wesia Isireliba ka ben wirugibun wuswaa.

¹⁵ Wirugii be ba soka ka ben yisa ba yoo be sua, ba ben be ba waa tereru yanu dokea ni tabu kowoba mweerima. Ba bu yanu ka baranu we. Ba dera ba di ma ba nora. Ma ba ben meraan bosu bakua. Ma ba yoo be soo be ba kun kpe bu si ketekunu son di ba ka da Yeriko mi kpakpa bee waa. Yen biru, Isireli be ba ka bu da ba wurama Samaria.

Akasi u somiru kasu

Asirigibun mi

(I maa merio Sinambu II, 16:7-20)

¹⁶ Saa ye soora sina boko Akasi u gora Asirin sinambun mi, u bu somiru kana.

¹⁷ Edomuba ba na ba kpam Yudaba wari ba kamia, ma ba Yuda be, yoru mweera ba ka doona.

¹⁸ Filisitiba ba woraa na wuu si u sin waa Sefalan wowa ka si si u waa Yudan tem soo yesan nom dwaru gia. Ma ba Beti Semesi ka Ayaloni mwa ka Gederatu ka Soko ka yen baru kpaanu ka Tinna ka yen baru kpaanu ka Gimuso ka yen baru kpaanu. Ma ba sina wuu si soo.

¹⁹ Domi Yinni Gusuno u Yudaba sekuru doke ben sina boko Akasin s5. Akasi wi, u kom bereteke kuawa Yuda, u Yinni Gusuno mem naabu sariru koosiwa mam mam.

²⁰ Ma Asirin sina boko Tigilati Pilesee u na u nun wari nge yibere. U n nun somi.

²¹ Domi Akasi u Yinni Gusunon saa yeru ka sina kpaaru ka win tem wirugibun arumani

gura u Asirin sina boko we. Adama ka me, yen gaa kun nun yare.

²² Sanam me u waa nuku sankiranu soo, ka me, u Yinni Gusuno mem naabu sariru koosimowa u dso.

²³ U Damasim binu yakuru kua ni nu nun kamia mi. Domi u nee, wee Sirin sina bokon binu nu ra bu somi. Te, win tii u koo maa nu yakuru kua kpa nu wa nu nun somi. Adama nu n nun somi. Nu nun kam kuawa wi ka Isireliba kpuro.

²⁴ Akasi u Yinni Gusunon saa yerun dendi yanu kpaasina u kosuka. Ma u dera ba tu kenua. Ma u buu yaku yenu kua beri berika kpuro Yerusalemuo.

²⁵ Yera u gungunu kua Yudan wusu kpuro soo bu ka binu yakuru kua kpa bu maa nu turare dso dokeye. Nge meya u kua u ka Gusuno win baababan Yinnin moru seeya.

²⁶ Akasin kookoosun sukum gbiikisu ka daakisu si kpuro su yoru u Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru soo.

²⁷ Yen biru, Akasi u kpuna u gu, ma ba nun sikua Yerusalemuo. Adama ba n nun sikua Isireliban sinambun sikaa. Yen biru, win bii Esekiasi u bandu kosire kua.

29

Esekiasi u bandu di Yuda

(I maa merio Sinambu II, 18:1-4)

¹ Esekiasi u mowa wso yenda naabu sanam me u bandu di. Win meron yisira Abiya, Sakarin bii. U kuawa wso yenda naabu ka nne bandu soo Yerusalemuo.

² U kua ye ya Yinni Gusuno were. Win sikado Dafidin yira u swii mam mam.

³ Win bandun wso gbiikuun suru gbiikoo soo, u Yinni Gusunon saa yeru kenia. Ma u ten gamboba sonwa.

⁴ U dera yaku kowobu ka Lefiba ba na. Ma u bu menna saa yerun batumao ye ya waa soo yari yeru gia.

⁵ Ma u bu sowa u nee, bee Lefiba i swaa dakio i no. I tii deerasio, kpa i maa Gusuno been baababan Yinnin saa yeru deerasia. I ye ya disi mo kpuro yaro saa ye ten min di.

⁶ Besen baababa ba kua mem nao sariba. Ba kosa kua Gusuno besen Yinnin noni soo. Ba wi ka win saa yeru biru kisi.

⁷ Ma ba saa yee te kenua, ba ten fitilaba go. Ba ku ra nun turare dso dokeye. Ba ku ra maa nun yaku dso mwaraaruginu kue.

⁸ Yera Yinni Gusuno u Yuda ka Yerusalemuo moru seesi. Ma u dera ye kpuro ya kua bansu ba ye yemmo nge me i waamo giso.

⁹ Besen baababa ba ghisuka tabu soo ma besen bii ton durabu ka ton kurabu ka besen kurabu ba yoru da tem tukumo Yinni Gusunon moru yen s5.

¹⁰ Te, na ki n ka Gusuno bese Isireliban Yinni arukawani boke, kpa win moru ye, yu wa yu sure u sun deri.

¹¹ Yen sō, nēn bibu, i ku maa Gusunō atafiru ko. Domi u bēē gōsawa i ka nūn sōmburu kua, i n nūn sāamō, kpa i n nūn turare dōō dokeammē.

¹² Lefiba be ba seewa ba na, bera Mahati, Amasain bii ka Yoeli, Asarian bii Kehatin bibun bweseru sōō ka Kisi, Abudin bii ka Asaria, Yehaleelin bii Mērarin bibun bweseru sōō ka Yoasi, Simman bii ka Edeni, Yoan bii Gēēsonin bibun bweseru sōō

¹³ ka Simuri ka Yeyeli Elisafanin bibun bweseru sōō ka Sakari ka Matania Asafun bibun bweseru sōō

¹⁴ ka Yeyeli ka Simeī Hemanin bibun bweseru sōō ka Semaya ka Usieli Yedutum bibun bweseru sōō.

¹⁵ Ba ben mero bisibu menna ye ba tii dēerasia ba kpa. Yen biru, ba Yinni Gusunōn sāa yeru dēerasia nge mē sina boko u gerua ka nge mē Yinni Gusunō u wooda wē.

¹⁶ Yāku kowobu ba dua Yinni Gusunōn sāa yerō bu ka tu dēerasia. Ma ba disinu kpuro yara ni nu wāa sāa yeru mi, ka ten yaaraō. Min diya Lefiba ba disi ni gura ba ka da ba kube wōwāō ye ba mō Sedoroni.

¹⁷ Ba sāa yee ten dēerasiabu toruawa wōōn suru gbiikoon tōō gbiikurun di. Yen sōō nōōba itase, ma ba tura ten adērōwō. Yen biruwa ba maa kua sōō nōōba ita ba ka tu dēerasia ba kpa. Sōō wākura nōōba ka tia ba kua ba ka te kpuro dēerasia ba kpa.

¹⁸ Ma ba da sina boko Esekiasin mi ba nēē, wee sa sāa yee te dēerasia sa kpa ka yāku yee te, ka ten dendi yānu ka tabulu mi ba ra pēē yi ka yēn dendi yānu.

¹⁹ Yāa ni kpurowa sa sōnwā, ma sa nu dēerasia ni Akasi u raa disi doke win mēm nōōbu saririn sō sanam mē u bandu dii. Ni kpurowa sa yi Yinni Gusunōn yāku yerun wuswāō.

Esekiasi u maa

Yinni Gusunōn sāaru seeya

²⁰ Yera sōō teeru, Esekiasi u seewa buru buru yellu u wuun wirugibu menna, ma ba da Yinni Gusunōn sāa yerō.

²¹ Ma ba ka naa kinenu nōōba yiru na ka yāa kinenu nōōba yiru ka yāa kpemmīnu nōōba yiru ka boō kinenu nōōba yiru bu ka toranun yāku ko bandun sō ka yāku yee ten sō ka sere Yudaban sō. Yera sina boko u yāku kowobu Aronin bibun bweseru sōōwa u nēē, bu ye kpuro goowo Yinni Gusunōn yāku yerō.

²² Ma ba ketē kinē ni sakira ba nin yem sa ba yēka yāku yerō. Yen biru, ba yāa kinē ni sakira ma ba nin yem yēka yāku yerō. Mēya ba maa yāa kpemmīi ni sakira ba nin yem yēka yāku yerō.

²³ Yen biru, ba maa ka boō kinē ni na sina bokon wuswāō ka tambu kpuron wuswāō

bu ka toranun yāku ko. Ma be kpuro ba ben nama sōndi boō nin wiru wōō.

²⁴ Ma yāku kowobu ba boō ni sakira ba nin yem yari yāku yerun temō. Ba yāku te kuawa Isireliba kpuron toranun sō. Domi sina boko u nēē, yāku dōō mwaararugii ni, ka toranun yāku ni, ba koo nu kowa Isireliba kpuron sō.

²⁵ U Lefiba doke Yinni Gusunōn sāa yerō ba seketirenu nēni ka guunu ka mōōkunu nge mē Dafidi ka Gusunōn sōmōbu Gadi ka maa Natani ba wooda wē bu ko. Yinni Gusunōwa u bu wooda ye wē.

²⁶ Ma Lefiba ba na ba sina Yinni Gusunōn sāa yerō ka dwee yāa ni Dafidi u dera ba kua. Ma yāku kowobu ba maa dua ka ben kōbi.

²⁷ Ma Esekiasi u nēē, bu yāku dōō mwaararugiru koowo yāku yeru wōō. Ye ba yāku dōō mwaararugii te torua, yera ba maa womusu torua. Ma ba kōbi so ka sere Dafidi Isireliban sina bokon dwee yāa ni.

²⁸ Ma tōn be kpuro ba yiira bu ka Yinni Gusunō bēere wē. Ba kōbi soomō, ba womusu mō sere ba ka yāku dōō mwaararugii te wiru go.

²⁹ Sanam mē ba yāku ni kua ba kpa, yera sina boko ka win tōn be kpuro ba yiira ba Yinni Gusunō bēere wē.

³⁰ Yera Esekiasi ka Yudaban wirugibu ba Lefiba sōōwa ba nēē, bu Yinni Gusunō siaro ka Dafidin womusu ka maa Asafun womusu. Ma ba Yinni Gusunō kpuna ba nūn sāwa ka nuku doo bakabu.

³¹ Esekiasi u nēē, tē, wee i tii dēerasia, i kua Yinni Gusunōgibu. Yen sō, i susima i nūn siarabun yāku kua win sāa yerō.

Yera tōn be, ba maa ka yaa sabenu na ba ka nūn siarabun yāku ni kua. Ma gaba maa nūn yāku dōō mwaararuginu kua ka nuku tia.

³² Yaa sabe ni ba ka yāku dōō mwaararugii ni kua mi, nu dabi. Ketēban geera sāawa wata ka wākuru, yāa kinenu maa wunōbu (100) ka sere yāa kpemmīnu goobu (200). Ye kpurowa ba ka yāku dōō mwaararuginu ni kua.

³³ Yen biru, ba maa ketē nata (600) go ka yāanu nōōbun suba ita (3.000).

³⁴ Adama yāku kowobu ba n dabi dōma te. Yen sōna ba n kpia bu yāku yāa ni koku. Ben mero bisibu Lefibara ba bu somi ba ka sōmbu te kua sere saa ye yāku kowobu be ba tie ba tii dēerasia. Domi Lefiba ba tii wē ka kīru n kere yāku kowobu.

³⁵ Dōma te, ba yāku dōō mwaararuginu kua nu dabi ka siarabun yāku ni ba kua ka yaa gum ka sere tam mē ba ka yāku dōō mwaararuginu kua.

Nge mēya ba ka sāaru seeya Yinni Gusunōn sāa yerō.

³⁶ Esekiasi ka tōn be kpuro ba nuku dobu kua yēn sō Gusunō u doke tambun gōrusō ba ka win sāaru seeya mēsum fuuku.

səər'u

30

¹ Esekiasi u səməbu gəra Isireliə ka Yudaə. N deema u raə Efaraimuba ka Manaseba tireru yorua bu ka na bu Gəə sararibun tōə bakaru di Gusunə, be Isireliban Yinnin sāa yerə, Yerusalemua.

² Sina boko Esekiasi ka win sina asakpəbu ka Yudaba ba nəəsina ma ba koo Gəə sararibun tōə baka te di wōən suru yiruse səə.

³ Domi ba n̄ kp̄e bu tu di ten saa səə yèn s̄ə yāku kowo dabiru ta n̄ tii dəerasie. Meya tən dabira kun maa mənne Yerusalemua.

⁴ Sina boko ka tən be kpuro ba tōə te wura.

⁵ Ma ba dera ba kpara Isirelin tem kpuro səə saa Beri Seban di n ka da sere Danuə, təmbu bu ka na Yerusalemua bu Gusunə Isireliban Yinni Gəə sararibun tōə baka te diiya. Domi tən dabiru ta ku ra raə maa tu di nge m̄e ba yorua bu ko.

⁶ Ma gəro be, ba sina boko ka win sina asakpəbun tire ni sua ba ka da Isireliə ka Yudaə. Ma ba bu sōəwa ka sina bokon yisuru ba n̄e, b̄e Isireliba, i wurama Gusunə Aburhamu ka Isaki ka Yakəbun Yinnin mi, kpa win tii u maa wurama b̄een mi. I de i wurama b̄e be i kisira Asirin sina bokon noman di.

⁷ I ku b̄een baababa ka b̄een maabu saari be ba n̄ Gusunə ben baababan Yinni m̄em n̄əwe, ma u bu kam koosia nge m̄e i waamə gisə.

⁸ I ku swaa taaya nge b̄een baababa. I wurama Yinni Gusunən mi. I na i n̄n̄n̄ sā win sāa yerə te u tii yiye sere ka baadomma. I na i Gusunə b̄een Yinni sā kpa win m̄oru baka ye, yu b̄e doonari.

⁹ I n̄ wurama Yinni Gusunən mi, b̄een t̄mbu ka b̄een bii be ba mw̄eera ba ka yoru da, ba koo bu w̄onw̄ondu kua kpa bu den de bu wurama tem m̄e səə. Domi Gusunə b̄een Yinni u ra suuru ko. Win w̄onw̄onda kp̄a. U n̄ maa b̄e biru kisimə i n̄ wurama win mi.

¹⁰ Nge meya gəro be, ba gerumə ba ka wusu gasirimə saa Efaraimun tem di ka Manasen temə n̄ ka girari Sabulonin temə. Ma ba bu ȳemə ba yaakorū koosimə.

¹¹ Adama gaba tii kawa Aseən temə ka Manasen temə ka Sabulonin temə, ma ba seema ba na Yerusalemua.

¹² Meya maa Yinni Gusunə u ka Yudaba w̄a. Ma u dera ben ḡoru ga kua tia bu ka sina boko ka win sina asakpəbun gari m̄em n̄əwa nge m̄e w̄i, Yinni Gusunə u gerua.

Gəə sararibun tōə bakaru

¹³ Tən dabiru ta m̄enna w̄ōən suru yiruse səə Yerusalemua bu ka p̄e ye ba kun seeyatia doken tōə bakaru ko. D̄oma te, tən be, ba d̄abia.

¹⁴ Yera ba seewa ba b̄ūu yāku yee ni nu w̄a Yerusalemua kosuka ka sere mi ba ra nu turare d̄ōə dokeye. Ma ba ye kpuro gura ba sure w̄əw̄ə ye ba m̄ə Sedoron̄i.

¹⁵ Yen biru, ba Gəə sararibun tōə bakarun yāku yaa sakira w̄ōən suru yirusen s̄ōə w̄okura n̄nese səə. Sekura yāku kowobu ka Lefiba m̄wa, ma ba tii dəerasia. Ba yāku d̄ōə m̄waararuginu kua Yinni Gusunən sāa yerə.

¹⁶ Ben baawure u da u w̄a win ayerə nge m̄e M̄owisi Yinni Gusunən t̄onu u yorua woodan tireru səə. Ma yāku kowobu ba yem ȳekamə m̄e Lefiba ba bu w̄ēemə.

¹⁷ Nge m̄e tən dabira w̄a be ba n̄ tii dəerasie d̄oma te, yera n̄ dera Lefiba ba bu yāku yee yi sakiriämme, kpa bu ka yi dəerasia bu yi n̄nem Yinni Gusunən s̄ō.

¹⁸⁻¹⁹ Tən dabiru ta w̄a te ta n̄ tii dəerasie, n̄ mam n̄ere Efaraimuba səə ka Manaseba səə ka Isakariba səə ka sere Sabuloniba səə. Ba Gəə sararibun tōə bakaru di. Adama ba n̄ ten wooda sw̄i. Yen s̄ina Esekiasi u bu kanaru kua u n̄e, Yinni Gusunə, wune tən geowa. Be ba tii w̄e ka ben ḡoru kpuro ba ka wune Gusunə ben baababan Yinni kasu, baa m̄e ba n̄ tii dəerasie, a bu suuru kuo.

²⁰ Yinni Gusunə u Esekiasin kana te m̄wa ma u tən be suuru kua.

²¹ Nge meya Isireli be ba m̄enna Yerusalemua, ba ka p̄e ye ba kun seeyatia doken tōə bakaru di s̄ōə n̄əba yiru ka nuku dobu. Tōə baatere yāku kowobu ka Lefiba ba ra n̄ Yinni Gusunə siaram̄wa ka d̄wee yānu.

²² Esekiasi u Lefi baawure siara s̄ombu te u kuan s̄ō Yinni Gusunən s̄ō. Ba yāku yaa ye tema s̄ō n̄əba yiru. Ma ba siarabun yākunū kua ba ka Gusunə ben baababan Yinni siara.

²³ Yen biru, tən be, ba maa wura bu tōə bakaru di s̄ōə n̄əba yiru. Ma ba maa sina s̄ōə n̄əba yiru ba tōə bakaru di ka nuku dobu.

²⁴ Domi Esekiasi u ket̄e kin̄enu n̄ərəbu (1.000) ḡosa ka yāanu n̄ərəbun suba n̄əba yiru (7.000). Ma win sina asakpəbu ba maa ket̄e kin̄enu n̄ərəbu ḡosa ka yāanu n̄ərəbun suba w̄okuru (10.000). Ma yāku kowobu dabinu ba tii dəerasia.

²⁵ Yudaba kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere be ba na Isirelin di ka s̄obu be ba w̄a Isireliə ka Yudaə, be kpurowa ba nuku dobu kua d̄oma te.

²⁶ Nuku doo bakabu bu w̄a Yerusalemua. Saa Salom̄ə Dafidi Isireliban sina bokon biin waatin di, ba n̄ tōə baka ten bweseru koore Yerusalemua.

²⁷ Yera yāku kowobu ka Lefiba ba seewa ba tən be domaru kua. Yinni Gusunə u ben n̄ə n̄ua domi ben kana te, ta n̄n̄n̄ girari sere win w̄a yee dəerarə w̄oll̄o.

Esekiasi

u Yinni Gusunən sāaru seeya

31

¹ Yeniba kpuron biru, Isireli be ba wāa mi, ba seewa ba da Yudan wusu kpuro sɔɔ ba bwāarokunu kɔsuka ma ba gungunu ka būu yaku yenu kpuro kɔsuka Yudan temɔ ka Benyamɛn temɔ ka Efaraimun temɔ ka Manasen temɔ. Yen biru, be kpuro ba wurama ben temɔ, ben baawure u da u wāa win wāa yerɔ.

² Esekiasi u wure u yaku kowobu ka Lefiba wesia ben sɔmburu sɔɔ nge mɛ ba ka bɔnu sāa ka sɔmbu te baawure u ra ko. Bera ba ko n da yaku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yaku ko ka sere womusu bu ka Yinni Gusunɔ siara win sāa yerun kɔnnɔwɔ.

³ Sina boko Esekiasi u win dukian sukum wɛ bu ka yaku dɔɔ mwaararuginu ko ni ba ra ko bururu ka yoka ka ni ba ra ko tɔɔ wɛraruginu sɔɔ ka suru kpaon tɔɔ bakaru sɔɔ ka sere tɔɔ baka ni nu tie sɔɔ nge mɛ ba yorua woodan tireru sɔɔ.

⁴ Yera u Yerusalemgibu sɔɔwa u nɛɛ, bu yaku kowobu ka Lefiba ben baa wɛɛyɔ, kpa bu kpī bu Yinni Gusunɔn woodaba mɛm nɔɔwa sāa sāa.

⁵ Sanam mɛ gari yi, yi nɔɔra baama, yera Isireliba ba ben alikama ye ya gbia ya ye wɛ ka tam kpaam ka gum ka tim ka sere ben dīanu ganu. Mɛya ba maa ka gāanu kpuron wākuru baateren wɔllɔn tia tia na.

⁶ Mɛya Isireliba ka Yudaba be ba wāa Yudan wuu marosɔ ba ben yaa sabenun wākuru baateren wɔllɔn tia tia wɛ ka sere gāa ni ba gɔsa ba yi nenem Yinni Gusunɔn sɔ. Ma ba nu suba suba.

⁷ Ba nin subenu toruawa saa wɔɔn suru itasen di n ka da wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ.

⁸ Esekiasi ka win sina bwāabu ba na ba subu ni wa, yera ba Yinni Gusunɔ ka win tambu siara.

⁹ Ma Esekiasi u yaku kowobu ka Lefi be bikia u nɛɛ, subu nirà mini.

¹⁰ Yera yaku kowo tɔnwero Asaria, Sadɔkun bweseru sɔɔ, u nūn wisa u nɛɛ, saa nūn di ba ka kɛnu naamɔ Yinni Gusunɔn sāa yerɔ, dīanu ra n wāawa sa n dimɔ, sa n debuma. Ni nu tiara nu kpā niya mini. Domi Yinni Gusunɔ u sun domaru kua.

¹¹ Ma Esekiasi u wooda wɛ bu dinu sɔme mi ba koo nu yi. Ma ba dinu sɔnwa.

¹² Ma ba ka kɛnu ka wākuru baateren wɔllɔn tia tia na ka yaku dīa ni nu sāa Yinni Gusunɔnuginu. Lefi wi ba mɔ Konania wiya ba dīa ni nɔmu sɔndia, ma win mero bisi Simeɪ u sāa win yiruse.

¹³ Yeyeli ka Asasia ka Nakati ka Asaeli ka Yerimoti ka Yosabadi ka Elieli ka Yisimakia ka Makati ka Benaya be kpurowa Konania ka win mero bisi Simeɪ ba kpare nge mɛ sina boko Esekiasi ka yaku kowo Asaria Yinni Gusunɔn sāa yerun wirugii ba wooda wɛ.

¹⁴ Kore wi u sāa Lefi Yiminan bii, u sāawa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gian kɔsɔ. Wiya ba kɛɛ ni nɔmu sɔndia ni ba ka Yinni Gusunɔ naawa ka nuku tia ka sere ni ba ra wunɛ Yinni Gusunɔn sɔ. Beya ba ko n da kɛɛ ni bɔnu ko.

¹⁵ Yaku kowobun wusu sɔɔ, Eɛeni ka Miyamini ka Yosue ka Semaya ka Amaria ka Sekaniawa ba gɔsa bu Kore wi somi ba n da ka kɛɛ ni begibu bɔnu kue dee dee bibu ka bukurobu kpuro nge mɛ ba ka bu bɔnu sāa wuu wuuka.

¹⁶ Beya tɔn durɔ bii be ba gara saa wɔɔ itan di n ka da be ba kere mɛ, ka be ba gesi dumɔ Yinni Gusunɔn sāa yerɔ tɔɔ baatere bu ka ben sɔma ko wuu wuuka,

¹⁷ ka yaku kowo be ba gara yenu ka yenu ka Lefiba be ba gara saa be ba wɔɔ yendu mɔn di nge mɛ ben sɔmbura sāa wuu wuuka,

¹⁸ ka sere maa tɔn be ba tie kpuro ka ben debuminu ka ben kurɔbu ka bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu, domi ba tii wɛwa mam mam Yinni Gusunɔn sāa yerun sɔmburu sɔɔ.

¹⁹ Aronin bibun bweseru te ta sāa yaku kowobu baru kpaanɔ wuu marosun bɔkuɔ, ba tambu gɔsa wuu baagere sɔɔ be ba ko n da bu dīanu bɔnu kue ben suun sɔɔ, ka sere Lefi be ba gara garan suunu sɔɔ.

²⁰ Wee ye Esekiasi u kua Yuda kpuro sɔɔ. U sīawa dee dee gem sɔɔ Gusunɔ win Yinnin wuswaaɔ.

²¹ Sɔma ye u kua bu ka sāaru ko Yinni Gusunɔn sāa yerɔ ka sere win woodan mɛm nɔɔbu, u ye kpuro kuawa ka gɔru tia. Ma u kooru.

32

Asirin sina boko Sankeribu

u Yudan tem wari

(Imaa mɛerio Sinambu II, 18:13, Esai 36:1)

¹ Esekiasi u sīa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeniban biruwa Sankeribu, Asirin sina boko u na Yudaɔ, ma u dera ba wuu gbārarugisu tarusi. U nɛɛ, u koo su wariwa ka dam.

² Ye Esekiasi u wa Sankeribu u na u ka Yerusalemu tarusi, yera u wirugibu ka tabu kowo damgibu soka,

³ bu wesiana bu ka bwii yi kɛnɛ yi yi wāa wuun biru.

⁴ Tɔn dabira ta nūn somi ba ka bwii yi korua ka nim tora ye ya kokumɔ bera yen suunu sɔɔ. Domi Esekiasi u nɛɛ, u n kī Asirigibu bā n tunuma bu nim deema n kpā.

⁵ Ma u win bandun dam tāsisia. U Yerusalemun gbāraran mi n wɔruma seeya ka maa wuun kɔsu yenu. Ma u gbāraru garu bana wuun biruɔ u ka sikerenā. Ma u kari ye sɔnwa ye ba mɔ Milo Dafidin wuuɔ. U tabu yāa dabi dabinu kasu ka maa tɛrenu.

6 U tabu sinambu kua ma u bu menna wuun gb̄ararun k̄onn̄w̄o. Ma u bu k̄ir̄o kua u n̄e,

7 bu tii dam k̄ēȳo k̄pa bu w̄oruḡaru s̄ōsi. Bu ku b̄erum ko bu diiri Asirin sina boko ka win t̄on dabi ten wusw̄aa. Domi be ba ka bu w̄a ba dabi n̄ kere be ba ka n̄n w̄a.

8 T̄omba ba ka n̄n w̄a. Adama be, Gusun̄o ben Yinniwa u koo bu somi. Wiya u koo bu dam w̄ē tabu s̄ō.

Ma t̄on be, ba Esekiasi Yudan sina bokon gari yi naane kua.

Sankeribu u ḡora

Yerusalem̄o

(I maa m̄erio Sinambu II, 18:17-37, Esai 36:2-22)

9 Yeniban biru, Sankeribu, Asirin sina boko u win s̄om kowobu ḡora Yerusalem̄o sanam m̄e u w̄a Lakisīo ka win tabu kowobu kpuro. U s̄om kowo be ḡorawa Esekiasi ka Yuda be ba w̄a Yerusalem̄o kpuron mi,

10 bu n̄e, ameniwa wi, Sankeribu, Asirin sina boko u ḡerua. U n̄e, ma s̄ōra ba ben naane doke ba ka w̄a Yerusalem̄o ka nuku sankiranu.

11 Bu ku de Esekiasi u bu n̄oni w̄ōke k̄pa u de bu ḡbi ḡōru ka nim narun s̄ō ye u n̄e, Gusun̄o ben Yinni u koo bu w̄ora wi, Asirin sina bokon n̄oman di.

12 Ba n̄ ȳē ma wi, Esekiasiwa u gungunu k̄osuka ka Yinni Gusun̄on ȳaku yee te? Ma u bu s̄ōwa u n̄e, ȳaku yee teeru t̄onan miya ba ko n̄ da de bu yiira bu Yinni Gusun̄o s̄a k̄pa bu n̄n turare d̄ō doke.

13 Adama be, ba n̄ yaaye ye wi, Sankeribu ka win baababa ba bwesenu kpuro kua? Nin b̄ūnu nu k̄p̄ia nu bu yara saa win n̄oman di?

14 Bwese ni win baababa ba kam koosia s̄ō, nin niren b̄ūna nu k̄p̄ia nu bu yakia win n̄oman di ben tii bu ka sere n̄e, Gusun̄o ben Yinni u koo bu yakia.

15 Yen s̄ō, bu ku de Esekiasi u bu n̄oni w̄ōke k̄pa u n̄ bu ḡari seeyam̄o m̄esum. Bu ku n̄n naane ko. Domi bweseru garun b̄ūnu kun k̄p̄ia nu tu w̄ore win n̄oman di, n̄ kun m̄e win baababan n̄oman di. Kaa sere gere Yudaban b̄ūnu?

16 Nge m̄eya Sankeribun s̄om̄o be, ba Yinni Gusun̄o ka win s̄om kowo Esekiasi w̄omm̄o.

Sankeribun s̄om̄obu

ba Yinni Gusun̄o w̄omm̄o

(I maa m̄erio Sinambu II, 19:14-19, Esai 37:14-20)

17 Sankeribu u tireru yorua u ka Gusun̄o Isireliban Yinni w̄om̄e. U n̄e, nge m̄e bwese ni nu tien b̄ūnu nu n̄ k̄p̄ia nu nin t̄ambu w̄ore win n̄oman di, nge m̄eya Gusun̄o, Esekiasin Yinni u n̄ maa k̄p̄ē u bu w̄ora win n̄oman di.

18 Ma Sankeribun s̄om̄o be, ba gb̄aram̄o ka dam ka Yudan barum bu ka tambu nandasia

be ba w̄a gb̄ara ten s̄ōw̄o k̄pa bu wa bu wuu ge mwa.

19 Ba Gusun̄o Yerusalem̄ugibun Yinnin gari m̄ō nge bwese ni nu tien b̄ūnu ni ba ka tii seka.

Asirigibu ba duki yakikira

(I maa m̄erio Sinambu II, 19:15,35-37, Esai 37:15,36-38)

20 Yera Esekiasi ka Gusun̄on s̄om̄o Esai, Am̄otin bii ba kanaru w̄ari gari yin s̄ō ba Yinni Gusun̄o n̄ōḡiru sue w̄oll̄o.

21 Yera Yinni Gusun̄o u ḡorado ḡoo ḡora u Asirigibun sansani w̄ari u ben tabu dur̄o w̄oruḡaba ka ben tabu sinambu ka ben wirugibu go. Yera Asirin sina boko u ḡosira u wura win tem̄o ka sekuru. Ma u da win b̄ūnu dir̄o. Miya win tiin bibu ba na ba n̄n k̄asi ba go ka takobi.

22 Nge m̄eya Yinni Gusun̄o u ka Esekiasi ka Yerusalem̄ugibu faaba kua saa Sankeribun n̄oman di ka sere be ba tie kpuron n̄oman di. Ma u bu k̄isu be ba ka bu sikeren̄en s̄ō.

23 T̄on dabira ta ra ka Yinni Gusun̄o k̄ēnu naaw̄e Yerusalem̄o k̄pa tu maa ka Esekiasin tii k̄ē gobiginu naawa. Saa yen d̄oma ten di, u ȳisiru yarawa bwesenu kpuro s̄ō.

Esekiasin bandun k̄peeru

(I maa m̄erio Sinambu II, 20:1-21, Esai 38:1-8, 39)

24 Saa ye s̄ō, Esekiasi u bara sere u ḡō turuku kua. Ma u Yinni Gusun̄o kana. Ma Yinni Gusun̄o u n̄n wisa, ma u n̄n s̄om maamaakiginu kua.

25 Adama Esekiasi kun kue nge u durom wa Yinni Gusun̄on min di. Ma u tii sua. Yera Yinni Gusun̄o u bu m̄oru seesi wi ka Yudaba ka Yerusalem̄ugibu.

26 Ye u wa m̄e, yera wi ka Yerusalem̄ugibu ba tii kawa. Ma Yinni Gusun̄on maru ya doona ben min di Esekiasin waati ye s̄ō.

27 Esekiasi u dukia baka ka b̄eere baka wa. U sii geesu ka wura ka k̄pee gobiginu ka turareba kasu ka t̄er̄enu ka ḡā bwese bweseka ye ya w̄a.

28 U alikaman biranu kua, ma u tam k̄pam ka gum beru yenu kua ma u yaa sabenu baaniren ḡoru kua ka sere nin dii yenu.

29 Ma u tii wusu bania. U yaa sabenu wa dabi dabinu, ket̄eba ka ȳānu ka bonu. Domi Yinni Gusun̄o u n̄n dukia baka w̄ē.

30 Wiya u maa Gihonin ȳeru ḡēn n̄ō ga w̄a gungurun bera gia k̄aru, ma u n̄ō k̄p̄ō yaba Daffidin wuun s̄ō duu yera gia.

Ye Esekiasi u ḡoru doke u ko kpuro, ya n̄n koorawa.

31 Adama sanam m̄e Babilonin sina boko u s̄om̄obu m̄arisia u ka wa s̄om maamaaki ye Yinni Gusun̄o u m̄ō Isirelio, yera Gusun̄o u Esekiasi deri u ka wa ye ya w̄a win ḡru.

32 Ye Esekiasi u kuan sukum ka nge m̄e u Gusun̄o s̄awa ka naane, ye kpuron

gari yi yorua Gusunon sɔmɔ Esai, Amotin biin kɔsinun tireru sɔɔ ka maa Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³³ Esekiasi u kpuna u gu. Ma ba nɔn siku Dafidin bibun bweserun siku yera bera gee n gunum bo. Yerusalemugibu ka Yudaba ba nɔn goɔ swiɔya. Yen biru, win bii Manase u bandu kɔsire kua.

33

Manase

*u kua Yudaban sina boko
(I maa mɛrio Sinambu II, 21:1-18)*

¹ Manase u mɔwa wɔɔ wɔkura yiru sanam me u bandu di Yudaɔ. Ma u kua wɔɔ weeraakuru ka nɔɔbu ban te sɔɔ Yerusalemɔ.

² Kɔsa u kua Yinni Gusunon nɔni sɔɔ. Bwese ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di nin kom kɔsum meya u swi.

³ U wure u gungunu seeya ni win tundo Esekiasi u kɔsuka. Ma u bɔu wi ba mɔ Baalin yaku yenu kua ka bɔu wi ba mɔ Asitaaten bwɔarokunu ni win tundo u raa kɔsuka. Ma u kperi ka sɔɔ ka surun sɔaru wari.

⁴ U bɔu turanu bana Yinni Gusunon sɔa yera tɛn mi Yinni Gusunɔ u win yisuru doke sere ka baadommaɔ.

⁵ U maa suru ka sɔɔ ka kperin yaku yenu kua sɔa yee ten yaari yiru ye sɔɔ.

⁶ U dera ba ka win bii tɔn durɔbu yakuru kua Hinɔmun wɔwɔɔ. U ra ka weɛ ka guru winu sɔroru ko kpa u dobo doboba ko. U gori sokobu yii be ba ra nɔn sian gari sɔ. Ma u kɔsa mɔ u dɔɔ ye ya Yinni Gusunon mɔru seeya.

⁷ U win bɔun bwɔaroku kua u yi Yinni Gusunon sɔa yera. N deema Yinni Gusunɔ u raa Dafidi ka win bii Salomɔɔ sɔɔwa u neɛ, sɔa yee teni ka Yerusalemu yenywa na gɔsa Isireliban suunu sɔɔ ya n ka nen yisuru sɔɔwa sere ka baadommaɔ.

⁸ Na n maa Isireliba yaramɔ saa ben tem di me na ben baababa wɛ bii n gesi nen woodaba ka nen gere mem nɔɔwamme ye na Mɔwisi wɛ u yorua.

⁹ Adama Manase u dera Yudaba ka Yerusalemugibu ba ka Yinni Gusunɔ tonda, ma ba kɔsa kua n kere bwese ni Yinni Gusunon tii u gira be Isireliban wuswaan di.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u ka Manase ka win tambu gari kua. Adama ba n nɔn swaa daki.

¹¹ Yera Yinni Gusunɔ u Asirin sina bokon tabu sinambu gɔra ba Manase mwa ba yɔni doke, ma ba nɔn bɔkua ka sii gandun yani ba ka da Babiloniɔ.

¹² Sanam me u wɔa nuku sankiranu sɔɔ, yera u tii kawa Gusunɔ win baababan Yinnin wuswaaɔ. Ma u nɔn kana.

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gɔsia u win kanaru mwa, u ka nɔn wura Yerusalemɔ win bandu sɔɔ. Saa ye sɔɔra Manase u gia ma Gusunɔwa u sɔa Yinni.

¹⁴ Yeniban biru, u gana bana Yerusalemun tɔɔwɔ Gihonin sɔɔ duu yeru gia wɔwɔɔ. Gana ye, ya dawa sere kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Swɛɛ. Ma ya ka Yerusalemun wɔɔ bera ye ba mɔ Ofeli sikerena. U dera gana ye, ya gunia too. Ma u tabu sinambu doke Yudan wuu si su gbɔranu mɔ kpuro sɔɔ.

¹⁵ Ma u tɔn tukobun bɔnun bwɔarokunu ka win tiiguu ge, ni u raa doke Yinni Gusunon sɔa yera kpuro wuna ka sere bɔu yaku yee ni u bana Yinni Gusunon sɔa yerun guuru Yerusalemɔ. Ma u nu kasi kua wuun biru.

¹⁶ Yera u Yinni Gusunon yaku yeru wesia sɔa yera. Ma u siarabun yakunu kua. U Yudaba wooda wɛ bu Gusunɔ Isireliban Yinni wi turo sɔa.

¹⁷ Saa ye sɔɔ, tɔmba yakunu mɔ gungunɔ, adama Gusunɔ ben Yinniwa ba nu kuamme.

¹⁸ Ye Manase u kuan sukum ka kana te u kua ka Yinni Gusunon gari yi win sɔmɔbu ba nɔn sɔɔwa, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

¹⁹ Win kanaru ka nge me Yinni Gusunɔ u nɔn wurari ka win toranu ka gunguu ni u kua ka mem nɔɔbu sari te u kua ka sere bwɔaroku ni u seka ma u nu gira u sɔwa u sere tii kawa, ye kpuron gari yi yorua Hosain tireru sɔɔ.

²⁰ Yen biruwa Manase u kpuna u gu. Ma ba nɔn siku win tiin dirɔ. Ma win bii Amɔɔ u bandu kɔsire kua.

*Amɔɔ u kua sina boko Yudaɔ
(I maa mɛrio Sinambu II, 21:19-26)*

²¹ Wɔɔ yenda yiruwɔ Amɔɔ u mɔ sanam me u bandu di. Ma u kua wɔɔ yiru ban te sɔɔ Yerusalemɔ.

²² Kɔsa u kua Yinni Gusunon nɔni sɔɔ nge win tundo Manase. U bwɔaroku ni Manase u kua kpuro yakuru kua u sɔwa.

²³ U n tii kawɛ Yinni Gusunon wuswaaɔ nge me win tundo u tii kawa. Adama u win toranu sosimɔwa u dɔɔ.

²⁴ Win sɔm kowobu ba nɔn seesi ma ba nɔn go win dirɔ.

²⁵ Adama be ba nɔn seesi ba go mi, tɔmba maa ben tii sɔ ba go. Ma ba win bii Yosiasia kɔsire kua bandu sɔɔ.

34

Yosiasia

*u kua Yudaban sina boko
(I maa mɛrio Sinambu II, 22:1-2, 23:4-20)*

¹ Wɔɔ nɔɔba itawa Yosiasia u mɔ sanam me u bandu di. Ma u kua wɔɔ tena ka tia bandu sɔɔ Yerusalemɔ.

² Gea u kua Yinni Gusunən nəni səo. Win sikado Dafidin yira səora u sīa mam mam. U ñ yen gam gere.

³ Win bandun wəo nəba itase səo, sanam me u sāa aluwaasi, u Gusunə win sikado Dafidin Yinni kasum wəri. Win bandun wəo wəkura yiruse səo, u Yerusalemu ka Yuda deerasiabu torua. U gunguu nin mi ba ra būnu sā kəsuka ka nin bwāaroku bwese bwe-seka.

⁴ Ba būu wi ba m̄ Baalin yāku yenu kəsuka win wuswaaə. Ma u bwāaroku ni ba kua sōn s̄s̄ ka ni ba kua ka sii gandu kəsuka. U dera ba nu munkawa ma ba nin kēki gura ba wisi be ba nu sāmən sikan wəllə.

⁵ Ma u būu yāku kowobun kukunu sikia u d̄əo doke ben yāku yenə. Nge m̄ya u ka Yuda ka Yerusalemu deerasia.

⁶ Manasen wusu səo ka Efaraimugisə ka Simeogisə ka Nefitaligisə si su kua bansu, u būu yāku yenu kəsukawa

⁷ Ma u bwāarokunu surura ma ba nu kəsuka muku muku nu kua tua. M̄ya u maa bwāaroku ni ba kua sōn s̄s̄ kəsuka Isireliban tem kpuro səo. Ma u gəsira u wura Yerusalemua.

Yāku kowo tənwerō

u woodan tireru wa

(I maa m̄erio Sinambu II, 22:3-10)

⁸ Yosiasin bandun wəo yendu yiru sarise səo, sanam me u tem m̄e, ka Yinni Gusunən sāa yee te deerasia u kpa, yera u Safani, Asalian bii gara ka Maaseya wi u sāa wuun guro guro ka Yoasi, Yoakasin bii wi u sāa tire bero bu ka Gusunə win Yinnin sāa yeru s̄m̄e.

⁹ Tən be kpuro ba da yāku kowo tənwerō Hilikiyan mi. Ma ba n̄n gobi w̄e yi Lefiba ba raa mw̄era Yinni Gusunən sāa yerun s̄s̄ saa Manasen tem di ka Efaraimun tem di ka Yudaban min di ka Isireliba kpuron min di ka Benyameen tem di ka sere Yerusalemugibun min di.

¹⁰ Be ba s̄mbu te kpare bera ba gobi yi n̄mu s̄ndia ma ba yi s̄m̄ kowobu w̄e be ba sāa yee te s̄mm̄o.

¹¹ Bera d̄aa d̄akobu ka ban̄bu. Gobi yiya ba koo ka kpee bakanu dwe ka d̄aa ye ba koo ka dia kpe ye Yudaban sinamba sank̄a.

¹² Tən be, ba s̄mburu kuawa ka naane. Yasati ka Abudiasi be ba sāa Lefiba, M̄erarin bweseru səo ka Sakari ka M̄esulamu, Kehatin bweseru səo, bera ba bu kpare.

¹³ Lefi be ba womusu ka dweebu ȳe, bera ba ra maa be ba ra s̄m̄unu sue n̄ni doke ka sere maa sāa yee ten s̄m̄ bwese bwesekan kowobu. Ma Lefiba gabu ba sāa tire yorobu ka s̄man guro gurobu. Gaba maa sāa k̄nn̄n̄ k̄sobu.

¹⁴ Sanam me ba da bu ka gobi yi sua yi ba w̄e Yinni Gusunən sāa yerun s̄s̄, yera yāku

kowo Hilikiya u woodan tireru wa t̄e Yinni Gusunə u raa M̄owisi w̄e.

¹⁵ Yera Hilikiya u Safani, tire yoro s̄əwa u n̄e, na woodan tireru wa Yinni Gusunən sāa yero. Ma Hilikiya u tu suama u Safani w̄e.

¹⁶ Ma Safani u tire te sua u ka sina boko daawa. Ma u n̄n s̄əwa u n̄e, wunen s̄m̄ kowobu ba kua kpuro ye a bu yiire.

¹⁷ Ba tən be a sāa yee ten s̄mburu n̄mu s̄ndia ka tən be ba s̄ma m̄ə mi, gobi yi w̄e.

¹⁸ Yen biru, yāku kowo Hilikiya u maa man tireru garu w̄e.

Ma Safani u tu gara sina bokon wuswaaə.

Yosiasi u t̄mbu ḡora

bu bikiaru ko Huludan mi

(I maa m̄erio Sinambu II, 22:11-20a)

¹⁹ Sanam me sina boko u wooda yen gari nua, yera u win yānu n̄nua u karana nuku sankiranun s̄s̄.

²⁰ Yera sina boko u Hilikiya ka Akikamu, Safanin bii ka Abudoni, Miseen bii ka tire yoro Safani ka Asaya win s̄m̄ kowo s̄əwa u n̄e,

²¹ i doo i bikiaru ko Yinni Gusunən mi Isireliba ka Yuda be ba tien s̄s̄ tire te sa wa minin garin s̄s̄. Domi Yinni Gusunə u ka sun m̄əru m̄ə ya kp̄a ȳen s̄s̄ besen baababa ba ñ win gari m̄em n̄əw̄e. Ba ñ kue nge m̄e ya yorua woodan tire te səo.

²² Hilikiya ka tən be sina boko u ḡəsa mi, ba da Gusunən s̄m̄ə tən kur̄ə Huludan mi. Huluda wi, u s̄awa Salumun kur̄ə, Tokehatin bii, Hasira wi u ra s̄a yānu k̄sun debubu. Huluda wi, u w̄awa Yerusalemun w̄əo beri kpaəə. Sanam me ba n̄n s̄əwa ye ba k̄i,

²³ yera u bu wisa u n̄e, am̄niwa Gusunə Isireliban Yinni u gerua. U n̄e, i dur̄ə wi u b̄e ḡorima s̄əw̄ə i n̄e,

²⁴ u koo de k̄sa ka b̄ri yi tem m̄en t̄mbu deema yi yi yorua tireru s̄əo t̄e i gara Yudaban sina bokon wuswaaə.

²⁵ Domi ba n̄n biru kisi ba da ba būnu turare d̄əo dokeamm̄e. Ma ba win m̄əru seeya ka bwāaroku ni ba t̄i kua ba s̄āam̄o. Yen s̄s̄, u ko ñ ka tem m̄en t̄mbu m̄əru s̄awa, ya ñ surem̄o.

²⁶⁻²⁷ Adama i ko i Yudaban sina boko wi u b̄e ḡorima i ka bikiaru ko Yinni Gusunən mi s̄s̄ i n̄e, Gusunə Isireliban Yinni u n̄e, u win kanaru mwa. Domi ye u win woodan gari yi nua, yi win ḡəru taare w̄e, ma u t̄i kawa Gusunən wuswaaə, ma u win yaberu n̄nua u karana nuku sankiranun s̄s̄, ma u sw̄i w̄i, Gusunən wuswaaə.

²⁸ T̄e, Gusunə wi, u koo de u gbi b̄ri ȳendu s̄əo kp̄a bu n̄n sike win sikir̄ə. Win n̄ni kun wahala ye wasi ye u koo de yu Yerusalemu ka yen t̄mbu deema.

Yosiasi u wure u ka Gusuno

*arukawani bokua**(I maa mɛɛrio Sinambu II, 22:20b-23:3)*

Yera Hilikiya ka wigibu ba ka sina boko gari yi daawa.

²⁹ Ma sina boko u gɔra bu Yudaba ka Yerusalemun guro gurobu kpuro menna.

³⁰ Yen biru, u da Yinni Gusunɔn s̄a yero ka Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ka yaku kowobu ka Lefiba tumbu kpuro gesi, saa bukurobun di n ka da bibɔ. Ma u be kpuro Yinni Gusunɔn woodan tire te garia te ba wa s̄a yee ten mi.

³¹ Yera sina boko u yɔra win turaru wɔllɔ, ma u ka Yinni Gusunɔ arukawani bokua u nɛɛ, u koo wi, Yinni Gusunɔn woodaba ka win gere swiwa ka win ḡɔru kpuro ka win bwɛra kpuro kpa u ka gari yi mɛm nɔwa yi ba yoru woodan tire te sɔɔ.

³² Ma u dera tɔn be ba w̄a Yerusalemuɔ ka Benyamɛn temɔ ba dua arukawani ye sɔɔ. Ma ba kua nge mɛ Gusunɔ ben baababan Yinnin arukawani ye, ya gerumɔ.

³³ Yosiasi u b̄unun bw̄arokunu kɔsuka ni Isireliba ba waama tem tukum di. Ma u be ba w̄a Isireliɔ kpuro tilasi kua bu ka Gusunɔ ben Yinni s̄a. Win w̄arun t̄oru kpuro sɔɔ, ba n gere Yinni Gusunɔn yiran di.

35*Yosiasi**u Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di**(I maa mɛɛrio Sinambu II, 23:21-23)*

¹ Yosiasi u Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di Yerusalemuɔ Yinni Gusunɔn s̄s. Ba ten yaku yɛɛ sakirawa w̄ɔɔn suru gbiikoon s̄ɔɔ w̄akura nɛɛse sɔɔ.

² U yaku kowobu doke ben s̄ɔmburu sɔɔ. Ma u bu dam k̄a bu ka Yinni Gusunɔn s̄a yerun s̄ɔmburu ko.

³ U Lefi be ba gɔsa nɛnɛm Yinni Gusunɔn s̄s ba Isireliba keu s̄ɔɔsimɔ s̄ɔwa u nɛɛ, i Yinni Gusunɔn woodan kpakoro dɛɛra te dokeo s̄a yero t̄ɛ Salomɔɔ Dafidi Isireliban sina bokon hii u bana. I n̄ maa tu suamɔ senɔ. I de bɛɛ ka bɛɛn tumbu i Gusunɔ bɛɛn Yinni s̄a.

⁴ I de i n̄ s̄ɔru s̄a yenu ka yenu ka nge mɛ Dafidi Isireliban sina boko ka win hii Salomɔɔ ba bɛɛ b̄onu kua ba yoru.

⁵ I de i bɛɛn ayeru mwa s̄a yero yenu ka yenu nge mɛ ba bɛɛn mero bisibu Lefiba b̄onu s̄a.

⁶ Bɛɛya i ko i Gɔɔ sararibun yaku yɛɛ sakiri. Yen s̄s, i de i tii dɛɛrasia, kpa i ten s̄ɔru ko bɛɛn mero bisibun s̄s nge mɛ Yinni Gusunɔ u M̄owisi wooda w̄ɛ.

⁷ Yosiasi u tɔn be ba w̄a mi ȳanu ka bonu w̄ɛ n̄ɔɔbun suba t̄ena (30.000) ka sere keteba n̄ɔɔbun suba ita (3.000) bu ka ye kpuro Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru ko. Yaa sabe ni kpuro nu weewa sina bokon arumanin di.

⁸ Win sina bw̄abu ba tumbu ka yaku kowobu ka Lefiba k̄enu k̄a ka nuku tia. Ma s̄a yerun wirugibu, Hilikiya ka Sakari ka Yehieli ba yaku kowobu ȳanu n̄ɔɔbun suba yiru ka nata (2.600) ka sere keteba gooba wunɔbu (300) w̄ɛ.

⁹ Konania ka Semaya ka Netanɛli ka ben mero bisibu Lefiban wirugibu, Hasabia ka Yeyeli ka Yosabadi ba Lefiba ȳanu n̄ɔɔbun suba n̄ɔɔbu (5.000) ka keteba n̄ɛra wunɔbu (500) w̄ɛ.

¹⁰ Wee nge mɛ ba t̄ɔɔ baka ten kpunaa koosina. Yaku kowobu ka Lefiba ba ben ayeru sua wuu wuuka nge mɛ sina boko u gerua.

¹¹ Ba Gɔɔ sararibun yɛɛ go. Ma yaku kowobu ba yem yekamɔ mɛ Lefiba ba bu t̄imɔ. Yen biru, ma Lefi be, ba yɛɛ yi kokumɔ.

¹² Ba yaku d̄ɔɔ mwaararuginun yɛɛ yi nɛnɛm bu ka ye tumbu w̄ɛ yenu ka yenu kpa bu ka ye Yinni Gusunɔ ȳakuru kua nge mɛ ba yoru woodan tireru sɔɔ te Yinni Gusunɔ u M̄owisi w̄ɛ. Nge meya ba maa kua ka keteba.

¹³ Ba Gɔɔ sararibun yaku yaa ye w̄ɔwa nge mɛ wooda ya gerua. Yen biru, ba yaa ye ba w̄a nɛnɛm Yinni Gusunɔn s̄s yikua. Ma ba yande ye tumbu kpuro b̄onu kua.

¹⁴ Yen biruwa ba ben tiigia ka yaku kowobugia yikua. Domi yaku kowo Aronin bibu ba s̄ɔmburu kua sere ka w̄ɔkurɔ. Ba yaku d̄ɔɔ mwaararuginu ka yaa gum ȳakunu m̄ɔ. Yen s̄na Lefiba ba bu yaa yikuammɛ.

¹⁵ Wom kowo Asafun bibu ba w̄a ben ayero nge mɛ Dafidi ka Asafu ka Hemani ka Yedutum, sina bokon bwisi k̄ɔɔ ba wooda yi. Ma k̄onnɔn k̄ɔsobu ba ȳɔ k̄onnɔ baageren mi. Ba n̄ doone ben ayerun di, domi Lefiba ba bu ben d̄ianu kuammɛ.

¹⁶ Nge meya ba kpunaa yi dama te, bu ka Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di, kpa bu yaku d̄ɔɔ mwaararuginu ko Yinni Gusunɔn yaku yero nge mɛ sina boko u wooda yi.

¹⁷ Isireli be ba w̄a mi kpuro ba Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di dama te, ma ba p̄ɛɛ ye ba kun seeyatia doken t̄ɔɔ bakaru di s̄ɔɔ n̄ɔba yiru.

¹⁸ Saa Gusunɔn s̄ɔmɔ Samuelin waatin di sere n̄ ka gisɔ girari, ba n̄ Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru garu diire mɛ Isireliɔ. Meya sina boko goɔ maa sari Isireliɔ wi u Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru diire nge Yosiasi ka yaku kowobu ka Lefiba ka Yudaba ka Isireliba be ba w̄a Yerusalemuɔ d̄oma te.

¹⁹ Yosiasin bandun w̄ɔɔ yendu yiru sarise s̄ɔra ba Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ baka te di.

*Yosiasin bandun kpeeru**(I maa mɛɛrio Sinambu II, 23:28-30)*

²⁰ Ye Yosiasi u Yinni Gusunɔn s̄a yee te s̄ɔnwa u kpa, yen biruwa Egibitin sunɔ Neko u seewa u tabu d̄ɔɔ Kaakemisɔ, daa te ba m̄ɔ

Efaratis. Yera Yosiasi u seewa u nùn wərim da mi.

²¹ Yera Neko u nùn səmabu gəria u nee, mba n sun məsine ne ka wune Yudaban sina boko. Domi n n wune na tabu wərim wee gisə. Yenu ge ga ka man tabu mə, gera na wərim dəə. Yinni Gusunəwa u man səəwa u nee, n doo fuuku. Yen sə, a ku ka Gusunə gabirina wi u ka man wāa, kpa u ku raa nun kam koosia.

²² Adama Yosiasi u yina u nùn deri. U n Nekon gari yi wure yi yi wee Yinni Gusunən min di. Ma u tii kəsa bu ku ka nùn tubu. U da u Neko tabu wəri wəwəə ye ba mə Megido.

²³ Yera ten towobu ba Yosiasi twee. Ma u win səm kowobu səəwa u nee, i ka man doonə minin di, domi ba man məera kua ya kpā.

²⁴ Win səm kowobu ba nùn sua saa win tabu keken di ma ba nùn doke win tabu keke gaa səə ba ka da Yerusalemə. Ma u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win baababan sikaə. Ma Yudaba ka Yerusalemugibu ba win gəə swī.

²⁵ Yeremi u gəə swī Yosiasin sə. Ma wom kowobu, tən durəbu ka tən kurəbu ba Yosiasi doke gəə swīin womusu səə sere ka gisə. Su kua wororu Isirelia. Womu si, su wāa ben gəə swīin womusun tireru səə.

²⁶⁻²⁷ Ye Yosiasi u kuan sukum, ye u gbia u kua ka ye u kua daku te, ka nge me u Gusunə səwa ka naane nge me Yinni Gusunən woodan tirera gerua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru səə.

Yoakasi ka Yoyakimu

ka Yoyakini ba bandu di

ba wēena

(I maa məerio Sinambu II, 23:30-24:17)

36

¹ Tamba Yoakasi, Yosiasin bii sua ma ba nùn kua sunə win tundon ayero Yerusalemə.

² Yoakasi u məwa wəə yenda ita sanam me u bandu di Yudaə. Ma u kua suru ita ban te səə Yerusalemə.

³ Egibitin sunəwa u nùn bandu yara. Ma u win tumbu sii geesun tannu ita ka wuran kilo tena bure bu kəsia wəə ka wəə.

⁴ Yen biruwa u Yoakasi win wənə, Eliakimu sua u kəsire kua bandu səə. Ma u nùn yīsi kpaaru kə Yoyakimu. Ma u Yoakasi sua u ka da Egibiti.

Yoyakimu

u kua Yudaban sina boko

⁵ Yoyakimu u məwa wəə yenda nəəbu sanam me u bandu di Yudaə, ma u kua wəə wəkura tia bandu səə. Kəsa u kua Gusunə win Yinnin nəni səə.

⁶ Yera səə teeru Babilonin sina boko, Nebukanəsaa u na u Yoyakimu tabu wəri. Ma u nùn mwa u bəkuə ka sii gandun yəni u ka da Babiloni.

⁷ Nebukanəsaa u Yinni Gusunən sāa yerun dendi yānu gura u ka da u yi win sina kpaarə.

⁸ Ye Yoyakimu u kuan sukum ka kəsa ye u kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru səə. Yen biru, win bii Yoyakiniwa u bandu kəsire kua.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

⁹ Wəə nəəba itawa * Yoyakini u mə saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ka səə wəkuru ban te səə Yerusalemə. Kəsa u kua Yinni Gusunən nəni səə.

¹⁰ Ye n kua wəə kpəə, yera Nebukanəsaa Babilonin sina boko u na u Yoyakini mwa u ka da Babiloni. Ma u Yinni Gusunən sāa yerun dendi yānu ganu gura. Ma u Yoyakinin baa yəkabu Sedesiasi kua sunə Yudaban suunu səə Yerusalemə.

Sedesiasi u bandu di Yudaə

(I maa məerio Sinambu II, 24:18-25:21, Yeremi 39:1-10, 52:1-27)

¹¹ Sedesiasi u məwa wəə yenda tia sanam me u bandu di Yudaə. Ma u kua wəə wəkura tia ban te səə Yerusalemə.

¹² Kəsa u kua Gusunə win Yinnin wuswaaə. U n tii kawe Gusunən səmə Yeremin wuswaaə wi u ra nùn Yinni Gusunən gari sə.

¹³ U swaa taaya, ma u gəru bəbia. U n win gəru wesie Gusunə Isireliban Yinnin mi gja. U mam Nəbukənəsaa seesiwa wi u nùn bərusia ka Yinni Gusunən yīsiru sanam me ba arukawani bəkumo.

¹⁴ Yaku kowobun wirugibu ka Yuda be ba tie kpuro ba kəsa kua ya kpā. Domi ba tən tukobun komanu swī. Ma ba Yinni Gusunən sāa yeru disi doke te u gəsa Yerusalemə.

¹⁵ N deema Gusunə ben baababan Yinni wi, u bu kirə kua yee yellun di saa win səmabun min di. Domi u kī u win tumbu ka win sāa yee te faaba ko.

¹⁶ Adama ba Yinni Gusunən səmə be yēe ba yaakoru koosi. Ba ben gari atafiru kua sere Yinni Gusunən tii u ka bu məru kua ye ba n kpə bu suresia.

¹⁷ Yera Yinni Gusunə u dera Nəbukənəsaa, Babilonin sina boko u bu tabu wəri, ma u ben aluwaasiba takobinu səkura u go ben sāa yerə. U n goo deri, aluwaasiba ka wəndiaba ka durə təkənu. Be kpurowa Yinni Gusunə u beri win nəməə.

¹⁸ Nəbukənəsaa u Yinni Gusunən sāa yerun arumani gura baka ka piibu ka ben

* 36:9 wəə nəəba itawa - Sinambu II, 24:8 ya nee, Yoyakini u məwa wəə wəkura nəəbu ka ita sanam me u bandu di.

sina kpaarun arumani ka sina bokon tiigia
ka sere maa win sina bwābugia.

¹⁹ Ma ba Yinni Gusunɔn s̄aa yeru ka
Yerusalemun d̄ii geenu d̄ɔɔ s̄aka. Ma ba yen
ḡāa geenu k̄ɔsuka. Ma ba yen gb̄araru sura.

²⁰ Nebukan̄esaa u be ba ñ go tabu s̄ɔɔ gura u
ka da Babiloniɔ. Ma ba kua wi ka win bibun
yobu sere P̄esiba ba ka bandu di.

²¹ Nge m̄eya Yinni Gusunɔn gari yi ka
koora yi win s̄omɔ Yeremi u raa gerua u n̄eɛ,
ba koo Yudaba yoru mwa kpa tem m̄e, mu wa
mu sanam w̄eragim di kpa mu w̄era sere w̄ɔɔ
wata ka w̄akuru, wahala ye mu raa wan s̄ɔ.

Sirusi u Yudaba wooda w̄e

bu wura ben temɔ

²² Sirusi, P̄esin sina bokon bandun w̄ɔɔ
gb̄iikuu s̄ɔɔ, yera Yinni Gusunɔ u ḡoru doke
u win gari yibia yi u raa gerua saa win goro
Yeremin n̄ɔɔn di. Ma u doke Sirusin ḡoruɔ
bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem
kpuro s̄ɔɔ.

²³ Yi n̄eɛ, ameniwa Sirusi, P̄esin sina boko
u gerua. U n̄eɛ, Gusunɔ W̄arukoo u man
handunian bannu kpuro w̄e. Ma u man yiire
n n̄un s̄aa yeru bania Yerusalemuɔ Yudaban
temɔ. Yen s̄ɔ, be ba s̄aa Isireliba kpuro bu
wuro Yerusalemuɔ kpa Gusunɔ ben Yinni u
n ka bu w̄āa.

ESIDARASI

Esidarasin tireru, Isireliban bandun gari yirusen mi n tiewa ta fæerisi. Tire ten gari sun sɔmɔwa nge mɛ Yuu be ba raa yoru mwɛera ba ka da Babiloniɔ ben gaba ka wurama yorun di Yerusalemuɔ. Beya ba wure ba Yinni Gusunɔn sãaru seeya. N deema Babilonin sina boko Sirusiwa u wooda ye wɛ ba ka wurama Yerusalemuɔ ba Yinni Gusunɔn sãa yeru seeya.

Yeniban biru sina boko Aatasesi u dera Yuu gabu ba maa gɔsirama Babilonin di ba wurama Yerusalemuɔ. Esidarasiwa u sãa ben kparo. Esidarasi wi, u Yinni Gusunɔn woodan yɛru mɔ. U dera ba gãa dabinu sɔnwa sãarun swaa sɔɔ ka ben wãasinnaa sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireli be ba gbia ba wurama yorun di, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliba ba wure ba Yinni Gusunɔn sãa yeru seeya, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Esidarasi u gɔsirama Yerusalemuɔ ka Yuu gabu, wiru 7n di sere wiru 10.

Sirusi u Yudaba wooda wɛ bu wura ben temɔ

¹ Sirusi Pɛɛsin sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ, Yinni Gusunɔ u gɔru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win sɔmɔ Yeremin nɔɔn di. Ma u doke Sirusin gɔruɔ bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem kpuro sɔɔ.

² Yi nɛɛ, ameniwa Sirusi Pɛɛsin sina boko u gerua. U nɛɛ, Wɔrukoo u man handunian hannu kpuro wɛ. Ma u man yiire n nùn sãa yeru bania Yerusalemuɔ Yudaban temɔ.

³ Yen sɔ, be ba sãa Isireliba kpuro bu doo Yerusalemuɔ kpa bu Gusunɔ ben Yinni sãa yeru bania mi, domi miya ba ra nùn yãkuru kue. Kpa u n ka bu wãa.

⁴ Bɛn mi Isireli be ba tie ba wãa kpuro ba koo bu somiwa ka sii geesu ka wura ka yaa sabenu ka gãa nìn bukata ba ko n mɔ ka sere maa kɛɛ ni ba koo wɛ ka kïru sãa yee ten banan sɔ.

⁵ Saa ye sɔɔra Yudaba ka Benyamɛɛban yenu yɛrobu ka yãku kowobu ka Lefiba ba sɔɔru kua, be kpuro gesi, be Yinni Gusunɔ u seeya bu ka da bu win sãa yeru bani Yerusalemuɔ.

⁶ Bɛn mi ba raa wãa, ma ba bu somi ka dendi yãa wuraginu ka sii geesuginu ka yaa sabenu ka gãa nìn bukata ba ko n mɔ mɔ ka gãa geenu kpuro gesi ka sere kɛɛ ni ba wɛ ka kïru.

⁷ Ma sina boko Sirusi u bu Yinni Gusunɔn sãa yerun dendi yãnu kpuro wesia ni Nebukanɛsaa u raa gurama Yerusalemun di u ka da u yii win bũu diru.

⁸ Sirusi wi, u dera win arumani bero Miteredati u ye kpuro gurama ma u ye gara u Sesibasaa wɛ wi u sãa Yudaban sina bii turo.

⁹ Ye u bu wesia mi, yera gbɛɛ wuraginu tena ka gbɛɛ sii geesuginu nɔɔɔbu (1.000) ka wobunu tena tia sari

¹⁰ ka nɔri wuragii tena ka nɔri sii geesugii nɛɛru ka wɔkuru (410) ka sere dendi yãnu ganu nɔɔɔbu (1.000).

¹¹ Dendi yãa ni kpuro ni ba kua ka wura ka sii geesu, yen geera kuawa nɔɔɔɔn suba nɔɔɔbu ka nɛɛru (5.400). Sesibasaa u ka ye kpuro da sanam mɛ be, Isireli be ba yoru mwɛera ba wurɔ Yerusalemuɔ.

Yuu be ba wurama

Yerusalemuɔ

2

¹ Isireli be Nebukanɛsaa Babilonin sina boko u yoru mwɛera u ka da Babiloniɔ ben dabira wurama Yerusalemuɔ Yudaa ma ben baawure u da u sina win wuuɔ.

² Tɔn be ba bu kpare ba ka wurama Yerusalemuɔ mi, bera Sorobabeli ka Yosue ka Nɛɛmi ka Seraya ka Relaya ka Maadose ka Bilisani ka Misipaa ka Bigifai ka Rehumu ka Baana. Isireli be kpuron geeru wee bwese kera ka bwese kera.

³ Pareasin bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba yiru ka wunɔbu ka wata ka wɔkura yiru (2.172).

⁴ Sefatian bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu gooba wunɔbu ka wata ka wɔkura yiru (372).

⁵ Arasin bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nata ka wunɔbu ka wata ka wɔkura nɔɔɔbu (775).

⁶ Parati Mɔabun bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba yiru ka nɛnɛ ka wɔkura yiru (2.812). Tɔn be, ba sãawa Yoabu ka Yosuen sikadominu.

⁷ Elamun bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔɔɔbu ka goobu ka weeraakuru ka nne (1.254).

⁸ Satun bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɛnɛ ka wunɔbu ka weeru ka nɔɔbu (945).

⁹ Sakain bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nata ka wunɔbu ka wata (760).

¹⁰ Banin bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nata ka weeru ka yiru (642).

¹¹ Bebain bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nata ka yenda ita (623).

¹² Asigadin bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔɔɔbu ka goobu ka yenda yiru (1.222).

¹³ Adonikamun bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nata ka wata ka nɔɔba tia (666).

¹⁴ Bigifain bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔɔɔɔn suba yiru ka weeraakuru ka nɔɔba tia (2.056).

¹⁵ Adinin bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɛɛru ka weeraakuru ka nne (454).

¹⁶ Ateɛn bweseru sɔɔ, be ba sãa Esekiasin yenugibu ba sãawa tɔmbu wunɔbu yiru sari.

17 Besain bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄ambu gooba wunɔbu ka yenda ita (323).

18 Yoran bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄ambu wunɔbu ka wɔkura yiru (112).

19 Hasun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄ambu goobu ka yenda ita (223).

20 Gibaan bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄ambu wene ka wɔkura nɔɔbu.

21 Betelehemugibu ba s̄awa t̄ambu wunaa teeru ka ita (123).

22 Netofagibu ba s̄awa t̄ambu weeraakuru ka nɔɔba tia.

23 Anatɔtugibu ba s̄awa t̄ambu wunaa teeru ka nɔɔba ita (128).

24 Asimafetigibu, ba s̄awa t̄ambu weeru ka yiru.

25 Kiriati Arimugibu ka Kefiragibu ka Beerɔtugibu ba s̄awa t̄ambu nata ka wunɔbu ka weeru ka ita (743).

26 Ramagibu ka Gebagibu ba s̄awa t̄ambu nata ka yenda tia (621).

27 Mikimasigibu ba s̄awa t̄ambu wunaa teeru ka yiru (122).

28 Beteligibu ka Ayigibu ba s̄awa t̄ambu goobu ka yenda ita (223).

29 Nebogibu ba s̄awa t̄ambu weeraakuru ka yiru.

30 Magibisigibu ba s̄awa t̄ambu wunaa weeru ka wɔkura nɔɔbu ka tia (156).

31 Elamu goon bweseru sɔɔ maa, ba s̄awa t̄ambu nɔɔbu ka goobu ka weeraakuru ka nne (1.254).

32 Harimun bibun bweseru sɔɔ, ba s̄awa t̄ambu gooba wunɔbu ka yendu (320).

33 Lodugibu ka Hadidigibu ka Onɔɔgibu ba s̄awa t̄ambu nata ka wunaa teeru ka nɔɔbu (725).

34 Yerikogibu ba s̄awa t̄ambu gooba wunɔbu ka weeru ka nɔɔbu (345).

35 Senaagibu ba s̄awa t̄ambu nɔɔbun suba ita ka nata ka tena (3.630).

36 Yaku kowobu Lefiban bweseru sɔɔ be ba s̄a Yedayan bibu be ba s̄a Yosuen yenugibu, ba s̄awa t̄ambu nene ka wunaa wata ka wɔkura ita (973).

37 Imerin bibu ba s̄awa t̄ambu nɔɔbu ka weeraakuru ka yiru (1.052).

38 Pasurin bibu ba s̄awa t̄ambu nɔɔbu ka goobu ka weeru ka nɔɔba yiru (1.247).

39 Harimun bibu ba s̄awa t̄ambu nɔɔbu ka wɔkura nɔɔbu ka yiru (1.017).

40 Lefiba sɔɔ, be ba s̄a Yosue ka Kadimieli, Hodafian sikadominu, ba s̄awa t̄ambu wata ka wɔkura nne (74).

41 Lefi be sɔɔ, be ba s̄a wom kowobu Asafun sikadominu ba s̄awa t̄ambu wunaa teeru ka nɔɔba ita (128).

42 Lefi be sɔɔ, be ba ra s̄a yerun kɔnnɔsu kɔsu, bera Salumun debuminu ka Atee ka Talumɔɔ ka Akubu ka Hatita ka Sobai. Be kpuro ba s̄awa t̄ambu wunaa teeru ka wɔkura nɔɔbu ka nne (139).

43 Be ba w̄a Netinin bweseru sɔɔ, ben sikadobara Sisa, ka Hasufa ka Tabɔtu

44 ka Kerɔsi ka Saa ka Padoni

45 ka Lebana ka Hagaba ka Akubu

46 ka Hagabu ka Samulai ka Hananu

47 ka Gideli ka Gasara ka Reaya

48 ka Resini ka Nekoda ka Gasamu

49 ka Usa ka Paseaki ka Besai

50 ka Asina ka Mehunimu ka Nefusimu

51 ka Bakibuki ka Hakufa ka Haahuru

52 ka Basilutu ka Mehida ka Haasa

53 ka Baakɔsi ka Siseru ka Tamaa

54 ka Netisa ka Hatifa.

55 Be ba s̄a Salomɔɔn sɔm kowobun bibun sikadoba, bera Sotai ka Sofereti ka Peruda

56 ka Yaala ka Daakoni ka Gideli

57 ka Sefatia ka Hatili ka Pokereti Hatisebaimu ka Ami.

58 Salomɔɔn sɔm kowo ben bibu ka Netini be, be kpuro ba s̄awa t̄ambu gooba wunɔbu ka wene ka wɔkura yiru (392).

59-60 T̄ambu nata ka weeraakuru ka yiru (652) be ba s̄a Delaya ka Tobiya ka Nekodan bweseru ba wurama Teli Melan di ka Teli Asan di ka Kerubu Adanin di ka Imerin di ba n̄ kp̄a ba ben bweserun t̄ka wunane bu ka s̄ɔsi ma ben tii ba s̄awa Isireliba.

61-62 Yaku kowobu sɔɔ, gaba ben bweserun t̄ka kasu ba bia, ma ba bu yara yaku samburun di. Bera, Habayan bweseru ka Hakɔtuguru ka Baasilaiguru. Ba bwese te soka Baasilai ȳen s̄ ben sikado u Baasilai Galadigiin bii w̄andia sura kuro.

63 Ma tem men kpuro u n̄e, ma n kun m̄o yaku kowo goo u kp̄a u bikiaru kua ka urimu ka tumimu, ben goo kun yaku d̄ianu dim̄o.

64 T̄on be kpuro ba s̄awa t̄ambu nɔɔbun suba weeru ka yiru ka gooba wunɔbu ka wata (42.360).

65 Ben sɔm kowobun geeru ta s̄awa nɔɔbun suba nɔɔba yiru ka gooba wunɔbu ka tena ka nɔɔba yiru (7.337). Be sɔɔ, wom kowoba s̄awa goobu (200) t̄n durɔbu ka t̄n kurɔbu.

66 Ba dumi m̄awa nata ka wunaa teeru ka wɔkura nɔɔbu ka tia (736) ka birakɔsu goobu ka weeru ka nɔɔbu (245)

67 ka maa yooyoosu n̄eru ka tena ka nɔɔbu (435) ka ketekunu nɔɔbun suba nɔɔba tia ka nata ka wunaa teeru (6.720).

68 Ye Isireliba ba tura Yerusalem̄u, yera yenu ȳerobu gabu ba ka Yinni Gusunɔ k̄eru naawa bu ka win s̄a yeru bani mi ta ra w̄a.

69 Baawure u win k̄eru w̄ewa nge me win m̄ara n̄e s̄a yee ten samburun s̄. K̄e ni kpuro nu kua wuran gobi nɔɔbun suba wata ka tia (61.000) ka sii geesun kilo nɔɔbun suba yiru ka n̄era wunɔbu (2.500) ka yaku kowon takoba wunɔbu (100).

70 Yaku kowobu ka Lefiba ka Isireli be ba tie ka wom kowobu ka be ba ra k̄onn̄su k̄su

ka Netiniba, be kpuro ba sinawa ben wuso mi ba raa wāa, Isireliba kpuro gesi.

Yosue ka Sorobabeli

ba Yinni Gusunon sāaru seeya

3

¹ Sanam me wōon suru nōoba yiruse ya tunuma, yera Isireli be ba wāa ben wuso ba nōo tia kua ba menna Yerusalemu.

² Yāku kowo Yosue, Yosadakin bii ka win yāku kowosibu ka Sorobabeli, Sealitielin bii ka win mero bisibu ba Yinni Gusunon yāku yeru bana seewa bu ka yāku dōo mwaararuginu ko mi nge me ba yorua Gusunon woodan tireru sōo te win som kowo Mōwisi u yorua.

³ Ma ba yāku yee te bana yellugirun kpekpeeku wollo baa me ba tōn be ba deema min berum mō. Ma ba ra Yinni Gusunō yāku dōo mwaararuginu kue mi, bururu ka yoka.

⁴ Yen biru, ba Kunun tōo bakaru kua nge me woodan tirera gerua. Tōo baatere, ba ra yāku dōo mwaararuginu kowa nge me wooda ye, ya nin geeru yi.

⁵ Saa yen doma ten diya ba ra tōo baateren yāku ko ka surun tōo gbiikiruginu ka tōo baka ni nu tieginu ka sere kēe ni ba ra ka Yinni Gusunō naawe.

⁶ Nge meya saa suru nōoba yirusen tōo gbiikirun di, ba Yinni Gusunō yāku dōo mwaararuginu kuamme baa me ba n̄ gina sāa yee ten kpekpeeku swīi.

⁷ Amen biru, ba som kowobu gobi wē bu ka kpenu dāku kpa bu ka dāa bīinu bōori. Yen biru ba maa Sidonigibu ka Tirigibu dīanu kā ka gum ka tam kpa bu wa bu ka bu dāa ye ba mō seduruba naawa ka goo nimkuu sere Yafoō. Sirusiwa u yen wooda wē.

⁸ Ye Isireliba ba wurama Yerusalemu, yen wōo yirusen suru yiruse sōora Sorobabeli, Sealitielin bii ka Yosue, Yosadakin bii ka ben yāku kowosibu ka Lefiba ka sere be ba wurama yorun di, be kpuro ba sōmburu wōri. Yera ba Lefi be ba wōo yendu mō ka be ba me kere yiire bu sāa yee ten banan sōmburu kpara.

⁹ Ma Yosue ka win bibu ka win wōnōbu ka Kadimieli ka win bibu be ba sāa Yudaba, be kpuro ba sōoru kua bu ka sāa yee ten sōmburu kpara. Be ba sāa Henadadin bwe-seru ba maa bu somi.

¹⁰ Sanam me ba sāa yee ten kpekpeeku swīimō, ba dera yāku kowobu ba ben sāa yānu doke ba na ba yōra mi, ba kōbi neni. Ma Lefi be ba sāa Asafun bibu ba maa ben sēkatii neni. Be kpuro ba Yinni Gusunō sāmō nge me Dafidi Isireliban sina boko u yiire.

¹¹ Ba womu geni kōonamō ba ka Yinni Gusunō beere wēemō ba mō, Yinni Gusunō u sāawa tōn geo. Win kīru Isireliban sō ta n̄ kpeemō. Ma tōn be kpuro ba Gusunō beere

wēemō ba kuuki mō yēn sō ba win sāa yerun kpekpeeku swīimō.

¹² Adama yāku kowo dabiru ka Lefi be ba tien dabiru ka yenu yērobu gabu be ba bukure ba sāa yee ten yellu yē, ba sumō ka dam sanam me ba kpaarun kpekpeeku swīimō. Gaba maa nuku doo bakabun kuuki mō

¹³ sere ba n̄ kpē bu nuku dobon kuuki ka swīi wunana. Domi be kpuro ba kuuki mōwa ka dam ma yi nōoramō n toma.

Yiberēba ba Yinni Gusunon

sāa yerun bana yōrasia

4

¹ Yudaba ka Benyamēban yiberēba ba nua ma be ba raa yoru mweera ba wurama ba Gusunō Isireliban Yinni sāa yeru baniamme.

² Yera yiberē be, ba na Sorobabeli ka Yudaban bukurobun mi ba bu sōowa ba nēe, sa ko ka bēe bana ye ko, domi besen tii sa ra Gusunō bēen Yinni sā, kpa su nūn yākuru kua saa Esari Hadoni, Asirin sina bokon waatin di, wi, wi u ka sun na mini.

³ Adama Sorobabeli ka Yosue ka Isireliban yenu yēro be ba tie, ba bu sōowa ba nēe, n n̄ ka bēe, bese tōnawa nge me Sirusi Peesiban sina boko u gerua. Domi Gusunō bese Isireliban Yinnin sāa yera.

⁴ Saa yera tōn be ba wāa tem me sōo, ba Yudaban dam bua. Ma ba bu nandasia bu ku ka bana ye ko.

⁵ Ba bwisi kēōbu gabu gobi kā bu ka tōmbu swaa nim wia bu ka sambu te kpana. Nge meya n koorā Sirusin bandun waati kpuro sōo, sere n ka girari Darusi Peesiban sina bokon bandu sōo.

Ba Yudaba korumōtonu kua

⁶ Asuresin bandun tore sōo, ba tireru yorua bu ka Yudaba ka Yerusalemugibu taare wē.

⁷ Aatasesi Peesin sina bokon waati sōo, Bisilamu ka Miteredati ka Tabēli ka sere ben som kowosibu ba Aatasesi wi tireru yorua. Ba tu yoruawa ka Aramun barum ka men yora.

⁸ Rehumu, bera min kparo ka win tire yoro Simusai ba sina boko Aatasesi tire te yorua te ta ka Yerusalemu yā.

⁹⁻¹¹ Wee ye tire te, ta gerua. Ta nēe, Aatasesi, sina boko, bese wunen som kowobu, bese be sa wāa daa guru gee, ne, Rehumu, bera minin kparo ka Simusai nen tire yoro ka sere besen som kowosibu be ba wāa Dinio ka Aafasatakio ka Taapeliō ka Afarasio ka Erekiō ka Babiloniō ka Susio ka Dehao ka Elamuō ka sere bwese ni nu tie ni Asinapari wi u sāa tōn boko u swīi Samario ka sere wuu si su wāa Efaratin guru gee, sōo duu yeru gia, besera sa nun yoruamme. Sa nēe,

¹² Sina boko, a de a n yē ma Yuu be ba na saa wunen min di ba tunuma beɛn sunu sɔɔ Yerusalemu mini. Ba na ba Yerusalemu ye seeya yēn tamba sãa tɔn kɔsobu ba ku ramem nɔ mi. Ba yen gb̄ararun kpɛɛkpɛku sɔmmɔ.

¹³ Yen s̄s̄, a n yē ma b̄a n wuu gen gb̄araru seeya, ba n̄ maa w̄ɔɔ gobi kɔsiamɔ n̄ kun me gbererun gobi. Yen biru wunen arumani ye a ra raa wa ya koo kaarawa.

¹⁴ Nge mɛ sa maa waama sa dimɔ wunen min di, yera sa nɛɛ, n̄ n̄ weenɛ bu nun gem. Yen s̄s̄na sa nun labaari yeni s̄s̄mɔ.

¹⁵ A de a kasu wunen sikadoban faagin tireru sɔɔ, kaa wa nge me Yerusalemu ya s̄s̄a. Ya s̄s̄awa wuu ge ga ra sinambu seesi ka sere bera mi ya w̄an tambu. Saa yellun diya ya ra ko mɛ. Yen s̄s̄na ba ye bansu koosia.

¹⁶ Yen s̄s̄, wunɛ sina boko, à n wura wuu ge, ga banira, ma ba gen gb̄araru seeya, a n̄ kaa maa Efaratin daa guru ge n̄ma sikerena a n mɔ.

Sina boko Aatasesin wisibu

¹⁷ Sina boko Aatasesi u bu wisa u nɛɛ, Rehumu, wunɛ wi a s̄s̄a bera yen kparo, ka wunen tire yoro Simusai ka beɛn s̄m̄ kowosibu be ba w̄a Samariɔ ka be ba w̄a Efaratin daarun guru giɔ, beɛ kpurowa na tabura.

¹⁸ Tire te i man m̄risiama mi, ba man tu garia mam mam.

¹⁹ Ma na wooda w̄ɛ bu kasu n̄n̄ sikadoban faagin tireru sɔɔ. Ma ba kaso ge kua ba wa ma saa yellun di wuu ge, ga ra sinambun wooda yinɛ kpa ba n bu seesimɔ.

²⁰ Yerusalemu mi, sinam damgiba ba bandu di ma ba beri min tem kpuro mɔ. Ma sinambu gabu ba ra bu w̄ɔɔ gobi ka gbere gobi kɔsie.

²¹ Yen s̄s̄, i t̄n̄ ben s̄mburu ȳrasio kpa bu ku raa wuu gen bansu seeya ma n kun m̄ na bu wooda w̄ɛ.

²² I ku gari yi atafiuru ko kpa k̄sa ya ku raa sosi yu ka sinambu as̄rɔ naawa.

²³ Ye ba yande Aatasesin tire te wa, ba gara Rehumu ka win tire yoro Simusai ka sere ben s̄m̄ kowosibun wuswaaɔ, yera ba da fuuku Yerusalemuɔ Yuuban mi, ba ben s̄mbu te ȳrasia ka dam.

Ba maa s̄s̄a yerun

banan s̄mburu seewa

²⁴ S̄s̄a yee ten s̄mbu te, ta ȳra n ka kua Darusi Pɛɛsiban sina bokon bandun w̄ɔɔ yiruse sɔɔ.

5

¹ Saa ye sɔɔ, Gusun̄n̄ s̄m̄ Asee ka Sakari Idon bii ba Gusun̄n̄ gari gerua ka Gusun̄n̄ Isireliban Yinnin ȳsiru Yerusalemuɔ ka Yudaban tem kpuro sɔɔ.

² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii ka Yosue, Yosadakin bii ba seewa ba Yinni Gusun̄n̄

s̄s̄a yee te bana torua Yerusalemuɔ. Ma Gusun̄n̄ s̄m̄ be, ba bu somimɔ.

³ Saa ye s̄s̄ra Tatinai, bera ye ya w̄a Efaratin guru geen kparo ka Setaa Bosinai ka ben s̄m̄ kowosibu ba na ba bu deema ba nɛɛ, wara u beɛ wooda w̄ɛ i ka dii te banimɔ. Wara u beɛ wooda w̄ɛ i ka gb̄ara te seeyamɔ.

⁴ T̄ɛ, be ba bani yi m̄ i sun ben ȳsa w̄ɛɛma.

⁵ Adama Gusun̄n̄ u ka Yuuban bukuro be w̄a ma ba ben s̄mburu m̄ ba d̄ɔɔ ba ka mara tireru tu turi sina boko Darusin mi, kpa wi, u maa bu wisima.

Ba Yuuba k̄rum̄t̄onu kua

Darusin mi

⁶ Be ba sina boko Darusi tireru yorua Yuuban s̄s̄ ben ȳsa wee, Tatinai bera min wirugii ka Setaa Bosinai ka wirugii be ba w̄a Efaratin guru gee, s̄s̄ duu yeru gia.

⁷ Wee ye ba gerua tire te sɔɔ. Ba nɛɛ, sina boko Darusi, Gusun̄n̄ u nun alafia k̄ɛ.

⁸ Wee sa nun n̄ɔsiamɔ ma sa da Yudaban tem̄ sere Yinni Gusun̄n̄ s̄s̄a yerɔ. Ba tu banawa ka kpɛɛ bakanu ma ba ten gani d̄a wukirimɔ t̄ɛ. S̄mbu te, ta d̄ɔɔ gem gem.

⁹ Ma sa ben bukurobu bikia sa nɛɛ, wara u bu wooda w̄ɛ bu ka dii te bani kpa bu ten gani seeya.

¹⁰ Ma sa ben ȳsa bikia kpa su wa su ka nun ye m̄risiama.

¹¹ Wee ye ba sun wisa. Ba nɛɛ, ba s̄s̄awa Gusun̄n̄ w̄allu ka tem Yinnin s̄m̄ kowobu. Yera ba win s̄s̄a yeru seeyamɔ te ba raa n̄n̄ bania saa yellun di. Be, Isireliban sina boko wi u ȳsiru yara, wiya u raa tu bana.

¹² Adama ye ben baababa ba Wurukoon m̄ru seeya, yera u bu Babilonin sina boko Nebukanɛsaa n̄mu s̄ndia. Yera sina boko wi, u Yinni Gusun̄n̄ s̄s̄a yee te k̄suka. Ma u bu gura u ka da win temɔ.

¹³ Yen biruwa Sirusi Babilonin sina boko u wooda w̄ɛ win bandun w̄ɔɔ gb̄iikuu sɔɔ bu da bu Yinni Gusun̄n̄ s̄s̄a yee te bani.

¹⁴ N̄ deema sina boko Nebukanɛsaa wa u raa Yinni Gusun̄n̄ s̄s̄a yerun dendi ȳa ni ba kua ka wura ka sii geesu gurama saa Yerusalemun di u doke ben b̄u dirɔ. Yera Sirusi u dendi ȳa ni sua b̄u dii ten min di u Sesibasaa w̄ɛ wi u kua Isireliban tem kparo.

¹⁵ Ma u Sesibasaa s̄s̄awa u nɛɛ, u doo u dendi ȳa ni doke Yerusalemun s̄s̄a yerɔ kpa u de bu maa Yinni Gusun̄n̄ s̄s̄a yee ten bansu seeya mi ba raa tu bana.

¹⁶ Sesibasaa wi, u na u s̄s̄a yee ten kpɛɛkpɛku sw̄i Yerusalemuɔ. Saa yen d̄ma ten di, ba bana torua. Adama sere ka gis̄ɔ, ba n̄ tu kpa.

¹⁷ Yen s̄s̄, n̄ n̄ wunɛ sina boko w̄ɛɛ, a de bu kasu sinambun faagin tireru sɔɔ, Sirusi ù n̄ wooda w̄ɛɛɛ bu Yinni Gusun̄n̄ s̄s̄a yee te seeya Yerusalemuɔ, kpa a sun s̄s̄oma ye a k̄i bana yen s̄s̄.

Darusi u wooda wē

bu Sirusin wooda ye kasu

6

1 Sina boko Darusi u wooda wē bu kaso ko Babilonin tem sōo mi ba ra sinambun kookoosun tirenu ka ben gāa geenu bere.

2 Yera ba tireru garu wa Mēdin wuu maro bōkōwō ge ba mō Eki Batani.

3 Wee ye tire te, ta gerumō. Ta nēē, sina boko Sirusin wōō gbiikuu sōo, u wooda yara u nēē, ba koo wure bu Yinni Gusunōn sāa yee te ta wāa Yerusalemu baniwa mi yerukiru ta raa wāa. Kpa ba n da yākuru ko mi. Ten ganān gunum mu ko n sāawa gōm soonu wata. Ten yasum maa gōm soonu wata.

4 Ba koo ten gāna seeyawa ka kpee sōkenu ita kpa bu dāa sōke teeru sōndi. Yen biru maa kpee sōkenu ita ka dāa sōke teeru sere bu ka ye bani bu kpe. Sina bokowa u koo yen sōmburun gobi kōsia.

5 Yen biru, Gusunōn sāa yerun dendi yāa wuraginū ka sii geesugii ni sina boko Nebukanēsaā u raa gurama u ka na mini, ba koo ni wesia kpa bu nin baanire doke nin ayerō.

6 Yen sōna Darusi u tireru yorua u nēē, bēē Tatinai, Efaratin sōo duu yeru gian kparo ka Setaa Bosinai ka bera min wirugibu gabu, i tii wunō Yudaban garin di.

7 I bu derio sēē, kpa ben kparobu ka ben wirugibu bu sōmbu te kpara bu ka sāa yee te bani mi yerukiru ta raa wāa.

8 Yen sōna na bēē wooda wēēmō. I Yuuban wirugii be sōmiō sāa yee ten bana sōo. Gobi yi ba koo di, yi ko n sāawa nēn arumani ye ya naāmō bera min tōmbun wōō gobin di. Kpa i sōm kowobu kōsia dee dee sōmbu te, tu ku raa ka yōran sō.

9 I de i n sōoru sāa i ka Yuuban yāku kowobu wē yēn bukata ba mō tōō baateren yāku dōō mwaararugirun sō te ba koo Wōrukoo kua. Yera ketē kinenu ka yāa kinenu ka yāa kpeṃminu ka sere alikama ka tam ka bōru ka gum.

10 Nge meya ba koo kpī bu ka nūn yāku nubu durorugiru kua kpa bu kanaru ko nē sina boko ka nēn bibun sō.

11 Wī u yina u wooda yeni mēn nōōwa, i yēron dirun dāru garu wuko i nōō sēm ko kpa i ka nūn ye sōku i suasia wōllo. Yen biru kpa i dii te kōsuku.

12 Gusunō wi u ra tii sōōsi Yerusalemuō, u sina boko n kun mē bwese te ta kī tu sāa yee te sura kam kooōsi, yēn sō ta nēn wooda gema. Nē Darusiwa na wooda yeni wē. I ye mēn nōōwō mām mām.

13 Ma Tatinai Efaratin sōo duu yeru gian kparo wi, ka Setaa Bosinai ka ben sōm kowosibu ba wooda ye mēn nōōwa mām mām.

Ba sāa yee te dendibu torua

14 Gusunōn sōmōbu Asee ka Sakari, Idon bii ba Isireliban wirugibu dam kā ba ka sāa yee te bana ba kpa mām mām. Ba tu banawa nge mē Gusunō Isireliban Yinni u gerua ka nge mē Pēsin sinam beni, Sirusi ka Darusi ka Aatasēsi ba yen wooda yi.

15 Ba bana ye kpawa suru wi ba mō Adarin sōō itase sōō, Darusin bandun wōō nōōba tiase sōo.

16 Isireliba ka ben yāku kowobu ka Lefiba ka be ba wurama yorun di kpuro, ba sāa yee te dendibu torua ka tōō bakaru, nuku dobu sōo.

17 Yen tōō te, ba ketē kinenu wunōbu (100) gō ba ka yākuru kua ka yāa kinenu gōobu ka yāa kpeṃminu nēeru (400). Ma ba maa boō kinenu wōkura yiru gō toranun yākunun sō. Boō teuwa bwese kera baayere ya gō.

18 Ma ba yāku kowobu ka Lefiba bōnu kua wuu wuuka nge mē ben baawuren sōmbura sāa Yinni Gusunōn sāa yerō ka nge mē ya yorua woodan tireru sōō ye Gusunō u Mōwisi wē.

Isireliba ba Gōō sararibun

tōō bakaru kua

19 Isireli be ba wurama yorun di kpuro ba Gōō sararibun tōō bakaru kua wōō kpōōn suru gbiikoon sōō wōkura nnese sōo.

20 Yāku kowobu ka Lefiba ba tii dēerasia sannu. Ma Lefiba ba Isireliba Gōō sararibun yāku yāanu sakiria ka ben yāku kowosibuginu ka sere ben tiiginu.

21 Ma Isireliba kpuro ba tōō baka ten dīanu di ka be ba wurama yorun di ka Isireli be ba tem min tōn tukobun koma ni nu n dēere deri ma ba Gusunō Isireliban Yinni sāamō.

22 Yen biru, ba pēē ye ba n seeyatia doken tōō bakaru kua sōō nōōba yiru ka nuku dobu. Yinni Gusunō u bu nuku dobu yibia yēn sō u dera sina boko u ka bu nōnu geu mēera, u bu dam kā ba ka sāa yee te bana.

Yāku kowo Esidarasi

u tunuma Yerusalemuō

7

1-6 Sanam mē Aatasēsi Pēsin sina boko u bandu sō, yera Esidarasi, Serayan bii u tunuma Yerusalemuō. U sāawa Aroni yāku kowo tōnweron bibun bweseru. Aroni wiya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Fineēsi mara. Ma Fineēsi u Abisua mara. Ma Abisua u Buki mara. Ma Buki u Usi mara. Ma Usi u Seraya mara. Ma Seraya u Mērayōtu mara. Ma Mērayōtu u Asaria mara. Ma Asaria u Amaria mara. Ma Amaria u Akitubu mara. Ma Akitubu u Sadōku mara. Ma Sadōku u Salumu mara. Ma Salumu u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u Asaria mara. Ma Asaria u Seraya, Esidarasin tundo mara. Esidarasi

wi, u sāawa tire yēro. U maa woodan yēru mō gem gem ye Yinni Gusunō u Mōwisi wē. Gusunō wi, Esidarasin Yinni u ka nūn wāa. Yen sōna sina boko u nūn wē kpuro ye u bikia.

⁷ Isireli gabu ka yāku kowobu ka Lefiba ka wom kowobu ka be ba sāa sāa yerun kōnnōn kōsobu ka sere ben yobu gabu Netiniba, ba maa tunuma Yerusalemu mi, Aatasesin bandun wōō nōōba yiruse sōō.

⁸ Ka Esidarasin tii sanna ba tunuma sina bokon bandun wōō nōōba yirusen suru nōōbuse sōō.

⁹ N deema u seewawa Babilonin di wōō gen suru gbiikoon tōō gbiikuru sōō. Ma u tura Yerusalemu yen suru nōōbusen tōō gbiikuru. Gusunō win Yinniwa u nūn kōsu.

¹⁰ Domi Esidarasi u tii Gusunō wē. Ma u win woodaba keu kua, u ra ye mēm nōōwe kpa u ye Isireliba sōōsi.

Wooda

ye Aatasesi u Esidarasi wē

¹¹ Sina boko Aatasesi u Esidarasi tireru wē. Esidarasi wi, u sāawa yāku kowo. Ma u woodan yēru mō ye Yinni Gusunō u Isireliba wē. Aatasesin tire ten gari wee.

¹² U nēē, nēna Aatasesi, sinambun sina boko. Wunē Esidarasiwa na tire teni yorūamme, wunē wi a sāa yāku kowo ka maa Wōrukoon wooda yēro.

¹³ Na nēē, bu wunē ka Isireli be ba wāa nen tem sōō yōsuo i da Yerusalemu, tōn dirobu ka yāku kowobu ka Lefiba be ba kī bu da Yerusalemu mi.

¹⁴ Nē ka nen bwisi kēōbu nōōba yiruwā sa nun garō Yerusalemu Yudan temō a ka wa nge mē ba Gusunō wunen Yinnin wooda mēm nōōwamme yēn tireru a neni mi.

¹⁵ Kpa a sii geesu ka wura sua ye nē ka nen bwisi kēō be, sa Gusunō bēē Isireliban Yinni kā ka nuku tia, wi, win sāa yera wāa Yerusalemu.

¹⁶ Kpa a maa kēnu kpuro gura ni nu sāa sii geesu ka wura ye wunen Isirelisibu tōn dirobu ka yāku kowobu ba wē ka nuku tia Babiloni mini Yinni Gusunon sāa yee ten sō.

¹⁷ À n tura Yerusalemu mi, a de a ka sii gee si naa kinenu dwe ka yāa kinenu ka yāa kpemminu ka dīanu ka sere tam kpa a ka ye kpuro yākunū yo yāku yerō Gusunō bēen Yinnin sāa yero.

¹⁸ Kpa wunē ka wunen tōmbu i wura ka sii gee si su tie dendi sāa yee ten sō nge mē Gusunō bēen Yinni u bēē sōōwa.

¹⁹ Kpa a maa Yinni Gusunon sāa yerun dendi yāa ni ba nun wē mi wesia sāa yeru mi.

²⁰ À n kaa maa gānu ganu ko sāa yee ten sō, a de a gobi bikia nē sina bokon arumani berobun mi.

²¹ Nē Aatasesi, na nen gobi bero be ba wāa Efaratin sōō duu yeru gīa wooda wēēmō bu ka nun wē ye kaa bu bikia.

²² Ba koo nun sii geesu wē sere kilo nōōbun suba ita (3.000). Mēya ba koo maa nun alikama wē sere kilo nōōbun suba tēna (30.000) ka tam sere ditiri nōōbun suba nne (4.000) ka gum sere ditiri nōōbun suba nne. Adama ba koo nun bōru wē nge mēn nōō a ten bukata mō.

²³ Ye Wōrukoo u yi, i ye koowo fuuku. Kpa u ku raa ka nen tem tōmbu ka nen tii ka nen bibun bweseru mōru ko.

²⁴ Yen biru, sa ghere mwaabu nōōsiāmō bu ku raa yāku kowo be ghere gobi mwaari ka wom kowo be, ka Lefi be, ka sāa yerun kōnnōn kōso be, ka sere maa yoo be, tōn be ba gesi sarō mi kpuro, ba sāa yee ten sōmburu dōō.

²⁵ Wunē maa Esidarasi, nge mē a Yinni Gusunōn bwisi mō mi, a siri kowobu ka wirugibu gōsio bu ka Efaratin sōō duu yeru gian tōmbu kpara be ba Gusunō wunen Yinnin wooda yē. Be ba n maa ye yē, kpa a bu ye sōōsi.

²⁶ Yen biru, goo ù n yina u wooda ye mēm nōōwa mam mam n kun mē nē sina bokogīa, bu yēro sirio. N n gōōn na u ka weene, bu nūn goowo. Bā n koo nūn yaran na ben suunu sōōn di, bu nūn yaro. Bā n koo nūn gānu mwaarin na, bu nūn mwaario. Bā n koo maa nūn pirisōm doken na, bu nūn dokeo.

Esidarasi u Gusunō siara

²⁷ Esidarasi u nēē, i Gusunō bēsen baababan Yinni siaro. U dera sina boko u win sāa yee te ta wāa Yerusalemu bēēē wē.

²⁸ Yinni Gusunō u man durom kua sina boko ka win bwisi kēōbu ka win damgibun wuswāa. U man dam kā na ka Isireliban wirugibu mēna. Ma ba ka man da Yerusalemu.

Esidarasin bwāabu

8

¹ Bwese kēran wirugii be ba nē Esidarasi swīma saa Babilonin di sere Yerusalemu sina boko Aatasesin waati sōō ben yīsa wee.

² Gēēsōmu, Finēēsin bwese kēra sōō,

ka Daniēli, Itamaan bwese kēra sōō,

ka Hatusi, Dafidin bwese kēra sōō,

³ ka Sakari, Sekanian bii turo, Pareōsin bwese kēra sōō ka win tōmbu wunōbu ka weeraakuru (150),

⁴ ka maa Elionai, Serayan bii, Pakati Mōabun bweseru sōō ka win tōmbu goobu (200),

⁵ ka Sekania, Yasiēlin bii, Satun bwese kēra sōō ka win tōmbu gooba wunōbu (300),

⁶ ka Ebēdi, Yonatham bii, Adinin bweseru sōō ka win tōmbu weeraakuru,

⁷ ka Esai, Atalian bii, Elamun bweseru sōō ka win tōmbu wata ka wōkuru,

8 ka Sebadia, Mikaelin bii, Sefatian bweseru sɔɔ ka win tɔmbu wɛnɛ,

9 ka Abudiasi, Yehielin bii, Yoabun bwese kera sɔɔ ka win tɔmbu goobu ka yendu yiru sari (218),

10 ka Selomiti, Yosifian bii, Banin bweseru sɔɔ ka win tɔmbu wunɔbu ka wata (160),

11 ka Sakari, Bebain bii, Bebain bweseru sɔɔ ka win tɔmbu tɛna yiru sari,

12 ka Yokanani, Hakatanin bii, Asigadin bweseru sɔɔ ka win tɔmbu wunɔbu ka wɔkuru (110),

13 ka Elifeleti ka Yeyeli ka Semaya be ba yɔkaminu bo Adonikamun bweseru sɔɔ ka ben tɔmbu wata,

14 ka Utai ka Sabudu, Bigifain bweseru sɔɔ ka ben tɔmbu wata ka wɔkuru.

Yerusalemun daaruun sɔɔru

15 Nɛ Esidarasi, na tɔn be kpuro mɛnna daa te ta kokumɔ Ahafa gia. Miya sa besen sansani gira sɔɔ ita. Ma na tɔn be ka yɔku kowo be mɛera mɛera ka laakari. Adama na ɛ goɔ wa be sɔɔ wi u sɔa Lefi.

16 Yera na wirugii beni soka, Eliesɛɛ ka Arieli ka Semaya ka Elinatani ka Yaribu ka Natani ka Sakari ka Mɛsulamu ka sere woodan keu koosiobu Yoyaribu ka Elinatani.

17 Ma na bu gara na nɛɛ, bu doo wirugii Idon mi, ka win mɛro bisibu Netiniban mi be ba wɔa Kasifiaɔ bu sun sɔm kowobu mɔrisiama Gusunɔ besen Yinnin sɔa yee ten sɔ.

18 Nge mɛ Gusunɔn durom mu ka sun wɔa, yera ba sun Serebia mɔrisiama wi u sɔa Makilin bii, Lefin bweseru sɔɔ, Yakɔbun sikadobu, ka maa win tundo turosibu gabu ka ben bibu. Be kpuro ba kuawa yendu yiru sari. N deema Serebia wi, u bwisi mɔ too.

19 Mɛrarin bweseru sɔɔ, be ba sun mɔrisiama, bera Hasabia ka Esai ka ben tundo turosibu ka tundo turosi ben bibu. Ba kuawa tɔmbu yendu.

20 Be Dafidi ka win tabu sinambu ba Lefiba nɔmu beria Netiniban bweseru sɔɔ, ba kuawa tɔmbu goobu ka yendu (220) ma ba ben baawure soka ka win yisiru.

21 Daa te ba mɔ Ahafan bɔku miya na nɛɛ, su tii kawa su nɔɔ bɔke su Gusunɔ besen Yinni kana besen sanum mu dora su ka turi baani bɛse ka besen bibu ka sere arumani ye sa mɔ.

22 Seku bakara n ka maa sina boko kana u ka man tabu kowobu ka maasɔbu kɛ bu sun yɔsiri besen sanum mɛ sɔɔ yibereban sɔ. Domi sa raa nɔn sɔɔwa sa nɛɛ, be ba Gusunɔ kasu, bera u ra n ka wɔa, kpa u be ba nɔn biru kisi dam sɔɔsi ka mɔru.

23 Yen sɔna sa nɔɔ bɔku ma sa Gusunɔ kana. U maa sun wurari.

24 Ma na yɔku kowobun wirugibu wɔkura yiru wuna nenɛm. Bera Serebia ka Hasabia ka ben mɛro bisibu gabu tɔmbu wɔkuru.

25 Ma na sii geesu yira ben wuswaɔ ka wura ka sere gaa ni sina boko ka win bwisi kɛɔbu ka win sina asakpɔbu ka sere Isireliba kpuro be ba wɔa mi, ba wɛ sɔa yee ten sɔ.

26 Ma na bu sii geesun tannu yendu nɔmu sɔndia ka gaa ni ba kua ka sii geesu tannu ita ka wura tannu ita

27 ka gbɛɛ basilanu yendu ni ba kua ka wura. Yen geera sɔawa wuran gobi nɔrɔbu (1.000) ka sere boo sii gandugisu yiru si su ballimɔ. Boo si, su ka wuragisu bɛere nɛwa.

28 Yen biru, na bu sɔɔwa na nɛɛ, nge mɛ ba wɔa nenɛm Yinni Gusunɔn sɔ, nge mɛya yaa ni, nu maa wɔa nenɛm Yinni Gusunɔn sɔ. Sii gee si, ka wura ye, ya sɔawa kɛɛ ni ba Gusunɔ ben baababan Yinni wɛ ka nuku tia.

29 Yen sɔ, bu de ba n tii se. Kpa bu ye nenɛ ka laakari sere bu ka ye yira yɔku kowobun wirugibu ka Lefiba ka Isireliban bwese kerin wirugibun wuswaɔ Yerusalemɔ Yinni Gusunɔn sɔa yero.

30 Ma yɔku kowo be, ka Lefi be, ba sii gee si, ka wura ye, ka sere dendi yaa ni ba wɛ sɔa yee ten sɔ mi sua ba ka dɔɔ Yerusalemɔ Gusunɔ besen Yinnin sɔa yero.

Ba swaa wɔri

31 Wɔɔ gen suru gbiikoon sɔɔ wɔkura yiruse sɔɔra sa seewa sa Yerusalemun swaa wɔri, Gusunɔ besen Yinni u ka sun wɔa. Ma u sun gbara besen yibereban yina ka ben sannasun di gbaburo.

32 Ye sa tura Yerusalemɔ, sa wɛra sɔɔ ita.

33 Sɔɔ nɛse sa sii gee si, ka wura ye, ka sere maa dendi yaa ni yira Gusunɔ besen Yinnin sɔa yero. Ma ba ye Mɛremɔtu, Uri yɔku kowon bii nɔmu sɔndia ka Eleasaa Finɛsin bii ka sere maa Lefi beni, Yosabadi, Yosuen bii ka Nɔadia, Binuin bii.

34 Ye ba ye kpuro gara ba yira, ma ba ye kpuron geeru doke tireru sɔɔ.

35 Be ba raa yoru mwɛera ba wurama Isireliɔ ba Gusunɔ Isireli ben Yinni yɔku dɔɔ mwaararuginu kua Isireliba kpuron sɔ ka naa kinenu wɔkura yiru ka yaa kinenu wɛne ka wɔkura nɔɔbu ka tia ka yaa kpamminu wata ka wɔkura nɔɔbu ka yiru ka boo kinenu wɔkura yiru ben toranun sɔ.

36 Ma ba Aatasesin wooda ye bera geen wirugibu wɛ. Ma ba ka Isireliba yɔra ba ka dii te bana.

Yuuba dabinu

ba tɔn tuko kurɔbu sua

9

1 Ye ba dii te bana ba kpa, Isireliban wirugibu ba man susi ba nɛɛ, wee Isireliba ka yɔku kowobu ka sere Lefiba ba ɛ ka tem min tɔn be karane, domi ba Kananiban koma

kamginu saarimō ka Mēdibaginu ka Fere-sibaginu ka Yebusibaginu ka Amōnibaginu ka Mōabubaginu ka Egibitigibun būnu ka Amōrebaginu.

² Ma ba bwese tuku nin bii wōndiaba suamō kurābu. Nge mēya be Isireliba, be, be ba sāa Yinni Gusunōn tōmbu ba ka tem min tōmbu mennamō. Ben wirugibu ka ben siri kwoba ba gbā ba tora te kua.

³ Sanam mē na nua mēsum, yera na nēn yaberu nēnu na gēka ma na nēn seri wukura ka nēn tōburu ma na sina ka nuku sankiranu.

⁴ Ma be ba nanda Gusunō Isireliban Yinnin garin sō ba na ba sina nēn bōkuō Isireli be ba raa yoru mwēeran toranun sō. Ma na sina ka nuku sankiranu sere n ka kua yokan yākurun saa.

Esidarasi u kanaru mō

taaregibun sō

⁵ Yokan yākurun saa ye sō, na seewa min di ka nēn yāa ni na gēka nuku sankirarun sō mi. Ma na yīra na nōma sua wōllō na Yinni Gusunō kana na nē,

⁶ Gusunō nēn Yinni, wee na wāa sekuru sō sere na n kpe n wuswaa seeya. Bēsen toranu nu dābia nu sun kera. Bēsen durum kpēa sere ya wōllu girari.

⁷ Saa bēsen baababan waatin diya sa tore too sere ka gīsō. Bēsen tora nin sōna wunē Yinni Gusunō a sun bwese tukunu nōmu beria bese ka bēsen sinambu ka bēsen yāku kowobu. Wee tē, tabu sun di ma sa wāa yoru sō. Ba bēsen yānu gura ma sa wāa sekuru sō.

⁸ Adama Gusunō bēsen Yinni, a sun durom kua bēsen gaba wurama yorun di. Ma a sun wāa yeru kua wunen tem mē a gōsa sō kpa a ka bēsen nōni wukia, a sun wāa geeru wē bēsen yoru sō.

⁹ Wee sa sāawa yobu. Adama wunē Gusunō, a n sun deri. A dera Pēesiban sinambu ba ka sun nōnu geu mēera ma ba dera sa wāa su ka wunē Gusunō bēsen Yinnin sāa yeru bani. Kpa su wēra yeru wa Yerusalemuō ka Yudan tem kpuro sō.

¹⁰ Tē, Gusunō, mba sa yē sa ko gere domi sa wunen woodaba deri

¹¹ be a sun wē saa wunen sōmōbun min di. A bu sōwa a nē, tem mi sa ko du, mu sāawa mē mu disi mō baama mēn tōmbun daa kōsan sō.

¹² Yen sō, su ku bu bēsen bii wōndiaba wē bu sua kurābu. Kpa su ku maa begibu sua kurābu. Mēya su ku maa ben dukia gaa bine ko. Sā n yenī mēn nōwa, sa ko ko damgibu kpa su tem mēn dā geenu di sere su mam mu bēsen bibu tubi kera.

¹³ Bēsen daa kōsa ka bēsen tora bakanun sōna yenī kpuro ya sun deema. Adama a n

sun seeyasie nge mē bēsen tora ni, nu nē. Ma a maa dera bēsen gaba yakirama yorun di.

¹⁴ Yera sa ko maa wura su wunen wooda sara su ka bwese tuku ni nu kom kōsum mō arukawani bōke? Sā n maa kua mē, a n kaa mōru se a sun go mam mam baa fiiko a kun deri?

¹⁵ Gusunō bēse Isireliban Yinni, wuna a sāa gemgii. Bese sa sāawa be ba tiara Isireliba sō. Bese wee wunen wuswaa sa tora. Sa n maa kpē sa n ka wāa mē wunen wuswaa.

Yuuba ba ben kurō

bwese tukunu gira be ba raa sue

10

¹ Sanam mē Esidarasi u yīre u kanaru mō Yinni Gusunōn sāa yerō u win tōmbu suuru kanammē, yera ba mēna tōn durōbu ka tōn kurābu ka bibu be kpuro ba maa sumō.

² Yera Sekania Yehielin bii Elamun debu-minu sō, u Esidarasi sōwa u nē, geema, sa Gusunō torari ye sa ka tōn tuko kurābu sua be ba sāa tem min tōn kurābu. Adama ka mē, Isireliba ba yīyōbu mō.

³ Tē, su ka Gusunō arukawani bōke kpa su tōn tuko kurō be gira ka bii be sa ka bu mara nge mē Esidarasi bēsen yinni ka sere be ba wooda ye nasie ba gerua. I de su ko nge mē Gusunōn wooda ye, ya gerua.

⁴ Wunē Esidarasi, a seewo, gari yi, yi nun wa. Sa ko n wāa wunen biruō. A de a wōrugorō ko kpa a se a ko nge mē.

⁵ Ma Esidarasi u seewa u dera yāku kowo tōnwerobu ka Lefiba ka Isireliba kpuro ba bōrua arukawani yen sō.

⁶ Yen biru, Esidarasi u yara Gusunōn sāa yerun di u da Yokanani Eliasibun biin dirō. Sanam mē u dua mi, u n dīanu di, u n maa nim nara. Domi win nukī sankire Isireli be ba yoru mwēeran daa kōsa ye ba kuan sō.

⁷ Ma ba kpura Yerusalemuō, Yudan tem kpuro sō gesi, be ba yoru mwēera kpuro bu mēnna Yerusalemuō.

⁸ Wi u yina u na sō itan baa sō, ba koo win ye u mō wōra kpa bu nūn yara Isireliban suunu sōn di. Wooda yenīwa Isireliban wirugibu ka ben bukurobu ba yi.

⁹ Ma Yudaba ka Benyameēba ba mēna Yerusalemuō sō ita yen baa sō wō gen suru nōba nēsen sō yenduse sōra mi. Tōmbu kpuro ba mēna sāa yerun yaara mi. Ma ba diirimō soku ten sō ka guran sō.

¹⁰ Yāku kowo Esidarasi u seewa u nē, wee i tora ye i ka tōn tuko kurābu sua ma i Isireliba kpuro doke taare sō. Yen sō tē, i bēen toranu tuuba koowo Gusunō bēsen baababan Yinnin mi kpa i win kīru ko.

¹¹ I tii nēnuō tem minin tōmbun sō ka sere maa ben kurābun sō.

¹² Ma tōn be kpuro ba wura ba nē, sa ko ko nge mē a gerua.

13 Adama tɔn be, ba dabi. Ma gura nɛmɔ. Yen sɔ, ba n̄ kpɛ bu yɔra tɔwɔ. Yen biru, gari yi, yi n̄ sɔɔ teeru n̄ kun mɛ sɔɔ yirun sɔmburu. Domi tɔn dabira ta tora gari yi sɔɔ.

14 N n̄ mɛn na, besɛn wirugibu tɔna bu sina kpa be ba tɔn tuko kurɔbu sue bu na ka ben guro gurobu ka siri kowobu saa ye ba bu bura bu ka gari yi siri. Nge meya Gusunɔ besɛn Yinnin mɔru ya koo ka doona gari yin sɔ.

15 Yonatham, Asaelin bii ka Yaasiya, Tikifan bii ka Mesulamu ka sere Sabetai Lefi wi, be tɔnawa ba n̄ ka sun nɔɔ tia sɔa.

16 Adama be ba tie ba wurama yorun di ba gari yi wura. Ma ba Esidarasi yaku kowo gɔsa ka sere yenu yɛrobu yenu baageren di ben baawure ka win yisuru. Ma ba gari yin siribu torua wɔɔ gen suru wɔkurusen tɔɔ gbiikuru sɔɔ.

17 Wɔɔ kpɔɔn suru gbiikoon tɔɔ gbiikuru sɔɔra ba be ba tɔn tuko kurɔbu sua siri ba kpa.

Yuu be ba toran yisa

18 Yaku kowobu sɔɔ, gaba wɔa be ba tɔn tuko kurɔbu sua. Beya Yosuen sikadominu ka win mero bisi Yosadakin bibu Maaseya ka Eliesɛɛ ka Yaribu ka Gedalia.

19 Tɔn be, ba hɔrua hatuma sɔɔ ba nɛɛ, ba koo ben kurɔ be gira be ba sɔa tɔn tukobu mi, kpa bu ka yaa kineru yakuru ko ben toranun sɔ.

20 Imɛrin bweseru sɔɔ, Hanani ka Sebadia ba wɔa sɔɔ.

21 Harimun bweseru sɔɔ, Maaseya ka Eli ka Semaya ka Yeyeli ka Osiasi.

22 Pasurin bweseru sɔɔ, Elionai ka Maaseya ka Isimɛɛli ka Netanɛɛli ka Yosabadi ka Eleasaa.

23 Lefin bweseru sɔɔ, Yosabadi ka Simeɪ ka Kelaya wi ba maa mɔ Kelita ka Petaya ka Yuda ka Eliesɛɛ.

24 Wom kowobun bweseru sɔɔ maa, Eliasibu.

Sɔa yerun kɔnnɔsun kɔsobu sɔɔ, Salumu ka Telemu ka Uri.

25 Isireli be ba tie sɔɔ, Pareɔsin bweseru sɔɔ Ramia ka Yisiya ka Maakiya ka Miyamini ka Eleasaa ka Maakiya ka Benaya.

26 Elamun bweseru sɔɔ, Matania ka Sakari ka Yehieli ka Abudi ka Yeremoti ka Eli.

27 Satun bweseru sɔɔ, Elionai ka Eliasibu ka Matania ka Yeremoti ka Sabadi ka Asisa.

28 Bebain bweseru sɔɔ, Yokanani ka Hanania ka Sabai ka Atilai.

29 Banin bweseru sɔɔ, Mesulamu ka Maluku ka Adaya ka Yasubu ka Seali ka Yeremoti.

30 Pakati Mɔabun bweseru sɔɔ, Adina ka Kelali ka Benaya ka Maaseya ka Matania ka Besaleli ka Binui ka Manase.

31 Harimun bweseru sɔɔ, Eliesɛɛ ka Yisiya ka Maakiya ka Semaya ka Simeɔ

32 ka Benyamɛɛ ka Maluku ka Semaria.

33 Hasumun bweseru sɔɔ maa, Matinai ka Matata ka Sabadi ka Elifeleti ka Yeremai ka Manase ka Simeɪ.

34 Banin bweseru sɔɔ, Madai ka Amuramu ka Weli

35 ka Benaya ka Bedia ka Keluhu

36 ka Fania ka Merematu ka Eliasibu

37 ka Matania ka Matinai ka Yaasai

38 ka Bani ka Binui ka Simeɪ

39 ka Selemia ka Natani ka Adaya

40 ka Makinabai ka Sasai ka Sarai

41 ka Asareli ka Selemia ka Semaria

42 ka Salumu ka Amaria ka Yosefu.

43 Nebon bweseru sɔɔ, Yeyeli ka Matitia ka Sabadi ka Sebina ka Yadaɪ ka Yoeli ka Benaya.

44 Tɔn beni kpurowa ba tɔn tuko kurɔbu sua. Kurɔ ben gaba ka bu bibu mara.

NεEMI

Sa ko kpī su Nεemin tirerun gari bōnu ko ita.

Gbiikaa, Yerusalemun gbāraran bana. Babilonin sina bokowa u Nεemi gōra u ka sōmbu te kpara. U maa gāa dabinu sōnwa sāraru swaa sō ka maa ben tiin wāasinan swaa sō.

Yiruse, Esidarasi u tōmbu Yinni Gusunōn wooda garia, ma tōn be kpuro ba ben toranu wa, ma ba nin suuru bikia ba ka Gusunō arukawani kpaā bōkua.

Itase, ya sun sōmō ma Nεemi u sāa kparō Yudaba sō. Ye ya sāa gāa girinu win wāaru sō, yera u tii Gusunō wē mam mam. Wiya u ra Gusunō kanε saa kpuro.

Tire ten kpunaa

1. Ba Yerusalemun gbāraru bana, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Ba Yinni Gusunōn woodaba gara ma ba ka nūn arukawani kpaā bōkua, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye Nεemi u kuan sukum, wiru 11n di sere wiru 13.

Nεemi u Yerusalemun labaari nua

¹ Gari yi Nεemi Hakalian bii u yorua, yi wee. U nεε, Aatasesin bandun wōō yenduse sō, gen suru nōōba nneεe sōra ne Nεemi na wāa wuu bōkō ge ba mō Susiā.

² Yera nen mero bisi turo wi ba mō Hanani u tunuma saa Yudan tem di ka tōmbu gabu ma na bu Yuu be ba n̄ yoru mwεεra ka Yerusalemun labaari bikia.

³ Ma ba man wisa ba nεε, be ba n̄ yoru mwεεra mi, ba wāa Yudaā yāa bakaru ka seku bakaru sō. Ma Yerusalemun gbāraranu nu kurunu mō ma nin gamboba ba dōō mwaakira.

Nεemi

u kanaru mō Yuuban sō

⁴ Sanam mε ne Nεemi na labaari ye nua, na sinawa ka swīi. Na wāa nuku sankiraru sō sō dabinu. Ma na nōō bōkua na Wōrukoo kanam wōri. Na nūn sōōwa na nεε,

⁵ Yinni, wunε wi a wāa wōllō, a kpā. A dam kpuro mō. A ra wunen arukawani yibie be ba nun mēm nōōwammēn mi, kpa a be ba nun kī wōnwōndu kua.

⁶ A man mεεrima. A swaa dakio ye na nun kanamō ne wunen sōm kowo. Sō sō ka wōkuru na nun kanamō besε Isireliban sō, besε wunen sōm kowobu. Na nun kanamō a sun besen durum wōko. Geema, ne ka nen yenugibu sa torawa,

⁷ ye sa n̄ ka wunen woodaba ka wunen gere ka wunen yiirebu mēm nōōwε ye a Mōwisi wunen sōm kowo wē.

⁸ A yaayo ye a Mōwisi sōōwa u sun sō. A nεε, sā kun nun mēm nōōwε, kaa sun yarinasia sa n wāa bwesenu kpuron suunu sō.

⁹ Adama amēn biru, sà n̄ gōru gōsia sa wurama wunen mi, ma sa wunen woodaba mēm nōōwa, kaa sun kasum da baa sà n toman na, kpa a ka sun wurama tem mε a gōsa sō mi a nεε, kaa n̄ wāa.

¹⁰ Yinni Gusunō, sa sāawa wunen tōmbu ka maa wunen sōm kowobu. Besεra a yakia ka wunen dam bakam.

¹¹ Yinni Gusunō, a suuru koowo. A nen kanaru nōōwō ka maa be ba nun naanε sāa ba kī bu nun bεεre wē. A de nen sanum mu dora sina bokon mi, kpa u ka man nōnu geu mεeri.

N deema saa ye sō, na sāawa sina bokon sōm kowo wi u ra nūn tam dokeye nōraō.

Aatasesi u wura

Nεemi u gōsira Yerusalemu

2

¹ Ye Aatasesi u kua wōō yendu bandu sō, wōōn suru gbiikoon tōru garu, u sō u dimō, ma na tam sua na nūn wē. Adama saa ye sō, na nuki sankire too. Na n̄ nuki sankirare nge mε.

² Yera sina boko u man bikia u nεε, amōna nen wuswaa ya ka burisine mε. Na barōwa? Nuku sankira nira na mō mε.

Yera na nanda too.

³ Adama ka mε, na kpīa na nūn sōōwa na nεε, yinni, wunen wāaru tu dakaā da. Na n̄ kpē na kun nuki sankire. Domi wuu gēn mi ba nen sikadoba sika ga kua bansu. Ma gen gbāraran gamboba ba dōō mwaakira.

⁴ Sina boko u man bikia u nεε, mba na kī u man kua.

Yera na yande Wōrukoo kana.

⁵ Ma na nūn wisa na nεε, yinni, à n̄ ka man nōnu geu mεera, a de n wura Yudaban temō wuu gēn mi ba nen sikadoba sika kpa n̄ gu bani n̄ seeya.

⁶ N deema sina boko ka win kurōwa ba sō dōma te. Yera u maa man bikia u nεε, sō nyewa kon ko mi. Saa yerà kon wurama.

Ma na nūn sōōwa saa ye kon wurama. Ma u wura n̄ da.

⁷ Yen biru, na nεε, sina boko, na nun kanamō, a man tireru wēeyō tem yēro be ba wāa Efaratin sō duu yeru gian sō bu ka man deri n̄ turi Yudaā.

⁸ Meya na maa kī a man tireru garu wē Asafun sō wi u sāa sina bokon dāa kōso kpa u man dāa kē n̄ ka dii te ta wāa sāa yerun bōkūn gamboba ko ka wuu gen gbāraran gamboba ka sere diru mi nen tii ko na n̄ wāa.

Yera sina boko u man tire ni kpuro wē. Domi Gusunō u wāa ka nε.

⁹ Ma u tabu sinambu ka maasōbu gōsa bu ka man yōsiri. Yera na seewa na da na tem

yēro be deema be ba wāa sṣṣo duu yeru gia mi. Ma na bu sina bokon tire ni wē.

¹⁰ Sanam mē Sambala wi u sāa Horoni ka win sṣm kowo Tobiya wi u sāa Amōni ba nua ma na wee n ka Isireliba gea kua, yera ben nuki sankira too.

Nēemi u mēerimō

mi gbārara sankira

¹¹ Sanam mē nē Nēemi na tunuma Yerusalemu, na sinawa gina sṣṣo ita.

¹² Na n̄ goo sṣṣowa ye Gusuna n̄n Yinni u man sṣṣowa n ko Yerusalemun sṣ. Yen biru, na seewa wākuru ka tambu gāb. Na n̄ yaa saberu garu sue ma n kun mō keteku ge na sṣni.

¹³ Wōku suunu sṣṣo, na yara saa kōnnō ge ga wāa wōwa gian di na da bwiaṣ ye ba mō Yaa gōba ka maa sere kōnnōwō mi ba ra kubanu yari. Ma na Yerusalemun gbāra te mēera mēera, na wa ta kurunu mō. Ma ten gamboba ba dṣṣo mwaakira.

¹⁴ Ma na da kōnnō ge ga wāa bwia ye ba gban bōkuṣ ka sere sina bokon bwiaṣ. Adama ayeru garu sari mi n̄n keteku ga koo ka sara.

¹⁵ Ma na kpa ka Sedoronin wōwa gia na ka gbāra te mēeri mēerimō sere na ka tunuma kōnnō ge ga wāa wōwa gīaṣ m̄n di na raa ka yara.

¹⁶ Saa ye sṣṣo, wuun siri kowobu ba n̄ yē mi na da ka ye na mō. Domi na n̄ Yuu goo gānu sṣṣowa baa ka yāku kowobu ka wuun bukurobu ka sere tem m̄n kparobu.

¹⁷ Adama ye na wurama na bu sṣṣowa na nē, bēn tii i wa nge mē Yerusalemu ya sāa. Wee ya bansu kua. Ma yen gbāraran gamboba ba dṣṣo mwaakira. Yen sṣ, su yen gbāra te seeya kpa sa kun maa wāa sekuru sṣṣo.

¹⁸ Ma na bu sṣṣowa nge mē Gusuna n̄n Yinni u man kṣsu ka ye sina boko Aatasesi u man kua. Yera be kpuro ba yande n̄ṣṣogiru sua ba nē, su se su gbāra te bani.

Ma ba dam kēna ka gari yi.

¹⁹ Adama Sambala wi u sāa Horoni ka win sṣm kowo Tobiya wi u sāa Amōni ka Gesemu wi u sāa Daarubu ba yen labaari nua. Yera ba sun yaakorū torua. Ma ba sun bikia ka gendu mba sa mō mi. Sa kasuwa su sina boko seesi?

²⁰ Ma na bu wisa na nē, Yinni wi u wāa wōlō wiya u koo sun nasara wē. Bēse win sṣm kowobu sa ko sewa su wuu ge bani. Adama bē, i n̄ baa mō ge sṣṣo, i n̄ maa gānu mō i gere mi. I n̄ ko mam bweseru garu deri tēn sṣ ba koo bē yaaya.

Yuuba ba Yerusalemun

gbāraran bana seewa

3

¹ Yera yāku kowo tōnwerō Eliasibu u seewa ka yāku kowo be ba tie, ba kōnnō ge ba mō Yāanun gani seeya. Ma ba yi sārasia ba yi n̄n̄em ka yāku yāki. Yen biruwa ba yen gamboba doke. Saa m̄n di, ba maa gbāraru sōnwa Mēan kṣsu yerun di sere n ka girari kṣsu yee te ba mō Hananēliṣ. Ma ba maa ten tii sārasia.

² Yera Yerikogibu ka Sakuri Imirin bii ba sōmburu kua Eliasibun bōkuṣ.

³ Senaagibu ba bu somi ba ka kōnnō ge ba mō Swēē bana. Ba gen kadiriba kua ka gen kōkōrōba. Ma ba ye kpuro doke gambo ye sṣṣo.

⁴ Ben bōkuṣ Mēremōtu, Urin bii, Hakōtun debubu, u maa somi sōmbu te sṣṣo. Ben bōkuṣ maa Mēsulumu, Berekian bii, Mēsesabelin debubu u maa somi sōmbu te sṣṣo. Ben bōkuṣ, Sadōku, Baanan bii u maa somi sōmbu te sṣṣo.

⁵ Ben bōkuṣ, Tekoagibu ba maa na bu ka somi sōmbu te sṣṣo. Adama ben wirugiba yina bu sōmbu ten kparobu wiru kpīiya.

⁶ Yoyada Paseakin bii ka Mēsulumu Besodian bii ba kōnnō ge ba mō Yesana sōnwa ba bana. Ba gen kadiriba kua ka gen kōkōrōba ka sere maa gen sēretii.

⁷ Be ba maa sōmburu kua ben bōkuṣ be wee, Melatia Gabaonigii ka Yadoni Mēronōtugii ka Gabaonigibu ka Misipagibu. Beya ba bana n ka girari tem yēron dirō wi Babilonin sina boko u yi mi.

⁸ Ben bōkuṣ be ba maa somi wee, Usieli, Harayan bii wi u sāa wuran sṣm kowobun turo ka Hanania wi u sāa turare kowobun turo. Ba ben sōmburu kua ba ka da sere mi Yerusalemun gbāraru ta yasum sosi.

⁹ Ben bōkuṣ Refaya, Hurin bii wi u sāa Yerusalemun bee tian kparō u maa somi sōmbu te sṣṣo.

¹⁰ Benin bōkuṣ maa, Yedaya, Harumafun bii u gbāraru sōnwa u bana te ta wāa win yēnun dee deeru. Yen biru Hatusi, Hasanian bii u bana u swēesi.

¹¹ Maakiya, Harimun bii ka Hasubu, Pasati Mōabun bii ba maa gbāra ten gam sōnwa ka kṣsu yee te ba mō Pēen dṣṣo sṣru yeru.

¹² Benin bōkuṣ Salumu, Halosesin bii wi u Yerusalemun wō bēri tia kpare u maa somi ka win bii wōndiaba.

¹³ Hanuni ka Sanāagibu ba kōnnō ge ga wāa wōwa gia sōnwa ba gu bana ba gen kadiriba ka gen kōkōrōba ka gen sēretii doke. Mi ba bana mi, n kuawa gam soonu n̄rōbu (1.000) ba ka girari kōnnō gēn m̄n di ba ra kubanu yari.

¹⁴ Maakiya Rekabun bii wi u sāa Bēti Hakeremun beran tem yēro u kōnnō gēn m̄n di ba ra kubanu yari sōnwa. Ma u gen kadiriba kua u doke ka gen kōkōrōba ka sere maa gen sēretii.

¹⁵ Saluni, Kolohose Hoseen bii, Misipan tem yēro u kōnnō gēn mi gia bwia wāa sōnwa u gen kadiriba kua ka gen kōkōrōba ka gen sēretii. Yen biru u Siloen yerun gana bana u ka na sere sina bokon saadiēn ganān bōkuo ka yōtia ye ba kua ba ra ka de sina boko Dafidin wuu gia.

¹⁶ Win bōkuo Nεemi Asibukun bii, wi u Bēti Surin bee tia kpare u gbāraru sōnwa u ka da sere Dafidi ka wigibun siku yerō ka mi ba bwii gba ka sere mi tabu durōbun dira wāa.

¹⁷ Win bōkuo Lefiban bweseru ta maa bana saa min di. Wi u sāa ben wirugii wiya Rehumu, Banin bii. Yen biru Hasabia wi u sāa Keilan bee tian kparo u maa sōnwa ye ya wāa win bera gia.

¹⁸ Ben bōkuo win mero bisibu ba maa sua min di. Wi u bu kpare wiya Bafai, Henadadin bii. Wiya u maa Keilan bera ye ya tie kpare.

¹⁹ Ben bōkuo Esee, Yosuen bii, Misipan sunō u maa sua min di u ka da sere mi ba ra tabu yānu bere gbāraru goo gōmkirō.

²⁰ Win bōkuo Baruko, Sabain bii u maa sua min di u bana saa goo gōmkii ten min di n ka girari yāku kowo tōnwerō Eliasibun dii kōnnōwō. U sōmbu te kua ka kīru.

²¹ Saa min di, Meremōtu, Urin bii, Hakōtun debubuwa u maa bana saa Eliasibun dirun kōnnōn di sere ka dii ten bera gia.

²² Win bōkuo yāku kowo be ba wāa Yerusalemun baru kpaanō ba maa begia bana.

²³ Ben bōkuo Benyamēe ka Hasubu ba maa sōnwa ba bana ben dian dee deeru. Ma Asaria Maaseyan bii, Ananian debubu u maa bana win dirun bōkuo.

²⁴ Ben bōkuo Binui, Henadadin bii u maa bana saa Asarian dirun di sere ka gbāra ten goo gōmkirō.

²⁵ Pala, Usain biiwa u maa sōnwa goo gōmkii ten dee deerun di n ka da wuu kōsobun dirō te ta sina kpaaru mēera pirisōm dirun bōkuo. Min diya Pedaya, Pareōsin bii u maa sōnwa.

²⁶ Netini be ba wāa gungunō ba maa sōnwa ba bana ba ka da kōnnōwō ge ga wāa nim gia sōo yari yeru gia wuu kōsobun dirun dee deeru.

²⁷ Ben bōkuo Tekoagibu ba maa sōnwa ba bana wuu kōsobun dii bakarun dee deerun di n ka da gana ye ya wāa gungurō.

²⁸ Kōnnō gēn min di dumi ra ka du, yāku kowo ben baawurewa u mi sōnwa u bana win dirun dee deeru.

²⁹ Ben bōkuo Sadōku, Imerin bii u sōnwa u bana win dirun dee deeru. Ma Semaya, Sekanian bii wi u sāa kōnnō ge ga wāa sōo yari yeru gian kōso u maa sōnwa u bana.

³⁰ Win bōkuo Hanania, Selemian bii ka Hanuni, Salafun bii nōoba tiase be, ba maa seewa ba gbāra ten gam sōnwa. Ma

Mesulamu, Berekian bii u maa sōnwa win dirun dee deeru.

³¹ Win bōkuo Maakiya wuran sōm kowobun turo u maa sōnwa u ka da Netiniba ka tenkuban yenusō Mifukadin kōnnōn dee deeru sere ka dii tēra ye ya wāa gbāraru goo gōmkirō.

³² Wurān sōm kowo be, ka tenku be, ba maa sōnwa dii tēra yen min di sere n ka da kōnnōwō ge ba mō Yāanu.

Yiberēba

ba kī bu sōmbu te yārasia

³³ Sanam mē Sambala ka wigibu ba nua ma bēse Yuuba sa gbāra te banimō, yera ba mōru seewa ka dam.

³⁴ Ma ba sun yaakoru mō Samarin tabu kowobun wuswaaō ba mō, mba Yuu wōnwāndō beni ba mō. Sa ko bu deriwa bu ben sōmbu te ko? Sa ko bu deriwa bu Gusunō ben Yinni yākuru kua? Sa ko wurā bu sōmbu te wiru go? Sa ko wurā bu maa ban si seeya sin kpenu dōo mwaakira kpuro mi?

³⁵ Tobiya wi u sāa Amōni u wāa win bōkuo. Ma u nēe, bana yeren bwesera ba mō mē. Gana ye dēmaku gā n yōowa ya koo wōruma mi?

³⁶ Yera nē Nεemi na nōogiru sua na nēe, Gusunō bēsen Yinni, a swaa dakio a nō nge mē bēsen yiberēba ba sun yaakoru mō. A de ben yaako ten are yi wōri ben wiru wōlō. A de bu ben yānu gura bu bu yoru mwēeri bu ka da tem tukumō.

³⁷ A ku bu ben durum wōka, domi ba sun wōnwa gbāra te sa banimōn sō.

³⁸ Nge mēya sa ka gbāra te kpuro bana sere ten gunum bōnun saka. Be ba sōmbu te kua, ba tu kuawa ka nuku tia.

4

¹ Sanam mē Sambala ka Tobiya ka Daarububa ka Amōniba ka Asidōdugibu ba nua ma Yerusalemun gbāra ten sōmbura sīimō, ba maa ten kuu dabinu kōrumō, yera ba mōru besira too.

² Ma ba nōo tia kua bu ka Yerusalemu wōri kpa bu yen tōmbu burisina.

³ Yera sa Gusunō bēsen Yinni kana ma sa gbāra te kōsu sōo sōo ka wōkuru. Sa yiberē be mara.

⁴ Adama Yudaba ba gerumō ba mō, gbāra ten wōrumaan tem kusanu nu kpa sere bēsen sōm kowoba wasira ka nin gurabu.

Sa n kpe su tu bani.

⁵ Ma bēsen yiberēba ba tamaa sa n ben baaru nōmōwa, sa n maa bu wasi sere dōma te ba koo sun wōri bu go kpa bu bēsen sōmbu te yōrasia.

Nεemi u tōn be ba sōmburu mō

tabu yānu wē

⁶ Yuu be ba wāa besen yiberēban suunu sōo ba na ba sun sōowa non dabinu kari ye ya wee saa yiberē ben min di ka sere min di ba koo sun wōrima.

⁷ Yen sōna na tōmbu tabu yānu wē ben baawure ka win takobi ka win yaasa ka win tēndu. Ma na bu yi yi bwese kera ka bwese kera gbārarun biruō mi ba n̄ gina banē.

⁸ Ma na seewa na bukurobu ka siri kowobu ka tōn be ba tie sōowa na nēē, i ku ben berum ko. I yaayo ma Yinni Gusunō u kpā. Wiya ba koo nasia. I tabu koowo bēen mero bisibun sō ka bēen bibun sō ka bēen kurābun sō ka sere bēen yenusun sō.

⁹ Yen biru, besen yiberēba ba nua ma ba sun sōowa ye ba mō kpuro. Gusunō u maa ben himbaba kam koosia. Ma baawure u wura mi u raa sōmburu mō.

¹⁰ Saa dōma ten di, nen sōm kowobun sukum mu ra n sōmburu mōwa kpa be ba tie ba n yaasi ka tērenu ka tēnnu bekī kpa ba n yabe tarakpenu doke. Kpa besen wirugibu ba n sun dam kēmo.

¹¹ Be ba maa gbāra te banimō ka be ba kpenu guramō, ba ra n nōm teu tabu yānu nēniwa kpa ba n ka teu sōmburu mō.

¹² Ben baawure u ra n win takobi sārusiciewa pōraō. Wi u ra kōba so, wiya u ra n man swīi.

¹³ Ma na bukurobu ka siri kowobu ka sere tōn be ba tie mi sōowa na nēē, besen sōmbu te, ta kpā. Wee sa yarine baama kpuro. Goo kun ka goo turuku gbāra ten sōmburu sōo.

¹⁴ Yen sō, i n kōban swīi nua, i mēnnama nen mi bera gee i yen swīi yi nua. Gusunō besen Yinni u koo sun sanna.

¹⁵ Nge mēya sa ka sōmbu te mō. Besen sukum mu yaasi nēni saa bururun di sere ka wōkuru.

¹⁶ Na maa wure na bu sōowa na nēē, baawure u kpunō Yerusalemun nukurō ka win sōm kowobu kpa su dom se wōkuru sa n yiberēba mara. Kpa su sōmburu ko sōo sōo.

¹⁷ Ma nē Nēemi ka nen mero bisibu ka nen sōm kowobu ka nen kōsobu be ba man swīi, bese kpuro sa n̄ besen yānu potira. Ma baawure u win tabu yānu ka win nim nēni.

Nēemi u taki kpesia

5

¹ Sōo teeru, Yuuban tōn durōbu ka ben tōn kurōbu ba ka begibu gabu mōru mō.

² Gaba gerumō ba mō, bese ka besen bibu, sa dabi. Yen sō, sa alikaman bukata mō ye sa ko di sa n ka wāa.

³ Gaba maa gerumō ba mō, sa besen gbea ka besen resem gbaanu ka mam besen dia tōruba yimō su ka alikama wa gōorun saa.

⁴ Gaba maa gerumō ba mō sa gobi bōkurawa besen gbean dīanu sōo su ka wa su Babilonin sina bokon wōo gobi kōsia.

⁵ Adama bese kpuro sa sāawa bwese teeru. Besen bibu ka ben bibu tia yera. Adama ba sun tilasi mō su ka besen bibu yoru kpē. Besen bii wōndia dabiru ta mam wāa yoo te sōo kō. Sa n̄ maa kpē su gāanu ko domi wee ba besen gbea ka besen resem gbaanu tōruba mwa.

⁶ Sanam mē na ye kpuro nua, ka tōn ben weewee ni ba mō, yera mōru man mwa gem gem.

⁷ Ma na gōru doke n bukuro be, ka siri kowo be gerusi. Ma na be kpuro sokusia ba mēnna. Na bu bikia na nēē, amōna i ka bēen mero bisibu gāanu bōkuramō i nim dokemō.

⁸ Ma na bu sōowa na nēē, sa bēen mero bisī be ba tii tōn tukobu dōre yakia ka dam mē sa mō. Yera bēen tii i maa bu dōramō bēen tii tiine sōo?

Ma ba mari ba n̄ maa gāanu wisa.

⁹ Na maa wure na nēē, ye i mō mi, ya n̄ wā. Ya weene i n Gusunō nasie, kpa bwese tukunu nu ku sun wōme.

¹⁰ Nen tii ka nen tundo bisibu ka nen sōm kowobu sa tōn be gobi ka alikama bōkura. Adama su bu ye kpuro deria.

¹¹ N n mēn na, i doo saa gisōn di i ben gbea ka ben resem gbaanu ka ben dia ye i tōruba mwa wesia. Kpa i maa are yin tii bu wesia yi i bu mwaari gobi yi i bu bōkura sōo ka alikama sōo ka tam sōo ka sere maa gum sōo.

¹² Ma ba man wisa ba nēē, sa ko ye wesia. Sa n̄ maa bu gāanu mwaarimō. Sa ko kowa nge mē a gerua.

N deema na yāku kowobu sokusia. Ben wuswaaōra ba nō mwēē ni kua ka bāri.

¹³ Yen biru na nen yaberu nēnuu na kpara ma na nēē, wi u kun win nōo mwēēru yibie, Gusunō u yēro kparo nge mēsum kpa u yēro yara win yenun di. U de yēron dukia yu doona kpa u yōra nōm dira.

Ma be kpuro ba wura ba nēē, ami, n yēro koowo mēsum.

Ma be kpuro ba Yinni Gusunō siara. Yen biru ba ben nōo mwēē ni yibia.

¹⁴ Saa sina boko Aatasesin bandun wōo yendun diya u man kua Yudaban kparo sere n ka girari win bandun wōo tēna ka yiru. N kuawa mi wōo wōkura yiru. Saa ye kpuro sōo, nē ka nen mero bisibu sa n̄ tem yērorun gāanu mwaare.

¹⁵ Adama n sere tunuma mi, kparo be ba raa wāa mi, ba ra tōmbu wōo gobi burewa n kpā kpa bu bu dīanu mwaari ka tam ka sere maa sii geesun gobi weeru. Yen biru, ben sōm kowobu ba ra n tōmbu dam dōremōwa. Adama nē, na n̄ kue mē, yēn sō na Gusunō nasie.

¹⁶ Besen tiywa sa sōmburu kua sa ka gbāra te sōnwa. Sa n̄ maa gberu garu dwa besen

tiin s̄. Nεn s̄m kowobu kpurowa ba ka man s̄mbu te kua.

¹⁷ Ka mε, Yuuba ka ben wirugibu be ba ra di nεn yεnū, ba s̄awa wunaa weeru ka w̄kuru ka sere maa s̄o be sa ra wa tem tukum di.

¹⁸ T̄o baatere naa na ra de bu go ka ȳanu n̄ōba tia ni nu gea s̄aa ka sere maa gūe. Yen biru s̄o w̄kuru ka s̄o w̄kura, ba ra ka man tam naawε. Ka mε, ye kpuro s̄o, na n̄ tambu tem ȳrorun ḡaanu bikiare. Domi ben ye ba m̄o ya kp̄a ka.

¹⁹ Yinni Gusun̄o, a man yaayo ye na t̄on be kuan s̄, kpa a ka man n̄onu geu m̄eri.

Yiberεba ba maa kpam seewa

6

¹ Sambala ka Tobiya ka Gesemu wi u s̄aa Daarubu ka sere b̄s̄en yiberε be ba tie ba nua ma sa gb̄ara te kpuro s̄onwa, ten gambobara ba tie.

² Yera Sambala ka Gesemu ba man ḡoria ba nεε, n na su wesiana ko Kefirimūo On̄on w̄owā. N deema k̄sa t̄on be, ba bwisika bu man kua.

³ Yera na maa bu ḡoria na nεε, na s̄mburu m̄o ta kp̄a, na n̄ kp̄ε n tu deri n na. Domi n̄a n tu deri ta koo ȳra.

⁴ Yera ba man ḡoria m̄esum sere n̄on n̄nε. Adama gari tee yiya na ra bu wisi.

⁵ Yera Sambala u maa man win s̄m kowo ḡoria n̄on n̄ōbuse. S̄m kowo wi, u tireru n̄eni te ba n̄ wukiri.

⁶ Wee ye ya yorua tire te s̄o. Ta nεε, Gesemu u nεε, labaari gaa ya n̄ōram̄o b̄wesenu s̄o. Yera wunε ka wunεgibu i be s̄ōru kpa i ka tii yina. Yen s̄ana a gb̄ara te seeyam̄o. Wunen tii a k̄i a be ko ben sina boko.

⁷ A mam be Gusun̄on s̄m̄obu ḡosa be ba koo kpara Yerusalem̄u ma a kua Yudaban sina boko. T̄ε, a n ȳε ma n n̄ t̄εm̄o sina boko u ka labaari ye n̄o. Yen s̄, a na su wesiana sannu.

⁸ Ma na Sambala wisa na nεε, weesa a m̄o. Wuna a wunen gari sekuma.

⁹ B̄s̄en yiberε be, ba kookari kua bu ka sun nandasia. Ba tamaa sa ko mwia kpanawa su s̄mbu te deri.

T̄ε, Yinni Gusun̄o a man dam k̄εȳo s̄mbu te s̄o.

¹⁰ Yen biru, na wura na Semaya Delayan bii M̄ehetabelin debubu deema. N deema u raa tii kenusi ma u nεε, su da sannu Yinni Gusun̄on s̄aa yero sere s̄ōw̄o su kuke. Kpa su tii gamboba kenusi. Domi yiberε be, ba wee bu nε, Nεemi go w̄kuru.

¹¹ Ma na n̄un wisa na nεε, t̄onu wi s̄aa nge nε u koo maa duka su yiberεban wuswāo? Nge wara u koo du Yinni Gusun̄on s̄aa yero u yari wasiru. Na n̄ dūo mi.

¹² Domi na tuba ma n n̄ Gusun̄o u n̄un garima. Adama u win gari geruawa ȳen s̄ Sambala ka Tobiya ba n̄un gobi k̄asia u ka ye ko.

¹³ T̄on be, ba tamaa u n kua mε, kon b̄erum ko kpa n win gere sw̄ii n wari durum s̄o, kpa bu nen ȳisuru sanku n b̄ere bia.

¹⁴ Yinni Gusun̄o, a de a n yaaye ye Tobiya ka Sambala ka Gusun̄on s̄am̄o N̄ōadia t̄on kur̄o wi, ba kua ka sere Gusun̄on s̄am̄o be ba tie ba kasu bu man b̄erum tia.

¹⁵ Sa gb̄ara ten bana kpawa suru wi ba m̄o Elulun s̄o yenda n̄ōbuse s̄o. Sa s̄mbu te kuawa s̄o weeraakuru ka yiru.

¹⁶ Sanam mε b̄esen yiberεba ka bwese ni nu ka sun sikerene ba nua sa gb̄ara te seeya, yera ba b̄erum soora. Ma sekura bu mwa. Saa ye s̄ora ba tuba ma Yinni Gusun̄owa u dera s̄mbu te, ta kooa.

¹⁷ Sanam mε sa bana ye m̄o, Yudan wirugibu gabu ka Tobiya ba ra n tirenu kuanammewa kiri kiri.

¹⁸ Domi Yuu dabira ta n̄ō tia kua ka wi, ka b̄ari ȳen s̄o u Yuu wi ba m̄o Sekania, Aran biin bii w̄andia sue kuro. M̄eya maa Tobiyani bii Yokanani u Yuu wi ba m̄o Berekia, M̄esulamun biin bii w̄andia sue kuro.

¹⁹ Ba ra n mam wi, Tobiyani gea gerum̄owa n̄en wuswāo kpa bu da bu n̄un n̄en gari swaa gurea. Tobiya wi, u ra n man tirenu kuammewa u ka man nandasia.

Nge mε ba koo ka Yerusalem̄u k̄su

7

¹ Sanam mε sa gb̄ara te bana sa kpa sa ten gamboba doke, yera sa be ba ra kann̄osu k̄su doke ben s̄ama s̄o ka sere maa wom kowobu ka Lefi be ba tie.

² Ma na n̄en m̄o Hanani wooda w̄ε u Yerusalem̄u kpara, wi ka Hanania, wi u s̄aa Yerusalemun gb̄ara k̄sobun wirugii. Dur̄o wi, u t̄on be ba tie kere. Domi u s̄aa naanegii ma u Gusun̄o nasie.

³ Na bu s̄owa na nεε, ba n̄ Yerusalemun kann̄osu keniam̄o ma n kun m̄o s̄o u yara. Yoka ba koo su kenewa kann̄o k̄sobu bu sere doona. Yen biru, ba koo Yerusalemugibu bikia bu wuu k̄su, ben baawure u n ȳo win dii kann̄ow̄o.

Yuu be ba wura ben tem̄o

⁴ Baa mε Yerusalem̄u ya kp̄a, ya maa yasu, yen t̄ombu ba n̄ dabi, ba n̄ maa dia banε.

⁵ Yera Yinni Gusun̄o u doke n̄en ḡrūo n bukurobu menna ka siri kowobu ka wuun t̄ombu n ka bu gari gari. Ma na tireru garu wa t̄ε s̄o ba t̄ombun ȳisa yorua nge mε ben baawuren bweserun t̄aka s̄aa. Bera be ba gb̄ia ba wurama Babilonin di. Ye na wa ba yorua wee.

⁶ T̄on be Babilonin sina boko Nebukan̄esaa u yoru mwεera u ka da win mi, ben dabiru ta

wurama Yerusalemō Yudan temō. Ma ben baawure u da win wuuō.

⁷ Wee be ba tōn be kparama. Bera Sorobabeli ka Yosue ka Nēemi ka Asaria ka Ramia ka Nakamani ka Maadose ka Bilisani ka Misipaa ka Bigifai ka Nehumu ka Baana. Tōn ben geeru ka ben bwese kerin yīsa wee.

⁸ Pareōsin bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nōrōbun suba yiru ka wunōbu ka wata ka wōkura yiru (2.172).

⁹ Sefatian bweseru sōō, ba sāawa tōmbu gooba wunōbu ka wata ka wōkura yiru (372).

¹⁰ Aran bweseru sōō ba sāawa tōmbu nata ka weeraakuru ka yiru (652).

¹¹ Pakati Mōabun bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nōrōbun suba yiru ka nene ka wōkura nōōbu ka ita (2.818). Ba sāawa Yosue ka Yoabun sikadominu.

¹² Elamun bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nōrōbu ka goobu ka weeraakuru ka nne (1.254).

¹³ Satun bweseru sōō ba sāawa tōmbu nene ka weeru ka nōōbu (845).

¹⁴ Sakain bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nata ka wunōbu ka wata (760).

¹⁵ Binuin bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nata ka weeru ka nōōba ita (648).

¹⁶ Bebain bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nata ka yenda nōōbu ka ita (628).

¹⁷ Asigadin bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nōrōbun suba yiru ka gooba wunōbu ka yenda yiru (2.322).

¹⁸ Adonikamun bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nata ka wata ka nōōba yiru (667).

¹⁹ Bigifain bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nōrōbun suba yiru ka wata ka nōōba yiru (2.067).

²⁰ Adinin bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nata ka weeraakuru ka nōōbu (655).

²¹ Ateēn bweseru sōō, be ba sāa Esekiasin yenugibu ba sāawa tōmbu wunōbu yiru sari.

²² Hasumun bweseru sōō, ba sāawa tōmbu gooba wunōbu ka yenda nōōbu ka ita (328).

²³ Besain bweseru sōō, ba sāawa tōmbu gooba wunōbu ka yenda nne (324).

²⁴ Harifun bweseru sōō, ba sāawa tōmbu wunōbu ka wōkura yiru (112).

²⁵ Gabaonigibu ba sāawa tōmbu wene ka wōkura nōōbu (95).

²⁶ Betelehēmugibu ka Netofagibu ba sāawa tōmbu wunaa wene ka nōōba ita (188).

²⁷ Anatōtugibu ba sāawa tōmbu wunaa teeru ka nōōba ita (128).

²⁸ Bēti Asimafetigibu ba sāawa tōmbu weeru ka yiru (42).

²⁹ Kiriati Yarimu ka Kefiragibu ka Beerōtugibu ba sāawa tōmbu nata ka wunaa weeru ka ita (743).

³⁰ Ramagibu ka Gebagibu ba sāa tōmbu nata ka yenda tia (621).

³¹ Mikimasigibu ba sāawa tōmbu wunaa teeru ka yiru (122).

³² Beteligibu ka Ayigibu ba kua tōmbu wunaa teeru ka ita (123).

³³ Nēbo yeōnōgibu ba sāawa tōmbu weeraakuru ka yiru (52).

³⁴ Elamu wiōnōn yenugibu ba sāawa tōmbu nōrōbu ka goobu ka weeraakuru ka nne (1.254).

³⁵ Harimun yenugibu ba sāawa tōmbu gooba wunōbu ka yendu (320).

³⁶ Yerikogibu ba sāawa tōmbu gooba wunōbu ka weeru ka nōōbu (345).

³⁷ Lodugibu ka Hadidigibu ka Onōōgibu ba sāawa tōmbu nata ka wunaa teeru ka tia (721).

³⁸ Senaagibu ba sāawa tōmbu nōrōbun suba ita ka nene ka wunaa teeru ka wōkura (3.930).

³⁹ Wee tōn be ba wāa yāku kowobun bweseru sōō. Yosuen bweseru sōō, Yedayan yenugibu ba sāawa nene ka wunaa wata ka wōkura ita (973)

⁴⁰ Imerin yenugibu ba sāawa tōmbu nōrōbu ka weeraakuru ka yiru (1.052).

⁴¹ Pasurin yenugibu ba sāawa tōmbu nōrōbu ka goobu ka weeru ka nōōba yiru (1.247).

⁴² Harimun yenugibu ba sāawa tōmbu nōrōbu ka wōkura nōōbu ka yiru (1.017).

⁴³ Lefiban wuuru sōō, be ba sāa Yosue ka Kadimiēlin bweseru, Hodifan sikadominu, ba sāawa tōmbu wata ka wōkura nne (74).

⁴⁴ Asafun yenugii be ba ra womu ko sāa yero, ba sāawa tōmbu wunaa weeru ka nōōba ita (148).

⁴⁵ Be ba sāa gbāraran kōnno kōsobu ba ka sāa Salumun yenugibu ka Ateēba ka Talumōōba ka Akububa ka Hatitaba ka sere Sobaiiba ba sāawa tōmbu wunaa weeru yiru sari (138).

⁴⁶ Netiniban bweseru sōō, be ba ra sāa yerun sōmburu ko ben sikadobara Siha ka Hasufa ka Tabaoṭu

⁴⁷ ka Kerōsi ka Sia ka Padoni

⁴⁸ ka Lebana ka Hagaba ka Salumai

⁴⁹ ka Hananu ka Gideli ka Gasaari

⁵⁰ ka Reaya ka Resini ka Nekoda

⁵¹ ka Gasamu ka Usa ka Paseaki

⁵² ka Besai ka Mehunimu ka Nefisimu

⁵³ ka Bakibuki ka Hakufa ka Haahuru

⁵⁴ ka Basiliti ka Mehida ka Haasa

⁵⁵ ka Baakōsi ka Sisera ka Tamaki

⁵⁶ ka Netisa ka Hatifa.

⁵⁷ Be ba sāa Salomōōn sōm kowobun bibun sikadoba, bera Sotai ka Sofereti ka Perida

⁵⁸ ka Yaala ka Daakoni ka Gideli

⁵⁹ ka Sefatia ka Hatili ka Pokereti Hasebaimu ka Amōō.

⁶⁰ Netini be, ka Salomōōn sōm kowobun bii be, be kpuro ba kuawa mi tōmbu gooba wunōbu ka wene ka wōkura yiru (392).

⁶¹ Be ba yoru wama saa Teli Melakin di ka Teli Hasaan di ka Kerubu Adonin di ka Imerin di ba ḥ kpia ba ben tundon yenu gie,

ba ñ maa kp̄ia ba ben bweserun t̄ka wunane bu ka s̄s̄si ma ben tii ba s̄awa Isireliba.

⁶² Ben wiruḡiba Delaya ka Tobiya ka Nεkoda. Be kpuro ba s̄awa tambu nata ka weeru ka yiru (642).

⁶³ Ȳaku kowobu s̄o, gaba maa w̄a be ba ñ kp̄ia ba ben bweserun t̄ka wunane. Bera Hobayan bibun bweseru ka Hakotugiru ka Baasilaigiru. Ba bwese te soka Baasilai ȳen s̄ ben sikado u Baasilai Galadigiin bii w̄andia sua kur̄o.

⁶⁴ Bera ba ben bweserun t̄ka kasu ba bia. Ma ba bu yara ȳaku s̄amburun di.

⁶⁵ Ma tem men kparo u bu s̄owa u nεε, ma n kun m̄o ȳaku kowo goo u kp̄ia u bikiaru kua ka urimu ka tumimu ben goo kun ȳaku d̄ianu dim̄o.

⁶⁶ T̄on be kpuron geeru ta s̄awa tambu n̄r̄obun suba weeru ka yiru ka gooba wun̄obu ka wata (42.360)

⁶⁷ ben s̄om kowobu baasi. Ben s̄om kowo ben geeru wee, tambu n̄r̄obun suba n̄oba yiru ka gooba wun̄obu ka t̄ena ka n̄oba yiru (7.337). Be s̄o, wom kowobu goobu ka weeru ka n̄obu (245) ba w̄a t̄on dur̄obu ka t̄on kur̄obu. Ben dumin geera s̄awa nata ka wunaa teeru ka w̄akura n̄obu ka tia (736) ka sere birak̄osu goobu ka weeru ka n̄obu (245) *

⁶⁸ ka yooyoosu n̄eru ka t̄ena ka n̄obu (435) ka sere ketekunu n̄r̄obun suba n̄oba tia ka nata ka wunaa teeru (6.720).

⁶⁹ Ȳenu ȳerobu dabina ba k̄enu kua bana yen s̄. Wee ye tem men kparo u maa w̄e bana yen s̄. U wuran gobi n̄r̄obu (1.000) w̄ε ka gb̄εnu weeraakuru ni ba koo ka yaa yem ȳeka ka ȳaku kowobun takoba n̄era wun̄obu ka t̄ena (530).

⁷⁰ Ȳenu ȳero ben k̄ε ni ba kua nu s̄awa wuran gobi n̄r̄obun suba ȳendu (20.000) ka sii geesu kilo n̄r̄obu ka wun̄obu (1.100).

⁷¹ T̄on be ba tie ba maa wuran gobi n̄r̄obun suba ȳendu (20.000) w̄ε ka sii geesu kilo n̄r̄obu (1.000) ka sere ȳaku kowobun takoba wata ka n̄oba yiru.

⁷² Ȳaku kowobu ka Lefiba ka gb̄ara k̄onn̄o k̄sobu ka wom kowobu ka N̄etiniba ka sere Isireli be ba tie ben baawure u wurawa win wuu.

Esidarasi u woodan tireru gara

batuma s̄o

W̄ōn suru n̄oba yirusen t̄o gbiikuru s̄o, Isireliba kpuro ba w̄a ben wuso.

8

¹⁻² Suru n̄oba yirusen t̄o gbiikii te s̄o, yera Isireliba kpuro ba n̄o tia kua ba menna Yerusalem̄u gb̄ararun k̄onn̄o ge ba sokum̄o Nim k̄onn̄o. Ma ba Esidarasi w̄i

u s̄aa wooda ȳero kana u ka tireru na mi ba wooda yoru ya ye Yinni Gusun̄o u Mawisi w̄ε be, Isireliban s̄. Ma Esidarasi u ka tire te na t̄on ben wuswaa t̄on kur̄obu ka t̄on dur̄obu ka bibu be ba koo kp̄i bu tubu ye ba gerum̄o gesi.

³ Ma u bu tire te gariamm̄e saa bururun di sere ka s̄o wii wollo batuma ye ya w̄a k̄onn̄o ge ba sokum̄o Nim k̄onn̄o. Ma be kpuro ba n̄un swaa daki.

⁴ N̄ deema ba turaru garu kua ka d̄aa. Miya Esidarasi u ȳowa u ȳra u ka tire te garim̄o. Ma gabu ba ȳs win n̄om geu. Bera Matitia ka Sema ka Anaya ka Uri ka Hilikiya ka Maseya. Gaba maa w̄a win n̄om d̄waro, bera Pedaya ka Mikaeli ka Maakiya ka Hasumu ka Hasabadana ka Sakari ka Mesulamu.

⁵ Tambu kpuro ba n̄un waam̄o. Domi u ȳowa u bu gunum kere. Sanam m̄ε u tire te wukia t̄on ben n̄ni biru, yera ba seewa ba ȳra.

⁶ Yera u Gusun̄o Yinni boko siara. Ma be kpuro ba nama yiya ba n̄ε, ami, ami! Ma ba kpuna tem̄o ba Gusun̄o s̄awa.

⁷ Ye ba seewa tem di, saa yera Lefi beni, Yosue ka Bani ka Serebia ka Yamini ka Akubue ka Sabetai ka Hodiya ka Maseya ka Kelita ka Asaria ka Yosabadi ka Hananu ka Pelaya, ba bu wooda ye tubusiam̄o.

⁸ Lefi be, ba wooda ye garim̄owa s̄aa s̄aa ma ba ye tubusiam̄o nge m̄ε ya koo ka tambu yeeri.

⁹ Sanam m̄ε t̄on be, ba tire ten gari n̄oam̄o, ba sum̄owa. Adama Nεemi ben kparo ka Esidarasi w̄i u s̄aa ȳaku kowo ka wooda ȳero ka Lefi be ba wooda ye tubusiam̄o mi, ba bu s̄owa ba n̄ε, sa t̄o teni yiwa su ka Gusun̄o besen Yinni s̄a. Yen s̄o, i ku nuki sankira i n sum̄o.

¹⁰ I ḡosiro b̄een yenuso kpa i d̄ia geenu di kpa i tam durom n̄o. Kpa i ka be ba ñ d̄ianu s̄oaru kue b̄eginu b̄onu ko. Domi sa t̄o teni yiwa su ka besen Yinni s̄a. I ku nuki sankira. Nuku doo bi Yinni Gusun̄o u koo b̄ε w̄ε bu koo b̄ε dam k̄ε.

¹¹ Lefi be, ba maa bu nukuru yemiasia ba n̄ε, i sin̄o s̄ε. Sa t̄o teni yiwa su ka Yinni Gusun̄o s̄a. I ku nuki sankira.

¹² Saa yera be kpuro ba ḡosira ba da ben yenuso ba di ba n̄ra, ba ka be ba ñ d̄ianu m̄o b̄eginu b̄onu kua. Ma ba nuku doo bakabu kua. Domi tire te ba gara mi, ten gari bu yeeri.

Kunun t̄o bakaru

¹³ Yen sisiru, ȳenu ȳerobu kpuro ka ȳaku kowobu ka Lefiba ba menna Esidasarin mi, wi u s̄aa wooda ȳero u ka bu wooda ye tubusia.

* 7:67 (245) - Esidasarin tireru s̄o, 2:66, ba n̄ε, ba dumi 736 ka birak̄osu 245 m̄o. Adama Nεemin tireru s̄o, ba ñ ye yoru.

14 Yera ba wa wooda yen gaa sɔɔ ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wɛ mi, ya nɛɛ, Isireliba ba ko n da n wāawa kunu sɔɔ bā n Kunun tɔɔ bakaru mɔ suru nɔɔba yiruse sɔɔ.

15 Kpa bu kpara wuu baagere kpuro sɔɔ ka Yerusalemɔ bu nɛɛ, tɛmbu bu doo guunɔ bu olifi ye ba duura ka ye ba ñ duuren wurusu kasuma ka dāa wuru bakasu ka sere maa kpakpa wurusu bu ka kunu ko nge mɛ ya yorua wooda ye sɔɔ.

16 Yera tɔn be, ba da ba dāa wuru si kasuma ba ka kuu ni gira, gabu ben dii tɛɛran wallo, gabu ben yenu yaaraɔ, gabu Yinni Gusunɔn sāa yerun yaaraɔ, gabu kɔnnɔwɔ ge ba ra soku Nim kɔnnɔ, gabu maa kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Efaraimu.

17 Tɔn be ba wɔma yorun di mi kpuro, ba kunu girawa. Ma ba sina mi. Yen dama te, ba nuku doo bakabu kua. Domi Isireliba ba ñ tɔɔ baka te koore nge mɛ, saa min di Yosue Nunin bii u gu.

18 Ba ra wooda yen wiru garu gariwa tɔɔ baka ten tɔɔ baatere sere ta ka kpa. Ba tu diwa sɔɔ nɔɔba yiru. Nɔɔba itase ma ba menna siki siki ba ka tu wiru go nge mɛ wooda ya gerua.

Isireliba

ba ben durum tuuba kua

9

1 Suru nɔɔba yiruse, yen sɔɔ yenda nneɛ sɔɔra Isireliba kpuro ba menna bu ka nɔɔ bɔke. Ma ba saaki deewa ba tii tua wisi wiru nuku sankirarun sɔ.

2 Be ba sāa Yuuba gesi, ba tii wīa tɔn tukobun suunu sɔɔn di ba na ba ben durum ka ben sikadobaɣia tuuba kua.

3 Yen biru, ba bu Yinni Gusunɔn gari garia kɔba itan saka ba yɔ ba swaa daki. Ma ba yiira wī, ben Yinnin wuswaaɔ ba suuru kana sere kɔba ita maa.

4 Yera Yosue ka Bani ka Kadimieli ka Sebania ka Buni ka Serebia ka Bani goo ka Kenani ba yɔɔwa tura ten mi. Ma ba nɔɔgiru sua Gusunɔ ben Yinnin mi ɣia ba somiru kana.

5 Yera Lefi beni, Yosue ka Kadimieli ka Bani ka Asabinia ka Serebia ka Hodiya ka Sebania ka Petaya ba nɛɛ, i seewo i Gusunɔ besen Yinni siara sere ka baadommaɔ.

Baawure u nūn siaro win yīsi beɛregirun sɔ, baa mɛ i ñ gari yē yi i ko i ka nūn siara.

Kana te ba kua

6 Ma Isireliba ba kana teni kua ba nɛɛ, Yinni, wune turowa a sāa Gusunɔ. Wuna a wallo kua ta kpā. Wuna a maa kperi kua too. Wuna a tem taka kua ka ye ya wāa mɛ sɔɔ. Wuna a nim wōku kua ka ye ya wāa ge sɔɔ. Wuna a hunde koni kpuro wāaru wē. Ma kperi ka suru ka sɔɔ,

ye kpuro ya nun beɛre wēɛmɔ.

7 Yinni Gusunɔ, wuna a Aburamu ɣɔsa.

Ma a dera u seewa Urin di, Kaladen temɔ.

Yen biru, ma a nūn yīsi kpaaru kā Aburahamu.

8 A wa ma u sāa naanegii,

ma a ka nūn arukawani bɔkua a nɛɛ,

kaa nūn tem mɛ wē mɛ sɔɔ Kananiba

ka Hetiba ka Amareba ka Feresiba

ka Yebusiba ka Girigasiba ba wāa,

kpa win bibun bweseru tu sina mi.

Mɛya a maa wunen arukawani ye yibia.

Domɔ a sāawa naanegii.

9 Sanam mɛ besen baababa ba wāa Egibitiɔ,

a ben nɔni swāaru wa.

Ba nun somiru kana,

ma a ben wuri nua nim wōku ge ba mɔ Naa yariɔ.

10 A yē nge mɛ Egibitigibu ba besen baababa dam dare ka nuku kōsuru.

Ma a som maamaakiginu kua a ka ben sunɔ

ka win sina asakpɔbu ka win tɔmbu kpuro seesi.

Ma a yīsiru yara sere ka gison giso.

11 A dera nim mu burana besen baaba ben wuswaaɔ.

Ma ba tɔbura tem gbebum sɔɔ.

Adama Egibitigii be ba bu naa gire,

a bu sure nim bwerɔ.

Ma ba numa gure wii kpee te ba kare nim sɔɔ.

12 Sɔɔ sɔɔ, guru wii wurora a ra ka wunen tɔn be kpare.

Wɔkuru maa, kpa ta n ka dɔɔ yari bakaru weene,

ta n bu yam bururasie swaa sɔɔ.

13 A sarama saa wallo n di,

ma a ka bu gari kua Sinain guuro.

A bu wooda gea ka sɔɔsi geenu wē.

14 A dera wunen som kowo Mɔwisi u bu tɔɔ wɛrarugiru wē

te ta sāa nenem wunen sɔ.

Ma a dera u bu wooda ye ya tie sɔɔsi.

15 A bu dīanu wēɛma saa wallo n di

sanam mɛ ɣɔɔra bu mɔ.

Ma a dera nim mu yara kpee baan di

sanam mɛ nim nɔru ga bu mɔ.

Ma a nɛɛ, bu doo bu tem mɛ mwa

mɛn nɔɔ mwɛɛru a bu kua ka b̄ri.

16 Adama besen baaba be, ba tii sua ba nun seesi.

Ba ñ wunen woodaba mɛm nɔɔwe.

17 Ba swaa taaya

ba wunen som maamaakigii ni duari

ni a bu kua.

Ma ba nun seesi ba tii kparo kua

bu ka wura mi ba raa yoru di.

Adama ka mɛ, a ñ bu deri.

Domɔ a sāawa Yinni

wi u ra tɔnu suuru kue.

A wɔnwɔndu ka durom mɔ.

Wunen mɔru ku ra fuuku se.

Wunen kīru ta ñ kpeemō sere ka
baadommao.

¹⁸ Ka me kpuro, ba tii būu wuraguu kua.

Ma ba nōogiru sua ba nεε,

gera ga sāa ben yinni

wi u bu yarama Egibitin di.

Nge meya ba kua ba ka nun wōnwa.

¹⁹ Adama wunen kīi bakarun sō,

a ñ bu deri gbaburō.

Guru wii wuro te ta bu swaa gbiye mi,
wōkuru ka sōo sōo, ta ñ bu deri.

²⁰ Wunen kīrun saabu,

a bu wunen Hunde wē

ba n ka bwisi mo.

Baadomma a ra bu dīanu wē

ni ba ra soku manna bu di,

kpa a bu nim wē bu nō.

²¹ A bu nōri gbaburō wōo weeru,

ba ñ gānu biare,

ben yānu kun gēekirare,

ben naasu kun maa masire.

²² A bu bwese tukunu ka nin sinambu nōmu
sōndia

ka be ba ka bu sikerenen tem.

Meya Hēibonin tem mi Sihoni u bandu dii

ka Basanin tem mi Ogu u bandu dii.

²³ A dera ba bibu mara ba dabia nge kperi.

Ma a dera ba dua Kanarin temō

me a ben baababa nōo mwēeru kua.

²⁴ Ma ba Kanariba kamia

ba bu taare ba ben tem me mwa.

Ma ba bera min sinambu ka min bwesenu
kpuro kua nge me ba kī.

²⁵ Ba wuu gbārarugisu mwēera ka mi tem
gem wāa,

ka yenu si su dukia mō, ka dākōba ka rese
gbaanu,

ka olifiba ka dāa dabi dabinu ñin marum ba
ra di.

Yinni Gusunō, wunen kīrun saabuwa

ba ka di ba deba ba bōria.

Ma ba wāa doo nōoru sōo.

²⁶ Adama ka me, ba ñ nun mem nōowe.

Ba nun seesiwa, ba wunen woodaba biru
kisi.

Ma ba wunen sōmōbu go go

be ba bu kirō kua bu ka gōru gōsia

bu ben daa kōsa deri kpa bu wurama wunen
mi.

Adama ba ben daa kōsa sōsiwa.

²⁷ Saa yera a bu yiberēba nōmu sōndia,

ma ba bu dam dōre.

Adama ben nōni swāaru sōo, ba nun nōogiru
sue.

Ma a ben nōo nua saa wōllun di.

A bu tōmbu seeya

bu ka bu wōra saa yiberē ben nōman di

wunen kīi bakarun sō.

²⁸ Adama ye ba wāa bōri yendu sōo,

ba maa wōri ben durum sōo.

Ma a bu biru kisi,

a bu yiberēba nōmu sōndia.

Yera ba maa kpaam nōogiru sua

ba nun somiru kana.

Ma a ben nōo nua wōllun di,

a bu wōra nōn dabinu wunen kīrun saabu.

²⁹ Yen biru, a bu kirō kua

bu wunen woodaba mem nōowa.

Adama ba tii sua ba ñ ye mem nōowe,

baa me yera ya ra tōnu wāaru wē

wi u ye mem nōowa.

Ba swaa taayawa ba ye yina mam mam.

³⁰ A ka bu temana wōo dabinu.

A wunen sōmōbu wunen Hunde wē

ba n ka bu kirō mō.

Adama ba ñ swaa daki.

Ma a bu bwese tukunu nōmu beria.

³¹ Adama wunen kīi bakarun sō,

a ñ bu go, a ñ maa bu deri,

domi a sāawa Yinni wōnwōndugii ka
duromgii.

³² Gusunō besen Yinni, a kpā, a maa dam mō.

Wuna a durom bakam mō.

Ma a wunen arukawani nēni ye a ka sun
bōkua.

A besen wahala mēerio ye sa mō

besē ka besen sinambu ka ben sina asakpōbu

ka wunen sōmōbu ka besen yāku kowobu

saa Asirin sinambun waatin di sere n ka gisō

girari.

³³ A sāawa naanēgii.

A maa kuawa dee dee gāa ni nu sun deema
sōo.

Adama besē, sa kuawa naane sarirugibu.

³⁴ Besen sinambu ka ben sina asakpōbu

ka besen yāku kowobu ka besen baababa

ba ñ wunen woodaba mem nōowe.

Ba wunen kirōba atafiiuru kuawa.

³⁵ Ba ñ nun sāwa.

Ba ñ maa ben daa kōsa deri,

baa me a bu tem bakam wē me mu gea sāa,

ba kua men sinambu.

Ma a bu nōri ba wāa doo nōoru sōo.

³⁶ Yen sō, besē wee sa yoru dimō gisō

tem me a bu wē sōo

bu ka men dīa geenu di.

³⁷ Dīa gee ñi, nu kua sinam be ba sun yoru
diisiamōginu.

Ba sun mō besē ka besen yaa sabenu.

Ba ka sun mō nge me ba kī besen durum sō.

Ma sa wāa nuku sankira bakanu sōo.

Isireliba ba nōo mwēeru kua

bu wooda mem nōowa

10

¹ Yeniba kpuron sōna besē Isireliba sa nōo
mwēeru kua sa yorua. Besen wirugibu ka

Lefiba ka yāku kowobu ba besen nōo mwēē
ten tireru nōma dokewa.

² Be ba tire te nōma doke, bera besen kparo
Nεemi, Hakalian bii,

³ ka Sedesiasi ka Seraya ka Asaria ka Yeremi

⁴ ka Pasuri ka Amaria ka Maakiya

5 ka Hatusi ka Sebania ka Maluku
 6 ka Harimu ka Mremotu ka Abudiasi
 7 ka Danieli ka Ginetoni ka Baruku
 8 ka Mesulamu ka Abia ka Miyamini
 9 ka Maasia ka Biligai ka Semaya. Be kpuro
 ba sāawa yāku kowobu.
 10 Be ba sāa Lefiba, bera Yosue, Asanian bii
 ka Binui, Henadadin bii ka Kadimieli
 11 ka ben mero bisibu Sebania ka Hodiya ka
 Kelita ka Pelaya ka Hanani
 12 ka Miseen ka Rehobu ka Hasabia
 13 ka Sakuri ka Serebia ka Sebania
 14 ka Hodiya ka Bani ka Beninu.
 15 Be ba maa sāa wirugibu beya Pareosi ka
 Pakati Mōabu ka Elamu ka Satu ka Bani
 16 ka Buni ka Asigadi ka Bēbai
 17 ka Adoniya ka Bigifai ka Adini
 18 ka Atēē ka Esekiasi ka Asuri
 19 ka Hodiya ka Hasumu ka Besai
 20 ka Harifu ka Anatotu ka Nebai
 21 ka Magipiasi ka Mesulamu ka Hesiri
 22 ka Mesesabeli ka Sadoku ka Yadua
 23 ka Pelatia ka Hananu ka Anaya
 24 ka Hosee ka Hanania ka Hasubu
 25 ka Halosesi ka Pilika ka Sobeki
 26 ka Rehumu ka Hasabuna ka Maaseya
 27 ka Akiya ka Hananu ka Anani
 28 ka Maluku ka Arimu ka Baana.

29 Tōn be ba tie, yāku kowobu ka Lefiba ka
 sāa yerun kōnan kōsobu ka wom kowobu
 ka Netiniba ka sere be ba ka tii wurama tōn
 tukobun min di ba Yinni Gusunōn woodaba
 mem nōwē ka ben kurōbu ka bibu, be ba
 gesi bwisi ka yēru mō,

30 be kpuro ba ka ben mero bisibu nōo tia
 kua be ba tōn giroru bo. Ba nōo mwēru kua
 ka bōri ba nēē, ba koo Yinni Gusunōn wooda
 mem nōowa ye u bu wē saa Mōwisin min di
 kpa ba n ka yi sōmburu mō.

31 Ba nēē, ba n maa ben bii wōndiaba
 tōn tukobu wēēmō bu sua kurōbu. Meya
 ben aluwaasiba ba n maa tōn tukobun bii
 wōndiaba suamō kurōbu.

32 Meya ba n maa gāanu dwemō tōo
 wērarugiru ka tōo bakanun saa sōo tōn
 tukobu bā n ka kiaru na. Ba koo maa tōmbu
 yoru kara wōo nōoba yiruse sōo kpa ba kun
 gāanu kōsie.

33 Meya ba tii wooda yīiya bu kēnu wē sii
 geesun gōbi garamu nne wōo ka wōo bu ka
 Gusunō ben Yinnin sāa yerun sōmburu ko.

34 Kēē ni, nu ko n sāawa ni ba koo ka pēē
 dwe Yinni Gusunōn yāku ninin sō. Niya,
 yāku dōo mwāaruginu ka yāku ni ba ra ko
 tōo wērarugiru sōo ka yāku ni ba ra ko tōo
 baatere ka ni ba ra ko suru kpaō ù n yara ka
 yākunu ganu ka sere torarun yākunu. Kēē
 niya nu koo maa somi bu ka sāa yerun soma
 baayere ko.

35 Yāku kowobu ka Lefiba ka Isireliba bese
 kpurowa sa tete toba su ka wa dāa ye sa ko
 n da ka nē wōo baagere yākunun sō Gusunō

besen Yinnin sāa yerō yen saa yā n tunuma.
 Dāa yerō ba ko n da ka yāku dōo sōre yāku
 yeru wōllō nge mē ba gerua woodan tireru
 sōo.

36 Meya sa Gusunō nōo mwēru kua sa nēē,
 sa ko n da ka besen gberun dāa gbiikinu ka
 besen dāa marum gbiikum be ba sōmburu
 mō yāku yerō naawē Yinni Gusunōn sāa yerō

37 ka besen bii gbiikobu ka sere maa besen
 yaa sabenun bii gbiikinu nge mē ba yorua
 woodan tireru sōo.

38 Meya sa ko maa ka bu besen som kpm
 ka besen dāa marum gbiikum ka besen tam
 kpm ka besen gum kpm naawa. Sa maa nōo
 mwēru kua sa nēē, sa ko wōkuru baateren
 wōllō tia wē besen gbean dīanu sōo. Lefiban
 tiiwa ba koo ye mwēeri wusu kpuron di tem
 mē sōo sa gbea mō.

39 Yāku kowo wi u sāa Aronin bweseru
 wiya u koo Lefiba yāsiri sanam mē ba koo
 wōkuru baateren wōllōn tia tia ye mwa. Kpa
 Lefi ben tii bu maa ka ye ba mwa min
 wōkuru baateren wōllōn tia tia na Gusunō
 ben Yinnin sāa yerō diru mi ba ra arumani
 bere.

40 Isireliba ka Lefiba ba koo ka ben kēnu
 nawa mi ba ra yākunun dendi yānu bere
 Yinni Gusunōn sāa yerō ka sere mi yāku
 kowobu ka sāa yerun kōsobu ka wom
 kowobu ba ra sōmburu ko. Kēē niya alikama
 ka tam kpm ka gum.

Nge meya sa n maa ka Yinni Gusunōn sāa
 yeru derimo.

Yuu be ba wurama

ba sina Yerusalemu

11

1 Isireliban wirugiba da ba sina
 Yerusalemu. Ma ba tete toba bu ka tōn tia
 tia wuna Isireli be ba tien wōkuru baateren
 wōllō. Bera ba koo sina Yerusalemu wuu
 dēerō ge sōo, kpa nōoba nne be ba tie bu da
 wuu si su tien mi.

2 Be ba gōru doke ka kīru bu ka sina
 Yerusalemu mi, tōmba bu domaru kua.

3 Isireliban berin wirugibu ba da ba
 sina Yerusalemu ma Isireli be ba tie ka
 yāku kowobu ka Lefiba ka Netiniba ka sere
 Salomōn sōm kowobun bibu ba da ba sina
 Yudan temō ben wusō.

4⁵ Yudaba ka Benyamēeba gaba ba sina
 Yerusalemu.

Be ba sāa Yudaba bera Ataya ka Maaseya,
 Osiasin bii. Ataya u sāawa Sakarin debubu.
 Win sikadobara Sakari ka Amaria ka Sefatia
 ka Mahalaleli ka Peresi. Maaseya u maa
 sāawa Barukun bii. Win sikadobara Kolo-
 hose ka Hasaya ka Adaya ka Yoyaribu ka
 Sakari ka Siloni.

6 Peresin sikadominu be ba sina
 Yerusalemu ben geera sāawa tōmbu nēru

ka wata ka nōba ita (468). Ba sāawa tabu durā wōrugōba.

⁷⁻⁸ Benyamēē be ba sina Yerusalemū, bera Salu ka Gabai ka Salai. Salu u sāawa Mēsulamun bii, Yoēdin debubu. Win sikadōbara Pedaya ka Kolaya ka Maaseya ka Itieli ka Esai. Be ba sāa Benyamēēn bweseru ba ka sina Yerusalemū ben geera sāawa tambu nēne ka wunaa teeru ka nōba ita (928).

⁹ Yoeli Sikirin biiwa u sāa ben kparo. Ma Yuda Senuan bii u maa sāa ben wirugii yiruse.

¹⁰ Yāku kowo be ba maa sina Yerusalemū bera Yedaya, Yoyaribun bii ka Yakini,

¹¹⁻¹⁴ ka Seraya, Hilikiyan bii, Mēsulamun debubu, Sadōku ka Mērayōtu ka Akitubu wi u raa sāa yāku kowo tōnweron sikadobu, ka sere tambu wenē ka yenda yiru (822) be ba ra n sōmburu mō Yinni Gusunōn sāa yerō, ka Adaya Yerohamun bii, Pelatian debubu, Amusi ka Sakari ka Pasuri ka Maakiyan sikadobu, ka sere tambu goobu ka weeru ka yiru (242), be kpuro yenu yērobu, ka Amasai, Asarelin bii, Akusain debubu, Mēsilemōtu ka Imerin sikadobu, ka tabu durā wōrugōba wunaa teeru ka nōba ita (128). Sabudieli Gedolimun biiwa u sāa ben wirugii.

¹⁵ Lefi be ba maa da Yerusalemū, bera Semaya, Hasubun bii, Asirikamun debubu, Hasabia ka Bunin sikadobu,

¹⁶ ka Sabetai ka Yosabadi be ba sāa sōmbu te ba ra ko yaaraon guro gurobu,

¹⁷ ka Matania, Misen bii, Sabudin debubu, Asafun sikadobu, wi u ra womu gbi bā n Gusunō siaramō kanarun saa, ka win wōnō turo Bakibukia wi u ra nūn somi, ka Abuda, Samuan bii, Galalin debubu, Yedutum sikadobu.

¹⁸ Lefi be ba wāa Yerusalemū kpuro ben geera sāawa tambu goobu ka wenē ka nne (284).

¹⁹ Be ba ra sāa yerun kōnnō kōsu, bera Akubu ka Talumō ka wīgibu. Be kpuron geera sāawa wunaa wata ka wōkura yiru (172).

²⁰ Isireli be ba tie, ka yāku kowobu ka Lefiba ba da ba sinawa Yudan wusu kpuro sōō, ben baawure u wāa win temō.

²¹ Netiniba ba da ba sinawa gungunō. Ben wirugiba Sisa ka Gisipa.

²² Lefiban wirugii wi u sina Yerusalemū win yīsira Usi, Banin bii, Hasabian debubu. Win sikadōbara Matania ka Miseen, Asafun bweseru sōō. Asafun bwese te, ta sāawa te ta ra womu ko Yinni Gusunōn sāa yerō.

²³ Sina boko u wom kowo be wooda yīiya ye ba koo swīi ka sere maa sōma ye ba ko n da ko tōō baatere.

²⁴ Petaya, Mesesabelin bii, Serakin debubu, Yudan sikadobu, wiya u sāa Isireliban sōmō Pēsiban sina bokon mi.

Yuu be ba wāa wuu si su tie sōō

²⁵ Yudaba ba da ba sina wuu sini ka sin baru kpaanu sōō. Wuu siya Kiriati Ariba ka yen baru kpaanu ka Diboni ka yen baru kpaanu ka Yokasēeli ka yen baru kpaanu

²⁶ ka Yesua ka Mōlada ka Bēti Paleti

²⁷ ka Hasaa Suali ka Beri Seba ka yen baru kpaanu

²⁸ ka Sikilagi ka Mēkōna ka yen baru kpaanu

²⁹ ka Eni Rimōō ka Sorea ka Yaamuti

³⁰ ka Sanōa ka Adulamu ka yen baru kpaanu ka Lakisi ka yen baru kpaanu ka Aseka ka yen baru kpaanu. Ba sinawa Beri Seban di n ka da Hinamun wōwaa.

³¹ Benyamēēba ba da ba sinawa Geban di n ka da Mikimasio ka Ayaō ka Betelio ka yen baru kpaano

³² ka Anatōtuō ka Nōbuō ka Hananiaō

³³ ka Hasorio ka Ramaō ka Gitaimūō

³⁴ ka Hadidio ka Seboimūō ka Nēbalatio

³⁵ ka Lodūō ka Onōō ye ba maa sokumō nōman sōm kowobun wōwaa.

³⁶ Lefiba sōō, be ba wāa Yudao, ben gaba seewa ka wurā Benyamēēban temō.

Lefiba ka yāku kowobun yīsa

12

¹ Yāku kowobu ka Lefi be ba Sorobabeli Salatielin bii ka Yosue swīima ba ka na Yerusalemū, bera Seraya ka Yereimi ka Esidarasi

² ka Amaria ka Maluku ka Hatusi

³ ka Sekania ka Rehumu ka Mēremōtu

⁴ ka Ido ka Ginetoi ka Abia

⁵ ka Miyamini ka Maadia ka Biliga

⁶ ka Semaya ka Yoyaribu ka Yedaya

⁷ ka Salu ka Amōku ka Hilikiya ka Yedaya. Bera ba sāa yāku kowobu ka be ba bu somimōn wirugibu Yosuen waati.

⁸ Be ba sāa Lefiba, bera Yosue ka Binui ka Kadimieli ka Serebia ka Yuda ka Matania. Matania wi, ka win tamba ba ra siarabun womusu ko.

⁹ Bakibukia ka Uniwa ba ra sōmburu ko ben mero bisibu Lefi ben bōkuō.

¹⁰ Yosuewa u Yoyakimu mara. Ma Yoyakimu u seewa u Eliasibu mara. Ma Eliasibu u seewa u Yoyada mara.

¹¹ Yoyada u maa seewa u Yonatam mara. Ma Yonatam u seewa u Yadua mara.

¹² Be ba sāa yāku kowobu Yoyakimun waati ye sōō, ba ka sāa yenu yērobu, bera Mēraya, Serayan bweseru sōō ka Hanania, Yereimin bweseru sōō,

¹³ ka Mesulamū, Esidarasin bweseru sōō, ka Yokanani, Amarian bweseru sōō,

¹⁴ ka Yonatam, Mēlukin bweseru sōō, ka Yosefu, Sebanian bweseru sōō,

¹⁵ ka Adina, Harimun bweseru sōō, ka Helikai, Mērayotun bweseru sōō,

¹⁶ ka Sakari, Idon bweseru sɔɔ, ka Mēsulumu, Ginetonin bweseru sɔɔ,

¹⁷ ka Sikiri, Abian bweseru sɔɔ, ka Pilitai, Minyamini ka Mɔadian bweseru sɔɔ,

¹⁸ ka Samua, Biligan bweseru sɔɔ, ka Yonatam, Semayan bweseru sɔɔ,

¹⁹ ka Matinal, Yoyaribun bweseru sɔɔ, ka Usi, Yedayan bweseru sɔɔ,

²⁰ ka Kalai, Salain bweseru sɔɔ, ka Ebɛɛ, Aməkun bweseru sɔɔ,

²¹ ka Hasabia, Hilikiyan bweseru sɔɔ, ka Netanɛɛli, Yedayan bweseru sɔɔ.

²² Tɔn bèn waati sɔɔ ba Lefi be ba s̄a yenu ȳrobu ka ȳku kowobun ȳsa yorua tireru sɔɔ n ka da Darusi P̄ɛsiban sina bokon bandun waati sɔɔ, bera Eliasibu ka Yoyada ka Yokanani ka Yadua.

²³ Adama ba Lefi be ba s̄a yenu ȳrobun ȳsa yorua yerukobun garin tireru sɔɔ sere Yokanani, Eliasibun biin waati sɔɔ tana.

²⁴ Lefiban yenu ȳro beni, Hasabia ka Serebia ka Yosue, Kadimielin bii, bera ba ra womusu ko bu ka Gusunɔ siara kpa Lefi be ba tie ba n wuramɔ nge mɛ Dafidi Gusunɔn sɔm kowo u gerua.

²⁵ Be ba maa s̄a s̄a yerun kɔnnɔn k̄sobu, bera Matania ka Bakibukia ka Abudiasi ka Mēsulumu ka Talumɔ ka Akubu.

²⁶ Be kpurowa ba w̄a Yoyakimu, Yosuen bii, Yosadakin debubun waati sɔɔ. Bera ba maa w̄a Nēemi wi u s̄a kparo ka Esidarasi wi u s̄a ȳku kowo ka tire yoron waati sɔɔ.

Ba Yerusalemun gb̄ara ten

wii goberun t̄ɔɔ bakaru di

²⁷ Sanam mɛ ba Yerusalemun gb̄ara ten wii goberun t̄ɔɔ bakaru dimɔ, ba da ba Lefiba mennama beri berikan di mi ba ra w̄a kpa bu ka t̄ɔɔ te di nuku dobu sɔɔ ba n womusu m̄ ba n sekɛtirɛnu ka m̄ɔɔkunu ka ḡɔɔgenu soomɔ.

²⁸⁻²⁹ Wom kowo be ba w̄a Yerusalemun baru kpaanɔ ka be ba w̄a Netofaɔ ka Bɛti Giligaliɔ ka Geban baru kpaanɔ ka Asimafetiɔ ba mennama d̄ma te, d̄mi wom kowo be, ba tii yenusu kuawa Yerusalemun bakua.

³⁰ Ȳku kowobu ka Lefiba ba tii d̄ɛɛrasia. Ma ba maa t̄mbu ka k̄nnɔsu ka gb̄araru d̄ɛɛrasia.

³¹ Ne, Nēemi, na dera Yudaban wirugibu ba ȳɔwa gb̄araru w̄llɔ ma ba wom kowobu b̄nu kua wuuru yiru. B̄nu gbiikaa ya s̄a ya da n̄m geu gia gb̄ararun k̄nnɔwɔ ge ba m̄ Kubanu.

³² Ma Hosee ka Yudaban wirugibun b̄nu ba wom kowo be sw̄i biruɔ.

³³ Yen biruwa t̄n beni ba maa sw̄i. Bera, Asaria ka Esidarasi ka Mēsulumu

³⁴ ka Yuda ka Benyameɛ ka Semaya ka Yeremi

³⁵ ka ȳku kowobun bii be ba k̄bi neni ka Sakari, Yonatam bii, Semayan debubu,

Matania ka Misee ka Sakuri ka Asafun sikadobu,

³⁶ ka sere win t̄mbu Semaya ka Asarɛli ka Milalai ka Gilalai ka Mai ka Netanɛɛli ka Yuda ka Hanani. T̄n be, ba m̄ɔɔkunu neni ni Dafidi Gusunɔn s̄m kowo u kua. Ma Esidarasi tire yoro u bu swaa gbiie.

³⁷ Ye ba tunuma k̄nnɔwɔ ge ba m̄ Bwia, yera ba da Dafidin wuun ȳɔ yero ma ba ȳɔwa gana yen w̄llɔ ba ka Dafidin sina kpaaru tuke, ma ba da k̄nnɔwɔ ge ba m̄ Nim, s̄ɔ yari yeru gia.

³⁸ Wom kowobun b̄nu yiruse ya maa s̄a ya da n̄m d̄waru gia. Ma ne ka t̄n be ba tie sa bu sw̄i biruɔ. Ma sa da ka wuu k̄su yee te ba m̄ P̄ɛn d̄ɔ s̄ru yerun ḡarɔ sere ka gb̄ara te ta yasun bera gia

³⁹ ka k̄nnɔ ge ba m̄ Efaraimuɔ ka k̄nnɔwɔ ge ba sokumɔ T̄kɔ sere ka k̄nnɔwɔ ge ba m̄ Sw̄ɛ ka wuu k̄su yee te ba m̄ Hananɛɛlin b̄kuɔ ka te ba m̄ M̄ɛan b̄kuɔ sere ka k̄nnɔwɔ ge ba m̄ Ȳanu.

⁴⁰ Ma wom kowo be kpuro ba da ba ȳra Yinni Gusunɔn s̄a yero. Ma nen tii na ȳra mi ka siri kowo be ba man sw̄i

⁴¹ ka ȳku kowo beni, Eliakimu ka Maaseya ka Minyamini ka Misee ka Elionai ka Sakari ka Hanania be ba k̄bi soomɔ kpuro

⁴² ka sere maa Maaseya ka Semaya ka Eleasaa ka Usi ka Yokanani ka Maakiya ka Elamu ka Eɛɛ. Ma wom kowobu ba womusu m̄. Yisirayawa u bu kpare.

⁴³ Yen t̄ɔ te, t̄mba ȳku dabi dabinu kua ma ba nuku dobu kua. D̄mi Gusunɔ u bu nuku d̄ɔ bakabu w̄ɛ. Kurɔbu ka bibun tii ba nuku dobu kua ma Yerusalemun di nuku dobut kuuki yi n̄ɔɔɔ n toma.

Ye n s̄a ȳku kowobu

ka Lefiban b̄nu

⁴⁴ Yen t̄ɔ te, ba t̄mbu ḡɔsa bu ka dia k̄su mi ba ra k̄nu ka dia gbiikinu yi ka sere tia tia ye ba ra Yinni Gusunɔ w̄ɛ ben m̄ɔɔn w̄kuru baateren w̄llɔ. Ma ba t̄n be yiire bu dia ni m̄w̄eri wusun di ni ba koo ȳku kowobu ka Lefiba w̄ɛ nge mɛ wooda ya gerua. Yudaba ba nuku dobu m̄ ȳn s̄ ȳku kowobu ka Lefiba ba wura ben s̄mburu sɔɔ,

⁴⁵ ba Yinni Gusunɔn s̄a yerun wooda mem n̄ɔwammɛ ba t̄mbu d̄ɛɛrasiamɔ. M̄ya wom kowobu ka s̄a yerun k̄nnɔn k̄sobu ba maa wooda ye kpuro mem n̄ɔwammɛ nge mɛ Dafidi ka win bii Salomɔ ba gerua.

⁴⁶ D̄mi yellu Dafidi ka Asafun waati wom kowoba w̄awa be ba ra siarabun womusu ko Yinni Gusunɔn s̄ɔ.

⁴⁷ Sorobabeli ka Nēemin waati sɔɔ, Isireliba kpuro ba ra wom kowobu ka s̄a yerun k̄nnɔn k̄sobu ka Lefiba ben d̄ianu w̄ɛwa t̄ɔ baatere. Kpa Lefi be, bu maa Aronin bibun bweseru w̄ɛ ye ya s̄a begia.

Nēemi u gāa dabinu kōsa

13

¹ Saa ye sōo, ba gara woodan tire te Mōwisi u yorua sōo Isireliba kpuron wuswaa ma ba deema ba yorua ba nēe, n ñ kooro Amōniba ka Mōabuba ba n wāa Gusunōn tōmbu Isireliban suunu sōo.

² Domi Mōabu be, ka Amōni be, ba ñ Isireliba sennō de ka dīanu ka nim. Yen biru, ba maa Balamu sokusia u Isireliba bōrusi kpa bu nūn gobi kōsia. Adama Gusunō besen Yinni u bōri yi gōsia domaru.

³ Sanam mē ba woodan tire ten gari nua, yera be, Isireliba ba sōbu kpuro wuna ben suunu sōon di.

⁴ N deema ba raa yāku kowo Eliasibu gōsa u ka Gusunō besen Yinnin sāa yerun dia ye ba gōri gōrin sōmburu ko. Eliasibu wi, u sāawa Tobiyān dusi.

⁵ Yera u nūn dii bakaru gōsia mi ba ra raa kēnu yi ka turare ka sāa yerun dendi yānu ka yāku kowobun dīa ni ba ra bu wē ka alikaman bōnu tia ye ba mwa wōkuru baateren wōllō ka tam kpamgia ka gumgia ka dīa ni ba ra Lefiba ka wom kowobu ka kōnnōn kōsobu wē.

⁶ Nē, Nēemi na ñ wāa Yerusalemūo sanam mē ye kpuro ya koorā. Domi saa ye sōo, na gōsirawa Babilonin sina boko Aatasesin mi. N deema saa ye, win bandun wōo tēna ka yiruse sōora mi.

⁷ Wōo gen kpeeru sōo, sina boko u wura n gōsirama Yerusalemūo. Ye na tunuma, yera na wa kōsa ye Eliasibu u kua ye u ka Tobiya diru wē Yinni Gusunōn sāa yerun yaaraō.

⁸ Ma na wa ya ñ wā. Ma na Tobiyān yānu kpuro gura na yari tōwō.

⁹ Ma na dera ba dii te deerasia. Ma ba Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yāni kpuro wesia mi ka kēē ni ka turare ye ba ra dōo doke.

¹⁰ Na maa nua ma ba ku ra Lefiba ben bōnu wē. Ma Lefi be, ka wom kowo be ba koo sāaru kō mi, ba sōmburu deri, ben baawure u da u wāa win temō.

¹¹ Ma na siri kowobu taare wē na nēe, mban sōna ba dera ba Yinni Gusunōn sāa yee te deri. Ma na wure na Lefiba ka wom kowo be menna, ma na bu wesia ben sōma sōo.

¹² Yera Yudaba ba ka ben alikaman bōnu na ye ba wuna wōkuru baateren wōllō ka tamgia ka gumgia.

¹³ Ma na dii tēn mi ba ra dīa ni doke yāku kowo Selemia ka tire yoro Sadōku ka Pedaya, Lefiban turo nōmu sōndia. Ma na bu Hananu, Sakurin bii, Matanian debubu nōmu sōndia u bu somi. Domi ba sāa naanegibu. Beya ba ko n da begibu dīa ni bōnu kue.

¹⁴ Gusunō nen Yinni, a de a n man yaaye nēn ye na kua kpuron sō. A ku sōmbu te

duari te na kua ka naane wunen sāa yee te ka ten woodaban sō.

¹⁵ Yen waati ye sōo, na tambu wa Yudan temō ba resem gamamō tōo wēraruguru sōo, ma gaba doo bōkunu duusiamō ma gaba ketekunu tam sōbimo ka resem ka dāa marum mē ba mō figie ka maa sōmunu ganu ba ka naamo Yerusalemūo. Ma na bu kirō kua bu ku gāanu dāra tōo te.

¹⁶ Tirigii be ba maa wāa mi, ba ra ka swēe ka kia dabinu nē bu Yudaba ka Yerusalemugibu dāre sanam wēragim sōo.

¹⁷ Ma na Yudan wirugibu taare wē. Na bu bikia na nēe, mban sōna ba kōsa mō ba tōo wēraruguru disī dokemo.

¹⁸ Nge mēya besen sikadoba ba raa kua. Ma Gusunō u sun wahala dabinu surema wuu ge sōo. Yera ba kī bu maa win mōru seeya bu tōo wēraruguru te disī doke?

¹⁹ Ma na yiire bu Yerusalemun kōnnōsu kēne sanam mē sōo u dua tōo wēraruguru tu sere tore kpa bu ku su kenia ma n kun mō tōo wēraruguru ta kpa. Ma na nen sōm kowobu gabu yi yi kōnnō sin mi bu ku ka de sōmunu ganu nu du tōo wērarugii te sōo.

²⁰ Yera kia bwese bwesekan dōrobū ba kpuna wuun biruō nge nōn yiru.

²¹ Ma na bu kirō kua na nēe, mban sōna ba kpuna wuun tōwō gbāraran biruō. Na maa bu sōwā na nēe, bā n maa yen bweseru kua, kon bu nōma doke.

Saa yen dōma ten di, ba ñ maa naare tōo wēraruguru sōo.

²² Ma na Lefiba sōwā na nēe, bu tii deerasio kpa bu na bu Yerusalemun kōnnōsu kōsu bu ka tōo wērarugii te yi Yinni Gusunōn sō.

Yinni Gusunō, yeniban sō, a de a n man yaaye. Kpa a man kōsu wunen durom bakam sō.

²³ Waati ye sōo, na Yuuba wa ba kurōbu sua Asidōduba ka Mōabuba ka Amōniban min di.

²⁴ Ma ben bibu gabu ba Asidōdugibun barum gerumo. Ba ñ Yudan barum yē. Tōn tuko baruma ba gerumo.

²⁵ Na bu taare wē, ma na bu bōrusi. Na ben gabu so, ma na gabun seri wukura. Ma na nēe, bu bōruo Yinni Gusunōn wuswaa bu nēe, ba ñ maa ben bii wōndiaba tōn tukobu kēmo bu sua kurōbu. Ba ñ maa derimō ben aluwaasiba bu tōn tukobun bii wōndiaba sua kurōbu.

²⁶ Domi yera Salomōo Isireliban sina boko u kua. Sunō goo sari wi u ka nūn weene handunia ye sōo. Gusunō u nūn kī. Ma u nūn kua Isireliba kpuron sunō. Adama ka mē, kurō be ba sāa bwese tukunu ba nūn sure durum sōo.

²⁷ Yen sō, sa ñ maa kī su nō bu nēe, bēeya i taare baka yenin bweseru kua i bwese tukunu sōo kurōbu sua, kpa i ko naane sariba Yinni Gusunōn mi.

²⁸ Yoyadan bii turo, Eliasibu wi u sãa yãku kowo tãnweron debubu, wiya u sãa Sambala Horoniġiin biin durã. Yen sãna na nũn gira nẽn min di.

²⁹ Yinni Gusunã, a ku bu duari. Domi ba wunẽn sãa yeru disi doke. Ma ba ñ arukawani yibie ye yãku kowobu ka Lefiba ba ka nun bãkuã.

³⁰ Na dera ba gãã tukunu kpuro wuna ben suunu sãon di. Ma na yãku kowo be, ka Lefi ben baawure wesia win sãmburu sãã. Ma na dera ba wooda ye mẽm nããwa ye ya weenẽ be, yãku kowobu bu mẽm nããwa,

³¹ ba maa yãku dãã kasu yen saa sãã ma ba ben dãã gbiikinũ wẽ.

Gusunã nẽn Yinni, a de a n man yaaye yeniban sã.

ESITɛɛ

Tire te, ta ka Yuuba yā be ba yoru dima Babiloniō. Babilonigibu ka ben wirugii turo Hamani ba kookari kua ba kasu bu bu go. Saa ye sɔɔ, Yuuban bii wɔndia goo wi ba mō Esitɛɛ, wi u kua Babilonin sunɔn kurɔ, u bu wɔra.

Tire te sɔɔ, Gusunɔn yīsiru sari mi. Adama ka me, ta Gusunɔn dam sɔɔsimɔ ka maa somi te u win tɔmbu kua.

Tire te, ta maa sun sɔɔmɔ nge mɛ Yuuban tɔɔ baka te ba mō Purimu ta ka torua.

Tire ten kpunaa

1. Esitɛɛ u sina bokon kurɔ Fasiti kɔsire kua, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Hamani u murafitiru mō bu ka Yuuba go, wiru 3n di sere wiru 5.
3. Ba Hamani go, wiru 6n di sere wiru 7.
4. Yuuba ba ben yibereba kamia, wiru 8n di sere wiru 10.

Sina boko u tɔmbu dim soka

¹ Gari yini yi koorawa sina boko wi ba mō Asuresin waati sɔɔ. U bandu diiwa tem mɛ ba mō Endiō n ka girari Etiopiō. Tem mɛ kpuro mu sāawa beri wunaa teeru ka nɔɔba yiru.

²⁻³ Win bandun wɔɔ itase sɔɔ, sɔɔ teeru u sɔ win sina gɔna sɔɔ ben wuu marɔɔ ge ba mō Susi. Yera u win sina asakpɔbu tɔɔ baka dim soka ka win sɔm kowobu ka Mɛdiba ka Pɛɛsin tabu sinambu ka sere beri yi kpuron wirugibu. Be kpurowa ba menna mi.

⁴ Ma u win dukia ye ya win yiiko ka win bandun kpāaru sɔɔsimɔ yara u tɔn be sɔɔsi. U ye kuawa n ka kua suru nɔɔba tia.

⁵ Yen biru, u tɔmbu kpuro be ba mɛnne Susi mi, tɔɔ baka dim soka, gobigibu ka sārɔbu. Ma ba tɔɔ baka te di sere sɔɔ nɔɔba yiru sina kpaarun yaaraɔ.

⁶ Ma ba beku damginu sɔre sɔre taabu sii ganduginu sɔɔ ka wɛɛ wunɔmgii yi ba gbinisi gbereba sɔɔ be ba kua ka kpee gobiginu. Ma ba kita wuraginū ka sii geesuginu yi yi mi. Ma ba dii ten tem sɔma kua ka kpee gobiginu, gam kpee swāanu, gam kpee kpi kinu, gam kpee sɔɔ tirosu, gam maa kpee wɔkunu.

⁷ Tɔɔ baka ten tam nɔri yi sāawa nɔri bwese bweseka yi ba kua ka wura. Ma tam mu sweene baama sina bokon nuku tian sɔ.

⁸ Adama ba n̄ goo tilasi kue u ka mu n̄. Domi sina boko u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, bu baawure derio u ko nge mɛ u kī.

⁹ Saa ye sɔɔ, sina bokon kurɔ wi ba sokumō Fasiti u maa tɔn kurɔbu tɔɔ baka dim soka Asuresin sina kpaarun sɔɔwɔ.

Sina boko

u win kurɔ Fasiti yina

¹⁰ Sina bokon tɔɔ bakarun sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, u wāa nuku dobu sɔɔ, yɛn sɔ u tam nɔra. Yera u win tiin sɔm kowobu nɔɔba yiru beni soka, Mɛhumani ka Bisita ka Haabona ka Bigita ka Abagata ka Setaa ka Kaakasi.

¹¹ Ma u win gɔra bu da bu win kurɔ Fasiti sokuma kpa u na u n win sina yānu doke. Domi u kī win sina asakpɔbu ka sere tɔn be ba wāa mi kpuro bu wa ma win kurɔ u sāa kurɔ burɔ. Ka geema kurɔ wi, kurɔ burɔn tiwa.

¹² Yera tɔn be, ba da ba kurɔ wi deema. Ma ba n̄n sɔɔwa ma sina boko u n̄n soku. Adama u yina u na. Ye sina boko u nua mɛ, yera win mɔru ya seewa.

¹³ Ma u win bwisi kɛɔbu bikia nge mɛ n weenɛ u kurɔ wi kua. Domi bera ba ra win gari kpuro wunane yɛn sɔ ba tem men woodaba yɛ.

¹⁴ Be sɔɔ, be u ra ka wesiane kiri kiri ben yīsa wee, Kaasena ka Setaa ka Adimata ka Taasisi ka Mɛresi ka Maasena ka Mɛmukani. Ba sāawa mi sina bibu nɔɔba yiru, Pɛɛsi ka Mɛdin tem sɔɔ. Bera sina boko u maa naane sāa. Beya ba wāa win bandun aye bakanu sɔɔ ni nu kpuro kere.

¹⁵ Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, wee na gɔra bu nɛn kurɔ Fasiti sokuma. Adama u yina u na. Seeyasia birɔ wooda ya yi su n̄n ko.

¹⁶ Ma Mɛmukani u sina boko ka win bwisi kɛɔ be wisa u nɛɛ, wunen kurɔ Fasiti wi, u tora n kpā. N n̄ mɔ wunɛ sina boko tɔnawa u torari. Ka maa wirugibun tiwa u torari ka sere maa tem mɛn tɔn durɔbu kpuro.

¹⁷ Domi tɔn kurɔbu kpuro b̄a n nua ye Fasiti u kua, ba koo sewa bu ben durɔbu gem. Ba n̄ maa bu mɛm nɔɔwammɛ. Kpa bu ka tii yina bu nɛɛ, ye sina boko u raa win kurɔ Fasiti sokusia u na rɔ?

¹⁸ Mɛya maa bɛsɛ wirugibu, bɛsɛn kurɔbu ba koo nɔ ye sina bokon kurɔ u kua. Kpa bu sɛ bu sun gari wisi ka gendu. Kpa gɛn te, tu bɛsɛn mɔru seeya.

¹⁹ N n̄ mɛn na, sina boko, à n wuran na, a de bu wooda yara ye ya Fasiti yinarimɔ u maa na wunen wuswaɔ kpa a kurɔ goo kɔsire ko wi u n̄n kere. Wooda ye, ya ko n wāawa bɛsɛ Pɛɛsiba ka Mɛdiban woodaba sɔɔ ye ba n̄ kpɛ bu go.

²⁰ Sanam mɛ ba koo wooda ye nɔ wunen tem bakam mɛ kpuro sɔɔ, tɔn kurɔ baawure u koo win durɔ mɛm nɔɔwawa, baa n̄ n mɛren na durɔ wi, u sāa.

²¹ Ma gari yi, yi sina boko ka win tem wirugibu dore. Ma u ka yi sɔmburu kua.

²² U dera ba tirenu morisia win tem beri berika kpuro sɔɔ. Ba tire ni yoruawa ka baawuren barum mɛ ba gerumo win tem sɔɔ. Wee ye tire ni, nu gerumɔ. Nu nɛɛ, n weenɛ tɔn durɔ wi u kurɔ sue kpuro u n̄ sāa win yenu yɛro kpa ba n da win barum gere yenu ge sɔɔ.

Esitɛɛ u kua sina bokon kuro

2

¹ Amen biru, Asuresin mɔru ya sure. Ma u bwisika ye Fasiti u kua ka wooda ye ba yi win sɔ.

² Yera sina bokon tiin sɔm kowobu ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, sina boko, a de bu wɔndia be ba n durɔ yɛ kasu kpa ba n sɔa kurɔ burabun tii.

³ Yen sɔ, a tɔmbu gasio wunen tem beri berika kpuro sɔɔ bu wɔndia kurɔ burabu kasuma be ba n durɔ yɛ. Kpa bu ka bu na Susio wunen kurɔbun wɔa yerɔ. Miya Hege wi u ra wunen kurɔbu kɔsu u koo bu nɔɔri kpa u bu tim wɛ bu ka ben wasi sɔmɛ.

⁴ Saa ye sɔɔ, wɔndia wi u koo wunɛ sina boko wɛrɛ, wiya u koo Fasiti kɔsire ko.

Ma gari yi, yi ka sina boko naawa. Ma u yi wura.

⁵ N deema Yuu goo wɔa Susi wuu bɔkɔ ge sɔɔ. Win yisira Maadose. U sɔawa Yairin bii, Benyamɛn bweseru sɔɔ. Win sikadobara Simɛi ka Kisi.

⁶ Nebukanɛsawa u Maadose wi yoru mwaama ka win temgibu gabu Yerusalemun di ka ben sina boko Yekonia sannu.

⁷ Maadose wi, u win baan tundo turosin bii wɔndia goo neni. Domi win mɔwɔbu ba gu. Bii win yisira Hadasa wi ba maa mɔ Esitɛɛ. Wɔndia wi, kurɔ burɔn tiwa.

⁸ Sanam mɛ ba wooda ye yara, wɔndia dabira ta menna Susio. Esitɛɛ u wɔa be sɔɔ. Ma Hege wi u ra sina bokon kurɔbu kɔsu u ka be kpuro da tɔn kurɔbun wɔa yerɔ u bu nɔɔrimɔ.

⁹ Esitɛɛ u Hege wɛrɛ ma u ka nɔn nɔnu geu mɛɛra u nɔn tim wɛ fuuku mɛ u koo ka wasi sɔmɛ ka maa dɔa ni u ko n da di. Ma u nɔn wɔndia nɔɔba yiru kasua sina kpaarun sɔm kowobu sɔɔ. Yen biru, u nɔn dii te ta buram bo wɛ tɔn kurɔbun wɔa yeru mi.

¹⁰ Adama Esitɛɛ kun gerua ma u sɔa Yuu. Domi Maadose u nɔn ye yinari.

¹¹ Mɛya Maadosen tii u ra n daamɔ tɔn kurɔ ben wɔa yerun kɔnnɔwɔ u ka Esitɛɛn alafia bikia kpa u n maa ka yɛ ye ba nɔn kuammɛ.

¹² Wɔndia be kpuro ba koo wasin burarun tim kowa wɔɔ tia tɔn kurɔbun wɔa yeru mi. Suru nɔɔba tia sɔɔ, ba koo bu gum mɛ ba ra soku miru sawa. Suru nɔɔba tia ye ya maa tie sɔɔ, kpa bu bu gum turaregum sawa ka maa tim gam wasin burarun sɔ. Yeniban biru, wɔndia ben baawure u ko n tɔru mɔ tɛ sɔɔ u koo yari u da u sina boko Asuresi deema.

¹³ Dɔma te yɛro u koo yari ben wɔa yee ten min di u ka da sina bokon mi, ba ra nɔn wɛwa ye u ki.

¹⁴ Wɔkuru kpa u da sina bokon mi. Bururu yam sɔreru kpa Sasigasi, sina bokon tɔn kurɔbun kɔso u ka nɔn da diru garu sɔɔ. Saa ye sɔɔ, kurɔ wi, u n maa wee sina bokon mi,

ma n kun mɔ sina bokon tiwa u nɔn sokusia ka win yisiru.

¹⁵ Ye n Esitɛɛ Abisailin bii wi Maadose u nɛnu girari u ka da sina bokon mi, u n gɔanu ganu bikie ma n kun mɔ ye Hege sina bokon kurɔbun kɔso wi, u nɔn sɔɔwa u ka da. Be ba ka Esitɛɛ yinna kpuro, ba ra ka nɔn nɔnu geu mɛɛriwa.

¹⁶ Asuresin bandun wɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, yen suru wɔkuruse wi ba mɔ Tebesi, yera ba ka Esitɛɛ da win mi.

¹⁷ Ye ba tura mi, yera sina boko u Esitɛɛ kɔa n kere kurɔ be u waare kpuro. Wɔndia be kpuro sɔɔ, Esitɛɛwa u ka nɔnu geu mɛɛra. Yen biru, u Esitɛɛ sina furɔ dokea. Ma u nɔn kua Fasitin kɔsire.

¹⁸ Ma sina boko u win bwisi kɛɔbu ka win sɔm kowobu ka win sina asakpɔbu tɔɔ baka dim soka Esitɛɛn sɔ. Ma u win tem tɔmbu kpuro wɛrabu wɛ dɔma te. Ma u bu kɛnu bɔnu kua ka nuku tia.

¹⁹ Sanam mɛ ba maa wɔndiaba menna nɔn yiruse, Maadose u sɔa sina kpaarun wirugii turo.

²⁰ Saa ye sɔɔ, Esitɛɛ kun tii sɔɔsi ma u sɔa Yuu. Domi u Maadose mɛm nɔɔwa nge mɛ u ra raa ko sanam mɛ u wɔa win mi.

Maadose

u sina bokon wɔaru wɔra

²¹ Sɔɔ teuru ye Maadose u win sɔmburu mɔ sina kpaarɔ, Bigitani ka Teresi be ba sɔa sina bokon kɔnnɔn kɔsobu ba ka sina boko mɔru kua sere ba ki bu nɔn go.

²² Yera Maadose u gari yi nua. Ma u da u ye Esitɛɛ sɔɔwa. Ma Esitɛɛn tii u maa da u sina boko sɔɔwa ka Maadosen yisiru.

²³ Yera ba gari yin gem kasu ba deema geema. Ma ba dɔa nɔɔ sɛm kua ba ka bu sɔka ba suasia wɔllɔ. Ma ba gari yi yorua ben tem garin tireru sɔɔ sina bokon nɔni biru.

Hamani ka Maadose ba nɔ do

3

¹ Yeniban biru, Asuresi u Hamɛdatan bii wi u sɔa Agagin bweseru wɔlle sua. Ma u nɔn kua yiruse win bandu sɔɔ.

² Sina kpaarun sɔm kowobu kpuro ba ra Hamani kpunɛwa, domi sina bokowa u yen wooda ye wɛ. Maadose turowa u yina u nɔn kpuna.

³ Yera sina bokon sɔm kowo be ba tie ba ra nɔn bikie bu nɛɛ, mban sɔna a ku ra ka sina bokon wooda mɛm nɔɔwɛ.

⁴ Tɔɔ baaterewa ba ra nɔn bikie mɛsum. Adama Maadose u ku ra bu wisi. U ra gesi bu wisiwa u nɛɛ, nɛ Yuuwa. Yera ba da ba ye Hamani sɔɔwa bu ka wa Maadose u n ko n mɔ mɛ u n dɔɔ.

⁵ Yera Hamanin tii u wa Maadose u yina u nɔn kpuna. Ma u mɔru besira too.

⁶ Mɛya ba maa nùn sɔ́wa ma Maadose u sáawa Yuu. Yera Hamani u bwisika win tii sɔ́ u nɛɛ, ñ n mɛn na, Maadose tɔ́nan gɔ́ kun tura sere u Yuuban bweseru kpuro go be ba wáa Asuresin tem mɛ kpuro sɔ́.

⁷ Asuresin bandun wáɔ wákura yirusen suru gbiikoo wi ba mɔ́ Nisáa sɔ́ra ba gáanu kɔ́ ni ba sokumɔ́ purimu bu ka suru ka win tɔ́ru wa tɛ́ sɔ́ ba koo Yuuba go. Ma ya suru wákura yiruse wi ba mɔ́ Adari gɔ́sa.

Hamani u Yuuban

kpeerasiabun sɔ́ru mɔ́

⁸ Hamani u sina boko sɔ́wa u nɛɛ, yinni, bweseru gara wáa tɛ́n tɔ́mba yarine baama wunen tem mɛ kpuro sɔ́, ba tii mɛnɛ nɛnɛm, ben komara maa sáawa nɛnɛm. Yen biru ba ku ra wunen woodaba mɛm nɔ́wɛ. Á n bu deri sɛ́ɛ, ya ñ nun arufaani gaa kuamme.

⁹ Á n wuran na, a de bu wooda yara kpa bu yore bu tɔ́n ben bweseru go. Saa ye sɔ́, kon sii geesun tɔ́nnu gooba wunɔ́bu (300) sua n wunen tem sɔ́m kowobu wɛ́ bu doke wune sina bokon arumani sɔ́.

¹⁰ Yera sina boko u win taabu wuna u Hamani Yuuban yiberɛ wi wɛ́.

¹¹ Ma u nɛɛ, a wunen gobi nenuɔ́ adama kon nun Yuuba deria kpa a ka bu ko mɛ a kɔ́.

¹² Suru gbiikoon sɔ́ wákura itase sɔ́, ba sina bokon tire yorobu sokusia. Tire yoro be, ba tirenu yoru nge mɛ Hamani u gerua. Ma ba nu mɔ́risia sina bokon tem wirugibun mi ka win sina asakpɔ́bun mi ka win tem beri berikan wirugibun mi ka bweseru baaterun wirugiin mi. Ba nu yoruawa ka barum baamere mɛ mu wáa tem mɛ sɔ́. Ma ba tire ni nɔ́ma doke ka sina boko Asuresin yísiru ka win taabun yíruru.

¹³ Ma ba tɔ́mbu gɔ́ra gɔ́ra ka tire ni, tem mɛn beri berika kpuro sɔ́ bu ka Yuuba kpuro kpeerasia sɔ́ teeru, aluwaasiba ka durɔ́ tɔ́kɔ́nu ka bibu ka tɔ́n kurɔ́bu. Kpa bu ben arumani kpuro kam koosia. Ba koo ye kowa suru wákura yirusen sɔ́ wákura itase sɔ́, suru wi ba mɔ́ Adari.

¹⁴ Bera mi ba tire te wa kpuro, ba koo ten gari garisiwa wooda, kpa bu de tɔ́mbu kpuro ba n yɛ́ ba n ka yen sɔ́ru sáa sere tɔ́ te, tu ka tunuma.

¹⁵ Ma sina boko u sɔ́mɔ́ be wooda wɛ́ ba doona fuuku. Ma ba wooda ye kpara Susiɔ́, wuu bɔ́kɔ́ gen mi. Saa yɛ́ sɔ́ wuu gen tɔ́mbu ba wáa bití sɔ́, saa ye sɔ́ra sina boko ka Hamani ba sɔ́ ba ben tam nɔ́rumɔ́.

Maadose

u Esitɛɛ somiru kanamo

4

¹ Ye Maadose u nua ye ya kooramɔ́, yera u win yaberu nenua u karana. Ma u saaki sebua u torom wisi wirɔ́ nuku sankirarun

sɔ́. Yen biru, u da wuu suunu sɔ́, u nuku sankirarun kuuki mɔ́ ka dam.

² Ma u da sere sina bokon kɔ́nnɔ́wɔ́, baa mɛ ba ra yine wi u saaki sebua u da mi.

³ Tem mɛ kpuro sɔ́, mi Yuuba ba sina bokon wooda yen gari nua, ba ra nuki sankirewa. Kpa bu nɔ́ bɔ́ke, ba n weeweenu mɔ́ ba n sumɔ́. Ben gabu ba n kpí ba n saaki sebua, ba n torom wisi wirɔ́ nuku sankira ten sɔ́.

⁴ Esitɛɛn sɔ́m kowobu ba na ba nùn ye sɔ́wa. Ma u nanda gem gem. Ma u ka yánu gɔ́ra bu Maadose sebusia kpa u win saaki ye pota. Adama Maadose u yina.

⁵ Yera Esitɛɛ u Hataki win sɔ́m kowo turo wi sina boko u nùn deria gɔ́ra Maadosen mi, u nùn bikia ye n nùn mɔ́. Mban sána u mɔ́ mɛ.

⁶ Ma Hataki u seewa u da Maadosen mi, sina bokon kɔ́nnɔ́wɔ́.

⁷ Yera Maadose u nùn sɔ́wa kpuro ye ya kooa, ka gobi yi Hamani u koo doke sina bokon arumani beru yerɔ́ bà n Yuuba go ba kpa.

⁸ Ma u maa nùn sina bokon wooda ye ya gerumɔ́ bu Yuuba gon tireru wɛ́, te ba yara Susiɔ́. Ma u nùn kana u Esitɛɛ ye kpuro sɔ́. Kpa u be da u sina boko suuru kana u ka Yuuban bweseru deri.

⁹ Ma Hataki u da u ye kpuro Esitɛɛ sɔ́wa.

¹⁰ Yera Esitɛɛ u maa nùn gara Maadose win mi.

¹¹ U nɛɛ, sina bokon sɔ́m kowobu kpuro ka bwese ni nu wáa tem mini, nu yɛ́ ma wi u da sina bokon mi, u kun yɛ́ro soka, ba ra yɛ́ro gowa nge mɛ wooda ya gerua. Adama sina bokon tii ù n nùn win sina deki wuragia tii, ba ñ nùn goomɔ́. Wee tɛ́, nɛn sɔ́ tena mi, ye sina boko kun ka man sokure.

¹² Sanam mɛ ba ka Esitɛɛn gari yi Maadose daawa,

¹³ yera Maadose u gɔ́ra bu nùn sɔ́ bu nɛɛ, u kun tamaa wi turowa u koo kisira Yuuban wahala yen di yɛ́n sɔ́ u wáa sina kpaara.

¹⁴ U n mari, u ñ win tɔ́mbu somi tɛ́, ba koo somiru wa gam di, kpa bu faaba wa. Adama wi, ka win tundon yenugibu, ba koo gbiwa. Sɔ́rɔ́kudo yen sána ba nùn kua sina bokon kurɔ́.

¹⁵ Yera Esitɛɛ u maa gɔ́ra Maadosen mi u nɛɛ,

¹⁶ u doo u Yuuba kpuro mɛnna be ba wáa Susi mi, kpa bu nɔ́ bɔ́ke win sɔ́, sɔ́ sɔ́ ita ka wákuru ita, bu ku díanu di, bu ku maa nim nɔ́. Wi ka maa win sɔ́m kowobu ba koo maa ko mɛsum. Yen biru, kpa u da sina bokon mi, baa mɛ wooda ya mɛ yina. U n koo gbin na, kpa u gbi.

¹⁷ Yera Maadose u da u kua kpuro nge mɛ Esitɛɛ u nùn sɔ́wa u ko.

5

¹ Nɔɔ boku ten sɔɔ itase, yera Esitɛɛ u win sina yānu sebua. Ma u da sina kpaarɔ. Ye u dua ten sɔɔwɔ, u deema sina boko u sɔ win sina kitarɔ u kɔnnɔ mɛɛra.

² Sanam mɛ u Esitɛɛ wa u yɔ win yenu ge sɔɔ, yera u ka nūn nɔnu geu mɛɛra. Ma u nūn win sina deka tii ye ba kua ka wura. Ma Esitɛɛ u susi u deka yen sɛru baba.

³ Ma sina boko u nūn bikia u nɛɛ, Esitɛɛ, mban sanuma a mɔ. A man sɔɔwɔ ye a kɔ n nūn kua. Na sɔɔru kpa n ka nūn kpuro wɛ, baa n n nɛn tem bɔnun na.

⁴ Ma Esitɛɛ u nɛɛ, yinni, à n ka man nɔnu geu mɛɛran na, na kɔwa wunɛ ka Hamani i na nɛn mi. Domi na tɔɔ baka dim sɔɔru kua mi, bɛɛn sɔ.

⁵ Yera sina boko u gɔra bu Hamani sokuma fuuku bu ka da Esitɛɛn mi. Ye Hamani u na, yera be yiru ye kpuro ba da ba tɔɔ baka dim mɛ di.

⁶ Sanam mɛ ba tam nɔrumɔ, yera sina boko u Esitɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, mba a kɔ a man kana. Na sɔɔru kpa n ka nūn kua ye a kɔ baa n n nɛn tem bɔnun na, kon nūn wɛ.

⁷ Ma Esitɛɛ u wisa u nɛɛ, yinni, wee ye na kɔ a man kua.

⁸ À n ka man nɔnu geu mɛɛra, ma a sɔɔru sɔa a ka man kua ye na kɔ, kon maa tɔɔ baka dim sɔɔru ko sia, kpa i wurama wunɛ ka Hamani i di. Saa ye sɔɔra kon nūn sɔ ye na kɔ.

Hamani u kɔ u Maadose go

⁹ Yen tɔɔ te, Hamani u yara Esitɛɛn yɛnun di ka nuku dobu. Adama ye u tura kɔnnɔwɔ, u wa Maadose kun seewe u nūn bɛɛɛ wɛ. Ma u mɔru bɛsira gem gem.

¹⁰ Adama u tii nɛnuu u da yɛnuɔ. Yera u win bɔrɔba ka win kurɔ Serɛsi sokusia.

¹¹ Ma u tii sua gari gerua tɔn be kpuron wuswaɔɔ, win dukia baka ka win bii tɔn durɔ dabi te u maran sɔ ka sere girima ye sina boko u nūn doke u ka nūn kua win sina asakpɔbu kpuron wirugli.

¹² Yera u nɛɛ, nɛ turowa Esitɛɛ, sina bokon kurɔ u soka n ka sina boko yɔsiri tɔɔ baka dim mɛ u sɔɔru kuan sɔ. Nɛ turo wiya u maa nɛɛ, n sina boko yɔsirima sia su ka kɔm di win mi.

¹³ Adama yeniba kpuro ya n ko n man sɔa gānu nà n Maadose Yuu wi waamɔ u wāa sina kɔra kɔnnɔ mi.

¹⁴ Yera win bɔrɔ be, ka win kurɔ wi, ba nūn bwisi kɔ ba nɛɛ, a doo a dāru garu gira tɛn gunum mu sɔa gɔm soonu weeraakuru kpa a sina boko kana bu Maadose soku bu sɔarusia mi. Saa ye sɔɔ, kaa kpɔ a tɔɔ baka dim mɛ di ka nuku dobu.

Yera gari yi, yi Hamani dore. Ma u dera ba dāa te sɔɔru kua.

Sina boko

u Maadose wolle sua

6

¹ Yen wɔku te, sina boko u kpana u dweeya. Yera u nɛɛ, bu nūn ben tem garin tirenu tama. Tire ni sɔra ba ra yore ye n kora kpuro ben tem sɔɔ. Ma ba ka nūn tire ni naawa ba nūn garia.

² Ma ba girari mi sina bokon sɔm kowobu Bigitani ka Teresi ba raa nɔɔ tia kua bu ka sina boko go. Ma Maadose u ye sina boko damɛya.

³ Yera sina boko u bikia u nɛɛ, ba sere Maadose wolle sua gari yin sɔ?

Ma sɔm kowo be, ba wisa ba nɛɛ, aawo, ba n nūn gānu kue.

⁴ Sina boko u bikia u nɛɛ, wara u wāa sina kpaaru mi.

N deema saa yera Hamani u duumam sisi u ka sina boko kana u Maadose sɔarusia dāa ye u sɔɔru kuan wɔllɔ.

⁵ Yera sina bokon sɔm kowo be, ba nūn wisa ba nɛɛ, Hamaniwa u wāa mi.

Ma sina boko u nɛɛ, u duuma.

⁶ Yera Hamani u dua. Ma sina boko u nūn bikia u nɛɛ, amɔna kon yɛro kua wi na kɔ n wolle sua.

Yera Hamani u tii sɔɔwa u nɛɛ, wara sina boko u koo maa wolle sua n kere nɛ. Ma u wisa u nɛɛ,

⁷ yinni, à n kɔ a goo wolle sua,

⁸ a de bu wunen tiin yaberu sua ka wunen tiin duma ye ba sina furɔ dokea wirɔ.

⁹ Kpa a de wunen sɔm kowo damgii turo u durɔ wi sina yāa ni sebusia kpa u nūn yɔɔsia wunen duman wɔllɔ. Kpa u ka nūn da wuu suunuɔ u n gerumɔ u n mɔ, wee nge mɛ sina boko u ra yɛro kue wi u wolle sua.

¹⁰ Yera sina boko u Hamani sɔɔwa u nɛɛ, tɛ, a seewo a yāa ni ka duma ye sua kpa a Yuu wi kua nge mɛ a gerua mi. Baa yen gāa piibu a ku ra duari. U wāa sina kɔra kɔnnɔwɔ u sɔmburu mɔ mi.

¹¹ Ye Hamani u da u yāa ni suama ka duma ye, yera u nu Maadose sebusia. Ma u nūn yɔɔsia duma yen wɔllɔ u ka nūn da wuu suunuɔ u gerumɔ u mɔ, wee nge mɛ sina boko u ra yɛro kue wi u wolle sua.

¹² Yen biru, Maadose u gɔsira u wura sina kɔra kɔnnɔ mi. Ma Hamani u maa doona fuuku win yɛnuɔ, u tuke sekurun sɔ.

¹³ Ye u tura mi, u ye kpuro win kurɔ Serɛsi ka win bɔrɔba saaria. Ma ba nūn bwisi kɔ ba nɛɛ, Maadose wi, Yuuwa. Ma win wuswaɔɔra ba nun sekuru doken torua mɛ, a n yɛ ma kaa n kaaramɔwa a n dɔɔ.

¹⁴ Sanam mɛ ba gari gerumɔ ba n kpa, yera sina bokon sɔmɔbu ba tunuma, ma ba yande Hamani sua ba ka da Esitɛɛn tɔɔ baka dii yero.

Hamanin gɔɔ

7

¹ Yera sina boko ka Hamani ba Esitɛɛn tɔɔ baka dim mɛ da non yiruse.

² Ye ba dim kpa ba tam nɔrumɔ, yera sina boko u maa Esitɛɛ bikia u nɛɛ, mba a kɪ a man kana. Na sɔɔru sɔa n ka nun kpuro kua ye a kɪ. Kon mam nun nen tem bɔnu wɛ.

³ Ma Esitɛɛ u nɛɛ, yinni, à n ka man nonu geu mɛɛran na, ma n nun wɛre, wee ye na nun kanamɔ. A ku de bu nɛ ka nen bweseru go.

⁴ Domi ba sun dɔrawa bu ka sun sakiri bu kpeerasia wɔnwɔndu sariru sɔɔ. N n yorun na ba sun kpɛɛ, kon daa nen nɔɔ mariwa domi ta ñ tura n ka nun baasi.

⁵ Yera sina boko Asuresi u Esitɛɛ bikia u nɛɛ, wara u nia yen bweseru kua.

⁶ Esitɛɛ u wisa u nɛɛ, besen yiberɛ wi u sun noni sɔɔmɔ, wiya Hamani tɔn kɔso wini.

Yera Hamani u nanda sina boko ka Esitɛɛn wuswaaɔ.

⁷ Ma sina boko u seewa u yara ka mɔru u da win sina kpaarun yaaraɔ. Saa yera Hamani u tuba ma sina boko u sɔɔru kpawa u ka nùn go. Yera u Esitɛɛ suuru kana u nùn faaba ko.

⁸ Ma u tii yɔsu u wɔruma mi Esitɛɛ u sɔ. Saa yera sina boko u wurama ma u dua mi ba tɔɔ bakaru dimɔ. Yera u Hamani bikia u nɛɛ, a kɪ a maa Esitɛɛ gabawa nen wuswaaɔ sina kpaaru mini?

U ka gari yi gere u kpe, yera win sɔm kowobu ba Hamanin wuswaaɔ bokua.

⁹ Yera sɔm kowo ben turo wi ba mɔ Haabona u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, yinni, Hamanin tii u dɔru garu sɔɔru kua tɛ sɔɔ u koo raa Maadose sɔku u bwɛ wi u nun gari dɔmɛya a ka faaba wa mi. Dɔa te, ta gire mi, win dirun wuswaaɔ. Ten gunum mu sɔawa gom soonu weeraakuru.

Yera sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, bu Hamani sɔkuo bu bwɛ dɔa te sɔɔ.

¹⁰ Ma ba Hamani sua ba ka da ba bwɛ dɔa ten wɔllɔ, te u raa sɔɔru kua Maadosen sɔ. Saa yera sina bokon mɔru ya sure.

8

¹ Yen tɔɔ te sɔɔ, sina boko Asuresi u Hamani Yuuban yiberɛ win dukia kpuro sua u Esitɛɛ wɛ. Ma Esitɛɛ u nùn sɔɔwa ma Maadose u sɔawa win dusi.

² Yera sina boko u Maadose sokusia ma u win sina taabu sua ge u Hamani mwaari u nùn wɛ. Yen biru, Esitɛɛ u Hamanin dukia ye Maadose nɔma beria.

Sina boko u wooda yara

Yuuban arufaanin sɔ

³ Yen biru, Esitɛɛ u kpuna sina bokon wuswaaɔ ka swii ma u nùn suuru kana u ka himba kɔsa ye yinasia ye Hamani Agagigii u raa yi Yuuban sɔ.

⁴ Ma sina boko u Esitɛɛ win sina deka tii ye ba kua ka wura. Yera Esitɛɛ u seewa u yɔra win wuswaaɔ.

⁵ Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, yinni, ñ n nun wɛren na, à n ka man nonu geu mɛɛran na, na kɪ a wooda ye yinasia ye Hamani Agagigii Hamedatan bii wi, u yara u nɛɛ, bu Yuuba kpeerasio be ba wɔa tem mɛ sɔɔ. Kpa a de bu ye kpara.

⁶ Domi na ñ kpɛ na n sɔ kpa na n waamɔ ba nen bweseru noni sɔɔmɔ ba goomɔ.

⁷ Yera sina boko Asuresi u Esitɛɛ ka Maadose wisa u nɛɛ, i swaa dakio i na. Wee na dera ba Hamani sɔka dɔa sɔɔ ba bwɛ yèn sɔ u kasu bu Yuuba go. Ma na maa wune Esitɛɛ win dukia kpuro wɛ.

⁸ Yen sɔ tɛ, i yoruo ka nen yisuru ye ya koo Yuuba arufaanin kua. Kpa i ye nɛ sina bokon yireru koosi. Domi ye ba yorua ka sina bokon yisuru ma ba ye win yireru koosi, ba ñ maa kpɛ bu ye gosia.

⁹ Wɔɔn suru itase wi ba mɔ Sifaa, win sɔɔ yenda itase sɔɔ, yera ba sina bokon tire yorobu sokusiam, ma Maadose u bu wooda wɛ bu Yuuba tirenu kua ka sina bokon sina asakpɔbu ka win tem wirugibu ka sere wirugii be ba wɔa bera wuna teeru ka nɔɔba yiru ye sɔɔ, saa Endin di n ka girari Etiopia. Ma ba tire ni kua ka Yuuban barum ka sere maa barum mɛ mu wɔa tem mɛ kpuro sɔɔ.

¹⁰ Ba nu yorua ka sina bokon yisuru, ma ba nu yireru koosi ka win taabu. Saa ye sɔara sina bokon maasɔbu ba seewa ba ka nu da baama.

¹¹ Wee ye tire ni, nu gerumɔ. Nu nɛɛ, sina boko u Yuuba wooda wɛ u nɛɛ, wuu mi ba gesi wɔa kpuro bu mɛnnɔ bu ka ben wɔaru wɔra kpa bu bwese te ta bu wari kpeerasia sere ka ten kurɔbu ka bibɔ. Kpa bu ten dukia gura.

¹² Baawurewa u koo wooda ye mɛm nɔɔwa Asuresin tem kpuro sɔɔ, suru wɔkura yirusen sɔɔ wɔkura itase sɔɔ. Suru wiya ba mɔ Adari. Tɔɔ tera ba raa yi bu ka Yuuba go.

¹³ Bera mi tire te, ta gesi tura, ba koo ten gari gariswara wooda kpa bu de tɔmbu kpuro ba n ye yɛ. Kpa Yuuba ba n sɔɔru sɔa bu ka ben yiberɛ ba mɔru kasia tɔɔ te sɔɔ.

¹⁴ Ye sina boko u win maasɔbu wooda ye wɛ yera ba ben dumi yɔɔwa ba da fuuku ma ba yen gari kpara tem mɛ kpuro sɔɔ. Ba maa ye kpara Susiɔ.

¹⁵ Saa ye sɔara Maadose u yara sina kpaarun di u da wuu sɔɔ u sina yɔnu sebua ni nu noni gaaduragii ka noni kpiki mɔ ka yabe bakaru noni swɛegiru ka maa sina furɔ wuragu. Ma wɔkinu yiba Susi ye sɔɔ taki ka nuku dobn kuukin sɔ.

¹⁶ Yen dɔma te, Yuuba ba nuku dobu mɔ too, ba kuuki mɔ, ba yɔkumɔ.

¹⁷ Bera mi ba gesi wɔa kpuro ba ka wooda ye nua, ba nuku dobu kuawa too, ba tɔɔ baka

dim sokuna. Ma tɔn dabinu ba tii gɔsia Yuu yɛn sɔ ba Yuuba nasie.

Yuuba

ba ben yiberɛba mɔru kɔsie

9

¹ Suru wɔkura yirusen sɔɔ wɔkura itase ye, ya tura. Tɔɔ te sɔɔra sina bokon wooda ye u raa yi Yuuban sɔ ya koo sɔmburu tore. Tɔɔ tera Yuuban yiberɛba ba yiyɔ bu Yuuba kamia. Adama n n̄ kooɛ. Yuubara ba nasara sua.

² Asuresin tem kpuro sɔɔ, Yuuba ba mɛnna wuu mi ba wɔa kpuro. Ma ba ben yiberɛba wɔri be ba raa nɔɔ tia kua bu ka bu go mi. Goo sari wi u ka tii yina. Domi ba ben bɛrum mɔwa.

³ Sina bokon tem beri berikan wirugibu ka win sina asakpɔbu ka win tem wirugibu ka win tiin sɔm kowobu ba ka Yuuba yɔra domi ba Maadosen bɛrum mɔ.

⁴ Maadose wi, u aye bɛɛɛgiri mɔ sina kpaaru mi. Ma u yisuru yara tem mɛ kpuro sɔɔ. Ma win dam mu sosimɔ mu dɔɔ.

⁵ Yuuba ba ben yiberɛ be kua nge mɛ ba kɔ. Ba bu gowa gem gem.

⁶ Susi maro sɔɔ, tɔmbu nɛɛra wunɔbuwa (500) ba go.

⁷ Ma ba Paasandata ka Dalifoni ka Asipata sakira,

⁸ ka Porata ka Adalia ka Aridata

⁹ ka Paamasita ka Aridai ka Fayesata

¹⁰ ka sere maa Hamani Yuuban yiberɛn bibu wɔkuru. Adama ba n̄ ben dukia gure.

¹¹ Yen tɔɔ te, ba sina boko tɔn ben geeru sɔɔwa be ba go Susi maro mi.

¹² Yera sina boko u Esitɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, wee Yuuba ba tɔmbu nɛɛra wunɔbu (500) go mini ka Hamanin bibu wɔkuru. Amanɔ n ko n sɔa wuu si su tie sɔɔ. Tɛ, à n maa gɔanu kɔ a man bikio, kon nun ye kua.

¹³ Ma Esitɛɛ u n̄n wisa u nɛɛ, à n wuran na, a de sia Yuuba bu maa ko Susi mini nge mɛ wooda ye, ya gerua. Kpa bu Hamanin bibu wɔku ten gonu bwɛ dɔaɔ.

¹⁴ Ma sina boko u wooda wɛ bu maa ko nge mɛ. Ma ba ye kpara Susiɔ. Ma ba Hamanin bibu wɔku ten gonu bwɛ dɔaɔ.

¹⁵ Yuu be ba wɔa Susi maroɔ, ba Adarin sɔɔ wɔkura nne ye sɔɔ mɛnna. Ma ba tɔmbu gooba wunɔbu (300) go. Adama ba n̄ ben dukia gure.

¹⁶ Yuu be ba maa wɔa tem mɛn beri berikaɔ ba maa mɛnna bu ka ben wɔaru wɔra. Ma ba ben yiberɛba mwɛɛra ba go. Adama ba n̄ ben dukia gure. Tɔn be ba go mi, ben geera sɔa nɔrɔbun suba wata ka wɔkura nɔɔbu (75.000).

¹⁷ Yeni ya koorawa suru wi ba mɔ Adarin sɔɔ wɔkura itase sɔɔ. Yen sɔɔ wɔkura nɛɛse

sɔɔra ba tɔn goberu deri. Ma ba tɔɔ bakaru di ka nuku dobu.

¹⁸ Adama Yuu be ba wɔa Susi maroɔ, ba ben yiberɛba gowa sɔɔ wɔkura itase ka sɔɔ wɔkura nɛɛse sɔɔ. Sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔra ba wɛra. Ma ba tɔɔ bakaru di ka nuku dobu.

¹⁹ Yen sɔna Yuu be ba wɔa baru kpaanɔ ba ra tɔɔ bakaru di ka nuku dobu Adarin sɔɔ wɔkura nɛɛse te sɔɔ. Kpa bu kɛnu mɔrisiana.

Maadose

u tɔɔ bakaruɔn tɔru yi

²⁰ Yeniban biru, Maadose u gari yi yorua tirenu sɔɔ. Ma u Yuu be ba wɔa turuku ka tontondeɔ tire ni mɔrisia Asuresin tem mɛ kpuro sɔɔ.

²¹ U ben baawure kana ba n da tɔɔ baka te di wɔɔ baagere suru wi ba mɔ Adarin sɔɔ wɔkura nɛɛse ka nɔɔbuse sɔɔ.

²² Kpa bu kɛnu mɔrisiana. Kpa bu sɔarobu kɛnu kɛ. Domi tɔɔ te sɔɔra Yuuba ba ben yiberɛba kamia ba dɛra. Suru wi sɔɔra ben nuku sankiranu nu gɔsia nuku dobu. Ma ben nɔni swaaru ta kua bɔri yendu.

²³ Ma Yuuba ba Maadosen gere ye mem nɔɔwa, ba wuru tɔɔ baka te, tu ko wororu.

²⁴ Domi Hamani, Hamɛdatan bii, Agagigii wi, wi u sɔa Yuuban yiberɛ u raa himba kua u Yuuba kpuro go. Yen sɔna u guba kɔ u ka wa tɔɔ te u koo Yuuba nɔni sɔ kpa u bu go.

²⁵ Adama Esitɛɛ u da sina bokon mi. Ma sina boko u wooda yara u nɛɛ, ye Hamani u raa himba kua mi, yu wɔri win wiru wɔlɔ kpa bu wi ka win bibu bwɛ dɔa wɔlɔ.

²⁶ Yen sɔna ba tɔɔ ni soka Purimu ben tɛtɛ dumin sɔ.

Yuuba ba Maadosen tire ten gari mem nɔɔwa ye ba bu kua ka ye ba wan sɔ.

²⁷ Ma Yuuba ba tɔɔ ni kua wororu te ba n̄ kpɛ bu kɔsi ben bibun bweseru ka be ba koo ra tii koo Yuun sɔ. Wɔɔ baagere, sɔɔ yiru ye sɔɔ, ba ko n da tɔɔ bakaru diwa nge mɛ Maadose u yen wooda yi.

²⁸ Ba ko n da tɔɔ ni yaayewa sere ka baadommaa Isireliban yenu baagere sɔɔ. Mi Yuuba ba wɔa gesi, ba ko n da Purimun tɔɔ baka te diwa sere ka ben bibun bweseru.

²⁹ Esitɛɛ, Abisailin bii, ka Maadose ba maa tirenu ganu yorua fuuku bu ka tɔɔ baka ten gari dam sire.

³⁰ Yuuba kpurowa ba tire ni mɔrisia mi ba yarinɛ Asuresin tem beri wunaa teeru ka nɔɔba yiru ye sɔɔ. Alafia ka bɔri yendun gariya yi wɔa tire ni sɔɔ.

³¹ Nu bu sɔɔwa ba n da tɔɔ baka te di ten sɔa sɔɔ nge mɛ Esitɛɛ ka Maadose ba bu sɔɔwa. Ba n da ko mɛ, sere ka ben bibun bweseru nge mɛ ba kua sanam mɛ ba weeweenu kua ba nɔɔ bɔku.

³² Nge mɛya Esitɛɛn wooda ye, ya ka tɔɔ baka ten dam sire. Ma ba ye yorua tireru sɔɔ.

*Asuresi ka Maadosen gari***10**

¹ Sina boko Asuresi u tɔn be ba wāa win tem kpuro sɔɔ wɔɔ gobi surewa sere ka be ba wāa daarun goora.

² Win yiiko kpuro ka win wɔrugɔrun faagi ka nge mε u ka Maadose wɔlle sua, ye kpuro ya yorua Pεεsiba ka Mεdiban sinambun kookoosun tireru sɔɔ.

³ Domi Maadose Yuu wi, u kua yiruse Asuresin bandu sɔɔ. Ma win bweseru kpuro ta nɔn kīa. U sɔmburu kua ten arufaanin sɔ. Ma u ka tu yina u dera ta wāa alafia sɔɔ.

YOObU

Yoobun tireru ta sun gemgiin wahala sɔɔmɔ ye Gusunɔ u dera u wa. Wahala yera, win bibu kpuro ba gu, ma win dukia kpuro ya kam kua, ma bwisinu win tii wɔri.

Yoobun bɔrɔba ba na bu ka nɔn bera. Ben gere sɔɔ, ba sɔsɔsiwa ma Yoobu u tora. Yen sɔna u wahala mɔ. Adama Yoobu kun gari yi wure. U bu sɔɔwa u nɛɛ, wi, u dɛɛre. U maa tɔn kɔsobu waamɔ ba kuuramɔ. N n mɛn na, n n toraru tɔna ta ra ka wahala nɛ.

Gusunɔ kun Yoobun bikia dabi ni wisa. U mam wure u Yoobun tii gaa dabinu bikiawa, kpa wi, Yoobu u ka gia ma wi, Gusunɔwa u dam kpuro mɔ. Wiya u maa gaa nu kpuro kpare.

Yeniban biru, Yoobun tii u wa ma u tore, ma u Gusunɔ suuru kana. Saa yera Gusunɔ u nɔn win yellun waa ru wesia. Win dukia ya maa wurama ma u maa bibu mara.

Tire ten kpunaa

1. Yoobu u wahala wa, wiru 1n di sere wiru 2:10.
2. Yoobun bɔrɔba ba nɔn beram da, wiru 2:11n di sere wiru 31:40.
3. Gari yi Elihu u Yoobu sɔɔwa, wiru 32n di sere wiru 37.
4. Gusunɔn wisibu, wiru 38n di sere wiru 41.
5. Gusunɔ u Yoobu domaru kua, wiru 42.

Setam u Yoobun laakari mɛera

¹ Durɔ goo waa Usiɔ, win yisira Yoobu. Durɔ wi, u sɔawa wi u ra Gusunɔ mɛm nɔɔwe. U saa gemgi, ma u Gusunɔ nasie. U ku ra kɔsa ka.

² Bii tɔn durɔbu nɔɔba yiruwa u mara, tɔn kurɔbu maa ita.

³ Sabe ni u maa mɔ, ni wee, yaa nu nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000), ka yooyoosu nɔrɔbun suba ita (3.000), ka naa wuku nɔrɔbu (1.000), ka keteku ninu nɛera wunɔbu (500), ka sɔm kowo dabi dabinu. Durɔ wiya u dukia bo sɔɔ yari yerun bera mi gia.

⁴ Win bii tɔn durɔ be, ba ra n tɔɔ baka dim sokunamɔwa, kpa bu ben sesubu ita ye soku bu na bu ka di bu na.

⁵ Ba n tɔɔ bakaru di ba kpa mɛ, Yoobu u ra bu sokuwa kpa u bu sɔrasia, kpa u se buru buru yellu u yaku dɔɔ mwaararuginu ko ben baawuren sɔ. Domi u ra tii sɔwa u nɛɛ, sɔrɔkudo nɛn bibu ba ko n Gusunɔ toraru garu kue ben gɔru. Nge mɛya u ra ko saa kpuro.

⁶ Yera sɔɔ teeru Yinni Gusunɔn gɔradoba ba na ba yɔra win wuswaaɔ. Ma Setam tii u maa na u yɔra ben suunu sɔɔ.

⁷ Ma Yinni Gusunɔ u nɔn bikia u nɛɛ, man diya a wee.

Ma u nɔn wisa u nɛɛ, na tem basu basu na ka sikerenɛwa, yera na den gɔsirama na wee.

⁸ Ma Yinni Gusunɔ u maa Setam bikia u nɛɛ, a nɛn sɔm kowo Yoobu wa mi? Goo sari wi u ka nɔn weenɛ handunia sɔɔ. Durɔ wi, u ra man mɛm nɔɔwe, kpa u n sɔimɔ gem sɔɔ. Mɛya u ku ra kɔsa ka. U maa man nasie.

⁹ Ma Setam u Gusunɔ wisa u nɛɛ, a tamaa kama Yoobu wi, u ka nun nasie?

¹⁰ N n wuna a nɔn kɔsu wi ka win yenugibu ka sere win ye u mɔ ro? Ma a win sɔma kpuro domaru kua. A dera win yaa sabenu nu terie tem mɛ sɔɔ.

¹¹ Tɛ, a win ye u mɔ nɔmu dokeo a wa. Na ye kam kam ma u koo nun bɔrusi wunen tiin wuswaaɔ.

¹² Ma Yinni Gusunɔ u Setam wisa u nɛɛ, ye Yoobu u mɔ kpuro, na nun ye nɔmu bɛria. Adama a ku win tii baba.

Yen biru Setam u doona Yinni Gusunɔn wuswaaɔ di.

Yoobun bibu ka win dukia

kpuro ya kam kua

¹³ Sɔɔ teeru Yoobun bii be kpuro ba mɛnne ba dimɔ ba nɔrumɔ ben tɔnweron yenuɔ.

¹⁴ Yera Yoobun sɔm kowo goo u na win mi, u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wee sanam mɛ sa ka nɛɛ yi wukumɔ, ma ketekunu nu yakasu dimɔ,

¹⁵ Sabegibu ba na ba wunen yaa sabe ni wɔri, ba mwɛera. Ma ba wunen sɔm kowobu go go ka takobi. Nɛ turowa na kpia na bu kisirari. Yen sɔna na na n nun sɔ.

¹⁶ Durɔ wi, u ka gari yi gere u kpe, win sɔm kowobun turo maa na u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wee guru gbɔa ya wunen yaa nu wɔri, ka wunen sɔm kowobu ma ya bu di. Nɛ turowa na yara min di. Yen sɔna na na n nun ye sɔ.

¹⁷ Saa ye sɔɔ, win tii u gari gerumɔ u n kpa, win sɔm kowo goo maa ka tunuma. U nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wee Kaladeban wuuru ita gaa ya na ya wunen yooyoosu wari ya mwɛera. Ma ba wunen sɔm kowobu mwɛera ba go ka takobi. Nɛ turowa na bu kisirari. Yera na na n nun ye sɔ.

¹⁸ Saa ye sɔɔ wini maa gari gerumɔ u n kpa, kpao maa ka tunuma. U nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wunen biba sɔ ba dimɔ ba nɔrumɔ ben tɔnweron diɔ,

¹⁹ yera woo damguu gaga na saa gbaburun bera gion di. Ma ga dii ten goonu nne swee, ma dii te, ta be kpuro wari ta go. Wee nɛ turowa na yara min di. Yera na na n nun ye sɔ.

²⁰ Ye Yoobu u yeniba kpuro nua, yera u seewa u win yaberu nɛnuu u karana, ma u tii wii pɔru woka nuku sankiranun sɔ. Ma u yiira u siriru tem girari u nɛɛ,

²¹ wee na yarawa tereru nɛn mɛron nukurun di. Terera ba koo maa man sike. Yinni Gusunɔwa u raa man ye kpuro wɛ,

wiya u maa ye kpuro sua.

Yen sɔ, kon nùn siara.

²² Ka yen de kpuro Yoobu kun Gusunɔ kɔsa gaamani. U n̄ maa nùn torari.

Setam

u maa Yoobun laakari mɛɛra

2

¹ Sɔo teeru, Yinni Gusunɔn ɔradoba ba kɔam na ba yɔra win wuswaaɔ. Ma Setam tii u maa na u yɔra ben suunu sɔo.

² Yinni Gusunɔ u Setam bikia u nɛɛ, man diya a wee.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, na tem bɔsu bɔsu na ka sikerenawa. Yera na den ɔsiramana na wee.

³ Yinni Gusunɔ u maa Setam bikia u nɛɛ, a nɛn sɔm kowo Yoobu wa mi? Goo sari wi u ka nùn weene handunia sɔo. U ra man mem nɔawɛ. U s̄imɔ gem sɔo. U ku ra kɔsa kã. U maa man nasie. Yera a swaa kasu n ka nùn kɔsa kua u kun man ɔãanu kue?

⁴ Ma Setam u wisa u nɛɛ, a n̄ yɛ ye tɔnu u mɔ kpuro, yera u koo wɛ u ka win wãaru yakia?

⁵ À n sikin na, a nùn nɔma dokeo a wa. Na yɛ kam kam ma u koo nun bɔrusi wunen tiin wuswaaɔ.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u Setam sɔɔwa u nɛɛ, wee na nun nùn nɔmu beria, adama a ku nùn go.

⁷ Ma Setam u doona Yinni Gusunɔn min di. Yen biru u da u Yoobu bwisi kɔsunu wisi saa win wirun di sere win naasɔ.

⁸ Ma Yoobu u da u sina torom sɔo u siru kɛka sua u ka ɔsramɔ.

⁹ Yera win kurɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, sere ka tɛ, Gusunɔ wiya a ka yɔra mɛ? A nùn wɔnwɔ kpa a gbi.

¹⁰ Adama Yoobu u kurɔ wi wisa u nɛɛ, a gari mɔwa nge gari bɔkɔ. A tamaa sà n̄ gea waamɔ Gusunɔn min di, sa n̄ maa kɔsa wasi win min di?

Ka yen de kpuro, Yoobu kun Gusunɔ gari kam gerusi.

Yoobun bɔɔba

ba nùn beram da

¹¹ Yoobun bɔɔba ita yeni, Elifasi Temagii, ka Bilida Suagii, ka Sofaa Naamagii ba wahala ye kpuro nua ye ya Yoobu deema, ma ben baawure u seema saa win tem di. Ba wesiana bu ka na Yoobun mi, kpa bu nùn nukuru yemiasia.

¹² Ye ba wee ba nùn wa sarun di, yera ba n̄ nùn tuba. Adama ye ba nùn turuku kua ba nùn tuba ma be kpuro ba wuri nɔo kpɛɛ. Yera ba ben yabenu nɛnu ba gɛɛka, ma ba tii tua wisi wirɔ nuku sankiranun sɔ.

¹³ Ma ba sina ka wi tem mi, sɔo sɔo nɔɔba yiru ka wɔkuru nɔɔba yiru. Goo kun nùn

ɔãanu sɔɔwa. Domi ba wa ma win nɔni swãa te, ta kpã.

YOObU KA WIN BɔRɔBA ITA

Yoobu u weeweenu mɔ

3

¹ Yeniban biru, Yoobu u den nɔo wukia ma u gari gerua u tɔo te ba nùn mara bɔrusi.

² U nɛɛ,

³ bɔrurara tɔo tɛ sɔo ba man mara.

Bɔrurara wɔku tɛ sɔo ba nɛn gura sua.

⁴ Yen tɔo te, tu ko yam wɔkuru mam mam.

Gusunɔ u ku maa ten gari ko wɔllu mi.

U ku de yam bururam mu maa kooora tɛ sɔo.

⁵ Garibun wãa yerun yam wɔku bakaru tu tu wukiri,

kpa guru wiru ta n tu wukiri.

Yen dɔma te, suru ka sɔo bu mwaaana kpa berum mu n wãa tem sɔo.

⁶ Gusunɔ u de wɔku te, tu t̄ira n banda.

U ku maa tu garisi wɔɔn t̄nu sɔo.

U ku maa tu garisi surun sɔo sɔo.

⁷ U de tɔo te, ta n sãa tɔo baruka sarirugiru,

kpa goo u ku raa nuku dobu ko te sɔo.

⁸ Sɔrobu bu tɔo tɛ bɔrusio.

Be ba waa bakan dweebu yɛ bu tu bɔrusio.

⁹ Kperi yi yi koo yari tɔo ten yoka yi ku balli.

Tã n yam bururam ȳiyɔ, tu mu bia.

Tu ku maa buruku sɔo wa.

¹⁰ Domi ta n̄ nɛn meron nukuru yinasie.

Ta derawa ba man mara n̄ ka wahala yeni wa.

¹¹ Mban sɔna na n̄ gu nɛn meron nukurɔ.

Mban sɔna na n̄ gu sanam mɛ ba man marumɔ.

¹² Mban sɔna nɛn mero u man mara u taaru sw̄ii.

Mban sɔna u man nɔari u bom kã.

¹³ Nã n̄ daa gu dɔma te, na ko n̄ daa kp̄iwa,

kpa na n̄ dɔ na n̄ wɛre,

¹⁴ nge sinambu ka ben bwisi kɛɔ be ba tii sina kpaanu bania tem mɛ sɔo ma nu kua bansu.

¹⁵ Mɛya na ko n̄ wɛre nge sina bii be ba ben dia wura ka sii geesu yibia,

ma ba gu.

¹⁶ N̄ kun mɛ, na n̄ wɛre nge bii win nukuru ba yara,

n̄ kun mɛ, nge bii wi ba mara ma u yande gu u n̄ sɔo wa.

¹⁷ Na ko n̄ wãa gario mi t̄n kɔsobun tii ba wɛre,

ka sere mi be ba wasira ba n̄ maa dam mɔ ba wãa ba wɛre.

¹⁸ Miya pirisamba ba wɛre,

ba n̄ maa be ba bu dam dɔremɔn nɔo nɔomɔ.

¹⁹ Damgibu ka bwɛɛbwɛɛbu ba wãa mi sannu.

Yobu bã n̄ da mi, ba ra yakiarewa saa ben yinnin min di.

20 Mban sōna Yinni Gusunō u ra de tōnu wi u wahala mō u yam sāreru wa.

Mban sōna u ra de wi u nuki sankire u n wāa.

21 Domi tōn ben bwesera ba gōō kī, adama ba n nūn wasi.

Ba gōō win binē mō n kere dukia.

22 Ba ku ra n nuku dobu mō sere bā n ben siki wōru wa.

23 Adama na sāawa wi u kun yē mi u dōō, ma Yinni Gusunō u nen swaa kenusi u ka sikerena.

24 Weeweenun saabu, na ku ra di.

Nen wuri kun nōru mō nge nim mē mu kokumō.

25 Yēn berum na mō, yera ya ra man deeme.

Ye na maa nasie, yera ya ra man wōri.

26 Wee, na n wāa sēē, na n maa wēre.

Na n bōri yendu mō, ma na ra n burisine.

Elifasin gari

4

1 Yeniban biru, Elifasi Temagii u Yoobu sōōwa u nēē,

2 sā n gari gerua yi koo nun du?

Wara u koo sere gari yini nō u n maari.

3 Wee tōn dabina a keu sōōsi,

ma a nuku sankirobu dam kā.

4 Wunen gari yi be ba raa kpanamō dam kā.

Ma a be ba gōma dwiia tāsisia.

5 Wee tē gari yi nun deema, ma a kpanamō.

Wee wahala ya nun girari, ma a burisine.

6 N n Gusunō sāara ta sāa wunen dam?

N n wunen yīyōbu bu ra n wāawa Gusunō win mi

yēn sō a nūn mēm nōowammē?

7 N n men na, a bwisikuo wunen wāaru sōō,

ā n nōere ba taare sarirugii gōō go,

n kun mē ba gemgibu mwēera ba kpeerasia.

8 Ne, na gabu waare, kōsan sōmbura ba ra n mō,

kpa ba n weesu swīi.

Mēya ba ra maa ye kpuron are wa.

9 Ba ra n Gusunōn mōru seeye

kpa yu ka bu kam koosia nge woo bōkō.

10 Kpa ben kukiri bi ba ra ko nge gbee sunō bu nōru ko.

Gusunō u ra ben nōsu bōokuwa.

11 Ba ko n sāawa nge gbee sunō mero ge ga yaa bia gu di,

ma ga gu, gen binu yarina.

12 Gari gēē man naawa asiri sōō wōkuru,

ma nen wasu su yi nua fere fere,

13 wōku suunu sōō, saa ye ta nanum kua ta kpa,

ma tōmba kpī kpata kpata ba dosimō.

14 Saa yera na nanda,

ma nen wasi kpuro diira.

15 Ma gāanu man sweema nge woo,

ma nen wasi kiri seewa.

16 Na gōō wa wi na n tuba.

Ma na nōō gagu nua ga gerumō tēru tēru ga mō,

17 tōnu u koo kpī u n dēere Gusunōn wuswaaō?

U koo kpī u n dēere wi u nūn taka kuan nōni sōō?

18 Gusunō u n mam win sōm kowobu gōradoba naane kue,

ma u toranu waamō be sōō.

19 Kaa sere gere tōn be ba mōma ka tem,

be ba koo kpī bu sunku nge kōkōbu?

20 Tōnu koo kpī u n wāa bururu,

n n kua yoka kpa a deema u gu,

kpa gōō kun mam gara nge u gu.

21 Win wāaru ta kasira.

U n bwisi kpuro wa u ka gu.

5

1 Yoobu, a kuuki koowo, gōō ù n koo re nun wisi.

Nge Gusunōn gōrado wara kaa soku kpa u na u nun wurari.

2 Gari bōkō u ra gbiwa win mōrun sō.

Bwisi sarirugii u ra gbiwa win nisinun sō.

3 Na gari bōkō wa u kuura.

Ma na wa win wāa yera wōriki.

4 Ma win biba faaban swaa deri.

Gōō sari wi u koo bu wōra siri yerō.

5 Tōn tukoba koo win dīa ni u gā kata ko bu gura,

baa ka ni u kara koosi ka sāki.

Kpa be ba win dukian binē mō bu ye sua bu ka doona.

6 Wahala ku ra yari saa tuan di.

Mēya nōni swāara ku ra maa kpī saa tem di.

7 Adama wi ba mara kpuro u koo wahala kowa,

nge mē bā n dōō wure, dōō buri yi ra yō.

8 Adama ne Elifasi, n n nen sōn na, Gusunōwa kon somiru kana.

Kpa n nūn nen wahala kpuro sō.

9 U ra gāa bakanu kowa ni tōnu kun kpē u gia.

U ra maamaaki dabinu ko.

10 U ra de gura yu ne tem sōō,

kpa gbea yu nim wa.

11 U ra be ba tii kawē wōlle sue,

kpa u be ba nuki sankire yara ben nuku sankirarun di.

12 U ra be ba bwisi kōsi mōn himba kam koosie,

kpa bu ku maa kpī bu ye yibia.

13 U ra dewa bwisigibun tiin bwisi yi bu yina mwa,

kpa ben wesianō gu ko kam.

14 Ben mi, sōō sōō gbāara ya ra n bu sāawewa yam wōkuru,

kpa ba n babi.

15 Adama Gusunō u ra dam sarirugii gane ben tabu yānun di,

kpa u nūn wōra ben nōman di.

16 Nge meya u ra dam sarirugii wi yīiyōbu wē, kpa u durumgiin nō kōre.

17 Domarugiiwa wi Gusunō Dam kpurogii u seeyasiamō.

Yen sō, Yoobu, a ku yina ù n nun seeyasiamō.

18 Domi wiya u ra tōnu mēera ko, kpa u yēron bosu nōri.

Wiya u ra tōnu kōsuku, kpa u nùn bekia.

19 Nōn dabinu u koo nun yara nuku sankirarun di,

kpa kōsa gaa yu ku maa nun deema.

20 Gōōru tà n dua tem sō, u koo nun gōō gbarari,

kpa u nun faaba ko tabu sō.

21 U koo nun bōri gbara.

Sanam me yiberēba ba koo tem kam koosia, u koo nun wōra.

22 Kpa a n yēemō gōōrun saa sō, ka sanam me ba tem kam koosiamō.

A ñ kaa n maa yaa gōba gaan bērum mō.

23 A ñ maa asōrō wasi wunen gberō.

Domi ba ñ tu kpenu suremō.

Yee gōbi kun maa duō mi.

24 Kaa n bōri yendu mōwa wunen yenuō.

Kpa wunen sabenun gōō ga n yiba baadomma.

25 Mēya maa wunen bibun bweseru ta koo kpēa

kpa tu kōwara nge yaka bii.

26 Tōkōru sōara kaa gbi

nge me ba ra dobi gē yen saa yà n tura.

27 Gāa niniwa sa gia bēsen wāaru sō.

Nu maa sāawa gem.

Yen sō, a nu bwisikuo, kpa a nu mwa wunen tiin sō.

Yoobu u Elifasi wisa

6

1 Yoobu u Elifasi wisa u nē,

2 bā n nen nōni swāaru

ka nen wahala kpuro kilo sōndi,

3 ya ko n nim wōkun yani seeri bunum kere.

Yen sōna na gari mō nge wiuro.

4 Domi Dam kpurogii u man yabura ka sēenu.

Ma nin dēe nen wasi duuri.

Ma u man gāa nanumginu kpare nge tabu kowo.

5 Keteku gbeeku ga ra swī

gà n yaka bekusu wa ga dimō?

Kete ya ra swī yà n yakasu wa ya dimō?

6 Ba koo kpī bu dīanu di ni nu maari sō sō nu ñ bōru mō?

Goo sēerun kpikum mu ra n do?

7 Na ku ra dīa nin bweseru kā.

Nge meya na wahala ye na mō mini tusa.

8 Gusunō u nen kanaru mō,

kpa u man kua ye nen gōru ga kī.

9 U den win nōmu demio u man mwa,

u munku u dakura.

10 Saa ye sōara kon nuku dobu ko nen wahala baka yeni sō.

Kpa nen nukuru tu yemia.

Na yē ma Yinni Gusunō u dēere,

na ñ maa win wooda gaa yinē.

11 Mba ko na n maa yīiyō sanam me na ñ dam mō.

Mba na maa mara, domi na yē ma na guwa mi kō.

12 Na dam mōwa nge kperu?

Nen wasi yi sāawa nge sii gandu?

13 Aawo, na sāawa dam sarirugii.

Goo maa sari wi u koo man faaba ko.

14 N weenēwa wi u nōni sōore u durom wa win bōron mi,

baa u kun Dam kpurogii nasie.

15 Adama wee, bēe nen bōrōba i man nuki sankā nge daa te ta nim gbera.

16 Puran saa, kpa ta n nim yibumō baaman di me mu dēere.

17 Yam susurun saa, kpa sōō u tu gberasia.

18-20 Nim nōru gā n tenkuba mō,

be ba wee saa Tema ka Saban di, yera ba ra gere mi.

Domi ba tu naane sāa.

Adama bā n tura mi, ben gōma ra dwiyyewa, kpa bu yaayare ko bu kōōra, bu gbi gbaburō.

21 I sāawa nge daa te.

I nen weeweenu nōomō, ma i bērum soore.

22 Na bēe bikiare n nē, i man kēru kēema bēen arumanin di,

23 n wa n ka yari yiberen nōmun di?

N kun me i ka man yakia tōn kōso gōon nōman di?

24 I man sōsio mi na tōra, kpa n mari.

25 Tōnu u koo gem wura.

Adama ye i man gerusimō mi, mana yen asansi wāa.

26 I kīwa i nen gari gōburu wa, i yi mēeri kam, kpa i man taare wē, ne wi na ñ maa gāanu yīiyō?

27 Bēe, i ko kpī i gobeku tete toosi,

kpa i mam bēen bōrō dāra.

28 Tē, na bēe kanamō, i man mēerima.

Kon bēe weesu kuawa batuma sōō?

29 I suuru koowo, i de i kun sāa murafitiba fa!

I de i nen dēeraru wa.

30 Gari kōsi yi ra n wāa nen nōwō?

I tamaa na ku ra gea ka kōsa wunanē?

Yoobu u Gusunō weeweenu koosimō

7

1 Handunia yeni sō, tōnun wāara sēwa nge tabu kowo,

ñ kun me nge wi u sōm sēsōginu mō,

2 ñ kun me nge yoo wi u wāa sōō sōō u saaru kasu u wēra,

ñ kun me nge sōm kowo wi u mara bu nùn kōsia.

3 Nge meya nen tii na sāa.

Suru dabinu na wāa nōni swāaru sō.

Wōku dabina na ra n wāa wahala sōo.
 4 Nā n kpuna na ra tii bikiewa n nēe, domma kon se.
 Domma wōkura koo kpe.
 Domi na wasira na n ka sunamō sere yam mu ka sāra.
 5 Wee nen wasi kōsimō, yi kōkōnu mō, ma yin kokosu wōbiriramō.
 Mēya nen gōna ya booboosu mō si su numu.
 6 Nen wēsiaru tū weson kōkōruru sāabu kere. Na n yīiyōbu mō, Yinni Gusunō.

7 A yaayo ma nen wāara sāawa wēsia teeru. Nen nōni kun maa durom wasi.
 8 Wunē wi a man mēera, a n maa man wasi. À n man kasu, na n ko na n maa wāa mi.
 9 Nge mē kakoru ta ra yarinē tu doona, nge mēya tōnu ù n gu, u n maa seemō gōribun wāa yerun di.
 10 U n maa wee u sina win yēnuō.
 Ba koo nūn duariwa mam mam.
 11 Na n kpē n nōo mari, domi na nuki sankire. Kon nun weeweenu koosi, domi na nōni sōore.
 12 Yinni Gusunō, a tamaa na sāawa nge nim wōkun nim,
 n kun mē gen yaa gōba gaa, a ka man ganua mē beri berika?
 13 Nā n kpuna na nēe, kon bōri yēndu wa, kpa n nen weeweenu mari,
 14 saa yera a ra man nandaside ka dosu kōsusu, n kun mē ka kāsīnu.
 15 A yande man soora dokeo n gbi, ye ko na n ka kuku nini sōowa.
 16 Wāara den man tusa mē.
 Na n maa kī na n wāa sere ka baadommao.
 Nen wāara kun sāa gāanu, a man derio sēe.

17 Yinni Gusunō, wara ra n tōnu, a n ka sere win bwisikunu mō.
 Mban sōna a nūn garisi gāanu,
 18 ma a nūn nōni girari bururu baatere, ma a nūn wēerimō saa baayere.
 19 Sere domma kaa man deri sēe.
 Sere domma kaa de n wēsia.
 20 Toraru mba na tora.
 A man sōowō wunē wi a ra n tōmbun sanu sanusu mēera.
 Mban sōna a man seeyasiamō mē.
 Mban sōna na kua wunen sōmunu.
 21 Mban sōna a n nen durum wunē.
 Mban sōna a n nen toraru duari.
 Tē, wee kon kpuna n gbi.
 Kaa man kasu, kpa a kun man wa.

Gusunō u koo toro nūn win torarun are wē

8

1 Bilida Suagii u gari gerua u nēe,
 2 sere saa yerā kaa gari saari nini mari.
 Wunen gari yi, yi dam mō nge woo bōka.
 3 A tamaa Gusunō Dam kpurogii u ra gem gosie weesu?

4 A n yē ma wunen bibu ba Gusunō torariwa, yen sōna u bu ten are wē.
 5 Adama wunē, à n Gusunō Dam kpurogii kasu,
 ma a win durom bikia,
 6 ma u n taarē gaa wa wunē sōo,
 saa yera u koo nun nōori,
 kpa u nun nuku dobu wesia nge mē wunen gem mu nē.
 7 Kpa wunen tēn wāaru tu wēra tu yellugiru kera.
 8 Tē, a bikio be ba sun gbiiyen mi,
 kpa a laakari ko a wa wahala ye ben sikadoba ba kua.
 9 Bese, sa sāawa be ba mara gin tee te, sa n gāanu yē.
 Besen wāaru ta sāawa nge saaru handunia yeni sōo.
 10 Adama a de bu nun keu ko.
 Kpa a swaa daki ye ba koo nun sō.
 11 Gbii yi koo kpi mi daara kun wāa?
 Naa yari yi koo kpi mi nim sari?
 12 Yi n nim bia, baa bā kun yi bure yi ra gberewa fuuku n kere yaka si su tie.

13 Nge mēya be ba Gusunō duari ba koo ko, kpa tōn kōsobun yīiyōbu bu kam ko.
 14 Ben yīiyōbu bu koo nōru ko,
 kpa yē sōo ba tāsā yu ko nge naran wēe.
 15 Bā n ben dirun gana nenua, ya koo diiriwa. Bā n ye tāsā, kpa yu wōri.
 16 Ba ko n sāawa nge dāa beku te ta yō sōo sōo, ma ten kāasi teria mi ba tu duura.
 17 Ta ra ten gbini gire kpenun sōowō,
 kpa gbini yi, yi bōsu yi wa ye n wāa mi.
 18 Bā n tu wuka min di,
 kpa yam mi, mu tu siki mu nēe, mu n daa tu yē.
 19 Kpa garu tu kpi ten ayerō.
 Nge mēya tōn kōsobun nuku dobu bu ko n sāa.
 20 Gusunō u ku ra gemgii biru kisi.
 Mēya u ku ra maa tōn kōso somi.
 21 U koo de a yēeri,
 kpa a nuku dobutun kuuki ko.
 22 Wunen yibereba ba koo sekuru wa,
 kpa tōn kōsobun yenu gu gbi.

Yoobu u Bilida wisa u nēe, Gusunō u nūn dam kere

9

1 Yoobu u gari sua u nēe,
 2 na yē mē.
 Amōna tōnu u ko n deere Gusunōn wuswaaō.
 3 Gusunō ù n tōnu gari konu nōrōbu (1.000) bikia,
 u n wasi u wisi baa tia.
 4 Wiya u bwisi ka dam kpuro mō.
 Wara u koo nūn seesi kpa yēron wāaru tu dakaa da.
 5 U ra guunu yiye subaru sōo,

kpa u nu suriri ka m̄aru.

⁶ U ra de tem mu ȳiri sere men s̄ow̄o,
kpa men gbereba bu w̄oruku.

⁷ U ra s̄o wooda w̄e u ku yari,
kpa u win ȳireru doke kperi s̄o.

⁸ Wi turowa u w̄ollu teria.

Ma u s̄im̄o nim kurenun w̄oll̄o.

⁹ Wiya u kperi bwese bweseka taka kua, ka
kperi swaanu,

ka kperi yi yi w̄aa s̄o ȳesan n̄om d̄waru gia.

¹⁰ U ra s̄om bakanu ko ni ba ñ kp̄e bu tubu.
U ra s̄om maamaakiginu ko dabi dabinu.

¹¹ Baa ù n̄ doon̄o nen b̄akun di, na ñ n̄n wasi.
U n̄ maa sar̄o, na ñ tubu.

¹² Ye u nenua, wara u koo n̄n ye w̄orari.

Wara u koo kp̄i u n̄n s̄o u n̄e, m̄ba a m̄o m̄e.

¹³ Gusun̄o ù n̄ win m̄aru seewa u ku ra ye
ȳorasie.

Win naasun tem̄awa u ra yaa ḡoba ye ba m̄o
Rahabun dam taare.

¹⁴ Ne maa ni, am̄ana kon n̄n wisi.

Gari yir̄a kon gere win wuswaa.

¹⁵ Baa na ñ n̄ gem m̄o, na ñ kp̄e n̄ n̄n ḡaanu
wisi, wi, wi u s̄aa nen siri kowo.

Suuruwa kon n̄n kana ka b̄ere.

¹⁶ Baa na ñ n̄n kana ma u man wisa,

ka m̄e, na ñ naane m̄o n̄ n̄e, u nen nāo nua.

¹⁷ Domi u man w̄ari nge woo guna.

Ma u man m̄era dabinu kua kam, na ñ ḡaanu
kue.

¹⁸ U ku ra de n̄ w̄esia,

ma u dera nen w̄ara sosia.

¹⁹ N ñ dam garin na, wiya u dam kpuro m̄o.

N ñ maa siribun garin na, wara u koo kp̄i u
n̄n siribu soku.

²⁰ Baa na ñ n̄ gem m̄o, ka m̄e, nen gere ya koo
man taare w̄e.

Baa na ñ kun taare m̄o, u koo man s̄osi ma na
s̄aa durum̄gii.

²¹ Baa m̄e na ñ taare gaa m̄o,

nen w̄ara kun man neni,

na tu tusa.

²² Kon kp̄i n̄ gere n̄ n̄e, ḡaanu kpuro nu
s̄aawa tia Gusun̄on mi.

Domi u ra t̄n k̄so ka taare sarirugii
kpeerasie.

²³ Bararu garu ta ñ taare sarirugii w̄ari
subaru s̄o, ta go,

Yinni Gusun̄o u ra n̄ n̄n ȳem̄awa n̄ni sw̄aa
te u wan s̄o.

²⁴ Tem m̄u n̄ w̄ari t̄n k̄son n̄omūo,

Yinni Gusun̄o u ra men kparobu w̄okoru
kp̄ewa.

Ma n̄ kun wi, wara u koo ye ko.

²⁵ Wee, na ñ doo n̄oru wa,

ma sere nen w̄aarun t̄ra doon̄o fuuku nge wi
u duka m̄o.

²⁶ Ta saram̄o nge goo nimkuu si ba kua ka
gb̄ii,

ñ kun m̄e nge gun̄o bakeru te ta saram wee
tu yaa so.

²⁷ Na ñ n̄ n̄e, kon nen weeweenu deri n̄ nen
wuswaa d̄erasia,

kpa na ñ nuku dobu m̄o,

²⁸ na ra nandewa nen wahala yeni kpuron s̄o.

Domi na ȳe ma Yinni Gusun̄o kun man gem
w̄em̄o.

²⁹ Baa ñ n̄ m̄eren na, na s̄aawa taaregii win
mi.

Mban s̄na ko na n̄ maa n̄n s̄osim̄o ma na
d̄ere.

³⁰ Baa na ñ wobura ka guru kpenun nim,

kpa n̄ nia ka werem,

³¹ ka m̄e, u koo man surewa pot̄ak̄o s̄o,

kpa nen ȳanun nuburu tu man bw̄era ȳo.

³² Wee Gusun̄o kun s̄aa t̄nu nge ne,

n̄ sere n̄n s̄o n̄ n̄e,

su da siri yer̄o bu sun siria.

³³ Goo ù n̄ daa w̄aa wi u koo du b̄esen suunu
s̄o

u sun yakiana,

³⁴ Gusun̄o u koo raa win bokuru yi te u ka
man soom̄o,

kpa u de n̄ni sw̄aa te na waam̄o mi, tu kpe.

³⁵ Saa ye s̄o, na ñ maa b̄erum m̄o n̄ ka n̄n
gari ko.

Adama n̄ ñ s̄aa m̄e.

*Yoobu u n̄e, Gusun̄o u n̄n mara u ka n̄n
kam koosia*

10

¹ W̄ara man tusa.

Na ñ nen weeweenu ȳrasiam̄o.

Kon gerewa wahala ye na m̄o.

² Kpa n̄ Gusun̄o s̄o n̄ n̄e, a ku man taare w̄e.

A ñ n̄ gia ȳen s̄o a man n̄ni sw̄aar̄u kp̄e.

³ Yinni Gusun̄o, n̄ nun w̄ere a ka man k̄sa
kua,

ne wi na s̄aa wunen n̄man taka koora,

kpa a sere de gari yi t̄n k̄soba b̄akua yi
koora?

⁴ T̄nun n̄niya a m̄o?

A ra yam wawa nge t̄nu?

⁵ Wunen w̄aarun t̄nu nu ko n̄ s̄aawa nge
t̄nuginu?

Wunen w̄aarun w̄osu, su n̄ru m̄awa nge
t̄nugisu?

⁶ Mban s̄na a kasu a ka nen k̄sa gia.

Mban s̄na a hania m̄o a ka nen toraru wa.

⁷ A ȳe ma na ñ s̄aa t̄n k̄so.

Goo kun maa kp̄e u man w̄era wunen n̄man
di.

⁸ Wunen n̄ma ya man m̄ama ya taka kua
mam mam.

Yera kaa man kpeerasia?

⁹ A yaayo ma wuna a man m̄ama nge m̄e ba
ra ḡaanu mam ka s̄ondu.

Yera a k̄i a man kpeerasia, n̄ gosia tua?

¹⁰ Wuna a man m̄ama nen m̄eron nukur̄o
nge m̄e bom mu ra sinum ko gb̄eru s̄o mu
gosia gasaru.

11 Wuna a nen wasin kukunu ka yin siinu kua,
ma a nu yaa baasi ka gona wukiri.

12 A man wāaru wē wunen durom sō.
Ma a tu nenusi a kōsu.

13 Adama ye a raa man beruamme wunen gōruo,
na ye gia.

14 Nā n tora, a ra n man mēera,
a ku ra man yen suuru kue.

15 Nā n sān na tən kōso, na kua bōruo.
Nā n maa deeren na, na n maa wiru seeyamō,
domi sekura man mō,
ma na nōni swāaru nōoramō.

16 Nā n wiru seeya, a ra man naa gire nge
gbee sunō,

kpa a man so a sura ka wunen sōm
maamaakigia.

17 A maa man nōni swāaru suremō a
sōnnamō,

ma a wunen mōru sosimō.

A dera yiberēba ba na ba man tabu wəri.

18 Mban sōna a man yara nen mēron nuku-
run di.

N daa buram bo n gbi mi, kpa goo u kun man
wa.

19 Kpa na n sāa nge wi u kun daa wāa,
domi na kon daa duawa siki wōruo
sanam mē na yara nen mēron nukurun di.

20 Wāa te ta man tie, ta n maa kpā.

Yen sō, a man derio

n nuku dobu ko saa fiiko ye sōo,

21 n sere da gōrio mi yam wōku bakara wāa,
mi nā n da, na n maa wee.

22 Tem mi, yam wōku bakara ta wāa ka maa
burisinaa.

Yam bururam mē mu wāa mi,
mu sāawa yam wōku bakaru.

*Sofaa u Yoobu wisa u nēe, u wurama
Gusunōn mi*

11

1 Sofaa Naamagii u Yoobu wisa u nēe,

2 a tamaa wunen gari dabi nini kpuro nu n
koo wisibu wa?

A tamaa tōnu u ko n sāa gemgii win gari
yērun sō?

3 Wunen gari saari nini nu koo de tōmba kun
nun gāanu wisa?

Kaa yaako gari gere goo u kun nun taare wē?

4 A gerua a nēe, ye a gerua kpuro ya ra n
sāawa gem,

a maa deere Gusunōn wuswāaō.

5 Na ra n kīwa Gusunō u nōo wukia,
kpa u nun wisi.

6 U nun win bwisi beken asiri sōosi,
kpa a gia ma u ku ra nun seeyasie nge mēn nōo
wunen toranu nē.

7 A tamaa kaa kpī a Gusunōn bwisikunu
tubu?

A tamaa kaa kpī a wi, Dam kpurogii gia mam
mam?

8 Win yēru ta wōllu gunum kere.

N n mēn na, mba kaa ko.

Ta maa gōribun wāa yeru dukum kere.

N n mēn na, mba kaa tubu mi.

9 Ta tem kpāaru kere,

ta maa nim wōku yasum kere.

10 Gusunō ù n sarō,

ma u tən kōso mwa u ka da siri yerō,

wara u koo nūn ye yinari.

11 Domi u tōnu kam yē.

U ra maa tən kōsobu tubu mii mii.

12 Adama tōnu u ra bwisikuwa nge gari bōkō,
domi ba nūn marawa nge keteku gbeekun
buu.

13 Yen sō, wunē, a wunen gōru wesio Yinni
Gusunōn mi gia.

Kpa a nōma yiyya a nūn kana.

14 A kōsa derio,

kpa ya kun maa wāa wunen yenuo.

15 Saa ye sōora kaa wiru seeya a n deere.

Kaa n tāsā, kpa a kun maa gāanun berum mō.

16 A n maa wunen wahala yeni yaayamō,

ya koo doonawa nge nim mē mu kōka.

17 Wunen wāara koo wuramawa

nge sōo wii wōllun sōo.

Kpa yam wōku te ta raa nun wāasi, tu gōsia
yam bururam.

18 Kaa n sō ka toro sindu domi kaa n yīiyōbu
mō.

Kpuro koo nun kōora dee dee kpa a wēra
bōri yendu sōo.

19 À n kpī, goo kun nun baasimō.

Tōmbu kpuro ba koo wunen nōnu geu kasu.

20 Adama tən kōsobu ba koo nōni swāaru wa.

Ba n kuku yeru wasi.

Gōo baasi, ba n koo n maa gāanu ganu yīiyō.

*Yoobu u Sofaa wisa u nēe, Gusunō sāawa
Yinni wōnwōndu sarigii*

12

1 Yoobu u Sofaa wisa u nēe,

2 mēya, bēeya i tōmbun yēru kpuro mō.

I n gu, bwisi kpawa mi handuniaō.

3 Adama nen tii na maa bwisi mōwa mi nge
bēe.

I n man bwisi kere.

Wara kun yeni kpuro yē ye i saara mi.

4 Baa mē na Gusunō kana, u man wisa,

nen kpaasiba man yaakorū mō.

Baa mē na n taare gaa mō,

nen bōrōba ba man yēemō.

5 Be ba wāa bōri yēndu sōo,

ba ra n wōnwōndobu ka be ba sellamō
gemawa.

6 Gbēnōbun yēnu ga ra n wāa alafia sōo.

Be ba Gusunō seesimō, ba ra n wāa bōri
yēndu sōo.

Ba ra n ben tiin dam sāamō.

7 A yee ka gunosu bikio, su koo nun sō.
 8 A tem bikio, mu koo nun bwisi kē.
 A de swēe yi nun saaria.
 9 Taka koorā ye kpuro sō,
 yen yerā ya n̄ yē ma Yinni Gusunōwa u ye
 kpuro mō.
 10 Wiya u taka koorā kpuro
 ka hunde koni baayere kpuron wāaru neni.
 11 Yen sōna ba mōndu kua ba nee,
 soowa ga ra garin dobu wunane,
 kpa daro gu maa dīanun dobu wunana.
 12 Wi u tōka kua u ra n̄ yēru mā.
 Wi u maa hunde denya u ra n̄ bwisi mā.
 13 Adama Yinni Gusunōwa u bwisi
 ka laakari ka dam kpuro mā.
 14 Ye u sankā kpuro, goo kun kpē u ye sōme.
 Wi u maa mwā u piriśam doke, goo kun kpē
 u yēro yara.
 15 U n̄ gura yōrasia, kpuro ra gberewa.
 U n̄ maa ye yōsu, kpa tem mu sankira.
 16 Wiya u dam ka laakari mā.
 Wiya u maa tōnu mā wi u tora ka wi u win
 winsim torasia.
 17 U ra be ba ra tem wunanōsu ko mweeri
 tereru.
 Kpa u de siri kowobu bu gōsia wiirōbu.
 18 U ra sinambu bandu yare,
 kpa u bu ko yobu.
 19 U ra yāku kowobu mweeri tereru,
 kpa u ben damgibu suriri.
 20 U ra bēn nōn̄n gari ba ra naane ko dere u kō,
 kpa u durō tōkonun laakari kpeerasia.
 21 U ra wirugibu sekuru doke,
 kpa u sinambun dam bua.
 22 U ra ye ya berua yam wōkuru sō kpuro
 terasie,
 kpa u de yam bururam mu sōsira mi yam
 wōkura raa wāa.
 23 Wiya u ra bwesenu dabiāsie,
 kpa u maa nu kpeerasia.
 Wiya u ra de nu teria, kpa u maa nu kawa.
 24 U ra bwesenun wirugibun bwisi wune,
 kpa u de ba n̄ bōsu ghaburā, mi swaa sari.
 25 U ra de ba n̄ babi yam wōkuru sō,
 kpa u de ba n̄ bōsu nge be tam mu goomō.

Yoobu nee, u kī u ka Gusunō wesiana

13

1 Wee nen nōni yi ye kpuro wa,
 nen swasu su maa ye kpuro nua,
 ma na ye laakari kua.
 2 Ye i yē, yera nen tii na maa yē.
 I n̄ man bwisi kere.
 3 Adama Yinni Gusunō Dam kpurogiwa na
 kī n̄ gari sō.
 Wiya kon weeweenu koosi.
 4 Domi bēe, weesa i ra n̄ sekumō.
 I sāawa tim nemō weesugibu.
 5 N̄ daa buram bō i n̄ maari,
 kpa bu bēe garisi nge bwisigibu.
 6 Tē, i nen weeweenu swaa dakio,

kpa i nō ye na gerumō.
 7 I tamaa i ko i Gusunōn biru yōra ka weesu?
 I ko i nūn mōru bara ka gari weesugii?
 8 Bēeya i ko i ka nūn yina?
 Bēeya i ko i nūn weeweenu kua?
 9 U n̄ bēe wēera i ko i nūn wēre?
 I ko i nūn nōni wōke nge tōnu?
 10 Baa i n̄ win biru yōra asiri sō,
 ka me, u koo bēe taare wē.
 11 Win kpāaru ta n̄ bēe berum mō?
 I n̄ nandamō win sō?
 12 Bēen gari saarinu nu sāawa nge torom.
 Ye i gerumō ya n̄ dam mō nge weke te ba ka
 sandu mōma.
 13 I mario, kpa i de n̄ gari gere,
 kpa n̄ man deema ye n̄ ko n̄ man deema.
 14 Wee na sōuru kpa, baa n̄ n̄ kon nen wāaru
 bian na.
 15 Gusunō ù n̄ kī, u man goowo.
 Ka me, wiya na naane sāa.
 Kon ka tii yina win wuswaaō.
 16 Ya koo kpī yu ka man faaba naawa.
 Domi tōn kōso kun kpē u tera win wuswaaō.
 17 I swaa dakio i nen gari nō.
 I swaa tem kpīiyō i nō ye kon gere.
 18 Wee na sōuru kpa n̄ ka nen gari gere.
 Na maa yē ma na gem mā.
 19 Wara u koo ka man sikirina nen gem sō.
 Na sōuru kpa n̄ n̄ taare mō n̄ ka nōō mari kpa
 n̄ kpuna n̄ gbi.

20 Gusunō, a man gāanu yiru yeni kuo,
 kpa n̄ ku maa nun kukua.
 21 A man wunen nōmu swenyario,
 kpa na kun maa nande.
 22 A man sokuo, kpa n̄ nun wurari.
 Nā n̄ nun kana, a man wisio.
 23 Toranu nyewa na nun torari.
 A de n̄ nu gīa.
 24 Mban sōna a man biru kisi,
 ma a man kua nge wunen yibere.
 25 Wara a naa gire. Wuru ge ga ka woo
 doonō?
 Wara a naa swīi. Yaka gbebusu?
 26 Mban sōna a man wahala baka yeni kpēe,
 ma a man seeyasiāmō nen aluwaasirun
 toranun sō.
 27 Mban sōna a man yōrasia nge win naasu ba
 bōkua ka sii yōni,
 ma a nen kookoosu kpuro mēera,
 ma a nen naa dabusanun geeru yi.
 28 Wee nen wasi yi dam dwiyya yi sankira
 nge yabe te kōkōnu di.

Tōnun wāara sāawa wōnwōndu

14

1 Yoobu u nee,
 tōnu wi ba gesi mara, win wāara ku ra n̄ dēu.
 Meya ta ra n̄ maa nōni swāaru yiba.
 2 U ra sewa nge dāa wēsū, kpa bu nūn bura.
 U ra doonewa nge saaru.
 3 Tōnu wiya a mēera,

ma a nùn siribu soka?

⁴ Waa u koo kpī u gāa kōsunun di gāa deeranu yara.

Goo sari.

⁵ À n tōnun wāarun tōru yi a ten suru gara, u n maa saramō mē.

⁶ N n mēn na, a ku maa nùn nōni girari, adama a de u wēra, kpa u win sōmburu ko, u win kōsiaru mwa ka nuku dobu.

⁷ Dāru ta ra n yīiyōbu mō ma ta koo se bā n tu bura. Domi ta koo kpara.

⁸ Ten gbini yi n maa tōkō kua, ma ten kora wōruma ta gu, ⁹ ten gbina gaa ra maa kparewa yà n nim wa kpa yu kpīi pōtura ko. ¹⁰ Adama tōnu u ra gbiwa, kpa u kun maa wāa.

U n gu, maña u ra n wāa.

¹¹ Daa burerun nim mu ra gberē. Daa bakanun nim mu ra maa kpe.

¹² Nge mēya tōnu u ra kpunē u kun maa seewe.

U n maa dom yandamō sere wōllu tu ka kpe.

¹³ Gusunō, na kī a man bere gōribun wāa yerō,

na n kukua mi, sere wunen mōru yu ka sure, kpa na n wāa mi sere dōma te kaa man yaaya.

¹⁴ Tōnu u n koo raa se sanam mē u gu, na kon yīiyōbu mō nen wahala yēni sōo sere nen wāaru tu ka kōsi.

¹⁵ Saa ye sōo, Gusunō,

à n nen bēkē barō,

à n man soku,

nē wi na sāa wunen taka kōora, kon nun wurari.

¹⁶ Wee tē a man swīi mi na naasu wuka kpuro.

Adama saa gaa sisi yē sōo a n maa nen durum garisimō.

¹⁷ Kaa nen toranu doke saaki sōo a bōke.

Kpa a man nen durum kpuro wōka.

¹⁸ Guunu koo wōruku nu kam ko.

Kpa kpenu nu swēnya mi nu raa wāan di.

¹⁹ Nim mu koo kpenu kōsuku,

kpa mu maa ka tem kusanu doona.

Nge mēya a ra tōnun yīiyōbu kam koosie win wāaru sōo.

²⁰ Kpa a nùn nōni swāa dabinu kpēē.

À n deema u n maa sāa nge yellu,

kpa a nùn gira u doona.

²¹ Baa win bibu bā n yīsiru yara,

win tii u n maa kpē u n yē.

Mēya bā n maa wāa sekuru sōo,

u n kpē u n yē.

²² Win wahala tōnawa ya koo nùn nōni sō.

Wi turowa u ko n nuki sankire win gōruo.

Elifasi u Yoobu wisa u nēē,

tōn kōso kun wahala biamō

15

¹ Elifasi Temagii u Yoobu wisa u nēē, ² wi u bwisi mō u koo tōnu wisi ka gari yi yi n arufaani mō?

U ko n gari yaramō nge woo?

³ Wee gari yi a gerua a ka tii yina mi, yi n sāa gāanu.

Gari yi a saara mini kpuro sōo, sari yi yi koo tōnu somi.

⁴ Wunē, a mam Gusunōn nasiaru tēsimōwa, ma a win bēere yēru kpeerasiamō.

⁵ Wunen kom kōsuma mu sōosiramō wunen nōon di.

Ma a gari gerumō ka bwisi.

⁶ Wunen nōon gariya yi nun taare wēemō, n n mō nē.

Gari yi a gerua mi kpuro, yiya yi wunen toranu sōosimō.

⁷ Wuna ba gbia ba taka kua handunia sōo?

Wuna a gbia a wāa ba sere gungunu kua?

⁸ A Gusunōn gari asirigii swaa daki?

A win bwisi mwa kpuro, a yi wunen tiin sō?

⁹ Mba a yē ye besen tii sa n yē.

Yēē terā a mō te besen tii sa n mō.

¹⁰ Besen suunu sōo, tōmba wāa

be ba seri burura ba tōkōnu kua n kere wunen tundo.

¹¹ A besen gari yi sa nun sōowa ka laakari mēerawa gāa piiminu,

yin min di Gusunō u nun nukuru yemiasiamō?

¹² Mana wunen bwisikunu ka nun dōo.

Mba wunen nōni gōsikia ninin tubusianu.

¹³ Gari yi a saarimō mini, Gusunōwa a ka mōru mō.

¹⁴ Tōnu u koo kpī u n deere?

Wi ba mara, u koo kpī u n yiba Gusunōn wuswaa?

¹⁵ Gusunō ù kun win gōradoba naane kue, ma u n wōllu mēera ta deere,

¹⁶ wunē tōnu amōna kaa ka kpī a n deere win wuswaa,

wunē wi a ra kōsa ko kiri kiri nge mē ba ra nim nō.

¹⁷ Tē, Yoobu, a man swaa dakio kpa n nun gari sō.

Kon nun sōwa ye na wa.

¹⁸ Sōosi te bwisigibu ba sōosi,

ba tu giawa ben sikadoban min di.

¹⁹ Be tōnawa Gusunō u raa tem mē wē,

sōo goo raa maa sari be sōo.

²⁰ Adama tōn kōso u ko n wāawa nōni swāaru sōo

win wāarun tōru kpuro sōo.

²¹ Kpa u n gbāsukunu nōomō ni nu koo nùn berum mwa.

Wi u koo nùn kam koosia, u koo nùn wəri subaru sɔɔ.

22 Tɔn kɔso wi, u ku ra n yīiyɔ u yam wɔkuru duka suuri.

Domi takobi ra n nùn marawa.

23 U ra n sirenɛwa baama, u n kasu ye u koo di.

U yɛ kɔ ma yam wɔkura nùn mara.

24 Ma u nande wahala ka nɔni swāarun sɔ, ye ya nùn wəri nge sina bokon tabu kowobu be ba tabun sɔɔru kpa.

25 Domi u Gusunɔ seesi.

U Dam kpurogii nɔɔ kuurimɔ.

26 U kaka u Gusunɔ tabu wəri, win tɛɛrun sinum sɔ.

27 Win wuswaa ballimɔ.

Ma win gāanu nu yaa taasine.

28 U wāa wuu si ba kɔsuka sɔɔ, sin dia ba deri, ma ya wɔrumam dɔɔ.

29 U n gobi mɔ. Win dukia kun maa kuuramɔ.

U n maa yisiru yarima win temɔ.

30 U n kpɛ u gɔɔn tɔru duka suuri.

Win bweseru kpuro ta koo dɔɔ mwaarawa.

Kpa Gusunɔ u nùn wom wure u go.

31 U n kɔsa naane sāa u tii nɔni wɔkuawa mi.

Domi kɔsa yen areya u koo wa.

32 Are yi, yi koo nawa u sere gbi.

Win bwese kɛra kun maa seemɔ, nge dāa kāasa ye ya n maa kparamɔ.

33 U ko n sāawa nge resɛm yèn bii birenu ba wɔka,

n kun mɛ nge ofifin dāa tèn wɛsu ba dɛra.

34 Tɔn kɔso u n bweseru wasi.

Dɔɔ u koo wi u nɔm biran kɛnu mwaamɔn yenu wəri.

35 Wi u kɔsa bwisika, kɔsa u koo ko.

Domi bwisi kɔsi yiya yi ra n wāa win nukurɔ.

Kpa yi n nùn nɔni wɔkuwa.

Yoobun seedagii wāa wallo

16

¹ Yoobu u Elifasi wisa u nɛɛ,

² na gari yin bweseru nɔɔre nɔn dabinu.

Bɛɛ, i sāawa nuku yemiasio be ba nen wahala sosimɔ.

³ Domma kaa wunen gari saari kamgii nini kpe.

Mban sɔna a ka man sikirinamɔ.

⁴ I n daa wāa nen ayerɔ,

kpa na n maa wāa bɛegirɔ, kon bɛɛ gari saarisi n wii gimanu koosi.

⁵ Nen gari yi koo bɛɛ dam kɛ, kpa n bɛɛ nukuru yemiasia ka nen gari yi.

⁶ Nà n gari mò, nen wahala ya n kpeemɔ.

Nà n maa maari, ya n doonɔ.

⁷ Wee tɛ, Gusunɔ u dera na dam dwiyya.

Ma u nen yenun yānu kpuro gura.

⁸ Na woora, nen gɔna gaware.

Ya sɔsɔsimɔ ma na tora.

⁹ Gusunɔ u kua nen yibere,

u maa man gire ka mɔru u nɔɔ danne.

Ma u man nɔni girari u kasu u nen wasi kasuku nge gbeeku yaa.

¹⁰ U dera tamba man yaa kasikimɔ ka ben gari saarinu.

Ba man wɔmmɔ, ba man baari soomɔ.

Be kpurowa ba man naa swii.

¹¹ Gusunɔ u man be ba n win bɛɛre yɛ nɔmu sɔndia.

U man tɔn kɔsobu nɔmu beria.

¹² Na raa wāa bəri yendu sɔɔ ma u man burisina.

U man nɛnuɔ birun di, ma u man kɔsuka.

U man kua nge tūburu te u tweemɔ.

¹³ Win sɛɛnu man kooro bure.

U nen gabu swii yabura ka wɔnwɔndu sariru.

Ma u nen yɛsɔ kɔra u yari temɔ.

¹⁴ U man wɔrima nge tabu durɔ.

Ma u man soomɔ u mɛɛra mɔ.

¹⁵ Na saaki deewa,

ma na nen wiru tua wisi nuku sankiranun sɔ.

¹⁶ Na wuri kua sere nen nɔni swɛra,

ma na gɔɔ nɔnu tera.

¹⁷ N n mɔ na kɔsa gaa kua.

Nen kanaru ta ra n maa dɛɛrewa baadomma.

¹⁸ Wunɛ tem, a ku nen yɛm bere.

A de nen kuuki yi nɔɔra baama kpuro.

¹⁹ Domi na yɛ kam kam ma na seedagii mɔ wallo.

U wāa mi, u ka man yinamɔ.

²⁰ Nen kpaasibu ba man yaakorɔ mɔ.

Adama Yinni Gusunɔwa na kanamɔ ka swii.

²¹ Nen seedagii wi, u sun sirio nɛ ka Gusunɔ nge mɛ ba ra tɔnu ka win beruse sirie handunia sɔɔ.

²² Domi nen wāarun tɔnu nu kpeema.

Ma na dɔɔ ka swaa yèn min di ba ku ra maa wuramɛ.

Yoobu kun maa yīiyɔbu mɔ

17

¹ Yoobu u nɛɛ,

na wɛsiamɔ ka wahala, nen wāara kpeeyɔ.

Siki wɔru ga man mara.

² Tɔn yaako kowobu ba man kooro bure.

Ba man nɔɔ kuurimɔ beri berika.

³ Yinni Gusunɔ, a de wunen tii a man mɔru bara.

Ma n kun mɔ wunɛ, wara u koo man sanna.

⁴ A ben bwisi wuna.

A ku de bu nasara wa.

⁵ Ba sāawa nge tɔnu wi mɔn teni ta ka yā,

te ta nɛɛ, u win kpaasibu dim soka,

ma win bibu ba ka gɔɔru sɔ.

⁶ Ba man womusu doke,

ba man yāatam siemɔ.

⁷ Nen nɔni yi n maa do, nuku sankiranun sɔ.

Ma nen wasi yi dam dwiyya, yi doono nge saaru.

⁸ Gemgibu ba biti soore nen wahala yenin sɔ. Taare sarirugibu ba koo tɔn kɔsobu seesi.

⁹ Wi u sɔa gemgii u koo yɔrawa dim dim win swaa sɔɔ.

Kpa wi u deere, u tii dam kɛ u sosi.

¹⁰ Adama beɛ nen kpaasibu kpuro, i wurama i maa gari saari nen wuswaaɔ.

Ka me, na n̄ goo wasi beɛ sɔɔ wi u bwisi mɔ.

¹¹ Nen wāaru ta kpa.

Wee himba ye na raa sɔa ye kpuro ya kam kua.

¹² Nen kpaasiba tamaa wɔkura sɔawa sɔɔ sɔɔ. Sɔɔ u n̄ duɔ, kpa bu neɛ, yam saramawa.

¹³ Gɔribun wāa yera na mara tu ko nen wāa yeru.

Yam wɔkuru sɔɔra kon nen kpɔn yeru yi.

¹⁴ Kon siki wɔru sɔ n̄ neɛ,

geya ga sɔa nen tundo.

Kpa n̄ maa kɔkonu sɔ n̄ neɛ, niya nu sɔa nen mero ka nen sesubu.

¹⁵ Mana na maa yiyoɔbu mɔ.

Wara u koo kpɔ u bu wa.

¹⁶ Ba koo sara gɔribun wāa yerɔ, kpa su da tua sɔɔ sannu.

Yina ye ya tɔn kɔso mara

18

¹ Bilida Suagii u Yoobu wisa u neɛ,

² sere domma kaa gari yini saarinu kpe.

A den mario kpa su maa gere.

³ Mban sɔna a sun meera gari bakasu.

Mban sɔna a sun meera nge yaa saberu.

⁴ Wunɛ Yoobu, wunen mɔruwa ya nun wahala mɔ.

A tamaa ya koo de tambu bu yarina kpa wuu gu ko bansu,

kpa kpenu nu doona nin ayerun di?

⁵ A n̄ ye ma tɔn kɔson yam bururama mu koo gbi.

Mɛn dɔɔ yari kun maa ballimɔ.

⁶ Yam bururam mu koo gɔsia yam wɔkuru win wāa yerɔ.

Domi u koo gbi nge fitila.

⁷ U n̄ maa sɔimɔ ka toro sindu.

Win tiin bwisi koo n̄n sura.

⁸ Domi u koo da yina gia,

kpa win naasu su yen wɛɛ wuronu wɔri.

⁹ Yina koo n̄n mwa naa tokurɔ,

kpa yen wɛɛ yi n̄n tɛke.

¹⁰ Ba n̄n taa berie temɔ, win swaa sɔɔ.

¹¹ N̄ wee n̄ni swāara n̄n mara ta ka sikereɛ.

Ma ta n̄n swāi birun di.

¹² Gɔɔra n̄n wɔri, ta win dam kpa.

Ma sɔara n̄n deema.

¹³ Ta koo win wasin gɔna di beri berikan di.

Kpa bara bakarɔ tu n̄n mwa.

¹⁴ Ba koo n̄n wuna win wāa yerun di, tɛ sɔɔ u raa dam mɔ.

Kpa bu ka n̄n da gɔɔn sina kpaɔa bakarɔ.

¹⁵ Wigiba koo yarina.

Win arumanin tii ya koo kam ko.

Kpa sɔɔ bisu su win yenu dɔɔ mɛni.

¹⁶ Tɔn kɔso wi, u ko n̄ sɔawa nge dāa.

Win gbini yi koo gbera temɔ.

Kpa bu win kāsasi bɔəri wallo.

¹⁷ Ba koo win gari duari handunia sɔɔ.

Ba n̄ maa win yisuru yaayama.

¹⁸ Domi ba n̄n yara yam bururam di,

ba sure yam wɔkuru sɔɔ.

Ma ba n̄n gira handunian di.

¹⁹ Win bii goo kun n̄n bibu maruammɛ.

Domi win yenugibu kpuro ba koo gbi.

²⁰ Tɔn be ba wāa tɛ ba koo berum soora.

Kpa be ba koo marura win biru

bu biti soora win kam koo bin sɔ.

²¹ Nge meya tɔn kɔsobu ka be ba n̄ Gusuno yɛn wāa yeru ta ko n̄ sɔa.

Yoobu neɛ, win wɔro koo n̄n naawa

19

¹ Yoobu u seewa u win bɔrɔba sɔɔwa u neɛ,

² sere saa yerɔ i ko i n̄ wāa i n̄ man nuki sankumɔ,

kpa i n̄ man tɔya mɔ ka beɛn gari saarinu.

³ Wee yen n̄n dabina mi,

i kasu i man wamɛ.

I n̄ sekuru mɔwa i ka man burisinamɔ mesum?

⁴ N̄a n̄ toran na ka gem, nen gariya.

⁵ I tamaa i man deeram kerewa,

kpa i man nen durum sɔɔsi?

⁶ I de i n̄ ye ma Gusunɔwa u ka man mɔ.

Ma u man suremɔ win yina sɔɔ.

⁷ Wee, na n̄ɔgɔru sua na neɛ,

win kookoo si, su n̄ wā.

Adama goo sari wi u man wisa.

Na gbaramɔ bu man faaba ko,

adama na n̄ faaba wa.

⁸ Gusunɔ u nen swɛɛ kpuro kenua baama.

Ma u dera yam wɔkura yi wukiri sere na n̄ kpɛ n̄ gam da.

⁹ U nen wirun furɔ wuka

u nen beɛre wuna.

¹⁰ U man kɔsuka baama kpuro.

Ma u nen yiyoɔbu wuna nge dāa te ba wuka.

¹¹ U ka man mɔru bara.

Ma u man kua nge win yibere.

¹² Win tabu kowobu ba n̄ɔ tia kua ma ba seewa ba man wɔrim wee.

Ba swaa yaba sere ba ka man girari.

Ma ba na ba ben sansani gira ba ka man sikereneɛ.

¹³ U dera nen mero bisibu ba man deri, ma nen bɔrɔba ba yarina.

¹⁴ Nen berusebu ba man biru kisi,

ma nen kinasibu ba man duari.

¹⁵ Wee nen sabu ka nen sam kowobu ba man meera nge soo wi ba n ye.

¹⁶ Na n nen sam kowo soka, u ku ra wure.

Na n nun suuru kanama,
u ra n man atafiiru saawa.

¹⁷ Nen kuro u ku ra nen nuburu ka.

Me ya maa nen bibu ba man gema.

¹⁸ Ka mam bibo kpuro ba man gemawa.

Na n gari gerua, ba ra man wamewa.

¹⁹ Be na ra ka gerunen tii ba man tusa.

Be na maa ki ba man seesi.

²⁰ Nen wasin yaa ya nen kukunu mani.

Wee wesiaru tonawa ta man tie.

²¹ Nen boroba, i nen wawnandu waawo.

Domi Yinni Gusunawa u man seeyasiam.

²² Mban s3na i man naa swi nge me Gusunan
tii u man naa swi.

N3ni sw3a te i dera na wa, ta n be tura?

²³ Na ki bu nen gari yore tireru soo.

²⁴ Kpa bu maa yi yore kperu soo ka sisu
yi n wa mi, sere ka baadommao.

²⁵ Adama na ye ma nen yakio u wasi

wi u koo ra se u ka man yina.

²⁶ Nen wasi yi n k3sa yi kpa,

saa ye s3ra kon Gusun3 wa.

²⁷ Wiya ko na n meera.

Nen tiin n3niya yi koo nun wa, n n m3 googii.

Nen g3ru ga temanabu kpanam3 yen s3 n
teemo.

²⁸ Saa ye soo, i ko gere i nee,

mban s3na i man naa gere.

Domi nen gem mu koo s3sira.

²⁹ Adama i n ye ma Gusun3 u koo be siri.

Yen s3, i win takobi nasio.

Domi yen seeyasiabu s3.

K3sa ye ya koo t3n k3so deema

20

¹ Sofaa Naamagii u Yoobu s33wa u nee,

² wee nen bwisikunu dera na burisine.

Yen s3na na sende n ka nun wisi.

³ Na wunen gerusibu nua, bi bu man dua too.

Adama nen bwisi koo de n nun wisi.

⁴ Saa min di ba tonu taka kua,

⁵ a n ye ma k3san kowon nasara ku ra te?

Me ya maa win nuku dobu kun teemo.

⁶ Baa u n kp3 u w3llu babam3,

n kun me u guru winu dekama,

⁷ u koo kam kowa nge swaa swi bi tonu u
kua.

Be ba raa nun waam3, ba koo nee, mana u
w3a.

⁸ Ba koo nun duariwa nge dosu.

U koo doonawa nge w3kurun k3siru.

⁹ Be ba raa nun waam3, ba n maa nun wasi.

Mi u raa w3a ba n maa nun wasi mi.

¹⁰ S3arobu ba koo win bibu w3ri.

Nge me ya u koo ka bu wesia ye u raa bu
mwaari ka dam.

¹¹ U dam m3, ma u s3a nge aluwaasi.

Adama u koo ka ye kpuro kpunawa sikiro.

¹² K3sa ra n dowo win n33 soo,

kpa u n ye beri win yara3,

¹³ ya n girari sere win daro3.

U ku ra n ki u ye deri.

¹⁴ Adama ya koo de win dianu nu sosia win
nukur3,

kpa nu g3sia nge waa d3e.

¹⁵ Gabun dukia ye u mw3e, u koo ye sia.

Gusun3wa u koo ye yara win nukurun di.

¹⁶ Ye u koo n3, ya ko n s3awa nge waa d3e,

kpa yu nun go.

¹⁷ U kun tamaa tim ka bom

mu koo nun kokua nge nim tora.

¹⁸ U koo win dukia wesia ye u wa mi.

U n maa yen arufaani dim3.

¹⁹ Domi u s3arobu dam d3re.

Ma u ben yenusu mw3era, u n wiguu ban3.

²⁰ Win b333nu ku ra yibu.

Adama baa ye u kiru bo, u n kp3 u ye tii yiya.

²¹ G3anu sari ni u n tii koosi.

Adama win dukia ya n teemo.

²² Baa u n ye m3 ya kp3, u ko n nuki
sankirewa.

S3aru ta koo nun w3riwa.

²³ Wee sanam me u win nukuru yibiam3,

Gusun3 u koo nun w3ri ka m3ru baka.

Kpa u de s33nu nu nun wisi nge gura.

²⁴ Baa u n tabu y3a sisuginu duka suurim3,

ba koo nun twee ka sii gandun tendu.

²⁵ Baa u n se3u teu wuna win wasin di,
n kun me u n yaasa wuka win woo s3ndun
di,

g33n berum koo nun sura.

²⁶ As33 ya koo win dukia deema.

Kpa d33 wi t3nun bii kun s3rua u nun mwa,
wi ka win y3nu.

²⁷ W3llu ta koo win durum s33si,

kpa tem mu nun seesi.

²⁸ Win dirun arumani kpuro koo kam ko

Yinni Gusunan m3run t3ru soo.

²⁹ Yeniwa Yinni Gusun3 u t3n k3sobu yiya.

Yera ya bu mara sia.

Yoobu u Sofaa wisa u nee,

t3n k3sobun tii ba ra n doo n3ru m3

21

¹ Yoobu u nee,

² i nen gari n3w3.

I n wura i man swaa daki, i man nukuru
yemiasiawa mi.

³ I de n gari gere.

Na n gari gerua na kpa, ko i kp3 i man ye.

⁴ T3nuwa na weeweenu koosim3?

Nge mban s3na kon temana.

5 I man mærio, kpa bitu yu bæe mwa
kpa i bæen nɔsu kɔre.

6 Nà n nɛn wāaru bwisika,
na ra nandewa, nɛn wasi yi n diirimɔ.

7 Mban sōna Gusunɔ u ra de tɔn kōso u n wāa,
kpa u n dam mɔ sere ka win tɔkɔrɔ.

8 U ra bibu ma kpa be, bu maa se bu ma.

Kpa u n be kpuro mæra ba n kuuramɔ win
nɔni sɔɔ.

9 Bɔri yɛnda wāa ben yɛnusɔ, ba n bɛrum mɔ.
Gusunɔ kun maa bu sɛyiasiamɔ pai.

10 Saa kpuro, ben ketɛ kineru tã n ben nɛɛ
yɔɔwa yi ra mawa.

Yi ku ra nukuru yari.

11 Ba ra ben bibu deri ba n duki mɔ nge
yāanu,

kpa ba n dweebu mɔ,

12 ba n bara kpānu ka mɔrɔkunu soomɔ, ba n
womusu mɔ,

kpa ba n nuku dobu mɔ, ba n guunu soomɔ.

13 Ba ra ben wāaru diwa nuku dobu sɔɔ,

kpa bu gbi subaru sɔɔ.

14 Wee ba ra raa yellu Gusunɔ sɔ bu nɛɛ,
a gɛero min di, sa n kī su wunen swɛɛ gia.

15 Wara ra n Gusunɔ Dam kpurogii
su ka sere nùn yoru diiya.

Arufaani yerà sa kon mɔ sà n nùn kanamɔ.

16 Tɔn ben bweseru, ba n doo nɔuru mɔ ro?

Adama nɛ, na n tɔn kōsobun bwisi kɛru kī.

17 Ka mɛ, a ra wa mi tɔn kōsobun yam bu-
ruram mu gbimɔ?

A ra wa ba nɔni sɔsɔre?

Gusunɔ u ra bu sɛyiasie win mɔrun sɔ?

18 A ra wa ba sãa nge yakasu,

n̄ kun mɛ nge doo sakosu si woo ga ka doona?

19 Bɛɛ i gerumɔ i mɔ,

tɔn ben bibun bwesera Gusunɔ u ra sɛyiasie.
Adama nɛ, na nɛɛ, ben tiiwa n weenɛ u

sɛyiasia,

kpa bu gia ma beya ba tora,

20 kpa ben tii bu ben kam kobu wa.

Nge mɛya ba koo ka Gusunɔn mɔru denda bu
wa.

21 Domi b̄a n gu ba kpa,

ben baaye ka ye ya koo ben bibu deema.

22 Sa ko kp̄i su Gusunɔ keu s̄osi,

wi, wi u sãa win gɔradoban siri kowo?

23-24 Gabun wāara ra dorewa, ba n wāa b̄ori
yendu sɔɔ.

Kpa ba n wasi bwāa do, ba n dam mɔ nge
aluwaasi

sere bu da bu ka gbi.

25 Adama gabu ba ra gbiwa wahala sɔɔ,

ba kun doo nɔuru wa baa fiiko.

26 Be kpurowa ba koo gbi, kpa bu ko kɔkɔnun
dīanu.

27 I bæen tii laakari ko,

na bæen bwisikunu yɛ ka kōsa ye i man
manimɔ.

28 Domi i nɛɛ, mana tɔn bokon yɛnu ga wāa,
gɛ sɔɔ tɔn kōsoba wāa.

29 Adama i n̄ be ba sarɔ swaawɔ bikiare?

I kī i sikiwa ye ba bæe s̄ɔwa tɔn kōson s̄ɔ?

30 Wahala yã n tɔn kōso deema u ra yariwa ye
s̄ɔn di.

Baa Gusunɔ ù n ka nùn mɔru kua,
u ra kisirewa ye s̄ɔn di.

31 N n mɛn na, wara u koo maa nùn gerusi.

Wara u koo nùn win kōsa kōsie.

32 Domi ù n gu, siki woruɔra ba ka nùn dɔɔ.

Kpa ba n siki te kōsu.

33 Tɔn dabira ta koo win goru swīi bu ka da
siku yerɔ.

Kpa u kp̄in yee buraru wa temɔ.

34 N n mɛn na, nuku yɛmia birã i man kua.

Bɛɛn ye i man wisa mi kpuro,

ya n̄ sãa dee dee. Weesa i mɔ.

Elifasi u Yoobu taare wɛ

22

1 Yera Elifasi, Temagii u Yoobu wisa u nɛɛ,
2 tɔnu u ko n arufaani mɔ Gusunɔn mi?

Aawo! Tɔnu ù n sãa dee dee, win tiin
arufaaniwa.

3 A tamaa yɛn s̄ɔ a sãa gemgii,

Gusunɔ u yen are waamɔ?

À n s̄imɔ dee dee arufaani yerà u waamɔ.

4 A tamaa yɛn s̄ɔ a nùn mɛm nɔwammɛ,

yen s̄ɔna u nun sɛyiasiamɔ?

A tamaa yɛn s̄ɔ a nùn nasie,

yen s̄ɔna u nun sirimɔ?

5 Aawo. Wunen tora dabinun s̄ɔna u nun
sɛyiasiamɔ.

Wunen kōsa ya maa kpā.

6 Domi a wunen berusebun yānu tɔruba
mwa,

ma a bu deri tereru.

7 A n̄ wi nim nɔru ga mɔ nim kã u nɔ.

Mɛya a n̄ maa wi ḡɔra mɔ dīanu kã u di.

8 A raa sãawa damgii ka bæregii,

ma a tem mɛ kpuro mɔ.

9 A ḡominibu girawa ba doona n̄m dira, a n̄
bu somi.

Ma a gobekuban dam bua.

10 Yen s̄ɔna ȳeri nun wāasi beri berika,

ma berum nun mwa subaru sɔɔ.

11 Ma yam wɔkura nun wukiri nge nim bwee
bakaru,

a n̄ maa yam waamɔ.

12 Sa yɛ ma Gusunɔ u wāa wɔllo.

A mærio a wa sere mi kperi wāa.

13 Ka mɛ, a gerumɔ a mɔ, mba Gusunɔ u yɛ.

U n̄ kp̄ɛ u tɔnu siri guru wiru sɔɔ.

14 Guru wiru ta sinum mɔ,

u n̄ kp̄ɛ u gāanu wa min di.

U sirenewa wöllu mi tona.

¹⁵ Yoobu, a yārariwa a kōsan kowobun yira ye swīi?

¹⁶ A ñ yē ma ba bu go ben gōn saa yu sere turi?

Ba doona nge gana ye ya nim diira.

¹⁷ Tōn ben bweseru ba ra raa Gusunō sōwa bu nēε,
u bu derio sēε.

Mba wi Dam kpurogii u koo kpī u bu kua.

¹⁸ N deema Gusunō wiya u raa ben yēnun dukia kuurasia.

Adama ba ñ nūn saawara kue,
ye ba ben himba yiimō.

¹⁹ Be ba gem swīi ba koo yēeri,
bà n tōn kōso wa u kam kua.

Be ba ñ taare mō, ba koo yēewa bu nēε,

²⁰ wee, bēsen yiberε u kam kua,
win dukia ye u mō kpuro, ya dō mwaara.

²¹ Yoobu, a ka Gusunō doro, kpa ye kpuro yu nun sañō kua.

À n kua mē, wunen nuku dobu koo wurama.

²² A win sōsiru swaa dakio kpa a tu nēnē gōruō.

²³ À n ka kōsa tonda ma a wurama,
Dam kpurogii koo nun wunen yellun wāaru wesia.

²⁴ A wunen wura ye a mō kōwō temō.
Kpa a wunen kpee gobigiru deri daaru toraa,

²⁵ kpa Dam kpurogii u ko wunen wura ka wunen sii geesu.

²⁶ Saa yera kaa n nuku dobu mō Gusunō Dam kpurogiin mi.

Kpa a nūn naane ko, a nūn wunen wuswaa sōsi.

²⁷ À n nūn kana u koo nun wisi,
kpa a wunen nō mweenu yibia.

²⁸ Ye a nia kua kpuro, ya koo koorawa.
Wunen swēε yi a swīi kpuro, yi ko n deereewa.

²⁹ À n wāa nōni swāaru sō,
kaa tii kawa a nēε, tii suaba bu nun tu kpēε.

Kpa Gusunō u nun wolle sua.

³⁰ U koo mam taaregii yara kōsan di,
wunen deearun sō.

Yoobu u nēε, Gusunō kun kī u ka nūn gari ko

23

¹ Yoobu u wisa u nēε,

² sere ka gisō na Gusunō weeweenu koosimō.
Nēn nōni swāaru ta nēn wuri kere.

³ Nā n daa yē mi u wāa kon daa dawa sere win mi.

⁴ Kpa n nūn sō ye ya man wāasi,
ka maa yēn sō na tii wōramō.

⁵ Kpa n win wisibu nō.

N nō ye n nūn nēni.

⁶ U koo man dam sōsi u ka man siri?

Aawo, u koo yōrawa u man swaa daki.

⁷ Nē tōn geowa kon kpī n ka nūn wesianō ko.
Kpa wi, wi u sāa nēn siri kowo,
u man yakia sere ka baadommaa.

⁸ Adama nā n da sō yari yeru gia,
u ku ra n wāa mi.

Nā n maa da sō duu yerō,
na ku ra nūn wa mi.

⁹ Aa, u sōmburu garu mōwa sō yēsan nōm geu gia?

Nā n da mi, u ku ra n wāa mi.

U kukuawa sō yēsan nōm dwaru gia?

Mīn tii, na ku ra nūn wa.

¹⁰ Ka mē, u nēn swēε kpuro yē yi na swīi.

U n man kpēε laakari mēeribu sō, kon yariwa mīn di,

na n deere nge wura ye ba dō doke.

¹¹ Na win yira swīiwa dee dee.

Na ñ gere win swaan di.

¹² Na ñ win wooda sare.

Ye u man sōwa kpuro,
na ye mēm nōwawa gōruō.

¹³ U n gāanun himba yi, wara u koo ye sīiya.
Ye u kī yera u ra ko.

¹⁴ N n mēn na, u koo ko ye u yi kpuro nēn sō,
kpa u maa man himba kpaā yiya.

¹⁵ Yen sōna na nande wi Gusunōn wuswaaō.

Nā n bwisika na ra nandewa win sō.

¹⁶ Gusunō u nēn wōrugōrun dam bua.

Wi, Dam kpurogii u man bērum kpēε.

¹⁷ Ka yen de kpuro, na ñ nō mari,
baa mē n sāare yam wōkura man wukiri.

Gusunō u ra tōn kōso deriwa u n mō ye u kī

24

¹ Yoobu u maa nēε,
mban sōna Gusunō Dam kpurogii ku ra saa yi u ka tōmbu siri.

Mban sōna be ba nūn mēm nōwammē ba ku ra saa ye wa.

² Domi wee, gabu ba gabun tem gbenimō ba ka begim mēnnamō.

Ma gabu ba yāanu kpare ni ba gbena.

³ Gaba maa gobekuban ketekunu mweerimō.
Ma ba gaminibun nēε toruba mwaaamō.

⁴ Ba wōnwōndobu dam dōremō ba giramō swaan di.

Ma sāarobu ba swaa kasu bu kuke.

⁵ Sāaro be, ba yaayaare mō gbaburō nge gbeeku keteku,

ba dīanu kasu bu ben bibu wē.

⁶ Be wee ba yakasu gēemō ben yaa sabenun sō,
ma ba dīanu kunōnu mō tōn kōson gberō.

⁷ Adama ba ñ bekurū mō te ba koo wukiri wōkuru puran sō.

⁸ Be wee ba da ba baka kpee baaba sō
yēn sō ba ñ wāa yeru mō.

Miya gura bu waayamō.

9 Tɔn kɔso wi, u ra gobeku mwewa ka dam.
Kpa u sɔaron yabe tee te u mɔ tɔruba mwa.
10-11 Be wee, ba yɔsu basi tɔn kɔson kara sɔɔ.
Ba doo bɔka sɔɔwa, ma gɔra bu mɔ.
Ba nɔn gum kuamme, ba reseɛ gamamɔ.
Adama ba n kɔko bu ye nɔ,
baa mɛ nim nɔru ga bu mɔ.

12 Wuu marosɔ gaba gɔɔ dɔɔ, ba wuri mɔ.
Be ba mɛera kua ba weeweenu mɔ.

Adama Gusunɔ kun yen gaa gara.

13 Gabu ba yam bururam tusa.

Ba ku ra n wɔa mɛ sɔɔ.

Domi ba n yɛ mi mu ka bu dɔɔ.

14 Tɔn gowo u ra sewa buru buru yellu
kpa u sɔarobu go.

Wɔkuru kpa u gbɛni.

15 Yam wɔku bere berera sakara kowo u ra n
kasu.

U ra nɛewa, goo kun nɔn wasi.

Kpa u win wuswaa sɔnditia wukiri.

16 Yam wɔkuru sɔra gbɛnɔ u ra dia kɔsuku.

Sɔɔ sɔɔ, kpa u tii kenusi win yenuɔ.

U n yam bururam yɛ.

17 Ben mi, bururu ta sɔawa nge gɔn tiro.

Ba ra n nandewa.

18 Adama bɛɛ i nɛɛ,

tɔn kɔso u sɔa nge nim yaka.

Ba win tem bɔrusi.

U n maa dɔɔ win reseɛ gbaarɔ.

19 Nge mɛ tem mu ra nim nɔ gbeburun saa
sɔɔ,

nge mɛya gɔribun wɔa yeru ta ra durumgii
mwɛ.

20 Wi u tɔn kɔso mara u ra nɔn duariwa.

U koo kowa kɔkanun dia geenu.

Tambu kpurowa ba koo nɔn duari.

Kpa u wɔruma u bɔra nge dɔa.

21 Tɔnu win bweseru u ra kurɔ wiron yɔnu
gurewa.

U ku ra gɔmini gea gaa kue.

22 Adama Gusunɔwa u dam mɔ u ka tɔn kɔso
ben wɔaru yɔrasia.

U n bu wɔri, ba ku ra n maa yɛ nge ba ko n
wɔa.

23 Gasɔ u ra bu yiyɔbu wɛ,

ba n ka wɔa bɔri yɛndu sɔɔ.

Adama u ra n ben sanu sanusu mɛɛrawa.

24 Bɔ n ka tii yina kpuro, subaru sɔɔ, ba
kpawa.

Ba ra wɔrumewa mii mii bu gbi nge tɔn diro.

Kpa ba n sɔa nge dobi yi ba bura.

25 Ye na gerua mi, geema.

Wara u koo man siri,

kpa u nɛɛ, nen gari yi, yi n asansi gaa mɔ.

Gusunɔ u dam mɔ gɔanu kpuron wɔllo

25

1 Bilida Suagii u Yoobu wisa u nɛɛ,

2 Gusunɔn dam mu nasiaru tura.

U ra de bɔri yɛndu ta n wɔa sere wɔllun sɔɔ
sɔɔwɔ.

3 Win tabu durɔbu ba n geeru mɔ.

U ra de win yam bururam mu sɔsira tambu
kpuron mi.

4 Tɔnu kun kpɛ u n gem mɔ Gusunɔn
wuswaaɔ.

Wi ba mara gesi, u n kpɛ u n dɛere Gusunɔn
wuswaaɔ.

5 Domi baa suru u n dɛere win wuswaaɔ.

Mɛya maa kperi kun buriri win wuswaaɔ,

6 Kaa sere gere tɔnu wi u sɔa nge kɔkɔbu?

Yoobu nɛɛ, Bilidan somiru ta n arufaani mɔ

26

1 Yoobu u Bilida wisa u nɛɛ,

2 Bilida, wunɛn wisibu bu n dam sarirugii
somimɔ.

Wunɛn dam kɛru ta n arufaani gaa mɔ.

3 Anna a bwisi kɛru wa te a wi u kun bwisi
mɔ kɛmɔ.

Wunɛn bwisi yi, yi n goo somimɔ.

4 Wara a gari yini sɔɔmɔ.

Wara u nun gari yini gerusia.

Gusunɔ u dam mɔ gɔanu kpuron wɔllo

5 Be ba gu ba wɔa sere nim wɔkun tem sɔɔwɔ,
ba diirimɔ.

6 Domi Gusunɔ u be kpuro waamɔ.

Gɔanu kun nɔn ganua gɔribun wɔa yeru mi.

7 Wiya u sɔɔ yɛsan nɔm geu doke wom dirum
sɔɔ.

Ma u tem bwɛ kam dirum sɔɔ.

8 Ma u nim banisi guru winu sɔɔ.

Ka mɛ, guru wii ni,

nu ku ra gɛere nim bunum sɔ.

9 Wiya u ra de guru winu nu win sina gona
wukiri.

10 Ma u bubenu kua nim wɔkun wɔllo,
mi yam bururam ka yam wɔkura karane.

11 Gusunɔ ù n gbɔra,

wɔllun gbere ya ra diiriwa,

kpa ya n wɔa biti sɔɔ.

12 Ka win dama u ra nim wɔkun nim kɔsuku.

Kpa u ka win bwisi yaa gɔba ye ba mɔ Rahabu
kamia.

13 U n wom wuru, wɔllu kpuro ta ra dɛɛrewa
nge ba kura.

Ka win nɔma u ra waa ye ya duka mɔ sɔkiri.

14 Adama yeni kpuro ya sɔawa win kookoo
piiminu.

Nin wɔkinun fiikowa sa ra n nɔɔmɔ.

N n men na, wara u koo kpɛ u win dam asansi
tubu ù n gbɔra nge gura.

Toro u koo kpɛ u Gusunɔ somiru kana?

27

1 Yoobu u kpam win gari gerubu torua u
nɛɛ,

2 na bɔrumɔ na mɔ,

sere ka Yinni Dam kpurogiin wɔaru,

wi, wi u yina u man nen gem wē,
 ma u man nuku sankiranu sosiamme,
 3 ù n gesi dera na wāa na wēsiamō,
 4 na ñ weesu mō.
 5 Gusunō u man bere n ka bēē gem wē.
 Sere ka nen gōon tōrō, ko na n mōwa na dēere.
 6 Na yōrariwa ma nen daa ya wā.
 Nen gōru ga ñ man taare wēere nen wāarun
 tōru garu sōo.

7 Gusunō u de tōn kōson kōkōrō
 yu nen yiberēba deema,
 be, be ba man seesimō mi.
 8 Sanam mē Gusunō u tōn kōson wāaru wuna,
 yīiyō birā bu maa nūn tie.
 9 Gusunō u koo nūn swaa daki
 sanam mē nōni swāara nūn deema?
 10 I tamaa u ko n win nuku dobu kasu
 Gusunō Dam kpurogiin mi?
 I tamaa u koo Gusunō kana saa kpuro?
 11 Kon bēē Gusunōn dam gari sōwa.
 Na ñ bēē win himba beruammē.
 12 Bēē kpuro i wa nge mē u sāa.
 Mban sōna i gari gerumō yi yi ñ asansi mō.

Tōn kōson doo nōra kun teemo

13 Wee ye Gusunō Dam kpurogii u tōn kōso
 yīiye.
 14 Bā n bibu mara ba dabi, ba koo gbiwa tabu
 sōo.
 Ben bibu ba ñ dīanu wasi bu di ba n ka wāa.
 15 Barara ta koo ben bwese te ta tie sua.
 Ben gōminibu ba ñ kpē bu bu swīiya.
 16 Baa bā n gobi waamō nge tua,
 ma ba yānu guramō nge yanim,
 17 gemgiwa u koo yāa ni dendi,
 kpa u gobi yi di.

18 Tōn kōso ù n diru bana ta ko n sāawa nge
 narin wēē,
 ñ kun mē nge kuu te kōso u kua.
 19 U koo gbiwa ka gobigiru.
 Adama ba ñ nūn sikumō ka gobi yi. U ñ yi
 wasi gōriō.
 20 Nandaba bu koo nūn deema subaru sōo
 nge nim mē mu daru bōo saramō.
 Woo guna ya koo ka nūn doona wōkuru.
 21 Sōo yari yerun woowa ga ra nūn wuke saa
 win wāa yerun di
 gu ka da sere mi ñ toma.
 22 Gusunō u ko n nūn tweemōwa ka
 wōnwōndu sariru.
 Kpa u duka yakura u wa u ka sēē ni suuri.
 23 Tōmbu bā n wa mēsum kpa bu nūn yēē ba
 n taki mō,
 kpa bu nūn wia koosi saa ye u doonō.

Bwisi

28

1 Yoobu u nēē,
 tamba yē min di sii geesu ka wura ya ra yari
 bu sere ye tea.
 2 Tem diya ba ra maa sisu wunē,

kpa bu sii gandu sōwa kperun di.
 3 Be ba sisu sōwamō,
 sere tem sōwōwa ba ra ka fitila du
 kpa ba n duō sere mi su wāa yam wōkuru sōo,
 4 kpa bu wōru gbe sere tem sōwō,
 bu swaa wāa mi, mi goo sari.
 Ba ñ kpē bu sī mi.
 Wēēya ba ra n gasirimō bu ka du mi.
 5 Tem wōlōwa dīanu ra kpi.
 Adama men sōwō,
 n sāawa nge gāanu kpuro dōo mwaaere.
 6 Tem sōo miya kpee gobiginu ra n wāa.
 Mi sōora ba ra maa wura wa.
 7 Kasa ya ñ swaa ye yē.
 Mēya maa yabereku ga ñ ye waare.
 8 Gbee sunō ka yēē yi yi tii naanē sāa yi ñ ye
 mwaaere.
 9 Adama tōnu u kaka u kperu wōri u kōsuka,
 sere u guunun kpeēkpeēku girari.
 10 Kpee ten nōwōra u ra swēē wunē,
 kpa u gāa gee ni wa, ni nu wāa mi.
 11 U n nim kame sōo mi, u ra mu swaa ganēwa,
 kpa u ka dukia yarima ye ya berua sōo mi.

12 Adama mana tōnu u koo kpī u bwisi wa.
 Mana yi sika.
 13 Tōnu kun yin gobin geeru yē.
 Domi yi ñ wāa handunia yeni sōo.
 14 Yi ñ wāa daarō.
 Yi ñ maa wāa nim wōku sōo.
 15 Ba ñ kpē bu ka yi wura kōsina.
 Ba ñ maa kpē bu yi dwe ka sii geesu.
 16 Ba ñ kpē bu yi weesina ka wura ye ya wee
 Ofirin di,
 ñ kun mē ka kpee gobigii ni nu nōni boogu
 ka berō wuru ma.
 17 Ba ñ kpē bu yi weesina ka digi,
 ñ kun mē ka nara ye ba kua ka wura,
 18 kaa sere gere kpee gobigii ni ba sokumō
 korai ka kirisitali?
 Bwisi yi kpee gobiginu bēere kere.
 19 Ba ñ kpē bu ka yi Etiopin kpee gobigii ni
 nu nōni dām buuru mō weesina.
 Ba ñ maa kpē bu yi weesina ka wura gea.

20 N n men na, man diya bwisi yi wee.
 Mana yin nuura wāa.
 21 Tōnu kun kpē u yi wa ka nōni.
 Gunō ge ga yōōwa ga ñ kpē gu yi wa.
 22 Gōo ka gōribun wāa yera koo nēewa,
 yin gariya ba nōre tōna.
 23 Gusunō turowa u bwisin swaa yē.
 Wiya u maa yin wāa yeru yē.
 24 Domi wiya u handunian goonu nne kpuro
 waamō.
 U maa kpuro waamō ye ya wāa tem sōo.
 25 Sanam mē u wom bunum mēera
 ma u nim kpāaru mēera,
 26 ka sere swēē yi gura koo swīi yu ka nē,
 ka maa swēē yi guru maakinu ka guru
 gbāsukubu koo swīi,
 27 yera u bwisi yi wa.

Ma u yin asansi wɛɛra u yi.

²⁸ Saa yera u tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ,
bu n̄n nasio, yera ya s̄a bwisi.
Wi u maa k̄sa gɛɛrari, wiya u bwisi m̄o.

Yoobun yellun w̄aaru

29

¹ Yoobu u maa win gari gerum w̄ari u nɛɛ,
² na k̄i n̄n yellun w̄aaru tu wurama
ta n s̄a nge saa ye Gusun̄o u man k̄su.
³ Na k̄i na n w̄a nge saa ye u fitila s̄re n̄n
wuswaaɔ,
ma win yam bururam man yam bururasie
w̄okuru.
⁴ Na k̄i na n s̄aawa nge saa ȳe s̄o na dam m̄o,
ma Gusun̄o u man k̄su ka k̄ru.

⁵ Saa ye s̄o, Gusun̄o Dam kpurogii u ka man
w̄a,
ma n̄n biba ka man w̄a.

⁶ M̄eya n̄n yaa sabenu nu ra n bom yiba.
M̄eya maa n̄n olifi ya ra man gum w̄e mu n
kokum̄o nge daa koka.

⁷ Saa ye s̄o, n̄a n yara t̄oɔw̄o na da na sina
wuun gb̄ararun k̄n̄n̄w̄o
su ka siri,

⁸ aluwaasiba b̄a n man wa,
ba ra man b̄ɛɛɛ w̄ewa bu doona min di,
kpa dur̄o t̄ak̄anu nu se nu ȳra.

⁹ T̄on bokobu b̄a n man wa ba ra ben gari
gerubu ȳrewa.

¹⁰ M̄eya maa sinambu ba ra n̄o mari,
kpa n s̄are ben yara ben daro mani.

¹¹ Wi u n̄n gari nua u ra n̄ɛɛwa, doo
n̄oɔrugiiwa na s̄a.

Wi u maa man wa seeda gea u ra man diiye.

¹² Domi na ra w̄onw̄ondo somi ù n somiru
kana,

kpa n gobeku wi ba yina bu somi dam k̄e.

¹³ Be ba ḡo d̄o, ba ra man domaru kuewa.

Kpa n ḡaminibu nukuru yemiasia n de ba n
nuku dobu m̄o ḡruo.

¹⁴ Gem kobu bu ra n man w̄asiwa nge yabe
te na sebua,

n̄ kun m̄e nge dawani ye na b̄kuu.

¹⁵ Na ra n s̄aawa w̄okobun n̄ni,
kpa na n s̄a k̄ri kpirirugibun k̄ri.

¹⁶ Na kua s̄arobun tundo.

Na ra s̄obu n̄ri, n ben gari m̄eri yi ba ka na.

¹⁷ Adama na ra t̄on k̄s̄obun n̄su b̄oku,
n bu w̄ari ye ba mwa.

¹⁸ Ma na tii s̄ɔwa na n̄ɛɛ,
kon gbiwa t̄ok̄ru s̄o, n̄n kpin yeru w̄ollo.
N̄n w̄aarun t̄nu nu ko n dabiwa nge yani
s̄eri.

¹⁹ Ko na n s̄aawa nge d̄a t̄en gbini yi w̄a nim
b̄okuo.

Kpa kakoru ta n w̄a n̄n k̄asin w̄ollo.

²⁰ Saa ye s̄o, n̄n yiiko ya koo wurama,
kpa na n dam m̄o nge t̄en te ba gawe.

²¹ Yellu, t̄ombu ba ra ȳrewa bu n̄n gari swaa
daki.

Ba ra n̄o mariwa bu n̄n bwisi n̄o.

²² N̄a n gari gerua na kpa, goo ku ra maa
ḡaanu wisi.

N̄n gari yi, yi ra bu duuriwa kpure kpure
nge nim m̄e mu d̄aakuma.

²³ Be kpuro ba ra n man marawa nge tom
buruku gura.

²⁴ Kpa n ȳɛ m̄useɛ n ka bu dam k̄e sanam m̄e
ba dam bie.

Ba n̄ kp̄e bu man nuki sanku n wuswaa
burisina.

²⁵ N̄na na ra n bu swaa gbiiye,
kpa na n w̄a ben suunu s̄o nge sina boko
wi u ra win t̄ombu nukuru yemiasie.

Yoobun t̄en w̄aaru

30

¹ T̄ɛ wee bibu ba man ȳɛm̄o,
ba n̄ mam n̄n t̄ok̄ru gara,
be, b̄en baababa ba n̄ tura
bu n̄n b̄nu somi bu ka n̄n ȳa ḡo kpara.

² Mba ba koo raa kp̄i bu man kua,
be, be ba s̄are ba ḡo d̄o.

³ Wee ba s̄aru ka ḡɔru soore.

Ba da gb̄aburo bu ka d̄ianu kasu bu di.
Adama ḡaanu sari mi.

⁴ Ba ra dewa d̄a k̄ikun b̄okuo bu yak̄o bura
ge ga b̄ru m̄o ga n s̄a ben d̄ianu,

kpa ba n k̄iku gagun gbini dim̄o.

⁵ Ba ra bu girewa t̄ombun suunu s̄on di,
ba n bu naa sw̄i nge gb̄en̄bu.

⁶ Kpa bu da ba n w̄a kpee w̄oruso ka w̄wi
s̄o,

⁷ ba n w̄a ba n taasine s̄akin suunu s̄o,

kpa ba n kuuki m̄o k̄ikiso,

⁸ ba n s̄are nge wiicrobu,

n̄ kun m̄e nge be ba gama ba gira wuun di.

⁹ T̄ɛ wee, ben biba ba man ȳɛm̄o,

ba man womusu dokemo.

¹⁰ Ba ra man biru kisi ȳen s̄ ba n̄ k̄i bu man
wa.

Kpa bu man ȳatam sie.

¹¹ Domi Gusun̄o u man fune wuna, u sekuru
doke.

Yen s̄na ben goo kun n̄n b̄ɛɛɛ ȳe baa fiiko.

¹² T̄on k̄so be, ba man seesimo.

Ba kasu bu man t̄ka di bu sura.

Ba swaa kasuwa bu ka man kam koosia.

¹³ Ba n̄n sw̄e b̄ara.

Ba kookari m̄o bu ka man kam koosia,

be, be goo kun somiru wee.

¹⁴ Be wee ba yaba mi na kukua.

Ma ba dum̄o min di ba man w̄rimo.

¹⁵ Ma b̄erum man mwa,
n̄n b̄ɛɛɛ ya doona nge woo.

N̄n b̄ari yenda doona nge guru wiru.

¹⁶ T̄ɛ, na w̄awa ḡo s̄o.

Na wahala w̄ari na kpa.

17 Nen kukunu kpuro ra n tennamowa wokuru.

Na ku ra were wahala yen sɔ.

18 Ya man seke baama ka dam nge yaberun wiru.

19 Wee Gusuno u man kpɛe potoko sɔ.
Torom ka tua na ka weene.

20 Gusuno nen Yinni, na nun somiru kanamo, adama a n man wisa.

Na seewa na yɔra wunen wuswaaɔ adama a n nen laakari kue.

21 A sesiawa,
ma a man sere ka wunen dam bakam.

22 Wee a dera woo guna ya man sua ya toorimo.

23 Domi na ye ma a ka man dawwa goribun wa yero

mi tambu kpuro ba koo da.

24 Adama ka me, baa tonu u n goɔ daw,

u n noma suamo u faaba kana?

Wi u wa wahala sɔ u n somiru kanamo?

25 Na n bu swiye be wara sese?

Na n nuki sankire saarobun sɔ?

26 Wee nuku doba na ra n yiyo,

adama noni swara na waamo.

Yam bururama na ra n yiyo,

adama yam wokura na waamo.

27 Nen bwera ku ra kpune yen sɔ na ka wahala gabirinamo.

28 Na ra n simowa nuku sankiraru sɔ.

N saare sɔ ku ra yari nen mi.

Baa na n wa ton woru sɔ,

na ra n somiru kanamowa.

29 Nen goɔ wuri yin sɔ,

na kua nge gbeeku bɔɔ,

n kun me nge taataru.

30 Nen gona tira, nen wasi gberamo.

31 Te nen morku ga wawa n ka goɔ wuri ko.

Kpa n nen guuru so ka be ba goɔ wuri mɔ

sannu.

Yoobu u tii tusiamɔ Gusunan wuswaaɔ ka toro sindu

31

1 Na ka nen noni arukawani bokua na nee,

na n ka yi wandia merimo pai.

2 N n men na, are yira Gusuno Dam kpurogii u man yiye wolla.

3 Ton kosowa u ra kam ko,

kpa durumgii u noni sora.

4 Gusuno u nen swaa ye.

U nen sanu sanusu merimo.

5-6 Gusuno u man yiruo ka kilo ye ya saa dee dee.

Kpa u wa ma na deere,

na n wa weesu ka taki sɔ.

7 Nen sanu sanusu su kun saa dee dee,

n kun me nen goru ga n kosa bine kua ye nen

noni yi wa,

n kun me durum gaa ya n man waaasi,

8 Gusuno u de ye na duura, goo u ye tubi di u ge,

kpa nen daa gbaaru tu kam ko.

9 Na n maa kurɔ goo bine kua,
n kun me na n nun yina beria win dii konnowo,

10 Gusuno u de nen kurɔ u durɔ goo doo kua,
kpa gabu bu ka nun kpuna.

11-12 Na n kosa yen bweseru kua ya koo man kam koosia ka nen arumani sannu nge daw.

Domi n weene siri kowo u yen bweseru seeyasia.

13 Na n yina n nen sam kowobu ben kosiaru we,

14 mba kon kpi n gere Gusunan wuswaaɔ.

Nge mba kon nun sɔ u n man seeyasiamɔ.

15 Gusuno wi u man taka kua nen meron nukuro,

wiya u maa bu taka kua.

Gusuno turo wiya u bese kpuro mama besen baawuren meron nukuro.

16 Na n saarobu yinari ye ba man bikia.
Na n maa gaminibu derire noni swaru sɔ.

17 Na n gobeku dianu birare nen yenuɔ.

18 Domi saa nen aluwaasirun di,

na ra gobekuba narriwa

nge nena na ben tundo,

kpa na n gaminibu neni.

19 Na n wonwondo goo wa u yanun bukata mo,

20 na ra nun yanu kewa ni na kua ka nen yaa sabenun sansu u ka wooru yari.

21 Na n gobeku goo taki diire

yen sɔ na siri kowo goo tasa.

22 Na n yeni kpuron gaa koore,

Gusuno u de nen senu nu sosikiara saa nin gbin gbinkan di,

kpa nen gasenu nu woruma nu bokira.

23 Domi Gusunan seeyasiabu bu man berum mɔ.

Na n maa kpɛ n yora win wuswaaɔ win kparun sɔ.

24 Na n nen naane dokere wura sɔ,

n gere n nee, wura, a saawa nen yiyoɔbu.

25 Na n maa tii suare nen dukian kparun sɔ.

26 Na n suru n kun me sɔ saare,

yen gaa ya n yara.

27 Nen goru ga n wurare ben mi gia asiri sɔ.

Na n maa nomu dokere dawo n ka bu bere we.

28 Na n yen gaa koore,

n weene siri kowobu bu man seeyasia.

Domi na Gusuno Dam kpurogii yinawa mi.

29 Na ku ra nuku dobu ko nen yibere u n noni sora.

Na ku ra yeri wahala ya n nun deema.

30 Na ñ man torare n win gəə kana ka bōri.
 31 Nən yenugibu ba yē ma na ra səbu dam
 koosie,
 kpa bu di bu debu nən yenuo.
 32 Na ku ra wure səə u kpuna təwəə ù n
 tunuma.
 Na ra nùn nən gamboba keniewa u du.
 33 Na ku ra nən toranu bere nge tən be ba tie.
 Na ku ra maa nən durum tii marisi.
 34 Na ku ra n təmbun geren berum mə.
 Na ku ra tii gəwe n nē, ba man gema.

35 Nən gari dāaki wee.
 Mana kon goo wa u man swaa daki.
 Dam kpurogii u man wisio.
 Nən yiberē ù n daa nən toranu yorua tireru
 səə,
 36 kon tu səndiwa nən senə,
 kpa na n tu doke nge sina furə.
 37 Kon Gusunə susiwa nge sina boko,
 kpa n nùn sē ye na kua kpuro.
 38 Nən gberu tà n man wuri koosi,
 ma ten kpīi yi nani yiresu yarimə,
 39 ñ kun mē, nà n ten dīanu di na ñ gāanu
 kosiē,
 ma na be ba raa tu mə nuki sankā,
 40 tu sāki ka yaka kōsusu kpīiyo dīanun
 ayerə.

Yoobun garin kpurowa mi.
ELIHU U GARI SUA

Ye ya dera Elihu u gari kua

32

1 Elifasi, ka Sofaa, ka Bilida ba ñ maa Yoobu
 gēe wisa yèn sē u tii garisi taare sarirugii.
 2 Adama durə goo wāa Ramun bweseru
 səə wi ba mə Elihu. Win tundowa Barakeli,
 Busin yenugii. Wiya u mərə bara yèn sē
 Yoobu u tii garisi taare sarirugii Gusunən
 wuswaaə.
 3 U maa ka Yoobun bərəba ita be, mərə kua
 yèn sē ba kpāna bu Yoobu wisi dee dee, ma
 ba sere nùn taare wēemə.
 4 N deema Yoobun bərə be, ba Elihu
 bukuraru kere. Yen sōna u gina saka u ñ ka
 Yoobu gari kue sanam mē bərə be, ba ka nùn
 gari mə.
 5 Adama ye u deema ba ñ maa wa ye ba koo
 Yoobu wisi, yera u mərə kua.
 6 Ma u gari sua u nē,
 nē bii aluwaasiwa. Bē maa i sāawa
 bukurubu.
 Yen sōna berum man mwa
 n ka bē nən bwisikunu sē.
 7 Ma na tii sōwa na nē,
 durə təkəna nu ko n gari gerubu yē.
 Niya n weenē nu təmbu bwisi kē.
 8 Adama ka gem, na wa ma Gusunə Dam
 kpurogiin Hundewa u ra tənū bwisi
 wē.

9 N ñ mə tənun wəən kpāara ta ra nùn yēru
 wē.
 N ñ maa təkəru ta ra nùn bwisi kē u ka siri
 dee dee.
 10 Yen sōna na nē, i man swaa dakio i nə,
 kpa n maa gere ye na bwisika.
 11 Domi na maari sere i ka bēen gari kua i kpa.
 Na maa yi swaa daki mam mam,
 na nua kpuro bwisi yi i ka Yoobu siri.
 12 Na bē swaa daki ka laakari,
 adama na wa bēen goon gari kun Yoobu
 kamie.
 Goo kun maa kpā u nùn wisa dee dee.
 13 Yen sē, i ku gere i nē,
 i win garin wē nəə wa.
 Gusunə turowa koo kpī u nùn siri, n ñ mə
 tənū.
 14 N ñ nē Yoobu u ka gari kua.
 N n daa nən na, ye kon nùn wisi nənema.

15 Yoobu, wee ba nəə mari tē,
 ba bia ye ba koo wisi ma ba wāa sekuru səə.
 16 Na saka sere ba ka gari yi kua ba kpa,
 ma ba mari, ba ñ wa ye ba koo wisi.
 17 Tē, kon gari sua,
 kpa n gere ye nē na maa bwisika.
 18 Domi gari wāa nən gōru yi kpā,
 na maa sende n ka yi gere.
 19 Wee yi ghisimə nən nukurə nge tam mē ba
 doke gənan bəə kpaaru səə
 ma ta kī tu kura.
 20 Tē, i de n maa gari gere kpa nən bwēra yu
 kpuna.
 Kon nəə wukia, kpa n baawure wisi.
 21 Na ñ goon biru yōramə.
 Na ñ maa goo fufu mə.
 22 Domi na ñ yeniban dəəne mə.
 Nà n daa yen dəəne mən na,
 nən taka kowo u n man kpeerasie n te.

*Gusunə u ra ka gasə tənū gari kowa wahala
 səən di*

33

1 Elihu u nē,
 tē, Yoobu a swaa dakio a nən gari kpuro nə.
 2 Wee kon nəə wukia n gari gere.
 3 Geeya kon nun sē, n ñ ka murafitiru.
 4 Gusunə Dam kpurogiin Hundewa u man
 taka kua.
 Ma u man wāaru wē.
 5 A səuru koowo mē kaa ka tii yina,
 kpa a man wisi à n kaa kpī.
 6 Nē ka wune sa sāawa tia Gusunən wuswaaə.
 Domi tema u ka bēse kpuro mōma.
 7 N n mən na, a ku nən berum ko,
 kpa a n tamaa na kī n nun nən yiiko sōsiwa.
 8 Adama na yaaye ye a man sōswa. A nē,
 9 a dēerewa mam mam a ñ durum mə.
 Taare gaa maa sari wune səə.

10 Ma a neɛ, ka me, Gusunɔ u wunen toranu waamɔ.

Ma u nun garisi win yibere.

11 U n̄ derimɔ a da mi a kī.

Ma u wunen kookoosu kpuro laakari s̄aa.

12 Adama ne, na nun s̄omɔ ma a n̄ gem mɔ gari yi s̄oo Yoobu.

Domi Gusunɔ u tɔnu kere.

13 Mban s̄ona a ka n̄n taare w̄emɔ a m̄, u ku ra tɔnu wisi.

14 Gusunɔ u ra ka tɔnu gari kowa ka swaa dabinu,

adama tɔnu u ku ra ye laakari ko.

15 Gasɔ u ra ka n̄n gari ko dosu s̄oo w̄okuru, n̄ kun me k̄asiru s̄oo sanam me u kp̄i win kpin yerɔ u d̄o.

16 Miya u ra n̄n kure u ka n̄n kirɔ ko.

17 Kpa u n̄n gbara k̄osan di.

Kpa u maa n̄n yara tii suabun di.

18 Nge meya u ra ka n̄n yare ḡon yiran di, kpa u kun maa gu.

19 Gasɔ, u ra maa n̄n seeyasie ka wahala, u de bararu garu tu n̄n kp̄i, win wasi yi n̄ diirimɔ,

20 kpa u kun maa di'anun mem k̄i, baa ka ni u ra n̄ kiru bo.

21 Kpa u woora, win kukunu nu tera.

22 Kpa a deema u ḡoo turuku kua.

23 Gasɔ Gusunɔn ḡoradoba n̄rɔbu (1.000) s̄oo, turo u koo se u da u n̄n somi, kpa u n̄n swaa gea s̄osi ye n̄ weene u sw̄i.

24 Saa ye s̄oo, u koo tɔnu win w̄onw̄ondu wa kpa u neɛ,

u n̄n faaba koowo, kpa u ku raa gbi.

Domi u swaa wa ye u koo ka n̄n yakia.

25 Kpa win wasi yi wurama

yi ko nge sanam me u s̄aa aluwaasi.

26 U n̄ Gusunɔ kana, u koo win kanaru mwa.

Kpa u Gusunɔ s̄a ka nuku dobu,

ȳen s̄s u n̄n win w̄aaru wesia.

27 Kpa u womu ko t̄ambun wuswaaɔ u neɛ,

u durum kua, u gem yina.

Adama Gusunɔ kun n̄n yen seeyasiabu kue.

28 U win hunde w̄ora, u n̄ due siki w̄oruɔ.

Ma u yam bururam waamɔ.

29 Yeni kpuron diya Gusunɔ u ra ka tɔnu gari ko n̄n dabi dabinu,

30 u ka n̄n ḡoo gbara,

kpa u de u n̄ w̄aa w̄aaru s̄oo.

31 T̄e, a man swaa dakio, Yoobu.

A den mario me, kpa n̄ maa gari gere.

32 A n̄ gari ḡee m̄ a ka man wisi, a man wisio.

Domi nen k̄ira n̄ ka nun gem w̄e.

33 A kun maa ḡee m̄ a gere, a man swaa dakio.

A mario, kpa n̄ nun bwisi k̄e.

Elihu u Yoobu taare w̄emɔ

34

¹ Elihu u maa gerua u neɛ,

² beɛ be i bwisi m̄, i nen gari swaa dakio.

Beɛ be i laakari m̄, i swaa tem kp̄iyo i n̄.

³ Domi swasa su ra garin dobu wunane, nge me yara ya ra di'anun dobu wunane.

⁴ N n̄ men na, i de su gem kasu, kpa su gia besen suunu s̄oo ye ya w̄a.

⁵ Domi Yoobu u neɛ, u deere.

U maa neɛ, Gusunɔ ku ra win deera te garisi ḡaanu.

⁶ Ka win gem kpuro, u n̄n garisi wee kowo. Baa me u n̄ tore, u n̄n meera kua ye ya n̄ kpeemɔ.

⁷ N n̄ men na, i tɔnu waare nge Yoobu wi Gusunɔn yaako kobu kun ka s̄e nge nim norubu,

⁸ ma u ka t̄on k̄sobu s̄imɔ, u w̄aa ka be sannu?

⁹ Domi u neɛ, wi u ka Gusunɔ s̄imɔ, u ku ra yen arufaani gaa wa.

¹⁰ Beɛ be i bwisi m̄, i nen gari swaa dakio i n̄.

I n̄ ye ma Gusunɔ ku ra k̄sa ko.

Gusunɔ Dam kpurogii u ku ra tɔnu win gem bire.

¹¹ Adama u ra tɔnu k̄siewa ye u kua.

Kpa u baawure n̄n win daan are w̄e.

¹² Ka gem Gusunɔ ku ra k̄sa ko.

U ku ra tɔnu n̄n win gem bire.

¹³ Wara u n̄n wooda w̄e u ka tem kpara.

Wara u n̄n me kpuro namu beria.

¹⁴ Gusunɔ u n̄ daa win tiin bwisikunu m̄n na,

ma u w̄esiaru wuna te u tɔnu w̄e,

¹⁵ tambu kpurowa ba koo gbi sannu,

kpa bu ḡosia tua.

¹⁶ Yoobu, a n̄ laakari m̄n na, a gari yi swaa dakio,

yi kon nun s̄s.

¹⁷ Gusunɔ u ku ra gem k̄an na,

u koo kp̄i u handunia kpara?

Kaa kp̄i a wi, wi u s̄aa Dam kpurogii taare w̄e?

¹⁸ Kaa kp̄i a sina boko s̄s a neɛ, u n̄ ḡaanu s̄aa, kpa a win sina asakp̄obu soku t̄on k̄sobu?

¹⁹ Adama Gusunɔ u koo kp̄i u ko me.

Domi u ku ra sinambun beere meeri.

U ra gobigibu ka s̄arobu garisiwa tia.

Domi wiya u be kpuro taka kua.

²⁰ S̄s̄o teeru be kpuro ba koo gbiwa subaru s̄oo.

Gasɔ, w̄oku suunu s̄ora gaba koo gbi.

Gasɔ, ba koo sina boko seesi bu go n̄ kun s̄esie.

²¹ Domi Gusunɔ u ra n̄ tambun sanu sanusu meera.

Kpa u n̄ ben sw̄ee n̄ni girari.

²² Yam w̄okuru garu sari

te ta koo t̄on k̄so bere u kun ka n̄n wa.

23 N ñ tilasi Gusunɔ u ka tɔnu siribu soku u sere nùn siri.
 24 U ra damgibu yarewa ben ayerun di saawara sari.
 Kpa u gabu kəsire ko mi.
 25 Domi u ben kookoosu yɛ.
 U ra bu surewa wɔkuru, kpa u bu kɔsuku.
 26 U ra bu seeyasiewa nge tɔn kɔsobu tɔmbu kpuron wuswaaɔ.
 27 Domi ba wi, Yinni Gusunɔ biru kisi.
 Ma ba win woodaba yina.
 28 Ba dera s̄aroba wuri m̄ɔ sere u yi n̄ɔɔm̄ɔ.
 Ma win laakari ya wura wɔnwɔndobun mi gja, ben wuri yin s̄ɔ.
 29 Gusunɔ ù n n̄ɛɛ, u ñ goo ḡaanu kuamme, wara koo nùn taarɛ w̄ɛ.
 U n tii berua wara u koo kp̄i u nùn wa.
 30 Bweseru garu sari te ta koo ka tii yina ù n tu sunɔ k̄ɔso w̄ɛ wi u koo tu dam d̄are.
 31 Yoobu, a wunen durum tuuba koore Gusunɔn mi?
 A nùn s̄ɔɔre ma a ñ maa durum m̄ɔ?
 32 A Gusunɔ bikiniare u nun wunen durum s̄ɔɔsi ye a ñ wa ka tii?
 Æ n maa toranu ganu koore,
 a nùn s̄ɔɔre ma a ñ maa nu m̄ɔ?
 33 Wunɛ wi a Gusunɔ taarɛ w̄ɛɛm̄ɔ,
 a tamaa u koo tɔnu siri nge m̄ɛ a k̄i?
 Wuna kaa gere, n ñ m̄ɔ ne.
 N n m̄ɛn na, a geruma ye a bwisika.

34 Bwisigii be ba laakari m̄ɔ, ba koo nen gari wura bu n̄ɛɛ,
 35 Yoobu u gari gerum̄ɔwa yi u ñ ȳɛ.
 Domi win gari yi ñ asansi m̄ɔ.
 36 N n m̄ɛn na, i win gari kpuro w̄ɛɛrio,
 domi u gari m̄ɔwa nge tɔn k̄ɔsobu.
 37 U win durum s̄ɔɔ durum sosim̄ɔ.
 Domi u Gusunɔ seesim̄ɔwa win gari gerubu s̄ɔɔ,
 u nùn ȳɛɛm̄ɔ besen suunu s̄ɔɔ.

Tɔnu u koo kp̄i u n̄ɛɛ, u d̄ɛɛre Gusunɔn wuswaaɔ?

35

¹ Elihu u maa gerua u n̄ɛɛ,
 2-3 Yoobu, sanam m̄ɛ a Gusunɔ s̄ɔɔwa a n̄ɛɛ,
 baa à n d̄ɛɛre, a ñ ḡaanu wasi,
 à kun maa durum kue mba yen arufaani,
 a tamaa yeni ya s̄aa dee dee?
 A tamaa a gem̄ m̄ɔ Gusunɔn wuswaaɔ?
 4 Nena kon b̄ɛɛ wisi wunɛ ka wunen b̄ɔɔ be.
 5 A w̄ollu m̄ɛɛrio, kpa a guru winu laakari ko nge m̄ɛ nu toma.
 6 Æ n durum kua, taarɛ yerà a Gusunɔ kua.
 Æ n maa wunen durum sosim̄ɔ,
 mba ya nùn kuamme.
 7 Æ n gea m̄ɔ, arufaani yerà ya ka nùn naawamm̄ɛ.
 Mba u waam̄ɔ wunen n̄ɔman di.

⁸ A n ȳɛ ma wunen berusewa wunen nuku k̄ɔsuru ta koo n̄ani s̄ɔ.
 Æ n maa gea m̄ɔ, tɔnuwa u koo yen arufaani di.
 9 Bà n tɔmbu dam d̄ɔrem̄ɔ ba ra n weeweenu m̄ɔwa,
 kpa ba n somiru kasu.
 10 Adama baa ben turo kun bikiam̄ɔ u n̄ɛɛ,
 mana Gusunɔ u w̄aa wi u nùn taka kua,
 wi, wi u ra de wɔnwɔndobu ba n nuku dobun womusu m̄ɔ w̄ɔkuru.
 11 Wiya u ra maa tɔmbu bwisi k̄ɛ n kere yeɛgii ka gunɔsugii.
 12 Bà n somiru kana Gusunɔ u ku ra wure,
 ȳɛn s̄ɔ ba tii sue ma ba s̄aa tɔn k̄ɔsobu.
 13 Ba ko n kuuki m̄ɔ, adama kam s̄ɔɔra mi.
 Domi Yinni Gusunɔ Dam kpurogii u ñ n̄ɔɔm̄ɔ u sere ben laakari ko.
 14 Yoobu, baa m̄ɛ a gerua a n̄ɛɛ,
 a ñ Gusunɔ waam̄ɔ, a n ȳɛ ma u wunen laakari m̄ɔ.
 N n m̄ɛn na, a t̄emaɔ a nùn swaa daki.
 15 Ȳɛn s̄ɔ Gusunɔ u ñ tɔmbu seeyasiam̄ɔ t̄ɛ,
 yen s̄ɔna a tamaa u ñ durum garisi ḡaanu?
 16 N n m̄ɛn na, wunen gari yi a gerua kpuro yi s̄aawa nge wom dirum.
 Yi ñ maa asansi m̄ɔ.

Nge m̄ɛ Gusunɔ u ra ka tɔnu w̄aarun swaa s̄ɔɔsi

36

¹ Ma Elihu u kpm gerua u n̄ɛɛ,
 2 a ȳɔro fiiko,
 gari ḡɛɛ maa tie yi kon Gusunɔ gerua.
 3 Kon nen ȳɛɛ bakaru dendi
 n ka s̄ɔɔsi ma nen Taka kowo u gem̄ m̄ɔ.
 4 A naane koowo ma nen gari kun s̄aa weesu.
 Na ȳɛ s̄aa s̄aa ye na gerum̄ɔ.
 5 Gusunɔ u s̄aawa Dam kpurogii.
 U ku ra maa goo gem̄.
 U dam m̄ɔ kpuron w̄oll̄ɔ.
 U ku ra win gere k̄asi.
 6 U ku ra de tɔn k̄ɔsobu ba n w̄aa.
 Adama u ra wɔnwɔndobu siriewa dee dee.
 7 U ku ra gemgibu deri.
 U ra bu swiwa nge sinambu
 kpa ba n b̄ɛɛre m̄ɔ sere ka baadommaɔ.
 8 Adama be ba b̄akua ka ȳɔni,
 ba wahala m̄ɔ ye ba kuan s̄ɔ,
 9 Gusunɔ u ra bu s̄ɔɔsi ma ba daa k̄ɔsa kua,
 ma ba tii sue,
 10 kpa u bu kir̄ɔ ko bu ka win gari n̄ɔ,
 kpa bu wa bu daa k̄ɔsa duka suuri.
 11 Bà n gari yi m̄ɛm̄ n̄ɔɔwa, ma ba tii w̄ɛ,
 ba koo ben w̄aru diwa b̄ari yendu s̄ɔɔ,
 ka nuku dobu s̄ɔɔ sere ka ben ḡɔɔn t̄ɔɔ.
 12 Adama b̄a kun yi m̄ɛm̄ n̄ɔɔw̄ɛ,
 ba koo bu gowa subaru s̄ɔɔ ka takobi.
 13 Tɔn k̄ɔsobu ba ra ka Gusunɔ m̄ɔru sewa.

U n bu bokua ka yoni, ba ku ra nùn suuru kanɛ.

14 Ba koo gbiwa sekum aluwaasiru sɔɔ, kpa bu ko tia ka daa beretekegibu.

15 Adama Yinni Gusunɔ u ra wɔnwɔndo faaba kowa ù n wāa nɔni swāaru sɔɔ, kpa u nùn kirɔ ko ka wahala ye.

16 Yoobu, mɛya u koo nun yara wahanan di, kpa u de a n bari yendu mɔ ta n kpā. Kpa u maa de a n dīa geenu yiba a n dima.

17 Adama tɛ, à n ka tii yinamɔ, n n maa koorɔ a yari seeyasia bin min di.

18 A ku de mɔru yu nun gawa a ka kōsa ko. A kun maa tamaa kaa Gusunɔ kēru garu wɛwɛa

kpa u ku ka nun seeyasia.
19 Wunen wura, n kun mɛ wunen arumani gaa, n kun mɛ wunen dam, yen gaa kun kpɛ yu nun yara nɔni swāa ten di.

20 A ku wōku te kīa tɛ sɔɔ ba koo tambu go.

21 A n tii sɛ kpa a ku ra kōsa ko. Domi wahala ye, ya nun deemawa kpa a wa a ka kōsa duka suuri.

Gusunɔ turowa u yiiko mɔ kpuron wollo

22 Yinni Gusunɔ u kpā win dam saabu. Wara u koo kpī u keu sōosi nge wi.

23 Wara u ra nùn wooda wɛ ye u koo swīi. Wara u koo kākū u nɛɛ, kōsa u mɔ.

24 A ku duari a win sɔma wolle sua, yɛ tambu kpuro ba siara ka womusu.

25 Tambu ba ye waamɔ baa yà n toma.

26 Gusunɔ u kpā sere goo kun kpɛ u win kpāa ten asansi gere.

Mɛya maa win wāarun wōɔ ga n garirɔ.

27 U ra nim buri yi yi seemɔ baaman di mɛnɛwa, kpa u yi gōsia guru winu.

28 Kpa guru wīi ni, nu de gura yu nɛ, yu tɔn wɔru so.

29 Wara yɛ nge mɛ guru winu nu ka sīisinamɔ. Wara yɛ nge mɛ gura ra ka gbāre.

30 Yoobu, a yɛ ma Gusunɔwa u guru maakinu kua nu ka nùn sikerene.

Ma yam wōkura wāa nim wōkun sɔwɔ.

31 Ka yebara u ra ka tambu siri. Kpa u maa ka bu dīanu wɛ nu n kpā.

32 U guru gbɛɛ neni win nɔmaa, ma u yi sōosimɔ mi yi koo wɔri.

33 Guru gbāsukunu nu sōosimɔ ma u wāa. Mɛya yaa sabenu nu maa yɛ ma u wāa turuku.

37

1 Nà n yeniba kpuro wa, nɛn torora ra karewa kpa na n diirimɔ.

2 I swaa dakio i Gusunɔn nɔɔ nɔ ge ga kukirimɔ nge gura.

3 Ga nɔɔra baama wollo. Ma guru maakinu nu ballimɔ handunian goonu nne sɔɔ.

4 Guru maaki nin biru, Gusunɔn nɔɔ ga ra nɔɔre ka dam

kpa yande guru maaki kpaanu nu sōosira.

5 U n gbāra, tambu ba ra biti soorewa. Gāa bakana u kua mi, ni tɔnu kun kpɛ u tubu.

6 U ra guru kpenu sɔ u nɛɛ, nu nɛɛyɔ.

U ra maa guran tii sɔ u nɛɛ, yu nɛɛyɔ ka dam.

7 U ra de tambu kpuro bu ben sɔmburu yōrasia gura yen sɔ,

kpa bu gia ma wiya u ye kpuro mɔ.

8 Baa ka gbeeku yeɛyɔ u ra dewa yi da yi kpuna yin wāa yerɔ.

9 Guru woo bokɔ ga ra nɛwa saa sōɔ yɛsan nɔm dwaru gian di,

kpa pura yu na sōɔ yɛsan nɔm geu gian di.

10 Yinni Gusunɔwa u ra nim wom wure, kpa mu bɔbia nge guru kperu.

11 Wiya u ra de kakoru ta n wāa guru wiru sɔɔ,

kpa u tu yarinasia ka guru maakinu sannu.

12 U ra tu gɔsiewa nge mɛ u kī.

Kpa tu ko nge mɛ u gerua handunia sɔɔ.

13 Ta sāawa nge bokuru te u ra ka tambu seeyasie

n kun mɛ u ka bu win kīru sōosi.

14 Yoobu, a yeniba kpuro laakari koowo.

A Yinni Gusunɔn sɔm maamaakiginu mɛerio a wa.

15 A yɛ nge mɛ Gusunɔ u ra nu dendisine, kpa u de guru maakinu nu balli guru winu sɔɔ?

16 A yɛ nge mɛ guru winu nu ka bwɛɛ wollo? Wi u yenin bweseru kua, win yɛru ta yiba mam mam.

17 Woo gà n sweema sōɔ yɛsan nɔm dwaru gian di,

yam susura ra nun ko, à n wunen yānu doke.

18 Kaa kpī a wollo teria nge wi, kpa ta n dam mɔ nge digi ye ba kua ka sisu?

19 A sun sōosio ye n weene su Gusunɔ sɔ.

Domi sa n wa ye sa ko nùn wisi besen yɛru sarirun sɔ.

20 Tilasiwa bu ka nùn sɔ nà n gari gerua?

Tilasiwa bu ka nùn nɔɔsia ye na gerua?

21 Wi u ra de yam mu tira subaru sɔɔ, kpa guru winu nu n sōɔ berua.

Adama u ra de woo gu se gu wollo deerasia.

22 Saa ye sɔɔra yam bururam mu koo na saa sōɔ yɛsan nɔm geu gian di,

kpa mu n nùn sikerene ka nanum bakam.

23 Sa n kpɛ su Dam kpurogii tubu.

Domi win dam mu kpā. U ra maa kpuro ko dee dee.

U ku ra wi u gem mɔ dam dɔre.

²⁴ Meya u ku ra maa be ba tii mɛɛra bwisigibu garisi gāanu.

Yen sōna n weene tambu bu nūn nasia.

YINNI GUSUNO U GARI SUA

38

¹ Yinni Gusunɔ u Yoobu wisa guru woo bɔkɔ gagun di u nɛɛ,

² mban sōna a dera tɔmbu ba n nɛn himba tubumɔ ka wunen wiira gari.

³ Tɛ, a sɔɔru koowo, kpa a yōra nge tɔn durɔ wɔrugɔ.

Kon nun gari bikia, kpa a man yi tubusia.

Yinni Gusunɔ u maa s̄aa ye ya kun w̄esiamɔn Yinni

⁴ Mana a wāa sanam mɛ na tem kua.

A ye geruo, à n bwisi mɔn na.

⁵ A yē wi u men goonu yi yi?

Wara u nu yīira ka wēɛ.

⁶ Ma sɔɔra ba men kpeɛkpeɛku swīi.

Wara u men gɔmburun kperu swīi.

⁷ Saa ye wɔllun gɔradoba ba desiru karamɔ, ma n s̄are kperin tii yi nuku dobon womu mɔ yam s̄are bururu,

⁸ wara u nim w̄aku kenua ka gamboba sanam mɛ ga yarima tem nukurun di. N n̄ nɛ?

⁹ Na guru wiru kua gen bekuru, ma na gu yam w̄akuru wukiri.

¹⁰ Na gu wooda wē na nɛɛ, gu yōro mini.

Ma na gu gamboba ka k̄k̄ɔrɔba dokea.

¹¹ Na gu s̄ɔwa na nɛɛ, gu na sere mini, kpa gu yōra gu ku sara. Miniwa gen nim kurenun dam mu koo yōra.

¹² Saa m̄n di a wāa, a s̄ɔ s̄ɔre u yario bururu,

¹³ kpa u yarima u da handunian goonu nne sɔɔ, u nuku k̄s̄urugibu terasia ben kuku yenun di,

¹⁴ kpa tem kpuro mu k̄si nge s̄andu te ba yīreru doke, kpa ta n s̄aa nge wi u yabe buraru sebua?

¹⁵ Adama nuku k̄s̄urugibu ba n̄ yam bururam kī, domi mu yinamɔ bu ben kom k̄sum ko.

¹⁶ Yoobu, a b̄sum daare sere mi nim w̄akun n̄nu ga wāa?

A daare sere gen temɔ?

¹⁷ Ba nun ḡaribun wāa yeru s̄ɔs̄ise?

A ten k̄nno waare?

¹⁸ A handunian kp̄aru laakari koore?

A man s̄ɔwɔ à n ye kpuro yē.

¹⁹ Mana swaa wāa ye ya d̄ɔɔ yam bururam gia.

Mana yam w̄akuru ta ten wāa yeru mɔ.

²⁰ À n yen swɛɛ yēn na, a n̄ kaa da mi?

²¹ Kaa n ye kpuro yē, domi ba nun mara n te.

²² A daare sere mi nim mu ra ḡosie nge kperu?

A wa mi guru kpenu nu ra n wāa?

²³ Na nu yīiwa saa gaan s̄ɔ, yē s̄ɔɔ t̄ambu ba koo nuki sankira tabun s̄ɔ.

²⁴ A yē m̄n di yam bururam mu ra nɛ?

A maa yē m̄n di s̄ɔɔ yari yerun woo ga ra nɛ?

²⁵ Wara u gura swaa yaba.

Wara u guru maakinu ka guru kukiribun swaa yi yi.

²⁶ Wara u ra de gura yu nɛ gbaburɔ, tem mi goo sari,

²⁷ kpa yu tem mi n daa gbere yɛmiasia,

kpa yakasu su kpi.

²⁸ Gura ya tundo mɔ ro?

Wara u kakoru mara.

²⁹ Man diya guru kpenu nu ra yari.

³⁰ Wara u ra nim b̄obiasie wolla nge kperu, kpa u nim w̄okun wolla ko nge kpee bakarar.

³¹ Kaa kpī a w̄ollun kperi swaaru bwese bweseka b̄ake,

kpa a maa yi kusia?

³² Wuna a ra de w̄ollun kperi bwese bweseka yi yari yin saa s̄ɔɔ,

kpa a yin wuunu kpara?

³³ A yē nge mɛ wolla ka s̄isinamɔ?

Kaa kpī a ka ten woodaba s̄amburu ko tem s̄ɔɔ?

³⁴ Wuna a ra n̄ɔɔguru sue a guru wiru soku, kpa gura yu ka nɛ yu nun s̄ɔ?

³⁵ Wuna a ra guru maakinu koosie?

À n nu koosia, nu ra nɛ wunen mi nu nɛɛ, nu s̄ɔɔru kpa, kpa nu maakinu ko?

³⁶ Wara u t̄onun ḡɔruɔ laakari doke.

Wara u t̄onu bwisi wē.

³⁷ Wara ka win bwisi kpuro,

u koo kpī u guru winu gari,

kpa u nu sikasia gura yu nɛ,

³⁸ kpa gura ye, yu yanim gura yu subu,

kpa yu tem kusanu m̄nsina.

Gusunɔ u s̄aawa yɛɛ kpuron Yinni

³⁹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

Yoobu, wuna a ra gbɛɛ sunɔ gen d̄ianu kasue, kpa a gen binun ḡɔru kpeesia

⁴⁰ sanam mɛ nu kpī nin wāa yerɔ nu yaa mara?

⁴¹ Wara u ra gunɔ bakeru ten d̄ianu wē sanam mɛ ten binu nu n̄ɔɔ sue nɛn mi gia,

n̄ kun mɛ, n̄ n̄ b̄osu nu d̄ianu kasu.

39

¹ A yē saa yē s̄ɔɔ kpee b̄era ya ra yen binu ma? A ka nemun marubu yinnare?

² A ra nin guran suru gari,

kpa a n yē saa ye nu koo ma?

³ Nu ra yiire nu nin binu ma,

kpa nu yari marubun wahalan di.

⁴ Nin bii ni, nu ra kp̄yɛ nu dam ko yakasɔ,

kpa nu yarina nu nin mero deri.

Nu ñ maa wee mi.

⁵ Wara u ra de gbeeku keteku ga n tii mɔ,
goo u kun gu bɔkua.

N ñ nɛ?

⁶ Na dera ga wāa tem mi gāanu ku ra kpi,
ka maa tem bɔrugimɔ.

⁷ Gen baaye ka wuun wɔkinu.

Ga ñ maa yinni goon gbāsukubu nɔɔmɔ.

⁸ Ga ra n bɔsuwa guunɔ gu ka gen ñim wa.
Yaka bekusa ga ra n kasu.

⁹ Gbeeku ketɛ ya koo wura yu nun sɔmburu
kua?

Ya koo wura yu kpuna wunen naa gɔɔwɔ?

¹⁰ Kaa ye wɛɛ doke yu nun sɔmburu kua?

Ya koo wura yu nun tem kusanu kɔsukua
wɔwa sɔɔ?

¹¹ Kaa ye naane ko yɛn sɔ ya dam bakam mɔ?

Kaa ye wunen sɔmburu kpuro nɔmu sɔndia?

¹² Kaa naane ko yu nun wunen ñianu gurama
yu ka da doo soo yero?

¹³ Taataarun kasa ya ra n wā tā n ye derie.

Mɛya yen sansu maa waabu wā.

¹⁴ Taataa te, ta ra ten sɛɛnu sikewa temɔ.

Kpa yani sɛɛri yi nu swāasia.

¹⁵ Ta ra duari ma goo ñ kun mɛ gbeeku yaa
gaa

koo kpī yu nu taaku yu kɔsuku.

¹⁶ Ta ra n sɛ ka ten binu.

A ñ kaa n mam tamaa ten bina.

Ta ra ten wahala duari ye ta kua ta ka nu
mara.

¹⁷ Domi na ñ tu bwisi kā,

na ñ maa tu laakari kā.

¹⁸ Adama tā n seewa ta duka mɔ,

ta ñ maaso ka win duma gara.

¹⁹ Wuna a dumi dam wɛ?

Wuna a yi sarubasu dokea?

²⁰ Wuna a ra de yi yɔ nge tweek?

Yin wura ya ra tɔmbu nandasie,

²¹ kpa yi n tem bwiya mɔ wɔwa sɔɔ yi n nuku
dobu mɔ yin dam saabu.

Yi n tabu durɔbu wa,

yi ra bu tabu wɔriwa ka dam.

²² Yin baaye ka bɛrum.

Yi ñ gāanu nasie.

Yi ku ra maa biru wure yi n takobi wa.

²³ Yin yinnibun sɛɛ bwāanu ka ben yaasi yi
ra n wɔki

kpa yi n ballimɔ yin wɔllɔ.

²⁴ Bā n tabun kɔba so, yi ra n gari wɔrawa,

kpa yi n tem kɔsukumɔ.

²⁵ Mɛya yi n kɔba ye nua, yi ra n sɔɔru
kpeerewa,

kpa yi n tabun woo numiamɔ tontonden di,

kpa yi n yibereba ka ben sinambun nɔɔ
damgisu nɔɔmɔ.

²⁶ Wuna a ra kasa bwisi kɛ yu ka kɔsɔru da sɔɔ
yɛsan nɔm dwaru gia?

²⁷ Wuna a ra gunɔ bakeru sɔ tu ka se tu ten
sokuru ko guuru wɔllɔ?

²⁸ Kpee baaba sɔɔra ta ra ten wāa yeru ko,
mì gāanu kun kpɛ nu tu mwa.

²⁹ Saa min ñia ta ra ten nɔni kɔ tu ka yaa
sɔkiria.

³⁰ Mi a yaa goru wa, miya a ra maa tu wa.

Yema ten binu nu ra nɔ.

Gusunɔ u nɛɛ, Yoobu u wisio

40

¹ Yinni Gusunɔ u maa Yoobu sɔɔwa u nɛɛ,

² wunɛ wi a ka tii yinamɔ

nɛ, Yinni Gusunɔ Dam kpurogiin wuswaaɔ,
kaa gari wa a gere?

³ Ma Yoobu u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ,

⁴ wee na ñ sāa gāanu.

Mba kon kpī n nun wisi.

Kon nɔɔ nenɛwa n mari.

⁵ Na gari dabinu gerua kɔ,
na ñ maa gɛɛ gerumo.

Yoobu tamaa u sāa Gusunɔ?

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u Yoobu wisa guru woo
bɔkɔ gagun di u nɛɛ,

⁷ a sɔɔru koowo, kpa a yɔra nge tɔn durɔ
wɔrugɔ.

Kon nun gari bikia kpa a man yi tubusia.

⁸ Yoobu, kaa kpī a man sɔ ma na ñ gem mɔ?

Kaa man taare wɛ, kpa a tii gem wɛ?

⁹ Wunen dam mu nɛ Gusunɔgim tura?

Wunen nɔɔ ga koo kpī gu nɔra ka dam nge
nɛguu?

¹⁰ N n men na, a wunen yiiko ka wunen bɛɛɛ
sɔɔsio,

¹¹ kpa a wunen mɔru sɔɔsi,

a be ba tii sue nɔni girari a sura.

¹² A bu nɔni manio, kpa a bu sekuru doke.

A kɔsan kowobo kpeerasio mi ba wāa,

¹³ kpa a bu sike sannu ba n wāa gɔribun wāa
yero,

mi ba ñ bu wasi.

¹⁴ Saa yera nɛ Gusunɔ kon nun wɔlle sua.

Domi wunen dam mu nun nasara wɛɛmɔ.

Kpera

¹⁵ Kpera wee, ye na wāaru wɛ nge wunɛ.

Yakasa ya ra ñ nge naa.

¹⁶ Yen dam mu wāawa yen gabu ka yen
wasin yaa sɔɔ.

¹⁷ Ya ra kpī yu yen siru bɔbiasie tu ko nge dāa
damgia.

Kpa yen siinu nu n sāa nge ni ba tara.

¹⁸ Yen kukunu sāa nge sii gan te ta wem mɔ,

ma yen wasin kɔasi yi sāa nge sii bokuru.

¹⁹ Ya sāawa nen taka koora ye ya tɔmbu biti
mɔ n kere.

Na ye donnu dokea.

²⁰ Ya ra yen ñianu wawa guunɔ

mì gbeeku yɛɛ kpuro yi ra mennɛ yi dwee.

²¹⁻²² Kpa yu da yu kpuna dāa kiku gagun
saarɔ ge ga wuru bakasu mɔ,

ñ kun mɛ naa yari sɔɔ,

ñ kun me ðaru garun kəkəɔ daru bɔɔwɔ.
 23 Baa daaru tà n nim yiba nge Yuudenin
 daaru,
 ya ñ duka yakuro.
 Baa ten nim mù n ye wukiri ya ko n kpīwa mi
 sɛɛ.
 24 A tamaa ka dama ba koo kpī bu ye mwa ya
 n yam mɛɛra?
 Nge a tamaa ka yāakorora ba koo ye mwa bu
 wɛru yaba.

Karaku

25 Karaku maa ni.
 A gu kəkəru sɔrere gen yarao a yarama?
 26 Kaa kpī a wɛɛ damgii doke gen wɛɛɔ,
 kpa a gen baa saburo yaba ka kuura?
 27 Ga koo nun suuru kana gu nun gari dori sɔ,
 28 kpa gu ka nun arukawani bɔke,
 gu ko wunen yoo sere gu ka gbi?
 29 Kaa wura a ka gu dwee nge me ba ra ka
 guno dwee?
 Kaa wura a ge bɔke wunen wəndiaba bu ka
 dwee?
 30 Sɔɔkɔba ba koo wura bu gu tenkuba ðare,
 kpa bu gen yaa bɔori bu ðara?
 31 Kaa kpī a gen gonan wollo sɛɛnu twee,
 kpa a gen wiru yaasa soku?
 32 À n nɛɛ, kaa ka gu sanna,
 à n gu baba, a ñ maa gu babamə sia.

41

1 À n gu mara, a ra nuki sankirewa.
 Gà n maa yarima, a ra berum soorewa,
 kpa a wəruma à n gu wa.
 2 Goo sari wi u koo gari bakaru ko u gen mɔru
 seeya.
 N n mɛn na, wara u koo yɔra u nɛ, Yinni
 Gusunə ma.
 3 Waran diba na neni, kon bu kɔsia.
 Domi ye ya wāa handunia kpuro sɔɔ ya
 sāawa nɛgia.
 4 Wee na maa kī n wure n karaku gen wasin
 kāasi,
 ka gen dam gari ko,
 ka sere maa gen wasin buram.
 5 Wara u koo kpī u gen gona pota.
 Wara u koo kpī u du gen baa saburosun baa
 sɔɔ.
 6 Wara u koo kpī u gen nɔɔ baaya.
 Domi gen donnu nu berum mɔ.
 7 Gen birun koko wɔrukisu su sāawa nge
 tɛrenu.
 Ma su swɛɛnɛ mam mam.
 8 Su manine, baa woo ga ku ra kpī gu mam
 kura min di.
 9 Su sāawa nge maabu ka wɔnɔ be ba wāa ba
 bɔkasine baatum.
 Gāanu sari ni nu koo su karana.
 10 Gà n sūa n da n sāawa nge dɔɔ buriya yi
 yarimɔ,

kpā gen nani yi n sāa nge buruku sɔɔ yana.
 11 N da n sāawa nge dɔɔ yari ka dɔɔ buriya yi
 yarimɔ gen nɔɔn di.
 12 Kpa n sāare wiisu yarimɔ gen wɛrun di
 nge weke te ta ghisimɔ dɔɔ boko sɔɔ.
 13 Gen wɛsiaru ta ra n sāawa nge ba dɔɔ
 yabiamɔ,
 kpā dɔɔ yara ya n yarimɔ saa gen nɔɔn di.
 14 Gen dam wāawa gen wiirɔ.
 Be ba ka gu yinna kpuro ba ra n berum soore.

15 Gen gona ya tau.
 Gen wasin yaa baasi ya maa sɛkenɛwa sim
 sim.
 Ya ñ karanamɔ.
 16 Gen woo sɔndu ta bɔɔbuwa nge nɛɛ mɛro.
 17 Gà n seewa be ba dam bo, ba ra nandewa,
 kpa bu yarina.
 18 Bà n maa gu wori ka takobi,
 ñ kun me ka yaasi ka sɛɛnu,
 ye kpuro ya ra kowa kam.
 19 Ga ra sisu garisiwa nge yakasu.
 Sii gandu maa nge dāa te ta kɔsa.
 20 Bà n ge toba, ga ku ra duka yakure.
 Kpurantɛrun kpɛra ra n sāawa nge yakasu
 gen mi.
 21 Ga ra maa bokuru garisiwa nge kabaru.
 Bà n gu yaasa kɔɔwa ga ra n ye yɛɛmɔwa.

22 Gen nukurun temɔ,
 gen gonan kokosu sāawa nge sɛɛnu.
 Su sāawa nge naa tebo ge ba ra ka tem
 kusanu kɔsuku.
 23 Ga ra de nim wɔkun nim mu n bweeb-
 weenu mɔ
 nge weke tɛn nim ba swɛ,
 kpā mu n yakenu mɔ nge turare ye ba yɔwa.
 24 Mi ga sara kpuro gen yira ya ra sɔɔsirewa.
 Domi nim mu ra burisinɛwa mu gosia nge
 seri kpiki.
 25 Handunia yeni sɔɔ, gāanu sari ni nu sāa
 gen yinni.
 Ga ku ra n gāanun berum mɔ.
 26 Ga ra yɛɛ kpuro taarewa baa yi n kpā.
 Ga sāawa yɛɛ gɔbi kpuron sunɔ.

Yoobu win kamiaru wura

42

1 Yoobu u Yinni Gusunə wisa u nɛɛ,
 2 na yɛ ma kaa kpī a kpuro ko.
 Gāanu kun kpɛ nu wunen himba gosia.
 3 A gerua a nɛɛ, na ðera tambu ba ñ wunen
 himba tubumɔ ka nen wiira gari.
 Na wura. Na gari gerua yi na ñ yɛ.
 Gari yi, yi man kpāaru kere.
 4 A man sɔɔwa a nɛɛ,
 n nun swaa dakio kpa a man gari sɔ.
 Kaa man gari bikia, kpa n nun yi tubusia.
 5 Na raa wunen gari nua yi tamba gerumɔ,
 adama tɛ na nun wa ka nani.
 6 Yen sɔna na tii taare wɛ

ma na gōru gōsia na tii tua ka torom wisi
nuku sankiranun sō.

Yinni Gusunō u Yoobu domaru kua n kere yellu

⁷ Sanam me Yinni Gusunō u ka Yoobu gari
kua u kpa, yera u Elifasi Temagii sōwa u nee,
na ka wune ka wunen bōrōba yiru ye mōru
mō too too. Domi i n̄ nen gari gerua dee dee
nge me nen bōō Yoobu u gerua.

⁸ Yen sō, i seewo i naa kinenu nōōba yiru
ka yāa kinenu nōōba yiru sua i ka da nen bōō
Yoobun mi, i ka yāku dōō mwaararuginu ko.
Kpa u beē kanaru kua. Kon kana te mwa. Kpa
n ku maa beē kua ye kon daa beē kua beēn
wiira garin sō. Domi i n̄ nen gari gerua dee
dee nge me Yoobu u gerua.

⁹ Yera Elifasi Temagii ka Bilida Suagii ka
Sofaa Naamagii ba seewa ba da ba kua nge
me Yinni Gusunō u bu sōwa bu ko. Ma Yinni
Gusunō u Yoobun kanaru mwa.

¹⁰ Ye u kana te kua win bōrōban sō u kpa,
yera Yinni Gusunō u n̄n win yellun wāaru
wesia, u n̄n ye u raa m̄n suba yiru wē.

¹¹ Yoobun wōnōbu ka win maabu ka win
sesubu ka win yellun bōrōba ba n̄n beram
da ma ba di mi ka wi sannu. Ma ba win
wōnwōndu wa, ba n̄n nukuru yemiasia n̄ni
swāa te Yinni Gusunō u dera u wan sō. Yera
ben baawure u n̄n sii geesun gobi ka taabu
wuraguu kā.

¹² Gusunō u n̄n domaru kua win sanam
dāakim me sōōn kere win yellun wāaru. Win
arumani ye u wa wee, yāanu nōrōbun suba
wōkura nne (14.000) ka yooyoosu nōrōbun
suba nōōba tia (6.000) ka naa wuku nōrōbun
suba yiru (2.000) ka keteku ninu nōrōbu
(1.000).

¹³ Yen biru u maa bii tōn durōbu nōōba yiru
mara ka bii tōn kurōbu ita.

¹⁴ U win bii wōndia gbiikoo yīsiru kā
Yemima, yiruse maa Kesia, itase maa Kerēni
Hapuku.

¹⁵ Tem mi kpuro sō, wōndia goo sari wi u
Yoobun bii wōndia be buram tura. U bu tubi
wē nge me u win bii tōn durōbu wē.

¹⁶ Yeniban biru, Yoobu u maa kua wōō
wunaa weeru (140). Ma u win bibu wa ka
win debuminun bibu.

¹⁷ Yoobu u tōkō kua kōō kōō ma u kpuna u
gu.

WOMU SI BA GUSUNO KUA

Tire teni, ten gari saawa womu si ba Gusuno kua yellun di. Womu sin gasu su saawa siarabu, gasu kanaru, gasu bu ka torarun suuru kana, gasu bu ka faaba kana Gusunan mi, kosa gaa ya n bu deema, gasu maa nuku sankiranun s5.

Yesun tii u womu sin gari gee sia win s5siru s55. Gis5 womu si, su kua gaa girinu naane dokeobun saaru s55.

Ba womu si b5nu kuawa suba n55bu. B5nu baayere ya domarun gari m5 yen wii gober5.

Tire ten kpuna

1. Womusun b5nu gbiikaa, womu 1n di sere womu 41.
2. Womusun b5nu yiruse, womu 42n di sere womu 72.
3. Womusun b5nu itase, womu 73n di sere womu 89.
4. Womusun b5nu nnese, womu 90n di sere womu 106.
5. Womusun b5nu n55buse, womu 107n di sere womu 150.

WOMUSUN B5NU GBIKAA

1

1 Wi u saa doo n55rugii,
 wiya u ku ra t5n k5sobun gari n5.
 Wiya u ku ra durumgibu swii.
 Wiya u ku ra n waa ka be ba Gusuno ataffiru m5.

2 Wiya u ra n nuku dobu m5 Gusunan gari s55 s55 s55.

Wiya u ra n Gusunan gari bwisikum5 w5kuru.

Wiya u ra n Gusunan gari ki saa kpuro.

3 U saa nge daa te ta y5 daaru.
 Ten wurusu ra n bekusu saawa saa kpuro.
 Ta ra mawa ten marubun saa s55.

T5nu wi u saa nge me,
 ye u seewa u w5ri kpuro, ya ra koorewa.

4 Adama t5n k5so kun doo n55ru wasi.
 U n saa nge daa te.
 Yaka ghebusa u ka weene si woo ga ra yarinasi.

5 U n gem wasi Gusuno u n n5n siri.
 U n maa kp5 u n waa gemgibun wuuru.

6 Domi win swaa d55wa kam koo yer5.
 Adama Yinni Gusunowa u gemgibu swaa gbiye.

2

1-2 Yinni Gusuno u goo g5sa u bandu w5.
 Mban s5na sinambu ba n5n seesim5.
 Mban s5na tem y5robu ba n5n seesim5.
 Mban s5na tem wirugibu ba tabun s55ru m5.
 Mban s5na bwesenu nu arukawani b5kum5.
 Mban s5na t5mba n55 tia m5 ba m5,
 3 su ben dam bua, su tii yakia ben yorun di.
 4-6 Ba n y5 ma kama mi,

domi Gusuno u bu y5em5.
 Yinni u s5 w5ll5 u bu yaakoru m5.
 U sun5 wi u g5sa swii k5 win guuru te ba m5 S5ni.

Yen s5, i n tii se,
 kpa u ku be seeyasia ka m5ru,
 kpa i nanda win m5ru bakan s5.

7 Sun5 wi, u nee, kon kpara ye Yinni Gusuno u man s55wa.

U nee, gis5 na kua win bii.
 Gis5 u kua nen tundo.

8 U man s55wa u nee,
 na n n5n bwesenu kpuro kana,
 u koo man nu w5.

Na n n5n handunian goonu nne kana,
 u koo man ye w5.

9 U maa man s55wa u nee,
 kon kp5 n bu kpara nge wi u kparam5 ka sii bokuru,

kon kp5 n bu k5suku nge weke te ba m5ma.

10 T5, bee sinambu, bee be i tem kpare,
 i kir5 yeni swaa dakio.
 Bee sinambu, bee be i tem kpare, i y5ru kasuo.

11 I Yinni Gusuno saawa ka beere.
 I Yinni Gusuno wiru kp5iy5 ka nasiaru,

12 kpa u ku ra m5ru ko subaru s55.
 Domi win m5ru ya n seewa, u koo de i kam ko.

Adama doo n55rugiba be ba n5n naane saa kpuro.

3

1 Dafidin womu geni ga ka kpikuru ya te u sua win bii Abusal5mun s5. Ge wee.

2 Yinni Gusuno, nen yiber5ba ba dabi.
 Be ba man seesi ba dabi.

3 Geema dabira ta gerum5,
 na n somiru wasi wun5n min di.

4 Adama ne, na nee,
 wuna a ra man gan5 nge tereru,
 wuna a ra man nasara w5,
 wuna a ra man sekuru yare.

5 Na n nun n55guru sue na somiru kana,
 a ra nen n5 n5 wun5n guurun di mi a waa.

6 Na n kpuna na dweeya w5ku giriru,
 wuna a ra n man k5su.
 Na n yanda na ra deem5wa

wuna a man k5su.

7 Yiber5 dabinu nu man kooro bure,
 yiber5 dabinu nu man sikerena,
 adama na n ben berum m5.

8 Gusuno nen Yinni, a seewo a man faaba ko.
 A seewo a nen yiber5ba wiru k5suku.

A seewo a ben n5su k5suku.

9 Wuna a ra t5nu faaba ko.
 A de wun5n domaru ta n ka wun5n t5mbu waa.

4

1 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka m5r5ku. Ge wee.

2 Gusunɔ, nà n wāa nɔni swāaru sɔɔ,
 wuna a ra man somi.
 Nà n nun soka, a man wurario.
 A nen wɔnwɔndu waawo,
 a nen kanaru nɔɔwɔ,
 wunɛ wi a ra man sirie.
 3 Bɛɛ tɔmbu, sere saa yerà i ko i n man
 wɔmmɔ.
 Bɛɛ tɔmbu, sere saa yerà i ko i n kam gire.
 Bɛɛ tɔmbu, sere saa yerà i ko i n weesu swīi.
 4 I n yɛ ma Gusunɔ u ra tii naanɛgii gɔsie.
 I n yɛ ma Gusunɔ u ra nen nɔɔ nɔ.
 5 I bwisikuo gɔruɔ bɛɛn kpɪn yenɔ kpa i mari.
 I diirio berum sɔ kpa i durum deri.
 6 I Yinni Gusunɔ naanɛ dokeo.
 I yākunu koowo ni u bikiamɔ.
 7 Tɔn dabira weeweenu mɔ ta mɔ,
 Gusunɔ, a ka sun bəri yendu naawɔ.
 Yinni, a ka sun nɔnu geu mɛɛrio.
 8 Adama nɛ, na ra n nuku dobu mɔ
 n kere be ba dīanu yiba.
 Na ra n yɛɛrimɔ n kere be ba tam yiba.
 9 Nà n kpuna na ra dweeye ka bəri yendu,
 domi wunɛ turowa a man kɔsu, Yinni
 Gusunɔ.

5

1 Dafidin womu ge u wom kowobun
 wirugii kua ka gaasiraru. Ge wee.
 2 Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio.
 Gusunɔ, a nen weeweenu nɔɔwɔ.
 3 Yinni Gusunɔ, a nen wuri swaa dakio.
 Yinni, nen sina boko, wuna na kanamɔ.
 4 Yinni Gusunɔ, a ra nen kanaru nɔ bururu.
 Yinni Gusunɔ, a ra nen nɔɔ nɔ sɔɔ ù n yara.
 Wee na wunen wɪsɪbu mara.
 5 Yinni Gusunɔ, a ku ra kɔsa kã.
 Kɔsan kowobu ba ñ wāa yeru wasi wunen
 mi.
 6 Tii soobu ba ñ kpɛ bu yɔra wunen mi.
 A kɔsan kowobu tusa.
 7 A tɔn gowobu tusa.
 A taki diobu tusa.
 A ra wee kowobu kpeerasie.
 8 Adama nɛ, wunen durom bakam sɔna
 kon kpɪ n da wunen sãa yerɔ.
 Wunen durom bakam sɔna
 kon kpɪ n yiira mi a wāa.
 Miya kon kpɪ n nun bɛɛɛ wɛ.
 Miya kon kpɪ n nun sã.
 9 Yinni Gusunɔ, a sãawa bɔrɔkini.
 Yinni Gusunɔ, a man swaa sɔsɔio ye a kɪ n
 swīi.
 Yinni Gusunɔ, a nen yiberɛba sɔsɔio ma
 wuna a man kpere.
 10 Ben gari kun naanɛ mɔ.
 Ben yara ya ra n tɔmbu fufu mɔwa.
 Kɔsa ben bwisikunu nu ra n naa gire.
 Kam koba ben gere ya ra ka nɛ.
 11 A bu nani sɔwɔ ben taaren sɔ.
 A bu sureo ben tiin yina sɔɔ.
 A bu giro wunen wuswaan di,

domi ben durum ya kpã.
 Ba maa nun seesi.
 12-13 Be ba sãa wunɛgibu, kaa de bu nuku
 dobu wa.
 Kaa de bu katinu kara.
 Kaa de bu yɛri. Kaa bu kɔsu.
 Kaa bu domaru kua.
 Kaa bu ganɛ nge tereru wunen kɪrun saabu,
 domi ba nun kã,
 ma ba nun mɛm nɔɔwammɛ.

6

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
 wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.
 2 Yinni Gusunɔ, a ka man mɔru sãa,
 adama na nun kanamɔ,
 a ku man gerusi, a ku man seeyasia.
 3 A nen wɔnwɔndu waawo, a man bɛkio,
 domi nen wasi kun dam mɔ.
 Wee na gɔɔ dɔɔ.
 4 Nen bwɛra kun kpɪ.
 Yinni, sere saa yerà kaa man deri mɛ.
 Saa yerà kaa man somiru na.
 5 A wurama a man faaba ko.
 A man wɔro wunen durom sɔ.
 6 Domi wi u gu u ñ maa wunen bwisikunu
 mɔ.
 Wi ba sika u ñ maa kpɛ u nun sã.
 7 Yinni Gusunɔ, weeweenu dera na ñ dam
 mɔ.
 Wɔkuru baatere nen nɔni yiresu ra n
 kokumɔwa.
 Wɔkuru baatere nen kpɪn yera ra n
 waarewa.
 8 Nen nɔni mɔsa swīin sɔ.
 Yiberɛbara ba man yeni kpuro koosia.
 9 Bɛɛ be i kɔsa mɔ kpuro, i doonɔ nen min di,
 domi na faaba kana.
 Yinni Gusunɔ u nen wuri nua.
 10 U nen weeweenu nua.
 U nen kanaru mwa.
 11 Yinni Gusunɔ u koo nen yiberɛba kamia,
 kpa bu sekuru wa.
 U koo bu gira,
 kpa bu biruku yira wura ka sekuru.

7

1 Womu ge Dafidi u kua sanam mɛ u nuki
 sankire Kusi Benyamɛɛgiin sɔ. Ge wee.
 2 Gusunɔ nen Yinni, wuna na naanɛ sãa.
 A man wɔro be ba man naa giren nɔman di.
 3 Kpa bu ku ra man mwa bu kasuku
 nge mɛ gbee sunɔ ga ra yaa kasuku,
 gɔo u kun ye wɔre.
 4-5 Gusunɔ, nen Yinni, wee ba man taare
 wɛɛmɔ ba mɔ,
 na gɔo torari,
 na nen kɪnasi bɔrɔ kɔɔru kua,
 na nen yiberɛ wari,
 na win yānu wɔra ka wɔbia.
 Adama nà n yen gaa kuan na ka gem,
 6 a de nen yiberɛ u man sere u go.

A de u nen goru deri mi.

⁷ Yinni Gusunɔ, a nen yiberɛ wɔriɔ ka mɔru.

Be ba kɔrua, a bu seeyasio ka mɔru.

A de a n wɔa nen bɔkuɔ.

A de a man siriɔ.

⁸ Yinni Gusunɔ, wee a sɔ wunen sina gɔnaɔ.

A de bwesenu nu mennama mi.

A de a nu siri mi.

⁹ Yinni Gusunɔ, wuna kaa tɔmbu siri.

A man siriɔ nge mɛ nen deɛraɔ nɛ.

A man nen gem wɛɛyɔ.

¹⁰ A de tɔn kɔsobun daa yu nɔru ko,

kpa a de gemgibu bu kuura.

Yinni Gusunɔ, a sɔawa gemgii.

Wuna a ra tɔnun gɔrun gari wɛɛri.

¹¹ Wuna a ra man ganɛ nge teɛɛru.

Wuna a ra bɛn gɔru ga deɛre faaba ko.

¹² Wunɛ, a ra siriwa dee dee.

Yinni Gusunɔ, a maa sɛ.

¹³ Ka mɛ, tɔn kɔso u ku ra win daa deri.

U ra win takobi nɔɔ dɛrewa.

U ra win tɛndu bɛriwa.

U win sɛu sɔre u yɛisi.

¹⁴ U tabu yɔa gɔɔginu kua.

Ma u sɛɛ dɔɔginu kua.

¹⁵ U win sɔmburu seewa.

U kɔsa bwisikumɔ. U weesu wɛimɔ.

¹⁶ U suura gba gabun sɔ,

adama win tiwa u koo ye wɔri.

¹⁷ Kɔsa ye u raa kua kpuro,

win wirɔwa ya koo wɔri.

Win damgii te u raa dɔramɔ,

win wira ta koo kara.

¹⁸ Yinni Gusunɔ, kon nun siara,

domi a sɔa naanegii.

Yinni Wɔrukoo, kon nun tɔma ka womu.

8

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Gusunɔ bɛsen Yinni,

na nun yɛsira kpɔ handunia kpuro sɔɔ,

na nun tɔmamɔ wunen kpɔarun sɔ

te ta wɔllu gunum kere.

³ Baa bii piiminu ka bii wɛɛnu nu nun siaramɔ ka womusu.

Nin womu si, su kua nge gbɔraru.

Ta wunen yiberɛba ganua,

a ka be ba nun seesimɔ kamia,

a ka be ba mɔru kɔsiamɔ kamia.

⁴ Na wɔllun kpɔaru mɛɛra te a kua.

Na suru ka kperi wa yi wɔa yin ayenɔ.

⁵ Ma na bwisika na nɛɛ,

mɔa tɔnu u sɔa a n sere ka nɔn yaaye,

wara ra n tɔnu a n sere ka nɔn nɔɔrimɔ.

⁶ Wee, a nɔn taka kua u ka nun gerɛɛm da.

Wee, a nɔn yiiko ka bɛɛɛ wɛ nge sunɔ.

⁷⁻⁹ Wee, a nɔn kua wirugii taka koora kpuro sɔɔ.

Wiya u kpaaku yɛɛ nɔma sikerene.

Wiya u gbeeku yɛɛ nɔma sikerene.

Wiya u gunɔsu nɔma sikerene.

Wiya u swɛɛ nɔma sikerene,

ka hunde koniba kpuro nim sɔɔ.

¹⁰ Gusunɔ bɛsen Yinni, wunen yɛsira kpɔ handunia kpuro sɔɔ.

9

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ba gu kuawa ka gɔru yɔka. Ge wee.

²⁻³ Yinni Gusunɔ, kon nun siara ka nen gɔru kpuro.

Kon wunen sɔm maamaakigian gari kpara.

Kon womu ko ka nuku dobu.

Yinni Wɔrukoo, kon nun tɔma.

⁴ Nen yiberɛba ba nun wa, ba biruku yira wura.

Nen yiberɛba ba nun wa, ba wɔruka ba gbisuka.

⁵ Yinni Gusunɔ, wunɛ wi a sɔ wunen sina gɔnaɔ,

a ra siri dee dee.

Wunɛ wi a sɔ wunen sina gɔnaɔ,

a man gem wɛ.

⁶ Yinni Gusunɔ, a bwese ni nu nɔ nun yɛ gerusi.

A tɔn kɔsobu kpeerasia.

A ben yɛsa go sere ka baadommaɔ.

⁷ Yinni Gusunɔ, a nen yiberɛban wusu kɔsuka.

A ben tii kpeerasia mam mam.

Ba nɔ maa bu yaayamɔ sere ka baadommaɔ.

⁸⁻⁹ Yinni Gusunɔ, a sɔ wunen sina gɔnaɔ.

Kaa n sɔawa sunɔ sere ka baadommaɔ.

Wuna a handunia kpare gem sɔɔ.

Wuna a tɔmbu sirimɔ dee dee.

¹⁰ Yinni Gusunɔ, a sɔawa be ba dam dɔremɔn kɔso.

A sɔawa be ba kpkiru suan kuku yeru.

¹¹ Yinni Gusunɔ, be ba wunen yɛsiran bɛɛɛ yɛ,

ba ra n nun naanɛ sɔa.

Be ba nun kasu, a ku ra bu biru kisi.

¹² Yinni Gusunɔ u win sina gɔna teria Siɔniɔ.

I nɔn siaro ka womusu. I win sɔman gari kpara.

I de bwesenu kpuro nu yi nɔ.

¹³ U ra be ba wuri mɔ yaaye.

U ra be ba nɔni sɔɔren kanaru nɔ.

U ra be ba bu dam dɔremɔ seeyasie.

¹⁴ Yinni Gusunɔ, a man durum kuo.

A mɛɛrio wahala ye na mɔ be ba man tusan sɔ.

A man wɔro gɔɔn nɔman di,

¹⁵ kpa n kpi na n wɔa Siɔnin tɔmbun suunu sɔɔ,

na n takaru mɔ ye a man kuan sɔ,

na n nuku dobu mɔ faaba ye a man kuan sɔ.

¹⁶⁻¹⁷ Wee bwese tukunu nu suura gba gabun sɔ,

ma nin tii nu wɔri ye sɔɔ.

Nu gabu yina bɛria, ma nin tiin naasu wɔri ye sɔɔ.

Tɔn kɔsɔba sɔm kɔsunu kua.
 Ma ben tii ba nin are wa.
 Yinni Gusunɔ u sɔɔsi ma u ra siri dee dee.
 18 Wee ye u koo de n koora.
 Tɔn kɔsɔba koo gbiwa.
 Be ba nɔn yina ba koo kam ko.
 19 Adama u ku ra yāarobu duari.
 U ra de wɔnwɔndobu ba n yīiyɔbu mɔ wi sɔɔ.
 20 Yinni Gusunɔ, a seewo.
 A ku de bu nɛɛ, tɔnuwa u ka nun kinɛnu mɔ.
 A ku de bwese tukunu nu nun atafiiru ko.
 A bu sɛyasio nge mɛ n weene,
 21 kpa nu bɛrum soora,
 nu gia ma nu sāawa tɔn dirobu.
 Yinni Gusunɔ, a seewo.

10

1 Yinni Gusunɔ, sa nɔni sɔɔre.
 Mban sɔna a ka sun toma.
 Mban sɔna a kukua.
 2 A mɛerio nge mɛ tɔn kɔsɔba tii sue.
 Ba yāarobu nɔni sɔmɔ bɛrum sariru sɔɔ.
 Ba bu kɔkirimɔ ba suremɔ ben yina sɔɔ.
 3 Tɔn kɔsɔba woo kanamɔ.
 Ye ben gɔru ga bine sāa, yera ba ra kasu.
 Bɔ n ye wa, kpa bu Gusunɔ wamɛ bu nɔn
 yaakoru koosi.
 4 Ben tii suabu sɔɔ, ba ra nɛɛ,
 Gusunɔ sari, u n bikiamɔ ye ba mɔ.
 5 Ye ba nia sāa, ya ra koorewa.
 Ba n kpɛ bu Gusunɔn siribu tubu.
 Ba ra ben yiberɛba yāatam siewa.
 6 Kpa bu tii sɔ bu nɛɛ, ba n wɛrumamɔ pai!
 Kɔsa ga kun bu deemamɔ.
 7 Bɔri ka weesu ka gari kɔsiya
 yi ra n yiba ben nosɔ.
 Kɔsa ben yara ya ra n wuuwa.
 8 Wuun biruɔra ba ra n kukua.
 Miya ba ra n tɔmbu yɔɔru bwɛɛye.
 Taare sarirugii goɔ ù n yara,
 bu nɔn sɛre bu go.
 Dam sarirugii ù n yarima,
 bu nɔn mwa bu go.
 9 Ba ra n kukuawa nge gbee sunɔ ge ga yaa
 mara.
 Bɔ n dam sarirugii mwa ben yina sɔɔ,
 kpa bu nɔn gawa bu ka doona,
 10 kpa bu nɔn sɛsuku bu go.
 Ben dam bakam mu nɔn kamia.
 11 Ba ra tii sɔwa bu nɛɛ, Gusunɔ kun ben gari
 mɔ.
 U ku ra mɛeri ye ba mɔ.
 12 Yinni Gusunɔ, a seewo,
 a ku be ba nɔni sɔɔre duari,
 a bu somio.
 13 Mban sɔna kaa de tɔn kɔsobu bu nun wɔmɛ
 bu nɛɛ, a ku ra bu sɛyasio.
 14 Yinni Gusunɔ, a ra n yɛ nɔni swāa
 te tɔmba mɔ handunia sɔɔ.
 A ra bu somi. A ra maa gobekuba nɔɔri.
 Yen sɔna ba ra nun tii wɛ.
 15 A tɔn kɔson dam buo,

a nɔn win kɔsa kɔsieyo.
 Kpa win nuku kɔsuru tu kpe mam mam.
 16 Yinni Gusunɔ, wuna a sāa sina boko sere
 ka baadommaa.
 Kaa be ba n nun sāmɔ gira wunen tem di.
 17-18 Yinni Gusunɔ, a kana nini swaa dakio.
 Wɔnwɔndo ù n nun kana, a nɔn dam kɛɛyeɔ.
 Be ba dam dɔremɔ, bɔ n nun soka, a bu wɔro.
 Be ba gobekuba dam dɔremɔ, a bu sirio,
 kpa goɔ u ku maa de ba n win bɛrum mɔ.

11

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
 wirugii kua. Ge wee.
 Yinni Gusunɔ u sāawa nɛn kàri.
 Yen sɔ, i ku maa nɛɛ,
 n yɔɔwɔ nge gunɔ n da n kuke guunɔ.
 2 Wee tɔn kɔso u win tendu bɛri,
 u win sɛu sɔri u ka taare sarirugii to yam
 wɔkuru sɔɔ.
 3 Sanam mɛ dunia kpuro sankira,
 mba gemgii u koo maa kpi u ko.
 4 Adama i n yɛ ma Yinni Gusunɔ u wāa win
 sāa yee dɛɛɛraɔ,
 ma u win sina gɔna swi wɔllɔ.
 5 U ra tɔn kɔso ka maa tɔn geon daa wɛɛri,
 kpa u n dam diobu tusa.
 6 Ben are wee.
 U ra bu sɛyasio ka dɔɔ ka sɔɔ bisu ka woo
 bɔkɔ.
 7 Adama u ra gemgii dam koosie,
 domi win tii u sāawa gemgii,
 u ra maa daa gea kã.

12

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
 wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.
 2 Yinni Gusunɔ, a na a sun faaba ko.
 Wee gemgiba doona.
 Naanegii goɔ maa sari handunia sɔɔ.
 3 Weesa baawure u ra n win winsim
 kuammɛ,
 u n nɔn nɔni wɔkumɔ ka gari dori.
 4 Yinni Gusunɔ, a be ba tɔmbu fufu mɔn nosu
 kɔruo.
 A be ba gari gerumɔ ka tii suabu marisio.
 5 Domi ba gerumɔ ba mɔ,
 ba ra wa ye ba ki ben nɔɔ doobun saabu,
 ba gari gerubu yɛ,
 ba n goon bɛrum mɔ.
 6 Adama Yinni Gusunɔ, a nɛɛ,
 a wɔnwɔndo be ba dam dɔremɔ waamɔ.
 A sāaro be ba weeweenu mɔ waamɔ.
 A be ba yāatam siemɔ waamɔ.
 Tɛ, kaa se a be kpuro faaba ko.
 7 Yinni Gusunɔ, wunen gari yi dɛɛrewa.
 Yi sāawa nge sii gee si ba sɔwa nɔn nɔɔba
 yiru.
 Yinni Gusunɔ, na yi naane sāa.
 8-9 Wee tɔn kɔsobu ba wāa yam kpuro.
 Ma tamba sankiramɔ ba dɔɔ.
 Yinni Gusunɔ, a sun kɔsuo.

A sun gbaro ben noman di.

13

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Yinni Gusuno, sere domma kaa n man duari.

Sere domma kaa n man wuswaa berue.

³ Sere domma kaa n dera na n bwisikumò nèn gòruò.

Sere domma kaa n dera na n nuki sankire.

Sere domma kaa n dera nèn yiberè u n man taare.

⁴ Yinni Gusuno, a suuru koowo.

A man wisio. A man dam kèeyò.

A de nèn nani yi gella.

A ku de n gbi.

⁵ A ku de nèn yiberèba bu man kamia, kpa bu woo kana.

A ku de na n bāarimò,

kpa ba n nuku dobu mò.

⁶ Na nun naane sãa domi a man kī sere ka baadommao.

Na nun naane sãa domi a man gea kua.

Na nun naane sãa domi a man faaba kua.

Yen s̄na na nuku dobu mo.

Wuna kon siara ka womusu.

14

(*Imaa m̄erio 53*)

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

Wee nge me gari bakasu su sãa.

Su ra n̄e, Gusuno sari.

Su sankire.

Su kom k̄sum mò.

Sin gagu sari ge ga gea mò.

² Yinni Gusuno u t̄mbu m̄erima saa w̄ollun di,

u ka wa goo ù n wãa u bwisi m̄o,

u ka wa goo ù n wãa u n̄n sãam̄o.

³ Adama u wa, be kpurowa ba k̄s̄ore,

be kpurowa ba sankire,

be kpurowa ba k̄sa mò.

Baa ben turo kun gea mò.

⁴ Ye u wa me, yera u tii bikia u n̄e,

k̄san kowo be, ba ñ ȳeru mò?

Wee ba nèn t̄mbu gb̄enim̄o,

ben goo kun man s̄am̄o.

⁵ Yen s̄o, kon de bu diiri gem gem

domi ko na n wãa be ba man m̄em n̄owammen suunu s̄o.

⁶ B̄e k̄san kowobu, i s̄arobun himba sankum̄o,

i bu sekuru dokem̄o.

Adama Yinni Gusuno u bu k̄su.

⁷ Yinni Gusuno, na nun kanam̄o,

a de faaba kowo goo u yari Sīnin di

u Isireliba, Yak̄obun bweseru yara desirun di,

kpa ba n wãa b̄ori ȳendu s̄o.

À n kua me,

anna a nuku dobu wa bi ba koo ko mi.

15

¹ Dafidin womu.

Yinni Gusuno, wara koo du wunen sãa yerò.

Wara ko n wãa guu te a ḡosan mi.

² Wiya wi u s̄im̄o dee dee, u gea mò,

u gem gerum̄o win ḡòruò,

³ u ku ra goo k̄sa mani,

u ku ra win t̄nusi tore,

u ku ra win beruse w̄i,

⁴ u ra be ba Gusuno nasie b̄eere w̄e,

u ra w̄i Gusuno u yina kam m̄eri,

u ra win n̄o m̄weeru yibie baa ñ n m̄eren na n n̄n sãa,

⁵ u ku ra t̄mbu gobi nim dokeye,

u ku ra k̄eru m̄we u ka seeda weesugia di.

Wi u s̄im̄o nge me, u ñ sokuram̄o p̄ai.

16

¹ Dafidin womu.

Yinni Gusuno, wuna na naane sãa.

Wunen miya kon kuku yeru wa.

A man k̄suo.

² Wuna na s̄òm̄o ma a sãa nèn Yinni.

Wune turowa a ra man ḡaa geenu w̄e.

³ Be ba nun m̄em n̄owamm̄e tem me s̄o, bera ba b̄eere m̄o.

Be s̄ora nèn k̄iru kpuro wãa.

⁴ Adama be ba b̄unu s̄am̄o, ba tii nuku sankiranu sosiamm̄ewa.

Na ñ ka bu b̄u ȳakunu mò.

Na ñ b̄u nin ȳisiru sokum̄o.

⁵ Yinni Gusuno, wuna a ra man w̄e yèn bukata na m̄o.

Wuna a maa ȳe ye n koo man deema.

⁶ Wuna kaa man tubi gea w̄e.

Ka gem na nuku dobu mo.

⁷ Yinni Gusuno, wuna na siaram̄o yèn s̄o a ra man bwisi k̄e.

Wuna na siaram̄o yèn s̄o a ra man kir̄o ko baa ka w̄kuro.

⁸ Wuna na ra n m̄era baadomma.

Wuna a ra n wãa ka n̄e.

Wuna a ra n man k̄su.

Ḡaanu kun kp̄e nu man sura.

⁹ Nèn nukura do.

Nèn bw̄era yemia.

Nèn wasi koo w̄era b̄ori ȳendu s̄o.

¹⁰ Domi ko na n ka nun wãa.

A ñ nèn hunde derim̄o ḡaribun wãa yerò.

A ñ wuram̄o wunen k̄nasin wasi yi k̄si.

¹¹ Adama kaa man w̄aarun swaa s̄os̄i.

Wunen miya kon ȳeri.

Wunen miya kon nuku dobu ko bi bu ñ kpeem̄o.

17

¹ Dafidin kanaru.

Yinni Gusuno, a nèn weeweenu n̄owò,

na k̄wa a man gem w̄e.

Yinni Gusuno, a swaa tem kp̄iyò a n̄o,

wunen somira na kī.
 A nen kanaru nɔwɔ,
 nen gɔrun diya ta wee.
 2 A man sirio,
 a yē ma na gem mɔ.
 3 Wɔkuru, a na nen mi,
 a wɛera ye na bwisikumɔ,
 a wɛera ye na gerumɔ,
 adama a n toraru garu wa.
 4 A wa ma nen daa ya n tia ka gabugia.
 Na wunen gari mem nɔwa.
 Na n tɔn kɔsobun yira swī.
 5 Na yɔrawa dim dim wunen swaa sɔɔ.
 Na n gerare yen min di.
 6 Tɛ, wuna na soku, Yinni Gusunɔ.
 A man wisio.
 A nen gari nɔwɔ.
 7 A man wunen durom bakam sɔsio,
 domi a ra be ba nun naane sɔa wɔre ben
 yiberɛban nɔman di.
 8 A nen laakari koowo
 nge mɛ tɔnu u ra n win nɔnin laakari mɔ.
 A man beruo
 nge mɛ gua ya ra yen binu bere yen kasa sɔɔ.
 9 Domi tɔn kɔsobɔ man nɔni sɔmɔ,
 yiberɛba ba man sikereɛ, ba kī bu man go.
 10 Ba nuki sosu ba n wɔnwɔndu mɔ.
 Ba gari mɔ ka tii suabu.
 11-12 Be wee ba sɔa nge gbee sunɔ ge ga yaa
 mara gu kasuku.
 Ba nen yira swī.
 Ba man naamwe ba kooro bure,
 ba man nɔni girari bu ka man gaba bu sura.
 13 Yinni Gusunɔ, a seewo a bu wɔri,
 a ben dam buo.
 A man wɔro ben nɔman di.
 A bu goowo ka wunen takobi.
 14 A ben wɔarun dɛɛbu kawo.
 A de bu ben daa kɔsa kpuron are wa,
 kpa yi n bu wɔasi sere ka ben bibun bibɔ.
 15 Adama nɛ, nà n seewa, kon wunen wuswaa
 wa yèn sɔ na dɛere,
 kpa na n nuku dobu yiba.

18

(I maa mɛrio Samuɛli II, 22)

1 Womu ge Dafidi, Yinni Gusunɔn sɔm
 kowo u wom kowobun wirugii kua. Gari
 yiniwa u Yinni Gusunɔ sɔwa sanam mɛ u
 nùn wɔra saa win yiberɛban nɔman di, n
 mam nɛere Sɔɔlu. U nɛɛ,
 2 Yinni Gusunɔ, wuna a sɔa nen dam. Wuna
 na kī.
 3 A sɔawa nge kpɛe baa yè sɔɔ kon kuke.
 A sɔawa nen kuku yee naanɛguru.
 Wuna a sɔa nen Yinni wi u man yakia.
 Wuna a sɔa nen tɛrɛru.
 Wunen dama mu man wɔra.
 Wuna a sɔa nen kàri.
 4 I ka man Yinni Gusunɔ siaro.
 Nà n nùn nɔnguru sue na faaba kana,
 u ra man wɔrewa nen yiberɛban nɔman di.

5 Gɔɔ raa man bɔkua,
 u ka man doonɔ nge nim tori baka.
 6 Gɔribun wɔa yera man tɛkua,
 gɔɔ man taa bɛrie.
 7 Ma na nɔnguru sua nen nuku sankiraru sɔɔ,
 na Yinni Gusunɔ soka.
 Ma u nen nɔɔ nua saa win wɔa yerun di.
 Mɛya maa nen weeweenu wɔri win swasɔ.
 8 Tem mu yīra, ma guunu diira,
 yèn sɔ Yinni Gusunɔ u mɔru bɛsira.
 9 Ma win mɔru seewa nge wiisu,
 ma ya yabura nge dɔɔ yara,
 ma ya yarimɔ win nɔn di nge dɔɔ buri.
 10 U dera wolla ka tem dɛbe dɛbe kua,
 ma u sarama u guru wii bakaru taakumɔ.
 11 U wollun kɔsɔ goo sɔni nge duma.
 Ma u bellimɔ woo sɔɔ.
 12 U kukua yam wɔkuru sɔɔ,
 ma guru wii sinumginu nùn wukiri.
 13 Win wuswaa yam bururam mu wɔa.
 Min diya gura nɛmɔ ka guru kpenu ka dɔɔ
 buri.
 14 Win nɔɔ ga nɔra wɔllun di nge guru
 gbɔsukubu.
 Ma guru kpenu nɛeramɔ ka dɔɔ buri.
 15 U nen yiberɛba yarinasia ka guru kpenu ni
 nu sɔa nge sɛnu.
 U bu gira baama ka guru maakinu.
 16 U wɛru wura, yiberɛba ba nanda.
 Ma guru woo bɔko ga daanu gberasia.
 Ma dunian kpɛɛkpɛɛku ga sɔsira.
 17 Ma u win nɔmu demiamɔ wɔllun di
 u man nɛnu u yara nim bwee bakarun di.
 18 U man wɔra yiberɛban nɔman di.
 Yiberɛ be, ba man dam kere,
 ma ba man tusa.
 19 Yiberɛ be, ba man wɔriwa nɔni swɔarun
 saa sɔɔ.
 Adama Yinni Gusunɔ u kua nen tasi yeru.
 20 U man wɔra ben nɔman di,
 na n ka tii mɔ,
 domi u man kī.
 21 U man domaru kua yèn sɔ na dɛere.
 U man domaru kua yèn sɔ na gem swī.
 22 Na win wooda mem nɔwɔ.
 Na n nùn seesi.
 23 Na win wooda kpuro swī.
 Na n win gere yine.
 24 Na nen tii nɛnu
 kpa n ku ra ka durum ko.
 Na sɔawa dee dee win wuswaaɔ.
 25 Yen sɔna u man kɔsia nge mɛ nen daa gea
 nɛ.
 U man kɔsia nge mɛ nen gɔru ga dɛeram nɛ.
 26 Sà n sɔa naanɛgibu, kaa n sun sɔawɛwa
 naanɛgii.
 Sà n sɔa gemgibu, kaa n sun sɔawɛwa gemgii.
 27 Sà n sɔa dɛerobu, kaa n sun sɔawɛwa dɛero.
 Sà n maa sɔa keetagibu, kaa n sun sɔawɛwa
 keetagii.
 28 Yinni Gusunɔ, wunen tiywa a ra tɔn be ba
 tii kawɛ faaba ko.

Wunen tiiwa a ra be ba tii sue kawe.

²⁹ Yinni Gusunə, a s̄awa nen fitila.

A ra man yam bururasie.

³⁰ A ra man dam k̄e n ka kp̄i n yiberε be ba tabu yānu m̄ə w̄ori,

kpa n ȳs n ben gb̄araru sure.

³¹ Ye Yinni Gusunə u m̄ə, ya ra n dendewa.

Bwisi geeya u ra tanu k̄e.

U s̄awa be ba n̄un naane s̄aan t̄er̄eru.

³² Gusunə turowa u w̄a.

Wi turowa u s̄aa besen Yinni.

Wi turowa u koo sun k̄su.

³³ Wiya u ra man dam k̄e.

Wiya u ra man swaa gea sure,

³⁴ kpa u de nen naasu su n s̄au nge nemu,

na n ka ȳs dim dim guuru w̄ollo.

³⁵ Wiya u ra man tabu s̄osi.

Wiya u ra man dam k̄e n ka tendu gawa te ta bo.

³⁶ Yinni Gusunə, wuna a ra man faaba ko nge t̄er̄eru.

Wuna a ra man bere ka wunen dam bakam.

Wunen durom saabuwa na ka kua damgii.

³⁷ N̄a n duka m̄ə, a ra de na n s̄au.

N̄a n duka m̄ə, na ku ra maa sokure.

³⁸ N̄a n nen yiberεba naa gire,

wuna a ra de n bu naamw̄e.

Wuna a ku ra de n ḡosirama

na kun bu kpeerasie.

³⁹ Na ra bu suririwa tem̄ə n k̄osuku

kpa bu kpana bu se.

⁴⁰ Yinni, wuna a ra man dam k̄e n ka tabu ko.

Wuna a ra man nasara w̄e nen yiberεban w̄ollo.

⁴¹ Wuna a ra de nen yiberεba bu man biru kisi.

Wuna a ra de n be ba man tusa kpeerasia.

⁴²⁻⁴³ Na ra bu munkuwa kpa bu ko nge tua.

Na ra bu taakuwa kpa bu ko nge pot̄ok̄o.

Yinni Gusunə, b̄a n n̄əḡiru sua ba faaba kana,

a ku bu faaba ko.

B̄a n somiru kana, a ku bu wisi.

⁴⁴ Yinni Gusunə, wuna a man w̄ora

be ba man seesin n̄aman di.

Wuna a man kua bwese tukunun wirugii.

Wuna a dera ba man yoru diiyamm̄e.

⁴⁵ B̄a n yande nen gari nua, ba ra n man m̄em n̄əwamm̄ewa.

B̄a n man wa, ba ra n man s̄am̄əwa.

⁴⁶ B̄a n man wa, ba ra nandewa.

B̄a n man wa, ba ra yarim̄ewa ben kuku yerun di ba n diirim̄o.

⁴⁷ Yinni Gusunə u w̄a.

I n̄un siaro. Wiya u s̄aa nge kperu mi na ra kuke.

I n̄un b̄er̄ε w̄ēȳo. Wiya u man faaba kua.

⁴⁸ Wiya u ra man m̄oru k̄osie nen yiberεban mi.

Wiya u ra de bwesenu nu man yiira.

⁴⁹ Wiya u ra de n kisira yiberεban n̄aman di.

Yinni, a man w̄olle sua ben wuswaa.

Wuna a man faaba kua t̄ən k̄sobun n̄aman di.

⁵⁰ Yen s̄na kon womusu ko ka wunen ȳsiru.

Wuna kon siara bwesenun suunu s̄ə.

⁵¹ Yinni Gusunə, a man ḡosa a kua sunə.

Wuna a man nasara baka w̄e.

Na ȳe ma kaa n ne Dafidi durom s̄osim̄o

ne ka nen bweseru sere ka baadom̄maa.

19

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² W̄ollu ka kperi yi Gusunən yiiko s̄osim̄o.

S̄ə ka suru ba Gusunən b̄er̄ε s̄osim̄o.

Ka win n̄oma u saaba yi yi.

³ T̄oru baatere ta ten seeda dim̄o.

W̄skuru baatere ta ten areru dim̄o.

⁴ Adama n n̄ ka n̄ə gagu,

n n̄ ka gari ḡe,

n n̄ ka barum gam.

⁵ Ka m̄e, ba yiiko yen seeda n̄əmə handunia kpuro s̄ə.

Ba ye m̄er̄a handunian goonu n̄ne s̄ə.

A s̄ə m̄er̄io.

W̄ollu miya Gusunə u n̄un w̄a yeru kua.

⁶ U n yara u ra n s̄awa nge kur̄ə kpaon dur̄o.

U n s̄im̄o u ra n s̄awa nge tabu dur̄o.

⁷ U ra yariwa w̄ollun bee tia,

kpa u du bera ḡa.

U n s̄im̄o, ḡaanu sari ni nu koo win yam susuru suuri.

⁸ Yinni Gusunən gari yi yiba.

Yi ra t̄onu w̄āru ka dam w̄e.

Yinni Gusunən n̄ən gari yi naane m̄o.

Yi ra ȳeru sarirugii bwisi k̄e.

⁹ Yinni Gusunən gere ya dende.

Ya ra tanu nuku dobu w̄e.

Yinni Gusunən s̄os̄iru ta d̄ere.

Ta ra tanu yam waasie.

¹⁰ Yinni Gusunən s̄āru ta s̄aa gem.

Ta ko n w̄āwa sere ka baadom̄maa.

Ye Yinni Gusunə u yi, ya s̄awa dee dee,

ya ra t̄ambu kpuro siriwa.

¹¹ Domi win gari yi wura gea kere.

Win gere ya tim ḡom dobu kere.

¹² N̄a n win gari yi sw̄i,

yi ra man k̄ir̄o ko.

N̄a n win woodaba m̄em n̄əwa,

na ra yen arufaani wa.

¹³ Ka yen de kpuro t̄onu koo kp̄i u win toranu kpuro tubu?

Yinni Gusunə, a man d̄er̄asio nen tora ni na n̄ tuban di.

¹⁴ A ku maa de n durum ko ka degangam.

A ku de yu man d̄əre ko,

kpa na n durum bakan taare m̄o.

Adama a de na n d̄ere.

¹⁵ Yinni Gusunə, a de a n s̄aa nen kuku yeru.

Yinni Gusunə, a man faaba koowo durum kpuron di.

A de nen gari yi nun w̄ere.

A de nen bwisikunu nu nun wēre.

20

¹ Kana te wom kowobun wirugii u kua Dafidin s̄s̄.

² Gusun̄o, Yak̄obun Yinni, a sina boko swaa dakio sanam m̄e u kanaru m̄ò.

A n̄un k̄s̄suo sanam m̄e u w̄āa n̄oni sw̄āaru s̄s̄o.

³ Yinni Gusun̄o, wun̄e wi a w̄āa wunen s̄āa yee d̄ēr̄ar̄o te ta w̄āa Sīn̄īo, a sina boko somima, kpa a n̄ ȳō win birūo.

⁴ A win k̄ēnu kpuro yaayo,

kpa a win ȳakunu kpuro mwa.

⁵ A n̄un w̄ē̄ȳo ye win ḡōru ga k̄i kpuro, kpa a de win himba kpuro yu kooa.

⁶ A de ye u nun bikia kpuro yu kooa, kpa b̄es̄e kpuro su ȳē̄ri sina bokon nasaran s̄s̄,

kpa su wunen ȳisiru w̄alle sua.

⁷ T̄ē, na ȳē ma wuna a sina boko ḡōsa, a ra maa n̄un somi.

Wuna a ra win kanaru n̄o saa w̄ollun di,

kpa a n̄un nasara w̄ē ka wunen dam bakam.

⁸ Gaba ben tabu k̄ēk̄eba ka ben dumi naane s̄āa,

adama b̄es̄e, wun̄e Yinni Gusun̄o wa sa naane s̄āa.

⁹ A de t̄on be, bu dam bia bu w̄aruku, adama a sun dam sosio b̄es̄e, su ka ȳōra dim dim.

¹⁰ Yinni Gusun̄o, a b̄es̄en n̄o n̄ōw̄o sanam m̄e sa nun soku.

A sina boko somio.

21

¹ Womu ge wom kowobun wirugii u kua Dafidin s̄s̄.

² Yinni Gusun̄o, sina boko u nuku dobu mo wunen dam s̄s̄.

U ra ȳē̄ri wunen somirun s̄s̄.

³ Domi a n̄un w̄ē ye win ḡōru ga k̄i.

A n̄ n̄un yinari ye u nun bikia.

⁴ Wee, a ka n̄un doma geeru naawa.

A n̄un fur̄o wuraguu dokea a kua sina boko.

⁵ U nun bikia a win w̄āaru daka daasia,

ma a tu daka daasia n̄ ka t̄e.

⁶ Wunen somirun saabuwa win b̄ēr̄e ya ka k̄p̄ēa.

Wunen faaban saabuwa u ka girima baka wa.

⁷ Wunen domara ko n̄ w̄āa ka wi sere ka baadommao.

A ra n̄ w̄āa ka wi baadomma,

kpa u n̄ nuku dobu m̄o.

⁸ Yinni W̄rukoo, sina boko u nun naane s̄āa.

Wunen dur̄om saabu a n̄ derim̄o u sokura.

⁹⁻¹⁰ Sina boko, d̄oma te kaa tii s̄ōsi,

kaa wunen yib̄ēr̄eba n̄oma turi,

kaa be ba nun tusa n̄oma turi,

kaa bu doke d̄ō b̄wee bakar̄u s̄ōo.

Yinni Gusun̄on m̄oru ya s̄āawa nge d̄ō boko.

D̄ō wi, u koo bu mwa.

¹¹ Kaa de ben bibu bu gbi.

Kaa de ben bweseru tu n̄oru ko handunia yeni s̄ōo.

¹² B̄a n̄ n̄ōo tia kua bu ka nun k̄ōsa kua, ya n̄ kooro.

¹³ A wunen t̄endu b̄erio a bu twee.

Ba koo nun biru kisi.

¹⁴ Yinni Gusun̄o, a seewo.

Sa ko nun womu kua wunen dam s̄s̄.

Sa ko nun t̄oma wunen yikon s̄s̄.

Yinni Gusun̄o, a seewo.

22

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. U n̄ē,

² Gusun̄o, nen Yinni, mba n̄ kua a ka man deri.

Mban s̄ōna a n̄ man swaa daki sanam m̄e na nun weeweenu koosim̄o.

Mban s̄ōna a n̄ man faaba kue.

³ Mban s̄ōna a ku ra man wurari

sanam m̄e na nun soka s̄ōo s̄ōo.

Mban s̄ōna a ku ra man wisi

sanam m̄e na nun kana w̄ōkuru.

⁴ Wuna a sere s̄āa D̄ēro, a s̄s̄ wunen sina kitaro.

Isireliba ba nun t̄omam̄o.

⁵ Wuna b̄es̄en sikadoba ba naane kua, ma a bu yakia.

⁶ Ba nun somiru kana, ma a bu faaba kua.

Ba nun naane kua, ma a bu sekuru yara.

⁷ Adama n̄e, na maa s̄āawa t̄onu mi?

Aawo, na s̄āawa nge k̄ōk̄abu.

Ma tamba man yaakoru m̄ò,

ba man gema.

⁸ Be ba man wa kpuro,

ba ra n̄ man ȳē̄m̄ōwa,

ba n̄ man n̄ōo swiikinu m̄ò,

ba n̄ wii ḡimanu koosim̄o, ba n̄ m̄ò,

⁹ na nen tii Gusun̄o namu s̄andia.

Mban s̄ōna u n̄ man faaba kue.

U n̄ man k̄in na, mban s̄ōna u n̄ man yakie.

¹⁰ Adama Yinni Gusun̄o, wuna a man yara nen meron nukurun di.

Wuna a man b̄w̄ē dora w̄ē ye na nen meron bom n̄orum̄o.

¹¹ Wuna a man k̄ōsu saa m̄in di ba man mara.

Wuna a s̄āa nen Yinni saa nen meron nukurun di.

¹² A ku ka man tonda,

domi n̄oni sw̄āara man turuku koosima.

Goo maa sari wi u koo man somi.

¹³ Yib̄ēr̄e dabinu nu man sikerene

nge naa k̄ine ni nu ḡōbu.

Ba man kooro bure nge Basanin kete ḡōbi.

¹⁴ Ba man kukirisim̄o

nge ḡbee sun̄o ge ga yaa kasu.

¹⁵ Nen dam mu doona

nge nim m̄e mu yari yani s̄ēri s̄ōo.

Nen kukunun gbin gbinka kpuro s̄asikiana.

Nen mwia doona nge gum m̄e mu yanda.

¹⁶ Nen ḡōru ga gbera nge sandu,

ma nen yara ya nen daro mani.

Na kpɔ̄ yanim sɔ̄ nge goru.

¹⁷ Domi yiberɛ dabina nu man kooro bure
baama

nge gbeeku bɔ̄nu.

Ba nen nɔ̄ma ka nen naasu yabura.

¹⁸ Na woore sere nen kukunu kpuro nu
sɔ̄sire.

Tɔ̄mbu ba man mɛɛra ba nɔ̄ yaare.

¹⁹ Ba nen yānu bɔ̄nu mɔ̄ ben tii tiine sɔ̄.

Ma ba nen yabe bakaru tete toosimɔ̄.

²⁰ Wunɛ Yinni Gusunɔ̄, wuna a s̄a nɛn dam.

A kun ka man tonde me.

A na fuuku a man faaba ko.

²¹ A man wɔ̄ro yiberɛban takobin di.

Ba dam mɔ̄ nge gbeeku bɔ̄nu.

A nen wāaru wɔ̄ro ben nɔ̄man di.

²² Ba man wɔ̄rimɔ̄ nge gbee sinansu.

Ba man kooro buremɔ̄ nge ketɛ gbeekinu.

²³ Kon negibu kpuro wunen gari s̄.

Kon nun siara mi ba mɛnne.

²⁴ Yakɔ̄bun bweseru, bɛɛ be i Yinni Gusunɔ̄
nasie,

i n̄n siaro.

Bɛɛ Isireliba, Yakɔ̄bun bweseru, i n̄n tɔ̄mɔ̄.

Bɛɛ Isireliba, i n̄n s̄aawa.

²⁵ Domi u ku ra nɔ̄ni swāarugiin wahala
yaakorɔ̄ ko.

U ku ra maa ye atafiru ko.

U ku ra n̄n biru kisi.

U ra win sokuru wurewa.

²⁶ Kon nun siara sanam mɛ be ba nun nasie
ba mɛnne.

Kon nen nɔ̄ mwɛɛnu yibia ben baawuren
wuswaaɔ̄.

²⁷ S̄aaro bu ba koo di bu debu.

Be ba Yinni Gusunɔ̄ kasu, bera ba koo n̄n
siara.

Kpa ben hunde yu daka da.

²⁸ Handunian goonu n̄nɛn tɔ̄mbu ba koo
Yinni Gusunɔ̄ yaaya

kpa bu ɔ̄sirama win mi.

Bwesenu kpuro nu koo yiira win wuswaaɔ̄.

²⁹ Domi Yinni Gusunɔ̄wa u s̄a sunɔ̄.

U bandu dii bwesenu kpuron wɔ̄llɔ̄.

³⁰ Baa handunian damgibu ba koo n̄n
kpuna.

Tɔ̄mbu kpurowa ba koo n̄n yiira.

³¹⁻³² Be ba koo marura, ba koo bu Yinni
Gusunɔ̄n gari s̄.

Be ba ñ gina nɛ dunia sɔ̄, ba koo win gari
kpara,

kpa bu ben bibu s̄ ye u win tɔ̄mbu kua,

kpa be kpuro bu n̄n s̄.

23

¹ Dafidin womu.

Yinni Gusunɔ̄ wuna a s̄a nɛn kparo,
na s̄aawa nge wunen yāru.

Na ñ gānu bie.

² Wuna a ra ka man de mi yaka bekusu wā.

Wuna a ra ka man de mi nim mu maari.

Kpa a man wɛrasia mi.

³ A ra de nen dam mu wurama,

a ra man sure swaa gea sɔ̄,

wunen yisirun bɛɛɛn s̄.

⁴ N̄a n s̄imɔ̄ yam wōku bakaru sɔ̄,

na ñ kōsa nasie,

yɛn s̄, a ka man wā.

Wunen dɛka ya ra man kpare.

Wunen bokura ta ra man gbare.

Yeniwa ya ra man dam kɛ.

⁵ Yinni, baa yiberɛba b̄a n man sikerene,

a ra man dam koosie ka bɛɛɛ,

a turare gumgia wisi nen wirɔ̄,

a d̄ia bwese bweseka yi nen wuswaaɔ̄,

a nen nɔ̄ra yibia pɛrere.

⁶ Yinni Gusunɔ̄, na yɛ ma t̄ɔ̄ baatere

kaa man tɔ̄n geeru s̄ɔ̄si nen wāaru sɔ̄.

T̄ɔ̄ baatere kaa man gea kua nen wāaru sɔ̄.

Kpa na n wāa wunen mi sere ka nen ɔ̄ɔ̄wɔ̄.

24

¹ Dafidin womu.

Yinni Gusunɔ̄, wuna a tem mɔ̄ ka ye ya wāa
me sɔ̄.

Wuna a handunia mɔ̄ ka yen hunde koniba
kpuro.

² Wuna a tem kpɛɛkpɛeku sw̄i nim wōku sɔ̄.

Wuna a mu bɔ̄nu kua ka daanu.

³ Wara u koo kp̄i u yɔ̄ wunen guurɔ̄

mi wunen wāa yee dɛɛrara wā.

⁴ Wi u koo yɔ̄ mi,

wiya win ḡaru ga dɛɛre.

Wiya win nɔ̄ma ya s̄are.

Wiya wi u ku ra weesu sw̄i.

Wiya wi u ku ra b̄re u ka tɔ̄nu nɔ̄ni wōke.

⁵⁻⁶ Wiya wi u wunɛ Gusunɔ̄, Yakɔ̄bun Yinni
soku.

Wi u s̄a nge me,

wiya kaa domaru kua.

Wiya kaa faaba ko.

Wiya kaa gem wɛ.

⁷ Bɛɛ wuun k̄sobu, i k̄nnɔ̄ gunum sosio.

I Yinni Gusunɔ̄n s̄a yerun k̄nnɔ̄ kɛniɔ̄.

I de sina boko bɛɛɛḡii u du.

⁸ Wara u s̄a sina boko wi.

Yinni Gusunɔ̄wa.

U dam mɔ̄, u yiiko mɔ̄,

u s̄aawa tabu durɔ̄ damgii.

⁹ Bɛɛ wuun k̄sobu, i k̄nnɔ̄ gunum sosio.

I Yinni Gusunɔ̄n s̄a yerun k̄nnɔ̄ kɛniɔ̄.

I de sina boko bɛɛɛḡii u du.

¹⁰ Wara u s̄a sina boko wi.

Gusunɔ̄, w̄llu ka tem Yinniwa.

Wiya sina boko bɛɛɛḡii.

25

¹ Dafidin womu.

Yinni Gusunɔ̄, wuna na soku.

Wee na yiire na nun kanamɔ̄.

² Na nun naanɛ s̄a.

A ku de n sekuru wa.

A ku de nen yiberɛba bu man yɛɛ.

³ Be ba nun naane sāa ba ñ sekuru wasi,
adama be ba ñ ka nun yā, ba koo sekuru wa.

⁴ Yinni Gusunō, na nun kanamō,
a man wunen swaa sōsio.

A man sōsio nge me kon sī ye sōo.

⁵ Nen Faaba kowo, a man kparo gem swaa
sōo.

A man keu koowo.

Domi wuna na naane sāa baadomma.

⁶ Yinni Gusunō, na nun kanamō,
a wunen durom ka wunen wənwəndu yaayo,
ye a man sōosi yellun di.

⁷ A ku maa yaaya durum ye na kua nen
aluwaasiru sōo.

A ku nen mem nōobu sariru mēeri.

A man yaayo wunen wənwəndu ka wunen
tən geerun sō.

⁸ Yinni Gusunō, a sāawa tən geo.

A maa sāawa gemgii.

A ra durumgii swaa gea sōosi.

⁹ A ra be ba tii kawe swaa gea sōosi,
kpa a bu kpara ye sōo.

¹⁰ Domi be ba wunen arukawani neni,
ma ba wunen woodaba swīi,
a bu kī, a maa sāa naanegii ben mi.

¹¹ Yinni, wunen yīsirin sō,

a nen durum wəko domi ya kpā.

¹² Na yē ma wi u nun nasie,
wiya a ra swaa sōosi ye u koo kpe.

¹³ Wiya u ko n wāa bəri yendu sōo.
Win bwesera ta koo tem me tubi di.

¹⁴ Yinni Gusunō, wi u nun nasie,
wiya a ra wunen asiri sō.

Wiya a ra wunen arukawanin woodaba
giasie.

¹⁵ Na yē ma wuna a ra nen naasu yare saa
yinan di.

Yen sōna ko na n nun mēera baadomma.

¹⁶ Yinni Gusunō, a nen wənwəndu waawo.

Wee, ba man deri, na wāa nuku sankiranu
sōo.

¹⁷ A man tu wunō.

A man yaro nōni swāarun di.

¹⁸ A nen wahala mēerio.

Wee, na wənwəndu soore.

A nen durum wəko.

¹⁹ A mēerio nge me nen yiberēba ba dabi,
ba man tusa ba kōrua.

²⁰ A man wōro, a man kōsuo.

A ku de n sekuru wa domi na kukua wunen
mi.

²¹ A man somiō na n ka dēere.

A man somiō na n ka wāa gem sōo.

Wuna na naane sāa,

kaa man kōsu.

²² Gusunō, a wunen tambu Isireliba yaro ben
nōni swāaru kpuron di.

26

¹ Dafidin womu.

Yinni Gusunō, wuna na naane sāa mam
mam.

Na sīimōwa dee dee wunen woodaba sōo.

A man gem wēeyō.

² A nen bwisikunu ka nen bwēra sirio.

A man wēerio kpa a man gia.

³ Domi wunen kīra na nōni girari.

Ma na sīimō wunen durom sōo.

⁴ Yen sōna na ku ra ka tən kōsobu sine.

Meya na ku ra maa ka murafituba sī.

⁵ Na kōsan kowobu tusa.

Na ku ra ka bu sine.

⁶ Na ra nen nōma niēwa n ka sōosi ma na ñ
taare mō.

Na ra de n nun sā na n wunen yāku yeru
sikerenamō,

⁷ na n nun siaramō,
na n wunen sōm maamaakiginun gari
kparamō.

⁸ Na ra kā n da wunen sāa yero
domi miya a ra n wāa wunen yiikon girima
sōo.

⁹ Yinni Gusunō, a ku de n gbi ka durumgibu
sannu.

A ku de n kam ko ka be ba təmbun yem
yarimō sannu.

¹⁰ A ku man siri ka be ba daa kōsa mō sannu.
A ku man siri ka be ba ra nəm biran kēnu
mwe sannu.

¹¹ Na sīimōwa dee dee wunen woodaba sōo.
Yinni Gusunō, a man durom kuo, a man
faaba koowo.

¹² Na yōwa dim dim swaa gea sōo.

Yen sōna kon nun siara mi wunen tamba
menne.

27

¹ Dafidin womu.

Yinni Gusunōwa u ra nen swaa yam bu-
rurasie,

u man faaba mō.

Na ñ goon berum mō.

Yinni Gusunō u sāawa nen kuku yeru.

Na ñ gāanun berum mō.

² Nen yiberēba bā n man wərima bu ka man
go,

ba ñ man wasi.

Kōsan kowobu bā n man susima bu ka man
nōni sō,

gāanu kun man mō.

Be kpurowa ba koo wəruku.

³ Nen yiberēba bā n man sikerena ba man
tabu wərima,

nen torora kun karamō.

Gusunōwa ko na n naane sāa.

⁴ Gāa teena na Gusunō kanamō ni nu man
neni gem gem.

Niya, na n wāa ka wi, win wāa yero

nen wāarun tōru kpurowa sōo.

Kpa n win durom denda

kpa na n nūn sāmō.

⁵ Domi u koo man bere win wāa yero nōni
swāarun sanam,

kpa u ka man da kperu wallo mi goo kun man
naa turi.

⁶ Yen sōna kon kpī n nen yiberēba yēe be ba
ka man sikerene.

Kon da Yinni Gusunon wāa yee deerarar mi,
kpa n nūn yākuu kua,
kpa n nūn siara ka womusu.

⁷ Yinni Gusunō, na nun soku.

A nen nō nōwō.

A nen wōnwōndu waawo.

A man wurario.

⁸ Wuna a nēe, bu nun sāawō.

Wee, na nun sāmō.

⁹ Na sāawa wunen sōmō.

A ku man biru kisi.

A ku man gira ka mōru.

Wuna a ra man somi.

A ku man deri.

Gusunō nen Faaba kowo,

a ku man yina.

¹⁰ Na yē ma baa nen tundo ka nen mero bā n
man yina,

wune Yinni Gusunō, kaa man mwa.

¹¹ Yinni Gusunō, a man wunen swaa sōsio

kpa a de n sī dee dee ye sō,

domi nen yiberēba ba dabi.

¹² A ku man beri yiberēban nōmō.

A ku de bu man kua ye na n kī.

Domi seeda dio weesugibu ba man seesimō,
be, be ba dam darebun wasikiranu mō.

¹³ Na yīyōbu mō ma kon Yinnin durom
denda,

wasobun suunu sō.

¹⁴ Yen sō, a n Yinni Gusunō naane sāa.

A ku mwia kpara.

A de wunen tororu ta n sō sim sim.

A n Yinni Gusunō naane sāa.

28

¹ Dafidin womu.

Yinni Gusunō, wuna na wuri koosimō.

Wunē wi a sāa nge nen kpee baa mi na ra
kuke,

a ku man duari.

Domi à n maari mesum,

ko na n sāawa nge wi u gōo dōo.

² Nā n nōma yīia na kanaru mō sāa yee deera
ten mi,

a nen kanaru swaa dakio.

³ A ku man garisi tia ka tōn kōsobu,

ka be ba maa ka ben winsim gari mō nge kīru,
adama ben gōruō kōsa ya yiba.

⁴ A bu ben kookoosun are wēeyō nge mē yi
ne.

Ye ba gabu kua, a de yu wōri ben wirō.

⁵ Domi ba n gara ye wunē Gusunō a mō.

Yen sō, a bu kōsukuo kpa bu ku raa maa se.

⁶ Yinni Gusunō, wuna kon siara,

domi a ra nen kanaru nō.

⁷ Wuna a man ganua nge tereru,

a sāawa nen dam.

Wunē sōra nen naane wāa, domi a man
faaba kua.

Ma na nuku dobu mō,
na nun siaramō ka womusu.

⁸ Yinni Gusunō, a sāawa wunen tōmbun dam.
Domi a sāawa nge kārī, a ka wi a gōsa faaba
ko.

⁹ A wunen tōmbu faaba koowo kpa a bu
domaru kua,

be, be ba sāa wunen arumani.

A bu kparō kpa a bu nōri sere ka
baadommaō.

29

¹ Dafidin womu.

Bēe be i wāa wallo, i Yinni Gusunō siaro
win yīko ka win dam sō.

² I win yīsiru wolle suo,
kpa i yīira win wuswaaō win deerarun sō.

³ Yinni Gusunō yīko kpurogii

u dera gura ya gbāramō.

Win nō ga nōra guru winu sō.

U dam mō nim bakam wallo.

⁴ Win nō ga nōra ka dam ka yīko.

⁵ Win nō ge, ga Libanin dāa damginu
besukumō.

⁶ U dera Libanin guunu nu yōkumō

nge ketē kpemmīnu.

Ma guu te ba mō Hēemōō ta suara dika

nge ketē gbeeku kpembu.

⁷ Win nō ga dera guru maakinu kooramō.

⁸ Win nō ga nōra,

ma ye ya wāa Kadēsin gbaburō kpuro ya
diira.

⁹ U gbāra sere nem guraginu nu nanda nu
mara.

Ma dānu kpuron wurusu dēlla sōwō.

Yera win sina kpaarun di ba mō,

yīikogīiwa Yinni Gusunō.

¹⁰ Wiya u dam mō nim wallo.

Wiya u ko n sāa sunō sere ka baadommaō.

¹¹ Wiya u koo maa tōmbu dam kē.

Wiya u koo bu domaru kua u bu bōri yendu
wē.

30

¹ Womu ge Dafidi u kua bu ka Yinni

Gusunon sāa yeru wukia. U nēe,

² Yinni Gusunō, kon wunen kpāaru kpara.

Domi a man yara saa worun di.

A n maa dere nen yiberēba bu man yēe.

³ Gusunō nen Yinni, na nun nōgīru sue

na faaba kana, ma a man bekia.

⁴ A man wōra gōon nōman di,

ma a dera sa tondine ka be ba gu.

⁵ I Yinni Gusunō siaro ka womusu,

bēe be i ka nūn yō dim dim.

I win yīsi deera te wolle suo.

⁶ Domi win mōru ku ra te.

Adama u ra tōnu durom kuewa win wāaru
kpuro sō.

Nuku sankiranu nū n nūn deema yoka,

sisiru bururu, u ra deemē nuku doo bakaba.

⁷ Na raa nēē, nēn nuku doo bini sōo,
na ñ sokuramō pai.

⁸ Yinni Gusunō, wunen saabuwa na ka wāa
bōri yendu sōo

nge wi u kukua kpee baa sōo.

Adama ye a wunen wuswaa berua,
nēn laakari ya burisina.

⁹ Yen biruwa na nōogiru sua
na nun somiru kana.

¹⁰ Na nēē, mba kaa wa à n man go,
a man doke siki wōruo.

Nà n gōsira tua, kon kpī n nun sā?
Kon kpī n wunen gem gari kpara?

¹¹ Yinni Gusunō, a man swaa dakio,
kpa a man durom kua. Yinni, a man somio.

¹² Wee tē, nēn nuku sankiraru ta kua nuku
dobu.

A nēn saaki ye na wukiri nuku sankirarun sō
wuna.

Ma a man tōo baka yānu sebusia n ka nuku
dobu ko.

¹³ Nēn bwēra ya koo nun bēere wē ka
womusu,

na ñ nōo marimo.

Gusunō nēn Yinni,

wuna kon siara sere ka baadommao.

31

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. U nēē,

² Yinni Gusunō, wuna a sāa nēn kuku yeru.

A ku de n sekuru wa.

A man wōro domi wuna a sāa gemgii.

³ A man swaa dakio. A man wōro fuuku.

A de a n sāa nēn kpee baa ka nēn gbāraru
mi kon kpī n kuke, kpa n ka faaba wa.

⁴ A man kparo kpa bu wa ma a naane mō,
kpa na n kukua wunen mi.

⁵ Mēya kaa man yara saa taa ye ba man berien
di,

domi wuna a man kōsu.

⁶ Na nun nēn wāaru nōmu sōndia,
domi wuna a man wōra Yinni Gusunō,
wunē wi a naane mō.

⁷ Na be ba būnu sāmō tusa,
ma na nun naane sāa.

⁸ Ko na n wāawa nuku dobu sōo wunen
durom saabu,

domi a nēn nōni swāaru yē.

Mēya a maa yē nge mē na nuki sankire.

⁹ A man wōra yibereban nōman di.

Wee a dera na tii mō.

¹⁰ Yinni Gusunō, a man durom kuo.

Domi na wāa nuku sankiraru sōo.

Nuku sankira te, ta dera nēn bwēra ka nēn
wuswaa ka nēn wasi kpuro burisine.

¹¹ Wahala ya man goomō,
ma weeweenu dera na tōkō mō.

Nēn dam mu doonō nēn torarun sō,
ma nēn gōma dwiyyamō.

¹² Nēn yibereba ba man sekuru doke,

ma be ba sāa nēgibu ba tu sosimō.

Be ba man yē, beya ba nēn bērum mō.

Bà n ka man yinna swaa, ba ra duki suwa.

¹³ Tōmba man duari nge wi u gu.

Na sāawa nge gāa ni ba kō.

¹⁴ Na nōomō kōsa ye tamba gerumō nēn sō.

Ma be ba man sikerene kpuro n bērum man
mō.

Domi ba wesianamō bu ka man go.

¹⁵ Adama Yinni Gusunō, wuna na naane sāa.

Domi wuna a sāa nēn Yinni.

¹⁶ Nēn sian wāaru kpuro wunen nōmu sōora
ta wāa.

A man wōro saa nēn yibereba

ka be ba man nōni sōomōn nōman di.

¹⁷ A man wunen yam bururam sōosio.

A man wōro wunen durom sō.

¹⁸ Yinni Gusunō, nà n nun soka, a ku de n
sekuru wa.

Adama a de tōn kōso u sekuru wa,

kpa u da gāribun wāa yerō

gōo u nūn nōo marisia.

¹⁹ A ku de wee kowobu bu gari gere,

ka be ba tii sua gari mō, ba gabu gēma.

²⁰ Yinni Gusunō, wunen durom mu kpā,

mē a be ba nun nasie yiye,

ka be ba ben naane doke wunē sōo.

Tōmbu ba koo kpī bu wa durom mē a ra bu
kue.

²¹ Domi a ra be ba nun nasie kōsu,

kpa ba n wāa wunen wuswaa

bu ku ka ñ naanaanu sōo,

kpa a bu bere wunen dirō tōn kōsobun sō.

²² Yinni Gusunō, wuna kon siara,

domi a man wunen durom sōosio.

Na raa sāawa nge wuu ge ba tarusi,

²³ sere nēn laakari ya burisina,

na nēē, wee a man gira wunen wuswaan di.

Adama a nēn weeweenu nua
sanam mē na nōogiru sua na nun soka.

²⁴ Yen sō, i Yinni Gusunō kōo,

bēē be i nūn naane sāa.

Domi u be ba nūn naane doke kōsu.

Adama u ra be ba tii sue sēyāsie ka dam.

²⁵ Bēē be i yīyōbu mō Yinni Gusunō ni,

i nukuru dorō,

kpa i de bēēn bwēra yu wurama.

32

¹ Dafidin womu.

Doo nōrugiiwa win toranu ba suuru kua,
ma ba win durum wuna.

² Doo nōrugiiwa win kōsa Yinni Gusunō kun
garisi,

ma u ñ maa keeta mō win gōruo.

³ Sanam mē na ñ nēn durum wure, nēn
kukunu gbisa,

na weeweenu kua tōo giriru,

⁴ domi wunen nōmu ga man sēre bururu ka
yoka.

Nēn dam mu della nge mē dāa wurusu su ra
ko sōo sārerun saa.

5 Na nɛɛ, kon nɛn toranu wura
wune Yinni Gusunɔn mi.
Na nɛn durum tuuba kua wunen mi,
na n̄ nɛn k̄sa berua.
Ma a man nɛn durum taare wunari.
6 Yen s̄s̄, n weene baawure wi u nun naane
s̄s̄a
u nun kana wahalan saa s̄s̄o.
Baa nim bakam mù n yiba mu sara,
mu n̄ ȳero turi.
7 Wuna s̄s̄a nɛn kuku yeru,
a ra man gbare wahalan di.
A dera na womusu m̄ wunen faaban s̄s̄.
8 Yinni Gusunɔ, a nɛɛ, kaa man keu ko,
kpa a man swaa s̄s̄osi ye n weene n sw̄ii.
Kaa man bwisi k̄ɛ, kpa a n man k̄osu.
9 A maa nɛɛ, n ku ko bwisi sarirugii nge
duma,
n̄ kun mɛ nge birak̄o,
ȳin n̄oʋo ba n̄ koo ko ba kun yaruka
ka karabasuru doke,
ba n̄ ka yi gawe, kpa yi ku raa t̄onu w̄ori.
10 T̄on k̄sobun wahala kp̄a,
adama wi u Yinni Gusunɔ naane s̄s̄a,
win durom mu ra n ȳero w̄asiwa.
11 Yen s̄s̄, bɛɛ gemgibu, i ḡoru doro Yinni
Gusunɔ s̄s̄o,
kpa i d̄esinu kara.
Bɛɛ b̄en ḡoru ga d̄ere,
i guuda koowo ka nuku dobu, bɛɛ kpuro.

33

1 Bɛɛ be i s̄s̄a gemgibu, i Gusunɔ siaro ka
womusu.
Bɛɛ be i d̄ere, i n̄n siaro baadomma.
2 I n̄n siaro ka m̄ar̄akunu
kpa i womusu ko ka ḡɔḡenu.
3 I n̄n b̄ere w̄eyo ka wom kp̄o,
kpa i ḡaasu tora i ka n̄n siara.
4 Yinni Gusunɔ u ra gem gerewa.
Ye u maa gerua kpuro ya ra koorewa mam.
5 U ra ye ya wooda ka gem sw̄ii k̄a.
Win durom mu yiba tem kpuro s̄s̄o.
6 Win n̄on gariya w̄alla ka taka koora,
ka ḡa ni nu w̄a te s̄s̄o kpuro.
7 Ma u dera nim w̄okun nim mu menna
ȳaatem.
8 Bɛɛ handuniagibu, i Yinni Gusunɔ nasio.
I diirio win wuswaa.
9 Domi ye u gerua kpuro, yera ya ra koore.
U n wooda w̄ɛ kpa yu koora.
10 Yinni Gusunɔ u ra bwesenun himba ḡosie,
kpa yu kam ko mam mam.
11 Adama win himba ya ku ra ḡosiare,
ya ko n w̄awa sere ka baadomma.
12 Bwese te ta Gusunɔ m̄o Yinni,
ta ko n nuku dobu mawa.
Meya bwese te u maa ḡosa win tiin s̄s̄
ta koo ȳeriwa.
13 Saa w̄allun diya Yinni Gusunɔ u t̄ambu
kpuro m̄era.

14 Saa win w̄a yerun di, u handuniagibu
kpuro m̄era.
15 Wi, wi u t̄ambu kpuro bwisikunu w̄ɛ,
u maa ben kookoosu kpuron laakari m̄o.
16 Sina boko ù n nasara wa tabu s̄s̄o,
n̄ n̄ m̄o ȳen s̄s̄ u tabu kowo dabiru m̄o.
N̄ n̄ maa tabu dur̄on dam
mu ra n̄n yare win yib̄er̄en n̄oman di.
17 Wi u win naane doke duma s̄s̄o,
u n̄ nasara wasi.
Meya ka yen dam kpuro
ya n̄ kp̄ɛ yu n̄n w̄ora karin di.
18 Adama be ba Yinni Gusunɔ nasie,
ma ba ben ȳiȳobu doke win durom s̄s̄o,
beya u k̄osu,
19 u ka ben hunde w̄ora ḡon di,
kpa ba n wasi baa ḡoru t̄a n dua ben tem s̄s̄o.
20 B̄ese, Yinni Gusunɔn miya b̄esen ȳiȳobu
w̄a.
Wiya u koo sun somi kpa u sun k̄osu nge
t̄er̄eru.
21 B̄esen ḡoru ga do win s̄s̄o.
Sa maa n̄n naane s̄s̄a win d̄erarun s̄s̄o.
22 Yinni Gusunɔ, a de wunen durom mu n
w̄a ka b̄ese.
Domi wune s̄s̄ora b̄esen ȳiȳobu w̄a.

34

1 Dafidi u tii ḡasia wiuro Abimel̄ekin
wuswaa, yera dur̄o wi, u n̄n gira win min
di. Saa yera Dafidi u womu gen̄i kua u nɛɛ,
2 na kon Yinni Gusunɔ siara saa baayere.
Meya nɛn n̄o ga n̄ marim̄o na kun n̄n t̄ome.
3 Yinni Gusunɔ s̄s̄ora kon ȳeri.
Bɛɛ w̄onw̄on̄dobu, i swaa dakio,
kpa i ḡoru dora.
4 I ka man Yinni Gusunɔ w̄alle suo,
su win ȳisuru b̄ere w̄ɛ sannu.
5 Na Yinni Gusunɔ soka, ma u man wurari,
u man yara nɛn b̄erum kpuron di.
6 Be ba n̄n wuswaa kisi, ba ra n nuku dobu
m̄owa.
Ba n̄ maa ben wuswaa wukirim̄o sekurun s̄s̄o.
7 Yinni Gusunɔ u ra w̄onw̄on̄don sokuru n̄o.
Meya u ra maa n̄n yare nuku sankiranu
kpuron di.
8 Win ḡorado u ra be ba n̄n nasie k̄osu,
kpa u bu yara karin di.
9 I na, i win durom denda kpa i wa nge me
mu kp̄a.
Doo n̄oʋuḡiwa wi u kuku yeru kasu win mi.
10 Bɛɛ be i s̄s̄a wigibu, i n̄n nasio.
Domi be ba n̄n nasie, ḡaanu ku ra bu kam̄ie.
11 Baa gb̄ee sun̄o kp̄emu ga ra gaso bie gu di.
Adama be ba Yinni Gusunɔ kasu,
ḡaa geenu kun bu sararimo.
12 Bɛɛ nɛn bibu, i susima i n̄o,
kpa n̄ b̄ee s̄s̄osi nge m̄e i ko ka Yinni Gusunɔ
nasia.
13 Wi u k̄i u w̄aru di b̄ari ȳendu s̄s̄o,
kpa u te,
14 u k̄osan gerubu de, kpa u weesu deri.

15 U kōsa suurio, kpa u gea ko.
 U alafia naa giro.
 16 Gemgiba Yinni Gusunō u ra n nōni wēe.
 Meya u ra maa ben wuri swaa daki.
 17 Yinni Gusunō u ra ka kōsan kowobu sanne,
 kpa u de bu ben gari duari tem meni sōo.
 18 Yinni Gusunō u ra gemgibun sokuru
 wure,
 kpa u bu wuna ben wahala kpuron di.
 19 U ra n ka be ba nuki sankire wāa,
 kpa u be ba mwia kpana faaba ko.
 20 Kōsa dabina nu ra gemgii deeme,
 adama Yinni Gusunōwa u ra nūn wōre ye
 kpuron di.
 21 Wiya u win wasin gbin gbinka kōsu.
 U n derimō baa win kuku teeru tu kōsira.
 22 Adama kōsa yā n tōn kōso deema, ya ra nūn
 gowa.
 Meya u ra maa gemgiin yiberēba seeyasie.
 23 Wiya u ra win sōm kowobun hunde wōre
 karin di.
 Be ba maa nūn naane sāa ba n taare wasi.

35

1 Dafidin womu.
 Yinni Gusunō, be ba man wōrim wee,
 a bu wōrio.
 Be ba ka man sannamō, a ka bu sannō.
 2 A tere piibu ka bakaru suo,
 kpa a na a man somi.
 3 A wunen yaasa suo a be ba man nōni sōomō
 sōosi,
 kpa na n yē ma wuna a sāa nen faaba kowo.
 4 A de be ba man kasu bu go bu sekuru wa.
 A de be ba kī n kam ko bu biti soora
 kpa bu biru wura.
 5 A de ba n sāa nge yaka si woo ga ka doonō,
 kpa Yinni Gusunōn gorado u bu gira.
 6 A de ben swaa yu wōria,
 kpa yam wōkuru tu ye wukiri.
 Kpa Yinni Gusunōn gorado u bu naa swī.
 7 Wee na n gāanu kue ba ka man suura
 beriamme.
 8 A de bu kam ko subaru sōo,
 bu wōri ben suura ye sōo, bu gbi.
 9 Kpa na n nuku dobu mō wunen sō Yinni
 Gusunō,
 faaba ye a man kuan sō.
 10 Kpa saa nen gōru sōon di, n nēe,
 goo sari wi u dam mō nge wune.
 Domi a nē wōnwōndo yara
 saa wi u man dam keren nōman di.
 11 Wee, wee kowobu ba seewa ba man gari
 manimō yi na n yē.
 12 Nā n bu gea kua, kōsa ba ra man kōsie,
 kpa bu man deri nē turo.
 13 Adama sanam mē nen yiberē be, ba barō,
 na saakin yaberu sebua nuku sankirarun sō.
 Ma na tii tōya mō ka nōo bōkuru.
 Na ra n yiirewa na n kanaru mō,
 14 na n sāa nge ben kpaasi, n kun mē nge ben
 mero bisi.

Na nuki sankire nge wi u win mero bia.
 15 Adama be, ba ra mennēwa bu nuku dobu
 ko,
 sanam mē na sokura.
 Ba ra mennēwa nen biru bu ka man kōsa
 bwisikusi,
 kpa ba n man yaa kasikimō baadomma.
 16 Baa ka be ba n Gusunō yē ba man yēemōwa.
 Ba man kōrusi, ba nōo dōnne gbam gbam.
 17 Yinni, sere domma kaa n yeniba mēera.
 A ku de bu man wōri,
 domi ba sāawa nge gbee sina kpensu.
 18 Wuna kon siara mi wunen tōmba mennē,
 kpa n nun bēere wē tōn dabinnun suunu sōo.
 19 A ku de be ba sāa nen yiberēba ba n man
 yēemō kam sōo,
 kpa be ba man tusa kam sōo ba n man
 wōmmō ka gōnibu.
 20 Domi ben gari gerubu kun do.
 Kōsa ba ra n tōmbu manimō,
 be ba wāa bōri yendu sōo tem mē sōo.
 21 Ba ra n man nōo gēewa ba n mō, ba man wa.
 22 Yinni Gusunō, wuna a ye kpuro waamō.
 Yen sō, a ku nōo mari,
 a ku maa ka man tonda.
 23 Gusunō, nen Yinni, a seewo a man siria.
 A ka man yino.
 24 Gusunō nen Yinni, a sāawa gemgii, a man
 sirio,
 kpa bu ku raa maa nuku dobu ko nen sō,
 25 bu gere ben gōruō bu nēe,
 wee, ye ba kī, ya kōora, ba man kamia.
 26 A de be, be ba nuku dobu mō nen wahalan
 sō,
 be kpuro bu sekuru wa sannu sannu.
 A de be, be ba man seesimō,
 bu sekuru wa ta n kpā.
 27 Adama a de be ba nuku dobu mō nen taare
 sarirun sō bu yēri,
 kpa ba n wunē Yinni Gusunō siaramō
 baadomma,
 wunē, wi a kī nē, wunen sōm kowo na n wāa
 bōri yendu sōo.
 28 Yinni, na kon wunen gem gari kpāra.
 Kon maa nun tōma baadomma.

36

1 Womu ge Dafidi Gusunōn sōm kowo u
 wom kowobun wirugii kua. U nēe,
 2 tōn kōso wi u n ka Gusunō yōn gari man
 sōkumō nen gōruō,
 domi u n bwisikumō ma n weenē u Gusunō
 nasia.
 3 U win tii sue too.
 Yen sōna u n win toraru wuramō,
 kpa u tu tusi.
 4 Win gari kpuro, weesa yi sāa.
 U ku ra wure u gāanu ko ka laakari u sere gea
 ko.
 5 Kōsa u ra n bwisikumō win kpīn yerō.
 Yen swaa sōora u ra n maa wāa.
 U ku ra ye duka suuri.

6 Adama Yinni Gusunɔ, wunen durom mu wāawa sere ka wallo.
 Wunen bɔrɔkiniru ta maa sɔsire sere ka guru winɔ.
 7 Meya maa wunen gem mu kpā nge guu bakanu.
 Wunen siribu bu duku nge nim wɔkun bweru.
 Yinni Gusunɔ, wuna a ra tɔmbu ka yee nɔori,
 8 domi wunen kɪru ta kpā.
 Wunen kasenun kəkɔrɔwa tɔmba kuku yenu kasu.
 9 A ra wunen durom yibie nge be ba di ba deba.
 A ra bu nuku dobu wē nge be ba nim gem wa ba nara.
 10 Domi wuna a sāa wāarun nuuru.
 Wunen yam bururam saabuwa sa ka wāarun asansi tubumɔ.
 11 A be ba nun yē durom kuo.
 A bèn gɔru ga dɛere bɔrɔkiniru sɔsio.
 12 A ku de tii suobu bu man naa turi,
 kpa tɔn kɔsobu bu de n duka yakura.
 13 Wee be ba kɔsa mɔ, ba wɔrukumɔ,
 ma ba kpane bu se.

37

1 Dafidin womu.
 A ku tii nɔwia ko tɔn kɔsobun sɔ.
 A ku ka kɔsan kowobu kinɛnu ko.
 2 Domi ba ra mundewa nge yaka gbebusu,
 kpa bu yanda nge yaka bekusu.
 3 A n Yinni Gusunɔ naane sāa kpa a n gea mɔ.
 Nge meya kaa n ka wāa yeru mɔ tem me sɔɔ,
 kpa a n bɔri yendu mɔ.
 4 A wunen nuku dobu kasuo Yinni Gusunɔn mi.
 U koo maa nun wē ye wunen gɔru ga kī.
 5 A Yinni Gusunɔ wunen wāaru nɔmu sandio,
 a n nùn naane sāa.
 Wiya u koo nun kpuro wunana.
 6 U koo de wunen gem mu sɔsira
 nge sɔɔ wii wollun sɔɔ.
 7 Wi u kpīa u kɔsa kua ye u gɔru doke,
 a ku tii nɔwia ko win sɔ.
 A n maari kpa a n Yinni Gusunɔ swaa daki.
 8 A mɔru derio, a nuku gbisibu yinɔ,
 a ku tii nɔwia ko.
 Ye kpurowa ya koo ra nun kɔsa koosia.
 9 Domi ba koo tɔn kɔsobu kpeerasia,
 adama be ba Yinni Gusunɔ naane sāa,
 bera ba ko n tem me mɔ.
 10 N tie fiiko ye tɔn kɔsoba kun ko n maa ka wāa.
 Baa à n mɛɛra mi ba raa wāa, a n maa bu wasi.
 11 Adama be ba tii yē, ba koo tem me tubi di,
 kpa ba n yērimo gem gem alafia sɔɔ.
 12 Tɔn kɔsoba gemgibu bwisiku kɔsunu
 koosimɔ,
 ma ba bu wiru diirisimɔ.
 13 Yinni u tɔn kɔso be yēemɔ,

u yē ma tɔra bu sisie.
 14 Tɔn kɔsoba ben takobi womamɔ,
 ma ba ben tennu berimɔ
 bu ka sārɔbu ka wɔnwɔndobu hunde
 wuna,
 kpa bu be ba gea mɔ go.
 15 Adama ben takobi be, ba koo duwa ben
 tiin toronɔ,
 kpa ben tennu nu bɔkɪra.
 16 Gāa piimii ni gemgii u mɔ,
 nu tɔn kɔso dabinun dukia kere.
 17 Domi ba koo tɔn kɔsobun dam kpeerasia,
 adama Yinni Gusunɔ u yɔ gemgibun biruɔ.
 18 Yinni Gusunɔ u yē
 ye n koo taare sarirugibu deema ben wāaru
 sɔɔ.
 Ben yenu ga n bansu mɔ.
 19 Ba n sekuru wasi wahaɔan saa sɔɔ.
 Ba ko ba n maa deburu mɔ gɔɔrun sanam.
 20 Adama tɔn kɔsoba koo kam ko.
 Yinni Gusunɔn yiberɛba ba ka yakasun wɛsu
 weene.
 Ba koo yarinawa nge dɔɔ wiisu.
 21 Tɔn kɔsobu bā n bɔkura, ba ku ra wesie.
 Adama gemgii u ra kē ka nuku tia.
 22 Be Yinni Gusunɔ u domaru kua,
 ba ko n tem me mɔ,
 adama be u bɔrusi, beya ba koo kpeerasia.
 23 Yinni Gusunɔ u ra tɔn geo kpare win
 sanum sɔɔ.
 Yēron swaa ra nùn wēre.
 24 U n sokura u wɔruma, u ra sewa,
 domi Yinni Gusunɔ u win noma neni.
 25 Na raa sāa bii, tē na bukura.
 Na n maa waare Gusunɔ u gemgii deri,
 n kun me win bibu bu bara ko bu ka di.
 26 Baadomma u wēemɔ ka nuku tia.
 U n be ba bakuramɔ yinarimɔ.
 Win bibu ba ra maa gabu arufaani kue.
 27 A kɔsa derio kpa a gea ko,
 kpa wunen bibun bweseru ta n tem me mɔ
 ka baadommaɔ.
 28 Yinni Gusunɔ u gem kī.
 U n win tɔmbu derimɔ, u ra n bu kɔsu.
 Adama ba koo tɔn kɔsobun bweseru
 kpeerasia.
 29 Gemgiba ko n tem me mɔ,
 kpa ba n wāa mi, ka baadommaɔ.
 30 Gemgiin nɔɔ, gari bwisigiyya ga ra yare.
 Win yara, gema ya ra maa gere.
 31 Gusunɔn wooda ya ra n wāa win gɔruɔ.
 Win naasu kun maa sokuramɔ.
 32 Tɔn kɔso u ra n gemgii sākiriammɛwa,
 kpa u n swaa kasu u ka nùn go.
 33 Adama Yinni Gusunɔ kun derimɔ u nùn
 nama turi.
 U n maa nùn taare wēemɔ siribun sanam.
 34 A n Yinni Gusunɔ yīiyɔ kpa a n win swaa
 swīi.
 U koo nun walle sua kpa a n ka tem me mɔ.
 Kaa wa tɔn kɔsoba kpeerɔ.
 35 Na tɔn kɔsobu wa ka ben dam kpuro,

ba yeke nge dāa kerigiru te ta kpare.

³⁶ Adama ben baa ya doona, wee ba ñ maa wāa.

Na bu kasu, adama ba ñ waara.

³⁷ A taare sarirugii mæriio

kpa a n nūn lasabu sāa.

Domi wi u ra bōri yendu kān bwesera kun kpeemā.

³⁸ Adama mēm nōō sarirugiba koo kam kowa kpuro,

kpa tən kōsobun bweseru tu kpeera.

³⁹ Yinni Gusunōwa u gemgibu faaba mō.

Wiya u ra bu bere nōni swāarun sanam.

⁴⁰ U bu somimā, u bu wōramā tən kōsobun nōman di,

u bu faaba mō, domi win miya ba ben kuku yeru kasu.

38

¹ Dafidin womu ge u kua Gusunō u ka nūn yaaya.

² Yinni Gusunō, a ku man seeyasia wunen mōru sōō.

A ku man so sanam me a mōru besire.

³ Domi wunen sēenu nu man girari,

ma wunen nōmu ga man so ga sura.

⁴ Wunen mōrun saabu, nen wasin gam sari mi n bwāa do.

Nen durum saabu na ñ maa dam gam mō.

⁵ Domi nen toranu kpēa sere nu man gunum kera.

Nu sāa nge sōmu bakanu ni nu man bunum kere.

⁶ Nen booboosu kōsa sere su numia nen gari bakarun sō.

⁷ Na debara, na wasira sere na ñ maa dam mō. Baadomma, na ra n sīmōwa ka nuku sankiranu.

⁸ Domi barara nen wasi kpuro mwa.

Yin gam maa sari mi n bwāa do.

⁹ Na kōsikirawa muku muku, na ñ maa dam gam mō.

Nen gōru ga burisine sere na weeweenu mō.

¹⁰ Yinni, ye na kī kpuro, wuna a yē.

Nen weeweenu kun maa nun berue.

¹¹ Nen gōru ga ñ sō sēe, nen dam man doonarimō.

Wee nen nōni kun maa wāaru tere.

¹² Nen kpaasibu ka be ba man yē kpuro

ba man duki suurimō nen bararun sō.

Ma be ba maa wāa nen turuku,

ba tii mena nenem.

¹³ Be ba kasu bu man go,

ba man yēri beriamme baadomma.

Be ba nen kōsa kasu, ba man kōsa siemā,

ba kasu bu man nōni wōke.

¹⁴ Adama ne, na maariwa piti nge soso

wi u kun gāanu nōmō,

u ñ maa gāanu gerumō.

¹⁵ Meya na sāa nge soso.

Na ñ bu gāanu wisa.

¹⁶ Yinni Gusunō, wune sōōra nen yīyōbu wāa.

Gusunō nen Yinni, a de a man wisi.

¹⁷ A ku de bu nuku dobu ko nen sō, kpa bu man seesi sanam me na sokoramō.

¹⁸ Wee na wōrumaa dōō,

ma nen wahala ya man wāasi.

¹⁹ Na nen toranu tuuba mō.

Tora ni, nu man berum mō.

²⁰ Wee nen yiberēba ba bwāa do, ba maa dam mō.

Be ba man tusa kam sōō, ba dabi.

²¹ Kōsa ba man kōsiemā, ye na bu gea kua.

Ba nen kōsa kasu yēn sō na ra n gea mō.

²² Yinni Gusunō, a ku man deri.

Nen Yinni, a ku ka man tonda.

²³ A na fuuku a man yakia, wuna a sāa nen faaba kowo.

39

¹ Dafidin womu ge u Yedutum, wom kowobun wirugii kua. U nēe,

² na raa nēe, kon nen sanu sanusu laakari ko kpa n ku durum ko nen gari gerubu sōō.

Kon nen nōō kpī sanam me nuku kōsurugii wāa nen bōkuō.

³ Na raa maari, na ñ gāanu gerua,

ma na deema n kua kam,

domi nen nōni swāaru ta sōsiwa.

⁴ Nen laakari ya seewa.

Ye na bwisikumō ya man neni nge dōō,

ma na gerua na nēe,

⁵ Yinni Gusunō, a man nen wāarun saka sōōsio

kpa na n yē nge me na ñ dam mō.

⁶ N wee a nen tōru yīira ka wunen nōman yasum,

ma nen wāarun sanam kun gāanu tura wunen nōni sōō.

Ka geema tonu baawure koo doona nge woo tia,

⁷ ñ kun me nge tiro.

Ye u mō kpuro kama.

U arumani mennamō, u ñ yē wara koo ye di.

⁸ Tē Yinni, mba na maa mara.

Nen yīyōbu wāa wune sōō.

⁹ A man yakio nen durum kpuron di.

A ku de gari bakasu su n man yaakoru mō.

¹⁰ Kon mari, na ñ gari gerumō,

domi wuna a dera ya kōora me.

¹¹ A ku maa man wahala ko.

Na wasikiramō wunen nōm geran sō.

¹² A ra tonu gerusi

kpa a nūn seeyasia win toranun sō.

Ye tonu u kī, yera a ra di nge kōkōbu.

Geema, tonu baawure u koo doonawa nge woo tia.

¹³ Yinni Gusunō, a nen kanaru nōwō,

kpa a nen sokuru swaa daki.

A ku nen wuri atafiru ko,

domi na sāawa sōō wunen mi nge nen sikadoba kpuro.

¹⁴ A man derio sēe,

kpa n wom wa n sere sariru ko.

40*(I maa mɛɛriɔ naasu 14-18, 70:2-6)*

1 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. U nɛɛ,
 2 na nɛn yīiyɔbu doke Yinni Gusunɔn mi.
 Ma u man sīrema u nɛn nɔɔ swaa daki.
 3 U man gawa u yara saa kam kobun wɔrun di,
 mi pɔtɔkɔ wāa.
 U nɛn naasu sɔndi kpee saara wɔllo,
 kpa n ka yōra dim dim.
 4 Gusunɔ u dera na womu kpɔɔ mɔ
 ge na ka nūn siaramɔ.
 Tɔn dabiru ta nua ma ta berum kua,
 ma ta ten naane doke Yinni Gusunɔ sɔɔ.
 5 Doo nɔɔrugiiwa wi u Yinni Gusunɔ naane s̄aa,
 wi u ku ra gere u tii suobu ka wee kowobu swīi.
 6 Gusunɔ nɛn Yinni, wunen sɔm geenu ka wunen himba ye a sun kua ya dabi.
 Gusunɔ, a kpā, a n̄ saara mɔ.
 Na kī n ye kpuro kpara n tɔmbu nɔɔsia.
 Adama yen geera kpā sere na n̄ kpē n ye saari.
 7 A n̄ yākuru kī, n̄ kun mɛ kēru.
 A n̄ yāku d̄ɔɔ mwaararugiru bikie,
 n̄ kun mɛ torarugiru.
 Adama a nɛn swasu kɔria.
 8 Ma na nɛɛ, nɛ wee,
 nge mɛ ba nɛn gari yorua woodan tireru sɔɔ.
 9 Gusunɔ nɛn Yinni, na kī n wunen kīru ko.
 Wunen wooda ya wāa nɛn gōruɔ.
 10 Tɔn wɔrun suunu sɔɔ,
 na ra wunen faaban labaari gea kpare.
 Yinni Gusunɔ, a yē ma na ku ra nɛn nɔɔ mari.
 11 Na n̄ wunen faaban gari berua nɛn gōruɔ.
 Na wunen naane ka wunen somiru tɔmbu nɔɔsia.
 Na tɔn wɔru guna wunen tɔn geeru ka wunen bɔrɔkɔnirun s̄ɔsi.
 12 Yinni Gusunɔ, a ku de n wunen wɔnwɔndu bla.
 A de wunen tɔn geeru ka wunen bɔrɔkɔnirun tu man k̄ɔsu saa kpuro sɔɔ.
 13 Domi k̄ɔsa ye ya man sikerene ya n̄ garirɔ.
 Nɛn kom k̄ɔsum kpuro man girari,
 mu n̄ waabu wāa.
 Mu nɛn wirun seri dabiru kere.
 Na mwia kpara.
 14 Yinni Gusunɔ, a man wɔro,
 a na fuuku a man faaba ko.
 15 A de be ba kasu bu man hunde wuna bu seku bakaru wa.
 A de be ba nuku dobu mɔ nɛn wahalan s̄ɔ
 bu biru wura kpa bu sekuru di.
 16 A de be ba man yaakorɔ m̄ɔ
 ba n̄ wāa desirun bitɔ sɔɔ.
 17 Adama a de be ba nun kasu ba n̄ nuku dobu mɔ.
 Kpa be ba wunen faaba wura

ba n̄ yērimɔ wunen s̄ɔ.
 Kpa ba n̄ gerumɔ ma Yinni Gusunɔwa kpāaru bo.
 18 Adama nɛ s̄aɔrowa, na n̄ gāanu mɔ.
 Ka mɛ, Yinni u man yaaye.
 Nɛn Yinni, wune wi a ra man somi kpa a man wɔra,
 a ku tɛ.

41

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. U nɛɛ,
 2 doo nɔɔrugiiwa wi u ra s̄aaron bwisikunu ko.
 U n̄ wāa wahala sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo nūn yara.
 3 Yinni Gusunɔ u koo nūn k̄ɔsu,
 kpa u n̄ win wāaru neni.
 Mɛya u ko n̄ nuku dobu mɔ win wāaru sɔɔ.
 U n̄ maa derimɔ u wari win yiberɛban nɔmɔ.
 4 Yinni Gusunɔwa u koo nūn k̄ɔsu
 kpa u nūn nɔɔri sanam mɛ u barɔ u kpī.
 5 Wee, na gerumɔ na m̄ɔ,
 Yinni Gusunɔ, a nɛn wɔnwɔndu waawo,
 a nɛn hunde b̄kio.
 Domi na nun torari.
 6 Nuku k̄ɔsurun s̄ɔ, nɛn yiberɛba ba m̄ɔ,
 saa yerà kon gbi.
 Kpa bu wa bu nɛn yīsiru duari.
 7 Goo ù n̄ na nɛn mi, weesa yēro u ra man kue,
 kpa u nɛn gari gura u ka da u nɛn k̄ɔsa gere t̄ɔwɔ.
 8 Nɛn yiberɛba kpuro ba gunnu gunnu gari m̄ɔ.
 Ba man k̄ɔsa bwisikusimɔ.
 9 Domi ba m̄ɔ, wahala ye, ya man neni gem ka tia.
 Nɛ wee na kpī, n̄ n̄ koorɔ n̄ maa se.
 10 Nɛn b̄ɔɔ k̄inasi, ka wi sa wāa sannu b̄ari yendu sɔɔ,
 na maa nūn naane s̄aa, ma sa dimɔ sannu,
 wiya u kua nɛn yiberɛ.
 11 Yen s̄ɔ, Yinni Gusunɔ, a nɛn wɔnwɔndu waawo,
 a man wɔro, kpa n̄ bu kua ye n̄ weene n̄ bu kua.
 12 Nɛn yiberɛ ù kun man kamie,
 saa ye s̄ɔra kon gia ma a man kī.
 13 A man k̄ɔsu nɛn mɛm nɔɔbun s̄ɔ.
 Ma a dera na wāa wunen mi sere ka baadommaɔ.

14 Na Gusunɔ Isireliban Yinni siara.

U ko n̄ wāawa sere ka baadommaɔ. Ami.

WOMUSUN B̄ONU YIRUSE**42**

1 Koren bibun womu ge ba wom kowobun wirugii kua. Ge wee.
 2 Nge mɛ nim n̄ɔru ga ra de n̄mu ga n̄ daurun nim kasu,
 nge mɛya nɛn gōru ga nun kasu Yinni Gusunɔ.

³ Nɛn gɔru ga wunen beke barɔ, Yinni Gusunɔ, wunɛ wi a wāa.
Saa yerà na kon tii sɔsi wunen wuswaaɔ
Yinni.

⁴ Nɛn nɔni yĩresu su kua nɛn nim nɔruram
wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ,

sanam mɛ ba man bikiamɔ ba mɔ,

mana Gusunɔ nɛn Yinni u wāa.

⁵ Nɛn tororu ta ra karewa nà n yaaya
sanam mɛ tɔn dabiru ta ra n man sikerene,
na n tu gbiiye su ka da Gusunɔn sãa yerɔ,
sa n nuku dobu mɔ, sa n Gusunɔ siaramɔ
sannu.

⁶ Mban sɔna ko na n nuki sankire, kpa na n
weeweenu mɔ.

Na ko n nɛn yĩyɔbu doke Gusunɔ nɛn Yinnin
mi,

kpa n maa nɔn siara.

Domɔ u sãawa nɛn Yinni ka nɛn Faaba kowo.

⁷ Nɛn Yinni, na nuki sankire.

Yen sɔna na nun yaayamɔ saa Yuudenin
daarun di,

ka guu te ba mɔ Hɛɛmɔɔn di

ka guu te ba mɔ Miseaan di.

⁸ Wuna a ra de daarun nim mu kukiri,

kpa nim kureru tu se tu garu sua,

kpa ni kpuro nu man wukiri.

⁹ A man wunen kĩru sɔsio sɔɔ sɔɔ,

wɔkuru kpa na n womusu mɔ, na n nun
tɔmamɔ,

na n nun kanamɔ wunɛ wi a man wāaru wɛ.

¹⁰ Gusunɔ, nɛn Yinni, a sãawa nɛn kpee saara.

Mban sɔna a man duari.

Mban sɔna kaa de nɛn yiberɛba ba n man
dam dɔremɔ

kpa na n nuki sankire.

¹¹ Nɛn kukunu bɛsikiramɔ sanam mɛ ba man
nɔni sɔmɔ,

ba man wɔmmɔ, ba gerumɔ ba mɔ, mana
Gusunɔ nɛn Yinni wi.

¹² Mban sɔna na kon nuki sankire.

Mban sɔna ko na n weeweenu mɔ nɛn gɔruɔ.

Nɛ, kon nɛn naanɛ dokewa wunɛ sɔɔ,

kpa n nun siara kpa.

Domɔ a sãawa nɛn Yinni ka nɛn Faaba kowo.

43

¹ A man gem wɛɛyɔ Gusunɔ nɛn Yinni.

A ka man yinɔ be ba nɛn nun nasien wuswaaɔ.

A man yakio wee kowobu ka tɔn kɔsobun
min di.

² Gusunɔ, wunɛ wi a man kɔsu, mban sɔna a
man yinamɔ.

Mban sɔna kaa de nɛn yiberɛba ba n man
dam dɔremɔ

kpa na n nuki sankire.

³ A de wunen yam bururam ka wunen
bɔrɔkinira n man kpare.

A ka man doo sere wunen guu dɛera ten mi,
mi a wāa,

⁴ kpa n da wunen yaku yerɔ.

Gusunɔ, wunɛ wi sɔɔ na nuku dobu mɔ,

kon nun siara ka womusu, ka mɔrɔku.

Gusunɔ, wuna a sãa nɛn Yinni.

⁵ Mban sɔna na kon nuki sankire,

kpa na n weeweenu mɔ nɛn gɔruɔ.

Na kon nɛn naanɛ dokewa wunɛ sɔɔ,

kpa n wure n nun siara.

A sãawa nɛn Yinni ka nɛn Faaba kowo.

44

¹ Womu ge Koren bibu ba wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.

² Gusunɔ, sa nua ka bɛsɛn tiin swaa
wunen sɔma ye a kua bɛsɛn baababan waati.
Bera ba sun ye sɔɔwa.

³ Ka wunen tiin nama a bwese tukunu gira.

A bwese ni so nu yarina,

ma a bɛsɛn baababa swii nin wāa yenɔ.

⁴ Bɛsɛn baaba be, ba bwese nin tem mwa.

N nɛ mɔ yɛn sɔ ba takobi mɔ,

n nɛ maa mɔ yɛn sɔ ba dam mɔ,

adama yɛn sɔ a bu kīwa ma a wāa ka be,

ma a bu yara ka wunen nɔmu.

⁵ Gusunɔ, wuna a sãa nɛn sina boko.

A wunen tɔmbu nasara wɛɛyɔ.

⁶ Ka wunen dama sa ko bɛsɛn yiberɛba suriri.

Ka wunen yisira sa ko bu suni.

⁷ Domɔ na yɛ ma n nɛn tendu,

nɛn kun mɛ nɛn takobi ya koo man faaba ko.

⁸ Wuna kaa sun wɔra bɛsɛn yiberɛban nɔman
di.

Kpa a be ba sun tusa burisina.

⁹ Sa ko n woo kanamɔ tɔru baatere wunen sɔ,
sa n nun siaramɔ sere ka baadommaaɔ.

¹⁰ Ka mɛ, wee a sun yina, a sun sekuru doke,
a ku ra n maa ka bɛsɛn tabu kowobu wāa bā
n tabu yariɔ.

¹¹ A dera sa biruku yira wurɔ bɛsɛn
yiberɛban wuswaaɔ,

be, be ba sun tusa ba bɛsɛn yānu guramɔ.

¹² A sun bɛri ben nɔmɔ nge mɛ ba ra arari
yāaru nɔmu bɛrie.

Ma a dera sa yarina, sa yabi bwese tukunu
sɔɔ.

¹³ A bɛsɛ, wunen tɔmbu dɔramɔ gobi sari,

a n maa sun garisi gāa geenu.

¹⁴ Wee a sun sekuru doke bɛsɛn berusebun
wuswaaɔ,

¹⁵ be, be ba sun sikerene, ba sun yɛɛmɔ, ba
sun yaakorɔ mɔ.

A dera bwese tukunu nu sun womu dokemɔ,
ma nu sun wii gimanu koosimɔ ka yaakorɔ.

¹⁶ Wee sere ka tɛ, seku te, ta ra n man mɔwa,
kpa na n nɛn wuswaa wukiri

¹⁷ yɛn sɔ nɛn yiberɛ u man wɔri, u wɔmmɔ

u man nɔɔ kuurimɔ.

¹⁸ Yeniba kpurowa ya ra sun deeme.

Ka mɛ, sa nɛn nun duari,

sa n maa wunen arukawani kusie.

¹⁹ Bɛsɛn gɔru ga nɛn sīire wunen min di,

sa n maa gere wunen swaan di.

²⁰ Adama ka mɛ, a sun kasuka gbaburɔ
demakunun wāa yerɔ.

Ma a sun yam wākuru wukiri.

²¹ Gusunɔ, sà n daa wunen yīsiru duari,

ma sa da sa būnu ganu sāmɔ,

²² a n̄ kaa tubu, wunɛ wi a tɔnun gōrun gari yɛ?

²³ Adama wunen sōna ba sun goomɔ bururu ka yoka,

ba sun mɛɛra nge yāa ni ba ka dɔɔ bu go.

²⁴ A dom yando Yinni! Mban sōna a do.

A dom yando. A ku sun yina sere ka baadommaɔ.

²⁵ Mban sōna a wunen wuswaa berumɔ.

Mban sōna a n̄ besen wɔnwɔndu m̄ɔ.

A n̄ wa nge mɛ ba sun taare?

²⁶ Domi sa nuki sankire. Sa kpī tua sɔɔ.

²⁷ A seewo a sun somi.

A sun wɔro wunen durom bakam s̄ɔ.

45

¹ Kīrun womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Nɛn gōru ga bwisiku duronu yiba sere nu yarimɔ.

Na womu geni m̄ɔ sunɔn s̄ɔ.

Nɛn yara ya s̄aa nge yoro geon yorutia.

³ Wuna a buram bɔ tɔn bibun suunu sɔɔ.

Wunen gari yi durom yiba.

Yen sōna a Gusunɔn domaru m̄ɔ sere ka baadommaɔ.

⁴ Tabu kowo dangii, a wunen takobi bɛkio, wuna a yiiko ka bɛɛɛ baka m̄ɔ.

⁵ Ka wunen sinandun dam,

a wunen tabu keke yɔwɔ a da a nasara sua, kpa a gem sanna ka daa duudwia ka gean kobu,

kpa a sɔm maamaakiginu ko ka wunen nɔm geun dam.

⁶ Wunen s̄ɛɛnu nu nɔɔ do,

nu koo wunen yiberɛba s̄aku,

kpa tɔmbu bu wɔruku wunen wuswaaɔ.

⁷ Gusunɔ, ba wunen bandu swīi sere ka baadommaɔ.

Gema a ka wunen bandu neni.

⁸ A gea kī, ma a k̄s̄a tusa.

Yen sōna Gusunɔ wi u s̄aa wunen Yinni, u nun gɔsa.

U maa nun nuku dobu w̄ɛ ye u ka nun aye bɛɛɛguru w̄ɛ

te ta wunen kpaasibuguru kp̄aaruru kere.

⁹ Wunen yānu nu turare numɔ

ye ba ra soku miru ka aloesi ka kasi.

Ba m̄ɔɔkunu soomɔ a ka nuku dobu wa

wunen sina gbaburɔ te ba suunu donnu mani mani.

¹⁰ Sina bii wɔndiaba ba s̄aa wunen kurɔ kpaɔ s̄akobu.

Kurɔ kpaɔ u ȳɔ wunen nɔm geuɔ u wura sebua ye ya na Ofirin di.

¹¹ A swaa dakio, bii kurɔbu a nɛn gari nɔ,

kpa a yi bwisiku.

A wunen tɔmbu duario ka wunen baan yenugibu.

¹² Wunen buram mu ka sina boko naawa gem gem.

A n̄n bɛɛɛ w̄ɛɛyɔ yèn s̄ɔ u s̄aa wunen yinni.

¹³ Tirin tɔmbu be ba bwesenu kpuro arumani kere,

ba koo ka nun dukia bwese bweseka naawa bu ka wunen kīi geeru kasu.

¹⁴ Sina bii wɔndia kurɔ kpaɔ wi, u wāa sina kpaarɔ,

u yānu sebua ni ba bururu koosi ka wuraba.

¹⁵ Ba ka n̄n da sunɔn mi ka win yāa bura n̄nigii ni,

ma win kurɔ kpaɔ s̄akoba n̄n swīi.

¹⁶ Ba bu duusia sina kpaarɔ ka nuku dobu ka ȳɛribu.

¹⁷ Sina boko, wunen biba koo wunen baababan tubi di,

kpa bu bandu di tem kpuro sɔɔ.

¹⁸ Nɛn womu geni, ga koo de bu wunen yīsiru yaaya t̄ɔru baatere,

kpa bwesenu kpuro nu nun siara sere ka baadommaɔ.

46

¹ Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ba gu kuawa ka gōru yāka. Ba nɛɛ,

² Gusunɔwa u s̄aa besen kuku yee naanegiru ka besen t̄asi yeru.

Baa nuku sankiranu sɔɔ,

u ra n s̄ɔɔru s̄aawa u ka tanu somi.

³ Yen sōna sa n̄ berum m̄ɔ sanam mɛ tem mu yīirimɔ,

n̄ kun mɛ sanam mɛ guunu diirimɔ nim w̄ɔkun s̄ɔwɔ.

⁴ Sa n̄ nande sanam mɛ nim w̄ɔkun nim kurenu nu w̄oki nu yaka m̄ɔ

sanam mɛ nu guunu yīirimɔ.

⁵ Daaru gara wāa t̄ɛn nim mu ka nuku dobu naamɔ Wɔrukoon wāa yerɔ,

dii dɛɛra ten mi, mi wi, Gusunɔ u wāa.

⁶ Gusunɔ u wāa te sɔɔ, yen sōna ta n̄ wɔrumɛ. Gusunɔ u ra tu gabewa saa buru buru yellun di.

⁷ Bwesenu nu burisine, ma bannu wɔrukumɔ.

Gusunɔ u gb̄ara, ma tem mu yanda.

⁸ Gusunɔ w̄allu ka tem Yinni u ka sun wāa.

Yakɔbun Yinni, u s̄aawa besen kuku yee naanegiru.

⁹ I na i wa ye Yinni Gusunɔ u kua.

U sɔm maamaakiginu kua handunia sɔɔ.

¹⁰ U tabu kpeesia yen goonu nne ye sɔɔ.

U tennu ka yaasi b̄ɔka,

ma u tabu keke yi dum̄i gawe d̄ɔɔ m̄eni.

¹¹ U nɛɛ, i ȳɔro, kpa i gia ma wiya Gusunɔ.

U bandu d̄ii bwesenu kpuro sɔɔ, ka tem kpuro sɔɔ.

¹² Gusunɔ w̄allu ka tem Yinni u ka sun wāa.

Wi, Yakɔbun Yinni u s̄aawa besen kuku yee naanegiru.

47

1 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

2 Bεε handunian bwesenu, i taki koowo, kpa i kuuki ko ka nuku dobu Yinni Gusunən mi.

3 Domi u s̄awa Yinni W̄rukoo wi u nanum m̄a.

U s̄awa sina boko tem kpuro s̄a,

4 wi u ra de su bwesenu ganu t̄esi, kpa sa n nu taare.

5 Wiya u sun b̄esen tem ḡasia, ma sa yen woo kanam̄a,

b̄ese Yak̄abun bweseru te wi, Yinni u k̄i.

6 Gusun̄a u ȳom̄a S̄ion̄a, ma ba nasaran taki m̄a.

U ḡbia u d̄a, ma ba k̄oba soom̄a.

7 I Gusun̄a womu kuo, i Gusun̄a womu kuo.

I Yinni, sina boko siaro ka womu.

8 Domi wiya u s̄aa handunia kpuron sun̄a.

I n̄un womu kuo.

9 Wiya u bandu dii bwesenu kpuro s̄a, ma u s̄ win sina ḡoni d̄era s̄a.

10 Bwese tukunun sina biba m̄ennam̄a ka Gusun̄a Aburahaman Yinnin t̄ambu.

Domi wiya u ka be ba tem k̄su w̄a.

Wiya u kpuro kere.

48

1 Womu ge Koren bibu ba kua. Ge wee.

2 Yinni Gusun̄a, a kp̄a, yen s̄na n weene bu nun t̄ama baama, wunen wuū ka wunen guu d̄era ten w̄llo te ba m̄ S̄ion̄i.

3 Ta ȳs̄ buram buram t̄ona.

Wi u tu m̄era kpa u n nuku dobu m̄ ten buram s̄s̄.

Guu ten s̄s̄ ȳsan n̄am geu gia, sina bokon sina kpaara mi.

4 Yinni Gusun̄a, wunen sina kpaaru s̄a, a ra sun s̄asiwa ma a s̄aa b̄esen kuku yeru ka gem.

5 Domi wee, sinambu ba m̄enna, ba n̄a tia kua bu ka S̄ion̄i wori.

6-7 Adama ye ba nun wa, miya b̄erum bu mwa, ba wurura nge t̄on kuro

wi marubun wahala ya n̄enua sanam m̄e u yiire.

Yera ba nanda ba duki sua.

8 Ba fukura ba w̄ruka nge goo nimkuu ge s̄a yari yerun woo ga fuka.

9 Ye sa n̄om̄a ba gerum̄a, sa ye wa Gusun̄a, w̄llu ka tem Yinnin wuūa.

Sa ye wa Gusun̄a b̄esen Yinnin wuūa.

Wiya u koo de wuu ge, ga n w̄a sere ka baadommaa.

10 Gusun̄a, sa wunen durom bwisikunu m̄a wunen s̄aa yee ten mi.

11 Nge m̄e a ȳs̄iru yara, nge m̄eya ba koo nun t̄ama handunian goonu n̄e s̄a.

Domi a ra t̄ambu kpare gem s̄a.

12 Be ba w̄a S̄ion̄in guur̄a, ba nuku dobu m̄a. Yudan t̄ambu ba ȳerim̄a wunen siri bi a kuan s̄s̄.

13 I s̄iȳo i ka S̄ion̄i sikerena.

I yen k̄su yenu gario.

14 I yen ḡbara te m̄erio,

kpa i yen sina kpaanu m̄eri

i ra ka b̄een bibu yen faagi kua,

15 i n̄e, Yinni Gusun̄awa u s̄aa b̄esen Yinni sere ka baadommaa.

Wiya u koo maa sun kpara sere ka b̄esen ḡon t̄ara.

49

1 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

2 Bεε bwesenu kpuro, i swaa dakio i n̄o.

Bεε handuniagibu, i swaa tem kp̄iȳo i n̄o.

3 Damgibu ka bw̄ε̄bw̄ε̄bu, i swaa dakio i n̄o. S̄arobu ka gobigibu, i swaa tem kp̄iȳo i n̄o.

4 Na kon gari bwisigii gere.

N̄en bwisikunu nu maa asansi m̄a.

5 Na bwisigibun m̄onnu swaa daki, na kon maa b̄e nu tubusia ka m̄ar̄aku.

6 Mban s̄na kon b̄erum ko wahalan saa s̄a.

Mban s̄na kon b̄erum ko sanam m̄e n̄en yib̄ereba ba man sikerene nuku k̄surun s̄s̄.

7 Ba ben dukia naane s̄aa.

Ma ba tii sue dukia yen kp̄aarun s̄s̄.

8 Adama ben goo kun kp̄e u win winsim hunde yakia,

kpa u Gusun̄a yen k̄siaru w̄e.

9 Domi hunden yakia bu ḡa bakana, bu n̄ noru m̄a.

Yen s̄na n̄ n̄ koor̄a bu kp̄i bu ye ko,

10 n̄ n̄ maa koor̄a ba n w̄a sere ka baadommaa.

Ba n̄ kp̄e bu ḡa yina.

11 Domi sa waam̄a ma bwisigibu ka gari bakasu kpurowa ba gbim̄a.

Ma ba ben dukia derim̄a gabu bu gura.

12 M̄eya be ba ȳs̄iru yara ba ra n bwisika ma ben ȳenusu ko n w̄awa sere ka baadommaa.

Ben w̄a yenu kun maa kam m̄a.

13 Adama t̄onu wi u b̄ere ma u ku ra te.

U s̄awa nge ȳe yi ba ra sakiri.

14 Nge m̄eya ben are s̄a, be ka be ba bu sw̄i ba ben gari swaa daki.

15 Ba ra bu surewa ḡorio nge ȳa ḡo ge ba sure w̄ru s̄a,

kpa ḡo u bu di.

N̄ sosi, t̄on d̄eroba koo bu taaku, kpa ben b̄ere yu kpe,

kpa ḡaribun w̄a yeru tu ko ben ȳenu.

16 Adama Gusun̄a u koo n̄en hunde w̄ra saa ḡaribun w̄a yerun di.

Domi u koo man k̄su.

17 Yen s̄s̄, a ku nanda t̄onu u n dukia guram̄a, ma win ȳenun arumani ya sosim̄a.

18 A n yē ma u n̄ ka yen gaa d̄o ḡorio,
 ba n̄ maa ka n̄n yen gaa sikumo.
 19 U ko n nuku dobu m̄o win w̄āaru s̄o,
 kpa ba n n̄n siaram̄o nuku doo bi u m̄n s̄o.
 20 Adama yen k̄k̄o, u koo win baababa
 deemawa ḡorio.
 Be, ba n̄ maa handunian yam bururam wasi.
 21 T̄on̄ wi ba b̄ere w̄ēm̄o, ma u n̄ bwisi m̄o,
 u s̄āawa nge ȳe yi ba mw̄ēr̄ima bu sakiri.

50

1 Asafun womu. Ge wee.
 Yinni Gusun̄o u gari m̄o, u handuniagibu
 soku
 be ba w̄āa s̄o yari yer̄o n̄ ka da s̄o duu yer̄o.
 2 Gusun̄o u kurama saa Sīoni wuu bur̄o gen
 min di ka yam bururam.
 3 Besen Yinni u wee wi, wi u ku ra mari.
 Win wuswaa d̄o boko s̄ōrua,
 ma guru woo b̄k̄o ga ka n̄n sikerene.
 4 U n̄ōḡiru sue w̄oll̄o ka tem̄o u ka win t̄ambu
 siri.
 5 U m̄o, i man nen t̄ambu mennama be ba man
 naane s̄ā,
 be, be ba ka man arukawani b̄kua
 ma ba ye sire ka ȳakuru.
 6 W̄ollu kpuro ta koo win gem gari kpara.
 Domi wiya u s̄ā siri kowo.
 7 Yinni Gusun̄o u n̄e,
 i swaa dakio b̄e nen t̄ambu Isireliba.
 Na kon b̄e s̄o ma n̄na na s̄ā b̄en Yinni.
 8 N n̄ b̄en ȳakunun s̄o na b̄e gerusim̄o.
 Domi na ra b̄en ȳaku d̄o mwaararuginu
 mw̄e baadomma.
 9 Na n̄ maa naa kinenu mwaa m̄o b̄en yenuo,
 n̄ kun m̄e boo kinenu b̄en boo ḡōs̄o.
 10 Domi n̄na na gb̄eeku ȳe kpuro m̄o
 ka yi yi w̄āa guun̄o dabi dabinu.
 11 Na gun̄o si su w̄āa guun̄o kpuro ȳe
 ka maa ȳe yi yi w̄āa yakaso.
 Yi maa s̄āwa negii.
 12 N n̄ ḡō̄run na ta man m̄o, n n̄ wune kon s̄o.
 Domi n̄na na handunia m̄o ka ye ya w̄āa ye
 s̄o kpuro.
 13 I tamaa kon naa kin̄enun yaa temwa?
 I tamaa boo kin̄enun yema kon n̄o?
 14 Ye n buram bo, yera i n̄e Gusun̄o b̄en Yinni
 siara.
 Kpa i b̄en n̄o mw̄ēnu yibia ni i man kua.
 15 A man sokuo sanam m̄e a nuki sankire.
 Saa ye s̄o, kon nun wurari, kpa a man b̄ere
 w̄e.
 16 Adama Gusun̄o u k̄san kowo s̄ōm̄o u m̄o,
 mban s̄ōna a nen woodaba siam̄o ma a nen
 arukawanin gari gerum̄o,
 17 wune wi a ku ra s̄ōs̄iru k̄a,
 ma a nen gere atafiiru s̄ā.
 18 A n gb̄en̄o wa, a ra ka n̄n n̄o tia ko,
 a ra n̄ w̄āa ka sakara kowobu.

* 51:9 wororu - Yuuba b̄a n̄ deerasiabun wororu m̄o, ba ra d̄āa kiku ge ba m̄o is̄o pu wasiwa deerasiabun nim s̄o kpa bu ka gu durumgii ȳēka.

19 Wunen n̄o ga ra n̄ k̄ōsa yibawa,
 wunen yara ya weesu sekumo.
 20 Mi a sina kpuro, wunen winsimwa a ra n
 w̄im̄o,
 kpa a n wunen m̄ero bisin k̄ōsa gerumo.
 21 Yeniba kpurowa a kua, ma na maari.
 Domi a tamaa na s̄āawa nge wune.
 Adama kon nun taare w̄e
 kpa n kpuro terasia wunen wuswaa.
 22 I laakari koowo, kpa i swaa daki i n̄o
 b̄e be i n̄e Gusun̄o duari.
 Ma n̄ kun m̄e, kon b̄e s̄ere n̄ yaaku.
 Goo kun maa kp̄e u b̄e w̄ora.
 23 Win ȳakuru ta s̄ā siarabu,
 ȳerowa u man b̄ere w̄ēm̄o.
 Wi u maa win tii n̄eni dee dee
 ȳerowa u koo nen faaba wa.

51

1-2 Ye Dafidi u ka Bati Seba kpuna u kpa,
 Gusun̄on s̄om̄o Natani u da win mi. Yen
 biruwa Dafidi u wom kowobun wirugii
 womu geni kua. Ge wee.
 3 Gusun̄o, a man durom kuo wunen k̄i
 geerun s̄o.
 A nen toraru wun̄o wunen w̄onw̄ondun s̄o.
 4 A man woburuo s̄ā s̄ā kpa a nen kom
 k̄sum w̄ōka.
 A nen durum wun̄o kpa n̄ s̄āra.
 5 Domi na nen toraru wur̄a,
 nen durum ya maa man bitani m̄o
 baadomma.
 6 Wune turowa na torari,
 na maa kua ye ya n̄ nun dore.
 Yen s̄o, a gem m̄o ye a ka man taare w̄e.
 Wunen siribu bu d̄ende.
 7 N wee, kom k̄sum s̄ōra ba man mara.
 Nen m̄ero wi u maa nen gura sua, win tii u
 s̄āawa durumgii.
 8 Adama gema a bikiam̄o ḡōruo.
 N n̄ men na, a de wunen bwisi yi n̄ man
 w̄āasi.
 9 A man deerasiabun wororu * koosio kpa n
 deera.
 A man woburuo kpa n burura n w̄esu kera.
 10 A man nuku dobu w̄ēȳo kpa na n desinu
 karam̄o.
 Baa m̄e a nen ḡōma dwiiasia, kon kparam
 ȳēeri.
 11 A ku nen durum m̄eri,
 a nen kom k̄sum kpuro w̄ōko.
 12 Gusun̄o, a man ḡōru w̄ēȳo ge ga deere,
 kpa a man hunde kpa w̄e ye ya koo ȳōra sim
 sim.
 13 A ku man gira wunen b̄okun di,
 a ku maa man wunen Hunde Deero mwaari.
 14 A kparam man wunen faaban nuku dobu
 w̄ēȳo,
 kpa k̄i geeru tu nen hunde dam k̄ē.

15 Sanam meya kon durumgibu wunen swaa sōsi,

be, be ba nun torari,

kpa bu wurama wunen mi.

16 Gusunō, wunē wi a man faaba kua,

a ku maa man goon yem bikia.

Ko na n wunen gem me a man wē takaru mō.

17 Yinni Gusunō, a nen nō wukio

kpa gu nun siara bu nō yam kpuro.

18 A n daa yāku dō mwaararugiru kī,

na n daa nun tu kue.

Adama a n yākunu kī.

19 Yāku te ta nun wēre,

teya gōru ge ga tii kawa.

Gusunō, a n tōmbu yinamō

be ba tuuba kua ka tii kawabu.

20 A de a ka Siōni nōnu geu mēeri kpa a ye gea kua,

kpa a Yerusalemun gbāraru seeya.

21 Sanam meya kaa yākunu mwa ni a bikia.

Niya yāku dō mwaararuginu.

Kpa bu naa kinenu go wunen yāku yerō.

52

1 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua.

2 U gu kuawa sanam me Døegu Edōmu u na Sōulun mi u ka nūn sō ma Dafidi u da Akimēlekin mi. Womu ge wee.

3 Tabu durō, mban sōna a tii siaramō kōsa ye a mōn sō.

A n yē ma Gusunōn durom mu ko n wāa sere ka baadommao.

4 Kōsa tōnawa wunen yara ya ra n gerumō. Ya sāawa nge wobu te ta nō do, murafiti wunē,

5 a ra kōsa kā n kere gee,

kpa a n weesu kī n kere gem.

6 Gari kōsiya yi ra n yiba wunen nōwō

kpa a n wāa keetan swee sōo.

7 Yen sō, a n yē ma Gusunō u koo nun sura sere ka baadommao.

U koo nun gawa u yara saa wunen kuu bekurugirun di,

kpa u nun wuna wasobun suunu sōon di.

8 Be ba Gusunō naane sāa, ba koo nun wa,

kpa biti bu mwa bu nun yēe bu nēe,

9 durō winiwa u yina Gusunō u nūn kōsu,

ma u win naane doke win dukia sōo,

u tii kōsu win bwisi sōo.

10 Nē, na wāawa Yinni Gusunōn sāa yerō

nge olifin dāa beku te ta kpare, ta wēsu sāa.

Na win durom naane sāa sere ka baadommao.

11 Na kon nūn siarawa sere ka baadommao, domi u kua.

Wi sōra kon nen yīiyōbu doke be ba nūn naane sāan suunu sōo

yēn sō u sāa tōn geo.

53

(I maa mēerio 14)

1 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka gaasiraru. Ge wee.

2 Wee nge me gari bakasu su sāa.

Su ra nēe, Gusunō sari.

Su sankire. Su kom kōsum mō.

Sin gagu sari ge ga gea mō.

3 Yinni Gusunō u tōmbu mēerima saa wōllun di,

u ka wa goo ù n wāa u bwisi mō,

u ka wa goo ù n wāa u nūn sāamō.

4 Adama u wa be kpurowa ba kōore.

Be kpurowa ba sankire.

Be kpurowa ba kōsa mō.

Baa ben turo kun gea mō.

5 Ye u wa me, yera u tii bikia u nēe,

kōsan kowo be, ba n yēru mō?

Wee ba nen tōmbu gbēnimō.

Ben goo kun man sāamō.

6 Yen sō, ba koo nanda bu diiri

sanam me gāa bērumginu sari.

Be ba ka nun tabu mō,

Gusunō u koo ben kukunu yarinasia.

Ba koo sekuru wa yēn sō u bu yina.

7 Yinni Gusunō, na nun kanamō

a de faaba kowo goo u yari Siānin di

u Isireliba, Yakōbun bweseru yara desirun di,

kpa ba n wāa bəri yendu sōo.

À n kua me, anna a nuku dobu wa bi ba koo ko mi.

54

1 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka mōraku

2 sanam me Sifugibu ba na Sōulun mi bu ka nūn sō ma Dafidi u kukua ben temō. Ge wee.

3 Gusunō, a man faaba koowo wunen yīsirun sō.

A de a man siria ka wunen dam bakam.

4 Yinni Gusunō, a swaa tem kpīiyō kpa a nen kanaru nō.

5 Domi tōn tukobu ba man seesi.

Tōn kōsobu ba kasu bu man go.

Ben bwisikunu sōo, ba nēe, wunē Gusunō a sari.

6 Adama nen mi, wuna a sāa nen faaba kowo.

Be ba ka man yō, bera a maa ka yō.

7 A nen yibereba kōsa kōsio.

A man bōrōkiniru sōsio, a bu go.

8 Kon nun yākunu kua ka nuku tia.

Kon womu ko ka wunen yīsiru n nun tōma, domi a sāa tōn geo.

9 Wuna a ra man nuku sankiraru wunari, kpa na n nuku dobu mō nā n nen yibereba wa.

55

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka mōraku. Ge wee.

2 Yinni Gusunō, a swaa tem kpīiyō a nen kanaru nō.

A ku man biru kisi nā n nun kanamō.

3 A nen laakari koowo kpa a man wisi.

Wee na sirene ka nuku sankiraru,

4 na burisine yiberēban garin sɔ
ka tən kōsobun dam dārebun sɔ.

Tamba man kōsa kuamme,
ba man taare wē ka mōru baka.

5 Na nuki sankire too nen gōruo.

Ma gōon berum man nenua.

6 Na nanda sere na diirimō.

7 Na nēe, nā n daa kasa mō nge kparuko,
kon yōwa n da n sina na n wēre.

8 Kon duka yakura n da mi n toma,
kpa na n wāa ghaburu.

9 Kon duka yakura fuuku n kuku yeru kasu,
kpa guru woo damguu gu ku raa man so.

10 Yinni, a nen yiberēban kpunaa kam koosio,
kpa bu ku nōosina.

Domi na waamō tamba wōbia ka sannōsu mō
wuuo

11 ba ka gen gbāraru sikerene sōo sōo ka
wōkuru.

Meya kōsa ba mō wuu ge sōo.

12 Nuku kōsurugibu ka gbenōbu ka keetagiba
ba yiba wuu ge sōo.

13 N n yiberen na u na u man wōnwa,
na n gam gerumō.

Goo ū n man tusa, kon kuke win sɔ.

14 Adama wuna a kua mē,
wune wi a sāa nen beruse ka nen bōrō,
wune wi na ra nen asiri sɔ.

15 Nē ka wune, kii bakara ta sun manine,
ma sa dōo sannu Yinni Gusunōn sāa yerō.

16 A de gōo u tən kōsobu sēre subaru sōo,
kpa bu da gōribun wāa yerō wasiru.

Domi nuku kōsura yiba ben swaa sōo.

17 Adama Yinni Gusunō, wuna na faaba
kanamō.

Kaa maa man faaba ko.

18 Tōo giriru kpuro, na ra n weeweenu mōwa.
Meya a maa nen nōo nōomō.

19 A n kaa de yiberēba bu man nōma turi baa
mē ba dabi.

Kaa man bōri yendu wē.

20 Yinni Gusunō, wune wi a sɔ wunen sina
gōnao sere ka baadommao,

wuna kaa negii nō, kpa a bu sekuru doke.

Domi n n kōorō bu gōru gōsia
yēn sɔ ba n nun nasie.

21 Ba wi u ka bu wāa bōri yendu sōo sannō
wōri.

Ba arukawani ye u ka bu bōkua kusia.

22 Gari doriya yi ra n wāa tən kōso win nōowō.
Adama tabun gariya yi ra n wāa win nukurō.

Meya maa win gari yi ra n kokumōwa nge
gum yarum.

Adama yi ra n sāawa nge takobiba.

23 A wunen wāaru kpuro Yinni Gusunō
nōmu sōndio,

kpa u nun nōori.

Domi u n derimō gemgii u wōruma.

24 Yinni Gusunō, wuna kaa de tən kōsobu bu
da gōribun wāa yerō.

Kpa tən gōwobu ka be ba bwisi kōsi mō bu
gbi sekum.

Adama nē, wuna na naane sāa, Yinni Gusunō.

66

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ba gu kuawa ka dōkō te ta sāare
nge kparukogiru ge ga sumō dāa bakaru
garun wōllō. Dafidi u womu ge kuawa sanam
mē Filisitiba ba nūn mwa ba neni Gatio. Ge
wee.

2 Gusunō, a nen wōnwōndu waawō,
domi tən dabira ta man buku buku mō.

Ta ka man tabu mō,
ma ta man nōni sōomō tōo baatere.

3 Nen yiberē be, ba dabi,
ba man buku buku mōwa saa kpuro,

be, be ba ka man tabu mō mi,
ba man wōri ba taare.

4 Berum mū n man mwa.

Wuna na ra n naane sāa.

5 Yinni, na nun siara gari yi a geruan sɔ.

Na n gāanu ganun berum mō,

domi na nun naane sāa.

Mba tōnu u koo kpī u man kua.

6 Tōo baatere ba ra man gari kōsiwa,
kpa ba n man gāa kōsunu bwisikusimō.

7 Ba nōo tia kua, ba man sakiriamme.

Ba nen yira kasu bu ka man hunde wuna.

8 Domi ba tamaa kōsa ya koo bu yara.

Yinni, a bu suro ka mōru.

9 A nen yira kpuro swīi mi na kpikuru da.

A nen nōni yīresu gārio wunen bwāaru * sōo.

A sin geeru yorua wunen tireru sōo.

10 Gusunō, nā n nun nōogiru sue,

nen yiberēba ba koo biru wura.

Domi na yē kam kam ma a sāawa negii.

11 Yinni Gusunō, na nun siara gari yi a geruan
sɔ.

Meya kon maa nun tōma wunen gari yin sɔ.

12 Na n gāanu ganun berum mō,

domi na nun naane sāa Yinni.

N n mēn na, mba tōnu u koo kpī u man kua.

13 Gusunō, kon nen nōo mwēru yibia te na
nun kua.

Kon yākunu ko n ka nun siara.

14 Domi a man yara saa gōon di.

Meya a n derimō nen naasu su sokura.

Kpa n kpī n sī wunen wuswaa tōmbun su-
unu sōo.

67

(I maa mēeriu naasu 8-12, 108:2-6)

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. U womu geni kuawa sanam mē
Sōolu u nūn naa gire u go. Ma u da u kukua
kpee baa sōo. Ge wee.

2 Gusunō, a nen wōnwōndu waawō.

* 56:9 *bwāaru* - Bwāa te, Yuuba ba ra tu kowa ka gōna.

Wunen miya na kuku yeru kasu.
 Wunen kasan saara ta koo man ben sere nen nani swaaruu kpuro tu ka kpe.
 3 Yinni Wɛrukoo, wuna na nɔɔgiru sue, domi wuna a ra man nɔɔri.
 4 Saa wɔllun diya kaa man somima. Kaa nen yiberɛba burisina.
 A man wunen bɔrɔkɔniruu ka wunen tɔn geeru sɔɔsima.
 5 Wee na waa tɔn kɔsobun suunu sɔɔ be ba sɔa nge gbee sinan si su ra tɔmbu tem. Ben donna nu sɔa ben yaasi ka ben sɛɛnu. Ma ben yara sɔa nge takobi ye ya nɔɔ do.
 6 Gusunɔ, wɔllu ta n̄ kpɛ tu nun mwa wunen kpɔarun sɔ.
 A wunen yiiko sɔɔsio tem kpuro sɔɔ.
 7 Nɛn yiberɛ be, ba man yɛri beria nen swɛɛ kpuro sɔɔ, ma na tem tuke na wa ba wɔru gba nen wuswaaɔ.
 Adama bera ba gu wari.
 8 Gusunɔ, nɛn torora sɔ. Kon nun womu kua kpa n nɛn baranu so.
 9 A yandɔ nɛn bwɛra. Mana nen gɔɔgera waa. Mana nen mɔrɔku ga waa n ka sɔɔ bɔɔsɔia.
 10 Yinni Gusunɔ, kon nun siara tɔmbun suunu sɔɔ, kpa n maa nun tɔma ka womusu.
 11 Domi wunen tɔn geera wɔawa sere ka wɔllo.
 Mɛya maa wunen bɔrɔkɔniruu ta sɔɔsiramɔ sere ka guru winɔ.
 12 Gusunɔ, wɔllu ta n̄ kpɛ tu wunen kpɔaruu mwa.
 A wunen yiiko sɔɔsio handunia kpuro sɔɔ.

58

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.
 2 Bɛɛ Wɛrukoon tɔmbu, i ko kpɛ i baawure siri dee dee i n ka sere nɔɔ maari?
 3 Aawo, i kɔsa mɔwa gɔruɔ.
 Ma i bɔbunu ayeru kɛmɔ.
 4 Daa kɔsaɔgii u ra sɔɔsirewa saa win meron nukurun di.
 Wee kowo u ra kɔɔrewa saa win birun di.
 5 Ben nɔɔ ga ra n dɛɛ yibawa nge waa, kpa ba n ben swasu kɔrua nge surɔkɔru
 6 te ta kun kɛ tu dobo dobo gɔgɔbun gari nɔ, baa mam wi u dobo dobo yɛru bon gari.
 7 Yinni Gusunɔ, a bu nɔɔ kɔsukuo.
 Be, be ba sɔa nge gbee sinan kpɛmmɛnu mi, a ben baa saburosu yakirio.
 8 A de bu yarina nge nim mɛ mu kokumɔ, kpa a bu twee bu ko kpanɔbu.
 9 Bu gbio bu yanda nge sokoro, kpa a ku de bu sɔɔ wa nge bii win suru kun yiba ba ka mara.
 10 Kaa bu gurawa fuuku ka woo guna sere bu ka nɛɛ,

weke te ba swɛn kɔru ta dɔɔ wa ta swɛa, baa dɔa ya n gbere.
 11 Adama gemgii u ko n nuku dobu mɔwa u n wa ba nun mɔru bara.
 U koo win naasu kpakia tɔn kɔsobun yem sɔɔ,
 12 kpa tɔmbu bu nɛɛ, gemgiiwa u koo are wa. Domi Gusunɔwa u handunian tɔmbu kpuro sirimɔ.

59

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. U gu kuawa sanam mɛ Sɔɔlu u gɔra bu da bu wi, Dafidin diru tarusi bu nun go. Ge wee.
 2 Nɛn Yinni, a man wɔro nen yiberɛban nɔman di.
 A man kɔsuo ben sɔ.
 3 A man wɔro tɔn kɔsobun nɔman di, kpa a man yakia be ba tɔmbun yem yarimɔn nɔman di.
 4 Domi be wee ba man kasu bu go. Daa bɔɔbɔyagiba ba nɔɔ tia mɔ bu ka man go. Na n̄ kɔsa kue, na n̄ maa durum kue, Yinni Gusunɔ.
 5 Ka mɛ, ba sɔɔru mɔ bu ka man wari. Yinni, a seewo, a man mɛɛrio, a na a man somi.
 6 Gusunɔ Isireliban Yinni, wunɛ wi a wɔllu ka tem mɔ, a seewo a tɔn kɔso be sɛɛyasɔia be, be ba n̄ nun nasie.
 A ku ben goon wɔnwɔndu ko.
 7 Yoka baayere ba ra nɛwa ba n wori nge bɔnu kpa ba n ka wuu sikerene.
 8 Kɔsa yarimɔ saa ben nɔsun di, ma n sɔa nge ba takobi wuuwa. Domi ba mɔ, wara koo nɔ ye ba gerumɔ.
 9 Adama wunɛ, Yinni Gusunɔ, a bu yɛɛmɔ. A bwesenu kpuro atafiru sɔa.
 10 Baa b̄a n dam mɔ amɔ, wuna na naane sɔa. Domi wuna nen kuku yee bakaru.
 11 Yinni kɛrugii, a na a man swaa gbiiya. Wee a dera na nen yiberɛba mɛɛra ka nuku dobu.
 12 A ku bu go kpa nen tɔmbu bu ku raa ye duari.
 Adama a de bu sirena, kpa bu wɔruku wunen dam sɔ.
 Domi wunɛ, Yinni Gusunɔ, wuna a sɔa besen tɛrɛru.
 13 Ben gere kpuro ya durum yibawa. A de ben tii suabu bu bu sura. Domi ba ra n weesu ka gari kɔsi gerumɔwa.
 14 Yinni, a bu kam koosio ka mɔru, kpa ba kun maa waa.
 Kpa bu gia ma wuna a bandu dii Yakɔbun bibu sɔɔ ka handunia kpuro sɔɔ.
 15 Yoka baayere, yiberɛ be, ba ra nɛwa ba n wori nge bɔnu kpa ba n ka wuu sikerene,
 16 ba n kasu ye ba koo di.

Kpa ba n wāa mi, wāku giriru, domi ba ku ra debu.

¹⁷ Adama ne, na kon womu ko wunen dam s̄s̄. Buru buru yellu, na kon nun t̄ma wunen k̄irun s̄s̄,

domi a s̄awa nen kuku yee damgiru, kpa n kuke wunen mi n̄a n nuki sankire.

¹⁸ Yinni Gusun̄o, wuna a s̄aa nen dam ka maa nen kuku yee damgiru.

Wuna kon t̄ma, domi a s̄awa t̄n geo.

60

(I maa m̄erio naasu 7-14, 108:7-14)

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka m̄ar̄oku. U gu kuawa u ka keu s̄ōsi.

² Womu ge, Dafidin taba ga ka yā bi u ka Sirigii be ba wāa M̄esopotam̄io ka Sob̄ao kua. Ye Dafidi u taa bi wee, win tabu sun̄o Yoabu u Ed̄amun tabu kowobu gowa n̄ar̄abun suba w̄akura yiru (12.000) w̄awa gaa s̄ō ye ba m̄ō B̄oru. Womu ge wee.

³ Gusun̄o, wee a sun yina ma a sun yarinasia. Baa m̄e a m̄aru s̄aa, a sun seeyo.

⁴ A dera tem mu ȳira ma mu besikira.

A mu kpaasin̄o domi mu kankiram̄o.

⁵ A dera wunen t̄mba n̄ani s̄ōra, ma ba tam n̄ara mu ben wiru ḡōsia.

⁶ Be ba nun nasie, b̄era a wunen gidi b̄era w̄e, kpa yu s̄ōsira gem s̄ō.

⁷ A sun w̄oro ka wunen dam.

A bes̄en kanaru n̄aw̄o, kpa su faaba wa bes̄e wunen k̄inasibu.

⁸ Gusun̄o u gerua win s̄aa yee d̄eetar̄o u n̄e, u koo nasara wa.

U koo Sikemu b̄onu ko kpa u t̄mbu Suk̄atun w̄awa yabua.

⁹ Wiya u Galadi m̄o. Wiya u maa Manase m̄o. Efaraimu ya s̄awa nge win sii fur̄o k̄ak̄aru. Ma Yuda ya s̄aa nge win sina d̄eka.

¹⁰ Adama M̄abu ya s̄awa win woburutia. U koo Ed̄amu bara n̄o teu k̄ōwa u ka s̄ōsi ma ya kua wigia.

Filisitiba ba koo n̄un nasaran kuuki koosi ka nuku dobu.

¹¹ Wara u koo ka man da wuu gb̄araruguu gen mi.

Wara u koo man kpara u ka da Ed̄amūo.

¹² Yinni Gusun̄o, wuna kaa ka man da, wune wi a raa sun yina,

ma a ku ra maa ka bes̄en tabu kowobu yari.

¹³ A sun somīo su ka yari n̄ani sw̄aarun di. T̄onun somiru ta s̄awa wom dirum.

¹⁴ A n wāa ka bes̄e, sa ko k̄p̄i su tabu ko ka w̄aruḡoru.

Kpa a bes̄en yibereba k̄osuku.

61

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka m̄ar̄oku. U n̄e,

² Gusun̄o, a nen weeweenu n̄aw̄o, kpa a nen kanaru na.

³ Saa tontonden diya na nun n̄aw̄giru sue ka nuku sankiranu.

A ka man guuru ȳaw̄o te na n̄ k̄p̄e n̄ ka tii ȳo.

⁴ Domi a s̄awa nen kuku yeru.

Ma a maa s̄aa nen gb̄araru nen yibereban wuswaa.

⁵ Na k̄i na n wāa wunen kuu bekurugir̄o sere ka baadommāo,

na n kukua wunen kaserun k̄ak̄ar̄o.

⁶ Domi a ra man kue ye na k̄i,

kpa a man tubi w̄e ye a ra be ba wunen ȳisuru nasie w̄e.

⁷ Gusun̄o, a bes̄en sina bokon wāaru dakaa daasio.

A de win wāaru tu d̄enya.

⁸ Kpa a de u n bandu dii sere ka baadommāo wunen wuswaa.

A de wunen b̄ar̄okiniru ka wunen t̄n geera n wāa wi s̄ō.

⁹ Saa yera kon nun t̄ma sere ka baadommāo, kpa na n nen n̄o m̄weeru yibiam̄o t̄ō baatere.

62

¹ Womu ge Dafidi u Yedutum ka wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Ka geema, Gusun̄o wune s̄ōra nen naane wāa.

Wuna a ra man faaba ko.

³ Wuna a maa s̄aa nen kperu t̄n mi na ra kuke n ka faaba wa.

Wuna a s̄aa nen kuku yee bakaru.

A ñ derim̄o nen naasu su sokura.

⁴ Sere saa yer̄a i ko i n t̄nu kunisi i n s̄ere, nge m̄e ba ra ḡana ye ya d̄ebura sure, ñ kun m̄e kara ye ya w̄orumaa d̄ō.

⁵ Geema, ba n̄o tia m̄ō

bu ka dur̄o wi sura win aye bakarun di.

Ba ku ra n weesu m̄era ḡaanu ben mi.

Ka n̄ōwa ba ra n t̄nu domaru kuamm̄e, ḡōrūo kpa ba n n̄un b̄arusim̄o.

⁶ Gusun̄o, wune s̄ōra nen naane wāa.

Wune s̄ōra nen ȳiȳobu wāa.

⁷ Wuna a s̄aa nen kperu t̄n mi kon kuke n ka faaba wa.

Wuna a s̄aa nen kuku yee bakaru.

N̄en naasu kun maa sokuram̄o.

⁸ Gusun̄o, wuna a ra man faaba ko, kpa a de na n b̄ere m̄o.

Wuna nen kuku yee damgiru.

⁹ B̄e t̄mbu, i n̄un naane kooowo saa kpuro.

I n̄un s̄ōw̄o ye ya b̄e n̄eni.

Domi wiya u s̄aa bes̄en kuku yeru.

¹⁰ T̄onu u s̄awa wom dirum.

M̄eya u maa s̄aa weesu.

B̄a n n̄un kilo s̄andi, kaa deema u ñ woo bunum tura.

¹¹ I ku b̄een naane doke daa b̄ōb̄ōya s̄ō.

I ku maa b̄een ȳiȳobu doke w̄abia s̄ō.

B̄een dukia ȳa n kuuram̄o, i ku b̄een b̄w̄era kpuro doke ye s̄ō.

12 N ñ nən teeru na Gusunən gere yeni nua
ye u nɛɛ, wiya u dam mə.
13 Yinni Gusunə, wuna a durom mə.
A ra baawure kəsiewa ye u kua.

63

1 Dafidin womu. U gu kuawa sanam mɛ u
wāa Yudan gbaburo. Ge wee.
2 Gusunə, a sāawa nən Yinni.
Wuna na soku.
Na wunen bɛkɛ barə.
Ma nən wasi kpuro bɛsikiramə wunen
sarirun sɔ̄
nge mɛ tem gbebum mu ra n bɛsikiramə nim
sarirun sɔ̄.
3 Wee na wāa wunen sāa yerə na nun mɛera,
kpa n ka wunen dam ka wunen yiiko wa.
4 Domi wunen tən geeru ta gisən wāaru kere.
Yen sɔ̄na kon nun tɔma ka womusu.
5 Kon nun siara nən wāaru kpuro sɔ̄,
kpa n noma sua wəllə n ka nun s̄a.
6 Nən hunde koo debu
nge wi u dīa duronu ka yaa gumgia di.
Kon nun siara ka nuku dobun kuuki.
7 Nà n kp̄i, na ra n nun yaayewa na n wunen
bwisikunu mə wəkuru.
8 Domi a sāawa nən somiə.
Nà n kukua wunen kasenun kəkərə,
na ra n nuku dobu mə.
9 Na ka nun maninɛwa dim dim,
ma wunen nɔm geu ga man neni.
10 Be ba kasu bu man go
ba koo dawa sere tem sɔ̄ sɔ̄wɔ̄.
11 Takobiwa ba koo ka bu go,
kpa purukanu nu ben gonu tem.
12 Nɛ, sina boko kon yɛeri wunɛ sɔ̄.
Wi u ka nun b̄rua u koo tii siara,
adama kaa wee kowobun n̄su kərə.

64

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.
2 Gusunə, a nən nɔ̄ nɔ̄wɔ̄ sanam mɛ na
weeweenu mə.
A man k̄suo nən yiberɛ wi na nasien s̄.
3 A man yaro tən k̄sobun wesian̄sun di.
Kpa a man yara daa k̄saqibun suunun di.
4 Ba ben yara nɔ̄ deramə nge takobi,
kpa ba n gari k̄si kasukumə nge s̄ɛnu,
5 bu ka wi u kun ḡanu kue to asiri sɔ̄.
6 Ba tii dam k̄mɔwa k̄san kobu sɔ̄.
Ba ra nɔ̄ tia ko bu ka tambu yina beria
ba n mə, goo kun bu wasi.
7 K̄sa ba himba mə ba mə, ben kpunaa ye, ya
wāwa mam mam.
Domi goo kun kp̄i u t̄nun ḡrun gari tubu.
8 Gusunə u bu s̄ɛnu twee.
Wee nu bu girari.
9 U bu mwa ka ben tii tiin gari.
Be ba bu wa kpuro ba ra wii gimanu kowa.
10 Kpa berum mu be kpuro mwa ba n
kparamə ye Gusunə u kua,

kpa ba n yen bwisikunu mə.
11 Yinni Gusunən miya gemgii u ra kuku
yeru ka nuku dobu wa.
Kpa b̄n ḡru ga d̄ɛɛɛ bu b̄ɛɛɛ wa win mi.

65

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.
2 Yinni Gusunə, sa ko nun siara ka naane
dokebu Sīniə,
kpa su nɔ̄ mwɛɛ ni sa nun kua yibia.
3 Yinni Gusunə, wunɛ wi a ra t̄mbun kanaru
nɔ̄,
t̄mbu kpuro ba koo na wunen mi.
4 Besen toranu sun bunie.
Wuna kaa sun nu suuru kua.
5 Doo n̄ɔ̄rugiiwa wi a gosa u nun susi u wāa
wunen sāa yerə.
Wunen wāa yerun nuku dobu koo de su
debu wunen sāa yee d̄ɛɛrarə.
6 Gusunə b̄esen faaba kowo, wunen k̄irun
saabu,
a ra b̄esen kanaru wure,
kpa a sun s̄m maamaakiginu s̄ɔ̄si.
Wuna tambu kpuro ba naane sāa temə sere
ka be ba wāa nim w̄kun tem burenə.
7 Wuna a dam mə.
Ka dam mɛya a ka guunu sw̄i nin ayenə.
8 Wuna a ra nim w̄kun w̄kinu marisie,
kpa a gen nim kurenu ȳrasia.
Mɛya a ra maa t̄mbun wurenun kpeesie.
9 Handunian goonu n̄nɛ sɔ̄,
t̄mbu kpuro ba wunen s̄m maamaakiginu
nasie.
Wunɛ wi a ra s̄ɔ̄ yari yerugibu ka s̄ɔ̄ duu
yerugibu nuku dobu w̄.
10 Wuna a ra tem n̄ɔ̄ri, kpa a mu nim ȳka
mu n kp̄a.

A ra maa de mu n dukia mə.
Gusunə, wunen bwia ya nim yibawa.
Mɛya a ra ka tem dwiiasie, kpa dīanu nu wa
nu ka kp̄i.
11 A ra gberun kp̄iin tem kusanu k̄suku kpa
a nu nim ȳka.
A ra maa de gura yu nu dwiiasia mam mam,
kpa a ye ba duura mi domaru kua yu ka kp̄i.
12 A ra d̄ewa w̄ɔ̄ gu tore kpa gu kpe ka wunen
durom,
kpa debura n wāa mi a sara kpuro.
13 Debu te, ta wāawa ka kpara yenə,
ma nuku dobu n̄ɔ̄ramə guunə.
14 Ma yāanu terie kpara yenu mi.
Mɛya alikama ya kpia ya w̄wa wukiri,
ma baayere kpuro ya nun takaru mə, ya
womu mə ka nuku dobu.

66

1 Womu ge ba wom kowobun wirugii kua.
Ge wee.
B̄ɛɛ handunian t̄mbu kpuro,
i Gusunə n̄ɔ̄guru suayo ka nuku dobu.
2 I womu koowo win ȳsirun yiikon s̄.

I win yĩsiru walle suo ka womusu,
³ kpa i nùn s5 ma win sɔma ya nanum mɔ,
 domi win dam mu kpá.
 Yen s5na win yiberɛba ba nùn wiru
 kpĩiyamme.
⁴ Handuniagibu kpuro ba nùn yiiramme.
 Ba nùn tɔmamɔ ka womusu,
 ma ba win yĩsiru beere wɛemɔ.
⁵ I na i Gusunɔn sɔma mɛeri ye u kua.
 U nanum mɔ ù n sɔmburu mɔ tɔmbun suunu
 sɔɔ.
⁶ U dera daara gbera,
 ma sa tɔbura besen naasu kun nim wa,
 ma sa nuku dobu kua wi sɔɔ.
⁷ U bandu diiwa sere ka baadomɔ win
 dam saabu.
 U bwesenu kpuro mɛera ka laakari,
 kpa mem nɔɔ sariba bu ku raa nùn seesi.
⁸ I Gusunɔ siaro beɛ bwesenu kpuro.
 I nùn tɔmɔ bu nɔ baama.
⁹ Domi u besen wáaru wɔra.
 U ñ dere su sokura.
¹⁰ Gusunɔ, a sun doke laakari mɛeribu sɔɔ.
 A dera sa wáa dɔɔ sɔɔ nge sii geesu.
¹¹ A sun kpɛɛ yina sɔɔ ma a sun sɔmu bakanu
 sɔbi.
¹² A dera besen yiberɛba ba sun sɔni,
 ma sa dɔɔ ka nim sara.
 Adama a sun yara min di sa n ka bɔri yendu
 mɔ.
¹³ Kon du wunen sáa yerɔ n ka nun yákuru
 kua,
 kpa n nen nɔɔ mwɛenu yibia
¹⁴ ni na nun kua nen wahalán sáa sɔɔ.
¹⁵ Kon ka nun ketɛba ka bonu yákuru kua,
 kpa n ka nun yáa ni nu gum mɔ yáku dɔɔ
 mwaararuginu kua.
¹⁶ Beɛ be i Gusunɔ nasie, i na i nɔ,
 kpa n beɛ s5 ye u man kua.
¹⁷ Na nùn nɔɔgiru sue u man somi,
 ma na nùn siara ka womusu.
¹⁸ Na n daa toraru garu mɔ nen gɔruɔ,
 Yinni Gusunɔ kun daa man wurarimɔ.
¹⁹ Adama u nen kanaru swaa daki u man
 wurari.
²⁰ Na nùn siara domi u nen kanaru mwa.
 Ma u ñ man win duróm wunari.

67

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun
 wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.
² Gusunɔ, a besen wɔnwɔndu waawo,
 kpa a sun domaru kua.
 A de a ka sun nɔnu geu mɛeri,
³ kpa tɔmbu bu wunen swaa gia handunia
 sɔɔ,
 kpa ba n yɛ ma wuna a ra tɔnu faaba ko.
⁴ Gusunɔ, bwesenu kpuro nu nun siaramɔ
 ma nu nun tɔmamɔ.
⁵ Nu wáa nuku dobu sɔɔ, domi a ra nu
 siriewa dee dee.
 Wuna a maa nu kpare tem mɛ sɔɔ.

⁶ Bwesenu kpuro nu nun siaramɔ ma nu nun
 tɔmamɔ.
⁷ Domi a ra de tem mu dīanu ma.
 Gusunɔ, wuna a sáa besen Yinni.
 A ra sun domaru kue.
⁸ A sun domaru kuo. Handuniagibu kpuro
 ba nun nasie.

68

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun
 wirugii kua. Ge wee.
² Gusunɔ, a seewa ma wunen yiberɛba ba
 yarina.
 Wunen werɔbu ba duki sua wunen wuswaan
 di.
³ A bu yarinasia nge wiisu.
 Ma ba yanda nge gum mineru te ba dɔɔ t̄i.
 Tɔn kɔsobu ba munda wunen wuswaɔɔ
 Gusunɔ.
⁴ Adama gemgibu ba ra n nuku dobu ka
 nasara mɔwa wunen mi kpa ba n
 yɛɛrimɔ.
⁵ I Gusunɔn yĩsiru walle suo ka womusu.
 I nùn swaa kuo, u gbaburu mɔ,
 u guru winu sɔni u wee.
 Win yĩsira Yinni Gusunɔ.
 I nuku dobu kooowo win wuswaɔɔ.
⁶ Yinni Gusunɔ, wuna a sáa gobekuban baaba
 ka gɔminibun kɔso.
 A wáa wunen wáa yee dɛɛrarɔ.
⁷ Wuna a ra be tɔmba yina yenu wɛ,
 kpa a yobu yakia, a bu nuku dobu wɛ.
 Adama kaa mem nɔɔ sariba deriwa mi gáanu
 sari.
⁸ Gusunɔ, sanam mɛ a wunen tɔmbu swaa
 gbiye gbaburo,
⁹ tem mu yĩra, ma wolla wukiara ka dam
 wunen wuswaɔɔ.
 Ma Sinain guara diira wune Isireliban Yin-
 nin wuswaɔɔ.
¹⁰ A dera guri barukagia ya na,
 ma wunen tem sɔɔ wáara wurama.
¹¹ Mɛ sɔɔra wunen tɔmba ben wáa yeru kua,
 mɛ, mɛ a sɔru kua ka k̄iru wɔnwɔndobun s̄.
¹² Yinni Gusunɔ, a wooda wɛ,
 ma tɔn kurɔ sɔmɔ dabiru ba ye kpara.
¹³ Yiberɛban tabu sinamba yakikiramɔ,
 ma ben kurɔbu ba ben yánu bɔnu mɔ ni ba
 deri.
¹⁴ N sáare kparukonun kasi yi sii geesu sɔɔwa
 ma nin sansu wura mɔnsi, ma i sere da i kp̄i
 yáa ḡsɔɔ?
¹⁵ Sanam mɛ Dam kpurogii wi, u sinam be
 yarinasia,
 tem mu burura guu te ba mɔ Salumɔniɔ.
¹⁶ Basanin guunu nu sáawa guu bakanu.
 Nin gungunu maa dabi.
¹⁷ Beɛ guu ni i gunguu dabinu mɔ,
 mban s̄na i ka Gusunɔn guu te u gɔsa nisinu
 mɔ.
 I n yɛ ma miya u koo win wáa yeru ko sere
 ka baadomɔɔ.

18 Yinni Gusunɔ, a tabu keke dabinu mɔ,
ma a sɔimɔ yen nɔrɔm nɔrɔm ka yen nɔrɔm
nɔrɔm suba yendun suunu sɔɔ.

Wunen yiiko ye ya sɔɔsira Sinaɔ ya wura
wunen sɔa yero.

19 Yinni Gusunɔ, a yɔwɔa guurun wɔllɔ, ma a
tambu yoru mwɛɛra.

Ma ba nun kɛnu kɔ, ka mam be ba nun
seesiman tii.

20 Gusunɔ u ra sun nɔɔri.

Wiya u sɔa besen faaba kowo.

Yen sɔ, sa ko nɔn siara tɔɔ baatere.

21 Wiya u ra tɔnu faaba ko.

Wi turowa u koo kpɔ u nɔn yakia saa gɔɔn di.

22 Wiya u koo win yiberɛban wiru kɔra.

Kpa u be ba wɔa durum sɔɔn wii suunu yabe.

23 Wiya u nɛɛ, u koo ka bu na saa Basanin di,

kpa u bu yarama saa nim wɔku sɔɔn di,

24 kpa su besen naasu kpɛɛ ben yem sɔɔ,

kpa besen bɔnu nu ben gonu tem.

25 Gusunɔ nen Yinni, nen sina boko,

ba wunen sanum waamɔ wunen sɔa yee
dɛɛraro.

26 Wom kowoba ba swaa gbia,

ma be ba baranu ka mɔrɔkunu soomɔ ba bu
swii,

ba wɔa wɔndia be ba baranu soomɔn suunu
sɔɔ.

27 I Yinni Gusunɔ siaro mi tamba menna.

Beɛ Isireliban bweseru, i nɔn wɔlle suo.

28 Benyameɛ wi u piiburu bo, win bwesera ta
ba swaa gbiiye,

ma Yudan bwese kɛran wirugibu ka ben
tambu ba bu swii.

Yen biru, Sabulonin bwese kɛra ka
Nɛfitaligian wirugibu ba bu swii.

29 Gusunɔ u wooda wɛ bu nɔn ko dangii.

Gusunɔ, a ye a sun kua dam sireo.

30 Sinamba koo ka nun kɛnu naawa wunen
sɔa yero te ta Yerusalemun dia kpuro
gunum kere.

31 Yinni Gusunɔ, a Egibiti yam swiɛyɔ, ye ya
nun sɔamɔ ka sii geesu,

ye, ye ya sɔa nge karaku ge ga wɔa daarun
bɔkuɔ,

n kun mɛ nge naa kinɛ ni nu wɔa gɔsɔ,

ye, ye ya bwesenu dam dɔremɔ.

A be ba ra n tabu kɔ yarinasio.

32 Damgiba wee saa Egibitin di.

Ma Etiopigiba duki mɔ ba nɔma sue Gusunɔn
mi gia.

33 Handunian sinambu, i Yinni Gusunɔ siaro
ka womusu.

I nɔn wɔlle suo.

34 I nɔn siaro ka womusu

wi, wi u sɔimɔ wɔllɔ te ta wɔa saa yellun di.

Wee win nɔɔ damguu ga nɔɔra.

35 I Gusunɔ bɛɛre wɛɛyɔ.

Win yiiko ya wɔawa Isireliba sɔɔ.

Ma win dam mu wɔa wɔllɔ.

36 Gusunɔ, a nanum mɔ wunen sɔa yero.

Wune Isireliban Yinni, a ra wunen tambu
dam wɛ.

Gusunɔ, sa nun siara.

69

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.

2 Gusunɔ, a man faaba koowo.

Na sɔare na nim mwɛɛre wahalan sɔ.

3 Na nummɔ yironu sɔɔ, na n kpɛ n yɔra.

Na wɔri nim bwerɔ ma nim tora ka man
doonɔ.

4 Na swi na wasira sere nen gɔru ga gbera.

Nen nani dam dwiia ye na wunen somiru
mara.

5 Be ba man tusa ba n ten wiru ka naasu yɛ,
ba dabi ba nen wirun seri kere.

Nen yiberɛ be ba ki bu man go kam ba dam
mɔ.

Ye na n gbɛne, ba ki n yen kɔsire wɛ.

6 Gusunɔ, a nen asansi sariru yɛ.

Nen toranu nu n maa berua wunen mi.

7 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
a ku de be ba nun yiyo bu sekuru wa nen sɔ.

Isireliban Yinni,

a ku de be ba nun kasu bu sekuru di nen sɔ.

8 Domi wunen sɔna na seku bakaru sɔwɔa ta
dera na nen wuswaa wukiri.

9 Nen mero bisibu ba man mɛɛra tuko.

Nen mero turosibu ba n man yɛ.

10 Wunen dirun kira man menimɔ nge dɔɔ.

Be ba nun wammɔ, ben woma wari nɛ sɔɔ.

11 Sanam mɛ na tii kawa na nɔɔ bɔkuɔ, ba man
funɛ wuna.

12 Sanam mɛ na saaki sebua nuku
sankiranun sɔ,

ba man yaakorɔ mɔ.

13 Be ba sɔ gbɔra kɔnnɔwɔ ba man wiiimɔ.

Tam nɔrobɔ ba ka nen yisuru womu mɔ.

14 Adama Yinni Gusunɔ, wuna nɛ, na
kanamɔ.

Gusunɔ, a man wurario wunen durom
bakam sɔ saa ye a ki.

Domi a ra tɔnu faaba ko ka gem.

15 Kpa a man yara yironun di n ku ka kpam
num.

A man wɔro nen yiberɛban nɔman di ka nim
bwerun di.

16 A ku de nim yiburu tu man wukiri,

kpa nim bweru tu man di.

A ku de wɔru bɔkɔ gu man kɔrusi.

17 Yinni Gusunɔ, a man wurario wunen tɔn
geerun sɔ.

Wunen wɔnwɔn bakaru sɔɔ, a man sɔirema.

18 A ku nɛ wunen sɔm kowo biru kisi.

A man wurario fuuku, wee na wɔa nuku
sankira bakanu sɔɔ.

19 A susima a nen hunde wɔra.

A man faaba koowo nen yiberɛban nɔman di.

20 A yɛ nge mɛ ba man funɛ wuna.

Ba man sekuru doke, ba man kam mɛɛra.

A maa nen yiberɛba kpuro yɛ.

21 Sekura man nuki sanku sere na kom yaa bie.

Na mara goo u man wɔnwɔndu kua, adama sari.

Na kasu wi u koo man nukuru yemiasia, na ñ wa baa turo.

22 Sanam me gɔɔra man mɔ, ba dɛɛ doke nen dianu sɔɔ.

Sanam me nim nɔru ga man mɔ, tam mɔmmɔma ba man wɛ n nɔ.

23 A de ben tɔɔ baka dim mu ko yina sanam me ba sɔ sɛɛ ka bori yendu.

24 A ben nɔni wukirio bu ku maa ka yam wa, kpa ben dam mu dwiyya.

25 A bu wunen mɔru seesio, kpa wunen mɔru baka ye, yu bu deema.

26 A de ben waa yenu nu ko bansu.

Kpa goo u kun maa waa ben kuu bekunuginu sɔɔ.

27 Domi wi a soomɔ, wiya ba nɔni sɔɔmɔ.

Wi a maa yaasa sɔka a mɛɛra kua, ba win nuku sankiranu sosimo.

28 A ben toranu kpuro yaayo.

A ku bu wɔnwɔndu kua baa fiiko.

29 A ben yisinu goowo wɔarun tirenun di, kpa a ku bu menna ka gemgibu.

30 Adama na waa nuku sankiranu ka wahala sɔɔ.

Gusunɔ, a de wunen somiru tu man yara.

31 Kon Gusunɔ siara ka womusu.

Kon takaru ko n nɔn wolle sua.

32 Yeya ya ra Yinni Gusunɔ wɛre n kere naa kine yeburu.

33 Be ba gema, ba n yeni wa, ba ko n nuku dobu mɔ.

Bɛɛ be i Gusunɔ kasu, i ko n gɔru dobu mɔ bɛɛn wɔaru sɔɔ.

34 Domi Yinni Gusunɔ u ra sɔarobun gari nɔ. U ku ra wigibu duari be ba waa dɛsiru sɔɔ.

35 Wollu ka tem ka nim wɔku ka kpuro ye ya wasi mi sɔɔ, yu nɔn tɔmɔ.

36 Gusunɔ u koo Siɔni faaba ko.

U koo maa Yudan wusu bani.

Win sɔm kowobu ba koo sina wuu si sɔɔ kpa su ko begisu.

37 Ben bibun bwesera koo tem me tubi di.

Be ba Gusunɔ kɔ, ba ko n ben waa yeru mɔ mi.

70

(I maa mɛɛrio 40:14-18)

1 Dafidin womu ge u kua u ka Gusunɔ yaaya. Ge wee.

2 Yinni Gusunɔ, a na fuuku a man wɔra.

A ku tɛ a ka man faaba ko.

3 A de be ba kasu bu man go bu burisina kpa bu sekuru wa.

A de be ba kasu n kam ko bu sekuru wa kpa bu biruku yira wura.

4 A de be ba man yɛɛmɔ mi, bu biru wura seku ten sɔ.

5 A de be ba nun kasu ba n waa nuku dobu sɔɔ.

Kpa ba n yɛɛrimɔ wunɛ sɔɔ.

A de be ba maa wunen faaba kɔ ba n kparamɔ saa kpuro ma a kpɔ.

6 Gusunɔ, na sɔawa sɔaro ka wɔnwɔndo.

Yen sɔ, a na nen bɔkuɔ fuuku.

Domi wuna a ra man somi kpa a man wɔra.

Yinni Gusunɔ, a ku tɛ.

71

1 Yinni Gusunɔ, wunen miya na kuku yeru kasu.

A ku de n sekuru wa baa fiiko.

2 Wunɛ wi a ra siri dee dee,

a man wɔro kpa a man faaba ko.

A man swaa dakio, kpa a man somi.

3 A de a n sɔa nen kpee baa mi kon kuke.

Kpa na n waa mi baadomma.

Wuna a gɔru doke a man faaba ko.

Domi a sɔawa nen kuku yeru nge kpee baa damgia.

4 Gusunɔ nen Yinni, a man wɔro tɔn kɔsobun naman di

ka nuku kɔsurugibun naman di.

5 Domi wunɛ sɔara na yiyoɔbu mɔ.

Saa nen piiburun di, wuna na naane sɔa.

6 Saa doma tɛn di ba man mara, wunɛ sɔara nen naane ya waa.

Wuna a maa man yara nen mɛron nukurun di.

Wuna ko na n siaramɔ baadomma.

7 Tɔn dabiru tɔ n man wa, biti ra bu mwɛwa.

Adama wunɛ, a kua nen kuku yee damguru.

8 Yinni Gusunɔ, a de na n nun siaramɔ baadomma.

A de na n nun bɛɛre wɛɛmɔ tɔɔ baatere.

9 A ku man deri nen takɔru sɔɔ.

A de a n ka man waa baa na n dam dwiyya.

10 Domi nen yiberɛba ba nen gari mɔ.

Be ba kasu bu man go, ba nɔɔ tia mɔ.

11 Ba gerumɔ ba mɔ, wee a man deri.

Ba koo man naa swiwa bu mwa.

Domi na ñ goo mɔ u man wɔra.

12 N n men na, Gusunɔ nen Yinni, a ku man deri.

A na fuuku a man somi.

13 A de be ba kasu bu man go mi, bu burisina bu kam ko.

A de be ba nen kam kobu kɔ bu sekuru wa.

14 Adama nɛ, wuna na yiyoɔ.

Na kon nun siaramɔwa na n dɔɔ.

15 Kpa n wunen gem ka wunen faaban gari kpara tɔɔ baatere.

Domi ya ñ nɔru mɔ.

16 Yinni Gusunɔ, kon wunen sɔm damginun gari gere.

Wunɛ turon gem gariya kon kpara.

17 Gusunɔ, wuna a man keu koosia saa nen birun di.

Yen sɔna sere ka tɛ na wunen sɔm geenun gari kparamɔ.

18 Gusunɔ, a ku man deri baa nà n tɔkɔ kua,
 kpa n kpɔ̄ n ka tɛn aluwaasiba
 ka be ba koo ra marura wunen dam gari sɔ.
 19 Wunen gem mu wàawa sere ka wɔllɔ.
 Gusunɔ, gāa bakana a kua.
 Wara u ka nun weene.
 20 Wuna a dera sa wahala ka nuku sankiranu
 wa.
 Adama kaa na a sun wāaru wɛ,
 kpa a sun yara saa siki wɔrun di.
 21 A man nukuru yemiasio kpa a de n nun
 beere wɛ.
 22 Yinni, kon nun tɔma ka mɔrɔku,
 kpa n nun siara ka womusu wunen
 bɔrɔkinirun sɔ.
 Kon wunen yisuru walle sua ka mɔrɔku,
 wune wi a sãa Isireliban Yinni Dɛero.
 23 Nà n nun siaramɔ, ba koo nen nuku dobu
 wa nen wuswaan di.
 Meyya maa nen hunde ye a wɔra ya koo nun
 takaru ko.
 24 Meyya maa nen yara ya ko n wunen gari
 kparamɔ saa baayere.
 Be ba kasu bu man go, ba burisina ba sekuru
 wa.

72

1 Womu ge Salomɔɔ u kua. Ge wee.
 Gusunɔ, a ne sina boko bwisi kɛeyɔ
 n ka siri nge mɛ a ra siri,
 2 kpa n wunen tumbu siri gem sɔɔ
 baa be ba sãa sãarobu.
 3 Wunen gem sɔ, ben gungunu ka ben guunu
 nu koo bu arumani wɛ.
 4 Kon sãarobu siria kpa n bu ben gem wɛ,
 kpa n bwɛɛbwɛɛebun bibu faaba ko,
 n be ba bu dam dɛremɔ kɔsuku.
 5 Mɛn nɔɔ sɔɔ ka suru yarimɔ,
 meyya ba ko n maa nun nasie sere ka
 baadommaɔ.
 6 Yinni Gusunɔ, a de ne, sina boko na n
 arufaani mɔ
 nge gura ye ya nɛmɔ gbee te ba kɔrɔ kua sɔɔ,
 n̄ kun mɛ nge nim arufaanigum mɛ mu
 kokumɔ gberɔ,
 7 kpa nen bandu sɔɔ gem mu n wāa,
 kpa dukia yu kuura mɛn nɔɔ suru yarimɔ.
 8 A de na n bandu dii
 saa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranen di
 sere n ka girari nim wɔku bɔruguuɔ,
 saa maa daa te ba mɔ Efaratin di
 sere handunian nɔrɔ.
 9 Kpa a maa de be ba wāa gbaburɔ kpuro
 bu na nen wuswaɔ bu man yiira,
 kpa nen yiberɛba bu tua nɔ.
 10 Taasisi ka tem mɛ mu toman sinambu
 ba koo ka man gberɛ gobi naawa.
 Seba ka Saban sinambu ba koo ka man kɛnu
 naawa.
 11 Kpa sinambu kpuro bu man yiira,
 kpa bwesenu kpuro nu man sã.
 12 Domi kon sãaro wi u weeweenu mɔ wɔra,

kpa n bwɛɛbwɛɛ wi u kun goo mɔ somi.
 13 Meyya na kon maa sãaron wɔnwɔndu wa,
 kpa n bwɛɛbwɛɛen wāaru wɔra.
 14 Kon bu wɔra be ba bu dam dɛremɔn min
 di.
 Kon bu yakia be ba bu nɔni sɔmɔn nɔman
 di.
 Domi ben wāaru ta sãawa gāa girinu nen
 nɔni sɔɔ.
 15 Kpa ne sina bokon wāaru tu dakaa da,
 kpa bu ka man Saban wura naawa.
 Ba ko n da man kanaru kue tɔɔ baatere
 ba n man domaru kuamme.
 16 Kpa alikama yu marura tem sɔɔ ka guunɔ.
 Kpa yen winu nu n wom sooramɔ nge
 Libanin dānu.
 Meyya maa tɔmba koo marura wusu sɔɔ nge
 yaka bii.
 17 Kpa ne sina bokon yisuru ta n yara sere ka
 baadommaɔ,
 ba n tu soku mɛn nɔɔ sɔɔ yarimɔ.
 Tɔmbu b̄a n ben winsim domaru kuamme,
 ba n da nen yisuru soku,
 kpa bwesenu kpuro nu nɛɛ,
 doo nɔrɔgiiwa ne sina boko.
 18 Su Gusunɔ Isireliban Yinni siara.
 Domi wi turowa u ra sɔm maamaakiginu ko.
 19 Su n̄n siara win yisi beeregi ten sɔ.
 Win yiiko yu sɔɔsira handunia kpuro sɔɔ.
 Ami! Ami!

20 Womu geniwa Dafidi Isain bii u ka win
 kananu wiru go.

WOMUSUN BɔNU ITASE

73

1 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.
 Geema, Gusunɔ u sãawa tɔn geɔ Isireliban sɔ
 ka maa b̄en gɔrusu dɛere.
 2 Na raa warumaa dɔɔ, n tie fiiko n ka tem
 turi.
 3 Domi na raa ka gari bakasu nisinu kua
 yɛn sɔ na waamɔ tɔn k̄sɔbu ba nuku dobu
 mɔ.
 4 Gāanu ganu kun bu nɔni sɔmɔ ben wāarun
 t̄ru kpuro sɔɔ.
 Meyya ben wasi yi bwāa do ma yi ballimɔ.
 5 Ba n̄ dunian wāarun wahala gaa yɛ.
 Meyya ba n̄ maa yɛ n̄ni swāa te tɔn be ba tie
 ba ka wāa.
 6 Ba tii suabu sebua nge saba ye ba ra sebe
 w̄irɔ.
 Ma ba daa b̄ɔɔbɔya sebua nge yaberu.
 7 Ben nuku k̄surun kom mu yarimɔ saa ben
 nukurun di,
 ma ben gɔrun bwisikunu nu sɔɔsiramɔ
 t̄ɔwɔ.
 8 Ba ra n t̄nu yɛmɔwa ba n mɔ,
 ba koo n̄n dam dɔre ka nuku k̄suru.
 Kpa ba n tii sua gari gerumɔ,
 9 ba n Gusunɔ wollu wammɔ.

Meya maa ben yara ku ra goo deri handunia mi.

¹⁰ Yen sōna tumbu kpuro ba wuramō ben mi gia.

Ma ba ben gari nōrumō nge nim,

¹¹ ba mō, Gusunō kun gāanu yē.

Wi, Wōrukoo, u n yēru mō.

¹² Nge meya tōn kōsobun wāara sāa.

Ba ku ra n wurure. Ba ra n ben dukia kuuriasiamōwa.

¹³ Ma na tii sōwa na nē, n n men na,

kam sōra na nen gōru dēerasia,

ma na nia n ka sōsi ma na dēere.

¹⁴ Yinni, tōru baatere a ra man sēyasiewa, kpa a man nōni sō bururu baatere.

¹⁵ Nā n nē, kon ko nge tōn kōso be, ko na n kī n nen bweseru siki te a gōsa.

¹⁶ Ye na gari yin asansi kasu n ka yi tubu, ma na wa yi man sēsie too.

¹⁷ Adama dōma te na dua wunē Gusunōn sāa yera,

saa yera na gia ye ya tōn kōsobu mara.

¹⁸ Geema, Yinni Gusunō, a bu surewa

swaa yē sōo ba koo sella,

kpa bu wōruma bu gbi.

¹⁹ Kaa de bu kam ko mii mii,

kpa ben wāaru tu nōru ko subaru sōo.

²⁰ Yinni, a ra bu kpeerasiewa,

kpa bu ben gari duari

nge me tōnu u ra dōru duari.

²¹ Ye nen gōru ga sankira, n sāawa nge gāanu sōka nen nukurō.

²² Ma na kua nge gari bōkō,

na n gāanu tuba nge gbeku yaa.

²³ Adama ka me, na wāa ka wunē.

Ma a man mwa ka wunen nām geu.

²⁴ Kaa man kpara ka wunen bwisi.

Yen biru, kaa man mwa wunen yiiko sōo.

²⁵ Wara na mō wōllō, wunē baasi.

Meya na n maa goo yīiyō handunia yeni sōo.

²⁶ Nen wasi ka nen bwisikunu kpuro koo doona.

Adama wunē Yinni Gusunō, wuna a ra man dam kē.

A sāawa nen dukia sere ka baadommao.

²⁷ Wee be ba ka nun tonda ba gbimō.

Meya a be ba nun deri go.

²⁸ Adama nē, n man wēre na n wāa wunen bōkuō Yinni Gusunō.

Domi na kuu yee naanegiru wa wunē sōo.

Kon kpara ye a man kua kpuro.

74

¹ Womu ge Asafu u kua. Ge wee.

Gusunō, mban sōna a sun yina.

Mban sōna a ka sun mōru mō

bese be a kpare nge yāa gōo.

² A bese wunen tumbu yaayo,

bese be a yakia saa yellun di.

A besen bwese kerī yaayo

yi yi kua wunēgii.

A Sionin guu te yaayo

tēn mi wunen wāa yera raa wāa.

³ A doo a wa nge me yam mi, n bansu kua mam mam.

Yiberēba ba gāanu kpuro sankā sāa yee te sōo.

⁴ Wunen yiberēba ba kukura sāa yeru mi nge gbee sinansu

ma ba ben gidi bōra gira mi.

⁵ Ba sāare nge dāa buro be ba gbāa yiyamō dāa sōowō.

⁶ Ma ba sāa yee ten bura yānu kpuro kōsuka ka gbēe ka matalaka.

⁷ Ba wunen sāa yee te dōo menī.

Ba tu disi doke te, te ta wunen yīsiru sōowa.

⁸ Ma ba gerumō ben gōruō ba mō, su bu nōni sō ka dam.

Ma ba besen sāa yenu kpuro dōo menī tem me sōo.

⁹ Yinni, sa n maa yīreru garu waamō

te ta sun sōosimō ma a wāa besen suunu sōo.

Wunen sōmōbu ba n maa wāa.

Besen goo kun maa yē sere saa yerā kaa n sun deri me.

¹⁰ Sere saa yerā kaa n mara

yiberē u n nun nōo kuurimō.

Sere saa yerā kaa n nōo kaari

yiberē u n wunen yīsiru ma mēera.

¹¹ Mban sōna a wunen nōmu kurua.

A gu demio kpa a bu kam koosia.

¹² Gusunō, saa yellun di wuna a sāa nen sunō.

Wuna a sun faaba kua nōn dabinu.

¹³ Wuna a nim wōku burana ka wunen dam ma a yee gōbi wiru kōsuka.

¹⁴ Wuna a karaku wiru kōra,

ma a dera be ba wāa mi gāanu ku ra kpi ba gu tema.

¹⁵ A dera bwia ka daara yara,

ma a daanu gberasia ni nu ku ra nim kpe.

¹⁶ Wuna a wōkuru ka sōo sōo kua.

Wuna a yam bururam ka sōo kua.

¹⁷ Ma a tem nōo bura yenu kua.

Ma a yam susuru ka puran saaba yi.

¹⁸ Yinni Gusunō, a yaayo ma yiberē u nun yēemō.

Bwese te ta n bwisi mō, ta wunen yīsiru gema.

¹⁹ A ku wunen tōn be a kī mi gbeku yēe deria.

A ku bu duari be, be ba sāa wōnwōndobu.

²⁰ A wunen arukawani yaayo.

Domi dam diobu ba yiba ba kukua mi ba n bu wasi tem me sōo.

²¹ A ku de wi ba dam dare u sekuru wa.

A de wōnwōndo ka sāaro bu nun siara.

²² Yinni Gusunō, a seewo a ka tii yina.

A yaayo wōma ye gari bakasu ra n nun mō.

²³ A ku wunen yiberēban wōkinu duari.

A be ba nun seesimō baadommaan wōkinu nōowō.

75

¹ Womu ge Asafu u wom kowobun wirugii kua ge ba mō, a ku kam koosia. Ge wee.

² Gusunō, sa nun siara.

Wunen yĩsiru ta yiba beseñ nɔɔwɔ.
 Sa wunen sɔm geerun gari kparamɔ.
 3 Wune, Yinni Gusunɔ, a nɛɛ,
 saa ye a yi yã n tunuma, kaa tɔmbu siri gem
 sɔɔ.

4 Tem mu koo kpĩ mu yĩiri ka ye ya wãa me
 sɔɔ.

Adama wuna a yen gbereba neni.

5 A nɛɛ, be ba tii sue bu ku maa tii sua.

A maa tɔn kɔsobu sɔmɔ bu tii suabu derio.

6 Bu ku tii walle sua, kpa bu tɔn bia gari de.

7 Domi walle suabu kun wee saa sɔɔ yari
 yerun di,

n̄ kun mɛ sɔɔ duu yerun di,

bu n̄ maa wee sɔɔ yɛsan nam dwaru gian di.

8 Wunɛ Gusunɔwa a ra tɔmbu siri.

Wuna a ra gabu kawɛ kpa a gabu walle sua.

9 Yinni Gusunɔ, a nɔra * neni ya tam yiba mu
 gbisimɔ,

ma a mu handunian tɔn kɔsobu wɛɛmɔ.

Ba koo mu nɔwa mam mam sere ka mɛn
 kɔtɔrɔ.

10 Adama nɛ, na n̄ nɔɔ marimɔ.

Kon Gusunɔ Yakɔbun Yinni tɔmawa ka
 womusu.

11 U koo tɔn kɔsobun tii suabu kpeerasia,
 kpa u be ba n̄n mɛm nɔɔwanmɛ kuurasia.

76

1 Womu ge Asafu u wom kowobun wirugii
 kua ka mɔrɔku. Ge wee.

2 Ba Gusunɔ tuba Yudaɔ,

ma u yĩsiru yara Isireliɔ.

3 Win wãa yera wãawa Saɛmuɔ ye ba mɔ
 Siɔni.

4 Miya u tabu yãnu bɔɔka.

Niya, sɛɛnu ka tɛrɛnu ka takobiba.

5 Yinni Gusunɔ, a sãawa wi ba koo nasia.

Wunen nanum mu kpã mu kere guu ni nu
 wãa saa yellun di.

6 Ba tabu durɔ wɔrugɔban yãnu potira.

Wee ba kpuna ba gu.

Ba kpana bu ka tii yina be, be ba raa dam mɔ
 mi.

7 Gusunɔ Yakɔbun Yinni, ye a gbãra,

yera maasɔba wɔruka ka ben dumi.

8 Gusunɔ, wuna ba koo nasia.

Wunen mɔru yã n̄ seewa wara u koo kpĩ u
 yãra wunen wuswaaɔ.

9-10 Wunen siribu nɔra saa wɔllun di.

Sanam mɛ a seewa a tɔmbu siri,

ma a be ba tii kawɛ faaba kua,

yera handunian tɔmbu kpuro ba bɛrum
 soora ma ba tii deri sɛɛ.

11 Baa tɔnun mɔru yã n̄ seewa, wunen yi-
 ikowa ya koo sɔɔsira.

Be ba maa yara wunen mɔrun di, ba koo yen
 tɔɔ bakaru diwa.

12 I Gusunɔ bɛɛn Yinni nɔɔ mwɛɛnu kuo kpa
 i nu yibia.

Bɛɛ be i ka n̄n sikerene i n̄n nasie, i ka n̄n
 kɛnu naawɔ.

13 Wiya u ra sinam be ba tii sue kawɛ.
 Sinambu kpuro ba n̄n nasie.

77

1 Asafun womu ge u Yedutum kua. Ge
 wee.

2 Na Gusunɔ nɔɔgiru sue.

Na n̄n soku, u koo man swaa daki.

3 Nã n nuki sankire, na ra Gusunɔ kasuwa.

Wɔkuru na ku ra wɛre.

Na ra nɛn nɔma yiyiewa wɔllɔ nã n kanaru
 mɔ.

Adama ka mɛ, nɛn bwɛra ku ra kpunɛ.

4 Nã n Gusunɔ yaaya, na ra n weeweenu
 mɔwa.

Nã n bwisika, nɛn gɔma ya ra dwiyiewa.

5 Yinni Gusunɔ u ku ra de n dweeya.

Na ku ra kpĩ n gari gere nɛn nɔni swãarun sɔ.

6 Na ra yellu yaayewa kpa na n gasɔn gari
 bwisikumɔ.

7 Na nɛn womusu yaayamɔ wɔkuru,

ma na bwisikumɔ na mɔ,

8 Yinni Gusunɔ u koo sun yinawa sere ka
 baadommaaɔ?

U n̄ maa ka sun nɔnu geu mɛɛrimɔ?

9 Win durɔm mu kpawa mi sere ka
 baadommaaɔ?

U n̄ maa gari gɛɛ mɔ u sun sɔ sere ka
 baadommaaɔ?

10 U duariwa u sun durɔm kua?

U sun win wɔnwɔndu wunariwa win mɔrun
 sɔɔ?

11 Ma na nɛn tii sɔɔwa na nɛɛ, wee ye ya man
 dumɔ,

yera Wɔrukoon dam kun maa ka sun wãa.

12 Yinni Gusunɔ, kon wunen sɔma yaaya.

Domi na yaaya sɔm maamaakigii ni a kua.

13 Kon wunen sɔma kpuron gari kpara.

Kon sɔm maamaakiginun gari saari.

14 Gusunɔ, wunen swɛɛ yi deɛrewa.

Wara u ka nun kpãaru nɛ.

15 A sãawa wi u ra sɔm maamaakiginu ko.

A dera wunen dam nu sɔɔsira bwesenu sɔɔ.

16 Ka wunen dama a wunen tɔmbu yakia

be, be ba sãa Yakɔbu ka Yosefun sikadominu.

17 Gusunɔ, ye nim mu nun wa, ma mu diira,

mu gbisa sere sɔɔwɔ.

18 Ma gura nɛmɔ nge daa surundu.

Ma guru gbãsukubu nɔɔramɔ.

Ma guru maakinu daamɔ wɔllun baama.

19 Gura ya gbãra ma guru maakinu nu

handunia kpuro yam bururasia,

ma tem mu diira bɛrum sɔ.

20 A sãa nim wɔkun wɔllɔ ka maa mɛn sɔɔwɔ.

Adama goo kun wunen yira wa.

21 A dera Mɔwisi ka Aroni ba wunen tɔmbu
 kpara nge yãa gɔɔ.

* 75:9 nɔra - Nɔra ye ba ka yã mini ya sãawa Gusunɔn mɔru ye u koo ka tɔn kɔsobu siri.

78

1 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.
 Nen tumbu, i nen gari swaa dakio.
 I swaa tem kp̄iyō i nō ye na gerumo.
 2 Kon bēe faagi gaa kua ka mōnno ye ya sāa
 yellun gari.
 3 Ye sa nua ka ye sa gia ka ye besen baababa
 ba sun sōowa,
 4 sa ñ ye besen bibu beruamme.
 Sa ko bu Yinni Gusunō tōmaru sōwa ka
 win dam gari ka sōm maamaakigii ni
 u kua.
 5 U besē Isireliba, Yakōbun bweseru wooda
 wē.
 Wooda yera u besen baababa wē bu ka ye ben
 bibu sōosi.
 6 Bii be ba koo marura, ben tii ba koo ye gia,
 kpa ko bu Yinni Gusunō tōmaru sōwa ka
 win dam gari ka sōm maamaakigii ni
 u kua.
 7 Saa yera ba koo Yinni Gusunō naane ko.
 Ba ñ maa duarimō ye u kua.
 Kpa bu win woodaba mem nōowa.
 8 Ba ñ maa mō nge ben baababa.
 Domi baaba be, ba kua mem nōo sariba,
 ma ben gōru ga ñ ka Gusunō turo yōre.
 Ma ba kua naane sariba Gusunōn mi.
 9 Efaraimun bweseru te ta tennu mō
 ta biruku yira wura tabun saa.
 10 Ta ñ ten arukawani yibie ye ta ka Gusunō
 bōkua.
 Ta yina tu win woodaba mem nōowa.
 11 Ta win sōm maamaakigii ni duari ni u tu
 sōosi.
 12 U maamaaki kua ben sikadoban wuswaa
 Soanō Egibitin temō.
 13 U nim wōku bera ga kpaasina ga yōra nge
 gāna,
 ma u dera ba tabura.
 14 Guru wii wurora u dera ta bu gbiie sōo
 sōo.
 Wōkuru, kpa u de dōo yara ya n sōosire guru
 wii wuro te sōo.
 15 U kpenu besuka gbaburō,
 ma nim bakam mu kura ba nōra.
 16 U dera nim mu yara kpenu di,
 ma mu kokumō nge daa bakarun nim.
 17 Adama ka mē, baaba be, ba wi, Wōrukoo
 torarimōwa ba dōo.
 Ba nūn seesiwa gbaburu mi, mi gāanu ku ra
 kpi.
 18 Ma ba wi, Gusunō nōo kuura ba nūn dīanu
 kana ni ba kī.
 19 Ba nēe, ka gem, Gusunō u koo kpī u sun
 diisia gbaburu mini?
 20 Geema, Mōwisi u kpee te so, ma nim mu
 koka nge daaruun nim.
 Adama u koo kpī u sun diisia?
 U koo kpī u sun yaa wē su tem?
 21 Ye Yinni Gusunō u yeni kpuro nua,
 yera win mōru ya seewa nge dōo
 wi ba sōre win tambu Isireliban sō.
 22 Domi ba ñ nūn naane kue.
 Ba ñ win somiru yīyi.

23 Ka mē, u guru wiru wooda wē.
 Ma u wōllun gamboba kenia.
 24 U dera dīa ni ba mō manna nu bu nēeya saa
 wōllun di.
 25 U bu ye wēwa nge mēn nōo ba kī.
 Tōn boko dima ba di.
 26 Yen biru, u dera woo ga na
 saa sōo yari yerun di ga wōllu swee.
 Ka win dama u woo seeyama
 sōo yēsān nōm dōwaru gian di,
 27 ma u dera gunōsu su sarama
 su bu wukiri nge tua.
 Su dabi nge yani seeri nim wōkun goorō.
 28 U dera su wōruka su terie baama ben
 sansaniō.
 29 Ma Gusunō u bu wē ye ba kī.
 Ma ba di ba deba.
 30 Adama ye ba dimō ba ñ kpa, dīanu yiba ben
 nōo.
 31 Sanam mēya Gusunō u ka bu mōru kua.
 Ma u be ba dam bo go.
 U ben aluwaasiba sō u surura.
 32 Ka mē, ba wure ba tora.
 Ba ñ win sōm maamaakigii ni naane kue.
 33 Ma Yinni Gusunō u bu doke berum sōo u
 ben wāaru nōru koosia nge woo.
 U bu kam koosia nōni kpaki teeru.
 34 Yinni Gusunō ù n kī u bu go,
 yera ben gabu ba ra gōsirame win mi gia.
 35 Kpa bu yaaya ma wi, Wōrukoowa u sāa ben
 kpee baa mi ba ra kuke.
 Wiya u ra maa bu wōre.
 36 Adama ba ku ra gem gere.
 Ba ra n kī bu nūn nōni wōkewa ka ben gari.
 37 Ben gōru ga ñ ka nūn wāa.
 Ba ñ maa ben arukawani yibie.
 38 Adama ka mē, Yinni Gusunō u ra tii nēne
 u kun win mōru kpuro yōsu.
 U ra bu wōnwōndu kue,
 kpa u bu ben durum wōka u kun bu go.
 39 U ra yaaye ma ba sāawa tambu.
 Ba sāawa nge woo.
 Gā n doona, ga ku ra wurame.
 40 Nōn dabina ba Gusunō seesi gbaburō.
 Nōn dabina ba win mōru seeya.
 41 Ba maa wure ba nūn nōo kuura wi, wi u sāa
 ben Yinni Dēero.
 42 Ba ñ tōo te yaaye tē sōo u bu wōra yibereban
 nōman di ka win dam.
 43 Ba ñ maa yaaye sōm maamaakigii ni u kua
 Egibitiō ka Soanin gberu kpaaneō.
 44 U Egibitigibun daanuun nim gōsia yem,
 ma ba kpana bu mu nō.
 45 U dera gbabu swēe yi bu wōri yi di.
 Ma u dera surenu nu bu kam kua.
 46 U dera twee yi ben dīanu wōri yi di.
 Ma u dera ben hanian are kam kua.
 47 U dera guru kpenu nu ben resēm gbaanu
 kam koosia.
 Ma wōra ben dāa gbaanu sankā.
 48 U dera guru gbāa ka guru kpenu ben yaa
 sabenu di.

49 Ma u ka Egibitigii be m̄ru seewa ka dam u bu n̄ni s̄w̄a.

U dera ḡoan ḡoradoba ba na dabi dabinu ba bu w̄ari.

50 U ñ dere win m̄ru yu goo s̄ena.

U bu k̄esi k̄esi baranu kp̄e u ka bu go.

51 U Egibitigibu be, be ba s̄aa Kamun bi-bun bweserun bii t̄n dur̄o gbiikoo baawure go,

be, be ba s̄aa ben aluwaasirun bibu.

52 U dera win t̄mba yara nge ȳa ḡo ge ga yarima ḡrun di.

Ma u bu kpara gbabur̄o.

53 U bu kpara ka b̄ri yendu, ba ñ diira.

Ma u dera nim w̄oku ga ben yiber̄eba wukiri.

54 Ma u ka bu da win tem d̄eram̄o, guu ten mi, te u m̄wa ka win dam.

55 U bwese tukunu gira win t̄mbu Isireliban s̄o.

Ma u tem m̄e b̄nu kua u dera ba sina mi, kuu bekuruginu s̄o.

56 Adama ba Gusun̄o n̄o kuura.

Ba wi, W̄rukoo seesi.

Ba ñ win woodaba m̄m n̄o w̄e.

57 Ba Gusun̄o d̄esirari, ma ba kua naane sariba

nge m̄e ben baababa ba raa kua.

Ba wurura nge t̄n t̄n kirika ya kusira.

58 Ba win m̄ru seeya ka ben b̄u turanu.

Ba win nisinu seeya ka ben bw̄arokunu.

59 Ye Gusun̄o u ye kpuro wa, yera win m̄ru seewa,

ma u Isireliba yina.

60 U s̄aa yee te deri te ta w̄a Silōo.

U kuu bekurugii te deri t̄n mi u ra ka bu yinne.

61 Ma u dera yiber̄eba ba win woodan kpakororu m̄wa,

t̄e s̄o u ra win dam ka win yiiko s̄oasi.

U dera ba ka tu doona tem tukum̄o.

62 U ka win t̄mbu m̄ru kua,

ma u dera ba bu go tabu s̄o.

63 U dera aluwaasiba ba d̄o m̄waaara,

ma w̄andiaba ba dur̄abu bia.

64 U dera ba ben ȳaku kowobu go tabu s̄o ka takobi.

Ma ben ḡominibu ba ñ ben ḡo sw̄i.

65 Yera Yinni Gusun̄o u seewa nge t̄nu wi u dom yandama.

U seewa nge tabu dur̄o w̄ruḡo wi tam mu goom̄o.

66 Ma u win yiber̄eba so u gira.

U bu sekuru doke te ta ñ kp̄em̄o sere ka baadommao.

67 U Efaraimu Yosefun biin bweseru yina.

U ñ tu ḡosa.

68 Yudan bweseru ka Sīnin guura u k̄ia u ḡosa.

69 Guuru miya u win s̄aa yeru bana

ta dam m̄o nge w̄allu ka tem

m̄e u sw̄i sere ka baadommao.

70 U Dafidi ḡosa u n ka s̄aa win s̄am kowo.

Ȳa kpara yerun diya u n̄n m̄waaama

71 u ka ko Isireliba, Yak̄obun bweserun kpara

be, be ba s̄aa wi, Yinni Gusun̄on t̄mbu.

72 Dafidi wi, u t̄n be kparawa ka ḡoru d̄eero, ka laakari.

79

1 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.

Gusun̄o, wee t̄n tukobu ba wun̄en tem w̄ari.

Ba dera wun̄en s̄aa yeru ta disi duura.

Ba dera Yerusalemu ya kua bansu.

2 Ba wun̄en t̄mbu go,

ma ba dera gon̄su ben gonu di.

Ba dera gbeeku ye yi be, be ba nun s̄aam̄o min gonu tema.

3 Ba ben yem yari mu ka Yerusalemu sikere nge nim,

ma ba ben gonu deri mi, goo kun nu sikua.

4 Be ba ka sun sikere nge ba sun w̄omm̄o.

B̄esen berusebu ba sun yaakoru m̄o.

5 Yinni Gusun̄o, sere saa yer̄a wun̄en m̄ru ko n seewa.

Sere saa yer̄a kaa n nisinu seewa nge d̄o.

6 A de wun̄en m̄ru yu w̄ari bwese ni nu ñ nun ȳe

ka ni nu ñ nun s̄aam̄o s̄o.

7 Domi ba Isireliba go, ma ben tem mu kua bansu.

8 A ku sun b̄esen sikadoban durum s̄abi.

Adama wun̄en k̄irun s̄o, a sun w̄n̄w̄ndu kuo.

Domi sa kua w̄n̄w̄ndobu.

9 Gusun̄o b̄esen faaba kowo, a sun somio

kpa wun̄en ȳisuru tu b̄ere wa.

A sun w̄oro kpa a sun b̄esen durum w̄aka.

10 Mban s̄ona kaa de bwesenu nu n m̄o,

mana b̄esen Yinni u w̄a.

A be ba wun̄en t̄mbun yem yari m̄ru k̄osieyo

bwesenun suunu s̄o b̄esen wuswaa.

11 Yinni Gusun̄o, a d̄esobun weeweenu n̄o w̄o,

kpa a be ba ka d̄o bu go faaba ko ka wun̄en dam.

12 Yinni, bwese ni nu ka nun sikere nge nu nun w̄n̄wa,

a nu nin durum k̄osieyo sere n̄n n̄oba yiru.

13 Adama b̄ese wun̄en t̄n be a kpare, sa ko nun t̄ma sere ka baadommao,

kpa b̄ese ka b̄esen bibun bweseru sa n nun b̄ere w̄e m̄o.

80

1 Womu ge Asafu u wom kowobun wirugii kua ka m̄r̄oku. Ge wee.

2 Wune Isireliban kpara, a swaa dakio a n̄o.

Wune wi a ra wun̄en t̄mbu kpare nge ȳa ḡo,

ma a s̄o w̄allun k̄osobun suunu s̄o,

a t̄i s̄osio wun̄en yiiko s̄o.

3 A beɛ Efaraimu ka Benyameɛ ka Manasen
bweɛ keɾi wunen dam sɔsio,
kpa a sun faaba ko.

4 Yinni Gusunɔ, a sun wɔro.

A ka sun nɔnu geu mɛɛrio, kpa a sun faaba
ko.

5 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,
sere saa yerà kaa n ka sun mɔru sãa
a n besen kanaru yinamɔ.

6 Wee a dera nuku sankiranu nu kua besen
dãanu,

ma a dera besen nɔni yĩresu kua besen nim.

7 A dera be ba ka sun sikerene ba sannamɔ
besen sɔ.

Ma besen yibereba ba sun yɛɛmɔ.

8 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, a sun wɔro.

A ka sun nɔnu geu mɛɛrio kpa su faaba wa.

9 Wee a resɛm dãa wukama Egibitin di,
ma a tambu seeya ben wãa yenun di,
ma a resɛm ye gira mi.

10 A ye ayeru kua mam mam, ma ya seewa ya
nuwi gira.

Ya kpɛa ya tem kpuro

11 ka guunu wukiri,

ma yen kãasi yi kpɛa nge dãa ye ba mɔ
seduru.

12 Yen kãasi yi, yi da sere nim wɔkuɔ,
ma yin nuwi yi da sere daa bakarɔ yi kpara.

13 Yinni Gusunɔ, mban sɛna a yen karan
gambo kɔsuka,

ma a dera be ba sarɔ mi, ba ye guramɔ.

14 Ma a dera sakanu ka gbeku ye ye yi tie, yi
naamɔ yi ye dimɔ.

15 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, a wurama.

A mɛɛrio wɔllun di kpa a wunen resɛm ye
nɔni doke.

A ye kɔsuo.

16 A resɛm dãa te nɔɔrio
te, te ta sãa nge wunen bii wi a gɔsa.

17 Wee ba resɛm bɔɔra ba dɔɔ mɛni.

A bu mɔru kɔsieyo bu gbi.

18 A de wunen dam mu n ka wi a gɔsa u sɔ
wunen nɔm geuɔ wãa.

19 Saa yera sa n maa ka nun tondamɔ.

A de sa n wãa kpa sa n nun sãamɔ.

20 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, a sun wɔro.

A ka sun nɔnu geu mɛɛrio, kpa su faaba wa.

81

1 Womu ge Asafu u kua. Wom kowobun wirugii
kua ka mɔrɔku. Ge wee.

2 Yinni Gusunɔwa u sãa besen dam.

I nɔn womu kuo ka nuku dobu.

I Gusunɔ Yakɔbun Yinni takaru koowo ka
nuku dobu.

3 I womusu koowo.

I gãasu ka mɔrɔkunu ka gɔɔgenu soowo.

4 I kɔba soowo suru kpaon tɔɔ bakaru sɔɔ.

I kɔba wureo Kunun tɔɔ bakaru sɔɔ suru ù n
tarum kua.

5 Domi wooda yera Yakɔbun Yinni u Isireliba
wɛ.

6 Wooda yera u Yosefun yenugibu wɛ
sanam mɛ u Egibiti wɔri.

Ma na nɔɔ gagu nua ge na n tuba. Ga nɛɛ,

7 na beɛ sɔmunu swɛnya beɛn senun di,
na dera i yoo sãma deri.

8 Sanam mɛ i wãa nɔni swãaru sɔɔ,
i man soka, ma na beɛ yakia.

Na beɛ wisa guru maakinu sɔɔ.

Na beɛn laakari mɛɛra Meriban bwiaɔ.

9 Beɛ nen tambu Isireliba,
i man swaa dakio i nɔ ye kon beɛ sɔ.

10 I ku de bũu goo u n maa wãa beɛn suunu
sɔɔ.

I ku maa nu yiira i sã.

11 Nɛna Gusunɔ beɛn Yinni wi u beɛ yara
Egibitin di.

I beɛn nɔɔ wukio kpa n beɛ diisia.

12 Adama beɛ nen tambu, i n man swaa daki,
i n maa man mɛm nɔɔwɛ.

13 Na dera i wɔri beɛn gɔru bɔbunu sɔɔ,
ma i beɛn tiin bwisi swii.

14 Beɛ nen tambu, i n daa man swaa daki i
sĩimɔ nen swaa sɔɔ,

15 kon daa beɛn yibereba sekuru doke,
kpa n bu naa swii n go go.

16 Saa ye sɔra ne, Yinni Gusunɔn yibereban
tii suabu koo nɔru ko,

kpa Isireliban doo nɔru tu te.

17 Kon bu dĩa geenu wɛ,
kpa bu kperun tim gem di.

82

1 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.

Gusunɔ u wãa wɔllun tambun suunu sɔɔ.

Miya u wãa u ka sirimɔ. U nɛɛ,

2 sere saa yerà i ko i n wãa i n sirimɔ ka
weesu,

i n yɔ taaregibun biruɔ.

3 I dam sarirugibu ka gobekuba ben gem
wɛɛyo.

I wɔnwɔndobu ka sãarobu ben gem wɛɛyo.

4 I dam sarirugibu ka be ba dam dɔremɔ
faaba koowo.

I bu wɔro tɔn kɔsobun naman di.

5 Adama beɛ, i n gãanu ganu yɛ.

I n maa bwisi gem ma. I kom kɔsum mɔwa,

ma ya dera gem mu doona handunian di.

6 Na raa nɛɛ, i sãawa wɔllun tambu.

I sãawa Wɔrukoon bibu.

7 Adama i ko i gbiwa nge tɔn dirobu.

I ko i gbiwa nge sinambu kpuro.

8 Gusunɔ, a seewo a handunia siri.

Domi wuna a bwesenu kpuro ma.

83

1 Womu ge Asafu u kua. U nɛɛ,

2 Gusunɔ, a ku mari, a ku maa wɛra.

3 Domi wee wunen yibereba ba seewa,
be, be ba nun tusa ba wiru yɔrasie.

4 Wee ba kɔsa wesianamɔ wunen tambun sɔɔ.

Ba nɔɔ tia mɔ be a kɔsun sɔ.

5 Ba gerumɔ ba mɔ,

bu na bu sun kpeerasia bwesenu kpuron
suunu sɔɔn di,
kpa bu ku maa bese Isireliban yĩsiru yaaya.
6 Wee ba wesiana,
ma be kpuro ba nɔɔ tia kua bu ka nun wari.
7 Beya, Edamuba ka Isimeeliba ka Mɔabuba
ka Agariba
8 ka Gebaliba ka Amɔniba ka Amalekiba
ka Filisitiba ka sere Tirigibu.
9 Asirigibun tii ba na ba ka bu nɔɔ tia kua,
ba Latun bibun bweseru, Amɔniba ka
Mɔabuba nɔma kã.
10 Yinni Gusunɔ, a bu kuo nge me ba Sibera
ka Yabini ka Madianiba kua Kisionin
daaro.
11 Ba bu kpeerasiawa Eni Doriɔ,
ma ba ben gonu deri mi, nu tem kɔsisia nge
naa bisu.
12 A de ben sinambu bu gbi nge sinam beni,
Orɛbu ka Seebu ka Seba ka Salumuna,
13 be, be ba raa geruna ba nee,
bu da bu Gusunɔn arumani gura.
14 Yinni Gusunɔ, a bu suo a ka doona
nge me woo guna ya ra ka yakasu doone.
15 A de bu dɔɔ mwaara nge me dɔɔ u ra dãa sɔɔ
mwɛ,
n̄ kun me nge me dɔɔ yara ya ra guunu dabiri.
16 A bu naa giro ka guru woo bako.
A bu nandasio ka woo guna.
17 Yinni Gusunɔ, a bu sekuru dokeo,
kpa bu wa bu gɔsiraama wunen mi.
18 A de bu sekuru wa,
kpa ba n nande sere ka baadommaɔ.
A ben yiyɔbu wuna, kpa bu kam ko.
19 Kpa bu gia ma wunɛ turowa a sãa Yinni
Warukoo handunia ye sɔɔ.

84

1 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun
wirugii kua. Ba gu kuawa ka mɔroku. Ge
wee.
2 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
wunen wãa yeru ta man wɛre.
3 Na sende, na diirimɔ n wa n ka du wunen
sãa yerɔ.
Nɛn gɔru ka nɛn wasi kpuro nuku doɔn
kuuki mɔ
wunɛ Yinni Gusunɔn sɔ, wunɛ wi a wãa.
4 Nɛn Yinni, nɛn sina boko!
Baa ka gunaminɔ nu ra n wãa yeru mɔ.
Wɔllu ka tem Yinni, a ra mam de
nu sokunu ko wunen yaku yerun bakuɔ.
5 Doo nɔɔrugiba be ba wãa wunen sãa yerɔ
ba nun tɔmamɔ baadomma.
6 Doo nɔɔrugiba be ba tãsa wunɛ sɔɔ.
Ba ra n sɔɔru sãa bu ka sãaru da.
7 Bã n sarɔ wɔwan di ye ba mɔ Yiresu,
a ra de bwii yi koorawa mi,
kpa gura yu ka ye domaru naawa.
8 Nge me ba dɔɔ bu ka Gusunɔ yinnibun
Yinni sã Sionio,

nge meya ben dam mu ra n sosimɔ gbabu te
sɔɔ.
9 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, a man swaa
dakio.
Gusunɔ Yakɔbun Yinni, a nɛn kanaru nɔɔwɔ.
10 Yinni, wunɛ wi a sãa bɛsɛn tɛreru,
a wi a gɔsan wuswaa mɛerio.
11 Nɛn sɔɔ teerun wãaru wunen sãa yerɔ,
ta nɛn yam tukum wãarun sɔɔ dabi dabunu
kere.
N buram ho na n wãa wunen sãa yerun
kɔnnɔwɔ,
ye ko na n ka wãa diru mi tɔn kɔsoba wãa.
12 Yinni Gusunɔ, a sãawa nge sɔɔ.
A maa sãawa nge tɛreru.
Wuna a ra tɔmbu durom ka bɛere kue.
Be ba s̄imɔ gem sɔɔ, a ku ra ka bu gea yinari.
13 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
doo nɔɔrugiiwa wi u nun naane sãa.

85

1 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.
2 Yinni Gusunɔ, a wunen tem durom kua.
Wee a ka bese Isireli be sa sãa Yakɔbun bwe-
seru wurama.
3 A bese wunen tɔmbun toranu wɔka.
A bɛsɛn durum kpuro wukiri.
4 A n̄ maa ka sun mɔru sãa.
A dera wunen mɔru kpuro ya sure.
5 Gusunɔ bɛsɛn faaba kowo, a sun wesio nge
yellu.
A ku maa ka sun mɔru ko.
6 Nge kaa n ka sun mɔru sãawa sere ka
baadommaɔ?
Nge kaa n mɔru sãawa sere ka bɛsɛn bibun
bibu sɔɔ?
7 A n̄ sun wãaru wesiamɔ
kpa bese wunen tɔmbu su wa su nuku doɔn
ko wunen sɔɔ?
8 Yinni Gusunɔ, a sun wunen durom s̄osio
kpa a sun faaba ko.
9 Yinni Gusunɔ, kon swaa daki n nɔ ye a
gerumɔ.
Domi b̄ari yɛndun gariya a ra n wunen
tɔmbu s̄omɔ
be ba nun naane sãa
ma ba kun wure wiira gari sɔɔ.
10 Be ba nun nasiewa a ra faaba ko.
Kpa a de bɛere ya n wãa bɛsɛn tem sɔɔ.
11 Tɔn geeru ka b̄ɔrakinira koo wurama
kpa gem ka b̄ari yenda n wãa tem me sɔɔ.
12 B̄ɔrakiniru ta koo se tem me sɔɔ nge d̄ia
bwese te ba duura,
kpa gem mu sarama wɔllun di.
13 Yinni Gusunɔn tiwa u koo sun b̄ari yɛndu
wɛ,
kpa bɛsɛn tem mu binu ma.
14 Gema mu ko n n̄n gbiye, kpa mu win
swaa s̄ome.

86

¹ Dafidi u kanaru kua u nee,
Yinni Gusunə, a man swaa dakio kpa a nen
kanaru na.
Wee na saaru ka wənwəndu soore.
² A nen hunde beruo, domi na ra nun sā.
Gusunə, na nun naane sāa,
a man faaba koowo.
³ Yinni, wuna na ra nəogiru sue baadomma.
A man wənwəndu kuo.
⁴ Yinni, a man nuku dobu wēeyo.
Wuna na ra n kanamə ka nen gōru kpuro.
⁵ Yinni, a sāawa tən geo,
a ra maa təmbu ben durum wəke.
A ra be ba nun soku kpuro kīru sōsi ta n kpā.
⁶ Yinni Gusunə, a nen kanaru nōowə.
A nen weeweenu swaa dakio.
⁷ Domi nā n nun kana nəni swāarun saa,
a ra man wisi.
⁸ Gāanu sari ni nu ka nun weene ye ba ra sā
kpuro sōo.
Gāanu maa sari ni nu ka wunen sōma weene.
⁹ Bwese ni a taka kua kpuro nu koo na nu
yiira wunen wuswaaə,
kpa nu wunen yīsiru beere wē.
¹⁰ Domi a kpā, a ra maa səm maamaakiginu
ko.
Wunə turowa a sāa Gusunə.
¹¹ Yinni Gusunə, a man wunen swēe sōsio,
kpa n wa n sī wunen gem sōo.
A de n wunen yīsiru nasia.
¹² Gusunə nen Yinni, kon nun siara ka nen
gōru kpuro,
kpa n nun beere wē sere ka baadommaə.
¹³ Domi a man durom bakam kua,
a man yara gəribun wāa yerun sōo sōon di.
¹⁴ Yinni Gusunə, tii suobu ba man seesi.
Tən kāsobu ba kī bu man hunde wuna,
be, bən bwisikunu ku ra n wāa wunen mi gia.
¹⁵ Adama wunə Gusunə, a sāawa Yinni
wənwəndugii.
A ku ra mōru se fuuku.
Wunen kīru ta kpā.
A maa sāawa bəɔkīni.
¹⁶ A man mēerima kpa a nen wənwəndu wa.
A ne, wunen səm kowo dam kēeyo,
kpa a man faaba ko ne, wunen səm kowon
bii.
¹⁷ Yinni Gusunə, a man yīreru sōsio te ta koo
man koora,
kpa a de nen yiberəba bu ye wa kpa sekuru
tu bu mwa.
Domi wuna a ra man faaba ko, kpa a man
nukuru yemiasia.

87

¹ Womu geniwa Koren bibu ba kua. Ba nee,
Yinni Gusunə u Yerusalemun kpēekpēeku
swīiwa
guu te win tii u gōsa u dēerAsian wəllə.
² U Yerusalemu ye kī n kere wuu si su wāa
Yakəbun bweserun tem kpuro sōo.

³ Yerusalemu, Gusunən wuu,
ba wunen beere bakan gari gerumə.
⁴ Ne, Yinni Gusunə, nā n bwesenun yīsinu
yorumə ni nu man yē,
kon Egibitigibu ka Babilonigibu ka Filisitiba
ka Tirigibu ka Etiopigibun yīsini yore.
Domi ba bu marawa Yerusalemu mini.
⁵ Adama Yerusalemu gibu ba koo nee, ben
tema mi ka gem.
Wərukoowa u men kpēekpēeku swīi.
⁶ Yinni Gusunə u koo bwesenun yīsini yore
kpa u nee,
Yerusalemuəra ba bu mara.
⁷ Be ba womusu mō ba yaamə, ba koo nəogiru
sua ba n mō,
Yinni, besen nuuru kpuro ta woowa wunen
mi.

88

¹ Womu ge Koren bibu ba womu kowobun
wirugii kua. Ba gu kuawa ka guuru. Hemani
Esirahigiiwa u gu kua. Ge wee.
² Yinni Gusunə nen faaba koowo,
na ra n nəogiru suewa wunen wuswaaə
wōkuru ka sōo sōo.
³ A de a nen kanaru nə.
A swaa tem kpīiyə a nō ye na nun kanamə.
⁴ Wee wahala ya man deema n kpā
sere na gəribun wāa yeru turuku kua.
⁵ Na wāa be ba gōo dōon wuurə.
Na n maa dam mə.
⁶ Wee na kpī ka gəribu sannu.
A dera na wāa ka be sannu sikirə,
be, be a n maa yaayamə, a n maa bu nōorimə.
⁷ A man kpēe wəru bəko sōo mi yam wōkura
wāa.
⁸ A man mōru seesi,
ma n sāare na nim mwēere.
⁹ A dera nen kpaasibu ba man deri.
A dera ba man tusa,
ma na taarerə na n kpē n nunda nen wahalan
di.
¹⁰ Nen nəni dam dwiyya nəni swāarun sō.
Yinni Gusunə, tōru baatere na ra nōma yi-
iyewa wunen mi gia na n nun somiru
kanamə.
¹¹ Gəriba a ra maamaaki kue?
Gəriba ba koo kpī bu se bu nun sā?
¹² Gəriba ba koo kpī bu wunen bəɔkīnirun
gari gere siki wəruə?
Ba koo kpī bu wunen tən geerun gari gere
gəribun wāa yerə?
¹³ Ba koo kpī bu wunen maamaaki wa yam
wōkuro?
Ba koo kpī bu wunen gem tubu gəriə mi ba
ra tōmbu duari?
¹⁴ Yinni Gusunə, wuna na ra faaba kanə.
Buruu baatere, wuna na ra nəogiru sue.
¹⁵ Yinni Gusunə, mban sōna a man wunen
wuswaa berue.
Mban sōna a n kī n nun wa.

16 Saa nen birun di, na wɔnwɔndu soorewa
na gɔɔ dɔɔ.
Na burisine nɔni swāa te a man kpɛɛn sɔ.
17 Ne sɔɔra wunen mɔru ya wɔri, ma ya man
goomɔ.
18 Ya ka man sikerene tɔɔ baatere nge nim
bweru.
Ye kpurowa ya man wukiri.
19 A dera nen kpaasibu ka nen bɔrɔba ba man
biru kisi.
Be kpuro ba man deri.

89

1 Womu ge Etani Esirahigii u kua. Ge wee.
2 Yinni Gusunɔ, kon wunen tɔn geerun
womu ko sere ka baadommaɔ.
Kon wunen bɔrɔkiniru kpara sere ka
baadommaɔ.
3 Na yɛ ma wunen kɪru ta ko n wāawa sere ka
baadommaɔ.
Wunen bɔrɔkiniru ta girewa wɔllɔ.
4 Yinni Gusunɔ, a nɛɛ,
a ka Dafidi wi a gɔsa arukawani bɔkua.
A wi, wunen sɔm kowo nɔɔ mwɛɛru kua ka
bɔri
5 a nɛɛ, kaa goo wuna win bweseru sɔɔ
u ko sunɔ sere ka baadommaɔ,
kpa a win bandu tāsisia sere ka baadommaɔ.
6 Yinni Gusunɔ, wɔllu ta nun bɛɛɛ wɛɛmɔ
maamaaki ye a mɔn sɔ.
Wunen gɔradoban wuuru ta nun siaramɔ
wunen bɔrɔkinirun sɔ.
7 Yinni Gusunɔ, a n saara mɔ wɔllɔ.
Wunen gɔradoba sɔɔ, goo sari wi u ka nun nɛ.
8 A nanum mɔ wunen gɔrado dɛerobun su-
unu sɔɔ.
Wunen yiiko ya kpā be ba nun sikerenen
suunu sɔɔ.
9 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, wara u dam mɔ
nge wunɛ.
Wunen bɔrɔkinira nun karewa ta ka sik-
erene.
10 Wuna a ra nim wɔkun tii suabu yɔrasie.
Gen nim kurenu nɔn seewa, a ra nu suresie.
11 A Egibitigibu taaka a pɛsuka nge goru.
A be, wunen yiberɛba yarinasia ka wunen
dam.
12 Wuna a wɔllu ka tem mɔ.
Wuna a handunia taka kua ka ye ya wāa ye
sɔɔ.
13 Wuna a sɔɔ yɛsan nɔm geu ka nɔm dwareu
kua.
Guu ni ba mɔ Tabori ka Hɛɛmɔɔ nu wunen
yɪsiru bɛɛɛ wɛɛmɔ.
14 Wunen gāseru ta dam mɔ.
Wunen nɔmu ga dam mɔ.
15 Gema mu sāa wunen bandun kpɛɛkpɛɛku.
Kɪru ka bɔrɔkinira ra n wāa wunen wuswaaɔ.
16 Yinni Gusunɔ, doo nɔrugiba be ba ra nun
takaru ko.
Ba ra sīwa yam bururam sɔɔ wunen
wuswaaɔ.

17 Ba koo nuku dobu ko tɔɔ baatere wunen
yɪsirin sɔ.
Kpa bu bɛɛɛ wa wunen gem sɔ.
18 Domi wuna a sāa ben dam ka ben bɛɛɛ.
Wunen saabuwa sa tāsimo.
19 Yinni Gusunɔ, wuna a sāa bɛɛɛ Isireliban
tɛrɛru.
Wunɛ Dɛɛro, wuna a sāa bɛɛɛn sina boko.
20 Gasɔ, a ka wunen sɔm kowo be a naane sāa
gari kua kāsiru sɔɔ a nɛɛ,
a wunen dam tabu durɔ damgii goo wɛ.
A nɔn gɔsa wunen tɔmbun suunu sɔɔn di a
wɔlle sua.
21 Wiya Dafidi wunen sɔm kowo.
Wiya a bandun gum tāre.
22 Wunen nɔmu ga ko n nɔn nɛniwa kem
kem.
Geya ga ko n sāa win dam.
23 Yiberɛba ba n kpɛ bu nɔn samba ko.
Tɔn kɔsobu ba n kpɛ bu nɔn dam dɔre.
24 Kaa win yiberɛba kpeerasia.
Kaa be ba nɔn tusa sɛsuku.
25 Wunen bɔrɔkiniru ka wunen tɔn geera ko
n wāa ka wi.
Kpa a nɔn dam wɛ ka wunen yɪsiru.
26 Kaa de win bandun dam mu tɛria
saa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranen di
sere ka daa te ba mɔ Efaratia.
27 U koo nun sɔ u nɛɛ, a sāawa win tundo ka
win Yinni.
A sāawa win faaba kowo nge kpee baa mɔ u
ra kuke.
28 Kaa nɔn ko wunen bii tɔn durɔ gbiiikoo.
Kpa u n sāa handunian sinambu kpuron sina
boko.
29 Kaa de wunen tɔn geeru ta n nɔn wāasi.
Kpa a ka nɔn arukawani bɔke ye ya n nɔru
mɔ.
30 Kaa de win bibun bweseru ta n bandu
dimɔ sere ka baadommaɔ.
Kaa de win bandu tu dam gira nge wɔllu.
31 Adama win bibun bwese te, tɔn yina tu
wunen woodaba mɛm nɔɔwa,
ma ta wunen yiirebu atafiru kua,
32 ma ta n wunen sɔsiru swii,
ma ta n wunen gere mɛm nɔɔwe,
33 kaa tu sɛyasiaawa ka bokuru ten mɛm
nɔɔbu sarirun sɔ.
34 Adama a n yinamɔ a tu wunen tɔn geeru
sɔsɪ win sɔ.
A n nɔn tɔnu kandu kuamme.
35 A n wunen arukawani kusiamɔ.
A n maa wunen gere kɔbiamɔ.
36 A bɔrua ka wunen yisi dɛɛraru ma a n
Dafidi weesu kuamme.
37 Kaa de win bibun bweseru ta n bandu
dimɔ sere ka baadommaɔ.
Kpa win bandu ta n wāa baadomma nge sɔɔ.
38 Kpa tu tɛ nge suru.
Win seedagii wi u wāa wɔllɔ u sāa bɔrɔkini.
39 Adama wee a sunɔ wi a raa gɔsa deri,
ma a ka nɔn mɔru kua too.

40 A wunen arukawani kusia ye a raa ka wunen sɔm kowo bɔkua.
Ma a win sina furɔ kasa kua.
41 A win gb̄aranu kpuro kɔsuka,
ma a win kuku yenu surura.
42 A dera be ba sarɔ mi, ba win arumani gura.
Ma ba n̄n sekuru doke.
43 A win yiberɛba dam k̄a.
A dera ba nuku dobu kua.
44 A dera win tabu ȳanu nu dam dwiia.
A n̄ ka n̄n ȳdre tabu sɔɔ.
45 A win b̄ere kpeesia.
Ma a win bandu sura sere ka tem̄a.
46 A dera u t̄kɔ kua fuuku, ma a n̄n sekuru doke.
47 Yinni Gusunɔ, sere saa yer̄a kaa n kuku.
Sere saa yer̄a wunen m̄oru ya ko n seewa nge d̄ɔ yara.
48 A yaayo nge m̄e nen w̄aarun t̄ru ta d̄ɛbu n̄e.
A yaayo ma t̄nu wi a taka kua kpuro u koo ra gb̄i.
49 Wara u koo kp̄i u n w̄a u kun gu.
Wara u koo kp̄i u tii yara ḡorbun w̄a yerun di.
50 Yinni, mana wunen gas̄n durom m̄e, mu da.
Mana n̄ɔ mw̄e te a Dafidi kua ka b̄r̄akiniru ta w̄a.
51 Yinni, a m̄erio seku te wunen t̄mba dim̄o.
A yaayo ma n̄na na wunen t̄n dabi te kpare.
52 Yinni Gusunɔ, yiberɛba ba wunen t̄mbu sekuru dokemo,
ma ba wi a ḡsa w̄amm̄o mi u d̄ɔ kpuro.
53 Yinni Gusunɔ, wuna sa ko n siaram̄o sere ka baadommaɔ.

Ami! Ami!

WOMUSUN B̄ONU NN̄ESE

90

1 M̄owisi Gusun̄n s̄m kowo u kanaru kua u n̄e,
Yinni, saa yellun di, wuna a s̄a bes̄en kuku yeru.
2 A s̄awa Gusun̄o a sere guunu ka handunia taka kua.
M̄eya kaa n maa s̄a sere ka baadommaɔ.
3 A ra de t̄nu u ḡsira tua.
A ra n̄n s̄o a n̄e, u ḡsiro min di, u we.
4 Wunen mi, w̄ɔ n̄r̄abu (1.000) ra n s̄awa nge ḡian t̄ru te ta doona k̄o,
n̄ kun m̄e nge w̄kurun s̄akiru.
5 A ra t̄nun w̄aarun n̄ru koosiewa nge m̄e dosu ga ra doone bururu.
Ga ku ra te nge yakasu
6 sin w̄esu ra n baare bururu,
n̄ n kua yoka bu su bura kpa su gbera.
7 Wunen m̄oru ya dera sa ḡɔ d̄ɔ.
Ma sa nanda yen saabu.
8 A ra bes̄en toranu terasiewa wunen wuswaaɔ,

kpa wunen yam bururam mu bes̄en asiri kpuro s̄ɔsi.
9 Bes̄en w̄aru ta ra doon̄ewa wunen m̄orun s̄ɔ.
Ta ra doon̄ewa nge w̄esia teeru.
10 T̄nun w̄aru ta ra turi sere w̄ɔ wata ka w̄okuru,
wi u maa dam m̄o, w̄ɔ w̄ene,
adama ka m̄e, t̄nun w̄ara ku ra n arufaani gaa m̄o
sere wahala ka n̄ni sw̄aru.
Domi ta ra doon̄ewa fuuku ḡari gia.
11 Wara u wunen m̄orun dam ye.
Wara u nun nasie yen s̄ɔ.
12 A de sa n ȳe ma bes̄en w̄aarun t̄ra kun d̄ɛu,
kpa su ko bwisigibu.
13 Yinni Gusunɔ, sere domma kaa ḡoru ḡasia a wunen m̄oru deri.
A bes̄e wunen s̄m kowobun w̄n̄w̄ndu waaawo.
14 A sun wunen durom bakam s̄ɔsio bururu baatere.
Kpa sa n nuku dobu m̄o sa n womusu m̄o bes̄en w̄aarun t̄ru kpuro s̄ɔ.
15 A sun nuku dobu w̄eȳo nge m̄en n̄ɔ a sun s̄eȳasia.
Kpa a bes̄en nuku sankira ten w̄ɔsu ḡasia nuku dobnun w̄ɔsu.
16 A de su wunen s̄oma wa bes̄e wunen s̄m kowobu,
kpa a bes̄en bibun bweseru wunen yiiko s̄ɔsi.
17 Gusun̄o bes̄en Yinni, a sun durom kuo,
kpa a de bes̄en s̄oma kpuro yu arufaani ko.

91

1 Wun̄e wi W̄orukoo u k̄su,
a w̄rewa Dam kpuroḡin t̄buɔ.
2 Kon Yinni Gusun̄o s̄ɔ ma wiya n̄n kuku yeru ka n̄n k̄ari.
Wiya n̄n Yinni wi na naan̄e s̄aa.
3 Domi wiya u nun w̄oram̄o saa taan di.
Wiya maa nun w̄oram̄o saa k̄esi k̄esi ḡɔ ka win wahanan di.
4 U koo nun win sansu wukiri.
Kaa kuku yeru wa win kasan s̄ɔw̄o.
Win b̄r̄akinira s̄awa nge t̄reru ka tarakpe.
5 W̄okurun kari n̄ kun m̄e s̄u ge ga wee s̄ɔ s̄ɔ,
yen gaa kun nun berum m̄o.
6 K̄esi k̄esi ḡɔ wi u b̄asu w̄okuru,
n̄ kun m̄e bara te ta t̄mbu goom̄o s̄ɔ s̄ɔ gb̄ara,
yen gaa kun nun berum m̄o.
7 Baa bara ni, n̄ n t̄mbu n̄r̄abu (1.000) go wunen b̄akuɔ,
ma nu t̄mbu n̄r̄abun suba w̄okuru (10.000) w̄ori wunen n̄m geuɔ,
ḡaanu kun nun babam̄o.
8 N̄niya kaa ka m̄eri t̄na kpa a t̄n k̄sobun are wa.

9 Yèn s5 Yinni Gusunò u kua wunen kuku yeru,
 ma wi, Wòrukoo u kua wunen wāa yeru,
 10 yen sōna nōni swāaru gara kun nun sisie,
 bararu gara kun maa wunen yenu susio.
 11 Domi u koo win gòradoba nòò kē wunen s5,
 ba n nun kōsu wunen swēe kpuro sòò,
 12 bu nun nenē ka ben nōma
 kpa a ku ra ka wunen naasu kperu sokura.
 13 Kaa gbee sunò ka suròkòru yò a sara,
 kpa a gbee sunò kpemu ka yaa gòba tem taare.
 14 Yinni Gusunò u nēe, yèn s5 u man kī,
 kon nùn yakia kpa n nùn kōsu domi u nen
 yīsiru yē.
 15 U n man soka kon nùn wurari.
 Ko na n wāa ka wi nōni swāarun saa.
 Kon nùn yakia kpa n nùn bēere wē.
 16 Kon de u tókòru ko bəri yendu sòò,
 kpa n nùn nen faaba s5osi.

92

1 Womu ge ba kua t5ò wērarugirun s5. Ge wee.
 2 Ya ra n do ba n nun tòmamò Yinni Gusunò,
 kpa ba n wunen yīsiru bēere wēemò, wunē
 Wòrukoo,
 3 ba n wunen durom gari kparamò bururu,
 kpa ba n wunen bòròkinirun gari kparamò
 wòkuru
 4 ka mòròku ka g5ògeru.
 5 Yinni Gusunò, ye a kua ya man nuku dobu
 wē.
 Ma na ye kpuro siaramò ka womusu.
 6 Yinni Gusunò, wunen sòma ye a kua ya kpā.
 Wunen bwisikunu nu duku.
 7 Gari bākò ga ñ kpē gu nu tubu,
 mēya nu ñ maa kpē nu nùn yeeri.
 8 Geema, tòn kōsobu ba seemò nge yakasu,
 ma nuku kōsurugibu ba kparamò nge dāa.
 Ka mē, s5ò teeru ba koo bu kpeerasia sere ka
 baadommaò.
 9 Adama wunē Yinni Gusunò, wuna a kpuro
 kere sere ka baadommaò.
 10 Wunen yiberēba kpuro ba koo kam ko.
 Be ba kōsa m5 kpuro ba koo yarina.
 11 A man gbeeku keten dam kā,
 ma a man domaru kua a man gum yarum
 tāre.
 12 Tē, na waamò nen yiberēba ba wòrukumò.
 Na nòomò ba kuuki m5.
 13 Gemgibu ba koo kpēa nge kpa kpa bāa.
 Ba koo se nge Libanin dāa ye ba m5 seduru.
 14 Ba ko n sāawa nge dāa te ba gira ta kparamò
 Gusunò besen Yinnin sāa yero.
 15 Baa tà n tókò kua, ta ko n binu marumòwa,
 kpa ta n bōròm m5 ta n wurusu s5awa.
 16 Yeya ya koo s5osi ma Yinni Gusunò u sāawa
 gemgii.
 U maa sāawa nen kpee baa mi na ra kuke.
 Wi sòò, durum gaa sari.

93

1 Yinni Gusunò, a bandu dii,
 ma a wunen yiiko sebua nge yaberu.
 Ma a dam sēke nge kpaka.
 A maa dera tem mu dam m5, mu ñ yīirimò.
 2 Saa yee yellun diya a wunen bandu swīi.
 Saa yee yellun diya a wāa.
 3 Yinni Gusunò, daanu nu ra n nòogiru sue nu
 n wòki,
 kpa nu n kuuki m5.
 4 Adama wunē, a dam m5 a ni kpuro kere.
 A bandu dii wòllò.
 5 Yinni Gusunò, wunen gari yi sāawa gem.
 Wunen sāa yeru ta ko n sāawa dēeraru sere
 ka baadommaò.

94

1 Yinni Gusunò, wunē wi a ra tōnu mōru
 kōsie,
 a wunen yiiko s5ōsio.
 2 Wunē handunian siri kowo, a seewo.
 A be ba tii sue ben kōsa kōsieyo.
 3 Sere saa yerà kaa n dera tòn kōsobu ba n
 wāa.
 Sere saa yerà kaa n dera ba n nuku dobu m5.
 4 Wee be ba ra n tōmbu kōsa kuammē ba gari
 saarimò ka tii suabu.
 5 Yinni Gusunò, ba wunen tōmbu dam
 dòremò
 be, be ba sāa wunen arumani.
 6 Ba gōminibu ka sòbu goomò.
 Ma ba gobekuba sēremò ba goomò.
 7 Ba m5, Yinni Gusunò kun sun mēera.
 Gusunò Yakòbun Yinni wi, kun besen laakari
 m5.
 8 Bēe gari bakasu, i n tii se.
 Sere saa yerà i ko i bwisi ko.
 9 Gusunò wi u tōnu swasu gira, wiya kun kpē
 u gari n5?
 Wi, wi u tōnu nōni gira, wiya kun kpē u yam
 wa?
 10 Wi, wi u ra bwesenu sēeyasie, wiya kun
 tōnu sēeyasiamò?
 Wi, wi u ra tōnu yēru wē, wiya kun bwisi m5?
 11 Yinni Gusunò u tōmbun bwisikunu yē.
 U yē ma nu sāawa kam dirum.
 12 Yinni Gusunò, doo nòrugiiwa wi a
 sēeyasiamò.
 Doo nòrugiiwa wi a seeya ka wunen wooda.
 13 Wahalan saa sòò, u ko n wāawa bəri yendu
 sòò
 sere bu ka tòn kōso suura gbea.
 14 Yinni Gusunò kun win tōmbu derimò.
 U ñ bu biru kisimo, be, be ba sāa win
 arumani.
 15 Domi gemgiiwa u koo siribu di.
 Bèn g5ru ga dēere kpa bu siri bi wura.
 16 Wara u koo man sanna tòn kōsobun mi.
 Wara u koo ka man yina kōsan kowo ben
 nōman di.
 17 Yinni Gusunò ù kun daa man somi,
 na n daa wāa goribun wāa yerò.

18 Yinni Gusunə, nà n bāarimə,
wunen duroma mu ra de na n tāsā.
19 Bwisiku dabinu nū n wāa nen gōruə,
a ra man nukuru yemiasie.
Kpa na n nuku dobu mə.
20 Yinni Gusunə, mba n beɛ mōssine wune ka
siri kowo tən gowo
be ba ra n wunen woodaba gema ba n tambu
dam dōremə,
21 kpa ba n nəɔ tia mō bu ka gemgibu wōri.
Kpa ba n taare sarirugibu taare wēemə.
22 Adama Yinni Gusunə, wuna a sāa nen
gbāra damgiru.
A sāawa nen kpee baa yèn mi na ra kuke.
23 Kaa de ben toranu nu wōri ben wiru wallo.
Kaa de ben tiin nuku kōsuru tu bu marisia.
Gusunə nen Yinni, kaa bu nəɔ marisia.

95

1 I na su Yinni Gusunə womu kua.
Su nūn nəɔgiru sue ka nuku dobu
wi, wi u sāa faaba kowo damgii nge kpee
bakaru.
2 I de su da win wuswaaɔ su nūn siara.
Su nūn beɛre wē ka siarabun womusu ka
nuku dobu.
3 Domi u kpā.
U sāa sina boko wi u ye ba sāmə kpuro kere.
4 Win noma ya kpuro neni ye ya wāa tem
səwə.
Guunun wii kpiinu nu maa sāa wiginu.
5 Nim wōku ga sāawa wiguu.
Wiya u gu kua.
Win noma ya maa tem kua.
6 I na su kpuna su tii kawa.
Su yiira Yinni Gusunə besen taka kowon
wuswaaɔ.
7 Domi u sāawa besen Yinni.
Sa maa sāa win tambu be u kpare nge naa gōɔ.
I de i win nəɔ nə giso.
8 I ku de bēen gōrusu su bəbia
nge me bēen baababa ba kua Meribao
ka maa dōma te ba wāa Masao gbaburo,
9 mi ba man wēera,
ba nen laakari mēera baa me ba nen sōma
waare.
10 Wōɔ weeruwa na bwese te bwēra yara,
ma na nē, tən ben gōrusu ka man tonda.
Ba yina bu nen woodaba swī.
11 Yen sōna na mōru kua ma na bōrua na nē,
ba n̄ sisi bu ka man wēra mi na wēre.
(I maa mērio Bandun Gari I, 16:23-33)

96

1 I Yinni Gusunə wom kpəɔ kuo.
Bēɛ handuniagibu, i nūn womu kuo.
2 I Yinni Gusunə womu kuo.
I nūn beɛre wēyɔ.
I win faaban labaari kparo tōɔ baatere.
3 I bwesenu win yiikon faagi kuo.
Kpa i win maamaakin gari gere.
4 Domi wi, Yinni Gusunə u kpā.

Wiya ba koo beɛre wē. U būnu kpuro dam
kere.
5 Domi nu sāawa kam dirum.
Wiya u wallu taka kua.
6 Yam bururam ka yiiko baka ya ra n nūn
wāasi.
Dam ka girima ya wāa win sāa yerə.
7 Bwesenu kpuro, i na i Yinni Gusunə beɛre
wē.
I na i win dam ka win yiikon gari kpara.
8 I Yinni Gusunəɔn yisiru beɛre wēyɔ.
I duo win sāa yerə ka kēnu.
9 I na i nūn kpuna ka bēen sāa yānu.
Bēɛ handuniagibu kpuro, i diirio.
10 I bwesenu kpuro sōwə i nēɛ, Yinni
Gusunə u bandu di.
U tem swīi mu dam mə, mu n̄ maa yīrimə.
U ra tambu siriwa dee dee.
11 Wōllu tu nukuru doro. Tem mu yēerio.
Nim wōku ka ye ya wāa ge sōɔ kpuro yu
kukirio.
12-13 Gberu kpaane yu nukuru doro ka ye ya
wāa ye sōɔ kpuro.
Dānu nu taki koowo Yinni Gusunəɔn
wuswaaɔ, domi u wee.
U wee u handunia siri, kpa u yen tambu siria
dee dee.

97

1 Yinni Gusunə u bandu dii.
Tem mu nukuru doro.
Be ba wāa n toma bu yēerio.
2 Guru wii wururu ka yam wōkura ra n ka
nūn sikereɔwa.
Gem wōllowa u win sina gona terie.
3 Dōwa u ra n nūn swaa gbiiye.
Kpa u n win yibereba mwaamə.
4 U ra de guru maakinu nu handunia yam
bururasia.
Tem mū n nu wa, mu ra diiriwa.
5 Guunu nu ra yandewa nge gum win
wuswaaɔ,
wi, wi u sāa tem kpuron Yinni.
6 Wōllu ta win gem sōsimə.
Ma bwesenu kpuro nu win yiiko waamə.
7 Be ba bwāarokunu sāmə, ba koo sekuru
wa.
Be ba būnu siaramə, ba koo yōra ka dukiri.
Būnu kpuro nu koo yiira win wuswaaɔ.
8 Yinni Gusunə, Siəniigibu ba ye nua ma ba
nukuru dora.
Yudaba ba nuku dobu mō wunen siribun sō.
9 Domi wuna a kpāaru bo handunia kpuro
sōɔ.
Wuna a maa būnu kpuro dam kere.
10 Bēɛ be i Yinni Gusunə kī, i kōsa tusio.
U ra be ba nūn naane sāa wōre tən kōsobun
naman di.
11 Yam bururam mu wāawa gemgiin sō.
Nuku dobu bu wāawa bēn gōru ga deeren sō.
12 Bēɛ gemgibu, i nuku dobu koowo Yinni
Gusunəɔn sō.

Kpa i win yīsi dɛɛra te wolle sua.

98

¹ I Yinni Gusunɔ wom kpɔɔ kuo,
domi u sɔm maamaakiginu kua.
Win dam saabu u nasara wa.

² Yinni Gusunɔ u tumbu win faaban gari
tubusia.

U sɔasi ma u sɔa gemgii.

³ U win durom ka win bɔrɔkiniru yaaya Isire-
liban sɔ.

Handunian goonu nne kpuro sɔ ba win
faaba ye wa.

⁴ Bɛɛ handuniagibu kpuro, i nɔɔgiru suo ka
nuku dobu.

I nuku dobu kuuki koowo i ka nùn siara i
nùn tɔma ka womusu.

⁵ I nùn womusu kuo ka mɔrɔkunu.

I nùn tɔmɔ ka gɔɔgenu.

⁶ I nùn womusu kuo ka kɔbi ka guunu.

I taki koowo wi, sina bokon wuswaaɔ ka
nuku dobu.

⁷ Nim wɔku ka ye ya wɔa ge sɔɔ, yu nɔɔgiru
suo.

Tem ka ye ya wɔa mɛ sɔɔ, yu womu koowo.

⁸ Daa bakanu nu taki koowo.

Guunu nu nuku dobu kuuki koowo
sannu sannu Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

⁹ Domi u wee u handuniagibu siri.

U koo bu siriwa gem sɔɔ.

99

¹ Yinni Gusunɔ u bandu dii ma tɔmba di-
irimɔ.

U sɔ wɔllun kɔsobun suunu sɔɔ ma tem mu
yīrimɔ.

² Yinni Gusunɔ u kpɔ Siɔniɔ.

Wiya u bwesenu kpuro mɔ.

³ I Yinni Gusunɔn yīsiru wolle suo.

Ta kpɔ, ta nanum mɔ. U dɛɛrewa.

⁴ I Yinni Gusunɔn dam wolle suo.

Domi u sɔawa sina boko wi u ra gem kɔ.

Yinni Gusunɔ, wuna a sun sɔasi nge mɛ sa ko
ka bɛsɛn wɔaru diisina.

Wuna a Yakɔbun bweseru wooda wɛ Isireliɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u dɛɛre.

I nùn wolle suo.

I na i yīira win sina kitarun nuurɔ.

⁶ Mowisi ka Aroni ba wɔawa win yaku
kowobu sɔɔ.

Samueli u sɔawa be ba ra nùn sokun turo.

Be kpurowa ba nùn soka ma u bu wurari.

⁷ U ka bu gari kua saa guru wii wurorun di.

Ma ba win woodaba mɛm nɔɔwa ye u bu wɛ.

⁸ Gusunɔ bɛsɛn Yinni, wuna a bu wisa.

Ma a kua ben Yinni wi u ra bu toraru suuru
kue.

Adama a bu sɛɛyasia ben kɔsan sɔ.

⁹ I Gusunɔ bɛsɛn Yinni siara.

I yīiro win guu dɛɛrarɔ i nùn bɛɛre wɛ.

Domi u sɔawa Dɛɛro.

100

¹ Siarabun womu. Ge wee.

Bɛɛ handuniagibu kpuro,
i Yinni Gusunɔ takaru koowo ka nuku dobu.

² I nùn sɔawa ka gɔru dobu.

I na win mi, i n womusu mɔ ka yɛeribu.

³ I n yɛ ma wi turowa u sɔa Gusunɔ.

Wiya u sun taka kua.

Sa sɔawa win tumbu.

Sa sɔawa nge yɔa gɔɔ ge u kpare.

⁴ I duo win sɔa yerɔ i nùn siara.

I duo mi, i nùn tɔma.

I nùn wolle suo.

I win yīsiru bɛɛre wɛɛyɔ.

⁵ U sɔawa tɔn geo.

Win kīru ta n nɔru mɔ.

U sɔawa naaneɟii sere ka baadommaɔ.

101

¹ Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

Wee kon womu ko ge ga ka siribu ka durom
yɔ.

Yinni Gusunɔ, kon gu kowa n ka nun bɛɛre
wɛ.

² Kon nɛn laakari doke swaa gea sɔɔ.

Saa yerɔ kaa man naawa.

Kon siwa dee dee nɛn yɛnugibun suunu sɔɔ.

³ Na n wuramɔ n kɔsa mɛɛri.

Na mɛm nɔɔbu sariban daa tusa.

Na n wuramɔ yu man tia.

⁴ Na n wuramɔ kɔsa ya n wɔa nɛ sɔɔ.

Kon ka tɔn kɔsobu tonda.

⁵ Kon de wi u ra kpaasi wii u kam ko.

Na n ka wi u tii sue nɔɔ tia mɔ.

⁶ Kon mɛɛri n wa be ba naane mɔ tem mɛ sɔɔ,
kpa ba n wɔa nɛn bɔkuɔ.

Wi u siimɔ gem sɔɔ, wiya u koo ko nɛn sɔm
kowo.

⁷ Gbɛnɔ kun ayeru wasi nɛn yɛnuɔ.

Mɛya maa wee kowo u n yɔramɔ nɛn
wuswaaɔ.

⁸ Bururu baatere, na ko n da tem nɛn tɔn
kɔsobu nɔɔ marisiewa.

Kpa n wa n ka bu wuna mam mam Yinni
Gusunɔn wuun di.

102

¹ Wɔnwɔndon kanaru sanam mɛ u nuki
sankire ma u win weeweenu Yinni Gusunɔ
saariamme.

² Yinni Gusunɔ, a nɛn kanaru swaa dakio.

A de a nɛn wuri nɔ.

³ A ku man biru kisi sanam mɛ na nuki
sankire.

A man swaa dakio sanam mɛ na nun soku,
a man wurari fuuku.

⁴ Domi nɛn wɔarun tɔra doonɔ nge wiisu,
ma nɛn kukunu dɔɔ mɔ nge dɔa nɔɔ.

⁵ Nɛn torora kara ma nɛn gɔru ga gbera nge
yakɔ gbɛbu,

sere dīanu kun man bine mɔ.

⁶ Nɛn weeweenu saabu na woora.

7 Na ka kpakpaye gbeeku weene.
 Na sáawa nge booro ge ga wāa banso.
 8 Na ku ra dweeye, na sáawa nge guno
 ge ga wāa ge teu diru wǎllb.
 9 Nen yibereba ba ra n man wǎmmǎwa
 baadomma
 kpa ba n ka nen yísiru bǎrumǎ.
 10-11 Wunen mǎru bakan sǎ, torom mu kua
 nen díanu.
 Ma nen nǎni yíresu su wǎrikimǎ nen nim
 nǎruram sǎo.
 Domi a man yara a kasa kǎ n toma.
 12 Nen wǎarun tǎru ta doonǎ nge dǎa saaru,
 ma na dam dwiyamǎ nge yakǎ gbebu.
 13 Adama wune Yinni Gusunǎ,
 kaa n bandu diiwa sere ka nǎrǎ.
 Meya ba ko n nun yaaye sere ka baadommaǎ.
 14 Kaa sewa a Sǎni wǎnwǎndu kua,
 domi saa ye a yi ya tura a ka ye wǎnwǎndu
 kua.
 15 Wunen sǎm kowobu ba ye kǐ sere ka yen
 bansǎ.
 Ba maa yen tua mǎera gǎa geenu.
 16 Meya bwesenu kpuro nu koo wunen yísiru
 nasia.
 Kpa nin sinambu kpuro bu wunen yikon
 berum ko.
 17 Sanam mǎ Yinni Gusunǎ u koo wure u
 Sǎni bani,
 u koo tii sǎosi win yiiko sǎo.
 18 U ra sǎaron kanaru nǎ.
 U ku ra tu atafiru ko.
 19 A de bu yeni yore bwese te ta koo maruran
 sǎ,
 kpa tǎn be ba ko n wāa, bu Yinni Gusunǎ
 siara.
 20 Domi wǎllun diya Yinni Gusunǎ u tem
 mǎera.
 U mǎerimǎ saa win wāa yee dǎerarun di
 21 u ka yobun weeweenu nǎ u be ba gbio
 yakia.
 22 Kpa bu win yísiru kpara
 bu nún siara Yerusalemǎ
 23 sanam mǎ bwesenu kpuro nu koo mǎenna
 ka nin sinambu
 bu ka nún sǎ.
 24 U nen dam dwiyasia nen wǎarun suunu
 sǎo.
 U nen tǎru kawa.
 25 Na gerua na nǎe, nen Yinni, wune wi a wāa
 ka baadomma,
 a ku man wuna sekum sǎo.
 26 Toren di a tem taka kua.
 Wunen nama a maa ka wǎllu kua.
 27 Ye kpuro ya koo doona, adama wune, kaa
 n wāawa.
 Ya koo tǎkǎru ko nge yǎnu.
 Kaa ye kǎsi nge yaberu.
 Meya ya koo maa saara.
 28 Adama wune, wuna mi. A n tǎkǎru mǎ.
 29 Wunen sǎm kowobun bibu ba ko n wāawa
 ben temǎ.

Ben bweseru ta koo tǎsi wunen wuswaaǎ.

103

1 Womu ge Dafidi u kua. U nǎe,
 kon Yinni Gusunǎ siara.
 Kon win yísi dǎerarun toma ka nen gǎru kpuro.
 2 Kon Yinni Gusunǎ siara.
 Win ye u kua, na n duarimǎ, baa yen tia.
 3 U ra man nen toranu kpuro suuru kue.
 U ra nen baranu kpuro kpeesie.
 4 U ra man yare saa siki wǎrun di.
 U ra man durom ka wǎnwǎndu kue.
 5 U ra nen wāaru doo nǎuru yibie.
 Kpa u man ko nge aluwaasi nen tǎkǎru sǎo,
 na n dam mǎ nge gunǎ bakeru te ta yǎowa.
 6 Yinni Gusunǎ u ra siriwa gem sǎo.
 U ra be ba dam dǎremǎ wǎre.
 7 U Mǎwisi win woodaba sǎosi.
 Ma u Isireliba win sǎm maamaakiginu sǎosi.
 8 Yinni Gusunǎ u wǎnwǎndu mǎ.
 U ra maa tǎnu durom kue.
 Win durom mu kpǎ.
 Win mǎru ku ra se fuuku.
 9 U ku ra tǎmbu gerusi kiri kiri.
 U ku ra maa mǎru ko n ka te.
 10 U ku ra sun sǎeyasie nge mǎ besen torara
 nǎ.
 U ku ra sun besen toranu kǎsie.
 11-12 Adama nge mǎ sǎo yari yeru ta ka sǎo duu
 yeru tondine,
 nge meya u ra maa besen toranu tondasie.
 Nge mǎ wǎlla ka tem toma,
 nge meya win durom mu kpǎaru nǎ be ba
 nún nasien mi.
 13 Nge mǎ tundo u ra n win bibun wǎnwǎndu
 mǎ,
 nge meya Yinni u be ba nún nasien
 wǎnwǎndu mǎ.
 14 Domi u yǎ ye ba ka sun taka kua.
 U n duari ma yanima ba ka sun takama.
 15 Tǎnun wǎarun tǎnu nu ku ra te.
 Nu sǎawa nge yakasu.
 U ra sewa nge dǎa wǎsu.
 16 Woo gǎ n su swee kpa su doona.
 Baa sin yíreru a n maa wasi.
 17-18 Adama Yinni Gusunǎn durom mu ra n
 wāawa sere ka baadommaǎ
 be ba nún nasien mi, ma ba win arukawani
 neni,
 ma ba win woodaba mem nǎwammǎ.
 Meya maa win gem mu ra n ka bu wāa sere
 ka ben bibun bibǎ.
 19 Yinni Gusunǎ u win sina gǎna teria wǎllb.
 Ma u bandu dii gǎanu kpurǎn wǎllb.
 20 Bǎe Yinni Gusunǎn gǎradoba, bǎe be i dam
 mǎ
 i ra win gari mem nǎwǎe, i nún siaro.
 21 Bǎe win tabu kowobu kpuro,
 bǎe be i nún sǎamǎ,
 i win kǐru mǎ,
 i nún siaro.

22 BEE win taka koorā, i nùn siaro mi u bandu dii kpuro.

Yinni Gusunō, kon nun siara.

104

1 Yinni Gusunō, kon nun siara.

Gusunō nen Yinni, a kpā, a n̄ n̄ru mō.

Yam bururam ka yiiko ya nun wukiri.

2 A ra tii yam bururam wukiri nge bekuru.

A ra wōllu terie nge beku bakaru.

3 Wunen wāa yera wāa sere wōllun nim wōllo.

Ma guru wira sāa wunen tabu keke.

Ma a bellimō wom wōllo.

4 Ma a woo kua wunen goro.

Ma guru maakinu kua wunen sōm kowobu.

5 A tem swīi men kpēekpēeku wōllo.

Mu n̄ wōrumamō sere ka baadommao.

6 A dera nim mu mē wukiri sere ka guunō nge beku bakaru.

7 Adama ye a nim mē narua, ma mu doona.

Ye mu wunen gbāsukubu nua, mu duka sua,

8 mu sara guunun di, mu da wōwi sōo sere mi a mu ayeru kua.

9 A nim mē yōra yeru kua mu ku raa ka sara mu maa tem wukiri.

10 Wuna a bwīin nim kpāre mē mu kokumō guunun baa sōo.

11 Miya gbeeku yee ka gbeeku ketekunu nu ra nē nu nim nō.

12 Yen bōkura gunōsu su sin sokunu mō.

Ma su wāa dāa kikisō su swīi dori mō.

13 Saa wōllun di, a ra de gura yu guunu swee, kpa tem mu wunen sōman are di.

14 Kpa a de yakasu su kpi yaa sabenun sō ka dīa ni tōnu u koo dīn sō.

15 Kpa bu tam wa ba n ka nuku dobu mō.

Kpa bu gum wa ben wasi yi n ka wā.

Kpa bu dīanu wa ben wasi yi n ka dam mō.

16 Baa ka dāa koo bakanō, nu ra nim wa mēn bukata nu mō nge dāa ye ba mō seduru ye ya wāa Libaniō.

17 Miya gunōsu su ra nē su sin sokunu ko.

Miya kpakpaye gbeeku ga ra gen wāa yeru ko.

18 Guu ni nu gunu nu kua kpee beran wāa yeru.

Ma kpee baa maa kua yaa ye ba mō damaan * wāa yeru.

19 Yinni Gusunō, wuna a suru kua a ka saaba wunana.

Sōo u yē saa ye u koo kpuna.

20 Yam wōkuru tā n tunuma, yam tīrawa mi.

Saa ye sōra gbeeku yee yi ra bōsum se.

21 Gbee sinan piiminu n̄ n yaa wa,

nu ra kukiriwa nu ka nun nin dīanu bikia.

22 Sōo ù n yara, nu ra wurewa nin wāa yerō nu kpuna.

23 Kpa tōnu u maa yari u da u win sōmburu ko sere sōo u ka du.

24 Yinni Gusunō, wunen sōma ya dabi.

A ye kpuro kua ka laakari.

Wunen taka koorā ya wāa tem sōo kpuro.

25 Wee nim wōku ga kpā, ga maa yasū.

Ge sōra yee dabi dabinu wāa, baka ka buu.

26 Gen wōllowa goo nimkusu su sīimō.

Miya a dera yaa baka ya wāa ya dweemō gen nim kurenu sōo.

27 Yee kpuro, wunē turowa yi mēera

yi ka yin dīanu wa nin saa sōo.

28 À n yi wē kpa yi mwa.

À n yi yōsua kpa yi debu.

29 À n yi biru kisi, yi ra nandewa.

À n yi wēsiaru wunari, yi guwa mi, kpa yi gosia tem.

30 À n maa yi wēsiaru wē, yi ra sewa

kpa tem mu wurama nge yellu.

31 Yinni Gusunō, wunen yiiko yu dakaa da.

Kpa a n nuku dobu mō ye a kuan sō.

32 À n tem mēera, mu ra yīriwa.

À n maa guunu baba, wiisa su ra yari.

33 Kon Gusunō nen Yinni womu kua nen wāarun tōru kpuro sōo.

Kon n̄n tōma sere ka nen gōn tōro.

34 Yinni Gusunō, a de nen gari yi nun dore.

Na kī n nuku dobu ko wunē sōo.

35 Durumgibu bu gbio, kpa ba kun maa wāa tem mē sōo.

Na Yinni Gusunō siara ka nen gōru kpuro.

I Yinni Gusunō siaro.

(I maa mēerio Bandun Gari I, 16:8-22)

105

1 I Yinni Gusunō siaro. I win yīsiru sokuo.

I win gea ye u kua kparo.

2 I n̄n womu kuo.

I win sōm maamaakiginu kparo.

3 I nuki dorō wi, Yinni Gusunōn yīsi dēerarun sō.

Be ba n̄n kasu bu nukuru dorō.

4 I Yinni Gusunōn dam kasuo.

I kasuo i n ka n̄n wāa.

5-6 BEE Aburhamu Gusunōn sōm kowon bweseru,

bEE Yakōbun bweseru, bEE be u gōsa,

i win sōm maamaakigii ni yaayo.

I siribu yaayo bi u bEE kua.

7 Wiya Gusunō besen Yinni wi u koo handunia kpuro siria.

8 U ku ra win arukawani ye u ka tōmbu bōkua duari sere ka baadommao.

U ra n ye yaayewa sere ka ben bibun bibun waatiō.

9 Arukawani yeru u ka Aburhamu ka Isaki bōkua.

10 U ka Yakōbu wi ba mō Isireli arukawani ye bōkua

ye ya ko n wāa sere ka baadommao.

11 U nē, kon nun Kanānin tem wē.

* 104:18 damaa - Damaa ya ka saataburu weene.

Meya mu ko n sāa wunen tubi wunε ka wunen bibun bweseru.

¹² Saa ye sɔɔ, ba n̄ dabi. Ba sāawa sɔbu mi.

¹³ Ba ra n̄ basuwa tem ka tem sɔɔ.

Ba n̄ da bwese tenin mi, bu wura teɔnɔn mi.

¹⁴ Adama Gusunɔ kun dere bweseru garu tu bu dam dɔre.

U sinambu seɣyasiawa ben sɔ.

¹⁵ U nεε, i ku be na gɔsa baba.

I ku be, n̄n sɔmɔbu kɔsa kua.

¹⁶ U dera gɔɔra na tem me sɔɔ.

Ma ba dīanu bia bu di.

¹⁷ Ma u dera goo gb̄ia u da tem mi ben sɔ.

Wiya Yosefu wi ba dɔra nge yoo.

¹⁸ Ba ka n̄n̄ yɔni bɔkua naasɔ.

Ma ba n̄n̄ sisun gandarū dokea wīirɔ.

¹⁹ Ba win laakari mɛera

sere yu ka koorā ye u raa gerua.

²⁰ Saa ye sɔra sina boko u wooda wē

u nεε, bu n̄n̄ yarāma.

Ma u dera ba n̄n̄ kusia.

²¹ Ma u n̄n̄ kua win yenu ka win ye u mɔ kpuron wirugii,

²² kpa u wa u ka win sina asakpɔbu kpara nge me u kī.

Kpa u sina bokon bwisi kɛɔbu bwisi kɛ.

²³ Saa yera Yakɔbu ka wigibu ba na ba sina Egibitiɔ Kamun bweserun temɔ.

²⁴ Ma Gusunɔ u dera ba marura too.

Ba dam kua ba ben yiberεba Egibitigibu kera.

²⁵ Ma u yiberε ben gɔru gɔsia.

Ba wi, Gusunɔn̄ tɔn be tusa.

Ma ba bu n̄ni sɔɔwa be, be ba sāa win sɔm kowobu mi.

²⁶ Ma u Mɔwisi ka Aroni gɔsa ba kua win sɔm kowobu,

ma u bu gɔra.

²⁷ Ma ba maamaaki kua ka win dam tɔn ben suunu sɔɔ Kamun tem mi.

²⁸ U dera yam wɔku sinumgiru ta na.

Ka me, Egibitigii be, ba n̄ wi, Gusunɔn̄ gere wure.

²⁹ U ben nim gɔsia yem ma swēε kpuro yi gu.

³⁰ U maa dera surenu nu yiba ben tem sɔɔ

sere ka sina bokon kpin yero.

³¹ U dera gɔbabu swēε ka gaanikunu nu na ben tem kpuro sɔɔ.

³² Ma u dera guru kpenu ka dɔɔ na tem me sɔɔ.

³³ Ma ya ben dāa gbaanu ka dāa ni nu tie ben tem me sɔɔ kpuro kam koosia.

³⁴ Yen biru, u dera twee yi na dabi dabinu.

³⁵ Ma yi tem min yakasu ka m̄n̄n̄ gbean dīanu kpuro di.

³⁶ U maa Egibitigibun bii gb̄iikobu go, be, be ba mara ben aluwaasiru sɔɔ.

³⁷ Ma u win tɔmbu yara Egibitin di ba wura ka sii geesu wa ba sɔɔwa. Ben goo kun maa sanum kpane swaa sɔɔ.

³⁸ Saa ye sɔra Egibitigibun nukura dora ȳn̄n̄ s̄ Isireliba ba doona.

Domi ba raa ben berum mɔ too.

³⁹ Ma Gusunɔ u Isireliba guru wii wuronu wukiri,

ma u bu yam bururasie wɔkuru bu ka yam wa.

⁴⁰ Ye ba tura gɔbaburɔ,

yera ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue ba dīanu kana,

ma u bu kusunu wē.

Meya u dera p̄εε ya na wollun di ba di ba deba.

⁴¹ U kperu wukia ma nim mu kurama mu t̄eria nge daaru tem diraa.

⁴² Domi u win nɔɔ mweε d̄era te yaaye te u win sɔm kowo Aburahamu kua.

⁴³ U win tɔn be u gɔsa yara ka nuku dobu.

Ma ba nuku dobu kuu ki m̄.

⁴⁴ Ma u bu bwesenu ganun tem wē.

Ma ba bwese nin gberun are tubi di,

⁴⁵ bu wa bu ka wi, Gusunɔn̄ woodaba m̄m̄n̄ nɔɔwa.

N n̄ m̄n̄ na, i Yinni Gusunɔ siaro!

(I maa m̄erio Bandun Gari I, 16:34-36)

106

¹ I Yinni Gusunɔ siaro.

I Yinni Gusunɔ siaro, domi u sāawa tɔn geo.

Win k̄iru ta ra n̄ wāawa sere ka baadommao.

² Wara u koo Yinni Gusunɔn̄ sɔm maamaakiginu gere.

Wara u koo kp̄i u n̄n̄ tɔma u naamwε.

³ Doo nɔɔrugiba be ba win woodaba m̄m̄n̄ nɔɔwε.

Doo nɔɔrugiba be ba gem sw̄i baadomma.

⁴ Yinni Gusunɔ, a man yaayo durom me a ra wunen tɔmbu kuen s̄.

A man yaayo kpa a bu somi.

⁵ Kpa n̄ ben nuku dobu wa be, be a gɔsa.

Kpa n̄ nuku dobu ko ben nuku doo bin s̄.

Kpa n̄ ȳeri ka be sannu be, be ba sāa wunen arumani.

⁶ Wee sa tora nge bes̄en baababa, sa k̄osa kua.

⁷ Sanam me bes̄en sikado be, ba wāa Egibitiɔ, ba n̄ wunen sɔm maamaakigii ni garisi.

Ba n̄ wunen durom me yaaye me a bu s̄ɔsi n̄n̄n̄ dabi dabinu.

Ma ba nun seesi nim w̄okuɔ ge ba m̄ Naa yari.

⁸ Adama a bu faaba kua wunen ȳisirun s̄,

a ka wunen dam s̄ɔsi.

⁹ A nim w̄oku ge ba m̄ Naa yari gb̄are ma ga gbera.

A dera ba s̄ia gen suunu sɔɔ gbebum nge tem saaramɔ.

¹⁰ A bu yakia saa wi u bu tusan n̄man di.

A bu w̄ara yiberεban n̄man di.

¹¹ Nim mu ben yiberεba wukiri, baa ben turo u n̄ kisire.

¹² Ma ba wunε Yinni Gusunɔn̄ gari naane kua. Ma ba nun siaramɔ ka womusu.

¹³ Adama mii mii, ba wunen sɔm maamaakigii ni duari.

Ba n̄ maa mara a wunen himba yibia.

¹⁴ Ben hine ya seewa gɔbaburɔ,

ma ba wunε Gusunon laakari mεεra mi.
 15 A bu yaa wε ye ba bikia, ma ba di ba deba too.
 16 Yera ba ka Mawisi ka Aroni wi ba yi nenem wunen samburun sō nisinu seewa sansani.
 17 Ma tem mu nō wukia mu Datani mwε. Ma mu maa Abiramu ka win tumbu wukiri.
 18 Dōo u ben tumbu kpuro di.
 Dōo yara ya tōn kōsobu di.
 19 Ba naa buu sii ganduguu kua Horebus.
 Ma ba yiira ba gu sāwa.
 20 Ba wunε Gusunō wi a sāa ben bεεre kōsina ka kete ye ya ra yakasu di.
 21-22 Ba wunε Gusunō ben faaba kowo duari, wunε wi a bu gāa bakanu kua Egibitiō Kamun temō.
 A sōm maamaakiginu kua mi.
 A sōm maamaakiginu kua nim wōkuō ge ba mō Naa yari.
 23 Yen biru, a gōru doke a bu kpeerasia.
 Adama Mawisi wunen sōm kowo u nun suru kana
 a ka wunen mōru suresia,
 kpa a ku maa bu kam koosia.
 24 Ba tem durom mε gema.
 Ba n wunε Yinni Gusunon gari naane kue.
 25 Ba wākiwa ben kunō.
 Ba n wunen gari mēm nōwε.
 26 Ma a nōma sua wōllō a bōrua ma kaa bu kam koosia gbaburō.
 27 Kpa a ben hibū yarinasia tem kpuro sōo bwese tukunun suunu sōo.
 28 Ba tii būu wi ba mō Baali Peōri wē.
 Ma ba yākunu di ni ba gōribu kua.
 29 Ma ba wunε Yinni Gusunon mōru seeya ka ben kookoosu.
 Yera kesi kesi gōo u dua ben suunu sōo.
 30 Ma Finεesi u wunε Gusunō kana, ma gōo wi, u yōra.
 31 Ma a nūn garisi gemgii sere ka win bibun bweserō ka baadommao.
 32 Ba maa wunε Yinni Gusunon mōru seeya nim mε ba ra soku Meriban bōkuo.
 Ma a Mawisi seeyasia ben sō.
 33 Domi ba nūn nuki sankā.
 Ma u n bwisika u ka gari gerua.
 34 Ba n Kananin bwese ni go ni a nεε, bu go.
 35 Ba ka nu burinawa, ma nu bu nin kookoosu tie.
 36 Ma ba nin būnu sāwa. Ma nu kua ben yina.
 37 Ba ka ben bii tōn durōbu ka tōn kurōbu būu yākunu kua.
 38 Nge mēya ba gemgibun yem yari.
 Ba ka ben bibu Kananin būnu yākuru kua.
 Ma tem mε kpuro mu disī duura tōn gobe ten sō.
 39 Ba disī duura ben kookoosun sō.
 Domi su dera ba ra n būnu gasirimō.
 40 Ma wunε Yinni Gusunō a ka wunen tumbu mōru besira,
 a bu tusa be, be ba sāa wunen arumani.

41 A bu bwese tukunu nōmu sōndia ni nu bu tusa nu taare.
 42 Ben yiberēba ba bu dam dōre. Ma ba bu sekuru doke.
 43 Nōn dabina a bu yakia.
 Adama ba yōtariwa ba n nun seesi.
 Ma ba kua wōnwāndobu ben durum sō.
 44 A ben nōni swāaru wa sanam mε a ben weeweenu nua.
 45 A wunen arukawani yaaya.
 Ma a ben wōnwāndu wa wunen durom bakam sō.
 46 A dera be ba bu yoru neni ba ben wōnwāndu wa.
 47 Gusunō besen Yinni, a sun faaba koowo.
 A sun wunō bwese tukunun suunu sōon di,
 kpa a sun menna, su wa su wunen yīsi deeraru tōma,
 kpa sa n yēerimō su ka nun sā.
 48 Gusunō besε Isireliban Yinni,
 sa ko n nun siaramōwa sere ka baadommao.
 Kpa tumbu kpuro bu nεε, ami!
 I Yinni Gusunō siaro.

WOMUSUN BONU NŌJBUSE

107

1 I Yinni Gusunō siaro win tōn geerun sō.
 Win durom mu ra n wāawa sere ka baadommao.
 2 Be u yakia, bu nūn siaro.
 Be u wōra yiberēban nōman di, bu nūn tōmō.
 3 Be u mennama tem kpuron di, bu nūn siaro.
 Be u sokuma saa sōo yari yeru gian di, ka sōo duu yeru gian di,
 ka sōo yēsan nōm geu gian di, ka sōo yēsan nōm dwaru gian di,
 bu nūn wōlle suō.
 4 Wee ba raa kōōre gbaburō mi gāanu ku ra kpi ba sirene,
 ba n wuu wa mi ba koo sina.
 5 Gōōru ka nim nōru ga bu go.
 Ma ba wurure ba n dam mō.
 6 Ben nōni swāa te sōo, ba Yinni Gusunō nōogiru sue ba somiru kana,
 ma u bu yara nōni swāa ten di.
 7 U bu kpara swaa gea sōo ba ka tura mi ba koo sina.
 8 Bu nūn siaro win tōn geeru ka win sōm maamaakiginun sō ni u ra ko tōnun sō.
 9 Domi u wi nim nōru ga mō nim kā.
 Ma u wi gōōra mō debusia.
 10 Gabu ba raa wāa yam wōkuru sōo sere garibun wāa yerō ba yoru dimō,
 ma ba ka bu yōni bōkuā
 11 yēn sō ba Yinni Gusunon gari yina,
 ma ba wi, Wōrukoon bwisi kēru gema.
 12 Ma u dera ba tii kawa wahala yen sō.
 Ma ba wōruka ba gu, goo kun bu somiru de.
 13 Adama ben nōni swāa te sōo,
 ba Yinni Gusunō nōogiru sue ba somiru kana.

Ma u bu yara nani swāa ten di.

¹⁴U bu yara yam wōku te, ka garibun wāa yee ten min di,

ma u ben yorun yoni yi kusia.

¹⁵Bu Yinni Gusunō siaro win tən geerun sō. Bu nūn siaro win sām maamaakiginun sō ni u ra ko tōnun sō.

¹⁶Domi u sii gandun gamboba kōsuka.

Ma u kōkōrō sisugii bōaka.

¹⁷Gari bakasu su tii kua wōnwāndobu sin daa ka sin toranun sō.

¹⁸Ba ku ra maa dīanu kā ma ba gōō turuku kua.

¹⁹Ben nani swāa te sō, ba Yinni Gusunō nōōgīru sue ba somīru kana.

Ma u bu yara nani swāa ten di.

²⁰Ka win gariya u bu faaba kua,

ma u bu yara wōru bōkō gen min di.

²¹Bu Yinni Gusunō siaro win tən geeru ka win sām maamaakiginun sō ni u ra ko tōnun sō.

²²Bu nūn siarabun yākunū kuo.

Kpa bu win sām maamaakigii nin gari kpara ka nuku dobu.

²³Be ba gōō nimkusu dua, ma ba ben sāmburu mō si sō,

²⁴ba Yinni Gusunōn nōman sōma wa

ka maa maamaaki ye u kua nim wōku sō.

²⁵U gari gerua, ma u dera woo bōkō ga seewa ga nim kurenu seeya.

²⁶Nū n da wōllō, kpa nu sarama.

Be ba wāa gōō nimkuu si sō, ba nande kari yen sō.

²⁷Tirerabu bu mwa, ba bāarimō nge tam nōrobu.

Ben bwisi kpuro yi kpa.

²⁸Ben nani swāa te sō,

ba Yinni Gusunō nōōgīru sue ba somīru kana.

Ma u bu yara nani swāa ten di.

²⁹U woo guna ye yōrasia, ma nim kurenu nu mari.

³⁰Ma be kpuron nuki dora ye u ka ye kpuro marisia.

Ma Yinni Gusunō u bu kpara u ka tura sere mi ba dō.

³¹Bu Yinni Gusunō siaro win tən geeru ka win sām maamaakiginun sō ni u ra ko tōnun sō.

³²Bu nūn wōlle suo mi tamba mēnne.

Bu nūn siaro guro gurobun suunu sō.

³³Yinni Gusunōwa u ra daarun nim gberasie,

kpa u bwiin nim kpeerasia mam mam.

³⁴Kpa u tem gem gōsia tem bōrugum mēn tām̄bun nuku kōsurun sō.

³⁵Wi turowa u ra mi gāanu ku ra kpi gōsie nim bwee bakaru.

Kpa u tem gheba gōsia nim bwii.

³⁶Kpa u be ba gōōru barō sinasia mi,

kpa bu wuu ko mi ba koo sina,

³⁷kpa bu resem dānu duure mi, nu ma dabi dabiru.

³⁸U ra bu domaru kue bu dabia.

Kpa u ben yaa sabenu kuurasia.

³⁹Adama gabu ba dabiru kaare ba wāa sekuru sō

yēn sō ba yoru dimō ba nani sōrē.

⁴⁰Ma Yinni Gusunō u dera ba ben wirugibu gēma,

ma ba sirene kam sō ba n̄ yē mi ba dō.

⁴¹Adama u ra sāaro yare win sāarun di.

Kpa u win bweseru dabiasia nge sabe gōsu.

⁴²Gemgibu bā n nūn wa, ba ra yēriwa.

Kpa tən kōsobu bu nōō mari.

⁴³Wi u bwisi mō, u de u gari yi kpuro nene kpa u gja ma Yinni Gusunō u sāawa duromgii.

108

¹Womu ge Dafidi u kua. U nē,

²Gusunō, na sōōru sāa.

Kon womu ko ka nen dwee yānu, ka nen gōru kpuro.

³Nen mōrōku ka nen guuru, i dom yando, kpa n womu ko yam sāreru.

⁴Yinni Gusunō, kon nun siara tām̄bun sunu sō sere ka baadom̄maō.

Kon nun womu kua bwesenu sō.

⁵Domi wunen tən geera kpā ta wōllu girari.

Meya maa wunen bōrōkinira sōsire sere guru wirō.

⁶Gusunō, a seewo a tii wōlle sua.

Kpa wunen yiiki yu sōsira handunia kpuro sō.

⁷Kpa a wa a ka bese wunen kīnasibu faaba ko.

A besen kanaru nōōwo kpa a sun faaba ko ka wunen nām geu.

⁸Gusunō u gerua win sōa yee dēerarō u nē, u koo nasara wa.

U koo Sikemu bōnu ko kpa u tōmbu Sukōtun wōwa yabua.

⁹Wiya u Galadi mō. Wiya u maa Manase mō. Efaraimu ya sāawa nge win sii furō kōkōru.

Ma Yuda ya sāa nge win sina dēka.

¹⁰Adama Mōabu ya sāawa win woburutia.

U koo Edōmu bara nōō teu kōōwa u ka sōōsi ma ya kua wigia.

Kpa u nuku doḅun kuuki ko Filisitiban tem sō.

¹¹Wara u koo ka man da wuu gbāraruguu gen mi.

Wara u koo man kpara u ka da Edōmūo.

¹²Yinni Gusunō, wuna kaa ka man da, wune wi a raā sun yina,

ma a ku ra maa ka besen tabu kowobu yari.

¹³A sun somiō su ka yari nani swāarun di.

Tōnun somīru ta sāawa wom dirum.

¹⁴À n wāa ka bese, sa ko kpī su tabu ko ka wōrugōru.

Kpa a besen yiberēba kōsuku.

109

1 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. U nee,
Yinni Gusunə, wuna na siaramə, a ku nəə
mari.

2 Wee tən kəsobu ba man gari gerusimə ma
ba man weesu kuamme.

3 Ba ka man gari mə ka tusiru, ma ba ka man
sannamə kam səə.

4 Ne, na bu kī, adama ba man nəə kuurimə.
Ma na kanaru mə be, nen yiberəban sə.

5 Wee ba man kəsə kəsiamə gem ayerə.

Ma ba man tusa baə me na bu kīru səsəsimə.

6 A de tən kəsə u nen yiberə kpara,
kpa wi u koo nūn taare wē u n wāa win nəm
geuə.

7 Bə n nūn siri kpa bu deema u tore.

Kpa bu win kanaru garisi durum.

8 Win tōru tu ku dənya kpa goo u nūn kəsire
ko win səmburu səə.

9 Kpa win bibu bu ko gobekuba,

kpa win kurə u gəminiru sina.

10 Kpa win bibu bu ko yaayaare kowobu, ba
n bara mə.

Kpa bu ben wuu deri gu ko bansu,

bu da ba n dīanu kasu mi n toma.

11 Bən dibu u neni,

bu na bu win yānu kpuro gura.

Kpa tən tukobu bu win dukia gura.

12 Goo u ku raa nūn durum kua.

Goo u ku maa win bii gobekuban wənwəndu
ko.

13 Bu win bibun bweseru goowo,

kpa win yīsiru tu gbi.

14 Gusunə u win baababan toranu yaayo,

kpa u ku win mero nūn win durum suuru
kua.

15 Yinni Gusunə u de u n win tora ni yaaye,

kpa u win yīsiru go mam mam.

16 Dōmi u n wənwəndu səsəsi.

U sārəbu ka wənwəndobu nənī səsəwawa

sere u tənū go wi u nuki sankire.

17 Bōriya u kīa. N n mən na, yi nūn dio.

U n domaru kīe. N n mən na, tu ka nūn tondo.

18 Bōri yi nūn wukirio nge yaberu.

Yi duurio win wasin səsəwə nge nīm,

kpa yi du win kukunu səə nge gum.

19 Bōri yi, yi nūn wukirio nge yāa ni ba ra
doke,

kpa yi n nūn sēke baadomma nge kpaka.

20 Yeniwa Yinni Gusunə u koo de yu nən
yiberəba

ka be ba man kəsə gerusimə deema.

21 Wunə Yinni Gusunə,

a na a man sanna wunen yīsirun sə.

A man wəro. Dōmi wunen tən geeru ta kpā.

22 Wee na sāa wənwəndo, na n gāanu mə,

ma na nuki sankire.

23 Wee na doonə nge saaru.

Ma ba man gire nge twee.

24 Nən dūu winu dam dwiīya nəə bəkurun sə.

Ma na wasire woorarun sə.

25 Na kua wi u sekuru səsəwa ben mi.

Ma ba man mēra ba wii gimanu koosimə.

26 Gusunə nən Yinni, a man somio.

A man faaba koowo wunen tən geerun sə,

27 kpa bu gia ma wuna a nōmu mə be səə.

Wuna a maa kpuro mə.

28 Ye ba bōrusimə, yera wunə kaa domaru
kua.

Bə n seewa, ba koo sekuru wa.

Kpa ne, wunen səm kowo n nuku dobu ko.

29 Nən yiberəba ba koo sekuru wa,

kpa tu bu wukiri nge yabe bakaru.

30 Kon nəsogiru sua n Yinni Gusunə siara.

Kon nūn siara tən dabinun wuswaaə.

31 Dōmi u ra n wāa bwēbwēbun bəkuə

u ka bu faaba ko be ba bu taare wēemən
nōman di.

110

1 Womu ge Dafidi u kua. U nee,

Yinni Gusunə u nən Yinni səsəwa u nee,

u sinə win nəm geuə sere u ka nūn win
yiberəba taarea.

2 Nən Yinni, Yinni Gusunə u koo nun ko sunə
damgii Siəniə,

kpa a wunen wərobu taare.

3 Dōma te kaa wunen tabu kowobu menna

Gusunən aye dēeraru səə,

wunen tamba koo nun ben tii wē ka kīru.

Wunen aluwaasirun dam mu koo wurama
bururu baatere

nge me dirum mu ra yari.

4 Yinni Gusunə u bōrua,

mēya u n maa win gari seeyamə u nee,

kaa ko yāku kowo ka baadomma nge
Mēekisideki

5 Gusunə u wāa wunen nəm geuə.

U koo sinambu kam koosia dōma te win
məru seewa.

6 U koo bwesenu siri.

Sanam mēya gonu ko n yiba yam kpuro.

Kpa u sinambu kpeerasia tem kpuro səə.

7 Sunə u koo nīm nō bwiaə win sanum səə,

kpa u dam wa u ka nasara sua.

111

1 I Yinni Gusunə siaro.

Kon Yinni Gusunə siara ka nən gōru kpuro.

Kon nūn siara tən dēerobun suunu səə.

2 Yinni Gusunən nōman sōma ya kpā.

Ma be ba ye kī ba kasu bu ye gia.

3 Ye u kua ya ra n girima ka bēere mōwa.

Win gem mu ra n wāawa sere ka
baadommaə.

4 U ra de su win səm maamaakiginu yaaya.

Yinni Gusunə u sāsawa durōmgii ka
wənwəndugii.

5 U ra be ba nūn nasie dīanu wē,

kpa u win arukawani yaaya.

6 U win tambu win səm maamaakiginun dam
səsəsi

ni u ka bu tən tukobun tem wē.

7 Win sɔm maamaakigii ni, nu s̄awa gem mam mam.

Win woodaba ba maa naane m̄.

8 Ya ko n s̄irewa sere ka baadommaɔ, domi ba ye kuawa gem s̄o mam mam.

9 U dera ba win t̄ambu yakia.

Ma u ka bu arukawani b̄okua sere ka baadommaɔ.

Win ȳisiru ta d̄ere, ta maa nanum m̄.

10 ̄ n k̄i a ko bwisigii, a de a gina Gusunɔ nasia.

Be ba bwisi m̄, beya ba ra yira ye sw̄i.

Win b̄ere ya ko n w̄awa sere ka baadommaɔ.

112

1 I Yinni Gusunɔ siaro.

Doo n̄arugiiwa wi u Yinni Gusunɔ nasie, ma win woodaba ba n̄n nuku dobu w̄em̄.

2 Ȳeron bwesera koo dam ko handunia s̄o.

Geegibun bibu ba koo domaru wa.

3 Alafia ka dukia ko n w̄a win ȳenu.

Win gem kun kpeem̄ ka baadommaɔ.

4 T̄on geo wi u w̄onw̄andu m̄, u ra ka t̄onu duure,

u maa s̄a gemgii, w̄okura yam d̄eram̄ win s̄.

5 Doo n̄arugiiwa wi u ra b̄okure ka nuku tia, ma u ku ra goɔ taki di win s̄ambu s̄o.

6 Domi geegii kun sokuram̄ pai.

Ba ko n n̄n yaayewa ka baadommaɔ.

7 Labaari k̄sa ku ra n̄n nande.

Win torora ra n s̄wa sim sim u n Yinni Gusunɔ naane s̄a.

8 U ku ra wurure, berum kun n̄n m̄,

sere u ka win yibereba kua m̄ u k̄i.

9 U ra s̄arobu k̄nu k̄e ka nuku tia.

Win gem mu ko n w̄awa ka baadommaɔ.

Win dam mu koo sosi ka b̄ere.

10 T̄on k̄so ù n n̄n wa, win m̄ru ra sewa,

kpa u n̄n wiru diirisi ka nuku ḡbisibu.

T̄on k̄sobun ȳiyobu kpuro bu s̄awa kam dirum.

113

1 I Yinni Gusunɔ siaro.

B̄e win s̄m kowobu, i n̄n siaro.

2 Su win ȳisiru b̄ere w̄e saa t̄en di sere ka baadommaɔ.

3 Su n̄n siara saa bururun di sere ka yokaa.

4 Yinni Gusunɔwa u bwesenu kpuro kere.

Win yiiko ya w̄a sere w̄onw̄alle.

5 Gusunɔ b̄esen Yinnin w̄a yera w̄a w̄alle.

Wara u ka n̄n weene.

6 U ra tukewa u ka w̄llu ka tem m̄eri.

7 U ra dam sarirugii seeye tem di, kpa u w̄onw̄ondo seeya kubanun di.

8 Kpa u de bu sina ka win t̄ambun wirugibu.

9 U ra w̄iro ȳenu b̄aniɛ u sina, kpa u n̄n ko bii m̄ro wi u nuku dobu m̄ win bibun suunu s̄o.

Yen s̄, i Yinni Gusunɔ siaro.

114

1 Sanam m̄e Isireliba, Yakobun bibun bweseru

ba yara Egibitin di, ma ba ka Egibitigibu tonda

b̄en barum ba ñ n̄om̄,

2 Yuda ya kua Yinni Gusunɔn s̄a yeru,

ma Isireli ya kua win tem.

3 Sanam m̄e nim w̄oku ga bu wa, yera ga duka yakura,

ma daa te ba m̄ Yuud̄eni ta biru wura.

4 Guunu ȳɔkum̄ nge ȳa kin̄nu,

ma gungunu ȳɔkum̄ nge ȳa binu.

5 Mba n̄ nun deema nim w̄oku a ka duka m̄.

Mba n̄ nun m̄ Yuud̄eni a ka biru wuro.

6 Mba n̄ b̄e m̄ guunu i ka ȳɔkum̄ nge ȳa kin̄nu.

Mba n̄ b̄e deema gungunu i ka ȳɔkum̄ nge ȳa binu.

7 Handuniagibu, i diirio Gusunɔ Yakobun Yinnin wuswaaɔ,

8 wi, wi u ra kperu ḡsie yeru,

kpa u de kpee saara yu ko nim bweru.

115

1 Yinni Gusunɔ, n ñ b̄ese sa b̄ere m̄, wuna a b̄ere m̄ wunen t̄on geeru ka wunen b̄orokinirun s̄.

2 Mban s̄na t̄on tukobu ba koo n̄e, mana Gusunɔ b̄esen Yinni u w̄a.

3 Gusunɔ b̄esen Yinni u w̄a w̄olle, u m̄ ye u k̄i.

4 Adama t̄on tukoba ben b̄unun bw̄arokunu kuawa ka wura ka sii geesu.

Nu s̄awa t̄ambun n̄oman s̄ma.

5 Bw̄aroku ni, nu n̄su m̄, adama nu ku ra gari gere.

Nu n̄ni m̄, adama nu ñ yam waam̄.

6 Nu swasu m̄, adama nu ñ gari n̄om̄.

Nu w̄eru m̄, adama nu ñ numiam̄.

7 Nu n̄ma m̄, adama nu ñ ka ḡanu babam̄.

Nu naasu m̄, adama nu ku ra s̄i.

Nin d̄ok̄ra kun maa n̄oro.

8 Be ba bw̄aroku ni m̄ ka be ba ben naane doke ni s̄o,

ba s̄awa nge ni.

9 B̄e Isireliba, i b̄een naane dokeo Yinni Gusunɔ s̄o.

U s̄awa b̄een faaba kowo ka b̄een tereru.

10 B̄e ȳaku kowobu Aronin bweseru,

i b̄een naane dokeo Yinni Gusunɔ s̄o.

U s̄awa b̄een faaba kowo ka b̄een tereru.

11 B̄e be i Yinni Gusunɔ nasie,

i b̄een naane dokeo wi s̄o.

U s̄awa b̄een faaba kowo ka b̄een tereru.

12 Yinni Gusunɔ u sun yaaye.

U koo sun domaru kua.

U koo Isireliba domaru kua.

U koo Aronin bibun bweseru domaru kua.

13 U koo be ba n̄n nasie domaru kua, bukurobu ka bibu.

14 U koo beε ka beεn bibu win durom dabilitasia.
 15 Yinni Gusunō u beε domaru kuo wi, wi u wōllu ka tem taka kua.
 16 Wōllu ta sāawa wigiru, ma u tōmbu tem wē.
 17 N ñ gōribu ba ra Yinni Gusunō sā be, be ba wāa mi yam da n maari sōo sōo.
 18 Adama beSera sa ko nūn sā saa tēn di sere ka baadommao.
 Yen sō, i Yinni Gusunō siaro.

116

1 Na Yinni Gusunō kī, domi u ra nen nōo nō nā n nūn soka.
 2 U ra nen gari swaa daki. Wiya ko na n da soku nen wāarun tōru kpuro sōo.
 3 Gōon yōni yi raa man bōkua, ma gōribun wāa yerun nuku sankiranu man neni.
 Na wāa nōni swāaru ka wuriribu sōo.
 4 Yera na Yinni Gusunō nōogiru sue na neε, Yinni Gusunō, a nen wāaru wōro.
 5 Gusunō beSen Yinni u sāawa tōn geo ka gemgii.
 Meyya win wōnwōnda kpā.
 6 Yinni Gusunō u ra bwēεbwēεbu kōsu. Na raa wōnwōndu soore, adama u man faaba kua.
 7 Nen bwēra, a wēro, domi Yinni Gusunō u man gea kua.
 8 Geema, u man wōra gōon di, ma u nen nōni yīresu wōka, u ñ dere n sokura.
 9 Kon sī win wuswaaō handunia ye sōo.
 10 Na nūn naane doke, baa mε na neε, na wōnwōndu soore.
 11 Nen nuku sankiraru sōo, na neε, gōo sari wi u naane mō.
 12 Mba kon Yinni Gusunō dibu kōsia gea ye u man kuan sō.
 13 Kon tam tāra win wuswaaō, kpa n win yīsiru soku n ka nūn siara faaba ye u man kuan sō.
 14 Nōo mwεε ni na nūn kua, kon nu yibia win tōmbu kpuron nōni biru.
 15 Be ba Yinni Gusunō naane sāan gōo u sāawa gāa bakanu win mi.
 16 Yinni Gusunō, a ne, wunen sōm kowo swaa dakio.
 Na sāawa wunen sōm kowo tōn kurōn bii. Wuna a nen yorun wēε bura.
 17 Yen sōna kon nun siarabun yākuru kua, kpa n wunen yīsiru soku.
 18 Nōo mwεε ni na nun kua, kon nu yibia wunen tōmbu kpuron nōni biru,
 19 wunen sāa yerō Yerusalemun suunu sōo.
 Yen sō, i Yinni Gusunō siaro.

117

1 Beε bwesenu kpuro, i Yinni Gusunō siaro. Beε handuniagibu kpuro, i Yinni Gusunō beεre wēεyo.
 2 Win tōn gee te u ra sun sōosi ta kpā. Win bōrōkiniru ta ra n wāawa sere ka baadommao.
 I Yinni Gusunō siaro.

118

1 I Yinni Gusunō siaro, u sāawa tōn geo. Win kīru ta ra n wāawa sere ka baadommao.
 2 Beε Isireliba kpuro, i wuro i neε, Yinni Gusunōn kīru ta ra n wāawa sere ka baadommao.
 3 Beε yāku kowobu Aronin bweseru, i wuro i neε, Yinni Gusunōn kīru ta ra n wāawa sere ka baadommao.
 4 Beε be i Yinni Gusunō nasie, i wuro i neε, Yinni Gusunōn kīru ta ra n wāawa sere ka baadommao.
 5 Nen nuku sankiranu sōo, na Yinni Gusunō somiru kana.
 U nen kanaru nua, ma u man yara.
 6 Yinni Gusunō u sāa negii, na ñ gāanu ganun berum mō.
 Mba tōnu u koo kpī u man kua.
 7 Yinni Gusunōwa u sāa nen faaba kowo. Yen sōna ko na n yēerimō, na n nen yiberēban biru wa.
 8 A Yinni Gusunō naane koowo ye kaa ka tōnu naane ko.
 9 A Yinni Gusunō naane koowo ye kaa ka damgibu naane ko.
 10 Bwese dabinu nu man tarusi, ma na nu yarinasia ka Yinni Gusunōn dam.
 11 Nu man wukiriwa mam mam, ma na nu yarinasia ka Yinni Gusunōn yīsiru.
 12 Nu man monsimā nge tii. Adama na nu yarinasia ka Yinni Gusunōn dam
 ma nu gbisuka nge sāki yi yi dōo mwaara.
 13 Nu raa man bōriamō nu ka man sura, adama Yinni Gusunō u man somiru na.
 14 Yinni Gusunōwa u sāa nen dam. Wiya ko na n da siare. Wiya u man faaba kua.
 15 Nasaran kuuki yi nōoramō gemgibun yenusō.
 Yinni Gusunōn dam mu sōosira.
 16 U win nōm geu sue, ga win dam sōosimō.
 17 Na ñ maa gbimō, ko na n wāawa, kpa n win sōma ye u kuan gari kpāra.
 18 Yinni Gusunō u man seeyasia. Adama u ñ man gōo nōmu berie.
 19 I man gem kōnnōsu kenō, kpa n du n Yinni Gusunō siara.
 20 Win kōnnō ge wee. Min diya gemgibu ba ra du.
 21 Yinni Gusunō, na nun siara, domi a nen kanaru mwa, ma a man faaba kua.

22 Wee kpee te banəbu ba yina, tera ta kua gani gamburun dam.
 23 Yinni Gusunəwa u ye kua ma n kua maamaaki besən nəni sɔɔ.
 24 Yinni Gusunəwa u tɔɔ te kua.
 Su nuku dobun kuuki ko.
 25 Yinni Gusunə, a sun somiə, kpa a sun kuurasia.
 26 Wi u sisi ka wunen yisuru u sɔawa domaruɔii.
 Sa ko nūn siara Yinni Gusunən sɔa yerə.
 27 Gusunə u sɔawa Yinni. Wiya u sun yam bururasie.
 I yaku yaa bəkuo. I ka ye doo sere yaku yerun kaano.
 28 Gusunə, a sɔawa nən Yinni.
 Kon nun siara. Kon nun wolle sua.
 29 I Yinni Gusunə siaro, u sɔa tən geo.
 Win kuru ta ra n wɔawa sere ka baadommaɔ.

119

1 Doo nɔɔrugiba be ba kun taare mɔ ben sanu sanusu sɔɔ,
 ma ba siimə nge me Yinni Gusunən wooda ya bu sɔɔsimɔ.
 2 Doo nɔɔrugiba be ba win gere swii,
 ma ba nūn kasu gem ka tia,
 3 ma ba ku ra goba ko, ba siimə win swɛɛ sɔɔ.
 4 A wunen woodaba kuawa bu ka ye swii dee.
 5 A de nən kookoosu su n swaa swii,
 n wa n ka wunen gere mɛm nɔɔwa.
 6 Nə n wunen woodaba kpuro laakari sɔa,
 sɔa yera sekura kun man mwaamə.
 7 Nə n wunen sɔɔsi geeru gia,
 kon nun siara ka gɔru tia.
 8 Kon wunen woodaba nənɛ.
 A ku man deri mam mam.
 9 Aluwaasi ũ n ki win sanu sanusu su n deere,
 sere u n wunen gari mɛm nɔɔwammɛ.
 10 Na nun kasu ka nən gɔru kpuro.
 A de n wunen swaa swii.
 11 Na wunen gari nənisi nən gɔruɔ kpa n ku ra ka nun torari.
 12 Yinni Gusunə, na nun siara,
 a man wunen woodaba keu koosio.
 13 Na nɔɔgiri sua na wunen gere kpuro kpara.
 14 Wunen woodan mɛm nɔɔbu bu man nuku dobu wɛɛmɔ nge dukia baka.
 15 Kon wunen sɔɔsiru bwisiku, kpa n wunen yiirebu nəni doke.
 16 Na kon nuku dobu ko wunen gere sɔɔ.
 Na n maa wunen gari duarimɔ.
 17 A nɛ wunen sɔm kowo durom kuo kpa n wa na n wɔa,
 kpa n wa n wunen gere mɛm nɔɔwa.
 18 A nən nəni wukio, kpa n wa n gia gaa gee ni nu wɔa wunen gari sɔɔ.
 19 Na sɔawa sɔɔ handunia ye sɔɔ.

A ku man wunen woodaba berua.
 20 Nən bwɛra ya ra n woowa baadomma wunen yiirebu sɔɔ kɪrun sɔ.
 21 A ra tii suobu gerusi be, be ba sɔa bɔruruobu,
 ma ba ku ra wunen woodaba swii.
 22 A man sekuru ka gendu wunario, domi na wunen gere swii.
 23 Baa mɛ sina bibu ba ra sine bu man wii,
 ka mɛ, nɛ, wunen sɔm kowo na ra n wunen sɔɔsiru bwisikumɔ.
 24 Wunen woodaba ba ra man nuku dobu wɛwa,
 kpa bu man bwisi kɛ.
 25 Nɛ wee na mwia kpana nge wi u kpɪ tua sɔɔ.
 A man nən wɔaru wesio nge mɛ a nɔɔ mwɛru kua.
 26 Na nun nən wɔarun daa kpuro tusia, ma a man suuru kua.
 A man wunen woodaba sɔɔsio.
 27 A man ben asansi tubusio,
 kpa na n da wunen sɔm maamaakiginu bwisiku.
 28 Wee na wuri mɔ nuku sankiranun sɔ.
 A man dam kɛɛyɔ nge mɛ a nɔɔ mwɛru kua.
 29 A de n ka weesun swaa tonda,
 kpa a man durom kua na n ka wunen gere swii.
 30 Na gɔru doke n gem swii.
 Na wunen woodaba nəni girari.
 31 Na nən tii wɛ be sɔɔ.
 Yen sɔ, a ku de n sekuru wa.
 32 Wunen woodabara na swii, domi a nən nəni wukia.
 33 Yinni Gusunə, a man wunen swɛɛ sɔɔsio,
 kpa n kpɪ n yi swii nən wɔarun tɔru kpuro sɔɔ.
 34 A man bwisi kɛɛyɔ kpa n kpɪ n ka wunen woodaba mɛm nɔɔwa.
 35 Na wunen swaa ki.
 A man sureo ye sɔɔ.
 36 A de nən bwɛra yu wura ye sɔɔ.
 A ku de nən kuru tu wura gobi gia.
 37 A nən bine wunə gaa kankam di,
 kpa a de na n wɔa wunen swɛɛ sɔɔ.
 38 A wunen nɔɔ mwɛru yibio nɛ, wunen sɔm kowon sɔ,
 ta wɔawa be ba nun nasien sɔ.
 39 A man yaro seku te na nasien di,
 wunen siribu bu ra n wɔ.
 40 Na kiwa n wunen woodaba mɛm nɔɔwa too.
 A de na n wɔa wɔaru sɔɔ wunen gem sɔ.
 41 Yinni Gusunə, a de a nən wənwəndu wa,
 kpa a man faaba ko nɔɔ mwɛ te a man kuan sɔ.
 42 Saa ye sɔɔ, kon kpɪ n be ba man sekuru dokemɔ gari wisi.
 Domi na nən naane doke wunen gari sɔɔ.

43 A ku wunen gem wuna nen n̄on di,
na yīiyōbu m̄o wunen siribu s̄o.
44 Ko na n wunen woodaba neniwa saa
kpuro.
Ya ko n w̄a nen mi sere ka baadommao.
45 Kon s̄i ka tii m̄aru, domi wunen
woodabara na kasu.
46 Kon ben gari sinambu s̄o.
Na n̄ ko na n maa w̄a sekuru s̄o.
47 Na wunen woodaba k̄i.
Na ra n nuku dobu m̄o ye s̄o.
48 Na ra nen n̄oma yīiye w̄oll̄o n ka kanaru ko
wunen gari yi na k̄in s̄o.
Domi na k̄i na n yi bwisikum̄o nen ḡōruo.
49 Wee a man yīiyōbu w̄ē.
A wunen n̄o mw̄ēru yaayo te a n̄e, wunen
s̄om kowo kua.
50 Tera ta ra man nukuru yemiasie nen n̄oni
sw̄āru s̄o,
kpa tu man w̄āru w̄ē.
51 Wee tii suobu ba man ȳesu w̄ari.
Adama ka m̄e, na n̄ wunen woodaba deri.
52 Yinni Gusun̄o, na wunen yellun siribu
yaaye.
Biya bu man dam k̄a.
53 N̄a n wa t̄on k̄sobu ba wunen woodaba
deri,
m̄aru baka na ra ko.
54 Wunen garin s̄ōna na ra womusu ko mi na
s̄oru dim̄o.
55 W̄okuru n̄a n wunen yīisuru yaaya,
na ra n wunen woodaba nenusiwa.
56 Ye ya s̄āa negia, yera n wunen gere mem
n̄ōwa.
57 Na maa wure na gerum̄o,
Yinni Gusun̄o, negia n wunen gere mem
n̄ōwa.
58 Ka nen ḡōru kpurowa na nun sokum̄o.
A wunen n̄o mw̄ēru yaayo kpa a nen
w̄onw̄ondu wa.
59 N̄a n nen daa bwisika, na ra wurewa n s̄i
wunen sw̄ē s̄o.
60 Na ra n sendewa n ka da mi gia, na kun t̄ōru
ḡos̄ie.
Kpa n wunen woodaba mem n̄ōwa.
61 T̄on k̄sobun yini man sikerene.
Adama ka m̄e, na n̄ wunen gari deri.
62 W̄ōku suunu na ra sewa n nun siara
wunen siri bi a ra ko dee deen s̄o.
63 Na s̄āawa be ba nun nasie kpuro
ka be ba wunen woodaba mem n̄ōwammen
b̄ōr̄o.
64 Yinni Gusun̄o, wunen durom yiba
handunia kpuro s̄o.
A man wunen woodaba kpuro s̄ōsio.
65 Yinni Gusun̄o, a ra wunen s̄om kowo gea
kue
nge m̄e a n̄o mw̄ēru kua.
66 A man laakari ka bwisi k̄ēyo

domi na wunen woodaba naane s̄āa.
67 N sere sekuru wa, na ra k̄ōrewa.
Adama t̄ē, na wunen gari n̄eni.
68 A s̄āawa t̄on geō.
A man wunen woodaba s̄ōsio.
69 Tii suobu ba man weesu koosim̄o.
Adama n̄e, na wunen yirebu n̄eni ka nen
ḡōru kpuro.
70 Ben ḡōru ga b̄ōb̄u, ḡāanu ku ra bu yeeri.
Adama n̄e, wunen gari yi ra man nuku dobu
w̄ē.
71 N buram bo n sekuru wa kpa n ka kp̄i n
wunen woodaba gia.
72 Na wunen n̄on gere k̄i n kere ḡāanu
n̄or̄obu (1.000) ye ba kua ka wura ka
sii geesu.
73 Wunen n̄oma ya man m̄oma.
Yera ya man t̄asisia.
A man bwisi k̄ēyo n ka wunen woodaba gia.
74 Be ba nun nasie, b̄a n man wa, ba ra nuku
dobu kowa.
Domi na wunen n̄o mw̄ēru naane s̄āa.
75 Yinni Gusun̄o, na ȳe ma wunen siribu bu
s̄āawa dee dee.
Wunen b̄ōr̄akinirun s̄ōna a man sekuru
doke.
76 A de wunen durom mu man nukuru
yemiasia
nge m̄e a n̄e wunen s̄om kowo n̄o mw̄ēru
kua.
77 A man w̄onw̄ondu kuo kpa n wa na n w̄āa.
Domi wunen s̄ōsiru ta ra man nuku dobu
w̄ē.
78 A be ba tii sue sekuru dokeo, wee ba man
dam d̄orem̄o kam s̄o.
Adama n̄e, wunen woodabara na ra n
bwisikum̄o.
79 Be ba nun nasie a de bu wurama nen mi.
Be ba wunen woodaba ȳe a de bu wurama
nen mi.
80 A de na n wunen yirebu mem n̄ōwamme
mam mam,
kpa n ku ra sekuru wa.
81 Na kasu a man faaba ko.
Na wunen n̄o mw̄ēru naane s̄āa.
82 Na kasu n wunen n̄o mw̄ēru gia sere nen
n̄oni dam dwiia.
Ma na tii s̄ōm̄o na m̄ō, sere saa yer̄a kaa man
nukuru yemiasia.
83 Na s̄āare nge ḡōnan b̄ōr̄u te ba bw̄ē wiisu
s̄o.
Na n̄ wunen woodaba duari.
84 Sere saa yer̄a kaa de n̄e, wunen s̄om kowo
na n w̄āaru dii.
Domma kaa be ba man n̄oni s̄ōm̄o siri.
85 Tii suobu ba suura gbem̄o nen wuswaa.
Ba n̄ wunen woodaba sw̄i.
86 Wunen gari kpuro yi naane m̄o.
Wee yiber̄eba ba man n̄oni s̄ōm̄o kam s̄o.
A man faaba koowo.

87 N tiewa fiiko bu ka man sura bu go.
 Adama ka me, ne, na ñ wunen woodaba de-
 rimɔ.
 88 A man nen wāaru wesio wunen durom sɔ,
 kpa n kpī n wunen gere mem nɔɔwa.
 89 Yinni Gusunɔ, wunen gari yi ko n wāawa
 wollo sere ka baadommaɔ.
 90 Wunen bɔrɔkiniru ta ko n maa wāawa sere
 ka baadommaɔ.
 Wuna a tem swīi ma a mu sire dim dim.
 91 Wunen woodaban sōna gāanu kpuro ka
 wāa gisɔ.
 Ni kpurowa nu maa wāa wunen sɔ.
 92 Nā kun daa nuku dobu wa wunen wooda
 be sɔɔ,
 na n daa gu nen nɔni swāaru sɔɔ.
 93 Na ñ wunen gere duarimɔ pai,
 domi yera ya man wāaru wɛɛmɔ.
 94 Na sāawa wunegii, a man faaba koowo.
 Wunen woodabara na kī n swīi.
 95 Tɔn kōsobu ba man mara bu go.
 Adama ne, wunen gariya na bwisikumɔ.
 96 Ye ya yiba kpuro, ya maa naru mɔ.
 Adama wunen woodaba ba ñ kpeeru mɔ.
 97 Na wunen woodaba kī too.
 Ba ra n wāawa nen bwisikunu sɔɔ tɔɔ giriru
 baadomma.
 98 Wunen woodaba ba ra man bwisi kē n kere
 nen yibereba.
 Domi na ra n bu neniwa baadomma.
 99 Na nen yinnibu kpuro yɛru kera.
 Domi wunen woodaba ba ra n wāawa nen
 bwisikunu sɔɔ.
 100 Na durɔ tɔkɔnu bwisi kere,
 domi na wunen gere mem nɔɔwammɛ.
 101 Na ku ra swaa kōsa mwe, kpa n wa n ka
 wunen gari neɛ.
 102 Na ku ra de wunen woodaba bu ka man
 tonda.
 Domi wuna a man keu sɔɔsimɔ.
 103 Wunen gari yi tim dobu kere nen nɔɔwɔ.
 104 Na kua bwisigii wunen woodaban sɔ.
 Yen sōna na weesun swɛɛ kpuro tusa.
 105 Wunen gari yi sāawa nge fitila
 ye ya man swaa sɔɔsimɔ.
 106 Na bōrua na sire na neɛ,
 kon wunen sɔɔsiru mem nɔɔwa,
 domi ta sāawa dee dee.
 107 Na nɔni sɔɔre gem gem.
 Yinni Gusunɔ, a man dam kē
 nge me a nɔɔ mwɛɛru kua.
 108 Yinni Gusunɔ, a nen siarabu wuro,
 kpa a man wunen sɔɔsiru giasia.
 109 Nen wāara wāawa kari sɔɔ baadomma,
 adama na ñ wunen woodaba duarimɔ pai!
 110 Tɔn kōsobu ba man yēri berie.
 Ka me, na wunen gere swīi.
 111 Wunen gari sāawa nen tubi ka
 baadommaɔ,
 domi yi sɔɔra nen gōru dobu wāa.

112 Nen gōru ga kī gu wunen woodaba mem
 nɔɔwa baadomma sere ka nɔɔ.
 113 Na gōrusu yirugibu tusa, adama na
 wunen woodaba kī.
 114 Wuna a sāa nen kuku yeru ka nen tɛɛru.
 Wunen nɔɔ mwɛɛru sɔɔra nen yīyɔbu wāa.
 115 Tɔn kōsobu, i ka man tondo,
 kpa n wa n Gusunɔ nen Yinnin woodaba
 swīi.
 116 Yinni Gusunɔ, a man kōsuo na n ka wāa
 nge me a nɔɔ mwɛɛru kua.
 A ku man sekuru doke nen yīyɔbu sɔɔ.
 117 A de a n sāa nen tasi yeru kpa n faaba wa.
 Kpa na n wunen woodaba laakari sāa
 baadomma.
 118 A ra be ba ra wunen woodaba deri
 gemwa.
 Domi ben nɔni wōkubu bu ñ arufaani mɔ.
 119 A ra tɔn kōsobu geriewa tem men di nge
 nim yaka.
 Yen sōna na wunen woodaba swīi.
 120 Wunen nanum mu dera nen wasi diirimɔ.
 Na wunen siribu nasie.
 121 Na wunen woodaba ka wunen gem mem
 nɔɔwammɛ.
 A ku man be ba man dam dɔremɔ nɔmu
 sɔndia.
 122 A ne, wunen sɔm kowo nɔɔ mwɛɛru kuo
 ma kaa man somi.
 A ku de tii suobu bu man dam dɔre.
 123 Nen nɔni dam dwiyya ye na wunen faaba
 ka wunen gem men nɔɔ mwɛɛru a kua mara.
 124 A ne, wunen sɔm kowo kuo nge me wunen
 tɔn geera ne.
 A man wunen woodaban keu sɔɔsio.
 125 Na sāawa wunen sɔm kowo.
 A man bwisi kēɛyɔ n ka wunen sɔɔsiru gia.
 126 Yinni Gusunɔ, saa ya den tura a ka se
 domi wee ba wunen wooda saramɔ.
 127 Adama ne, na ye kī n kere wura gean tii.
 128 Na ye kpuro garisiwa dee dee.
 Na swɛɛ yi yi ñ dende kpuro tusa.
 129 Wunen yiirebu bu ra n wā, yen sōna na
 bu neni.
 130 Wunen garin giabu bu ra tɔnu yam bu-
 rurasiewa,
 kpa yi bwisi sariba bwisi kē.
 131 Na kasu gem ka tia n wa n wunen
 woodaba gia.
 132 Yinni Gusunɔ a man mɛɛrima,
 kpa a man durom kua nge me a ra be ba nun
 kī kue.
 133 A de na n tāsā wunen gari sɔɔ.
 A ku de toraru garu ta n man wāasi.
 134 A man wɔro tɔmbun dam dɔrebun di,
 kpa n kpī n wunen sɔɔsiru mem nɔɔwa.
 135 A ka man nɔnu geu mɛɛrio,
 kpa a man wunen yiirebu sɔɔsi.
 136 Wee na nɔni yīresu kokumɔ nge daaru,

domi tamba kun wunen woodaba mem
nawē.

137 Yinni Gusunō, a sāawa gemgii.

Wunen siribu bu ra n sāawa dee dee.

138 A wunen wooda yiiwa gem sō.

Ya maa naane mō.

139 Nā n nen yibereba wa be ba wunen gari
duari,

nen mōru ra sewa.

140 Wunen gari yi naane mō.

Nē, wunen sām kowo na yi kī.

141 Wee na n kpā, ma ba man gema.

Ka me, na n wunen woodaba duari.

142 Wunen gem mu ku ra kpe.

Meya wunen gari yi sāawa gem.

143 Nuku sankiranu ka nōni swāara man
wōrimō,

adama wunen woodaba ba ra man nuku
dobu wē.

144 Wunen yirebu bu sāawa dee dee sere ka
baadommao.

A man bwisi kēeyō yi yi koo de na n wāa.

145 Yinni Gusunō, na nun sokumōwa ka nen
gōru kpuro.

A man wurario, kpa n kpī n wunen sōsiru
nene.

146 Na nun kanamō, a man faaba koowo,
kpa n kpī n wunen woodaba mem nawā.

147 Na ra kanaru kowa yam mu sere sāra,
kpa na n wunen naw mweenu naane sāa.

148 Yam mu sere sāra na ra sewa n ka wunen
gari mēri.

149 A nen naw nawō wunen durom sō.

A man sirio nge me a ra siri, kpa n wa na n
wāa.

150 Be ba kōsa bwisikumō,
be wee ba man turuku kua.

Ba wunen woodaba deri.

151 Wunē Yinni Gusunō, a wāawa nen tu-
ruku.

Wunen gari yi sāawa gem.

152 Na yē saa yee yellun di ma a wunen
woodaba yiiwa

ba n ka wāa sere ka baadommao.

153 A nen nōni swāaru mērio, kpa a man
wōra.

Na n wunen woodaba duarimō.

154 A ka man yinō kpa a man yakia.

A de na n wāa nge me a naw mwēru kua.

155 Tōn kōsoba kun faaba wasi,
domi ba ku ra wunen sōsiru kasu.

156 Yinni Gusunō, wunen durom mu kpā.

A man sirio nge me a ra siri, kpa n wa na n
wāa.

157 Nen yibere be ba man nōni sōmō ba dabi.
Adama ka me, na n wunen gere yinamō.

158 Na tōnu kamba tusa, domi ba ku ra wunen
woodaba swīi.

159 Yinni Gusunō, a n yē ma na wunen
woodaba kī.

A de na n wāa wunen durom sō.

160 Gema mu sāa wunen garin nuuru.

Wunen woodaba kpuro ba kon sāawa gem
sere ka baadommao.

161 Wee sina biba man nōni sōmō kam sō.

Adama wunen gari tōnawa na nasie.

162 Na ra n nuku dobu mō wunen gari sō nge
wi u dukia baka wa u gura.

163 Na weesu tusa. Ma na wunen woodaba kī.

164 Sō teeru, nōn nōba yirūwa na ra nun
siare wunen siri bi bu sāa dee deen sō.

165 Be ba wunen woodaba kī, ba ra n bōri yen
bakaru mō.

Kōsa ku ra bu deeme.

166 Yinni Gusunō, na wunen faaba yīiyō.

Yen sō, na wunen woodaba mem nawē.

167 Na ra wunen yirebu mem nawē.

Na ra bu kā too too.

168 Na wunen yirebu ka wunen woodaba
swīi,

domi nen kookoosu kpuro wāa wunen
wuswāa.

169 A de a nen wuri nō.

A man bwisi kēeyō nge me a naw mwēru kua.

170 A nen kanaru nawō.

A man wōro nge me a naw mwēru kua.

171 A ra man wunen woodaban keu sōsi.

A de wunen siarabu bu nōra nen nōn di.

172 Wooda be kpuro ba dērewa.

A de n womu ko ben sō.

173 Na wunen sōsiru wura.

A na a man somi.

174 Yinni Gusunō, wunen faabawa na mara ka
gem.

Meya wunen woodaba ba ra man nuku dobu
wē.

175 A de na n wunen siribu tāsiri, kpa na n
wāa n ka nun siara.

176 Wee na sirene nge yāa te ta kōre.

A ne, wunen sām kowo kasuo,

na n wunen woodaba duarimō.

120

¹ Sāa daarun womu. Ge wee.

Sanam me na wāa nuku sankiranu sō,
na Yinni Gusunō soka, ma u man wurari.

² Yinni Gusunō, a man wōro wee kowobun
nōman di.

A man yakio be ba tambu nōni wōkumōn
nōman di.

³ Mba weesu koo ka bu naawa,

⁴ ma n kun mō tabu sēnu ka dō bokon gēe.

⁵ Wee na kua kam koore,

na wāa Mēsekiō Kedanin kuu bekurugirō.

⁶ Na sō n te ka be ba ku ra bōri yēndu kā.

⁷ Nā n bōri yēndun gari gerubu torua,

ba ra n tabun sōru mōwa.

121

¹ Sāa daarun womu. Ge wee.
 Na nen nōni sue guunu gia.
 Man diya kon somiru wa.
² Nen somira weewa saa Yinni Gusunōn min di
 wi u wōllu ka tem taka kua.
³ U n̄ derimō wunen naasu su sokura.
 Wi u nun kōsu, u n̄ dom yībirimo.
⁴ Wee wi u Isireliba kōsu u ku ra dom yībiri,
 u ku ra maa dweeye.
⁵ Yinni Gusunō u sāawa wunen kōso.
 U wāa wunen nōn geuō u nun saaru sāawe.
⁶ Sōo sōo, sōo kun nun soomō.
 Wōskuru, suru tarum kun maa nun soomō.
⁷ Yinni Gusunō u koo nun bere gāa kōsunu
 kpuron di.
 U koo wunen hunde kōsu,
⁸ kpa u nun kpara wunen daaru ka weru
 saa tēn di sere ka baadommao.

122

¹ Sāa daarun womu ge Dafidi u kua. Ge
 wee.
 Bā n nēē, su da Yinni Gusunōn sāa yerō,
 nen nukura ra dorewa.
² Yerusalemu, besen naasu su yō wunen
 kōnnōsō.
³ Yerusalemu, a sāawa wuu ge ba bana gea
 kua,
 ma ba gu gbāraru toosi ba ka sikerena.
⁴ Wunen miya Isireliba, Yinni Gusunōn
 tōmbu ba ra nē bu ka nūn siara,
 nge mē u bu wooda wē.
⁵ Wunen miya siri gbabura wāa.
 Wunen miya Dafidin bibun bweserun sina
 gōna wāa.
⁶ I bōri yēndu kana Yerusalemun sō,
 kpa be ba wunē Yerusalemu kī ba n wāa bwēē
 dora sōo.
⁷ Yerusalemu, bōri yēnda n wāa wunen
 gbāraru sōo ka wunen sina kpaarō.
⁸ Nen mero bisibu ka nen bōrōban sō,
 kon nēē, Gusunō u de bōri yēnda n wāa
 Yerusalemu.
⁹ Yerusalemu, wunen gea na kasu, Gusunō
 besen Yinnin sāa yerun sō.

123

¹ Sāa daarun womu. Ge wee.
 Gusunō, wunē wi a wunen sina gōna terie
 wōllo,
 wuna na nōni twēē.
² Nge mē yobun nōni yi ra n ben yinnibun
 nōma mēera,
 nge mēya besen nōni yi Gusunō besen
 Yinnigia mēera,
 sa n ka mara sere dōma te u koo sun durom
 kua.
³ Yinni Gusunō, a sun wōnwōndu kuo too
 too.
 Domi ba sun gema n kpā.

⁴ Be ba tii sue ba sun gema
 ma ba sun yaakorū kua too sere n den sun
 nua.

124

¹ Sāa daarun womu ge Dafidi u kua. U nēē,
 Gusunō Isireliban Yinni u kun daa ka sun
 wāa,
 wara u koo sun kōsu.
 Isireliba bu wureo bu gere bu nēē,
²⁻⁴ sanam mē tōn kōsobun mōru ya seewa, ma
 ba sun seesi,
 Yinni Gusunō u kun daa ka sun wāa, ba koo
 sun mwe wasiru,
 kpa bu sun wukiri nge nim mē mu kokumō
 daa torao.
⁵ Nim kure damgina nu koo sun taare.
⁶ Sa Yinni Gusunō siara,
 domi u n̄ dere besen yiberēba bu sun nōo
 bēri.
⁷ U dera besen hunde ya kisira saa taan di nge
 gunō.
 Taa ya kasikira ma sa yara.
⁸ Yinni Gusunōwa u sāa besen faaba kowo.
 Wiya u wōllu ka tem taka kua.

125

¹ Sāa daarun womu. Ge wee.
 Be ba Yinni Gusunō naane sāa,
 ba ra n yōwa dim dim nge Sionin guuru.
 Ta ku ra bāari. Ta ko n yōwa sere ka
 baadommao.
² Nge mē guunu ka Yerusalemu sikerene,
 nge mēya Gusunō u ka win tambu sikerene
 saa tēn di sere ka baadommao.
³ Tōn kōso kun bandu dimō gemgibun temō.
 Domi u n tu di, ben tii ba koo kōsa ko.
⁴ Yinni Gusunō, a be ba gea mō gea sōōsio.
 A bēn gōru ga dēere durom kuo.
⁵ Adama be ba swaa mwaaamō ye ya n̄ dende
 a bu yarinasio ka kōsan kowobu sannu.
 Yinni Gusunō, a de bōri yēnda n wāa Isirelio.

126

¹ Sāa daarun womu. Ge wee.
 Sanam mē Yinni Gusunō u ka besegii be ba
 yoru mwēera wurama Sionio,
 ya sun sāawewa nge dosu.
² Ma sa nuku dobu mō sa yēemō.
 Ma sa nasaran kuuki mō.
 Ma ba gerumō bwesenun suunu sōo ba mō,
 Yinni Gusunō u sun gāa bakanu kua.
³ Mēya u sun gāa bakanu kua.
 Wee sa wāa tē nuku dobu sōo.
⁴ Yinni Gusunō, a ka besegii be ba raa yoru
 mwēera wurama
 ba n kokumō nge daa tori sōo yēsan nōm
 dwaru gia.
⁵ Be ba duurumō ka nōni yīresu,
 ba koo gē ka nuku dobu kuuki.
⁶ Wi u duurubu dōo ka wuri,
 u koo wurama ka nuku dobu,

u n doo bøkunu sɔɔwa.

127

¹ Sāa daarun womu ge Salomɔɔ u kua. Ge wee.

Yinni Gusunɔ ù kun diru banimɔ,
be ba tu banimɔ sɔmburu kama ba mɔ.

Yinni Gusunɔ ù kun wuu k̄su,
be ba gu k̄su ba dom serawa kam.

² Kam sɔɔra kaa wahala ko a ka wunen d̄ianu
wa a di.

Kaa se buru buru yellu kpa a kpuna sere
w̄ku suunu sɔmburun s̄ɔ.

Adama wi Gusunɔ u k̄i,
u ra n̄un d̄ianu w̄ɛwa baa ȳɛro ù n d̄o.

³ Wee, bibu ba s̄awa tubi ye ya wee
Gusunɔn min di.

Ba s̄awa soseru te ta wee Gusunɔn min di.

⁴ Bii be ba mara aluwaasiru s̄ɔ,
ba s̄awa nge s̄ɛnu tabu durɔ damgiin
nɔmɔ.

⁵ Doo n̄ɔrugiiwa wi u bu wa n dabi.

U s̄awa nge win s̄ɛ bw̄ara s̄ɛnu yiba.

U ñ sekuru wasi sanam m̄ɛ u koo ka
win yiberɛba yinna wuun gb̄ararun
k̄onnɔwɔ.

128

¹ Sāa daarun womu. Ge wee.

Doo n̄ɔrugiiwa wi u Yinni Gusunɔ nasie,
ma u s̄imɔ win sw̄ɛɛ s̄ɔɔ.

² U koo win sɔmburun arufaani di,
kpa u n nuku dobu mɔ u n kuuramɔ.

³ Win yenuɔ
win kurɔ u ko n s̄awa nge res̄em ye ya ra ma.
Mi ba s̄ɔ ba dimɔ,
kpa win bibu ba n s̄aa nge olifin d̄aa
kpemminu.

⁴ Doma ten bwesera wi u Yinni Gusunɔ nasie
u ra wa.

⁵ Yinni Gusunɔ u nun domaru kuo S̄ianin di,
kpa a n waamɔ nge m̄ɛ Yerusalemu ya
kuuramɔ wunen w̄aarun t̄oru kpuro
s̄ɔɔ.

⁶ Kaa wunen bibun bibu wa.
Gusunɔ u de b̄ori yenda n w̄aa Isireliɔ.

129

¹ Sāa daarun womu. Ge wee.

Isireliba bu geruo sannu sannu bu n̄ɛɛ,
geema, t̄ɔn k̄sɔbu ba ra n sun dam
d̄oremɔwa

saa b̄ɛs̄en bweserun toren di.

² Ba sun n̄oni s̄ɔɔwa b̄ɛs̄en bweserun toren di.
Adama ba ñ nasara wa b̄ɛs̄en w̄ollɔ.

³ Ba wuka b̄ɛs̄en birusun w̄ollɔ ba kp̄i wuna
wuna.

⁴ Adama Yinni Gusunɔ u s̄awa gemgii,
u ben w̄ɛ kasuka.

⁵ Yinni Gusunɔ, a de be ba Yerusalemu tusa
bu sekuru wa,

kpa bu biruku yira wura,
⁶ ba n s̄aa nge yaka si su ra kpi diru w̄ollɔ.

Su ra gberewa ba kun su wukura.

⁷ Wi u su ḡɛmɔ, su ku ra win n̄omu yibu.

Wi u maa su guramɔ, su ku ra win n̄am koto
teeru turi.

⁸ Be ba sarɔ mi, bu ku bu domaru kua bu n̄ɛɛ,
Gusunɔn domaru ta n ka bu w̄aa.

Bu ku raa maa n̄ɛɛ, ba bu domaru kua ka
Yinni Gusunɔn ȳisiru.

130

¹ Sāa daarun womu. Ge wee.

Yinni Gusunɔ, saa w̄oru bak̄on diya na nun
n̄ɔogiru sue.

² Yinni, a n̄ɛn n̄ɔɔ n̄ɔwɔ.

A swaa tem kp̄iyo a n̄ɛn kanaru n̄ɔ.

³ Yinni Gusunɔ, ã n da t̄ɔmbun toranu yaaye,
wara u ko n maa w̄aa.

⁴ Wuna a ra t̄ɔmbu suuru kue bu ka nun
nasia.

⁵ Na Yinni Gusunɔ naan̄ɛ s̄aa.

Na win n̄ɔɔ mw̄ɛɛru mara.

⁶ Na Yinni Gusunɔ mara
n kere nge m̄ɛ wuu k̄sɔ u ra n yam s̄areru
mara.

⁷ Isireliba, i b̄ɛɛn naan̄ɛ dokeo Yinni Gusunɔ
s̄ɔɔ,

domi u wonw̄ondu mɔ.

Wiya u ra t̄ɔmbu yakie ka swaa dabinu.

⁸ Wiya u koo b̄ɛɛ Isireliba yakia,
kpa u b̄ɛɛn toranu kpuro suuru ko.

131

¹ Sāa daarun womu ge Dafidi u kua. Ge
wee.

Yinni Gusunɔ, na ñ tii sue.

Na ku ra n ḡaa bakanu naa gire.

² Na s̄awa s̄ɛɛ nge bii wi ba bom kara
u w̄aa win m̄eron nuuro.

³ B̄ɛɛ Isireliba, i b̄ɛɛn ȳiyoɔbu dokeo Yinni
Gusunɔ s̄ɔɔ

saa t̄ɛn di sere ka baadommaɔ.

132

¹ Sāa daarun womu. Ge wee.

Yinni Gusunɔ, a Dafidi yaayo
win wahala ye u kua kpuron s̄ɔ.

² Domi u wune Yakɔbun Yinni damgii n̄ɔɔ
mw̄ɛɛru kua u n̄ɛɛ,

³ u ñ duɔ win kuu bekurugirɔ u sere n̄ɛɛ,
u koo kpuna win kp̄in yerɔ mi u ra w̄ɛre.

⁴ U ñ dom ȳibirimɔ, u ñ maa doyamɔ

⁵ ma n kun mɔ u wune Yakɔbun Yinni damgii
w̄aa yeru kua.

⁶ Wee sa nua ma woodan kpakororu ta w̄aa
Efarataɔ,

ma sa tu deema Yaarin gberɔ.

⁷ Su du Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ, kpa su n̄un
kpuna.

⁸ Yinni Gusunɔ, a seewo kpa a na mi a ra w̄ɛre
wune ka wunen woodan kpakororu

t̄ɛn w̄ollɔ a ra wunen ȳiiko s̄ɔsi.

⁹ A de wunen ȳaku kowobu ba n gem sw̄i,

kpa be ba nun naane sāa ba n nuku dobut
kuuki m̄.

¹⁰ A ku wi a gōsa yina Dafidi wunen s̄om
kowon s̄.

¹¹ Yinni Gusun̄o u Dafidi gem s̄ōwa ka b̄ōri u
n̄e,

u koo win n̄ō m̄w̄er̄u yibiawa kam kam te
u n̄e,

Dafidin bibun turowa u koo n̄un k̄osire ko
win bandu s̄ō.

¹² Bii be, b̄a n win arukawani yibia,
ma ba win woodaba mem̄ n̄ōwa be u bu w̄e,
ben bibun bwesera ta ko n bandu dii sere ka
baadommā.

¹³ Yinni Gusun̄o u Siōni gōsa.

U ye gōsa ya n ka sāa win w̄a yeru.

¹⁴ Ma u n̄e, ya ko n sāa win w̄era yeru sere
ka baadommā.

U koo sina mi, domi wiya u ye gōsa.

¹⁵ U koo ye domaru kua,

kpa u ye d̄ianu w̄e.

¹⁶ U koo yen ȳaku kowobu faaba ko.

Kpa be ba n̄un naane sāa bu nuku dobut
kuuki ko.

¹⁷ Miya u koo Dafidi wi u gōsan dam sosi,
kpa u win bweserun gōo sw̄i, u n sāa nge
fitila.

¹⁸ U koo de win yiber̄eba bu sekuru wa.

Adama wi, win sina fur̄o ga ko n ballim̄awa
win wiru w̄l̄l̄o.

133

¹ S̄aa daarun womu ge Dafidi u kua. Ge
wee.

Wee, n w̄a, n maa nuku dobut m̄o m̄ero bisibu
b̄a n w̄a sannu.

² Ya s̄āawa nge gum m̄e ba wisi Aronin wir̄o,
ma mu kokum̄o sere ka win tobur̄o ka win
yabe w̄ir̄o.

³ Mu s̄āawa nge kako te ta saramam̄o guu te
ba m̄ō H̄em̄ōon di te ta w̄a Siōnīo.

Domi miya Yinni Gusun̄o u ra t̄ambu
domaru kue,

kpa u bu w̄āaru w̄e te ta ñ kpeem̄o.

134

¹ S̄aa daarun womu. Ge wee.

I Yinni Gusun̄o siaro b̄e win s̄om kowobu
kpuro.

B̄e be i ra n w̄a win sāa yer̄o sere ka w̄akur̄o,

² i b̄e n̄ noma ȳiyo win sāa yerun b̄era gia
kpa i n̄un siara.

³ Yinni Gusun̄o u b̄e domaru kuo Siōnin di
wi, wi u w̄ollu ka tem taka kua.

135

¹ I Yinni Gusun̄o siaro. I win ȳisuru t̄om̄o.

B̄e win s̄om kowobu,

² b̄e be i s̄omburu m̄ō win sāa yer̄o, i n̄un
siaro.

³ I n̄un siaro, u s̄āawa t̄on geo.

I ka win ȳisuru womu koowo, u s̄āawa t̄on geo.

⁴ Yinni Gusun̄o u tii Isireliba Yak̄obun bwe-
seru gōsia

ba n ka sāa wigibu.

⁵ Na ȳe ma u kp̄ā, m̄eya wi, besen Yinni u b̄ūnu
kpuro kere.

⁶ Ye u k̄i, yeru u ra ko w̄oll̄o ka tem̄o ka nim
w̄ōkūo ka gen s̄ōw̄o.

⁷ U ra de guru winu nu s̄ōsira handunia
kpuro s̄ō.

U ra de guru maakinu nu koor̄a kpa u de gura
yu n̄e.

Kpa u woo kusiam̄a gen w̄āa yerun di.

⁸ U Egibitigibun bii gbiikobu go sere ka ben
yaa sabenun bii gbiikino.

⁹ U s̄om maamaakiginu kua Egibitio u ka yen
sina boko

ka win s̄om kowobu kpuro s̄e yasia.

¹⁰ U bwese dabinu go, ma u sinam damgibu
go.

¹¹ Beya, Sihoni Am̄oreban sun̄o ka Ogu
Basanin sun̄o

ka sere maa Kananiban sinambu kpuro.

¹² U sinam ben tem sua

u win t̄ambu Isireliba w̄e ba tubi di.

¹³ Yinni Gusun̄o, wunen ȳisuru ta ko n w̄āawa
sere ka baadommā.

Ba ko n nun yaayewa waati baayere s̄ō.

¹⁴ Yinni Gusun̄o u koo win t̄ambu siria,

kpa u win s̄om kowobun w̄onw̄ondu wa.

¹⁵ Ba bwesenun b̄ūnun bw̄āarokunu kuawa
ka sii geesu ka wura.

T̄ambun n̄oman s̄ombura.

¹⁶ Nu n̄osu m̄o, adama nu ku ra gari gere.

Nu n̄oni m̄o, adama nu ku ra yam wa.

¹⁷ Nu swasu m̄o, adama nu ku ra gari n̄o.

Nu ñ w̄ēsiaru m̄o nin n̄ōw̄o.

¹⁸ Be ba nu sekum̄o ka be ba nu naane sāa,
be kpuro ba s̄āawa nge ni.

¹⁹ Isireliba, i Yinni Gusun̄o siaro.

Aronin bweseru, i Yinni Gusun̄o siaro.

²⁰ Lefin ȳenugibu, i Yinni Gusun̄o siaro.

B̄e be i n̄un nasie, i n̄un siaro.

²¹ Yinni Gusun̄o u w̄āa Yerusalem̄uo.

I n̄un siaro saa Siōnin di.

I Yinni Gusun̄o siaro.

136

¹ I Yinni Gusun̄o siaro siaro domi u s̄āa t̄on geo.

Win w̄onw̄ondu ta ku ra kpe.

² I Gusun̄o siaro, u b̄ūnu kpuro kere.

Win w̄onw̄ondu ta ku ra kpe.

³ I yinnibun Yinni siaro.

Win w̄onw̄ondu ta ku ra kpe.

⁴ Wi turowa u ra s̄om maamaakigii bakanu
ko.

Win w̄onw̄ondu ta ku ra kpe.

⁵ Wiya u w̄ollu ka tem taka kua ka win bwisi.

Win w̄onw̄ondu ta ku ra kpe.

⁶⁻⁹ U tem teria nim w̄oll̄o, ma u s̄ō ka suru
kua.

U s̄ō kuawa u ka yam bururasia s̄ō s̄ō,

ma u suru ka kperi kua ye kpuro yu ka yam bururasia wōkuru.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

¹⁰⁻¹¹ Wiya u Egibitigibun bii gbiikobu go.

Ma u Isireliba yara Egibitigii ben suunu sōon di.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

¹²⁻¹⁵ Ka win dama u ka nim wōku ge ba mō Naa yari burana yiru,

ma u dera Isireliba ba tōbura gen suunu sōon di.

Ma u Egibitin sina boko ka win tabu kowobu sure nim wōku ge sōo.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

¹⁶ Wiya u win tōmbu kpara gburō.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

¹⁷⁻²⁰ Wiya u sinambu go be ba dam mō.

Beya, Sihoni Amōreban sunō ka Ogu Basanin sunō.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

²¹⁻²² Wiya u tōn ben tem win sōm kowobu Isireliba wē ba tubi di.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

²³⁻²⁴ Wiya u sun yaaya sanam me sa wāa sekuru sōo.

Ma u sun wōra be ba sun dam dōremōn nōman di.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

²⁵ Wiya u ra hunde koni baayere dīanu wē.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

²⁶ I Wōrukoo siarō.

Win wōnwōndu ta ku ra kpe.

137

¹ Sa sōwa Babilonin daarin gooro

ma sa sumō sa ka Siōni yaayamō.

² Sa besen mōrōkunu bwē dāaa.

³ Be ba sun tabu di ba nē, su womu koowo. Be ba sun dam dōremō ba nē, su Siōnin womusu ko ka nuku dobu.

⁴ Adama amōna sa ko kpī su Yinni Gusunō womusu kua tem tukumō.

⁵ Yerusalemu, nā n nun duari, nen nōm geu gu gbio.

⁶ Nā kun nun yaaye kpa a n sāa nen nuku dobu nuuru, nen yara yu nen daro manio.

⁷ Yinni Gusunō, a de a Edōmuban gari yaaya yi ba gerua sanam me ba Yerusalemu kam koosiamō

ba nē, bu ye kero mam mam sere ka yen kpekpekkuō.

⁸ Babilonigibu, i sāawa be ba koo kam koosia. Doo nōrugiiwa wi u koo bē kōsa yēn bwe-seru i raa sun kua kōsie.

⁹ Doo nōrugiiwa wi u koo bēn bibu sēre u kōsuku kperu wōllō.

138

¹ Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

Yinni Gusunō, nā nun siaramō ka nen gōru kpuro.

Kon nun tōma wōllun tōmbun wuswaaō.

² Kon nun kpuna wunen sāa yee dēerō, kpa n nun tōma wunen tōn geeru ka wunen bōrōkinirun sō.

Domi a yīsiru yara wunen nōō mwē te a ra yibien sō.

³ Saa ye na nun soka, a man wurari.

A man dam kā, a man toro sindu wē.

⁴ Yinni Gusunō, sinambu kpurowa ba koo nun siara.

Domi ba wunen gari nua.

⁵ Ba koo wunen kookoosu siara.

Domi wunen bēere ya kpā.

⁶ Yinni Gusunō, baa mē a kpā, a be ba tii kawē waamō.

Ma a ra be ba tii sue tubu saa tontonden di.

⁷ Nā n sīimō nuku sankiranun swaa sōo,

a ra man wāaru wē.

A ra nen yiberēba nōmu dēmie bā n ka man mōru seewa.

Mēya wunen dam mu ra man faaba ko.

⁸ Yinni Gusunō, kaa man sanna.

Wunen tōn geeru ta n nōru mō.

Be a taka kua, a ku bu deri.

139

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. U nē,

Yinni Gusunō, a man wēera, a maa man gia.

² A nen sindu ka nen seebu yē.

A nen bwisikunu tuba sarun di.

³ A nen sanum ka nen kpindu yē.

A maa nen swē kpuro yē.

⁴ N sere nōō wukia, a nen gere kpuro yē kō Yinni Gusunō.

⁵ A ka man wāa biru ka wuswaa,

ma a man wunen nōmu sōndi.

⁶ Yē ten bweseru ta man sāawe maamaaki baka.

Ta kpā, nā n kpē n tu tubu.

⁷ Ma gia kon wunen Hunde kisiriri n da.

Nge ma gia kon duka we a kun ka man wa.

⁸ Nā n yōwa sere wōllō, a wāa mi.

Nā n da gōriō, a maa wāa mi.

⁹ Nā n da sōo yari yero n kun me sōo duu yero nim wōkun gooro,

¹⁰ min tii, wunen nōmuwa ga koo man kpara, kpa wunen nōm geu gu man nene.

¹¹ Nā n nē, yam wōkura koo man bere,

yam da bururewa mi na wāa.

¹² Baa yam wōkuru ta n tīri wunen mi.

Wōkuru ta buririwa nge sōo sōo.

Yam wōkuru ta ballimōwa nge yam bururam.

¹³ Wuna a nen wasin doo dooka mōma.

Wuna a man swēna nen mōron nukuro.

¹⁴ Na nun siara yēn sō a man taka kua

ka wunen dam maamaakigim.

Wunen nōman sōma kun gere mō.

Yeniwa na yē sāa sāa nen gōruō.

¹⁵ Sanam me ba man mōma asiri sōo, ma ba man swēna nen mōron nukuro,

nen wasi kun nun berue.

¹⁶ A man wa saa ba nen nukuru dumən di.
Wunen tireru sɔara ba nen wāarun tɔnun
geeru yorua na sere nu dibu torua.

¹⁷ Gusunɔ, wunen bwisikunu nu duku.
Nin dabira banda.

¹⁸ Nà n nu garimɔ, nu yani sɛeri dabiru kere.
Nà n maa dom seewa, na ra n wāa ka wunɛ.

¹⁹ Gusunɔ, a de tɔn kɔsobu bu gbi,
kpa tɔn gowobu ba n ka man tonde.

²⁰ Be, be ba saa wunen yiberɛba,
ba nun gari kɔsi manimɔ.

Wunen yīsira ba ka weesu mɔ.

²¹ Yinni Gusunɔ, be ba nun tusa ka be ba ra
nun seesi,
na n̄ kon bu tusi?

²² Na bu tusa too too, na bu garisi nen
yiberɛba.

²³ Gusunɔ, a man wɛerio kpa a nen gɔru gia.
A nen laakari mɛerio kpa a nen bwisikunu
tubu.

²⁴ A mɛerio a wa nà n wāa swaa kɔsa sɔɔ,
kpa a ka man da wāaru te ta ku ra kpen swaa
sɔɔ.

140

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.

² Yinni Gusunɔ, a man wɔro tɔn kɔsobun
nɔman di.

A man gbaro gbanagibun nɔman di.

³ Domi kɔsa ba ra n bwisikumɔ ben gɔruɔ.
Kpa ba n sɔaru kpeere baadomma bu ka tabu
ko.

⁴ Ba ra ben yara derewa nge waa.
Kpa ben nɔɔ ga n dɛɛ mɔ nge surɔkoru.

⁵ Yinni Gusunɔ, a man tɔn kɔso gbaro.

A man gbanagibu giro be ba kasu bu man
sura.

⁶ Wee tii suobu ba man yina beriamme.
Ba man taa yinuamme swaa sɔɔ.

Ma ba man yɔɔru bwɛɛye.

⁷ Adama na nɛɛ, Gusunɔ, wuna a s̄a nen
Yinni.

A swaa tem kp̄iyɔ a nen kanaru nɔ.

⁸ Yinni Gusunɔ, a s̄awa gb̄araru t̄en mi na ra
kuke n ka faaba wa.

A ra nen wiru bere tabun saa sɔɔ.

⁹ A ku de tɔn k̄ason k̄iru tu kooa.

A ku de ye u nia s̄a yu kooa, kpa u ku raa tii
sua.

¹⁰ Be ba man kooro buremɔ
a de ben toranu nu w̄ari ben wiru w̄ollɔ.

¹¹ A bu d̄ɔɔ wisio kpa a de bu w̄ari w̄oru b̄okɔ
sɔɔ

ḡen min di ba n̄ maa kp̄ɛ bu yari.

¹² Wi u weesu mɔ u n̄ t̄asimɔ tem mɛ sɔɔ.

K̄ɔsa ya ko n maa gbanagii sw̄iwa sere u ka
kam ko.

¹³ Na ȳɛ ma Yinni Gusunɔ u ra w̄onw̄ondo
siriewa dee dee.

Kpa u maa s̄aaro n̄n win gem w̄ɛ.

¹⁴ Geema, gemgibu ba koo nun t̄ama kpa ba
n w̄a wunen wuswaaɔ.

141

¹ Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.
Yinni Gusunɔ, na nun soku, a na fuuku nen
mi.

A nen nɔɔ swaa dakio nà n nun sokumɔ.

² A de nen kanaru tu nun girari nge turare
nubu durorugian wiisu.

Kpa n̄ma ye na yiye ya n s̄a nge k̄eru
te ba ra ka nun naawɛ wunen s̄a yerɔ yoka.

³ Yinni Gusunɔ, a nen nɔɔ b̄akuo.

A nen nɔɔ sarusu k̄suo.

⁴ A ku de nen ḡoru gu da k̄sa gia.

A ku de n kom k̄sum ko ka be ba gem sariru
sw̄ii.

A ku de n ka bu t̄ɔɔ baka dim di.

⁵ Gemgii ù n man so, k̄ira u man s̄ɔɔsi.

Ù n man gerusi, u man gum t̄arewa nen wirɔ.
Na n̄ ye yinamɔ.

Adama na n̄ nen kanaru marimɔ tɔn k̄sobun
s̄s.

⁶ Gusunɔ, a ben siri kowobu sureo kpenu
sɔɔ,

kpa bu nen gari swaa daki,
domi yi s̄awa gari dori.

⁷ Nge mɛ b̄a n k̄arɔ m̄ɔ tem mu ra nɔɔ baare,
nge mɛya ḡaribun w̄a yera koo nɔɔ baara
tu ben kukunu mwɛ ni nu yarinɛ.

⁸ Yinni Gusunɔ, wuna na mɛɛra.

Wunen miya na kukua.

A ku nen w̄aaru doke kari sɔɔ.

⁹ A man gbaro tɔn k̄sobun yina ye ba man
berien di.

A man gbaro ben taa ye ba man berien di.

¹⁰ A de tɔn k̄so be, bu w̄ari ben yina sɔɔ,
kpa nɛ, n kisira min di.

142

¹ Dafidin womu ge u kua sanam mɛ u
kanaru kua kpee w̄oru sɔɔ. Ge wee.

² Na Yinni Gusunɔ nɔɔguru sue na n̄n suuru
kanamɔ.

³ Na n̄n nen nuku sankiranu s̄ɔmɔ.

Na n̄n nen wahala saariamme.

⁴ Nà n mwia kpana, wuna ra n ȳɛ ye kon ko.

Ba man yina beria swaa ye sɔɔ na s̄imɔ.

⁵ A mɛerio n̄m geuɔ a wa ma goo sari wi u ka
man ȳɔ.

Na n̄ kuku yeru mɔ.

Goo sari wi u maa nen bwisikunu m̄ɔ.

⁶ Yinni Gusunɔ, wuna na sokumɔ.

Na nɛɛ, wuna a s̄a nen kuku yeru.

Wune turowa a s̄a negii dunia ye sɔɔ.

⁷ A nen wuri swaa dakio, domi na nuki
sankire too.

A man yakio be ba man n̄ni s̄ɔm̄on n̄man
di,

domi ba man dam kere.

⁸ A man yaro desirun di, kpa n nun takaru ko.

À n man durom kua, geegiba koo na bu man sikerena.

143

¹ Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.
Yinni Gusunò, a nen kanaru nòwò.
Kpa a nen bikiabu swaa daki.
A man wisio wunen bə̀rə̀kiniru ka wunen gem sò.

² A ku nɛ, wunen səm kowo siri,
domi goo sari wi u koo gem wa wunen mi.

³ Nɛn yiberɛ u man naa swī.
U nen wāaru tem taare.
U dera na wāa yam wōkuro nge be ba gu n tɛ.

⁴ Yen sōna nen hunde ya dam dwiia,
ma na nuki sankire too.

⁵ Na gasən wāaru yaaye.
Na wunen sōma kpuro lasabu m̀,
ma na wunen nōman sōmburu bwisikum̀.

⁶ Wuna na noma tii.
Nɛn gōru ga wunen beke barɛ
nge mɛ tem gbeba ra n nim kī.

⁷ Yinni Gusunò, na mwia kpana.
A man wisio kpaaka.
A ku man biru kisi kpa n ku ko nge be ba wāa gōrio.

⁸ A man wunen tən geeru sōsio bururu ka yoka,
wuna na naanɛ sāa.

A man swaa sōsio ye kon swī,
wuna na nen hunde nōmu səndia.
⁹ Yinni Gusunò, a man wəro saa nen yiberɛban nōman di,
wunen miya na kuku yeru kasu.

¹⁰ Wuna sāa nen Yinni.
A man sōsio mɛ ko na n da wunen kīru ko.
A de wunen Hunde ge wo wi, u man kpara swaa ye ya nō nɛ sò.

¹¹ Yinni Gusunò, a man wəro nge mɛ a nō mwɛru kua.
A nen hunde wunò wahalan di wunen gem sò.

¹² A nen yiberɛba kam koosio,
kpa a nen wərobu kpuro kpeerasia yèn sò a man kī.
Na sāawa wunen səm kowo.

144

¹ Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.
Yinni Gusunò, na nun siara wunɛ wi a sāa nge nen kpee ba.
Wuna a ra man tabu sōsi.

² Wuna a ra man durom kue kpa a man kōsu.
Wuna a sāa nen kuku yee damgiru ka nen faaba kowo.

Wuna a sāa nen təruru te ta ra man ganɛ.
Wuna a ra de bwesenu n n man wiru kpīyɛ.

³ Yinni Gusunò, wara ra n tōnu a n sere ka win bwisikunu m̀.

Wara ra n tōnu a n sere ka win weeweenu m̀.

⁴ Tōnu u sāawa nge woo.

Win wāarun tōnu nu sāawa nge saaru te ta ra doonɛ.

⁵ Yinni Gusunò, a de wəllu tu tem dɛbɛ dɛbɛ ko kpa a sarama.

A guunu babo kpa dōo u yari ni sōn di.

⁶ A de guru maakinu nu sōsira, kpa a nen yiberɛba yarinasia.

A bu sɛnu tweeyo kpa a de bu yarina.

⁷ A wunen nōmu demiamə wəllun di.

A man wəro kpa a man faaba ko nim bakam ka tən tukobun min di

⁸ be ba ra n gari kam yaramò ben nəsun di,
kpa ba n ben nəm geu yiye

bu ka nō mwɛɛ weesuginu ko.

⁹ Yinni Gusunò, kon nun wom kpaò kua.
Kon nun womu kua ka mərəku serum wəkuruguu,

¹⁰ wunɛ wi a ra sinambu faaba ko,
kpa a nɛ, Dafidi wunen səm kowo yara takobi gəgjan di.

¹¹ Yinni Gusunò, a man wəro,
kpa a man faaba ko tən tukobun nōman di,
be ba ra n gari kam yaramò ben nəsun di,
kpa ba n ben nəm geu yiye
bu ka nō mwɛɛ weesuginu ko.

¹² A de bɛsɛn bii aluwaasiba bu ko nge dāa ni nu kpia dee dee nin piiburun di,
kpa bɛsɛn bii wəndiaba bu maa ko kuro burabu

nge gberɛ be ba dāka ba sāa sina kpaarun buraru.

¹³ A de bɛsɛn biranu nu dīa bwese bweseka yibu,

kpa bɛsɛn yaa sabenu nu dabia nu ko suba nərəm nərəm
ka nərəm nərəm suba wəku wəkubu bɛsɛn gberu kpaanɛ.

¹⁴ A de bɛsɛn ketɛba bu kuuru.
A ku de goo u sun wəri kpa u sun yoru mwɛɛri u ka doona.

A ku maa de nuku sankiranun wuri yi nōra bɛsɛn swɛɛ sò.

¹⁵ Doo nōrugira bwese te ta sāa nge mɛ.
Doo nōrugira bwese te ta Gusunò m̀ Yinni.

145

¹ Womu ge Dafidi u kua u ka Gusunò siara. Ge wee.

Gusunò nen sina boko, kon nun wəlle sua.
Kon wunen yisiru tōma sere ka baadommao.

² Tōo baatere kon nun siara.
Mɛya kon wunen yisiru tōma sere ka baadommao.

³ Yinni Gusunò, a kpā. Wuna n weenɛ bu siara.

Wunen kpāaru ta ñ nōru m̀.
⁴ Saa baayeren tambu bu wunen sōma siaro.

⁵ Kon wunen yikkon giriman kpāaru gere.
Kpa n wunen səm maamaakiginun gari kpara ka womu.

⁶ Ba koo wunen dam bakam gari gere,
kpa nɛ, n maa wunen kpāarun gari kpara.

7 Ba koo wunen tɔn geerun kp̄aaru yaaya
 kpa bu taki ko wunen gem s̄s̄.
 8 Yinni Gusunɔ, a wɔnwɔndu mɔ, a ra maa
 tɔmbu durom kue.
 A ku ra maru se fuuku. Wunen tɔn geera kp̄a.
 9 Yinni Gusunɔ, a tɔmbu kpuro k̄i.
 Wunen wɔnwɔndu ta ra s̄s̄sirewa wunen
 taka kooru kpuro s̄s̄.
 10 Yinni Gusunɔ, wunen taka kooru kpuro ya
 koo nun b̄ere w̄e,
 kpa be ba s̄a wunegibu bu nun siara.
 11 Ba koo wunen bandun b̄eren gari gere,
 kpa bu wunen dam gari kp̄ara
 12 bu ka wunen s̄m maamaakiginu tɔmbu
 s̄s̄s̄i
 ka sere wunen bandun yikon girima.

13 Wunen bandu ta ko n w̄awa sere ka
 baadommaɔ.
 M̄eya kaa n tu d̄i sere ka baadommaɔ.
 Yinni Gusunɔ u ra win nɔɔ mw̄enu yibie.
 Ye u m̄ kpuro s̄s̄, u ra win tɔn geeru s̄s̄s̄i *.

14 Yinni Gusunɔ, a ra tɔn be ba w̄arumaa d̄ɔɔ
 gabe,
 kpa a be ba dam dwiia t̄asisia.
 15 Tɔmbu kpurowa ba m̄era wunen mi gia ka
 ȳiyɔbu,
 domi wuna a ra bu d̄ianu w̄e nin saa s̄s̄.
 16 A ra wunen noma demie
 kpa a hunde koni baayere w̄e ȳen bukata ya
 m̄ɔ.

17 Yinni Gusunɔ, a s̄awa gemgii wunen sw̄e
 kpuro s̄s̄.
 M̄eya a ra maa wunen wɔnwɔndu s̄s̄s̄i s̄oma
 ye a m̄ kpuro s̄s̄.
 18 Yinni Gusunɔ, be ba nun sokumɔ ka ḡru
 d̄era,
 ben b̄kuara a ra n w̄a.

19 A ra be ba nun nasie k̄iru yibie
 kpa a ben wuri nɔ a bu faaba ko.
 20 A ra be ba nun k̄i k̄su
 kpa a tɔn k̄s̄obu kam koosia.
 21 Kon wune Yinni Gusunɔ t̄oma
 kpa tɔmbu kpuro bu wunen ȳisi d̄eraru
 b̄ere w̄e sere ka baadommaɔ.

146

1 Yinni Gusunɔ siaro.
 Nen bw̄era, a Yinni Gusunɔ siaro.
 2 Kon wune Yinni Gusunɔ siara nen w̄arun
 t̄onu kpuro s̄s̄.
 Kon wune Gusunɔ nen Yinni womu kua nen
 w̄arun t̄onu kpuro s̄s̄.
 3 I ku b̄en naane doke sinambu s̄s̄,
 ba s̄awa tɔmbu,
 ba n̄ kp̄e bu b̄e faaba ko.
 4 Ben w̄esiaru ta ra doonewa kpa bu wura bu
 ko tem.
 Yen t̄ɔ te, ben himba kpuro ya kam kuawa
 mi.

5 Doo n̄arugiiwa win ȳiyɔbu w̄a wune
 Gusunɔ Yakɔbun Yinni s̄s̄.
 Doo n̄arugiiwa wi u win naane doke Gusunɔ
 win Yinni s̄s̄.

6 Wiya u w̄allu ka tem kua ka nim w̄aku
 ka ye ya w̄a ye kpuro s̄s̄.
 U s̄awa gemgii sere ka baadommaɔ.
 7 U ra be ba dam d̄oremɔ ben gem w̄e.
 Kpa u be ba ḡaru soore d̄ianu w̄e.
 Yinni Gusunɔ u ra yobu yakie.
 8 U ra w̄kɔbu n̄ni wukie.

U ra be ba taare seeye. U ra gemgibu k̄a.
 9 U ra s̄bu k̄su. U ra maa gaminibu ka
 gobekuba n̄ari.
 Kpa u tɔn k̄s̄obun himba kam koosia.
 10 Yinni Gusunɔ, u ko n bandu d̄iwa sere ka
 baadommaɔ.
 Gusunɔ Siɔnin Yinni, u ko n w̄awa sere ka
 baadommaɔ.

Yen s̄s̄, i Yinni Gusunɔ siaro.

147

1 I Yinni Gusunɔ siaro.
 Domi n w̄a bu Gusunɔ b̄esen Yinni siara.
 N maa w̄a bu n̄n t̄oma.
 2 Yinni Gusunɔ u Yerusalemu seeyamɔ.
 U Yerusalemugii be ba raa yoru mw̄era
 mennamɔ.

3 U be ba nuki sankire nukuru yemiasiamɔ.
 U ben m̄eran bosu b̄akumɔ.
 4 U kperi garimɔ ma u yin baayere ȳisuru
 k̄emɔ.
 5 B̄esen Yinni u kp̄a, u maa dam m̄ɔ.
 Win bwisi kun n̄ru m̄ɔ.
 6 Yinni Gusunɔ u ra wɔnwɔndobu n̄ari.
 Kpa u tɔn k̄s̄obu sura sere temɔ.

7 I Yinni Gusunɔ siarabun womusu kuo.
 I Gusunɔ b̄esen Yinni siaro ka m̄araku.
 8 U ra de guru wiru tu w̄allu wukiri,
 kpa u gura s̄aru kua yu ka ne tem s̄s̄,
 kpa u yakasu kpiisia guunu w̄allɔ.
 9 Wiya u ra yaa sabenu d̄ianu w̄e,
 kpa u gunɔ binu d̄ianu w̄e sanam me nu
 kuuki m̄ɔ.

10 Win naane kun w̄a dumin dam s̄s̄.
 Win ȳiyɔbu kun maa w̄a t̄nun dukan dam
 s̄s̄.
 11 Be ba n̄n nasie ka be ba win durom ȳiyɔ,
 beya u k̄i.

12 Yerusalemu, a Yinni Gusunɔ siaro.
 Siɔni, a Gusunɔ wunen Yinni b̄ere w̄eyɔ.
 13 Domi wiya u ra wunen k̄ann̄an gambon
 s̄eretii dam sire,
 kpa u wunen tɔmbu domaru kua.
 14 U ra de b̄ari ȳendu ta n w̄a wunen temɔ.
 Kpa u de alikama ya n yiba wune s̄s̄.
 15 U ra win woodaba n̄s̄ie handunia s̄s̄.
 Win gari yi ra duka dewa fuuku fuuku.

16 U ra de nim kperugim mu ne,

* 145:13 - Naa sinin bonu ya n̄ w̄a yellun tirenu kpuro s̄s̄. Adama ya w̄a Heberum tireru garu s̄s̄ te ba wa d̄aku te.

kpa mu n buriri nge yāa sansu.
U ra de guru kpenu nu ne kpa nu n sāa nge torom.

17 U ra n guru kpee ni kasi mōwa tia tia.

Wara koo kpī u yāra u yen wooru ma.

18 U n gari gerua, nim kperugim me, mu ra yandewa.

U n maa dera woo ga mu swee, mu ra kokuwa mu doona.

19 U win gari ka win woodaba ka win gere Yakōbu wi ba mō Isireli sōwa.

20 U n bweseru garu kue me.

Ten garu ta n maa win woodaba yē.

Yen sō, i Yinni Gusunō siaro.

148

1 I Yinni Gusunō siaro.

I Yinni Gusunō siaro saa wōllun di.

I nūn siaro saa wōllun sō sōn di.

2 Bēe win garadoba kpuro, i nūn siaro.

Bēe win tabu kowobu kpuro, i nūn siaro.

3 Sō ka suru, i nūn siaro.

Bēe kperi kpuro, bēe be i ballimō, i nūn siaro.

4 Bēe be i wāa wōllun sō sōwō, i nūn siaro.

Bēe nim me mu wāa wōllō, i nūn siaro.

5 U wooda wē, ye kpuro ya koora.

Ye kpuro yu nūn siaro.

6 U ye tāsisia sere ka baadommaa.

U koo wooda yi, win tii kun maa ye saramō.

7 Saa tem sōn di, i Yinni Gusunō siaro.

Bēe nim wōku ka nim bwee bakanu ka yēe nanungii yi yi wāa sō, i Yinni Gusunō siaro.

8 Dōo ka guru kpenu ka guri baka ka bukō ka woo bōkō,

bēe be i win woodaba mem nōowamme, i Yinni Gusunō siaro.

9 Bēe guunu ka gungunu ka dāa ye ya ra ma ka seduruba,

i Yinni Gusunō siaro.

10 Gbeeku yēe ka yaa sabenu kpuro ka yēe yi yi kabirimō ka gunōsu,

i Yinni Gusunō siaro.

11 Handunian sinambu ka bwesenu kpuro ka sina bibu ka handunian siri kowobu kpuro,

i Yinni Gusunō siaro.

12 Aluwaasiba ka wōndiaba, tōkōnu ka bibu,

13 bēe kpuro, i Yinni Gusunōn yisiru bēere wēeyō.

Win yisira kpā. Win girima ya wōllu ka tem sare.

14 U win tōmbu Isireliba be, be ba nun naane sāa

ba wāa win bōkuō dam wesia ma n kua bēere baka.

Yen sō, i Yinni Gusunō siaro.

149

1 I Yinni Gusunō siaro.

I Yinni Gusunō wom kpōō kuo.

I nūn tōmō tōmbun suunu sō be ba nūn naane sāa.

2 Isireli, a yēerio wi u nun taka kua sō.

Siōnigibu, i yēerio bēen sina bokon sō.

3 I nūn siaro ka yaabu.

I nūn siaro ka baranu ka mōrōkunu.

4 Yinni Gusunō u win tōmbu kī.

U ra wōnwōndobu bēere wē u bu faaba kō.

5 Be ba Yinni Gusunō naane sāa, bu nasara suo ka bēere baka.

Bu nuku dobun kuuki koowo ben kpin yenu wōllō.

6 Ba n da Gusunō siare ka baadomma kpa takobi ye ba dēera biru ka wuswaa ya n wāa ben nōmaa

7 bu ka bwese tukunu mōru kōsie, kpa bu nu sēyasia.

8 Kpa bu nin sinambu bōke ka yōni, kpa bu maa nin wirugibu bōke ka sisu,

9 kpa bu nu siri nge me ba yorua.

Ya ko n sāawa bēere baka win tōmbun mi be ba nūn naane sāa.

I Yinni Gusunō siaro.

150

1 I Yinni Gusunō siaro.

I nūn siaro win sāa yero.

I nūn bēere wēeyō batuma mi win yiiko ya sōsiramō.

2 I nūn siaro win sōm maamaakigii ni u kuan sō.

I nūn bēere wēeyō nge me win kpāara ne.

3 I nūn siaro ka kōbi.

I nūn siaro ka mōrōkunu ka gōōgenu.

4 I nūn siaro ka baranu ka yaabu.

I nūn siaro ka mōrōkunu ka koronu.

5 I nūn siaro ka seketire ni nu som do.

6 Hunde koni baayere ye ya gesi wēsiamō, yu Yinni Gusunō siaro.

I Yinni Gusunō siaro.

MÕNNU

Tire ten mõnnu, nu sun sõõmõ nge mē tōnu u koo ka win wāaru diisina, kpa u maa ka Gusunõ sã handunia ye sɔɔ. Nin gari gbiikii yi sun yaayasiama yi mɔ, à n kī a n bwisi mɔ, a de a gina Gusunõ nasia. Tire ten gari yi ñ ka sāaru tona yā. Yi maa gerumōwa nge mē tōnu u ko n ka daa gea mɔ. Meya yi maa sun sõõsimõ ye Isireliban guro guro yerukobu ba nēe bwisigiba koo ko gāanu nū n bu deema. Gari yin gee yi ka tōnu ka win kurɔ ka win bibun wāasināa yā ka sere maa win berusebu. Yin dabinu yi sun keu mɔ su ka daa gea kasu nge tii kawabu ka temanabu ka nge mē tōnu u koo ka sāaro garisi tōnu.

Tire ten kpunaa

1. Ba bwisi tōmamõ, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Salomõ ka bwisigibu gabun mõnnu, wiru 10n di sere wiru 29.
3. Bwisi bwese bweseka, wiru 30n di sere wiru 31.

1 Dafidin bii, Salomõ, wi u sãa Isireliban sunõ, win mõnna.

Mõnnun arufaani

2 Mõn ni sɔɔra tōnu koo bwisi ka yēru wa kpa gari yi yi tubum sē yi nūn yeeri.

3 Nu koo nūn bwisi gee sɔõsi kpa u ko ye n sãa dee dee weesu ka taki sariru sɔɔ.

4 Nu koo laakari sarirugii ko laakarigii, kpa nu aluwaasi yēru ka bwisi kē.

5 Niya nu koo maa bwisigiin bwisi sosi, kpa nu yērugii kpara

6 u ka mõnnun tubusianu ka bwisigibun gari tubu.

7 À n kī a n bwisi mɔ, a de a gina Gusunõ nasia. Domi wi u ra bwisi ka sēyasiabu atafiru ko, u sãawa gari bakɔ.

Ba aluwaasiba bwisi kēmo

8 Wunē, nen bii durõbu, a wunen baaban sɔõsiru nɔwõ, kpa a ku ra wunen meron gere yina.

9 Ya koo de wunen daa yu wēra nge mē furɔ burɔ ka wura ra wasi buraru kue.

10 Wunē, nen bii durõbu, tñ kõsobu bà n nun kãkirimõ, a ku ra wura.

11 Bà n gerua ba nēe, a na a ka bu da i tambu samba ko i bu sēsuku baa bà kun gāanu kue,

12 i bu go yande nge mē garibun wāa yeru ta ra tōnu mwē wasiru. I bu mwa nge wõru bakõ ge ga tōnu samba kua u wari.

13 I ko arumani bwese bweseka wa i dam diima i yibia bēen diao.

14 A na a ka bu mõnna, kpa i bēen mõru kpuro doke bɔɔ teeru sɔɔ.

15 Wunē, nen bii durõbu, a ku ka tñ ben bweseru swīna. A ku ben yira du.

16 Ben naasu sãu bu ka kõsa ko. Ba maa sende bu ka tñnun yem yari.

17 Gunõ ge a yina beriamme, gà n nun mēera, kama a berimõ.

18 Adama tñn be, ba tii yina beriamme, ba koo maa mwaara ye sɔɔ.

19 Nge mēya n sãa ka baawure wi u dukian kīru mɔ. Be ba tii ye wē, bera ya ra go.

A ku bwisi kēru yina

20 Bwisi yi gbāramõ tɔwõ, yi nɔɔgiru sue wuun batuma sɔɔ.

21 Yi gbāramõ swaa kēenanõ yi yin gari kparamõ mi wirugiba ra mēnne,

22 yi mɔ, bēe laakari sariba, sere domma i kī i n wāa bwisi sariru sɔɔ. Bēe yaako kowobu, sere domma i ko n nuku dobu mɔ bēen yaako kobu sɔɔ, kpa bēe gari bakasu i n yēru tusa.

23 I gɔsīrama i nen gerusibu nɔ. Kon bēe nen hunde wē, kpa n ka bēe nen yēru bõnu ko.

24 Wee, na bēe soka, i ñ wure. Na bēe noma gāri, goo kun ne.

25 I nen bwisi kēru kpuro yina, i ñ maa nen gerusibu kī.

26-27 Yen sõna, bēen wahala sɔɔ, sanam mē berum bēe mwa nge guru woo bakõ, ma wahala ya seewa nge woo guna ya ka nuku sankiranu ka tōya na, nen tii kon bēe yēe kpa n bēe yaakoru ko.

28 Sanam mēya i ko man soku, adama na ñ bēe wurarimõ. I ko man kasu, i ñ maa man wasi.

29 Domi i yēru tusa, i ñ kī i Yinni Gusunõ nasia.

30 I ñ nen bwisi kēru wure, ma i nen gerusibu atafiru kua.

31 Yen sõ, i ko bēen himba ka bēen kookoosun are di i debu.

32 Laakari sariban bwisi kēe yinabu koo de bu gbi. Gari bakasun biti sarira dera ba kam mɔ.

33 Adama wi u nen gari swaa daki, win bwēra ko n kpī. U ñ ko n maa wurure kõsa gaan berum sõ.

Bwisi yi ra kõsa gbarewa

2

1 Nen bii, a nen sɔõsiru wuro, kpa a nen wooda nēne wunen gõruu.

2 A bwisin sɔõsiru swaa dakio. A kookari koowo yu ka nun yeeri.

3 A bwisi kasuo, kpa a laakari naa gira.

4 A ye kpuro kasuo nge sii geesu, ñ kun mē nge arumani ye ya berua.

5 À n kua mē, kaa tubu nge mē kaa ka Gusunõ nasia, kpa a nūn gia.

6 Yinni Gusunõwa u ra tōnu bwisi wē. Wiya u ra maa nūn yēru ka laakari wē.

7 U ra taare sarirugibu nasara wē, kpa u n be ba gem swī kõsu nge tēfēru.

8 U ra be ba ku ra ben berusebu kōsa kue kōsu,

kpa u wigii be ba nūn mēm nōwē kpara.

9 Nēn bii, à n nēn gari wura, kaa gem tubu.

Kaa n yē ye ya sāa dee dee.

Ye kpurowa ya koo de a n gea m̄.

10 Kaa n bwisi w̄, kpa yēru tu nun nuku dobu w̄.

11 Bwisi ka laakari ya koo nun kōsu,

12 kpa yu ka nun gbara swaa kōsan di,

kpa yu nun yara gari kōsigiin nōman di,

13 ka sere maa be ba swaa gea derin min di, ba swaa kōsa swīi.

14 Kōsan kobu bu ra bu nuku dobu w̄,

kpa ba n yērimō toranun s̄.

15 Ben swēē ka ben sanu sanusu ku ra n dēere.

16 Nge mēya yi koo maa de a kurō tuko duka suuri

wi u nun kōkirimō ka gari dori.

17 Wi, wi u win durō gbiikoo yina,

u arukawani duari ye u ka nūn bōkua Gusunōn wuswaa.

18 Ma win yēnu ga gōo dōo,

win swēē yi ka nūn dōo gōribun wāa yerō.

19 Tōn durō wi u da win mi, u ku ra wurame.

U ku ra maa wāarun swaa wa.

20 N n mēn na, a gemgibun swaa swīiyō.

A ben daa saario.

21 Domi gemgibu ka taare sarirugibu

ba ko n wāa n ka tē tem mē sōo.

22 Adama tōn kōsobu ka mēm nōo saribara

ba koo wuna min di.

Gusunōn geren mēm nōobu

sōora bwisi wāa

3

1 Nēn bii, a ku nēn sōosinu duari. A nēn woodaba nēnu.

2 Yera ya koo de wunēn wāaru tu denya, kpa a n wāa bōri yendu sōo.

3 A de a gea ko kpa a n sāa naanēgii. A ye kpuro sebuo wīirō nge wuran saba, kpa a de ya n wāa wunēn gōru.

4 Saa ye sōora kaa n bēere mō Gusunō ka tōmbun wuswaa.

5 A Gusunō wunēn Yinni naanē koowo ka gōru tia a kun tāsā wunēn tiin yēru sōo.

6 A de a n win bwisikunu mō wunēn kookoosu kpuro sōo, kpa u wunēn swaa sōmē.

7 A ku tii mēeri bwisigii. A Yinni Gusunō nasio kpa a kōsa suuri.

8 Yera ya koo ko wunēn wasin bwāa dobu ka wunēn kukunun dam.

9 Ye a mō kpuro sōo, a gbiiyo a Yinni Gusunō win bōnu wē. Nge mēya kaa ka nūn bēere wē.

10 Sanam mēya wunēn biranu nu koo dīanu yibu kpa wunēn tam mu n kpā sere a ayeru bia mi kaa doke.

11 Wunē nēn bii durōbu, a ku Yinni Gusunōn gerusibu garisi taare. A ku maa win seeyasiabu mēeri nge toraru.

12 Domi wi u kī, wiya u ra seeyasie, nge mē tundo wi u win bii kī ka gem, u ra ko.

Bwisi ka doo nōaru

13 Doo nōarugiiwa wi u bwisi dōba, ma u yēru kasu u wā.

14 Domi bwisi yi are mō n sii geesu ka wuragii kere.

15 Yin bēere ya kpā ya bura yānu kpuro kere. Ye ba ra kasu kpuro sōo, gāanu sari ni kaa ka yi weesina.

16 Bwisi yin nōm geuō, hunde dakaawa ya wāa mi. Yin nōm dwarō maa, arumani ka bēere wā ya wāa mi.

17 Bwisi yi koo nun alafia wē, kpa a n bōri yendu mō wunēn wāarun swēē kpuro sōo.

18 Be ba yi mwa, yi bu wāaru wēemō. Doo nōarugiba be ba yi nēni kem kem.

19 Bwisiya Yinni Gusunō u ka handunia taka kua. Win yēra u ka wōllu kua.

20 Win bwisi yin saabuwa nim mu ka kuramō tem di, ma guru winu nu demō gura nēmō.

Yinni Gusunōwa

u bwisigii kōsu

21 Nēn bii, a bwisi ka laakari nēnu, a ku de yen gaa yu nun kisirari.

22 Ya koo nun wāa geeru ka bēere wē.

23 Kaa kpī a sī ka toro sindu, a n sokuramō.

24 À n kpuna wōkuru, bērum kun nun mō. Kaa dweeyawa ka bōri yendu.

25 A n kaa n maa ka gāanu nande ni nu koo nun deema subaru, n kun mē tōn kōso wi u koo nun wārima.

26 Domi Yinni Gusunō u koo nun kōsu. U koo nun gbara yēri kpuron di.

A wunēn tōnusi kō

27 Wi n weenē a gea kua, à n yen dam mō, a ye koowo.

28 Wunēn beruse ù n nun gāanu kana ni kaa kpī a nūn kē mii mii, a ku nēē, u doo sere sia.

29 A ku wi u nun naanē sāa kōsa bwisikusi.

30 A ku ka goo sanna kam u kun nun kōsa kue.

31 A ku tōn kōsobun daa kīa, a ku maa ben yira swīi.

32 Domi Yinni Gusunō u tōn kōsobu tusa, adama u ra gemgibu ko win bōrōba.

33 U ra tōn kōsobun yēnusu bōrusiwa, kpa u gemgibugisu domaru kua.

34 Be ba ra nūn yaakorū ko, beya u ra maa yaakorū ko. Adama be ba tii kawē, beya u ra durom kue.

35 Bwisigibu ba koo bēere wa, kpa gari bakasu u sekuru wa.

Bwisin arufaani

4

¹ Bēe bibu, i swaa dakio kirō ye bēen tundo u bēe mō. I swaa tem kpīiyō kpa i wa i bwisi ko.

² Domi bwisi geeya na bēe kēmō. Yen sō, i ku nen sōsinu yina.

³ Sanam mē nen tii na sāa bii, na wāa nen tondon bōkuō, ma na sāa nen meron bii teereru,

⁴ Nen tundo u man keu kua u nēe, n win gari nenuō. N win woodaba mēm nōōwō, kpa n wa na n wāa.

⁵ N bwisi ka laakari nenuō, n ku win gere duari,

⁶ n ku bwisi yōsu, yi koo man somi. N yi kō, yi koo man kōsu.

⁷ Gāa ni kon naa gira sō, bwisiya yi kpuro kere. N n mēn na, n yi kasuo ka ye na mō kpuro.

⁸ N bwisi kō, yi koo de n ko tōn boko. N yi tii bōkasio, nge kurō kīnasi, yi koo de n bēere wa.

⁹ Yi ko n sāawa nge sina furō nen wirō.

A ku tōn kōsobun daa saari

¹⁰ Nen bii, a swaa dakio a nō ye na nun sōmō. À n ye wura, wunen wāaru ta koo dakaa da.

¹¹ Na nun sōsimōwa nge mē kaa ka bwisi dendi. Na nun sōsimōwa nge mē kaa ka gem swīi.

¹² Saa ye sō, kaa sīwa a kun sokure. À n duka mō, gāanu kun maa nun ganumō wunen swaa sō.

¹³ Sōsi te ba nun kua mi, a ku tu yōsu. A tu nenuō kem kem, domi tera ta sāa wunen wāarun nuuru.

¹⁴ A ku tōn kōsobun daa saari. A ku maa ben yira swīi.

¹⁵ A ye derio, a ku ye swīi. A ye duka suurio n toma.

¹⁶ Domi bà kun kōsa kue, ba ku ra dweeye. Bà kun goo torari, ba ku ra dom wa.

¹⁷ Kōsan koba bu ra n sāa nge ben dīanu ka ben tam.

¹⁸ Gemgibun kookoosu su ra n sāawa nge bururun sōo yana ye ya ra n dēeramō sere sōo u ka ye mam mam.

¹⁹ Adama tōn kōsobun kookoosu su sāawa nge yam wōkuru. Ba n yē yēn sō ba sokuramō.

A de wunen kookoosu su n wā

²⁰ Nen bii, a nen gari nōōwō. A swaa tem kpīiyō a nō bwisi yi kon nun kē.

²¹ A ku yi atafiiru ko. A yi nenuō wunen gōrun sōōwō.

²² Domi wi u yi mwa, yi koo nūn wāaru ka bwāa dobu wē.

²³ A de a n tii sē ka bwisiku ni a mō wunen tii tii sō, domi niya nu kpuro kere, niya nu wunen wāaru kpare.

²⁴ A ku de weesu ka gari kankam yen gaa yu yari wunen nōon di.

²⁵ A de a n mēera ye a naa gire. A ku wuswaa sīiya.

²⁶ A de a n yē swaa ye kaa kpe, kpa a n yē ma ya sāawa swaa gea.

²⁷ A ku yen gam gera. A toraru duka suurio.

Kirō sakararun sō

5

¹ Nen bii, a nen gari bwisigii ka laakarigii swaa dakio a nō.

² Saa ye sōra, kaa gia nge mē kaa ka sī dee dee. Wunen gari koo sōsi ma a yēru mō.

³ Domi kurō tōnōn gari yi ra n dowā nge tim kpa yi n kokumō nge gum yarum.

⁴ Adama amen biru, yi ra sosiewa nge gbiri kondu, kpa yi tonu mēera ko nge takobi ye ba dēera biru ka wuswaa.

⁵ Gōōwa win kookoosu ra ma, kpa su ka nūn da sere siki wōruō.

⁶ U ku ra swaa mwe ye ya koo nūn wāaru wē. U ra n torewa u kun ka baaru.

⁷ Tē, nen bii, a man swaa dakio. A ku nen gari atafiiru ko.

⁸ A de a ka kurō win bweserun swaa tonda. A ku da win dīi kōnnōwō a sere nēe, kaa du win dirō.

⁹ Kpa a ku ra tii goo nōmu beria, kpa wōnwāndu sarirugii u nun go.

¹⁰ Saa ye, kpa tōn tukobu bu wunen arumani gura, kpa bu wunen sōmburun are di.

¹¹ Sanam mē wunen dam mu kpa, a gōo turuku sāa, kpa a n wuri mō nge gbeeku yaa.

¹² Saa ye sō, kpa a nēe, mban sōna a bwisi kēru atafiiru kua, a n yi mēm nōōwe.

¹³ A n wunen bwisi kēobun gere wure, a ben gari atafiiru kua.

¹⁴ Tē, wee, a sekuru wōrim dōo tōmbu kpuron wuswaaō.

A wunen kurō kō

¹⁵ Wunen kurō u sāawa nge bwia yēn nim mu dēere. A ye tōnan nim nōruo.

¹⁶ A ku de yen nim mu n kokumō swēe sōo ka wuun batumaba sōo.

¹⁷ A de mu n wāa wunē turon sō. A ku de gabu bu ka nun mu bōnu ko.

¹⁸ A de nuku dobu bu n wāa wunē ka wunen kurō gbiikoon wāasinaa sōo.

¹⁹ U sāawa kurō burō nge nēm taakō. A de win wasi yi n da nun nuku dobu wē, kpa win kīru ta n nun neni baadomma.

²⁰ Nen bii, mban sōna kaa n goon kurōn bine mō. Mban sōna kaa n nuku dobu kasu goon kurōn mi.

²¹ A de a n yē ma Yinni Gusunō u tōnu baawuren daa mēera, u baawuren sanu sanusu waamō.

22 Tõn kõso u ra wõriwa win toraru sõõ, kpa nu nõn mwa nge yina.
 23 U koo kam kowa domi u kpana u tii nenẽ.
 Win wiira kookoosu su koo nõn go.

A ku tii doke goon dibu sõõ

6

1-2 Nen bii, à n tii dõra a nẽẽ, kaa goon dibu sõbe, ma wunen gari yi nun yina mwa,
 3 a duawa mi dibugii win nõma sõõ. Yen sõ, a doo a nõn wa kpa a nõn suuru kana, a tii yakia win nõman di.
 4 A ku nẽẽ, kaa gina kpana a wẽrawa a sere da a nõn suuru kana.
 5 A tii yakio kpa a n tii mõ nge mẽ nem taako ka gunõ nu ra kisire taason yinan di.

Ba yikuro kirõ mõ

6 Wunẽ yikuro, a doo a tamminu mẽeri. A nin sõmburu laakari koowo kpa a wa a bwisi ko.
 7 Nu nõ sunõ mõ, nu nõ maa kparõ mõ, meya nu nõ maa wirugii mõ,
 8 adama nu ra nin dõanu kasu nu yi gẽẽ bun sanam ka sõõ sãrerun saa.
 9 Wunẽ yikuro, sere domma kaa n kpĩ.
 Domma kaa dom se.
 10 Wee, à n dom yĩbura a dweeya ka nõm gbinnaa fiiko,
 11 sãaru ta koo nun deema subaru sõõ nge gbena, kpa gõõru tu nun wõri nge swaa dio.

Tõn kõson daa

12 Wi u gari weesugii kpara, u sãawa wi u kun garu mõ, ka tõn bereteke.
 13 U ra tõmbu nõni yãakinu kue, kpa u yĩreru ko ka naasu, ka maa nõma, u ka bu nõni wõke.
 14 Kõsan koba bu ra n nõn neni, kpa u n yen sõõru mõ baadomma u n sannõsu seeyamõ.
 15 Yen sõna asõõ ya koo nõn deema subaru sõõ, kpa n kun koore bu nõn seeya.

Ye Yinni Gusunõ u tusa

16-19 Gãanu nõõba tia Yinni Gusunõ u tusa, u ku ra nu waabu kã. Niya, tii suabun kookoosu, ka weesu, ka tõn deeron goberu, ka kõsan himba, ka daa kõsan kĩru, ka tõnu gari manibu. Gãanu nõõba yiruse mam wãa. Niya, tõn gbinnaa berusebun suunu sõõ.

Kirõba sakararun sõ

20 Nen bii durõbu, a wunen tundõn gere mem nõõwõ, kpa a ka wunen meron sõõsiru sõmburu ko.
 21 A n ye kpuro neni baadomma wunen gõruõ, kpa a ye doke wĩirõ nge wura.
 22 Ya koo nun kpara wunen sanu sanusu sõõ, kpa yu nun kõsu wunen kpĩn yerõ. Ya koo maa nun bwisi kẽ à n dom yanda.

23 Domi gere ye, ya sãawa nge fitila, ma sõõsi te, ta sãa nge yam bururam. Ben kirõ ya ra maa nun wãarun swaa sõõsiwa.

24 Ya koo nun gbara kurõ tanõn nõman di. Ya koo nun yara win gari dorin di.

25 A ku kurõ win bweseru bĩnẽ ko win buram sõ. A ku de u nun kãkiri ka win durõ nõni.

26 Kaa kpĩ a kurõ tanõ wa ka gobi fiiko, adama à n ka kurõ mõro kpuna, wunen wãaru kpurowa kaa bia.

27 Kaa kpĩ a dõõ kpẽẽ bõõrõ wunen yãnu nu kun dõõ mwaaare?

28 Adama kpĩ a sĩ dõõ gẽẽ wõllo wunen naasu su kun dõõ mwaaare?

29 Nge meya a nõ kpẽ a goon kurõ baba ba kun nun seeyasi.

30 Goo nõ n dõanu gbena yèn sõ gõõra nõn mõ, ba ku ra nõn gõburu wa.

31 Ka mẽ, u koo kosiawa n kere ye u gbena. Ye u mõ win yenuõ kpuro, yera u koo wẽ.

32 Adama wi u tõn kurõ kãkura u ka nõn sakararu kua, u sãawa gari bõkõ. Domi wi u yen bweseru mõ, wiya u koo kam ko.

33 Ba koo nõn sõ kpa u bẽere bia. Sekuru sõõra u ko n wãa baadomma.

34 Kpannasira koo de kurõ win durõ u mõru se. U koo yerõ mõru kosiawa u kun win wõnwõndu kue.

35 U nõ gãanu mwaaamõ kãsire, u nõ maa suuru mõ, baa bõ n nõn kẽnu taasi.

Kirõ kurõ sakara kowon sõ

7

1 Wunẽ nen bii durõbu, a nen gari nenuõ, kpa a ku ra nen gere duari.

2 A nen gere mem nõõwõ kpa a wa a wãaru di. A nen sõõsiru laakari koowo nge mẽ tõnu ra n win nõni laakari sãa.

3 A tu nenuõ kem kem kpa a tu yore wunen gõruõ.

4 A bwisi sõõwõ a nẽẽ, wuna nen sesu, kpa a laakari soku wunen bõrõ.

5 Ye yiru ye, ya koo nun gbara gabun kurõbun min di be ba ra tõnu fufu ko.

6 Sõõ teeru na yam mẽera nen dirun fenentin di.

7 Na gari bõkõ goo wa aluwaasi laakari sarirugibun suunu sõõ.

8 U sarõ u dõõ wuu suunuõ mi kurõ sakara kowo goo u wãa. Ma u kpa ka win yenun bõkuõ, u sĩimõ teeru sõõ,

9 saa yoki yam bereberebun di sere n ka kua wõkuru.

10 Wee, kurõ wi, u ka nõn yinna, u kurõ tanõ yãnu sebua. Bwisi kãsi wãa win gõruõ.

11 U sãawa sekuru sari ka gari sunõ. U ku ra sine win yenuõ.

12 U ra n wãawa tõõwõ, gasõ swẽeyõ, gasõ swaa kẽnana, gasõ maa yaburõ.

13 U nõn gaba u bõkasi u ka nõn nõõ sõsuna, ma u nõn gari sõõwa ka sekuru sariru u nẽẽ,

14 u win siarabun yākuru kua. Tõõ tera u ten nõõ mwēeru yibia.

15 Yen sõna u yarima bu ka waana, u maa nùn wa.

16 U beku buranu terie win kpin yerõ ni ba wesa ka Egibitigibun wēē.

17 U turare bwese bweseka nubu durorugia yēka kpinu wõlla.

18 U na bu ben kīru ko sere ka sisiru bururõ, kpa ba n bakasinē ka nuku dobu.

19 Domi win durõ sari yenuõ. U sanum da n toma.

20 Gobi yi u doke bõõrõ u ka da, yi kpā. Suru koo tarum ko u sere wurama.

21 Ka gari dori yiya u nùn gawa, ma u nùn kamia.

22 Mii mii, ma u nùn swīi nge naa ye ba dõõ bu go, ñ kun mē kpasas ye ya duka dõõ yu yina mwaara,

23 ñ kun mē gunõ ge ga wõriõ taa sõõ. Ga ñ yē gõõwa ga dõõ, sere saa ye sēu ga gen sõndu soka.

24 N n men na, nen bii durõbu, a man swaa dakio kpa a nen naõn gari nõ.

25 A ku de wunen gõru gu gere kurõ win bweserun mi. A ku ra wunen swaa tora a nùn swīi.

26 Domi win sõna tøn dabinu wõruka, mēya u ben dabinu go.

27 Win dira sãawa gõribun wãa yerun swaa.

Bwisi yi tãmbu nõõguru sue

8

1 I swaa dakio.

Bwisi yi gbãramõ, yēru ta nõõguru sue.

2 Yi yõ gungunu wõlla swaa baarõ ka swaa keenaõ.

3 Yi gbãramõ gambon bõkuõ wuun duu yerõ mi ba ra siribu ko, yi mõ,

4 bēē tãmbu, bēēya na soku, tøn bibu kpurowa na ka mõ.

5 Laakari sariba, i de i n laakari mõ. Gari bakasu, i bwisi koowo.

6 I swaa dakio, kon bēē gari bēēregii sõ. Ye kon gere kpuro ya sãawa dee dee.

7 Domi na ku ra weesu gere, na kõsa tusa.

8 Nen gari kpuro sãawa gem, weesu ka taki sari yi sõõ.

9 Yi kpuro yi bururewa kpasasa bwisiigiin mi.

Mēya yi maa dēere wi u yēru mõn mi.

10 I nen sõõsiru mõõ n kere sii geesu, kpa i maa yēru mwa n kere wuran tii.

11 Domi bwisi yi bēere mõ ya kpā ya bura yãnu kpuro kere.

Ye ba ra kasu kpuro sõõ, gãanu sari ni kaa ka yi weesina.

Bwisi yi tii tusiamõ

12 Nē bwisi, na ra garin asansi tubu. Na yēru mõ n ka gãanu wunana.

13 À n kī a Yinni Gusunõ bēere wē, a de a kõsa tusi.

Na tii suabu ka yēkõ ka kõsan kookoosu ka keetan gari tusa.

14 Na ra tõnu bwisi kē, kpa n nùn laakari wē. Nena na yēru, nena maa dam.

15 Nen saabuwa sinamba ka bandu neni, ma wirugiba wooda wēemõ ye ya dee dee sãa.

16 Nen somirun saabuwa sinambu ka wirugibu

ka siri kowobu kpuro ba ka tem neni.

17 Be ba man kī, na maa bu kī.

Be ba man kasu, ba koo man wa.

18 Arumani ka bēere wana na tõnu wēemõ ka maa dukia ye ya ku ra sankire.

Kon de ye tõnu mõ kpuro ya n da wēere.

19 Nen are yi sii geesu ka wuran tii bēere kere.

20 Na siimõwa swee yi sõõ gem ka kookoo geesu wãa.

21 Na be ba man kī arumani wēemõ

ma na dukia yibiamõ ben beru yerõ.

22 Yinni Gusunõ u man mara u sere gãanu kpuro taka kua.

23 Ba man gosa ba yi yellun di n tē

ba sere handunia taka kua.

24 Ba man mara ba sere nim wõku kua, sanam mē nim bweru sari.

25 Ba man mara ba sere guunu ka gungunu swīi.

26 Sanam mē, Gusunõ kun gina tem terie ka men gbea.

Baa tua, u ñ mam kue.

27 Saa ye u wõllu teriamõ

ka nim wõkun bubenu,

na wã mi.

28 Sanam mē u guru winu doke wõlla,

ma nim mu kura tem di mu teria,

na wã mi.

29 Sanam mē u nim wõkun nim yõra yeru sõõsi

u nēē, mu ku tu sara,

ma u tem tãsisia,

30 na wã win bõkuõ sa sãmburu mõ.

Win nuku dobu wãa nē sõõ baadomma.

Na gõru dobu mõ win wuswaaõ,

31 ka handunia sõõ.

Ma na bõri yendu mõ tãmbun suunu sõõ.

Doo nõõrugiiwa wi u bwisin gari swaa daki

32 N n men na, nen bii durõminu, i man swaa dakio.

Doo nõõrugiba be ba nen swaa swīi.

33 I sõõsiru wuro,

i ku tu atafiru ko,

kpa i bwisi ko.

34 Doo nõõrugiiwa wi u man swaa daki, ma u ra n yõ nen dii kãnnõwõ baadomma u n man mara.

35 Domi wi u man wa, u wãaru wawa,

u koo maa Yinni Gusunõn nõnu geu wa.

36 Adama wi u man tora u tii kõsa kuawa.

Be ba man tusa kpuro, gōwa ba kī.

Bwisi ka gari bakaru

9

¹ Bwisi yi gbere damgii nōba yiru kua, ya kua yin diru banisi.

² Ma yi dera ba ye go, ba tam sōru kua ba ye kpuro yi dii yerō.

³ Ma yi yin sām kowo tōn kurōbu gōra bu yō mi n gunum bo bu tōmbu dim sokuma,

⁴ kpa ba n mō, wi u kun bwisi mō, u gerama mini,

⁵ u na u di yin dii yerō, kpa u tam nō mē yi sōru kua.

⁶ U yario laakari sariban wuurun di, kpa u wa u n wāa wāaru sō. U laakarīn swaa mō.

Bwisigii ka tii suō

⁷ À n tōn yaa kasikio gerusi, a tii gendū kasuawa. À n maa tōn kōso taare wē, a tii wōmburu kasuawa.

⁸ À n tōn yaa kasikio gerusi, u koo nun tusi. Adama à n bwisigii gerusi, u koo nun kīa.

⁹ Ye a bwisigii sōwa, ya ra win bwisi sosiwa. Ye a maa gemgii sōsi, ya ra win yēru sosiwa.

¹⁰ À n kī a n bwisi mō, a de a gina Yinni Gusunō nasia. À n Gusunō Deero gia kaa n yēru mō.

¹¹ Bwisi yi koo wunen wāarun tōru sosi.

¹² À n kua bwisigii, wuna kaa yen are di. À n maa sāa tōn yaa kasikio, wuna kaa yen wahala wa.

Gari bakaru

¹³ Gari bakaru ta sāawa nge kurō wi u ku ra tii nenē sē, u n gāanu ganu yē.

¹⁴ U ra n sōwa win dii kōnnōwō wuun mi n gunum bo.

¹⁵ Min diya u ra n tōmbu sokumō be ba begiru doonō,

¹⁶ u n mō, wi u n laakari mō, u gerama mini.

¹⁷ Gāa nōrura ye ba gbena, ya nōrubu do. Dim mē ba dimō asiri sō, mena mu ra n do.

¹⁸ Adama yēro kun yē ma gōriba wāa mi. Be u soka kpuro ba ra dewa gōribun wāa yerō.

Mōn ni nu ka tōnun daa yā

10

¹ Salomōn mōnnu. Bii bwisigiwa u ra de win tondon nukura n do. Adama bii gari bokō u ra win mēron nukuru sankuwa.

² Dukia ye ba wa ka kōsan swaa, ya ku ra arufaani gaa ko, adama ye ba wa dee dee, yera ya ra wāaru wē.

³ Yinni Gusunō kun gemgii derimō gōōru sō, adama u ra tōn kōso birewa ye u bine sāa.

⁴ Wi u yikuru mō, wiya sāara ra deeme, adama wi u hania mō, wiya u ra dukia wa.

⁵ Wi u dīanu mēnnamō gēebun saa, u laakari mōwa, adama wi u dō saa ye, u koo sekuru wa.

⁶ Gemgii u ra tii domaru kasuewa, adama tōn kōson nō ga ra n kōsa bekiwa.

⁷ Ba ku ra gemgii duari, adama tōn kōso, ba ra nūn duariwa sere ka win yīsīrō.

⁸ Wi u bwisi mō, wiya u ra sōsīru wure, adama wi u kun gari gerubu yē, u ra kam kowa.

⁹ Wi u sīimō gem sō, u ku ra n nande, adama win sanu sanusu kun deere, u koo sōsīra.

¹⁰ Wi u win beruse gōni, u nūn nuki sankumōwa, adama wi u kun gari gerubu yē, u ra kam kowa.

¹¹ Bwisigiin gari yi sāawa wāarun nuuru, adama tōn kōson gari, kōsa yi ra n beki.

¹² Tusiru ta ra sannō seeyewa, adama kīru ta ra toranu kpuro wukiriwa.

¹³ Laakarigiin geren diya ba ra bwisi wa, adama bokura ta ra n gari bokō mara.

¹⁴ Bwisigii u ra bwisi berewa nge arumani, adama gari bokōn gere ya ra de u biru wurawa.

¹⁵ Gobigiin arumani ya ra nūn kōsuwa nge gbāraru, adama sāaron sāaru ta ra nūn kam kowa.

¹⁶ Gemgiin sōmburu ta ra dewa u n wāa, adama tōn kōso u ra win dukia dendiwa u ka kōsa ko.

¹⁷ Wi u ra kirōba yaaye u koo wuswaa da win wāaru sō, adama wi u ra ye duari u ko n kōoramōwa u n dō.

¹⁸ Wi u tusiru berua gōruō u sāawa murafiti. Mēya wi u maa seeda weesugia dimō u sāawa gari bokō.

¹⁹ Gari bekegii kun toranu kpeemō, adama wi u ra win yara nenē u sāawa bwisigii.

²⁰ Gemgiin gari yi sāawa nge sii geesun tii, adama tōn kōson bwisikunu nu n arufaani gaa mō.

²¹ Gemgiin gari yi ra ka tōn dabinu arufaani naawe, adama gari bakasu su ra gbiwa sekum laakari sarirun sō.

²² Yinni Gusunōn domara ta ra tōnu ko dukiagii. Tōnun tiin himba kun gāanu sosimō wi sō.

²³ Gari bokōn mi, kōsan kobu bu sāawa nge dweebu. Nge mēya laakari ya maa sāa bwisigiin mi.

²⁴ Yēn berum kōsan kowobu ba mō, yera ya ra bu deeme. Ye maa gemgiba kī, yera n da koore.

²⁵ Wahala yā n seewa nge woo guna, ya ra tōn kōso surewa, adama gemgii u ra n yōwa dim dim sere ka baadommaa.

²⁶ Tam mōmmam mu ra donnu sirewa, kpa wiisu su nōni sōkiri. Nge mēya yikuro u ra win yinnin mōru seeye.

²⁷ Be ba ra Yinni Gusunō nasie, bera ba ra te, adama durumgibu ba ra gbiwa sekum.

28 Gemgiin yīiyōbu bu ra nūn nuku dobu wēwa, adama tōn kōsogibu kun arufaani gaa mō.

29 Yinni Gusunō u ra gemgibu kōsuwa, bā n sīimō win swēe sōō, adama u ra tōn kōsobu kam koosiewa.

30 Gāanu ganu sari ni nu koo gemgii sura, adama tōn kōso u n̄ kpē u sina tem mē sōō.

31 Gari bwisigiya yi ra yari gemgiin nōon di, adama ba koo wee kowon yara burawa.

32 Gemgii, durom gariya u ra gere, adama kōsa tōn kōson nōō ga ra gere.

11

1 Yinni Gusunō u ku ra kā ba n kianu yīirumō ka kilo ye ya n̄ sāa dee dee, adama u kīwa ba n yīirumō ka ye ya sāa dee dee.

2 Tii suabu bu ra ka gendu nēwa. Be ba tii kawe bera ba bwisi mō.

3 Gemgiin gem kobu bu ra nūn kparewa win wāaru sōō, adama wi u n̄ naane mō, u ra gbiwa win weesun sō.

4 Dukia kun kpē yu tōnu wōra Gusunōn siribun sanam, adama gem mu ra tōnu wōre gōon di.

5 Gemgiin dēeraru ta ra dewa win swēe yi n wā, adama tōn kōso u ra kōrewa win nuku kōsurun sō.

6 Gemgiin dēeraru ta ra nūn kari gbarewa, adama tōn kōson tiin binē ya ra nūn yina mwēwa.

7 Tōn kōso u ra gbiwa ka win yīiyōbu sannu. Yīiyō bi u raa doke win dukia sōō, kpa bu kam ko.

8 Gemgii u ra yariwa nuku sankiranun di, kpa tōn kōso u kōsire ko ni sōō.

9 Wi u Gusunōn wāaru sikimō, u win winsim kpeerasiamōwa ka win gari, adama gemgibu ba ra yariwa min di ben yērun sō.

10 Sanam mē gemgiba kuuramō, wuuigibu ba ra n nuku dobu mōwa. Tōn kōsobu bā n maa biru wura, ba ra n yēerimōwa.

11 Gemgiba ba ra de wuu gu kuura, adama tōn kōsobu ba ra gu gowa ka ben gari.

12 Wi u win winsim gema u sāawa gari bōkō, adama wi u laakari mō, u ra mariwa.

13 Wi u ra tōnun kōsa saari, u ku ra tōmbun asiri bere, adama naanegii u ra ye berewa win tii sōō.

14 Tōn be ba n̄ kparō mō ba ra kam kowa, adama be ba bwisi kēō dabiru mō beya ba ra n wāa bōri yēndu sōō.

15 Wi u nōō mwēeru kua u nēe, u koo win winsim dibu kōsia, u koo wahala wa, adama wi u yina u nōō mwēeru ko, u ko n wāawa bōri yēndu sōō.

16 Kurō geowa u ra siarabu wa, adama be ba tōmbu dam dōremō, dukia tōnawa ba ra wa.

17 Tōn geo, gea ye u mō, wi sōōra ya ra wure. Mēya maa tōn kōso, kōsa ye u mō, wi sōōra ya ra wure.

18 Tōn kōson sōmburun are kun arufaani mō, adama wi u gem swīi, are geeya u ra n mō.

19 Wi u wura u gem swīi, u ko n wāawa, adama wi u kōsa naa gire u koo gbiwa.

20 Yinni Gusunō u tōn kōsobu tusa, adama bēn sanu sanusu dēere, bera u ra ka nōnu geu mēeri.

21 Ba koo tōn kōsobu sēeyasiawa kam kam, adama gemgibu ba koo faaba wa sere ka ben bibun bweserō.

22 Kurō burō gari bōkō u sāawa nge kurusō ge ba wuran taabu dokeye wēra.

23 Gea gemgii u ra n kasu u ko, adama ye tōn kōso u kī kpuro, Gusunōn mōruwa ya ra seeye.

24 Wi u ra wē ka nuku tia, wiya u ra ko arumanigii. Wi u ku ra menam kā, u ra tii sāaru kpēewa.

25 Nuku tiagii u koo dukia wa n kpā. Wi u win winsim nim kā, ba koo maa yēro nim kē.

26 Wi u ra win dīanu bere are bekēn sō, wiya ba ra bōrusi, adama wi u dōramō, wiya ba ra domaru kue.

27 Wi u gea mō, u koo Gusunōn domaru wa, adama wi u bwisikumō u kōsa ko, kōsa ya koo yēro deema.

28 Wi u win naane doke dukia sōō, u koo wōrumawa, adama gemgiba koo kparawa nge dāa.

29 Wi u ka win yenu wahala naawa, u koo kam naa gira. Gari bōkō u ko n sāawa bwisigiin yoo.

30 Gem kobu bu sāawa wāarun nuuru. Bwisigii, bwisiya u ra ka tii tōmbu gawe.

31 Gemgii u ra win are wawa tara mi. Kaa sere gere tōn kōso?

12

1 Wi u kī u yēru wa, u ra wure bu nūn sēeyasia. Wi u yinamō bu nūn wōkisi, u sāawa gari bōkō.

2 Wi u ra gea ko, wiya u ra Gusunōn durom wa, adama bwisiku kōsunugiiwa u ra taare wa.

3 Nuku kōsura kun kpē tu tōnu tāsisia, adama gemgiin nuuru ta ko n sirerewa.

4 Kurō geo u ra dewa win durō u n bēere mō, adama kurō wi u ra win durō sekuru doke, u sāawa nge bararu te ta durō win kukunu temmō.

5 Gemgibu ba ra n kasuwa bu ko dee dee, adama tōn kōsobu ba ra n kasuwa bu gbēni.

6 Tōn kōson gari yi sāawa nge yina ye ya ra go, adama gemgibun gari yi ra tōmbu gbarewa yinan di.

7 Tōn kōso ù n gu, gāanu ku ra tiare win yenuō, adama gemgiin yenu ga ra n yōwa dim dim.

8 Bwisigiwa ba ra tōmē, adama win gari kōmia wiya ba ra yaakoru ko.

⁹ N buram bo a n sãa bwēεbwēε, kpa a n som kowo turo mɔ, ye kaa n ka tii sue, kpa a kun dīanu mɔ yenuo.

¹⁰ Ye gemgii u mɔ, u ra ye nɔəriwa, sere ka mam win yaa sabeno, adama tɔn kōso, nuku kōsura u ra n yiba.

¹¹ Wi u win gberu wuka u ko n dīanu yibawa, adama wi u kam gire u sãawa gari bɔkɔ.

¹² Tɔn kōsowa u ra n tɔn kōsobun gāanun bine mɔ, adama gemgibun tɛmanabu, arufaanīwa bu ra ma.

¹³ Tɔn kōso u ra yina mwaarewa win gari weesugii sɔɔ, adama gemgii u ra yariwa wahalan di.

¹⁴ Tɔnun gere ya koo nùn gāa geenu marua nge mε win sɔmburu ta ra nùn are wē.

¹⁵ Gari bɔkɔ u ra n tamaa ye u mɔ kpuro ya sãawa dee dee, adama bwisigiīwa u ra ka bwisi kēru sɔmburu ko.

¹⁶ Gari bɔkɔ u ra yande win mɔru sōsīwa, adama bwisigii u ra tii ye marisiwa.

¹⁷ Wi u gem kparamɔ, gea u ra kã, adama wee kowo u ra n sãawa weesun yoo.

¹⁸ Wi u ra gari gere u kun bwisika, u ra ka yi tɔmbu sokuwa nge takobi, adama bwisigiin gari yi ra tɔnu bekiewa.

¹⁹ Gari geen dam mu ra n wãawa sere ka baadommaɔ, adama weesu su ra doonewa nɔni kpaki teeru.

²⁰ Be ba ra kōsa bwisiku, weesa su ra n yiba ben gōru, adama be ba ra tɔmbu bwisi kē bu ka gea ko, ba ra n nuku dobu mɔwa.

²¹ Kōsa ku ra gemgii deeme, adama tɔn kōso u ra n nɔni sōrewa.

²² Yinni Gusunɔ u ku ra weesugibu kã. Gemgiba u ra n kī.

²³ Bwisigii u ku ra win yēru terie, adama gari bɔkɔ u ra win gari bakaru sōsiwa.

²⁴ Hania ya ra dewa tɔnu u ko gabun yinni, kpa yikuru tu de tɔnu u ko goon yoo.

²⁵ Wururabu bu ra tɔnu woorewa, adama à n tɔnu gari sōwa ka kīru yi ra nùn dam kēwa.

²⁶ Gemgii u ra win beruse surewa swaa gea sɔɔ, adama tɔn kōson kookoosu su ra dewa u kōra.

²⁷ Taaso wi u yikuru mɔ, u ku ra yaa wa u sēwε, adama haniawa ya ra tɔnu gāa geenu wē.

²⁸ Mi gem wãa, miya wãara wãa. À n mu swīi, a n ka gɔɔ yinnamɔ.

13

¹ Bii bwisigii u ra win tundon sōsiru swīiwa, adama bii wi u tii sue, u ku ra gerusibu kã.

² Gemgibu ba ra ben garin are wa, adama tɔn kōsobu, dam dorenaan wãara ba ra n wãa.

³ Wi u win nɔɔ kpīa u win hunde kōsuwa, adama wi u ra gari gere yabi u tii kari bōriemowa.

⁴ Yikuro u ra n gāanun bine mɔwa ni u n kpē u wa, adama wi u ra sɔmburu ko u ra wawa ye u kī.

⁵ Gemgii u ku ra weesu kã, adama tɔn kōso u ra tii sekuru dokewa.

⁶ Wi u win tii neni dee dee, win daa gea ya koo nùn kōsu, adama wi u kōsa mɔ, kōsa ya koo nùn sura.

⁷ Gobigiin kookoosa gabu ba ra n mɔ, adama ba n gāanun mɔ. Kpa gabu ba n sãa nge sãarobu, adama beya ba arumani mɔ.

⁸ Gobiya gobigii u ra ka win wãaru yakie, adama goo ku ra sãaro wɔri.

⁹ Gemgii u ra n ballimowa nge yam bururam, adama tɔn kōso u sãawa nge fitila ge ga gɔɔ dɔɔ.

¹⁰ Tii suabu bu ra ka sannɔ nɛwa, adama wi u ra ka bwisi kēru sɔmburu ko, bwisigiīwa.

¹¹ Dukia ye tɔnu wa ka keetan swaa ya ra doonewa fuuku, adama ye tɔnu waamɔ fiiko fiiko ka swaa gea, ya ra sosiwa.

¹² Ye tɔnu yīiyɔ yà kun koore, ya ra nùn kowa barɔ, adama yīiyɔ bi bu yibiara bu ra kowa nuku doo bakabu.

¹³ Wi u bwisi kēru yina u koo yen are wa. Wi u maa tu wuru u koo yen are wa.

¹⁴ Bwisigiin sōsiru ta sãawa wāarun nuru. Ta ra tɔnu yarewa gɔɔn yinan di.

¹⁵ Bwisigiin bwisi yi ra dewa bu nùn beere wē, adama tɔn kōson sanu sanusu su ra nùn kam kowa.

¹⁶ Wi u laakari mɔ u ra bwisikuwa u sere gāanu ko, adama gari bɔkɔ ga ra gen gari bakaru teriewa.

¹⁷ Sɔmɔ kōso, wahalawa u ra ka nε, adama sɔmɔ geo u ra tɔmbu nukuru yemiasiewa.

¹⁸ Wi u sōsiru yina u koo kowa sãaro kpa u sekuru wa, adama wi u tu wuru wiyu u koo beere wa.

¹⁹ Ye tɔnu u kī, yà n koora, ya ra nùn nuku dobu wēwa, adama tɔn kōsobu ba ku ra kã bu ben kōsa deri.

²⁰ Wi u ra bwisigii bere, u koo bwisi wa. Wi u ra n maa wãa ka gari bakasu, u koo kōsa wa.

²¹ Kōsa ya ra durumgibu naa swīiwa, adama duroma mu ra ko gemgibun are.

²² Tɔn geon dukia ya ra kowa win bibun bweserugia, adama tɔn kōsogia ya ra kowa gemgibugia.

²³ Sãarobu ba ra dīa geenu wa ben gberun di, adama gabugia ra gberewa yèn sɔ ba n gem swīi.

²⁴ Wi u ku ra win bii seeyasie u n nùn kīwa, adama wi u nùn kī u ra nùn seeyasiewa.

²⁵ Gemgii u ra n deburu mɔwa, adama tɔn kōso u ra n gōru barowa.

14

¹ Tɔn kurɔ bwisigii u ra yenu tāsiewa, adama tɔn kurɔ gari bɔkɔ u ra yenu gowa.

² Wi u sīimo gem sɔɔ, u Yinni Gusunɔ nasiewa, adama win sanu sanusu su n̄ ðere, u n̄n gemawa.

³ Gari bə̀kən tii sua gari yi ra dewa bu n̄n bokuru so, adama bwisigiin yara ya ra n̄n kari gbarewa.

⁴ Biranu nu ra yɔrewa diinu mi naa wuku sari. Naa gea ya ra ka arumani baka ne.

⁵ Seeda dio wi u naane mɔ, u ku ra weesu ko. Seeda weesugian dio ku ra gem gere.

⁶ Tɔn yaa kasikio ù n̄ bwisi kasu u ku ra wa, adama wi u laakari mɔ, n̄ ku ra n̄ s̄e u ka ȳeru wa.

⁷ A gari bə̀kə duka suurio, domi a n̄ gari bwisigii n̄ɔmɔ win n̄ɔn di.

⁸ Bwisigii u ra n̄ win sanu sanusu laakari s̄awa, adama gari bə̀kə u ra k̄ɔrewa win gari bakarun s̄.

⁹ Gari bə̀kə u ku ra bwisiku u win toraru sam̄e, adama gemgibun suunu sɔɔ, duroma mu ra n̄ w̄a.

¹⁰ Baawurewa u ra n̄ win nuku sankiranu ka win nuku dobun kp̄aru ȳ. Goo sari wi u koo kp̄i u ka n̄n ye b̄nu ko ka gem.

¹¹ Tɔn k̄sobun yenu ga koo gbiwa, adama gemgibun yenu ga koo kuurawa baa ḡa n̄ s̄a nge kuru tona.

¹² Tɔnu ra n̄ tamaa win sanu sanusu su w̄awa, adama ḡɔwa sin k̄k̄ɔrɔ.

¹³ Ȳɛsu koo kp̄i su tanun nuku sankiranu bere. M̄ya maa nuku dobu koo kp̄i bu ḡasira nuku sankiranu.

¹⁴ Tɔn k̄sɔ u koo win kookoosun are wa. Nge m̄ya t̄n geo u koo maa wigisun are wa.

¹⁵ Be ba ra gari wure fuuku, ba ra naane kowa kpuro ye ba bu s̄ɔwa, adama bwisigii u ra n̄ win sanu sanusu laakari s̄awa.

¹⁶ Bwisigii u ra durum berum kowa, kpa u ye deri, adama gari bə̀kə u ra kpuro kowa berum sari.

¹⁷ Wi u ra m̄ru se fuuku, gari baka kookoosa u m̄. Wi u bwisi k̄si yiba, u tii tusiru gurem̄wa.

¹⁸ Be ba ku ra bwisiku bu sere gari wura, gari bakara ya ra bu marue. Be ba maa laakari m̄, ȳra ta ra ko ben b̄ere.

¹⁹ Tɔn k̄sobu ba koo t̄n geobu yiirawa bu bara ko.

²⁰ Goo ku ra s̄aro k̄a, baa ka win berusebu, ba ra n̄ n̄n tusawa, adama gobigii u ra n̄ b̄ɔɔba yibawa.

²¹ Wi u win beruse gema, durumwa u kua, adama wi u s̄arobun w̄n̄w̄ndu m̄, u koo domaru wa.

²² Be ba ra k̄sa bwisiku, ba k̄ɔrewa, adama be ba ra gea bwisiku, durum ka gema ba ra s̄ɔsi.

²³ S̄amburu kpurowa ta ra n̄ are m̄, adama gari saarinu, s̄ara nu ra ka ne.

²⁴ Dukia ya s̄awa bwisigiin are, adama gari bə̀kə, gari baka kookoosa su ra n̄ n̄n w̄asi.

²⁵ Seeda dio gemgii u ra t̄mbun hunde w̄rewa, adama wee kowo, weesa u ra n̄ s̄am̄.

²⁶ Wi u Yinni Gusunɔ nasie, t̄si yee damgira u m̄ mi. Gusun̄wa u ra maa ȳeron bibu k̄su.

²⁷ Yinni Gusun̄n nasiaru ta s̄awa w̄arun nuuru. Teya ta ra t̄nu yare ḡɔn yinan di.

²⁸ Tɔn dabira ta s̄a sina bokon b̄ere, adama win t̄mbu b̄a n̄ yarina, win banda nim surewa.

²⁹ Wi u ku ra m̄ru ko fuuku, bwisi b̄ek̄ya u m̄, adama win m̄ru ya ra se fuuku, gari bakara u ra s̄ɔsi.

³⁰ Bw̄era ȳa n̄ kp̄i, ya s̄awa wasin alafia, adama n̄sinu nu s̄awa nge bara te ta ra kukunu tem.

³¹ Wi u s̄aro dam d̄rem̄, u win taka kowo torarim̄wa, adama wi u n̄n w̄n̄w̄ndu kua, u taka kowo wi b̄ere w̄em̄wa.

³² Tɔn k̄sɔ, nuku k̄sura ta ra n̄n fuke, adama gemgii u ra n̄ tororu s̄wa baa ḡɔn wuswaa.

³³ Bwisigiin ḡru laakariwa ya ra n̄ w̄a, adama ba n̄ kp̄e bu ye wa gari bə̀kən mi.

³⁴ Gem mu ra temgibu b̄ere dokewa, adama durum ya ra bu sekuru dokewa.

³⁵ Sina asakp̄ bwisigiwa sun̄ u ra ka n̄nu geu m̄eri, kpa u ka wi u n̄n sekuru dokem̄ m̄ru ko.

15

¹ Wisi bi bu du, bu ra m̄ru suresiewa, adama gari gerubu ka dam biya bu ra m̄ru seesie.

² Bwisigiin gari yi ra de t̄nu u ȳru kasu, adama gari bə̀kən n̄ɔ, wiira gariya ga ra n̄ saarim̄.

³ Yinni Gusun̄n n̄ni w̄awa yam kpuro. Yi t̄n k̄sobu ka gemgibu m̄era.

⁴ Gari yi yi nukuru yemiasiam̄ yiya yi ra ka w̄aru ne, adama gari kam yi ra t̄nun ḡru sankuwa.

⁵ Wi u ra win baaban s̄osiru atafiru ko, gari bə̀k̄wa, adama wi u ra gerusibu wure, win bwisi koo s̄ɔsira.

⁶ Gemgiin yenūra arumani baka w̄a, adama ye t̄n k̄sobu m̄n̄namo, wahalawa ya ra ka ne.

⁷ Bwisigibun n̄ɔwa ga ra n̄ ȳru kparam̄, adama bwisi sarirugibun ḡru ga n̄ s̄a m̄e.

⁸ Yinni Gusun̄ u ku ra t̄n k̄sobun ȳkuru waabu k̄a, adama gemgibun kanaru ta ra n̄n w̄ere.

⁹ Yinni Gusun̄ u t̄n k̄sobun swaa tusa, adama be ba gea m̄, beya u k̄i.

¹⁰ Wi u swaa gea deri, ba koo ȳro s̄eyasiawa gem gem. Wi u maa s̄eyasiabu yina, u koo gbiwa.

11 Yinni Gusunõ u yē ye ya kooramõ goribun wāa yerõ. Kaa sere gere tønun gõruõ?

12 Wi u tii sue, u ku ra kã bu nùn gerusi. U ku ra maa kã bwisigibu bu nùn bwisi kē.

13 Nuku doba bu ra wuswaa deerasie, adama nuku sankiraru ta ra wuswaa burisinewa.

14 Wi u bwisi mõ, u ra yēru kasuwa, adama gari bõkõ u ra n buriwa win gari bakarõ sõõ.

15 Wõnwõndo u ra n wāawa wahala sõõ baadomma, adama doo nõrugii, u ra n tõõ bakarõ mõwa saa baayere.

16 N buram bo a n sãa sãaro, kpa a n Yinni Gusunõ nasie, n kere a n dukia mõ kpa a n wurure.

17 N sanõ bo a di ka kpee wurusu yenu mi kīra wāa, n kere a di ka yaa gumgia yenu gēn mi tusira wāa.

18 Wi u mõru mõ, u ra sannõsu seeyewa, adama wi u suuru mõ u ra su kpeesiewa.

19 Yikuron swaa ya ra n sãki yibawa. Wi u gem swīgia kpa ya n deere.

20 Bii bwisigiwa u ra de win tundõn nukura n do, adama bii gari bõkõ u ra win mero gemwa.

21 Gari baka kookoosu su ra gari bõkõ dorewa, adama wi u bwisi mõ, daa gea u ra ko.

22 Wi u ku ra bwisi bikie win himban sõ, ya ku ra koore, adama wi u bwisi kēõbu mõ, win himba ya ra koorewa.

23 Wi u gari wisibu tuba saa ye n weene, u ra n nuku dobu mõwa.

24 Wi u bwisi mõ, u ra wāarun swaa swīiwa, kpa u swaa deri ye ya dõõ gõõwõ.

25 Yinni Gusunõ u ra tii suon diru surewa, adama u ku ra de bu gõminin tem kõõrõ mure.

26 Yinni Gusunõ u bwisi kõsi tusa, adama gari yi yi kīru sõõsimõ, yiya yi ra nùn dore.

27 Wi u ra gobi kasu ka swaa kõsa, u win yenu wahala dokemõwa, adama wi u nõm biran kēnu tusa, u ko n wāawa.

28 Gemgii u ra bwisikuwa u sere wisi, adama gari kõsiya tøn kõõõ u ra n saarimõ.

29 Yinni Gusunõ u ku ra tøn kõõõn kanaru laakari ko, adama u ra gemgiin kanaru nõ.

30 À n tõnu mēera ka kīru, u ko n nuku dobu mõ. À n maa tõnu labaari dõra sõõwa, ya ra nùn dam kē.

31 Wi u gerusibu wura bi bu koo nùn faaba ko, u ko n wāawa bwisigibun wuuro.

32 Wi u sõõsiru yina, u tii mēera mõwa, adama wi u wura ba nùn gerusi, u koo bwisi wa.

33 À n kī a bwisi ko, a de a gina Gusunõ nasia. À n kī a beere wa, a de a gina tii kawa.

A Yinni Gusunõ yaayo

baadomma wunen wāaru sõõ

16

1 Tõmbu ba ra gāa dabinu nia ko, adama Yinni Gusunõwa u yen kõkõrõ yē.

2 Tõnun sanu sanusu su ra n deñdewa win tiin nõni sõõ, adama Gusunõwa u ra nùn wēeri.

3 A Yinni Gusunõ wunen sõma kpuro nõmu sõndio, kpa ye a nia sãa kpuro yu nun koorõ.

4 Yinni Gusunõ u kpuro kua win himba yu ka yibiara, sere mam ka tøn kõsobõ, be u koo kam koosia.

5 Yinni Gusunõ u ku ra tii suo kã. U koo nùn seeyasiawa kam kam.

6 À n mõ deee deee, ma a sãa naanegii, Yinni Gusunõ u koo nun wunen toranu suuru kua. À n nùn nasie, kpa u nun kõõõa kpuro gbara.

7 Tõnun daa yã n Yinni Gusunõ wēre, u ra de bu dõra wi ka win yiberēba mam.

8 N sanõ a n dukia fiiko mõ kpa ya n deere, ka sere ye kaa n ka dukia baka mõ ka keeta.

9 Tõnu u ra nia ko ye u kī, adama Gusunõwa u ra win sanu sanusu kpare.

Mõn ni nu ka sinambu yã

10 Sina boko u ra gari kowa ka Gusunõn yiiko. Yen sõna win siribu bu ra n sãa deee deee.

11 Kilo ka yīrutii ni nu sãa deee deee yera Yinni Gusunõ u kī. Wiya u ra sõõsi nge mē ba koo ye dendisina.

12 Sina boko kun wuramõ bu kõõõa ko, domi gema mõ koo de win bandu ta n tãsa.

13 Gema sina boko u ra kã. U ra kãwa bu nùn gem sõ.

14 Sina bokon mõru yã n seewa, u koo kpī u gõõ gõõ bõrie, adama bwisigii u koo nùn kõkiri u marisia.

15 Sina boko ù n nuku dobu mõ, win tõmbun hunde ya koo daka da. U n maa gõõ durom kua, ya sãawa nge gura ye ya na gbeburun saa.

Wāasinaa ka tii nenubu

16 Tõnu ù n bwisi ka laakari mõ, n wã n kere ù n wura ka sii geesu mõ.

17 Gemgii u ra kõõõa duuuriwa. Wi u win sanu sanusu laakari sãa, u ra win wāaru nõni dokewa.

18 Faari ya ra tõmbu surewa. Tii suabu bu ra ka kam kobu nēwa.

19 N buram bo a tii kawa kpa a n sãa bwēbwē, ye kaa n ka baa mõ tii suobun arumani sõõ.

20 Wi u ra bwisiku u sere gāanu ko, u ra kuurewa. Mēya wi u maa Yinni Gusunõ naane sãa, u ra n nuku dobu mõ.

21 Wi u ra siri ka laakari, u bwisi mõwa. Gari yi ba gerua ka kīru, yiya yi ra tõmbu kamie.

22 Wi u bwisi dendimõ yi koo nùn wāaru wē, kpa bu gari bõkõ seeyasia gen gari bakarun sõ.

23 Be ba bwisi mō ba ra gari kowa ka laakari, kpa ben gari yi, yi tambu kamia.

24 Gari dori yi sāawa nge tim gōm mē mu dim do, mu ra maa wasi dam sosie.

25 Tōnu u ra n tamaa win sanu sanusu su wāwa, adama gōōwa sin kōkōrō.

26 Gōōra ta ra de tōnu u win sōmburu sōō hania sosi, domi u kī win gōōru tu kpe.

27 Tōnu kam, kōōsa u ra n bwisikumō, kpa ya n yarimō win nōōn di nge dōō.

28 Tōn kōōso u ra sikirinōsu seeyewa. Tōn wōō u ra maa bōōbōa karanēwa.

29 Daa bōōbōyagii u ra tōnu nōōni wōōkewa, kpa u nūn sure swaa kōōsa sōō.

30 Wi u nōōni yinwa ma u nōō tendu bēri u ka kōōsa ko, u ye kua kō.

31 Seri kpiki yi sāawa bēere baka, domi wi u gem swīi, wiya u ra yi wa.

32 Wi u kpīa u win mōru kamia, u sāawa tabu durō ka gem. Wi u kpīa u tii nenua, u kere tabu durō wi u wuu bōōkō kamia.

33 Sōrobū ba ra yanim so bu ka wa ye n koo tōnu deema, adama Yinni Gusunō turowa u yē ye n koo kōora sia.

17

1 N sanō bo a dīa dōki tia wa a di bēri yēndu sōō, ye kaa ka tōō bōka dim di mi sannōsu wāa.

2 Sōm kowo laakarigii u ra kowa win yin-nin bii be ba gea yinan wirugii, kpa u tubi di ka be sannu.

3 Dōōwa ba ra ka wura ka sii geesu sōwe, adama Yinni Gusunōwa u ra tōnun gōru wēeri.

4 Tōn kōōsowa u ra tōn kōōson gari swaa daki, kpa wee kowo u maa weesugii swaa daki.

5 Wi u sāarobu yēemō, Gusunōwa u yēemō wi u bu taka kua. Wi u win beruse yēemō yēn sō kōōsa nūn deema, ba koo yēro seeyasiawa.

6 Debuminu nu sāawa durō tōkon bēere. Baababa ba maa sāawa ben bibun bēere.

7 Gari asansigii kun ka gari bōōkō weene. Kaa sere gere weesu ka sina boko?

8 Gabu ba ra n tamaa ben kēra ta koo ka bu gāa geenu naawa. Mi ba gesi dua kpuro tu ben bukata wunana.

9 Wi u ra berusen toranu duari, u kī ba n kīanēwa. Wi u ra maa nu yaaye win gari gerubu sōō, u bōōrōnu karanamōwa.

10 Gerusibu bu ra sōmburu ko wi u bwisi mōn mi, n kere bu gari bōōkō bokuru so nōn wunōbu (100).

11 Tōn kōōso u ra n kasuwa u tōnu seesi, adama ba koo nūn tōn kōōso kpare u nūn seeyasia.

12 N buram bo a ka puruka yōōni yinna te ba buu wōrari, ye kaa ka gari bōōkō yinna gēn wiirara seewa.

13 Wi u ra gea kōōsa dibu kōōsie, kōōsa kun kpeemō yēron yenuō.

14 Wi u sikirinōsu torua, n sāawa nge u nim guna gīa. Yen sō, a su derio sannō gu sere tore.

15 Wi u tōn kōōso gem wēemō, ka wi u gemgii taare wēemō, be kpurowa Yinni Gusunō u tusa.

16 Mba gobin arufaani gari bōōkōn nōma sōō. U koo ka yi bwisi dwe? Aawo, u n̄ yen bwisi mō.

17 Bōōrō kīnasibu ba ra kīru sōōsinēwa saa kpuro sōō. Wahalan saa sōōra mero bisi u ra somi.

18 Gari bōōkōwa ga ra wure gu goon dibu sōbe.

19 Wi u ra sannōsu kā, u ra durum kāwa. Wi u ra gāanu nia ko ni nu nūn kere, u koo kam kowa.

20 Wi u ra tōnu nōōni wōōke, u n̄ nuku dobu wasi. Wi u ra gari kōōsi gere, kōōsa ya ra nūn deeme.

21 Wi u gari bōōkō mara, nuku sankirana u ra n mō. Mēya bii wi u kun asansi mōn tundo u n̄ kpē u n nuku dobu mō.

22 Nuku dobu bu sāawa tim gem wasin sō, adama nuku sankiraru ta ra wasi dam dwiiasiewa.

23 Tōn kōōsowa u ra nōm biran kēnu mwē u ka tōnu gem bira.

24 Laakarigii, bwisiya u ra n naa gire, adama gari bōōkō, ga ra n bwisikumōwa ye ga n̄ wasi.

25 Bii gari bōōkō u ra win tundo ka win mero nuku sankirana kpēewa.

26 N n̄ weene bu gemgii gāanu bure u kosia yēn sō u gem gerua. N n̄ maa weene bu suno so yēn sō u siri dee dee.

27 Wi u yēru mō, u ku ra gari gere too. Wi u laakari mō, u suuru mōwa.

28 Wi u win nōō kpīa, u bwisi mōwa. Baa gari bōōkōn ti, gā n maari, kaa n tamaa ga bwisi mōwa.

18

1 Wi u win tii gōwa, win tiin arufaaniwa u kasu. U ra mōru sewa bā n kī bu nūn bwisi kē.

2 Gari bōōkō u ku ra bwisi kā, ma n kun mō u win gari bakaru sōōsi.

3 Nuku kōōsuru ta ra ka gendū nēwa, kpa bēere sariru tu ka sekuru na.

4 Tōnun gari yi sēwa nge daa tēn nim mu duku, adama bwisi yi sāawa nge nim mē mu yarimō saa bwian di.

5 N n̄ weene a yōōra toron biruō, kpa a gemgii nūn win gem bira.

6 Gari bōōkōn gari yi ra ka sikirinōsu nēwa, kpa win nōō gu ka soonaa na.

7 Gari bōōkōn gariya yi ra nūn yina mwē, kpa yu nūn kam ko.

8 Dōmēn gari yi sāawa nge dīa durōnu ni tōmba kata mō ba mwēemō.

⁹ Wi u ra sɔmburu atafiiru ko, ka wi u tu sankumɔ, be kpuro tia.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u sɔawa nge gb̄ara damgiru. Gemgii ù n duka da mi, u ko n wɔawa b̄ari yendù sɔɔ.

¹¹ Gobigii u ra win dukia garisiwa nge gb̄ara te ta dam mɔ, domi u tamaa yiya yi nùn k̄su.

¹² Tii suabu bu ra ka tɔnu kam kobu naawewa, adama tii kawabu bu ra dewa bu tɔnu b̄ere w̄e.

¹³ Wi u ku ra gari swaa daki u sere wisi, ya win gari bakarun s̄osimɔwa. M̄eya u maa tii sekuru dokemɔwa.

¹⁴ Tɔnu ù n k̄i u n w̄a, ya ra nùn dam k̄e win bararu sɔɔ, adama wi u kun ȳiyɔbu mɔ, wara koo kp̄i u nùn dam k̄e.

¹⁵ Bwisigii u ra k̄awa u ȳeru sosi. Laakarigii u ra maa k̄awa u s̄osiru wa.

¹⁶ K̄enu nu ra tɔnu sw̄e kuewa, kpa nu de ȳero u damgbun nonu geu wa.

¹⁷ Siribu sɔɔ wi u gb̄ia u gari gerua, yi ra n gina s̄awa dee dee, sere win yib̄ere ù n maa wigii gerua.

¹⁸ Tete duma ya ra s̄osi wi u gem mɔ, kpa sannɔsu su kpe, kpa yu damgibu yakiana.

¹⁹ À n wunen b̄orɔ torari, ya s̄e a ka nùn susi n kere a gb̄ara damgiru sura. I n maa sanna, i ka dora, yen s̄esɔ ga kp̄a ga kere dii te ba ka k̄orɔ damgia kenuan dubu.

²⁰ Tɔnun geren areya u ko n ka w̄a.

²¹ Gari yi koo kp̄i yi tɔnu go. Yi koo maa kp̄i yi nùn w̄aru w̄e. Wi u ra gari saari u koo yin are wa.

²² Wi u kurɔ wa u ḡaa geenu wawa. Gusunɔn duroma.

²³ S̄aaro u ra gari gerewa ka w̄onw̄ondu, adama gobigii u ra gerewa ka dam.

²⁴ B̄orɔ dabinu nu koo kp̄i nu ka tɔnu n̄oni sw̄aru naawa, adama b̄orɔ goo u m̄ero bisi kere.

19

¹ N buram bo a n s̄aa s̄aaro kpa a n s̄imɔ dee dee, ye kaa n ka s̄aa gari b̄okɔ kpa a n weesu m̄ɔ.

² Hania ȳeru sariru sɔɔ, ya ñ arufaani m̄ɔ. Sendaru ta ra ka tora dabinu n̄ewa.

³ Sanam m̄e tɔnu u w̄a wahala sɔɔ win gari bakarun s̄ɔ, Gusunɔwa u ra ka m̄oru ko.

⁴ Gobigiin b̄orɔba ba ra n dabiru sosimɔwa, adama s̄aaro, b̄orɔ turo wi u m̄ɔ, u ra n mam k̄i u nùn deriwa.

⁵ Ba koo seeda weesugian dio s̄eyasiawa kam kam. U ñ kisiramɔ.

⁶ Baawure u ra n kasuwa u damgii fufu ko. Baawure u ra n maa k̄iwa u n s̄aa wi u ra k̄enu w̄en b̄orɔ.

⁷ S̄aron m̄ero bisibu ba ra nùn yinewa. Kaa sere gere win b̄orɔba? Baa ù n kasu u ka goo gari ko, u ku ra wa.

⁸ Wi u ra bwisiku u sere ḡaanu ko, win hunden alafiawa u kasu. Wi u maa bwisi kasu, doo n̄ora yi koo ka nùn naawa.

⁹ Ba koo seeda weesugian diobu s̄eyasiawa kam kam, kpa ben weesu su bu kam ko.

¹⁰ N ñ weene gari b̄okɔ u n w̄a doo n̄oru sɔɔ. Kaa sere gere yoo u n sinambu kpare?

¹¹ Tɔnu wi u bwisi m̄ɔ, u ra win m̄oru nenewa. U ra tora ni ba nùn kua duariwa win b̄eren s̄ɔ.

¹² Sunɔn m̄oru ȳa n seewa, ya ra n nanum m̄owa nge gbee sunɔn kukiribu, kpa win durum mu n arufaani m̄ɔ nge kakoru yakasu w̄allo.

¹³ Bii gari b̄okɔ u ra ka win tundo n̄oni sw̄aru naawewa. Tɔn kurɔ n̄ɔ ḡomunugiin sannɔsu ku ra kpe nge nim m̄e mu d̄akumɔ.

¹⁴ Kaa kp̄i a yenu ka dukia tubi di, adama Gusunɔwa u ra tɔnu kurɔ laakarigii w̄e.

¹⁵ Yikuru ta ra tɔnu dom kp̄ewa. Wi u ku ra maa ḡaanu ko, u ñ ḡoru biamɔ.

¹⁶ Wi u Gusunɔn wooda n̄eni, u win w̄aru k̄suwa. Wi u kun win sanu sanusu laakari s̄aa u koo gbiwa.

¹⁷ Wi u s̄aaro k̄eru w̄emɔ, Yinni Gusunɔwa u b̄okuramo. U koo maa ȳero nùn win nuku tian are w̄e.

¹⁸ A wunen bii s̄eyasio sanam m̄e a ȳe ya koo nùn somi, adama a ku nùn so a go.

¹⁹ Wi u ka m̄oru ḡaanu sanku, u koo yen k̄osire w̄ewa. Wi u kun nùn k̄osire ye bikie, u nùn dam k̄emɔwa u ka wure u ko.

²⁰ A bwisi swaa dakio, a de bu nun yi keu ko, kpa a ko bwisigii wunen w̄arun t̄ɔ ni nu tie sɔɔ.

²¹ Tɔnu u ra ḡaa dabinu nia ko, adama Gusunɔn himba t̄nawa ya ra koore.

²² M̄e ba ra n k̄i tɔnu u n s̄aa, yera u n s̄aa naanegii. N buram bo a n s̄aa s̄aaro, ye kaa n ka s̄aa weesugii.

²³ Wi u Yinni Gusunɔ nasie, u ko n w̄aru m̄ɔ, kpa win w̄a te, ta n deburu m̄ɔ. U ñ maa n̄oni sw̄aru garu wasi.

²⁴ Gabu ba yikuru m̄ɔ sere b̄a n d̄ia gb̄eru n̄oma kp̄e, ba ku ra maa kp̄i bu ye wuna bu ka da n̄owɔ.

²⁵ A t̄n yaa kasikio soowo kpa gari b̄okɔ u bwisi ko.

²⁶ A bwisigii gerusio, kpa u ḡia ye a k̄i a nùn s̄os̄i.

²⁷ N̄en bii, ñ n s̄os̄iru biru kisi, wunen ȳeru ta koo kpe.

²⁸ Seeda weesugian dio u ra gem yaakoru kowa. K̄osan k̄ira ta ra n t̄n k̄oso n̄eni.

²⁹ Tii suo u ra n w̄awa s̄eyasiabun kari sɔɔ. Gari b̄okɔ u ku ra maa soberu bie.

20

¹ Tam n̄orubu bu ra tɔnu ko yaakorugii ka wurenugii. Wi u dera mu nùn go, u ñ bwisi m̄owa.

² Sunən mōru ya sāawa nge gbee sunən kukiribu. Baawure wi u nūn nōo kuurimō, u win tii dokemōwa kari sōo.

³ Wi u ku ra sannən batu kā, wiya ba koo beere wē, adama gari bōko ga ra mōru sewa fuuku.

⁴ Wi u ku ra wuku bōmbōmmīnūn sō, gēēbun sanam u n gāanu wasi.

⁵ Tōnun gōrun bwisikunu nu sāawa nge nim bweru te ta duku, adama wi u bwisi mō wiya ra n nim mēn takam yē.

⁶ Tōn dabira ta ra n ten bōrōkinirun gari mō, adama wara u naanē mō ka gem.

⁷ Gemgii u ra n sīimōwa daa gea sōo. Win biba ko n maa sāawa doo nōorugibu.

⁸ Sanam mē sina boko u sina u ka siri, yande u ra tubuwa mi kōsa wāa.

⁹ Wara koo kpī u nē, win gōru ga deere, u n durum mō.

¹⁰ Yinni Gusunō ku ra kā ba n kiaru yīrumō ka kilo ka sakaku ye ya n sāa dee dee.

¹¹ Baa bii, u ra sōosīwa win kookoosu sōo ù n sāa daa geagii.

¹² Swaa si su gari nōomō, ka nōni yi yi yam waamō, Yinni Gusunōwa u ye kpuro kua.

¹³ A ku dom kīa kpa yāaru tu ku raa nun wōri. A de a se bururu, kpa a dīanu wa a di a debu.

¹⁴ Wi u kiaru dwemō u ra tu yaa kasikiwa, adama ù n tu dwa u kpa, u ra n tii siaramōwa.

¹⁵ Wura kun sē, wesekii geenu maa yiba, adama be ba ra gari bwisigii gere, ba n dabi.

¹⁶ Goo ù n sōo goo swaa gbiiya u ka dibu sua wunen mi, a wi u yēro gbiiya min yaberu tōruba mōo.

¹⁷ Dīa ni tonu wa ka swaa kōsa, nu ra n gina dibu dowa, adama amēn biru, nu ra n sāawa nge yanim nōowō.

¹⁸ Tōnu ù n bwisi kēō geo wa, ye u nia sāa ya ra koorewa. A ku tabu da bin sōaru a n kue.

¹⁹ Kōrumōto kowo u ra asiri kparewa. A be ba ra gari saari too duka suurio.

²⁰ Wi u win mero n kun mē win tundo bōrusi, u koo gbiwa nge fitila.

²¹ Dukia ye tōnu u wa fuuku, amēn biru ya ku ra n domaru mō.

²² A ku nē, kaa kōsa kōsia ye ba nun kua. A gesi wunen naanē dokeo Yinni Gusunō sōo, u koo nun faaba ko.

²³ Yinni Gusunō u ku ra kā ba n kiaru yīrumō ka kilo ye ya n dee dee sāa.

²⁴ Yinni Gusunōwa u ra tōnun wāaru kpare. N n mēn na, tōnu kun kpē u gia mi win sanu sanusu ka nūn dōo.

²⁵ Kari baka, à n Gusunō nōo mwēeru kua a nē, kaa nūn yenī kē. N deema a n bwisika.

²⁶ Sunō bwisigii u ra tōn kōsobu sikiewa mi ba sebi, kpa u bu sēyasia u kun ben wōnwōndu kue.

²⁷ Tōnun gōru ga sāawa ge Yinni Gusunō u nūn wē gu ka win sōowō yam bururasia.

²⁸ Sina boko wi u naanē mō, ma u win tōmbu kī, u ku ra nande. U n maa bu sirimō gem sōo, win banda koo te.

²⁹ Dama mu sāa aluwaasiban beere. Seri kpiki yiya yi maa sāa bukurobun beere.

³⁰ Bā n nuku kōsurugii so ba mēera kua, win nuku kōsuru ta koo kpe, kpa u bwisi ko.

21

¹ Sina bokon gōru ga sāawa nge daa tora Yinni Gusunən nōma sōo. U ra gu gosiewa mi u kī.

² Tōnu u ra n tamaa win swēe kpuro yi deerewa, adama Yinni Gusunōwa u ra gōru wēeri.

³ Wi u sīimō dee dee, win daa ya yākuru kere Yinni Gusunən mi.

⁴ Tii suabu ka tōn biaru yera ya ra tōn kōsobun durum sōosi.

⁵ Wi u kookari mō u ka win sōmburun kpunaa ko, u koo ten arufaani wa, adama wi u ra gāanu ko ka sendaru, gōra koo nūn deema.

⁶ Dukia ye ba waamō ka weesu, ya ra doonewa nge wiisu. Gōo sōora ya ra ka bu de.

⁷ Tōn kōsobun bōbunu nu ra bu kam koosiewa, domi ba n kī bu si dee dee.

⁸ Tōn kōsobu ba ku ra swaa mwē ye ya dende, adama be ba deere, ben swaa ya ra n dee dee sāa.

⁹ N buram bo a n wāa wunē turo dii piibu sōo, ye kaa n ka wāa dii bakaru sōo ka kurō wi u sannōsu kī.

¹⁰ Tōn kōso u ra n kīwa u kōsa ko ka win gōru kpuro. Baa win bōrō u ku ra deri.

¹¹ Bā n tōn yaa kasikio sēyasia, laakari sarirugii u ra bwisi kowa. Bā n bwisigii keu mō, u ra yēru sōsiwa.

¹² Gusunō u sāawa gemgii, u ra n mēerawa ye ya kooramō tōn kōson yenuo, kpa u nūn kpē nōni swāaru sōo.

¹³ Wi u yina u sāaron wuri nō, ba n maa win tiigii nōomō ù n somiru kanamō.

¹⁴ Nōm biran kēru ta ra mōru suresiewa.

¹⁵ Gem kobu bu ra gemgii nuku dobu wēwa, adama kōsa ya ra kōsan kowo kam koosie.

¹⁶ Wi u gēra laakarin swaan di, gōriba u koo da u deema.

¹⁷ Wi u dunian akande kpuro kī, u ku ra n gāanu mō. Meya wi u ra tam ka dīa duronu kī, u ku ra gobi yi.

¹⁸ Tōn kōsobu ba koo nōni swāaru wa te gemgiba kun wasi.

¹⁹ N buram bo a n wāa wunē turo dii piibu sōo, ye kaa n ka wāa dii bakaru sōo ka kurō sannōsugii.

²⁰ Bwisigiin yenuora dukia ra n wāa ka gāa ni nu wā, adama gari bōko u ra win dukia sankuwa.

21 Wi u kasu u ko dee dee kpa u n sãa tøn geo, win wãara koo daka da, kpa bu nùn gem kookoosu sõsi ka bæere.

22 Bwisigii u ra kpĩ u du tabu durõbun wuuõ, kpa u ben dam bua mē ba naane sãa.

23 Wi u ra win yara nene u tii nōni swãaru gbaramēwa.

24 Wi u tii sue u ra gãa dabinu yaa kasikiwa, kpa tii suabu bu sõsira win kookoosu sõõ.

25 Yikuron bine ya ra nùn gowa yēn sõ u ku ra sãmburu ko.

26 Baadomma gabu ba ra n wãawa bine sõõ, adama gemgii u ra kpuro wēwa sere u tii duari.

27 Tøn kõson yãkuru ta ku ra Gusunõ wēre. Kaa sere gere te u ka bwisiku kõsunu mõ?

28 Ba ku ra weesugiin seeda dibu wure, adama wi u seeda dimõ ye u nua ka gem, ba koo de u gari gere n ka te.

29 Tøn kõso u ra n sãawa nge wi u naane mõ, adama gemgii u ra n yē ma u gea mõ.

30 Tõnun bwisi ka win laakari ka win bwisikunu, yen gaa kun kpē yu Gusunõn himba sīya.

31 Tõnu u koo kpĩ u win dumi tabu yãa geenu sebusia tabun sõ, adama Yinni Gusunõwa u ra tõnu nasara wē.

22

1 Yisi geera dukia baka bæere kere. Bæere ya maa sii geesu ka wura kere.

2 Arumanigii ka sãaro, Yinni Gusunõwa be yiru kpuro kua.

3 Wi u laakari mõ wiya ra gbi u kõsa wa kpa u kuke, adama laakari sarirugii u ra de u ye wõriwa kpa u yen wahala wa.

4 Tii kawabu ka Yinni Gusunõn nasiarun are sãawa dukia ka bæere ka wãaru.

5 Sãki ka yēri ra n wãawa tøn kõson swaa sõõ. Wi u win hunden faaba kī, wiya ra n ka yi tondine.

6 A bii swaa gea sõsio. U n kpēa, u ñ ye derimõ.

7 Gobigiiwa u ra n sãaro nãma sikerene. Wi u maa bõkura mõ u sãawa wi u nùn bõkura mõn yoo.

8 Wi u kõsa duura, kõsa u ra gē, kpa win dam dõrebu bu kpe.

9 Nuku tiagii u koo domaru wa, domi u ra win dīanu ka sãarobu bõnu ko.

10 A tøn yaa kasikio giro wunen min di, kpa sannõsu ka sikirinõsu ka wõma yu kpe.

11 Wi u ra kã win gõru ga n dēere, kpa u n da gari gere ka kīru, sina boko u koo ko win bõrõ.

12 Yinni Gusunõ u ra yērugiiin gere nōni doke, adama u ra weesugiin gere sõsīwa weesu.

13 Yikuro u ra n mõ, u ñ yario tõwõ, domi gbee sunõ ga wãa mi, ga koo nùn go swaaõ.

14 Kurõ tanõn gari yi sãawa nge suura baka. Wi Yinni Gusunõ u ka mõru mõ, wiya u koo wõri mi.

15 Bibu ba ra gari baka kookoosu kã, adama seeyasiaba bu koo de bu su deri.

16 Wi u sãaro dam dõremõ win gobi yi ka kpēa, ka wi u gobigii gãanu kēmõ, be kpurowa ba tii sãaru kpēmõ.

Kirõ bwese bweseka

17 A swaa tem kpīyõ kpa a bwisigibun gari nõ. A ka gari yi na nun sõmõ sãmburu koowo.

18 A yi dokeo wunen gõruõ kpa a n sõõru sãa a ka yi gere. Saa ye sõõ, kaa n nuku dobu mõ.

19 Na kīwa a Yinni Gusunõ naane ko. Yen sõna kon nun gari yi sõ gisõn di mam.

20 Na raa nun gari dabinu yorua yi sõõ bwisi ka yēra wãa.

21 Yiya yi koo nun sõõsi geeru sõõsi te kaa naane ko. Bã n nun gãanu bikia, kpa a kpĩ a bu wisi dee dee.

22 A ku sãaron gãanu wõra win dam sarirun sõ. A ku maa wõnwõndo dam dõre siri yerõ.

23 Domi Yinni Gusunõ u koo ka bu yina, kpa u be ba ben yãnu gura go.

24 A ku ka morugii bõrõnu ko. A ku maa ka sannõ kīro swīina.

25 Kaa ra win daa saari kpa a yina wõri.

26 A ku goon dibu mwa a sõbe. A kun da n wãa be ba tãmbu nõ mwēeru kuammen wuuru sõõ.

27 Domi ã kun mõ ye kaa kõsia, baa wunen kpin yeru ba koo tõruba mwa.

28 A ku wunen gberun kõrõ susisia a ka googia mēne. A ye nenuõ nge mē wunen sikaõõba ba nun deria.

29 Wi u win sãmburun asansi yē, u koo kpĩ u ko sinambun sãm kowo, kpa u kun maa sãa wi u wãa bõkuõ.

23

1 I n sõ i dimõ ka bukuro, a n tii se ka ye a waamõ wunen wuswaaõ.

2 A n sãa dim kīro, a de a tii nene.

3 A ku win dīa geenu bine ko. Sõrõkudo dīa ni, nu sãawa yina.

4 A ku tii nõwia ko a ka wa a ko dukiagii. A ku mam yen bwisikunu ko.

5 Gobi yi ra doonewa saa ye kaa nēē, kaa yi mēeri. N da n sãawa nge yi kasa mõ yi ka yõõwa nge gunõ bakeru.

6 A ku goburon dīanu di. A ku maa win dīa geenu bine ko.

7 Domi u sãawa nge bwisiku ni nu wãa win gõruõ. U koo nēē, a dio, a nõruo. Adama n ñ mē win gõruõ.

8 Kaa dīa ni sia ni a di mi, kpa gari dori yi a raa nùn sõõwa yi ko kam.

9 A ku ka gari bõkõ gari ko, domi u ñ ko n wunen gari gara.

10 A ku wunen gberun kəərə sara, kpa a ka sáaro ka gobekugia menna.

11 Domi wi u koo bu məru kəsia u dam mə, u koo maa bu sanna.

12 A səsösiro wuro ka wunen gōru kpuro te ba nun səsösimə. A səsösi te ta yēru mə swaa dakio.

13 A ku wunen bii deri a kun nūn seeyasie. À n ka nūn sena so, u ñ gbimə.

14 Adama à n ka nūn sena seeyasia, kaa win wāaru wəra gəribun wāa yerun di.

Bwisi yi tundo u win bii kəmə

15 Nən bii, wunen gōru gā ñ bwisi kasu, nən tii ko na n nuku dobu mə.

16 Ko na n nuku dobu mə à n da gem gere.

17 A ku tən kəsobun wāaru bine ko, adama a n da Gusunə məm nəwə.

18 Saa ye səara kaa n nuku dobu mə sia. Wunen yīiyəbu bu ñ maa kam mə.

19 Nən bii, a man swaa dakio kpa a ko bwisigii. A de a n sīimə swaa gea səə.

20 A ku du tam nərobu ka yaka diobun wuuru səə,

21 domi ba ra tii sáaru kpēewa. Wi u maa yikuru mə, u koo kīasu sebe.

22 A wunen tundon gere swaa dakio, domi wiya u nun mara. A ku wunen mero gem sanam mē u təkə kua.

23 A gem ka bwisi ka səsösiro ka yēru kasuo, kpa a ku de yen gaa yu nun doonari.

24 Gemgiin tundo u ra n nuku dobu məwa. Wi u bwisigii mara, u ra n bəri yendu məwa.

25 A wunen tundo ka wunen mero nukuru dorasio.

26 Nən bii, a man wunen gōru wēeyə, a de a nən daa saari.

27 A de a n yē ma kurə tanə u kari məwa nge suura baka. Tonusin kurə u maa sāawa nge dəkə kəsə.

28 U ra n tumbu yəaru bwēeyə nge gbənə kpa u tən dabinu ko naanə sarirugibu.

Tam nəron daa

29 Wara koo hnm ko. Wara koo sən səndu ko. Wara ra n sankinamə kpa u n wuru. Wara ra n mēera waamə kam. Weren nənīya yi ra n sōri.

30 Ma n kun mə be ba tam sine ba mu nərumə ba tam bwese bweseka mēnamə.

31 A ku tam buram mēeri sanam mē mu ballimə nərə səə. Mēya mu ñ mwēebu sē,

32 adama amen biru mu ra sibu dəmwa nge waa dēegia.

33 Wunen nənī ko n kankam waamə, kpa a n bwisiku kəsunu bwisikumə wunen gōruə.

34 Kaa siruku nge wi u kpī nim wəkun suunu səə. Kaa maa tirera nge wi u goo nimkuun beku sərītia neni.

35 Kaa gere a nē, ba nun so adama n ñ nun due. Ba nun dāa kpasira, wunen gam kun maa nun dumə. Domma kaa dom se, a ka maa mu kasu a nə.

Bwisigii ka tən kəsə

24

1 A ku tən kəsobun wāaru bine ko. A ku kīa a n ka bu wāa.

2 Domi ba ra kāwa ba n tumbu dam dāremə, kpa ba n gerumə kəsə ye ba koo ko.

3 Lasabuwa ba ra ka yenu bani. Bwisīya ba ra ka ge tāsīsie.

4 Yēra ba ra ka gen dia gāa geenu ka arumani yibie.

5 Wi u bwisi ka yēru mə, wiya u dam mə.

6 N weene a lasabu ko a sere tabu da. Tən dabinun bwisi kēe geeru ta koo de a nasara wa.

7 Gari bəkə kun kpē u bwisin asansi gia. Yen sōna u ñ kpē u gari gere mi ba sirimə.

8 Wi u ra n kəsə bwisikumə u koo yīsiru yari kəsən kobu səə.

9 Gari bəkən bwisikunu ra n durum wuuwawa. Wi u ra maa tənū yaakoru ko, ba ra n nūn tusawa.

10 À n temanabu kpana wahala səə, a wunen dam sariru səsösiwa mi.

11 A kookari koowo a be ba ñ gāanu kue wəra be ba ka dəə bu go.

12 Kaa kpī a weesu ko a nē, a ñ yē ye n koorə, adama Gusunə u yē ye n koorə, domi u ra tənun gōru wēeri. U mēera kpuro ye a mə. U koo baawure nūn win kookoosun are wē.

13 Nən bii, a tim dio, domi tim mu wā, mu koo maa nun dore.

14 Nge mēya bwisi yi ko n wā wunen wāaru səə. À n yi dendimə, kaa kpī a n nuku dobu mə. Kaa n maa yīiyəbu mə wunen sian sō.

15 A ku gemgiin yenu yina bēria. A ku win wāa yeru wəri a mwa.

16 Gemgii u ra wərumə kpa Gusunə u nūn seeya, adama tən kəsə, nənī swāaru ta ra nūn kamēwa.

17 A ku de wunen gōru gu dora wunen yiberə ù n wəruma, ñ kun mē ù n sokura.

18 Domi Gusunə ù n wa mē, sərəkudo u koo win məru wuna win min di.

19 A ku tii nōwia ko kəsən kowobun sē. A ku maa ye ba mən bine ko.

20 Domi kəsən kowobu ba ñ gāanu wasi sia. Ben wāara koo kpewa tumaru nge fitila ge ga gum kpa.

21 Nən bii, a de a Yinni Gusunə ka sina boko nasia. A kun wāa be ba bu seesimən wuurə.

22 Domi ba koo kam kowa subaru səə. Goo kun maa yē seeyasia bi Gusunə ka sina boko ba koo bu ko.

Bwisigibun bwisi kēru

23 Wee ye bwisigiba maa gerua. Ba nē, siribun saa səə, a ku goon nənū mēeri.

24 Wi u tən kəsə gem wē, tumbu ba koo nūn bōrusi,

25 adama wi u nùn seeyasia u ko n wāa doo nōaru sōo, kpa tōmbu bu nùn domaru kua.

26 Wi u ra nun gem sō, kīi geera u nun sōosi mi.

27 A de a n gberu mō kpa a n yē me kaa kpī a tii diisia a sere yenu swīi.

28 A ku wunen beruse seeda weesugia diiya. A ku nùn nōni wōke ka wunen gari.

29 A ku maa nee, kaa nùn kua nge me u nun kua. Kaa nùn kōsia nge me win daa ya ne.

Yikuron daa

30 Sōo teeru na sara yikuro gari bōkō goon resem gbaarō.

31 Ma na deema sāki ka yaka kōsusa su kpiimō baama, ma ten kara ye u kua ka kpenu ya wōruka.

32 Ma na ye mēera ka laakari, yera na bwisi dōba mi.

33 Na wa à n kpuna ma a dom mōndu kua a dweeya fiiko a kun samburu kue,

34 sāaru ta koo nun deemawa nge gbēnō, kpa yāaru tu nun wōri nge swaa diōbu.

25

1 Salomōn mōnnu ganu wee, ni Esekiasi, Yudaban sina bokon tōmbu ba menna.

Mōnnu bwese bweseka

2 Sa ra Gusuno beere wē yēn sō u ra gāanu ko ni sa n kpē su tubu. Sa ra sinambu beere wē yēn sō ba ra gāanu wēeri.

3 Nge me sa n yē mi wōllun gunum mu yō ka mi tem dukum mu yōra, nge meya sa n maa sinambun gōrusu yē.

4 Bā n sisun disinu sōwa, seko u koo kpī u ka su gāa buranu ko.

5 Nge meya bā n tōn kōsobu wuna sina bokon bōkun di, win bandu ta koo dam ko gem sōo.

6 A ku tii sua sina bokon wuswaaō. A ku tii bukuron ayeru wē,

7 domi n buram bo bu nee, a sinō mini, ka sere bu nee, a seewo min di, wi u nun keren wuswaaō.

8 À n kōsa gaa wa, a ku senda a ka ye da siri yera, domi bā n deema ya n sāa gem, kaa sekuru wa.

9 I n sanna ka goō, i nōosinō ka wi, adama a ku goon asiri gere,

10 domi ù n ye nua, u koo nun sekuru doke kpa wunen yīsiru tu sankira.

11 Gari yi ba gerua saa ye n weene, yi sāawa nge gāa ni ba buraru kua ka wura n kun me ka sii geesu.

12 Bwisigiin kirō ya sāawa nge wuran taabu n kun me wuran saba, wi u ye swaa dakin mi.

13 Nge me yam susurun sanam, nim mu ra tōnu dam kē, nge meya sōmō naanegii u ra win yinni nukuru yemiasie.

14 Wi u tii sue, kēe ni u n wēn sō, u sāawa nge woo ka guru wiru te ta ku ra ka gura ne.

15 Suuru ka temanaba ba ra ka siri kowobu kamiē. Gari doriya yi koo ben gōma dwiiasia.

16 À n tim wa a ku mu di mu nun kera, kpa a ku ra debu a mu sia.

17 Nge meya a kun da wunen bōrō bere kiri kiri kpa u ku ra a nun tusi.

18 Wi u win beruse gari weesugii manimō, u yēro kōsa kuammēwa, nge me bokuru n kun me takobi n kun me sēu ga ra tōnu mēera ko.

19 À n naane sarirugii naane kua nōni swāarun sanam, ya sāawa kari nge wi u kona bōrō u ka yaa temmō, n kun me nge wi u ka nō bōrō tem tāsimo.

20 À n nuku sankiro womu kuamme, ya sāawa nge a win yaberu potamō puran sanam n kun me a gem dokemō win boō sōo.

21 Gōaru tā n wunen yiberē mō, a nùn dīanu kēeyō u di. Nim nōru gā n nùn mō, a nùn nim kēeyō u nō,

22 domi n sāarewa a nùn dōō sōbimo. Yinni Gusunō u koo maa nun yen kōsiaru wē.

23 Nge me sōō yēsān nom geun woo ga ra ka gura ne, nge meya maa wīinaa ya ra tōnun mōru seeye.

24 N buram bo a n wāa wune turo dii piibu sōo, ye kaa n ka wāa dii bakarū sōo ka kurō nōo gomunugii.

25 Labaari gea ye ya na tontonden di, ya ra tōnu dorewa nge nim me tōnu u nōra sanam me nim nōru ga nùn mō.

26 Gemgii wi u dera tōn kōso u nùn daa tie, u sāawa nge dōkō yēn nim ba kōruka.

27 Nge me n n wā tōnu u tim gam di too, nge meya n n maa wā tōnu u yīsiru kasu.

28 Wi u ku ra kpī u tii nene, u sāawa nge wuu ge ga n gbāraru mō.

Gari bakasun daa

26

1 Beere ye ba gari bōkō wēemō, ya sāawa nge gbeburu wuburun saa sōo, n kun me gura ye ya nemo gēebun saa sōo.

2 Nge me gunō ga ra n yōōwa ga kun sine gam, nge meya bā n tōnu bōrusi wi u kun gāanu kue, ya ku ra nùn di.

3 Sena ya wāawa ketekun sō. Yaruka ya maa wāawa duman sō. Ma bokura wāa gari bōkon sō.

4 A ku gari bōkō gari wisi ka gari baka gari, kpa a ku ra ko nge wi.

5 A gari bōkō wisio nge me win gari bakara ne, kpa u gīa ma u n bwisi mō.

6 Wi u gari bōkō ka gari gōra, u sāawa nge wi u tii naasu bura, domi u koo wahala wa.

7 Nge me yemōn naasu su n arufaani mō, nge meya gari bōkon mōndu ta n arufaani mō.

8 Wi u gari bōkō siaramō u sāawa nge wi u kperu bōkumō kpurantēru sōo u sere kara.

9 Gari bõko wi u mõndu mõ u sääwa nge tam nõro wi u säka neni u fiamõ.

10 Yinni wi u gari bõko sõmburu sua, u sääwa nge ten towo wi u tõmbu tweemõ.

11 Nge me ye bõõ ga sia, ga ra maa wure gu ye di, nge meya gari bõko u ra wure u win gari baka kookoosu ko.

12 Ä n goo wa wi u tii doke bwisigii, a n yē ma gari bõko u nün sanõ kere.

Yikuron daa

13 Ye yikuro u koo ka yari tæwõ, u ra neewa, gbee sunõ ga wãa swaaõ.

14 Nge me gambo ya ra n sikerenamõ yen saretii sõi, nge meya yikuro u ra n kpī u n tærimõ win kpin yeru wõllõ.

15 Baa ù n dīanu wa ya ra n mam ka nün sēwa u ka nu da nõwõ.

16 U ra n maa tamaa u bwisigibu nõõba yiru bwisi kerewa be ba ra gari wisi dee dee.

Mõnnu ganu

17 Ä n gari wõri yi yi ñ nun wa, n sääwa nge wi u bõõn swaa gaba sanam me ga duka doonõ.

18-19 Wi u win winsim nõni wõkumõ u mõ, na ka nun dweebu mõwa, yēro u sääwa nge wiiru wi u dõõ ka sēenu ka dõõ kpenu kõõmõ ni nu koo tõmbu go.

20 Dãa yà kun wãa dõõ sõi, dõõ u ra gbiwa. Nge meya kõrumõtõ kowo ù kun wãa sannõ sari.

21 Nge me dõõ gēsu su ra de dõõ yēe yi n wãa, kpa dãa yu de dõõ u n wãa, nge meya nõõ gõmunugii u ra sannõ dõõ susi.

22 Kõrumõtõ kowon gari yi sääwa nge dīa duro ni tõmba kata mõ.

23 Gari dori yi yi tõnun gõru kõsu berua, yi sääwa nge sii geesun bisu si ba mani sõndu sõi.

24 Wi u tõnu tusa u ra tii gõsiewa win gari gerubun di u n tõmbu nõni wõkumõ.

25 Baa ù n gari gerumõ ka kīru, a ku yi wura, domi win gõruõ kõsa ya yiba mam mam.

26 Baa ù n bwisi mõ u ka win tusiru bere, ka me, win nuku kõsuru ta koo sõõsira tõmbun suunu sõi.

27 Wi u suura gbemõ, wiya u koo ye wõri. Wi u maa kperu bimiamõ, wiya ta koo sēre.

28 Ä n tõnu weesu kua, a nün tusawa mi. Murafitiru ta ra ka kam kobu nēwa.

27

1 A ku tororu so sian sõ, domi a ñ yē ye tõi te, ta koo nun marua.

2 A ku tii siara, adama a de goo u nun siara.

3 Kpenu ka yanim bunu, adama gari bõkõn mõru ya bunum kere me.

4 Mõru ya dam mõ, adama wara u koo yõra u nisinu ma.

5 Gerusibu bu kīru kere te ta ñ sõõsiramõ.

6 Kpaasi wi u nun gerusi u sääwa bõrõkini, adama tõnu ù n win yiberē bõkasi u nün nõni wõkumõwa.

7 Wi u deba u ra mam tim dibu yinēwa, adama wi gõõra mõ u ra siarewa baa ye ya sosu.

8 Wi u wasam gariru yara tem tukumõ, u sääwa nge gunõ ge ga gen sokuru deri ga bõsu.

9 Nge me turare ka gum sawaram mu ra tõnu nuku dobu wē, nge meya kpaasin bwisi kēru ta ra n do.

10 A ku wunen bõrõ ka wunen tondon bõrõ biru kisi. Ä n wãa wahala sõi, a ku somiru kaso da wunen dusin mi, domi wunen beruse u koo nun somi n kere wunen dusi wi u toma.

11 Nēn bii, a de a tii nēne, kpa na n nuku dobu mõ. Baa wi u man wīibu seewa, kpa n kpī n nün wisi.

12 Wi u laakari mõ wiya u ra kõsa wa ye ya wee kpa u kuke. Wi u kun maa laakari mõ u ra dewa u ye wõri kpa u nõni sõõra.

13 Goo ù n sõi goo swaa gbiiya u ka dibu sua wunen mi, a wi u yēro gbiiya min yaberu tõruba mõõ.

14 Goo ù n win winsim tõbura ka dam buru buru yellu, win tõbiri bi, bu ko n sääwa nge bõri.

15 Tõn kurõ nõõ gõmunugii u sääwa nge guru nim me mu dõakumõ mu ñ yõramõ.

16 Wi u kī u nün yõrasia u sääwa nge wi u kasu u wõõ yõrasia, ñ kun me u gum yarum nēne win nõmõõ.

17 Nge me sisu su ra sisu nõõ dēre, nge meya tõnu u ra tõnusun daa sãmē.

18 Wi u dõru nõõri, wiya u koo ten marum di. Wi u maa win yinni nõõri, u koo bēere wa.

19 Nge me tõnu ra win wuswaa wa nim sõi, nge meya u ra win daa wa win gõruõ.

20 Nge me garibun wãa yera ku ra debu, nge meya tõnun bine ku ra kpe.

21 Dõõwa ba ra ka wura ka sii geesu sowe, adama tõnun daawa ba ra ka nün siri.

22 Baa ù n gari bõkõ doke sorõ a suna nge dīa bima, win gari bakara kun kpeemõ.

23 A de a n wunen yaa sabenun bukata yē sãa sãa, kpa a n da nu nõõri,

24 domi dukia ku ra n wãa tõnun nõmõõ sere ka baadomõõ. Meya maa bwese teuru ta ku ra n bandu dii sere ka baadomõõ.

25 A taka gēyõ gberõ kpa a yakasu gē guunun gãarõ yaka kpaasu su sere kpī.

26 A tii yānu kuo ka wunen yāanun sansu kpa a gberu dwe ka wunen bonun gobi.

27 Wunen bonun bom mu koo turi a ka wunen tii ka wunen yenu diisia, kpa a maa ka wunen sãm kowo tõn kurõbu nõõri.

28

¹ Wi u kōsa mõ u ra duka suwa baa goo ù kun nùn gire. Adama wi u kun gāanu kue, u ra n tororu sōwa nge gbee sunõ kpembu.

² Tõmbu bà n seesinamõ tem sõi, ben kparoba ba dabi, adama sina boko wi u bwisi ka laakari mõ, win tem mu ra n wāawa bõri yendu sõi.

³ Sina boko wi u ra tõmbu dam dõre u sāawa nge guru baka ye ya ra dīanu sanku.

⁴ Be ba Gusunõn wooda yina, tøn kōsoba ba dam kēmõ, adama be ba ye mēm nōowammē ba tøn kōsobu yinamõwa.

⁵ Tøn kōsobu ba ku ra gem swaa tubu, adama be ba ra Yinni Gusunõ mēm nōowen mi, kpuro ra bu yeeriwa.

⁶ N buram bo a n sāa sārõ kpa a n daa gea mõ, ye kaa n ka sāa gobigii kpa a n daa kōsa mõ.

⁷ Wi u Gusunõn wooda mēm nōowammē u sāawa bii bwisigii, adama wi u tøn bēretekeba swīi, sekura u ra ka win tundo naawē.

⁸ Wi u ra tõmbu gobi bokure u nim doke too, win arumani ya koo wurawa wi u sārõbun wõnwõndu møn mi.

⁹ Wi u yina u Gusunõn wooda swaa daki, Gusunõ u ra yēro yinawa sere ka win kanarõ.

¹⁰ Wi u taarē sarirugii suremõ swaa kōsa sõi, wiya u koo wõri yina ye u bēri sõi. Adama be ba gem swīi, beya ba koo gea wa.

¹¹ Gobigii u ra n tamaa u bwisi mõwa, adama sārõ bwisigii u koo kpi u yi tubu.

¹² Gemgibu bà n tem kpare, tõmbu kpurowa ba ra bēere wa, adama n n tøn kōsobun na, tõmbu kpuro ba ra duki suwa bu kuke.

¹³ Wi u win toraru tii marisi, u n kooramõ, adama wi u te tuuba kua, ma u te deri, Gusunõ u koo yēro suuru kua.

¹⁴ Doo nōarugiiwa wi u Gusunõ nasie baadomma. Wi u maa gõru bõbia u koo wahala wa.

¹⁵ Sina boko wi u tõmbu dam dõremõ, u sāawa nge gbee sunõ n kun mē nge yaa gõba gaa.

¹⁶ Wirugii wi u kun bwisi mõ, u ra tõmbu dam dõrewa, adama wi u win dukia wa ka swaa gea, win banda ta ra te.

¹⁷ Wi u tõnu go, win tiin sikirõwa u duka dõõ. Goo u ku raa nùn yõrasia.

¹⁸ Wi u daa gea mõ, u ko n wāawa bõri yendu sõi, adama wi u swēē kōsi yiru swīi, u koo kōõra yen gaa sõi.

¹⁹ Wi u ra gberu wuku, u ko n dīanu yibawa, adama wi u kam naa gire, sārõa ta koo nùn deema.

²⁰ Naanegii u koo domaru wa too, adama wi u kasu u gobi ko fuuku, u n kōsa biamõ.

²¹ N n weene a tõnu gem wē win nõni nasiarun sõ, adama gabu ba ra ko mē yèn sõ ba bu dīa doka kã.

²² Binēgii u ra n kīwa u arumani wa fuuku, kpa u kun tamaa sārõa koo nùn deema.

²³ Wi u tõnu gerusimõ, ba ra nùn siare amen biru n kere wi u ra tõnu fufu ko.

²⁴ Wi u win tundo ka win mēro gbenimõ, ma u nēē, ye ya kun toraru, wi ka swaa dio ba nēwa.

²⁵ Wi u ra n win tiin arufaani kasu, u ra sannõsu seeyewa, adama wi u Gusunõ naanē doke u koo kuurawa.

²⁶ Wi u win tiin bwisi naanē sāa, u sāawa gari bõkõ, adama wi u laakari mõ, u ko n wāawa bõri yendu sõi.

²⁷ Wi u ra sārõbu nõõri ka nuku tia, u n gāanu biamõ, adama wi u ka bu gõbu, u koo bõri wa.

²⁸ Tøn kōsobu bà n bandu di, tøn dabira ra kuku yeru kasuwa, adama bà n bu fuka, gemgiba ba ra bandu di.

29

¹ Wi u ra gerusibu yine, u koo kam kowa mam mam subaru sõi.

² Ma gemgiba dabi tem sõi, tõmba ra n nuku dobu mõwa, adama tøn kōso ù n tem kpare, tõmbu kpurowa ba ra n weeweenu mõ.

³ Bii wi u bwisi kasu, u ra win tundo nuku dobu wēwa. Wi u ra n kurõ tanõbu gasirimõ, u win arumani sankumõwa.

⁴ Sina boko wi u win tem kpare gem sõi, u ra mu kuurasiewa. Adama wi u nõm biran kēnu mwaa, u ra mu kam koosiewa.

⁵ Wi u win beruse fufu mõ, u nùn yina beriammēwa.

⁶ Tøn kōsobu ba ra yina mwaaewa ben tiin daa sõi, adama gemgibu ba ra n nuku dobu yibawa.

⁷ Gemgii u ra n yē ye n weene bu sārõbu kua, adama tøn kōso kun yen bwisi mõ.

⁸ Tøn yaa kasikiõbu ba ra de wuu gu burisirawa, adama bwisigibu ba ra tãmbun mõru suresiewa.

⁹ Bwisigii ù n gari bõkõ siribu soka, u yēewa? U maru kuawa? Baa n n mēren na, u n bin asansi wasi.

¹⁰ Tøn gowõbu ba ku ra gemgii kã, adama gemgibu ba ra n kīwa win wāaru tu dakaa da.

¹¹ Gari bõkõ u ra win mõru teriewa yande, adama bwisigii u ra tii nēnēwa gina.

¹² Sina boko ù n da weesu swaa daki, win sina bwāabu ba koo kowa tøn kōsobu.

¹³ Sārõ ka wi u ra tõnu dam dõre, ba gāa teenu mõ ni nu n wunane. Niya, Yinni Gusunõwa u ben baawere yam waasiamõ.

¹⁴ Sina boko wi u ra bwēēbwēē siri dee dee, win banda koo dakaa da.

¹⁵ Sena ka seeyasiabu bu ra tõnu bwisi kē, adama bii wi ba maari u tii kpare, win mero u koo sekuru wa.

¹⁶ Mi tòn k̄soba dabia, miya durum da kp̄ɛye, adama gemgibu ba koo tòn k̄so ben kam kobu wa.

¹⁷ A wunen bii seeyasio kpa u nun w̄erasia kpa a n nuku dobu m̄o.

¹⁸ Tõmbu bà kun Gusun̄n n̄o n̄o m̄o, ba ra tii ȳosuwa daa bereteke s̄o, adama doo n̄o rugiba be ba Gusun̄n wooda mem n̄o wamm̄e.

¹⁹ N ñ ka gari ba ra yoo seeyasie, domi baa ù n nua, u ñ yi mem n̄o wamm̄e.

²⁰ Ma t̄onun gari kun asansi m̄o, a n̄un garisio gari b̄ok̄o.

²¹ Yoo wi ba ñ ka b̄ob̄om kue saa piiburun di, u ra n tamaa u s̄awa yinnin bii.

²² Wi u m̄oru m̄o, u ra sann̄osu seeyewa. M̄eya wi u ra m̄oru se fuuku u ku ra toranu kpe.

²³ Tii suabu bu ra t̄onu kawewa, adama wi u tii kawe, u ra b̄ere wawa.

²⁴ Wi u ka gb̄en̄o n̄o tia s̄a, u tii k̄sa kasuamm̄ewa, domi u ȳe ma b̄iri yi wi sisie. Ka m̄e, u yinam̄o u gem gere.

²⁵ Ì n t̄onun geren b̄erum m̄o, kaa n w̄awa kari baka s̄o, adama ñ n Gusun̄o naane s̄a, u koo nun k̄suwa.

²⁶ T̄on dabira ba ra k̄a ben yinni u ka bu n̄onu geu m̄eri, adama Gusun̄wa u ra baawure w̄e ye n ka n̄un weene.

²⁷ Gemgibu ba ku ra wee kowobu k̄a. M̄eya maa t̄on k̄sobu ba ku ra gemgibu k̄a.

Agurin gari

30

¹ Aguri, Yaken biin gari wee yi u gerua Itieli ka Itieli ka Ukalin s̄.

² U n̄e,

geema n̄ena na gari bakaru bo t̄ambu s̄o.

Na ñ t̄onun bwisi m̄o.

³ Goo kun man bwisi k̄ere yi yi koo de n Gusun̄o D̄ero gia.

⁴ Wara u w̄ollu daare.

Wara u saramare w̄ollun di.

Wara u woo n̄oma nenure.

Wara u nim kurusire win ȳanu s̄o.

Wara u tem n̄o bura yenu kua.

Am̄ona win ȳisiru. Am̄ona win biin ȳisiru. A ye?

⁵ Gusun̄n n̄o mw̄enu kpuro nu naane m̄o. Wi u kukua win mi, u s̄awa ȳeron tarakpe.

⁶ A ku gari ḡe sosi win gari s̄o. Ì n kua m̄e, a weesu kuawa, kpa u nun seeyasia.

⁷ Yinni Gusun̄o, ḡanu yiru yeniswa na nun kanam̄o. A man nu k̄eȳo na n nu m̄o sere n ka gbi.

⁸ Niya, a ku de na n s̄a wee kowo, kpa n ku t̄ambu n̄oni w̄ke. A ku maa de na n s̄a s̄aro ñ kun m̄e gobigii. A gesi man w̄eȳo ye kon di na n ka w̄a.

⁹ Domi ñ n arumani wa too, kon nun siki n n̄e, wara ra n wune, Yinni Gusun̄o. M̄eya ñ n maa kua s̄aro, kon da n gb̄eni kpa n wunen ȳisiru sanku.

¹⁰ A ku s̄om kowo gari weesugii mani win yinnin mi, kpa u ku raa nun b̄rusi, kpa b̄iri yi, yi nun di.

¹¹ Gaba w̄a ba ra ben tundo b̄rusiwa kpa bu ben meron k̄sa gere.

¹² Gaba w̄a ba ra n tamaa ba d̄ere, adama ba ñ d̄ere.

¹³ Gaba w̄a ba ra n tii sue kpa ba kun goo gara.

¹⁴ Gaba w̄a ben donnu nu s̄awa nge takobi, ma ben baa saburosu su s̄a nge woba bu ka w̄onw̄onobu ka s̄arobu w̄ari bu ben ȳanu gara.

Mõnnu ganu

¹⁵⁻¹⁶ K̄ok̄o te ta ra yem n̄o ta w̄ondiaba yiru m̄o be ba ra soku, a sun w̄ema, a sun w̄ema.

Ḡanu n̄ne gaa w̄a ya ku ra debu. Niya,

ḡaribun w̄a yeru,

ka t̄on kur̄o w̄iro,

ka tem gb̄ebum,

ka sere maa d̄o wi u ku ra n̄e, u den deba.

¹⁷ Wi u win tundo yaakor̄u m̄o ma u win m̄ero gema, gun̄o bakeru ta koo win n̄oni w̄awa, kpa yaberekunu nu win yaa di.

¹⁸⁻¹⁹ Ḡanu itawa nu w̄a ni nu ku ra man yeeri, niya

nge m̄e gun̄o bakeru ta ra n ka ȳo wa,

ka nge m̄e waa ya ka s̄im̄o kpee saara w̄oll̄o,

ka nge m̄e goo nimkuu ga ka s̄im̄o nim w̄oku w̄oll̄o.

Ḡanu n̄nese maa w̄a, niya

k̄i te ta ra t̄on dur̄o sure t̄on kur̄on mi gia.

²⁰ Kur̄o tan̄o ù n sakararu kua u kpa, u ra woburewa kpa u n̄e, u ñ k̄sa gaa kue, kpa u n s̄o nge wi u di u kpa u n̄o wokam̄o.

²¹⁻²³ Ḡanu n̄newa ya w̄a ye ya ku ra ka t̄ambu naawe. Niya,

yoo ù n kua sina boko,

ka gari b̄ok̄o ù n di u deba,

ka kur̄o wi ba ḡoburu wa ù n dur̄o wa,

ka maa t̄on kur̄o yoo wi u win yinni dur̄o mwaari.

²⁴ Ȳe bwese piiminu n̄ne yi w̄a yi yi bwisi m̄o too.

²⁵ Gbiikaa tani. Yi ñ dam m̄o adama yi ra yin d̄ianu gurewa ḡebun saa s̄o.

²⁶ Yiruse, yaa gaa ye ya ka saataburu n̄e ye ba ra soku damaa. Ya ñ dam gam m̄o, adama ya ra yen w̄a yeru kowa guuro.

²⁷ Itase twee. Yi ñ sun̄o m̄o, adama ka m̄e, yi ra yariwa wuu wuuka.

²⁸ N̄nese b̄osu. Kaa kp̄i a ge mwa, adama ga ra kp̄i gu du sere sinambun d̄i s̄ow̄o.

²⁹⁻³¹ Hunde koni n̄ne ḡe w̄a ȳen sanum mu nanum m̄o. Niya,

ḡbe sun̄o ge ga ȳe kpuro bwisi kere,

ga ku ra maa biru wure goon wuswaan di,

ka goo dɔɔ ge ga wiru yɔrasie,
ka boɔ kinɛ yeburu te ta ra sanne,
ka sina boko wi u wāa win tabu kowobun
suunu sɔɔ.

³² À n tii walle sua, a gari baka kookoosu
kuawa. Ma a kōsa bwisika a de a wunen nɔɔ
kpi.

³³ Domi bà n bom swē, mɛn gum mu ra
gerewa. Bà n tɔnun wēru so, yema mu ra yari.
Meya maa à n tɔnun mɔru seeya, sannɔwa ya
koo ma.

Ba sina boko bwisi kēmɔ

31

¹ Bwisi yi Lemueli, Masan sina boko u wa
saa win mɛron min di. U nɛɛ,

² nɛn bii, wunɛ wi na yiira na mara, a man
swaa dakio. Wunɛ wi na kana nɛn kanaru
sɔɔ, a swaa tem kpīiyo a nɔ.

³ A ku de tɔn kurɔbu bu wunen dam kpe.
A ku de tɔn kurɔ be ba sinambu kam koosia
bu nun daa kōsa tie.

⁴ Lemueli, a de a n yeni yē. N n̄ weene
sinambu bu tam nɔ. N n̄ weene wirugibu bu
tam bɔɔbɔm kasu.

⁵ Domi bà n mu nɔra, mu koo bu go kpa
bu duari bu wooda swī, kpa bu s̄arobu gem
bira.

⁶ I be ba gɔɔ dɔɔ ka sere maa s̄arobu tam
bɔɔbɔm wēyɔ bu nɔ.

⁷ Bà n nɔra kpa bu ben s̄aru ka nɔni
swāaru duari.

⁸ Adama wunɛ, a seewo a be ba n̄ kpē bu
gari gere yōra ka sere maa be ba n̄ somiɔ mɔ.

⁹ A ka bu yinɔ kpa a bu siria dee dee. A ka
wɔnwɔndobu ka sere maa s̄arobu yinɔ.

Kurɔ geon daa

¹⁰ Kurɔ geon waabu bu n̄ sē? Domi win
bɛɛɛ ya wuraba kere.

¹¹ Win durɔ ra n n̄n naane s̄awa, u n̄
s̄aru wasi.

¹² Win wāarun t̄nu kpuro sɔɔ, gea u ra win
durɔ kue, n n̄ mɔ kōsa.

¹³ U ra wēsu kasu u tari. U ra n n̄man
s̄mburu m̄ ka nuku tia.

¹⁴ U ra win dīanu waamɛwa saa mi n
toman di nge goo nimkuu ge ga tenkuru m̄.

¹⁵ U ra sewa saa min di yam kun s̄aram
kpa, u ka win yenugibu dīanu kua, kpa u win
wɔndiaba s̄ma b̄nu kua.

¹⁶ U koo tem kasu u dwe u kara ko, kpa u
ka win tiin kiarun are resɛm d̄aa binu dwe u
duure mi, ni nu koo ma.

¹⁷ U ra win s̄mburu kowa ka dam. U ku ra
wēre.

¹⁸ Ye u m̄ kpuro u ra n yen arufaani yē. U
ra n s̄mburu m̄ sere ka w̄kurɔ.

¹⁹ U ra n tarimɔ.

²⁰ U ra s̄arobu k̄eru wē.

²¹ U n̄ woorun saan b̄rum mɔ win
yenugibun s̄ɔ domi be kpuro ba woorun
yabenu mɔ win s̄mburun s̄ɔ.

²² Wiya ra yānu doke ni ba kua ka beku
n̄niginu, kpa u maa kpin yenun bekuu ko.

²³ Ba ra win durɔ bɛɛɛ wē ù n̄ sina ka wuun
guro gurobu sannu.

²⁴ U ra yabenu ka s̄ekatii ko u tenkuba d̄ore.

²⁵ Dam ka bɛɛɛwa u ra n sebua nge
yaberu. U ku ra wurure sian bukatan s̄ɔ.

²⁶ Laakarɔ s̄ɔra u ra nɔɔ wukie, kpa u n
tambu bwisi kēmɔ ka k̄iru.

²⁷ U ra win yenu n̄ni dokewa kpa u n yē ye
ya kooramɔ ge sɔɔ. U n̄ yikuru mɔ.

²⁸ Win biba ra n̄n siare, ka win durɔn tii,
kpa durɔ u n m̄,

²⁹ kurɔ dabinu ba s̄aa kurɔ geebu, adama
wuna a kere.

³⁰ Wasin buram mu n̄ naane mɔ, wuswaan
buram mu ra maa doone, adama kurɔ wi u
Yinni Gusunɔ nasie, wiya ba koo siara.

³¹ I de u win n̄man s̄mburun are wa kpa
baawure u n̄n siara ten s̄ɔ.

WAASU KOWON TIRERU

Wi u tire te yoruwa, u tii bikiamō arufaani yerà tōnu u ra wa win sōmburun sō handuniaō. Domi nuku dobu ka sōmburu ka dukia ka yēe te tōnu u ko n mō, ye kpuro ya nōru mō. N n mēn na ye ya kpuro kere, yera tōnu u Gusunō nasia kpa u yēeri ye u mō sōō.

U maa sōōsi nge mē gāa dabinu nu kerane. Durō wi, u maa sōōsimō ma gāa dabinu wāa handunia sōō ni nu ra tōnu biti mwe. Tōnu kun kpē u Gusunōn swēē kpuro tubu. Adama sōō teeru Gusunō u koo de gem mu sōōsira win siribu sōō.

BWISIGIIN GARI

Wāaru ta tubum sē

1 Gari wee yi waasu kowo u gerua. U sāa Dafidin bii, u maa sāa sina boko Yerusalemuō.

2 Wiya u nēē, gāanu kpuro nu tubum sē. Ka gem ya sāawa biti.

3 Arufaani yerà tōnu u ra wa handunia mini win wahala ye u mō kpuro sōō.

4 Gaba gbimō ma gaba kōsire mō. Adama tem mu ko n wāawa mē sere ka baadommaō.

5 Sōō u yarimō, u dumō, u wuramō min di u yarimō.

6 Woo gān seewa, ga ra dewa sōō yēsan nōm dwaru gīa kpa gu wurama sōō yēsan nōm geu gīa. Swaa tia yera ga ra n swīi mi.

7 Daa bakanu kpurowa nu ra nin nim sure nim wōkuō. Adama nim wōku ge, ga ku ra yibu. Swaa tia yera daa ni, nu ka nin nim mē suremō ge sōō.

8 Gāanu kpurowa nu sōmburu mō sere tōnu kun kpē u gāanu gere. Nōni ku ra yam mēeribu wasire. Meya swasu ku ra maa gari nōbu wasire.

9 Ye ya raa wāa gīa, yera ya ko n maa wāa sia. Ye ya raa kōora gīa, yera ya koo maa kōora sia. Gāanu sari handunia yē sōō ni nu sāa kpaanu.

10 Goo ū n nēē, gāa kpaanu wee, a n yē mā gāa ni, nu raa wāa kō saa yellun di.

11 Sa ku ra n yaaye ye ya bēsen sikadoba deema yellu. Meya be sa maa gbiiye, ba n yaayamō ye ya sun deema.

Bwisi yi waasu kowo u wa

win wāaru sōō

12 Nē, waasu kowo, na kua Isireliban sunō Yerusalemuō.

13 Ma na wēera na kasu ka bwisi ye ya kooramō handunia mi. Ma na deema ya sāawa sōm sēsogiru te Gusunō u dera tamba mō.

14 Na wa ye ya kooramō handunia sōō kpuro. Ma na deema ya tubum sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpara.

15 Domi ye ya sikire, ya n dēmiarō. Ye ya maa sari, ba n kpē bu ye gari.

16 Yera na tii sōōwa na nēē, wee na bwisi kasu, ma na yi wa n kere be ba man gbiiye bandu sōō Yerusalemuō. Na bwisi ka yēru wa too.

17 Ma na tii wē n ka gia ye n sāa bwisi ka ye n sāa gari bakararu. Adama na deema ye kpuro ya tubum sē ya sāawa nge wi u kī u woo kpara.

18 Domi wi u win bwisi sosimō, wahalawa u tii sosiammē. Wi u maa win yēru sosimō, nuku sankirana u tii sosiammē.

2

1 Na tii sōōwa na nēē, kon nuku dobu kasuwa. Kon dawa n dabura ye n sāa doo nōuru. Adama na deema ye kpuro ya tubum sē.

2 Ma na nēē, yēesu su sāawa gari bakararu, arufaani yerà nuku dobu bu maa mō.

3 Ma na gōru doke na nēē, kon tam nōwa nge mē gari bakasu su ra ko. Adama ko na n ka tii neniwa. Domi na kīwa n gia ye n buram bo tōmbu bu ko ben wāaru sōō.

4 Na sōm bakanu kua. Na dia bana ma na resēm dāa gbaanu kua.

5 Na tii kara kua ka maa dāa gbaanu. Ma na dāa marum bwese bweseka duura mi.

6 Na bwii gba yin nim ba ko n da dāa ni yēke.

7 Na yoo tōn durōbu ka tōn kurōbu dwa. Ma na ben bii be ba mara yoo te sōō nēni. Meya na maa kete gōsu ka yāa gōsu mō n kere sinam be ba man gbiiye Yerusalemuō.

8 Na sii geesu ka wura gura ka sere sinambun arumani ka bera ka beran arumani. Ma na tii wom kowobu kasua tōn durōbu ka tōn kurōbu ka sere ye tōn durō u ra kā. Yera kurō dabinu.

9 Ma na yīsiru yara n kere sinam be ba man gbiiye Yerusalemuō. Ka mē, nēn bwisi man wāasi.

10 Ye nēn nōni yi bine kua kpuro ka nuku doo bi nēn gōru ga kī, na ku ra yinē. Nēn sōmburu kpuro ta ra man nuku dobu wē. Nuku doo biya bu kua nēn are.

11 Yen biru, na sōma ye na kua kpuro mēera ka wahala ye na kua ye sōō. Ma na deema ye kpuro ya tubum sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpara. Sōma ye tōnu u mō u ku ra yen arufaani wa u di ka gem.

12 Ma na nēn laakari wesia n ka wa arufaani ye ya wāa bwisi ka gari bakararu ka wiiraru sōō. Wi u koo nē sina boko kōsire ko, mba u koo ko ma n kun mō ye ya raa kōore kō.

13 Na wa bwisi yi gari bakararu arufaani kere nge mē yam bururam mu yam wōkuru arufaani kere.

14 Bwisigii u ra n yē mi u dōō, adama gari bōkō ga ra n babiwa yam wōkuru sōō. Ka yen de, na yē ma gāa teenu nu be kpuro mara.

15 Ma na tii sɔɔwa na nɛɛ, nɛ ka gari bɔkɔ, wārun kɔkɔrɔ tia bɛsɛ kpuro sa mɔ. N n mɛn na, mban sɔna na sãa bwisigii. Domi na wa ma yen tii ya tubum sɛ.

16 Bwisigiin bwisi kun gari bɔkɔn gari bakaru tɛɛbu kerama, domi saa fiiko sɔɔ, ba koo be kpuro duari. Bwisigii u koo gbiwa nge mɛ gari bɔkɔ u koo gbi.

17 Ma na wāaru tusa. Domi ye ya kooramɔ handunia ye sɔɔ, ya man bwɛra yara yɛn sɔ ye kpuro ya tubum sɛ. Ya sãawa nge wi u kɪ u woo kpara.

18 Na sɔmburu tusa te na kua handunia ye sɔɔ. Domi kon ten nuku dobu goo deriawa wi u koo man kɔsire ko.

19 Wara yɛ yɛro wi, ù n ko n sãan na bwisigii ñ kun mɛ gari bɔkɔ. Ka mɛ, wiya u koo nɛn sɔmbu ten arufaani di te na kua ka bwisi. Na wa ma ye kpuro ya tubum sɛ.

20 Ma ye kpuro sɔɔ, nɛn nuki sankira wahala ye na kuan sɛ.

21 Wee tɔnu u ra sɔmburu ko ka bwisi ka yɛru kpa tu nùn are marua. Adama sɔɔ teeru u ra tu goo deriewa wi u kun gāanu kue te sɔɔ. Anna a kɔsa wa mi! Ya maa sãawa ye ya tubum sɛ.

22 N n mɛn na, arufaani yerà tɔnu u mɔ win sɔmbu te u tii kuammɛ sɔɔ handunia mini.

23 Domi ye u mɔ win wāaru sɔɔ kpuro wahala ka bwisikuna ya ra ka nùn naawɛ. Baa ka wɔkuro, win laakari ku ra n kpɪ. Yeniba kpuro ya tubum sɛ.

24 Gāanu ganu sari ni nu wā ma n kun mɔ tɔnu u di u nɔ, kpa u nuku dobu ko win sɔman aren sɔ. Adama na wa ma ye kpuro ya weewa Gusunɔn min di.

25 Goo sari wi u koo di u nuku dobu ko win sɔmburun sɔ ma n kun mɔ ka Gusunɔn yɛru.

26 Domi wi u nùn wɛrewa u ra bwisi ka yɛru ka nuku dobu wɛ. Adama u ra dewa tɔn kɔso u arumani kasu u menna wi u wi, Gusunɔ wɛren sɔ. Yenin tii ya maa tubum sɛ. Ya sãawa nge wi u kɪ u woo kpara.

Gāanu baanire ka nin saawa

3

1 Handunia ye sɔɔ, gāanu baanire ka nin saa. Tara mi, saa baayere ka yen saa.

2 Marubu ka bin saa, goɔ maa ka win saa. Duurubu ka bin saa, wukabu maa ka bin saa.

3 Goberu ka ten saa, bekiabu maa ka bin saa. Kɔsukubu ka bin saa, bana maa ka yen saa.

4 Swii ka yin saa, yɛsu maa ka sin saa. Weeweenu ka nin saa, yaabu maa ka bin saa.

5 Kɔɔ mennabu ka bin saa, kɔɔ mennabun deribu ka bin saa.

Bokasinaa ka yen saa, bokasinaan deribu maa ka bin saa.

6 Gāanun kaso ka gen saa, nin kɔɔrabu ka maa bin saa.

Gāanun yiibu ka bin saa, nin kɔɔbu maa ka bin saa.

7 Gɛɛkubu ka bin saa, yina maa ka yen saa.

Maribu ka bin saa, gari gerubu maa ka bin saa.

8 Kianaa ka yen saa, tusinaa maa ka yen saa.

Tabu ka bin saa, bɔri yendu maa ka ten saa.

9 Arufaani yerà tɔnu u ra wa win sɔmburu sɔɔ.

10 Na wa sɔma ye Gusunɔ u ra tɔnu sure.

11 Yinni Gusunɔ u ra gāanu kpuro kowa nin saa sɔɔ nu n wā. U mam doke tɔnun bwisikunu sɔɔ ma gāanu wāa ni nu ku ra kpe, baa mɛ tɔnu kun kpɛ u tubu sɔma ye Gusunɔ u mɔ saa toren di sere ka handunian kpeɛrɔ.

12 Na tuba ma gāanu sari ni nu wā ma kun mɔ tɔnu u nuku dobu ko kpa u wāa geeru di win wāarun tɔru kpuro sɔɔ.

13 Adama tɔnu ù n waamɔ u dimɔ u nɔrumɔ ma u nuku dobu mɔ win sɔman aren sɔ, ye, ya sãawa Gusunɔn kɛru.

14 Na gia ma ye Gusunɔ u kua kpuro, ya koo tɛwa. Ba ñ gāanu ganu sosimɔ ye sɔɔ, ba ñ maa gāanu ganu kawamɔ ye sɔɔ. Nge meya Gusunɔ u ra ko kpa tambu bu ka nùn nasia.

15 Ye ya wāa tɛ, ka ye ya ko n wāa sia, ya raa wāa kɔ. Gusunɔ u ra dewa ye kpuro yu maa wure ya n kooramɔ.

Gɔɔ u sãawa gāanu baaniren

wii goberu

16 Yen biru, na wa siri gbaburɔ ma kɔsa kowo u gemgii siribu di handunia ye sɔɔ.

17 Ma na tii sɔɔwa na nɛɛ, Gusunɔ u koo gemgii ka tɔn kɔso siri. Domi gāanu baanire ka nin saawa. Nge meya ba koo maa kookoosu baasire siri.

18 Na maa tii sɔɔwa na nɛɛ, sɔɔ teeru, Gusunɔ u koo tɔmbun laakari mɛeri kpa ben tii bu gia ma ba ñ yɛɛ sanɔ kere.

19 Domi tɔnun kɔkɔrɔ ka yɛegia ya sãawa tia. Be kpuro ba ra gbiwa. Saa ye sɔɔ, tɔnu u ñ yɛ sanɔ kere. Yeni ya tubum sɛ.

20 Gāanu kpuro nu dɔɔwa yam tem. Tua ba ka ni kpuro kua. Tua ye sɔɔra ni kpuro nu maa wura.

21 Wara koo kpɪ u nɛɛ, tɔnun hundewa ya ra yɔ wɔllɔ kpa yɛegia ya n wāa temɔ.

22 Ye na wa n buram bo tɔnun sɔ, yera u nuku dobu ko ka win sɔmburun are. Yera u mɔ mi. Domi wara u koo maa de u nuku dobu ko ka ye ya wee win biru.

Gem sariru

tɔmbun wāasinaa sɔɔ

4

¹ Na dam dɔrebu kpuro laakari kua handunia sɔɔ. Ye na wa wee. Be ba dam dɔremɔ ba ra n wuri mɔwa. Goo ku ra maa bu somiru ne. Domi be ba bu dam dɔremɔ mi, bera ba dam bo.

² Nɛn nɔni sɔɔ, be ba gu, ba doo nɔru mɔ n kere be ba wasi.

³ Wi ba n̄ gina mara, u doo nɔru mɔ n kere wi ba mara, domi u n̄ maa handunia yen dam dɔrebu wa.

⁴ Na wa ma sama ye tamba mɔ kpuro, ka hania ye ba dokemɔ ye sɔɔ kpuro, nisinun sɔna bu wa bu ka ben wɔnɔnɔ kera. Adama na wa ma ye kpuro ya tubum sɛ. Ya sɔawa nge wi u kɪ u woo kpura.

⁵ Gari bɔkɔ wi u ku ra sɔmburu ko, gɔra ta koo n̄n go.

⁶ Adama n buram bo a n fiiko mɔ kpa a wɛra ye kaa ka sɔmburu ko too te ta n̄ arufaani gaa mɔ.

⁷ Na maa gaaɔn wa ni nu tubum sɛ handunia ye sɔɔ.

⁸ Niya, tɔnu wi u waa wi turo. U n̄ bɔrɔ mɔ, u n̄ dusi mɔ, u n̄ maa bii goo mɔ. Ma win sɔmburu ta n̄ sere noru mɔ. Dukia ya ku ra maa n̄n turi baa me u ra n̄ tii bikiamɔ u n̄ mɔ, wara na sɔmburu kuammɛ na ka tii doo nɔru yinarimɔ. Na wa ma ye kpuro ya tubum sɛ. Ya n̄ maa nuku dobu mɔ.

⁹ Tɔmbu yiru b̄n n̄ waaɔɔ ba sɔmburu mɔ sannu, ba tɔn turo kere, domi ben sɔmburun are yi kp̄a.

¹⁰ Turo u n̄ wɔruma, turo wi u tie u koo n̄n seeya. Adama wɔnwɔndowa wi u waa wi turo ma u wɔruma u n̄ yiruse mɔ wi u koo n̄n seeya.

¹¹ Tɔmbu yiru b̄n n̄ kp̄i sannu, ba n̄ wooru wasi. Adama wi u kp̄i wi turo, amɔna u koo ka yam susuru wa.

¹² Wi u tɔn turo dam kere, tɔmbu yiru ba maa n̄n dam kere. Wɛɛ siiri ita yi ku ra fuuku kare.

¹³ Bii aluwaasi wi u s̄a b̄wɛɛb̄wɛɛ, ma u bwisi mɔ u sunɔ tɔkɔ gari bɔkɔ kere ge ga ku ra goon gari wure.

¹⁴ Domi bii wi, u koo kp̄i u yarima pirisɔm di u ka bandu di baa b̄n n̄ n̄n mara b̄wɛɛb̄wɛɛ.

¹⁵ Handunia ye sɔɔ, na wa mi tamba bii aluwaasi sikerene wi u koo bandu di goon ayero.

¹⁶ Tɔn be, ba n̄ geeru mɔ b̄ɛ sɔɔ u s̄a wirugii mi. Adama bii be ba koo marura amen biru, ba n̄ ko n̄ n̄n k̄i. Ma na wa ye kpuro ya tubum sɛ. Ya sɔawa nge wi u kɪ u woo kpura.

A nɔɔ mwɛɛru koowo

ka laakari

¹⁷ A de a du Yinni Gusunɔn s̄a yero ka laakari kpa a susi a swaa daki ye kaa ka

yakunu ko nge gari bakasu. Domi ba n̄ ye ma k̄ɔsa ba m̄.

5

¹ A ku gari gere ka sendaru. A ku maa Gusunɔ nɔɔ mwɛɛru kua ka sendaru. Domi u waaɔa wɔlɔ ma wune a waa temɔ. A ku de wunen gari yi n̄ dabi.

² Geema, bwisiku dabina nu ra ka dosusu ne. Gari saari dabiru sɔra maa gari kankam gerubu waa.

³ A n̄ Gusunɔ gaaɔn nɔɔ mwɛɛru kua, a ku de n̄ te a ka tu yibia. Domi Gusunɔ u ku ra gari bakasun mem k̄a. Yen s̄ɔ, a de a wunen nɔɔ mwɛɛru yibia te a kua.

⁴ Ye kaa ka nɔɔ mwɛɛru ko a kun yibie, n buram bo a ku tu ko.

⁵ A ku de wunen nɔɔ mwɛɛ te, tu nun torasia, kpa a yaku kowo s̄ɔ a n̄ɛɛ, a n̄ daa ka baaruwa. Mban s̄ɔna kaa de wunen garin s̄ɔ Gusunɔn moru yu se kpa u wunen sɔmburu kam koosia.

⁶ Gari yi n̄ dabia, yi ku ra n̄ arufaani mɔ. Nge meya dosusu s̄u n̄ maa dabia, su ku ra n̄ arufaani mɔ. N n̄ men na, a Gusunɔ nasio.

Dam dɔrebu

⁷ A n̄ wa tem gam ba b̄wɛɛb̄wɛɛ dam dɔremɔ, ba n̄ n̄n win gem wɛɛmɔ, a ku de yu nun biti ko. A de a n̄ ye ma wirugii waa wi u wirugii goo kere. Meya wirugii maa waa wi u be yiru ye kpuro kere.

⁸ Adama gaaɔn nu waa be kpuron s̄ɔ. Niya, tem marum, baa ka mam sina bokon tii.

Dukian arufaani sariru

⁹ Wi u gobi k̄a, yi ku ra n̄n turi. Wi u maa dukia k̄a, u ku ra yen arufaani di. Na wa ma yen tii ya tubum sɛ.

¹⁰ Mi dukia ya kp̄a, miya diobu ba ra dabie. N n̄ men na, arufaani yer̄a wi u ye mɔ u waamɔ ye sɔɔ, ma kun mɔ yen waa bi tɔna.

¹¹ Sɔm kowo b̄wɛɛb̄wɛɛ u d̄ianu mɔ nu kp̄a, nu n̄ kp̄a, u ra dweeyewa ka b̄ri yeɛndu. Adama dukiagiin debura ku ra de u dweeye.

¹² Na k̄ɔsa gaa wa handunia ye sɔɔ. Yeya, goo wi u dukia berua ye ya koo ka n̄n n̄n swaaɔu naawa.

¹³ Dukia ye, ya ra kam kowa wahala gaa sɔɔ kpa u kun maa gaaɔn mɔ sanam me u bii mara.

¹⁴ U koo gbiwa tereru nge me ba ka n̄n mara. U n̄ kp̄ɛ u win sɔmburun are gee sua.

¹⁵ U koo gbiwa nge me ba ka n̄n mara. Yera ya s̄a k̄ɔsa baka. N n̄ men na, arufaani yer̄a u wa mi win sɔmburu sɔɔ. Ta kuawa kam dirum.

¹⁶ Yen biru, u ra diwa yam w̄kuru sɔɔ kpa u n̄ waa nuku sankiranu ka wahala ka maru baka sɔɔ win waaɔn t̄ru kpuro sɔɔ.

¹⁷ Ye na wa n̄ buram bo kpuro tɔnun s̄ɔ yera, u di u n̄ kpa u nuku dobu ko win

samburun are sɔɔ win wāarun tōru sɔɔ te Gusunɔ u nūn burɔ. Domi yera u mɔ mi.

¹⁸ Gusunɔ ù n tōnu dukia wē, ma u dera u ye dendimɔ, ma u nuku dobu mɔ win samburun aren sɔ, yeni ya sāawa Gusunɔn kēru.

¹⁹ Adama yēro u ku ra yaaye ma win wāaru ta ñ dēu yèn sɔ Gusunɔ u nūn nuku dobu yibia.

6

¹ Na maa kōsa gaa wa ye ya dabi handunia ye sɔɔ.

² Yera goo wi Gusunɔ u ra dukia baka ka bεere wē. U ku ra n gāanu bie win wāaru sɔɔ. Adama Gusunɔ ku ra de u ye dendi. Tɔn tukowa u ra ye dendi. Yeni ya tubum sē. Ya maa sāa kōsa baka.

³ Meyɔ goo u ra bibu wunɔbu (100) ma, kpa u tε u ko wōɔ dabinu kpa doo nōaru ta kun nūn tura win wāaru sɔɔ, kpa u kun maa siki wōru wa mi ba koo nūn sike. Na gerumɔ ma bii wi ba mara win suru kun yiba, u nūn nuku dobu kere.

⁴ Domi ba bii wi marawa u ñ gāanu kue. Yam wōkuru sɔara u doona. Meyɔ goo kun maa nūn yaayamɔ.

⁵ U sāawa wi u kun sɔɔ waare, u ñ maa nūn yē. Adama ka mε, u wērabu mɔ n kere durɔ wi u bibu wunɔbu (100) mara mi.

⁶ Baa durɔ wi, ù n daa wāa sere wōɔ nōrɔbun suba yiru (2.000), ma u kun doo nōaru wa, ye kpuro tia.

⁷ Tɔnun samburu kpuro, nɔɔ sɔara ta ra de. Ka mε, win bine ya ku ra kpe.

⁸ Mba bwisigii u ka gari bɔkɔ kere. Bwēɛbwē wi u yē nge mε u koo tii kpaa tɔmbun suunu sɔɔ, mba u ka bu kere.

⁹ Ye a wa a neni ya kere ye a bine sāa. Domi ye kpuro ya tubum sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpaa.

Bwisin kirɔ

¹⁰ Ye ya wāa saa yellun di, ya yīsiru mɔ kɔ. Sa maa yē ma tōnu u ñ kpē u ka wi u nūn dam kere sikirina.

¹¹ Gari dabira ku ra n asansi mɔ. Arufaani yerɔ tɔnu u ra n mɔ ye sɔɔ.

¹² Wara yē ye ya sāa gāa geenu tɔnun sɔ win wāaru sɔɔ te ta ra doone mi nge saaru. Wara u koo kpī u nūn sɔ ye ya koo na win gɔɔn biru.

7

¹ Yīsi geeru ta turae nubu durorugia kere. Tɔnun gɔɔn tōru ta win marubugiru kere.

² N buram bo a da yenu mi ba gɔɔ sɔ ye kaa ka da yenu mi ba tōɔ bakaru mɔ. Domi gɔɔwa u sāa tɔnun wāarun naru. Meyɔ wi u wasi, u koo yaaya ma gɔɔ wee.

³ Nuku sankiranu nu yēesu kere. Domi baa tɔnun wuswaa yà n burisine, ka mε, u koo kpī u n bəri yendu mɔ gōruɔ.

⁴ Bwisigiin gōru ga ra n woowa yenu mi ba gɔɔ sɔ. Adama gari bɔkon gōru ga ra n woowa yenu mi ba nuku dobu mɔ.

⁵ N buram bo a bwisigiin gerusibu swaa daki ye kaa ka gari bɔkon womusu swaa daki.

⁶ Domi gari bɔkon yēesu sāawa nge gāa ni nu kuramɔ dōɔ sɔɔ. Ya maa sāa kam dirum.

⁷ Dam dɔrebu bu ra bwisigii gɔsiewa gari bɔkɔ. Kēru ta ra maa tɔnun gōru sīyewa.

⁸ Gāanun kpeeru ta buram bo n kere nin torubu. Suurugii u maa tii suo kere.

⁹ A ku de wunen maru ya n da fuuku se. Domi gari bɔkon miya mōru ya ra n wāa.

¹⁰ A ku gere a nε, mban sōna yellu ta tē dobu kere. Yeni ya ñ sāa bwisigiin bikiabu.

¹¹ Bwisi yi sāawa tubi gea, yi mam tubi kere tɔmbu kpuron mi.

¹² Yi ra tōnu kōsuwa nge mε gobi yi ra tōnu kōsu. Adama yi arufaanɔ mɔ n kere gobi. Yi ra de wi u yi mɔ u n wāa wāaru sɔɔ.

¹³ A Gusunɔn nɔman sɔma mεrio. Ye u dera ya sikire, wara u koo kpī u ye demia.

¹⁴ Doo nōarun saa sɔɔ, a nuku dobu koowo. Wahalan saa sɔɔ, kpa a bwisiku ma Gusunɔwa u tōɔ ni kpuro kua, kpa tōnu u ku ka gia ye ya koo koora win gɔɔn biru.

¹⁵ Ye na wa nen wāarun tōru sɔɔ n tubum sē, yera gemgii u ra gbi win gem sɔɔ kpa tɔn kōson wāaru tu denya win nuku kōsuru sɔɔ.

¹⁶ N n men na, a ku tii garisi gemgii. A ku maa sɔɔsi ma wuna a bwisi bo. Mban sōna kaa tii kam ko sekum.

¹⁷ A ku tii sure kōsa sɔɔ, a ku maa wəri gari baka kookoosu sɔɔ. Mban sōna kaa de a gbi tumaru.

¹⁸ Ye n weene a n yaaye kpa a ku ye atafiru ko, yera wi u Gusunɔ nasie, u ra yariwa kari baayeren di.

¹⁹ Bwisi yi ra bwisigii dam wēwa n kere kparobu wakuru be ba wāa wuu teu sɔɔ.

²⁰ Geema, handunia ye sɔɔ, goo sari wi u gea mɔ kpa u kun toramɔ.

²¹ A ku gari kpuro dasabu doke yi tamba gerumɔ kpa a ku ka nɔ wunen sɔm kowo u wunen kōsa gerua.

²² Domi wunen gōru ga koo nun sɔ ma wunen tii a gabu bōrusire.

²³ Na ye kpuro wēera ka bwisi ma na nεε, kon ko bwisigii. Adama na ñ bwisi yi wa. Yi ka man tondawa.

²⁴ Ye n toma ka ye ya duku, wara u koo ye naa turi.

²⁵ Na kookari kua na tii doke n ka bwisi ka yēru ka nuku kōsurun kookoosu ka gari bakarun kookoosun saria gia.

²⁶ Tɔn kurɔ win gōru ga sāa nge yina, ma win noma ya sāa nge taa u gɔɔ sēsɔ kere. Adama tɔn durɔ win daa ya Gusunɔ wēre, u ra kurɔ wi kisirariwa. Durumgiwa u ra wəri kurɔ win nomaɔ.

²⁷ Ye nε waasu kowo na wa ye na gāanu kpuro wēera tia tia n ka nin saria gia, yera,

²⁸ Na tɔn durɔbu nɔɔɔbu (1.000) sɔɔ turo wa wi ba koo beere wɛ. Adama tɔn kurɔbu kpuro sɔɔ, baa turo na n wa. N deema na kasu n te, adama na n wa.

²⁹ Ye na tuba mi sɔɔ, yera Gusunɔ u tɔmbu kua wa ba sɔa dee dee. Adama ben tiwa ba ben wɔaru sɛsiasia.

8

¹ Wara u sɔa bwisigii kpa u gari yini tubusia yi yi nee, tɔnun bwisi yi ra win wuswaa deerasiewa kpa ya kun maa burisine.

À n da sunɔ mem nɔɔwe,

bwisi geeya

² A sina boko mem nɔɔwɔ nɔɔ mwɛɛ te a Gusunɔ kuan sɔ.

³ A ku senda a ka nɔn duka suuri. A ku maa yɔrari a kɔsa ko. Domi u koo kpɛ u ko ye u kɛ

⁴ yɛn sɔ win gari yi dam mɔ. Goo sari wi u koo kpɛ u nɔn bikia u nee, mba u mɔ mi.

⁵ Wi u ra woodaba mem nɔɔwe, u ku ra kɔsa wa. Bwisigii u siribun saa yɛ.

⁶ Domi gaaŋu baanire nu nin saa ka nin siribu mɔ. Wahala gaa wɔa ye ya tɔnu wɔasi,

⁷ yera u ku ra n yɛ ye ya koo nɔn deema. U ku ra n maa yɛ wi u koo nɔn sɔ dɔma te ya koo nɔn deema.

⁸ Tɔnu kun dam mɔ u n ka win hunde neni. Meya u n maa dam mɔ u ka tii wɔra win gɔɔn tɔru. U n yakiarɔ gɔɔn nɔman di. Meya nuku kɔsurugiin nuku kɔsuru ta n nɔn yaramɔ.

Tɔnun wɔaru

⁹ Na nen tii wɛ, na mɛera sɔa sɔa ye tɔnu u mɔ kpuro handunia sɔɔ. Na wa ma u ra win winsim taarewa u nɔn kɔsa kua.

¹⁰ Na wa ba tɔn kɔsobu sikua ba wɔa ba wɛre. Be ba maa gea kua, ba ka sɔa yeru tonda, ma ba ben gari duari wuu sɔɔ. Yeni kpuro ya tubum sɛ.

¹¹ Domi ba ku ra yande tɔn kɔso be siri mii mii. Yen sɔna tɔmbu ba ra n kɛ ba n kɔsa mɔ ba n dɔɔ.

¹² Tɔn kɔso u ra torewa too, ka mɛ, kpa win wɔaru tu danya. Adama ye na yɛ, yera wi u Gusunɔ nasie, wiya u doo nɔuru mɔ.

¹³ Tɔn kɔso kun doo nɔuru wasi. Win wɔara kun denyamɔ tu saaru kera. Domi u n Yinni Gusunɔ nasie.

¹⁴ Gaaŋu wɔa ni nu kooramɔ handunia ye sɔɔ ma nu tubum sɛ. Niya, ye ya koo tɔn kɔso deema yera ya ra maa gemgii deeme. Ye ya koo maa gemgii deema, yera ya ra maa tɔn kɔso deeme. Yenin tii ya tubum sɛ.

¹⁵ Yen sɔna na nuku dobu wɔlle suamɔ. Domi handunia ye sɔɔ, tɔnu kun gaa geenu wasi ma n kun mɔ u di u nɔ kpa u yɛeri. Yera ya ko n sɔa win sɔmburun are win wɔarun tɔru kpuro sɔɔ te Gusunɔ u nɔn bura handunia ye sɔɔ.

¹⁶ Sanam mɛ na tii wɛ ka nen gɔru kpuro n ka bwisin saria gia, kpa n wa ye n kooramɔ handunia ye sɔɔ, na wa baa mɛ tɔmba ku ra dweeye sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru, ba n kpɛ bu tubu ye Gusunɔ u mɔ kpuro handunia sɔɔ.

¹⁷ Na sɔma kpuro wa ye Gusunɔ u kua. Na wa ma tɔnu kun kpɛ u tubu ye ya kooramɔ handunia ye sɔɔ. Baa mam ye tɔnu u kasu ka hania baka, u n kpɛ u ye wa. Baa bwisigii, u n kɛ u n ye yɛ, u n kpɛ u ye tubu.

9

¹ Geema, na tii wɛ, na ye kpuron kaso kua, ma na wa gemgibu ka bwisigibu ka ben sɔma wɔawa Gusunɔn nɔmuɔ. Meya maa kɛru ka tusiru. Adama tɔnu kun yɛ ye ya koo nɔn deema.

² Gemgii ka tɔn kɔso ka tɔn geo wi u deere ka wi u kun deere ka wi u yɔkuru mɔ ka wi u kun yɔkuru mɔ ka wi u kun toraru mɔ ka wi u toraru mɔ ka wi u nɔɔ mwɛɛru mɔ ka sere wi u nɔɔ mwɛɛru nasie, gaa teena nu ra be kpuro deeme.

³ Ye ya kooramɔ handunia ye sɔɔ, gaa teenu wɔa ni nu n sɔa dee dee. Niya, kɔkɔɔ tia ba mɔ. Ben gɔruso, nuku kɔsuru ka wiira gariya yi ra n yiba ben wɔarun tɔru kpuro sɔɔ. Amen biru, gɔribun wɔa yerɔwa ba dɔɔ.

⁴ Be ba wasi, ba yɛiyɔbu mɔ. Bɔɔ wasu ga gbee sunɔn goru kere.

⁵ Be ba wasi, ba yɛ ma ba koo gbi. Adama be ba gu, ba n gaaŋu yɛ. Ba n maa kɔsiaru wasi domi ba bu duariwa mi.

⁶ Ben kɛru ka ben tusiru ka ben bine, ye kpuro ya kpawa mi. Ba n maa baa gaa mɔ handunia ye sɔɔ.

⁷ Yen sɔ, a doo a di a nɔ ka nuku dobu. Domi sɔmbu te a kua, ta Gusunɔ wɛre.

⁸ A de a n da n tɔɔ baka yɔnu sebua baadomma kpa a ku duari a tii turare yɛka.

⁹ A de a ka wunen kurɔ wi a kɛ nuku dobu ko wunen wɔarun tɔru sɔɔ te Gusunɔ u nun wɛ te ta ra doone mi nge woo. Domi yera ya ko n sɔa nuku doo bi kaa n mɔ wunen sɔmburu sɔɔ handunia ye sɔɔ.

¹⁰ Sɔmbu te a gesi wa kpuro, a tu koowo. Domi sɔmburu ka bwisikunu ka yɛru ka bwisi, yen gaa sari gɔribun wɔa yerɔ mi a dɔɔ.

Bwisi kun arufaani mɔ

baadomma

¹¹ Na maa wa handunia ye sɔɔ, n n mɔ be ba duka mɔ tɔnawa ba ra garasa di baadomma. N n maa mɔ tabu durɔ damgibu tɔnawa ba ra tabu di baadomma. Meya n n maa mɔ bwisigiba ba ra dianu wa ba kun wahala kue. N n maa mɔ laakarigibu tɔnawa ba ra ko gobigibu baadomma. N n maa yɛrugibu tɔna tɔmbu ba ra beere wɛ. Domi be kpurowa kɔsa ka gea ya ra deeme.

¹² Nge mɛ swɛɛ yi ku ra n yɛ saa ye ba koo yi mwa subaru sɔɔ ka yɔakororu, n kun mɛ

nge me guno ga ku ra n ye saa ye ba koo ge mwa ka taa, nge meya tonu ku ra n win goon koba ye. Noni swaaru ta ra tonun bii deeme subaru soo nge me ba ra ye ye mweri.

¹³ Na maa gaaſu wa bwisin swaa soo ni na tamma nu saa ga girinu.

¹⁴ Wuu gaga waa ga n tombu dabi. Yera sina boko goo u seema u gu tabu wari. Ma u sansani kpi u ka gu sikerena.

¹⁵ Wuu ge soo, bwisigii goo waa. Adama bweebweewa u saa. Duru wi, u koo raa kpi u wuu ge faaba ko saa sina boko win noman di. Adama goo kun nun yaaye win bweebwee ten s.

¹⁶ Nen mi, bwisi yi kere dam. Adama bwisigii u n saa bweebwee, tomba ra nun gemwa kpa bu yina bu ka win bwisi keru samburu ko.

¹⁷ Adama ba n ye ma bwisigiin gari yi ba swaa daki teru yi kere wi u gbaramo u ka gari bakasu kpare.

¹⁸ Bwisi yi maa tabu yanu kere. Adama toro u ra gea sankuwa.

10

¹ Son si su gbiisi turare kowon gum soo, su ra gum me sankuwa. Nge meya gari baka kookoosu baa sin fiiko su ra bwisi ka bere kawe.

² Bwisigiin goru ga ra n saawa dee dee. Adama gari bakoguu ga ku ra dee dee swi.

³ Gari boko u n siimo swaa soo, bwisi yi ra n nun kamiewa kpa u n baawure sosimo ma u saawa gari boko.

⁴ Wunen yinni u n ka nun maru seewa, a ku wunen samburu deri. Domi tii nenubu bu ra tora dabinu gbarewa.

⁵ Na toraru garu wa handunia ye soo te ta wee kparobun min di.

⁶ Tera, ba ra gaso gari bakasu aye damginu we, kpa bu tan beregibu aye piiminu we.

⁷ Meya, na wa yobu ba dumi soni ma sinambu ba ka naasu siimo nge yobu.

⁸ Wi u suura gbem, wiya u koo kpi u wari ye soo. Wi u maa gbararu suramo kpa waa yu nun dam.

⁹ Wi u kpenu suamo, u koo merra wa. Wi u maa daa beramo, u ko n wawa kari soo.

¹⁰ Win gbaa yara ya kun noo do, ma u n ye noo dere, tilasiwa u ka daa ye ki ka dam bakam. Adama bwisiya yi ra de gaaſu nu koo.

¹¹ Wi u waa sabua, ma ya nun dammo, arufaani yerà u mo.

A kun da gari saari too

¹² Bwisigiin gari yi ra n bere me. Adama gari bakon gari yi ra gu kam koosiewa.

¹³ U ra gari torewa ka gari bakaru kpa u yi wiru go ka wiira gari kisi.

¹⁴ U ra n gari saarimowa too. Adama tonu, a ku ra n ye ye ya koo nun deema. Goo maa

sari wi u koo nun so ye ya koo kooora wunen goon biru.

¹⁵ Gari boko ga ra tii wasiraru dokewa samburu baatere soo. Meya u ku ra maa kpi u da wuu soo.

¹⁶ Bsurama tem me soo aluwaasi gari boko u saa suno ma men sina asakpabu ba ra n ben tiin nukurun gari mo men noo yam sara.

¹⁷ Doo noorugiba be ba suno mo wi u yisuru yara, ma win sina asakpabu ba ra di dim saa soo bu ka dam wa, n n mo bu ka tam no.

¹⁸ Wi u yikuru mo, win dirun kperu ta ra kpunewa kpa ta n nim dumo.

¹⁹ Damgibu ba ra tao baka dim kowa bu ka nuku dobu ko. Tam mu ra bu nuku dobu we kpa gobi yi de bu kpuro wa.

²⁰ A ku sina boko wi, baa wunen goru. A ku maa yiikogii wi, baa asiri soo. A n kua me, guno ga koo wunen gari yi sua gu ka da gu nun so ye a gerua.

Worugara

ba ra ka tenkuru ko

11

¹ A noni yinu a ka wunen dianu gabu bonu ko. So teeru kaa yen are wa.

² A nin sukum tombu nooba yiru n kun me tombu nooba ita bonu kuo, domi a n ye noni swaa te ta koo nun deema handunia ye soo.

³ Guru wiru ta n ye, ta ra de gura yu newa. Bera mi dara woruma kpuro, bera miya ta ra n ma.

⁴ Wi u woo ka guran berum mo, u n dianu duurumo u sere mam nee, u koo ge.

⁵ Nge me tonu kun woon swaa ye, u n maa ye nge me tonu u ra ka mende ton kuron nukuro, nge meya tonu kun maa Gusuno wi u kpuro mon saman asansi ye.

⁶ A wunen dianu duuruo bururu, kpa a n waaſi mi ka yokoo. A ku nee, kaa wera. Domi a n ye yen ye ya koo gea ko.

⁷ Yam bururam mu wa. Meya ya ra maa tonu dore u n soo ka nonu wa.

⁸ Tonu an te waaſu soo, a nuku dobu koowo yen so, kpa a n yaaye ma nuku sankiranun tonu waa nu dabi. Adama ye ya kooramo kpuro ya tubum se.

A nuku dobu koowo

n sere dakuru ko

⁹ Bii durabu, a yerio wunen aluwaasirun saa soo. A wunen waaſu dio nge me wunen goru ga ki. Adama yeniba kpuron biru, a n ye ma Gusuno u koo nun soku siri yero.

¹⁰ Yen so, a nuku sankiranu wun wunen gorun di kpa a kisan kobu suuri. Domi aluwaasiru ka ten dam mu ra doonewa nge woo.

12

¹ N n men na, a wunen taka kowo yaayo wunen aluwaasirun saa soo, nuku

sankiranun t̄ſru tu sere na t̄e s̄o kaa n̄e,
a n̄ maa w̄aaru k̄i.

² Saa ye s̄o, kaa n̄ w̄a yam w̄okuru s̄o nge sanam me suru ka s̄o ka kperi, ye kpuro ya t̄ra n̄ kun me nge sanam me guru wiru ta wurama gura ȳa n̄ na ya kpa.

³ Yen t̄o te s̄o, kaa n̄ s̄awa nge yenun k̄so wi u diirim̄o berum s̄ n̄ kun me nge damgii wi u dam dwiia ma u ȳara t̄korun s̄ n̄ kun me nge kuro be ba som nambu ȳra ȳn s̄ ba n̄ maa dabi n̄ kun me nge kuro be ba kun kp̄e bu maa yam wa saa fen̄ntin di.

⁴ Wunen w̄aaru ta ko n̄ s̄awa nge gambo ye ya kenua n̄ kun me nge n̄eru t̄n w̄akinu dwiia n̄ kun me nge gun̄bu ge ga sw̄i mari n̄ kun me nge womu ge ba mari.

⁵ Saa ye s̄o, kaa n̄ berum m̄o à n̄ gunguru ȳom̄o kpa a n̄ wahala m̄o à n̄ s̄im̄o. Wunen seri yi koo burura nge d̄a w̄esu gasu. A n̄ maa kp̄e a ȳo nge twee. M̄ya kpee ȳanun nubura kun maa wunen bin̄e seeyam̄o. Domi s̄o teeru baawure u koo da win w̄a yee d̄akir̄o kpa wuri yi n̄ora baama swee s̄o.

⁶ Saa yera w̄aaru ta koo kasira nge sii geesun ȳoni n̄ kun me tu kasira nge boo wuragu u n̄ kun me nge bw̄aaru daaro, n̄ kun me tu kasira nge d̄ako kaaru d̄ako s̄o

⁷ kpa t̄nun tii u wura tem̄o min̄ di u yara kpa win hunde yu wura Gusun̄o wi u raa n̄n ye w̄n mi.

⁸ Waaſu kowo u n̄e, ḡanu kpuro nu tubum s̄e, nu maa s̄awa biti.

Gariyin wii goberu

⁹ Yen biru, waaſu kowo u n̄ s̄a bwisigii t̄na, u maa t̄mbu ȳerun keu s̄osi. U m̄n dabinu swaa daki ma u nu w̄era, u nu wunana doo dooka.

¹⁰ U kookari kua ma u gari dori wa u yorua. Gari yi, yi s̄awa gari gee.

¹¹ Bwisigiin gari yi s̄awa nge yabiri yi yi ra t̄nun laakari yam̄e. M̄ya yi maa s̄a nge s̄oretii yi yi ȳru gabe. Yi weewa Gusun̄n min̄ di wi u s̄a kparo geo.

¹² Nen bii, ye n̄ tie, yera, a de yi nun bwisi k̄e. B̄a n̄ yin gari yorum̄o tirenu s̄o, tire ni, nu n̄ ko n̄ geeru m̄o. Keu bakan kobu bu ra maa wasi wasirasiewa.

¹³ Yen s̄o, su gari yi kpuron wii goberu swaa daki te ta n̄e, a Gusun̄o nasio kpa a win woodaba mem̄ n̄owa. Yera, n̄ weene baawure u ko.

¹⁴ Domi Gusun̄o u koo kookoosu kpuro siri ka mam si su beruan tii, geesu ka k̄susu.

WOMU GE GA DOBU BO

Ka Heberum ba tire te sokawa Womu ge ga dobu bo. Kurɔ ka durɔn kɪrun gariya ta mɔ.

Yuuba ba tire ten gari weesinawa ka kɪi te Gusunɔ u win tɔmbu Isireliba kɪa. Ma naane dokeobu ba maa tu weesina ka kɪi te Yesu Kirisi u win yigberu kɪa.

Tire ten kpunaa

- 1. Womu 1, wiru 1.1n di sere wiru 2.7.
- 2. Womu 2, wiru 2.8-17.
- 3. Womu 3, wiru 3.1n di sere wiru 5.1.
- 4. Womu 4, wiru 5.2n di sere wiru 6.3.
- 5. Womu 5, wiru 6.4n di sere wiru 7.11.
- 6. Womu 6, wiru 7.12n di sere wiru 8.5a.
- 7. Womu 7, wiru 8.5b-14.

¹ Womu ge ga dobu bo wee. Salomɔɔwa ga ka yā.

Kurɔ ka durɔn faagi

Kurɔ u neɛ,

² a man s̄s̄suo ka wunen tiin nɔɔ.

Domi wunen kɪrun kookoosu su tam dobu kere.

³ Wunen wani yi nuburu do.

A s̄aawa nge turare ye ya pusa.

Yen s̄na wɔndiaba ba nun kɪ.

⁴ A man tii gawema kpa su nun naa sw̄ii ka duka.

A s̄aawa nen sunɔ, a ka man doo wunen wāa yerɔ.

Wunen saabuwa sa nuku dobu mɔ.

Wunen kɪru ta tam dobu kere.

Ba gem mɔ be ba nun kɪ.

⁵ Yerusalemun wɔndiaba, i swaa dakio i nɔ.

Na t̄iri, adama na s̄a kurɔ burɔ.

Na t̄iri nge Kedaan kuu bekuruginu,

adama na wāwa nge beke karenu ni nu wāa Salomɔn sina kpaarɔ.

⁶ I ku man gem ȳen s̄ na t̄iri.

S̄ɔɔwa u man kua mɛ.

Nen sesubu ba ka man m̄oru kua.

Ba man kua ben reseem dāa gbaarun k̄ɔso.

Adama na n̄ nen tiigiru k̄ɔsu.

⁷ A man s̄ɔɔwɔ nen k̄inasɪ mi a ra wunen sabenu kpare,

ka mi a ra de nu s̄ɔɔ sure.

Kpa na kun maa sirene wunen berusebun sabenun suunu s̄ɔɔ.

Yāa kparoba neɛ,

⁸ wune wi a tɔn kurɔbu kpuro buram kere,

à kun yam mi ȳɛ, a doo a yāa ḡɔɔn yira sw̄ii.

Kpa a wunen bonu kpara kparobun wāa yerun bokuɔ.

Durɔ u neɛ,

⁹ nen k̄inasɪ, a ka dum nia weene

ye ya Egibitin sunɔn tabu keke gawamɔ.

¹⁰ Wunen bura yānu nu ra de wunen baanu nu man w̄ere.

Wunen w̄ira ka goonu wā.

Yāa kparoba neɛ,

¹¹ sa ko nun saba kua ye ya wura ka sii geesu menne.

Kurɔ u neɛ,

¹² sanam mɛ sina boko u s̄ɔ ka wigibu, nen turaren nubura pusa.

¹³ Nen k̄inasɪ u nuburu dowā nge turare ye ba m̄ miru,

ye ya sure nen tororɔ.

¹⁴ Nen k̄inasɪ u s̄aawa nge dāa w̄ɛ burasu.

Su ra kpiwa reseem dāa gbaarɔ Engedio.

Durɔ u neɛ,

¹⁵ nen k̄inasɪ, a s̄aawa kurɔ burɔ.

Wunen noni yi ballimɔ nge waa bakagii.

Kurɔ u neɛ,

¹⁶ nen k̄inasɪ, a s̄aawa durɔ burɔ,

wuna a man w̄ere.

Besen kpin yeru ta ko n nɔɔ ne nge yaka bekusu.

¹⁷ Dāa ye ba m̄ seduru, yera ba ka besen dirun dāa mwaaanatia kua.

Ma ba ten yari kua ka dāa ye ba m̄ sipere.

2

¹ Nena na s̄a nge gunarun biibii ye ya kpia tem t̄ɛɛraɔ.

Na maa s̄a nge yakasun biibii ye ya wāa w̄w̄w̄aɔ.

Durɔ u neɛ,

² à n nen k̄inasɪ wa win wɔndia kpaasibun wuuru,

u ra n s̄aawa nge biibii ye ya wāa s̄akin suunu s̄ɔɔ.

Kurɔ u neɛ,

³ à n nen k̄inasɪ wa aluwaasiban suunu s̄ɔɔ,

u s̄aawa nge dāa te ba m̄ p̄amie d̄anun suunu s̄ɔɔ t̄en marum mu dibu do.

Na ra k̄a na n s̄ɔ win saarɔ.

⁴ U ka man da mi ba ra t̄ɔɔ baka d̄ianu di.

Ma u man nenua ka k̄iru.

⁵ Wee k̄ira man barɔ kua.

A man dam k̄ɛ ka kira duronu, ka p̄amien marum.

⁶ Na k̄i na n nen wiru s̄andi win n̄om d̄warɔ,

kpa win n̄om geu gu man bokasi.

Durɔ u neɛ,

⁷ beɛ Yerusalemun wɔndiaba, na beɛ s̄ɔmɔ

ka yeɛ kpiki ka nennun ȳisinu,

i ku nen k̄inasɪ yamia saa ye u n̄ k̄i u se.

Durɔ u wee

Kurɔ u neɛ,

⁸ na nen k̄inasin nɔɔ nɔmɔ.

Wɔɔ u guunu sarikiramɔ u wee.

⁹ U s̄aawa nge yaa kpiku n̄ kun mɛ nge gini kpema.

Wi wee dirun biruɔ,

u man m̄ɛrima f̄enentin di.

¹⁰ Ma u ka man gari kua u neɛ,

a seewo nen k̄inasɪ, kurɔ burɔ, a na.

* **2:11** gura ya ȳɔra - Isireliban temɔ, puran saa gura ra ne.

11 Wee puran saa ya doona,
ma gura ya yōra *.

12 Biibii ya kpia yam kpuro.
Sa gunɔ bwese bwesekan swīi nɔɔmɔ.
Kparukonun swīi yi nɔɔra besen tem sɔɔ.

13 Daa te ba mɔ figie ta marum torumɔ,
ma resem tɔkan wɛsun nubura pusa.

A seewo, a na nen kīnasi, kurɔ burɔ,
14 wunɛ wi a s̄aa nge s̄akus̄a ye ya w̄aa kpee
baa sɔɔ ya kukua.

A man wunen wuswaa s̄ɔs̄io.

A de n wunen nɔɔ nɔ.

Domi wunen d̄ak̄era nɔɔbu do.

M̄eya maa wunen wuswaa ra man w̄ere.

Kurɔn m̄ero u n̄ee,

15 i sun demaku binu mw̄er̄io
ni nu besen resem gbaaru sankumɔ saa ye ya
w̄esu s̄aa.

Kurɔ u n̄ee,

16 nen kīnasi u s̄aawa negii,
na maa s̄aa wigii.

U win sabenu kparamɔ yakasun biibiin su-
unu sɔɔ.

17 A de a ḡosira, nen kīnasi, a n w̄aa guunu
w̄ollɔ

a n s̄aa nge yaa kpiku ñ kun m̄e nge gini
kp̄ema,

sere s̄ɔɔ u ka du saaru tu kp̄a.

Kurɔ u ka win kīnasi dosimɔ

Kurɔ u n̄ee,

3

1 w̄oku girira na kp̄i nen kp̄in yeru w̄ollɔ.

Na kasu wi nen ḡoru ga k̄i.

Adama na ñ n̄n wa.

2 N n men na, kon sewa n b̄osu wuu sɔɔ,
gen sw̄eeɔ ka gen yaburɔ na n kasu wi nen
ḡoru ga k̄i.

Na n̄n kasu kasu, adama na ñ n̄n wa.

3 Ye wuu gen k̄sob̄a b̄osu ba wuu m̄er̄imɔ,
ba man wa,

ma na bu bikia na n̄ee, i nen kīnasi wa?

4 Ye na bu deri kese, yera na nen kīnasi wi wa.

Na n̄n s̄ere, na ñ n̄n ȳdsu

sere na ka n̄n da nen m̄ero wi u man maran
dirɔ.

5 B̄ee Yerusalemun w̄andiaba,
na b̄ee s̄ɔmɔ ka ȳee kp̄iki ka nennun ȳisinu,
i ku nen kīnasi yam̄ia saa ye u ñ k̄i u se.

Kurɔ u n̄ee,

6 wara u saram wee ḡbaburun di meni nge
wii t̄ia.

U turare ye ba m̄ɔ miru ka turare dek̄agia
bwese bwesekan nuburu m̄ɔ.

7 Salom̄on kp̄in yera ba s̄ɔwa ba ka wee,
Isireliban tabu durɔ dam̄gibu wata ba n̄n
swīi ba w̄aa ḡon ḡonka.

8 Be kpuro ba ka takobi sannɔ ȳe.

Ba s̄aawa tabu durɔbu.

Ben baawure u win takobi bek̄i win ȳes̄ao

u ka s̄oru s̄aa baa yibereba b̄a n kurama
w̄okuru.

9 Sina boko Salom̄ɔ u dera ba n̄n amakeen
kitaru kua ka d̄aa ye ba ka na Libanin
di.

10 Ma ba ten suatian deki kua ka sii geesu.

Ba maa ten ḡballitia kua ka wura.

Ba ten sin yerun leferi beku wun̄mgiru
wukiri

te Yerusalemun w̄andiaba ba buraru kua
k̄irun s̄ɔ.

11 I yarima b̄ee S̄onin w̄andiaba, i sina boko
Salom̄ɔ wa.

U win furɔ doke ge win m̄ero n̄n dokea saa
ye u kurɔ kp̄aaru kua.

D̄oma te, u w̄aa nuku dobu sɔɔ.

Durɔ u n̄ee,

4

1 a s̄aawa kurɔ burɔ, nen kīnasi.

Wunen n̄ni yi ballimɔ nge waa bakagii
wunen s̄onditian w̄erin di.

Wunen seri yi s̄aa nge boo wuuru te ta
saramam̄ Galadin guuru w̄ollun di.

2 Wunen donnu nu buriri nge ȳaa n̄n sansu
ba b̄ɔra nu nim n̄orum wee.

Nu maa n̄ɔ n̄ewa sw̄ee sw̄ee, nin gara kun
kande.

3 Wunen n̄ɔ ga sw̄er̄iwa nge tom,

ma ga waabu w̄a.

Wunen baanu nu ballim̄owa nge dire s̄ons̄om
bia wunen s̄onditian w̄erin di.

4 Wunen w̄ira w̄awa nge Dafidin dii bw-
ereku gagu

mi ba ra tabu ȳanu bere.

Wunen saban bataniba ba s̄aa nge tabu ȳaa ni
ba bw̄e mi.

5 Wunen bw̄asu s̄aa nge yaa kp̄ikin binu yiru
ni nu yakasu dim̄ɔ biibiin suunu sɔɔ.

6 Sere s̄ɔɔ u ka du saaru tu kp̄a,
kon da guuru w̄ollɔ mi turare ye ba m̄ɔ miru
ka turare dek̄agia ya w̄aa.

7 A s̄aawa kurɔ burɔ, nen kīnasi.

A ñ bau gagu m̄ɔ.

8 A na su doona saa Libanin guunun di

ka Seniri ka H̄em̄on guurun di
mi gbee sinansu ka musuku yambar̄osu ra n
w̄aa.

9 Besen n̄ni yi n yinna, ñ kun m̄e n̄n wunen
saban batani tia wa,

wunen k̄ira ra nen ḡoru kpuro mw̄ewa, nen
sesu, nen kurɔ.

10 Wunen k̄iru ta nuku dobu m̄ɔ nen sesu, nen
kurɔ.

Wunen k̄iru ta tam dobu kere.

M̄eya maa wunen turaren nuburu ta do ta
turare kpuro kere.

11 Wunen n̄ɔ ga s̄s̄ubu do nge tim bau.

Tim ka bom mu w̄aa wunen n̄ɔ sɔɔ.

Wunen ȳanu nu nuburu dow̄a nge d̄aa te ba
m̄ɔ seduru Liban̄io.

12 A s̄awa nge d̄aa gbaaru te ba kara koosi,
nen sesu, nen kuro.

A s̄awa nge d̄ak̄o ye ba kenua, n̄ kun me nge
bwia ye ba mara.

13 Wunen nim mu d̄aa gbaarun d̄anu
ȳkam̄o.

Nin binu ni ba sokum̄o gerenadi nu do too.

M̄eya lalle ka naadi ya maa kpia mi,

14 ka safarani, ka yaka si su nuburu do, ka
kan̄eli,

ka d̄aa ni ba ra ka turare dekagia ko, ka miru,
ka aloesi,

ka sere yaka si su nuburu do bu kpuro.

15 Wune a s̄awa nge d̄aa gbaarun d̄ak̄o

n̄ kun me nge bwia ye ya nim sum̄o
me mu wee saa Libanin guunun di.

Kuro u nee,

16 s̄ao ȳesi ȳesikan wosu,

i seewo i nen d̄aa gbaarun d̄anu k̄o,

kpa nin nubu duroru tu yari kpuro.

I de nen k̄inasi u du win d̄aa gbaaru s̄ao

kpa u yen d̄aa bii geenu di.

Duro u wee

Duro u nee,

5

1 na dua nen d̄aa gbaaru s̄ao,

nen sesu, nen kuro.

Na nen turare ye ba m̄o mirun d̄aa yorim̄o ka
kiki si su nuburu do.

Na nen tim baun tim dim̄o.

Na nen tam ka nen bom narum̄o.

Yerusalemun w̄ondiaba ba nee,

i dio, be e i k̄iane.

I noruo kpa i n k̄iru bar̄o.

Kuro u gambo wukia

adama n dakuru kua

Kuro u nee,

2 na d̄o adama nen bw̄era ya n̄ kp̄i.

Na ka nen k̄inasi dosim̄o u gambo soom̄o.

Duro u nee,

a man ken̄io, nen sesu, nen k̄inasi.

Wune wi a s̄aa nge s̄akus̄a, a yiba.

Nen wira nikerera.

Ma nen seri nim s̄era.

Kuro u nee,

3 wee na nen yaberu pota.

Kon maa kp̄i n se n tu sebe?

Na nen k̄ori kpakia k̄o, yera kon maa se n yi
disinu k̄o?

4 Yera nen k̄inasi wi, u win nomu kp̄em̄a
gambon wem di,

ma nen bw̄era wura win mi.

5 Na seewa n ka n̄n ken̄ia.

Turare ye ba m̄o miru ya d̄akum̄o nen
noman di gambon nenutia s̄ao.

6 Na nen k̄inasi ken̄ia,
adama na deema u doona.

Nen bw̄era raa wura win mi, sanam me na
win n̄o nua.

Na n̄n kasu kasu, na n̄ n̄n wa.

Na n̄n soka, u n̄ wure.

7 Wuu gen k̄sobu ba ka man yinna.

Ba man so ba m̄era kua.

Be ba gb̄araru k̄su, ba nen s̄onditia mwa.

8 Be e Yerusalemun w̄ondiaba, na be e kanam̄o,
i n nen k̄inasi wa, i n̄n s̄ow̄o win k̄ira man
bar̄o kua.

Yerusalemun w̄ondiaba ba nee,

9 wune wi a kur̄obu kpuro buram kere,

mba wunen k̄inasi wi, u m̄o ye goo kun m̄o a
ka sun s̄om̄o me.

Kuro u nee,

10 nen k̄inasi, t̄on sw̄aw̄a, win wuswaa
ballim̄o.

T̄ombu nar̄obun suba w̄okuru (10.000) s̄ao,
wiya kaa waabu gbi.

11 Win wuswaa ya ballim̄o nge wura gea.

Win seri yi t̄iriwa nge gun̄o moran sansu.

12 Win n̄ni yi s̄awa nge waa bakagii ye ya
w̄aa daar̄o.

Win n̄ni kpiki yi s̄awa nge bom bekum.

N̄ni yi, yi ka kpee gobiginu weene ni ba
doke taabu s̄ao.

13 Win baanu nu w̄awa nge turare bii yi yi
kpiibu wee.

Win n̄o ga s̄awa nge biibii ȳen min di
turare ya d̄akum̄o.

14 Win nom̄a ya ka wuran suma weene ye ba
kpee gobiginu dokea.

Win wasi yi w̄oru nge suunu don te ba
w̄ariasia

ba buraru koosi ka kpee buranu ni nu n̄ni
boogu m̄o.

15 Win k̄ori yi s̄awa nge gbere yiru ye ba kua
ka kpee kpkiru.

Ma ba ye gira wura gean w̄oll̄o.

À n n̄n m̄era, u s̄awa nge Libanin d̄aa ni
ba m̄o seduru.

16 Win n̄on gari do.

Wi s̄ora nen bw̄era ra n w̄aa mam mam.

Be e Yerusalemun w̄ondiaba, me nen bar̄o
k̄inasi wi, u s̄awa mi.

Yerusalemun w̄ondiaba ba nee,

6

1 mana wunen k̄inasi wi, u da,

wune wi a kur̄obu kpuro buram kere.

Bera mana u gere, kpa su ka nun wi kasu.

Kuro u nee,

2 nen k̄inasi u dawa win d̄aa gbaar̄o,

mi turare bii w̄a yi yi kpiibu wee,

u ka win sabenu kpara kpa u biibii b̄ori.

3 Na s̄awa nen k̄inasigii, ma u maa s̄aa negii.

U win sabenu kparam̄o biibiin suunu s̄ao.

Nge me kuro win wasi s̄a

Duro u nee,

4 a girima m̄o nge wuu ge ba m̄o Tirisa.

Nen k̄inasi, a w̄a nge Yerusalemu.

A nanum m̄o nge tabu s̄ia ka yen gidi b̄ora.

5 A ku maa man m̄eri.

Domi wunen n̄ni yi nen k̄iru seeyam̄o.

Wunen seri yi s̄aa nge boo wuuru
te ta saramama Galadin guurun wallun di.
6 Wunen donnu nu buriri nge ȳaa n̄n sansu
ba b̄ara

nu nim n̄rum wee, nu maa n̄o n̄wa sw̄ee
sw̄ee, n̄n gara kun kande.

7 Wunen baanu nu ballim̄owa nge dire
sansom bia wunen s̄anditian w̄erin di.

8 Sinanibun geera s̄aawa wata,
sina kur̄obu maa w̄ene.

W̄ondiaban geera kun n̄ru m̄o be.

9 Adama n̄n k̄inasi wi, u n̄ bau m̄o,
u s̄aawa n̄n̄em be s̄oo.

U s̄aawa win meron bii w̄ondia teereru te u
k̄i too.

W̄ondia be ba n̄n wa, ba n̄e,
u s̄aawa domarugii.

Sinanibu ka ban sina kur̄obu ba maa n̄n
siara ba n̄e,

10 wara u yarimam wee nge buruku s̄oo.

Wara u w̄a m̄e nge suru.

Wara u ballim̄o nge s̄oo.

U nanum m̄o nge tabu s̄ia ka yen gidi b̄ara.

11 Na da d̄aa gbaar̄o mi d̄aa marum w̄aa,
n ka wa yakasu s̄u n̄ k̄pia w̄owa,
k̄pa n̄ wa res̄em t̄oka ȳa n̄ k̄para,
k̄pa n̄ maa wa d̄aa te ba m̄o gerenadi t̄a n̄ w̄esu
s̄aa.

12 Na n̄ ka baaru n̄n bw̄era man sua,
ya man doke n̄n tambun tabu kekeban su-
unu s̄oo yi dumi gawe.

Kur̄obu ka w̄ondiaba ba n̄e,

7

1 a ḡosirama, a ḡosirama, Sun̄emun bii,
a ḡosirama su nun m̄eeri.

M̄ban s̄na i n̄e Sun̄emun bii m̄eera
nge wi u yaam̄o t̄on wuunu yirun baa s̄oo.

Dur̄o u n̄e,

2 w̄ondia b̄eeregii, wunen naasu su w̄a
salubata s̄oo.

Wunen para ya w̄awa nge saba.

Wi u ye kua m̄am̄on tiwa.

3 Wunen bw̄irun gira yera s̄aawa bw̄erere
nge n̄ran n̄o

ye ya ku ra tam k̄pe.

Wunen b̄aso ga sw̄eri nge alikama ye ba ka
biibii sikerene.

4 Wunen bw̄asu s̄aawa nge yaa kpikun binu
yiru.

5 Wunen w̄iru ta buririwa nge suunu donnu.
Wunen n̄ni yi d̄ereewa nge Hesibonin yeru

si su w̄aa wuu b̄oko gen k̄onn̄n b̄okuo.
Wunen w̄eru ta dendewa mam mam nge

Libanin k̄osu yeru

te ta Damasi m̄eera.

6 Wunen wira suarewa nge guu te ba m̄o
Kaam̄eli.

Ma wunen tara ya ballim̄o nge beku gobigiru
sere ya sina bokon bw̄era kpuro mwa.

7 Wunen buram banda, a man w̄ere too.

Wune s̄ora n̄n k̄iru kpuro w̄aa.

8 Wunen wasi yi dendewa nge kpakpa b̄aa.

Wunen bw̄asu su s̄aawa nge d̄aa marum
swaaru.

9 Na n̄e, kon kpakpa ȳowa k̄pa n̄ yen marum
n̄ene.

Wunen bw̄asu su s̄aawa nge res̄em swaaru.

Wunen w̄esiaru ta nuburu do nge d̄aa
marum m̄e ba m̄o p̄omu.

10 N̄a n̄ nun s̄su, na ra n̄ nuku dobu m̄o nge
wi u tam durom n̄ora.

Kur̄o u n̄e,

tam m̄e, mu kokuo n̄n k̄inasin s̄o

mu du win n̄o s̄oo ù n̄ dweeyama.

11 Na s̄aawa n̄n k̄inasigii,

ma win k̄iru kpuro w̄aa n̄e s̄oo.

K̄iana s̄ora nuku doba w̄aa

Kur̄o u n̄e,

12 n̄n k̄inasi, a yarima su da baru k̄paano k̄pa
sa n̄ w̄aa mi.

13 Bururu sa ko se su da d̄aa gbaar̄o,

su wa res̄em t̄oka ka d̄aa te ba m̄o

gerenadi ȳa n̄ k̄pare ya w̄esu s̄aa.

Miya kon nun k̄iru s̄asi.

14 D̄aa te ba m̄o mandaragore ta ten turare
ȳekamo.

Bes̄en ȳenu k̄onn̄ow̄o, sa d̄aa marum kpuro
m̄o m̄e mu dobu bo,

ginakugim ka gis̄oku gegim.

Na m̄e kpuro yii wunen s̄o n̄n k̄inasi.

8

1 À n̄ daa s̄aa n̄n sesu m̄ero turosi, kon ka
nun yinna t̄ow̄o,

k̄pa n̄ nun b̄okasi, goo kun maa man gemm̄o.

2 Kon ka nun da n̄n meron ȳenuo

k̄pa a man bwisi k̄e.

Kon nun tam nubu durorugim w̄e

m̄e na kua ka d̄aa bii ni ba m̄o gerenadi.

3 Na k̄i na n̄ n̄n wiru s̄andi win n̄m d̄war̄o,

k̄pa win n̄m geu gu man b̄okasi.

4 B̄ee Yerusalemun w̄ondiaba, na b̄ee s̄om̄o,

i ku n̄n k̄inasi yam̄ia saa ye u n̄ k̄i u se.

W̄ondiaba ba n̄e,

5 wara u wee ḡaburun di u win k̄inasi gballi.

K̄irun dam

Kur̄o u n̄e,

na nun yam̄ia d̄aa saar̄o wunen ȳenun b̄okuo,
mi wunen m̄ero u wunen gura sua u nun
mara.

6 A de n̄e turoton gari yi n̄ w̄aa wunen ḡaruo.

A de a n̄e turo b̄okasi.

Dom̄i k̄iru ta dam m̄owa nge ḡoo.

Nisinu nu maa s̄aawa ḡaa ḡobunu nge
ḡor̄ibun w̄aa yeru.

Nin dam mu s̄aawa nge d̄so yari.

Yinni Gusun̄on min diya yi wee.

7 Nim w̄okun nim ka m̄en k̄p̄aru mu n̄ k̄p̄e
mu k̄irun d̄so go.

Meya maa daanun nim yiburu ta n̄ k̄p̄e tu k̄i
te wukiri.

Tɔnu wi u win dukia kpuro wɛ bu ka nɔn
kɔan sɔ,
u n kɔi te wasi.

Yen kɔkɔrɔ, ba koo nɔn gɛmwa.

Kurɔn sesubu ba nɛɛ,

⁸ sa sesu piibu mɔ wi u kun gina bwaa kpia.
Amɔna sa ko nɔn kua sanam mɛ ba nɔn kɔan
na.

⁹ U n saa nge gb̄araru,

sa ko tu tāsisiawa ka sii geesu.

U n maa saa nge kɔnnɔ,

sa ko ge karewa ka daa ye ba mɔ sedurun
gambo.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁰ na saawa nge gb̄araru,

ma nen bwaa ya saa nge wuu kɔsobun waa
yeru.

Nɛn kɔnasi u yɛ ma na bɔri yendu mɔ win mi.

Durɔ u nɛɛ,

¹¹ Salomɔɔ u resɛm tɔkan gbaaru mɔ Baali
Hamɔɔwɔ.

Ma u gbaa te kɔsobu namu sɔndia.

Ben baawure u ra ka sii geesun gobi nɔrɔbu
(1.000) nɛwa

bu sere gbaa ten marum sɔri.

¹² Salomɔɔ u win sii geesun gobi nɔrɔbu
(1.000) suo u n mɔ,

kpa u win gbaa kɔsobu yen goobu (200) wɛ.

Nɛna na nen tiin resɛm gbaaru mɔ,

ma na tu kɔsu.

¹³ A de n wunen nɔɔ nɔ nen kɔnasi,

wune wi a ra n waa daa gbaaru sɔɔ.

Kpaasiba kɔi bu gu nɔ.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁴ a wasi suo nen kɔnasi,

kpa a n saa nge yaa kpiku n kun mɛ nge gini
kpɛma

ye ya waa guuru wɔllɔ mi yaka nubu
durorugisu waa.

ESAI

Tire ten gari yi s̄awa bonu ita.
 B̄onu gbiikaa wiru1n di sere wiru 39.
 Yudaban wahalan gariya b̄onu gbiikaa ye,
 ya m̄. Waati ye s̄o, Yudaba ba Asirigibun
 berum m̄. Adama Gusun̄n s̄om̄ Esai u wa
 ma n̄ ñ berum me t̄ona mu s̄a ben wahala.
 Ye ya maa s̄a ben wahala, yera mem̄ n̄obu
 sariru ka durum ka naane ye ba ñ Gusun̄
 s̄a. Yen s̄na Esai u Yudaba ka ben kparobu
 kir̄o kua bu ka ḡsu ḡsia kpa bu wura bu gem
 sw̄i ben w̄aru s̄o. U maa bu s̄owa ma goo
 u koo yarima Dafidin bweserun di kpa u ka
 b̄ori yendu na handunia.

B̄onu yiruse wiru 40n di sere wiru 55.
 B̄onu yiruse sun s̄om̄ saa ye ba Yuuba
 yoru mw̄era ba ka da Babiloni. Saa ye s̄ora
 Gusun̄n s̄om̄ Esai u win t̄ambu s̄owa ma
 Gusun̄ u koo bu yakia kpa u ka bu wurama
 ben tem̄ bu w̄a kpaaru di. Esai u maa
 sun s̄om̄ tire te s̄o ma Gusun̄wa u ḡanu
 kpuro n̄ni win n̄mu. Wiya u dera ḡanu
 kpuro kooram̄. Saa win t̄ambu Isireliban
 min diya handunia ya koo durom wa.

B̄onu itase wiru 56n di sere wiru 66.
 Yuu be ba wurama yorun di ba w̄a
 Yerusalem̄, ben gariya bonu itase ya m̄.
 Esai u bu dam k̄a u n̄e, Gusun̄ u koo win n̄o
 mw̄eru yibia u handuniagibu siri. U maa
 bu gem kobu ka t̄o w̄er̄arugiru ka ȳkunu
 ka kananun gari yaayasiam̄. Esai wiru 61:1-
 2n gariya Yesu u denda sanam me u win
 samburu torua.

Tire ten kpunaa

1. Ba Isireliba ka Yudaba kir̄o m̄, wiru 1n di sere wiru 12.
2. Yinni Gusun̄ u koo bwese tukunu s̄eyasia, wiru 13n di sere wiru 23.
3. Siri d̄aakibu, wiru 24n di sere wiru 27.
4. Kir̄aba ka maa n̄o mw̄enu, wiru 28n di sere wiru 33.
5. Siri d̄aakibu, wiru 34n di sere wiru 35.
6. Sina boko Esekiasi ka Asirigibu, wiru 36n di sere wiru 39.
7. Nuku yemiabun n̄o mw̄enu, wiru 40n di sere wiru 55.
8. Labaari dora, wiru 56n di sere wiru 66.

B̄ONU GBIKAA

¹ Tire ten gari yi s̄awa gari yi Gusun̄n s̄om̄ Esai Am̄tin bii u gerua Yudaban s̄, ka sere ben wuu Yerusalemun tiin s̄. U gari yi geruawa sanam me sinam beni, Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yuda.

T̄n be ba ku ra ḡanu tubu

² Yinni Gusun̄ u n̄e,
 w̄allu ka tem, i ka man n̄ow̄o.
 Na nen bibu seeya,

na bu swaa s̄osi,
 adama ba man seesi.
³ Naa kin̄enu nu ra n̄ nin kparo ȳ.
 Ketekunu nu ra n̄ maa ȳ mi nin yinni u ra nu d̄ianu yiiye.

Adama nen t̄ambu Isireliba ba ñ mam k̄i bu ḡanu gia.
 Ba ku ra ḡanu tubu.

⁴ Ma Esai u n̄e,
 be Isireliba, b̄ruroba i s̄a,
 domi i durum m̄wa.
 Toranu nu yiba be n̄ suunu s̄o.
 Nuku k̄osurun w̄ara i w̄a.
 Be kpuro i sankirewa,
 domi i Yinni Gusun̄ deri.
 I n̄n gema, wi, wi u s̄a be n̄ Yinni D̄ero,
 ma i n̄n biru kisi.

⁵ S̄eyasia bir̄ u koo maa be ko,
 domi n̄n dabina i n̄n seesi.
 I s̄awa nge t̄onu win bwisikunu kun w̄,
 ma u daa k̄sa m̄.

⁶ Saa win wirun di sere ka win naa taran̄,
 kpuro barara.
 Domi ba ñ win m̄eraba ka win bosu teye
 bu tim gungim doke bu sere mam n̄e, ba
 koo b̄ke.

⁷ Be n̄ tem mu kua bansu.
 Men wusu d̄o mwaakira.
 I t̄n tukobu m̄era ba ka men d̄ianu gura,
 ba ñ ḡanu deri.

⁸ Ma Yerusalemu ya tiara ye t̄ona.
 Ya k̄ore nge kuru res̄em gbaarun suunu s̄o,
 ñ kun me, gber̄o.
 Ya ȳ tom ye t̄ona

nge wuu ge ba tabu bure ba doona.
⁹ Gusun̄, w̄allu ka tem Yinni
 ù kun daa be n̄ sukum fiiko faaba kue
 Yerusalemu ye s̄o, ya koo raa kam kowa nge
 Sodomu ka Gom̄ra.

S̄a te Gusun̄ u tusa

¹⁰ Ma Gusun̄ u n̄e,
 be wirugibu be i ka Sodomugibu weene,
 i n̄, Yinni Gusun̄n gari swaa dakio.
 Be be i maa tie, i ka Gom̄ragibu weene,
 i nen wooda mem̄ n̄ow̄o.

¹¹ I t̄ama be n̄ ȳku dabi ni, nu man ḡanu s̄a?
 Be n̄ ȳku ȳanu ka ȳku gum
 me i ra ka man ȳku d̄o mwaararuginu kue,
 ya den man tusa.

Na wasira ka be n̄ yaa sabenun yem
 me i ra ȳke nen s̄a yero.
¹² Ye i ra n̄e nen s̄a yero ka w̄rubu,
 yeya na be bikia?

¹³ Be n̄ k̄e ni i ka naam̄ mi kama.
 I ku ra maa ka nu na.
 Be n̄ turare ya ñ man nuburu dorem̄.
 I ku maa man ye d̄o doke.
 Na den be n̄ k̄sa ye tusa
 ye i ra ko i n̄ menna nen s̄a yero
 i ka man s̄a, suru ù n̄ yara,

ka tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ,
ka sere maa tɔɔ bakanun saa.
I ku maa man tɔɔ baka nin bweseru diiya.
¹⁴ Na maa bɛɛ sɔɔmɔ,
bɛɛn tɔɔ baka ni kpuro nu man tusawa.
Nu man s̄awɛwa s̄omu bakanu.
Na maa wasira n ka nu sobe.
¹⁵ Baa i n bɛɛn kanaru denyasiamɔ,
na ku ra nu swaa daki.
I n noma yiiya wɔllɔ i ka kanaru ko,
na ra nɛn wuswaa s̄iiyɛwa,
na kun bɛɛ mɛɛra.
Domi bɛɛn noma tɔmbun yɛm yiba be i go.
¹⁶ Yɛn sɔ, i tii s̄arasio
i nuku k̄suru deri,
kpa i ku maa k̄sa ko.
¹⁷ I seewo i gea ko,
kpa i n gem sw̄i.
I be ba dam d̄arema faaba koowo.
I gobekuba w̄ɛyɔ ye n s̄aa begia,
kpa i ka ḡominibu yina.
¹⁸⁻¹⁹ I na su wesiana kpa su n̄ɔnsina.
I n wura i man n̄ɔwa,
baa bɛɛn ḡoru ḡa n t̄ri nge weke biru,
kon gu d̄ɛrasia gu burura nge w̄ɛsu.
Baa ḡa n maa s̄irin na nge w̄ɛ wunɔmgii,
ga koo burura nge w̄ɛ kpiki,
kpa i tem m̄en d̄ia geenu di.
²⁰ Adama i n yina, ma i man seesi,
ba koo bɛɛ gowa tabu sɔɔ ka takobi.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Yerusalemu d̄ɛrasia

²¹ Gusunɔ u nɛɛ,
Yerusalemu, wune wi na raa naane s̄aa,
wee a kua nge kurɔ sakara kowo,
wi u win durɔ deri.
Domi yellu gemgiba raa yiba wune sɔɔ.
Adama gisɔ, t̄n gowobu tanawa ba nun
w̄aasi.
²² A raa s̄aa nge sii geesu.
Wee a kua nge sii bisu.
A raa s̄awa nge tam gem.
Adama t̄ɛ, a kua nge tam mɛ ba nim doke.
²³ Wunen wirugiba man seesi,
ma ba ka gb̄enɔbu n̄ɔɔ tia s̄aa.
Be kpurowa ba ra n k̄ɛnu ȳiyɔ,
kpa ba n n̄ɔm biran k̄ɛnu naa gire.
Ba ku ra gobekuba w̄ɛ ye n s̄aa begia,
ba ku ra maa ka ḡominibu yine.
²⁴ Yɛn sɔ, i swaa dakio i n̄ɔ
ye nɛ Gusunɔ, wollu ka tem Yinni na gerumɔ,
nɛ wi na s̄aa bɛɛ Isireliban dam.
Na nɛɛ, kon bɛɛ nɛn yibɛrɛba m̄oru k̄ɔsie
kpa nɛn m̄oru yu wa yu sure.
²⁵ Kon bɛɛ noma doke
kpa n bɛɛ w̄ɔ nge sisu
n bɛɛn disinu kpuro wuna
kpa i d̄ɛra.
²⁶ Kon bɛɛ kua nge yellu.

Siri kowobu ba n̄ maa n̄ɔm biran k̄ɛnu
m̄waamɔ.
Mɛya ba n̄ maa bwisi k̄ɛɔbun n̄osu gum
t̄ɛɛnimɔ.
Saa yera ba koo nɛɛ,
gemgibu ka naanegibun wuuwa mini.
²⁷ Kon Yerusalemu yakia ȳa n nɛn k̄iru sw̄i,
kpa n maa yen t̄ambu w̄ora
be ba ḡoru ḡɔsia mi kpuro.
²⁸ Be ba man seesi, kon bu kam koosia.
Be ba durum m̄ɔ, kpa n bu go.
Be ba maa man biru kisi, kpa n bu kpeerasia.
²⁹ Saa ye sɔɔ, d̄aa bakanu ka d̄aa s̄ɔɔ
si su s̄aa bɛɛn b̄uu yenu,
su koo de i sekuru wa.
³⁰ I ko kowa nge d̄aa baka ni,
sanam mɛ nin wurusu dellamɔ,
n̄ kun mɛ nge d̄aa s̄ɔɔ si,
sanam mɛ su n̄ maa nim waamɔ.
³¹ Wi u tamaa u dam m̄ɔ u koo ko nge yakasu,
kpa win kookoosu su n̄ s̄aa nge d̄ɔɔ buri,
kpa u d̄ɔɔ m̄waraa ka win kookoo si sannu.
Goo sari wi u koo kp̄i u bu faaba ko.

2

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Esai Amatin
bii s̄ɔɔwa k̄asiru sɔɔ, Yudaba ka ben wuu
Yerusalemu n̄ s̄.

B̄ori yɛn te ta ko n w̄aa

sere ka baadommaɔ

(I maa m̄ɛrio naasu 2-4, M̄isee 4:1-3)

² U nɛɛ, saa d̄aaka sɔɔ,
guu t̄ɛn mi Yinni Gusunɔn s̄aa yera gire,
ta koo guu ni nu tie bɛɛrɛ kera,
kpa bwesenu kpuro nu na mi,
³ nu nɛɛ, i na su da Yerusalemuɔ
su ȳɔ Yinni Gusunɔn guurɔ
mi Isireliba ba ra n̄n̄n s̄a.
Kpa u sun win swɛɛ s̄ɔɔsi
su s̄i yi sɔɔ.
Ba koo gere mɛ,
domi guu ten min diya u koo win wooda
yara
kpa u gari geruma.
⁴ U koo bwese dabinu siri,
kpa bwese ni, nu nin takobiba b̄ɔɔri
nu ka tebonu seku.
Mɛya nu koo maa nin yaasi b̄ɔɔri
nu woba so.
Bweseru gara kun maa garu seesimɔ.
Ba n̄ maa ben bibu tabu toobu s̄ɔɔsimɔ.
⁵ Bɛɛ Yakɔbun yɛnugibu,
i na su da su s̄i yam bururam sɔɔ,
mɛ Yinni Gusunɔ u sun w̄ɛmɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo be ba tii sue kam koosia

⁶ Yinni Gusunɔ, wee a wunen t̄ambu
Yakɔbun yɛnugibu deri,
domi ba s̄ɔɔ yari yerugibun s̄aaru m̄ɔ.

Ma ba wari dobo dobon kobu sɔɔ nge Fil-
isitiba.

Ba da ba ka tɔn tukobu arukawani bɔkua.

⁷ Ben tem mu sii geesu ka wura yiba.

Arumani ye ya wāa mi, ya n nɔru mɔ.

Tem mɛ, mu maa dumi yiba,

ka tabu keke sisugii yi yi n geeru mɔ.

⁸ Ba bwāarokunu seka baama.

Ma ba nu yiiramme ba sāmɔ.

⁹ Yen sɔ, tɔmbu kpurowa ba koo yiira

Yinni Gusunɔn wuswaaɔ bu tii kawa.

Yinni Gusunɔ, a ku bu ben durum suuru
kua.

¹⁰ Yen sɔ, bɛɛ Yakɔbun yɛnugibu,

i duo kpee baaba sɔɔ

kpa i kuke wɔrusɔ

i ka Yinni Gusunɔn nanum ka win yiiko duka
suuri.

¹¹ Tɔru gara sisi

tɛ sɔɔ ba koo wi u tii sue kawa

kpa bu Yinni Gusunɔ turo walle sua.

¹² Domi wi, wɔllu ka tem Yinniwa.

U tɔɔ te yi,

tɛ sɔɔ u koo baawure siri wi u tii sue,

kpa u nɔn kawa.

¹³ Tɔɔ te sɔɔ,

u koo dāa baka ni nu gunu Libaniɔ ka Basaniɔ
kpeerasia.

¹⁴ Kpa u guunu ka gungunu

¹⁵ ka gbāra damginu kɔsuku,

¹⁶ ka sere goo nimkuu bakasu,

gāanu kpuro gesi ye ba kuru bo.

¹⁷⁻¹⁸ Tɔɔ te sɔɔ, ba koo wi u tii sue kawa

kpa bu bwāarokunu kpeerasia.

Yinni Gusunɔ turowa ba koo walle sua.

¹⁹ Sanam mɛ u koo se u tɔmbu nandasia,

tɔmba koo du bu kuke kpee baaba sɔɔ ka
wɔrusɔ,

bu ka win dam ka win yiiko duka suuri.

²⁰ Tɔɔ te sɔɔ, tɔmba koo ben bwāaroku
ni ba seka ka sii geesu ka wura ba sāmɔ
gunɔnguunu ka yankɔsu deria.

²¹ Kpa bu du bu kuke kpee baaba sɔɔ ka
wɔrusɔ bu ka Yinni Gusunɔn dam ka win
yiiko duka suuri.

²² N n mɛn na, i ku bɛɛn naane doke tɔnu sɔɔ.

U sāawa nge woo.

U n sāa gāanu.

Yudan banda burisina

3

¹ Esai u nɛɛ,

Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,

u koo Yerusalemugibu ka Yudaba kpuron
arumani kpeerasia.

Ba n maa dīanu ka nim wasi.

Ba n maa somiru garu wasi gam di.

²⁻³ Domi u koo ben tabu durɔ damgibu

ka ben tabu kowobu wuna u go,

ka ben siri kowobu ka ben sɔrobu ka guro
gurobu

ka be ba sāa tabu kowobu weeraakuukuubun
wirugibu

ka ben sina asakpɔbu ka ben bwisi kɛɔbu

ka ben naman sɔm kowo kpokoba ka ben
timgii gisonkoba

ka mam wi, Gusunɔn sɔmɔbun tii.

⁴ U koo de aluwaasiba ba n bu kpare

nge mɛ ba ka kī.

⁵ Tɔmba koo dam dɔrena.

Aluwaasiba ba koo durɔ tɔkɔnu seesi,

kpa garu ko sariba bu damgibu nɔni du.

⁶ Saa ye sɔɔ, tɔnu u koo win wɔnɔ sɛre u nɛɛ,
wunɛ a yānu mɔ.

Yen sɔ, a koowo bɛsɛn yɛnu yɛro,

kpa a bɛsɛn yɛnu seeya.

⁷ Adama u koo nɔn wisi u nɛɛ,

na n yen tim mɔ.

Dīanu sari yɛnu ge sɔɔ,

yānu maa sari mi.

A ku man ko bɛɛn yɛnu yɛro.

⁸ Esai u maa nɛɛ,

Yerusalemu ya bāarimɔ,

ma Yuda ya wɔrukumɔ

yɛn sɔ ba Yinni Gusunɔ seesi

ka ben gari ka ben kookoosu.

Ba n win bɛrum mɔ.

⁹ Ben kookoosu su ben daan seeda dimɔ.

Ben daa kōsa kun berua.

Ba ye mɔ batuma sɔɔ nge Sodomugibu.

Bɔruroba ba sāa,

domi bōriya ba tii sɔɔru kuammɛ mi.

¹⁰ A gemgii sɔwɔ ma u koo kuura.

U koo win sɔmburun are wa.

¹¹ Adama bɔrurowa wi u nuku kōsuru mɔ.

U ko n wāawa nuku sankiranu sɔɔ,

domi win sɔmburun areya u koo wa.

¹² Aluwaasiba ba Yinni Gusunɔn tɔmbu dam
dɔremɔ.

Ma tɔn kurɔbu ba sāa ben yinnibu.

Be ba bu kpare ba bu torasiamɔ.

Ba ben swaa go ye ba raa swii.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbun wirugibu sirimɔ

¹³ Yinni Gusunɔ u na u yɔ u ka win tɔmbu siri.

¹⁴ U win siribu torua ka win tɔmbun guro
gurobu,

ka ben wirugibu.

U nɛɛ, i tɔmbun dīanu wɔra

ma i ye i sārɔbu mwaaari yii bɛɛn yɛnusɔ.

¹⁵ Mban sōna i nen tɔmbu dam dɔremɔ,

ma i sārɔbu taki dimɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa na
yeni bikiamɔ.

Ba koo Yerusalemun

tɔn kurɔbu sɛɛyasia

¹⁶ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

wee Yerusalemun tɔn kurɔbu ba tii sue.

Ma ba sīimɔ ba yɛkɔ mɔ, ba wīnu demie.

Ba n sekuru mɔ, ba ben naasun sumi
soonamɔ.

17 Yen s̄na kon de bu ko wii kparanugibu, kpa n bu terenu ȳsu.

18 Saa ye s̄o, kon ben bura ȳnu kpuro wuna. Niya ben naasun sumi ka ben serin bura ȳnu ka ben sababa yi yi ka suru k̄ka weene,

19 ka ben swaa tonkunu, ka ben sumi ka ben s̄nditii,

20 ka yasi, ka ȳni yi ba doke naas̄o ka ben s̄katii, ka ben ȳor̄mannin b̄ki,

21 ka ben taabu n̄maginu ka w̄eruginu,

22 ka ben ȳa gobiginu, ka yabe bakanu ka ben b̄onu,

23 ka digiba, ka ȳa ni nu n̄ sinum m̄o, ka yasi, ka sere s̄nditii.

24 Ba n̄ maa turaren nuburu n̄o m̄o ma n̄ kun m̄o nubu k̄suru.

Ba n̄ maa s̄katii s̄kem̄o ma n̄ kun m̄o w̄e.

Ba n̄ maa seri wasi wir̄o bu tari.

Wii p̄anna ba ko n̄ m̄o.

Ba n̄ maa yabe bakanu sebum̄o sere saakiba nuku sankiranun s̄.

Ben buram kun maa s̄s̄iram̄o.

Sekura ba koo wa.

Yerusalemun ḡominibu

25 Ba koo Yerusalemun t̄mbu ka yen tabu dur̄bu go tabu s̄o.

26 T̄mba koo wuri ko bu ḡo sw̄i yen gb̄ara k̄nn̄w̄o

nge t̄n kur̄o wi ba w̄ori ba win ȳnu gura ma u s̄o tem̄o.

4

1 Saa ye s̄o, t̄n kur̄ubu n̄o ba yiru ba koo dur̄o turo s̄o bu n̄e,

sa ko b̄esen tii diisia kpa su tii sebusia.

A gesi sun sekuru wun̄o

kpa a de sa n̄ wunen ȳsiru s̄o wa.

Yerusalemu ya koo wurama

nge yellu

2 Ye Yinni Gusun̄o u koo kpiisia saa ye s̄o, ya ko n̄ s̄aawa b̄ere ka girima Isireli be ba tien s̄o. Kpa tem me, mu d̄ia geenu ma nu n̄ s̄a ben nuku dobu.

3 Be, be Yinni Gusun̄o u ḡosa mi, u ben ȳisa yorua ba n̄ ka w̄a Yerusalem̄o, ba koo bu sokuwa t̄n d̄erobu.

4 Yinni Gusun̄o u koo Yerusalemun t̄n kur̄ubu disi w̄aka, kpa u wuu gen tii d̄erasia, u gu siri ka win dam bakam t̄n be ba raa gon s̄o.

5 Yen biru u koo de d̄o wii bakaru tu Sīnin guuru kpuro ka m̄enn̄o yenu wukiri s̄o s̄o, kpa d̄o yara ya n̄ w̄a w̄kuru guu ten w̄ll̄o, kpa win yiikon girima yu wuu ge wukiri,

6 kpa ya n̄ s̄a nge kuru te ta ko n̄ bu saaru s̄aawe yam susurun saa, ka maa kuku yeru w̄o b̄ok̄o ka guran s̄o.

Isireliba

ba s̄aawa nge res̄em gbaaru

5

1 I womu swaa dakio i n̄o ge kon nen k̄nasi kua. Womu ge, ga ka wi ka win res̄em gbaaru ȳa. Ge wee.

Nen k̄nasi u res̄em gbaaru garu m̄o te ta w̄a tem turenu w̄ll̄o mi n̄ tem gem m̄o.

2 U gbaa te k̄o kua, ma u ten kpenu wukura. Ma u res̄em d̄a ye ya koo bii duronu ma duura.

Yera u ten k̄sobun diru bana ten suunu s̄o. Ma u res̄em gama yeru kua mi.

Saa ȳe s̄o u den ȳiyo res̄em gbaa te, tu n̄n bii geenu marua,

yera u deema k̄suna ta n̄n marua.

3 T̄e, nen k̄nasi u gerum̄o u m̄o, b̄e Yudaba, b̄e be i w̄a Yerusalem̄o,

i bu sirio wi ka win res̄em gbaa te.

4 Mba u tu burea u n̄ kue.

Mban s̄na ta bii k̄sunu mara sanam me u ȳiyo tu bii geenu ma.

5 Wee ye u koo win gbaa te kua.

U koo ten kara ka yen d̄a wukiriwa, kpa yaa sabenu ka gbeeku ȳe yi du mi,

yi d̄i, yi taaku.

6 U n̄ maa win res̄em d̄a ye s̄amm̄o, meya u n̄ maa gbaa te wukum̄o.

U koo tu deriwa tu kam ko,

kpa s̄aki yi tu wukiri,

kpa u de gura yu ku maa ne mi.

7 Isirelibara ba s̄a Gusun̄o, w̄ll̄u ka tem Yinnin res̄em gbaa te.

Ma Yudaba ba s̄a res̄em dora ye u duura.

U k̄a bu gea ko adama k̄sa ba kua.

Ba t̄mbu go ba yem yari.

U maa k̄a bu gem sw̄i, ma ba yina.

Yen s̄na t̄mba wuri m̄o.

K̄sa ye t̄mba m̄o

(I maa m̄erio 10:1-4)

8 B̄ruroba be ba yenusu ka gbea sosimo ye ba raa m̄o s̄o,

sere gabu ba n̄ maa ayeru m̄o,

ma be t̄na ba batuma m̄o.

9 Wee ye Gusun̄o w̄ll̄u ka tem Yinni u man s̄o wa. U n̄e,

kam kam ba koo t̄n ben yenu dabi ni kpuro kam koosia.

Kpa goo u kun maa w̄a yenu bura si s̄o, si su kp̄a mi.

10 B̄a n̄ res̄em ek̄ita ita gama,

yen tam kun ditiri weeraakuru turi.

B̄a n̄ maa alikama kilo wun̄obu (100) duura, ye ba koo ḡe ya n̄ kilo w̄kuru keram̄o.

11 B̄ruroba be ba ra buru buru yellu se

ba n̄ tam b̄ōb̄om n̄rum̄o,

kpa ba n̄ w̄a tam ḡabur̄o sere n̄ ka ko w̄ku suunu.

12 Ḡōo genu ka m̄or̄okunu, ka baranu ka guunu ka sere tam,

yera ya ra ben t̄o bakanu gb̄isisie,

kpa ba n ne, Yinni Gusunon sama atafiiru saa.

¹³ Yen s3na kon de bu bu yoru mweri subaru soo

bu ka doona.

Ben sina biba koo gbi g3arun s3,

kpa be ba tie bu gbi nim norun saabu.

¹⁴ Kpa garibun w3a yeru tu n3o wukia ka dam,

tu sina bii be mwe

ka maa t3n w3ru ge ga nuku dobu m3.

¹⁵ Saa ye soo, tambu kpurowa ba koo yiira

Yinni Gusunon wuswaa3 bu tii kawa,

kpa be ba nee, ba tii tura, bu w3ruma.

¹⁶ T3o te soo, Gusuna, w3llu ka tem Yinni

u koo win tambu siri dee dee

u ka win yiiko s3osi,

kpa u gea ko u ka s3osi ma u deere.

¹⁷ Yaanu nu koo yakasu di Yerusalemun banso

nge nin kpaa yeno,

kpa nin binu nu di nu b3ria mi.

¹⁸ B3ruroba be ba gbinne ka k3sa

nge naa wuku yi yi yin keke gawe,

¹⁹ ba n gerum3 ba n m3,

Yinni Gusun3 u wasi suo u win samburu ko fuuku,

kpa su tu wa.

Isireliban Yinni Deero u win himba s3osio ye u yi,

kpa su ye gia.

²⁰ B3ruroba be ba ra k3sa soku gea,

kpa bu gea soku k3sa.

B3ruroba be ba ra yam w3kuru soku yam bururam,

kpa bu yam bururam g3sia yam w3kuru.

B3ruroba be ba ra ye n sosu g3sie ye n do,

kpa bu ye n do g3sia ye n sosu.

²¹ B3ruroba be ba t3sa ben tii tiin y3ru soo,

ma ba tii m3era bwisigibu.

²² B3ruroba be ba y3siru yara

tam narubu soo.

B3ruroba be ba tam b33b3m kobu y3.

²³ B3ruroba be ba nom biran k3nu mwaam3,

ba ka taaregibu gem w3em3,

ma ba gemgibu taare w3em3.

²⁴ Yen s3na Yinni Gusun3 u koo de bu d3o mwaara

nge me d3o u ra doo g3anu ka yaka gbebusu mwe,

kpa ben gbini yi k3si,

kpa ben w3su su ka woo doona nge tua,

y3n s3 ba n Gusun3 w3llu ka tem Yinnin woodaba garisi g3anu.

Ma ba win gari atafiiru kua,

wi, wi u saa ben Yinni deero.

Yinni Gusun3 u s3oru saa

u ka bu seeyasia

(I maa m3erio naasu 25, 9:7-20)

²⁵ Yen s3na win moru ya w3rim3 be soo.

U bu n3ma dokem3 u goom3.

Guunu diirumo.

Ma tambun gonu nu sweene sw3e soo nge kubanu.

Adama ka me, win moru kun sure, ma u bu n3ma dokem3 u seeyasiam3.

²⁶ U gidi b3ra y3rasia u ka bwese tukunu soku ni nu toma.

Ma u nu soka ka wia.

Ni wee nu wee ka wasi kasanu.

²⁷ Ben goo kun wasire,

goo kun maa w3rum3.

Dom kun goo mwe u sere dweeya.

Goon kpaka kun maa kusiare ye u s3ke p3ra3.

M3ya ben goon baranun w3e kun nun kare.

²⁸ Ben s33nu nu n3o do.

Ba maa nu s3ri bu ka to.

Ma ben dumin naa konnu nu b33bu nge kperu.

Ma ben tabu kekeba ba sau nge woo guna.

²⁹ Ma ba kukirim3 nge gbee sun3,

ge ga yaa mwa ga ka doon3 goo kun gu yinari.

³⁰ Saa ye soo, kukiribu koo n3ra Isireliba soo nge nim w3ku ge woo b3ka ga seeya.

B3 n tem me m3era,

yam w3kura ba koo wa ka nuku sankira bakanu,

kpa w3llu tu t3ra guru wii bakarun s3.

Gusun3 u Esai g3sa

u ka ko win sam3

6

¹ W3o g3e soo sina boko Osiasi u gu, ne Esai, na Yinni Gusun3 wa k3siru soo, u s3 sina kita bakaru garun w3llu win saa yero. Ma win yaberun kasa ya sure saa yee ten s3w3o kpuro.

² W3llun k3sobu ba bellim3 win w3ll3. Ben baawure, kasa n33ba tia u m3. U ka yen yiru win wuswaa wukiri, yiru maa win naasu ma u ka yiru ye ya tie y33wa.

³ Ba n33giru sue ba m3,

Deero Deero,

Gusun3 w3llu ka tem Yinni u s3awa Deero.

Win yiiko ya handunia kpuro yiba.

⁴ Ma saa yee ten gamboba ba diira saa ben tem di, n3o ge ga n33ram3 min s3, ma wiisu su yiba dii te soo.

⁵ Saa ye s33ra na n33giru sua na nee, na kam kuawa. Domi nen yara ya durum s33wa, na maa w3a tambun suunu soo ben yari durum s33wa ma na sere Gusun3, w3llu ka tem Yinni wa ka n3ni wi u saa kpuron sun3.

⁶ Adama w3llun k3so ben turo u d3o g3e sua ka baku y3ku yerun di, u y33ma u na nen mi.

⁷ Ma u ka yi nen n3o baba ma u nee,

yeni ya wunen n3o baba

ya s33si ma Gusun3 u wunen toraru wuna.

M3ya u maa wunen durum w3ka.

⁸ Yen biruwa na Yinni Gusun3n tiin n3o nua ga gerum3 ga m3,

wara kon wa n g3ri.

Wara koo se u man daawa.

Ma na wisa na nεε,
 nε wee, a man gario.
⁹ Ma u man sōwa u nεε,
 n̄ n m̄n na, n doo n Isireliba gari yini s̄s n
 nεε,
 wee ba ko n da kasu bu win gari n̄,
 adama ba n̄ yi n̄om̄.
 Ba ko n da kasu bu wa,
 adama ba n̄ ḡānu wasi.
¹⁰ N de t̄n ben ḡōru gu b̄bia,
 kpa bu swaa taaya bu ku raa gari n̄.
 N ben n̄ni w̄k̄uo bu ku raa ka yam wa,
 kpa bu ku raa ḡōru ḡōsia bu faaba wa.
¹¹ Ma na nεε,
 Yinni, sere saa yer̄a ya ko n s̄ā m̄.
 Ma u man wisa u nεε,
 sere wuu sinin t̄mbu b̄a n ḡbisuka,
 kpa su ko bansu, kpa tem m̄ε kpuro mu kam
 ko.
¹² Domi u koo de bu ka m̄n t̄mbu da sere
 mi n toma
 kpa bu m̄ε deri mu n s̄ā bansu.
¹³ Baa b̄a n tem m̄n t̄mbu b̄onu kua suba
 w̄kuru,
 ma ten teera tie mi,
 u koo tu surawa nge d̄āa bakaru.
 Adama nge m̄ε d̄āa kp̄iriru ta ra kp̄are,
 nge m̄ya bwese kp̄ara koo se
 ta n s̄ā bwese geeru te u ḡōsa.

Gari yi Esai

u Akasi sina boko sōwa

7

¹ Sanam m̄ε Akasi, Yotamun bii, Osiasin
 debubu u bandu d̄ii Yudā, saa yera Resini,
 Sirin sina boko ka Peka Remalian bii, Isire-
 liban sina boko, ba n̄ō tia kua ba Yerusalemu
 w̄ri ba tarusi. Adama ba ye kp̄ana.

² N deema ye ba na ba sina boko Akasi
 sōwa ba nεε, wee Sirigiba na ba ben sansani
 gira Isireliban tem, yera Akasi ka win
 tambun toronu kara ba d̄irim̄ nge d̄āa ni
 woo ga sweem̄.

³ Saa yera Yinni Gusun̄ u Esai sōwa u nεε,
 i doo wunε ka wunen bii Seari Yasubu i ka
 Akasi yinna. I ko i n̄n deema beku w̄ku
 yerun swaa, nim tora ye ba kua ya ra ka nim
 nε wuūn n̄ō gīo.

⁴ Kpa a n̄n s̄s a nεε, u tii n̄nūo ka laakari.
 U ku b̄erum ko, u ku de win tororu tu kara.
 Domi Sirin sina boko ka Remalian biin m̄ru
 ye, ya s̄āwa nge d̄āa n̄ō si su wiisu m̄.

⁵ T̄ε, wee ba n̄n k̄ōsa bwisikuamme, ba
 m̄,

⁶ bu da bu Yudaba w̄ri bu ben wuu tarusi,
 kpa bu nanda bu bu tii n̄mu s̄ndia. Yen
 biru kpa bu Tab̄ēlin bii ko sun̄ wuu ge s̄ō.

⁷ Adama nε, Yinni Gusun̄, na n̄ derim̄ yu
 koora.

⁸⁻⁹ Siri kpuron dam mu w̄awa Damasīo.
 Resini tonawa u s̄ā Damasin dam.

Isireli kpuron dam mu w̄awa Samarīo.
 M̄ya Remalian bii t̄nawa u s̄ā Samar̄in
 dam.

Adama w̄ō wata ka n̄ōbun baa s̄ō,
 Isireliba ba koo yarina kpa ba kun maa dam
 gam m̄.

Yen s̄s, Akasi u n tororu s̄,
 u n nε, Yinni Gusun̄ naane s̄ā.

Ma n kun m̄ε, win dam mu koo maa kpe.

Emanueli

¹⁰ Yinni Gusun̄ u maa ḡra bu Akasi s̄s bu
 nεε,

¹¹ u n̄n ȳireru bikio u n ka win gere naane
 s̄ā. U koo kp̄i u bikia tu na w̄llun di, n̄ kun
 m̄ε gorin di.

¹² Ma Akasi u nεε, na n̄ Yinni Gusun̄ ȳireru
 garu bikiam̄, na n̄ win laakari m̄εrim̄.

¹³ Yera Esai u nεε, b̄εε sina boko Dafidin
 bweseru, ye i dera t̄mba ka b̄εε wasira, ya
 n̄ tura? Yera i maa k̄i Gusun̄ nen Yinni u ka
 b̄εε wasira?

¹⁴ Wee t̄ε win tii u koo b̄εε ȳireru w̄.
 W̄ndia goo u koo gura sua kpa u bii t̄n dur̄o
 ma, kpa u n̄n ȳisiru k̄ε Emanueli.

¹⁵ Naa boogum ka tima u ko n da di, sere u
 ka kp̄ēa u k̄ōsa ka gea wunana.

¹⁶ Bii wi, u sere saa ye turi, sinambu yiru
 ye a nasie mi, ben tem mu koo ko bansu.

¹⁷ Adama Yinni Gusun̄ u koo de t̄ru garu
 tu na t̄ε s̄ō kaa n̄ni sw̄aru wa wunε ka
 wunen baababan yenugibu, ka sere wunen
 t̄mbu, te i n̄ waare saa d̄ōma t̄n di Isireliba
 ka b̄εε Yudaba i karana. U koo de Asirigibu
 bu na bu b̄εε w̄ri.

Egibitigibu ka Asirigibu

ba koo Isireliba w̄ri

¹⁸ Yen t̄ō te, Yinni Gusun̄ u koo k̄ōba so.
 Kpa Egibitigibu kpuro ka sere be ba w̄a ben
 daru kerin goo gook̄o

bu na nge s̄onsun wuuru,
 kpa Asirigibu bu maa kurama nge t̄i wuuru.

¹⁹ Be kpurowa ba koo na bu sina
 w̄wi piimin̄o ka kpee baaba s̄ō,
 ka d̄āa k̄ikis̄o ka sere maa kp̄ara yen̄o,

²⁰ kpa Asirigii ben sina boko

wi u w̄a Efaratin guru gīo
 u b̄εen arumani kpuro gura
 kpa u n s̄āare nge k̄ōn̄o
 wi u koo b̄εen wasi kpuro k̄ōni
 saa b̄εen wirun di sere ka b̄εen tobā, n ka da
 k̄ōrīo.

²¹ Yen t̄ō te s̄ō,
 naa ḡbiiba ka ȳānu yiru t̄nawa
 t̄nu u koo wa u faaba ko.

²² Ka m̄ε, bom mu ko n yiba tem m̄ε s̄ō,
 sere be ba koo deri mi,

naa bogum ka tima mu ko n s̄ā ben d̄ianu.

²³ Gbaa geenu mi resem konu n̄r̄om n̄r̄om
 (1.000) ya duura

ma ba ra raa ye dāre ka sii geesun gobi
 nōrōbu,
 sākiya yi koo ye mwε yi go yen tōo te.
 24 Kpa ba n da taasoru ko mi, ka tema.
 Domi sākiya yi ko n yiba tem mε kpuro sōo.
 25 Ba koo guu ni deri sākin sō
 mi ba ra raa gbea wuku.
 Kpa bu yaa sabenu yōsu nu n bōsu mi,
 kpa yu ko nin kpara yeru.

Esain bii u kua yīreru

Isireliban sō

8

1 Yinni Gusunō u man sōōwa u nεε, n seewo
 n yisi teni yore kpasasa, kpee besi baka gaa
 sōo, Maheε Salali Hasibasi. Yen tubusiana, bu
 seewo fuuku bu arumani kpuro kata ko bu
 gura.

2 Ye na tu yorua, ma na tu yāku kowo Uri ka
 Berekian bii Sakari be ba sāa naanegibu sōōsi
 ba n ka sāa seedagibu.

3 Yen biruwa na ka nen kurō menna, ma
 u gura sua u bii tōn durō mara. Yera Yinni
 Gusunō u man sōōwa u nεε, n nūn yīsiru kēō
 Maheε Salali Hasibasi.

4 Domi sere bu ka nεε, bii wi, u mō, baaba,
 n kun mε yaayī, ba koo Damasi ka Samarin
 arumani kpuro kata ko bu gura bu ka da
 Asirio.

Asirin sina boko koo na

5 Yinni Gusunō u kparam man sōōwa u nεε,
 6 Yudaba ba nūn yina,
 wi, wi u sāa nge Siloen nim mε mu kokumo
 kpure kpure.
 Ma ba ka Resini ka Peka nōo tia kua.

7 Yen sō, wi, u koo bu Asirin sina boko
 surema

ka win tabu kowo damgibu.
 Tε, be wee ba kokumo ba terie
 nge daa te ba mō Efaratin nim tora
 ye ya yiba ya bōo saramō.

8 Ba koo Yudaba wukiriwa
 nge nim mε mu tōnu mwεε sere wīrō.

Adama win tii u ko n ka sun wāa.
 Win derum mu koo besen tem wukiriwa
 nge gunōn kasa.

Tōmbun kpunaa koo kam ko

9 Bεε bwese ni nu tie, bεε be i wāa n toma,
 i swaa dakio.
 Baa i n menna sansaniō i tabun kuuki kua,
 ba koo bεε kōsukuwa.
 Baa i n tabun sōoru kua,
 ka mε, ba koo bεε kamia.

10 Baa i n kpunaa kua,
 ye kpuro ya koo kam kowa.
 Baa i n maa wooda yi,
 goo kun ka ye sōmburu mō,
 domi Gusunō u ka sun wāa.

Kpee te ba koo sokura

11 Yinni Gusunō u man nεnua ka win nōm
 damguu, yera u man kirō kua u nεε, n ku sī
 swaa yē sōo Yudaba ba sīimō.

12 Bā n gerua ba nεε, ba bu nōo tia kuawa ba
 ka bu seesi,

n ku ye wura.

N ku maa de ye ya bu berum mō yu man
 berum ko,

kpa n ku nanda.

13 Domi Yinni Gusunōwa u dam kpuro mō.

Wi turowa u deεre,

wiya n weenε su nasia.

14 U sāawa kuku yeru,

adama u maa sāa kpee te Isireliba ka Yudaba
 ba sokuramō.

Mεya u maa sāa yina ye Yerusalemugibu ba
 wōrimō.

15 Ben dabiru ba koo tu sokura,

kpa bu wōruma bu bōokira.

Mεya ba koo maa yina ye wōri.

Esai u maari

u Yinni Gusunōn kom mara

16 Na gari yi Yinni Gusunō u man sōōwa
 berua. Nen bwāabu tōnawa na yi sōōwa kpa
 bu yi nenε kem kem.

17 Na Yinni Gusunō yīiyō, na maa nūn
 naane sāa baa mε u Yakōbun yenugibu biru
 kisi.

18 Nε wee ka nen bii be u man kā. Besen
 wāara kua yīre te Gusunō, wōllu ka tem
 Yinni, u ka Isireliba gari mō. Yinni Gusunō
 wi, u wāawa Siōnin guurō.

19 Gaba koo bεε sō bu nεε, i doo i bikiaru ko
 be ba gōribu sokumōn mi, ka sere sōrobun
 mi, ka be ba ra būnu se ba n kuuki mōn mi.
 Domi bweseru baatere ta ra bikiaru de ten
 būun mi, kpa u tu gōribu sokua.

20 Adama bεε, i bu wisio i nεε, bu doo bu
 Yinni Gusunōn woodan tireru gari. Win gari
 yi n ka wooda nōo tia sāa, i ku yi swaa daki.
 Yi n bεε arufaani gaa mō.

Nōni swāarun saa

21 Saa gaa sisi yē sōo tōmba koo yaayaare ko
 tem mε sōo,

kpa ba n gōoru soore, ba n wasire.

Mεya gōōrun sō ben mōru koo se,
 kpa bu ben sina boko ka Gusunō bōrusi.

Bā n mεera wōllō,

22 n kun mε tema,

kpa bu deema yam wōkuru ka nuku
 sankirana kpuro.

Ben goo kun kisiramō yam wōku baka ten
 min di.

23 Adama yam wōku te ka nuku sankira ni,
 yen gaa kun ko n wāa sere ka baadommaō
 tem mε sōo.

Sunō kpao wi u koo gōna sina

Sabulonin tem ka Nεfitalin tem mu raa wāa
 sekuru sōo yellu.

Adama saa ya wee yè sɔɔ yiiko ya koo tem me wukiri
saa nim wɔkun di n ka da Yuudenin guruɔ,
ka Galileɔ mi tɔn tukoba wāa.

9

¹ Tɔn be ba ra saa sɔimɔ yam wɔkuru sɔɔ,
ba koo yam bururam bakam wa.
Be gɔɔn bɛrum mu wukiri nge yam wɔkuru,
yam bururam mu koo bu kurema.
² Yinni Gusunɔ, kaa bu nuku doo bakabu wɛ,
kpa ba n nuku doo bi mɔ wunen wuswaaɔ
nge me ba ra nuku dobu ko gɛɛbun saa sɔɔ,
n kun me sanam me ba arumani gurama ba
bɔnu mɔ ka kuuki.
³ Nge me a wunen tɔmbu wɔra saa
Madianin tabu kowobun nɔman di,
nge meya kaa bu yara yorun di
kpa a deka ye ba ra ka bu so biruɔ
ka sere sena ye ba ra ka bu dam dare bɔɔku.
⁴ Ba n maa tabu kowobun bara naasun damu
nɔɔmɔ.
Ben tabu yānu nu ra n yem yiba.
Ba n maa nu dokemɔ.
Ba koo yāa ni ka bara ni dɔɔ karewa.
⁵ Domi ba koo sun bii tɔn durɔ marua.
Wiya u koo ko besen wirugii.
Win tamara, Bwisi kɛɔ bɛɛregii,
ka Gusunɔ Dam kpurogii,
ka Baaba wi u ra n wāa,
ka Bɔri yendun nuuru.
⁶ U sɔawa Dafidin sikadobu.
Yen sɔ, u koo win bandu di kpa u tu dam sire
kpa ta n bɔri yendu mɔ sere ka baadommaa.
U koo win tɔmbu siri gem sɔɔ,
saa tɛn di sere ka baadommaa.
Yeniwa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u yɔrari
u ko.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba seeyasia

⁷ Yinni Gusunɔ u Isireli be ba sɔa Yakɔbun
bweseru siri.
Ma siri bi, bu bu di.
⁸ Tɔmbu kpuro, Efaraimuba ka Samarigibu,
ba koo ye gia,
be, be ba gerumɔ ka tii suabu ba mɔ,
⁹ wee dian birikiba ba wɔrukumɔ,
adama sa ko maa yi seeya ka kpee ni ba dāka.
Wee sikamoren dāa gbereba ba bɔɔkira.
Sa ko bu kɔsi ka dāa gea ye ba mɔ sedurun
gbereba.
¹⁰ Yinni Gusunɔ u koo Resini Asirin sina
bokon wɛrɔbu tabu yānu wɛ,
kpa bu Isireliba wɔri.
¹¹ U koo de Sirigibu ba n wāa sɔɔ yari yeru
gia,
kpa Filisitiba ba n maa wāa sɔɔ duu yeru gia,
kpa bu nɔɔ wukia bu Isireliba mwe.
Ka me kpuro, win maru kun suremɔ.
U koo maa bu noma doke u seeyasia.
¹² Adama ba n wuramamɔ win mi,

wi, wi u bu seeyasiamɔ,
wi, wi u sɔa wɔllu ka tem Yinni.
Ba n maa nɔn kasumɔ.
¹³ Yen sɔna u koo Isireliban wiru
ka ben siru bura sɔɔ teerun sɔɔ.
¹⁴ Ben bukuro bera, ba sɔa ben wiru,
ma sɔmɔ weesugibu ba sɔa ben siru.
¹⁵ Be ba sɔa tɔn ben kparobu, ba dera ba
kɔɔra.
Be, be ba maa kpare, ba swaa kɔsa mwa.
¹⁶ Yen sɔna Yinni Gusunɔ u n nuku dobu mɔ,
ben aluwaasiban sɔ.
U n maa ben gobekuba ka gominibu
wɔnwɔndu kuamme.
Domi be kpuro ba sɔawa nuku kɔsurugibu.
Ba n Gusunɔn bɛɛre yɛ.
Sekuru sari gariya yi ra yari saa ben nɔsun
di.
Yen sɔ, Yinni Gusunɔn mɔru kun suremɔ.
U koo bu nɔmu dokewa u seeyasia.
¹⁷ Domi nuku kɔsuru ta ra meniwa nge dɔɔ
wi u ra yakasu ka saki mwe.
Dɔɔ wi, u ra du u dāa sɔɔ bɔkɔ mwa,
kpa wiisu su se ge sɔɔn di.
¹⁸ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinnin mɔrun sɔ,
tem me, mu dɔɔ mwaara,
ma men tɔmba dɔɔ diira.
Goo kun win winsim laakari mɔ u sere nɔn
somɔ.
¹⁹ Ba dīanu guramɔ nɔm geuɔ ka nɔm dwareɔ.
Adama ka me, goo kun deba.
Ma ben baawure u win winsim wasin yaa
temmɔ.
²⁰ Manaseba ka Efaraimuba ba tabu
wɔrinamɔ.
Yen biru be kpuro ba menna ba Yudaba wɔri.
Ka me, Yinni Gusunɔn mɔru kun sure.
U maa bu nɔmu doke, u seeyasiamɔ.

10

Be ba Yinni Gusunɔn mɔru

seeyamɔ

(I maa mɛɛrio naasu 1-4, 5:8-24)

¹ Bɔruoba be ba ra wooda yi ye ya n sɔa dee
dee.
Kpa bu ye yore bu yi bu ka ben tɔmbu dam
dɔre,
² bu ka yina bu sɔarobu ben gem wɛ,
kpa bu bwɛɛbwɛɛbu gem bira,
bu gominibu ka gobekuban arumani mwa
yu ko begia.
³ Sanam me Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ seeyasia,
mba i ko i ko.
Sanam me kam kobu bu koo bɛɛ wɔri saa
tontonden di,
mba i ko i ko.
Weren miya i ko i duki da i ka faaba wa.
Ma gia i ko i bɛɛn arumani bere.
⁴ Ba koo gabu yoru mwɛeri kpa bu gabu go.
Adama ka me, Yinni Gusunɔn mɔru kun
suremɔ.

U koo maa bu nɔmu doke u seeyasia.

Asirigibu

ba Yinni Gusunɔ torari

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɔruroba bɛɛ Asirigibu.
Kon bɛɛ kowa nge nen bokuru
te kon ka Isireliba seeyasia nen mɔru yà n
seewa.

⁶ Na dera i bwese te ta ñ nen bɛɛɛ yɛ wɔri
te ta ra nen mɔru seeye,
kpa i tu taaku nge swaan pɔtɔko
i ten arumani gura.

⁷ Adama n ñ daa ye, bɛɛ Asirigibu i gɔru doke.
I gɔru dokewa i bwese dabinu kpeerasia.

⁸ Domi bɛɛn sina boko u nɛɛ,
win tabu sinambu ba sãawa nge bwese ni nu
tien sinambu.

⁹ U maa wusu nɔma doke si su wãa win swɛɛ
sɔɔ

n ka girari Yerusalemuɔ.
Wuu siya Kalinɔ ka Kaakemisi ka Hamati
ka Aapadi ka Samari ka Damasi.

¹⁰ U sin sinambu kamia
sin bũnu nu Yerusalemu ka Samariginu
dabiru kere.

¹¹ Nge mɛ u Samarigibu kua ka ben bũnu,
nge mɛya u koo Yerusalemugibu ka ben bũnu
kua.

¹² Adama nɛ, Yinni Gusunɔ, nà n nen
himba kpuro yibia Sionin guurɔ, ka
Yerusalemuɔ, kon Asirin sina boko seeyasia,
win gɔru bɔbunu ka win tii suabun sɔ.

¹³ Domi u gerumu u mò,
win tiin dam ka win tiin bwisiya u ka nasara
wa.

U bwese tukunun tem mwa, ma u ben
arumani gura.

U sinambu wɔri nge tabu durɔ damgii,
ma u bu bandu yara.

¹⁴ U ben arumani gurawa
nge mɛ ba ra sɛa gure gunɔbun sokurɔ.

U ye kpuro gurawa ben tem mɛ sɔɔ
nge sɛa ye gunɔ ga deri.

Goo kun ka tii yine
ñ kun mɛ u nɔɔgiru sua u kuuka ko.

Adama na bikiamɔ,

¹⁵ gbãa, ya ra tii bɛɛɛ wɛ
wi u ka ye sɔmburu mɔn wuswaaɔ?

Sii, ya ra tii sue
wi u ka ye sɔmburu mɔn wuswaaɔ?

Asirin sina boko wi, u sãa nge deka
ye tɔnu u sua ma ya nùn sũkiamaɔ,

ñ kun mɛ bokuru te tɔnu u nɛni,
ma ta nùn fiamaɔ.

¹⁶ Yen sɔna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
kon de win tabu durɔbu bu woora.

Kpa dɔɔ u na u bu wukiri
sanam mɛ u wãa win sinandun yiiko sɔɔ.

¹⁷ Nɛ, Isireliban yam bururam, kon gɔsia dɔɔ.
Kpa nen deɛraru tu ko dɔɔ yara
yu ben sãki ka awii kpuro mwa sɔɔ teeru.

¹⁸ Ya koo ben dãa sɔɔ ka ben tem bɛɛɛ kpuro
mwa mam mam.

Kpa mu n sãa nge barɔ wi u gɔɔ dɔɔ.

¹⁹ Dãa ni nu koo tia mi,
nu ñ ko n dabi.

Baa bii u koo kpɔi u nin geeru yore.

Isireliban fikowa

ya koo wurama

²⁰ Tɔɔ te sɔɔ, Isireli be ba tie ba yara tabun
di, ba ñ maa somiru kasunɔ bwese ni nu bu
kpeerasiamɔn mi. Adama ba koo ben naane
dokewa nɛ, Gusunɔ, ben Yinni Deeron mi.

²¹ Kpa bu wurama nɛ, Gusunɔ Dam
kpurogiin mi.

²²⁻²³ Baa bà n daa dabi nge nim wɔkun yani
seeri, ben sukum tɔnawa mu koo wurama.
Domi nɛ, Yinni Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
na yen himba yi kɔ n ka bu kpeerasia. Nen
gem mu koo sɔɔsira n banda. Tem mɛ
kpurowa kon kpeerasia nge mɛ na yi.

Yinni Gusunɔ

u koo Asirigibu seeyasia

²⁴ Nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, na gerua
na nɛɛ, bɛɛ nen tɔmbu, bɛɛ be i wãa Sionɔ, i
ku Asirigibun bɛrum ko, be ba bɛɛ soomɔ ka
bokuru nge mɛ Egibitigiba raa bɛɛ kua.

²⁵ Adama, n tie fiiko seeyasia bi na bɛɛ mò n
ka kpe, kpa nen mɔru yu wura ben mi, n bu
kpeerasia.

²⁶ Nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, kon goo
dendi nge bokuru u bɛɛ seeyasia nge mɛ na
Madianiba kua Horebun guurɔ. Kon nen
deka tii nim wɔkun bera gia n bu seeyasia nge
mɛ na Egibitigibu kua.

²⁷ Tɔɔ te sɔɔ,
kon bɛɛ nen tɔmbu yara yorun di
kpa i bɛɛn sɔmunu sɔbia
kpa i sugu pota bɛɛn wĩinun di.
I ñ maa sugu dokemɔ
yɛn sɔ na bɛɛ gosa na gum tãre.

Yiberɛba ba Yerusalemu wɔri

²⁸ Yiberɛba ba Ayati wɔri ba mwa,
ma ba Migoronni tɔbura ba ben sɔmunu yi
Mikimasia.

²⁹ Ba koka ba doona ma ba da ba kpuna
Gebao.

Yera Rama ya diirumɔ.

Ma Sɔɔlu Isireliban sina boko yerukoon wuu
ge ba mò Geban tɔmbu ba duki yakikira.

³⁰ Bɛɛ Galimuɔgibu i wuri koowo.

Bɛɛ Laisigibu i n tii se.

Bɛɛ maa Anatotugibu i ko i kam ko.

³¹ Madimenagibu ba yarina.

Ma Gebimun tɔmba yakikira ba kuku yenu
kasu.

³² Gisɔ mam yiberɛ be, ba wãa Nɔbuɔ
ba gãsenu kparamɔ Sionin guurɔ
bu ka Yerusalemun tɔmbu nandasia.

³³ Wee Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
u koo bu bɔɔri nge dãa kãasi.

U koo yi yi kpāaru bo bura u kawa.

³⁴U koo bu bōariwa u suriri
nge me ba ra dānu bōari ka gbāa Libanin dāa
sōwō,

kpa ben girima yu kpe.

Sunō kpao koo yari

Dafidin bweserun di

11

¹Nge me bā n dāru bura,
ten nuurun di kpīi pōtura ra yari,
nge meya goo u koo yari u bandu di Isain
bweseru sōo.

²Gusunōn Hunde u ko n da n wāa ka wi.
Hunde wi, u koo nūn bwisi ka dam kē
u ka win tōmbu kpāra,
kpa u Gusunōn kīru gia u nūn nasia.

³U koo nūn mēm nōwawa ka kīru.
Meya u n tōnu sirimō ka sendaru,
n kum me, ba nēen sō.

⁴U koo sārōbu sirīawa dee dee,
kpa u bwēebwēebu ben gem wē.
Win gari yi ko n sāawa nge bokuru
te u koo ka tōmbu sēyasia,
kpa yi n sāa nge takobi
ye ya koo tōn kōsobu go.

⁵Win gem ka win bōrōkinira ko n sāawa
nge kpaka ye u sēke pōrao
u n ka win tōmbu kpāramō.

⁶Yēē gōbi ka yāanu nu ko n wāa yam tem,
kpa gbeku musukunu ka boō binu nu
kpuna sannu.

Meya maa gbēe sunō binu ka ketē binu nu ko
n wāa sannu,

kpa bii piibu u nu kpāra.

⁷Ketēba ka gbeku bōnu nu koo di sannu,
kpa nīn binu nu n wāa yam tem.

Gbēe sinansu su koo yakasu di nge nēē.

⁸Bibu ba koo kpī bu ka surōkōnu dwee,
kpa bu ben nōmu kpēē waa gōsōnun wōrusō.

⁹Baawure u ko n Yinni Gusunōn yēru
yibawa

nge me nim wōku ga nim yiba.

Yen sōna be ba koo da bu Yinni Gusunō sā
win guurō te u tii gōsia Yerusalemō,
ben goo kun win winsim kōsa kuammē.

¹⁰Saa ye sōo, goo u koo yari Isain
bweserun di nge dāa kpīi pōtura,
kpa u n sāa nge gidi bōra bwesenu kpuron sō.
Bwese nī, nu koo gōsirama win mī.

Kpa win wāa yeru ta n Gusunōn yiiko sōōsi.

Isireli be ba raa yarine

ba koo wurama

¹¹Saa ye sōo, Yinni Gusunō u koo maa win
dam sōōsi

u ka win tōn be ba tie yakia
be ba yarine ba wāa Asiriō ka Egibitiō
ka Paturōsiō ka Etiopiō
ka Elamuō ka Babiloniō ka Hamatiō Sirin
temō,

ka sere be ba wāa nim wōkun goonō.

¹²U koo gidi bōra gira
u ka sōōsi ma u koo Isireliba mēna
be ba raa yoru mwēera,
kpa u Yuda be ba raa yarine handunian
goonu nne sōo mēna.

¹³Efaraimuba ba n maa ka Yudaba nisinu
mō.

Yudaba ba n maa ka Efaraimuba yibere tēeru
mō.

¹⁴Ba koo mēna bu Filisitiba wōriwa
sōo duu yeru gia,
kpa bu Filisiti be ko ben yobu.
Meya ba koo maa mēna bu sōo yari yerugibu
wōri.

Ba koo Edōmu ka Mōabuba dam dōre,
kpa bu Amōniba taare.

¹⁵Yinni Gusunō u koo de Egibitin daaron
nim mu gbera.

U koo tu nōmu dēmie u wom wure ka dam,
kpa u tu bōnu ko keri nōōba yiru,
kpa win tōmbu bu tu tōbura ka naasu.

¹⁶U koo swaa yara win tōn be ba tien sō,
be ba wāa Asiriō.

U koo bu swaa yara nge me u raa bu kua
sanam me u bu yara Egibitin di.

Siarabun womu

12

¹Sōo teeru, be ba yakia ba koo nēē,
Yinni Gusunō, sa nun siara,
domi a raa ka sun mōru kua,
ma wunēn mōru ya sure.

A sun nukuru yemiasia.

²Wuna a sāa besēn Yinni, a sun faaba mō.

Sa nun naane sāa, sa n maa gāanun bērum
mō.

Domi wuna a sāa besēn dam, wuna sa
siaramō.

Wuna a sāa besēn faaba kowo.

³Nge me wi nim nōru ga mō,
ū n nim wa, u ra n nuku dobu mō,
nge meya bā n faaba wa ba koo nuku dobu
ko,

⁴kpa tō te sōo, bu gere bu nēē,

i Yinni Gusunō siaro,

i win yīsiru wōlle suo.

I win sōm baka ni u kua kpāro bwesenu
kpuro sōo.

I tōmbu yaayasio ma win yīsira kpā.

⁵I Yinni Gusunō tōma,

domi gāa bēeregina u kua.

I nīn gari kpāro handunia kpuro sōo.

⁶Be ba wāa Siōniō, bu nuku doḅun kuuki
koowo,

domi Isireliban Yinni Dēero u kpā,
u maa wāa ben suunu sōo.

Yinni Gusunō

u koo Babiloni sēyasia

13

¹ Wee, ye Yinni Gusunə u Esai, Amətin bii səsəsi kāsiru səsə Babilonin səs.

² U nɛɛ,
i gidi bəra yōrasio guuru wəllə mi gāanu sari.
I tabu kowobu nəsogiru sueyo,
kpa i bu yīreru kua ka noma,
kpa bu duki na bu du Babilonin kənnəsun di.

³ Wee, na nən tabu kowo be na gəsa wooda wɛ.

Na tabu durə wərugə be soka
bu ka nən məru suresia,
be, be ba ra n nuku dobu mə nən kpāarun səs.

⁴ Ma Esai u mɛɛra u nɛɛ,
i tən dabinun wurenu swaa dakio i nɔ
guunun bera gia.

Bwese dabinu ka sinambu dabina nu mənne mi,

Gusunə, wəllu ka tem Yinnin tabu kowoba
be ba tabun səsru kpa.

Ma u bu mɛɛra mɛɛra u ka da.
⁵ Be wee ba wee sannu saa mi n toman di
bu ka tem mɛ kam koosia, win mərən saabu.

⁶ I gəsə swīiyə
domi Yinni Gusunən təsə te, ta turuku kua.

Ta sāawa kam koo bi bu wee
wi, Dam kpurogiin min di.

⁷ Yen sənə təmbu kpuron gəma koo dwiyya
kpa ben wərugəru tu kpe.

⁸ Babilonigiba koo bərum soora,
kpa ben wasi yi dwiyya wuriribun səs.

Ba koo tii tɛma
nge tən kurə wi u yiire u kī u ma.

Ba ko n mɛɛrine ben wuswaa ya n burisine.

⁹ Wee Yinni Gusunən təru ta sisi.
Təsə te, ta sāawa nən swāarugiru
tə səsə u koo win mərə baka səsəsi.

U koo durumgibu kpeerasia,
kpa tem mɛ, mu ko bansu.

¹⁰ Wəllun kperi kun maa yam dɛɛrasiamə.
Səsə ū n yariə, min diya u ko n yam tīramə.

Mɛya suru kun maa yam bururasiamə.

¹¹ Yinni Gusunə u nɛɛ, kon handuniagibu
sɛɛyasia

ben kəsə ye ba mən səs,
ka maa nuku kəsurugibu ben nuku kəsurun
səs.

Kon de be ba tii sue bu kam ko,
kpa n be ba təmbu dam dərəmə kpeerasia.

¹² Kon de bu təmbu kasu
nge mɛ ba ra wura gea kaso de tontondeə.

¹³ Nɛ Gusunə, wəllu ka tem Yinnin mərən
təru səsə,

kon wəllu yīiri,
kpa tem mu diiri sere mən səsəwə.

¹⁴ Kpa be ba raa yoru dimə Babiloniə
bu duki wura ben temə nge nɛmu ge ba gire.

Ba koo duki yarina bu da ben təmbun mi
nge yaa sabe ni nu kun kparo mə.

¹⁵ Ben wi ba noma tura kpuro wuu ge səsə,
ba koo nən tweewa bu go.

Wi ba maa naa gira ba mwa,

ba koo nən gowa ka takobi.

¹⁶ Ba koo arumani gura ben yenusə
bu ben bibu munku ben wuswaaə.

Kpa bu ka ben kurəbu kpuna ka dam.

¹⁷ Kon de Mɛdiba bu bu wəri
be, be ba n sii gɛesu ka wuran binɛ mə.

¹⁸ Ba koo aluwaaasiba tweewa bu go.
Mɛya ba n bii wɛɛnu buremə.

Ba n maa bibun wənwəndu mḁ.
¹⁹ Babiloniwa sinambu kpuro ba mɛɛra wuu
burə,

ma yen təmbu ba tii sue.
Adama nɛ, Yinni Gusunə, kon ye kpeerasia
nge mɛ na Sodomu ka Goməra kua.

²⁰ Təmbu ba n maa sinamə ye səsə.
Ya ko n sāawa bansu sere ka baadommaə.

Goo kun maa win kuu bekurugiru giramə
mi.

Baa be ba yaa sabenu kparamə, ba n yōramə
mi.

²¹ Miya gbeeku yɛɛ yi koo wāa yeru ko.
Boorosu u koo yibu yen ban si səsə,
kpa taataanu nu maa nin wāa yeru ko mi,
kpa boo kinɛnu nu n yəsəkumə mi.

²² Purukanu ka gbeeku bōnu koo kuuki ko
yen sina kpaə buranu səsə.

Wee yen saa ya turuku kua,
ba n maa yen təru sosimə.

*Isireliba ba koo wurama
ben temə*

14

¹ Yinni Gusunə u koo Isireliba wənwəndu
kua. U koo maa bu gəsə bu ko wigibu, kpa
u bu swīi ben temə. Saa yera səba koo du
ben suunu səsə, kpa bu menna ba n wāa ka be
sannu.

² Bwese dabinu nu koo ka Isireliba
wurama ben temə, kpa bu bwese ni ko yobu
tem mɛ Yinni Gusunə u bu wɛ səsə. Be ba raa
Isireliba yoru mwɛɛra ba koo maa ben tii
yoru mwɛɛri. Mɛya be ba raa bu dam dərə,
ba koo maa ben tii dam dərə.

Babilonin sina bokon gəə

³ Bɛɛ Isireliba, Yinni Gusunə u koo de i
yoru yari, kpa i wɛra bɛɛn wasiraru ka nən
swāarun səsə.

⁴ U n kua mɛ, womu geniwa i ko i ka
Babilonin sina boko yɛɛ i nɛɛ,
wi u raa sun dam dərəmə, u n maa wāa.

Dam dərəbu kpa.

⁵ Yinni Gusunə u nuku kəsurugii
be ba sun dam dərəmən dam bua,
mɛ mu sāa nge bokuru.

⁶ Wi u ra n daa təmbu soomə ka mərə
wənwəndu sari,

kpa u n təmbu dam dərəmə,
ba nən nən səsəwə sere ka nərə.

⁷ Wee tɛ təmba wɛre handunia kpuro səsə,
ma ba nuku dobu kuuki mḁ.

⁸ Baa ka dāa ni ba mḁ sipereba ka seduruba

ni nu wāa Libaniō
 nu nuku dobu mō, nu mō,
 saa dōma tēn di a wōruma,
 goo ku ra maa nē u sun bōōri.
 9 Be ba wāa gōribun wāa yerō
 ba seewa bu ka nun dam koosia,
 be ka ben wirugibu kpuro.
 Meya sinam be ba gu ba seewa ben sina gonin
 di.

10 Ma be kpuro ba nūn nōōgiru sue ba nēε,
 wee wunen tii a kua dam sarirugii nge bēεε.
 Sa kua tia.

11 Wunen bēεε ye ba ra raa nun wē,
 ba n mōrōkunu soomō,
 wee ye kpuro ya wōri gōribun wāa yerō.
 Kōkōnu nu kua wunen kpin yeru ka wunen
 bekuru.

12 Wunε wi a sāa nge buruku kpera ye ya
 ballimō,

wee a wōruma wōllun di.
 Wunε wi a bwesenu kpuro tabu di,
 wunε wee ba sura temō, a kpī.

13 Wunε wi a ra n gerumō wunen gōruō a n
 mō,

kaa yō wōllō, a wunen sina gōna teria kperin
 wōllō,
 kpa a sina guuru wōllō sōō yēsan nōm geu gia,
 būnun suunu sōō.

14 Kaa yō guru winu wōllō,
 kpa a ka Wōrukoo weena.

15 Adama wunε wee, ba sure gōribun wāa
 yerō
 sere wōrun sōō sōōwō.

16 Be ba nun wa kpa ba n nun mēera tii ka
 laakari ba n mō,
 n n durō wiya mi, wi u ra raa de tambu bu
 burisina?

Kpa u bandu suriri?

17 U yina u pirisōmba kara.

U wusu kōsuka.

Ma handunia ya gōsia bansu.

18 Bwesenu kpuron sina boko baawure
 u wāa u wēre ka bēεε win sikirō.

19 Adama wunε, ba nun kasa kua
 a ka wunen sikiru tonda
 nge dāa kāasa ye ba n kī,
 n kun mε nge wi ba takobi sōkura
 ba go ba sure wōru sōō ge ga kpenu mō,
 n kun mε nge goō te ba taaka.

20 Ba n nun sika nge sinam be,
 domi a wunen tem go,
 ma a wunen tōmbu kpeerasia.
 Ba n maa wunen bwese kōsurun gari mō.

21 I sōōru koowo i win bibu go
 kōsa ye ben sikadoba ba kuan sō,
 kpa bu ku raa se bu maa handunia tabu di,
 kpa bu maa wusu seeya bu yibu si sōō.

22 Nε Gusunō, wōllu ka tem Yinni, na nēε,
 kon Babilonigibu seesi n ben bweseru ka
 ben wuun yīsiru go. Ba n maa ben yira wasi.

23 Kon de wuu ge, gu ko nge daru bwāara
 mi gūnō sarenu nu ra n wāa, kpa n gu kura

ka yii te ta n bu gāanu ganu deriamme.
 Nε Gusunō, wōllu ka tem Yinniwa na yeni
 gerua.

Yinni Gusunō

u koo Asirigibu kpeerasia

24 Nε, Yinni Gusunō Dam kpurogii

na bōrua na nēε,
 ye na yi, ya koo maa na.

Ye na maa gōru doke ya koo kooru.

25 Kon Asirigibu kōsuku nen tōmbu Isire-
 liban temō.

Kon bu taaku nen guunu wōllō,
 kpa n nen tōmbu yara ben yorun di,
 ba kun ben sugu ka ben sōmunu sōōwa.

26 Yeniwa nen himba tōmbu kpuron sō.

Wee na nōmu demie n ka bwesenu kpuro
 sēεyāsia.

27 Nε Gusunō, wōllu ka tem Yinni,
 nā n gāanu yi wara koo ye yina.

Nā n nōma demie wara u koo ye kure.

Yinni Gusunō

u koo Filisitiba kpeerasia

28 Wōō gē sōō sina boko Akasi u gu, wōō
 ge sōōra Yinni Gusunō u Filisitiba gari yini
 sōōwa saa Esain nōn di u nēε,

29 bēε Filisitiba kpuro i ku nuku dobu ko
 yēn sō boku te ta raa bēε soomō ta bōōra.

I n yē ma i n waa gōsōbu sarari,
 i ko i surōkaru girari.

30 Saa gaa sisi yē sōō be ba sāaru bo ba koo wa
 bu di,

kpa wōnwōndobu ba n wāa bōri yendu sōō.
 Adama bēε Filisitiba kon de bēen nuuru tu
 gbi gōōrun sō.

Be ba koo maa tiara, ba koo bu gōwa.

31 Bēε be i wāa wuun gbāra kōnnōwō
 i weeweenu koowo bērum sō.

Bēε Filisitiba kpuro gesi i diirio,
 domi yibereba ba tua seeye nge dōō wiiru.

Ba wee sōō yēsan nōm geu gian di,
 ma ben tabu sī yi baasine.

32 Esai u nēε, mba sa ko Filisitiban gōrōbu
 wisi.

Sa ko nēε, Yinni Gusunōwa u Siōni swīi.

Miya win tōn be ba sāa wōnwōndobu ba koo
 kuke ka bōri yendu.

15

Mōabuban nōni swāaru

(I maa mēerio 15-16, Yeremi 48)

1 Gari yiniwa ba gerua Mōabuban sō.

Mōabun tem kpuro mu koo kam ko,
 kpa bu Ari Mōabu ka Kiri Mōabu kōsuku
 wōku teeru.

2 Dibonigibu ba da būu sāa yerō

ka guunu wōllō bu ka swīi.

Mōabuba ba weeweenu mō wuu si ba mō
 Nebo ka Mēdeban sō.

Ma ba ben winu ka ben tobunu kōna nuku
 sankiranun sō.

3 Ma ba saakiba sebua ba wāa swεε sɔɔ
ka dɔi tɛrɛɔ ka dɔi yaariɔ nuku sankiranun sɔ.
Ma ba weeweenu mɔ ba sumɔ ka nɔni yɔresu.

4 Hesibonigibu ka Elealegibu ba faaba
kanamɔ

ma ba ben nɔɔ nɔɔmɔ sere Yahasiɔ.
Baa Mɔabun tabu kowobun tii ba wuri mɔwa
berum sɔ.

5 Na faaba kanamɔ Mɔabuban sɔ
be ba kpikuru suɔ ba dɔɔ Soariɔ ka Egalati
Selisiyaa.

Domi ba sumɔ ba ka Lusitin guunu yɔɔmɔ,
ba wuri mɔ Koronaimun swaaɔ nuku
sankiranun sɔ.

6 Daa te ba mɔ Nimurimu ten nim mu gbera.
Yaka si su wāa ten gāaru sɔ gbera.
Gāanu kun maa kpia mi.

7 Yen sɔna ba ben arumani gura
ye ya bu tie
ba ka tɔburamɔ nim toran guru giɔ mi dānu
wāa.

8 Mɔabuban tem nɔɔ bura yenu
kpuro sɔɔ, wuri nɔaramɔ.
Ben weeweenu nu nɔaramɔ sere Egalaimuɔ,
ka maa Elimun dɔkɔwɔ.

9 Daa te ta wāa Dimɔniɔ ten nim
mu yem yiba tɔn be ba gon sɔ.
Adama Yinni Gusunɔ u koo kpam Dimɔni ye
nɔni swāaru kpɛɛ.

U koo de yiberɛba bu Mɔabun kpikobu,
ka be ba tie tem mɛ sɔɔ wari nge gbee
sinansu.

*Mɔabuba ba Yerusalemugibu
somiru kanamɔ*

16

1 I Yudaban sina boko yāa
kpemminu mɔrisiɔ Selan di,
kpa bu ka nu da Siɔnin guuruɔ
ka swaa ye ya kpa mi gāanu ku ra kpi.

2 Domi Mɔabun tɔn kurɔbu ba koo Aaanɔn
daaru tɔbura,
kpa ba n sende nge gunɔ si ba gira sokurun
di su duki mɔ.

3 Ba koo Yudaba sɔ bu nɛɛ,
i sun bwisi kɛɔ i sun sɔɔwɔ ye sa ko ko.
I de bɛɛn saaru ta n sun wukiri sɔɔ sɔɔ nge
yam wɔkuru.

I sun beruo bɛsɛ be ba naa gire.
I ku sun yiberɛba nɔmu beria.

4 I sun mɔɔ bɛsɛ be sa kpikuru suuma Mɔabun
di.

Kpa i n sāa bɛsɛn kuku yeru
be ba sun kpeerasiamɔn sɔ.
Domi dam dɔrebu bu koo kpe.
Be ba maa sun kpeerasiamɔ ba koo doona.

5 Saa ye sɔɔ, goo u koo yari
Dafidin bweseru sɔɔ Gusunɔn durom saabu
kpa u bandu di te ta ko n sirere
kpa tu dakaa da.
U koo tɔmbu kpara gem sɔɔ,

kpa u n kpeere u ka bu siria dee dee.

Yerusalemugibu

ba n Mɔabuba somimɔ

6 Yudaba ba nɛɛ,
sa Mɔabuban yɛkɔ ka ben tii suabun labaaari
nɔɔmɔ,

ka ben woo bɔbunu ka ben gari kam gerubu.

7 Tɛ ba weeweenu mɔ ben tiin sɔ,
ba sumɔ Kiri Haresetin sɔ
ye ya bansu kua.

8 Wee ba Hesibonin gberu kpaaneba sankaa.
Bwese tukunun sinambu ba Sibiman
resɛmban konu bɔɔra.

Resɛm gbaa ni, nu terie sere Yasɛɔ sɔɔ yɛsan
nɔm geu gia

n ka da mi gāanu ku ra kpɔn sɔɔ yari yerɔ,
ka sere nim wɔkun guruɔ sɔɔ duu yerɔ.

9 Tɛ wee, na sumɔ Sibiman resɛm gbaanu ka
Yasɛɛn sɔ.

Na Hesiboni ka Eleale nɔni yɔresu wisimɔ,
domi tabu kowoba ben gbea wari ba yen
dianu gura.

10 Nuku dobu kun maa wāa resɛm gbaanu.
Ba n maa womusu mɔ mi.

Mɛya ba n maa resɛmba gamamɔ.
Nuku dobu kuuki yi kpa.

11 Nen wasi yi diirumɔ Mɔabun sɔ nge
mɔrɔku serum.

Mɛya nen gɔru ga maa diirumɔ Kiri Haresin
sɔ.

12 Mɔabuba ba daamɔ gungunu wɔllɔ kam
sɔɔ.

Ba dumɔ ben bɔu sāa yerɔ bu ka domaru ko.
Adama ba n somiru wasi.

13 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u gerua yel-
lun di Mɔabuban sɔ.

14 Adama tɛ, u nɛɛ, wɔɔ ita yà n doona kese,
ba koo wi u bɛɛɛ ko Mɔabuɔ gem, ka sere
maa yen tambu kpuro. Be ba koo tia, ba n ko
n dabi, ba n maa bu mɛɛrimɔ gāanu.

Yinni Gusunɔ u koo Sirigibu

ka Isireliba sɛɛyasia

17

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wee Damasi ya n ko n maa wāa,
ya koo kowa bansu.

2 Ba koo Aroɛn wusu yaa sabenu deria.
Miya nu ko n da kpunɛ.

Goo maa sari wi u koo nu nandasiasa.
3 Isireliba ba n ko n gbāraru mɔ.

Mɛya Damasi ya n ko n maa sina boko mɔ.
Sirigii be ba tie, ba n Isireliba bɛɛɛ keramɔ.

Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

4 Saa ye sɔɔ, Isireliban bɛɛɛ ye koo kaara,
kpa ben dukia yu doona bu ko sārɔbu.

5 Ben tem mu ko n sāa nge gbee
tɛn dianu ba gā ba gura.
Nu ko n sāawa para para

nge sanam me ba dñanu gura Refan wəwan di.

⁶ Isireliban fiikowa ya koo tiara nge dāa bii ni nu tiara sanam me ba dāru sira. À n meera kaa wa yiru ñ kun me ita tona ya tie ten wii kpiiro, ma nne ñ kun me nɔɔbu ya tie ten kãasi sɔɔ. Gusunɔ Isireliban Yinniwa u yeni gerua.

⁷ Tɔɔ te sɔɔ, tamba koo ben laakari wesia ben taka kowon mi gia, kpa ben nɔni yi Gusunɔ Isireliban Yinni Dɛero wa.

⁸ Ba ñ maa ben laakari wesiamɔ bũu turanun bera gia, ni ben tii ba kua. Ba ñ maa Asitaaten bwāaroku sāmɔ, ka bwāaroku ni ba kua sɔɔn sɔ. Domi nu sāawa ben tiin noman koora.

⁹ Saa ye sɔɔ, Isireliba ba koo ben wuu dangisu deri, kpa su ko bansu nge me Amɔreba ba ben wusu deri be Isireliban sɔ.

¹⁰ Wee beɛ Isireliba, i Gusunɔ beɛn Yinni duari

wi u beɛ faaba kua.

I ñ nùn yaaye wi u sāa beɛn kuku yee naanegiru.

Domi wee i dāa binu duura bñun sɔ.

¹¹ Sanam me i nu duura, i nu kara koosi, ma nu seewa nu kpɛa fuuku, nu wɛsu kua.

Adama sanam me i ko i nuku dobu ko i nin marum sari,

i deema gāanu sari.

Ma n kua nɔni swāa bakaru te ta ñ kpeemɔ.

Ba Isireliban yibereba kamia

¹² Anna a kukiribu na.

Bwese dabinu nu burisine ma nu kukirimɔ nge nim wōkun nim.

Nu waki nge daa tɛn tora ya bɔɔbu.

¹³ Ba kukirimɔ nge daa bakarun nim.

Adama Yinni Gusunɔ u bu gerusi, ma ba duki yarina n toma,

nge yaka si woo ga sua ga ka doona,

ñ kun me, nge tua ye woo guna ya seeya.

¹⁴ Ye n kua yoka ma ba bu kpeerasia subaru sɔɔ.

Yam mu sere sara ba ñ maa wāa.

Nge meya be ba sun worimɔ bu ka sun gura ben kakɔrɔ ya ko n sāa.

Yinni Gusunɔ

u koo Etiopigibu seeyasia

18

¹ Tem mu wāa Etiopin daaran bera gia, mi tabun wurenu nɔɔramɔ.

² Mɛn tɔmbu ba gunu ma ben wasi ballimɔ.

Ba bu nasie baama kpuro,

yɛn sɔ ba ra kpuro kɔsuku.

Ma daanu ben tem burane.

Beya ba sɔmɔbu gara ka goo nimkuu si ba kua ka gbii.

Goo nimkuu si, su duka mɔ.

Tɛ, sɔmɔbu beɛ, i wuro beɛgibun mi.

³ Beɛ handuniagibu kpuro, i gidi bɔra mɛɛrio ye ba koo gira guuru wɔllɔ. I koban swii swaa dakio ye ba koo so.

⁴ Domi ameniwa Yinni Gusunɔ u man sɔwaa. U neɛ,

u yɔ sɛɛ u yam meera ka laakari win wāa yerun di

sɔɔ sārɛrun saa ka wuburun saa.

⁵ Resɛm yà n wɛsu kua,

ma ya bɛm doke ya ye,

bu sere ye sari,

yibere u koo na u yen kãasi bɔari ka woburu,

⁶ kpa u ye gunɔsu ka gbeeku yeɛ deria yi di.

Gunɔsu su ko n wāa mi, yam susurun saa,

kpa gbeeku yeɛ yi n wāa mi puran saa.

Nge meya ba koo Asirigibun tabu kowobun gonu kua.

⁷ Saa ye sɔɔ, tɔn be ba gunu mi, ma ben wasi ballimɔ ba bu nasie baama kpuro yɛn sɔ ba

ra kpuro kɔsuku, ma daanu ben tem burane, tɔn be, ba koo ka Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni

kɛnu naawa Siɔnin guurɔ mi ba ra nùn sã.

Yinni Gusunɔ

u koo Egibitigibu seeyasia

19

¹ Gari yiniwa ba gerua Egibitin sɔ. Ba neɛ, wee Yinni Gusunɔ u sisi fuuku Egibitiɔ,

u guru wiru sɔni nge duma.

Ma Egibitigibun bñnu nu diirumɔ win wuswaaɔ,

ma ben wɔrugɔru ta kpa.

² U koo de bu tabu ko ben tii tiine.

Mɔɔ ka wɔnɔ ba koo tabu wɔrina.

Bɔrɔ ka bɔrɔ ba koo tabu wɔrina.

Wusu su koo tabu wɔrina.

Sinambu ba koo tabu wɔrina.

³ U koo de Egibitigibu bu mwia kpana,

kpa u ben nɔɔ tia kam koosia.

Kpa bu bikiaru da bñnun mi ka dobo dobogibun mi

ka gɔri sokobun mi, ka sɔrobun mi.

⁴ U koo bu yinni gɔbo nɔmu sɔndia,

kpa sunɔ nuku kɔsurugii u n bu dam dɔremɔ. Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

⁵ U koo ben daa baka ten nim kpeerasia

kpa tu gbera.

⁶ Ten yerusun nim mu koo numia,

kpa ten kerin winun nim mu gbera,

kpa naa yari ka gbii yi yi wāa ten goorɔ yi gbera.

⁷ Gāanu kun ko n maa wāa daa ten goorɔ

ka ten sure yerɔ.

Bà n gāanu duura mi, nu koo gberawa nu gbi.

⁸ Be ba susure mɔ mi kpuro

ka kɔkɔnu ñ kun me ka yāakoronu,

ba koo nuki sankirawa kpa bu swi.

⁹ Be ba beku wɛɛ damgii tarimɔ

ka be ba beku kpikinu wesimɔ ba koo sekuru wa.

¹⁰ Be ba sãa tem mɛn dam ba koo kɔsikira.

Kpa ben sɔm kowobu bu nuki sankira.

¹¹ Soanin wirugibu ba s̄awa gari bakasu.

Egibitin sunən bwisi k̄əbu b̄a n menna,
gari baka gariya ba ra gere.

Bwisi k̄əbu b̄e, amona i ko i k̄aku i gere i n̄e,
i s̄awa bwisigibu ka sina bibu.

¹² Wun̄e maa Egibitin sunə,
mana wunen bwisi k̄ə be, ba w̄a.

Kpa bu gere su n̄o ȳen himba Gusun̄o w̄allu
ka tem Yinni

u wunen temgibu kua.

¹³ Soanin wirugiba kua wiiribu,
ma N̄ofun wirugiba kun maa ȳe ba m̄.

Wirugii be, ba dera Egibitigiba k̄əram̄.

¹⁴ Yinni Gusun̄o u ben bwisi burisina

kpa bu de Egibitigibu bu k̄əra,
ba n m̄ nge tam n̄oro wi u bindim̄o win
sianu s̄o.

¹⁵ Wirugii ka bw̄ebw̄e, gobigii ka s̄aro,
ben goo kun maa kp̄e u ḡanu ko Egibiti.

Egibitigibu

ba koo Yinni Gusun̄o s̄a

¹⁶ Sanam m̄e Egibitigiba koo wa ma Yinni
Gusun̄o u bu win n̄omu dem̄ie u ka bu
s̄eɣasia ba koo b̄erum soora nge t̄on kur̄əbu.

¹⁷ Saa ye s̄o, baa b̄a n nua ba Yudan gari
m̄, ba koo nanda Yinni Gusun̄on himban s̄o
ye u yi ben s̄.

¹⁸ Saa ye s̄o, wusu n̄obuwa su ko n w̄a
Egibitin tem̄o s̄i s̄o ba ko n da Yudaban
barum gere. Kpa ba n da b̄ore ma ba s̄a
Gusun̄o, w̄allu ka tem Yinnin t̄ambu. Ba koo
wuu sin teu sokuwa S̄əon wuu.

¹⁹ Ba koo Yinni Gusun̄o ȳaku yeru kua
Egibitin tem suunu s̄o, kpa bu kperu garu
gira men n̄o bura yer̄o bu ka n̄un b̄eɣe w̄e.

²⁰ Yera ya koo s̄əsi ma Yinni Gusun̄o u w̄a
Egibitin tem̄o. B̄a n n̄un n̄əḡiru sue be ba bu
dam d̄ərem̄ən s̄, u koo bu faaba kowo w̄e wi
u koo bu w̄ora ben n̄aman di.

²¹ Saa ye s̄o, u koo bu tii s̄əsi kpa bu n̄un
gia. Ba koo n̄un ȳakunu kua kpa bu ka n̄un
k̄enu naawa. B̄a n n̄un n̄o mw̄eenu kua, kpa
bu nu yibia.

²² U bu m̄era kua, adama u koo bu b̄ekia.
Ba koo ḡasira win mi, kpa u ben kanaru n̄o u
bu faaba ko.

²³ Saa ye s̄o, swaa ya koo yari Egibitin di
yu da Asirī, kpa Egibitigibu bu da Asirī.
Asirigibu ba koo ma da Egibiti, kpa be
kpuro bu menna bu Yinni Gusun̄o s̄a.

²⁴ Saa ye s̄o, Isireliba ba koo ka Egibitigibu
ka Asirigibu n̄o tia ko, kpa handuniagibu
kpuro bu domaru wa.

²⁵ Gusun̄o, w̄allu ka tem Yinni, u koo
bu domaru kua u n̄e, domarugiba b̄e,
n̄en t̄ambu Egibitigibu. Domarugiba b̄e,
Asirigibu, b̄e be na m̄ama. Domarugiba b̄e
Isireliba, b̄e be na ḡosa na tii yiyi.

Asirin sina boko u koo

Egibitigibu ka Etiopigibu

yoru mw̄eri

20

¹ W̄ə ḡe s̄o Saagoni Asirin sina boko u
dera win tabu sun̄o Taatani u Asid̄odu w̄ari
u ye mwa,

² yen w̄ə ge s̄əra Yinni Gusun̄o u Esai
Am̄tin bii gari yini s̄əwa u n̄e, a saaki ye
poto ye a p̄ora s̄eke mi, kpa a wunen baranu
pota a s̄i naa dirisu. Ma u kua m̄e. U ȳra basi
ma u s̄a ka naa dirisu, n ka kua w̄ə ita.

Yera Yinni Gusun̄o u n̄e,

³ wee n̄en s̄om kowo Esai u ȳra basi
ma u ka naa dirisu s̄a n ka kua w̄ə ita.
Yeni ya s̄awa ȳireru te ta s̄əsim̄o ye ya koo
Egibitigibu ka Etiopigibu deema.

⁴ Asirin sina boko u koo Egibitigibu ka
Etiopigibun aluwaasiba ka ben dur̄o t̄əkonu
yoru mw̄eri kpa bu ȳra basi ba n s̄im̄o ka
naa dirisu, kpa yu ko seku bakaru Egibiti.

⁵⁻⁶ Saa ye s̄əra s̄ə duu yerun t̄ambu be ba
raa ben naane doke Etiopi s̄o ka be ba tii
sue Egibitigibun somirun s̄, ba koo b̄erum
soora, kpa bu burisina.

Ba koo gere bu n̄e, be wee ba w̄eruma be
sa raa naane s̄a bu sun faaba ko, kpa bu sun
w̄ora Asirin sina bokon n̄omun di. T̄e am̄ona
sa ko ko su ka yari.

Babiloni ya koo w̄eruma

21

¹⁻² Gari yiniwa Yinni Gusun̄o u gerua
Babilonin s̄. U man k̄asi nanumḡiru s̄əsi.
Na wa yibereba ba wee saa tem m̄e ba nasien
di

nge m̄e woo guna ya ra n̄e saa s̄o ȳs̄an n̄om
dwaru gian di.

Wi u ra dam d̄are, u dam d̄aram̄o.

Wi u ra maa kpeerasie, u kpeerasiam̄o.

Elamun tabu kowobu, i seewo.

Mediba, i wuu ge tarusio.

Dom̄i Yinni Gusun̄o u dera Babiloni ye,

ya n̄ maa t̄ambu weeweenu koosim̄o.

³ Ye na wa ka ye na nua k̄asi te s̄o,

ya dera n̄en torora kara.

Ma wuriribu man w̄ari nge t̄on kur̄o wi u
ȳiire u k̄i u ma.

Tirerabu dera na n̄ maa gari n̄əmə.

Ma diiribu dera na n̄ yam waam̄o.

⁴ N̄en laakari ya burisina,

ma na diirim̄o b̄erum s̄o.

Yoka ȳe s̄o na nuku dobu ȳiyo,

ye s̄əra b̄erum man deema.

⁵ K̄asi te s̄o, na maa wa ba d̄ianu yii

ba k̄ənn̄o k̄əsu, ba dim̄o ba n̄orūm̄o.

Yera goo u n̄e, i seewo tabu sinambu,

i b̄eɣ̄en t̄er̄enu gum t̄eni.

⁶ Ma Yinni Gusun̄o u man s̄əwa u n̄e,

n doo n wuu k̄əso yi kpa u man s̄o ye u koo
wa.

7 Ma na kua me.
 Yera u maasöbu wa ba sñimö yiru yiru.
 Gabu ba kekekunu sñni, gabu maa yooyoosu.
 Ma u ye kpuro mæera ka laakari.
 8 Yera wuu kōso wi,
 u gbāra nge gbee sunö u næe,
 gbāra kōnnö miya u yō saa kpuro,
 sōo sōo ka wōkuru.
 9 Ma u maasöbu wa ba sñimö yiru yiru.
 Ma u wa Babiloni ya wōruma birem.
 Ma bwāaroku ni ba kua ben bñnun sō
 nu wōruka temö nu bōokira.
 10 Bæe nen tōmbu Isireliba,
 bæe be ba so nge dobi doo soo yera,
 yeniwa na nua Gusunö bæen Yinnin min di,
 wi, wi u sāa wōllu ka tem Yinni.
 Yera na bæe ye nōosiamö.

Gari yi Gusunö u gerua

Edōmun sō

11 Wee ye Yinni Gusunö u man sōosi Edōmun
 sō.
 Na nōo gagu nua Seirin di ga næe,
 wuu kōso, saa yerä wōkuru ta koo kpe.
 12 Ma wuu kōso u wisa u næe,
 bururu ta koo na, yen biru wōkuru ta koo
 maa na.

I n kī i maa man gari bikia, i wurama i bikia.

Gari yi Gusunö u gerua

Daarububan tem sō

13 Wee ye Yinni Gusunö u gerua
 Daarububan tem sō.
 Dedanigibu, i doo i n wāa yakasu sōo wōkuru.
 14 Bæe be i wāa Temaö i ka be nim nōru ga mō
 nim daawo,
 kpa i ka kpikobu dñanu daawa.
 15 Domi tabu swīa ma tōmba duki mō takobi
 ka tendun sō.
 16 Wee ye Yinni Gusunö u man sōowa. U
 næe, kam kam wōo tian biru kese, u koo
 Kedaan bæere kpuro kpeerasia.
 17 Ben ten towō wōrugōba sōo, fiikowa ya
 koo tiara. Gusunö, Isireliban Yinniwa u yeni
 gerua.

Gari yi Gusunö u gerua

Yerusalemun sō

22

1-2 Gari wee, yi yi ka Yerusalemun wōwa yā
 mi ba ra kāsī.
 Wunæ Yerusalemu, mban sōna wunen tōmba
 nuku dobu mō,
 ma ba kuuki mō.
 Mba n kua ba ka yōomö dīi tæeri wōllo.
 Wunen tñn be ba mæera kua, ba ñ bu mæera
 kue tabu sōo,
 ba ñ maa gu ka takobi.
 3 Wee wunen tabu sinambu ka wunen tōmbu
 kpuro
 ba duki yarina n toma,
 ma ten towobu ba bu mwæera ba kua yobu.

4 Yen sō, na bæe sōomö, i gesiro nen bōkun di,
 i man derio n swī.
 I ku tii nōwia ko i næe,
 i ko i man nukuru yemiasia
 nen tōmbun nōni swāarun sō.
 5 Tōo teni sōo, Gusunö, wōllu ka tem Yinni
 u dera sa nōni sōore, sa burisine,
 sa wāa bitī sōo wōwa yeni sōo mi ba ra kāsī.
 Ba gani kōsukumö ma sa nōogiru sue
 sa faaba kanamö guunun bera gia.
 6 Elamun tabu kowobu ba wee
 ba wāa tabu kekeba sōo ka maasöbu,
 ma ba sēe bwāanu beki.
 Kirigibu ba maa wee, ba tærenu neni.
 7 Wunæ Yerusalemu, wee tabu kekeba ba terie
 wunen wōwi sōo mi tem gem wāa.
 Ma maasöbu ba wunen gbāra kōnnōsu tarusi.
 8 Bæe Yudaba i ñ maa tāsī yeru mō.
 Tōo te, i ra bæen mi i ra bæen tabu yānu bere
 dīi te ba mō Dāa sōowō.

9-10 Ma i deema ba bæen wuu Yerusalemun
 gbāraru yabura.
 Yera i dīa mæera mæera i kōsuka
 i ka gbāra te sōnwa.
 Ma i nim tora ye ba raa gban nim yōrasia wuu
 sōo.

11 I kpa gba gbāranu yirun baa sōo
 yu ka yeññon nim nenæ.
 Adama i ñ Gusunö mæera
 wi u yen himba yi yellun di.

12 Yen sōna tōo teni sōo,
 Gusunö, wōllu ka tem Yinni, u bæe soka i ka
 swī,
 kpa i weeweenu ko i bæen winu kōni,
 kpa i saakiba dewe nuku sankiranun sō.
 13 Adama wee i nuku dobu mō i yæerimö.
 I ketēba ka yāanu goomö.
 I yaa temmō ma i tam nōrumö i mō,
 su di kpa su nō, domi sia sa ko gbi.
 14 Yen sōna Gusunö, wōllu ka tem Yinni
 u man sōowa u næe,
 u ñ bæe bæen durum yeni wōkamme
 sere i ka gbi.

Ba Sebina kirö mō

15 Ameniwa Gusunö, wōllu ka tem Yinni, u
 man sōowa. U næe, n doo n Sebina wi u sāa
 sina kpaarun sōm kowobun wirugii sō n næe,
 16 mba u mō mi.
 Wara u mō mi u ka tii siki wōru dākumme
 kperö.
 17 Wee wi, Yinni Gusunö u koo nūn bōke nge
 kureru
 kpa u nūn kasa kō ka dam,
 18 kpa u n bindimö nge banö batuma baka sōo.
 Miya u koo gbi ka win tabu keke sisugii yi u
 naane sāa,
 wi, wi u win yinnin yenu sekuru doke.
 19 Wi, Yinni Gusunö, u koo nūn yara win
 samburun di
 kpa u kun maa sāa goo.
 20 Yen tōo te, wi Yinni Gusunö,

u koo win sɔm kowo Eliakimu, Hilikiyan bii soku,

²¹ kpa u nùn wi, Sebinan yaberu sebusia

kpa u nùn win kpaka sêke

kpa u nùn win dam wê.

Eliakimu wi, u ko n sâawa Yerusalemugibu ka Yudaban baaba.

²² Yinni Gusunɔ u koo nùn Dafidin yenun kəkərɔ wê.

U n kenía, goo kun kenunɔ.

U n maa kenua, goo kun keniamɔ.

²³ U koo nùn girawa nge sasaru

mi n naane mɔ,

kpa u de win tundon yenu ga n beere mɔ.

²⁴ U ko n sâawa beere yen wiru. Be ba wãa win yenuɔ, bukurobu ka bibu, gobigibu ka sãarobu, wiya u ko n be kpuro sɔɔwa nge sasaru.

²⁵ Adama Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u maa nee, sɔɔ teeru ba koo sasa te wuka te ba raa gira mi n naane mɔ mi, kpa tu wɔruma tu bɔra, kpa sɔmu ni ta raa sɔɔwa mi, nu kam ko. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u koo Tiri

ka Sidoni kpeerasia

23

¹ Gari wee yi yi ka Tiri yá.

Beɛ be i wãa goo nimkuu bakasu sɔɔ, i wuri koowo, domi beɛn wuu ga kam kua. Yenusu kun maa wãa, duu yeru maa sari. Saa Kitimun tem diya sa yen labaari nua.

² I mario berum sɔ,

beɛ be i wãa nim wɔkun gooru gia mi Sidonin tenkuba ba ra sare.

³ Egibitigibu ba dobi yeemɔ daa te mò Niluɔ ma tenkuba ba ye dwemɔ ba darama ma ba are beke dimɔ.

Ma yam mi, n kua bwesenu kpuron yaburu.

⁴ Sidoni, kaa sekuru wa,

domi Tiri, nim wɔkun wuu damguu, ga gerua ga nee,

ga ñ marubun wahala gaa waare, ga ñ maa marure.

Ga ñ bii aluwaasi bɔm kɛere, ga ñ maa bii wɔndia seeyare.

⁵ Egibitigibu ba n nua ma Tiri ya wɔruma, ba koo diiri.

⁶ Beɛ be i wãa nim wɔkun gooru gia, i wuri koowo i ka da Taasisiɔ.

⁷ Beɛn wuu ge ga wãa saa yellun di gè sɔɔ i ra nuku dobu ko, gera mi? Tiri yera mi?

Yèn tumbu ba da ba tem tukumgibu kamia?

⁸ Wara u ye kpuron himba yi Tirin sɔ, ye, ye ya ra yen wirugibu swii tem tukumɔ. Yen tenkuba ba kua sina bibu.

Ma ba beere mɔ handunia kpuro sɔɔ.

⁹ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u ye yi, u ka be ba tii sue kawa tem me sɔɔ, kpa bu be ba raa beere wɛemɔ gɛm.

¹⁰ Beɛ Taasisigibu i terio beɛn tem sɔɔ nge me daa te ba mò Nilu tà n nim yiba mu ra terie.

Domi yoo sama kpa.

¹¹ Yinni Gusunɔ u win nɔma damia nim wɔkun bera gia.

Ma u dera sinamba diira.

U dera Kananin gbãra damginu nu wɔruka.

¹² U maa nee, beɛ Sidonigibu i ñ maa nuku dobu wasi.

Domi ba beɛ dam dɔre nge wɔndia wi u kun durɔ yè.

Baa ñ n seewa i da Kitimun temɔ,

min tii i ñ wɛrabu wasi.

¹³ I Babilonigibu meeriɔ.

Ba ñ maa wãa.

Asirigibu ba bu kpeerasia.

Nge meya ba Tiri wɔri ba tarusi,

ba yen sina kpaanu kosuka,

ma ye kpuro ya kua bansu.

¹⁴ I wuri koowo beɛ be i wãa goo nimkuu bakasu sɔɔ.

Domi Tirin wuu damguu ge, ga wɔruma.

¹⁵ Ba koo Tirin gari duari n ka ko wɔɔ wata ka wɔkuru nge sina boko turon bandun teeɓun saka. Adama yen biru ya ko n sãawa nge kuro sakara wi ba womu doke ba mò,

¹⁶ a mɔrɔku suo a n soomɔ a ka wuu sikerena, wune wi a sãare kuro sakara wi ba duari.

A gu soowo nge me wunen yɛra ne,

a n ka womu dabi dabinu mò,

kpa bu wunen gari yaaya.

¹⁷ Wɔɔ wata ka wɔku ten biru, Yinni Gusunɔ u koo de Tiri yu maa wura yen yellun tenkuru sɔɔ te ba mò ka taki. Kpa yu ka handunian tumbu kpuro arukawani bɔke.

¹⁸ Adama ba ñ yen arumani ka yen are yi ba wa ka taki guramɔ bu menna ben tiin sɔ. Ba koo ye kpuro Yinni Gusunɔ yiyiawa kpa ya n sãa be ba nùn sãamɔgia, kpa bu dïanu wa bu di bu debu, kpa bu yã buranu wa bu doke.

Yinni Gusunɔ

u koo handuniagibu seeyasia

24

¹ Wee Yinni Gusunɔ u koo tem kpuro kpeerasia

mu ko bansu.

U koo men tumbu kpuro yarinasia,

² yãku kowobu ka tɔn dirobu,

yinnibu ka yobu,

wi u darama ka wi u dwemɔ,

wi u mɔ ba bɔkuramɔ ka wi u bɔkuramɔ,

wìn dibu ba neni ka wi u dibu neni.

³ Ba koo tem kpuro wɔri,

kpa bu men yãnu gura,

kpa mu ko bansu.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁴ Tem mu koo gbera.

Mu ñ maa gãanu kpiisiamɔ.

Mɛn tɛmbu ba ko n wasikiramɔ ba n gɔɔ dɔɔ.
Mɛn wirugibu ba n ko n maa dam mɔ.
5 Domi mɛn tɛmbu ba mu disi doke,
ba Yinni Gusunɔn woodaba ka win yiirebu
yina.

Ma ba arukawani nɔru sarigia
ye u raa ka bu bɔkua kusia.
6 Yɛn sɔna bɔri yi koo tem mɛ di,
kpa mɛn tɛmbu bu nɔni sɔɔra
kɔsa ye ba kuan sɔ.
Ba koo bu kpeerasia.
Be ba koo tiara ba n ko n maa dabi.
7 Ben resɛm gbɛanu nu koo gbera,
kpa ben tam durom mu kpe.
Be ba raa nuku dobu mɔ,
ba koo weeweenu ko.

8 Ba n maa baranu ka mɔrɔkunu soomɔ,
ni ba ra ka nuku dobu ko.
Nuku doɓun kuuki yi koo kpe.
9 Ba n maa tam nɔrumɔ ba n ka womusu
koosimɔ.
Tam bɔɔbɔm mu koo sosia be ba mu
nɔrumɔn mi.

10 Wuu ge, ga koo ko bansu.
Yɛnusu su ko n waa dirisu.
Goo kun maa duɔ mi.
11 Ba ko n weeweenu mɔ swɛɛ sɔɔ,
yɛn sɔ tam sari.
Nuku dobu koo doona ben tem di.
12 Wuu ge, ga ko n sɔawa bansu,
kpa gen duu yenu nu n wɔruka,
13 kpa tɛmbu ba n kɔɔkire tia tia tem mɛ sɔɔ,
nge dɔa bii ni nu tiara
sanam mɛ ba dɔru sira,
n kun mɛ nge resɛm ye ba kunɔnu mɔ.

Ba nuku dobu kua kam

14 Be Yinni Gusunɔ u koo deri ba n wasi
ba ko n kuuki mɔ ka nuku dobu.
Be ba waa sɔɔ duu yeru gia,
ba koo Yinni Gusunɔ tɔma win kpɔarun sɔ,
ba n mɔ,
15 bɛɛ be i waa sɔɔ yari yeru gia
ka be ba waa nim wɔkun gooru gia,
i Gusunɔ Isireliban Yinni bɛɛɛ wɛɛyɔ.
16 Sa ko nɔ ba womusu mɔ baama
handunian goonu nne sɔɔ
ba mɔ, i gemgii bɛɛɛ wɛɛyɔ.
Adama ne, kon nɔɔgiru sua na n mɔ,
gbera man di, na kam kua,
domi yibereba ba hania mɔ ba yɔnu guramɔ.
17 Bɛɛ tem mɛn tɛmbu i ko i bɛrum soora
domi ba bɛɛ yɛri ka suuri berie,
18 wi u duka mɔ bɛrum sɔ,
kpa u suura wɔri.
Wi u maa yariɔ suuran di,
kpa u yina mwaara.
Domi gura baka koo kindama wɔllun di.
Kpa tem kpɛkpeɛku gu diiri.
19 Tem mu koo yiri kpa mu beu ko,
kpa mu besikira.
20 Mu ko n bɔarimɔ nge tam nɔro,

kpa mu n yirumɔ nge kuu te woo ga sweemɔ.
Mɛn durum ya ko n mu bunie,
kpa mu wɔruma mu kpɔna mu se.

Bannun kpeeru

21 Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo kperi
sɛɛyasia wɔllɔ. U koo sinambu sɛɛyasia tem
mini,
22 kpa bu bu yoru mwa bu bu taasi wɔrusɔ
nge pirisɔmba. Sɔɔ dabi dabirun biru, kpa
bu bu sɛɛyasia.
23 Sɔɔ ka suru ba koo sekuru wa.
Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
u ko n win bandu diiwa Siɔnin guurɔ,
Yerusalemuɔ,
kpa win tɛmbun guro gurobu bu win yiiko
wa.

Siarabun womu

25

1 Yinni Gusunɔ, wuna a sɔa nen Yinni,
wuna kon tɔma,
kpa n wunen yisuru wɔlle sua.
Domi a gaa bakanu kua,
wunen himba ye a yi saa yellun di,
ya n kɔsa.
2 A dera wuu ge, ga wɔruma
ga kua nge kpee ni ba suba.
Ma wuu ge ga gbɔraru mɔ ga kua bansu.
A dera tii suobun wuun gbɔranu nu wɔruka.
Ba n maa nu seeyamɔ sere ka baadommaɔ.
3 Yɛn sɔna bwese damginu nu nun bɛɛɛ
wɛɛmɔ.
Ma be ba gabu dam dɔremɔ ba nun nasie.
4 Domi a kua dam sarirugibu ka
wɔnwɔndobun kuku yeru, wahalɔn
saa.
A bu berua woo bɔkɔn saa ka sɔɔn saa.
Domi tɔn kɔsobu ba ra tɔnu wɔriwa
nge guru woo ge ga gaa sweemɔ.

5 Yinni Gusunɔ, wuna a tii suobun wɔkinu
kpeerasia
nge mɛ a ra yam susuru kpeerasia
tem mi gɔanu ku ra kpi.
Wuna a ben nasaran womusu tɛɛsi
nge mɛ guru wiru ta ra sɔɔ tɛɛsi.

Yinni Gusunɔ u tɛmbu kpuro

tɔɔ baka dim sɔɔru kuammɛ

6 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni
u koo bwesenu kpuro tɔɔ baka dim soku,
Siɔnin guurɔ.
Dɔa duronu ka yaa gumgia
ka tam gema u koo bu wɛ.
7 Kpa u sonditia ye ba ben wuswaa wukiri
nuku sankiranun sɔ wuna guu ten
wɔllu mi.
8 U koo de gɔɔ u kpe sere ka baadommaɔ,
kpa u ben nɔni yiɛresu woka
kpa u ben sekuru wuna tem mɛ kpuro sɔɔ.
Wi, Yinni Gusunɔwa, u yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Mɔabuba seeyasia

9 Tɔɔ te sɔɔ, ba koo Yinni Gusunɔ sɔ bu nɛɛ,
wuna a s̄aa besɛn Yinni wi sa naane s̄aa.
Wuna a sun faaba kua.
Su nuku dobu ko kpa su yɛɛri faaba yen s̄s̄.
10 Yinni Gusunɔ u koo Sionin guuru k̄osu.
Adama u koo Mɔabuba munkuwa
nge yaka si ba yari k̄ak̄arɔwɔ.
11 Kpa bu ben nɔma d̄emia k̄ak̄arɔ ge sɔɔ
nge be ba k̄ɛɛrimɔ.
Ka mɛ, u koo de ben tii sua bi, bu kpewa.
12 U koo gb̄ara damgii ni nu gunu sura u
k̄asuku
nu gosia tua.

Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu nasara wɛ

26

1 Saa gaa sisi yɛ sɔɔ ba koo womu geni ko
Yudan tem sɔɔ bu nɛɛ,
sa wuu damguu mɔ.
Yinni Gusunɔwa u gen gb̄araru sw̄i
u ka gu k̄osu.
2 I gamboba kenio
kpa bwese te ta gem sw̄i ta n̄un m̄em
nɔɔwamme
tu du min di.
3 Yinni Gusunɔ u ra sika sarirugii b̄ari yendu
wɛ,
yɛn s̄s̄ ȳero u n̄un naane s̄aa.
4 I Yinni Gusunɔ naane koowo
saa kpuro sɔɔ.
Domi wiya u s̄aa kuku yee damgiru
sere ka baadommaɔ.
5 U koo wuu ge ga w̄aa
w̄allɔn tɔmbu kpeerasia,
kpa u gen tii k̄asuku u sura sere temɔ,
6 kpa s̄aarobu ka w̄anw̄andobu
bu gu taaku.

Saa d̄aakan kanaru

7 Gemḡiɔn swaa ya ra n dendewa.
Yinni Gusunɔ, wune wi a s̄aa gemḡii
wuna a ra ye nɔɔ nerasie.
8 Yinni Gusunɔ, swɛɛ yi kaa sun sure kpuro,
wuna sa ko n naane s̄aa,
su ka s̄i yi sɔɔ.
Ye besɛn ḡoru ga k̄i,
yera su nun yaaya kpa su nun s̄a.
9 W̄okuru, nen bw̄era ya ra n wunen beke
barɔwa,
kpa nen ḡoru ga n nun kasu.
A n tɔmbu siri handunia sɔɔ,
ba ra giewa nge mɛ ba koo ka s̄i.
10 Adama baa b̄a n t̄an k̄so durom kua,
u n̄ gem giamaɔ.
U ko n win kom k̄osum m̄ɔwa
tem mi gem mu w̄aa,
kpa u n Gusunɔn yiiko gema.
11 Yinni Gusunɔ, a dam mɔ,
adama wunen yibereba ba n̄ mu waamaɔ.
A de bu wunen hania wa

ye a ka wunen tɔmbu wɔramɔ,
kpa bu sekuru wa bu d̄so mwara.
12 Yinni Gusunɔ, wuna a ra sun b̄ari yendu
wɛ.
Domi wuna a ra de ye sa m̄ɔ kpuro yu kooru.
13 Gusunɔ besɛn Yinni sa raa yinnibu gabu
s̄awa.
Adama t̄ɛ, wune turon ȳisira sa soku.
14 Yinni, be ba gu,
ba n̄ maa seemɔ bu w̄aaru di.
Domi a bu w̄ari a kpeerasia.
Ba n̄ maa bu yaayamaɔ.
15 Yinni, a wunen yiiko s̄ɔɔsi.
A dera beɛɛ wunen tɔmbu sa dabia.
Ma a besɛn tem yasiaia.
16 Sa nun soka sanam mɛ sa w̄aa n̄ni sw̄aaru
sɔɔ.

Sa kanaru kua sanam mɛ a sun seeyasia.
17 Yinni Gusunɔ, sanam mɛ a sun biru kisi
sa kua nge t̄an kurɔ wi u yiire u k̄i u ma,
u tii b̄ɔokumɔ u wuri m̄ɔ wuriribun s̄s̄.
18 Sa wahala kua sa n̄ni s̄ɔra ka wuriribu.
Adama wom diruma sa mara.
N n̄ ka tem mɛ arufaan̄i gaa naawe.
Sa n̄ maa goo mara wi u koo sina mɛ sɔɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba seeyasia

kpa bu wurama nge yellu

19 Negibu, beɛn t̄an be ba raa gu
ba koo se ḡorin di bu w̄aaru di.
Beɛ be i kp̄i tem sɔɔwɔ, i dom yando,
kpa i nuku dobum kuuki ko.
Domi tem mu koo beɛ seeya ḡorin di
nge mɛ bururun kakoru ta ra yakasu seeya.
20 Nen tɔmbu, i doo i kuke beɛn diaɔ
i tii gamboba kenusio,
kpa i n w̄aa mi gina
sere Gusunɔn m̄oru yu ka sure.
21 Wee Yinni Gusunɔ u yarima
win w̄aa yerun di
u ka handunian tɔmbu siri
k̄s̄sa ye ba kuan s̄s̄.
Tem mu koo t̄an be ba gon yem terasia,
kpa ben gonu nu s̄ɔsira.

Ba waa k̄sa kamia

27

1 Tɔɔ te sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo waa k̄sa
ye ya duka mɔ seeyasia ka win takobi damgia
ye ya kp̄a, kpa u yaa k̄sa ye go, ye ya w̄aa nim
w̄oku sɔɔ.

Yinni Gusunɔ

ka win resɛm gbaaru

2 Yen t̄ɔɔ te, Yinni Gusunɔ u koo womu ko
win resɛm gbaarun s̄s̄, te ta bii geenu
marumɔ, u nɛɛ,
3 nɛ, Yinni Gusunɔwa na tu n̄ɔrimɔ.
Nɛna na tu nim yɛkamɔ saa kpuro.
Na tu k̄su s̄ɔɔ sɔɔ ka w̄okuru,
goo u ku raa ka tu w̄ari u mwa.

4 Na ñ maa ka nen resem gbaa te m̄aru s̄aa.
 Adama ña n s̄aki ka awii wa mi,
 kon yi w̄ariwa n d̄s̄o meni,
 5 ma n kun m̄o yi man kua yin kuku yeru,
 ma yi ka man n̄o tia kua.
 Yi n kua me, kon yi deri.

Yinni Gusun̄o

u koo Isireliba suuru kua

6 Saa gaa sisi ȳe s̄o
 Isireliba ba koo gbini gira
 bu ker̄i ko nge d̄aa,
 bu w̄esu ko bu ma
 kpa ben binu nu handunia yibu.
 7 Yinni Gusun̄o u ñ bu seeyasie
 nge me u ben yiber̄eba seeyasia.
 U ñ maa bu go nge me u ben yiber̄eba go.
 8 U bu seeyasiawa saka s̄o.
 U dera yiber̄eba ba na
 nge s̄o yari yerun woo damguu,
 ba bu gura ba ka doona.
 9 Nge meya u ka Isireliban durum w̄aka.
 Wee ye n koor̄a yen biru.
 U ben b̄uu turanu ḡasia torom.
 Ba ñ maa Asitaaten bw̄arokunu ka s̄o ginu
 seeyam̄o.

10 Ben wuu damguu ge,
 ga kua bansu, ba gu deri.
 Miya n kua yaa sabenun kpara yeru
 ka nin kpin yeru.
 Ma nu kiku si su tiara dim̄o.
 11 D̄aa ya n gbera ba ra ye b̄ariwa
 kpa t̄on kur̄o bu bu ka doo ko.
 Wee nen t̄on be, ba ñ bwisi m̄o.
 Yen s̄ona Yinni Gusun̄o wi u bu taka kua
 u ñ bu w̄onw̄andu kue,
 u ñ maa bu durom kue.

Be ba raa yoru mw̄era

ba koo wurama

12 Saa gaa sisi ȳe s̄o Yinni Gusun̄o u koo beɛ
 Isireliba sira nge d̄aru,
 kpa bu beɛ d̄abiri tia tia
 saa Efaratin daaron di n ka girari Egibitin
 daaro.
 13 Yen t̄o te, ba koo k̄obi baka so
 kpa be ba raa yoru mw̄era ba woo Asirīo
 ka be ba kpikuru da Egibitīo bu wurama.
 Kpa bu yiira bu Yinni Gusun̄o s̄a
 guu d̄era ten mi, Yerusalem̄u.

Ba Isireliban bwese ker̄i

w̄oku te kir̄o m̄o

28

1 B̄orura Samari ye ya s̄aa nge sina fur̄o
 ge Efaraimuba ba ka tii sue.
 Ya w̄owa tuke ye ya tem gem m̄o.
 Ma ya s̄aa yen buraru
 nge d̄aa w̄e si t̄omba ra doke wir̄o
 ba ka tam goore.
 2 Wee t̄e, Yinni Gusun̄o u goo s̄o ru kua
 wi u dam m̄o u ka ye w̄ari.

Win dam mu s̄awa nge guru kpenu,
 ñ kun me nge woo b̄ak̄o ge ga ra as̄o ko,
 ñ kun me nge guru baka.
 U koo wuu ge surawa tem̄o.
 3 Wuu ge, ge Efaraimuba ba ka tii sue mi,
 ga w̄ra ba taakum̄o,
 4 nge d̄aa w̄e si su d̄ella.

Ga s̄awa nge d̄aa marum me mu yellu ye,
 ma ba yande s̄ara ba di.

5 S̄o teeru, Yinni Gusun̄o Dam kpurogiin
 tiiwa u koo bandu di kpa u n s̄aa win t̄on be
 ba tian sina fur̄o bur̄o ka ben buraru.

6 U koo siri kowobu kpara bu ka siri dee
 dee. Meya u ko n maa s̄aa ben dam bu ka
 yiber̄eba naa gira sere ben wuun gb̄ararun
 k̄on̄n̄w̄o.

Tam n̄roba Esai yaakor̄u m̄o

7 Adama t̄e, baa ka Gusun̄on s̄om̄o bu ka ȳaku
 kowobu,
 tam b̄ab̄am mu bu tirekiram̄o
 ma ba b̄arim̄o men s̄o,
 sere Gusun̄on s̄om̄o bu ñ maa win gari m̄o
 dee dee.
 Ȳaku kowobun tii ba ñ maa kp̄e bu siri dee
 dee.

8 Ben dii yen̄o aye d̄eraru sari.
 Sianu ka kubana nu yiba mi.

9 Ba gerum̄o ba m̄o,
 wara na k̄i n keu s̄osi.
 Wara u koo ka nen gari s̄omburu ko,
 ma n kun m̄o bii wi ba b̄am kara.
 10 Ba m̄o, na bu keu m̄o t̄eru.
 Na bu wooda w̄em̄o tia tia.
 Na yen wiru ka naasu tubusiam̄o
 nge wi u bii piiminu keu s̄osim̄o.

11 Yen s̄ t̄e,
 Gusun̄o u koo de goo u ka bu gari ko
 ka barum tukum me ba ñ n̄om̄o.

12 Domi u bu s̄owa bu de
 wi u wasira u w̄era.
 W̄era yera maa w̄a mi,
 adama ba ñ k̄i bu win gari wura.

13 Yen s̄ona win wooda ko n bu s̄awe bii
 s̄osiru te ba s̄osim̄o t̄eru t̄eru, tia tia. Ka
 me, ba koo sokura bu w̄ruma bu b̄akira,
 kpa bu yina mwaara.

Kpee te ta s̄aa

gani gamburun dam

14 T̄e beɛ yaako kowobu,
 beɛ be i Yerusalem̄ugibu dam d̄orem̄o,
 i swaa dakio i na ye Yinni Gusun̄o u gerum̄o.
 15 Beɛ be i gerum̄o i m̄o,
 wee i ka gōo ka ḡoribun w̄a yeru arukawani
 b̄okua.

Baa wahala ya n tunuma ya banda,
 ya ñ beɛ turi.
 Adama i n ȳe ma weesa su kua beɛn kuku
 yeru.

16 Yen s̄ona Yinni Gusun̄o u neɛ,
 wee u kperu sw̄i S̄ion̄o,

ta kua win kpεεkpεεku.
 Kpee te, ta s̄awa kpee gobigiru
 te u ḡosa, ta kua gani ḡomburun dam.
 Wi u tu kua win t̄asi yeru u n̄ w̄orumam̄o.
 17 Wee, u gem n̄eni nge ban̄obun w̄εε
 yi ba ra ka diru ȳire,
 n̄ kun m̄ε ben n̄ifo
 ye ba ra ka gan̄an sikirabu m̄εeri.
 Guru kpenu nu koo wee si kpuro k̄osuku
 si su kua b̄een kuku yeru mi.
 Nim bakam mu koo su mw̄ε.
 18 B̄een arukawani ye i raa ka ḡo b̄okua
 ya koo kam ko.
 Kpa ye i raa ka ḡoribun w̄aa yeru b̄okua
 ya kun maa w̄aa.
 Yibereba b̄a n̄ b̄εε w̄ori ba as̄or̄o kua
 ba koo b̄εε taakuwa.

19 Ba ko n̄ b̄εε taakum̄owa saa kpuro nge
 m̄en n̄o ba saramo. Domi ba ko n̄ da sarewa
 bururu baatere ka maa s̄o s̄o ka w̄okuru,
 kpa i b̄erum soora i n̄ ben labaari nua.
 20 Nge m̄ε ba ra gere, bu n̄εε,
 kp̄in yera kun d̄ε̄bu turi a ka tii damia.
 Bekura kun maa yasum turi a ka wukiri.
 21 Domi Yinni Gusun̄o u koo tabu ko
 nge m̄ε u raa kua Perasimun guur̄o.
 U koo m̄aru bara
 nge m̄ε u raa kua Gabaonin w̄owa,
 u ka win s̄am maamaakigia s̄osi
 ye ba n̄ waare.
 22 T̄ε, i ku maa de i n̄ w̄aa yaako kookoosu
 s̄o, kpa bu ku raa maa b̄εε n̄oni sw̄āaru sosia.
 Domi na nua ma Gusun̄o, w̄ollu ka tem Yinni,
 u himba yi u ka tem m̄ε kpuro kpeerasia.

Yinni Gusun̄on bwisi

23 I swaa dakio i no.
 I swaa tem kp̄iyo i n̄en gari n̄o.
 24 Wi u gbaaru k̄oram̄o u ka d̄ianu duure
 u ku ra n̄ k̄or̄o t̄ana m̄o u n̄ d̄o baadomma.
 25 U n̄ k̄ora u kpa,
 u ra mi d̄ia bwese bweseka duurewa
 b̄εeru ka b̄εeru.
 Kpa u maa d̄ianu ganu duure n̄enem
 gbaa ten gooro.
 26 Gusun̄o wi u s̄aa win Yinni
 wiya u n̄un bwisi k̄a.
 U n̄un yen kpunaa s̄osi.
 27 U ku ra dobi so ka tebo,
 u ra yi sowa ka bokuru.
 U ku ra m̄ori so ka dam,
 u ra yi sowa ka boku piibu.
 28 U ra alikama sure,
 adama u yen saka ȳε yu ku ka munkira.
 29 Yenin tii ya weewa Gusun̄o, w̄ollu ka tem
 Yinnin min di.
 Win bwisi k̄eru ta s̄awa maamaaki.
 Win laakari ya maa kp̄a.

Ye n̄ Yerusalemu mara

29

1 Arieli, Arieli, wune wi ba m̄o Yerusalemu,

mi Dafidi u win w̄aa yeru kua,
 a s̄awa b̄orura.
 A n̄ wunen w̄o ka w̄o t̄o baka ni m̄o a n̄ d̄o.
 2 Adama kon nun w̄ori,
 kpa wuri ka weeweenu nu n̄ora wune s̄o,
 kpa a ko nge n̄en ya ku yeru.
 3 Kon de tabu kowobu bu nun tarusi,
 kpa bu ben tabu s̄ia yi yi
 bu ka nun sikerena.
 4 Ba koo nun sura.
 Kaa gari gerumu tem di,
 adama tua kun derim̄o yi yari.
 Wunen n̄o ga koo n̄ora nge siinin n̄o.
 Tuan diya ba ko n̄ gu n̄oam̄o kutu kutu.
 5 Wunen yibereba ba ko n̄ dabiwa nge tua,
 kpa ba n̄ pusa nge d̄o dirisu.
 6 Adama subaru s̄o Gusun̄o, w̄ollu ka tem
 Yinni

u koo na u bu s̄eyasia
 ka guru gb̄asukubu ka tem ȳirubu,
 ka w̄aki bakanu ka woo guna
 ka guru woo b̄oko, ka sere maa d̄o boko,
 7 kpa tabu kowo dabi te,
 te ta nun w̄ori mi,
 ta wunen gb̄araru tarusi,
 tu doona nge dosu.
 8 Nge m̄ε wi ḡora m̄o u ra dosi u n̄εε, u dimo,
 adama ù n̄ dom yanda
 kpa u deema nukur̄o ḡaanu sari.
 N̄ kun m̄ε nge m̄ε wi nim n̄aru ga m̄o
 u ra dosi u n̄εε, u nim n̄orum̄o,
 adama ù n̄ dom yanda
 kpa win ḡoru ga n̄ ghere, u n̄ wasire,
 nge m̄eya tabu kowo be,
 ba ko n̄ s̄aa be ba koo na bu Sīnin guu te
 w̄ori.

Isireliba ba Yinni Gusun̄on

kir̄o atafiru kua

9 I biti sooro,
 kpa i n̄oni yime i ko nge w̄okobu.
 Wee i s̄are i tam goore,
 adama i n̄ tam n̄ora.
 I b̄arim̄o, adama n̄ n̄ tam b̄ōb̄om s̄o.
 10 Domi Yinni Gusun̄o u b̄een laakari
 sikarisia,
 u win s̄om̄abu ka b̄een s̄arobun n̄oni w̄okua.
 11 Gari yini kpuro yi ko n̄ b̄εε s̄awewa nge
 tire te ba wukiri ba ȳireru koosi. Ma ba tu
 goo w̄ε wi u garibu ȳε ba n̄εε, u tu gario. Ma
 u wisa u n̄εε, u n̄ k̄ako u tu gari, domi ba tu
 ȳireru koosiwa.
 12 N̄ kun m̄ε nge tire te ba goo w̄ε wi u kun
 garibu ȳε, ba n̄εε, u tu gario. Ma u wisa u n̄εε,
 u n̄ garibu ȳε.

Bwisigibun bwisi koo kam ko

13 Yinni Gusun̄o u n̄εε,
 bwese teni t̄a n̄ n̄un s̄aam̄o,
 n̄owa ta ra ka n̄un b̄εere w̄ε.
 Ben ḡoru ga ka n̄un toma.

Təmbun wooda ka ben sōsina ba swīi, ba ka nūn sāmō.

14 Yen sōna u koo de bu bita soora ka sōm maamaakiginu. U koo de ben laakarigibun laakari yu kam ko. Kpa ben bwisigibun bwisi yi kpe.

Ye ya koo koora amen biru

15 B̄ruroba b̄eε be i ra b̄eεn himba Yinni Gusunō berue,

kpa i n b̄eεn kookoosu m̄d̄ yam wōkuru sōo, kpa i n gerumō i n m̄d̄ wara u b̄eε waama, nge wara u b̄eε yē.

16 Daa kōsaqibu b̄eε! Ba ku ra m̄mō garisi nge s̄ndu. Tem m̄ndu ta n̄ kp̄ε tu m̄mō s̄s̄ tu n̄εε, n n̄ wi, u tu kua, n̄ kun m̄ε tu n̄n̄ s̄s̄ tu n̄εε, u n̄ bwisi m̄o.

17 Saa fiiko sōo, Libani ya koo gōsia d̄āa gbaaru kpa ta n̄ s̄āa nge d̄āa s̄s̄o.

18 Saa ye sōo, sosobu ba koo tire ten gari n̄o. Wōkobu ba koo yam wa, kpa bu yari yam wōkurun di.

19 N̄ε, Yinni Gusunō, kon de w̄n̄w̄ndobu ba n̄ yērimō ba n̄ d̄ōo, kpa s̄āarobu bu nuku dobu ko, n̄ε, Isireliban Yinni d̄eeron s̄s̄.

20 Domi be ba ra t̄mbu dam d̄are ka t̄n̄ yaako kowobu ba koo kpe, kpa k̄ōsan kowobu ba kun maa w̄āa.

21 Kon maa be ba ra t̄mbu taare w̄ε siri yerō kpeerasia, ka be ba ra t̄mbu yina berie be ba ka tii yinamō,

ka be ba ra gemgii win gem bire siri yerō.

22 Yen sōna n̄ε, Yinni Gusunō, n̄ε wi na Aburahamu yakia, na win debubu Isirelin yenugibu sōowa na n̄εε,

t̄ε, ba n̄ maa sekuru wasi. M̄eya ben wuswaa kun maa burisinamō.

23 Domi sanam m̄ε ben bibu ba koo n̄n̄ n̄oman s̄ōma wa, ye na kua ben suunu sōo, ba koo n̄n̄ yīsiru b̄eεr̄ε w̄ε, kpa bu man nasia, n̄ε, Gusunō ben Yinni d̄eero.

24 B̄n̄ bwisikunu nu raa tondō, ba koo bwisi wa. Be ba ku ra raa maa gari wure, ba koo gari wura.

Arukawani

ye ya n̄ arufaani m̄o

30

1 Yinni Gusunō u n̄εε, b̄ruroba Yudaba be ba ku ra m̄m̄ n̄o. Ba ku ra man saawara ko b̄ā n̄ wesianamō.

Kpa bu ka gabu arukawani b̄ōke ba kun n̄n̄ k̄iru bikie. Ba tii durum guremō ba s̄ōbimō ba d̄ōo.

2 Be wee ba kpikiru d̄ōo Egibitia ba n̄ man saawara kue.

3 Adama u n̄ kp̄ε u bu faaba ko. U koo bu sekuru dokewa.

4 Wee ben wirugibu ba tura ba w̄āa Soania ko. M̄eya maa ben ḡoro be, ba Han̄esi tura.

5 Adama be kpuro ba koo sekuru di Egibitigibun s̄s̄, domi ba n̄ kp̄ε bu bu faaba ko. Ba koo bu sekuru dokewa kpa bu b̄eεr̄ε bia.

Isireliba ba Egibitigibun

somiru dweem d̄ōo

6 Wee Yudaba ba ben yaa sabenu s̄munu s̄ōbi

ba ka d̄ōo s̄ōo ȳεsan n̄m̄ d̄waru gia mi nuku sankirara w̄āa. Domi gbee sinansu su w̄āa mi, ka sur̄ōk̄onu ka sere w̄εε nanumgii ḡeε.

T̄n̄ be, ba ben dukia ka ben arumani kpuro ketekunu ka yooyoosu s̄ōbi, ba ka Egibitigibu daawō, be ba n̄ koo bu arufaani gaa kua.

7 Domi ben somiru ta s̄āawa kam. Yen sōna na Egibiti ye sokumō waa ye ya kun d̄eε m̄o.

Mem n̄ōo sariba

8 Gusunō u Esai s̄ōowa u n̄εε, t̄ε, a ye kpuro yoruo kpee besi s̄ōo ka tirenō Yudaban wuswaa kpa ya n̄ yii mi, ya n̄ s̄āa seeda sere ka baadommao.

9 Domi t̄n̄ be, ba s̄āawa mem n̄ōo sariba ka wee kowobu.

Ba swaa tau, ba n̄ k̄i bu s̄ōs̄iru swīi.

10 Ma ba yam waobu s̄ōmō bu ku yam wa. M̄eya ba maa n̄n̄ s̄ōm̄bu s̄ōmō bu ku bu gari ḡeε s̄s̄.

Adama bu bu gari dori s̄ōwō baa n̄ n̄ m̄eren na.

11 Bu swaa ye derio kpa bu ku maa bu n̄ε, Isireliban Yinni D̄eeron gari s̄s̄.

Yudaba ba koo wurama

mam mam

12 Ma Esai u Yudaba s̄ōowa u n̄εε, ameniwa Gusunō b̄eεn Yinni D̄eero u b̄eε s̄ōmō.

U n̄εε, ȳen s̄ō i gari yi yinamō ma i tii ȳōsu daa b̄ōb̄ōya s̄ōo, ka weesu s̄ōo, ma i t̄āsa ye s̄ōo,

13 tora nini, nu koo b̄eε ko dam sarirugibu, kpa i w̄oruma subaru s̄ōo, nge gana ye ya beu m̄o.

14 I ko i k̄ōsikirawa muku muku nge wekeru t̄n̄ k̄ēka ba n̄ kp̄ε bu ka d̄ōo gura, n̄ kun m̄ε bu ka nim s̄ōka.

I Yinni Gusunɔ naane koowo

¹⁵ Adama u wure u neɛ,
 i n gɔru gosia i wurama win mi laakari sɔɔ,
 i ko faaba wa.
 Mɛya i n kua tɛɛru i nɔn naane doke,
 i ko dam wa.
 Adama i n mɛ kɛ.
¹⁶ I neɛ, i ko yakurawa ka dumi.
 Yen sɔna u koo maa de i yakura.
 I neɛ, i ko dawa ka dumi yi yi duki mɔ.
 Yen sɔna u koo de
 be ba koo maa beɛ naa gira ba n sɔu.
¹⁷ Bɛɛn nɔrɔbu (1.000) bɔn i yiberɛ turo wa,
 ba koo duki yarina.
 Yiberɛba nɔɔbu ba koo maa beɛ kpuro
 yarinasia
 kpa i da i n sebi sebi
 nge dɛka ye ba gire guuru wɔllo.

Yinni Gusunɔ u koo

win tɔmbu domaru kua

¹⁸ Yinni Gusunɔ u tɔru mara
 tɛ sɔɔ u koo beɛ durom kua
 kpa u beɛ wɔn wɔndu sɔɔsi.
 Domi u sɔawa gemgii.
 Doo nɔɔrugiba be ba nɔn naane sɔa.
¹⁹ Bɛɛ Yerusalemugibu,
 beɛ be i wɔa Sianin guurɔ,
 beɛn goo kun maa sumɔ.
 Yinni Gusunɔ u koo beɛn wɔn wɔndu wa
 sanam mɛ i nɔn soka.
 U n beɛn nɔɔ nua, u koo beɛ wurari.
²⁰ U koo beɛ dɔanu wɛ i di nɔni swaarun saa
 sɔɔ,
 kpa u beɛ nim wɛ i nɔ wahalan saa sɔɔ.
 Wi, wi u beɛ keu sɔɔsimɔ
 u n maa kukumɔ beɛ tia.
 I ko i nɔn wa.

²¹ I n sɔa i tura swaa keɛnanaɔ,
 beɛn swaa koo gari yi nɔ, yi yi neɛ,
 swaa wee, i sɔiyɔ ye sɔɔ.
²² I ko i beɛn sɔi geesu ka wura
 ye i raa beɛn bwɔarokunu pote garisi disi,
 kpa i bwɔaroku nin kɛki yari nge kubanu,
 kpa i neɛ, bu ka nu yario saa min di.
²³ Saa yera Gusunɔ u koo de gura yu ne
 beɛn dɔa ni i duura sɔɔ,
 kpa dɔa ni, nu gea ko nu ma.
 Saa ye sɔara, yaa sabenu koo yakasu di
 batuma baka sɔɔ.

²⁴ Neɛ yi ba ka sɔmburu mɔ ka sere ketekunu
 nu koo dobi di yi ba bɔru yɛka.

²⁵ Nim tori yi ko yi n wɔawa
 guu bakanun wɔllo, ka gungunu wɔllo,
 dɔma te ba koo tɔmbu go
 bu ben kuku yenu kɔsuku.

²⁶ Kpa Yinni Gusunɔ u win tɔmbun bosu
 nɔari,
 kpa u bu bɛkia mi u bu mɛɛra kua.
 Dɔma tera, surun yam bururam mu koo ko
 nge sɔɔgim,
 kpa sɔɔgim mu dora mu sosi

nɔn nɔɔba yiru n kere yellu.

Yinni Gusunɔ

u koo Asirigibu seɛyasia

²⁷ Wee Yinni Gusunɔn yɔsira nɔaramɔ
 saa tontonden di.
 Win mɔru ya kpɔ ya sɔa nge dɔɔ wii bakaru.
 Win nɔɔ ga mɔru yiba.
 Ma win yara ya sɔa nge dɔɔ yari bakaru.
²⁸ Win mɔrun wɛsɔru ta sɔawa nge daaru
 te ta nim yiba ta tɔnu mwɛɛ sere wɔirɔ,
 u ka tɔmbu kam koosia,
 ma ta sɔa nge yaruka ben nɔɔ
 u ka bu da mi ba n kɛ.
²⁹ I ko i womusu ko nge mɛ i ra ko Gɔɔ
 sararibun tɔɔ bakaru sɔɔ wɔkuru, kpa i n
 nuku dobu mɔ nge wi u guuru soomɔ u ka
 sɔimɔ sanam mɛ i sɔaru dɔɔ Yinni Gusunɔn
 guurɔ, wi, wi u sɔa Isireliban dam.
³⁰ Saa yera u koo de win nɔɔ damguu ge, gu
 nɔara.

Win mɔru baka ye, yɔn seewa
 u koo win dam sɔɔsi dɔɔ boko ka nim yibu
 bakaru

ka guru woo bɔkɔ ka guru kpenu sɔɔ.
³¹ Yinni Gusunɔ u n gbɔra,
 Asirin sina boko u koo nanda u diiri.
 Domi u koo nɔn seɛyasia ka win bokuru.

³² Mɛn nɔɔ u gesi nɔn boku te so, gɔasu ka
 mɔrɔkuna nu koo nɔara. U koo nɔn sowa ka
 dam.

³³ Saa yellun di
 ba wi sina bokon kpaku yeru kua ta wɔa mi.
 Ta duku, ta maa yasɔ.
 Ma ta dɔɔ mɔ ta maa dɔa yiba.
 Wee Yinni Gusunɔn mɔrun wɛsɔru ta dɔɔ wi
 yabiamɔ
 nge gbim mɛ ba dɔɔ doke.

Egibitigiba sɔawa tɔmbu

31

¹ Bɔruroba Yuda
 be ba kpikuru dɔɔ Egibitiɔ bu ka somiru wa.
 Ba ben naane doke dumi sɔɔ,
 ka tabu kɛkɛ dabi ni dumi gawe sɔɔ
 ka sere maaso damgibu sɔɔ.
 Adama ba n Gusunɔ ben Yinni Dɛɛro kasu,
 bu nɔn naane ko.

² Yen sɔna win tii u yɛ ye u mɔ.
 U koo de kɔsa yu na.

U n maa win gari kɔbiamɔ.
 U koo tɔn kɔsobu seesi,
 ka maa be ba bu somimɔ.

³ Egibitigibu ba n sɔa Gusunɔ,
 ba sɔawa tɔmbu.
 Mɛya maa ben dumi yi n dam tukum gam
 mɔ,

yi sɔawa yeɛ diri.
 Yinni Gusunɔ u n win dam sɔɔsima,
 be ba somiru kasu ka be ba bu somiru wee,
 ba koo sokura bu wɔruku,
 kpa be kpuro bu mɛnna bu gbi.

Yinni Gusunə

u koo Yerusalemu kəsu

⁴ Ameniwa Yinni Gusunə u man sɔɔwa u nee, gbee sunə ge ga yaa mwa ga wuri koosimə ga ku ra yāa kparobun berum ko, baa bā n dabi ma ba gu tarusi ba gbāsukumə. Nge meya wi, wəllu ka tem Yinni, u ko n sāa ù n sarama u ka Sionin guuru kəsu, u tu sanna.

⁵ Nge me gue yi ra n yin binu kəsu, nge meya wi, wəllu ka tem Yinni, u koo Yerusalemu yakia u ye kəsu.

⁶ Yen sɔ, beɛ Isireliba, beɛ be i ka Yinni Gusunə wi tonda n kpā, i gɔru gəsiə kpa i wurama win mi.

⁷ Domi saa ya sisi ye sɔɔ beɛn baawure u koo win bwāaroku ni u seka ka sii geesu ka wura wuna u kə ni nu nūn durum koosiamə.

⁸ Meyā ba koo Asirigibu kam koosia, adama n ñ ka tənun dam.

Ba koo duki yarina tabu sɔɔ kpa bu ben aluwaasiba mwɛeri bu yoo sama koosia.

⁹ Ben sina boko u koo duka yakura berum sɔ. Kpa ben tabu sinambu bu berum soora bu ben gidi bəra biru kisi bu doona.

Yeniwa Yinni Gusunə u gerua wi ba ra sā Yerusalemu ka yāku dɔɔ mwaararuginu.

Sunə geo

32

¹ Sɔɔ teeru goo u koo yari u bandu di kpa wi ka win bwāabu bu tem me kpāra gem sɔɔ.

² Ben baawure u ko n sāawa nge kuku yeru woo bəkən sɔ,

ñ kun me nge daaru mi kakoru sari, ñ kun me nge kpee bakarun saaru mi dāru garu sari.

³ Be n weenɛ bu yam wa, ben nɔni koo wukiara.

Be n weenɛ bu gari swaa daki, ba koo nɔ sāa sāa.

⁴ Be ba ku ra bwisiku ba koo kasu bu gia.

Be ba maa bebirimə ba koo gari gere dee dee tambu bu ka nɔ.

⁵ Ba ñ maa gari bəko sokumə tən boko. Meyā ba ñ maa tən kəso sokumə tən geo.

⁶ Domi gari bəko u ra gari swiniwa. Kəsa sɔra win bwisikunu nu ra n woo.

Win kookoosu ka win gari kpuro ku ra Gusunə beere wɛ.

Meyā u ku ra wi u gɔru barə dīanu kɛ. U ku ra maa wi nim nəru ga mɔ nim kɛ.

⁷ Tən kəson kookoosu kpuro su ku ra n wā. U ra kpunaa dabinu kowa

u ka bwɛɛbwɛɛ kam koosia ka weesu, baa bwɛɛbwɛɛ wi, ù n gem mɔ.

⁸ Adama tən geo, kpunaa gea u ra ko.

U ra n maa yɔwa gem sɔɔ dim dim.

Ba Yerusalemun tən kurəbu

kirə mɔ

⁹ Beɛ tən kurəbu, beɛ be i kun bwisikunu ganu mɔ beɛn wāaru sɔɔ,

i seewo i nən gari nɔ.

Beɛ wəndia garu koo sariba, i man swaa dakio.

¹⁰ Gasəku amadaare, i ko i wurura, domi i ñ maa resem wasi i sari.

¹¹ I de i nanda

beɛ be i ñ bwisikunu mɔ beɛn wāaru sɔɔ.

Beɛ garu koo sariba i diirio.

I beɛn yānu potirio i yəra basi, kpa i kīasu dewe nuku sankiranun sɔ.

¹² I beɛn bwāsu nenuə, i ka nuku sankiranu sɔsi,

yən sɔ beɛn gbee geenu ka beɛn resem gbāa geenu

nu koo kam ko.

¹³ Wee Yinni Gusunən təmbun tem ka yenu gən mi nuku dobu raa wāa,

n koo ko bansu,

kpa sāki yi kpi mi.

¹⁴ Ba koo ben sina kpaaru biru kisi kpa Yerusalemu ye ya raa tambu yiba bu ye deri.

Yen guuru ka yen kəsobun wāa yenu nu koo ko bansu.

Yeɛ kpiki yi ko n da bəsu mi, kpa bu maa yaa sabenu kpāra mi.

Yerusalemun seebu

¹⁵ Adama Gusunən Hunde u koo sarama wəllun di

u n wāa beɛɛ sɔɔ.

Saa yera mi dīanu ku ra raa kpi, n koo dīanu ko,

kpa yam mi dānu kun daa dabi, n ko dāa sɔɔ.

¹⁶ Saa ye sɔra gem mu ko n wāa tem me kpuro sɔɔ.

¹⁷ Meyā mu koo ka bəri yendu na, ka wɛrabu berum sariru sɔɔ

sere ka baadomma,

¹⁸ kpa beɛɛ Yinni Gusunən tambu sa n wāa mi,

bəri yendu sɔɔ dii naaneginə.

¹⁹⁻²⁰ Sa ko n wāawa doo nɔru sɔɔ sa n dīanu duurumə mi nim mu wāa,

kpa sa n besen ketekunu ka besen neɛ yɔsu yi n dimə baama.

Adama guru kpenu nu koo yiberɛban tabu kowobu kam koosiawa

be, be ba dabi nge dāa sɔɔ,

kpa ben wuu ge, gu wɔruma.

Bɔruoba beɛ tem gowobu

33

¹ Bɔruoba beɛ, besen yiberɛba.

Dom i tambu wori i ben yānu gura

ma i ka bu murafitiru kua,
 baa me ba ñ bæe yen gaa kuare.
 Yen sã, ñ n tãmbu wãri i kpa,
 i ben yãnu gura,
 ba koo maa bæe kua nge me.
 Meyã saa ye i bu murafitiru kua i kpa,
 ba koo maa bæe murafitiru kua.
 2 Yinni Gusunã, a besen wõnwõndu waawo,
 wuna sa yĩiyõ.
 A de a n sãa besen dam bururu baatere.
 Kpa a sun faaba ko sanam me sa wãa nãni
 swãaru são.
 3 Yibereba bà n wunen não damguu nua,
 ba koo duki yakikira.
 À n maa seewa ba koo yarina.
 4 Tãmba koo ben yãnu wãri bu gura
 nge me twee yi ra tem wukiri
 yi dãanu kpuro di.
 5 Yinni Gusunã u kpã,
 domi u wãa wãllo.
 U koo de win gem mu n yiba Siãni kpuro são.
 6 Yinni Gusunã, kaa de
 Siãniḡibu ba n wãa bõri yendu são,
 kpa ba n bwisi ka laakari mã
 ye ya koo de bu faaba wa.
 Wunen nasiara ta sãa ben arumani.

Ba faaba kanamõ

7 Adama tẽ, wee tabu durõbu ba kuuki mã,
 ba faaba kanamõ.
 Be ba gõra bu ka yibereba suuru kana bu não
 tia ko
 ba kpana, ba wuri mã.
 8 Tãmbu ba ku ra maa sã swẽe são.
 Domi yibereba ba ben arukawani kusia.
 Ba ñ maa ben seedaḡibu yẽ.
 Ba ñ maa goon bæere yẽ.
 9 Wee tãmbu ba ben gbea deri.
 Libanin dãa sãsu su gberamõ.
 Ma Saronin tem gem mu kua yani seeri.
 Basanin bera ḡia ka guu te ba mã Kaamelio
 dãnun wurusu dellama.
 10 Yinni Gusunã u bwese tukunu
 sãowa u nee,
 yen sã tẽ, kon se n yõra,
 kpa n sãosi nge me na kpãaru ne.
 11 Domi bæen bwisikunu nu sãawa
 nge yaka bii yi ba duura.
 Nũ n koora, nu koo kam kowa nge yaka si.
 Nen wẽsiaru ta ko n sãawa nge dõo wi u koo
 bæe mwa,
 12 kpa i gõsira nge kuku ni ba dõo menì,
 ñ kun me nge sãki yi ba bõõra ba dõo doke.
 13 Bæe be i toma ka bæe be i wãa turuku,
 i swaa dakio i nã ye na kua,
 kpa i ḡia nge me nen dam mu ne.
 14 Durumḡiba nanda Siãniõ.
 Be ba ñ Yinni Gusunãn bæere yẽ ba diirimõ ba
 mã,
 Yinni Gusunã u sãawa nge dõo yari baka ye
 ya ku ra ḡbi.
 Wara u koo kpĩ u yõra win wuswaaõ,

15 ma n kun mõ wi u sãimõ gem são,
 ma u ku ra bwẽebwẽe taki di,
 u ku ra maa nãm biran kãru mwẽ,
 u ku ra tãn gowobun ḡari swaa daki,
 u ku ra maa kã u kõsa mæeri.
 16 Tõnu win bwesera ko n wãawa nandabu
 sari
 nge wi u kukua kpee baa são.
 U koo maa wa u di, u nã.

Ba koo Yerusalemu wõra

17 São teeru, kaa sina boko wa
 u wãa win yiikon ḡirima são,
 u bandu dii tem bakam são.
 18 Kaa wunen yellun berum yaaya
 me a raã mõ saa ye a wãa yoru são,
 kpa a nee, mana gbere mwaaõbu ba wãa.
 Mana wãõ gobigibu ba wãa.
 Mana ḡbãrarun kãsobu ba wãa.
 19 A ñ maa tãn tuko be ba tii sue mi wasi,
 be, bèn barum a ñ nõomõ.
 20 A Yerusalemu mæerio
 mi sa ra besen tãõ bakanu ko.
 Kaa ye wa ya wãa bõri yendu são.
 Ya ko n sãawa nge kuu bekurugiru
 tèn dãnũ ba ñ maa wukamõ.
 Meyã ba ñ maa ten wẽe kusiamõ.
 21 Miya Yinni Gusunã u koo sun win ḡirima
 sãosi.
 U koo de sa n wãa daa bakanun bõkuõ.
 Adama yibereban goo nimkusu ku ñ kpẽ su
 sã mi,
 baa si su kpãaru bo.
 22-23 Wee, sin wẽe yi koo kasikira,
 kpa yi kun maa sin beka neni gbereba são
 woo gu ka su bõria.
 Yera n koo de bu bu dukia baka ḡurari.
 Baa ka yemãõõ ba koo da mi,
 bu ka yãa ni gura.
 Yinni Gusunãwa u ko n sãa besen siri kowo,
 kpa u sun wooda wẽ.
 Wiya u ko n sãa besen sina boko.
 Kpa u sun faaba ko.
 24 Goo kun maa gerumõ u nee,
 u barõwa.
 Yinni Gusunã u koo Yerusalemugibu ben
 durum wõka.

Yinni Gusunã u koo Edãmuba

seeyasia

34

1 Bæe bwese tukunu, i susima i nã.
 I bæen laakari kpĩiyõ.
 Tem mu swaa dakio ka ye ya wãa me são,
 ka sere ye mu marumõ.
 2 Domi wee, Yinni Gusunãn mõru ya koo
 tãmbu kpuro wõri
 ka ben tabu kwobu são kpuro.
 U koo de bu goona kpa bu kam ko.
 3 Ben yem mu ko n kokumõ saa ḡuunun di.
 Ben gonu ko n kãõkire,
 kpa nin nubura n pusa.

4 Wollun kperi ka suru ka sɔɔ koo wukura,
kpa wollu tu kure nge tireru,
kpa kperi yi, yi wɔruku nge dāa wuru si su
della.

5 Yinni Gusunɔn takobi ya yem deba wolla.
Wee, ya koo sarama yu Edɔmuba wɔri,
be u siri u nɛɛ, bu kam koosio.

6 Wee, takobi ye, ya yem ka yaa gum yiba.
N sɔare u ka yāanu ka bonu yākuru mɔ Bɔ-
tisiraɔ.

Tɔn dabira ba sakira Edɔmu kpuro sɔɔ.

7 Gbeeku ketɛba ka nɛɛ, yi wɔrukumɔ ka be
sannu.

Ma yem mu tem wukiri ma tua ya gum kure.

8 Domi saa ya tunuma
Yinni Gusunɔ u ka win yiberɛba mɔru kɔsia.
Kpa u bu sɛɛyasia Siɔnin sɔ.

9 Edamun nim mu koo gɔsira kontaa.

Kpa yen tua yu ko nge gbim.

Kpa yen tem mu dɔɔ mwaara nge kontaa.

10 Dɔɔ wi, u n gbimɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru.

Win wiisu su ko n seewawa sere ka
baadommaɔ.

Kpa tem mɛ, mu kam ko mam mam.

Goo kun maa sarɔ mi.

11 Gunɔ sarenu ka duuru bɛɛkuna
nu ko n wāa mi.

Boorosu ka gbanamgbaana

nu koo sokunu ko mi.

N koo kowa batuma dira.

12 Ben sina bibu kpurowa ba koo kam ko.

Goo kun ko n maa wāa

wi u koo bandu di mi.

13 Kikisu ka saki ka awfi yi koo kpi

ben sina kpaanɔ ka ben kuku yenɔ,

kpa nu ko purukanu ka taataanun wāa yenu,

14 kpa gbeeku yɛɛ yi n ka demakunu yinnamɔ
mi,

kpa bonu nu n sokunamɔ gbaburu mi.

Miya wɔkurun siiniba ba ko n ben wāa yeru
mɔ

kpa ba n wɛre mi.

15 Wɛɛ yi koo yin wāa yeru ko mi,

yi sɛa ke kpa yi kɔwa,

kpa yi yin binu gure yin kɔkɔrɔ.

Miya yaberekunu nu koo maa mɛnna.

16 I Yinni Gusunɔn tireru wukio kpa i gari.

I ko wa mi ba yorua ba nɛɛ,

yɛɛ yinin gaa kun biaramɔ mi.

Yi kpuro yi koo nawa.

Domi win tiin nɔɔwa ga ye gerua.

Win Hundewa u koo maa yi mɛnna.

17 Wiya u tem mɛ yira,

ma u mu yin baayerɛ bɔnu kua ka tete,

mu n ka sāa yigim,

kpa yi n wāa mi sere ka baadommaɔ.

Dɛɛrobun swaa

35

1 Sanam mɛ sɔɔ, tem mi gāanu ku ra kpi,
mu koo tem wurama
kpa mu biibi burɛ kpi.

2 Kpa nuku dobu bu sɔɔsira mi,
ka womusu ka nasaran kuuki.

Mu ko n girima mɔ

nge Libanin dāa sɔɔ.

Mu ko n bɛɛɛ mɔ

nge guu te ba mɔ Kaameli ka Saronin tem
gem.

Saa ye sɔɔ, ba koo Yinni Gusunɔn yiiko wa
ka yen girima.

3 Yen sɔ tɛ,

bɛɛ be i wasire, i nɔma sɔare,

i tii tāsio i nɔma sua.

Bɛɛ be i diirimɔ,

i de bɛɛn dūa yi dam ko.

4 Bɛɛ bɛn gɔru ga n kpi,

i ku nanda. I tii dam kɛɔ.

Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni u sisi u bɛɛ mɔru
bara,

kpa u bɛɛn yiberɛba kɔsie ye ba bɛɛ kua.

Win tiywa u koo na u bɛɛ faaba ko.

5 Saa yera wɔkobun nɔni koo wukiara,

kpa sosobu bu gari nɔ,

6 kpa kɔri kpirinugibu ba n yɔɔkumɔ nge
kpasi.

Meya wi u ku ra kpi u gari gere,

win yara koo kusiarɔ

kpa u n nɔɔguru mɔ ka nuku dobu.

Nim mu koo yari mu koku

tem mi gāanu ku ra kpi sɔɔ,

7 kpa yani sɛɛri mi sɔɔ ra gem wɔ yi ko yeru,

kpa daru koki yi yari

mi tem mu gbere,

kpa naa yari ka gbii yi kpi

mi gbeeku bɔnu nu ra kuke.

8 Miya ba koo swaa yara bu ye

soku dɛɛrobun swaa.

Durumgii goo kun dɔɔ mi.

Be ba ye swii, ba n kɔɔramɔ,

baa be ba n bwisi mɔ.

9 Gbee sunɔ n kun mɛ yaa gɔba gaa kun swaa
ye sɔimɔ.

Be Yinni Gusunɔ u faaba kua,

beya ba koo swaa ye mwa,

10 bu ka da Siɔniɔ ka nasaran womusu.

Ben wuswaa ya n nuku dobu sɔɔsimɔ
baadomma,

kpa weewenu ka nuku sankiranu nu bu
doonari.

36

Asiriqibu

ba koo Yerusalemu tarusi

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 18:13,17-37)

1 Esekiasi, Yudaban sina bokon bandun
wɔɔ wɔkura nnese sɔɔ, yera Asirin sina boko
Sankeribu u Yudaban wuu si su dam mɔ
wɔri u kamia.

2 Lakisin diya u win tabu sunɔ ka tabu
durɔ damgibu gɔra Yerusalemuɔ Esekiasin
mi. Tabu sunɔ wi, u da u yɔra nim toran
bɔkuɔ ye ba kua ya ra ka nim nɛ wuuɔ saa

bwian di, be ba ra beka wōken sōm koo yerun swaa.

³ Yera Eliakimu, Hilikiyan bii, sina bokon sōm kowobun wirugii, u da ben mi ka Sebina wi u s̄a sina bokon tire yoro, ka Yoasi, Asafun bii, wi u ra tirenu bere.

⁴ Asirin tabu suno wi, u bu s̄ōwa u nee, i Esekiasi s̄ōwō i nee, ameniwa bese Asirigibun sina boko wi u kpuro kere u gerua. U nee, mba u yōrari u naane s̄a me.

⁵ U ñ yē ma u dam ka bwisin bukata mō u ka tabu ko? Gari saarinu tōna nu ñ tura. N n men na, ma s̄ōra win naane ya wāa, u ka nūn seesi.

⁶ Geema win naane wāawa Egibiti sunon mi, wi u s̄a nge kaba te ta kōsikire. Wi u tu nenua u tāsiri, kpa tu nūn mura tu mēera ko. Nge mēya Egibitin suno wi, u s̄a be ba nūn yīiyō s̄ō.

⁷ Mēya i ko gere i nee, Gusunō beēn Yinniwa i naane s̄a. Adama n ñ win s̄a yenu ka yāku yena Esekiasi u kōsuka? U ñ beē Yudaba ka Yerusalemugibu s̄ōwa u nee, i n da yākuru ko Yerusalemu mini tōnan s̄a yero?

⁸ N n men na, Esekiasi wi, u de u ka nen yinni Asirin sina boko arukawani bōke kpa u nūn dumi nōrōbun suba yiru (2.000) wē, ñ n yē u koo maasōbu wa bu yi s̄oni.

⁹ Domi u ñ kpē u yōra u wi u piiburu bō nen yinnin tabu kowobu s̄ō ma, baa mē u tamaa Egibitigibu ba koo nūn tabu kēke yi dumi gawe ka maasōbu wē.

¹⁰ U ñ yē ma ka Yinni Gusunōn yēra Asirin sina boko u ka tem mē wōrima, kpa u mu kōsuku? Domi Gusunōn tiwa u nee, u doo u tem mē wōri kpa u mu kōsuku.

¹¹ Ma Eliakimu ka Sebina ka Yoasi ba durō wi s̄ōwa ba nee, a suuru koowo sa nun kanamōwa, a ku maa ka bese wunen bwāabu gari ko ka besen barum, kpa tōn be ba swaa daki gbāraran di bu ku nō ye sa gerumō. A ka sun gari koowo ka aramum, domi sa mu nōmō.

¹² Adama durō wi, u bu wisa u nee, i tamaa nen yinni u man gorima beē ka beēn yinni tōnan s̄ō n ka gari yini gere? Aawo, ka maa be ba s̄ō gbāraru wallōn s̄ina be ba koo ben tiin swaa swīibu di kpa bu ben yēkum nō, ka beē sannu.

¹³ Saa ye s̄ōra durō wi, u gbāra ka dam ka Yudaban barum u nee, i bese Asirigibun sina boko wi u kpuro keren gari swaa dakio.

¹⁴ U nee, i ku de Esekiasi u beē nōni wōke, domi u ñ kpē u beē wōra saa win nōman di.

¹⁵ I ku wura i Yinni Gusunō naane ko, baa Esekiasi ñ n nee, Yinni Gusunō wi, u koo beē wōra. Yen s̄na n ñ koorō Asirin sina boko u wuu ge mwa.

¹⁶ I ku maa Esekiasi swaa daki. I Asirin sina bokogia nōwō wi u nee, i ka nūn nōo tia koowo kpa i nūn tii wē kpa baawure u wa u

win tiin resēm gbaaru ka win figien dāa binu di kpa u maa win boon nim nō.

¹⁷ Yen biru u koo na u beē sua u ka da tem gam mē mu s̄a nge beēn tiin tem mē, mi resēm ka alikama wāa kpa i n p̄ē ka tam mō.

¹⁸ Yen s̄ō, i ku de Esekiasi u beē nōni wōke u nee, Yinni Gusunō u koo beē wōra. Bwese ni nu tien būnu nu bu wōra Asirin sina boko win nōman di?

¹⁹ Mana Hamati ka Aapadi ka Sefaafaimun būnu nu wāa tē. Būu goō u kpīa u Samarigibu wōra saa win nōman di?

²⁰ Būu ni nu wāa tem mē kpuro s̄ō, nin nira nu nin tem wōra saa win nōman di, bu sere nee, Yinni Gusunō u koo Yerusalemu wōra.

²¹ Adama Yudaba kpuro ba maari, domi sina boko Esekiasi u nee, bu ku raa nūn gee wisi.

²² Ma Eliakimu, Hilikiyan bii, sina bokon sōm kowobun wirugii wi, ka maa win tire yoro Sebina, ka sere Yoasi Asafun bii, wi u ra tirenu bere, ba na Esekiasin mi. Ba yabe kīanu sebua nuku sankiranun s̄ō, ma ba nūn s̄ōwa kpuro ye durō wi, u gerua.

37

Sina boko u Esai bwisi bikia (I maa mērio Sinambu II, 19:1-7)

¹ Saa ye sina boko Esekiasi u gari yi nua, yera u win tiin yaberu nenua u gīana ma u saaki sua u sebua nuku sankiranun s̄ō. Ma u da Yinni Gusunōn s̄a yero.

² Yera u Eliakimu win sōm kowobun wirugii ka maa Sebina win tire yoro, ka yāku kowo bukurobu gōra Gusunōn sōmō Esai, Amōtin biin mi. N deema be kpuro saakibara ba sebua ba ka da mi.

³ Ye ba tura mi, ba nūn s̄ōwa ba nee, ameniwa Esekiasi u gerua. U nee, gisōn tōo te, nuku sankiranu s̄ōra sa wāa. Ba sun seeyasiamō ma ba sun doke sekuru s̄ō. Gisōn wahala ye, ya s̄āwa nge tōn kurō wi u yiire u kī u ma, adama u ñ dam mō u ka wēma.

⁴ Sōrōkudo Gusunō wunen Yinni u ko n Asirin sina bokon gōron gari yi nua wi u na u nūn wōnwa. N n men na, a kanaru koowo bese be sa gina tien s̄ō kpa Gusunō u nūn seeyasia.

⁵ Ye Esai u Esekiasin bwāa ben gari yi nua, yera u bu s̄ōwa u nee,

⁶ wee, ye i ko beēn yinni s̄ō. I nee, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. U nee, u ku de gari yi u nua mi, yi nūn bērum ko, yi Asirin sina bokon gōro be, ba ka wi, Yinni Gusunō wōnwa mi.

⁷ U koo de Asirin sina boko wi, u labaaari gaa nō kpa yu win bwēra gasia u wura win temō. Mīya u koo de bu nūn go ka takobi.

*ba kpam Isireliba narua
(I maa mɛɛrio Sinambu II, 19:8-13)*

⁸ Asirin sina bokon ɔɔro wi, u ɔɔsira u da Libinao domi u nua ma win yinni u doona Lakisin di u da u Libinagibu tabu wɔri.

⁹ Saa ye sɔɔra Asirin sina boko wi, u nua ma Tiraka, Etiopin sina boko u nɔn tabu wɔrim wee. Yera u maa Esekiasi sɔmɔbu ɔɔria u nɛɛ,
¹⁰ ameniwa i ko i Esekiasi Yudaban sina boko sɔ. I nɛɛ, u ku de Gusuno, win Yinni, wi u naane saa mi, u nɔn nɔni wɔke u nɛɛ, nɛ, Asirin sina boko, na n̄ kpɛ n Yerusalemu mwa.

¹¹ Wi, Esekiasin tii u nua ma besen sinam be ba man gbiye kpuro ba raa tem mɛ mu tiegibu kpuro kam koosia. Yera wi, u tamaa u koo yari nen nɔman di?

¹² Nen baababa ba Gosani kpeerasia ka Harani ka Resɛfu ka sere Eɛnigibu be ba waa Telasaa. Ben bɔnu kpia nu bu wɔra?

¹³ Nge mana Hamatigibun suno u waa, ka Aapadigibun suno ka Sefaafaimugibun suno ka Henagii ka sere maa Ifagii.

*Esekiasi u kanaru kua
(I maa mɛɛrio Sinambu II, 19:14-19)*

¹⁴ Ye Asirin sina bokon sɔmɔ be, ba tura Esekiasin mi, yera ba nɔn tireru wɛ tɛ sɔ ben yinnin ɔari waa, ma Esekiasi u tu ɔara. Yen biru u da Yinni Gusuno saa yero ma u tu deria mi.

¹⁵ U kanaru kua Yinni Gusuno mi, u nɛɛ,

¹⁶ Gusuno, besɛ Isireliban Yinni, wune wi a sɔ wɔllun kɔsobu yirun suunu sɔɔ, wune turowa a saa sinambu kpuron Yinni. Wuna a wɔllu ka tem taka kua, ma a saa men Yinni.

¹⁷ A nɔni seeyo a mɛɛri, kpa a swaa daki a nen ɔari nɔ, kpa a Sankeribu, Asirin sina bokon ɔari nɔ yi win sɔm kowobun wirugii u ka nɔn wɔnwa.

¹⁸ Ka gem, Yinni, na yɛ ma Asirin sinambu ba bwese dabinu kpeerasia ma ba nin tem sankaa,

¹⁹ ba nin bwaaɔrokunu dɔɔ meniki. Domi nu n̄ Gusuno. Nu saaɔa tɔmbun sɔma ye ba kua ka daa ka kpenu. Yen sɔna ba kpia ba nu kpeerasia.

²⁰ Tɛ, Yinni Gusuno, a sun wɔro saa Sankeribun naman di kpa handunian sinambu kpuro bu ɔia ma wune turowa a saa Gusuno.

Esain ɔari

*yi u sina boko nɔɔsia
(I maa mɛɛrio Sinambu II, 19:20-34)*

²¹ Yera Esai, Amotin bii, u Esekiasi sɔmɔ ɔɔria u nɛɛ, bu nɔn sɔ ma Gusuno, Isireliban Yinni u win kanaru mwa te u kua Sankeribu, Asirin sina bokon sɔ.

²² Ye Yinni Gusuno u gerua Sankeribun sɔ wee. U nɛɛ, Yerusalemun tɔmbu kpuro ba nɔn ɔema

ba nɔn yaakoruu mɔ,
ba nɔn wii gimanu koosimɔ.

²³ Wara u kam mɛɛra u wɔnwa. Wara u ka nɔɔ ɔamunu mɔ.

U n̄ yɛ ma wi, Gusuno, Isireliban Yinni deeron wuswaara u tii sue?

²⁴ Win sɔmɔba na ba wi, Yinni Gusuno wɔnwa.

Ma Sankeribu wi, u nɛɛ, ka win tabu keke dabira u yɔɔwa Libanin guu ni nu gunum bon wɔllɔ, ma u dua sere sere yen daa sɔɔ burɔn sɔwɔ u gen sɛduru ka siperɛn daa ye ya gunum bo bɔɔra.

²⁵ U nɛɛ, u bwii gba tem tukumɔ u yin nim nɔra.

Win tabu kowobu ba bɔsu Egibitin nim tori kpuro sɔɔ ba yi taaka ba ɔo.

²⁶ Adama Sankeribu u n̄ yɛ ma wi, Yinni Gusuno tiiwa u yeniban himba yi saa yellon di?

Wee tɛ himba ye, ya kooraa, ma wi, Asirin sina boko u wuu si su dam mɔ bansu koosia.

²⁷ Wi, Yinni Gusuno, u dera wuu sin tamba berum soora ba sekuru wa ba kua dam sarirugibu nge yakasu gberɔ, n̄ kun mɛ doo ɔaru te gemi di.

²⁸ Wiya u maa nɛɛ, u yɛ saa ye Asirin sina boko wi, u ra du dirɔ, ka saa ye u ra sine ka saa ye u ra yari tɔɔwɔ, ka maa saa ye u ka nɔn mɔru mɔ.

²⁹ Yɛn sɔ wi, Yinni Gusuno u nua ma u ka nɔn mɔru mɔ, ma u tii sue win wuswaaɔ, u koo win wɛru yaba u yɔni doke, kpa u maa nɔn yaruka dokeaa nɔɔwɔ, kpa u ɔsira u wuru min di u na.

³⁰ Ma Esai u Esekiasi sɔɔwa u nɛɛ, wee, ye ya ko n̄ saa yireru wunen mi. Gisaku ka ɔasokun doo ɔariya i ko i di. Adama wɔɔ itase i ko duurewa kpa i ɔɛ. Meya i ko maa resɛm duure kpa i yen marum di.

³¹⁻³² Yudaban bweseru sɔɔ, be ba tiara Sionin guuro Yerusalemua, ba faaba wa, ba koo kparawa nge daa, kpa bu ghini ko sere tem sɔwɔ, kpa bu binu ma. Yeniwa Gusuno wɔllu ka tem Yinni u koo ko.

³³ Yen sɔna u gerua u nɛɛ, Asirin sina boko wi kun duɔ Yerusalemua. Meya win tabu kowobu ba n̄ ye susi ba n̄ terɛnu neni bu ka kuku yenu ko bu sere nɛɛ, ba koo sɛu to.

³⁴ Swaa ye u ka na, yera u koo ka ɔsira. U n̄ duɔ wuu ge sɔɔ. Yinni Gusuno tiiwa u gerua mɛ.

³⁵ Domi u koo wuu ge kɔsuwa u gu faaba ko win tiin sɔ ka Dafidi win sɔm kowon sɔ.

Nge mɛ Yinni Gusuno

u ka Asirigibu ɔo

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 19:35-37)

³⁶ Ye n kua wākuru, yera Yinni Gusunōn gōrado u yara u da Asirigibun sansaniō ma u tōnu nārōbun suba wunaa wenē ka nāōbu (185.000) go. Ye ba seewa bururu, ba deema wee, gona nu terie baama kpuro.

³⁷ Yera Sankeribu, Asirin sina boko u gōsira u da u wāa Ninifuu.

³⁸ Sōo teeru u yiire win būu wi ba mō Nisōrākun nuuro. Miya win bibu yiru beni, Adameleki ka Sarēsēē ba nūn go ka takobi, ma ba kpikiru sua ba da tem mē ba mō Ararati gia. Ma win bii Esaa Hadoni u bandu kāsire kua.

38

*Esekiasi u bara ma u bekura
(I maa mēerio Sinambu II, 20:1-11)*

¹ Saa ye sōo, Esekiasi u bara sere u gōo turuku kua. Ma Gusunōn sōmō Esai Amōtin bii u na win mi, u nūn sōōwa u nēē, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. U nēē, a wunen yenugibu sōōwō ye baawure u koo ko wunen biru, domi kaa gbi.

² Yera Esekiasi u win wuswaa sīiya u gana girari. Ma u kanaru kua.

³ U nēē, Yinni Gusunō, a suuru koowo. A yaayo ma na sīa dee dee wunen wuswaaō, na wunen woodaba mēm nōōwa, na maa kua ye n nun wēre. Yen biru u swī gem gem.

⁴ Yera Yinni Gusunō u Esai sōōwa u nēē,

⁵ a doo a Esekiasi sō a nēē, ameniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Nē, wi na sīa win baaba Dafidin Yinni, na nēē, na win kanaru nua, na maa win nōni yīresu wa. Wee, kon win wāarun tōru sosi wōō wākura nōōbu,

⁶ kpa n nūn faaba ko n nūn wōra ka Yerusalemu sannu saa Asirin sina bokon nōman di, kpa n ye kōsu.

⁷ Ma Esai u nēē, bu ka figien marum na bu mu pere Esekiasin bwisi te sōo, kpa u bekura.

⁸ Ma Esekiasi u bikia u nēē, yīre terā ta koo man sōōsi ma kon da Yinni Gusunōn sīa yero.

⁹ Ma Esai u nēē, yīre te wee te ta koo nun sōōsi ma Yinni Gusunō u koo win gari yibia yi u gerua.

¹⁰ U koo de yāku yerun tiro gu dēebu kaara ten yōōtian naa dabusanu wākurun saka. Ma ga kaara naa dabusanu wōku te.

Esekiasin siarabu ye u bekura

⁹ Sanam mē Esekiasi u bekura, u womu kua u nēē,

¹⁰ na naa gerumō nen gōruō na mō, nen wāarun suunu sōōra kon da gōribun wāa yerun kōnōwō.

Nen wōō si su tie, na n maa su dimō.

¹¹ Na nēē, na n maa Yinni Gusunō wasi handunia yeni sōo.

Mēya na n maa goo wasi tem mēni sōo mi wasoba wāa.

¹² Wee, ba man nen wāaru mwaari, ba tu swenyasia ba ka tonda

nge yāa kparon kuu bekurugiru.

Ba nen wāarun wēē bura.

Ma ba man kurua

nge mē weso u ra beku yasa kure.

Sōo u sere kpe ba koo nen wāaru kpeerasia.

¹³ Ma na tii deri sēē

sere ka bururu yam sārēro.

Yinni Gusunō u nen kukunu kōsuka nge gbese suno.

Sōo u sere kpe, u koo nen wāaru kpeerasia.

¹⁴ Wee, na ra n wuri mōwa

nge kpaaru baniku ge ga yōōwa.

Kpa na n weeweenu mō

na n kukirimō nge totobere ru.

Na wōllu twēē ka wōnwōndu.

Yinni Gusunō, na wāa nuku sakira bakanu sōo.

A man somio.

¹⁵ Mba kon maa gere,

domi Yinni Gusunō u nen kanaru nua u man wisa.

Kon sī ka tii kawabu

sere nen wāarun tōru tu ka kpe

nen nuku sankira tenin biru.

¹⁶ Yinni Gusunō, wunen durom saabuwa

tōnu u ka wāa.

Domī men saabuwa na ka wēsiamō kparam.

A man wāaru wesia ma na wāa.

¹⁷ Wee, nen wahala ya gōsira bōri yendu,

a wura a man yara siki wōrun di

wunen kīrun sō.

Domī a nen durum kpuro wōka

a kō wunen biru.

¹⁸ Yinni Gusunō, n n mō gōribun

wāa yera ta koo nun siara.

N n maa mō gōōwa u koo nun wōlle sua.

Be ba wāa siki wōru ba n maa wunen durom yīyō.

¹⁹ Adama wasowa u ra nun siare nge nē gisō. Ka tundo wi u ra win bibu sō ma a naane mō.

²⁰ Yinni Gusunō, wuna a man faaba kua.

Sa ko besen mārōkunu ka baranu ka guunu so

su ka nun siara besen wāaru kpuro sōo wunen sīa yero.

39

Babilonin sina boko

u Esekiasi sōmōbu gōria

(I maa mēerio Sinambu II, 20:12-19)

¹ Yeniban biru Mērodaki Baladani, Baladani bii, Babilonin sina boko, u Esekiasi sōmōbu gōria ka tireru ka kēnu. Domi u nua Esekiasi u bara ma u bekura.

² Ye sōmō be, ba tunuma Esekiasin mi, yera win nukura dora. Ma u ka bu da u bu sōōsi mi win arumani ya berua, ye ya sīa sīi geesu ka wura ka turare ka gum nubu durorugim ka tabu yānu ka ye ya wāa win arumani beru yero kpuro gesi. Gāanu sari win dirō ka win tem kpuro sōo ni u n bu sōōsi.

³ Yen biruwa Gusunon sornɔ Esai u na u Esekiasi bikia u neɛ, man diya tɔn beni ba nun naawa. Ye ba tunuma, mba ba gerua.

Ma Esekiasi u nɔn wisa u neɛ, ba nawa saa tem ton tonden di me ba mɔ Babiloni.

⁴ Esai u kɔam nɔn bikia u neɛ, mba ba wa wunen yenuɔ.

Esekiasi u nɔn wisa u neɛ, ye ya wɔa nen yenu ge sɔɔ kpuro ba wawa. Nen arumani sɔɔ gɔanu sari ni na n bu sɔɔsi.

⁵ Yera Esai u nɔn sɔɔwa u neɛ, a swaa dakio a nɔ ye Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u gerua.

⁶ U neɛ, tɔru gara sisi tɛ sɔɔ ba koo wunen arumani kpuro gura bu ka da Babiloni, ka ye wunen baababa ba sweena ba nun deria. Yen gaa sari ye ba koo nun deria tɔɔ te.

⁷ Ba koo wunen tiin bweseru sɔɔ bibu mweɛri, kpa bu ka da Babiloni bu matam ko bu ko sɔm kowobu yen sina kpaarɔ.

⁸ Yera Esekiasi u Esai wisa u neɛ, Yinni Gusunon gari yi a gerua mi, gari bureya. Domi alafia ka bari yendu ta ko n wɔa nen wɔarun tɔru kpuro sɔɔ.

**BONU YIRUSE
GUSUNO U ISIRELIBA
NUKURU YEMIASIA**

*Gusunɔ u win tumbu nukuru
yemiasia*

40

¹ Yinni Gusunɔ u neɛ,
i nen tumbu nukuru yemiasio.

² I Yerusalemugibu nukuru yemiasio,
i neɛ, ben yora kpa.

Domɔ na bu ben gɔba ye ba kua kpuron are
wɛ.

Na bu seɛyasia ben durum ye ba kua kpuron
sɔ.

³ Wee goo u gbaramɔ u mɔ,
i Yinni Gusunɔ swaa yabo gɔaburɔ,
kpa i ye nɔɔ nerasia.

⁴ I yen wɔwa kpuro kɔruo yu nɔɔ nera.
I maa yen guunun guunum kawo,
kpa i yen gungunu nɔɔ nerasia

nu ko nge tem tɛɛra kpa sweɛ yi dɛnda.

⁵ Saa yera Yinni Gusunɔ u koo win yiiko sɔɔsi,
kpa tumbu kpuro bu ye wa sannu.

Yinni Gusunon tiwa u gerua me.

⁶ Yen biru na goon nɔɔ nua
ga neɛ, a kparo.

Ma na bikia na neɛ,
mba kon kpara.

U neɛ, a kparo
ma tumbu kpuro ba sɔawa nge yakasu,
ma ben buraru ta sɔa nge dɔa wɛsu.

⁷ Yinni Gusunɔ u n dera
woo ga yakasu swee,
su ra gberewa, kpa sin wɛsu su della.

Ka gem tumbu ba sɔawa nge yakasu.

⁸ Yakasu ra gberɛ kpa sin wɛsu della.

Adama Yinni Gusunon gari yi ko n wɔawa

sere ka baadommaɔ.

Labaari gea ye ba koo kpara

⁹ Yerusalemugibu, i yɔɔwo guu te ta gunun
wɔllu,

i nɔɔguru sua ka dam i labaaari gea kpara.
I ku berum ko.

I Yudaban wusun tumbu sɔɔwɔ i neɛ,
Gusunɔ ben Yinni u wee.

¹⁰ U wee ka dam u wooda wɛɛmɔ.

U win tɔn be u yakia kpare win wuswaaɔ.

¹¹ U koo bu kparawa

nge me yɔa kparo u ra ko,
u n binu wuuwa,

u n ka nin merobu kpare.

Gusunon bwisi

¹² Wara u koo kpɔi u nim wɔkun nim
ka win nɔm wɔru saka ko.

Wara u koo kpɔi u ka win niki binu wɔllu yɔire.

Wara u koo kpɔi u tem tua kpuro gure nɔra
sɔɔ.

Wara u koo kpɔi u guunu kilo sɔndi.

¹³ Wara u Gusunon bwisikunu yɛ.

Wara u nɔn bwisi kɛɛre.

¹⁴ Wara u ka nɔn wesiano koore,
ma yɛro u nɔn bwisi kɔ.

Nge wara u nɔn gem ka bwisi
ka laakarɔn swaa sɔɔsire.

¹⁵ Win mi, bwesenu kpuro nu sɔawa pi-
iminu

nge nim bura ye ya dɔare kotoru sɔɔ.
Nu sɔawa nge kpee tana ye ya wɔa kilo wɔllu,
n kun me nge tua ye woo ga ka doonamɔ.

¹⁶ Yɛɛ yi yi wɔa Libanin dɔa sɔɔwo

yi n dabiru turi bu ka nɔn yɔkuru kua.

Meya dɔa nin tii nu n turi bu ka yaku dɔɔ sɔre.

¹⁷ Bwesenu kpuro nu n sɔa gɔanu win mi.

Nu sɔawa kam dirum.

Yinni Dam kpurogiin kpaaru

¹⁸ Wara i ko ka Gusunɔ weesina.

Mba i ko neɛ, u ka weeneɛ.

¹⁹ U n ka bwɔarokunu weeneɛ,

ni ba kua ba wuru pote ma ba nu sii geesun
yoni sebusia.

²⁰ Sɔaro wi u n kpɛ u sii geesu ka wuru dwe,
u ra dɔa gea kasu ye kɔkɔnu nu n dimɔ,

kpa u dɔa dɔko geo kasu

u ka nɔn bwɔaroku kua ge ga n wɔrumamɔ.

²¹ I n yɛ ro? I n nɔre ro?

Ba n beɛ nɔɔsie saa yellun di ro?

I n bwisikure

nge me ba ka handunian kpeɛkpeɛku swii ro?

²² Gusunɔwa u gu swii,

wi, wi u wɔa wɔllu u tumbu mɛra
ba sɔa nge twee.

U wɔllu teria nge beku te ta n bunu.

U tu demia nge kuu bekuruguru

u ka win wɔa yeru kua.

²³ Wiya u ra sina bibu kawɛ,

kpa u wirugibu ko tɔn dirobu.

²⁴ Be kpuro ba sɔa nge dɔa

ni ba gira nu ñ gbini mō.
 Gusunō ù n dera woo ga bu swee,
 kpa bu gbera,
 woo guna yu ka bu doona nge yakasu.
 25 Gusunō Dεero u neε,
 wara tamba ka nùn weesinamō.
 26 I noni seeyo kpa i mεeri wōlō.
 Wara u kperi kua yi sīimō nge tabu kowobu.
 Yinni Gusunōwa.
 U maa yin baayeren yīsiru yē.
 Yin gaa ku ra biare win dam bakam saabu.

Gusunō u koo

dam sarirugibu dam wē

27 Bεε Isireliba, mban sōna i
 weeweenu mō i mō,
 Gusunō kun bεen sia yē,
 u ñ maa bεε bεen gem wēεmō.
 28 I ñ yē?
 I ñ nua ma Yinni Gusunō u ra n wāa?
 Wiya u tem taka kua.
 U ku ra maa wasire.
 Ba ñ kpē bu win bwisikunu gia.
 29 U ra be ba wasire
 ka be ba wasikiramō dam wē.
 30 Bibu ba ra wasire.
 Aluwaasiba ba ra maa kpanε.
 31 Adama bēn yīiyōbu wāa Yinni Gusunō sōo,
 u ko n da bu dam kpam wē,
 kpa bu se ka dam nge gunō bakeru.
 Bā n ñuki mō, ba ñ wasiramō.
 Bā n maa sīimō, ba ñ kpanamō.

Yinni Gusunō

u Isireliba dam kēmō

41

1 Yinni Gusunō u neε,
 bεε bēn tem mu toma,
 i swaa dakio i nō.
 I hania koowo i tii dam kē.
 I susima i ka gari gere,
 kpa su menna su wesiana su gem kasu.
 2 Wara u tabu durō goo seeyama sōo yari
 yerun di
 ma u dera mi u dua kpuro u nasara wa.
 Wara u nùn bwesenu kpuro ka nin sinambu
 nōmu sōndia,
 ma u dera win takobi ya bu munka nge tua,
 ma win tema ya bu yarinasia
 nge yaka si woo ga ka doona.
 3 U bu naa gira u ñ wahala wa.
 U da sere mi win naasu kon yē.
 4 Wara u dera yeni kpuro ya kooro.
 Nēna. Nε, Yinni Gusunō,
 nε, wi na bwesenu kpuro seeya saa toren di.
 Nēna na gbīikoo,
 mēya na kon maa wāa sere ka baadommao.
 5 Be ba wāa mi n toma
 ba wa ye na kua ma ba nanda
 ba diirimō.
 Be wee ba menna ba susimamō.

6 Ba sominamō.
 Ben baawure u win winsim sōomō u mō,
 u hania koowo.
 7 Dāa dāko u seko dam kēmō.
 Wi u dāa wōriasiamō u matalakagii dam
 kēmō.
 Ba mō, sii swεebu bu wā.
 Ma ba bwāaroku giramō ba kulum kparemō,
 gu ku ka wōruma.

Bεε Isireliba, i ku bεrum ko

8 Adama bεε Isireliba,
 bεε be i sāa Yakōbun bibu,
 nēn bōrō Aburahamun bweseru sōo,
 bεeya na gōsa i n ka sāa nēn sōm kowobu.
 9 Bεeya na soka na yarama saa tontonden di.
 Na ñ bεε biru kisi.
 Na bεε gōsawa i n ka sāa nēn sōm kowobu.
 10 Yen sō, i ku nanda,
 domi na wāa ka bεε.
 I ku wurura i n yam mēera nge
 wōnwōndōbu,
 domi nēna na sāa bεen Yinni.
 Kon maa bεε dam kē.
 Wee na wee n bεε somi,
 kpa n bεε kōsu ka nēn dam.
 11 Be ba ka bεε mōru mō,
 ba koo burisina bu sekuru wa.
 Be ba ka bεε sannamō mi,
 ba koo kam ko bu gbi.
 12 Baa i n bu kasu, i ñ bu wasi.
 Mēya be ba ka bεε tabu mō,
 ba koo kam ko bu gbisuku.
 13 Domi nēna na Gusunō bεen Yinni
 wi u bεε dam wēεmō.
 I ku bεrum ko, na bεε somiru wee.
 14 Yakōbun bweseru, bεε be i tie
 i ñ dam mō
 ma ba bεε garisi nge kōkaminu,
 i ku nanda.
 Nε, Gusunō Isireliban Yinni Dεero,
 na bεε somiru wee.
 Na sāawa bεen faaba kowo.
 15 Wee, kon bεε dam wē
 nge naa tebo kpōo ge ga sōkia mō,
 kpa i guunu kōsuku,
 i gungunu munia muku muku
 nu ko nge yaka bii.
 16 I ko nu sarawa nge dobi,
 woo gu ka nu doona,
 kpa woo guna yu nu yarinasia,
 kpa i nuku dobu wa nēn min di,
 nε, wi na sāa bεen Yinni Dεero,
 kpa i man bεere wē.
 Dāa koo kpi
 mi gāanu ku ra raa kpi
 17 Sanam mε bεε nēn tambu i wōnwōndō
 soore
 i nim kasu i ñ wa,
 ma bεen yari yi gbere nim nōrun sō,
 nε, Gusunō bεen Yinni, kon bεε nōri.

Na n̄ bεε derimō.

¹⁸ Kon de daanu nu yari saa guunun di,
kpa bwii yi yari wōwi sōo,
kpa nim bwenu ka daa koki yi koorā
mi tem mu gberē, gāanu ku ra kpi.

¹⁹ Kpa dāa ye ba mō sēduru ka
akasia yu kpi mi,
ka sere maa dāa kikisu gasu
ka dāa ye ba mō olifi,
ka maa dāa bakanu ganu,
²⁰ kpa tōmbu bu wa ka nōni,
bu gia ma nε, Gusunō Isireliban Yinni
Dēerowa na yeni kua.

*Gusunō u būnu ka nin sāōsimō
dam sariru sōōsimō*

²¹ Gusunō Isireliban Yinni u nεε,
bεε būnu i kasuo nge mε i ko ka tii yina.
I sōōsima nge mε i ko ka tii wōra.
²²⁻²³ I na i sun sō gari yi i raā gerua yellu,
kpa sa n yē yi n koorā,
kpa su yin laakari ko.
N̄ kun mε, i sun sōōwō ye ya koo na sia,
kpa su gia i n dam man na nge nε Gusunō.
I gea gaa koowo n̄ kun mε kōsa gaa,
kpa su wa su nanda.

²⁴ Adama i n̄ kpē i gāanu ko.
Bεε ka bεēn sōma kpuro i sāawa kam dirum.
Wi u maa bεε sāamō goo kun win mēm kī.
²⁵ Wee na goo seeya saa sō yēsan nōm geun
di,

ma u na saa sōo yari yerun di
u sīimō ka nen yīsiru.
U wirugibu taakumō nge pōtākō,
nge mε weke kowo u ra sōndu suni.
²⁶ Wara u yenin gari gerua saa yellun di,
su ka gere ma gari geeya.
Goo kun yen gari gerure su sere nō.

²⁷ Nε, Yinni Gusunō, nena na gbia na sōmō
gōra

u Yerusalemugibu labaari gea sō.
²⁸ Na mēera būu ni sōo,
na n̄ būu goo wa wi u nen gari gerumō.
Nā n gari bikia,
būu goo sari wi u koo kpī u man wisi.

²⁹ Domi ni ka nin sōma nu sāawa kam dirum.
Nin bwāarokunu nu maa sāawa wom dirum.

Yinni Gusunōn sōm kowo

42

¹ Yinni Gusunō u nεε,
nen sōm kowo wee, wi na gōsa.
Wiya na ka wāa, na maa nūn kī.
Na nen Hunde doke wi sōo.

U koo gem gari kpara tōmbu sōo.
² U n̄ nōōgiru suamō u sere gbāra ka dam,
kpa bu win nōo nō swεε sōo.

³ U n̄ koo tōn be ba sunkure nge kaba dakura.
Meya u n̄ maa bu goomō,
baa bā n sāa nge fitila ge ga gōō dōō.
U koo gem kparawa nge mε n sāa.

⁴ U n̄ mwia kpanamō.

U n̄ maa wasiramō sere u ka de
gem mu n wāa handunia kpuro sōo,
kpa tōn be ba wāa sere mi n toma
ba n win woodaba naane sāa.

Bwesenu kpuron

yam bururam

⁵ Yinni Gusunō wi u wāllu kua u teria,
ma u tem kua ka ye ya kpia mε sōo,
ma u dera tōmbu ka sere hunde koni
be ba wāa tem sōo ba wēsiamō,
wiya u win sōm kowo sōōwa u nεε,
⁶ nena na nun soka n ka nun faaba ko.
Kon nun dam kē, na n wunen nōma neni.
Kon nun kōsu, kpa n ka tōmbu arukawani
bōke

saa wunen min di,
kpa bwesenu kpuro nu ka yam bururam wa.
⁷ Kaa wōkōbu nōni wukia,
kpa a be ba sō yam wōkuru sōo pirisōm dirō
yara.

⁸ Nena Gusunō wi u ra n wāa.
Nen yīsira mi.
Na n̄ nen yiiko būu goo wēēmō.
Meya na n̄ maa nen bεεε bwāarokunu
wēēmō.

⁹ Wee, ye na gbia na gerua, ya koorā.
Tē, na bεε gāa kpaanu nōōsiamō nu sere
kooa.

Wom kpōo

ge ga Yinni Gusunō siaramō

¹⁰ I Yinni Gusunō wom kpōo kuo.
I nūn siaro handunian goonu nne ye sōo.
Hunde koni be ba wāa nim wōku sōo,
ka bεε be i sīimō gen wāllō,
ka sere be ba wāa n toma,
i Yinni Gusunō siaro.

¹¹ Bεε be i wāa gbaburu ka ten gberu
kpaaneba sōo kpuro,
i nōōgiru suo i Gusunō siara.
Bεε Kedaan bweseru, i ku nōō mari,
i Gusunō siaro.
Bεε bēn wuu ga sō kperu wāllō,
i kuuki koowo guunu wāllun di ka nuku
dōbu.

¹² Bεε be i wāa n toma,
i Gusunō bεεε wēεyō,
kpa i nūn tōma.

¹³ Yinni Gusunō u susimō
u wee nge tabu kowo.

U tabun gari wōra nge tabu durō,
ma u nōōgiru sue u kuuki mō,
u win yibereba dam sōōsimō.

Yinni Gusunō u win tōmbu

nōō mwεeru kua

¹⁴ Yinni Gusunō u nεε,
wee na nōō mari na tii nenua n ka tē.
Adama tē, kon nōōgiru sua
nge tōn kurō wi u yiire u kī u ma,
ma u wasire u wom gabamō.

15 Kon guunu ka gungunu kəsuku,
 kpa n ye ya kpia gberasia.
 Kon daanun nim kpeerasia
 nu gbera woko woko,
 kpa n de Ƴerusun nim mu gbera mam mam.
 16 Kon wəkobu sīsia swaa ye ba ñ yē sɔɔ,
 kpa n de yam wəkuru tu gosia yam bururam
 ben wuswaaɔ.
 Kon de swɛɛ yi yi ñ daa nɔɔ nɛ
 yi nɔɔ nɛra yi ko mara mara.
 Na ñ kon ko na kun yeniba kpuro kue.
 17 Adama be ba būnu naane s̄aa ba nu s̄aamɔ,
 ba koo biruku yira wura ka seku bakaru.

Isireliba ba ku ra gāanu tubu

18 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i s̄aa nge sosobu,
 i swaa dakio.
 Bɛɛ be i s̄aa nge wəkobu,
 i de i yam mɛɛri kpa i wa.
 19 Wara u s̄aa w̄ko nge nɛn s̄am kowo.
 Wara u s̄aa soso ma n kun m̄ɔ nɛn s̄amɔ wi na
 gɔra.
 Wara u s̄aa w̄ko nge nɛn b̄arɔ.
 Wara u s̄aa w̄ko nge nɛn s̄am kowo.
 20 Wee, u ḡaa dabinu wa,
 adama u ñ nu garisi gāanu.
 U swasu wukie,
 adama u ñ gari nɔɔmɔ.
 21 Yinni Gusunɔ u wooda baka gea yara
 win t̄ambun arufaanin s̄ɔ.
 22 Adama yiberɛba ba ben yānu gura kpuro,
 ma ba ben tii mwɛɛra ba kp̄ɛɛ kpee baaba sɔɔ.
 Ba bu berua sere piris̄am dir̄ɔ.
 Ba bu w̄ri ba yānu gura.
 Goo sari wi u koo bu yakia,
 kpa bu yiberɛ be s̄ɔ bu yā ni wesio.
 23 Ma Esai u nɛɛ,
 wara u koo yeni swaa daki bɛɛ sɔɔ.
 Wara u koo ȳra u ye swaa ḡari saa t̄ɛn di.
 24 Wara u dera ba Isireli be ba s̄aa Yakɔbun
 bweseru w̄ri
 ba ben yānu gura.
 N ñ Yinni Gusunɔn tii rɔ?
 Bɛɛ Isireliba sa durum kua win wuswaaɔ.
 Sa yina su win woodaba sw̄i, su ye mɛm
 nɔɔwa.
 25 Yen s̄ɔna u ka sun m̄aru bara too.
 U dera ba sun tabu w̄ri ka dam.
 Tabu sun sikerene nge d̄ɔɔ.
 Bu sun di, adama sa ñ tuba.
 Sa ñ mam laakari kue.

43

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 Isireli, Yakɔbun bweseru,
 wune wi na mama na taka kua,
 a ku berum ko, domi nena na nun yakia.
 Na nun soka ka wunen yīsiru,
 a s̄awa negii.
 2 À n wahala m̄ɔ nge wi u nim bweru
 t̄buramɔ,

ko na n ka nun w̄a.
 Wahala ye, ya ñ nun kamiamɔ.
 À n maa noni s̄ɔre nge wi u s̄iimɔ d̄ɔɔ sɔɔ,
 a ñ wururamɔ.
 Mɛya n̄ni sw̄aa te, ta ñ nun suramɔ.
 3 Domi nena na s̄aa Gusunɔ wunen Yinni
 Dɛɛrɔ,
 nɛ wi na nun faaba m̄ɔ.
 Na kon Egibiti ka Etiopi ka Saban tem
 yiberɛba w̄ɛ wunen ayerɔ,
 kpa a yakiaɔ,
 4 ȳɛn s̄ɔ a s̄aa ḡaa bakanu nɛn n̄ni sɔɔ.
 A girima m̄ɔ, na maa nun k̄i.
 Kon bwese dabinu yiberɛba n̄mu s̄andia
 wunen ayerɔ
 n ka wunen w̄aru yakia.
 5 Yen s̄ɔ, a ku berum ko, domi na ka nun w̄a.
 Kon de wunegii be ba gura ba ka da s̄ɔ yari
 yeru gia mi,
 bu wurama,
 kpa n maa be ba w̄a s̄ɔ duu yeru gia
 mennama.
 6 Na ñ maa derimɔ s̄ɔ ȳsi ȳsikan t̄ambu bu
 maa bu nɛnɛ.
 Adama bu de nɛn bii be ba w̄a handunian
 goonu n̄nɛ ye s̄ɔ kpuro bu wurama,
 7 be, be ba nɛn yīsiru s̄ɔwa,
 be na taka kua bu ka man bɛɛɛ w̄ɛ.

Isireliba ba s̄awa

Yinni Gusunɔn seedagibu

8 Gusunɔ u nɛɛ,
 bu de nɛn t̄ambu bu yarima,
 be, be ba n̄ni m̄ɔ,
 adama ba ñ yam waamɔ,
 ba swasu m̄ɔ,
 adama ba ñ gari nɔɔmɔ.
 9 Bwesenu kpuro nu mennɔ
 kpa n nu bikia,
 būu wara u yenin gari gerua.
 Būu wara u gb̄ia u ye n̄ɔsia
 ya sere koorɔ.
 U win seedagibu mennama,
 kpa bu s̄ɔsi ma u gem m̄ɔ,
 kpa bu swaa daki bu wura ma gema u gerua.
 10 Wunɛ Isirelin bweseru, wuna a s̄aa nɛn
 seeda.
 Wuna na ḡɔsa a n s̄aa nɛn s̄am kowo,
 kpa a n ka ȳɛ kam kam
 ma nɛ baasi, Gusunɔ goo maa sari.
 Mɛya Gusunɔ goo kun maa koorɔ.
 11 Nena na Gusunɔ wi u ra n w̄a.
 Nɛ baasi, faaba kowo goo sari.
 12 Nena na nun n̄ɔsia ye ya koo koorɔ.
 Ma na nun faaba kua.
 Būu goo kun kp̄ia u nun gāanu n̄ɔsie.
 Wuna a s̄aa nɛn seeda.
 Nena na s̄aa Gusunɔ saa toren di.
 13 Goo sari wi u koo goo w̄ra saa
 nɛn n̄man di.
 Goo maa sari wi u koo yina n ko ye na k̄i.

Ba koo Isireliba yara

Babilonin di

14 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Isireliba, ameniwa nɛ Gusunɔ, bɛɛn Yinni
Deero,
nɛ wi na bɛɛ yara, na gerua na nɛɛ,
kon Babilonigibu beri yibereban nɔmaɔ bɛɛn
sɔ,
kpa n ben wuun gamboba kɔsuku,
kpa ben nuku dobun kuuki yi gɔsira nuku
sankiranun wuri.
15 Nɛna na sɔa Gusunɔ bɛɛn Yinni Deero.
Nɛna na bɛɛ taka kua na maa sɔa bɛɛn sunɔ.

Swaa kpaa gɔbaburɔ

16 Ma Esai u nɛɛ,
yellu, Yinni Gusunɔ u swɛɛ yara
nim wɔku ka nim tori dangii sɔɔ.
17 U tabu keke be dumi gawe
ka tabu durɔ wɔrugɔba tabu sure.
Be kpuro ba wɔruka, ba kpana bu se,
ma ba kam kua ba gu nge fitila.
18 Adama tɛ, u gerua u nɛɛ,
i ku maa ye ya kooa kon bwisikunu ko.
I ku maa gaa gurunun laakari ko.
19 Wee kon gaa kpaanu ko.
Ni wee nu wee. I n̄ nu tuba?
Kon swaa yara gɔbaburɔ,
kpa daanu nu n waa mi tem gɔbere.
20 Taataanu ka gbeeku bɔnu,
gbeeku ye kpuro gesi, yi koo man bɛɛɛ wɛ.
Domi kon de nim mu n waa gɔbaburɔ, mi tem
gɔbere,
kpa tɔn be na gɔsa bu nim wa bu nɔ,
21 be, be na taka kua ba koo man tama.

Gusunɔ u Isireliba sirimɔ

22 Adama bɛɛ Isireliba,
bɛɛ be i sɔa Yakɔbun bweseru,
i ka man wasira,
i ku ra maa man sɔ.
23-24 N n̄ nɛ i yaku dɔɔ mwaararuginu
kuammɛ ka bɛɛn yaanu.
Yaku ni i ra maa ko mi,
nu n̄ man bɛɛɛ wɛɛmɔ.
N n̄ nɛn sɔ i gobi beke di
i ka turare dɔɔ doke.
N n̄ maa nɛ i ka yaa gum naawammɛ
i n̄ yakuru mɔ mu sere man tasi.
N n̄ nɛ na bɛɛ tilasi kua
i n̄ da ka man kɛnu naawɛ.
Mɛya na n̄ maa bɛɛ tɔya kue
i ka man turare dɔɔ dokea.
Adama i man wahala kpɛwa bɛɛn durum sɔ,
ma na wasira bɛɛn toranun sɔ.
25 Ka mɛ, nɛna na bɛɛn durum wɔkamɔ
yɛn sɔ na sɔa Gusunɔ.
Na n̄ maa ye yaayama.
26 I seewo i na i man bɛɛn gari teria,
kpa i ka tii yina.
27 Bɛɛn sikado gbiikoo u durum kua,
ma bɛɛn sɔa gbiobu ba man seesi.

28 Yen sɔna na yaku kowobu yara
nɛn sɔa yerun di,
ma na bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru kam
kooisa,
na bɛɛ sekuru doke.

44

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
a swaa dakio tɛ,
wunɛ Yakɔbun bweseru,
wunɛ wi na gɔsa
na kua nɛn sɔm kowo.
2 Nɛna na nun taka kua.
Na nun mɔma ba sere nun mara.
Mɛya na maa nun somimɔ.
Yen sɔ, a ku bɛrum ko,
wunɛ nɛn sɔm kowo wi na gɔsa.
3 Kon de nim mu teria tem gɔbebum wɔlɔ,
kpa daru koki yi yari min di.
Kon nɛn Hunde yibie wunen bibun bweseru
sɔɔ,
kpa n bu domaru kua.
4 Ba koo sewa nge yaka si su
nim waamɔ.
Ba ko n sɔawa nge dɔa ni nu waa daarun
bɔkuɔ.
5 Saa yera goo u koo gere u nɛɛ,
wi, Yinni Gusunɔgiwa,
kpa wini u nɛɛ,
wi, u sɔawa Yakɔbun bweseru,
kpa wɔnɔ u yore win nɔmaɔ
wiya Yinni Gusunɔgii,
kpa u tii Isireliban yisuru kɛ ka nuku dobu.

Yinni Gusunɔ turowa

u sɔa Gusunɔ

6 Nɛ, Yinni Gusunɔ Dam kpurogii,
nɛ wi na Isireliba yakia
na sɔa ben sina boko na nɛɛ,
nɛna na sɔa gbiikoo ka dɔako.
Goo maa sari wi u sɔa Gusunɔ nɛ baasi.
7 Wara u sɔa nge nɛ.
Yɛro u yarima u tii tusia,
kpa u sɔsi nge mɛ na ka handunia taka kua
saa yellun di,
kpa u gere ye ya koo kooa sia.
8 I ku nanda bɛɛ Isireliba, i ku maa diiri.
Na n̄ bɛɛ ye sɔɔwa saa yellun di ro?
Bɛɛya i sɔa nɛn seedagibu.
Goo maa waa wi u sɔa Gusunɔ nɛ baasi ro?
Aawo, goo maa sari wi u dam mɔ nge nɛ.

Buu saaru yaakora

9 Be ba bwɔarokunu sekumɔ,
ba n̄ sɔa gaaanu.
Ben sɔm geenu nu maa sɔawa kam dirum,
domi nin tii nu yen seeda dimɔ.
Nu n̄ yam waamɔ, nu n̄ maa yɛro garu mɔ.
Yen sɔna be ba nu sɔamɔ ba koo sekuru wa.
10 Bwɔarokunu nu n̄ arufaani gaa mɔ.
Be ba nu sekumɔ ba sɔawa gari bakasu.
11 Wee ba koo sekuru wa,
domi be kpuro ba sɔawa tambu nge be ba tie.

Bu mennama siri yero.
 Be kpurowa ba koo diiri, kpa bu sekuru wa.
 12 Seko ù n bwāaroku m̀, u ra sisu suewa u doke d̄s̄o s̄o, kpa u matalaka sua u ka su so ka win n̄m damguu.

Adama ḡs̄oru t̄a n n̄n m̀, u ra dam bie.
 Nim n̄ru ḡa n maa n̄n m̀, kpa u goma dwiia.

13 D̄a d̄ako ù n maa bwāaroku m̀, u ra win w̄e suewa kpa u u bwāaroku gen ȳireru doke d̄a s̄o. Kpa u sere win d̄akutia sua u d̄a ye d̄aku, u bwāaroku ko ge ga ka t̄onu weene, kpa u gu yi b̄u dir̄a.

14 D̄a ḡa u ra ḡasi d̄a s̄o w̄o u ka gu ko. Yera seduru, ñ kun me sipere, ñ kun me seni. Gas̄o u koo d̄a ye ba m̀ p̄ni duure, kpa u n mara gura yu ye kp̄asia.

15 D̄a yera t̄onu u ra ka d̄s̄o s̄re, u w̄su. Yera u ra maa ka d̄ianu yeesie.
 D̄a tia yera u koo maa ka bwāaroku ko u yiira u s̄a.

16 U ra d̄a ten b̄onu d̄s̄o doke, u ka win yaa sa, ñ kun me u ka ye s̄ewe. Kpa u ka d̄ianu yeesia u di u debu, kpa u n d̄s̄o wi w̄su u n m̀, anna a d̄s̄n dobu n̄.

17 Kpa u ka b̄onu ye ya tie bwāaroku ko u n s̄aam̄. Kpa u n̄ogiru sua u n gu kanam̄ u n m̀, a man faaba koowo, domi wuna a s̄a n̄n yinni.

18 Adama t̄on ben bweseru, ba ñ ȳeru m̀, ba ñ maa bwisi m̀. Domi ba tii n̄ni w̄kua bu ku ka yam wa. M̄ya ba maa ben tiin bwisikunu s̄iya, kpa ḡaanu nu ku ka bu yeeri.

19 Bwāaroku d̄ako wi, u ñ laakari m̀ u ka tubu u sere n̄e, d̄a ten sukuma u d̄s̄o doke u ka p̄e w̄o wa ma u ka yaa s̄ewa u di. Ten sukum me mu tie, ma u ka bwāaroku kua.

Wi wee u d̄a kpiriru yiiramme.
 20 D̄ako wi, u s̄a nge wi u torom dim̄. U tore ȳen s̄ win bwisikunu ḡasia. U ñ maa kp̄e u win hunden faaba wa u sere n̄e, ase bwāaroku ge na n̄nusi mini, ga ñ s̄a Gusun̄o.

Yinni Gusun̄o u s̄awa ḡaanu kpuron Yinni

21 N̄e, Yinni Gusun̄o na n̄e, wune Yak̄obun bweseru, a yaayo

ma n̄na na nun m̄oma na kua n̄n s̄m kowo, na ñ nun duarim̄.
 22 Na wunen toranu ka wunen durum kpeesia nge guru wiru.

Yen s̄o, a wurama n̄n mi, domi na nun yakia.
 23 Wallu, a ȳerio ye Yinni Gusun̄o u kuan s̄o. Ḡaribun w̄a yeru, a ḡru dor̄o. B̄e guunu i kuuki koowo ka nuku dobu. B̄e maa d̄a s̄su, i nuku dobu koowo. Domi Yinni Gusun̄o u win yiiko s̄s̄i Isirelīo. U be, Yak̄obun bweseru yakia.

24 N̄e, Yinni Gusun̄o, na s̄awa wunen faaba koowo.
 N̄na na nun m̄oma ba sere nun mara. Amen̄iwa na gerua. Na n̄e, n̄na na ḡaanu kpuro kua. N̄e turowa na maa w̄llu ka tem teria.

25 Na ra s̄om̄ weesugibun gari t̄esi, kpa n s̄robu yaakor̄u ko. Na ra de bwisigibu bu biru wura, kpa n ben s̄s̄sinu ḡasia wiira gari.

26 Adama na ra n̄n s̄m kowon gari dam sire, kpa n de n̄n s̄m̄n gari yi u gerua yi koor̄a. Na n̄e, t̄omba koo k̄am sina Yerusalem̄o. Ba koo ma wure bu Yudaban bansu seeya, kpa bu sin wusu bani.

27 Na nim w̄ku s̄om̄ gu gbero, domi kon gen nim kpeerasia.
 28 Wee ye na gerua Sirusin s̄o. U s̄awa kparo wi na ḡsa. U koo maa n̄n k̄ru kpuro yibia. Kpa u de bu wure bu Yerusalem̄u bani, kpa bu n̄n s̄a yee ten kp̄ekp̄eku sw̄i.

Yinni Gusun̄o u Sirusi ḡasa

45

1 Yinni Gusun̄o u Sirusi ḡasa u n̄n neni ka win dam. U koo bwesenu kpuro taare win wuswaāo, kpa u sinambun dam wuna. U koo n̄n wusun k̄nn̄su wukia su n keniare.

U n̄n s̄o wa u n̄e,
 2 kon nun gb̄iia kpa n wunen sw̄e kpuro s̄me yi n̄o n̄ra. Kon gambo sii ganduḡii ka yin k̄k̄r̄o sisuḡii b̄ōku.

3 Kon nun arumani w̄e ye ya raa berua yam w̄kuru s̄o, kpa a gia ma n̄e Gusun̄o, Isireliban Yinniwa na nun sokum̄ ka wunen ȳisiru.

4 N̄n s̄om̄ Yak̄obu wi na ḡsan s̄na na nun soka ka wunen ȳisiru, ma na nun b̄ere baka w̄e baa me a ñ man ȳe.

5 N̄na Yinni Gusun̄o, goo maa sari nge n̄e. Yen s̄na na nun dam w̄e baa me a ñ man ȳe.

6 Kpa t̄ambu bu gia saa s̄o yari yerun di sere s̄o duu yero

ma nena Yinni Gusunə.
 Goo maa sari nge ne.
 7 Nena na ra de yam bururam
 ka yam wəkura n wāa.
 Nena na ra maa de alafia ka wahala ya n wāa.
 Ne, Yinni Gusunəwa na ra ye kpuro ko.
 8 Kon de nasara yu na wəllun di nge gura,
 kpa tem mu nəo wukia mu de faaba yu kpi,
 kpa gem mu kpēa ka ye sannu.
 Ne, Yinni Gusunəwa na ye kpuro mə.

Məmə ka səndu

9 Bəruowa tanu wi u ka win taka kowo
 sikirinamə.
 U sāawa nge tem məndu te ta ten məmə bikia
 ta nee,
 mba u mə mi.
 N kun mē nge gāa ni u kua ma nu nee,
 u n noma du.
 10 Bəruowa wi u win tundo ka win mero
 bikia u nee,
 mban sōna i man mara meni.
 11 Amenawa Gusunə Isireliban Yinni Deero
 wi u bu taka kua u bu sōwa.
 U nee, n n bēe i ko man bikia
 ye kon ka nen bibu ko,
 kpa i man wooda wē nen noman səmburun
 sō.
 12 Nena na tem kua
 ma na tanu taka kua u n ka wāa mē sōo.
 Nen nəmuwa ga maa wəllu teria,
 ma na sōo ka suru ka kperi yi yi mi.
 13 Ne, Yinni Gusunə Dam kpurogii,
 nena na Sirusi seeya u ka gea ko ye na gōru
 doke.
 Kon win swēe kpuro nəo nerasia.
 U koo nen wuu Yerusalemun bansu seeya,
 kpa u nen tən be ba ra yoru mwēera yara
 yorun di
 n kun ka kasiaru garu.

Gusunə u ka Isireliba wāa

14 Yinni Gusunə u Isireliba sōwa u nee,
 Egibitigibu ka Etiopigibun dukia ya koo ko
 beegia,
 kpa Sebagii be ba gunu bu na bēen mi,
 bu ko bēen yobu.
 Bwese ni kpuro nu ko n bēe swīiwa
 ba n nu yəni bəkua.
 Nu koo yiira bēen wuswaaə
 kpa nu wura nu nee,
 bēe tənən miya ne, Gusunə na wāa.
 Goo maa sari nge ne.
 15 Gusunə Isireliban Yinni a sāawa faaba
 kowo,
 adama a n waarə ka nəni.
 16-17 Gusunə u Isireliba faaba kua ye ya n
 nōru mə.
 Ba n sekuru wasi sere ka baadommaə.
 Adama be ba bwāarokunu sekumə,
 ba koo tuka ka sekuru.

Faaba ya wee kam kam

18 Yinni Gusunə turowa u sāa Gusunə.
 Wiya u wəllu taka kua, ma u tem kua.
 U n maa dere mu n wāa dirum,
 kpa hunde koniba ba n ka wāa mē sōo.
 Wiya u gerua u nee,
 wiya Yinni Gusunə.
 Goo maa sari nge wi.
 19 U n win gari gerua gbenum gbenum.
 U yi kparawa batuma sōo.
 U n maa Yakəbun bweseru sōwa u nee,
 tu nūn kasuo kam sōo.
 Wi, Yinni Gusunə, geeya u ra gere.
 Gem gariya u ra maa kpare.

Bwesenu kpuro

nu koo Yinni Gusunə yiira

20 Yinni Gusunə u nee,
 yen sō, i mennama.
 I susima bēe be i kpikuru sua tabun di.
 Be ba bwāaroku dāaginu sōwa,
 ma ba būu sokumə wi u n kpē u bu faaba ko,
 ba n yēru mə.
 21 I na i tii tusia,
 kpa i ka būu sāo be na
 bu wesiana ben tii tiine sōo.
 Wara u gerua saa toren di ye ya koo kooro.
 N n ne, Yinni Gusunə ro?
 Goo maa sari nge ne.
 Ne turowa na sāa gemgii wi u ra faaba ko.
 22 Yen sō, bēe be i wāa handunian goonu nne
 kpuro sōo,
 i gəsirama nen mi, kpa i faaba wa.
 Domi nena na sāa Gusunə.
 Goo maa sari nge ne.
 23 Gema na gerumə.
 Nen gari kun maa kam mə.
 Na bōrua ka nen tiin yīsiru na nee,
 dūuru baatera ta koo yiira nen wuswaaə,
 kpa nəo baagere gu bōre ka nen yīsiru.
 24 Ba koo gere bu nee,
 ne turon miya gem ka dam mu wāa.
 Be ba man seesi kpuro ba koo sekuru wa.
 25 Ne, Yinni Gusunəwa kon Isireliban bwe-
 seru kpuro gem wē
 kpa ta n ka nuku dobu mə.

Gusunə ka Babilonin būu

46

1 Būu wi ba mə Beli, win dam kpeemə.
 Wi ba maa mə Nebo, u n maa do.
 Ba ra raə nu sā,
 adama tē, nu kua kuba ni yaa sabenu sōwa.
 Yaa sabe ni, nu maa wasira səmu nin sō.
 2 Wee Beli ka Nebo ba wəruka
 ba dam kpa sannu sannu.
 Ba kpana bu ben bwāarokunu faaba ko.
 Ma yiberəba ba nu gura ba ka doona.
 3 Adama i man swaa dakio,
 bēe Isireliba, bēe be i tie,
 bēe be na neni na nəərimə saa bēen marubun
 di.
 4 Na n kosimə sere ka bēen təkəro.

Ko na n bæe n̄orim̄owa baa i n seri burura.
 Ko na n bæe k̄osuwa.
 Na raa bæe n̄ori, kon maa wure n ye ko.
 Kpa n bæe k̄osu n bæe faaba ko.
 5 Wara i ko ka man swenea,
 kpa i n̄un ko nen saara.
 Wara maa s̄aa nge ne. B̄ũu?
 6 Wee ba ra wura yare ben b̄orun di,
 kpa bu sii geesu ȳire kilo s̄oo,
 bu ye kpuro seko w̄e u ka bu bw̄aaroku kua
 ge ba koo yiira bu s̄a.
 7 B̄a n gu seru s̄ondi ba ka da
 ba yi mi ga ko n w̄aa,
 ga ku ra kesi gen yii yerun di.
 B̄a n n̄ogiru sua ba gu soka,
 ga ku ra wure.
 Ga ku ra maa bu yare n̄oni sw̄aarun di.

Faaba kun maa toma

8 B̄ee durum̄gibu, i yeniba kpuro bwisikuo,
 kpa i laakari ko ye na kua.
 9 I yaayo ye ya raa kooa yellu.
 Domi n̄ena Gusun̄o.
 Goo maa sari nge ne.
 10 Na gerua yellun di ye ya koo kooa.
 Na n̄e, nen himba ye na yi, ya koo kooa.
 Kon maa nen k̄iru kpuro yibia.
 11 N̄ena na dur̄o goo soka
 saa s̄oo yari yerun di mi n toma.
 U koo na nge kasa u nen himba yibia.
 Ye na gerua, kon ye ko.
 Himba ye na yi, kon maa ye yibia.
 12 T̄e i man swaa dakio,
 bæe b̄en ḡoru ga b̄oobu,
 ma i tamaa nen faaba ya toma.
 13 Kon Yerusalem̄u faaba ko,
 kpa n de Isireliba bu bæeɛ wa mi.
 Ye wee, ya turuku kua,
 ya n̄ maa toma.
 Ya n̄ t̄em̄o yu ka na.

Babiloni ya koo w̄oruma

47

1 Yinni Gusun̄o u n̄e,
 wun̄e wi ba n̄ kamiare,
 kaa w̄oruma a kpuna tua s̄oo.
 Wun̄e wi a s̄aa nge w̄andia,
 kaa sina tem̄o, a n̄ maa sinam̄o sina kitar̄o.
 Domi ba n̄ maa nun sokum̄o kur̄o bur̄o.
 2 Kaa n̄e bia sua kpa a som nam nge yoo.
 Kaa wunen s̄anditia wuna,
 kpa a wunen bekeru kpaasina
 a wunen taanu s̄osi
 kpa a daanu t̄obura.
 3 Ba koo wunen tereru wa
 kpa sekuru tu nun mwa.
 Kon nun m̄oru k̄asie.
 Na n̄ goo derim̄o wunen nukur̄o.
 4 Nen ȳisira Gusun̄o, w̄ollu
 ka tem Yinni.
 Na maa s̄aa Isireliban Yinni d̄eero,
 wi u bu faaba m̄o.

5 Babiloni, wun̄e wi a s̄aa nge Kaladeban
 w̄andia,
 a doo a sina yam w̄okuru s̄oo, a mari.
 Ba n̄ maa nun sokum̄o sinambun sina boko.
 6 Wee, na raa ka nen tambu m̄oru kua,
 na bu garisi nge dis̄i,
 be, be ba s̄aa negibu.
 Ma na nun bu n̄omu beria.
 Adama a n̄ bu w̄anw̄andu kue,
 sere a mam ben dur̄o t̄ak̄onu yoru diisia.
 7 M̄eya a ra n gerum̄o a n m̄o,
 kaa n bandu diiwa sere ka baadom̄maa.
 Adama a n̄ bwisika wunen ḡoru
 ma yeniba kpuro ya koo n̄oru ko.
 8 A swaa dakio, Babiloni,
 wun̄e wi a ra n wunen tiin nuku dobu kasu,
 ma a s̄o ka toro sindu a gerum̄o wunen ḡoru
 a m̄o,
 wuna mi, goo maa sari wi u ka nun n̄e.
 A n̄ ḡominiru dim̄o, wunen bii goo kun maa
 gbim̄o.
 9 Adama t̄e ye yiru kpuro ya koo nun deema
 s̄oo teeru subaru s̄oo.
 Baa m̄e wunen tim mu do,
 ma wunen dobo dobo ya kp̄a,
 ka m̄e, kaa ḡominiru sina,
 kpa wunen bibu bu gbi.
 Ye kpuro ya koo koorawa mam mam.
 10 Wee, a raa kom k̄osum̄o m̄o ka toro sindu,
 domi a gerum̄o a m̄o, goo kun nun waam̄o.
 Wunen laakari ka wunen ȳeru ta nun yiru
 ḡosia.
 Ma a gerum̄o wunen ḡoru a m̄o,
 wuna mi. Goo kun ka nun n̄e.
 11 Adama t̄e, k̄sa koo nun deema.
 A n̄ maa goo wasi wi u koo nun w̄ora.
 N̄oni sw̄aara koo nun w̄ori.
 A n̄ maa kp̄e a tu suuri,
 kpa a kam ko subaru s̄oo.
 12 N n̄ men na, a n̄ w̄aa a n̄ wunen dobo dobo
 m̄o
 ka tim timminu ni a ra raa ko wunen piibu-
 run di.
 Sor̄okudo ya koo nun arufaani marua.
 N kun m̄e, ya koo de bu nun nasia.
 13 Wee, a wasira bikiarun s̄o
 be ba ra w̄ollun kperin saria m̄eerin mi.
 N n̄ men na, bu seewo bu nun faaba ko,
 be, be ba ra nun s̄o suru ka suru ye n̄ koo nun
 deema.
 14 Ben tii ba koo d̄o mw̄aara nge yakasu.
 Ba n̄ kp̄e bu ben w̄aaru w̄ora saa d̄o yaran di.
 D̄o yara ye, ya n̄ ko n̄ s̄aa nge p̄en doon d̄o.
 Ya n̄ maa s̄aa d̄o win̄ b̄okuo ba ra sine.
 15 Yera ya koo bæen s̄oro be deema
 b̄en s̄o a raa tii wahala kua saa yellun di.
 Be kpuro ba koo yarinaawa.
 Ben goo kun nun faaba m̄o.

*Gusun̄o u Isireliba s̄owa
 ye n koo kooa*

48

1 I swaa dakio i nɔ,
Isireliba beɛ Yakɔbun yeɛnugibu,
beɛ be i yara Yudan bweserun di,
wee i bɔrumɔ ka ne, Gusunɔ Isireliban Yin-
nin yīsiru,

ma i man nɔogiru suemɔ,
adama n n̄ mɔ ka gem.

2 Beɛ be i Yerusalemun yīsiru sɔɔwa,
ma i tāsana ne Gusunɔ, Isireliban Yinni sɔɔ,
wi ba sokumɔ wɔllu ka tem Yinni,
i swaa dakio i nɔ.

3 Saa yellun di, na dera ba gāa gbiikunin gari
gerua.

Ba yi gerua i nua.

Ma na dera yi kooru subaru sɔɔ.

4 Na yē i tau, ma i wīiru bɔɔbu,
ma beɛn sirikana dam mɔ nge sisu.

5 Yen sɔna na beɛ yeni kpuro nɔɔsia saa yellun
di.

Na beɛ ye nɔɔsiawa yu sere tunuma,

kpa i ku ra ka gere i neɛ,
beɛn būuwa u ye koosia.

N kun mɛ i neɛ,

beɛn bwāaroku ge i kua ka sii gandun n̄ kun
mɛ ka dāa,

gera ga yen wooda wē.

6 I nua ye na raa gerua.

I maa wa ye kpuro ya kooru.

I n̄ ko i ye wuru?

Wee, tē na beɛ gāa kpaanu nɔɔsiamɔ
ni nu berua i n̄ nu yē.

7 Tēra nu koo kooru, n n̄ mɔ ni nu raa kooru.

I n̄ daa nin gari nɔɔre ma n kun mɔ gisɔ,
kpa i ku ra ka gere i neɛ, i raa nu yē kɔ.

8 Wee i ku ra man swaa daki.

I ku ra maa kā bu beɛ gāanu sɔɔsi,
domi saa yellun di, ba n̄ beɛ swaa yabe.

Na yē ma i ko ko naane sariba,
domi bu sere beɛ ma,
ba beɛ soka be ba koo man seesi.

9 Adama yēn sɔ na sāa Gusunɔ,
yen sɔna na nen mɔru suresia.

Ma na nen tii nenua nen yiikon sɔ,
kpa n ku ra ka beɛ kpeerasia.

10 Na beɛn laakari mɛera,
adama n n̄ mɔ ka dɔɔ
nge mɛ ba ra sii geesu sɔwe.

Na beɛ dokewa yiberɛban suunu sɔɔ
bu ka beɛ seeyasia nge dɔɔ boko.

11 Nen kīrun sɔna na ye kua.

Domi na n̄ derimɔ nen yīsiru tu beɛre bia.

Na n̄ maa nen yiiko goo wēemɔ.

Wi u koo Yinni Gusunɔn

himba yibia

12 Yinni Gusunɔ u neɛ, beɛ Isireliba,
beɛ be i sāa Yakɔbun bweseru,
beɛ be na soka,
i swaa dakio i nɔ.

Nena na sāa gbiikoo ka dāako.

13 Nena na tem kua,

ma na wɔllu teria.

Yen baayeren yīsira na soka,
ma ya kooru yande.

14 Beɛ kpuro i mennama, kpa i man swaa
daki.

Na goo mɔ wi na kī.

Wiya u koo nen kīru ko u Babiloni wəri.

Kpa u noma demia u yen tumbu nen dam
sɔɔsi.

Beɛn goo kun yen gari gerure.

15 Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Na n̄n soka, u maa na.

Ma na dera win sweɛ kpuro yi n̄n kusiaru.

16 Ma Esai u neɛ,

i susima nen bɔkuɔ kpa i nɔ.

Saa yellun di, na beɛ ye sɔɔwawa kpasasa.

Saa yen toren diya na wāa mi.

Wee, tē Yinni Gusunɔ u man gɔrima ka win
Hunde.

Isireliba ba n daa swaa daki

17 Wi u sāa beɛ Isireliban Yinni Deero,

ma u beɛ yakia u neɛ,

u ra beɛ sɔɔsi ye n ko n beɛ arufaani ko,
kpa u beɛ swaa sɔɔsi ye ya weene i swīi.

18 I n daa win woodaba mem nɔɔwa,
alafia ya ko n beɛ wāasiwa,
nge daa bakarun nim mɛ mu ra n terie.

19 Beɛn bweseru ta koo dabiawa

nge yani seeri.

Beɛn yīsiru ta n̄ maa gbimɔ win wuswaaɔ.

Iyario Babilonin di

20 I yario Babilonin di

i yen tambu duki suurio.

I nasarom womusu koowo,

i kpara handunian goonu nne sɔɔ i neɛ,

wi, Yinni Gusunɔ u beɛ Yakɔbun bweseru
yakia,

beɛ be i sāa win sɔm kowobu.

21 Nim nɔru ga n̄ beɛ mɔ

mi u koo beɛ kpara gbabura,

domi u koo kperu bera

kpa nim mu koku i nɔ.

22 Adama kɔsan kowobu ba n̄ bɔri yendu
wasi. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Isireliba ba sāawa

tɔn tukobun yam bururam

49

1 Beɛ be i wāa i toma, i swaa dakio i nɔ.

Yinni Gusunɔwa man gɔsa saa nen meron
nukurun di.

U man soka ka nen yīsiru ye ba man mara
wure.

2 Ma u dera nen gari yi kua nge takobi ye ya
nɔɔ do.

U man win noma wukiri, u man kɔsu.

U man kua nge sɛu ge ga dēɛ mɔ,

ma u man doke win sɛɛ bwāarɔ.

3 U man sɔɔwa u neɛ,

Isirelin bweseru ta sāawa win sɔm kowo.

Ten min diya u koo win yiiko sɔɔsi.

⁴ Adama ne, na neewa,
kama na samburu kua.

Neŋ dam, kama mu kua.

Ka me, na yɛ ma Gusunɔ nen Yinni u koo man
gem wɛ.

Na are yīiyɔ win mi.

⁵ Yinni Gusunɔwa u man gɔsa ba sere man
mara,

n ka ko win sɔm kowo,

kpa n ka win tumbu Isireliba, Yakɔbun bwe-
seru gɔsiama win mi.

Wee, u man bɛɛɛ dokemɔ.

Wiya u maa man dam wɛemɔ.

⁶ U nee, na n ka sɔa win sɔm kowo,

kpa n ka Isireliban bwese ni nu tie seeya,
ya ñ gāanu tura.

Wee u man kua bwese tukunun yam bu-
ruram,

kpa n ka win faaba da handunian goonu nne
kpuro sɔɔ.

Ba koo Yerusalemu seeya

⁷ Yeniwa Gusunɔ, Isireliban Yinni Dɛero

wi u bu faaba kua,

u nun sɔɔwa, wunɛ wi a sɔa damgibun yoo

wi tɔmba tusa ba gema.

U nee, sinamba koo nun wa

kpa bu nun bɛɛɛ wɛ.

Sina biba koo maa nun kpuna

ne, Isireliban Yinni Dɛeron sɔ,

ne wi na sɔa naanegii ma na nun gɔsa.

⁸ Saa yà n tura n ka nun faaba ko,

kon nun durom kua kpa n nun somi.

Kon nun kɔsu

kpa n ka tumbu kpuro arukawani bɔke saa
wunen min di.

Kon de a wunen tem sɔme

kpa a kpa wunen tumbu ben tem wesia

mɛ mu bansu sɔa tɛ.

⁹ Kon de a desobu yakia bu doona,

kpa a be ba maa waa yam wɔkurɔ sɔ a nee,

bu yarima bu da yam bururam sɔɔ,

kpa ba n sɔa nge yaa ni nu dianu waamo

swɛɛn bɔkuɔ ka guunɔ.

¹⁰ Gɔɔru ka nim naru kun bu mɔ.

Sɔɔ ka win yam susura kun maa bu wahala
mɔ.

Domi wi u ben wɔnwɔndu mɔ,

wiya u koo bu kpaa u ka da mi bwii waa.

¹¹ Ne, Yinni Gusunɔ, kon nen guunu gɔsia
swɛɛ,

nen tumbu bu ka swaa wa.

¹² Be wee, ba wee saa tontonden di,

ben gabu saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,

ka sɔɔ duu yeru gian di,

gabu maa saa Egibitin bera gian di.

¹³ Wollu, a yɛerio.

Tem, a nukuru doro.

Bɛɛ maa guunu, i desiru karo.

Domi Yinni Gusunɔ u win tumbu nukuru
yemiasiamɔ.

Be ba nɔni sɔɔre, u ben wɔnwɔndu mɔ.

Ne, Gusunɔ,

na ñ nun duarimɔ

¹⁴ Yerusalemugibu ba mɔ,

Yinni Gusunɔ u sun deri,

ma u sun duari.

¹⁵ Adama Gusunɔ u nee,

tɔn kurɔ u ra win bii wi u bɔm kɛmɔ duari?

U ku ra win wɔnwɔndu ko?

Baa ù n duari, ne, na ñ nun duarimɔ,
Yerusalemu.

¹⁶ Domi na wunen yīsiru yorua nen nɔm
tararɔ.

Na ra wunen gbāraru yaaye nen bwisikunu
sɔɔ.

¹⁷ Wee be ba koo nun seeya, ba wee.

Kpa be ba raa nun wəri

ba wunen yānu gura bu yari min di.

¹⁸ A mɛerio a ka sikerena.

Wunen bibu wee ba wee, ba mennamɔ
wunen mi.

Ba ko n sɔa nge bura yānu,

kpa a n sɔa nge kurɔ kpaa.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni bɔrua ka nen
tiin wāaru.

¹⁹ Wunen tem mɛ ba raa wəri ba sankaa,

tɔmba koo dabia mɛ sɔɔ ba n baasine.

Be ba raa maa nun dam dimɔ,

ba koo doona n toma.

²⁰ Wunen bii be ba mara yoru

sɔɔ tem tukumɔ,

ba koo wurama ben temɔ, kpa bu nun sɔ bu
neɛ,

tem mɛni, mu ñ sun tura.

Sa kī bu maa sun sosia.

²¹ Saa yera kaa tii bikia a nee,

wara u nun bii beni marua.

Domi a wunen bibu bia,

a ñ maa gabu wa a mara

ye ba nun yina ba doona.

Wara u bii beni seeya.

A raa wāawa wunɛ turo,

man diya bii beni ba na.

²² Yinni Gusunɔ u nee,

wee na kon tɔn tukobu yīreru garu sɔɔsi

te ta koo de bu wunen bibu gurama bu nun
wesia.

²³ Sinambu ka ben bii tɔn kurɔbu ba koo nun
nɔəri.

Ba koo nun kpuna bu wiru tem girari,

kpa bu tii kawa bu nun bɛɛɛ baka wɛ.

Sanam mɛya kaa gia ma nena na sɔa Yinni
Gusunɔ.

Be ba maa man yīiyɔ ba ñ sekuru wasi.

²⁴ Ye tabu durɔ u gura tabu sɔɔ,

ba koo kpī bu nūn ye wɔrari?

Be damgii u yoru mwa,

ba koo kpī bu bu yakia?

²⁵ Yinni Gusunɔ u nee, oo, mɛya,

kon damgii yobu yakia,

kpa n tabu durɔn yāa ni u raa gura wɔra.

Domi kon ka wunen yiberēba sanna,
 kpa n wunen bibu faaba ko.
²⁶ Kon de be ba nun taare bu goona,
 kpa ben tən goberu ka ben mōru yu bu go
 nge tam,
 kpa tōmbu kpuro bu gia
 ma ne, Yinni Gusunōwa na nun faaba mō.
 Nēna na sāa wunē Yakōbun Yinni damgii
 wi u nun yakia.

*Yinni Gusunō ka win tōmbu
 ba n̄ yinanamō*

50

¹ Yinni Gusunō u maa neē,
 bēē Yudaba, mana tirera wāa
 te ta sōsimō ma na bēēn mero Yerusalemu
 yina.
 Bēn dibu na neni, ben wara na bēē wē.
 Sari. Bēēn durum sōna na bēē dōra.
 Bēēn toranun sōna na maa bēēn mero yina.
² Domi na na n bēē faaba ko.
 Mban sōna na n̄ goo wa.
 Na soka soka,
 mban sōna na n̄ goon wurabu nua.
 I tamaa nen nōmu ga n̄ dam tura n ka bēē
 wōra?
 Na n̄ dam mō n ka bēē yakia?
 I n̄ yē ma n̄ n̄ nim wōku gerusi ga ra
 gberewa,
 kpa daanu nu ko nge mi nim ku ra sine,
 kpa swēē yi gbi yi kōsi?
³ Na ra de wōllu tu yam tīra,
 kpa ta n̄ sāa nge ta gōō wooru sō.

Yinni Gusunōn s̄m kowon m̄em n̄ōbu

⁴ Yinni Gusunō u man keu kua
 kpa n ka kpī n wi u wasire dam kē.
 U ra nen laakari yamie bururu baatere
 n ka kpī n n̄n swaa daki, nge keu bii.
⁵ U nen swasu karia, na n̄ n̄n yinari.
 Na n̄ maa n̄n biru kisi.
⁶ Na be ba man soomō nen biru deria,
 ma na maa be ba nen baa sansu wukamō nen
 baanu deria.
 Na n̄ nen wuswaa berua
 sanam mē ba man wōmmō ba yāatam siemō.
⁷ Adama Yinni Gusunōwa u man faaba kua.
 Yen sōna na n̄ bēēē bie.
 Ma na yōra na tāsā.
 Domi na yē ma na n̄ sekuru wasi.
⁸ Gusunō u wāa nen turuku,
 u koo man gem wē.
 Wara u sāa nen yiberē.
 Yēro u susima.
 Wara u koo nen taarē wa.
 Yēro u seewo bu sun siria.
⁹ Ne, na yē ma Yinni Gusunōwa u koo man
 somi.
 Wara u koo man taarē wē.
 Nen yiberēba kpuro ba koo munda
 nge yabe kiasu si gemi yi di.

I Yinni Gusunōn s̄m kowo

swaa dakio

¹⁰ Bēē sōō, wi u Yinni Gusunō nasie,
 u win s̄m kowon nōō nōōwō.
 Wi u s̄imō yam wōkuru sōō,
 u Yinni Gusunō naane koowo,
 kpa u n̄ tāsā wi sōō.
¹¹ Bēē be i mōru seewa nge dōō,
 ma i himba sāa i tōmbu dōō menī,
 i duo bēēn dōō wi sōō, kpa i dōō mwāara.
 Yinni Gusunōwa u koo de ye kpuro yu koo.
 Wahala sōōra i ko kpuna i gbi.

Faaba ye ya n̄ kpeemō

51

¹ I man swaa dakio bēē be i gem naa gire,
 ma i ne, Yinni Gusunō kasu.
 I kpee te mēerio tēn min di ba bēē dāka.
 I wōru ge yaayo min di ba bēē yara.
² I bēēn laakari wesio Aburahamu bēēn tun-
 don mi,
 ka Saaraan mi, wi u bēē mara.
 Sanam mē na n̄n soka u sāawa wi turo.
 Ma na n̄n domaru kua, na win bweseru
 dabiasia.
³ Na Sionin bansun wōnwōndu wa.
 Kon ban si seeya,
 kpa n̄ yen tem gbebum gōsia nge nen kara
 Edeni.
 Nuku dobu ka yēeribu ko n wāa mi,
 kpa bu siarabun womusu ko.
⁴ Bēē nen tōmbu, i laakari koowo,
 kpa i swaa tem kpī i man swaa daki.
 Domi nen min diya wooda ya koo yari,
 kpa ya n̄ sāa bwesenu kpuron yam bururam.
⁵ Na ka faaba wee,
 kpa n̄ siri dee dee bwesenu kpuro sōō,
 ka nen n̄m damguu.
 Saa yera be ba wāa n toma
 ba ko n̄ yīyōbu ma ne sōō,
 kpa ba n̄ nen dam naane sāa.
⁶ I n̄ni seeyo wālō, kpa i maa mēeri temō.
 Domi wōlla koo doona nge wiisu,
 kpa tem mu munkira mu ko yaki yaki nge
 yabe tōkōru.
 Men tōmbu ba koo gbi nge s̄nsu.
 Adama nen faaba ya n̄ kpeemō.
 Nen gem mu ko n wāawa sere ka
 baadommaō.
⁷ I man swaa dakio bēē bwese te i gem yē,
 ma i nen woodaba neni bēēn gōruō.
 I ku nanda tōmbu bā n bēē funē wunamō.
 I ku maa diiri berum sō bā n bēē wōmmō.
⁸ Domi ba ko n sāawa nge yāa ni gemi yi di.
 Adama nen gem mu ko n wāawa sere ka
 baadommaō.
 Nen faaba ya n̄ maa nōru mō.
A dom yando, Yinni
⁹ A dom yando kpa a wunen n̄mun dam
 sōōsi,
 nge yellu sanam mē a Egibitigibu tabu di,

ma a ben suno wi u saa nge yaa goba go.

¹⁰ Ma a dera nim wokun nim mu gbera, ma a swaa yara.

Be a yakia, ba ka tabura.

¹¹ Nge meya te,

be a yakia ba koo kram gosirama, bu wurama Sionio ka nasaran womusu, kpa nuku doo bi bu ku ra kpe bu n sɔɔsire ben wuswaaɔ.

Yeeribu ka nuku dobu ko n bu waaasi, kpa noni swaaru ka weeweenu nu doona.

I ku berum ko, nen tambu

¹² Gusuno u nee, nena mi, ne wi na bee nukuru yemiasiamɔ.

Tonu u saawa nge yakasu.

Mban sɔna i ko i win berum ko, wi, wi u ra gbi.

¹³ Kpa i ne, Yinni Gusuno duari, ne wi na bee taka kua.

Na wollu teria, ma na tem kua.

I diirumɔ kpeetim sari tɔru baatere,

be ba bee dam doremɔn wuswaaɔ,

be, be ba kasu bu bee kpeerasia.

Adama ben maru kun maa gaaɔnu mɔ.

¹⁴ Domi n n teemɔ

bu ka be ba yoru mwera ba bokuan yoni kusia.

Ba n gbimɔ wɔru sɔɔ.

Ba n maa dianu biamɔ.

¹⁵ Nena Gusuno been Yinni,

ne wi na ra de nim wokun nim mu se

kpa nu kukiri.

Nen yisira Gusuno, wollu ka tem Yinni.

¹⁶ Na kon won kpaaru teria

kpa n tem kram swii,

kpa n bee Sionigibu sɔ n nee,

i saawa nen tambu.

Na nen gari doke been naɔwɔ,

ma na bee nen naman saaru wukiri.

Yerusalemun noni swaara

koo kpe

¹⁷ Wune Yerusalemu, a dom yando, a seewo, wune wi a nora sua Yinni Gusunan nomun di ye ya win maru yiba,

ma a ye nora sere ka yen korɔnɔ.

Wee, ya nun goomɔ.

¹⁸ Wunen bibu kpuro sɔɔ, be a mara a seeya,

goo sari wi u koo nun swaa gbiya.

Goo maa sari wi u koo nun nama nene.

¹⁹ Wee, gaaɔnu yiru ya nun deema,

tabu ka gɔɔru ka kpeerabu ka bansu.

Wara koo nun duura.

Wara koo nun nukuru yemiasia.

²⁰ Wunen bibu ba dam bia

ne Gusuno, wunen Yinnin marun sɔ.

Ma ba kpi kpi swee sɔɔ

nge nem ni ba taa mwa.

²¹ Yen sɔ, a yeni swaa dakio a nɔ,

wune wi a wonwɔndu soore,

ma a saa nge a tam goore

adama a n tam nora.

²² Amenywa ne Gusuno, wunen Yinni, ne wi na nen tambu faaba mɔ, na gerua.

Na nee, kon nora ye mwa wunen namun di, ye ya nen maru yiba ma ya dera a baarimɔ.

A n maa ye narumɔ.

²³ Kon ye dokewa be ba nun dam doremɔn namaɔ,

be, be ba nun sɔɔmɔ ba mɔ,

a kpuna, kpa bu si wunen wollu.

Ma a kpuna a ka tem nera.

A kua nge swaa ye sɔɔ ba siimɔ.

Yinni Gusuno

u koo Yerusalemu yakia

52

¹ Yerusalemu, wune wi Yinni Gusuno u tii gosia,

a dom yando kpa wunen dam mu wurama, kpa a wunen bura yanu doke.

Domi be ba n Yinni Gusuno saamɔ,

ben goo kun maa duɔ wune sɔɔ.

² A seewo a tii tua kpara,

a wunen yoo yoni pota wunen wirun di,

kpa a sina wunen sina gona sɔɔ.

³ Yinni Gusuno u Yerusalemu sɔɔwa u nee, ba raa nun darawa gobi sari. Meya kon maa nun yakia n kun ka gobi.

⁴ Yellu, nen tambu ba da Egibitio ba sɔru di mi. Yen biru, Asirigiba na ben temɔ ba bu dam dore ka wobia.

⁵ Te, mba kon ko. Wee Babilonigiba na ba bu gura kam sɔɔ, ma ba kuuki mɔ ba nen yisiru gari kam gerusimɔ saa baayerɔ.

⁶ Yen sɔna sɔɔ teeru, nen tambu ba koo gia wi na saa, kpa bu tubu ma nena na gerumɔ na mɔ, ne wee, na wee.

Yinni Gusuno

u koo wurama Yerusalemu

⁷ Anna a wa nge me ba bu dam koosiamɔ,

be, be ba wee guunun di ba labaari gaa kparamɔ.

Ba Sionio bori yendu ka faaban gari sɔɔmɔ ba mɔ,

Gusuno wunen Yinni u bandu dii.

⁸ Wee, be ba ra gbarraru kɔsu

ba naɔgiru sue,

ba kuuki mɔ ka nuku dobu.

Domi ba wa ka noni

ma Yinni Gusuno u Sionio yakiam wee.

⁹ Yerusalemun bansu,

a kuuki koowo ka nuku dobu,

domi Yinni Gusuno u win tambun nukuru yemiasia.

U Yerusalemu yakia.

¹⁰ U koo win dam ka win deeraru

bwesenu kpuro sɔɔsi,

kpa bu wa handunian goonu nne kpuro sɔɔ

ma u win tambu faaba kua.

Iyario Babilonin di

11 Bɛɛ be i Yinni Gusunɔn s̄aa yerun dendi
 yānu s̄aowa i ka wee,
 i tii dɛɛrasio.
 Kpa i se i yari Babilonin di.
 I ku gāanu ganu baba ni nu disi m̄o.
 12 I n yariɔ, i n̄ ko i yari ka sendaru
 nge be ba kpikuru suo.
 Domi Gusunɔ Isireliban Yinni u ko n bɛɛ
 k̄osu
 biruɔ ka wuswaaɔ.

Yinni Gusunɔn s̄am kowo

u wahala kua

13 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 wee nɛn s̄am kowo u koo nasara wa.
 U koo se u ko t̄on boko.
 14 Nge m̄e u t̄on dabiru nandasia
 ȳen s̄5 win wuswaa ya k̄osa wahalan s̄5,
 ma win wasi yi n̄ maa ka t̄onugii weenɛ,
 15 nge m̄eya u koo bwese dabinu biti kp̄ɛɛ,
 kpa sinambu bu kp̄ana bu gari gere win
 wuswaaɔ.
 Domi ȳen faagi ba n̄ bu kuare, ba koo ye wa,
 kpa ye ba n̄ n̄ore, n bu yeeri.

53

1 Ma Esai u wisa u nɛɛ,
 wara u naanɛ doke ye sa n̄ɔɔsia.
 Wara Yinni Gusunɔ u win dam s̄ɔsi.
 Sari.
 2 Wee, win s̄am kowo u seewa win wuswaaɔ
 nge d̄aa kp̄ii p̄tura ye ya kp̄ia tem gbebum
 s̄ɔɔ,
 ya n̄ dam m̄o.
 M̄eya u n̄ dur̄o bur̄o s̄aa,
 u n̄ nanum gam m̄o su sere n̄un m̄ɛɛri.
 Win wasi kun maa gāanu s̄aa yi sere sun
 w̄ɛre.
 3 T̄omba n̄un gema ma ba n̄un biru kisi.
 U n̄oni s̄ɔre, u wahalan d̄aɔnɛ m̄o,
 u n̄ waabu w̄a.
 Sa n̄un atafiiru kua,
 sa n̄ n̄un garisi gāanu.
 4 Adama besen n̄oni swāaru
 ka besen wahalawa u s̄ɔwa.
 Ma sa n̄un garisi
 wi Gusunɔ u seeyasia u sekuru doke.
 5 Besen durum s̄ɔna ba n̄un s̄aka ba yaba.
 Besen toranun s̄ɔna ba win wasi k̄asiki.
 Wahala ye ya n̄un w̄ari mi,
 ya ka sun alafia naawa.
 Sa bekurawa win m̄ɛra yen saabu.
 6 Sa raa yarinewa bese kpuro
 nge ȳaa ni nu k̄ɔre.
 Baawure u win swaa sw̄ii ye u k̄i.
 Ma Gusunɔ u n̄un seeyasia besen toranun s̄5.
 7 Ba n̄un n̄oni s̄ɔwa, adama u tii kawa.
 U n̄ n̄ɔɔ wukie u gāanu gere
 nge ȳaa kpen te ba koo saka,
 n̄ kun m̄e, ȳaa te ta maari s̄ɛɛ
 ba ten sansu b̄orim̄o.
 8 Ka dama ba n̄un mwa ba siri.

Ba n̄un go n̄en t̄ombun durum s̄5.
 Be ba w̄aa win waati ye s̄ɔɔ,
 ben wara u yen bwisikunu kua.
 9 Ba n̄un kp̄i ka dukiaqibu sannu,
 ba n̄un sikua t̄on k̄sɔbun suunu s̄ɔɔ
 baa m̄e u n̄ k̄sa gaa kue,
 ba n̄ maa weesu gasu n̄ore win n̄on di.
 10 Adama Gusunɔn k̄ira
 wahala ye, ya ka n̄un w̄ari.
 Ma u dua nuku sankiraru s̄ɔɔ.
 U tii kua ȳakuru t̄ambun durum s̄5.
 Yen s̄5, u koo bii dabinu wa,
 kpa win w̄aarun t̄oru tu denya.
 Kpa Yinni Gusunɔn himba yu kooa saa win
 min di.
 11 Win n̄oni swāarun biru, u koo w̄aru di,
 kpa u ten dobu n̄o.
 U koo tii s̄ɔsi gemgii t̄on dabinun suunu s̄ɔɔ,
 wi, wi u ben durum s̄ɔwa.
 12 Yen s̄ɔna kon de u sina ka t̄on bokobu,
 kpa u n̄ baa m̄o damgibun arumani s̄ɔɔ.
 Domi u tii w̄ɛ sere u da u ka gu.
 Ma ba n̄un garisi t̄on k̄sɔo,
 ȳen s̄5 u t̄on dabirun durum s̄ɔwa.
 U maa be ba taare m̄o suuru kana.

Yinni Gusunɔ u Isireliba k̄i

54

1 Wunɛ Yerusalemu,
 wunɛ wi a s̄aa nge kur̄o wi u kun bii m̄o,
 a nuku dobu koowo ka kuuki,
 domi wunɛ wi ba raa yina,
 kaa bibu ma ba n̄ dabi,
 n kere wi u ra n marum̄on bibu.
 2 A wunen kuu bekurugirun batuma sosio,
 kpa bu ten beka demia.
 A ten w̄ɛ denyasio,
 kpa a ten d̄anu gira nu n dam m̄o.
 A tii kusio, a ku tii b̄ake.
 3 Domi kaa k̄owara baama.
 Wunen bibun bweseru
 ta koo bwese ni nu tien tem mw̄ɛri,
 kpa tu da tu sina
 wuu sin mi goo kun maa w̄aa.
 4 A ku nanda, domi a n̄ sekuru wasi.
 A ku tuka, domi a n̄ maa b̄ɛre biam̄o.
 Kaa wunen yellun sekuru duari.
 A n̄ maa yaayam̄o
 nge m̄e a n̄oni s̄ɔra wunen turorun saa s̄ɔɔ.
 5 Domi nɛ, wunen taka kowo na
 s̄aawa nge wunen dur̄o.
 Nɛn ȳisira Gusunɔ, wollu ka tem Yinni,
 ka Isireliban Yinni D̄ɛro, ka handunia
 kpuron Yinni.
 Nena na nun yakia.
 6 A s̄awa nge t̄onun kur̄o gbiikoo
 wi dur̄o u yina ma kur̄o wi, u nuki sankire.
 Adama t̄ɛ, na nun s̄ɔm̄o na m̄o,
 7 na raa nun deri saa fiiko,
 adama t̄ɛ, kon nun mwa ka k̄i bakaru.
 8 Na raa ka nun m̄oru kua too saa fiiko,
 na nun n̄en wuswaa s̄iyari,

adama tē, na wunen wɔnwɔndu mɔ
 nɛn kɪi te ta ku ra kpen sɔ.
 Nɛ wi na nun yakiamɔ, nɛna na yeni gerua.
 9 Nge mɛ na bɔrua Nɔwen saa sɔɔ,
 na nɛɛ, nim yibu bakaru ta n̄ maa tem kpuro
 wukirimɔ,
 nge mɛya na maa bɔrua gisɔ
 na nɛɛ, na n̄ maa nun gerusimɔ ka mɔru.
 10 Baa guunu n̄ n swɛnya,
 ma gungunu nu kɔsikira,
 nɛn k̄iru ta n̄ nun dɛsirarimɔ.
 Mɛya maa b̄ri yen tɛn nɔɔ mwɛɛru na nun
 ku,
 ta ko n wāawa sere ka baadommaɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua,
 nɛ wi na wunen wɔnwɔndu mɔ.

Yerusalemu kpa

11 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 Yerusalemu, wunɛ wi wahala ya so nge woo
 bɔkɔ,
 ma goo kun nun nukuru yɛmiasie,
 wee, kon wure n wunen kpɛɛkpɛɛku sw̄i
 kpa n nun bani ka kpee gobiginu.
 12 Kon wunen gb̄aruru bani
 ka kpee swāanu ka kpee booguginu,
 kpa ten gamboba ba n s̄aa kpee
 ni nu ballimɔ nge digi,
 ten k̄sobun wāa yenu nu n s̄aa kpee
 swāanu.
 13 Nɛna kon wunen bibu kpuro keu s̄ɔɔsi,
 kpa ben dukia ya n kp̄a.
 14 Kon de a n dam mɔ.
 A ku wurura, a ku bɛrum ko,
 domi gāanu kun nun bɛsumɔ.
 15 Be ba wesianamɔ bu ka nun seesi,
 na n̄ wāa ka be.
 Be ba nɔɔ tia kua bu ka nun w̄ari,
 kaa bu kamiawa.
 16 A seko mɛɛrio a wa.
 Nɛna na n̄n kua u d̄ɔɔ b̄ɔɔnu wuremɔ,
 ma u tabu yānu sekumɔ.
 Nɛ turo w̄iya na ra maa goo seesie u nu
 b̄ɔɔku.
 17 Yen s̄na tabu yāa ni ba sekumɔ wunen s̄ɔ,
 nu n̄ gāanu m̄ɔ.
 Wi u ka maa nun da siri gbaburɔ,
 siribu koo ȳɛro di.
 Yeniwa kon nɛn s̄m kowobu kua.
 Nge mɛya kon maa bu faaba ko.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na gerua mɛ.

Gusunɔn durom bakam

55

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ be nim n̄ru ga m̄ɔ, i na i nim n̄ɔ.
 Baa bɛɛ be i n̄ gobi m̄ɔ, i na i mwa i di.
 I na i tam ka bom mwa i n̄ n kun ka gobi.
 2 Mban s̄na i bɛɛn gobi dimɔ
 ye ya n̄ arufaan̄i m̄ɔ s̄ɔɔ.
 Mban s̄na i bɛɛn s̄mburur̄n are dimɔ
 ye ya n̄ bɛɛ debum̄ɔ s̄ɔɔ.

I man swaa dakio
 kpa i wa i di ye ya gea s̄aa,
 kpa bɛɛn bw̄ɛra yu yɛmia d̄ia duronun s̄ɔ.
 3 I swaa dakima, i na nɛn mi,
 kpa i wa i n wāa.
 Kon ka bɛɛ arukawani b̄oke
 ye ya kun kpeemɔ,
 n ka bɛɛ durom s̄ɔɔsi sere ka baadommaɔ,
 m̄ɛn nɔɔ mwɛɛru na Dafidi kua.
 4 Wee, na n̄n kua nɛn seedagii
 bwese tukunun mi.
 Na n̄n kua nin sina boko.
 5 Nɛ, Gusunɔ wunen Yinnin s̄ɔ,
 kaa bwese tukunu sokusia,
 kpa nu duki na wunen mi,
 baa mɛ nu n̄ daa nun ȳɛ.
 Domi nɛ, Isireliban Yinni Dɛɛrowa na nun
 bɛɛɛɛ w̄ɛɛm̄ɔ.
 6 N n mɛn na, i Yinni Gusunɔ kasuo t̄ɛ
 saa ye u wāa bɛɛn b̄okuɔ.
 I n̄n sokuo sanam mɛ u wāa bɛɛn turuku.
 7 Kpa durumgii u win daa k̄osi,
 toro u maa win bwisiku k̄ɔsunu deri,
 kpa u ḡɔsira u wurama Yinni Gusunɔn mi.
 U koo n̄n wɔnwɔndu kua,
 wi, wi u ku ra suuru kpanɛ.
 8 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 nɛn bwisikunu kun s̄aa nge bɛɛn bwisikunu.
 Bɛɛn kookoosu su n̄ maa s̄aa nge nɛgisu.
 9 Nge mɛ w̄alla ka tem toma,
 nge mɛya maa nɛn bwisikunu
 ka nɛn kookoosu ka bɛɛgisu tondine.
 10 Nge mɛ gura ka guru kpenu ra tem
 dw̄iiyasie,
 kpa d̄ianu nu se nu maa gbee wuko bweseru
 w̄ɛ,
 ka ye u koo di,
 11 nge mɛya nɛn gari yi na gerua,
 yi ku ra kam w̄ari yi kun nɛn k̄iru kue,
 kpa yi nɛn himba yibia.
 12 Ka gem, i ko yari yorun di ka nuku dobu,
 kpa bu bɛɛ kpaɔa alafia s̄ɔɔ.
 Guunu ka gungunu nu koo ȳɛri bɛɛn
 wuswaaɔ,
 kpa d̄aa ni nu wāa yakasɔ nu taki ko.
 13 Mi s̄aki ra kpi, d̄aa ye ba m̄ɔ sipɛɛɛ,
 ka d̄aa kiki nubu durorugisa su koo kpi mi,
 kpa ye kpuro yu ko ȳireru
 te ta nɛn yiiko s̄ɔɔsimɔ sere ka baadommaɔ.

B̄ONU ITASE

Yinni Gusunɔ

u koo bwesenu kpuro soku

56

1 Amen̄iwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.
 Na nɛɛ, i de i gem sw̄i dee dee
 kpa i n s̄aa naanɛgibu.
 Domi na ka faaba wee, na n̄ tɛɛm̄ɔ.
 Kon s̄ɔɔsi ma na s̄aa gemgii.
 2 Doo n̄ɔrugiiwa wi u m̄ɔ ye na gerua,

ma u yō dim dim u nen tō wērarugiru mēm
 nōwammē,
 ma u ku ra tu disi doke,
 ma u tii nēni u ku ka kōsa ko.
 3 Tōn tuko wi u nē, Yinni Gusunō sāamō,
 u ku gere u nē,
 na n wuramō u du nen tōmbun suunu sō.
 Wi ba maa matam kua sina kpaarun
 sōmburun sō,
 u ku gere u nē,
 wee, u kua dāa gbeburu.
 4 Domi amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerua.
 Na nē, sina kpaarun sōm kowo be,
 bā n nēn tō wērarugiru mēm nōwammē,
 ma ba mō ye ya koo man wēre,
 ma ba nēn arukawani nēni dim dim,
 5 kon bu ayeru wē nēn yēnuō,
 kpa bu yīsiru yari
 n kere bā n daa bibu mara.
 Kon bu yīsiru kē
 te ta ko n wāa sere ka baadommaō,
 ta n gbimō.
 6 Tōn tuko be ba man sāamō,
 ma ba nēn yīsiru kī,
 ma ba sāa nēn sōm kowobu,
 be kpuro be ba tō wērarugiru mēm
 nōwammē,
 ma ba n tu disi dokemō,
 ma ba nēn arukawani nēni,
 7 kon ka bu da nēn guu dērarō,
 kpa n de bu nuku dobu ko nēn sāa yerō.
 Kon ben yāku dō mwaaruginu
 ka ben yāku ni nu tie mwa nēn yāku yerō.
 Domi ba koo nēn dii te sokuwa
 bwesenu kpuron kana yeru.
 8 Nē, Yinni Gusunō,
 nē wi na Isireli be ba raa yarinē mēna,
 kon maa bwese tukunu mēna
 ka be, nēn tōmbu sannu.

*Gusunō u Isireliban wirugibu
 gerusimō*

9 Bēē gbeeku yēē kpuro, i na i di.
 10 Domi be ba sāa Isireliban kōsobu,
 ba sāawa wōkobu, ba n bwisi mō.
 Be kpuro ba sāawa nge bōō
 ni nu kun kpē nu wori.
 Ba ra kāwa ba n kpi
 ba n do kpa ba n dosimō.
 11 Ba sāawa nge bōō
 ni nū n di, nu ku ra debu.
 Ba sāawa nge kparō laakari sariba.
 Swaa ye ben baawure u kī,
 yera u ra swīi win tiin arufaanin sō.
 12 Ba sokunamō ba mō,
 bu mēnnama
 bu tam bōōbōm nō,
 sia kpa bu maa ko mē
 domi tam mu yiba.

57

1 Gemgibu bā n gu,

goo ku ra bu weeweenu kue.
 Tōn geobu bā n woruka,
 goo ku ra bwisiku ma tōn kōsoba ba bu sēre
 ba go.

2 Adama tōn geo be,
 ba ko n wērewa garō ka bōri yendu.

Gusunō u būu sāabu gerusimō

3 I susima bēē,
 bwese te i n ka nē, Gusunō turo yō,
 bēē be i sāa nge sōron bibu.
 4 Wara i yēemō,
 wara i nōō swīikinu koosimō.
 I n yē ma i sāawa bwese te ta ku ra mēm nō,
 te ta ra weesu ko?
 5 Ma i būu sāarun gari wōra
 dāa koo bakaru baateren nuurō.
 Ma i ka bēēn bibu yākunū mō
 daanun goonō kpee baaba sō.
 6 Bēē Isireliba,
 daa torin kpee goriya yi sāa bēēn būnu.
 I ra yi yākunū koosi kpa i yi tam wisi.
 I tamaa nē, Yinni Gusunō, kon ye tii
 marisiwa?
 7 Guunu wōllōwa i ra bēēn sāanu ko.
 Miya i ra maa yō i yākunū ko.
 8 I bwāarokunu mani bēēn gamboban biruō,
 ma i ka būnu arukawani bōkua.
 Nu sāa nge durō tano
 be i kī i ka kpuna.
 Ma i man biru kisi
 i bēēn yānu potira,
 i bēēn kpin yenu yasum sosi.
 Wee i ben terenu mēera.
 9 I tii gum sawa i da
 i bēēn būu wi ba mō Mōlōku deema.
 I tii turare yēka mam mam
 ma i sōmōbu gōra mi n toma.
 Wee, i wōruma sere temo.
 10 I ka bēēn sirenabu wasire.
 Adama i n bwisika i nēē, bu n arufaani gaa
 mō.
 Ma i mō, i dam tie, i n wasire.
 11 N n mēn na, waran bēruma i mō,
 i ka man nōni wōkumō.
 Waran bēruma i mō,
 i n ka man yaaye,
 i n maa man garisi.
 Yēn sō na nōō maari saa tēebun di,
 yēn sōna i n man nasie.
 12 Adama kon bēē sōōsi
 ma bēēn kookoo si i raa tamaa su dee dee sāa
 mi,
 su n bēē arufaani gaa mō.
 13 Yēn sō, i n kuuki mō,
 i n somiru kanamō,
 bēēn būu dabi te, ta n bēē wōramō.
 Kon dewa woo gu ka nu doona mam mam.
 Adama be ba man naane sāa
 ba koo tem mē tubi di,
 kpa ba n wāa Sionō, guu te na gōsan mi.

Yinni Gusunō

u koo win tumbu bekia

¹⁴ Ne, Yinni Gusuno, na nee,
 i tii suo i swaa some.
 I gaa kossunu kpuro wuno
 ni nu waa nen tumbun swaa soo.
¹⁵ Ne, Gusuno Worukoo, ne wi na deere,
 na waa wallo sere ka baadomma,
 adama na maa waa ka tonu
 wi ba taare ma win nuki sankire,
 kpa n ka nun dam ke.
¹⁶ Na n ki na n bee taare weemo baadomma,
 kpa na n ka bee maru neni saa kpuro.
 Na n mo me,
 nen taka kooru kpuro ya koo kam kowa.
¹⁷ Nen maru ya seewa Isireliban
 taare bakan so,
 ma na bu seeyasia sere na n maa ki n bu
 mერი.
 Adama ka me, ba yorariwa ben mem nso sari
 te soo,
 ma ba ben tiin goru kiru swii.
¹⁸ Na ben daa ye.
 Ka me, kon bu bekia,
 n bu kpara kpa n bu nukuru yemiasia.
 Be ba gao wooru so ba sumo,
¹⁹ kon de bu nuku dobn kuuki ko.
 Be ba waa n toma ka be ba waa turuku,
 ba koo bori yendu wa.
 Ne, Yinni Gusuno, kon bu bekia.
 Nena na ye gerua.
²⁰ Adama nuku kosurugibu
 ba saawa nge nim wokun nim kurenu,
 ni nu n kpe nu yora see,
 ni nu ra n potoko ka disinu soowa.
²¹ Nuku kosurugii kun bori yendu wasi.
 Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Nso boku geeru

58

¹ Yinni Gusuno u nee,
 a naogiru suo ka dam nge me kaa kpi,
 kpa wunen nso gu naora nge koba.
 A nen tumbu Yakobun bweseru ssowo
 ma ba durum kua.
² Tso baatere ba ra n man sokuwa
 ba n ki bu gia ye na ki bu ko.
 Ba mo nge ton be ba gem swii,
 be ba n nen woodaba deri.
 Ba ra man kane
 n bu siria dee dee,
 kpa ba n ki ba n ka man waa.
³ Adama ba ra nee, mban sōna ba koo maa nso
 bōke,
 domi na n bu mēera.
 Mban sōna ba tii wahala mō,
 domi na bu atafiiru sāa.
 Kpa n bu wisi n nee,
 baa i n nso bokumō,
 been tiin kira i ra n mō,
 kpa i n been som kowobu dam dōremō.
⁴ I ra n sikirinamōwa i n sankinamō,

kpa i n nom kusenu soonamo ka nuku
 kosuru.
 I n nso bokumō ma i mō me,
 ne, Gusuno na n been gari nso.
⁵ Nso boku te na ki, teya mi?
 I winu sikamo nge yakasu,
 ma i saakiba sebua i tii torom wisimo.
 Adama i tii kawewa mi ka gem?
 Nso boku ten bwesera kun man wēremō.
⁶ Wee nso boku te na ki.
 Be i bokua nuku kosurun sō,
 i bu yosuo.
 Be i ra dam dōremō,
 i de bu doona.
 Kpa be ba yoru dimō been mi,
 bu kara.
⁷ I been dianu bonu koowo
 ka wi u kun mō u di,
 kpa i be ba kun waa yeru mō nene been yenuo.
 I n goo wa u siimo tereru,
 i nun yānu wēeyo u sebe,
 kpa i ku maa been winsim biru kisi.
⁸ Saa yera nen durom mu koo bee
 naawa nge buruku sso,
 kpa mi i mēera mō yu bekura fuuku.
 Meya maa gem mu ko n da n bee swaa gbiye.
 Ne, Yinni Gusuno,
 na kon ka bee waa na n bee kōsu.
⁹ Sanam meya i n man soka,
 kon bee wisi n nee, ne wee.
 I n been yobu kara,
 ma i murafitiru ka gari kōsi deri,
¹⁰ i n gōro dianu wē,
 ma i maa sāoro debia,
 saa yera i ko yari yam wokurun di,
 kpa yam wōku te, tu ko nge sso.
¹¹ Ne, Yinni Gusuno, kon bee kpara sere ka
 baadomma,
 kpa n de i n deba baa mi dianu ku ra kpi.
 Kon de been wasi yi dam wa,
 kpa i n sāa nge gbee te ta kakoru mō,
 n kun me nge bwii yin nim ku ra kpe.
¹² Saa yera i ko bansu seeya
 si ba kō n te,
 kpa i maa bani kpeekpeeku wollo
 ge ba swii saa yellun di.
 Sanam meya ba koo bee soku
 be ba ra bansu ka swēe some,
 kpa bu de tumbu ba n waa mi soo.

A tso wērarugirun wooda mem nsowo
¹³ Yinni Gusuno u nee,
 i n tii nenua i kun sōmburu kue,
 ma i been tiin kiru deri
 i ka tso wērarugirun wooda mem nsowa,
 ma i man beere wē
 i nen tso deera te garisi tso duroru,
 ma i kun gari beke saare,
¹⁴ saa yera i ko nuku dobu wa nen sāaru soo,
 kpa tumbu kpuro bu bee beere wē,
 kpa n bee diisia tem me soo,
 me na been sikado Yakobu wē.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ye ya Isireliba karane

ka Gusunɔ

59

1 I tamaa Gusunɔ kun dam mɔwa u ka beɛ faaba ko?
 I tamaa u n̄ swaa mɔ u ka beɛn gari nɔ?
 2 Aawo, n n̄ mɛ.
 I n yɛ ma beɛn tiin durum sɔna i karane ka wi.
 Beɛn toranun sɔna u beɛn biru kisi,
 ma ya dera u n̄ maa beɛn gere swaa daki.
 3 Beɛn nɔma ya yem yiba, domi i tɔmbu go.
 Weesu ka gari kɔsiya yi yarimɔ beɛn nɔsun di.
 4 Weesa i ra n ka beɛn berusebu siribu sokumɔ.
 Beɛn goo ku ra ka gem siribu de.
 Seeda weesugia sɔara i ra n tɔsa siri yeru mi.
 Kɔsa i ra bwisiku kpa i kom kɔsum ko.
 5-6 Beɛn himba ya sɔawa gaa kɔsunu nge waan sɛa.
 B̄a n ye kɔra,
 surɔkara ta ra yande yari min di.
 Wi u ye di u ko n gbimɔwa.
 Beɛn bwisikunu nu sɔawa nge naran wɛɛ yi ya tarimɔ.
 N n̄ mɔ yi waa yi ka gaa geenu ko,
 nge bekuru te tɔnu koo wukiri,
 ma n kun mɔ yi ka gaa nu yina mwa.
 Nge meya beɛn nɔma ya sɔa,
 ya wɔawa yu ka kɔsa ko.
 7 I ra n sendewa i ka kɔsa ko,
 kpa i n naasu s̄au i ka tɔnun yem yari kam.
 I ra n bwisikumɔwa i ka tɔmbu kɔsa kua,
 kpa i n tɔmbu dam dɔremɔ
 i n ben yānu guramɔ mi i dua kpuro.
 8 I n alafian swaa yɛ.
 Beɛn sanu sanusu ku ra maa gem sw̄i,
 sere sweɛ yi yi n̄ dende.
 Wi u gesi beɛn sweɛ yi mwa kpuro,
 u ku ra b̄ari yendu wa.

Isireliba ba ben durum

tuuba mɔ

9 Isireliba ba neɛ, besen toranun sɔna wune Yinni Gusunɔn faaba ya tɛemɔ yɛn nɔ mweɛru a sun kua.
 Sa yam bururam mara,
 adama yam wɔkuru sɔara sa s̄iimɔ ka tɛ.
 Sa mara s̄ɔ u yari,
 adama yam mu t̄riwa sere ka gisɔ.
 10 Sa s̄iimɔ sa b̄aarimɔ
 nge wɔko wi u gana babi.
 Ma sa sokikiramɔ s̄ɔ s̄ɔ
 nge wi u waa yam wɔkuru s̄ɔ.
 Baa me sa bwaa do,
 besɛ ka gonu sa kua tia.
 11 Sa gb̄aramɔ nge yaa gɔba,
 ma sa sumɔ nge kparukonu.
 Yinni Gusunɔ, sa mara a sun yakia,

adama wunen faaba ya ka sun tonda.
 N n̄ koore su ye wa.
 12 Domi besen toranu kp̄ɛa wunen wuswaaɔ,
 ma besen durum ya besen daa s̄ɔsimɔ.
 Sa besen toranu yɛ ni nu sun w̄aasi.
 13 Sa kua taaregibu ka naane sarirugibu wune Yinni Gusunɔn mi.
 Sa nun deri wune wi a s̄aa besen Yinni,
 ma sa nun seesi,
 sa tɔmbu dam dɔre.
 Bwisiku weesugina nu ra n yiba besen ḡorusɔ.
 14 Yera n dera gem kun ka maa waa besen suunu s̄ɔɔ,
 ma faaba ya ka sun tonda.
 Gem mu ku ra maa s̄ɔsire mi tɔmba menne.
 Sa ra mu tɛsiwa.
 15 Gem mu kpa.
 Wi u maa kɔsa suurimɔ
 ba ra n̄n w̄ariwa bu win yānu gura.

Yinni Gusunɔ

u koo tɔmbu seeyasia

Ye Yinni Gusunɔ u wa ma gem kun maa waa,
 ya n̄ ka n̄n naawe.
 16 Ma u biti kua, yɛn s̄ɔ goo kun yen gari mɔ.
 Yen sɔna win tii u ḡoru doke u win dam s̄ɔsi.
 Ma u tɔsa win gem s̄ɔɔ,
 17 u mu sebua nge tarakpe,
 ma u faaba doke wirɔ nge sii furɔ kɔkɔru.
 U m̄oru kɔsiabu sebua nge yaberu,
 ma u tii nisinu wukiri nge gurumusuru.
 18 U koo baawure siri
 nge m̄en n̄ɔ win kookoosu ne,
 kpa u ka win yiberɛba m̄oru ko,
 baa be ba ka n̄n toma,
 19 kpa bu win ȳisuru nasia
 kpa win yiiko yu s̄ɔsira
 saa s̄ɔɔ yari yerun di
 n ka da s̄ɔɔ duu yerɔ.
 Sanam me yiberɛba ba koo na nge daa bakaran nim,
 Yinni Gusunɔn Hunde u koo bu gira bu doona.
 20 Faaba kowo u koo na Yerusalemun s̄ɔ,
 ka sere maa Isireliba be ba ḡoru gɔsian s̄ɔ.
 Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.
 21 U maa neɛ, win arukawani wee, ye u ka bu bakumɔ. Win Hunde u ko n w̄awa be s̄ɔɔ,
 kpa u win gari doke ben n̄sɔ. Yin geɛ kun doonɔ ben n̄sun di, sere n ka da ben bibun bibun n̄sɔ, saa t̄en di sere ka baadommaɔ.
 Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yerusalemu

ya koo kpa miiko wa

60

1 Yerusalemu, a sewo kpa a n ballimɔ,
 domi yam bururam mu nun naawa.
 Ne, Yinni Gusunɔn yiiko ya nun wukiri.
 2 Wee yam w̄okura tem ka tɔn

tukobu wukiri.

Adama wune, nen yiiko ya nun yam bururasie nge sɔɔ.

³ Bwesenu ka nin sinambu

ba koo na bu si yam bururam me sɔɔ.

⁴ A mɛrio a ka sikerena.

Be kpuro ba mennama

ba sisi wunen mi.

Ba ka wunen bibu wee tontonden di,

ba wɔndiaba beewa.

⁵ A n bu wa ba wee,

kaa nuku dobu ko.

Wunen gɔru ga koo dora

sanam me bwesenu nu koo ka nun arumani naawa

saa nim wɔkun guru gion di.

⁶ Ba koo nawa ka yoooyo dabi dabiru

Madianin di ka Efan di.

Gaba koo maa na Seban di,

ba n wura ka turare sɔɔwa,

kpa ba n ne, Yinni Gusunɔ tɔmamɔ.

⁷ Ba koo nun Kedaan yaa sabenu mennama,

kpa bu ka nun Nebayɔtun yaa kinenu naawa

a ka nu yakuru ko

ni nu koo man wɛre,

kpa n nen saa yeru beere sosi n kere yellu.

⁸ Mba n wee me,

nge guru wii wuroru,

n kun me nge totoberɛ

ni nu wee nin dirɔ.

⁹ Wunen biba ba wee tem mi n toman di.

Goo nimkuu bakasa su gbia

su ka bu sisi tontonden di,

ka ben sii geesu ka wura

bu ka man beere wɛ,

ne, wunen Yinni Deero,

ne wi na nun walle sua.

¹⁰ Tɔn tukoba koo wunen gani seeya,

kpa ben sinambu bu ko wunen yobu bu nun sɔ.

Yellu, na raa nun seeyasia ka mɔru,

adama tɛ, nen durom sɔ, na wunen wɔnwɔndu wa.

¹¹ Yerusalemu, wunen gbɔrarun gamboba

ba ko n keniarewa baadomma.

Ba n bu kenunɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru,

kpa bwesenu ka nin sinambu

bu ka du bu nun dukia wɛ.

¹² Domi bwese ni nu yina nu nun sɔ mi, nu koo gbiwa. Ba koo ni kpuro kpeerasiawa.

¹³ Libanin beere ya koo kpe,

domi ba koo ka nun yen dɔa gea naawa

ye ba mɔ sipere ka oromu ka buyi,

kpa bu ka nen saa yeru buraru kua,

kpa n nen waa yeru beere wɛ.

¹⁴ Be ba raa nun dam doremɔ mi, ben biba koo na wunen wuswaaɔ bu tii kawa.

Be ba raa maa nun yaakoru mɔ,

ba koo yiira wunen wuswaaɔ bu nun sɔ,

kpa bu nun soku Sioni,

Isireliban Yinni Deeron wuu.

¹⁵ Wune wi tambu ba raa tusa ba deri,

ba ku ra maa ne wunen mi,

kon nun ko wuu burɔ sere ka baadommaɔ,

kpa a n wunen tambu nuku dobu wɛemɔ

sere ka ben bibun bibɔ.

¹⁶ Bwese tukunu ka nin sinambu

ba koo nun nɔɔri

nge me bii mero u ra win bii bɔm kɛ,

kpa a gia

ma nɛna na sɔa Gusunɔ

Yakɔbun Yinni damgii

wi u nun yakia

ma u nun faaba mɔ.

¹⁷ Kon de wura yu kooa mi sii ganda raa waa,

sii geesu maa mi sii wɔkusu raa waa.

Kon dɔa wuna n sii gandu kɔsire ko,

kpa n kpenu wuna n sisu kɔsire ko.

Kpa n de bu nun kpaa gem ka bɔri yendu sɔɔ.

¹⁸ Saa ye sɔɔ, ba n maa sannɔsun damu nɔɔmɔ wunen temɔ.

Me ya ba n maa mu wɔrimɔ bu men yanu gura

kpa bu mu deri bansu.

Domi kon nun kɔsu nge gbɔraru,

kpa a man siara nen faaban sɔ.

¹⁹ N n maa sɔɔ u koo nun yam

bururasia sɔɔ sɔɔ.

N n maa suru u koo nun yam deerasia wɔkuru.

Adama ne, Yinni Gusunɔwa

ko na n nun yam bururasie sere ka baadommaɔ,

kpa a beere wa nen sɔ.

²⁰ Wunen nuku sankiranu kpuro nu koo doona.

Domi ne, Yinni Gusunɔwa

ko na n nun yam bururasie sere ka baadommaɔ.

Sɔɔ u ra du, suru ra maa wɔkuru ko,

adama nen yam bururam me, mu ku ra kpe.

²¹ Wunen tambu kpuro ba ko n sɔawa gemgibu,

kpa ba n tem me mɔ sere ka baadommaɔ.

Na bu girawa nge dɔa kɔasa.

Ba sɔawa be na taka kua

bu ka nen kpɔaru sɔɔsi.

²² Bwese kɛra ye ya piiburu bo,

ya koo ko bwese baka damgirun nuuru.

Ne, Yinni Gusunɔwa kon ye ko fuuku

yen saa ya n tura.

Yinni Gusunɔn goro

ka win gari

61

¹ Yinni Gusunɔn Hunde u ka man waa.

Domi wiya u man gasa

n ka dam sarirugibu labaari gea nɔɔsia,

kpa n be ba nuki sankire nukuru yemiasia,

kpa n yobu sɔ ma ba koo bu yakia,

kpa n maa pirisamba sɔ ma ba koo bu kara.

2 N kpara saa ye Yinni Gusunɔ u koo tɔmbu durɔm kua,
n gere saa ye u koo win yiberɛba mɔru kɔsie,
kpa n maa be ba gɔɔ sɔ kpuro nukuru yemiasia.

3 Ba gɔɔ sɔ Sianin sɔ.
Adama Gusunɔ u man gɔsa
n ka ben nuku sankiranu gɔsia nuku dobu.
Ba n maa torom wisimɔ wirɔ,
dawani bura ba koo bɔke.
Ben wuswaa kun maa burisinamɔ,
ya ko n sɔawa nge be ba gum nubu dururugim sawagia.

Ba koo ben yaa wonwɔnduginu pota
bu tɔɔ baka yɔnu sebe.
Saa ye sɔara ba ko n sɔa nge dɔa
ni nu Gusunɔn bɛɛɛ sɔɔsimɔ,
n kun mɛ nge gbee te ta win yiiko sɔɔsimɔ.

4 Ba koo ban gurusu seeya,
kpa bu wuu si ba raa kɔsuka yellu sɔmɛ.

5 Bɛɛ Isireliba, sɔba koo na bɛɛn mi,
bu bɛɛn yaa sabenu kpara,
kpa bu maa bɛɛ gbee sama kua.

6 Adama ba koo bɛɛn tii sokuwa
Yinni Gusunɔn yaku kowobu ka win sɔm
kowobu.

I ko bwese tukunun arumani gura,
kpa i n ka woo kanamɔ.

7 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
ba bɛɛ sekuru doke ta kpɔ.
Tɔmba bɛɛ yɔatam siemɔ,
yen sɔna seku ten ayero
i ko n baa mɔ n kpɔ tɔn ben temɔ,
kpa i n waa nuku dobu sɔɔ
bi bu n kpeemɔ.

8 Wi, Yinni Gusunɔ, gema u ra kɔ.
U dam dɔrebɔ ka kom kɔsum tusa.
U koo win tɔmbu ben are wɛ dee dee,
kpa u ka bu arukawani bɔke
ye ya ko n waa sere ka baadommaɔ.

9 Bwesenu kpuro nu koo be ka ben
bibun bweserun gari nɔ,
kpa be ba bu wa kpuro bu gia
ma wiya u bu domaru kua.

Siarabun womu

10 Yinni Gusunɔ sɔara
Yerusalemu koo nuku dobu ko,
kpa yen gɔru ga n do win sɔ.
Domi wiya u ye faaba kua
u ye gem wɛ.
Ma win faaba ye ka win gem mɛ,
mu sɔa nge bura yaa
ni kuro kpao ka win durɔ ba doke.

11 Nge mɛ tem nu ra de dia bweseru tu kpi,
nge meya Yinni Gusunɔ u koo win tɔmbu
faaba ko
u bu bɛɛɛ wɛ, kpa bwesenu kpuro nu ye wa.

Yerusalemu kpa

62

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

wunɛ Yerusalemu, wunen kirun sɔ na n
marimɔ.

Na n maa wɛramɔ sere n ka nun faaba ko,
kpa yu sɔɔsira nge bururun sɔɔ,
n kun mɛ, nge wii bɔn te ta dɔɔ yabure,
2 kpa bwesenu kpuro nu wa
ma na nun faaba kua,
kpa sinambu ba n wunen yiiko mɛɛra.
Yisi kpara ba koo ka nun soku
te nɛ, Yinni Gusunɔ kon nun kɛ.

3 Kpa a n sɔa nge furɔ bɛɛɛguu
ge ga ballimɔ nɛ, Gusunɔ wunen Yinnin
nɔma sɔɔ.

4 Ba n maa nun sokumɔ wuu ge na deri.
Ba koo nun sokuwa nɛ, Yinni Gusunɔn nuku
dobu.

Domi wunɛ sɔara nen nuku dobu waa.
Ba n maa wunen tem sokumɔ bansu.

Ba koo mu sokuwa kuro kpao,
domi kon mu durɔ kɛ.

5 Nge mɛ bii durɔbu ga koo ka gen kuro
gbinna,
nge meya wunen bibu ba koo ka nun gbinna.
Nge mɛ aluwaasi u ra n nuku dobu mɔ win
kuro kɛeron sɔ,
nge meya ko na n nuku dobu mɔ wunen sɔ.

6 Wunɛ Yerusalemu,
na dera gaba sɔa nge wuu kɔsobu
be ba ra n yɔ gbɔraru wallo,
ba n nɔɔ marimɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru.
Bɛɛ wuu kɔsobu,

bɛɛ be i nɛ, Yinni Gusunɔ Yerusalemun gari
yaayasiama,
i ku wɛra.

7 I ku de n wɛra sere n ka Yerusalemu swii,
kpa ya n bɛɛɛ mɔ handunia sɔɔ.

8 Nɛ, Yinni Gusunɔ, na bɔrua ka nen dam, na
nɛɛ,
na n maa wunen alikama yiberɛba wɛɛmɔ bu
di.

Meya sɔbu ba n maa wunen tam nɔrumɔ,
mɛ mu sɔa wunen sɔmburun are.

9 Adama be ba alikama gɔ ba koo ye di,
kpa bu nɛ, Yinni Gusunɔ siara.
Be ba maa ben resɛmba sɔra
ba koo yen tam nɔ nɛ, Yinni Gusunɔn sɔa
yero.

10 Bɛɛ Yerusalemugibu,
i yario saa wuun di,
i bɛɛn tɔn be ba wee swaa sɔnwa,
i yen kpenu wuna i nɔɔ nɛrasia.
I gidi bɔra yɔrasio ben bera gia.

11 Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ, na handunia
tɔmbu kpuro sɔɔmɔ.

Na nɛɛ, i Yerusalemugibu sɔɔwɔ i nɛɛ,
wee, nɛ, ben faaba kowo, na sisi
ka ben tɔn be ba raa yoru mwɛera.

12 Ba koo bu soku bwese te na gɔsa na yakia.
Wunɛ maa Yerusalemu, ba n maa nun
sokumɔ wuu ge na deri.

Ba koo nun sokuwa wuu ge na ki.

*Yinni Gusunə u nasara
wa handunia kpuro səə*

63

¹ Wara u wee Botisiran di
ye ya wāa Edəmun temə,
u yabe swāaru sebua kom kom.
Ma u sīimə ka win dam kpuro, ka toro sindu.
Yinni Gusunə u nɛɛ,

nɛna na wee n ka siri dee dee.
Na dam mə n ka nɛn tɛmbu faaba ko.

² Mban sōna wunen yānu nu sōri
nge wi u resəm gamamə.

³ U wisa u nɛɛ,
nɛ turowa na da na tɛmbu taaka nge resəm.
Bwesenu kpuro səə, baa tɛn turo u n nɛ u
man somi.

Na bu taaka na kəsuka ka mərə,
sere ben yem mu nɛn yānu wisi nu disinu
kua.

⁴ Domi na gōru doke n ka mərə kəsia.
Tōra maa tura n ka nɛn tɛmbu yakia.

⁵ Na mɛera mɛera na biti soora.
Na n wa wi u koo man somi.
Goo sari wi u koo man dam kē.
Adama nɛn mərə ya man dam sosia na ka
nasara wa.

⁶ Wee, na tɛmbu taaka ka mərə.
Ba burisina nge tam nərəbu nɛn mərən sō.
Ma na ben yem yari temə.

Yinni Gusunə

u Isireliba durom kua

⁷ Kon Yinni Gusunən durom mɛ u sun kua
kpara,

kpa n nūn tōma ye u sun kuan sō.
Kon win tɛn geerun gari gere
te u bɛsɛ Isireliba sōsɔi
win wɔnwɔndu ka win kīi bakarun saabu.

⁸ U bwisika u nɛɛ, sa sāawa win tɛmbu,
sa n nūn tɔnu kandu kuammɛ.

Yen sōna u sun faaba kua.
⁹ Besen wahala kpuro səə, u sun somi.

N n mə win gərədo u sun faaba kua,
win tiwa u sun yakia
win kīru ka win wɔnwɔndun sō.
Ma u sun nəəri saa yellun di.

¹⁰ Adama sa nūn seesi sa win Hunde nuki
sanka.

Yen sōna u kua bɛsɛn yibɛrɛ
ma u ka sun tabu kua.

¹¹ Ma sa Məwisin waati yaaya sa nɛɛ,
mana Yinni Gusunə u wāa
wi u ka bɛsɛ ka bɛsɛn wirugibu nim wōku
tɔburu.

Mana u wāa,
wi u dera win Hunde Dɛero u wāa bɛsɛn
suunu səə.

¹² Ma u Məwisi kpara ka win dam bakam.
U nim burana bɛsɛn wuswaaə
u n ka yīsi bɛrɛgiru yara
sere ka baadommaə.

¹³ U sun kpara nim bweru səə.

Ma sa sīa ghaburə
nge dumi yi yi duki mə,
sa n sokure.

¹⁴ Win Hunde u ka sun da sa wɛra
nge mɛ yāa kpara u ra ka win yaa sabenu de
wɔwaaə.

Nge mɛya u sun kpara u ka yīsi bɛrɛgiru
yara.

Isireliba ba Gusunə

wɔnwɔndu ka somiru kanamə

¹⁵ Yinni Gusunə,
a mɛrima saa wəllun di
mi wunen wāa yee dɛɛraru ka yīikogira wāa,
kpa a wa ye ya sun mə.

Mana wunen hania ka wunen dam mu wāa.
Wee a sun wunen kīru ka wunen wɔnwɔndu
wunari.

¹⁶ Adama wuna a sāa bɛsɛn baaba.
Besen yīiyəbu kun maa wāa bɛsɛn sikadoba
səə.

Baa Aburahamu ka Isireli bə kun sun wure,
Yinni Gusunə, wuna a sāa bɛsɛn baaba,
wunɛ wi a sun faaba kua saa yellun di.

¹⁷ Yinni Gusunə,
mban sōna a dera sa ka wunen swɛɛ tonda,
ma bɛsɛn gōrusu bəbia,
sa n maa nun nasie.

A wurama bɛsɛn kīrun sō bɛsɛ be sa nun
sāamə.

Sa sāawa wunɛgibu saa yellun di.

¹⁸ Wee, saa fiiko tɔnawa bɛsɛ wunen tɛn be a
gɔsə,
sa sina tem mɛ səə.

Ma bɛsɛn yibɛrɛba ba wunen sāa yeru wəri
ba kəsuka.

¹⁹ Wee ya tɛ, mīn di sa sāa nge be a n kpare,
ka be ba n wunen yīsiru səəwa.

Yinni Gusunə, sa nun mara
a wəllu gīa kpa a sarama.

À n tunuma, guunu nu koo diiri bɛrum sō.

64

¹ Kaa n sāa nge dōə wi u dāa gbeba mwaamə,
n kun mɛ wi u nīm gbisisiamə,
kpa wunen yibɛrɛba bu gia nge mɛ a sāa,
kpa bu diiri wunen wuswaaə.

² Yinni Gusunə,
sanam mɛ a sarama a maamaaki kua
ye sa n ka yīiyə,
guunu diira bɛrum sō.

³ Sa n gasə goon gari nəərə.
Wunɛ baasi, sa n maa goo waare
wi u yen bweseru kua
win tɛn be ba nūn naanɛ sāan sō.

⁴ Wi u gem swīi ka nuku dobu,
ka sere be ba wunen wooda yaaye,
ba sīimə ye səə,
bera a ra swaa gbīiye.
Adama a ka sun mərə kua
yɛn sō sa durum kua.

Ka mɛ, sa ra n durum ye mɔwa sa n dɔɔ
saa yellun di.

⁵ Sa kua nge disigibu,
ma bɛsɛn daa gea ya s̄aa nge ȳaa disinuginu.
Sa gbere nge wurusu,
ma bɛsɛn durum ka sun doonɔ nge woo.

⁶ Goo sari wi u wunɛn somiru kasu.
Goo maa sari wi u ra nun kanɛ bururu,
domi a sun wunɛn wuswaa berua,
ma a sun deri sa gɔɔ dɔɔ bɛsɛn durum s̄ɔ.

⁷ Ka yen de, Yinni,
wuna a s̄aa bɛsɛn baaba.
Sa s̄awa nge s̄andu,
wuna a sun m̄ama ka wunɛn n̄ama.

⁸ Yinni Gusunɔ, a ku m̄oru ko too,
a kun maa bɛsɛn durum ye yaaye sere ka
baadommaɔ.

Adama a n ȳɛ ma sa s̄awa wunɛn t̄ambu.

⁹ Wee wunɛn wuu si a gɔsa su kua bansu.
Yerusalemu ya w̄oruka.

¹⁰ Bɛsɛn s̄aa yee bura d̄ɛɛra te,
mi bɛsɛn sikadoba ba ra raa nun s̄a,
ta d̄ɔɔ m̄waaara.

Ḡaa gee ni sa maa m̄o kpuro, nu kam kua.

¹¹ Kaa n yeniba kpuro m̄ɛɛrawa a n n̄ɔɔ
maari,

kpa bɛsɛn nuki yi sankira n banda?

Yinni Gusunɔ

u koo win yiberɛba s̄ɛɛyas̄ia

65

¹ Yinni Gusunɔ u n̄ɛɛ,
na s̄ɔɔru kpeerewa n ka n̄ɛn t̄ambun kanaru
m̄wa,

adama ba n̄ man ḡaanu bikie.
Na s̄ɔɔru s̄aa n ka bu n̄ɛn tii s̄ɔɔsi,
adama ba n̄ man kasu.

Ma na n̄ɛɛ, n̄ɛ wee, baa m̄ɛ ba n̄ man soka.

² Na t̄ɔn be ba ra n man seesim̄o n̄oma ḡari saa
kpuro.

T̄ɔn be, swaa k̄ɔsa s̄ɔɔra ba ra n s̄iim̄o,
kpa ba n ben tii tiin bwisikunu sw̄i.

³ Ba ra n n̄ɛn m̄oru seeyam̄owa kiri kiri.
Domi ba ra n b̄uu ȳakunu m̄ɔwa d̄aa konɔ,
ba n turare d̄ɔɔ dokem̄o ȳaku yenun w̄allo
ni ba kua ka biriki.

⁴ Kpa ba n bikiaru daam̄o sikaa,
ba n w̄aa mi w̄okuru kpuro.

Ba ra n kurus̄o yaa dim̄o
ka maa d̄ia sesenuginu ganu,

⁵ Kpa ba n sere gabu s̄s̄om̄o ba n m̄ɔ,
bu gesiro bu ku bu susi,
domi ba d̄ɛɛre.

Adama n̄a n yeniba kpuro wa n̄ɛn m̄oru ra
sewa

nge d̄ɔɔ wi u ku ra gbi.

⁶ B̄ɛɛ n̄ɛn t̄ambu, wee ye na ḡoru doke n ko t̄ɛ.
Na n̄ marim̄o.

Kon dewa i b̄ɛɛn k̄ɔsan are kpuro s̄obe.

⁷ Kon de i b̄ɛɛn durum s̄obe ka maa b̄ɛɛn
sikadobagia,

be, be ba man torari
ba b̄iinu turare d̄ɔɔ dokea guunu w̄allo.
Kon b̄ɛɛ b̄ɛɛn kookoo si i kuan are k̄ɔsia.

⁸⁻¹⁰ I n res̄em swaaru wa te ta nim m̄o,
i ra n̄ɛɛwa, bu ye derio mi,
bu ku ye sanku,
domi ya koo tam gem ko.

Nge m̄ɛya kon ka Isireliba ka Yudaban
sukum ko,

be ba ḡoru ḡɔsia ba man kasu.
Kon bu ḡosi bu ko n̄ɛn s̄om kowobu,
kpa n bu domaru kua bu marura,
kpa bu tem m̄ɛ tubi di mi guunu w̄aa,
bu ben w̄aa yenu ko mi.

Kpa Saronin w̄owa yu ko ben yaa sabenun
kpara yeru,
kpa Ak̄ɔɔn w̄owa yu ko nin s̄ari yeru.

¹¹ Adama kon na n b̄ɛɛ deema
b̄ɛɛ be i n̄ɛ, Yinni Gusunɔ deri,
ma i n̄ɛn s̄aa yee d̄ɛɛra te duari te ta w̄aa
guuru w̄allo,

i da i dim̄o b̄uu wi ba m̄o Gadin nuur̄o,
ma i b̄ɛɛn n̄ari tam yibiam̄o
b̄uu wi ba m̄o Menin s̄ɔ.

¹² Wee na ka takobi sisi.

Kon de i yiira kpa bu b̄ɛɛ sakiri,
domi na b̄ɛɛ soka, adama i n̄ man wurari.
Na ka b̄ɛɛ gari kua, ma i n̄ man swaa daki.

I kua ye ya n̄ w̄a n̄ɛn n̄ani s̄ɔɔ.

Ma i swaa ḡɔsa ye n̄ɛn ḡoru ga n̄ k̄i.

¹³ Yen s̄ɔna na n̄ɛɛ,
n̄ɛn s̄om kowobu ba koo wa bu di kpa bu n̄o.
Adama b̄ɛɛ, ḡɔɔru ka nim n̄oru s̄ɔɔra i ko i n
w̄aa.

N̄ɛn s̄om kowobu ba koo nuku dobu ko.

Adama b̄ɛɛ, i ko n w̄awa sekuru s̄ɔɔ.

¹⁴ Wee, n̄ɛn s̄om kowo be,
ba koo womusu ko ka nuku dobu.

Adama b̄ɛɛ, i ko kuuki kowa nuku
sankiranun s̄ɔ,
kpa i n weeweenu m̄ɔ.

¹⁵⁻¹⁶ B̄ɛɛn ḡɔɔn biru,
b̄ɛɛn ȳisa n̄ɛn s̄om kowobu ba ko n da ka gabu
b̄ɔrusi,

bu n̄ɛɛ, Yinni Gusunɔ u de a gbi nge waane
kasa.

Adama ȳisiru kpa ba koo ka t̄ambu domaru
kua.

Ba koo tu kowa ka n̄ɛ, Yinni Gusunɔn ȳisiru,
n̄ɛ wi na s̄aa gemgii.

B̄a n maa b̄ɔrum̄o bu ka ben gari sire,
ka n̄ɛn ȳisi tera ba koo ka b̄ɔre.

Gusunɔ u koo tem kparam

ka w̄ɔn kpaaru sw̄i

M̄ɛya yellun wahala ya koo doona.

Kpa t̄ambu bu yen gari duari.

¹⁷ Domi Yinni Gusunɔ u n̄ɛɛ,
wee kon tem kparam ka w̄ɔn kpaaru ko.

Ba n̄ maa yaayam̄o ye ya raa kooa yellu.

T̄amba kun maa ye bwisikum̄o.

¹⁸ I ȳɛrio,

kpa i n wāa nuku dobu sɔɔ sere ka
 baadommas
 ye kon taka kon sɔ.
 Wee, na Yerusalemu kpa banimo
 ye sɔɔ nuku dobu ko n wāa,
 kpa yen tambu bu yɛeri.
¹⁹ Nɛn tii kon yɛeri Yerusalemu yen sɔ
 ka nɛn tɔmbun sɔ.
 Ba ñ maa wuri ka weeweenu nɔamɔ mi.
²⁰ Biin gɔɔ kun ko n maa wāa mi,
 ñ kun mɛ durɔ tɔkɔ wi u kun win wāarun
 tɔru yiba.
 Wi u wɔɔ wunɔbu (100) tura u ka gu,
 ba koo nɔn gariwiwa aluwaasi.
 Wi u maa gu u ñ wɔɔ wunɔbu (100) ye tura,
 ba koo nɛewa, na yɛro bɔrusi.
²¹⁻²² Ba koo dia bani ba n wāa ye sɔɔ.
 Goo kun diru banimo u kun wure te sɔɔ u
 sere gbi.
 Ba koo resɛm dāa duure kpa bu yen marum
 di.
 Goo kun dāa duurumɔ u kun yen marum di
 u sere gbi.
 Domi nɛn tɔn be na gosan wāaru
 ta koo danya nge dārugiru,
 kpa bu ben nɔman sɔmburun are di.
²³ Ba ñ koo sɔmburu ko kam.
 Ben biba kun maa gbimɔ,
 domi be ka ben bibu, ba sāawa bwese
 te nɛ, Yinni Gusunɔ na domaru kua.
²⁴ Bu sere kanaru ko bu kpe,
 ko na n da bu wisiwa.
²⁵ Saa ye sɔɔ, purukanu ka yāanu
 koo yakasu di yam tem.
 Mɛya gbee sinansu koo maa yakasu di nge
 ketɛba,
 kpa waa ya kun maa gɔbu.
 Kɔsa gaa, ñ kun mɛ asɔɔ gaa kun ko n maa
 wāa Siɔniɔ
 nɛn guu dɛera ten wɔllɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na gerua mɛ.

Yinni Gusunɔwa
u handunia mɔ

66

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 wɔlla sāawa nɛn sina gɔna,
 ma tem mu sāa nɛn naa sɔnditia.
 N n mɛn na, dii teren bwesera i ko kpī i man
 bania.
 Nge wāa yee terà i ko man wɛ na n da n wɛre
 mi.
² Ye kpuro negia.
 Nena na ye taka kua ka nɛn nɔma.
 Wi u tii kawɛ, u nuki sankire win durum sɔ,
 ma u nɛn gari nasie,
 wiya na ka nɔnu geu mɛera.
³ Adama nɛn tɔmbun sāaru ta ñ arufaani gaa
 mɔ.
 Nɛn nɔni sɔɔ, wi u ka ketɛ yākuru kua

ka wi u koo raa ka tɔnu yākuru ko, ba sāawa
 tia.
 Wi u maa ka yāaru yākuru mɔ
 ka wi u koo raa ka bɔɔ yākuru ko, ba sāawa
 tia.
 Wi u ka kɛru naamɔ te ta sāa som,
 ka wi u koo raa ka kurusun yɛm na, ba sāawa
 tia.
 Wi u turare dɔɔ dokemɔ nɛn yāku yerɔ,
 ka wi u bũu sāamɔ, ba sāawa tia.
 Tɔn ben baawure u nɛn swaa deri
 u swaa tuka mwa ye u kī,
 ma ben gɔru ga ñ bu taare wɛemɔ.
⁴ Yen sɔna nɛn tii,
 kon de bu nɔni swāaru wa ben kookoo sin sɔ.
 Kpa wahala yu bu deema ye ya koo bu
 nandasia.
 Domi na bu soka adama ba ñ man wurari.
 Na ka bu gari kua, ma ba ñ man swaa daki.
 Kɔsa ba mɔ. Ma ba swīi ye nɛn gɔru ga ñ kī.

Yerusalemu kpaan bɛɛɛ
⁵ Bɛɛ be i Yinni Gusunɔn gari nasie,
 i swaa dakio i nɔ ye u gerumɔ.
 U nɛɛ, wee, bɛɛn mɛro bisibu
 be ba bɛɛ tusa ba gira ben min di nɛn yīsirin
 sɔ,
 ba bɛɛ yaakoru mɔ ba mɔ,
 Yinni Gusunɔ u win yiiko sɔɔsio,
 kpa bu bɛɛn nuku dobu wa.
 Adama ben tiwiwa ba koo sekuru wa.
⁶ I maa nɔɔ damguu swaa dakio ge ga nɔɔramɔ
 wuuu.
 Yinni Gusunɔn nɔɔwa ga naamɔ sāa yerun di.
 U win yibereba ben are kɔsiamɔ.
⁷ Wunɛ Yerusalemu a sāawa nge tɔn kurɔ
 wi u kun marubun wuriribu wa u ka mara.
 U ñ marubun wahala wa, u ka bii tɔn durɔ
 mara.
⁸ Wara yen bweseru nɔɔɛ.
 Wara yen bweseru waare,
 tɔn bweseru tu yari nɔni kpaki teeru.
 Adama nge mɛya Yerusalemu kpa ya koo
 yen bibu marusina
 n kun ka marubun wahala.
⁹ Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni u nɛɛ,
 wi, wi u ra de tɔn kurɔ u gura sua,
 wiya u koo nɛɛ, u ku ma?
¹⁰ Bɛɛ kpuro, bɛɛ be i Yerusalemu kī,
 i nuku dobu koowo kpa i yɛeri ka ye sannu.
 I yɛerio bɛɛ kpuro,
 bɛɛ be i raa yen gɔɔ wooru sɔ.
¹¹ Kpa bɛɛn nukuru tu yɛmia yen yiikon sɔ,
 nge bii wi u bɔm nɔrumɔ u debumɔ win
 meron mi.
¹² Amenwiwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.
 Na nɛɛ, kon de bɔri yendu tu kokuma
 Yerusalemuɔ
 nge daarun nim,
 kpa bwese tukunu nu ka dukia na mi, ya n
 kpā,
 nge daa tɛn nim mu yiba mu bɔɔ saramɔ.

Kon beɛ nɔɔri

nge me bii mero u ra win bii bam kɛ
kpa u nɔn sua u taaru swi u sɔsu.

¹³ Meya kon maa beɛ nukuru yemiasia
Yerusalemu mi,
nge me bii mero u ra win bii nukuru
yemiasie.

¹⁴ Sanam me i ko i ye kpuro wa,
beɛn gɔru ga koo dora,
kpa beɛn dam mu wurama nge tom buruku
yakasu.

Ne, Yinni Gusunɔ,
kon nen dam sɔsi nen sɔm kowobun sɔ,
kpa nen yiberɛba bu nen mɔru wa.

¹⁵ Wee, na sisi na waa dɔɔ yara sɔɔ.
Ma nen tabu kekeba ba saa nge woo guna.
Na wee n nen mɔru kɔsia,
kpa n tɔmbu seɛyasia ka dɔɔ yari.

¹⁶ Domi dɔɔ ka takobiwa
ne, Yinni Gusunɔ, kon ka tɔmbu kpuro siri.
Tɔn dabira ta koo gbi dɔma te.

¹⁷⁻¹⁸ Be ba ra n tii deerasiamɔ
ba n daamɔ dɔa sɔsɔ,
ba n bɔu sɔamɔ mi,
kpa ba n kurusɔ yaa dimɔ
ka gunɔnu ka sere maa sese dabinu,
be kpurowa kon kam koosia.
Domi na ben kookoosu ka ben bwisikunu yɛ.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Mennɔ daaku

Wee saa ya tura n ka bwesenu kpuro
menna. Ba koo na kpa bu nen yiiko wa.

¹⁹ Kon nen dam yireru doke ben suunu sɔɔ.
Kon de be ba yara nen siribun di bu da bu
nen yiiko kpara Taasisiɔ, ka Puluɔ, ka Ludɔ
mi ten towoba waa, ka Tubaliɔ ka Yafaniɔ ka
sere mi n toma, mi ba n nen gari nɔɔre, ba n
maa nen yiiko waare.

²⁰ Kpa bu ka beɛn mero bisibu wurama
bwesenu kpuron min di nen guu deɛrarɔ
Yerusalemuɔ, ba n yɔɔwa dumi wɔlɔ ka
keke be dumi gawe sɔɔ, ka amakeɛba sɔɔ, ka
ketekunun wɔlɔ, ka sere yooyoosun wɔlɔ.
Ba koo ka bu nawa nge me Isireliba ba ra
kɛnu doke gbɛɛ deɛranɔ bu ka man naawa
nen saa yerɔ.

²¹ Kpa n yaku kowobu gɔsi ben suunu sɔɔ
ka be ba koo Lefiban sɔmburu ko. Ne, Yinni
Gusunɔwa na yeni gerua.

²² Nge me wɔn kpaaru ka tem kpa mɛ
kon ko mu ko n waa nen wuswaaɔ ka
baadommaɔ, nge meya beɛn bweseru ka
beɛn yisira ko n maa waa sere ka baadommaɔ.

²³ Suru kpaɔ baawure sɔɔ
ka tɔɔ wɛrarugiru baatere sɔɔ,
baawure u ko n da newa u yiira u man sɔ.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁴ Adama ba ko n da tɔn be ba man seesin
gonu wawa nu kpɔ tɔɔwɔ.
Domi kɔkɔ ni nu ko n bu dimɔ, nu n gbimɔ.
Dɔɔ wi sɔɔ ba ko n waa, u n maa gbimɔ.

Meya ben gonu nu n ko n waabu wɔ.

YEREMI

Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u sɔɔwa yɔku kowon bweseru. U nɔni swɔaru wa win tɔmbun suunu sɔɔ. Ba nɔn tusa win garin sɔ. Gusunɔn sɔmɔ Esain biru, n kuawa nge wɔɔ wunɔbu (100) u sere win sɔmburu torua. Win wɔaru sɔɔ, u Yinni Gusunɔn tɔmbu Yudaba kirɔ kua bu ka ben bɔu sɔanu ka ben toranu deri. Ma n kun mɛ, bwese tukunu nu koo na nu bu wɔri. Win gari yi kooru win nɔni biru. Babilonin sina boko u Yerusalemu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru wɔri. Ma u Yudaban sina boko ka tɔn dabinu yoru mwɛɛra u ka da win temɔ. Mɛya Yeremi u maa tɔmbu Gusunɔn gari sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔ teeru ben sukum koo wurama yoo ten di.

Tire ten kpunaa

1. Yeremin sokuru u ka ko Gusunɔn sɔmɔ, wiru 1.
2. Gari yi Yeremi u gerua Yosiasi ka Yoyakimu ka Yoyakini ka sere Sedesiasin waati sɔɔ, wiru 2n di sere wiru 25.
3. Ye ya kooru Yeremin wɔaru sɔɔ, wiru 26n di sere wiru 45.
4. Ye Gusunɔ u gerua bwese tukunun sɔ, wiru 46n di sere wiru 51.
5. Yerusalemu ya wɔruma, wiru 52.

1 Tire ten gari yi sun sɔɔmɔ ye Yeremi Hilikiyan bii u kua ka gari yi Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Hilikiya wi, u sɔɔwa yɔku kowo goo Anatɔtuɔ, Benyamɛɛn temɔ.

2 Yudaban sina boko Yosiasi Amɔɔn biin bandun wɔɔ wɔkura itase sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi wi gari kua.

3 U maa ka nɔn gari kua Yoyakimu wi u sɔa Yosiasin bii Yudaban sina bokon waati sɔɔ, ka maa Sedesiasi Yosiasin biin waati sɔɔ sere n ka girari win bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nɔɔbuse. Saa ye sɔɔra ba Yerusalemugibu yoru mwɛɛra ba ka da Babilonis.

Gusunɔ u Yeremi soka

u ka ko win gɔro

4 Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u ka nɛ, Yeremi gari kua u nɛɛ,

5 u sere man mɔmɛ nɛn mɛron nukurɔ, u man yɛ saa ba nɛ man marubu kpa.

U man gɔsa u yi nɛnɛm n ka ko win gɔro handunian bwesenun mi bu sere man ma.

6 Ma na nɔn wisa na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wee na nɛ kpɛ n gari gere tɔn dabinun wuswaaɔ, domi nɛ biɔwa.

7 Adama Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, n ku gere mɛ.

Domi bɛn mi u man gɔriɔ kpuro kon dawa.

Ye u maa man sɔɔwa kpuro kon ye gerewa.

8 N ku ben bɛrum ko.

Domi u ko n ka man wɔa, kpa u man wɔra karin di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

9 Ma u win nɔmu dɛmia u nɛn nɔɔ baba u nɛɛ, wee u win gari doke nɛn nɔɔwɔ.

10 Yen biruwa u maa nɛɛ,

wee gisɔ, u man yiiko wɛ bwesenu ka nɔn sinambu kpuron wɔllo n ka nu wukiri n sura, kpa n maa wure n nu gira nge dɔa. Mɛya n maa ka nu kasuku n kam koosia, kpa n maa wure n nu seeya.

Kɔsinu yiru

11 Yinni Gusunɔ u maa man bikia u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Ma na nɔn wisa na nɛɛ, dɔru garun kɔasa na waamɔ.

12 Ma u nɛɛ, na wawa dee dee, domi u ko n tii sɛ u ka win nɔɔ mwɛɛru yibia.

13 Ma u kpam man bikia u nɛɛ, mba na maa waamɔ mi.

Na nɔn wisa na nɛɛ, wekera na wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ta man nɔɔ sike ta swɛɛ ta gbisimɔ.

14 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

geema saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian diya wahala ya koo na yu tem mɛn tɔmbu kpuro wɔri.

15 U koo sinam be ba wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia seeyama

bu na bu Yerusalemu ka Yudan wuu si su tie tabu wɔri

kpa bu Yerusalemu ye tarusi bu sina yen gbɔra kɔnnɔsɔ nge siri kowobu.

16 U koo win tɔmbu seeyasia ben kɔsa yen sɔ ye ba ka nɔn deri, ba bɔnu turare dɔɔ dokea, ma ba bwɔaroku ni ben nɔmu ga kua yiira ba sɔwa.

17 Adama nɛ, n be sɔru koowo,

n kpaka sɛka kpa n se n bu sɔ kpuro ye u koo man yiire.

U nɛɛ, n ku de nɛn tororu tu kara ben suunu sɔɔ,

kpa u ku raɔ man bɛrum sosia n diiri ben wuswaaɔ.

18-19 Wee tɛ, Yudaban sinambu ka ben wirugibu ka ben yɔku kowobu

ka sere tɔn be ba tie kpuro

ba koo ka man tabu ko.

Adama ba n kpɛ bu man kamia.

Domi saa ye sɔɔ, u koo man dam wɛ nge wuu ge ba gbɔraru toosi,

n kun mɛ nge gbere ye ba kua ka sisu,

n kun mɛ nge gbɔra te ba kua ka sii gandu.

U ko n wɔawa ka nɛ u ka man wɔra ben nɔman di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

*Isireliban sikadoban durum***2**

¹ Yinni Gusunɔ u man sɔwɔa u nɛɛ,
² n doo n bɛɛ Yerusalemugibu sɔ n nɛɛ,
 u yaaye nge mɛ i nùn kīa yellu nge kurɔ kpao,
 i ka nùn swīi gbabu tɛn mi gāanu ku ra kpi.
³ Bɛɛ Isireliba, i raa wāawa wi turon sɔ.
 I sɔawa win arumani ye u tii gɔsia.
 Wi u na u bɛɛ gura, wahala ya ra yɛro
 deemɛwa.
 Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.
⁴ Tɛ, bɛɛ Isireliba,
 bɛɛ be i sɔa Yakɔbun bweseru,
 i swaa dakio i na.
⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 tora terà bɛɛn sikadoba ba nùn waasi ba ka
 nùn deri,
 ba da ba kam swīi,
 ma ben tii ba kam kua.
⁶ Ba ñ tii bikie bu nɛɛ,
 mana wi, Yinni Gusunɔ u wāa, wi, wi u bu
 yarama Egibitin di.
 Mana u wāa, wi, wi u ka bu da gɔburɔ mi
 gāanu ku ra kpi.
 Gɔabu te sɔɔ, nim sari,
 dɔkɔ kpirina nu yiba,
 wāara maa sɛ mi.
 Yen sɔna goo kun wāa mi,
 goo ku ra maa sī mi.
⁷ Yen biru, u ka bu da mi tem gem wāa,
 kpa bu ka mɛn dāa bii duronu ka mɛn dīa
 geenu di.
 Adama ye ba tura mi,
 ba tem mɛ sankɔ,
 ba mu disɔ doke.
⁸ Ben yaku kowoba ba ñ bikie bu nɛɛ,
 mana Yinni Gusunɔ u wāa.
 Mɛya maa wooda yɛrobu ba ñ nùn gie.
 Ben wirugibu ba nùn seesi.
 Būu wi ba mɔ Baali, win gariya Gusunɔn
 somɔbu ba swīi ba ka gari mɔ.
 Ma ba da ba būnu sɔawa ni nu ñ bu arufaani
 gaa wɛɛmɔ.
⁹ Yen sɔna u koo bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru
 siribu soku.
¹⁰ I be ba wāa nim wɔkun tem bure te ba
 sokumɔ Sipu mɛɛrio.
 I goo gɔrio Kedaɔ
 u mɛɛri sɔa sɔa u ka wa
 bɔ n mɔ nge bɛɛ,
¹¹ u ka wa bweseru garu tɔ n ten būnu kɔsire
 baa mɛ nu ñ sɔa gem,
 nge mɛ bɛɛ, i Gusunɔ deri
 wi u sɔa bɛɛn bɛɛɛ.
 Ma i wura yɛ sɔɔ i ñ arufaani gaa wasi.
¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ wallugibu, i biti sooro yenin sɔ,
 kpa i wɛnu wura.
¹³ Wee win tambu ba durum yiru kua.
 Ba nùn deri, wi, wi u sɔa nge nim gem mɛ mu
 koo nɔrura,

ma ba da ba būnu swīi ni nu sɔa nge dɔkɔ
 kpiri ni nu ñ nim nenumɔ.

Isireliban naane sarirun are

¹⁴ Isireliba, i ñ sɔa yobu.
 Ba ñ bɛɛ mara yoru sɔɔ.
 N n mɛn na, mban sɔna bɛɛn yibereba ba bɛɛ
 naa swīi nge gbeeku yɛɛ.
¹⁵ Wee ba bɛɛ kukirisi nge gbee sinansu.
 Ba bɛɛn tem yānu gura,
 ma ba bɛɛn wusu dɔɔ meniki,
 goo maa sari mi.
¹⁶ Nɔfu ka Tapanɛsigibun tii
 ba koo bɛɛ kɔni bu pɔɔru woka
 bu ka bɛɛ yoru mwɛɛri.
¹⁷ Yeni ya koo bɛɛ deema,
 domi i Gusunɔ bɛɛn Yinni deri sanam mɛ u
 bɛɛ kpare swaa gea sɔɔ.
¹⁸ I n da i tii Asirigibu
 ñ kun mɛ Egibitigibu wɛ,
 i ben daarun nim nɔrumɔ,
 mba i ko wa.
¹⁹ I n yɛ ma bɛɛn nuku kɔsuru ka bɛɛn naane
 sariru ta koo bɛɛ nɔni sɔ.
 Saa ye sɔara i ko wa,
 kpa i gia ma gāa kɔsuna i kua mi,
 ye i ka man deri,
 i ñ maa man nasie.
 Nɛ, Gusunɔ wollu ka tem Yinniwa na yeni
 gerua.

*Isireliba ba sɔawa nge kurɔ**wi u kun naane mɔ*

²⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 saa yellun di, i tii yoru yara,
 i sugu ka yɔni yi ba raa bɛɛ doke kasuka.
 Ma i nɛɛ, i ñ maa kī i man yoru diiya.
 Ma i da gungunu wollɔ ka dāa kubɛnɔ
 i būnu gasirimɔ i sɔama.
²¹ Yellu, na bɛɛn bweseru duurawa
 nge resɛm dāa geeru te ta kpuro kere,
 adama tɛ, i kɔsa i kua
 nge resɛm dāa te ta yina.
²² Baa i n wobura ka werem mɛ mu gem
 durum mɔ,
 ka mɛ, ko na n bɛɛn disɔ yi waamɔwa.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
²³ Amɔna i ko kpī i siki i nɛɛ,
 i ñ tii disɔ koosi,
 i ñ būu wi ba mɔ Baali sɔawa.
 I bɛɛn naasun yira mɛɛrio wɔwa sɔɔ.
 I de i wura ye i kua,
 bɛɛ be i sɔa nge yooyoo niu
 ge ga bɔsu ga durɔbu kasu.
²⁴ Bɛɛ be i sɔa nge gbeeku ketɛku niu
 ge ga gɔbaburun dɔɔnɛ mɔ.
 Gen yɔɔbun saa sɔɔ,
 ga ra n yɔɔkumɔwa,
 goo kun kpɛ u gu yɔrasia.
 Ketɛku dwaɔ ye ya gu kasu kpuro,
 ya ku ra wasire yu ka gu wa.
 Domi ya ra gu deemɛwa gen yɔɔbun saa sɔɔ.

25 Bɛɛ Isireliba, na nɛɛ,
i ku bũnu gasiri sere bɛɛn baranu nu diira,
kpa nim nɔru gu bɛɛ go.
Adama i ñ wure.
Ma i nɛɛ, n ñ koorɔ,
domi niya i kī,
i ko maa nu swīi i s̄awa.

Ba koo Isireliba s̄ɛɛyas̄ia

26 Nge mɛ sekuru ta ra gbɛnɔ mwe
b̄a n ñun mwa subaru s̄ɔɔ,
nge mɛya bɛɛ Isireliba ka bɛɛn sinambu
ka bɛɛn wirugibu ka bɛɛn ȳaku kowobu
ka Gusunɔn s̄ɔmɔbu i ko i sekuru wa.
27 Domi i bũu d̄aru sokumɔ bɛɛn baaba,
ma i maa kperu sokumɔ bɛɛn m̄ero.
Wee bɛɛ Isireliba kpuro i man biru kisi,
i ñ maa man m̄ɛɛrimɔ.
Adama i n w̄aa wahala s̄ɔɔ,
i ra nɛɛwa, n seema n bɛɛ faaba ko.
28 Bɛɛ Yudaba, bɛɛn bw̄aaroku ni i tii sekua
nu ka bɛɛn wusu geeru nɛ mi,
mana nu w̄aa.
Nu seewo nu bɛɛ faaba ko wahalan saa s̄ɔɔ
n̄u n koo kpī.

29 Mban s̄ɔna i ka man sikirinamɔ.

Wee bɛɛ kpuro i ñ ka man ȳɔre.

30 Kam s̄ɔra na bɛɛ s̄ɛɛyas̄ia.

I ñ nen s̄ɛɛyas̄ia bi garisi ḡaanu.

I Gusunɔn s̄ɔmɔbu w̄ari i go

nge mɛ gbee sunɔ ga ra yaa w̄ari gu go.

31 Bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i tie, i nɛ, Yinni
Gusunɔn gari swaa dakio i nɔ.

Na bɛɛ s̄awewa nge tem mi ḡaanu ku ra kpi?

Na bɛɛ s̄awewa nge yam w̄aku nanumgiru?

Mban s̄ɔna bɛɛ nen t̄ambu i gerumɔ i m̄ɔ,
i tii m̄ɔ,

i ñ ḡosiramamɔ nen mi.

32 W̄andia u ra win bura ȳanu duari ro?

Kurɔ kpao u ra win s̄anditia duari?

Am̄ona bɛɛ nen t̄ambu i ka man duari n ka te
mɛ,

na ñ mam yen t̄ɔnun geeru ȳɛ.

33 I durɔ dama bwisi m̄ɔ sere kurɔ tanɔbu ba
yi giamɔ bɛɛn min di.

34 Wee t̄on be ba ñ toren yɛm mu yiba bɛɛn
yabɛnɔ

be, be i ñ ka ḡaa k̄osunu ganu mwe.

35 Ka mɛ, i tii sokumɔ be ba d̄ɛɛre.
Ma i m̄ɔ, nɛ, Yinni Gusunɔn m̄aru yu bɛɛ
doonari.

Adama kon bɛɛ siribu soku ȳɛn s̄ɔ i m̄ɔ, i ñ
durum m̄ɔ.

36 Mban s̄ɔna i sirene i ka swaa k̄asi.

Egibitigiba koo bɛɛ sekuru doke

nge mɛ Asirigiba bɛɛ kua.

37 Kpa i yari min di i n tuke.

Domi nɛ, Yinni Gusunɔ na be i naane s̄aa mi
yina.

I ñ maa somiru garu wasi ben min di.

Isireliba

ba s̄awa naane sarirugibu

3

1 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
goo ù n win kurɔ yina,
ma kurɔ wi, u da u durɔ goo sua,
durɔ guro wi, u ra maa kurɔ wi naa de?
Aawo. U n kua mɛ, ya koo win tem disi doke.
Adama bɛɛ Isireliba, i kua mɛ.

I da i bũu dabiru s̄aama,
ma i kī n maa bɛɛ mwaama.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

2 I seewo i m̄ɛɛri guunu gia,
kpa i wa nge guuru gara w̄aa t̄ɛn mi i ñ bũnu
s̄awa.

Wee, i ra bũnu kasu

nge mɛ kurɔ t̄anɔ u ra win k̄inasibu kasu.

I s̄aa nge Daarubu swaa dio be ba ra n t̄ambu
mara sweɛ s̄ɔɔ.

Ma i tem mɛ disi doke bɛɛn bũu gasiribu ka
bɛɛn nuku k̄osurun s̄ɔ.

3 Yen s̄ɔna gura kun t̄aramɔ

bu sere nɛɛ, ya koo nɛ.

Adama ka mɛ,

i bũnu gasirimɔ i d̄ɔwa.

Sekura kun bɛɛ m̄ɔ.

4 Wee t̄ɛ, i man n̄ɔngiru suemɔ i m̄ɔ,

i man n̄ɔngiru m̄ɔ i gerumɔ

nɛna na s̄aa bɛɛn baaba,

i maa man k̄iwa saa bɛɛn piiburun di.

5 Ma i bikiamɔ,

ko na n ka bɛɛ m̄aru s̄awa sere ka
baadommas̄ɔ?

Bɛɛ Isireliba, yeniwa i ra n gerumɔ,

adama i k̄ɔsa m̄ɔ i d̄ɔɔ

nge m̄ɛn n̄ɔɔ i kī.

Yudaba ka Isireliba,

i de i ḡɔru ḡasia

6 Yudaban sina boko Yosiasin waati s̄ɔɔ,
Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔwa u nɛɛ, a wa ye
Isireliba ba m̄ɔ? Ba s̄awa mem̄ n̄ɔɔ sariba.
Wee, ba da mi gungunu ka d̄aa kubenu w̄aa
kpuro, ba bũnu s̄aama.

7 Ma nɛ, Yinni Gusunɔ na tii s̄ɔwa na nɛɛ,
b̄a n yeniba kpuro kua, ba koo wurama nen
mi. Adama ba ñ wurame. Ben m̄ero bisibu,
Yudan bweseru te ta s̄aa nge kurɔ naane
sarirugii, ben tii ba wa mɛ.

8-10 Isireliba ba tem mɛ disi doke ben bũu
gasiribun s̄ɔ ka ben sekuru sarirun s̄ɔ te
baawure u gerumɔ. Ma ba bũu s̄aama kpenu
ka d̄anun nuuro. Yen s̄ɔna na bu yina ma na
bu yinabun tireru w̄ɛ. Ka mɛ, na wa Yudaba
ba ñ b̄erum kue. Ba dawa ba bũnu gasira ben
tii. Ba ñ wurame nen mi ka ben ḡɔru kpuro.
Weesu s̄ɔra ba ȳɔ.

11 Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄ɔwa u nɛɛ,
baa mɛ Isireliba ba s̄aa mem̄ n̄ɔɔ sariba, ba
s̄anɔ bo ka sere Yudaba.

12 Yen sɔ, a doo sɔɔ yɛsan nɔm geu gia a Isireliba gari yini sɔ a neɛ, bu wurama, na ñ ka bu nɔnu kɔsu mɛɛrimɔ. Domi na sɔawa wɔnwɔndugii. Na ku ra mɔru ko n ka tɛ.

13 Bu gesi ben durum wuro. Bu wuro ma ba ñ ka man yɔre, ne, Gusunɔ ben Yinni. Domi ba da ba bɔnu gasira dɔa kubeno. Ba yina bu nen gari swaa daki. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn tɔmbu

ba koo wurama win mi

14 Bu wurama nen mi, be, bii mem nɔɔ sariba. Domi na sɔawa ben Yinni. Kon be ba tie yarama wuu sin mi ba wɔa kpuron di, baa ñ n tɔn turon na, ñ kun me yiru. Kpa n ka bu wurama nen mi Siɔniɔ.

15 Saa ye sɔɔ, kon bu kparobu wɛ be nen gɔru ga kɪ. Kpa bu bu kpara ka bwisi, ka laakari.

16 Ba koo marura bu dabia tem me sɔɔ. Sanam me sɔɔ, ba koo man gia. Ba ñ maa nen woodan kparororun gari mɔ. Goo kun maa ten bwisikunu mɔ. Goo kun maa tu yaayamɔ u neɛ, mana ta wɔa. Goo kun maa ten kɔsire mɔ.

17 Saa ye sɔɔ, nen sina gɔna ya ko n wɔawa Yerusalemɔ. Kpa bwese ni nu tie kpuro nu maa menna mi, nen yɛsirun sɔ. Ba ñ maa ben bwisi kɔsi swiimɔ.

18 Saa ye sɔɔ, Yudaba ka Isireliba ba koo menna bu ko tia. Domi ba koo wurama sannu saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di. Kpa bu sina tem me sɔɔ me na ben baababa wɛ ba tubi di.

19 Ne, Yinni Gusunɔ na gerua na neɛ, kon daa beɛ Isireliba kowa nen bii kɪnasibu, kpa n beɛ tem gem wɛ me mu buram bo handunia yeni sɔɔ. Na raa tamaa i ko man sokuwa beɛn Baaba, kpa i ku maa man deri.

20 Adama i man tɔnu kam kom kua nge me kurɔ naane sarirugii u ra win durɔ kue.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

21 Wee, nɔɔ gagu ga nɔɔra guuru wallɔ. Ase Isirelibara ba kuuki mɔ ba bɔnu kanamɔ, domi ben sanu sanusu kpuro su sankira, ba ne, Gusunɔ ben Yinni duari.

22 Beɛ, bii mem nɔɔ sariba, i wurama nen mi. Kon beɛ beɛn mem nɔɔbu sariru suuru kua. Ma Isireliba ba neɛ, Gusunɔ, wuna a sɔa beɛn Yinni.

Beɛe wee, wunen miya sa wee.

23 Geema bɔu ni sa raa sɔamɔ guunu wallɔ sa kuuki mɔ, nu sɔawa weesu. Adama Gusunɔ beɛn Yinni, wuna a sɔa beɛe Isireliban faaba kowo.

24 Wee, saa beɛn birun di sa waamɔ bɔu wi ba mɔ Baali, wiya u beɛn baababan gbean dɔanu di kpuro,

ka maa ben yɔanu ka ben keteba ka sere ben bibu. Ma ba sekuru wa.

25 Su kpuna sekuru sɔɔ kpa su beɛn beɛe sariru wukiri nge bekuru. Domi beɛe ka beɛn baababa sa wune Gusunɔ beɛn Yinni torari. Saa beɛn birun di n ka gisɔ girari sa ñ wunen gere wure.

4

1 Yinni Gusunɔ u neɛ, beɛ Isireliba, i n kɪ i wurama nen mi, i ko kpɪ i wurama. I n beɛn bɔu sɔaru deri, i ñ maa yaayaare mɔ,

2 i n da bɔre gem sɔɔ ka gɔru deɛrɔ, i neɛ, ka Yinni Gusunɔn wɔaru, saa yera bwese tukunu nu koo domaru wa nen min di, kpa bu woo kana nen sɔ.

3 Ne, Yinni Gusunɔwa na beɛ Yudaba ka Yerusalemugibu sɔamɔ na mɔ, i gbee kpaanu kasirio, i dɔa dɔɔ go. I ku ra maa beɛn dɔanu duure sɔki sɔɔ.

4 Geema, i bango sɔa wasi sɔɔ. Adama n tiewa i man tii wɛ, kpa nen mɔru yu ku raa yabura nge dɔɔ, wi goo kun kpɛ u go, domi beɛn nuku kɔsuru ta kpɔ.

Ba Yudaba wɔrima

5 Yeremi u neɛ, i Yudaba sɔɔwɔ kpa i gbɔra Yerusalemɔ. I kɔba soowo tem me kpuro sɔɔ. I nɔɔgiru suo ka dam i neɛ, bu mennama bu da wuu si su gbɔranu mɔ sɔɔ.

6 Bu gidi bɔra sueyo Siɔni gia bu duki yakuro bu ku yɔra. Domi Gusunɔ u koo de kɔsa yu na saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

7 Yibere be ba ra bwesenu kam koosie ba seewa ben wɔa yerun di nge gbee suno ge ga tii demiamɔ gen bweun di, ba wee bu ka tem me kam koosia. Beɛ Yudaba, ba koo beɛn wusu kɔsuku kpa su ko bansu.

8 I saaki sebuo nuku sankiranun sɔ kpa i swi i weeweenu ko, domi Yinni Gusunɔn mɔru kun sun doonarimɔ.

9 Ma Yinni Gusunɔ u neɛ, yen tɔɔ te sɔɔ, sina boko ka win sina asakpɔbu ba koo mwia kpana

kpa yaku kowobu bu biti soora, kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu nɔsu nene,

10 bu neɛ, ne, Yinni Gusunɔ

na be, Yudaba ka Yerusalemugibu nāni
wōkua
ye na nē, ba koo bōri yendu wa.
Wee tē ba woburu sōndi ben wīnō.

Yiberēba ba Yudaba sikerene

11 Saa ye sō, kon bu sō n nē,
wee, woo ga wee saa ghaburun guunun di,
gu ka nēn tōmbu Yudaba swee.

Woo ge, ga n̄ s̄a fere fere
nge ge ba koo ka dobi sara.

12 Ga ko n dam mōwa.

Nē, Yinni Gusunōwa na gu sokusiamō.

Tēwa kon bu siri.

13 Ma Yudaba ba nē,
gbera sun di, domi sa kam kua.
Wee, wī u koo sun kam koosia u s̄imō nge
guru wiru.

Win tabu kēkē yi s̄a nge guru woo.
Ma win dumi yi gunō bakeru s̄abu kere.

14 Yinni Gusunō u nē,
bē Yerusalemugibu,
sere saa yerà i kī i n kōsa bwisikumō.
I bēen gōrusu dēerasio, kpa i faaba wa.

15 I swaa dakio gari yi ba ka na Danun tem di
ka Efaraimun guunun di
ba nē, kōsa wee.

16 I ye bwesenu kpuro nōsio.
Kpa i ye Yerusalemugibu s̄i i nē,
yiberēba ba wee saa tontonden di.
Ba koo Yudaban wusu tabun kuuki koosi.

17 Kpa bu Yerusalemu sikerena
nge be ba gberu kōsu.
Domi yen tōmbu ba man seesi.
Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.
18 Bēe Yudaba, geema wahala ya bēe nāni
sōwa sere bēen woo sōndo.

Adama ya s̄awa bēen kom kōsum ka bēen
nuku kōsurun are.

Yeremi u wasikiramō

win tōmbun wahalan s̄

19 Yeremi u nē,
nēn nuki man wuririmō ma nēn torora kara.
Na n̄ kpē n nō mari wahala yenin s̄.
Na tabun kōba nōmō. Bu wee.

20 Ba sun nōsiamō ma ba wuu dabinu
kōsuka.

Tem mē kpuro mu kam kobu dōwa.
Subaru sōra ba na ba bēen tabu kowobun
kuu bekuruginu wukura.

Ma ba nu gura ba ka doona.
21 Sere domma na kon yiberēban gidi bōra
waamō,

kpa na n kōban swīi nōmō t̄a t̄a.

22 Ma Yinni Gusunō u nē,
wee, nēn tōmbu ba n̄ bwisi mō.
Meya ba n̄ man yē.

Ba s̄awa gari bakasu.
Ba kōsan kobun bwisi mō,
adama ba n̄ gean kobu yē.

Kam kobu wee

23 Na tem mēera ma mu s̄a bitam,
gāanu sari mēn wōlō.
Na maa wōllu mēera,
na deema yam bururam sari mi.

24 Na guunu mēera, na wa wee,
nu wōruma. Ma gungunu nu bāarimō.

25 Na maa mēera na wa wee,
tōnu sari tem sō.
Ma gunōsu su yarina kpuro.

26 Na tem mēera mē mu raa s̄a tem gem.
Na deema wee, mu kua tem saaram.

Ma wuu si su w̄a mi, su wōruka.
Yinni Gusunōwa u ye kua win mōrun saabu.

27 Yinni Gusunō u nē,
u koo tem mē gōsia tem saaram,
adama u maa nē,

u n̄ derimō mu n̄ s̄a mē ka baadommaō.
28 Yen s̄, tem mu ko n̄ gōo wooru s̄,

kpa wōllu tu yam t̄ra.
Domi u himba yi kō, u n̄ maa biru wurō.

29 Ye wusu kpuron tōmbu ba maasōbu ka ten
towobun wōkinu nua,
yera ba duki yakikira kpuro.

Gaba wōriki d̄a s̄sō ma gaba dua kpee baaba
sō.

Ba wuu si deri su kua bansu.
30 Wunē Yerusalemu, buraru mba kaa maa tii
kua.

Kaa tii beku wunōmgiru kasuawa a dewe,
kpa a wuran saba sebe, kpa a kiro doke?

Kam sōra kaa tii buraru kua.
Wee wunen k̄nasibu ba nun tusa
ba kasu bu nun gō.

31 Na wuri ka weeweenu nōmō
nge tōn kurō wī u yiire u kī u win bii gbiikoo
ma.

Ase Yerusalemun nōwa ga nōoramō mi.
Ya wom gabamō, ya nōma demie ya mō,
ya kam kuawa.

Wee yen yiberēba ba ye s̄re, ya gōo dō.

Yerusalemugibun toraru

5

1 Yinni Gusunō u nē,
bēe Yerusalemugibu, i bēen swēe kpuro
swīiyō.

I doo ka mi tōmba ra mēnne i kasu
i n ko i goo wa wi u ra ko dee dee
ma u ra gem gere.

I n yēro wa,
saa ye sōra nē, Yinni Gusunō, kon bēen du-
rum wōka.

2 Ma Yeremi u nē,
wee, ba ra n bōrumō ba n mō,
ka Yinni Gusunōn wāaru,
adama weesu sōra ba bōri yi mō.

3 Yinni, n̄ n̄ wi u gem swīi, wiya a kasu?
Wee, a bu sura adama ba nun atafiiru kua.
A bu nāni sōwa, adama ka mē, ba n̄ gāanu
gie.

Ben gōru ga bōbiawa nge kperu.

Ba yina bu wurama wunen mi.

⁴Ma na nee, ba s̄awa nge bibu,
ba m̄wa nge gari bakasu.
Domi ba ñ wunen sw̄ee ȳe,
ba ñ maa wunen woodaba ȳe.

⁵Kon gosira n da be ba bukuren mi,
kpa n ka bu gari ko.

Domi be, ba wunen sw̄ee ȳe,
ba maa wunen woodaba ȳe.

Wee, ben tii ba nun yina
nge ȳa te ta w̄e yina
ma ta yi kasuka.

⁶Yen s̄na bà n dua d̄a s̄w̄o,
gbee sinansu su ra bu go.

Bà n dua yakaso,
gbeeku b̄onu nu ra bu go.

Ma musuku gbeeku ga ra bu ȳoru bw̄eȳe
ben wuun gb̄arun k̄onn̄w̄o,
be ba yara min di,

gu ka bu s̄ere gu kasuku.

Domi ben toranu nu dabia.

Ben naane sariru ta kp̄a.

⁷Yinni Gusun̄o u nee,
mban s̄na kon nen t̄ambu durum w̄ka.

Domi wee, ba man deri
ma ba b̄orum̄o ka b̄unun ȳisinu.

Na bu debia,
adama b̄una ba ka arukawani b̄okua
ba nu gasirim̄o.

⁸Ba s̄awa nge dum dw̄ee yi yi deba
yi wuri m̄o yi kur̄obu gire.

Nge meya ba ra n ben berusebun kur̄obu naa
gire,

ba n kpeeki m̄o.

⁹Mban s̄na na ñ ko n bwese teni m̄oru k̄osie,
kpa n tu seeyasia yenin s̄.

¹⁰Ne, Yinni Gusun̄o,
kon bu yibereba surema,
be, be ba s̄a nge nen res̄em gbaaru.

Ba koo ten kara sura
kpa bu ten d̄a k̄asi b̄ori yi yi ñ s̄a negii.

Adama ba ñ gb̄a te kam koosiam̄o kpuro.

¹¹Meya kon ko domi Isireliba ka Yudaba
ba ñ ka ne turo ȳore.

Ne, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

Ye ya koo Isireliba deema

¹²Yinni Gusun̄o u nee,

Isireliba ba man siki
ba nee, na ñ dam gam m̄o.
K̄sa kun maa bu deemam̄o.

Ba ñ tabu wasi,
ba ñ maa ḡoru wasi.

¹³Nen som̄obun gari yi maa s̄awa nge wom
dirum.

Ben goo ku ra bu gari gee s̄.

Ba maa gerum̄o ba m̄o,
som̄o ben gari yi w̄ari ben tii s̄o.

¹⁴Yen s̄o, ne, Gusun̄o, w̄ollu ka tem Yinni,
na nee, ye ba ka gerua me,
wee, nen gari yi ko n s̄a nge d̄o wune
Yeremin̄o s̄o,

kpa nen t̄on be, ba n s̄a nge d̄a ye d̄o wi, u
koo mwa.

¹⁵T̄e bee nen t̄ambu, Isireliba,
kon bee bweseru garu surema tontonden di.

Bwese te, ta dam m̄o
ta raa maa w̄awa saa yellun di.

I ñ maa ten barum̄o n̄om̄o.

¹⁶Ba s̄awa tabu dur̄obu be kpuro.

Ben s̄enun saabu,
gonu ra n yibawa sika.

¹⁷Bwese te, ta koo been d̄ianu kam koosia,
ka been bibu, ka been yaa sabenu, ka been d̄a
marum,

kpa bu been wuu si su gb̄aranu m̄o tabu w̄ari,
bu kasuku,

si s̄o been ȳiȳobu w̄a.

¹⁸Adama yen t̄o te, n ñ bee kpuro kon kam
koosia.

¹⁹T̄e Yeremi, bà n nee, mban s̄na ne,
Gusun̄o ben Yinni na bu yenin bweseru
kuamme, kaa bu wis̄iwa a nee, ba man deri ba
ka t̄on tukobun b̄unu na ben tem̄o ba s̄am̄o.
Nge meya ben tii ba koo da bu t̄on tukobu s̄a
tem tukum̄o.

Gusun̄o u win t̄ambu kir̄o m̄o

²⁰Yinni Gusun̄o u nee,
i Yak̄obun bweseru s̄ow̄o,
be, be ba s̄a Yudaba, i nee,

²¹bu sw̄aa dakio ye na bu s̄om̄o.

Ba s̄awa nge w̄okobu, ba ñ bw̄isi m̄o.

Ba ñani m̄o, adama ba ñ yam waam̄o.

Ba sw̄asu m̄o, adama ba ñ gari n̄om̄o.

²²Ba ñ koo man nasia?

Ba ñ koo diiri nen wusw̄aa?

Nena na dera yani seeri yi nim w̄kun nim
gunua.

Ma na nee, mu ñ maa saram̄o

mi na men̄o na bura yeru yi mi.

Miya mu ko n w̄a sere ka baadom̄mao.

Baa me nim kurenu nu ra se, nu ñ dam m̄o.

Baa me nu ra w̄aki, mu ku ra gam de.

²³Adama be, nen t̄ambu, ba s̄awa mem̄o na
sariba.

Ba ra ka man m̄oru ko kpa bu man deri.

²⁴Ba ku ra tii s̄o bu nee,

bu ne, Yinni Gusun̄o nasia,

ne wi na ra bu gura w̄e

w̄o ka w̄o yen saa s̄o,

kpa n maa saa yi bu ka d̄ianu ḡe.

²⁵Ba n ȳe ma ben durum ka ben toranun
s̄na

ba ku ra maa doma ten bweseru wa.

²⁶Domi ben suunu s̄o t̄on k̄sob̄a w̄a.

Ba ra t̄ambu ȳeri beriewa bu ka bu mw̄eri

nge be ba ra gun̄osu taa yinu.

²⁷Takiwa ya ra n yiba ben yenus̄o,

nge me gun̄o taason gun̄o diru

ta ra n gun̄osu yiba.

Nge meya ba kuura ma ba dam kua.

²⁸Ba d̄ia geenu di ma ba b̄oria.

Ba ra k̄sa kowa ya banda.

Ba ku ra ka gobeku yine, ñ kun me s̄aaro.
 Ba ku ra bu ben gem wē.
 Kpa ben tii ba n kuuramō.
 29 Mban s̄s̄na na ñ kon bwese teni m̄aru
 k̄asie,
 kpa n bu s̄eyasia yenin s̄s̄.
 30 Wee, nen t̄amba ḡaa k̄s̄sunu m̄d̄ tem me s̄s̄o.
 31 Ben s̄am̄abu ba gari weesugii m̄d̄.
 Ma ȳaku kowobu ba ben tiin arufaani kasu.
 Ma nen t̄ambu ba bu yen dam k̄em̄o.
 Sanam me kpuro ya koo n̄aru ko, am̄ona ba
 koo ko.

Yiber̄eba ba Yerusalemu tarusi

6

1 B̄e Benyam̄eba,
 i duki yakuro Yerusalemun di.
 I k̄oba s̄oowo Tekoaa.
 I ȳireru koowo Beti Haker̄emu.
 Domi n̄ani sw̄aa bakaru ka kam kobu sisi,
 saa s̄s̄o ȳēsan n̄om geu gian di.
 2 Ba koo Yerusalemu, wuu bur̄o ge k̄osuku.
 3 Wee, t̄amba ye w̄arim wee
 nge kparobu ka ben yaa sabenu.
 Ba ben sansani gira ba ka ye sikerena.
 Ben baawure u win bweu mwa, wi ka win
 tabu kowobu.
 4 Ba kuuki m̄d̄ ba m̄d̄,
 i de su se s̄s̄o s̄s̄o gb̄aara su wuu ge w̄ari.
 Adama t̄ē s̄s̄o kpa, yam maa fir̄am̄o.
 5 N n m̄en na, i de su se w̄akuru
 su da su gen dii geenu k̄osuku.
 6 Ma Yinni Gusun̄o u bu s̄s̄owa u n̄eē,
 bu d̄aa b̄orio kpa bu ka ye sasanu gira
 bu ka Yerusalemu sikerena, bu ye s̄eyasia
 ȳen s̄s̄o yen t̄amba dam d̄arenam̄o.
 7 Nge me d̄ak̄o ya ra nim sw̄i mu n kokum̄o,
 nge meya Yerusalemugibun nuku k̄s̄suru
 ta ra n s̄s̄s̄iram̄o.
 Daa b̄ōb̄oya ka kam kobun kookoosun
 gariya
 yi ra n n̄oram̄o mi.
 Na ra n waam̄o baadomma
 ba t̄ambu n̄ani s̄s̄am̄o ba bu m̄eera m̄d̄.
 8 N n m̄en na, b̄e Yerusalemugibu,
 i nen s̄s̄siru laakari koowo,
 kpa n ku ra nen tii gawa saa b̄een min di
 n b̄een tem kam koosia.

Isireliba

ba kua mem n̄obu sariba

9 Gusun̄o, w̄allu ka tem Yinni, u Yeremi
 s̄s̄owa u n̄eē,
 ba koo Isireli be ba tie gura mam mam
 nge me ba ra d̄aa binu s̄ari
 ba kun ḡaanu deri.
 10 Ma Yeremi u wisa u n̄eē,
 wara kon gari s̄s̄, kpa n n̄un kir̄o ko.
 Wara koo man swaa daki.
 Wee, ba swaa tau. Ba ñ kp̄ē bu laakari ko.
 Ben mi, wune Yinni Gusun̄on gari
 yi ra bu sekuru kowa.

Ba ku ra k̄a bu yi n̄o.
 11 Yinni Gusun̄o,
 wee, na ka t̄on be m̄aru m̄d̄ wunen s̄s̄.
 Na kpana n tii n̄eē.
 Ma Yinni Gusun̄o u n̄eē,
 a de m̄aru ye a man kuamme mi,
 yu w̄ari bibu s̄s̄o be ba dweem̄o d̄aa saan̄o,
 ka sere maa aluwaasiban wuunu s̄s̄o.
 Domi kur̄abu ka dur̄abu ka t̄ak̄onu,
 kpurowa ba koo gura bu ka doona.
 12 Kpa ben ȳenusu su ko gabugisu
 ka ben gbea ka ben kur̄abu.
 Domi kon tem me kpuron t̄ambu nen dam
 s̄s̄osi.

N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.
 13 Domi saa b̄w̄ēb̄w̄ēbun di sere ka
 damgibo,
 ben tii tiin arufaniwa ba ra n naa gire.
 Nen s̄am̄abu ka ȳaku kowobun tii,
 ba ra n weesu m̄d̄wa.
 14 Ba ra n nen t̄ambun wahala atafiiru s̄aawa,
 ba n m̄d̄, alafia w̄aa,
 adama alafia gaa sari.
 15 N ween̄ewa sekuru ta n bu m̄d̄,
 k̄s̄sa ye ba m̄d̄n s̄s̄,
 adama ba ñ sekuru m̄o.
 Ba ñ mam wure ma ba tore.
 Yen s̄s̄na ba koo w̄aruma bu gbi.
 Ba koo fukura bu w̄oruku
 dama te kon bu s̄eyasia.

N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni kpuro gerua.
 16 Yinni Gusun̄o u win t̄ambu s̄s̄owa u n̄eē,
 i seewo i sw̄eē m̄eeri
 i b̄een yellun swaa bura ye kasu i sw̄i,
 kpa i wa i n w̄aa bari yendu s̄s̄o.
 Adama ba wisa ba n̄eē,
 sa ñ ye sw̄iimo.

17 Gusun̄o u n̄eē,
 na b̄eē k̄s̄sobu w̄ē
 i ka ben k̄aban sw̄i swaa daki.
 Adama ba wisa ba n̄eē,
 sa ñ swaa dakim̄o.
 18 Yen s̄s̄, u n̄eē, b̄eē bwese ni nu tie,
 i swaa dakio i n̄o ye ya koo nen t̄ambu deema.
 19 B̄eē temgibu, i waawo.
 Wee kon nen t̄ambu k̄s̄sa sure.

Yera ya ko n s̄aa ben bwisikunun are.
 Domi ba ñ nen gari swaa daki,
 ma ba nen woodaba gema.
 20 Na ñ ben turare ye ya wee Seban di
 ñ kun me d̄aa kiku nubu duroruguu
 ge ba ka na saa tontonden din bukata m̄o
 s̄aarun s̄s̄.

Na ñ ben ȳaku d̄s̄o mwaararuginu k̄i.
 Meyā ben ȳaku ni nu tie, nu ñ maa man
 w̄remo.

21 Yen s̄s̄na kon bu sokuratia dokea,
 kpa baababa ka ben bibu,
 t̄onu maa ka win b̄or̄o
 bu sokura mi bu gbi.

Ba koo Isireliba w̄arima

22 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wee bweseru gara sisi
saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di
mi n toma.
Bwese ten tɔmbu ba dam mɔ.
23 Ba tennu ka yaasi nɛni.
Ba nuki sosu, ba n wɔnwɔndu mɔ.
Ma ba kukirimɔ nge nim wɔkun nim.
Ba yɔɔwa dumi wɔllɔ,
ma ba yɔ swɛɛ swɛɛ, ba tabun sɔɔru sɔa
bu ka wunɛ Yerusalemu wɔri, wunɛ wi a sɔa
Sioni.

24 Yerusalemugiba nɛɛ,
ye sa ben labaari nuɔ,
yera bɛsɛn gɔma dwiɔya.
Sa wurura nge tɔn kuro
wi u yiire u kɔ u ma.
25 Goo u ku raa yari u da swɛɛɔ.
Goo ku raa maa yari u da yakasɔ.
Domi yibɛɛba ba wɔa mi,
ba ben takobiba nɛni.
Tɔmba bɛrum soore baama.
26 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ nɛn tɔmbu, i saaki para sɛkeo
kpa i tii torom wisi nuku sankiranun sɔ.
Bɛɛn baawure u gɔɔ swɔiyo
nge wi u win bii teereru bia.
I wuri koowo ka nɔni yɛrusu.
Domi wi u koo bɛɛ kpeerasia
u koo bɛɛ wɔriwa subaru sɔɔ.

Isireliba ba swaa tau

27 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wunɛ Yeremi, na nun yi a ka nɛn tɔmbu sɔwa
nge mɛ seko u ra sii geesu sɔwe,
kpa a ka ben daa gia.

28 Ma Yeremi u nɛɛ,
tɔn be, ba sɔawa wee kowobu ka mɛm nɔɔ
sariba.
Ba bɔɔbuwa nge sisu. Be kpuro ba
sankirewa.

29 Bɔ n sisu ka pɛɛrum dɔɔ doke ba wure,
ye kpuro ya ra yandewa,
kpa pɛɛrum mɛ, mu sii si sɔwa.

Adama kam sɔɔra ba Isireliba sɔwa.
Ben tɔn kɔsobu ba n wunaramɔ,

30 ma ba bu sokumɔ sii si su n gea sɔa.
Domi Yinni Gusunɔ u bu biru kisi.

7

Yeremi u waasu mɔ

*Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ
(I maa mɛɛrio 26:1-19)*

1 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,
2 a doo a yɔra nɛn sɔa yerun kɔnnɔwɔ a nɛɛ,
yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ,
be Yudaba, be, be ba ra gesi du saa kɔnnɔ
minin di bu ka man sɔa, bu swaa dakio bu nɔ.
3 Nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na
wɔllu ka tem mɔ, na gerua na nɛɛ, bu ben
sanu sanusu ka ben daa kɔsio. Saa yera kon
de ba n wɔa tem mɛ sɔɔ.

4 Bu ku ben naanɛ doke dii teni sɔɔ ba n mɔ,
nɛ, Yinni Gusunɔn sɔa yera mi!

5 Bɔ n ben sanu sanusu ka ben daa kɔsɔ, ma
ba gea kuanammɛ,

6 ma ba kun sɔbu ka gɔminibu ka gobekuba
dam dɔremɔ, ma ba kun maa tɔnu wi u kun
gɔanu kuen yem yarimɔ, ma ba kun bɔnu
sɔamɔ ni nu koo de bu kam ko,

7 saa yera kon de ba n wɔa tem mɛ sɔɔ
mɛ na ben baababa wɛ, ba n mɔ sere ka
baadommaɔ.

8 Adama wee gari weesugiya ba naanɛ sɔa
yi yi n arufaani gaa mɔ.

9 Ba ra n gbenimɔ, ba ra n tɔmbu goomɔ,
ba ra n sakararu mɔ, kpa ba n nɔɔ mwɛɛ
weesuginu mɔ, kpa ba n bɔnu wi ba mɔ Baali
turare dɔɔ dokeammɛ, kpa ba n maa bɔnu
sɔaru mɔ te ba ku ra raa kɔ.

10 Kɔsi yiniwa ba ra n mɔ, kpa bu sere na
bu yɔra dii tɛn mi ba ra man sɔ ba n mɔ, sa
yakiara yibɛɛban nɔman di.

11 Ba tamma dii tɛn mi ba ra man sɔ ta
sɔawa gbenɔbun wɔa yeru? Domi mɛsuma
na waamɔ.

12 N n mɛn na, bu doo Siloɔ bu yam mi
na raa gɔsa bu ka man sɔ mɛɛri. Kpa bu wa
nge mɛ na mu kua nɛn tɔmbu Isireliban daa
kɔsan sɔ.

13 Tɛ, yɛn sɔ ba kookoo sinin bweseru kua,
ma na bu gerusi kpeetim sari adama ba n
man swaa daki, na bu soka ma ba n man
wurari,

14 yen sɔna kon nɛn sɔa yee tɛ sɔɔ ba ben
naanɛ doke ka tem mɛ na be ka ben baababa
wɛ kam kooasia nge mɛ na Silo kua.

15 Kon bu gira bu tonda nɛn wuswaan di
nge mɛ na ben mɛro bisibu Isireliba gira.

Gusunɔ u Yeremin

kanaru yina Yudaban sɔ

16 Wunɛ Yeremi, a ku man suuru kana
Yudaban sɔ. A ku bu kanaru garu kua. Domi
na n nun swaa dakimɔ.

17 A n waamɔwa ye ba mɔ Yudaban wuu
marosɔ ka sere Yerusalemun swɛɛ sɔɔ?

18 Bibu ba dɔa guramɔ bɔnu yɔkunun sɔ.
Ma ben baababa ba ka ye dɔɔ sɔrumɔ bɔnu
sɔa yenɔ. Tɔn kurɔba pɛɛ som burimɔ bu ka
kiranu ko ni ba koo ka bɔnu wi ba mɔ Asitaate
ka sere maa bɔnu ganu sɔ, kpa bu ka man
torari.

19 Adama ka gem, n n nɛ ba torarimɔ, beya
ba tii sekuru dokemɔ.

20 Yen sɔna na nɛɛ, kon de nɛn mɔru yu
wɔri nɛn sɔa yee te sɔɔ, ka tambu sɔɔ, ka
yaa sabenu sɔɔ, ka dɔaɔ ka sere maa dɔanu
sɔɔ. Nɛn mɔru ye, ya ko n ghisimɔwa, ya n
suremɔ.

Yudaban mɛm nɔɔbu sariru

21 Wee ye nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ
wi na wɔllu ka tem mɔ na gerua na nɛɛ, i

ra yākuṅu ko ṛn sukum i ra di, ka yāku dṣṣ mwaararuginu, adama n buram bo i ni kpuro menna i beeyam di.

²² Domi na ṅ been baababa yākuṅu garu yiire dāma te na bu yara saa Egibitin di.

²³ Ye na bu yiire yera, bu nen gari nṓwṓ, kpa na n sāa ben Yinni, kpa be, ba n maa sāa nen tṓmbu. Bu nen wooda kpuro swīiyo ye na bu wē, kpa ben wāaru tu wēra.

²⁴ Adama ba ṅ swaa tem kpī bu nen gari nṓ. Ben tiin gṛru kīra ba swīi, ma ben daa kṓsa ya sosi.

²⁵ Saa dāma tēn di been baababa ba yara Egibitin di sere n ka gisṓ girari, na ra n beē nen sṓmṓbu gṓriammewa saa baayere.

²⁶ Adama i swaa taaya i ṅ man swaa daki. Ma i kṓsa kua n kere ye beēn baababa ba kua.

²⁷ Wunē Yeremi, à n yeniba kpuro gerua, ba ṅ nun swaa dakimṓ. À n maa bu soka, ba ṅ nun wurarimṓ.

²⁸ Ka mē, a bu sṓwṓ a nēē, ba sāawa bwese te ta ku ra Gusunṓ ten Yinnin gari nṓ. Tora tee teya ba ra n mṓ baa ṅ n bu seeyasia. Gem ku ra n maa wāa ben nṓsṓ.

Durum ye Yudaba ba kua

Beni Hinṓmun wṓwṓ

²⁹ Yinni Gusunṓ u nēē,
Yudaba bu ben seri buru bu kṓ
yi yi sṓsṓmṓ ma ba sāa negibu.
Bu yṓwṓ guuru wṓllo,
kpa bu gṓṓ swī.
Wee ba nen maru seeya,
ma na bu biru kisi.

³⁰ Domi be, Yudaba ba kṓsa kua nen nṓni sṓṓ. Ba ka būnu dua diru mi ba ra man sā, ba tu disi doke.

³¹ Ma ba būu turanu bana Tofetiṓ, Beni Hinṓmun wṓwṓ bu ka ben bibu yāku dṣṣ mwaararuginu ko mi, yāku ṅin bweseru na ṅ mam gṛru doke n bu sṓ bu ko.

³² Yen sṓna tṓnu ganu sisi ṅi sṓṓ ba ṅ maa wṓwa ye sokumṓ Tofeti ṅ kun mē Beni Hinṓmu. Ba koo ye sokuwa tṓn goo yeru. Miya ba koo tṓmbu sike yēn sṓ ayeru maa sari gam.

³³ Gunṓsu ka yēē yi koo tṓn gonu di. Goo sari wi u koo yi yinari.

³⁴ Kon de Yerusalemu ka Yudaban wusu su mari sṓṓ sṓṓ, ba ṅ maa nuku doṓn kuuki mṓ wuu si sṓṓ. Mēya ba ṅ maa kuro kpaarun womusu nṓṓmṓ mi. Domi tem mē, mu koo kowa bansu.

8

¹ Yinni Gusunṓ u nēē, yen tṓṓ te, ba koo Yudaban sinambu ka ben asakpṓṓn kukunu sikia sikirun di ka ben yāku kowobuginu ka ben sṓmṓbuginu ka sere maa Yerusalemun tṓmbuginu.

² Sṓṓ sṓṓ, nu ko n sṓṓ soore. Wṓkuru kpa nu n wāa suru ka kperin tarum sṓṓ. Ba ṅ maa nu

guramṓ bu sike. Nu koo kowa taaki tem sṓṓ. Domi sṓṓ ka suru ka kperi yiya ba raa kīa ma ba yiira ba yi sāwa.

³ Be ba koo tiara be, Yuda daa kṓsagii be sṓṓ, mi na bu yarinasia kpuro, gṓṓwa ba ko n kī n kere wāaru. Nē, Yinni Gusunṓwa na yeni gerua.

Yudaban bwisikunu

kun asansi mṓ

⁴ Yinni Gusunṓ u Yeremi sṓṓwa u nēē, a nen tṓmbu bikio a nēē,

tṓnu ṅ n wṓruma, u ku ra se?
Goo ṅ n gēra win swaan di, u ku ra wuramē?

⁵ N n men na, mban sṓna nen tṓmbu Yudaba ba swaa kṓsa swīi ba dṓṓ.

Ba yṓrariwa dim dim ben weesu sṓṓ
ba n būnu sāamṓ.

Ba ṅ kī bu gṓsirama nen mi.
⁶ Na yṓ sēē na bu swaa daki ka laakari.

Ba gari gerumṓ yi yi ṅ asansi gaa mṓ.
Ben goo kun gṓru gṓsiamṓ win nuku kṓsurun

di,
u nēē, mban sṓna u yeni mṓ.

Be kpuro ba ben tiin swaa swīiwa
nge duma ye ya wāa tabu sṓṓ.

⁷ Baa tionko ka kpurabu ka kpaaru baniku
nu yē saa ye n weene nu sī

ka saa ye n weene nu wurama nin wāa yerṓ.
Adama nen tṓmbu ba ṅ nen wooda yē

ye na ka bu kpare.

Be ba tii garisi bwisigibu

⁸ Yinni Gusunṓ u maa nēē,
amṓna ba koo ka kpī bu nēē ba bwisi mṓ.

Beya ba nē Gusunan wooda mṓ.
Domi be ba wooda ye yorua, ba ye gṓsiawa.

⁹ Wee bwisigiba nē, Yinni Gusunṓn gari
gema.

Ma ba yibereban yina mwaara
ba wāa biti ka sekuru sṓṓ.

N n men na, bwisi yirā ba maa mṓ.
¹⁰ Yen sṓna nē, Yinni Gusunṓ,

kon de yibereba bu ben kurṓbu ka ben gbea
mwēeri.

Domi saa ben bwēebwēebun di
n ka girari ben damgiba,

ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire ka
taki.

Nen sṓmṓbu ka yāku kowobu, weesa ba ra n
mṓ.

¹¹ Ba ra n nen tṓmbun wahala atafiiru sāawa,
ba n mṓ, alafia wāa,

adama alafia gaa sari.
¹² N weenewa sekuru tu bu mwa kṓsa ye ba

mṓn sṓ.
Adama sekura ku ra bu mwe bu tuka.

Ba ku ra maa ben toranu tubu.
Yen sṓna ba koo wṓruma bu gbi

dāma te kon bu seeyasia.
Nē, Yinni Gusunṓwa na yeni gerua.

Yinni Gusunṓ ka win tṓmbu

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
gɔaa wuko u ra win dīanu gēwa u mɛnna.
Adama wee, na kī n nɛn dīanu mɛnna Isire-
liban mi,
ma na deema ba sāawa nge resɛm
n̄ kun mɛ nge figie ye ya wurusu dɛlla
ya n̄ binu mɔ.
Yen sōna kon bu deri swaa sarobun sō.

¹⁴ Yudaba ba nɛɛ,
mban sōna sa sō mini.
I de su mɛnna
kpa su da wuu si su gbāranu mɔn mi,
sa n̄ gɔɔ mara.
Domi Gusunɔ bɛsɛn Yinni u yiwa su gbi.
U koo sun nim dēegim nɔrusia,
yɛn sō sa n̄n torari.

¹⁵ Wee, sa tamaa wāara koo kōsi,
adama ya n̄ koore.
Sa tamaa saa gaa wee yè sɔɔ bɛsɛn n̄ni
swāaru

ta koo kpe,
adama nandaba bu sun deema.

¹⁶ Wee sa yibereban dumin wōkinu n̄ɔmɔ
Danun bera gia.
Ma yi wuri m̄, yi tem kpuro n̄ni mu di-
irimɔ.

Yibɛɛ be, ba dīanu guramɔ ba gbea
mwaamɔ,

ka sere Yerusalemu ka yen tɔmbu.

¹⁷ Adama Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ,
na n̄ daa bɛɛ sōwa mɛ ro?

Wee kon bɛɛ wɛɛ dēegii kparema
yi yi n̄ dobo dobogibun gari n̄ɔmɔ.
Yi koo bɛɛ dwēɛwa.

Yeremin nuki sankira

¹⁸ Yeremi u nɛɛ,
nɛn nuki sankira nɛn tɔmbun wahalan sō.
Na kī n̄ tii nukuru yemiasia,
adama ya n̄ koorɔ.

¹⁹ Wee, na nɛn tɔmbun weeweenu n̄ɔmɔ
baaman di.

Ba m̄, Yinni Gusunɔ u sariwa Siōniɔ?

Yen sunɔ u n̄ maa wāawa mi?

Ma Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ,
mban sōna ba nɛn m̄ru seeya
ba būnu sāamɔ n̄n bwāarokunu
ba waama tɔn tukobun min di.

²⁰ Ma Yeremi u nɛɛ,
saa ye sa raa yīiyɔ su faaba wa,
ya doona nge gēɛbun saa.

Wee, sa n̄ faaba wa.

²¹ Nɛn tɔmbu ba n̄ni sōre.

Ben n̄ni swāa te, ta man bōkana.

Na nande, na nuki sankire.

²² Tibu sariwa Galadiɔ?

Dokotoro goo sariwa mi?

Nge mban sōna Isireliban bosu kun kpeemɔ.

²³ Nɛn wiru t̄a n̄ daa nim yiba

ma nɛn n̄ni yi s̄a nge bwii,
kon daa wuri kowa sō sō ka wōkuru
nɛn tɔn be ba gun sō.

Bwese weesugiru

9

¹ Yeremi u nɛɛ,
n̄a n̄ daa kuru m̄ gbaburo, kon daa dawa ten
mi,
n nɛn tɔmbu deri na n̄ ka bu tondine.

Domi be kpuro ba sāawa nge sakara
kowobu.

Ma ba kua naane sarirugibu.

² Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ,
ba ra n̄ n̄ɔ dēɛrawa bu ka weesu ko.

Ba ku ra tem mɛ kpare dee dee gem sɔɔ,
sere ka weesu.

Wee siya su kua ben dam.

Ba ra n̄ nuku kōsuru mōwa ba n̄ d̄ɔɔ.

Mɛya ba ku ra nɛ, Yinni Gusunɔ wure.

³ Baawure u ra n̄ win kpaasi taki dimōwa.

Ba n̄ naane m̄ɔsine.

Ba ra n̄ korum̄ɔtɔnu kuanammɛwa,
kpa ba n̄ weesu sōnamɔ.

⁴ Kpa ba n̄ n̄ni wōkunamɔ.

Ba ku ra gem sōne,

kpa ba n̄ ben n̄ɔ dēɛrimɔ bu ka weesu ko.

Mɛya ba ra n̄ m̄ɛrimɔ nge mɛ ba koo ka kōsa
ko.

⁵ Ba ra tii wē kōsan kobu ka weesu sɔɔ
sere ba yina bu man wura.

⁶ Nɛ, Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni, na nɛɛ,
wee, kon bu sōwa n̄ ben laakari m̄ɛɛri.

Domi na n̄ yē ye kon ka nɛn tɔn beni ko
ben nuku kōsurun sō.

⁷ Wee, tɔn ben yara ya sāawa nge s̄ɛ dēɛguu
ge ga ra go.

Weesa ba ra n̄ m̄,

kpa ba n̄ ben berusebu b̄ri yendun gari
sōmɔ.

Adama ben gōruɔ, yina ba ra n̄ bu b̄rie.

⁸ Yeniban sō, kon bu s̄ɛyasia

kpa n̄ bu m̄ru k̄sie.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Wuri ka swīn sanam

⁹ Yeremi u nɛɛ,

kon guunu ka mi ba ra raa yaa sabenu kpare
swīya.

Domi nu gbera, goo ku ra maa sare mi,

ba ku ra maa yaa sabenun wuri n̄ mi.

Ma gun̄su ka gbeeku yɛɛ yi duki yakikira
min di.

Gāanu kun maa wāa mi.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

u koo de Yerusalemu yu ko bansu,

kpa yu ko gbeeku b̄nun wāa yeru.

Mɛya u koo maa de Yudaban wusu su ko
bansu.

¹¹ Wara u bwisi m̄ u ka ye tubusia.

Yinni Gusunɔ ù n̄ ka yēro gari kua,

u geruo yèn sō tem mɛ, mu kua bansu

m̄i goo ku ra maa sare.

¹² Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, yeni ya
koorawa yèn sō nɛn tɔmbu ba nɛn woodaba

deri ye na bu wɛ, ma ba n̄ nen gere wure, ba n̄ ka ye sɔmburu kue.

¹³ Ma ba ben tiin k̄iru sw̄i ba b̄u wi ba m̄ Baali s̄awa nge m̄ ben baababa ba bu s̄ɔsi.

¹⁴ Yen s̄na ne, Gusun̄ Isireliban Yinni, n̄ wi na w̄llu ka tem m̄, na n̄e, wee, kon bu d̄a kiku gagu * ge ga sosu diisia, kpa n bu nim m̄ mu d̄e m̄ n̄rusia.

¹⁵ Kpa n de bu yarina bu da bwese tukunun suunu s̄ɔ, mi be ka ben baababa ba n̄ daa ȳ. Kon de bu bu go ka takobi, kpa bu bu kam koosia mam mam.

¹⁶ N̄e, Gusun̄ w̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Yeremi u n̄e,
i doo i t̄n kur̄ be ba ra ḡɔ sw̄i kasuma.

I doo i yen goniba sokuma

¹⁷ bu na fuuku bu sun ḡɔ wuri kua,

kpa b̄es̄en n̄ni ȳresu su koku.

¹⁸ Domi wuri n̄ɔra Sīn̄io.

Ba m̄, wee, ba sun gura,

seku bakara sun deema.

N kua tilasi su ka b̄es̄en tem deri.

Wee ba b̄es̄en ȳenusu k̄osuka.

¹⁹ B̄e kur̄bu, i Yinni Gusun̄n gari n̄ɔw̄ɔ.

Kpa i swaa d̄aki i n̄o ye u gerum̄.

I b̄ēn w̄ndiaba wuri s̄ɔs̄io,

i ḡɔ wuri s̄ɔs̄ino.

²⁰ Domi ḡɔ u sun k̄aasi saa f̄en̄entin di,

ma u dua sere sina kpaar̄.

M̄ya u maa bii be ba b̄asu sw̄e s̄ɔ goom̄,

ka sere maa aluwaasiba mi ba ra gesi m̄enne kpuro.

²¹ Yinni Gusun̄ u n̄e,

t̄mba koo w̄ruku bu ghisuku,

kpa ben gonu nu n̄ terie yakas̄o nge naa bisu,

n̄ kun m̄ nge dobi yi yi gea yina ba deri gber̄.

Ba n̄ maa yi suam̄.

À n k̄i a n bwisi gee m̄,

a Gusun̄ gio

²² Yen s̄, bwisigii u ku woo kana win bwisin s̄.

Damgii u ku maa woo kana win dam s̄.

M̄ya dukiagii u ku woo kana win dukian s̄.

²³ Adama wi u k̄i u woo kana,

u woo kan̄ ȳen s̄ u bwisi m̄ u ka man tubu,

ma u ȳ ma n̄na na s̄a Yinni Gusun̄.

Na s̄awa naanegii wi u ra siri dee dee,

kpa u de durom mu n̄ w̄a tem s̄ɔ.

T̄n benin bwesera ba ra man w̄re.

N̄e, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

K̄ir̄

Yuu be ba n̄ Gusun̄ ȳn s̄

²⁴ Wee t̄ru gara sisi t̄e s̄ɔ kon bu kam koosia be ba bango m̄ wasi s̄ɔ ma ba ku ra n̄n arukawani yibie.

²⁵ Beya Egibitigibu, ka Yudaba, ka Ed̄omuba, ka Amaniba, ka M̄abuba, ka be ba ra ben wii baarun seri k̄ni, ka sere be ba w̄a ghabur̄. Domi bwese tuku ni kpuro ka mam Isireliban tii, ba s̄awa bango sariba ben ḡrus̄o.

B̄unu ka Yinni Gusun̄

10

¹ B̄e Isireliba, i swaa dakio i n̄o ye Yinni Gusun̄ u b̄e s̄ɔm̄. U n̄e,

² i ku bwese tukunun yira sw̄i.

I ku wurura w̄llun ȳre nin s̄,

ni bwese tukunu n̄ n̄ wa,

nu ra nande.

³ Domi bwese nin s̄aru ta s̄awa kam dirum.

Nu ra sewa nu da d̄a s̄ɔw̄ɔ nu d̄a bura.

Kpa d̄a d̄ako u ka ye bw̄aroku ko.

⁴ Kpa bu gu buraru kua,

bu gu sii geesu ka wura pote.

Kpa bu gira bu kulumba kpare ka matalaka,

gu ku ka w̄ruman s̄.

⁵ Bw̄arokunu nu ra n̄ s̄awa

nge nare ye ba ra ko gber̄.

Nu n̄ gari m̄, ba ra n̄ nu s̄ɔwawa,

domi nu n̄ kp̄e nu ka tii s̄i.

Yen s̄, i ku nin b̄erum ko.

Nu n̄ kp̄e nu b̄e k̄sa n̄ kun m̄ gea kua.

⁶ Ma Yeremi u Gusun̄ siara u n̄e,

Yinni Gusun̄, a kp̄a.

Go sari wi u ka nun weene.

Ma a ȳisiru yara wunen dam saaba.

⁷ Wuna a s̄a bwesenu kpuron sina boko.

Wara u n̄ koo nun nasia.

Wuna a yiiko kpuro m̄.

Bwesenu kpuron bwisigibu s̄ɔ,

ḡo sari wi u ka nun weene.

⁸ Be kpuro ba n̄ bwisi m̄.

Ben ȳru ta s̄awa kam.

Domi d̄ara ba ra d̄aku ba n̄ s̄am̄.

⁹ Kpa bu tu sii geesu pote, si ba ka na Taasisin di,

n̄ kun m̄ wura ye ya wee Ufasin di,
kpa bu tu yabe gaaduragiru ka wun̄mgiru sebusia.

Yeba kpuro ya s̄awa t̄nun n̄man s̄omburu.

¹⁰ Adama wun̄e Yinni Gusun̄,

a s̄awa Yinni, wuna n̄ weene bu s̄a.

A w̄awa. Kaa n̄ maa bandu diiwa sere ka baadommao.

Wunen m̄ru ya n̄ seewa,

tem mu ra ȳiriwa,

kpa bwesenu kpuro nu kp̄ana nu ȳra wunen wusw̄aa.

¹¹ B̄e bwese tukunu, i swaa dakio i n̄o, b̄ēn b̄u ni, nu n̄ w̄llu ka tem taka kue. Nin tii nu koo kam kowa mam mam.

¹² Yinni Gusun̄wa u tem taka kua

ka win dam, ka win ȳru,

ma u w̄llu teria ka win bwisi.

* **9:14 d̄a kiku gagu** - D̄a kiku gera ba ra soku abusenti.

13 Wiya u ra de bukɔ gu se wɔllɔ,
kpa u woo seeyama saa gen wāa yerun di,
kpa guru winu nu nim kpaasina,
kpa guru maakinu nu kooa, kpa gura yu nɛ.
14 Tɔnu ù n ye kpuro mɛɛra, u ra biti
soorewa.

Sekuru ta ra maa sekobu mwɛwa
bà n ben bwāaroku ni wa.
Domi nu ñ kpɛ nu ko mɛ, nu ñ wɛsiaru mɔ.
15 Ba nu kuawa bu ka tɔmbu nɔni wɔke.
Nu ñ s̄aa gāanu. Nu koo kam ko s̄s̄o teeru,
dɔma te Yinni Gusunɔ u koo nu siri.
16 Gusunɔ, Isireliban Yinni u ñ s̄aa nge ni.
Domi wiya u kpuro taka kua.
Wiya u s̄aa win tɔmbun arumani.
Win yīsira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.

Yerusalemun wɔrumaa

ya turuku kua

17 Yeremi u nɛɛ,
bɛɛ Yerusalemugibu, wee, yibɛɛ ba bɛɛ
tarusi.

I seewo i bɛɛn yānu kpaasina.
18 Domi Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
u koo de yibɛɛ be, bu bɛɛ wɔri,
kpa bu bɛɛ gura bu ka bɛɛ da mi n toma.
19 Yerusalemugibu ba wuri wɔri ba mɔ,
sa kam kua. Wee, bɛɛn bosu kpɛa,
bɛɛn nɔni swāara banda.
Sa raa nɛɛ, k̄s̄a yā n sun deema,
sa ko kpī su ye ma.
20 Adama bɛɛn dia ya wɔruka.
Yen wɛɛ kpuro kasikira.
Ma ba bɛɛn bibu gura kpuro.
Goo sari wi u koo maa bɛɛn wuu seeya.

21 Yera Yeremi u nɛɛ,
bɛɛn kparobu ba kua gari bakasu.
Ba ñ Yinni Gusunɔ kasu.
Yen s̄na ba ñ kuure,
ma bɛɛ kpuro i yarina.
22 Wee damu gagu ga nɔoramɔ.
Tɔn dabira wee saa s̄s̄o yɛsan nɔm geu gian di,
bu ka Yudaban wusu kpeerasia,
kpa su ko gbeku bɔnun wāa yeru.

Yeremi u kanaru mɔ

ka win tɔmbun yīsiru

23 Yinni Gusunɔ, na yɛ
ma tɔnu kun kpɛ u win tii kpara
nge mɛ n weenɛ.
Goo sari wi u koo kpī u win tii swaa gea sure.
24 Yinni Gusunɔ, a man s̄ɛyasio saka s̄s̄o,
n kun ka m̄aru, kpa a ku ra man kam koosia.
25 A wunen m̄aru sureo
bwese ni nu ñ nun mɛm nɔwammen mi,
ni, ni nu ñ nun s̄amɔ.
Domi nu wunen tɔmbu Yakɔbun bweseru
kpeerasiamɔ,
nu ben tem bansu koosiamɔ.

*Isireliba ba Yinni Gusunɔn
arukawani kusia*

11

1 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi
s̄s̄owa. U nɛɛ,

2 a nɛn arukawanin gari nɔwɔ, kpa a
Yudaba ka Yerusalemugibu s̄s̄a nɛɛ,

3 nɛ, Yinni Gusunɔ, na gerua na nɛɛ,
b̄ruruowa wi u yina u nɛn arukawani yenin
gari na,

4 ye na raa ka bɛɛn baababa b̄kua sanam
mɛ na bu yara Egibitin di mi ba raa nɔni s̄s̄ore
too. Miya na bu s̄s̄owa na nɛɛ, bu nɛn gari
swaa dakio, kpa bu ko ye na bu s̄s̄owa. Saa
ye s̄s̄ora ba ko n s̄aa nɛn tɔmbu, kpa na n maa
s̄aa ben Yinni.

5 Nge meya kon ka nɛn nɔwɛru yibia te
na bɛɛn baababa kua na nɛɛ, kon bu tem wɛ
mɛ s̄s̄o tim ka bom mu kokumɔ. Tem meya i
waamɔ gisɔ.

Ma Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, ami.

6 Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄s̄owa u nɛɛ,
a gari yini geruo Yudaban wusu kpuro s̄s̄o ka
Yerusalemun nukurun swɛɛ kpuro s̄s̄o, a nɛɛ,
bu nɛn arukawanin gari swaa dakio kpa bu
yi mem nɔwɔ.

7 Saa dɔma tɛn di na ben baababa yarama
Egibitin di sere ka gisɔ, na ra n bu s̄s̄omɔwa
bu de bu man mem nɔwɔ.

8 Adama ba ñ nɛn gari yi swaa daki, bu sere
yi mem nɔwɔ. Ben baawure u win tiin ḡoru
k̄iru swīwa. Ma na dera b̄ori yin gari yi wāa
arukawani ye s̄s̄o, yi bu di.

9 Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄s̄owa u nɛɛ,
wee Yudaba ka Yerusalemugibu ba nɔwɔ tia
kua.

10 Ba wuru ben baababan yira s̄s̄o, be, be ba
yina bu nɛn gari swaa daki. Ma ba ka būnu
arukawani b̄kua ba nu s̄amɔ. Isireliba ka
Yudaba ba nɛn arukawani ye kusia ye na ka
ben baababa b̄kua.

11 Yen s̄na nɛ, Yinni Gusunɔ, kon de k̄s̄a
yu bu wɔri. Ba ñ yari k̄s̄a yen min di. Ba
koo man nɔwɔguru sue adama na ñ bu swaa
dakimɔ.

12 Yudaba ka Yerusalemugibu ba koo da bu
būnu soku ni ba yākunu koosimɔ. Adama
būnu ni, nu ñ bu faaba m̄ wahalan saa s̄s̄o.

13 Bɛɛ Yudaba, nge mɛ bɛɛn wusu su geeru
nɛ, nge meya bɛɛn būnu nu geeru nɛ. Nge mɛ
Yerusalemun swɛɛ yi geeru nɛ, nge meya yen
s̄aa yenu nu geeru nɛ, mi i ra būnu wi ba m̄
Baali s̄a.

14 Adama wunɛ Yeremi, a ku kanaru ko tɔn
ben s̄s̄o. Domi baa bà n man soka ben wahalan
saa s̄s̄o, na ñ bu wurarimɔ.

Isireliba ba s̄aa nge d̄aa

te ta ñ maa arufaani mɔ

15 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
bɛɛ nɛn tɔn be na k̄i,
mba i kasu nɛn s̄aa yerɔ.
Domi murafitira i ra n m̄.
I tamaa kon maa bɛɛn yākunu mwa,

kpa i kun maa nani sɔɔre?

I tamaa kon de i yari wahalan di?

¹⁶ Yellu i sāa nge nen dāa geeru,

te ta kpare ta maa bii geenu maruma.

Adama tē kon dāa te ka ten kāsai kpuro dɔɔ
meni subaru sɔɔ.

¹⁷ Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na raa
beɛ gira nge dāa. Nena kon de kōsa yu beɛ
deema beɛ Isireliba ka beɛ Yudaba, kōsa ye i
kua i ka nen mɔru seeyan sɔ. Domi i b̄uu wi
ba mɔ Baali yākunu koosimɔ.

Yeremin yenugibu

ba n̄un seesi

¹⁸ Yinni Gusunɔ u man sɔsɔi ye nen tɔmbu
ba man b̄okuammɛ. U man ben sanu sanusu
sɔsɔi.

¹⁹ Na raa bu naane s̄awa nge yāa te ba ka
dɔɔ bu go. Na n̄ ye kōsa ba man bwisikusimɔ,
ba mɔ, bu de bu dāa te sura ka ten marum.
Bu tu wuna wasobun suunu sɔɔn di kpa bu
ku maa ten ȳisuru nɔ.

²⁰ Adama wunɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
a s̄awa wi u ra siri dee dee.

Wuna a tɔnun ḡɔru ka win bwisikunu ȳɛ.

Wuna na nen weeweenu n̄omu s̄andia.

Na marawa n wa m̄ɔru ye kaa bu kōsia.

²¹ Ma Yinni Gusunɔ u n̄ɛɛ, wee ye u koo
Anatɔtugibu kua, be, be ba kasu bu nen
w̄aaru wuna ba mɔ, n ku Gusunɔn gari gere
ka win ȳisuru. Nā n maa yina, ba koo man go.

²² Yen s̄ɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni
u koo bu m̄ɔru kōsia. Ben aluwaasiba ba koo
gbi tabu sɔɔ, kpa ben bii tɔn durɔbu ka tɔn
kurɔbu bu gbi ḡɔɔrun sɔ.

²³ Domi u koo Anatɔtugibu n̄ani sw̄aaru
kp̄ɛɛwa w̄ɔɔ ḡɛ sɔɔ u koo bu m̄ɔru kōsia kpa
goo kun tiare be sɔɔ.

Yeremi

u Yinni Gusunɔ gari bikiamɔ

12

¹ Yinni Gusunɔ, a s̄awa gemgii baadomma,
na n̄ kp̄ɛ n nun siribu soku.

Adama ka m̄ɛ, na k̄i n nun ḡaanu bikia
wunen gem m̄ɛ sɔɔ.

Ye na bikiamɔ wee.

Mban s̄ɔna durumgiin w̄aaru ta ra n
kuuramɔ.

Mban s̄ɔna a ra de be ba n̄ nun naane s̄aa
ba n w̄aa b̄ori yendu sɔɔ.

² Wuna a bu duura nge d̄aru, ma ba nuuru
kua,

ba kp̄ɛa ba binu marumɔ.

M̄ɛya wunen gari ra n w̄aa ben n̄ɔwɔ.

Adama yi n̄ w̄aa ben ḡɔruɔ.

³ Yinni Gusunɔ, a man ȳɛ.

A man waamɔ ma a nen ḡɔru w̄ɛɛra,

a wa ma ga w̄aa ka wunɛ.

A tɔn k̄sɔ be wunɔ nge yāa ni ba ra mw̄ɛ bu
sake.

A bu s̄ɔru koowo a yi

t̄ɔɔ te ba koo tɔmbu gon sɔ.

⁴ Sere saa yer̄a ka n dera besen tem mu n
w̄aa nuku sankiranu sɔɔ. Wee yakasu kpuro
gberamɔ, ma gbeeku yeɛ ka gunɔsu gbimɔ
besen tem men tɔn k̄sɔobun sɔ. Domi ba
gerumɔ ba mɔ, a n̄ ben sanu sanusu waamɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u n̄ɛɛ,

Yeremi,

à n ka naasugibu duka mɔ,

ma a bu kp̄ana, a wasira,

am̄ona kaa ka kp̄i a ka dumigibu duka da.

À n b̄ori yendu mɔ sanam m̄ɛ tem mu alafia
m̄ɔ t̄ona,

am̄ona kaa ko Yuudenin daaru tà n nim yiba
ta yarimɔ.

⁶ Domi wunen mero bisibu ka wunen
yenugibu ba nun naane sarirun kom
kuammɛ. Wee ba nun n̄ɔḡiru suemɔ biruɔ.
A ku bu naane ko, baa b̄a n nun gari dori
s̄ɔɔmɔ.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu deri

⁷ Yinni Gusunɔ u n̄ɛɛ,

na nen sāa yeru deri. Na nen tɔmbu biru kisi,
be, be ba s̄aa nen arumani.

Wee be, be na k̄i m̄i, na bu yibereba n̄omu
s̄andia.

⁸ Domi ba man seesi nge gbee sunɔ

ge ga kukirimɔ dāa s̄ɔwɔ.

Yen s̄ɔna na n̄ maa bu k̄i nge yellu.

⁹ Ba kua nge gunɔ ge gunɔsu gasu su kasu su
di.

Kon gbeeku yeɛ kpuro soku yi na yi di.

¹⁰ Yibereɛ dabiru ba na nen tɔmbun temɔ ba
mu sanku,

nge m̄ɛ yaa sabenu nu ra gberun d̄ianu
sanku.

Tem m̄ɛ, mu raa w̄a,
adama ba n̄ ḡaanu deri mi.

¹¹ Ba tem m̄ɛ gosia nge tem saaram.

Wee mu saare nge t̄onu wi u ḡɔɔ sumɔ u nuki
sankire.

Tem m̄ɛ kpuro mu kam kua.

Goo sari wi u men weeweenu kua.

¹² Ka guunun wii kp̄iirɔ kpuro yibereba ba
ȳɔw̄awa.

Na dera tabu bu tem m̄ɛ kpuro wukiri.

Goo sari wi u w̄aa b̄ori yendu sɔɔ.

¹³ Wee ba d̄ianu duura, ma sāki kpia.

Ba tii wahala kua kam.

Sekura ba ḡa ne, Yinni Gusunɔn m̄ɔrun sɔ.

N̄ɔ mw̄ɛ te Yinni Gusunɔ

u bwese ni nu ka Isireliba sikerene kua

¹⁴ Yinni Gusunɔ u n̄ɛɛ, bwese ni nu ka
Isireliba sikerene, nu s̄awa tɔn k̄sɔobu. Nu
tem m̄ɛ m̄wa m̄ɛ n̄ɛ, Yinni Gusunɔ na Isire-
liba w̄ɛ mu n̄ s̄aa ben tubi. Wee ye na gerumɔ
bwese nin sɔ. Na n̄ɛɛ, kon nu wuka saa nin

tem di, kpa n Yudaba wuna nin suunu sɔɔn di.

¹⁵ Adama sanam me na nu wuka na kpa, kon maa nin wɔnwɔndu ko kpa n de nin baatere tu wura ten temɔ me ta tubi di.

¹⁶ Geema ba raa nen tɔmbu sɔɔsi bu bɔre ka bũu wi ba mɔ Baalin yĩsiru, adama ba n gɔru gosia, ba mɔ nge me n weene nen tɔmbu bu ko, kpa ba n bɔrumɔ ba n mɔ, ka ne, Yinni Gusunɔn wāaru. Saa yera kon de bu sina ka nuku dobu nen tɔmbun suunu sɔɔ.

¹⁷ Adama bwese te ta yina tu man mem nɔɔwa, kon tu wukawa kpa n tu kpeerasia. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Kpaka ye ba kua

ka wɛɛ damgii

13

¹ Yinni Gusunɔ u neɛ, ne, Yeremi, n doo n kpaka dwe kpa n ye sɛka pɔraɔ, adama n ku ye doke nim sɔɔ.

² Ma na kpaka ye dwa na sɛka pɔraɔ nge me u man sɔɔwa.

³ Ma Yinni Gusunɔ u kparam neɛ,

⁴ n kpaka ye suo kpa n se n da daa te ba mɔ Efaratiɔ kpa n ye bere mi, kpee woru gagu sɔɔ.

⁵ Ma na seewa na da na ye berua mi, nge me u gerua.

⁶ Ye n te, u maa neɛ, n wuro Efarati mi, kpa n kpaka ye suama ye u raa neɛ, n bere mi.

⁷ Ma na seewa na da na kpaka ye sua mi ya raa beruan di. Adama na deema wee, ya sankira ya ñ maa garu koorɔ.

⁸ Yera Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u neɛ,
⁹ nge meya u koo Yudaba ka Yerusalemuɓibun tii suabu kpeerasia.

¹⁰ U neɛ, ba sɔawa tɔn kɔsobu, ba ku ra wure bu win gari nɔ. Ben gɔru Kirun gariya ba ra n yɔrari, kpa ba n bũnu yiiramme ba n sɔamɔ. Ba koo kowa nge kpaka ye, ye ya ñ maa garu koorɔ mi.

¹¹ Nge me ba ra kpaka sɛke pɔraɔ, nge meya u raa Isireliba ka Yudaba kpuro sua u tii sɛke ba n ka sɔa win tɔmbu, ba n win yĩsiru sɔɔwa, ba n sɔa win buraru, kpa tɔmba n ñun siaramɔ ben sɔ. Adama ba ñ win gari wure. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔn mɔru

¹² Yinni Gusunɔ u ne, Yeremi sɔɔwa u neɛ, n doo n nen tɔmbu Isireliba sɔ ma wi, ben Yinni, u gerua u neɛ, tam bwāara wāawa tam sɔ. Adama ba n wisa ba neɛ, ba yɛ me,

¹³ saa yera kon bu sɔ n neɛ, mesuma wi, Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ, u koo de win mɔru yu ko nge tam me mu koo Yerusalemun tɔmbu kpuro go, ka sinam be ba sɔ Dafidin sina gɔna sɔɔ, ka yaku kowobu, ka win somɔbu, tem men tɔmbu kpuro gesi.

¹⁴ Kpa bu soona bu kɔsukuna, baaba ka bii, u ñ ben goon wɔnwɔndu mɔ. Gāanu maa sari ni nu koo ñun yɔrasia sere u ka be kpuro go.

Yinni Gusunɔ u tɔmbu

kirɔ mɔ ben tii suabun sɔ

¹⁵ Beɛ, Isireliba,
i swaa dakio i nɔ, ye na gerumɔ.

I ku maa tii sua,
domi Yinni Gusunɔ u ka beɛ gari mɔ.

¹⁶ I Gusunɔ beɛn Yinni beɛre wɛɛyo
u sere ka yam wɔkuru na

te ta koo de i sokukira guunu wɔllɔ.
Meya i yam bururam mara,

adama u koo de mu tĩra mam mam
kpa mu gosia yam wɔku bakaru

nge te ta wāa gɔribun wāa yera.

¹⁷ I kun gari yi swaa dakı,
kon da n swı bɔkuɔ beɛn tii sua bin sɔ.

Kon nani yĩresu yari n banda.

Domi ba koo beɛ Yinni Gusunɔn tɔmbu yoru
mweeri

bu ka da tem tukumɔ.

¹⁸ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u neɛ,
n sina boko ka win mero sɔɔwɔ n neɛ,

bu sino temɔ domi ben sina furɔsu wɔruka
si su sɔa ben buraru.

¹⁹ Wee, wuu si su wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru
gia Negebuɔ,

sin tɔmba doona kpuro,

ma wuu si, su kenua.

Goo sari wi u koo maa su kenia,

domi ba sin tɔmbu Yudaba gura kpuro sem
ba ka doona tem tukumɔ.

Ba Yerusalemun beɛre wuna

²⁰ Wunɛ Yerusalemu, a nɔni seeyo a wa,
wee, wunen yiberɛba ba wee sɔɔ yɛsan nɔm
geu gian di.

Mana tɔn be na raa nun nɔmu sɔndia ba wāa,
bɛn sɔ a raa beɛre mɔ.

²¹ Be ba raa nun sokumɔ yinni,
bà n nun seeyasiabu na, mba kaa gere.

Saa ye sɔra wuriribu bu koo nun deema
nge tɔn koo wi u yiire u kɔ u ma.

²² Kaa tii bikia gɔruɔ a neɛ, mban sɔna yeni ya
nun deema.

Wunen tota dabinun sɔna ba wunen bekuru
pota ka dam

ba nun sekuru doke.

²³ Etiopigii u koo kpı u win wasin gɔna kɔsi?
Musuku gbeku ga koo maa kpı gu gen

sansun bausu kɔsi?

Aawo.

Nge meya beɛ be i kɔsan dɔne mɔ,
i ñ kpɛ i gea ko.

²⁴ Yen sɔ, kon beɛ yarinasiawa
nge me woo ga ra yakasu yarinasiɛ gbaburuɔ.

²⁵ Wunɛ, Yerusalemu,
yɛn sɔ a ne, Yinni Gusunɔ duari,

ma a wunen naane doke weesu sɔɔ,
wee ye na nun yiye.

26 Kon wunen bekuru ghabia
 kpa bu wunen tereru wa.
 27 Na waamɔ sakararu ka kuuki yi a mɔ,
 sanam me a bɔnu gasirimɔ a sɔamɔ guunu
 wɔllɔ ka yakasa.
 Ya sɔawa gaa kɔsunu nen nɔni sɔɔ.
 Yen sɔ, wunɛ Yerusalemu, kaa kam ko à kun
 tii dɛɛrasie.
 Saa yerà a mara, a ka tii dɛɛrasia.

Nim gɔɔ bakaru

14

1 Sanam me nim gɔɔra waa, Yinni Gusunɔ
 u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,
 2 Yudaba ba gɔɔ wooru sɔ.
 Goo maa sari ben wuu marosun kɔnnɔsɔ.
 Wee ba wɔruka temɔ ba nuki sankire.
 Ma Yerusalemugibu ba nɔɔgiru sue ba faaba
 kanamɔ.
 3 Damgibu ba bwɛɛbwɛɛbu gɔrimɔ bu nim
 kasuma.
 Adama bà n dɔkɔ da ba ku ra nim wa.
 Ba ra gɔsiramɛwa ka koto gbebusu,
 kpa seku bakaru ta n bu mɔ, ba n wuswaa
 gɔanu wukiri.
 4 Tem mu besikira yèn sɔ gura kun nɛmɔ.
 Ma sekura gbee wukobu mɔ ba wuswaa
 gɔanu wukiri.
 5 Yaka bekusu sari.
 Batuma sɔɔra nennu ra ma
 kpa nu doona nu binu deri.
 6 Wee gbeeku ketɛkunu nu waa guunu wɔllɔ,
 nu wom gabirimɔ nge gbeeku bɔnu.
 Nin nɔni tonda yèn sɔ yakasu sari.
 7 Yudaba ba gerumɔ ba mɔ,
 baa me sa taare mɔ besen durum sɔ,
 Yinni Gusunɔ, a sun somiɔ wunen yɛsirun
 bɛɛren sɔ.
 Wee sa kua mɛm nɔɔ sariba, ma sa nun torari.
 8 Wunɛ wi bese Isireliba sa naane sɔa,
 wuna a ra sun faaba ko wahalan saa sɔɔ.
 Mban sɔna kaa n sɔa nge sɔɔ wi u sarɔ besen
 temɔ
 u kpuna wɔku teeru tɔna.
 9 Mban sɔna kaa n sɔa nge wi ba wari subaru
 sɔɔ,
 n̄ kun me nge tabu durɔ wi u kpuna u sun
 faaba ko,
 a sere waa besen suunu sɔɔ.
 Yinni Gusunɔ, ma sa wunen yɛsiru sɔɔwa,
 a ku sun deri.

10 Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua win
 tɔmbun sɔ. U nɛɛ, ba ra kã ba n yaayaare mɔ.
 Ba ku ra kpɛ bu sina bu tii nɛnɛ. Ba n̄ maa n̄n
 wɛremɔ. Û ben durum yaaye. Yen sɔna u bu
 sɛɛyasiamɔ.

11 Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,
 a ku tɔn be kanaru kua n ka bu gea kua.

12 Domi baa bà n nɔɔ bɔkua, na n̄
 ben kanaru nɔmɔ. Bà n maa yaku dɔɔ
 mwaararuginu ka kɛnu ganu kua, na n̄ nu

mwaamɔ. Kon de bu gbiwa gɔɔrun sɔ ka kɛsi
 kɛsi bararun sɔ ka maa tabu sɔɔ.

13 Ma Yeremi u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ,
 wee wunen sɔmɔbu ba wunen tɔmbu sɔmɔ
 ba mɔ, ba n̄ tabu wasi. Gɔɔra kun maa durɔ
 ben temɔ. Kaa de ba n waaawa bɔri yendu sɔɔ
 ka toro sindu.

14 Yinni Gusunɔ u maa n̄n sɔɔwa u nɛɛ,
 weesa ba gerumɔ ka nen yɛsiru. Na n̄ bu gɔre,
 na n̄ bu wooda gaa wɛ. Mɛya na n̄ maa bu
 gari gɛɛ sɔɔwa. Kãsinu ka sian gari ka ben
 gɔrusun gari yi ba gerumɔ, ye kpuro weesa.

15 Yen sɔ, sɔmɔ be na n̄ gɔre mi, ba ka tɔmbu
 sɔmɔ ba mɔ, ba n̄ tabu wasi ben temɔ, gɔɔra
 kun durɔ mi, kon de bu gbi tabu sɔɔ, ka gɔɔrun
 sɔ.

16 Kpa tɔn be ba maa weesun gari sɔmɔ
 mi, ba n wɔruka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ gɔɔ te,
 ka taa bin sɔ. Ba n̄ goo wasi wi u koo bu sike,
 be ka ben kurɔbu ka bibu. Kon de ben nuku
 kɔsuru tu wɔriwa ben tii sɔɔ.

17 Yeremi u nɛɛ, Gusunɔ u man sɔɔwa n tɔn
 be sɔ n nɛɛ,
 nen nɔni yɛresu su kokumɔ bururu ka yoka,
 su n̄ yɔre.

Domɔ wahala baka ya nen tɔmbu deema.
 Ba bu so ba mɛɛra kua.

18 Nà n yara na da yakasa,
 na ra tɔn be ba gɔ tabu sɔɔn gonu wawa nu
 kpɛ.

Nà n maa wurama wuuɔ,
 kpa n deema tɔmba barɔ gɔɔrun saabu.
 Gusunɔn sɔmɔbu ka yaku kowobu
 ba ra n den sireɛwa tem me sɔɔ.
 Ba n̄ yɛ ye ba mɔ.

Isireliba ba Yinni Gusunɔ

suuru kanamɔ

19 Yinni Gusunɔ,
 a bese Yudaba biru kisiwa mam mam?
 A sun bwɛra yarawa?
 Mban sɔna a sun sɛɛyasiamɔ a mɛɛra mɔ
 ye ya n̄ bekuramɔ.
 Sa bɔri yendu mara, adama sa n̄ tu wa.
 Sa mara a sun bekiã, adama nɔni swãaru
 sɔɔra sa waa.

20 Yinni Gusunɔ, sa durum kua wunen mi.
 Sa tuba ma nuku kɔsura sa kua, bese ka besen
 baababa.

21 A wunen arukawani yaayo ye a ka sun
 bɔkua.

Wunen yɛsirun sɔ, a ku sun gem.
 A ku maa Yerusalemu funɛ wia
 mi a wunen sina gɔna yikogia yii.

22 Bũu goo sari wi u koo kpɛ u gura nɛɛsia,
 wollun tii, ta n̄ kpɛ tu gura nɛɛsia.
 Gusunɔ besen Yinni, wuna a ra de gura yu nɛ.
 Wuna sa maa naane sɔa. Domi wuna a ra ye
 kpuro ko.

15

¹ Yinni Gusunə u Yeremi sɔwə u nɛɛ, na ñ nɛn tɔmbu Yudaba wɛnwɛndu kuammɛ, ba Mɔwisi ka Samuɛli bā n na nɛn mi, bu ka man suuru kana ben sɔ. Kon bu sɔwə n nɛɛ, bu doonə nɛn wuswaan di.

² Bā n maa wunɛ Yeremi bikia ba nɛɛ, mana ba koo da, kpa a bu wisi a nɛɛ, ba koo gbiwə. Gaba koo ben yaron gɔɔ gbi, gɔɔ wiya koo bu sua.

Gaba koo gbi tabu sɔɔ, gɔɔ wiya koo bu sua. Gaba koo gbi gɔɔrun sɔ, gɔɔ wiya koo bu sua. Kpa bu maa gabu yoru mwɛeri, yoo tera ba koo di.

³ Kon de kɛsinu nɛɛ yu bu deema. Ba koo gbi tabu sɔɔ, kpa bɔnu nu ben gonu gɛɛri, kpa gbeeku yɛɛ ka gunɔsu bu di mam mam.

⁴ Biti ka bɛrum koo bwese tukunu mwa bā n wa ye ya bu deema, ye Yudan sina boko Manase Esekiasin bii u kuan sɔ kpuro Yerusalemɔ.

*Yinni Gusunə**u koo Yudaba sɛyɛyasia*

⁵ Saa ye sɔɔ, Yerusalemɔ, wara u koo wunɛn wɛnwɛndu wa. Wara u koo nun wanyo kua.

Wara u koo na u bikia ye n nun mɔ.

⁶ Wee a man deri, ma a biru wura. Yen sɔ, kon nun nɔma doke n nun kpeerasia. Domi na wasira ka baadomman wɛnwɛn te na nun kuammɛ.

⁷ Kon nɛn tɔn be sarawa nge dobi wusun gbāra kɔnnɔsɔ. Kon de bu ben bibu bia, kpa n bu kam koosia. Domi ba yina bu ben swɛɛ kɔsi deri.

⁸ Kon de ben gɔminibu bu yani sɛɛri dabiru kera

yi yi wāa nim wɔkun goorɔ. Kon de yibɛrɛba bu na bu ben aluwaasiban mɛrobu wɔri sɔɔ sɔɔ gbāara.

Kpa nuku sankiraru ka bɛrum ben mɛro be deema subaru sɔɔ.

⁹ Wi ba raa bɛɛrɛ wɛɛmɔ yɛn sɔ u bii tɔn durɔbu nɔɔba yiru mara u wasikiramɔ.

U koo mam gbiwə sɛkum ka sɛku bakaru. Be ba tie, kon de yibɛrɛba bu bu gowa tabu sɔɔ.

Nɛ, Yinni Gusunəwə na yeni gerua.

*Yeremi u Yinni Gusunə**weweenu koosimɔ*

¹⁰ Yeremi u nɛɛ, nɛn mɛro, mban sɔna a man mara. Wee na kua bɔruru. Domi nɛn sɔna tem mɛn tɔmbu kpuro ba sikirinamɔ ba sannamɔ. Na ñ goon mi gāanu bɔkure, na ñ maa goɔ gāanu bɔkure.

Adama ka mɛ, ba man bɔrusiməwə kpuro.

¹¹ Ma Yinni Gusunə u nɛɛ, kon nun yakia wunen gean sɔ, kpa n nun wunen yibɛrɛba kamia wahala ka nuku sankiranun saa.

¹² Goo kun kpɛ u sisu bɔɔku, si su wee sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di ka sere maa sii gandu.

¹³ Kon de yibɛrɛba bu na bu tem mɛn arumani kpuro gura nɛn tɔmbun durum sɔ ye ba kua tem mɛ kpuro sɔɔ.

¹⁴ Kon de bu ben yibɛrɛba sɔ tem tukumɔ mi ba ñ yɛ.

Domi nɛn mɔru seewawa be sɔɔ nge dɔɔ.

¹⁵ Yera Yeremi u Yinni Gusunə wisa u nɛɛ, a kpuro yɛ.

A man yaayo. A ku man duari.

A be ba man nɔni sɔɔmɔ mɔru kɔsio.

A ku man go, wunɛ wi a suuru mɔ.

A yɛ ma wunen sɔna na sekuru sɔwə.

¹⁶ Wunen gari kpurowa na swaa daki.

Ma na yi doke gɔruɔ.

Yiya yi man nuku dobu wɛ.

Gusunə wɔllu ka tem Yinni,

a n yɛ ma wunen yɛsira na sɔwə.

¹⁷ Mɛya na ñ wure n sina ka tɔn yaa kasikiobu

su ka nuku dobu ko sannu.

Na tii gɔwawa na sɔ nɛ turo,

domi a dera nɛn mɔru seewa.

¹⁸ Yinni Gusunə,

mban sɔna na wahala mɔ sere ka tɛ.

Mban sɔna ya sɔa nge boo wi u ku ra kpe.

Yinni, kaa n man sɔawɛwə nge bwia ye ya ñ

naane mɔ,

ñ kun mɛ nge daa te ta ra nim kpe?

¹⁹ Ma Yinni Gusunə u Yeremi wisa u nɛɛ,

à n gɔsirama nɛn mi,

kon de a maa ko nɛn sɔm kowo.

À n wura a mɛm saarinu deri

kpa a gari arufaanigii gere,

kon maa nɛn gari doke wunen nɔwɔ.

N ñ mɔ wuna kaa gɔsira ben mi,

bɛya n weene bu wurama wunen mi.

²⁰ Kon de a n dam mɔ

nge gbāra te ba kua ka sii gandu.

Ba koo ka nun tabu ko,

adama ba ñ nun kamiamɔ.

Domi ko na n ka nun wāa n nun faaba ko.

²¹ Kon nun yakia tɔn kɔsobun nɔman di.

Kpa n nun wɔra be ba nuki sosun nɔman di.

Nɛ, Yinni Gusunəwə na yeni gerua.

*Gusunə u yina**Yeremi u kurɔ sua***16**

¹ Yinni Gusunə u Yeremi sɔwə u nɛɛ,

² a ku kurɔ sua, kpa a ku bibu ma tem mini.

³ Wee ye ya koo bii be ba koo marura tem mɛ sɔɔ deema, ka ben mɛrobu ka ben tundobu.

⁴ Barara ta koo bu go. Ba ñ bu gɔɔ swiiyamme. Ba ñ maa bu sikuma. Ba koo kowa taaki tem sɔɔ. Be ba tia kpa bu bu go tabu sɔɔ, ñ kun me, gɔɔru tu bu go, kpa gbɛeku yɛ ka gunɔsu ben gonu di.

⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, a ku du diru mi ba gɔɔ wooru sɔ a ka bu duura. Domi na nɛn bɔri yendu wuna tɔn ben min di. Na ñ ben kɪru mɔ, mɛya na ñ maa ben wɔnwɔndu mɔ.

⁶ Damgibu ka bwɛɛbwɛɛbu ba koo gbiwa. Ba ñ bu sikuma, ba ñ maa ben gɔɔ wooru sinama. Goo kun tii muririmɔ, goo kun maa kanimɔ ben gɔɔn nuku sankiranun sɔ.

⁷ Bɛn tɔmba gu mi, ba ñ goo wasi wi u koo ka bu dianu naawa u ka bu nukuru yemiasia. Goo maa sari wi u koo ka bu tam naawa u ka bu dam kɛ, baa ñ n ben mɛron na u gu, ñ kun mɛ, ben tundo.

⁸ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, yenu mi ba tɔɔ baka dim mɔ, a ku du mi, i di i na ka be sannu.

⁹ Domi nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na kon yam min nuku dobu kpeerasia bɛɛn nɔni biru. Ba ñ maa nuku dobut womusu ka be ba suanamɔn nɔɔguru nɔɔmɔ mi.

¹⁰ Sanam mɛ kaa tɔn be gari yi nɔɔsia, ba koo nun bikia bu nɛɛ, mban sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na bu nɔni swaa tenin bweserun gari sɔmɔ. Mba ba nɛ, Gusunɔ ben Yinni torari.

¹¹ Saa ye sɔɔra kaa bu wisi a nɛɛ, ben baababa ba man deri, ma ba da ba bɩnu sɔwa ba yiira nin nuurɔ, ma ba man biru kisi, ba ñ nɛn woodaba mɛm nɔɔwe.

¹² Ma ben tii ba kɔsa kua n kere ben baaba be. Wee ben baawure u yɔtari u win gɔrun kɪru kankam swii. Ba ñ nɛn gari swaa dakimɔ.

¹³ Yen sɔ, kon bu yara tem minin di, kpa bu da tem mi ben baababa ka ben tii ba ñ yɛ. Miya ba koo bɩnu sɔ sɔɔ ka wɔkuru. Domi na ñ maa bu durom gam kuamme.

Isireliba ba koo wurama

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yen sɔna tɔnu ganu sisi ñi sɔɔ ba ñ maa bɔrumɔ bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wɔaru wi u Isireliba yarama Egibitin di.

¹⁵ Adama ba koo bɔrewa bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wɔaru wi u Isireliba yarama saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di ka sere tem mi u raa bu yarinasian di. Domi kon de bu wurama ben temɔ mɛ na raa ben baababa wɛ.

Seeyasia bi bu wee

¹⁶ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee, kon yibereba seeya bu Isireliba mwɛeri nge mɛ susure kowobu ba ra swɛɛ mwɛeri. Yeniban biru, kon maa yibere gabu seeya bu bu wɔri bu go gungunu wɔllo ka guuno, ka sere maa kpee baaba sɔɔ nge mɛ taasobu ba ra yɛ wɔri bu go.

¹⁷ Domi nɛn nɔni yi ben sanu sanusu mɛera, sin gasu kun berua nɛn nɔni sɔɔ. Mɛya na maa ben toranu kpuro waamɔ.

¹⁸ Kon bu ben durum are wɛ mam mam. Domi ba nɛn tem disidi doke mɛ mu sɔa nɛn arumani, ma ba dera mu ben bɩun bwɔarokunu yiba ni nu ñ wɔaru mɔ.

Tɔmbu kpuro

ba koo Gusunɔ tubu

¹⁹ Yeremi u nɛɛ,

Yinni Gusunɔ, a sɔawa nɛn dam ka nɛn kuku yee damgiran, nɔni swɔarun saa. Wunen miya handunin goonu nɛn kpuron tɔmbu ba koo na,

kpa bu nɛɛ, weesa ben baababa ba swii.

Ben bɩnu nu ñ gɔanu sosi, nu sɔawa kam dirum.

²⁰ Tɔnu u koo kpɪ u tii kua ye u koo sɔ.

Adama ka gem, nu ñ sɔa Gusunɔ.

²¹ Yen sɔna, wunɛ Yinni Gusunɔ a nɛɛ,

kaa bu wunen dam sɔɔsi,

kpa bu gia ma wuna a sɔa Yinni Gusunɔ.

Yudaban durum

ka ben seeyasiabu

17

¹ Yudaban durum ya yorua ben gɔrusɔ.

Ya maa sɔɔsire ben yaku yenun kaanu sɔɔ.

Ma n sɔare ba ye yorua mi,

ka yorutii sisugia ka kpee te ta bɔbunu bo.

² Ya sɔawa seeda ye ya bu taare wɛɛmɔ.

Nge mɛya ben bɩu turanu ka ben bwɔarokunu

ka ben dɔa kubenu ka ben gungunu mi ba ra bɩu wi ba mɔ Asitaate sɔ,

ya maa bu taare wɛɛmɔ.

³ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ,

kon nɛn guu tɛn mi ba ra man sɔ,

ka ben dukia ka ben gbea

ka gungunu mi ba ra bɩnu sɔ

yibereba nɔmu beria, ben durum yen saabu

ye ba kua ben tem mɛ kpuro sɔɔ.

⁴ Ben toranun sɔna ba koo ben tem bia

mɛ mu sɔa ben tubi.

Kon bu ko ben yibereban yobu,

kpa bu da tem mi ba ñ yɛ.

Domi ba dera nɛn mɔru ya yabura nge dɔɔ.

Ya ko n maa yaburewa sere ka baadomnaɔ.

A kun tɔnu naane sɔa

⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔwa na nɛɛ,

bɔrigiwa wi u win gɔru sɩiya nɛn min di,

ma u tɔnu naane sɔa, u tɔsa wi sɔɔ.

⁶ U ko n wɔnwɔndu soorewa

nge dɔa kiki si su wɔa mi gɔanu ku ra kpi.

U ñ nuku dobu wasi.

U ko n wɔawa tem saaramɔ mi goo sari.

⁷ Adama domarugiwa wi u win naane doke nɛ, Yinni Gusunɔ sɔɔ,

ma win toro sindu ta wɔa nɛ sɔɔ.

8 Yēro ko n sāawa nge dāa te ta yō daarun gooro,
tèn gbini yi ku ra nim bie.
Dāa ten bweseru ta ku ra n yam susuru gara.
Ten wurusu ra n bekusu sāawa saa kpuro.
Sōo sāreren saa yā n na,
ta ku ra gbera, baa wōo ge gbeburu yōra.
Mēya ta ku ra maa marubu yōre.
9 Tānun gōru ga ra kōsa berewa.
Mēya gen barara ku ra bekure.
Goo u wāa wi u koo kpī u gen bwisikunu gia?
10 Nē, Yinni Gusunōwa
na ra tānun gōru ka win bwisikunu wēeri,
n ka nūn ye u kuan are wē.
11 Wi u dukia guramō ka swaa kōsa,
u sāawa nge kusu ge ga sīa tuka wee ye ga n
ka.

Dukia ye, ya koo nūn deriwa
win wāarun suunu suunuka sōo,
kpa u n sāa nge gari bōko win wāa dāakiru
sōo.

Yinni Gusunō turowa

u sāa wāarun bwia

12 Bēsen sāa yee dēeraru
ta sāawa nge sina kita yiikogiru
te ta wolle suare yellun di.
13 Yinni Gusunō, wuna bēse Isireliba sa yīiyō.
Be ba nun biru kisi, ba koo sekuru wa.
Be ba ka nun tondine, ba koo bu duari.
Ba ko n sāawa nge bēn yīsa ba yorua tua sōo.
Domi ba wunē Yinni Gusunō deri,
wunē wi a sāa nge bwia yēn nim mu wāaru
wēemō.

Yeremi u Yinni Gusunō

somiru kanamō

14 Yinni Gusunō, a man bekio,
kpa n wa n bekura mam mam.
A man faaba koowo kpa n faaba wa.
Domi wunē turowa na ra n siaramō.
15 Yinni Gusunō, wee, tōmba man bikiamō ba
mō,
mana nōni swāarun gari yi a bu sōowa mi, yi
woo.

I den bu wōrima.

16 Adama na n yīne n wunen tōmbu kpara.
N n nē, na sende nōni swāa ten tōru tu ka na.
Wunen tii, a yē mē.
A maa yē gari yi na yara nen nōn di kpuro.
17 Yen sō, a ku de na n maa berum soore
wunen sō,
wunē wi a sāa nen kuku yeru nōni swāarun
saa.
18 A de be ba man nōni sōomō bu sekuru wa.
Kpa nē, na kun tu wa.
A de bu diiri, kpa nē, na n wāa ka toro sindu.
A de nōni swāaru tu bu deema,
kpa a bu seeyasia n kpā.

Tōo wērarugirun bēere wēebu

19 Yinni Gusunō u nēē, Yeremi, a seewo a
da a yōra kōnnōwō ge ba mō tōmbun kōnnō mi

Yudaban sinambu ba ra ka du kpa bu ka yari,
kpa a maa da a yōra kōnnō si su tien mi.

20 Kpa a bu sō a nēē, be, Yudaba ka ben sunō
ka be, Yerusalemugibu, be kpuro be ba dumō
kōnnō sin min di, bu nē Yinni Gusunōgia
swaa dakio bu nō.

21 Na nēē, ba n tii se kpa bu ku raa sōmunu
sōbe tōo wērarugiru sōo. Bu ku raa maa nu
duusia Yerusalemun gbāra kōnnōsun di.

22 Bu ku raa mam nu yara ben yenusun di.
Bu ku sōmburu garu ko. Adama bu sanam
mē yiyo nē, Yinni Gusunōn sō nge mē na ben
baababa yiire.

23 Geema, ben baaba be, ba swaa taaya. Ba
n man swaa daki. Ba nen sōosinu yina.

24 Adama be, bā n man swaa daki ka gem,
ma ba n sōmunu ganu duusie Yerusalemun
kōnnōsun di tōo wērarugiru sōo, ma ba tōo te
yi nē, Yinni Gusunōn sō, ma ba n sōmburu
garu kue te sōo,

25 Saa yera sinam be ba sō Dafidin sina
gōnāo ka ben sina asakpōbu ba koo du
saa Yerusalemun kōnnō sin min di, ba n
tabu kekēba dua, be dumi gawe, kpa gabu
ba n dumi sōni. Mēya Yudaba kpuro ka
Yerusalemugibu kpuro ba koo maa du mi,
kpa Yerusalemu ya n tōmbu yiba sere ka
baadommaa.

26 Tōmba koo na nen sāa yera Yudan wusu
ka Yerusalemun baru kpaanu kpuron di ka
Benyameen tem di, ka sere maa guunun di
ka wōwin di, ka sōo yēsan nōm dwaru gian
di, tem mē kpuron di gesi, bu yāku dōo
mwaararuginu ko ka siarabun yākunu, kpa
bu ka kēnu na, kpa bu turare dōo doke mi.

27 Adama bā kun nen gari swaa daki, yi
na nēē, bu man tōo wērarugii te yiya, ma
ba dumō Yerusalemun kōnnōsun di, ba n
sōmunu sōowa, tōo wērarugii te sōo, saa yera
kon wuu ge dōo doke wi u n gbimō kpa be
kpuro bu dōo mwaara.

Yeremi u da mōmōn yenuu

18

1 Yinni Gusunō u Yeremi sōowa u nēē,
2 a seewo kpa a da mōmōn yenuu. Miya kon
nun gari sō.

3 A u seewa u da mōmōn yenu mi. U
deema wee u wekeru mō.

4 Weke te u mō mi, ta n gea kue. Ma u ten
sōn te sua u ka weke kpaaru kua te ta nūn
wēre.

5 Yera Yinni Gusunō u nēē,

6 mban sōna na n kpē n ka bēē Isireliba ko
nge mē. Wee nge mē mōmō wi, u sōndu sua
u nēni win nōmuo, nge mēya i maa wāa nen
nōmuo.

7 Gasa, na ra gere bweseru garun sō n nēē,
kon tu wuka n sura nge dāa, kpa n tu kam
koosia.

8 Adama bwese te, t̃a n ten daa k̃osa ta nuku k̃osuru deri, na ra tu deriwa na kun maa tu k̃osa kue.

9 M̃eya gas̃o, na ra maa gere bweseru garun s̃s̃ n ñe, kon tu seeya.

10 Adama bwese te, t̃a n k̃osa m̃o ma ta ñ nen gere swaa sue, na ku ra maa tu gea ye kue ye na raa g̃õru doke mi.

11 Yen s̃s̃, a Yudaba ka Yerusalemugibu s̃s̃o w̃o a ñe, ñe, Yinni Gusuño na s̃õru m̃o n ka bu k̃osa kua. Na yen kpunaa yi. N n m̃en na, ben baawure u win daa k̃osa derio u wurama nen mi.

12 Adama ba koo gere bu ñe, mban s̃õna ba koo k̃osi. Ben baawure u koo win bwisiku k̃õsunu sw̃iwa u ko ye u k̃i.

Isireliba ba Gusuño yina

13 Yinni Gusuño u ñe, Isireliba ba g̃aa k̃õsunu kua n sara. I bwesenu kpuro bikio, wara u yenin bweseru ñõre.

14 Nim mu ra kokubu kpe Libanin guunu w̃ollun di?

Daa te ta kokumo, ta ra nim gem kpe?

15 Adama nen t̃ambu ba man duari ba da ba b̃õnu turare d̃õ dokeamm̃e. Ya dera ba ñ ỹe ye ba m̃õ ben sw̃e s̃õ.

Ba ben yellun swaa dosu derim̃o, ma ba swaa kisi sw̃i.

16 Ba dera ben tem mu sankira. Ma t̃ambu ba bu ỹem̃o baadomma.

Wi u sar̃o mi gesi, ù n mu wa, u ra wiru kparewa.

17 Yen s̃õna kon de bu yarina yiberēban wuswaa

nge tua ye s̃õ yari yerun woo ga yarinasia. Kon bu biru kisi.

Na ñ bu m̃erim̃o sanam m̃e ba ñoni s̃õre.

Ba ñõ tia kua

bu ka Yeremi mwa

18 Yera t̃on be, ba ñe, su Yeremi ñõ tia kua su ñun mwa. Domi wooda kun gbim̃o baa ỹaku kowobu b̃a kun w̃aa. Bwisi kun kpeem̃o baa bwisigibu b̃a kun w̃aa. Gusunan gari kun gbim̃o ỹen s̃s̃ win s̃om̃oba sari. N n m̃en na, i na su ñun w̃ori su yaa kasiki, kpa su ku maa win gari ñõ su sere yi laakari ko.

19 Saa yera Yeremi u Yinni Gusuño kana u ñe, Yinni Gusuño, a man swaa dakio. A nen yiberēban gari yi ñõw̃o.

20 Kaa de gea yu g̃asira k̃õsa? Wee ba d̃ak̃o kpiriru gba bu ka man kp̃e s̃õ.

A yaayo ma na ỹõra wunen wuswaa ben s̃s̃, na ka nun gari kua kpa a ku maa ka bu m̃õru ko.

21 Yen s̃s̃, a de g̃õru tu ben bibu go.

A de bu ghisuku tabu s̃õ, kpa kur̃abu bu dur̃abu ka bibu bia, kpa bu ko g̃ominibu.

A de baranu nu dur̃o be go, kpa bu ben aluwaasiba go tabu s̃õ.

22 A de tabu kowo wuunu nu bu w̃ori. Kpa wuri yi ñõra ben ỹenus̃o.

Domi ba d̃ak̃o kpiriru gba bu ka man kp̃e te s̃õ.

Ba man yina beria nen swaa s̃õ.

23 Adama wuñe, Yinni Gusuño, a ben ñõsiñaa kpuro ỹe, ye ba kua bu ka man go.

Yen s̃s̃, a ku bu ben toranu w̃aka. A ku ben durum ye duari.

A de bu fukura wunen wuswaa. A bu s̃eeyasio wunen m̃õrun saa s̃õ.

Weke te ta k̃õsira

19

1 Yinni Gusuño u Yeremi s̃õw̃a u ñe, a doo m̃õm̃õn mi a boo dwe ge ba kua ka s̃õnu. Kpa a ỹaku kowo be ba bukure ka wuun guro gurobu m̃enna,

2 kpa i da w̃owa ye ba m̃õ Beni Hiñõmu ye ya w̃aa k̃õnñõ gen mi gia, mi ba ra wekenu m̃õm̃. Miya kaa ñõg̃iru sua a gari gere yi kon nun s̃s̃.

3 Kaa Yudaban sinambu ka Yerusalemugibu s̃s̃ bu swaa dakio bu ñõ ye ñe Gusuño, Isireliban Yinni, ñe wi na w̃ollu ka tem m̃õ na gerua. Kon de ñoni sw̃õaru tu na Yerusalem̃õ sere wi u ten gari nua kpuro, win swasu su sikari.

4 Domi ba man deri, ma ba yam mi disi doke. Ba b̃õnu turare d̃õ dokea mi, ni be ka ben sikadoba ka ben sinambu ba ñ ỹe. Ma ba t̃on dabinu go mi, be ba ñ g̃aanu kue.

5 Ba b̃õu wi ba m̃õ Baal̃i ỹaku yeru bania gunguru w̃oll̃o. Miya ba ra ka ben bibu ỹaku d̃õ m̃waaaruguru ko, ỹaku t̃en bweseru na ñ bu yiire, na ñ mam ten bwisikunu koore.

6 Yen s̃õna ñe, Yinni Gusuño na ñe, t̃õnu ganu sisi ni s̃õ ba ñ maa w̃owa ye sokum̃o Tofeti ñ kun m̃e Beni Hiñõmu. Ba koo ye sokuwa t̃on goo yeru.

7 W̃owa yen miya kon Yudaba ka Yerusalemugibun ñõ tia ye ba kua kam koosia, kpa n de yiberēba bu bu go tabu s̃õ. Kon de gbeeku ỹe ka guñõsu ben gonu di.

8 Kpa n de Yerusalem̃õ yu ko bansu si ba koo ỹe. Wi u sar̃o mi kpuro, ù n ye wa, u biti soora u wia ko ñoni sw̃aa ten s̃s̃.

9 Kon de yiberē be, bu bu ñoni s̃s̃ sere bu ben berusebu ka ben bibun gonun yaa di.

10 Yen biruwa wuñe Yeremi kaa boo ge k̃õra t̃on be ba ka nun da min wuswaa.

11 Kpa a ñe, ñe Gusuño, w̃ollu ka tem Yinni na ñe, kon bu yarinasia kpa n wuu ge k̃õsuku nge boo ge, ge ba ñ kp̃e bu maa s̃õm̃e. Tofetin w̃owa miya ba koo t̃ambu sike ỹen s̃s̃ ba ñ maa ayeru wasi gam.

¹² Meya kon tem me ka men tumbu kua, kpa Yerusalemu yu ko nge Tofeti.

¹³ Yerusalemugibun yenusu ka Yudaban sinambun yenusu, yenusu kpuro gesi mi ba ra būnu turare dṣo dokeye ka mi ba ra suru ka kperi ka sṣo sṣa, ka sere mi ba ra maa būnu ganu sṣa, si kpuro su koo disi duurawa nge Tofeti.

¹⁴ Yen biru, Yeremi u gosirama Tofetin di mi Yinni Gusunṣo u nūn gṣara u win gari gere. Ma u na u yṣra Yinni Gusunṣon sṣaa yerun yaaraṣo u tumbu kpuro sṣṣowa u nṣe,

¹⁵ Gusunṣo Isireliban Yinni wi u wṣllu ka tem mṣo u nṣe, wee u koo de kṣsa ye u raa gerua kpuro yu Yerusalemu ka yen wuu si su tie deema. Domi sin tamba swaa taaya, ba ṅ win gere nua.

Ba Yeremi dṣaa doke

20

¹ Yera sṣo teeru, Pasuri Imṣerin bii wi u sṣaa yṣku kowo u ka maa sṣaa Yinni Gusunṣon sṣaa yerun kṣsobun tṣnwero u nua ma Yeremi u yeniban gari gerua.

² Yera u dera ba nūn so, ma ba nūn dṣaa doke nge wiiru Yinni Gusunṣon sṣaa yerṣ, kṣnnṣ ge ba sokumṣ Benyamṣen kṣnnṣon bera gia.

³ Adama yen sisiru bururu, Pasuri u Yeremi dṣaa ye wuna. Ma Yeremi u nūn sṣṣowa u nṣe, Yinni Gusunṣo kun maa nun sokumṣ Pasuri. Yisi ten tubusiana bṣri yṣnda ka nun sikerene. Adama tṣe, u nun sokumṣ Magṣṣ Misabibu. Yen tubusiana nandabu ka nun sikerene.

⁴ Domi Yinni Gusunṣo u gerua u nṣe, u koo wunṣ ka wunen bṣrṣba nandabu kpṣṣe. U koo de bṣen yiberṣba bu bṣen gabu gṣo tabu sṣṣ, kpa a ye wa ka wunen nṣni. Kpa Babilonin sina boko u Yudaba gṣo kpa u gabu yoru mwṣṣeri u ka da Babiloniṣ.

⁵ U koo de yiberṣba bu Yerusalemun arumani gura, ka sṣma ye tamba kuan are kpuro, ka sere gṣaa gee ni nu wṣaa ye sṣṣ. U koo de bu Yudaban sinambun arumani gura, kpa bu ka ye kpuro da Babiloni mi.

⁶ Pasuri, wunṣ ka wunen yenugibu, ba koo bṣe yoru mwa bu ka da Babiloniṣ. Miya i ko i gbi, wunṣ ka be a gari weesugii kua, kpa bu bṣe sike mi.

Yeremi u Yinni Gusunṣo

weeweenu koosimṣ

⁷ Yinni Gusunṣo, a man kṣkura, ma na wunen gari wura.

A man sṣere a kamia.

Wee tṣru baatere

tambu kpuro ba ra n man yṣṣmṣwa, kpa ba n man gari bṣkṣ mṣ.

⁸ Nṣa n kṣi n gari gere, sere n nṣṣguru sua ka dam n nṣe, yiberṣba ba wee bu sun dam dore,

kpa bu sun kam koosia.

Yinni Gusunṣo,

tamba ra n man yṣṣmṣwa wunen garin sṣ baadomma.

⁹ Nṣa n nṣe, kon nun deriwa, na ṅ maa wunen gari kparamṣ, n da n sṣṣawa nge dṣṣo u wṣaa nen wasi sṣṣo u nṣn kukunu mṣnimṣ.

Kpa n kookari ko n ka tii marisi, adama na ku ra kpṣ.

¹⁰ Na nṣṣmṣ tṣn dabinu nu man kṣṣsa bwisikusimṣ.

Ba mṣ, nandabu wṣa baama.

Su ka win gari da wirugibun mi.

Be ba raa ka man nṣṣo tia sṣaa

ba mṣrimṣ nṣa n kon sokura.

Ba mṣ, sṣrṣkudo kon de bu man samba ko.

Kpa bu wa bu man mwa bu mṣru kosie.

¹¹ Adama na yṣ ma wunṣ Yinni Gusunṣo, a wṣaa ka nṣ

nge tabu durṣo damgii.

Yen sṣna be ba man nṣni sṣṣmṣ ba koo sokura.

Ba ṅ kpṣe bu man kamia.

Yen sṣna ba koo sekuru wa

kpa ba n win yaaye sere ka baadommaṣ.

¹² Wunṣ Gusunṣo wṣllu ka tem Yinni,

wunṣ wi a ra tanu wṣṣeri,

a ka wa ṅ n sṣaa gemgii,

kpa a n win bwisikunu ka win gṣrun gari yṣe, wuna kon de a nen yiberṣba mṣru kṣsie.

Domi wuna na tii nṣmu sṣndia.

¹³ I Yinni Gusunṣo siaro ka womusu.

Domi u ra wṣnwṣndo ware

saa tṣn kṣṣon nṣman di.

¹⁴ Tṣṣo bṣrigira tṣṣo tṣe sṣṣo ba man mara.

Tṣṣo te, tu ku domaru wa.

¹⁵ Bṣrurowa wi u da u nṣn tundo sṣṣowa u nṣe,

wee, ba nṣn bii tṣn durṣo marua.

Ma labaari ye, ya nṣn nuku doo bakabu wṣe.

¹⁶ Durṣo wi, u kam koowo

nge wuu si Yinni Gusunṣo u kam koosia

u ṅ sin wṣnwṣndu kue.

Kpa u wuri nṣo bururu,

kpa u tabun wurenu nṣo sṣṣo sṣṣo gbṣara.

¹⁷ Mban sṣna Gusunṣo u ṅ yande dere n gbi

sanam mṣe na wṣaa nen mṣron nukurṣ,

kpa nuku te, tu yande ko nen sikiru,

kpa na n wṣaa mi sere ka tṣe.

¹⁸ Mban sṣna na yara nen mṣron nukurun di, na ka sere wahala yeni ka wasi wuriri bini

waama,

ma nen wṣara wiru gooramṣo ka sekuru.

Yerusalemu koo kam ko

21

¹⁻² Sina boko Sedesiasi u Pasuri, Maakiyan bii, ka Sofoni, yṣku kowo Maseyan bii gṣra Yeremin mi, bu nṣn sṣ bu nṣe, u bu bikiaru kuo Yinni Gusunṣon mi, domi Nebukanṣsaa, Babilonin sina boko, u ka bu tabu mṣ. Sorṣkudo Yinni Gusunṣo u koo nṣn maamaaki

gaa kpare ben sɔ, kpa u wa u bu deri. Yera Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua.

³ Ma Yeremi u tɔn be wisa u nɛɛ, bu doo sina boko Sedesiasin mi bu nɛɛ,

⁴ ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, wee, u koo de ben tabu kowo be ba ka Babilonin sina boko ka win tɔmbu sannamɔ wuun biruɔ bu duki su bu wura wuu ge sɔɔ.

⁵ Kpa wi, Gusunɔn tii u ka be Yudaba sanna ka mɔru u bu win dam sɔsi,

⁶ u de bara kɔsuru tu hunde koniba kpuro wɔri tu go wuu ge sɔɔ, tɔmbu ka yaa sabenu.

⁷ Yen biruwa u koo sina boko Sedesiasi, Nebukanɛsaa nɔmu ɛria, wi ka win sɔm kowobu ka win tɔn be ba waa wuu ge sɔɔ, be ba gesi yara bararun di, ka tabun di, ka gɔɔrun di. Be kpurowa Nebukanɛsaa u koo go. U n̄ ben wɔn wɔndu m̄. U n̄ maa goo derim̄.

⁸ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa win tɔmbun s̄. U nɛɛ, wee, u bu swaa yiru yiyyamɛ, swaa yɛn mi waa waa, ka yɛn mi gɔɔ u waa.

⁹ Wi u koo gesi yɔra wuu ge sɔɔ, u koo gbiwa tabu sɔɔ, n̄ kun mɛ ka gɔɔru, n̄ kun mɛ ka bararu. Adama wi u yara u tii Babilonigibu wɛ be ba bu tarusi, yɛro koo win waa ru wɔra. Teya ta ko n̄ s̄a win arumani ye u kp̄ia u yara.

¹⁰ Domi u yɔrariwa u wuu ge kɔsa kua, n̄ n̄ m̄ gea. U koo gu Babilonin sina boko n̄mu sɔndiawa u gu d̄ɔ m̄ni.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Dafidin bweseru sɔɔwa

¹¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ameniwa wunɛ Yeremi kaa Yudaban sina bokon bweseru s̄. A nɛɛ,

bu nɛ, Yinni Gusunɔn gari nɔwɔ.

¹² Be, Dafidin bweseru,

ba n̄ da gem sw̄i baadomma.

Kpa bu be ba dam d̄re yakia

be ba bu dam d̄remɔn n̄man di.

B̄a kun kue mɛ,

nɛn m̄ru ya koo bu yabure

ben kom k̄sum s̄.

Ba n̄ maa kp̄ɛ bu ye go.

¹³ Kon Yerusalemugibu wɔri.

Be, be ba waa wɔwa sɔɔ kperun w̄lɔ,

baa b̄a n̄ gerum̄ ba m̄,

wara u koo kp̄i u du ben waa yero,

u ben kuku yeru turi.

¹⁴ Kon bu s̄eyasia nge mɛ ben kookoosu nɛ.

Kon ben sina kpaaru d̄ɔ m̄ni

te ba bana ka d̄a ye ba m̄ s̄eduru,

kpa ye ya ka tu sikerene kpuro yu d̄ɔ mwaara.

22

¹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a doo Yudan sina bokon yenuɔ kpa a bu gari yini s̄.

² A nɛɛ, wi, Yudaban sina boko, wi, wi u s̄ Dafidin sina gɔna, ka win bw̄abu ka win tɔmbu ka be ba gesi waa sina kpaaru mi,

³ bu nɛ, Yinni Gusunɔn gari yini swaa dakio bu n̄. Bu gem sw̄iyɔ. Bu be ba dam d̄remɔ wɔro be ba bu dam d̄remɔn n̄man di. Bu ku s̄bu ka ḡminibu ka gobekuban ḡanu mwa ka dam. Bu ku maa taare sarirugibu go yam mini.

⁴ B̄a n̄ wooda yeni mɛm nɔɔwa, gabu ben bweseru sɔɔ, ba ko n̄ bandu diiwa ba n̄ s̄ Dafidin sina gɔna yeni s̄ɔ. Ba koo du saa k̄nn̄ minin di ba n̄ dua tabu k̄k̄e sɔɔ ye dumi gawe, n̄ kun mɛ, ba n̄ dumi s̄ni, be ka ben bw̄abu ka ben tɔmbu.

⁵ Adama b̄a n̄ yina bu ye mɛn nɔɔwa, sere ka nɛ, Yinni Gusunɔn waa ru, sina kpa te, ta koo kowa bansu.

⁶ Wee ye na maa gerua Yudaban sina kpaaru s̄. Na nɛɛ,

baa mɛ na sina kpa te wa ta w̄a

nge d̄a s̄ɔ ge ga waa Galadi,

n̄ kun mɛ, nge Libanin guurun wii kpiiru,

ka gem kon tu bansu koosia.

Goo kun maa sinam̄ mi.

⁷ Kon tabu kowobu tabu ȳanu sebusia bu tu wɔri.

Kpa bu ten gbere yi ba kua ka d̄a ye ba m̄ s̄eduru wukiri bu d̄ɔ doke.

⁸ Tɔn tuko dabinu ba koo sara wuu gen mi, kpa bu s̄ɔna bu nɛɛ, mban s̄na Yinni Gusunɔ u wuu boko geni kua m̄sum.

⁹ Kpa bu bu wisi bu nɛɛ, gen tɔmbu ba wi, ben Yinnin arukawani kusiawa, ma ba da ba b̄nu s̄am̄.

Ye Yinni Gusunɔ u gerua

Salumun s̄

¹⁰ B̄ɛɛ Yudaba,

i ku wuri ko Yosias̄i wi u gun s̄.

I ku maa win ario ko.

Adama i wuri koowo Salumun s̄,

wi ba yoru mwa ba ka da tem tukum̄.

Domi u n̄ maa wee.

Meya u n̄ maa tem mɛ wasi

mi ba n̄n mara mini.

¹¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Salumu, Yosias̄i Yudaban sina bokon biin s̄, wi u bandu dii win baan ayero. U nɛɛ, u doona, u n̄ maa wee.

¹² U koo gbiwa d̄esiru sɔɔ mi ba ka n̄n da mi, u n̄ maa tem mɛ wasi.

Yinni Gusunɔ

u Yoyakimu gerusi

¹³ Yeremi u Yoyakimu sɔɔwa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wunɛ Yoyakimu, b̄rurowa a s̄a.

Wee a wunen sina kpaaru bana,
adama a ñ gem swīi.

A tu gidambisaba sosia
adama ye n weene a tumbu kua,
a ñ bu kuamme.

A ra gabu sɔmburu koosie kam.
A ku ra bu ben kɔsiaru wē.

14 Ma a nee, kaa tii sina kpaɔ bakaru baniawa
kpa ta n gidambisa baka mɔ.

Ma a fɛnentiba doke,
a ten gani dāa gea ye ba mɔ sɛduru wukiri.
Ma a tu swērasia kom kom a ka sɔsi ma sina
kpaara.

15-16 Yēn sɔ a ka sina kpaɔ te sɛduruba bana,
yeya n dera a sāa sina boko?

Wunen baaban tii u ñ sāa sina boko ro?
U ra diwa kpa u nɔ nge baawure,
adama u ra baawure kuewa ye n weene u ko.
U ra sāraru ka wɔnwɔndobu siriewa dee
dee.

Yen sōna ye kpuro ya nùn koorɔ dee dee win
wāaru sɔɔ.

Wi u maa mɔ nge mɛ,
wiya u wi, Yinni Gusunɔ yē ka gem.

17 Adama wunɛ, wunen tiin arufaaniwa a
kasu.

A kasuwa a taare sarirugibu dam dɔre
kpa a bu go.

18 Yen biru, Yeremi u maa nee, wee ye
Yinni Gusunɔ u gerumɔ Yoyakimu, Yosiasin
bii, Yudaban sina bokon sɔ. U nee,

ù n gu, ba ñ nùn gɔɔ swīiyamme bu nee,
waiyo nen mɔɔ!

Waiyo nen sesu!

Waiyo nen yinni!

19 Adama ba koo win goru gawawa bu yara
Yerusalemun di
bu sike nge yaa saberu.

Yerusalemu ya koo sekuru wa

20 Yeremi u nee,

wee ye Yinni Gusunɔ u gerua.

U nee, beɛ Yerusalemugibu,
i doo i yɔ guu te ba mɔ Libaniɔ,
ka Basanin guurɔ,

ka Abarimun gungunu wallo,
kpa i kuuki ko i nɔɔguru sua.

Domi be i ka arukawani bokua ba munkira.

21 U beɛ kirɔ kua sanam mɛ i wāa bəri yendu
sɔɔ,

adama i nee, i ñ nùn swaa dakimɔ.

Nge mɛya beɛn daa ya sāa saa beɛn piiburun
di,

i ku ra nùn swaa daki.

22 Tē, beɛn kparobu ba koo ka woo doona

kpa be i ka arukawani bokua
bu bu yoru mwɛeri bu ka da tem tukumɔ.

Saa ye sɔara i ko i sekuru wa,
beɛn kom kɔsum sɔ.

23 Bɛɛ Yerusalemugibu,

beɛ be i sɔ sɛɛ beɛn dii buranu sɔɔ

ni i kua ka Libanin dāa gea,

amona beɛn weeweenu ko n ne,
sanam mɛ wuriribu koo beɛ deema
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.

Yinni Gusunɔ

u Yoyakini sirimɔ

24 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nee, kaa
Yoyakini, wi ba maa mɔ Yekonia, Yoyakimun
bii, Yudaban sina boko sɔ a nee, sere ka nen
wāaru, baa ù n sāan na nge taabu nen nɔm
geuɔ, kon nùn wuna min di.

25 Kon nùn win yibereba nɔmu sɔndia,
be, be ba kasu bu nùn go. Kon nùn bu
nɔmu sɔndia be, bèn berum u mɔ mi. Beya
Nebukanesa, Babilonin sina boko ka win
tabu kowobu.

26 Kon bu kɔ, wi ka win mero wi u nùn
mara. Kpa bu ka bu da tem tukumɔ mi ba ñ
bu mara. Miya ba koo gbi.

27 Saa gaa sɔɔ, ba ko ba n kī bu gɔsirama ben
temɔ adama ya ñ koorɔ.

28 Gaba koo bikia bu nee, Yoyakini wi, u
sāawa nge weke te ta kɔsire, ñ kun mɛ, nge
gāa ni goo kun maa kī? Aawo. N n men na,
mban sōna ba wi ka win bweseru tem yara
ma ba ka bu da sere mi ba ñ yē.

29 Ma Yeremi u nee, nen temgibu, i nɔɔwɔ
ye Yinni Gusunɔ u gerua.

30 U nee, i durɔ wī garisio wi u ñ kooramɔ
win wāaru sɔɔ. U ko n sāawa nge wi u bibu
bia, domi win bweseru sɔɔ, goo kun maa
sinamɔ sina gɔna sɔɔ u Yudaba kpaara.

Kparo kɔsobu

23

1-2 Gusunɔ Isireliban Yinni u nee, bōruroba
kparo be ba nen tambu goomɔ, ma ba bu
yarinasiamɔ nge yāa kparo kɔsobu. Na maa
nee, wee ba nen tumbu gira, ba bu yarinasia
ba yina bu bu nɔari. Yen sɔ, kon bu seeyasia
ben nuku kɔsu ten saabu.

3 Kpa n nen tɔn be ba tie mwɛerima tem
kpuron di, mi na raa dera ba yarine, n ka bu
wurama ben temɔ, kpa bu marura bu dabia.

4 Ne, Yinni Gusunɔ kon bu kparo kpaobu
wē be ba koo bu kpara. Ba ñ maa nandamɔ
berum sɔ. Baa ben turo kun maa biaramɔ.

5 Wee saa ya sisi

yè sɔɔ kon gemgii goo seeya Dafidin bwe-
serun di

nge dāa kpīi pɔtura,

kpa u n bandu dii ka baadommaɔ.
U koo tɔn be kparawa ka bwisi gee.

Kpa u gem sɔsi tem mɛ sɔɔ.

6 Win waati ye sɔɔ,

Yudaba ba koo faaba wa.

Kpa u de Isireliba ba n wāa bəri yendu sɔɔ.

Kpa ba n nùn sokumɔ ba n mɔ,

Yinni Gusunɔwa u sāa ben faaba kowo.

7 Yen sōna na nee, wee saa ya maa sisi yè sɔɔ
ba ñ maa bōrumɔ bu nee, ka Yinni Gusunɔn
wāaru wi u bu yarama saa Egibitin tem di.

⁸ Adama ba ko n da gerewa bu nee, ka Yinni Gusunon waaru wi u bu yarinasia sɔo yɛsan nɔm geu gia ka wusu gasu sɔo, ma u maa ka bu wurama min di, bu ka sina ben temo.

Gari yi Yeremi

u sɔmo weesugibu sɔowa

⁹ N n sɔmɔbun sɔn na, nen gɔru ga sankira too, ma na diirimɔ sere ka nen kukunɔ. Na sɔa nge wi tam mu goomɔ Yinni Gusunɔ ka win gari deerin sɔ, yi u man sɔowa u nee,
¹⁰ tɔmba yiba tem me sɔo, be ba sakararu mɔ. Kɔsa ba naa gire. Miya ben dam mu waa. Yen sɔna tem me, mu sankire, ma men kpara yee ni nu waa ghaburun bera gia nu gbera.

Domi u mu bɔrusi.

¹¹ Gusunon sɔmɔbu ka yaku kowobu ba sankire,

u wa ma ba nuku kɔsu kom mɔ sere ka win sɔa yero.

¹² Yen sɔna ben swaa ya koo wɔria, kpa yu bu yam tire.

U koo de bu bu bɔria,

kpa bu waruku saa ye u koo bu seeyasia u de wahala yu bu deema.

Wi, Yinni Gusunowa u yeni gerua.

Yudan Gusunon sɔmɔbun

kasan kpaaru

¹³ Yinni Gusunɔ u nee, kɔsa ye na wa nen sɔmɔbu ba mɔ Samaria, ya n ka nɔo geruru.

Domi buu wi ba mɔ Baalin yisira ba ka gari mɔ.

Ma ba nen tumbu Isireliba gerasia nen swaan di.

¹⁴ Adama kom kɔsum me na wa Gusunon sɔmɔbun suunu sɔo Yerusalemɔ, mu beonogim kere.

Ba sɔawa sakara kowobu,

ma ba weesu mɔ,

ba tɔn kɔsobu dam kemɔ bu ku ka ben kom kɔsum deri,

ma na be kpuro garisi nge Sodomu ka Gomoran tumbu.

¹⁵ Yen sɔna ne Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, na nen sɔmɔbu Yerusalemɔ sɔomɔ ma wee kon de bu daa kiku gagu * ge ga sosu di,

kpa bu nim me mu deɛ mɔ nɔ.

Domi beya ba dera tem men tumbu kpuro ba n maa man bere weɛmɔ.

Sɔmo weesugibu

¹⁶ Amenywa ne Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nee,

i ku maa nen sɔmo ben gari swaa daki.

Domi ba dera i yiyɔ ye i n wasi.

Ben tiin gɔrun bwisikuna ba gerumɔ, n n mɔ yi yi wee nen nɔn di.

¹⁷ Ba ra mam be ba man gemɔ sɔ bu nee,

na be gerua na nee,

ba koo bɔri yendu wa.

Kpa ba n be ba ben tii tiin gɔru kiru mɔ sɔomɔ ba n mɔ,

ba n kɔsa gaa wasi.

¹⁸ Yeremi u nee,

ben wara u ka Yinni Gusunɔ wesiana.

Nge ben wara u win gari nua u yi laakari kua.

¹⁹ Wee Yinni Gusunon mɔru ya koo na nge guru woo bɔko

kpa yu tɔn kɔsobu wɔri.

²⁰ Win mɔru ye, ya n suremɔ,

ma n kun mɔ u win himba yibia.

Amen biru, ya koo bere nen tambu yeeri.

²¹ Yinni Gusunɔ u nee,

sɔmɔ be, ba duki da, baa me na n bu gɔre.

Ba maa gari gerua, baa me na n ka bu gari kue.

²² Ba n daa nen gari swaa daki,

nen gariya ba koo raa kpara nen tambun suunu sɔo.

Kpa bu wa bu gɔru gɔsia bu ben kom kɔsum deri.

Yinni Gusunɔ

u waa yam kpuro

²³ Ne Gusunɔ, na wawaa yam kpuro, turuku ka tontondeɔ.

²⁴ Goo u koo kpi u kuke na kun nun wa?

Na wawaa yam kpuro, wɔllu ka temɔ.

Mba yakasu ka dobi

yi mɔosine

²⁵ Na nɔomɔ ye sɔmɔbu ba gerumɔ. Be ba gari weesugii mɔ ka nen yisuru ba mɔ, na ka bu gari kua dosu sɔo,

²⁶ sere saa yerɔ sɔmɔ beni ba ko n gari weesugii mɔ, kpa ba n nen tambu nɔni wɔkumɔ ka ben gɔrun gari.

²⁷ Ba kiwa ben dosu weesugisun gari yi de nen tambu bu nen yisuru duari nge me ben baababa ba raa man duari buu wi ba mɔ Baalin sɔ.

²⁸ Sɔmɔ wi u dosa u geruo ma u dosa. Wi na maa ka gari kua u yi tusio dee dee.

Ne, Yinni Gusunɔ na nee,

mba yakasu ka dobi yi mɔosine.

²⁹ Nen gari kun sɔa nge dɔo ro?

Yi n sɔa nge matalaka ye ya ra kperu kɔre ro?

³⁰ Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ, kon sɔmɔ be seeyasia, be, be ba ben winsim gari suamɔ ba ka gari weesugii mɔ.

³¹ Kon bu seeyasia be ba ben tii tiin gari suamɔ ba gerumɔ ka nen yisuru.

³² Kon bu seeyasia be ba ben dosu weesugisun tambu sɔomɔ. Ma ba dera nen

* 23:15 daa kiku gagu - A meerio 9:14.

tamba kōoramō ben wee si ka ben tōn biarun sō. Na ñ bu gōre, na ñ maa bu wooda wē. Meya ba ñ maa arufaani gaa mō tōn ben suunu sō.

Yinni Gusunōn gari

yi s̄awa s̄omunu

³³ Yinni Gusunō u Yeremi s̄ōwa u n̄e, tōn ben goō, ñ kun m̄e n̄en s̄omō goō, ñ kun m̄e yāku kowo goō ù n nun bikia u n̄e, mba ne, Yinni Gusunō na gerua, s̄omu n̄irā na bu s̄abi, kaa n̄un wis̄iwa a n̄e, bera ba s̄a n̄en s̄omunu. Adama kon bu biru kisi.

³⁴ Ben wi u gesi n̄ō wukia u n̄e, n̄e, Yinni Gusunō na bu s̄omunu s̄abi, kon ȳero seeyasiawa wi ka win ȳenugibu.

³⁵ Ye baawure u koo kp̄i u win winsim bikia, yera, u n̄e, mba Yinni Gusunō u gerua, mba u wisa.

³⁶ Adama bu ku raa maa gere bu n̄e, na bu s̄omunu s̄abi. Wi u ye gerua, win gari koo w̄ori win tii s̄ō. Domi ba n̄en gari temamōwa n̄e wi na s̄a ben Yinni wi u ra n w̄a, u dam kpuro mō.

³⁷ Kaa maa s̄omō be bikia a n̄e, mba ne, Yinni Gusunō na bu s̄ōwa. Mba na bu wisa.

³⁸ B̄a n maa nun wis̄iwa ba n̄e, n̄e, Yinni Gusunō na bu s̄omunu s̄abi, baa m̄e na n̄e, bu ku maa yen gari ko, a bu wis̄io a n̄e, ameniwa n̄e, Yinni Gusunō na gerua. Na n̄e, ³⁹ kon bu biru kisi kpa n bu duari, be ka ben wuu ge na raa be ka ben baababa wē.

⁴⁰ Kon maa bu seku bakarū doke te ta ñ duarirō sere ka baadommaō. Kpa ba kun maa beere mō t̄ombun n̄oni s̄ō.

Figie bii

ni nu w̄a birenu yiru s̄ōn gari

24

¹ Ye Nebukanesaa, Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko mwa ka win sina asakp̄abu ka ben d̄a d̄akobu ka ben sekobu, u ka bu da Babiloniō, saa ye s̄ōra Yinni Gusunō u Yeremi figie bii ni ba doke birenu yiru s̄ō s̄ōsi s̄a yerun k̄onnōwō.

² Bire nin teeru ta figie bii geenu yiba ni nu s̄a nge yen marum gbiikum. Ma teera ma bii k̄ōsunu yiba ni nu ñ diirō.

³ Ma Yinni Gusunō u Yeremi bikia u n̄e, Yeremi, mba a waamō mi. Ma u wisa u n̄e, birenu yiruwa na waamō, ni nu figie binu yiba. Ganu gea s̄a, ma ganu k̄ōsunu s̄a, nu ñ diirō.

⁴ Yera Yinni Gusunō u n̄n s̄ōwa u n̄e,

⁵ wee ye na gerua, n̄e, Gusunō Isireliban Yinni. Na n̄e, nge m̄e figie bii gee ni, nu ra t̄ambu w̄ere, nge meya kon Isireli be ba yoru mw̄era ba ka da Babiloniō m̄eri ka n̄onu geu.

⁶ Kon de bu wurama ben tem mini. Na ñ maa bu suramō, kon bu t̄asisiawa. Na ñ maa bu wukamō, kon bu girawa n s̄ire.

⁷ Kon bu ḡōru kp̄ō wē, kpa bu gia ma n̄ena na s̄a kpuron Yinni. Ba koo wurama n̄en mi kpa ba n s̄a n̄en t̄ambu ba n man s̄amō.

⁸ Adama Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win sina asakp̄abu ka t̄on be ba tie Yerusalemō ka be kpuro be ba s̄ō tem m̄e s̄ō, ka sere be ba kp̄ikuru da Egibitiō, kon dewa ba n s̄a nge figie bii k̄ōsu ni nu ñ diirō mi.

⁹ T̄ambu b̄a n bu wa ba koo biti soora. Gee kon bu yarinasia kpuro, ba koo bu ȳewa bu bu yaakorū koosi kpa ba n w̄a sekuru s̄ō kpa ba n da ka ben ȳisiru t̄ambu b̄arusi.

¹⁰ Kon bu tabu surema ka ḡōru ka baranu sere bu ka ḡbi tem m̄e kpuro s̄ō, m̄e na be ka ben baababa wē.

Yudaban m̄em n̄ō sarirun are

25

¹ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun w̄ō n̄ese s̄ōra Yinni Gusunō u ka Yeremi gari kua Yudaban s̄ō. Ya s̄awa Nebukanesaa, Babilonin sina bokon bandun w̄ō gbiikuu.

² Ma Yeremi u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro s̄ōwa u n̄e,

³ saa Yosiasi, Amōn biin bandun w̄ō w̄akura itasen di, n ka ḡisō girari, yen w̄ō yenda itawa mi. Saa min diya na ra n beē Gusunōn gari s̄ōmō adama i ku ra man swaa daki.

⁴ Yinni Gusunō u ra n beē win s̄om kowobu gariamm̄e, bera win s̄om̄bu. U dera ba na na saa yee yellun di. Adama i ñ bu swaa daki, i ñ ben gari wure.

⁵ S̄omō be, ba ra n gerumō ba n m̄, i ḡōru ḡōsiō kpa i beēn daa k̄ōsa deri, kpa i wa i n w̄a beēn tem s̄ō, m̄e Yinni Gusunō u beē ka beēn baababa wē sere ka baadommaō.

⁶ I ku maa b̄ū goō yiira i n̄n s̄a. I ku Gusunōn m̄oru seeya ka beēn bw̄aroku ni i kua ka beēn tii, kpa u ku maa beē k̄ōsa gaa kua.

⁷ Adama Yinni Gusunōn tii u n̄e, i ñ n̄n swaa daki. I win m̄oru seeyawa beēn bw̄aroku ni i kuan s̄ō. Ma ya ka beē k̄ōsa naawa.

⁸ Yen s̄ōna wi, Gusunō w̄ollu ka tem Yinni u n̄e, ȳen s̄ō i ñ n̄n swaa daki,

⁹ yen s̄ōna u koo maa s̄ō ȳēsan n̄m geun t̄ambu kpuro gurama ka win s̄om kowo Nebukanesaa, Babilonin sina boko. Kpa bu beēn tem men t̄ambu w̄ori bu kam koosia, ka be ba beē sikerene kpuro. Tem m̄e, mu koo kowa bansu sere ka baadommaō. Wi u sarō mi, kpa biti yu n̄n mwa, sere u wia ko.

¹⁰ Ba ñ maa t̄ō bakanun womusu n̄ōmō mi, ka sere kurō kpaanun womusu. Meya ba ñ maa nambun w̄ōkinu n̄ōmō. Ba ñ maa fitilanu wasi mi.

¹¹ Tem me kpuro mu koo kowa bansu, kpa beɛ, win tɔmbu, i Babilonin sina boko yoru diiya wɔɔ wata ka wɔkuru.

¹² Adama wɔɔ wata ka wɔku ten biru, Yinni Gusunɔ u koo Babilonin sina boko ka win tɔmbu seesima ben tora ni ba kuan sɔ, kpa u ben tem kam koosia mu ko bansu sere ka baadommaɔ.

¹³ Bɔri yi u gerua tem men sɔ, ka sere yɛn gari ne, Yeremi na gerua na yorua tire te sɔɔ, bwesenu kpuron sɔ, yi koo koorawa.

¹⁴ Domi bwese damginu ka sinam damgiba koo bu yoru mwɛeri. Nge meya Gusunɔ u koo ka bu ben kɔsa kɔsie ye ba raa kua.

Gusunɔ

u koo bwesenu kpuro seɛyasia

¹⁵ Yinni Gusunɔ u win mɔru weesina ka tam me u doke nɔra sɔɔ u ne, Yeremi tii u neɛ, n ye mɔɔ kpa n de bwese nin mi u man gɔriɔ nu ye nɔ.

¹⁶ Bɔn wa ma u dera yibereba ba bu wɔri ba goomɔ, ba ko n bɔarimɔwa kpa ba n burisine nge wiirɔbu.

¹⁷ Yera na nɔra ye mwa Yinni Gusunɔn nɔman di. Ma na dera bwese nin mi u man gɔra nu win mɔru ye nɔra.

¹⁸ Na torua na ye Yerusalemugibu nɔrusia, ka Yudan wusu kpuron tɔmbu ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu, kpa Gusunɔ u wa u ben tem kam koosia kpa wi u sarɔ mi, u biti soora sere u wia ko. Kpa ba n da ka ye tɔmbu bɔrusi nge me ya kooraa tɛ.

¹⁹ Yen biru, na bwese ni nu tiegibu ye nɔrusia. Beya Egibitin sunɔ ka win sina asakpɔbu, ka win tɔmbu kpuro,

²⁰ ka bwese tuku ni nu waa Egibitɔ, ka Usan sinambu, ka Filisitiban sinambu, beya Asikalonigii, ka Gasagii, ka Ekoronigii, ka sere be ba maa tie Asidɔduɔ, ben sunɔ,

²¹ ka Edomuba, ka Mɔabuba, ka Amɔnigibu,

²² ka Tirin sinambu ka Sidonin sinambu, ka sere sinam be ba waa nim wɔkun bera gɔ,

²³ ka sere maa Dedanigibu, ka Temagibu, ka Busigibu, ka be ba ra wii baanun seri kɔni,

²⁴ ka maa Daarububan sinambu, ka bwesenu kpuron sinambu be ba waa gɔburɔ mi yani seeri waa,

²⁵ ka Simirin sinambu ka Elamun sinambu ka sere Mediban sinambu,

²⁶ ka sinam be ba waa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia kpuro, be ba waa turuku ka be ba toma.

Bwese ni nu gesi waa handunia sɔɔ, ni ka nin sinambu ba mɔru ye nɔra ma Babiloni ye ba maa mɔ Sesaki, yen sina boko u ye dakura.

²⁷ Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔwa n Isireliba sɔɔwa n neɛ, ameniwa wi, ben Yinni, wi u maa saa wɔllu ka tem Yinni u gerua. U neɛ, bu nɔruo sere yu bu go, bu siruku kpa bu

wɔruku sere bu kpana bu se yɛn sɔ u dera yibereba ba bu wɔri ba goomɔ.

²⁸ U maa neɛ, bwese nin garu tɔn yina tu nɔ ye na tu tii, n tu sɔɔwa n neɛ, tu nɔruo baa n n mɛren na. Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin woodawa.

²⁹ Domi u n win wuu Yerusalemu deri. N n men na, u koo bweseru garu deri? Aawo, u n derimɔ. Bwesenu kpuro sɔra u koo win mɔru sure. Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

³⁰ U maa man sɔɔwa u neɛ, n bu sɔɔwa n neɛ, wi, Yinni Gusunɔ u koo kukiri wɔllun di.

Win nɔɔ ga koo nɔra saa win waa yee deɛtarun di.

U koo win tem kukirisi.

U koo handuniagibu kpuro kukirisi

nge tɔn dabi te ta dɔnan gɛɛmɔ gberɔ.

³¹ Win kukiribu koo nɔra handunia kpuro sɔɔ.

Domi u tɔmbu kpuro sokumɔ win siri gɔburɔ.

Wi siribu di, u koo yɛro gowa ka takobi.

³² Wi Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u maa neɛ,

win siribu bu ko n sɔawa nge woo bɔkɔ

ge ga bwesenu kpuro gasirimɔ,

ga handunian goonu nne kpuro bukiane.

³³ Be Yinni Gusunɔ u koo de bu gbi siri bi sɔɔ, ba ko n teriewa baama handuniaɔ. Goo sari wi u koo ben gonu menna u sike, kpa bu ben gɔɔ swi. Nu koo kowa taaki tem sɔɔ.

³⁴ Beɛ, win tɔmbun kparɔbu,

i wuri koowo, i bindio temɔ.

Domi tɔra tunuma tɛ sɔɔ ba koo beɛ sakiri.

I ko i wɔruma i kɔsikira

nge tem mɔn weke buraru.

³⁵ I n kisiramɔ

domi i n kuku yeru wasi.

³⁶ Wee, kparɔ ben wuri yi koo nɔra

domi Yinni Gusunɔ u koo ben tem kam koosia

³⁷ ka win mɔru baka.

Tem me, mu waa bɔri yendu sɔɔ,

adama mu koo ko bansu.

³⁸ Nge me gbee sunɔ ga ra yari gen waa yerun di

gu ka dɔnanu kasu,

nge meya Yinni Gusunɔ u koo yari win waa yerun di,

u de bwesenu nu goona

kpa tem mu tɔmbu bia win mɔru bakan sɔ.

Yeremi u waa Yudaban

wirugibun wuswaaɔ

26

¹ Ye Yoyakimu, Yosiasin bii Yudan sina boko u bandu di, yen sɔɔ mɛɛ tera Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari yini kua u neɛ,

² ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua na neɛ, a yɔro saa yerun yaara mini. Tɔn be ba

koo na saa Yudan wusu kpuron di bu ka man sã, kpa a bu gari yi kpuro sã yi na nɛɛ, a bu sã. Baa yin tia a ku ra bure.

³ Bã n wura ba nun swaa daki, ma ba wura ben daa sã, ba ben kom k̄sum deri, k̄sa ye na ra ḡru doke n bu kua, kon ye deri.

⁴ A bu sãwã a nɛɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunã na gerua. Na nɛɛ, bu man swaa dakio bu nen woodaba swã ye na bu wẽ,

⁵ kpa bu ku nen garobun gari atafiru ko. Na ra be bu garie saa yellun di, adama ba ñ bu swaa daki.

⁶ Yen sã, kon sãa yee te kam koosia nge me na Silogiru kua, kpa n de bwesenu kpuro nu wuu gen yĩsiru sia n̄n n b̄ruma.

⁷ Yãku kowobu ka Gusunãn sãmõbu ka wuun tãmbu ba Yeremin gari yi nua yi u gerumõ Yinni Gusunãn sãa yerõ.

⁸ Ye u gari yi gerua u kpa yi Yinni Gusunõ u n̄n yiire u t̄n be kpuro sã mi, yera yãku kowo be, ka Gusunãn sãmõ be, ka sere wuun t̄n be ba tie kpuro na ba na n̄n s̄re. Ba gb̄asukumã ba m̄, kaa gbiwa.

⁹ Tãmbu kpuro ba na ba Yeremi menne Yinni Gusunãn sãa yeru mi, ba m̄, mban s̄na a gerumõ ka Yinni Gusunõ yĩsiru a m̄, sãa yee teni ta koo kam kowa nge Silogiru, kpa Yerusalemu yu ko bansu.

¹⁰ Ye Yudan wirugibu ba nua me, yera ba seewa sina kpaarun di ba da Yinni Gusunãn sãa yerõ, ma ba sina sãa yee ten k̄n̄nãwã ge ba s̄okumã k̄n̄nã kpã.

¹¹ Ma yãku kowo be, ka Gusunãn sãmõ be, ba wirugibu ka t̄n be ba tie kpuro sãwã ba nɛɛ, n weenewa bu durõ wini go. Domi gari kamwa u wuu geni gerusimã. B̄en tii i maa yi nua ka b̄en swaa.

¹² Ma Yeremi u wirugii be ka t̄n be kpuro sãwã u nɛɛ, Yinni Gusunãwã u man garima n ka gari ko sãa yee teni ka wuu genin sã, nge me i nua kpuro.

¹³ I ḡru ḡsio kpa i kom k̄sum deri. I Gusunõ b̄en Yinnin gari swaa dakio, kpa u k̄sa ye deri ye u raã k̄i u b̄e kua.

¹⁴ Adama ne wee b̄en n̄mã, i ka man koowo nge me n b̄e d̄ende.

¹⁵ I yẽ ma na ñ taare gaa m̄. Yen sã, ñ n man go, n̄n yem mu kua b̄e ka b̄en wuu gen s̄munu. Domi ka gem Yinni Gusunãwã u man garima n ka b̄e gari yini kpuro sã.

¹⁶ Yera wirugii be, ka t̄n be ba tie ba yãku kowo be, ka sãmõ be sãwã ba nɛɛ, n ñ weene su durõ wi go domi ka Gusunõ besen Yinnin yĩsira u gari yini gerua.

¹⁷ Ma wuu gen guro gurobu gabu ba seewa ba t̄n w̄ru ge sãwã ba nɛɛ,

¹⁸ Misee M̄resetigii u raã Gusunãn gari gerua Yudan sina boko Esekiasin waati u nɛɛ, ameniwa Gusunõ, w̄llu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ, ba koo Yerusalemu bwiiya nge gberu, kpa yu ko nge kpee ni ba suba,

kpa guu t̄n w̄llõ ba Yinni Gusunãn sãa yee te bana, tu d̄anu kpi n ko d̄ã sã b̄ko.

¹⁹ Yudaba ka ben sina boko Esekiasin wi, ba Misee wi go? Esekiasin wi, u ñ Yinni Gusunõ nasie? Nge u ñ Yinni Gusunõ duuru kan̄ ro? Ma Yinni Gusunõ u k̄sa ye deri ye u raã k̄i u bu kua. Yera i ko de b̄e, su tii durum baka yeni s̄bi?

Yoyakimu

u Gusunãn sãmõ Uri go

²⁰⁻²¹ N deema Yoyakimun waati ye sã, durõ goo maa wã wi ba m̄ Uri, Semaya Kiriati Yarimugii bii. Durõ wi, u ra gari gere ka Yinni Gusunãn yĩsiru. Ma u gari tee yi gerua win tii, wuu genin sã nge me Yeremi u gerua mi. Ma Yoyakimu ka win tabu durõbu ka maa win sina asakpõbu ba gari yi nua. Yera sina boko wi, u kasu u Uri go. Ye Uri u nua me, u b̄erum soora, ma u kpikuru sua u da Egibitio.

²² Yera Yoyakimu u Elinatani Akaborin bii gara Egibitio ka tãmbu gabu sannu bu ka Uri mwaama.

²³ Ma ba Uri wi mwaama ba ka n̄n na sina bokon mi. Ma u dera ba n̄n go ka takobi. Yera ba win goru kare mi ba ra t̄n dirobu sike.

²⁴ Adama Akikamu Safanin bii u ȳrawa ka Yeremi ma u yina bu t̄n be Yeremi n̄mu beria bu go.

Yeremi

u sugu s̄andi win seru w̄llõ

27

¹ Ye Sedesiasi Yosiasin bii, Yudaban sina boko u bandu di u kpa, n te fiiko, yera Yinni Gusunõ u ka Yeremi gari kua u nɛɛ,

² Yeremi, a tii suguba kuo ka maa w̄e a ye s̄be,

³ kpa a ye sãmõbu w̄ be sinam beni, Edãmuban sunõ, ka M̄abuban sunõ, ka Amaniban sunõ, ka Tirin sunõ, ka Sidonin sunõ ba gara Yerusalemu Sedesiasi, Yudaban sina bokon mi, kpa ben baawure u ka ye win yinni daawa.

⁴ Kpa a maa bu s̄bu ben yinnibu s̄bu nɛɛ, ne, Gusunõ, w̄llu ka tem Yinni, wi Isireliba ba sãamõ, na nɛɛ,

⁵ nena na tem taka kua ka tãmbu ka yee yi yi wã me sã, ka nen dam bakam. Wi na k̄i, wiya na ra mu wẽ.

⁶ Wee t̄e kon b̄en tem me kpuro n̄n s̄m kowo N̄bukanesaa, Babilonin sina boko wẽ. Kpa n de sere ka gbeeku yeyõ yi n̄n s̄mburu kua.

⁷ Bwesenu kpuro nu koo wi ka win bibu, ka win debum̄nu sã. Adama saa gaa koo na ye sã bwese damginu ni nu sinam damgibu

mə, nu koo ra win tii ka win temgibu yoru mwa.

⁸ Bweseru garu tà n yina tu Nebukanəsaa sã tu nùn yoru diiya, nɛ, Yinni Gusunə, kon de u bwese te tabu wəri. Kon maa tu bararu ka gɔ̄ɔru kpɛɛ, u ka kpī u tu kpeerasia.

⁹ N n mɛn na, bɛɛ, i ku maa bɛɛn sɔmɔbu swaa daki, ka bɛɛn sɔrobu ka bɛɛn tiin do-susu, ka bɛɛn gəri sokobu, be, be ba ra bɛɛ sɔ bu nɛɛ, i n̄ ko Babilonin sina boko sã.

¹⁰ Domi weesa ba gerumə, ye ya koo de n bɛɛ tondasia bɛɛn tem di kpa n bɛɛ kpeerasia.

¹¹ Adama bwese te ta wura tu Babilonin sina bokon sugu sɔbe, tu nùn yoru diiya, kon bwese te deri ten tem sɔ kpa tu gbɛa ko mi, ta n wãa. Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

¹² Ma Yeremi u maa gari tee yi Sedesiasi sɔɔwa. U nɛɛ, Sedesiasi, wunɛ ka wunɛn tɔmbu, i Babilonin sina bokon sugu dokeo, i nùn yoru diiya, wi ka win tɔmbu, kpa i wa i n wãa.

¹³ Mban sɔna kaa de bu wunɛ ka wunɛn tɔmbu go tabu sɔɔ, n̄ kun mɛ i gbi gɔ̄ɔru ka baranun sɔ nge mɛ Yinni Gusunə u gerua. U nɛɛ, bwese te ta yina tu Babilonin sina boko wiru kpīya ta koo gbiwa nge mɛ.

¹⁴ U maa nɛɛ, i ku sɔmɔ ben gari swaa daki, be, be ba bɛɛ sɔmɔ ba m̄, i n̄ Babilonin sina boko yoru diiyammɛ. Domi gari weesugiiya ba m̄.

¹⁵ N n̄ nɛ, Yinni Gusunə na bu gɔra. Ba gari m̄wa ka nɛn yisuru adama weesa ba m̄. I n bu swaa daki, kon bɛɛ girawa, kpa i gbi, bɛɛ ka be sannu.

¹⁶ Ma Yeremi u maa yāku kowobu ka tɔn be ba mɛnɛ mi, gari yi sɔɔwa. U nɛɛ, wee ye Yinni Gusunə u gerua. U nɛɛ, i ku bɛɛn sɔmɔbun gari swaa daki, be ba gerumə ba m̄, ba koo ka Yinni Gusunə sãa yerun dendi yānu wurama saa Babilonin di n n̄ tɛɛmɔ. Domi gari weesugiiya ba m̄ mi.

¹⁷ I ku bu swaa daki. I Babilonin sina boko wiru kpīyɔ, kpa i wa i n wãa. Mban sɔna i ko i de bɛɛn wuu geni gu ko bansu.

¹⁸ Yeremi u maa nɛɛ, sɔmɔ be, b̄ n sãan na Gusunə sɔmɔbu ka gem ma win gariya ba kparamə, bu nùn kanə, wī, wollu ka tem Yinni, u ku de bu yāa ni gura ni nu tie win sãa yerɔ ka Yudaban sina kpaarɔ ka Yerusalemu sɔɔ kpuro, bu ka da Babiloni.

¹⁹⁻²⁰ Domi sanam mɛ Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko yoru mwa ka win sina asakpɔbu, u n̄ gina dendi yāa nini gure, gbereba, ka boo sii ganduguu, ka gen sɔwaritii, ka dendi yāa ni nu tie Yerusalemu.

²¹ Wee ye Yinni Gusunə u gerua dendi yāa nin sɔ.

²² U nɛɛ, ni kpurowa ba koo gura bu ka da Babiloni. Miya nu ko n wãa sere win tii u ra ka de bu ka nu wurama min di.

Yeremi

ka Gusunə sɔmɔ Hanania

28

¹ Sedesiasin bandun wɔɔ nɛɛse te sɔɔ, yen suru nɔɔbuse sɔɔ, Hanania, Asurin bii, wi u sãa Gusunə sɔmɔ Gabaoniɔ, u ka Yeremi gari kua yāku kowobu ka tɔmbu kpuron wuswaaɔ, Yinni Gusunə sãa yerɔ.

² U nɛɛ, ameniwa Gusunə, Isireliban Yinni wi u wollu ka tem m̄ u gerua. U nɛɛ, u koo wigibu yara Babilonigibun yorun di, te ta sãa nge sugu ben wīno.

³ N ka ko wɔɔ yiru u koo de Nebukanəsaa u ka wi, Yinni Gusunə sãa yerun dendi yāa ni wurama, ni u raa gura u ka da Babiloni.

⁴ U koo maa de Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko u wurama, ka sere Yudaban tɔn be ba ka da Babiloni. Domi u koo bu yara Babilonin yorun di.

⁵ Yera Yeremi u Gusunə sɔmɔ Hanania wisa yāku kowobu ka tɔn be ba wãa Yinni Gusunə sãa yeru mi kpuron wuswaaɔ,

⁶ u nɛɛ, ami. Gusunə u de yu kooa nge mɛ a gerua. Kpa u de tɔn be kpuro bu wurama Babilonin di ka Yinni Gusunə sãa yerun dendi yāa ni.

⁷ Adama Hanania, a gari yini swaa dakio a nɔ, yi na gerumə wunɛn wuswaaɔ ka tɔn ben wuswaaɔ.

⁸ Gusunə sɔmɔ be ba gbia ba na yellun di, sa sere na, nani swāaru ka tabu ka baranun gariya ba bwese bakanu ka sina bokobu sɔɔwa.

⁹ Tɛ Gusunə sɔmɔ goo ù n seewa u bəri yendun gari m̄, amona tɔmba koo ka tubu ma Gusunəwa u yɛro gərima, ma n kun m̄ ye u gerua mi, ya kooa.

¹⁰ Yera Gusunə sɔmɔ Hanania u Yeremi sugu ye wuna ma u ye bɔka.

¹¹ Ma u tɔmbu kpuro sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunə u gerua. U nɛɛ, n ka ko wɔɔ yiru u koo Babilonigibun dam mɛ bua nge mɛ na sugu ye bɔka.

Ma Yeremi u win swaa mwa u n doonɔ.

¹² Sanam mɛ Hanania u sugu dāa ye wuna Yeremin wīrun di u bɔka u kpa, yera Yinni Gusunə u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,

¹³ a doo a Hanania sɔ a nɛɛ, u kpīa u sugu dāagia ye bɔka, adama u koo yen kəsire wa ye ya sãa sisugia.

¹⁴ Nɛ Gusunə, Isireliban Yinni, nɛ wi na wollu ka tem m̄, na nɛɛ, wee na sugu sisugia dokemə bwese ni kpuron wīno, kpa nu ka Nebukanəsaa, Babilonin sina boko yoru diiya. Ba a ka gbɛeku yɛɛyɔ, kon nùn ye nɔmu beriawa.

¹⁵ Yera Yeremi u Hanania sɔɔwa u nɛɛ, a swaa dakio a nɔ, Yinni Gusunə kun nun gɔre. Ka mɛ, a da a tɔmbu gari weesugii sɔɔwa, ma ba yi naane kua.

¹⁶Yen sɔ̄, tē, wee ye Yinni Gusunɔ̄ u gerua. U nɛɛ, u koo nun wuna tem minin di, domi wunen gari yi dera tɔmba nùn seesi. Kaa gbi gisɔku ge.

¹⁷Ma Gusunɔ̄n sɔmɔ Hanania wi, u gu wɔ̄ɔ gen suru nɔ̄ba yiruse sɔ̄.

Yeremi u Yuda be ba wāa

Babiloniɔ̄ tireru kua

29

¹Saa Yerusalemun diya Yeremi u bukurobu ka yāku kowobu ka Gusunɔ̄n sɔmɔbu tireru kua, tɔmbu kpuro gesi be Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko u yoru mwɛɛra u ka da Babiloniɔ̄.

²N deema saa ye sɔ̄, ba sina boko Yoyakini mwa kɔ̄ ka win mero ka win sɔm kowo be ba maatam kua, ka wirugibu be ba wāa Yerusalemuɔ̄ ka Yudan wuu si su tie sɔ̄, ka dāa dākobu ka sekobu.

³Wee saa ye sɔ̄, Sedesiasi, Yudaban sina boko u Eleasaa Safanin bii, ka Gemaria, Hilikiyan bii gɔriɔ̄ Nɛbukanesaan mi, Babiloniɔ̄. Ma Yeremi u bu win tire te wē. Wee ye tire te, ta gerumuɔ̄.

⁴Ta nɛɛ, Gusunɔ̄, wɔllu ka tem Yinni, u maa sāa bɛɛ Isireliban Yinni. Wiya u ka bɛɛ gari mɔ̄, bɛɛ be u dera ba yoru mwɛɛra ba ka da Babilonin temo.

⁵U nɛɛ, i dia banio kpa i n wāa ye sɔ̄. I gbea koowo kpa i yen dīanu di.

⁶I kurɔbu suo kpa i bibu ma. I de bɛɛn bii tɔn durɔbu bu kurɔbu sua bu bibu ma, kpa i bɛɛn bii tɔn kurɔbu durɔbu kē kpa ben tii bu maa kowara. I dabio mi i wāa mi, i ku kaara.

⁷I kasuo nge mɛ tem mɛ, mu koo ka kuura mi Yinni Gusunɔ̄ u dera i yoru dimɔ̄. Kpa i nùn kana tem mɛn sɔ̄, domi mù n kuura, bɛɛn tii i ko i kuurawa.

⁸Gusunɔ̄, bɛɛn Yinni wi, u maa nɛɛ, i ku de nen sɔmɔ be ba wāa bɛɛn suunu sɔ̄, bu bɛɛ nɔ̄ni wōke. I ku sɔrobu ka be ba bɛɛ bɛɛn dosusu tubusiamɔ̄ naane ko.

⁹Domi ba gerumuɔ̄ ba mɔ̄, wiya u bu gɔra, bu ka bɛɛ gari sɔ̄. Adama weesa ba mɔ̄, n ñ wi.

¹⁰U maa nɛɛ, wɔ̄ɔ wata ka wɔkurun baa yà n doona, u koo na u bɛɛ yara u ka wurama bɛɛn temɔ̄. Nge mɛya u koo ka win nɔ̄ mwɛɛru yibia.

¹¹Yinni Gusunɔ̄ u maa nɛɛ, u yē himba ye u yii bɛɛn sɔ̄. Himba gea, n ñ mɔ̄ himba kōsa. U koo de ye i yiyɔ̄ yu bɛɛ koora sia.

¹²Saa ye sɔ̄, ñ n nùn soka bɛɛn kanaru sɔ̄, u koo bɛɛ swaa daki kpa u bɛɛ wurari.

¹³I n nùn kasu ka bɛɛn gōru kpuro, u koo de i nùn wa,

¹⁴kpa u bɛɛ be ba raa yoru mwɛɛra mi, mennama saa tem kpuron di ka bwesenu kpuro sɔ̄n di mi u dera i yarine, kpa u bɛɛ gosiamia i wurama bɛɛn temɔ̄, min di u dera

ba bɛɛ gura. Wi, Yinni Gusunɔ̄wa u yeni gerua.

¹⁵U bɛɛ yeni sɔ̄mɔwa, domi i gerumuɔ̄ i mɔ̄, wiya u bɛɛ sɔmɔbu wē Babiloniɔ̄.

¹⁶Tē, wee ye u gerumuɔ̄ sunɔ̄ wi u sɔ̄ Dafidin sina gɔnaɔn sɔ̄, ka sere tɔn be ba wāa Yerusalemuɔ̄ be ba ñ yoru mwɛ ba ka de Babilonin sɔ̄.

¹⁷U nɛɛ, wee, u koo de bu bu tabu wɔrima kpa gɔ̄ɔru ka bararu tu bu wɔri. U koo bu wahala kpɛɛ kpa ba n sāa nge dāa marum mɛ mu kōsa ba yina bu di.

¹⁸Bà n duki yakura, u koo bu naa girawa ka tabu, kpa u de gɔ̄ɔru ka bararu tu bu wɔri sere bwesenu kpuro nu nanda nù n bu wa. Kpa u bu yarinasia bwesenu kpuro sɔ̄ kpa ba n da ka ben yīsiru tɔmbu bōrusi, ñ kun mɛ, bu ka goo gāa kōsunu sie, ñ kun mɛ gāa nanumginu, ñ kun mɛ, gāa sekuruginu.

¹⁹Domi ba ñ wi, Yinni Gusunɔ̄n gari swaa sue baa mɛ u ra n bu yi sɔ̄mɔ saa win sɔmɔbun nɔ̄n di. Wi, Yinni Gusunɔ̄wa u yeni gerua.

²⁰Adama bɛɛ be u dera ba gura ba ka da Babiloniɔ̄, i swaa dakio i nɔ̄ ye u gerumuɔ̄.

²¹U nɛɛ, Akabu, Kolayan bii ka Sedesiasi, Maseyan bii, be, be ba bɛɛ gari weesugii sɔ̄mɔ ka win yīsiru, u koo bu Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko nɔ̄mu beria kpa u bu so u go, bɛɛn nɔ̄ni biru.

²²Kpa bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i wāa Babiloniɔ̄, i tɔmbu yiru yen yīsiru sua i n da ka tɔmbu bōrusi, i nɛɛ, Gusunɔ̄ u nun kua nge Sedesiasi ka Akabu be Babilonin sina boko u sēɛwa dɔ̄ sɔ̄.

²³Domi tɔn be, ba gāa kōsunu kua, ba sakararu kua ka ben berusebun kurɔbu. Ma ba weesu kua ka wi, Yinni Gusunɔ̄n yīsiru, baa mɛ u ñ bu yiire. Adama u yē ye ba kua kpuro, u sāa yen seedagii.

Semayan tireru

²⁴⁻²⁵Gusunɔ̄ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem taka kua, u Yeremi gɔra Semaya, Nɛɛlamugiin mi. N deema Semaya wi, u raa yāku kowo Sofoni, Maseyan bii tireru mɔrisia ka sere yāku kowo be ba tie, ka Yerusalemugibu kpuro.

²⁶Ye u gerua tire te sɔ̄ wee. U nɛɛ, Sofoni, Yinni Gusunɔ̄wa u nun gɔsa a ka ko yāku kowo Yehoyadan ayero, kpa a Yinni Gusunɔ̄n sāa yeru kōsu. Goo ù n seewa u tii kua nge wiiri ma u tii sokumu Gusunɔ̄n sɔmɔ, kpa a nùn mwa a boke ka wēɛ damgii ka yɔ̄ni.

²⁷N n mɛn na, mban sōna a ñ Yeremi, Anatotugii mwɛ a seeyasie, wi u tii kua Gusunɔ̄n sɔmɔ bɛɛn suunu sɔ̄.

²⁸Wee, u mam sun goo gɔriama Babiloni mini u sun sɔ̄ ma sa ko yoru di mini n ka te. Yen sɔ̄, su be dia banio kpa sa n wāa ye sɔ̄, kpa su be gbea ko kpa su yen dīanu di.

²⁹Ma Sofoni u Yeremi tire te garia.

³⁰ Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u neɛ,

³¹ a be ba yoru mweera ba ka da Babiloni mi gari a neɛ,

³² wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua Semaya, Neɛlamugiin sɔ. Semaya wi, u beɛ gari sɔɔwa, adama na ñ nùn gari geɛ sɔɔwa beɛn sɔ. Wee tɛ u dera i weesu naane kua. Yen sɔ, ne, Yinni Gusunɔ kon nùn wɔri wi ka win bweseru kpuro. Ben goo kun maa wāaru dimɔ beɛn suunu sɔɔ. U ñ maa durom me wasi me kon nen tambu kua. Domi u dera ba man seesi.

Nɔɔ mweɛ ni Yinni Gusunɔ

u Isireliba kua

30

¹ Gusunɔ, Isireliban Yinni, u Yeremi sɔɔwa u neɛ,

² a gari yi kpuro yoruo tireru sɔɔ yi na nun sɔɔwa.

³ Na neɛ, tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon nen tambu Isireliba ka Yudaba yaklama yorun di, n ka bu wurama ben temɔ. Kon de bu wurama tem me na ben baababa wɛ sɔɔ, kpa mu ko begim.

⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa Isireliba ka Yudaban sɔ.

⁵ U neɛ, na nandabun kuuki nɔɔmɔ.

Tamba berum soore, ba ñ bɔri yendu mɔ.

⁶ I bikio kpa i nɔ tɔn durɔ ù n da yiire u ma. N n men na, mban sɔna na tambu wa

ba ben gāanu neni nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma. Mban sɔna be kpuron wuswaa burisine.

⁷ Anna a wahala baka wa ya wee.

Tɔɔ te, tɔɔ kɔsura. Ta ñ ka tɔru garu weene.

Te sɔɔra Isireliba ba koo nani swāa bakaru wa.

Adama ka me, kon bu faaba ko.

⁸ Yen tɔɔ te, ne, Yinni Gusunɔ, ne wi na wɔllu ka tem taka kua, kon ben sugu wuna saa ben wīnun di n bɔɔku kpa n wɛɛ yi ba raa ka bu sɔri kasuku, n ben yoru kpeesia. Ba ñ maa tɔn tukobu sāmɔ.

⁹ Ne, Gusunɔ ben Yinniwa ba koo sā, ka sere maa Dafidin kɔsire wi kon swīi ben sina gɔnɔɔ.

¹⁰ Beɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru,

beɛ be i sāa nen sɔm kowobu, i ku nanda, i ku diiri.

Wee, kon beɛ yaklama saa tem tukum di mi i yoru dii,

beɛ ka beɛn bibun bweseru.

I ko i wurama kpa i wɛra i n wāa bɔri yendu sɔɔ.

Goo kun maa beɛ tɔya mɔ.

¹¹ Domi ko na n ka beɛ wāa kpa n beɛ faaba ko.

Kon bwesenu kpuro kpeerasia nìn mi i raa yarine i wāa.

Adama beɛ, na ñ beɛ kpeerasiamɔ.

Kon beɛ seeyasiawa nge me n weene.

Domi na ñ kpɛ n beɛ deri n neɛ, i ñ gāanu kue.

¹² Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na maa beɛ Yerusalemugibu sɔɔmɔ.

Na neɛ, beɛn barara kpā,

beɛn mɛera ya ñ bekuramɔ.

¹³ Goo kun beɛn wɔnwɔndu mɔ u beɛn mɛera ye tim doke.

Tim gam sari me mu koo beɛn mɛera ye bekia.

¹⁴ Be ba raa ka beɛ arukawani bɔkua, ba ñ maa beɛ kasu,

domi na beɛ sowa nge me ba ra yibere so.

Na beɛ seeyasia ka dam beɛn durum dabunun sɔ.

¹⁵ Mban sɔna i mɛeran weeweenu mɔ ye i wa beɛn toranun sɔ.

I n yɛ ma beɛn durum bakan sɔna na beɛ yeni kua.

¹⁶ Adama be ba beɛ wɔri ba di, kon ben tii woriwa n di.

Be ba sāa beɛn yibereba kpuro

ba koo bu yoru mweeriwa.

Be ba beɛn yānu guramɔ,

kon de bu maa ben tiin yānu gura.

¹⁷ Adama beɛ, be ba raa mɔ i kam kua,

ma goo kun beɛn laakari mɔ,

kon beɛn mɛeran bosu bekia.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁸ Na wure na neɛ, wee, kon beɛ Isireliba Yakɔbun bweseru yara yorun di, kpa i wura beɛn yenusɔ.

Kon beɛn yenusun wɔnwɔndu ko,

kpa n beɛn wuu bani gen bansɔ

n beɛn sina kpaaru seeya n swīi mi ta raa wāa.

¹⁹ I ko i siarabun womusu ko ka nuku dobn kuuki.

Kon beɛ dabiasia, i ñ maa kaaramɔ.

Kon de bu beɛ beere wɛ, kpa bu ku beɛ gem.

²⁰ I ko i n sāawa nge yellu,

kpa i n da beɛn mennasu ko nen wuswaaɔ.

Kpa n be ba beɛ dam dɔremɔ kpuro seeyasia.

²¹ Beɛn turowa koo ko beɛn sunɔ.

Kpa n de u man susima,

domi goo kun kākɔ u man susi,

ma n kun mɔ na nùn soka.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²² Saa ye sɔɔra i ko i n maa sāa nen tambu,

kpa n ko beɛn Yinni.

²³ Wee, ne, Yinni Gusunɔn mɔru ya wee nge guru woo bɔko,

kpa yu tɔn kɔsobu wɔri.

²⁴ Nen mɔru ye, ya ñ suremɔ

ma n kun mɔ ya nen himba yibia.

Amen biru kpa yu beε yeeri.

Isireliba

ba koo gosirama yeŋuo

31

¹ Yinni Gusunɔ u neε, saa gaa sisi yè sɔɔ kon maa ko Isireliban bwesenu kpuron Yinni, kpa be, ba n maa sãa nen tɔmbu.

² Sanam me ba wãa gɔɔburɔ, na bu nen durom sɔɔsi, ben be ba yara tabun di, ba wee bu wɛra sere ka baadommaɔ.

³ Beε Isireliba, na beε nen tii sɔɔsi saa yellun di.

Na beε kɔwa sere ka baadommaɔ. Yen sɔna na beε nen durom derie.

⁴ Beε Isireliba, kon maa wure n beε swi, kpa i yɔra.

Kon de i beεn baranu so, kpa i yari i n yaamɔ be ba nuku dobu mɔn suunu sɔɔ,

⁵ i ko i maa resɛmba duure Samarin guunɔ, kpa i yen binu wa i sori.

⁶ Saa ya sisi yè sɔɔ wuun kɔsobu ba koo nɔɔgiru sua

Efaraimun guuru wɔllun di bu neε, i seewo su da Siɔniɔ mi Gusunɔ beŋen Yinni u wãa.

⁷ Yinni Gusunɔ u maa neε, i Yakɔbun bweseru taki kuo ka nuku dobu. I yɛɛrio ten sɔ te ta sãa bwesenun wiru.

I nɔɔgiru suo kpa i siarabun womusu ko. I neε, Yinni Gusunɔ u win tɔmbu Isireli be ba tie faaba mɔ.

⁸ Wee na ka bu wee saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

Na bu mennamɔ handunian goonu nɔnen di. Tɔn be, ba dabi.

Be sɔɔ, wɔkoba wãa ka yemɔbu ka gurigibu, ka be ba yiire ba kɔ bu ma.

⁹ Be wee ba wee ka swi, ba man kanamɔ. Ma na bu kpare na ka dɔɔ nim bwerɔ

ka swaa ye ya nɔ ne sɔɔ, mi ba n sokuramɔ.

Domi na sãawa Isirelin bweserun Baaba. Ma ta maa sãa nen bii yeruma.

¹⁰ Beε bwese tukunu, i ne, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio,

kpa i yi kpara i ka da sere mi n toma.

I neε, ne wi na Isireliban bweseru yarinasia, na kon maa tu menna, kpa n tu kɔsu nge me yãa kparo u ra win yãanu kɔsu.

¹¹ Domi ne, Yinni Gusunɔ na Yakɔbun bweseru yakia,

na tu wɔra saa wi u tu dam keren nɔmun di.

¹² Ba koo na Siɔnin guuru wɔllɔ,

ba n nuku dobu mɔ ka kuuki.

Ba koo duki na arumani ye ne, Yinni Gusunɔ na bu wɛn sɔ.

Yeya, dobi ka resɛm ka olifi ye ba ra ka gum ko, ka yãanu ka neε.

Ben bwɛra koo yemɔawa nge dãa gbaaru te ta nim waamɔ.

Ba n koo maa wahala ko.

¹³ Wɔndiaba ba koo nuku dobu ko, ba n yaamɔ.

Meya maa aluwaasiba ka durɔ tɔkɔnu ko n yɛɛrimɔ.

Domi kon ben nuku sankiranu gɔsia nuku dobu,

n bu nukuru yemiasia.

Kpa n maa ben nɔni swãaru gɔsia bɔri yendu.

¹⁴ Kon de nen yãku kowobu bu dĩa geenu di bu debu, kpa nen tumbu bu debu nen arumanin sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁵ Ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U neε, ba swi geε nɔɔmɔ Ramɔ.

Yɛro u sumɔ u weeweenu mɔ.

Ase, Raseliwa u sumɔ win bibun sɔ.

Ma u yinamɔ bu nɔn suuru kana domi bii be kpurowa ba gu.

¹⁶ Adama na neε,

u mario,

u win nɔni yiresu woko.

Domi u koo are wa ye u win bibu kuan sɔ.

Ba koo wurama yibereban tem di.

¹⁷ Ne, Yinni Gusunɔ na neε, win sia ya koo wɛra,

domi win biba koo wurama ben temɔ.

¹⁸ Na Isireliban nɔɔ nɔɔmɔ ba weeweenu mɔ, ba mɔ,

n de bu wurama nen mi ka gem.

Ba sãawa nge naa buu ge ga gen tii kpare, ma na bu seeyasia.

Domi nena na sãa Gusunɔ ben Yinni.

¹⁹ Ye ben laakari ya wurama, ma ba tuuba kua.

Ye ba ben toranu gia,

ma ba tuka ka sekuru

ye ba kua saa ben aluwaasirun din sɔ.

²⁰ Isirelin bweseru ta sãawa nge nen bii kɔnasi.

Meya na maa tu kuru sɔɔsi.

Domi nge mɛn nɔru na ten gari mɔ,

nge meya ten kuru ta ra n wãa nen gɔruɔ.

Nen bwɛra kun kpune ten sɔ.

Kon tu wɔnwɔn bakaru kua.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹ Beε Isireliba, i yireru koowo beεn swaa sɔɔ kpa i dãa gira.

I swaa ye laakari koowo ye i raa swi.

Beε Isireliba, i wurama beεn wusɔ.

²² Sere saa yerɔ i ko i n kɔɔre i n yaayaare mɔ, beε naane sariba.

Wee ne Yinni Gusunɔ, na gãa kpaanu kua temɔ.

Tɔn kurɔwa u koo durɔ kasu.

Arumani ye Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu wɛ

²³ Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua u nɛɛ, nà n ka Isireliba wurama saa yorun di, ameniwa ba koo gere Yudan tem kpuro sɔɔ bu nɛɛ,

Yinni Gusunɔ u guu te u gaɔsa Yerusalemuɔ domaru kuo,

mi gem mu wɔa.

²⁴ Yudaba kpuro, ka ben gbaa wukobu, ka be ba ra yaa sabenu kpare ba koo wuru bu sina ben tem wuu marosɔ ka men baru kpaanɔ.

²⁵ Domi kon wi nim nɔru ga mɔ nim wɛ, kpa win gɔru gu yemia. Kpa n de wi u wɔkanu wɔrimɔ gɔɔrun sɔ u di u debu.

²⁶ Saa ye sɔɔ, Yeremi u dom yanda, ma u mɛɛra u deema win dosu ge, ga dora.

²⁷ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee saa ya sisi yɛ sɔɔ kon de yaa sabenu ka tɔmbu bu yibu Isireliba ka Yudaɔ.

²⁸ Nge mɛ na raa bu wukura na surura nge dɔnu, na bu kɔsuka na kam koosia nge dia, nge mɛya kon maa wure n bu seeya n gira. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁹ Saa ye sɔɔ, ba ñ maa gerumɔ bu nɛɛ,

baababara ba resɛm gɔma di,

ma ben bibun nɔsu yaaya.

³⁰ Adama wi u win resɛm gɔma di, win nɔɔwa ga koo yaaya. Wi u maa durum kua, wiya u koo gbi.

³¹ Ne, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɔnu ganu sisi ni sɔɔ kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpaɔ bɔke.

³² Adama ya ñ ko n sɔa yɛn bweseru na raa ka ben baababa bɔkua sanam mɛ na bu nɔmu nenua na yarama Egibitin di. Ba ñ ye mɛm nɔɔwɛ, baa mɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na sɔa ben Yinni.

³³ Tɛ, arukawani kpaɔ ye wee, ye kon ka Isireliba bɔke. Ne, Yinni Gusunɔ, kon de nen woodaba ba n wɔa ben bwisikunu sɔɔ, kpa n ye yorusi ben gɔrusɔ. Kpa na n sɔa ben Yinni, kpa be, ba n maa sɔa nen tambu.

³⁴ Domi tɔmbu kpurowa ba ko n man yɛ saa bibun di sere ka bukurobɔ. Goo kun maa win winsim ñ kun mɛ win mɛro bisi goo keu mɔ u ka Gusunɔ gia. Kon bu ben durum wɔka, kpa n ku maa ye yaaya.

³⁵ Yinni Gusunɔwa u sɔɔ kua u ka yam dɛɛrasia sɔɔ sɔɔ.

Ma u suru ka kperi yi yi, yi ka yam dɛɛrasia wɔkuru.

U ra maa de nim kurenu nu se nim wɔkun di, kpa nu wɔki.

Win yisira Yinni Gusunɔ wi u wɔllu ka tem mɔ.

Wiya u gerua u nɛɛ,

³⁶ taka koora yeniba kpuro ya ñ koo kpe,

Isireliban bwesera koo maa kpe, kpa ta kun maa wɔa.

³⁷ U maa gerua u nɛɛ,

ma ba kpɔa ba wɔllun kpɔaru yira ba gia, ma ba dua temɔ ba men kpɛɛkpɛɛkun asansi gia,

saa yera u koo maa Isirelin bweseru kpuro yina kɔsa ye ba kuan sɔ.

³⁸ Wee saa ya sisi yɛ sɔɔ ba koo man bɛɛɛ wɛ bu Yerusalemu bani saa Hananɛlin di sere n ka da wuun gbɔarun kɔnnɔwa ge ba mɔ gani gɔmburun kɔnnɔ.

³⁹ Kpa bu maa wɛɛ demiamina min di bu yire bu ka da Garebun gunguro, kpa bu besira bu da sere Goatia.

⁴⁰ Wɔwa ye kpuro mi ba ra gonu sike kpa bu kubanu yari mi, ka gbea ye ya wɔa bera mi sere n ka da Sedoronin daara, ka kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeru gia, min di dumi yi ra ka du, yeba kpurowa ya ko n sɔa nɛ, Yinni Gusunɔgia. Ba ñ maa ye kɔsukumɔ sere ka baadommaɔ.

Yeremi u gberu garu dwa

32

¹ Yudaban sina boko Sedesiasin bandun wɔɔ wɔkuruse sɔɔ, Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua. N deema Babilonin sina boko Nebukanɛsaaan bandun wɔɔ yendu yiru sarisewa mi.

² Saa ye sɔɔra win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi, ma Yeremi u wɔa pirisɔm sɔɔ Yudaban sina kpaara.

³ Sedesiasi wiya u nɔn pirisɔm ye kpɛɛ yɛn sɔ u Gusunɔn gari gerua u nɛɛ, wee Yinni Gusunɔ u Babilonin sina boko wuu geni nɔmu beria kpa u gu kamia.

⁴ Sedesiasi kun maa kisiramɔ tabu kowobun nɔman di. Babilonin sina boko u koo nɔn nɔma turi, kpa bu waana nɔni ka nɔni bu gari ko.

⁵ Babilonin sina boko wi, u koo ka nɔn da Babilonia. Miya u ko n wɔa sere Gusunɔ u ka win gari ko. Yen sɔ, baa ñ n ka Babilonigibu tabu mɔ tɛ, i ñ bu kamiamɔ.

⁶ Yeremi u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔwa u nɛɛ,

⁷ wee, Hanameeli, Salumun bii, nen baan tundo turosini bii, u koo na u nɛɛ, n na n win gberu dwe Anatɔtuɔ, Benyamɛɛn temɔ. Domi nɛna n weene n tem mɛ yakia n tubi di.

⁸ Yera n koora nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. Hanameeli wi, u na nen mi pirisɔm dirɔ u nɛɛ, n win tem mɛ dweeyo mɛ mu wɔa Anatɔtuɔ Benyamɛɛn temɔ domi nɛna n weene n mu yakia n tubi di.

Saa ye sɔɔra na tuba ma Gusunɔwa u ki mɛ.

⁹ Ma na gbee te yakia ka sii geesun gobi wɔkura nɔɔbu ka yiru.

¹⁰⁻¹¹ Ma na seedagibu sua na tem men dwee tirenu yorua yiru na nen yireru doke

ten teeru wəllə na wukiri nge me wooda ya gerua ma na sii gee si sua na kilo sɔndi seedagii ben wuswaaɔ. Ma na tire ni sua

¹² Na Baruku, Neriyan bii, Maseyan debubu wɛ Hanamɛɛli ka seedagii be ba ben yirenu doke tire te sɔɔ ka sere maa Yudaba be ba waa pirisəm dii yaara min nɔni biru.

¹³ Be kpuron nɔni bira na maa Baruku sɔɔwa

¹⁴ Na nɛɛ, Isireliban Yinni wi u wollu ka tem mɔ, wiya u gerua u nɛɛ, u dwee tirenu yiru ye suo, te ba yirenu koosi, u da u nu doke wekeru sɔɔ kpa nu ku raa sankira.

¹⁵ Domi sɔɔ teeru tumbu ba koo maa dia ka gbea dwe tem me sɔɔ.

Yeremin kanaru

¹⁶ Sanam me na tem men dwee tire ni Baruku, Neriyan bii wɛ na kpa, na Yinni Gusunɔ kana na nɛɛ,

¹⁷ Yinni Gusunɔ, a wollu ka tem kua wunen dam bakam ka wunen yiikon saabu. Gaaunu sari ni a kpane.

¹⁸ A ra bwesenu durom kue sere ka nin bibun bibɔ. Adama baababa ba n tora, a ra ben bibu sɛɛyasie tora nin sɔ. Gusunɔ, a sɔawa Yinni boko, ma a dam mɔ. Wunen yisira wollu ka tem Yinni.

¹⁹ Wunen himba ya kpā, a maa dam mɔ a ka ye yibia. A ra n mɛera ye tumbu mɔ kpa a baawure kua nge me win kookoosu nɛ.

²⁰ A sɔm maamaakiginu kua sanam me besen sikadoba ba waa Egibitiɔ. Meya gisɔ a maa mɔ besen suunu sɔɔ Isireliɔ ka bwese ni nu tien suunu sɔɔ. Ma a yisuru yara nge me sa nɔmɔ gisɔ.

²¹ A wunen dam sɔɔsi, a sɔm maamaakiginu kua. Ma tumbu nanda. Yera ya dera a wunen tumbu yara saa Egibitin di.

²² Ma a bu tem me wɛ me a ben baabababɔ mwɛɛru kua ka bɔri, me mu tim ka bom yiba.

²³ Meya ba maa na ba tem me mwa mu kua begim. Adama ba n wunen gere mem nɔɔwe. Ba n maa wunen woodaba swii. Meya ba n maa kue ye a bu yiire. Saa yera a dera kɔsa yeni kpuro ya bu deema.

²⁴ Wee tɛ Babilonigibu ba gungunu bana bu ka wa bu wuu ge wari. Ba koo maa gu mwa, domi a bu gu nɔmu beria. Kaa de bu gu kamia ka tabu ka gɔru ka bararu. Meya ye a gerua kpuro ya kooro, Yinni Gusunɔ, a maa ye waamɔ.

²⁵ Wee wuu ge, ga waa Babilonigibun nɔma sɔɔ. Adama ka me, a man sɔɔwa a nɛɛ, n tem dweeyo ka gobi kpa n yi kɔsia seedagibun wuswaaɔ.

Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa

²⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa u nɛɛ,

²⁷ wee, nɛ Gusunɔ, na sɔawa handuniagibu kpuron Yinni. Gaaunu sari ni na kpane.

²⁸ Yen sɔna na nɛɛ, kon de Babilonin sina boko Nɛbukanesaa ka win tabu kowobu bu Yerusalemu nɔma turi. U koo maa ye mwa.

²⁹ Ba koo ye wari kpa bu ye dɔɔ meni kpa bu dia yèn wəllə Yudaba ba ra bũu wi ba mɔ Baali yākuru kue dɔɔ soku, ka sere mi ba ra tɔn tukobun bũu sã bu tam tãra. Domi yeba kpurowa ba ka nen mɔru seeya.

³⁰ Wee kɔsa Isireliba ka Yudaba ba ra n mɔ saa ben toren di. Ben ye ba mɔ kpuro ya ra nen mɔru seeyewa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³¹ Saa min di ba wuu ge swii, n ka girari gisɔ, gen tumbu ba ra nen mɔru seeyewa. Yen sɔna na n kɛ n gu wa nen wuswaaɔ.

³² Domi Yudaba ka Yerusalemugibu ka Isireliba, be ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu ka ben yaku kowobu ka Gusunɔn samabɔ, ba kɔsa kua. Yera ya nen mɔru seeya.

³³ Ba yina bu man mɛeri. Biruwa ba man kisi. Na bu keu kua saa yee yellun di. Adama ba yina bu nen sɔɔsiru nɔ.

³⁴ N n mam ye tona, ba maa ben bwarokunu duusiawa nen sãa yerɔ ba tu disi doke.

³⁵ Ba bũu wi ba mɔ Baali sãa yeru bania Beni Hinmun wɔwaaɔ. Miya ba ra ka ben bibu yaku dɔɔ mwaararuginu ko Mələkun sɔ. N deema na n bu yen gaa yiire. Na n mam bwisika bu kɔsa yenin bweseru ko ye ya dera Yudaba kpuro ba man torari.

³⁶ Nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nɛɛ, Yeremi, Yerusalemu ye i nɛɛ, ba koo Babilonin sina boko nɔmu beria mi, kpa u ye wori u kamia ka tabu ka gɔru ka bararu,

³⁷ wee, kon yen tumbu menna bu wura ye sɔɔ. Domi na raa ka bu mɔru kua gem gem, ma na bu yarinasia baama, adama kon de bu wurama mini kpa ba n waa bari yendu sɔɔ.

³⁸ Ba koo wure bu ko nen tumbu kpa na n maa sãa ben Yinni.

³⁹ Kon de ba n waa nɔɔ tia sɔɔ ba n kookoo teesu mɔ, kpa ba n man nasie baadomma. Yera ya koo de ba n nuku dobu mɔ sere ka ben bibun bibɔ.

⁴⁰ Kon ka bu arukawani bɔke ye ya kun kpeemɔ. Na n bu biru kisimɔ, kon bu gea kuawa, kpa n de ba n man nasie ben gɔruɔ kpa bu ku raa maa gɛra nen swaan di.

⁴¹ Ka nuku doba kon bu gea kua kpa n bu swii mam mam tem me sɔɔ ka gɔru tia.

⁴² Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, nge me na dera kɔsa baka ya tɔn be deema, nge meya kon maa de durom bakam mu na be sɔɔ mɛn nɔɔ mwɛɛru na kua.

⁴³ Yeremi, a gerua a nɛɛ, ba tem me Babilonigibu nɔmu beria. Wee, mu kua bansu. Tumbu ka yaa sabunu maa sari me sɔɔ. Adama miya tumbu ba koo wura kpa bu gbea dwe.

44 Ka gem ba koo gbea dwe baama kpuro ka gobi, kpa bu yen dwee tirenu ko, bu nu yirenu koosi seedagibun wuswaa. Ba koo gbea dwe Benyameen temo ka Yerusalemun baru kpaano, ka Yudan wuso, ka wuu si su waa guunun bera gia, ka si su waa wowi soo, ka si su waa soo yesan nom dwaru gia. Domi sin tan be ba raa yoru mwera mi, kon de bu wurama. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Noo mwee ni Yinni Gusuno

u kua Yerusalemun so

33

1 Yinni Gusuno u kram ka Yeremi gari kua sanam me u waa pirisam soo.

2 U nee, ne wi na ra n waa, ne wi na tem taka kua ma na mu neni, nena na nee,

3 a man sokuo, kon nun wurari. Kon nun gaa baka asiriginu soosi ni a ni ye.

4 Ne Gusuno, Isireliban Yinni, na gaanu mo ni na ki a no, Yerusalemun dia ka sere Yudaban sina kpaanun so, ni Babilonigiba wari ba surura.

5 Ma be ba ka Babilonigii be tabu kua, ben gonu yiba wuu ge soo, nen maru bakan so, domi Yerusalemugibu ba kosa kua sere na ni maa ki n wuu ge wa.

6 Wee, saa gaa sisi ye soo kon gu naari nge baro. Kon gu beki a bwaa dorasia, kpa n de gen tambu ba n waa bari yendu soo.

7 Kon de be ba yoru mwera Yudan di, ben waa ru tu kosi, kpa n bu swii nge yellu.

8 Kon bu ben durum kpuro woka ye ba man koosi. Kon ben tora ni ba man torari sanam me ba man seesi suuru kua.

9 Saa ye soo, na kon nuku dobu mo Yerusalemun so, kpa ya n nen yisuru beere weemo, kpa bwese tukunu nu n man siaramo. Bwese ni, nu n wa durom bakam me kon ye kua ka doo noo te kon ye we, nu koo biti ko sere nu diiri.

10 Yinni Gusuno u nee, beee Yudaba, i nee, been tem mu kua bansu. Tambu ka yee maa sari mi. Ma Yerusalemu ka Yudaban wusun swee yi kua swee gonu yi goo ku ra maa si.

11 Adama ba koo wure bu nuku dobun kuuki no ka too bakarugii. Ba koo kuro kpaanun womusu no. Ba koo maa wure bu womu geni no, ge ga nee,

i Gusuno, wollu ka tem Yinni siaro. Domi u saa tan geo. Win kiru ta ni naru mo.

Meya ba koo maa tan be ba ka yakunu na saa yeran womusu no. Domi kon de tan be ba raa yoru mwera mi, bu wurama tem me soo, kpa n bu wesia nge yellu. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

12 Yinni Gusuno u maa Yeremi soowa u nee,

tem me, mu raa kua bansu mi goo sari, yaa sabenu sari men wusu kpuro soo. Adama te, yaa kparobu ba koo waa yeru wa mi, kpa ben yaa sabenu nu wera.

13 Yaa kparobu ba koo maa yaanu kpara baama kpuro wuu si su waa guunun bera gia ka si su waa wowi soo, ka si su waa soo yesan nom dwaru gia, ka Benyameen temo ka Yerusalemun baru kpaano ka Yudaban wuso. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Gusuno

ku ra win noo mweeru kabie

14 Yinni Gusuno u nee, tora sisi te soo kon nen noo mwee gee ni yibia ni na Isireliba ka Yudaba kua.

15 Saa ye, ya n tunuma, kon goo seeya nge daa kpui potura Dafidin bweseru soo u n saa gemgii, kpa u tambu kpara gem soo.

16 Yen too te, Yuuba ba koo faaba wa kpa Yerusalemu ya n waa bari yendu soo, kpa bu ye yisuru ke, Yinni Gusunan miya besen gem waa.

17 Yinni Gusuno u maa nee, Dafidi sina boko u ni goo biamo wi u koo sina win bweseru sina gona Isirelia sere ka baadommao.

18 Meya maa Lefiba be ba saa yaku kowobu, ba ni kasire biamo ben bweseru soo bu ka man yaku dao mwaaruginu kua, kpa bu man turare dao dokea kpa ba n da yakunu ko too baatere.

19 Yinni Gusuno u maa Yeremi soowa u nee,

20 nena na ka soo soo ka wokuru arukawani bakua. I n ko i kpi i yen gaa yorasia yu ku maa samburu ko yen saa soo, kpa yu nen arukawani ye kusia,

21 saa yera nen tii, kon maa nen arukawani kusia ye na ka Dafidi nen sam kowo bakua, kpa u kasire bia win bweseru soo wi u koo bandu di. Kon maa nen arukawani kusia ye na ka yaku kowobu Lefin bweseru bakua be ba ra samburu ko nen saa yera.

22 Adama n ni kooro me. Kon Dafidin bweseru ka yaku kowobun bweseru dabiasawa nge kperi, ni kun me nge yani seeri yi yi waa daarun gooro yi ba ni kpe bu gari.

23 Yinni Gusuno u maa Yeremi soowa u nee,

24 a ni noomo ye tamba gerumo? Ba mo, na Isireliban bweseru ka Yudaban bweseru ni na gosa biru kisi. Yen sōna ba bu gema, ba ni bu garisi bweseru.

25 Adama wee ye na gerumo, ne wi na ka soo soo ka wokuru arukawani bakua, ma na wollu ka tem wooda yiyi,

26 nena kon Isireliban bweseru ka Dafidi nen sam kowon bweseru biru kisi? Kpa na kun win bweseru soo goo gosa u bandu di Aburahamu ka Isaki ka Yakobun bweserun suunu soo?

Aawo. Kon ben wɔnwɔndu ko be ba yoru mwεεra mi, kpa n de bu wurama.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Sedesiasi sɔɔwa

34

¹ Nebukanεsaa, Babilonin sina boko, u Yerusalemu ka Yudan wusu tabu wɔri. Saa ye sɔɔ, win tabu kowobu kpuro ba waa mi, ka handunian sinambun tabu kowobu kpuro ka sere maa be u tabu di. Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa

² u nεε, nε Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nun sɔɔmɔ, a doo a Sedesiasi, Yudaban sina boko deema kpa a nɔn sɔ, wee ye nε, Yinni Gusunɔ na nɔn sɔɔma. Kon Yerusalemu Babilonin sina boko nɔmu beria u ye kam koosia u dɔɔ meni.

³ Meya wi, Sedesiasi u n nɔn kisirarimɔ. U koo nɔn mwa kpa bu waana nɔni ka nɔni bu gari geruna u sere ka nɔn da Babiloniɔ.

⁴ Yen sɔ, u nɛn gari swaa dakio yi na gerumɔ. Na nεε, u n gɔmɔ tabu sɔɔ,

⁵ u koo gɔmɔ bɔri yendu sɔɔ kpa bu win gɔɔ ko nge me ba win sikado sinam be ba nɔn gbiiyegii kua. Ba koo nɔn turare dɔɔ dokea kpa bu nɔn gɔɔ wuri yini kua bu nεε, wanyo! Sina boko u gu! Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁶ Ma Yeremi u da u gari yi Sedesiasi, Yudaban sina boko sɔɔwa Yerusalemu mi.

⁷ N deema saa ye sɔɔ, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba Yerusalemu ka Yudan wusu kpuro wɔri. Wuu gb̄ararugii si su raa tie, siya Lakisi ka Aseka.

Yoo be ba raa yakia,

ba wure ba maa mwεεra

⁸ Yinni Gusunɔ u maa ka Yeremi gari kua sanam mε Sedesiasi u ka Yerusalemugibu nɔɔ tia kua bu ben yobu kpuro yakia.

⁹ Saa ye sɔɔ, baawure wi u win Heberusi mɔ yoo, tɔn kurɔwa? A, tɔn durɔwa? U koo yεro karawa u yari yoron di. Goo u ka maa win winsim yoru mwa u sɔmburu koosia.

¹⁰ Ma Yerusalemun wirugibu ka tɔn be ba tie kpuro ba wura batuma sɔɔ bu ku maa ben yobu sɔmburu koosia. Ba koo bu karawa ba n tii mɔ. Ma ben baawure u win yobu kara ba doona.

¹¹ Adama amen biri tɔn be, ba gari yi yina. Ba ben yoo be naa swii ba mwaama ba yoo sama koosia ka tilasi.

¹² Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nεε, a tɔn be sɔɔwɔ a nεε,

¹³ wee, nε Gusunɔ ben Yinni, na ka ben sikadoba arukawani bɔkua sanam me na bu yarama Egibitin di, mi ba raa yoru dimɔ.

¹⁴ Na nεε, baawure wi u win Heberusi dwa yoo, ma yoo wi, u nɔn sɔmburu kua wɔɔ nɔɔba tia, yen nɔɔba yiruse u koo nɔn karawa

yoo ten di, u n tii mɔ. Adama ben sikado be, ba n man swaa daki bu sere nɛn gere na.

¹⁵ Wee tε ba wurama ben dɔɔ sɔɔ ma ba gea kua nɛn nɔni sɔɔ. Domi ba nɔɔ tia kua ba nεε, baawure wi u yoo mɔ u nɔn karo u n tii mɔ. N deema nɛn sɔa yerɔwa ba nɔɔ tia kua.

¹⁶ Yen biruwa ba gari yi yina ma ba nɛn yisuru sanku. Ben baawure u win yoo naa da. Ba maa wure ba bu kua ben yobu ka tilasi.

¹⁷ Yen sɔ, wee ye nε, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. N daa weenεwa ben baawure u win yobu kara ba n tii mɔ. Adama ba yina, ba n man mem nɔɔwe. Yen sɔna kon bu yisuru tabu sɔɔ kpa n bu baranu ka gɔɔru kpεε kpa bwese ni nu tie nu n bu wa nu biti ko.

¹⁸⁻²⁰ Wee tε, Yudaban wirugibu ka Yerusalemun wirugibu ka yaku kowobu ka sunɔn sɔm kowobu ka sere tɔn be ba tie, be, be ba raa ka man arukawani bɔkua batuma sɔɔ sere ba naa buu go ba berana, ma ba dua gen bεsi yin suunu sɔɔ bu ka ben arukawani ye sire, ba n ye mem nɔɔwe, ba n ben nɔɔ mwεε te yibie. Yen sɔ, kon bu ben yiberε be ba kasu bu bu go nɔmu beria, kpa yaberekunu ka gbeeku yeε yi ben gonu di.

²¹ Meya kon Sedesiasi Yudaban sina boko ka win sina asakpɔbu kua. Kon bu yiberεba nɔmu beria be ba kasu bu bu go. Kon bu Babilonin tabu kowobu nɔmu beria baa ba n ka bu tonde.

²² Kon de bu na bu wuu ge wɔri bu dɔɔ meni kpa Yudan wusu su ko bansu. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi ka Rekabun bweseru

35

¹ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon waati sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nεε,

² a doo a Rekabun bweseru deema kpa a ka tu na nɛn sɔa yerɔ dia ye ya waa ten yεsi yεsibun teerɔ kpa a bu tam wε mi, bu nɔ.

³ Ma Yeremi u da u Yaasania Yereimin bii, Habasinian debubu soka ka win dusibu ka win bibu kpuro, Rekabun bweseru kpuro gesi.

⁴ Ma u ka bu da Yinni Gusunɔn sɔa yerun dii teuru mi, tɛn mi Hananu, Yigidalian bii, Gusunɔn sɔm kowo u waa. Dii te, ta waaawa sina asakpɔbun dirun bɔkuɔ, gb̄ara kɔso, Maaseya, Salumun biin dirun wɔllo.

⁵ Ma Yeremi u bu tam bwaaanu wε ka nɔri u nεε, bu nɔruo.

⁶ Adama ba nɔn wisa ba nεε, sa n tam nɔrumɔ. Domi bεsen sikado Yonadabu, Rekabun bii, u sun wooda wε u nεε, su ku ra tam nɔ sere ka bεsen bibun bibɔ,

⁷ su ku ra dia bani, su ku ra gbenu ko, su ku ra maa resem gbaanu ko, sa n kpε sa n mam ye mɔ.

Adama sa ko n wāawa kuu bekonuginu sōo bešen wāaru kpuro sōo.

Nge meya sa ko ka te tem me sōo, mi sa wāa sa sōru dimō mini.

⁸Yen sō, beše ka bešen bibu sa Yonadabu, Rekabun biin gere ye mem nōowammē. Sa ñ tam norumō bešen wāarun tōnu kpuro sōo, beše ka bešen kurōbu ka bešen bibu.

⁹Sa ñ maa dia banimō yē sōo sa ko n wāa. Meya sa ñ gbea mō, sa ñ maa resem gbaanu mō.

¹⁰Sa wāa kuu bekonuginu sōo. Mesuma sa ka bešen sikado Yonadabun gere ye mem nōowammē.

¹¹Adama sanam me Nebukanesa, Babilonin sina boko u tem me wōrima, yera sa nē, su se su da Yerusalemu, kpa su Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu duka suuri. Yen sōna sa wāa Yerusalemu mini gisō.

¹²Yera Yinni Gusunō u Yeremi sōōwa u nē, ñe Gusunō, wōllu ka tem Yinni, ñe wi na maa sāa Isireliban Yinni, na nē, a doo a Yudaba ka Yerusalemugibu sō a nē, ba ñ nen kirōba swaa dakimō kpa bu man mem nōowa?

¹⁴Wee Rekabun bweseru ta Yonadabu, Rekabun biin gere mem nōowa ye u nē, win bibu bu ku raa tam nō. Meya ba ñ maa tam me nōra sere ka gisōn gisō. Ba ben sikado mem nōowa. Adama nē, na ka be, Yudaba gari kua saa yee yellun di, ma ba ñ man swaa daki.

¹⁵Na bu nen sōmōbu gōriama saa yellun di, bu ka ben baawure sō u win daa kōsa deri. Bu ku maa būnu sā kpa bu wa ba n wāa tem me sōo, me na ben baababa wē. Adama ba ñ sōmō be swaa daki, bu sere man mem nōowa.

¹⁶Yonadabu, Rekabun biin bweseru ta ten sikadon gere mem nōowa. Adama be, nen tōmbu, ba ku ra man mem nōowē.

¹⁷Yen sōna nē Gusunō, wōllu ka tem Yinni, ñe wi na maa sāa Isireliban Yinni, na nē, wee kon de kōsa kpuro ye na raa gerua mi yu Yudaba ka Yerusalemugibu deema. Dōmi na ka bu gari kua, ba ñ man swaa daki. Na bu soka, ba ñ man wurari.

¹⁸Yera Yeremi u Rekabun bwese te sōōwa u nē, ameniwa Gusunō, wōllu ka tem Yinni wi u maa sāa Isireliban Yinni u gerua. U nē, wee i bešen sikado Yonadabun gere ka win yiirebu kpuro mem nōowa.

¹⁹Yen sō, Yonadabu, Rekabun bii wi, u ñ kōsireba biamō win bweseru sōo be ba ko n nen sōmburu mō.

Baruku u tireru kusia u gara

Yinni Gusunōn sāa yerō

36

¹Yudaban sina boko Yoyakimu Yosiasin biin bandun wōo nnese sōōra Yinni Gusunō u ka Yeremi gari kua u nē,

²a tireru suo, kpa a gari yi yore yi na raa nun sōōwa Yudaba ka Isireliba ka bwese tukunu kpuron sō saa dōma tēn di na ka nun gari torua Yosiasin waati sōo n ka gisō girari.

³Yudaba bā n nua kōsa ye kon bu kua sōrōkudo ba koo gōru gōsia bu ben kom kōsum deri. Saa yera kon bu ben durum wōka.

⁴Yen biru Yeremi u Baruku Neriyān bii soka ma u nūn sōōwa kpuro ye Yinni Gusunō u nūn sōōwa. Ma Baruku u ye yorua tire te sōo.

⁵Yera Yeremi u maa nūn sōōwa u nē, wee ba man mwa ba neni, na ñ kpē n da Yinni Gusunōn sāa yerō.

⁶Yen sō, dōma te ba koo nōo bōke, a doo wunen tii, kpa a Yinni Gusunōn gari yi na nun sōōwa a yore mi gari sāa yeru mi. Kpa Yuda be ba koo na saa ben wusun di ka sere maa tōn be ba ko n wāa mi kpuro bu yi na.

⁷Sōrōkudo ba koo gōru gōsia bu ben daa kōsa deri, kpa bu Yinni Gusunō suuru kana. Dōmi win mōru ya kpā ye u ka bu mō.

⁸Yera Baruku Neriyān bii wi, u kua kpuro ye Yeremi u nūn sōōwa. U Yinni Gusunōn gari yi gara sāa yee ten mi.

⁹Yoyakimun ban ten wōo nōobuse sōo, yen suru nōōba nnese sōo, yera ba nōo bōkurun tōru yi tē sōo Yerusalemugibu ka Yudaba kpuro ba koo na bu nōo bōke Yinni Gusunōn sāa yerō.

¹⁰Yen tōo te sōōra Baruku u Yeremin gari yi gara tōn ben wuswaa Yinni Gusunōn sāa yerō, saa Gemaria, Safanin biin dirun di, wi u sāa tire yoro. Dii te, ta wāawa kōnnō ge ba mō kōnnō kpōon bera gia, gunguru wōllo.

Misee u wirugibu

tire ten gari sōōwa

¹¹Ye Misee Gemarian bii, Safanin debubu u Yinni Gusunōn gari yi nua yi ba yorua tire te sōo,

¹²yera u da sina bokon yenuō sere win tire yoron dirō. Ma u deema wirugii beni ba mēnne mi. Beya, tire yoro Elisama ka Delaya Semayan bii, ka Elinatani, Akaborin di, ka Gemaria Safanin bii, ka Sedesiasi Hananian bii ka sere wirugii be ba tie.

¹³Ma Misee u bu sōōwa kpuro gari yi u nua Baruku u tōn be garia.

¹⁴Yeniban biru, wirugii be, ba Baruku Yehudi Netanian bii, Selemian debubu, Kusin sikadobu gōria ba nē, u ka tire te na te u Yudaba garia mi. Ma Baruku u tire te sua u ka da.

¹⁵Ye u tura mi, yera ba nūn sōōwa ba nē, a sinō kpa a sun tire te garia. Ma Baruku u sina u bu tu garia.

¹⁶Ye ba gari yi nua, yera ba mēerina ka nandabu ma ba Baruku bikia ba nē,

¹⁷a sun sōōwō nge me a koosina a ka gari yi yorua. Sa ko ka yi sina boko daawawa.

¹⁸ Yera Baruku u bu wisa u nee, Yeremiwa u man gari yi sɔmɔ ma na yorumɔ tireru sɔɔ ka ankiri.

¹⁹ Ma wirugii be, ba nɔn wisa ba nee, i doo i kuke wune ka Yeremi, kpa goo u ku raa be wa.

Sina boko u tire te dɔɔ mɛni

²⁰ Yeniban biru, wirugiba tire te mwa ba berua Elisama tire yoron dirɔ. Ma ba da sina bokon mi, ba nɔn gari yi sɔɔwa.

²¹ Yera sina boko u Yehudi gara u nee, u doo u tire te suama. Ma u da Elisaman dirɔ u tu suama u gara sina boko ka wirugii ben wuswaaɔ.

²² N deema saa ye, puran saawa. Wɔɔn suru nɔɔba nneɛe sɔɔra mɛ. Ma u deema sina boko u sɔ u dɔɔ wɔsu win diru mi u ra sine puran saa.

²³ Yehudi ù n tire ten kabura ita, ñ kun mɛ nne gara u kpa, yera sina boko u ra tire yoron kɔɔ piibu gagu sue u ka mi ba gara bura u kpɛ dɔɔ sɔɔ, sere te kpuro ta ka dɔɔ mwaara muku muku.

²⁴ Ye sina boko ka win bwāabu ba ye kpuro nua ba ñ nande, ba ñ maa ben yānu gɛɛka nge mɛ ba ra ko nuku sankiranun sɔ.

²⁵ Sina boko u sere tire te dɔɔ mɛni, Elinatani ka Delaya ka Gemaria ba nɔn suuru kana gem gem u ku ka tu dɔɔ mɛni. Adama u ñ bu swaa daki.

²⁶ Yera sina boko u Yeramɛli wi u sɔa sunɔn bii, ka Seraya Asiriɛlin bii, ka Selemia Abudelin bii wooda wɛ u nee, bu tire yoro Baruku ka Gusunɔn sɔmɔ Yeremi mwaama, adama Gusunɔ u bu berua, ba ñ bu wa.

Yeremi

u tire ten kpaaru yorua

²⁷ Sanam mɛ sina boko u tire te dɔɔ mɛni, te Yeremi u Baruku sɔɔwa u yore mi, yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nee,

²⁸ a maa tire kpaaru suo kpa a gari yi yore yi yi raa waa tire te sɔɔ, te sina boko Yoyakimu u dɔɔ mɛni mi.

²⁹ Kpa a maa nɔn sɔ a nee, wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua.

Wee u tire te dɔɔ mɛni, ma u nee, mban sɔna wune Yeremi a yorua ma Babilonin sina boko u koo na kpa u tem mɛ kam koosia, kpa u mɛn tambu ka mɛn yaa sabenu gura.

³⁰ Yen sɔna, ne, Yinni Gusunɔ na wi sina boko Yoyakimu sɔmɔ, ma win goo kun maa sinamɔ Dafidin sina gɔna sɔɔ. Mɛya ba koo maa win tiin goru deri tɔwɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru ta n sɔɔ ka pura sooramɔ.

³¹ Kon bu sɛyasia ben durum sɔ wi ka win bibun bweseru, ka win bwāabu. Kon de kɔsa yu Yerusalemugibu ka Yudaba deema, ye na raa bu sɔɔwa, yɛn sɔ ba ñ wure bu man swaa daki.

³² Ma Yeremi u tireru garu sua u Baruku, Neriyan bii, wi u sɔa tire yoro wɛ. Yera u maa nɔn tire te Yoyakimu u dɔɔ mɛni min gari sɔɔwa kpuro. Ma u yi yorua u maa gari gee yorua yi yi ka yi weene.

Sedesiasi

u Yeremi gara u bu Gusunɔ kana

37

¹ Babilonin sina boko Nebukanɛsaa u Sedesiasi Yosiasin bii kua sina boko Yudaɔ, Yekonia Yoyakimun biin ayero.

² Sedesiasi wi, ka win bwāabu, ka win tambu ba ñ Yinni Gusunɔn gari yi swaa daki yi Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u bu sɔɔwa mi.

³⁻⁴ N deema saa ye sɔɔ, ba ñ gina Yeremi piriɔm doke. U ra dewa mi u kɔ, win tambun suunu sɔɔ. Yera sina boko Sedesiasi u Yukali Selemian bii ka Sofoni Maaseyan bii wi u sɔa yaku kowo gara win mi, bu ka nɔn sɔ u bu Gusunɔ ben Yinni kana u ka bu nɔnu geu mɛri.

⁵ Saa yera Babilonigibu ba Yerusalemu tarusi. Ye ba nua ma Egibiti sunɔn tabu kowobu ba Yerusalemugii be somiru sisi, yera ba yarina ba doona min di.

⁶⁻⁷ Saa yera Gusunɔ Isireliban Yinni u Yeremi sɔɔwa u nee, a Yudaban sina boko wi u nun gɔrima nɛn mi sɔɔwɔ a nee, wee, Egibiti sunɔn tabu kowo be ba raa wee bu ka nɔn somi ba gɔsirɔ ben temɔ.

⁸ Tɛ, Babilonigii be, ba koo maa wurama bu Yerusalemu wori bu ye mwa, bu dɔɔ sɔku.

⁹ Yen sɔ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, bu ku tii nɔni wɔke bu nee, Babilonigii be, ba tonda. Adama ba n yɛ ma ba ñ gam de.

¹⁰ Baa ba ñ Babilonin tabu kowo be kamia, kpa n tie be ba mɛera kua, ka mɛ, ba koo se saa ben kuu bekuruginun di bu wuu ge dɔɔ mɛni.

Ba Yeremi kpɛ piriɔm dirɔ

¹¹ Sanam mɛ Babilonigibun tabu kowo be, ba yarina ba Yerusalemu deri Egibiti sunɔn tabu kowo ben sɔ,

¹² yera Yeremi u kɔ u yari Yerusalemun di u da Benyamɛn temɔ u ka win baa sua tubi ye ba bɔnu mɔ sɔɔ.

¹³ Sanam mɛ u yariɔ u kɔnnɔ tura ge ba mɔ Benyamɛ, ma u deema ben kɔsobun tɔnwerɔ wi ba mɔ Yirɛya Selemian bii, Hananian debubu u yɔ mi. Ma u nɔn yɔrasia u nee, a tii Babilonigibu wɛ.

¹⁴ Yera u nee, aawo, na ñ nɛn tii Babilonigibu wɛ.

Adama durɔ wi, u ñ win gari yi wure. Ma u nɔn mwa u ka da wirugibun mi.

¹⁵ Yera wirugii ben mɔru ya seewa ba nɔn mwa ba so ba piriɔm doke Yonatam dirɔ wi u sɔa tire yoro. N deema ba win dii te gosiawa piriɔm diru.

16 Nge meya ba ka nùn pirişòm doke dirò wòru sòò sere n ka te.

17 Sòò teeru, sina boko Sedesiasi u gòra u nee, bu Yeremi sokuma. Ye u na, ma u nùn gari bikia asiri sòò u nee, Yeremi, a gari gee mò yi yi wee Yinni Gusunò min di a man sò?

Ma u nùn wisa u nee, oo. Yinni Gusunò u koo de Babilonin sina boko u nun nàma turi.

18 Ma Yeremi u maa nùn bikia u nee, tora terà na bee tora wune ka wunen bwāabu ka sere wunen tumbu kpuro i ka man mwa i pirişòm kpē.

19 Mana beēn sòmò be, ba wāa be ba bee gari sòowa ba nee, Babilonin sina boko kun nun wòrim wee u sere tem me mwa.

20 Tē, nen yinni sina boko, a man swaa dakio kpa a nen kanaru nò, kpa a man kua ye na kī. A ku maa de n wura Yonatam tire yoron diru mi, kpa n ku ra ka gbi.

21 Yera sina boko Sedesiasi u wooda wē u nee, bu nùn yiyo pirişòm dirun yaaraò kpa ba n da nùn pēe kuse teeru wē baadomma ye wuun pēe kowoba ra ko sere wuu nukurun pēe yu ka kpe. Nge meya u ka sina pirişòm dirun yaara mi.

*Ba Yeremi kpēe
dàkò kpiriru sòò*

38

1 Sefatia Matanin bii, ka Gedalia Pasurin bii, ka Yukali Selemian bii, ka Pasuri Maakiyan bii ba nua ye Yeremi u tòn be sòowa. U nee,

2 ameniwa Yinni Gusunò u gerua. U nee, wi u sina Yerusalemu ye sòò, yiberēba ba koo nùn gowa tabu sòò, ñ kun me u gbi gòòrun saabu, ñ kun me ka bararu garu. Adama wi u tii Babilonigibu nòmu sòndia, wiya ko n wāa. Win wāa tera ta ko n sāa win dukia ye u wa u ka yara wahala yen min di.

3 Yinni Gusunò u maa nee, u koo de Babilonin tabu kowobu bu Yerusalemu mwa.

4 Yera wirugibu ba na ba sina boko sòowa ba nee, duru wini u tabu kowobu ka tòn be ba wāa wuu ge sòò berum tiamòwa ka win gari. U ñ besen gea kasu sere besen kōsa. N n men na, n weene bu nùn go.

5 Ma sina boko Sedesiasi u wisa u nee, wi wee u wāa beēn nòmuo. Na ñ kpē n bee gāanu yinari.

6 Yera ba nùn sua ba kpēe sina bii wi ba mò, Maakiyan dàkò kpiriru garu sòò. Dàkò kpiri te, ta wāawa pirişòm dirun yaaraò. Te sòora ba nùn kpēe ka wēe. Adama ta ñ nim mò. Pòtòkòwa ta mò, ma u numa pòtòkò ye sòò.

7 Etiopigii goo wi ba mò, Ebedi Meleki u wāa u sòmburu mò sina kpaaru mi. Yera u nua ma ba Yeremi kpēe dàkò kpiriru sòò. Saa ye sòò, sina boko u wāa u sò gbāra kònnòwò ge ba sokumò Benyamēe, u sirimò.

8 Yera Ebedi Meleki wi, u yara sina kpaarun di u da u sina boko deema u nee,

9 nen yinni sina boko, ye tòn be, ba kua mi, ya ñ wā, ye ba ka Yeremi kpēe dàkò kpiriru sòò. U koo gbi mi, gòòrun sò, domi dīanu kun maa wāa wuuo.

10 Ma sina boko u Ebedi Meleki wooda wē u nee, a tumbu tēna suo kpa i da i Yeremi yara saa dàkò kpiri ten min di u sere gbi.

11 Yera Ebedi Meleki wi, u tòn be sua. Ma u da sina kpaarun arumani beru yerò u yāa tòkònu yarama. U nu Yeremi kpēeya dàkò ye sòò ka wēe.

12 Ma u Yeremi sòowa u nee, a yāa tòkò ni dokeo wunen būu bakusò a sere wēe yi doke. Ma Yeremi u kua me.

13 Ma ba nùn yarama ka wēe yi, saa dàkò kpiri ten min di, ba dera u wāa pirişòm dirun yaaraò.

Sedesiasi

u Yeremi bwisi bikiamò

14 Sòò teeru Sedesiasi u maa gòra u nee, bu Yeremi sokuma kpa u na u nùn deema Yinni Gusunò sāa yerun kònnò itaserò. Ye u tunuma, yera sina boko u nee, na gari gee mò kon nun bikia. A ku man gāanu berua.

15 Ma u nùn wisa u nee, nà n nun ye sòowa, a ñ man goomò? Na yē ma nà n nun bwisi kēmò a ñ man swaa dakimò.

16 Yera sina boko Sedesiasi u bòrua asiri sòò u nee, sere ka Yinni Gusunò wāaru wi u sun wāaru wē, na ñ nun goomò. Na ñ maa nun tòn be nòmu beriamme be ba kasu bu nun go mi.

17 Yera u sina boko Sedesiasi sòowa u nee, ameniwa Gusunò Isireliban Yinni wi u wòllu ka tem mò u gerua. U nee, à n wunen tii Babilonin sunò tabu sinambu wē kaa n wāawa wune ka wunen yenugibu. Meyya u ñ maa wuu ge dōò menimò.

18 Adama à kun bu tii wē, u koo bu wuu ge nòmu beria kpa bu gu dōò meni. A ñ maa kisiramò ben nòman di.

19 Yera Sedesiasi u nùn sòowa u nee, na wurure Yuu be ba tii Babilonigibu wēn sò. Na berum mò bu ku raa man bu nòmu sòndia kpa bu man nòni sò.

20 Ma Yeremi u nùn wisa u nee, ba ñ nun bu nòmu sòndiamme. A nòwò ye Yinni Gusunò u gerumò saa nen min di, kpa a faaba wa, a n wāa.

21 Adama à n yina a bu tii wē, wee ye Yinni Gusunò u man sòsò kāsiru sòò.

22 Na wa ba wune Yudan sina bokon kuro be ba tie mwēera ba ka da Babilonin sunò tabu sinambun mi. Ma kuro be, ba mò, wee, be ba raa nun gari sòowa ba nee, kaa n bəri yendu mò mi, ba nun nòni wākua ma ba nun kamia. Ye ba deema a nummò pòtòkò sòò,

ma ba yarina ba nun deri.

²³Wee ba koo wunen kurɔbu ka wunen bibu kpuro mwɛeri bu ka da Babilonigibun mi. Wunen tii a ñ maa kisiramɔ ben nɔman di. Ben sina bokowa koo nun mwa kpa u wuu ge dɔɔ meni.

²⁴Yera Sedesiasi u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a ku ra de goo u gari yi nɔ kpa bu ku raa nun go.

²⁵Wirugibu bɔn n nua ma na ka nun gari kua, ma ba na ba nun bikia ba nɛɛ, a ku bu gɔanu berua ye a man sɔɔwa ka ye na nun sɔɔwa sɔɔ, kpa bu ku raa nun go,

²⁶saa ye sɔɔ, a bu wisio a nɛɛ, a man suuru kanam nawa n ku ka nun da Yonatom yenuɔ kpa a ku ra ka gbi.

²⁷Yera wirugii be kpuro ba na Yeremin mi, ba nun gari yi bikia. Ma u bu wisa nge me sina boko u nun sɔɔwa mam mam, ma ba nɔɔ mari ba yara. Domi gari yi u nun sɔɔwa mi, yi ñ gina yara tɔɔwɔ.

²⁸Pirisom dirun yaara miya u wɔa sere ba ka Yerusalemu mwa.

Babilonigibu

ba Yerusalemu mwa

(I maa mɛerio 52:4-16, Sinambu II, 25:1-12)

Wee ye n koora sanam me Babilonigiba Yerusalemu mwa.

39

¹Sedesiasi Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nɔɔba nnese, yen suru wɔkuruse sɔɔra Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko u Yerusalemu wɔrima ka win tabu kowobu kpuro. Ma ba sansani gira yen bɔkuɔ, ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena.

²Sedesiasin bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nnese, yen sɔɔ nɔɔba nnese sɔɔra ba gbɔraru yaba.

³Saa yera Babilonin tabu sinambu ba dua ba wuu ge tarusi gen kɔnnɔ wuu suunuguu gian di. Tabu sinam ben yɔsa wee, Nɛɛgali Sarɛsɛɛ, ka Sangaa Nɛbu, ka Saasekimu, sina bokon sɔm kowobun wirugii, ka maa Nɛɛgali Sarɛsɛɛ wi u sɔa dobo dohogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinam be ba tie.

⁴Ye Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba bu wa, yera ba duki yarina wɔkuru ba yara ka kɔnnɔ ge ga wɔa gbɔranu yirun baa sɔɔ sina bokon dɔa gbaaran bɔkuɔ wɔwan bera gia.

⁵Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa swii ma ba nun naamwe Yerikon wɔwɔa. Yera ba nun mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi, Ribilɔ, Hamatin temɔ. Miya u nun siri.

⁶Ma u dera ba Sedesiasin bibu ka win sina asakpɔbu sakira Ribila mi, win nɔni biru.

⁷Yen biru u Sedesiasin tiin nɔni wɔwa ma u nun bɔkuɔ ka sii gandun yɔni ba ka da Babilonio.

⁸Babilonigii be, ba Yerusalemun sina kpaaru ka yen yɛnusu dɔɔ meni, ma ba yen gbɔraru surura.

⁹Yen biru Nɛbusarada, kɔsobun wirugii, u tɔn be ba tie Yerusalemuɔ ka be ba nun tii wɛ ka sere maa be ba tie tem me sɔɔ gura u ka doona Babilonio.

¹⁰Adama u ben bwɛɛbwɛɛ be ba ñ gɔanu mɔ deri tem me sɔɔ ma u bu gbea wɛ.

Ba Yeremi yara pirisom di

¹¹Ma Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko u Nɛbusarada, kɔsobun wirugii wooda wɛ Yeremin sɔ u nɛɛ,

¹²a nun mɛerio kpa a nun kɔsu. A ku nun kɔsa gaa kua. Ye u nun sɔɔwa kpuro, a koowo.

¹³Ma Nɛbusarada, kɔsobun wirugii, ka Nɛbusasibani, sina bokon sɔm kowobun wirugii, ka Nɛɛgali Sarɛsɛɛ, dobo dohogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinambu kpuro,

¹⁴ba gɔra bu Yeremi yarama pirisom dirun di, kpa bu ka nun da bu Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu nɔmu sɔndia. Wiya u ka nun da win yenuɔ. Nge meya Yeremi u ka yara u wɔa ka Yuda be ba tie.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Ebɛdi Meleki sɔɔwa

¹⁵Saa ye sɔɔ Yeremi u wɔa pirisom sɔɔ, Yinni Gusunɔ u nun sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁶a doo a Ebɛdi Meleki, Etiopigii wi sɔ a nɛɛ, nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wallu ka tem mɔ, na raa gerua na nɛɛ, kɔsa ya koo wuu ge deema, n ñ mɔ gea. Tɛ, kon de kɔsa ye, yu tunuma. Ye kpurowa ya koo koora win nɔni biru.

¹⁷Adama yen tɔɔ te, kon nun yakia. Bɛn berum u mɔ mi, ba ñ nun nɔma turi.

¹⁸Na ñ derimɔ bu nun go. Kon win wɔaru yakia, domi u man naane kua. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi u da Gedalian mi,

Misipɔ

40

¹Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua sanam me Nɛbusarada u dera u wurama saa Raman di.

N deema ba raa nun bɔkuawa wi ka Yerusalemugibu gabu ba ka dɔɔ Babilonio. Min diya Nɛbusarada u nun yara.

²Ma Nɛbusarada wi, u nun soka u ka da bee tia u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni u raa gerua u nɛɛ, kɔsa ya koo wuu geni deema.

³Wee, tɛ, ye u gerua mi, ya koora yɛn sɔ i nun torari, i ñ win gere mem nɔwɛ.

⁴Tɛ, kon nun yakia n nun yɔni yi pota. Adama a ñ ki a ka man da Babilonio, a na su da. Kon nun nɔɔri. A kun maa ki, a sinɔ. A doo a sina mi n nun wɛre.

⁵ Sanam me Nebusarada u wa ma Yeremi kun fuuku wisa, yera u nee, ñ n men na, a doo a Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deema. Wiya sina boko Nebukanesa u kua suno Yudaban wusu so. Kaa n ka nun wa ka ton be ba tie sannu, ñ kun me, a doo mi a ki.

Ma Nebusarada wi, u nun dñanu kusenu kua ka sere maa kënu ganu. Ma u dera u doona.

⁶ Yera Yeremi u da Gedalian mi, Misipao, u sina mi ka ton be ba tie tem me so sannu.

Gedalia u Yudan tem kpare

(I maa mero Sinambu II, 25:23-24)

⁷ Saa ye so tabu sinam be ba raa woo tabu gbero ka ben tabu kowobu ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia, Akikamun bii kua Yudaban suno, ma u nun ton be ba tie Yuda kpuro nomu bera, ka sere bwewwe be ba ñ yoru mwe ba ka de Babilonia,

⁸ yera ba da Gedalian mi, Misipao. Be ba da mi, bera, Isimeeli, Netanian bii, ka Yokanani ka Yonatan, Karean bibu, ka Seraya, Tanumetin bii, ka Efaï Netofagiin bibu, ka Yesania, Maakagiin bii, be kpuro ka ben tombu.

⁹ Yera Gedalia u bu soowa ka bori u nee, i ku berum ko i ka Babiloni gi bu sa. I gesi sino besen tem me so kpa i Babilonin sina boko sa. Saa yera i ko i n wa bori yendu so.

¹⁰ Wee, na wa Misipa mini na n ka saa been noni Babiloni gi ben mi. Adama bee, i doo i gberun da marum sori me ba ra di ka me ba ra ka maa gum ka tam ko. Kpa i mu bere been wekeno, kpa i sina i n wa wuu si i mwa so.

¹¹ Ma Yuda be ba wa Maabun temo ka Amoniban temo ka Edamuban temo, ba nua ma Babilonin suno u gabu deri Yudaban temo, ma u Gedalia kua ben kparo.

¹² Yera be kpuro ba wurama ben temo. Ma ba da ba Gedalia deema Misipao. Wo ge so, ba resem wa too, ka maa da marum gam.

Ba Gedalia go

(I maa mero Sinambu II, 25:25-26)

¹³ So teeru Yokanani, Karean bii, ka sere tabu sinam be ba wurama tabu gberun di mi, ba na Gedalian mi Misipao.

¹⁴ Ma ba nun soowa ba nee, a ye ma Baalisi, Amoniban sina boko u Isimeeli, Netanian bii gara u nun go?

Adama Gedalia u ñ ye wure.

¹⁵ Ma Yokanani u da Misipao u Gedalia soowa asiri so u nee, a de n da n Isimeeli, Netanian bii wi go, kpa goo u kun ye. Nge mban sna kaa de u nun go, kpa Yuda be ba menna mini bu maa yarina kpa ben gabu bu gbi.

¹⁶ Ma Gedalia u Yokanani wisa u nee, a ku Isimeeli go, domi ye a gerua win so mi, weesa.

41

¹ Adama wo gen suru noowa yiruse so, yera Isimeeli u na Misipao Gedalian mi. Isimeeli wi, u sawa sina bii ka maa sina asakpo. Tombu wakura ba nun swima ba ka na mi. Sanam me ba so ba dimo ka Gedalia,

² yera Isimeeli ka ton be ba nun yosirima mi, ba seewa sannu sannu ba Gedalia takobi sakura ba go, wi, wi Babilonin sina boko u gosa u ka Yudan tem kpara mi.

³ Isimeeli wi, u maa Yudaba kpuro ka Babilonin tabu kowo be ba wa mi go.

Isimeeli u tombu wene go

⁴ N deema goo kun ye ma Gedalia u gu. Ye n kua so yiru, win gon biru,

⁵ yera tombu wene gabu ba seema saa Sikemu ka Silo ka Samarin di. Ton be, ba ben toba kana, ben yanu nu gekire ma ba tii murura baama nuku sankirarun so. Meya ba maa alikama soowa ka turare bu ka Yinni Gusuno yakuru kua Yerusalemu win saa yero.

⁶ Yera Isimeeli u seewa Misipan di u da u ka bu yinna swao, u sumo. Ye u tura ben mi, ma u nee, i na su da Gedalian mi.

⁷ Adama ye ba dua wuu, yera wi ka win tombu ba ton be mwa ba sakira. Ma ba ben gonu kpe doko kpiriru garu so.

⁸ N deema be so, u ñ tombu wakuru go yen so ba raa nun soowa ba nee, u ku bu go, be, ba alikama ka gbee, ka gum ka tim berua yakaso.

⁹ Doko kpiri te so u ton ben gonu doke mi, ta sawa te Asa u dera ba gba sanam me wi ka Basa Isireliban sina boko ba tabu mo. Te soora u ton goo ni yibia.

¹⁰ Yen biru, u be ba tiara mi yoru mweera u ka doona ka sina bokon bii wondiaba ka sere ton be Nebusarada, kosobun wirugii u Gedalia deria. Be kpurowa u yoru mweera u ka da Amoniban mi.

Ba yoo be Isimeeli u mweera

yakia

¹¹ Yokanani, Karean bii, ka Yudaban tabu sinam be ba wa ka wi, ba nua kosa ye Isimeeli u kua.

¹² Yera ba tabu durabu sua ba da bu ka Isimeeli wori. Ma ba nun deema yeru bokowo ge ga wa Gabonni.

¹³ Ton be Isimeeli u mweera mi, ye ba Yokanani wa ka win tabu sinambu, yera ben nuki dora.

¹⁴ Ma be kpuro ba Isimeeli deri, ba da ba Yokanani deema.

¹⁵ Adama Isimeeli wi, u duka yakura Yokananin min di ka tombu noowa ita gabu, ma u da u wa Amoniban mi.

¹⁶ Yokanani ka win tabu sinam be, ba ton be ba tie mweera Isimeelin naman di, be u raa mweera sanam me u Gedalia go. Bera tabu kowobu ka ton kurabu ka bibu ka sina bokon

sam kowobu. Be kpurowa u mweerima saa Gabaonin di.

¹⁷Ma ba da ba waa sabun sabia yeru garun mi, te ba ra soku Kimuhamu Betelehemun boku. Yen biru, ba kpikuru da Egibiti.

¹⁸Domi ba Babilonigibun berum ma yen s5 Isimeeli u Gedalia go wi Babilonin sina boko u kua Yudaban kparo.

Yudaba ba Yeremi bikia

u bu Gusuno kana

42

¹Yera tabu sinam be ba raa kpikuru sua, ka Yokanani, Karean bii, ka Yesania, Hoseen bii, ka ton be ba tie kpuro, saa wirugibun di sere ka bwεεbwεεbu, ba na ba Yeremi s5owa ba neε,

²a de a na ye sa nun bikiam. A sun Gusuno kana, beε be sa tien s5, domi sa raa dabi, adama tε sa kaara, nge me a waama.

³A Gusuno wunen Yinni kana u sun s5asi mi sa ko da ka ye sa ko ko.

⁴Ma Yeremi u bu wisa u neε, na nua. Kon Gusuno besen Yinni kana nge me i man bikia kpa n wurama n beε s5 ye u man s5owa. Na n beε gaanu beruamme.

⁵Ma ba Yeremi wisa ba neε, sa wura su ko mam mam ye Yinni Gusuno u koo nun s5 su ko. Wiya u koo ko besen seeda dio gemgii ka naanegii sa kun besen na mweeru yibie.

⁶Weε besera sa nun gora a sun Gusuno besen Yinni bikia. Yen s5, sa ko ko ye u sun s5owa su ko, baa ya kun sun wεre. Ka me, sa ko n nuku dobu ma yen s5 sa nun mem naowamme.

Yinni Gusuno u Yeremi wisa

⁷S5o wakurun biru, Yinni Gusuno u Yeremi wisa.

⁸Ma Yeremi u Yokanani, Karean bii sokusia ka tabu sinam be ba nun swi ka sere ben tambu kpuro be ba waa mi, wirugibu ka bwεεbwεεbu.

⁹Ma u bu s5owa u neε, wee beeya i man gora n Gusuno beε Isireliban Yinni bikia. Ye u man s5owa wee. U neε,

¹⁰i n sina tem me s5o, u koo de beεn tambu bu tasi.

U n maa bu goom.

U koo beε swiwa i n nuuru ma.

U n beε wukama,

u n maa derima k5sa ye beε deema ye u raa bwisika u beε kua.

¹¹N n men na, i ku maa Babilonin sina bokon berum ko.

Domi wi, Yinni Gusuno u ko n ka beε waa kpa u beε faaba ko.

¹²Wi, Gusuno u koo de u beεn wanwandu wa. Kpa u de i wurama beεn temo.

¹³Adama i n neε, i n wi, Yinni Gusuno mem naowamme, i n sinama tem meni s5o,

¹⁴i ko i dawa Egibiti mi i n tabu wasi, baa bin kaban swi i n naoma, i n maa dianu biam, yen s5, miya i ko sina,

¹⁵tε i swaa dakio ye Gusuno, beε Isireliban Yinni wi u wallu ka tem ma, u geruma. U neε, beε Yuda be i tie, i n goru doke i ka da Egibiti ka gem,

kpa i n waa mi,

¹⁶sanam meya taa bin berum i m5, bu koo beε deema Egibiti mi.

G5o ten weeweenu i maa ma mi,

ta koo beε deema,

kpa i gbisuku mi gia.

¹⁷Be ba gesi nia kua

bu ka da Egibiti bu kuke,

ba koo gbiwa tabu s5o,

ka g5oru s5o, ka baranu s5o.

Ben goo kun kisirama k5sa yen di

ye u koo bu surema mi.

¹⁸Yeremi u neε, wee ye Gusuno, Isireliban Yinni wi u wallu ka tem ma u gerua. U neε, nge me u Yerusalemugibu win moru seesi, nge meya u koo maa beε ye seesi, i n da Egibiti. Saa ye s5ora ba ko n da ka beεn yisuru tambu b5rusi, n kun me, bu ka goo ga k5sunu sie, kpa bu beε gem i seku bakaru wa kpa i kun maa sine tem me s5o.

¹⁹U maa neε, i ku Egibiti da, beε be i tie Yudaban bweseru s5o. I de i n ye ma u beε ye yinariwa giso.

²⁰Sanam me i man gora n beε Yinni Gusuno kana, ye na wurama, i gerua i neε, n beε s5owa mam mam ye Gusuno beεn Yinni u man s5owa kpa i ye ko. Adama weesa i tii kua.

²¹Domi giso, na ka win wisibu na adama i n bin gabu swaa daki bi u neε, n beε s5.

²²Tε, mi i d5o i sina mi, i n ye ma tabu s5ora i ko i gbi, n kun me g5oru s5o, n kun me baranu s5o.

Ba ka Yeremi da Egibiti

ka dam

43

¹Sanam me Yeremi u gari yi ton be ba waa mi kpuro s5owa, yi Gusuno ben Yinni u neε, u bu s5o,

²yera Asaria, Hoseen bii, ka Yokanani, Karean bii, be kpuro ba Yeremi wisa ka ton piiburu ba neε, ye a gerua mi, weesa. Gusuno besen Yinni kun nun s5owa a sun s5, su ku Egibiti da.

³Adama Baruku, Neriyani biiwa u nun boriem a ka sun s5 su ku da mi, domi u kiwa Babilonigibu bu sun mweeri bu go, n kun me bu sun yoru mwa bu ka da ben temo.

⁴Nge meya Yokanani, Karean bii, ka tabu sinambu kpuro ka ben tambu kpuro ba yina bu Yinni Gusunan gari na ye u neε, bu de bu sina ben tem mi.

5 Yera Yokanani ka tabu sinam be, ba ka Yuda be ba tie da Egibiti, be, be ba raa kpikuru da tem tukuma ba wurama,

6 ton durabu ka ton kurabu ka bibu ka sina bokon bii wandiaba, be kpuro gesi be Nebusarada, kosobun wirugii, u Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deria. Ma ba ka Yeremin tii da ka maa Baruku Neriyar bii.

7 Ba da ba waa Egibitin wuu ge ba mɔ Tapanesio. Nge meya ba n ka Gusunan gere mem nɔwe.

Ba koo Egibiti tabu wari

8 Sɔo teeru Yinni Gusuno u Yeremi sɔwa Tapanesio u nee,

9 a kpee bakanu suo kpa a da a nu sike Yudaba kpuron wuswaa mi ba ra birikiba wɔ ye ya waa Egibitin sina kpaarun konnawo Tapanesio.

10 Kpa a Yudaba sɔ a nee, ameniwa ne, Gusuno Isireliban Yinni, ne wi na wollu ka tem mo, na gerua. Na nee, wee, kon de bu Nebukanasaa, nen sam kowo kasum da kpa n win bandu swii kpee ni a sikuan wollo kpa u win sina gona teria mi,

11 kpa u Egibitigibu seeyasia. Be u koo go, u go, be u koo mwɛri u ko yobu kpa u mwɛri, be u koo maa sakiri ka takobi, kpa u sakiri.

12 Kpa u ben bu dia dɔo meni, kpa u bu nin tii gura kpa u maa ben yanu gura ya kun nun sese kpa u yari min di ka bari yendu, nge me naa kparo u ra win kpara yaberu sebe u n doona.

13 U koo Beti Semesin bwarokunu kasuku, kpa u bu dia ye ya tie dɔo meni Egibiti mi.

Gari yi Yinni Gusuno u Yuda

be ba kpikuru da Egibiti

sɔwa

44

1 Yinni Gusuno u Yuda be ba waa Migidolio ka Tapanesio ka Menfisio ka Paturasio Egibitin temo sɔwa saa Yeremin min di u nee,

2 wee, ye ne Gusuno, wollu ka tem Yinni na gerua. Na nee, i kɔsa ye kpuro wa ye na Yerusalemu kua ka Yudan wuu si su tie. Wee, su kua bansu. Goo maa sari mi.

3 Domi ba kɔsa kua ba nen mɔru seeya ye ba ka da ba buɔnu yakunu kuamme ni bee ka been baababa i n daa ye.

4 Na bee nen somabu goria saa yellun di bu ka bee sɔ, i ku saa kɔsu nini ko, ni nen tii na tusa.

5 Adama i n man swaa daki. I n been kom kɔsum deri. I n maa buɔnu yaku kobo deri.

6 Ma na ka bee mɔru kua gem gem. Na Yudan wusu ka Yerusalemun swee kpeerasia ma ye kpuro ya kua bansu, nge me i waamo giso.

7 Yen sɔ te, ameniwa ne, Gusuno Isireliban Yinni, ne wi na wollu ka tem mo, na gerua. Na nee, mban sɔna i tii durum baka yeni sɔbimo ye i ka dera ba kurabu ka durabu ka bibu ka bii weenu go sere goo kun maa tie.

8 I kiwa i nen mɔru seeya ka been buɔnu yaku kookoo si i mɔ Egibiti mi i waa? I kiwa i tii kam ko, kpa i ko borigibu ka sekurugibu handunia ye sɔo?

9 I duariwa kɔsa ye been baababa ka been sinambu ka ben kurabu ka been tii ka been kurabu i kua Yuda ka Yerusalemu?

10 Wee, sere ka te i n tii kawe i gɔru gosie. I n man nasie, i n maa nen woodaba swii ye na bee ka been baababa we.

11 Yen sɔna ne, Gusuno Isireliban Yinni, ne wi na wollu ka tem mo na bee biru kisi ma na bee kɔsa kua n ka bee Yudaba kpuro kam koosia.

12 Kon Yuda be ba kpikuru da Egibiti kam koosia. Egibiti miya ba koo gbi kpuro. Ba n goo buremo. Ba koo gbiwa tabu sɔo, ka gɔru sɔo kpa bu bu gem bu sekuru wa, kpa ba n da ben yisuru sie bu ka goo bɔrusi, n kun me bu nun gaa kɔsunu gerusi.

13 Kon bu seeyasiawa nge me na Yerusalemugibu seeyasia ka tabu, ka gɔru, ka maa baranu.

14 Kon de ben fiiko bu kpikuru su. Be baasi, goo kun kisiramɔ. Goo kun maa wee Yudan temo baa me ba ko n ki bu wurama amen biru.

Ba Asitaate yakuru kuamme

15 Yera be kpuro be ba ye ma ben kurabu ba ra buɔnu turare dɔo dokeye ka ton kuro dabinu kpuro be ba waa mi, ka ton dabi te ta tie Paturasio, Egibitin tem mi, ba Yeremi sɔwa ba nee,

16 sa n gari yi mem nɔowamme yi a gerua a nee, yi weewa Yinni Gusunan min di.

17 Sa ko kowa nge me sa gerua, su buɔnu wi ba mɔ Asitaate turare dɔo dokea, kpa su maa nun tam tara nge me sa ra raa ko, be se ka besen baababa, ka besen sinambu ka besen wirugibu Yudan wusu sɔo ka Yerusalemun swee sɔo. Domi saa ye sɔra sa ra wa su di su debu, sa n nuku dobu mo kpa sa kun wahala gaa wa.

18 Adama saa doma ten di sa n maa buɔnu wi turare dɔo dokeare, sa n maa nun tam tarare, saa min diya sa kpuro bia. Tabu sun di, ma gɔra sun go.

19 Ma ton kuro be, ba gerua ba nee, sanam me sa buɔnu wi yakunu kuamme, ka besen durabun yera. Ba ye ma sa ra buɔnu wi kiraru kue su ka nun beere we, kpa su nun tam tara temo.

20 Ma Yeremi u ton be kpuro wisa, kurabu ka durabu, u nee,

21 bee ka been baababa ka been sinambu ka been wirugibu, i ra buɔnu yakunu kua Yudan

wusu sɔɔ ka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Nge weesa? I tamaa Yinni Gusunɔ kun ye yɛ? Nge i tamaa u ye duariwa.

²² Aawo, u n̄ ye duari. U ka bɛɛ wasirawa bɛɛn kom kɔsum sɔ ka daa kɔsa ye i kuan sɔ. Yen sɔna bɛɛn tem mu kua bansu. Goo maa sari mɛ sɔɔ. Ma mu kua tem bɔruram nge mɛ sa waamɔ gisɔ.

²³ Wahala ye, ya bɛɛ deemamɔwa gisɔ yɛn sɔ i b̄nu yākuru kua ma i Yinni Gusunɔ torari i n̄ win gere wure, i n̄ maa win sɔsinu ka win woodaba ka win kirɔba swī.

²⁴ Yeremi u maa tɔn be kpuro, kurɔbu ka durɔbu, sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i wāa Egibitio, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua.

²⁵ Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, bɛɛ ka bɛɛn kurɔbu, i nɛɛ, i ko i bɛɛn nɔɔ mwɛɛnu yibia ni i b̄nu tɔn kurɔ wi ba mɔ Asitaate kua. Wiya i ko i turare dɔɔ dokea, kpa i maa n̄n tam t̄ara temo. Wee, i maa ye kua.

²⁶ Yen sɔ t̄ɛ, i swaa dakio i nɔ ye wi, Yinni Gusunɔ u bɛɛ sɔɔmɔ. U b̄rumɔ ka win yīsi bakaru ma Egibitin tem kpuro sɔɔ, Yuda goo kun maa b̄rumɔ ka win yīsiru u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru.

²⁷ U koo dewa kɔsa yu bɛɛ deema, n n̄ mɔ gea. Yuda be ba wāa Egibitio kpuro, ba koo gbiwa tabu sɔɔ ka gɔɔru sɔɔ.

²⁸ Ka mɛ, bɛɛn fiiko ba koo kisira tabun di, kpa bu wurama Yudaɔ. Saa yera, bɛɛ be i da mi kpuro i ko i gia n̄ n nɛn garin na yi koora, n̄ n maa bɛɛgiin na yi koora.

²⁹ U koo bɛɛ deema Egibiti mi, kpa u bɛɛ yīreru w̄ɛ te ta koo bɛɛ sɔsɔsi ma kɔsa ye u raa gerua ya koo nawa ka gem. Yīre tera,

³⁰ u koo Egibitin sunɔ Hofara win yibɛɛba n̄mu bɛria be ba kasu bu n̄n go, nge mɛ u Yudaban sina boko Sedesiasi Nɛbukanesaa n̄mu bɛria, wi, wi u kasu u n̄n go. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Gari yi Yeremi u Baruku

sɔɔwa

45

¹ Sanam mɛ Baruku Nɛriyan bii u gari yi yorua tireru sɔɔ yi Yeremi u n̄n sɔɔwa Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nnese sɔara mi. Yen biru Yeremi u Baruku sɔɔwa u nɛɛ,

² wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni, u gerua wunen sɔ.

³ U nɛɛ, a gerumɔ a mɔ, a kam kuawa domi wi, Yinni Gusunɔ u wunen wahala sosimɔ. Ma a weeweenu mɔ sere a wasira. Adama a bia mi kaa w̄era.

⁴ Wee, ye Yinni Gusunɔ u nɛɛ n nun sɔ. U nɛɛ, u koo ye u raa bana kɔsukuwa, kpa u ye u raa duura wukiri.

Yen tubusiana, u koo tem mɛ kpuro sanku.

⁵ U maa nɛɛ, gāa bakana a kasu wunen tiin sɔ? A ku be nu kasu.

Domi u koo de kɔsa yu na yu tɔmbu kpuro w̄ari.

Adama wunɛ u koo wunen wāaru yara mi a da kpuro.

Tera ta ko n̄ s̄aa nge wunen arumani ye a gura tabu sɔɔ.

46

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa bwese tukunun sɔ.

Ba Egibitigibu kamia

Kaakemisio

² Babilonin sina boko u Egibitin sunɔ Neko ka win tabu kowobu kamia Kaakemisio, Efaratin daaruɔn bɔkuɔ. N deema saa ye sɔɔ, Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nnese sɔara mi. Saa ye sɔara Yinni Gusunɔ u gari yini gerua Egibitin sina boko ka win tabu kowobun sɔ u nɛɛ,

³ wee Egibitin tabu sinambu ba kuuki mɔ ba mɔ,

i tɛɛnu sɔaru koowo, bakanu ka piiminu, kpa i se i tabu da.

⁴ I bɛɛn tabu kɛkɛ be dumi gawe sɔaru koowo. Bɛɛ maasɔbu, i bɛɛn dumi yɔɔwo, kpa i bɛɛn tabu furɔsu doke. I bɛɛn yaasi sunkuo yi balli, kpa i bɛɛn tarakpenu sebe.

⁵ Adama mba Yinni Gusunɔ u sere waamɔ ya kooramɔ ben suunu sɔɔ.

U nɛɛ, be wee ba mwia kpana ba biruku yira wuramɔ.

Ba ben tabu durɔbu kamia. Ma ba duki mɔ, ba n̄ mam biru mɛɛrimɔ. Tem mɛ kpuro mu bɛrum duura.

⁶ Kam sɔara be ba s̄au ba duki mɔ. Baa tabu durɔ damgibu b̄a n̄ duki sua kama. Domi sɔɔ ȳɛsan n̄m geu gia, Efaratin daaruɔn bɔkuɔ,

dabiru ta sokuramɔ ta w̄orukumɔ. ⁷ Wara u ka daa te ba mɔ Nilu weene t̄a n̄ yiba. Wara u ka tu weene sanam mɛ ten tora bɔ.

⁸ Egibitigiba ba ka tu weene. Domi ba nɛɛ, nge mɛ Nilun nim mu ra terie ka dam tem sɔɔ, nge mɛya ben tabu kowobu ba koo maa teria tem sɔɔ,

kpa bu wusu ka sin tambu kam koosia. ⁹ Wee ba mɔ, ben maasɔbu bu seewo fuuku. Be ba tabu kɛkɛ be dumi gawe dua, bu duki doo.

Ben tabu durɔbu bu seewo. Puti ka Kusin tabu durɔbu be ba tɛɛ piiminu nɛni, ka sere Ludiba be ba s̄aa ten towobu, bu seewo.

10 Adama tɔɔ teni, ta ko n s̄awa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinnigiru.
Ta ko n s̄awa tɛ sɔɔ u win yiberɛba mɔru kasiema.

Takobi ya koo tɔmbu di,
kpa yu yem debu.
Tɔn dabi te ya koo go,
Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin s̄ɔ,
ta ko n kp̄i nge ȳaku yaa
Efaratin daarun goorɔ,
s̄ɔ yɛsan nɔm geu gia.

11 Bɛɛ Egibitigibun tabu kowobu,
baa i n seewa i da Galadio i tim kasu, kama.
Bɛɛn mɛɛra ya n̄ kpeemɔ.

12 Bwesenu kpuro nu koo nɔ
nge mɛ ba bɛɛ sekuru doke.
Domi ba koo bɛɛn desirun kuuki nɔ baama.
Bɛɛn tabu durɔbu ba ko n b̄aarimɔwa.
Ba n yinna, ba koo w̄arukuwa sannu.

Nɛbukanesaa u Egibiti w̄ari

13 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔwa sanam mɛ Babilonin sina boko,
Nebukanɛsaa u na u Egibiti w̄ari. U nɛɛ,

14 a Egibitigibu n̄ɔsio
ka be ba w̄a yen wuu si ba mɔ Migidoli, ka
Mɛnfisi, ka Tapanesi s̄ɔɔ,

a nɛɛ, ben baawure u seewo u s̄ɔru ko.
Domi ba bu tabu w̄arima baaman di.

15 Ben tabu durɔ damgibu ba w̄aruka.
Ba n̄ kp̄ia ba ka tii yinɛ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu fuka.

16 Na dera ben tabu kowo dabiru ta sokura ta
w̄aruka.

Ma ba mɔ, bu seewo bu wura ben temɔ
mi ba bu mara, mi tabu sari.

17 Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
bu Egibitin sunɔ ȳisi kpaaru kɛɛyɔ
bu nɛɛ, woo kana.

U dera saa gea n̄un doonari.

18 Nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
nɛ wi na s̄a sina boko,
sere ka nen w̄aaru,

nge mɛ ba yɛ ma guu te ba mɔ Tabori
ta guu ni nu tie gunum kere,
ka nge mɛ ba yɛ ma guu te ba mɔ Kaameli
ta w̄a nim w̄ɔkun b̄ɔkuɔ,
nge meya ba n yɛ kam kam
ma yiberɛba ba koo na bu bu w̄ari.

19 Bɛɛ Egibitigibu, i s̄ɔru koowo i bɛɛn ȳanu
gura,

ba koo bɛɛ yoru mwɛeri.
Domi wee, Mɛnfisi ya koo ko bansu.
Goo kun maa sinamɔ ye s̄ɔɔ.

20 Bɛɛ Egibitigibu, i s̄awa nge naa gbiiba ye
ya w̄a.

Adama wee, daru sw̄a gaa ya wee
saa s̄ɔ yɛsan nɔm geu gian di,
yu ye w̄ari.

21 Bɛɛn tabu kowo be ba ra bɛɛ somi gobin s̄ɔ,
ba b̄ɔru nge naa gumgia.

Ka mɛ, ben tii ba koo biruku yira wura

bu duki yakikira.

Domi n̄ani sw̄ara koo bu w̄ari.

Ben s̄eyasiabun saa ya tura.

22 Egibitigiba duki mɔ

nge wɛɛ yi yi doonɔ w̄akinu sari.

Domi yiberɛba ba bu w̄arimɔ ba suririmɔ,
nge d̄aa buro wi u d̄aa suririmɔ ka gb̄aa, d̄aa
s̄ɔwɔ.

23 Baa mɛ ben d̄aa s̄ɔ ga kp̄a

sere goo kun kp̄ɛ u du mi,

ka mɛ, ba koo gu b̄ɔariwa.

Domi yiberɛ be, ba twee dabiru kere.

Goo kun kp̄ɛ u ben geeru gia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

24 Egibitigiba w̄a sekuru s̄ɔɔ.

Domi wee, ba bu s̄ɔ yɛsan nɔm geugibu
namu s̄andia.

25 Nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na
wɔllu ka tem mɔ, na maa nɛɛ, kon b̄uu wi
ba mɔ Amɔ s̄eyasia wi u w̄a Tebesio, ka
Egibitin sunɔ, ka Egibitigibu kpuro ka ben
b̄uu ka ben sinambu, ka sere maa be ba
Egibitin sunɔ wi naane s̄aa.

26 Kon bu Nɛbukanesaa, Babilonin sina
boko ka win s̄am kowobu namu beria, be ba
kasu bu bu go.

Adama yeniban biru, Egibiti ya koo
wurama nge yellu. Yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ
na gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba yakia

(I maa m̄erio 30:10-11)

27 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru,

bɛɛ, nen s̄am kowobu,

i ku b̄erum ko, i ku maa nanda.

Domi kon bɛɛ w̄arama saa tontonden di.

Kon bɛɛn bweseru yakiamaa saa yorun di.

I ko i wurama i w̄era,

i n w̄a b̄ari yendu s̄ɔɔ.

Goo kun maa bɛɛ n̄ani s̄ɔmɔ.

28 I ku b̄erum ko.

Domi na w̄a ka bɛɛ.

Kon bwese ni kpuro kpeerasia,

n̄in suunu s̄ɔɔ na raa bɛɛ yarinasia mi.

Adama bɛɛ, na n̄ bɛɛ kpeerasiamɔ.

Kon bɛɛ s̄eyasiawa nge mɛ n weene,

domi na n̄ kp̄ɛ na kun bɛɛ s̄eyasia.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Filisitiban s̄ɔ

47

1 Egibitin sina boko u sere Gasa tabu w̄ari,
wee ye Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔwa Fil-
isitiban s̄ɔ. U nɛɛ,

2 wee, yiberɛba ba wee saa s̄ɔ yɛsan nɔm geu
gian di,

ba t̄eriamɔ tem s̄ɔ nge daa te ta nim yibumɔ
ta b̄ɔ saramɔ.

Ma ba tem ka ye ya w̄a mɛ s̄ɔ wukiri

ka men wusu ka tən be ba wāa si kpuro sɔɔ.
Tən be kpuro ba kuuki mɔ, ba weeweenu
mɔ.

³ Dumin naa damu damusu ka tabu kekeban
uruuban wəkinu nɔɔramɔ.

Baababa ba ben bibu derimɔ,
domi ben gɔma kpuro dwiia.

⁴ Saa ya tunuma yɛ sɔɔ ba koo Filisitiba kpuro
go,

ka tən be ba koo kpī bu Tirigibu, ka
Sidonigibu somi,

ka tən be ba tie ba wāa tem bure te ba mɔ
Kafitorio.

⁵ Gasagibu ba wāawa nuku sankiranu sɔɔ
ba wii pɔɔnu pote.

Asikalonigibu ka be ba wāa wɔwɔɔ ba nɔɔ
maari.

Bɛɛ be i tie, sere saa yerà i ko i n wāa
i n tii muririmɔ i ka gɔɔ swi.

⁶ Wee, i gerumɔ i mɔ,
Yinni Gusunɔn takobi, domma kaa wɛra.

A wuro wunen kararɔ,
kpa a n wāa mi sɛɛ.

⁷ Amɔna ya koo ka wɛra.
Domi Yinni Gusunɔn tiwa u ye wooda wɛ,

yu ka Asikalonigibu ka nim wɔkɔn
goonugibu wɔri.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Mɔabuban sɔ

48

¹ Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u
wɔllu ka tem mɔ, u gerua Mɔabuban sɔ. U
nɛɛ,

Nɛbo ya kam kua
domi wee ba yen yānu gura.

Kiriataimu ya wāa sekuru sɔɔ
domi ba ye mwa.

Misigabu ya wāa sekuru sɔɔ,
domi ba ye kɔsuka.

² Mɔabun bɛɛɛ ya kpa.
Ma ba bwisikumɔ bu Hɛsiboni kam koosia.

Ba mɔ, su da su ye kam koosia
kpa ya kun maa wāa handunia sɔɔ.

Wunɛ Madimɛni, kaa ko bansu,
domi wee ba nun tabu wɔrimam wee.

³ Ba faaba kanamɔ saa Koronaimun di, ba mɔ,
wee ba bɛsɛn yānu guramɔ.

Wee ba kpuro kɔsukumɔ.

⁴ Ba Mɔabu kam koosia.
Ma bibun nɔɔ ga nɔɔramɔ.

⁵ Ba wuri wennɛ guu te ba mɔ Lusitio,
ma nuku sankiranun kuuki yi saramamɔ saa
Koronaimun guurun di.

⁶ Ba mɔ, i duki yakuro, i bɛɛn wāaru wɔra,
kpa i da i n wāa nge gbɛeku ketɛkunu
gbabura.

⁷ Domi i bɛɛn naanɛ dokewa bɛɛn nɔman
samburu ka bɛɛn arumaniba sɔɔ.

Wee, tɛ ba koo bɛɛn tii mwɛɛri
kpa bu bɛɛn būu wi ba mɔ Kemɔsi

ka win yāku kowobu ka win wirugibu
yoru mwa bu ka doona.

⁸ Be ba koo bu kam koosia mi.
Ba koo duwa wuu baagere sɔɔ.

Gen gaga kun kisiramɔ ben nɔman di.
Ba koo kpuro kam koosiawa wɔwi sɔɔ ka tem
tɛɛri sɔɔ.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁹ U maa nɛɛ,
i Mɔabuban sika sɔɔru koowo,
domi ben gɔɔ turuku kua.

Ben wusu su koo ko bansu.
Goo kun ko n maa wāa si sɔɔ.

¹⁰ Be ba Gusunɔn samburu mɔ ka atafiru, u
bu bɔrusio.

Be ba yinamɔ bu tɔmbu go ka takobi,
Gusunɔ u bu bɔrusio.

¹¹ Wee, saa yellun di, Mɔabuba ba wāa bɔri
yɛndu sɔɔ.

Ba ñ yoru diire gam.
Ba sɔwa kpetɛɛ nge tam kɔrɔru.

Ba ñ bu gɔsiare gam sɔɔ nge tam.
Ben dobu ka ben wani kun kɔsa.

¹² Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɔru
gara sisi tɛ sɔɔ kon bu tɔmbu surema bu
bu gɔsie wekenu ganu sɔɔ, kpa bu weke ni
kɔsuku.

¹³ Mɔabu be, ba koo sekuru wa ben būu wi
ba mɔ Kemasin sɔ, nge mɛ Isireliba ba sekuru
wa būu wi u wāa Betɛliɔn sɔ, domi wi sɔra ba
ben naanɛ doke.

¹⁴ Bɛɛ Mɔabuba, amɔna i ko i ka kpī i gere i
nɛɛ,

i sāawa tabu durɔbu be ba wāa tabun sɔ.

¹⁵ Domi wee, i kam kua.
Bɛɛn wusu su dɔɔ mwaara.

Ma yibereba ba bɛɛn aluwaasi damgibu
mwɛɛra ba sakira.

Yeniwa sina boko u gerua. Win yīsira
Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni. U nɛɛ,

¹⁶ Mɔabun kam kobu turuku kua.
Nɔni swāa te ba koo wa, ta wee fuuku fuuku.

¹⁷ Bɛɛ be i wāa ben turuku, i ka bu gɔɔ sinɔ.
Bɛɛ be i bu yɛ, i bu bikio i nɛɛ,

amɔna n koosina ba ka ban tenin dam bakam
mɛ kpeerasia mɛ.

¹⁸ Bɛɛ maa Dibonigibu, i bɛɛn sin yee
bɛɛɛginu derio,

kpa i na i sina temɔ.
Domi be ba Mɔabuba kam koosia,
ba wee bu bɛɛ wɔri,

kpa bu bɛɛn gbāra damginu kɔsuku.

¹⁹ Bɛɛ Aroɛɛgibu, i doo swaaɔ i mɛɛri,
kpa i Mɔabu be ba kpikiru sua bikia i nɛɛ,
mba n koora.

²⁰ Ba koo bɛɛ wisi bu nɛɛ,
ba wāawa sekuru sɔɔ ba diirimɔ.

I kuuki koowo, i gbāra,
kpa i baawure nɔasia Aanɔwɔ
ma ba Mɔabuba gura.

21 Yinni Gusunɔwa u bu seeyasiamɔ be ba wāa wəwa sɔɔ ka yen wuu sini sɔɔ, si ba mɔ, Holoni ka Yahasi ka Mefati,

22 ka Diboni ka Nebo ka Beti Dibilataimu, 23 ka Kiriataimu ka Beti Gamulu ka Beti Mɛɔni,

24 ka Keriatu ka Botisira, Mɔabuban wusu kpuro gesi, si su wāa turuku ka tontondeɔ.

25 Ba Mɔabuban dam bua, ma ben yiiko ya kpa.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

26 Mɔabuba ba tii sua Gusunɔn wuswaaɔ. Yen sɔ, bu bu tam taasio sere bu mu siruku kpa bu bu yɛɛ.

27 Bɛɛ Mɔabuba, i yaayo ma i raa Isireliba yɛɛ. I raa bu wii gimanu koosi nge be i gbena mwa.

28 Tɛ, i yario bɛɛn wusun di kpa i da i n wāa kpee baaba sɔɔ, kpa i kpee goominu saari, i bɛɛn wāa yenu ko kpee baaba sɔɔ.

29 Sa Mɔabuban tii suabun gari nua, ka ben tɔn biaru,

ka sere maa ben woo kanabu, ka ben degangam, ka ben nani yɔnnu.

30 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nɛn tii, na yɛ ma ba ra tii sue ben gari gerubu sɔɔ. Adama ye ba mɔ kpuro, ya ku ra n arufaani gaa mɔ.

31 Yen sɔna na Mɔabuba kpuro gɔɔ swiiyammɛ.

Ma na Kiri Herɛsigibu weeweenu kuammɛ.

32 Sibiman resem gbaaru, na wuri mɔ wunen sɔ.

Nɛn wuri yi, yi Yasɛgibugii kere. Yellu, wunen dāa kāasi yi nim w̄ku saramɔ. Yi mam Yasɛn daarun nim dekamɔ.

Adama wee, kam koosio u yin marum w̄ri u kam koosia.

33 Nuku doɓun womusu kun maa wāa Mɔabuban gbeaɔ.

Goo ku ra maa tam game mi.

Tam sari wekenu sɔɔ.

Nuku doɓun kuuki kun maa nɔɔramɔ mi, ma n kun mɔ tabugii.

34 Hɛsibonigibu ba nɔɔguru sue ba somiru kanamɔ. Ba ben nɔɔ nɔɔmɔ Eleale, ka Yahasi, ka Soari, ka Koronaimu, ka Egalati Selasi. Domi baa Nimurimun daaru ta kam kua.

35 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, kon den Mɔabuba kpeerasia, be, be ba yɔɔmɔ ben b̄u turanɔ ba nu turare d̄sɔ dokeammɛ.

36 Yen sɔna nɛn ḡɔru ga sumɔ nge guuru Mɔabuba ka Kiri Herɛsigibun sɔ. Domi ben dukia ye ba gura kpuro ya kam kua.

37 Tambu kpuro ba ben seri ka ben toba kɔna, ba tii murura noma yiru kpuro, ba saaki deewa ben nuku sankiranun sɔ.

38 Ba gɔɔ wuri mɔ yenu baagere sɔɔ ka sere mi ba ra menne kpuro gesi domi na

Mɔabuban tem kɔsuka nge weke te goo kun maa k̄i. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

39 I gɔɔ swiiyɔ, Mɔabuba ba wɔruma. Ba biruku yira wura. Anna a sekuru wa. Be ba ka bu sikerene kpuro, ba bu yɛɛmɔ.

40 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee, yibereba ba koo na nge yaberekunu ni nu bellimɔ wallo.

41 Kpa bu wuu ge ba mɔ Keriatu mwa, bu gen gb̄aranu kɔsuku.

Mɔabun tabu durɔ damgibu ba koo nanda nge tɔn kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.

42 Ba koo Mɔabuba kpeerasia.

Ben bwesera koo n̄ru ko, domi ba nɛ, Yinni Gusunɔ seesi.

43 Wee, ba bu yina ka taa ka suura berie.

44 Wi u duka mɔ berum sɔ,

u koo wariwa suura ye sɔɔ.

Wi u maa yara suura yen di,

kpa u taa mwaara.

Domi kon de Mɔabun seeyasiabun t̄ru tu na. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

45 Be ba k̄pikuru sua ba n̄ maa dam tie,

ba w̄ra yeru kasu Hɛsiboniɔ.

Adama d̄sɔ yari yi koo yari yen sina boko Sihonin dirun di,

yi da yi Mɔabuban tem nɔɔ bura yenu ka men guunu di.

46 Bɛɛ, Mɔabuba, i kam kuawa.

Bɛɛ Kemɔsigibu, i kpeerawa.

Wee, ba koo bɛɛn bibu yoru mwɛeri bu ka doona.

47 Adama saa gaa sisi

yɛ sɔɔ kon ka Mɔabu be ba yoru mwɛera mi wurama ben temɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Nge mɛya kon ka Mɔabuba seeyasia.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Amaniban s̄ɔ

49

1 Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Amaniban s̄ɔ. U nɛɛ,

mban s̄na b̄u wi ba mɔ Malikɔmu u Gadin tem mwa.

Mban s̄na win tambu Amaniba ba Isireliban wusu w̄ra.

Isireliba ba n̄ bibu m̄wa be ba koo mu tubi di?

2 Yen s̄ɔ t̄ɛ, kon de tabun wurenu nu nɔɔra ben wuu marɔ ge ba mɔ Raba.

Raba ye, ya koo bansu ko,

kpa yen baru kpaanu nu d̄sɔ mwaakira.

Nge mɛya Isireliba ba koo bu gira be, be ba raa bu gira.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

3 Bɛɛ, Hɛsibonigibu, i gɔɔ swiiyɔ.

Domɔ ba koo Ayi kam koosia.

Raban baru kpaanugibu, i nɔɔguru suo i somiru kana.

I saaki deewo nuku sankiranun s̄ɔ,

kpa i n sirene i n gɔɔ sumɔ.
Domi ba koo bɛɛn b̄u wi ba m̄ Malikomu
sua,
ka win yāku kowobu ka win wirugibu bu ka
doona.

⁴ Bɛɛ Rabagibu, bɛɛ be i ku ra mɛm nɔ,
wee i tii sue bɛɛn w̄wa ye ya tem gem m̄n
s̄s.

Ma i bɛɛn dukia naane s̄a.
Ma i m̄, wara u koo kp̄i u bɛɛ w̄rima.

⁵ Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni u nɛɛ,
wee kon bɛɛ n̄ni sw̄āru surema.
Ta koo n̄wa saa baaman di,
kpa i yarina.

Goo maa sari wi u koo bɛɛ m̄enna.

⁶ Adama amen biru kon de be ba yarine mi,
bu wurama.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Edɔmuban s̄s

⁷ Wee ye Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni u
gerua Edɔmuban s̄s. U nɛɛ,
bwisi yi kp̄awa Temanɔ?
Ben bwisigibun bwisi yi kp̄awa?
Mana yi kpuro yi doona.

⁸ Bɛɛ Dedanigibu, i ḡsiro,
i duki yakuro i da i kuke kpee baaba s̄ɔɔ.

Domi kon Esaugibu n̄ni sw̄āru kp̄ɛɛ
sanam mɛ kon bu s̄ɛɛyasia.

⁹ Be ba ra resɛm s̄ari b̄a n na bɛɛn mi,
ba ra fiiko deri.

Gben̄bu b̄a n t̄mbu w̄ri,
ba ra suewa ye ba koo kp̄i.

¹⁰ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ,
kon Esaun bweseru kpuron yānu gurawa.

Kon bu sikiamu ben kuku yenun di.
Ba n̄ kp̄ɛ bu kuke.

Ben bibu ka ben dusibu ka be ba ka bu
sikerene kpuro ba koo gbiwa.

Goo kun tiaramɔ.

¹¹ Baa b̄a n ben bibu deri ba kua gobekuba,
nena kon de ba n w̄a,
kpa ben ḡminibu bu man naane ko.

¹² Na maa nɛɛ, be na n̄ daa s̄ɛɛyasiamɔ, kon
bu s̄ɛɛyasia. Yera bɛɛ, Edɔmuba, i tamaa i
yara m̄n di? Aawo, kon bɛɛ s̄ɛɛyasiawa.

¹³ Na b̄rusimɔ sere ka nen w̄āru ma bɛɛn
wuu maro B̄tisira ga koo bansu ko kpa n s̄āa
sekuru, kpa t̄mbu ba n da gu sie b̄a n goo
b̄rusimɔ. M̄ya maa bɛɛn wuu si su tie su
koo ko bansu sere ka baadom̄m̄a. Nɛ, Yinni
Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi labaari yeni s̄ɔwa
u nɛɛ,

ba s̄m̄a goo ḡra bwesenun suunu s̄ɔ u nu
s̄s u nɛɛ,

nu m̄enna nu Edɔmuba w̄ri,
nu seewo nu bu tabu w̄ri.

¹⁵ Domi nɛ, Yinni Gusunɔ, kon bu ko
d̄ākobu bwesenu kpuro s̄ɔɔ,
be t̄mba ko n gema.

¹⁶ Ben tii suabu ka ben n̄nigiru ta dera ba
k̄ɔra.

Be ba w̄a kpee baaba s̄ɔɔ, ka sere gungunun
wii kp̄ina,
baa b̄a n w̄a yenu kua sere w̄llun s̄ɔɔ s̄ɔw̄a,
nge gunɔ bakeru,
kon bu surama min di.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁷ Ed̄omu ya koo kowa bansu. Be ba s̄arɔ
mi, b̄a n ye wa, biti ya koo bu m̄wa kpa bu
wia ko as̄arɔ yen s̄s.

¹⁸ Domi ya ko n s̄āwa nge mɛ ba Sodomu
ka Gom̄ra kpeerasia ka yen baru kpaana.
Goo kun maa sinam̄ mi.

¹⁹ Ko na n s̄āwa nge gbee sunɔ
ge ga yarima Yuudenin gbee sururun di ga
d̄ɔɔ gu nim nɔ.

Kpa n t̄mbu kpuro yarinasia subaru s̄ɔɔ.
Saa ye s̄arɔ kon Ed̄omuba sunɔ kp̄ao w̄ɛ wi
nen tii na ḡsa.

Nge wara u ka man nɛ.

Wara u koo kp̄i u man wooda w̄ɛ.

Sina boko wara u koo kp̄i u ȳra nen
wuswaaɔ.

²⁰ Yen s̄s, i swaa dakio i n̄o himba ye na kua
Ed̄omuban s̄s,

ka sere kpuna ye na yi Temanigibun s̄s.

Na nɛɛ, kam kam, kon de bu be kpuro
m̄wɛriwa nge yāanu

bu ka da tem tukum̄.

Ba koo ben tem kpuro kam koosiawa.

²¹ Kam koo bin wurenu s̄ɔɔ, tem mu koo ȳiri.
T̄mba koo n̄ɔgiru sua bu somiru kana,
kpa ben n̄su su n̄ara sere nim w̄kuɔ, ge ba
m̄d̄ S̄sɔ.

²² Wee, yibereba ba koo Botisira wukiri
nge mɛ yaberekunu nu ra yaa gonu kunisi.
Yen d̄ama te, Ed̄amun tabu d̄urɔ damgibu ba
ko n kp̄asa w̄ri m̄wa nge t̄n kurɔ wi u yiire
u k̄i u ma.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Damasin s̄s

²³ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Damasini
s̄s. U nɛɛ,

yen wuu sini, Hamati ka Aapadi,
sin t̄mba w̄a sekuru s̄ɔɔ.

Ba labaaari k̄sa nua, ma ba diirim̄.

Ben laakari ya burisina nge nim w̄kun nim,
sere ya n̄ kp̄ia ya wurame.

²⁴ Damasigibu ba mwia kp̄ana ba ḡsira bu ka
duki su,

adama ba berum soore.

Ma nuku sankiranu ka wuriribu bu n̄ni
nge t̄n kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.

²⁵ Wuu ḡn s̄s na ra n nuku dobu m̄,
mban s̄na gen t̄mbu ba n̄ kp̄ikiru sua.

Wuu b̄ako ge, ge ga ȳisuru yara mi,
mban s̄na gen t̄mbu ba n̄ gu deri.

²⁶⁻²⁷ S̄s teeru ba koo gen aluwaasiba go
gen sw̄ɛ s̄ɔɔ. Ba koo maa gen tabu kowobu
kpuro kpeerasia, kpa n de bu gu d̄ɔ m̄ni

ka Beni Hadadin sina kpaaru. Ne, Gusuno, wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusuno

u gerua Kedaagibu

ka Hasorigibu sɔ

²⁸ Wee ye Yinni Gusuno u gerua Kedaagibun sɔ ka bwese ni nu waa Hasorion sɔ, ni Babilonin sina boko Nebukanesaa u kamia. U nee, i seewo i Kedaagibu wari.

I be, sɔɔ yari yerugii be kpuro goowo.

²⁹ I ben kuu bekunuginu ka ben yaa sabenu kpuro guro,

ka ben beka ka ben somunu ka ben yooyoosu,

kpa i kuuki ko baama i bu berum tia.

³⁰ Bee Hasorigibu i seewo i duki su fuuku, kpa i da i kuke warusu sɔɔ.

Domi Babilonin sina boko Nebukanesaa u kpunaa kua u ka bee wari.

Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

³¹ U maa nee,

i doo i bu wari be, be ba waa bari yendu sɔɔ, ba sɔ sɛe ben yenuso.

Ben wusu su n gamboba ka kakaraba ma, ma ba ka tambu desire.

³² Yiberɛba ba koo ben yooyoosu mwɛɛri ka sere maa ben yaa sabenu ya n dabi.

Kon bu yarinasia baama,

be, be ba ra ben wii baanu kɔni beri berika.

Kon de yiberɛba bu na baaman di bu bu kam koosia.

Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

³³ Hasorin wuu ga koo ko bansu,

kpa ga n saa gbeku bɔnnun waa yeru sere ka baadommaa.

Goo kun maa sinama mi.

Gari yi Yinni Gusuno u gerua

Elamun sɔ

³⁴ Wee ye Yinni Gusuno u win somo Yeremi sɔɔwa Elamun sɔ. Saa ye sɔɔ, Sedesiasi, Yudaban sina bokon bandun torewa mi.

³⁵ Gusuno, wɔllu ka tem Yinni u nee, wee, kon Elamugibun tennu bɔaku ni nu saa ben dam nuuru.

³⁶ Kon bu handunian goonu nne kpuron woo kparema, kpa n bu yarinasia baama. Tem gam sari mi ba n ko n waa.

³⁷ Kon de Elamugibu bu diiri ben yiberɛba ka be ba kasu bu bu gon wuswaaɔ.

Nen mɔrun saabu kon bu noni swaa bakaru kpɛɛ.

Taba kon ka bu go n kpe,

³⁸ kpa n ben sinambu ka ben wirugibu go kpa n nen tiin bandu swii.

Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

³⁹ Adama tɔru gara wee tɛ sɔɔ kon de be ba raa yarina mi, bu wurama.

Babiloni ya kam kua

50

¹ Wee gari yi Yinni Gusuno u gerua Babilonin sɔ ka yen tem kpuron sɔ, saa Yeremin min di. U nee,

² i bwesenu labaari yeni nɔɔsio. I yirenu koowo nu ka ye gia.

I ye kparo i nee,

Babiloni ya wɔruma.

Yen bɔnu nu sekuru sua.

Bɔu ni ba mɔ Beli ka Merodaki

nu waa sekuru sɔɔ.

Nin bwaaarokunu nu berum soora.

³ Bweseru gara ye wɔrim wee

saa sɔɔ yɛsan nam geu gian di.

Ta koo tem me gosiawa bansu.

Goo kun ko n maa waa mi.

Tambu ka yee kpuro koo yarina min di.

⁴ Yinni Gusuno u nee,

yen tɔɔ te, Isireliba ka Yudaba ba koo wurama ben temo sannu,

ba n sumo, ba n ne Gusuno, ben Yinni kasu.

⁵ Ba koo Siannin swaa bikia,

bu wɔrima yen mi,

kpa bu na

bu ka man arukawani bɔke

ye ba n duarima sere ka baadommaa.

⁶ Be, nen tambu, wee ba saa nge yaa gɔɔ

ge ga raa kɔɔre.

Ben kparoba raa bu kɔ

ba dera ba sirene guunu wɔllo

ba gasirimɔ gee ka gɔɔ,

sere ba ben waa yeru duari.

⁷ Yiberɛ be ba bu wari gesi,

ba ra bu gurewa.

Kpa yiberɛ be, bu nee,

ba n kɔsa kue.

Be, Isireli ben tiywa ba Yinni Gusuno torari,

wi, wi u saa gemgii

ka wi ben sikadoba ba naane saa.

⁸ Bee Isireliba, i yario i duki su Babilonin di,

nge boo ni nu gɔɔ gbiiye.

⁹ Domi wee, kon bwesenu seeya wuu wuuka

kpa n de nu Babiloni wari.

Ba koo nawa saa sɔɔ yɛsan nam geu gian di,

kpa bu ye tarusi bu mwa.

Ben sɛnu nu n kam wɔrimɔ.

Baa ben tabu durɔ turo kun gosirɔ nam dira.

¹⁰ Babilonigibu ba n kisirama kam koo bin di.

Be ba koo ben yanu gura kpuro,

ba koo nu gurawa ka nuku tia.

Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

¹¹ Bee Babilonigibu, bee be i nen arumani gura,

i nuki dorɔ.

I n yɔakumɔ nge naa kpemi yakaso.

I n sumo nge dum dwɛɛ.

¹² Adama i beɛn tem mɛɛriɔ.

Wee, mu waa sekuru sɔɔ.

Wee, mu kua bansu, nge tem mi gaa nu ku ra kpi.

Ma mu biru wura tem kpuro sɔɔ.
 13 Yinni Gusunɔn mɔrun saabu, mu kua bansu.
 Be ba koo sara Babilonin tem mi, biti koo bu mwa
 kpa bu wia ko.
 14 Bɛɛ be i ra tendu to,
 i na i Babiloni tarusi.
 I ye sɛɛnu tweeyo.
 I ku yen wɔnwɔndu ko.
 Domi ya nɛ, Yinni Gusunɔ torari.
 15 I tabun kuuki koowo baama domi Babilonin gani yi wɔruka,
 yen gbārara suba.
 Wee yen tɔmba nɔma yiyi
 ba tii yibereba wɛ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na ye mɔru kɔsiemɔ,
 na mɔ, i ye mɔru kɔsieyo.
 I ye kuo nge mɛ ya raa gabu kua.
 16 Tabu wee ka kam kobu sannu.
 I bu goowo be ba duurumɔ
 ka be ba gɛɛmɔ.
 Baawure u seewo u da win temɔ mi win
 bwesera wāa.
 17 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 Isireliba ba s̄awa nge yāa ni nu k̄ɔra
 ma gbee sinansu su nu naa sw̄i.
 Asirin sina bokowa u gbia u nu w̄ari u
 gura, ma Babilonin sina boko u maa na u nu
 w̄ari u k̄ɔsuka.
 18 Yen s̄ɔna, nɛ Gusunɔ Isireliban Yinni, wi
 u w̄allu ka tem mɔ, na nɛɛ, kon Babilonin
 sina boko ka win temgibu s̄ɛɛyasia nge mɛ na
 Asirin sunɔ s̄ɛɛyasia.
 19 Adama kon de Isireliba bu wurama ben
 wāa yero,
 kpa bu ben d̄ianu yewe guu te ba m̄ɔ
 Kaamelio
 ka Basanio ka guu te ba m̄ɔ Efaraimuɔ,
 ka sere maa Galadin temɔ.
 Ba n̄ maa ḡaanun yāaru m̄ɔ.
 20 Yen doma te, ba koo Isireliba ka Yudaban
 durum kasu ba kun wa,
 domi be, be ba tie mi, kon bu ben durum
 w̄ɔka.
 21 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 i Mɛrataimugibu ka Pekodigibu w̄ario.
 I bu goowo i kam koosia mam mam.
 I nɛn woodaba kpuro yibio.
 22 Wee, tabun wurenu n̄oramɔ tem mɛ
 kpuro sɔɔ.
 As̄ɔɔ baka ya tunuma.
 23 Babiloni ye ya handunia kpuro k̄ɔsuka,
 nge matalaka,
 yen tii wee, ya k̄ɔsikira,
 ya kua bansu bwesenu kpuron suunu sɔɔ.
 24 Babiloni, na nun yina beria,
 ma ya nun mwa a n̄ ka baaru.
 Wee, t̄ɛ, a kua pirisɔm,
 domi a nɛ, Yinni Gusunɔ w̄ari.
 25 Ma na nɛn tabu yānun beru yeru wukia.
 Ma na nɛn m̄ɔru s̄ɔsi ka tabu yāa ni.

Domi nɛ Gusunɔ, w̄allu ka tem Yinni,
 na s̄amburu m̄ɔ te kon ko Babilonio.
 26 Bɛɛ handuniagibu kpuro,
 i na i Babilonigibun biranu suriri,
 kpa i ben yānu gura i subu subu nge yakasu,
 i ye kam koosia.
 Ḡaanu nu ku maa tiara mi.
 27 I ben tabu durɔ damgibu goowo.
 I bu sakirio nge yaa sabenu.
 Ba kam kua, domi ben t̄ɔra tunuma,
 t̄ɛ sɔɔ ba koo bu s̄ɛɛyasia.
 28 Yera Isireliba be ba kpikiru suuma
 ba na Yerusalemuɔ ba m̄ɔ,
 Yerusalemu, Yinni Gusunɔ u nun m̄ɔru k̄ɔsia.
 U win s̄aa yee d̄ɛɛraru m̄ɔru k̄ɔsia.
 29 I tɛn towobu m̄annɔ bu Babiloni w̄ari,
 kpa bu ben sansani gira bu ka ye sikerena,
 kpa bu ku raa de goo u kisira min di.
 Bu bu k̄ɔsieyo nge mɛ ben daa ya nɛ.
 Bu bu kuo nge mɛ ba raa gabu kua.
 27 Domi ba tii w̄alle sua nɛ, Yinni Gusunɔn
 wuswaaɔ,
 nɛ wi na s̄aa Isireliban Yinni D̄ɛɛro.
 30 Yen s̄ɔ, mi ben aluwaasiba ba wāa kpuro,
 ba koo gbisukuwa, kpa ben tabu kowobun tii
 bu gbisuku t̄ɔ te.
 31 Nɛ, Gusunɔ, w̄allu ka tem Yinni, na nɛɛ,
 wunɛ Babiloni, wunɛ wi a tii sue,
 na ka nun m̄ɔru s̄aa.
 Wunɛn t̄ɔra tunuma t̄ɛ sɔɔ kon nun s̄ɛɛyasia.
 32 Wunɛ wi a tii sue mi, kaa fukura a wuruma.
 Goo sari wi u koo nun seeya.
 Kon wuu si su ka nun sikerenɛ d̄ɔɔ doke
 kpa u win tem kpuro di.
 33 Nɛ, Gusunɔ, Isireliban Yinni, nɛ wi na
 w̄allu ka tem mɔ, na maa nɛɛ,
 wee ba Isireliba ka Yudaba dam d̄are
 ba bu yoru nɛnusi,
 ma ba yinamɔ bu bu ȳosu.
 34 Adama nɛ, ben yakio, na dam m̄ɔ.
 Nɛn ȳisira Gusunɔ, w̄allu ka tem Yinni.
 Kon ka bu yina kpa n ben tem b̄ori yendu wɛ,
 kpa n Babilonigibu burisina.

Himba ye Yinni Gusunɔ u yi

Babilonin s̄ɔ

35 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
 i Babilonigibu tabu w̄ario
 ka sere ben wuu b̄ɔkɔ gen t̄ombu
 ka ben sina asakpɔba ka ben bwisigibu.
 36 I ben s̄ɔmɔ tii suo be tabu w̄ario
 kpa bu ḡɔsira wiirɔbu.
 I ben tabu durɔ damgibu w̄ario
 kpa bu nanda.
 37 I ben dumi ka ben tabu k̄ɛkɛ yi dumi gawe
 tabu w̄ario.
 I t̄ɔn be ba kana ba bu somimɔ tabu sɔɔ, tabu
 w̄ario,
 kpa bu b̄erum soora nge t̄ɔn kurɔbu.
 I ben dukia w̄ario i gura.
 38 Ben daanun nim mu gbero.
 Domi tem mi, b̄una ba ra s̄a,

ma nu dera ba wiru bie.
 39 Yen s3na kon de Babiloni yu ko bansu sere ka baadommaa,
 kpa purukanu ka taataanu nu na nu n w3a mi.
 40 Kon Babiloni ye kasukuwa nge Sodomu ka Gomora
 ka sin wuu si ne, Yinni Gusun3 na kam koosia.
 Goo kun maa sinam3 mi.
 Ne, Yinni Gusun3wa na yeni gerua.
 41 Wee, bweseru gara wee saa s33 y3san n3m geu gian di.
 Bwese te, ta kp3.
 Ten sinambu ba dam m3.
 Be wee, ba swaa m3 ba wee saa tontonden di.
 42 Ben tabu kowobu ba takobi ka tema nen1.
 Ba n3 w3n w3ndu m3, ba b33bu.
 Ba w3ki nge nim w3kun nim.
 Ba dum1 y33wa ba swiine sw3e sw3e.
 Ba tabun s33ru s3a bu ka Babilonigibu w3ri.
 43 Ye Babilonin sina boko u labaari ye nua,
 yera win goma dwiia.
 Berum ka wuriribu n3n mwa
 nge t3n kur3 wi u yiire u k3 u ma.
 44 Ne, Yinni Gusun3, kon wuu gb3raruguu w3ri
 nge gbee sun3 ge ga yarima
 saa Yuudenin gbee suroron di,
 kpa n gen t3mbu kpuro yarinasia subaru s33.
 Saa ye s33, kon bu sun3 kpao w3
 wi nen tii na g3sa.
 Nge wara u ka man ne.
 Wara u koo kp3 u man wooda w3.
 Sina boko wara u koo kp3 u y3ra nen wuswaa.
 45 Yen s3, i swaa dakio i n3 himba ye na yi Babiloni ka yen t3mbun s3.
 Na nee, kam kam kon de bu be kpuro gura nge y3anu bu ka da tem tukum3.
 Ba koo ben w3a yeru kpuro kam koosiawa.
 46 Babilonin kam koo bin wurenu s33,
 tem mu koo y3iri,
 kpa w3ki bakanu nu se saa handunian baama kpuron di.

51

1 Wee ye Yinni Gusun3 u gerua Babilonin s3. U nee,
 kon de woo gu Babiloni swee,
 ye ka yen t3mbu,
 kpa gu bu kam koosia.
 2 Kon de t3mbu bu bu yarinasia nge m3 woo ga ra yakasu yarinasia.
 T33 k3su te s33, ba koo ye w3rima baaman di.
 3 Ten towobu bu wuu gen t3mbu tweeyo.
 Bu y3ro tweeyo wi u win tarakpe naane s3a.
 Bu ku gen aluwaasiba deri.
 Bu gen tabu kowobu kpuro goowo.
 4 Kpa bu ben gonu deri
 nu n kp3 kp3 ben tem kpuro s33 ka Babilonin sw3eyo.

5 Domi ba Gusun3 Isireliban Yinni D3ero torari n kp3.
 Adama wi, Gusun3, w3llu ka tem Yinni,
 u ka win t3mbu Isireliba ka Yudaba w3a.
 6 I duki yario Babilonin di.
 Baawure u win w3aru w3ro,
 kpa u ku raa gbi Babiloni ye s33,
 ye, ye ya koo ko bansu mi.
 Domi Yinni Gusun3n m3run t3ra tunuma.
 U koo Babilonigibu ben kookoosun are w3.
 7 Babiloni ya raa s3awa nge n3ra wuragia
 Yinni Gusun3n n3ma s33.
 Yera u ka handuniagibu tam w3 ba n3ra sere mu bu go ba wiru bia.
 8 Wee subaru s33, Babiloni ya w3ruma ya k3sikira.
 I g33 swiyo yen s3,
 kpa i ka tim na i doke mi ya bosu wa.
 S3rakudo ya koo bekura.
 9 S33 be ba w3a mi, ba nee,
 sa Babiloni tim k3,
 adama ya n3 bekure.
 Su ye deri su g3sira besen tem3,
 domi yen seeyasia bi, bu kp3 sere bu n3ra handunia kpuro s33.
 10 Gusun3 besen Yinni u sun siria.
 Su da Sian3 nu kp3ra ye u sun kua.
 11 Yinni Gusun3 u k3 u Babiloni kam koosia, kpa u win s3a yee d3eraru m3ru k3sia.
 Yen s3na u Mediban sinambu dam k3m3 bu ka ye w3ri.
 I be3n s33nun n3su s3nw3,
 kpa i be3n terenu sua.
 12 I y3reru koowo kpa i Babiloni w3ri.
 Wuun k3sobu, bu wureo bu y3ro s3me ben k3su yero.
 I Babiloni y3ru bw3eyo.
 Domi ye Yinni Gusun3 u y3rari u ko ye s33,
 u koo ye kowa.
 13 Wun3 Babiloni, wun3 wi a s3 daa bakanun baku,
 wun3 wi a dukia yiba,
 wee wunen kpeerun t3ru ta tura.
 Wunen bine ya koo kpe.
 14 Domi Gusun3, w3llu ka tem Yinni,
 u b3rua u nee, sere ka win w3aru,
 u koo nun t3mbu kp3rema nge tsee
 kpa bu nun nasaran kuuki koosi.
 Yinni Gusun3n yiiko
 15 Yinni Gusun3wa u tem taka kua ka win dam.
 Wiya u maa handunia swi ka win y3ru,
 ma u w3llu teria ka win bwisi.
 16 U n n33giru sua u wooda w3,
 nim mu ra kpaasin3wa w3lla,
 kpa guru winu nu n s3im3,
 kpa guru maakinu nu de gura yu ne,
 kpa woo gu seema gen w3a yerun di.
 17 T3mbu b3 n ye kpuro m3era,
 ba ra biti soorewa,
 kpa sekuru tu bw3arokunun sekobu mwa,

domi nu sáawa weesu, nu ñ wáaru mǎ.

¹⁸ Nu sáawa kam dirum me mu tǎmbu nǎni wǎkumǎ.

Ni kpuro nu koo doonawa sanam me Yinni Gusunǎ u koo nu seeyasia.

¹⁹ Adama Gusunǎ u ñ sáa nge bwáaroku ni. U sáawa Isireliban arumani.

Wiya u kpuro taka kua, wiya u maa Isireliba mǎ.

Win yísira Gusunǎ, wǎllu ka tem Yinni.

Babilonin kpeeru

²⁰ Yinni Gusunǎ u nee,

Babiloni, a raa sáawa nge nen matalaka baka tabu sǎ.

Wuna na denda na ka bwese dabinu kǎsuka, ma na nin bannu surura.

²¹ Wuna na maa denda na ka maasǎbu ka ben dumi kǎsuka,

ka tabu keke yi dumi gawe ka yin kparobu,

²² ka durǎbu ka kurǎbu, takǎnu ka bibu, aluwaasiba ka wǎndiaba.

²³ Wuna na maa denda na ka yáa kparobu ka ben yáanu kǎsuka

ka gbaa wukobu ka ben naa wukuba ka sinambu ka ben sina asakpǎbu.

²⁴ Adama ne, Yinni Gusunǎ na nee, kon wune Babiloni ka wunen tem tǎmbu kǎsie

wunen nǎni biru kǎsa ye i kua Siǎniǎ.

²⁵ Kon nun wǎrima, wune wi a sáa nge guu te ta handuniagibu kpuro kam koosia.

Kon nun nǎma demie, kpa a binda a wǎruma temǎ.

Kaa kowa nge guu te ta dǎo mwaara.

²⁶ Baa wunen kperu garu, ba ñ maa suamǎ bu ka dirun koru swí.

Kaa kowa bansu sere ka baadommaa.

Ne, Yinni Gusunǎwa na yeni gerua.

²⁷ I tabun gidi bǎra yǎrasio i Babiloni wǎri.

I kǎba soowo kpa bwesenu nu menna.

I nu sǎru koosio.

I sinam be ba wáa Araratio ka Miniǎ ka Asikenasio mennama bu Babiloni tabu wǎri.

I tabu sinambu gosio

kpa i de dumi yi se nge twee yi bu wǎri.

²⁸ I bwesenu kpuro sǎru koosio n mam neere Mediban sinambu ka ben bera ka beran wirugibu ka sere tǎn be ba wáa ben tem sǎ kpuro.

²⁹ Wee tem mu yíirimǎ.

Yinni Gusunǎn himba ya koo koorá Babiloni sǎ.

U koo de yu ko bansu.

³⁰ Yen tabu durǎbu ba koo kpana bu maa tabu ko.

Ba koo da bu kuke kuku yee damginu sǎ.

Ben dam mu koo kpe, kpa bu ko nge tǎn kurǎbu.

Ben gbǎra kǎnnosu ko n wukiare, kpa bu ben yenusu dǎo doke.

³¹ Sǎmǎbu ba ko n daamǎ ba n wuramamǎ bu ka Babilonin sina boko sǎ ma ba win wuu mwa beri berika.

³² Ba swee kpuro bǎra.

Ba maa kuku yenu kpuro dǎo meni.

Ma tabu durǎbu ba wurure.

³³ Ameníwa Gusunǎ, Isireliban Yinni wi u wǎllu ka tem mǎ u gerua. U nee, wee yiberéba ba koo na bu Babilonigibu suriri

kpa bu bu taaku nge dobi yi yi wáa doo soo yero.

Yinni Gusunǎ

u koo Isireliba somi

³⁴ Yerusalemu ya nee,

Babilonin sina boko Nebukanésaa u raa man gura,

ma u man deri nge weke diiru.

U man sere nge yaa gaba,

ma u sua ye ya gea sáa kpuro ne sǎ.

Yen biru u nen tǎmbu gira.

³⁵ Yen sǎ, Babilonigii be, bu nǎni sǎoro dam me ba man daren sǎ,

kpa yem me ba yari mi, mu wǎri ben wiru wǎlo.

³⁶ Wee ye Yinni Gusunǎ u gerua Yerusalemu gibun sǎ. U nee, wee, kon bee sanna.

Kon Babilonin daanu ka yen bwii kpuro gberasia.

³⁷ Babiloni koo kowa bansu mi gbeeku bǎnu nu ko n wáa.

Tǎnu kun ko n maa wáa mi, kpa bu ye yé.

³⁸ Wee yen tǎmba gina sáa nge gbee sinansu si su kukirimǎ.

³⁹ Adama sanam me ba gǎri seewa,

kon de bu tam nǎ sere n banda,

kpa ba n nuku dobu mǎ,

kpa mu bu go, bu dweeya sere ka baadommaa.

Ba ñ maa seemǎ.

Ne, Yinni Gusunǎwa na yeni gerua.

⁴⁰ Kon bu sakiriwa nge yáanu ka bonu yaa goo yero.

Ba Babiloni gǎo swíiyamme

⁴¹ Wee ye Yinni Gusunǎ u gerua Babilonin sǎ. U nee,

anna a wa ma Babiloni,

wuu bokǎ ge tǎmba raa siaramǎ,

ya wǎruma.

Wee, ya kua bansu bwesenu kpuron suunu sǎ.

⁴² Nim kurenu nu ye swee, ma nu ye wukiri.

⁴³ Yen baru kpaanu nu kua bansu, ma tem mu gbera mu kua tem saaram.

Goo kun maa wáa mi.

Goo ku ra maa sare mi.

⁴⁴ Yinni Gusunɔ u maa neɛ,
kon Babilonin bũu wi ba mɔ Bɛli seesi.

Kon nũn siasia ye u raa mwe,
kpa tɔmbu bu ku maa na win mi.

Wee Babilonin gb̄arara wɔruma.

⁴⁵ Bɛɛ, nen tɔmbu Isireliba, i yario min di.

Baawure u win wāaru wɔro nen mɔru baka
ye ya ween di.

⁴⁶ I ku nanda. I ku maa diiri labaari ye
ya nɔramɔ tem mɛ kpuro sɔɔn sɔ. Wɔɔ
baagere ka gen labaariwa. Tɔmbu ba ko n
dam diinamɔ, kpa sinambu ba n seesinamɔ.

⁴⁷ Adama sɔɔ teeru kon Babilonin bũnu seesi,
kpa yen tem kpuron tɔmbu bu sekuru wa.

Gonu nu ko n tɛriewa baama kpuro.

⁴⁸ Wollɔ ka temɔ ka yam kpuro,
nuku doɔn kuuki koo nɔra Babilonin sɔ.

Domi yiberɛba ba koo na saa sɔɔ yɛsan nɔm
geu gian di,

bu ye kpeerasia.

⁴⁹ Yen tɔmba tɔn dabinu go handunia kpuro
sɔɔ.

Tɛ yen tiin saa ya tunuma yu ka wɔruma.

Domi ba Isireliba dabinu go.

⁵⁰ Bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i kisira ben nɔman di,
i ku maa yɔra mini.

I doonɔ n tɔma Babilonin di.

Saa min di, i Yinni Gusunɔ yaayo

ka bɛɛn wuu Yerusalemu.

⁵¹ Ma Isireliba ba neɛ,
sanam mɛ sa nua ba sun wɔmmɔ,
sekura ra sun mwɛwa.

Sanam mɛ yiberɛba ba Yinni Gusunɔn sɔa
yeru wɔri ba kɔsuka,

sekura sun mwɛwa.

⁵² Adama wi, Yinni Gusunɔ u neɛ,
wee, tɔnu sisi ni sɔɔ u koo Babilonin bũnu
seesi,

kpa be ba mɛɛra wan wuri yi nɔra tem
kpuro sɔɔ.

⁵³ Baa Babilonigibu bɔ n seewa ba da wollɔ,
baa bɔ n ben gb̄aranun dam sosi
sere goo kun kpɛ u da mi,

ka mɛ, u koo de yiberɛba bu bu wɔri bu kam
koosia.

⁵⁴ Kam kobu Babilonin tem deema,
ma kuuki nɔramɔ yen wusu sɔɔ.

⁵⁵ Yinni Gusunɔwa u ben wusu kam koosia.
U koo de ben kuuki yi kpe.

Yiberɛba ba wee ba wɔki nge nim wɔku.

⁵⁶ Ba wee bu Babilonigii be wɔri,
kpa bu ben tabu kowo dangibu mwɛeri bu
ben tɛnnu bɔoku.

Domi Gusunɔ u sɔawa Yinni
wi u ra baawure kɔsie ye u kua.

⁵⁷ U sɔawa sunɔ. Win yisira wollu ka tem
Yinni. U neɛ, u koo de tam mu Babilonin
sinambu go, ka ben bwisigibu ka ben tem
yɛrobu ka ben wirugibu ka ben tabu durɔ
dangibu kpa bu dweeya sere ka baadommaɔ
ba kun maa seewe.

⁵⁸ Babilonin gb̄ara baka ni, nu koo wɔruma.
Nin kɔnnɔ baka si, su koo dɔɔ mwaara.

Nge mɛya sɔmbu te ba kua gb̄ara ten sɔ, ta
koo kam ko.

Ben hania kpuro ya koo kam kowa dɔɔ sɔɔ.

Ba Yeremin tireru kpɛɛ

daa te ba mɔ Efaratiɔ

⁵⁹ Seraya, Neriyan bii, Maseyan debubu,
u sɔawa Sedesiasi, Yudaban sina bokon sɔm
kowobun wirugii. Sedesiasin bandun wɔɔ
nnɛse sɔra ba da Babilonio wi ka sina boko.

⁶⁰ Yera Yeremi u yoru tireru sɔɔ kɔsa ye ya
koo Babiloni deema ka sere maa gari kpuro
yi Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ.

⁶¹ Ma u Seraya yiire u neɛ, sanam mɛ a tura
Babilonio, a kookari koowo a gari yini gari ka
dam tɔmbu bu no.

⁶² Kpa a kanaru ko a neɛ, Yinni Gusunɔ,
wuna a gerua a neɛ, goo kun maa sinamɔ
Babilonio sere ka yɛɛyɔ. Ya koo kowa bansu
sere ka baadommaɔ.

⁶³ A n tire te gara a kpa, a tu kperu gbinisio
kpa a tu kpɛɛ daa te ba mɔ Efaratiɔ,

⁶⁴ kpa a neɛ, nge mɛ tire te, ta numa mi,
nge mɛya Babiloni ya koo kam ko. Ya n maa
seemɔ, kɔsa ye Yinni Gusunɔ u ye suremɔn
sɔ. Ya koo wɔrumawa kpa ya kun maa dam
mɔ.

Yeremin garin kpurowa mi.

52

Yerusalemu ya wɔruma

*(I maa mɛɛrio 39:4-7, Sinambu II, 24:18-
25:7)*

¹ Wɔɔ yenda tia Sedesiasi u mɔ sanam mɛ
u bandu di Yudaa. Ma u kua wɔɔ wɔkura tia
bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Win mɛron yisira
Hamutali, Yeremi, Libinagiin bii.

² Sedesiasi wi, kɔsa u kua Yinni Gusunɔn
nɔni sɔɔ. U kua mam mam nge mɛ Yoyakimu
u raa kua.

³ Yinni Gusunɔ u ka Yerusalemugibu
ka Yudaba mɔru kua, ma u bu gira win
wuswaan di.

Ma Sedesiasi u Nebukanɛsaa Babilonin
sina boko seesi.

⁴ Sedesiasin bandun wɔɔ nɔɔba nnɛsen
suru wɔkurusen sɔɔ wɔkuruɛ, yera
Nebukanɛsaa u na ka win tabu kowobu
kpuro bu ka Yerusalemu wɔri. Ma ba ben
sansani gira gb̄ararun ḡaraɔ. Miya ba kuku
yenu gba gba ba ka gb̄ara te sikerena.

⁵ Ma ba Yerusalemu ye tarusi sere n ka kua
Sedesiasin bandun wɔɔ wɔkura tiase.

⁶ Wɔɔ gen suru nnɛsen sɔɔ nɔɔba nnɛse sɔɔ,
yera gɔra wuu ge nɛnua. Domi dɛanu maa
sari tem mɛ sɔɔ ni tɔmba koo di.

⁷ Yera ba gb̄araru yaba, ma Yerusalemun
tabu kowobu kpuro ba duki yakikira
wɔkuru. Ba yara saa kɔnnɔn di ge ga
waa gb̄araru yirun baa sɔɔ sina bokon

dāa gbaaruɔ bɔkuɔ. N deema saa ye sɔɔ, Babilonigiba wuu ge sikerene. Be ba duki yakikira mi, ba kpawa ka swaa ye ya dɔɔ Yuudenin wɔwa gia.

⁸ Ma Babilonin tabu kowobu ba sina boko Sedesiasi naa gira, ba nùn mwa Yerikon wɔwaa. Yera win tabu kowobu kpuro ba yarina ba nùn deri.

⁹ Babilonigii be, ba sina boko Sedesiasi mwa ba ka da ben sina bokon mi Ribilaa, Hamatin temɔ. Ma u nùn siri.

¹⁰ U dera ba Sedesiasin bibu ka Yudan wirugibu kpuro sakira wi, Sedesiasin tiin nɔni biru Ribila mi.

¹¹ Ma u Sedesiasin tiin nɔni wɔwa u nùn bɔkuɔ ka sii gandun yɔni. Yen biru, u nùn sua u ka da Babiloniɔ u nùn doke pirisəm sɔɔ sere u ka gu.

Ba Yinni Gusunən s̄aa yeru

d̄ɔ m̄eni

(I maa m̄erio 39:8-10, Sinambu II, 25:8-21)

¹² Yeniban biru, Nebukanesaan bandun wɔɔ yendu tia sarise sɔɔ, yen suru nɔɔbusen sɔɔ wɔkuruse, yera Nebusarada wi u s̄aa sina bokon k̄sɔɔbun guro guro u na Yerusalemuɔ.

¹³ Ma u Yinni Gusunən s̄aa yeru d̄ɔ m̄eni, ka sina kpaaru, ka yenu si su tie Yerusalemu mi kpuro, kaa sere gere damgibun yenusu?

¹⁴ Ma Nebusarada wi, ka win tabu kowobu ba Yerusalemun gb̄araru k̄suka ba surura.

¹⁵ Ma ba bw̄ɛbw̄ɛbu gabu yoru mw̄era ka be ba tie wuu ge sɔɔ ka be ba tii w̄e ka sere nɔman s̄əm kowobu.

¹⁶ Adama Nebusarada u bw̄ɛbw̄ɛ be bandu deri bu ka resəm gbaanu ka gbea wuku.

¹⁷⁻¹⁸ Yen biru, Babilonigii be, ba s̄aa yee ten torom ḡaritiɔ sua ka kaatonu ka woba ka n̄ri ka gb̄eɔ ye sɔɔ ba ra yaku yem doke ka sere s̄aa yee ten dendi ȳaa ni ba kua ka sii gandu. Ma ba s̄aa yee ten gbereba surura yi ba kua ka sii gandu, ma ba boo sii ganduguu ge k̄suka ka gen ȳratii. Yen biru, ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloniɔ.

¹⁹ Ma k̄sɔɔbun guro guro wi, u maa gb̄ɛɛ yorukunu sua ka d̄ɔ guratii ka n̄ri ka torom ḡaritiɔ ka gb̄eɔ ye sɔɔ ba ra yaku yem doke, ka dabunu. Ye kpurowa ba gura ye ba gesi kua mi ka wura ka sii geesu.

²⁰ Gbere yiru ye, ka boo sii ganduguu ge, ka sere keten weenasii w̄akura yiru ye ya boo ge s̄ɔɔwa, ye sina boko Salomɔɔ u kua ka sii gandu Yinni Gusunən s̄aa yee ten s̄ɔ, goo kun yen bunum geeru ȳɛ.

²¹ Gbere yiru ye, ya gunum newa. Yen baayeren gunum mu s̄aawa ḡəm soonu yendu yiru sari. Ma yen b̄ɔrum mu s̄aa ḡəm soonu w̄akura yiru. Yen baayere ya wem m̄wa. Ma sii si ba ka ye kuan sinum mu s̄aa n̄m tararun saka.

²² Ba yen baayere furɔ dokeɔ ge ba kua ka sii gandu. Furɔ gen baageren d̄ɛɛbu s̄aawa ḡəm soonu n̄ɔɔbu, ma ba gen baagere sii ȳni ka d̄aa marum weenasii gore ba ka sikerena. Ba ye kpuro kuawa ka sii gandu.

²³ D̄aa marum weenasii wunɔɔbuwa (100) ba gen baagere goreɔ ba ka sikerena. Adama wunɔɔbu n̄nɛ sariwa ba koo kp̄i bu wa saa tem di.

Ba ka Yudaba da Babiloniɔ

²⁴ Nebusarada sina bokon k̄sɔɔbun guro guro wi, u Seraya yaku kowo t̄nwerɔ mwa ka Sofoni wi u s̄aa yaku kowo Serayan yiruse ka s̄aa yerun k̄n̄n̄n̄ k̄sɔɔbu ita,

²⁵ Ka sina kpaaru tabu kowobun wirugii goo, ka t̄mbu n̄ɔɔba yiru gabu be ba ra ka sina boko wesiane ka tabu kowobun wirugiin tire yoro wi u ra tabu kowobun ȳsa yore tireru sɔɔ ka sere maa t̄mbu wata be ba s̄aa wuugibu.

²⁶ Be kpurowa u mw̄era, ma u bu kpara u ka da Babilonin sina bokon mi Ribilaa.

²⁷ Ma sina boko u bu so so. Ma u dera ba bu go Ribila mi, Hamatin temɔ.

Nge m̄ya ba ka Yudaba yoru mw̄era ba ka doona n toma ben tem di.

²⁸ Yuda be Nebukanesaɔ u yoru mw̄era u ka da win temɔ win bandun wɔɔ n̄ɔɔba yiruse sɔɔ, ben geera s̄aawa t̄mbu n̄ɔɔbun suba ita ka yenda ita (3.023).

²⁹ Be u maa yoru mw̄era Yerusalemuɔ win bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔ, ben geera s̄aawa t̄mbu n̄nɛ ka t̄na ka yiru (832).

³⁰ Win bandun wɔɔ yenda itase sɔɔ, yera Nebusarada wi, u t̄mbu nata ka wunaɔ weeru ka n̄ɔɔbu (745) mw̄era Yerusalemuɔ u ka da. Yuda be ba mw̄era mi kpuro, ben geera kuawa t̄mbu n̄ɔɔbun suba n̄nɛ ka nata (4.600).

Babilonin sina boko

u Yoyakini yakia

(I maa m̄erio Sinambu II, 25:27-30)

³¹ Efilɔ Merodaki Babilonin sina boko, win bandun wɔɔ gb̄iikuu sɔɔ, yera u Yoyakini Yudaban sina boko walle sua ma u nùn yara pirisəm di win yoru dibun wɔɔ weeru ita sarise sɔɔ, yen suru w̄akura yirusen s̄ɔ yenda n̄ɔɔbuse sɔɔ.

³² U ka nùn gari kua ka k̄iru ma u win bandu walle sua n kere sinam be ba yoru mw̄era ba ka w̄aa Babiloni mi, ka wi sannu.

³³ Ma u win pirisəm ȳanu k̄sa, u dera u ra di ka wi, sina boko sannu sere ka win w̄aarun n̄ɔɔ.

³⁴ Babilonin sina boko wiya u ra nùn n̄ari baadomma kpa u nùn w̄e ȳen bukata u m̄o kpuro sere u da u ka gu.

YEREMIN SWII

Yeremi u swii Yerusalemu ye ba wari ba kasukan sɔ ka sere Yudaban toranun sɔ. U wigibu tubusia yɛn sɔ Gusunɔ u dera yiberɛba ba kua mɛ. Adama u nɛɛ, Yudaba bɔ n gɔru gɔsia, Gusunɔ u koo bu win wɔnwɔndu sɔasi.

Tire ten kpunaa

1. Yerusalemu ya sɔa nge kurɔ gɔmini, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔ u Yerusalemu sɛɛyasia, wiru 2.
3. Nɔni swaaruu sɔɔ, yiyiɔbu waa, wiru 3.
4. Yerusalemugibun wahala tabun sɔ, wiru 4.
5. Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi, wiru 5.

Yerusalemu ya sɔa nge kurɔ gɔmini

¹ Yerusalemu ye sɔɔ tamba raa dabl, wee ya waa ye tɔna, ya kua nge gɔmini. Ya raa yisuru yara bwesenun suunu sɔɔ. Wee tɛ ba ye yoru diisiamɔ.
² Ya wuri mɔ wɔku giriru ma yen nɔni yiresu kokumɔ. Be ba raa sɔa yen kinasibu, ben goo sari wi u ye nukuru yemiasiamɔ. Be kpuro ba kuawa naane sariba, ma ba kua yen yiberɛba.
³ Ba Yudaba gura ba ka doona tem tukumɔ. Mɛya, ba bu dam dɔremɔ ba yoru diisiamɔ. Ba ku ra n wɛrabu mɔ. Ben yiberɛba ba bu wari subaru sɔɔ ba deema ba waa nɔni swaaruu garu sɔɔ.
⁴ Yerusalemu ya waa nuku sankiranu sɔɔ, domi ba ku ra maa yen swɛɛ sɔ bu tɔɔ bakaru na. Goo kun maa waa yen gbɔra kɔnnɔwɔ. Yen yaku kowobu ba weeweenu mɔ. Yen wɔndiaban nuki sankira. Yen tii ya waa nuku sankira bakaru sɔɔ.
⁵ Yen yiberɛba ba ye tabu di, ma ba waa bari yendu sɔɔ. Yinni Gusunɔwa u ye nuku sankira ni kpɛɛ yen tora dabinun sɔ. Wee yiberɛba ba yen bibu kpara ba ka da ba yoru diisiamɔ.
⁶ Yerusalemun bɛɛɛɛ ya kpa. Ma yen wirugibu ba ka gini weene yi yi n yakasu wa yi di. Yi n maa dam mɔ ma yi duki mɔ taason wuswaan di.
⁷ Saa yeni sɔɔ, Yerusalemu ya waa yaaaru sɔɔ, yen tamba yaayaare mɔ. Yera ya yaaya gaa gee ni ya raa mɔ yellu. Sanam mɛ yen yiberɛba ba ye kamia, ya goo bia u na u ye somi, ma n yiberɛɛ be dore, ba ye yaakoru koosimɔ.

⁸ Yerusalemu ya tora too. Yen sɔna ba ye tusa. Be ba raa ye doke, bɔ n yen bansu wa ba ra ye gemwa. Wee, yen tii, ya weeweenu mɔ, ya waa sekuru sɔɔ.
⁹ Wee, yen durum yireru ta waa yen yaberɔ. Adama ya n daa yen kpeeru bwisika. Ya wɔruma subaru sɔɔ goo kun ye nukuru yemiasie. Ma ya nɔɔgiru sua ya nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a nɛn nɔni swaaruu mɛɛrio. A mɛɛrio nge mɛ yiberɛɛ u tii sue.
¹⁰ Wee, ba nɛn gaa gee ni na mɔ gura. Wee, bwese tuku ni a yina nu n waa ka wunen tumbu sannu, nu dua wunen sɔa yero.
¹¹ Wee, Yerusalemugibu kpuro ba wasire ba dianu kasu ni ba koo di. Ma ba ka ben gaa geenu dɔa ni kasina bu wa ba n ka waa. Yerusalemu ya nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a mɛɛrio nge mɛ na wɔnwɔndu soore.

¹² Bɛɛya na ka yɔ, bɛɛ be i sarɔ mini kpuro. I mɛɛrio nɔni swaaruu garu tɔ n maa negii teni kere, te Yinni Gusunɔ u man kpɛɛ win mɔrun saa sɔɔ.
¹³ Saa wɔllun di n sɔare u dɔɔ surema nɛn wasi sɔɔ, ma u man di. U nɛn naasu yina beria. Ma u man sura gbaru gbara u man kpɛɛ nuku sankiranu sɔɔ sere ka baadommaɔ.
¹⁴ U nɛn toranu kpuro menna nge wɛɛ yi ba tara. Ma u nu gbinisi nɛn wiiro. U nɛn dam bua. Ma u man yiberɛɛ nɔmu beria mi na n kpɛɛ n ka tii yina.
¹⁵ Yinni Gusunɔ u nɛn tabu kowobu surura. U tabu durɔbu menna bu ka nɛn aluwaasiba kam koosia. U nɛ, Yerusalemu taaka nge mɛ ba ra resɛm taaku.
¹⁶ Yen sɔna na wuru mɔ, na nɔni yiresu kokumɔ. Wi u koo man nukuru yemiasia u man waaaru wesia, u man deri. Nɛn biba nuki sankire, domi yiberɛɛ u man kamia.

¹⁷ Na noma yiiya na kanaru kua. Adama goo kun nɛ u man nukuru yemiasia. Yinni Gusunɔ u dera be ba ka nɛn tumbu Isireliba sikerene ba kua nɛn yiberɛba, ma ba man garisi disii.

18 Yinni Gusunɔ u gem mɔ ye u ka kua mɛ.
 Domi na ñ win gere mem nɔwɛ.
 Bɛɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio i nɔ,
 kpa i nen nuku sankiranu wa.
 Nɛn wɔndiaba ka nen aluwaasiba ba yoru da
 tem tukumɔ.
 19 Na nen kɛnasibu somiru kana,
 adama ba man bɔrɔ kɔrɔ kua.
 Nɛn yaku kowobu ka wuun guro gurobu ba
 gu nen swɛɛ sɔɔ
 sanam mɛ ba dɛanu kasu ni ba koo di ba n ka
 wɔa.
 20 Yinni Gusunɔ, a nen nɔni swāaru mɛerio,
 nen bwɛra kun kpɔi.
 Na nuki sankire too,
 domi na ñ nun mem nɔwɛ.
 Tɔwɔ tabu sun dimɔ.
 Ma wuun sɔwɔ goɔ wɔa.
 21 Ba nen weeweenu nua.
 Adama goo kun man nukuru yemiasie.
 Yiberɛban nukura dora, yɛn sɔ a man kua mɛ.
 N n mɛn na, a de tɔ te, tu na te a gerua mi,
 kpa bu ko nge ne.
 22 A ben nuku kɔsuru mɛerio,
 kpa a bu kua nge mɛ a man kua nen durum
 kpāarun sɔ.
 A mɛerio nge mɛ na weeweenu mɔ, nen nuki
 sankire.

Yinni Gusunɔ u Yerusalemu seeyasia

2

1 Yinni Gusunɔn mɔru baka ya seewa.
 Ma ya Yerusalemu wukiri nge guru wii
 bakaru.
 Yen bɛɛɛ ye ya raa girari sere guru winɔ,
 u ye kara u kɔ temɔ.
 Win mɔru yen saa sɔɔ,
 u ñ yaaye ma Yerusalemu ya sɔa win naa
 sɔnditia.
 2 U Isireliban waa yenu
 ka ben wusun gbāranu kpuro surura ka
 mɔru wɔnwɔndu sari.
 Ni wee nu wɔruka temɔ.
 U ben bandu ka ten wirugibun dam bua.
 3 U Isireliban dam kpuro bua win mɔru
 bakan sɔ.
 U tii bokua sanam mɛ yiberɛba ba bu wɔrim
 na.
 Ma u Isireli be dɔɔ kare,
 ma dɔɔ wi, u bu di beri berika.
 4 U bu win tendu gawe ka win nɔm geu.
 Ma u bu yɛisi nge yiberɛ,
 u kpuro go ye ya gea sɔa ben nɔni sɔɔ.
 U dera win mɔru yabura nge dɔɔ
 ben waa yeno Yerusalemu.
 5 Yinni Gusunɔ u Isireliba wɔri nge yiberɛ.
 U bu mwa nge dɔɔ u ben dii geenu di.
 U ben gbāranu kɔsuka,
 ma u dera wuri yi nɔarɔmɔ baama ben suunu
 sɔɔ.
 6 U win sɔa yeru kɔsuka.

U dera ba ku ra maa sɔarun tɔɔ bakanu ka tɔɔ
 wɛraruguru di.
 Win mɔru seewa ka dam.
 Ma u sina boko ka yaku kowobu yina.
 7 U win sɔa yeru mi ba ra nɔn yakuru kue
 biru kisi.
 U yiberɛba Yerusalemun dii geenu nɔmu
 beria.
 Ma wɔkinu nɔɔra win sɔa yeru mi, nge tɔɔ
 bakanun saa.
 8 Yinni Gusunɔ u gɔru doke u Yerusalemun
 gbāranu kɔsuka.
 Wee u nu kɔsuka kpuro mam mam.
 Ya kua wɔnwɔndu baama kpuro.
 Gbāranu yiru ye kpuro ya kua bansu.
 9 Yen kɔnnɔsu su numa temɔ.
 Sin dɔa ye ba ra ka su sɛsuku ya bɔɔkira.
 Ma ba yen sina boko ka yen wirugibu gura
 ba ka da tem tukumɔ.
 Wooda maa sari.
 Baa Gusunɔn sɔmɔbu ba ñ maa kāsину
 waamɔ win min di.
 10 Wee, yen guro gurobu ba sɔ temɔ ba nɔsu
 maari.
 Ba tii torom wisi winɔ,
 ba saaki deewa nuku sankiranun sɔ.
 Ma yen wɔndiaba ba sɔ ba tuke.
 11 Nɛn nɔni yandamɔ wurin sɔ.
 Nɛn wasi gbisimɔ ma nen torora kare.
 Domi nen tɔmba kam kua.
 Wee, bii wɛɛnu ka bibu ba waa Yerusalemun
 swɛɛ sɔɔ,
 ba ñ maa dam mɔ.
 12 Ba ben mɛrobu sɔmɔ ba mɔ,
 mana sa ko dɛanu wa.
 Ma ba wɔrukumɔ swɛɛ sɔɔ nge be ba mɛera
 kua.
 Gaba gbisikumɔ ben mɛron tororu wɔllɔ.
 13 Yerusalemu, mba kon nun sɔ.
 Mba kon ka nun weesina.
 Wara u maa nɔni sɔɔre nge wunɛ,
 n ka kpɔi n nun nukuru yemiasia.
 Domi wunen nɔni swāara kpā nge nim
 wɔkun nim.
 Goo sari wi u koo kpɔi u tu kpeesia.
 14 Wunen sɔmɔbu ba nun gari weesugii
 sɔwɔa.
 Ba ñ nun wunen toranu sɔɔsi
 bu ka nun gbara yorun di.
 Gari weesugiiya ba nun sɔwɔa yi yi nun nɔni
 wɔkua.
 15 Wee, tɛ wi u sarɔ u ra nun taka koosiwa u
 yɛɛ,
 kpa u wia ko u nɛɛ,
 wuu geniwa ba ra raa soku wuu burɔ,
 gɛn sɔ handunian tɔmbu kpuro ba ra n nuku
 dobu mɔ?
 16 Kpa yiberɛba ba n nɔɔ tendu beri
 ba n nun yɛɛmɔ ba n mɔ,
 sa nun mwɛ nge dia dɔka.

Wee, tɔɔ te sa mara ta tunuma,
sa tu wa.

17 Yinni Gusunɔ u kua ye u gɔru doke.
U yibia ye u gerua saa yellun di u nɛɛ,
u koo ko.

Wee u wunɛ Yerusalemu kam kua.
U n̄ wunen wɔnwɔndu wa.
U dera yiberɛban nukura dora wunen sɔ,
domi u bu dam kɔ.

18 Yerusalemu, a Yinni Gusunɔ nɔɔgiru
sueyo,

a de u wunen wuri nɔ.

A nɔni yiresu kokuo nge daaru.
A ku wɛra, a ku wuri mari.

19 A seewo a wuri ko wɔkuru,
a wunen gɔru kpuro kusia Yinni Gusunɔn
wuswaao.

A nɔma yiyo a n̄n kana wunen bibun sɔ
be ba gbimɔ swɛɛ sɔɔ gɔɔrun sɔ.

20 Yinni Gusunɔ, a mɛɛriɔ a wa.

Wara a kuare nge mɛ.

Mban sɔna a dera tɔn kurɔba ben bibu tema
be ba kɔ mi.

Mban sɔna a dera yiberɛba ba maa wunen
sɔmɔbu ka yɔku kowobu go wunen
sɔa yerɔ.

21 Wee bukurobu ka bibun gonu nu kpɔ swɛɛ
sɔɔ.

Ba nɛn wɔndiaba ka aluwaasiba go tabu sɔɔ.
A dera ba bu sakira wɔnwɔndu sari, wunen
mɔrun saa.

22 A nɛn yiberɛ be na nasie sokusia baaman
di

ba menna nge tɔɔ bakarun saa.
Yen dɔma te, goo kun kisire.
Goo kun maa seewe bii be na kɔ na seeya sɔɔ.
A dera nɛn yiberɛ u bu go kpuro.

Nɔni swɔaru sɔɔ, yiyoɔbu waa

3

1 Na sɔawa tɔnu wi u nɔni swɔaru yɛ
te ta na Yinni Gusunɔn mɔrun sɔ.

2 U dera na da yam wɔkuru sɔɔ, mi yam
bururam sari.

3 Ne turɔwa u nɔma doke bururu ka yoka.

4 U dera na woora saa nɛn wirun di sere ka
nɛn naasɔ.

N sɔare u nɛn kukunu kɔsuka,
5 u ka man nuku sankiranu ka nɔni swɔaru
bunana nge gbɔraru.

6 U dera na da yam wɔkuru sɔɔ
nge gɔri be ba gu n te.

7 U man gbɔraru bunana n ku ka yari,
ma u man bɔkua ka yoni damgii.

8 Ma na nɔɔgiru sua na somiru kana.
Adama u n̄ man swaa daki u sere nɛn kanaru
mwa.

9 U nɛn swaa kenua ka kpee bakanu,
u ye go.

10 U kukua u man mara

nge gbeeku bɔɔ ge ga yaa mara.

U man mara nge gbee suno
ge ga yaa yɔɔru bwɛɛye.

11 U nɛn swɛɛ bɔɔra,
ma u man mwa u gɛɛka.

U man deri biti sɔɔ.
12 U win tɛndu bɛri

ma u man kua nge yaa ye u koo to.

13 U nɛn yɛsa yabura ka sɛɛnu.

14 Ma tɔmbu kpuro ba man yɛɛmɔ
ba womusu dokemɔ tɔɔ baatere.

15 U dera na nɔni swɔaru wa
ma nuku sankirara man goomɔ nge tam.

16 U dera na kpenu tema
ma nɛn donnu bɔɔkira.

Ma u man torom wisi.

17 U dera na n̄ maa waa bɔri yendu sɔɔ,
na n̄ maa nuku dobu mɔ.

18 Ma na gerua na nɛɛ,
na n̄ maa dam mɔ,

na n̄ maa gaaɔnu yiyoɔ wi, Yinni Gusunɔn mi.

19 N̄a n nɛn nɔni swɔaru yaaya,
n da n sɔarewa nge dɔa sosururun nima na
nɔra ka dɛɛ.

20 N̄a n yeniba kpuro yaaya, na ra wururewa.
21 Adama wee ye ya man yiyoɔbu wɛɛmɔ.

Na kɔ n tii ye yaayasia n gere.

22 Yera, Yinni Gusunɔn durom kun kpa,
win wɔnwɔnda kun maa nɔru kue.

23 Ta ra n wuramamɔwa bururu baatere.
Win bɔɔkiniru ta kpɔ.

24 Na nɛɛ, Yinni Gusunɔ u sɔawa nɛgii.

Yen sɔna na yiyoɔbu mɔ wi sɔɔ.

25 U ra wi u n̄n naane sɔa kɔru sɔɔsi,

kpɔ u wi u n̄n kasu durom kua.

26 Ya wɔ tɔnu ù n Gusunɔn somiru mara ka
tɛmanabu.

27 Ya wɔ tɔnu u Gusunɔn yoru wura win
aluwaasiru sɔɔ.

28 U n laakari mɛɛribu gabu wa,
u tii gawo sɛɛ u da u n waa wi turo,

domi Yinni Gusunɔwa u n̄n bu kpɛɛ.

29 U n n̄n wiru kpɔiye win nuku sankiranu
sɔɔ,

kpɔ u n yiyoɔ ma u koo n̄n somi.

30 U wi u n̄n baara soomɔ baaru tɔiyoɔ u sɔmɛ,
kpɔ u wura bu n̄n wɔmɛ.

31 Domi Yinni Gusunɔ u ku ra tɔnu biru kisi
ka baadommaa.

32 Baa ù n dera yɛro u nɔni swɔaru wa,
ka mɛ, u n̄n kɔ too,

domi win wɔnwɔnda kpɔ.

33 N n̄ win kɔru u ka tɔnu nɔni sɔ,

kpɔ u n̄n nuki sanku.

34-36 Yinni Gusunɔ u yɛ

sanam mɛ ba yobu nɔni sɔɔmɔ ba taakumɔ.
U yɛ sanam mɛ ba n̄ tɔmbu kuammɛ nge mɛ

n weenɛ.

U yɛ sanam mɛ ba n̄ bu siriammɛ dee dee.

37 Goo kun kpɛ u nɛɛ, gaaɔnu nu kooro,

Yinni Gusunò ù kun nin wooda wě.

³⁸ Wi, Gusunò Wàrukoo

wi ya u ra de gea ka kōsa ya na.

³⁹ N n mēn na, mban sōna tōnu u ko n weeweenu mò.

U de u weeweenu ko win durum sō.

⁴⁰ Yen sō, i de su bēsen daa mēeri

kpa su ye wēeri

su wa su ka gōsirama Yinni Gusunōn mi.

⁴¹ Gusunò u wāa wōllo.

I de su nōma yīya su nūn kana.

⁴² Su nēe, Yinni, sa durum kua, sa nun seesi.

A ñ sun suuru kue.

⁴³ A tii berua wunēn mōru bakan sō,

ma a sun naa gira a gō wōnwōndu sari.

⁴⁴ A dua guru wiru sō a ku ka bēsen kanaru nōn sō.

⁴⁵ A dera ba sun garisi nge kubanu bwesenun suunu sō.

⁴⁶ Bēsen yiberēba kpuro ba sun nōo kuurimō.

⁴⁷ Ye ya sun tie, yera nandabu ka berum,

domi ba bēsen yānu gura,

bēsen tem mu kua bansu.

⁴⁸ Wee na nōni yīresu kokumō

yēn sō nēn tōmba kam kua.

⁴⁹ Nēn nōni yīresu kokumō, su ñ yōre,

⁵⁰ na ka mara Yinni Gusunò u nēn laakari kooma wōllun di,

⁵¹ kpa u wa ma ye ya Yerusalemugibu deemamō,

ya nēn nuki sankā.

⁵² Be ba man tusa kam sōo

ba man naa gira nge gunō.

⁵³ Ba kī bu nēn wāaru kpeesia wōru sōo.

Ba man kpenu kasuka.

⁵⁴ Nim mu man mwēemō,

ma na nēe, na kam kuawa.

⁵⁵ Saa ye sōo, na kanaru kua na nēe,

Yinni Gusunò, na nun soka saa wōru ge sōon di,

⁵⁶ ma a nēn nōo nua.

A ku wunēn swaa kōre.

A nēn wuri ka nēn weeweenu nōowō.

⁵⁷ Dōma te, a man susi,

a man sōowa a nēe, n ku berum ko.

⁵⁸ Yinni a man siria

ma a nēn wāaru yakia.

⁵⁹ A wa kōsa ye ba man kua,

a man sirio.

⁶⁰ A wa mōru ye ba man kōsiemō

ka nōo tia ye ba mò bu ka man seesi.

⁶¹ Yinni Gusunò, a ben wōma nua ye ba man koosimō.

⁶² A ben nōo tia wa ye ba man koosi

ba ka man gerusimō tōo baatere.

⁶³ Ye ba mò kpuro sōo gesi,

nēna ba ra n womu dokemō.

⁶⁴ Yinni Gusunò, na yē ma kaa bu kōsie nge mē ben kookoosu nē.

⁶⁵ Kaa ben gōrun nōni wōke

kpa a de wunēn bōri yi n sōa ben baa.

⁶⁶ Kaa bu naa gira ka mōru baka

kpa a bu kpeerasia

ba kun maa wāa tem mē sōo.

Yerusalemugibun wahala tabun sō

4

¹ Yinni Gusunōn sōa yerun wura gea ye, ya tīra.

Ten kpenu nu yari swēe kpuro sōo.

² Yerusalemun tōn be ba raa garisi nge wura gea,

ba gisō bu garisiwa nge tem mōnnu.

³ Baa ka gbekaan bōnō, nu ra nin binu bom kē.

Adama nēn tōmbu ba ñ ben bibun wōnwōndu mō.

Ba sōawa nge taataa niru te ta wāa gburūo.

⁴ Ba dera ben bii wēenun yari mani nin darosu sōo nim nōrun sō.

Bibu ba dīanu kasu, adama goo sari wi u koo bu wē.

⁵ Be ba ra raa dīa geenu di,

ba ghisukumō swēe sōo.

Be ba seeya doo nōru sōo,

ba kubanu būurimō.

⁶ Nēn tōmbun seeyasiabu bu kpā, bu Sodomugibu kere,

wuu ge Yinni Gusunò u kpeerasia nōni kpaki teeru

goon nōma sari mi sōo.

⁷ Ben sina bibu ba raa wēsū bururam kere.

Ba mam bom bekum bururam kere.

Ben wasin gōna ra n sōriwa

kpa ben wuswaa ya n ballimō nge kpee gobiginu.

⁸ Adama tē ba dōo durom tīram kere.

Ba ku ra maa bu tubu swēe sōo.

Ba woorewa sere ben gōna ya kukunu mani.

Ma ben wasi gbere nge dāa gheba.

⁹ Be ba gbimō tabu sōo, ben gōo buram bo

n kere be ba ra nōni sōore bu woora gōorun sō bu sere gbi.

¹⁰ Baa mē bii mērobu ba ben bibu kī too,

ka mē, ba bu yikumō ba dimō

wahala ye ya be, nēn tōmbu deeman sō.

¹¹ Yinni Gusunò u win mōru kpuro sōōsi,

u Yerusalemu dōo sōre

ma ya dōo mwāara sere ka yen kpēekpēekuō.

¹² Sina boko gōo ñ kun mē tōn diro goo sari handunia sōo

wi u raa tamaa yiberē u koo kpī u du Yerusalemun gbāraran kōnnōn di.

¹³ Wahala baka yeni ya nawa

Gusunōn sōmōbu ka yāku kowobun toranun sō.

Domi bera ba be ba ñ toranu ganu kuen yem yari Yerusalemun swēe sōo.

¹⁴ Ba ra n sirenewa swēe sōo ba n babi nge wōkōbu

ba n disi sōowa tōmbun yem sō.

Goo kun kākō u mam ben yānu baba.

15 Bā n da tōmbun bōkuo, ba ra bu girewa bu
nēe,
i doonō minin di, bēe disigibu.
I ku susima i sun baba.
Yera ba ra doonē min di ba kun yē mi ba dōo.
Bā n maa wāa bwese tukunun suunu sōo,
nu ra bu sōwa nu nēe,
i ku sina besen suunu sōo mini n ka te.
16 Yinni Gusunōn tii u bu yarinasia ka mōru.
U n kī u bu wa.
U n ben yāku kowo goo doke gāanu.
U n maa ben durō tōkōnun wōnwōndu kue.

17 Sa swaa mēera sa wasira
su ka wa mīn di somira koo sun naawa.
Sa raa bweseru garu mēera
te sa yīiyō ta koo sun faaba ko.
Wee, ta n sun faaba kue.
18 Yiberēba ba besen sanu sanusu mēera,
bu ka sun yinari su da wuun batuma sōo.
Besen gōo turuku kua.
Besen wāarun tōra kpawa mi.
19 Besen yiberē be, ba gunō bakeru sāabu
kere.
Ba sun yōōru bwēyē gbaburō.
Ba sun naa gire sere guunu wōlō.
20 Besen sina boko wi u dera sa wāa,
wi, wi Yinni Gusunō u gōsa,
wee, ba nūn yina mwa.
N deema sa raa nēe,
win saabuwa sa ka tii mō bwesenun suunu
sōo.

21 Bēe maa Edōmuba, bēe be i wāa Usiō,
i ko kpī i nuku dobu ko tē,
adama i n yē ma siribu bēe mara.
I ko i ko nge be tam mu goomō kpa i tereru
yōra.
22 Bēe Yerusalemugibu, besen seeyasiabu kpa.
Ba n maa bēe yoru mwaaamō bu ka doona.
Adama bēe Edōmuba, Yinni Gusunō u koo bēe
mōru kōsia,
kpa u bēen toranu terasia.

Yinni Gusunō, a de su wurama wunen mi

5

1 Yinni Gusunō, a yaayo ye n sun deema.
A mēerio a wa nge mē sa wāa sekuru sōo.
2 Besen tem mē a sun wē mu kua gabugim.
Tōn tukoba ba wāa besen diaō.
3 Besen baababa ba gu,
ma besen mērobu ba gōminiru sō.
Sa wāa tundobu sari.
4 Gobiya sa ra kōsie su sere besen tiin dōkōn
nim nō.
Gobiya sa ra maa ka besen tem dāa dwe.
5 Wee, besen yiberēba ba sun yoru diisiamō.
Sa wasire, ba n maa sun wērabu wēemō.
6 Sa Asirigibu ka Egibitigibu dīanu kana.
7 Wee, besen baababa ba kōsa kua,
adama ba n maa ka sun wāa.
Bēera sa yen wahala sōowa.

8 Yoba ba kua besen yinnibu.
Goo maa sari wi u koo sun wōra ben nōman
di.
9 Sa ra besen wāaru kari bōriewa,
domi sa ra ka yiberēba tabu kowa gbaburō
su sere wa su di.
10 Gōōrun sō besen wasi swīa nge pēe wōō
yeru.
11 Ba tōn kurōbu ka wōndiaba gabirimō
Yudan tem kpuro sōo ka sere Yerusalemuō.
12 Ba besen wirugibu mwēera ba soora doke.
Ba n durō tōkōnu bēere wē.
13 Ba besen aluwaasiba mwēera nge yobu bu
ka som nam.
Ma biba dāa guramō ba wōrukumō yen
bunum sō.
14 Besen bukurōbu ba ku ra maa sine
bu siribu ko siri yero.
Meya besen aluwaasiba ba ku ra maa
womusu ko.
15 Besen nuku dobu bu kpa.
Besen nuku dobun yaabu gōsira nuku
sankiranu.
16 Besen bēere ya kpa.
Anna a wahala baka wa tora ni sa kuan sō.
17 Gisō sa nuki sankire,
ma sa nōni yīresu kokumō,
18 yēn sō guu te ba mō Siōni ta kua bansu,
ma ta kua gbeeku bōnun wāa yeru.
19 Adama wunē Yinni Gusunō, a sāawa sunō.
Kaa n bandu dīiwa sere ka baadommaa.
20 Kaa n sun deriwa n ka tē?
Mban sōna kaa n sun duari sere ka
baadommaa.
21 Yinni Gusunō, ā n nēe, su wurama wunen
mi,
sa ko wurama.
A de besen wāaru tu wurama nge yellu.
22 Kaa n ka sun mōru baka sāawa?
Kaa n sun deriwa mam mam?

ESEKIELI

Sanam me Esekieli u Gusunon gari yini gerua u wāawa Babilonia u yoru dimo ka win mero bisibu Yuda gabu. U wāawa yoo te soo, Babilonigibu ba sere Yerusalemu kosuka.

Gbiikaa, u Yudaba sōomō ma Gusunō u koo bu siri kpa u de yiberēba bu Yerusalemu wari bu kamia. Yiruse, Gusunō u koo maa bwese tukunu siri yēn sō nu win tambu dam dore. Itase, u Yudaba nukuru yemiasiamō, domi Gusunō u nōō mwēeru kua ma u koo de bu wurama Yerusalemu kpa ben sia yu wēra. Nnese, u wa win kāsiru soo nge me Yinni Gusunon sāa yeru ta koo kpa wurama.

Tire ten kpunaa

1. Esekielin sokuru, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Gari yi u gerua Yudaban sō yiberēba bu sere Yerusalemu wari, wiru 4n di sere wiru 24.
3. Gari yi u gerua bwese tukunun sō, wiru 25n di sere wiru 32.
4. Ba koo Yerusalemu seeya, wiru 33n di sere wiru 39.
5. Sāa yee kpaaru kāsiru soo, wiru 40n di sere wiru 48.

Yinni Gusunō u tii Esekieli sōasi

1-3 Wōō tenasen suru nne sen sōō nōobuse sōōra Esekieli, yāku kowo Busin bii u wāa daa te ba mō Kebarin gooro ka Yuu be ba yoru mwērima sannu. Miya u wa wolla kenara ma Gusunō u dera u kāsiru wa. U ka nūn gari kua ma win dam nūn nenua. N deema sina boko Yoyakimun wōō nōobusewa mi, ye u ka wāa yoru sōō Babilonia.

4 Wee ye u wa kāsī te soo. U woo boko wa ga seema saa sōō yēsan nōm geu gian di ga guru wiru sōōwa ka guru maakinu. Ma yam bururam mu guru wii te sikerene. Ma ten suunu sōō n ballimō nge sii gan te ba wōriasia.

5 Guru wii te soo, hunde koniba nne ba wāa mi be ba ka tambu weene.

6 Ben baawure wuswaa nne ka kasenu nne wa u mō.

7 Ben kōri yi dende. Ma ben naasu su ka naa buun naa kaburosu weene, ma su ballimō nge sii gan te ba wōriasia.

8 Kasa yen baayeren temo, tōnun nōmuwa ga wāa mi. Nōma yen baayere ya demiewa mi wuswaa ka kasa ye, ya mēera.

9 Kasa ye kpuro ya nōsu girarinēwa. Hunde koni be, bā n sīimō, ba ku ra sīre. Mi ba dōō, miya ba ra n mēera.

10 Hunde koni ben baawure u wuswaa mōwa nne. Tia ya sāa tōnun wuswaa. Yen nōm geu gia, gbee sunon wuswaa. Yen nōm dwardu gia keten wuswaa. Yen biru gia maa gunō bakerun wuswaa.

11 Ben baawuren kasa yiru ya demiarewa wōllo ma ya girarinē mi gia. Ma yiru ye ya maa tie ya ben wasi wukiri.

12 Mi wuswaa yen baayere ya wāa, mi giawa ya mēera. Yen sōna mi ba kī bu da kpuro, ba ra dewa ba kun sīre.

13 Hunde koni ben baa sōō, dōō gēeya yi wāa mi, yi fiamō nge wīi bōnnu. Dōō win yam bururam mu kpā. Min diya dōō buri yi yarimō nge guru maakinu.

14 Hunde koni be, ba ra n sāuwa nge guru maakinu, ba n dōō, ba n wee.

15 Ye u bu mēera mēsūm, yera u uruu wa ya tem girari ben baawuren bōkuō.

16 Uruu be, ba ballimōwa nge kpee gobiginu. Ma ba weene. Ma n sāare uruu baayere ya wāa uruu gaa sōō.

17 Ba koo kpī bu da bera nne kpuro sōō ba kun tii sīiye.

18 Ben gunum mu nanum mō. Ma ben nōsu sōō n sāare gāanu mani mani ni nu ballimō.

19 Hunde koni be, bā n sanum seewa, uruu be, ba ra n wāawa ben bōkuō. Bā n maa yōōwa, ka be sanna.

20 Hunde koni be, ba ra dewa mi ba kī, adama ka uruu be sanna. Domi beya ba uruu be gawe.

21 Yen sōna bā n sīimō, uruu be, ba ra n maa sīimō. Bā n yōra kpa uruu be, bu yōra. Bā n maa seewa, kpa uruu be, bu maa se. Domi hunde koni ben hunde ya wāawa uruu be sōō.

22 Ma gāanu terie hunde koni ben wōllo nu ballimō nge kpee gobiginu.

23 Ma ba ben kasa yiru yiru demie ya girarinē gāa nin temō. Ma yiru yiru ye ya bu tie ya ben wasi wukiri.

24 Sanam me ba sīimō, yera na ben kasan wōkinu nōmō nge nim wōkun wōkinu, n kun me nge Gusunō Dam kpurogiin nōō, n kun me nge tabu kowo wuurun wōkinu. Adama ye ba yōra, ba ben kasa ye kuruawa.

25 Ma na maa wōkinu nōmō gāa nin wōllun di.

26 Ma na gāanu wa mi, nu ka sina kitaru weene, nu ballimō nge kpee gobiginu. Ma na maa gāanu wa nu sō sina kita ten wōllo nu ka tōnu weene.

27 Ma n sāare tōnu wi, u ballimō nge sii gan te ba wōriasia dōōn suunu sōō. Ma yam bururam ka nūn sikerene.

28 Yam bururam me, mu ka guru waa weene ye ya ballimō sanam me gura nemo. Yeniba kpuro ya sāawa Yinni Gusunon yikon girima.

Gusunō u Esekieli gora

Isireliban mi

Ye u ye kpuro wa me, yera u yiira u wuswaa tem girari. Ma u nua goo u ka nūn gari kua.

2

¹ U nεε, tɔnɔn bii, a seewo a yɔra, kpa n nun gari sɔ.

² Sanam mε u ka nɔn gari yi mɔ, yera Yinni Gusunɔn Hunde u nɔn yɔɔwa ma u nɔn yɔrasia. Ma u yɔro swaa daki wi u ka nɔn gari mɔ mi.

³ U nεε, tɔnɔn bii, na nun gɔriɔ Isireliban mi, be ba man seesimɔ. Wee be, ka ben baababa ba man tora sere ka gisɔ.

⁴ Tɔn be, ba swaa tau, ba maa gɔru bɔɔbu. Ben miya na nun gɔriɔ kpa a bu sɔ a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua.

⁵ Na nεε, wee ba sɔa mɛm nɔɔ sariba. Ba nun swaa daki? Ba nɔn swaa daki? Ka mε, ba koo gia ma Gusunɔn sɔmɔ u wɔa ben suunu sɔɔ.

⁶ Wunε Esekieli, a ku bu nasia, a ku maa ben garin bεrum ko, baa mε n ko n sɔare a wɔa sɔki ka niin suunu sɔɔ. Domi ba sɔawa mɛm nɔɔ sariba.

⁷ Ba nun swaa daki? Ba nɔn swaa daki? A gesi bu sɔɔwɔ ye na gerua, baa mε ba sɔa mɛm nɔɔ sariba.

⁸ Adama wunε, tɔnɔn bii, a nɔɔwɔ ye kon nun sɔ. A ku ko mɛm nɔɔ sari nge bwese te. A wunεn nɔɔ wukio kpa a tem ye kon nun wε.

⁹ Saa yera Esekieli u nɔmu gagu wa ga demie win mi gia, ga tireru neni te ba kurua.

¹⁰ Nɔmu ge, ga tire te kusia win wuswaaɔ. Ba tu yorua bera yiru kpuro. Gari yi yi yorua tire te sɔɔ, yiya weeweenu ka wuri ka nuku sankiranun gari.

3

¹ U maa nεε, tɔnɔn bii, a tire teni temwɔ kpa a da a ka Isireliba gari ko.

² Ye u nɔɔ wukia, yera Gusunɔ u tire te kpɛɛ mi, u dera u tu tema.

³ Ma u nεε, tɔnɔn bii, a wunεn nukuru yibio kpa a wunεn wasi diisia ka tire te na nun wε mi.

Ye u tire te tema, ma ta nɔn dore nge tim.

⁴ Yera u maa nεε, Esekieli, a seewo a da Isireliban mi kpa a bu nen gari sɔ.

⁵⁻⁶ N nɔ mɔ na nun gɔriɔ bwese tuku dabinun mi, nin barum mu nɔɔbu sɛ, a nɔ maa kpɛ a ben gari tubu. Adama Isireliban miya na nun gɔriɔ. Na nɔ daa nun gɔra bwese tuku nin mi, nu koo nun swaa daki,

⁷ adama wee, Isireliba ba nɔn swaa dakimɔ. Domi ba nɔn kɔ bu nen gere nɔ yɛn sɔ be kpuro ba swaa tau ma ben gɔru ga bɔɔbu.

⁸ Yen sɔ, kon maa wunεn tii bɔbiasia kpa a swaa taaya nge be,

⁹ a n gɔru bɔ nge kperu. A ku bεrum ko ben swaa taɔ bin sɔ. Domi ba sɔawa bwese te ta ku ra mɛm nɔ.

¹⁰ Ma u maa kpam nεε, Esekieli, a swaa dakio a nɔ kpa a gari yi kon nun sɔ nenε wunεn gɔruɔ.

¹¹ Yen biru, kpa a da a wunεn mero bisibu deema mi ba yoru dimɔ. Ba nun swaa daki? Ba nɔn swaa daki? A gesi bu sɔɔwɔ ma nena na ka bu gari mɔ.

¹² Yera Gusunɔn Hunde u Esekieli sua ma u nɔɔgiru nua win biruɔ ta gerumɔ ka dam ta mɔ, bu Yinni Gusunɔ siaro mi u wɔa u win yiiko baka sɔsɔsimɔ.

¹³ Ma u hundε koni ben kasan wɔkinu nɔɔmɔ ya soonamɔ ka sere maa ben uruuban wɔkinu. Wɔki ni, nu kpɛa n banda.

¹⁴ Gusunɔn Hunde wi u nɔn sua mi, u ka nɔn doona, ma win dam nɔn nenua. Ma Esekielin mɔru seewa u burisina.

¹⁵ U tura Teli Abibuɔ, Kebarin daarun bakuɔ mi yoo be, ba wɔa. Ma u sina ka biti baka ben suunu sɔɔ sɔɔ nɔɔba yiru.

Esekieli koo Isireliba kirɔ ko

¹⁶ Sɔɔ nɔɔba yiru yen biru, Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nεε,

¹⁷ wunε tɔnɔn bii, kon de a Isireliba nɔni doke. Kaa n da nen gari swaa daki kpa a ka bu kirɔ ko.

¹⁸ Nε, Yinni Gusunɔ, na n tɛ nεε, tɔn kɔso goo u koo gbi, ma a nɔn nɔn kirɔ kue u win daa kɔsa ye deri u ka win wɔaru wɔra, tɔn kɔso wi, u koo gbiwa win daa yen sɔ. Wuna kon maa win yem bikia.

¹⁹ Adama a n nɔn kirɔ kua, ma u nɔn win daa kɔsa ye deri, u koo gbiwa win daa kɔsa yen sɔ kpa wunε a wunεn wɔaru wɔra.

²⁰ Gemgii u n gem deri u kɔsa kua ma a nɔn nɔn kirɔ kue, ma na nɔn yina beria, u koo gbiwa kɔsa yen sɔ. Na nɔn win yellun daa gea garisimɔ, adama wuna kon win yem bikia.

²¹ A n maa nɔn kirɔ kua u ku ka durum ko, ma u nɔn durum ye kue, u nɔn gbiɔmɔ. Wunεn tii a maa wunεn wɔaru wɔrawa mi, domi a nɔn kirɔ kua.

Esekieli

kun maa kpɛ u gari ko

²² Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli yɔɔwa ma u nɔn sɔɔwa u nεε, a seewo a da wɔwaaɔ. Miya kon nun gari sɔ.

²³ Ma u seewa u da wɔwa mi. Ma u Gusunɔn yiikon girima wa nge sanam mε u raa wɔa Kebarin daarun baku mi. Ma u yiira ka dam u siriru tem girari.

²⁴ Yera Gusunɔn Hunde u maa nɔn yɔɔwa. Ma u nɔn seeya u yɔrasia. Saa ye sɔara Yinni Gusunɔ u nεε, a doo a tii kenusi wunεn dirɔ.

²⁵ Meya ba koo nun bɔke kpa a kpana a yari tɔɔwɔ, tɔmbu bu nun wa.

²⁶ Kon de wunεn yara yu wunεn daro mani kpa a kpana a gari ko. Meya a nɔn kaa kpɔ a maa bu gerusi be, be ba ku ra mɛm nɔ mi.

²⁷ Adama na n ka nun gari kua, kon wunεn nɔɔ wukia. Saa ye sɔara kaa tɔn be sɔ a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Adama ben gaba ba koo nun swaa daki, gaba

kun maa nun swaa dakimɔ. Domi ba s̄awa bwese te ta ku ra m̄em nɔ.

Gusunɔn s̄amɔ u n̄e,

ba koo Yerusalemu tarusi

4

¹ Yinni Gusunɔ u n̄e, wun̄e Esekieli t̄onun bii, a biriki suo kpa a ye doke wun̄en wuswaaɔ a Yerusalemun weenasia ko ka yora biriki yen w̄oll̄.

² A ye koowo nge wuu ge ba tarusi, a kuku yenu doke kpa a gungunu bani a sansani gira kpa a tabu sinambu yi yi a ka sikerena.

³ A sii si su yasu suo kpa a su doke wun̄e ka ganan baa s̄oɔ, kpa a su wuswaa kisi. Ba koo gu tarusi, wun̄en tii kaa n gu ȳore, kpa ye kpuro ya n s̄aa ȳireru Isireliban s̄.

⁴ Yen biru kpa a kpuna ka wun̄en ȳesi n̄om d̄warugia kpa a n Isireliban toranu s̄oɔwa sere t̄oɔ te kaa se.

⁵ T̄oɔ nin geeru ta kon s̄awa w̄oɔ sin geeru, si s̄oɔ Isireliba ba man torari. Nu s̄awa s̄oɔ gooba wun̄obu ka wene ka w̄okuru (390). T̄oɔ ni kpuro s̄oɔra kaa n ben tora ni s̄oɔwa.

⁶ Yen biru kpa a ḡasia a ka wun̄en ȳesi n̄om geugia kpuna s̄oɔ weeru kpa a wahala ko Yudaban toranun s̄. S̄oɔ teeru ta ko n s̄awa w̄oɔ tia.

⁷ Kpa a wun̄en wuswaa kisi Yerusalemu gia ye ba tarusi, kpa a ye ḡaseru kpare kpa a yen gari gere.

⁸ Meya n̄e, Yinni Gusunɔ kon ka nun w̄eɛ boke kpa a ku ra s̄iira. Meya kaa n kp̄i ka ȳesi tia ye, sere t̄oɔ te na nun bura mi, tu ka yibu.

⁹ Kpa a alikama ka swii ka gb̄eɛ ka d̄asi ka dobi sua a ye m̄enna gb̄eɛ teeru s̄oɔ a burina a ka p̄eɛ ko. Yera kaa n da di sere s̄oɔ gooba wun̄obu ka wene ka w̄oku te, tu ka yibu, kpa a n kp̄i ka ȳesi tia ye.

¹⁰ P̄eɛ kure piibuwa kaa n da di nge garamu goobun (200) saka s̄oɔ teeru. Nge meya kaa n dimɔ mi sere t̄oɔ te, tu ka yibu.

¹¹ Meya nim m̄e kaa maa n̄o mu ko n saka m̄owa, ditiri tian sakawa kaa n da n̄o s̄oɔ teeru.

¹² T̄ambun bii gbebusa kaa ka p̄eɛ w̄oɔ. Kaa n da ye w̄owa ben n̄oni biru.

¹³ Nge meya Isireliba ba ko n da ben d̄ianu di ka dis̄i t̄n tukobun suunu s̄oɔ mi kon bu yarinasia.

¹⁴ Esekieli u Yinni Gusunɔ wisa u n̄e, na tii n̄enua dis̄i kpuron di. Na n̄ yaa goru garu diire saa n̄en piiburun di. Na n̄ maa yaa dis̄igia gaa tende.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u wisa u n̄e, a naa bisu suo a ka wun̄en doo ko kpa a tambun bisu deri.

¹⁶ Kon d̄ianu fiiko ye ya tie Yerusalemu kpeesia kpa bu bu d̄ianu ka nim saka kua kpa bu di bu n̄o ka nuku sankiranu ka wururabu.

¹⁷ Nge meya ba koo d̄ianu ka nim bia kpa ba n nuki sankire be kpuro. Ba koo woorawa ben toranun s̄.

Gusunɔ u koo Isireli s̄eeyasia

5

¹ Yinni Gusunɔ u n̄e, wun̄e t̄onun bii, a k̄oɔ suo ge ga n̄oɔ do kpa a ka wun̄en seri ka wun̄en toburu k̄oni. Yen biru kpa a kilo sua a seri yi ȳire kpa a yi b̄onu ko suba ita.

² Kpa a sube teeru sua a d̄oɔ doke Yerusalemun suunu s̄oɔ sanam m̄e yen tarusibun t̄ora yiba. Yen biru kpa a maa sube teeru sua a n ka tu k̄oɔ ge soomɔ a ka wuu ge sikerena. Yeniban biru kpa a maa suberu itase sua a pusi yam kpuro, yen biruwa kon bu takobi suesi.

³ Kpa a seri yin fiiko kure wun̄en yaberun swaa buaa.

⁴ Kpa yi s̄oɔ, a ḡeɛ sua a d̄oɔ doke kpa d̄oɔ wi, u Isireliba kpuro seesi.

⁵ Yinni Gusunɔ u n̄e, ȳire ni, Yerusalemuwa nu ka ȳa. Wee na ye kua handunian suunu. T̄on tukobun tem mu ye sikereneɛ.

⁶ Ma yen t̄ambu ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikereneɛ. Domi ba n̄en woodaba yina. Ba n̄ n̄en gere swii.

⁷ Yen s̄na ne, Yinni Gusunɔ na n̄e, wee ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikereneɛ, ma ba n̄ n̄en woodaba m̄em n̄oɔwe. Ba n̄ maa n̄en gere swii ye na bu s̄oɔwa. Ben daa k̄oɔsa ya mam bwese ni nu ka bu sikereneɛgia kere.

⁸ Yen s̄, n̄en tii kon bu seesi. Kon bu siriwa handuniagibun wuswaaɔ.

⁹ Kpa n bu s̄eeyasia bi na n̄ daa bu koore ben b̄uu s̄aanun s̄. Meya na n̄ maa bin bweseru m̄o kpam.

¹⁰ Yen s̄na tundoba koo ben bibu tem, kpa bibu bu maa ben tundobu tem. Kon bu siriwa n go, kpa n be ba tie yarinasia handunian goonu n̄e s̄oɔ.

¹¹ Wee ba n̄en s̄aa yeru dis̄i doke ka ben b̄unu kpuro. Yen s̄, sere ka n̄en w̄aaru n̄en tii kon bu biru kisi, na n̄ maa bu m̄erimɔ ka w̄onw̄ondu.

¹² B̄a n bu b̄onu kua subenu ita, sube teeru ta koo gbiwa Yerusalemun nukura, bararu ka ḡoɔrun s̄, kpa suberu yiruseru tu maa gbi tabu s̄oɔ Yerusalemun biruɔ. Kpa n maa sube te ta tie mini yarinasia handunian goonu n̄e kpuro s̄oɔ. Kon bu takobi suesiwa.

¹³ Ne, Yinni Gusunɔ kon bu n̄en m̄oru seesiwa mam mam sere n̄en bw̄era yu ka kpuna. N̄a n bu m̄oru k̄osie, saa yera ba koo gia ma na n̄ k̄i ba n s̄aa m̄em n̄oɔ sariba.

¹⁴ Ben tem mu koo ko bansu, kpa mu b̄eɛɛ bia bwese ni nu bu sikerenen wuswaaɔ.

¹⁵ Kon bu siriwa ka n̄en m̄oru baka n bu s̄eeyasia ka dam. Kpa bwese ni nu ka bu

sikerene mi, nu bu ye. Adama yeni ya ko n sáawa nge kirə ye ya koo de ben tii bu berum duura. Ne Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

¹⁶ Kon de bu ghisuku gəorun s̄. Gəo te, ta koo bu nani s̄wa nge be ba s̄enu twee. Kon ben dia ni nu tie kpeerasia kpa bu ghisuku gəorun s̄.

¹⁷ Kon bu gəoru ka gbeeku ye sure kpa yi ben bibu go. Bararu ka tən goberu ka tabu, ye kpurowa ya koo bu kpeerasia. Ne Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Be ba būnu s̄amə

6

¹ Yinni Gusunə u nee,
² wune tənun bii, a wunen wuswaa seeyo Isireliban guunun bera gia, kpa a nen gari gere be ba wāa min s̄.

³ A nee, ne, Yinni Gusunə kon be ba wāa Isireliban guunə ka gungunə ka nin wəwi s̄ə wərima ka takobi, kpa n ben gunguu n̄n mi ba ra būu yāku ko k̄suku.

⁴ Kon ben būu yāku yenu k̄suku ka mi ba ra nu turare d̄ə dokeye, kpa ben gonu nu n wəruka ben būnun nuuro.

⁵ Kon Isireliban gonu kp̄i ben bwāarokunun wuswaa. Kpa n ben kukunu yaruku ben būu yāku yeno.

⁶ Wuu s̄in mi ba wāa kpurowa, su koo kowa bansu. Kpa n ben yāku yenu k̄suku ni ba kua gungunu w̄llə. Kon ben bwāaroku ni gura n k̄suku, kpa nu kun maa wāa mi. Meya kon bwāaroku ni ba ra ka s̄ə s̄a suriri. Ye ba gesi seka ka n̄ma ya koo kam kowa mam mam.

⁷ Ben suunu s̄ə gaba koo wəruku bu ghisuku. Saa ye s̄ə, ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunə.

⁸ Adama kon de bu kisira tabun di, kpa ba n yarine tem tukumə.

⁹ Saa ye s̄ə, be, be ba kisira ba koo man yaaya mi ba yoru dimə. Domi kon ben gəru ge w̄a ge ga n̄ ka ne turo ȳ. Kon ben sakara n̄ni w̄a yi ba ka būnu m̄era. Ben tii ba koo tii tusi, k̄sa kpurowa ye ba kuan s̄.

¹⁰ Saa ye s̄əra ba koo gia ma nena Yinni Gusunə. N n̄ kam s̄ə na ka bu gerusi, ye na nee, kon bu wahala yeni kp̄e.

¹¹ Wee ye ne, Yinni Gusunə na nun s̄əmə. A n̄ma suo kpa a ka naasu tem so a nee, wanyo. Wee Isireliba ba k̄sa kua ya kp̄a. Yen s̄, ba koo gbi tabu s̄ə, ka gəoru s̄ə, ka bararu s̄ə.

¹² Wi u toma, barara ta koo n̄n go. Wi u maa wāa turuku, tabu s̄əra ba koo n̄n go. Wi u koo sina yenu, ba koo n̄n tarusiwa kpa u gbi gəorun s̄. Kon bu m̄ru seesiwa mam mam.

¹³ Saa ye s̄ə, ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunə ba n wa gonu kp̄i ben būnun b̄kuə ka sere ben yāku yeno ka gungunə ka guunə ka d̄a kubeno ka d̄a koo bakanə mi

ba ra raa būnu turare d̄ə dokeye, ya n nubu duroru ma.

¹⁴ Kon bu nen n̄mu demie kpa n de tem me, mu ko bansu saa s̄ə ȳsan nam dwarun di n ka girari Dibilə s̄ə ȳsan nam geu gia. Mi ba wāa kpurowa kpa bu gia ma nena na s̄a Yinni Gusunə.

Isireliban seeyasiabu

bu turuku kua

7

¹ Yinni Gusunə u Esekieli s̄əwa u nee,
² wune tənun bii, a swaa dakio a n̄o ye na gerumə be Isireliban s̄. Na nee, kpeerasee. Ta pusi been tem goonu n̄e kpurowa s̄ə.

³ T̄e ta koo be deema. Kon de nen m̄ru yu be w̄ri. Kon be siriwa nge me been sanu sanusu s̄a. Kpa n be k̄sa ye i kua kpuron are k̄sie.

⁴ Na n̄ be m̄erimə ka w̄nw̄ndu. Na n̄ be seeyasiamə, na n̄ tii n̄numə. K̄sa ye i kua yera kon be k̄sie. Kpa i gia ma nena na s̄a Yinni Gusunə.

⁵ Amenawa ne, Yinni Gusunə na gerua. Na nee, k̄sa wee, ya n̄ maa ka gaa weene.

⁶ Kpeera wee, kpeera wee. Wee ta seemə ta wee been mi. Wee ta sisi.

⁷ Be Isireliba, be be i wāa tem me s̄ə, saa ya turuku kua. T̄ə te, ta turuku kua, ta ko n s̄awa wahan t̄oru. T̄ə te s̄ə, nuku dobun kuuki kun maa n̄oramə guunu w̄llə.

⁸ T̄e kon de nen m̄ru yu se. Na n̄ ye ȳrasiamə ma n̄ kun m̄o ya ka tii sara. Kon be siriwa nge me been daa ya ne.

⁹ Na n̄ be m̄erimə ka w̄nw̄ndu. Na n̄ be seeyasiamə, na n̄ maa tii n̄numə. K̄sa ye i kua yera kon be k̄sie kpa i gia ma ne, Yinni Gusunəwa na be seeyasia.

¹⁰ T̄ə te wee ta tunuma, ta turuku kua. B̄bunu ka tii suabu bu sosimə.

¹¹ B̄bunu nu kua nge deka ye ba ra ka t̄ambu so. Ḡanu kun maa be tiamme. T̄ən dabiru ta koo gbi. Baa w̄kinu kun maa n̄oramə. Goo kun maa weeweenu m̄ been s̄.

¹² Saa ya turuku m̄. T̄ə te, ta wee. Wi u dwemə u ku ȳeri. Wi u maa daramə u ku sw̄i. Domi ne, Yinni Gusunə m̄ru sisi t̄ən be ba wāa tem me s̄ə kpuron s̄.

¹³ Wi u d̄ra u n̄ maa ye u d̄ra wasi u mwa baa u n̄ wāa w̄aru s̄ə. Domi gari yi ba gerua t̄ən be kpuron s̄, yi koo koora. Goo sari wi u koo yakira ȳn s̄ baawure u wāa kom bereteke s̄ə.

¹⁴ Wee ba k̄ba so ba s̄əru kpa. Adama ben goo kun tabu seemə, domi ne, Yinni Gusunə m̄ru seewa be t̄ən dabi ten s̄.

Goo sari

wi u koo seeyasiabu kisirari

15 Yinni Gusunɔ u maa Esekieli sɔɔwa u neɛ, tabu ko n wɔɔwa swɛɛ sɔɔ kpa baranu ka gɔɔnu nu n wɔɔ yɛnusɔ. Tɔmbu ba koo gbi tabu sɔɔ yakasɔ. Be ba maa wɔɔ wuu sɔɔ ba koo gbiwa gɔɔru ka baranun sɔ.

16 Be ba maa kisira ba koo kpikuru dawa guunu wɔllɔ nge kparukonu kpa bu weeweenu ko ben toranun sɔ.

17 Ben nɔma ko n sɔare dam sarirun sɔ.

Kpa ben dɔa yu diiri.

18 Ba koo saaki sebewa kpa bu ben seri kɔni nuku sankiranun sɔ.

Ba koo nanda kpa sekuru bu mwa.

19 Ba koo gobi kɔ swɛɛ sɔɔ, kpa bu ben wuraba garisi nge kubanu, domi sii geesu n kun mɛ wura yɛn gaa kun kpɛ yu bu faaba ko Gusunɔn mɔrun tɔru sɔɔ.

Ba n gɔanu wasi ye ya koo bu debu, n kun mɛ ye ya koo ben bine kpunasia, domi sii geesu ka wura yero ya dera ba tora.

20 Ba tii sua ben wuran sɔ.

Ma ba ka ye bwɔaroku bakanu kua ni nu nanum mɔ.

Yɛn sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ kon de bu ye tusi.

21 Kon de tɔn tukobu bu ben dukia ye gura, kpa be ba n Gusunɔn bɛɛɛ yɛ bu ye tubi di bu ye kpuro disi doke.

22 Na n ka bɛɛ yinamɔ sanam mɛ gbenɔbu ba koo nɛn sɔa yerun dukia disi doke bu gura.

23 A yoni sɔuru koowo domi tem mɛ, mu tɔn gowobu yibawa.

Mɛya bɛɛn wuu ge, ga tɔmbu yiba be ba daa bɔɔɔya mɔ.

24 Kon bwesenu sokuma ni nu nuku kɔsuru bo,

kpa nu bɛɛn yɛnusɔ mwɛɛri.

Kon bɛɛn damgibun tii suabu kpeesia.

Kpa n de bu bɛɛn sɔa yenu disi doke.

25 Kam kobu wee.

I ko i faaba kasu, adama i n wasi.

26 Kɔsa ya koo sosi kɔsa sɔɔ.

Mɛya labaaari kɔsi yi ko yi n nɔaramɔ yi n dɔɔ.

I ko i Gusunɔn sɔmɔbu bikia bu kɔsirɔ kasu kpa bu bɛɛ sɔ ye ya koo na.

Adama yaku kowobu ba n ko n Yinni Gusunɔn wooda yɛ.

Bɛɛn guro gurobu ba n maa bwisi geɛ mɔ bu tɔnu kɛ.

27 Bɛɛn sina boko u koo gɔɔ sina

kpa sina bibu ba n wurure.

Tɔmbu kpuro ba ko n diirimɔ.

Kon bu kuawa nge mɛ ben kookoosu nɛ.

Saa ye sɔra ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

Ba bɔnu sɔamɔ

Yinni Gusunɔn sɔa yero

8

1 Wɔɔ nɔɔba tiasen suru nɔɔba tiasen sɔɔ nɔɔbuse sɔɔ, Esekieli u sɔ win dirɔ ka Yudan guro gurobu. Yera Yinni Gusunɔn dam nɔn nɔɔwa.

2 Yera u mɛera u wa gɔanu kurama nu ka tɔnu weene. Win pɔran tem gia ya sɔa nge dɔɔ ma win wɔllu gia ya ballimɔ nge sii gan te ba wɔriasia.

3 Ma u gɔanu demia nge nɔma u ka wi, Esekielin seri nɛnua. Kɔsi te sɔɔ, Gusunɔn Hunde nɔn sua wɔllɔ ma u ka nɔn da Yerusalemɔ. U deema yɛn kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ba bwɔaroku gagu yɔrasie ge ga Gusunɔn nisinu seeye.

4 Ma Gusunɔ Isireliban Yinnin yiikon yam bururam nɔn kure mi nge mɛ u raa mu wa wɔwɔa.

5 U nɛɛ, tɔnun bii, a mɛɛriɔ sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

Ma u mɛera. U wa yaku yerun duu yero bwɔaroku gaga yɔ ge ga Gusunɔn nisinu seeye.

6 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, a wa ye ya kooramɔ mi? Wee Isireliba ba bɔnu sɔamɔ bu ka man gira nɛn sɔa yerun di. N n maa ye tɔna, kon kpaam nun gam sɔasi.

7 Ma u maa nɔn su u ka da tɔwɔ sɔa yerun yaaran kɔnnɔwɔ. Ma u wɔru gagu wa ganaɔ.

8 Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, a gana ye yabo.

Ma u ye yaba u deema kɔnnɔ gaga wɔa mi.

9 U nɛɛ, a duo kpa a wa kom kɔsum mɛ tɔn be, ba mɔ mini.

10 U dua mi. Ye u wa wee, yɛɛ yi yi ra kabiri ka yɛɛ kɔsi geɛn weenasii ba kua gani sɔɔ ba ka sikerena ka sere maa bɔnu kpuro ni ba ra sɔa.

11 Ma u Isireliban guro gurobu wa tɔnu wata ka wokuru yɛɛn weenasii yi kpuron wuswɔaɔ. Ma Yaasania Safanin bii u wɔa be sɔɔ. Bukuro ben baawure u turare ka gɔanu nɛni yɛ sɔɔ ba ra turare dɔɔ doke. Ma turaren wiisu bɔkua wɔllɔ tuku tuku.

12 Yinni Gusunɔ u bikia u nɛɛ, tɔnun bii, a wa ye Isireliban guro gurobu ba mɔ asiri sɔɔ? Ben baawure u win bɔnu yeru mɔ. Ma ba tii gafara kuammɛ ba mɔ, nɛ, Yinni Gusunɔ na n bu waamɔ. Domi na ben tem deri.

13 U nɛɛ, a na a maa wa ye ba mɔ ye ya yeni kere.

14 Ma u ka nɔn da win sɔa yerun kɔnnɔwɔ ge ga sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mɛera. U deema tɔn kurɔba sɔ ba bɔnu wi ba mɔ Tamusi swiɔyamɛ.

15 Yera u maa nɛɛ, a wa nge mɛ mi n sɔa? Tɛ, a na a maa gam wa ye ya yeni kere.

16 Ma u nɔn sua u ka da sɔa yerun yaaran yaku yeru ka dii deɛrarun kɔnnɔn baa sɔɔ. Miya u tɔmbu yɛnda nɔɔbu wa ba sɔa yeru biru kisi ba yiire sɔɔ yari yeru gia ba sɔɔ sɔamɔ.

17 Gusunō u maa nē, wunen tii a wa ye ba mō. Yeniba kpuron kobu ya n̄ Yudaba tura, ma ba maa kōsa mō ba goonamō tem me sō bu ka n̄n mōru seeya. Adama beya ba tii wēru dēka sōkumō.

18 Nen tii kon bu ye ba kua kōsie ka n̄n mōru baka. Na n̄ bu mēerimō ka wōnwōndu. Ba koo wuri kowa ka dam bu ka man somiru kana. Adama na n̄ bu swaa dakimō.

Yerusalemun seeyasiabu

9

1 Yen biru Esekieli u Yinni Gusunōn nō nua. U nē, i susima bēe be i ko i Yerusalemugibu seeyasia. Baawure u n win tabu yānu neni ni u koo ka bu kam koosia.

2 Yera u wa wee tōmbu nōōba tia ba yarima saa s̄a yerun kōnnō ge ga wāa gungunu wōllu gian di, sōō yēsān nōm geuō. Ma ben baawure u win tabu yānu neni ni u koo ka tōmbu kam koosia. Ma ben suunu sōō goo u wāa u yāku kowon yaberu doke ba gāanu s̄are win kpaka sōō ni sōō u koo yore. Yera u na u yōra yāku yerun bōkuō te ba kua ka sii gandu.

3 Ma Gusunōn yiiko ye ya raa wāa wōllun kōsobun weenasibu sōō, ya seewa ya da s̄a yerun kōnnō gia. Ma Yinni Gusunō u durō wi soka wi u yāku kowon yānu doke mi, ka gāa ni sōō u koo yore.

4 U n̄n sōōwa u nē, a doo wuu suunu sōō a tōmbu yīreru koosi sirikanaō be ba weeweenu mō kōsa ye tōmba mō Yerusalemun sō.

5 Ma Esekieli u nua durō wi, u be ba tie sōōmō u mō, i durō wi swīiyō wuu ge sōō kpa i tōmbu so i go. I ku bu mēeri ka wōnwōndu. I ku tii nene.

6 I bu goowo mam mam tākōnu ka aluwaasiba ka wōndiaba ka tōn kurōbu ka bibu. Adama i ku be ba yīreru koosi mi baba. I toruo saa n̄n s̄a yerun di.

Ma ba torua ka Isireliban guro gurobu be ba wāa dii ten kōnnōwō.

7 U nē, i s̄a yee te disī dokeo i ten yaari tōn gonu yibie. Yen biru kpa i da tōōwō i tōmbu go.

Ma ba yara tōōwō ba tōmbu sēsuka ba go.

8 Sanam mē tōmba tōn be goomō, Esekieli u yō mi. Yera u yiira u siriru tem girari, u nōōgiru sua wōllō u nē, Yinni Gusunō kaa Isireli be ba tie kpuro gowa wunen mōru yen sō?

9 Yinni Gusunō u nē, be Isireliba ka Yudaban torana nu kpēa. Wee ben tem me sōō, tōn gobera ta wāa, gem sari. Domi ba mō, nē, Yinni Gusunō na ben tem deri. Na n̄ maa waamō ye ba mō.

10 Yen sōna n̄n tii n̄ n̄ bu seeyasiamō, na n̄ bu mēerimō ka wōnwōndu. Na n̄ maa tii nenumō. Kon bu ben daa kōsiewa ye ba kua.

11 Durō wi u yāku kowon yānu doke mi, u Yinni Gusunō sōōwa u nē, wee, na kua kpuro ye a man sōōwa.

10

Yinni Gusunō

*u maa Esekieli tii sōōsi
(I maa mēerio 1:1-28)*

1 Esekieli u mēera wōllun kōsobun weenasii ben wōllō. Ma u kpee gobigiru wa ta ka sina kitaru weene.

2 Ma Gusunō u durō wi u yāku kowon yānu doke mi sōōwa u nē, a duo uruu ben baa sōō, be ba wāa wōllun kōso ben temō. Kpa a dōō gēē gure wunen nōmaa wōllun kōso ben suunu sōōn di kpa a da a dōō gēē yi wisi wuu ge sōō.

Yera Esekieli u wa durō wi, u da u dōō gēē yi sua.

3 Sanam mē u tura s̄a yee ten mi, wōllun kōso be, ba yō ten nōm geu gia. Ma guru wiru ta dii te yiba.

4 Ma Yinni Gusunōn yiikon girima ya seewa wōllun kōso ben wōllun di ya da s̄a yee ten kōnnōwō. Ma s̄a yee te, ta wiisu yiba. Yera Yinni Gusunōn yiikon giriman yam bururam sōōsira sere ka ten yaaraō.

5 Ma wōllun kōsobun kasenun wōkinu nu nōōra sere s̄a yee ten yaaraō. Ma n̄ s̄aare nge Gusunō Dam kpurogiin nōōwa ga gari mō.

6 Yera Yinni Gusunō u wi u yāku kowon yānu sebua mi sōōwa u nē, a doo a dōō sua uruu be sōō, wōllun kōso ben baa sōō. Ma durō wi, u da uruu ben bōkuō.

7 Ma kōso ben turo u nōma demie dōō gia, wi u wāa ben suunu sōō. Ma u ka ye dōō gura u durō wi wē. Ma durō wi, u ka doona.

8 Ma n̄ s̄aare tōnun nōma yarima saa kōso ben kasan tem di.

9 Ma Esekieli u maa uruu nne wa, yen baayere ya wāa wōllun kōso ben turon bōkuō. Uruu yen baayere ya ballimōwa nge kpee gobigiru.

10 Ye kpuro ya weenēwa ma n̄ s̄aare tia wāa tian sōōwō.

11 Ya koo kpī yu sī beri nne kpuro ya kun tii sīye. Ma ya dōō mi gia wōllun kōsobun wira wāa.

12 Kōso ben wasi ka biru ka nōma ka kasenu, ye kpuro ya nōni mōwa. Nge mēya maa uruu nne ye kpuro ya mō.

13 Ma Esekieli u nua ba uruu be sokumo woo guna.

14 Wuswaa nne wa wōllun kōso ben baawure u mō. Wuswaa gbiikaa ya ka Gusunōn gōradogia weene. Yiruse ya ka tōnugia weene. Itase ya ka gbee sunogia weene. Nnēse maa ya ka gunō bakerugia weene.

¹⁵ Ma wöllun k̄so be, ba ȳowa wöllö. Ba säare nge hunde koni ye u wa Kebarin daarun b̄oku.

¹⁶ B̄a n swaa w̄ari, uruu be, ba ra n maa swaa w̄ariwa. B̄a n seewa bu ka ȳ, uruu be, ba ku ra bu deri.

¹⁷ B̄a n ȳra, uruu ben tii ba ra ȳrewa. B̄a n ȳowa ba ra ka bu ȳwa. Domi hunde koni beya, ba uruu be gawe.

Yinni Gusun̄on yiiko

ya säa yee te derim̄o

¹⁸ Yera Yinni Gusun̄on yiikon girima ya doona dii k̄nn̄o gen min di ma ya na ya sina wöllun k̄so be s̄oo.

¹⁹ Yera Esekieli u wa k̄so be, ba ben kasi deria ba seewa ba ȳowa ka uruu be. Ma ba da ba ȳra säa yerun k̄nn̄ow̄o ge ga w̄aa s̄oo yari yeru gia. Ma Gusun̄o Isireliban Yinnin yiikon girima ya ballim̄o ben wöllö.

²⁰ Hunde koni ben bwesera Gusun̄o u dera u raa wa Kebariö. Ma u gia ma wöllun k̄sob̄a.

²¹ Ben baawure u wuswaa nne m̄o ka kasenu nne. Ma ba n̄oma m̄o nge tonugia ya w̄aa ben kasan tem̄o.

²² Ben wusw̄ee yi, yi ka hunde koni ye u wa Kebariö migii weene. Ben baawure u döwa deedeeru mi u wuswaa kisi.

Yinni Gusun̄o

u koo Yerusalemugibu siri

ben toranun s̄

11

¹ Yinni Gusun̄on Hunde u Esekieli sua ma u ka n̄un da säa yerun k̄nn̄ow̄o ge ga w̄aa s̄oo yari yeru gia. K̄nn̄o gen miya u t̄mbu yenda n̄obu wa. Be s̄oo, u Yaasania Asurin bii tuba ka Pelatia Benayan bii. Be kpuro ba säawa Isireliban wirugibu.

² Yinni Gusun̄o u nee, t̄nun bii, t̄n be a wa mi, ba säawa be ba k̄sa bwisikum̄o ma ba t̄mbu bwisi k̄si k̄em̄o Yerusalem̄o.

³ Ba m̄ö, n n̄ m̄ö t̄e sa ko dinu bani. Domi Yerusalem̄u ya säawa nge wekeru. Ma b̄ese yen t̄mbu sa säa nge yaa ye ya w̄aa te s̄oo.

⁴ Yen s̄ö, t̄e t̄nun bii, a bu gerusio.

⁵ Ma Yinni Gusun̄on Hunde u n̄un ȳowa u nee, a bu s̄öw̄o a nee, ne, Yinni Gusun̄o na ȳe ye be Isireliba ba bwisikum̄o ka ye ba gerum̄o.

⁶ Wee ba begibu goom̄o dabi dabinu wuu ge s̄oo. Ma gonu yiba ben sw̄ee s̄oo.

⁷ Yen s̄ö, begii be ba go mi, ba säawa nge yaa. Ma wuu gen tii ga säa nge wekeru. Adama be ba tie ba wasi, ba koo bu yarawa bu ka doona.

⁸ Wee ba tabun b̄erum̄o m̄o. Adama kon de taa bi, bu bu deema. Ne, Yinni Gusun̄owa na ye gerua.

⁹ Kon de bu yari wuu gen di. Kpa n bu t̄n tukobu n̄omu beria. Nge meya kon ka bu sirisina.

¹⁰ Tabu säara ba koo gbi. Kon bu siri be Isireliba, ben tem n̄o bura yerö. Saa ye säara ba koo gia ma n̄ena na säa Yinni Gusun̄o.

¹¹ Wuu ge, ga n̄ bu ne-num̄o nge wekeru. Ba n̄ ko n maa säa nge yaa te s̄oo. Ben tem n̄o bura yeröwa kon bu siri.

¹² Saa ye s̄oo, ba koo gia ma n̄ena na säa Yinni Gusun̄o win gere ba n̄ mem̄ n̄owe, ka win woodaba ba n̄ sw̄ii. Ma ba sere bwese tuku ni nu ka bu sikereneñ gari sw̄ii.

¹³ Sanam me Esekieli u Yinni Gusun̄on gari yi gerum̄o, yera Pelatia Benayan bii u kpuna u gu. Saa ye säara Esekieli u wuswaa tem girari u n̄ogiru sua u nee, Yinni Gusun̄o, kaa dewa Isireli be ba tie bu ghisuku?

Yinni Gusun̄o u koo win t̄n

be ba yarin̄e m̄enna

¹⁴ Yinni Gusun̄o u nee,

¹⁵ t̄nun bii, wee, be ba w̄aa Yerusalem̄o ba Isireliba, wunen mero bisibu, ka be ba tie bwisi k̄em̄o ba m̄ö, bu ȳro mi ba yoru dim̄o mi, ba n ka Yinni Gusun̄o tonde, domi be, be ba w̄aa Yerusalem̄o mi, beya ba tem me w̄e.

¹⁶ Adama a bu s̄öw̄o a nee, baa me na dera ba yarin̄e mi, ba w̄aa tem tukum̄o, s̄ö teeru ko na n ka bu w̄aa nge me na ra n w̄aa säa yerö.

¹⁷ Kpa n bu m̄enna n yara bwese nin suunu s̄on di mi ba yarin̄e mi, n bu Isireliban tem w̄e.

¹⁸ Meya ba koo na kpa bu b̄uu ni kpuro wuna ni ba ra raa sä mi, ni ne, Yinni Gusun̄o na n̄ k̄i.

¹⁹ Kon bu ḡöru teu w̄e kpa n bu bwisiku kpaanu w̄e. Kon ben ḡöru ge ga raa b̄öbu nge kperu mi wuna, kpa n bu ḡöru kp̄ö w̄e ge ga du.

²⁰ Kpa bu ka nen gere mem̄ n̄owa, bu nen woodaba sw̄ii. Ba ko n säawa nen t̄mbu, kpa na n maa säa Gusun̄o ben Yinni.

²¹ Adama be ba ȳrari ba ben k̄iru sw̄ii ba da ba b̄unu säam̄o ni ne, Yinni Gusun̄o na n̄ k̄i mi, kon bu ben kookoosun are k̄asia. Ne, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

Yinni Gusun̄on yiikon girima

ya yara Yerusalem̄un di

²² Yen biruwa wöllun k̄so be, ba kasi deria ba seewa ka ben uruu be sannu. Ma Yinni Gusun̄on yiikon girima ya s̄öshire ben wöllö.

²³ Ma win yiikon girima ye, ya seewa wuu suunun di ya da ya w̄aa guuru garun wöllö, wuun s̄ö yari yeru gia.

²⁴ Ma Gusun̄on Hunde u Esekieli sua k̄asi te s̄oo, u ka wurama Babiloniö mi Isireliba ba yoru dim̄o. Saa yera k̄asi te u waam̄o mi, ta kpa.

²⁵ Ma u Isireli be ba yoru dimo mi, sɔɔwa kpuro ye Yinni Gusuno u dera u wa.

Ba koo Isireliba yoru mwɛeri

12

¹ Yinni Gusuno u Esekieli sɔɔwa u neɛ,
² tonun bii, wee a waa mem noo sariban suunu sɔɔ. Ba noni mo adama ba n ki bu ka yam wa. Ba swasu ma, adama ba n ki bu ka gari no yen sɔ ba bo.

³ Yen sɔ, a sɔɔru koowo kpa a se a doona sɔɔ sɔɔ ben baawuren noni biru a da a n waa gam. Sorokudo ba koo gia ma ba saa bwese mem noo sariba.

⁴ Yen biru Yinni Gusuno u neɛ, a wunen yanu menno a yara wunen dirun di sɔɔ sɔɔ gbāara. Kpa a yari wuu gen min di yoka ben baawuren noni biru nge wi ba yoru mwa.

⁵ Kpa a gana yaba ben noni biru a wunen yanu yara min di.

⁶ U maa neɛ, a yaa ni sɔɔwo ben noni biru kpa a ka nu yari wɔkuru. Kpa a tii wɔke ka yasa a ku ka tem me mɛeri. Domi na kiwa a n saa yireru Isireliban sɔ.

⁷ Ma u kua ye Yinni Gusuno u nun sɔɔwa. U yara sɔɔ sɔɔ gbāara ka win sɔɔru nge wi ba yoru mwa. Yoka u da u gbāraru yaba ka noma u win yaa ni sua u yara wɔkuru tɔmbun noni biru.

⁸ Buru buru Yinni Gusuno u ka nun gari kua u neɛ,

⁹ Isireliba, mem noo sari be, ba n nun bikia ba neɛ, mba a mo mi,

¹⁰ a bu wisio a neɛ, Isireliban suno wi u waa Yerusalemu mi, wiya ye a mo ya ka ya, ka sere maa Isireliba kpuro be ba waa mi.

¹¹ A saawa yireru te ta sɔosimo ma ba koo yoru da tem gam. Ya koo maa koo.

¹² Suno wi u waa ben suunu sɔɔ u koo win yanu gura wɔkuru kpa u yari. Ba koo gbāraru yabawa bu ka yari min di. Kpa u tii wɔke u ku ka win tem wa.

¹³ Ne, Yinni Gusuno kon nun yina beria kpa u wari ye sɔɔ. Kon ka nun da Babilonin temo. Adama u n tem me wasi. Miya u koo ghi.

¹⁴ Win sina asakpɔbu ka win kɔsobu ka win tabu kowobu be kpurowa kon yarinasia kpa n de bu bu takobi sɔkiri.

¹⁵ Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na saa Yinni Gusuno, na n bu yarinasia bwese tuku-sunu sɔɔ.

¹⁶ Adama kon de gabu bu kisira tabun di ka gɔɔrun di ka bararun di kpa bu wa bu ka gere kɔsa ye ba ne, Yinni Gusuno kua. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na saa Yinni Gusuno.

¹⁷ Yinni Gusuno u maa neɛ,
¹⁸ tonun bii, ka nandaba kaa wunen pɛɛ di kpa a n diirimɔ a n ka nim nɔrumɔ.

¹⁹ Kpa a Isireliba sɔ a neɛ, ameniwa ne, Yinni Gusuno na gerua. Na neɛ, be, Yerusalemugibu ba koo ben dianu diwa ka

berum kpa bu nim no ka nuku sankiranu. Domi ben tem mu kua bansu. Gaa ni nu waa mi kpuro, nu koo kam kowa ben ton dam dɔrebun sɔ.

²⁰ Wuu si su tɔmbu dabi su koo kowa bansu, kpa tem me kpuro mu kam ko. Saa ye sɔɔra Isireliba ba koo gia ma nena na saa Yinni Gusuno.

Yinni Gusunon gari

yi koo koo

²¹ Yinni Gusuno u maa Esekieli sɔɔwa u neɛ,
²² mban sɔna Isireliba ba ra n mandu mo ba n mo, wee tɔra denyamo, adama kasi nin gara kun kooramo.

²³ Yen sɔ, a bu sɔɔwo a neɛ, ne, Yinni Gusuno kon de man te, tu kpe. Ba n maa tu gerumo Isireli. Adama a bu sɔɔwo a neɛ, tɔra turuku mo. Kasi nin baatere ta koo koorawa.

²⁴ Domi nin garu sari te ta koo kam ko. Nen gari ge maa sari yi ba gerua bu ka bu noni wɔke Isireli.

²⁵ Ne, Yinni Gusuno, ye na gerua kon ye ko. Ya koo koorawa ya n teemo. Be, mem noo sariba, ka gem ben noni bira kon de gari yi, yi koo.

²⁶ Yinni Gusuno u maa neɛ,

²⁷ tonun bii, wee Isireliba ba neɛ, kasi ni a wa mi, nu n koorama tɛ. Nu koo koorawa sere saa gaa. Yen sɔ, a bu sɔɔwo a neɛ,

²⁸ ne, Yinni Gusuno na neɛ, gari yi na gerua kpuro yi koo koorawa tɛ, ya n teemo.

Somo weesugibu

13

¹ Yinni Gusuno u maa neɛ,

² tonun bii, a ton be gerusio be ba tii kua nen somo. A de bu swaa daki ye kon bu sɔ.

³ Wee ye ne, Yinni Gusuno na bu sɔmo. Na neɛ, kasa koo bu deema be, be ba saa gari bakasu. Domi ben tiin bwisikuna ba swi ba ka gari gerumo, ba n gāanu ganu waamo.

⁴ Bɛɛ Isireliba beɛn somo bu ba saawa nge gbeeku bonu ni nu bosu banso.

⁵ Wee ba n dere bu gbārarun kuunu kore. Ba n maa gbāraru bane tu ka bu gane ne, Gusunon morun saa sɔɔ.

⁶ Wee ba kasi weesuginu saarimo, ma ba gari gerumo yi yi n saa gem. Ba mo, wee ne, Yinni Gusunowa na bu ye kpuro we. Adama na n bu gare. Ma ba tamaa kon ben garin dam sirewa.

⁷ Adama na nen somo be sɔmo ma ben kasinu nu saawa ni ben tii ba seka. Ben gari yi maa saawa weesu. Ba tamaa nen gariya ba tɔmbu sɔmo. N deema na n mam ka bu gari koore.

⁸ Yen sɔ tɛ, kon bu wɔrima domi ba kasinu seka ma ba weesu kparamo. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerumo.

⁹ Kon bu nen dam sɔsi be, be ba weesu kparamo mi. Ba n ayero wasi nen tɔmbun

suunu sɔɔ. Ba koo ben yīsa go mi nen tɔmbun yīsa yorua. Ba ñ maa wurɔ ben temɔ. Nge meya ba koo ka gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Wee ba nen tambu nɔni wɔkumɔ ba mɔ, bɔri yenda wãa. Adama bɔri yendu garu sari. Nen tɔmba gani seeyamɔ. Ma sɔmɔ be, ba ye soo tɛnimɔ.

¹¹ Adama a be ba soo tɛnimɔ mi sɔwɔ a nɛɛ, gana ye, ya koo wɔruma. Guru baka ya koo nɛ ka kpenu sannu kpa woo bɔkɔ gu se.

¹² Gana ye, yà n wɔruma saa yera tɔmba koo bikia bu nɛɛ, mba soo yen arufaani ye ba tɛni mi.

¹³ Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de nen mɔru yu woo bɔkɔ seeya, kpa guru baka yu nɛ. Kpa guru kpenu nu nɛ ka dam nu gãanu kpuro go.

¹⁴ Kon gana ye sura yu wɔruma temɔ, kpa yen kpɛkpɛku gu sɔsira. Ya koo bɛɛ wɔri kpa i gbisuku. Saa yera ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

¹⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon nen mɔru yɔsuwa mam mam gana yen sɔ ka be ba ye soo doken sɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gere bu nɛɛ, gana ye, ya wɔruma. Be ba raa ye soo doke, ben goo kun maa wãa!

¹⁶ Sɔmɔ weesugii be, ba kpa be, be ba raa gari gerumɔ Yerusalemun sɔ, be, be ba ra n waamɔ kásiru sɔɔ ma bɔri yenda wãa, adama bɔri yendu garu sari. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Sɔmɔ tɔn kurɔ weesugibu

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliban tɔn kurɔ be ba tii kua nen sɔmɔbu sɔwɔ a nɛɛ,

¹⁸ bɔruroba ba sãa. Domi ba kiasu gbinumɔ tɔmbun nɔm wīnu sɔɔ nge bɔki ma ba tambu kpuro yasi sɛkemɔ wirɔ bukurobu ka bibɔ kpa bu wa ba n ka tɔn be taare. Ba kīwa bu nen tɔmbun wãaru kpeesia kpa na n begiru berua.

¹⁹ Wee ba ñ man bɛɛɛ wɛɛmɔ nen tɔmbun wuswaaɔ dia nɔm wɔɔnun sɔ. Ma ba tambu goomɔ be n ñ weene bu go. Ma ba gabu deri be n weene bu go. Meya ba ra nen tambu weesu kue kpa ba n ben wee si swaa daki.

²⁰ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon bu wɔri ben kīa sin sɔ, si ba ka tɔmbun wãaru mwɛɛrimɔ mi. Kon bu si mwaaariwa n gɛɛku kpa n be ba raa mwa yakia.

²¹ Kon ben yasi yi gɛɛku kpa n nen tambu yakia ben nɔman di. Ba ñ maa kpɛ ba n bu mɔ. Ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

²² Ben weesun sɔ, ba gemgibu nukuru sankɔ, be, be na ñ daa kī n kɔsa kua. Ba yina bu tɔn kɔsobu kirɔ ko bu ka ben kom kɔsum deri kpa bu ben wãaru yakia.

²³ Yen sɔ, ba ñ maa kásinu ka gari weesugii mɔ. Kon nen tambu yakia ben nɔman di.

Nge meya ba koo ka gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Gusunɔ u bīu sãaru yina

14

¹ Sɔɔ teeru Isireliban guro gurobu gabu ba na ba Esekieli deema u ka bu bikiaru kua Gusunɔn mi.

² Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

³ tɔnun bii, tɔn be, ba bīu sãamɔwa ben gɔruɔ, ma ba tii nu wɛ, ma nu dera ba wãa durum sɔɔ. Yera ba tamaa kon ben bikiaru wuru?

⁴ A bu sɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, Isireli goo ù n tii wɛ bīu sãaru sɔɔ, ma ta dera u toramɔ, ma u na nen sɔmɔ goon mi u ka nùn bikiaru kua nɛ, Yinni Gusunɔn mi, nen tiiwa kon yɛro wisi nge mɛn nɔɔ win bīnu dabiru nɛ.

⁵ Nɛn wisi biya bu koo de Isireliba bu bwisiku ben gɔruɔ be, be ba man yina ben bīu sãarun sɔ.

⁶ Yen sɔ, a bu sɔwɔ a nɛɛ, nena na nɛɛ, bu gɔru gosio kpa bu ben bīnu deri ka maa kom kɔsum mɛ ba mɔ, mɛ mu ñ nɛ, Yinni Gusunɔ wɛremɔ.

⁷ Isireliban goo ñ kun mɛ sɔɔ goo ben suunu sɔɔ ù n man deri u bīnu sãamɔ ma ta dera u toramɔ ma u na nen sɔmɔn mi u ka bikiaru ko nen mi, nɛ, Yinni Gusunɔn tiiwa kon nùn wisi.

⁸ Kon yɛro wɔriwa n seeyasia kpa u n sãa seeda ye ba ko n da ka mandu ko. Kon nùn wunawa nen tɔmbun suunu sɔɔn di, kpa i gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

⁹ Nɛn sɔmɔ goo ù n wuru durɔ wi, u nùn nɔni wɔkua, ma u nùn bikiaru kua, nɛ, Yinni Gusunɔwa na dera u kua mɛ. Nɛn tiiwa kon sɔmɔ wi wuna nen tɔmbun suunu sɔɔn di.

¹⁰ Sɔmɔ wi ka durɔ wi u bikiaru na mi, be kpurowa ba ko n sãa torobu. Ba koo maa ben tora nin are sɔbe.

¹¹ Nge meya be Isireliba ba ñ maa tondamɔ nen swaan di. Ba ñ maa ben tii disi dokemɔ ka ben tora dabi ni. Ba ko n sãawa nen tambu kpa na n sãa ben Yinni. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gãanu sari ni nu koo Gusunɔn siribu yɔrasia

¹² Yinni Gusunɔ u maa gerua u nɛɛ,

¹³ tɔnun bii, su tɛ nɛɛ, tem gam tambu ba man mɛm nɔɔbu sariru kua. Ma na bu nen dam sɔsɔ na ben dīanu kam koosia na bu gɔru kpɛɛ ba gbisukumɔ be ka ben yaa sabeno kpuro,

¹⁴ baa tambu ita beni Nɔwɛ ka Danieli ka Yoobu bà n wãa mi, ba ñ kpɛ bu tem mɛn tambu kpuro faaba ko ben gem sɔ. Ben tii tɔnawa ben gem mu koo de bu faaba wa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁵ N kun me nà n dera gbeeku ye ye yi tem me wari yi bu go kpuro kpa tem me, mu ko bansu sere goo kun maa sarɔ mi, gbeeku ye ye yin sɔ,

¹⁶ sere ka nen wāaru, baa tumbu ita be, bā n wāa tem me sɔɔ, tem megibu ba n kpɛ bu faaba wa. Tumbu ita be tɔnawa ba koo faaba wa, baa ben tiin bibu ba n kpɛ bu faaba wa. Ma tem me, mu koo kowa bansu.

¹⁷ N kun me nà n dera ba tɔn be tabu wɔrima, ma ba bu kam koosia sere ka ben yaa sabeno,

¹⁸ baa tumbu ita be, bā n wāa mi, be tɔnawa ba koo faaba wa. Sere ka ne, Yinni Gusunon wāaru, ba n kpɛ bu mam ben tiin bibu faaba ko.

¹⁹ N kun me nà n dera barara dua tem me sɔɔ, ma ba gbisuka be ka ben yaa sabeno,

²⁰ baa Nɔwe ka Danieli ka Yoobu bā n wāa tem me sɔɔ, tem men tumbu ba n kpɛ bu faaba wa ben sɔ. Be ita ye tɔnawa ba koo faaba wa ben gem sɔ. Baa mam ben tiin bibu ba n kpɛ bu faaba ko ben gem sɔ.

²¹ Yen biruwa Yinni Gusunɔ u nee, wee na Yerusalemu wahala baka nne yeni kpɛ n ka yen tumbu ka ben yaa sabenu go. Yera tabu ka gɔɔru ka gbeeku ye ye gabi ka baranu.

²² Adama gabu ba koo tiara kpa bu bu yara wuun di, kpa bu be deema kpiki yeru mi. Saa ye sɔɔ, i n ben daa ka ben kookoosu wa, biti kun maa be mɔ kɔsa ye na Yerusalemu kuan sɔ.

²³ Ya koo be en nukuru yamiasia i n ben daa ka ben kookoosu wa. Saa ye sɔɔ, i ko i gia ma n n kam sɔɔ na bu wahala yeba kpɛ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Resem dāa te ba dɔɔ doke

15

¹ Yinni Gusunɔ u nee,

² tɔnun bi, resem dāa ya dāa ye ya tie beere kere? Yen dāa kāasa ya dāa kāasi yi yi tie kere?

³ Ba koo kpɛ bu ye dendi bu ka sɔmburu garu ko? Ba koo kpɛ bu ka ye gabatia ko?

⁴ Geema ya wāawa bu ka ye dɔɔ sɔre adama yen nɔsu yiru kpuro ka yen suunu sɔɔ yā n dɔɔ mwaara sɔmbu tera ya koo maa kpɛ yu ko.

⁵ Sanam me ya n dɔɔ mwaare ba n ka ye gāanu kue. Kaa sere gere ye ya den dɔɔ mwaara, ya n maa garu koorɔ?

⁶ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Nge me dānu sɔɔ resem dāa ba ra dɔɔ doke, nge meya kon maa Yerusalemugibu seeyasia.

⁷ Kon bu wɔrima. Ba tamaa ba yara dɔɔn di. Adama dɔɔ wi, u koo na u bu di, kpa bu gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

⁸ Kon de ben tem me, mu ko bansu, domi ba man mem nɔɔbu sariru koosi. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemu ya raa sāawa

nge bii wi ba kɔ

16

¹⁻² Yinni Gusunɔ u Yerusalemu yen kɔsa sɔɔsi saa Esekielin nɔɔn di, u nee,

³ Yerusalemu, ba nun marawa Kananin temɔ. Wunen tundo u sāawa Amoreban bweseru. Ma wunen mero u sāa Hetiban bweseru.

⁴ Doma te ba nun mara ba n nun bwia bure. Ba n maa nun wobura a ka deera. Ba n nun sɔre ka bɔru. Ba n maa nun bekuru tekusi.

⁵ Goo kun wunen wonwɔndu kue u sere nun gāa nin gaa kua. Adama ba nun kɔwa yakasɔ doma te ba nun mara, domi ba nun tusa.

⁶ Saa ye ne, Yinni Gusunɔ na sarɔ wunen bokuɔ, na wa a wari mɔ wunen maru yānu sɔɔ. Ma na gerua na nee, bu de a n wāa baa me a yem wobura.

⁷ Ma na dera a kpɛa nge dāa yakasɔ. A kpɛa a kua kurɔ burɔ. Wunen bwāsu su ye. Ma wunen seri yi kpɛa. Adama terera a sɔimɔ mam mam.

⁸ Ma na sara wunen bokuɔ na nun mɛera ma na wa saa ya tura su ka kɔru ko. Ma na nen yaberun soo sua na ka wunen tereru wukiri. Ma na ka nun arukawani bokuɔ ka bɔri na nee, a kua negii. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Ma na nun wobura ka nim, na yem me a mwaare wuna, ma na nun gum sawa.

¹⁰ Ma na nun yabe te ba sɔma kua dokea ka bara ni ba kua ka gona ba buraru koosi, ka sɛkatia ye ba kua ka wɛe damgii, ka sere yabe geeru.

¹¹ Ma na nun bura yānu dokea ka sumi nɔmɔɔ ka saba wɔiru.

¹² Ma na taabu doke wunen wɛro ka swaa tonkunu ka sere yasi beeregia wunen wirɔ.

¹³ Nge meya na nun buraru kua ka wura ka sii geesu ka sere beku geeru te ba kua ka wɛe damgii ka yabe te ba sɔma dokea. Dia ni a ra maa di, nu sāawa som gem ka tim ka olifin gum. Ma a buram sosimɔ a dɔɔ nge sina kurɔ.

¹⁴ Ma a yisuru yara bwesenun suunu sɔɔ wunen buram sɔ. Wunen buram me, mu yibawa nen bura yāa ni na nun kuan sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemu

ya tii kurɔ tanaru kpɛe

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nee, Yerusalemu, a wunen naane doke wunen buram sɔɔ. Ma a tii kua nge kurɔ tanɔ yisi te a yaran sɔ. Tɔnu baawure wi u sarɔ mi kpuro, a ra nɔn tii wɛwa.

¹⁶ Ma a wunen yāa nɔniginu sua a ka da a wunen gungunu mi a ra būnu sā buraru kua. Miya a tii wɛ. Ye a kua mi, goo kun yen

bweseru waare. Meya yen bwesera kun maa kooramɔ.

¹⁷ Ma a wunen bura yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu sua a ka būu tɔn durɔbu seka ma a nu sakararu koosi.

¹⁸ Ma a wunen yāa ni ba sɔma doke sua a būu ni wukiri. Ma a maa nen gum ka nen turare sua a nu wē.

¹⁹ Ma a maa dīa ni na ra ka nun diisie sua a ka būu ni yākuru kua nge me ba ra man yāku nubu durorugiru kue. Dīa niya som ka gum ka tim. Yeniwa ya koor. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁰ Adama sakara te, ta ñ nun tura. Ma a wunen bii be a man marua mwɛɛra a ka būu ni yākuru kua.

²¹ Wee a nen bibu sakira a ka būnu yāku dɔɔ mwaararugiru kua.

²² Yen kom kɔsum me sɔɔ, a ñ maa wunen wɔndiaru yaaye ka sanam me a wāa tereru wunen maru yem sɔɔ.

²³ Ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ ma a kua bɔrura kɔsa ye a kuan sɔ.

²⁴ Wee a tii sakara kunu gira ka maa būu turanu baama kpuro.

²⁵ Wee swaa kɛɛnanu baama a būu turanu kua, ma a kom kɔsum kua a tii tɔmbu kpuro wē. Be ba gesi sarɔ mi kpuro, ba ra ka nun dendiwa. Ma a wunen sakararu kpɛasia.

²⁶ A ka wunen berusebu Egibitigibu be ba wasin dam mɔ mi, sakararu kua. Ma a wunen sakararu kpɛasia a ka nen mɔru seeya.

²⁷ Yera na nun nen dam sɔɔsi na nun nɔma demie. Ma na nun doke nen yiberɛban nɔmu sɔɔ. Yiberɛ bera, Filisitiba be ba biti soora wunen daa kɔsan sɔ.

²⁸ Yen biru ma a da a ka Asirigibu sakararu kua, domi a ñ deba. A da a tii bu wē. Adama ka me, a ñ deba.

²⁹ Ma a da a ka Kananiba sakararu kua ka Babilonigibu. Ka me, a ñ deba.

³⁰ Anna a dam sariru wa mi. A tii kuawa nge sakara kowobun yinni.

³¹ Domi a sakara kunu gira swaa kɛɛnanɔ ma a būu turanu kua baama kpuro, a ku ra mam maa kurɔ tanɔ gobi mwe.

³² A sɔawa nge kurɔ tanɔ sakara kowo wi u durɔ tukobu mwaamɔ win durɔn ayera.

³³ Kurɔ tanɔ baawurewa ba ra gānu kē. Adama wune, a durɔ tanɔbu gānu wɛɛmɔ kpa a ka bu gawama beri berika kpuron di.

³⁴ Ye kurɔ tanɔbu ba ku ra ko yera a kua sakararu sɔɔ, domi ye kaa ka durɔ tanɔbu kɛnu mwaari, wunen tiwa a ra bu wē.

³⁵ Tē, ne, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, Yerusalemu, a man swaa dakio wune wi a sɔa nge kurɔ tanɔ.

³⁶ Wee a dera ba wunen dukia yarinasia baama, ma ba wunen tereru wa sanam me a sakararu mɔ ka būnu ni a ki, ni nu kun mam waabu wā. Ma a wunen bibun yem yari a ka būu ni yākuru kua.

³⁷ Yen sɔna kon wunen kɔnasi be menna ka sere maa be a tusa. Be kpurowa kon mɛnnama baama kpuron di, kpa n nun yɔsu tereru ben wuswaa.

³⁸ Kon nun seeyasiawa nge me ba ra tɔn gowobu ka kurɔ tanɔbu seeyasie. Yem mu koo nun wukiri nen mɔru ka nen nisinun saabu.

³⁹ Kon nun beri wunen kɔnasi ben nɔmaa. Ba koo wunen kunu ka wunen gunguu ni kɔsuku. Ba koo wunen bura yāa ni a doke potiri kpa bu nun yɔsu tereru.

⁴⁰ Saa ye sɔɔ, kon tɔmbu seeya bu nun seesi bu kpenu kasuku kpa bu nun takobiba sakiri.

⁴¹ Ba koo wunen dia dɔɔ mɛniki kpa bu nun seeyasia kurɔ dabinun wuswaa kpa n de wunen sakararu tu kpe. A ñ maa ben goo gānu wɛɛmɔ.

⁴² Nen mɔru koo sure. Na ñ maa ka nun nisinu mɔ. Meya na ñ maa ka nun mɔru mɔ.

⁴³ Ka me, yèn sɔ a ñ yaaye nge me na nun nɔɔri wunen birun di, ma a nen mɔru seeya ka wunen kookoosu, yen sɔ, kon de a yen are wa. Domi a sekuru sari kom kua ma a būnu sɔawa.

Yerusalemuwa ya daa kɔsa bo

⁴⁴ Wee be ba ra mon teni ko bu nɛɛ, nge me mero u sɔa, nge meya win bii wɔndia u ra n sɔa, ba koo nɛɛ, wuna ta ka yā.

⁴⁵ A sɔawa wunen meron bii wi u durɔ ka bibu yina. A sɔawa nge wunen maabu be ba durɔ ka bibu yina. Bɛɛn mero u sɔawa Heti. Ma bɛɛn tundo u sɔa Amoregii.

⁴⁶ Wunen mɔɔ wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, wiya Samari ka yen bii wɔndiaba. Wunen wɔnɔ wi u maa wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia wiya Sodomu ka yen bibu.

⁴⁷ N ñ mɔ ben yira a swii tɔna. Ye a kua ya kpā. Wee a sankira a bu kere wunen swɛɛ kpuro sɔɔ.

⁴⁸ Sere ka nen wāaru Sodomu ye ya sɔa wunen wɔnɔ ya ñ kue nge me a kua wune ka wunen bibu.

⁴⁹ Tora ni ya kua wee. Ya tii sue ma ya wāa doo nɔɔru ka bɔri yendu sɔɔ. Ya ku ra wɔnwɔndobu ka sɔarobu somi.

⁵⁰ Wunen mero bisi be, ba tɔnu bie ba kɔsa kua nen nɔni sɔɔ. Ye na wa me, yera na bu gira.

⁵¹ Wunen mɔɔ Samari kun mam wunen torarun saka kue. Wunen kɔsa ya wigia dabinu kera. Ma wunen kom kɔsum mu dera ba nun sano kera.

⁵² Wune wi a ra raa bu taare wē wee a sekuru wa. Domi wunen kom kɔsum mu begim kera. Bā n wunen daa ye mɛɛra ba ra deemɛwa be, ba mam dɛɛre. Tē a kua sekurugii yèn sɔ bā n wunen daa mɛɛra ba ra wa ba sano sɔa.

Sodomu ka Samari

ya koo wurama nge yellu

⁵³ Yinni Gusunō u Yerusalemu sōwa u nēē, kon Sodomu ka Samari ka ben bii wāndiaba seeya ka sere maa wunē Yerusalemu gibu.

⁵⁴ Wunen mōō Samari ye, ka wunen wōnō Sodomu ben nukura koo yemia yēn sō wunen tii a sekuru wa.

⁵⁵ Ba koo wurama nge yellu be, ka ben bibu. Mēya maa wunen tii kaa wurama nge yellu wunē ka wunen bibu sannu.

⁵⁶ Sanam mē a tii sue, a ra ka Sodomu gari kowa ka tii suabu wunen kōsa yu sere sōōsira batuma sōō.

⁵⁷ Tē, wuna Edamuba ka Filisitiba ba koo yēē. Wee ba nun gēma yam kpuro.

⁵⁸ Ma a wunen sekuru sariru ka daa kōsan are sōōwa. Nē Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁵⁹ Nē, Yinni Gusunō na nēē, wee a man gēma. A n nēn arukawani yibie. Yen sō, kon nun kōsie ye a man kua.

⁶⁰ Adama ka mē, na n nēn arukawani ye duarimō ye na ka nun bōkua wunen wāndiarun di. Kon maa ka nun arukawani bōke ya n wāa sere ka baadommaō.

⁶¹ Kaa bwisiku ye a kua kpa sekuru tu nun mwa nā n nun wunen maabu ka wōnōbu nōmu beria bu nun wiru kpīiya nge wunen bibu. Adama na n ye mō arukawani ye na ka nun bōkuan sō.

⁶² Kon kpam ka nun nēn arukawani bōke kpa a gia ma nēna na sōa Yinni Gusunō.

⁶³ Kpa a yaaya ye a kua gasō, kpa sekuru tu nun mwa sere a kpana a gari gere. Adama nē kon nun wunen toranu kpuro suuru kua. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Gunō bakeru ka resēm

17

¹ Yinni Gusunō u gerua u nēē, tōnun bii, a Isireliba mōndu kuo.

² A nēē, amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nēē, gunō bakeru gara wāa ta kasa dēu ma ta san bōkasu mō si su nōni bwese bweseka mō. Ma ta yōōwa ta da sere Libanin guurun wii kpīirō. Ma ta da ta dāa ye ba mō sedurun wii kpīiru wīa.

⁴ Ma ta dāa ten kōasa ye ya gunum bo wīa ta ka da ta yi tem mi ba ra tenkuru ko, wuu gē sōō tenkuba ba wāa.

⁵ Ma ta dāa kpīi pōtura gaa sua ta da ta gira nge dāa ye ya ra n wāa nim bōkuō mi tem gem mu wāa, mi nim mu yiba.

⁶ Kpīi pōtura ye, ya seewa ya kpēa nge resēm koru te ta yasia adama ta n gunu. Ma ten kāasi yi mēera gunō bake ten bera gia. Ma ten gbini yi dua tem mēn sōōwō. Ma dāa ye, ya gōsia resēm, ya kpara ya kāasi kua.

⁷ Yen biruwa gunō bakeru gara na ta kasa dēu. Ten sansu taasine. Ma resēm koo te, ta ten gbini ka ten kāasi gōsie gunō bake ten mi gia, domi ta tamaa ta koo nim wa mi gia.

⁸ N deema ta raa girewa tem gem sōō mi nim yiba kpa tu kāasi geenu ko tu bii geenu ma kpa ta n sōa resēm gea.

⁹ Wee ye nē, Yinni Gusunō na bikia. Na nēē, resēm yen bweseru ya koo kpī yu kuura? Gunō bake gbīikii te, ta koo wura tu ye deri ta kun yen gbini wukura? Ta koo wura ta kun yen marum go, kpa ten kpara kpēm mē, mu gbera? N n mēn na, n n maa tilasi tōn dabinu bu na bu ka ye wuka.

¹⁰ Wee ta duura, adama ta koo kuura? Sōō yari yerun woo gā n tu baba, ta n koo gbera? Geema ta koo gbera mi ta duura.

Mōn ten tubusianu

¹¹ Yinni Gusunō u maa nēē,

¹² a Yudan mēm nōō sari be bikio a nēē, ba mōn ten tubusianu yē? A bu sōōwō a nēē, wee Babilonin sina boko u da Yerusalemuo. U ben sina boko mwa ka win sina asakpōbu ma u ka bu da Babiloniō.

¹³ Ma u turo gōsa wi u sōa nge kpīi pōtura sina bibu sōō, u ka nūn arukawani bōkua. U nūn bōrusia. Ma Babilonin sina boko wi, u ben bukurobu gura u ka da win temo.

¹⁴ Kpa Yudaban tem mu biru wura, mu ku maa kuura. Kpa bu win arukawani ye mēm nōōwa.

¹⁵ Adama be Yudaba ba Babilonin sina boko wi seesi ba sōmōbu gōra Egibitiō bu ka dumi kasuma ka sere maa tōn dabinu. Wi u yen bweseru kua, u koo kisira? Domi u arukawani kusia.

¹⁶ Nē, Yinni Gusunō na nēē, sere ka nēn wāaru, sina boko wi, u koo gbīwa sunō wi u nūn bandu wēn temō. Domi u n win nōō mwēeru yibie. Babiloni miya u koo gbi.

¹⁷ Baa Egibitin sunō ù n tabu kowo dabiru mō be ba dam mō, u n kpē u bu somi bu ka tii yina sanam mē Babilonin sina boko u koo na u wōrusu gbe u tabu sia kpī u ka tōn dabinu go.

¹⁸ Domi durō wi, u maa win nōō mwēeru atafiiru kua, ma u arukawani kusia yē sōō u raa win nōō mwēeru doke. Yen sō, u n kisiramō.

¹⁹ Yen sōna nē, Yinni Gusunō na nēē, sere ka nēn wāaru, nēn arukawaniwa Isireliban sina boko u atafiiru kua u kusia. Yen sō, u koo yen are wa.

²⁰ Kon nūn yina beria kpa u wōri ye sōō. Kon ka nūn da Babiloniō. Miya kon nūn siri win naane sari te u kuan sō.

²¹ Win tabu kowo be ba koo duki su, kon bu naa swīwa n go ka takobi. Be ba tiara kpa bu yarina nge woo. Saa ye sōō, ba koo gia ma nēna na yeni gerua.

Yinni Gusunōn nōō mwēeru

²² Amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nēē, nēn tiiwa kon dāa kōasa kpēma mēeri seduru yen wii kpīirō kpa n ye bura, kpa n da n ye gira guuru garun wōllō te ta guunu.

23 Kon ye girawa guuru garun wolla te ta gunum bo Isirelio. Ten kaasi yi koo kuurawa kpa tu binu ma ta n saa daa te ta waabu wa. Gunu bwese bweseka ya koo sokuru ko ten kaasi soo. Kpa su n kukua ten saara.

24 Saa yera danu kpuro nu koo gia ma nena na saa Yinni Gusuno. Nena na ra daa ni nu gunu kawe, kpa n ni nu piiburu bo gunum sosi. Meya na ra ni nu wuru bekusu saa gberasie, kpa n ni nu gbere barom dokea. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua. Meya ya koo maa koora.

Gusuno u ra baawure siriwa

nge me win daa ya ne

18

1 Yinni Gusuno u gerua u nee,

2 Esekieli, mban s3na Isireliba ba ra man teni ko bu nee,

baababa ba resem birenu di, ma ben bibun nosu yaaya.

3 Adama ne, Yinni Gusuno, na bee s3om3 ma sere ka nen w3aru, i n3 maa man teni gerumo Isirelio.

4 Geema, nena na baawuren w3aru neni, baaba ka bii. Yen s3, wi u tora wiya u koo gbi.

5 Su t3 nee, goo u w3a u gea m3, win daa ya wa.

6 U ku ra de gunguno u buu sa. U ku ra maa buu yakunu di. U ku ra ka goon kur3 menne. Meya u ku ra maa ka t3n kur3 menne sanam me u yasa m3.

7 U ku ra goo gbeni. U ku ra maa goo samburu koosie kam. U ra wi u win dibu neni win toruba wesie. U ra wi g33ra m3 d3anu w3. Kpa u wi u tereru s3imo y3nu w3.

8 U ku ra t3nu gobi bakure u nim doke. U ku ra n maa w3a weesun swaa s3. U ra siriwa dee dee, u baawure nun win gem w3.

9 U ra nen woodaba mem n33we mam mam. T3nu win bwesera ne, Yinni Gusuno na ra soku gemgii. Win w3ara ta koo daka da.

10 Su maa t3 nee, dur3 wi, u bii m3 wi u ra tambu w3ri u go, u ben y3nu gura, n3 kun me u ra daa k3sa gaa ko.

11 N deema win baaba ku ra yen bweseru ko. Bii wi, u ra buu yakuru de gunguno. U ra ka gabun kur3bu menne.

12 U ra bw3ebw3e samburu koosie kam. U ra tambu gbeni. U ku ra be u toruba mwaari ye wesie. U ra buu sa, kpa u n kom bereteke m3.

13 U ra tambu gobi bakure u nim doke. N weene t3nu win bweseru u n w3a? Aawo, u koo gbiwa. Domi u daa k3sa kua. Win yem mu koo w3riwa win tii s3.

14 Su t3 nee, bii wi, u seewa u mara. Ma win bii u seewa u win tondon toranu kpuro wa. Adama u n win tondon yira ye swii.

15 U ku ra buu yakunu de gunguno. U ku ra buu sa ni Isireliba ba s3am3. U ku ra ka goon kur3 menne.

16 U ku ra goo samburu koosie kam. U ku ra be ba win dibu neni toruba mwaari. U ku ra gbeni. U ra wi g33ra m3 d3anu w3. Kpa u wi u tereru s3imo y3nu w3.

17 U ku ra n w3a weesun swaa s3. U ku ra t3nu gobi bakure u nim doke. U ra nen woodaba mem n33we. Bii wi, u n3 gbimo win tondon toranun s3. U ko n w3awa ka gem.

18 Adama tundo wiya u koo gbi win toranun s3 domi u tambu t3ya kua u gbena.

19 I bilkiam3 i m3, mban s3na bii kun win tondon durum are s3om3. Geema, bii kun ye s3om3 yen s3 u gea kua. Ma u s3a dee dee nen yira s3, u nen woodaba mem n33wa mam mam. Yen s3na u ko n w3a.

20 Wi u tora, wiya u koo gbi. Bibu ba n3 ben baababan toranun are s3om3. Meya baababa ba n3 maa ben bibun toranun are s3om3. Kon gemgii nun win are w3 yen s3 u kom gem kua. Kpa n3 maa t3n k3so seeyasia yen s3 u k3sa kua.

K3san kir3

21 T3n k3so u n win daa k3sa deri, ma u gem swii nge me nen wooda ya gerua kpuro, u n3 maa gbimo.

22 Kon win toranu kpuro duari, kpa n de u n w3a gea ye u m3n s3.

23 I tamaa ne, Yinni Gusuno na ki t3n k3so u gbi? Aawo. Ye na ki, yera u g3ru g3sia kpa u n w3a.

24 Adama wi u gem deri, ma u daa k3sa m3 nge t3n k3so, i tamaa u ko n w3a? Aawo. Kon win yellun daa gea ye duariwa kpa n de u gbi win daa k3sa ka win mem n33 sarirun s3.

25 Bee Isireliba, i m3, nen gere ye, ya n3 saa dee dee. I swaa dakio i n3. Nen gerewa ya n3 saa dee dee? Nge bee ya i saka saram3.

26 Gemgii u n3 gea deri, ma u k3sa m3, u koo gbiwa k3sa yen s3.

27 T3n k3so u n3 maa win daa k3sa deri, ma u daa gea m3, u win w3aru waram3wa.

28 U ko n w3a, domi u gia ma k3sa u raa m3, ma u ye deri. N n3 men na, u n3 maa gbimo.

29 Bee Isireliba i m3, nen gere ya n3 saa dee dee. Adama n3 me, bee ya i saka saram3.

30 Yen s3, kon baawure siriwa nge me win daa ya saa. N n3 men na, i been daa k3sio i k3sa deri. I ku de been daa k3sa yo bee kam koosia.

31 I been daa k3sa derio kpa i been g3run bwisikunu g3sia. Mban s3na i ko i tii go.

32 I ye ma ne, Yinni Gusuno, na n3 goon g33 ki. N n3 men na, i g3ru g3sio kpa i wa i n3 w3a.

Ba Isireliban sinambu

g33 wuri kuamme

19

1 Yinni Gusuno u nee, a g33 swiiyo Isireliban sina bibun s3, a nee,

2 ben mero u s3awa nge gbee sun3 niu geu

ge ba yē gbee sinansun suunu sɔɔ.

Ga ra n gen binu kpunewa
ga n nu diisiamɔ.

³Ma ga gen buu teu seeya
ga kua kpambu.

Ga gu yaa mwaabu sɔɔsi,
ma ga tɔmbu sɛsukum wɔri.

⁴Ye sɔba gen gari nua,
ma ba gu yina beria.

Yera ba gu mwa ka kɔkɔru
ba ka da Egibitiɔ.

⁵Ma gen mero ga mara gu wurama.
Adama ga temanabu kpana,
ga wa n n̄ koorɔ.

Yen biruwa ga maa gen buu teu sua
ga seeya ga dam kua,

ga kua gbee sunɔ kpambu.

⁶Ma ga wɔri gbee sinansun wuuru sɔɔ.

Ga yaa mwaabu mɛɛra.

Ma ga tɔmbu sɛsukum wɔri.

⁷Ga tem min sina kpaaru wɔri ga sura.

Ma men wusu kua bansu.

Ma tɔmbu ka ye ya wɔa tem mɛ sɔɔ kpuro

ya berum soora gen kukiribun sɔ.

⁸Ma bwesenu nu menna

nu ka gu tabu kua.

Bwese ni, nu nawa yam kpuron di.

Ba gu suura kua ga wɔri.

⁹Ma ba gen wɛru yaba

ba taabu doke

ba gu sɔri diru garu sɔɔ.

Yen biru ba ka gu da Babilonin sina bokon
mi.

Ma ba gu kenusi
sere ba n̄ maa gen kukiribu nɔɔmɔ Isireliban

guunɔ.

¹⁰Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

ben mero u sɔawa nge resɛm

ye ba duura daa toran bɔkuɔ.

Resɛm ye, ya ra ma.

Ya maa kɔasi yiba nim mɛ ya waamɔn sɔ.

¹¹Ya kɔasi damgii mɔ yi ba koo kp̄i bu ka sina
dɛki ko.

Ya waabu wɔ, yen gunum ka yen kɔasi
dabinun sɔ.

¹²Adama ba ye wuka ka mɔru

ba sura temɔ.

Woo ge ga wee sɔɔ yari yerun di,

ga yen marum gberasia.

Yen kɔasi damgii yi, yi gbera yi dɔɔ mwaara.

¹³Tɛ ya gire tem gbebum sɔɔ

mi gɔanu ku ra kpi.

¹⁴Ma dɔɔ u yara saa yen kɔasin di

u yen marum mwa.

Ya n̄ maa kɔasa damgia mɔ

ye ya koo ko sina dɛka.

Womu geni ga sɔawa gɔɔ wuri. Geya ba ko n̄
da ko b̄a n̄ gɔɔ wuri mɔ.

Isireliba

ba Yinni Gusunɔ seesi

20

¹Sanam mɛ Isireliba ba wɔa yoru sɔɔ
Babilonɔ, yoo ten wɔɔ nɔɔba yirusen suru
nɔɔbusen sɔɔ wɔkuruse sɔara ben guro
gurobu gabu ba na Esekielin mi u ka bu
bikiaru kua Yinni Gusunɔn mi. Ma ba na
ba sina win wuswaɔɔ.

²Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

³tɔnun bii, a tɔn beni sɔɔwɔ a nɛɛ, amɛniwa
nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, n n̄
Isireliba ba nawa bu ka nɛn k̄ru bikia? Sere
ka nɛn wɔaru na n̄ wuramɔ bu man gɔanu
bikia.

⁴Tɛ a sɔɔru koowo a ka bu siri. A bu
yaayasio kom kɔsum mɛ ben baababa ba
man kua.

⁵Ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ wee. Na
nɛɛ, sanam mɛ na be, Isireliba gɔsa be, be
ba sɔa Yakɔbun bweseru na bu nɔɔ mwɛɛru
kua ka b̄ri. Ma na bu tii sɔɔsi Egibitiɔ, na bu
sɔɔwa na nɛɛ, nɛna na ko n̄ sɔa ben Yinni.

⁶Yen dɔma tera na bu nɔɔ mwɛɛru kua ka
b̄ri na nɛɛ, kon bu yara Egibitin di. Kpa n̄
ka bu da tem mɛ na bu gɔsia sɔɔ mi tim ka
bom mu yiba. Tem mɛ, mu sɔawa mɛ mu tem
kpuro buram kere.

⁷Na bu sɔɔwa na nɛɛ, baawure u win b̄u
ge u kɔde sɔa derio kpa u ku raa tii disi doke
ka Egibitin b̄u ni. Domi nɛna na sɔa Gusunɔ
ben Yinni.

⁸Ka mɛ, ba man seesi ba yina bu man swaa
daki. Ben goo kun b̄u ni deri, n̄ sɔɔ ben
kɔde wɔa. Ba n̄ Egibitin b̄u ni deri. Ma na
bwisika n̄ bu mɔru kpuro seesi n̄ bu wɔri
Egibitiɔ.

⁹Adama na bu deri, domi na n̄ k̄i nɛn ȳsiru
tu sankira bwese tukunun suunu sɔɔ yɛn s̄
na tii bwese tuku ni sɔɔsi

¹⁰sanam mɛ na Isireliba yara Egibitin di na
ka da gɔbaburɔ.

¹¹Ma na bu sɔɔwa ye ba koo ko ka sere nɛn
woodaba ye ba koo sw̄i ba n̄ ka wɔa.

¹²Na bu tɔɔ wɛraruguru wɛ ta n̄ sɔa ȳruru
te ta sɔɔsimɔ ma nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu
wuna nɛnɛm.

¹³Adama be Isireliba ba man seesi
gɔbaburɔ ba n̄ nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm
nɔɔwɛ ye b̄a n̄ sw̄i ba ko n̄ wɔaru mɔ. Meya
ba n̄ maa nɛn tɔɔ wɛraruguru mɛm nɔɔwɛ sere
na bwisika n̄ ka bu mɔru ko n̄ bu kpeerasia
gɔbaburɔ.

¹⁴Adama n̄a n̄ ye kua, bwese tukunu nu
koo nɛn ȳsiru gɛm, n̄n̄ n̄ni biru na bu yara
Egibitin di.

¹⁵Yen sɔna gɔbaburɔ na nɔmu sua na b̄rua
na nɛɛ, na n̄ maa ka bu dɔɔ tem buram mɛ
sɔɔ, mi tim ka bom mu kokumɔ mɛ na bu nɔɔ
mwɛɛru kua.

¹⁶Domɔ ba n̄ nɛn woodaba ka nɛn gere
mɛm nɔɔwɛ. Meya ba maa nɛn tɔɔ wɛrarugii
te disi doke yɛn s̄ ben ḡru ga woo b̄nun mi
gia.

17 Ka me, na ben wɔnwɔndu wa na n̄ bu go gɔburɔ.

Isireliba ba n̄ ben

mɛm nɔɔbu sariru diri

18 Na ben bibu sɔɔwa gɔburɔ na n̄, bu ku ben baababan yira sw̄i, bu ku ko ye ba bu sɔɔwa, bu ku maa tii disi koosi ka ben b̄nu.

19 Adama bu n̄ Gusunɔ ben Yinnin woodaba ka n̄n gere sw̄iyɔ kpa bu ka ye kpuro sɔmburu ko.

20 Bu n̄n tɔɔ w̄ɛrarugiru wunɔ n̄nɛm kpa ta n̄ s̄a ȳreru n̄ ka ben baa sɔɔ, te ba koo ka gia ma na s̄awa Gusunɔ ben Yinni.

21 Adama ka me, bii be, ba man seesi, ba n̄ n̄n woodaba ka n̄n gere m̄m nɔɔwe ye b̄a n̄ sw̄i ba ko n̄ w̄aru m̄. Ba n̄n tɔɔ w̄ɛrarugiru disɔ doke. Ma na bwisika n̄ ka bu n̄n m̄ru seesi gɔburu mi.

22 Adama bwese tukunu nu ku ka n̄n ȳsiru ḡm s̄ɔ, na n̄ bu ḡanu kue. Domi bwese nin wuswaaɔra na be, Isireliba yara Egibitin di.

23 Gɔburu miya na n̄ma sua wɔllɔ na b̄rua na n̄, kon bu yarinasia bwesenu sɔɔ ka tem tukumɔ.

24 Domi ba n̄ n̄n woodaba ka n̄n gere m̄m nɔɔwe. Ma ba n̄n tɔɔ w̄ɛraruḡi te disɔ doke. Ma ba ben kɔde doke ben baababan b̄nu sɔɔ.

25 N̄na na maa bu wooda w̄e ye ya n̄ bu gea maruam̄me ka ye ya n̄ bu w̄aru w̄ɛm̄.

26 Na dera ba disɔ duura ye ba ka ben bii gb̄iikobu ȳku d̄ɔ m̄waararugiru m̄, kpa nanum bu m̄wa kpa bu gia ma n̄na na s̄a Yinni Gusunɔ.

Gusunɔ u koo Isireliban

b̄nu s̄aru kpeesia

27 Yinni Gusunɔ u n̄, tɔnɔn bii, a Isireliba s̄ɔwɔ a n̄, wee ye n̄, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na n̄, ben baababan tii ba man tora, ba n̄ n̄n arukawani yibie.

28 Na ka bu da tem me sɔɔ me na bu nɔɔ mw̄ɛru kua na sire ka b̄ri. Miya ba ben bine doke gungunu gia ka d̄a kubenu gia. Ma ye kpuro ya kua ben b̄nu ȳku yenu. Miya ba ra ȳku d̄ɔ m̄waararuginu ko ka sere ni ba ra ko ka gberun d̄ianu ka tam kpa bu turare d̄ɔ doke. Ye kpuro ya dera n̄n m̄ru seewa.

29 Ma na bu bikia na n̄, d̄a gunguu ni, n̄n mi i ra n̄ naam̄. Saa yen dama ten di, ba ben ȳku yenu sokumɔ gungunu.

30 Yen s̄ɔ, a bu s̄ɔwɔ a n̄, ameniwa n̄, Yinni Gusunɔ na gerua. Na n̄, bu ku tii disɔ koosi nge ben baababa. Bu ku maa b̄nu gasiri bu s̄a.

31 Wee t̄, ba tii disɔ m̄ ba b̄nu gasirim̄ ba ka nu k̄nu daawam̄me ma ba ka nu ben bibu ȳkunu kuam̄me. Yera ba tamaa ba koo bikiaru ko nen mi? Aawo, sere ka n̄n w̄aru

na n̄ wuram̄ bu bikiaru ko nen mi. N̄, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

32 Ba tamaa ba koo ko nge bwese ni nu tie, kpa ba n̄ d̄anu ka kpenu s̄am̄. Adama n̄ n̄ koorɔ.

33 Sere ka n̄n w̄aru ka dama kon bu w̄ari kpa n̄ bu seesi, kpa na n̄ bandu dii be sɔɔ.

34 Kon bu yara bwese tuku nin suunu sɔɔn di mi ba yarin̄e kpa n̄ bu m̄na n̄ bu n̄n dam ka n̄n m̄ru s̄ɔsi.

35 Kon ka bu da gɔburɔ be tɔna mi goo kun w̄a. Miya kon bu siri.

36 Kon bu siri nge me na ben sikadoba siri gɔburɔ sanam me ba wee Egibitin di. N̄, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

37 Saa ye sɔɔ, kon bu tilasi ko ka s̄na ba n̄ ka s̄a nge n̄n ȳa ḡɔ kpa bu arukawani ye m̄m nɔɔwa ye na ka bu b̄ku.

38 Kon bu wuna ben suunu sɔɔn di be ba man seesi ka be ba s̄a tɔn k̄sobu kpa n̄ bu yara tem mi ba w̄an di. Adama ba n̄ d̄ɔ Isireliɔ. Saa ye s̄ara be, Isireliba ba koo gia ma n̄na na s̄a Yinni Gusunɔ.

39 T̄, wee ye n̄, Yinni Gusunɔ na maa gerua ben s̄ɔ. Na n̄, bu doo bu ben b̄nu s̄a. Adama am̄n biru, ba koo man m̄m nɔɔwa. Ba n̄ maa n̄n ȳsiru sankum̄ ka ben b̄nu s̄aru.

40 Domi Isireliba kpurowa ba koo man s̄a Isirelin guurɔ te na ḡsa n̄n s̄ɔ. Miya kon ka bu nonu geu m̄ɛri. Kpa n̄ bu ȳkunu bikia ka k̄ɛ gee ni ba s̄aru kua n̄n s̄ɔ.

41 N̄a n̄ bu yara bwese tukunɔn suunu sɔɔn di mi ba raa yarin̄e ma na bu m̄nna, saa yera kon bu m̄wa nge ȳku nubu durorugiru. Bwese tuku ni, n̄ n̄ wa me, kpa nu gia ma n̄na Yinni Gusunɔ D̄ɛro.

42 M̄ya ben tii ba koo gia ma n̄na na s̄a Yinni Gusunɔ n̄ n̄ bu kpara na ka da Isireliɔ mi na ben baababa n̄ɔ mw̄ɛru kua.

43 Ba koo bwisiku daa k̄sa ye ba kua yellu, ye sɔɔ ba tii disɔ doke kpa bu tii tusi k̄sa ye ba kuan s̄ɔ.

44 Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma n̄na na s̄a Yinni Gusunɔ n̄ n̄ bu s̄ɛyasia n̄n ȳsirun b̄ɛren s̄ɔ. N̄ n̄ m̄ ben daa k̄sa ye ba kuan s̄ɔ. N̄, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Labaari k̄sa Isireliban s̄ɔ

21

1 Yinni Gusunɔ u gerua u n̄,
2 tɔnɔn bii, a m̄ɛrio s̄ɔ ȳsan n̄m d̄warɔ, kpa a bu gerusi be ba w̄a d̄a s̄ɔ mi.

3 A de bu n̄n gari swaa daki yi kon gere d̄a s̄ɔ ge ga w̄a s̄ɔ ȳsan n̄m d̄waru gia mi. A n̄, kon gu d̄ɔ doke, kpa d̄ɔ wi, u d̄a bekunu ka gb̄ebunu m̄wa. D̄ɔ wi, kun gbim̄. Tɔmbu kpurowa ba koo d̄ɔ soora saa s̄ɔ ȳsan n̄m d̄warun di n̄ ka da n̄m geu.

4 Tɔmbu kpurowa ba koo wa ma n̄, Yinni Gusunɔwa na d̄ɔ wi s̄rua, u n̄ maa gbim̄.

⁵ Ma Esekieli u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u neɛ, wee ba ra n ka man waki ba n mɔ, suka na ra n bu kuammɛ.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u neɛ,

⁷ wunɛ, tɔnun bii, a mɛɛrio Yerusalemu gia kpa a Isirelin tem ka mɛn sɔa yenu gerusio.

⁸ A Isireliba sɔɔwa a neɛ, wee ye na gerumɔ ben sɔ. Na neɛ, kon bu deema, kpa n nɛn takobi woma yen kararun di kpa n gemgii ka tɔn kɔso go.

⁹ Kon beɛ kpuro kpeerasia. Yen sɔna kon nɛn takobi woma saa yen kararun di, kpa n tɔmbu go saa sɔo yɛsan nɛm dɔwaru gian di n ka da nɔm geuɔ.

¹⁰ Tɔmbu kpuro ba koo gia ma na nɛn takobi woma saa yen kararun di, na n maa ye wesiamɔ mi.

¹¹ Yen sɔ, wunɛ tɔnun bii, a yɔara a weeweenu ko nge win gabu ga bɔɔra.

¹² Bɔ n nun bikia mban sɔna a weeweenu mɔ, kaa bu wisiwa a neɛ, labaaari kɔsa a nua. Ya koo maa tunuma. Kpa tɔmbun toronu nu kara. Ba koo goma dwiiya. Kpa ben wɔrugoru tu kpe, bu dɔunu soona. Wee, ya koo na ya mam tunuma. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Takobi ya wee

¹³ Yinni Gusunɔ u maa neɛ,

¹⁴ wunɛ tɔnun bii, a tɔmbu gerusio. A bu sɔɔwa ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, takobi gaa wee ya wee, ya nɔo dɛɛrawa mam mam.

¹⁵ Ya ballimɔ, yera ba koo ka tɔmbu go.

I tamaa beɛn bandu ta n kpeemɔ *,

¹⁶ adama ba takobi ye nɔo dɛɛrawa ba neni. Ba ye tɔn gowo nɔmu berie.

¹⁷ A gbɔro, kpa a weeweenu ko, wunɛ tɔnun bii.

Domi ba ye nɛn tɔmbu Isireliba ka ben sinambu suesi.

¹⁸ Wee ba be kpuro yiberɛba nɔmu beria.

A wunen nɔma bɔkuo, nɔni swɔa bakara we.

Beɛn bandu ta n wɔruma maa ni.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua †.

¹⁹ Tɛ wunɛ tɔnun bii, a bu gerusio.

A taka koowo nɔn teeru,

yen biru nɔn yiru, yen biru nɔn ita,

a ka takobi yen dam sɔasi.

Domi ya sɔawa takobi

ye ya ka goɔ wee.

Goɔ bokowa ya ka wee baaman di.

²⁰ Ya baawuren wɔrugorun dam buamɔ.

Ya dera ba wɔrukumɔ.

Wee na dera ya wɔa baawuren kɔnnɔwɔ.

Wee ya ballimɔ nge guru maakinu,

ya sɔɔru sɔa yu ka go.

²¹ Na maa ye sɔɔmɔ na mɔ,

yu soowo nɔm geu gia, kpa yu wura nɔm dɔwaru gia.

Takobi nɔo durora wunɛ,

a doo mi ba nun tii.

²² Ne, Yinni Gusunɔn tii, kon taka ko kpa n nɛn maru kpuro sɔasi mam mam sere yu ka sara. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Babilonin sina boko

u koo Yerusalemu wɔri

²³ Yinni Gusunɔ u kpa m gerua u neɛ,

²⁴ wunɛ tɔnun bii, a swaa yiru yabo ye ya koo sɔasi min di Babilonin sina boko u koo ka tabu duuma. A de ye yiru ye, yu yari wuu teun di kpa a yen baayere yireru ko yu ka sɔasi wuu gɛn mi ya doo.

²⁵ Kaa swaa yiru ye kowa, tia ya n dɔo Raba gia, ye ba koo swii bu ka Amɔniba tabu wɔri, tia maa Yerusalemu gia ye ba koo swii bu ka Yudaba tabu wɔri.

²⁶ Domi wee Babilonin sina boko u wɔa swaa yiru yen keɛnɔnɔ u bikiaru mɔ bɔu ni ba mɔ Terafimun mi, ka sɛnu ka yaa woru.

²⁷ Ma bikia te, ta Yerusalemu sɔasi win nɔm geu sɔo. Tɛ, u koo wooda wɛ bu Yerusalemu wɔri ba n tabun kuuki mɔ. U koo tabu yɔnu yi yi Yerusalemun kɔnnɔsɔ. Kpa bu gungunu ka kuku yenu ko mi, bu ka ye wɔri.

²⁸ Adama Yerusalemugibu ba tamaa win bikia ten gari yi n sɔa gem. Domi ba tamaa u koo bu deri arukawani ye ba ka nɔn bɔkuan sɔ. Adama u n ben toranu duari. Yen sɔ, u koo bu wɔri.

²⁹ Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔmɔ na mɔ, wee ben mɛm nɔobu sari te ta sɔɔsiramɔ ben daa sɔo, ta man ben toranu yaayasiamɔ ma nu bu taare wɛɛmɔ. Ba n maa nu deri. Yen sɔ, kon bu nɔmu doke n mwa.

³⁰ Wunɛ maa Isireliban kparo, wunen tɔra turuku mɔ. Wunen toranu nu den tura mɛ.

³¹ Ba koo wunen sina furɔ pota. Gɔanu koo kasi. Be ba tii kawe ba koo walle suara. Kpa be ba tii sue bu wɔruma.

³² Kon de Yerusalemu yu ko bansu mam mam. Ya koo koorawa saa ye wi kon yen dam wɛ u tunuma.

Ba koo Amaniba tabu wɔri

³³ Yinni Gusunɔ u maa neɛ, wunɛ tɔnun bii, a Amɔniba gerusio ben kom kɔsum mɛ ba Isireliba kuan sɔ. A bu sɔɔwɔ a neɛ, wee, ba takobi nɔo dɛɛra ya ballimɔ ya bu mara yu go.

³⁴ Ben kasi weesugii ni ka gari weesugii yin sɔ, ba koo bu gowa nge tɔn kɔsobu be ba wiru bɔɔra. Domi ben tɔra turuku mɔ, ben toranu nu den tura mɛ.

³⁵ Bu ben takobiba wesio ben karanɔ. Kon bu siri mi ba bu mara.

* 21:15 - Naa sin suku Heberum sɔo mu n deere. † 21:18 - Naa sin sukum ka Heberum mu n deere.

³⁶ Kon bu m̄oru seesi n bu wure nge d̄so kpa n bu t̄mbu n̄omu b̄eria be ba koo bu w̄ori ka dam bu kam koosia.

³⁷ Kon de d̄so u bu di, kpa ben yem mu yari ben tem suunu s̄so. Ba n̄ maa bu yaayam̄. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Yerusalemugibu daa k̄sa

22

¹ Yinni Gusun̄o u gerua u n̄e,

² wun̄e t̄nun bii, a s̄oru koowo a ka Yerusalemugibu siri be ba s̄a t̄n gowobu mi. A ku sika ko. A de bu bwisiku ben daa k̄sa ye ba kuan s̄s.

³ A bu s̄ōw̄o a n̄e, n̄e, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua. Wee ba t̄mbu goom̄. Yera ya koo de ben wuu Yerusalemun tii yu kam ko. Wee ba bw̄arokunu sekum̄ ma ba ben tem disi doke.

⁴ T̄n be ba go mi, ben taar̄wa. Ba tii disi doke ye ba ka tii bw̄arokunu kua. Nge m̄eya ba ka ben w̄arun t̄nu kawa. Yen s̄na kon de bwese tukunu nu bu ȳe.

⁵ Be ba toma ka be ba w̄a turuku ba koo bu ȳe ȳen s̄s ben wuu Yerusalemun ȳsira b̄ere bia, ma ya burisire.

⁶ Wee be, Isireliban sinambu ba t̄mbu dam d̄rem̄ ba goom̄ Yerusalemu ye s̄so.

⁷ Ma yen t̄mbu ba ben m̄erobu ka ben t̄ndobu gema. Gaba s̄bu dam d̄rem̄. Gaba maa gobekuba ka ḡminibu taki dim̄.

⁸ T̄mbu ba n̄ nen s̄a yeru daabu k̄i. Ba n̄ maa k̄i bu nen t̄ō w̄r̄arugiru mem̄ n̄ōwa.

⁹ Gaba w̄a ba ben winsim̄ k̄sa gerum̄ bu ka n̄n go. M̄eya maa t̄mbu ba ra b̄un̄n d̄ianu di gungunun w̄l̄l̄o kpa ba n̄ sekuru sari kookoosu m̄.

¹⁰ Gabu ba w̄a ba ra ka ben t̄ndon kur̄bu kp̄ne. Gabu ba ra mam t̄n kur̄bu gabe sanam̄ me ba yasa m̄.

¹¹ Gaba maa w̄a ba sakararu m̄ ka ben ben sim̄ kur̄bu, n̄ kun me ka ben biin̄ kur̄o n̄ kun me ka ben sesu t̄ndo turosibu.

¹² Gaba maa w̄a be ba ra wure bu gobi mwa bu ka t̄mbu go. Gaba w̄a ba ra are beke kasu b̄a n̄ ben winsim̄ gobi b̄akura. Gaba w̄a be ba ben winsim̄ taki dim̄ bu ka gobi ko. Ma ba n̄e, Yinni Gusun̄o duari mam̄. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

¹³ Wee kon bu so be, Yerusalemugibu ben ḡena ka t̄n be ba gon s̄s.

¹⁴ N̄a n̄ bu w̄ori yen t̄ō te, ba n̄ ko n̄ maa dam ka mw̄ia m̄. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua. Ya koo maa koor̄a.

¹⁵ Kon de bu yarina ba n̄ w̄a bwese tukunu s̄so. Kpa bu da baama. Nge m̄eya kon ka ben disi yi wuna Yerusalemu ye s̄on̄ di.

¹⁶ Bwese ni nu tie, nu koo bu gem̄. Saa ye s̄so, ba koo gia ma n̄na na s̄a Yinni Gusun̄o.

¹⁷ Yen biru, Yinni Gusun̄o u maa n̄e,

¹⁸ t̄nun bii, wee nen n̄ni s̄so Isireliba ba s̄a nge sii bisu n̄ kun me nge sii gandu n̄ kun me nge sii kp̄ikisu n̄ kun me nge p̄erum̄ n̄ kun me nge sii w̄kusu si ba doke s̄watia s̄so bu ka su s̄wa. Ba s̄awa nge sii geesun bisu.

¹⁹ Yen s̄na n̄e, Yinni Gusun̄o na n̄e, kon bu m̄enna Yerusalemu s̄so.

²⁰ Nge me ba ra sii geesu ka sii gandu ka sii w̄kusu ka sii kp̄ikisu ka sii p̄erum̄ m̄enne bu doke s̄watia s̄so, kpa bu d̄so doke su ka yanda, nge m̄eya kon bu m̄enna nen m̄oru s̄so, kpa n̄ bu deri bu yanda.

²¹ Kon bu m̄enna sube teeru s̄so, kpa n̄ bu kp̄e nen m̄arun sundu s̄so kpa bu yanda nge sisu.

²² Nge me sii geesu su ra yande d̄so s̄so, nge m̄eya ben tii ba koo yanda Yerusalemun suunu s̄so. Saa yera ba koo gia ma na ka bu m̄oru seewa.

²³ Yinni Gusun̄o u maa gerua u n̄e,

²⁴ t̄nun bii, a Yerusalemugibu s̄ōw̄o a n̄e, ben tem mu s̄awa nge mi gura ku ra n̄e. Yen s̄s, kon de mu kam ko nen m̄arun saa s̄so.

²⁵ Ben s̄m̄abu ba s̄awa nge gbee sinan si su kukirim̄o sanam̄ me su yaa wa su s̄re. Domi ba t̄mbu goom̄. Ma ba gabun gobi ka dukia woram̄. Ma ba derim̄o kur̄o ḡminibu ba dabiam̄.

²⁶ Ben ȳaku kowobu ba ku ra nen woodaba mem̄ n̄ōwe. Ba ku ra maa nen s̄a yeru b̄ere w̄e. Ba ku ra wun̄ane ye ya s̄a negia ka ye ya n̄ s̄a negia. Ba ku ra maa t̄mbu s̄ōsi ye ya d̄ere ka ye ya n̄ d̄ere. Ba ku ra mam̄ nen t̄ō w̄r̄arugii te mem̄ n̄ōwe. Ye kpuro s̄ora ba ku ra man b̄ere w̄e.

²⁷ Ben sinambu ba s̄awa nge gbeeku ȳe. Domi ba t̄mbu goom̄ bu wa bu ka ben b̄ine suresia.

²⁸ Ben s̄m̄abu ba ye kpuro wukirim̄o nge ḡa ni ba soo t̄eni. Wee ba bu k̄asi weesuginu ka gari weesugii s̄ōm̄. Ba gerum̄o ba m̄, gari yi ba t̄mbu s̄ōm̄o yi weewa nen min̄ di. N̄ deema n̄e, Yinni Gusun̄o na n̄ bu ḡanu s̄ōwa.

²⁹ Tem men̄ t̄mbu ba dam d̄oren̄am̄ ba ḡbenim̄o ba s̄arobu ka be ba n̄ dam m̄o taarem̄. Ma ba s̄bu taki dim̄ ba gem̄ biram̄.

³⁰ Wee na goo kasu ben suunu s̄so u gb̄araru bani u ka sikerena, n̄ kun me u ȳra kururu mi, u ka tem me yina n̄ ku ka mu kam koosia. Adama na n̄ goo wa.

³¹ Kon bu m̄oru seesiwa. Na n̄ ȳram̄o sere nen m̄oru ya ka kpe. Kon de bu bu ben daan are kosie. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Samari ya s̄a nge kur̄o t̄no

23

¹ Yinni Gusun̄o u n̄e,

² t̄nun bii, kur̄bu yiruwa ba w̄a be kpuro mero turo.

³ Ma ba da ba kurɔ tanaru di Egibitiɔ ben wɔndiaru sɔɔ. Miya ba ben bwɔsu sɛkura. Ba ben toronu bɔkasi.

⁴ Mɔɔn yisira Ohola. Wɔnɔgira maa Oholiba. Ohola u sɔawa Samari. Oholiba u maa sɔa Yerusalemu. Na bu saa kurɔbu ma ba man bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marua.

⁵ Ohola wi, u kua naane sarirugii, u kurɔ tanaru wɔri. Ma u Asirigibu kɔa too too be ba wɔa win bɔkuɔ.

⁶ Tɔn be, ba yɔa wunɔmginu doke domi ba sɔawa tem yɛrobu ka siri kowobu. Ba sɔawa aluwaasi durɔ burabu. Ma ba maasɔru yɛ.

⁷ Beya Ohola u tii wɛ. Be ba sɔa Asirin wirugibu mi, be kpurowa u ka sakararu kua. U bu kɔa too sere u ben bɔnu sɔawa.

⁸ U n win sakara te deri te u raa kua Egibitiɔ. Domi sanam mɛ u sɔa wɔndia, ba ra n ka nɔn kpunamɔ ba n win bwɔsu babirimɔ, ma ba nɔn sakararu kpɛ.

⁹ Yen sɔna na nɔn deri win kɔnasi Asirigii ben nɔmuɔ.

¹⁰ Ma ba win yɔnu potira ba nɔn yɔsu tereru. Ma ba win bibu gura ba ka doona. Yen biru ba win tii go ka takobi. U sɛyasiabu wa bi bu kua seeda tɔn kurɔ be ba tien sɔ.

Yerusalemu ya sakararu kua

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Oholan wɔnɔ Oholiba u win mɔɔn sakara kookoo si wa. Ka mɛ, wigira ta boya sere ta n ka nɔɔ geruruɔ.

¹² Ma win tii u Asirin tem yɛrobu kɔa ka ben siri kowobu. Tɔn be, ba sɔawa aluwaasi durɔ burabu. Ba yɔa buranu doke, ba maa maasɔru yɛ.

¹³ Nɛ, Yinni Gusunɔ na wa ma Oholiban tii u disi mɔ. Be kpuro swaa tia yera ba swii mi.

¹⁴ Oholiba wi, u mam kua ye ya sakararu kere. Sɔɔ teeru u tɔmbun weenasibu wa ba yorusi gani sɔɔ. Ba bu kuawa ka gɔa swɔanu. Tɔn be, ba sɔawa Babilonigibu.

¹⁵ Ba kpaki sɛke pɔraɔ, ma ba dawani nɔni bwese bwese kagii bɔkua wirɔ. Be kpuro ba sɔawa nge sinambu ba ka Babilonigibu weenɛ.

¹⁶ Ye u bu wa mɛ, yera u bu kɔa sere u sɔmɔbu gɔra Babiloni mi.

¹⁷ Ma ba na win mi ba ka nɔn kpuna ba nɔn sakararu kpɛ sere win bwɛra yɔɔwa ben min di.

¹⁸ U win sakara te sɔɔsi batuma sɔɔ. Ma nen gɔru ga doona win min di nge mɛ ga raa doona win mɔɔn min di.

¹⁹ Ka mɛ, u sakara te mɔ u dɔɔwa nge mɛ u kua win wɔndiarun saa sɔɔ Egibitiɔ,

²⁰ mi u tii kurɔ dama kowobu wɛ be ba ra n kurɔbu yɔɔmɔ nge ketekunu n kun mɛ nge dumi.

Yerusalemun sɛyasiabu

²¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Oholiba, wee a maa wure a wuru sekuru sariru sɔɔ te a raa

kua wunen wɔndiaru sɔɔ sanam mɛ a dera Egibitigibu ba wunen bwɔsu babura.

²² Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Kon de wunen yellun kɔnasi be a tusa mi tɛ bu nun seesi kpa bu na baama kpuron di bu nun wɔri.

²³ Beya Babilonigibu ka Pekodigibu ka Koagibu ka sere maa Asirigibu. Ben aluwaasi durɔ burɔ be ka ben tem yɛrobu ka ben sinambu ka ben tabu durɔbu be kpuro ba yɔɔwa dumin wɔlla.

²⁴ Wee ba nun wɔrim wee ba tabu yɔnu neni ka tabu kɛkɛba yi dumi gawe. Ba menna ba dabi ba ka nun sikerenɛ yam kpuro. Be kpuro ba sii furɔsu doke ma ba tɛrɛnu neni. Kon bu siribu nɔmu sɔndia kpa bu nun siri ka ben wooda.

²⁵ Kon nun mɔru seesi kpa n de bu nun wɔri ka dam. Ba koo wunen wɛru ka wunen swasu bɔri kpa bu nun dakura tabu sɔɔ, kpa bu wunen bibu gura. Be ba tiara kpa bu be dɔɔ meni.

²⁶ Ba koo wunen yɔnu gura kpa bu wunen bura yɔnu wuna.

²⁷ Kon wunen sekuru sariru kpeesia te a mɔ saa yee yellun di Egibitiɔ. Wunen nɔni kun maa wurɔ ben mi gia. A n maa bu yaayamɔ.

²⁸ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, wee na nun beri be a tusan nɔmuɔ, bɛn mi wunen bwɛra kun maa wɔa.

²⁹ Ba koo nun nɔni sɔ tusirun sɔ kpa bu wunen dukia gura bu nun deri ka nɔm dira basi mam mam. Wunen sekuru sariru ka wunen sakara te, ta koo sɔsira.

³⁰ Ye kpurowa ya koo nun deema domi a ka bwese tukunu sakararu kua ma a tii disi doke bɔu sɔarun swaa sɔɔ.

³¹ A wunen mɔɔn yira swii. Yen sɔna kon de a nen mɔrun nɔra ye nɔ nge wi.

³² Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa nɛɛ,

kaa ka nɔra ye nɔ
ye wunen mɔɔ u ka nɔra.
Nɔra ye, ya yasus, ya maa dɛu.
Yera ya koo de bu nun yɛɛ

bu yaakoruu koosi.

Nɔra ye, ya nen mɔru yibawa sere ka nɔɔwɔ.

³³ Ya koo nun go nge tam
kpa yu nun nɔni sɔ.

Nɔra ye, ya ra ka nuku sankiranu ka kam
kobu nɛwa.

Yera wunen mɔɔ Samari u nɔra.

³⁴ Kaa ye nɔwa mam mam

sere a ye kɔra ka donnu

kpa a wunen tororu mɛɛra ko ka yen kɛki.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³⁵ Wee a man duari ma a man deri. Tɛ, a wunen sekuru sarirun are sɔɔwɔ.

Gusunɔ u Yerusalemu

ka Samari taarɛ wɛ

36 Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔwa u neɛ, tɔnun bii, a Ohola ka Oholiba sirio. A bu sɔɔwɔ kɔsa ye ba kua.

37 Wee ba sɔawa kurɔ sakara kowobu ma ben nɔma yem yiba. Domi ba da ba bɔnu sɔamɔ ma ba ka ben bibu yaku dɔɔ mwaararuginu mɔ. N deema nena ba raa bii be wɛ.

38 Wee ye ba maa man kua. Ba nen sɔa yeru disi doke, ma ba n̄ nen tɔɔ wɛrarugirun wooda mem nɔwɛ.

39 Domi dɔma te ba dua nen sɔa yerɔ ba ka ben bibu bɔnu yɔkunu kua ma ba tu disi doke. Yenin bwesera ba kua nen sɔa yerun sɔɔwɔ.

40 Yen biru, ba maa sɔmɔbu gɔra bu bu durɔbu kasuama saa tontonden di. Ma durɔ be, ba seema ba na. Saa yera ba wobura ma ba kiro doke ma ba ben bura yɔnu doke durɔ ben sɔ.

41 Ma ba da ba sina kita buranu sɔɔ. Tabulu ya yii ben wuswaaɔ yɛn wɔllɔ ba nen turare ye ba ra dɔɔ doke ka gum nubu durorugim sɔndi.

42 Ma tɔn dabira bu naawa te ta n̄ gɔanun bwisikunu mɔ, ta wure. Tɔn be, ba sɔawa Sebagibu be ba na saa gɔbaburun di. Ma ba kurɔ be sumi dokea nɔm wɔinɔ, ma ba maa bu sina furɔ burasu dokea winɔ.

43 Yera na neɛ, baa ka wi u tɔkɔ kua sakara te sɔɔ, u kɔ n tu mɔwa u n dɔɔ? Durɔba kɔ n maa n̄n naawammɛ?

44 Wee durɔbu ba ra ne bu ka n̄n dendi nge kurɔ tanɔ. Nge mɛya ba Ohola ka Oholiba kua be, be ba sankire.

45 Adama gemgibu ba koo kurɔ be siri bu bu taare wɛ ben sakararun sɔ ka tɔn be ba gon sɔ. Domi ben nɔma ya yem yiba.

46 Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na neɛ, kɔn de tɔn dabiru tu da tu bu wɔri kpa tu bu nɔni swɔaru kpɛɛ, kpa tu ben dukia gura.

47 Kpa tu bu kpenu kasuku tu go, kpa tu bu bɔtiri ka takobi. Kpa tu ben bibu go tu ben yenusu dɔɔ meniki.

48 Nge mɛya kɔn ka sakararu kpeesia tem mɛ sɔɔ. Kɔn tɔn kurɔ baawure sɔ u ku maa ben maabu yiru yen yira swii.

49 Domi ba sakararu kua ba bɔnu sɔawa. Yen sɔ, ba koo ben toranun are sɔbe. Nge mɛya ba koo ka gia ma nena na sɔa Yinni Gusunɔ.

Yerusalemu ya sɔa

nge weke te ta wuuru diira

24

1 Isireliban yorun wɔɔ nɔɔba nnesen suru wakurusen sɔɔ wakuruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u neɛ,

2 wune tɔnun bii, a gisɔn tɔɔ te yoruo. Domi gisɔra Babilonin sina boko u koo Yerusalemu tarusim tore.

3 A nen tɔmbu mem nɔɔ sari be mɔn teni sɔɔwɔ a ka bu kirɔ ko. A neɛ, nena na nun yiire na neɛ,

a sii wekeru suo kpa a tu nim doke.

4 Kpa a yaa taarun yaa gea ka yaa nɔmun yaa gea sua a doke mi.

Yen biru, kpa a yaa kuku bɔrɔkɔba sɔndi yen wɔllɔ.

5 A maa yaa geeru gɔsio wunen yaa gɔɔn di kpa a ten yaa doke weke te sɔɔ.

Kpa a doo dɔa doke a yaa ye kpuro yike yu ye sere ka yen kukunɔ.

6 Kpa a yaa ye wuna tia tia. Baa yen tia a ku ra deri mi.

Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na neɛ, Yerusalemu ya sɔawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.

Ya sɔawa nge sii weke te ta wuuru diire, te ba n̄ kpɛ bu tea bu naawwɛ.

7 Yem mɛ Yerusalemu ya yari mi, mu wɔawa yen suunu sɔɔ.

Ya mu yariwa kperu wɔllɔ, n n̄ mɛ tem dira sɔɔ tua yu sere mu wukiri.

8 Tɛ kɔn yem mɛ deri kpee ten wɔllu mi, mi mu n̄ berurɔ,

kpa nen mɔru yu ku ka se n Yerusalemu ye mɔru kɔsie.

9 Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, Yerusalemu ya sɔawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.

Nen tii kɔn dɔa sube bakaru ko.

10 A dɔa taasio kpa a dɔɔ doke kpa a de yaa ye, yu ye mɛte mɛte.

A ye kpee yɔnu dokeo kpa a de yen kukunu nu dɔɔ mwaara mam mam.

11 Yen biru, a weke dii te sɔndio dɔɔ gɛɛ sɔɔ sere tu swia tu swera.

Kpa disi ni nu raa waa te sɔɔ nu kpe ta kun maa wuuru diire.

12 Ka mɛ, kookari ye, ya koo kam kowa, domi dɔɔ kun kpɛ u wuu diiram men bweseru kpeesia.

13 Nge mɛya Yerusalemu ya disi duura yen tora ni ya kuan sɔ. Wee na kia n ye deerasia adama ya n̄ wure. Yen sɔ tɛ, ya n̄ maa kpɛ yu deera sere nen mɔru yu ka sure.

14 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Kɔn ye siriwa nge mɛ yen daa ya ne, na n̄ yen wɔnwɔndu mɔ. Ya koo maa kooa. Kɔn ye kowa na n̄ sika mɔ. Na n̄ biru wuramɔ.

Esekielin kurɔn goɔ

15 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u neɛ,

16 tɔnun bii, kɔn nun wi a kiru bo goori subaru sɔɔ. Adama a n̄ yɛron goɔ yeru mɔ. A n̄ win goɔ sinamɔ. A n̄ maa goɔ sumɔ win sɔ.

17 A weeweenu koowo wunen tii sɔɔ a ku de goo u nɔ. A ku goɔ sina. A wunen dawani bokuo kpa a wunen baranu doke nge mɛ a ra

ko. A ku wunen wuswaa wukiri. A ku maa gɔɔ ɗianu di.

¹⁸ Yera Esekieli u ye tɔmbu sɔɔwa bururu ma yen yoka win kurɔ u kpuna u gu. Yen sisiru bururu ma u kua nge me Yinni Gusunɔ u nɔn yiire.

¹⁹ Yera tɔmbu ba nɔn bikiamɔ ba mɔ, u bu tubusio ye u mɔ mi.

²⁰ Yera u bu wisa u neɛ, Yinni Gusunɔwa u nɔn sɔɔwa u neɛ,

²¹ u be Isireliba gari yini sɔɔwɔ u neɛ, wi, Yinni Gusunɔ u koo de bu win sɔa yeru kasuku tɛn sɔ ba tii sue ka te bɔ n mɛera ba ra n nuku dobu mɔ ka tɛ sɔɔ ba ben yiyɔbu doke. Ba koo ben bii be ba tie Yerusalemɔ mwɛeri bu go.

²² Ba koo kowa nge me Esekieli u kua. Ba n ben wuswaa wukirimɔ nuku sankiranun sɔ, ba n maa gɔɔ ɗianu dimɔ.

²³ Ba koo ben dawani bakewa kpa bu ben baranu doke. Ba n koo gɔɔ yeru ko, ba n koo maa gɔɔ swi. Adama ba koo wooru ben toranun sɔ kpa ba n weeweenu mɔ.

²⁴ Wi, Esekieli u ko n sɔawa yireru ben suunu sɔɔ. Ba koo kowa nge me u kua. Sanam me yeba kpuro ya koo bu deema, saa ye sɔɔra ba koo gia ma Gusunɔ u sɔawa Yinni.

²⁵ Yen biruwa Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u neɛ, u koo de Isireliba bu win sɔa yeru bia te ta sɔa ben kuku yeru mi, te bɔ n mɛera ta ra bu nuku dobu wɛ mi, ka tɛn sɔ ba tii sue mi, ma ba ben yiyɔbu doke te sɔɔ. Yen biru kpa u de ben bibu bu ghisuku.

²⁶ Sanam me kɛsi ni, nu koo bu deema, goo u koo nu kisirari kpa u na u nun sɔ.

²⁷ Yen tɔɔ te, wunen nɔɔ ga koo wukiara kpa a ka yɛro gari ko. Wuna kaa n sɔa yireru wunen tɔmbun sɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma ne Gusunɔ na sɔawa Yinni.

Gari yi ba gerua Amɔniban sɔ

25

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u neɛ, ² tɔnun bii, a wuswaa siiyɔ Amɔniban mi gia.

³ Kpa a bu sɔ a neɛ, bu ne, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio bu nɔ. Yɛn sɔ ba yɛɛ sanam me nen sɔa yera disi duura ka yɛn sɔ Isireliba ba kam kua ma ba Yudaba yoru mwa ba ka doona,

⁴ yen sɔ tɛ, kon bu sɔɔ yari yerugibu nɔmu beria, kpa bu ben karaba gira ben tem suunu sɔɔ, kpa bu ben wɔa yenu ko mi. Beya ba koo ben dɔa marum di kpa bu ben sabenun bom nɔ.

⁵ Kon de Raba yu ko yooyoosun kpara yeru kpa ben tem kpuro ni n sɔa yɔanun wɔa yeru. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

⁶ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na neɛ, yɛn sɔ ba taki kua, ba yɔka ma ba

nuku dobu kua sanam me Isireliba ba nɔni sɔɔre,

⁷ yen sɔna tɛ, kon bu nɔmu demie, kpa n bu bwesenu ganu nɔmu beria nge gbeeku yɛɛ. Kon bu kpeerasia bwesenun suunu sɔɔn di kpa bu kam ko mam mam. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Mɔabuban sɔ

⁸ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ, yɛn sɔ Mɔabuba ka Edɔmuba ba neɛ, Isireliba ba sɔawa tia ka bwese ni nu tie handunia ye sɔɔ,

⁹ yen sɔ tɛ, u koo wuu si wɔri si su dam mɔ mi, si su n derimɔ bu Mɔabuban tem du. Wuu si, su koo wɔrukuwa tia tia baa ka si su buram bo nge Beti Yesimɔti ka Baali Mɛɔni ka Kiriataimu.

¹⁰ U koo dewa sɔɔ yari yerugibu bu bu wɔri nge me ba Amɔniba kua sere ba n maa bu yaayamɔ sere ka baadommaɔ.

¹¹ Ba koo win siribu wa. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma wiya u sɔa Yinni Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Edɔmuban sɔ

¹² Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ, yɛn sɔ Edɔmuba ba tora ba Yudaba mɔru kasie,

¹³ yen sɔ tɛ, u koo bu nɔmu demie kpa u tɔmbu ka sabenu go. U koo de ben tem mu ko bansu saa Temanin di n ka da Dedaniɔ, kpa men tɔmbu bu ghisuku tabu sɔɔ.

¹⁴ U koo de win tɔmbu Isireliba bu bu mɔru kasie. Ba koo bu kua nge me win mɔru ya kpɔaru ne kpa bu gia ma ba ku ra nɔn tore kam. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Gari yi ba gerua Filisitiban sɔ

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ, wee Filisitiba ba Isireliba mɔru kasie ka dam domi ba sɔawa ben yibereba saa yellun di.

¹⁶ Yen sɔ tɛ, u koo bu win nɔmu demie kpa u be kpuro kpeerasia be, ba wee Keretin di ba ka wɔa nim wɔkun gooro.

¹⁷ U koo bu sɛɛyasia u mɔru kasia ka dam. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma wiya u sɔa Yinni Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Tirin sɔ

26

¹ Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen surun tɔɔ gbiikuru sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Esekieli gari kua. U neɛ,

² tɔnun bii, wee Tirigibu ba Yerusalemu yɛɛmɔ ba mɔ, wee ya kam kua yɛn mi gia tɔmbu ba ra raa kpe bɔ n gam dɔɔ. Tɛ ben mi gia tɔmba koo wura kpa be, bu gobi ko. Domi Yerusalemu ya kua bansu.

³ Yen sɔ tɛ, Yinni Gusunɔ u koo Tiri ye mɔru seesi u de bwese dabinu nu ye wɔri nu teria nge me daara ra nim yibu.

⁴ Kpa nu yen gbɔranu kasuku ka yen tabu durɔbun kuku yenu. Nu koo ye kpuro kerawa mam mam kpa Tiri ye, ya n sɔa nge kpee saara.

⁵ Ya koo kowa nge tem bureru te ta wāa nim wōku sō mi surakaba ba ra ben yākoronu kewe. Yinni Gusunōwa u yeni gerua. Bwese tukunu nu koo na nu wuu ge wōri.

⁶ Kpa nu be ba wāa gen turuku go go. Saa ye sō, ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

⁷ Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua. U nē, u koo de Babilinin sina boko wi u sinambu kpuro dam kere u na saa sō yēsan nām geu gian di u Tiri ye wōri. U koo na ka dumi ka tabu kēkē be dumi gawe ka sere maasabu ka tabu kowo dabi dabinu.

⁸ U koo Tirin baru kpaanu kpuro kpeerasia. Tabu kowobu ba koo kuku yenu gbe kpa bu tabu sīa kpī ba n tērenu nēni bu ka tii ganē.

⁹ Ba koo Tiri yen gbāranu kōsuku bu suriri ka ben tabu yānu.

¹⁰ Kpa ben dumi dabi dabi ten tua yu ye wukiri kpa yen gani yi n diirimō maasabun wōkinun sō ka tabu kēkē ben wōkinun sō. Domi ba koo Tiri ye wōriwa nge wuu ge ba kamia kō.

¹¹ Ba koo ka dumi swēē kpuro swīiwa kpa ba n tōmbu goomō ka takobi kpa bu yen būu sāa yenun gbereba suriri bēn sō ya woo kanamō.

¹² Ba koo yen dukia ka yen kia ni ya daramō gurawa nge ye ba tabu diima kpa bu yen gbāranu ka yen dii geenu kōsuku bu suriri kpa bu yen kpenu ka yen dāa ka yen kēki gura bu sure nim wōku sō.

¹³ U koo de ben womusu su nōru ko. Ba ñ maa mōrakunun swīi nōomō mi.

¹⁴ U koo de yu kowa nge kpee saara yēn wōllō surakaba ba ko n da ben yākoronu kewe. Ba ñ yen bansu seeyamō. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunō u gerumō Tiri yen sō. U nē, be ba wāa n toma nim wōkun goorō, bā n nua Tiri ya bansu kua ma ba be ba mēera wan weeweenu nōomō, ba koo diiri.

¹⁶ Wee tem mēn kparo be ba wāa nim wōkun bera gia kpuro ba koo se ben sina kitanun di bu ben yabe bakanu ka ben yabe ni ba sōma doke potiri ba n wurure ba n sō temō. Saa kpuro sō, ba ko n berum soorewa kpa ba n nuki sankire Tirin sō.

¹⁷ Ba ko n goō wuri mō Tirin sō ba n mō, wee ya kam kua ye, ye ya raa yīsiru yara mi. Ye, yēn tōmbu ba raa dabiru bo nim wōkun bera mi gia.

Beya ba raa maa dam bo, ma be ba ka bu sikerene ba bu nasie.

¹⁸ Wee be ba wāa tem bureno ba diirimō Tiri yen kam kobun sō. Be ba toma ba ka wāa nim wōkun goorō ba nande yen kpeerun sō.

¹⁹ Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua. U nē, u koo de Tiri yu ko bansu kpa goo u

kun maa wāa mi. Sanam mēya u koo de nim wōkun nim mu ye wukiri kpa ye kpuro yu num ya n wāa gōribun wāa yerō mi yeruku tōmba kpī.

²⁰ U koo de yu da sere tem sōwō mi yeruku tōmba wāa kpa ya n kōre mi. U koo de ya n wāa mi ka gōribu. Goo kun maa sinamō ye sō. Ya ñ maa ayeru wasi wasobun suunu sō.

²¹ Tōmba koo nanda ye ya koo ye deeman sō. Ya ñ ko ya n maa sāa gāanu. Domi ba koo ye kōsukuwa mam mam kpa bu ye kasu bu bia. Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Wuri yi ba kua Tirin bansun sō

27

¹ Esekieli u nē, Tiri, Yinni Gusunō u man sōwa u nē,

² n nun goō wuri kuo,

³ n nun sō n nē, wunē Tiri a wāawa nim wōkun goorō ma a ka bwese dabinu tenkuru mō. Ye Yinni Gusunō u gerua wee. U nē, wunē Tiri, a ra raa nē, a sāawa wuu burō.

⁴ Wunen dam mu wāawa sere nim wōkuō.

Be ba nun bana, ba nun kuawa nge goo nimkuu burō.

⁵ Ma ba wunen wasi kua ka dāa ye ba mō sipere ye ya wee Senirin di.

Ma ba dāa ye ba mō sēduru ye ya wee Libanin di sua

ba ka wunen beku soretiru kua.

⁶ Ma ba wunen sesenu kua ka Basanin dāa gea ye ba mō sēni.

Ma ba wunen kitanu kua ka dāa ye ba mō buyi

ye ba ka na saa Kitimun di ma ba nu suunu donnu mani.

⁷ Ma ba beku ni ba koo nun karea kua Egibitiō ka wēē damgii

ba sōma doke.

Beku ni, nu sāawa nge wunen gidi bōra.

Ma ba beka ye ya ra wunen kianu wukiri kua ka wēē gaaduragii,

ka maa wēē wunōngii yi yi wee saa tem bure te ba mō Sipun di.

⁸ Sidonigibu ka Aafadiba ba ra wunen sesenu bwie

kpa wunēgii be ba yēru bo ba n bu kpare.

⁹ Gebalin nōman sōm kowo be ba sōma ye yē sāa sāa,

bera ba ra wunen wōrusu kōre.

Be ba tenkuru mō ka goo nimkusu kpuro, ba ra yōrewa wunen mi bu wunen kiaru dwe.

¹⁰ Pēsiba ka Ludiba ka Putigibun tii ba raa sāawa wunen tabu kowobu.

Ba sāawa tabu durōbu ka gem.

Wunen miya ba ra ben tērenu ka ben sii furō kōkōnu bwē

kpa ye kpuro ya n nun bēere doke.

¹¹ Aafadiba ka wunen tiin tabu kowoba ba ra wunen gb̄araru k̄osu bu ka sikerena. Tabu kowo damgibu gaba ba ra maa wunen kuku yenu k̄osu. Wunen gb̄ararawa ba ra ben t̄erenu bw̄e kpa nu n nun beere doke.

Tiri ya s̄awa wuu b̄ok̄o

ḡen mi ba ra tenkuru ko

¹² Tiri, wunen arumani bakan s̄ona Taasisigibu ba ra tenkuru ne wunen mi. Beya ba ra n ka kianu naama wunen yaburo. Niya sii geesu, ka sii w̄okusu, ka sii kp̄ikisu, ka sii p̄erum.

¹³ Wune ka Gerekiaba, ka Tubaligibu, ka Mesekigibun tii i ra tenkuru koosine. Ba ra ka nun yobu ka ḡaa ni ba seka ka sii gandu kiaru dweeri.

¹⁴ Togaamaigibu ba ra maa dumi yi ba ra ka samburu ko ka yi ba ra ka tabu de ka ketekunu darum ne wunen yaburo.

¹⁵ Wune ka Dedanigibu ka be ba w̄aa tem bureru gia kpuro i ra maa tenkuru koosine. Ba ra nun wunen dibu k̄osie ka suunu donnu ka d̄aa ye ba m̄o eberi.

¹⁶ Wune maa ka Sirigibu i ra tenkuru koosine. Ḡaa dabina ba ra nun dweeri kpa bu ka nun kpee gobiginu naawa ni nu s̄aa nge yaka bekusu, ka beku gaaduraginu, ka beku ni ba s̄oma doke, ka beku ni ba kua ka w̄e damgii, ka nim w̄okun kpee buranu *, ka kpee gobigii ni nu s̄ari.

¹⁷ Wune ka Yudaba ka Isireliba i ra tenkuru koosine. Ba ra ka nun alikama ye ya wee Minitin di ka p̄e bwese bweseka ka tim ka gum ka sere gum sawaram kiaru dweeri.

¹⁸ Wune ka Damasigibu i ra tenkuru koosine wunen arumani bakan s̄o. Ba ra ka nun tam me nu wee Helubonin di ka w̄e kp̄iki yi ba kua ka ȳaa sansu kiaru dweeri.

¹⁹ Saa Usalin di, Yafanigibu ka Gerekiaba ba ra ka kianu ne wunen yaburo. Niya, sisu ka d̄aa gaa ka sere d̄aa kiki nubu durorugisu kpa bu ka nun ye kpuro kiaru dweeri.

²⁰ Wune ka Dedanigibu i ra tenkuru koosine kpa bu nun gaari beka dare.

²¹ Wune ka Daarububa ka Kedaan wirugibu i tenkuru koosinam̄o. Ba ra nun kiaru dweeriwa ka ȳaa kp̄emminu ka ȳaa kinenu ka sere maa bonu.

²² Wune ka Seban tenkuba ka Ramagibu i ra tenkuru koosine. Ba ra ka turare ye ya gea bo ne wunen yaburo ka kpee gobiginu bwese bweseka ka sere maa wura.

²³ Wune ka Haranigibu ka Kannegibu ka Edenigibu ka Seban tenkuba ka Asirigibu ka Kilimadigibu i ra tenkuru koosine.

²⁴ Ȳaa gobigina ba ra ka nun kiaru dweeri. Ȳaa ni ba ra ka ne wunen yaburo niya, yabe gaaduraginu ka yabe ni ba s̄oma doke ka

beka ye ba s̄oma doke ka sere maa w̄e damgii yi ba tara.

Ba Tiri ḡoo sw̄iyamm̄e

²⁵ Taasisin goo nimkusa su ra n wunen kianu s̄owa.

Ma wunen dukia ka wunen beere ya kp̄ea nim w̄okun bera mi gia.

²⁶ Goo tem̄abu ba ka nun b̄osu nim bakam s̄oo.

Adama woo gaga koo na saa s̄oo yari yerun di gu nun k̄osuku nim w̄oku gen suunu s̄oo.

²⁷ Wunen dukia ka wunen kianu ka be ba ra wunen sesenu bwie ka be ba ra bu kp̄are

ka be ba ra wunen w̄arusu k̄ore ka wunen kia darobu

ka wunen tabu kowobu ka sere be kpuro be ba w̄aa wunen tii s̄oo

ba koo num nim w̄okun s̄ow̄o d̄oma te a w̄oruma.

²⁸ Be ba ra nun kp̄are ba koo kuuki ko kpa nim w̄okun goonu nu diiri.

²⁹ Be ba wunen sesenu bwiam̄o ka be ba bu kp̄are,

be kpuro ba koo sarawa wunen min di bu na tem dir̄ao.

³⁰ Ba koo n̄ogiru sua bu nun wuri k̄asi koosi kpa bu tii tua wisi win̄o bu bindi torom s̄oo nuku sankiranun s̄o.

³¹ Ba koo ben winu kani wunen s̄o, kpa bu saakiba dewe bu nun ḡoo sw̄iya nuku sankiranun s̄o.

³² Ben nuku sankira ni s̄oo, ba koo nun womu koosi bu nee, wune Tiri, a n̄ ka wuu gagu weene.

Wee a kam kua nim w̄okun suunu s̄oo.

³³ Sanam me a wunen tenkuru m̄o t̄on dabira a ra diisie.

Wunen dukia ka wunen kianun kp̄aarun s̄o, a dera sinamba kua dukiagibu.

³⁴ Adama a k̄osikira a w̄ori nim w̄okun s̄ow̄o ma wune ka wunen kianu ka wunen t̄on dabi te kpuro i nim diira.

³⁵ Be ba w̄aa tem burenu s̄oo ba nuki sankire wunen s̄o.

Ma ben sinambu ba berum soore ba wuswaa burisine.

³⁶ Tem tukum tenku be ba koo sara mi, biti koo bu mwa

kpa bu nun wia koosi.

Domi a kam kua.

A n̄ kaa n maa w̄aa sere ka baadomma.

Gari yi ba gerua

Tirin sun̄on s̄o

28

¹ Yinni Gusun̄o u gerua u nee,

* 27:16 *nim w̄okun kpee buran* Ya s̄awa yaa piibu gagun kukunu ni ba ra ka bura ȳanu ko.

2 tɔnun bii, a Tirin sunɔ sɔwɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, wee u tii sua sere u gerumɔ u mɔ, wiya u sɔa Gusunɔ. Ma u sɔ Gusunɔn sina kitaru wɔllɔ nim wɔkun suunu sɔɔ. Adama u n yɛ ma u sɔawa tɔnu, n n̄ mɔ Gusunɔ, baa me u tamaa win bwisikunu sɔawa teenu ka nɛ Gusunɔginu.

3 U tamaa u Daniɛli bwisi kere ma asiri gaa kun n̄n berue.

4 Win yɛru ka win bwisin sɔ u tii kua dukiagii. U wura ka sii geesu yibia win arumanin beru yero.

5 Win bwisi beke ka win tenkurun sɔ, win dukia ya kuura. Ma u tii sua dukia yen sɔ.

6 Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, yɛn sɔ u tamaa win bwisikunu nu sɔawa teenu ka nɛginu,

7 yen sɔna kon n̄n tɔn tukobu kparema be ba nuki sosum bwesenu kpuro kere. Ba koo n̄n takobi sakiri bwisi beke yin sɔ kpa bu win beere ye disi doke.

8 Ba koo n̄n surewa garibun wɔa yero, kpa u gbi nim wɔkun suunu sɔɔ nge wi ba sakura.

9 Saa ye sɔɔ, b̄n n̄n goobu (200) na, u koo kpɛ u maa nɛɛ, u sɔawa Gusunɔ? Aawo, u ko n̄ sɔawa tɔnu, n n̄ mɔ Gusunɔ, wi u n̄n goomɔn nɔmaa.

10 U koo gbiwa nge wi u kun Gusunɔ yɛ. Tɔn tukoba ba koo n̄n go. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

11 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

12 tɔnun bii, a maa gɔɔ swiyo Tirin sunɔn sɔ. A n̄n sɔwɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, wee u raa sɔa wi u yiban yireru bwisi sɔɔ ka buram sɔɔ.

13 U raa wɔawa Edeniɔ, Yinni Gusunɔn gbaara. Ma ba n̄n kpee gobigii bwese bwese ka dokeye ni nu nɔni swaaru mɔ ka dɔm buuru ka digi ka wuru beku ka swaaru ka boogu ka swaaru ka sere maa wuru beku ka wura. Ma ba n̄n gaa su ka guunu soowamme ni ba ka wura. Ma ba n̄n gaa su ka guunu soowamme ni ba sɔru kua win marubun tɔrun sɔ.

14 U raa sɔawa nge wɔllun kɔso ma u kasa derie. Ma na dera u wɔa nɛn guu deeraɔ u siimɔ kpee ni nu ballimɔn wɔllɔ.

15 Saa min di ba n̄n taka kua, win daa ya wɔa sere n̄ ka girari tɔɔ te ba daa kɔsa gaa wa wi sɔɔ.

16 Win tenkurun kpaa ru ta dera u bɔbunu ka keeta wari. Yen sɔ, kon n̄n sura saa nɛn guu deera ten min di, wi, wi u saa nge wɔllun kɔso mi. Kon de u doona saa kpee ni nu ballimɔ min suunu sɔɔn di.

17 U tii sua win buram sɔ ma u win bwisi ka win beere ye kpuro sanku. Yen sɔ, kon n̄n kɔ temɔ kpa sinam be ba tie bu n̄n ka.

18 Win durum kpaa ru ka win keeta ye u mɔ tenkuru sɔɔn sɔ, u win wuun sɔa yenu disi doke. Yen sɔ, kon de dɔɔ u se win tiin min di

kpa u n̄n gɔsia torom tɔn be ba n̄n mɛɛran nɔni biru.

19 Saa ye sɔɔ, bwese ni nu n̄n yɛ kpuro nu koo biti kowa, domi u koo kam ko. U n̄ ko n̄ maa wɔa sere ka baadommaɔ.

Gari yi ba gerua Sidonin sɔ

20 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔwɔ a nɛɛ,

21 tɔnun bii, a mɛerio Sidonin bera gia kpa a ye gerusi.

22 A nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon ye wari. Kon ye nɛn dam sɔsi kpa bu man beere wɛ yen suunu sɔɔ. N̄n n̄ ye siri, ma na ye sɔsi ma na sɔawa Deero, saa yera ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

23 Kon de baranu nu ye wari. Kon de bu tambu go yen swɛɛ sɔɔ. Tamba koo wɔruku bu gbisuku taa bi ba koo ye wari ma beri berikan din sɔ. Saa ye sɔra ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

Isireliba

ba ko n̄n waa bari yendu sɔɔ

24 Bwese ni nu Isireliba sikerene nu bu gema nu n̄ ko n̄ maa sɔa nge saku ni nu bu mɛera mɔ nu gɛekumɔ. Saa yera ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

25 Amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, sanam mɛ kon Isireliba mennama bwese tukunan suunu sɔɔn di mi ba yarine, kon sɔsi bwese tuku nin nɔni biru ma na sɔawa Deero. Saa ye sɔra Isireliba ba koo da bu sina ben temɔ mɛ na ben baaba Yakɔbu wɛ.

26 Ba koo sina bari yendu sɔɔ. Ba koo dia bani kpa bu resamba duure. Ba ko n̄n waa bari yendu sɔɔ domi kon be ba ka bu sikerene ba bu gema siri n̄ seeyasia. Saa ye sɔra ba koo gia ma nɛna na sɔa Gusunɔ ben Yinni.

Gari yi ba gerua Egibitin sɔ

29

1 Isireliban yorun wɔɔ wɔkurusen suru wɔkurusen sɔɔ wɔkura yiruse sɔra Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔwɔ a nɛɛ,

2 tɔnun bii, a wunen wuswaa kisio Egibiti sunɔn mi gia kpa a wi, ka win temgibu kpuro sɔ

3 a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon n̄n wari ma wi, wi u sɔa nge karaku ge ga nanum mɔ ga kpɛ daa te ba mɔ Niluɔ. Ma u gerumɔ u mɔ, daa te, ta sɔawa wigiru domi wiya u tu kua.

4 Kon kɔkɔnu sɔre win baa saburosu sɔɔ kpa n̄ de daa ten swɛɛ yi n̄ sɔre sɔre win koko wɔrukisɔ. Kpa n̄ n̄n gawa n̄ yara daa ten min di ka swɛɛ yi sannu.

5 Kpa n̄ n̄n sua n̄ kɔ gbaburo ka swɛɛ yi kpuro. U koo wariwa yakasɔ. Goo kun n̄n seeyama, goo kun maa n̄n dɔbama. Gbeeku yeɛ ka gunɔsa su koo win goru di.

⁶ Saa ye sɔɔra Egibitigibu kpuro ba koo gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

Domi somi te u Isireliba kua ta s̄aawa nge kabaru, ta ñ dam mɔ.

⁷ Ba n̄n t̄asisi ma u bɔɔra ben nɔmaa u ben senu mɛɛra kua ma u dera ba suba.

⁸ Yen s̄, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de bu n̄n wɔrima ka takobi kpa n de bu win tɔmbu ka yeɛ kpuro go.

⁹ Egibitin tem mu koo ko bansu kpa bu gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

Domi yen sunɔ u nɛɛ, wiya u daa te ba m̄ Nilu mɔ. Wiya u maa be tu kua.

¹⁰ Yen s̄, kon wika win daa te wɔrima. Kpa win tem mu ko bansu saa Migidolin di n ka da Asuanio ka Etiopin tem nɔɔ bura yeno.

¹¹ Tɔnu kun maa sarɔ mi, mɛya yaa gaa kun maa sarɔ mi. Ya koo kowa w̄ɔ weeru goo kun maa w̄a mi.

¹² W̄ɔ weerun baa s̄ɔ, kon de Egibitin tem ka yen wusu su ko bansu n kere bansu kpuro. Kon bu yarinasia n de ba n w̄a bwese tukunun suunu s̄ɔ.

¹³ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, w̄ɔ wee ten biru, kon Egibitigibu mennama bwese tukunun suunu s̄ɔn di mi ba yarinɛ.

¹⁴ Be, Egibitigii be ba raa yoru dimɔ kon ka bu wurama ben temɔ bera mi ba m̄ Paturɔsi. Miya ba koo bandu swii te ta ñ dam mɔ.

¹⁵ Ta ko n s̄aawa ban te ta piiburu bo kpa ta kun dam mɔ bwese ni nu tie s̄ɔ. Kon tu kawawa kpa tu ku raa ka bwese ni nu tie taare.

¹⁶ Isireliba ba ñ maa tu naane m̄. Ba ñ maa d̄ɔ ten mi, bu somiru kana ye ya ko n s̄a ben durum. Saa ye s̄ɔ, ba koo gia ma nɛna na Yinni Gusunɔ.

Nebukanɛsaa u koo Egibiti

tabu w̄ari u mwa

¹⁷ Isireliban yorun w̄ɔ yenda nɔɔbu ka yirusen suru gbiikoon t̄ɔ gbiikuru s̄ɔra Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

¹⁸ t̄onun bii, wee Nebukanɛsaa Babilonin sina boko u dera win tabu kowobu ba s̄m s̄ɛsɛginu kua bu ka Tiri kamia. Adama win tabu kowo be kpuro ba wii kpaki kua ma ben senu potikira. Ka mɛ, Babilonin sina bokon tii ka win tabu kowo be, ba ñ arufaani gaa wa s̄mbu te s̄ɔ, te ba kua.

¹⁹ Yen s̄na nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon Babilonin sina boko Egibitin dukia kpuro w̄. U koo ben yanu gura kpa nu n s̄a win tabu kowobun k̄siaru.

²⁰ Kon n̄n Egibiti w̄ɛwa ya n s̄a win s̄mbu te u kuan k̄siaru. Domi nɛna, wi ka win s̄m kowobu ba s̄mburu kua.

²¹ Yen t̄ɔ te, kon Isireliba dam k̄ɛ kpa n maa wunɛ t̄onun biin nɔɔ wukia a ka bu gari ko kpa bu gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Egibiti s̄ɛyasia

30

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

² t̄onun bii, a Egibitigibu gerusio kpa a bu s̄ɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee t̄ɔ k̄sura wee. Bu weeweenu koowo.

³ T̄ɔ te, ta sisi t̄ɛ s̄ɔ nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu w̄ari. Wee ta mam turuku kua. Ta ko n s̄aawa yam w̄okuru.

⁴ Tabu koo na Egibitiɔ kpa bu t̄on dabiru go mi, bu ben dukia gura kpa tem mɛ, mu ko bansu, kpa nuku sankira bakanu nu n w̄a Etiopiɔ.

⁵ Etiopigibu ka Putigibu ka Ludiba ka Daarububa kpuro ka Libigibu ka sere maa nen t̄ombu Isireli be ba ka bu n̄ɔ tia s̄a ba koo w̄oruku bu gbisuku taa bi s̄ɔ.

⁶ Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua na nɛɛ, be ba ka Egibitigibu yinamɔ mi, ba koo bu go tabu s̄ɔ saa Migidolin di n ka girari Asuanio kpa dam mɛ Egibitigibu ba raa ka tii sue mi, mu kpe. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁷ Ben tem mɛ, mu koo ko bansu n kere tem mɛ n tie handunia s̄ɔ. Ben wusu su koo kowa bansu mam mam n kere wuu si su tie.

⁸ N̄a n Egibitigibu d̄ɔ s̄okuma ma na dera be ba ka bu yinamɔ min dam mu kpa, saa ye s̄ɔra ba koo gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

⁹ Yen t̄ɔ te s̄ɔ, kon s̄amɔbu ḡari goo nimkusu s̄ɔ bu Etiopigii be ba raa w̄a b̄ari yendu s̄ɔ nandasia kpa bu berum soora Egibitigibun wahalan t̄ɔ te s̄ɔ, te ta sisi.

¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon sina boko Nebukanɛsaa dendi n ka Egibitin t̄on dabi te kpuro kpeerasia.

¹¹ Wi, ka win tabu kowo w̄anw̄andu sarirugii be, ba koo na bu tem mɛ w̄ari bu kpeerasia. Ba koo Egibitigibu go ka takobi kpa gonu nu yibu tem mɛ kpuro s̄ɔ.

¹² Kon de daa te ba m̄ Nilun k̄ari yi gbera kpa n Egibitin tem t̄on k̄sobu n̄mu b̄eria. T̄on tukobu ba koo na bu ye kpuro kam koosia. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹³ Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua na nɛɛ, kon N̄fun b̄u turanun bw̄arokunu kpuro k̄suku. Goo kun maa bandu dimɔ Egibitiɔ. Kon dewa tem mɛ, mu berum duura.

¹⁴ Kon Paturasi kpeerasia kpa n Soani d̄ɔ meni kpa n maa Tebesi siri.

¹⁵ Kon ka Sini maru ko ye, ye ya s̄a nge Egibitigibun gb̄ara bakaru kpa n Tebesin t̄on dabi dabi te go.

16 Kon Egibiti dɔɔ saku kpa Sini yu burisina. Ba koo Tebesin gb̄araru kara kpa yiberɛba bu Nafu kamia sɔɔ sɔɔ gb̄ara.

17 Ba koo Onin aluwaasiba ka Pibesetigibu go ka takobi. Wuu si kpuron tɔmba ba koo yoru mwa.

18 Nà n Egibitigibun dam bua mɛ ba mɔ ba ka tɔmbu yoru diisie, ma dam mɛ ba raa ka tii sue mi, mu naru kua, yam mu koo t̄ira Tapanɛsia kpa bu yen tɔmbu yoru mwɛɛri.

19 Kon Egibitigibu siri kpa bu gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ.

Babilonin sina boko

u s̄awa Gusunɔn denditia

20 Isireliban yorun w̄ɔɔ w̄akura tiasen suru gbiikoon s̄ɔɔ nɔɔba yiruse s̄ara Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ,

21 tɔnun bii, na Egibitin sunɔn ḡaseru bua. Wee, ba ñ wa wi u koo n̄un bekia. Domi ba ñ win mɛɛra ye bakue u sere nɛɛ, u koo kp̄i u takobi nɛnɛ.

22 Wee na Egibitin sunɔ wi w̄arim wee. Kon win ḡasenu kpuro b̄ɔku te ta gea s̄aa ka te ta ñ gea s̄aa. Kon de takobi yu w̄aruma win n̄aman di.

23 Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwese tukunun suunu s̄ɔɔ. Kon de bu da tem baamere s̄ɔɔ.

24 Kon Babilonin sina boko dam w̄ɛ kpa n n̄un nen takobi n̄amu beria. Adama kon Egibitin sunɔn ḡaseru bua kpa u weeweenu ko Babilonin sina bokon wuswaaɔ nge u ḡɔɔ d̄ɔɔ.

25 Kon Babilonin sina boko dam w̄ɛ kpa Egibitin sina bokogim mu kpe. Nà n nen takobi Babilonin sina boko n̄amu beria, ma u ka ye Egibitigibu w̄ari, saa ye s̄ara ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ.

26 Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwesenu kpuro s̄ɔɔ. Kon dewa bu da tem baamere s̄ɔɔ. Saa ye s̄ara ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ.

Egibitin sina boko u s̄awa

nge d̄aa ye ba m̄ɔ s̄eduru

31

1 Isireliban yorun w̄ɔɔ w̄akura tiasen suru itasen t̄ɔɔ gbiikiru s̄ara Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

2 tɔnun bii, a Egibitin sunɔ ka win tɔn dabi dabi te s̄ɔɔwɔ a nɛɛ, wara ka n̄un weenɛ win kp̄aru s̄ɔɔ.

3 Wee u s̄awa nge Libanin d̄aa ye ba m̄ɔ s̄eduru.

Yen k̄aasi yi w̄a

ma yen wurusu kubenu s̄aa.

Ma ya gunu ya guru winu girari.

4 Gura ya ye kp̄ɛasia.

Nim mɛ mu dua tem s̄ɔɔ mu dera ya gunia.

Nim mɛ kpuro mu kokumɔwa mi yen gbini yi w̄aa.

Min diya mu kokumɔ mu daamɔ d̄aa ni nu tien mi.

5 Yen s̄ana ya kp̄ɛa ya d̄anu kpuro gunum kera.

Yen k̄aasi yi dabia ma yi teria.

Domu ya nim waamɔ too.

6 Gunɔsu na su sin sokunu kua yen k̄aasio.

Ma gbeku yeɛ na yi maruramɔ yen k̄okɔrɔ.

Ma bwese dabira na ta s̄ɔɔ yen saarɔ.

7 Ya s̄awa d̄aa buraru

ma ya gunu ya k̄aasi d̄ɛu.

Domu yen nuwi yi duawa sere tem s̄ɔɔwɔ mi nim mu kp̄a.

8 Baa nɛ, Gusunɔn d̄aa gbaa te ba m̄ɔ Edeni s̄ɔɔ,

s̄eduru gaa sari ye ya ka ye weene.

Mɛya d̄aa ye ba maa m̄ɔ sipɛɛ yen gaa sari ye ya k̄aasi bure mɔ nge ye.

D̄aa wuru bakasu gasu maa sari si su ka yegisu weene.

D̄aru garu sari te ta ka ye buram nɛ.

9 K̄aasi bureya na ye w̄ɛ sere d̄aa ni nu w̄aa nɛ, Gusunɔn d̄aa gbaa te ba m̄ɔ Edeniɔ nu nisinu seewa.

Egibitin sunɔ u koo b̄ɔra

nge d̄aa ye ba m̄ɔ s̄eduru

10 Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, s̄eduru ye, ya kp̄ɛa ya guru winu girari. Ma ya tii sua.

11 Yen s̄ana kon ye gira kpa n ye sina boko wi u sinambu kpuro dam kere n̄amu beria kpa u ye kua nge mɛ yen torana nɛ.

12 Tɔn tuko be ba nuku k̄osuru bo ba koo ye k̄i bu sura bu k̄ɔ. Kpa yen k̄aasi yi w̄ari guunu ka w̄owi s̄ɔɔ kpa yi b̄ɔkira tem mɛ kpuron w̄owi s̄ɔɔ. Kpa tɔn be ba raa w̄aa yen saarɔ bu yarina bu ye deri.

13 Yen b̄iirun w̄allɔwa gunɔsu su koo na su sina. Kpa gbeku yeɛ yi yin w̄aa yeru ko yen k̄okɔrɔ.

14 Yeni ya koo koorawa kpa d̄aa ni nu nim waamɔ nu ku raa ka gunia nu guru winu girari nu sere tii sua nin gunum s̄ɔ. Domi d̄anu ka tɔmbu kpuro ba koo gbiwa bu da bu ḡaribu deema.

15 Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, dama te s̄eduru ye, ya koo du ḡaribun w̄aa yerɔ, kon de taka kooru ye ya w̄aa yam mi kpuro yu ḡɔɔ wooru sina. Kon nim ȳɔrasia yen s̄ɔ, kpa n de daanu nu kokubu ȳɔra. Kon maa de yam mu t̄ira Libaniɔ, kpa n d̄anu gberasia yakasɔ.

16 Sanam mɛ kon de s̄eduru ye, yu w̄aruma yu da ḡariɔ ka tɔn be ba d̄ɔɔ mi sannu, be ba koo yen w̄arumaan damu nɔ ba koo diiri berum s̄ɔ. Gbaa te ba m̄ɔ Edenin d̄aa ni nu buram bo ka ni nu gea s̄aa ni kpuro ni nu gesi nim waamɔ Libaniɔ nu ko n nuku dobu m̄ɔwa sere tem s̄ɔɔwɔ.

17 Nin tii nu koo sara nu da ḡaribun w̄aa yerɔ nu bu deema be ba go ka takobi. Ba raa

sāawa yen dam ma ba wāa yen saarɔ tɔmbun suunu sɔɔ.

¹⁸ Edenin gbaa te sɔɔ, dāa gaa kun ka Egibitin sina boko ne buram sɔɔ ka kpāaru sɔɔ. Ka me, ba koo nūn surewa gɔribun wāa yero tem sɔɔ sɔɔwɔ ka dāa ni nu wāa Edeni mi sannu kpa u n kpī ka be ba go tabu sɔɔ ka takobi, be ba ñ Gusunɔ yēn suunu sɔɔ. Yeniwa ya koo Egibitin sina boko ka win tɔn dabi te kpuro deema. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni kpuro gerua.

Ba koo Egibitigibu

ka ben sina boko gɔɔ swīiya

32

¹ Isireliban yorun wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkura yirusen tɔɔ gbiikuru sɔɔra Yinni Gusunɔ u neɛ,

² tɔnun bii, a gɔɔ swīiya Egibitin sunan sɔ. A nūn sɔɔwɔ a neɛ, wee u sāawa nge gbee sunɔ kpɛmbu bwesenu suunu sɔɔ.

Ma u maa sāa nge karaku nim wɔku sɔɔ.

U ra tii kpere daa ten nim sɔɔ

kpa u ten nim buri ka naasu

kpa ten kurenu nu soona.

³ Yen sɔ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na neɛ, kon nūn nen yāakororu surema sanam me tɔn dabinu nu menne kpa bu nūn gawa bu yarama.

⁴ Kon nūn yarawa kasaa kpa n nūn kɔ yakasɔ. Kon dewa gunasɔ su na su sina win wallo kpa gbeeku ye yi nūn di.

⁵ Kon win yaa yariwa guunu wallo kpa n ye ya tie taasi wɔwi sɔɔ.

⁶ Kon de win yem mu n yari tem me sɔɔ u wāa sere ka guunɔ kpa yem mu n yiba men wɔwi sɔɔ.

⁷ Sanam me u koo gbi, kon de wallo tu tīra. Kon kperin yam bururam go kpa guru wiru tu sɔɔ wukiri, kpa suru u ku maa yam bururasa.

⁸ Kon wollun fitilanu kpuro go win sɔ. Kpa n de yam mu tīra win tem sɔɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Kon de bwese dabinu nu biti soora nū n win kpererabun labaari nua, baa ka tem me u ñ yē.

¹⁰ Kon de bwese ni, nu n biti soore win sɔ. Kpa nin sinambu ba n diirimɔ berum sɔ sanam me kon nen takobi fīa ben wuswaaɔ. Sanam me u koo kpeera mi, ba ko n diirimawa saa kpuro sɔɔ, ben baawure u n ka win wāaru nande.

¹¹ Domi ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na neɛ, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba koo nūn wəri ka takobi.

¹² Kon nūn tabu kowo damgibu be ba nuku kāsuru bo surema bu win tɔn dabi te go. Kpa Egibitin tii suabu bu kpe.

¹³ Kon win yaa sabenu go nim bakam bakuo kpa tambu ñ kun me yaa sabenun naasu su ku maa nim me buri.

¹⁴ Kon de mu kpunawa kpa mu n kokumɔ nge gum yarum. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁵ Nā n dera Egibiti ya kua bansu ma na yen dukia gura mam mam, na yen tambu kam koosia, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

¹⁶ Womu geniwa bwesenu kpuron tɔn kurɔbu ba koo ko Egibiti ka yen tɔn dabi ten sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ba koo bwese ni ba kamia

gɔɔ swīiya

¹⁷ Isireliban yorun wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkura yirusen sɔɔ wɔkura naɔbuse sɔɔ, Yinni Gusunɔ u neɛ,

¹⁸ tɔnun bii, a gɔɔ wuri koowo Egibitigibun sɔ kpa a de wunen gɔɔ wuri yi, yi bu sure sere tem sɔɔwɔ gɔribun wāa yero be ka bwese ni nu dam mɔn tambu.

¹⁹ A bu sɔɔwɔ a neɛ, ba tamaa ba gabu beere kerewa? Aawo! Ba koo dawa gɔribun wāa yero ba n kpī mi sannu ka be ba kun Gusunɔ yē.

²⁰ Ba koo wɔrukuwa bu kpuna ka be ba go tabu sɔɔ sannu. Wee, ba takobi woma kararun di bu ka be kpuro go.

²¹ Tabu durɔ damgii be ba wāa gɔribun wāa yero ka be, Egibitigibun somio be ba gu, ba koo naɔguru sua bu bu dam koosia bu neɛ, be wee ba sarama be, be ba ñ Gusunɔ yē. Wee ba kpī. Ba bu gowa ka takobi.

²² Meya Asirin sina boko ka win tɔn dabinu ba kpī ma ben sika ya nūn sikerene. Be kpurowa ba gu tabu sɔɔ.

²³ Siki ni, nu wāawa sere tem sɔɔ sɔɔwɔ, ma nu ka ben sina bokoguru sikerene. Tabu sɔɔra ba be kpuro go be, be ba raa nasie.

²⁴ Meya maa Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpī. Ma win tabu kowobun sikanu wiguru sikerene. Be kpurowa ba go tabu sɔɔ be, be tɔmba raa nasie. Ba ñ Gusunɔ yē. Wee ba wāa sika sere tem sɔɔwɔ. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wāa yeru mi.

²⁵ Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpī ka be ba go tabu sɔɔ. Win tabu kowobun sika ya wiguru sikerene. Be, be ba ñ Gusunɔ yē ba gu tabu gberɔ. Beya tɔmba raa nasie. Be wee tē ba kpī ba sekuru sɔɔwa ka be ba gu taa bii sɔɔ.

²⁶ Meseki ka Tubali ba kpī ka ben tabu kowobu kpuro. Ma tabu kowo ben sika begia sikerene. Be, be ba ñ Gusunɔ yē mi, ba guwa tabu sɔɔ. Beya tɔmba raa nasie.

²⁷ Be, be ba ñ Gusunɔ yē mi, ba ñ ka bu yellun tabu durɔ damgibu menne ba sikua. Ba duawa gɔribun wāa yero ka ben tabu yānu ba kpuna ben toranun sɔ, ma ben takobiba

ba kua ben leferi. N deema beya tumbu ba raa nasie.

²⁸ Nge meya Egibitigibu ba koo maa gbisuku kpa bu bu sike tan be ba ñ Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ be, be ba go tabu gberɔ.

²⁹ Edamuba ka ben sina asakpɔbu ben tii ba wāa gɔribun wāa yeru mi. Baa mɛ ba wɔrugɔru mɔ, ba bu gowa. Wee ba bu sikua ka be ba ñ Gusunɔ yɛ sannu.

³⁰ Sɔɔ yɛsan nam geu gian sinambu ka sere Sidonigibu ba sara ba da gɔribun wāa yerɔ. Wee tan be, ba wāa sekuru sɔɔ baa mɛ ba raa bu nasie ben wɔrugɔrun sɔ. Adama tɛ, ba da ba kpɛ ka be ba go tabu sɔɔ sannu be, be ba ñ Gusunɔ yɛ mi. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wāa yeru mi.

³¹ Egibitin sina boko u koo bu wa kpa win laakari yu kpuna win tɔn dabi ten sɔ ka win tabu kowobun sɔ be ba go tabu sɔɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³² Na dera tumbu ba ra n berum soore Egibitin sina boko win sɔ. Adama tɛ, wi ka win tabu kowo be ba gu tabu sɔɔ, ba koo bu sikewa be ba ñ Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

33

Yinni Gusunɔ u Ezekieli kua

*Isireliban kirɔ kowo
(I maa mɛriɔ 3:16-21)*

¹ Yinni Gusunɔ u Ezekieli sɔɔwa u nɛɛ,

² wunɛ tɔnun bii, a wunɛgibu Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, tabu bù n wāa ben tem sɔɔ, ba ra gbangba sowo gosiwa.

³ Saa ye sɔɔ, gbangba sowo wi, ù n yiberɛba wa kpa u gbangba so u ka wigibu nɔɔsia.

⁴ Wi u gbangba ye nua, ma u ye atafiiru kua, yiberɛ ù n nùn samba kua u go, saa ye sɔɔ, win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ.

⁵ U koo gbiwa yɛn sɔ u gbangba ye atafiiru kua. U kun daa ye atafiiru kue, u koo raa win wāaru wara.

⁶ Su nɛɛ, gbangba sowo wi, u yiberɛba waamɔ ba wee, ma u ñ gbangba so u ka wigibu nɔɔsia. Saa ye sɔɔ, bā n goo samba kua ba mwa ba go, u koo gbiwa win durum sɔɔ. Adama gbangba sowo win taarɛwa. Wiya ba koo wi ba go min yem bikia.

⁷ Tɔnun bii, wuna na gosɔ nge gbangba sowo Isireliban suunu sɔɔ a ka bu kirɔ ko. A de a nen gari ka nen kirɔba swaa daki kpa a bu ye nɔɔsia.

⁸ Nà n tɛ nɛɛ, tɔn kɔso goo u koo gbi, ma a ñ nùn kirɔ kue u ka win daa kɔsa ye deri, u koo gbiwa win durum sɔɔ kpa n nun win yem bikia.

⁹ Adama à n nùn kirɔ kua u ka win daa kɔsa deri, ma u yina u ye deri, yɛro u koo gbiwa win durum sɔɔ. Kpa wunɛ a wunen wāaru wɔra.

Wi u win daa kɔsa deri,

u koo wāaru wa

¹⁰ Yinni Gusunɔ u Ezekieli sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliba yeni sɔɔwɔ a nɛɛ, wee ba ra gere bu nɛɛ, ben toranu ka ben durum ya bu wāasi. Yen sɔna ba nani sɔɔre. Amɔna ba koo ka kpɛ ba n wāa.

¹¹ Adama a bu wisio a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, sere ka nen wāaru, na ñ tɔn kɔson goo kɛ. Na kɛwa u gɔru gosia kpa u wa u n wāa. Yen sɔ, be, Isireliba bu gɔru gosio. Mban sɔna ba koo tii go.

¹² Tɔnun bii, a maa wunɛgibu sɔɔwɔ a nɛɛ, gemgii ù n kɔsa mɔ, win gea ye u raa kua ya ñ win wāaru wɔramɔ. Tɔn kɔso ù n maa win daa kɔsa deri u gea mɔ, win yellun daa kɔsa ye, ya ñ derimɔ u kam ko. Yen sɔna gemgii ù n kɔsa mɔ, win yellun daa ya ñ win wāaru wɔramɔ.

¹³ Nà n gemgii sɔɔwa na nɛɛ, u ko n wāaru mɔ win daa gean sɔ, ma u tamaa win daa gea ye, ya tura, ma u seewa u daa kɔsa wɔri, u n yɛ ma kon win yellun daa gea ye duariwa. Kpa u gbi win daa kɔsan sɔ.

¹⁴ Nà n maa tɔn kɔso sɔɔwa na nɛɛ, u koo gbi, ma u gɔru gosia u win daa kɔsa deri, ma u gea mɔ u gem swii,

¹⁵ ma u tɔruba ye u raa goo mwaari ka sere maa gāa ni u raa gbɛna wesia, ma u nen woodaba mem nɔɔwammɛ be ba wāaru wɛɛmɔ, u ñ gbimɔ. U ko n wāawa ka gem, domi u gea mɔ.

¹⁶ Kon win toranu kpuro duariwa kpa u n wāa domi u gea mɔ.

¹⁷ Tɔnun bii, wunɛgiba nɛɛ, nen gere ye, ya ñ sãa dee dee. Adama bera ba saka saramɔ.

¹⁸ Gemgii ù n win daa gea deri, ma u kɔsa mɔ, u koo gbiwa kɔsa yen sɔ.

¹⁹ Tɔn kɔso ù n maa win daa kɔsa deri, ma u gea mɔ, u ko n wāawa yen sɔ.

²⁰ Be, Isireliba ba nɛɛ, nen gari yi, yi ñ sãa dee dee. Ba n yɛ ma kon baawure siriwa nge mɛ win daa ya nɛ.

Ba koo Isireliban tem

kam koosia

²¹ Sanam mɛ Isireliba ba wāa yoru sɔɔ, ten wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkurusen sɔɔ nɔɔbuse sɔɔ, yera goo u kisirama Yerusalemun di. Ma u na Ezekielin mi u nɛɛ, ba Yerusalemun mwa.

²² N deema yoka durɔ wi, u sere tunuma, Yinni Gusunɔ u Ezekieli win dam wɛ, ma win yara kusiarɔ. Ye durɔ wi, u na sisiru bururu win mi, yera u ka nùn gari kua.

²³ Yinni Gusunɔ u Ezekieli sɔɔwa u nɛɛ,

²⁴ tɔnun bii, wee ye tɔn be ba tiara Yerusalemun bansɔ ba gerumɔ. Ba mɔ, Aburahamu u wāawa wi turo. Ka mɛ, u tem mɛ mwa. Kaa sere gere bɛɛ be sa dabi, ma ba sun tem mɛ wɛ?

²⁵ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔmɔ. Na nɛɛ, ba yaa temmɔ

ka yen yem sannu. Ba būnu sāamō, ma ba tumbu goomō. Yera ba tamaa tem me, mu ko n sāa begim?

²⁶ Ben tabu yāna ba ra n naane sāa. Ba ra n daa kōsa mōwa, baawure u ka win winsim kurō krunamō. Yera ba tamaa tem me, mu ko n sāa begim?

²⁷ A maa bu sōwō a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunō na gerua. Na nee, sere ka nen wāaru, be ba wāa bansu sōo mi, ba koo bu gowa ka takobi. Be ba wāa yakasu sōo, gbeeku yeyya yi koo bu tem. Be ba maa kukua gbāra damginu sōo ka kpee baaba sōo, barara ta koo bu go.

²⁸ Kon tem me gosia bansu. Men dam mu koo kpe mēn sō ba tii sue. Ba koo men guunu deri. Goo kun maa sarō mi.

²⁹ Nā n tem me bansu koosia mam mam n ka be, Isireliba seeyasia ben daa kōsan sō, saa ye sōara ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

³⁰ Tōnun bii, wunegibu Isireliba ba wunen faagi mō ganin bakuo ka dii kōnōsō. Baawure u win winsim sōomō u mō, a na su da su Yinni Gusunōn gari nō.

³¹ Ma ba naamō dabi dabinu ba nun swaa daki. Adama ba ñ mō ye a bu sōomō. Ba wunen gari yaakoru sāa ma ba ben tii tiin arufaani naa gire.

³² Wee a sāawa nge ben barō wi u dākōru do. A maa bara soberu yē. Ba ra wunen kirōba swaa daki kpa ba kun be mem nōowe.

³³ Adama ye a bu sōowa mi kpuro yā n koora, ba koo gia ma nen sōmō u wāa ben suunu sōo.

*Yinni Gusunō u Isireliban
kparobu gerusimō*

34

¹ Yinni Gusunō u Esekieli sōowa u nee,

² wunē tōnun bii, a Isireliban kparobu gerusio. A bu nen kirōba sōwō. Wee ye na bu sōomō. Na nee, be, Isireliban kparobu, ba kuawa bōrurobu. Domi ben tiin gariya ba mō. Ba ñ yāa gōo nōorimō.

³ Wee ba yāa ni nu gum mō goomō ba temmō ma ba nin bom nōrumō. Adama ba ñ nu kparamō.

⁴ Ba ñ ni nu kpanamō somi. Ba ñ ni nu barō nōori. Ba ñ ni nu mēera wan bosu tim doke. Ba ñ ni nu geramō sure swaa gea sōo. Meya ba ñ ni nu kōra kasu. Adama ba nu dam dōremōwa.

⁵ Ma nu yarina domi nu ñ kparo mō. Nu kua gbeeku yēn dīanu.

⁶ Ma nu sirene guunu ka gungunu wōlō nu yarine tem kpuro sōo. Goo kun nin bwisikunu kue u sere mam nu kasum da.

⁷ Yen sō, be, Isireliban kparobu bu swaa dakio bu nō ye na bu sōomō.

⁸ Ne, Yinni Gusunō, sere ka nen wāaru, na wa ma ba nen yāanu wōri ba goomō. Ma nu kua gbeeku yēn dīanu yēn sō nin kparoba

kun nin bwisikunu kue bu nu nōori. Ma ba sere ben tii nōorimō.

⁹ Yen sō, bu swaa dakio bu nō ye na bu sōomō.

¹⁰ Ne, Yinni Gusunō, na bu seesimō. Ba ñ ko n maa sāa nen yāanun kparobu bu sere nin arufaani di. Kon nu wōra ben nōman di, kpa nu kun maa sāa ben dīanu.

Yinni Gusunō u ko n sāa

win yāanun kparo

¹¹ Wee ye ne, Yinni Gusunō na gerumō saa tēn di. Na nee, nen tiiwa kon nen yāanu mennā n nu nōori.

¹² Kon nu mennawa nge me yāa kparo u ra win yāanu mēne nū n yarina. Tōo te nu yarina ta sāawa yam wōku bakaru. Kon da n nu kasuwa baama mi nu yarine.

¹³ Kon nu yarama tem tukum di. Kpa n nu mennā n ka na nin temō Isirelio. Kon nu kpara guunō ka wōwi sōo ka sere mi tamba wāa kpuro.

¹⁴ Kon ka nu da kpara yee geeru sōo. Kpa nu di nu wēra. Nu koo yō Isireliban guunō kpa nu yaka geesu wa nu di.

¹⁵ Nen tiiwa kon nu kpara kpa n de nu wēra. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹⁶ Kon ni nu kōra kasuma n ka na. Kpa n ni nu mēera wan bosu tim doke. Kpa n maa ni nu barō nōori nu dam ko. Adama kon ni nu bōoru go. Nen tiiwa kon nen yāanu kpara gem sōo.

Gusunō

u win tumbu somiru wee

¹⁷ Wee ye ne, Yinni Gusunō na Isireliba be ba sāa nge yāanu sōomō. Na nee, kon nin geenu ka kōsunu wunana. Kon yāanu ka bonu wunana.

¹⁸ Domi yaka gee si nin ganu di su nu tura sere nu si nu ñ di taakumō. Nu nim gem nōra n nu tura ma nu me mu tie taaka nu burisi.

¹⁹ Yaka si nu taaka mi, siya nen yāa ni nu tie nu dimō. Nim me nu maa burisi mi, meya nu nōrumō.

²⁰ Yen sōna ne, Yinni Gusunō na nu sōomō na mō, kon yāa ni nu bōoru ka ni nu woore wunana.

²¹ Domi ni nu bōoru nu ni nu woore ka kōbi bōrikiya nu yarinasia.

²² Wee na nu somiru wee. Kpa goo u ku raa maa nu mwēeri. Kon nu siria.

²³ Kon nu kparo turo wē wi u koo nu nōori. U koo yariwa nen sōm kowo Dafidin bweserun di. U koo nu nōori kpa u n sāa nin kparo geo.

²⁴ Ne Gusunō ko na n sāa nin Yinni. Kpa nen sōm kowo Dafidi u n sāa nin kparo. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

²⁵ Na nōo mwēeru kua ma kon nu bōri yendu wē. Kon de gbeeku yēe kpuro yi doona

tem minin di. Saa ye sɔɔ, nu koo kpī nu kpruna gɔɔburɔ ka dāa sɔɔwɔ.

²⁶ Kon de nu n wāa guu te na gɔsan bɔkuɔ. Kpa n nu domaru kua n de gura yu ne yen saa sɔɔ.

²⁷ Dānu nu koo binu ma. Tem mu koo de dīanu nu ma, kpa baawure u n wāa bɔri yendu sɔɔ. Kon nen tɔmbun yorun yoni kasuku kpa n bu yakia be ba bu yoru mwɛɛran nɔman di. Kpa bu gia ma nɛna Yinni Gusunɔ.

²⁸ Tɔn tukobu ba n maa bu dimɔ. Gbeeku yeɛ yi n maa bu mwɛɛrimɔ. Ba koo yariwa karin di. Goo kun maa bu narumɔ.

²⁹ Kon bu gɔɔba wɛ ye ya koo yīsiru yari. Ba n maa gɔɔrun wahala mɔ ben tem sɔɔ. Tɔn tukobu ba n maa bu sekuru dokemɔ.

³⁰ Ba koo gia ma nɛ Gusunɔ na sāawa ben Yinni. Nɛna na ka be, Isireliba wāa. Ba sāawa nen tɔmbu. Nɛna na yeni gerua.

³¹ Be nen tɔmbu, beya ba sāa nen yāa ni na nɔɔrimɔ mi. Domi na sāawa ben Yinni. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gari yi ba gerua Edɔmuban sɔ

35

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ,

² tɔnun bii, a mɛɛrio Seirin guurun bera gia, kpa a tu sɔ a nɛɛ,

³ amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon tu wɔrima. Kon tu nen nɔmu demie kpa n tu ko bansu.

⁴ Kon ten wusu bansu koosia, kpa tu yɔra diiru. Saa ye sɔɔra ta koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.

⁵ Wee ta ka Isireliba yiberɛ tɛɛru neni sere ka gisɔ. Isireliban wahalan saa sɔɔ, ta bu takobi sɔkura sanam mɛ ben durum ya yewa.

⁶ Yen sɔ, nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, sere ka nen wāaru, kon ten yem yari. Yem mɛ ta raa yari mi, mu ko n tu swīi. Domi ta n tɔmbun yem yaribu yine. Yen sɔ, ba koo ten tiin yem yari.

⁷ Kon de Seirin guu te, tu ko bansu. Kon be ba sarɔ mi kpuro gɔ.

⁸ Tɔn be ba gon gonu nu ko n tɛriewa baama guunɔ ka gungunɔ ka wɔwi sɔɔ ka sere maa wɔrusɔ.

⁹ Kon de tu kowa bansu sere ka baadommaɔ. Goo kun maa sinamɔ ten wusu sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Seiri ya nɛɛ, Isireli ka Yudan temgibu ba koo ko yegibu. Ya koo be kpuro mwa baa mɛ na wāa mi.

¹¹ Yen sɔ, sere ka nɛ, Yinni Gusunɔn wāaru, kon ye maru ka nisinu ka tusiru kɔsie nge mɛ ya raa bu kua. Kon bu tii sɔsi sanam mɛ kon ye siri.

¹² Saa ye sɔɔ, ya koo gia ma nɛ, Yinni Gusunɔ na nua wama ye ya Isireliban guunu wɔnwa. Ya nɛɛ, wee nu kam kua. Wee ba ye nu nɔmu sɔndia nge gbeeku yeɛ.

¹³ Ya tii sua nen wuswaaɔ ka yen gari gerubu. Ya man tɔn bia gari gerusi. Nen tiywa na ye nua.

¹⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa nɛɛ, sanam mɛ tem kpuro mu ko n wāa nuku dobu sɔɔ, yen tem mu koo ko bansu.

¹⁵ Domi ya nuku dobu kua sanam mɛ ya Isireliban tem kam koosia. Nge mɛya kon Seirin guuru ka Edɔmun tem mɛ kpuro kam koosia kpa n ko bansu. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.

Isireliba

ba koo wurama ben temɔ

36

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliban guunu nen gari sɔɔwɔ kpa nu yi swaa daki. Ma Esekieli u ka guu ni gari kua u nɛɛ, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ,

² wee yiberɛba ba gerumɔ ba mɔ, ɛhɛ, tɛ i kua beginu.

³ Yen sɔ, amɛniwa wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ, n bɛɛ sɔ. U nɛɛ, u wa ma ba kīa bu bɛɛ kpeerasia beri berika kpuro, bu bɛɛ mwe. Kpa bwese ni nu tie nu n bɛɛ mɔ. Mɛya nu ra n bɛɛ yɛɛmɔ nu n ka faagi mɔ yam kpuro.

⁴ Yen sɔ, u nɛɛ, bɛɛ guunu ka gungunu ka daanu ka wɔwi ka bansu ka wuu si ba deri si yiberɛba ba wɔri ba yānu gura ma bwese ni nu ka su sikerɛnɛ nu su yɛɛmɔ, i swaa dakio i nɔ ye u gerumɔ bɛɛn sɔ.

⁵ Wi, Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ka nisi bakana u ka Edɔmuba kpuro gari mɔ ka bwese ni nu tie, ni nu tii win tem wɛ ka nuku dobu ka win gendu ma nu ka mɛn yānu kpuro gura.

⁶ Bɛɛ Isireliban tem guunu ka gungunu ka daanu ka wɔwi, wee ye u nɛɛ, n bɛɛ sɔ. U nɛɛ, wi wee u gari gerumɔ maru ka nisinun sɔ. Domi bwese tukunu nu bɛɛ sekuru dɔke.

⁷ Yen sɔna u nɔma yiya u bɔrua u nɛɛ, bwese ni nu ka bɛɛ sikerɛnɛ mi, niya nu koo sekuru wa.

⁸ Saa ye sɔɔ, bɛɛ guunun dānu i ko kpara kpa i binu ma win tambu Isireliban sɔ. Domi ben wuramaru ta turuku kua kɔ.

⁹ Wi wee u ka bɛɛ wāa. U koo bɛɛ wuswaa kisima. Ba koo maa wuku bɛɛn temɔ bu duure.

¹⁰ U koo de tɔmbu bu dabia. Isireliba kpuro ba koo wurama mi, kpa ba n wāa bɛɛn suunu sɔɔ. Kpa bu bansu sɔɔ dii kpaanu bani.

¹¹ U koo de tɔmbu ka yaa sabenu bu dabia bu kowara kpa bu sina mi nge yellu. Kpa u bu gea kua n kere ye u raa kua. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunɔ.

12 U koo de win tumbu Isireliba bu sī bēen wōlla kpa ba n bēe mō. I ko n s̄aa ben tubi. Saa ye s̄oo, i n̄ maa derimō bu ben bibu bia.

13 Wee tamba gerumō ba m̄, Isirelin tem mu s̄aa nge gbeku yaa ye ya yen tiin binu temmō.

14 Yen s̄ōna i n̄ maa tumbu temmō. I n̄ bēen tumbu kam koosiamō.

15 U n̄ maa derimō i bwese tukunon wōma nō. Ba n̄ maa bēe sekuru dokemō. Meya i n̄ maa derimō bēen tumbu bu kam ko. Wī, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Yinni Gusunō

u koo Isireliba mēna

16 Yinni Gusunō u maa gerua u nēe, t̄onun bii, sanam mē Isireliba ba w̄aa ben temō, ba mu disi doke ben daan s̄ō ka ben kookoosun s̄ō. Ma na ben kookoo si garisi disi nge t̄on kurō wī u yasa m̄.

18 Yen s̄ōna na bu m̄oru seesi yem mē ba yari ben tem s̄ōn s̄ō ka sere būu ni ba ka mu disi doke.

19 Na bu siri ben daa ka ben kookoosun s̄ō. Ma na bu yarinasia ba w̄aa w̄aa bwesenu ganu s̄oo tem tukumō.

20 Ye ba w̄aa bwese nin mi, ni ba tii wē, miya ba nen yīsi d̄era te sanko sere tamba m̄, Yinni Gusunōn tamba. Win tem diya ba yarima.

21 Yen s̄ōna na kī n̄ nen yīsi d̄era te faaba ko te be, Isireliba ba sankumō bwesenun suunu s̄oo mi ba w̄aa.

22 Yen s̄ō, t̄onun bii, a kpa m Isireliba s̄ōwō a nēe, n̄ n̄ ben s̄ō na yeni m̄. N̄en yīsi d̄era ten s̄ōna te ba sanko bwesenu s̄oo.

23 Kon nen yīsi baka te b̄ere wesia te ba sanko bwesenun suunu s̄oo mi. Bwese ni, n̄ n̄ wa ba man b̄ere w̄em̄e, nu koo gia ma nēna na s̄aa Yinni Gusunō.

24 Kon bu wuna bwese nin suunu s̄ōn di n bu mēna n̄ ka wurama ben temō.

25 Kon bu nim d̄eram wisi kpa bu d̄era. Kon ben toranu kpuro wōka kpa n ben būnu kpuro wuna n̄ k̄ō.

26 Kon bu bwisiku kpaanu ka ḡōru kpaasu wē. Kon ben ḡōru si su b̄ōbu nge kperu wuna kpa n bu ḡōrusu wē si su du nge wasi.

27 Kon bu nen Hunde wē kpa n de bu nen woodaba m̄em n̄ōwa ba n̄ ka ye s̄amburu m̄.

28 Ba koo sina tem mē na ben baababa n̄ō mw̄eru kua s̄oo, kpa bu ko nen tumbu kpa na n maa s̄aa ben Yinni.

29 Kon bu toranu kpuro gbara. Kon de bu d̄ianu wa nu n̄ kp̄a. Na n̄ maa bu ḡōru kp̄aremō.

30 Kon de d̄anu nu ma, kpa gbea yu d̄ianu ko kpa bu ku maa sekuru wa ḡōrun s̄ō bwesenu s̄oo.

31 Saa ye s̄ōra ba koo tubu ma ben kookoosu ka ben daa ya n̄ w̄a kpa bu tii tusi yen s̄ō.

32 Adama be, Isireliba ba n̄ yē ma n̄ n̄ ben s̄ō na m̄ mē. Bu de sekuru tu bu mwa. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

33 Nē, Yinni Gusunō na maa nēe, d̄ama te kon bu d̄erasia ben toranu kpuron di, kon de tumbu bu yibu wusu s̄oo kpa bu ben bansu seeya.

34 Ba koo maa d̄ianu yewe tem mē s̄oo, mē ba raa deri tumbu kpuro bu ka wa ma ḡaanu ku ra kpi mi.

35 Kpa bu nēe, tem mi ḡaanu ku ra kpi mi, wee mu kua nge gbaa te ba m̄ Ed̄eni. M̄en wuu si su raa bansu s̄aa su tē tumbu yiba ma ba su gb̄aranu toosi.

36 Kpa bwese ni nu ka b̄e sikerene nu gia ma nēna na ye ba raa sura seeya, ma na ye ba raa wuka gira. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. Kon maa ye ko.

37 Wee ye kon maa wure n Isireliba kua. Kon bu dabiasia nge ȳaa ḡō.

38 Wuu si su raa bansu s̄aa, su koo tumbu yibu nge ȳaa ḡō si ba ḡosa yākurun s̄ō, si ba ra ka nē Yerusalemuō t̄ō bakarun s̄ō. Saa ye s̄oo, ba koo gia ma nēna na s̄aa Yinni Gusunō. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Esekieli u kuku gbeunu wa

kāsiru s̄oo

37

1 Yinni Gusunōn dam mu Esekieli nēna ma mu win bw̄era sua mu ka da wōwa gaan suunu s̄oo. Wōwa ye s̄oo, kukuna nu yiba.

2 Ma dam mē, mu dera u s̄ia kuku nin suunu s̄oo. U deema nu dabi wōwa ye s̄oo, ma nu gberē woko woko.

3 Ma Yinni Gusunō u nēe, t̄onun bii, kuku ni, nu koo kp̄i nu w̄āru wa?

Ma u wisa u nēe, wuna a yē mē, Yinni.

4 Ma u n̄n s̄ōwa u nēe, a gari geruo kuku gbebu nin s̄ō a nu s̄ō a nēe, nu nē, Yinni Gusunōn gari swaa dakio nu nō.

5 Na nēe, kon nu hunde kpaa wē kpa nu maa se nu n̄ w̄aa.

6 Kon nu s̄ii kpaanu wē kpa n de nu wasi kp̄ara. Kon nu hunde kpaa wē kpa nu se nu n̄ w̄aa. Saa yera ba koo gia ma nēna na s̄aa Yinni Gusunō.

7 Ma Esekieli u gari yi gerua nge mē Yinni Gusunō u n̄n s̄ōwa. Sanam mē u gari yi m̄, yera u damu gagu ka yīiribu gabu nua ma kuku ni, nu susina.

8 Yera u wa nu s̄inu kua ma nu wasi kp̄ara, adama nu n̄ gina hunde m̄.

9 Yinni Gusunō u maa nēe, t̄onun bii, a gari geruo a hunde s̄ō a nēe, amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nēe, hunde yu na saa handunian goonu n̄n̄n di kpa yu goo ni wom wure kpa nu se nu n̄ w̄aa.

¹⁰ Ma u gari gerua nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa. Ma hunde ya na ni sō, nu wāaru wa ma nu seewa nu yōra. Nu dabi nge tabu kowobu.

¹¹ Yinni Gusunō u maa nee, tōnun bii, kuku ni, nu sāawa Isireliba. Wee ba mō, ben kukunu nu gbera. Ben yīyōbu bu doona ma ba kōra.

¹² Yen sō tē, a bu sōwō a nee, wee kon be, nen tōmbun sika wukia kpa n bu yara min di n ka bu wurama ben temō.

¹³ Nā n bu kua me, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

¹⁴ Kon bu nen Hunde doke a kpa bu wa ba n wāa. Kon de bu wura bu sina ben temō. Saa ye sōra ba koo gia ma ne, Yinni Gusunō na gari gerua na maa yi kua.

Yudaba ka Isireliban banda

koo ko teeru

¹⁵ Yinni Gusunō u maa nee,

¹⁶ wune tōnun bii, a dāa kukuru garu suo kpa a Yudaban bandun yīsiru yore ten wōlō. Kpa a maa dāa kukuru garu sua a Isireliban bandun yīsiru yore ten wōlō.

¹⁷ Kpa a dāa kukunu yiru ye swēna nu ko nge dāa kuku teeru wunen nōma sō.

¹⁸ Sanam me tōmba koo nun bikia bu nee, a n kaa sun dāa yen tubusianu sō?

¹⁹ Saa ye sōra kaa bu wisi a nee, amēniwa ne, Yinni Gusunō na gerua. Na nee, kon Isireliban bandun dāa kuku te sua kpa n tu swēna ka Yudaban bandugiru nu ko dāa kuku teeru nen nōma.

²⁰ Dāa kuku ni, nu ko n wāawa wunen nōma ba n waama.

²¹ A maa bu sōwō a nee, wee, kon Isireliba mennama beri berikan di mi ba yarinē bwesenu sō, kpa n de bu wurama ben temō.

²² Ba koo ko bwese teeru sere ka be ba wāa guunō kpa ba n sunō turo mō. Ba n ko n maa sāa bwesenu yiru. Ba n ko n maa sinambu yiru mō.

²³ Ba n maa tii disi dokemō ben būu sāanun sō ka ben toranun sō. Kon bu yaramawa mi ba wāa ba ka tora kpuron di. Kon bu deerasiawa mam mam. Ba ko n sāawa nen tōmbu kpa na n maa sāa ben Yinni.

²⁴ Dafidi nen sōm kowon bibun bweseru sōra ba koo suno wa. Kparo turowa ba ko n mō. Ba koo nen woodaba mem nōwa kpa bu ka ye sōmburu ko.

²⁵ Ba koo wure ba n wāa tem me sō me na nen sōm kowo Yakabu wē. Miya ben baababa ba sina. Ben tii ba koo maa sina mi sere ka ben bibun bibō ka baadomma. Dafidin bibun bwesera ta ko n bandu dii mi sere ka baadomma.

²⁶ Kon ka bu arukawani bōri yēndugia bōke ye ya ko n wāa sere ka baadomma. Kon de bu sina tem mi, kpa bu dābia. Kpa n nen sāa yeru gira ben suunu sō sere ka baadomma.

²⁷ Nen wāa yeru ta ko n wāawa ben suunu sō. Ba ko n sāawa nen tōmbu kpa na n sāa ben Yinni.

²⁸ Nen sāa yeru tā n wāa ben suunu sō sere ka baadomma, saa ye sōra bwesenu nu koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō wi u Isireliba gōsa nenem.

Gari yi ba gerua Gogun sō

38

¹ Yinni Gusunō u nee,

² tōnun bii, a meerio Gogun bera gia Magogun temō wi, wi u sāa Meseki ka Tubalin kparo kpa a nūn gerusi a nee,

³ wee ye ne, Yinni Gusunō na gerumō. Na nee, kon Gogū wōrima wi u sāa Meseki ka Tubalin kparo.

⁴ Kon nūn gōsiana kpa n kōkōnu doke win baa saburosō, kpa n nūn gawama, wi ka win tabu kowobu ka dumi ka maasōbu, kpa win tōn dabi te, ta n tabu yānu seba ta n tere bakanu ka piiminu neni kpa ta n takobiba fiamō.

⁵ Pēesiba ka Etiopigibu ka Putigibu be kpuro ba tērunu ka sii furō kōkōnu doke, be kpurowa ba koo ka nūn da.

⁶ Gomēn tabu kowobu ka Beti Togaamagii be ba wāa sōa yēsān nōm geun sō sō gia, be ka ben tabu kowobu kpuro ka sere bwese dabi dabinun tōmbu, be kpurowa ba koo nūn swīi.

⁷ U gesi win sōru koowo wi ka tōn be ba koo nūn swīi kpa u n sōru kpeere. Wiya u koo bu kpara.

⁸ Amen biru kon de u ko ben wirugii, kpa u Isireliba wōri be ba kisira tabun di. N deema ba raa yarinewa tem tukuma ma ba seema tem kpuron di mi ba raa wāa. Ba wurama ba mēna Isireliban guunō ni ba raa deri n te. Ma ba sina mi ka bōri yēndu.

⁹ Adama wi ka win tōn be ba nūn swīi ba koo tem me wukiriwa nge woo bōkō n kun me nge guru wiru.

¹⁰ Ne, Yinni Gusunō na nee, saa ye, yā n tunuma, bwisiku kōsunu koo nūn deema kpa u kōsa himba ko.

¹¹ U koo gōru doke u nee, u koo tem gam tōmbu wōri be ba wāa bōri yēndu sō, bēn wusu su n gbāranu ka gamboba mō.

¹² U koo da u tōmbu wōri be ba ben wuun bansu seeya kpa u ben yānu gura. Tōn be, ba wuramawa saa tōn tukobun suunu sōn di. Ba dukia ka yaa sabenu wa. Ma ben tem mu wāa handunian suunu sō.

¹³ Saban tōmbu ka Dedanigibu ka Taasisin tenkuba ka sere be ba wāa turuku mi, ba koo nūn bikia bu nee, mban sōna u tōn dabi teni mēna. U kīwa u tōmbu wōri u ben yānu gura? U kīwa u tōmbun sii geesu ka ben wura gura? U kīwa u ben yaa sabenu n kun me ben dukia baka gura?

14 Wune tɔnun bii, a Gɔgu sɔwɔ a neɛ, amɛniwa ne Yinni Gusunɔ na geruma. Na neɛ, dɔma te nen tɔmbu Isireliba ba koo sina bɔri yendu sɔɔ, u ko n yɛ.

15 Saa ye, u koo na saa win waa yerun di sɔɔ yɛsan nɔm geun wi ka bwese dabiɔn tabu tabu kowobu be kpuro ba n yɔɔwa dumin wɔlla.

16 Yen biru u koo sewa u nen tɔmbu Isireliba seesi kpa win tabu kowo be, bu Isireliba wukiri nge me guru wiru ta ra tem wukiri. Amen biru kon de u na u nen tem wɔri kpa n bwese ni nu tie sɔɔsi saa wi, Gɔgun min di ma nɛna na sɔa dɛɛro.

17 Amenwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, Gɔgu wi, u sɔawa win gari na dera nen sɔmɔbu ba gerua gasɔn di Isirelio. Na neɛ, kon de u nen tɔmbu wɔri.

18 Tɔɔ tɛ sɔɔ Gɔgu u koo Isireliban tem wɔri, ne Yinni Gusunɔ kon wɛru wura ka mɔru.

19 Nɛna na maa yeni gerua ka nisinu ka mɔru baka. Na neɛ, tɔɔ te, tem mu koo yiri too too Isirelio.

20 Swɛɛ ka gunɔsu koo diiri bɛrum sɔ nen wuswaa ka sere gbeeku yeɛ ka yeɛ yi yi ra kabiri ka tɔmbu kpuro. Guunu nu koo wɔruku kpa kpenu nu kankira kpa gbɛranu kpuro nu wɔruku.

21 Kon de tabu bu nɔn wɔri nen guunu kpuron wɔlla. Baawure u koo win winsim tabu wɔriwa.

22 Kon Gɔgu wi siri n nɔn bararu kpɛɛ kpa n de bu nɔn go bu yem yari. Kon de guru baka yu ne ka kpenu kpa dɔɔ ka sɔɔ bisu yu wi ka win tabu kowobu wɔri ka sere tɔn dabi te ta waa ka wi.

23 Nge meya kon ka bwese dabinu sɔɔsi ma na kpa na maa sɔa dɛɛro kpa nu gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

Ba Gɔgu kamia

39

1 Wune tɔnun bii, a Gɔgu gerusio a neɛ, amɛniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, ne wee na Gɔgu seesi wi, wi u sɔa Meseki ka Tubalin kparo.

2 Kon nɔn yara win tem di me mu waa sɔɔ yɛsan nɔm geun sɔɔ sɔɔwɔ. Kpa n de u Isireliba wɔri.

3 Adama kon win tendu wɔra win nɔm dɔwarun di kpa n win sɛɛnu mwɛeri win nɔm geun di.

4 U koo wɔruma Isireliban guunu wɔlla wi, ka win tabu kowobu ka tɔn be ba nɔn swiima. Kpa gunɔsu ka gbeeku yeɛ yi ben yaa di.

5 U koo wɔrumawa tem nge me ne, Yinni Gusunɔ na gerua.

6 Kon Magɔgu ye dɔɔ doke ka sere be ba waa tem burɛɔ bɔri yendu sɔɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

7 Kon de bu nen yi si dɛɛraru gia Isireliban suunu sɔɔ. Na n derimɔ bu tu sanku. Saa yera bwesenu kpuro nu koo gia ma nɛna na sɔa Gusunɔ Isireliban Yinni Dɛero.

8 Wee ye kpuro ya kooramɔ ya wee. Ya koo koorawa tɔɔ te nen tii na yi. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

9 Yen tɔɔ te, Isireliba ba koo yari ben wusun di, kpa bu ben yibɛɛban tɛɛ bakanu ka piiminu mwɛeri ka ben tema ka sɛɛnu ka ben yaasi ka ben bɔri kpa bu ka ye kpuro dɔɔ sɛre wɔɔ nɔɔba yiru.

10 Ba n maa dɔa kaso dɔɔ yakasɔ. Meya ba n maa dɔa buramɔ dɔa sɔɔwɔ bu ka doo ko. Domi tabu yaa niya ba koo ka dɔɔ sɛre. Ba koo ben yibɛɛba mwɛeri be, be ba raa bu mwɛera. Ba koo tɔmbun yɔnu gura be ba raa ben yɔnu gura. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

11 Yen tɔɔ te, Isirelio kon Gɔgu siku yeru wɛ nim waku bɔrugun sɔɔ yari yeru gia, mi tɔmba ra sare. Kpa tu bera min swaa go. Miya ba koo Gɔgu ka win tɔn dabi te sike, kpa bu yam mi soku Gɔgun tɔn dabinun wɔwa.

12 Isirelibara ba koo bu sike kpa bu wa bu ka ben tem dɛerasia. Ba koo ye kowa suru nɔɔba yiru.

13 Isireliba kpurowa ba koo goo ni sike. Yen tɔɔ te, ba koo man bɛɛre wɛ, kpa bu mam. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

14 Suru nɔɔba yiru yen baa sɔɔ, ba koo tɔmbu gɔsi be ba ko n sirene ba n goo ni nu tie kasu ba n sikumɔ. Be ba sarɔ mi kpuro, ba koo bu somi. Meya ba koo ka tem me kpuro dɛerasia.

15 Tɔn be ba bɔsu tem me sɔɔ, ba n tɔn kukunu wa, kpa bu yireru ko mi. Be ba siku ten sɔmburu mɔ ba n na kpa bu kuku ni gura bu sike Gɔgun tɔn dabi ten wɔwa mi.

16 Ba koo mam wuu gagu yisuru kɛ Hamɔna. Yisi ten tubusiana dabiru. Nge meya ba koo ka tem me dɛerasia.

17 Yinni Gusunɔ u neɛ, tɔnun bii, a gunɔ bwese bweseka ka gbeeku yeɛ kpuro sɔɔwɔ a neɛ, yi mennama baama kpuron di nen yaku te kon kon sɔ. Kon yaku bakaru ko Isireliban guunɔ kpa yi yaa tem yi yem nɔ.

18 Yi koo tabu durɔbun gonu di kpa yi wirugibun yem nɔ be, be ba sɔa nge Basanin yaa kinɛnu ka yaa kpemminu ka bonu ka kete kinɛ ni nu gum mɔ.

19 Yi koo yaa gum di yi debu kpa yi yem nɔ sere mu yi go nge tam nen yaku te kon yi kua min sɔ.

20 Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, yi koo dumi ka yin maasɔbun yaa di ka tabu durɔbu ka sere tabu kowobu be ba tie. Yi koo yaa ye diwa yi debu nen dii yerɔ.

21 Kon bwesenu nen yiiko sɔɔsi kpa nu wa nge me na bu siri ka sɛeyasia bi na bu kua.

22 Saa yen dōma ten di sere ka baadommaa, nen tumbu Isireliba ba koo gia ma nēna na sāa Gusunō ben Yinni.

Esekielin garin wiru

23 Bwesenu nu koo gia ma Isireliban toranun sōna ne, Yinni Gusunō na bu biru kisi ma na dera ba bu yoru mwēera ba ka da tem tukumō. Na bu ben yiberēba nōmu sōndia ba bu go tabu sōo.

24 Na bu sēyasia nge me ben toranu nu ne ni nu bu kua disigibu. Ma na bu nen wuswaa berua.

25 Adama tē ne, Yinni Gusunō na nēe, kon de Isireliba be, Yakōbun bweseru bu wurama yorun di. Kon be kpuron wōnwōndu ko. Saa ye sōo, kon nisinu se nen yīsi dēera ten sō.

26 Sanam mē ba koo sina ba n wāa bōri yendu sōo, goo kun maa bu baasimō ba koo ben sekuru duari ka ben naane sari te ba man kua.

27 Tumbu ba koo man bēere wē nā n Isireliba wunama ben yiberēban suunu sōon di na ka wurama.

28 Ba koo gia ma nēna na sāa Gusunō ben Yinni, ne wi na dera ba ka bu yoru da bwese tukunun suunu sōo, ma na dera ba maa wurama ben temō. Baa ben turo na n derimo u sina tem tukumō.

29 Na n maa bu biru kisimō. Domi kon bu nen Hundē wē. Ne Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

ESEKIĒLI U UINNI GUSUNŌN SĀA YEE KPAARU WA KĀSIRU SŌO

Esekieli u kāsiru wa

40

1 Ye ba Isireliba yoru mwa yen wōo yenda nōobusen suru gbiikoon sōo wōkuruse sōora Yinni Gusunōn dam mu Esekieli nēnu. N deema ye ba Yerusalemu wari ba kōsuka yen wōo wōkura nnese sōora mi. Ma u nūn kpara u ka da Isireliban temō

2 kāsiru sōo. U nūn sua u yi guuru wōlō te ta gunu too. Ten sōo yēsān nōm dwaru gia, u dia wa ya sāa nge wuu.

3 Ma u ka nūn da mi gia. Ma u durō goo wa mi, u ka sii gandū weene u wēe damgii ka dēka nēni ye ba ra ka yīire. Ma u yō gambon bōkuō kōnnōwō.

4 Durō wi, u nēe, tōnun bii, a mēerio kpa a swaa daki a de a ye kpuro laakari ko ye kon nun sōosi. Domi ba ka nun nawa mini a ka mēeri kpa a ka wa a Isireliba tubusia ye a wa.

Yaara ka kōnnō tōakisū

5 Wee ye u wa. U gbāraru wa ta sāa yee te sikerene. U dēka wa durō win nōma sōo. Yen dēebu bu ka gōm soonu nōoba tia nē. Adama yen gōm soo ten baatere ta dēebu sosiwa ka

nōm wīi teeru. Yen yasum maa kua dēka tia. Yen gunum maa kua dēka tia.

6 Ma u da kōnnōwō ge ga wāa sōo yari yeru gia ma u yōōwa gen yōotiaō. Ma u kōnnō gen yasum yīira. Ma mu kua dēka tia. Adērō ga wāa dii ten suunu sōo ma kōsu yenu wāa gen yēsi yēsikaō.

7 Kōsu yee nin baateren dēebu ka ten yasum mu nēwa. Ye kpuro ya sāawa dēka tia. Batuma ye ya nu karane ya sāawa gōm soonu nōobu. Gambo ye ya wāa dii sōon kōnnōwō a sere sāa yerun tii du, yen yasum mu sāawa dēka tia.

8-9 Ma durō wi, u dii sōo ge yīira. Gen ganān gunum mu sāawa dēka nōoba ita. Ma gen gani tōkii yi maa sāa gōm soonu yiru kōnnō gen sōowō. Diru gara wāa sāa yee ten bōkuō.

10 Kōsu yerun dii ni kpuro ni nu wāa sōo yari yeru gia nu nēwa. Dia ita itawa ya wāa adērō gen beri berikaō. Batuma ye ya bu karane ya maa nēwa.

11 Durō wi, u maa kōnnō gen yasum yīira ma ya kua gōm soonu wōkuru. Ma gen dēebu bu kua gōm soonu wōkura ita.

12 Kōsu yee nin baateren wuswaaō ba batuma gaa wāa gōm soo teeru. Kōsu yee ten baateren gōonu nu sāawa gōm soonu nōoba tia tia.

13 Durō wi, u yīira saa kōsu yee teerun gana sōon di n ka girari yirusen gāna sōo te ta gbiikii te mēera. Ma n kua gōm soonu yenda nōobu.

14 U maa dii sōo ge yīira ma ga kua gōm soonu yendu. Dii ten bera gia, sāa yee ten yaara ya ka kōnnō ge sikerenēwa.

15 Batuma ye ya wāa kōnnō gēn min di ba ra ka du n ka da kōnnō ge ga wāa sōowō, yen dēebu bu sāawa gōm soonu weeraakuru.

16 Ba kōsu yee nin fēnentiba kuawa nge kōkōsō nin gani tōkiiō ka maa gani yi yi nu burane sōo ka sere dii sōo gen gani sōo. Ma ba dii nin ganin sōowō kprakpa wurusun weenasisu koosi ye ya kua yen buraru.

17 Yen biru durō wi, u ka nūn da sāa yee ten yaara tōkaaō mi dia tena ya wāa. N deema ba gāanu tāwa nge simaa ba ka yaara ye sikerena.

18 Simaa ye ba tāwa mi, ya wāawa dia yen bōkuō. Ma ya ka dia yen gani dēebu nē. Adama ya n yaara sōōkaa gunum tura.

19 Ma u batuma yen dēebu yīira saa kōnnō gbiikuun sōon di n ka girari yaara sōōkaan gānaō ma n kua gōm soonu wunōbu (100). U ye yīira sōo yari yeru gia ka sōo yēsān nōm geu gia.

20 Ma u maa yaara tōōkaan kōnnō ge ga wāa sōo yēsān nōm geu gian dēebu ka yasum yīira.

21 Kōnnō ge, ga kōsu yenu nōoba tia mō, ita ita gen adērōn yēsi yēsikaō. Gen gani yi, ka gen dii sōo ya ka kōnnō ge ga wāa sōo yari yeru gia dēebu ka yasum nēwa.

22 Yen fenentiba ka dii sɔɔ ge, ka kpakpa wurusun bura ni ba kua mi, ye kpuro ya sɔɔwɔ tia ka kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeri mi. A ka da yen kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kaa yɔɔtia yɔwɔ naa dabusanu nɔɔba yiru.

23 Sɔɔ yɛsan nɔm geun kɔnnɔn dee deuru, kɔnnɔ gaga wɔa sɔɔwɔ gɛn min di ba ra ka du yaara sɔɔkaaɔ. Kɔnnɔsu yiru yen baa sɔɔ ya sɔɔwɔ gɔm soonu wunɔbu nge me n sɔa sɔɔ yari yeri gia.

24 Ma u ka man da sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔrɔ gia mi kɔnnɔ gaga wɔa. Ma u gen kɔsu yenu ka gen dii sɔɔ ka gen gani yira. Ye kpuro ya ka kɔnnɔ sɔnɔgia nɛwa.

25 Kɔnnɔ ge, ka gen dia ya fenentiba mɔ ya ka sikerene nge fenenti beɔnɔ. Gen dɛɛbu bu sɔɔwɔ gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sɔa gɔm soonu yenda nɔɔbu.

26 Gen yɔɔtia ya mɔwɔ naa dabusanu nɔɔba yiru a ka da dii sɔɔ gen mi. Ba dii ten gani sɔɔkii buraru kuawa ka kpakpa wurusun weenasisu.

27 Yaara sɔɔkaa ya maa kɔnnɔ mɔ sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔrɔ gia. Kɔnnɔsu yiru ye, ya tondinɛwa ka gɔm soonu weeraakuru.

Yaara ka kɔnnɔ sɔɔkisu

28 Durɔ wi, u ka maa man da yaara sɔɔkaa yen mi, sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔrɔ gian kɔnnɔn di. Ma u kɔnnɔ ge yira u deema ya nɛwa ka yaara tɔɔkaan kɔnnɔsu.

29 Gen kɔsu yenu ka gen gani ka gen dii sɔɔ, ye kpuro ya nɛwa ka yaara tɔɔkaan kɔnnɔsu. Kɔnnɔ ge, ga fenentiba mɔ ba ka sikerene. Gen dɛɛbu bu sɔɔwɔ gɔm soonu weeraakuru. Ma gen yasum maa sɔa gɔm soonu yenda nɔɔbu.

30 Kɔnnɔ gen dɛɛbu bu sɔa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sɔa gɔm soonu yenda nɔɔbu.

31 Dii sɔɔ gen kɔnnɔ ga mɛɛrawa yaara tɔɔkaaɔ. Ba gen gani sɔɔkii buraru koosiwa ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yɔɔtia ye, ya naa dabusanu mɔwɔ nɔɔba ita.

32 Yen biru, u maa ka man da yaara sɔɔkaa yen mi, saa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeri gian di. Ma u kɔnnɔ ge yira u deema ga ka si u raa yira mi nɛwa.

33 Gen dii sɔɔ ka gen gani ka gen kɔsu yenu, ye kpuro ya nɛwa ka kɔnnɔ si u raa yira. Yen biru ga fenentiba mɔ ya ka sikerene. Kɔnnɔ gen dɛɛbu bu sɔɔwɔ gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa gɔm soonu yenda nɔɔbu.

34 Gen dii sɔɔ ga yaara tɔɔkaa mɛɛrawa. Ma ba gen gani sɔɔkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Ma gen yɔɔtia ya naa dabusanu mɔ nɔɔba ita.

35 U ka maa man da kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma u gu yira. U deema kɔnnɔ ge, ka si u raa yira mi, su dɛɛbu ka yasum nɛwa.

36 Kɔnnɔ ge, ga maa kɔsu yenu mɔ ka gani yi yi nu burane ka sere dii sɔɔ. Ma ba fenentiba kua ba ka gu sikerena. Gen dɛɛbu bu sɔɔwɔ gɔm soonu weeraakuru, ma gen yasum maa sɔa gɔm soonu yenda nɔɔbu.

37 Dii sɔɔ ge, ga yaara tɔɔkaa mɛɛrawa. Ma ba gen gani sɔɔkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yɔɔtian naa dabusanu sɔɔwɔ nɔɔba ita.

38 Kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ga diru garu mɔ te ta mɛɛra gen dii sɔɔ gia. Miya ba ra yaku dɔɔ mwaararuginun yaa kpakie.

39 Dii sɔɔ gen beri berikaɔ tɔɔwɔ, tabulu yiru yiruwa ya wɔa. Tabulu ben wɔɔwɔ ba ra yaku dɔɔ mwaararuginu ka toranun yakunu ka yaku ni ba ra ka toranu sɔmen yaa sake.

40 Dii sɔɔ gen tɔɔwɔ, tabulu nɛwɔa ya wɔa. A n dɔɔ kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kaa kpɔ a ye wa bera ka bera yiru yiru.

41 Tabulu nɔɔba itawa ba mɔ yɛn wɔɔɔ ba ra yaku yaa go. Ba ye yiwa nne nne kɔnnɔ gen beri berikaɔ.

42 Tabulu yen nne sɔɔra ba ra yaku dɔɔ mwaararuginu sɔɔru ko. Ba ye kua ka kpee ni ba daka. Yen dɛɛbu bu sɔɔwɔ gɔm soo teeru ka bɔnu, yen yasum maa sɔa gɔm soo teeru ka bɔnu, ma yen gunum mu sɔa gɔm soo teeru. Tabulu yen miya ba ra yaku sɔm yanu yi.

43 Ma ba tabulu ye nɔɔ baki kua nɔm tararun yasum saka. Tabulu yen wɔɔwɔ ba ra yaku yaa sɔndi.

44 Yen biruwa durɔ wi, u ka man da yaara sɔɔkaaɔ. Ma na dia yiru wa mi. Teera wɔa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ma ta nɔɔ tii sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔrɔ gia. Teera maa wɔa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔrɔ gia ma ten kɔnnɔ ga maa tii sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

45 U man sɔɔwɔ u nɛɛ, dii tɛn kɔnnɔ ga tii sɔɔ yɛsan nɔm dɔwɔrɔ gia mi, ta sɔɔwɔ yaku kowobun diru be ba ra sɔa yerun sɔmburu ko.

46 Dii tɛn kɔnnɔ ga maa tii sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, ta sɔɔwɔ yaku kowobuguru be ba ra yakuru ko yaku yerɔ. Ma u maa nɛɛ, Lefin bweseru sɔɔ, Sadakun bwese kɛra ya koo kpɔ yu du sɔa yerɔ yu Yinni Gusunɔ sɔa.

Yinni Gusunɔn sɔa yeru

47 Durɔ wi, u sɔa yee ten yaara sɔɔkaa kpuro yira ma u deema yen goonu kpuro nu nɛwa. Yen dɛɛbu bu sɔa gɔm soonu wunɔbu (100) ma yen yasum maa sɔa gɔm soonu wunɔbu. Ma yaku yera wɔa sɔa yee ten kɔnnɔwɔ.

48 Ma u maa ka man da sɔa yee ten adɛrɔwɔ min di ba ra ka du. Ma u adɛrɔ gen gbereba yira. Ma yen baayeren bɔɔrum mu sɔa gɔm soonu nɔɔbu. Kɔnnɔ gen yasum mu sɔa wɔ

gɔm soonu wɔkura nne. Gen yɛsa baayeren dāa ya maa sāa gɔm soonu ita.

⁴⁹ Aderɔ gen tiin dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu yɛndu. Ma gen yasum maa sāa gɔm soonu wɔkura tia. Ba ra gu duwa ka yɔɔtia ye ya naa dabusanu wɔkuru mɔ. Ma ga gbere mɔ bera ka bera tia tia.

41

¹ Durɔ wi, u ka maa man da sāa yerun suunu sɔɔ. Ma u ye kpuro yīira. Aderɔ gen ganin sinum mu sāawa gɔm soonu nɔɔba tia.

² Kɔnnɔ gen yasum maa sāawa gɔm soonu wɔkuru, gen beri berika nɔɔbu nɔɔbu. Ma u sāa yee ten tii yīira. Ten dɛɛbu sāawa gɔm soonu weeru. Ma ten yasum maa sāa gɔm soonu yɛndu.

³ Yen biru u dua dii ten sɔɔwɔ u ten kɔnnɔn dāa yīira, ya kuawa gɔm soonu yiru. Ma kɔnnɔ gen tiin yasum sāa gɔm soonu nɔɔba tia. Ma gen ganin yasum beri berikaɔ mu sāa gɔm soonu nɔɔba yiru yiru.

⁴ Ma u dii sɔɔ gen tii yīira, gen dɛɛbu ka gen yasum mu nɛwa. Ya sāawa gɔm soonu yɛndu. Ma u man sɔɔwa u nɛɛ, ga sāawa dii te ta dɛere gem gem.

Dia ye ba gɔri gɔri

⁵ Sāa yee te, ta gani yiru mɔ, tia sɔɔwɔ, tia maa tɔɔwɔ. Ma durɔ wi, u ten gana sɔɔkaa yīira ma yen sinum mu kua gɔm soonu nɔɔba tia. Ma ba dinu gɔri gɔri gani yiru yen baa sɔɔ ba ka sikerena.

⁶ Dii ni, nu swɛɛnɛwa gidambisa ita ita beri berika. Gidambisa baayeren dian geera sāawa tena. Dii nin gani yi ka tɔɔkaaginu manine adama yi ñ ka sɔɔkaaginu manine.

⁷ Gidambisa ye, ya yasum kerane wɔllu gia. Domi yen gana tɔɔkaa ya sinum kaara. Mɛya n sāa ya ka sāa yee te sikerena. Yen sɔna wɔllu gia batuma ya kpāaru bo yen sɔɔwɔ. Saa gidambisa ye ya wāa temɔn di, tɔnu koo kpi u yɔ u da sere ye ya wāa wɔllɔ u kun kpa ka swaa gaa.

⁸ Ma na dia ye kpuron gunum mɛera na deema ye ba gɔri gɔri mi, saa yen kɛɛkɛkun di, yen gunum mu sāawa dɛka nɔɔba tia tia.

⁹ Dia yen gana tɔɔkaan sinum mu sāawa gɔm soonu nɔɔbu. Dia ye ba gɔri gɔri sāa yee ten yɛsi yɛsikaɔ,

¹⁰ ka yāku kowobun dian baa sɔɔ, ba batuma deri yɛn yasum mu sāa gɔm soonu yɛndu.

¹¹ Dia ye ba gɔri gɔri mi, ya nɔɔ tīwa batuma ye ba derin bera gia. Kɔnnɔsu yiruwa ya wāa mi. Teu sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, teu maa sɔɔ yɛsan nɔm dwareu gia. Gana ye ya batuma ye sikerene, yen sinum mu sāawa gɔm soonu nɔɔbu.

¹² Sāa yee ten sɔɔ duu yeru gia, diru gara wāa ta batuma ye ba deri mi nɔɔ tī. Dii ten dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu wɛnɛ ka wɔkuru.

Ma ten yasum mu sāa gɔm soonu wata ka wɔkuru. Ten ganan sinum maa sāa gɔm soonu nɔɔbu.

¹³ Durɔ wi, u sāa yee te yīira ma ten dɛɛbu kua gɔm soonu wunɔbu (100). Batuma ye ba maa deri mi, ka dii te ba bana sɔɔ duu yeru gia mi, ye kpuro ya maa kua gɔm soonu wunɔbu.

¹⁴ Sɔɔ yari yeru gia, sāa yee ten dɛɛbu ka batuma ye ba deri min yasum mu sāawa gɔm soonu wunɔbu.

¹⁵ Ma u maa dii te ta wāa sāa yerun biruɔ yīira ka batuma ye ba deri ma ye kpuro ya maa kua gɔm soonu wunɔbu.

Sāa yee ten sɔɔwɔ

Sāa yee ten duu yeru ka dii dɛɛraru ka dii te ta dɛere gem gem mi,

¹⁶ ba ye kpuron gani ka fɛnɛntiban kadiriba dāa besi maniwa. Mɛya ba maa kua gidambisa yeba sɔɔ.

¹⁷ Sāa yee ten tɔɔwɔ ka ten sɔɔwɔ saa ten kɔnnɔn di sere ka dii te ta dɛere gem gem mi, ba ye kpuron gani buraru koosiwa

¹⁸ ka wɔllun kɔsobun weenasibu ka maa kpakpa wurusun weenasisu. Kpakpa wurusun weenasii si, ka wɔllun kɔsobun weenasii be, ba yɔwenɛwa.

¹⁹ Wɔllun kɔsobun weenasii ben baawure u wuswaa mɔwa yiru. Wuswɛɛ yin tia ya ka tɔnugia weenɛ ya kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Wuswaa tia ya maa ka gbee sunɔgia weenɛ ma ya maa kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Nge mɛya ba ka dii te kpuron gani buraru kua.

²⁰ Ba wɔllun kɔsobun weenasii be ka kpakpa wurusun weenasii si kuawa ten temɔ ka ten ganiɔ ka ten kɔnnɔsun wɔllɔ.

²¹ Sāa yee ten kɔnnɔn kadirin dānu nu nɛwa.

Dii te ta dɛere gem gem wuswaaɔ, gāanu wāa mi.

²² Nu sāare nge yāku yeru te ba kua ka dāa. Ten gunum mu sāa gɔm soonu ita. Ten dɛɛbu maa gɔm soonu yiru. Ba tu nɔɔ bɔka kuawa ka dāa. Yera durɔ wi, u man sɔɔwa u nɛɛ, tabulu ye ba ra n yii Yinni Gusunɔn wuswaaɔ yera mi.

²³ Dii dɛɛraru ka dii te ta dɛere gem gem nu mɔwa kɔnnɔsu yiru.

²⁴ Gambo sikane yiruwa kɔnnɔ si, su mɔ. Ye kpuro ya ra n kɛniarewa.

²⁵ Ba gambo yen wɔllɔ wɔllun kɔsobun weenasibu ka kpakpa wurusun weenasisu kua nge mɛ ba kua gani yi sɔɔ. Ma ba kɔbe kua ten tɔɔwɔ dii dɛera ten kɔnnɔwɔ.

²⁶ Dii ten yɛsi yɛsikaɔ ka sere dii ni ba gɔri gɔri mi ka maa yen kɔbɛɔ, ba yen fɛnɛntiba kɔkɔrɔ dokeawa ka kpakpa wurusun weenasisu.

Dinu ganu sāa yee ten bɔkuɔ

42

¹ Durɔ wi, u ka man da s̄aa yee ten yaara tɔkkaa s̄sɔ ȳesan nɔm geu gia, sere dia ye ya w̄aa batuma ye ba deri ka dii te ta w̄aa s̄aa yee ten biruɔn deedeeru.

² Dia yen d̄ɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu wunɔbu (100) ma yen yasum mu s̄aa gɔm soonu weeraakuru.

³ Yen bee tia ya batuma ye ba deri mi nɔɔ kisi. Batuma yen d̄ɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu yendu. Ma ya ka s̄aa yee te sikerene. Bee tia, dia ye, ya maa yaara tɔkkaa ye ba simaa doke nɔɔ kisi. Ya gidambisa ita mɔ. Ma ba ye kɔbɛ kua kua.

⁴ Dia yen wuswaaɔ, ba batuma deri gɔm soonu wɔkurun saka. Ma ba swaa w̄aa ye sɔɔ gɔm sɔo teeru. Dia yen kɔnnɔsu su nɔɔ t̄iwa s̄sɔ ȳesan nɔm geu gia.

⁵ Dia ye ya w̄aa w̄ollo ya piiminu bo ya kere ye ya w̄aa temɔ ka ye ya w̄aa suunu sɔɔ. Domi kɔbɛ ye ba kua mi, ya yen sukum kawawa.

⁶ Adama yen kɔbɛ ya ñ gbereba mɔ nge yaara yen dinun gbereba. Yen s̄na dia ye ya w̄aa w̄ollo ya ñ suunukinu ka temkinu kp̄aaru tura.

⁷ Dia yen gana ye ya yaara tɔkkaa m̄era, yen d̄ɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu weeraakuru.

⁸ Domi dia yen tiin d̄ɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu yenda nɔɔbu. Adama s̄aa yee ten bera gia, yen d̄ɛɛbu bu s̄aawa gɔm soonu wunɔbu (100).

⁹ B̄a n wee saa yaara tɔkkaan di, kɔnnɔ gaga w̄aa dia yen temɔ s̄sɔ yari yeru gia ḡen min di ba ra ka du.

¹⁰ Kɔnnɔ ge, ga w̄aa mi yaara tɔkkaan gana ya torua.

Dia maa w̄aa yaara tɔkkaa s̄sɔ ȳesan nɔm d̄waru gia batuma ye ba deri ka dii te ta w̄aa s̄aa yee ten biruɔn deedeeru.

¹¹ Dia yen wuswaaɔ, swaa w̄aa. Dia ye, ya ka ye ya w̄aa s̄sɔ ȳesan nɔm geu gia weene. Yen d̄ɛɛbu ka yen yasum ka nge m̄e ba ye banisina ka yen kɔnnɔsu ye kpuro ya s̄aawa tia.

¹² Nge meya dia ye ya w̄aa s̄sɔ ȳesan nɔm d̄waru gian kɔnnɔsu su s̄aa. Kɔnnɔ gaga w̄aa swaa yen duu yera, yaara tɔkkaan gana s̄sɔ s̄sɔ yari yeru gia. Min diya ba ra ka du.

¹³ Durɔ wi, u man s̄ɔwa u n̄e, dia ye ya w̄aa s̄sɔ ȳesan nɔm geu gia mi, ka ye ya w̄aa s̄sɔ ȳesan nɔm d̄waru gia mi, ya w̄aawa Yinni Gusunɔn s̄s. Miya ȳaku kowo be ba ra du Yinni Gusunɔn s̄aa yera ba ko n da ȳaku dia ni di. Dia ye, ya d̄ereewa. Miya ba koo maa k̄enu yi ka ȳaku yaa ye ba ka toranun ȳakunu kua ka ni ba ka toranu s̄nwa.

¹⁴ Ȳaku kowobu b̄a n duu mi, ba ñ yariɔ tɔwɔ ka ben ȳanu. Ba koo gina nu potiriwa. Domi ȳa ni, nu s̄aawa s̄aa ȳanu. Ben tiin ȳana ba ko n da doke bu ka da s̄aa yerun yaaraɔ mi t̄n be ba tie ba ȳs.

Gari tɔkkin d̄ɛɛbu

¹⁵ Sanam m̄e durɔ wi, u dii ten s̄ɔwɔ ȳira u kpa, yera u dera na yara ka s̄sɔ yari yeru gian kɔnnɔ. Ma u batuma ye ya ka s̄aa yee te sikerene ȳirubu wari.

¹⁶ Yera u s̄sɔ yari yeru gian bera ȳira ka win d̄eka ma ya kua deka yen n̄era wunɔbu (500).

¹⁷ Ma u maa s̄sɔ ȳesan nɔm geu gia ȳira. Ma ya maa kua deka yen n̄era wunɔbu.

¹⁸ U maa s̄sɔ ȳesan nɔm d̄waru gia ȳira ma ya kua deka yen n̄era wunɔbu.

¹⁹ U maa ȳira s̄sɔ duu yeru gia ma mi gian tii maa kua deka n̄era wunɔbu.

²⁰ Nge meya u gana yen goonu n̄e kpuro ȳira u ka sikerena. Yen d̄ɛɛbu ka yen yasum mu n̄ewa. Yen baayerɛ d̄eka n̄era wunɔbu. Gana ye, ya s̄aa yee te wuna nenem Yinni Gusunɔn s̄s.

Gusunɔ

u wurama win s̄aa yera

43

¹ Durɔ wi, u ka Esekieli da kɔnnɔ ge ga w̄aa s̄sɔ yari yeru gia.

² Yera Gusunɔ Isireliban Yinnin yiiko ya na saa s̄sɔ yari yeru gian di. Ma win nɔɔ ga n̄aramɔ nge nim bakam. Ma tem mu win yiikon girima yiba.

³ K̄asi te u wa mi, ta ka te u wa sanam m̄e Gusunɔ u k̄i u Yerusalemu kam koosiagiru weeneewa. Meya ta maa ka k̄asi ni u wa Kebarin daaruɔn b̄okuɔginu weene. Ma u ȳira u wuswaa tem girari.

⁴ Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ye, ya dua s̄aa yee te s̄sɔ saa kɔnnɔ ge ga w̄aa s̄sɔ yari yeru gian di.

⁵ Yera Hunde n̄un sua saa s̄aa yee ten yaaran di ya ka n̄un da s̄ɔwɔ. Saa ye s̄ɔra Yinni Gusunɔn yiikon girima ya dii te yibumɔ.

⁶ Yera u nua goo u ka n̄un gari m̄ɔ saa dii ten min di. Ma durɔ wi u ka n̄un w̄aa mi, u ȳs win b̄okuɔ.

⁷ Ma u n̄un s̄ɔwa u n̄e, t̄nun bii, yam miniwa nen sina kitaru. Miya kon nen naasu s̄ndi. Kon ka Isireliba sina sere ka baadommaɔ. Be ka ben sinambu ba ñ maa nen ȳisi d̄era te sankumɔ ba n b̄unu gasirimɔ ka sere sinambun gonu ni ba sikua gungunu w̄ollo mi ba ra ȳakuru ko.

⁸ Domi ben sinam be, ba ben sina kpaaruɔn kɔnnɔsu bakunasia nen s̄aa yerun kɔnnɔsun b̄akuɔ. Gana tia t̄na ya nu karane. Meya ba maa nen ȳisi d̄era te disi doke ka ben daa k̄sa ye ba kua. Yen s̄na na bu wari ka nen m̄aru baka.

⁹ T̄ɛ ben b̄u gasiribu bu koo n̄aru ko kpa bu ben sinambun goo nin gari duari. Kpa na n w̄aa ben suunu s̄sɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁰ Wunε tɔnun bii, a Isireliba dii ten kpunaa sɔsio kpa bu sekuru wa ben toranun sɔ, kpa bu wa bu yen kpunaa yen asansi mɛeri.

¹¹ Sekuru tɔ n bu mwa yɛn sɔ ba tuba ye ba kua, a bu dii ten kpunaa sɔsio nge me ba koo tu banisina, ten dɛɛbu ka ten yasum ka ten kɔnnasu ka ten ganan buraru ka ten woodaba, a ye kpuro yoruo ben nɔni biru. Ba koo wooda ye kpuro swiwa ten bana sɔɔ. Yeni ya ko n sɔawa ten banan wooda.

¹² Guuru wɔllɔ batuma ye ya ka bu sikereɛ, ba koo ye garisiwa dɛɛra. Yeniwa ya sɔa dii ten wooda.

Yaku yeru ka yakunu

¹³ Durɔ wi, u yaku yeru yiira ka yiirutia ye ya ka gɔm soo teeru ka nɔm wi teeru nɛ. Wɔru ge ga ka yaku yee te sikerene gen yasum mu sɔawa yiirutia tia. Ma yen dukum mu sɔa yiirutia tia. Ma yen nɔɔ bɔkan biruɔ, ya sɔa gɔm soorun bɔnu.

¹⁴ Saa wɔru gen tem di n ka girari sɔa yee ten temɔ ya kua yiirutii yiru. Ma yen yasum mu maa sɔa yiirutia tia. Saa yaku yee ten bɔka piibun di n ka girari ten bɔka bakaa, ya sɔawa yiirutii nne. Ma yen yasum maa sɔa yiirutia tia.

¹⁵ Yaku yee ten wɔllɔ mi ba ra dɔɔ sɔre, ten gunum mu sɔawa yiirutii nne, ma ba kaaanu nne kua ba gira tia tia ten goonun yinna yenɔ.

¹⁶ Yaku yee ten goonu nne kpuro nu nɛwa. Nu sɔawa yiirutii wɔkura yiru yiru.

¹⁷ Ten bɔka yirusen goonu nne kpuro nu nɛwa. Ni kpuro nu mɔwa yiirutii wɔkura nne nne. Ma ba wɔru kua ye sɔɔ ba ka ye sikerena yiirutia tian yasum saka. Baka yen nɔɔ bɔka ya sɔawa gɔm soorun bɔnu. Ma yen yɔɔtii yi mɛɛra sɔɔ yari yeru gia.

¹⁸ Durɔ wi, u maa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, dɔma te ba yaku yee te bana ba kpa, ma ba ki bu yaku dɔɔ mwaararuginu ko kpa bu yem yɛka, wooda ye ba koo swii wee.

¹⁹ Lefiba sɔɔ, Sadɔkun bweseru sɔɔra kaa yaku kowobu wuna ba n da nɔn yakuru kue kpa a bu naa kine kpendu wɛ torarun yakurun sɔ.

²⁰ Kpa a ten yem sua a yɛka yaku yee ten kaaanu nne ye sɔɔ ka ten goonu nne ye sɔɔ ka sere maa yen bɔka yiruse ye sɔɔ a ka sikerena. Nge meya kaa ka yaku yee te disi wɔka kpa a tu sɔrasia.

²¹ Kpa a naa kine ten yaa sua a doke dɔɔ sɔɔ batuma gaa sɔɔ ye ba sɔɔru kua tɔɔwɔ.

²² Tɔru yiruse sɔɔ, kaa ka boɔ kineru nawa te ta n lebu gaa mɔ kpa a ka tu yakuru ko torarun sɔ. Nge meya kaa ka sɔa yee te sɔrasia nge me a raa kua ka naa kine te.

²³ A n torarun yaku te kua a kpa, kaa maa naa kineru ka yaa kineru sua ni nu kun alebu gaa mɔ.

²⁴ Kpa a ka nu da wi, Yinni Gusunɔn mi a ka yakuru ko. Yaku kowobu ba koo nɔn yaa bɔru yɛkawa kpa bu ka nɔn ye yaku dɔɔ mwaararuginu kua.

²⁵ Sɔɔ nɔɔba yirun baa sɔɔ tɔɔ baatere, kaa n da boɔ kineru ka naa kineru ka yaa kineru gowa a ka torarun yakuru ko.

²⁶ Nge meya sɔɔ nɔɔba yiru yen baa sɔɔ ba koo ka yaku yee te sɔrasia kpa ta n waa wi, Yinni Gusunɔn sɔ.

²⁷ Sɔɔ nɔɔba yiru yen biru, sɔɔ nɔɔba itase, yaku kowobu ba koo kpɔ bu den tɔmbu yaku dɔɔ mwaararuginu ka siarabuginu kua wi, Yinni Gusunɔn mi. Kpa u ka beɛ nɔnu geu mɛeri. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Saa yerun kɔnnɔ

ge ga waa sɔɔ yari yeru gia

44

¹ Durɔ wi, u maa ka Esekieli da tɔɔwɔ kɔnnɔ ge ga waa sɔɔ yari yeru gia. N deema kɔnnɔ ge, ga kenauawa.

² Yera Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, kɔnnɔ ge, ga ko n kenauawa ba n gu keniamɔ. Goo kun maa sarɔ mi, domi nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinniwa na dua min di. Yen sɔ, ga ko n kenauawa.

³ Adama beɛn kparo u koo kpɔ u sina mi, u ka di nɛ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Wiya u koo maa kpɔ u du kɔnnɔ gen adɛɛn di kpa u yari min di.

Bango sariba ba n dua

Yinni Gusunɔn sɔa yero

⁴ Ma durɔ wi, u ka Esekieli da kɔnnɔwɔ ge ga waa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia sɔa yee ten dee deuru. Ye Esekieli u mɛɛra yera u wa wee Yinni Gusunɔn yiikon girima ya win sɔa yee te yiba. Ma u yiira u wiru ten girari.

⁵ Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, a wunen laakari dokeo kpa a mɛeri sɔa sɔa ka wunen tiin nɔni kpa a swaa daki a nɔ ye kon nun sɔ sɔa yee ten woodaban sɔ. A yen dubu ka yen yaribun wooda nɔni dokeo.

⁶ A Isireliba sɔɔwɔ be, be ba sɔa mem nɔɔ sariba a nɛɛ, ben daa kɔsa ye, ya den man nua.

⁷ Wee ba dera tɔn tuko bango sariba be ba n man sɔamɔ ba dua nen sɔa yero ba tu disi doke. Sanam me be, Isireliba ba man yakuru kuamme ka pɛɛ ka yaa gum ka yaa yem, ba ku ra nen arukawani mem nɔɔwɛ ben daa kɔsan sɔ.

⁸ Ben tii ba n nen sɔa yerun sɔmburu nɔni doke. Adama sɔba ba tu nɔmu sɔndia.

⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɛ, sɔɔ goo u n waa ben suunu sɔɔ, ma u n man sɔamɔ, ma u n maa bango kue, u n dua nen sɔa yeru mi.

Wooda Lefiban sɔ

10 Yeniban biru, Yinni Gusunə u maa nɛɛ, Lefi be ba raa ka man tonda sanam me Isireliba ba man deri ma ba da ba būnu swīi, ba koo ben toranun are mwa.

11 Ba ko n sāawa nen sāa yerun sɔm kowobu. Bera ba ko n da n sāa yee ten kɔnnɔsu mara. Kpa ba n ten sɔma mɔ. Beya ba ko n da Isireliban yāku dɔɔ mwaarugirun yaa sake kpa ba n wāa nɛ Yinni Gusunən sɔ.

12 Wee tɛ, ba sāa Isireliban yāku kowobu būnun nuurɔ, ma ba dera Isireliba ba tora. Yen sɔ, kon nama sua n bu so kpa bu ben toranun are mwa.

13 Na n maa wuramɔ bu man susi bu Isireliba yākururu kua. Ba n maa duɔ nen sāa yerun dii dɛɛrarɔ ka dii te ta dɛɛre gem gem mi. Ba koo sekuru wa kpa bu ben daa kɔsan are mwa.

14 Sāa yerun nenubun sɔma kon bu wɛ bu ko.

Wooda

yāku kowo tɔnwerobun sɔ

15 Adama yāku kowobu Lefiba Sədɔkun bweseru sɔɔ, be ba sɔmburu kua nen sāa yerɔ sanam me Isireliba ba tora ba man deri, beya ba ko n da man susi bu yākururu ko ka pɛɛ ka yaa gum ka yaa yem. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

16 Beya ba ko n da du nen sāa yerɔ kpa bu susi nen tabuluɔ bu man sɔ. Kpa bu nen sāa yee ten sɔmburu nani doke.

17 Bɔ n duɔ sāa yee ten yaara sɔkkaaɔ, kon de ba n sāa yānu dokewa ni ba kua ka wɛɛ damgii. Bɔ n sɔmburu mɔ sāa yee ten yaara mi ka sere ten tiin sɔwɔ ba n yānu dokemɔ ni ba kua ka yāa sansu.

18 Ba ko n dawani bakuawa kpa ba n sokoto kpirinu deewa, ye kpuro ya n sāa ye ba wesa ka wɛɛ damgii. Kpa bu ku raa kpaka sɛke bu ku ka wenyɔn sɔ.

19 Bu sere yari bu da yaara mi Isireliba ba mɛnne, ba koo gina ben yāku yāa ni potiriwa bu yi sāa yeru mi. Kpa bu ku raa ka nu tɔmbu baban sɔ nu disi duura. Saa ye, kpa bu ganu doke bu ka yarima.

20 Yāku kowobu ba n wii pɔɔru potamɔ. Ba n maa derimɔ ben seri yi denya.

21 Yāku kowo goo u ku raa tam nɔ u sere da nen sāa yerun yaara sɔkkaaɔ.

22 Ben goo u ku raa maa gɔmini n kun me kurɔ wi ba yina sua kurɔ. Isireliba sɔra u koo wɔndia wi u kun durɔ yɛ sua. Adama u koo kpī u yāku kowo goon gɔmini sua.

23 Ba koo nen tɔmbu sɔɔsiwa ye ya sāa nɛ Gusunəgia ka ye ya n sāa negia. Yeya, ye ya dɛɛre ka ye ya n dɛɛre.

24 Bera ba koo nen tɔmbu siria nge me nen woodaba ba gerua. Kpa bu nen woodaba mem nɔɔwa ka nen tɔɔ baka ni na bu wɛ, kpa bu nen tɔɔ wɛrarugiru beɛɛre wɛ.

25 Yāku kowo u ku goon goru baba kpa u ku raa tii disi doke. Adama u koo kpī u win tiin tondon goru baba ka win mɛrogiru ka win bibuginu ka win mɔɔgiru ka win wɔnɔgiru ka win sesu wi u kun durɔ yɛgiru.

26 Ū n tii dɛɛrasia goo ten sɔ, sɔɔ nɔɔba yiruwu u koo ko u sere win sɔmburu tore.

27 Dama te u koo du dii te ta dɛɛre mi, u koo gina win tiin toranun yākururu ko. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

28 Wee ye ya ko n sāa ben tubi. Nena ba koo sɔmburu kua. Ba n bu tem gam wɛɛmɔ ba n mɔ Isireliɔ. Nena ko na n sāa nge ben tem kɔsire.

29 Ye ba ka torarun yāku ni ba ra ka toranu sɔme kua ka kɛɛ ni ba ka naamɔ ka sere ye ba yi nɛ, Yinni Gusunən sɔ, ye kpuro ya ko n sāawa ben dīanu.

30 Dīa gbiikii ni ba koo ka nɛ, Yinni Gusunə naawa, nu koo kowa yāku kowobuginu. Isireliba ba ko n da ben dīa bimin som gem yāku kowobu wɛwa kpa n bu domaru kua.

31 Adama yāku kowobu ba n yaa goru n kun me gunɔ goru dimɔ n kun me ye gāanu kasuka nu go.

Tem me ba koo wuna nenem

45

1 Yinni Gusunə u maa nɛɛ, sanam me ba koo Isireliban bwese keri yi tem bɔnu kua, ba koo tem gam wunawa mu n sāa kɛru te ba Yinni Gusunə wɛ. Tem mɛn dɛɛbu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000). Mɛn yasum maa gɔm soonu nɔrɔɔbun suba wɔkuru (10.000). Me kpuro mu ko n sāawa me ba wuna ba yi Yinni Gusunən sɔ.

2 Tem me sɔra ba koo batuma wuna sāa yerun sɔ. Yen dɛɛbu ka yen yasum mu ko n nɛwa mu n sāa dɛka nɛɛra wunɔm wunɔm (500) kpa bu maa batuma gaa deri mi, bu ka sikereɛna ya n sāa gɔm soonu weeraakuru.

3 Ba koo maa batuma gaa wuna gbiikaa ye sɔɔ mi ba koo Yinni Gusunən sāa yeru swīi. Ya ko n sāawa nenem Yinni Gusunən sɔ tem me sɔɔ.

4 Yera ya ko n sāa yāku kowobugia be, be ba ra Yinni Gusunə sɔmburu kue sāa yerɔ. Miya ben dia ko n wāa ka Yinni Gusunən sāa yeru.

5 Batuma mi Lefiba ba ko n wāa yen dɛɛbu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000). Yen yasum maa gɔm soonu nɔrɔɔbun suba wɔkuru (10.000). Kpa bu dia yendu ko mi.

6 Yinni Gusunən batuma yen deedeeru, ba koo maa batuma gaa wuna mi Isireliba ba koo ben dia bani. Batuma yen dɛɛbu bu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000) kpa yen yasum mu n sāa gɔm soonu nɔrɔɔbun suba nɔɔbu (5.000).

⁷ Ba koo maa batuma gaa wuna ben kparon sō. Ya ko n wāawa Isirelibagian nāwō ka sere maa Yinni Gusunāgian nāwō. Batuma ye, ya koo dawa saa sō duu yerun di n ka girari nim wōku, saa maa sō yari yerun di sere ka mi Isireliban tem mu yōra. Yen dēebu bu ko n ka Isireliban bwese kera tian tem nēwa.

⁸ Nge mēya kparobu ba ko n ben tem mō Isireliō. Ba n maa nen tōmbu dam dōremō bu begim mwa. Ba koo bu mu deriawa.

Sina bokon saria ka tambungia

⁹ Wee ye nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nē, bēe Isireliban sina bibu ya den tura. I de wōraru ka dam dōrebu bu kpe. I gem ka wooda swīyō kpa i ku maa nen tōmbu wōrari ye ba mō. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹⁰ I de bēen kiloba ka bēen yīrutinu nu n sāa dee dee.

¹¹ Sakaku ge ba ra ka dīa bimi yīre ba mō efa ka ge ba ra ka gāa yarum yīre ba mō bati, i de ni kpuro nu n nē. Kpa ye kpuro ya n sāa sakaku ge ba mō homerin bōnu wōkurun tia.

¹² Sii geesun gobi sikili tia ya n maa sāa gobi yi ba mō gera yendu, kpa sikilin gobi wata ya n maa sāa minu tia.

¹³ Wee kēe ni i ko i n da wē. I n bēen alikama ka dīa bima ye ba mō ʼsū gā, i ko efan bōnu nāba tian sube teeru suawa homeri tia sō.

¹⁴ I n maa gum wēemō, i ko i mu yīirewa ka sakaku ge ba mō bati. Bati wōkuru ta sāawa homeri tia. Homeri ka kari ya sāawa tia. Batin bōnu wōkurun tia i ko i wuna.

¹⁵ Isireliō, yāa gōsō sō, yāanu goobu (200) nū n wāa, yāa teera i ko i wē kērun sō n kun mē yāku dō mwaararugirin sō n kun mē siarabun yākurun sō. Nge mēya nē, Yinni Gusunō kon ka bēe bēen toranu suuru kua. Nē Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹⁶ Isireliba kpurowa ba ko n da ben kparo kēe te wē.

¹⁷ Domi wiya u ko n da yāku nin wunanōsu ko Isireliban sō suru kpao baawure sō ka tō wērarugiru sō, tōo bakaru baatere sō gesi. Yāku ni ba ko n da ko mi, niya yāku dō mwaararuginu ka kēnu ka yāku ni ba ra ko ka gberun dīanu ka torarun yākunu ka sere siarabun yākunu.

Yāku yerun dēerasiabu

¹⁸ Amenīwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nē, suru gbiikoon tōo gbiikuru, ba koo naa kineru suru ta te n a lebu gaa mō. Kpa bu ka sāa yee te disī wōka.

¹⁹ Yāku kowo u koo naa yen yem sua kpa u yēka sāa yee ten kōnnōn kadiriba sō ka sere yāku yerun goonu nēn nāo bōkan wōllō ka sere dīi yaara ye ya wāa sōwōn kōnnōwa kadiriba sō.

²⁰ Suru win sōo nāba yiruse sō, ba koo maa yāku ko be ba tora ba n ka baarun sō. Nge mēya ba koo ka sāa yee te sārasia.

²¹ Suru gbiikoon sōo wōkura nēse sōora ba koo Gōo sararibun tōo bakaru di. Ba koo tōo te dīwa sōo nāba yiru. Pēe ye ba kun seeyatia dokewa ba koo di tōo ni sōo.

²² Yen dāma te, Isireliban kparo u koo naa kineru gowa win toranu ka win tōmbuginun sō.

²³ Sōo nāba yiru ye sō, tōo baatere kete kinenu nāba yiru ka yāa kinenu nāba yiruwā u koo go u ka yāku dō mwaararuginu ko. Kpa u maa boō kinenu nāba yiru go toranun yākunun sō, yen gaa ya kun alebu gaa mō.

²⁴ Yen biru alikaman som kilo tēna ka gum ditiri nāba tia ba koo sōndi naa ka yāaru baateren wōllō.

²⁵ Suru nāba yirusen sōo wōkura nāobuse sō, tōo bakaran sanam, yāku tee niya ba koo ko sōo nāba yiru ye sō ka yen som mē, ka gum mē.

Wooda

ye Isireliban kparo u koo swī

46

¹ Nē, Yinni Gusunō na nē, sāa yerun yaara sōo kaaan kōnnō ge ga wāa sōo yari yeru gīa, ga ko n kēnuawa sōo nāba tia yē sō ba ra sōmburu ko. Adama ba koo gu kēniawa tōo wērarugiru sō ka sere maa suru kpao ù n yara.

² Isireliban kparo u koo duwa saa kōnnō ge ga wāa tōwōn di kpa u na u yōra kōnnō gen kadirin bōkuō sanam mē yāku kowobu ba nūn yāku dō mwaararugiru ka siarabun yākuru kuammē. Saa ye sō, u ko n yīirewa kōnnō gen mi. Yen biru kpa u yari. Ba n kōnnō ge kēnumō sere yoka.

³ Isireliba ba koo na bu kpunawa bu Yinni Gusunō bēere wē kōnnō gen mi tōo wērarugiru sō ka sere maa suru kpao baawure sō.

⁴ Tōo wērarugii te sō, sina boko u koo yāku dō mwaararugiru ko ka yāa kpemminu nāba tia ka sere maa yāa kinē teeru. Ni kpuro nu kun alebu gaa mō.

⁵ U koo maa alikaman som kilo tēna sōndi yāa kineru baateren wōllō ka sere maa gum ditiri nāba tia som men wōllō. Som mē u kīwa u koo sōndi yāa kpemminu wōllō.

⁶ Suru kpao ù n yara, u koo naa kinē kpendu gowa te ta n alebu mō ka yāa kpemminu nāba tia ka yāa kinē teeru, ni kpuro nu kun alebu mō.

⁷ Mēya u koo maa alikaman som kilo tēna sōndi naa kineru baateren wōllō ka yāa kineru baateren wōllō. U koo gum ditiri nāba tia doke som mē sōo kpa u yāa kpemmii nin wōllō som sōndi mē u kī.

⁸ Ben kparo u koo duwa saa dīi yaaran kōnnōn di. Min diya u koo maa ka yari.

⁹ Adama Isireliba bà n man sàaru na t̄ɔ̀ bakaru garu s̄ɔ̀, be ba dua saa k̄onn̄ɔ̀ ge ga w̄aa s̄ɔ̀ ȳɛsan n̄ɔm geu gian di, ba koo yariwa ka k̄onn̄ɔ̀ ge ga w̄aa s̄ɔ̀ ȳɛsan n̄ɔm d̄waru gia. Be ba maa dua saa k̄onn̄ɔ̀ ge ga w̄aa s̄ɔ̀ ȳɛsan n̄ɔm d̄waru gian di, ba koo yariwa ka k̄onn̄ɔ̀ ge ga w̄aa s̄ɔ̀ ȳɛsan n̄ɔm geu gia. Goo kun yarī k̄onn̄ɔ̀ ge u ka duan di.

¹⁰ Ben kparo u koo du sanam me ba dua kpa u yari sanam me ba yarī.

Yakunun wooda

¹¹ T̄ɔ̀ bakunun sanam, bà n yàkuru m̄ɔ̀ ka naa kin̄eru ka ȳaa kin̄eru, alikaman som kilo tena ba ko n da sandi sabe nin baateren wollo ka gum ditiri n̄ɔ̀ɔ̀ba tia. Adama ñ n ȳaa kin̄e kpendun na ba ka m̄ɔ̀, som m̄ɛn n̄ɔ̀ ba k̄iwa ba koo ka na.

¹² Ben kparo ù n ḡɛru doke u ȳaku d̄ɔ̀ m̄waaaruguru ñ kun me siarabun yàkuru ko, ba ko n da n̄n̄ k̄onn̄ɔ̀ ge ga w̄aa s̄ɔ̀ yari yeru gia ken̄ewa. U koo tu kowa nge me u ra ko t̄ɔ̀ w̄ɛraruguru s̄ɔ̀. U n yara u doona kpa bu k̄onn̄ɔ̀ ge ken̄e.

¹³ T̄ɔ̀ baatere ba ko n da Yinni Gusun̄ɔ̀ ȳaku d̄ɔ̀ m̄waaaruguru kuewa ka ȳaaru w̄ɔ̀ tiaguru te ta ñ alebu gaa m̄ɔ̀. Ba ko n da tu kowa bururu baatere.

¹⁴ Bururu baatere, ba ko n da yàkuru kowa ka som kilo n̄ɔ̀ɔ̀bu ye ba burina ka gum ditiri yiru. M̄ɛya ba ko n da tu ko t̄ɔ̀ baatere sere ka baadom̄m̄a.

¹⁵ Nge m̄ɛya bururu baatere ba ko n da Yinni Gusun̄ɔ̀ ȳaku d̄ɔ̀ m̄waaaruguru kue ka ȳaa kin̄e kpendu ka som ka sere maa gum. M̄ɛya ba ko n da tu ko sere ka baadom̄m̄a.

Ye n s̄aa Isireliban kparon

bibugia

¹⁶ Amen̄iwa ne, Yinni Gusun̄ɔ̀ na gerua. Na ne, Isireliban kparo ù n win bibun turo tem k̄a, tem me, mu koo kowa bii win bibun bweserugim.

¹⁷ Adama ù n win yoo tem k̄a, yakiabun w̄ɔ̀ ḡa n tura yoo wi, u ñ ko n maa tem me m̄ɔ̀. Saa ye s̄ɔ̀, mu koo kowa wi, kparo wigim. Win bibu t̄anawa ba koo kp̄i bu win tem tubi di.

¹⁸ Kparo wi, u ku raa win t̄ambu tem m̄waaari. Ye u koo win bibu w̄ɛ kpuro u de ya n wee win m̄ɔrun di. Kpa nen t̄ambu s̄ɔ̀ goo u ku raa ka win tem bia.

S̄aa yerun doo koo yeru

¹⁹ Dur̄ɔ̀ wi, u ka Esekieli da dir̄ɔ̀ te ta w̄aa ȳaku kowobun s̄ɔ̀ s̄aa yeru. U dua saa k̄onn̄ɔ̀ ge ga w̄aa s̄ɔ̀ ȳɛsan n̄ɔm geu gian di. Yen s̄ɔ̀ mi, ayeru gara w̄aa s̄ɔ̀ duu yeru gia.

²⁰ Ma u n̄n̄ s̄ɔ̀wa u nee, aye te, ta s̄aawa mi ȳaku kowobu ba ko n da toranun ȳaku yaa yike kpa bu som me ba ka ȳakunu kua som̄e. Nge m̄ɛya ba ñ maa ka ȳi d̄ɔ̀ t̄ɔ̀w̄ɔ̀

Isireliba bu sere ye babiri. Domi ya s̄aawa Yinni Gusun̄ɔ̀gia.

²¹ Yen biru u maa ka n̄n̄ da yaara t̄ɔ̀k̄aaɔ̀. Ma ba da yen goonu nne ye kpuro n̄ mi. Ma u deema ba batuma gaa w̄ia goo ten baateren mi.

²² Batuma yen baayeren d̄ɛbu bu s̄aawa ḡom soonu weeru ma yen yasum maa s̄aa ḡom soonu tena. Ye nne ye kpuro ya nēwa.

²³ Ba gana kua ba ka ye nne ye kpuro sikerena. Ma ba dosu gira gana ye s̄ɔ̀.

²⁴ Ma dur̄ɔ̀ wi, u n̄n̄ s̄ɔ̀wa u nee, ya s̄aawa mi s̄aa yee ten som kowobu ba ko n da yaa yike ye t̄omba ka ȳakuru na.

Daa te ta yarimo

saa s̄aa yerun di

47

¹ Yen biru dur̄ɔ̀ wi, u ka Esekieli ḡosira s̄aa yerun k̄onn̄ɔ̀w̄ɔ̀. Yera nim mu kuram̄ɔ̀ dii ten k̄onn̄ɔ̀n tem di s̄ɔ̀ yari yeru gia. Domi dii ten k̄onn̄ɔ̀ ga m̄ɛrawa s̄ɔ̀ yari yeru gia. Ma nim me, mu kokum̄ɔ̀ mu d̄ɔ̀ s̄aa yerun n̄m geu gia ȳaku yerun s̄ɔ̀ ȳɛsan n̄m d̄waru gia.

² Ma u maa ka n̄n̄ da k̄onn̄ɔ̀, ge ga w̄aa s̄ɔ̀ ȳɛsan n̄m geu gia. Ma ba besira ba da t̄ɔ̀w̄ɔ̀ sere k̄onn̄ɔ̀w̄ɔ̀ ge ga w̄aa s̄ɔ̀ yari yeru gia. Ma Esekieli u wa nim me, mu kokum̄ɔ̀w̄ɔ̀ n̄m geu gia.

³ Dur̄ɔ̀ wi, u da s̄ɔ̀ yari yeru gia. N deema u w̄ɛɛ nen̄i win n̄m̄aɔ̀. Nge me u d̄ɔ̀, u yam mi ȳiira ḡom soonu n̄ɔ̀ɔ̀bu (1.000). Ma u Esekieli t̄ɔ̀burasia. Ma nim me, mu na sere win naa w̄iina.

⁴ Yen biru u maa ḡom soonu n̄ɔ̀ɔ̀bu ȳiira. Ma u dera Esekieli u nim me t̄ɔ̀bura. Ma nim me, mu na sere win d̄u w̄iina. Ma u maa susi u ȳiira ḡom soonu n̄ɔ̀ɔ̀bu. Ma mu na sere win p̄raɔ̀.

⁵ Ma u maa ȳiira ḡom soonu n̄ɔ̀ɔ̀bu mi n s̄aa nim bwee bakaru te Esekieli u ñ kp̄ɛ u t̄ɔ̀bura. Domi nim me, mu duku. Goo kun kp̄ɛ u mu t̄ɔ̀bura ma n kun m̄ɔ̀ ka k̄ɛri.

⁶ Ma u Esekieli s̄ɔ̀wa u nee, t̄onun bii, a ye kpuro m̄ɛra s̄aa s̄aa?

Ma u ka n̄n̄ wurama daa ten b̄ɔ̀w̄ɔ̀.

⁷ Ye u ka n̄n̄ tura mi, yera u wa d̄anu nu dabi daa ten goo gookaa.

⁸ Ma u n̄n̄ s̄ɔ̀wa u nee, nim me, mu koo kokuwa mu da w̄ɔ̀ bera ye ya w̄aa s̄ɔ̀ yari yeru ḡiaɔ̀ ka w̄ɔ̀wa ye ba m̄ɔ̀ Arabaɔ̀ kpa mu sere da nim w̄kuɔ̀. M̄ɛya mu koo nim w̄kun nim d̄ɛrasia.

⁹ Mi nim me, mu gesi dua kpuro, hunde koni ye ya w̄aa mi ya ko n w̄aaru m̄wa. Kpa sw̄ɛ yi n dabi. Domi mi nim me, mu dua kpuro mu koo me mu tie d̄ɛrasia.

¹⁰ Saa Enḡedin di n ka da Eni Egalaimuɔ̀, sur̄ɔ̀k̄ɔ̀ba ba ko n da n w̄aawa mi, ba n ȳaakoronu keewa daa ten gooro. Ta ko n

swɛɛ bwese bweseka mɔwa nge nim wɔku ge ba sokumɔ Mɛditeranɛ. Swɛɛ yi, yi ko n dabi.

¹¹ Adama ba koo ten daa burenu ka ten yerusu deriwa bɔɔ te ta wɔa min sɔ.

¹² Ten goonɔ dɔa ko n kpiawa nin wurusu kun deruramɔ, nin marum kun maa kpeemɔ. Nu ko n da yewa suru baawure. Dɔmi nu ko n nim waamɔwa sɔa yerun di. Ba ko n da dɔa nin marum diwa kpa bu ka nin wurusu bararun tim ko.

Yinni Gusunɔ u Isireliban

tem nɔɔ bura yenu yimɔ

¹³ Amenɔwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bɛɛ Isireliba, tem mɛ i ko i bɔnu ko, kon bɛɛ mɛn nɔɔ bura yenu sɔasi. Yosefun bwese kɛra bɔnu yiruha ya koo wa.

¹⁴ Bwese kerɔ yi yi tien bɔnu ya ko n nɛwa. Dɔmi nɛ, Yinni Gusunɔ na nɔma sua na bɔrua na nɛɛ, bɛɛn baababara kon mu wɛ. Yen sɔna bɛɛ i ko i mu wa i tubi di.

¹⁵ Tem mɛn nɔɔ bura yeru wee. Sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, ta torua saa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛn di n ka da Hɛtilonin swaaɔ sere ka Sedadin wuu duu yerɔ,

¹⁶ ka Hamatiɔ ka Berɔtaɔ ka Siburaimuɔ. N deema wuu si, su wɔawa Damasi ka Hamatin nɔɔ bura yerun baa sɔɔ ka Hasɛɛ Hatikonin temɔ Hafaranin tem nɔɔ bura yeru gia.

¹⁷ Nge mɛya sɔɔ yɛsan nɔm geun tem nɔɔ bura yee te, ta ko n wɔa saa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛn di n ka girari Hasaa Enɔwɔ Damasin tem nɔɔ bura yerɔ ka Safoniɔ Hamatin tem nɔɔ bura yerɔ.

¹⁸ Sɔɔ yari yeru gia maa tem mɛn nɔɔ bura yeru ta koo daa te ba mɔ Yuudeni swiwa Hafaraniɔ ka Damasiɔ ka Galadiɔ ka Isireliban tem baa sɔɔ. Ta ko n wɔawa saa tem nɔɔ bura yee te ta wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di n ka na nim wɔku bɔruguuɔ sɔɔ yari yeru gia.

¹⁹ Sɔɔ yɛsan nɔm dware gian tem nɔɔ bura yee te, ta koo dawa saa Tamaan di sere ka Mɛriban bwiaɔ Kadisiɔ kpa tu Egibitin daaru swi sere n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛɔ. Nɔɔ bura yee te ta wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dware gian, tera mi.

²⁰ Sɔɔ duu yeru gian tem nɔɔ bura yeru ta ko n sɔawa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛ ma ya yɔra Hamatin deedeeru sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Sɔɔ duu yerugiara maa mi.

²¹ Bɛɛ Isireliban bwese kerɔ wɔkura yiru sɔɔ

²² i ko i tem mɛ bɔnu ko ka tɛtɛ bɛɛn tii tiine sɔɔ ka sɔɔ be ba wɔa ka bɛɛ ba ka bibu mara bɛɛn suunu sɔɔ. I ko i bu garisiwa nge Isireliba. Kpa i tubi ye bɔnu ko ka be sannu ka tɛtɛ.

²³ I ko i sɔɔ nɔn win baa wɛwa bwese kɛra ye sɔɔ u wɔa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ba tem mɛ bɔnu kua

48

¹ Isireliban bwese kɛra baayeren yi siru wee ka bɔnu ye yen baayere ya wa. Danun bwese kɛra ya yen baa wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, swaa ye ya dɔɔ Hɛtiloniɔ Hamatin di n ka da Hasaa Enɔɔ gia Damasi ka Hamatigibun tem bɔkuɔ. Tem mɛ, mu wɔawa saa sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yerun di n ka da sɔɔ duu yeru gia.

² Danu ben bɔkuɔ, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ Aseɛbagima mu wɔa mi.

³ Aseɛbagim bɔkuɔ Nefitalibagima mu wɔa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

⁴ Nefitalibagim bɔkuɔ, Manasebagima mu wɔa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

⁵ Manasebagim bɔkuɔ Efaraimubagima mu wɔa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

⁶ Efaraimubagim bɔkuɔ Rubenibagima mu wɔa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

⁷ Rubenibagim bɔkuɔ Yudabagima mu wɔa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

Tem

mɛ ba koo Yinni Gusunɔ wɛ

⁸ Yudaban tem bɔkuɔ sɔɔ yari yeru gian tem nɔɔ bura yeru mi, n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛɔ sɔɔ duu yeru gia, bera miya ba koo Yinni Gusunɔn tem yiire. Mɛn dɛɛbu bu ko n ka Isirelibagim nɛwa kpa mɛn yasum mu n sɔa gɔm soonu nɔɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000). Kpa bu Yinni Gusunɔn sɔa yeru bani mɛn suunu sɔɔ.

⁹ Batuma ye ba koo Yinni Gusunɔ deria mi, yen dɛɛbu bu ko n sɔawa gɔm soonu nɔɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000). Kpa yen yasum mu n sɔa gɔm soonu nɔɔbun suba wɔkuru (10.000).

¹⁰ Yaku kowoba ba koo batuma yen sukum sua. Kpa ya n sɔa gɔm soonu nɔɔbun suba yɛnda nɔɔbu sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Sɔɔ duu yeru gia gɔm soonu nɔɔbun suba wɔkuru. Sɔɔ yari yeru gia maa gɔm soonu nɔɔbun suba wɔkuru kpa sɔɔ yɛsan nɔm dware gian yen dɛɛbu bu n sɔa gɔm soonu nɔɔbun suba yɛnda nɔɔbu. Kpa Yinni Gusunɔn sɔa yeru ta n wɔa yen suunu sɔɔ.

¹¹ Yaku kowo Sadɔkun bibun bwesera ta ko n tem mɛ mɔ. Dɔmi beya ba wɔa nɛ, Yinni Gusunɔn sɔmburu sɔɔ sanam mɛ Lefi yaku kowo be ba tie ka Isireliba ba man deri.

¹² Batuma ye, ya ko n sɔawa nenɛm ye ba wuna Isireliban tem di Lefiban tem nɔɔ bura yerun bɔkuɔ.

¹³ Lefi ben tem mu ko n wɔawa yaku kowobugim bɔkuɔ. Mu ko n sɔawa gɔm soonu nɔɔbun suba yɛnda nɔɔbu. Yen yasum maa gɔm soonu nɔɔbun suba wɔkuru.

14 Ba ñ me sɔɔ gam gum daramo. Ba ñ maa kpɛ bu ka mu gam kosina ñ kun me bu mu goo wɛ. Domi meya mu kpuro kere yɛn sɔ mu sãa Yinni Gusunɔgim.

Batuma ye ya ko n sãa

sina bokogia ka wuugibugia

15 Tem me mu tie, men yasum mu sãawa gam soonu nɔrɔbun suba nɔɔbu (5.000). Ma men dɛɛbu bu sãa gam soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu (25.000). Ye kpuro ya ko n sãawa wuugibugia. Me sɔra ba koo ben dia bani ka sere ye ya tie. Wuun batuma yen goonu nne ye kpuro ya ko n nɛwa,

16 gooru baatere ta n sãa gam soonu nɔrɔbun suba nne ka nɛra wunɔbu (4.500).

17 Ba koo batuma gaa deriwa bu ka wuu ge sikerena ya n sãa gam soonu goobu ka weeraakuru (250) yen goonu nne ye kpuro sɔɔ.

18 Batuma ye ya tie wuugian yɛsi yɛsikaɔ ya ko n wãawa yãku kowobugian bɔkuo. Yen dɛɛbu bu ko n sãawa gam soonu nɔrɔbun suba wãkuru (10.000) sɔɔ yari yeru gia ka maa sɔɔ duu yeru gia. Batuma ye sɔra ba koo ñanu duure ni ba ko n da ka be ba wuu gen sãmburu mɔ nɔri.

19 Ba koo som kowo be gɔsiwa bwese kera baayeren min di. Be kpurowa ba koo wuku tem me sɔɔ.

20 Yinni Gusunɔn tem me kpuron goonu nne kpuro nu ko n nɛwa, nu n sãa gam soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu nɔɔbu (25.000). Me sɔra ba koo wuun batuma wãa.

21 Batuma ye ya tie, ya ko n sãawa sina bokogia kpa ya n Yinni Gusunɔgia ye suunu doke ka sere mi wuugibu ba koo sina. Yen yasum mu ko n sãawa gam soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yeru gia, yen dɛɛbu bu n maa sãa gam soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu sɔɔ duu yeru gia nim wɔku ge ba mɔ Mɛditerane gia. Nge meya batuma ye ba wuna Yinni Gusunɔn sɔ ka sãa yee ten sɔ, ye kpuro ya ko n wãawa tem men suunu sɔɔ.

22 Lɛffan batuma ka wuugia ye, ya ko n ben kparogia bɔnu sãawa yiru. Ya ko n wãawa Yudabagia ye ya wãa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sere Benyamɛbagia ye ya wãa sɔɔ yɛsan nɔm dɛwuru gian baa sɔɔ.

Bwese keri yi yi wãa

sɔɔ yɛsan nɔm dɛwuru ten

23 Bwese keri yi yi tien tem wee. Benyamɛbagim mu ko n wãawa sãa Isireliban tem nɔɔ bura yerun sɔɔ yari yerun di n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mɛditerane sɔɔ duu yero.

24 Benyamɛbagim bɔkuo Simeɔbagima mu ko n wãa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yero.

25 Simeɔbagim bɔkuo Isakaribagima mu ko n maa wãa mi, sãa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yero.

26 Isakaribagim bɔkuo Sabulonibagima mu ko n maa wãa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yero.

27 Sabulonibagim bɔkuo Gadibagima mu ko n maa wãa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yero.

28 Gadibagima mu ko n sãa Isireliban tem nɔɔ bura yeru sɔɔ yɛsan nɔm dɛwuru gia. Ta koo dawa sãa Tamaan di sere Meriban bwiaɔ Kadesiɔ, kpa tu Egibitin daaru swii sere n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mɛditerane.

29 Tem meya i ko i bɔnu ko ka tete bɛɛ Isireliban bwese keri sɔɔ kpa bɛɛn baawure u win bɔnu wa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemun kɔnnɔsu

wɔkura yiru

30-31 Kɔnnɔsu wɔkura yiruwa ba koo doke Yerusalemu. Sin baagere ga koo bwese kera tian yisuru sɔbewa. Sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, gana yen dɛɛbu sãawa gam soonu nɔrɔbun suba nne ka nɛra wunɔbu (4.500). Kɔnnɔsu itawa ba koo doke mi. Teu sɔɔ, ba koo Rubenin yisuru doke, yiruse sɔɔ Yudagiru, itase sɔɔ maa Lɛfigiru.

32 Sɔɔ yari yeru gia maa gana ya ko n wãa. Yen dɛɛbu bu ko n sãa gam soonu nɔrɔbun suba nne ka nɛra wunɔbu (4.500). Ba koo kɔnnɔsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Yosefun yisuru mɔ, yiruse Benyamɛgiru, itase maa Danugiru.

33 Sɔɔ yɛsan nɔm dɛwuru gian gana ya ko n ka yianɔ dɛɛbu nɛwa. Ba koo maa kɔnnɔsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Simeɔn yisuru mɔ, yiruse Isakarigiru, itase maa Sabulonigiru.

34 Sɔɔ duu yeru gian gana ya ko n ka yi yi tie dɛɛbu nɛwa. Kpa bu yi kɔnnɔsu ita yaba nge me ba yianɔ kua. Gbiikuu ga ko n Gadin yisuru mɔ, yiruse Aseegiru, itase maa Nɛffitaligiru.

35 Gana ye ya koo wuu ge sikerena kpuron dɛɛbu bu ko n sãawa gam soonu nɔrɔbun suba yendu yiru sari (18.000).

Saa dɔma ten di, ba ko n da wuu ge sokuwa Yinni Gusunɔ u wãa mini.

DANIĒLI

Danielin tireru, Yudaban wahala ka ben nōni swāra ta ka yā sanam mē ba wāa yoru sō tōn tukobun mi. U tu yorua u ka win tambu dam kē bu ka temana baa bā n wāa nōni swāaru sō. Domi Gusunō u koo bu nasara wē.

Tire te, ta Gusunōn kpāaru ka win girima sōsimō. Wiya u hannu kpuro neni. Wiya u handunia kpare.

Sa ko kpī su tire ten gari bōnu ko yiru. Gbiikaa Danieli ka win bōrōba ba nasara wa ben yiberēban wallo yēn sō ba ben naane doke Gusunō sō. Yiruse Danieli u kāsī dabīnu wa nī nu sōsimō nge mē hannu ganu koo swīina kpa nu wēruku. Adama Gusunōn tamba koo nasara wa.

Tire ten kpunaa

1. Danieli ka win bōrōba, wiru 1n di sere wiru 6.
2. Danielin kāsīnu, wiru 7n di sere wiru 12.

Danieli ka win kpaasibu ba wāa Babiloniō

¹Yoyakimu, Yudaban sina bokon bandun wōō itase sōara Nebukanēsaa Babilonin suno u na ka win tabu kowobu ba Yerusalēmu tarusi.

²Yera Yinni Gusunō u dera u Yoyakimu ka win tambu gabu mwa. Ma u dera u sāa yerun dendi yānu ganu gura u ka da Babiloniō u yi win būu dirun arumanin beru yerō.

³Yen biru, u Asipenasi win sōm kowobun wirugii sōwa u nēē, u Isireliba sō sina bibu ka wirugibun bibu gabu gōsio

⁴ba n sāa durō burōbu be ba n alebu gaa mō. Kpa ba n bwisi ka yēru ka laakari mō bu ka kpī bu Babilonin barum keu ko, kpa bu sōmburu ko sina kpaarō.

⁵Ma sina boko u win tiin dīa nīn bweseru u ra di ka tam men bweseru u ra nō bu wē ba n dimō kpa ba n nōrumō baadomma ba n ka keu mō sere n ka ko wōō ita bu sere sōmburu tore sina kpaarō.

⁶Be ba gōsa mi sōara Yuda beni ba wāa, Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria.

⁷Ma sina bokon sōm kowobun wirugii wi, u bu yīsinu kōsa. Danieligira Belitasaa. Hananiagira Sadaki. Miseligira Mesaki. Asariagira maa Abēnēgo.

⁸Danieli u gōru doke u sina bokon dīanu ka win tam mē yina, kpa u ku raa tii disī doke. Ma u sōm kowobun wirugii wi, suuru kana u ku nūn tilasi ko u ka sese te di.

⁹Ma Gusunō u dera wirugii wi, u ka Danieli nōnu geu mēera u nūn durom kua.

¹⁰U nēē, na nen yinni sina bokon berum mō. Domi wiya u yi ye i ko i di ka ye i ko i nō. U n da maa wa i n bōaru nge bēegii be ba

tie, saa ye sō, kari sōara i man doke mi. Domi ba koo kpī bu man wiru bura.

¹¹Yera Danieli u be nne yen nōario wi wirugii wi, u bu nōmu sōndia sōwa u nēē,

¹²a de su dīanu di yaa sari kpa su nim dirum nō sō wōkurun saka.

¹³Yen biru, kpa a besen wuswaa mēeri kpa a maa be ba sunōn dīanu dimōn wuswaa mēeri. Yen mē a wa kpa a sun kua mē.

¹⁴Ma u ben gari yi wura u bu deri sere sō wōku te.

¹⁵Ye sō wōku te, ta tura, yera u ben wuswaa mēera ma u wa ba bwāa do. Ba maa be ba sina bokon dīa duron dimō bōrum kere.

¹⁶Ma Danieliban nōario wi, u n maa bu dīa duro nī, ka tam mē wē. U bu dīanu wēwa yaa sari.

¹⁷Gusunō u aluwaasi nne ye yēru wē. Ma u bu bwisi kā ba Kaladen barum tireru gia sāa sāa. Ma u bu kua laakarigibu. U maa Danieli bwisi kā u ka dosusu ka kāsīnu kpuro tubusia.

¹⁸Ye wōō ita ye, ya yiba, ye sina boko Nebukanēsaa u bura mi, yera sōm kowobun wirugii wi, u aluwaasi be kpuro yara u ka nūn bu daawa.

¹⁹Ma sina boko wi, u ka bu gari kua. Be kpuro sō, gōō sari wi u sāa nge Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. Yen sōna sina boko u bu wura ba n sāa win sōm kowobu.

²⁰Gari yi sina boko u bu bikia kpuro, ba ra yi wisiwa ka bwisi, ka yēru. Ma u wa ba dobo dobogibu ka sōrobu bwisi kere sere mi n toma, be ba wāa win tem sō kpuro.

²¹Ma Danieli u wāa mi sere Sirusi u ka bandu di.

Nebukanēsaan dosu

2

¹Nebukanēsaan bandun wōō yiruse sō, u dosu gagu kua. Dosu ge, ga nūn berum mwa sere u kpāna u dweeya.

²Yera u dobo dobogibu sokusia ka sōrobu ka būu sinambu ka bwisigibu bu ka nūn win dosu ge sō. Ma tōn be kpuro ba na ba mēna win wuswaa.

³Ma u bu sōwa u nēē, na dosawa. Ga maa man berum mwa. Na kīwa i man sō ye na dosa.

⁴Ma bwisigii be, ba sina boko sōwa ka Aramugibun barum ba nēē, yinni, wunen hunde yu dakaa da! A sun dosu ge sōwō kpa su nun gu tubusia.

⁵Ma sina boko u maa bu sōwa u nēē, wee ye na gōru doke n bēē kua. I kun man dosu gen tii sōwa ka gen tubusianu sannu, kon de bu bēē bōtiri bōtiriwa kpa bēen yenusu su ko bansu.

⁶Adama i n man gu sōwa ka gen tubusianu sannu, kon bēē kēē dabīnu wē.

Kpa i bæere baka wa. Yen sɔ tɛ, i man dosu gen tii sɔwɔ ka gen tubusianu.

⁷ Ba kparam nùn wisa ba nee, yinni, a sun wunen dosu ge sɔwɔ kpa su nun gu tubusia.

⁸ Sina boko u bu wisa u nee, na yɛ sāa sāa ma i kī i gari gawawa. Domi i nua ye na gōru doke n bæe kua.

⁹ Ma i n man dosu ge sɔwɔ, ye na gōru doke n bæe kua mi, ya koo bæe kpuro deema. Domi i sɔru kpa i ka man weesu ka gari suninu naawawa kpa n ka nen gere kɔsi. Yen sɔ, i man dosu gen tii sɔwɔ kpa n gia ma i ko i kpī i gu tubusia.

¹⁰ Yera ba nùn sɔwɔ ba nee, goo sari dunia sɔɔ mini wi u koo kpī u wunen gari yini wisi baa be ba dam mɔ nge wune, ben goo sari wi u gari yinin bweseru bikiare sɔrobun mi, n kun me dobo dobogibun mi, n kun me Babilonin bwisigibun mi.

¹¹ Ye wune sina boko a bikia mini, goo sari wi u koo kpī u nun ye tubusia sere būnu baasi ya! Wee nu ku ra n maa wāa tɔmbun suunu sɔɔ.

¹² Ye sina boko u ben gari yi nua, yera u mɔru besira. Ma u wooda wɛ bu Babilonin bwisigibu kpuro go.

¹³ Ma ba sina bokon gari yi kpara ma ba koo Babilonin bwisigii be go. Ma ba Danieli ka win kpaasibu kasu bu go.

Gusuno

u Danieli dosu ge sɔwɔ

¹⁴ Sanam me Arioku sina bokon kirukuban guro guro u yara u ka Babilonin bwisigii be go, Danieli u ka nùn gari kua ka bwisi ka laakari.

¹⁵ U nee, amɔna sina bokon wooda yeni ya ka dam mɔ me. Yera Arioku u nùn gari yin asansi tubusia.

¹⁶ Ma Danieli u da sina bokon mi u nùn kana u nùn deri saa fiiko, kpa u wa u nùn dosu ge tubusia.

¹⁷ Ma Danieli u wura dirɔ u win kpaasibu Hanania ka Miseli ka Asaria gari yi sɔwɔ.

¹⁸ Ma u bu yiire bu Wɔrukoo kana u ben wɔnwɔndu wa kpa u bu dosu ge sɔ kpa bu ku raa bu go ka bwisigii be sannu.

¹⁹ Yen biruwa Gusuno u Danieli dosu ge sɔwɔ wɔkuru, kásiru sɔɔ. Ma Danieli u nùn siara. U nee,

²⁰ Yinni Gusunɔ, wuna ko na n siaramɔ ka baadommaɔ.

Wuna a bwisi ka dam mɔ.

²¹ Wuna a ra saaba gɔsie.

Wuna a ra sinambu bandu wɛ.

Wuna a ra maa bu bandu yare.

Wuna a ra laakarigibu laakari wɛ,

kpa a bwisigibu yɛru kɛ.

²² Wuna a ra tɔnu sɔɔsi ye ya berua, ye u n kpɛ u ka tii tubu.

A yɛ ye ya wāa wɔkuru sɔɔ.

Domu yam bururam mu ra n wāawa wunen mi.

²³ Gusunɔ nen baababan Yinni, na nun siaramɔ.

Na takaru mɔ bwisi ka dam me a man kán sɔ. Domi a man sɔɔsi ye sa nun bikia.

A sun sina bokon dosu ge sɔwɔ.

²⁴ Yen biru, Danieli u da Ariokun mi, wi sina boko u wooda wɛ u ka Babilonin bwisigibu go. Ma u nùn sɔwɔ u nee, a ku tɔn be go. A de a ka man da sina bokon mi. Kpa n nùn win dosu ge tubusia.

²⁵ Ma Arioku u ka Danieli da fuuku sina bokon mi. Ye ba tura mi, yera u sina boko sɔwɔ u nee, wee na durɔ goo wa Yuda be ba mwɛerima sɔɔ, wi u koo nun wunen dosu ge tubusia.

Danieli u sina boko dosu ge

sɔwɔ ka gen tubusianu

²⁶ Ma sina boko u Danieli wi ba maa yisuru ká Belitasaɔ bikia u nee, kaa kpī a man nen dosu gen tii sɔ ka gen tubusianu?

²⁷ Danieli u sina boko sɔwɔ u nee, bwisigibu ka sɔrobu ka dobo dobogibu ka būu sinambu ba n kpɛ bu nun asiri ye a bikia mini sɔ.

²⁸ Adama Yinni goo wāa wɔllɔ wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi, wiya Gusuno. U maa nun sɔɔsi ye n koo kooru. Sanam me a kpī, ye a dosa ka ye a wa kásiru sɔɔ wee.

²⁹ Sian bwisikuna a mɔ. Yera wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi u nun sɔɔsi ye n koo kooru.

³⁰ Adama ba n man asiri ye sɔɔsi yèn sɔ na tɔn be ba tie bwisi kere. Ba man ye sɔɔsiwa kpa n ka nun tubusia kpa a n ka yɛ ye a bwisika wunen gōruɔ.

³¹ Sina boko, ye a wa wee. Bwāaroku bɔkɔ gaga ga yɔ wunen wuswaɔɔ. Bwāaroku ge, ga gunu, ga ballimɔ gem gem. Ma ga nanum mɔ n kpá.

³² Gen wiru ta sāawa wura gean tii tii. Gen tororu ka gen gāsenu maa sāa sii geesu. Gen nukuru ka gen taanu maa sāa sii gandu.

³³ Gen kōri yi maa sāa sii wɔkusu. Ma gen naasu sāa sii wɔku si ba ka sɔndu menna.

³⁴ Sanam me a gu mɛɛra, yera kperu garu ta mendama guurun di te goo kun karame. Ta na ta gen naasu so ta kɔsuka muku muku.

³⁵ Ma sii wɔku si, ka sɔn te, ka sii gan te, ka sii gee si, ka wura ye, ye kpuro ya sunkura muku muku. Ma ya kua nge doo diri yi ba sara sɔɔ sárerun saa. Ma yi ka woo doona. Baa yin yira a n maa kpɛ a wa. Adama kpee te ta bwāaroku ge so mi, ta gɔsirawa guu bakaru. Ma ta handunian tem kpuro wukiri.

³⁶ Dosu geya mi. Tɛ, gen tubusianu wee.

³⁷⁻³⁸ Wune sina boko, wuna a sāa sinambun sunu. Wuna a sāa nge wii wuragii te. Wɔrukoowa u nun bandu ka dam ka yiiko ka bæere wɛ. Ma u nun tɔmbu ka gbeku ye

ka gunõsu nõma beria a n ka sãa ye kpuron yinni.

³⁹ Wunen biru, bandu garu ta koo se te ta ñ wunegiru dam tura. Yen biru, bandu itaseru gara koo maa se kpa ta n dam m̃o handunia kpuro s̃o. Tera ta sãa nge sii gandu.

⁴⁰ Ma bandu nneseru gara koo maa se, kpa ta n dam m̃o nge sii wõkusu si su ra gãanu kpuro k̃osuku. Nge meya ban te, ta ko n dam m̃o tu ka banu kpuro k̃osuku.

⁴¹ Meyã a maa wa ma bwãaroku gen naasu ka gen niki binu sãawa sii wõkusu si ba menna ka s̃ondu. Yen tubusiana ban te, ta ko n b̃onu sãawa yiru. Ka me, b̃onu tia ya ko n dam m̃o nge sii wõku si.

⁴² Kpa b̃onu tia yu dam bia nge naa niki bii ni nu sãa sii wõku si ba ka s̃ondu menna.

⁴³ Sii wõkusu ka s̃on te a wa ya menna mi sannu, ya maa s̃õsim̃o ma ban ten wirugibu ba ko n kasu ben bibu bu suana kpa bwesenu nu ka ko tia. Adama ya ñ koor̃o nge me ya ñ koor̃o sisu ka s̃ondu bu ko tia.

⁴⁴⁻⁴⁵ Kpee te a wa ta mendama ka tii mi, ma ta sii wõku si, ka sii gan te, ka s̃on te, ka sii gee si, ka wura ye kpuro k̃osuka muku muku mi, ten tubusiana, ban ten sinambun waati s̃o, W̃orukoo u koo bandu garu sw̃i. Goo sari wi u koo ban te fuka. Bweseru garu maa sari te ta koo tu yoru diisa. Ban te, ta koo ban ni nu tie kpeerasia kpa te tana ta n wãa sere ka baadommão. Gusuño Dam kpurogii wiya u nun s̃õsi ye n koo koorã. Ye a wa wunen dosu ge s̃o kpuro, ya weewa win min di. Yen tubusianu maa sãawa nge me na nun s̃õwa.

⁴⁶ Yera sina boko Nebukañesaa u yiira u wiru tem girari Danielin wuswaão. Ma u dera ba yãkuru kua ka turare bu ka Danieli siara.

⁴⁷ Sina boko u Danieli s̃õwa u nee, ka geema b̃een Yinni wini u b̃unu kpuro kere, u maa sãawa sinambun Yinni. Wiya u ra tonu gari asirigii s̃õ. Domi u dera a kp̃ia a gari asirigii yini gerua.

⁴⁸ Yera sina boko u Danieli kua t̃on boko win bandu s̃o. Ma u ñun k̃ee baka dabinu kã. Yen biru, u ñun kua Babilonin beran wirugii ka maa yen bwisigibun t̃onwero.

⁴⁹ Ma Danieli u sina boko kana u Sadaki ka Mesaki ka Abenego Babilonin bera ye nõmu beria. Ma win tii u kua sina bokon bwisi k̃ẽo.

Nebukañesaa u wooda w̃e

bu win bwãaroku wuraguu sã

3

¹ Sina boko Nebukañesaa u bwãaroku wuraguu kua. Gen gunum mu sãa g̃om soonu wata. Gen yasum maa sãa g̃om soonu nõba tia. Ba gu ỹrasia batuma gaa s̃o ye ba m̃õ Dura, Babilonin tem bera mi.

² Yera sina boko u dera ba tem men sinambu kpuro menna ka men beri berikan

wirugibu ka men bwisi k̃ẽo bu ka men siri kowobu ka be ba ra men arumaniba bere ka sere maa men wirugii be ba tie bu ka bwãaroku gen sãaru tore.

³ Ma t̃on be kpuro ba menna. Ben baawure u ỹra bwãaroku gen wuswaão bu ka gen sãaru tore.

⁴ Saa yera sina bokon bar̃o u kpara u nee, b̃ee bwesenu kpuro i swaa dakio i no ye sina boko u b̃ee yiirem̃o.

⁵ Ma i nua ba k̃oba so ka guunu ka m̃or̃okunu ka baranu ka gãasu ka bara bwese ni nu tie, i ko i yiirawa i bwãaroku wuraguu ge sã ge sina boko u kua mi.

⁶ Wi u kun yiire u gu sãwa ba koo ñun kp̃eewa mii mii d̃õ boko wi ba s̃õruan suunu s̃o.

⁷ Yen s̃õna saa ye t̃on be, ba nua ba k̃obi yi ka guu ni so ka m̃or̃oku ni, ka bara ni, ka gãa si, ba yiira ba bwãaroku wuraguu ge sãwa.

Danielin kpaasibu ita be,

ba yina bu bwãaroku ge sã

⁸ Yen d̃ama te, Babilonigibu gabu ba seewa ba da ba Yuuba d̃ame sina bokon mi.

⁹ Ba ñun s̃õwa ba nee, sina boko, wunen hunde yu dakaa da!

¹⁰ Wune sina boko, wuna a wooda w̃e a nee, baawure wi u nua ba k̃obi so ka guunu ka m̃or̃okunu ka baranu ka gãasu ka bara bwese ni nu tie, u yiire u bwãaroku ge sã.

¹¹ Meyã a maa nee, wi u kun yiire u gu sãwa bu ñun kp̃eeỹo d̃õ boko wi ba s̃õrua s̃o.

¹² Adama wee Sadaki ka Mesaki ka Abenego, Yuu be a kua Babilonin tem beran wirugibu mi, ba ñ wunen wooda ye garisi gãanu. Ba ku ra wunen b̃unu sã. Meyã ba ñ maa yiire ba wunen bwãaroku ge sãwa.

¹³ Ye sina boko u gari yi nua, yera win m̃oru ya seewa u nee, bu doo bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego mwaama. Ma ba da ba bu mwaama ba ka na wi, sina bokon mi.

¹⁴ Ma sina boko Nebukañesaa u bu bikia u nee, ka gem, i yinawa i nen b̃unu ka nen bwãaroku wuraguu ge na kua mi sã?

¹⁵ T̃e, i doo i n s̃õrua sã. I n kpa m nua ba k̃oba so ka guunu ka m̃or̃okunu ka baranu ka gãasu ka bara bwese ni nu tie, i yiire kpa i bwãaroku ge sã. I n yina, ba koo b̃ee kp̃eewa mii mii d̃õ boko wi ba s̃õrua s̃o kpa n wa ñ n b̃uu weren na u koo b̃ee w̃ora saa nen nõmun di.

¹⁶ Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba ñun wisa ba nee, yinni, sa ñ ka tii yinam̃o.

¹⁷ ã n sun kp̃ẽe d̃õ boko wi s̃o, Gusuño wi sa sãam̃o u koo kp̃i u sun yara d̃õ win min di kpa u sun w̃ora wunen nõman di.

¹⁸ Baa ñ n meren na, a n ỹe ma sa ñ wunen b̃unu sãam̃o. Meyã sa ñ maa wunen bwãaroku ge yiiramme.

19 Ye u ben gari yi nua, yera u ka bu mōru kua. Ma u gerua u nee, bu dōo win kpāaru sosio gem gem.

20 Ma u durō ghebunu gōsa win tabu kowobu sōo be ba dam bo u nee, bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego bokuo bu kpēe dōo boko wi sōo.

21 Yera ba tōn be mwa ba bōkua, ma ba bu kpēe dōo boko wi sōo ka ben yāa ni ba doke sannu. Niya ben yabenu ka ben sokoto ka sere maa ben furōsu.

22 Ma ba dōo win kpāaru sosi nge mē sina bokon wooda damgia ye, ya gerua. Yera dōo win yam susura tabu durō be go be ba Sadaki ka Mesaki ka Abenego kpēebu da mi.

23 Ma Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba wōri dōo boko wi sōo nge mē ba ka bu bōkua.

Danielin kpaasibu ita be,

ba n̄ dōo mwaare

24 Yera sina boko Nebukanēsaa u nanda ma u seewa fia u be ba ra n̄n bwisi kē bikia u nee, n̄ n̄ tōmbu itawa sa bōkua sa kpēe dōo boko wi sōo?

Ba n̄n wisa ba nee, oo, mēya.

25 Ma u bu wisa u nee, wee tōmbu nnēwa na waama ba s̄imō dōo boko win suunu sōo. Ba n̄ dōo mwaare. Be kpuro ba maa kusiarewa ma ben n̄ese u ka wollun tōnu weene.

26 Saa ye sōora Nebukanēsaa u susi dōo boko win bōkuo u nee, Sadaki, Mesaki, Abenego, bee Wōrukoon s̄am kowobu, i yarima i na mini.

Ma ba yara dōo boko win min di.

27 Yera wirugii be sina boko u raa soka ba menna mi, be kpuro ba wa ma dōo kun dam mō durō be sōo. Mēya baa ben seri tia ya n̄ dōo mwaare. Ben yāa ni ba sebua nu n̄ dōo numie.

28 Ma Nebukanēsaa u nōogiru sua u nee, i Gusunō s̄iaro wi u s̄aa Sadaki ka Mesaki ka Abenegon Yinni. Domi wiya u win gōrado gōrima u ka win bwāa be ba n̄n naane kua mi faaba ko. Ba nee sina bokon wooda yina, ba n̄ ben wasin wahala garisi gāanu. Ba yina bu būu goo s̄a ma n̄ kun mō Gusunō.

29 Tē wooda ye na wēemō wee, tōnu baawure baa n̄ n̄ bwese teren na u s̄aa, ma u Gusunō, Sadaki ka Mesaki ka Abenegon Yinni gari kam gerusi, na kon de bu yēro bōtiriwa, kpa win yenu gu ko bansu. Domi goo maa sari wi u koo kpī u tōnu faaba ko nge mē.

30 Yeniban biru, sina boko Nebukanēsaa u Sadaki ka Mesaki ka Abenego aye bakanu wē Babilonin tem bera mi.

Nebukanēsaa dosu yiruse

31 Sina boko Nebukanēsaa u bwese ni nu wāa handunia sōo kpuro tōbura u nee, Gusunō u de i n̄ alafia mō.

32 N man wēre n ka bee s̄s̄ yīrenu ka maamaaki be Wōrukoo u man s̄ōosi.

33 Win yīre ni, nu kpā.

Maamaaki ye, win sinara.

Win banda kun kpeemō.

U ko n̄ s̄āawa sunō sere ka baadommao.

4

1 Nē, Nebukanēsaa, na wāa n̄n sina kpaarō ka bōri yendu ka nuku dobu.

2 Yera wākuru garu sōo, na dosu gagu kua ge ga man berum mwa. Kāsi ni na wa sanam mē na kpī, nu man nanum mwa.

3 Yen s̄ōna na wooda yara na nee, Babilonin bwisigibu kpuro bu menna n̄n mi kpa bu man dosu ge tubusia.

4 Yera dobo dobogibu ka s̄arōbu ka būu sinambu ka Babilonin bwisigibu ba na. Na bu dosu ge s̄ōwa, adama ba kpana bu man gu tubusia.

5 Yen biru, Danieli wi ba sokumō ka n̄n būun yīsiru Belitasaa u na. N deema būu geeba * ka n̄n wāa. Ma na n̄n n̄n dosu ge s̄ōwa.

6 Na nee, wi, wi u s̄aa bwisigibu kpuron wirugii, na yē ma būu geebun hunde ya n̄n wāasi. Yen s̄s̄, asiri gaa sari ye ya ka n̄n s̄e. N̄n dosu ge wee. U man gu tubusio.

7 Sanam mē na kpī, ye na dosa wee. Dāru gara na wa ta yō handunian suunu sōo. Dāa te, ta gunu too.

8 Ma ta dam mō.

Ten gunum mu sosi sere mu wollu girari.

Handunian goonu n̄nēgibu kpuro ba tu waamōwa.

9 Ten wurusu wā

ma ta mara siki siki nge gandia.

Te sōora handunigibu kpuro ba ra ben dīanu wa.

Ten saarōwa gbeeku yee yi ra s̄ō sure.

Ten kāasi wollōwa gunōsu su sokunu s̄aa.

Te sōora hunde koni baayere ya ra yen dīanu wa.

10 Ma na Gusunōn gōrado goo wa u sarāma wollun di.

11 U nōogiru sua u nee,

i dāa te kīyo i sura

kpa i ten kāasi bōri bōri.

I ten wurusu wōko

kpa i ten marum s̄ori i yari.

Kpa gbeeku yee yi duki su saa ten saarun di.

Kpa gunōsu su se saa ten kāasin di.

12 Adama i ten koo kpiriru derio tem sōo

ka ten gbini yakaso ta n̄ bōkua ka sisu ka sii gandun yōni.

Kpa ta n̄ dirum soore

ta n̄ yakasu dimō nge gbeeku yee.

13 Bu tu tōnun bwisikunu wunario.

Kpa bu tu gbeeku yaan bwisikunu dokea.

Kpa ta n̄ s̄aa mē wōo nōoba yiru.

* 4:5 būu geebu - Nebukanēsaa u n̄ gina tuba ma Yinni Gusunōwa u wāa ka Danieli. Yen s̄ōna u nee, būu geeba ba Danieli somimō.

¹⁴ Wooda ye, ya weewa saa Gusunən gɔradoban min di kpa tɔmbu kpuro bu ka gia ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kiwa u ra nu wɛ. U ra wi ba n mam garisi gɔanu walle sue.

¹⁵ Dosu gera mi, ge ne, Nebukanesaa na dosa. Tɛ, wune Belitasaa, a man gu tubusio domi bwisigii be ba waa nen tem me soo kpuro ba kpana bu man gu tubusia. Adama wune, kaa kpi yen sɔ buu geeba ka nun waa.

Danieli u dosu ge tubusia

¹⁶ Yera Danieli wi ba maa sokumɔ Belitasaa u nanda. Ma u biti soora saa fiiko. Ma Nebukanesaa u nee, Belitasaa, a ku de dosu ge, ka gen tubusianu nu nun biti ko.

Danieli u wisa u nee, yinni, dosu gen tubusianu nu ka wunen yiberɛba nera.

¹⁷ A daru wa ta kpa. Ma ta dam mɔ. Ten gunum mu girari wallo. Ma ba tu waamo handunia gira kpuro.

¹⁸ Ten wurusu wa. Ma ta binu mara siki siki. Ma handuniagibu kpuro ba ben dianu waamo te soo. Gbeeku yee yi ra n waa ten saaro. Gunosu su maa sin sokunu mɔ ten kaasi wallo.

¹⁹ Daa te, ta saawa wune sina boko. Domi a kpea a dam kua ma mu wallo girari. Ma wunen bandun dam mu sɔsira handunian goonu nne soo.

²⁰ Yen biru, a Gusunən gɔrado goo wa u sarama wollun di ma u nee, i daa te kaiyo i sura tu kam ko. Adama i ten koo kpiriru derio tem soo mi, ka ten gbini ta n bokua ka sisu, ka sii gandun yoni yakasu mi. Kpa ta n dirum soore ta n yakasu dimo nge gbeeku yee sere wɔo naaba yiru.

²¹ Nen yinni, dosu gen tubusianu wee. Wɔrukoowa u nun win himba sɔosi ye u kua wunen sɔ.

²² Ba koo nun gira tɔmbun suunu soon di. Kpa a n waa ka gbeeku yee sannu. Kpa a yakasu di nge naa, a n dirum soore sere wɔo naaba yiru sere a ka gia ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kiwa u ra maa nu wɛ.

²³ Wooda ye ba wɛ ba nee, bu daa ten koo kpiriru ka ten gbini derio mi, yen tubusiana ba koo nun wunen bandu wesia saa ye a wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni.

²⁴ Yen sɔ, sina boko, a de a nen gere wura. A de a gea ko a ka wunen durum wuna. A daa kɔsa kpuro derio kpa a saarobu wɔnwɔndu kua. Saa yera wunen alafia ya koo dakaa da.

Dosu gen gari yi kooa

²⁵ Yeniba kpuro ya sina boko Nebukanesaa deema.

²⁶ Ye n kua suru wɔkura yirun biru, sɔo teeru yera u siimo win dii teera wallo Babiloniɔ.

²⁷ Ma u nee, Babiloni wee, wuu bokɔ ge na bana ka nen tiin dam ga n ka saa nen

sina kpaaru. Ga maa nen yiiko ka nen beere sɔosimo.

²⁸ Sanam me sina boko u gari yi gerumo u n kpa, yera nao gaga naara wollun di ga nee, sina boko Nebukanesaa, a swaa dakio a no. Ba nun bandu yara.

²⁹ Ba koo nun gira tɔmbun suunu soon di. Kpa a n waa ka gbeeku yee sannu kpa a n yakasu dimo nge naa sere wɔo naaba yiru sere a ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kiwa u ra maa nu wɛ.

³⁰ Yande gari yi, yi Nebukanesaa deema. Ba nun gira tɔmbun suunu soon di. Ma u yakasu dim wori nge naa u dirum soore. Ma win seri denya nge guno bakerun sansu. Ma win nii kokosu su denya nge gunogisu.

Nebukanesaa

u maa wure u kua tonu

³¹ Ma Nebukanesaa u nee, ye saa ye, ya doona, yera na noni seeya wallo. Ma nen bwisikunu wure nu kua tanuginu. Ma na Wɔrukoo siara ka beere wi u waa sere ka baadommao. Wiya u yiiko kpuro ma. Win sinanda kun noru mɔ. Win bandu ta ko n wawa sere ka baadommao.

³² Baa handunian tɔmbu kpuro ba n menna, ben dam kun saa gɔanu win noni soo. U ra ko nge me u ki win gɔradoban suunu soo ka tɔmbun suunu soo. Goo sari wi u koo kpi u win nomu deba n kun me u nun sɔ u nee, mba u mo me.

³³ Sanam me nen laakari ya wurama, yera ba maa man nen beere ka nen girima ka nen bandun yiiko kpuro wesia. Nen bwisi keebu ka nen sina asakpɔbu kpuro ba na nen mi ba man nen bandu wesia. Ma ten dam mu sosi mu kera yellu.

³⁴ Tɛ, ne Nebukanesaa, na wollun sina boko siara ka beere. Na nun walle sua. Domi ye u mo kpuro ya saawa gea. Win swee kpuro yi saawa dee dee. U koo mam kpi u be ba tii suamo kawa.

Beesasaa u tɔmbu dim soka

5

¹ Nebukanesaan biru, sina boko Beesasaa u bandu di. Yera sɔo teeru u win sina asakpɔbu norɔbu (1.000) dim soka. Ma ba tam norumo wi ka be sannu.

² Ye tam me, mu Beesasaa nuka, yera u gɔra u nee, bu win nari wuragii ka sii geesugii yarama yi win baaba Nebukanesaa u gurama saa Gusunən saa yerun di te ta waa Yerusalemuɔ. Kpa wi ka win sina asakpɔbu ka win kurɔbu ka win sinanibu bu ka yi tam no.

³ Yera ba ka nari wuragii yi na, ba ka yi tam norumo wi ka win ton be kpuro.

⁴ Tam noru bi soo, ba ben bunu siaramo nin bwarokunu ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wokusu ka daa ka kpenu.

⁵ Saa ye sɔɔra sina boko u nɔmu gagu wa ga yarima mi fitilan yam bururam mu sɔsire, ma ga yoromɔ sina kpaarun gana wɔllɔ mi ba soo kpika tɛni.

⁶ Yera u nanda, win wuswaa burisina. Win torora kara, u diirimɔ sere win dūu winu soonamɔ.

⁷ Yera u nɔɔguru sua ka dam u nɛɛ, bu nùn sɔrobu ka Babilonin bwisigibu ka būu sinambu sokuama. Ye ba na, yera u nɛɛ, wi u kpīa u yora yeni gara u ye tubusia u koo yēro wuran saba dokea kpa u nùn gurumusuru sebusia u nùn win bandun dam sukum wē u n ka sāa tɔnu itase win bandu sɔɔ.

⁸ Sina bokon bwisigii be kpuro ba dua mi yora ye, ya wāa. Adama ba kpana bu ye gari bu sere mam nɛɛ, ba koo ye tubusia.

⁹ Ma ya sina boko nanda too sere win wuswaa burisina. Ma win sina asakpɔbun tii ba biti soora.

Danieli u yora ye gara

u tubusia

¹⁰ Sina bokon mero u sunɔ ka win sina asakpɔbun gari yi nua. Yera u dua mi ba mɛnnɛ ba tɔɔ bakaru dimɔ. U nɛɛ, sina boko, wunen hunde yu dakaa da! A koo nanda sere wunen wuswaa ya n burisine.

¹¹ Domi goo u wāa wunen tem mɛ sɔɔ, wi u būu geebun * hunde mɔ. U bwisi ka laakari mɔ nge būnu. Yen sɔna wunen baaba Nebukanɛsaan waati sɔɔ, u nùn kua sɔrobu ka dobo dobogibu ka Babilonin bwisigibun wirugii.

¹² Durɔ win yīsira Danieli. Wiya sina boko Nebukanɛsaa u yīsiru kɔ Belitasaa. Ba wa ma u bwisi ka yēɛ bakaru mɔ, ma u suka ka dosus u ka gāa ni nu sɛn tubusianun kēru mɔ. N n mɛn na, a nùn sokusio, u koo nun yora ye tubusia.

¹³ Yera ba ka Danieli da sina bokon wuswaa. Ma sina boko u nùn bikia u nɛɛ, wuna Danieli wi? A sāawa Yuu ben turo be nɛn baaba sina boko u mwɛrima Yudan tem di?

¹⁴ Ba man wunen gari sɔɔwa ma būu geeba ka nun wāa. Yen biru, a bwisi ka laakari gea mɔ a ka tɔnu gāa sɛsɔginu tubusia.

¹⁵ Wee ba ka man bwisigibu ka sɔrobu naawa bu ka man yora yeni garia kpa bu man yen tubusianu sɔ. Adama ba kpana.

¹⁶ Na maa nua ma a ra tɔmbu gāanu tubusie ni nu bu bitani mɔ kpa a dosu tubusia. Tē, à n kpīa a yora yeni gara ma a man yen tubusianu sɔɔwa, kon nun gurumusuru sebusia kpa n nun wuran saba dokea n nun nɛn bandun dam sukum wē. Kpa a ko tɔnu itase nɛn bandu sɔɔ.

¹⁷ Yera Danieli u nùn wisa u nɛɛ, yinni, a wunen kēɛ ni tii yiyo, ñ kun mɛ a goo wē.

Adama kon nun yora ye garia kpa n nun yen gari tubusia.

¹⁸ N n mɛn na, yinni, a swaa dakio a na. Wɔrukoo u wunen tundo Nebukanɛsaa bandu wē ka bɛɛɛ ka girima ka yiiko.

¹⁹ Dam mɛ u nùn wɛn sɔ, bwesenu kpuro nu nùn nasie sere nu ra n diirimɔ win wuswaa. Ye u kī, yera u ra ka tɔnu ko. U koo kpī u nùn go, ñ kun mɛ u nùn deri, ñ kun mɛ u nùn wolle sua, ñ kun mɛ u nùn taare.

²⁰ Adama saa ye sɔɔ, u tii sua u gɔru bɔbia, yera Gusunɔ u nùn yara bandun di ma u gina nùn yiiko ye mwaari.

²¹ U nùn wuna tɔmbun suunu sɔɔn di. Ma win bwisikunu gosia nge gbɛeku yaagin. U da u wāa ka ketɛ gbɛekinu sannu ma u yakasu dimɔ nge naa u dirum soore sere u ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro nɛni. Wi u kīwa u ra maa nu wē.

²² Wee, wunɛ maa Bɛɛsasaa, wunɛ wi a sāa win bii, baa mɛ a ye kpuro yē, a yina a tii kawa.

²³ Ma a tii sue Yinni Wɔrukoon wuswaa. A dera ba ka win sāa yerun nɔri na i ka tam nɔra wunɛ ka wunen sina asakpɔbu ka wunen kurɔbu ka wunen sinanibu. Ma a seewa a wunen būnu siaramɔ nùn bwāarokunu ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii wɔkusu ka dāa ka kpenu, baa mɛ nu ñ gari nɔɔmɔ, nu ñ yam waamɔ, nu ñ maa gāanu yē. Adama Gusunɔ wi u wunen wāaru nɛni, a ñ nùn bɛɛɛ wē.

²⁴ Yen sɔna u nɔmu ge gɔrima ge ga yora ye kua.

²⁵ Ye ba yorua mi wee, ba gara, ba gara, ba yīra, ba bɔnu kua.

²⁶ Yen tubusianu wee. Ba gara, ya gerumɔwa Gusunɔ u wunen bandun sanam gara ma u tu nɔru koosia.

²⁷ Ba yīra, ya gerumɔwa ba wunen bunum yīra ba deema a ñ bunu.

²⁸ Ba bɔnu kua, ya maa gerumɔwa ba wunen bandu bɔnu kua. Ma ba tu Mediba ka Pɛsiba wē.

²⁹ Yande mi kɔ, Bɛɛsasaa u nɛɛ, bu Danieli gurumusuru sebusio kpa bu nùn wuran saba dokea kpa bu kpara ma u kua tɔnu itase win bandu sɔɔ.

³⁰ Dama ten wɔkura ba Bɛɛsasaa Babilonin sina boko wi go.

6

¹ Ma Darusi wi u sāa Medin bweseru u bandu di. Saa ye, u mɔwa wɔɔ wata ka yiru.

Danielin yiberɛba

ba nùn yina beria

² Darusi u tɔmbu wunaa teeru gɔsa ba n sāa win tem beri berikan wirugibu.

* 5:11 *būu geebu* - I wiru 4:5n tubusianu mɛerio.

³ Ma u tǎmbu ita gɔsa u bu kua wirugii ben tǎnwerobu. Ben miya wirugii be, ba ko n da ne bu ben sɔma tusia. Kpa sunɔ u ku raa ka asara wa. Danieli u sɔawa tǎnwerobu ben turo.

⁴ U beri berikan wirugii be, ka ben tǎnwerobu bwisi kere. Yen sɔna sina boko u bwisika u nɔn ko tem me kpuron wirugii.

⁵ Saa ye sɔara Danielin tǎnwerosii be, ka beri berikan wirugii be, ba nɔɔ tia kua bu ka nɔn toraru garu mani sina bokon bandun swaa sɔɔ. Adama ba n toraru garu wa wi sɔɔ. Domi u sɔawa naanegii, u n kɔsa gaa koore. U n maa sɔmburu garu atafiiru koore.

⁶ Yera tɔn be, ba nee, sa n gɔanu ganu wasi su Danieli mani ma n kun mɔ ye ya sɔa win Gusunɔ sɔarun gari baasi.

⁷ Ma ba nɔɔ tia kua ba da sina bokon mi ba nee, yinni, wunen hunde yu dakaɔ da!

⁸ Bese beri berikan wirugibu ka tǎnwerobu ka siri kowobu ka wunen wesiansibu, bese kpurowa sa nɔɔ tia kua a ka wooda yara ye ya gerumɔ baawure u nun sɔ sere sɔɔ tena. Wi u ye yina ma u bɔu goo n kun me tɔnu goo sɔwa sere n ka ko sɔɔ tena ye, ba koo yɛro kpɛɛwa wɔru mi sɔɔ gbee sinansu wɔa.

⁹ Tɛ yinni, a wooda ye sireo a nɔma doke kpa yu ko nge Mediba ka Pɛesiban wooda ye ba ku ra kɔsi.

¹⁰ Ma sina boko u wooda ye nɔma doke ba ye yara.

Ba Danieli kpɛɛ

gbee sinansun wɔruɔ

¹¹ Saa ye Danieli u nua ma ba wooda ye nɔma doke, yera u da win gidambisan wɔlɔ u dua yen dii sɔwɔ gɛn fenenti ya wukiare Yerusalemun bera gia. Miya u yiira u kanaru kua u Gusunɔ siara nge me u ra ko tɔru baatere nɔn ita.

¹² Yera sɔɔ teeru tɔn be, ba nɔn duwi ba deema wee u Gusunɔ kanamɔ u somiru bikiamɔ.

¹³ Yen biru, tɔn be, ba yara ba da sina bokon mi ba nɔn wooda ye yaayasia ba nee, n n wuna a wooda yara ye ya gerumɔ bu nun sɔ? N n wuna a nee, ma goo u n bɔu goo n kun me tɔnu goo sɔwa sɔɔ tenan baa sɔɔ, ba koo yɛro kpɛɛwa wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wɔa?

Ma sina boko u wuru u nee, wooda ye, ya wɔawa dim dim nge me Mediba ka Pɛesiban wooda ya sɔa. N n koorɔ bu ye kɔsi.

¹⁴ Ma ba nee, too, wee, Danieli wi u sɔa Isireliban turo be ba mwɛɛrima Yudan di, u n nun garisi gɔanu, u n maa wunen wooda ye a nɔmu doke mi mem nɔwɛ. U ra win Gusunɔ kanɛwa tɔru baatere nɔn ita.

¹⁵ Ye sina boko u gari yi nua, yera win nukura sankira gem gem. Ma u gɔru doke u Danieli yara wooda ye sɔn di. Ma u kookari kua sere sɔɔ u ka dua.

¹⁶ Adama tɔn be, ba kpam menna ba da sina bokon mi ba nee, a yaayo ma Mediba ka Pɛesiban wooda ya ku ra kɔsi sina boko u n ye nama doke.

¹⁷ Yera sina boko u wooda wɛ u nee, bu Danieli yarama bu kpɛɛ wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wɔa mi. Saa yera u nɔn sɔwɔ u nee, Gusunɔ wunen Yinni wi a sɔamɔ baadomma mi, u nun faaba koowo.

¹⁸ Ma ba kpee bakarɔ tama ba ka wɔru gen nɔɔ kɔrua. Yera sina boko u win taabu ka win sina asakpɔbun yireru doke kpee ten wɔlɔ, goo u ku raa ka Danieli faaba ko.

¹⁹ Yen biru, u wuru win sina kpaarɔ. Wɔku te, u n di, u n nɔra, u n maa kpune sinani goon bɔkuɔ. Mɛya u n maa dweeye dɔma te.

Danieli u yara baani

²⁰ Yera sina boko Darusi u seewa buru buru yellu u da wɔru gen mi fuuku fuuku.

²¹ Ye u yam mi turuku kua, yera u Danieli sokum wɔri ka nuku sankiranu u mɔ, Danieli Gusunɔn sɔm kowo, Gusunɔ wi a ra n sɔamɔ wɛrabu sari mi, u kpia u nun wɔra gbee sinan sin nɔn di?

²² Saa yera Danieli u nɔn wisa u nee, yinni, wunen hunde yu dakaɔ da!

²³ Gusunɔ nen Yinni u win gɔrado gɔrima u gbee sinan sin nɔsu bɔkuɔ. Su n man mɛɛra gaa kue domi u wa ma na n toraru garu kue win wuswaaɔ ka maa wunen wuswaaɔ.

²⁴ Yera sina bokon nukura dɔra ma u wooda wɛ u nee, bu Danieli yarama saa wɔru gen min di. Ye ba Danieli yarama, ba n mɛɛra gaa wa win wasi sɔɔ. Domi u Gusunɔ win Yinni naane sɔa.

²⁵ Ma sina boko u wooda wɛ u nee, bu tɔn be ba raa Danieli taare wɛ mi mwaama bu kpɛɛ wɔru ge sɔɔ, be ka ben bibu ka ben kurɔbu kpuro. Tɔn be, bu sere mam turi wɔru gen temɔ, gbee sinan si, su bu sɛsukawa su kukunu kɔsuka.

²⁶ Yen biru, sina boko u bwesenu kpuro tirenu yorua u nee, alafia ya n sosimɔ bɛɛ sɔɔ ya n dɔɔ.

²⁷ Wooda ye na wɛɛmɔ wee. Be ba wɔa nen tem sɔɔ kpuro gesi, bu de bu Gusunɔ Danielin Yinni nasia kpa bu nɔn bɛɛɛ wɛ. Domi u sɔawa waso.

U ko n wɔawa sere ka baadommaɔ.

Win bandu ta n kpeemɔ.

Ten dam mu ko n wɔawa sere ka baadommaɔ.

²⁸ Wiya u ra tɔnu wɔre u faaba ko.

U ra maamaakiba ka yirenu ko wɔlɔ ka temɔ. Wiya u Danieli wɔra gbee sinansun nɔsun di.

²⁹ Darusin bandun waati ye sɔɔ, Danieli u kua tɔn boko sere n ka girari Sirusi Pɛesin bandu sɔɔ.

Danieli u gbeeku yeɛ nne wa

dosu sɔɔ

7

¹ Bēesasaā Babilonin sina bokon bandun wōō gbiikuu sōōra Danieli u dosa. U kāsiru wa saa ye u kpī win kpin yerō. Yen biru, u yorua ye n weene tambu bu gia dosu ge sōō.

² U gerua u nēē, ye na wa kāsi te sōō wōkuru wee. Na woo gagu wa ga na wōllun beri berika nnen di ga nim wōku bōkōn nim so.

³ Yera gbeeku yēē bekē nne yi yarima nim wōku gen min di, yen gaa kun ka gaa weene.

⁴ Ye na gbia na wa ya ka gbee sunō weene ma ya gunō bakerun kasa mō. Ye na maa mēera, yera na wa ba kasa ye wuna. Ma ba yen tii seeya ba yōrasia nge tōnu. Ma ba ye tōnun bwisikunu doke.

⁵ Yen yiruse ya ka yaa gōba weene ma ya ka yēsi tia yō. Yēsan kukunu itawa ya nōō beri. Ma ba ye sōōwa ba nēē, yu seewo yu yaa mwē.

⁶ Yen biru, na itase wa ya ka musuku gbeeku weene ma ya kasa nne mō yen biru wōllo. Ma ya winu nne mō. Ba ye yiiko wē yu ka bandu di.

⁷ Yeniban biru, yera na yaa nne se wa nen kāsi te sōō. Yaa ye, ya nanum mō. Ya maa dam mō too. Ma ya don sisugii bakanu mō. Yā n yaa mwa, ya ra yaa yen kukunu kōsukuwa kpa yu di. Ye ya tiara kpa yu taaku taaku. Yaa ye, ya n ka yēē gbiikii yi weene. Kōbi wōkura ya mō.

⁸ Ye na kōbi yi mēera sāa sāa, yera na kōbu piibu gagu wa ga yarima yen wirun di ga wāa yionōn suunu sōō. Kōbu piibu ge, ga kōbi wōku ten ita wuka. Ga nōni mō nge tōnu, ga maa nōō mō ga gari mō ka tii suabu.

Gusunōn siribu

⁹ Ye na mēera tii, yera na wa ba sina kitaru yiimo. Ma na goō wa nge durō tōkō u na u sina win sina kitaru sōō. Yāa kpikinu fara farawa u doke. Ma win seri yi buriri fem fem. Win sina kita te, ta ballimōwa nge dōō yari bakaru. Mēya maa ten naasun tii.

¹⁰ Ma dōō yari bakaru ta yarimō win sina kita ten min di ta kokumō nge nim. Gusunōn gōradoba nōrōm nōrōm ba na ba nūn sāamō. Ma ben gabu ba yō win wuswaaō. Siri kowobu ba na ba sina. Ma ba tirenu wukia.

¹¹ Ye na kōbu piibu ge mēera ga tii sua gari gerumō, yera ba na ba yaa ye go, ba ye sua ba kpēē dōō boko sōō.

¹² Gbeeku yēē yi yi tie, ba yin dam wōra. Adama ba dera yi wāa sere saa gaa.

¹³ Wōku te, kāsi te sōō, ye na maa wa wee. Na goō wa u sarama wōllun di guru wii wuroru sōō. Ma u da durō tōkō win mi gia. Ma ba nūn susisia win wuswaaō.

¹⁴ Ba nūn bandu ka bēere ka yiiko wē. Ma ba nūn gāanu kpuro nōmu sōndia. Bwesenu kpuro nu nūn sāwa. Win banda kun nōru mō. Ta ko n wāawa sere ka baadommaō.

Kāsinun tubusianu

¹⁵ Nē Danieli nen bwēra kun kpunē domi kāsi ni na wa mi, nu man nanda.

¹⁶ Yera na gōrado ben turo susi be ba wāa mi. Ma na nūn bikia na nēē, mba gari yi kpuron tubusianu. U man sōōwa u nēē,

¹⁷ gbeeku yēē bekē nne ye, ya sāawa sinambu nne be ba koo bandu di di dunia sōō.

¹⁸ Yen biru, Wōrukoo u koo de win tōn dēerobu bu bandu mwa ba n dii sere ka baadommaō.

¹⁹ Ka mē, na kasu n gbeeku yaa nne se ye ya n ka ita yēōnō weene min tubusianu gia dee dee. Domi yaa ye, ya nanum mō too. Yen donnu nu sāawa sisu ma yen nikisu su sāa sii gandū. Yā n yaa mwa ya ra yen kukunu kōsukuwa kpa yu di. Yen ye ya tiara kpa yu taaku taaku.

²⁰ Na maa kasu n kōbi wōku ten tubusianu gia te ya mō yen wirō ka sere maa kōbu piibu ge ga yarima yen wirun di ga wāa yionōn suunu sōō. Kōbi wōku ten ita ya wōruka yen wuswaaō. Ga nōni mō, ga nōō mō, ma ga gari mō ka tii suabu, ga maa nanum mō ga yionō kere.

²¹ Ma na kōbu piibu ge wa ga ka Wōrukoon tōn dēerobu tabu mō ga bu kamiamō.

²² Adama durō tōkō wi, u na u Gusunōn tōn be gem wē. Sanam mē saa ya tura ma ba bandu di.

²³ Ma durō wi, u man tubusia u nēē, yaa nne se ye, ya sāawa bandu nne se te ba koo swīi handunia yeni sōō. Ban te, ta n ka garu weene. Ta koo handunia kpuro go tu taaku tu munia muku muku.

²⁴ Kōbi wōku te, ta sāawa sinambu wōkuru be ba koo ban te di. Yen biru, sunō goō wi u n ka ben goō weene u koo sinambu wōku ten ita bandu yara kpa u bandu di.

²⁵ Sunō wi, u koo Wōrukoo gari kam gerusi kpa u win tōn dēerobu nōni sō. U ko n maa kī u saaba ka woodaba kōsi. Ba koo nūn tōn dēerobu nōmu sōndia sere saa ita ka bōnu.

²⁶ Yen biru, Yinni Gusunō u koo sunō wi siri, kpa u nūn bandu yara mam mam sere ka baadommaō.

²⁷ Yen biru, ba koo ban ni nu wāa handunia sōō kpuron dam ka nin yiiko Wōrukoon tōn dēerobu nōmu beria. Win bandu ta ko n wāawa sere ka baadommaō. Wiya sinambu kpuro ba koo sā kpa bu nūn mēm nōōwa.

²⁸ Ye nē Danieli na wa yera mi. Ye na ye bwisika, na nanda ma nen wuswaa burisina. Adama na ye kpuro berua nen gōrō.

Danieli u yā kineru

ka boō wa kāsiru sōō

8

¹ Bēesasaan bandun wōō itase sōō, nē Danieli na kāsiru wa te na raa wa baasi.

² Sanam me na kási te meera n man sàare na wāa wuu bəko ge ba mə Susiə Elamun temə. Ma n sàare na wāa daa te ba mə Ulain bokuə.

³ Ye na nōni seeya na meera, yera na yāa kineru wa ta kəbu bakanu yiru mə ta yō daa ten dee deeru. Kəbu teeru ta teeru dēebu kere. Te ta dēebu bo mi, tera ta kpia dākuru.

⁴ Yera yāa kinē te, ta ten kəbi soomə sōo duu yeru gia ka sōo yēsan nəm geu gia ka sōo yēsan nəm dwaru gia. Yaa gaa sari ye ya koo ka tu gabirina. Goo maa sari wi u koo ten yibere wəra ten nōman di. Ta mōwa ye ta kī. Ma ta kpēamə ta dam mō.

⁵ Sanam me na laakari mō, yera na meera ma na boo wa ga yarima saa sōo duu yeru gian di ka duki baka ga tem bəsu ma n sàare ga n tem dake. Boo ge, ga kəba nanungia mō gen nōnin baa sōo.

⁶ Ma ga tura sere yāa kinē ten mi, te na raa wa ka kəbi yiru mi, ta yō daa ten dee deeru. Ma ga yāa kinē te gure ka gen dam kpuro.

⁷ Na gu wa ga yāa te susi ka mōru ga tu so ga kəbi bəka. Yāa te, ta kpana tu ka tii yina. Ma ga tu sura temə ga yasisimə. Goo sari wi u tu wəra gen nōman di.

⁸ Ma boo ge, ga kpēa. Ye ga kpēa ga kpa, yera kəba baka ye, ya bəəra. Kəba yen ayerəwa kəbi nne nanungii yi kpia. Ma yi meera handunian goonu nne kpuro sōo, yen baayera goo teeru gia.

⁹ Saa kəbi yin tian di, kəbu piibu gaga yara ga kpēa sōo yēsan nəm dwaru gia ka sōo yari yeru gia ka sere tem me mu gea bo gia.

¹⁰ Ma ga seewa ga wəllun tabu kowobu girari ma ga ben sukum ka kperi surura temə ga taaka.

¹¹ Ma ga maa seewa ga tabu kowo ben guro guro seesi. Ma ga bururu baateren yāku te ba ra nūn kue yōrasia. Ma ga win sāa yeru kəsuka.

¹² Ga wəllun tabu kowobu ka baadomman yākunu nōma doke ga kamia toranun sō. Ma ga gem kasa kua temə. Ye ga bwisika gu ko kpuro, ya gu koorawa.

¹³ Ma na tən dēero goon gari nua. Yen biruwa tən dēero goo u gbiikoo wi bikia u nē, sere saa yerà ba ko n baadomman yāku ten kobu yōrasie. Sere saa yerà kam kobu ko n wāa gem sarirun sō. Sere saa yerà sāa yee te, ta ko n diisu dure mēsum. Sere saa yerà ba ko n wəllun tabu kowo be taakumə.

¹⁴ Ma gbiikoo wi, u wisa u nē, sere tōnu nərəbun suba yiru ka gooba wunəbun (2.300) baa yà n doona. Yen biruwa yāku yee te, ta koo wurama ta n dēere nge yellu.

Kāsi ten tubusianu

¹⁵ Sanam me nē Danieli na kási te waamə, ma na kasu tu man yeeri, yera na gāanu wa nu ka tōnu weene nu yō nen wuswaa.

¹⁶ Ma na maa goon nōo nua daa te ba mə Ulain suunun di. U nəogiru sua u nē, Gabiriē, a durə wini kási te tubusio.

¹⁷ Ma u man susima. Ye u man turuku kooma, yera berum man mwa. Ma na wəruma temə. U man sōowa u nē, tanun bii, a de yi nun yeeri. Kási te, ta wāawa sanam dāakim sō.

¹⁸ Sanam me u ka man gari mō, yera biti baka man mwa. Ma na siriru tem girari. U man baba u seeya u yōrasia mi na raa wāa.

¹⁹ Yen biru, u maa man sōowa u nē, wee kon nun sō ye ya koo na Yinni Gusunən mōrun tōru sō sanam dāakim sōo.

²⁰ Yāa kinē te a wa ta kəbi yiru mō mi, ta sāawa Mēdiba ka Pēesiban sinambu.

²¹ Boo ge, ga sāawa Gerēsın sunə. Kəba baka ye ya bəəkira mi, ya sāawa sunə gbiikoo.

²² Kəba nne ye ya kpia baka ye ya bəəkiran min di, ya sāawa sinambu nne gabu be ba koo yari sunə gbiikoo win min di. Adama ba n dam wasi nge wi.

²³ Sinambu nne yen bandu tà n kpa, ma ba durumgibu kpeerasia, sunə goo u koo yari u tii sua kpa u n tōmbu nōni wəkubu yē.

²⁴ Win dam mu koo nuuru ko n n mō ka win tiin dam. U koo gāa dabinu kam koosia ye ya n ka nōo gerurə. Win ye u mō kpuro ya koo nūn koorə. U koo bwese damginu go ka maa Gusunən tōmbu.

²⁵ U koo tii sua win dukian sō ka win bwisin sō. U koo tən dabinu go be ba wāa bəri yendu sōo. U koo mam sina boko seesi. Adama u koo kəsikira goo u kun nūn babe.

²⁶ Kási te a wa tōnu nərəbun suba yiru ka gooba wunəbun (2.300) sō, ta sāawa gem. A ye nenuə asiri sōo. Domi ya wāawa sanam dāakim sō.

²⁷ Ma nē Danieli na kua sōo dabiru na barə. Na n dam mō. Yen biruwa na seewa na nēn samburu mō te sina boko u man wē. Ma na wāa nandabu sōo kási ten sō. Domi ta n man yeeri.

Danieli u kanaru kua

win tōmbun sō

9

¹ Saa ye Darusi, Asuresin bii, Mēdin bwe-seru u bandu dii Babilonin temə,

² win bandun wōo gbiikuu sōo, Danieli u tirenu mērimə ma u girari mi Yinni Gusunə u win sōmə Yeremi sōowa u nē, wōo wata ka wəkura Yerusalemu ya ko n sāa bansu.

³ Ma u nōo bəkua u saaki deewa u tii torom wisi nuku sankiranun sō. Ma u kanaru koosi Yinni Gusunən mi gia,

⁴ u win tōmbun toranu tuuba mō.

U nē, Yinni Gusunə, a kpā ma sa nun nasie. A ra wunen nōo mwēeru yibie kpa a wunegibu kīru sōosi be ba nun kī ba wunen woodaba mēm nōowamme.

5 Sa tora, sa daa kōsa kua, sa sāa nuku kōsurugibu, sa wunen gari yina, sa maa wunen woodaba sara.

6 Sa n̄ wunen s̄m̄obu swaa daki sanam m̄e ba besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa ka besen t̄mbu kpuro wunen gari s̄ōwa.

7 Yinni Gusun̄o, a s̄āawa gemgii. Besera sa tora. Ma sa w̄āa sekuru s̄ōo gis̄o bes̄e Yudaba ka be ba w̄āa Yerusalem̄o ka Isireliba kpuro be a yarinasia tontondēo ka turukūo ȳen s̄ō sa n̄ nun m̄em n̄ōw̄e.

8 Yinni, wee sa sekuru s̄ōōwa bes̄e ka besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa. Domi sa nun torari.

9 Gusun̄o besen Yinni, a sun suuru kuo wunen w̄onw̄ondun saabu baa m̄e sa wunen gari yina.

10 Sa n̄ maa wunen gere swaa daki su sere n̄e, sa ko wunen woodaba sw̄ii ye wunen s̄m̄obu ba sun n̄ōs̄ia.

11 M̄eya bes̄e Isireliba kpuro sa wunen woodaba sara, sa n̄ wunen gere swaa daki. Sa tora. Yen s̄ōna b̄ōri yi a dera wunen s̄m̄ kowo M̄ōwisi u yorua woodan tireru s̄ō yi sun di.

12 Nge m̄eya a dera wunen gari yi koor̄a yi a n̄e, kaa bes̄e ka besen wirugibu kua. A dera Yerusalem̄u ya n̄ni sw̄āaru wa t̄en bweseru ba n̄ waare gam.

13 Wahala ye kpuro, ya sun deema nge m̄e M̄ōwisi u yorua woodan tireru s̄ō. Ka m̄e, sa n̄ besen daa kōsa deri su wunen gem sw̄ii kpa su wunen k̄ii geeru kasu.

14 Gusun̄o besen Yinni, wahala ye a n̄e, sa ko wa, yera ya sun deema. Ye a kua kpuro ya s̄āawa dee dee. Besera sa n̄ nun m̄em n̄ōw̄e.

15 Gusun̄o besen Yinni, ye a sun yarama Egibitin tem di, wunen dam mu s̄ōsira. A ȳisuru yara te ta w̄āa sere ka gis̄o. Adama bes̄e, sa durum ka daa kōsa kua gem gem.

16 T̄ē Yinni, na nun kanam̄o wunen durom s̄ō, a de wunen m̄aru yu doona wunen wuu Yerusalemun min di, ge ga w̄āa wunen guu te a gos̄an w̄oll̄o. Domi be ba sun sikerene ba Yerusalem̄u ka bes̄e wunen t̄mbu gema besen toranu ka besen baababan daa kōsan s̄ō.

17 Gusun̄o, a n̄en n̄ō swaa dakio kpa a n̄en kanaru n̄o. A wunen s̄āa yee te ta bansu s̄āa mi m̄erio wunen ȳisurun s̄ō.

18 Gusun̄o nen Yinni, a swaa dakio a n̄o. A n̄ni seeyo a wuu ge ba ka wunen ȳisuru sokum̄o m̄eri nge m̄e ga bansu kua. Sa ȳē ma besen d̄eerara kun tura su ka nun ḡāanu ganu kana. Adama wunen w̄onw̄on bakarun s̄ōna sa nun yeni kanam̄o.

19 Yinni, a besen kanaru n̄ōw̄o kpa a sun suuru kua. A besen gere swaa dakio kpa a ko ye sa bikia. A ku de n̄ te wunen ȳisurun s̄ō. Domi wuna a wuu ge ka t̄en be kpuro m̄o.

Gabirie u kāsiru tubusia

20-21 Sanam m̄e Danieli u kana te m̄o u gari gerum̄o u n̄ kpa, u wi ka win t̄ambun toranu tuuba m̄o, ma u Gusun̄o win Yinni kanam̄o win s̄āa yee d̄ēera ten s̄ō, yera dur̄o wi, Gabirie wi u raa wa win k̄ās̄i gbiikuru s̄ōo, u n̄n ȳōsima ka dam u sura win b̄okūo saa ȳe s̄ō ba ra yokan yākuru ko.

22 U ka n̄n gari kua u n̄e, na nawa wunen mi, n ka nun k̄ās̄i te tubusia.

23 Saa ȳen di a wunen kanaru torua, Gusun̄o u tu mwa. Yen s̄ōna na nun win gari s̄ōobu na, domi Gusun̄o u nun k̄i. N n̄ men na, a swaa dakio n̄ nun k̄ās̄i te tubusia.

24 Saa n̄ōba yirun n̄n wata ka w̄okura Gusun̄o u himba kua yu doona u sere wunen t̄mbu ka wunen wuu d̄ēer̄o yakia toranu ka kōsa kpuron di. Yen biru, u koo bu ben toranu suuru kua kpa u bu gem w̄ē sere ka baadommaa. Gusun̄on s̄m̄obun gari ka k̄ās̄inun baa ya koo doona kpa t̄en d̄ēero goo u ko sun̄o.

25 N n̄ men na, a bwisikuo kpa a tubu. Saa m̄in di ba wooda w̄ē bu Yerusalem̄u s̄ōm̄e bu bani, sere wirugii wi Gusun̄o u gos̄a u ka na, ya koo kowa saa n̄ōba yirun n̄n n̄ōba yiru. Yen biru, ba koo yen sw̄e s̄ōm̄e ka yen gb̄āraru saa n̄ōba yirun n̄n wata ka yiru s̄ōo. Saa ye, ya ko n̄ s̄āawa wahalan saa.

26 Saa n̄ōba yirun n̄n wata ka yiru ye, ȳa n̄ doona, ba koo wirugii wi Gusun̄o u gos̄a go. Goo sari wi u koo ka n̄n yina. Kpa sun̄o k̄pao ka win tabu kowobu bu wuu ge, ka s̄āa yee te wisire bu k̄osuku kpa ba n̄ as̄ōr̄o m̄ō sere Gusun̄o u ra ka n̄n k̄peerasia nge m̄e u yi.

27 Wirugii wi, u ko n̄ ka t̄en dabiru n̄ōo tia s̄āa sere saa n̄ōba yiru. Saa ita ka banun biru, u koo de yākunu ka ab̄onu nu kpe kpa u ḡāa k̄osunu ko s̄āa yero n̄n bweseru goo kun koore sere kam koo bi Yinni Gusun̄o u yi win s̄ō bu ka n̄n deema.

Danieli u t̄onu wa

Tigirin daar̄o kāsiru s̄ōo

10

1 Sirusi, P̄eesin sina bokon bandun w̄ōo itase s̄ōo, Yinni Gusun̄o u ka Danieli gari kua wi, wi ba maa m̄ō Belitasa. Gari yi, yi s̄āawa gem. Yi ka n̄ni sw̄āa bakararu ȳa te ta koo na. Ma gari yi, yi n̄n yeeri. Saa ye s̄ōra u k̄ās̄i te tuba.

2 N deema u w̄āa nuku sankiraru s̄ōo alusuma ita.

3 Alusuma ita ye s̄ōo, u n̄ d̄ia geenu ganu diire. U n̄ yaa tende. Tam kun maa win n̄ōo duure. M̄eya u n̄ maa tii gum saware.

4 W̄ōon suru gbiikoon s̄ōo yenda n̄nese s̄ōo, u w̄āa u ȳō daa te ba m̄ō Tigirin b̄okūo.

5 Yera u n̄ni sua u dur̄o goo wa u ȳānu doke ni ba kua ka w̄ēe dangii ma u kpaka s̄ēke ye ba kua ka wura ye ya wee Ufasin di.

⁶ Win wasi yi ballimɔ nge kpee ni nu wuru beku noni mɔ, ma win wuswaa ya ballimɔ nge guru maakinu. Ma win noni yi ballimɔ nge dɔɔ yari, ma win gāsenu ka win naasu sɔa nge sii gan te ba wɔriasia. Ma win nɔɔ ga nɔara nge tɔn dabinun nɔɔ.

⁷ Danieli turowa u kási te wa. Tɔn be ba ka nùn wāa mi, ba ñ tu wa. Adama ba nanda ba duki sua bu ka kuke.

⁸ Wi turowa u yōra ma u kási te wa. Win wuswaa ya burisina. Ma win gɔma dwiyya u dam bia.

⁹ U durɔ win nɔɔ nua ma u nanda u wiru tem girari.

¹⁰ Yera nɔmu gaga nùn baba ma u diira u dūu winu ka nɔm taranu soonamɔ.

¹¹ Ma u nɛɛ, kɔnasi Danieli, a de gari yi, yi kon nun sɔ, yi nun yeeri, kpa a se a yōra mi a wāa mi. Domi ba man gɔrimawa wunen mi. Ye u nùn gari yi sɔɔwa u kpa, yera Danieli u seewa u yōra ma u diira.

¹² Durɔ wi, u gerua u nɛɛ, Danieli, a ku berum ko. Domi saa dɔma tɛn di gari yi, yi nun yeeri, ma a tii kawa Gusunɔ wunen Yinnin wuswaaɔ, saa dɔma ten diya Gusunɔ u wunen kanaru nua. Yen sɔna na na.

¹³ Pɛesiban sina boko u man seesi sɔɔ yɛnda tia ma na sina win bokuɔ. Adama wee Miseli wɔllun tabu kowobun sunɔ turo u na u man somi.

¹⁴ Tɛ, na nawa n ka nun tubusia ye n koo wunen tɔmbu deema sia. Domi sian gariya kási te, ta ka yā.

¹⁵ Saa ye u nùn gari yi sɔɔmɔ, yera wi, Danieli u tuka ma u mari.

¹⁶ Yera u gāanu wa nu ka tɔnu weenɛ ma nu na nu win nɔɔ baba. Ma u nɔɔ wukia u nɛɛ, nen Yinni, nen wuswaa ya burisina, na ñ maa dam gam mɔ kási te na wan sɔ.

¹⁷ Nɛ wi na sɔa wunen sɔm kowo, amɔna kon ka kpɔ n ka nun gari ko. Domi na ñ dam gam mɔ.

¹⁸ Wi u ka tɔnu weenɛ mi, u maa nùn baba u dam ká.

¹⁹ Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko durɔ kɔnasi, alafia ya n ka nun wāa. A tii dam kɛɛyɔ. Ye u ka nùn gari mɔ, yera u dam wa u nɛɛ, Yinni, a de a ka man gari ko. Domi a man dam ká.

²⁰ Durɔ wi, u nùn bikia u nɛɛ, a yɛ yèn sɔ na na wunen mi? Tɛ, kon da n Pɛesiban sina boko tabu wɔri. Nà n doona, Gɛɛkiban sina boko u koo na.

²¹ Adama kon nun sɔ ye ya yorua gem tireru sɔɔ. Goo kun man somimɔ tɔn ben sɔ, ma n kun mɔ Miseli bɛɛ Isireliban kɔso,

11

¹ Wi nen tii na somi na dam ká Darusi Mɛdiban sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ.

² Wee tɛ, kon wunɛ Danieli gem sɔ.

Sinambun tabu

Wee sinambu ita ba koo bandu di di Pɛɛsio. Yen biru, sina boko nnɛse u koo bandu di kpa u dukia gura n kere sina bokobu ita ye. U n dam kua win dukia yen sɔ, u koo Gɛɛkiban sina boko seesi.

³ Adama sina boko wɔrugɔ goo u koo se u dam bakam wa kpa u ko ye u kɔ.

⁴ Saa yè sɔ win banda dam kua, saa ye sɔara ta koo wɔruma kpa tu bɔnu ko handunian goonu nne kpuro sɔɔ. Win bibun bweseru ta ñ ban te dimɔ. Ban te, ta ñ maa dam mɔ nge mɛ ta raa sɔa. Domi ta koo karana kpa tu wura gabun nɔmuɔ.

⁵ Sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian banda ko n dam mɔ. Adama win sina asakpɔ turo u koo nùn dam kera kpa u nùn taare. Win dam mɛ, mu ko n kpá.

⁶ Wɔsu gasun biru, ba koo arukawani bɔkuna kpa sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian bii wɔndia u na sɔɔ yɛsan nɔm geu gian sunan mi bu ka arukawani bɔke, bu suana. Adama wɔndia win dam mu koo kpe. Durɔ win tii u koo gbi, wi ka win bibun bweseru. Ba koo mam wɔndia win tii go ka be ba nùn yɔsirima ka win tundo ka tɔn be ba ka nùn yōra waati ye sɔɔ kpuro gesi.

⁷ Goo u koo se nge kpɔi patura kurɔ win bweserun di u win tondon bandu di. Kpa u na u sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi wɔri gbáranu sɔɔ u ko ye u kɔ. Yɛro u koo dam ko.

⁸ U koo ben bñnun bwáarokunu gura ni ba kua ka sii gandu ka ben gāa gee ni ba ka wura ka sii geesu kua u ka da Egibitia. Kpa u ka sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi tonda saa fiiko.

⁹ Yen biru, suno wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia u koo da u sɔɔ yɛsan nɔm dwarugii tabu wɔri kpa u gɔsirama win temɔ.

¹⁰ Saa ye sɔara win bibu ba koo tabun sɔɔru ko kpa bu tabu kowobu menna ba n dabi too too. Bii ben turo u koo tabu se wi ka win tabu kowobu gabu, kpa u win tem nɔɔ bura yeru sara nge daa te ta nim yiba ta bɔɔ saramɔ. U koo sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian sunan gbáranu wɔri kpa u gɔsira u wurama.

¹¹ Saa ye sɔɔ, sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi, u koo mɔru se kpa u nɔm geugii wi, tabu wɔri. Nam geugii wi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu menna bu wionɔ wɔri. Adama ba koo nɔm geugii win tabu kowo be kamia.

¹² Sɔɔ yɛsan nɔm dwarugii wi, u koo tii sua win nasara yen sɔ. U koo tabu kowo dabinu go. Adama ka mɛ, u ñ nasara wasi mam mam.

¹³ Yeniban biru, sina boko wi u wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu menna n kere be u raa menna yellu. Wɔsu gasun biru, u koo wurama ka tabu kowo be, ka tabu yā geenu u nɔm dwarugii wi wɔri.

14 Saa ye sɔɔ, tɔn dabinu nu koo sina boko wi u wāa sɔɔ yēsan nɔm dɔwaru gia seesi. Tɔn kāsobu ba koo maa nùn seesi wunɛ Danielin tɔmbun suunu sɔɔn di wunen kāsɔ ten gari yi ka kooru. Adama ba koo ben tii kamia.

15 Sɔɔ yēsan nɔm geugii wi, u koo tem takanu ko kpa u wuu gbārurugisu mwɛɛri. Saa ye sɔɔ, ba koo sɔɔ yēsan nɔm dɔwarugii wi, ka win tabu kowo damgibu kamia. Domi ba n̄ dam wasi bu ka tabu ko.

16 Wi u gesi seewa u nɔm geugii wi wəri kpuro, yēro u koo kowa ye u kī. Goo kun kpē u nùn yinari. Yēro u koo mam da tem mɛn mi n buram bo sɔɔ, kpa u go ye u noma tura.

17 Yen biru, u koo ḡru doke u na ka win tabu kowobu kpuro kpa u ka nɔm dɔwarugii wi bari yendun arukawani bɔke u nùn win bii wɔndia wē u sua kurɔ, kpa u ka swaa wa u win tem kam koosia. Adama win bwisi yi, yi n̄ nùn yaramɔ.

18 Yen biru, u koo sira wuu si su wāa nim wɔkun bɔkuɔ kpa u sin dabinu mwɛɛri. Adama tabu sunɔ goo u koo win dam mɛ bua sere u kpana u m̄ru kɔsia.

19 Saa ye sɔɔra u koo gosirama win temɔ u ka kuke win wuu gbārurugisu sɔɔ, adama u koo wuruma u gbi, ba n̄ maa win yira wasi.

20 Wi u koo nùn kɔsire ko, u koo dam dio doke tem mɛn mi n buram bo sɔɔ. Adama amen biru, dam dio wi, u koo bɔk̄ira, n̄ n̄ m̄ m̄run sɔ, n̄ n̄ maa m̄o tabu sɔɔ.

21 Wi ba gema, wiya ba koo bandu kɔsire ko. Ba n̄ nùn sina yānu wɛɛmɔ. Bəri yendu sɔɔra u koo na u bandu di ka taki.

22 Tabu kowo be ba koo yari bu nùn wɔrima nge nim, u koo bu kɔsukuwa u kpeerasia, baa ka mam be ba arukawani bɔkuan wirugii turo.

23 U koo tɔn be u ka arukawani bɔkuɔ nɔni wɔke. U koo bandu di kpa u dam wa ka tumbu fiiko.

24 U koo da bera mi tem gem wāa ka bəri yendu kpa u ko ye win baababa ka win sikadoba ba n̄ daa koore. U koo tem mɛn dukia gura kpa u win b̄rɔba b̄nu kua. U koo mam bwisiku u gb̄ranu wəri. Adama u n̄ yeni m̄n ka te.

25 U koo win dam ka win wɔruguru ka win tabu kowobu dendi u ka sɔɔ yēsan nɔm dɔwarugii wi wəri. Nɔm dɔwarugii wi, u koo maa se ka tabu kowo damgii dabinu, adama u n̄ kamiamɔ. Domi ba koo nùn murafituru kuawa.

26 Be ba ka nùn dimɔ, beya ba koo nùn kam koosia. Ba koo win tabu kowobu yarinasia nge daa toran nim kpa bu gb̄bisuku dabi dabinu.

27 Sinambu yiru ye, ba koo kasu bu k̄sa ko, kpa mi ba dimɔ mi, bu weesu kuana. Adama yen gaa kun dimɔ. Domi kam koo bi, bu koo nawa saa ye ba yi mi, yā n̄ tura.

28 Sina boko wi u wāa sɔɔ yēsan nɔm geu gia, u koo gosira win temɔ ka dukia baka. Swaa sɔɔ, u koo Isireli be Gusunɔ u ka arukawani bɔkuɔ seesi. Yen biru, u koo gosira u da win temɔ.

29 Saa ye ba yi yā n̄ tunuma, nɔm geugii wi, u koo sɔɔ yēsan nɔm dɔwarugii wi seesi kpam. Adama u n̄ nasara wasi nge mɛ u raa wa yellu.

30 Domi tamba koo na saa Kitimun di ka goo nimkusu bu nùn wəri. Saa ye sɔɔ, win kabia ya koo b̄ra, kpa u gosira u wura. U koo Isireli be Gusunɔ u ka arukawani bɔkuɔ mi, m̄ru seesi kpa u n̄ ka be ba arukawani ye deri nɔɔ tia s̄a.

31 U koo tabu kowobu sure bu Yinni Gusunɔn s̄a yeru ka ten aɔbara disi doke. Kpa bu t̄ɔ baateren yākuu kpeesia. Kpa bu kam koosion bw̄aroku k̄su gira yāku yeru mi.

32 U koo tumbu nɔni wɔke be ba Yinni Gusunɔn arukawani ye deri. Adama tɔn be ba Yinni Gusunɔ yē, ba ko n̄ yōwa dim dim ben daa gea sɔɔ.

33 Be ba bwisi m̄o, ba koo dabinu keu ko. Saa fiiko sɔɔ, ba koo gabu go tabu sɔɔ, kpa bu gabu d̄ɔ mɛni, kpa bu gabu yoru mwɛɛri, kpa bu gabun yānu gura.

34 Saa ye sɔɔ, ba koo somiru fiiko wa. Tɔn dabira ba koo ka bu nɔɔ tia ko ka murafituru.

35 Bwisigii ben gaba koo gbi bu ka bu sɔwa bu d̄ɛra mam mam sere kpeerun t̄ru tu ka tunuma. Domi yeni ya koo koorawa saa ye ba yii sɔɔ.

36 Sina boko wi, u koo ko ye u kī. U koo tii sua u n̄ɛ, wiya u b̄nu kpuro kere. Kpa u Gusunɔ wi u kpuro kere wɔmɛ. Wɔmbu te, ta n̄ ka nɔɔ gerurɔ. Tumbu ba koo nùn naanɛ ko sere Gusunɔn m̄ru yu ka s̄ɔsira. Domi ye wi, Gusunɔ u gerua, ya koo koorawa.

37 U n̄ win sikadoban b̄nu gasirimo, u n̄ maa b̄nu wi tɔn kurɔba kī gasirimo, b̄nu kpuro gesi. Domi u koo tii sua n̄ kpuro kere.

38 Adama u koo b̄nu s̄a wi u ra n̄ gb̄ranu k̄su wi win sikadoba ba n̄ yē. U koo nùn s̄a ka wura ka sii geesu ka kpee gobiginu, ka sere ḡa ni nu gobi m̄o.

39 U koo wuu si su gb̄raru m̄o tabu wəri ka win b̄nu wi u wa tem tukum di. U koo be ba b̄nu wi wura d̄ɛɛɛ wē, kpa u de bu bandu di tɔn dabinun w̄llɔ, kpa u bu tem b̄nu kua mu n̄ s̄a ben are.

40 Kpeerun saa sɔɔ, sina boko wi u wāa sɔɔ yēsan nɔm dɔwaru gia u koo ka maa nùn sanna. Adama sɔɔ yēsan nɔm geugii wi, u koo nɔm dɔwarugii wi wukiri nge woo b̄kɔ ka tabu keke ye dumi gawe ka maasɔbu ka goo nimkuu dabiru. Kpa u win tem wəri u sara nge mɛ nim mu ra daaru yibu mu sare.

41 Kpa u maa wəri tem mɛn mi n buram bo sɔɔ. Adama Ed̄muba ka M̄abuba ka sere Am̄niban wirugibu ba koo nùn kisirari.

⁴² U koo tem dabinu noma sikerena. Egibitigibu ba ñ mam kisiramə win noman di.

⁴³ Sunə wi, u koo Egibitigibun wuraba ka ben sii geesu ka ben yaa gobiginu gura. Libigibu ka Etiopigibu ba koo nùn sã.

⁴⁴ Labaari ya koo na saa sã yari yeru gian di ka sã yēsan nam geu gian di yu nùn nandasia. Saa ye sora u koo maru baka se u tən dabinu go.

⁴⁵ U koo win sina kunu gira nim wōku ka Yinni Gusunən guu deera ten baa sã. Saa yera goə u koo nùn deema subaru ba kun nùn somi.

Sanam daakim

12

¹ Sanam daakim sã, Miseli, maleeka wi u sãa tabu sunə, u koo seema, wi, wi u ka wunε Danielin tambu yō. Saa ye, ya ko n sãawa nani swaarun tōru tən bweseru ta ñ kooore saa min di bwesenu nu torua sere n ka saa ye girari. Saa ye sora wunen tambu ba koo faaba wa bèn yisa ya yorua wāarun tireru sã.

² Dabiru be ba dō sikirə, ba koo dom yanda. Ben gabu ba koo se bu ka wāaru te ta ku ra kpe wa. Gabu ba koo maa se bu ka sekuru ka nani swāaru wa sere ka baadommaə.

³ Be ba bwisi mə, ba koo balliwa nge wəllun yam bururam. Be ba maa tən dabinu gem swaa sōosi, ba koo balliwa nge kperi sere ka baadommaə.

⁴ Wunε Danieli, a gari yi nenuə asiri sã kpa a yi yīreru koosi tire te sã bu ku ka tu wukia sere kpeerun saa. Sanam mε, tən dabinu nu koo yi gari kpa yēru tu sosi.

Kpeerun saa

ya ko n sãawa asiri

⁵ Yen biru, Danieli u mēera ma u tambu yiru wa ba yō turo daarun gooru gee, turo maa wāa daarun gooru giə.

⁶ Ma turo u wi u yānu dōke ni ba kua ka wēε damgii u yō daa ten nim wəllə bikia u nεε, saa yerə maamaaki yen kpeera koo na.

⁷ Yera Danieli u wa gorado wi, u win noma yiru kpuro yiya wəllə ma u bārua ka wi u ra n wāa sere ka baadommaən yīsiru u nεε, nani swāa te, ta ko n wāawa sere saa ita ka bōnu kpa tu kpe dāma te ba Gusunən təmbun dam bua mam mam.

⁸ Danieli u gari yi nua adama yi ñ nùn yeeri. Ma u nεε, nεn Yinni, aməna gari yi, yi koo ka wiru goora.

⁹ Yera u nùn wisa u nεε, Danieli, a wunen laakari kpīiyə. Gari yi, yi ko n sãawa asiri sere kpeerun saa yu ka turi.

¹⁰ Ba koo dabinu sārasia bu deera mam mam. Tən kōsobu ba ko n kōsa mə. Ben goo kun tubu ye ya kooramə. Adama be ba bwisi mə, beya ba koo tubu.

¹¹ Saa dāma tən di ba koo tōə baateren yaku ni ba ra Yinni Gusunə kue yōrasia ka saa ye kam koosion bwāaroku kōsu ga ko n wāa yaku yerə, ya ko n sãawa sã nərəbu ka gooba wunəbu wəkuru sari (1.290).

¹² Doo nəruugiwa wi u tēmana sere sã nərəbu ka gooba wunəbu ka tena ka nōobu (1.335).

¹³ Adama wunε Danieli, a de a tēmana sere ka nərə. Saa ye sora kaa wēra kpa a se a wunen are mwa kpeerun saa sã.

OSEE

Oseen tire teni, Isireliban bwese keri wəkura ta gerusimō yèn sō ba kua naane sariba Yinni Gusunon mi. Osee u tu yoruawa u ka wigibu kirō ko bu ka wa bu gōru gōsia kpa bu wura Gusunon mi. U sōsimō ma Yinni Gusunon kīru ta kpā, ta n̄ maa n̄ru mō. Tire te, ta kīi te ta wāa Gusunō ka Isireliban baa sō weesinamōwa nge kīi te ta wāa durō ka win kurō ka ben bibun baa sō.

Tire ten kpunaa

- 1 Oseen kurō suabu, wiru 1n di sere wiru 3.
- 2. Osee u Isireliba gerusimō, wiru 4n di sere wiru 13.
- 3. U bu kirō mō bu gōru gōsia, wiru 14.

1 Sanam me sinam beni Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yudan temō, ka saa ye Yeroboamu Yoasin bii u bandu dii Isirelin temō, sanam meya Yinni Gusunō u ka Osee Berin bii gari kua.

Oseen kurō ka win bibu

2 Gari yi Yinni Gusunō u gbia u Osee sōwa yi wee. U nee, Osee, a doo a kurō sua wi u ra sakararu ko. Been bibu ba koo maa win yira swī. Domi Isireliba ba būnu gasirimō ba sāmō nge kurō sakara wi u durōbu gasirimō. Ma ba ne, Yinni Gusunō deri.

3 Ma Osee u seewa u Gomee Dibilaaimun bii sua kurō. Yera u ka nūn menna. Ma kurō wi, u gura sua u nūn bii tōn durō marua.

4 Ma Yinni Gusunō u nee, i bii wi yīsiru kēeyō Yisireli. Domi saa fiiko sō kon Yehun yenugibu wari yèn sō ba tōmbun yem yari Yisireli, kpa n Isireliban bandu kpeerasia.

5 Tō te sō, kon Isireliban tabu durōbun tennu bōaku Yisirelin wōwā.

6 Yeniban biru, Gomee u maa gura sua ma u bii tōn kurō mara. Ma Yinni Gusunō u Osee sōwa u nee, a nūn yīsiru kēeyō Lo Ruhama. Yen tubusiana bii wi ba yina. Domi na n̄ maa Isireliba wōnwōndu kuamme.

Na n̄ bu suuru kuamme.

7 Adama kon Yudaba wōnwōndu kua, kpa nen tii n bu faaba ko ne wi na sāa Gusunō ben Yinni. Adama n n̄ mō kon ka ben yibereba tabu ko. Na n̄ tendu dendimō n̄ kun me takobi n̄ kun me dumi ka yin maasōbu.

8 Yeniban biru, Gomee u bii wi bom kara. Ma u wure u gura sua u bii tōn durō mara.

9 Ma Yinni Gusunō u nee, a nūn yīsiru kēeyō Lo Ami. Yen tubusiana n n̄ nen tōmbu. Domi i n̄ maa sāa nen tōmbu, na n̄ maa sāa been Yinni.

Isireliba

ba koo wurama nge yellu

2

1 Yinni Gusunō u Osee sōwa u nee, saa ya sisi yè sō Isireliba ba koo dabia nge nim wōkun yani seeri. Ba n̄ kpē bu ben geeru gari. Mi ba ku ra raa bu soku nen tōmbu, miya ba koo bu soku ne Gusunō, Yinni wason bibu.

2 Yudaba ka Isireliba ba koo menna sannu kpa bu gōo gōsi u n sāa be kpuron suno. Domi ba koo dabia bu teria tem me kpuro sō. Yen dōma te, tō bakara Yisireli.

3 Bee Yudaba ka Isireliba, i sōnō ma i sāawa nen tōn be na kī.

Isireli u sāawa naane sarirugii

4 Nen bibu, i been mero taare wēeyō, domi u n̄ maa sāa nen kurō, meya na n̄ maa sāa win durō. I nūn sōwō u de u win durō dama nōni yi wuna,

kpa u sakara kookoosu wuna win gōrun di. 5 Ma n kun me, kon win yānu potiri mam mam

kpa n nūn yōsu tereru nge me ba ka nūn mara. Kon de u n sāa nge tem mi gāanu ku ra kpi, kpa n de nim nōru gu nūn go.

6 Na n̄ maa bee win bibun wōnwōndu mō, domi been mero u sāawa sakara kowo.

7 U kurō tanaru ka sekuru sariru dāra. Domi u nee, u koo win durō tanōbu swīiwa kpa bu nūn nim ka dīanu ka tam ka gum ka yānu wē ni u koo doke.

8 Yen sō, kon win swaa kene ka sāki, kpa n ye dāa sēsuku kpa u kun maa win swaa ye swī.

9 Baa ù n daa yara u win durō tanō be naa gira, u n̄ maa bu naa turi. Baa ù n bu kasu, u n̄ maa bu wasi.

Saa ye sōra u koo nee, n̄ n men na, a de n wura nen durō gbiikoon mi, domi na raa nuku dobu mō win mi n kere tē.

10 Meyu u n̄ daa gie ma nena na nūn dobi ka tam kpaam ka gum wēemō. Meyu na maa nūn sii geesu ka wura taasi. Adama u ka ye būu wi ba mō Baali sāwa.

11 Yen sō, kon gōsirama n nen dobi mwa yin gēebun saa sō, ka tam men saa sō ka sere yāa ni u sebua u ka win tereru wukiri,

12 kpa n nūn sekuru doke win durō tanōbun wuswāa.

Goo sari wi u koo nūn wōra nen nōman di. 13 Kon win nuku dobu kpuro kpeerasia ka tō baka ni u ra ko suru ka suru

ka tɔɔ wɛrarugiru ka sere mɛnnɔ si u ra ko sɔ̄arun swaa sɔɔ.

14 Kon de win resɛm dɔ̄nu ka win figieba bu kam ko

be u nɛɛ, u wa durɔ tanɔ̄bun min di.

Kon de gbee ni, nu ko dɔ̄a sɔɔ, kpa gbeeku yɛɛ yi dɔ̄a nin marum di.

15 Kon nɔ̄n sɛɛyasia yɛn sɔ̄ u man deri u bɔ̄u wi ba mɔ̄ Baali turare dɔ̄ɔ dokeammɛ. Ma u win saba ka win taaminu doke u da u win durɔ tanɔ̄bu swɔ̄i.

Nɛ, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua.

16 Adama saa ya sisi yɛ sɔɔ kon nɔ̄n kɔ̄kiri n ka da gɔ̄burɔ

kpa n ka nɔ̄n gari ko ka kɔ̄ru.

17 Kon nɔ̄n win resɛm gbaaru wesia

te ta wɔ̄a Akɔ̄n wɔ̄waa.

Yɔ̄si ten tubusiana nɔ̄ni swɔ̄arin wɔ̄wa.

Yera ya ko n sɔ̄a win yɔ̄iyɔ̄bun tore,

kpa u womu ko nge sanam mɛ u yarima saa Egibitin di win wɔ̄ndiaru.

Yinni Gusunɔ̄

u koo ka win tɔ̄mbu dɔ̄ra

18 Yen tɔɔ te, u koo man soku win durɔ.

U n maa man sokumu Baali win yinni.

19 Kon de u bɔ̄u wi ba mɔ̄ Baalin yɔ̄siru duari kpa u kun mam kpɔ̄a u tu sia.

20 Saa yera kon ka gbeeku yɛɛ ka gunɔ̄su ka sere yɛɛ yi yi ra kabiri arukawani bɔ̄ke yi ku ka nen tɔ̄mbu kɔ̄sa gaa kua.

Kon de tabu bu kpe, kpa ba n wɔ̄a bɔ̄ri yɛndu sɔɔ.

21-22 Isireli, kon maa nun ko nge nen kurɔ sere ka baadommaɔ,

kpa n nun gem ka wɔ̄nwɔ̄ndu ka durum sɔ̄ɔsi.

Bɔ̄rɔ̄kimiru sɔ̄ɔra kon ka nun arukawani bɔ̄ke.

Saa ye sɔ̄ɔra kaa wura ma nɛna na sɔ̄a Yinni Gusunɔ̄.

23-24 Nɛ, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni geruma.

Saa gaa sisi yɛ sɔɔ kon wɔ̄llun kananu nɔ, kpa n tu nim kɛ.

Wɔ̄lla koo tem kanaru nɔ kpa tu gura nɛesia. Kpa tem mu dobi ka resɛm ka olifin kanaru nɔ

kpa ye kpuro yu kpi.

Kpa yu Yisirelin bukata wunana.

25 Kon de nen tɔ̄mbu bu sina tem mɛ kpuro sɔɔ

kpa n bu wɔ̄nwɔ̄ndu kua

be, be na raa yina n wɔ̄nwɔ̄ndu kua.

Kpa be, be ba ku ra raa soku nen tɔ̄mbu, n bu soku nen tɔ̄mbu.

Kpa be, bu maa man soku ben Yinni.

Osee u win kurɔ̄n

laakari mɛɛra

3

1 Ma Osee u nɛɛ, Yinni Gusunɔ̄ u man sɔ̄ɔwa u nɛɛ, n doo n kpam nen kurɔ wi kɔ̄a wi goo u kɔ̄a ma u sekuru sariru mɔ̄. N kurɔ wi kɔ̄a nge mɛ wi, Yinni Gusunɔ̄ u Isireliba kɔ̄, baa mɛ ba nɔ̄n biru kisi ba da ba bɔ̄nu sɔ̄amɔ̄ ma ba resɛm kiranu kɔ̄ ni ba ra ka bɔ̄u ni sɔ̄.

2 Ma na da na kurɔ wi yakia ka sii geesun gobi wɔ̄kura nɔ̄ɔbu ka sere ɔ̄ɔsu * ditiri nata † (600).

3 Ma na nɔ̄n sɔ̄ɔwa na nɛɛ, a de a n wɔ̄a nen sɔ̄ n ka te. A ku maa sakararu ko. A ku maa da durɔ goon mi. Nen tii kon maa tii nɛnɛ.

4 Nge meya Isireliba ba ko n wɔ̄a sunɔ̄ sari n ka te. Meyya ba n ko n maa wirugii mɔ̄. Ba n maa yɔ̄kunu mɔ̄. Ba n maa bɔ̄nu ganu sɔ̄amɔ̄. Meyya yɔ̄ku kowo goo kun ko n maa wɔ̄a ben suunu sɔɔ u ka bu bikiaru kua.

5 Yeniban biru, ba koo wurama bu Gusunɔ̄ ben Yinni kasu ka maa ben sikado Dafidin bandu wi u raa sɔ̄a ben sina boko. Ba koo nuku dobu ko bɔ̄ n Yinni Gusunɔ̄ wa ka win kɔ̄i te u koo bu sɔ̄asi saa ye sɔɔ.

Yinni Gusunɔ̄

u Isireliba taarɛ wɛ

4

1 Bɛɛ Isireliba, i nɛ, Yinni Gusunɔ̄ swaa dakio. Domi na siribu mɔ̄ ka bɛɛ tem men tɔ̄mbu yɛn sɔ̄ wɔ̄nwɔ̄ndugii goo sari bɛɛ sɔɔ, gemgii goo maa sari.

Meyya bɛɛn goo kun maa man yɛ.

2 I nɔ̄ɔ mwɛɛnu mɔ̄ ka bɔ̄ri, adama weesa i mɔ̄. Meyya i maa tɔ̄mbu goomɔ̄, i gbenimɔ̄, i sakararu mɔ̄.

I dam dɔ̄renamɔ̄, ma tɔ̄n gobera sosimɔ̄ ta dɔ̄ɔ.

3 Yen sɔ̄na nɛ, Yinni Gusunɔ̄, kon de tem mɛ, mu gbera.

Bɛɛ be i wɔ̄a mi kpuro, i ko woorawa saa gbeeku yɛɛn di n ka da gunɔ̄sɔ̄ ka wɛɛyɔ̄, ye kpurowa ya koo kam ko.

Yinni Gusunɔ̄

u yɔ̄ku kowobu taarɛ wɛɛmɔ̄

4 Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ, goo u ku raa ka tii yina n kun mɛ u goo gerusi.

Domi wunɛ yɔ̄ku kowo tɔ̄nwerowa na ka sannamɔ̄.

5 Sɔ̄ɔ teeru kaa wɔ̄rumawa sɔ̄ɔ sɔ̄ɔ gbɔ̄ara kpa wunɛn beruse nen sɔ̄mɔ̄ u maa wɔ̄ruma wɔ̄kuru.

Kon maa Isirelin bweseru go te ta sɔ̄a nge wunɛn mɛro.

6 Wee nen tɔ̄mba gbimɔ̄ yɛn sɔ̄ ba n man yɛ. Adama wunɛn tii, a yina a man wura.

Yen sɔ̄, kon nun yina kpa a kun maa sɔ̄a nen yɔ̄ku kowo tɔ̄nwerɔ.

Nge mɛ a nɛ, Yinni Gusunɔ̄n woodaba duari,

* 3:2 ɔ̄ɔsu - Dɔ̄a bimi geɛn bwesera yi yi ka gbee weene.

† 3:2 ditiri nata - Ya sɔ̄awa saaki nɔ̄ɔba yirun saka.

nge meya kon maa wunen bibu duari.

⁷ Nge me ba dabiama, nge meya ba man torarimo ba dao.

Kon ben beere kpesia kpa bu sekuru wa.

⁸ Wee ba kuurama nen tambun toranun sa.

Ma ba bu bariemo ba n ka torama ba n dao.

⁹ Yen sa, seeyasia tee biya kon nen tambu ka ben yaku kowobu ko.

Kon bu seeyasiawa nge me ben daa ya ne.

Kon bu kosiawa nge me ben kookoosu ne.

¹⁰ Ba koo di, adama ba n debuma.

Ba koo sakararu ko buu nuuro bu ka bibu wan sa.

Adama ba n maruma yen sa ba ne, Yinni Gusuno biru kisi

ba n nen woodaba swi.

¹¹ Yinni Gusuno u nee, sakararu ka tama mu nen tambun wiru gasia.

¹² Daa kukun miya ba ra bikiaru de gu ka bu gari sa.

Buu gasiribu dera ba kara ma ba ka man tonda.

¹³ Ba ra de ba n yakunu mo guunu wollo, kpa ba n turare dao dokemo gungunu wollo ka daa baka bwese bwesekan nuuro nin saara bu were.

Yen sana ben bii wandiaba ba sekuru sariru mo.

Ma ben biigi kurabu ba sakararu mo.

¹⁴ Na n ben bii wandia be, ka ben biigi kurabe seeyasiamo

ben sekuru sari te, ka ben sakara te ba man sa.

Domi ben mawobun tii ba sakararu mo ka kurabe ba wa buu saarun sa.

Ma ba maa yakunu mo sannu ka be.

Adama ba n ye nge me mandu gara gerua ta nee,

tan be ba n laakari mo, ba kam kobu dawawa.

¹⁵ Isireliba ba buu gasirimu,

adama Yudaba bu ku ra bu swi.

Bu ku da Giligaliu n kun me Beteli Afeni * bu ka yakunu ko

kpa ba n borumu ba n mo,

sere ka Yinni Gusunan waaaru.

¹⁶ Isireliba ba saawa nge naa gbiiba ye ba kpana bu kpara. Adama te, Yinni Gusuno u koo bu yosu batuma sa nge yaanu.

¹⁷ Isireliba ba buu saama. A bu derio mi.

¹⁸ Ba n tam nora ba kpa, ba ra n yande dawawa bu sakararu ko. Wee ben wirugibu ba ra n kiwa ba n wa sekuru sari kom sa.

¹⁹ Sa teeru woo ga koo na gu bu sua gu ka doona kpa bu sekuru wa ben yaku nin sa.

Keu koosis kاسوب

5

¹ Yinni Gusuno u nee,

bee yaku kowobu, i yeniba swaa dakio.

Bee Isireliba, i swaa dakio i no.

Bee sina kpaarugibu, i swaa tem kpaiyo i no.

Beeya siri bini bu ka ya.

Domi i kua tambun yina Misipaa, ma i kua ben taa Taborio.

² Ma ba man biru kisi ba numa durum sa.

Yen sa, kon bee kpuro seeyasia.

³ Na Isireliba yewa saa saa.

Ben goo kun man berue.

Wee ba da ba buu gasira

ba tii disa doke.

⁴ Osee u nee,

ba n kpe bu maa wurama ben Yinnin mi ben kookoosun sa.

Domi buu saarun gasiribu gina wa ba ben goru sa.

Meya ba n maa wi, Yinni Gusuno ye.

⁵ Isireliban tii suabu bu sasimo me ba saa.

Ba koo woruma ben durum sa.

Yudaban tii ba koo woruma ka be sannu.

⁶ Sanam gam sisi

me sa ba koo bikiaru da Yinni Gusunan mi, kpa bu ka nun yaanu ka keteba yakuru kua.

Adama ba n nun wasi,

domi u bu deri.

⁷ Beya ba nun tonu kandu kua.

Domi ba da ba bii seegeba mara be ba n nun ye.

Te, n n teemo u ka bu kam koosia be ka ben arumani.

Gusuno u koo de Yudaba

ka Isireliba bu tabu ko

⁸ Yinni Gusuno u nee,

i tabun kaba soowo Gibeaa ka Ramaa.

I tabun wurenu koowo Beteli Afeni.

Bee Benyameba, tabu duraba wee been birun di.

⁹ Gari geeya na Isireliba samo.

Dama te kon bu seeyasia, ba koo kam kowa.

¹⁰ Wee Yudaban wirugibu ba saawa nge be ba ra tem gbeni

bu ka ben tiin tem sosi.

Yen sa, kon bu nen maru wisi nge nim tora.

¹¹ Siribu bu Isireliba di, ma ba bu dam dremo

yen sa ba kam naa gire.

¹² Na kon bu di nge gemi.

Kpa na n Yudaba wahala mo nge bara te ta kukunu temma.

¹³ Meya Isireliba ba tii bararu waasi.

Ma Yudaba ba ben bosu wa.

Ma Isireliba ba gora Asirio

bu ka sina boko Yarebu somiru kana.

Adama u n kpe u bu beki

u sere nee, u koo ben bosu kpesia.

¹⁴ Na ko n saawa nge gbee suno Isireliba ka Yudaban sa.

Kon bu wari n yaaku kpa n bu sua n ka doona.

Goo sari wi u koo bu wora saa nen noman di.

* **4:15 Beteli Afeni** yen tubusiana don wa yeru

*Isireliba ba ben durum**tuuba kua ka murafitiru*

¹⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 ñ n men na, kon bu biru kisi
 kpa n wura nen wāa yerɔ
 sere bu ka tubu ma ba tora.
 Ben nɔni swāaru ta koo de bu man kasu
 kpa bu man somiru kana.

6

¹ Isireliba ba sɔna ba nɛɛ,
 i na su gɔsira Yinni Gusunɔn mi.
 Wee u sun so u mɛɛra kua.
 Adama u koo bɛsɛn mɛɛra ye nɔri u sun
 bekia.

² N ñ maa tɛɛmɔ u ka sun wāaru wɛ,
 kpa sa n wāa win wuswaaɔ.

³ I de su kasu su nùn gia.
 Nge mɛ sa ra n yɛ kam kam ma sɔɔ u koo yari,
 nge mɛya sa n maa yɛ ma u koo na.
 U koo nawa nge tom buruku gura ye ya ra
 tem yemiasie.

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ Yudaba ka Isireliba, mba kon bɛɛ kua.
 Wee bɛɛn kīru nen sɔ ta sāawa nge bururun
 kakoru

ñ kun mɛ nge dirum mɛ mu ra yarine fuuku.
⁵ Yen sɔna kon bɛɛ nen sɔmɔbu gariana
 bu bɛɛ sɔ ma kon bɛɛ sɛɛyasia.

Kpa bu maa bɛɛ sɔ ma kon bɛɛ go.
 Nɛn siribu bu koo sɔsira nge yam bururam.

⁶ Domi wɔnwɔnda na kī, n ñ mɔ yākuru.
 Mɛya na maa kī nen tɔmbu bu man gia
 n kere bu man yāku dɔɔ mwaararuginu kua.

⁷ Ba nɛn arukawani kusia nge mɛ tɔmbu ba
 ra n kuanammɛ.

Wee ba man tɔnu kandu kua.

⁸ Galadigibu ba sāawa tɔn kɔsobu
 ma ba yem yari baama.

⁹ Nge mɛ swaa diobu ba ra n swaa mara,
 nge mɛya yāku kowobun wuuru ta wāa
 Sikɛmun swaaɔ ta tɔmbu goomɔ.

¹⁰ Na gāa kɔsunu wa Isireliba,
 niya ba būnu gasirimɔ,
 ba tii disidokemɔ nge sakara kowo.

¹¹ Saa ya sisi yɛ sɔ kon maa bɛɛ Yudaba
 sɛɛyasia.

Isireliba ka bwese tukunu

Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 sanam mɛ na kī nen tɔmbu Isireliba bu
 wurama yorun di,

7

¹ kpa n bu bekia,
 saa yera ben durum maa sɔsira Samariɔ.
 Gbɛnɔbu ba dumɔ diaɔ ba gbɛnimɔ.
 Ma ben gaba yiba swɛɛ sɔɔ.

² Adama ben goo sari wi u ra tii sɔ u nɛɛ,
 na yaaye kɔsa ye ba mɔ.
 Tɛ, wee ba mwaara ben kom kɔsum mɛ sɔɔ.
 Na ye kpuro waamɔ.

³ Ben nuku kɔsu kookoosu ka ben weesu
 su sina boko ka ben wirugibu nuku dobu
 wɛɛmɔ.

⁴ Be kpuro ba sāawa sakara kowobu ba sum
 nge pɛɛ wɔɔ yeru te pɛɛ kowo u dɔɔ doke u
 deri.

Ma u da u win pɛɛ som bura u yi sere mu ka
 se.

⁵ Bā ñ ben sina bokon tɔɔ bakaru mɔ,
 ben sina asakpɔbu ka sunɔn tii ba ra tam
 nɔwa

kpa ba n tɔmbu yaa kasikimɔ.

⁶ Be ba ra nɔɔ tia ko bu ka tɔmbu seesi,
 ba sāa nge pɛɛ wɔɔ yeru.

Wɔkuru, ben wɔrugɔru ta ra yemiewa
 kpa yam sāre bururu tu se nge ba gāanu dɔɔ
 doke.

⁷ Be kpuro ba sumwa nge dɔɔ.

Ba ra ben kparobu gowa

kpa ben sinambu ba n wɔrukumɔ tia tia.

Adama ben goo ku ra maa man somiru kana.

⁸ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
 Isireliba ba ka bwese tukunu menna.

Ma ba kua nge kira te ba ñ gɔsie.

⁹ Bwese tuku ni, nu bu dam mwaarimɔ.
 Adama ba ñ yɛ mɛ.

Tɔkɔra bu deemamɔwa,
 adama ba ñ tuba.

¹⁰ Ben tii suabu sɔsiramɔ.

Domu ba ñ gɔsirame nɛ Gusunɔ ben Yinnin
 mi.

Ka yen de kpuro, ba ñ man kasu.

¹¹ Ba sāawa nge totobɛɛ

te ta ñ bwisi mɔ.

Ba Egibitigibu somiru kanamɔ,
 ma ba daamɔ Asiriɔ.

¹² Adama bā n swaa wari na ra bu taa beriewa
 n bu mwɛɛri nge gunɔsu.

Kpa n bu sɛɛyasia nge mɛ ba bu nɔɔsia.

¹³ Ba kam kuawa mi, domi ba man duka
 suurimɔ.

Ba man seesi, ba man weesu kua.

N deema nɛna kon daa bu faaba ko.

¹⁴ Bā n man somiru kanamɔ, ba ku ra tu ko
 gɔruɔ.

Adama ba ra sinɛwa ba n tii muririmɔ.

Kpa ba n yiyiɔ yeya ya koo de ben gbea yu
 alikama ka resɛm gea ma.

Nge mɛya ba ra n mɔ bu ka man seesi.

¹⁵ N deema nɛna na bu nɔni doke na bu dam
 wɛ.

Adama ka mɛ, ba man kɔsa bwisikusimɔ.

¹⁶ Ba gɔsira goon mi gia.

Ba sāa nge tɛn te ta ñ gea sāa.

Yen sɔ, ba koo ben wirugibu go tabu sɔɔ
 ben gari kam gerubun sɔ.

Yera ya koo de bu bu yɛɛ Egibitio.

Ye a duura yera kaa gɛ

8

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

i kɔba soowo.

Wee yiberɛba ba nen s̄aa yeru wuusima nge kasi.

Domi Isireliba ba nen arukawani kusia.

Ma ba nen s̄osiru yina.

² Ba koo man nɔɔguru suema bu nɛɛ, ba nɛ ben Yinni yɛ.

³ Adama ba gea deri, ma yiberɛba ba koo bu naa sw̄i.

⁴ Ba tii sinambu kua

ba ñ man saawara kue.

Ma ba b̄unu seka ka sii geesu ka wura.

Yen s̄ona ba koo kam ko.

⁵ Bɛɛ Samarigibu, na bɛɛn naa wuragia ye tusa.

Na maa ka bɛɛ m̄oru m̄ɔ.

Saa yer̄a i ko i sina ba ku n bɛɛ taare wɛ.

⁶ Wi u hw̄arokunun s̄amburu yɛ Isireliba s̄oo

wiya u naa wuragia ye kua.

Ya ñ s̄aa Gusunɔ.

Yen s̄ona ba koo ye k̄osuku muku muku.

⁷ Wee i woo duura,

yen s̄ona i ko i woo b̄akɔ gɛ.

M̄ondu gara nɛɛ, dobi bɛm sari ku ra n som m̄ɔ.

I n maa yɛ ma bɛɛn gbean d̄ianu ñ n daa gea kua,

s̄aba ba koo nu gura.

⁸ Isireliba ba dera ba bu mwe.

Be wee bwesenu s̄oo nge weke te goo kun maa k̄i.

⁹ Domi ba da Asiriɔ nge gbeeku keteku ge ga tii kpare.

Ba da ba somiru kasu mi.

¹⁰ Ba bwese tukunu gobi k̄osia ba n ka n̄ɔ tia s̄aa.

Adama ka mɛ, kon bu menna,

kpa Asirin sina boko u bu yoo s̄oma koosia.

¹¹ Isireliba ba b̄u turanu kua nu dabi.

Niya nu dera ba durum m̄ɔ.

¹² Baa ña n bu nen woodaba yorua sere ka yen gari piiminɔ,

ba ra ye garisiwa nge ye ya wee t̄on tukon min di.

¹³ Ba ra yɛɛ go bu ka man ȳakuru kua,

kpa bu yin yaa tem.

Adama ben ȳaku ni, nu ñ man dorem̄ɔ.

Na ñ ben toranu duari.

Kon bu seeyasia.

Yen s̄ona ba koo ḡosira bu da Egibitiɔ.

¹⁴ Isireliba ba tii sina kpaaru bania.

Ma ba ne ben taka kowo duari.

Yudaba ba maa ben wuu dabinu gb̄araru toosi.

Adama kon ben wusu d̄ɔɔ s̄akiri kpa u ben dii geenu di.

Yinni Gusunɔn t̄ambu

ba koo kpuro bia

9

¹ Bɛɛ Isireliba, i ku t̄ɔɔ bakaru ko ḡɛɛbun saa s̄oo

nge bwese ni nu tie.

Domi i Yinni Gusunɔ biru kisi.

Ma i da i b̄unu gasirim̄ɔ

i nu siaramo mi ba alikama soom̄ɔ kpuro.

² Adama alikama ye ba soom̄ɔ ka gum mɛ ba gamam̄ɔ,

yen gaa kun ko n s̄aa bɛɛgia.

Mɛya i ñ tam kpam wasi i wuna.

³ Isireliba ba ñ sinam̄ɔ tem mɛ Yinni Gusunɔ u bu wɛ s̄oo.

Ba koo wurama Egibitiɔ ñ kun mɛ Asiriɔ.

Kpa bu d̄ia sesenuginu di mi.

⁴ Saa ye s̄oo, ba ñ maa kpɛ bu ȳakuru ko ka tam.

Baa b̄a n tu kua,

ta ñ Gusunɔ wɛrem̄ɔ.

Ben ȳaku d̄ianu nu ko n s̄aawa nge ḡɔɔ d̄ianu.

Wi u nu di, u koo dis̄i duurawa.

D̄ia ni, nu koo win ḡɔɔru kpeesia.

Adama ba ñ ka ye duɔ Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ.

⁵ Mba i ko ko Yinni Gusunɔn t̄ɔɔ bakanu s̄oo.

⁶ I n bɛɛn yɛnusu deri bansu,

Egibitigiba koo bɛɛ dam koosia ben mi.

Adama yen wuu ge ba m̄ɔ Mɛnfi ga ko n s̄aawa nge bɛɛn sikiru.

Aw̄i yi koo bɛɛn arumani di.

Kpa s̄aki yi kpi bɛɛn kuna.

⁷ Saa ya tura yɛ s̄oo Yinni Gusunɔ u koo siri.

Saa ya tunuma yɛ s̄oo u koo baawure k̄osia ye u kua.

Bɛɛ Isireliba i ko ye wa.

Wee bɛɛn toranu ka bɛɛn tusirun kp̄aarun s̄ɔ, i ra n tamaa Gusunɔn s̄om̄ɔ u wiirawa.

Wi, wi Yinni Gusunɔ u ka gari kua u tam narawa.

N deema bɛɛ, i torewa n kp̄a, ma i n̄un tusa.

⁸ Adama s̄om̄ɔ wi u bɛɛ kir̄ɔ m̄ɔ,

u w̄aa ka Gusunɔ.

Ka mɛ, i n̄un yina b̄eriamme mi u d̄ɔɔ kpuro.

I ra mam n̄un seesiwa Gusunɔ win Yinnin s̄aa yerɔ.

⁹ Wee i da i k̄ɔsa kua nge mɛ i raa kua Gibeaɔ.

Yinni Gusunɔ kun bɛɛn toranu duari.

U koo bɛɛ seeyasia nin s̄ɔ.

Yinni Gusunɔ u nuki sankira

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, sanam mɛ na gb̄ia na Isireliba wa,

nen n̄oni s̄oo, ba s̄aawa nge res̄em marum

mɛ ba wa mi ḡaanu ku ra kpi.

Ma na maa ben baababa wa nge figie marum gbiikum.

Adama ye ba tunuma Baali Peoriɔ,

miya ba tii b̄u wi ba m̄ɔ Baali wɛ.

Ma na bu tusa nge b̄u wi.

¹¹ Tɛ Isireliban b̄ɛɛɛ ya koo doona nge gun̄ɔ m̄arin wuuru.

Ben kur̄ɔbu ba ñ maa guri suam̄ɔ bu sere ma.

12 Bā n maa bibu seeya, kon de bu gbiwa bu sere bukura.

Ba koo wahala baka wa nā n bu biru kisi.

13 Nge mē na Isireliba waasinamō,

ba sāawa nge dāa

ni ba duura tem gem sōo.

Adama ba koo ben bibu yibereba nōmu beria be ba koo bu go.

14 Osee u nēē, Yinni Gusunō, bā n koo Isire-

liba seeyasia,

seeyasia birā ba koo gōsi.

A de ben kurōbu bu nukuru yari,

kpa ben bwāsu su gbera.

15 Yinni Gusunō u nēē,

geema ben nuku kōsuru kpuro ta sōsira Giligaliō.

Miya na bu wa ma na bu tusa.

Kon bu gira nēn wuswaan di ye ba kuan sō.

Na n maa bu kī.

Domi ben sinambu kpurowa ba man seesimō.

16 Na be, Isireliba seeyasia.

Ba sāa nge dāa te ta gbera nuurun di kpuro.

Ta n maa binu marumō.

Baa bā n maa bibu mara, kon de bii be ba kī mi, bu gbiwa.

17 Osee u nēē, Gusunō nēn Yinni u bu yina

yēn sō ba n win gari swaa daki.

Ba koo kowa yaayaare kowobu bwesenun suunu sōo.

Isireliban banda kpa

10

1 Isirelin bweseru ta raa sāawa nge resēm gea ye ya ra ma too.

Adama nge mē ba dabiamō,

nge meya ba būu yenu dabiasiamō.

Nge mē ben tem mu kuuramō,

nge meya ba būu yenu sōmmō ka kpee geenu.

2 Tōn be, ba sāawa gōrusu yirugibu.

Ba koo yen are sōbe.

Yinni Gusunō u koo ben būu yee ni ka nin kpee geenu kōsuku.

3 Ba koo tē nēē, yēn sō sa n Gusunō nasie,

yen sōna sa n sina boko mō.

Adama tēn wāa te sa wāa mini,

m̄ba sina boko koo maa kpī u sun wunana.

4 Wee ba gari kam gerumō,

ma ba arukawani bōkumō ka bōri weesugii.

Yen sō, siribu dabiamō nge yaka kōsusu

si su ra kpi gbee te ba wuka sōo.

5 Kpa Samarigii be ba naa buu wuraguu sāmō

ge ge wāa Beteli Afeniō bu nanda

kpa bu gōō sina gen sō.

Gen yāku kowobu ba koo diiri

bā n wa gen beere ya kpa.

6 Domi ba koo ka gu da Asirio

bu gu ben sina boko wē.

Isireliba ba koo sekuru wa.

Ba koo nā n daa yē ko

ye ba ka būu kua ben suunu sōo.

7 N n Samarin sōn na, ye kpuro ya kpawa mi.

Domi ba koo ka yen sina boko doona

nge dēka ye nim mu ka doonō.

8 Ba koo ben būu yenu kpuro kōsuku mi ba tora.

Kpa yakasu ka sāki yi kpi mi.

Saa gaa sisi yē sōo ba koo guunu ka gungunu sō bu nēē,

i sun sēsikio i wukiri.

Isireliba

ba koo gē ye ba duura

9 Yinni Gusunō u nēē,

saa dōma tēn di Isireliba ba durum kua Gibeaa,

ba toramō ba dōowa.

N n weene tabu bu tōn kōso be wōri mi?

10 Nē, Yinni Gusunō kon bu seeyasia nge mē na kī,

kpa bwesenu nu nōō tia ko nu bu wōri ben tora bakanun sō.

11 Isireliba ba sāawa nge naa kpemi yi yi ra dobi taaku.

Adama kon sugu doke ben wīi bura ni sōo.

Kon de Yudaba bu kōrō ko,

kpa be, Yakōbun bweseru bu tem kusanu kōsuku.

12 Yen sō tē, bēē Isireliba i gbee kpaaru koowo i gem duure.

Kpa i durom gē.

Domi saa ya tura i ka gosirama nē, Yinni Gusunōn mi,

kpa n bēē susi n bēē gea kua.

13 Adama bēē, i kōsa duura ma i kōsa gā.

Ma i bēēn weesun are di.

I bēēn naane doke bēēn tiin dam

ka tabu kowo dabi dabiru sōo.

14 Yen sōna tabun wurenu koo nōra bēēn suunu sōo.

Kpa bu bēēn gbāranu kpuro kōsuku

nge mē Saluman sina boko u Beti Aribeli wōri,

ma u bii mērobu ka ben bibu munkā.

15 Bēē Beteligibu, wee ye kon bēē kua bēēn nuku kōsurun sō.

Bururu yam sāreru yande,

tabu sōra ba koo bēēn sina boko go.

Yinni Gusunō u win tōmbu kī

baa mē ba nūn seesimō

11

1 Yinni Gusunō u nēē,

saa Isirelin bweserun torubun diya na tu kīa.

Ma na tu yarama Egibitin di na tu soka nēn bii.

2 Adama nge mē na bu sokumō

nge meya ba ka man tondamō.

Ba da ba būu ni ba mō Baali sāmō.

Ma ba nu turare dōo dokeamme.

3 N deema nena na bu kpare,
 na ben noma neni.
 Adama ba n tuba
 ma nena na bu n̄arim̄o.
 4 Na bu gawama nen mi ka k̄iru
 ma na bu d̄ianu w̄e
 nge wi u yaa sabenun sugu yiyim̄o u ka nu
 n̄ori.
 5 Adama ba yina bu na nen mi.
 Yen s̄ona na n̄e, ba koo da Egibit̄io
 kpa Asiriḡii u ko ben sun̄o.
 6 Ba koo ben wusu tabu w̄ari,
 kpa bu ben damḡibu kasuku
 ȳen s̄o ba ben tiin kpunaa sw̄ii.
 7 Wee nen t̄ambu ba ȳrari bu ka man tonda.
 Ba bu soka bu ḡoru ḡosia bu wurama n̄e,
 W̄orukoon mi.
 Adama ben goo kun wure.
 8 Ka m̄e, b̄ee Isireliba,
 na n̄ kp̄e n b̄ee deri,
 n b̄ee t̄onu kandu kua.
 Na n̄ kp̄e n b̄ee kam koosia
 nge m̄e na wuu si ba m̄o Adima ka Seboimu
 kua.
 Wee nen ḡoru ga sankire,
 nen bw̄era kun kpun̄e.
 9 Na n̄ maa b̄ee kpeerasiam̄o ka nen m̄oru
 baka ye.
 Na n̄ maa wee n b̄ee kam koosia.
 Domi na s̄awa Gusun̄o n̄ n̄ m̄o t̄onu.
 Na s̄awa D̄ero b̄een suunu s̄o.
 Na n̄ b̄ee w̄rim wee ka m̄oru.
 10 B̄ee nen bibu, i ko n̄e, Yinni Gusun̄o sw̄ii
 na n̄ kukura nge gbee sun̄o
 kpa i duki na saa s̄o duu yerun di.
 11 I ko duki na saa Egibitin di nge gun̄o m̄ori
 kpa i na saa Asirin di nge totob̄erenu,
 kpa n de i sina b̄een yenus̄o.
 N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

*Saa yellun diya Isireliba
 ba Gusun̄on nuki sank*

12

1 Isireliba ba ra n man weesu kuamm̄ewa,
 kpa ba n man n̄oni w̄okum̄o.
 Adama Yudaba ba ka n̄e, Yinni Gusun̄o D̄ero
 s̄im̄o dee dee.
 2 Isireliba ba Egibit̄igibu gum w̄em̄o.
 Ma ba ka Asiriḡibu arukawani b̄okum̄o.
 Nge meya ba ka kpaasibu kasu be ba n̄ s̄a
 ḡanu.
 N s̄are ba woo naa gire.
 Ba ben weesu dabiasiam̄o t̄o baatere.
 Ma ba daa b̄ōb̄oya m̄o ba d̄o.
 3 N̄e, Yinni Gusun̄o na Yudaba siribu sokum̄o.
 Kon be Yak̄obun bweseru w̄rima ben daa
 k̄san s̄o.
 Kpa n bu ben k̄san are k̄sia.
 4 Ben baaba Yak̄obu u win m̄on naa tokuru
 nenua
 saa win m̄eron nukurun di.

Ye ba n̄un mara u kp̄ea,
 ma u ka n̄e Gusun̄o w̄ari kua ka win dam
 kpuro.
 5 U ka nen gorado w̄ari kua, ma u kamia.
 U sw̄i, ma u gorado wi kana u n̄un domaru
 kua.
 Beteli miya u ka n̄e Gusun̄o yinna.
 Ma na ka n̄un gari kua.
 6 Nena Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni.
 Nen ȳsira Wi u ra n w̄a.
 7 B̄ee Isireliba, i de i wurama n̄e b̄een Yinni
 mi.
 I de i gea ko kpa i n man naane s̄a
 baadomma.
 8 B̄ee Isireliba i s̄awa nge tenku be ba kilo
 weesugia neni.
 Ba ra gbena k̄a.
 9 Kpa i n̄e, ka gem i gobi wa, i dukia baka
 gura.
 K̄sa gaa sari ye s̄o. B̄een samburun areya.
 10 Adama n̄e, Gusun̄o na s̄awa b̄een Yinni
 saa m̄in di i w̄a Egibit̄io.
 Kon maa de i wura i n w̄a kuu bekuruginu
 s̄o
 nge sanam m̄e na b̄ee yarama Egibitin di i
 w̄a gbaburo.
 11 Nen s̄am̄oba na ka gari kua k̄asinu s̄o,
 kpa be, bu maa ka b̄ee gari ko.
 Beya ba maa b̄ee nen himba s̄̄asi ya ka gis̄o
 girari.
 12 Ka m̄e, Galadigibu ba kua t̄on k̄sobu.
 Ma ba koo kam ko.
 Ba ra kete kine dabinu go Giligalia.
 Adama ben ȳaku yenu nu koo ko kpee
 subenu gbaanun kp̄i s̄o.
 13 Yak̄obu u kpikiri da Aram̄u.
 Miya u samburu kua u ȳanu kpara u ka kuro
 wa.
 14 Adama s̄am̄o goowa Yinni Gusun̄o u ḡora
 u da u win bweseru Isireliba yarama
 Egibitin di.
 S̄am̄o wiya u bu kpara.
 15 Adama yeniba kpuro s̄o,
 Isireliba ba Yinni Gusun̄o nuki sank too too.
 Yen s̄o, u koo de yem m̄e ba yari mi, mu w̄ari
 ben wiru woll̄o.
 U koo de bu yen sekuru wa.

Siri daaki bi ba Isireliba kua

13

1 Yellu Efaraimubara ba dam bo Isireliba s̄o.
 B̄a n bwese keri yi yi tie gari s̄owa,
 ba ra nandewa.
 Adama ba b̄u wi ba m̄o Baali s̄awa,
 ma ba gu.
 2 Wee sere ka t̄e, ba durum m̄o ba d̄o.
 Ba tii bw̄aroku sii geesuginu kua.
 Ben tiwa ba bwisika
 ma ba nu seka ka ben noma
 nu ka naa binu weene.
 Ma ba gerum̄o nin s̄o ba m̄o,
 be ba ȳakuru na,

bu yiiru bu naa bii ni s̄su.

³Yen s̄na ba koo doona nge bururun kakoru n̄ kun m̄e nge dirum.

Ba s̄aa nge yaka si ba gura ba yari doo soo yerun di

su ka woo doono

n̄ kun m̄e nge wii si su yarim̄o ghaburun di.

⁴Adama n̄e, na s̄awa Gusun̄o ben Yinni saa m̄in di na bu yarama Egibitin di.

Ba n̄ maa Yinni goo m̄o ma n̄ kun m̄o n̄e.

Faaba kowo maa sari n̄e baasi.

⁵Na bu kpara saa m̄in di ba w̄aa ghaburo mi ḡaanu ku ra kpi.

⁶Sanam m̄e ba dua tem m̄e s̄oo,

ba di ba deba nge yaa sabe ni ba kpare, ma ba tii suabu torua ba man duari.

⁷Te, ko na n̄ s̄awa nge gbee sun̄o

na n̄ bu mara swaāo nge musuku gbeeku.

⁸Kon bu worimawa nge gbeeku yaa ḡoba ȳen binu ba mwa.

Kpa n̄ ben toronu besuku.

M̄eya kon bu kasuku

nge m̄e gbeeku ȳe yi ra yaa kasuku,

kpa gbee sun̄o niu gu bu tem.

⁹Isireliba, wee i kam kua

ȳen s̄o i man seesi n̄e wi kon kp̄i n̄ b̄ēe somi.

¹⁰Mana b̄ēen sina boko u w̄aa.

I de u b̄ēe faaba ko b̄ēen wusu kpuro s̄oo.

Mana b̄ēen kparoba w̄aa be i bikia i n̄ēe,

bu b̄ēe sinambu kua.

¹¹Na raa b̄ēe sina boko w̄ē ka m̄aru.

M̄eya kon maa b̄ēe n̄un m̄waari ka m̄aru.

¹²Na Isireliban durum yorua na yii sere saa gaa.

¹³Isirelin bweseru ta s̄awa nge bii w̄in marubun saa ya tura

ma u kpasa w̄ari m̄o,

adama bii wi, u yina u yarima.

¹⁴Kon bu wuna saa ḡaribun w̄aa yerun dam di.

Kpa n̄ bu yakia ḡaon n̄oman di.

Ḡoo, a na ka wunen bara te a ra ka t̄onu go.

Ḡaribun w̄aa yeru, a na ka wunen kam kootia.

Domi na n̄ maa ben w̄onw̄andu m̄o.

¹⁵Baa Isireliba b̄a n̄ kuura am̄o,

begibun suunu s̄oo,

yib̄ēeba ba koo na nge woo sum saa s̄oo yari yerun di.

N̄e, Yinni Gusun̄o na kon bu seeyamawa ghaburun di,

kpa bu d̄ok̄oba gberasia.

Kpa bwii yi nim kpe.

Ḡaa ni nu gea s̄aa kpurowa ba koo gura bu ka doona.

Kpa bu ben kur̄o be ba guri m̄on nukunu besuku.

Osee u Isireliba k̄okirim̄o

²Osee u Isireliba s̄oo wa u n̄ēe,

bu wurama Gusun̄o ben Yinnin mi,

domi ba w̄oruma ben toranun s̄o.

³Bu wurama win mi bu kana teni ko

te ta n̄ēe, Yinni Gusun̄o,

a sun b̄esen toranu kpuro suuru kuo.

Kpa a sun m̄eeri ka n̄onu geu.

Ye sa ko ka nun ȳakuru kua,

sa ko nun siara.

⁴Asirigii wi, u n̄ kp̄ē u sun faaba ko.

Sa maa ȳē ma dumi kun sun faaba m̄o tabu s̄oo.

Sa n̄ maa bw̄aaroku ni sa tii kua sokum̄o b̄esen yinnibu pai.

Domi wuna a ra gobekuba w̄onw̄andu kue.

⁵Yinni Gusun̄o u n̄ēe,

kon de n̄en t̄ambu bu ka den n̄e turo ȳora

kpa n̄ bu k̄ia too.

Na n̄ maa ka bu m̄aru m̄o.

⁶Ko na n̄ s̄awa nge kakoru be, Isireliban s̄o.

Ba ko n̄ w̄awa nge d̄aa w̄esu,

kpa bu nuuru gira nge d̄aa ni nu w̄aa Liban̄io.

⁷Ben k̄aasi yi koo teriawa

kpa yi n̄ w̄a nge d̄aa te ba m̄o olifi,

kpa yi n̄ nuburu do nge d̄aa ni nu w̄aa Liban̄io.

⁸Ba koo ḡasirama bu sina n̄en k̄ok̄oro

kpa bu maa alikama d̄uure.

Ba koo kparawa nge resem d̄aa

kpa bu ȳisuru yari nge Liban̄in tam.

⁹Saa ye, Isireliba ba n̄ maa b̄unu s̄aam̄o.

Domi kon ben kanaru n̄o,

kpa n̄ bu n̄oni doke.

Na kon s̄awa nge d̄aa ye ya ku ra gbere ben s̄o.

N̄en min diya ba koo domaru wa.

¹⁰Wi u laakari m̄o, u de u n̄ tii s̄e gari yinin s̄o.

Wi u maa bwisi m̄o, u de yi n̄un yeeri.

Domi Yinni Gusun̄on sw̄ēe yi s̄awa dee dee.

Gemgiba ba koo s̄i yi s̄oo.

Adama be ba n̄un seesim̄o, ba koo w̄oruma yi s̄oo.

14

¹Na kon de bu Samari s̄ēyasia

ȳen s̄o yen t̄ambu ba n̄ēe Gusun̄o ben Yinni seesi.

Ba koo bu gowa tabu s̄oo

kpa bu ben bii piiminu nam.

YOELI

Gusunɔn sɔmɔ Yoelin waasu ya sɔa kirɔ ye u win tɔmbu kua. U nɛɛ, Yinni Gusunɔn siribu bu koo na bin saa sɔɔ. Siri bin saawa u sokumɔ Yinni Gusunɔn tɔru. Saa ye sɔɔ, twee yi koo na yi tem wukiri yi arumaniba kam koosia. Nge mɛ twee yi, yi koo tem kam koosia, nge mɛya Gusunɔ u koo maa tɔn be ba n̄ n̄n naanɛ doke kam koosia.

Yoeli u maa nɛɛ, sanam dɔakim sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo de win Hunde u na win tɔmbu sɔɔ. Ya maa koorɔ nge mɛ sa garimɔ GK 2:16-21 sɔɔ.

Yoeli, ȳisi ten tubusiana Gusunɔ u sɔawa Yinni.

Tire ten kpunaa

1. Twee yi koo tem wukiri, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔn tɔru, wiru 2:1-17.
3. Ye ya koo Yinni Gusunɔn tɔmbu deema, wiru 2:18n di sere wiru 4:21.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u Yoeli, Petuelin bii sɔɔwa u Yudaba sɔ.

Twee wuuru ka gheburu

² U nɛɛ, bɛɛ Yudaban guro gurobu, i swaa dakio i nɔ. Bɛɛ Yudaba kpuro kpuro i swaa tem kp̄iyo i gari yi nɔ. Gɔa ninin bweseru nu koore bɛɛn waati sɔɔ, n̄ kun mɛ bɛɛn sikadoban waati sɔɔ?

³ I bɛɛn bibu yen gari sɔɔwɔ. Kpa bii be, bu maa ben bibu sɔ, kpa be, b̄a n̄ seewa bu maa begibu sɔ. ⁴ Wee d̄ia ni kɔkanu nu di n tiara, twee yi na yi di. Ye twee yi na yi di n tiara ma sw̄ini yi na yi di. Ye sw̄ini yi di n tiara, ma gbaanu na nu ye di. ⁵ Bɛɛ be tam mu goomɔ, i dom yando kpa i sw̄i.

Bɛɛ tam nɔrobu, i weeweenu koowo. Domi tam mu koo kpe resɛm biarun sɔ. ⁶ Domi twee wuura na nge tabu kowobu ta bɛsɛn tem wukiri. Yi dabi, yi maa dam mɔ. Yin donnu dam mɔwa nge gbee sinansuginu. ⁷ Yi bɛsɛn resɛm gbaanu kam koosiamɔ. Yi bɛsɛn figie d̄anu dimɔ. Yi yen kokosu w̄iamɔ.

Ma yi yen k̄aasi derimɔ kokosu sari. ⁸ I wuri koowo nge kurɔ kp̄ao w̄i gɔminira deema.

⁹ Ba ku ra maa ka k̄enu de Yinni Gusunɔn sɔa yero ni nu sɔa alikama ka tam.

Yen sɔna Yinni Gusunɔn sɔm kowo be ba sɔa ȳaku kowobu ba s̄are ba gɔɔ sɔ.

¹⁰ Gbea kpuro ya kam kua.

Ma yen tem mu saara.

Alikama sari, resɛm ka gum maa sari.

¹¹ Gbee wukobu ba sɔ biti sɔɔ.

Be ba ra resɛm yewe, weeweena ba m̄.

Dom̄i d̄ia bimi sari.

D̄ianu kpuro nu kam kua.

¹² Resɛm gbaanu nu gbera.

Figie ya della.

D̄aa gbaanu kpuro nu gea yina.

Ya dera tɔmbu ba n̄ maa nuku dobu m̄.

Yoeli u tɔmbu kanamɔ

bu Yinni Gusunɔ suuru kana

¹³ Bɛɛ Yinni Gusunɔn sɔm kowobu, ȳaku kowobu,

i saaki sebuo

i ka kpuna w̄ɔku giriru nuku sankiranun sɔ.

Dom̄i wee ba ku ra maa ka alikama ka tam k̄enu nɛ

Gusunɔ bɛsɛn Yinnin sɔa yero.

¹⁴ I tɔru garu wunɔ

tɛ sɔɔ i kɔ i nɔɔ b̄ake.

I tɔmbu kpuro mɛnnɔ sere ka durɔ tɔkɔnɔ

Gusunɔ bɛsɛn Yinnin sɔa yero,

kpa i n̄n kana.

Yinni Gusunɔn m̄arun tɔru

¹⁵ Yinni Gusunɔn tɔru ta turuku kua.

T̄ɔ te, ta sɔawa win tɔru.

Te sɔara w̄i, Dam kpurogii u koo kpuro kam koosia.

Anna a t̄ɔ k̄ɔsuru wa te ta sisi mi.

¹⁶ Wee sa m̄ɛera ba ka bɛsɛn d̄ianu doonɔ.

Ma nuku dobu kpa Gusunɔ bɛsɛn Yinnin sɔa yero.

¹⁷ Ye ba duura, ya gbera tem kusanu sɔɔ.

D̄ianu kpa biranu sɔɔ.

Ma bira ni, nu wɔrukumɔ.

Dom̄i nu n̄ maa d̄ianu m̄.

¹⁸ I swaa dakio i nɔ nge mɛ yɛɛ yi wuri m̄,

ma yi b̄osu baama.

Dom̄i yi n̄ yakasu wa kp̄ara yero.

Baa ka ȳaanɔ nu n̄ni s̄ɔre.

Yoeli u kanaru m̄ɔ

¹⁹ Yinni Gusunɔ, wuna na nɔɔguru suemɔ.

Dom̄i wee, yakasu ka d̄aa d̄ɔ m̄waara gberɔ.

²⁰ Ma yɛɛ yi nɔɔguru sue yi nun kanamɔ.

Dom̄i daanu gbera, yakasu maa d̄ɔ m̄waakira ghaburo.

Yinni Gusunɔn tɔru

ta turuku kua

2

¹ I kɔba soowo Siɔnɔ.

I de bu ye nɔ Yinni Gusunɔn guu d̄ɛɛaru mi.

Bɛɛ be i w̄aa tem mɛ sɔɔ kpuro, i diirio b̄erum sɔ.

Dom̄i Yinni Gusunɔn m̄arun t̄ɔra wee.

Wee ta mam turuku kua.

² T̄ɔ te, ta t̄riwa.

Ta guru wiru ka bukɔ sɔɔwa.

Ma twee wuura wee yi dabi,

yi maa dam mɔ.
 Yin wuu te, ta firiwa
 nge yam wɔkura guuru wukiri.
 Sa n̄ yen bweseru waare.
 Sa n̄ maa yen bweseru wasi.
³ Mi yi sara kpuro,
 n da kowa nge d̄sɔ mwaara u doona.
 Yi ku ra gāanu deri.
 Yellu b̄esen tem mu gea s̄aa
 nge gbaa te ba m̄ Ed̄eni.
 Adama t̄e yi mu kua nge mi gāanu ku ra kpi.
⁴ Twee yi, yi s̄awa nge tabu maas̄obu
 be ba dum̄i yakiamo.
⁵ Yi ȳɔkum̄o yi guunu gasirim̄o.
 À n yen w̄akinu nua
 a ra n tamaa nge tabu k̄ek̄ebara,
 n̄ kun m̄e yaka si su d̄sɔ mwaaram̄on w̄akinu.
 Yi ra n weewa nge tabu dur̄o be ba tabun
 s̄ōru s̄aa.

⁶ T̄ambu kpuro ba ra n nandewa yi n
 tunuma.

Kpa ben wuswaa yu burisina.
⁷ Yi ra t̄i ȳɔsuwa nge tabu dur̄o bu,
 yi n gb̄araru gasirim̄o,
 yen baayere ya n yen swaa sw̄i.
 Yi ku ra gam gere.

⁸ Yi ku ra maa baasine.
 Yen baayere ya ra n yen s̄ia sw̄iwa.
 Ḡaa ni nu koo ye ḡangere ko,
 yi ra nu w̄ariwa sannu.
 Nu ku ra maa ye ȳrasie.

⁹ Yi ra wuu wukiriwa
 yi n gb̄araru ka ȳenusu gasirim̄o,
 kpa yi n dum̄o fenentiban di nge gb̄en̄obu.

¹⁰ Mi yi dua, tem mu ra diiriwa,
 kpa n s̄aare w̄olla koo w̄oruma,
 kpa suru ka s̄s̄o yam tira,
 kpa kperin ballibu kpe.

¹¹ Nge m̄eya Yinni Gusun̄o ù n gari gerua win
 tabu kowobun wuswaa,

ba ra n̄n m̄em n̄ōwewa.
 Ba dabi, ba maa dam m̄o.
 Yen s̄na win t̄s̄o te, ta nanum m̄o.
 Wara u koo ȳra u tu ma.

I ḡru gosio

¹²⁻¹³ Yinni Gusun̄o u n̄e,
 na s̄awa w̄onw̄andugii.
 N̄en k̄iru ta kp̄a.
 N̄en m̄aru ya ku ra fuuku se.
 Na ra maa t̄onu suuru kue
 k̄s̄a ye na raa k̄i n n̄n kua s̄o.
 T̄e, i wurama ka b̄een ḡru kpuro n̄en mi,
 i n̄ō b̄oke, kpa i wuri ko.
 B̄een ḡruwa i ko i ḡs̄ia,
 n n̄ m̄o i ȳanu ḡeku t̄ona.
 I wurama n̄e, Gusun̄o b̄een Yinnin mi.

¹⁴ S̄ar̄akudo kon ḡru ḡs̄ia,
 kpa n b̄ee dur̄om kua.
 Saa ye s̄ōra i ko i kp̄i i ka man alikama ka tam
 k̄enu naawa.

I kanaru koowo

ka n̄ō b̄okuru

¹⁵ I k̄oba soowo Sion̄io.
 I t̄ambu m̄enn̄o,
 kpa i n̄ō b̄okurun t̄oru yi.
¹⁶ I t̄ambu m̄enn̄o bu man s̄a,
 guro gurobu ka bibu, ka bii w̄en̄o.
 Baa ka be ba w̄aa kur̄o kpāa dir̄o,
 bu yario ben kur̄o kpāa dirun di.
¹⁷ Kpa ȳaku kowo be ba man s̄aamo
 bu du n̄en s̄aa yer̄o ka sw̄i,
 ȳaku yeru ka k̄onn̄on baa s̄o,
 bu n̄e ben Yinni kana bu n̄e,
 n ben w̄onw̄andu waawo, be, n̄en t̄ambu.
 N ku bu sekuru doke.
 N ku de t̄on tukobu bu bu ȳe bu n̄e,
 mana n̄e, ben Yinni na w̄a.

Yinni Gusun̄o

u win t̄ambu wisim̄o

¹⁸ Yinni Gusun̄o u nisinu m̄o win tem s̄o.
 U win t̄ambun w̄onw̄andu m̄o.
¹⁹ Ma u win t̄ambun kanaru wisa,
 u n̄e, kon b̄ee alikama kpāa w̄e, ka res̄em, ka
 gum.

I ko i deburu wa.
 Na n̄ maa derim̄o bweseru garu tu b̄ee ȳe.
²⁰ Kon b̄ee yibere be ba na saa s̄o ȳesan n̄om
 geu gian di gira,
 kpa n de bu da n toma
 mi tem mu gbera ma gāanu ku ra kpi.
 Kon de ben swaa gb̄iobu bu nim w̄oku
 b̄oruguu wari.

Kpa be ba w̄a birūo bu nim w̄oku ge ba m̄o
 M̄edit̄erane w̄ari.
 Ben gonu nu koo numia sere bu kp̄ana bu
 w̄esia.

Geema, Yinni Gusun̄o u ḡaa bakanu kua.

²¹ Tem, a ku b̄erum ko,
 a nuku dobu koowo,
 domi Yinni Gusun̄o u ḡaa bakanu kua.

²² B̄ee gbeeku ȳe, i ku nanda.
 Domi yakasu su koo wure su kpi tem̄o,
 kpa d̄anu nu ma.

Figie ka res̄em ya koo binu ma siki siki.
²³ B̄ee Sion̄igibu i nuku dobu koowo Gusun̄o
 b̄een Yinni s̄o.

Domi u koo de gura yu n̄e yen saa s̄o nge
 yellu.

U koo de yu n̄e saa ye ya ra tore
 kpa u de yu kpe saa ye ya ra kpe.
²⁴ Alikaman soo yera kun maa gberam̄o.

Olifin gum, ka res̄em tam kun maa biaram̄o
 wekeno.

²⁵ Kon b̄ee w̄ō si ka d̄ia nin k̄osire w̄e,
 ni n̄en tabu kowobu, k̄ak̄onu, ka gbaanu, ka
 t̄wee yi di

w̄ō si su doona s̄o.
²⁶ B̄ee n̄en t̄ambu, i ko i di i debu.

I n̄ sekuru wasi.
 Kpa i n̄e, Yinni Gusun̄o b̄eer̄e w̄e,
 n̄e wi na b̄ee s̄om maamaakiginu kua.

²⁷ Saa ye s̄o, i ko i gila

ma na wāa bɛɛ Isireliban suunu sɔɔ.
Ma na s̄aa Gusunɔ bɛɛn Yinni.
Nɛ baasi, Yinni goo maa sari.
Bɛɛ nɛn tɔmbu, i ñ maa sekuru wasi.

Yinni Gusunɔ u koo

win Hunde doke tɔmbu sɔɔ

3

¹Yen biru kon nɛn Hunde doke tɔmbu kpuro
sɔɔ.

Bɛɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ba koo nɛn
gari gere,

kpa bɛɛn durɔ tɔkɔnu nu n dosusu m̄ɔ,
kpa bɛɛn aluwaasiba bu k̄asinu wa.

²Baa ka yobɔ, kon bu nɛn Hunde w̄ɛwa t̄ɔ te.

³Yen t̄ɔ te sɔɔ, kon maamaakiba ko.
Kon de yem ka d̄ɔɔ ka wii bakasu s̄ɔɔsira w̄ollɔ
ka temɔ.

⁴S̄ɔɔ u koo yam t̄ira,

kpa suru u sw̄ɛra nge yem,

Yinni Gusunɔn t̄ɔɔ nanumgii te, tu sere
tunuma.

⁵Adama yen t̄ɔ te,

wi u Yinni Gusunɔ soka, u koo faaba wa.

Gabu ba koo k̄isira n̄ani sw̄aa ten di

S̄ɔɔnin guurɔ Yerusalemɔ

nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

Beya be u soka ba n ka w̄aru m̄ɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo bwese tukunu siri

4

¹Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yen t̄ɔ te,
kon Yudaba ka ben wuu Yerusalemu wesia
nge yellu.

²Kpa n bwese tukunu kpuro menna
n nu sure Yosafatin w̄owa sɔɔ.

Miya kon nu siri

k̄ɔsa ye nu nɛn tɔmbu Isireliba kuan s̄ɔ.

Domi nu bu yarinasia tem kpuro sɔɔ.

Ma nu ben tem b̄onu kua.

³Nu nɛn tɔmbu b̄onu kua ka tete.

Nu ben aluwaasiba mwɛɛra nu d̄ara

nu ka wa nu kurɔ tanɔbu dwe.

Ma nu w̄ondiaba mwɛɛra nu d̄ara nu ka tam
nɔ.

⁴Bɛɛ Tirigibu ka Sidonigibu ka sere be ba
w̄aa Filisitiban temɔ,

m̄ba i k̄i nɛn mi.

I k̄i i man m̄aru k̄osiawa?

N n mɛn na, na ñ tɛmɔ n ka maa bɛɛ m̄aru
k̄osie.

⁵Wee i nɛn sii geesu ka nɛn wuru

ka nɛn arumani gura.

Ma i da i ye kpuro yi bɛɛn b̄uu s̄aa yerɔ.

⁶Ma i Yudaba ka Yerusalemugibu mwɛɛra i
Gerekiba d̄are.

Nge mɛya i ka bu tondasia ben tem di.

⁷Adama nɛ, kon ka bu wurama mi ba raa
w̄aa.

Kon de k̄ɔsa ye i bu kua mi,

yu w̄ari bɛɛn wiru w̄ollɔ.

⁸Kon bɛɛn bibu Yudaba d̄are.

Kpa be maa, bu be Sabegibu d̄are,
be ba w̄aa n toma.

Yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Taa d̄aakibu ka siri

⁹Yoeli u nɛɛ,

i bwese tukunu n̄ɔɔsio bu tabun s̄ɔɔru ko.

Nu tabu durɔ damgibu seesio, kpa bu swaa
w̄ari,

tabu kowobu kpuro gesi.

¹⁰Nu nin naa tebonu ḡosio takobiba,

kpa nu nin k̄omb̄onu ḡosia yaasi.

Be ba raa s̄aa b̄erurobu, bu tii koowo tabu
durɔbu.

¹¹I seewo fuuku i na.

Bɛɛ bwese ni i w̄aa turuku, i menna.

Yinni Gusunɔ, a de wunen tabu kowobu bu
na.

¹²Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bɛɛ bwesenu
kpuro,

i seewo i na Yosafatin w̄owa yen mi.

Domi miya kon sina

n bwese ni nu w̄anu mi kpuro siri.

¹³Domi ben nuku k̄osura banda.

I k̄omb̄onu suo i tɔn be ḡɛ nge d̄ia ni nu ye.

I na i bu munku nge resɛm ye ba doke gama
yerɔ,

ma yen nim mu kotosu yiba.

¹⁴Wee tɔn w̄aru ga wee w̄owa yɛn mi ba koo
tɔmbu siri.

Domi nɛ, Yinni Gusunɔn t̄ɔ te, ta tura

t̄ɛ sɔɔ kon nɛn m̄aru s̄ɔɔsi.

¹⁵S̄ɔɔ ka suru kun maa ballimo.

Ma kperi yi yam t̄ira.

¹⁶Nɛ, Yinni Gusunɔ na kukirimɔ S̄ɔɔnin
guurun di.

Nɛn n̄ɔɔ ga n̄ɔɔramɔ Yerusalemun di.

W̄ollu ka tem mu ȳirimɔ.

Adama na nɛn tɔmbu Isireliba k̄osu.

Nena na s̄aa ben kuku yeru.

¹⁷Bɛɛ Isireliba, i ko i gia

ma nɛ Gusunɔ na s̄awa bɛɛn Yinni,

nɛ wi na w̄aa S̄ɔɔni nɛn guu d̄ɛɛraru mi.

Yerusalemu kpuro ya koo kpan ko negia.

Tɔn tukobu ba ñ maa ye w̄irimɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu domaru kua

¹⁸Saa gaa wee yɛ s̄ɔɔ resɛm ya koo gea ko
sere ka gunqunu w̄ollɔ.

Kpa sabenu nu di mi.

Kpa nu bom ko mu n kp̄a.

Yudan tem daanu kpuro nu koo nim koku.

Daru koka gaa koo yari

Yinni Gusunɔn s̄aa yerun di,

kpa yen nim mu da
sere Sitimun w̄owaɔ.

¹⁹Egibiti ya koo kam ko,

kpa Ed̄mun tem mu ko bansu.

Domi ba Yudaba dam d̄are,

ma ba taare sarirugibu go.

²⁰⁻²¹ Adama kon be ba tɔmbun yem yari mi
mɔru kɔsia.

Kpa Yudaba ka Yerusalemugibu ba n wãa
ben temɔ

sere ka baadommaɔ.

Kpa ne, Yinni Gusunɔ na n wãa Siɔniɔ.

AMOSU

Amosu wi, u sɔ́awa yaa sabenu kparo. Yaa sabe niya u kparamo Yinni Gusuno u ka nún soka u ka bwese ni nu ka Isireliba sikerene sɔ́ siri bi Yinni Gusuno u koo nu kua. Amosun waati ye sɔ́, Isireliba ba dukia mɔ́wa too, adama ben wáasináa ka Gusuno ya biru wura. Baa me ba sáaru neni, ben g̃oru ga ñ wáa te sɔ́. Ba ñ sáarobu nɔ́rimo. Ba bwéebwéebu gem biramo. Ba tambu taki dimo tenkurun swaa sɔ́.

N deema saa ye sɔ́, Asirigiba dam mo. Amosu u Isireliba yaayasiama wooda ye Yinni Gusuno u Mawisi wé ben sɔ́ ka nge me u bu yarama saa Egibitin di. Yen sɔ́, ba kun Gusuno sáama ka gem, mem nɔ́bu sarira ba mɔ́. U maa bu sɔ́mo ma Yinni Gusunan siribu wee be sɔ́.

Amosu u sɔ́awa Isireliban bwese kera wákura yiru yen sɔ́mo dáako wi Gusuno u bu goria Asirigibu bu sere bu yoru mwa bu ka doona.

Tire ten kpunaa

1. Yinni Gusuno u koo win tambu ka bwese tukunu siri, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliban toranu ka kirɔ́ ye Yinni Gusuno u bu kua, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Kásinu nɔ́bu, wiru 7n di sere wiru 9:10.
4. Yinni Gusuno u koo maa Isireliba seeya, wiru 9:11-15.

¹ Amosu u sɔ́awa yaa kparo Tekoa. Wiya Yinni Gusuno u ka gari kua Isireliban sɔ́, n kua wɔ́o yiru tem mu sere yira. Saa ye sɔ́, Osiasiwa u bandu dii Yuda, ma Yeroboamu, Yoasin bii u maa bandu dii Isireliɔ́.

² Amosu u nɛɛ, Yinni Gusunan nɔ́ ga nɔ́ramo Sionin guuro Yerusalemo.

Yakasu maa sari kpara yeno, ma guu te ba mɔ́ Kaameli, ten wii kpiira gbera.

Yinni Gusuno

u koo Sirigibu seeyasia

³ Ne, Yinni Gusuno na nɛɛ, Damasigibun toranu nu kpɛa. Yen sɔ́, na ñ nen himba gosiamo. Domi ba Galadigibu taaka ba munku.

⁴ Tɛ, kon de dɔ́o u na u sina boko Hasaelin yenu wɔ́ri, kpa u Beni Hadadin sina kpaaru di mam mam.

⁵ Kon ben wuu Damasín gbáararun gamboba kɔ́suku, kpa n Bikati Afenin tambu kpeerasia. Kpa n Beti Edenin suno go. Kpa n de bu Sirigibu yoru mwɛeri bu ka da Kirio. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Yinni Gusuno

u koo Filisitiba seeyasia

⁶ Ne, Yinni Gusuno na nɛɛ, Filisitiban toranu nu kpɛa. Yen sɔ́, na ñ nen himba gosiamo. Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mwɛera ba Edomuba nɔ́mu beria. ⁷ Meya kon de bu ben wuu Gasa dɔ́o saku, kpa u yen dii geenu di. ⁸ Kon Asidodun tambu ka Asikalonin suno kpeerasia. Kon Ekoronigibu wɔ́ri. Kpa Filisiti be ba tie mi kpuro bu kam ko. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Yinni Gusuno

u koo Fenisiba seeyasia

⁹ Ne, Yinni Gusuno na nɛɛ, Fenisiban toranu nu kpɛa. Yen sɔ́, na ñ nen himba gosiamo. Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mwɛera ba Edomuba nɔ́mu beria. Ba ñ ben arukawani yibie ye ba raa ka bu bokua. ¹⁰ Yen sɔ́, kon de bu ben wuu Tiri dɔ́o saku, kpa u yen dii geenu di.

Yinni Gusuno

u koo Edomuba seeyasia

¹¹ Ne, Yinni Gusuno na nɛɛ, Edomuban toranu nu kpɛa. Yen sɔ́, na ñ nen himba gosiamo. Domi ba ben mero bisibu Isireliba naa swi ka takobi. Ba ñ bu wonwɔ́ndu kue. Ben mɔ́ru kun maa sure. Ma ba ka bu wɛrɛru sáa dim dim saa kpuro. ¹² Yen sɔ́, kon de bu ben wuu Tema dɔ́o saku kpa u Botisiran dii geenu di.

Yinni Gusuno

u koo Amoniba seeyasia

¹³ Ne, Yinni Gusuno na nɛɛ, Amoniban toranu nu kpɛa. Yen sɔ́, na ñ nen himba gosiamo. Domi ba gurigibun nukunu besuka Galadio, saa ye ba Galadigii ben tem mwaamo begim mu ka yasian sɔ́. ¹⁴ Yen sɔ́, kon de bu ben wuu Raba tabu wɔ́ri bu ye dɔ́o saku, kpa u yen dii geenu di mam mam. Saa ye sɔ́, tabun wurenu koo nɔ́ra nge woo bokɔ́. ¹⁵ Kpa bu ben sina boko ka win tabu sinambu yoru mwɛeri. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Yinni Gusuno

u koo Madabuba seeyasia

2

¹ Ne, Yinni Gusuno na nɛɛ,

Mɔabuban toranu nu kpɛa.
 Yen sɔ, na ñ nen himba ɔsiamɔ.
 Domi ba Edɔmun sina bokon kukunu dɔɔ
 menɪ nu kua tɔrom.
 2 Yen sɔ, kon de bu Mɔabuban tem dɔɔ menɪ
 kpa u ben wuu Kerɪɔtun dii geenu di mam
 mam.
 Kpa Mɔabu be, bu kam ko tabu gberɔ,
 sanam mɛ tabu swia ba kɔbi soomɔ, ba kuuki
 mɔ.
 3 Kon ben sina boko ka win tabu sinambu
 kpuro kpeerasia.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Yudaba seeyasia

4 Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ,
 Yudaban toranu nu kpɛa.
 Yen sɔ, na ñ nen himba ɔsiamɔ.
 Domi ba nen woodaba yina.
 Ba ñ ye mɛm nɔɔwɛ.
 Ma ba bɔnun weesu swii, ni ben baababa ba
 ra swii.
 Ma nu dera ba gera nen swaan di.
 5 Yen sɔ, kon de bu ben tem dɔɔ menɪ.
 Kpa u ben wuu Yerusalemun dii geenu di
 mam mam.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba seeyasia

6 Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ,
 beɛ Isireliba, beɛn toranu nu kpɛa.
 Yen sɔ, na ñ nen himba ɔsiamɔ.
 Domi i gemgibu dɔra i ka beɛn dibu wa i
 mwa.
 Ma i ka sɔarobu baranun gobi kɔsinamɔ.
 7 I ra n kiwa i wɔnwɔndobu taare
 kpa ba n wiru tua sɔa nuku sankiranun sɔ.
 Kpa i n bwɛɛbwɛɛbu dam dɔremɔ.
 Biɪ ka baa ba ka kuro turo mennamɔ.
 Nge meya i ka ne, Yinni Gusunɔn yiɪ deɛraru
 sankumɔ.
 8 I ra n kpɪ kpɪ beɛn bɔnun nuunɔ
 yɔnu wɔllɔ ni i tɔruba mwa,
 kpa i n tam nɔrumɔ mɛ i yokuma.
 9 Ka mɛ, na Amɔreba kam koosia mam mam
 beɛn sɔ,
 be, be ba gunu nge dɔa ye ba mɔ seduru.
 Ma ba dam mɔ nge dɔa damgia.
 10 Meya na beɛ yarama Egibitin tem di.
 Ma na beɛ kpara gbaburɔ wɔɔ weeru
 n ka beɛ Amɔre ben tem wɛ.
 11 Na sɔmɔbu seeya beɛn bibu sɔɔ.
 Ma na gabu ɔsa nen sɔ beɛn aluwaasiba sɔɔ,
 ma ba man tiɪ wɛ ba bɔrua bu ku tam nɔ.
 Beɛ Isireliba geema? Nge weesa.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni bikiamɔ.
 12 I dera be na ɔsa mi, ba tam nɔra.
 Ma i nen sɔmɔbu wooda wɛ i neɛ,
 bu ku maa tɔmbu nen gari sɔ.
 13 Wee tɛ, kon beɛ munku muku muku

nge mɛ naa keke ye ya dɔianu sɔɔwa ya ra tem
 kɔsuku.
 14 Yen dɔma te, wasi kasanugiba kun maa kpɛ
 bu duka su.
 Damgiba kun maa kpɛ bu ben dam dendi bu
 ka gɔanu ko.
 Meya tabu durɔ damgiba kun maa kpɛ bu
 ben wɔaru wɔra.
 15 Ten towoba kun maa kpɛ bu ka tii yina.
 Be ba maa naasu sɔu, ba ñ kisiramɔ.
 Meya maasɔba kun maa kpɛ bu we ben du-
 min dukin saabu.
 16 Be ba sɔa tabu durɔ damgibu be sɔɔ dɔma
 te,
 ba koo ben tabu yɔnu kɔwa bu duki su nɔm
 dira.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn tɔmbu

ba koo ben daa tusia

3

1 I swaa dakio i nɔ ye ne, Yinni Gusunɔ na
 gerumɔ, beɛ Isireliba kpuron sɔ, beɛ be na
 yarama Egibitin di.
 2 Handunian bwesenu kpuro sɔɔ, beɛ tɔnawa
 na ɔsa.
 Yen sɔna kon beɛ seeyasia beɛn durum ye i
 kua kpuron sɔ.

Gusunɔ ù n gari gerua,

Gusunɔn sɔmɔ kun kpɛ

u nɔɔ mari

3 Tɔmbu yiru ba koo swaa wɔri sannu
 ba kun gina nɔɔsine?
 4 Gbee sunɔ ga ra gbɔre yakasɔ
 ga kun yaa mwɛ ro?
 Gbee sunɔ buu ga ra kukiri gen kpin yerun
 di
 ga kun yaa wa ga dimɔ?
 5 Gunɔ ga koo taa mwaaara temɔ
 ba kun ye bɛri?
 Taa ya koo se wɔllɔ
 gɔanu kun ye kesie?
 6 Ba ra tabun kɔba sɔ wuuɔ
 wuugibu ba kun nande?
 Kɛsiru garu ta ra koore wuuɔ
 n kun nen min di?
 7 Aawo, na ku ra gɔanu ganu ko
 na kun ye nen sɔmɔ sɔɔwa.
 8 Gbee sunɔ gɔ n gbɔra,
 wara ku ra nande.
 Ne, Yinni Gusunɔ nà n gari gerua,
 nen sɔmɔ wara kun yi kparamɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Samari seeyasia

9 I Asidɔdu ka Egibitin tem sina kpaanugibu
 nɔɔgiru sueyo i neɛ,
 bu mennama Samarin guunɔ,
 kpa bu wa daa bereteke ka dam dɔrenaa
 ye ya wɔa ben suunu sɔɔ.

10 Ba ku ra kã bu gea ko.
 Ma ba arumani guramã ka dam ka taki,
 ba taasimã ben sina kpaano.
 11 Yen sãna kon de yiberẽba bu na
 bu tem me tarusi, bu ben dam kpeerasia.
 Kpa bu ben sina kpaanu kɔsuku.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Faaba ye ya ñ nuku dobu mɔ

12 Wee ye na maa gerua. Na nee,
 nge me yãa kparo u ra win sabenun sukum
 wɔre gbee sunɔn nɔɔn di,
 nge meya kon bee Isireliba wara
 bee be i na i sɔ Samariɔ kpin yee buranu sɔɔ.

Kirɔba

13 I swaa dakio i nɔ
 kpa i Yakɔbun bweseru kirɔ ko
 i bu sɔ ye ne Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na
 gerua.

14 Na nee, sanam me sɔɔ, kon Isireliba
 seeyasia ben durum sɔ.

Kon Betelin yãku turanu kɔsuku,
 kpa nin kãanu nu bɔɔkira nu wɔruku.

15 Kon been dia mi i ra n wãa yam susurun
 saa ka puran saa kɔsuku.

Kpa n been sina kpaanu kam koosia
 ni, ni ba buraru koosi ka suunu donnu,
 ka sere dii gee ni nu tie.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

4

1 Bee Samarin tɔn kurɔbu,
 bee be i dimɔ i bɔriamɔ nge Basanin naa
 gbiibi

yi yi wãa Samarin guuro,
 i wɔnwɔndobu dam dɔremɔ,
 i bwẽebwẽebu taki dimɔ,
 ma i been durɔbu sɔɔmɔ bu ka tam na i nɔ.
 Tẽ, i swaa dakio i nɔ.

2 Ne, Yinni Gusunɔ na bɔrumɔ ka nen tiin yĩsi
 deeraru na mɔ,

wee saa ya sisi yẽ sɔɔ ba koo bee ka been
 bibun bweseru kɔkɔnu sɔre bu gawa
 nge swẽe.

3 Been baawure u koo yari kururun di
 kpa bu bee kuba sɔɔ yẽsan nam geu gia.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Isireliban gɔru bɔbunu

4 Yinni Gusunɔ u nee,
 bee Isireliba, i doo yãku yee ten mi Beteliɔ,
 kpa i n man torarimɔ.

I doo Giligaliɔ,
 kpa i n man torarimɔ nge mɛn nɔɔ i ko kpĩ.
 I n been yãkunu mɔ bururu baatere,
 kpa i n ka been kɛnu naamɔ sɔɔ ita ka sɔɔ ita.

5 I been siarabun yãkunu koowo ka pɛe ye ba
 seeyatia doke.

Kpa i tɔmbu sɔ ma i kɛnu kua ka kĩru.
 Domi yera bee Isireliba i kĩru bo.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Kirɔ ye ya kam kua

6 N wee na dera gɔra dua been wuu marosu
 kpuro sɔɔ.

Ma i ðianu bia been yenusu kpuro sɔɔ.
 Adama ka me, i ñ gɔsirame nen mi.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

7 Na yina gura yu ne ye n tie suru ita bu ka
 ðianu gẽ.

Na dera gura ya na wusu gasun mi.
 Ma na ñ wure yu ne gasun mi.

Na dera ya na gbenu ganu sɔɔ.
 Ma na ñ wure yu ne ganun mi.

Ma nu gbera.
 8 Yera been wusu gasun tɔmbu ba da wuu
 gagun mi

bu ka nim wa bu nɔ.
 Adama ben nim noru ga ñ kpa.

Ka me, i ñ gɔsirame nen mi.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

9 Na dera been ðianu kusenu kua,
 ma twee yi na yi been gbean ðianu ka been
 ðãa gbaanun wurusu kpuro di.

Adama ka me, i ñ gɔsirame ne Gusunɔ been
 Yinnin mi.

10 Na maa bee kɛsi kɛsi bararu sure nge me na
 kua Egibitiɔ.

Na dera ba been aluwaasiba go tabu sɔɔ.
 Ma ba ben dumi mwɛera.

Na dera i been tɔn be ba gun nuburu nua been
 sansaniɔ.

Adama ka me, i ñ gɔsirame nen mi.

11 Na bee sura na kɔsuka nge Sodomu ka
 Gomara ye na kam koosia.

Ma i kua nge ðãa nɔɔ ge ba wuna ðɔɔn di.
 Adama ka me, i ñ gɔsirame ne, Yinni Gusunɔn
 mi.

12 Yen sãna bee Isireliba kon bee seeyasia.
 N n men na, i n sɔuru sãa i n ka ne Gusunɔ
 been Yinnin siribu mara.

13 Domi nena na guunu mɔma,
 ma na woo taka kua.

Na ra nen bwisikunu tɔnu giasie.
 Na ra maa yam bururam gɔsie yam wɔkuru,
 kpa na n sũimɔ guunu wɔllɔ.

Nen yĩsira Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni.

Isireliba, i de i gɔru gɔsia

5

1 Bee Isireliba, i swaa dakio i nɔ gɔɔ swĩi yi
 na mɔ been sɔ.

2 Bee be i wɔrumɛ temɔ nge wɔndia be ba gu,
 i ñ maa seemɔ.

Goo sari wi u koo bee seeya.

3 Domi Yinni Gusunɔ u gerua u nee,
 been wuu ge ga tabu durɔbu nɔrɔbu (1.000)
 mɔ,

bã n tabu da, tɔmbu wunɔbuwa (100) ba koo
 wurama.

Ge ga maa tabu durɔbu wunɔbu mɔ,
 tɔmbu wɔkura ba koo tia.

*I wurama Gusunɔn mi
 n sere ðakuru ko*

4 Wee ye Yinni Gusunə u maa beɛ Isireliba sɔɔmɔ.
U neɛ; i n kɪ i n wāa, wiya i ko kasu.

5 I ku maa s̄aaru da Beteliə ka Giligaliə ka Beri Sebao.

Domi u koo de bu Giligaligibu yoru mwɛeri.
Kpa bu Beteligibu kam koosia.

6-7 Beɛ be i ra gem gɔsie weesu,
kpa i kun mu garisi gāanu,
i na wi, Yinni Gusunən mi,
kpa i wa i n wāa,
kpa u ku raa beɛ Isireliba wəri u mwa nge d̄ɔɔ.

Kpa i goo bia Beteliə wi u koo d̄ɔɔ wi go.

8 Yinni Gusunəwa u kperi bwese bweseka kua,

ma u yen baayerɛ yi yen ayerɔ.
U ra yam wɔkuru gɔsie yam bururam.
Kpa u de s̄ɔɔ s̄ɔɔ gu t̄ira, gu gɔsia wɔkuru.
U ra nim wɔkun nim mɛnne,

kpa u mu yɛkana tem kpuro s̄ɔɔ.
9 Wiya u ra damgibun dam bue.
Kpa u de bu ben wusun gb̄aranu kɔsuku.
Ka gem, win ȳisira Yinni Gusunə.

10 Beɛ Isireliba, be ba beɛ sirimə dee dee,
i ra n bu tusa,
kpa i n ka wi u gem gerumə k̄ɔrua.
11 I ra bw̄ɛbw̄ɛbu dam dare,
i n ben gbean d̄ianu mwɛerimə ka dam.

Yen s̄ɔ, i n̄ sinamə beɛn dia s̄ɔɔ
ye i bana ka kpee ni i d̄aka.
Mɛya i n̄ maa beɛn resɛm ye i duuran hii
duronun tam n̄rumɔ.

12 Domi u beɛn toranu yɛ nu kp̄a,
u maa yɛ ma i durum kua too.
I gemgibu n̄ni s̄ɔmɔ.
I n̄m biran k̄ɛnu mwaamɔ.
Ma i yinamə bu s̄aarobu ben gem w̄ɛ siri
yerɔ.

13 Sanam m̄eni, sanam k̄osuma.
Yen s̄ɔ, wi u laakari m̄ɔ, wiya u ko n n̄ɔ
maari.

14 I de i n gea m̄ɔ n̄ kun m̄ɔ k̄ɔsa.
Kpa i wa i n wāa.
Nge mɛya Gusunə w̄ollu ka tem Yinni u ko n
ka beɛ wāa nge m̄ɛ i ra gere.

15 I k̄ɔsa tusio kpa i gea k̄ia.
I de gem mu siribu di siri yerɔ.
S̄ɔrəkudo Gusunə, w̄ollu ka tem Yinni u
koo beɛ Isireliban t̄ɔn be ba tiara
w̄ɔnw̄ɔndu kua.

16 Yen s̄ɔ, Gusunə w̄ollu ka tem Yinni u gerua
u neɛ,
tamba koo ḡɔɔ wuri ko yam kpuro,
kpa ba n sumə sw̄ɛɛ s̄ɔɔ, ba n m̄ɔ, wee, wee!
Ba koo gb̄aa wukobu sokuma bu ḡɔɔ wooru
sina,

kpa bu ḡɔɔ sw̄iigibu m̄ennama.
17 Sanam m̄ɛ u koo beɛ w̄ɛrima,
ka be ba wāa gberɔ kpuro ba koo ḡɔɔ sw̄iwa.
Yinni Gusunəwa u yeni gerua.

Yinni Gusunən siribun t̄ɔru

18 B̄ɔruroba beɛ be i Yinni Gusunən siribun
t̄ɔru mara.

Mba i ȳiyo i wa t̄ɔɔ te s̄ɔɔ.
I n yɛ ma ta ko n s̄awa yam w̄ɔkuru, n n̄ m̄ɔ
yam bururam.

19 I ko i n s̄awa nge t̄ɔnu wi u gbee sunə duka
suurima,
ma u ka yaa ḡɔba gaa yinna.
Ye u dua win dirɔ u gana n̄nua,
ma waa ya n̄n d̄ɔma.

20 Yinni Gusunən t̄ɔɔ te, ta s̄awa yam
w̄ɔkuru n n̄ m̄ɔ yam bururam.
Ta t̄iriwa niki niki, yam bururam sari.

S̄aa te Yinni Gusunə u tusa

21 Yinni Gusunə u neɛ, u beɛn t̄ɔɔ baka ni i ra
n̄n̄n̄n̄ diye tusa.

U n̄ mam maa k̄i u beɛn m̄enn̄sun woo n̄ɔ.
22 I n n̄n̄n̄n̄ ȳaku d̄ɔɔ m̄waararugiru kua ka
maa k̄ɛnu,
u ku ra nu mwɛ.

Mɛya u ku ra maa beɛn siaraban ȳakunu
m̄ɛri
ni i ra ko ka yaa sabe ni nu gum m̄ɔ.

23 I ka beɛn womusun w̄akinu doonə win
b̄okun di.
U n̄ maa k̄i u beɛn m̄ɔr̄okunun wurenu n̄ɔ.

24 Adama i de gem mu n wāa beɛn suunu s̄ɔɔ,
mu n kokumə nge nim m̄ɛ mu ku ra kpe.
25 Beɛ Isireliba, i ka kua w̄ɔɔ weeru
gbaburu s̄ɔɔ, i n̄n̄n̄n̄ ȳakunu ka k̄ɛnu kuare
nge m̄ɛ?

26 B̄u wi ba m̄ɔ Sakutu wi i garisi beɛn
sunə ka sere kpera ye i s̄aamə i m̄ɔ Kewani, i
nin bw̄aaroku ni i ti kua s̄ɔre nge m̄ɛ i s̄awa
ḡisɔ? Beɛn t̄i i yɛ ma i n̄ koore m̄ɛ.

27 Yen s̄ɔ, u koo de bu beɛ yoru mwɛeri
bu ka da sere Damasina bera ḡlɔ.
Wi, Gusunə w̄ollu ka tem Yinniwa u yeni
gerua.

Ba koo Isireliba kpeerasia

6

1 B̄ɔruroba beɛ be i wāa Siɔniə b̄ori yendu s̄ɔɔ,
ka beɛ be i s̄ɔ Samarin guurɔ ka toro sindu.
Ma i tamaa i s̄aa bwese te ta kp̄aaru bon
wirugibu.

Ma Isireliba ba somiru mara beɛn min di.
2 I doo Kalinɛɔ i wa.
Min di, kpa i da Hamatiə wuu b̄okɔ gen mi.
Kpa i sara i da Gat̄iə Filisitiban temə.
Ben wuu si, su beɛ Isireliba ka Yudaban
wusu gea tura?

Ben tem m̄ɛ, mu beɛn tem kp̄aaru tura?
3 Wee i n̄ k̄i wahalan t̄ɔru tu beɛ naawa.
Ma i sere t̄i daa k̄ɔsa gawemə.
Ma ya bandu d̄ii beɛn suunu s̄ɔɔ.

4 Ma i kp̄i sau kp̄in yee buranu s̄ɔɔ, ni ba
bururu kua ka suunu donnu.
I t̄i yāa kp̄emminu ka naa kp̄emi yi yi gum
m̄ɔ gosiamme ḡɔsun di i temm̄ɔ.

5 I m̄arokunu soom̄o i womusu m̄o bwisikunu sariru s̄oo.

Ma i tam̄aa i nin soberu ȳewa nge Dafidi.

6 I tam̄ n̄orum̄o ka n̄ori beke.

I tii gum turaregim̄ sawam̄o.

Ma i n̄ nuki sankire ȳen s̄o been bweseru ta koo kam ko.

7 Yen s̄ona ba koo gbi bu beε yoru mw̄eri bu ka doona

kpa beεn nuku dobun kuuki ka beεn t̄o baka dim mu kpe.

Samari ya koo kam ko

8 Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni u b̄r̄ua ka win tiin w̄āaru u n̄ε,

u n̄ beε Isireliban tii suabu k̄i.

U maa beεn sina kpaanu tusa.

U koo de bu Samari m̄wa ka ye ya w̄āa ye s̄oo kpuro.

9 T̄ombu w̄okuru b̄a n tie ȳenu gagu s̄oo, ba koo gbiwa.

10 Goo ù n win t̄onun goru sua ȳenun di u ka yara u d̄oo u d̄oo men̄i, u koo wi u w̄āa ȳenu s̄oo w̄o bikia u n̄ε, goo maa tie u w̄āa ka wune?

Kpa ȳero u n̄un wisi u n̄ε, goo sari.

Kpa wini u n̄ε, a mario. N n̄ weene su Gusun̄on ȳisuru sia saa yeni s̄oo kpa u sun s̄iirema.

11 Domi Yinni Gusun̄o u wooda yeni w̄e u n̄ε, u koo ȳenusu kpuro k̄osukuwa, bakasu ka piiminu.

Nasara kam

12 Ba ra dumi yakie kpee saara w̄oll̄o?

Ba ra ka n̄ε wuku mi?

Adama wee beε i gem gosia d̄εε.

Ma i gea gosia ḡāa sosuranu.

13 Beε i nuku dobu m̄o kam s̄oo, ma i gerum̄o i m̄o, beεn tiin dama i ka nasara wa.

14 Yen s̄ona Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni u n̄ε, u koo de bwese tukuru garu tu beε seesi. Kpa tu beε dam d̄ore saa Hamatin duu yerun di sere n ka da nim tor̄o ye ya w̄āa gbaburun bera gia mi ḡāanu ku ra kpi.

Amosun k̄asiru s̄oo,

u t̄wee wa yi t̄erie

7

1 Wee ye Yinni Gusun̄o u dera na wa k̄asiru s̄oo. Tweeya u dera yi k̄owara dabi dabinu sanam m̄e yakasu kparam wee si sina boko u raa b̄ora win yaa sabenun s̄o.

2 Sanam m̄e yi tem win yaka si kpuro di, yera na n̄ε, Yinni Gusun̄o, a suuru koowo. Am̄ona Yak̄obun bweseru ta ko n ka w̄āa. Domi ta n̄ maa dam m̄o.

3 Ma Yinni Gusun̄o u ḡiru gosia k̄osa yen di. U n̄ε, yeni ya n̄ maa kooram̄o.

Amosu u maa d̄oo wa

win k̄asiru s̄oo

4 Wee ye Yinni Gusun̄o u maa dera na wa k̄asiru garu s̄oo. U n̄ε, u koo t̄ombu s̄εyasia ka d̄oo. Kpa u de d̄oo wi, u nim m̄e mu w̄āa tem s̄oo w̄o gberasia kpa u Isireliban tem kpuro di.

5 Ma na n̄ε, Yinni Gusun̄o, a ye ȳorasio. Am̄ona Yak̄obun bweseru ta ko n ka w̄āa. Domi ta n̄ dam m̄o.

6 Ma Yinni Gusun̄o u ḡiru gosia k̄osa yen di u n̄ε, yeni tii ya n̄ maa kooram̄o.

Amosu u nifoo wa

win k̄asiru s̄oo

7 Wee ye na maa wa k̄asiru garu s̄oo. Na Yinni Gusun̄o wa u ȳo ganao ma u nifoo n̄eni.

8 Ma u man bikia u n̄ε, mba na waam̄o mi. Na n̄un wisa na n̄ε, nifoo.

Ma u man s̄oo wa u n̄ε, nifoo wa kon ka n̄en t̄ombu Isireliba ȳire nge gana. Na n̄ maa bu suuru kuamme.

9 Kon ben sikado Isakin b̄u turanu k̄osuku, kpa n Isirelin saa yenu suriri, kpa n Yeroboamun bandu sura ka takobi n tu kpeerasia.

Amosu ka ȳaku kowo Amasia

10 Yera Amasia Betelin ȳaku kowo u Yeroboamu Isireliban sina boko ḡaria u n̄ε, wee Amosu u nun seesim̄o Isireliban suunu s̄oo. Win gari yi u maa gerua mi, yi t̄ombu kpuro burisina.

11 Domi u n̄ε, wune Yeroboamu, ba koo nun gowa tabu s̄oo ka takobi.

Kpa bu Isireliba yoru mw̄eri ben tem di bu ka da mi n toma.

12 Yen biruwa Amasia u na Amosun mi, u n̄un s̄oo wa u n̄ε, Gusun̄on s̄om̄o wune, a doo Yudan tem gia, kpa a n wunen gari yi m̄o mi, a ka wa a n dim̄o.

13 Adama a ku maa Gusun̄on gari gere Beteli mi, domi ya s̄awa sina boko ka Isireliba kpuron s̄aa yeru.

14 Ma Amosu u n̄un wisa u n̄ε, na n̄ s̄aa Gusun̄on s̄om̄o. Na n̄ maa Gusun̄on s̄om̄on b̄oo. Ne, ȳa kparowa. Sikam̄orewa * na ra yewe.

15 Yera Yinni Gusun̄o u man gos̄a sanam m̄e na ȳāanu kparam̄o. U man s̄oo wa u n̄ε, n doo n win t̄ombu Isireliba win gari s̄o.

16 T̄e, a swaa dakio a Yinni Gusun̄on gari n̄o. Wune Amasia, wune wi a n̄ε, n ku Isireliba Gusun̄on gari s̄o.

17 Wee ye Yinni Gusun̄o u gerua. U n̄ε, wunen kur̄o u koo sakararu ko wuu s̄oo, kpa bu wunen bibu go tabu s̄oo, kpa bu wunen gberu banu ko, domi wunen tii kaa gbi tem tukum̄o mi n toma,

mi ba koo ka Isireliba da bu yoru di.

Amosu u bireru wa win

* 7:14 sikam̄ore - Ya s̄aa d̄aa t̄en binu ba ra di.

kāsiru sɔɔ ta dāa marum yiba

8

¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔsi kāsɪ teni sɔɔ. Na dāa marum wa bireru sɔɔ mɛ mu ye.

² Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Na nùn wisa na nɛɛ, dāa maruma na wa mɛ mu ye.

Yera u maa man sɔɔwa u nɛɛ, saa ya tura u ka win tambu Isireliba sɛɛyasia. U n̄ maa bu suuru kuamme.

³ U maa nɛɛ, yen tɔɔ te, sina kpaarun womusu koo gɔsia nuku sankiranun womusu.

Kpa tɔn dabinun gonu nu n terie baama.

Kpa yam mu n maari sɔɔ sɔɔ.

Ba koo Isireliba sɛɛyasia

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

i swaa dakio bɛɛ be i s̄aarobu dam d̄oremɔ.

Ma i bwɛɛbwɛɛbu kam koosiamɔ.

⁵ I m̄, domma suru kpaon tɔɔ bakara koo kpe.

Kpa su wa su besen alikama d̄ɔra.

Domma tɔɔ w̄ɛrarugira koo kpe,

kpa su wa su besen biranu wukia.

Sa ko sakaku kawa,

kpa su yen gobi sosi.

Sa ko kilo gɔsia su ka tambu gbɛni.

Kpa su doo s̄iinu d̄ɔra.

⁶ Sa ko w̄anw̄andobu dwe ka gobi,

kpa su s̄aarobu ka baranun gobi k̄asina.

⁷ Nɛ, Yinni Gusunɔ, na b̄ɔrua ka n̄n tiin ȳisiru na nɛɛ,

na n̄ bɛɛ Isireliba k̄ɔsa ye i kua duarimɔ.

⁸ Bɛɛn tem mu koo ȳiri,

kpa bɛɛ n̄n t̄ambu i n̄ ḡɔɔ wooru s̄ɔ.

Tem mɛ kpuro mu koo kuke

kpa mu sure nge Egibitin daarun nim.

⁹ Yen tɔɔ te, nɛ, Yinni Gusunɔ kon de sɔɔ u du sɔɔ sɔɔ gb̄ara

kpa yam mu t̄ira.

¹⁰ Kon bɛɛn tɔɔ bakanu gɔsia nuku sankiranu,

kpa bɛɛn womusu su n̄ s̄aa weeweenu.

Kpa bɛɛn baawure u saakiba doke u n̄ wii p̄ɔɔru pote nuku sankiranun s̄ɔ.

Kon de t̄ambu ba n̄ n̄ki sankire tem mɛ sɔɔ

nge be ba ben bii teereru bie.

Tɔɔ te, ta ko n̄ s̄āawa n̄ni sw̄aarugiru.

¹¹ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na nɛɛ, kon de ḡɔɔru tu du tem mɛ sɔɔ.

N̄ n̄ m̄ d̄ianun ḡɔɔru, n̄ n̄ maa m̄ nim n̄ru.

Adama n̄n garin ḡɔɔru ka yin nim n̄ruwa i ko i n̄ m̄.

¹² I ko i n̄ yarinɛwa saa sɔɔ ȳɛsan n̄m d̄waru gian di n̄ ka da sɔɔ duu yero,

saa maa sɔɔ ȳɛsan n̄m geu gian di n̄ ka da sɔɔ yari yero,

i n̄ b̄osu baama, i n̄ kasu i n̄n gari n̄.

Adama i n̄ wasi i yi n̄.

¹³ Saa ye sɔɔ, b̄ɛɛn w̄ɔndia bur̄ɔbu ka b̄ɛɛn aluwaasiba ba koo gbi nim n̄run saabu.

¹⁴ Be ba b̄ɔrumɔ ka Samarigibun b̄inun ȳisiru ba m̄,

ka b̄iu wi u w̄āa Danuon w̄āaru,

n̄ kun mɛ ka s̄aa te ba m̄ Beri Sebao,

be kpurowa kon de bu w̄oruku,

kpa bu kp̄ana bu se.

Yinni Gusunɔ

u koo tambu siri

9

¹ Amosu, u Yinni Gusunɔ wa u ȳɔ s̄aa yerun ȳāku yero. Ma u n̄n s̄ɔɔwa u nɛɛ, u s̄aa yerun gbereba soowo saa ben w̄ollun di kpa tem mu diiri,

kpa bu w̄oruku bu t̄ɔn be ba w̄āa mi kpuron winu k̄ɔsuku.

Kpa wi, Yinni Gusunɔ u de bu be ba tie go tabu sɔɔ ka takobi.

Baa ben goɔ kun kp̄ɛ u kisira u doona.

² Baa b̄a n̄ kukua ḡɔriɔ, win n̄omu ga koo bu yarama.

Baa b̄a n̄ ȳɔɔwa w̄ollɔ, u koo bu sarasiama.

³ B̄a n̄ da ba kukua guu te ba m̄ Kaaɛlin wii kp̄iirɔ, u koo bu kasu,

kpa u bu mwa.

B̄a n̄ numa nim w̄ɔkun s̄ɔɔwɔ,

u koo de waa baka yu bu dw̄ɛɛ migum.

⁴ Ben yibereba b̄a n̄ maa bu yoru mw̄ɛɛra,

u koo de yibere be, bu bu go ka takobi.

U ko n̄ bu n̄ni girariwa,

kpa u bu k̄ɔsa kua, n̄ n̄ m̄ gea.

⁵ Ma Amosu u nɛɛ,

Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni u tem baba,

ma mu k̄ɔsikira.

Ma n̄n tambu kpuro ba ḡɔɔ wooru s̄ɔ.

Mɛ kpuro mu kukumɔ,

ma mu suremɔ

nge Egibitin daa baka te ba m̄ Nilun nim.

⁶ U win w̄āa yeru bana w̄ollɔ,

ma u dera w̄ollu kua tem girum kp̄ɛɛru.

U nim w̄ɔkun nim m̄enna,

ma u mu ȳɛka tem sɔɔ.

Win ȳisiru Yinni Gusunɔ.

Taaregibun siribu

⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

bɛɛ Isireliba, i n̄ Etiopigibu kere n̄n noni sɔɔ.

Geema, na bɛɛ yara Egibitin tem di.

Adama na maa Filisitiba yara Kafitorin di.

Ma na maa Sirigibu yara Kirin di.

⁸ Wee, nɛ, Yinni Gusunɔ na Isireliban bandu n̄ni girari,

domi ta tora.

Kon tu kpeerasiawa handunia sɔɔ.

Adama n̄ n̄ m̄ Isireliba kpurowa kon kpeerasia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Wee, kon n̄n woodaba w̄ɛ,

kpa n̄ Isireliba s̄ire

bwese tukunun suunu sɔɔ
 nge me ba ra dobi siire,
 baa yen bin teeru ta kun ka wɔra.
¹⁰ Nɛn tɔn be ba durum mɔ,
 ma ba gerumɔ ba mɔ,
 na n bu nɔni swɔaru suremɔ,
 ba koo be kpuro gowa tabu sɔɔ.

Isireliban tem koo wurama

nge yellu

¹¹ Tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon Dafidin bandu
 seeya
 te ta sɔa nge yɛnu ge ga bansu kua.
 Kon tu sɔmɛ, kpa tu se tu wurama nge yellu.
¹² Kpa bu wa bu Edɔmuban tem ka bwese
 tuku ni nu raa man sɔamɔn tem mwa.
 Ne, Yinni Gusunɔwa kon yeni ko.
¹³ Wee saa ya sisi yɛ sɔɔ bɔ n gɔ, n n tɛɛmɔ bu
 ka kpam duure.
 Bɔ n resɛm duura, n n tɛɛmɔ bu ka ye gama.
 Baa ka guunu wɔllɔ resɛm ya koo kpiwa
 ya n tɛrie bu ka tam ko.
¹⁴ Kon nɛn tɔmbu Isireliba yakia yorun di.
 Kpa bu wure bu wuu si su raa bansu kua
 seeya
 bu sina mi.
 Ba koo resɛmba duure,
 kpa bu yen tam nɔ.
 Ba koo dɔa gbaanu ko,
 kpa bu yen marum di.
¹⁵ Kon den bu girawa n sire dim dim nge dɔa,
 ba n wɔa ben temɔ me na bu wɛ mi.
 Goo kun maa bu wukamɔ me sɔɔn di.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ABUDIASI

Ba ñ yē s̄a s̄a sanam mē Abudiasi wi, u win s̄omburu kua. Adama Yudaban tem̄awa u Gusun̄an gari gerua Ed̄amuban s̄s. Ed̄amu be, ba s̄awa Esaun bibun bweseru. Ba ra n Isireliba tusawa baa mē sikado turowa ba m̄o. Ba yina Isireliba bu kpe ka ben tem̄o sanam mē ba wee Egibitin di. Yen biru, ba ra mam Isireliba w̄raa dewa bu ben yānu gura. Yen s̄ōna Abudiasi u bu s̄ōwa ma ba koo ben toranun are wa. Domi Gusun̄o u koo bu siri.

Tire ten kpunaa

1. S̄eeyasia b̄i Gusun̄o u koo Ed̄amugibu ko, naasu 1n di sere naasu 5.
2. Yinni Gusun̄an siribun t̄ōru, naasu 6n di sere naasu 21.

¹ Gari wee yi Yinni Gusun̄o u n̄e, Abudiasi u gere Ed̄amuban s̄s.
Yinni Gusun̄o u s̄ōm̄o ḡora bwese tukunun suunu s̄ō u n̄e,
nu seewo nu Ed̄amuba tabu w̄ri.

Ed̄amuba ba koo kam ko

² Yinni Gusun̄o u Ed̄amuba s̄ōwa saa Abudiasin n̄ōn di u n̄e,
b̄e Ed̄amuba, kon b̄e ko bwese dam sarirugiru bwesenu kpuro s̄ō.

T̄ombu kpuro ba koo b̄e ḡem.

³ Wee b̄e tii suabu b̄e n̄ōni w̄kua,
ma i s̄ kpee baaba s̄ō

m̄i goo kun kp̄e u b̄e naa turi.

Ma i tii s̄ōm̄o i m̄,
wara u koo sun sura minin di.

⁴ Yen s̄s, i n yē ma baa i n da sere mi gun̄o bakeru ta ten sokuru m̄,
ñ kun mē, i dua kperio i b̄e w̄a yenu kua mi,
kon b̄e sarasiama.

N̄e, Yinni Gusun̄ōwa na yeni gerua.

⁵ Gb̄en̄o bu ñ na ba b̄e w̄ri subaru s̄ō w̄kuru,

ba koo b̄e yānu gurawa.

B̄a n b̄e resem gbea w̄ri,

ba koo ye s̄riwa,

kpa bu b̄e fiiko deria.

⁶ Adama b̄e Esaun bibun bweseru, yiberēba ba koo b̄e arumani gura,

baa ka b̄e dukia ye ya berua.

⁷ Be i raa ka n̄ō tia s̄a, ba koo b̄e t̄nu kandu kua,

kpa bu b̄e gira sere b̄e tem n̄ō bura yer̄o.

Be ba raa s̄a b̄e b̄r̄oba, ba koo b̄e dam d̄ore.

Ka be i ra raa di sannu, ba koo b̄e yina beria. Adama i ñ ye tubum̄o.

⁸ N̄e, Yinni Gusun̄o na n̄e,

nen m̄orun t̄ru s̄ō, kon bwisigibu kpeerasia Ed̄amun tem s̄ō,

kpa n laakarigibu go.

⁹ B̄e Temagibu, b̄e tabu kowobu ba koo burisina

kpa bu be kpuro go.

Yēn s̄s ba koo Ed̄amuba

s̄eeyasia

¹⁰ B̄e Ed̄amuba, wee i b̄e m̄ero bisibu Yak̄obun bweseru mw̄era i go.

Yen s̄s, i ko i sekuru wa.

I ko i kam kowa sere ka baadom̄mao.

¹¹ Domi i w̄a mi sanam mē yiberēba ba Isireliba tabu kamia

ma ba dua ben wuso.

Ma ba ben yānu gura Yerusalem̄o ba t̄e toosi.

B̄e tii i s̄a nge yiberē be.

¹² B̄e Ed̄amuba, n ñ daa weene i b̄e m̄ero bisibu Yudaba m̄eri ka nuku dobu sanam mē ba n̄ni s̄ōre.

N ñ daa weene i nuku dobu ko

ñ kun mē i bu w̄me sanam mē ba nuki sankire.

¹³ B̄e Ed̄amuba, n ñ daa weene i du nen t̄mbun wuuo

sanam mē yiberēba ba gu kpeerasia.

N ñ daa weene i gen bansu m̄eri ka nuku dobu.

N ñ daa weene i gen dukia gura i tii koosi.

¹⁴ N ñ daa weene i ȳra swaa yinna yer̄o

i ben be ba duki m̄ mw̄eri i go,

ñ kun mē i bu m̄wa i yiberēba n̄mu s̄andia n̄ni sw̄a te s̄ō.

¹⁵ Domi saa ya turuku kua

yē s̄ō Yinni Gusun̄o u koo bwesenu kpuro siri.

Saa ye s̄ō, ba koo b̄e kua nge mē i gabu kua.

K̄ōsa ye i kua mi, ya koo w̄riwa b̄e wiru w̄llo.

Isireliba

ba koo Ed̄amuba m̄ru k̄asia

¹⁶ B̄e Isireliba, i nen m̄ru ye na ka b̄e s̄eeyasia n̄ra

nen guu d̄erarun w̄llo.

M̄ya bwese ni nu tie, nu ñ kp̄e nu ye n̄o nu kpe.

Nu ko n ye n̄rum̄awa sere yu ka nu go

kpa nu kpeera mam mam.

¹⁷ Saa ye s̄ō, Siani koo m̄aa ko n̄ Gusun̄an guu d̄eraruru.

Be ba yara tabun di Yak̄obun bweseru s̄ō ba koo faaba wa mi,

kpa bu ben tem m̄wa be ba raa mu mwan n̄man di.

¹⁸ Yak̄obun bibun bweseru ka Yosefun bibun bwesera ko n s̄awa nge d̄ō.

Ba koo Esaun bweseru d̄ō meniwa nge yakasu.

Ba koo bu d̄ō meniwa mam mam, ba ñ goo derim̄o mi.

N̄e, Yinni Gusun̄ōwa na yeni gerua.

*Isireliba ba koo wure**bu be ba bu sikerenen tem mwa*

¹⁹ Yuda be ba wāa sōo yēsān nām dwardu gia ba koo Edōmuban tem mē mwa. Be ba wāa wōwāo, ba koo Filisitiban tem ka Samarigim ka Efaraimugim mwa, kpa Benyamēeba bu maa Galadin tem mwa.

²⁰ Isireliban tabu kowo be ba raa kpikuru sua saa sōo yēsān nām geu gian di, ba koo Kananiban tem mwa sere n ka da Sarepatao. Yerusalemugii be ba maa kpikuru da Sefaradio, ba koo wuu si su wāa sōo yēsān nām dwardu gia mwa.

²¹ Ka nasarawa ba koo Siōnin guuru yo. Min diya ba ko n Edōmuba kpare.

Kpa Yinni Gusunō u n bandu dii!

YONASI

Tɔn dabira ta Yonasin gari yɛ. Yonasi u ɛn ka Gusunɔn sɔmɔ goo weene. Domi Gusunɔ u nɔn sɔsi ma handuniagibu kpurowa u kɪ, n ɛn mɔ Isireliba tɔna. Yen sɔna u nɔn gɔra u da u Ninifugibu waasu kua bu ka gɔru gɔsia. Adama Yonasi u yina. Domi Ninifugii be, ba sɔawa Isireliban yiberɛ kpokoba. Adama Gusunɔ u nɔn tilasi kua u ka da.

Tire ten gari yi sun gɔru gɔsiabun arufaani sɔmɔ. Yesu u Yonasin gari yi sua u ka win seebu gɔrin din gari tubusia, Mateu 12:38-42.

Tire ten kpunaa

1. Yonasin mɛm nɔɔbu sariru, wiru 1.
2. Yonasin kanaru, wiru 2.
3. Yonasin waasu Ninifuɔ, wiru 3.
4. Gusunɔn durom Ninifugibun sɔ, wiru 4.

Yonasi u kookari kua u ka Gusunɔ duka suuri

¹ Sɔɔ teeru, Yinni Gusunɔ u Yonasi, Amitain bii sɔɔwa u nɛɛ,

² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro bɔkɔ gen mi. Kpa a nɔɔgiru sua a bu gerusi. Domi ben nuku kɔsuru ta banda sere ta man girari.

³ Adama Yonasi u seewa u duka sua u Taasin swaa wɔri, u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda. Ma u da Yafoɔ u goo nimkuu dua. Ma u yen daabun gobi kɔsia. Nge mɛya u ka Taasin swaa wɔri wi ka tɔn be ba dɔɔ Taasisi mi sannu u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda.

⁴ Adama Yinni Gusunɔ u dera woo bɔkɔ ga seewa nim wɔku gen mi. Ma n sɔare goo ge, ga koo nim diira.

⁵ Be ba goo ge temamɔ, ba berum soora. Ma ben baawure u win bɔu soku. Ma ba goo gen sɔmunu kawa ba sure nim wɔkuɔ gen bunum mu ka kaara. Adama Yonasi u da u kpi u dɔ mam mam sere goo gen sɔɔwɔ.

⁶ Ma goo gen temɔ tɔnwero u susi u Yonasi yamia u nɔn bikia u nɛɛ, mban sɔna a dɔ. A seewo a wunen bɔu soku. Sɔɔkudo u koo sun yaaya kpa sa kun kam kue.

⁷ Ma ba geruna ba nɛɛ, i na su tubu tubu koo kpa su ka gia win sɔ kɔsa yeni ya sun deema.

Yera ba tubu tubu ye kua. Ma ya Yonasi di.

⁸ Yera ba nɔn bikia ba nɛɛ, a sun sɔɔwɔ wi u sun kɔsa yeni kparemɔ. Man diya a wee. Amɔna wunen yisuru. Bwese terà a sɔa. Sombu teren sɔna a wɔa mini.

⁹ Ma Yonasi u bu wisa u nɛɛ, na sɔawa Heberu. Yinni Gusunɔwa na ra sɔ wi u wɔllu ka tem ka nim wɔku taka kua.

¹⁰⁻¹¹ Yera tɔn be, ba nanda ye ba gia ma Yonasi u Yinni Gusunɔ duka suurimɔwa domi win tii u bu sɔɔwa mɛ. Ma ba nɔn bikia

ba nɛɛ, mban sɔna a kua mɛ. Amɔna sa ko nun kua nim mɛ, mu ka kpuna.

N deema nim mɛ, mu seemɔ mu dɔɔwa.

¹² Ma u bu wisa u nɛɛ, i man suo i kpɛɛ nim wɔku ge sɔɔ. Saa yera nim mɛ, mu koo mari. Domi na yɛ ma nɛn sɔna woo bɔkɔ geni ga seewa.

¹³ Ka mɛ, goo temɔ be, ba seewa ba hania mɔ bu ka turi nim mɛn gooro. Adama ba kpuna. Domi nim mɛ, mu seewawa.

¹⁴ Yera ba Yinni Gusunɔ sɔka ba nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a ku sun kpeerasia tɔnu winin wɔarun sɔ. A ku sun wi u kun sun gɔanu kuen yem sɔbi. Domi a ra kowa ye a kɪ.

¹⁵ Yera ba Yonasi sua ba kpɛɛ nim wɔku ge sɔɔ. Saa yera ga kpuna sɛɛ.

¹⁶ Yera tɔn be, ba Yinni Gusunɔ nasia, ba nɔn yɔkuru kua. Ma ba nɔɔ mwɛɛru kua ma wiya ba koo sɔ.

Yonasin kanaru

swaan nukurɔ

2

¹ Yinni Gusunɔ u dera swaa baka ya Yonasi mwɛ. Ma u kua wɔkuru ita ka sɔɔ sɔɔ ita swaa yen nukurɔ.

² Swaa yen nukurun diya Yonasi u Gusunɔ win Yinni kana.

³ U nɛɛ,

Yinni Gusunɔ, sanam mɛ na wɔa nuku sankiraru sɔɔ,

na nun nɔɔgiru sue, ma a man wisa. Saa gɔribun wɔa yerun di na nun soka.

Ma a nɛn nɔɔ nua.

⁴ Wee a man kpɛɛ sere nim wɔkun sɔɔwɔ.

Ma nim man mwɛ.

Nim kurenu kpuro man taare.

⁵ Na raa tii sɔɔmɔ na mɔ, wee a man gira wunen wuswaan di,

na da sere mi n toma.

Adama wee tɛ, kon maa wunen sɔa yee deɛraru wa.

⁶ Nim man mwɛ sere na kɪ n gbi.

Mu man wukiri, ma yaka si su wɔa mɛn sɔɔwɔ

su man tɛkusi sere wiro.

⁷ Na numa na da sere guunun kpɛɛkpɛɛkuɔ, ma tem sɔɔwɔn gamboba ba man kɛnusi dim dim.

Adama Gusunɔ nɛn Yinni, a man yara min di wasiru.

⁸ Sanam mɛ na kom yaa bia

na wune Yinni Gusunɔ yaaya,

ma a nɛn kanaru nua wunen sɔa yee deɛrarun mi.

⁹ Be ba bɔnu sɔamɔ, ba n maa wunen durom wasi.

¹⁰ Adama nɛ, kon nun yɔkuru kua.

Kon nun siara,

kpa n nɛn nɔɔ mwɛɛru yibia.

Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko.

¹¹ Saa yera Yinni Gusunɔ u swāa ye sɔwɔa u nɛɛ, yu doo yu Yonasi sia kasaa. Ma swāa ye, ya da kasaa ya Yonasi sia.

Yonasi u waasu mɔ Ninifu

3

¹ Yinni Gusunɔ u kparam Yonasi sɔwɔa u nɛɛ,
² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro gen mi. Kpa a gari yi gere yi kon nun sɔ.

³ Ma Yonasi u seewa u da Ninifuɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. N deema Ninifu sɔawa wuu bɔkɔ gɛ sɔɔ ba koo sɪ sɔɔ ita bu sere gen gooru wa.

⁴ Ye Yonasi u tura mi, u sɪa tɔɔ giriru, u nɔɔgiru sue u gerumɔ u mɔ, sɔɔ weerun biru, Ninifu ya koo kpe.

⁵ Ma Ninifugibu ba Gusunɔ naanɛ kua. Ba nɔɔ bɔkuru kpara, ba saakiba sebua nuku sankiranun sɔ saa damgibun di n ka da bwɛɛbwɛɛbo.

⁶ Ye Ninifun sina boko u gari yi nua ma u seewa saa win sina kitarun di u win yaberu pota. Ma u saaki sebua, u tii torom wisi wirɔ nuku sankiranun sɔ.

⁷ Ma u kpara Ninifuɔ u nɛɛ, sina boko ka win sina asakpɔbu ba wooda yara ba nɛɛ, saa tɔnu sere ka yaa sabenɔ, bu ku gāanu di, bu ku maa nim nɔ.

⁸ Kpa tɔmbu kpuro ka yaa sabenɔ, bu saakiba sebe nuku sankiranun sɔ. Kpa bu Gusunɔ nɔɔgiru sue ka dam bu nɔn kana, kpa bu ben kom kɔsum deri ka ben daa bɔɔbɔya ye ba ra raa ko.

⁹ Sɔrɔkudo Gusunɔ u koo gɔru gɔsia kpa win mɔru yu sure u kun maa sun kam koosie.

¹⁰ Ye Gusunɔ u wa ma Ninifugibu ba gɔru gɔsia, ba ben daa kɔsa deri, yera u win himba gɔsia. Ma u n maa bu kɔsa ye kue ye u raa gɔru doke u bu kua.

Yonasin mɔru

Gusunɔn durom sɔ

4

¹ Yera Yonasin mɔru seewa gāa ni Gusunɔ u Ninifugibu kuan sɔ.

² Ma u Yinni Gusunɔ sɔwɔa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, yeniban beruma na mɔ sanam mɛ na wāa nen temɔ. Yen sɔna na duka yakura fuuku na dɔɔ Taasisiɔ. Na yɛ ma a sɔawa wɔnwɔndugii, a maa suuru mɔ. Wunen kɪru ta kpā. A ra tɔnu kɔsa wiari ye a raa gɔru doke a nɔn kua.

³ Tɛ, a de n gbi, domi n buram bo n gbi ye ko na n ka wāa.

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a n gem mɔ Yonasi, a ka mɔru yenin bweseru ko.

⁵ Yera Yonasi u yarima Ninifu yen min di u da u wāa yen sɔɔ yari yeru gia, u kuru gira mi. Miya u mara u wa ye ya koo wuu ge deema.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u dāa kiku gagu kpiisia ga Yonasi gunum kere, gu ka nɔn saaru kua, kpa win bwɛra yu kpuna. Yera n Yonasi dore too too.

⁷ Adama sisiru bururu, Gusunɔ u maa dera kɔkɔru gara na ta dāa te di. Ma ta gbera.

⁸ Sanam mɛ sɔɔ yara, u dera woo sum ga na saa sɔɔ yari yerun di. Ma sɔɔ wi, u Yonasi so wirɔ sere u wasikira. Ma u nɛɛ, n buram bo u gbi ye u ko n ka maa wāa.

⁹ Yera Gusunɔ u nɔn sɔwɔa u nɛɛ, a n gem mɔ a ka mɔru ko dāa kiku gen sɔ.

Ma Yonasi u nɛɛ, na gem mɔ n ka mɔru ko too too sere n gɔɔ kana.

¹⁰ Ma Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ, a n sɔmburu garu kue dāa ten sɔ. N n wunɛ a tu kpiisia. Wee ta kpɛa wɔku teeru, ma ta gu wɔku kpaaru. Ka mɛ, wee a tu wɔnwɔndu kuammɛ.

¹¹ Ninifu wuu bɔkɔ gen tɔmbu ba sɔawa tɔmbu nɔrɔbun suba wunaa teeru (120.000), ba n maa gea ka kɔsan wunana yɛ. Yera a n kɪ n be ka ben yaa sabe dabɪnu wɔnwɔndu kua?

MISEE

Misee ka Esai, waati tia ba ben gari gerua. Misee tireru sɔɔ, u Isireliba ka Yudaba gerusi yɛn sɔ weesu ka naane sariru ka karanabu ka dam dɔrebu ka sere daa bɔɔbɔya ya wāa ben suunu sɔɔ. Gobigibun arumani kun bu tura sere ba maa s̄aarobu ka tɔn kurɔbu giramɔ ba bu ben yɛnusu wɔrarimɔ. Ben wirugibu ba nɔm biran kɛnu mwaamɔ. Ben yaku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ba tambu gobi mwaarimɔ bu sere ben sɔmburu ko. Durum yeniba kpuron s̄ɔna Misee u bu gerusi. Yen biru, u bu s̄ɔwa ma Gusunɔn durum mu kp̄a. Yen s̄ɔ, bu de bu ḡɔru ḡɔsia kpa bu wurama Yinni Gusunɔn mi. Mɛya u maa s̄aarobu dam k̄ɛmɔ bu ka ben tii Gusunɔ wɛ. Yinni Gusunɔ u ra kpuro ko dee dee. Yen s̄ɔna n n̄ koorɔ u kun k̄ɔsan kowobu s̄ɛɛyasie. S̄ɔ teeru u koo win tɔmbu yakia u bu yara sekurun di. Kpa u de b̄ari yɛndu ka gem mu n wāa ben suunu sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu ka ben s̄ɛɛyasiabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Yinni Gusunɔn durum, wiru 4n di sere wiru 5.
3. Yinni Gusunɔ u koo win tɔmbu siri, wiru 6:1n di sere wiru 7:7.
4. Gusunɔn nɔɔ mwɛɛ duronu, wiru 7:8-20.

¹ Yudaban sina boko Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ben waati s̄ɔra Yinni Gusunɔ u Misee M̄ɔresetigii s̄ɔwa ye ya koo Samari ka Yerusalemu deema.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu taarɛ wɛ

- ² Bɛɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio. Bɛɛ handuniagibu, i swaa tem kp̄iyo i nɔ. Yinni Gusunɔ u koo na saa win wāa yee dɛɛrarun di u bɛɛ taarɛ wɛ.
- ³ Wee u yarim wee saa win wāa yee ten min di, u s̄imɔ guunun wɔlɔ.
- ⁴ U n nu taara, nu ra numwa. Kpa w̄ɔwi yi n yandamɔ nge gum yarum n̄ kun mɛ nge nim mɛ mu saram wee gungunun di.
- ⁵ Isireliba Yakɔbun bibun toranun s̄ɔna yeni kpuro ya koorɔ. Wara u Isireliba dam k̄a bu ka Gusunɔ seesi. Ben wuu maro Samariwa. Wara u Yudaba suremɔ b̄iu s̄aaru sɔɔ. Ben wuu maro Yerusalemuwa.
- ⁶ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yenibara ya koo de Samari yu ko bansu kpa bu resɛm duure mi.

U koo yen ganin kpenu sure sere w̄awan s̄ɔɔwɔ.

Kpa bu yen kpɛɛkpɛɛku wa.

⁷ Ba koo yen bw̄arokunu kpuro k̄ɔsuku.

K̄ɛɛ ni ba raa wa, ba koo nu d̄ɔɔ menɪ.

U koo de bu yen b̄unun s̄aa yānu kpuro gura.

Domi sakara gobiya * ba ka nu dwa.

T̄ɛ, t̄ɔn tukobu ba koo nu gura bu ka s̄aaru ko.

Wahala ya Yerusalemu deema

⁸ Nɛ Misee kon weeweenu ko n sw̄i.

Kon s̄i tereru, ka naa dirisu.

Kon wuri ko nge gbeku b̄ɔɔ.

Kpa n sw̄i nge taataaru.

⁹ Samarin n̄ɔni sw̄aa te ya wa sere ta Yudaba girari, ta n̄ kpeemo.

Wee ta tunuma sere Yerusalemu n̄ɛn tambun wuun k̄ɔnnɔwɔ.

¹⁰ I ku ye kp̄ara Gatɔ.

I ku maa sw̄i Akoɔ.

I bindio tua s̄ɔɔ nuku sankiranun s̄ɔ Bɛti Leafaraɔ.

¹¹ Wee b̄ɛɛ Safirigibu ba koo b̄ɛɛ yoru mwɛɛri,

kpa i n wāa tereru ka sekuru sɔɔ.

Sananigibu ba n̄ k̄akɔ bu yari ben wuun di.

Betisalegibun weeweenu dera ba n̄ wāa yeru mɔ.

¹² Marɔtigibu ba diirimɔ ben alafian s̄ɔ.

N̄ɔni sw̄aa te, ta weewa Yinni Gusunɔn min di.

Ta maa Yerusalemun gb̄ara k̄ɔnnɔ girari.

¹³ B̄ɛɛ Lakisigibu i b̄ɛɛn keke yi dumi gawe s̄ɔɔru kowo.

Domi i Isireliban daa k̄ɔsa saarimɔ.

Ma i dera Yerusalemugibu ba man seesi.

¹⁴ Yen s̄ɔna i ko t̄ɛ karana ka M̄ɔreseti Gatigibu.

Akisibugiba kun maa Isireliban sinambu somiru wee.

¹⁵ B̄ɛɛ Maresagibu, Yinni Gusunɔ u koo kparam b̄ɛɛ yibɛɛ kpaɔ n̄omu s̄ɔndia.

Isireliban sina yikogibu ba koo da bu kuke kpee te ba m̄ɔ Adulamuo.

¹⁶ B̄ɛɛ Yerusalemugibu, i b̄ɛɛn seri k̄ɔniɔ i wii kparanu yi nuku sankiranun s̄ɔ.

I sw̄iyo b̄ɛɛn bii be i k̄in s̄ɔ.

Wee ba koo bu mwɛɛri bu ka da tem tukumo.

Be ba tɔmbu dam d̄ɔremɔ

2

¹ B̄ɔruroba be ba ra n̄ k̄ɔsa bwisikumɔ w̄ɔkuru mi ba kp̄i.

B̄a n̄ seewa buru buru kpa bu ye ko ȳɛn s̄ɔ ba yen dam mɔ.

² B̄a n̄ goon gberu binɛ kua, kpa bu tu mwa.

B̄a n̄ goon diru binɛ kua, kpa bu tu mwa.

Ba ra ȳɛro ka win yenugibu dam d̄ɔrewa

kpa bu du bu ben dukia kpuro gura.

* **1:7 sakara gobi** - Ben b̄iu s̄aaru s̄ɔɔ ba ra sakararu ko ka kurɔ be ba ra n̄ wāa ben b̄iu diru mi. Sakara gobi yira ba ka dii te bana.

³ Yen sɔna Yinni Gusunɔ u neɛ, wee na kɔsan sɔɔru mɔ tɔn ben sɔ.
Ba n maa kpɛ bu ye duka suuri.
Mɛya ba n maa kpɛ bu sɪ ba n wɪru yɔrasie dam dam.

Domi tɔ te ta wee mi, tɔɔ kɔsura.
⁴ Yen tɔ te, ba koo gɔɔ wura yeni ko bu neɛ, wee!
Ba bu gira kpuro mam mam.
Ben tɔmbu ba n maa tem mɔ.
Ba bu gira ben gbean di.
Ba ye bɔnu kua ben tii tiine sɔɔ.
Mban sɔna ba bu gira nge mɛ.

⁵ Adama saa gaa sisi yɛ sɔɔ ben goo kun maa tem wasi
Yinni Gusunɔn tɔmbu bɔ n tem bɔnu mɔ.

Gabu ba Gusunɔn sɔmɔ

Miseen gari siki

⁶ Ben gaba ba seewa ba Misee sɔɔwa ba neɛ, a ku maa gari suni a n mɔ, kɔsa ye, ya weewa kam kam.

⁷ Ba Isireliban bweseru bɔrusiwa?
Yinni Gusunɔ u suuru kpanawa?
Nge mɛya u ra raa sun kue?
Adama Misee bu wisa u neɛ,
gari doriya na gerumɔ be ba kom gem mɔn sɔ.

⁸ Adama bɛɛya Yinni Gusunɔ u sɔɔmɔ u mɔ, i kua win tɔmbun yibereba.
I tɔmbu sɛre be ba wee tabu gberun di i ben yɔnu potira.

⁹ I ben kurɔbu gira saa yenu si ba kɪn min di, ma i dera ben biba kun maa girima wasi sere ka baadommas yɛ na raa bu wɛ.

¹⁰ I seewo i doona,
i n maa bɔri yendu wasi tem mɛ sɔɔ.
Wahala baka ya bɛɛ mara bɛɛn mɛm nɔɔbu sarirun sɔ.

¹¹ Domi Gusunɔn sɔmɔ benin bwesera i ra kɔ be ba ra bɛɛ weesu kue bu neɛ,
i ko i tam wa i nɔ, yen tam bɔɔbɔm mam.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireli be ba tie menna

¹² Yinni Gusunɔ u neɛ,
bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru,
kon bɛɛ be i tie kpuro menna.
Kon bɛɛ menna nge yɔanu gɔɔ teu sɔɔ.
Kpa i n wɔa sannu nge yɔanu kpara yero.
Bɛɛn tem mu koo tɔmbu yibu.

¹³ Nɛ, Yinni Gusunɔ bɛɛn sina boko,
nɛna na bɛɛ kpare.
Kon na n bɛɛ swaa gbiiye.
Nɛna kon bɛɛ swaa kenia i ka yakiara.
I ko i swaa gɪa kpa i yari min di.

Misee u Isireliban wirugibu

kirɔ mɔ

3

¹ Bɛɛ Isireliba Yakɔbun bweserun wirugiba na ka yɔ.
N n bɛɛya n weene i n woodaba yɛ?

² Adama wee i n gea kɪ,
kɔsa i kɪ.
I ra tambu ben gɔanu kpuro mwaariwa.
Kpa i bu yɔsu tereru.

³ I ra bu diwa mam mam nge yaa ye ba koka ba kukunu kasuka,
ma ba ye bɔtira ba doke wekerɔ.
⁴ Yen sɔna i n Yinni Gusunɔ kana u bɛɛ somi,
u n bɛɛ wisimɔ.
U koo bɛɛ biru kisiwa kɔsa ye i kua min sɔ.

Gusunɔn sɔmɔ

be ba Isireliba nɔni wɔkumɔ

⁵ Misee u neɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ sɔmɔ be ba win tambu nɔni wɔkumɔn sɔ. U neɛ,
bɔ n bu gɔanu nɔɔ dokea,
ba ra neɛwa, bɔri yɛnda wee.
Bɔ kun maa bu gɔanu wɛ,
kpa bu neɛ, tabu sisi.

⁶ Yen sɔ, ba n maa yam wasi.
Ba n maa win gari mɔ.
Yam wɔkura koo ka bu sikerena.
Ba n maa gɔanu wasi.
⁷ Sɔmɔ be, ba koo ben wuswaa wukiriwa sekurun sɔ.

Domi Yinni Gusunɔ u n bu wisimɔ.
⁸ Adama nɛ Misee, kon na n dam yɪbawa.
Domi Yinni Gusunɔ u man win Hunde wɛ.
Na gem ka wɔrugɔru sebua.
Ma na Isireliba, be Yakɔbun bweseru ben mɛm nɔɔbu sarirun sɔmɔ.

Yerusalemu koo ko bansu

⁹ Bɛɛ Isireliba Yakɔbun bweserun wirugibu,
i swaa dakio i nɔ.
I ku ra gem kɔ.
I ra mu gɔsiewa kɔsa.

¹⁰ Wee i tɔmbu goomɔ,
i ben dukia suamɔ i ka Yerusalemu banimɔ.
¹¹ Ma i nɔm biran kɛnu mwaamɔ i sere siri.
Yɔku kowobu ba ra gina tɔmbu gobi mwaariwa bu sere wooda sɔɔsi,
kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu gobi mwa bu sere win gari gere.

Kpa ba n sere mɔ ba sɔawa Gusunɔn tɔmbu.
Gɔanu kun bu deemamɔ yɛn sɔ u ka bu wɔa.
¹² Tɛ, bɛɛn sɔ, ba koo Siɔni kɛra nge gbee te ba wuka.

Kpa Yerusalemu yu ko bansu.
Kpa guu te ta wɔa sɔa yero tu kikisu kpi.

Yerusalemu ya ko n wɔa

bɔri yendu sɔɔ

4

¹ Saa gaa sisi yɛ sɔɔ guu tɛn mi Yinni Gusunɔn sɔa yɛra raa gire,
ta koo guu ni nu tie bɛɛɛ kera.
Kpa bwese dabinu nu na mi,
² nu neɛ, i na su da Yerusalemu Yinni Gusunɔn guuro
mi Isireliba ba ra nɔn sɔ,

kpa u sun win swɛɛ sɔɔsi su sɪ yi sɔɔ.
Min diya u koo win wooda yara kpa u gari geruma.

³ U koo bwese dabinu siri,
ni nu dam mɔ nu na tontonden di.
Kpa bwese ni, nu nin takobiba bɔɔri nu ka tebonu seku.

Mɛya nu koo nin yaasi bɔɔri nu woba so.
Bweseru gara kun garu seesimɔ.

Ba n̄ maa tabun gari mɔ ben suunu sɔɔ.

⁴ Baawure u ko n wāa win gberu kpaanɛɔ bɔri yendu sɔɔ.

Goo kun maa n̄n̄ nandasiama.

Gusunɔ wollu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

⁵ Bweseru baatere ta ra kawa tu ten b̄u mem nɔwa.

Adama bese, Gusunɔ besen Yinniwa sa ko mem nɔwa sere ka baadommaɔ.

Yinni Gusunɔwa u s̄a sunɔ

Yerusalemɔ

⁶ T̄ru gara sisi t̄ɛ sɔɔ kon be ba mɛɛra kua menna,

kpa n be ba kpikuru sua sokusiamɔ,
be, be na raa n̄ni sɔɔwa mi.

⁷ Kon be ba mɛɛra kua mi menna.

Kpa be, ba n s̄a nen t̄mbun sukum mɛ mu tie.

Kpa n be, be ba raa kpikuru sua mi ko bwese dangiru.

Kpa nɛ, Yinni Gusunɔ na n s̄a ben sunɔ Sionɔ sere ka baadommaɔ.

⁸ Wunɛ Yerusalemun guuru,
wunɛ wi a s̄a nge wuu k̄sobun diru,
a t̄mbu k̄su,

kaa maa wunen beɛɛ wa nge yellu.

Domi Yerusalemu ya koo kpa ko Isireliban wuu maro.

Yerusalemugibun n̄ni

sw̄aaru ka ben yakiabu

⁹ Mban s̄na i kuuki mɔ bɛɛ Yerusalemugibu.
Mban s̄na i t̄i t̄birimɔ nge t̄n kurɔ wi k̄i u ma.

Mana bɛɛn sunɔ u wāa.

Mana bɛɛn bwisi k̄ɔɔbu ba da.

¹⁰ Bɛɛ Yerusalemugibu, i wuri koowo
nge t̄n kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.

Domi t̄ɛ, i ko i yari Yerusalemun di.

Kpa i da i n wāa yakasɔ.

Ba koo ka bɛɛ da sere Babiloniɔ.

Adama Yinni Gusunɔ u koo ra bɛɛ yakiamɔ min di.

Kpa u bɛɛ w̄ra bɛɛn yibereban n̄man di.

¹¹ T̄ɛ, bwese dabinu nu m̄n̄namɔ nu ka bɛɛ seesi.

Nu mɔ, su de ben wuu Yerusalemu ye, yu bɛɛɛɛ bia, yu ko bansu.

Kpa sa n̄ su mɛɛra.

¹² Adama t̄n be, ba n̄ ȳ himba ye Yinni Gusunɔ u yi win t̄mbun s̄ɔ.

Ba n̄ win bwisikunu ȳɛ.

U k̄i u bu m̄n̄na nge alikama ye ba suba mi ba ra ye so.

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ Yerusalemugibu, i seewo i bɛɛn yibereba so nge alikama.

Kon de i n dam m̄n̄ nge keten k̄ɔba ye ya dam m̄n̄ nge sisu.

Ma yen naa konnu nu dam m̄n̄ nge sii gandɔ.
I ko i bwese dabinu munkuwa.

Kpa i ben arumani gea mwa i nɛ Gusunɔ tem kpuron Yinni yiya.

¹⁴ Adama bɛɛ Yerusalemugibu,

i bɛɛn tabu kowobu m̄n̄nama.

Wee ba bɛɛ tarusi.

Ma ba bɛɛn sina boko soomɔ baanɔ ka bokunu.

Faaba kowo koo yariwa

Betelehemun di

5

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wunɛ Betelehemu, Efaratagibun wuu,
wuna a piiburu bo Yudan wusu sɔɔ.

Adama wunen min diya kparo koo yari wi u koo nen t̄mbu Isireliba kpara.

U wāawa saa yee yellun di.

² Adama ko na n gina nen t̄n be deriwa ben yibereban n̄ma sɔɔ

sere kurɔ wi u koo kparo wi ma, u ka ma.

Be ba kpikuru da, ba koo ḡsirama bu Isireli be ba tie deema.

³ Kpa kparo wi na bɛɛ n̄ɔ mwɛɛru kua mi,
u bɛɛ nen t̄mbu menna u kpara mam mam ka nɛ, Yinni Gusunɔn dam ka nen yiiko.

Win t̄mbu ba ko n wāa b̄ri yendu sɔɔ.

Kpa u ȳsiru yari handunian goonu n̄nɛ ye sɔɔ.

⁴ Wiya u koo ka b̄ri yendu na.

Asirigibu b̄a n̄ na, ba besen tem w̄ri

ba dua sere besen sina kpaarɔ,

sa ko besen kparo be ba dam bo seeya bu bu w̄ri.

⁵ Ben tabu ȳnun s̄ɔ,

ba koo Asirigibu ka Nimurodugii be taare,

kpa bu sun w̄ra Asirigibu b̄a n besen tem w̄rima.

Isireli be ba wāa

bwese ni nu tien suunu sɔɔ

⁶ Isireli be ba tiara ba ko n wāa t̄n dabinun suunu sɔɔ nge kako arufaanigiru

te Yinni Gusunɔ u dera ta w̄ruma,

n̄ kun mɛ nge gura ye ya n̄m̄ t̄ɛru,

ya n̄ ḡanu ȳiȳɔ t̄nun min di.

⁷ Isireli be ba tiara ba ko n wāa t̄mbun suunu sɔɔ,

kpa ba n dam m̄n̄ nge gbee sunɔ ge ga wāa gbeeku yɛɛn suunu sɔɔ,

n̄ kun mɛ ȳa ḡɔ sɔɔ.

Mi ga dua kpuro, ga ra yaa kasukuwa gu mwɛ.

Goo kun maa kpɛ u gu mwaari.
8 Isireliba, i seewo i beɛn yibereba wɔri.
Kpa i bu go mam mam.

Yinni Gusunɔ

u ye ba gballi wuna

9 Yinni Gusunɔ u neɛ,
tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon beɛn dumi ka beɛn
tabu kekeba kpeerasia.

10 Kpa n beɛn wusu kam koosia.

Kpa n beɛn gb̄aranu suriri.

11 Kon beɛn dobo dobogibu go.

I n̄ maa ben dobo dobo wasi beɛn suunu sɔɔ.

12 Kon bw̄arokunu ka kpee ni i gira kɔsuku.

I n̄ maa nu s̄aamɔ.

13 Kon b̄uu wi ba m̄ɔ Asitaaten s̄aa yerun
d̄anu wukiri.

Kpa n beɛn wusu kɔsuku.

14 Nen m̄aru koo se,

kpa n nen dam s̄ɔsi bwese ni nu n̄ man m̄em
nɔɔwamm̄en mi.

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu

taare w̄ɛemɔ

6

1 I swaa dakio ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua.
Na neɛ,

Isireliba, i seewo

i ka tii yina guunu ka gungunun wuswaaɔ.

2 Beɛ guunu, i swaa dakio.

Beɛ tem kpee kpeɛku damginu,

ne, Yinni Gusunɔ na nen tɔmbu taare w̄ɛemɔ.

Na ki n bu siribu soku.

3 Beɛ Isireliba, beɛ nen tɔmbu, k̄ɔsa m̄ba na
beɛ kua.

Ma sɔɔra na dera i wasira.

I man wisio.

4 I man taare w̄ɛemɔ ȳen s̄ɔ na beɛ Isireliba
yara saa Eglitin di?

N kun me ȳen s̄ɔ na beɛ yara saa yorun di?

N kun me ȳen s̄ɔ na beɛ kparɔ beni ḡoriam̄a,
M̄owisi ka Aroni ka Mariamu?

5 Beɛ nen tɔmbu, i yaayo k̄ɔsa ye Balaki
M̄ɔabun sina boko u bwisika u beɛ
kua.

I maa yaayo ye Balamu Beorin bii u n̄un wisa.
Na beɛ ȳɔsir̄i beɛn sanum sɔɔ saa Sitimun di
sere Giligaliɔ.

Ma i nen durom wa me ne, Yinni Gusunɔ na
beɛ kua.

Ye Yinni Gusunɔ u tɔmbu

bikiamɔ

6 K̄ɛɛ ter̄a kon ka Yinni Gusunɔ wi, wi u
kpuro kere daawa

n̄a n̄ d̄ɔɔ win s̄aa yerɔ.

K̄ɛɛ ter̄a ko na n̄ neni n̄ ka n̄un yiira.

Naa w̄ɔɔ tiaglia kon ka n̄un ȳaku d̄ɔɔ
m̄waararuguru kua?

7 Yinni Gusunɔ u ȳaa kinɛ dabi dabinun
bukata mɔ?

Gum kotosun bukatawa u mɔ?

Nen bii ḡbiikoowa kon n̄un w̄ɛ u sere man
nen toranu suuru mɔ?

8 Aawo, Yinni Gusunɔ u tɔmbu gea s̄ɔsi ye u
ra k̄a.

Ye u bu kanamɔ bu ko,

yera bu ben berusebu w̄ɛ ye n̄ s̄aa begia.

Kpa bu bu k̄iru s̄ɔsi.

Kpa bu wi, Gusunɔ ben Yinni sw̄i ka tii
kawabu.

Yinni Gusunɔ u ra gbenɔbu

ka daa b̄ɔɔb̄ayagibu seeyasie

9 Yinni Gusunɔ u ka Yerusalemugibu ȳa.

Wi u bwisi mɔ, u koo n̄un nasia.

Beɛ Yudaba, i de nen siribu bu beɛ yeeri.

10 Kon wura t̄on k̄ɔso u dukia gure win dirɔ
ka ḡɛna?

Kpa u n̄ sakaku mɔ ge na n̄ k̄i?

11 I tamaa wi u kilo weesugia mɔ u deere?

12 Wee beɛn gobigibu ba tɔmbu dam d̄aremɔ,
ba ra n̄ weesu m̄ɔ.

Kpa ba n̄ gabu n̄oni w̄akumɔ ka ben gari.

13 T̄ɛ, na sɔɔru kpa n̄ ka beɛ s̄ɛsuku beɛn
durum s̄ɔ,

kpa i kam ko.

14 I ko i di, adama i n̄ debumɔ.

I ko i n̄ɔgiru sua ḡɔɔrun s̄ɔ.

Meya n̄ n̄ koorɔ i ḡaanu bere.

I n̄ maa ḡaanu berua, taba kon ka ye kam
koosia.

15 I ko i duure, adama i n̄ ḡɛemɔ.

I ko i olifi gama,

adama i n̄ wasi i yen gum sawa.

I ko i res̄em tam w̄ia,

adama i n̄ wasi i mu nɔ.

16 Domi i sina boko Omirin daa k̄ɔsa saarimɔ
ka sere maa Akabugia.

I ben daa saarimɔwa mam mam.

Yen s̄ɔna kon de beɛn wuu gu ko bansu.

Kpa n̄ de bu beɛ ȳɛɛ.

I ko i sekuru wa beɛ kpuro nge me nen tɔmbu
ba ra wa.

Misee u weeweenu m̄ɔ

7

1 Misee u neɛ,
wee na w̄ɔn̄w̄ɔndu soore nge wi u d̄aa binu
kunɔnu m̄ɔ.

Ma u n̄ ḡaanu wa u di.

U n̄ maa res̄em yeba wa ye win ḡɔru ga k̄i u
di.

2 Domi tem me sɔɔ, goo sari wi u Gusunɔ m̄em
nɔɔwamm̄e.

Goo kun m̄ɔ dee dee.

Be kpuro ba bwisikumɔwa bu tɔmbu go.

Ma ba s̄akirianam̄e.

3 Ba k̄ɔsan kobun ȳɛru mɔ.

Ma sinambu ka siri kowobu ba tɔmbu n̄om
biram k̄ɛnu m̄waarimɔ.

Ben damgibu ba ben binɛ s̄ɔsimɔ.

Ma be kpuro ba n̄ɔɔ tia s̄aa bu ka ko ye ba k̄i.

4 Ben wi u sanɔ bo, u s̄aawa nge s̄aka.

Ben wi u deere, u awi kasi kere.
Yen sa te, to te Gusunon somabu ba bu nasia
te so ba koo bu seeyasia ta tunuma.

Wee ba burisine ko nuku sankiranun so.

⁵Yen sa, a ku wunen berusebu naane ko.

A de a wunen yara nene wunen tiin kuron
wuswadao.

⁶Domi bii u ra win tundo wome,
kpa bii wondia u win mero seesi,
kpa bigii kuru u win dwa mero seesi.

Baawure u ra n win yibere mowa win tiin
yenu so.

⁷Adama ne, Yinni Gusunowa ko na n merra.

Wiya ko na n naane saa.

Domi u ra man faaba ko.

Wiya u koo man wisi.

Yinni Gusuno

u koo Isireliba faaba ko

⁸Be be i saa besen yiberaba,
i ku ye ye ya sun deeman so.

Baa sa n waruma, sa ko se.

Sa n maa wa yam wokuru so,

Yinni Gusunowa u ko n saa besen yam bu-
ruram.

⁹Sa ko Yinni Gusunon maru saba,
domi sa nun tora.

Adama saa gaa sisi ye so u koo ka sun yina,
kpa u sun gem we.

U koo ka sun na yam bururam so

kpa u sun durom kua.

¹⁰Besen yiberaba ba koo ye wa.

Saa ye sara ba koo sekuru wa,

be, be ba ra raa bilkie bu nee,

mana Gusuno besen Yinni u wa.

Ba koo bu taaku nge potoko,

kpa su bu ye.

¹¹Taru gara sisi te so ba koo Yerusalemun
gani seeya,

kpa bu besen tem no bura yeru yasia tu
tonda.

¹²Saa ye so, besegii be ba wa Asirio ka
Egibitio

ka daa ni ba mo Nilu ka Efaratin gooro,

ka sere maa be ba wa nim wokun gooro ka
guuno,

ba koo wurama besen temo.

¹³Kpa tem me mu tie dunia so mu ko bansu,
ton be ba wa min kom kosum so.

¹⁴Yinni Gusuno,

a wunen ton be a gosa kparo ka wunen kpara
deka.

Be wee ba wa be tona daa so wo mi tem gem
wa.

A bu kparo Basani ka Galadin kpara yen nge
yellu.

¹⁵A som maamaakigia koowo nge me a kua
sanam me a sun yarama saa Egibitin di.

¹⁶Bwesenu nu koo maamaaki ye wa.

Kpa nu sekuru wa baa me nu dam mo.

Nu koo no noma wukiri, nu yora nu kun gari
gerua,

kpa nu kun gaa nu nua.

¹⁷Kpa nu tua di nge waa,

n kun me nge ye yi kabirim.

Nu koo yari saa nin kuku yerun di ka berum,

nu na wune Yinni Gusunon mi, nu n diirim,

kpa nu n nun nasie wunen dam so.

¹⁸Wara u ka nun weene.

Wee, a ra ka be se wunen tambun bweserun
sukum me mu tie tmane

be se be sa saa wunen arumani

kpa a sun besen toranu suuru kua.

Wunen maru ku ra te.

Domi kira a ra sun so so.

¹⁹Kaa maa besen wonwandu wa.

Kpa a ku besen toranu garisi.

Kpa a besen durum wuna a ko yu da sere nim
wokun temo.

²⁰Kaa be se be sa saa Aburahamu ka Yakobun
sikadominu kiru ka borokiniru so so

nge me a besen sikadoba no mweeru kua saa
yellun di.

NAHUMU

Nahumu u s̄osim̄o win tireru s̄o tora ni Ninifugibu ba m̄o. Yen s̄na u bu s̄om̄o ma ba koo ben wuu ge w̄ari bu kpeerasia. Yeniba kpuro s̄o, Gusun̄o u koo be ba n̄n naane s̄a w̄anw̄andu ka dur̄om kua sanam me u koo Asirigibu siri.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Gusun̄on yiiko, wiru 1:2-8.
3. Gusun̄on siribu, wiru 1:9n di sere wiru 2:3.
4. Ninifu ya koo kam ko, wiru 2:4n di sere wiru 3:19.

¹ Gari wee yi Yinni Gusun̄o u gerua wuu ge ba m̄o Ninifun s̄o. Nahumu Elikosigiwa Gusun̄o u dera u yi wa k̄asiru s̄o ma u yorua.

Yinni Gusun̄o u do u s̄e

² Yinni Gusun̄o u s̄aawa nisinugii.
U ra m̄aru k̄osie.
Win m̄aru ya kp̄a.
U ra win yiber̄eba m̄aru k̄osie.
U ku ra bu suuru kue.
³ U ku ra toro deri u kun n̄n s̄eeyasie.
Adama u ku ra m̄aru se fuuku.
Win dam mu kp̄a.
U n s̄im̄o, woo guna ya ra n seewawa,
kpa guru winu nu n s̄a nge win naasun tua.
⁴ U n nim w̄ku gb̄are, ga ra gberewa.
U ra daanu kpuron nim gberasiewa,
kpa yaka si su w̄a Basan̄o ka Kaamelin ḡaano su gbera,
kpa d̄aa w̄e si su w̄a Liban̄o su della.
⁵ U dera guunu b̄aarim̄o.
Ma gungunu diirim̄o.
Ma tem ka men t̄ambu ba yiyaram̄o win wuswaa.
⁶ Wara u koo kp̄i u ȳra u win m̄aru ma.
Wara u koo ka win m̄aru gabirina.
Win m̄aru ya ra pusiw̄a nge d̄o.
Wee ya kpenu besukum̄o.
⁷ Yinni Gusun̄o u s̄aawa t̄on geo.
U s̄aawa be ba w̄a wahala s̄on kuku yeru.
Be ba n̄n naane s̄a, bera u ra n̄ari.
⁸ U koo Ninifu kpeerasia mam mam ka nim bakam,
kpa u win yiber̄eba naa gira sere ḡaribun w̄a yer̄o yam w̄kuru s̄o.

Gari yi Gusun̄o u gerua

Yuda ka Ninifun s̄o

⁹ Mba i Yinni Gusun̄o bwisikusim̄o.
Wiya u ra kam koosie mam mam.
Ba ku ra n̄ni sw̄aru wa n̄n yiruse.
¹⁰ Yiber̄e be, ba s̄a nge s̄aki k̄ok̄onu,
ba ra tam n̄o sere mu bu go.
Ka me, ba koo d̄o mwaarawa mam mam nge yaka gbebusu.

¹¹ Ninifu, wunen min diya goo u yara wi u Gusun̄o k̄sa bwisikusim̄o, ma u k̄i u n̄n seesi.

¹² Yinni Gusun̄o u Yudaba s̄o wa u n̄e,
baa b̄een yiber̄eba b̄a n dabi am̄o,
ma ba dam m̄o am̄o,
ka me, kon bu gowa mam mam.

Na b̄e sekuru doke.

Na n̄ maa wurem̄o n b̄e kua nge me.

¹³ Kon ben yoo te ba b̄e diisiam̄o kpeerasia.
Kon ten yoni kasuku.

¹⁴ B̄e Ninifugibu, wee ye ne, Yinni Gusun̄o na gerua b̄een s̄o.

Na n̄e, i n̄ bweseru wasi

te ta koo b̄een ȳsiru s̄obe.

Kon b̄een bw̄aroku d̄aginu ka sisuginu kpuro wuna b̄een b̄u dirun di,

kpa n b̄een sika s̄aru ko.

Domi i n̄ s̄a ḡaanu.

2

¹ B̄e Yudaba, wee goo u na guunu wallo u b̄ari ȳendun labaari gea kparam̄o.

Yen s̄o, i b̄een t̄o baka ni i ra raa di Yinni Gusun̄on s̄o dio.

I b̄een n̄o mw̄enu yibio.

Domi t̄on k̄so wi, u n̄ maa wee b̄een suunu s̄o.

Na n̄n kpeerasiawa mam mam.

² B̄e Ninifugibu, kam koosio u b̄e w̄orim wee.

Yen s̄o, i b̄een gb̄araru maruo,

kpa i b̄een sw̄e k̄so.

I s̄aru koowo,

kpa i w̄ruguru s̄osi ka b̄een dam kpuro.

³ Wee Yinni Gusun̄o u Yak̄abun bweseru, Isireliba ben b̄eere wesiam̄o,

be, be yiber̄eba ba w̄ari ba ben ȳanu gura

nge me ba ra rese m̄ k̄asi yakiri.

Ba Ninifu w̄ari

ba yen ȳanu gura

⁴ Ninifun yiber̄eban tabu dur̄o damgibun ter̄enu nu s̄ri.

Ma ba ȳa wun̄nginu doke.

Tabun t̄aru ta n tura,

ben tabu k̄eke be dumi gawe

yi ra kuramewa yi n ballim̄o nge d̄o buri,

kpa ba n yaasi fiam̄o.

⁵ Ba tabu k̄ekeba yakiam̄o sw̄e s̄o nge wi-irobu.

Ba daam̄o batuma kpuro s̄o ka dam.

À n bu wa, a ra n tamaa d̄o yariya.

Kpa ba n duki m̄o nge guru maakinu.

⁶ Ninifun sina boko u win tabu dur̄o damgibu yaaya u sokum̄o.

Adama be wee, ba s̄im̄o ba b̄aarim̄o.

Ben yiber̄eba ba sende ba ka d̄o wuun gb̄araru gia.

Ma ba tii kuku yenu kua.

⁷ Subaru s̄o, ba daanun sw̄e kenia,

ma sina kpaara w̄aruka.

8 Ba Ninifu ye mwa ba yen yānu gura ba ka doona.

Yen tən kurəbu ba sumə nge kparukonu, ma ba toronu soomə.

9 Ninifu ye, ya sāawa nge nim bwee bakaru tən nim mu gēera mu doona.

Ma nəogira nəoramə ta mə, i yōro, i yōro.

Adama goo kun yōre.

10 I sii geesu ka wura guro.

Ben dukia ya n naru ma.

Dukia bwese bwesekawa ba mə.

11 Ba guramə, ba goomə, ba sankumə.

Tambu kpuron gəma dwiia.

Ben dūunu soonamə, ma ben dam doona.

Be kpuron wuswaa burisine.

Ninifu ya sāawa

nge gbee sunə ge ba kamia

12 Mana Ninifu ye, ya wāa tē, ye, ye ya raa sāa nge gbee sinansun wāa yeru, mi gbee sunə dwaə ka ninu ka binu nu ra n bəsu,

goo ku ra maa nu nare,

13 kpa dwaə ye, yu yen kurəbu ka yen binu yaa goowa,

kpa yu wāa yee te yaa yibia.

14 Gusunə wəllu ka tem Yinni u nēē, nē wee.

Nēna na sāa yen yiberē.

Kon de yen tabu kəkəba bu dō mwaara.

Kon de bu yen bibu go tabu sə.

Kon de yu ku maa təmbun yānu gura.

Goo kun maa yen səməbun nə nəomə.

Ba Ninifu kam koosia

3

1 Ninifugiba kua bərurobu.

Domi ba sāawa tən gowobu.

Ba weesu yiba.

Ma ba kuuramə ka gbana.

Ba ra n təmbun yānu guraməwa.

2 Wee senan damusu nəoramə wuu ge sə.

Wee tabu kəkəban uruun wəkinu nəoramə, ma dumi yi yi gawe yi yəəkumə.

3 Maasəbu ba wee,

ba takobiba ka yaasi neni yi ballimə.

Wee ba təmbu mēera kua,

ma gonu terie baama, nu n garirə.

Ma ba nu wərikimə.

Ba Ninifu sekuru doke

4 Ninifu ya sāawa nge kurə sakara kowo kpoko.

Ya bwese dabinu yoru diisia yen buram ka yen sərurun sə.

5 Yen sənə nē Gusunə, wəllu ka tem Yinni, kon ye wərima.

Kon yen yaberu ghabia n ka yen wuswaa wukiri,

kpa n yen tereru bwesenu səsə,

kpa yu sekuru wa.

6 Kon ye kubanu sure, kpa təmbu bu ye ka.

7 Saa yera wi u ye wa u koo duka su,

kpa u nēē, Ninifu ya kua bansu.

Wara u koo ye wənwəndu kua.

Mana kon bu wa be ba koo ye nukuru yemiasia.

Ninifu ya koo kowa

nge Tebesi

8 Tebesi ya wāa Nilun nim swēē yi ba gban bəku.

Nim mu ka ye sikerene.

Ma mu sāa yen gbāraru.

Ninifu, a tamaa a Tebesi ye sanə kere?

9 Etiopigibu ka Egbitigiba ba sāa yen dam.

Putigibu ka Libigibu ba sāawa yen somiəbu.

10 Ka mē kpuro, yen tii ya yoru da.

Ba ye mwa ma ba yen bibu go swēē kpuro sə.

Ba yen wirugibu tete toosi,

ma ba yen damgibu mwēera ba yəni doke.

11 Wunē Ninifu, kaa nəni səarawa,

kpa a n sāa nge wi u tam goore,

kpa a kuku yeru kasu yiberəban sə a kuke.

12 Saa ye sə, wunən gbāranu kpuro nu ko n sāawa nge dāa nīn marum mu ye.

Bə n mu sira kpa mu wəri wi u koo mu din nəwə.

13 Wee wunən tambu ba sāa nge tən kurəbu wunən suunu sə.

Wunən tem wusun kənnəsə su keniarə mam mam yiberəban wuswaa.

Ma dō u sin kəkəba di.

14 Bēē Ninifugibu, i nim takirio i yi.

Domi ba koo bēen wuu tarusi.

I bēen gbāranun dam sosio.

I birikiba muro kpa i səndu taaku i ka tu bani.

15 Baa i n yeba kpuro kua,

ka mē, dō u koo na u bēē di,

n kun mē bu bēē go ka takobi.

Ba koo bēē kpeerasiawa nge mē twee yi ra dāa wurusu di.

Ba Ninifun tambu kpuro go

Wee, i dabia nge twee.

16 Bēen tenkuba ba kperi dābiru kere.

Adama be kpuro ba doona

nge twee yi yi yəowa.

17 Bēen kəsəbu ba dabi nge gbabu swēē.

Bēen səm kowobu ba dabi nge twee

yi yi sina dāa kikisə bururu.

Adama ye sə u yara ma yi yəowa yi doona,

ba n tuba mi yi da.

18 Wunē Asirin sina boko,

wee wunən kparobu ba dom yibirimə.

Wunən tabu durə damgibu ba n maa wasi.

Ma wunən təmbu ba yarine yam kpuro guunu wəllə,

goo sari wi u koo bu kpaasina.

19 Goo kun wunən mēera ye nərimə.

Ya koo nun gowa.

Wi u nua ye ya nun deema, u koo taka kowa nuku doobun sə.

Domi goo sari wi a n nəni səsəwa.

HABAKUKU

Habakuku u win sɔmburu kuawa Yudaban sina boko Yoyakimun waati sɔɔ. Wi ka Yeremiwa ba sɔmburu kua waati tia sɔɔ.

Habakukun tireru ta win biti ka win nuku sankiranu sɔɔsimɔ win tɔmbun sɔ. Saa ye sɔɔ, Babilonigibu ba Isireliba dam dɔremɔ. Mɛya bwese ni nu ka bu sikerenen tii nu bu kuamme. Yera Isireliba ba tii bikiamɔ ba mɔ, amɔna ben wɔara ko n sɔa be ka Gusunɔ. Ma Gusunɔ u bu wisa saa win sɔmɔ Habakukun nɔɔn di u nɛɛ, wi u Gusunɔ naane doke, wiya u koo kpɪ u n wɔa. Wi u mara Gusunɔ u nɔn yakia, wiya u ko n wɔa, wiru 2:4.

Tire ten kpuna

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Habakuku u ka Gusunɔ gari mɔ, wiru 1:2n di sere wiru 2:20.
3. Habakuku u Gusunɔ siara, wiru 3.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Habakuku sɔɔwa.

Habakuku u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

² Yinni Gusunɔ, sere saa yerà ka na n nun somiru kanamɔ.

Sere saa yerà kaa n man maari. Sere saa yerà kaa de na n nun sɔɔmɔ ma tamba dam dɔrenamɔ.

Nge sere saa yerà kaa na a sun wɔra.

³ Mban sɔna a dera na kɔsa mɛera.

Mban sɔna kaa n tambu mɛera ba n gem biranamɔ.

Wee, tamba dam dɔrenamɔ

ba daa kɔsa mɔ baama kpuro.

Sannɔsu yiba, ma tamba siribu sokunamɔ baama kpuro.

⁴ Goo sari wi u wooda mɛm nɔɔwammɛ.

Ba ku ra tambu ben gem wɛ nge mɛ n weene.

Tɔn kɔsowa u ra gemgii siribu di.

Gusunɔ u Habakuku wisa

u nɛɛ, Babilonigiba wee

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i bwesenu mɛɛrio i ka sikerena.

I de biti yu bɛɛ mwa.

Domi kon gɔanu ko bɛɛn nɔni biru

ni i n naane mɔ,

baa goo ù n bɛɛ nu tusia.

⁶ Wee, kon Babilonigibu seeyama.

Tɔn be, ba nuki sum.

Ba tem kpuro bukianamɔ

bu wa bu ka bwesenu ganun wɔa yenu mwɛɛri.

⁷ Ba nanum mɔ ben dam saabu.

Bera ba ra gɔsi ye ba kɪ.

⁸ Ben dumɪ yi sannɛkunu n kun mɛ gbeeku bɔnu duka kere.

Saa tontonden diya yi ra yɔ,

kpɔ yi yibere wɔri nge kasa ye ya goo buu wa.

⁹ Be kpurowa ba wee bu ka tɔmbun yɔnu gura.

Ba nɔni girariwa mi ba dɔɔ.

Ma ba yɔbu mwɛɛrimɔ ba mɛnnamɔ nge yani sɛɛri.

¹⁰ Ba sinambu gema.

Ba tem yɛrobu yɛɛmɔ.

Ba n wusun gbɔranu gara.

Domi ba ra tem turenɔ kowa bu ka gbɔra ni yɔ

kpɔ bu wuu si mwa.

¹¹ Yen biru kpɔ bu yari min di nge woo guna,

kpɔ bu maa da bu gam wɔri bu kɔsa ko.

Ben dama ba naane sɔa, mu sɔa nge ben bɔu.

Habakuku u maa Gusunɔ soku

¹² Saa yellun di, wuna a sɔa Gusunɔ.

Wuna a sɔa nɛn Yinni.

A dɛɛre. Yen sɔ, sa n gbimɔ.

Yinni, wuna a sɔa nɛn kpee baa mi na ra kuke.

Wuna a Babilonigibu gɔsa,

ma a bu dam kɔ kpɔ bu ka sun sɛyasia.

¹³ Adama a n kpɛ a yɔra a n kɔsa mɛera,

domi a dɛɛre too.

N n mɛn na, mban sɔna a mɛera ye tɔn kɔsoba mɔ,

ma a n gɔanu gerumɔ.

Mban sɔna a maari tɔn kɔsobu ba gemgibu goomɔ.

¹⁴ Mban sɔna a tambu kuamme nge swɛɛ,

n kun mɛ nge kɔkɔ ni nu n kpuro mɔ.

¹⁵ Babilonigibu ba tambu mwɛɛrimɔ

nge swɛɛ yi ba mwa ka kɔkɔnu

n kun mɛ ka yɔakoronu,

kpɔ bu bu gura bu ka doona ka nuku dobu.

¹⁶ Yen sɔna ba ra ben yɔakoronu yakunu kue,

kpɔ bu nu turare dɔɔ dokea.

Domi nin saabuwa

ba koo ka kpɪ bu dɪa geenu wa

ni nu do bu di.

¹⁷ Domma ba koo den ben takobiba wesia ben karanɔ.

Ba ko n bwesenu sakirimɔwa wɔnwɔndu sariru sɔɔ sere ka baadommas?

2

¹ Adama ne, Habakuku na yɔwa gbɔranu wɔlɔ nɛn kɔsu yero

nge wi u yɔɔru bwɛɛ,

kpɔ n ka nɔ ye Gusunɔ u koo man sɔ,

ka nge mɛ u koo man wisi nɛn weeweenun sɔ.

Gusunɔ u Habakuku wisa

² Yera Yinni Gusunɔ u man wisa u nɛɛ,

n gari yi yoruo yi u man sɔɔmɔ.

N yi yoruo kpasasa kpee bɛsi sɔɔ.

³ Yin tɔra kun gina tura yi ka koorɔ.

Adama yi koo koorɔ yin saa yà n tura.

Baa yi n tɛɛmɔ, na n gesi yi mara.

Domi yi koo koorawa kam kam.
 4 N yoruo ma wi u tii sue u ñ wāa swaa gea sɔɔ.
 Adama wi u kua gemgii naane dokebu sɔɔ, u ko n wāawa.
 5 Wi u tii sue, u ku ra sine sɛɛ.
 U ra n sāawa nge tam nɔro,
 kpa u n nɔɔ wukie nge garibun wāa yeru.
 U ku ra debu nge gɔɔ.
 U ra n tii bwesenu gawemɔwa u ka ko nin yinni.

B̄rusibu nɔɔbu

6 Adama bwese ni u mwɛɛra mi,
 nu koo n̄n seesi nu n̄n gari s̄ ka wɔma ka m̄nnu, nu n̄ɛɛ,
 u kuawa b̄ruro wi, wi u dukia m̄nnamɔ ye ya ñ s̄a wigia,
 ma u gabun ȳanu guramɔ u t̄ruba yiimɔ.
 Sere saa yerà u ko n m̄ nge m̄ɛ.

7 B̄n dibu u n̄ni, ba koo n̄n seesi subaru sɔɔ,
 kpa bu gura ye u m̄ɔ.

8 Nge m̄ɛ u t̄n dabinu w̄ri u nin ȳanu gura,
 nge m̄ya be ba tie, ba koo maa n̄n w̄ri bu win ȳanu gura
 ȳen s̄ u t̄mbun ȳem yari,
 ma u tem ka m̄n wusu ka m̄n t̄mbu dam d̄re.

9 B̄rurowa wi u dukia guramɔ
 ye ya ñ d̄ɛre win berusebun mi,
 kpa u wa u n wāa aye b̄ɛɛregiru sɔɔ,
 mi u ñ maa n̄ni swāaru wasi.

10 Adama win ȳenun sekura u s̄ɔru kua mi,
 ye u ka bwese dabinu go.
 Win tiin wāara u kari b̄orie.

11 Domi baa ka gania, yi koo wuri ko yi n̄n taare w̄ɛ,
 kpa kp̄ɛrun yari yi wuri wura.

12 B̄rurowa wi u win wuun kp̄ɛkp̄ɛku sw̄imɔ ȳem w̄llɔ,
 ma u t̄mbu dam d̄remɔ.

13 Ye t̄mba m̄ kpuro, ya koo d̄ɔ mwaara.
 Ba tii n̄w̄ia m̄wa kam sɔɔ.
 Gusunɔ w̄llu ka tem Yinniwa u koo ye kpuro kam koosia.

14 Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔn b̄ɛɛɛ ȳɛru ta ko n yibawa tem sɔɔ
 nge m̄ɛ nim w̄ku ga ra n nim yiba.

15 B̄rurowa wi u win beruse tam b̄ɔɔbɔm w̄ɛɛmɔ
 mu ka n̄n go nge d̄ɛɛ, u n ȳɔ tereru,
 kpa u n̄n sekuru doke u n m̄ɛra.

16 Ȳero u tii sekuru dokemɔwa mi, n ñ m̄ɔ b̄ɛɛɛ.
 Win tii u mu n̄ruo kpa u tereru ȳra.
 Yinni Gusunɔ u koo n̄n tilasi ko
 u ka win m̄run n̄ra n̄ kpuro,
 kpa win b̄ɛɛɛ ye u raa m̄ɔ yu ḡasia sekuru.

17 Daa k̄sa ye u kua Libania,
 ya koo w̄ri win wiru w̄llɔ.
 U ȳɛ go.

Adama ȳɛ yi, yi koo n̄n nandasia.
 Yeni kpuro ya koo n̄n deema ȳem m̄ɛ u yarin s̄ɔ,
 ka dam m̄ɛ u tem m̄ɛ ka m̄n wusu ka m̄n t̄mbu d̄ren s̄ɔ.

18 Arufaani yerà bw̄arokunu nu m̄ɔ t̄nu u ka sina u nu seku.
 Nu s̄awa ni ba seka ka sisu,
 ma nu d̄ra u weesu naane s̄aa.
 Mban s̄na t̄nu u koo win naane doke bw̄aroku ni u seka sɔɔ,
 ni, ni nu ñ kp̄ɛ nu gari gere.

19 B̄rurowa wi u d̄a kuku s̄ɔmɔ u m̄ɔ, gu seewo,
 ma u kperu s̄ɔmɔ u m̄ɔ, tu dom yando.
 Yen gaa ya koo kp̄i yu n̄n bwisi k̄ɛ?
 Geema, u nu wura ka sii geesu pote.
 Adama nu ñ hunde m̄ɔ, nu n sere w̄aru m̄ɔ.
 20 Yinni Gusunɔ u wāa win s̄a yee d̄ɛɛraɔ.
 T̄mbu kpuro bu n̄ɔ mario win wuswaaɔ.

Habakukun kanaru

3

1 Wee kana te Gusunɔn s̄mɔ Habakuku u kua ka weeweenu.

2 U n̄ɛɛ, Yinni Gusunɔ, na nua ye a gerua.
 Ma na nanda.
 A de yu kooro w̄ɔ sini sɔɔ.

A de t̄mbu bu ye wa b̄ɛɛn waati yeni sɔɔ.
 Adama wunen m̄ru ye sɔɔ, a yaayo a sun w̄n̄w̄ndu kua.

3 Gusunɔ, a na saa Ed̄m̄un di.
 Wun̄ɛ, D̄ɛro, a na Par̄anin guurun di.
 Wunen yiiko ya w̄llu yam bururasie.
 Ma tem kpuro mu nun siaramɔ.

4 A na, ma yam mu burura.
 S̄ɔ yāna yara wunen n̄man di,
 mi wunen dam mu wāa.

5 A d̄ra baranu nu pusimɔ.
 A nu derimɔ mi a sara kpuro.
 6 À n ȳra, tem mu ra ȳiriwa.

À n bwesenu m̄ɛra, nu ra diiriwa.
 Guu ni nu wāa saa yee yellun di, nu w̄ruka,
 gunguu ni nu wāa saa t̄ɛbun di, nu k̄sikira,
 domi niya nu raa s̄a wunen swaa ye a ra s̄i.

7 Na Kusanigibun weeweenu n̄ɔmɔ.
 Na maa wa ma Madianiba ba berum soore.
 8 Yinni Gusunɔ, a ka daanu m̄ru m̄wa?

Nge nim w̄kuwa a ka m̄ru m̄ɔ.
 Wee a ȳɔwa guru winu w̄llɔ
 nge wi u ȳɔwa tabu k̄ɛken w̄llɔ,
 ma ya n̄n nasara w̄ɛ.

9 A wunen tendu b̄ri.
 Wunen b̄ri yi s̄awa nge s̄ɛɛnu.
 A tem b̄ra ma daanu koka min di.

10 Guunu n̄ n̄ nun wa, nu ra diiriwa.
 Gura ya n̄m̄ɔ ka dam, ma nim w̄kun nim mu w̄ki,
 mu nim kurenu k̄ɔmɔ sere w̄llɔ.

11 S̄ɔ ka suru ba ȳra ye ba wunen guru maakinu wa

nu ballimɔ nge yaasa, ma nu dɔɔ nge sɛɛnu.

¹² Wee a tem bukianamɔ,
a bwesenu kɔsukumɔ ka mɔru baka.

¹³ Wee a yara
a wunenɛn tɔmbu ka wunenɛn sunɔ wi a gɔsa
somiru na.

A tɔn kɔsobun sunɔ go.
A win bwɔabu kpeerasia mam mam.

¹⁴ A yiberɛban sinambun winu yabura ka
ben tiin sɛɛnu.

Ba raa sun wɔrim wee ka sendaru nge woo
bɔkɔ,

bu ka sun yarinasia.

Ba nuku doɓun kuuki mɔ.

Ba sɔɔru sɔa bu ka sun go besen kuku yeno.

¹⁵ Yinni Gusunɔ, a sɔ wunenɛn dumin wɔllo,
a nim wɔku taakumɔ

ge ga nim kɔɔmɔ ga wɔki.

¹⁶ Na gen wɔkinu nɔɔmɔ too.

Ma na nanda gem gem,
nen nɔɔ ga diirimɔ berum sɔ.

Ma nen wasi yi wɔkonu wɔrimɔ,
na yɔ sɛɛ na nuku sankiranun tɔru mara
te ta wee bwese ni nu koo sun dam dɔren sɔ.

¹⁷ Figien dɔnu nu n ko n binu mɔ.

Resem dɔnu nu n maa marumɔ.

Olifin dɔnu nu n maa binu marumɔ.

Gbea kun maa dɔnu wɛemɔ.

Yɔanu ka kete kun ko n maa wɔa gɔɔwɔ.

¹⁸ Adama ne, nen nuku doɓu weewa wunɛ
Yinni Gusunɔn min di.

Na nuku doɓu mɔ yɛn sɔ a ra man faaba ko.

¹⁹ Wuna a sɔa nen dam.

A ra de na n sɔu nge nemu.

Kpa na n sɔimɔ guunu wɔllo.

Womu geniwa ba wom kowobun
wirugii kua ka mɔrɔku.

SOFONI

Sofoni u Yudaba ka Yerusalemugibu sãom ma Gusunã u koo bu s̄eyasia. Ma u maa tãn tukobu kirã m̄ be ba ka bu sikereñe u ñee, Yinni Gusunã siribun tãra wee. Tã te, ñoni swaarugira. Adama am̄en biru, Isireliban sukum ba koo wurama Gusunã mi kpa bu kpm Yerusalemu seeya.

Tire ten kpunaa

1. Gusunã u koo Yudaba ka Yerusalemugibu siri, wiru 1:1n di sere wiru 2:3.
2. Gusunã u koo bwese tukunu kpeerasia, wiru 2:4-15.
3. Yinni Gusunã u koo Yerusalemu seeya, wiru 3:1-20.

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunã u Sofoni, Kusiñ bii sãowa Yosias, Amãon bii, Yudaban sina bokon bandun waati sã. Sofoni wi, u sãawa Gedalian debubu, Amarian sikadobu, Esekiasin yãasebu.

Yinni Gusunã

u koo handunia s̄eyasia

² Yinni Gusunã u ñee, kon kpuro kpeerasia handunia sã. ³ Kon tãmbu ka ye ñee ka gunãsu ka sw̄ee kpeerasia ka sere maa tãn kãsobu ka ye ya ra bu sokurasie. Kon tãmbu kpuro kpeerasia handunia sã. Ñe, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

Yinni Gusunã u koo Yudaba

ka Yerusalemugibu s̄eyasia

⁴ Yinni Gusunã u maa ñee, kon Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ñama doke.

Kon bũ wi ba m̄ Baalin sãa yee ni nu tie kpeerasia min di.

Kon yeñ wirugibu ka yen yãku kowobun yĩsa go.

⁵ Be ba ñi ñeri wãllã kperi ka suru sãamã ka be ba bõrumã ka ñe, Yinni Gusunã yĩsiru, ma ba wure ba bõrumã ka ben bũun yĩsiru, be kpurowa kon go.

⁶ Be ba man biru kisi ka be ba ku ra man kasu, ka sere maa be ba ku ra man ben gari saawara ko,

be kpurowa kon go.

⁷ I ñã mario wi, Yinni Gusunã wuswaã.

Dom̄i win tãru ta turuku kua.

U win yãkuru sãru kua.

U maa gõsa be ba koo tu ñi.

⁸ Wi, Yinni Gusunã yãku ten tãru sã, u koo wirugibu ka sina bokon bibu wãri, ka sere maa be ba tãn tukobun komanu sw̄i.

⁹ Yen tã te, be ba ku ra sãa yerun kãnnã suuku taaram kã nge bũu sãabu, ka sere be ba ben sunãn yeñu dukia yibiamã

ye ba gurama ka gbena, ka dam dibu, be kpurowa u koo wãri.

¹⁰ Yen tã te, ba koo wuri ñã sere kãnnãwã ge ba m̄ Sw̄ee,

ka maa wuun wã bera gaan mi.

Meya ñoni swãa bakara ko n wãa guunu wãllã.

¹¹ B̄ee Makitesigibu, i wuri koowo.

Dom̄i tenkuba kpuro ba koo kam ko.

Be ba gobi kãsimã kpuro ba koo kpeera.

¹² Yen tã te, u koo Yerusalemu bũuri ka fitilanu.

U koo tãmbu wãrima be ba s̄ã kpet̄ee nge tam kãnnu.

Ma ba gerumã ben gãruã ba m̄,

wi, Yinni Gusunã u ñ gea m̄, u ñ maa kãsa m̄.

¹³ Ba koo ben arumani gura kpa ben yenusu su ko bansu.

Ba koo dia bani ye sã ba ñ sinamã.

Ba koo resem duure, adama ba ñ yen tam ñorumã.

Yinni Gusunã tãru

¹⁴ Yinni Gusunã tã nanumgira ta turuku kua.

Te wee ta wee fuuku, ta ñãguru sue.

Tabu durã damgii u koo kuuki ko ñama te.

¹⁵ Tã te, ta sãawa m̄run tãru.

Tã te, ta sãawa nuku sankiranun tãru.

Ta sãawa kam kobun tãru.

Tã te, yam wãkura koo tu wukiriwa nge bukã ka guru winu.

¹⁶ Yen tã te, tabu kowobu ba koo kãbi so kpa bu kuuki ko bu ka wuu si su gbãranu m̄ wãri.

¹⁷ U koo tãmbu nuku sankiranu kpēe kpa ba ñ s̄imã nge wãkobu.

Dom̄i Yinni Gusunãwa ba torari.

U koo de ben yeñ mu n terie nge tua,

kpa ben gonu nu ñ sãa nge kubanu.

¹⁸ Yen ñama te, ben sii geesu ñ kun me ben wura,

yen gaa kun kpēe yu bu wãra Yinni Gusunã m̄ru baka yen min di.

Tem me kpuro mu koo ñã mwaara win m̄run s̄.

U koo men tãmbu kpuro gowa subaru sã.

I tii kawo

2

¹ B̄ee sekuru sariba,

i de i sina i bwisiku,

² Yinni Gusunã himba yu sere koorã.

Kpa tã te, tu ku raã b̄ee samba ko nge doo sako ge ga ka woo doonã.

I de i sina i bwisiku

Yinni Gusunã m̄ru baka yen tãru tu sere tunuma

tu b̄ee deema.

³ B̄ee be i tii kawo kpuro tem me sã, i Yinni Gusunã kasuo.

BEE be i nùn mem nɔɔwɛ,
i gem kasuo, kpa i tii kawa.
Sɔrɔkudo i ko i yari Gusunɔn mɔrun tɔɔ te
sɔɔn di.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sɔɔ duu yeru gian sɔ

⁴ Gasan tem mu koo bansu ko.
Kpa Asikaloni yu yɔra dira.
Ba koo Asidɔdun tɔmbu gira sɔɔ sɔɔ gbāara.
Kpa bu Ekoronin tɔmbu seeya ben wuun di.
⁵ BEE Keretin bweseru, bEE be i wāa nim
wɔkɔn goorɔ,
i kam kuawa.
Wunɛ maa Kanani, wunɛ wi a sāa Filisitiban
tem,
Yinni Gusunɔ u nun gerusimɔ.
U nEE, u koo nun kpeerasia.
Goo kun maa sinamɔ wunɛ sɔɔ.
⁶ Nim wɔkɔn goo te, ta koo kowa kpara yenu,
mi kparobu ba ko n da bɔsu ba n ben yāanu
kparamɔ.
⁷ Domi saa ye sɔɔ,
Gusunɔ, Yudaban Yinni u koo ben be ba tie
kpara
kpa u ka ben yobu wurama.
Nim wɔkɔn goo te, ta koo ko begiru.
Miyā ba ko n da yaa sabenu kpare,
kpa yoka bu kpuna Asikalonigibun dia mi.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sɔɔ yari yeru gian sɔ

⁸ U Mɔabuba ka Amɔniban wɔma nua ye ba
ka win tɔmbu sekuru doke.
Ma ba tii sua ba ben tem nɔɔ bura yenu
sususia.
⁹ Yen sɔna wi, Gusunɔ Isireliban Yinni,
wi, wi u wɔllu ka tem mɔ,
u nEE, sere ka win wāaru, u koo de Mɔabuba
bu kam ko nge Sodomugibu,
kpa Amɔniba bu maa kam ko nge
Gomɔragibu,
ben tem mu yaka kɔsusu kpi,
n kun mɛ mu gɔsira bɔru.
Gāanu kun maa kpiimɔ mi sere ka
baadommaɔ.
Win tɔn be ba tie,
ba koo Mɔabu be, ka Amɔni be wɔri
bu ben yānu gura bu tem tubi di.
¹⁰ Yenwā Gusunɔ u koo de yu bu deema ben
tii suabun sɔ
ka sere maa ye ba wi, Gusunɔ wɔllu ka tem
Yinnin tɔmbu wɔnwa
ba sekuru doke.
¹¹ Wi, Yinni Gusunɔ, u n ka bu wɔnwɔndu
mɔ.
U koo handunia kpuron bɔnu kam koosia.
Baa bwese ni nu wāa tem burenɔ,
nu koo yiira win wuswaaɔ nin wuso.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sɔɔ yɛsi yɛsika gian sɔ

¹² BEE Etiopigibu, ba koo maa bEE sɔkiri ka
win takobi bu go.
¹³ U koo win nɔmu demie sɔɔ yɛsan nɔm geuɔ
u Asirigibu kam koosia,
kpa Ninifu yu ko bansu.
Gāanu kun maa kpiimɔ mi.
¹⁴ Yaa sabena nu koo sina mi,
yEE bwese bwese ka gesi.
Boorusu ka duuru bɛekuna nu koo kpuna
furɔ si ba yen gbereba kuan sɔɔwɔ.
Ba koo kuuki nɔ saa fenentiban di.
Nɔni swāara ko n wāa yen kɔnnɔwɔ.
Domi dirun bura te ba kua ka sɛdurun dāa ta
koo kesikira.
¹⁵ Nge mɛya wuu ge, ga koo ko,
ge, ge ga raa tii sue mi,
ma ga tamaa ga wāawa bɔri yendu sɔɔ,
ma ga tii sɔɔmɔ ga mɔ,
gera ga kpuro kere.
Wee ga wɔruma ga bansu kua.
Ga kua yɛɛn wāa yeru.
Wi u sarɔ mi, u koo wia kowa u nɔma kpara.

Yerusalemugibu

ba n Gusunɔn gere wure

3

¹ Bɔruroba bEE Yerusalemugibu.
Domi i sāawa mem nɔɔ sariba,
ma i disi mɔ, i dam diinamɔ.
² I ku ra googii nɔ.
I ku ra maa sɛɛyasiabu wure.
I ku ra Gusunɔ bEE Yinni naane ko.
I ku ra maa nùn susi.
³ BEE sinā asakpɔbu ba sāawa nge gbee
sinan
si su kukirimɔ wuu ge sɔɔ.
Ma bEE siri kowobu ba maa sāa nge yokan
puruka
ni nu ku ra dīanu yi bururun sɔ.
⁴ Gusunɔn sɔmɔbu ba sāawa naane sariba.
Ba ku ra gere ye Gusunɔ u bu sɔɔwa.
BEE yāku kowobu ba Gusunɔn sāaru disi
dokema.
Ba ku ra woodaba mem nɔɔwɛ.
⁵ Adama ka mɛ, Yinni Gusunɔ u wāa ka bEE.
U sāawa gemgii, u ku ra weesu ko.
U ra win gem terasiewa siribu sɔɔ bururu
baatere.
U ku ra tɔru bure.
Adama tɔn kɔsɔba ba kɔsa mɔ, sekura kun bu
mɔ.
⁶ Wi, Yinni Gusunɔ u nEE,
u bwese girinu go,
ma u nin gbāranu ka nin kuku yenu kɔsuka.
U dera goo ku ra maa sī nin swEE sɔɔ.
U nin wusu kɔsuka, goo kun maa wāa mi.

7 Yera u nɛɛ, bɛɛ Yerusalemuḡibu, i n daa nùn nasie,
 ma i win sɛɛyasiabu wuramɔ,
 u n daa bɛɛn wāa yenu kɔsukumɔ.
 U n daa maa bɛɛ sɛɛyasiamɔ nge mɛ u kua,
 adama i ra n sendewa kɔsan kobu sɔɔ.
 8 Yen sɔ, wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 i nùn maruo tɔɔ tɛ sɔɔ u koo se u bɛɛ wɔrima.
 Domi u ḡɔru doke u bwesenu ka nin
 sinambu mɛnna
 u bu win mɔru sɔɔsi ka yen dam.
 Kpa n sɔare nge ba tem mɛ kpuro ḡɔɔ doke
 win mɔrun sɔ.

Yinni Gusunɔ

u nɔɔ mwɛɛru kua

9 Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo tɔmbun yari
 dɛɛɛrasia
 kpa bu win yīsiru soku bu nùn sã sannu.
 10 Be ba nùn sɔamɔ ba yarine baama,
 ba koo ka nùn kɛnu naawa saa Etiopin
 daanun gurun di.
 11 Yen tɔɔ te, bɛɛ win tɔmbu Isireliba,
 i n sekuru wasi bɛɛn daa kɔsa ka bɛɛn tora ni
 i kua sɔɔ.
 Domi u koo be ba ra tii sue bɛɛn suunu sɔɔ
 wuna,
 kpa bɛɛn tiin tɔn biaru tu kpe win guu
 dɛɛrarun wɔllɔ.
 12 U koo de tɔmbu fiiko ba n wāa bɛɛn suunu
 sɔɔ
 be ba n tii sue.
 Ba koo win yīsiru soku u ka bu kɔsu.
 13 Isireli be ba tie, ba n maa kɔsa mɔ.
 Ba n maa weesu mɔ.
 Gari kɔsi yi n ko n wāa ben nɔɔ.
 Ba ko n wɛrewa,
 ḡoo kun bu baasimɔ.

Yerusalemuḡibu

ba koo wurama

14 Bɛɛ Sionigibu, i ḡɔru dobun kuuki koowo.
 Bɛɛ Isireliba kpuro gesi, i nuku dobun kuuki
 koowo.
 Bɛɛ Yerusalemuḡibu, i yɛɛrio
 kpa i nasaran kuuki ko ka bɛɛn ḡɔru kpuro.
 15 Yinni Gusunɔ u bɛɛn sɛɛyasiabu kpeesia bi
 u koo raa bɛɛ ko.
 U bɛɛn yibereba yarinasia.
 Gusunɔ sina boko, bɛɛ Isireliban Yinni, u
 wāa bɛɛn suunu sɔɔ.
 I n maa kɔsa gaa wasi.
 16 Yen tɔɔ te, ba koo bɛɛ Yerusalemuḡibu sɔ bu
 nɛɛ,
 i ku berum ko Sionio.
 I ku de bɛɛn ḡoma dwiia.
 17 Gusunɔ bɛɛn Yinni u wāa bɛɛn suunu sɔɔ.
 U sɔawa nge tabu durɔ wi u ra faaba ko.
 U koo nuku doo bakabu ko bɛɛn sɔ.
 U n maa ḡaanu gerumɔ yèn sɔ u bɛɛ kɪ.
 U ko n nuku doo bakabu mɔ.
 18 Be ba wāa nuku sankiranu sɔɔ

yèn sɔ ba ka Yerusalemu tonda,
 ba wāa sekuru sɔɔ te ta bu buniemɔ nge
 sɔmunu,
 ma ba ku ra maa win tɔɔ bakanu di,
 beya u koo mɛnnama.
 19 Yen tɔɔ te, u koo be ba bɛɛ dam dimɔ wɔri,
 kpa u yɛmɔbu faaba ko.
 U koo be ba raa gira mɛnna
 kpa u de bu tɔmbu nuku dobu wɛ
 kpa bu yīsiru yari tem kpuro sɔɔ
 mi ben baawure u raa sekuru dimɔ.
 20 Yen tɔɔ te, u koo de i wurama.
 Saa ye sɔɔ, u koo bɛɛ mɛnna.
 Tɔmbu ba koo bɛɛ bɛɛɛ wɛ
 kpa i yīsiru yari handunian bwesenu kpuron
 suunu sɔɔ
 sanam mɛ u koo ka bɛɛn yobu wurama i bu
 wa.
 Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

ASEE

Saa Babilonin diya Asee u wurama yorun di Yerusalemuɔ ka Yuda gabu sannu. Saa ye Yuda be, ba wurama ba wāa Yerusalemuɔ, yera ba Yinni Gusunɔn s̄aa yee ten bana seewa. Adama ben hania ye, ya ra yemia ma ba s̄aa yee ten bana deri wahala ye ba waam̄an s̄5 saa Samarigibun min di ka sere maa ḡ50 te ta dua ben suunu s̄aon s̄5. Yera be ba dukia m̄o, ba tii dii geenu baniamme. Saa ye s̄oɔ, ben goo kun maa k̄iru m̄o u ka Yinni Gusunɔn s̄amburu ko. Ma Asee u seewa u Yudaba gerusi.

Yen biru u bu dam k̄em̄o bu ka bana ye se. Win gari yi s̄oɔ, u n̄eɛ, bu Gusunɔ m̄em̄ n̄oɔw̄o kpa bu win s̄amburu n̄oni doke. Yera ya buram bo n kere ba n ben tiin arufaani kasu.

Tire ten kpunaa

1. S̄aa yerun bana, wiru 1.
2. S̄aa yee kpaa ten girima, wiru 2.

S̄aa yerun bana

¹ Darusi P̄eɛsiban sina bokon bandun w̄oɔ yirusen suru n̄oɔba tiasen t̄oɔ ḡbiikuru s̄oɔra Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni u ka Sorobabeli Sealitielin bii, Yudaban kparo ka yāku kowo t̄onwero Yosue, Yosadakin bii gari kua saa win s̄om̄o Aseen n̄oɔn di u n̄eɛ,

² b̄eɛ Isireliba i m̄ɔ, saa kun tura i ka nen s̄aa yeru bani.

³ Yen s̄ōna na b̄eɛ gari yini s̄ōm̄o na n̄eɛ,

⁴ n̄ b̄eɛ w̄ere i n̄ w̄aa dii buranu s̄oɔ ni ba s̄oma kua, kpa nen s̄aa yeru ta n̄ bansu s̄aa?

⁵ Yen s̄ōna n̄e, w̄ollu ka tem Yinni na n̄eɛ, i bwisikuo b̄een daa ye i m̄ɔn s̄5.

⁶ Wee i d̄ianu duuruma too, adama fiikowa i ḡɛem̄o. I dim̄o, adama i n̄ debum̄o. I n̄orum̄o, adama b̄een n̄oru kun kpeem̄o. I yānu dokem̄o, adama nu n̄ b̄eɛ wooru giramme. I n̄ b̄een kosiaru mwa, ta ra doonewa nge te ba doke b̄oɔ ḡɛere s̄oɔ.

⁷ Yen s̄5, n̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni na n̄eɛ, i bwisikuo b̄een daa ye i m̄ɔn s̄5.

⁸ I seewo i da guuro i d̄aa kasuma i ka nen s̄aa yee te bani, kpa i man b̄eere w̄e. Ye s̄oɔra ko na n̄ nuku dobu m̄o. N̄e, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ I tamaa i ko i d̄ianu wawa too b̄een gbean di. Adama wee fiikowa i wa. Fiiko ye i wa i ka da yenuɔ mi, ma na ye wom wure na yarinasia. Mban s̄5. Ȳen s̄5 i nen s̄aa yeru deri ta kua bansu. Ma baawure u sende u ka win tiin diru bani. N̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

¹⁰ Yen s̄ōna gura kun maa nem̄o. M̄eya tem kun maa b̄eɛ d̄ianu w̄em̄o nge m̄e n̄ weene.

¹¹ Na dera gbeburu kua b̄een tem kpuro s̄oɔ ka guun̄o. Ma alikama ka resem ka olifi

kpuro ya gbera. D̄ia ni tem mu ra kpiisie gesi kpuro, nu gberawa. Ma tambu ka yaa sabenu n̄oni s̄ōre. Ma b̄een s̄oma ye i m̄ɔ kpuro ya kua kam.

¹² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii, ka yāku kowo t̄onwero Yosue, Yosadakin bii, ka Isireli be ba tie kpuro, ba Gusunɔ ben Yinnin gari yi mem̄ n̄oɔwa nge m̄e Gusunɔ u win s̄om̄o Asee s̄ōwa u bu s̄5. Ma ba nanda wi, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹³ Asee, Yinni Gusunɔn ḡoro u bu s̄ōwa ye Yinni Gusunɔ u n̄un s̄ōwa. U n̄eɛ, Yinni Gusunɔ u w̄aa ka b̄eɛ.

¹⁴ Ma u Sorobabeli, Yudaban kparo ka Yosue, yāku kowo t̄onwero ka sere Isireli be ba tie dom̄ yamia. Ba na ba ben Yinni wi u w̄ollu ka tem m̄on s̄aa yee ten s̄amburu torua,

¹⁵ Darusin bandun w̄oɔ yirusen suru n̄oɔba tiasen s̄5 yenda n̄ese s̄oɔ.

S̄aa yee kpaa ten girima

2

¹ W̄oɔn suru n̄oɔba yirusen s̄5 yenda tiase s̄oɔra Yinni Gusunɔ u Asee s̄ōwa u n̄eɛ,

² a Sorobabeli, Sealitielin bii, Yudaban kparo, ka yāku kowo t̄onwero Yosue, Yosadakin bii, ka sere Isireli be ba tie s̄ōwa a n̄eɛ,

³ be, be ba tie s̄oɔ, ben wara u s̄aa yee ten yellu ȳe ten girima ḡbiikaa s̄oɔ. T̄e, am̄ona ba tu waasine. Nge m̄e ta s̄aa mi, ta n̄ s̄aare kam dirum ben n̄oni s̄oɔ?

⁴ Yen s̄5 t̄e, n̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni, na n̄eɛ, Sorobabeli, ka Yosue, ka Isireli be ba tie, bu tii dam k̄ɛȳo, kpa bu s̄amburu ko. Domi na w̄aa ka be.

⁵ Nge m̄e na bu n̄oɔ mw̄eru kua sanam m̄e na bu yarama Egibitin di, nge m̄eya na maa bu s̄ōm̄o ḡis̄o ma nen Hunde w̄aa ka be. Yen s̄5, bu ku b̄erum ko.

⁶ N̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni, na n̄ maa t̄em̄o n̄ ka w̄ollu ka tem ka nim w̄oku sira.

⁷ Kon bwesenu kpuro sira kpa n̄ de bu nin dukia gea kpuro gurama bu ka na nen s̄aa yeru mini. Kpa n̄ s̄aa yee te girima yibia. N̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

⁸ Nena na sii geesu ka wura m̄o.

⁹ T̄e, dii ten girima ya koo yellugia kera. Miya kon tambu b̄ari yendu w̄e. N̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

T̄on be ba n̄ deere

¹⁰ Darusin bandun w̄oɔ yirusen suru n̄oɔba n̄esen s̄5 yenda n̄ese s̄oɔra Yinni Gusunɔ u ka win s̄om̄o Asee gari kua u n̄eɛ,

¹¹ a yāku kowobu woodan gari yini bikio a n̄eɛ,

¹² goo ù n̄ yāku yaa b̄akua win yaberun kas̄oɔ, ma win yabe kasa ye, ya p̄ɛe baba, n̄ kun m̄e kpee, n̄ kun m̄e tam, n̄ kun m̄e gum, n̄ kun m̄e d̄ianu ganu, ba tamaa d̄ia ni, nu kua Yinni Gusunoginu?

Ye Asee u bu bikia me, yera ba wisa ba nee, aawo!

¹³ Ma Asee u maa bu bikia u nee, goo ù n disi duura yèn sɔ u goru baba, ma u seewa u maa dīa ni baba, dīa nin tii nu kua disiginu?

Ma yāku kowo be, ba wisa ba nee, oo, dīa nin tii nu disi duurawa mi.

¹⁴ Yera Asee u maa nee, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua u nee, nge meya bee Isireliba i s̄a win n̄oni s̄o. Meya maa been noman s̄oma ya s̄a. Ye i n̄un w̄em̄o kpuro, ya disi m̄o.

I laakari koowo saa t̄en di

¹⁵ N n men na, i bwisikuo ye ya bee deema n ka gisɔ girari i sere kpenu menna i ka s̄a yee te bani.

¹⁶ Wee been goo ù n seewa u alikaman sakaku yendu kasum da birarɔ, ma u ye so, w̄okura u ra wa. U n maa seewa u tam ditiri weeraakuru kasum da res̄em gama yerɔ, ditiri yenda u ra wa.

¹⁷ Ne, Gusunɔ na been s̄amburu kam koosia. Na dera guru kpenu been dīanu sanku nu k̄osa, nu bukusa duura. Adama ka me, i n̄ wurame nen mi. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁸ Yen s̄o, i bwisikuo ye ya bee deema n ka gisɔ girari saa m̄in di ba ka s̄a yee ten kpeekpeeku sw̄i ba deri. Gis̄on t̄oru ta s̄awa w̄on suru n̄oba n̄esen s̄o yenda n̄eseru. I de i bwisiku.

¹⁹ I maa dīanu m̄o biranu s̄o? Been gbean d̄a binuginu mara? Aawo, adama saa gis̄on di, kon bee durom kua.

N̄o mwee ni Yinni Gusunɔ

u Sorobabeli kua

²⁰ Yinni Gusunɔ u kpam ka Asee gari kua n̄on m̄eruse suru win s̄o yenda n̄ese te s̄o u nee,

²¹ a Sorobabeli, Yudaban kparɔ s̄owɔ a nee, ne, Yinni Gusunɔ kon w̄ollu ka tem sira.

²² Kon sinambu kpuron bandu fuka kpa n ben dam kpeesia. Kon been tabu keke yi dumi gawe ka be ba dua yi s̄o fukiri ka sere maa dumi ka yin maas̄bu. Ben tii tiinewa ba koo goona ka takobiba.

²³ Yen t̄o te, kon nen s̄am kowo Sorobabeli, Sealitielin bii sua kpa n n̄un ko nen ȳireru. Domi wiya na ḡosa. Ne, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

SAKARI

Sakari ka Asee, waati tia sɔɔra ba ben sɔmburu kua. Adama ben gari kun sɔa tia. Asee u Isireliba kirɔ kuawa bu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru bani. Ma Sakari u gerua ye ya sia wee ye ya ka handuniagibu kpuro ya. Win kɔsi dabi ni u wan sɔ, u tɔmbu kirɔ kua bu ka gɔru gɔsia. U nɛɛ, sunɔ win nɔɔ mwɛɛru Gusunɔ u kua, u koo na u bandu di kpa u tɔmbu yakia yorun di.

Sa ko kpɛ si ture ten gari bɔnu ko yiru.

Tire ten kpunaa

1. Sakarin kɔsi ni u wa ka win kirɔba, wiru 1n di sere wiru 8.
2. Ye ya koo koora sia, wiru 9n di sere wiru 14.

SAKARIN KĀSINU

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu sokumɔ bu wurama

¹Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba itase sɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua u nɛɛ,

²nɛ, Yinni Gusunɔ na ka bɛɛn baababa mɔru kua too.

³Yen sɔ, na bɛɛ sɔmɔ, i wurama nen mi, kpa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni n maa wura bɛɛn mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴I ku ka bɛɛn baababa weena be nen sɔmɔ gbiikobu ba nen gari sɔɔwa ba nɛɛ, bu ben daa kɔsa derio. Adama ba n sɔmɔ be swaa daki bu sere man mɛm nɔɔwa.

⁵Mana bɛɛn baaba be, ba wɔa tɛ. Sɔmɔ ben tii, ba wɔa sere ka tɛ?

⁶Aawo, ba gu. Ka mɛ, wooda ka gari yi na nen sɔmɔ be wɛ, ba yi bɛɛn baababa sɔɔwa, ma ba gɔru gɔsia ba nɛɛ, nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na bu kua nge mɛ na gɔru doke ben daa kɔsan sɔ.

Sakari u dumi wa kāsiru sɔɔ

⁷Darusin bandun wɔɔ yirusen suru wɔkura tiase, wi ba mɔ Sebati, win sɔɔ yenda nɛse sɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua kāsiru sɔɔ.

⁸Wee ye u wa kɔsi te sɔɔ. Wɔkuru, u durɔ goo wa u dum swɔa soni u ka yɔ danu ganun suunuɔ, wɔwa gaa sɔɔ. Ma dum swɛɛ ka dum bɛɔ wurusu ka dum kaaba yi wɔa win biruɔ.

⁹Ma u bikia u nɛɛ, nen Yinni, mba dumi yin tubusianu.

Ma Gusunɔn gɔrado wi, u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, kon nun yi tubusia.

¹⁰Yera u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, dumi yi, yi sɔawa yi Gusunɔ u gɔrima yi ka tem bukiana.

¹¹Ma dumi yin tii yi gɔrado wi sɔɔwa yi nɛɛ, sa tem bukiana sa wa mɛ kpuro mu wɔa bɔri yendu sɔɔ.

¹²Ma gɔrado wi, u nɛɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, sere saa yerɔ kaa Yerusalemu ka Yudaban wuu si su tien wɔnwɔndu wa, si a ka mɔru sɔa saa wɔɔ wata ka wɔkurun di.

¹³Ma Yinni Gusunɔ u gɔrado wi wisa ka gari dori yi yi nɔn gɔru yɛmia.

Yinni Gusunɔ

u koo kpam Yerusalemu gɔsi

¹⁴Gɔrado wi, u maa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a geruo a nɛɛ, amɛniwa wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

U nɛɛ, u Yerusalemu ka Siɔnin kɔru mɔ ta kpɔ.

¹⁵Mɛya u ka bwese ni nu tii sue mɔru mɔ.

Yellu u raa ka nu mɔru kua fiiko.

Ma nu Yerusalemu kɔsa kua.

¹⁶Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,

u koo Yerusalemun wɔnwɔndu ko.

Ba koo win sɔa yeru bani.

Kpa bu Yerusalemun kpɛɛkpɛɛku yɔire.

¹⁷Win wusu su koo dukia yibu.

U koo maa Yerusalemu nukuru yɛmiasia.

Kpa u maa ye gɔsi win tiin sɔ.

Wɔ, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

Sakari u kɔbi nne

ka sekobu nne wa kāsiru sɔɔ

2

¹Sakari u nɔni seeya ma u maa kɔbi nne wa.

²Ma u gɔrado wi u ka nɔn gari mɔ bikia u nɛɛ, kɔbi yirɔ mini.

Ma u nɔn wisa u nɛɛ, kɔbi yi yi Yudaba ka Isireliba ka Yerusalemugibu yarinasiawa mi.

³Yen biru, Yinni Gusunɔ u maa nɔn sekobu nne sɔɔsi.

⁴Ma u nɔn bikia u nɛɛ, mba seko be, ba kobu na.

Ma u nɔn wisa u nɛɛ, ba nawa bu ka kɔbi yi tɔya ko, kpa bu yi bɔɔku yi, yi yi Yudan tem wɔri yi men tɔmbu yarinasia sere ben goo kun kpɔa u ka tii yina.

Sakari u wɛɛ wa kāsiru sɔɔ

⁵Ye Sakari u maa mɛɛra, yera u durɔ goo wa u wɛɛ yɔirutii neni.

⁶Ma u nɔn bikia u nɛɛ, mana a dɔɔ.

Ma u wisa u nɛɛ, na dɔɔwa n Yerusalemu yɔire n ka yen dɛɛbu ka yen yasum wa.

⁷Sanam mɛ Gusunɔn gɔrado wi u ka nɔn gari mɔ, u susim wee, yera gɔrado goo u maa na u ka wɔnɔ yinna.

⁸Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a duka doo a aluwaasi wi sɔ a nɛɛ, Yerusalemu ya koo ko wuu gɛ ba n maa gbɔraru toosimɔ. Domi gen tɔmbu ka gen yaa sabenu koo dabia.

⁹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, u ko n s̄aa nge gb̄ara d̄ɔɔgiru Yerusalemu yen s̄. Mɛya u ko n maa s̄aa yen bɛɛɛ.

Yinni Gusunɔ u be ba raa

kpikiru da soku

¹⁰ Sakari u nɛɛ,

Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ,

bɛɛ be u raa yarinasia handunian goonu nne ye s̄ɔɔ,

i wurama.

Iseema i wurama saa s̄ɔɔ ȳɛsan n̄ɔm geu gian di.

¹¹ Bɛɛ Yerusalemugibu, bɛɛ be i yoru dimɔ Babilonio, i kisirama.

¹² Domi wi, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni u nɛɛ,

yeniban biru,

Yerusalemun bɛɛɛ ya koo wurama.

Wee u man ḡarib̄ bwese ni nu b̄ɛɛn ȳanu guran mi.

U nɛɛ, n̄n n maa bɛɛ baba, ya s̄aawa nge win tiin n̄niya nu baba.

¹³ Wee u koo nu n̄ɔma doke

kpa nu ḡosia b̄ɛɛn yobu.

Saa ye s̄ɔɔra nu koo gia ma Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinniwa u man ḡarima.

¹⁴ Wiya u nɛɛ, bɛɛ Yerusalemugibu, i nuku doɓun kuuki koowo.

Domi u koo na u n ka bɛɛ w̄aa.

¹⁵ Bwese dabina nu koo wura wi, Yinni Gusunɔn mi gia yen t̄ɔɔ te,

kpa nu ko win tambu,

kpa u n w̄aa ka be.

Saa ye s̄ɔɔra i ko i gia ma wi, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinniwa u man ḡarima.

¹⁶ U ko n maa Yuda m̄ɔ tem d̄ɛɛram mɛ s̄ɔɔ.

U koo maa Yerusalemu ḡasi.

¹⁷ Baawure u koo n̄ɔɔ mari Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

Domi u koo seema win w̄aa yee d̄ɛɛrarun di.

Sakari u ȳaku kowo wa

k̄asiru s̄ɔɔ

3

¹ Sakari u Yosue ȳaku kowo t̄ɔnwero wa u ȳɔ Yinni Gusunɔn ḡoradon * wuswaaɔ. Ma Setam † u ȳɔ win n̄ɔm geu u ka n̄n taarɛ w̄ɛ.

² Ma Yinni Gusunɔn ḡorado u Setam s̄ɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u nun gerusi wi, wi u Yerusalemu ḡosa. A ñ ȳɛ ma Yosue u s̄aawa nge d̄aa n̄ɔ ge ba wuna d̄ɔɔn di?

³ N deema ȳaa disinugina Yosue u sebua u ka ȳɔ ḡorado win wuswaaɔ.

⁴ Ma ḡorado wi, u be ba ȳɔ win wuswaaɔ s̄ɔɔwa u nɛɛ, bu Yosuen ȳaa disinugii ni wunɔ. Ma u Yosue s̄ɔɔwa u nɛɛ, wee na nun

wunen toranu wuna. Ma na nun t̄ɔɔ baka ȳanu sebusia.

⁵ U maa wooda w̄ɛ u nɛɛ, bu n̄n dawani ye ya d̄ɛɛɛ b̄akusio. Ma ba n̄n ye b̄akusia. Ma ba n̄n ȳanu sebusia. Saa ye s̄ɔɔ, ḡorado wi, u ȳɔ mi.

⁶ U Yosue gari yini s̄ɔɔwa u nɛɛ,

⁷ ameniwa wi, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ,

à n s̄iimɔ win swɛɛ s̄ɔɔ,

ma a win woodaba mem n̄ɔɔwammɛ,

wuna kaa win s̄aa yeru ka ten yaaran s̄amburu kpara.

U koo nun kowa be ba win s̄amburu m̄n turo.

Yinni Gusunɔ

u koo win s̄am kowo naawa

⁸ Yosue, wune ȳaku kowo t̄ɔnwero,

wune ka wunen t̄ɔn be ba s̄ɔ wunen wuswaaɔ,

i swaa dakio i n̄ɔ.

T̄ɔn be, ba ko n gina s̄aawa ȳireru wi u sisin s̄ɔ.

Domi Yinni Gusunɔ u koo win s̄am kowo ḡarima wi u s̄aa kpii p̄tura.

⁹ Wune Yosuen wuswaaɔ, u kperu garu yimɔ.

Wuswɛɛ n̄ɔɔba yiruwa ta ma.

Win tiwa u koo yore te s̄ɔɔ.

Kpa u tem men toranu wuna s̄ɔɔ teeru.

¹⁰ Wi, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni u nɛɛ, yen t̄ɔɔ te, i ko i sokuna i nuku doɓu ko b̄ari yendun s̄ɔ b̄ɛɛn d̄aa gbaanɔ.

Sakari u dabu wuraguu

ka d̄aa ye ba m̄ɔ olifi wa

k̄asiru s̄ɔɔ

4

¹ Gusunɔn ḡorado wi u ka Sakari gari m̄ɔ u na u n̄n yamia nge mɛ ba ra t̄anu dom yamie.

² Ma u n̄n bikia u nɛɛ, mba a waamɔ mi.

Ma u n̄n wisa u nɛɛ, wuran dabuwa na waamɔ ḡen w̄ollɔ ba wekeru garu s̄ondi. Weke te, ta k̄aanu n̄ɔɔba yiru m̄ɔ. Nin w̄ollɔwa ba fitilanu s̄ondi tia tia. K̄aa nin min diya gum mu ra ka de fitila nin mi.

³ Olifin d̄anu yiru ya w̄aa weke ten b̄akuo. Teeru n̄ɔm d̄waru gia, teeru maa n̄ɔm geu gia.

⁴ Ma Sakari u wure u ḡorado wi bikia u nɛɛ, yinni, mba yeniba kpuron tubusianu.

⁵ Ma Gusunɔn ḡorado u nɛɛ, a ñ yen tubusianu ȳɛ?

^{6a} Ma Sakari u nɛɛ, aawo, yinni. Ma ḡorado u nɛɛ,

^{10b} fitila n̄ɔɔba yiru ye, ya s̄aawa Yinni Gusunɔn n̄ni yi yi tem bukianamɔ.

* **3:1 Yinni Gusunɔn ḡorado** - Ka Heberum ba yorua Yinni Gusunɔ t̄ona. † **3:1 Setam** - Win s̄ambura u ka taarɛ da Gusunɔn wuswaaɔ.

11 Ma Sakari u maa nee, mba olifin danu yiru ye ya waa dabu gen nom geuɔ ka gen nom dwarɔ min tubusianu.

12 U maa bikia u nee, mba olifin kaanu yiru yen tubusianu ni nu waa dabun kaanu yiru yen bakua, min di gum kokumɔ nge wura.

13 Yera u wisa u nee, a n̄ nin tubusianu yɛ?

Ma u nee, aawo, Yinni.

14 U n̄n wisa u nee, nu s̄awa t̄mbu yiru be na gɔsa ba ne, tem kpuron Yinni s̄aamɔ.

Nɔ mwɛɛnu Sorobabelin s̄o

6a Yera u maa nee, wee ye Yinni Gusunɔ u Sorobabeli s̄oamɔ. U nee, n n̄ mɔ ka wi, Sorobabelin dam n̄ kun mɛ ka win yikowa u koo kp̄i u s̄omburu ko.

Adama ka wi, Gusunɔn Hunden dama.

Wi, w̄llu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

7 U maa nee,

Sakari, mba n da n guu baka te ta w̄a

Sorobabelin wuswaaɔ.

Sorobabeli wi, u koo tu k̄ra

kpa u kpee geeru yara

te ba koo s̄andi s̄a yerun wii kpiirɔ.

Saa ye s̄o, t̄mbu ba koo nuku dobutu kuuki ko ba n m̄

anna a kpee buraru wa.

8 Yinni Gusunɔ u maa Sakari s̄ɔwa u nee,

9 Sorobabeliwa u dii ten kpeɛkpeɛku sw̄i.

Wiya u koo maa ten bana wiru go.

Saa ye s̄ara nen t̄mbu ba koo gia ma ne, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinniwa na nun ḡrima.

10a Yen s̄o, bu ku s̄ombu ten tore gem

baa t̄a n s̄an na piihu.

Ba koo nuku dobu ko

b̄a n w̄ɛ wa

yi ba ra ka ganan d̄endabu m̄eri

Sorobabelin nomaaɔ.

Sakari u tireru wa ta ȳɔwa

5

1 Sakari u maa n̄ni seeya k̄siru s̄o ma u tire kureru garu wa ta ȳɔwa.

2 Ma Gusunɔn ḡrado u n̄n bikia u nee, mba a waamɔ mi.

Ma u n̄n wisa u nee, tire kureru gara na waamɔ ta ȳɔwa. Ten d̄ɛbu s̄awa ḡm soonu yendu. Ten yasum maa ḡm soonu w̄kuru.

3 Yera u n̄n s̄ɔwa u nee, b̄riya ta s̄awa yi yi koo yabi tem m̄ kpuro s̄o. Ten bee tiaɔ, ba yoruawa ma ba koo gb̄nɔbu kpuro gira minin di. Bee tiaɔ maa ba koo be ba ra b̄ri weesugii ko gira.

4 Gusunɔ w̄llu ka tem Yinnin tiwa u koo de b̄ri yi, yi na kpa yi gb̄nɔbun ȳnusu di ka sere be ba ra ka Yinni Gusunɔn ȳsiru b̄re kam. Miya yi koo sina yi yin w̄a yeru ko kpa yi ben dirun kpeɛkpeɛku ka ten kpenu di.

Sakari u t̄n kurɔ goo wa

k̄siru s̄o

5 Gusunɔn ḡrado wi, u Sakari susi ma u nee, a n̄ni seeyo a wa ye ya yarim wee.

6 Ma u n̄n wisa u nee, mba mi.

Ma u nee, birera mi, ta yarim wee t̄ s̄o tem min t̄mbu kpuron toranu yiba.

7 Sanam m̄ bire ten wukiritia ye ba kua ka p̄erum ya wukiara, yera u kurɔ goo wa u s̄ ten s̄ɔwɔ.

8 Ma ḡrado wi, u nee, kurɔ wi, u s̄awa toranu.

Ma u wure u kurɔ wi taare bire ten s̄ɔwɔ, ma u wukiri.

9 Ye u maa n̄ni seeya w̄llo, yera u kurɔbu yiru gabu wa k̄siru s̄o. Kurɔ be, ba kasi m̄ nge kpakpaye, ma woo ga yi suamɔ. Ma ba na ba bire te sua ba ka da w̄llo.

10 Ma u ḡrado wi bikia u nee, mana ba ka tu d̄o.

11 U n̄n wisa u nee, ba ka tu d̄ɔwa Babilonin temɔ. Miya ba koo tu diru bania. B̄a n tu bana ba kpa, kpa bire te, ta n w̄a mi.

Sakari u tabu keke nne wa

k̄siru s̄o yi dumi gawe

6

1 Sakari u maa n̄ni seeya ma u tabu keke nne wa yi dumi gawe yi yariɔ guunu yirun baan di. Guu ni, nu s̄awa sii ganduginu.

2 Tabu keke gbiikaa, dum sw̄ɛya yi gawe. Yiruse, k̄nk̄rɔba.

3 Itase, kaaba. Nn̄ese, dumi yi yi bau sw̄aasu mo.

4 Ma u ḡrado wi u ka n̄n gari m̄ bikia u nee, ber̄a mi nen Yinni.

5 U n̄n wisa u nee, w̄llun goonu n̄nen wosa si su raa w̄a Gusunɔ, tem kpuron Yinnin b̄kuɔ. Siya su t̄ doonɔ.

6 Dum k̄nk̄rɔ be ba tabu keke yen tia gawe mi, ba d̄ɔwa s̄o ȳsan nom geu gia. Ma dum kaa be, ba sw̄i. Adama dum bau sw̄aasugii yi, yi d̄ɔwa s̄o ȳsan nom dwaru gia.

7 Dum sw̄ɛ yi, yi yara ma yi kana yi da yi tem bukiana. Ma ḡrado wi, u yi s̄ɔwa u nee, yi doo yi tem m̄ bukiana.

Ma yi tem m̄ bukiana.

8 Ḡrado wi, u n̄n soka u nee, a m̄eriɔ a wa. Dumi yi yi da s̄o ȳsan nom geu gia mi, yi Gusunɔn m̄ru suresiawa bera mi.

Ba koo Yinni Gusunɔn

s̄a yeru seeya

9 Yinni Gusunɔ u Sakari s̄ɔwa u nee,

10 a yoo beni, Helidai ka Tobiya ka Yedayan k̄nu m̄o kpa a da Yosiasi, Sofonin biin ȳnuɔ mi yoo be, ba w̄a sanam m̄ ba tunuma Babiloniɔ.

11 Kpa a sii geesu ka wura sua a ka sina furɔ ko ge kaa doke Yosue, ȳku kowo t̄nwerɔ, Yosadakin biin wirɔ.

12 Kpa a n̄n s̄a a n̄e, ameniwa n̄e, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni na gerua. Na n̄e, goo w̄āa wi ba m̄d̄ kp̄ii p̄atura.

Saa win min diya w̄āara koo yari kpa u n̄en s̄āa yee te bani.

13 U koo sina ȳānu sebe, kpa u sina win sina gon̄aō u t̄ambu kpara.

Ȳāku kowo ko n̄ w̄āa win b̄akuō kpa ba n̄ n̄ōō tia s̄āa mam mam.

14 Sina fur̄o ge, ga ko n̄ w̄āawa n̄e, Yinni Gusun̄on̄ s̄āa yer̄o. Geya ga koo de bu Hel̄emu ka Tobiya ka Yedaya ka Hen̄i, Sofonin bii yaaya.

15 Ma Sakari u n̄e, be ba w̄āa n̄ toma, ba koo na bu s̄āa yee te bani. Saa ye s̄ōōra ba koo gia ma n̄e, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinniwa na nun gor̄ima.

Yeni kpuro ya koo koorawa i n̄ n̄e, Gusun̄o b̄een̄ Yinnin gere m̄em̄ n̄ōōwa mam mam.

N̄ōō b̄aku te ba ka

Yerusalemun bansu yaayama

7

1 Darusin bandun w̄ōō n̄nese s̄ōō, yen suru n̄ōōba n̄nese wi ba m̄d̄ Kisilun s̄ōō n̄nese s̄ōōra Yinni Gusun̄o u ka Sakari gari kua u n̄e,

2 Bet̄eligibu ba raa Sarēeεε ka Reḡemu Mel̄eki ka gabu gor̄a Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinnin s̄āa yer̄o bu ka win dur̄om kana.

3 Kpa bu maa ȳāku kowobu ka win s̄om̄obu bikia b̄a n̄ ko ba n̄ sum̄on̄ na, kpa ba n̄ n̄ōō b̄akuā w̄ōōn̄ suru n̄ōōbuse kpuro s̄ōō nge m̄e ba m̄d̄ t̄ebun di.

4 Yera Gusun̄o, w̄ollu ka tem Yinni u Sakari s̄ōōwa u n̄e,

5 a ȳāku kowobu ka t̄on̄ be kpuro wisio a n̄e,

saa w̄ōō wata ka w̄akurun di, ba ra n̄ōō b̄ake kpa ba n̄ w̄āa nuku sankiranu s̄ōō w̄ōōn̄ suru n̄ōōbuse ka n̄ōōba yiruse s̄ōō.

Adama ba n̄ ye m̄d̄ bu ka man b̄ere w̄e.

6 B̄a n̄ maa d̄im̄o, ba n̄orum̄o, ben tiin s̄ōōna.

7 Yellu, n̄e, Yinni Gusun̄o na t̄ambu kir̄o kua ka gari yinin bweseru n̄en s̄om̄o gb̄iikobun min di. Saa ye s̄ōō, Yerusalemu ka wuu si su ka ye s̄ikeren̄en̄ t̄ambu ba w̄āa b̄ari yendu s̄ōō, ma t̄amba yiba s̄ōō ȳesan̄ n̄am̄ d̄waru gia ka w̄ōōw̄āa.

8-9 Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni u maa Sakari s̄ōōwa u n̄e, a t̄on̄ be gari yini yaayasio yi yi n̄e,

bu t̄ambu sirio dee dee,

kpa ba n̄ t̄on̄ geeru ka w̄an̄w̄and̄u m̄ōōsine.

10 Bu ku ḡom̄inibu ka gobekuba

ka s̄obu ka s̄āarobu dam d̄ore.

Bu ku maa ben winsim̄ k̄ōsa bwisikusi.

11 Adama ba n̄ gari yi swaa sue. Ba swaa taayawa.

12 Ma ba ben ḡarusu b̄obiasia nge kpee kpikuru. Ba n̄ n̄e, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinnin wooda ye swaa daki, ye na bu w̄e saa n̄en

s̄om̄obun min di, be n̄en Hunde u ka gari kua. Ma ben swaa taa bi, bu man m̄oru kua too.

13 Sanam m̄e na bu soka, ba n̄ wisa.

Yen s̄ōōna n̄en̄ tii na n̄ maa bu wisa sanam m̄e ba man somiru kana.

14 Yen s̄ōōna na bu yarinasia bwesenu kpuron suunu s̄ōō ni ba n̄ daa ȳe.

Ma ba ben tem deri dirum

goo ku ra maa sare mi.

Ma tem gem m̄e, mu kua bansu.

N̄e, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Yinni Gusun̄o u koo

Yerusalemu wesia nge yellu

8

1 Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni u gerua u n̄e, 2 n̄en̄ n̄isinu kp̄a Yerusalemun̄ s̄ōō.

Domi na ye k̄i gem gem.

3 Yen s̄ōōna na n̄e, kon wura Yerusalemu ye s̄ōō

kpa na n̄ w̄āa mi.

Ba koo ye soku wuu gemguu.

Kpa bu maa n̄e, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinnin guu te soku guu deeraru.

4 Dur̄o t̄ak̄onu ka kur̄o t̄ak̄onu

nu koo ka deki s̄iima

kpa nu na nu sina yen batumaba s̄ōō.

5 Bii aluwaasiba ka bii w̄ondiaba

ba koo yibu yen batuma be s̄ōō

ba n̄ dweebu m̄d̄.

6 Isireli be ba tien n̄oni s̄ōō,

ya ko n̄ s̄āa nge ye ya kun kp̄ē yu koorā.

Adama n̄e, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni,

kon kp̄i n̄ maamaaki ye ko.

N̄ena na yeni gerua.

7 Wee na n̄en̄ t̄ambu faaba m̄d̄

be ba w̄āa s̄ōō yari yer̄o ka s̄ōō duu yer̄o.

8 Kon ka bu wurama kpa bu sina Yerusalemu

ba n̄ s̄āa n̄en̄ t̄ambu

kpa na n̄ maa s̄āa ben Yinni gemgii

wi u naane m̄o.

9 Wee ye n̄e, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni na gerua.

Na n̄e, i w̄eruḡoru koowo

b̄ēe be i nua gis̄o ye n̄en̄ s̄om̄obu ba gerua

sanam m̄e ba n̄en̄ s̄āa yee ten̄ kp̄ēkp̄ēku sw̄ii.

10 Domi yellu, goo ku ra win s̄omburun̄ k̄osiaru wa.

Goo ku ra maa yaa sabe ni nu n̄n̄ s̄omburu kuan̄ k̄osiaru w̄e.

Saa ye s̄ōō, goo ku ra yari.

Goo ku ra maa du ka b̄ari yendu yib̄ereban s̄ōō. Domi na t̄ambu ȳsuwa bu ka w̄arina.

11 Adama t̄e, na n̄ maa Isireli be ba tie kuamme nge m̄e na kua yellu.

N̄e, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua. 12 Kon de b̄ari yendu tu duwa tem s̄ōō kpuro.

Resem ya koo ma.

Gura ya koo ne

kpa tem mu dñanu ko.

Doma nini kpurowa kon Isireli be ba tie kua.

¹³ Bee Yudaba ka Isireliba,

wee i kua bwese te na bñrusi bwesenun suunu sɔɔ.

Adama tɛ, kon bee faaba ko

kpa i n sãa domarugibu tɔmbun suunu sɔɔ.

Yen sɔ, i ku berum ko.

I de i n warugoru mo.

¹⁴ Ameniwa ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua.

Na nee, na raa gɔru doke n bee kɔsa kua

yen sɔ been baababa ba nen mɔru seeya.

Na n daa gɔru gɔsie n ye kɔbia.

¹⁵ Adama tɛ, na gɔru doke

n Yerusalemu ka Yudan tem kpuro gea kua.

Yen sɔ, i ku berum ko.

¹⁶ I ka gari yini sɔmburu koowo.

Yiya, baawure u n da win winsim gem sɔ.

Kpa i n da baawure siri gem sɔɔ

i n ka wãa bari yendu sɔɔ.

¹⁷ I ku goo kɔsa kua.

I ku bari weesugii ko.

Domi yeniba kpurowa na tusa.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Nɔɔ bɔkurun tɔru ta koo

gɔsira nuku dobon tɔru

¹⁸ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nee,

¹⁹ nɔɔ bɔku ni i ra ko suru nneɛ sɔɔ ka suru nɔɔbuse sɔɔ ka suru nɔɔba yiruse sɔɔ ka suru wɔkuruse sɔɔ, nu koo gɔsira nuku dobon tɔnu Yudaa. Ni sɔɔra ba ko n da tɔɔ bakanu di.

Adama yeba kpuro sɔɔ, i de i gem ka bari yendu kã.

²⁰ Na maa wure na nee,

tɔmbu ba koo na Yerusalemuɔ

saa wusu dabinun di.

²¹ Wusu gasun tɔmbu ba koo gasun tɔmbu sɔ bu nee,

bu da bu ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin durom kasu Yerusalemuɔ

kpa bu man sã.

²² Geema, bwese dabinu ka maa bwese ni nu dam mɔ

nu koo na nu nen durom me kasu

kpa nu man sã.

²³ Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na nee,

yen tɔɔ te, bweseru baatere sɔɔ,

tɔmbu wɔku wɔkubu ba ko n Yuu turon yabe soo neni

ba n mɔ, ba koo ka nɔn da.

Domi ba nua ma ne, Gusunɔ na wãa ka wi.

ISIRELIBA KA BWESE TUKUNU

Yinni Gusunɔ

u koo bwese ni nu tie siri

9

¹ Ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua Hadarakin tem sɔ u nee,

kon wuu ge ba mɔ Damasi siri.

Domi nen nɔni wãa tɔmbu sɔɔ

nge me yi wãa Isireliban bwese keru kpuro sɔɔ.

² Kon maa Hamati ye ya wãa Damasin tem nɔɔ bura yerɔn tem siri

ka Tiri ka sere maa Sidoni, baa me wuu sin tɔmbu ba bwisi mɔ.

³ Tiri ye, ya wãa gbãra damgirun suunu sɔɔ.

Me ya gobi guramɔ nge tua.

Ma ya wura guramɔ nge pɔtɔko.

⁴ Adama ne, Yinni Gusunɔ, kon ye kpuro mwa.

Kon yen dam sure nim wɔku sɔɔ

kpa n de yu dɔɔ mwaara.

⁵ Asikalonigibu ba koo ye wa

kpa bu berum duura.

Kon de tem yiiri bakabu bu Gasa wari,

kpa Ekoronigibun yiyoɔbu kpuro bu kam ko.

Gasa ya koo sunɔ bia.

Goo kun ko n maa wãa Asikalonio.

⁶ Sɔbu ba koo na bu sina Asidoduo.

Kpa n Filisitiban tii suabu kpeerasia.

⁷ Ba n maa yem dimo.

Ba n maa bũu yaku dñanu dimo.

Ba koo kowa ne, Gusunɔn tɔmbu nge Yudaba kpa Ekoronigibu ba n maa sãa nen tɔmbu

nge me Yebusiba ba kua.

⁸ Kon nen sansani gira n ka nen sãa yeru sikerena.

Kpa yibere be ba daamɔ ba wuramamɔ bu ku raa ye wari.

Dam dioba kun maa sarɔ mi.

Domi nen nɔni wãa mi.

Sunɔ wi u ka bari yendu sisi

⁹ Bee Siɔnigibu, i nuku dobon kuuki koowo.

Bee Yerusalemuɔgibu, i yeerio nuku dobon sɔ.

Wee been sina boko u sisi been mi.

U sãawa gemgii ka faaba kowo.

U n tii sue.

Keteku buuwa u sɔni.

¹⁰ Kon de tabu keke yi kpe Efaraimun temɔ

kpa dumi ka ten ni ba raa ka tabu kua yu kpeerã Yerusalemuɔ.

Sunɔ wi, u koo ka bwesenu bari yendu naawa.

U ko n bandu diiwa nim wɔku geen di

sere ka nim wɔku gɔ,

saa maa daa te ba mɔ Efaratin di n ka da handunian goonu nne sɔɔ.

Pirisɔmban karabu

¹¹ Yinni Gusunɔ u nee,

nen arukawani ye na ka bee bɔkuan sɔ,

ma i ye sire ka yaku yaa yem,

kon been yobu yara dɔkɔ kpirirun di te ta n nim mɔ.

¹² Bee yobu, bee be i yiyoɔ bakabu mɔ,

i wuro been wusɔ si su gbãranu mɔ.

Na maa bæe nõõsiamə ma kon bæe domaru kua nge yellugirun nən yiru.

¹³ Kon Yuda dendi nge tendu.

Kpa Efaraimu ya n s̄aa ten s̄eenu.

Yerusalemu, kon wunen bibu sua bu Gerekība tabu w̄ori.

Kon bu kowa nge tabu durə damgiin takobi.

¹⁴ Ne, Yinni Gusunə, kon tii s̄oosi w̄ollə.

Nen s̄eū ga koo doona nge guru maakinu.

Kon k̄oba so,

kpa n sarama guru woo b̄akə s̄əə,

ge ga wee saa s̄əə ȳesan n̄əm d̄waru gian di.

¹⁵ Ne, Gusunə, w̄allu ka tem Yinni, kon nen t̄ambu k̄osu.

Ba koo ben yiber̄eba kamia bu ben kpurant̄ēnun kpenu k̄osuku.

Kon de yiber̄e ben yem mu yari nge tam,

ñ kun me nge ȳaku yaa yem me mu ra gb̄ēeru yibu

bu ȳeka ȳaku yerun k̄aanə.

¹⁶ Yen t̄əə te, kon nen t̄ambu faaba ko

nge me ȳa kparo u ra win ȳaanu faaba ko.

Ba koo balli ben temə nge kpee gobigii

ni ba mani sina furə s̄əə.

¹⁷ Tem miya doo nõoru ka buram mu ko n w̄āa.

Alikama ka tam koo de aluwaasiba ka w̄ondiaba ba n dam mə.

Gusunə turowa s̄aa Yinni

10

¹ I Yinni Gusunə kanə u bæe tom buruku gura k̄e.

U koo de guru woo gu na

kpa guru baka yu ne.

Kpa yakasu su kpi baama.

² Domi bū n̄in bw̄āarokunu ba mə Terafimu nu weesu mə.

Sorobu ba k̄asi weesuginu waamə.

Ben dosusu su s̄aawa weesu.

Sin nuku yemiasiabu s̄aawa kam dirum.

Yen s̄ina ba sirene nge yaa sabenu.

Ba w̄onw̄ondu soore,

domi ba ñ kparo mə.

Yinni Gusunə

u koo win t̄ambu yakia

³ Yinni Gusunə u nee,

na ka kparo tuko be ba nen t̄ambu kpare m̄aru mə.

Be, be ba s̄aa nge bonu mi, kon bu w̄orima.

Domi ne, Gusunə w̄ollu ka tem Yinni

na nen t̄ambu Yudaba naawa.

Kon bu dendiwa tabu s̄əə nge dum girimagia.

⁴ Ben min diya sinambu ba koo yari.

Kpa ba n dam mə nge gani ḡomburun kperu, ñ kun me nge kuu bekurugirun gber̄e,

ñ kun me nge ten te ba ra ka tabu de.

⁵ Ba ko n s̄aawa nge tabu durə damgii

be ba ben yiber̄eba taakumə sw̄eə s̄əə nge p̄ot̄əkə.

Ba koo tabu ko yèn s̄ə ne, Yinni Gusunə ko na n ka bu w̄āa.

Ben yiber̄e be ba dumi ȳəwa ba koo sekuru wa.

⁶ Kon Yudaba t̄āsisia,

kpa n Isireliba w̄əra.

Kon ka bu wurama,

domi na ben w̄onw̄ondu mə.

Ba ko n s̄aawa nge be na ñ daa biru kisi.

Domi n̄ena na s̄aa Gusunə ben Yinni.

Kon ben kanaru mwa.

⁷ Efaraimuba ba ko n s̄aawa nge tabu durə damgibu.

Ba ko n nuku dobu mə nge wi u tam n̄əra.

Ben bibu ba koo ye wa kpa bu nuku dobu ko.

Ba koo nuku dobu ko ne, Yinni Gusunə n̄ s̄.

⁸ Kon w̄ia ko bu ka m̄ennama.

Domi n̄ena na bu yakiamə.

Ba koo dabia nge yellu.

⁹ Kpa n de ba n pusa bwesenun suunu s̄əə.

Mi ba w̄āa n toma mi,

ba ko n da man yaaye min di.

Kpa ba n w̄āa mi ka ben bibu.

Yen biru, ba koo wurama.

¹⁰ Kon de bu wurama saa Egibitin di.

Kon bu m̄ennama saa Asirin di.

Kpa n de bu wurama Galadiə ka Libaniə.

Batuma kun bu turi.

¹¹ Ba koo nim w̄ōku t̄əbura mi ba nuku sankiraru wa.

Gusunə u koo gen nim kurenu so,

kpa Nilun daarun nim mu gbera.

Asirigibun tii suabu koo kpe.

Kpa Egibitigibun bandu tu n̄oru ko.

¹² Kon nen t̄ambu t̄āsisia.

Kpa ba n s̄imə ka nen ȳisiru.

Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Ba damgibu k̄osuka

11

¹ B̄e Libanigibu, i b̄een k̄onn̄osu k̄eniə

kpa d̄əə u b̄een d̄āa ye ba mə seduru di.

² B̄e d̄āa ye ba mə sip̄ere, i weeweenu koowo.

Domi seduruba ba w̄aruka.

Be ba tii sue mi, ba kpeera.

B̄e Basanin d̄āa bakanu, i weeweenu koowo.

Domi d̄āa s̄əə ge ba ñ daa kp̄e bu du ga w̄aruka.

³ Kparobu ba wuri mə,

domi ben b̄eere ya kpa.

Gbee sinansu su kukirimə,

domi Yuudenin d̄āa s̄əən b̄eere ya kpa.

Kparobu yiru

⁴ Am̄eniwa Yinni Gusunə u Sakari s̄əəwa. U nee, a ȳaanu kparo ni ba koo go.

⁵ Be ba nu dwemə ba goomə ba ñ bu s̄eeyasiamə. Be ba maa nu d̄aramə ba mə,

ba ne, Gusunə siara, domi ba gobi mə. Nin kparobu ba ku ra maa ka nu yine.

⁶ Ne, Yinni Gusunə na n̄ maa tɔmbun wɔn wɔndu mɔ tem me sɔɔ. Kon baawure bəriwa win winsim nɔmuɔ ka win sunɔn nɔmuɔ. Ba koo ben tem arumani gurawa. Na n̄ maa bu wɔramɔ ben yibereban nɔmun di.

⁷ Yera Sakari u yāanu kparabu wɔri ni ba koo go. Yāa niya nu kɔsuru bo. Ma u kpara deki yiru kasu. U tia soka durom, tia maa nɔɔ tia. Ma u da u yāa ni nɔɔri.

⁸ Suru tian baa sɔɔ u nin kparobu ita go. Ma u ka nu tii kpara u temanabu kpana. Ma nin tii nu n̄n tusa.

⁹ Ma u nee, na n̄ maa nu kparamɔ. Nin ni nu koo gbi, nu gbio. Ni nu koo maa tiara nu tennɔ.

¹⁰ Ma u win deka ye u soka durom bɔɔka u ka sɔɔsi ma u win arukawani kusia ye u raa ka bwesenu kpuro bɔka.

¹¹ Yen tɔɔ tera u arukawani ye kusia. Ma yāa kɔsu ni nu n̄n mɛera mi, nu gia ma Yinni Gusunən gariya yi kooramɔ.

¹² Ma u bu sɔɔwa u nee, yà n bu wɛre, bu n̄n kɔsiaru wɛeyɔ, ya kun maa bu wɛre, bu derio.

Yera ba sii geesun gobi tɛna yīira ba n̄n kɔsia.

¹³ Ma Yinni Gusunə u n̄n sɔɔwa u nee, a sii geesun gobi tɛna ye ba mɛera bure mi, mɔmɔ wɛeyɔ.

Ma u gobi yi sua u yari Gusunən s̄a yerɔ yi ka ko mɔmɔgii.

¹⁴ Yen biru, u maa win kpara deka yiruse ye u soka nɔɔ tia mi, bɔɔka u ka sɔɔsi ma Yudaba ka Isireliban baa sɔɔ nɔɔ tia maa sari.

¹⁵ Yinni Gusunə u maa n̄n sɔɔwa u nee, a kparo nge kparo gari bɔkɔ.

¹⁶ Domi kon kparo goo seeya tem me sɔɔ, wi u kun yāanu nɔɔrimɔ ni nu gɔɔ dɔɔ. U n̄ nin binu kasum dɔɔ. U n̄ ni nu mɛera wa tim kuammɛ. Mɛya u n̄ maa ni nu bwāa do nɔɔrimɔ. Adama u koo ni nu gum mɔn yaa tem sere ka nin k̄riɔ.

¹⁷ B̄suruowa kparo gari bɔkɔ wi u yāanu derimɔ.

Takobi yu win ḡaseru ka win nɔm geun nɔnu kɔsukuo,

kpa ḡase te, tu gbera kpa nɔnu ge, gu gbi.

Yinni Gusunə

u koo Yerusalemu yakia

12

¹ Gari yi Yinni Gusunə u gerua Isireliban s̄s wee.

Wi, wi u wɔllu ka tem mɔma,

ma u maa tɔnu hunde dokea

² u nee, na Yerusalemu kua nge nɔra ye ya nɛn mɔru yiba nge tam. Ya koo bwese ni nu ka ye sikerene woo tiro kpɛɛ. Woo tiro ge, ga koo Yudaba kpuro nene b̄a n Yerusalemu tarusi.

³ Tɔɔ te sɔɔ, kon ye gɔsia nge kpee bakaru. Be ba k̄i bu tu sua ba koo mɛera wa. Handunian bwesenu kpuro nu koo menna nu tu wɔri.

⁴ Yen tɔɔ te, Yinni Gusunə u nee, kon ben dumi woo tiro kpɛɛ kpa n̄ yin maasɔbu nɔni swāaru kpɛɛ, kpa n̄ bwese tukianu dumi wɔkoru kpɛɛ. Adama kon Yudaba kɔsu.

⁵ Yudan wirugibu ba koo nee, Yerusalemugiba ba s̄a ben dam ne, Gusunə ben Yinnin s̄s, ne wi na wɔllu ka tem mɔ.

⁶ Yen tɔɔ te sɔɔ, kon Yudaban wirugibu kowa nge d̄ɔɔ boko d̄aa sɔɔwɔ, n̄ kun me nge wii b̄an t̄en d̄ɔɔ ba s̄ka d̄ia b̄akunu sɔɔ. Ba koo bwese ni nu ka bu sikerene kamiawa mam mam. Adama Yerusalemugibu ba ko n̄ s̄wa ben temɔ.

⁷ Ne, Yinni Gusunə kon Yudaban yenusu faaba ko, kpa Dafidin yenun beere ka Yerusalemugibun beere yu ku raa Yuda be ba tiegia kera.

⁸ Yen tɔɔ te, kon Yerusalemugibu kɔsu. Be sɔɔ, wi u kun daa dam mɔ, u koo dam kowa nge Dafidi. Kpa Dafidin yenugibu ba n̄ s̄a nge Gusunən gɔrado wi u ȳɔ ben wuswaaɔ.

Ba gɔɔ wooru s̄s

tem me kpuro sɔɔ

⁹ Yen tɔɔ te, kon kookari ko n̄ bwese ni kpuro go ni nu Yerusalemu wɔrim wee.

¹⁰ Kon de Dafidin yenugibu ka Yerusalemugibu ba n̄ wɔn wɔndu mɔ kpa ba n̄ da kanaru ko, kpa bu gɔsirama nen mi, ne wi ba yaasa s̄ka. Ba koo man sw̄isi nge win bii teeruru ta gu. Ba koo sw̄iwa ka nuku sankira bakanu nge win bii gbiikoo u gu.

¹¹ Yen tɔɔ te, nuku sankiraru ta ko n̄ kp̄a Yerusalemu nge te ba kua Hadadirimɔn s̄s Megidon wɔwaaɔ.

¹² Tem me kpuro sɔɔ, ba ko n̄ gɔɔ wooru s̄s wa yenu ka yenu. Dafidin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem. Nataniin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem.

¹³ Lefin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem. Simein yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem.

¹⁴ Nge mɛya yenu si su maa tien tɔmbu ba ko n̄ gɔɔ wooru s̄s nennenska, kurɔbu ka durɔbu nenem.

13

¹ Yen tɔɔ te, bwia gaa ya koo yari yu ka Dafidin yenugibu ka Yerusalemugibun toranu wɔka.

Yinni Gusunə u koo

win s̄mɔ weesugibun

bwāarokunu k̄suku

² Yen tɔɔ te, ne, Gusunə wɔllu ka tem Yinni kon b̄unun ȳisinu kpeerasia tem me sɔɔ kpa bu ku raa maa nu yaaya. Kon maa nen s̄mɔ weesugii be ba b̄iu s̄aarun k̄iru mɔ mi wuna.

3 Goo ù n gari weesugii mà, win tundo ka win mero ba koo nùn sōwa bu nē, ka gbi. Domi a weesu mōwa ka Yinni Gusunən yīsiru. Kpa tundo wi, ka mero wi, bu nùn takobi soku bu go sanam me u gari yi mà.

4 Yen tō te, Gusunən sōmbu ba koo sekuru wa ben kāsī weesuginun sō. Bā n gari mà, ba ñ maa yabe sansuginu sebumō bu ka tōmbu nōni wōke.

5 Ben baawure u koo nēwa, u ñ sāa Gusunən sōmō. Wi, gbaa wukowa. Domi ba nùn dwawa saa win piiburun di.

6 Bā n nùn bikia ba nē, mana u sere mēera yeni wa ye ya wāa win nāmō, kpa u wisi u nē, u ye wawa win bōrō kīnasibun yenuō.

Ba koo gia ma

Gusunōwa u sāa Yinni

7 Gusunō, wōllu ka tem Yinni u nē, takobi, a nēn kparo wi na kua nēn bō wōrio. A nùn goowo kpa yānu nu yarin, kpa n ni nu kun dam mō wōri.

8 U maa nē, bā n tem mēn tōmbu bōnu kua suba ita, yen suba yiru ya koo gbi kpa sube tee teni tu tiara.

9 Kon sube tee te dō doke kpa n tu sōwa nge me ba ra sii geesu sōwe. Kon tu sōwawa nge me ba ra wura sōwe. Ta koo nēn yīsiru soku kpa n tu wurari. Kon tu sō n nē, ta sāawa nēn tōmbu. Kpa ten tii tu maa nē, na sāawa Gusunō ten Yinni.

Yinni Gusunən tōru

14

1 Bēe Yerusalemugibu, Yinni Gusunən tōra wee.

Ba koo bēen yānu gura bu bōnu ko bēen nōni biru.

2 U koo bwesenu kpuro mēnna nu ka Yerusalemu wōri.

Ba koo ye mwa kpa bu yen yenusu dō soku. Ba koo ka yen tōn kurōbu kpuna ka dam. Kpa bu yen tōmbun bōnu yoru mwēeri bu ka doona.

Adama ba ñ be ba tie goomō.

3 Saa ye sōra Yinni Gusunō u koo tii sōsi kpa u ka bwese ni tabu ko nge me u ra ko tabu sō.

4 Yen tō te, u koo win naasu sōndi Olifin guurō

te ta wāa Yerusalemun dee deeru, sō yari yeru gia.

Olifin guu te, ta koo besira suunō saa sō yari yerun di sere sō duu yero. Wōwi baka ya koo yari ten suunu sō.

Guu ten bee tia ya koo da sō yēsan nām geu gia

kpa bee tia yu maa da sō yēsan mām dwaru gia.

5 Saa ye sō, i ko i duki dawa win guunun wōwa sō.

Domi wōwa ye, ya ko n wāawa sere Atiseliō.

I ko i duki suwa nge me i raa kua sanam me tem yīribu bēe deema Osiasi Yudaban sina bokon waati.

Saa ye sōra Gusunō nēn Yinni u koo na ka win tōn deerobu.

6 Yen tō te, yam bururam mu ñ ko n maa wāa.

Pura ya ko n wāa ka sere maa nim me mu gosira nge kperu.

7 Tō te, ta ko n sāawa nēnem te Yinni Gusunō u yē.

Ba ñ wōkuru ka sō sō wunanamō.

Adama yoka, yam bururam mu koo sōsira.

8 Yen tō te, nim gem mu koo yari Yerusalemun di

kpa mēn sukum mu koku mu da nim wōkuō ge ga wāa sō yari yeru gia,

kpa sukum mu da nim wōku ge ga wāa sō duu yeru gia.

Nge mēya n ko n sāa sō sāreru ka guran saa.

9 Yinni Gusunōwa u ko n sāa tem kpuron sunō.

Wi turowa u ko n sāa Yinni.

Win turon yīsira tōmbu kpuro ba koo gia.

10 Isireliban tem kpuro mu koo gosia wōwa

saa Geban di sō yēsan nām geu gia n ka da Rimōwō Yerusalemun sō yēsan nām dwaru gia.

Saa ye sō, Yerusalemu ya koo yīsiru yari kpa ya n wāa yen ayero.

Ya ko n wāawa saa kōnnō ge ba mō Benyamēn di,

n ka da kōnnō gbiikuō,

sere ka kōnnōwō ge ba mō gani gambunu.

Saa maa kōsu yee te ba mō Hananēlin di,

n ka girari sina bokon resēm gama yero.

11 Tōmba koo sina ye sō.

Ba ñ maa ye kam koosiamō.

Ya ko n wāawa bōri yendu sō.

12 Wee nōni swāa te Yinni Gusunō u koo tōmbu kpē

be ba Yerusalemu tabu wōri.

Ben wasi koo kōsiwa ba n ka sīimō.

Ben nōni yi koo kōsi ben nōni wōrusu sō,

kpa ben yari yi kōsi ben nōsō.

13 Yen tō te, nē, Yinni Gusunō kon wahala baka doke ben suunu sō.

Kpa bu wōrina bu soona.

14 Yudaba ba koo tabu ko Yerusalemuō,

kpa bu bwese tuku ni nu ka bu sikerenen dukia gurama.

Yera, wura ka sii geesu ka yāa dabinu.

15 Nin dumi ka nin birakōsu

ka nin yooyoosu ka nin ketekunu

ka sere maa yaa sabe ni nu wāa mi,

kpuro nu koo dumgbeku mwaara.

Dumgbeku tia yera ya koo nu deema.

16 Bwese ni nu raa Yerusalemu ye wōri,

nin ni nu tie, nu ko n da nēwa wō baagere

nu yīra Gusunō sina bokon wuswaaō,

wi u sāa wōllu ka tem Yinni, kpa nu Kunun tō bakaru ko.

17 Bwesu ru garu tà kun de
 tu Gusunò sina boko wi u sãa wøllu ka tem
 Yinni yiira
 tu sã Yerusalemuò,
 gura kun nemò ten temò.
 18 Egibitigibu bà kun de Yerusalemuò
 bu ka Kunun tšò bakaru ko,
 gura kun nemò ben temò.
 U koo bu wahala dokewa
 nge bwese ni nu yina nu da
 nu Kunun tšò bakaru ko.
 19 Nge meya u koo Egibitigibu ka bwese
 ni nu yina nu Kunun tšò bakaru da
 Yerusalemuò kua.
 20 Yen tšò te, ba koo dumin yangirenu sòò
 yore bu neε, Yinni Gusunògia.
 Sãa yerun wekenu kpuro nu ko n sãawa nge
 yãku yerun gbεa.
 21 Wekenu kpuro nu ko n sãawa Gusunò,
 wøllu ka tem Yinniginu Yerusalemuò
 ka Yudaò.
 Be ba koo yãkuru na,
 bera ba ko n da nu sue
 bu ka ben yãku yaa yike.
 Yen tšò te sòò, ba ñ maa tenkuba wasi sãa
 yeru mi,
 ba n yãnu dɔramò.

MALASI

Sanam me Malasi u tire te yorua, Isireliba ba wurama yorun di ko, ba waa Yerusalemu. Adama saa ye soo, waaara ka bu se. Ma dabira Gusunon durom sika doke, wiru 1:2. Ma Gusunon saara kun maa arufaani gaa mo ben waaaru soo. Ba n maa nun saamo ka goru tia.

Yeya Malasi u wa win tamba mo, ma u bu gerusi. Isireliba ba n noni soore, ba n ye ma ba torawa. Yen sa, bu de bu goru gosia kpa Gusuno u bu domaru kua. Win samo wi u gosa, wiya u koo win tambu deerasia kpa u bu beki, wiru 3:20,21. Malasi u saawa Gusunon samo daako Nao Mwee Gururu soo. Win tire te, ta saawa nge saara ye ya ka sun doo Nao Mwee Kpaarun gari soo.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu, wiru 1:1n di sere wiru 2:16.
2. Gusuno u win tambu kiru mo bu ka wurama win mi, wiru 2:17n di sere wiru 3:24.

¹ Gari yiniwa Yinni Gusuno u Isireliba soowa saa Malasin non di.

Yinni Gusuno u Isireliba ki

² Yinni Gusuno u nee, na bee Isireliba kia. Ma i gerumo i mo, mba soora na bee kia. Na nee, n n Esau u saa Yakobun mo ro? Adama na Yakubu kia

³ ma na Esau yina. Na dera ganu sari win tem guuno. Ma na dera gbeeku ye kisi yiba tem me soo.

⁴ Esaun bibun bweseru ta n nee, ba ten wusu kosuka, adama ta koo sin bansu seeya, ne, Gusuno wollu ka tem Yinni, kon nee, baa ta n su bana, kon wure n su sura. Kpa bu ten tem soku nuku ksurugibun tem, ben ti maa bwese te ne, Yinni Gusuno na ka maru saa baadomma.

⁵ Bee Isireliba, been noni koo ye wa. Kpa i gere i nee, ne, Yinni Gusuno, nen kpaaara been tem sare.

Yinni Gusuno

u yaku kowobu gerusim

⁶ Bee yaku kowobu, bee be i man gema, ma i mo, yen yere soora i man gema, wee ye ne Gusuno wollu ka tem Yinni na bee sooma. Bii u ra win tundo beere we. Meya sam kowo u ra maa win yinni beere we. Na n saan na been tundo, mana beere ya waa ye i man weemo. Na n maa saan na been Yinni, mana beere ya waa ye i man weemo.

⁷ Wee i yakunu mo ka dia ni ba ku ra ka yakuru ko nen yaku yero. Ma i gerumo i mo, yere soora i man gema. Nen yaku yera i gema.

⁸ I n ka yaa saberu garu yakuru kua te ta woko saa, n kun me te ta kora baro, n kun me te ta gesi baro, n n saa kosa? I n tu been tem wirugii we, u koo bee siara? Ne Gusuno wollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

⁹ Yen sa te, i n ne, Yinni Gusuno suuru kana n been wonwandu wa, i tamaa kon bee kua nge me n weene? Aawo, domi i kosa kua. Ne Gusuno wollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

¹⁰ N buram bo been turo u da u nen saa yerun gamboba kene. Kpa i ku ka doo sare kam soo nen yaku yero. Na n nuku dobu mo bee soo. Meya yaku ni i maa man kuamme nu n man wememo.

¹¹ Domi handunian goonu nne soo tamba nen kpaaaru ye. Baama ba man turare doo dokeamme ma ba man yaku geenu kuamme bu ka man beere we. Ka gem tambu kpurowa ba nen kpaaaru ye.

¹² Adama bee, i man gemawa, i tamaa i ko kpi i ka dia ni nu n gea saa na nen yaku yero.

¹³ I mam gerumo i mo, anna a wahala baka wa ye i ti mo. Ma i n maa yaku ni meara ganu. Adama i naama i man yakuru kuamme ka yaa sabe ni i gben, n kun me ni nu kori baro, n kun me ni nu gesi baro. I tamaa kon yaku nin bweseru mwa?

¹⁴ Bsuruowa wi u win sabenu soo kine geeru mo, ma u da u te ta alebu mo sua u ka man yakuru kua, u ka man noni wake. Domi na saawa sina boko. Tambu kpurowa ba nen dam nasie. Ne Gusuno wollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Ba yaku kowobu kiru mo

2

¹ Ne Gusuno wollu ka tem Yinni, na nee, bee yaku kowobu, beeya na wooda yeni weemo.

² I n maa yina i ye mem noowa kpa i kun man beere we, kon bee bursi. Kpa doma te i raa mo, tu gosia bori. Domi i n nen woodaba garisi ganu been goru.

³ Wee kon been bibun bweseru kam koosia. Kpa n been yaa sabe ni i ka yakuru man bisu wisi been wuswaa. Kpa bu bee gura bu kuba ka bii si sanna.

⁴ Saa ye soo, i ko gia ma ne, Gusuno wollu ka tem Yinniwa na bee kiru ye kua n ka nen arukawani sire ye na ka yaku kowobu be ba saa Lefin bweseru bokua.

⁵ Arukawani ye na ka bu bokua ya saawa waa ru ka bori yendugia. Ma na bu waa te, ka bori yen te we kpa bu ka man nasia. Meya ba maa man nasia. Ma ba diira nen yisirun sa.

⁶ Gema ba ra gere. Kosa gaa sari ben noo soo. Bori yendu ka gem soora ba sia nen swaa soo. Ma ba ton dabinu gbara kosa di.

⁷ N weenewa yaku kowobu bu tambu Gusunon swaa soosi. Domi ben min diya ba ra no ye u ki yen sa ba saa wi, wollu ka tem Yinnin samoben.

⁸ Adama bɛɛ yaku kowobu Lefiba i swaa ye deri. Ma bɛɛ sɔsira dera tɔn dabinu kɔra. I n arukawani ye yibie ye na ka bɛɛ bɔkua. Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

⁹ Yen sɔ, kon de bu bɛɛ gem kpa i bɛɛɛ bia Isireliban suunu sɔɔ yɛn sɔ i n nɛn woodaba mem nɔɔwɛ, i ku ra maa nen tɔmbu garisi tia i n bu siriamme.

Isireliba ba kua naane sariba

¹⁰ N n tundo turo bɛɛ kpuro sa mɔ ro? N n Gusunɔ turo u sun taka kua ro? Mban sɔna sa n naane mɔsine. Ma sa bɛɛn baababan arukawani kusiamɔ ye ba ka Gusunɔ bɔkua.

¹¹ Yudaba ba kua naane sariba. Ma ba durum baka kua Yerusalemɔ ka Isirelin tem kpuro sɔɔ. Domi ba Yinni Gusunɔn sɔa yee te u kɔ too disi doke. Ma ba da ba bɔugibun wɔndiaba sua kurɔbu.

¹² Wi u yenin bweseru mɔ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u koo yɛro wuna Yakɔbun bweserun di, baa yɛro u n ka kɛnu daamɔ yaku yero.

¹³ Wee ye i kpam mɔ. I sumɔ, i weeweenu mɔ, ma i Yinni Gusunɔn yaku yeru nɔni yɛresu wisimɔ yɛn sɔ u n maa bɛɛn yakunu mwaamɔ, u n maa kɔ i kɛru garu mwa bɛɛn noman di.

¹⁴ Ma i gerumɔ i mɔ, mban sɔna n sɔa mɛ. N sɔa mɛ yɛn sɔ bɛɛn baawure u n win arukawani yibie ye u ka win kurɔ gbiikoo bɔkua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u n bɛɛ kue tia wasi sɔɔ ka bwisikunu sɔɔ? Mba i naa gire sannu. N n Gusunɔ u bɛɛ bibu kɛ? N n men na, i n tii se kpa bɛɛn baawure u ku win kurɔ gbiikoo yina.

¹⁶ Domi Gusunɔ Isireliban Yinni u kurɔ yinabu ka maa bɔbunu tusa. Yen sɔ, i n tii se, kpa bɛɛn goo u ku raa win kurɔ gbiikoo tɔnu kandu kua u nɔn yina.

Yinni Gusunɔn siribu

turuku kua

¹⁷ I dera Yinni Gusunɔ u wasira bɛɛn garin sɔ. Adama i gerumɔ i mɔ, yen yere sɔra i dera u wasira. Yera sanam mɛ sɔɔ i gerumɔ i mɔ, wi u kɔsa mɔ, wiya u wɔ Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. Yɛrowa u ra nɔn wɛre. N kun mɛ, kpa i n mɔ, mana Gusunɔ wi u ra siri dee dee mi, u wɔa.

3

¹ Ma Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u wisa u nɛɛ, wee kon nen sɔmɔ garima. U koo nen swaa sɔmɛ. Kpa Yinni wi i kasu mi, u du win sɔa yerɔ subaru sɔɔ. Wee sɔmɔ wi i kɔ mi, u sisi u ka nen arukawanin gari kpara.

² Wara koo kpɔ i yɔra u nɔn ma win naarun tɔɔ te sɔɔ. Nge wara koo kpɔ i yɔra sanam mɛ u koo kurama. Domi u ko n sɔawa nge dɔɔ wi u ra sisy yanɛ. Kpa u n sɔa nge werem mɛ mu do.

³ U koo sina u sun dɛɛrasia nge mɛ ba ra sii geesu yanɛ bu dɛɛrasie. U koo yaku kowobun bweseru Lefiba dɛɛrasia nge mɛ ba ra wura ka sii geesu dɛɛrasie. Kpa bu Yinni Gusunɔ yakunu kua nge mɛ wooda ya gerua.

⁴ Saa ye sɔɔ, Yudaba ka Yerusalemugibun kɛnu nu koo nɛ Yinni Gusunɔ wɛre nge yellu.

⁵ Kon susima bɛɛn bɔkuɔ n bɛɛ siri. Kpa n dobo dobogibu seesi ka sakara kowobu ka be ba ra bɔre weesu sɔɔ ka be ba ra sɔm kowobun gobi tɛsi ka be ba ra gɔminibu ka gobekuba ka sɔbu dam dare, ma ba n man nasie. Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

I Gusunɔ tia wɛɛyɔ

wɔkuru baateren wɔllu

⁶ Nɛna na Yinni Gusunɔ wi u ra n wɔa. Na ku ra kɔsi. Yen sɔna bɛɛ, Yakɔbun bweseru, ba n bɛɛ kpeerasie.

⁷ Saa bɛɛn baababan waatin diya i nen woodaba gerari. I n ye mem nɔɔwɛ. Yen sɔna nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, na nɛɛ, i gɔsirama nen mi, kpa n maa gɔsira bɛɛn mi. Adama i gerumɔ i mɔ, amɔna sa ko koosina su ka gɔsira wunen mi.

⁸ Ma na bikia na nɛɛ, tɔnu u ra nɛ Gusunɔ nɔni wɔke? Domi wee, i man nɔni wɔkumɔ. Ma i gerumɔ i mɔ, yen yere sɔra sa nun nɔni wɔkumɔ. Ma na wisa na nɛɛ, kɛnu wɛɛbu sɔɔ ka tia tia ye i ra man wɛ wɔkuru baateren wɔllu.

⁹ Bɔrurɔba i sɔa bɛɛ Isireliba kpuro, domi i man nɔni wɔkumɔ.

¹⁰ I bɛɛn ye i mɔ kpuro subuo suba wɔkuru, kpa i ka man yen sube teeru naawa i doke nen arumanin beru yero. Kpa dɔanu nu n wɔa nen sɔa yero. I nen laakarɔ mɛɛrio, kpa i wa nɔn kon bɛɛ wɔllu kenia n bɛɛ doma bakarɔ kua.

¹¹ Na kon twee gira bɛɛn tem di. Kpa yi ku maa bɛɛn dɔa binu sanku. Kon de resɛm ye ya ku ra raa ma yu ma bɛɛn gbeaɔ. Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

¹² Bwesenu kpuro nu koo nɛɛ, doo nɔɔrugiba bɛɛ. Domi bɛɛn tem mu ko n doo nɔɔru mɔ. Nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Durom mɛ Yinni Gusunɔ

u koo be ba nɔn sɔamɔ kua

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bɛɛn gari kun do yi i man gerusimɔ. Ma i mɔ, mba i man gerusi.

¹⁴ I gerua i nɛɛ, kam sɔra i man sɔamɔ. Arufaani yerɔ i wa ye i nen woodaba mem nɔɔwa, ma i nuki sankira i nɔɔ bɔkua i ka nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin nɔnu geu wa.

¹⁵ Wee tɛ, i tamaa be ba tii sue, bera ba dobu nɔɔmɔ. Mɛya i maa nɛɛ, tɔn kɔsobun arumani ya maa kuuramɔ. Baa bɔ n Gusunɔ seesi, u ra bu deriwa u kun kɔsa gaa kue.

¹⁶ Yera be ba Yinni Gusunə nasie, ba gerunamə. Ma Yinni Gusunə u win laakari wesia ben mi, u bu swaa daki. Ma ba be ba nūn nasie ma ba nūn beere wɛɛmən yisa yorua tireru garu sɔɔ win wuswaa.

¹⁷ Ma Gusunə wɔllu ka tem Yinni u neɛ, beya ba koo ko negibu tɔɔ te kon nen yiiko sɔɔsi. Kon bu wɔnwɔndu kua nge me tɔnu u ra win bii wi u nūn nɔɔrimə wɔnwɔndu kue.

¹⁸ Saa yera i ko i wa ye ya gemgii ka tɔn kɔsɔ wunanɛ ka ye ya maa wi u Gusunə sɔamə ka wi u kun nūn sɔamə wunanɛ.

¹⁹ Wee tɔra sisi. Ta sum nge dɔɔ boko. Saa ye sɔɔ, be ba tii sue ka tɔn kɔsobu ba koo dɔɔ mwaarawa nge yakasu. Gãanu kun bu tiaramme. Ne Gusunə wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

²⁰ Adama beɛ be i man nasie, wee ye na beɛ sɔɔmɔ. Kon de nen dam mu sɔɔsira nge sɔɔ mu beɛ faaba ko. Saa ye sɔɔ, i ko i n tii mɔ kpa i n yɔɔkumə ka nuku dobu nge kete kpɛmi yi yi yarimə saa gɔɔn di.

²¹ Tɔɔ te sɔɔ, te kon nen yiiko sɔɔsi, i ko i tɔn kɔsobu taaku. Domi ba ko n sɔawa nge torom beɛn naasɔ. Ne Gusunə wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Eli kpao

²² I de i nen sɔmɔ Mɔwisin yiirebu ka win woodaba mem nɔɔwa be na nūn wɛ beɛ Isireliba kpuron sɔ Horebun guuro.

²³ Ne, Yinni Gusunən tɔɔ te, ta kpā, ma ta nanum mɔ. Adama tu sere tunuma, kon beɛ nen sɔmɔ Eli gɔriama.

²⁴ U koo de baababa ka ben bibu bu dora. Ma n kun me, kon na n beɛn tem kpeerasia.

**LABAARI GEA
NGE MĒ MATEU U YORUA**

Mateun tireru ta s̄awa Labaari gean tirenu nne ye sa raa wan teeru. Tire nin baatere ta m̄o ye ta naa gire. Mateun tireru s̄o u s̄osim̄o ma Yesu u s̄awa Kiriwi Gusun̄o u ḡosa yellun di. Ma ba win gari yorua N̄o Mw̄e Gururu s̄o. Yuuba ba Kiriwi mara u na u bu yakia Romugibun n̄oman di. Yenin s̄na Yesu u gerum̄o u sirem̄o ma win banda kun s̄a handunia migiru.

Mateun tireru ta s̄awa tire te ta N̄o Mw̄e Gururu ka N̄o Mw̄e Kpaarun gari sw̄enam̄o, ka sere Isireliba ka maa Yesun yigberu.

Tire ten kpunaa

1. Yesun bwese t̄ka ka win marubu, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yesun bat̄emu ka win k̄kiribu, wiru 3n di sere wiru 4.
3. Yesun s̄osinu guuru w̄ll̄o, wiru 5n di sere wiru 7.
4. Bar̄obun bekiabu ka ḡorobun ḡoran daabu, wiru 8n di sere wiru 10.
5. S̄osi ni Yesu u kua, wiru 11n di sere wiru 12.
6. M̄nnu ka s̄m maamaakiginu, wiru 13n di sere wiru 16.
7. Yesun wasin ḡosiabu ka win Yerusalemun daabu, wiru 17n di sere wiru 20.
8. Yesun s̄osi d̄aakinu Yerusalem̄o, wiru 21n di sere wiru 25.
9. Yesun siribu ka win ḡo ka win seebu ḡarin di, wiru 26n di sere wiru 28.

*Yesu Kirisin bweserun t̄ka
(I maa m̄erio Luku 3:23-38)*

¹ Yesu Kirisin bweserun t̄ka wee, wi u s̄a Dafidin sikadobu. Dafidi maa s̄a Aburahamun sikadobu.

² Aburhamu u Isaki mara, Isaki u Yak̄abu mara. Yak̄abu u Yuda mara ka win maabu ka w̄n̄obu.

³ Yuda ka Tamari ba Faresi ka Sara mara. Faresi u Esiromu mara. Esiromu u Aramu mara.

⁴ Aramu u Aminadabu mara. Aminadabu u Nasoni mara. Nasoni u Saam̄o mara.

⁵ Saam̄o ka Rahabu ba Boasi mara. Boasi ka Rutu ba Yobedi mara. Yobedi u Isai mara.

⁶ Isai u Dafidi mara. Dafidi u kua sun̄o, ma wi ka wi u raa s̄a Yurin kur̄o ba Salom̄o mara.

⁷ Salom̄o u Roboamu mara. Roboamu u Abia mara. Abia u Asafu mara.

⁸ Asafu u Yosafati mara. Yosafati u Yoramu mara. Yoramu u Osiasi mara.

⁹ Osiasi u Yotamu mara. Yotamu u Akasi mara. Akasi u Esekiasi mara.

¹⁰ Esekiasi u Manase mara. Manase u Am̄o mara. Am̄o u Yosiasi mara.

¹¹ Yosiasi u Yekonia mara ka win w̄n̄obu sanam m̄e ba Isireliba gura ba ka da Babilonin tem̄o.

¹² Ben Babilonin daabun biru Yekonia u Salatieli mara. Salatieli u Sorobabeli mara.

¹³ Sorobabeli u Abiudu mara. Abiudu u Eliakimu mara. Eliakimu u Asoru mara.

¹⁴ Asoru u Sad̄oku mara. Sad̄oku u Asimu mara. Asimu u Eliudu mara.

¹⁵ Eliudu u Eleasaa mara. Eleasaa u Matani mara. Matani u Yak̄abu mara.

¹⁶ Yak̄abu u Yosefu mara wi u kua Maarin dur̄o. Maari wiya, u Yesu mara, wi ba soka Kiriwi.

¹⁷ Nge m̄eya ben bwese te s̄o, saa Aburahamun min di n ka girari Dafidin mi, ba s̄awa t̄nu w̄kura nne. Saa maa Dafidin min di n ka girari saa ye ba ka bu yoru da Babilonin tem̄o, ba s̄awa t̄nu w̄kura nne. Yen biru saa min di ba ka bu da Babilonin tem̄o n ka Kirisin saa girari, be, ba maa s̄awa t̄nu w̄kura nne.

*Yesu Kirisin marubu
(I maa m̄erio Luku 2:1-7)*

¹⁸ Wee nge m̄e ba ka Yesu Kiriwi mara. Win m̄ero Maari u s̄a Yosefun kur̄o k̄ero, adama bu sere suana Maari u deema u gura m̄o saa Hunde D̄eron min di.

¹⁹ Win dur̄o Yosefu wi, u s̄a geegii, u n̄ k̄i u Maari sekuru doke batuma s̄o. Yen s̄na u ḡru doke u n̄n yina asiri s̄o.

²⁰ Saa ye u ye bwisikum̄o saa yera Yinnin ḡorado u n̄n kure dosu s̄o u n̄n s̄owa u nee, Yosefu, Dafidin sikadobu a ku b̄erum ko a ka wunen kur̄o k̄ero Maari yenu doke, domi gura ye u m̄o mi, saa Hunde D̄eron min diya.

²¹ U koo bii t̄n dur̄o ma, kpa a n̄n ȳisuru k̄e Yesu *, domi u koo win t̄mbu faaba ko saa ben durun di.

²² Yeni kpuro ya kooro kpa Yinnin gari yi u gerua saa win s̄m̄on n̄o s̄on di yi ka kooro,

²³ yi yi nee,
“W̄ndia goo u koo gura sua kpa u bii t̄n dur̄o ma,

kpa bu n̄n ȳisuru k̄e Emanueli.”

Ȳisi ten tubusiana, Gusun̄o w̄a ka b̄ese.

²⁴ Yen s̄na ye Yosefu u yanda, u kua ye Yinnin ḡorado u n̄n s̄owa, u Maari yenu doke.

²⁵ Adama u n̄ n̄n ȳe kur̄o sere u ka win bii t̄n dur̄o mara. Ma u n̄n ȳisuru k̄a Yesu.

2

S̄obu saa s̄o yari yerun di

* 1:21 Yesu - Ȳisi ten tubusiana faaba kowo.

¹ Ba Yesu marawa Betelehemu^o Yudean tem^o, sina boko Herodun waati. Sanam me s^o, kperin saria y^{ero}bu gabu ba na Yerusalem^o saa s^o yari yerun di,

² ma ba nee, mana Yuuban sun^o wi ba mara t^e u w^aa. Domi sa win kpera wa ya kura s^o yari yer^o, yera sa na su n^{un} s^a.

³ Ye sina boko Herodu u gari yi nua, win bw^{era} kun kpune, ka Yerusalemugibun tii kpuro.

⁴ U yaku kowo tanwerobu kpuro men^{na} ka wooda y^{ero}bu ma u bu bikia u nee, mana ba nee ba koo wi Gusun^o u g^{osa} * ma.

⁵ Ba n^{un} s^owa ba nee, Betelehemu^o Yudean tem s^o, domi Gusun^o s^oma u yorua u nee,

⁶ "Wune, Betelehemu, Yudean tem s^o, n n^o ma wuna a piiburu bo Yudean wuu bakasu s^o.

Domi wunen min diya sun^o u koo yari wi u koo nen tambu Isireliba kpara."

⁷ Yera Herodu u kperin saria y^{ero} be sokusia asiri s^o ma u bu bikia saa ye kpera ye, ya kura mam mam.

⁸ Ma u dera ba da Betelehemu^o. U bu s^owa u nee, bu doo bu bii win gari bikia s^aa s^aa. Ba n n^{un} wa bu g^{osirama} bu n^{un} s^o, kpa win tii u maa da u n^{un} s^a.

⁹ Ye ba win gari yi nua ba kpa, yera ba swaa w^{ari}. Wee, kpera ye ba raa wa s^o yari yer^o, ya kram bu swaa gbiye sere yam mi bii wi, u w^aa, ma ya y^{era} yam min w^{allo}.

¹⁰ Ye ba kpera ye wa ben g^{aru} ga dora n banda.

¹¹ Ye ba dua diru mi, ba bii wi wa ka win mero Maari. Yera ba yiira ba n^{un} s^awa. Ma ba ben b^{onu} kusia, ba wura wuna ba n^{un} k^a, ka turare bwesenu yiru.

¹² Ma Gusun^o u bu s^owa dosu s^o u nee, bu ku raa wure Herodun mi. Ma ba s^a ben wuu^o ka swaa tuka.

Ba ka Yesu kpikuru da Egibiti^o

¹³ Ye kperin saria y^{ero} be, ba biru kisi ba doona, ma Yinnin g^{arado} u Yosefu kure dosu s^o u nee, a seewo a bii wi ka win mero sua kpa a ka bu kpikuru su Egibiti gia, a sina mi sere d^{ama} te kon maa nun s^o a siima, domi Herodu u koo bii wi kasu u go.

¹⁴ Ma Yosefu u seewa w^{akuru} u bii wi ka win mero sua ma u doona Egibiti gia.

¹⁵ U sina mi sere Herodu u ka gu. Yeni ya koo kpa Yinnin gari yi u gerua saa win sam^{an} na^o s^{on} di yi ka kooa ye u nee, "Egibitin diya na nen bii sokuma."

Ba bii tan dur^o piiminu go

¹⁶ Ye Herodu u wa ma s^o be ba na saa s^o yari yerun di ba n^{un} yaakoru kua, u m^{aru} be sira. Ma u dera ba bii tan dur^obu kpuro go be ba n^o w^o yiru kere Betelehemu^o ka

yen baru kpa^{an}o kpuro. Domi u yen sanam dooru kua min di s^o be, ba nee ba kpera ye wa.

¹⁷ Nge meya ye Gusun^o s^oma Yeremi u gerua, ya kooa, ye u nee,

¹⁸ "Ba swi ge n^oma Rama^o.

Y^{ero} u sum^o u weeweenu m^o.

Ase Rasliwa u sum^o win bibun s^o.

Ma u yina bu n^{un} suuru kana domi bii be kpurowa ba gu."

Ba ka Yesu wurama

Egibitin di

¹⁹ Herodu u gu. Win g^{on} biru Yinnin g^{arado} u Yosefu kure dosu s^o Egibiti^o.

²⁰ U nee, a seewo a bii wi ka win mero sua kpa i wura Isirelin tem^o, domi be ba kⁱ bu bii wi go, ba gu.

²¹ Ma Yosefu seewa u bii wi ka win mero sua ba kram wura Isirelin tem^o.

²² Adama ye u nua ma Aakelusi u bandu di Yudean tem^o win baa Herodun ayero, u berum kua u ka sina mi. Ma u doona Galilen tem^o, nge me Gusun^o u n^{un} s^owa dosu s^o.

²³ Ma u da u sina wuu ge ba sokum^o Nasaret^o, kpa Gusun^o somabun gari yi ka kooa yi yi nee, "Ba koo n^{un} sokuwa Nasaretigii."

3

Yohanu Batemu kowon waasu

(I maa meerio Maaku 1:1-8, Luku 3:1-18,

Yohanu 1:19-28)

¹ Sanam me s^o, Yohanu Batemu kowo u na u waasu m^o Yudean g^{aburu}.

² U nee, i be^{en} g^{aru} g^{osio} domi Gusun^o u sisi u bandu swi.

³ Yohanu wiya win gari Gusun^o s^oma Esai u m^o sanam me u nee,

"Goo u gerum^o ka dam g^{aburu} u m^o,

i Yinnin swaa s^{on}w^o,

kpa i n ye na^o nerasiama^o yu denda."

⁴ Yohanu wi, u yooyoon sansun yaberu sebua, ma u g^{onan} kpaka s^{eke} p^{ara}. Win diana twee ka tim bausu.

⁵ Tomba na win mi saa Yerusalemun di ka Yudean tem kpuro, ka tem kpuron di me mu daa te ba m^o Yuudenⁱ sikerene.

⁶ Ba ben toranu tuuba kua ma u bu batemu kua daa te ba m^o Yuudenⁱ.

⁷ Ye Yohanu u wa ma Falisiba ka Sodusiba dabinu ba na win mi u ka bu batemu ko, u bu s^owa u nee, be^e waa g^{osonu} wara u maa be^e s^owa i Gusun^o m^{aru} duka suuri ye ya wee.

⁸ I de be^{en} kookoosu su s^{osi} ma i g^{aru} g^{osia}.

⁹ I kun tamaa i ko gafara wa Aburahamun s^o domi i gerum^o i m^o u s^aa be^{en} baaba. Na be^e s^oma Gusun^o u koo kⁱ u kpee ni sua u ka Aburahamu bibu kua.

* 2:4 wi Gusun^o u g^{osa} - Ka Gerekim wiya ba sokum^o Kirisi.

¹⁰ Wee, ba gbāa wasi kɔ bu ka dāa wukiri. Dāru baatere te ta ñ bii geenu marumɔ tera ba koo bura kpa bu doke dɔɔ sɔɔ.

¹¹ Ne na bɛɛ batɛmu mɔ ka nim i ka gɔru gosiabun seeda di, adama wi u sisi nen biruɔ u koo bɛɛ batɛmu ko ka Hunde Dɛero ka dɔɔ. U man dam kere gem gem, sere na ñ mam tura n ka win baranu sua n nɛɛ.

¹² U win saratia neni win nɔmaɔ, u koo win alikama soo yeru kura kpa u win alikama gura u doke biraru sɔɔ. Adama u koo sakosu doke dɔɔ sɔɔ wi u ku ra gbi.

Yesun batɛmu

(I maa mɛerio Maaku 1:9-11, Luku 3:21-22)

¹³ Sanam mɛya Yesu u na saa Galilen di u da daa te ba mɔ Yuudenɔ, Yohanu u ka nɔn batɛmu ko.

¹⁴ Adama Yohanu u kɔ u yina. U nɛɛ, wuna n weenɛ a man batɛmu ko, yera a maa na nen mi?

¹⁵ Adama Yesu u nɔn wisa u nɛɛ, a de n koo ra mɛ gina, domi nge mɛya sa ko ka kpuro ko ye Gusunɔ u bikiamɔ.

Ma Yohanu u wura.

¹⁶ Ye u Yesu batɛmu kua u kpa, mii mii Yesu u yara nim sɔɔn di. Yera wɔlla wukiara, ma u Gusunɔn Hunde wa u saram wee nge kparuko, u na u sina win wiru wɔlla.

¹⁷ Ma nɔɔ gagu ga nɔɔra wallun di ga nɛɛ, winiwa nen Bii kɔnasi wi sɔɔ nen gɔru dobu kpuro wāa.

4

Setam u Yesu kɔkura

(I maa mɛerio Maaku 1:12-13, Luku 4:1-13)

¹ Yen biru Hunde Dɛero u ka Yesu da gɔburɔ Setam u ka nɔn kɔkiri.

² Ye Yesu u naɔ bɔkua sɔɔ sɔɔ weeru ka wɔkuru weeru, yen biru gɔɔra nɔn mɔ.

³ Ma Setam u na win mi u nɛɛ, à n sãa Gusunɔn Biin na, a kpee nini sɔɔwɔ nu gosio pɛɛ.

⁴ Yesu nɔn wisa u nɛɛ, Gusunɔn gari yi gerua yi nɛɛ, tɔnu kun ko n wāa dianu tɔnan sɔ. U maa wāawa Gusunɔn gere kpuron sɔ.

⁵ Ma Setam u ka nɔn da Yerusalemu wuu dɛero gen mi, u nɔn sɔndi sãa yerun wii kpiiro.

⁶ Ma u nɛɛ, à n sãa Gusunɔn Biin na, a yɔɔwɔ a sura temɔ domi Gusunɔn gari yi gerua yi nɛɛ,

“Gusunɔ u koo win gɔradoba nɔɔ kɛ wunen sɔ bu nun nɛnɛ ka ben nãma, kpa a ku ra ka wunen naasu kperu sokura.”

⁷ Yesu nɔn wisa u nɛɛ, adama Gusunɔn gari yi maa gerua yi nɛɛ, “A ku ra Gusunɔ wunen Yinnin dam mɛeri a ka wa mɛ mu nɛ.”

⁸ Yen biru Setam u ka Yesu da guu bakaru garun wɔlla, u nɔn dunian tem kpuro sɔɔsi ka men bɛɛɛ mi sinamba bandu dii.

⁹ Ma u nɛɛ, yeni kpurowa kon nun wɛ à n yiira a man sãwa.

¹⁰ Ma Yesu u wisa u nɛɛ, a doonɔ min di Setam. Domi ba yorua ba nɛɛ, “Kaa Gusunɔ wunen Yinni sã, kpa a n wi turon wāaru wāa.”

¹¹ Yera Setam u doona win min di, ma Gusunɔn gɔradoba ba na ba nɔn nɔɔri.

Yesu win sɔmburu torua Galileɔ

(I maa mɛerio Maaku 1:14-15, Luku 4:14-15)

¹² Ye Yesu u nua ma ba Yohanu mwa ba doke piriɔm sɔɔ, yera u doona Galileɔ.

¹³ U ñ sine Nasaretɔ, u da u sinawa Kapenamɔ, ye ya wāa daa burerun bɔkuɔ te ba ra soku Galile, Nɛfitali ka Sabulonin temo.

¹⁴ Kpa ye Gusunɔn sɔmɔ Esai u raa gerua yu ka koo ra, ye u nɛɛ,

¹⁵ “Sabulonin tem ka Nɛfitalin tem mu wāa nim wɔku gia, daa te ba mɔ Yuudenin guruɔ Galileɔ mi tɔn tukoba wāa.

¹⁶ Be ba sɔ yam wɔkuru sɔɔ mi, ba koo yam bururam bakam wa.

Be, be gɔɔn bɛrum wukiri nge yam wɔkuru, bera yam bururam koo kurema.”

¹⁷ Saa saa yen diya Yesu u win waasu torua. U nɛɛ, i bɛɛn gɔrusu gɔsio, domi Gusunɔ u sisi u bandu swii.

Yesu u susure kowobu nne soka

(I maa mɛerio Maaku 1:16-20, Luku 5:1-11)

¹⁸ Nge mɛ Yesu u sɔimɔ Galilen daa burerun bɔkuɔ u susure kowobu yiru gabu wa, mɔɔ ka wɔnɔ, Simɔɔ wi ba ra soku Pɛɛ ka win wɔnɔ Andere. Ba susure mɔ daa bure te sɔɔ ka yāakororu.

¹⁹ Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i man swiima, kon bɛɛ sɔɔsi nge mɛ i ko ka tɔmbu kasu bu man swii.

²⁰ Mii mii ba ben yāakoronu deri, ma ba nɔn swii.

²¹ Ye u susi wuswaaɔ u maa mɔɔ ka wɔnɔ wa Yakɔbu ka Yohanu, Sebeden bibu. Ba wāa ben goo nimkuu sɔɔ ka ben tundo Sebede, ba ben yāakoronu kɔrumɔ. Yesu u bu soka.

²² Mii mii ba ben tundo deri goo nimkuu sɔɔ, ma ba Yesu swii.

²³ Yesu u bɔsu Galilen tem kpuro sɔɔ u keu sɔɔsimɔ ben mɛnnɔ yenɔ u ban te Gusunɔ u koo swiin Labaari gea waasu mɔ, ma u tɔmbu ben bara bwese bweseka bɛkiamme.

²⁴ Win baaru ya yɛbi baama kpuro Sirin tem sɔɔ sere tɔmba ka ben barɔbu na win mi, be ba bara bwese bweseka mɔ ka be ba wuriri dabinun wahala mɔ ka be ba werɛkunu mɔ, ka girikpakpa worobu ka bɛn

wasin bee tia gu gu. Ma Yesu u be kpuro bekia.

²⁵ Ma tɔn wɔru guni nɔn swii saa Galile ka bera ye ba mɔ wusu wɔkurun di, ka Yerusalemu ka Yudea ka tem me mu waa daa te ba mɔ Yuudenin gurun di.

5

Yesun waasu guuru wallo

¹ Yesu u tɔn wɔru ge wa ma u yɔɔwa guuru garun wallo u sina. Win bwaaaba mennu win mi

² ma u gari gerubu wari u bu gaa dabinun keu sɔosi.

*Doo nɔɔ geerun gari
(I maa mɛerio Luku 6:20-23)*

³ Yesu u nɛɛ,
doo nɔɔrugiba bɛn hunde ya Gusunɔn beke barɔ.

Beya ba ko n waa mi Gusunɔ u bandu swii.

⁴ Doo nɔɔrugiba be ba nukuru sankire.

Gusunɔ u koo bu nukuru yemiasia.

⁵ Doo nɔɔrugiba bɛn daa ya du.

Beya ba koo tem me tubi di.

⁶ Doo nɔɔrugiba be ba kasu bu ko ye Gusunɔ u bikiamɔ nge be ba dɔanu ka nim kasu.

Ba koo debu.

⁷ Doo nɔɔrugiba be ba wɔnwɔndu mɔ.

Gusunɔ u koo bu wɔnwɔndu kua.

⁸ Doo nɔɔrugiba bɛn gɔru ga deere.

Ba koo Gusunɔ wa.

⁹ Doo nɔɔrugiba be ba ra yiberɛ tɛeru kpeesie.

Gusunɔ u koo bu soku win bibu.

¹⁰ Doo nɔɔrugiba be ba nɔni sɔɔwa yɛn sɔ ba kua ye Gusunɔ u bikia.

Beya ba ko n waa mi Gusunɔ u bandu swii.

¹¹ Doo nɔɔrugiba beɛ, sanam me ba beɛ yaakorɔ mɔ ma ba beɛ nɔni sɔɔmɔ ma ba kɔsa weesugia baayerɛ beɛ manimɔ nɛn sɔ.

¹² I gɔru dorɔ kpa i n nuku doo bakabu mɔ yɛn sɔ ba beɛ are beke yiiye wallo. Domi nge mɛya ba Gusunɔn sɔmɔbu nɔni sɔɔwa be ba beɛ gbiiye.

*Bɔru ka yam bururam
(I maa mɛerio Maaku 9:50, Luku 14:34-35)*

¹³ Yesu maa nɛɛ, beɛya handunian bɔru *, adama bɔru tɔ n nɔɔ gu mba ba koo ka tu dorasia. Ta n maa gaaɔnu ganu ma n kun mɔ bu yari kpa tɔmbu ba n te taakumɔ ka ben naasu.

¹⁴ Beɛya handunian yam bururam. Wuu ge ba swii guuru wallo, ga n beruramɔ.

¹⁵ Ba ku ra maa fitila meni, kpa bu tongoro sua bu gu wukiri. Adama ba ra gu sɔndiwa dabu wallo kpa gu tɔmbu kpuro yam burura be ba waa yeɔnu sɔɔ.

¹⁶ Nge mɛya i de beɛn yam bururam mu burura tɔmbun wuswaaɔ kpa ba n ka beɛn

sɔm geenu waamɔ, kpa bu wa bu beɛn Baaba wɔrukoo beɛɛɛ wɛ.

Woodan gari

¹⁷ Yesu maa nɛɛ, i kun tamaa na nawa n ka Mɔwisin wooda kpeesia ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔɔsinu. Aawo, na nawa n ka ye tɔsisia.

¹⁸ Domi na beɛ sɔmɔ ka gem, sere wallo ka tem mu ka kpe, baa wooda yen yori tombu ga n kam mɔ sere ye kpuro yu ka koorɔ.

¹⁹ Yen sɔna baawure wi u woodan gari tia gaa sara, baa yen piibu, ma u gabu sɔmɔ bu ko me, wiya ba koo soku piibu ban te Gusunɔ u koo swii sɔɔ. Adama wi u mɔ ye ya gerumɔ ma u ye gabu sɔɔsimɔ, wiya ba koo soku tɔn gisonko Gusunɔn ban te sɔɔ.

²⁰ Domi na beɛ sɔmɔ, ma n kun mɔ i kua ye Gusunɔ u bikia n kere wooda yɛrobu ka Falisiba i n duɔ mi Gusunɔ u bandu swii.

Mɔrun gari

²¹ Yesu maa nɛɛ, i nua ma ba gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, i ku ra tɔnu go, baawure wi u tɔnu go, ba koo ka nɔn da siri kowon mi.

²² Adama tɛ, nɛ na beɛ sɔmɔ, baawure wi u ka win tɔnusi mɔru mɔ ba koo ka nɔn da siri kowon mi, baawure wi u win tɔnusi nɛɛ, kambu, ba koo nɔn siri tɔnwerobun wuswaaɔ, baawure wi u maa win tɔnusi mɔ gari bakɔ u n koo dɔɔ wi u ku ra gbi sarari.

²³ Yen sɔna à n ka Gusunɔ kɛru naawa yaku yerɔ, ma a yaaya mi, ma wunen tɔnusi u gaaɔnu neni win gɔruɔ wunen sɔ,

²⁴ a wunen kɛɛ te derio mi, yaku yerun wuswaaɔ, kpa a yande da a gari yi kpeesia ka yɛro. Yen biru a wurama a Gusunɔ wunen kɛru kɛ.

²⁵ Goo ù n ka nun dɔɔ siri yerɔ, a yɛro suuru kanɔ fiuku swaa sɔɔ, kpa u ku raa nun siri kowo nɔmu sɔndia, kpa siri kowo u ku nun sandamu nɔmu sɔndia, kpa sandamu u ku nun doke pirisɔm sɔɔ.

²⁶ Na nun sɔmɔ ka gem, miya kaa sina sere a ka wunen wooda sarabun gobi kɔsia. Baa faram, a n buremɔ.

Sakararun gari

²⁷ Ma Yesu maa nɛɛ, i nua ma ba gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, "I ku ra sakararu ko."

²⁸ Adama tɛ na beɛ sɔmɔ, tɔn durɔ ù n tɔn kurɔ mɛɛra, ma u nɔn bine kua, u ka nɔn sakararu kua kɔ win gɔruɔ.

²⁹⁻³⁰ Yen sɔna wunen nɔm geun nɔnu gà n nun torasia, a gu wɔwo a kɔ. Wunen nɔm geu gà n maa nun torasia a gu buro a kɔ. N sanɔ a wunen wasin gam bia, ka sere ye wunen wasi kpuro koo doona dɔɔ sɔɔ wi u ku ra gbi.

Kurɔ yinabun gari

(I maa mɛerio Mateu 19:9, Maaku 10:11-12, Luku 16:18)

* **5:13 bɔru** - Bɔɔ te ba ka ya mini ta sɔawa nge bɔɔ swaarɔ. Ta koo kpɛ tu nɔɔ gbi.

31 Ma Yesu nɛɛ, ba maa gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, “Duro wi u win kuro yina, u koo kuro wi yinanaa tireru wɛ.”

32 Adama tɛ na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u win kuro yina gāanun sɔ ma n kun mɔ sakararu, duro wiya nūn sakararu koosia ū n duro kpao sua. Duro wi u maa goon kuro yinaro sua, win tii u sakararu kuawa.

Nɔɔ mwɛɛnun gari

33 Ma Yesu nɛɛ, i maa nua ma ba kɔam gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, “A ku ra bɔre ka gari weesugii, adama kaa nɔɔ mwɛɛnu yibia ni sɔɔ a bɔrua Yinnin wuswaaɔ.”

34 Adama tɛ na bɛɛ sɔɔmɔ i n nɔɔ mwɛɛnu mɔ i ku ra bɔre. I ku ka wɔllu bɔre yɛn sɔ ta sɔa Gusunɔn sina gɔna.

35 I ku ka tem bɔre yɛn sɔ mu sɔa Gusunɔn naa sɔnditiru. I ku maa ka Yerusalemu bɔre yɛn sɔ ya sɔa sina bokon wuu.

36 I ku maa ka bɛɛn wiru bɔre yɛn sɔ i n kpɛ i sera tia bururasia, i n maa kpɛ i ye tɛrasia.

37 I de bɛɛn gere ya n sɔa mɛya, n kun mɛ aawo, n n mɛ. Ye i sɔndimɔ menin wɔllo kpuro, tɔn kɔson min diya ya naamɔ.

Mɔru kɔsiarun gari

(I maa mɛɛrio Luku 6:29-30)

38 Ma Yesu nɛɛ, i nua ma ba raa gerua, “Wi u win winsim nɔnu wɔa, ba koo maa wiguu wɔa. Wi u maa win winsim dondu bua, ba koo maa wigiru buawa.”

39 Adama nɛ na nɛɛ, a ku ka tɔn kɔso sanna. U n wunen nɔm geun baaru so, a maa nūn nɔm dɔwarugiru tiiyo.

40 Goo ū n maa ka nun da siri yerɔ u ka wunen yabe piibu mwa, a de u maa wunen yabe bakaru sua.

41 Goo ū n nun tilasi kua a ka nūn win sɔmunu daawa nge kilo tia, a ka nūn daawo kilo yiru.

42 Goo ū n nun gāanu kana, a nūn wɛɛyo. Goo ū n maa gāanu bakuram na wunen mi, a ku yina.

Kiru yibereba sɔ

(I maa mɛɛrio Luku 6:27-28, 32-36)

43 Ma Yesu maa nɛɛ, i nua ma ba raa gerua, “A wunen beruse kɔɔ, kpa a wunen yibereba tusi.”

44 Adama nɛ na bɛɛ sɔɔmɔ, i bɛɛn yibereba kiru sɔɔsio, kpa i kanaru ko be ba bɛɛ nɔni sɔɔmɔn sɔ.

45 Nge mɛya i ko ka sɔɔsi ma i sɔa bɛɛn Baaba wɔrukoon bibu. Domi u sɔɔ yarisiama tɔn kɔsobu ka tɔn geobun mi. U gura nɛɛsiamɔ geegibu ka gee sarirugibun mi.

46 I n bu kiru sɔɔsimɔ be ba bɛɛ kɔ tɔna, are yirɔ i ko n yiyo. Gbere mwaɔbun tii ba ra ko mɛ.

47 I n maa bɛɛgibu tɔna tɔbura, sanɔ yerɔ i gabu kere. Tɔn tukobun tii mam, ba ra ko mɛ.

48 N n men na, i de bɛɛn tɔn giroru tu yibu nge mɛ bɛɛn Baaba wɔrukooigira yiba.

6

Wɔnwɔndun kɛrun gari

1 Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i laakari koowo, i ku bɛɛn gean kobu sɔɔsi batuma sɔɔ, tɔmbu bu ka wan sɔ. I n kua mɛ, i n are gee wasi bɛɛn Baaba wɔrukoon min di.

2 Yen sɔ, à n sɔarobu gāanu kɔ, a ku woo kana nge mɛ be ba yɛɛru kasu ba ra ko mɛnnɔ yeno ka swɛɛɔ. Ba ra ko mɛ, tɔmbu bu ka bu siaran sɔ. Na bɛɛ sɔɔmɔ ka gem, ba ben are kpuro wa kɔ.

3 N n men na, à n sɔaro goo gāanu kɛmɔ, a ku de wunen nɔm dɔwaru tu gia ye wunen nɔm geu ga mɔ.

4 N weene a gāa gee ni ko asiri sɔɔ, kpa wunen Baaba wi u ra wa ye ya kooro asiri sɔɔ u nun are wɛ.

Kanarun gari

(I maa mɛɛrio Luku 11:2-4)

5 Yesu maa nɛɛ, i n maa kanaru mɔ, i ku ko nge be ba yɛɛru kasu. Ba ra kɔ bu kanaru ko ba n yɔ mɛnnɔ yeno ka wuu suunun swaa kɛɛnanu sɔɔ kpa tɔmbu kpuro bu ka bu wa. Na bɛɛ sɔɔmɔ ka gem, ba ben are kpuro wa kɔ.

6 Adama à n kanaru mɔ a doo wunen dii sɔɔwɔ a gambo kɛne, kpa a wunen Baaba kana wi u wɔa asiri sɔɔ mi. Ma wunen Baaba wi, wi u waama ye a mɔ asiri sɔɔ, u koo nun are wɛ.

7 I ku bɛɛn kanaru gawa nge tɔn tukobu be ba tamaa Gusuno u koo ben kanaru nɔ ben gari gawabun sɔ.

8 I ku bu saari. Bɛɛn Baaba u bɛɛn bukata yɛ i sere nūn kana.

9 Yen sɔ, wee nge mɛ i ko i n da kanaru ko. I n da nɛɛ, besen Baaba wi u wɔa wɔllo, a de ba n yɛ ma wuna sɔa Deero.

10 A na a bandu swii. A de bu wunen kiru ko tem sɔɔ mini, nge mɛ ba mɔ wɔllo.

11 A sun besen gisɔn dianu kɛ.

12 A sun besen toranu suuru kuo, nge mɛ be ba ra sun tore, sa bu suuru kuamme.

13 A ku ka sun da kɔkiribun bera gia. Adama a sun wuna saa tɔn kɔson nɔmun di. [Domi wuna a bandu ka dam ka yiiko mɔ sere ka baadommaɔ. Ami.]

14 Domi i n gabun toranu suuru kua, ni ba bɛɛ kua, bɛɛn Baaba wɔllugii u koo maa bɛɛ suuru kua.

15 Adama i kun gabu suuru kue, bɛɛn Baaba u n koo maa bɛɛ bɛɛn toranu suuru kua.

Nɔɔ bɔkurun gari

16 Ma Yesu nɛɛ, i n maa nɔɔ bɔkua i ku de bɛɛn wuswaa yu bɛɛn wahala sɔɔsi nge be ba yɛɛru kasu. Ba ra ben wuswɛɛ kɔsi kpa gabu

bu wa ma ba nɔɔ bɔkua. Na bɛɛ sɔɔmɔ ka gem ba ben are kpuro wa kɔ.

¹⁷ Adama à n nɔɔ bɔkua a wubuo kpa a wunen wuswaa gum sawa,

¹⁸ kpa tɔmbu bu ku tubu ma a nɔɔ bɔkua, ma n kun mɔ wunen Baaba wi u kun waarɔ. Wunen Baaba wi, wi u wāa asiri sɔɔ mi, u waamɔ ye a mɔ. U koo nun are wɛ.

*A dukia beruo wɔllɔ
(I maa mɛɛrio Luku 12:33-34)*

¹⁹ Ma Yesu nɛɛ, i ku dukia bere handunia sɔɔ mini, mi gemi yi ra di, ka mi ya koo wurura nɔrura, ka mi gbenɔbu ba koo du ka dam bu gbeni.

²⁰ Adama i dukia beruo wɔllɔ mi gemi ka wurura yen gaa kun kpɛ yu ye sanku, mi gbenɔbu ba n kpɛ bu du bu gbeni.

²¹ Domi mi wunen dukia wāa miya wunen gɔru ga ra n woo.

*Wasin yam fitila
(I maa mɛɛrio Luku 11:34-36)*

²² Ma Yesu nɛɛ, nɔni yi sāwaa nge wasin fitila. Wunen nɔni yi n bwāa do, wasi kpurowa yi ko n yam bururam mɔ.

²³ Adama wunen nɔni yi n barɔ, wasi yi n yam bururam wasi. N n men na, yam bururam me mu wāa wunɛ sɔɔ mù n fira, anna a yam wɔkurun kpāaru nɔ mi!

*A n kpɛ a yinnibu yiru sã
(I maa mɛɛrio Luku 16:13)*

²⁴ Yesu maa nɛɛ, goo kun kpɛ u yinnibu yiru sã. U koo turo tusi kpa u turo kīa, n kun mɛ, u koo turo tii wɛ kpa u turo gem. I n kpɛ i Gusunɔ ka dukia menna i sã.

*A Gusunɔ naane koowo
(I maa mɛɛrio Luku 12:22-31)*

²⁵ Yesu maa nɛɛ, yen sɔ, i ku wurura ka dīanun gari, n kun mɛ ye i ko nɔ i n ka wāa, n kun mɛ ye i ko bɛɛn wasi wukiri. Wāaru ta dīanu kere, wasi maa yi yānu kere.

²⁶ I gunɔsu mɛɛrio. Su ku ra duure su sere gɛ su sere gāanu doke biraru sɔɔ. Ka mɛ, bɛɛn Baaba wɔllugii u su diisiamɔ. Kaa sere gere bɛɛ? I n gunɔ si bɛɛɛ kere?

²⁷ Wara bɛɛ sɔɔ u koo kpī win wururabun saabu u win wāaru sosi baa gɔm soo teeru.

²⁸ Mban sɔna i ra n wurure yānun sɔ. I biibii mɛɛrio ye ya ra kpi gberɔ. Ya ku ra samburu ko, ya ku ra maa tari.

²⁹ Adama na bɛɛ sɔmɔ, baa Salomɔ ka win yiiko baka u n buraru koore nge biibii yen tia.

³⁰ Gusunɔwa u yakasu buraru wɛɛmɔ gberɔ, si su wāa gisɔ adama sia ba koo su kpɛɛ dɔɔ sɔɔ. Yera u n koo bɛɛ yānu wɛ n kere yaka si? Anna a wa mɛ bɛɛn naane dokebu piibu kua.

³¹ I ku maa wurura i gere, mba sa ko di, mba sa ko nɔ, n kun mɛ mba sa ko wukiri.

³² Gāa nini kpuron weeweena tɔn tukoba mɔ. Adama bɛɛn Baaba wɔllugii u yɛ ma i yeni kpuron bukata mɔ.

³³ Yen sɔ, i gina hania koowo i ka du mi Gusunɔ u bandu swii kpa i n sāa win tɔn geobu. Yen biru u koo bɛɛ wɛ ye ya tie.

³⁴ Tɔɔ baateren wahala ya tu tura. Yen sɔ, i ku sian wururabu ko, domi sia ya maa yen wahala mɔ.

7

*I kun da n tɔmbu sirimɔ
(I maa mɛɛrio Luku 6:37-38, 41-42)*

¹ Yesu u nɛɛ, i kun tɔmbu sirimɔ baadomma, Gusunɔ u n maa ka bɛɛ sirimɔ.

² Domi nge mɛ i gabu sirimɔ, nge meya Gusunɔ u koo maa bɛɛ siriri. Ma sakaku ge i ka gabu yīruammɛ, geya ba koo ka bɛɛ yīrua.

³ Mban sɔna a yakɔ mɛɛrimɔ wunen kpaasin nɔnu sɔɔ ma a n dāa bīru laakari mɔ te ta wāa wunen tiin nɔnu.

⁴ Amɔna kaa ka kpī a wunen kpaasi sɔ u de a yakɔ wuna win nɔnun di sanam mɛ a dāa bīru mɔ wunen tiin nɔnu.

⁵ Murafiti wunɛ, a gbiiyo a dāa bī te wuna wunen tiin nɔnun di kpa a yam wa sāa sāa a ka yakɔ wuna wunen kpaasin nɔnun di.

⁶ I ku gāa dɛɛranu bɔnu wɛ nu ku ka gɔsira nu bɛɛ mɔnsima. I ku maa bɛɛn goo gobiginu kɔ kurusɔnun suunu sɔɔ. Su koo nu taaku.

*Kanarun gari
(I maa mɛɛrio Luku 11:9-13)*

⁷ Yesu u nɛɛ, i n da bikie, i ko wa i mwa. I n da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo bɛɛ kenia.

⁸ Domi baawure wi u bikiamɔ ba koo nùn wɛ. Wi u kasu u koo wa. Wi u maa gambo soomɔ ba koo yɛro kenia.

⁹ Durɔ wara bɛɛ sɔɔ, win bii ù n nùn pɛɛ bikia u koo wura u nùn kperu wɛ.

¹⁰ N kun mɛ ù n nùn swāa bikia u koo nùn waa wɛ?

¹¹ Bɛɛ be i sãa tɔn kɔsobu ma i yɛ ma ba ra bibu kɛɛ geenu wɛ, bɛɛn Baaba wɔllugii u n koo be ba nùn kanamɔ gāa geenu wɛ n bɛɛ kere?

¹² Yen sɔna ye i kī tambu bu bɛɛ kua i bu koo mɛ bɛɛn tii, domi yeniwa Mɔwisin woodan tireru ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔɔsibun tubusianu.

*Kɔnnɔ ge ga n yasu
(I maa mɛɛrio Luku 13:24)*

¹³ Yesu u nɛɛ, i duo ka kɔnnɔ ge ga n yasu, domi swaa ye ya dɔɔ kam koo yerɔ ya n baasinaa mɔ, yen kɔnnɔ ga maa yasu ma tɔn dabinu dumɔ mi.

¹⁴ Adama swaa ye ya dɔɔ wāaru sɔɔ ya sɛ, yen kɔnnɔ ga n yasu. Ba n maa dabi be ba ge waamɔ.

Dāru ka ten binu

(I maa mæerio Luku 6:43-44)

15 Yesu u maa nɛɛ, i laakari koowo ka sɔmɔ weesugibu. Yāa gɔna ba ra n tii pote, bu ka na bɛɛn mi, adama sɔwɔ ba sāawa nge demakunu ni nu kasu nu go nu tem.

16 I ko bu gia saa ben kookoosun di nge mɛ ba ra dāru gie saa ten binun di. Ba ra berenu sɔri awii wɔllɔ? Ba koo gandun binu sɔri sākā wɔllɔ?

17 Dāa geera ta ra bii geenu ma, kpa dāa kɔsuru tu bii kɔsunu ma.

18 Dāa geeru ta n kpɛ tu bii kɔsunu ma, mɛya maa dāa kɔsuru ta n kpɛ tu bii geenu ma.

19 Dāru baatere te ta n bii geenu marumɔ ba ra tu burewa bu kɔ dɔɔ sɔɔ.

20 Nge mɛya i ko ka sɔmɔ weesugii be gia saa ben kookoosun di.

Na n bɛɛ yɛ gam

(I maa mæerio Luku 13:25-27)

21 Yesu maa nɛɛ, n n mɔ baawure wi u man sokumɔ Yinni, Yinni, wiya u koo du mi Gusunɔ u bandu swii, ma n kun mɔ wi u nɛn Baaba wi u wāa wɔllɔn kuru mɔ.

22 Tɔɔ te, tɔ n tunuma, tɔn dabira ta koo man sɔ tu nɛɛ, Yinni, Yinni sa n gari gerua ka wunen yisuru? Sa n wɛrɛkunu gire ka wunen yisuru? Sa n maa sɔm damgii dabinu kue ka wunen yisuru?

23 Sanam mɛya kon bu sɔ batuma sɔɔ n nɛɛ, na n bɛɛ yɛ gam, i doonɔ nɛn min di, bɛɛ be i kɔsa mɔ.

Banɔbu yiru

(I maa mæerio Luku 6:47-49)

24 Yesu maa nɛɛ, yen sɔ, baawure wi u nɛn gari yini nɔɔmɔ, ma u yi mɛm nɔɔwammɛ, u ko n ka durɔ bwisigii wini weenɛ wi u win diru bana kpee saara wɔllɔ.

25 Gura ya na, daanu yiba ma nim tɛria ma woo ga dii te swee. Adama ta n wɛrumɛ yɛn sɔ ba te bana kpee saara wɔllɔ.

26 Adama baawure wi u nɛn gari yini nɔɔmɔ ma u n yi mɛm nɔɔwammɛ, u ko n ka durɔ gari bɔkɔ wini weenɛ wi u win diru bana yani sɛeri wɔllɔ.

27 Gura ya na, daanu nu yiba ma nim tɛria ma woo ga dii te swee, ma ta wɛruma. Ma ten wɛrumaa kpɛa.

Yesun yiiko

28 Ye Yesu u yeni gerua u kpa, tɔn wɔru ge, ga biti kua win sɔɔsibun sɔ.

29 Domi u bu sɔɔsimɔwa nge wi u yiiko mɔ, n n mɔ nge ben wooda yɛrobu.

8

Yesu u wi u bara disigiru barɔ bekia

(I maa mæerio Maaku 1:40-45, Luku 5:12-

16)

1 Ye Yesu u sara guu ten min di, tɔn wɛrusu nɔn swii.

2 Ma durɔ goo wi u bara disigiru barɔ u na u kpuna win wuswaaɔ u nɛɛ, tɔnwero, à n wura kaa kpɛ a man bekia kpa n dɛɛra.

3 Yesu u win namu demia u nɔn baba ma u nɛɛ, na wura, a bekuro kpa a dɛɛra.

Mii mii u bekura u dɛɛra saa win bararun di.

4 Ma Yesu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a nɔɔmɔ? A ku goo yeni sɔ, adama a doo yaku kowon mi u nun mɛeri, kpa a yākuru ko te Mɔwisi u yiire. Nge mɛya kaa ka baawure sɔɔsi ma a dɛɛra.

Yesu u tabu sunɔ goon yoo bekia

(I maa mæerio Luku 7:1-10)

5 Ye Yesu u dua wuu gagu sɔɔ ge ba ra soku Kapenamɔ, tabu sunɔ goo da u ka nɔn yinna ma u nɔn faaba kana

6 u nɛɛ, tɔnwero, nɛn yoo u barɔ yɛnuɔ, baa nama u ku ra kpɛ u yiya, u nɔni sɔre gem gem.

7 Ma Yesu u nɛɛ, ya wā, kon da n nɔn bekia.

8 Tabu sunɔ wi, u wisa u nɛɛ, aawo na n tura a du nɛn yɛnuɔ. A gesi gari geruo, nɛn yoo u koo bekura.

9 Nɛn tii na ra gabu wiru kpɛiye, ma na tabu kowobu mɔ be na kpare. Nā n turo sɔɔwa u doo, u ra n dɔɔwa. Nā n goo sɔɔwa u na, u ra n sisiwa. Nā n maa nɛn yoo sɔɔwa u yeni koowo, u ra n mɔwa.

10 Ye Yesu u gari yini nua, u biti kua ma u tɔmbu sɔɔwa be ba nɔn swii u nɛɛ, ka gem na bɛɛ sɔɔmɔ, na n goo waare baa Isireliba sɔɔ wi u naane doke binin bweseru mɔ.

11 Na bɛɛ sɔɔmɔ ma tɔn dabira koo na saa sɔɔ yari yeru ka duu yerun di kpa bu sina bu di mi Gusunɔ u bandu swii ka Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu sannu.

12 Adama be, be n weenɛ ba n wāa mi, ba koo bu kɔ tɔɔwɔ yam wɔkuru sɔɔ mi ba koo wiru nɔma sɔndi bu swii.

13 Ma Yesu u tabu sunɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, u doo yɛnuɔ. Ye u naane doke kpuro ya koo nɔn koora.

Ma saa ye sɔɔ mii mii, tabu sunɔ win yoo wi, u bekura.

Yesu u tɔn dabinu bekia

(I maa mæerio Maaku 1:29-34, Luku 4:38-41)

14 Yesu u da Piɛn yɛnuɔ. Ma u deema Piɛn kurɔn mero u wasi sundu barɔ u kpɛ.

15 Yesu win nɔmu baba ma wasi sun te, ta yarina. Ma u seewa u nɔn nɔɔri.

16 Dɔma ten yoka, ba ka tɔn dabinu na be ba wɛrɛkunu mɔ. Yesu u wɛrɛku ni gira ka gari gerubu tɔna, ma u kpuro bekia be ba barɔ.

17 U yeni kua kpa Gusunɔn sɔmɔ Esain gari yi ka koora, yi u nɛɛ, “Win tii u bɛɛn wasin dam sariru sua, ma u ka bɛɛn baranu doona.”

Be ba kɛ bu Yesu swii

(I maa mæerio Luku 9:57-62)

18 Ye Yesu u tən wərusu wa si su nùn sik-ereñe, ma u ñe, bu de bu da daa burerun guruo.

19 Sanam meya wooda yēro goo u na win mi, u ñe, yinni, kon nun swīi yam kpuro mi a dōo.

20 Yesu u nùn wisa u ñe, semusu bweusu mō, gunāsu su maa sokunu mō. Adama ne Tōnun Bii na ñ nen tii ayeru garu mōwē mi kon kpuna.

21 Yesun bōo goo u maa gerua u ñe, yinni, a de n gina da n nen tundo sike.

22 Yesu u nùn wisa u ñe, a man swīiyō, kpa a de garibu bu ben garibu sike.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa meerio Maaku 4:35-41, Luku 8:22-25)

23 Yesu u goo nimkuu dua ma win bwāaba nùn swīi ge sōo.

24 Yande ma woo bōkō ga seewa daa bure te sōo, sere nim kurenu nu goo ge wukiri. Adama Yesu u do.

25 Bwāa be, ba da ba nùn yamia ba ñe, Yinni a sun faaba koowo sa kam kobu dōo.

26 Yesu u ñe, mban sōna i berum mō, be ñe naane doke piibugibu.

Ma u seewa u woo ka nim kure ni yiire nu mari ma n mari sōo sōo.

27 Be kpuro ba biti kua ba ñe, durō weren bwesera wini. Baa woo ka nim kurenu mam nu nū mem nōowamme.

Yesu u werekunugibu yiru bekia

(I maa meerio Maaku 5:1-20, Luku 8:26-39)

28 Yesu u tura Gadaran temō daa bure ten guruo, ma durōbu yiru gaba ka nùn yinna be ba yarima sikan di. Durō be, ba werekunu mō ba sē gem gem sere goo ku ra kaku u swaa ye sī.

29 Ma ba yande gbāra ba ñe, mba n sun menne bese ka wunē Gusunon Bii. A nawa a ka sun tōya ko saa yu sere turi?

30 Ba kuruso wuu bakaru garu wende sāa ta dimō.

31 Wereku ni, nu Yesu kana nu ñe, à n kaa sun gira a de su du kuruso ni sōo.

32 Yesu u ñe, i doo.

Ye nu yara ma nu da nu dua kuruso ni sōo. Yera kuruso wuu te kpuro ta duki sarama guurun di ta wəri daa bure te sōo, ta nim diira.

33 Durō be ba raa kuruso ni kparamō, ba duki doona wuu sōo. Ma ba tōmbu gari yi kpuro sōowa ka ye n werekunugii be yiru deema.

34 Ma wuu gen tōmbu kpuro ba yara ba Yesu sennō da. Ye ba nùn wa ba nùn suuru kana ba ñe, u yario ben tem di.

wīn wasin bee tia gu

(I maa meerio Maaku 2:1-12, Luku 5:17-26)

1 Yesu u goo nimkuu dua ma u wure u daa bure te tōbra, ma u tura wīn tiin wuuu.

2 Tōmbu gaba ba ka nùn durō goo naawa wīn wasin bee tia ya gu. Durō wi, u kpi kpino wōlō. Ye Yesu u ben naane dokebu wa, u barō wi sōowa u ñe, bii durōbu, a ku mwia kpuna, a wunen durum suuru wa.

3 Ma wooda yērobu gaba bwisika ba tii sōowa ba ñe, durō wini u Gusunō wōmmōwa.

4 Yesu u yē ye ba bwisikumō ma u ñe, mban sōna i kōsa bwisikumō beñ gōrua.

5 Yerā ya sēsō bo, n tōnu sō u win durum suuru wa, ñ kun me n nùn sō u seewo u sī.

6 Na kī i n yē ma Tōnun Bii u yiiko mō handunia sōo u ka tōnun durum suuru ko.

Yen sōna u barō wi sōowa u ñe, a seewo a wunen kpino sua kpa a we yenuu.

7 Durō wi, u seewa ma u sia win yenuu.

8 Ye tōn be, ba yeni wa berum bu mwa ma ba Gusunō siara yēn sō u yiiko yen bweseru tōnu wē.

Yesu u Mateu soka

(I maa meerio Maaku 2:13-17, Luku 5:27-32)

9 Yesu u doona min di. Ye u sīimō swaaō u gbere mwāō goo wa wi ba ra soku Mateu u sō gbere yerō. Ma u nùn sōowa u ñe, a man swīiyō.

Ma Mateu u seewa u nùn swīi.

10 Ye Yesu u dimō durō win yenuu, gbere mwāōbu ka kōsan kowobu dabinu ba na ba sina ka Yesu ka win bwāabu sannu.

11 Falisi gaba wa me, ma ba win bwāabu bikia ba ñe, mban sōna beñ yinni u dimō ka gbere mwāōbu ka kōsan kowobu.

12 Yesu u ben gari yi nua ma u ñe, be ba bwāa do ba ñ timgiin bukata mō ma n kun mō be ba barō.

13 I doo i Gusunon garin tubusianu kasu yi yi ñe, “Wanwōnda na kī, n ñ mō yākuru.” Domi na ñ ñe n ka geegibu soku ma n kun mō torobu.

Nōo bōkurun gari

(I maa meerio Maaku 2:18-22, Luku 5:33-39)

14 Ma Yohanu Batemu kowon bwāaba na Yesun mi ba bikia ba ñe, mban sōna bese ka Falisiba sa ra nōo bōke, adama wunē, wunen bwāabu ba ku ra nōo bōke.

15 Yesu u bu wisa u ñe, be ba soka kurō kpaā yerō ba ko n nukuru sankire sanam me kurō kpaon durō wāa ben suunu sōo? Aawo, adama saa ya sisi yē sōo ba koo kurō kpaon durō wōra ben min di. Saa yera ba koo nōo bōke.

9

Yesu u durō goo bekia

¹⁶ Goo ku ra yāa təkōnu kōre ka yasi kpaā ye ba n̄ nim doke. U n̄ kua mē, yasi kpaā ye, ya koo gawana kpa yu yāa təkō ni gīam sōsi.

¹⁷ Goo ku ra maa tam kparam doke gōnan bōō təkōnu sōō. U n̄ kua mē, bōō ni, nu koo kura kpa tam mē, mu yari kpa bōōnu n̄ sankira. Adama ba ra tam kparam wisiwa gōnan bōō kpaanu sōō. Sanam mē, ye yiru yen gaa kun sankiramō.

Wirugii goon bii ka kurō wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mēerio Maaku 5:21-43, Luku 8:40-56)

¹⁸ Sanam mē Yesu u bu yeni sōōmō wirugii goo u na u yiira win wuswaaō u nēē, nēn̄ bii tōn kurō u gu tē, adama a na a n̄n̄ nōmu sōndi kpa u se.

¹⁹ Ma Yesu u seewa ka win bwāabu ba durō wi swīi.

²⁰ Sanam mē ba dōō, kurō goo wi u yem wīibu barō saa wōō wākura yirun di, u susi Yesun biru u win yaberun swaa bua baba.

²¹ U gerua win tiin gōruō u nēē, ù n̄ gesi win yaberu baba u koo bekura.

²² Yesu u sīra u n̄n̄ wa ma u nēē, kurō wunē, a ku mwīa kpana, wunēn̄ naanē dokebu nun bekia.

Yandē ma kurō wi, u bekura.

²³ Ye Yesu u tura wirugii win dirō, yera u deema gaba guunu soomō ma be kpuro ba sirene.

²⁴ Ma u nēē, i yario bēē kpuro, wōndia wi kun gu, u dowā.

Ma be kpuro ba n̄n̄ yaakoru wōri.

²⁵ Ye ba tōmbu yara ba kpa Yesu u dua u wōndia win nōmu nēnuā, ma wōndia wi, u seewa.

²⁶ Yenin labaari ya kpararawa tem mē kpuro sōō.

Yesu u wākobu yiru bekia

²⁷ Yesu u doona min di. Nge mē u win sanum dōō, wākobu yiru gaba n̄n̄ swīi. Ba nōōgiru sue ba mō, Dafidin sikadobu, a besen wōnwōndu waawo.

²⁸ Ye Yesu u dua dirō wōko be, ba na win mi, ma u bu bikia u nēē, i naanē sōā ma kon kpi n̄ yeni ko?

Ma ba nēē, mēya Yinni.

²⁹ Sanam mēya Yesu ben nōni baba ma u nēē, n̄ bēē kooro nge mē i naanē sōā.

³⁰ Ma ba yam wa. Yera Yesu u bu sōōwa u sire u nēē, bu ku raa goo yeni sō.

³¹ Adama ye ba doona min di kese ba win labaari kparam wōri tem mē kpuro sōō.

Yesu u soso bekia

³² Ye tōn be, ba doona ma gaba ka durō goo na Yesun mi, wi u sōā soso yēn sō u wēreku gagu mō win wasi sōō.

³³ Sanam mē Yesu u wēreku ge gira durō wi, u gari gerubu wōri. Ma tōmba biti kua ma ba nēē, sa n̄ yenin bweseru waare Isireli sōō.

³⁴ Adama Falisiba nēē, wērekunun wirugiiwa u n̄n̄ dam wē u ka nu gira.

Yesu u tōmbu wōnwōndu kua

³⁵ Yesu u bōsu wuu marosu kpuro sōō ka baru kpaano. U keu sōōsimō ben mēnō yēnō u Gusunōn bandun Labaari gea kparamō, ma u tōmbu bekiamō saa bararu ka wasin dam sariru bwese bwesekan di.

³⁶ Ye u tōn worusu wa ben wōnwōnda n̄n̄ mwa yēn sō ba wurure ma ba yarinē nge yāa ni nu kun kparo mō.

³⁷ Ma u win bwāabu sōōwa u nēē, ye ya ye bu ka gē ya kpā, adama be ba gēemō ba n̄ dabi.

³⁸ Yen sō, i gbee yēro kanō u kparam tōmbu mōrisiama bu ka gē.

10

Bwāabu wākura yiru yen yīsa

(I maa mēerio Maaku 3:13-19, Luku 6:12-26)

¹ Yesu u win bwāabu wākura yiru mēna ma u bu yiiko wē bu ka wērekunu gira, kpa bu bararu ka wasin dam sariru baatere bekia.

² Bwāabu wākura yiru yen yīsa wee. Gbi-ikoo Simōō wi ba ra soku Piēē ka win wōnō Andere, ka Yakōbu ka win wōnō Yohanu, Sebeden bibu,

³ ka Filipu ka Baatelemi ka Tomaa ka Mateu wi u raa sōā ghere mwao, ka Yakōbu Alufen bii ka Tade,

⁴ ka Simōō wi u win tem gari kī, ka Yudasi Isikariōtu wi u tōmbu Yesu nōmu sōndia.

Yesu u bwāabu wākura yiru gōra

(I maa mēerio Maaku 6:7-13, Luku 9:1-6)

⁵ Yesu u tōmbu wākura yiru ye gōra ka wooda yeni u nēē, i ku swaa gaa swīi ye ya dōō tōn tukobun tem gia, i ku maa Samarigibun wuu gagu du.

⁶ Adama i doo Isireliban mi, be ba kōōra nge yāanu.

⁷ I doo i kpara i nēē, Gusunō u sisi u bandu swīi.

⁸ I barōbu bekio, i gōribu seeyo, i be ba bara disigiru mō bekio bu deera, kpa i wērekunu gira tōmbun wasi sōōn di. Yēn sō i wa kōsiaru sari, i maa wēeyō n̄ kun ka kōsiaru.

⁹ I ku dukia gaa sua i ka da, nge wura n̄ kun mē sii geesu, n̄ kun mē sii gandu bēen bōōrō.

¹⁰ I ku ka yāa kururu da, n̄ kun mē yaberu yiruse, n̄ kun mē baranu n̄ kun mē deka. N weenē bu sōm kowo wē yēn bukata u mō u n̄ ka wāa.

¹¹ I n̄ tura wuu marōō n̄ kun mē wuu piibu sōō, i de i mēeri wi u weenē u bēē dam koosia, kpa i sina win yēnuō sere i ka sī wuu gen min di.

12 In yenu gagu dua i gen tumbu tɔbirio kpa i nee, Gusunɔ u beɛ alafia kɛ.

13 Yenu gegibu bɔn ka alafia ye weene, i de ya n wɔa be sɔɔ, adama bɔn kun ka weene, i de yu wurama beɛn mi.

14 Wuu gagu n kun me yenu gagun tumbu bɔn maa yina bu beɛ dam koosia, bu sere beɛn gari swaa daki, i doonɔ min di kpa i beɛn naasun tua bu kpare.

15 Ka geema na beɛ sɔɔmɔ, siribun sanam Gusunɔ u koo Sodomɔ ka Gomɔragibu wɔnwɔndu sɔɔsi n kere wuu gen tumbu.

Nɔni swaaru te ta siri

(I maa meerio Maaku 13:9-13, Luku 21:12-17)

16 Yesu maa nee, wee, na beɛ gorimɔ nge yaanu demakunon suunu sɔɔ. I de i n bwisi mɔ nge wee, kpa i n ka kparukonu weene taki sariru sɔɔ.

17 I laakari koowo domi gaba koo beɛ mwa bu ka da siri yerɔ, kpa bu beɛ seni so ben mennɔ yenɔ.

18 Ba koo beɛ siri tem yɛrobu ka sinambun wuswaaɔ nen sɔ, kpa i ka seeda di ben mi ka tɔn tukobun mi.

19 Bɔn ka beɛ da siri yerɔ, i ku wurura ka gari yi i ko gere. I ku maa wurura nge me i ko gerusina. Saa ye, yɔn tura, i ko wa gari yi i ko gere.

20 Domi gari yi i ko gere yi n ko n sɔa beegii, yi koo nawa saa beɛn Baaban Hunden min di wi u wɔa beɛ sɔɔ.

21 Gaba koo ben wɔnɔbu n kun me ben maabu sɔɔsi bu ka bu go. Baababa ba ko maa ko me ben bibu sɔɔ, ma bibu ba koo ben mɔwɔbu kɔrumɔtonu kua bu ka bu go.

22 Baawure u koo beɛ tusi nen yisirun sɔ. Adama wi u temana sere ka nɔɔ u koo faaba wa.

23 Bɔn ka beɛ nɔni sɔɔwa wuu teu sɔɔ, i duki doonɔ wuu gagun mi. Na beɛ sɔɔmɔ ka gem, i n ko i Isirelin wusu kpuro sasiri i kpe, Tɔnun Bii u ka tunuma.

24 Meero sari wi u win sɔɔsio kere. Yoo maa sari wi u win yinni kere.

25 N n men na, n tura meero u ka win sɔɔsio weena kpa yoo u ka win yinni weena. Bɔn yenu yɛro sokumɔ Beseburu, ba koo win yenugibu yisi kɔsunu kɛ n kere wi.

Win berum n weene i ko

(I maa meerio Luku 12:2-7)

26 Yesu maa nee, yen sɔ, i ku ben berum ko, domi ye ya wukiri ya koo tera, yen asirin gɔanu maa sari ni bɔn koo gia.

27 Ye na beɛ sɔɔmɔ yam wɔkuru sɔɔ, i ye geruo yam bururam sɔɔ. Ye i maa nua asiri sɔɔ, i yɔɔwo gidambisa wɔlɔlɔ i ka ye kpuro kpara.

28 I ku bu nasia be ba koo wasi tɔna go, be ba n kpɛ bu hunde go. Adama i yɛro nasio wi

u koo kpɛ u wasi ka hunde go sannu dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ.

29 I n ko kpɛ i gunɔminu yiru dwe ka faram? Ka me, baa nin teu, ga n koo wɔruma temɔ ma n kun mɔ beɛn Baaba u wura.

30 Beɛ maa, ba mam beɛn wirun serin geeru yɛ.

31 N n men na, i ku berum ko, i gunɔminu beere kere sere mi n toma.

Wi u Kirisi wura

tombun wuswaaɔ

(I maa meerio Luku 12:8-9)

32 Yesu maa nee, baawure wi u man wura tombun wuswaaɔ, kon maa yɛro wura nen Baaban wuswaaɔ wi u wɔa wɔlɔlɔ.

33 Adama wi u man yina tombun wuswaaɔ, kon maa yɛro yina nen Baaban wuswaaɔ wi u wɔa wɔlɔlɔ.

Alafia ka takobin gari

(I maa meerio Luku 12:51-53, 14:26-27)

34 Yesu maa nee, i kun tamaa na nawa handuniaɔ n ka alafia wɛ, aawo, takobiwa na ka na.

35 Na nawa n ka sannɔ doke bii tɔn durɔ ka win tondon suunu sɔɔ, ka maa bii tɔn kurɔ ka win meron suunu sɔɔ, ka maa kurɔ mɔro ka win dwaɔ meron suunu sɔɔ.

36 Tɔnun yenugibu beya ba ko n sɔa win yiberɛba.

37 Wi u win tundo n kun me win mero kɛ n man kere u n tura u n ka sɔa negii. Nge meya wi u win bii kɛ n man kere u n tura u n ka sɔa negii.

38 Ma wi u kun win dɔa bunanaru sue u n ka man swi u n tura u n ka sɔa negii.

39 Wi u kɛ u win wɔaru di ka win gɔru kɛru u koo tu bia. Adama wi u win wɔaru yina nen sɔ u koo tu wa ka gem.

Aren gari

(I maa meerio Maaku 9:41)

40 Yesu maa nee, wi u beɛ dam koosia nena u dam koosia. Wi u maa man dam koosia, u wi u man gorima dam koosiawa.

41 Wi u Gusunɔn sɔmɔ dam koosia yɛn sɔ u sɔa Gusunɔn sɔmɔ, u koo are wa nge Gusunɔn sɔmɔgii. Wi u maa tɔn geo dam koosia, yɛn sɔ u sɔa tɔn geo, u koo are wa nge tɔn geogii.

42 Wi u bwɛɛbwɛɛ benin turo gɔanu kɛ yɛn sɔ u sɔa nen bɔɔ, baa n n nim nɔruram na, na beɛ sɔɔmɔ ka gem, yɛro kun win are biamɔ.

11

Yohanu Batemu kowon gɔrobu

(I maa meerio Luku 7:18-35)

1 Sanam me Yesu u win bwɔabu wɔkura yiru ye bwisi yi kɛ u kpa, u doona min di u da bera yen wuu marosu gia u ka keu sɔɔsi kpa u maa ka waasu ko.

²N deema Yohanu Batemu kowo u Yesu wi ba m̀ Kirisin s̄oman gari nua sere p̄iris̄am diru mi u w̄aa. Yera u n̄un win bw̄aabun gabu ḡoria

³bu ka n̄un bikia, wiya wi u koo be na? Nge ba n kpāo mara.

⁴Yesu bu wisa u n̄ee, i ḡosiro i Yohanu tusia ye i nua ka ye i wa.

⁵W̄skoba yam waam̄o, yem̄oba s̄iim̄o, ba be ba bara disigiru m̄o bekiam̄o bu ka d̄eera, sosoba gari n̄oom̄o, ba ḡaribu seeyam̄o garin di, ma ba s̄arobu Labaari gea waasu kuam̄e.

⁶Doo n̄oerugiwa wi nen gari kun torasiam̄o.

⁷Ye Yohanun bw̄aaba s̄ia Yesu u Yohanun gari t̄on dabiru s̄ōbu w̄ari u n̄ee, mba i yara i m̄erim da gbabur̄o. Yak̄o ge woo ga toorim̄o? Aawo.

⁸N n m̄en na, mba i m̄erim da. Dur̄o wi u ȳaa b̄eer̄eginu sebua? Na b̄ee s̄ōm̄o be ba ȳaa b̄eer̄eginu sebua ba w̄aa sina kpaan̄o.

⁹Mba i re kobu da. Gusun̄on s̄om̄owa i m̄erim da? M̄eya na b̄ee s̄ōm̄o, ȳero mam Gusun̄on s̄om̄o kere sere mi n toma.

¹⁰Domi Yohanu wiya win s̄ō Gusun̄on gari n̄ee, “N wee na nen s̄om̄o ḡorio wunen wuswaa wi u koo wunen swaa s̄ome.”

¹¹Ka gem na b̄ee s̄ōm̄o, be t̄on kur̄oba mara s̄ō goo kun Yohanu Batemu kowo kere. Adama wi u ȳakabu bo ban te Gusun̄o u sw̄i s̄ō u n̄un kere.

¹²Saa m̄in di Yohanu wi u waasu m̄o sere ka t̄e ba ban te kasuwa ka dam, ma damgiba tu mwaam̄o.

¹³M̄owisi u ban ten gari gerua win wooda s̄ō. Gusun̄on s̄om̄obu kpuro ba maa yi gerua sere ka Yohanu Batemu kowon waati.

¹⁴I n k̄i i tubu, wiya Eli wi, wi u koo ra na.

¹⁵Wi u swaa m̄o u ka n̄o, u n̄ōwo.

¹⁶Mba kon ka t̄en t̄ambu weesina. Ba ka bibu weene be ba s̄ō yabur̄o ba sokunam̄o ba m̄o,

¹⁷sa b̄ee guuru soowa ma i n̄ yawa, sa b̄ee ḡōo womu kua, i n̄ maa sw̄i.

¹⁸Domi Yohanu Batemu kowo u na u n̄ di u n̄ n̄ora nge gabu, ma ba n̄ee u w̄erekunu m̄owa.

¹⁹T̄onun Bii maa na u dim̄o u n̄orum̄o, ma ba gerum̄o ba m̄o u s̄aa dim̄o k̄iro ka tam n̄oro, ka maa gbere mwāobu ka k̄osan kowobun bar̄o. Ka m̄e, Gusun̄on bwisi yi ra s̄ōsi ma yi s̄aa gem yin kookoosun di.

Wuu sin t̄omba yinam̄o

bu naane doke

(I maa m̄erio Luku 10:13-15)

²⁰Ma Yesu u wuu si gerisim wari mi u s̄om maamaakigii dabinu kua, domi sin t̄omba kun bwisika ba ben ḡoru ḡosie.

²¹U n̄ee, nuku sankiranugiiwa wun̄e Koraseni. Nuku sankiranugiiwa wun̄e

Besaida, domi b̄a n̄ s̄om maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni s̄ō ye ba kua b̄een suunu s̄ō, wuu sin t̄ambu ba ko n̄ daa ḡoru ḡosie saa t̄ebun di ba n̄ s̄ō torom s̄ō ba n̄ saaki sebua nuku sankiranun s̄o.

²²Yen s̄ō, na b̄ee s̄ōm̄o, siribun sanam s̄ō Tiri ka Sidonigia koo ko kpakaka ka b̄ee.

²³Wun̄e maa Kapenam̄u, a ȳiȳo kaa suara sere w̄oll̄o? Aawo, ba koo nun surewa sere ḡorio. Domi s̄om maamaakigia ye ya kooa wun̄e s̄ō, ȳa n̄ kooa Sodomūo, wuu ge, ga n̄ w̄aa ka ḡiso.

²⁴Yen s̄ōna na b̄ee s̄ōm̄o, siribun sanam Sodomugia koo ko kpakaka ka wun̄e.

I na nen mi i w̄erabu mwa

(I maa m̄erio Luku 10:21-22)

²⁵Saa ye s̄ō, Yesu u n̄ee, Baaba, w̄ollu ka tem Yinni, na nun siara ȳen s̄ō a yabu ye bibu s̄ōsi baa m̄e a ye bwisigibu ka ȳerugibu berua.

²⁶N w̄a Baaba, domi m̄eya n̄ ka nun naawa wunen k̄iru s̄ō.

²⁷Nen Baaba man baayere kpuro w̄e. Goo sari wi u Bii wi ȳe ma n̄ kun m̄o Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba wi ȳe ma n̄ kun m̄o Bii ka maa wi Bii u k̄i u n̄un s̄ōsi.

²⁸I na nen mi b̄ee kpuro, b̄ee be i ka b̄een s̄omunu wasira, kon b̄ee w̄erasia.

²⁹I wuro n̄ b̄ee kpara kpa i ko nen bw̄aabu, domi n̄e t̄on duuduo ka tii kawowa, m̄eya kon de i n̄ w̄aa bar̄i yendu s̄ō.

³⁰Domi yoo te kon b̄ee diisia ta n̄ wahala m̄o, s̄omu ni kon maa b̄ee s̄obi nu n̄ bunu.

12

T̄ō w̄erarugirun gari

(I maa m̄erio Maaku 2:23-28, Luku 6:1-5)

¹S̄ō m̄eerun biru, t̄ō w̄erarugiru garu s̄ō, Yesu ka win bw̄aabu ba alikama ḡbaaru bukiane ba doon̄o. N̄ deema ḡōra win bw̄aabu m̄o ma ba alikama w̄aka ba temm̄o.

²Ye Falisiba ba wa m̄e, ba Yesu s̄ōwa ba n̄ee, u m̄erio ye win bw̄aaba m̄o ye wooda ya n̄ee bu ku ko t̄ō w̄erarugiru s̄ō.

³Yesu bu s̄ōwa u n̄ee, i n̄ garire ye Dafidi kua sanam m̄e ḡōra bu m̄o wi ka win tambu?

⁴U dua Gusun̄on dir̄o ma u p̄ee sua ye ba Gusun̄o ȳiye ma wi ka win tambu ba di. N̄ deema n̄ n̄ weene bu p̄ee ye di ma n̄ kun m̄o ȳaku kowobu t̄ona.

⁵Nge i n̄ garire M̄owisin wooda s̄ō ma t̄ō w̄erarugiru s̄ō, ȳaku kowo be ba s̄omburu m̄o s̄aa yero, ba ku ra t̄ō w̄erarugiru m̄em n̄ōwe. Ba n̄ maa s̄aa taaregibu.

⁶Adama na b̄ee s̄ōm̄o ḡaanu w̄aa mini ni nu s̄aa yeru kp̄aaru kere.

⁷I n̄ daa tuba ye Gusun̄on gari gerua yi yi n̄ee, “W̄onw̄onda na k̄i, n̄ n̄ m̄o ȳakuru,” i n̄ daa taare sarirugibu taare w̄eem̄o.

⁸I de i n̄ ȳe ma T̄onu Biiwa u t̄ō w̄erarugiru kua.

*Durɔ win nɔm teu ga gu
(I maa mɛɛrio Maaku 3:1-6, Luku 6:6-11)*

9 Ma Yesu doona min di, u dua ben mennɔ yera.

10 Durɔ goo wāa mi, win nɔm teu ga gu. Be ba wāa mi, ba Yesu bikia ba nɛ, n n man na, n weene bu tɔnu bekia tɔ wɛrarugiru sɔɔ? Ba gerua mɛ, bu ka wa bu nɔn durum mani.

11 Ma Yesu maa bu bikia u nɛɛ, bɛɛn goo ù n yāaru mɔ ma ta nɔn dɔkɔ kpiriru wɛriri tɔ wɛrarugiru sɔɔ, u n koo da u tu gawa u yara?

12 Tɔnu kun yāaru kere mi n toma? N n men na, ya wā tɔnu u gea ko tɔ wɛrarugiru sɔɔ.

13 Yera u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, u win nɔmu ge demio.

U ge demia ma ga wɛra nge gen teu.

14 Falisiba ba yara ba da ba wesiana mɛ ba koo ko bu ka Yesu go.

Sɔm kowo wi Gusunɔ u gɔsa

15 Ye Yesu u gia ma ba ki bu nɔn gowa, u geera saa min di ma tɔn dabira nɔn swii. Ma u barɔbu kpuro bekia.

16 Adama u bu sɔɔwa u sire u nɛɛ, bu ku raa goo sɔ wi u s̄aa.

17 N kooru nge mɛ, kpa gari yi Gusunɔn sɔmɔ Esai u yoru ya i ka kooru.

18 Gari yi sɔɔ, Gusunɔ u nɛɛ, “Nɛn sɔm kowo wi na gɔsa wee, nɛn k̄nasi wi sɔɔ nɛn ḡoru dobu kpuro wāa. Na kon nɔn nɛn hundɛ wɛ, kpa u nɛn gem kpara bwesenu kpuron mi.

19 U n ka goo sikirinamɔ u n maa gb̄aramɔ. Mɛya maa goo kun win nɔ nɔmɔ wuun suunu sɔɔ.

20 U n koo tɔn be ba sunkure nge kaba dakura.

U n koo maa bu go baa b̄a n s̄aa nge fitila ge ga gɔɔ dɔɔ,

sere u ka de gem mu tabu di,

21 kpa bwesenu kpuro nu nin ȳiɔbu doke win ȳisiru sɔɔ.”

Yesu ka tii yinamɔ

(I maa mɛɛrio Maaku 3:22-30, Luku 11:14-23)

22 Ba ka Yesu durɔ goo naawa wi wɛɛkunu nu kua w̄ɔko ka soso. Yesu durɔ wi bekia. U yam wa ma u gari gerubu w̄ari.

23 Ma tɔn w̄aru kpuro ga biti soora ga nɛɛ, n n man na ka gem n n Dafidin sikadobu mini re?

24 Adama ye Falisiba ba nua mɛ, yera ba gerua ba nɛɛ, wɛɛkunun sunɔ Beseburun dama Yesu u ka wɛɛkunu giramɔ.

25 Nge mɛ Yesu ben bwisikunu yɛ, u bu sɔɔwa u nɛɛ, bandu baatere tɛn tambu ba tabu mɔ ben tii tiine sɔɔ ta koo ko bansu. Mɛya maa wuu baagere n kun mɛ yɛnu baagere gɛn tambu ba tabu mɔ ben tii tiine sɔɔ ga n koo tɛ.

26 N n men na, Setam yà n Setam giramɔ, ya ka yen tii tabu m̄ɔwa. Am̄ona yen bandu ta koo ka tɛ.

27 N n s̄aa Beseburun dama na ka wɛɛkunu giramɔ, ka weren dama bɛɛn bwāaba ka nu giramɔ. Yenin s̄ona ben tii ba koo s̄ɔsi ma i tore.

28 Adama n n Gusunɔn Hunden na, na ka wɛɛkunu giramɔ, yeya ya s̄ɔsimɔ ma Gusunɔ u bandu swii bɛɛn suunu sɔɔ.

29 Am̄ona tɔnu koo ka du damgiin yɛnuɔ u ka win yānu gura ma n kun mɔ u gina gbia u damgiɔ wi b̄okua. U n nɔn b̄okua, yera u koo kp̄i u win yānu gura.

30 Wi u kun s̄aa negii u ka man yibere tɛɛru nɛniwa. Ma wi u ku ra gāanu mennɛ ka nɛ sannu u ra ni yarinasiwɛa.

31 Yen s̄ona na bɛɛ s̄ɔmɔ tamba koo kp̄i bu toranu kpuro ka gari kam gerubu kpuron suuru wa. Adama wi u Hunde Dɛɛro gari kam gerusimɔ, u n yen suuru wasi pai.

32 Baawure wi u nɛ Tɔnun Bii gari kam gerusi ba koo ȳɛro suuru kua. Adama baawure wi u Hunde Dɛɛro gari kam gerusimɔ, ba n ȳɛro suuru kuamme saa gisɔn di sere ka sia mam.

D̄aru ka ten binu

(I maa mɛɛrio Luku 6:43-45)

33 Ma Yesu maa nɛɛ, à n d̄aa geeru duura kaa bii geenu wa. À n maa d̄aa k̄suru duura bii k̄suna kaa s̄ari. Domi d̄arun binun diya ba ra tu tubu.

34 Waa gɔsɔrun bweseru bɛɛ! Am̄ona i ko ka gari gee gere bɛɛ be i s̄aa tɔn k̄sɔbu. Domi ye ya yiba ḡruɔ ya yarimɔ, yeya nɔɔ ga gerumɔ.

35 Tɔn geo u ra ḡaa geenu yarewa ḡaa geenu s̄ɔn di ni nu berua win ḡruɔ. Tɔn k̄sɔ maa ḡaa k̄sunu yaramɔ ḡaa k̄sunu s̄ɔn di ni nu berua win ḡruɔ.

36 Na bɛɛ s̄ɔmɔ gari kpuro yi tamba gerumɔ, yi s̄ɔra ba koo bu siri siribun sanam.

37 Domi wunen garin diya ba koo nun gem wɛ. Yin min diya ba koo maa nun taare wɛ.

T̄amba ȳireru bikia

(I maa mɛɛrio Maaku 8:11-12, Luku 11:29-32)

38 Yera wooda ȳirobu ka Falisi gabu ba Yesu s̄ɔɔwa ba nɛɛ, keu koosio, sa k̄i a ȳireru garu ko su wa.

39 U bu wisa u nɛɛ, tɛn tɔn k̄sɔbu be ba n ka Gusunɔ turo ȳɔ ba ȳireru bikiamɔ. Adama ȳireru garu maa sari te ba koo bu s̄ɔsi ma n kun mɔ Gusunɔn s̄ɔmɔ Yonasigiru.

40 Domi nge mɛ Yonasi kua s̄ɔ s̄ɔ ita ka w̄kuru ita swāa bakan nukurɔ, nge mɛya maa nɛ Tɔnun Bii kon ko s̄ɔ s̄ɔ ita ka w̄kuru ita tem nukurɔ.

41 Siribun sanam sɔɔ Ninifugibu ba koo tɛn tambu seesi bu bu taare wɛ domi ba

ben wāaru gosia Yonasin waasun s̄s. Wee t̄ē gāanu wāa mini ni nu Yonasi kere.

⁴² Siribun sanam t̄on kur̄o sun̄o wi u na saa nim nāon s̄s̄o ȳēsan di u koo t̄ēn t̄ombu seesi u bu taare w̄ē ȳēn s̄s win tem tonde min di u na u ka Salom̄aon bwisin gari n̄o. Wee t̄ē gāanu wāa mini ni nu Salom̄o kere.

*Werekunun wuramaru
(I maa m̄erio Luku 11:24-26)*

⁴³ Ma Yesu maa n̄ē, w̄erekunu n̄n n doona t̄anun min di, nu ra n b̄osuwa mi gāanu ku ra kpi nu n w̄ēra yeru kasu nu n bie.

⁴⁴ Yera nu ra n̄ē, nu koo ḡosira nin wāa yer̄o min di nu raa doona. Nu ra wurame kpa nu deema ta wāa diiru ta kurare ta s̄ande.

⁴⁵ Kpa nu da nu ganu nāoba yiru kasuma ni nu ni k̄suru kere kpa nu du ȳēro s̄s̄o nu n wāa mi. Ma dur̄o win wāa ḡbiikuru ta koo s̄āya ka sere d̄aakuru. Nge m̄eya n ko n ko ka t̄ēn t̄on k̄so beni.

Ber̄a ba s̄aa Yesun w̄on̄obu

*ka win mero
(I maa m̄erio Maaku 3:31-35, Luku 8:19-21)*

⁴⁶ Sanam m̄e Yesu u ka t̄on w̄oru gari m̄, wee win mero ka win w̄on̄obu ba ȳō t̄ōw̄o ba k̄i bu ka n̄un gari ko.

⁴⁷ Sanam m̄eya goo n̄un s̄ōwa u n̄ē, wunen mero ka wunen w̄on̄obu ba ȳō t̄ōw̄o ba k̄i bu ka nun gari ko.

⁴⁸ Adama Yesu u ȳēro bikia u n̄ē, wara nen mero. Ber̄a maa nen w̄on̄obu.

⁴⁹ Ma u win bw̄āabu n̄omu t̄i u n̄ē, beya mini be ba s̄aa nen mero ka nen w̄on̄obu.

⁵⁰ Domi baawure wi u nen Baaba w̄orukoon k̄iru m̄, wiya nen w̄on̄o ka nen sesu ka nen mero.

13

*D̄ia bwese ȳēkon gari
(I maa m̄erio Maaku 4:1-9, Luku 8:4-8)*

¹ S̄s̄o tee te s̄s̄o, Yesu u yara ȳēnun di u da u sina daa burerun goor̄o.

² Ma t̄on w̄oru ga n̄un m̄enne sere u dua goo nimkuu s̄s̄o u sina. Ma t̄on be kpuro ba ȳō daa bure ten goor̄o.

³ U bu ḡāa dabinu s̄ōwa ka m̄onnu u n̄ē, dur̄o goowa yara u d̄ia bweseru ȳēkam d̄o.

⁴ Nge m̄e u ȳēkam̄o sukum w̄ori swaa baar̄o, ma ḡun̄osu na su di.

⁵ Ma sukum gam w̄ori kpee saara w̄oll̄o mi tem kun duku. Ma mu kpia mii mii ȳēn s̄s̄o tem kun duku mi.

⁶ Sanam m̄e s̄s̄o gura u kp̄ii te yania ta gbera ȳēn s̄s̄o ta n̄ ḡbini beke m̄.

⁷ Sukum gam maa w̄ori s̄ākin suunu s̄s̄o. Ma s̄āki ka mu kp̄ēa sannu ma yi mu s̄ēkene yi go.

⁸ Adama sukum gam w̄ori tem gem s̄s̄o ma mu binu mara, gam gum wun̄obu (100), gam gum wata, gam gum t̄ēna.

⁹ Ma u n̄ē, wi u swaa m̄o u ka n̄o, u nāw̄o.

*M̄onnun asansi
(I maa m̄erio Maaku 4:10-12, Luku 8:9-10)*

¹⁰ Yera win bw̄āaba da ba n̄un deema ba bikia ba n̄ē, mban s̄ōna u ra ka bu m̄onnu gari s̄s̄o.

¹¹ Ma u bu wisa u n̄ē, b̄ēya ba Gusun̄on bandun asiri s̄ōsi, adama be ba tie, ba n̄ bu s̄ōsi.

¹² Domi wi u gāanu m̄o, wiya ba koo sosia kpa win moru tu kp̄ēa. Adama wi u kun gāanu m̄o, fiiko ye u m̄o, yera ba koo maa n̄un w̄orari.

¹³ Yenin s̄ōna na ka bu m̄onnu gari s̄ōm̄o. Domi ba m̄erim̄o adama ba n̄ waam̄o. Ba swaa daki adama ba n̄ nām̄o n sere bu yeeri.

¹⁴ Nge m̄eya gari yi Esai u gerua ben s̄s̄o yi s̄ōsirama, ye u n̄ē, “I ko n nām̄o ka gem, adama n n̄ koo b̄ē yeeri.

I ko n m̄erim̄o adama i n̄ ko i wa.

¹⁵ Domi t̄on benin ḡōru ga n̄ biti m̄o.

Ba ben tiin swaa k̄ōrua, ba n̄oni yinwa.

Kpa bu ku wa ka ben n̄oni.

Kpa bu ku n̄o ka ben swaa.

Kpa bu ku ḡia ka ben bwisi.

Kpa bu ku raa ka ḡosirama nen mi n ka bu bekia.”

¹⁶ Doo nāorugiba b̄ē, ȳēn s̄s̄o b̄ēen n̄oni waam̄o, b̄ēen swaa maa nām̄o.

¹⁷ Ka geema na b̄ē s̄ōm̄o, Gusun̄on s̄om̄obu dabiru ka win t̄on geobu ba k̄ia bu wa ye i waam̄o t̄ē, ba n̄ maa ye wa. M̄eya ba maa k̄ia bu n̄o ye i nām̄o t̄ē, ba n̄ maa nua.

*M̄on ten tubusianu
(I maa m̄erio Maaku 4:13-20, Luku 8:11-15)*

¹⁸ Ma Yesu u n̄ē, t̄ē i m̄on ten tubusianu nāw̄o t̄ē ta ka bwese ȳēko ȳā mi.

¹⁹ Be ba Gusun̄on bandun gari nām̄o ma yi n̄ bu yeeri, ba ka swaa baaru weene mi bwese te, ta w̄ori. T̄on k̄s̄o wi, u ra n̄e u wuna ye ba duura ben ḡōru.

²⁰ Gaba maa ka kpee saaran tem m̄e weene mi bwese ten gara w̄ori. Ba gari yi nām̄o, mii mii ba yi mwaam̄o ka nuku dobu.

²¹ Adama ba n̄ derim̄o yi ḡbini ko ben ḡōru. Ma ba n̄ ȳōram̄o n ka te. Sanam m̄e wahala n̄ kun m̄e n̄oni sw̄āara tunuma gari yin s̄s̄o kpa bu biru wura yande.

²² Gaba maa bwese te mwa nge tem s̄ākunugum s̄s̄o. Ba gari yi nua adama handunian w̄āarun wururabu ka gobin n̄oni w̄ōkubu bu gari yi t̄ēsi, yi n̄ maa binu mara.

²³ Gaba maa bwese te mwa nge tem gem s̄s̄o. Beya be ba gari yi nām̄o ma yi bu

yeerimɔ. Ma ba binu marumɔ gabu wunɔbu (100), gabu wata, gabu tɛna.

Yaka kɔsusun mɔndu

²⁴ Yesu kpam bu mɔndu kua u nɛɛ, n wee ye Gusunɔn bandun gari yi ka weenɛ. Durɔ goowa u dɛa bwese geeru duura win gbaarɔ.

²⁵ Sanam mɛ baawure kpuro u dweeya, durɔ win yiberɛ u na, u yaka kɔsusu duura alikama ye sɔɔ, ma u doona.

²⁶ Ma alikama ya kpia ya kpɛa ya marumɔ, ma yaka kɔsu si, su maa kpia ma ba kpɛa sannu.

²⁷ Gbaa yɛron sɔm kowoba na ba nɛɛ, yinni, n n̄ dɛa bwese geera a duura wunen gbaarɔ? Ma gian diya yaka kɔsu sini.

²⁸ Ma u bu wisa u nɛɛ, yiberɛwa, u kua mɛ. Sɔm kowo be, ba n̄n bikia ba nɛɛ, n̄ n̄ mɛn na, a kɔ su da su yaka kɔsu si wukiri?

²⁹ Ma u nɛɛ, aawo domi i n su wukirimɔ tɛ, ka alikama sannu ko i ra wukiri.

³⁰ I de ye yiru kpuro yu kpɛa sannu sere gɛɛbun saa yɔ n tura. Sanam mɛya kon sɔm kowobu sɔ bu gina yaka kɔsu si mɛnnɔ bu bokunu ko bu dɔɔ doke, yen biru bu sere alikama gɛ bu menna nɛn biraru sɔɔ.

Mutaadin biman gari

(I maa mɛerio Maaku 4:30-32, Luku 13:18-19)

³¹ Yesu kpam bu mɔndu garu kua u nɛɛ, Gusunɔn banda ka mutaadin bima weenɛ ye durɔ goo u sua u duura win gbaarɔ.

³² Dɛa binu kpuro sɔɔ yeya ya piiburu bo. Adama yɔ n kpia ya kpa ya gberun kiku baagere kpɛaru kere. Domi ya ra ko dɛru sere gunɔsu ra nɛ su sin sokunu ko ten kɛasin wallo.

Pɛɛ seeyatian gari

(I maa mɛerio Luku 13:20-21)

³³ Yesu kpam bu mɔndu garu kua u nɛɛ, Gusunɔn banda ka pɛɛ seeyatia weenɛ ye kurɔ goo sua u doke sakaku nɔɔ itan som sɔɔ, ma mɛ kpuro mu seewa mu kukua.

Mɔndunyaasi

(I maa mɛerio Maaku 4:33-34)

³⁴ Ka mɔnna Yesu u ra tɔn wɔru gari yi kpuro sɔ, u ku ra bu gɛanu sɔ n kun ka mɔnnu.

³⁵ Nge mɛya Gusunɔn sɔmɔn gari yi kooro yi yi nɛɛ, “Mɔnna ko na n da ka bu gari sɔ. Na kon maa ye gere batuma sɔɔ ye ya kukua saa handunian taka kobun di.”

Yesu yaka kɔsusun gari tubusia

³⁶ Sanam mɛya Yesu u seewa tɔn wɔru gen min di u dua yenuɔ. Ma win bwɛaba da win mi ba nɛɛ, a sun mɔn te tubusio te ta ka yaka kɔsu sin gari yɔ mi.

³⁷ Ma u bu wisa u nɛɛ, Tɔnun Biiwa u dɛa bwese gee te duura.

³⁸ Handunia yera ya sɛa gbaaru. Gusunɔn bandun biba ba sɛa dɛa bwese gee te. Tɔn kɔso win biba ba maa sɛa yaka kɔsu si.

³⁹ Setamwa maa sɛa yiberɛ wi u su duura. Gɛɛbun saa maa sɛa handunian kpeeru. Gusunɔn garadobara ba maa sɛa gbaa sɔm kowobu.

⁴⁰ Nge mɛ ba ra yaka kɔsusu wunɛ bu dɔɔ doke, nge mɛya n ko n ko handunian kpeeru sɔɔ.

⁴¹ Tɔnun Bii u koo win wɔllun garadoba garima, bu ka baayere wuna ye ya tambu torasiamɔ mi u bandu dii, ka be ba kɔsa mɔ.

⁴² U koo maa bu kpɛɛ dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ, mi ba koo wiru nɔma sɔndi bu swi.

⁴³ Sanam mɛ sɔra be ba kua ye Gusunɔ u bikia ba ko n ballimɔ nge sɔɔ mi ben Baaba u bandu swi. Wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔɔwɔ.

Dukia ye ya beruan gari

⁴⁴ Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta maa sɛawa nge dukia ye ya berua gbaaru sɔɔ. Ye durɔ goo ye kame ma u ye berum sɔnwa. Ma u da ka nuku dobu u dara kpuro ye u mɔ, ma u gosirama u gbaa te dwa.

Goo gobigirun gari

⁴⁵ Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta maa sɛawa nge goo gobigii ni nu wɔ, ni tenku goo u kasu.

⁴⁶ Sanam mɛ u nin teeru wa te ta gobi mɔ too, ma u da u win baayere dɛra ye u mɔ, ma u tu dwa.

Yɛakororun gari

⁴⁷ Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta kpam sɛawa nge yɛakororu te ba ra kpɛɛ nim wɔku sɔɔ kpa tu swɛɛ bwese bweseka mwa.

⁴⁸ Tɔ n̄ yiba ba ra gawame guruɔ, kpa bu sina bu gɔsi ye ya wɔ bu doke bireru sɔɔ, kpa bu ye ya kun gea sɛa yari.

⁴⁹ Nge mɛya n ko n sɛa handunian kpeeru sɔɔ. Wɔllun garadoba ba koo na bu tɔn kɔsobu ka geegibu wunana.

⁵⁰ Kpa bu tɔn kɔso be doke dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ. Miya ba koo nɔma wiru sɔndi bu swi.

Dukia kpa ka gura

⁵¹ Yesu u bu bikia u nɛɛ, yabu ye kpuro ya bɛɛ yeeri?

Ma ba nɛɛ, oo.

⁵² Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, wooda yɛro baawure wi u Gusunɔn bandun gari gia, u ka yenu yɛro weenɛ wi u gɛa kpaanu ka gɛa gurunu wunamɔ win dukian di.

Nasarɛtigiba kun Yesu wure

(I maa mɛerio Maaku 6:1-6, Luku 4:16-30)

⁵³ Ye Yesu u mɔn ni kpuro kua u kpa, ma u doona min di.

⁵⁴ U da win tiin wuuɔ ma u tambu keu sɔɔsim wari ben mɛnnɔ yero sere be kpuro ba biti soora. Ma ba nɛɛ, man diya u bwisi yinin bweseru waama. Amɔna u ka kpia u sɔm maamaakigii nini mɔ.

55 N ñ dāa dākon bii wi mini? N ñ wiya wi Maari mara? N ñ win wɔnɔba Yakɔbu ka Yosefu ka Simɔɔ ka Yudu?

56 N ñ ka win sesubu kpuro sanna sa wāa mini? N n mɛn na, man diya u dam mɛ kpuro wa.

57 Yeni kpuro ya bu yinari bu nùn naane doke. Yera Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, gam sari mi Gusunɔn sɔmɔ ku ra n bɛɛɛ mɔ ma n kun mɔ win tiin temɔ ka win yenuɔ.

58 U ñ maa sɔm damgii dabinu kue mi, ben naane dokebu sarirun sɔ.

14

*Yohanu Batɛmu kowon goɔ
(I maa mɛɛrio Maaku 6:14-29, Luku 9:7-9)*

1 Saa ye sɔɔra Herodu, Galilen tem yɛro u Yesun baaru nua.

2 Ma u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, Yohanu Batɛmu kowowa u seewa gɔrin di. Yen sɔna u dam mɔ u ka sɔm maamaakiginu mɔ.

3-4 N deema Yohanu Batɛmu kowo raa Herodu sɔɔwa ma n ñ weene u win wɔnɔ Filipun kurɔ Herodia sua kurɔ. Yen sɔna Herodu u Yohanu Batɛmu kowo mwa ma u dera ba nùn bɔkua ba doke pirisɔm dirɔ Herodia win sɔ.

5 Ma u kɪ u nùn go, adama u tɔmbun nɔnu nasie yɛn sɔ ba nùn mɛɛra Gusunɔn sɔmɔ.

6 Adama dɔma te ba Herodun maru tɔru yaayama, Herodian bii wɔndia u dweebu dua u yawa. N Herodu dore,

7 sere u nùn nɔɔ mwɛɛru kua ka bɔri u ka nùn wɛ ye u koo nùn bikia kpuro.

8 Ye u win mɛron gere nua u Herodu sɔɔwa u nɛɛ, a man Yohanu Batɛmu kowon wiru wɛɛma mini pɛrenti sɔɔ.

9 Sunɔ win nukura sankira, adama u nɛɛ bu nùn tu wɛɛyɔ. U gɛrua mɛ yɛn sɔ u bɔrua win tɔmbun wuswaaɔ.

10 Ma u gɔra ba Yohanu wiru bura pirisɔm dirɔ.

11 Ba wii te kpɛɛma pɛrenti sɔɔ ba bii wi wɛ ma u ka win mero tu daawa.

12 Ma Yohanun bwɔɔaba na ba win goru sua ba sikua ma ba da ba Yesu sɔɔwa.

Yesu u tɔmbu nɔrɔbun

*suba nɔɔbu diisia
(I maa mɛɛrio Maaku 6:30-44, Luku 9:10-17, Yohanu 6:1-14)*

13 Ye Yesu u nua mɛ, u doona min di. U goo nimkuu dua u da gɔburɔ wi turo. Sanam mɛ tɔmba nua mɛ, ba yara wusun di ma ba nùn naa gira mi gia ka naasu.

14 Ye Yesu u yara goon di, u tɔn wɔru guna wa. Ben wɔnwɔnda nùn mwa ma u yande ben barɔbu bekiam wɔri.

15 Sanam mɛ sɔɔ duɔ win bwɔɔaba na win mi ba nɛɛ, wee, gɔburu sɔɔra sa wāa mini,

sɔɔ maa kpa. A tɔn be karo bu da baru kpaano bu ben tii dɔnanu dwia.

16 Ma Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, n ñ tilasi bu ka doona. Bɛn tii i bu dɔnanu wɛɛyɔ.

17 Yera ba nɛɛ, pɛɛ nɔɔbu tɔnawa sa mɔ mini ka swɛɛ yiru.

18 Ma u nɛɛ, i man ye wɛɛma mini.

19 Yen biru u nɛɛ, tɔn wɔru ge, gu yakasu yama gu sina. Ma u pɛɛ nɔɔbu ka swɛɛ yiru ye sua u wuswaa seeya wɔllɔ u Gusunɔ siara. Ma u pɛɛ ye murura u win bwɔɔabu wɛ ba tɔn wɔru ge yabua.

20 Ben baawure di u deba. Ye ba di n tiara ba gure birenu wɔkura yiru sɔɔ ba ka doona.

21 Be ba di ben geera tura tɔnu nɔrɔbun suba nɔɔbu (5.000), tɔn kurɔbu ka bibu baasi.

*Yesu u sɔimɔ nim wɔllɔ
(I maa mɛɛrio Maaku 6:45-52, Yohanu 6:15-21)*

22 Yen biru mii mii Yesu dera win bwɔɔaba goo nimkuu dua ba nùn gbiiyɔ bu ka tɔbura guru giɔ. Sanam mɛya win tii u tɔn wɔru yarinasiama.

23 Ye u bu yarinasia u kpa u yɔɔwa guuru wɔllɔ wi turo u ka kanaru ko. Ma u wāa mi, wi tɔna, sere yam mu ka tɪra.

24 N deema saa ye sɔɔ, goo nimkuu ge, ga wāa nim suunu sɔɔ. Nim kurenu gu bɔrikiamɔ yɛn sɔ woo ga gu nam bira koosi.

25 Buru buru yam sɔrɛru, yera Yesu u sɔimɔ nim wɔllɔ u dɔɔ win bwɔɔabun bera gia.

26 Adama sanam mɛ ba nùn wa u sɔimɔ nim wɔllɔ, ba berum soora ba nɛɛ siiniwa.

Ma ba kuuki wɔri berum saabu.

27 Adama mii mii Yesu ka bu gari kua u nɛɛ, i ku mwia kpana, nɛna, i ku berum ko.

28 Yera Pɛɛ nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, ñ n wunen na, a man nɔɔ kɛɛyɔ n na wunen mi nim wɔllɔ.

29 Ma Yesu nɛɛ, a na.

Yera Pɛɛ u yara goon di u nim nɔɔ sɔndi u sɔimɔ u dɔɔ Yesun mi.

30 Adama ye u woo laakari kua berum nùn mwa. Ma nge mɛ u nummɔ u wura kua u nɛɛ, Yinni, a man faaba koowo.

31 Mii mii Yesu nɔma demia u nùn nenua ma u nɛɛ, naane doke piibugii wune, mban sɔna a sika kua.

32 Be yiru kpuro ba dua goo sɔɔ ma woo ga mari.

33 Yera be ba wāa goo ge sɔɔ, ba yiira Yesun wuswaaɔ ba nɛɛ, ka geema wune Gusunɔn Biiwa.

*Yesu u barɔbu bekia Genesaretin temɔ
(I maa mɛɛrio Maaku 6:53-56)*

34 Ba tɔbura ba kpa ba tura Genesaretin temɔ.

35 Tem min tɔmba Yesu tuba ma ba win labaari yɛbi yam kpuro ma u tunuma. Ma ba ka nùn ben barɔbu kpuro naawa.

³⁶ Ba nùn kana u gesi de bu win yaberun swaa bua baba. Be ba maa ye baba kpuro ba bekura.

15

*Sikadoban deema
(I maa mærio Maaku 7:1-13)*

¹ Yera Falisiba ka wooda yērobu gabu ba na Yesun mi saa Yerusalemun di, ba nùn bikia ba nɛɛ,

² mban sōna wunen bwāabu ba n bɛsɛn sikadoban deema mɛm nɔwammɛ. Domi ba ku ra niɛ bu sere di.

³ Yesu bu wisa u nɛɛ, bɛɛ maa ni, mban sōna i ra Gusunən wooda sare ma i sere bɛɛn deema neni.

⁴ Domi Gusunɔ u nɛɛ, “A wunen tundo ka wunen mero bɛɛrɛ wɛyɔ.” U maa nɛɛ, “Wi u win tundo n̄ kun mɛ win mero kōsa gerusi ba koo nùn gowa.”

⁵ Adama bɛɛ i gerumɔ ma goo ù n win tundo n̄ kun mɛ win mero sōwa u nɛɛ, win dukia ye u koo kpī u ka nùn somi ya kua Gusunɔgia,

⁶ n n̄ maa weenɛ durɔ wi, u win tundo n̄ kun mɛ win mero somi. Nge mɛya i Gusunən gari tɛsimɔ ma i bɛɛn deema swīi.

⁷ Murafiti bɛɛ, ka geema bɛɛn sōna Gusunɔ u gerua saa Esain nɔn di u nɛɛ,

⁸ “Tɔn beni ba man bɛɛrɛ wɛɛmɔ ka nɔɔ. Adama ben gōru ga ka man toma.

⁹ Kama ba man sāmɔ. Domi tɔmbun woodawa ya kua ben sōsiru.”

*Ye ya tɔnu mɔ disigii
(I maa mærio Maaku 7:14-23)*

¹⁰ Ma Yesu u tɔn wɔru soka u nɛɛ, i nɔwɔ kpa i de n bɛɛ yeeri.

¹¹ N n̄ mɔ ye ya dumɔ tɔnun nɔɔ sɔɔ yera ya nùn mɔ disigii, ma n̄ kun mɔ ye ya yarimɔ saa win nɔn di, yeya ya ra tɔnu ko disigii.

¹² Yera win bwāaba na win mi ba nɛɛ, n n̄ a yɛ ma gari yi a gerua mi, yi Falisiba duawa mi ya.

¹³ U bu wisa u nɛɛ, dāru baatere te nen Baaba wɔrukoo kun duure ba koo tu wukawa.

¹⁴ I bu derio. Swaa gbio wōkoba. Wōko ù n maa win wōkosi swaa gbiiye be yiru kpurowa ba koo tokoro wɔri.

¹⁵ Piɛɛ nùn sōwa u nɛɛ, a sun mɔn te tubusio.

¹⁶ Yesu u nɛɛ, n n̄ bɛɛn tii yeeri ka tɛ?

¹⁷ I n̄ yɛ ma ye ya dumɔ nɔɔ sɔɔ kpuro nukurɔwa ya dɔɔ? Ma n̄ n̄ sosi ya koo yari wasin di.

¹⁸ Adama ye ya yarimɔ nɔn di, gōrun diya ya wee. Yeya ya ra tɔnu ko disigii.

¹⁹ Domi gōrun diya bwisiku kōsunu wee, ka tɔn goberu, ka sakararu, ka kōɔ mɛnnabu tantanaru sɔɔ ka gbena ka weesu ka tɔn sankubu.

²⁰ Yeya mi, ye ya ra tɔnu ko disigii. Adama nɔm kɛsɛn dibu ku ra tɔnu ko disigii.

Kurɔ sɔɔ goo u Yesu

*naane doke
(I maa mærio Maaku 7:24-30)*

²¹ Yen biru Yesu doona min di u da Tiri ka Sidonin bera gia.

²² Kurɔ Kananigii goo wi u wāa bera mi, u na win mi, ma u nɔɔguru sua u nɛɛ, Yinni, Dafidin sikadobu, a nen wɔnwɔndu waawo. Nen bii tɔn kurɔ u wɛrɛkunu mɔ nu nùn nɔni sōwa too.

²³ Ka mɛ, Yesu kun nùn gari gɛɛ wisa. Ma win bwāaba na win mi, ba nùn kana u de kurɔ wi, u doona min di domi u kuuki mɔ u ka bu swīi biru.

²⁴ U bu wisa u nɛɛ, Isireliba tɔnan miya ba man gorima be, be ba kōsɔre nge yāanu.

²⁵ Adama kurɔ wi, u na Yesun wuswaaɔ u yiira u nɛɛ, Yinni, a man somi.

²⁶ Yesu nùn sōwa u nɛɛ, n n̄ weenɛ bu bibun dīanu sua bu bōnu kōwa.

²⁷ Kurɔ wi nɛɛ, geema, Yinni. Ka mɛ, bōnu ra dīa buri di yi yi wɔruma nin yinnibun tabulun di.

²⁸ Yera Yesu nùn sōwa u nɛɛ, kurɔ wunɛ, wunen naane dokebu kpā too. N koo nun kua nge mɛ a kī.

Saa ye sɔɔ, ma kurɔ win bii wi, u bekura.

Yesu u barɔ dabinu bekia

²⁹ Yesu u doona min di u da Galilen daa burerun gooro. Ma u yɔwa guuru wallo u sina.

³⁰ Yera tɔn wɔru guna na win mi. Ba ka yemɔbu na ka wōkoku ka alebugibu ka sosobu, ka kpm barɔ dabinu ba yi Yesun wuswaaɔ, ma u bu bekia.

³¹ Biti baka tɔn be mwa ye ba wa sosoba gari mɔ, alebugiba bekura, yemɔba sīimɔ, wōkoba yam waamɔ, ma ba Gusunɔ Isireliban Yinni siarabu wɔri.

Yesu u tɔmbu nɔɔɔbun

*suba nne diisia
(I maa mærio Maaku 8:1-10)*

³² Yesu u win bwāabu soka u nɛɛ, tɔn benin wɔnwɔnda man mɔ. Yen sō ita wee ye ba ka wāa nen mi, gāanu kun maa bu tie ni ba koo di. Na n̄ maa kī n̄ bu kara ka gōru kpa bu ku raa dam bia swaaɔ bu wɔri.

³³ Win bwāaba nùn bikia ba nɛɛ, mana sa ko sere dīanu wa gbaburu sɔɔ mini ni nu koo tɔn dabi teni debu.

³⁴ Yesu bu bikia u nɛɛ, pɛɛ nyewa i sere mɔ. Ma ba nɛɛ, wasi nɔɔba yiru ka swɛɛ pi-iminu ganu.

³⁵ Yesu u tɔn wɔru ge sinasia temɔ.

³⁶ Ma u pɛɛ nɔɔba yiru ye sua ka swɛɛ yi, u Gusunɔ siara ma u murura u win bwāabu wɛ ba tɔn wɔru ge yabua.

³⁷ Be kpuro ba di ba deba. Ye ba di n tia ba gure birenu nɔɔba yiru sɔɔ ba ka doona.

³⁸ Be ba ye di ben geera tura tɔnu nɔɔɔɔɔɔ suba nne (4.000), tɔn kurɔɔɔɔ ka bibu baasi.

³⁹ Ye u tɔn wɔru ge yarinasia u kpa, u goo nimkuu dua u da Magadan tem gia.

16

Falisiba ka Sadusiba

ba yireru bikia

(I maa mɛɛriɔ Maaku 8:11-13, Luku 12:54-56)

¹ Falisiba ka Sadusiba ba na Yesun mi, bu ka win laakari mɛɛri, ba nɔn bikia ba nɛɛ, u bu sɔɔsi ka yireru garu ma win dam weewa saa Gusunɔn min di.

² Adama Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, saa ye sɔɔ kpɛyɔ i ra nɛɛ, yam koo dora gisɔ domi wɔlla sɔri.

³ N n bururun na, i ra nɛɛ, gura koo ne gisɔ domi wɔlla swaa ka wɔka tobe kua. I wɔllun yireru wunanamɔ, adama i n kpɛ i saa yenin yireru tubu.

⁴ Tɛn tɔn kɔsɔbu be ba n ka Gusunɔ turo yɔ ba yireru bikiamɔ. Adama yireru garu maa sari te ba koo bu sɔɔsi ma n kun mɔ Gusunɔn sɔmɔ Yonasigiru.

Ma u bu deri u doona.

Falisiba ka Sadusiban

pɛɛ seeyatia

(I maa mɛɛriɔ Maaku 8:14-21)

⁵ Ye win bwɔaba tɔburɔ guru giɔ, ba duari bu pɛɛ kusenu ko.

⁶ Yera Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i kpure kpure ko, i n tii se ka Falisiba ka Sadusiban pɛɛ seeyatia.

⁷ Bwaa be, ba wesiana ba nɛɛ, u gerua mɛ yɛn sɔ ba n pɛɛ kusenu kue.

⁸ Yesu ben bwisikunu gia ma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i wesiana i nɛɛ, yɛn sɔ i n pɛɛ kusenu kue, yen sɔna na gerua mɛ. Naane dɔke piibugii bɛɛ.

⁹ N n bɛɛ yeeri sere ka tɛ? I n pɛɛ nɔɔbu ye yaaye ye na murura tɔmbu nɔɔɔɔɔɔ suba nɔɔɔɔɔɔ (5.000) sɔ? Ka sukum mɛ n tian birenu geeru?

¹⁰ I n maa pɛɛ nɔɔba yiru ye yaaye ye na murura tɔmbu nɔɔɔɔɔɔ suba nneɔn (4.000) sɔ? Ka sukum mɛ n tian birenu geeru?

¹¹ Amɔna i n ka tuba ma na n ka pɛɛ yɔ. I n tii se ka Falisiba ka Sadusiban pɛɛ seeyatia.

¹² Sanam meya bwaa be, ba tuba ma u n ka pɛɛ seeyatia yɔ. Adama u bu sɔɔmɔwa ba n tii se ka Falisiba ka Sadusiban sɔɔsinu.

Piɛɛ u nɛɛ, Yesu u sɔawa

wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mɛɛriɔ Maaku 8:27-30, Luku 9:18-21)

¹³ Yesu u tura Sesare Filipin temɔ. Ma u win bwɔabu bikia u nɛɛ, wara tɔmba gerumɔ Tɔnun Bii u sɔa.

¹⁴ Ba nɔn wisa ba nɛɛ, gaba gerumɔ Yohanu Batemu kowowa a sɔa. Gaba maa mɔ Eliwa. Gaba maa kparam gerumɔ wune Yeremiwa n kun mɛ, Gusunɔn sɔmɔɔɔɔɔ turo.

¹⁵ Yesu u nɛɛ, bɛɛ maa ni, wara i gerumɔ na sɔa.

¹⁶ Simɔɔ Piɛɛ nɛɛ, wuna mi, wi Gusunɔ u gɔsa, wi, Yinni wason Bii.

¹⁷ Yera Yesu nɔn wisa u nɛɛ, doo nɔɔrugiiwa wune Simɔɔ, Yohanun Bii, domi n n mɔ tɔnu u nun yeni sɔɔsi, ma n kun mɔ nen Baaba wi u waa wɔlla.

¹⁸ Nɛna na nun sɔɔmɔ ma na nun soka kperu *. Kpee ten wɔllɔwa kon nen yigberu swii. Baa gɔɔn tii u n kpɛ u tu gaaɔn kua.

¹⁹ Wuna kon ban te Gusunɔ u swiin kɔkɔɔba wɛ. Ye a yinamɔ handuniaɔ ba koo ye yina wɔlla. Ye a maa wura handuniaɔ ba koo ye wura wɔlla.

²⁰ Yera Yesu win bwɔabu nɔɔ goosi u nɛɛ, bu ku raa goo sɔ ma wiya wi Gusunɔ u gɔsa.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun gari mɔ

(I maa mɛɛriɔ Maaku 8:31-9:1, Luku 9:22-27)

²¹ Saa saa yen min diya Yesu Kirisi u win bwɔabu gari sɔɔmɔ batuma sɔɔ u nɛɛ, u n koo ko u kun Yerusalemu de, mi guro gurobu ka yaku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛroba koo nɔn nɔni sɔ. Ba koo nɔn go adama sɔɔ itase u koo se.

²² Yera Piɛɛ ka nɔn da bɔɔrɔ u nɔn gerisim wɔri u nɛɛ, Gusunɔ u nun bere Yinni, yenin bwesera kun nun deemamɔ pai!

²³ Adama Yesu siira u Piɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, a geero nen birun di Setam. A kasu a man torasiawa, domi a n bwisikumɔ nge Gusunɔ, ma n kun mɔ nge tɔnu.

²⁴ Yen biru Yesu win bwɔabu sɔɔwa u nɛɛ, goo u n ki u man swii nge bɔɔ, u win gɔru kiru derio kpa u win tiin daa bunanaru sua u n ka man swii.

²⁵ Wi u ki u win waaɔru di ka win gɔru kiru u koo tu bia. Adama wi u win waaɔru yina nen sɔ u koo ra tu wa.

²⁶ Nge arufaani yerɔ tɔnu mɔ u n handuniaɔn gaaɔnu kpuro wa ma u win waaɔru bia. Nge mba n waa ye tɔnu u koo ka win waaɔru kɔsina.

²⁷ Tɔnun Bii u sisi kam kam ka win Baaban yiiko ka win gɔrɔdɔba sannu. Sanam meya u koo baawure nɔn win are kɔsia nge mɛ win kookoosu ne.

²⁸ Geema na bɛɛ sɔɔmɔ tɔn be ba waa mini ben gaba kun gbimɔ bu ka Tɔnun Bii wa u na nge sunɔ.

* **16:18 kperu** - Yisi te ba mɔ Piɛɛ, ten tubusiana kperu.

17

Yesun wasi gōsia

(I maa mēerio Maaku 9:2-13, Luku 9:28-36)

¹ Sōo nōōba tian biru Yesu Piēe sua ka Yakōbu ka Yohanu, Yakōbun wōnō, u ka bu da guu bakaru garun wōllō be tōna.

² Win wasi gōsia tuki ben nōni sōo, ma win wuswaa ballimō nge sōo, win yānu maa burura fem fem nge suru.

³ Yen biru ba Mōwisi ka Eli wa ba ka Yesu gari mō.

⁴ Yera Piēe u Yesu sōōwa u nēe, Yinni, n wā sa n wāa mini. A n kī, kon kunu ita ko, teeru wunēgiru, teeru Mōwisigiru, teeru maa Eligiruru.

⁵ U n̄ gari yi gerum kpa, bukō kpiku ga ka bu wukiri. Ma ba nōo gagu nua saa bukō min di ga nēe, winiwa nēn Bii kīnasi wī sōo nēn gīru dobu kpuro wāa. I wigii swaa dakio.

⁶ Ye bwāa be, ba nōo ge nua berum bu mwa sere ba wōruma ba wuswaa tem girari.

⁷ Yesu na ben mi u bu nōma sōndi u nēe, i seewo, i ku berum ko.

⁸ Ye ba wuswaa seeya ba n̄ maa goo wa ma n kun mō Yesu turo.

⁹ Sanam mē ba saram wee guu ten min di, Yesu bu sōōwa u nēe, bu ku raa goo sō ye ba wa mi, sere Tōnun Bii u ka se gōrin di.

¹⁰ Bwāa be, ba nūn bikia ba nēe, mban sōna wooda yēroba ra gere Eliwa koo gbi u na.

¹¹ U bu wisa u nēe, ka geema Eli koo na kpa u yabu baayere wesia yen ayero.

¹² Adama na bēe sōōmō, Eli u na kō, ba n̄ nūn tuba, ma ba nūn kua nge mē ba kī. Nge mēya ba koo Tōnun Biin tii nōni sō.

¹³ Yera n win bwāabu yeeri ma Yohanu Batemu kowon gariya u mō.

Yesu u bii wī wēreku ga wāasi bekie

(I maa mēerio Maaku 9:14-29, Luku 9:37-43a)

¹⁴ Ye ba tunuma mi tōn wōru ga wāa, durō goo u na u yiira Yesun wuswaaō

¹⁵ u nēe, Yinni, a nēn biin wōnwōndu waawo. U giri kpakpanu barō nu nūn wahala mō gem gem sere nu ra gasō nūn kpēē dōō sōo n̄ kun mē nim sōo.

¹⁶ Na ka nūn wunen bwāabu naawa adama ba kpana bu nūn bekie.

¹⁷ Yesu u nēe, bēe tōn kōso naane doke sarirugibu, sere saa yerā ko na n ka bēe wāa. Nge sere domma ko na n kram ka bēe temane. I ka man bii wi naawa mini.

¹⁸ Yesu u wēreku ge gerusi ma ga bii wi doonari ma u bekura miī mii.

¹⁹ Yera Yesun bwāaba da win mi be tōna ba nūn bikia ba nēe, mban sōna ba kpana bu wēreku ge gira.

²⁰ Yesu bu wisa u nēe, yēn sō bēen naane dokebu kun kpā. Ka geema na bēe sōōmō, baa bēen naane dokebu b̄n n piibu s̄a nge

dīa bima ye ya piiburu bo i ko guu teni sō tu wukuro minin di tu da giō. Mēya ta koo maa wukura. Gāanu maa sari ni i ko kpana i ko. [²¹ Adama wēreku genin bwesera ku ra doone ma n kun ka kanaru ka nōo bōkuru.]

Yesu u kram win gōo

ka win seebun gari mō

(I maa mēerio Maaku 9:30-32, Luku 9:43b-45)

²² Sōo teeru nge mē bwāa be, ba mēnne sannu Galileō Yesu bu sōōwa u nēe, ba koo Tōnun Bii tōmbu nōma beria

²³ bu nūn go, adama sōo itase u koo se gōrin di.

Yera bwāa ben nukura sankira gem gem.

Sāa yerun wōō gobin kōsiabu

²⁴ Sanam mē Yesu ka win bwāabu ba tura Kapenamuo, yera s̄a yerun wōō gobigiba na Piēen mi ba nēe, bēen yinni u ku ra s̄a yerun wōō gobi kōsie?

²⁵ Piēe nēe, a, u ra kōsie.

Ye Piēe u durō dirō Yesu gbia u nūn bikia u nēe, amōna a wa Simōo. Berā n weene bu handunia min sinambu ghere gobi kōsia. Sina bibu? Nge gabu.

²⁶ Piēe nēe, gabu.

Ma Yesu nēe, n̄ n mēn na sina bibu ba n̄ kōsiamō.

²⁷ Ka mē, sa n̄ kī su tōn be mōru kōsiki. Yen sō, a doo daarō a kōkaru kō. Swāa ye ya gbia ya tu mwe, a ye gawo a yen nōo baaya. Kaa sii geesun gobi wa mi, yi yi koo nē ka wunen gobi turi. A yi suo a bu kōsia.

18

Wara gisonkoru bo

(I maa mēerio Maaku 9:33-37, Luku 9:46-48)

¹ Saa ye sōōra Yesun bwāaba da win mi, ba nūn bikia ba nēe, wara gisonkoru bo Gusunōn bandu sōo.

² Yesu u bii piibu gagu soka u yōrasia ben wuswaaō.

³ Ma u nēe, ka geema na bēe sōōmō, ma n kun mō i tii gōsia i kua nge bibu, i n̄ kpē i n wāa ban te Gusunō u swīi sōo.

⁴ Wi u s̄a gisonko ban te Gusunō u swīi sōo, wiya wi u tii kawa nge bii wini.

⁵ Wi u maa bii winin bweseru wura nēn yīsirun sō, nēna u wura.

Torarun baberu

(I maa mēerio Maaku 9:42-48, Luku 17:1-2)

⁶ Yesu maa nēe, wi u dera bii piimii ni nu man naane doke min turo wōri toraru sōo, n buram bo bu yēro nēe bakaru gbinisia win wīrō kpa bu nūn kpēē nim wōku sōo u nim diira.

⁷ Anna a handunian wahala wa ye gāanu ka wāa ni nu derimō tamba wōrimō toraru

sɔɔ. Gaa ninin bwesera ko n waaawa baadomma, adama nani swaarugiiwa win min di nu koo yari.

8 Wunen namu n kun me wunen naasu, yen ye ya nun sure toraru sɔɔ, a ye buro a kɔ n toma. Domi n sanɔ bo a ka nam teu n kun me naa teesu waaaru wa te ta ku ra kpe, n kere a n noma yiru ka naasu yiru mɔ kpa bu nun kpɛɛ dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ.

9 N n maa wunen nanun na ga nun sure toraru sɔɔ a gu wowo a kɔ n toma. Domi n sanɔ bo a ka nani tia waaaru wa te ta ku ra kpe n kere a n nani yiru mɔ kpa bu nun kpɛɛ dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ.

*Yaa te ta kɔɔra ta maa waara
(I maa mɛerio Luku 15:3-7)*

10 Yesu maa nɛɛ, i ku ra de i bii piimii nin teu gem. Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, ben gɔrado be ba waa wɔllɔ ba ra n yowa baadomma nen Baaba wɔrukoon wuswaaɔ. [

11 Domi Tɔnun Bii u nawa u ka ye ya kɔɔra faaba ko.]

12 Mba i tamaa. Tɔnu u n yaanu wunɔbu (100) mɔ ma teera kɔɔra, u n koo wunɔbu tia sari deri guuru wɔllɔ kpa u da u tee te ta kɔɔra kasu?

13 U n maa tu wa, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, win nuku dobu ko n kpɔ yaa ten sɔ n kere wunɔbu tia sari ni nu n kɔɔre.

14 Nge meya maa bɛɛn Baaba wi u waa wɔllɔ u n kɔɔ baa bii piimii nin teu gu kɔɔra.

Naane dokeo u n tora

15 Yesu maa nɛɛ, naane dokeo goo u n tora a doo win mi wune tɔna a nun win toraru tubusia. U n wunegii nua, a nun faaba kua.

16 Adama u n yina u nun swaa daki, a tɔn turo n kun me tɔnu yiru kasuo a ka da win mi, kpa tɔnu yiru n kun me ita ye, yu gari yi kpuron seeda di nge me Gusunan gari gerumɔ.

17 U n maa kpam yina u bu swaa daki, a Yesun yigberu gari yi naɔsio. U n den yina u yigberun gari nɔ, a nun garisio tɔn tuko n kun me gberɛ mwaaɔ.

Yinabu ka wurabu

18 Ma Yesu maa nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, ye i yinamɔ handunia sɔɔ ba koo ye yina wɔllɔ. Ye i maa wura handunia sɔɔ, ba koo ye wura wɔllɔ.

19 Na kpam bɛɛ sɔɔmɔ ma bɛɛn tɔmbu yiru ba n nɔɔ tia kua handunia mini ba gaaanu bikia kanaru sɔɔ, nen Baaba wi u waa wɔllɔ u koo bu wɛ.

20 Domi mɔ tɔmbu yiru n kun me ita ba menne ka nen yisiru, na waa ben suunu sɔɔ.

Sɔm kowon gari wi u yina

u suuru wura

21 Yera Pɛɛ u da Yesun mi u nun bikia u nɛɛ, nɔn nyewa kon nen beruse wi u man torari suuru kua. Nɔn nɔɔba yiru?

22 Yesu nun wisa u nɛɛ, aawo n n mɔ nɔn nɔɔba yiru tɔna, nɔn wata ka wɔkurun nɔn nɔɔba yiruwa.

23 Yenin sɔna Gusunan bandun gari ka sunɔ goon gari weene wi u kɔ u win gobi dooru ko ka win sɔm kowobu.

24 Ye u win gobi dooru torua, yera ba ka durɔ goo na wi u win dibu neni fɔrɔtɔ dabi dabiru.

25 Wee, durɔ wi kun gaaanu mɔ u ka dii bi kɔsia. Ma win yinni nɛɛ bu nun dɔro ka win kurɔ ka win bibu ka ye u mɔ kpuro bu ka dii bi kɔsia.

26 Yera sɔm kowo wi, u yiira win yinnin wuswaaɔ u nun suuru kana u nɛɛ, a ka man tɛmano, kon nun kɔsia kpuro.

27 Ma win yinni u win wɔnwɔndu wa u dii bi go u dera u doona.

28 Ye sɔm kowo wi, u yara min di, u ka win sɔm kowosi yinna wi u win dibu neni nge fɔrɔtɔ nɔɔbun saka. Yera u nun sɛre u wɔiru sɛka u nɛɛ, a nen dibu kɔsiama bi a neni.

29 Yera win kpaasi u yiira win wuswaaɔ u nun suuru kana u nɛɛ, a ka man tɛmano, kon nun kɔsia.

30 Adama u n wure. U dera ba nun doke pirisɔm sɔɔ sere u ka dii bi kɔsia u kpe.

31 Ye sɔm kowo be ba tie ba gari yi wa, ben nukura sankira ma ba da ba ben yinni ye kpuro sɔɔwa.

32 Yera yinni wi, u nun sokusia u nɛɛ, sɔm kowo nuku kɔsurugii, na nun wunen dibu goowa yɛn sɔ a man suuru kana.

33 N daa weenewa wunen tii a maa wunen sɔm kowosi wi wɔnwɔndu kua nge me na nun kua.

34 Yinni wi, u mɔru besira ma u sɔm kowo wi pirisɔm kɔsobu wɛ sere u ka dii bi kpuro kɔsia.

35 Ma Yesu nɛɛ, nge meya nen Baaba wi u waa wɔllɔ koo bɛɛ kua bɛɛn wi u kun win winsim suuru kue win gɔrun di.

19

Yesu u yinanaan gari mɔ

(I maa mɛerio Maaku 10:1-12)

1 Ye Yesu u gari yi gerua u kpa u doona Galilen di u da Yudean bera gia ye ya waa Yuudenin daarun guru glɔ.

2 Tɔn wɔru guna nun swii mi, ma u ben barɔbu bekia.

3 Falisi gaba na win mi, bu ka win laakari mɛeri ba nun bikia ba nɛɛ, besen wooda ya wura tɔnu u win kurɔ yina gari baayiren sɔ?

4 Yesu u nɛɛ, i n garire Gusunan gari sɔɔ ma "Toren di Taka kowo u bu kuawa durɔ ka kurɔ."

5 Ma yi kpam nɛɛ, "Yen sɔna, durɔ u koo win tundo ka win mero deri kpa wi ka win kurɔ ba n manine kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee."

⁶ Nge meya ba ñ maa sãa tãmbu yiru ma n kun mɔ tɔn turo. N n man na, tɔnu u ku karana ye Gusunɔ u menna.

⁷ Falisiba ba nùn bikia ba nee, ñ n men na, mban sãna Mɔwisi u wooda wɛ u nee, duro u yinanaan tireru yore kpa u de win kurɔ u doona.

⁸ Yesu u bu wisa u nee, Mɔwisi dera i been kurɔbu yinamɔ been woo bɔbunun sɔ. Adama saa toren di gari yi, yi ñ sãa me.

⁹ Na bee sɔmɔ, wi u win kurɔ yina ma n kun mɔ sakararun sɔ, ma u kurɔ kpao sua, u sakararu kuawa.

¹⁰ Win bwãaba nùn sɔɔwa ba nee, ñ n men na n sãa durɔ ka win kurɔn suunu sɔɔ, n buram bo bu ku suana.

¹¹ Yesu u nee, tãmbu kpuro ba ñ kpɛ bu gari yi sua ma n kun mɔ be Gusunɔ u yen dam wɛ.

¹² Domi gabun mi marumara, gabu maa tãmba ba bu kua me, gabu maa kpa, Gusunɔn bandun sãna ba ñ kurɔ suamɔ. Wi u koo kpɛ u gari yi sua, u suo.

*Yesu u bibu kanaru kua
(I maa meerio Maaku 10:13-16, Luku 18:15-17)*

¹³ Tãmba ka bii piiminu na Yesun mi, u ka bu nɔma sɔndi kpa u bu kanaru kua, adama win bwãaba tɔn be gerusi.

¹⁴ Yera Yesu nee, i de bii piiminu nu na nen mi, i ku bu yinari. Domi Gusunɔ u bandu swii tãmbun sɔ be ba ka bu weene.

¹⁵ U bu nɔma sɔndi ma u doona min di.

*Gobigii goon gari
(I maa meerio Maaku 10:17-31, Luku 18:18-30)*

¹⁶ Durɔ goo na Yesun mi, u nùn bikia u nee, yinni, gea mba kon ko n ka wãaru te ta ku ra kpe wa.

¹⁷ Yesu nùn sɔɔwa u nee, mban sãna a man gean kobun gari bikiamɔ. Tɔn turowa sãa geo. Å n kɪ a wãaru te ta ku ra kpe wa a woodaba swiiyo.

¹⁸ U nee, yen yerã.

Yesu u nee, a ku tɔnu go, a ku sakararu ko, a ku gbeni, a ku goo gari mani,

¹⁹ a wunen tundo ka wunen mero beere wɛeyɔ, kpa a wunen tɔnusi kɪa nge wunen tii tii.

²⁰ Aluwaasi wi, u nee, yeni kpurowa na swii. Mba n maa man tie.

²¹ Yesu nùn sɔɔwa u nee, ã n kɪ a yibu, a doo a dora kpuro ye a mɔ, kpa a yen gobi sãarobu bɔnu kua, kaa n dukia mɔ wɔllɔ, kpa a na a man swii.

²² Adama ye aluwaasi wi, u nua me, u doona ka nuku sankiranu domi win dukia ya kpã.

²³ Yera Yesu u win bwãabu sɔɔwa u nee, ka geema na bee sɔmɔ, n sɛ gem gem dukiagii u ka ban te Gusunɔ u swii wuru.

²⁴ Yen sɛsɔ ga kpã n kere yooyoo gu du yaburan wɛrɔ gu yari.

²⁵ Ye bwãa be, ba gari yi nua, ba biti soora gem gem, ma ba nee, ñ n men na, wara u koo den faaba wa.

²⁶ Yesu bu meera ma u nee, tãmbun miya n ñ koorɔ adama gãanu sari ni Gusunɔ u kpame.

²⁷ Yera Piere u nùn sɔɔwa u nee, n wee beee sa gãanu kpuro deri sa nun swii. Mba n ko n ko beesegia.

²⁸ Yesu bu sɔɔwa u nee, ka geema na bee sɔmɔ, sanam me Tɔnun Bii u ko n sɔ win sina gɔni yikogian wɔllɔ handunia kpaa sɔɔ, bee wɔkura yiru be i man swii been tii i ko n sɔ sina gɔni wɔllɔ i ka Isireliban bwesenu wɔkura yiru siri.

²⁹ Ma baawure wi u win yenu deri, ñ kun me wɔnɔbu, ñ kun me sesubu, ñ kun me tundo, ñ kun me mero, ñ kun me bibu, ñ kun me gbea nen yisirun sɔ, u koo yen kɔsire wa dabi dabinu, kpa u wãaru te ta ku ra kpe tubi di.

³⁰ Adama dabiru be ba tɛ sãa gbiikobu ba koo ko birukobu, ma dabiru be ba tɛ sãa birukobu ba koo ko gbiikobu.

20

Sɔm kowo be ba wãa gbaarɔ

¹ Ma Yesu u nee, n wee ye Gusunɔn bandu ta ka weene. Yenu yɛro goo u yara buru buru yellu u ka sɔm kowobu kasu bu da win gbaarɔ.

² U wuru u bu kɔsia nge me ba ra sɔm kowo kɔsie sɔ teeru, ma u nee bu doo bu sɔmburu ko win gbaarɔ.

³ Ye n kua bururun kɔba nɔɔba nne, u kpa yara ma u gabu deema ba sɔ tengeɔ ba ñ garu mɔ.

⁴ U bu sɔɔwa u nee, been tii i doo i sɔmburu ko nen gbaarɔ. Kon beee yen gobi kɔsia nge me n weene.

⁵ Ma ba da mi. Yenu yɛro wi, u kpa yara sɔɔ wii wɔllu, ka maa yokan kɔba ita, ma u kua me.

⁶ Ye n da kua yokan kɔba nɔɔbu, u kpa yara u gabu wa be ba sɔ mi. U bu bikia u nee, mban sãna i sɔ mini saa bururun di i ñ garu mɔ.

⁷ Ba wisa ba nee, yèn sɔ goo kun sun sɔmburu wɛ. Ma u nee, ñ n men na, i doo nen gbaarɔ i sɔmburu ko been tii.

⁸ Ye n kua yoka yenu yɛro wi, u win sɔm kowobun wirugii soka u nee, a sɔm kowobu sokuo a bu ben gobi kɔsia, saa birukobun min di sere ka gbiikobun mi.

⁹ Be ba sɔmburu torua yokan kɔba nɔɔbu ba na ma ba sɔ teerun sɔmburun gobi wa.

¹⁰ Ye gbiikoo be, ba na, ba tamaa begii koo kerawa me. Adama sɔ teerun sɔmburun gobiya ba maa ben tii kɔsia.

¹¹ Ye a gobi yi wa ba ka yenu yɛro wi waki.

12 Ba gerua, ba nee, be ba dakuru na mi, kabi tia tonaawa ba kua ma a bu kasia nge bese be sa somburu kua bururun di ka sso boko.

13 Ma u ben turo wisa u nee, nen bore, na n nun taki di. A wura ma kaa sso teerun somburun gobi mwa, nge n ni me.

14 N n men na, a wunen gobi mso a doona. Na n ki n biruko wini kasia nge wune, mba n nun wa.

15 N n ye na ki yera kon ka nen ye na mo ko? Nge a nisinu mowa yen sso na ton geeru kua.

16 Ma Yesu nee, nge meya birukobu ba koo ko gbiikobu, gbiikobu maa, ba koo ko birukobu.

Yesu u win goo ka win seebun gari mso non itase

(I maa meerio Maaku 10:32-34, Luku 18:31-34)

17 Nge me Yesu u dso Yerusalemu gia, swaao u win bwabu wakura yiru ye tona ssowa u nee,

18 wee, sa dso Yerusalemuo mi ba koo Tonun Bii yaku kowo tonwerobu ka wooda yero bu nama beria. Ba koo nun taare we bu go,

19 kpa bu nun ton tukobu nomu sondia be ba koo nun yaakor ko, bu nun seni so, yen biru bu nun kpare daa bunanaro. Sso itase u koo maa se gorin di.

Ye Yakobu ka Yohanun mero u bikia
(I maa meerio Maaku 10:35-45)

20 Yera Sebeden bibun mero u na Yesun mi ka win bibu sannu u yiira u ka gaaun kana.

21 Yesu u nun bikia u nee, mba a ki.

U nee, a de nen bibu yiru yeni yu sina, turo wunen nom geuo, turo maa wunen nom dwaro sanam me kaa bandu di.

22 Yesu u wisa u nee i n ye ye i bikiamo, i ko kpi i wahala sobe ye kon sobe?

Ma ba nee, sa ko kpi.

23 Yesu bu ssowa u nee, ka geema i ko wahala sobe nge ne. Adama n n nen baa n ka gosi be ba koo sina nen nom geuo ka nen nom dwaro. Tan ben sso nen Baaba u aye ni soro kua beya ba koo nu wa.

24 Ye bwabu woku te ta tie ta gari yi nua, ta ka yiru ye morku kua.

25 Yera Yesu bu soka u nee, been tii i ye nge me ton tukobun tem yero bu ba ra n bu dam dorem. Kpa ben wirugibu ba n bu taarem.

26 Adama n n saa me been mi. Been goo u n ki u ko wirugii, u de u ko been somo.

27 Meya maa been wi u ki u ko gbiikoo u koowo been yoo.

28 Nge meya Tonun Bii kua. U n ne bu ka nun sa ma n kun mo u ka gabu sa, kpa u win wbaru we u ka ton dabinu yakia.

Yesu wokobu yiru bekia

(I maa meerio Maaku 10:46-52, Luku 18:35-43)

29 Sanam me ba yara Yerikon di, ton woru guna Yesu swii.

30 Wokobu yiru gaba sso swaa baaro ba nua ma Yesu sar. Yera ba noogiru sua ba nee, Yinni, Dafidin sikadobu, a been wonwundu waawo.

31 Ton woru guna ye, ya bu wokisimo bu mario. Ka me, ba gbaramo too too, ba mo, Yinni, Dafidin sikadobu, a been wonwundu waawo.

32 Yera Yesu u yora u bu soka ma u bu bikia u nee, mba i ki n bee kua.

33 Ba nun wisa ba nee, Yinni, sa ki been noni yi yam wawa.

34 Yesu u ben wonwundu wa ma u ben noni baba. Yaatem mi, tonu yiru ye, ya yam wa ma ya nun swii.

21

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa meerio Maaku 11:1-11, Luku 19:28-40, Yohanu 12:12-19)

1 Ye ba Yerusalemu boku kua ba tura wuu ge ba ra soku Betefagio, Olifin guuro ma Yesu u win bwabu yiru gora.

2 U bu ssowa u nee, i doo baru kpa te i meera been wuswaa mi. Miya i ko yande keteku wa ka gen buu nu sori. I nu sasiam a ka man naawa.

3 Goo u n bee gaanu bikia, i nee, Yinniwa u nin bukata mo. Mii mii ba koo de i ka nu na.

4 Yeni ya kua kpa Gusunan somon gari yini yi ka kora yi yi nee,

5 "I Yerusalemugibu ssowo i nee, wee, ben suno sisi ben mi.

Wi, ton duuduowa, u keteku soni, keteku buu kpembu."

6 Ma bwaa be, ba da ba kua ye Yesu u bu ssowa.

7 Ba ka keteku ge ka gen buu na. Ba ben beka teria nin walo ma ba dera Yesu u soni.

8 Ma ton woru ga gen beka teria swaa soo. Gaba baa kako bekusu boro ba teria swaa.

9 Ton be ba nun gbiye ka be ba nun swii biru, ba gbaramo ba mo, su Dafidin sikadobu walle sua. U saa domarugii. U sisi ka Yinnin yisiru! Su Worukoo walle sua.

10 Ye u dua Yerusalemuo, wuugibu kpuro ba biti soora ba mo, wara wini.

11 Ton woru ga nee, Gusunan somo Yesuwa, Galilen Nasaretigii.

Yesu u dua saa yero

(I maa meerio Maaku 11:15-19, Luku 19:45-48, Yohanu 2:13-22)

12 Yesu u dua saa yero ma u be ba kiaru dramo ka be ba dwemo gira min di. U be ba gobi kasiman tabuluba fukura, ka totobere dorobun kitanu.

13 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn gari nɛɛ, “Nɛn dira ko n sɔɔwa kanarun diru.” Adama bɛɛ i tu gɔsia gbɛnɔbun wɔa yeru.

14 Yera wɔkɔbu ka yɛmɔba na win mi sɔa yeru mi ma u bu bɛkia.

15 Yaku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛroba mɔru kua ye ba maamaaki wa ye u kua, ka maa bii be ba gbaramɔ sɔa yerɔ ba mɔ, su Dafidin sikadobu wɔlle sua.

16 Ma ba Yesu sɔɔwa ba nɛɛ, a sere nɔɔmɔ ye ba gerumɔ?

Ma Yesu nɛɛ, oo, i nɛn garire Gusunɔn gari sɔɔ mi ba nɛɛ, “A dera bii piiminu ka bii wɛɛnu nu nun siaramɔ.”

17 Yen biru u bu deri u doona wuu min di u da Betaniɔ u kpuna mi.

Yesu dɔru garu bɔrusi

(I maa mɛɛrio Maaku 11:12-14, 20-24)

18 Sisiru bururu nge mɛ Yesu gɔsirɔ wuu mi, gɔɔra nɔn mɔ.

19 U dɔru garu wa swaa baarɔ te ba ra soku figie. U tu susi, adama wurusu tɔnawa u wa mi. Yera u tu sɔɔwa u nɛɛ, a nɛn maa wɔa a binu ma sere ka baadommaɔ.

Ma yande, figie ye, ya gbera.

20 Win bwɔaba yabu ye wa ma biti bu mwa. Ba Yesu bikia ba nɛɛ, amɔna figie ye, ya ka gbera mɛ mii mi.

21 Yesu bu wisa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, i n naane doke ma i n sika mɔ, i ko kpɛ i ko ye na figie ye kua. N nɛn mam mɛ tɔna, i ko maa kpɛ i guu teni sɔ tu wukuro min di tu da tu nim wɔku wɔri. Ya koo maa kooa mɛ.

22 Ma i naane doke, ye i bikia kanaru sɔɔ ye kpurowa i ko wa i mwa.

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa mɛɛrio Maaku 11:27-33, Luku 20:1-8)

23 Yesu dua sɔa yerɔ u keu sɔɔsimɔ. Yera yaku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba da win mi ba nɛɛ, weren yiikowa a ka yeni mɔ. Wara nun yiiko ye wɛ.

24 Yesu bu wisa u nɛɛ, nɛn tii kon bɛɛ gari tia gaa bikia. I n man wisa, nɛn tii kon bɛɛ sɔ win yiiko na ka yeni mɔ.

25 Wara u Yohanu garima u ka batemu ko. Gusunɔ? Nge tɔnu.

Ma ba gerumɔ ben tii tiine sɔɔ ba mɔ, sɔ n nɛɛ Gusunɔwa, u koo sun bikia mban sɔna sa n Yohanu naane doke.

26 Sɔ n maa nɛɛ, tɔmba, ye tɔn wɔru ga koo ko sa yen bɛrum mɔ, domi be kpurowa ba Yohanu garisi Gusunɔn sɔmɔ.

27 Yera ba Yesu wisa ba nɛɛ, sa nɛn yɛ.

Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, to, n nɛn man na, nɛn tii na nɛn maa bɛɛ sɔɔmɔ win yiiko na ka yeni mɔ.

Bibu yirun mɔndu

28 Yesu maa nɛɛ, amɔna i wa. Durɔ goo win bii tɔn durɔbu yiru mɔ. Ma u gbiikoo sɔɔwa u

nɛɛ, bii wune, a doo a sɔmburu ko nɛn gbaurɔ giso.

29 Ma u nɛɛ, na nɛn dɔɔ. Adama ye n sosi u bwisika ma u da.

30 Ma u maa da u win bii yiruse wini sɔɔwa mɛ. Bii wi, u nɛn wisa u nɛɛ, too, baaba, kon da. Adama u nɛn de.

31 Be yiru ye sɔɔ, wara u tundon kɔru kua.

Ba nɛɛ, gbiikoo wi.

Yera Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, gberɛ mwaɔbu ka kurɔ tanɔbu ba koo bɛɛ gbiiya bu da mi Gusunɔ u bandu swɔi.

32 Domi Yohanu na u bɛɛ swaa gea sɔɔsi, ma i nɛn nɔn naane doke. Adama gberɛ mwaɔbu ka kurɔ tanɔbu beya ba nɛn naane doke. Wee bɛɛ, baa mɛ i ye wa i n gɔru gɔsie i nɛn naane doke.

Gbaa wuko kɔsobun gari

(I maa mɛɛrio Maaku 12:1-12, Luku 20:9-19)

33 Yesu maa nɛɛ, i kpam mɔndu garu swaa dakio. Yenu yɛro goo u dɔa gbauru kua ma u tu kara kua, ma u dɔa bii gama yeru kua ma u gbaa kɔsobun diru bana. Yen biru u gbaa wukobu kasu u bu ye nɔmu beria ma u sanum da.

34 Sanam mɛ dɔa binun sɔribu tura u win sɔm kowobu gara gbaa wuko ben mi, bu win bɔnu mwaama.

35 Adama gbaa wuko be, ba bu kunisi ba turo so, ma ba turo go, ma ba itase kpenu kasuka.

36 Yenu yɛro wi, u kpam bu gabu garia be ba gbiikobu dabiru kere. Daa tia yera ba ben tii kua.

37 Yen biru u bu win bii garia u nɛɛ, ba koo nɛn bii bɛɛɛ wɛ.

38 Adama saa ye gbaa wuko be, ba bii wi wa ba geruna ba nɛɛ, i nɛn nɛn wa wi u koo ra gbaa te tubi di? I de su nɛn go kpa gbaa te, tu ko besegiru.

39 Ma ba nɛn sɛre ba yara gbaa ten min di ba go.

40 Yesu u bu bikia u nɛɛ, sanam mɛ gbaa yɛro win tii u koo na, mba u koo gbaa wuko be kua.

41 Ba nɛn wisa ba nɛɛ, nɔni swɔarun gɔɔwa u koo ka tɔn kɔso be go, kpa u gbaa wukobu gabu win gbauru nɔmu sɔndia, be ba ko n da nɛn win bɔnu wɛ dɔa binun sɔribun saa sɔɔ.

42 Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i nɛn garire Gusunɔn gari sɔɔ mi ba nɛɛ,

“Kpɛe te banɔba yina, tera ta kua gani gɔmburun dam.

Yinniwa ye kua, ma n kua maamaaki bɛsen nɔni sɔɔ.”

43 Yen sɔna na bɛɛ sɔɔmɔ, ba koo bɛɛ Gusunɔn bandu wɔrari kpa bu tu bweseru garu wɛ te ta koo ban te mɛm nɔɔwa. [

44 Baawure wi u koo kpee te wari ta koo nùn bɔ̄ku, wi ta maa wari ta koo nùn namwa munu munu.]

45 Ye yaku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba Yesun mɔn ni nua, ba tuba ma beya u ka ya.

46 Yera ba swaa kasu bu ka nùn mwa. Adama ba tɔn wɔrun bɛrum kua yèn sɔ ga nùn garisi Gusunɔn sɔmɔ.

22

Kurɔ kpaarun dim gari

(I maa mɛerio Luku 14:15-24)

1 Yesu kɔam ka bu mandu gari sɔɔwa u nɛɛ,
2 n wee, ye Gusunɔn bandun gari ka weenɛ. Sunɔ goo u win biin kurɔ kpaarun sɔɔru kua.

3 U win sɔmɔbu gɔra bu da bu be ba dim soka sokuma. Adama ba n̄ k̄i bu na.

4 Ma u kɔam win sɔmɔbu gabu gɔra u nɛɛ, i doo i be na dim soka sɔ na sɔɔru kpa, na nɛn naa kinɛnu ka yaa sabe gumginu go. Ye kpuro ya sɔɔru kpeera, bu na kurɔ kpa ya yɛrɔ.

5 Adama be ba dim soka mi, ba n̄ gari yi swaa sue ma baawure u wigiru doona, wini win gberu da, wini maa win tenkuru doona.

6 Ben gaba sɔmɔ be mwa ba nɔni sɔɔwa ba go.

7 Sunɔ wi, u mɔru besira u win tabu kowobu gɔra bu ka tɔn gowo be go kpa bu ben wuu dɔ̄ sɔku.

8 Sanam mɛya u win sɔmɔbu sɔɔwa u nɛɛ, kurɔ kpa d̄ianu ye, adama be na soka ba n̄ maa ka nu weenɛ.

9 N n mɛn na, i doo swaa swaabu i be i waamɔ sokuma.

10 Ma sɔmɔ be, ba da swaa swaabu ba be ba wa kpuro mɛnna k̄sɔbu ka geobu. Nge mɛya tɔmba ka yiba kurɔ kpa yee te sɔɔ.

11 Ye sunɔ wi, u dua u ka bu wa be ba dim na, u durɔ goo wa wi u kun kurɔ kpa yānu doke.

12 U nùn sɔɔwa u nɛɛ, bɔrɔ, amɔna a kua a ka duuma mini a n̄ ka kurɔ kpa yānu doke. Durɔ wi kun gɛɛ wisa.

13 Yera sunɔ wi, u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, i win nɔma ka naasu bɔkuo kpa i nùn kasa ko yam w̄kuru sɔɔ tɔwɔ, mi u koo wiru nɔma s̄andi u swi.

14 Ma Yesu u nɛɛ, dabira ba soka adama fiikowa ba gɔsa.

Wɔ̄ gobin kasiabun gari

(I maa mɛerio Maaku 12:13-17, Luku 20:20-26)

15 Sanam mɛya Falisiba ba da ba mɛnna bu ka kasu mɛ ba koo ko bu ka Yesu garin yina beria.

16 Ma ba ben bwāabu gabu ka Herodun tɔmbu gabu gɔra win mi. Ba da ba nɛɛ, yinni, sa yɛ ma a ra gem gere, ma a tɔmbu Gusunɔn swaa s̄osimɔ dee dee, mɛya a ku ra goon

nɔnu mɛeri, domi a ku ra gari gere binɛ ka bɛrum sɔ.

17 N n mɛn na, a sun sɔɔwɔ, yen mɛ a wa. N weenɛ bu tem yɛro wɔ̄ gobi kɔsia? Nge n n̄ weenɛ.

18 Adama Yesu u ben bwisi k̄si yi yɛ ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, murafiti bɛɛ! Mban s̄ona i k̄i i nɛn laakari mɛeri.

19 I man gobi yi s̄osio yi i ra ka wɔ̄ gobi kɔsie.

Ma ba nùn sii geesun gobi s̄osio.

20 Ma u bu bikia u nɛɛ, weren foto ka yirera mini.

21 Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, tem yɛro gia.

Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tem yɛro kasio ye ya s̄aa tem yɛro gia, kpa i maa Gusunɔ kɔsia ye ya s̄aa Gusunɔ gia.

22 Ye ba gari yi nua, ba biti soora, ma ba nùn deri ba doona.

Gɔribun seebun gari

(I maa mɛerio Maaku 12:18-27, Luku 20:27-40)

23 Sɔ̄ tee te sɔ̄, Sadusi be ba ra nɛɛ gari ba kun seemɔ, ben gaba na Yesun mi. Ma ba nùn bikia

24 ba nɛɛ, tɔnwerɔ, Mɔwisi nɛɛ, durɔ goo ù n gu ù kun bii mara, win wɔnɔwa koo win gɔmini yenu doke kpa u ka win mɔ̄ bweseru seeya.

25 N wee besɛn suunu sɔ̄ tundo turosibu nɔ̄ba yiru gaba raa w̄aa. Gbiikoo kurɔ sua ma u gu u n̄ bii mara, ma u win wɔnɔ gɔmini deria.

26 Ben yirusen tii mɛya, ka itase, sere ka nɔ̄ba yiruseɔ.

27 Be kpuron biru kurɔ win tii maa gu.

28 N n mɛn na, dɔma te gari ba koo se, tɔmbu nɔ̄ba yiru ye sɔ̄, ben wara ko n kurɔ wi mɔ, domi be kpuro ba nùn yɛwa kurɔ.

29 Yesu bu wisa u nɛɛ, i tore yèn sɔ̄ i n̄ Gusunɔn gari yɛ, mɛya i n̄ maa win dam yɛ.

30 Domi sanam mɛ gari ba koo se, durɔbu ka kurɔbu ba n̄ maa suanamɔ, ba ko n s̄awa nge Gusunɔ wollun gɔradoba.

31 Ye n maa s̄aa gari bun seebun gari, i n̄ garire ye Gusunɔ u bɛɛ sɔɔwa? U nɛɛ,

32 nɛna Gusunɔ Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni. Gusunɔ s̄awa wasobun Yinni, u n̄ s̄aa gari bun Yinni.

33 Tɔn wɔru ge ga gari yi nua ga biti kua win s̄osirun sɔ.

Wooda ye ya bo

(I maa mɛerio Maaku 12:28-34, Luku 10:25-28)

34 Ye Falisiba ba nua ma Yesu u Sadusiba nɔ̄ mwaari, yera ba mɛnna.

35 Ben turo wi u s̄aa wooda yɛro u k̄i u Yesun laakari mɛeri, ma u nùn bikia u nɛɛ,

36 tɔnwerɔ, wooda yerà ya kp̄aru bo woodaba sɔ̄.

³⁷ Yesu nùn wisa u nεε, “A Gusunɔ wunen Yinni kɔ̄ ka wunen gɔ̄ru kpuro ka wunen bwɛra kpuro ka wunen bwisikunu kpuro.”

³⁸ Yeya ya s̄a wooda gbiikaa, yera ya maa kp̄aru bo.

³⁹ Yen yiruse wee, ye ya ka ye weene yera “A wunen t̄onusi kɔ̄ nge wunen tii tii.”

⁴⁰ Wooda yiru ye s̄on diya M̄owisin wooda ka Gusun̄n s̄m̄abun s̄ɔ̄sinu kpuro yari.

*Dafidi ka wi Gusunɔ u gɔsa
(I maa m̄erio Maaku 12:35-37, Luku 20:41-44)*

⁴¹ Ye Falisiba ba m̄enne, Yesu u bu gari yini bikia.

⁴² U nεε, am̄ona i tamaa wi Gusunɔ u gɔsa u s̄a. Weren bweserun diya u yari.

Ba nùn wisa ba nεε, Dafidin bweserun diya.

⁴³ Yesu bu s̄ɔ̄wa u nεε, am̄ona Dafidi ka nùn soka Yinni ka Hunde D̄eron s̄ɔ̄siru. Domi Dafidi gerua u nεε,

⁴⁴ “Yinni Gusunɔ u nen Yinni s̄ɔ̄wa u nεε, a sinɔ nen n̄m geuɔ

sere n ka nun wunen yibereba taarea.”

⁴⁵ N n m̄en na, Dafidi ù n nùn soka Yinni, am̄ona u ko n ka kpam s̄a win bii.

⁴⁶ Baa ben turo kun maa kp̄a u nùn ḡεε wisi. Saa d̄oma ten di goo kun maa nùn ḡεε bikiare.

23

I tii laakari koowo

*ka wooda ȳerobu ka Falisiba
(I maa m̄erio Maaku 12:38-39, Luku 11:43, 46, 20:45-46)*

¹ Sanam m̄eya Yesu u t̄on w̄oru ka win bw̄abu s̄ɔ̄wa u nεε,

² wooda ȳerobu ka Falisiba ba s̄ M̄owisin ayero.

³ N n man na, i bu m̄em n̄ɔ̄wɔ kpa i ko ye ba b̄εε s̄ɔ̄m̄ɔ adama i ku ben kookoosu saari, domi ye ben tii ba gerum̄ɔ, ba ñ ye m̄ɔ.

⁴ Ba s̄omu ni nu bunu b̄akum̄ɔ ba tambu s̄obim̄ɔ adama ba ku ra wure bu nu baba baa ka niki bii tia.

⁵ Ben kookoosu si ba m̄ɔ kpuro ba m̄ɔwa bu ka bu wan s̄. Nge m̄eya ba ra tii b̄aki b̄εke gbinisi kpa ba n gurumusu sari dend̄eniginu wukiri.

⁶ Ba maa sin yee b̄εereḡinu k̄i dii yenu ka m̄enna yeno.

⁷ Ba ra k̄a t̄omba n bu t̄obirim̄ɔ yaburo ka b̄εere kpa ba n bu sokum̄ɔ yinni.

⁸ Adama b̄εε, i ku kasu bu b̄εε soku yinni domi b̄εε kpuro saara teera, ma i yinni turo dege dege m̄ɔ.

⁹ I ku maa goo soku baaba handunia s̄ɔ̄, domi i Baaba turo m̄ɔ wi u w̄a w̄ollɔ.

¹⁰ I ku maa kasu bu b̄εε soku wirugii, domi wirugii turo dege dege t̄onawa i m̄ɔ, wiya Kirisi.

¹¹ Wi u s̄a gisonko b̄εε s̄ɔ̄, wiya u ko n s̄a b̄εen s̄oma.

¹² Wi u tii sua ba koo nùn kawa, wi u maa tii kawa ba koo nùn w̄olle sua.

Yesu u wooda ȳerobu

ka Falisiba taare w̄ε

*murafitirun s̄ɔ̄
(I maa m̄erio Maaku 12:40, Luku 11:39-42, 44, 52, 20:47)*

¹³ Ma Yesu u nεε, b̄εε wooda ȳerobu ka Falisiba murafiti b̄εε, i ko n̄oni sw̄aaru wa! Domi i ban te Gusunɔ u sw̄in gambo kenum̄ɔ. B̄εen tii, i ñ tu wure. I ñ maa wure be ba tu k̄i, bu tu wura.

[
¹⁴ B̄εε wooda ȳerobu ka Falisiba murafiti b̄εε, i ko n̄oni sw̄aaru wa! Domi i ḡominibu w̄ɔrarim̄ɔ ye ba m̄ɔ kpuro, m̄eya i maa kana dend̄ennu m̄ɔ i n ka s̄aare nge t̄on geobu. Yen s̄ɔ̄na b̄εen taare koo kp̄a.]

¹⁵ B̄εε wooda ȳerobu ka Falisiba murafiti b̄εε, i ko n̄oni sw̄aaru wa! Domi i sirene yam kpuro tem̄ɔ ka nim w̄okuɔ i kasu wi u koo b̄εε sw̄i. Ma i n nùn wa i ra nùn ko kam koore wi u b̄εε kere n̄on yiru.

¹⁶ I ko n̄oni sw̄aaru wa, b̄εε swaa gbio w̄ɔkobu. Domi i gerum̄ɔ ma goo ù n ka s̄a yeru b̄ɔrua n ñ s̄a ḡaanu, ù n maa ka ten wura b̄ɔrua u kua dibugii.

¹⁷ Gari baka w̄ɔkobu! Mba n kp̄aru bo. Wura? Nge s̄a yee ten tii te ta wura ye d̄εerasie.

¹⁸ I kpam gerum̄ɔ ma goo ù n ka ȳaku yeru b̄ɔrua, n ñ s̄a ḡaanu, ù n maa ka ȳakuru b̄ɔrua te ta w̄a ȳaku yeru w̄ollɔ, u kua dibugii.

¹⁹ W̄ɔkobu b̄εε! Yen mba n kp̄aru bo. Ȳakuru? Nge ȳaku yee ten tii te ta ȳakuru d̄εerasie.

²⁰ N n man na, wi u ka ȳaku yeru b̄ɔrua, tera u ka b̄ɔrua ka maa kpuro ye ya s̄ondi ten w̄ollɔ.

²¹ Wi u ka s̄a yeru b̄ɔrua, tera u ka b̄ɔrua ka maa Gusunɔ wi u w̄a te s̄ɔ̄.

²² Wi u maa ka w̄ollu b̄ɔrua, Gusun̄n sina ḡana u ka b̄ɔrua ka maa Gusunɔ wi u s̄ m̄i.

²³ B̄εε wooda ȳerobu ka Falisiba murafiti b̄εε, i ko n̄oni sw̄aaru wa! Domi i Gusunɔ kpee yi ba m̄ɔ mantu ka aneti ka kum̄ε, yin w̄ɔkuru baateren w̄ollɔ tia w̄εem̄ɔ, adama i duarim̄ɔ ye ya kp̄aru bo wooda s̄ɔ̄ nge gem k̄obu ka t̄on geeru ka naane. Yeya n weene i ko kpa i ku ye ya tie duari.

²⁴ Swaa gbio w̄ɔko b̄εε, i ra b̄εen ḡa n̄oruranu w̄ore k̄ɔk̄obun s̄ɔ̄, adama i yooyo mw̄εem̄ɔ.

²⁵ B̄εε wooda ȳerobu ka Falisiba murafiti b̄εε, i ko n̄oni sw̄aaru wa! Domi i n̄ra ka gb̄εerun biru team̄ɔ. Adama s̄ɔ̄wɔ b̄εen aka ðim ka gb̄ena i yibie mi.

²⁶ Falisi wōko, a gina nōra ka gb̄ēerun nukuru teo, birun tii ga koo maa d̄ēera.

²⁷ B̄ēe wooda ȳērobu ka Falisiba murafiti b̄ēe, i ko nōni swāaru wa! Domi i ka sik-inu weene ni ba soo t̄ēeni. Nin wōlla wā adama sōwō gonun kukuna nu yiba ka yabu baayere ye ya kōsa.

²⁸ B̄ēen tii, tōwō i s̄āare nge t̄on geobu adama b̄ēen nukurō murafitiru ka kōsa ya yiba.

*Yesu u nōni swāarun gari mō
(I maa m̄ēerio Luku 11:47-51)*

²⁹ Ma Yesu maa n̄ēe, b̄ēe wooda ȳērobu ka Falisiba murafiti b̄ēe, i ko nōni swāaru wa! Domi i gāa buranu banimō Gusun̄on s̄om̄obun sika wōllō ma i gemgibun sika kisa kisa kuamme.

³⁰ Ma i gerumō i mō, i n daa wāa b̄ēen sikadoban waati, i n̄ ko i n daa nōma mō Gusun̄on s̄om̄obun goberu s̄o.

³¹ N n̄ m̄en na, b̄ēen tii i wura ma i s̄āa be ba Gusun̄on s̄om̄obu gon bweseru.

³² I hania koowo, i b̄ēen sikadoban ye ba deri dakura.

³³ Waa gōsō wuuru b̄ēe! Amōna i ko ka d̄ōwō wi u ku ra gb̄in taare suuri.

³⁴ Yen s̄ō, i swaa dakio, kon b̄ēe Gusun̄on s̄om̄obu ka bwisigibu ka tire ȳērobu ḡoriamā. I ko i ben gabu go, i ko i gabu dāa bunanaru kpare, i ko i maa gabu seni so b̄ēen m̄ennō yenō kpa i n bu naa swīi i n nōni s̄ōmō wusu ka wusō.

³⁵ Nge m̄eya b̄ēen wiru wōllōwa be ba geegibu go kpuron nōni swāara koo w̄ori, saa Abeli geegii win goberun di sere Sakari, Barakin biigiru wi i go s̄āa yeru ka yāku yerun baa s̄ō.

³⁶ Ka geema na b̄ēe s̄ōmō, yeni kpuro ya koo w̄oriwa t̄en t̄ambun wii wōllō.

*Yesu ka Yerusalemu
(I maa m̄ēerio Luku 13:34-35)*

³⁷ Ma Yesu u n̄ēe, Yerusalemu, Yerusalemu, wune wi a ra Gusun̄on s̄om̄obu go kpa a be u nun garia kpenu kasuku. N̄on nyewa na kīa n wunen t̄ambu kpaasina nen b̄okūō nge m̄e goō m̄ero ga ra gen binu m̄enne gen kasa s̄ō, adama i n̄ wure.

³⁸ N wee ba ko b̄ēe b̄ēen ȳenu deria gu ko bansu.

³⁹ Domi na b̄ēe s̄ōmō saa t̄en di i n̄ ko i maa man wa sere d̄ōma te i ko i n̄ēe, na s̄āa domarugii wi u sisi ka Yinnin ȳisiru.

24

*Yesu u s̄āa yerun k̄arabun gari mō
(I maa m̄ēerio Maaku 13:1-2, Luku 21:5-6)*

¹ Yesu yara s̄āa yerun di. Sanam m̄e u doonō win bwāaba da win mi bu ka n̄un s̄āa yerun bana s̄ōsi.

² Yera u bu s̄ōwa u n̄ēe, i yabu ye kpuro wa? Ka geema na b̄ēe s̄ōmō ba koo ye kpuro

sura, baa kpee teeru ta n̄ ko n̄ s̄ondi ten t̄ensim wōllō.

*Wahala ye ya koo na handunia yu sere kpe
(I maa m̄ēerio Maaku 13:3-13, Luku 21:7-19)*

³ Yesu u s̄ō guu te ba mō Olifin wōllō. Yera win bwāaba da win mi be t̄ona ba n̄un bikia ba n̄ēe, a sun s̄ōwō n̄ n̄ domman na yabu ye, ya koo kooru ka ȳire te ta koo wunen naaru ka handunian kpeeru s̄ōsi.

⁴ Yesu bu s̄ōwa u n̄ēe, i n̄ tii se kpa goo u ku raa b̄ēe nōni wōke.

⁵ Domi t̄on dabira koo na ka n̄en ȳisiru ba n̄ mō, beya ba s̄āa wi Gusunō u gōsa, kpa bu t̄on dabiru nōni wōke.

⁶ I ko i n̄ tabun damu damusu n̄ōmō. I ku de n̄ b̄ēe b̄erun ko. Yeni ya n̄ koo ko ya kun koore, adama n̄ n̄ gina handunian kpeeru mi.

⁷ Bwesenu koo seesina nu tabu ko, sinamba koo tabu seesina. Gōru ka tem ȳiiribu ko n̄ wāa bera ka bera.

⁸ Ye kpuro ya ko n̄ s̄āawa nge t̄on kur̄on nuku wuriribun tore.

⁹ T̄omba koo b̄ēe gabu n̄amu s̄ondia bu b̄ēe t̄ōya ko kpa bu b̄ēe go. Bwesenu kpuro nu koo b̄ēe t̄usi n̄en ȳisiran s̄ō.

¹⁰ Sanam m̄e s̄ō, t̄on dabira koo biru wura. Ba koo k̄orum̄ōt̄onu kuana kpa bu tusina.

¹¹ S̄ōmō weesugii dabira koo yarima bu t̄on dabinu nōni wōke.

¹² Kōsan kobu koo dabia sere t̄on dabi dabinun kīra koo ȳemia.

¹³ Adama wi u t̄emana sere ka n̄ōrō, wiya u koo faaba wa.

¹⁴ Gusun̄on bandun Labaari gea yeni ya koo n̄ōra handunia kpuro s̄ō, kpa yu ko seeda bwesenu kpuron mi. Sanam m̄e s̄ōra kpeerabu koo tunuma.

*Gāa kōsunun gari
(I maa m̄ēerio Maaku 13:14-23, Luku 21:20-24)*

¹⁵ Yesu maa n̄ēe, Gusun̄on s̄omō Danieli u raa “Kam koosion bwāaroku kōsun” gari kua. Geya i ko wa ga ȳō yam d̄ēeram s̄ō. Wi u tire teni garimō, u tubuo s̄āa s̄āa.

¹⁶ Sanam m̄eya n̄ weene be ba wāa Yudeao bu duki su bu da guunu gia.

¹⁷ Wi u wāa dii t̄ēeran wōllō u ku raa sare u du dir̄o u yānu gura.

¹⁸ Wi u maa woo gber̄o u ku ḡosira ȳenuō u ka win kumbooro sua.

¹⁹ Amōna kur̄o ben wahala ko n̄ ne sanam m̄e s̄ō, be ba guri mō ka be ba bibu b̄om̄ k̄emō.

²⁰ I Gusunō kanō kpa b̄ēen k̄pikirun sanam mu kun s̄āa woorun saa n̄ kun m̄e t̄ō w̄ērarugiru s̄ō.

²¹ Domi sanam m̄e s̄ō, nōni swāa bakara ko n̄ wāa t̄en bweseru ta n̄ koore saa handunian

toren di sere ka gisɔ. Ten bwesera kun mam maa sisi.

²² Gusunɔ ù kun daa sanam me kawe goo kun tiarɔ. Adama u mu kawawa be u gosan sɔ.

²³ Saa ye sɔɔ, goo ù n beɛ sɔɔwa u neɛ, Kirisi wi, u wāa mini, ñ kun me u wāa giɔ, i ku ra naane ko.

²⁴ Domi Kirisi weesugibu ka Gusunɔn sɔm weesugiba koo yari. Ba koo yire bakanu ka sɔm maamaakigia ko bu ka tɔmbu nɔni wɔke, ka mam be Gusunɔ u gɔsa, ñ n ko n koora.

²⁵ N wee, na beɛ ye sɔɔwa ya sere na.

²⁶ Bà n maa beɛ sɔɔwa, wee u wāa ghaburɔ, i ku da mi. Nge bà n beɛ sɔɔwa, wee u wāa dii sɔɔwɔ, i ku ra naane ko.

²⁷ Nge me guru maakinu ra balli wɔlɔ saa sɔɔ yari yerun di n ka da duu yerɔ, nge meya Tɔnun Biin naaru ta ko n maa sāa.

²⁸ Yam mi gora wāa, miya yaberekunu koo menna.

Tɔnun Biin naaru

(I maa meerio Maaku 13:24-27, Luku 21:25-28)

²⁹ Ma Yesu maa neɛ, sanam men nɔni swāarun biru, mii mii sɔɔ koo yam tira, suru kun maa win yam bururam sɔsɔsimɔ, kperi koo wɔruma wɔllun di kpa wɔllun dam mu yiri.

³⁰ Sanam meya Tɔnun Biin yirera koo kura wɔlɔ. Handunian bwesenu kpuro nu koo swi. Nu koo Tɔnun Bii wa u wee wɔllun di guru wiru sɔɔ ka dam bakam ka yiiko.

³¹ Kɔbi baka koo swi kpa u win wɔllun gɔradoba gori handunian goonu nne sɔɔ. Ba koo be u gɔsa menna handunia kpuron di.

Yire te dāa te ba mɔ figie

ta sɔsɔsimɔ

(I maa meerio Maaku 13:28-31, Luku 21:29-33)

³² Yesu maa neɛ, i de n beɛ yeeri ye dāa te ba mɔ figie ta sɔsɔsimɔ. Saa min di ten kāasi dwiija ma ta kpararu toruma, i ye ma tomburura ta turuku kua.

³³ Nge meya beɛ maa, i n yabu ye kpuro wa, i n ye ma saa ya sisi ya turuku kooma.

³⁴ Ka geema na beɛ sɔsɔmɔ, tɔn be ba wāa tɛ ben kpuro kun gbimɔ yabu ye kpuro yu ka tunuma.

³⁵ Wɔllu ka tem baa ya koo doona, adama nen gari kun dɔɔnɔ pai.

Gusunɔ turowa

handunian kpeerun saa ye

(I maa meerio Maaku 13:32-37, Luku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Yesu maa neɛ, ye n sāa nen naarun saa, goo sari wi u yen tɔru ye, baa gɔradoba be ba wāa wɔlɔ, baa mam Biin tii, ma n kun mɔ Baaba turo.

³⁷ Nge me n kua Nɔwen saa, meya n ko n maa ko sanam me Tɔnun Bii u koo na.

³⁸ Geema nim yibu baka te, tu sere na, tamba dima ba nɔrumɔ ba kurɔ kpaanu mɔ, ba ben bibu durɔbu kɛmɔ sere dɔma te Nɔwe dua goo sɔɔ.

³⁹ Ba ñ gāanu bwisika sere nim yibu baka te, ta ka tura ta ka bu doona kpuro. Nge meya n ko n sāa sanam me Tɔnun Bii u koo na.

⁴⁰ Sanam meya tɔmbu yiru ba ko n wāa gberɔ. Ba koo turo sua bu turo deri.

⁴¹ Tɔn kurɔbu yiru ba ko n nammɔ. Ba koo turo sua bu turo deri.

⁴² Yen sɔ, i n swaa meera domi i ñ ye tɔɔ te beɛn Yinni u koo tunuma.

⁴³ I de yeni yu beɛ yeeri. Yenu yeɔ ù n ye wɔkurun saa ye gbenɔ u koo na, u koo dom se kpa u ku de u du win yenu.

⁴⁴ Yen sɔ, beɛn tii i n sɔɔru sāa domi Tɔnun Bii u koo nawa saa ye i ñ bwisika.

Yoo naanegii

ka naane sarirugii

(I maa meerio Luku 12:41-48)

⁴⁵ Ma Yesu neɛ, wara sāa yoo laakarigii wi u naane ma. Wiya wi win yinni u win sɔm kowo be ba tie nɔmu sɔndia, u ka bu nɔɔri saa ye n weene.

⁴⁶ Doo nɔɔrugiiwa sɔm kowo wi, win yinni ù n deema u mɔ me, sanam me u koo wurama.

⁴⁷ Ka geema na beɛ sɔsɔmɔ, yinni wi, u koo win dukia kpuro sɔm kowo wi nɔmu beria.

⁴⁸ Adama ù n sāa sɔm kowo kam, ma u bwisikumɔ u mɔ, win yinni tɛemɔ,

⁴⁹ ma u seemɔ u win sɔm kowosibu soomɔ, ma u dimɔ u nɔrumɔ ka tam nɔrobɔ sannu,

⁵⁰ win yinni koo wurama dɔma te u ñ nɔn yiija ka saa ye u ñ ye.

⁵¹ Kpa u nɔn bɔɔri kpiri kpirika kpa u da u ka murafitiba nɔni swāaru bɔnu ko. Miya u koo wiru nama sɔndi u swi.

25

Wɔndia wɔkurun gari

¹ Yesu kpaam neɛ, tɔɔ te, tɔ n na, Gusunɔn bandun gari yi ko n ka wɔndia wɔkuru garun gari weene be ba ben fitilanu sua ba yara ba kurɔ kpaon durɔ sennɔ da.

² Ben nɔɔbu ba laakari mɔ, nɔɔbu maa ba ñ laakari mɔ.

³ Nɔɔbu be ba ñ laakari mɔ ba ben fitilanu sua ba ñ gum kusenu kue.

⁴ Adama be ba laakari mɔ mi, ba fitilanu sua, ba maa gum kusenu kua.

⁵ Nge me kurɔ kpaon durɔ tɛemɔ, wɔndia wɔku te, ta dom yibirimɔ ta dweeyamɔ.

⁶ Wɔkurun bɔnu goo u gbāra u neɛ, kurɔ kpaon durɔ wee, i yarima i wi sennɔ da.

⁷ Yera wɔndia wɔku te, ta seewa ta ten fitilanu sɔnwa.

⁸ Be ba ñ laakari mɔ mi, ba beɔnɔ sɔɔwa ba nɛɛ, i sun gum kɛ ðomi beɛn fitilanu gbiɔ.

⁹ Laakarigii be, ba wisa ba nɛɛ, aawo ðomi n ñ koo beɛ kpuro turi. I yande doo i beegim dwe.

¹⁰ Saa ye ba ðwem da ma kurɔ kpaon durɔ u tunuma. Be ba sɔɔru sãa siba ðua kurɔ kpaɔ yero ka wi sannu ma ba gambo kenua.

¹¹ Yen biruwa wɔndia be ba tie ba tunuma ba naɔgiru sua ba nɛɛ, yinni a sun kenio.

¹² Adama kurɔ kpaon durɔ nɛɛ, ka geema na beɛ sɔɔmɔ, na ñ beɛ yɛ.

¹³ Ma Yesu u nɛɛ, ñ n mɛn na, i n swaa mɛɛra, ðomi i ñ tɔɔ te ka saa ye yɛ.

Yobu itan gari

(I maa mɛɛrio Luku 19:11-27)

¹⁴ Yesu maa nɛɛ, win naurun gari yi ko n sãawa nge durɔ goon gari wi u kɪ u wuu da. U win yobu soka u bu win dukia nɔmu sɔndia.

¹⁵ U turo gobi beke geɛn suba nɔɔbu wɛ, turo maa suba yiru, itase sube teeru. U bu wɛ wɛ nge me ben baawuren dam nɛ, ma u doona.

¹⁶ Yoo wi ba suba nɔɔbu wɛ mi, u yande seewa u ka gobi yi tenkuru kua, ma u maa nɔɔbu kpaɔ are wa.

¹⁷ Wi ba maa suba yiru wɛ u kua nge me, ma u maa yiru kpaɔ are wa.

¹⁸ Adama wi ba sube teeru wɛ mi, u da u wɔru gba u win yinnin gobi yi sikua.

¹⁹ Sanam ðoo sanam wee, yoo ben yinni u wurama ma u ka ben baawure win gobi dooru kua.

²⁰ Yoo wi ba suba nɔɔbu wɛ u na ka suba nɔɔbu kpaɔ u nɛɛ, yinni, gobi yin suba nɔɔbuwa a man wɛ. N wee, nɔɔbu kpaɔ ye na are di.

²¹ Win yinni nɔn sɔɔwa u nɛɛ, na nun siara, wune yoo geo ka naanegiiwa. A kua naanegii gaa piiminu sɔɔ, kon nun gaa bakanu nɔmu sɔndia. A na su yɛri.

²² Wi ba maa suba yiru wɛ u na u nɛɛ, yinni, gobi yin suba yiruwa a man wɛ, n wee yiru kpaɔ ye na are di.

²³ Win yinni nɛɛ, na nun siara wune yoo geo ka naanegiiwa. A kua naanegii gaa piiminu sɔɔ, kon nun gaa bakanu nɔmu sɔndia. A na su yɛri.

²⁴ Yen biru yoo wi ba sube teeru wɛ mi, u na u nɛɛ, yinni na yɛ ma wune tɔn sɛsɔgiiwa. Mi a ñ duure miya a ra gbe, mi a ñ maa yɛke, miya a ra gɛ.

²⁵ Berum man mwa ma na da na wunen gobi berua temɔ. N wee wunenyan.

²⁶ Win yinni nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wune yoo kɔso ka yikurowa. N ñ a yɛ ma na ra gbe mi na ñ duure? Kpa n gɛ mi na ñ yɛke?

²⁷ N n mɛn na, n daa weenewa a nɛn gobi goo wɛ ka nim kɛru, sanam me na wuma kpa n nɛnyam wa ka are.

²⁸ I nɔn sube tee te mwaario kpa i wɔkurugii wi wɛ.

²⁹ ðomi wi u mɔ, win mɔru sɔɔra ba koo nɔn sosia kpa u n mɔ n kpã, adama wi u kun mɔ, fiiko ye u mam mɔ ba koo nɔn ye mwaari.

³⁰ Yoo kam wi maa, i nɔn kasa koowo tɔɔwo mi u koo wiru nɔma sɔndi yam wɔkuru sɔɔ u swi.

Siri ðaakibu

³¹ Ma Yesu nɛɛ, sanam me Tɔnun Bii u koo na ka win yiiko baka, ka wallun goradoba kpuro, u koo sina win sina gani yiikogian wollo.

³² Handunian bwesenu kpuro nu ko n mɛnne win wuswaaɔ, kpa u tumbu wunana nge me yãa kparo ra yãanu ka bonu wunane.

³³ U koo yãanu yi win nɔm geuɔ, bonu maa win nɔm dwareɔ.

³⁴ Sanam meya sunɔ u koo be ba wãa win nɔm geuɔ sɔ u nɛɛ, i na beɛ be nɛn Baaba u ðomaru kua, i bandu tubi dio te ba beɛ sɔɔru kua saa handunian toren di.

³⁵ ðomi gɔɔra man kua ma i man ðianu wɛ na di. Nim nɔru ga man kua ma i man nim kã na nɔra. Na sãa sɔɔ ma i man dam koosia.

³⁶ Na wãa tereru, ma i man biru wukiri. Na barɔ ma i man nɔari. Na wãa pirisɔm sɔɔ ma i man beram da.

³⁷ Saa ye sɔɔra gemgii be, ba koo nɔn wisi bu nɛɛ, Yinni, ðomma sa wa gɔɔra nun mɔ sere sa nun ðianu wɛ, ñ kun me nim nɔru ga nun mɔ ma sa nun nim kã.

³⁸ ðomma sa nun sɔru mwa ñ kun me ðomma sa nun wa tereru ma sa nun biru wukiri.

³⁹ ðomma sa nun wa a barɔ, ñ kun me a wãa pirisɔm dirɔ, ma sa nun beram da.

⁴⁰ Sunɔ u koo bu wisi u nɛɛ, ka geema na beɛ sɔɔmɔ, mɛn nɔ i bwɛɛbwɛɛ benin turo ye kua nɛna i kua.

⁴¹ Yen biru sunɔ u koo win nɔm dwarugibu sɔ u nɛɛ, i tii gawo nɛn bɔkun di, beɛ be Gusunɔ u bɔrusi. I doo ðoo wi u ku ra gbi sɔɔ wi ba sɔɔru kua Setam ka win goradoban sɛ.

⁴² ðomi gɔɔra man kua, i ñ man ðianu wɛ na di. Nim nɔru ga man kua, i ñ man nim kã na nɔra.

⁴³ Na sãa sɔɔ, i ñ man dam koosie. Na wãa tereru, i ñ man biru wukiri. Na barɔ, na maa wãa pirisɔm dirɔ, i ñ man nɔari.

⁴⁴ Sanam meya be, ba koo maa nɛɛ, Yinni, ðomma sa nun wa gɔɔra nun mɔ, ñ kun me nim nɔru ga nun mɔ, ñ kun me a sãa sɔɔ, ñ kun me a wãa tereru, ñ kun me a barɔ, ñ kun me a wãa pirisɔm dirɔ, ma sa ñ nun somi.

⁴⁵ Sunɔ u koo bu wisi u nɛɛ, ka geema na beɛ sɔɔmɔ, mɛn nɔ i ñ bwɛɛbwɛɛ benin turo ye kue, nɛna i ñ ye kue.

46 Ma Yesu u nee, beniwa ba koo da mi seeyasia bi bu ku ra kpe bu waa, gemgibu maa, waaaru te ta ku ra kpe saa.

26

Wirugiba wesianamo

bu ka Yesu go

(I maa meerio Maaku 14:1-2, Luku 22:1-2, Yohanu 11:45-53)

1 Ye Yesu u gari yi kpuro gerua u kpa, u win bwaaabu sowa u nee,

2 i ye ma n tie sso yiru bu ka Goo sararibun tso bakaru ko. Ba koo Tannun Bii tambu nomu sonda bu nun go daa bunanaru wollo.

3 Sanam meya yaku kowo tanwerobu ka guro gurobu ba menna Kaifa yaku kowo tanweron yenu yaaraa.

4 Ba noo tia kua bu ka Yesu mwa goo u kun ye kpa bu nun go.

5 Adama ba nee, n n ma tso bakarun sanam, kpa n ku raa ko gidi baka tambun suunu saa.

Kuro goo turare yeka

Yesun wiro

(I maa meerio Maaku 14:3-9, Yohanu 12:1-8)

6 Sanam me Yesu waa Betanio Simoon yenu wi u raa bara disigiru mo,

7 kuro goo na win mi, u too buraru neni te ta turare gobi bekegia yiba. U too te wukia ma u turare ye yeka Yesun wiro sanam me u dimo.

8 Ye bwaa be, ba wa me, ben nuki gbisa ba nee, mban ssa u yeni kam koosa.

9 Sa ko raa kpi su turare ye dora ka gobi beke kpa su saarobu yen gobi banu kua.

10 Yesu gia ye ba gerumo, ma u bu bikia u nee, mban ssa i ka kuro wi waki. Gaa geena u man kua.

11 Domi baadommawa saaroba waa ka bee, adama nena, na n ko na n waa ka bee baadomma.

12 U nen wasi turare ye wisi u ka nen sikubun saoru ko.

13 Ka geema na bee sso mo, baama mi ba koo Labaari gea yeni kpara handunia soo kpuro ba koo maa gere ye kuro wi kua ba n ka nun yaaye.

Yudasi u ki u Yesu yaku kowo tanwerobu nomu sonda

(I maa meerio Maaku 14:10-11, Luku 22:3-6)

14 Sanam meya bwaaabu wakura yiru yen turo wi ba mo Yudasi Isikaristu, u da u yaku kowo tanwerobu deema.

15 U bu bikia u nee, mba i ko i man ke na n bee Yesu nomu sonda.

Ma ba sii geesun gobi tena gara ba nun we. 16 Saa saa yen diya u swaa kasu u ka nun bu nomu sonda.

Yesu u Goo sararibun

yaa dibu dimo ka win bwaaabu

(I maa meerio Maaku 14:12-21, Luku 22:7-14, 21-23, Yohanu 13:21-30)

17 Pee ye ba n seeyatia doken tso bakarun tso gbiikiru Yesun bwaaaba na win mi, ba bikia ba nee, mana a ki su nun Goo sararibun yaa dibun saoru kua.

18 Yesu bu wisa u nee, i doo wuu soo waane kasan mi, kpa i nun so na nee, nen saa ya tura, win miya kon Goo sararibun yaa dibu di ka nen bwaaabu sannu.

19 Bwaa be, ba kua nge me Yesu bu sowa ma ba Goo sararibun yaa dibu saoru kua.

20 Ye n kua yoka, Yesu ka win bwaaabu wakura yiru ye, ba menna bu ka di.

21 Nge me ba dimo Yesu nee, ka geema na bee sso mo been turo koo man dome.

22 Bwaa ben nukura sankira ma ba nun bikiamo tia tia ba mo, asa n n ne Yinni.

23 Yesu u wisa u nee, ne ka wi sa gbde teero sso mo, wiya wi u koo man dome.

24 Tannun Bii u koo gbi nge me Gusunon gari yi win gari mo, adama noni swaarugiiwa wi u koo nun dome. N buram bo ba kun daa yero mara.

25 Yudasi wi u koo nun dome u nee, asa n n ne yinni.

Yesu nun wisa u nee, wuna mi.

Yinnin dia domaruginu

(I maa meerio Maaku 14:22-26, Luku 22:15-20, Korinti I, 11:23-25)

26 Sanam me ba dimo, Yesu pee sua. Ye u Gusun siara u kpa u ye murura u win bwaaabu we u nee, i mo i di, yeniwa nen wasi.

27 Yen biru u tam nara sua. Ye u Gusun siara u kpa, u bu we u nee, i nruo bee kpuro.

28 Domi yeniwa nen yem, me soo Gusun u win soo mweeru sire, me mu yari ton dabirun so bu ka torarun suuru waa.

29 Na bee sso mo, saa ten di na n maa tam meni nruomo sere doma te ne ka bee sa ko tam kram no nen Baaban bandu soo.

30 Yen biru ba womusu kua ma ba yara ba da Olifin guuru wollo.

Yesu u nee, Piee koo nun siki

(I maa meerio Maaku 14:27-31, Luku 22:31-34, Yohanu 13:36-38)

31 Yera Yesu u win bwaaabu sowa u nee, gison waku te, bee kpuro i ko tora nen so, domi ba yorua Gusunon gari soo, "Kon yaa kparo go, kpa yaanu nu yarina yam kpuro."

32 Adama na n seewa gorin di kon bee gbiya Galileo.

33 Piee nun sowa u nee, baa be kpuro ba n tora wunen so, nena kun toramo pai.

34 Yesu nun wisa u nee, ka geema na nun sso mo, gison waku te, goo soo gu sere swi kaa man siki non ita.

35 Piɛɛ nùn sɔ́wa u nɛɛ, baa sà n ko gbi sannu na ñ nun sikimɔ́.

Bwāa be ba tie mɛya ben tii ba gerua.

Yesu u kanaru mɔ́ Gɛsɛmanɛ

(I maa mɛɛrio Maaku 14:32-42, Luku 22:39-46)

36 Yera Yesu ka win bwāabu ba tura yam mi ba mɔ́ Gɛsɛmanɛ. Ma u bu sɔ́wa u nɛɛ, i sinɔ́ mini kpa n da n kanaru ko giɔ́.

37 U Piɛɛ ka Sebeden bibu yiru sua ba susi wuswaaɔ́. Ma nunkankiranu nùn deema, win wasi dwiyya.

38 Yera u bu sɔ́wa u nɛɛ, nɛn nukura sankira sere n gɔ́ gum girari. I yōro mini i ka man dom se.

39 U ka bu tondina ma u kpuna u kibari u kanaru kua u nɛɛ, nɛn Baaba, ñ n ko n kooraa, a de wahala ye, yu man doonari. Adama n ñ mɔ́ nge mɛ na kɪ ma n kun mɔ́ nge mɛ a kɪ.

40 Yen biru u wurama bwāabu ita yen mi, u deema ba do ma u Piɛɛ sɔ́wa u nɛɛ, ñ n man na, i kpāna i ka man dom se baa kɔ́bi tia.

41 I n dom sera kpa i n kanaru mɔ́ kpa i ku ra du kɔ́kribu sɔ́. Tɔ́nun gōru ga kɪ adama wasi yen dam bie.

42 U kpam ka bu tondina nɔ́n yiruse u kanaru kua u nɛɛ, nɛn Baaba, wahala yeni yá kun koo man doonari na kun ye wa, a de wunen kɪru tu kooraa.

43 U kpam wurama win bwāabun mi ma u deema ba do, domi ben nɔ́ni bunia.

44 Yesu u kpam bu deri u doona u kanaru kua nɔ́n itase ka gari tee yi.

45 Ma u kpam wurama win bwāabun mi u nɛɛ, i do ka tɛ i wɛramɔ́? Saa ya turuku kooma ye ba koo Tɔ́nun Bii tɔ́n kɔ́sobu nɔ́m sɔ́ndia.

46 Wee wi u koo nùn dɔ́mɛ u sisi, i seewo su ka bu yinna.

Yesun mwaabu

(I maa mɛɛrio Maaku 14:43-50, Luku 22:47-53, Yohanu 18:3-12)

47 Yesu kun gari yi gerum kpa Yudasi ka tunuma, bwāabu wɔ́kura yiru yen turo. Tɔ́n dabi dabira nùn swi ba takobiba ka bokunu nɛni. Yáku kowo tɔ́nwerobu ka guro guroba ba bu gɔ́ra.

48 Yudasi wi u koo Yesu dɔ́mɛ u raa bu yíreru sɔ́si u nɛɛ, wi kon nɛnɛ n bɔ́kasi, wiya mi, i nùn mɔ́.

49 Mii mii u susi Yesun mi u nɛɛ, yinni a sɔ́ kpa n do?

Ma u nùn nɛnua u bɔ́kasi.

50 Yesu u nùn sɔ́wa u nɛɛ, bɔ́rɔ́, ye a kobu na a koowo.

Yera tɔ́n be, ba na ba Yesu sɛre ba mwa.

51 Yesun tɔ́mbun turo u win takobi woma, u ka yáku kowo tɔ́nweron yoon soo sɛra u bura.

52 Yera Yesu nùn sɔ́wa u nɛɛ, a wunen takobi wesio yen kararɔ́, domi baawure wi u takobi nɛni, takobiwa ya koo nùn go.

53 A ñ yɛ ma kon kpɪ n nɛn Baaba faaba kana kpa u yande man wallun gɔ́radoban wuunu gɔ́riama n kere wɔ́kura yiru?

54 Adama nà n kua mɛ, amana Gusunɔ́n gari yi koo ka yibiara yi yi gerumɔ́ ma mɛya kon ka gbi.

55 Ma Yesu u tɔ́n wɔ́ru ge sɔ́wa u nɛɛ, n weenɛ i man mwaabu na ka takobiba ka bokunu nge swaa dio? Baadommawa na ra n sɔ́ ka bɛɛ sãa yerɔ́ na n keu sɔ́simɔ́, i ñ maa man mwaare.

56 Adama ye kpuro ya koorawa kpa Gusunɔ́n sɔ́mɔ́bun gari yi ka kooraa yi yi wāa Gusunɔ́n gari sɔ́.

Yera win bwāabu kpuro ba nùn deri ba duki sua.

Ba Yesu sirimɔ́ Yuuban tɔ́nwerobun mɛnnɔ́ yerɔ́

(I maa mɛɛrio Maaku 14:53-65, Luku 22:54-55, 63-71, Yohanu 18:13-14, 19-24)

57 Be ba Yesu mwa ba ka nùn da Kaifa yáku kowo tɔ́nweron mi, mi wooda yɛrobu ka guro guroba mɛnne.

58 Piɛɛ u Yesu swi dandankuru sere ka yáku kowo tɔ́nweron yenu yaaraɔ́. U dua yenu yaaraɔ́ ma u sina ka yenu kɔ́sobu u ka wa nge mɛ gari yi, yi koo ka wiru goora.

59 Yáku kowo tɔ́nwerobu ka guro gurobun mɛnnɔ́ kpuro ba seeda weesugia kasu bu Yesu mani bu wa bu ka nùn go.

60 Adama ba ñ wa, baa mɛ seedagii dabiru ta na ta weesu kua. Yen biru tɔ́mbu yiru gaba na.

61 Ba nɛɛ, durɔ́ wini gerua u nɛɛ, u koo kpɪ u Gusunɔ́n sãa yeru sura kpa u tu bani sɔ́ itan baa sɔ́.

62 Yáku kowo tɔ́nwerɔ́ u seewa u Yesu bikia u nɛɛ, a ñ gɛɛ wisimɔ́? Mban bwesera tɔ́n beni ba nun manimɔ́.

63 Adama Yesu u maari. Ma yáku kowo tɔ́nwerɔ́ nùn sɔ́wa u nɛɛ, a bɔ́ruo ka Gusunɔ́n Yinni wason yísiru, a sun sɔ́wɔ́ ñ n wunen na Gusunɔ́ u gɔ́sa, a sãa win Bii.

64 Yesu nùn wisa u nɛɛ, wunen tii a gerua ka. Adama na bɛɛ sɔ́wɔ́ sɔ́ teeru i ko i Tɔ́nun Bii wa u sɔ́ Gusunɔ́ Yinni damgiin nɔ́m geuɔ́. I ko maa nùn wa u wee guru wirun di.

65 Yera yáku kowo tɔ́nwerɔ́ u win tiin yaberu nɛnuu u karana mɔ́run sɔ́ ma u nɛɛ, u Gusunɔ́ gari kam gerusi, seedagii berá sa kpam mara. I nua tɛ gari kam ye u gerua.

66 Amana i wa.

Ba nɛɛ, n weenɛwa bu nùn go.

67 Yen biru ba nùn yaatam sie nɔ́niɔ́, ma ba nùn nɔ́m kusa so, gaba nùn baari so.

68 Ba nɛɛ, Kirisi a de Gusunɔ́ u nun sɔ́, kpa a sun sɔ́ wi u nun so.

Piɛɛ u Yesu siki

(I maa mɛɛrio Maaku 14:66-72, Luku 22:56-62, Yohanu 18:15-18, 25-27)

69 Piεε u s̄s̄ yenu yaaraa. Wøndia goo u nùn susi u nεε, wunen̄ tii a raa wāa ka Yesu Galilegii wi sannu.

70 Adama u siki baawuren̄ nōni biru u nεε na ñ yē mba a gerumo.

71 Yen biru u seewa u da yenu yaaran̄ kōnōwō. Wøndia goo kpam nùn wa ma u be ba wāa mi s̄s̄ōwa u nεε, durō wini u raa wāa ka Yesu Nasaretigii wi.

72 Ma Piεε kpam siki ka b̄ōri u nεε, na ñ durō wi yē.

73 Ye n te fiiko be ba wāa mi, ba susi Piεεn̄ bokuō ba nεε, ka gem, a sāawa ben turo, wunen̄ gari geru gerusu nun terasia.

74 Yera u b̄ōrua u sōnna u nεε, na ñ durō wi yē.

Mii mii ma goo d̄ōo ga swī.

75 Ma Piεε u Yesun̄ gari yi yaaya yi u raa gerua u nεε, goo d̄ōo gu sere swī kaa man siki nōn ita. U yara t̄ōwō u swī gem gem.

27

Ba ka Yesu da

Pilatin wuswaa

(I maa m̄erio Maaku 15:1, Luku 23:1-2, Yohanu 18:28-32)

1 Ye n kua buru yellu yāku kowo t̄anwerobu ka guro gurobu ba n̄ō tia kua bu ka Yesu go.

2 Ye ba nùn b̄okua ba kpa ba ka nùn da ba Pilati tem yēro n̄omu b̄eria.

Yudasin gōo

(I maa m̄erio Ḡrobun Kookoosu 1:18-19)

3 Ye Yudasi wi u Yesu d̄ōme u wa ba Yesu taare wē bu go, win nuki sankira ma u ka sii geesun gobi t̄ena ye wura yāku kowo t̄anwerobu ka guro gurobu mi.

4 U nεε, na durum kua ye na ka t̄on d̄ero go b̄orie.

Ma ba nùn wisa ba nεε, b̄esen̄ baaye, wunen̄ gariya.

5 Yudasi gobi yi yari s̄āa yerō ma u yara u da u tii soora doke.

6 Yāku kowo t̄anwerobu ba gobi yi d̄obura ba nεε, n ñ weenē su gobi yi kp̄ε s̄āa yerun̄ gobi beru yerō, domi t̄onun̄ yem̄ gobiya.

7 Ye ba wesiana ba kpa ba ka gobi yi tem d̄wa m̄ōm̄ōn̄ mi, mi ba ko n da s̄ōbu sike.

8 Yen s̄ōna ba tem m̄e sokumō tem yem̄gim̄ sere ka gison̄ giso.

9 Yera Gusun̄ōn̄ s̄ōmō Yeremin̄ gari yi koor̄a yi yi nεε, “Ba sii geesun̄ gobi t̄ena ye sua, gobi yi Isireliba ba wesiana ba wē win s̄ō,

10 ba ka tem d̄wa m̄ōm̄ōn̄ mi, nge m̄e Yinni u man̄ yiire.”

Pilati u Yesu gari bikiamō

(I maa m̄erio Maaku 15:2-5, Luku 23:3-5, Yohanu 18:33-38)

11 Yesu ȳs̄ tem yēro Pilatin̄ wuswaa ma tem yēro wi, u nùn bikia u nεε, wuna Yuuban̄ sunō?

Yesu nùn wisa u nεε, wunen̄ tii a gerua kō.

12 Yen biru sanam̄ m̄e yāku kowo t̄anwerobu ka guro gurobu ba nùn mem̄ man̄i, u ñ ḡε wisa.

13 Yera Pilati nùn bikia u nεε, a ñ mem̄ kpuro n̄ōmō m̄e ba nun̄ manimō?

14 Adama Yesu kun̄ nùn wisa baa n̄on̄ teeru sere biti baka tem yēro wi mwa.

Ba Yesu taare wē bu go

(I maa m̄erio Maaku 15:6-15, Luku 23:13-25, Yohanu 18:39-19:16)

15 Gōo sararibun̄ t̄ōo bakaru baatere tem yēro ra piris̄ōm̄ turo karewa wi t̄ōn̄ w̄ōru ga kī.

16 N deema saa ye s̄ōo, piris̄ōm̄ ȳisirugii goo wāa mi, wi ba sokumō Baraba.

17 Yen s̄ōna sanam̄ m̄e ba m̄ennē, Pilati u bu bikia u nεε, wara i kī n̄ b̄εe kara, Baraba? Nge Yesu wi ba sokumō K̄irisi.

18 Domi u yē s̄āa s̄āa ma nisinun̄ s̄ōna ba nùn Yesu n̄omu b̄eria.

19 Ye Pilati s̄ō win siri yerō win kuro nùn t̄ōnu ḡōria u nεε, a ku n̄ōma doke durō gem̄gii win gari s̄ōo domi w̄ōku te, na wahala wa dosu s̄ōo durō win s̄ō.

20 Yāku kowo t̄anwerobu ka guro gurobu ba t̄ōn̄ w̄ōru s̄ōōmō gu de bu Baraba kara kpa bu Yesu go.

21 Pilati u bu bikia u nεε, be yiru ye s̄ōo, ben wara i kī n̄ b̄εe kara.

Ba nεε, Baraba.

22 Ma Pilati nεε, ñ n̄ m̄en̄ na, mba kon ko ka Yesu wi ba m̄ō K̄irisi.

Be kpuro ba nεε, a nùn kp̄areo d̄āa bunanarō.

23 Pilati u nεε, k̄ōsa yer̄a u kua.

Adama ba n̄ōogiru sua w̄ōllo ba nεε, a nùn kp̄areo d̄āa bunanarō.

24 Ye Pilati wa ma ye u m̄ō kpuro kama, wurenu sosim̄ōwa, yera u nim̄ s̄ōka u n̄ia t̄ōn̄ w̄ōru gen wuswaa u nεε, durō gem̄gii win yem̄ yaribu kun̄ man̄ wa, b̄ēn̄ gariya.

25 Ma t̄ōn̄ be kpuro ba nεε, win yem̄ mu ko b̄ese ka b̄esen̄ bibun̄ s̄ōm̄unu.

26 Yera Pilati bu Baraba kara, ma u d̄era ba Yesu seni so. Yen biru u nùn bu n̄ōmu s̄ōndia bu nùn kp̄are d̄āa bunanarō.

Tabu kowoba Yesu

yaakoru m̄ō

(I maa m̄erio Maaku 15:16-20, Yohanu 19:2-3)

27 Pilatin̄ tabu kowobu ba ka Yesu da tem yēron̄ siri yerō, ma tabu kowobu kpuro ba m̄enna mi.

28 Ba nùn win yānu potari ma ba nùn gurumusu sw̄āabu sebusia.

29 Ma ba sāki tundu bākana ba nùn dokea wirā, ma ba nùn deka wē win nōm geuo. Yen biru ba nùn yiiramme ba yaakoru mō ba mō, Yuuban suno, fō baasira.

30 Ba nùn yaatam siriki ma ba deka wēena ba ka nùn sooma wirō.

31 Ye ba nùn yaakoru kua ba kpa, ba nùn gurumusu te potari ba kpm nùn win yānu sebusia ma ba ka nùn da bu dāa bunanaru kpare.

Ba Yesu kpare dāa bunanaru wollo

(I maa mērio Maaku 15:21-32, Luku 23:26-43, Yohanu 19:17-27)

32 Ye ba yariō ba ka Sirenin durō goo yinna wi ba mō Simō, ma ba nùn Yesun dāa bunanaru sōbi ka tilasi.

33 Ye ba tura yam mi ba ra soku Gōgōta, yen tubusiana aye te ta ka wii koko weene,

34 miya ba Yesu tam wē u nō ka tim me mu ra yem go. Ye u mu denda u n wure u mwe.

35 Ba nùn kpare dāa bunanaru sō, ma ba win yānu tete toosi ba bōnu kua.

36 Ma ba sina ba nùn kōsu.

37 Win wii wollo ba yora gaa bwē ye ya win taare gerumō ya nē, winiwa Yesu, Yuuban suno.

38 Ba maa gbēnōbu yiru kpare dāa bunanano Yesun bōkuo, turo win nōm geuo, turo maa nōm dwarō.

39 Be ba sarō bera mi, ba nùn wiru di-irisimō ba wōmmō.

40 Ba mō, wunē wi kaa sāa yeru sura kpa a tu bani sō itan baa sō, a tii faaba koowo. A n sāa Gusunōn Biin na, a sarama dāa bunanarun di.

41 Nge meya yāku kowo tōnwerobu ka wooda yērobu ka guro gurobu ba nùn yaakoru mō ba nē,

42 u gabu faaba kua adama u kpana u tii faaba ko. Isireliban sunowa. U den sarama dāa bunanarun di kpa su nùn naane doke.

43 U Gusunō naane sāa ma u nē, wiya Gusunō Bii. N n men na, Gusunō u nùn faaba koowo u n nūn kī.

44 Meya maa gbēnō be ba kpare ka wi sannu, ben tii ba nùn wōmmō.

Yesun gō

(I maa mērio Maaku 15:33-41, Luku 23:44-49, Yohanu 19:28-30)

45 Ye n kua sō wii wōllu, yera yam tīra tem me sō kpuro sere n ka tura yokan kōba ita.

46 Kōba itan saka Yesu u nōgiru sua u nē, Eli, Eli, lema sabatani. Yen tubusiana, Gusunō nen Yinni mba n kua a ka man deri.

47 Tōn be ba wāa mi, ye ben gaba nua me, ba nē, u Eli soku.

48 Yande ben turo u duka da u swēē duke dukesu sua u kpē tam mōmmōm sō u bēri dekao u ka nùn tī u nō.

49 Adama be ba tie ba nē, a yōro gina, su wa nge Eli u koo na u nùn faaba ko.

50 Yesu u kpm nōgiru sua ma u nō mari.

51 Saa ye sōra, beku kare te ta wāa sāa yerō ta gēera saa wallun di sere temō. Tem mu yīra ma kpenu bēsikira.

52 Sikinu wukiara, ma Gusunōgii dabinu be ba raa gu ba seewa.

53 Ba yara sikan di Yesun seebun biru, ba dua Yerusalemu Gusunōn wuu, ba tii tōn dabinu sōsi.

54 Tabu sinambu ka be ba wāa ka wi ba Yesu kōsu, ba tem yīri bi wa ka kpuro ye ya kooa, ma berum bakam bu mwa ba nē, ka geema Gusunōn Biiwa.

55 Tōn kurō dabinu nu yō mi, nu Yesu mēera saa sarun di. Ba raa nùn swīimawa saa Galilen di bu ka nùn nōri.

56 Be sō, Maari Madalagii ka Maari, Yakōbu ka Yosefun mero, ka Sebeden bibun mero, ba wāa mi.

Yesun sikubu

(I maa mērio Maaku 15:42-47, Luku 23:50-56, Yohanu 19:38-42)

57 Ye n kua yoka, durō gobigii goo na, Arimategiwa, win yīsira Yosefu, u maa sāa Yesun bō.

58 U da Pilatin mi, u nùn kana u nùn Yesun goru wē. Yera Pilati nùn tu yōllaa kua, u dera ba nùn tu wē.

59 Yosefu wi, u goo te sua u beku kpaaru tēkusi te ba wesa ka wēē damgii.

60 U tu kpī win tiin sikirō te u dera ba nùn dākua kperō. Yen biru u kpee bakaru bimiamā u ka siki ten nō kōrua ma u doona.

61 Maari Madalagii ka Maari wionō ba sō siki ten bōkuo.

Sikirun kōsubu

62 Ye n kua sisiru, tō wērarugiru, yāku kowo tōnwerobu ka Falisiba ba da Pilatin mi sannu.

63 Ba nē, yinni sa yaaye ye weesugii wi, u raa gerure sanam me u wāa handunia sō. U nē, sō itan biru u koo se gōrin di.

64 Yen sō, a wooda wēeyō bu siki te kōsu sere sō ita, kpa win bwāabu bu ku raa nē bu win goru gbēni, kpa bu tōmbu sō bu nē, u seewa gōrin di. Wee dāaki sini su koo gbiikisu kpāaru kera.

65 Pilati u bu sōowa u nē, i tabu kowobu mō, i doo i tu kōsu nge me i ko kpī.

66 Ba doona ma ba yīreru kua siki ten nōwō bu ka tubu goo u n wukia. Ma ba tabu kowobu yi, ba tu kōsu.

28

Yesun seebu gōrin di

(I maa mērio Maaku 16:1-10, Luku 24:1-12, Yohanu 20:1-10)

1 Tō wērarugirun biru, alusuma buu sōnu buru buru yellu, Maari Madalagii ka Maari wionō ba siki te tendem da.

² Suaru sɔɔ tem yĩiri bakabu seewa, ma Yinnin gɔrado u sarama wɔllun di u na u kpee te bɔria u sinari.

³ Win wuswaa ballimɔ nge guru maakinu ma win yānu buriri nge suru.

⁴ Bɛrum bakam mu kɔso be mwa ba diira ma ba kua nge gonu.

⁵ Gɔrado wi, u kurɔ be sɔɔwa u nɛɛ, i ku bɛrum ko bɛɛ! Na yɛ ma Yesuwa i kasu, wi ba kpare dāa bunanarɔ.

⁶ Ū ñ wāa mini, u seewa nge mɛ u raa gerua. I na i wa mi u raa kpĩ,

⁷ kpa i da fuuku fuuku i win bwāabu sɔ ma u seewa gɔrin di. Wee, u bɛɛ gbiiyɔ u dɔɔ Galileɔ. Miya i ko nùn wa. Yera na bɛɛ sɔɔbu na.

⁸ Ba gɔsira kpaaka sikiru min di ka bɛrum ka nuku doo bakabu, ba duki da bu bwāa be labaari ye sɔ.

⁹ Wee Yesu ka bu yinna ma u nɛɛ, na bɛɛ tabura.

Ma ba na ba win naasu nɛnua ba nùn sāwa.

¹⁰ Yera Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku bɛrum ko, i doo i nɛgibu sɔ bu doo Galileɔ. Miya ba koo man wa.

Kɔso ben gari

¹¹ Nge mɛ ba dɔɔ, kɔso ben gaba dua wuu sɔɔ ba yāku kowo tɔnwerobu sɔɔwa ye n kooru kpuro.

¹² Ma yāku kowo tɔnweru be, ba menna ka guro gurubu ba wesiana ma ba tabu kowobu gobi beke kã.

¹³ Ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, i geruo ma win bwāaba ba na wɔkuru ba win goru gbena sanam mɛ i do.

¹⁴ Tem yɛro ù n gari yi nua sa yɛ mɛ sa ko nùn kua su ka bɛɛ yara wahalan di.

¹⁵ Tabu kowo be, ba gobi yi mwa ma ba kua nge mɛ ba bu yiire. Yeya n dera Yuuba ba ra n gari yi gerumɔ sere ka gisɔ.

Yesu u win bwāabu tii sɔɔsi

(I maa mɛɛrio Maaku 16:14-18, Luku 24:36-49, Yohanu 20:19-23, Gɔrobun Kookoosu 1:6-8)

¹⁶ Bwāabu wɔkura tia ye, ya da Galileɔ guu ten mi, te Yesu raa bu yĩreru kua.

¹⁷ Ye ba nùn wa, ba nùn sāwa. Adama ben gaba gɔrusu yiru mɔ.

¹⁸ Yesu bu susi u nɛɛ, wɔllu ka tem yiiko kpurowa ba man wɛ.

¹⁹ Yen sɔ, i doo bwesenu kpuron mi, kpa i bu ko nɛn bwāabu. I bu batɛmu koowo ka Baan yĩsiru ka Biigiru ka Hunde Dɛɛrogiru.

²⁰ Kpa i de ye na bɛɛ sɔɔwa ba n ye kpuro mɛm nɔɔwammɛ. N wee, ko na n ka bɛɛ wāa baadomma sere ka handunian kpeerɔ.

LABAARI GEA NGE MĒ MAAKU U YORUA

Duro wi u tire te yorua, win yīsira Yohanu Maaku. U ñ sāa Yuu. U sāawa Baanabasin dusi.

Maaku u kī u tōmbu Yesun Labaari gea sō. U sōsi ma Yesu u bōsu u tōmbu gea kuamme, ma u be ba wāa Setam nōmuo bekiamō. Domi Gusunō u wāa ka wi. Maakun tire ten gari mero ya wāawa Maaku 10:45 sō. Ya nēē, Tōnun Bii u nawa u ka gabu sā kpa u gbi u ka tōn dabinu yakia.

Tire ten kpunaa

1. Yesun Labaari gea, wiru 1:1-13.
2. Yesun sōmburun tore Galileo, wiru 1:14n di sere wiru 9:50.
3. Yesun daaru Yerusalemu gia, wiru 10.
4. Yesun wāaru Yerusalemuo, wiru 11n di sere wiru 13.
5. Yesun gōo ka win seebu gōrin di, wiru 14n di sere wiru 16.

Yohanu Batemu kowon waasu

(I maa mēerio Mateu 3:1-12, Luku 3:1-18, Yohanu 1:19-28)

¹ Yesu Kirisi, Gusunōn Biin Labaari gean torubu wee.

² Gusunōn sōmō Esai u yen gari yorua win tireru sō u nēē, Gusunō u nēē, “N wee, na nen sōmō gōriō wunen wuswaaō u wunen swaa sōmē.

³ Nen sōmōn nōō ga gbāramō ghaburu sōō ga gerumō ga mō, i Yinnin swaa sōnwā, kpa i n ye nōō nerasiāmō yu dēnda.”

⁴ Nge mēya, Yohanu Batemu kowo u na ghaburu sōō. U kparamō u mō, bu gōru gōsio ben toranun di kpa u bu batemu ko kpa Gusunō u bu ben toranu suuru kua.

⁵ Tōmbu kpuro ba ra n daamō win mi saa Yudean tem di ka maa Yerusalemu maron di. Ba ben toranu tuuba mō, ma ba derimō u bu batemu mō daa te ba mō Yuudenio.

⁶ Yohanu wi, u yooyon sansun yaberu sebua, ma u gōna sēke win pōraō. Twee ka tim bausa u ra di.

⁷ Ma u waasu mō u gerumō u mō, gōo u sisi nen biruō wi u man yiiko kere. Nē na kun mam tura n yiira n yēron baranun wēē kusia.

⁸ Nē na bēē batemu mō ka nim, adama yēro wi, u koo bēē batemu kowa ka Hunde Dēero.

Yesun batemu ka win kōkiribu

(I maa mēerio Mateu 3:13-4:11, Luku 3:21-22, 4:1-13)

⁹ Yen biru Yesu u na Nasaretin di ye ya wāa Galilen temō, ma Yohanu nūn batemu kua daa te ba mō Yuudenio.

¹⁰ Sanam mē u yariō nim di, yera u wa wōlla wukiara, ma u Hunde Dēero wa nge kparuko u saram wee win wōlla.

¹¹ Ma u nōō gagu nua wōllun di ga nēē, wuna nen Bii kīnasi wi sōō nen gōru dobu kpuro wāa.

¹² Saa ye sōōra Hunde Dēero u Yesu sure ghaburu sōō.

¹³ Ma u wāa mi sōō weeru, Setam nūn kōkirimō. Wi ka gbeku yēē sanna ba wāa mi, ma wōllun gōradoba ba na ba nūn nōōri.

Yesu u susure kowobu nne soka

(I maa mēerio Mateu 4:12-22, Luku 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Ye ba Yohanu mwa ba pirisōm doke ba kpa, yera Yesu u da Galilen temō u Gusunōn Labaari gea kparamo.

¹⁵ U nēē, saa ya tura, Gusunō u sisi u bandu swīi. I gōru gōsio bēen toranun di kpa i Labaari gea ye naane doke.

¹⁶ Sanam mē Yesu u sīmō Galilen daa bure-run goorō, u Simōō wa ka win wōnō Andere. Ba ben yāakororu kpēēmō daa bure te sōō, domi swēē gowoba ba sāa.

¹⁷ Yesu u bu sōōwa u nēē, i man swīima, kon de i n da tōmbu kasu bu man swīi.

¹⁸ Yande ba ben yāakoronun baa deri, ma ba nūn swīi.

¹⁹ Ye u susi wuswaaō fiiko, u Yakōbu wa ka win wōnō Yohanu be ba sāa Sebeden bibu. Ba wāa gōo nimkuu sōō ba yāakoronu kōrumō.

²⁰ Mii mii u bu soka, ma ba nūn swīi. Ba ben tundo Sebede deri ka sōm kowobu sannu gōo nimkuu sōō.

Duro wi werēku gagu ga wāasi

(I maa mēerio Luku 4:31-37)

²¹ Ma ba da Kapenamūō. Ye n kua tōō wērarugiru, ma Yesu u dua mennō yerō, u bu Gusunōn garin keu sōōsim wōri.

²² Biti bu mwa win keu sōōsi bin sō. U bu sōōsimōwa ka yiiko, n ñ mō nge mē wooda yēroba ra sōōsi.

²³ N deema saa ye sōō, werēkunugii gōo u wāa ben mennō yee te sōō. U gbāra u nēē,

²⁴ mba sa mōōsine bese ka wune, Yesu Nasaretigii. A nawa a ka sun kam koosia? Na yē wi a sāa. Wune Gusunōn tōn Dēerowa.

²⁵ Yesu u werēku ge gerusi u nēē, a mario, kpa a yari duro win min di.

²⁶ Yera werēku ge, ga duro wi sura nge giri kpa kpanugii, ma ga kuuki kua ga ka yara win min di.

²⁷ Biti tōn be kpuro mwa gem gem sere ba sōōnamō ba mō, mban bwesera yeni. Gari tukiya u sōōsimō ka yiiko. Baa ka werēkunō u nu wooda wēēmō, ma nu nūn mem nōōwammē.

²⁸ Ma win baaru yande kparara Galilen tem kpuro sōō.

Yesu u tɔn dabinu bekia

(I maa mɛerio Mateu 8:14-17, Luku 4:38-41)

²⁹ Ye Yesu yara mɛnno yerun di, wi ka Yakɔbu ka Yohanu ba da Simɔɔ ka Anderen yɛnuɔ.

³⁰ N deema, Simɔɔn kurɔn mɛro u wasi sundu barɔ u kpɪ. Ye ba yande tura mi, ba win gari Yesu sɔɔwa.

³¹ Ma u da win mi, u nɔn nɔmu nɛnuu u ka nɔn seesia. Yande wasi sun te, ta nɔn doonari, ma u bu nɔrim wɔri.

³² Ye n kua yoka, sanam mɛ sɔɔ dua, tɔmba ka barɔbu kpuro ka wɛrɛkunugibu na win mi.

³³ Ma wuugibu kpuro ba mɛnna dii tɛn mi u wɔan kɔnnɔwɔ.

³⁴ U dabinu bekia saa ben bara bwese bwese kan di, ma u maa wɛrɛku dabinu gira. Adama u n̄ deri wɛrɛku ni, nu gari gere domi nu nɔn yɛ.

Yesu u bɔsu Galilen temɔ

(I maa mɛerio Luku 4:42-44)

³⁵ Yen sisiru buru buru yellu, sanam mɛ yam kun dɛeram kpa, Yesu u seewa u yara. U doona mi n̄ dɛsire, u kanaru mɔ.

³⁶ Ma Simɔɔ ka win kpaasibu ba nɔn kasu.

³⁷ Sanam mɛ ba nɔn wa ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, tɔmbu kpuro wɔɔ ba nun kasu.

³⁸ U bu sɔɔwa u nɛɛ, n weene su da wusu gasu sɔɔ si su ka sun sikerene, kpa n maa waasu ko mi, domi yen sɔna na na.

³⁹ Ma u bɔsu Galilen tem kpuro sɔɔ u waasu mɔ ben mɛnno yenɔ, u maa wɛrɛkunu giramɔ.

Yesu u wi u bara disigiru barɔ bekia

(I maa mɛerio Mateu 8:1-4, Luku 5:12-16)

⁴⁰ N wee, goo u na Yesun mi, wi u bara disigiru mɔ u yiira u nɔn faaba kana. U nɛɛ, ɔ n wura kaa kpɪ a man bekia kpa n dɛera.

⁴¹ Yera wɔn wɔnda Yesu mwa, ma u win nɔmu demia u nɔn baba u nɛɛ, na wura, a bekuro kpa a dɛera.

⁴² Yande bara disigii te, ta nɔn yɔsu, ma u bekura u dɛera.

⁴³⁻⁴⁴ Sanam mɛya Yesu u nɔn sɔɔwa ka dam u nɛɛ, a ku goo gɛɛ sɔ. Adama a doo a tii yaku kowo tusia, kpa a yakuru ko te Mɔwisi raa bɛɛ yiire, a ka baawure seeda sɔsi ma a bekura a dɛera. Ma u dera u doona.

⁴⁵ Adama durɔ wi, u doona ma u da u gari yi kparam wɔri batuma sɔɔ ye n̄ koorɔ wi sɔɔ. U gari yi saarimɔ sere Yesu kun kpɪa u wuu due, adama u yɔra wuun biruɔ mi n̄ dɛsire. Ma tɔmba naamɔ win mi saa baaman di.

2

Yesu u durɔ goo bekia win wasin bee tia gu

(I maa mɛerio Mateu 9:1-8, Luku 5:17-26)

¹ Sɔɔ mɛɛrun biru, Yesu u wura

Kapenamɔ. Tɔmba nua ma u wɔan yɛnuɔ.

² Ma tɔn wɔru ga mɛnna sere ayeru maa sari baa kɔnnɔwɔ. Ma u bu Labaari gean gari nɔɔsiamɔ.

³ Ba ka nɔn durɔ goo naawa win wasin bee tia gu. Tɔmbu nɛnɛwa ba nɔn sɔɔwa.

⁴ Adama tɔn wɔru gen sɔ ba kpana bu Yesu susi. Yen sɔna ba diru mi u wɔan wɔllɔ yaba win deedeeru. Ye ba yaba ba kpa, ma ba ka wɛɛ beku bɔɔ te sarasia tɛ sɔɔ durɔ wi, u kpɪ.

⁵ Ye Yesu u durɔ ben naane dokebu wa bi ba mɔ wi sɔɔ, u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, bii durɔbu, a wunen durum suuru wa.

⁶ Wooda yɛrobu gabu ba sɔ mi, ma ba tii bikiamɔ gɔruɔ ba mɔ,

⁷ mban sɔna durɔ wi, u gari gerumɔ mɛsum. U Gusunɔ wɔmmɔwa. Wara koo kpɪ u durum suuru ko Gusunɔ turo baasi.

⁸ Mii mii Yesu u gia ye ba bwisikumɔ. Ma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i gari yinin bweseru bwisikumɔ bɛɛn gɔruɔ.

⁹ Yerɔ ya sɛsɔ bɔ, bu ka barɔ wi sɔ u win durum suuru wa, n̄ kun mɛ bu nɔn sɔ u seewo u win kpɪn yeru kure, kpa u si.

¹⁰ Adama na kɪ i n̄ yɛ ma Tɔnun Bii u yiiko mɔ handunia ye sɔɔ u ka durum suuru ko.

Yera u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ,

¹¹ na nun sɔɔmɔ, a seewo a wunen kpɪn yeru kure, kpa a we yɛnuɔ.

¹² Nge mɛ tɔmbu kpuro ba nɔn mɛera swee, durɔ wi, u seewa u win kpɪn yeru sua, u n̄ yario. Biti baka tɔn be mwa gem gem, ma ba Gusunɔ bɛɛre wɛɛmɔ. Ba gerumɔ ba mɔ, ba n̄ yenin bweseru waare.

Yesu u Lefti soka

(I maa mɛerio Mateu 9:9-13, Luku 5:27-32)

¹³ Yera Yesu u kparam wura daa burerun goorɔ. Tɔmbu kpuro ba naamɔ win mi, ma u bu Gusunɔn garin keu sɔɔsimaɔ.

¹⁴ Sanam mɛ u sarɔ u Lefti wa, Alufen bii, u sɔ ghere yerɔ. U nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a man swiɔ.

Lefti seewa ma u nɔn swiɔ.

¹⁵ N deema sanam mɛ Yesu u dimɔ Lefin yɛnuɔ, ghere mwaɔbu ka kɔsan kowobu dabira sɔ ka wi, ka win bwɔabu sannu, domi ba dabi be ba nɔn swiɔ.

¹⁶ Ye Falisiban wooda yɛrobu ba Yesu wa u dimɔ ka ghere mwaɔbu ka kɔsan kowobu sannu, ba win bwɔabu bikia ba nɛɛ, mban sɔna u ka ghere mwaɔbu ka kɔsan kowobu dimɔ sannu.

¹⁷ Ye Yesu u ye nua, u wooda yɛro be sɔɔwa u nɛɛ, be ba bwɔa do ba n̄ timgiin bukata mɔ ma n̄ kun mɔ be ba barɔ. Na n̄ nɛ n̄ ka gemgibu soku. Na nawa n̄ ka torobu soku.

Nɔɔ bɔkurun gari

(I maa mɛerio Mateu 9:14-17, Luku 5:33-39)

³⁹ Ye Yohanun bwɔabu ka Falisibagibu ba nɔɔ bɔkua, tɔmba na ba Yesu bikia ba nɛɛ,

mban s3na Yohanun bwāabu ka Falisibagibu ba n3o b3kua, ma wigiba kun b3kua.

19 Yesu u bu bikia u nεε, kuro kpaon dur3n bor3ba ba koo kpī bu n3o b3ke sanam mε s3o kuro kpaon dur3 wāa ka be? Aawo, baa n n saa yeren na, u n wāa ka be, ba n kpε bu n3o b3ke.

20 Adama saa sisi yε s3o ba koo bu kuro kpaon dur3 suari, sanam mεya ba koo n3o b3ke.

21 Ba ku ra yabe t3k3ru k3re ka kīa kpaas ba n nim doke. Bā n kua mε, kīa kpaas si, su koo gawana kpa su yabe t3k3rugisu gīa kpa gε3erabu sosi.

22 Ba ku ra maa tam kpaam wisi g3nan b33nu s3o ni nu diira. Bā n kua mε, tam kpaam mε, mu koo de b33nu nu kura, kpa mu yari kpa b33 ni ka tam mε, n kam ko kpuro. Adama ba ra tam kpaam wisiwa g3nan b33 kpaanu s3o.

*T3o wεrarugirun gari
(I maa mεerio Mateu 12:1-8, Luku 6:1-5)*

23 T3o wεrarugiru garu s3o, n deema Yesu ka win bwāabu ba sīim3 swaa s3o alikama gbaarun b3ku3. Nge mε ba sīim3, win bwāabu ba alikama w3kam3.

24 Yera Falisiba ba Yesu s33wa ba nεε, u mεerio, mban s3na win bwāaba m3 ye wooda ya yina bu ko t3o wεrarugiru s3o.

25 Ma Yesu u bu bikia u nεε, i n garire ye Dafidi u kua sanam mε g33ra bu m3 wi ka win bwāabu, ma ba n gāanu m3 ni ba koo di?

26 U dua Gusun3n dir3 Abiataa, yāku kowo t3nweron waati, ma u p3ε di ye ba Gusun3 yiyiye, ye n n weene go3 u di ma n kun m3 yāku kowobu t3na. Adama Dafidi u ye di, u maa win bwāabu wε.

27 Ma Yesu bu s33wa u nεε, Gusun3 u t3o wεrarugiru wunawa t3nun arufaanin s3. U n t3nu taka kue t3o wεrarugirun s3.

28 I de i n yε ma T3nun Biiwa u t3o wεrarugiru kua.

3

*Dur3 win n3m teu ga gu
(I maa mεerio Mateu 12:9-14, Luku 6:6-11)*

1 Ma Yesu u kpaam dua mεnn3 yer3. Dur3 go3 wāa mī, win n3m teu ga gu.

2 T3mba Yesu mεera bu wa u n koo dur3 wi bekia t3o wεrarugiru s3o, kpa bu ka wa bu n3n durum mani.

3 Ma u dur3 wi s33wa win n3mu ga gu mi, u nεε, a seewo a y3ra suunu s3o.

4 Ma u t3n be bikia u nεε, mba n weene bu t3mbu kua t3o wεrarugiru s3o. Gea? Nge k3sa. N weene bu t3nu faaba ko? Nge bu n3n go.

Adama ba maari.
5 Yesu u bu mεera ka m3ru u ka sikerena, ma win nukura sankira ben woo b3bunun

s3. Yera u dur3 wi s33wa u nεε, a wunen n3mu demio.

U ge demia ma ga wura nge mε ga raa s3a.

6 Yen s3na Falisiba ba yara ma ba yande menna ka Herodun t3mbu, ba wesiana nge mε ba koo ko bu ka Yesu go.

T3n w3ru guna ya na Yesun mi

7 Yesu ka win bwāabu ba tii gawa ba da Galilen daa bureru gia, ma t3n w3ru guna n3n swī. T3n be, ba nawa Galilen di ka maa Yudean tem di,

8 ka Yerusalemun di, ka Idumen tem di, ka Yuudenin gurun di, ka Tiri ka Sidonin baru kpaanun di. T3n w3ru guna ye, ya na Yesun mi y3n s3 ba ye u m3 kpuron labaari nua.

9 T3n w3ru guna yen kpāarun saabu Yesu u win bwāabu s33wa u nεε, bu n3n go3 nimkuu s33ru kuo, kpa t3n be, bu ku n3n baasi.

10 Yesu u raa t3n dabinu bekia, yen s3na be ba bar3 ba b3rikianam3 bu wa bu ka n3n baba.

11 Wεrekunu n3 n n3n wa nu ra n3n kpunεwa kpa nu n kuuki m3 nu n gerumo, wuna Gusun3n Bii.

12 Adama Yesu u ra nu gerusi gem gem nu ku ka gere wi u s3a.

*Yesu u bwāabu w3kura yiru g3sa
(I maa mεerio Mateu 10:1-4, Luku 6:12-16)*

13 Yen biru Yesu u da guuru w3ll3, ma u t3mbu gabu soka be u kī. Ma ba da win mi.

14 Yera u ben w3kura yiru g3sa, [u bu yīsiru k3 g3robuj], be ba ko n ka n3n wāa, kpa u bu g3ri bu Labaari gea kpara,

15 kpa u bu dam wε bu ka wεrekunu gira.

16 T3nu w3kura yiru ye u g3sa wee, Sim33 wi u yīsiru k3 Pieε,

17 ka Yak3bu ka win w3n3 Yohanu, Sebeden bibu be u yīsiru k3 Buanεge, yen tubusiana guru kukirinugibu,

18 ka Andere, ka Filipu, ka Baatelemi, ka Mateu, ka Tomaa, ka Yak3bu Alufen bii, ka Tade, ka Sim33 wi u win tem gari kī,

19 ka sere Yudasi Isikari3tu wi u t3mbu Yesu n3mu s3ndia.

Yesun tambu ba kī

bu ka n3n doona

20 Ma ba wura yenu3. T3n w3ru ga wure ga menna sere Yesu ka win bwāabu ba fεε bia bu di.

21 Sanam mε win dusiba ye nua, ba da bu ka n3n doona min di, domi ba gerumo u wiirawa.

Yesu u ka tii yinam3

(I maa mεerio Mateu 12:22-32, Luku 11:14-23, 12:10)

22 Ma wooda y3ro be ba wee saa Yerusalemun di ba gerumo ba m3, Beseburu u n3n wāasiwa. Wεrekunun sun3 wiya u n3n dam wε u ka wεrekunu gira.

23 Yen sōna Yesu u tōmbu soka ma u bu bikia ka mōndu u nēē, amōna Setam ya koo kpī yu yen tii gira.

24 Bandun tōmbu bā n tabu mō ben suunu sōō, ban te, ta n kpē tu te.

25 Yenu gēn tōmba maa sankinamō, ga n kpē gu te.

26 Setam yā n maa ka yen tii tabu mō, yen dam mū n bōnu kua, ya n kpē yu te, yen dam mu koo nōru ko.

27 Goo kun kpē u du damgiin yēnuō u ka win yānu gura u kun gina damgii wi bōkue u sere win yānu gura.

28 Ka geema, na bēē sōmō, toraru ka gari kam kpuro ye tōmba gerumō, ba koo bu ye suuru kua.

29 Adama baawure wi u Hunde Dēero gari kam gerusimō, u n suuru wasi. Win torara ko n maa nūn wāasiwa ka baadommao.

30 Yesu u yeni geruawa yēn sō gaba nēē werēkuwa ga nūn wāasi.

Berā ba sāa Yesun wōnōbu

ka win mero

(*I maa mēerio Mateu 12:46-50, Luku 8:19-21*)

31 Sanam mēya win wōnōbu ka win mero ba tunuma. Ba yōra tōwō, ba goo gōra u nūn sokuma.

32 Tōn wōru ga sō ga nūn sikerene, ma goo u nūn sōwō u nēē, wee, wunen mero ka wunen wōnōbu ba yō tōwō ba nun soku.

33 Ma u nēē, wara sāa nen mero. Berā ba sāa nen wōnōbu.

34 Ma u be ba nūn suunu bure mēera u ka sikerena, ma u nēē, nen mero ka nen wōnōbu wee.

35 Baawure wi u Gusunōn kīru mō, wiya nen wōnō, ka nen sesu, ka nen mero.

4

Dīa bwese yēkon gari

(*I maa mēerio Mateu 13:1-9, Luku 8:4-8*)

1 Yesu u kpam Gusunōn garin keu sōōsim wōri daa burerun gooro. Tōn wōru guna ya mēna ya nūn sikerena, yen sōna u bu deri gooro u goo dua ge ga wāa nim sōō, ma u sina.

2 Ma u bu gāa dabinu sōōsim wōri ka mōnnu. Win sōōsibu sōō u gerua u nēē,

3 i swaa dakio. Durō goo u yara u ka dīa bweseru yēka.

4 Sanam mē u yēkamō, sukum wōruma swaa sōō. Gunōsu na su di.

5 Sukum gam maa wōri kpee saara wōllo mi tem kun duku. Ma mu kpia yande yēn sō tem kun duku.

6 Adama ye sōō u bōbia mu dōō mwaara ma mu gbera yēn sō mu n gbini mō.

7 Sukum gam maa kpam wōri sāki sōō. Sāki kpia fuuku ma yi yina mu kpēa. Mu n mara.

8 Adama sukum gam maa wōruma tem gem sōō. Mu kpia ma mu kpēa ma mu mara

sukum ten tenibu, sukum wata wata, sukum wunōm wunōm.

9 Ma u nēē, wi u swaa mō u ka nō, u nōōwō.

Mōnnun asansi

(*I maa mēerio Mateu 13:10-17, Luku 8:9-10*)

10 Sanam mē Yesu u tia wi turo, be ba nūn swīi ka bwāabu wākura yiru ye sannu, ba nūn mōnnun asansi bikia.

11 U bu sōwō u nēē, bēya Gusunō u win bandun asiri sōōsi, adama be ba tie ba gari kpuro nōamō ka mōnnu,

12 kpa

“Bu ka mēeri ba kun wa. Bā n maa nua, kpa n ku bu yeeri, kpa bu ku raa ka gōru gōsie, Gusunō u sere bu suuru kua.”

Mōn ten tubusianu

(*I maa mēerio Mateu 13:18-23, Luku 8:11-15*)

13 Ma u bu sōwō u nēē, mōn teni ta n bēē yeeri? N n mēn na, amōna ni nu tie kpuro nu koo ka bēē yeeri.

14 Durō wi, Gusunōn gariya u yēkamō.

15 Tōn be ba ka swaa baaru weene mi ba gari yi yēka, beya bā n gari yi nua Setam da nē u yi wuna ben gōrun di.

16 Mēya maa be ba ka kpee saaran tem weene, beya bā n gari yi nua mii mii ba ra yi mwē ka nuku dobu.

17 Adama ba ku ra n gbini mō ben tii sōō, ba ku ra yōre n ka te. Sanam mē wahala ka nōni swāara tunuma gari yin sō, yande kpa bu biru wura.

18 Gaba maa sāa be ba ka tem sākunugum weene. Beya ba ra gari yi nō

19 adama ba ra n wurure ka ben handunian wāaru kpa dukian kīra n bu taki dii. Ba gāa dabinun kōde mō. Ye kpurowa ya ra gari yi tēsi kpa yi kpāna yi binu ma.

20 Be ba maa ka tem gem weene, beya ba ra gari yi nō kpa bu yi mwa kpa bu binu ma, gabu tena, gabu wata, gabu wunōbu (100).

Fitilan mōndu

(*I maa mēerio Luku 8:16-18*)

21 Yera Yesu u bu bikia u nēē, ba ra fitila ge ga sōre kaaru wukiri? Ba ra gu doke kpinun kōkōrō? Ba ku ra gu sōndi dabu wōllo?

22 Gāanu sari ni nu berua ma nu n koo tera, asirin gāanu maa sari ni nu n koo sōōsira.

23 Wī u swaa mō u ka nō, u nōōwō.

24 U maa bu sōwō u nēē, i laakari koowo ye i nōōmō. Sakaku ge i ka yīrumō, geya ba koo ka bēē yīrua, kpa bu bēē sosia.

25 Dōmi wi u mō, wiya ba koo sosia. Adama wi u kun gāanu mō, piiko ye u mam mō ba koo nūn ye wōtari.

Dīa bwese te ba yēkan gari

26 Ma Yesu u nēē, Gusunōn banda sāawa nge durō goo wi u bweseru yēka gbera.

²⁷ U kpunamō wākuru, u seemō bururu. Saa ye kpurowa bwese te, ta kpiimō ta krēamō. U n̄ yē amōna n koosinamō.

²⁸ Tema mu ka mēn tii tu kpiisiāmō, gbiikaa kpii nōnu, yen biru keri, dākuru kpa tu bēm doke.

²⁹ Sanam mē bēm mu ye, kpa bu gē ka kōmbō domi gēebun sanam mu tura.

Mutaadin biman gari

(I maa mērio Mateu 13:31-32, 34, Luku 13:18-19)

³⁰ Yesu u kparam wure u n̄ē, mba sa ko ka Gusunōn bandu weesina. Ka mōn terà sa ko tu tubusia.

³¹ Ta ka mutaadin bima weenē. Bā n ye duurumō gberō, handunian gāa bweseru kpuro sōo yeya ya piiburu bo.

³² Adama bā n ye duura bā n kpa ya ra krēye yu ko dāru, kpa yu kāasi bēke ko sere gunāsū su sokunu ko yin kukōsō.

³³ Yesu u tōn be Labaari gean gari sōōwa ka mōn dabinu nge nini, nge mēn saka ba koo kpī bu nō.

³⁴ U n̄ ka bu gari diri kue ma n kun mō ka mōndu, adama ū n tia ka win bwāabu tōna, u ra bu kpuro tubusiewa.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mērio Mateu 8:23-27, Luku 8:22-25)

³⁵ Tōo ten yoka, u win bwāabu sōōwa u n̄ē, i de su tōbura guru giō.

³⁶ Ba tōn wōru deri, ma ba dua goo ge sōo, mi u sō, ba tōburō sannu. Ma goosu gasu bu swīi.

³⁷ Suaru sōo woo bōkō ga na ka dam ma nim kurenu wisi goo sōo sere ga kī gu yande nim yibu.

³⁸ Adama Yesu u dō goo sōo biruō u leferi wiru kpīiri. Bwāa be, ba n̄n yamia ba n̄ē, yinni n n̄ nun gam sāa ye sa kam kobu dōo?

³⁹ Yera u yanda ma u woo gerusi ka dam ma u nim kurenu sōōwa u n̄ē, n tura mē, i mario sē.

Woo ga mari ma yande nim kurenu kpa.

⁴⁰ Yera u bu bikia u n̄ē, mban sōna i nanda nge mē. Amōna i n̄ ka man naane sāa.

⁴¹ Ben yaro sua ma ba bikianamō, tōnu weren bwesera wini wi baa woo ka nim kurenu nu mēm nōōwammē.

5

Yesu u werekunugii bekiā

(I maa mērio Mateu 8:28-34, Luku 8:26-39)

¹ Ba tura daa bure ten guru giō Gadaran temō.

²⁻³ Ye Yesu u yande sara goon di yera durō werekunugii goo u ka n̄n yinna, u wee sika gian di. Sika sōōra u ra n wāa. Ba ku ra kpī bu n̄n bōke, baa ka yōni.

⁴ Domi nōn dabira ba raa win nōna sunnu doke, ma ba win kōri bōkua ka yōni adama u ra yōni kasuku kpa u sun ni bōoku. Goo maa sari wi u dam mō u ka n̄n dwiiasia.

⁵ Saa baayere wākuru ka sōo sōo, u ra n wāawa sikan suunu sōo ka quunu wōllo u n kuuki mō kpa u n tii muririmō ka kpenu.

⁶ Ye u Yesu wa sarun di u duka da u kpuna win wuswaaō.

⁷ Ma u gbāra u n̄ē, mba n sun mēnne Yesu, Wōrukoon Bii. Na nun suuru kanamō ka Gusunōn yīsiru, a ku man toori.

⁸ U yeni gerua yēn sō Yesu u raa n̄ē, wereku ge, gu yario.

⁹ Ma Yesu n̄n bikia u n̄ē, amōna wunen yīsiru.

U wisa u n̄ē, n̄n yīsira Nōrōbu domi sa dabi.

¹⁰ Ma u Yesu suuru kana u n̄ē, u ku nu tem mē yara.

¹¹ N deema kurusō wuu bakaru gara wāa ta dimō guuro.

¹² Ma wereku ni, nu Yesu kana u de nu da kurusō nin mi, nu du ni sōo.

¹³ Ma Yesu u dera nu da. Ma wereku ni, nu durō wi doonari nu dua kurusō ni sōo. Ma kurusō wuu te, ta duki sure saa guuru wōllun di daa bure te sōo. Kurusō nin geera tura nge nōrōbun suba yiru (2.000) ma ta nim diira.

¹⁴ Be ba kurusō ni kpore ba duki sua, ba yen labaari kparamō wuu marō ka baru kpaano. Tōmba da bu wa ye n koorā.

¹⁵ Ba na Yesu mi, ma ba durō wi wa wi u raa wereku dabinu mō mi sere ba nu sokumō Nōrōbu. Win laakari ya wurama, u sō u yānu doke. Sanam meya be kpuro ba nanda.

¹⁶ Be ba wa ye n durō werekunugii wi ka maa kurusō ni deema, beya ba tōn be nōōsia ye n koorā.

¹⁷ Ma tōn be, ba Yesu kana u doona ben tem di.

¹⁸ Sanam mē Yesu u dumō goo sōo, wi werekunu raa wāasi mi, u n̄n ayeru kana u ka n̄n da sannu.

¹⁹ Adama Yesu n̄n yinari. Ma u n̄n sōōwa u n̄ē, u dōo yenuō wigibun mi kpa u bu nōōsia ye Yinni n̄n kua kpuro ka nge mē u n̄n wōnwōndu kua.

²⁰ Durō wi, u doona ma u kparamō tem mē ba ra soku Wusu wākuru sōo gāa baka ni Yesu n̄n kua. Ma n tōmbu kpuro maamaaki sāa.

Yarusin bii ka kurō wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mērio Mateu 9:18-26, Luku 8:40-56)

²¹ Ye Yesu u kparam gōsiraama guru ge u raa wāa, tōn wōru guna maa mēna win mi daa burerun gooro.

22 Durɔ goo wi ba ra soku Yarusi, mɛnno yerun wirugii, u na mi. Ye u Yesu wa u kpuna win wuswaaɔ.

23 Ma u nùn kana gem gem u na u win bii wɔndia noma sɔndi wi u wasikiramɔ, kpa u bekura u n wāa.

24 Yesu ka nùn da. Ma tɔn wɔru guna nùn swīi, ya nùn baasi.

25 N deema, tɔn ben suunu sɔɔ kurɔ goo wāa mi, wi u yem wīibu barɔ saa wɔɔ wɔkura yirun di.

26 Timgii dabiru be ba nùn nɔɔri ba nùn nɔni sɔɔwa gem gem, ma ya win ye u mɔ kpuro di ma n n̄ sanɔ kue adama n̄ gɔɔgɔm m̄wa n̄ dɔɔ.

27 Ye u Yesun baaru nua u tɔn wɔru ge bukiana u nùn susi biruɔ, ma u win yaberu baba.

28 Domi u gerua win ḡruɔ u n̄ɛɛ, baa win yaberu, wi, ù n̄ baba u koo bekura.

29 Yera win yem wīi bi, bu ȳra migum migum, ma u gia win wasi sɔɔ ma u bekurawa.

30 Ma Yesu tuba mii mii ma win dam mu sɔmburu kua. Ma u s̄ira tɔn wɔrun suunu sɔɔ u n̄ɛɛ, wara n̄ɛn yaberu baba.

31 Win bwāaba nùn wisa ba n̄ɛɛ, a tɔn wɔru m̄erio ge ga nun m̄nsi. Miya a maa bikiamɔ wara nun baba?

32 U m̄era u ka sikerena u ka wa wi u ye kua.

33 Ma kurɔ wi, u diirimɔ ka nandabu, ma u na u kpuna win wuswaaɔ ȳn s̄ɔ u ȳɛ ye n̄ koorɔ wi sɔɔ. Ma u nùn win garin dee dee sɔɔwa.

34 Ma Yesu nùn sɔɔwa u n̄ɛɛ, bii kurɔbu, wun̄ɛn naan̄e dokebu nun bekia. A doo ka alafia, kpa a n̄ bwāa do.

35 Sanam m̄e Yesu u gari yi gerumɔ gaba na saa Yarusi wirugii win yenun di, ma ba wirugii wi sɔɔwa ma win bii u sariru kua. Mban s̄na u maa yinni baasimɔ.

36 Adama Yesu u n̄ ben gari swaa sue, ma u m̄nno yerun wirugii wi sɔɔwa u n̄ɛɛ, a ku berum ko, a gesi naan̄e dokeo.

37 U n̄ dere goo u nùn ȳsiri ma n̄ kun m̄ Piɛɛ ka Yakɔbu ka Yakɔbun wɔnɔ Yohanu.

38 Ye ba tura m̄nno yerun wirugii win yenuɔ, Yesu u tɔn dabiru wa ba wure bakanu m̄ɔ, ba sumɔ ba kuuki m̄ɔ.

39 Sanam m̄e u dua dirɔ u bu bikia u n̄ɛɛ, mban s̄na i sumɔ, i wure m̄e. Wɔndia wi, u n̄ gu u d̄owa.

40 Ma ba nùn yaakorɔ m̄ɔ. Adama ye u be kpuro yara u kpa, u dera wɔndia win tundo ka win mero ka be ba wāa ka wi sannu ba dua ka wi, mi wɔndia wi, u kp̄i.

41 U wɔndia win n̄mu n̄nuɔ, ma u nùn sɔɔwa u n̄ɛɛ, talita kum. Yen tubusiana, wɔndia wune, na nun s̄ɔmɔ, a seewo.

42 Ma yande wɔndia wi, u seewa u s̄imɔ, domi wɔɔ wɔkura yirugiiwa. Biti bu mwa sere n̄ banda.

43 Yesu u bu sɔɔwa u sire u n̄ɛɛ, bu ku raa de goo u n̄ɔ. Ma u n̄ɛɛ, bu wɔndia wi d̄ianu w̄ɛyɔ u di.

6

Nasar̄tigiba kun Yesu wure

(I maa m̄erio Mateu 13:53-58, Luku 4:16-30)

1 Yesu u doona min di u da win tiin wuuɔ, ma win bwāaba ka n̄nug da.

2 Ye n̄ kua t̄ɔ w̄ɛrarugiru u Gusun̄n garin keu s̄osim w̄ari m̄nno yero. Tɔn dabi te ta nùn swaa daki, biti bu mwa. Ma ba m̄ɔ, man diya u yenin bweseru waama. Bwisi yir̄an bwesera ba nùn k̄a. Am̄na u ka s̄om damgii ninin bweseru m̄ɔ.

3 N n̄ d̄aa d̄ako wi mini? Maarin bii? Yakɔbu ka Yosefu ka Yudu ka Sim̄ɔban m̄ɔɔ? N n̄ b̄ɛɛ ka win sesuba sa wāa mini sannu?

Yeniban s̄na ba n̄ nùn naan̄e doke.

4 Ma Yesu u bu sɔɔwa u n̄ɛɛ, gam sari mi Gusun̄n s̄om̄ ku ra n̄ b̄ɛɛɛ m̄ɔ ma n̄ kun m̄ɔ win tiin temɔ ka win t̄ambun suunu sɔɔ ka win ȳnuɔ.

5 Yesu u n̄ kp̄ia u s̄om damgiru garu kue mi, ma n̄ kun m̄ɔ ye u barɔbu gabu n̄ma s̄andi u ka bu bekia.

6 Ma u biti kua gem gem ben naan̄e doke sarirun s̄ɔ.

Yesu u bwāabu wɔkura yiru ḡra yiru yiru
(I maa m̄erio Mateu 10:5-15, Luku 9:1-6)

Yen biru Yesu u baru kpaanu daam̄, u Gusun̄n garin keu s̄osimɔ.

7 Ma u wɔkura yiru ye soka u bu ḡrimɔ yiru yiru. U bu dam k̄a w̄ɛrkunun w̄ollɔ,

8 ma u bu yiire bu ku ḡaanu kusenu ko sanum s̄ɔ ma n̄ kun m̄ɔ deki. Bu ku d̄ianu sua, n̄ kun m̄e b̄ɔɔru, n̄ kun m̄e gobi yansur̄oru sɔɔ.

9 U n̄ɛɛ bu salubata dokeo adama bu ku yaberu yiruse sua.

10 Ma u bu sɔɔwa u n̄ɛɛ, ì n̄ wuu gagu dua, i koowo yenu teun s̄ɔbu sere i ka wuu ge yari.

11 B̄a kun b̄ɛɛ dam koosie gam, ma ba kun b̄ɛn gar̄i swaa daki, ì n̄ doona ì b̄ɛn naasun tua bu kpareo. Yeniwa n̄ ko n̄ s̄aa seeda ye ya bu taare w̄ɛɛm̄ɔ.

12 Yera bwāa be, ba doona, ba waasu m̄ɔ ba gerum̄ t̄ambu bu ben ḡrusu ḡosio toranun di.

13 Ma ba w̄ɛreku dabinu giram̄, ba maa barɔ dabinu gum t̄arem̄ ba bu bekiam̄.

Yohanu Batemu kowon ḡɔɔ

(I maa m̄erio Mateu 14:1-12, Luku 9:7-9)

14 N wee, sunɔ Herodu u nua ye ḡoro be, ba kua, domi Yesun ȳsira yara. Ma ba n̄ɛɛ, Yohanu Batemu kowowa seewa ḡarin di. Yen s̄na u dam m̄ɔ u ka maamaaki m̄ɔ.

¹⁵ Gaba neε, Eliwa.

Ma gaba maa neε, u s̄awa Gusun̄on s̄om̄o nge win s̄om̄o yerukobu.

¹⁶ Adama ye Herodu u ye nua, u neε, Yohanuwa win wiru u dera ba bura, wiya u seewa gorin di.

¹⁷⁻¹⁹ N deema Herodu wi, u raa win w̄on̄o Filipun kur̄o Herodia sua kur̄o, ma Yohanu u n̄un s̄ōwa ma n̄ n̄ ka n̄un weene u win w̄on̄on kur̄o yenu doke. Yen s̄ōna Herodia u Yohanun m̄aru n̄eni, u k̄i u n̄un go ma u kp̄ana. Adama Herodu u dera ba Yohanu m̄wa ba piris̄om̄ doke u ka Herodian ḡoru yemiasia.

²⁰ Domi Herodu u Yohanun beεre yē. U yē ma Yohanu s̄āa t̄on̄ geo win w̄āaru ta deεre, ma u n̄un berua u ku wahala wa. U ra k̄a u Yohanun gari swaa daki baa me gari yi u ra no, yi ra win laakari seeye.

²¹ D̄oma te Herodu u dim bakam kua u ka win maru t̄oru yaaya, u tanwerobu ka tabu wirugibu ka Galilen gobigibu soka. D̄oma teya sanam Herodia naawa.

²² Ye win bii t̄on̄ kur̄o yaabu dua u yawa, n̄ Herodu ka win s̄obu dore. Ma Herodu u w̄ondia wi s̄ōwa u neε, a man bikio ye a k̄i, kon nun ye k̄ē.

²³ Yen biru u gerua ka b̄ōri u neε, ye a bikia kpuro kon nun k̄ē, baa n̄ n̄ nen tem b̄onun na.

²⁴ Ma w̄ondia wi, u yara u da u win mero bikia mba n̄ weene u sun̄o bikia.

Ma mero u n̄un s̄ōwa u neε, u Yohanu Bat̄emu kowon wiru bikio.

²⁵ Yande w̄ondia wi, u wura ka sendaru sun̄on mi, ma u n̄un s̄ōwa u neε, na k̄i a man Yohanu Bat̄emu kowon wiru k̄ē t̄en t̄ē perenti s̄ōo.

²⁶ Baa me sun̄o win nukura sankira gem gem, ka me, win b̄ōri ka win s̄obun s̄ō, u n̄ k̄i u n̄un yinari.

²⁷ Ma u win kiruku turo ḡora ka wooda u ka Yohanu Bat̄emu kowon wiru na. Ma kiruku u da u Yohanun wiru bura piris̄om̄ dir̄o,

²⁸ ma u ka wīi te na perenti s̄ōo u w̄ondia wi w̄ē, ma w̄ondia maa sua u win mero w̄ē.

²⁹ Ye Yohanun bw̄āaba gari yi nua, ba da ba win goru sua ba sikua.

Yesu u t̄ambu n̄or̄obun

suba n̄ōbu diisia

(I maa m̄erio Mateu 14:13-21, Luku 9:10-17, Yohanu 6:1-14)

³⁰ Goro be, ba wurama Yesun mi, ma ba n̄un saaria kpuro ye ba kua, ka ȳen keu ba s̄ōōi.

³¹ Ma t̄on̄ dabira naam̄o ben mi ta wem̄o sere wi ka win bw̄āaba f̄eε bia bu di. Yen s̄ōna u bu s̄ōwa u neε, i na su tii kara su da ḡaburu gia i w̄ēra fiiko.

³² Ma ba goo nimkuu dua ba doona ḡaburu gia, wi ka win bw̄āabu.

³³ Adama t̄on̄ dabira wa ba doon̄o, ma ba bu tuba. Yen s̄ōna t̄omba ḡbia ba duki da wusu kpuron di mi Yesu ka win bw̄āaba d̄ōo.

³⁴ Ye Yesu u yara goon di u t̄on̄ w̄oru guna wa, ma u yen w̄on̄w̄ondu wa ȳen s̄ō ba s̄āa nge ȳāanu ni nu kun kp̄aro m̄o. Ma u bu ḡāa dabinu keu s̄ōsim w̄ori.

³⁵ Ye s̄ōo ȳāara win bw̄āaba n̄un susi ba neε, yam mi ḡbabura, s̄ōo wee maa ȳāara.

³⁶ A de t̄on̄ be, bu da baru kp̄aon̄o ka wuu si su w̄āa turuku bu dwe ye ba koo di.

³⁷ Adama u bu s̄ōwa u neε, i bu d̄ianu w̄ēȳo b̄eεn tii.

Ba n̄un bikia ba neε, a k̄i su s̄ōo goobun (200) s̄amburun gobi sua su da su ka p̄ēε dwe kp̄a su bu w̄ē bu di?

³⁸ Ma Yesu u bu bikia u neε, p̄ēε nyewa i m̄o. I doo i wa.

Ye ba wa ba neε, p̄ēε n̄ōobuwa ka maa sw̄ēε yiru.

³⁹ Ma u win bw̄āabu yiire bu t̄on̄ be sinasia wuu wuuka yaka bekusu s̄ōo.

⁴⁰ Ma ba sina wuu wuuka gam wun̄obu (100), gam weeraakuru.

⁴¹ Yera Yesu u p̄ēε n̄ōobu ye sua ka sw̄ēε yiru ye, ma u win n̄oni sua w̄oll̄o u Gusun̄o siara. Ma u p̄ēε ye murura u win bw̄āabu w̄ēem̄o bu t̄on̄ be yabua. U maa sw̄ēε yi b̄onu kua t̄ambu kpuro bu ka wa.

⁴² Ma be kpuro ba di ba deba.

⁴³ Ma win bw̄āaba p̄ēε ka sw̄ēεn sukum gura ye t̄omba di n̄ tiara ma n̄ yiba birenu w̄okura yiru s̄ōo.

⁴⁴ Be ba p̄ēε ye di s̄ōo, t̄on̄ dur̄obun geera tura n̄or̄obun suba n̄ōobu (5.000).

Yesu u s̄im̄o nim w̄oll̄o

(I maa m̄erio Mateu 14:22-33, Yohanu 6:15-21)

⁴⁵ Ye ba kpa yande, Yesu u win bw̄āabu s̄ōwa bu goo nimkuu duo bu n̄un ḡbīiya guru gīo Besaida gia kpa win tii u n̄ t̄on̄ be yarinasiama.

⁴⁶ Ye u t̄on̄ be n̄ōo kana u kpa, u doona guurun bera gia u ka kanaru ko.

⁴⁷ Sanam me yam t̄ira bw̄āa be, ba w̄āa goo nimkuu s̄ōo daa burerun suunuo, ma Yesu tia wi turo guruo.

⁴⁸ U wa ma ben ses̄era kun maa nim muram̄o ȳen s̄ō woo damguu ga ka bu yinnam̄o. Sanam me yam s̄aram̄o d̄ōo, ma u bu turuku kooma u s̄im̄o nim w̄oll̄o u k̄i u bu ḡbīiri.

⁴⁹ Adama ye ba n̄un wa u s̄im̄o nim w̄oll̄o ba tamaa sīiniwa, ma ba n̄ōogiru sua,

⁵⁰ domi be kpuro ba n̄un waam̄o ma ba nanda. Ma yande Yesu ka bu gari kua u neε, nena, i de b̄eεn laakari yu wurama, i ku nanda.

⁵¹ Ma u dua ben goo s̄ōo ma woo ga mari. Yera biti bu mwa n̄ banda,

⁵² domi p̄ɛ yen s̄om maamaakigira kun bu yeeri ben laakari sarirun s̄ɔ.

*Yesu u bar̄ɔbu bekiã Genesaretin tem̄ɔ
(I maa m̄ɛrio Mateu 14:34-36)*

⁵³ Sanam m̄ɛ ba t̄ɔbura ba kpa, ba tura Genesaretin tem̄ɔ, ma ba gooru girari.

⁵⁴ Ye ba yara goon di, migum migum t̄omba Yesu tuba.

⁵⁵ Yera tem m̄ɛn t̄ombu kpuro ba duki daama ma ba ka ben bar̄ɔbu naama baama kpuron di Yesun mi, mi ba gesi nua u w̄aa.

⁵⁶ Yam kpuro mi Yesu u da, baru kpaano ka wuu maros̄ɔ ka gberu kpaaneba s̄ɔɔ ba ra ka bar̄ɔbu n̄ewa ben yaaraa kpa bu n̄un kana u de bu gesi win yaberun swaa bua baba. Be ba maa ye baba kpuro ba bekura.

7

*Sikadoban deema
(I maa m̄ɛrio Mateu 15:1-9)*

¹ N wee, Falisiba ka wooda ȳɛrobu gabu be ba na Yerusalemun di, ba m̄enna Yesun mi.

² Ba wa win bw̄aaba gabu ba dim̄ɔ ka n̄om gbeba, ba ñ nie.

³ N deema Falisiba ka maa Yuuba be ba tie ba ben sikadoban deema sw̄ii. B̄a kun nie wasa wasa ba ku ra ḡaanu di.

⁴ M̄ɛya maa, b̄a n̄ yara ba wurama t̄ɔw̄ɔn di, b̄a kun wobura ba ku ra di. Ḡaa dabina ba ra maa ko ni nu s̄aa ben deema nge n̄arin teabu, ka wekenu, ka maa gb̄ɛa ye ba kua ka sii gandu.

⁵ Yen s̄ɔna Falisiba ka wooda ȳɛrobu ba Yesu bikia ba n̄ɛɛ, mban s̄ɔna wunen bw̄aaba ku ra sikadoban deema sw̄ii. Mban s̄ɔna ba ra di ka n̄om gbeba.

⁶ Ma Yesu u bu wisa u n̄ɛɛ, Esai u raã Gusun̄on gari gerua s̄aa s̄aa b̄ɛɛ murafitiban s̄ɔ sanam m̄ɛ u yorua,
“Gusun̄ɔ u n̄ɛɛ,
bwese teni ta man b̄ɛɛɛ w̄ɛɛm̄ɔ ka n̄ɔɔ.
Adama ten ḡɔru ga ka man toma.

⁷ Kama ta man s̄aam̄ɔ.
Domi t̄ombun woodawa ya kua ben s̄ɔs̄ɔs̄ɔ.”

⁸ Ma Yesu u n̄ɛɛ, i Gusun̄on wooda derim̄ɔ, ma i t̄ombun komanu sw̄ii.

⁹ U maa bu s̄ɔw̄a u n̄ɛɛ, anna a bwisi wa, ma i Gusun̄on wooda yina ma i b̄ɛɛn deema sw̄ii.

¹⁰ Domi M̄awisi u gerua u n̄ɛɛ, “A wunen tundo ka wunen m̄ero b̄ɛɛɛ w̄ɛɛȳɔ.” Ma u kpam n̄ɛɛ, “Wi u win tundo ñ kun m̄ɛ win m̄ero k̄ɔsa gerusi, ba koo ȳɛro gowa.”

¹¹ Adama b̄ɛɛ i gerum̄ɔ ma goo ù n win tundo ñ kun m̄ɛ win m̄ero s̄ɔw̄a u n̄ɛɛ, win dukia ye u koo kp̄i u ka n̄un somi, koobaniwa, yen tubusiana ya kua Gusun̄ɔgia,

¹² n ñ maa weene ȳɛro wi, u win tundo ñ kun m̄ɛ win m̄ero somi.

¹³ Nge m̄ɛya i Gusun̄on gari t̄ɛsim̄ɔ ma i b̄ɛɛn deema sw̄ii ye ba b̄ɛɛ deria. I maa ḡaa dabinu ganu m̄ɔ ni nu ka ye weene.

*Ye ya t̄onu m̄ɔ disigii
(I maa m̄ɛrio Mateu 15:10-20)*

¹⁴ Ma Yesu u kpam t̄on w̄oru soka win mi, ma u bu s̄ɔw̄a u n̄ɛɛ, i man swaa dakio b̄ɛɛ kpuro i na.

¹⁵ Ḡaa t̄ɔkinu sari ni nu dum̄ɔ t̄onu s̄ɔɔ ni nu koo kp̄i nu n̄un ko disigii. Adama ḡaa ni nu yarim̄ɔ t̄onu s̄ɔɔn di, niya nu n̄un m̄ɔ disigii. [

¹⁶ Goo ù n swaa m̄ɔ u ka n̄ɔ, u n̄ɔw̄ɔ.]

¹⁷ Sanam m̄ɛ u t̄on w̄oru guna ye deri u dua yenūɔ, win bw̄aaba n̄un m̄ɛn ten tubusiana bikia.

¹⁸ U bu s̄ɔw̄a u n̄ɛɛ, b̄ɛɛn tii i maa s̄aa bwisi sarirugibu? I ñ tuba ma ḡaa t̄ɔkinu ni nu dum̄ɔ t̄onu s̄ɔɔ nu ñ kp̄ɛ nu n̄un ko disigii?

¹⁹ Domi d̄ianu kun dum̄ɔ win ḡɔru s̄ɔɔ ma n̄ kun m̄ɔ win nukur̄ɔ, kpa nu kam ko.

Nge m̄ɛya Yesu u bu s̄ɔs̄ɔsim̄ɔ ma d̄ianu kpurowa nu d̄ɛɛɛ.

²⁰⁻²¹ Ma u n̄ɛɛ, ḡaa ni nu yarim̄ɔ t̄onun ḡɔrun di niya nu n̄un m̄ɔ disigii. Niya bwisiku k̄ɔsunu ka k̄ɔɔ mennabu tantanaru s̄ɔɔ ka gb̄ena ka t̄on goobu (200)

²² ka sakararu ka k̄ɔɔɛ ka nuku k̄ɔsuru ka taki ka kom b̄ɛɛɛteke ka n̄onu ka t̄on sankubu ka tii suabu ka atafiru.

²³ Ḡaa k̄ɔsu ni kpuro nu yarim̄ɔw̄a t̄onu s̄ɔɔn di ma nu ȳɛro m̄ɔ disigii.

*Kur̄ɔ s̄ɔɔ goo u Yesu naane d̄oke
(I maa m̄ɛrio Mateu 15:21-28)*

²⁴ Ma Yesu u swaa w̄ori u doona Tirin tem gia. U dua yenūɔ gagu s̄ɔɔ, u ñ k̄i goo u n̄ ȳɛ adama u ñ kp̄ia u kuke.

²⁵ Ma kur̄ɔ goo win bii t̄on kur̄ɔ s̄aa wer̄ekunugii, u nua ba Yesun gari m̄ɔ, ma u na u kpuna win wuswaa.

²⁶ Kur̄ɔ wi, u s̄aawa Gereki wi ba mara Fenis̄ɔ, Sirin tem s̄ɔɔ. U Yesu kanam̄ɔ u n̄un win biin wer̄eku gira.

²⁷ Adama Yesu n̄un s̄ɔw̄a u n̄ɛɛ, n̄ weene bu gina bibu d̄ianu w̄ɛ, domi n ñ w̄a bu bibun d̄ianu sua bu b̄ɔnu k̄ɔw̄a.

²⁸ Ma u Yesu wisa u n̄ɛɛ, m̄ɛya Yinni, adama baa b̄ɔɔ binu nu ra bibun d̄ia buri d̄ɔbiri tabulun k̄ɔk̄ɔɔ.

²⁹ Yesu u n̄un s̄ɔw̄a u n̄ɛɛ, wisi bin s̄ɔ, a wio. Wer̄eku ge, ga wunen bii doonari.

³⁰ Ye u tura yenūɔ u deema bii wi, u kp̄i kp̄in yer̄ɔ, wer̄eku ge, ga n̄un doonari.

Yesu u dur̄ɔ soso goo bekiã

³¹ Yen biru Yesu u ḡɔsiraama Tirin tem di u d̄ɔɔ Galilen daa bureru gia. Nge m̄ɛ u d̄ɔɔ u Sidonin tem ka tem m̄ɛ ba m̄ɔ Wusu w̄okuru bukiana.

32 Yera gaba ka soso goo na win mi, wi u ku ra kpī u gari ko sāa sāa. Ma ba Yesu kana u nūn nōma sēndi u bekia.

33 U ka nūn da bee tia mi n ka tōn wōru toma, ma u win niki binu doke soso win swasu sōo. Ma u yāatam sia u ka win yara baba.

34 Ma Yesu u nōni sua wōllo, u wom mwē, ma u nēe, Efata, yen tubusiana swasu su wukiara.

35 Mii mii ma durō win swasu wukiara, win yara dēnda, ma u gari kobu wōri dee dee.

36 Yesu bu yiire bu ku ra raa goo sō adama nge mē u bu sōōmō kpeetim sari, mēya ba maa gerumō kpeetim sari.

37 Ma biti baka bu mwa n banda ma ba gerumō ba mō, ye u mō kpuro gāa burana. U mam derimō sosoba gari nōōmō. Be ba ku ra raa maa gere, ba gerumō.

8

Yesu u tōmbu nōrōbun

suba nne diisia

(I maa mēerio Mateu 15:32-39)

1 Sanam dōo sanam wee, tōn wōru guna ya kparam mēnna win mi. N deema ba n mō ye ba koo di. Yera Yesu u win bwāabu soka u nēe,

2 tōn wōru gen wōn wōnda man mō domi yen sōo ita wee mīn di ba ka man wāa. Ba n maa gāanu mō ni ba koo di.

3 Nā n maa nēe bu wio, ba kun gāanu di ba koo wōruku swaa sōo, domi mīn di ben gaba na, n toma.

4 Ma win bwāaba nūn bikia ba nēe, mana sa ko pēe wa gbabu teni sōo ye ya koo tōn beni debia.

5 Yesu bu bikia u nēe, pēe nyewa i mō. Ma ba nēe, nōōba yiru.

6 Yera u tōn wōru ge sōōwa gu sino temō. Ma u pēe nōōba yiru ye sua, u Gusunō siara, ma u ye murura u win bwāabu wē bu tōn be yabu. Ma ba ye tōn wōru ge bōnu kua.

7 Ba maa swēe piiminu ganu mō. Ma Yesu u Gusunō siara nīn sō, ma u win bwāabu sōōwa bu maa ni tōn be yabuo.

8 Ba di ba deba. Ma bwāaba sukum mē n tie gura ma n yiba birenu nōōba yiru sōo.

9 Tōn ben geera tura nge nōrōbun suba nne (4.000). Yen biru Yesu u bu yarinasia.

10 Mii mii wi ka win bwāabu ba goo nimkuu dua ba da tem gam gia mē ba ra soku Damanuta.

Falisiba ba yīreru bikiamō

(I maa mēerio Mateu 16:1-4)

11 Miya Falisi gaba na Yesun mi, ma ba ka nūn sikirinō wōri. Ba nūn bikia u bu sōōsi ka yīreru ma win dam weewa wōllun di. Ba gerua mē bu ka win laakari mēeri.

12 Yera u wom mwē ma u bu bikia u nēe, mban sōna tēn tōn beni ba yīreru bikiamō. Ka

geema, na bēe sōōmō, yīreru garu sari te ba koo bu sōōsi.

13 Ma u bu deri, u kparam goo nimkuu dua u ka tōbura guru gio.

Falisiban pēe seeyatia ka Herodugia (I maa mēerio Mateu 16:5-12)

14 Bwāa be, ba duari bu pēe kusenu ko. Tia tōnawa ba mō goo nimkuu sōo.

15 Yesu bu yiire u nēe, i bēen tii laakari koowo kpa i n Falisiban pēe seeyatia geri ka maa Herodugia.

16 Ma ba gerunamō ben tii tiine sōo ba nēe, yēn sō ba n pēe mō yen sōna u gerua mē.

17 Yesu u tuba ye ba gerunamō ma u nēe, mban sōna i gerumō i nēe, yēn sō i n pēe mō yen sōna. I n gie? N n bēe yeeri gina? Bēe swaa taoba rō?

18 I n nōni mō rō? I ku ra yam wa? I n swasu mō? I ku ra gari nō? I n yaaye

19 dōma te na pēe nōōbu murura tōmbu nōrōbun suba nōōbun (5.000) sō? Birenu nye sōōra i gure ye ba di n tia.

Ba nūn wisa ba nēe, wōkura yiru.

20 Yesu u kparam bu bikia u nēe, ye na pēe nōōba yiru murura tōmbu nōrōbun suba nnen (4.000) sō, birenu nye sōōra i gure ye ba di n tia.

Ba nēe, nōōba yiru.

21 Ma u nēe, n n bēe yeeri ka tē?

Yesu u wōko bekia Besaidāo

22 Sanam mē ba tura wuu ge ba ra soku Besaidāo, tōmbu gaba ka wōko goo na Yesun mi ma ba nūn kana u nūn baba.

23 U wōko win nōma nenua u ka da wuun biru. Yen biru u yāatam sie win nōniō ma u yi nōma sēndi u nēe, a gāanu waamō?

24 Durō wi, u nōni wukia u nēe, na tōmbu waamō. Ba ka dānu weene ba sīimō.

25 Ma Yesu kparam win nōma sēndi wōko win nōni wōllo. Ye u yāatem nōni girari, u bekura ma u kpuro waamō sāa sāa.

26 Yesu nūn sōōwa u wio, u ku maa wura wuu nukuro.

Piē nēe Yesu u sāawa wi Gusunō u gōsa

(I maa mēerio Mateu 16:13-20, Luku 9:18-21)

27 Sanam mēya Yesu u doona ka win bwāabu Sesareō, Filipin tem gia. Ma swaa sōo u win bwāabu bikia u nēe, na nēe ya? Wara tōmba gerumō na sāa.

28 Ba nēe, gaba gerumō Yohanu Batemu kowowa, gaba maa gerumō Eliwa, ma gaba kparam gerumō a sāawa Gusunōn sōmōbun turo.

29 Ma u bu bikia u nēe, to, bēe maa ni, amōna bēen tii i gerumō.

Piē nūn wisa u nēe, a sāawa Kirisi wi.

30 Yera Yesu u bu gerusi u nēe, bu ku raa ye goo sō.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun gari mɔ

(I maa mɛerio Mateu 16:21-28, Luku 9:22-27)

³¹ Ma u bwāa be sɔɔbu wɔri u nɛɛ, Tɔnun Bii u n̄ koo ko u kun nɔni swāa bakaru wa kpa guro gurobu ka yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu bu n̄n̄ yina kpa bu n̄n̄ go, adama u koo se gorin di sɔɔ itase.

³² U gari yi geruawa kpasasa. Yera Piɛɛ ka n̄n̄ da bɔkuɔ ma u n̄n̄ gerusibu wɔri.

³³ Adama Yesu sīira u win bwāabu mɛera ma u Piɛɛ gerusi u nɛɛ, a dɛsiro nɛn birun di Setam, domi wunen bwisikunu kun s̄a Gusunɔginu, nu s̄awa tɔnuginu.

³⁴ Yen biru Yesu u tɔn wɔru soka ka win bwāabu sannu, ma u nɛɛ, goo ù n̄ kī u nɛn yira swīi nge b̄ɔɔ, u win ḡɔru kīru derio kpa u win tiin d̄aa bunanaru sua kpa u man swīi.

³⁵ Domi baawure wi u kī u win wāaru di ka win ḡɔru kīru, u koo tu bia. Adama baawure wi u win wāaru yina nɛn s̄ ka nɛn Labaari gean s̄, wiya u koo tu wa ka gem.

³⁶ Arufaani yer̄ tɔnu u mɔ, baa ù n̄ handunian ḡānu kpuro wa, ma u win wāaru bia.

³⁷ Mba tɔnu u koo ka win wāaru k̄sina.

³⁸ N n̄ mɛn na, baawure wi u nɛn sekuru m̄ɔ ka maa nɛn gari t̄n̄ tɔn k̄sɔbun suunu s̄ɔɔ, be ba n̄ ka Gusunɔ turo ȳs̄, Tɔnun Bii u koo win sekuru ko ù n̄ wurama win Baaban yiiko s̄ɔɔ ka Gusunɔn gorado dɛɛrobu sannu.

9

¹ U kpam bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ s̄ɔɔm̄ɔ gabu be ba ȳs̄ mini, ba koo wa Gusunɔ u bandu swīi ka ten yiiko bu sere gbi.

Yesun wasi ḡɔsia

(I maa mɛerio Mateu 17:1-13, Luku 9:28-36)

² S̄ɔɔ nɔɔba tian biru, Yesu u ka Piɛɛ ka Yakɔbu ka Yohanu da beɛ tia, ma u bu kpara u ka da guu bakaru garun w̄ll̄ɔ be tɔna. Nge mɛ ba n̄n̄ mɛera ba wa win wasi ḡɔsia tuki.

³ Win yānu maa ballim̄ɔ gem gem ma nu burura fem fem. Goo sari handunia mi, wi u koo kp̄i u bekuru tea tu burura nge mɛn bweseru.

⁴ Yen biru Eli ka M̄ɔwisi ba bu kurema ba ka Yesu gari m̄ɔ.

⁵ Ma Piɛɛ u Yesu s̄ɔɔwa u nɛɛ, Yinni, n wā sa n̄ wā mini. A de su kunu ita ko, teeru wunɛgiru, teeru M̄ɔwisigiru, teeru maa Eligiru.

⁶ U yeni gerua ȳn̄ s̄ u n̄ ȳɛ u koo gere, domi ba nanda gem gem.

⁷ Ma guru wira na ta bu wukiri, ma ba nɔɔ gagu nua guru wii ten min di ga nɛɛ, winiwa nɛn Bii k̄nasi, i wigii swaa dakio.

⁸ Mii mii ye bwāa be, ba mɛera ba ka sik-erena, ba n̄ maa goo wa ma n̄ kun m̄ɔ Yesu turo ka be.

⁹ Nge mɛ ba sarɔ guurun di, Yesu u bu yiire bu ku goo s̄ɔɔ ye ba wa sere Tɔnun Bii u ka se saa gorin di.

¹⁰ Ba kua ye u bu yiire adama ba bikianam̄ɔ ben tii tiine s̄ɔɔ ba nɛɛ, mba seebu gorin din tubusianu.

¹¹ Ma ba n̄n̄ bikia ba nɛɛ, mban s̄ɔna wooda yēroba gerum̄ɔ ma Eliwa koo gbi u na.

¹² U bu wisa u nɛɛ, mɛya Eliwa koo gbi u na u baayere kpuro wesia nge mɛ ya raa s̄aa. N n̄ mɛn na, mban s̄ɔna Gusunɔn gari maa Tɔnun Biin gari gerum̄ɔ yi nɛɛ, u n̄ koo ko u kun nɔni s̄ɔɔre gem gem, kpa bu n̄n̄ gem.

¹³ Adama na bɛɛ s̄ɔm̄ɔ, Eli u na k̄ɔ ma ba n̄n̄ kua nge mɛ ba kī, nge mɛ Gusunɔn gari yi win gari gerum̄ɔ.

Yesu u bii wi wɛreku ga wāasi beki

(I maa mɛerio Mateu 17:14-21, Luku 9:37-43a)

¹⁴ Sanam mɛ ba wurama bwāa be ba tien mi, ba tɔn wɔru wa ga bu sikerene, ma wooda yēroba ka bu sikirinam̄ɔ.

¹⁵ Ye tɔn be kpuro ba Yesu wa, ba biti soora too too, ma ba duki daam̄ɔ win mi bu ka n̄n̄ tɔbiri.

¹⁶ Ma u win bwāabu bikia u nɛɛ, mban sikirinɔwa i m̄ɔ bɛɛ ka be.

¹⁷ Tɔn wɔru ge s̄ɔn̄ di goo u n̄n̄ wisa u nɛɛ, yinni, na ka nun nɛn bii naawawa ȳn̄ s̄ u wɛreku m̄ɔ ge ga yinam̄ɔ u gari gere.

¹⁸ Baama mi ga n̄n̄ seeri ga ra n̄n̄ surewa tem̄ɔ, kpa u yāatam p̄okeru yari u n̄ donnu temm̄ɔ kpa u bemi. Na maa wunen bwāabu kana bu gu gira adama ba kpana.

¹⁹ Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ, bɛɛ tɔn naane doke sarirugibu, sere saa yer̄ɔ ko na n̄ ka bɛɛ wāa. Sere domma ko na n̄ ka bɛɛ tɛmanɛ. I ka man bii wi naawa mini.

²⁰ Ma ba ka n̄n̄ da win mi. Ye wɛreku ge, ga Yesu wa, yande, ga bii wi sura tem̄ɔ ka dam u bindim̄ɔ ma u yāatam p̄okeru yarim̄ɔ.

²¹ Yesu bii win baa bikia u nɛɛ, saa domman diya yeni ya n̄n̄ deema.

Ma u nɛɛ, saa win birun diya.

²² Kiri kiri ga ra n̄n̄ sure d̄ɔɔ s̄ɔɔ, n̄ kun mɛ nim s̄ɔɔ, kpa ga n̄ kī gu n̄n̄ kam koosia. Adama ù n̄ kaa kp̄i a ḡānu ko, a besen w̄n̄w̄ndu waawo, kpa a sun faaba ko.

²³ Ma Yesu u n̄n̄ s̄ɔɔwa u nɛɛ, a nɛɛ, n̄ n̄ kon kp̄i ro! Wi u naane doke, kpuro n̄ koo n̄n̄ koo.

²⁴ Ma bii win baa u n̄ɔɔgiru sua u nɛɛ, na naane doke, a man somiɔ kpa nɛn naane dokebu bu sosi.

²⁵ Ye Yesu wa ma tɔn wɔru ga duki naam̄ɔ ga mɛnnam̄ɔ u wɛreku ge gerusi u nɛɛ, wɛreku wune, wune wi a ra tɔnu ko soso kpa u kpana u gari gere, a bii wi doonario, a ku ra maa wurame win mi.

26 Yera ga bii wi sura ka dam, ma ga kuuki mɔ ga ka doonɔ. Ma bii wi, u kua nge goru sere tɔn dabira mɔ, u guwa.

27 Adama Yesu u win nɔmu nɛnuu u seeya, ma u yɔra.

28 Sanam mɛ Yesu u dua yenuɔ tɔn tuko goo kun maa ka bu waa, win bwaaaba nɔn bikia ba nɛɛ, mban sɔna be, ba kpana bu wɛreku ge gira.

29 Ma u bu sɔwa u nɛɛ, wɛreku genin bwesera ku ra doonɛ ma n kun mɔ ka kanaru.

Yesu u kpam win goo

ka win seebun gari mɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 17:22-23, Luku 9:43b-45)

30 Yen biru ba doona min di, ma ba Galilen tem bukiana. N deema u n kɔi goo u n yɛ mi u waa,

31 domi u win bwaaabu sɔmɔ u mɔ, ba koo Tonun Bii tɔmbu nɔmu sɔndia bu nɔn go, adama sɔ itase u koo se gɔrin di.

32 Ye u gerua mi, ya n bu yeeri. Ma ba berum mɔ bu ka nɔn yen tubusianu bikia.

Wara gisonkoru bo

(I maa mɛɛrio Mateu 18:1-5, Luku 9:46-48)

33 Ma ba tura Kapenamɔ. Saa ye u waa yenuɔ u bu bikia u nɛɛ, mba ba sikirinɛmɔ swaa sɔɔ.

34 Adama ba mari sɔɔ yɛn sɔ swaa sɔɔ ba sikirinamɔwa ba n ka yɛ ben suunu sɔɔ wi u bo.

35 Ma u sina u wɔkura yiru ye soka u bu sɔwa u nɛɛ, goo u n kɔi u ko be kpuron wirugii, u koo wo be kpuron biruko ka be kpuron sɔmɔ.

36 Yera u bii piibu gagu nɔmu nɛnuu u ka na ben suunu sɔɔ. U nɔn sua ma u bu sɔwa u nɛɛ,

37 baawure wi u bii winin bweseru wura nɛn yɔsirun sɔ, nɛna u wura. Baawure wi u maa man wura, n n ne turo u wura, u maa wi u man gɔrima wurawa.

Wi u kun ka sun yibere tɛɛru nɛni, beɛgiiwa

(I maa mɛɛrio Luku 9:49-50)

38 Yohanu nɔn sɔwa u nɛɛ, Yinni sa goo wa u wɛrekuɔ giramɔ ka wunen yɔsiru, ma sa nɔn yinari yɛn sɔ u nɔn swii ka beɛ sannu.

39 Adama Yesu u nɛɛ, i ku yɛro yinari, domi goo sari wi u koo maamaaki ko ka nɛn yɔsiru, u n kpa u n yande nɛn kɔsa gerumu.

40 Domi wi u kun ka sun yibere tɛɛru nɛni beɛgiiwa.

41 Ka geema, na beɛ sɔmɔ, baawure wi u beɛ nim ka i nɔra yɛn sɔ i saa Kirisigibu yɛro u koo win are wa.

Torarun baberu

(I maa mɛɛrio Mateu 18:6-9, Luku 17:1-2)

42 Adama baawure wi u bii piimii ni nu man naane doke min teu torasia, n sanɔ bu nɔn nɛɛru gbhinisia win wiiro, kpa bu nɔn kpɛɛ nim wɔku sɔɔ.

43-46 N n men na, wunen nɔmu n kun mɛ wunen nɔɔ teu gɔ n nun torasia a gu buro. N sanɔ bo a ka nɔm teu n kun mɛ naa teesu waaaru wa te ta ku ra kpe, n kere a n nɔma yiru ka naasu yiru mɔ kpa bu nun kpɛɛ dɔɔ sɔɔ [mi kɔko ni nu ko n ben wasi dimɔ nu n gbimɔ, ka mi dɔɔ kun gbimɔ.]

47 N n maa wunen nɔn na, ga nun torasia a gu wɔwo. N sanɔ a n nɔnu teu mɔ a ka da mi Gusunɔ u bandu swii ka sere a n nɔni yiru mɔ kpa bu nun kpɛɛ dɔɔ sɔɔ,

48 mi kɔko ni nu ko n ben wasi dimɔ nu n gbimɔ ka mi dɔɔ kun gbimɔ.

49 Domi ba koo baawure dɔɔ wisi nge mɛ ba ra bɔru yɛke dɔanu wɔllo.

50 Bɔru * gaa geena, adama bɔru ta n nɔɔ gu, ka mba ba koo kpam tu dorasia. I n bɔru mɔ beɛn tii sɔɔ, kpa i n nɔɔ nɛ beɛn tii tiine sɔɔ.

10

Yesu u yinanaan gari mɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 19:1-12, Luku 16:18)

1 Yen biru Yesu doona min di u da Yudean temɔ ka Yuudenin guruɔ. Tɔn wɔru guna kpam menna win mi. Nge mɛ win doone u kpam bu Gusunɔn garin keu sɔsimɔ.

2 Falisi gaba na win mi bu ka win laakari mɛɛri. Ba nɔn bikia ba nɛɛ, wooda ya koo wura tɔnu u win kurɔ yina?

3 U bu wisa u nɛɛ, wooda yerɔ Mɔwisi u beɛ wɛ.

4 Ba nɛɛ, u nɛɛwa durɔ u yinanaan tireru yore kpa u de win kurɔ u doona.

5 Ma Yesu bu sɔwa u nɛɛ, beɛn woo bɔbunun sɔna Mɔwisi u beɛ wooda ye yorua.

6 Adama sanam mɛ Gusunɔ u handunia taka kua u tɔmbu taka kuawa durɔ ka kurɔ.

7 Yen sɔna durɔ u koo win tundo ka win mero deri kpa wi ka win kurɔ ba n manine,

8 kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee. Nge mɛya, ba n maa saa tɔmbu yiru ma n kun mɔ tɔn turo.

9 N n men na, tɔnu u ku maa karana ye Gusunɔ u menna.

10 Sanam mɛ Yesu ka win bwaaabu ba wura yenuɔ, ba nɔn gari yin tubusianu bikia.

11 Ma u bu sɔwa u nɛɛ, baawure wi u win kurɔ yina ma u kpao sua, u sakararu kuawa.

12 Kurɔ goo u n maa win durɔ yina ma u kpao sua, sakarara u kua.

Yesu u bibu kanaru kua

(I maa mɛɛrio Mateu 19:13-15, Luku 18:15-17)

* 9:50 bɔru - Baa te ba ka ya mini ta ka baa swaaru weene. Ta koo kpɔi tu nɔɔ gbi.

¹³ Yera tamba ka bibu na win mi u ka bu baba. Adama win bwāba bu gerusi.

¹⁴ Ye Yesu wa ye ba mō u mōru bara, ma u bu sōwa u nē, i bibu derio bu na nen mi, i ku bu yinari, domi Gusunō u bandu swīi tambun sō be ba sā nge bibu.

¹⁵ Ka geema na bēē sōmō, baawure wi u kun ban te Gusunō u swīi wure nge mē bii yākabu ga ra gen mōwōbu wure, u n̄ kpē u n̄ sāa ban tegii.

¹⁶ Yera u bibu sua, u ben baawure noma sōndi, ma u bu domaru kua.

Gobigii goon gari

(I maa mēerio Mateu 19:16-30, Luku 18:18-30)

¹⁷ N wee, ye Yesu u kpam swaa wōri u doonō, durō goo duka da win mi u yiira win wuswaaō u nē, yinni, a sāawa tōn geo, mba kon ko n̄ ka wāaru te ta ku ra kpe wa.

¹⁸ Ma Yesu nūn bikia u nē, mban sōna a man sokumō tōn geo. Goo sari wi u sāa geo, ma n̄ kun Gusunō turo.

¹⁹ N n̄ a wooda yē rō ye ya gerumō, “I ku tanu go. I ku sakararu ko. I ku gbēni. I ku goo gari mani. I ku goo taki di. I bēen tundo ka mēro bēere wēeyo.”

²⁰ Ma u nē, yinni, wooda yeni kpurowa na swīi nen birun di.

²¹ Yera Yesu u nūn mēera u nūn kīa ma u nē, gāa teena nu nun tie. A doo a dōra kpuro ye a mō kpa a yen gōbi sāarobu bōnu kua. À n̄ kua mē, kaa n̄ dukia mō Gusunōn mi. Yen biru kpa a na a man swīi.

²² Adama u mōrua gari yinin sō, ma u doona ka nuku sankiranu domi dukia bakagiiwa.

²³ Yesu u yam mēera u ka sikerena, ma u win bwāabu sōwa u nē, n̄ sē gem gem dukiagii u ka ban te Gusunō u swīi wura.

²⁴ Ma bitu baka bwāa be mwa win gari yin saabu. Yesu u kpam nē, bōrōba, n̄ sē gem gem be ba ben naane doke dukia sō bu ka ban te Gusunō u swīi wura.

²⁵ Yen sēsō ga kpā n̄ kere yooyoo gu du yaburan wēro gu yari.

²⁶ Bwāa be, ba bitu soora ma ba bikianamō ba mō, n̄ n̄ men na, wara koo den faaba wa.

²⁷ Yesu bu mēera tii, ma u nē, tambun miya ya n̄ koorō, adama Gusunōn mi ya koo koorā, domi Gusunō u ku ra gāanu ganu kpane.

²⁸ Ma Piēē nūn sōwa u nē, n̄ wee, sa kpuro deri sa nun swīi.

²⁹ Yesu nē, ka geema na bēē sōmō, goo ù n̄ win kpaaru deri nen sō ka Labaari gean sō, n̄ kun mē win maabu ka win wōnōbu ka win sesubu, n̄ kun mē win mēro ka win tundo, n̄ kun mē win bibu, n̄ kun mē win gbea,

³⁰ u koo kpam kpaanu wa wunōm wunōm tē saa yeni sō. U koo dinu wa, ka maabu ka wōnōbu ka sesubu ka merobu ka bibu ka

gbea, ka maa nōni swāaru. Sia u koo maa wāaru te ta ku ra kpe wa.

³¹ Adama tōn dabinu be ba tē sāa gbiikobu ba koo ra ko dāakobu, be ba maa tē sāa dāakobu, ba koo ra ko gbiikobu.

Yesu u win gōō ka win seebun gari mō nōn itase

(I maa mēerio Mateu 20:17-19, Luku 18:31-34)

³² Yesu u win bwāabu gbiiye ba swaa mō ba dōō Yerusalemuō. Biti win bwāabu mō, ma be ba bu swīi ba nande. Ma Yesu kpam gera bee tia ka wokura yiru ye, u bu sōōbu wōri ye n̄ koo nūn deema.

³³ U nē, n̄ wee, sa Yerusalemu dōō mi ba koo Tōnun Bii yāku kowo tōnwerobu ka wooda yērobu namu sōndia. Ba koo nūn taare wē bu ka nūn go, kpa bu nūn tōn tukobu nōmu sōndia.

³⁴ Beya ba koo nūn yaakorū ko, bu nūn yāatam sie, bu nūn seni so. Yen biru kpa bu nūn go. Sōō itase kpa u se gōrin di.

Yakōbu ka Yohanun bikia bu

(I maa mēerio Mateu 20:20-28)

³⁵ Yera Yakōbu ka Yohanu, Sebeden bibu, ba susi Yesun bōkuō ma ba nē, yinni sa kī a sun kua ye sa ko nun bikia.

³⁶ Ma u bu bikia, mba i kī n̄ bēē kua.

³⁷ Ba nūn sōwa ba nē, a de su sina, turo wunen nōm geuō turo maa wunen nōm dward, wunen yiiko sō.

³⁸ Yesu u nē, i n̄ yē ye i bikiamō. I ko kpī i wahala sōbe ye kon sōbe? I ko batemu ye kpī yēn bweseru ba koo man ko?

³⁹ Ba nē, sa ko kpī.

Ma Yesu bu sōwa u nē, geema, i ko wahala wa ye kon wa, ba koo maa nen batemun bweseru bēē ko,

⁴⁰ adama n̄ n̄ nen baa n̄ ka gōsi be ba koo sina nen nōm geuō ka nen nōm dward. Tōn bēn sō aye ni, nu sōōru sāa, beya ba koo nu wā.

⁴¹ Ye bwāabu wōku te ta tie ta gari yi nua, ta ka Yakōbu ka Yohanu mōru kua.

⁴² Ma Yesu u bu soka u nē, bēen tii i yē nge mē be tōn tukoba ra garisi ben tem yērobu, ba ra n̄ bu dam dōremō kpa ben wirugibu ba n̄ bu taare.

⁴³ Adama n̄ n̄ sāa mē bēen mi. Bēen goo ù n̄ kī u ko wirugii bēen suunu sō, u koowo bēen sōmō.

⁴⁴ Meya maa bēen wi u kī u ko gbiikoo, u koowo bēē kpuron yoo.

⁴⁵ Domi baa Tōnun Bii, u n̄ nē bu ka nūn sā, u nawa u ka gabu sā, kpa u gbi u ka tōn dabinu yakia.

Yesu u Baatime wōko wi bekia

(I maa mēerio Mateu 20:29-34, Luku 18:35-43)

46 Yera ba Yeriko dua. Sanam me Yesu u yariɔ ka win bwāabu ka tɔn wɔru guna sannu, bara kowo wōko goo wi ba ra soku Baatime, Timen bii, u sɔ swaa baarɔ.

47 Ye u nua ma Yesu Nasaretigiwi wāa mi, u nɔgiri sua u mɔ, Yesu, Dafidin sikadobu, a nen wɔnwɔndu waawo.

48 Ma tɔn dabira nɔn gerusimɔ, ba nɔn sɔmɔ u mario. Adama u gbaramɔ too too u mɔ, Dafidin sikadobu, a nen wɔnwɔndu waawo.

49 Yesu yɔra, ma u neɛ bu nɔn sokuma.

Ba wōko wi soka ba nɔn sɔwɔa u ku mwia kpɔna, u seewo, Yesu u nɔn soku.

50 Wōko wi, u win gɔgɔ kakia u kɔ u seewa fuuku, ma u na Yesun mi.

51 Ma Yesu u nɔn bikia u neɛ, mba a kɔ n nɔn kua.

Ma wōko wi, u nɔn sɔwɔa u neɛ, yinni na kɔ n yam wawa.

52 Ma Yesu u nɔn sɔwɔa u neɛ, a doo, wunen naane dokebu nun bekia.

Mii mii u yam wa, ma u Yesu swi swaa yen min di.

11

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mɛerio Mateu 21:1-11, Luku 19:28-40, Yohanu 12:12-19)

1 Sanam me ba Yerusalemu turuku kua Betefagi ka Betanin bokuɔ, ba tura Olifin guurɔ. Yera Yesu u win bwāabu yiru gɔra.

2 U bu sɔwɔa u neɛ, i doo baru kpaa te i mɛera beɛn wuswaaɔ mi. I n dua mi, i ko keteku buu wa ga sɔri ge goo kun sɔnre, i gu sɔsiamɔ i ka na.

3 Goo u n beɛ bikia mban sɔna i gu sɔsiamɔ, i neɛ, Yinniwa u gen bukata mɔ. Mii mii u koo de i ka gu na mini.

4 Ma ba doona ba tura mi ba keteku buu ge wa ga sɔri yenu kannon gambɔɔ swaa baarɔ. Ma ba gu sɔsia.

5 Gabu be ba yɔ mi, ba bu bikia, amɔna! Mban sɔna i keteku buu ge sɔsiamɔ.

6 Ba bu sɔwɔa nge me Yesu u neɛ bu gere, ma ba bu deri ba ka doona.

7 Ba keteku buu ge gawa ba ka Yesu daawa. Ma ba ben yabenu potira ba teria gen wɔllɔ, ma Yesu u nu sinari.

8 Tɔn dabinu nu nin yabenu teria swaa sɔɔ, ma gaba maa baa kakosu bɔarimɔ ba teriamɔ swaa mi.

9 Be ba nɔn gbiye ka be ba nɔn swi biruɔ, ba gbāsukumɔ ba mɔ, “Baruka! U sɔawa domarugii wi u sisi Yinnin yi siru sɔɔ.

10 Domarugira besen baaba Dafidin ban te ta sisi. Bu Gusunɔ siaro wɔllɔ!”

11 Yera Yesu u Yerusalemu dua u da sɔa yera, ma u gāanu kpuro mɛera u ka sikerena. Adama ye u wa yam tura u yara u da Betani gia ka win bwāabu wokura yiru ye.

Yesu u dāru garu bɔrusi

(I maa mɛerio Mateu 21:18-19)

12 Yen sisiru, ye ba doona Betanin di, yera gɔɔra Yesu mɔ.

13 Ma u dāru garu wa sarun di te ba mɔ figie ta wurusu kpaa. U da mi, u ka wa nge ta mara. Adama ye u tura mi, u n gāanu ganu wa ma n kun mɔ wurusu yɛn sɔ sanam me, mu n sɔa ten marubun saa.

14 Yesu tu sɔwɔa u neɛ, goo kun maa ten binu dimɔ sere ka baadommaɔ.

Win bwāaba maa gari yi nua.

Yesu u dua sɔa yera

(I maa mɛerio Mateu 21:12-17, Luku 19:45-48, Yohanu 2:13-22)

15 Sanam me ba tura Yerusalemu Yesu u da sɔa yera. Ma u be ba kiaru dɔramɔ ka be ba dwemɔ mi giram wari. U be ba gɔbi kɔsimɔn tabuluba fukura, ka totoberɛ darobun kitanu.

16 U n maa dere goo u ka gāanu bukiana sɔa yeru mi.

17 Yera u tɔn be sɔɔbu wari u neɛ, ba yorua ma Gusunɔ u neɛ, “Win diru ta ko n sɔawa kanarun diru tɔmbu kpuron sɔ.” Adama beɛ i tu kua gbɛnɔbun wāa yeru.

18 Ye yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛrobu ba gari yi nua, yera ba swaa kasu bu ka Yesu go. Adama ba nɔn berum sɔa domi tɔn wɔru ge, ga biti soora win keu sɔsibun sɔ.

19 Ye sɔɔ kpa, Yesu ka win bwāabu ba yara wuun di.

Yesu ka dāa te ta gberan gari

(I maa mɛerio Mateu 21:20-22)

20 Yen sisiru bururu, nge me ba sarɔ, ba dāa te Yesu u bɔrusi mi wa ta gbera mam mam sere ka ten gbiniɔ.

21 Yera Pieɛ u yaaya ye Yesu raa gerua ma u nɔn sɔwɔa u neɛ, Yinni a figie ye mɛerio ye a bɔrusi, wee ya gbera.

22 Yesu u bu sɔwɔa u neɛ, i de i n Gusunɔ naane sɔa.

23 Ka geema na beɛ sɔmɔ, baawure wi u guu teni sɔmɔ tu seewo tu tii sure nim wōku sɔɔ, ma u kun sika sika mɔ win gɔruɔ kpa u n naane doke ye u gerumɔ sɔɔ meya n koo maa nɔn kooora.

24 Yenin sɔna na beɛ sɔmɔ, gāanu baanire ni i bikiamɔ kanaru sɔɔ, i naane dokeo ma i nu wa i mwa kɔ, meya n koo maa beɛ kua.

25 Sanam me i yɔ i kanaru mɔ, i n gāanu mɔsine ka goo, i gina yɛro suuru kuo, kpa beɛn Baaba wi u wāa wɔllɔ u maa beɛ beɛn toranu suuru kua. [

26 Adama beɛ, i kun gabu suuru kue, beɛn Baaba wi u wāa wɔllɔ, u n koo maa beɛ beɛn toranu suuru kua.]

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa mæerio Mateu 21:23-27, Luku 20:1-8)

²⁷ N wee, ba kpam wura Yerusalemu. Nge me Yesu u bõsu sãa yeru, yaku kowo tanwerobu ka wooda yẽrobu ka guro gurobu ba na win mi,

²⁸ ba nùn bikia ba nee, weren yiikowa a ka yeni m̃. Wara nun yiiko wẽ a ka yenin bweseru ko.

²⁹ Yesu bu wisa u nee, kon bee gari tia gaa bikia. I n kpia i man ye wisa, sanam meya kon bee s̃o yiiko ye na ka yeni m̃.

³⁰ Batemu ye Yohanu u m̃, weren yiikowa u ka m̃. Gusunogia? Nge t̃nugia. I man wisio.

³¹ Ma ba wesiana ben tii tiine s̃o ba nee, mba sa ko nùn wisi. Tẽ ñ? S̃a n gerua sa nee Gusunõn yiikowa, u koo nee, mban s̃õna sa ñ Yohanu naane doke.

³² S̃a n maa gerua sa nee, t̃nugia, to.

N deema ba t̃mbun berum m̃o domi t̃mbu kpurowa ba wura kam kam ma Yohanu u s̃ãa Gusunõn s̃õm̃.

³³ Yen s̃õna ba Yesu s̃õwa ba nee, ba ñ yẽ.

Ma Yesu maa bu s̃õwa u nee, nena kun maa bee s̃õm̃o win yiiko na ka yeni m̃.

12

Gbaa wuko k̃sobun gari

(I maa mæerio Mateu 21:33-46, Luku 20:9-19)

¹ Yen biru, Yesu u ka bu m̃andu gari s̃õwa. U nee, duru goo u gbaaru kua mi u d̃ãa bii duronu duura ni ba ra soku res̃em, ma u kara kua u ka sikerena. U maa w̃uru gba mi ba koo d̃ãa bii ni gama ma u gbaa k̃õsu yeru kua. Yera u gbaa wukobu kasu u bu ye ñomu beria ma u wigiru doona.

² Sanam me d̃ãa binun s̃aribu tura, u win s̃om kowo gora gbaa wuko ben mi bu win bonu mwaama.

³ Yera gbaa wuko be, ba s̃om kowo wi mwa ba so ma ba nùn gosia ñom dira.

⁴ Yera u kpam bu s̃om kowo goo goria ma gbaa wuko be, ba nùn so wiru ma ba nùn yaa kasiki.

⁵ Gbaa yẽro wi, u kpam maa bu s̃om kowo goria, ma ba nùn go. Meya ba ben dabinu kua, ba gabu so ba gabu go.

⁶ Tẽ, n tie gbaa yẽro win bii k̃nasin tii tii. Wiya u bu goria d̃akuru u nee, ba koo win biin ñonu nasia.

⁷ Adama gbaa wuko be, ba wesiana ba nee, winiwa gbaa ten tubi dio. I na su nùn go kpa gbaa te, tu ko bes̃egiru.

⁸ Yera ba aluwaasi wi mwa ba go. Ma ba win goru yara gbaarun di.

⁹ Yesu u nee, tẽ, amona gbaa yẽro wi, u koo ko. U koo da u gbaa wuko be go kpa u win gbaaru gabu ñomu sondia.

¹⁰ Bee i ñ gari yini gara Gusunõn gari s̃õo yi yi nee,

“Kpee te banõba yina, tera ta kua gani gamburun dam.

¹¹ Yinniwa ye kua, ma ñ kua maamaaki bes̃en ñoñi s̃õ.”

¹² Yera ba swaa kasu bu ka nùn mwa, domi ba tuba ma ben s̃õna u m̃on te kua. Adama ba t̃on w̃uru nasia, ma ba nùn deri ba doona.

W̃õo gobin k̃siabun gari

(I maa mæerio Mateu 22:15-22, Luku 20:20-26)

¹³ Ma ba Falisi gabu ka Herodun t̃mbu gabu gora Yesun mi, bu ka nùn garin yina beria.

¹⁴ Ye ba tura win mi, ba nee, yinni, sa yẽ ma a ra gem gere. Meya a ku ra goon ñonu mæeri, domi a ku ra gari gere bine ka berum s̃õ, adama a t̃mbu Gusunõn swaa s̃õs̃im̃owa dee dee. N weene su tem yẽro w̃õo gobi k̃õsia? Nge su ku k̃õsia.

¹⁵ Adama Yesu u ben murafiti te tuba ma u nee, mban s̃õna i ka man garin yina beriamme. I man sii geesun gobi s̃õõsima n wa.

¹⁶ Ba ñun s̃õõsi. Ma u bu bikia u nee, weren foto ka ỹirera mini. Ba nùn s̃õwa ba nee, tem ỹerogia.

¹⁷ Yera Yesu u bu s̃õwa u nee, i tem yẽro k̃õsio ye ya s̃ãa tem ỹerogia kpa i maa Gusunõ k̃õsia ye ya s̃ãa Gusunõgia.

Yera biti baka bu mwa ñ banda win s̃õ.

G̃oribun seebun gari

(I maa mæerio Mateu 22:23-33, Luku 20:27-40)

¹⁸ Yera Sadusi be ba ra nee, g̃oriba kun seema, ba da Yesun mi, ba nùn bikia ba nee,

¹⁹ yinni, M̃owisi u sun wooda wẽ u nee, goo ù ñ gu ma u kur̃u deri, ma wi ka kur̃u wi, ba ñ bii m̃, n weene yẽro win w̃õño u kur̃u g̃õmini wi sua, kpa u ka m̃õo bibu marua.

²⁰ Wee, tundo turosibu ñõõba yiru gaba raa w̃ãa. Ben gbiikoo u kur̃u sua ma u gu, u ñ ka kur̃u wi bii mara.

²¹ Yera ben yiruse u kur̃u g̃õmini wi sua. Win tii maa gu, u ñ ka kur̃u wi bii mara. Nge meya ben itasen tii,

²² sere n ka girari ben ñõõba yiruse, ba ñ ka kur̃u wi bii mara. Be kpuron biruwa kur̃u win tii maa gu.

²³ Doma te g̃oriba koo se, t̃on ben wara ko n kur̃u wi m̃o. Domi be ñõõba yiru ye kpuro ba nùn ỹewa kur̃u.

²⁴ Yesu bu wisa u nee, i ñ Gusunõn gari ka win dam yẽ. N ñ yen s̃õna i tore?

²⁵ Domi sanam me g̃oriba koo se dur̃õbu ka kur̃õbu ba ñ maa suanam̃, ba ko n s̃ãawa nge Gusunõn g̃oradoba.

²⁶ Ye n maa s̃ãa g̃oribun seebun gari, i ñ garire M̃owisin tireru s̃õo mi aw̃ii d̃õõgiin gari w̃ãa nge me Gusunõn a ka nùn gari kua u nee,

“Wiya Aburahamun Yinni, ka Isakin Yinni, ka Yakobun Yinni.”

²⁷ Wee, Gusunɔ u n̄ s̄aa ḡoribun Yinni. U s̄aawa wasobugii. Yenin s̄na beɛn torara kp̄a.

Wooda ye ya bo

(I maa m̄erio Mateu 22:34-40, Luku 10:25-28)

²⁸ N wee, wooda ȳero goo u ben sikirinɔ ge nua. U wa ma Yesu u Sadusi be gari gee wisa, ma u da Yesun mi u n̄n bikia u n̄e, woodaba kpuro s̄o yerà ya kere.

²⁹ Yesu u n̄e, wooda ye ya kere wee. “Beɛ Isireliba, i swaa dakio, Gusunɔ besen Yinni, wi turowa Yinni.

³⁰ A Gusunɔ wunen Yinni k̄iɔ ka wunen ḡoru kpuro ka wunen bw̄era kpuro ka wunen bwisikunu kpuro ka wunen dam kpuro.”

³¹ Yen yiruse wee. “A wunen t̄nusi k̄iɔ nge wunen tii tii.” Wooda gaa maa sari ye ya yeni kere.

³² Ma wooda ȳero wi, u Yesu s̄owa u n̄e, to, n w̄a yinni. Gema a gerua ye a n̄e Gusunɔ turowa w̄a, goo maa sari ma n kun m̄o wi.

³³ Ma t̄nu ù n Gusunɔ k̄ia ka win ḡoru kpuro ka win bwisikunu kpuro ka win dam kpuro, ù n maa win t̄nusi k̄ia nge win tii tii, yeya ya ȳaku d̄o mwaararuginu ka ȳaku ni nu tie kere.

³⁴ Ye Yesu u wa ma u yeni geruawa ka ȳerun ba, yera u n̄n s̄owa u n̄e, a turuku kooma a ka du mi Gusunɔ u bandu sw̄i.

Yenin biru goo kun maa k̄aka u Yesu ḡaanu ganu bikie.

Dafidi ka wi Gusunɔ u ḡasa

(I maa m̄erio Mateu 22:41-46, Luku 20:41-44)

³⁵ Yen biru, nge m̄e Yesu u Gusunɔn garin keu s̄osimɔ s̄aa yerɔ, u t̄mbu bikia u n̄e, am̄ona wooda ȳeroba koo kp̄i bu gere ma Kirisi u s̄aawa Dafidin bii.

³⁶ Dafidin tii, ka Hunde D̄eron s̄osiru u n̄e, “Yinni Gusunɔ u n̄n Yinni s̄owa u n̄e, a sinɔ n̄n n̄m geuɔ sere n ka nun wunen yib̄er̄ba taare.”

³⁷ Dafidin tii u n̄n soka Yinni. Am̄ona u ko n maa ka s̄aa win bii.

I tii laakari koowo

ka wooda ȳerobu

(I maa m̄erio Mateu 23:1-36, Luku 20:45-47)

Ma t̄n w̄oru ge, ga Yesun gari swaa daki ka nuku dobu.

³⁸ Win keu s̄osibu s̄o u n̄e, i tii laakari koowo ka wooda ȳerobu be ba k̄i ba n b̄asu ka yabe dend̄ennu, ba maa t̄birinaa k̄i batuma s̄o ka beɛɛ.

³⁹ Ma ba sin yee beɛɛeginu k̄i mennɔ yeno ka maa aye beɛɛeginu t̄o baka yerɔ.

⁴⁰ Ba ḡominibun yenusu dimɔ ka taki ma ba kana dend̄ennu m̄o bu ka bu wan s̄. Ba koo bu taare w̄e n kp̄a.

Gobi yi kurɔ ḡomini goo u kp̄e

(I maa m̄erio Luku 21:1-4)

⁴¹ Yera Yesu u da u sina s̄aa yerun kpakoro te ba ra gobi doken b̄okuɔ, ma u m̄era nge m̄e t̄mba gobi kp̄eɛm̄o te s̄o. Gobiɔibu dabiru ba gobi beke doke.

⁴² Yera ḡomini s̄aoro goo u na ma u gobi piiminu yiru doke mi, yin geera s̄aa nge faram yirun saka.

⁴³ Ma Yesu u win bw̄abu soka u bu s̄owa u n̄e, ka geema na beɛ s̄om̄o, ḡomini s̄aoro wini, u gobi doke kpakoro teni s̄o n t̄mbu kpuro kere.

⁴⁴ Domi be kpuro, ye n s̄ondi ben m̄o bakaru s̄o, yera ba wuna ba doke, adama kurɔ wi, win ȳaaru s̄ora u kpuro kp̄e ye u ka tii k̄osu.

13

Yesu u s̄aa yerun korabun gari m̄o

(I maa m̄erio Mateu 24:1-2, Luku 21:5-6)

¹ Nge m̄e Yesu u yariɔ s̄aa yerun di, win b̄o turo u n̄e, yinni, anna a dii bakanu wa ka nin kpee buranu!

² Ma Yesu n̄n s̄owa u n̄e, a dii baka ni wa? Baa kpee teeru ta ñ ko n s̄ondi ten tensim wollo. Ba koo ni kpuro surawa.

Wahala ye ya koo na handunia yu sere kpe

(I maa m̄erio Mateu 24:3-14, Luku 21:7-19)

³ Yen biru Yesu u da Olifin guurɔ u sina u wuswaa kisi s̄aa yeru ḡa. Yera Piɛ ka Yakobu ka Yohanu ka Andere ba da be t̄na ba n̄n bikia ba n̄e,

⁴ a sun s̄owɔ, domma yabu ye, ya koo koora. Yire terà ta koo sun s̄osi ma yen saa ya tura.

⁵ Ma Yesu u bu s̄obu w̄ori u n̄e, i tii laakari koowo, kpa goo ku raa beɛ noni w̄ake.

⁶ T̄n dabira koo na ka n̄n ȳisuru ba n m̄o, beya ba s̄aa Kirisi wi, kpa bu t̄n dabinu noni w̄ake.

⁷ I n tabun damu damusu n̄om̄o, i ku de n beɛ berum ko. Yeni ya ñ koo ko ya kun koore, adama n ñ gina handunian kpeeru mi.

⁸ Domi bwesenu koo seesina. Sinamba koo seesina. Tem ȳiribu ka ḡoru ko n w̄a gam ka gam. Ye kpuro n ko n s̄aawa nge t̄n kur̄on nuku wuriribun tore.

⁹ Adama beɛ, i n beɛn tii se. Domi ba koo beɛ mwa kpa bu beɛ siri kowobu n̄mu s̄andia. Ba koo maa beɛ so mennɔ yeno, kpa bu ka beɛ da tem ȳerobu ka sinambun wuswaa n̄n s̄o kpa i ka seeda di.

¹⁰ Yu sere koora m̄e ba koo gina bwesenu kpuro Labaari gea waasu kua.

¹¹ Adama sanam me ba bee gawe ba ka doo bu bee siri kowobu nomu beria, i ku gbi i wurura ka ye i ko gere. Saa ye, ya n tunuma, i geruo ye Gusuno u koo bee s5. Domi n n been tii i ko gere, ma n kun mo Hunde Deero.

¹² Maa ka wono ba koo karumatonu kuana bu ka ben turo go, meya tundoba koo maa ben bibu kua. Bibu ba koo ben mawobu seesi kpa bu de bu bu go.

¹³ Tombu kpurowa ba ko n bee tusa nen yisirun s5. Adama wi u temana sere ka nora, u koo faaba wa.

Gaa kosunun gari

(I maa merio Mateu 24:15-28, Luku 21:20-24)

¹⁴ Yesu maa nee, adama i ko kam koosion bwaroku k5su wa ga y5 mi n n weene ga n wa. Wi u tire teni garimo u tubuo saa saa. Sanam meya n weene be ba wa Yudea bu pikiru su bu da guuno.

¹⁵ Kpa wi u wa di tera wallo u ku sara u du diru u g5anu sua.

¹⁶ Wi u maa woo gberu u ku gosira yenu u win yabe bakaru sua.

¹⁷ Anna kuru ben noni swara ko n ne sanam me, be ba guri mo ka be ba bibu bom kemo.

¹⁸ I Gusuno kana kpa saa ye, yu ku raa ko woorn sanam.

¹⁹ Domi sanam me soo, noni swaa bakara ko n wa ten bweseru ta n kooe saa handunian toren di sere ka giso. Ten bwesera kun mam maa sisi.

²⁰ Yinni u kun daa too te kawe, goo kun tiaru. Adama wigii be u gosan s5na u too te kawa.

²¹ Saa ye soo, goo u n bee s5omo u nee, Kirisi wi, u wa mini, n kun me u wa mio, i ku ra naane ko.

²² Domi Kirisi weesugibu ka som weesugiba koo yari. Ba koo yirenu ka som maamaakigia ko, bu ka be Gusuno u gosa noni w5ke n n ko n kooa.

²³ Wee, na bee yeni kpuro s5owa ko yu sere kooa. Yen s5, i n tii se.

Tonun Biin naaru

(I maa merio Mateu 24:29-31, Luku 21:25-28)

²⁴ Yesu maa nee, adama saa ye soo, noni swaarun biru, s5o u koo yam tira, suru kun maa waaru.

²⁵ Wollun kperi yi koo woruma temo, kpa wollun dam mu yiiri.

²⁶ Saa yera ba koo Tonun Bii wa u kurama guru winu soo ka dam bakam ka yiiko.

²⁷ U koo win garadoba gori handunian goonu nne soo bu be u gosa menna saa handunian norun di sere ka wallo.

Yre te daa te ba mo figie

ta s5osimo

(I maa merio Mateu 24:32-35, Luku 21:29-33)

²⁸ Yesu maa nee, te i de daa te ba mo figie tu bee gari gee s5osi. Sanam me ta kpararu torua, i ye ma tomburura ta turuku kua.

²⁹ Nge meya maa, i n wa yeni kpuro ya kooramo, i n ye ma ne Tonun Bii na turuku kuawa, na mam wa konnowo.

³⁰ Ka geema na bee s5omo, ten ton beni ba n gbimo ye kpuro yu ka kooa.

³¹ Wollu ka tem baa ya koo doona, adama nen gari kun doono pai.

Gusuno turowa

handunian kpeerun saa ye

(I maa merio Mateu 24:36-44)

³² Yesu maa nee, ye n saa nen naurun saa, goo sari wi u yen t5ru ye, baa Gusuno garadoba be ba wa wallo, baa mam Biin tii, ma n kun mo Baaba turo.

³³ I n tii se kpa i n swaa meera, domi i n ye doma te too te, ta koo tunuma.

³⁴ N ko n saawa nge duru goo wi u sanum doo. U win yenu win som kowobu nomu sandia, u ben baawure win somburu we, ma u konno k5so s5owa u n swaa meera.

³⁵ N n men na, i n swaa meera, domi i n ye nge yenu yero u koo tunuma yoka, n kun me woku suunu, n kun me saa ye gue sumo, n kun me bururu.

³⁶ U n tunuma suaru soo, kpa u ku raa bee deema i do.

³⁷ Ye na bee s5omo yera na maa baawure s5omo, i n swaa meera.

14

Wirugiba wesianamo

bu ka Yesu go

(I maa merio Mateu 26:1-5, Luku 22:1-2, Yohanu 11:45-53)

¹ N wee, n tie s5o yiru bu ka Goo sararibu ka pee ye ba kun seeyatia doken too bakaru ko. Ma yaku kowo tanwerobu ka wooda yerobu ba swaa kasu bu ka Yesu mwa asiri soo bu go,

² domi ba gerumo ba mo, n n weene bu ko too baka te soo, kpa n ku raa ko gari baka tambun suunu soo.

Kuru goo turare yeka

Yesun wiru

(I maa merio Mateu 26:6-13, Yohanu 12:1-8)

³ Sanam me Yesu u wa Betanio Simoon yenu wi u raa bara disigiru mo, kuru goo u na win mi u too buraru neni te ba kua ka abatiri, te ta turare gobi bekegia yiba ye ba kua ka naadin gum. U too te kora ma u turare ye yeka Yesun wiru sanam me u dimo.

⁴ Gabu ba s5onamo ka moru ba nee, mban s5na u turare ye kam koosia.

5 Sa ko raa kpī su ye dāra yu ko sām kowon wāo tian kosiaron saka, kpa su gobi yi sāraru bānu kua.

Ma ba kurō wi wākisi.

6 Adama Yesu u nē, i nūn derio. Mba n kua i ka nūn wākisimō. Gāa burana u man kua.

7 Baadommawa sāraru ba wāa bēen sunu sō. Sanam baamere me i kī, i ko kpī i bu durom kua. Adama nēna na n ko na n wāa ka bēe ka baadomma.

8 U kua nge me win mōra nē. U nawa u ka nēn wasin sikubun sōru ko bu sere yi sike.

9 Ka geema na bēe sōmō, baama mi ba Labaari gea waasu mō handunia kpuro sō, ba koo maa kurō win gari gere ye u kua minin sō, ba n ka nūn yaaye.

Yudasi u kī u Yesu yāku kowo

tōnwerobu nōmu sōndia

(I maa mērio Mateu 26:14-16, Luku 22:3-6)

10 Yen biru Yudasi Isikariotu, bwāabu wākura yiru yen turo, u da yāku kowo tōnwerobun mi u ka bu Yesu nōmu sōndia.

11 Ben nukura dora gem gem ye ba win gari nua ma ba nūn gobi nō mweeru kua yi ba koo nūn kē. Ma u swaa kasu nge me u koo ko u ka Yesu bu nōmu sōndia u n saa wa.

Yesu u Gō sararibun yaa dibu

dimō ka win bwāabu

(I maa mērio Mateu 26:17-25, Luku 22:7-14, 21-23, Yohanu 13:21-30)

12 Pēe ye ba kun seeyatia doken tōo bakaron tōo gbiikuru, tē sō ba ra Gō sararibun yānu go, Yesun bwāaba na win mi ba nē, mana a kī su nun Gō sararibun yaa dibun sōru kua.

13 Yera Yesu u win bwāabun yiru gōra u bu sōwa u nē, i doo wuu sō, i ko ka durō goo yinna u nim tooru sōwa. I nūn swīyo.

14 Yenu mi u dua, i yenu gen yēro sōwa u nē, yinni u nē, diru mana wi ka win bwāabu ba koo be Gō sararibun yaa dibu di.

15 Durō wi, u koo bēe gidambisa baka sōsi ye ba sōru kua ka gāa nin bukata sa mō kpuro. Miya i ko i sun Gō sararibun sōru kua.

16 Ma bwāa be, ba swaa wōri ba tura wuu gen mi, ba ye kpuro wa nge me Yesu u raa bu sōwa. Ma ba Gō sararibun yaa dibu sōru kua.

17 Ye n kua yoka Yesu u da mi ka win bwāabu wākura yiru ye.

18 Ye ba sō ba dimo Yesu u nē, ka geema na bēe sōmō, bēen turo wi u dimō ka nē sannu u koo man dōme.

19 Yeya bwāa be kpuron nuki sankira, ma ba nūn bikia bu wōri tia tia ba mō, asa n nē.

20 Ma Yesu u bu wisa u nē, bēe wākura yiru ye sō, nē ka wi sa gbēe teeru sōramō, wiya.

21 Ka geema, Tōnun Bii u koo gbi nge me Gusunōn gari gerumō win sō. Adama nōni swāarugiiwa wi u koo nūn dōme. N sanō ba kun daa yēro mara.

Yinnin dīa domaruginu

(I maa mērio Mateu 26:26-30, Luku 22:15-20, Korinti I, 11:23-25)

22 Mi ba dimō mi, Yesu u pēe sua u Gusunō siara ma u ye murura u win bwāabu wē. U nē, i mō, yeniwa nēn wasi.

23 U maa nōra sua u Gusunō siara ma u bu wē, ma be kpuro ba nōra.

24 Ma Yesu u nē, yeniwa nēn yem me mu Gusunōn nō mwee kpaaru sire. Mu koo maa yari tōn dabinun sō.

25 Ka geema na bēe sōmō, na n maa tam mēni nōrumō sere n ka ko sanam me kon mēn kram nō ban te Gusunō u koo swī sō.

26 Ye ba womusu kua ba kpa, yera ba yara ba da Olifin guuru wōlō.

Yesu u nē, Pīe koo nūn siki

(I maa mērio Mateu 26:31-35, Luku 22:31-34, Yohanu 13:36-38)

27 Olifin guuru miya Yesu u bu sōwa u nē, bēe kpurowa i ko i biru wura. Domi ba yorua Gusunōn gari sō ba nē, “Ba koo yāa kparo go, kpa yānu nu yarina.”

28 Adama nā n seewa gōrin di kon bēe gbiya Galile.

29 Yera Pīe nūn sōwa u nē, baa tōmbu kpuro bā n biru wuramō, n nē ka nē!

30 Yesu u nūn sōwa u nē, ka geema na nun sōmō, gisōn wōku te, sere goo dōo gu ka swī nōn yiru, kaa man siki nōn ita.

31 Adama Pīe u nōo gēe dim dim u mō, na n nūn sikimō pai. Baa n n gōon na, sanna sa ko gbi.

Meya maa bwāa be kpuro ba gerua.

Yesu u kanaru mō Gesemane

(I maa mērio Mateu 26:36-46, Luku 22:39-46)

32 Yen biru ba da gam gum mi ba ra soku Gesemane. Ma Yesu u win bwāabu sōwa u nē, bu sinō mi, kpa u da u kanaru ko.

33 Ma u Pīe ka Yakōbu ka Yohanu soka ba da ka wi. Ma u nanda, win wasi dwiia.

34 Yera u bu sōwa u nē, nēn nukura sankira sere n gōo gum girari. I yōro mini kpa i n tii kpārenu sāa.

35 Yen biru u bu desirari fiiko u kpuna u kibari u kanaru kua, n n koo kōora, wahalan saa ye, yu nūn desirari.

36 Yera u gerua u nē, nēn Baaba, kaa kpī a gāanu kpuro ko. A de wahala ye, yu man desirari. Adama a kuen gōru kīru ko ma n kun mō wunēguru.

37 Ma u wurama bwāabu ita ben mi, u deema ba dō. Ma u Pīe bikia u nē, Simō a dōwa? A kpana a n wasi baa kōbi tia?

³⁸ I n tii kpārenu s̄a i n kanaru m̄, kpa i ku ra ðu k̄okiribu s̄o. Ka geema, t̄onun ḡõru ga k̄i adama wasi yen dam bie.

³⁹ Ma u kpm wura u kanaru kua. Gari tee yiya u gerum̄.

⁴⁰ Ye u kpm wurama u deema ba do domi ben n̄oni bunia. Ba ñ maa ȳe ye ba koo n̄un s̄.

⁴¹ Ye u wurama ben mi n̄on itase u bu s̄õwa u n̄e, i den dweeyo t̄e, kpa i w̄era. N tura m̄e. Saa ye, ya tunuma k̄o. N wee, ba T̄onun Bii t̄on k̄s̄obu n̄omu s̄ondiam̄e.

⁴² I seewo su doona. Wee, wi u man d̄om̄em̄o u sisi.

Yesun mwaabu

(I maa m̄erio Mateu 26:47-56, Luku 22:47-53, Yohanu 18:3-12)

⁴³ Yesu kun gari yi gerum kpa Yudasi ka tunuma yande, bw̄abu w̄okura yiru yen turo. T̄on dabira n̄un sw̄i ba takobiba ka bokunu n̄eni. Ȳaku kowo t̄onwerobu ka wooda ȳerobu ka guro guroba ba bu ḡõra.

⁴⁴ N deema d̄om̄e wi, u raa t̄on be s̄õwa ȳire te u koo ko. U n̄e, dur̄o wi u koo n̄ene u b̄kasi, wiya mi, bu n̄un m̄o, bu n̄ene kem bu ka doona.

⁴⁵ Ye Yudasi tunuma, mii mii u da Yesun mi, ma u n̄e, yinni.

Ma u n̄un b̄kasi.

⁴⁶ Yera t̄on be, ba n̄omu d̄amia ba Yesu mwa.

⁴⁷ Adama be ba ȳõ min turo u win takobi woma, ma u ȳaku kowo t̄onweron yoon soo s̄õra u bura.

⁴⁸ Yera Yesu bu bikia u n̄e, n̄ena b̄e i mwaabu na ka takobiba ka bokunu n̄ge swaa dio?

⁴⁹ Baadommawa na ra n ka b̄e w̄a s̄a yer̄o na n keu s̄õsim̄o, ma i ñ man mwe. Adama Gusun̄on gari yi ñ koo ko yi kun koore.

⁵⁰ Yera bw̄a be kpuro ba yarina ba n̄un deri.

⁵¹ Aluwaasi goo maa Yesu sw̄i birūo u bekuru wukiri. Yera gaba k̄i bu n̄un mwa,

⁵² adama u duka tereru, u bu bekuru deria.

Ba Yesu sirim̄o

Yuuban t̄onwerobun menn̄o yer̄o

(I maa m̄erio Mateu 26:57-68, Luku 22:54-55, 63-71, Yohanu 18:13-14, 19-24)

⁵³ Sanam meya ba ka Yesu da ȳaku kowo t̄onweron ȳenūo mi ȳaku kowo t̄onwerobu ka guro gurobu ka maa wooda ȳerobu ba m̄enne.

⁵⁴ Ma Pīe u bu sw̄i dandankuru sere ka ȳaku kowo t̄onweron ȳenu yaarāo. Miya u sina, wi ka tabu kowobu sannu ba d̄õ w̄õsu.

⁵⁵ Ȳaku kowo t̄onwerobu ka maa guro gubun menn̄o ge kpuro ba seeda kasu ye

ba koo Yesu mani bu ka n̄un go. Adama ba ñ wa.

⁵⁶ Domi t̄on dabiru ta n̄un seeda weesugia diisim̄o adama seedaḡii be, ba ñ n̄õ tia s̄a.

⁵⁷ Yera gaba seewa ba n̄un weesu mani ba n̄e,

⁵⁸ b̄e sa nua u n̄e u koo s̄a yeru sura te ba ka n̄oma bana, kpa s̄õ itan baa s̄õ u be ten kpaaru bani te ba ñ ka n̄oma bane.

⁵⁹ Ka m̄e, baa gari yinin tii s̄õ ba ñ n̄õ tia kue.

⁶⁰ Ma ȳaku kowo t̄onwero u seewa u ȳõra be kpuron wuswaa, u Yesu bikia u n̄e, a ñ gē wisim̄o? Mba t̄on beni ba nun saarisim̄o.

⁶¹ Adama Yesu u maari piti, u ñ bu ḡaanu wisa. Yera ȳaku kowo t̄onwero wi, u kpm n̄un bikia u n̄e, wuna Kirisi wi? Gusun̄o Yinni wi sa siaram̄on Bii?

⁶² Ma Yesu u n̄e, oo, n̄ena mi. S̄õ teeru i ko T̄onun Bii wa u s̄õ Dam Kpuroḡiin n̄om geūo, u wee w̄ollun di guru winu s̄õ.

⁶³ Sanam meya ȳaku kowo t̄onwero u win tiin yaberu n̄enua u karana, ma u n̄e, ee, seeda yer̄o i maa kasu.

⁶⁴ B̄e i nua gari kam yi u gerua. Am̄ona i wa dur̄o wi s̄õ.

Ma be kpuro ba n̄un taare w̄e ba n̄e, bu n̄un go.

⁶⁵ Yera ben gaba yande n̄un ȳaatam siem w̄ari, ba win n̄oni w̄õkua, ma ba n̄un n̄om kusa soom̄o, ba n̄e u tubuo wi u n̄un soom̄o.

Ma tabu kowobu ba n̄un mwa ba soom̄o.

Pīe u Yesu siki

(I maa m̄erio Mateu 26:69-75, Luku 22:56-62, Yohanu 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Sanam m̄e Pīe u w̄a ȳenu yaarāo, yera w̄andia goo wi u s̄amburu m̄o ȳaku kowo t̄onweron mi u na mi.

⁶⁷ Ye u Pīe wa u d̄õ w̄õsu, u n̄un m̄era tii. Yera u n̄e, wune maa, a raa w̄a ka Yesu Nasaretḡii sannu.

⁶⁸ Adama Pīe u gari yi siki, u n̄e, na ñ ȳe fa, ya ñ man yeeri ye a gerum̄o.

Ma u yara u da gongoroso ḡia. [Saa yera goo d̄õ ga sw̄i.]

⁶⁹ W̄andia sam kowo wi, u kpm n̄un wa mi, ma u be ba ȳõ mi s̄õwa u n̄e, dur̄o win t̄ambun turowa mini.

⁷⁰ Adama Pīe u kpm gari yi siki. Ye n̄e fiiko, be ba ȳõ mi ba Pīe s̄õwa ba n̄e, ka gem, wune t̄on ben turowa domi wunen tii Galileḡiwa.

⁷¹ Yera Pīe u b̄õrua u s̄onna u n̄e, na ñ dur̄o wi ȳe wi b̄e i ka ȳa mini.

⁷² Mii mi ma goo d̄õ ga sw̄i n̄on m̄eruse. Yera u Yesun gari yaaya yi u raa n̄un s̄õwa u n̄e, sere goo d̄õ gu ka sw̄i n̄on yiru, u koo n̄un siki n̄on ita. Ma u sw̄i w̄ari.

15

Ba ka Yesu da

Pilatin wuswaa

(I maa meerio Mateu 27:1-2, 11-14, Luku 23:1-5, Yohanu 18:28-38)

1 Buru buru yellu yaku kowo tanwerobu ka maa guro gurobu ka wooda yero bu, ka be ba tie menno ge soo, ba menna bu ka gari yi wesiana sannu. Ma ba Yesu bokua ba ka da ba Pilati nomu sandia.

2 Yera Pilati nun bikia u nee, wuna Yuuban suno?

Yesu nun wisa u nee, meya nge me a gerua.

3 Ma yaku kowo tanwerobu ba Yesu mem dabinu manimo.

4 Yera Pilati kram nun bikia u nee, a n gaa nu wisimo? A n noomo nge me ba nun mem dabinu manimo?

5 Adama Yesu kun yen gaa wisa sere biti ya Pilati mwa.

Ba Yesu taare we bu go

(I maa meerio Mateu 27:15-26, Luku 23:13-25, Yohanu 18:39-19:16)

6 N deema, Goo sararibun too bakaru baatere Pilati u ra pirisom turo karewa wi tamba ki.

7 Sanam meya, tem gowobu gaba waa pirisom soo be ba tambu go tem gooru garu soo. Ben turon yisira Baraba.

8 Ma ton woru ga susi Pilatin mi bu ka nun kana u bu kua nge me u ra bu kue wdo baagere too te soo.

9 Ma Pilati u bu bikia u nee, i ki n bee Yuuban suno kara?

10 Domi win tii u ye kam kam ma nisinun s3na yaku kowo tanwerobu ba nun Yesu nomu sandia.

11 Sanam me s3raa yaku kowo tanwero be, ba ton woru borie gu ka Pilati seesi kpa u bu Baraba kara.

12 Ma Pilati u kram bu bikia u nee, n n men na, mba i ki n ko ka duru wi bee i sokumo Yuuban suno.

13 Yera ba kram gb3sukum wari ba nee, a nun kpareo daa bunanaru soo.

14 Pilati u bikia u nee, mban s3na. K3sa yeru u kua.

Adama ton be, ba gb3sukum sosi ba nee, a nun kpareo daa bunanaru soo.

15 Pilati u ki u ko ye n koo bu dore, yen s3na u bu Baraba kara. Yen biru u dera ba Yesu so ma u nun tabu kowobu nomu sandia bu nun daa bunanaru kpare.

Tabu kowobu

ba Yesu yaakoru mo

(I maa meerio Mateu 27:27-31, Yohanu 19:2-3)

16 Sanam meya tabu kowobu ba Yesu gawa ba ka nun da tem yeron agbara s3kaao ma ba tabu kowobu kpuro kpuro menna mi.

17 Ba Yesu gurumusu swaabu sebusia, ma ba saki tundu bokana ba doke win wiru nge furo.

18 Ma ba nun tabirim wari ba mo, Yuuban suno, fao baasira.

19 Ma ba nun gaa b3o soomo wiru, ba nun yaatam siemo, ba nun yiiramme.

20 Ye ba nun yaakoru kua ba kpa, ba nun gurumusu swaabu ge potari ba win tiin yanu sua ba nun sebusia. Ma ba nun gawa ba ka yara bu ka nun kpare daa bunanaru soo.

Ba Yesu kpare

daa bunanaru wallo

(I maa meerio Mateu 27:32-44, Luku 23:26-43, Yohanu 19:17-27)

21 Sanam me ba ka nun doo, n wee duru goo u saru mi, wi ba ra soku Simoo Sirengii, u wee gberu kpaanen di. N deema Simoo wi, u saawa Alesandu ka Rufusin baaba. Ma tabu kowobu ba nun mwa ka dam ba nun Yesun daa bunanaru s3bi.

22 Ba ka Yesu da mi ba ra soku G3ogota, yisi ten tubusiana, aye te ta ka wii koko weene.

23 Ma ba nun tam we me mu ka tim menna me ba ra soku miru, adama u yina u no.

24 Yera ba nun kpare daa bunanaru. Yen biru tabu kowo be, ba win yanu tete toosi bu ka wa ye ben baawure u koo sua. Nge meya ba ka Yesun yanu bonu koosina.

25 Bururun kaba n3oba nnen sakawa ba nun kpare daa bunanaru.

26 Tora te u kua ba ka nun kpare, tera ba yorua ba mani ba nee, Yuuban suno.

27 Ba maa gbenobu yiru gabu daa bunanaru kpare, turo Yesun nom geuo, turo win nom dwaru. [

28 Nge meya Gusunon gari yi kooa yi yi nee, "Ba nun garisi k3san kowobu soo."]

29 Ton be ba saru ba nun wiru diirisimo ba wonsimo ba nee, ah3 to, n n wuna ra nee kaa sa3a yeru sura kpa a kpaaru bani s3o itan ba3a soo?

30 Te, a re tii faaba koowo a sara daa ten min di.

31 Nge meya maa yaku kowo tanwerobu ka wooda yero bu ba nun yaakoru mo. Ba s3onamo ba mo, u gabu faaba kua adama u kpana u tii faaba ko.

32 Te i de Kirisi Isireliban suno u sarama su wa saa daa bunana ten min di kpa su nun naane doke.

Meya maa be yiru, be ba kpare daa bunanaru soo ka wi sannu, ba maa nun w3mmo.

Yesun goa

(I maa meerio Mateu 27:45-56, Luku 23:44-49, Yohanu 19:28-30)

33 Yera doma ten s3o soo, yam w3kura tem me kpuro wukiri sere n ka kua s3o s3on k3ba ita.

³⁴ Kɔba ita yen sakawa Yesu u gbāra ka dam, u nɛɛ, “Eloi, Eloi, lema sabatani.” Yen tubusiana, Gusunɔ nɛn Yinni, mba n kua a ka man deri.

³⁵ Be ba yɔ min gabu ba gari yi nua ma ba nɛɛ, i n̄ nɔmɔ? U Eli soku.

³⁶ Yera ben turo u duka na ka swɛɛ duke dukesu si u wasa tam mɔmmɔm sɔɔ u bɛri dekaɔ. Ma u Yesu tii u nɔ, u nɛɛ, i de su wa Eli ù n koo na u n̄n sarasia.

³⁷ Yera Yesu u gbāra wɔlla too too, ma win hunde ya doona.

³⁸ Ase saa yera maa beku kare te ta wāa sāa yeru sɔɔ ta gɛɛrama saa wɔllun di sere temɔ.

³⁹ Tabu kowobun tɔnwerɔ wi u yɔ Yesun wuswaaɔ u wa nge mɛ u ka gu. Yera u nɛɛ, ka gem durɔ wi, Gusunan Biiwa.

⁴⁰ Kurɔbu gaba maa wāa mi, ba mɛɛra sarun di. Be sɔra Maari Madalagii wāa, ka Salome, ka Maari wi u sāa Yose ka Yakɔbu yakabun mɛro.

⁴¹ N deema beya ba raa Yesu swii ba n̄n nɔarimo sanam mɛ u wāa Galileɔ. Kurɔbu dabiru gara maa wāa mi, be ba ka n̄n na Yerusalemɔ sannu.

Yesun sikubu

(I maa mɛɛrio Mateu 27:57-61, Luku 23:50-56, Yohanu 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Ye n kua yoka, Yosefu Arimategii u tunuma mi, wi u sāa bɛɛregii Yuuban guro gurobu sɔɔ, u maa mara Gusunɔ u bandu swii. Tɔɔ te, tɔɔ wɛrarugirun sɔarun tɔra, tɛn yokan di tɔɔ wɛrarugira koo tore. Yen sɔna Yosefu u da Pilatin mi ka toro sindu u ka Yesun goru kana.

⁴⁴ Ma Pilati u biti kua too too ye u nua ma Yesu u gu kɔ. Yera u tabu sunɔ sokusia u ka n̄n bikia Yesu ù n gu kɔ.

⁴⁵ Ye tabu sunɔ wi, u n̄n sɔɔwa ma Yesu u gu, u Yosefu nɔɔ k̄a u ka goo te sua.

⁴⁶ Yosefu u da u beku te ba wesa ka wɛɛ dangii dwa, ma u goo te sarasia u tu beku te t̄ke. Ma u tu kp̄ɛ kpee wɔru ge ba d̄ka sɔɔ. Yen biru u kpee bakaru garu bimiamu u ka wɔru gen nɔɔ kɔrua.

⁴⁷ N deema, Maari Madalagii ka Maari Yosen mero, ba mɛɛra mi ba Yesun goru kp̄ɛmɔ.

16

Yesun seebu gɔrin di

(I maa mɛɛrio Mateu 28:1-8, Luku 24:1-12 Yohanu 20:1-10)

¹ Ye tɔɔ wɛrarugira sara, Maari Madalagii ka Salome ka Maari Yakɔbun mero, ba turare dwa bu ka Yesun goru ȳka.

² Ye n kua alusuma buun buru buru yellu kurɔ be, ba da siki ten mi.

³ Swaaɔ ba bikianamɔ, wara u koo bu kpee te bimia siki ten nɔɔn di.

⁴ Ye ba mɛɛra ma ba wa, wee kpee te, ta bimiare baa mɛ ta kp̄a too.

⁵ Ye ba dua siki te sɔɔ ba aluwaasi goo wa u sɔ ben nɔm geuɔ u yabe kpikuru sebua. Ma bɛrum bu mwa gem gem.

⁶ U bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku bɛrum ko. Na yɛ ma Yesu Nasaretigiiwa i kasu wi ba kpare d̄aa bunanaru sɔɔ. U seewa gɔrin di u n̄ wāa mini. I mɛɛrio mi ba raa n̄n kp̄ii.

⁷ N n mɛn na, i doo i win bwāabu sɔ ka Piɛɛn tii ma u koo bu gbiiya u da Galileɔ. Miya ba koo n̄n wa nge mɛ u raa bu sɔɔwa.

⁸ Yera ba yarima ba duki doona sikiru min di ka diiribu domi bɛrum bu mwa gem gem. Ba n̄ maa goo gāanu ganu sɔɔwa bɛrum saabu.

Yesu u Maari Madalagii kure

(I maa mɛɛrio Mateu 28:9-10, Yohanu 20:11-18)

[

⁹ Ye Yesu u seewa gɔrin di alusuma buun buru buru yellu, Maari Madalagiiwa u gbia u tii sɔɔsi, wi sɔɔn di u wɛɛkunu nɔɔba yiru gira.

¹⁰ Ma kurɔ wi, u da u win kpaasibu labaari ye sɔɔwa be ba wāa nuku sankiranu ka swii sɔɔ.

¹¹ Sanam mɛ ba nua Yesu kua waso, kurɔ wi maa n̄n wa, ba n̄ ye wure.

Yesu u bwāabu yiru kure

(I maa mɛɛrio Luku 24:13-35)

¹² Yenin biru, Yesu u wigibu yiru gabu kure ye ba s̄imo sɔɔwa ba baru kpaaru garu d̄ɔɔ adama u tii kɔsa ben nɔni sɔɔ.

¹³ Ye ba wɔma wuu min di ba be ba tie yen labaari sɔɔwa, adama ba n̄ maa ye naane kue.

Yesu u tii bwāabu

wɔkura tia ye sɔɔsi

(I maa mɛɛrio Mateu 28:16-20, Luku 24:36-49, Yohanu 20:19-23, Gorobun Kookoosu 1:6-8)

¹⁴ Yen biru Yesu u bwāabu wɔkura tia ye kurema ye ba dimɔ. Ma u bu gerusi ben naane dokebu sarirun s̄ɔ ka maa ben degangam s̄ɔ, domi ba n̄ tɔn ben gari wure be ba n̄n wa u seewa gɔrin di.

¹⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo handunian baama kpuro kpa i bweseru baatere Labaari gea waasu kua.

¹⁶ Baawure wi u ye naane doke, ma ba n̄n batemu kua, u koo hunden faaba wa. Baawure wi u kun maa ye naane doke, u koo taare wa.

¹⁷ Sɔm maamaakiginu wee ni naane dokeobu ba koo ko. Ba koo wɛɛkunu gira ka nɛn yisuru kpa bu ka barum kɔm gari gere.

¹⁸ B̄a n waa gɔsɔnu sua nɔmɔ, n̄ kun mɛ b̄a n d̄ɛɛ nɔra, ba n̄ wahala gaa wasi. B̄a n maa barɔbu nɔmu s̄andi, ba koo bekurawa.

Yesu u doonɔ Gusunɔn mi

(I maa mɛɛrio Luku 24:50-53, Gorobun Kookoosu 1:9-11)

¹⁹ Ye Yinni Yesu ka bu gari yi kua u kpa, u suara wɔllɔ u da u sina Gusunɔn nɔm geuɔ.

²⁰ Ma bwāa be, ba da ba waasu kua baama kpuro. Ma Yinni u ka bu sambu te mɔ, u sɔɔsimɔ ka sɔm maamaakiginu ma ben gari sɔawa gem.]

LABAARI GEA NGE MÈ LUKU U YORUA

Luku, wi u tire te yorua, u sàawa Gereki. U yēru mō, u sàawa dokotoro, Kol 4:14. Teofiruwa u tire te yorua. Teofiru wi, u n̄ maa sàa Yuu. Yen sōna ye u Yesun bwese tōkan gari mō, u girariwa sere Adamun mi, wi u sàa tumbu kpuron baaba. Luku u kī u sōsiwa ma Yesu u sàawa tumbu kpuron Faaba kowo, n̄ n̄ mō Yuuba tōnagii. U maa sōsi ma Yesu u tumbu kpuro kī, bwēɛbwēɛbu ka damgibu ka sàarobu ka gobigibu ka kurōbu ka durōbu ka bibu.

Tire ten gari mero ya wāawa ten wiru 19:10 sōɔ ye ya n̄ɛ, Tōnun Bii u nawa u ka kasu be ba kōra u bu faaba ko.

Tire ten kpunaa

1. Yohanu Batemu kowo ka Yesun marubu ka Yesun biru, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yohanu Batemu kowon waasu ka Yesun kōkiribu, wiru 3n di sere wiru 4:13.
3. Yesun sōmburu Galileo, wiru 4:14n di sere wiru 9:50.
4. Yesu u wāa Yerusalemun swaaɔ, wiru 9:51n di sere wiru 19:28.
5. Yesun sōsi dāakinu batuma sōɔ, wiru 19:29n di sere wiru 21:37.
6. Yesun sanam dāakim handunia sōɔ, wiru 22n di sere wiru 24.

Nge m̄ ba kua

ba ka tire te yorua

¹⁻⁴ Teofiru, beɛɛɛ bakagii, n̄ man wēre n̄ nun tireru yorua n̄ nun sō dee dee ye n̄ kooa beɛɛn suunu sōɔ. Be ba ye wa toren di ba kua yen labaarin s̄m̄ kowobu ma ba sun ye sōwa. Dabiru be ba ye nua ba kookari kua bu ka ye yore dee dee. N̄n̄ tii na gari yi kpuro wēɛra yin toren di. N̄ maa man wēre n̄ nun ye yorua a n̄ ka yen gem yē ye ba nun sōsi.

Gusun̄n̄ gōrado u Yohanu Batemu kowon marubun gari n̄ɔsia

⁵ To, Herodu Yudean tem yēron waati, yāku kowo gōo wāa yāku kowobun wuuru sōɔ te ba mō Abia, win yīsira Sakari. Win kurō maa sàawa Aronin bweseru, win yīsira Elisabeti.

⁶ Be yiru kpuro geegiba Gusun̄n̄ wuswaaɔ. Ba s̄im̄o Yinni Gusun̄n̄ wooda ka win sōsibu kpuro sōɔ dee dee.

⁷ Adama ba n̄ bii mō yēn sō Elisabeti s̄a wīro, be yiru kpuro ba maa tōkōnu kua.

⁸ N̄ wee sanam m̄ n̄ ben wuuru girari, Sakari win yāku kobun sōmburu mō Gusun̄n̄ wuswaaɔ.

⁹ Ma tubu tubu ya n̄n̄ mwa nge m̄ yāku kowobun komaru, u ka du Yinni Gusun̄n̄ s̄a yero u turare d̄s̄o doke.

¹⁰ Tōn wōru kpuro ga kanaru mō tōwō sanam m̄ u turare d̄s̄o dokemō.

¹¹ Ma Yinnin gōrado u n̄n̄ kure u yō mi ba ra turare d̄s̄o doken n̄m̄ geuɔ.

¹² Ye Sakari u n̄n̄ wa, u wom torura ma berum n̄n̄ mwa.

¹³ Ma gōrado wi, u n̄n̄ sōwa u n̄ɛ, a ku berum ko Sakari, domi ba wunen kanaru mwa. Wunen kurō Elisabeti u koo nun bii tōn durō marua, kpa a n̄n̄ yīsiru kē Yohanu.

¹⁴ Kaa nuku dōo bakabu wa, tōn dabira koo maa yēri win marubun sō.

¹⁵ Domi u koo ko tōn boko Yinni Gusun̄n̄ wuswaaɔ. U n̄ tam n̄orumō. U ko n̄ maa Hunde D̄ɛro yiba win m̄eron nukurun di.

¹⁶ U koo de Isireliba dabiru bu wura Gusun̄n̄ ben Yinnin mi gia.

¹⁷ U koo n̄n̄ swaa gbiiya kpa u n̄ s̄a nge Gusun̄n̄ s̄m̄o Eli, u n̄ dam mō u ka baababa ka ben bibu dorasia, kpa u maa ka m̄em̄ n̄ɔ s̄ariba wura geegibun swaa sōɔ, kpa u maa tōmbun gōrusu s̄aruu kooisia mam̄ mam̄ Yinnin sō.

¹⁸ Sakari u gōrado wi bikia u n̄ɛ, am̄ona ko na n̄ ka yē ma gari yi gema. Domi n̄ɛ durō tōkōra, n̄n̄ kurōn̄ tii maa tōkōru kua.

¹⁹ Ma gōrado wi, u n̄n̄ wisa u n̄ɛ, n̄na Gabirie, n̄ɛ wi na ra n̄ yō Gusun̄n̄ wuswaaɔ. Ba man gōrimawa n̄ ka nun gari ko kpa n̄ ka nun labaaari gea ye n̄ɔsia.

²⁰ Adama a n̄ n̄n̄ gari naane doke yi yi koo kooa yin saa sōɔ. Yen sōna, a n̄ maa kp̄ɛ a gari gere sere dama te yabu ye, ya kooa.

²¹ Tōmba Sakari mara, ma biti ya bu mwa ye u ka te m̄ s̄a yero.

²² Ye u yara, u n̄ kp̄ia u ka bu gari kue, ma ba gia ma u kāsiru wawa s̄a yeru mi. U ka bu n̄oma gari sōm̄o, u n̄ n̄ɔ wukie.

²³ Ye win yāku kowo sōmbura kpa, u s̄a win yenuo.

²⁴ Yen biru win kurō Elisabeti u gura sua, ma u tii berua suru n̄obu. U n̄ɛ,

²⁵ N̄ wee ye Yinni Gusun̄n̄ u man kua. U ka man n̄onu geu m̄ɛra u man sekuru yara tōmbun wuswaaɔ.

Wollun gōrado

u Yesun marubun gari n̄ɔsia

²⁶⁻²⁷ Elisabetin guran suru n̄oba tiase, Gusun̄n̄ u win gōrado Gabirie gōra Nasaretio, Galilen tem sōɔ wōndia goon mi, wi u kun durō yē. Wōndia win durō kēɛro Yosefu u s̄aawa Dafidi sina bokon bweseru. Wōndia win tiin yīsira Maari.

²⁸ Gōrado wi, u da win mi ma u n̄n̄ sōwa u n̄ɛ, na nun tōbura, Gusun̄n̄ u nun durom kua, u maa wāa ka wun̄e.

²⁹ Maarin laakari ya burisina ka gari yi, ma u tii bikia u n̄ɛ, tōbiri teren bwesera mini.

³⁰ Gɔrado u nùn sɔwa u nɛɛ, a ku bɛrum ko Maari domi Gusunɔ u nun durom kua.

³¹ Wee kaa gura sua a bii tɔn durɔ ma kpa a nùn yĩsiru kɛ Yesu.

³² U koo ko tɔn boko. Ba ko n da nùn soku Wɔrukoon Bii. Yinni Gusunɔ u koo nùn win sikado Dafidin bandu wɛ.

³³ U ko n bandu dii Yakɔbun yɛnuɔ sere ka baadommaɔ. Win bandu ta ñ ko n nɔru mɔ.

³⁴ Ma Maari u gɔrado bikia u nɛɛ, amɔna yeni ya koo ka koorɔ domi na ñ durɔ yɛ.

³⁵ Gɔrado u nùn wisa u nɛɛ, Hunde Dɛero u koo nun deema, kpa Wɔrukoon dam mu nun wukiri. Yen sɔna ba koo bii dɛero wi kaa ma mi soku Gusunɔn Bii.

³⁶ Wee wunen mɛro bisi Elisabeti wi ba raa sokumɔ wĩro, win tii u bii tɔn durɔn gura mɔ win tɔkɔru sɔɔ. U wɔa win suru nɔɔba tiase sɔɔ tɛ.

³⁷ Domi gāanu sari ni Gusunɔ kpanɛ.
³⁸ Maari nɛɛ, nɛna Yinnin yoo. N man kuo nge mɛ a gerua. Ma gɔrado wi, u doona.

Maari u Elisabeti beram da

³⁹ Sɔɔ mɛɛ te sɔɔ, Maari u seewa kpaaka u da Yudean wuu gagu sɔɔ ge ga wɔa guunun bera gia.

⁴⁰ U dua Sakarin yɛnuɔ ma u Elisabeti tɔbura.

⁴¹ Ye Elisabeti u Maarin tɔbiribu nua, yera bii wi u wɔa win nukurɔ u diira ma Elisabeti u Hunde Dɛero yiba.

⁴² Ma u gbɔra u nɛɛ, domarugiiwa wunɛ tɔn kurɔbu sɔɔ, domarugiiwa maa bii wi kaa ma.

⁴³ Wara ra n nɛ, nɛn Yinnin mero u ka man beram na.

⁴⁴ Domi wee, ye wunen tɔbiribun nɔɔ ga nɛn swaa wɔri, bii wi u wɔa nɛn nukurɔ u diira ka nuku dobu.

⁴⁵ Doo nɔɔrugiiwa wunɛ ye a ka naanɛ doke ma ye kpuro ya koo koorɔ ye Gusunɔ u nun sɔɔwa.

Maarin womu

⁴⁶ Maari u womu kua u nɛɛ, nɛn gɔru ga Yinni saabu mɔ.

⁴⁷ Nɛn hunde yɛrimɔ Gusunɔ nɛn Faaba kowon sɔ,

⁴⁸ yɛn sɔ u ka man nɔnu geu mɛɛra, nɛ wi na sɔa win yoo bwɛɛbwɛɛ.

Wee, saa tɛn di saa baayeren tɔmbu ba koo man soku doo nɔɔrugii

⁴⁹ yɛn sɔ Gusunɔ dam kpurogii u man gāa bakanu kua.

Win yĩsira Dɛero.

⁵⁰ U ra be ba nùn nasie durom kue saa baayerɛ.

⁵¹ U win dam sɔasi, ma u be ba tii suabun bwisikunu mɔ yarinasia.

⁵² U sinambu bandu yara.

Ma u bwɛɛbwɛɛbu wɔlle sua.

⁵³ U gɔrobu debia ka gāa geenu.

Ma u gobigibu gira nɔm dira.

⁵⁴ U win sɔmɔ Isireli somi

yɛn sɔ u win durom yaaya

⁵⁵ mɛ u Aburhamu ka win bibu kuammɛ sere ka baadomma

nge mɛ u bɛsɛn baababa nɔɔ mwɛɛru kua.

⁵⁶ Maari u ka Elisabeti sina nge suru ita, yen biru u gɔsira win kpaarɔ.

Yohanu Batemu kowon marubu

⁵⁷ Elisabetin marubun sanam yiba, ma u bii tɔn durɔ mara.

⁵⁸ Win berusebu ka win dusibu ba nua ma Yinni u nùn durom bakam kua, ma ba ka nùn nuku dobu mɔ sannu.

⁵⁹ Ma n kua sɔɔ nɔɔba itase ba menna bu ka bii wi bango ko, ma ba kɔ bu nùn yĩsiru kɛ Sakari nge win tundon yĩsiru.

⁶⁰ Adama win mero u gerua u nɛɛ, aawo, Yohanuwa ba koo nùn soku.

⁶¹ Ma ba nɛɛ, wunen bweseru sɔɔ, goo sari wi u yisi te mɔ.

⁶² Yera ba win tundo gari bikia ka yĩreru bu ka gia mɛ u kɔ bu nùn soku.

⁶³ Ma u bu gāanu bikia ni sɔɔ u koo yore ma u yorua, Yohanuwa win yĩsiru. Ma biti ya tɔn be kpuro mwa.

⁶⁴ Yande win nɔɔ ga wukiara, win yara dɛnda, u gari mɔ ma u Gusunɔ siaramɔ.

⁶⁵ Bɛrum be kpuro mwa be ba wɔa bera mi, ma ba gari yi kpuro sɔɔna ba ka sikerena Yudean tem wusu sɔɔ si su wɔa guunun bera gia.

⁶⁶ Ma be ba gari yi nua kpuro, ba yi berua ben gɔruso, ba bikianamɔ ba mɔ, ñ n mɛn na, amɔna bii wi, u koo ra ko.

Domi ba wa Yinnin nɔmu ga wɔa ka wi.

Sakari u Gusunɔn gari gerua

⁶⁷ Ma bii win tundo Sakari, u Hunde Dɛero yiba ma u gerua u nɛɛ,

⁶⁸ su Gusunɔ Isireliban Yinni siara

ye u ka win tambu naawa

ma u bu yakia.

⁶⁹ Ma u ka sun Faaba kowo damgii naawa wi u sɔa Dafidi win sɔm kowon sikadobu.

⁷⁰⁻⁷¹ Wiya u koo sun faaba ko saa bɛsɛn yibɛɛban min di,

ka be ba sun tusa kpuron nɔman di,

nge mɛ u raa gerua

saa win sɔmɔ dɛerobun nɔsun di

be ba wɔa yellu.

⁷² Mɛya u ka bɛsɛn baababa durom kua,

ma u maa win nɔɔ mwɛɛ dɛeraru yaaya.

⁷³ Nge mɛ u raa bɔrua

Aburhamu bɛsɛn baaban wuswaaɔ

⁷⁴ u ka sun wora saa bɛsɛn yibɛɛban nɔman di,

kpa u sun ayeru wɛ su ka nùn sɔ bɛrum sariru sɔɔ,

⁷⁵ kpa su ko dɛerobu ka gemgibu win wuswaaɔ

bɛsɛn wáarun sanam kpuro sɔɔ.

76 Wunε maa nen bii,
 ba koo nun sokuwa Wɔrukoon sɔmɔ
 domi kaa Yinni gbiyya a ka win swεε sɔmε,
 77 kpa a maa win tɔmbu sɔ ma ba koo faaba
 wa bɔ n bu ben toranu suuru kua
 78 besen Yinnin wɔnwɔndun sɔ te ta kpā.
 Wɔnwɔn ten saabuwa
 yam bururam ko n sun naawa wɔllun di
 nge buruku sɔɔ yana,
 79 u ka bu yam dεεrasia
 be ba wāa yam wɔkuru sɔɔ
 ka be gɔɔn berum wukiri nge yam wɔkuru.
 Kpa u ka besen naasu kpara alafian swaa sɔɔ.
 80 Ma bii wi, u kpεamɔ u bwisi mɔ, ma u da
 u wāa gɔaburɔ sere n ka kua tɔɔ te u tii sɔɔsi
 Isireliban wuswaaɔ.

2

*Yesun marubu
 (I maa mεεrio Mateu 1:18-25)*

1 Sanam mε sɔɔ, tem yεro Ogusitu u wooda
 yara bu tem baama kpuron tambu gari.
 2 Gari gari gbiikaa ye, ba ye kuawa Kirinusi
 Sirin tem yeron waati.
 3 Ma baawure u da win wuuɔ bu ka nùn
 tireru doke.
 4 Yosefu u maa seewa Galilen wuu gagun
 di ge ba ra soku Nasareti, u da Judean temo
 sere Dafidin wuuɔ ge ba ra nεε Betelehemu
 yèn sɔ u sɔa Dafidin sikadobu,
 5 kpa bu ka bu tireru doke, wi ka win kuro
 kεero Maari. Maari wi, u gura mɔ.
 6 Ye ba wāa mi, win sanam yiba ye u koo ka
 ma.
 7 Ma u win bii gbiikoo mara tɔn durɔ, ma u
 nùn sεkatia tɔkusi u nùn kpī yāanun yakasu
 wɔllɔ, yèn sɔ ba ñ ayeru wa sɔbun sɔbia yero.

Gusunɔn gɔrado

u yāa kparobu kure

8 N deema yāa kparoba wāa bera mi
 yakasɔ, ba ben yāanu kɔsu wɔkuru.
 9 Yera Gusunɔn gɔrado u bu kure ma
 Gusunɔn yiikon girima ya bu burure ya ka
 sikerena ma berum bu mwa gem gem.
 10 Ma gɔrado u bu sɔɔwa u nεε, i ku nanda
 domi na ka bεε Labaari gea naawawa ye ya
 koo tɔmbu kpuro nuku doo bakabu wε.
 11 Gisɔ Dafidin wuuɔ ba bεε Faaba kowo
 marua wi u sɔa Kirisi Yinni.
 12 Wee, nge mε i ko ka nùn tubu, i ko bii
 wεεru wa ba sεkatia tɔkusi, u kpī yāanun
 yakasu wɔllɔ.
 13 Suaru sɔɔ wɔllun tabu kowobu dabi
 dabiru ba kurama gɔrado win bɔkuɔ ba
 Gusunɔ siaramɔ ba gerumɔ,
 14 bu Gusunɔ bεεε wεεyɔ wɔllɔ.
 Bɔri yenda n wāa handunia sɔɔ be ba
 Gusunɔn nukuru dorasiāmɔn suunu
 sɔɔ.

Yāa kparoba dɔɔ Betelehemu

15 Sanam mε wɔllun gɔrado be, ba bu
 doonari ba wura Gusunɔ wɔllɔ, yāa kparɔ
 be, ba geruna ba nεε, ñ n men na, su da
 Betelehemu su wa ye ya koo ya Yinni
 Gusunɔ u sun sɔɔsi.

16 Ba da ka sendaru ma ba Maari ka Yosefu
 wa ka bii wεε te, ta kpī yāanun yakasu wɔllɔ.

17 Ye ba nùn wa ba kpa ba saara ye gɔrado
 wi, u raa bu sɔɔwa bii win wɔllɔ.

18 Ma be kpuro be ba gari yi nua ba biti
 soora ka ye yāa kparoba bu sɔɔwa.

19 Adama Maari u gari yi kpuro doke gɔruɔ
 u yi lasabu mɔ.

20 Ma yāa kparɔ be, ba gɔsira ba Gusunɔ
 bεεε wεεmɔ, ba nùn siaramɔ yabu ye kpuron
 sɔ ye ba nua ka ye ba wa, nge mε gɔrado wi,
 u raa bu sɔɔwa.

Ba Yesu yīsiru kā

21 Ye sɔɔ nɔɔba ita ya yiba ba bii wi bango
 kua, ma ba nùn yīsiru kā Yesu, yīsi te Gusunɔn
 gɔrado u nùn kā ba sere win gura sua.

Ba Yesu Gusunɔ tusia s̄a yero

22-23 Amenīwa ba yorua Yinnin wooda sɔɔ
 ba nεε, “Bii tɔn durɔ gbiikoo baawure wi
 ba mara, ba koo nùn wunawa nenem Yinni
 Gusunɔn sɔ.” Yen sɔna ye sanam yiba bu ka
 tii s̄aras̄ia nge mε M̄owisin wooda ya gerua,
 Maari ka Yosefu ba ka bii wi da Yerusalemu
 bu nùn Yinni tusia,

24 kpa bu ka yākuru ko nge mε ba gerua
 Yinnin wooda sɔɔ ba nεε, “Kparukonu yiru,
 ñ kun mε totoberε binu yiru.”

25 Durɔ goo wāa Yerusalemu, win yīsira
 Simeɔ. Durɔ wi, u s̄aawa geegii wi u Gusunɔn
 bεεε yε. U wi u koo Isireliban nukuru
 yemiasia swaa daki ma Hunde Dεero nùn
 wāasi.

26 Hunde Dεero wi, u maa nùn sɔɔsi ma u
 koo Kirisi, wi Yinni u gɔsa wa u sere gbi.

27 U da s̄a yero ka Hunde Dεeron kparabu.
 Ye Yesun dusiba ka nùn dua bu nùn kua nge
 mε wooda ya gerua,

28 Simeɔ u nùn mwa win nɔmɔ ma u
 Gusunɔ saabu kua u nεε,

29 Yinni, tε kaa de ne wunen s̄am kowo, n
 handunia deri ka alafia

nge mε a man sɔɔwa.

30 Domi nen nani yi wunen faaba wa

31 ye a s̄ɔru kua bwesenu kpuron wuswaaɔ.

32 Yeya yam bururam mε mu koo tɔn tukobu
 wunen swaa sɔɔsi.

Mu koo maa wunen tɔmbu Isireliba bεεε
 doke.

Simeɔ u Gusunɔn gari gerua

33 Ye ba gerua bii win sɔ ya win baa ka win
 mero biti kua.

34 Simeɔ u bu domaru kua ma u Maari, bii
 win mero sɔɔwa u nεε, ba bii wini gɔsa ba
 yi u ka tɔn dabiru w̄rumasia Isireliba sɔɔ,

kpa u tɔn dabɪnu seesia. U koo maa ko yīreru Gusunɔn min di te tɔmba kun wuramɔ

³⁵ kpa dabirun gɔrun bwisikunu nu sɔɔsira. Wunen tii, nuku sankiranu nu koo nun sɔku gɔruɔ nge takobi.

Ana, Gusunɔn sɔmɔ tɔn kurɔ

³⁶ Gusunɔn sɔmɔ tɔn kurɔ goo maa wāa, win yīsira Ana, Fanuelin bii Aseɛn bweseru sɔɔ. U tɔkɔru kua gem gem. U raa sina ka win durɔ wɔɔ nɔɔba yiru saa win wɔndiarun di.

³⁷ Ma u gɔminiru sina wɔɔ wɛnɛ ka nɛɛ. U ku ra kpe s̄aa yerɔ, u ra n Gusunɔ s̄aamɔ bururu ka yoka ka nɔɔ bɔkuru ka kanaru.

³⁸ U besirama saa ye sɔɔ, u Gusunɔ saabu mɔ, ma u bii win gari tambu kpuro sɔɔmɔ be ba mara Gusunɔ u Yerusalemu yakia.

Ben wuramaru Nasaretio

³⁹ Sanam mɛ ba baayere kua ba kpa nge mɛ Yinni Gusunɔn wooda, ba gɔsira Nasaretio ben wuuɔ Galilen temɔ.

⁴⁰ Ma bii wi, u kpɛamɔ ma u dam sosimɔ ma bwisi gee yiba wi sɔɔ. Gusunɔn durom maa wāa ka wi.

Yesu da s̄aa yerɔ win birun saa

⁴¹ Wɔɔ baagere Yesun dusibu ba ra Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru dewa Yerusalemuɔ.

⁴² Sanam mɛ Yesu u wɔɔ wɔkura yiru mɔ ba tɔɔ baka te da nge mɛ ben komaru.

⁴³ Ye tɔɔ baka ten sanam kpa sanam mɛ ba wiɔ, bii wi, Yesu u sina Yerusalemuɔ, win dusiba kun yɛ.

⁴⁴ Ba tamaa s̄aa u wāawa ben wuuru sɔɔ. Ye ba s̄ia tɔɔ giriru ba n̄n kasu ben dusibu ka ben bɔrɔba sɔɔ.

⁴⁵ Adama ba n̄ n̄n wa ma ba gɔsira Yerusalemuɔ ba n̄n kasu.

⁴⁶ Yen s̄ɔɔ itase ba n̄n wa s̄aa yerɔ u s̄ɔ wooda ȳerobun suunu s̄ɔɔ u bu swaa daki u maa bu gari bikiamɔ.

⁴⁷ Be ba n̄n swaa daki kpuro ba biti kua win bwisi ka win gari wisibun s̄ɔ.

⁴⁸ Sanam mɛ win dusiba n̄n wa biti ya bu mwa ma win mero u n̄n bikia u nɛɛ, nɛn bii amɔna a ka sun kua mɛ. Nɛ ka wunen baa wee, sa nun kasu ka nuku sankiranu.

⁴⁹ Ma u bu bikia u nɛɛ, mba n kua i ka man kasu. I n̄ yɛ ma na n̄ kon ko na kun nɛn baaban wunanɔsu kue?

⁵⁰ Adama gari yi u bu s̄ɔɔwa mi, yi n̄ bu yeeri.

⁵¹ U ka bu s̄ia Nasaretio ma u bu mɛm nɔɔwa. Win mero u gari yi kpuro berua win ḡɔruɔ.

⁵² Ma Yesu u kpɛamɔ bwisi sɔɔ ka wasi sɔɔ, ma Gusunɔ u ka n̄n nɔnu geu mɛɛra, ma u s̄aa tɔn geo tɔmbu sɔɔ.

3

Yohanu Batemu kowon waasu

(I maa mɛɛrio Mateu 3:1-12, Maaku 1:1-8, Yohanu 1:19-28)

¹ Ye tem ȳero Tiberi kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu win bandu sɔɔ, sanam mɛ, Ponsu Pilatiwa s̄aa Yudean tem ȳero, ma Herodu u s̄aa Galilen wirugii, ma Filipu win wɔnɔ u s̄aa Iture ka Takonitin wirugii, ma Lisania u s̄aa Abilenin wirugii.

² Ya maa s̄awa Ani ka Kaifa ȳaku kowo tɔnwerobun waati. Sanam mɛya Gusunɔ u ka Yohanu Sakarin bii gari kua gbaburuɔ.

³ Ma u da Yuudenin baru kpaamɔ kpuro u kparamɔ u mɔ, bu ḡɔru gɔsio bu batemu ko, kpa Gusunɔ u bu ben toranu suuru kua.

⁴ Nge mɛya ye Gusunɔn sɔmɔ Esai u yorua win tirerɔ ya koo ra ye u nɛɛ, “goo u gb̄aramɔ gbaburuɔ u mɔ, i Yinnin swaa s̄onwa.

Kpa i n ye nɔɔ nerasiamɔ yu dɛnda.

⁵ I yen wɔwi kpuro koruo,

i maa yen guunu kpuron gunum kawo

kpa i yen gungunu nɔɔ nerasia nu ko tem tɛɛra,

kpa i yen mi n kɔkure kpuro demia,

kpa i yen worusu kpuro kore.

⁶ Tɔmbu kpurowa ba koo Gusunɔn faaba wa.”

⁷ Tɔn worusu su daamɔ win mi u ka bu batemu ko. Ma u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ waa gɔsɔnun bweseru, wara bɛɛ kirɔ kua i ka m̄ru ye ya sisi suuri.

⁸ N n men na, i koowo ye ya koo bɛɛn ḡɔru gɔsɔlabu s̄ɔɔsi, kpa i ku gere bɛɛn tii sɔɔ ma Aburahamuwa bɛɛn baaba. Domi na bɛɛ s̄ɔɔmɔ Gusunɔ u koo kp̄i u Aburhamu bibu seeya saa kpee nini s̄ɔɔn di.

⁹ Ba gb̄aa sue kɔ bu ka d̄anu b̄ɔɔri nin nuurun di. Yen s̄ɔ, d̄aru baatere te ta n̄ bii geenu marumɔ, ba koo tu burawa bu d̄ɔɔ kp̄ɛɛ.

¹⁰ Ma tɔn worusu n̄n bikiamɔ, n̄ n men na, amɔna be, ba koo ko.

¹¹ Ma u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, wi u yabenu yiru mɔ u teeru goo w̄ɛyɔ wi u kun mɔ, mɛya maa wi u d̄ianu mɔ, u ka gabu b̄ɔnu koowo.

¹² Gbere mwaɔba maa da u ka bu batemu ko, ma ba n̄n bikia ba nɛɛ, yinni, mba sa ko ko.

¹³ Ma u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, i ku ra mwɛ n kere ye ba bɛɛ yiire.

¹⁴ Tabu kowobu gaba maa n̄n bikia ba nɛɛ, bɛɛ maa ni, mba sa ko ko.

Ma u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, i ku ra goo gobi mwaari ka dam, i ku maa goo gari mani, kpa i ku ra bɛɛn kɔsiaru gem.

¹⁵ Tɔn be, ba swaa daki ma be kpuro ba bikianamɔ ba mɔ, Yohanu s̄awa Kirisi wi?

¹⁶ Ye Yohanu u nua mɛ, u be kpuro s̄ɔɔwa u nɛɛ, nɛ na bɛɛ batemu mɔ ka nim, adama

wi u man dam kere u sisi. Na ñ tura n win baranun wēε kusia. Wiya u koo beε batemu ko ka Hunde Deero ka dō.

¹⁷ U saratia ñeni win nōmao, u ka win alikama sara, kpa u ye doke biraru sō. Adama sako si su tie u koo su doke dō sō wi u ku ra gbi.

¹⁸ Ka maa gari dabinu gana Yohanu u tumbu labaari gean waasu kuamme.

¹⁹ Adama u Herodu wirugii wi gerusi Herodia, win wōnō Filipun kurōn sō, ka daa kōsa kpuro ye u raa kua.

²⁰ Ma Herodu u kpam daa kōsa ye sō daa kōsa sosi, u dera ba Yohanu pirišam doke.

Yesun batemu

(I maa mēerio Mateu 3:13-17, Maaku 1:9-11)

²¹ Ye ba tumbu kpuro batemu kua, ba maa Yesu batemu kua. Saa yē sō u kanaru mō ma wōlla wukiara,

²² ma Hunde Deero u sarama win wōllō ka wasi gēε nge kparuko. Ma nōo gaga nōora saa wōllun di ga nēε, wuna ñen bii kīnasi, wi sō ñen gōru dobu kpuro wāa.

Yesun sikadoba

(I maa mēerio Mateu 1:1-17)

²³ Yesu u wōo ñenan saka tura u sere win sōmburu torua. Ba tamaa u sōawa Yosefun bii. Yosefun baababa ba maa sāa Heli

²⁴ ka Matati ka Lefi ka Meliki ka Yanai ka Yosefu,

²⁵ ka Matatia ka Amōsi, ka Nahumu ka Esili ka Naga,

²⁶ ka Maatu ka Matatia ka Semeni ka Yoseki ka Yoda,

²⁷ ka Yoanani ka Lesa ka Sorobabeli ka Salatieli ka Nerī,

²⁸ ka Meliki ka Adi ka Kosamu ka Elimadamu ka Eri,

²⁹ ka Yosue ka Eliseri ka Yorimu ka Matati ka Lefi,

³⁰ ka Simeo ka Yuda ka Yosefu ka Yonamu ka Eliakimu,

³¹ ka Melea ka Mena ka Matata ka Natani ka Dafidi,

³² ka Isai ka Yobedi ka Boasi ka Sala ka Nasoni

³³ ka Aminadabu ka Adimi ka Arani ka Esironmu ka Faresi ka Yuda,

³⁴ ka Yakōbu ka Isaki ka Aburahamu ka Tera ka Nakoru,

³⁵ ka Seruku ka Raga ka Falēki ka Ebεε ka Sala,

³⁶ ka Kainamu ka Aafasadi ka Semu ka Nōwe ka Lamēki,

³⁷ ka Matusala ka Enōku ka Yarēdi ka Maleleli ka Kainani,

³⁸ ka Enōsi ka Seti ka Adamu ka Gusuno.

4

Setam u Yesu kākura

(I maa mēerio Mateu 4:1-11, Maaku 1:12-13)

¹ Yesu u Hunde Deero yiba ma u wurama Yuudenin di. Ma Hunde wi, u ñun sure ghaburu sō.

² Miya Setam maa ñun kākura sō weeru. U ñ maa gāanu ganu di sanam mē sō. Ye saa yen baa ya kpa, gōora ñun mwa.

³ Ma Setam ñun sōowa u nēε, à n Gusunōn Biin na, a kpee teni sōwō tu gōsira pēε.

⁴ Ma Yesu ñun sōowa u nēε, ba yorua Gusunōn gari sō ba nēε, “Tōnu kun ko n wāa ñanu ñanan sō.”

⁵ Ma Setam u ka ñun da guuru wōllō u ñun handunian tem kpuro sōosi ñoni kpaki teeru mi sinamba bandu dii.

⁶ Ma u ñun sōowa u nēε, nin dam ka nin yiiko kpurowa kon nun wē domi ba man wē. Wi na kī, wiya kon maa wē.

⁷ N n mēn na, à n yiira a man sāwa ye kpurowa ya koo ko wunegia.

⁸ Ma Yesu u ñun sōowa u nēε, Gusunōn gari nēε, “Gusunō wunen Yinniwa kaa n sāmō, kpa a n wi turon wāaru wāa.”

⁹ Ma u ka ñun da Yerusalemu, u ñun sōndi sāa yerun wii kpiiro, ma u ñun sōowa u nēε, à n Gusunōn Biin na, a suro saa minin di,

¹⁰ domi Gusunōn gari nēε, “U koo win gōradoba nōo kēwa wunen sō bu ka nun kōsu.”

¹¹ “Ba koo nun nēne ben nōma sō, kpa wunen naasu ku raa kperu sokura.”

¹² Yesu u ñun sōowa u nēε, Gusunōn gari maa nēε, “A ku ra Gusunō wunen Yinnin dam mēerio a ka wa mē mu nē.”

¹³ Ye Setam u ñun kākiri bi kpuro kua u kpa, u ñun deri u doona sere saa gaa gina.

Yesu win sōmburu torua Galileo

(I maa mēerio Mateu 4:12-17, Maaku 1:14-15)

¹⁴ Yesu u wura Galileo ka Gusunōn Hunden dam, ma win labaari ya nōora n ka sik-erena bera ye sō kpuro.

¹⁵ U Gusunōn garin keu sōosimō ben mēnnō yenu sō, ma tumbu kpuro ba ñun beere wēεmō.

Ba Yesu yina Nasaretio

(I maa mēerio Mateu 13:53-58, Maaku 6:1-6)

¹⁶ Yesu u da Nasaretio mi u biru di. Nge mē win dōone u mēnnō yeru dua tōo wērarugiru sō, ma u seewa u ka tireru gari.

¹⁷ Ba ñun Gusunōn sōmō Esain tireru wē. Ye u tu wukia u wa mi ba yorua ba nēε,

¹⁸ “Yinni Gusunōn Hunde ka man wāa. U man gōsa n ka dam sarirugibu Labaari gea nōosia.

U man gərɪma n ka yobu sɔ ma ba koo yakɪara,

n ka wəkobu sɔ ma ba koo yam wa,
n ka maa takasigibu yɔsu bu doona,

¹⁹ kpa n maa ka kpara ma saa ya wee yɛ sɔ
Yinni u koo tɔmbu durom kua.”

²⁰ U tire te wukiri u mennɔ yerun sɔmɔ wesia ma u sina. Be ba mennɔ mennɔ yee te sɔ, ba nɔn nɔni girari be kpuro.

²¹ Ma u win gari torua u bu sɔwɔa u nɛɛ, gɪsɔra Gusunɔn gari yini yi koora yi i nua mi.

²² Be kpuro ba nɔn seeda gea diiya, ma biti ya bu mwa gari dure yin sɔ yi yi yarimɔ win nɔn di. Ma ba mɔ, n n̄ Yosefun bii wi mi?

²³ U bu sɔwɔa u nɛɛ, ka gem, i ko kpi i man mɔn te kua i nɛɛ, “Timgii, a wunen tii bekio,” kpa i gere n koowo nɛn tem sɔ mini ye i nua na kua kpuro Kapenamɔ.

²⁴ U maa nɛɛ, ka gem, na bɛɛ sɔmɔ, Gusunɔn sɔmɔ goo sari wi u bɛɛɛ mɔ win tiin temɔ.

²⁵ Na maa bɛɛ gem sɔmɔ, kurɔ gɔmini dabira ta raa waa Isirelin temɔ Elin waati, ye gura kun na wɔ ita ka suru nɔɔba tia, ma gɔɔ bakaru ta kua tem kpuro.

²⁶ Ka mɛ, ba n̄ Eli gɔre ben goon mi ma n kun mɔ gɔmini turo wi u waa Sarepata Sidonin temɔ.

²⁷ Dabiru be ba bara disigiru mɔ ba raa maa waa Isirelin temɔ Gusunɔn sɔmɔ Eliseen waati. Ka mɛ, ba n̄ ben goo bekie, ma n kun mɔ Namani Sirigii.

²⁸ Ye ba gari yi nua mennɔ yee te sɔ, ba mɔru bɛsira be kpuro.

²⁹ N deema ben wuu ga wɔwɔa guuru wɔlɔ. Yera ba seewa ba n̄n bɔrikia ba ka da wuun biruɔ bu ka n̄n suru wɔwa sɔ.

³⁰ Adama u bu bukiana ma u doona.

*Durɔ wi wɛrɛku gagu ga waa si
(I maa mɛrio Maaku 1:21-28)*

³¹ Yesu u sara u da Kapenamɔ, Galilen wuu gagɔ, ma u tɔmbu Gusunɔn garin keu sɔsɪmɔ tɔ wɛrarugiru sɔ.

³² Ma win sɔsɪra bu biti kua domi u gari gerumɔwa ka yiiko.

³³ N deema durɔ goo waa mennɔ yeru sɔ wi sɔ wɛrɛku ga waa ma u wura kua wɔlɔ u nɛɛ,

³⁴ man diya bɛɛ ka wune, Yesu Nasaretigii. A na a sun kam koosiawa? Na yɛ wi a sɔa, wune Gusunɔn tɔn Dɛɛrowa.

³⁵ Ma Yesu u gu gerusi u nɛɛ, a mario, kpa a doona win min di.

Ye wɛrɛku ge, ga durɔ wi tem kparana ben suunu sɔ, ma ga doona, ga n̄ maa n̄n mɛɛra kue.

³⁶ Ma biti ya bu mwa kpuro ba bikianamɔ ba mɔ, gari yiren bwesera yini. Domi u wɛrɛkunu wooda wɛɛmɔ ka yiiko ka dam, ma nu doonamɔ.

³⁷ Ma win labaari ya nɔɔra n ka sikerena bera ye sɔ kpuro.

Yesu u tɔn dabɪnu bekia

(I maa mɛrio Mateu 8:14-17, Maaku 1:29-34)

³⁸ Ye Yesu u yara mennɔ yee ten min di u dua Simɔn yɛnuɔ. N deema Simɔn kurɔn mɛro u wasi sundu barɔ ta bɔɔbu, ma ba n̄n suuru kana win sɔ.

³⁹ U kurɔ wi tuke u wasi sun te gerusi ma ta n̄n deri. U seewa yande u bu nɔɔrimɔ.

⁴⁰ Ye sɔɔ dua, bɛn tamba bara bwese bweseka mɔ kpuro ba ka bu na win mi, ma u ben baawure nɔma sonɔi u bu bekia.

⁴¹ Wɛrɛkunu maa doona tɔn dabirun min di, nu wuri mɔ nu wɔ, wuna Gusunɔn Bii. Adama u nu gerusi, u n̄ maa dere nu gari gere yɛn sɔ nu yɛ ma Kirisiwa u sɔa.

Yesun waasu Yudeaɔ

(I maa mɛrio Maaku 1:35-39)

⁴² Ye yam sara Yesu u seewa u wuu yara u da gɔbaburɔ. Adama tɔn wɔru ga n̄n kasu. Ye ba tura win mi, ba n̄n suuru kana u ku bu deri.

⁴³ Adama u bu sɔwɔa u nɛɛ, u n̄ koo ko u kun maa Gusunɔn bandun Labaari gea waasu kue wusu gasu sɔ, domi yen sɔna ba n̄n gɔrima.

⁴⁴ Ma u waasu mɔ Galilen mennɔ yenu sɔ.

5

Yesun bwaa gbiiokobun sokubu

(I maa mɛrio Mateu 4:18-22, Maaku 1:16-20)

¹ Ye Yesu u yɔra daa burerun bɔkuɔ te ba ra soku Genɛsaretɪ, tɔn waru ga n̄n mɛnne gu ka Gusunɔn gari nɔ.

² Ma u goosu yiru wa daa bure ten gooro sin min di swɛɛ gowobu ba sara ba ben yɔakoronu teɔ da.

³ Ma u dua goo sin teu sɔ ge ga sɔa Simɔnguu, ma u n̄n kana u ka gu gooru tondasia fiiko. Yen biru u sina u tɔn wɔrusu Gusunɔn gari sɔsɪmɔ gen min di.

⁴ Ye u win gari gerubu mari, u Simɔ sɔwɔa u nɛɛ, a wunen goo bɔrieyo bwerɔ kpa i bɛɛn yɔakoronu kpɛɛ i ka swɛɛ mwa.

⁵ Simɔ u n̄n sɔwɔa u nɛɛ, yinni wɔku girira sa sɔmburu kua, sa n̄ maa gaaɔnu wa sa mwe, adama wunen garin sɔ kon yɔakoro te kpɛɛ.

⁶ Ye ba kua mɛ, ba swɛɛ dabi dabiru gura sere ben yɔakorora gɛɛrɔ.

⁷ Ma ba ka yireru ben berusebu soka be ba waa goo yiruse sɔ bu na bu bu somi. Ba na ma ba goosu yiru ye swɛɛ yibia sere su ki su num.

⁸ Ye Simɔ Piɛɛ u yeni wa u kpuna Yesun wuswaaɔ u nɛɛ, Yinni, a tii gawo nɛn bɔkun di, domi nɛ torowa.

⁹ Domi wi ka win berusebu kpuro ba bitu kua swɛɛ dabi ten sɔ te ba gura.

¹⁰ Mɛya maa bitu ya Simɔn berusebu Yakɔbu ka Yohanu, Sebeden bibu mwa. Yesu u Simɔn sɔwɔa u nɛɛ, a ku bɛrum ko, saa tɛn di tɔmba kaa n kasu bu man swi.

¹¹ Sanam mɛ ba ka ben goosu da gooro, ma ba si kpuro deri ba nɔn swi.

Yesu u wi u bara disigiru barɔ

bɛkia

(I maa mɛɛrio Mateu 8:1-4, Maaku 1:40-45)

¹² Sanam mɛ Yesu u wɔa wuu gagu sɔo durɔ goo wi u bara disigiru barɔ u nɔn wa, ma u yiira win wuswaaɔ u nɔn suuru kana u nɛɛ, Yinni à n wuru, na yɛ ma kaa kpɛ a man bɛkia kpa n dɛɛra.

¹³ Ma Yesu u win nɔmu demia u nɔn baba u nɛɛ, na wuru, a bɛkuro kpa a dɛɛra.

Mii mii bara disigii te, ta nɔn doonari.

¹⁴ Yesu u nɔn yiire u nɛɛ, u ku raa goo gɔanu ganu sɔ, adama u doo u win tii yaku kowo tusia, kpa u yakuru ko win dɛɛrasiabun sɔ nge mɛ Mɔwisin wooda ya gerua, kpa tu ka ko seeda tɔmbun wuswaaɔ.

¹⁵ Ka mɛ, win labaari ya yabi, ma tɔn dabira mennamɔ bu ka win gari nɔ, kpa bu ka bɛkura ben baranu sɔn di.

¹⁶ Adama Yesu u ra dewa gbaburɔ wi turo u n kanaru mɔ.

Yesu u durɔ goo bɛkia

win wasin bee tia gu

(I maa mɛɛrio Mateu 9:1-8, Maaku 2:1-12)

¹⁷ Sɔo teuru Yesu u Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ ma Falisiba ka wooda yɛrobu ba sɔ mi, be ba na saa Galile ka Yudean wuu baageren di, ka maa Yerusalemun di, ma Yinnin dam mu dera u barɔbu bɛkiamɔ.

¹⁸ Saa ye yande, tɔmbu gaba durɔ goo sɔwɔa ka kpinu win wasin bee tia ya gu. Ba kasu mɛ ba koo ka du kpa bu nɔn yi Yesun wuswaaɔ.

¹⁹ Ye ba kun wa mi ba koo ka nɔn dusia tɔn wɔrun sɔ, yera ba yɔwɔa diru mi u wɔan wɔllo, ma ba tu yaba ba nɔn sarasia ka win kpinu tɔn wɔru gen suunu sɔo Yesun wuswaaɔ.

²⁰ Ye u ben naane dokebu wa, yera u durɔ wi sɔwɔa u nɛɛ, a wunen durum suuru wa.

²¹ Wooda yɛrobu ka Falisiba ba bwisikum wɔri ba tii bikiamɔ, wara wini wi u Gusunɔ wɔmmɔ. Wara koo kpɛ u tɔnu win durum suuru kua ma n kun mɔ Gusunɔ turo.

²² Adama Yesu u ben bwisikunu gia ma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i bwisikumɔ mɛ bɛɛn gɔruɔ.

²³ Yen yerɔ ya sɛsɔ bo, bu nɛɛ, ba tɔnu nɔn win durum suuru kua, n kun mɛ bu nɛɛ, u seewo u si.

²⁴ N n mɛn na, kon bɛɛ sɔsi ma Tɔnun Bii, u yiiko mɔ handunia mi, u ka durum suuru ko.

Ma u barɔ wi sɔwɔa u nɛɛ, na nun sɔmɔ, a seewo a wunen kpinu sua kpa a we yenuɔ.

²⁵ Ma u seewa mii mii ben wuswaaɔ u sua ye u raa kpunari, ma u Gusunɔ siaramɔ u ka dɔo yenuɔ.

²⁶ Yera bitu ya be kpuro mwa ma ba Gusunɔ siaramɔ. Bɛrum maa bu mwa ma ba mɔ, sa gaa maamaakiginu wa gisa.

Yesu u Lefi soka

(I maa mɛɛrio Mateu 9:9-13, Maaku 2:13-

17)

²⁷ Yeniban biru Yesu u yara ma u gbere mwaɔ goo wa wi ba ra soku Lefi u sɔ gbere yerɔ, ma u nɔn sɔwɔa u nɛɛ, a man swiyo.

²⁸ Lefi u seewa u ye kpuro deri ma u nɔn swi.

²⁹ Yen biru u Yesu tɔo baka dim kua win yenuɔ. Gbere mwaɔ dabinu ka maa gabu ba ka bu dimɔ.

³⁰ Falisiba ka ben wooda yɛrobu gabu ba win bwɔabu wɔkisi ba bikia ba nɛɛ, mban sɔna i dimɔ i nɔrumɔ ka gbere mwaɔbu ka kɔsan kowobu.

³¹ Yesu u bu wisa u nɛɛ, be ba bwɔa do ba n timgiin bukata mɔ ma n kun mɔ be ba barɔ.

³² Na n nɛ n ka geegibu soku. Na nawa n ka kɔsan kowobu soku bu ka ben gɔru gɔsia.

Nɔo bɔkurun gari

(I maa mɛɛrio Mateu 9:14-17, Maaku 2:18-

22)

³³ Ba nɔn sɔwɔa ba nɛɛ, Yohanun bwɔabu ka Falisibagibu ba ra nɔo bɔke kiri kiri, ba ra maa kanaru ko, adama wunegiba dimɔ ba nɔrumɔ.

³⁴ Ma u nɛɛ, i ko i kpɛ i kurɔ kpaon durɔn bɔrɔba nɔo bɔkusia sanam mɛ u wɔa ka be?

³⁵ Adama sanam wee mɛ ba koo kurɔ kpaon durɔ wɔra ben naman di. Sanam mɛ sɔra ba koo nɔo bɔke.

³⁶ U maa bu mɔndu kua u nɛɛ, ba ku ra yabe kpaaru giɛ bu ka yabe tɔkaru kɔre. Bɔ n kua mɛ, ba koo kpaaru giɛ, kpaarun yasa ma ya ko n saa nɛnɛm yabe tɔkaru sɔo.

³⁷ Goo ku ra maa tam kpaam doke gɔnan bɔo tɔkonu sɔo. U n kua mɛ, tam kpaam mɛ, mu koo bɔonu kurasia kpa mu yari, kpa bɔonu nu sankira.

³⁸ Adama ba n koo ko ba kun tam kpaam doke bɔo kpaanu sɔo.

³⁹ Goo sari wi u ko n tam kpaam ki, sanam mɛ u tam gurun nɔra, domi u koo gere u nɛɛ, gurun ka nɔn nɛrena.

6

Tɔo wɛrarugirun gari

(I maa mɛɛrio Mateu 12:1-8, Maaku 2:23-28)

¹ Tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ Yesu u alikama gbaaru garu sarɔ, ma win bwāaba alikama wɔkama, ba sunkumɔ ka nɔma, ba temma.

² Falisi gabu ba bu bikia ba nɛɛ, mban sɔna i mɔ ye wooda ya nɛɛ bu ku ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

³ Yesu u bu bikia u nɛɛ, i n̄ gara tirerɔ ye Dafidi u kua sanam mɛ gɔɔra wi ka win bwāabu mɔ?

⁴ U Gusunɔn diru dua ma u pɛɛ sua ye ba Gusunɔ yiiye, u ye di ma u win bwāabu wɛ. Adama besen wooda ya yina goo u ye di ma n̄ kun mɔ yaku kowobu.

⁵ Ma u nɛɛ, i de i n̄ yɛ ma Tɔnun Biiwa u tɔɔ wɛrarugiru kua.

Durɔ win nɔm geu ga gu

(I maa mɛerio Mateu 12:9-14, Maaku 3:1-6)

⁶ Ye n̄ kpam kua tɔɔ wɛrarugiru garu, u dua menna yerɔ u Gusunɔn garin keu sɔsɔsimɔ. N̄ deema durɔ goo wāa mi win nɔm geu ga gu.

⁷ Wooda yɛrobu ka Falisiba ba swaa kasu bu ka Yesu durum mani. Yen sɔna ba n̄n mɛera bu ka wa ù n̄ koo goo bekia tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

⁸ Adama u ben bwisikunu yɛ, ma u durɔ wi sɔɔwa win nɔmu ga gu mi u nɛɛ, a seewo a yɛra bu nun wa.

Ma u seewa u yɛra.

⁹ Ma Yesu u nɛɛ, na bɛɛ bikiamɔ, gea ka kɔsa, yen yerà n̄ weene bu ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ. Bu tɔnu faaba ko? Nge bu n̄n go.

¹⁰ Yerɔ u be kpuro mɛera u ka sikerena, ma u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen nɔmu demia. Ye u gu demia, ma ga bekura.

¹¹ Ma ba mɔru besira ma ba wesianama ye ba koo Yesu kua.

Yesu u bwāabu wɔkura yiru

gɔsa

(I maa mɛerio Mateu 10:1-4, Maaku 3:13-19)

¹² Sɔɔ mɛɛ te sɔɔ, Yesu u da guuru wɔllɔ u ka kanaru ko. Ma u Gusunɔ kana wɔku giriru.

¹³ Ye yam sara u win bwāabu menna, ma u tɔnu wɔkura yiru gɔsa be sɔɔ, u bu yisiru kã garobu.

¹⁴ Tɔn ben yisa wee, Simɔɔ wi u yisiru kã Piɛɛ, ka Andere win wɔnɔ, ka Yakɔbu ka Yohanu ka Filipu ka Baatelemi

¹⁵ ka Mateu ka Tomaa ka Yakɔbu Alufen bii, ka Simɔɔ wi u win tem gari kã,

¹⁶ ka Yudasɔ Yakɔbun bii, ka Yudasɔ Isikariotu wi u tambu Yesu nɔmu sɔndia.

Bekiabu ka keu sɔsɔsibu

(I maa mɛerio Mateu 4:23-25)

¹⁷ Ma u sara ka be, u yɔra tem tɛera gaa sɔɔ mi win bwāa dabiru ka tɔn wɔru gūna wāa, be ba na saa Yudean di kpuro ka Yerusalemun di, ka Tiri ka Sidonin di, wuu si su wāa nim wɔkun bera gia.

¹⁸ Ba na win mi bu ka win gari nɔ kra u ka bu bekia ben baranu sɔn di. Be ba wɛɛkunu mɔ nu bu toorimɔ, ba maa bekura.

¹⁹ Tɔn be kpuro ba kã bu n̄n baba domi win dam mu sɔmburu mɔ, mu bu bekiamɔ kpuro.

Doo nɔru ka nɔni swāaru

(I maa mɛerio Mateu 5:1-12)

²⁰ Yerɔ Yesu u win nɔni sua u win bwāabu mɛera u nɛɛ,

Doo nɔarugiba bɛɛ s̄arobu domi bɛɛya i ko n̄ wāa mi Gusunɔ u bandu swii.

²¹ Doo nɔarugiba bɛɛ be gɔɔra mɔ tɛ, domi i ko ra debu.

Doo nɔarugiba bɛɛ be i sumɔ tɛ, domi i ko ra yɛɛ.

²² Doo nɔarugiba bɛɛ, tɔmbu b̄a n̄ bɛɛ tusa, ma ba bɛɛ gira ben min di, ma ba bɛɛ wɔmmɔ, ma ba bɛɛn yisuru gɔsia gāa kɔsunu Tɔnun Biin sɔ.

²³ Nge mɛya ben baababa ba Gusunɔn sɔmɔbu kua. Adama bɛɛ, i gɔru dorɔ dɔma te, i yɔkuo ka nuku dobu, domi ka gem ba bɛɛ are yiiye yi kpã Gusunɔ wɔllɔ.

²⁴ Nɔni swāarugiba bɛɛ maa gobigibu, domi i bɛɛn nuku yemiabu wa ko.

²⁵ Nɔni swāarugiba bɛɛ be i deba tɛ, domi gɔɔru ta koo bɛɛ ko.

Nɔni swāarugiba bɛɛ be i yɛmɔ tɛ, domi i ko ra nukuru sankira kra i swi.

²⁶ Nɔni swāarugiba bɛɛ, tɔmbu kpuro b̄a n̄ bɛɛn gea gerumɔ. Domi mɛya ben baababa ba sɔmɔ weesugibu kua.

Kiru yibereban sɔ

(I maa mɛerio Mateu 5:38-48, 7:12a)

²⁷ Adama nɛ na bɛɛ sɔɔmɔ, bɛɛ be i man swaa daki, i bɛɛn yibereba kiru sɔsɔsio, i bu gea kuo be ba bɛɛ tusa.

²⁸ I bu domaru kuo be ba bɛɛ b̄rusimɔ, i bu kanaru kuo be ba bɛɛ kɔsa kuamme.

²⁹ Goo ù n̄ nun baa teeru so, a maa n̄n tensim tiiyo, wi u maa wunen yabe bakaru sua, a ku n̄n yinari u kpam wunen yabe piibu sua.

³⁰ Wi u nun gāanu kana, a n̄n kɛɛyo, goo ù n̄ maa nun wunen gāanu suari, a ku maa nu bikia.

³¹ Ye i kã tambu bu bɛɛ kua, i bu ye kuo bɛɛn tii.

³² I n̄ bu kã be ba bɛɛ kã, siara birà i mɔ. Baa kɔsan kowobun tii ba ra n̄ ben k̄nasibu kã.

³³ I n̄ maa bu gea kua be ba bɛɛ gea kua, siara birà i mɔ. Mɛya kɔsan kowobun tii ba ra ko.

³⁴ I n̄ bu b̄kura b̄en mi i k̄sire yiiyo, siara birà i mɔ. Kɔsan kowobun tii ba ra b̄kuranewa, bu ka k̄siana.

³⁵ Adama i bɛɛn yibereba kiru sɔsɔsio, i bu gea kuo, i maa bu b̄kuro i kun k̄sire yiiyo, bɛɛn are yi ko n̄ kpã, i ko n̄ maa s̄aa

Worukoon bibu, domi win tii u ra gaturuba ka tɔn kɔsobu durom sɔsi.

³⁶I de i n wɔnwɔndu mɔ nge me beɛn Baaba u wɔnwɔndu mɔ.

*I kun da n tɔmbu sirimɔ
(I maa mɛerio Mateu 7:1-5)*

³⁷I kun da n tɔmbu sirimɔ, Gusunɔ u n̄ maa ka beɛ sirimɔ. I kun da n tɔmbu taare wɛɛmɔ, Gusunɔ u n̄ maa beɛ taare wɛɛmɔ. I suuru koowo, Gusunɔ koo maa beɛ suuru kua.

³⁸I kɛyɔ, Gusunɔ koo maa beɛ kɛ. Yirutii bakaru sɔra u koo beɛ kɛru kɛ, te u taasi u sire u yibia ka nɔwɔ, kpa u beɛ wisia beɛn bɔɔrɔ. Domi yirutii te i ka gabu yirua, teya Gusunɔ koo ka beɛ yirua.

³⁹U maa bu mɔndu garu kua u nɛɛ, wɔko u koo kpɪ u wɔkosi swaa gbiiya? Be yiru sannu ba n̄ koo wɔru wɔri?

⁴⁰Bɔ u ku ra win yinni kere, adama bɔɔ baawure wi u sɔsiru gia u kpa, u koo ka win yinni weena.

⁴¹Mban sɔna a yakɔ mɛerimɔ wunen kpaasin nɔnu sɔɔ, ma a n̄ dɔa bɪru laakari mɔ te ta wɔa wunen tiin nɔnu.

⁴²Amɔna kaa ka kpɪ a wunen kpaasi sɔ u de a n̄n yakɔ wuna ge ga wɔa win nɔnu sɔɔ, ma a n̄ dɔa bɪru waamɔ te ta wɔa wunen tiin nɔnu. Murafiti wune, a gina dɔa bɪru wuna te ta wɔa wunen nɔnu ya yen biru kaa yam wa a ka yakɔ wuna ge ga wɔa wunen kpaasin nɔnu sɔɔ.

*Daru ka ten binu
(I maa mɛerio Mateu 7:16-20, 12:33-35)*

⁴³Dɔa geeru ta ku ra bii kɔsunu ma. Mɛya maa dɔa kɔsuru ta n̄ bii geenu marumɔ.

⁴⁴Domi daru baatere, ten binun diya ba ra tu gie. Ba ku ra gandun binu sɔri sɔka wɔllɔ, mɛya maa ba ku ra bereru sɔri awi wɔllɔ.

⁴⁵Tɔn geo u ra gɔa geenu yarewa gɔa geenu sɔɔn di ni nu berua win gɔru. Tɔn kɔso maa gɔa kɔsunu yaramɔ gɔa kɔsunu sɔɔn di ni nu berua win gɔru. Domi ye ya yiba tɔnun gɔru ya yarimɔ, yeya nɔɔ ga ra gere.

*Dinu yiru
(I maa mɛerio Mateu 7:24-27)*

⁴⁶Mban sɔna i man sokumɔ Yinni Yinni, ma i kun mɔ ye na beɛ sɔɔmɔ.

⁴⁷Baawure wi u na nen mi ma u nen gari nɔɔmɔ ma u yi mem nɔɔwammɛ, kon beɛ sɔsi wi u ka weene.

⁴⁸U ka durɔ goo weene wi u diru banimɔ, ma u gba n duku u kperu girari u sere kpeɛkpeɛku sura. Ma nim yibura na, ma nim tora ya dii te swee, adama ya n̄ kpia ya dii te wuke yɛn sɔ ta bana wɔ.

⁴⁹Adama wi u nua, ma u kun kue, u sɔawa nge durɔ goo wi u diru banimɔ tem dira wɔllɔ, ma u kun kpeɛkpeɛku sure. Nim tora ya dii te swee. Yande ta wɔra, ma ten wɔrumaa kpɛa.

7

Yesu u tabu sunɔ goon yoo

*bekia
(I maa mɛerio Mateu 8:5-13)*

¹Ye Yesu u gari yi kpuro tɔmbu sɔɔwa u kpa, u da Kapenamɔ.

²Tabu sunɔ goo wɔa mi u yoo mɔ, wi u ki gem gem. Yoo wiya u barɔ sere u wasikira.

³Ye tɔnwero wi, u Yesun labaaari nua, yeya u n̄n Yuuban guro gurobu gabu gɔria bu n̄n suuru kana u na u win yoo bekia.

⁴Ye ba tura Yesun mi ba n̄n suuru kana gem gem ba nɛɛ, n tura a durɔ wi ye kua

⁵domi u besen bweseru ki. Wiya maa sun besen mennɔ yeru bania.

⁶Ma Yesu u ka bu swaa wɔri. Ye u yenu ge turuku kua yera tabu sunɔ wi, u win barɔba gɔra bu Yesu sɔ u ku tii gɔngere ko, domi wi kun be tura u du win yenu.

⁷Yen sɔna u n̄ tii garisi goo wi u koo ka tii da Yesun mi. Adama u be gesi gari geruo, win yoo u koo bekura.

⁸Domi wi, u gabu wiru kpɪiye, u maa tabu kowobu mɔ be u kpare. U n turo sɔɔwa u doo, u ra n dɔɔwa. U n maa ben goo sɔɔwa u na, u ra n sisiwa. U n win yoo sɔɔwa u yeni koowo, u ra n maa ye mɔwa.

⁹Ye Yesu u gari yi nua biti ya n̄n mwa, ma u sira u tɔmbu sɔɔwa be ba n̄n swi u nɛɛ, na n̄ gina naane doke baka binin bweseru waare, baa Isireliba sɔɔ.

¹⁰Ye gɔro be, ba gasira yenu ba deema yoo wi, u bwɔa dora.

Yesu u gɔmini goon bii seesia

¹¹Yen sisiru Yesu da wuu gagun mi, ge ba ra soku Nayini. Win bwɔabu ka maa tɔn wɔru guna n̄n swi.

¹²Saa ye u wuu gen gbɔrarun kɔnnɔ turuku kua, u wa ba aluwaasi goon goru sɔɔwa ba ka yarɔ bu sike. U sɔawa win meron bii teere te u mɔ. Win mero maa, gɔminiwa. Wuugibu dabira wɔa ka wi.

¹³Ye Yinni u kurɔ wi wa win wɔnwɔnda n̄n mwa, ma u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, a ku swi.

¹⁴Yera u susi u goo ten kpakororu baba. Be ba tu sɔɔwa ba yɔra. Ma u nɛɛ, aluwaasi wune, na nun sɔɔmɔ, a seewo.

¹⁵Ma goo te, ta seewa ta sina ta gari gerumɔ. Ma Yesu n̄n win mero wesia.

¹⁶Berum be kpuro mwa, ma ba Gusunɔ siaramɔ ba gerumɔ ba mɔ, Gusunɔn sɔmɔ dangiwa u bu kurema. Gusunɔwa u win tɔmbu naawa.

¹⁷Yesun labaaari ye, ya yabi Yudea kpuro sɔɔ ka maa yen beri kpuro.

Yohanu Batemu kowon

*gɔrobu
(I maa mɛerio Mateu 11:2-19)*

¹⁸Yohanun bwɔaba n̄n ye kpuron labaaari sɔɔwa. Ma u win bwɔa ben yiru soka,

19 u bu gɔra Yesun mi bu n̄n bikia, wiya wi u sisi? Nge ba n kpao mara.

20 Ye durɔ be, ba tura win mi, ba neɛ, Yohanu Batɛmu kowowa sun gɔrima wunen mi su bikia, wuna wi u sisi? Nge sa n kpao mara.

21 Saa ye sɔɔ, u tɔn dabirun baranu ka ben alebu bekia, ma u ben werekunu gira, u maa wɔko dabinu yam waasia.

22 Ma u bu wisa u neɛ, i doo i Yohanu tusia ye i wa ka ye i nua. Wɔkoba yam waama, yemaba s̄imɔ, be ba bara disigiru barɔ ba bekurama ba deɛramɔ, sosobu ba gari nɔɔmɔ, ba gɔribu seeyama, ma ba s̄aaroɔbu Labaari gean waasu mɔ.

23 Doo nɔrugiiwa baawure win naane ya yɔ dim dim ne sɔɔ.

24 Ye Yohanun gɔroba s̄ia, ma u tɔn dabinu Yohanun gari s̄ɔɔbu wɔri. U bu bikia u neɛ, mba i mɛerim da gbaburɔ. Yakɔ ge woo ga toorimɔ?

25 Durɔ wi u ȳaa beɛɛginu sebua? Wee, be ba ȳaa gobiginu sebua ma ba w̄aaru dimɔ dukia sɔɔ, beya ba w̄aa sina kpaanɔ.

26 N n mɛn na, mba i mɛerim da. Gusunɔn sɔmɔ goo? Meyɔ na beɛ s̄ɔmɔ ȳɛro mam Gusunɔn sɔmɔ kere mi n toma.

27 Domi Yohanu wiya win gari ba yorua ba neɛ,

“N wee, na nen gɔro gɔra wunen wuswaaɔ wi u koo nun gbiyya u wunen swaa s̄ame.”

28 Na beɛ s̄ɔmɔ ma be tɔn kurɔba mara sɔɔ, goo kun Yohanu kere, adama wi u ȳakabu bo Gusunɔn bandu sɔɔ, u Yohanu kere.

29 Ye ba ye nua, tɔmbu kpuro ka gbere mwaɔbu sannu ba Gusunɔ gem w̄ɛ, domi beya Yohanu u raa batemu kua.

30 Adama Falisiba ka wooda ȳɛroɔbu ba n̄n daa wure Yohanu u bu batemu ko. Nge meya ba ka yina ye Gusunɔ u ḡru doke u bu kua.

31 Ma Yinni u bikia u neɛ, mba kon ka t̄ɛn tɔmbu weesina. Mba ba ka weene.

32 Ba s̄aawa nge hibu be ba s̄ɔ yaburɔ, ba sokunamɔ ba m̄ɔ, sa beɛ guuru soowa ma i n̄n yawa. Sa beɛ ḡɔɔ womu kua, i n̄n maa sw̄i.

33 Domi Yohanu Batemu kowo u na, u n̄n d̄ianu dimɔ, u n̄n maa tam nɔrumɔ, ma i neɛ, u werekunu mɔ.

34 Tɔnun Bii u na, u dimɔ u nɔrumɔ, ma i gerumɔ u s̄aa dim k̄iro ka tam nɔro, gbere mwaɔbu ka k̄san kowobun b̄ɔrɔ.

35 Ka mɛ, Gusunɔn bwisi yi ra tii s̄ɔsi bwisi gee be ba yi wuran mi.

Yesu dimɔ Falisi goon yenuɔ

36 Falisi goo wi ba m̄ɔ Simɔɔ u Yesu dim soka. Ma Yesu u dua win dirɔ u sina u ka di.

37 Kurɔ tanɔ goo w̄aa wuu mi. Ye u nua ma Yesu u dimɔ Falisi win yenuɔ, yera u ka too buraru na te ta turare yiba.

38 U ȳra Yesun biruɔ win naasu gia u sumɔ. Ma win ȳresu naa si waaya, ma u su

sunkumɔ ka win seri, u su s̄sumɔ, ma u su turare ye wisi.

39 Falisi wi u Yesu dim soka, ye u wa mɛ, u gerua win ḡruɔ u neɛ, durɔ wi, u n̄n Gusunɔn s̄ɔmɔn na, u ko n ȳɛ kurɔ weren bwesera wi u n̄n babamɔ, domi kurɔ tanɔwa.

40 Ma Yesu u neɛ, Simɔɔ, na gari gee mɔ yi kon nun s̄ɔ.

Ma Simɔɔ u neɛ, yinni, a geruo.

41 Ma Yesu u neɛ, durɔ goo w̄aa win dibu tɔmbu yiru ba neni. Turo neni sii geesun gobi neɛra wunɔbu (500), turo maa weeraakuru.

42 Ye ba n̄n ḡaanu wa bu k̄asia, ma u be yiru kpuro suuru kua. T̄ɛ be yiru ye sɔɔ, wara koo n̄n k̄ia n kere.

43 Simɔɔ u neɛ, na tamaa wi ba suuru kua n kere.

Ma Yesu u n̄n s̄ɔwa u neɛ, gema a gerua.

44 Yera u s̄ira kurɔ win mi gia ma u Simɔɔ bikia u neɛ, a kurɔ wi wa? Ye na dua wunen yenuɔ a n̄n man nim k̄a n ka nen k̄ari kpakia, adama kurɔ wini u nen naasu waaya ka win ȳresu, ma u su sunka ka win seri.

45 A n̄n man tɔbura ka s̄subu, adama kurɔ wini, min di na dua, u n̄n nen naasu s̄sum deri.

46 A n̄n gum wisi nen wiru w̄ollɔ, adama kurɔ wini u turare wisi nen naasu.

47 Yen s̄ɔ, na nun s̄ɔmɔ ma kurɔ win durum baka ye, ba n̄n ye suuru kua. Yeya n dera win k̄ira kp̄ɛa. Adama wi ba fiiko suuru kua, u ra n k̄iwa fiiko.

48 Ma u kurɔ wi s̄ɔwa u neɛ, ba nun wunen durum suuru kua.

49 Be ba s̄ɔ ba dimɔ ka wi, ba bikianamɔ, wara wini wi baa tɔmbun durum u mam suuru m̄ɔ.

50 Ma u kurɔ wi s̄ɔwa u neɛ, wunen naane dokebu nun faaba kua. A doo ka alafia.

8

Tɔn kurɔ be ba Yesu sw̄i

1 Yen biru Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu da da, u waasu m̄ɔ u Gusunɔn bandun labaari gea kpaaramɔ. Ma b̄w̄aɔbu w̄okura yiru ye, ya w̄aa ka wi,

2 ka maa kurɔbu gabu b̄ɛn werekunu ba gira, ka gabu be ba bekia ben baranu s̄ɔɔn di. Beya Maari wi ba sokumɔ Madalagii, win min di werekunu nɔɔba yiru nu doona,

3 ka Yoana wi u s̄aa Kusa, Herodun s̄ɔm kowobun wirugiiin kurɔ, ka Susana ka sere gabu dabiru. Kurɔ beya ba bu nɔɔrimɔ ka ben tiin ye ba m̄ɔ.

D̄ia bwese ȳɛkon gari

(I maa m̄erio Mateu 13:1-9, Maaku 4:1-9)

4 Tɔn dabinu na saa wusu dabunun di ba menna Yesun mi. Yera u bu mondu kua u neɛ,

⁵ durɔ̄ goo yara u ka dīa bweseru yēka. Nge mē u yēkamɔ̄ sukum wəri swaa baarɔ̄, ma ba taaka, ma gunɔsu gɔsa su di.

⁶ Sukum gam maa wəri kpee saara wɔllɔ. Sanam mē mu kpiima, mu gbera yèn sɔ̄ tem yendu sari mi.

⁷ Sukum gam kpam wəri sakin suunu sɔ̄, ma sāki ka mu kpēa sannu, ma yi mu sēkene yi go.

⁸ Sukum gam maa kpam wəri tem gem sɔ̄, ma mu kpia mu binu mara wunɔm wunɔm. Ye u gerua mē u kpa, u nɔɔguru sua u nɛɛ, wi u swaa mɔ̄ u ka nɔ, u nɔɔwɔ.

Mɔnnun asansi

(I maa mɛerio Mateu 13:10-17, Maaku 4:10-12)

⁹ Ma win bwāaba nùn bikia ba nɛɛ, mba mɔn ten tubusianu.

¹⁰ U nɛɛ, bɛɛya ba wē i ka Gusunɔn bandun asiri gia, adama ba gabu gari yi sɔ̄mɔ̄ ka mɔnnu, “kpa bu ka mɛeri ba kun wa, bà n maa nua, kpa n ku bu yeeri.”

Mɔn ten tubusianu

(I maa mɛerio Mateu 13:18-23, Maaku 4:13-20)

¹¹ Yesu u nɛɛ, yeniwa mɔn ten tubusianu. Gusunɔn gariya ba yēkamɔ̄.

¹² Swaa baaru ta sāawa nge tɔn be ba ra yi nɔ, kpa Setam yu na yu yi wuna ben gɔrun di bu ku ra ka naane doke kpa bu faaba wa.

¹³ Kpee saara ya sāawa nge tɔn be ba ra gari yi mwe ka nuku dobu sanam mē ba yi nɔmɔ̄, adama ba ñ gbini mɔ̄. Ba ra naane dokewa saa fiiko sɔ̄, kpa bu biru wura laakari mɛeribun sanam.

¹⁴ Tem mi sāki wāa mu sāawa nge tɔn be ba ra yi nɔ, adama nge mē ba dɔ̄, wururabu ka dukia ka handunian dobu ra yi sēke yi go, ben binu ku ra ye.

¹⁵ Tem gem mu maa sāawa nge tɔn be ba ra gari yi ba nua nene ben gɔru geu sɔ̄ ka nuku tia, ma ba binu marumɔ̄ ka temanabu.

Fitilan mɔndu

(I maa mɛerio Maaku 4:21-25)

¹⁶ Yesu kpam nɛɛ, goo sari wi u ra fitila mɛni kpa u gu wekeru wukiri, ñ kun mē u gu doke kpɔn yerun kɔkɔrɔ̄. Adama u ra gu sondiwa dabu wɔllɔ, kpa be ba dumɔ̄ ba n ka yam bururam waamɔ̄.

¹⁷ Domi gāanu sari ni ba berua ma nu ñ koo tera, mɛya gāanu maa sari ni ba kua asiri sɔ̄ ma nu ñ koo giara kpa nu sɔ̄sira batuma sɔ̄.

¹⁸ Yen sɔ̄, i n laakari sāa nge mē i nɔmɔ̄. Domi baawure wi u mɔ̄, wiya ba koo wē. Baawure wi u kun maa mɔ̄, ba koo nùn mwaaari ye u tamaa u mɔ̄.

Berà ba sāa Yesun wɔnɔbu

ka win mero

(I maa mɛerio Mateu 12:46-50, Maaku 3:31-35)

¹⁹ Yesun wɔnɔbu ka win mero ba na win mi, adama ba kpana bu nùn susi tɔn dabinun sɔ̄.

²⁰ Ba nùn sɔ̄wa ma win wɔnɔbu ka win mero ba yɔ̄ tɔwɔ̄ ba kī bu nùn wa.

²¹ Adama u bu sɔ̄wa u nɛɛ, be ba Gusunɔn gari swaa daki, ma ba yi mɛm nɔwammɛ beya ba sāa win wɔnɔbu ka win mero.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mɛerio Mateu 8:23-27, Maaku 4:35-41)

²² Sɔ̄ teeru Yesu dua goo nimkuu sɔ̄ ka win bwāabu, ma u bu sɔ̄wa u nɛɛ, i de su tɔbura daa burerun guru gia.

Ma ba goo wuka ba doona.

²³ Sanam mē ba dɔ̄, u dweeya. Yera woo bɔkɔ ga seewa daa bure te sɔ̄, ma goo ga nim yibuɔ. Ba wāa kari sɔ̄.

²⁴ Ba nùn susi ma ba nùn yamia ba nɛɛ, Yinni, Yinni, sa kam kobu dɔ̄.

Ye u yanda u woo ka nim kurenu gerusi. Ma n sure ma n mari sɔ̄ sɔ̄.

²⁵ Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, ma sɔ̄ra i bɛɛn naane doke.

Berum bu mwa ka biti, ma ba bikianamɔ̄, durɔ̄ weren bwesera wini wi baa woo ka nim ù n wooda wē, n da nùn mem nɔwɛ.

Yesu u wɛrekunugii bekia

(I maa mɛerio Mateu 8:28-34, Maaku 5:1-20)

²⁶ Ma ba Gadaran tem tura mē n ka Galile wuswaa kisine.

²⁷⁻²⁹ Ye u sara temɔ̄ u durɔ̄ goo wa u wee wuu gian di u ka nùn yinna. Durɔ̄ wi, u wɛrekunu mɔ̄. Nɔn dabira nu ra nùn seeri. Ba ra nùn bɔke ka yɔni noma ka naasɔ̄ kpa ba n nùn kɔsu. Adama u ra bɔkubu kpuro kasuku kpa wɛreku ni, nu ka nùn da gbaburɔ̄. Terera u ra n wāa saa tɛɛbun di, u ku ra sine yenuɔ, ma n kun sikaɔ. Yera Yesu u wɛreku ni wooda wē nu doona durɔ̄ win min di.

Ye durɔ̄ wi, u Yesu wa u wura takana u wɔruma win wuswaaɔ̄ ma u nɔɔguru sua wɔllɔ u nɛɛ, mba n sun mɛnne nɛ ka wune Yesu Wɔrukoon Bii. Na nun kanamɔ̄ a ku man tɔya ko.

³⁰ Ma Yesu u nùn bikia u nɛɛ, amɔna wunen yīsiru. Ma u wisa u nɛɛ, Nɔrɔbu, domi u wɛreku dabinu mɔ̄.

³¹ Ma wɛreku ni, nu Yesu suuru kana nu nɛɛ, u ku de nu da wɔru bɔkɔ * sɔ̄.

³² N deema kurusɔ̄ wuu bakaruru gara wāa ta dimɔ̄ guuru wɔllɔ. Ma wɛreku ni, nu Yesu suuru kana nu nɛɛ, u de nu da kurusɔ̄ ni sɔ̄. Ma u nu yɔllaa kua.

* **8:31 wɔru bɔkɔ** - Wɔru bɔkɔ ge, ga sāawa Setam wāa yeru te ta ñ nɔru mɔ̄.

³³ Ma nu durɔ wi doonari, nu da kurusɔ nin mi. Ma kurusɔ wuu te, ta duki sure daa bureru sɔɔ ta nim diira.

³⁴ Sanam mɛ be ba nu kpore ba wa ye n koorɔ, ba duki sua. Ba da ba labaari ye yɛbi wuu maroɔ ka baru kpaanɔ.

³⁵ Tɔmba yara bu ka wa ye n koorɔ. Ba da Yesun mi ma ba durɔ wi deema win min di wɛɛkunɔ doona, u sɔ Yesun bɔkuɔ u bekuru wukiri u wura win laakari sɔɔ, ma berum bu mwa.

³⁶ Bɛn nɔni biru ya koorɔ ba tɔmbu sɔɔwa nge mɛ n kua wɛɛkunugii wi, u ka bɛkura.

³⁷ Gadaran tem girum tɔn be kpuro ba Yesu suuru kana ba nɛɛ, u bu desirario, domi berum bakam bu mwa. Ma u goo nimkuu dua u gosira.

³⁸ Durɔ wi, win min di wɛɛkunɔ doona, u Yesu suuru kana u nɛɛ, u de bu da sannu. Adama Yesu u nɛn gosia u nɛɛ,

³⁹ u gosiro win yenuɔ, kpa u kpara kpuro ye Gusunɔ u nɛn kua.

Ma u doona u da u kpara wuu ge sɔɔ kpuro ye Yesu nɛn kua.

Yarusin bii ka kurɔ

wi u Yesun yaberu baban gari

(*I maa mɛerio Mateu 9:18-26, Maaku 5:21-43*)

⁴⁰ Ye Yesu u wurama ma tɔn wɔru ga nɛn dam koosia, domi ba raa nɛn marawa be kpuro.

⁴¹ Wee durɔ goo wi ba ra soku Yarusi, mɛnɔ yerun wirugii, u da u yiira Yesun wuswaaɔ u nɛn suuru kana u na win yenuɔ.

⁴² Domi win bii teere te u mara, ta wasikiramɔ. Bii wi, u sɔɔwa wɔndia wi u wɔɔ wɔkura yiru mɔ.

Ye u dɔɔ mi, tɔn wɔru ga nɛn mɔnsi.

⁴³ N wee, kurɔ goo u wɔa mi, wi u yem wɔibu barɔ saa wɔɔ wɔkura yirun di. [U win gobi di kpuro tim nɛnɔbun mi,] ben goo kun maa kpia u nɛn bɛkie.

⁴⁴ U Yesu susi biruɔ ma u win yaberun swaa bua baba. Yande win yem wɔi bi, bu yɔra.

⁴⁵ Ma Yesu u bikia u nɛɛ, wara man baba.

Ye be kpuro ba sikimɔ, Piiɛ ka be ba wɔa ka wi, ba nɛɛ, Yinni, n nɛn tɔn wɔruwa ga nun sɛke ga ka sikerene? [Ma a bikiamɔ wara nun baba?]

⁴⁶ Adama Yesu u nɛɛ, goo u man baba, domi na gia ma nɛn dam mu sɔmburu kua.

⁴⁷ Ye kurɔ wi, u gia ma ba nɛn tuburi, yera u na u yiira ka diiribu Yesun wuswaaɔ. Tɔmbu kpuron nɔni biru u gerua yɛn sɔ u nɛn baba, ka maa mɛ u bɛkura yande.

⁴⁸ Ma Yesu nɛn sɔɔwa u nɛɛ, bii kurɔbu, wunɛn naane dokebu nun bɛkia, a doo ka alafia.

⁴⁹ Sanam mɛ u gari mɔ, goo u na u mɛnɔ yerun wirugii wi sɔɔwa ma win bii u gu kɔ, u ku maa keu koosio gɔngɛɛ ko.

⁵⁰ Yesu u ye nua, ma u nɛn sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko, a gesi naane dokeo, u koo bɛkura.

⁵¹ Ye u tura yenu mi, u nɛn dere goo u ka nɛn due ma n kun mɔ Piiɛ ka Yohanu ka Yakɔbu ka bii win tundo ka win mero.

⁵² Be ba wɔa mi kpuro ba sumɔwa ba tii soomɔ bii win sɔ. Adama Yesu u nɛɛ, i ku swi, u nɛn gu, u dɔwa.

⁵³ Ba nɛn yaakorɔ wɔri, domi ba yɛ ma u guwa.

⁵⁴ Ma Yesu u bii win nɔma nɛnua ma u gerua ka dam, wɔndia a seewo.

⁵⁵ Wɔndia win hunde ya wurama, ma u seewa mii mii. Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu nɛn dɔanu wɛɛyɔ.

⁵⁶ Ma biti ya win mɔwɔbu mwa, adama Yesu u bu yiire u nɛɛ, bu ku raa goo sɔ ye n koorɔ.

9

Yesu u bwāabu wɔkura yiru gɔra

(*I maa mɛerio Mateu 10:5-15, Maaku 6:7-13*)

¹ Ma Yesu u win bwāabu wɔkura yiru soka u mɛnna u bu dam kɔ ka yiiko bu ka wɛɛkunɔ kpuro gira, bu ka maa baranu bɛkia.

² Ma u bu gɔra bu ka ban te Gusunɔ u koo swiin waasu ko kpa bu barɔbu bɛkia.

³ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku gɔanu kusenu ko sanum mɛ sɔɔ, baa deka nɛn kun mɛ bɔɔru nɛn kun mɛ dɔanu nɛn kun mɛ gobi, kpa i ku maa yaberu yiruse nɛnɛ.

⁴ Yenu gɛn mi i sɔbia, i sinɔ mi sere i ka doona wuu gen min di.

⁵ Wuu mi ba nɛn dam koosie, i yario wuu gen min di, kpa i bɛɛn naasun tua bu kpore nge yireru te ta bu ben taare sɔɔsimɔ.

⁶ Ba seewa ba doona baru kpa kpaaka, ba Labaari gea kparamɔ ma ba barɔbu bɛkiamɔ yam kpuro.

Herodun laakari seewa

(*I maa mɛerio Mateu 14:1-12, Maaku 6:14-29*)

⁷ Herodu sunɔ u nua kpuro ye Yesu u mɔ, ma ya win laakari burisina. Domi gaba gerumɔ Yohanuwa wurama gorin di.

⁸ Gaba maa gerumɔ Eliwa kurama.

Ma gaba gerumɔ Gusunɔn sɔmɔ yerukobun turowa wurama saa gorin di.

⁹ Ma Herodu u nɛɛ, na dera ba Yohanu wiru bura. Adama wara wini win gari na nɔmɔ mɛnin bweseru.

Ma u kasu u nɛn wa.

Yesu u tɔmbu nɔrɔbun

suba nɔɔbu diisia

(I maa mɛrio Mateu 14:13-21, Maaku 6:30-44, Yohanu 6:1-14)

¹⁰ Yesun bwāa be, ba gɔra ye wɔma ba nūn saaria kpuro ye ba kua. Ma u bu sua ba tii mena ba da wuu gagun bera gia ge ba ra soku BeSaida.

¹¹ Tɔn wɔru ga gia gee u wāa, ma ga nūn swīi. U bu dam koosia ma u bu ban te Gusunɔ u koo swīin gari sɔɔmɔ, u maa bu bekiamɔ be ba barɔ.

¹² Ye sɔɔ kpeeyɔ be wɔkura yiru ye, ba nūn susi ma ba nɛɛ, a tɔn be karo bu da wusɔ ka baru kpaanɔ bu kpɪn yeru kasu ka ye ba koo di, domi gbaburu sɔɔra sa wāa mini.

¹³ Yera Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i bu dīanu wɛɛyɔ bɛɛn tii bu di.

Adama ba nɛɛ, pɛɛ nɔɔbu ka swɛɛ yiru tɔnawa sa mɔ, ma n kun mɔ à n kɪ bɛɛn tii su da su dīanu kasuma tɔn be kpuron sɔ baasi ya.

¹⁴ Tɔn be sɔɔ, tɔn durɔbun geera tura nge tɔn nɔɔɔbun suba nɔɔbu (5.000). Ma Yesu u win bwāa be sɔɔwa u nɛɛ, i bu sinasio wuu wuuka, weeraakuukuubu.

¹⁵ Ma ba kua mɛ ba be kpuro sinasia.

¹⁶ Yesu u pɛɛ nɔɔbu ye sua ka swɛɛ yiru ye, ma u nɔni seeya wɔllɔ u Gusunɔn domaru bikia, ma u ye murura u bwāa be wɛ bu tɔn dabi te yabua.

¹⁷ Be kpuro ba di ba deba. Ma ba sukum gure birenu wɔkura yiru sɔɔ ye ba di n tiara.

Piɛɛ nɛɛ, Yesu u s̄awa

wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mɛrio Mateu 16:13-19, Maaku 8:27-29)

¹⁸ Sɔɔ teeru sanam mɛ Yesu u kanaru mɔ beɛ tia, ka win bwāabu sannu, u bu bikia u nɛɛ, wara tɔmba gerumɔ na s̄aa.

¹⁹ Ba nɛɛ, Yohanu Batemu kowowa. Gaba ra gere, Eliwa, gaba ra maa nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ yerukobun turowa u wurama gɔrin di.

²⁰ Ma u bu bikia u nɛɛ, bɛɛn tii maa ni, wara i gerumɔ na s̄aa.

Piɛɛ u nɛɛ, wuna Kirisi wi Gusunɔ u gɔrima.

²¹ Ma u bu nɔɔ goosi bu ku raa goo s̄s̄.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun

gari mɔ

(I maa mɛrio Mateu 16:20-28, Maaku 8:30-9:1)

²² Yesu u kpam nɛɛ, Tɔnun Bii u n̄ koo ko u kun nɔni s̄ɔɔre gem gem, kpa guro gurobu bu nūn yina ka yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu, kpa bu nūn go kpa u sikura s̄ɔɔ itase.

²³ Ma u be kpuro sɔɔwa u nɛɛ, goo ù n k̄i u man swīi nge b̄ɔɔ, u win ḡɔru k̄iru derio, kpa u win tiin d̄aa bunanaru sua baadomma, kpa u n man swīi.

²⁴ Domi baawure wi u k̄i u win wāaru di ka win ḡɔru k̄iru, u koo tu bia. Adama baawure wi u win wāaru yina nɛn s̄s̄, wiya u koo tu wa ka gem.

²⁵ Arufaani yerà tɔnu u mɔ, baa ù n handunian gāanu kpuro wa, ma u tii kam koosia n̄ kun mɛ u win wāaru bia.

²⁶ Domi baawure wi u nɛn sekuru mɔ ka maa nɛn gari, Tɔnun Bii u koo maa win sekuru ko ù n wurama ka win yiiko ka Baabagia ka wɔllun gɔrado d̄ɛɛrobugia.

²⁷ Na b̄ɛɛ s̄ɔɔmɔ ka gem, gabu ba ȳs̄ mini be ba n̄ gbimɔ bu ka ban te wa te Gusunɔ u koo swīi.

Yesun wasi gɔsia

(I maa mɛrio Mateu 17:1-8, Maaku 9:2-8)

²⁸ Ye u gari yi gerua u kpa, yen s̄ɔɔ nɔɔba itase u Piɛɛ ka Yohanu ka Yakɔbu sua u yɔɔwa guuru wɔllɔ u wa u ka kanaru ko.

²⁹ Nge mɛ u kanaru mɔ win wuswaa gɔsia tuka, ma win yānu burura fem fem.

³⁰⁻³¹ N wee tɔmbu yiru, Mɔwisi ka Eli, ba kurama ka wɔllun girima ba ka nūn win doonarun gari mɔ te u koo doona Yerusalemun di.

³² Piɛɛ ka win kpaasibu ben wasi bunia ka dom, adama ba dom kparura ma ba Yesun yiikon girima wa ka tɔn be yiru be ba ȳs̄ ka wi.

³³ Nge mɛ tɔn be, ba Yesu d̄ɛs̄irarimɔ, Piɛɛ nūn s̄ɔɔwa u nɛɛ, yinni, n wā sa n wāa mini. Su kunu ita ko, teeru wunɛgiru, teeru Mɔwisigiru, teeru maa Eligiru. Domi u n̄ ȳɛ ye u gerumu.

³⁴ Nge mɛ u gari mɔ m̄esum, bukɔ ga na ga bu wukiri, ma berum bwāa be mwa ye ba wa m̄esum.

³⁵ Ma nɔɔ gagu ga nɔɔra bukɔ gen min di ga nɛɛ, winiwa nɛn Bii wi na tii gɔsia, i wigia nɔɔwɔ.

³⁶ Gari yin biru, Yesu tia wi turo. Bwāa be, ba ye ba wa mi tii marisi, ba n̄ goo gɛɛ s̄ɔɔwa s̄ɔɔ m̄ɛɛ te s̄ɔɔ.

Yesu u bii wi wɛɛku ga wāasi

bekia

(I maa mɛrio Mateu 17:14-18, Maaku 9:14-27)

³⁷ Yen sisiru, sanam mɛ ba sara guuru wɔllun di, tɔn wɔru guna ya Yesu sennɔ na.

³⁸ Yera tɔn wɔru gen suunu sɔɔn di durɔ goo u gbāra u nɛɛ, yinni, na nun kanamɔ, a nɛn bii durɔbu ge mɛrio, domi u s̄aa bii teere te na mɔ.

³⁹ Wɛɛku ga ra nūn s̄ɛrewa kpa u gbāra suaru s̄ɔɔ, kpa gu nūn bemisia, kpa gu de u n yāatam p̄okeru mɔ kpa u tii m̄ɛra ko, yen biru kpa gu nūn doonari.

⁴⁰ Na wunen bwāabu kana bu gu gira, adama ba n̄ kpia.

41 Yesu nεε, tɔn kɔso naane doke sarirugibu, sere saa yerà ko na n ka bεε wāa. Sere domma ko na n ka bεε tɛmanε. Ma u durɔ wi sɔɔwa u nεε, a ka wunen bii wi na mini.

42 Sanam mε u ka bii wi susio, wεrεku ge, ga nùn tem kparana ma ga nùn bemisia. Adama Yesu u gu gerusi u bii wi bekie, ma u nùn win tundo wesia.

43 Ma Gusunɔn sina te, ta tɔn be kpuro maamaaki kua.

Yesu kpam win gɔɔ

ka win seebun gari mɔ

(I maa mεerio Mateu 17:22-23, Maaku 9:30-32)

Sanam mε baawure u kása ka ye Yesu u mɔ, u win bwāabu sɔɔwa u nεε,

44 bεε i gari yini swaa dakio sāa sāa. Ba koo Tonun Bii tumbu nɔmu sɔndia.

45 Adama win bwāaba kun gari yi tuba, domi ba bu yi berue gina, bu ku ka gia. Ma ba berum mɔ bu ka nùn gari yin yaasi bikia.

Wara gisonkoru bo

(I maa mεerio Mateu 18:1-5, Maaku 9:33-37)

46 Sikirinɔ ga dua bwāa ben suunu sɔɔ domi ba kī bu gia be sɔɔ wi u bo.

47 Yesu u ben gɔrun bwisikunu yε. Yera u bii yākabu sua u yɔrasia win bɔkuɔ,

48 ma u nεε, baawure wi u bii yākabu geni wura nen yīsirun sɔ, nen tiywa u wura, baawure wi u maa man wura, u wi u man gɔrima wurawa. Domi wi u sāa yākabu bεen suunu sɔɔ, wiya kpuro kere.

Wi u kun ka bεε

yibere teeru neni, bεεgiwa

(I maa mεerio Maaku 9:38-40)

49 Yohanu u nεε, yinni, sa goo wa wi u wεrεkunu giramɔ ka wunen yīsiru, ma sa nùn yinari yèn sɔ u nùn swīi ka bese sannu.

50 Yesu nùn sɔɔwa u nεε, i ku yεro yinari, domi wi u kun ka bεε yibere teeru neni, bεεgiwa.

Samarin wuu gagugiba yina

bu Yesu dam koosia

51 Sanam mε saa ya turuku kooma bu ka nùn sua u da wallɔ, u gɔru doke dim dim u Yerusalemu da.

52 Ma u sɔmɔbu gabu gbiisia ba da ba dua Samarigibun wuu gagu sɔɔ bu ka nùn ayeru sɔɔru kua.

53 Adama wuu migibu ba nùn nùn dam koosie yèn sɔ ba wa n sāare nge u dɔɔ Yerusalemu gia.

54 Ye win bwāa beni Yakɔbu ka Yohanu ba wa mε, ba bikia ba nεε, Yinni, a kī su de dɔɔ u sarama wollun di u tɔn be wəri?

55 U bu sīire ma u bu gerusi ka dam. [U nεε, i n yε ye i bwisikumɔ.

56 Domi Tɔnun Bii u n nε u ka tɔnun hunde kam koosia. U nawa u ka ye faaba ko.] Ma ba da wuu gam gia.

Be ba kī bu Yesu swīi

(I maa mεerio Mateu 8:19-22)

57 Sanam mε ba sīimɔ swaa sɔɔ goo u nùn sɔɔwa ma u koo nùn swīi baama mi u dɔɔ.

58 Yesu nùn sɔɔwa u nεε, semusu bweusu mɔ, gunɔsu maa sokunu mɔ, adama Tɔnun Bii u n ayeru mɔ mi u koo kpuna.

59 U kpam goo sɔɔwa u nεε, a man swīiyɔ.

Adama yεro u nεε, a de n gina da n nen tundo sike.

60 Yera Yesu u nùn sɔɔwa u nεε, a derio gɔribu bu ben gɔribu sike, adama wunε a dɔɔ a Gusunɔn bandun Labaari gea nɔssia baama.

61 Ma goo u kpam nùn sɔɔwa u nεε, Yinni, kon nun swīi adama a de n gina da n nεgibu nɔɔ kana.

62 Yesu u nùn sɔɔwa u nεε, baawure wi u tebo nɔmu sɔndi, ma u biru sīira, u n maa arufaani gaa mɔ ban te Gusunɔ u koo swīi sɔɔ.

10

Yesu u bwāabu wata

ka wɔkuru gɔra

1 Yen biru Yinni u kpam gabu wata ka wɔkuru gɔsa, ma u bu gɔra yiru yiru win wuswaaɔ wuu maro baagere sɔɔ ka baama mi win tii u gɔru doke u ra da.

2 U nεε, ye ya ye bu ka gε ya kpā, adama be ba gεemɔ ba n dabi. Yen sɔ, i gbee yεro kanɔ u kpam tumbu mɔrisiama bu ka gε.

3 N wee na bεε gɔriɔ nge yāa binu demakunun suunu sɔɔ. I seewo i da.

4 I ku ka yansuraru da ka bɔɔru ka baranu, i ku maa goo tɔbiri swaaɔ.

5 Yenu gε sɔɔ i dua, i gbiiyo i bu sɔ i nεε, Gusunɔ u bεε alafia kε.

6 Alafiaɣi ù n wāa mi, bεen alafia ya ko n wāa ka yεro. U kun maa wāa mi, ya koo wurama bεε sɔɔ.

7 I koowo yenu gen sɔbu kpa i n dimɔ i n nɔrumɔ ye ba bεε wε, domi n weenε bu sɔm kowo win kɔsiaru wε. I ku ko yenu dabinun sɔbu.

8 Wuu gε sɔɔ i dua, ma ba bεε dam koosia, i dio ye ba bεε wε,

9 i barɔbu bekie be ba wāa mi, kpa i bu sɔ ma Gusunɔ u sisi u bandu swīi.

10 Adama wuu gε sɔɔ i dua ma ba kun bεε dam koosie, i dɔɔ gen yaaraɔ, kpa i nεε,

11 baa ben wuun tua ye ya mani bεen naasɔ, i bu kparemɔ, kpa bu ka gia ma Gusunɔ u sisi u bandu swīi.

12 Na bεε sɔɔmɔ, tɔɔ te sɔɔ, Sodomugia koo ko kpakaka ka sere wuu ge.

Wuu sin tamba yinamu

bu naane doke

(I maa mærio Mateu 11:20-24)

¹³ Yesu maa nee, nōni swāarugiiwa wune Kōraseni, nōni swāarugiiwa wune Besaida, domi bā n sām maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni sōo, ye ba kua beēn suunu sōo, wuu sin tōmbu ba ko n daa gōru gōsie saa tēebun di, ba n sō torom sōo ba n saaki sebua nuku sankiranun sō.

¹⁴ Yen sō, siribun sanam sōo, Tiri ka Sidonigia koo ko kpakaka ka sere beē.

¹⁵ Wune maa Kapenamū, a yīiyō kaa suara sere wōllō? Aawo, ba koo nun surewa sere gōrio.

¹⁶ Ma u win bwāabu sōowa u nee, wi u beē swaa daki, nēna u swaa daki, wi u maa beē yina, nēna u yina, wi u maa man yina u maa wi u man gōrima yinawa.

Wata ka wōku ten wuramaru

¹⁷ Be wata ka wōku te, ba wurama ka nuku dobu, ma ba nee, Yinni, sere ka wērekunō, nun sun wiru kpīiyawa wunen yīsirin sō.

¹⁸ Ma u bu sōowa u nee, na Setam wa ya wōrumamō wōllun di nge guru maakinu.

¹⁹ N wee, na beē yīiko wē i ka wēē ka nii ka wēēn dam kpuro taaku, gāanu ganu kun maa kpē nu beē mēera ko.

²⁰ Adama, i ku gōru dora yēn sō wērekunu nu beē wiru kpīiya, i gōru doro yēn sō ba beēn yīsīnu yorua wōllō.

Yesun gōru ga dora

(I maa mærio Mateu 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Saa tia ye sōo, Yesun gōru ga dora too ka Hunde Deeron dam, ma u nee, Baaba, wōllu ka tem Yinni na nun siara yēn sō a ka yabu ye yērugibu ka bwisigibu berua ma a ye bibu sōōsi. N wā Baaba, domi mēya n ka nun naawa wunen kīru sōo.

²² Nēn Baaba u man baayere wē. Goo sari wi u Bii yē ma n kun mō Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba wi yē ma n kun mō Bii wi, ka maa wi Bii wi, u kī u Baaba sōōsi.

²³ Ma u sīira win bwāabun bera gia u bu sōowa be tōna u nee, doo nōrugiiwa win nōni waamō ye i waamō.

²⁴ Domi na beē sōōmō Gusunōn sāmōbu ka sinambu dabira ba kīa bu wa ye i waamō tē, ba n maa wa. Ba kīa bu nō ye i nōmō tē, ba n maa nua.

Samarigii wi u tōn geeru kua

²⁵ N wee, wooda yēro goo u seewa u ka Yesun laakari mēeri ma u nee, yinni, mba kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe tubi di.

²⁶ Yesu nūn bikia u nee, mba ba yorua wooda sōo. Mba a ra gari mi.

²⁷ U wisa u nee, “Kaa Gusunō wunen Yinni kīa ka wunen gōru kpuro, ka wunen bwēra kpuro, ka wunen dam kpuro, ka wunen bwisikunu kpuro, kpa a wunen tōnusi kīa nge wunen tii tii.”

²⁸ Yesu nee, a wisa n dēnde, a koowo me, kaa n wāaru mō.

²⁹ Adama durō wi, u kī u tii gem wē ma u bikia u nee, wara nēn tōnusi.

³⁰ Yesu u nee, a swaa dakio a nō, durō goowa u wee Yerusalem di u dōo Yerikōo, ma u wōri gbenōbun nōma sōo. Gbenō be, ba nūn swaa di, ba nūn so, ma ba doona ba nūn deri u wasikiramō.

³¹ N deema ka saabu, yāku kowo goo sarō ka swaa ye. U durō wi wa ma u sēēna u doona.

³² Mēna maa Lefi goo u tura yam mi. U nūn wa ma u sēēna u doona.

³³ Adama Samarigii goo u wuu dōo u tura win bōkuō. Ye u durō wi wa win wōnwōnda nūn mwa.

³⁴ U susi ma u gum ka tam wisi win mēeran bosu sōo ma u su bōkuā. Yen biru u nūn sōndi ye u sōnin wōllō u ka nūn da sōbun sōbia yerō ma u nūn nōri.

³⁵ Yen sisiru, u gobi sua yi yi ka sām kowon sōo yirun gobi ne, u yi sōbia yerun wirugii wē ma u nee, a durō wi nōōrio. A n maa di n mēni kera win sō, kon nun kōsia nā n wurama.

³⁶ Ma Yesu nee, tōmbu ita ye sōo, ben wara a tamaa u sāa durō win tōnusi wi u wōri gbenōbun nōma sōo mi.

³⁷ U nee, wi u nūn wōnwōndu kua, wiya.

Ma Yesu u nee, n n mēn na, a doo kpa a n mō mē.

Yesu da Maata ka Maarin mi

³⁸ Sanam mē ba wāa swaaō u wuu gagu dua ma kurō goo wi ba ra soku Maata u dera u sōbia win yenuō.

³⁹ Kurō wi, u wōnō mō wi ba ra soku Maari. Wōnō wi, u sō Yinnin bōkuō u win gari swaa daki.

⁴⁰ Adama Maata u ka doo kobu wasire, ma u na u nee, Yinni n n nūn gam sāa ye nēn wōnō u man sōma ye derie ne turo? A n kaa de u na u man somi?

⁴¹ Yinni u nūn wisa u nee, Maata, Maata, a tii gōngere mō a tii baasi gāa dabinun sō.

⁴² Gāa teenun bukatawa tōnu u mō. Gāa geena Maari u gosa ni ba n nūn mwaarimō.

11

Kanarun gari

(I maa mærio Mateu 6:9-13, 7:7-11)

¹ Sōo teeru Yesu u kanaru mō gam gum. Saa ye u kpa win bwāabun turo u nee, Yinni kpa a sun sōōsi mē ba ra kanaru ko, nge mē Yohanu u win bwāabu sōōsi.

² Yesu u bu sōowa bā n kanaru mō ba n da nee,

Baaba, a de ba n yē ma wuna sāa Dēero.

A na a bandu swīi.

³ A sun bēsen dīanu kē tōru baatere.

⁴ A sun bēsen toranu suuru kuo domi bēsen tii sa ra wi u sun torari suuru kue.

A ku ka sun da kəkiribun bera gia.

⁵ U kram bu sōwa u nɛɛ, nge mɛ n tɛ wāa, bɛɛn tɔp u n bɔrɔ mɔ, kpa u da win mi wōku suunu sɔɔ u nɛɛ u nùn pɛɛ ita bəkuro,

⁶ domi win kpaasibun turowa gam wee, wi kun maa gāanu mɔ u nùn wɛ.

⁷ Saa sɔɔn di kpa bɔrɔ wi, u nɛɛ, u ku nùn baasi, u kɔnnɔ kɛnuwa kɔ, wi ka win bibu ba kpɪ. U ñ maa kpɛ u se u sere nùn pɛɛ wɛ.

⁸ Yesu u nɛɛ, na bɛɛ sōmɔ, baa ù kun seewe u nùn wɛ bɔrɔnun sɔ, u koo se u nùn wɛ yɛn bukata u mɔ kpuro win baasibun sɔ.

⁹ Na maa bɛɛ sōmɔ, i n da bikie, ba koo bɛɛ wɛ. I n da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo bɛɛ kenja.

¹⁰ Domi baawure wi u bikiamɔ ba koo nùn wɛ. Wi u kasu u koo wa. Wi u maa gambo soomɔ, ba koo yɛro kenja.

¹¹ Bɛɛ sɔɔ, [goon bii ù n nùn pɛɛ bikia, u koo wura u nùn kperu wɛ?] N kun mɛ ù n swāa bikia, u koo nùn waa wɛ?

¹² N kun mɛ ù n sɛɛru bikia, u koo nùn nia wɛ?

¹³ Bɛɛ be i sāa tɔn kōsobu, ma i yɛ nge mɛ ba ra bibu kɛɛ geenu wɛ, bɛɛn Baaba wallugii u ñ koo be ba nùn kanamɔ Hunde Dɛero wɛ?

Yesu ka tii yinamɔ

(I maa mɛrio Mateu 12:22-30, Maaku 3:20-27)

¹⁴ Yesu u wɛreku gira ge ga tɔnu goo soso kua. Sanam mɛ wɛreku ge, ga doona, soso wi, u gari gerubu wɔri, ma tɔn wɔru ga biti soora.

¹⁵ Adama gaba nɛɛ, wɛrekunun sunɔ Beseburu, win dama u ka wɛrekunu giramɔ.

¹⁶ Gaba ki bu win laakari mɛeri, ma ba nùn bikia u sɔm maamaakigiru ko u ka sōsi ma win yiiko ya weewa wallun di.

¹⁷ Yesu u ben bwisikunu yɛ, yera u nɛɛ, bandu baatere tɛn tɔmbu ba tabu mɔ ben tii tiine sɔɔ, ban te, ta koo kowa bansu kpa ten yenusu su wɔruku.

¹⁸ Mɛya maa Setam yà n ka yen tii tabu mɔ, amona yen banda koo ka yōra. Domi i nɛɛ, Beseburun dama na ka wɛrekunu giramɔ.

¹⁹ Nɛ, nɔ n wɛrekunu giramɔ ka Beseburun dam, waran dama bɛɛn bwāabu ba ka ni giramɔ. Ben tiwa ba koo sōsi ma i tora.

²⁰ Adama ñ n ka Gusunɔn dam na, na wɛrekunu giramɔ, ka gem ban te Gusunɔ u swi, ta bɛɛ naawa.

²¹ Sanam mɛ durɔ damgii wi u tabu yānu mɔ u win yenu kōsu win dukia ko n wāawa alafia sɔɔ.

²² Adama goo wi u nùn dam kere, ù n na u nùn wɔri u kamia, u koo win tabu yānu kpuro gura ni u naane sāa kpa u win dukia gabu bɔnu kua.

²³ Wi u kun sāa negii u ka man yiberɛ tɛɛru neniwa, wi u ku ra maa gāanu mɛnne ka ne sannu, u ra ni yarinasiewa.

Wɛrekunun wuramaru

(I maa mɛrio Mateu 12:43-45)

²⁴ Yesu maa nɛɛ, wɛrekunu nùn n doona tɔnun min di, nu ra n bɔsuwa mi gāanu ku ra kpi nu n wɛra yeru kasu nu n bie. Yera nu ra nɛɛ, nu koo gɔsira nin wāa yerɔ min di nu raa doona.

²⁵ Nu ra wurame kpa nu deema ta kurare ta sonde.

²⁶ Kpa nu da nu ganu nɔɔba yiru kasuma ni nu ni kōsuru kere, kpa nu du yɛro sɔɔ nu n wāa mi. Saa ye, yɛro win wāa gbiikuru ta koo sāaya ka sere daakuru.

Nuku doo geebu

²⁷ Sanam mɛ Yesu u gari gerumɔ mɛsum, tɔn wɔrun suunu sɔɔn di kurɔ goo u nɔɔgiru sua u nɛɛ, doo nɔɔrugiiwa wi u wunen gura sua, ma a win bwāa nɔra.

²⁸ Ma Yesu u nɛɛ, n sanɔ a gere, doo nɔɔrugiba be ba Gusunɔn gari swaa dakimɔ, ma ba yi nenuma.

Tɔmba yireru bikia

(I maa mɛrio Mateu 12:38-42)

²⁹ Sanam mɛ tɔn wɔru ga mɛnnamɔ yera Yesu u nɛɛ, tɛn tɔmbu tɔn kōsobu. Ba yireru bikiamɔ adama yireru garu maa sari te ba koo bu sōsi ma n kun mɔ Gusunɔn sɔmɔ Yonasigiru.

³⁰ Domi nge mɛ Yonasi u kua yireru Ninifugibun sɔ, meya maa Tɔnun Bii, u koo ko yireru tɛn tɔmbun sɔ.

³¹ Siribun sanam sɔɔ Seban tem tɔn kurɔ sunɔ u koo tɛn tɔmbu seesi u bu taare wɛ, yɛn sɔ u na saa tem nɔrun di u ka Salomɔn bwisin gari nɔ. Tɛ n wee, gāanu wāa mini ni nu Salomɔ kere.

³² Siribun sanam sɔɔ Ninifugibu ba koo tɛn tɔmbu seesi bu bu taare wɛ ye ba ka gāru gɔsia Yonasin waasun sɔ. Ma tɛ n wee, gāanu wāa mini ni nu Yonasi kere.

Wasin fitila

(I maa mɛrio Mateu 5:15, 6:22-23)

³³ Yesu maa nɛɛ, goo ku ra fitila meni kpa u gu bere, ñ kun mɛ u kaaru wukiri, adama ba ra gu sɔndiwa dabu wallɔ, kpa be ba dumɔ ba n ka yam bururam waamɔ.

³⁴ Wunen naniya yi wunen wasin fitila. Wunen noni yi n alafia mɔ, wunen wasi kpurowa yi yam bururam mɔ. Adama yi kun bwāa do, wunen wasi yi ñ yam bururam wasi.

³⁵ Yen sɔ, a laakari koowo yam bururam mɛ mu wāa wune sɔɔ mu ku raa ko yam wōkuru.

³⁶ Wunen wasi kpuro yi n yam dɛeram mɔ, ma yin gam kun wāa yam wōkuru sɔɔ, yi kpurowa yi ko n dɛere nge sanam mɛ fitila ga nun yam bururasie ga ballimɔ.

Yesu u Falisiba ka wooda yɛrobu

ben toranu sōwa

(I maa mērio Mateu 23:1-36, Maaku 12:38-40)

³⁷ Sanam mē Yesu u gari gerua u kpa, Falisi goo na u nūn kana u da u yaa dibu di win yenuō. Ma u da mi, u sina u ka di.

³⁸ Falisi wi, u nūn mēra ka biti ye u n ka nie nge mē ben komaru u sere di.

³⁹ Adama Yinni u nēē, bēē Falisiba i ra nōra ka gbēerun biru dēerasie adama bēen sōwō i taki ka nuku kōsuru yiba.

⁴⁰ Gari bakasu bēē! Wi u wasin tō kua, n n wiya u maa yin sō kua?

⁴¹ I sārōbu wēyō ye ya wāa gbēerun sōwō, kpa ye ya tie yu bēē dēera.

⁴² Bēē Falisiba, i ko nōni swāaru wa yēn sō i ra bēen karan kpee yi ba ra soku mantu ka duu, yin wākuru baateren wōllō tia wē. Ka mē, i ra gean kobu nōni sarari, i n maa Gusunō kīru sōsīmō. Yeniwa n weenē i ko, kpa i ku ye ya tie deri.

⁴³ Bēē Falisiba, i ko nōni swāaru wa yēn sō i ra sin yee gbiikinu kā mēnno yeno, ka tōbirinaa tōn dabinun wuswaaō.

⁴⁴ I ko nōni swāaru wa, bēē, yēn sō i ka sikinu weenē ni goo kun waamō, nūn wōllō ba ra sī ba kun ka baaru.

⁴⁵ Wooda yēro goo u nēē, yinni à n gerumō mē, ka maa bēsera a wōmma.

⁴⁶ Ma Yesu u nūn wisa u nēē, bēē maa wooda yērobu i ko nōni swāaru wa, domi i tōmbu sōmunu sōbimō ni nu suabu sē, ma bēen tii i ku ra ni ture baa ka bēen niki bia.

⁴⁷ I ko nōni swāaru wa bēē, yēn sō i Gusunōn sōmōbun sika banimō, be bēen baababa ba go.

⁴⁸ Nge mēya i sōsīmō ye ba kua, i n maa bu taare wē. Domi beya ba Gusunōn sōmōbu go, ma bēē i ben sika banimō.

⁴⁹ Yeya Gusunō u yē u ka nēē, wi, u koo bu Gusunōn sōmōbu ka gōrobu gōria. Ba koo gabu go, ba koo maa gabu nōni sō,

⁵⁰ kpa bu tēn tōmbu Gusunōn sōmō be kpuron yem bikia mē mu yari handunian toren di,

⁵¹ saa Abelin yem di sere ka Sakarin yem wi ba go yāku yeru ka sāa yerun baa sō. Ka geema na bēē sōmō, ba koo mu tēn tōmbu bikia.

⁵² I ko nōni swāaru wa, bēē wooda yērobu, yēn sō i yērun gambo kenua. Bēen tii i n due, i maa yina gabu bu du be ba kī.

⁵³ Ye u yara min di, wooda yērobu ka Falisiba ba nūn gari dabinu bikikia ka yibere tēru.

⁵⁴ Ba nūn yēri beriammē gari sō, kpa gēē yi ka nūn samba ko.

12

I tii laakari ko ka murafituru

(I maa mērio Mateu 10:26-27)

¹ Saa ye sō, tōn wōru guna ya mēna sere ba bōrikianamō ma Yesu u gbia u win bwāabu sōwa u nēē, i tii laakari ko ka Falisiban pēē seeyatia ye ya sāa murafituru.

² Gāanu sari ni nu wukiri ma nu n koo tera. Asirin gāanu maa sari ni ba n koo gia.

³ Yen sōna ye i gerua kpuro yam wōkurō ya koo nōra yam bururam sō. Ye i maa gerua dia sō sōon bōkuō ya koo kparara gidambisa wōllun di.

Wi i ko nasia

(I maa mērio Mateu 10:28-31)

⁴ Yesu maa nēē, na bēē sōmō, bēē be i sāa nēn bōrōba, i ku bu nasia be ba koo wasi go, ma yen biru ba n kpē bu maa gāanu ganu ko.

⁵ Na kon bēē sō wi n weenē i nasia. I nūn nasio wi u yiiko mō u ka kpēē dō sō wi u ku ra gbi, u n go u n kpa. Mēya na bēē sōmō, wiya n weenē i nasia.

⁶ Nge ba ku ra gunōminu nōobu dōre faram yiru ro? Ka mē, baa nin teu, Gusunō u ku ra duari.

⁷ Baa mam bēen wirun seri u yin geeru yē. Yen sō, i ku gāanu nasia domi i gunōmii dabinu bēere kere.

Wi u Kīrisi wura

tōmbun wuswaaō

(I maa mērio Mateu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ Yesu maa nēē, na bēē sōmō, baawure wi u man wura tōmbun wuswaaō, Tōnun Bii u koo nūn wura wōllun gōradoban wuswaaō.

⁹ Adama wi u man yina tōmbun wuswaaō, Tōnun Bii u koo maa nūn yina wōllun gōradoban wuswaaō.

¹⁰ Baawure wi u Tōnun Bii kōsa gerua, ba koo nūn suuru kua, adama wi u Hunde Dēero gari kam gerusi, u n suuru kobu wasi.

¹¹ Bā n ka bēē da mēnno yeno, wirugibu ka damgibun mi, i ku wurura i n kasu nge mē i ko ka tii yina, n kun mē ye i ko gere.

¹² Dōmi Hunde Dēero u koo bēē sōsī saa ye, ye n weenē i gere.

Gobigii gari bōko goon gari

¹³ Goo tōn wōru sōn di u Yesu kana u nēē, u nūn win mōō sōwō u de bu ben tubi bōnu ko.

¹⁴ Yesu u yēro wisa u nēē, wara man kua siri kowo bēen suunu sō n kun mē bēen tubi bōnu kowo.

¹⁵ Ma u bu sōwō u nēē, ba n ben tii laakari sāa gem gem ka binē baayere, domi dukian kpāara kun tōnun wāarun wiru.

¹⁶ Ma u bu mōndu garu kua u nēē, durō gobigii goon gbera dīanu kua gem gem.

¹⁷ U bwisika u nēē, mba u koo ko domi u n ayeru mō mi u koo win dīanu doke.

¹⁸ U nēē, ye u koo ko wee. U koo win biranu sura, kpa u kpaanu bani ni nu ni kere, kpa u

win alikama kpuro gure mi ka win dīa ni nu tie.

¹⁹ Kpa u win tii sō u nē, wi, u gāa bakanu mō ni nu berua wōō dabinun sō. U koo wēra kpa u n dimō u n nōrumō kpa u n yēerimō.

²⁰ Adama Gusunō u nūn sōwa u nē, gari bōkō, wōku teni ba koo nun wunen hunde bikia. Ye u sōuru kua mi, weregia ya ko n sāa.

²¹ Ma Yesu u nē, mēya n ko n sāa ka wi u dukia taasinamō win tiin sō ma u n dukia mō Gusunōn mi.

*A Gusunō naane koowo
(I maa mērio Mateu 6:25-34)*

²² Yen biru Yesu u win bwāabu sōwa u nē, yenin sōna na bēe sōmō i ku wurura bēen wāarun sō ye i ko i di, n kun mē bēen wasin sō ye i ko ka yi wukiri.

²³ Domi wāaru ta dīanu kere, wasi maa yānu kere.

²⁴ I gbanamgbaanu lasabu koowo. Nu ku ra duure, nu ku ra maa gē, nu n beru yeru mō, mēya nu n maa biraru mō, Gusunō maa nu diisiamō. I n gunōsu bēere kere sere mi n toma?

²⁵ Wara bēe sō, win wururabun saabu, u koo kpī u win wāarun dēebu sosi, baa gōm soo teeru.

²⁶ I kun kpē i gāa piimii nini ko, mban sōna i wurure ka ye n tie.

²⁷ I biibii mērio. Ya ku ra sāmburu ko, mēya ya ku ra maa tari. Ka mē, na bēe sōmō, baa Salomō ka win yiiko baka, u n buraru koore nge biibii yen tia.

²⁸ Gusunō ù n gberun yakasu buraru wē nge mē, si su wāa gisō, ma sia su koo dō mwaara, u n koo bēe yānu sebusia n kere mē? Naane doke piibugibu bēe.

²⁹ I kun ye i ko di, ka ye i ko nō tōnan kaso mō, kpa i n wurure yen sō.

³⁰ Handunian tamba ba yeni kpuro kasu, adama bēen Baaba u yē ma i yen bukata mō.

³¹ I kasuo i ka du mi Gusunō u bandu swii, yen biru u koo bēe wē ye ya tie.

*A dukia beruo wallo
(I maa mērio Mateu 6:19-21)*

³² Yesu maa nē, a ku nanda yāa gōō piibu, domi n bēen Baaban gōru dua u ka bēe doke ban te u swii sō.

³³ I doro ye i mō kpa i yen gobi sāarobu kē. I tii yansurōnu kuo ni nu ku ra tōkō ko, ka beru yeru Gusunō wallo tē sō dukia ku ra kpe, mi gbenō sari wi u koo susi, mi gema maa sari ye ya koo sanku.

³⁴ Domi mi bēen dukia berua, miya bēen gōru ga ra n woo.

Sām kowo be ba swaa mēera

³⁵ Ma Yesu kpam nē, i de i n sōuru sāa i n kpaka sēke pōrō kpa i de bēen fitilanu nu n sōre.

³⁶ I de i n ka tambu weene be ba ben yinnin wuramaru mara kurō kpa yerun di, kpa bu ka nūn kenia mii mii sanam mē u tunuma u gambō so.

³⁷⁻³⁸ Doo nōrugiba sām kowo be, bēn yinni u koo deema ba swaa mēera ù n tunuma, baa n n wōku suunun na, n kun mē gōō gbiikaa yā n sumō. Ka geema na bēe sōmō, u koo sōuru ko kpa u bu sinasia u bu nōri.

³⁹ I de i n yē sāa sāa ma yenu yēro ù n yē saa ye gbēnō u koo na, u koo dom se, u n koo de bu win diru kōra.

⁴⁰ Bēe maa, i n sōuru sāa domi Tōnun Bii, u koo nawā saa ye i n ka nūn yīyo.

Yoo naanegii

*ka naane sarirugii
(I maa mērio Mateu 24:45-51)*

⁴¹ Pie nē, Yinni bēera a mōn te kua? Nge tōmbu kpuro.

⁴² Ma Yinni u nē, wara yoo laakarigii wi u naane mō. Wiya wi yenu yēro u koo ko yobun wirugii u ka bu dīanu yabua saa ye n weene.

⁴³ Doo nōrugiiwa yoo wi, win yinni ù n deema u mō mē, sanam mē u tunuma.

⁴⁴ Ka geema na bēe sōmō, yinni wi, u koo nūn win dukia kpuro nōmu beria.

⁴⁵ Adama yoo wi, ù n bwisikumō ma win yinni u tēemō kpa u se u yoo tōn durōbu ka tōn kurōbu soberu wōri, kpa u n dimō u n nōrumō, tam mu n nūn gōmō,

⁴⁶ win yinni u koo tunuma dōma te yoo wi, u n ka nūn yīyo, ka saa ye u n yē. U koo nūn bōri kpiri kpirika kpa u de u bōnu wa ka naane sarirugibu sannu.

⁴⁷ Yoo wi u win yinnin kīru gia, ma u n gāanu sōuru kue, ma u n win kīru kue, win sobera ta koo kpēa.

⁴⁸ Adama wi u kun gie, ma u kookoosu kua si su ka sēyasiabu nē, win sobera kun kpēamō. Wi ba gāa dabinu wē, ba koo nūn gāa dabinu bikia. Wi ba maa gāa dabinu nōmu sōndia, wiya ba koo bikia n kere.

*Yesu ka karanabu na
(I maa mērio Mateu 10:34-36)*

⁴⁹ Ma Yesu maa nē, dōwa na yēkam na handuniaō, na kīwa u n daa yabure.

⁵⁰ Batemu gaa wāa ye na n kon ko na kun kue. Nēn bwēra kun kpī yēn sō ya n gina koore.

⁵¹ I tamaa na nawā n ka alafia wē tem mē sōō? Aawo, na bēe sōmō, karanaba na ka na.

⁵² Domi saa tēn di tōmbu nōbu bā n wāa yenu teu sō, ba koo bōnu ko. Nōōsināa sarira ko n wāa ita ka yirun suunu sō, n kun mē yiru ka itan suunu sō.

⁵³ Baa ka bii ba n nōōsinamō, mēro ka bii wōndia ba n nōōsinamō, mēya maa dwaa mēro ka biin kurō ba n nōōsinamō.

Saan yīrenu

(I maa mærio Mateu 16:2-3)

⁵⁴ U kpam tɔn wɔru sɔɔwa u nɛɛ, i n guru wiru wa ta seemɔ sɔɔ duu yerun di, i ra gere yande i nɛɛ, gura wee, mɛya n da maa ko.

⁵⁵ I n maa wa woo ga mɔ saa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwarun di, i ra nɛɛ, yam mu koo swia. Mɛya n da maa ko.

⁵⁶ Murafiti bɛɛ, i wɔllu ka tem yīrenun tubusianu yɛ. Amɔna i n ka saa yenin tubusianu yɛ.

Garin wii goberu

(I maa mærio Mateu 5:25-26)

⁵⁷ Ma Yesu kpam nɛɛ, mban sɔna i ku ra bɛɛn tii bwisikue i ka wa ye n dɛnde.

⁵⁸ Sanam mɛ wunen yiberɛ u ka nun dɔɔ siri yerɔ, a nɔn suuru kanɔ swaa mi, kpa a wa a yari, kpa u ku ka nun da siri kowon mi, kpa siri kowo u ku nun sandamu nɔmu sɔndia, kpa sandamu u ku nun doke pirisɔm sɔɔ.

⁵⁹ Na nun sɔmɔ a n yarimɔ a kun kɔsie ye ba nun bure. Baa yen faram, a n derimɔ.

13

À kun gɔru gɔsie kaa gbi

¹ Saa ye sɔɔ, tɔmbu gaba na ba Yesu saaria ye n daa Galilegibu deema be Pilati u dera ba go sanam mɛ ba Gusunɔn yɔkuru kuammɛ.

² Yesu u bu wisa u nɛɛ, i tamaa Galilegii beni ba toranu mɔ n kere Galilegii be ba tie yɛn sɔ ba wahala wa men bweseru?

³ Aawo, na bɛɛ sɔmɔ, bɛɛn tii i kun gɔru gɔsie, bɛɛ kpurowa i ko gbi nge be.

⁴ Nge tɔmbu wɔkura nɔɔbu ka ita ye, be Siloen dii wɔrukira wɔri ta go, i tamaa ba Yerusalemun tɔn be ba tie kpuro taare kerewa?

⁵ Aawo, na bɛɛ sɔmɔ, bɛɛn tii i kun gɔru gɔsie, bɛɛ kpurowa i ko gbi nge be.

Figien dāru te ta ku ra binu ma

⁶ U maa bu mɔn teni kua u nɛɛ, durɔ goo u dāru mɔ te ba ra soku figie te ba duura win dāa gbaarɔ. U na u ka ten binu kasu u sɔri, ma u n wa.

⁷ U win sɔm kowo sɔɔwa u nɛɛ, n wee yen wɔɔ itawa mi, nɔn dāa ten marum kasum na, na ku ra wa. A te buro. Mban sɔna ta ayeru dimɔ kam.

⁸ Sɔm kowo wi, u win yinni wisa u nɛɛ, a te derio gina wɔɔ geni sɔɔ, kon ten nuurɔ gbe n ka sikerena, kpa n taaki doke.

⁹ Sɔrɔkudo gasɔku ta koo binu ma. Tà kun mara, kpa a sere tu bura.

Yesu kurɔ goo bekia

tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ

¹⁰ Tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ Yesu u Gusunɔn garin keu sɔsɔimɔ mɛnnɔ yeru garu sɔɔ.

¹¹ N wee kurɔ goo maa wāa mi, wi wɛrɛkunu nu kua barɔ saa wɔɔ wɔkura nɔɔbu

ka itan di. U ra n yāarewa, u ku ra kpī u tii demia baa fiiko.

¹² Ye Yesu u nɔn wa ma u nɔn soka u nɛɛ, kurɔ wune a bekurawa mi.

¹³ Ma u nɔn nɔma sɔndi. Yande u tii demia ma u Gusunɔn siaram wɔri.

¹⁴ Adama mɛnnɔ yerun wirugii u mɔru bara yɛn sɔ Yesu u goo bekia tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, ma u tɔn wɔru sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔ nɔɔba tia wāa yɛ sɔɔ i ko sɔmburu ko. I na ye sɔɔ, bu ka bɛɛ bekia, n n mɔ tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

¹⁵ Yesu u nɔn wisa u nɛɛ, murafiti bɛɛ, bɛɛn baawure u ku ra win naa n kun mɛ win keteku sɔsie gu da gu nim nɔ tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ?

¹⁶ Kurɔ wi maa Aburahamun bwesera. Wee, Setam nɔn bakua saa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka itan di. N n weene bu nɔn kusia tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ?

¹⁷ Sanam mɛ u yeni gerumɔ, sekura win wɛrɔɔbu kpuro mwa, ma tɔn wɔru ga nuku dobu mɔ sɔm maamaakiginu kpuron sɔ ni u mɔ.

Mutaadin biman gari

(I maa mærio Mateu 13:31-32, Maaku 4:30-32)

¹⁸ U kpam nɛɛ, mba Gusunɔn bandu ta ka weene. Mba na kon ka tu weesina.

¹⁹ Ta ka mutaadin bima weene, ye goo u sua u kɔ win gbaaru sɔɔ. Ma ya kpia ya kua dāru, ma gunɔsu su sina ten kāsii wɔllu.

Pɛɛ seeyatian gari

(I maa mærio Mateu 13:33)

²⁰ U kpam nɛɛ, mba na kon ka Gusunɔn bandu weesina.

²¹ Ta ka pɛɛ seeyatia weene ye kurɔ goo u sua u doke sakaku nɔɔ itan som sɔɔ ma mɛ kpuro mu seewa mu kukua.

Kɔnnɔ ge ga n yasu

(I maa mærio Mateu 7:13-14, 21-23)

²² Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu bukianamɔ ma u Gusunɔn garin keu sɔsɔimɔ u ka dɔɔ Yerusalemu gia.

²³ Goo u nɔn bikia u nɛɛ, yinni, tɔmbu fiiko tɔnawa ba koo faaba wa?

U bu wisa u nɛɛ,

²⁴ i kookari koowo i ka du saa kɔnnɔ ge ga n yasun di. Domi na bɛɛ sɔmɔ, dabira ta koo swaa kasu tu ka du, ta n maa kpɛ.

²⁵ Sanam mɛ yɛnu yɛro u koo ra se u win yenu kenɛ, kpa bɛɛ be i wāa tɔwɔ i n gambo soomɔ i n nɔn kanamɔ u bɛɛ kenia, u koo nɛɛ, u n yɛ min di i na.

²⁶ Saa yera i ko i nɛɛ, i di i nɔra win wuswaaɔ, u maa Gusunɔn garin keu sɔsɔi bɛɛn wuun swɛɛɔ.

²⁷ Sanam mɛya u koo bɛɛ sɔ u nɛɛ, u n yɛ min di i na, i doonɔ win min di, bɛɛ kpuro bɛɛ be i kɔsa mɔ.

28 Miya i ko swī kpa i noma wiru sōndi sanam me i ko Aburahamu ka Isaki ka Yakabu ka Gusunon sōmabu kpuro wa win bandu sōo, kpa beɛ i deema ba beɛ kōō tōwō.

29 Gaba koo na sōo yari yeru ka sōo duu yerun di, sōo yēsa ka sōo yēsan di, kpa bu sina bu di win bandu sōo.

30 Wee dāakoba wāa be ba koo ko gbiikobu, gbiikoba maa wāa be ba koo ko dāakobu.

*Yesu ka Yerusalemu
(I maa mēerio Mateu 23:37-39)*

31 Saa ye sōo, Falisi gabu ba na ba nēɛ, a doonō minin di domi Herodu u kī u nun go.

32 U bu sōowa u nēɛ, i doo i semu ge sō, n wee na werekunu giramō, na tōmbu bekiamō gisō ka sia, sōo itaseru na kon nen sōmburu dakura.

33 Adama na n̄ kon ko na kun wāa sanum sōo gisō ka sia ka sin teeru, domi n̄ n̄ koorō Gusunon sōmō u kam ko gam gum, ma n̄ kun mō Yerusalemu.

34 Yen biru u nēɛ, Yerusalemu Yerusalemu, wunē wi a ra Gusunon sōmōbu go, kpa a bu kpenu kasuku be ba nun gōriama, n̄n nyewa na kīa n̄ wunen bibu mennē nge me goo mero ya ra yen binu mennē yen kasa sōo, ma a n̄ wure.

35 N wee, ba koo nun wunen yenu deria, adama na nun sōomō, a n̄ maa man wasi sere a ka nēɛ, na sāawa domarugii wi u sisi ka Yinnin yisiru.

14

Yesu u barō goo bekiā

1 Tōo wērarugiru garu sōo Yesu dua Falisiban wirugii goon yenuō u ka di. Ma ba n̄n laakari sāa.

2 N wee durō goo win wasi yi mōsa u yō Yesun wuswaaō.

3 Ma Yesu u wooda yērobu ka Falisiba bikia u nēɛ, n weenē bu tōnu bekiā tōo wērarugiru sōo? Nge n̄ n̄ weenē.

4 Ba maari. Yera u barō wi tii gawe u n̄n bekiā ma u dera u doona.

5 Ma u bu bikia u nēɛ, beɛn wara, win bii n̄ kun me win naa yā n̄ dōkō wōri tōo wērarugiru sōo, u n̄ koo ye wuna fuuku.

6 Yera ba kpana bu gari yi wisi.

Mi n weenē a sina

dim soku yerō

7 Ye u laakari kua ma be ba dim soka nge maa wi, ba sin yee beɛreginu gōsimō, u bu mōndu kua u nēɛ,

8 sanam me ba nun soka kurō kpaa yerō, a ku sina sin yee beɛregirō. Sōrōkudo ba koo ra goo soku wi u nun beɛɛ kere.

9 Ma wi u beɛ kpuro soka u koo na u nēɛ, a durō wi sin yee te wēyō. Saa yera sekura koo nun mwa a ka da a sina sin yee birukirō.

10 Adama sanam me ba nun dim soka, a doo a sina sin yee birukirō, kpa wi u nun soka u n̄ tunuma u nēɛ, a seewo nen bōrō a na wuswaaō. Saa ye, n ko n̄ sāa beɛɛ baka wunē sōo be kpuron wuswaaō be ba sō ka wunē sannu.

11 Ka geema baawure wi u tii sua wōlō, ba koo n̄n kawa. Baawure wi u maa tii kawa, ba koo n̄n sua wōlō.

12 U maa wi u n̄n dim soka sōowa u nēɛ, sanam me a tōmbu yaa dibu n̄ kun me tōo bakaru soka, a ku wunen bōrōba soku, n̄ kun me wunen maabu, n̄ kun me wunen dusibu, n̄ kun me wunen beruse gobigibu, kpa ben tii bu ku raa nun soku bu ka nun kōsia.

13 Adama sanam me a tōmbu dim kana, a sāarobu sokuo ka alebugibu ka kōri barōbu ka wōkōbu.

14 Kaa ko doo nōorugii yēn sō ba n̄ mō bu ka nun kōsia. Kaa wunen kōsiaru wa Gusunon min di sanam me ba koo geegibu seeya gōrin di.

*Dim bakam gari
(I maa mēerio Mateu 22:1-10)*

15 Ye be ba dima ka Yesu sannu, ben turo u gari yi nua ma u nēɛ, doo nōorugiwa wi u koo di ban te Gusunō u swī sōo.

16 Ma Yesu n̄n wisa u nēɛ, durō goo u dim bakam sōoru kua ma u tōn dabiru soka.

17 Ye dim saa ya tura u win sōm kowo gōra tōn ben baawuren mi bu na domi yaa dibu kpuro sōoru kpeera.

18 Adama be kpuro ba suuru kana ba nēɛ, ba n̄ fēɛ wasi bu na. Gbiikoo nēɛ, wi, u gberu dwa, tilasiwa u ka da u te wa.

19 Kpao maa nēɛ, wi, u nēɛ dwa wasi yiru yiru yen nōobu, ma u koo den ka yi sōmburu ko u wa.

20 Kpao kpam nēɛ, tē gera wi, u kurō sua. Yen sōna wi, u n̄ kpē u na.

21 Sōm kowo wi, u gōsira u ka be kpuron suuru kana bi da u win yinni sōowa. Yera yinni win mōru seewa ma u win sōm kowo sōowa u nēɛ, a doo fuuku wuun batuma ka gen swēɛ sōo a ka sāarobu na ka alebugibu ka wōkōbu ka kōri barōbu.

22 Ma sōm kowo wi, u nēɛ, yinni, ye a man yiire mi, na ye kua. Wee, ayera maa tie.

23 Ma yinni wi, u nēɛ, a swēɛ swīyō ka karan goonu a tōmbu duusiamā ka kankansi, kpa nen yenu gu yibu.

24 Domi geema na gerumō, baa tōn ben turo kun maa nen dīanu dendamō, be, be na gbīa na soka.

Ye tōnu koo ko

*u ka ko Yesun bōō
(I maa mēerio Mateu 10:37-38)*

25 Tōn wōru guna ya swaa mō ba sīimō ka Yesu sannu, ma u sīira u bu sōowa u nēɛ,

²⁶ goo ù n kī u man swīi, ma u ñ man kīe n kere win baa ka win mero ka win kuro ka win bibu ka win maabu ka wɔnɔbu ka win sesubu ka mam win tiin wāaru, u ñ kpɛ u ko nen bɔɔ.

²⁷ Baawure wi u kun win tiin dāa bunanaru sue, u ka nen yira swīi, u ñ kpɛ u ko nen bɔɔ.

²⁸ Nge wara bɛɛ sɔɔ ù n kī u diru bani, u ñ koo gina sina u dooru ko u wa win gobi yi n tura u ka tu wiru go.

²⁹ Ma n kun mɛ, ù n kpɛkpɛku sura, ma u kpana u dakura, be ba gu waamɔ kpuro ba koo nùn yaakoru ko,

³⁰ kpa bu nɛɛ, durɔ wi, u bana torua, ma u kpana u ye dakura.

³¹ Nge sunɔ wara ù n seewa ka tabu kowobu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) u ka tabu ko ka win sunɔsi goo wi u tabu kowobu mɔ nɔrɔbun suba yɛndu (20.000), u ñ koo gina sina u mɛɛri u wa ù n dam mɔ u ka taa bi ko?

³² U n wa u ñ kpɛ, sanam mɛ wini kun tunumam kpa, u koo nùn sɔmɔbu goria bu nùn bikia ye u koo mɔaru mwa bu ku maa ka tabu ko.

³³ Yen sɔna bɛɛn baawure wi u kun deri kpuro ye u mɔ, u ñ kpɛ u ko nen bɔɔ.

*Boru te ta nɔɔ gu
(I maa mɛɛrio Mateu 5:13, Maaku 9:50)*

³⁴ Ma Yesu maa nɛɛ, bɔru * gāa geena, adama bɔru tà n nɔɔ gu, mba ba koo maa ka tu dorasia.

³⁵ Ba ñ maa ka tu bukata gaa mɔ gberɔ ba ba taaki wallɔ bu ka tem kɔsisia. Ba ra kubewa tɔwɔ. Wi u swaa mɔ u ka no, u nɔwɔ.

15

*Yāa te ta kɔɔra ta maa waara
(I maa mɛɛrio Mateu 18:12-14)*

¹ Gbere mwaɔbu ka kɔsan kowobu kpuro ba susi Yesun mi bu ka win gari na.

² Ma Falisiba ka wooda yɛrobu ba wɔkinu wɔri ba nɛɛ, durɔ wini u ka kɔsan kowobu mennamɔ ma u ka bu dimɔ sannu.

³ Yera u bu mɔn teni kua u nɛɛ,

⁴ wara bɛɛ sɔɔ, ù n yāanu wunɔbu (100) mɔ, ma teera nùn kɔɔrari, u ñ koo wunɔbu tia sari yeni deri gbaburɔ kpa u tu kasum da sere u ka tu dɔba.

⁵ Saa ye u tu dɔba, u koo tu seru sɔndi ka nuku dobu.

⁶ U n tunuma yɛnuɔ u koo win bɔrɔba ka win berusebu soku kpa u nɛɛ, i ka man nuku dobu koowo, domi na nen yāaru dɔba te ta raa kɔɔra.

⁷ Na bɛɛ sɔamɔ, mɛya wɔrukobun nuku dobu bu ko n kpā toro turon sɔ wi u gōru

gɔsia n kere geegibu wunɔbu tia sari be ba kun gōru gosiabun bukata mɔ.

Gobi yi yi kɔɔra yi maa waara

⁸ Yesu maa nɛɛ, nge kurɔ wara, ù n sii geesun gobi wasi wɔkuru mɔ, ma yin tia kɔɔra, u ñ koo fitila mɛni kpa u diru kura u ka ye kasu ka laakari sere u ka wa.

⁹ U n wa, u koo win bɔrɔba ka win berusebu soku kpa u nɛɛ, i ka man nuku dobu koowo, domi na nen gobi yi yi raa kɔɔra wa.

¹⁰ Nge mɛya na bɛɛ sɔamɔ, nuku dobu wāa Gusunɔn garadoban wuswaaɔ toro turon sɔ wi u gōru gɔsia.

Bii wi u kɔɔra u maa waara

¹¹ U kɔam nɛɛ, durɔ goo wāa u bii tɔn durɔbu yiru mɔ.

¹² Wi u yākabu bo u ben tundo sɔɔwa u nɛɛ u nùn win dukian bɔnu wɛ ye ya ko n sāa wigia. Ma ben baa u bu win dukia bɔnu kua.

¹³ Sɔɔ mɛɛrun biru yākabu wi, u mɛnna kpuro ye u mɔ, ma u ka wuu doona ge ga toma. Miya u win dukia ye kpuro di ka daa bereteke.

¹⁴ Sanam mɛ u kpuro di ye u mɔ, gɔɔ bakara dua tem mɛ sɔɔ, ma u wɔri yāaru sɔɔ.

¹⁵ U da u win tii wuu migii goo wɛ ma yɛro ka nùn da gberɔ u ka win kurusɔnu kɔsu.

¹⁶ U kīa u tii debia ka dīa kokosu si kurusɔnu dimɔ, adama goo kun nùn wɛ.

¹⁷ Sanam mɛ win laakari wurama u nɛɛ, nen baaban sɔm kowobu kpuro ba dīanu mɔ nu yiba, ma nɛ wee mini na gbimɔ ka gɔɔru.

¹⁸ Na kon se kpa n da nen baaban mi n nùn sɔ n nɛɛ, na nùn torari, na maa Gusunɔ torari.

¹⁹ Yen sɔ, u ku man soku win bii. U man koowo win sɔm kowo.

²⁰ U seewa ma u doona win baan mi gia.

Saa yèn di u toma, win baa nùn wa ma wɔnwɔnda nùn mwa. U duka da u nùn gaba ka nuku dobu, u nùn tɔbura ka kīru.

²¹ Bii wi, u nɛɛ, baaba, na nun torari, na maa Gusunɔ torari. Yen sɔ, a ku maa man soku wunen bii.

²² Adama tundo wi, u win yobu sɔɔwa u nɛɛ, i kumbooro tama fuuku ge ga buram bo, kpa i nùn sebusia. I nùn taabu wɛɛyɔ u doke, ka maa baranu.

²³ I doo i naa kpɛma ye suama, ye ya gum mɔ, kpa i ye go. Su di kpa su tɔɔ bakaru ko ka nuku dobu.

²⁴ Domi nen bii wi, n sāare u raa gu, ma u wurama wāaru sɔɔ. U raa kɔɔra ma u waara. Ma ba nuku dobu wɔri.

²⁵ N deema bii yeruma u woo gberɔ. Saa ye u wee, ye u yɛnu turuku kua, u gāasu ka yaabu nɔamɔ.

²⁶ U yobun turo soka u bikia mba n kua.

* 14:34 boru - Bɔɔ te ba ka yā mini, ta sāawa nge bɔɔ swāaru. Ta koo kpī tu nɔɔ gbi.

27 Yoo wi, u nee, wunen wənəwa u wəma, yera beən tundo u naa kpeɛma ye go ye ya gum mə yèn s̄s̄ u nùn wa alafia s̄s̄.

28 Ma yeruma wi, u m̄ru bara sere u n̄ k̄i u du yenu. Ma tundo u yarima u ka nùn k̄kiri.

29 Yera u tundo wisa u nee, a m̄erio w̄s̄o dabi tèn di na nun s̄aam̄. Na n̄ wunen wooda gaa sarare, ma baad boo buu, a n̄ man k̄ere n ka nuku dobu ko ka nen b̄r̄əba.

30 Adama sanam m̄e wunen bii wi, u tunuma, wi u wunen dukia di ka kuro tan̄bu, win s̄na a naa kpeɛma ye go.

31 Yera tundo nee, wune nen bii baadommawa a ka man w̄a, ye na maa mə kpuro, wunegia.

32 Adama n weene su nuku dobu ko kpa su ȳeri yèn s̄s̄ wunen wənə wini n s̄are u raa gu, ma u wurama w̄aru s̄s̄. U raa k̄ora, u maa waaɾa.

16

Səm kowo gem sarirugii

1 Yesu u bw̄a be s̄s̄wa u nee, dur̄o gobigii goo w̄a. U s̄m kowo mə wi u win yenu n̄mu s̄ndia. Yera ba s̄m kowo wi korum̄t̄nu kua ba nee u win yinnin dukia sankum̄.

2 Ma yinni wi, u nùn soka u nee, mba na n̄om̄ ba gerum̄ wunen s̄s̄. A man s̄s̄w̄o nge m̄e a wunen s̄mburu koosina, domi a n̄ maa kp̄e a ko nen s̄m kowo.

3 S̄m kowo wi, u tii bikia u nee, mba u koo ko. Wee, win yinni u nùn yaram̄ win yenun s̄mburun di. U n̄ dam mə u ka wuku, u n̄ maa sekuru kp̄e u bara ko.

4 Wee ye u koo ko, kpa gabu bu ka nùn mwa ben yenu sanam m̄e ba nùn s̄mburu yara.

5 Yera u win yinnin dibugii baawure sokusia ma u gbiikoo bikia u nee, nyewa a nen yinnin dibu neni.

6 U wisa u nee, gum ȳirutiru wun̄bu (100). U nùn s̄s̄wa u nee, u win tireru suo u sina fuuku kpa u yore weeraakuru.

7 Ma u kram̄ goo bikia u nee, wune, nyewa a neni. U wisa u nee, alikama sakaku wun̄bu. Ma u nùn s̄s̄wa u win tireru suo kpa u yore wene.

8 S̄m kowo naane sarirugii win yinni u nee, bwisigiin tiwa. Ma Yesu u nee, handuniagibu ba bwisi mə ben w̄asinaa s̄s̄ n kere yam bururam̄gibu.

9 Na maa be s̄s̄m̄, i b̄r̄əba kasuo ka handunian dukia, kpa bu ra be mwa w̄a yenu s̄s̄ ni nu ku ra kpe, sanam m̄e dukia ye, ya kpa.

10 Wi u naane mə ḡa piiminu s̄s̄, u maa naane mə ḡa bakanu s̄s̄. Wi u k̄sa mə ḡa piiminu s̄s̄, u maa k̄sa mə ḡa bakanu s̄s̄.

11 Yen s̄s̄, i kun naane mə handunia yen dukia s̄s̄, wara koo be dukia gea n̄mu s̄ndia.

12 I kun maa naane mə goon ḡaanu s̄s̄, wara koo be w̄e ye n s̄a beegia.

13 S̄m kowo kun kp̄e u yinnibu yiru s̄a. Domi u koo turo tusi kpa u turo k̄a, n̄ kun m̄e, u koo turo tii w̄e, kpa u turo gem. I n̄ kp̄e i Gusun̄o ka dukia menna i s̄a sannu.

Gari bwese bweseka

yi Yesu u gerua

(I maa m̄erio Mateu 11:12-13, 5:31-32, Maaku 10:11-12)

14 Falisiba be ba gobin k̄iru mə, ba ye kpuro swaa daki ma ba Yesu n̄o swiikinu mə.

15 U bu s̄s̄wa u nee, be i s̄awa be ba tii gem w̄em̄ t̄mbun wuswaa, adama Gusun̄o u been ḡorusu ȳe. Domi ye ba siaram̄ t̄mbun mi ḡa k̄suna Gusun̄on wuswaa.

16 Sere ka Yohanun saa, wooda ka Gusun̄on s̄m̄bu ba w̄a. Saa sanam men di, ba bandun gari kparam̄ te Gusun̄o u sw̄i, ma baawure u kookari mə u ka du ka dam.

17 Woodan gari piikon sankirabu s̄e, n kere w̄llu ka tem kpeebu.

18 Baawure wi u win kuro yina, ma u krao sua, u sakararu kuawa. Baawure wi u maa kuro sua win dur̄o nùn yina, ȳero sakararu kuawa.

Gobigii ka Lasaa

19 Ma Yesu kram̄ nee, dur̄o dukiagii goo raa w̄a, wi u ra n yabe n̄nigiru sebua te ta wesibu w̄a, ma baadomma win mi, t̄s̄o bakara.

20 S̄aaro goo raa maa w̄a, wi ba sokum̄ Lasaa. U booboosu bar̄o, u ra n kp̄iwa dukiagii win yenu k̄n̄w̄o.

21 Domi u k̄i u tii debia ka d̄ia buri yi yi w̄rumam̄ saa gobigii win tabulu w̄llun di. B̄nu ra mam ne nu n win booboo si dabirim̄.

22 S̄aaro wi, u gu ma w̄llun ḡoradoba ba nùn sua ba ka da ḡorio mi Aburhamu u w̄a. Dukiagii wi, u maa gu, ma ba nùn sika.

23 U w̄a n̄ni sw̄aru s̄s̄ ḡorio, ma u n̄ni sua w̄llo u Lasaa wa Aburhamun b̄ku.

24 U n̄ogiru sua u nee, baaba Aburhamu, a nen w̄n̄w̄ndu waawo, a Lasaa ḡarima u win niki bian s̄ru doke nim s̄s̄, kpa u nen yara yemiasia, domi na n̄ni sw̄a bakaru waam̄ d̄s̄o yara yeni s̄s̄.

25 Aburhamu u nee, nen bii, a yaayo ma a wunen ḡa geenu wa wunen w̄aru sanam, meya maa Lasaa u ḡa k̄sunu wa. T̄e mini win nukura yem, wune maa a n̄ni sw̄aru waam̄.

26 Ye kpuron biru bankokoro b̄k̄wa ga w̄a beɛ ka beɛn baa s̄s̄. Be ba k̄i bu sara

minin di bu da beɛn mi gia, ba ñ kpɛ. Mɛya goo kun maa kpɛ u na mini beɛn min di.

27 Dukiagii wi, u neɛ, ñ n mɛn na, na nun kanamɔ, baaba, a Lasaa gario nen baan yɛnuɔ,

28 domi na wɔnɔbu nɔɔbu mɔ mi, kpa u bu yenin seeda diiya bu ku raa ka ne aye tɔyagii te sɔɔ.

29 Aburhamu u neɛ, ba Mɔwisi ka Gusunɔn sɔmɔbun tirenu mɔ, bu nigia nɔɔwɔ.

30 Ma u neɛ, aawo baaba Aburhamu, goo ù n da ben mi garin di, ba koo gɔru gɔsia.

31 Ma Aburhamu nùn sɔɔwa u neɛ, ba kun Mɔwisi ka Gusunɔn sɔmɔbugia nua, ba ñ naane dokemɔ baa goo ù n seewa garin di.

17

Torarun gari

(I maa mɛɛrio Mateu 18:6-7, 21-22, Maaku 9:42)

1 Yesu u win bwāabu sɔɔwa u neɛ, n ñ koo ko kɔsan yeri yi kun due, adama nɔni sɔwɔruugiiwa win min di yi dua.

2 N sanɔ bu nùn neɛru (400) gbinisi win wīro, kpa bu nùn kpɛɛ nim wɔku sɔɔ, n kere ù n be ba gema minin turo kɔsan yina beria.

3 I tii laakari ko.

Wunen tonusi ù n tora, a nùn gerusio. Yen biru ù n gɔru gɔsia, a nùn suuru kuo.

4 Baa ù n nun tora nɔn nɔɔba yiru sɔɔ teeru, ma nɔn nɔɔba yiru ye, u naamɔ u tuuba mɔ, a nùn suuru kuo.

Naane dokebu

5 Gɔrobu ba Yinni sɔɔwa ba neɛ, a besen naane dokebu sosio.

6 Ma Yinni u neɛ, baa beɛn naane dokebu bù n ne nge dīa bima, ma i dāa teni sɔɔwa tu wukuro tu tii gira nim wɔku sɔɔ, ta koo maa beɛ mɛm nɔɔwa.

Sɔm kowon wii kpīibu

7 Yesu maa neɛ, beɛn goo ù n yoo mɔ wi u wukumɔ, ñ kun mɛ u neɛ kparamɔ, u koo nùn sɔ ù n wuma yɛnuɔ u neɛ, u na tɛ u sina u di?

8 Aawo, u koo nùn sɔwa u neɛ, u nùn dīanu sɔɔru kuo, u win yaberu sebe kpa u nùn nɔari, sere u ka di u nɔ. Yen biruwa yoo win tii u koo maa di kpa u nɔ.

9 U koo yoo wi siara yèn sɔ u kua ye u nùn yiire?

10 Aawo, mɛya maa beɛ ñ n kpuro kua ye ba beɛ yiire, i yande neɛ, i sāawa yobu. I gesi kua ye n weene i ko.

Yesu tɔmbu wɔkuru bekia

11 Sanam mɛ Yesu u dɔɔ Yerusalemu gia, u kpa Samari ka Galilen baa sɔɔ.

12 Sanam mɛ u duɔ wuu turo sɔɔ, tɔmbu wɔkuru be ba bara disigiru mɔ ba nùn sennɔ da ma ba yɔra n desire.

13 Ba nɔɔgiru sua ba neɛ, yinni Yesu, a besen wɔnwɔndu waawo.

14 Ye u bu wa yera u neɛ, bu doo bu ben tii yāku kowobu sɔsɔi.

Sanam mɛ ba dɔɔ, n wee ba bekura ba deera.

15 Ben turo, ye u wa ma u bekura, u gɔsirama u Gusunɔ siara ka nɔɔgiru.

16 U kpuna Yesun wuswaɔɔ u nùn siara. Samarigiwiwa durɔ wi.

17 Yesu neɛ, n ñ be wɔku te kpurowa ba bekura? Nɔɔba nne be ba tie, mana ba wāa.

18 Sɔɔ wini turowa u wurama u ka Gusunɔ siara?

19 Ma u nùn sɔɔwa u neɛ, a seewo a doona, wunen naane dokebu nun bekia.

Ban te Gusunɔ u koo swīi

(I maa mɛɛrio Mateu 24:23-28, 37-41)

20 Falisiba ba nùn bikia dɔma te Gusunɔ u koo bandu swīi kpa ba n ka yɛ. Yera u bu sɔɔwa u neɛ, Gusunɔn bandu ta ñ sisi nge mɛ ba koo ka tu wa.

21 Ba ñ gerumɔ bu neɛ, i wa te wee mini, nge te wee miɔnɔ. Domi n wee, Gusunɔ u bandu swīi beɛn suunu sɔɔ.

22 Ma u bwāa be sɔɔwa u neɛ, sanam sisi mɛ sɔɔ i ko n kī i Tɔnun Biin tɔɔ teeru wa, adama i ñ tu wasi.

23 Ba koo beɛ sɔ, i mɛɛrio mini ñ kun mɛ miɔnɔ. I ku ka duki da mi.

24 Ka geema nge mɛ guru maakinu ra balli wɔllun goo teerun di sere ka tensim mi, nge mɛya Tɔnun Bii u ko n sāa win tɔɔ te sɔɔ.

25 Adama gbiikaa, u ñ koo ko u kun nɔni sɔɔre gem gem kpa tɛn tɔmbu bu nùn yina.

26 Ye n kua Nɔwen sanam sɔɔ, n koo maa ko Tɔnun Biin sanam sɔɔ.

27 Tɔmba dimɔ, ba nɔrumɔ, ba suanamɔ, ba durɔbu ka kurɔbu kɛɛnamɔ sere n ka girari dɔma te Nɔwe u goo dua. Ma nim yibura na ta be kpuro kam koosia.

28 Mɛya n koo maa ko nge Lɔtun saa. Tɔmba dimɔ, ba nɔrumɔ ba dwemɔ ba dɔramɔ, ba dīanu duurumɔ, ba dia banimɔ.

29 Adama dɔma te Lɔtu u yara Sodomun di, guri dɔɔgia ka sɔɔ bisu ya na wɔllun di ya be kpuro kam koosia.

30 Mɛya n ko n maa sāa tɔɔ te Tɔnun Bii u koo kurama.

31 Tɔɔ te sɔɔ, wi u wāa win dii tɛera wɔllɔ ma win yānu wāa dirɔ, u ku raa du u nu sua. Wi u maa wāa gberɔ, u ku raa gɔsirama yenuɔ.

32 I Lɔtun kuru yaayo.

33 Wi u kī u win wāaru di ka win gɔru kīru, u koo tu bia, adama wi u win wāaru yina, wiya u ko n tu mɔ.

34 Ka geema, wɔku te, tɔmbu yiru ba ko n kpī kpin yee teeru sɔɔ, ba koo turo sua kpa bu turo deri.

35 Kurɔbu yiru ba ko n nammɔ sannu, ba koo turo sua kpa bu turo deri. [

36 Durɔbu yiru ba ko n wāa gberɔ, ba koo turo sua kpa bu turo deri.]

³⁷ Bwāa be, ba nùn bikia ba nē, ma giara Yinni. Ma u nē, mi gora wāa miya yaberekunu nu koo mēna.

18

Gōmini ka siri kowon gari

¹ Yesu u bu mōn teni kua u ka bu sōsi ma n weenē ba n da n kanaru mō wērabu sari.

² U nē, siri kowo goo wāa wuu maro gagu sō, wi u n Gusunō nasie, u n maa goon bēere yē.

³ Wuu teu ge sō, gōmini goo maa wāa mi. U ra nē win mi, u nē, u bu sirio wi ka win yiberē.

⁴ U yina n tē. Adama yen biru u bwisika u nē, baa mē na n Gusunō nasie, ma na n goon bēere yē,

⁵ ka mē, yēn sō gōmini wini u man bande, kon bu siria ka win yiberē, kpa u ku maa man baasi.

⁶ Yinni u nē, i nōwō ye siri kowo kōso wi, u gerua.

⁷ Kaa sere gere Gusunō? U n koo win tiin tōmbu siria be ba nùn wuri koosimō bururu ka yoka? U koo tē u sere bu nōri?

⁸ Na bēe sōmō u koo bu siria ka sendaru. Ka mē, sanam mē Tōnun Bii u koo na u koo naane dokebu deema tem mē sō?

Falisi ka gbere mwān

kanaru

⁹ U kpa mōn teni kua tōmbu gabun sō be ba tii mēra geegibu, ma ba gabu gema.

¹⁰ U nē, tōmbu yiru ba dua sāa yerō bu ka kanaru ko. Turo sāawa Falisi, turo maa gbere mwān.

¹¹ Falisi wi, u yō u kanaru mō u win tiin gari mō u nē, Gusunō na nun siara yēn sō na n sāa nge be ba tie, be ba sāa taki diobu ka kōsan kowobu ka sakara kowobu ka mam gbere mwān nge durō wini.

¹² Na ra nō bōke nōn yiru alusuma tia sō. Na ra maa nēn mōru kpuron wōkuru baateren wōlō tia wē.

¹³ Gbere mwān wi, u yōra n desire, u n kākā u win nōni sue wōlō, ma u tii bōkua u nē, Gusunō, na sāawa toro, a nēn wōnwōndu waawo.

¹⁴ Na bēe sōmō gbere mwān wiya u gem wa Gusunōn wuswāwō u ka wa yenūn n kere win beruse. Domi baawure wi u tii sua wōlō ba koo nùn kawa. Wi u maa tii kawa ba koo nùn sua wōlō.

Yesu bibu kanaru kua

(I maa mērio Mateu 19:13-15, Maaku 10:13-16)

¹⁵ Ba ka bibu naamō Yesun mi baa ka bii wēenō u ka nu nōmu sōndi. Adama ye win bwāabu ba ye wa ba bu gerusi.

¹⁶ Ma Yesu u bibu soka win mi u nē, i de bibu bu na nēn mi, i ku bu yinari, domi

Gusunō u bandu swīi tōmbun sō be ba ka bu weenē.

¹⁷ Ka geema, na bēe sōmō, baawure wi u kun ban te Gusunō u swīi wure nge mē bii u ra win mōwōbu wure, u n kpē u n sāa ban tegii.

Gobigii goon gari

(I maa mērio Mateu 19:16-30, Maaku 10:17-31)

¹⁸ Wirugii goo u Yesu bikia u nē, yinni, a sāawa tōn geo. Mba na kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe wa.

¹⁹ Yesu nē, mban sōna a man sokumō geo. Goo sari wi u sāa geo ma n kun mō Gusunō turo.

²⁰ A wooda yē ye ya gerumō ya nē, “i ku sakararu ko, i ku tōnu go, i ku gbeni, i ku seeda weesugia di, i bēen tundo ka mero bēere wē.”

²¹ Ma durō wi, u nē, yeni kpurowa na wiru kpīye saa nēn aluwaasirun di.

²² Ye Yesu u yeni nua u kpa, u kpa m nē, gāa teena nu nun tie. A dōro kpuro ye a mō, kpa a sāarobu yen gobi bōnu kua, kaa n dukia mō wōlō. Yen biru a na a man swīi.

²³ Ye durō wi, u yeni nua win nukura sankira, domi dukia bakagiiwa.

²⁴ Ye Yesu u nùn mēra u nē, ka geema n ka dukiagibu sēwa bu ka ban te Gusunō u swīi wura.

²⁵ Domi dukiagii u ka ban te wura, yen sēsō ga kpā ga kere yooyoo gu du yaburan wērō gu yari.

²⁶ Be ba nùn swāa daki ba nē, n n mēn na, wara koo kpī u faaba wa.

²⁷ Yesu u bu sōwa u nē, ye tōnu kpa nē, Gusunō kun ye kpa nē.

²⁸ Pie u nē, n wee sa deri kpuro ye sa mō, sa nun swīi.

²⁹ Ma Yesu u nē, ka geema, na bēe sōmō, goo sari wi u win yenū deri ban te Gusunō u swīin sō n kun mē win kurō n kun mē win maabu ka win wōnōbu n kun mē win mero ka win tundo n kun mē win bibu.

³⁰ Kpa u kun wa u mwē saa yeni sō n kere ye u deri, ka kpa m wāaru te ta ku ra kpe sia.

Yesu u win goō ka win seebun

gari mō nōn itase

(I maa mērio Mateu 20:17-19, Maaku 10:32-34)

³¹ Yesu u wōkura yiru ye soka win mi ma u nē, n wee sa Yerusalemu dō. Ye Gusunōn sōmōba yorua Tōnun Biin sō kpuro, ya koo koora.

³² Domi ba koo nùn tōn tukobu nōmu sōndia bu nùn yaakorū ko, bu nùn nōni sō, kpa bu nùn yāatam sie.

³³ Bā n maa nùn so ba kpa ba koo nùn go, kpa u se gorin di sō itase.

³⁴ Adama bwāa be, ba ñ gāanu tuba gari yi sɔɔ. N bu wini ye u ka yā. Gari yi kun bu yeeri.

Yesu u wōko bekia

(I maa mɛerio Mateu 20:29-34, Maaku 10:46-52)

³⁵ Nge mɛ Yesu u Yeriko duɔ, wōko goo u sɔ swaa nɔɔwɔ u bara mɔ.

³⁶ Ye u tɔn wɔrun damu nua ga sarɔ, yera u bikia mba n kua.

³⁷ Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Yesu Nasaretigiwa u sarɔ.

³⁸ Ma u nɔɔguru sua u nɛɛ, Yesu Dafidin sikadobu, a nɛn wɔnwɔndu waawo.

³⁹ Be ba sīimɔ wuswaaɔ ba nùn gerusi bu ka nùn marisia. Adama u wure u gbāra n kere yellu u nɛɛ, Dafidin sikadobu, a nɛn wɔnwɔndu waawo.

⁴⁰ Yesu u yōra ma u nɛɛ, bu ka nùn na. Ye wōko wi, u tunuma Yesu nùn bikia u nɛɛ,

⁴¹ mba a kī n nun kua.

U nɛɛ, Yinni, na kī n yam wawa.

⁴² Ma Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a yam waawo, wunen naane dokebu nun bekia.

⁴³ Yande u yam wa, ma u Yesu swīi u Gusunɔ siaramɔ. Sanam mɛ tɔn wɔru ge kpuro, ba ye wa ma ba Gusunɔ saabu kua.

19

Yesu ka Sakeu

¹ Yesu u dua wuu ge ba mɔ Yerikoɔ, u gu bukiane.

² Miya durɔ gobigii goo u wāa wi ba mɔ Sakeu wi u sāa gberɛ mwaɔbun wirugii.

³ U kī u Yesu wa, adama u ñ kpia tɔn wɔrun sɔ yèn sɔ wi, tɔn kpiribuwa.

⁴ Yera u duka da wuswaaɔ ma u yɔɔwa dāa te ba mɔ sikamaren wɔllɔ u ka nùn wan sɔ, domi u yē ma miya u koo ka doona.

⁵ Saa ye Yesu u tura yam mi, u nɔni seeya ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Sakeu a sarama kpaaka, domi wunen yenuɔra na kon sobia gisɔ.

⁶ Sakeu sarama ka sendaru ma u Yesu dam koosia ka nuku dobu.

⁷ Ye tɔmba ye wa, be kpuro ba wōki ba nɛɛ, u da u sobia kāsɔn kowon yenuɔ.

⁸ Sakeu u seewa u yōra Yinnin wuswaaɔ u nɛɛ, n wee Yinni na nɛn dukian bɔnu sārɔbu wɛɛmɔ. Nà n maa goo gāanu wɔrari ka taki na nùn yen nan nɛɛ wesiamɔ.

⁹ Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, gisɔ faaba dua yenu ge sɔɔ yèn sɔ winin tii maa sāa Aburahamun bweseru.

¹⁰ Domi Tɔnun Bii u nawa u ka kasu be ba kōra u bu faaba ko.

Nge mɛ sɔm kowoba ka gobi

mero kua

(I maa mɛerio Mateu 25:14-30)

¹¹ Sanam mɛ tɔmba yeni swaa daki, u kparam mɔndu kua yèn sɔ u Yerusalemu turuku kua ma ba tamaa Gusunɔ u koo bandu swīiwa yande.

¹² Yera u nɛɛ, sina bii goo u bandu dibu da n toma tem gam gia, kpa u wurama yen biru.

¹³ U sere doona u wɔkuru soka win yobu sɔɔ, ma u ben baawure gobi beke gee wē u nɛɛ, bu de gobi yi, yi ma sere u ka wurama.

¹⁴ Win temgibu ba nùn tusa ma ba nɔɔ tia kua ba tambu gɔra bu nɛɛ, ba ñ kī durɔ wi, u bandu di ben temɔ.

¹⁵ Sanam mɛ u wuma ye u ban te diima, u yoo be soka win mi be u raa gobi wē, kpa u ka wa nge mɛ baawure gobi nùn marua.

¹⁶ Gbiikoo na u nɛɛ, yinni wunen gobi yi, yi mara wɔkuru.

¹⁷ U nùn sɔɔwa u nɛɛ, ya wā yoo geo. Yèn sɔ a kua naanegii gāa piiminu sɔɔ, na nun kua wuu marosu wɔkurun wirugii.

¹⁸ Yiruse na u nɛɛ, yinni wunen gobi yi, yi mara nɔɔbu.

¹⁹ U nùn sɔɔwa u nɛɛ, wune maa, na nun kua wuu marosu nɔɔbun wirugii.

²⁰ Kpao na u nɛɛ, yinni wunen gobi wee yi na berua kiasu sɔɔ.

²¹ Domi na wunen berum mɔ yèn sɔ a sāa tɔn sēsɔgii. A ra suewa ye a kun yii, kpa a gē mi a kun duure.

²² U nùn sɔɔwa u nɛɛ, na kon nun siriwa wunen gari sɔɔn di, yoo kam. A yē ma na sāa tɔn sēsɔgii, na ra sue ye na kun yii, kpa n gē mi na kun duure.

²³ N n mɛn na, mban sɔna a ñ goo nɛn gobi yi wē u ka gobi mero ko, kpa n nenyam mwa ka are sanam te na wɔma.

²⁴ Ma be ba wāa mi, u bu sɔɔwa bu gobi yi mɔɔ bu wɔkurugii wi wē.

²⁵ Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, yinni, u wɔkuru mɔ ko.

²⁶ U nɛɛ, na bɛɛ sɔɔmɔ, wi u mɔ, win mɔru sɔɔra ba koo nùn sosia. Wi u kun maa mɔ, fiiko ye u mam mɔ ba koo nùn mwaari.

²⁷ Yen biru i ka nɛn yiberɛba na mini be ba kun kī n bandu di kpa i bu sakiri nɛn wuswaaɔ.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mɛerio Mateu 21:1-11, Maaku 11:1-11, Yohanu 12:12-19)

²⁸ Ye Yesu yeni gerua u kpa, u win swaa mwa u bu gbiyiwa Yerusalemu gia.

²⁹ Sanam mɛ u Betefagi ka Betani turuku kua, guurun bera gia te ba ra soku Olifin guuru, u tɔmbu yiru gɔra win bwāabu sɔɔ

³⁰ u nɛɛ, bu doo wuu ge ga wāa ben wuswaaɔ mi. Bā n dua ba koo keteku buu wa ga sari ge goo kun sɔnɛre. U nɛɛ, bu gu sasiama bu ka na.

³¹ Goo ù n bu bikia mban sɔna ba gu sasiama, bu nɛɛ, Yinniwa u gen bukata mɔ.

32 Be u gɔra ba doona, ma ba yabu baayere deema nge me u bu sɔwa.

33 Ye ba keteku buu ge sɔsiamɔ, gen yinniba nee, mban sɔna i keteku buu ge sɔsiamɔ.

34 Ba nee, Yinniwa u gen bukata mɔ.

35 Ma ba ka Yesu keteku buu ge naawa. Ba ben yānu teria gen wɔllɔ ma ba Yesu sɔndi.

36 Ye u dɔɔ, meya tamba ben yānu teriamɔ swaa sɔɔ.

37 Sanam me u Yerusalemu turuku kua Olifin guurun swaan bɔkuɔ, win bwāabu kpuro ba nɔɔguru sua ba Gusunɔ siaramɔ ka nuku dobu sɔm maamaakiginu kpuron sɔ ye ba wa.

38 Ba nee, Gusunɔ u sunɔ wi u sisi ka win yisuru domaru kuo, alafia ya n wāa wɔllɔ, kpa yiiko ya n wāa wɔwɔlleɔ.

39 Falisi gabu saa tɔn wɔrun suunu sɔɔn di ba Yesu sɔwa ba nee, yinni a wunen bwāa be marisio.

40 U bu wisa u nee, na beee sɔmɔ, baa beni bā n mari, kpenu koo gbāra.

Yesu Yerusalemu swiŷiya

41 Sanam me Yesu u Yerusalemu turuku kua, ye u ye wa yera u swii wɔri yen sɔ,

42 u nee, wune Yerusalemu à n daa tē yē ye ya koo ka nun alafia naawa ni, baa gisɔ! Adama wee, ya nun kukue.

43 Sanam koo nun naawa mē sɔɔ wunen yiberēba ba koo nun tarusi, kpa bu nun kooro bure bu nun sēkene beri berika kpuron di.

44 Ba koo nun nam, wune ka wunen bibu be ba wāa wunen suunu sɔɔ. Ba ñ derimɔ kpenu nu sanna wune sɔɔ, yēn sɔ a ñ tuba saa ye Gusunɔ u nun naawa.

Yesu u dua sāa yerɔ

(I maa mɛerio Mateu 21:12-17, Maaku 11:15-19, Yohanu 2:13-22)

45 Yesu dua sāa yerɔ ma u kia dɔrobu giram wɔri.

46 U bu sɔwa u nee, ba yorua, “Nen diru ta ko n sāawa kanarun diru.” Adama beee i tu kua gbɛnɔbun wāa yeru.

47 Baadomma u ra n Gusunɔn garin keu sɔsiamɔ sāa yerɔ. Yera yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ka Yuuban wirugibu ba kī bu nùn go.

48 Adama ba ñ yē nge me ba koo koosina, domi tambu kpuroba ba nùn swaa daki ma n bu maamaaki sāa.

20

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa mɛerio Mateu 21:23-27, Maaku 11:27-33)

1 Sɔɔ teeru nge me Yesu u Gusunɔn garin keu sɔsiamɔ sāa yerɔ, ma u Labaari gean waasu mɔ, yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ka Yuuban guro gurobu ba kurama.

2 Ba nee, a sun sɔwa wooda yerɔ a ka yeni mɔ. Wara u nun yen yiiko wē.

3 U bu sɔwa u nee, ne maa, na kon beee gari gee bikia, kpa i man sɔ.

4 Man diya Yohanu u wooda wa u ka tumbu batemu kua. Tɔnun min di? Nge wollun di.

5 Adama ba geruna ba nee, sà n gerua wollun diya, u koo nee, mban sɔna sa ñ nùn naane doke.

6 Sà n maa nee, tɔnun min di, tumbu kpuro ba koo sun kpenu kasuku domi baawure u Yohanu garisi Gusunɔn sɔmɔ.

7 Yera ba wisa ba nee, sa ñ yē man diya.

8 Ma Yesu u bu sɔwa u nee, ne maa, na ñ beee sɔmɔ yiiko ye na ka yeni mɔ.

Gbaa wuko kɔsobun gari

(I maa mɛerio Mateu 21:33-46, Maaku 12:1-12)

9 Yen biru u tumbu mɔn teni kua u nee, durɔ goo u resɛm gbaaru kua u dānu duura ma u kɔsobu kasu u bu ye nɔmu beria, ma u wuu da n ka te.

10 Sanam me saa ya tura u sɔmɔ gɔra kɔso ben mi, bu ka nùn wēema ye n sāa wigia. Kɔso be, ba nùn so, ba nùn gira nɔm dira.

11 U kpam kpao gɔra. Ba nùn so, ba nùn yaa kasiki, ba gira nɔm dira.

12 U kpam itase gɔra. Ba nùn mɛera kua ma ba nùn gira.

13 Gbaa yēro wi, u nee, mba kon ko tē. Kon den nen tiin bii kɔnasi bu gɔriawa. Sorɔkudo ba koo nùn beere wē.

14 Adama ye kɔso be, ba nùn wa, ba geruna ba nee, wiya sāa tubi dio, su nùn go, kpa gbaa te, tu ko besegiru.

15 Ma ba nùn yara gbaa ten biruo, ba nùn go.

Tē mba gbaa yēro wi, u koo bu kua.

16 U koo na u bu kpeerasia, kpa u win gbaa te kɔso kpaobu nɔmu beria.

Sanam me tɔn be ba nùn swaa daki ba ye nua, yera ba nee, su ku wa me.

17 Adama Yesu u bu nɔni kɔ u ka da ma u nee, mba gari yin tubusianu yi ba yorua ba nee, “Kpee te banɔba yina, tera ta kua gani gɔmburun dam.”

18 Baawure wi u kpee te wɔri, ta koo nùn bɔku, wi ta maa wɔri, ta koo nùn namwa muku muku.

Wɔɔ gobin kɔsiabun gari

(I maa mɛerio Mateu 22:15-22, Maaku 12:13-17)

19 Saa tia ye sɔɔ, yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ba kasu bu Yesu mwa, domi ba tuba ma ben sɔna u mɔn te kua. Adama ba tɔn wɔru nasie.

20 Ba Yesun laakari mɔ kpuro sɔɔ. Ma ba tɔn samba kowobu gɔra win mi, be ba sāare geegibu bu ka nùn mwa win gari gee sɔɔ, kpa bu nùn tem yēro nɔmu beria.

21 Tɔn be, ba nùn bikia ba nɛɛ, yinni sa yɛ ma wunɛn gari ka wunɛn sɔ̄sira s̄aa dee dee, a ku ra maa k̄iru gem wɛ, a Gusunɔn swaa s̄ɔ̄simɔwa gem sɔ̄.

22 N weenɛ su tem ȳɛro w̄ɔ̄ gobi wɛ? Nge su ku wɛ.

23 Ye Yesu u ben bwisiku k̄ɔ̄sunu wa, yera u nɛɛ,

24 i man gobi s̄ɔ̄simɔ. Ma ba nùn yi wɛ. Ma u nɛɛ, waran foto ka ȳirera mi.

Ba nɛɛ, tem ȳɛrogia.

25 Ma u bu s̄ɔ̄wa u nɛɛ, n̄ n mɛn na, i tem ȳɛro wɛɛyɔ ye n s̄aa tem ȳɛrogia, kpa i Gusunɔ wɛ ye n s̄aa Gusunɔgia.

26 Ma ba kp̄ana bu nùn nɔma turi win gari s̄ɔ̄n di tambun wuswaa. Yera ba ka win wisibu biti kua, ma ba ben nɔ̄ mari.

Goribun seebun gari

(I maa mɛerio Mateu 22:23-33, Maaku 12:18-27)

27 S̄adusiba be ba ra nɛɛ ḡoriba kun seemɔ, ben gabu ba nùn susi ma ba bikia ba nɛɛ,

28 yinni, n wee ye M̄owisi u sun yorua. U nɛɛ, “Goon bɛɛrɛ ù n gu u kurɔ deri, ma u kun ka kurɔ wi bii mara, u koo kp̄i u nùn tubi di, kpa u ka win bɛɛrɛ bweseru waaawa.”

29 Nge mena, tundo turosibu nɔ̄ba yiru gaba raa waa. Gbiikoo u kurɔ sua ma u gu, u n̄ ka kurɔ wi bii m̄.

30-31 Yiruse ka itase ba nùn sua ḡominiru. M̄eya n kua sere be nɔ̄ba yiru ye, ba ka gu. Ba n̄ bii mara.

32 Kurɔ wi, u ra gu.

33 Ḡoribun seebun sanam ben weren kurɔwa u ko n s̄aa. Domi be nɔ̄ba yiru ye kpurowa ba nùn ḡia kurɔ.

34 Yesu u bu wisa u nɛɛ, handunia yen tamba ba kurɔbu ka durɔbu suamɔ,

35 adama sibu be ba ko n b̄onu m̄o sian w̄aaru ka ḡoribun seebu s̄ɔ̄, ba n̄ kurɔbu ka durɔbu suamɔ.

36 Ba ko n ka w̄allun ḡoradoba weenɛwa ba n̄ maa gbimɔ. Ba ko n s̄aa Gusunɔn bibu domi ba bu seeya ḡorin di.

37 M̄owisin tii u s̄ɔ̄si s̄aa s̄aa ma ḡoriba koo se, ye u Gusunɔ soka u nɛɛwa, “Gusunɔ Aburahamun Yinni, ka Isakin Yinni, ka Yakɔbun Yinni” aw̄i d̄ɔ̄gii yin gari s̄ɔ̄.

38 Gusunɔ kun s̄aa ḡoribun Yinni. U s̄awa wasobugii, domi win mi kpuro ba s̄awa wasobu.

39 Gabu wooda ȳɛrobu s̄ɔ̄ ba nɛɛ, yinni, wunɛn gari yi, yi dende.

40 Ba n̄ maa k̄aka ba nùn ḡaanu ganu bikie.

Dafidi ka wi Gusunɔ u ḡɔsa

(I maa mɛerio Mateu 22:41-46, Maaku 12:35-37)

41 Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, am̄ana ba koo ka kp̄i bu nɛɛ, Kirisi s̄awa Dafidin bii.

42 Domi Dafidin tii u gerua Womusun tireru s̄ɔ̄ u nɛɛ,

“Yinni Gusunɔ u nen Yinni s̄ɔ̄wa u nɛɛ, a sino nen n̄om geuɔ,

43 sere n ka nun wunɛn yibereba taarea.”

44 Dafidi ù n nùn soka Yinni, am̄ana u ko n maa ka s̄aa win bii.

I tii laakari koowo

ka wooda ȳɛrobu

(I maa mɛerio Mateu 23:1-36, Maaku 12:38-40)

45 Sanam mɛ tɔn dabira nùn swaa daki, u win bw̄aabu s̄ɔ̄wa u nɛɛ,

46 i tii laakari ko ka wooda ȳɛrobu be ba k̄i ba n bosu ka yabe d̄end̄ennu, ba t̄obirinaa k̄i batuma s̄ɔ̄, ba sin yee gbiikinu kasu menno yenɔ ka aye b̄ɛɛginu dim soku yero.

47 Ba ḡominibun yenusu dimɔ, ma ba kana d̄end̄ennu m̄ɔ bu ka bu wan s̄. Ba koo bu taare wɛ n kp̄a.

21

Gobi yi kurɔ ḡomini goo u kp̄ɛ

(I maa mɛerio Maaku 12:41-44)

1 Yesu u n̄ni seeya ma u dukiagibu wa ba gobi kp̄ɛm̄o s̄aa yerun kpakororu s̄ɔ̄ mi ba ra gobi doke.

2 U maa kurɔ ḡomini s̄aaro goo wa u gobi piiminu yiru kp̄ɛm̄o mi.

3 Ma u nɛɛ, na b̄ɛɛ s̄ɔ̄m̄o ka gem, ḡomini s̄aaro wi, u kp̄ɛ n be kpuro kere be ba tie.

4 Domi ye n s̄andi ben m̄ɔ bakaru s̄ɔ̄ yera ba wuna ba doke, adama win ȳaaru s̄ɔ̄ u kpuro kp̄ɛ ye u ka tii k̄ɔ̄su.

Yesu u s̄aa yerun

k̄oribun gari m̄ɔ

(I maa mɛerio Mateu 24:1-2, Maaku 13:1-2)

5 Gaba gerum̄o ma s̄aa yeru ta buraru m̄o ta w̄a ten kpee buranu ka k̄ɛɛ ni ba Gusunɔ w̄ɛn s̄. Yera Yesu u nɛɛ,

6 sanam sisi m̄ɛ s̄ɔ̄ ye i waam̄o mini kpuro yen gaan kpera kun ko n w̄aa ten tensim w̄llo. Ni kpurowa nu koo w̄ari.

Wahala ye ya koo na

handunia yu sere kpe

(I maa mɛerio Mateu 24:3-14, Maaku 13:3-13)

7 Ba nùn bikia ba nɛɛ, yinni, n̄ n men na, domma yeni ya koo tunuma. Yire terà ta koo gbi tu kookoo si s̄ɔ̄si.

8 Yesu u nɛɛ, i laakari koowo, i ku de bu b̄ɛɛ n̄ni w̄oke. Domi dabira koo na ka nen ȳisuru, kpa ba n gerum̄o ba n m̄ɔ, saa ya turuku kua, beya ba s̄aa Kirisi wi. Adama i ku bu sw̄i.

9 I n tabun damu n̄ɔm̄o ka n̄ɔsinaa sariru, i ku nanda. Domi yera n ko n gbi n tunuma, adama n̄ kpee te mi gina.

10 Yera u kpam bu s̄ɔ̄wa u nɛɛ, bwesenu koo seesina, sinamba koo maa seesina.

¹¹ Tem yīiri bakabu ko n wāa ka baranu ka gōōru, gam ka gam. Maamaaki berumgii ka yīre bakanu nu ko n wāa wōllo.

¹² Adama yabu ye kpuro yu sere koorā ba koo bēe mwa bu bēe nōni sō. Ba koo bēe sirī kowobu nōmu sōndia mēnno yenō, ba koo bēe pirisōm doke, kpa bu ka bēe da sina bokobu ka tem yērobun kōnnōsō nen yīsirun sō.

¹³ Yera n koo bēe ayeru wē i ka seeda di.

¹⁴ I de i n yē ma n n bēen bwisikunu i ko ka tii yina.

¹⁵ Domi kon de i gari gere ka bwisi yi bēen yiberēba kpuro ba n kpe bu yina, n kun me bu siki.

¹⁶ Bēen mōwōbu mam, ka bēen maabu ka bēen wōnōbu ka bēen dusibu ka bēen bōrōba, ba koo bēe bu nōmu sōndia kpa bu dabiru go bēe sō.

¹⁷ Baawure koo bēe tusi nen yīsirun sō.

¹⁸ Adama baa bēen wirun sera kun borimō.

¹⁹ Bēen temanabun saabu bēen hunde ya koo faaba wa.

Yerusalemun kpeerabun gari

(I maa mērio Mateu 24:15-21, Maaku 13:14-19)

²⁰ Ma Yesu maa nēe, dōma te i wa tabu kowoba Yerusalemu tarusi, i n yē ma yen kpeerasiabu turuku kuawa.

²¹ Sanam me, be ba wāa Yudea, bu su-uwo guunu wōllu gia. Be ba maa wāa Yerusalemun suunu sō bu yario, be ba maa wāa gberō bu ku wura wuu.

²² Domi saa yeya mōru kōsiarun sanam, kpuro yu ka koorā ye ba yorua Gusunōn gari sō.

²³ Gurigibu ka tōn kurō be ba bibu bōm kēmō saa ye sō, ba koo nōni swāaru wa. Domi nuku sankira bakanu ko n wāa tem sō, ka maa mōru baka bu ka tōn be seeyasia.

²⁴ Ba koo bu sōsirī ka takobi, kpa bu bu yoru mwa tem baama. Bwese tukunu koo maa Yerusalemu taaku sere nin saa yu ka turi.

Tōnun Biin naaru

(I maa mērio Mateu 24:29-31, Maaku 13:24-27)

²⁵ Yesu kpm nēe, yīrenu ko nu n wāa sōō ka suru ka kperī sō. Tem sō, nōni swāa bakara koo bwesenu deema kpa nu biti soora nim wōku ka nim kurenun wurenun sō.

²⁶ Nandabu koo tambu wasikira bā n mara ye n koo koorā handunia sō, domi wōllun dam mu koo yīiri.

²⁷ Saa yera ba koo Tōnun Bii wa u kurama guru wiru sō, ka dam bakam ka yiiko.

²⁸ Yeni yā n naabu torua, i yōrō sōnwō kpa i bēen wiru seeya yēn sō bēen yakiabu turuku kua.

Yīre te dāa te ba mō figie

ta sōōsimō

(I maa mērio Mateu 24:32-35, Maaku 13:28-31)

²⁹ Ma u bu garin weenasii kua u nēe, i dāa te ba mō figie mērio ka dānu kpuro.

³⁰ Nū n kpararu torua, bēen tii i n mēera, i yē ma yande tomburura ta turuku kooma.

³¹ Nge mēya bēe maa, i n yabu ye wa ya wee, i n yē ma n turuku kuawa Gusunō u ka bandu swīi.

³² Ka geema na bēe sōōmō, saa yenin tōmbu gabu ba n gbimō yabu ye kpuro yu ka koorā.

³³ Wōllu ka tem mu koo doona, adama nen gari kun doonō.

I tii laakari ko

³⁴ Ma Yesu kpm nēe, i n bēen tii se, kpa i ku ra ko laakari sariba dibu ka nōrubun sō ka handunian wururabu, kpa tōō te, tu ku bēe suaru wōri nge yina.

³⁵ Domi ta koo baawure deema wi u wāa tem me kpuro sō.

³⁶ Yen sō, i n swaa mēera kpa i n kanaru mō saa baayere, kpa i dam wa i ka kisira kpuro ye n koo nan di, kpa i ka kpi i yōra Tōnun Biin wuswaa.

³⁷ Bururu baatere Yesu ra Gusunōn garin keu sōōsiwa sāa yerō, yoka kpa u da u kpuna Olifin guuru wōllo.

³⁸ N n kua bururu tōmbu kpuro ba ra nēwa win mi sāa yerō bu ka win gari swaa daki.

22

Wirugiba wesianamō

bu ka Yesu go

(I maa mērio Mateu 26:1-5, Maaku 14:1-2, Yohanu 11:45-53)

¹ Pēe ye ba kun seeyatia doken tōō bakaru, te ba ra soku Gōō sararibu ta turuku kua.

² Yāku kowo tōnwerobu ka wooda yērobu ba bwisi berinamō bu ka Yesu go domi ba tōn wōrun berum mō.

Yudasi u kī u Yesu

wirugibu nōmu sōndia

(I maa mērio Mateu 26:14-16, Maaku 14:10-11)

³ Yera Setam ya dua Yudasin gōruō wi ba sokumō Isikariotu. U sāawa bwāabu wōkura yiru yen turo.

⁴ Ma u da u nōō tia kua ka yāku kowo tōnwerobu ka sāa yerun kōsobun wirugibu u ka bu Yesu nōmu sōndia.

⁵ Ben nukura dora ma ba wesiana bu ka nūn gobi kē.

⁶ U wura, ma u swaa kasu u ka bu Yesu nōmu sōndia saa ye n weene kpa tōn wōru ga kun yē.

Yesun sōōru

*Goo sararibun yaa dibun sɔ**(I maa mɛrio Mateu 26:17-25, Maaku 14:12-21, Yohanu 13:21-30)*

7 Pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔru tɛ sɔɔ ba ra Goo sararibun yāanu go, ta tunuma.

8 Ma Yesu u Pɛɛ ka Yohanu gɔra u nɛɛ, i doo i Goo sararibun tɔɔ bakarun sɔɔru ko su ka te di.

9 Ba nūn bikia ba nɛɛ, mana u kɪ bu ten sɔɔru ko.

10 U bu wisa u nɛɛ, n wee, i n wuu dua i kpa i ko ka durɔ goo yinna u nim tooru sɔɔwa. I nūn swiyo yenu mi u dua,

11 kpa i yenu gen yɛro sɔ i nɛɛ, yinni nɛɛ, diru mana u koo be Goo sararibun tɔɔ bakaru di ka win bwāabu.

12 Yɛro u koo bɛɛ gidambisa baka sɔɔsi ye ba sɔnwa. Miya i ko sɔɔru ko.

13 Ba doona ma ba baayere deema nge mɛ u raa bu sɔɔwa, ma ba Goo sararibun tɔɔ bakarun sɔɔru kua.

*Yinnin dīa domaruginu**(I maa mɛrio Mateu 26:26-30, Maaku 14:22-26, Korinti I, 11:23-25)*

14 Saa ya tura, ma Yesu u sina u ka di ka win gɔrobu sannu.

15 Ma u nɛɛ, na kīa gem gem n Goo sararibun tɔɔ baka teni di ka bɛɛ sannu n sere nɔni sɔɔra.

16 Na bɛɛ sɔɔmɔ ma na n maa te dimɔ sere tu ka kooro ban te Gusunɔ u swi sɔɔ.

17 Yera u nɔra sua u Gusunɔ siara ma u nɛɛ, i tam nɔra ye mɔɔ i na bɛɛ kpuro.

18 Na bɛɛ sɔɔmɔ, saa tɛn di na n maa tam meni nɔrumɔ sere Gusunɔ u ka bandu swi.

19 Yen biru u pɛɛ sua. Ye u Gusunɔ siara u kpa, u ye murura u bu wɛ u nɛɛ, yeniwa nɛn wasi [yi ba wɛ bɛɛn sɔ. I n da yeni ko i n ka man yaaye.

20 Ye ba dim kpa, u maa nɔra sua u bu wɛ u nɛɛ, nɔra yeniwa nɔɔ mwɛɛ kpaaru te ba sire ka nen yem mɛ mu yari bɛɛn sɔ.]

21 Adama n wee, wi u koo man dɔmɛ, win nɔmu ga wāa gbɛɛrɔ ka neguu sannu.

22 Tɔnun Bii u doonɔ nge mɛ Gusunɔ u yi, adama nɔni swāarugiiwa wi u koo nūn dɔmɛ.

23 Ma ba bikianaa torua, wara u koo yen bweseru ko ben suunu sɔɔ.

Tɔnwerorun sikirinɔ

24 Ma sikirinɔ ga kpa m seewa Yesun bwāabun suunu sɔɔ, ba bikianamɔ ben wi u koo ko tɔnwerɔ.

25 Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, handunia min sinamba ba ben tɔmbu dam dɔrɛmɔ, ka mɛ, ba bu sokumɔ gean kowobu.

26 Adama i ku de n sāa mɛ bɛɛn mi. I de bɛɛ kpuron tɔnwerɔ u n sāa nge bɛɛ kpuron yākabu, kpa wi u sāa wirugii u n sāa nge sɔmɔ.

27 Wara kere, wi u dimɔ? Nge wi u ka dīanu naamɔ. N n wi u dimɔ? Wee, na wāa bɛɛn suunu sɔɔ nge sɔmɔ.

28 Bɛɛ i ka man temana nɛn laakari mɛeribun saa sɔɔ.

29 Yen sɔna nge mɛ nɛn Baaba u man bandu yiiya, mɛya na maa bɛɛ ayeru yiiye,

30 i ka di i nɔ ka nɛ sannu nɛn bandu sɔɔ, kpa i n sɔ sina kitanu wɔllɔ i ka Isireliban bwesenu wɔkura yiru siri.

*Yesu u nɛɛ, Pɛɛ koo nūn siki**(I maa mɛrio Mateu 26:31-35, Maaku 14:27-31, Yohanu 13:36-38)*

31 Ma Yinni u nɛɛ, Simɔɔ Simɔɔ, Setam ya saa wa yu ka bɛɛ sara nge alikama.

32 Adama na kanaru kua wunen sɔ kpa wunen naane dokebu bu ku ka kpe. Sanam mɛ a gɔsirama nɛn mi, a wunen berusebu dam kɛɛyo.

33 Pɛɛ nɛɛ, Yinni na sɔɔru kpa n ka nun da pirisom sɔɔ ka gɔɔ sɔɔ.

34 Ma Yesu u nɛɛ, Pɛɛ na nun sɔɔmɔ, gisɔ goo dɔɔ go sere swi kaa man siki nɔn ita a nɛɛ, a n man yɛ.

*Yansurɔru ka bɔɔ**wuu daatiru ka takobi*

35 U kpa m bu sɔɔwa u nɛɛ, sanam mɛ na bɛɛ gɔra yansurɔru ka bɔɔ wuu daatiru ka baranu sari, i gāanu bia? Ba nɛɛ, aawo, sa n gāanu bie.

36 Ma u nɛɛ, to tɛ, wi u yansurɔru mɔ u tu suo, mɛya maa wi u bɔɔ wuu daatiru mɔ. Wi u kun maa takobi mɔ, u win yaberu dɔro u ka ye dwe.

37 Domi na bɛɛ sɔɔmɔ, nge mɛ ba yorua, “Ba nūn garisi tɔn kɔso.” Ya n koo ko ya kun man koore mɛ. Ye n maa sāa nɛn gari ya wiru gooro.

38 Ba nɛɛ, Yinni, takobi yiru wee. Ma u nɛɛ, su yen baa deri.

*Yesu u kanaru mɔ**Olifin guuru wɔllɔ**(I maa mɛrio Mateu 26:36-46, Maaku 14:32-42)*

39 Ye Yesu u yara u da Olifin guurɔ nge mɛ win dɔɔnɛ. Ma win bwāaba nūn swi.

40 Ye ba tura yam mi, u bu sɔɔwa u nɛɛ, i kanaru koowo kpa i ku du kɔkiribu sɔɔ.

41 Yen biru u ka bu desira fiiko nge mɛ tɔnu u koo kpi u kperu kara tu yɔran saka ma u yiiira mi, u kanaru kua.

42 U nɛɛ, Baaba à n kɪ, a de wahala ye, yu man desirari. Adama a de wunen kīru tu kooro, n n mɔ negiru.

[

43 Yera Gusunɔn gɔrado u nūn kurema wɔllun di u ka nūn dam kɛ.

44 Nuku sankira bakanu sɔɔ u kanaru mɔ ka dam, ma win wenyanu kua nge yem nu dāakumɔ temɔ.]

⁴⁵ Ye u kanaru kua u kpa, u da win bwāabun mi gia. U bu deema ba do ka nuku sankiranu.

⁴⁶ Ma u bu sōwa u nɛɛ, mban sōna i do. I seewo i kanaru ko kpa i ku du kəkiribu sōo.

Yesun mwaabu

(I maa mɛerio Mateu 26:47-56, Maaku 14:43-50, Yohanu 18:3-11)

⁴⁷ Sanam mɛ Yesu u gari yi m̀, yera tən wɔru ga tunuma, ma wi ba sokumɔ Yudasi, wəkura yiru yen turo, u bu gbiye. U Yesu susi u ka ǹn nɛnɛ u bəkasi.

⁴⁸ Ma Yesu nɛɛ, Yudasi, ka tɔbiri tenin bwesera kaa ka Tɔnun Bii yibereba nɔmu sɔndia?

⁴⁹ Be ba wāa ka Yesu sannu, ye ba wa ye n koo ko, ba nɛɛ, Yinni, su ka bu takobi s̄ro?

⁵⁰ Ma ben turo u yāku kowo tənweron s̄mɔ s̄ra u win nɔm geun soo bura.

⁵¹ Ma Yesu nɛɛ, i den derio mɛ.

Ma u durɔ win soo ge baba u gu bɛkia.

⁵² Yen biru Yesu u yāku kowo tənwerobu ka s̄a yerun k̄sobun wirugibu ka Yuuban guro gurobu sōwa u nɛɛ, nɛna bɛɛ i mwaabu na ka takobi ka bokunu nge swaa diɔ?

⁵³ Baadommawa na wāa ka bɛɛ s̄a yerɔ, ma i n̄ man mwɛ. T̄ɛ bɛɛya i saa yeni m̄, bɛɛ ka yam wəkurun damgii.

Piɛɛ u Yesu siki

(I maa mɛerio Mateu 26:57-58, 69-75, Maaku 14:53-54, 66-72, Yohanu 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ye ba Yesu mwa ba kpa, ba ka ǹn da yāku kowo tənweron yenɔ. Piɛɛ bu swī dandankuru.

⁵⁵ Ba d̄s̄ s̄rua yenɔ yaaraɔ, ma gaba s̄ m̄. Piɛɛ u maa sina ka be.

⁵⁶ S̄m kowo tən kurɔ goo u ǹn wa u s̄ d̄s̄n b̄kuɔ, ma u ǹn n̄ni girari u nɛɛ, durɔ wini maa, u raa wāa ka wi.

⁵⁷ Adama u siki u nɛɛ, kurɔ wunɛ na n̄ ǹn yɛ.

⁵⁸ N tɛ fiiko, goo kpam ǹn wa ma u nɛɛ, wunɛ a maa s̄awa tən begii.

Ma Piɛɛ u durɔ wi sōwa u nɛɛ, aawo, na n̄ s̄a begii.

⁵⁹ Yen biru n kua k̄ba tian saka, goo u maa wure u nɛɛ, ka geema durɔ wini maa, u raa wāa ka wi, domi Galilegiwa.

⁶⁰ Piɛɛ u nɛɛ, wunɛ, na n̄ yɛ ye a k̄i a gere.

Yande nge mɛ u gari yi m̀, goo d̄s̄ ga swī.

⁶¹ Ma Yinni u s̄ira u Piɛɛ mɛɛra. Yera Piɛɛ u gari yi yaaya yi Yinni u raa ǹn sōwa u nɛɛ, gis̄ goo d̄s̄ gu sere swī, kaa man siki n̄n ita.

⁶² U yara t̄owɔ u swī ka nuku sankiranu.

Ba Yesu yaakoru m̀

(I maa mɛerio Mateu 26:67-68, Maaku 14:65)

⁶³ Tən be ba Yesu neni ba ǹn gari b̄k̄ m̀ ba ǹn soomɔ.

⁶⁴ Ba ǹn wuswaa w̄kua ma ba ǹn s̄m̄ɔ u tubuo wi u ǹn so.

⁶⁵ Ma ba ǹn w̄m dabinu ganu w̄mm̄ɔ.

Ba Yesu sirim̄ Yuuban

tənwerobun mɛnn̄ yerɔ

(I maa mɛerio Mateu 26:59-66, Maaku 14:55-64, Yohanu 18:19-24)

⁶⁶ Ye yam s̄ara, Yuuban guro gurobu ka yāku kowo tənwerobu ka wooda ȳrobu ba mɛnna ma ba dera ba ka Yesu da ben siri yerɔ.

⁶⁷ Ba nɛɛ, a sun sōwɔ à n̄ s̄an na Kirisi wi. Yesu bu wisa u nɛɛ, baa n̄ n̄ bɛɛ sōwa i n̄ naanɛ dokem̄.

⁶⁸ Mɛya n̄ n̄ maa bɛɛ ḡānu bikia, i n̄ man wisim̄.

⁶⁹ Saa t̄n di, Tɔnun Bii u koo sina Gusun̄ damgii n̄m geuɔ.

⁷⁰ Be kpuro ba nɛɛ, n̄ n̄ man na wunɛ Gusun̄ Biiwa?

Ma u bu wisa u nɛɛ, oo, nɛ Gusun̄ Biiwa, nge mɛ i gerua.

⁷¹ Yera ba nɛɛ, mban seedawa sa maa kasu. Besen tii sa ye nua saa win n̄n di.

23

Ba ka Yesu da Pilatin wuswaa

(I maa mɛerio Mateu 27:1-2, 11-14, Maaku 15:1-5, Yohanu 18:28-38)

¹ Ma ba seewa be kpuro sannu ba ka Yesu da Pilatin k̄nn̄wɔ.

² Ba ǹn durum manibu w̄ri ba nɛɛ, sa wini deema u t̄mbu bwisi k̄m̄ bu ka bandu k̄ri bwia, u maa yinam̄ bu tem ȳro w̄s̄ gobi k̄sia. U tii sokum̄ Kirisi, sina boko.

³ Pilati u ǹn bikia u nɛɛ, wunɛ Yuuban sina bokowa?

Yesu u nɛɛ, oo, nge mɛ a gerua.

⁴ Pilati u yāku kowo tənwerobu ka tən wɔru sōwa u nɛɛ, na n̄ taare gaa wa durɔ wi s̄o.

⁵ Adama ba n̄n girari ba nɛɛ, u t̄mbu bwisi k̄m̄wa bu ka sannu, u bu yen keu s̄s̄im̄. U torua Galilen di ma u da Yudean tem kpuro s̄o. Wee, u maa na mini t̄.

Ba ka Yesu da

Herodun wuswaa

⁶ Ye Pilati u yeni nua, u bikia durɔ wi, u n̄ Galilegiin na.

⁷ Ye u gia ma u weewa Herodun bandun tem di, u ǹn gosia win mi. Herodu maa wāa Yerusalem̄ saa ye s̄o.

⁸ Sanam mɛ Herodu u Yesu wa, win nukura dora gem gem. Saa t̄ɛbun diya u kasu u ǹn wa, win labaaari ye u n̄m̄ ba gerum̄n s̄. Domi u ȳiyɔ u Yesun s̄m maamaakigiru wa d̄ma te u koo ǹn wa.

⁹ U ǹn gari bikia n̄ ka tɛ adama Yesu kun ǹn gɛɛ wisa.

¹⁰ Yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yēroba wāa mi, ba nūn durum manimɔ ka dam.

¹¹ Herodu ka win tabu kowobu ba nūn yaakoru kua ma ba nūn gari bakɔ kua. Ye ba nūn yabe bararu sebusia ba kpa ba nūn gosia Pilatīn mi.

¹² Yen dɔma tera Pilati ka Herodu ba dora, be, be ba raa yiberɛ tɛru mɔssine.

Ba Yesu taarɛ wɛ bu go

(I maa mɛerio Mateu 27:15-26, Maaku 15:6-15, Yohanu 18:39-19:16)

¹³ Pilati u yāku kowo tɔnwerobu ka Yuuban wirugibu ka tɔn wɔru sokusia.

¹⁴ U bu sɔwɔa u nɛɛ, i ka man durɔ wini naawa nge wi u tambu bwisi kɛmɔ bu ka bandu kɔri bwia. N wee, na gari yin asansi bikia bɛɛn wuswaaɔ, na ñ maa gāanu wa durɔ wi sɔɔ, ni nu sɔsimo ma geema ye i gerua win sɔ.

¹⁵ Mɛya maa Herodun tii, domi u sun nūn wesiamaa. Durɔ wi kun gāanu kue ye n ka gɔɔ nɛ.

¹⁶ Yen sɔ, na kon nūn kara nà n nūn sɛyasia na kpa.

[

¹⁷ N deema tɔɔ bakaru baatere tilasiwa Pilati u ka pirisɔm turo kara.]

¹⁸ Ba nɔɔgiru sua be kpuro sannu ba nɛɛ, a wini goowo, kpa a sun Baraba kara!

¹⁹ Ba raa Baraba wi doke pirisɔm sɔɔ yèn sɔ u tambu sannɔ bɔrie wuu sɔɔ, u maa tɔnu go.

²⁰ Pilati u kpam ka bu gari kua yèn sɔ u gɔru doke u Yesu kara.

²¹ Adama ba wurenu seewa ba nɛɛ, a kpareo, a nūn dāa bunanaru kpareo!

²² Pilati u kpam bu sɔwɔa nɔn itase u nɛɛ, kɔsa yerà u kua. Na ñ gāanu wa wi sɔɔ ye n ka gɔɔ nɛ. Yen sɔ, nà n nūn sɛyasia na kpa, kon nūn kara.

²³ Adama ba wure ba nɔɔgiru sua ba nɛɛ, bu nūn kpareo. Ma ben wurenu nu nūn kamia.

²⁴ Ma Pilati u wooda yi nge mɛ ba bikia.

²⁵ U wi ba bikia yɔsu wi ba pirisɔm doke sannɔ ka tɔn goobun (200) sɔ, ma u bu Yesu deria ben gɔru kīru sɔɔ.

Ba Yesu kpare

dāa bunanaru wallo

(I maa mɛerio Mateu 27:32-44, Maaku 15:21-32, Yohanu 19:17-27)

²⁶ Sanam mɛ ba ka Yesu dɔɔ, ba goo mwa wi ba mɔ Simɔɔ Sirenigii, wi u win gberu wee, ma ba nūn dāa bunanaru sɔbi u ka Yesu swīi.

²⁷ Tɔn wɔru guna ya nūn swīi. Ye sɔɔ, tɔn kurɔbu gaba wāa be ba sumɔ ba kpasa wari mɔ win sɔ.

²⁸ Yesu u sīira ben mi gia ma u nɛɛ, Yerusalemun tɔn kurɔbu, i ku swī nɛn sɔ, adama i swīiyɔ bɛɛn sɔ ka bɛɛn bibun sɔ.

²⁹ Domi n wee, sanam sisi ye ba koo nɛɛ, doo nɔɔrugiba wīrobu ka bèn nukura kun marure, ka bèn bwāa kun bii bɔm kɛɛre.

³⁰ Saa yera ba koo guunu sɔ bu nɛɛ, i sun sɛsikio, kpa bu gungunu sɔ bu nɛɛ, i sun wukirio.

³¹ Domi bà n yenin bweseru dāa bekuru kua, amɔna n ko n sāa dāa gbɛburun mi.

³² Saa ye sɔɔ, ba maa kɔsan kowobu yiru gabu ka da ba koo go ka Yesu sannu.

³³ Sanam mɛ ba tura yam mi n ka wi wii koko weene, ba nūn dāa bunanaru kpare ka kɔsan kowobu yiru ye, turo nɔm geua, turo nɔm dware.

³⁴ Yesu u nɛɛ, Baaba a bu suuru kuo domi ba ñ yɛ ye ba mɔ.

Ba win yānu tete toosi ba bɔnu kua.

³⁵ Tɔn wɔru ga wāa mi, ga nūn mɛera. Ka wirugibɔ, ba Yesu yaakoru mɔ ba mɔ, u gabu faaba kua. U n sāan na Kirisi wi Gusunɔ u gɔsa, u maa win tii faaba koowo.

³⁶ Tabu kowobu ba maa susi bu ka nūn yaakoru ko, kpa bu nūn tam mammɔm wɛ.

³⁷ Ma ba nɛɛ, à n sāan na Yuuban sina boko, a tii faaba koowo wunen tii.

³⁸ Dāa tɛ sɔɔ ba nūn kparen wallo, yora gaa wāa ye ya gerumɔ winiwa Yuuban sina boko.

³⁹ Kɔsan kowo ben turo be ba dāa bunanaru kpare mi, u Yesu gari kam gerusimɔ u mɔ, n ñ wunɛ a sāa Kirisi wi? A tii faaba koowo, kpa a maa sun faaba ko.

⁴⁰ Adama win turo u nūn gerusi u nɛɛ, a ñ Gusunɔ nasie? Wunɛ wi ba taarɛ wɛ nge wi?

⁴¹ Besɛn mi, n ka sun dɛnde domi besɛn kookoosun areya sa mwaamɔ, adama sii wini u ñ gāa kɔsunu ganu kue.

⁴² Ma u nɛɛ, Yesu, dɔma te a sina wunen bandu sɔɔ, a man yaayo.

⁴³ Yesu u nūn wisa u nɛɛ, ka geema na nun sɔmɔ, gisɔ kaa n wāa ka nɛ goribun wāa yee geeru sɔɔ.

Yesun goɔ

(I maa mɛerio Mateu 27:45-56, Maaku 15:33-41, Yohanu 19:28-30)

⁴⁴ Saa ye, sɔɔ wii wolla, ma yam mu fīra handunia kpuro sɔɔ sere sɔɔ ka yāara. Yen tɛɛbu ka kɔba ita nɛ.

⁴⁵ Sɔɔ yam fīra ma beku kare te ta wāa sāa yeru sɔɔ ta gɛɛra ta bɔnu kua yiru.

⁴⁶ Yesu u gbāra ka dam u nɛɛ, Baaba, na nun nɛn hunde nɔmu sɔndia.

Ye u gari yi gerua u kpa, ma u sariru kua.

⁴⁷ Ye tabu kowobun tɔnweru u wa ye ya kooru, u Gusunɔ siara u nɛɛ, ka geema, durɔ wini geegiiwa.

⁴⁸ Yen biru tɔn wɔru ge ga wāa mi, ye ga wa ye ya kooru, ga gɔsira ka biti baka.

⁴⁹ Be ba Yesu yɛ kpuro ka tɔn kurɔ be ba nūn swīima Galilen di, ba yɔ n desire ba ka mɛera ye n koorama.

Yesun sikubu

(I maa mɛɛrio Mateu 27:57-61, Maaku 15:42-47, Yohanu 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Durɔ goo wāa wi ba sokumɔ Yosefu. U na saa Yuuban wuu gagun di ge ba mɔ Arimate. U sāa geegii ka tɔn geo ma u mara Gusunɔ u na u win bandu swii. U wāa siri kowobun wuuru sɔɔ, adama u n̄ daa ben gere ka ben kookoosu wure.

⁵² Wiya u da Pilatin mi, u Yesun goru kana.

⁵³ U tu sarasia dāa bunanarun di ma u ka tu bekuru tɛkua, u tu kp̄i siki kpee wɛrugirɔ, mi ba n̄ goo dokere.

⁵⁴ Tɔɔ te, tɔɔ wɛrarugirin sɔɔrun tɔra, tɛn yokan di tɔɔ wɛrarugira koo tore.

⁵⁵ Kurɔ be ba raa Yesu swiima Galilen di, ba Yosefu yɔsiri ma ba siki te wa, ka nge mɛ ba Yesun goru kp̄isina.

⁵⁶ Ma ba gɔsira ba gum mɛ mu nuburu do ka turaren sɔɔru kobu da.

Tɔɔ wɛrarugiru sɔnu ba wɛra nge mɛ wooda ya gerua.

24*Yesun seebu gɔrin di*

(I maa mɛɛrio Mateu 28:1-10 Maaku 16:1-8, Yohanu 20:1-10)

¹ Ye n kua alusuma buun buru buru yellu, kurɔ be, ba da sikiru mi ka gum nuburugim mɛ ba sɔɔru kua.

² Ba deema kpera bimiare sikirun nɔɔn di.

³ Ba dua adama ba n̄ Yinni Yesun goru deeme.

⁴ Nge mɛ ba ka yen biti yɔ, n wee tɔmbu yiru gaba bu kurema ba yānu sebua ni nu ballimo.

⁵ Kurɔ be, ba nanda ma ba tuka ma durɔ be, ba nɛɛ, mban s̄na i waso kasu gɔribun suunu sɔɔ.

⁶ U n̄ wāa mini, u seewa gɔrin di. I yaayo ye u raa bɛɛ sɔɔwa sanam mɛ u wāa Galileɔ.

⁷ U nɛɛ, ba n̄ koo ko ba kun Tɔnun Bii tɔn k̄sɔbu nɔmu sɔndia, kpa bu n̄n dāa bunanaru kpare, kpa u kparam se sɔɔ itase.

⁸ Ma kurɔ be, ba Yesun gari yi yaaya.

⁹ Ba gɔsira sikiru min di ba da ba ye kpuro bwāabu wɔkura tia ye ka be ba tie kpuro nɔɔsia.

¹⁰ Maari Madalagii ka Yoana ka Maari, Yakɔbun mɛro ka kurɔbu gabu, beya ba ye goro be sɔɔwa.

¹¹ Adama gari yi, yi bu s̄are sukuru, ba n̄ kurɔ ben gere naane kue. [

¹² Ma Piɛɛ u seewa u duka da sikiru mi. Ye u yāara, u n̄ gāanu wa ma n̄ kun mɔ beku te ba raa ka goo te tɛkua ta suba temɔ. Ma u gɔsira win yɛnuɔ ka biti.]

Emayusin daabu

(I maa mɛɛrio Maaku 16:12-13)

¹³ Yera sɔɔ tee te sɔɔ, goro ben yiru ya wuu dɔɔ ge ba sokumɔ Emayusi. Ga ka Yerusalemu toma nge kilo wɔkura tian saka.

¹⁴ Ye n koorɔ kpuro, ba yen faagi mɔ.

¹⁵ Sanam mɛ ba gari yin faagi mɔ ba sikirinɛmɔ, Yesu u susi ben bɔkuɔ u swaa mɔ ka be sannu.

¹⁶ Ba n̄n wa adama gāanu yina bu n̄n tubu.

¹⁷ U bu bikia u nɛɛ, gari yir̄a i mɔ mɛ, i ka s̄iimɔ.

Ma ba yōra ba wuswaa burisine ka nuku sankiranu.

¹⁸ Ben turo, wi ba sokumɔ Keleopa, u nɛɛ, ma n̄ kun wune turo baasi, wara wāa Yerusalemu wi u kun yɛ ye n koorɔ sɔɔ mɛɛ te sɔɔ.

¹⁹ Ma u bikia u nɛɛ, mban bwesera n kua.

Ba nɛɛ, ye ba Yesu Nasarɛtigii kuan gariya sa mɔ. Durɔ wi, u sāa Gusunɔn sɔmɔ wi u ra sɔm maamaakiginu ko kpa u gari gere ka yiiko Gusunɔ ka tɔmbu kpuron wuswaaɔ.

²⁰ Besɛn yāku kowo tɔnwerobu ka wuun wirugibu ba n̄n tɔmbu nɔmu sɔndia bu ka n̄n taare wɛ bu go ma ba n̄n dāa bunanaru kpare.

²¹ Sa raa yiyo wiya u koo Isireliba yakia, adama yen sɔɔ itase wee, ye yeni kpuro ya ka koorɔ.

²² Yen biruwa kurɔbu gabu besɛ sɔɔn di ba sun gidi swee. Ba da sikiru mi buru buru yellu,

²³ ba n̄ Yesun goru deeme. Ma ba na ba nɛɛ, wollun gɔradoba ba bu kure ma ba bu sɔɔwa u be wasi.

²⁴ Gabu besɛn wuuru sɔɔ ba da siki ten mi ma ba baayere deema nge mɛ kurɔ be, ba bu sɔɔwa, adama ba n̄ win tii wa.

²⁵ Yera Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, tɔn bwisi sari bɛɛ, ka be ba ku ra naane doke fuuku ye Gusunɔn sɔmɔbu ba bu sɔɔwa,

²⁶ Kirisi u koo ko u kun n̄ni s̄ɔre u sere du win yiiko sɔɔ?

²⁷ Ma u torua Mɔwisin min di ka Gusunɔn sɔmɔbu kpuro, u bu win gari tubusia yi yi wāa Gusunɔn gari kpuro sɔɔ.

²⁸ Sanam mɛ ba wuu turuku kua ge ba dɔɔ, u kua nge u k̄i u da wuswaaɔ.

²⁹ Ma ba n̄n suuru kana ba nɛɛ, u sinɔ ka be domi yoka kua kɔ, sɔɔ maa kpa. Ma u wura u ka bu sina.

³⁰ Sanam mɛ u dimɔ ka be, u pɛɛ sua u ye domaru koosi, ma u ye murura u bu wɛ.

³¹ Saa yera ben n̄ni wukiara ba n̄n tuba, yande ma ba n̄n bia.

³² Ma ba s̄ɔnamɔ ba nɛɛ, besɛn ḡru ga n̄ ka sun gari kue swaa sɔɔ ye u ka sun gari mɔ ma u sun Gusunɔn gari tubusiamɔ?

³³ Ma ba yande seewa ba gɔsira Yerusalemuɔ. Ba deema wɔkura tia ye ka gabu ba mɛnnɛ.

³⁴ Be ba mennε mi, ba tōnu yiru ye sōwa ba nεε, Yinni u seewawa garin di ka gem, u tii Simōō sōōsi.

³⁵ Ma tōnu yiru ye, ya maa gerua ye n bu deema swaa sōō ka nge mε ba nūn tuba sanam mε u pēε ye murura u bu wē.

Yesu u win bwāabu tii sōōsi

(I maa mεerio Mateu 28:16-20, Maaku 16:14-18, Yohanu 20:19-23, Gōrobun Kookoosu 1:6-8)

³⁶ Sanam mε ba gari yi mō, win tii u kurama ben suunu sōō [u nεε, Gusunō u bεε alafia kē].

³⁷ Ba nanda, berum bu mwa. Ba tamaa siiniwa.

³⁸ Adama u bu sōōwa u nεε, mban sōna bεen laakari burisira. Mban sōna bwisiku ninin bwesera wāa bεen gōrusō.

³⁹ I nen nōma ka nen naasu mεerio. Nena. I man babo i wa. Siini ya ku ra n wasi ka kukunu mō, nge mε i wa na mō.

[

⁴⁰ Sanam mε u ye gerumō u bu win nōma ka win naasu sōōsi.]

⁴¹ Ben nuku dobu sōō, ba n̄ gina naane doke, ma ba saaron sāa. Yen sōna u bu bikia u nεε, i gāanu mō n di?

⁴² Ba nūn swāa kuseru wē te ba sēewa.

⁴³ U tu sua u tema ben wuswaaō.

⁴⁴ Ma u bu sōōwa u nεε, yeya na raa bεε sōōwa sanam mε na wāa ka bεε na nεε, kpuro ye ba yorua nen sō Mōwisin woodan tīreru sōō ka Gusunōn sōmōbuginu ka yerukobun womusu sōō, ya n̄ koo ko ya kun koore.

⁴⁵ Yera u ben bwisi wukia Gusunōn gari yi ka bu yeeri.

⁴⁶ Ma u bu sōōwa u nεε, nge mεya ba yorua, Kirisi u koo nōni swāaru wa, kpa u se garin di sōō itase.

⁴⁷ Kpa bu tem kpuron tōmbu sō ka win yīsiru bu nεε, bu gōru gōsio bu ka ben toranun suuru wa. Ba koo torewa Yerusalemun di.

⁴⁸ Bεeya maa yen seeda diobu.

⁴⁹ Wee, kon bεε mōrisiama yēn nōō mwεeru nen Baaba u kua. Adama i n wāa wuu ge sōō sere wōllun dam mu ka bεε wukiri.

Yesu u doona wōllō

(I maa mεerio Maaku 16:19-20, Gōrobun Kookoosu 1:9-11)

⁵⁰ U ka bu da sere Betani gia, ma u win nōma sua wōllō u bu domaru kua.

⁵¹ Sanam mε u bu doma te kuamme, u dεsira ben bōkun di [ma u suara wōllō].

⁵² Ba nūn sāwa ma ba gōsira Yerusalemō ka nuku doo bakabu.

⁵³ Sāa yerōwa ba ra n wāa ba n Gusunō siaramō.

LABAARI GEA NGE MĒ YOHANU U YORUA

Yohanu u kī u tumbu sōsi win tire te sō ma Yesu u sāawa Gusunōn Bii. Wi u nūn naane doke kpa yēro u n wāaru mō sere ka baadommao, wiru 20:30-31. Yohanu u n mōn dabinu yorua nge mē Mateu ka be ba tie ba yorua. Adama u garin weenasii sua u ka sōsi mē Yesu u sāa. U marubu nōm mērusen gari yorua, wiru 3, ka nim wāarugin gari, wiru 4, ka dia wāaruginun gari, wiru 6, ka handunian yam bururam gari, wiru 8. U maa sun Yesun sōmburun tore sōmō ka win dim dāakim mē ba di ka win bwāabu, wiru 13, ka gari dāaki yi u bu sōwa u ka bu nukuru yemiasia, wiru 14-16, ka sere maa kana te u kua win tumbu kpuron sō, wiru 17.

U maa nēē, Yesu u sāawa Gusunōn gari, ka dia wāaruginu ka handunian yam bururam ka swaa ye ya dōo Gusunōn mi, ka gem, ka wāaru, ka tōki mēro.

Tire te sōo, Yohanu u maamaaki nōoba tia sia ye Yesu u kua ye Mateu ka Maaku ka Luku ba n yorua. Adama u n Yesun marubu ka win sōmburu te u kua Galileo yorua ka sere kōkiri bi Yesu u wa ka Yinnin dia domaruginun gari. Domi tōn dabira ta yeni kpuro yē kō win waati ye sōo.

Tire ten kpunaa

1. Yam bururam ka wāarun gari, wiru 1:1-18.
2. Yesu u tii tumbu sōsi, wiru 1:19n di sere wiru 12:50.
3. Yesu Kirisin gari dāaki yi u ka win bwāabu nukuru yemiasia, wiru 13n di sere wiru 17.
4. Yesun sanam dāakim handunia sōo, wiru 18n di sere wiru 21.

Yam bururam ka wāarun gari

¹ Saa yee yellun di Gari wāa. Gari yi wāa ka Gusunō. Gari yi, yi maa sāawa Gusunō.

² Yi maa wāa saa yellun di ka Gusunō sannu.

³ Saa yin min diya baayere ya taka koorā, ba n gāanu ganu taka kue yin biru.

⁴ Gari yi sōra wāara wāa, wāa teya ta ka tumbu yam bururam naawa.

⁵ Yam bururam mē, mu ballimō yam wōkurō. Yam wōku te, ta n maa yam bururam mē go.

⁶⁻⁷ Durō goo raa wāa wi ba ra soku Yohanu, wi Gusunō u gōsa u ka tumbu yam bururam mēn arerū diiya, kpa ben baawure u ka naane doke saa win min di.

⁸ N n mō wiya yam bururam mē, adama ba nūn gōrimawa u ka yam bururam mē arerū diiya.

⁹ Yam bururam mē tōnawa mu sāa yam bururam gem mē mu na handunia mu tumbu kpuro yam dēerasiammē.

¹⁰ Wi u sāa Gari yi, u na u wāa handunia ye sōo. Win min diya handunia ya taka koorā. Ka mē, handuniagiba kun nūn tuba.

¹¹ U na wigibun mi, ma wigiba kun nūn wure.

¹² Adama gaba nūn wura ma ba win yīsiru naane doke ma u bu dam kā bu ka kō Gusunōn bibu.

¹³ N n mō ba kua Gusunōn bibu ka tōnun marubu n kun mē ka tōnun yem n kun mē ka wasin kīru, adama ba marurawa saa Gusunōn min di.

¹⁴ Tē, Gari yi, yi kua tōnu wi u durom ka gem yiba, ma u ka sun sina. Sa win yiikon girima mēra, yiiko yēn bweseru Gusunō Baaba u win Bii teereru wē.

¹⁵ Yohanu u win areru di u gbāra u nēē, wiya mi, win gari na raa gerua, wi u sisi nen biru, adama u man kere domi u wāa ba sere man mara.

¹⁶ Win durom bakam sōon diya besen baawure u win baa mwā, ma sa durom wa durom mensim wōllo.

¹⁷ Gusunō u sun wooda wē saa Mōwisin min di, adama durom ka gem mu nawa saa Yesu Kirisin min di.

¹⁸ Goo sari wi u Gusunō waare. Adama sa win Bii teereru wa wi u wāa Baaban mi. Tē wiya u sun Baaba sōsi.

Yohanu Batemu kowon waasu

(I maa mērio Mateu 3:1-12, Maaku 1:1-8, Luku 3:1-18)

¹⁹ Yeniwa Yohanu u gerua sanam mē Yuu be ba wāa Yerusalemō ba yāku kowobu ka Lefiba gōrima win mi bu ka nūn bikia, wiya were.

²⁰ Yohanu u bu wurari, u n wisibu yine, u gerua batuma sōo u nēē, u n sāa Kirisi wi.

²¹ Ba nēē, n n mēn na, wuna were. Wuna Eli?

Ma u bu wisa u nēē, aawo.

Ba kpam nūn bikia ba nēē, wuna Gusunōn sōmō wi?

Ma u nēē, aawo.

²² Ba maa wure ba bikia ba nēē, wuna were, a sun sōwō kpa su wa ye sa ko bu tusia be ba sun gōrima. Seeda yerā a tii diisimō.

²³ Yohanu u nēē, “nena nōo ge ga gbāramō ghaburō ga mō, i Yinni swaa dēndasio,” nge mē Gusunōn sōmō Esai u raa gerua.

²⁴ N deema gōro ben gaba sāawa Falisiba.

²⁵ Ba Yohanu bikia ba nēē, mban sōna a tumbu batemu mō, ma a kun sāa Kirisi wi, n kun mē Eli, n kun mē sōmō wi.

²⁶ Yohanu u bu wisa u nēē, nē na ka nim batemu mō, adama goo u yō bēen suunu sōo wi bēē i n yē.

27 Wiya u sisi nen biruɔ, adama u man kere, na ñ mam tura n yêro win baranun wêe kusia.

28 Yeni kpurowa ya koorã Betaniã, wuu ge ga wãa Yuudenin guruã mi Yohanu u batemu mɔ.

Yesu,

Gusunɔn Yãa kinɛ kpendu

29 Yen sisiru Yohanu u Yesu wa u sisi win mi ma u nɛɛ, i Gusunɔn Yãa kinɛ kpendu * mɛɛrio te ta handuniagibun durum wuuwa ta ka doonɔ.

30 Win gariya na raa gerua sanam mɛ na nɛɛ, durɔ goo u sisi nen biruɔ u man kere, domi u wãa ba sere mam marã.

31 Adama na ñ daa nùn tuba. N deema nɛ, na nawa n ka tɔmbu batemu ko nim sɔɔ, kpa n nùn Isireliba giasia.

32 Yohanu u maa are teni di u nɛɛ, na Hunde wa u saram wee saa Gusunɔ wɔllun di nge kparuko, ma u sina durɔ win wii wɔllɔ.

33 Na ñ nùn tuba, adama Gusunɔ wi u man gɔra n ka tɔmbu batemu ko nim sɔɔ, win tiiwa u man sɔɔwa ma win wirɔ na wa wi Gusunɔn Hunde u sarama u sɔ, wiya u koo tɔmbu batemu ko ka Hunde Dɛero.

34 Na maa ye wa, ma na areru di ma durɔ wi, Gusunɔn Biiwa.

Yesun bwãa gbiikobu

35 Yen sisiru Yohanu u kpm wãa mi, u yɔ ka win bwãabu yiru.

36 Sanam mɛ u Yesu wa u sarɔ, u nɛɛ, Gusunɔn Yãa kinɛ kpendu wee.

37 Ye bwãabu yiru be, ba gari yi nua yera ba Yesu swii.

38 Yesu u sira u bu wa ba nùn swii, ma u bu bikia u nɛɛ, mba i kasu.

Ba nɛɛ, wɔɔru maña a wãa, Rabi. Yisi ten tubusiana, keu sɔsio.

39 U bu sɔɔwa u nɛɛ, i na i wa. Ma ba ka nùn da ba wa mi u wãa, ma ba sɔɔ sura win mi. Saa ye, ya sãawa yokan kɔba nne.

40 Andere, Simɔɔ Pɛɛn wɔnɔ, u sãa tɔmbu yiru yen turo be ba Yohanun gari yi swaa daki dɔma te, ma ba Yesu swii.

41 U gina gbia u da u win mɔɔ Simɔɔ sokuma ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, sa Mesi wa, wi ba sokumɔ Kirisi ka Gerekim.

42 Ma u ka Simɔɔ da Yesun mi. Yesu nùn mɛɛra ma u nɛɛ, wuna Simɔɔ, Yohanun bii. Sefawa ba ko n da nun soku. Yisi te, ka te ba mɔ Pɛɛ, ye kpuron tubusiana, kperu.

Yesu u Filipu ka Natanieli soka

43 Yen sisiru Yesu u gɔru doke u da Galilen temɔ. Ma u ka Filipu yinna, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a man swiima.

44 Filipu u sãawa Besaidagii, wi ka Andere ka Pɛɛ, wuu teugiba.

45 Filipu u da u Natanieli kasuma ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, sa yêro wi wa win gari ba yorua Mɔwisi, ka Gusunɔn sɔmɔbun tirenɔ. Yêro wiya, Yesu Nasaretigii, Yosefun bii.

46 Natanieli u nùn bikia u nɛɛ, gãa geenu koo kpɔ nu yari saa Nasaretin di?

Filipu u nɛɛ, u na u wa.

47 Ye Yesu u Natanieli wa u sisi win mi, u wi tusia batuma sɔɔ u nɛɛ, i mɛɛrio, Isirelin biin tii tiwa u wee mini, win nukurɔ taki sari.

48 Natanieli u nùn bikia u nɛɛ, man diya a man yɛ.

Ma Yesu u nɛɛ, na nun wa dârun nuurɔ Filipu u sere nun soka.

49 Natanieli u nɛɛ, yinni, wunɛ Gusunɔn Biiwa! Wunɛ Isireliban sina bokowa!

50 Yesu u nùn bikia u nɛɛ, a naane doke yèn sɔ na nɛɛ, na nun wa dârun nuurɔ? Kaa maa gãanu wa ni nu nini kpãaru kere.

51 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, ka geema, na bɛɛ sɔmɔ, i ko wɔllu wa ta wukiara, kpa Gusunɔn gɔradoba ba n yɔmɔ ba n saramamɔ Tɔnun Biin wii wɔllɔ.

2

Kurɔ kpaaru Kanaɔ

1 Sɔɔ itase ba kurɔ kpaaru mɔ Kanaɔ, Galilen temɔ. N deema Yesun mɛro u wãa mi.

2 Ba maa Yesu ka win bwãabu sokusia kurɔ kpaã yeru mi.

3 Ye ben tam mu kɔmia, yera Yesun mɛro u Yesu sɔɔwa ma ba ñ maa tam mɔ.

4 Ma Yesu u nɛɛ, na nɛɛ ya? A ku man sɔ ye kon ko, nen saa kun tura gina.

5 Ma win mɛro u sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, bu koowo kpuro ye Yesu u gerua.

6 N deema boosu nɔɔba tia su wãa mi, mi sɔɔ Yuuba ba ra nim doke wasin sãrasiabun sɔ. Gen baagere ga koo ditiri wunɔbun (100) saka mwãa.

7 Yesu u sɔm kowo be sɔɔwa u nɛɛ, bu nim yibio boo si sɔɔ.

Ma ba yibia ka nɔɔwɔ.

8 U maa nɛɛ, bu sɔko yande bu ka da kurɔ kpaã ten tɔnweron mi.

Ma ba sɔka ba ka da.

9 Ma tɔnwerɔ wi, u tam mɛ denda, mɛ Yesu u gosia mi. Adama u ñ yɛ man diya mu na, sɔm kowo be ba nim mɛ taka beya ba yɛ. Yera tɔnwerɔ wi, u kurɔ kpaon durɔ soka

10 u nùn sɔɔwa u nɛɛ, sii baawure u ra ka tam durom nɛwa gina, yen biru kpa u ka na mɛ mu ñ mɛɔnɔ dobu tura, sanam mɛ tamba durom mɛ nɔra ba tonda. Adama wunɛ a raa tam durom mɛni berua sere ka tɛ.

11 Maamaaki yeni ye Yesu u kua Kanaɔ, Galilen temɔ mi, yeya ya sãa gbiikaa win maamaaki be u kua sɔɔ. Miya u win yiiiko sɔsɔ, ma win bwãaba nùn naane doke.

* 1:29 Yãa kinɛ kpendu Yesuwa ba ka yã wi u tii wê nge yãku yãaru.

12 Yen biru u sara u da Kapenamuo ka win mero ka win wonobu ka win bwāabu adama ba ñ te mi.

Yesu u dua sāa yero
(I maa mero Mateu 21:12-13, Maaku 11:15-17, Luku 19:45-46)

13 Yuuban tso bakaru te ba ra soku Goo sararibu, ta turuku kua. Ma Yesu u da Yerusalemuo.

14 Ma u yaanu ka nee ka totoberere darobu deema sāa yerun yaaraa, ka maa be ba sō ba gobi kosimo.

15 Ma u wēen koromgba kua u bu gira be kpuro sāa yerun yaaran di, ka maa yaanu ka nee. Ma u be ba gobi kosimān gobi yari ye u ben tabulu fukama.

16 Ma u totoberere darobu sōowa u nee, i ka yabu ye kpuro yario min di, i ku nen Baaban yenu gosia yaburu.

17 Yera win bwāaba yaaya ye ba yorua Gusunon gari sō ba nee, “Wunen dirun kira man menimo nge dso.”

18 Yera Yuuba ba nūn bikia, yire tera kaa kpī a sun sōosi su ka gia ma a kookoo sin yiiko mō.

19 Yesu u bu wisa u nee, i sāa yee te suro, sōo itan baa sōo kon maa tu seesia.

20 Ma Yuuba ba nee, wōo weeru ka nōoba tia ba kua sāa yee ten bana sōo, amona kaa koosina a ka tu seeya sōo ita sōo.

21 Adama sāa yee tēn gari u mō, win wasiya.

22 Sanam me Yesu u seewa gorin di, win bwāaba gari yini kpuro yaaya yi u raa gerua, ma ba Gusunon gari naane doke ka sere maa gari yi Yesun tii u raa bu sōowa.

Yesu u tambu kpuro yē

23 Sanam me Yesu u wāa Yerusalemuo Goo sararibun tso bakaru sōo, tōn dabira nūn naane doke, ye ba win sōm maamaakiginu wa ni u kua.

24 Adama u ñ win tii bu wē yēn sō u be kpuron gōrusu yē.

25 N ñ maa tilasi goo u ka nūn tōnun daa tusia, domi u yē sāa sāa ye ya wāa tōnun nukuro.

3

Yesu ka Nikodemu

1 Durō goo wāa Falisiba sōo wi ba ra nee Nikodemu, u sāawa Yuuban tōnwerō.

2 Durō wi, u da Yesun mi sōo teeru wōkuru, ma u nee, yinni, sa yē ma Gusunowa nun garima a ka sun keu sōosi, domi goo sari wi u koo kpī u sōm maamaakigii nini ko nūn bweseru a ra ko, ma n kun mō Gusunō wāa ka yēro.

3 Ma Yesu u nee, ka geema, na nun sōomō, ma n kun mō ba tōnu mara nōn mēeruse, u ñ kpē u ko ban te Gusunō u swīgii.

4 Nikodemu u nūn bikia u nee, amona ba koo tōnu ma kpam sanam me u bukura. U

koo kpī u wura win meron nukuro bu sere nūn ma nōn mēeruse?

5 Yesu u nūn wisa u nee, geema na nun sōomō, goo sari wi u koo kpī u ko ban te Gusunō u swīgii ma n kun mō ba nūn mara ka nim ka Gusunon Hunde.

6 Tōnuwa tōnu u ra ma, Gusunon Hunde maa, hundewa u ra ma.

7 A ku biti ko yēn sōo na nun sōomō ma ba ñ koo ko ba kun tōnu mara nōn mēeruse.

8 Woo ga mō mi ga kī, ma a gen damu nōomō, adama a ñ yē mīn di ga na ka mi ga dso. Meya n sāa ka baawure wi Gusunon Hunde u mara.

9 Ma Nikodemu nūn bikia u nee, amona yabu ye, ya koo ka koorā me.

10 Yesu u nee, wunē wi a keu sōosimo Isire-liban mi, ma a kun yabu yeni yē?

11 Ka geema na nun sōomō, bese sa gerumowa ye sa yē, ma sa yen areru dimo ye sa wa. Ka me, i ñ kī i besen areru wura.

12 I ñ man naane doke sanam me na bee handunia yen gari sōomō. Amona i ko ka naane doke nā n bee Gusunō wollun gari sōowa.

13 Goo sari wi u yōowa Gusunō wollo ma n kun mō Tōnun Bii, wi u sarāma sāa Gusunō wollun di.

14 Nge me Mōwisi u waa sua wollo gbaburu sōo, nge meya Tōnun Bii wi, u ñ koo ko u kun suare tem di,

15 kpa baawure wi u nūn naane doke u n wāaru mō te ta ku ra kpe.

16 Domi Gusunō u handuniagibun kīru mō, sere u win Bii tōn durō teeruru bu wē, kpa baawure wi u nūn naane doke, u ku kam ko, adama u n wāaru mō te ta ku ra kpe.

17 Gusunō u ñ win Bii gōrime handuniaō u ka handunia taare wē, adama handunia yu ka faaba waarawa saa win min di.

18 Baawure wi u nūn naane doke, ba ñ nūn taare wēemō, adama wi u kun nūn naane doke ba yēro taare wē ko, yēn sō u ñ Gusunon Bii teeruru naane doke.

19 N wee mīn di taare wēebu na. Yam bururam mu na handuniaō, adama tamba yam wōkuru kīa n yam bururam kere yēn sō ben kookoosu kun wā si ba mō.

20 Domi baawure wi u daa kōsa mō, u ra n yam bururam tusawa. U ku ra maa ne yam bururam sōo, kpa win kookoosu su ku raa sōosire.

21 Adama wi u gea mō, wiya ra ne yam bururam sōo kpa bu ka wa ma win kookoosu su kooramōwa Gusunon min di.

Yesu ka Yohanu

22 Amen biru Yesu ka win bwāabu ba da Yudean temō. Miya u ka bu sina, ma u dera ba tōmbu batemu mō.

²³Yohanun tii u tambu batemu mɔ Enɔnuɔ, Salimun bɔkuɔ, yɛn sɔ nim yiba mi. Ma tamba daamɔ win mi, u bu batemu mɔ.

²⁴Saa ye, ba ñ gina Yohanu piriɔm diru dokem kpa.

²⁵Sanam meya sikirino ga seewa Yohanun bwāabu ka Yuu goon suunu sɔ sārasiabun garin sɔ.

²⁶Ma ba da Yohanun mi, ba neɛ, yinni a durɔ wi yaaye? Wi u raa wāa ka wunɛ sannu Yuudenin guruɔ, win seeda a di? N wee, u maa dera ba tambu batemu mɔ ni. Tambu kpuro ba maa daamɔ win mi.

²⁷Yohanu u bu sɔwa u neɛ, goo sari wi u koo gāanu wa ma n kun mɔ ni Gusunɔ u nùn wɛ.

²⁸Bɛɛn tii i sāa nen seedagibu ye na gerua ma n ñ ne, Kirisi wi, adama ba man gɔrimawa n ka nùn swaa gbiya.

²⁹I ñ yɛ ma wi u kurɔ kpaɔ mɔ, wiya kurɔ kpaɔn durɔ? Durɔ win bɔrɔ wi u nùn yɔre u win nɔɔ nɔɔmɔ, wiya nuku dobu mɔ. Yen sɔna nen tiin nuku dobu yiba.

³⁰Yesun bɛɛɛ ya koo sosiwa, kpa neɟia yu kaara.

Wi u na saa Gusunɔ wɔllun di

³¹Wi u na saa wɔllun di u kpuro kere. Wi u wāa handuniɔɔ, handuniagiwa u sāa, handuniagia u ra n gerumɔ. Wi u maa na saa wɔllun di u kpuro kere.

³²Ye u wa ka ye u nua, yen arera u dimɔ. Adama goo sari wi u win areru wura.

³³Baawure wi u win areru wura, u seeda diwa ma Gusunɔ sāa geegii.

³⁴Wi Gusunɔ u gɔrima, wiya u Gusunɔn gari gerumɔ, domi Gusunɔn Hunde yibawa wi sɔɔ.

³⁵Baaba u win Bii kɔ, ma u nùn yabu kpuro nɔmu sɔndia.

³⁶Wi u Bii naane doke u wāaru mɔ te ta ku ra kpe. Wi u kun maa Bii wi mem nɔweɛ, u ñ wāa te wasi, adama Gusunɔn mɔru wāa yɛron wirɔ.

4

Yesu ka kurɔ Samarigii

¹Falisiba ba nua ma Yinni Yesu u bwāabu waamɔ u batemu mɔ n Yohanu kere.

²N sere deema n ñ Yesun tii u ra batemu ye ko, win bwāaba ba mɔ.

³Sanam me Yesu u nua ye ba gerumɔ, u yara Judean di ma u gɔsira u da Galile gia.

⁴Ye u dɔɔ mi, tilasiwa u ka Samari sara.

⁵Ma u tura Samarin wuu gagu sɔɔ ge ba ra neɛ Sikari, ge ga wāa tem men bɔkuɔ me Yakɔbu u Yosefu win bii kɔ.

⁶Miya Yakɔbun dɔkɔ ya wāa. Yesu u wasira win sanum sɔɔ, ma u sina dɔkɔ yen bɔkuɔ. N deema saa ye, sɔɔ wii wɔlla.

⁷N wee kurɔ Samarigii goo u nim takam na mi, ma Yesu u nùn nim kana u nɔ.

⁸Saa ye, win bwāaba kusenu dwem da wuu sɔɔ.

⁹Ma kurɔ Samarigii wi, u nùn bikia u neɛ, amɔna wunɛ wi a sāa Yuu, a ka man nim kanamɔ a nɔ, ne wi na sāa Samarigii.

¹⁰N deema Yuuba ka Samarigibu ba ku ra tɔbirine.

¹¹Yesu u nùn wisa u neɛ, ñ n daa Gusunɔn kɛru yɛ, ma a maa nùn yɛ wi u nun nim bikiamɔ, kaa raa man bikiawa kpa n nun nim wāarugim kɛ.

¹²Ma kurɔ wi, u neɛ, tɔnwerɔ, ma a kun maa dɔkɔ kaaru mɔ ni, dɔkɔ ye wee ya maa duku, ma giara kaa nim wāarugim me wa.

¹³Besɛn sikado Yakɔbu wiya u sun dɔkɔ yeni gbeeya. Wi ka win bibu ka win yaa sabenu kpuro ba maa nɔra mi. Wunɛ a Yakɔbu besɛn sikado wi kerewa?

¹⁴Yesu u nùn wisa u neɛ, baawure wi u nim me nɔrumɔ, nim nɔru ga koo maa nùn ko.

¹⁵Adama baawure wi u koo nim na, me kon nùn kɛ, nim nɔru ga ñ maa yɛro mɔ ka baadommaɔ. Domi nim me na kon nùn kɛ mu koo ko bwia yɛro sɔɔ, ye ya ko n nim sumɔ, me mu tɔnu wāaru te ta ku ra kpe wɛɛmɔ.

¹⁶Ma kurɔ wi, u neɛ, tɔnwerɔ, a man nim me kɛyɔ kpa nim nɔru gu ku maa man ko n sere neɛ, kon nim takam na mini.

¹⁷Yesu u nùn sɔwa u neɛ, a doo a wunen durɔ sokuma i na mini.

¹⁸Ma kurɔ wi, u neɛ, na ñ durɔ mɔ.

¹⁹Ma Yesu u neɛ, gema a gerua ma a kun durɔ mɔ,

²⁰domi durɔbu nɔɔbuwa a raa mɔ. Wi a maa mɔ tɛ, u ñ sāa wunen durɔ. Gema a man sɔwa.

²¹Ma kurɔ wi, u neɛ, tɔnwerɔ, na wa ma wunɛ Gusunɔn sɔmɔwa.

²²Besɛ Samarigibu, besɛn sikadoba ba ra raa Gusunɔ sāwa guu tenin wɔllɔ, ma bɛɛ Yuuba i neɛ, Yerusalemuɔra n weene ba n da Gusunɔ sā.

²³Yesu u nùn sɔwa u neɛ, kurɔ wunɛ, a nen gari naane koowo yi na nun sɔmɔ. Saa ya sisi yɛ sɔɔ ba ñ maa Gusunɔ Baaba sāmɔ guu tenin wɔllɔ, ñ kun me Yerusalemuɔ.

²⁴Bɛɛ Samarigibu, i ñ yɛ wi i sāmɔ. Besɛ Yuuba sa yɛ wi sa sāmɔ domi faaba ya weewa saa Yuuban min di.

²⁵Adama saa ya sisi, ya mam tunuma kɔ, yɛ sɔɔ sɔɔ geobu ba ko n Gusunɔ Baaba sāmɔ hunde sɔɔ ka gem sɔɔ. Benin bwesera u kasu bu nùn sā.

²⁶Gusunɔ u sāawa hunde, be ba maa nùn sāmɔ, ba koo nùn sāwa hunde sɔɔ ka gem sɔɔ.

²⁷Ma kurɔ wi, u nùn sɔwa u neɛ, na yɛ ma Mesi wi, wi ba ra maa soku Kirisi, u sisi. Wiya u n tunuma u koo sun baayerɛ nɔɔsia.

²⁸Ma Yesu u neɛ, nena mi, ne wi na ka nun gari mɔ.

²⁷ Sanam me sɔra Yesun bwāba tunuma. N bu bitu kua too too ye ba wa u ka tɔn kurɔ gari mɔ. Ka me, ben suunu sɔo goo kun kurɔ wi bikie mba u ki. Ba ñ maa Yesu bikie, mba n kua u ka kurɔ wi gari mɔ.

²⁸ Sanam meya kurɔ wi, u win tooru deri, ma u gɔsira u da wuuɔ.

²⁹ U wuugibu sɔwa u nee, i na i durɔ goo wa wi u man sɔwa ye na raa kua kpuro. Ñ n man na, n ñ Kirisi wi mi re?

³⁰ Ba yarima wuun di ma ba da win mi gia.

³¹ Saa ye sɔra win bwāba nùn suuru kana ba nee, yinni a den gāanu dio.

³² Adama u nee, na dīanu ganu mɔ ni beɛ i ñ yē.

³³ Yen sɔna bwāa be, ba bikianamɔ nge goo u ko n ka nùn dīanu naawewa u di?

³⁴ Yesu u bu sɔwa u nee, nen dīana n wi u man gɔriman gɔru kiru ko kpa n win sɔmburu wiru go.

³⁵ Beɛ i ra gere i nee, n tie suru nne gēɛbun saa yu ka turi. Adama na beɛ sɔmɔ, i gbea meɛrio i wa nge me baayeren sɔmbu tura.

³⁶ Wi u gēɛmɔ u win kɔsiaru mwaamɔ kɔ, u maa guramɔ ye ya ko n wāa sere ka baadommaɔ, kpa wi ka duuro ba n nuku dobu mɔ sannu.

³⁷ Mɔn teni, ta sāa gem te ta gerumɔ ta nee, goo u duurumɔ, goo maa gēɛmɔ.

³⁸ Na beɛ gɔra i ka gē mi i ñ daa duure. Gaba ba duura, wee beɛ i yen are dimɔ.

³⁹ Samarigibu dabiru wuu ge sɔo, ba Yesu naane doke kurɔ win seedan sɔ, ye u gerua ma Yesu u nùn sɔwa yabu ye u raa kua kpuro.

⁴⁰ Yen sɔna ye Samarigibu ba da ba nùn deema, ba nùn suuru kana u ka bu sina. Ma u ka bu sina sɔo yiru.

⁴¹ Be ba maa nùn naane doke win tiin garin sɔ, beya ba dabiru bo.

⁴² Ma ba kurɔ wi sɔwa ba nee n ñ mɔ win gere tɔnan sɔ be, ba Yesu naane doke. Ba maa nùn naane dokewa win tiin gari yi ba nuan sɔ, ma ba gia ka gem ma wiya Kirisi, handunian faaba kowo.

Yesu u wirugii goon bii beki

⁴³ Sɔo yiru yen biru Yesu u doona min di, ma u da Galilen temɔ.

⁴⁴ Domi win tii u gerua u nee, sɔmɔ ku ra n beɛɛ mɔ win tiin temɔ.

⁴⁵ Sanam me u tura Galileɔ, ma Galilegibu ba nùn dam koosia ka nuku dobu domi ben tii ba raa tɔo bakaru da Yerusalemɔ, ba maa baayera wa ye u kua tɔo baka te sɔo.

⁴⁶ Ma Yesu u kpm wura Kanaɔ Galilen temɔ, mi u nim gɔsia tam. Durɔ goo maa wāa mi, sunɔn asakpɔbu sɔo win bii u barɔ Kapenamɔ.

⁴⁷ Ye asakpɔ wi nua ma Yesu u yara Yudean di u na Galileɔ, yera u da win mi, ma u nùn

suuru kana u na Kapenamɔ u nùn win bii beki, wi u wasikiramɔ.

⁴⁸ Yera Yesu nùn sɔwa u nee, ma n kun mɔ beɛ i yireru wa ka sɔm maamaakiginu, i ñ naane dokemo.

⁴⁹ Ma asakpɔ wi, u nee, Yinni a gem mɔ, a na a bii wi wa u sere gbi.

⁵⁰ Ma Yesu u nùn sɔwa u nee, u doo, win bii u bekura.

Ma durɔ wi, u Yesun gari naane doke yi u nùn sɔwa ma u doona.

⁵¹ Sanam me u daɔ yenuɔ, u ka win sɔm kowobu yinna swaaɔ ma ba nùn sɔwa ma win bii u bekura.

⁵² Ma u bu bikia saa yerɔ u bekura. Ba nùn sɔwa ba nee, gia sɔo sɔon kɔba tia dee deewa bara te, ta nùn deri.

⁵³ Sanam meya bii win baaba u yaaya ma saa yera mam mam Yesu u nùn sɔwa ma win bii u bekura. Ma asakpɔ wi ka win yenugibu kpuro ba Yesu naane doke.

⁵⁴ Yeniwa maamaaki yiruse ye Yesu u kua, sanam me u yara saa Yudean di u da Galileɔ.

5

Yesu u barɔ goo beki

¹ Yen biru Yuuban tɔo bakaru gara tura, ma Yesu u da Yerusalemɔ.

² Yeru gaga wāa wuu ge sɔo, yāanun duu yerun bɔkuɔ, ga konnaɔsu nɔɔbu mɔ. Gen yīsira Betisata ka Heberum.

³ Konna si sɔra barɔ dabira ra ne ta n kpī, wɔkɔbu ka yemɔbu ka bɛn wasin bee tia ya gu. [Miya ba ra n kpī ba nim buriru mara.

⁴ Domi gasɔ ka gasɔ Yinnin gɔrado u ra sarame u du yeru ge sɔo, kpa u nim me buri. Nim me, m̀n n burira mu kpa, wi u gbia u dua me sɔo u ra bekurewa baa ñ n bara teren na yēro u mɔ.]

⁵ Durɔ goo maa wāa mi, wi u barɔ saa wɔo weeru yiru sarin di.

⁶ Yesu u nùn wa u kpī mi. Ye u maa gia ma u wāa mi n te, u nùn bikia u nee, a kī a bekura?

⁷ Barɔ wi, u nùn wisa u nee, Yinni, na ñ goo mɔ wi u koo man sua u kpē yeru ge sɔo, sanam me nim mu burira. Nà n tatirimɔ n ka du mi, goo u ra man kāsīwa.

⁸ Yesu u nùn sɔwa u nee, a seewo a wunen kɔo sua kpa a n sīimɔ.

⁹ Mii mii durɔ wi, u bekura ma u win kɔo sua u sīimɔ.

N deema tɔo te, ta sāawa tɔo wērarugiru.

¹⁰ Yen sɔna Yuuba ba durɔ wi sɔwa wi ba beki mi, ba nee, tɔo wērarugira gisɔ, wooda ya maa yina goo u kɔo sɔbe.

¹¹ Ma u bu sɔwa u nee, wi u man beki, wiya u nee n nen kɔo suo na n sīimɔ.

¹² Ba nùn bikia ba nee, wara nun sɔwa a wunen kɔo suo a n sīimɔ.

13 N deema durɔ wi ba bekia mi, u n̄ ȳero yē, domi Yesu u doona min di, tɔn wɔru ge ga wāa min s̄s.

14 Yen biru Yesu u n̄n wa s̄a yero ma u n̄e, n wee a bekura, a ku ra maa durum ko, kpa k̄sa ye ya yeni kere yu ku raa maa nun deema.

15 Ma durɔ wi, u wura Yuu ben mi gia u bu s̄ɔwa ma Yesuwa u n̄n bekia.

16 Yenin saabuwa Yuuba ba Yesu n̄ni s̄ɔru torua ȳen s̄ɔ u yabu yen bweseru kua t̄ɔ w̄ɛrarugiru s̄ɔ.

17 Adama Yesu u bu s̄ɔwa u n̄e, nge m̄e n̄ɛn Baaba u s̄ɔmburu m̄ɔ sere ka t̄ɛ, m̄eya nen tii na maa m̄ɔ.

18 Gari yin s̄na Yuuba ba kpm hania sosi bu ka n̄n go, n n̄ m̄ɔ ȳen s̄ɔ u t̄ɔ w̄ɛrarugiru sank̄a t̄na, adama ȳen s̄ɔ u maa n̄e win Baabawa Gusun̄ɔ. M̄esuma u ka win tii Gusun̄ɔ n̄ɛrasinam̄ɔ.

Gusun̄ɔn Biin yiiko

19 Yera Yesu u n̄e, ka geema na b̄e s̄ɔm̄ɔ, n̄e Bii na n̄ kp̄ɛ n̄ ḡaanu ganu ko ka nen tii ma n̄ kun m̄ɔ ḡaa ni na wa nen Baaba u m̄ɔ. Baayere ye Baaba u m̄ɔ, yera n̄e Bii na maa m̄ɔ.

20 Domi Baaba u win Bii k̄i, ma u n̄n yabu baayere s̄ɔsim̄ɔ ye u m̄ɔ. U koo n̄n s̄ɔmburu s̄ɔsi te ta teni kere, kpa b̄e kpuro i ka biti ko.

21 Nge m̄e Baaba u ra ḡoribu seeye kpa u bu ko wasobu, nge m̄eya maa, be Bii u k̄i u w̄aar̄u w̄ɛ, u bu tu w̄ɛm̄ɔ.

22 Baaban tii u ku ra maa goo siri, adama u siribu kpuro win Bii n̄omu s̄andia,

23 kpa t̄ombu kpuro bu ka Bii b̄eɛɛ w̄ɛ nge m̄e ba Baaba b̄eɛɛ w̄ɛm̄ɔ. Wi u kun Bii b̄eɛɛ w̄ɛ, Baabawa u n̄ b̄eɛɛ w̄ɛ, wi u n̄n ḡorima.

24 Ka geema na b̄e s̄ɔm̄ɔ, baawure wi u nen gari swaa daki, ma u wi u man ḡorima naane doke, ȳero w̄aar̄u m̄ɔ te ta ku ra kpe. U n̄ maa sisi siri yero, adama u ḡɔ sarari u dua w̄aar̄u s̄ɔ.

25 Ka geema na b̄e s̄ɔm̄ɔ, saa ya sisi ya mam tunuma k̄ɔ, ye ḡoribu ba koo Gusun̄ɔn Biin n̄ɔ n̄ɔ. Be ba koo maa gu n̄ɔ ba ko n̄ w̄aar̄u m̄ɔ.

26 Nge m̄e Baaba win tii u s̄a w̄aarun nuuru, nge m̄eya u maa win Bii kua w̄aarun nuuru.

27 Ma u n̄n yiiko w̄ɛ u ka siribu ko ȳen s̄ɔ wiya T̄onun Bii wi.

28 I ku biti ko yenin s̄ɔ, domi saa ya sisi ȳe s̄ɔ be ba w̄a sikir̄ɔ ba koo win n̄ɔ n̄ɔ

29 kpa bu yari. Be ba gea kua ba koo sikura bu ka w̄aar̄u di. Be ba maa k̄sa kua kpa bu sikura bu ka bu siri.

Yesun yiikon areru

30 Yesu maa n̄e, na n̄ kp̄ɛ n̄ ḡaanu ganu ko ka nen tii. Nge m̄e Baaba man s̄ɔsim̄ɔ, nge m̄eya na ra ka siri, kpa nen siribu bu n̄ ka s̄a

dee dee, domi n n̄ m̄ɔ nen tiin ḡɔru k̄ira na kasu, ma n̄ kun m̄ɔ wi u man ḡorimagiru.

31 N̄a n̄ nen tii areru diiyamme, are te, ta n̄ naane m̄ɔ.

32 Adama goo w̄a wi u man areru diiyamme, na maa ȳe ma ye u man geruamme ya s̄awa gem.

33 B̄e i b̄eɛn s̄om̄ɔbu ḡora Yohanun mi, ma u gem areru di.

34 N n̄ m̄ɔ tilasi t̄onu u man areru diiya, na gesi yeni gerum̄awa kpa i ka faaba waara.

35 Yohanu u s̄awa nge fitila ge ga m̄eni ga yam bururasie. B̄e i k̄ia i n̄ nuku dobu m̄ɔ win yam bururam m̄e s̄ɔ saa fiiko.

36 Adama na areru m̄ɔ te ta Yohanugiru kp̄aar̄u kere. Yera s̄oma ye na m̄ɔ, ye Baaba man n̄omu s̄andia. Yeya ya s̄ɔsim̄ɔ ma Baabawa u man ḡorima.

37 Baaba wi u maa man ḡorima win tii u man areru diiya. B̄e i n̄ win n̄ɔ n̄ɔre baa n̄n teeru, i n̄ maa ka n̄n n̄onu waare.

38 I n̄ win gari wure ȳen s̄ɔ i n̄ ȳero naane doke wi u ḡorima.

39 B̄e i ra n̄ m̄eɛrim̄ɔ Gusun̄ɔn gari s̄ɔ ȳen s̄ɔ i tamaa i ko w̄aar̄u te ta ku ra kpe wa mi s̄ɔ. N̄ deema gari yiya yi man areru diiyamme.

40 Ka m̄e, i yina i na nen mi kpa i n̄ ka w̄aar̄u m̄ɔ.

41 Na n̄ b̄eɛɛ kasu t̄ombun mi.

42 Adama na b̄e ȳɛ. Na ȳɛ ma b̄eɛn tii i n̄ Gusun̄ɔn Kiru m̄ɔ b̄eɛn nukuro.

43 Na nawa ka nen Baaban ȳis̄iru, ma i n̄ man wure. Adama goo u n̄ na ka win tiin ȳis̄iru, wiya i ko wura.

44 B̄e i ra k̄a i b̄eɛɛ kuana, adama i ku ra Gusun̄ɔn t̄uron b̄eɛɛ kasu. N̄ n̄ m̄en na, am̄ona i ko ka naane doke.

45 Ka m̄e, i ku bwisiku ma n̄ena kon b̄eɛ durum mani Baaban mi. M̄owisiwa koo b̄eɛ durum mani, win gari i naane s̄a.

46 B̄e i n̄ daa M̄owisi naane doke ka gem, i ko raa maa nen tii naane doke, domi nen gariya M̄owisi u yorua.

47 Adama i n̄ win gari naane doke. N̄ n̄ m̄en na, am̄ona i ko ka nen gari naane doke.

6

Yesu u t̄ombu n̄ɔɔbun

suba n̄ɔɔbu diisi

(I maa m̄eɛrio Mateu 14:13-21, Maaku 6:30-44, Luku 9:10-17)

1 Amen biru Yesu u daa bure te t̄obura te ba ra soku Galilen daa bureru, tera ba ra maa soku Tiberia.

2 Miya t̄on w̄oru guna ya n̄n sw̄ii ȳen s̄ɔ ba win s̄m̄ maamaakiginu wa ni u kua bar̄abu s̄ɔ.

3-4 Ye Yuuban t̄ɔ baka te ba ra soku Ḡɔ sararibu ta turuku kua, Yesu u ȳɔwa guuru w̄ɔllo u sina ka win bw̄aabu sannu.

5 Ye u win nani sua wallo ma u ton dabiru wa ta sisi win mi, ma u Filipu bikia u nee, ma gia sa ko dianu wa su dwe ton beni bu ka di.

6 U yeni geruawa u ka Filipun laakari meeri, domi win tii u ye ko ye u koo ko.

7 Ma Filipu u nun wisa u nee, baa som kowon sso goobun (200) gobi kun tura su ka dianu dwe ton beni bu ka di, baa n n fiiko fikon na.

8 Win bwabun turo, wi ba ra soku Andere, Simo Pieen wano, u nun ssowa u nee,

9 bii ton dura goo wa mini wi u pee nabu ma ka swee piiminu yiru. Adama mba yeni ya koo ko ton dabi teni soo.

10 Ma Yesu u nee, i de ton be, bu sina.

N deema yaka kpensu yiba mi, ma ton be, ba sina si soo. Ton durabun geera tura norabun suba nabu (5.000).

11 Ma Yesu u pee ye sua u Gusuno siara. Ye u kpa u dera ba ton be yabua be ba s5 mi, meya maa ka swee yi. Ma ton be kpuro ba di nge men noru ba ki.

12 Ye ba deba ba kpa u win bwabun ssowa bu guro ye n tie kpa n ku raa kam ko.

13 Ma ba pee nabu yen ye ba di n tiara gure birenu wakura yiru soo.

14 Sanam me ton be, ba som maamaakigiru wa te Yesu u kua ba gerua ba nee, ka geema, wiya Gusunan somo wi u sisi handuniaa.

15 Ye Yesu u gia ma ba wesianamawa bu ka nun mwa bu suno ko, yera u gosira u da guuru wallo wi turo.

Yesu u simo nim wallo

(I maa meerio Mateu 14:22-33, Maaku 6:45-52)

16 Ye n kua yoka ma win bwabun ba da Galilen daa burerun gooro.

17 Ba dua goo nimkuu soo ma ba daa bureru taburo ba dao Kapenamua gia. Saa ye, yam tira ko, ma Yesu kun bu deemam kpa.

18 Wee daa bureru ta burinama yen s5 woo danguu ga mo.

19 Ye ba ka seseru nim mura nge kilo naba tian saka, ba Yesu wa u simo nim wallo u wee goo nimkuu gia, ma berum bu mwa.

20 Adama Yesu u nee, nena, i ku berum ko.

21 Sanam meya ba ka nun nuku dobu mwa goo nimkuu soo. Mii mi goo nimkuu ge, ga tura mi ba dao.

Ton dabinu Yesu kasu

22 Yen sisiru ton be ba gina wa daa bure ten guru mi, ba yaaya ma goo nimkuu teuwa ga raa wa mi. Ba maa ye ma Yesu kun due goo ge soo ka win bwabun sannu, be tonawa ba doona.

23 Wee, goosu gasu maa na yam min bakua mi ba pee di saa ye Yinni u Gusuno siara u kpa.

24 Yen s5na ye ba wa ma Yesu ka win bwabun goo kun wa mi, ba goo si dua ba da Kapenamua ba Yesu kasu.

Yesuwa dia waaruginu

25 Ye ton be, ba Yesu wa daa bure ten gooru gio, ba nun bikia ba nee, yinni, domma a na gee?

26 Yesu u bu wisa u nee, ka geema na bee s5mo, bee i man kasuwa yen s5 i pee di i deba, n n mo yen s5 i nen som maamaakiginu wa.

27 I ku dia ni nu ra kosi tonan samburu ko, adama i dia ni nu waaru te ta ku ra kpe weemam samburu koowo. Dia niya Tonun Bii u koo bee we yen s5 wiya Gusuno Baaba u win yiikon yireru dokea.

28 Sanam meya ba nun bikia ba nee, mba sa ko ko su ka sama ko ye Gusuno u ki.

29 Yesu u bu wisa u nee, sambu te Gusuno u ki, tera i win goro naane doke.

30 Ba nun bikia ba nee, yire tera kaa sun s5si kpa su ka nun naane doke. Nge sambu tera kaa ko.

31 Besen sikadoba ba dia ni ba ra soku manna di ghaburu soo, nge me ba yorua ba nee, "Saa Gusuno wallun diya u bu dianu ka ba di."

32 Yesu nee, ka geema na bee s5mo, n n mo Mawisiwa u bee dianu we saa wallun di, adama nen tiin Baabawa u bee dia geenu weemam saa wallun di.

33 Domi dia ni Gusuno u weemam, niya wi u sarama saa Gusuno wallun di ma u handuniagibu waaru weemam.

34 Ba nun s5wa ba nee, Yinni, a n sun dia ni weemam baadomma.

35 Yesu u bu s5wa u nee, nena dia waaruginu. Baawure wi u na nen mi, g5ora kun maa nun goomo. Wi u maa man naane doke, nim noru ga n nun goomo ka baadommaa.

36 Adama, nge me na raa bee s5wa, i man wa ko, i n maa man naane doke.

37 Baawure wi Baaba man we u koo na nen mi. Wi u maa na nen mi, na n nun yinama, baa n n kua amo.

38 Domi na saramawa saa Gusuno wallun di n n mo n ka nen tiin goru kiru ko ma n kun mo wi u man gorimagiru.

39 Wi u man goriman goru kii te wee, n ku ra goo k5 baa ton turo be u man we soo, adama n ka be kpuro seeyawa gorin di sanam daakim soo.

40 Nen Baaban goru kii tera, baawure wi u Bii wa, ma u nun naane doke, u n waaru mo te ta ku ra kpe. Kon maa yero seeya gorin di sanam daakim soo.

41 Sanam meya Yuuba ba waki, yen s5 u gerua ma wiya dia ni nu sarama saa Gusuno wallun di.

42 Ma ba bikiana ba nee, n n Yesu wi mini? N n Yosefun bii win baaba ka mero sa ye? Amona u ka gerumo ma wiya sarama saa wallun di.

43 Yesu u bu wisa u nee, i ku maa waki.

44 Goo sari wi u koo kpī u na nen mi ma n kun mō Baaba wi u man gōrima u yēro gawama. Nēna kon maa nūn seeya gōrin di sanam dāakim sōo.

45 Gusunōn sōmōbu ba yorua ba nēe, “Gusunōn tii u koo baawure keu sōosi.” N n mēn nā, baawure wi u Baaban nōo nua, ma u win sōosiru mwa, yēro u koo na nen mi.

46 N n mō goo u Baaba waare ma n kun mō wi u na saa Gusunōn min di, wiya u Baaba wa.

47 Ka geema na bēe sōomō, wi u man naane doke, u wāaru mō te ta ku ra kpe.

48 Nēna dīa wāaruginu.

49 Bēen sikadoba ba manna di ghaburu sōo ma ba gu.

50 Adama nē na ka dīanu yā ni nu sarama saa Gusunō wōllun di, ni tōnu u koo di u kun ka gu.

51 Nēna dīa wāaruginu ni nu sarama Gusunō wōllun di. Baawure wi u nu di u wāaru mō sere ka baadommao. Dīa ni kon yēro wē, nēn wasiya yi na wēemo handuniagibu ba n ka wāaru mō.

52 Gari yi, yi dera sikirinō ga dua Yuuba sōo. Ba nēe, amōna durō wi, u koo ka sun win wasi wē su tem.

53 Yesu u nēe, ka geema na bēe sōomō, ma n kun mō i Tōnun Biin yaa tema, kpa i win yem no, wāaru sari bēe sōo.

54 Domi baawure wi u nēn yaa tema, ma u nēn yem nōra, u wāaru mō te ta ku ra kpe. Kon maa nūn seeya gōrin di sanam dāakim sōo.

55 Ka gem nēn wasi dīana, nēn yem maa gāa nōgurana.

56 Domi wi u nēn yaa tema ma u nēn yem nōra, u ko n wāawa nē sōo, ma nēn tii ko na n maa wāa yēro sōo.

57 Baaba wasowa u man gōrima, win saabuwa na maa wāa. Mēya baawure wi u man tema, yēro u wāaru mō nēn sō.

58 Na ka dīanu yā ni nu sarama saa Gusunō wōllun di. Nu n sāa nge dīa ni ba sokumō manna ni bēen sikadoba ba di, domi ba di, ba maa gu. Adama wi u nini di u ko n wāawa ka baadommao.

59 Yeniwa Yesu u gerua mēnno yeru mi u bu keu sōosimō Kopenamuo.

Wāaru te ta ku ra kpen gari

60 Sanam mē win bwāa dabira gari yi nua ba nēe, gari yi, gari sēsōgiya, wara u koo kpī u yi nō.

61 Yesu u gia win tii sōo ma win bwāabu ba wōki gari yin sō. Yen sōna u bu bikia u nēe, gari yi, yi bēe torasiamōwa?

62 Bēe i n maa wa Tōnun Bii u yōomō u wurō mi u raa wāa maa ni?

63 Hundewa ya ra tōnu ko waso, wasi kun are gēe mō. Gari yi na bēe sōowa, hundewa, wāara maa.

64 Ka mē, gaba wāa bēe sōo be ba kun naane doke. Domi Yesu u yē saa yellun di be ba kun nūn naane doke, ka wi u koo nūn dōmē.

65 U maa nēe, yenin sōna na bēe sōowa ma goo sari wi u koo kpī u na nen mi, n kun ka Baaban kēru.

66 Saa dōma ten diya win bwāa dabira nūn suuri, ba n maa ka nūn sīma.

67 Yen sōna u win bwāabu wōkura yiru ye bikia u nēe, bēen tii maa ni? I kī i doona?

68 Simōo Piēe u nūn wisa u nēe, Yinni, weren miya sa ko da. Wuna a wāaru te ta ku ra kpen gari mō.

69 Tē sa naane doke, sa maa yē kam kam ma wuna Gusunōn Bii Deero.

70 Yesu u bu bikia u nēe, n n nēna na bēe wōkura yiru ye gōsa? Ka mē, bēen turo u sāa Setamgii.

71 Yudasiwa u ka yā, Simōo Isikariotun bii. Domi baa ū n wāa be wōkura yiru ye sōo, wiya u koo Yesu dōmē.

7

Yesu wōnōbu

ba n nūn naane doke

1 Amen biru Yesu u sīimō Galilen tem sōo. U n kī u da Yudean tem gia yēn sō Yuuba ba swaa kasu bu ka nūn go.

2 Ma Yuuban tōo bakara turuku kooma te ba ra soku Kunun tōo bakaru.

3 Yen sōna Yesu wōnōbu ba nūn sōowa u doonō min di, u da Yudeao, kpa win bwāabu bu ka maa win sōmburu wa te u mō.

4 Domi goo ku ra gāanu ko asiri sōo sanam mē u kasu bu nūn gia batuma sōo. Ū n yabu yen bweseru mō, u win tii handunia sōosio.

5 Baa win wōnōbun tii, ba n nūn naane doke.

6 Yesu u bu sōowa u nēe, nēn saa kun turim kpa, adama bēen saa sōora i wāa mi bēe.

7 Handuniagiba kun kpē bu bēe tusi, adama ba man tusa nē, yēn sō na nēe, ben kookoosu kun wā.

8 Bēe, i tōo baka te doo. Nē na n tu dōo, domi nēn saa kun tura gina.

9 Ye u bu yeni sōowa u kpa, ma u sina Galile mi.

Yesu u tōo bakaru da

10 Adama ye wi, Yesu wōnō be, ba tōo baka te doona, yera win tii u maa seewa u da mi, asiri sōo.

11 Yuuba ba nūn kasu tōo baka te sōo, ba bikiamō ba mō, mana u wāa.

12 Dabira tōn wōru ge sōo, ba sikirinamō tēru tēru win sō. Gabu ba nēe, wi tōn geowa. Ma gaba nēe, u tōmbu nōni wōkumōwa.

13 Adama goo sari wi u Yesu gari gerua batuma sōo Yuuban bērum sō.

14 Sanam mē n kua tōo baka ten bōnu, Yesu u da sāa yerō ma u bu keu sōosim wōri.

15 Ma biti Yuuba kua. Ba bikia ba n̄e, amona durō wi, u ka tireru yē, wi, wi u kun keu kue.

16 Yesu u bu wisa u n̄e, nen s̄osira kun s̄a n̄en tiigiru. Gusunogira, wi u man ḡorima.

17 Goo ū n̄ kī u Gusunon k̄iru ko, u koo gia nge me nen s̄osira s̄a, n̄ n Gusunogirun na, n̄ n maa nen tiigirun na.

18 Goo wi u gari gerumō ka win tiin yiiko, u win tiin b̄eɛɛ kasuwa. Adama wi u b̄eɛɛ kasu ye ya s̄a wi u n̄un ḡorimagia, siywa gemgii, taki sari wi s̄o.

19 M̄owisi kun b̄eɛ wooda w̄e ro? Ka me, goo sari b̄eɛ s̄o wi u wooda ye mem n̄oɔw̄e. N̄ n men na, mban s̄ona i swaa kasu i ka man go.

20 T̄on w̄oru ga n̄un wisa ga n̄e, w̄erekunu nu nun w̄aasi. Wara swaa kasu u ka nun go.

21 Yesu u bu wisa u n̄e, s̄om maamaakigii teeru t̄onawa na kua, ma b̄eɛ kpuro i biti kua.

22 Adama i bwisikuo. Bango ya weewa saa sikadoban min di, n̄ n m̄o M̄owisin min di, adama ȳen s̄ M̄owisiwa u b̄eɛ yen wooda w̄e, yen s̄ona i ra bango ko baa t̄o w̄erarugiru s̄o.

23 N̄ n men na, i n̄ bii bango m̄o t̄o w̄erarugiru s̄o kpa i ku ka M̄owisin wooda sara, mba n̄ kua i ka man m̄oru m̄o sanam me na t̄onun wasi kpuro bekia t̄o w̄erarugii te s̄o.

24 I ku maa ḡaanu siri nge me i ka nu waama, adama i siri geebu koowo.

Yesuwa Kirisi wi Gusunō

u ḡosa

25 Sanam me s̄ora Yerusalemugibu gaba bikia ba n̄e, n̄ n wi ba kasu bu go wiya mi?

26 N̄ wee, u gari m̄o batuma s̄o, ma goo kun ḡe gerua. Nge t̄onweroba tubawa ma wiya Kirisi ka gem de?

27 Wee b̄eɛ kpuro sa yē min di durō wi, u yari. Adama sanam me Kirisi koo na goo kun ko n̄ yē min di u wee.

28 Sanam me Yesu u keu s̄osimō s̄a yerō ma u gb̄ara u n̄e, b̄eɛ i man tuba. I maa yē min di na yarima. Ka me, na n̄ ne ka nen tiin yiiko. Gemgiwa u man ḡorima, wi b̄eɛ kun yē.

29 Ne, na n̄un yē domi saa win min diya na na, wiya maa man ḡorima.

30 Yenin s̄ona ba ḡoru doke bu ka n̄un mwa, adama goo sari wi u n̄un n̄omu s̄andi, domi win saa ya n̄ gina turim kpa.

31 Dabiru t̄on w̄oru s̄o ba maa n̄un naane doke. Ma ba n̄e, sanam me Kirisi koo na, u koo s̄om maamaakiginu ko n̄ kere ni durō wini u kua?

Ba s̄a yerun k̄sobu

Yesu ḡoria bu n̄un mwa

32 Falisiba ba nua ma t̄on dabiru ba yabu yeni gerumō ḡbenu, yen s̄ona be ka yaku

kowo t̄onwerobu ba s̄a yerun k̄sobu ḡora bu ka Yesu mwa.

33 Ma Yesu u bu s̄owa u n̄e, saa fiikowa ya tie ye ko na n̄ ka b̄eɛ w̄a. Yen biru kon doona wi u man ḡoriman ku.

34 B̄eɛ i ko man kasu adama i n̄ man wasi. Mi ko na n̄ w̄a b̄eɛ i n̄ kp̄e i na mi.

35 Yuuba ba bikianamō ba m̄o, ma giara durō wini u koo da sa kun ka n̄un wa. U koo dawa Yuuban mi be ba yarina Gerekiban suunu s̄o, kpa u n̄ Gerekiba keu s̄osimō?

36 Mba gari yinin bweserun tubusianu yi u gerua, sa ko be n̄un kasu adama sa n̄ n̄un wasi, ma mi u be w̄a, sa n̄ kp̄e su da mi.

Nim w̄aarugim

37 T̄o baka ten t̄o d̄aakiru tera ta b̄eɛɛ kera. T̄o te s̄ora Yesu u seewa u n̄ogiru sua w̄ollo u n̄e, baawure wi nim n̄oru ga goomō u na nen mi u n̄o.

38 Nge me ba yoria Gusunon gari s̄o ba n̄e, baawure wi u man naane doke, w̄aarun bwii yi ko n̄ kokumōwa saa ȳeron nukurun di.

39 Gusunon Hunden gariya Yesu u ka yā mi, wi be ba n̄un naane doke ba koo mwa. Domi ba n̄ gina Hunde D̄ero w̄e ȳen s̄o Yesu kun gina wure win yiiko s̄o.

T̄omba sikirina Yesun s̄o

40 Gabu t̄on w̄oru ge s̄o, be ba gari yi nua ba n̄e, durō wini s̄omō wiya ka gem.

41 Ma gaba maa gerua ma wiya Kirisi wi. Adama gaba n̄e, ma gian diya! N̄ ko n̄ kora Kirisi u yarima saa Galilen di?

42 Gusunon gari yi n̄ gerumō ma Kirisi koo yarimawa saa Dafidin bweserun di? U n̄ koo na saa Betelehemu Dafidin wuun di?

43 Win s̄ona sikirinō ga dua t̄on w̄oru ge s̄o.

44 Gabu ba kī bu n̄un mwa adama goo kun n̄un n̄omu s̄andi.

Yuuban t̄onwerobun

naane doke sariru

45 Ma s̄a yerun k̄sobu ba ḡosira ȳaku kowo t̄onwerobu ka Falisiban mi. Ma ba bu bikia ba n̄e, mba n̄ kua ba n̄ ka Yesu mwaame?

46 Ma k̄so be, ba bu wisa ba n̄e, goo sari wi u gari gerure nge durō wi.

47 Falisiba ba bu bikia ba n̄e, to, i dera durō wi, u maa b̄een tii n̄oni w̄okua ya.

48 I sere n̄ore wirugii goo n̄ kun me b̄eɛ Falisiban goo u n̄un naane doke?

49 I n̄ yē ma t̄on w̄oru ge, b̄origiba? Ba n̄ M̄owisin wooda yē.

50 Nikodemu, Falisi ben turo, wi u raa gaso daare Yesun mi w̄okuru, u bu bikia u n̄e,

51 b̄esen wooda ya sun ȳollaa kua su t̄onu siri sa kun win gari nua, kpa sa kun maa gie ye u kua?

52 Ba n̄un bikia ba n̄e, ase wunen tii a maa s̄awa Galilegii? A w̄erio s̄a s̄a Gusunon

gari sɔɔ, kaa wa ma sɔmɔ goo sari wi u koo yarima saa Galilen di.

[
53 Ma baawure u wa win yenuɔ.

8

Kurɔ sakara kowo goo

1 Ye ba doona Yesu u da guuru wɔllɔ te ba ra soku Olifi.

2 Yen sisiru buru buru yellu u gɔsira sɔa yerɔ. Ma tɔmbu kpuro ba da win mi, ma u sina u bu keu sɔsɔsim wɔri.

3 Ma wooda yɛrobu ka Falisiba ba ka kurɔ goo na win mi, wi ba mwaaama sakararu sɔɔ, ba nɔn yɔrasia be kpuron wuswaaɔ.

4 Ma ba Yesu sɔɔwa ba nɛɛ, yinni, sa kurɔ wi mwawa sakararu sɔɔ.

5 N wee, Mɔwisi u sun sɔɔwa wooda sɔɔ ma ba ra kurɔ winin bweseru kpenu kasukuwa bu go. Wunɛ maa ni? Amɔna a wa.

6 Ba yeni geruawa bu ka win laakari mɛɛri kpa bu fɛɛ wa bu nɔn durum mani. Adama Yesu u tuka, ma u ka win niki bia yorumɔ temɔ.

7 Ye ba nɔn bikiamɔ ba baasi, ma u tii demia u bu sɔɔwa u nɛɛ, wi u kun torare bɛɛ sɔɔ, u gbiiyo u kurɔ wi kperu kara.

8 Ma u kpam tuka u yorumɔ temɔ.

9 Ye ba yeni nua ma ba yara tia tia saa bukuobun min di sere ka bibɔ. Ma Yesu tia wi turo ka sere kurɔ wi.

10 Yesu u tii demia ma u nɔn bikia u nɛɛ, kurɔ wunɛ, be ba nun taare wɛɛmɔ mana ba wɔa. Ben goo kun maa tie?

11 Kurɔ wi, u nɛɛ, goo sari Yinni. Ma Yesu u nɛɛ, a doonɔ, nɛn tii, na n̄ maa nun taare wɛɛmɔ, adama a ku maa tora.]

Yesu,

handunian yam bururam

12 Yen biru Yesu u kpam ka tɔmbu gari kua u nɛɛ, nɛna handunian yam bururam. Wi u man swii, u ko n yam bururam mɔ mɛ mu sɔa wɔaru, u n̄ maa wɔa u sɔi yam wɔkuru sɔɔ.

13 Falisiba ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, wee tɛ, a wunen tii areru diiyammɛ. N̄ n men na, wunen arera kun sun sɔsɔsimɔ ma gari yi, gema.

14 Ma Yesu u nɛɛ, mɛya, baa n̄ n nɛn tii areru diiyammɛ, ye na gerumɔ, gema. Na yɛ min di na wee ka mi na dɔɔ. Adama bɛɛ i n̄ yɛ min di na wee ka mi na dɔɔ.

15 Mɛ i tɔnu waamɔ, mɛya i ra ka nɔn siri, nɛ na ku ra goo siri.

16 Baa n̄ n goo siri, nɛn siribu geema, domi n̄ nɛ turo kon yɛro siri. Ka nɛn Baaba wi u man gɔrimawa.

17 Ba yorua bɛɛn wooda sɔɔ ma tɔnu yirun areru geema.

18 Na nɛn tii areru diiyammɛ, ma Baaba wi u man gɔrima u maa man areru diiyammɛ.

19 Ba nɔn bikia ba nɛɛ, mana wunen Baaba wi, u wɔa.

Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ i n̄ man yɛ, mɛya i n̄ maa nɛn Baaba yɛ. N̄ n sɔan na i man yɛ, i ko n daa maa nɛn Baaba yɛ.

20 Gari yiya Yesu u gerua sanam mɛ u keu sɔsɔsimɔ sɔa yerɔ, ten bera mi ba ra arumani bere. Goo sari wi u maa nɔn nɔmu sɔndi yɛn sɔ win saa kun turim kpa.

Ba n̄ kpɛ bu da mi Yesu u dɔɔ

21 Yesu kpam bu sɔɔwa u nɛɛ, na doonɔ. Mi na dɔɔ bɛɛ i n̄ kpɛ i da mi. I ko maa man kasu, adama i ko gbi bɛɛn toranu sɔɔ.

22 Yɛn sɔ u nɛɛ, mi u dɔɔ ba n̄ kpɛ bu da mi, yen sɔna ba bikianamɔ ba mɔ, u koo tii gowa?

23 Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ i sɔawa temkobu, nɛ maa, wɔrukoowa. Bɛɛ handunia migiba, nɛ na kun sɔa handunia miɟii.

24 Yen sɔna na bɛɛ sɔɔwa na nɛɛ, i ko gbi bɛɛn toranu sɔɔ. I kun naane doke ma nɛna yɛro wi, ka geema i ko gbiwa bɛɛn toranu sɔɔ.

25 Ma ba nɔn bikia ba nɛɛ, wuna were.

Yesu u nɛɛ, na raa bɛɛ sɔɔwa ka.

26 Na gari dabinu mɔ yi kon kpɛ n gere n wunana bɛɛn sɔ. Adama geegiiwa wi u man gɔrima, ye na maa nua saa win min di yeya na handuniagibu sɔɔmɔ.

27 N̄ n maa bu yeeri ma Baaban gariya u bu sɔɔmɔ.

28 Yen sɔna Yesu u nɛɛ, sanam mɛ i Tɔnun Bii sua tem di i bwɛ, sanam mɛya i ko gia ma nɛna yɛro wi. I ko maa gia ma na n̄ maa gɔanu ganu mɔ ka nɛn tii. Ye Baaba man sɔsɔi, yeya na bɛɛ sɔɔmɔ.

29 Baaba wiya u man gɔrima. U maa wɔa ka nɛ. U n̄ man deri nɛ turo yɛn sɔ na ra ko ye n da nɔn dore.

30 Ma tɔn dabiru be ba Yesun gari yi nua ba nɔn naane doke.

Tii mɔwɔbu ka yobu

31 Yesu u Yuu be ba nɔn naane doke sɔɔwa u nɛɛ, i n̄ nɛn sɔsɔsiru mɛm nɔɔwa, i sɔawa nɛn bwɔabu ka gem.

32 I ko gem gia. Gem mɛ, mu koo maa bɛɛ yakia yorun di.

33 Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, bɛɛɛ Aburahamun bwesera, sa n̄ maa koore goon yobu. Amɔna a ka nɛɛ sa ko yakia ra yorun di.

34 Yesu u nɛɛ, geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u durum mɔ, wiya durum yoo.

35 Yoo ku ra n wɔa win yinnin yɛnuɔ ka baadomma, adama biiwa ra n wɔa mi ka baadommaɔ.

36 Yen sɔna nɛ Gusunɔn Bii n̄ n bɛɛ yakia, i kuawa tii mɔwɔbu ka gem.

37 Na yɛ ma Aburahamun bwesera i sɔa. Ka mɛ, i swaa kasu i ka man go, yɛn sɔ i n̄ nɛn gari wure.

38 Na bɛɛ sɔɔmɔ ye na wa nɛn Baaban mi, adama bɛɛ i mɔ ye i gia bɛɛn baaban mi.

³⁹ Ba nùn sɔ̀wa ba nɛɛ, Aburahamuwa bɛɛn baaba.

Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ, i n daa sãan na Aburahamun bibu, i ko n daa Aburahamun kookoosu mɔ̀.

⁴⁰ Adama tɛ̀ bɛɛ i swaa kasu i ka man go, nɛ wi na bɛɛ gem sɔ̀wɔ̀ mɛ na nua Gusunɔ̀n min di. Aburahamu kun yenin bweseru koore.

⁴¹ Bɛɛ i bɛɛn tondon kookoosu mɔ̀.

Ba nùn sɔ̀wa ba nɛɛ, sa ñ sãa seegeba. Baaba turowa sa mɔ̀, wiya Gusunɔ̀.

⁴² Yesu u bu sɔ̀wa u nɛɛ, Gusunɔ̀ ù n daa sãan na bɛɛn baaba ka gem, i ko n daa man kɪ̀ domi Gusunɔ̀n min diya na yarima na ka wãa mi. Mɛya na ñ ka nɛn tii nɛ, adama wiya man gɔ̀rima.

⁴³ Mban sɔ̀na nɛn barum kun ka bɛɛ yeeri. Mu ñ bɛɛ yeeri yɛ̀n sɔ̀ i ñ kpɛ̀ i nɛn gari nɔ̀.

⁴⁴ Setamwa bɛɛn tundo, i maa kɪ̀ i bɛɛn tondon kɪ̀ru ko. Tɔ̀n gowowa saa toren di, u ñ maa gem swɪ̀i, domi gem sari wi sɔ̀. Sanam mɛ u weesu gerumɔ̀, u ra n gerumɔ̀wa ka win tiin daa, yɛ̀n sɔ̀ weesugiiwa ka maa weesu kpuron baaba.

⁴⁵ Adama gema na ra n gerumɔ̀. Yen sɔ̀na i ñ man naane doke.

⁴⁶ Wara bɛɛ sɔ̀ u koo kpɪ̀ u nɛɛ, na tore. Sari. Ñ n mɛn na, ma gema na gerumɔ̀, mban sɔ̀na i ñ man naane doke.

⁴⁷ Wi u sãa Gusunɔ̀gii, wiya ra Gusunɔ̀n gari wure. Adama bɛɛ i ñ sãa Gusunɔ̀gibu. Yen sɔ̀na i ñ win gari wuramɔ̀.

Yesu ka Aburahamu

⁴⁸ Ma Yuuba ba nùn bikia ba nɛɛ, bɛɛɛ sa ñ gem mɔ̀ ye sa nɛɛ wune Samarigiwa ka maa wɛɛkunugii?

⁴⁹ Yesu u bu wisa u nɛɛ, na ñ wɛɛkunu mɔ̀. Nɛn Baabawa na bɛɛɛ wɛɛmɔ̀ adama bɛɛ i ñ man bɛɛɛ wɛɛmɔ̀.

⁵⁰ Na ñ nɛn tiin bɛɛɛ kasu. Goo u wãa wi u man ye kasuammɛ, wiya maa sãa siri kowo.

⁵¹ Ka geema na bɛɛ sɔ̀wɔ̀, baawure wi u nɛn gari mɛm nɔ̀wa, yɛ̀ro u ñ gɔ̀ wasi pai.

⁵² Ma Yuuba ba nùn sɔ̀wa ba nɛɛ, tɛ̀ sa gia ma a wɛɛkunu mɔ̀wa ka gem. Aburahamu u gu, Gusunɔ̀n sɔ̀mɔ̀bu ba maa gu. Ka mɛ, a gerumɔ̀ a mɔ̀ baawure wi u wunen gari mɛm nɔ̀wa u ñ gɔ̀ wasi.

⁵³ Bɛɛn baaba Aburahamu u gu. A nùn kerewa? Sɔ̀mɔ̀bu ba maa gu. Wara a tamaa a sãa.

⁵⁴ Yesu u nɛɛ, na ñ nɛn tii bɛɛɛ wɛɛmɔ̀, nɛn bɛɛɛ kun gãanu sãa. Nɛn Baabawa u man bɛɛɛ wɛɛmɔ̀, wi bɛɛ i sokumɔ̀ bɛɛn Yinni.

⁵⁵ Ka mɛ, i ñ nùn yɛ̀, adama nɛ, na nùn yɛ̀. Na ñ nɛɛ, na ñ nùn yɛ̀, ko na ñ sãawa weesugii nge bɛɛ. Adama na nùn yɛ̀, na maa win gari mɛm nɔ̀wɛ.

⁵⁶ Bɛɛn baaba Aburahamu u yɛ̀ra ka gɔ̀ru dobu ye u koo ka nɛn tɔ̀ru wa. U maa tu wa ma win nukura dora.

⁵⁷ Yuuba ba nùn sɔ̀wa ba nɛɛ, a ñ gina wɔ̀ weeraakuru tura. Mana a ka Aburahamu waare.

⁵⁸ Yesu u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔ̀wɔ̀, na gbia na wãa ba sere Aburahamu mara.

⁵⁹ Ma ba kpenu sua bu ka nùn kasuku, adama u kukura u yara sãa yerun di.

9

Yesu goo yam waasia

wi ba mara ka wɔ̀koru

¹ Nge mɛ Yesu u bɔ̀su, u durɔ̀ goo wa wi ba mara ka wɔ̀koru.

² Win bwãaba nùn bikia ba nɛɛ, yinni, weren torarun sɔ̀na ba ka durɔ̀ wi wɔ̀koru mara. Win tiigira? Nge win tundo ka win mɛrogira.

³ Yesu u bu wisa u nɛɛ, n ñ mɔ̀ durɔ̀ wi, ñ kun mɛ win tundo ka win mɛro ba tora, adama ba nùn marawa ka wɔ̀koru kpa Gusunɔ̀n sɔ̀mburu tu ka sɔ̀sira wi sɔ̀.

⁴ Sa ñ ko ko sa kun wi u man gɔ̀riman sɔ̀mburu kue sanam mɛ sɔ̀ wãa. Wɔ̀kura sisi tɛ̀ sɔ̀ goo kun kpɛ̀ u sɔ̀mburu ko.

⁵ Sanam mɛ na wãa handuniao nɛna na yen yam bururam.

⁶ Ye u yeni gerua u kpa, u yãatam sia temɔ̀, ma u ka yãatam mɛ tem kɔ̀ka, ma u tem mɛ wɔ̀ko win nɔ̀ni tɛ̀ni.

⁷ Ma u nùn sɔ̀wa u nɛɛ, u doo u wubu yeru ge ba mɔ̀ Siloɔ̀. Yisi ten tubusiana, gɔ̀ra.

Ma durɔ̀ wi, u win swaa sua u da u wuba, ma u wurama ka nɔ̀ni sannu.

⁸ Ma win wɔ̀ beragibu ka be ba ra raa nùn wa u n bara mɔ̀, ba bikianamɔ̀, wi u ra raa sine mini u n bara mɔ̀, n ñ wiya mini?

⁹ Ma gaba nɛɛ, wiya.

Gaba maa nɛɛ, n ñ wi mi, u ka nùn weenɛwa.

Ma win tii u bu sɔ̀wa u nɛɛ, nɛna mi ni.

¹⁰ Ba nùn bikia, amɔ̀na n kua wunen nɔ̀ni ka wukiara.

¹¹ Ma u bu wisa u nɛɛ, durɔ̀ goo wi ba ra soku Yesu, wiya u tem kɔ̀ka ma u nɛn nɔ̀ni tɛ̀ni, ma u man sɔ̀wa u nɛɛ, n doo Siloɔ̀ n wubu. Na da na wuba ma na yam wa.

¹² Ba nùn bikia ba nɛɛ, mana durɔ̀ wi, u wãa.

Ma u nɛɛ, na ñ yɛ̀.

Falisiba ba durɔ̀ bekuro

gari bikiamɔ̀

¹³ Ma ba ka durɔ̀ wi da Falisiban mi, wi u raa sãa wɔ̀ko mi.

¹⁴ N deema tɔ̀ wɛ̀rarugiru sɔ̀ra Yesu u tem kɔ̀ka u ka nùn yam waasia.

¹⁵ Ma Falisiba ba kpam nùn bikia ba nɛɛ, amɔ̀na u kua u ka yam wa. U bu wisa u nɛɛ, durɔ̀ wiya u nùn tem tɛ̀nia win nɔ̀ni, ma u wuba ma u yam wa.

16 Gabu Falisiba sɔɔ ba nee, durɔ wi u yeni kua u n̄ ne saa Gusunɔn min di, yɛn s̄s̄ u n̄ t̄s̄ w̄ɛrarugiru gara.

Gaba maa bikia ba nee, amɔna durumgii u koo ka kp̄i u sɔm maamaakigii nini ko. Ma sikirinɔ ga dua ben suunu sɔɔ.

17 Ba kpam w̄ɔko wi bikia ba nee, wune maa ni? Wune wi durɔ wi, u yam waasia, amɔna a wi garisi.

Ma u nee, Gusunɔn sɔmɔwa u s̄aa.

18 Adama Yuuba ba n̄ naane s̄aa ma durɔ wi, u raa w̄ɔko s̄aa ma u kpam yam wa, sere ye ba win tundo ka win mero soka.

19 Ma ba bu bikia ba nee, beɛn biiwa mini? Wi i nee i mara ka w̄ɔkoru? Amɔna u ka yam waamɔ t̄ɛ.

20 Ma win tundo ka win mero ba bu wisa ba nee, sa ȳɛ kam kam ma besen biiwa mi, wi sa mara ka w̄ɔkoru.

21 Adama m̄ɛ u kua u ka yam wa, bese sa n̄ ȳɛ, wi u maa n̄un yam waasia, sa n̄ ȳɛro ȳɛ. U bwisi mɔ win tii, i n̄un bikio, u koo beɛ s̄s̄.

22 Ba yeni geruawa Yuuban b̄ɛrum s̄s̄. Domi Yuuba ba n̄ɔɔ tia kua kɔ ma baawure wi u wura ma Yesu s̄aa wa Kirisi wi, ba koo ȳɛro girawa ben m̄ennɔ yerun di.

23 Yen s̄ɔna ba gerua ba nee, u bwisi mɔ win tii, bu n̄un bikio.

24 Ma Falisiba ba durɔ wi u raa w̄ɔko s̄aa soka n̄on m̄ɛɛruse, ma ba n̄un s̄ɔwa ba nee, u Gusunɔ beɛɛruse w̄ɛɛyɔ, be, ba ȳɛ ma Yesu wi, durumgiiwa.

25 U bu wisa u nee, ù n durumgiiin na, ne na kun ȳɛ. Ḡaa teena na ȳɛ, na raa w̄ɔko s̄aa, adama t̄ɛ na yam waamɔ.

26 Ba n̄un bikia ba nee, amɔna u nun kua. Amɔna u koosina wunen n̄oni ka wukiara.

27 Ma u nee, na raa beɛ s̄ɔwa, i n̄ maa man swaa daki. Mban s̄ɔna i k̄i i kpam nɔ. Nge beɛn tii i k̄i i maa kowa win bw̄abu.

28 Ma ba n̄un yaakorɔ w̄ori ba nee, wuna a s̄aa siin b̄ɔɔ mi, adama bese M̄owisin bw̄aba sa s̄aa.

29 Bese sa ȳɛ ma Gusunɔ u ka M̄owisi gari kua, adama wini, sa n̄ mam ȳɛ min di u na.

30 Ma durɔ wi, u bu s̄ɔwa u nee, geema, bitin gariya ye i n̄ ka ȳɛ min di u na. Ka m̄ɛ, sii mam yam waasia.

31 Sa ȳɛ ma Gusunɔ u ku ra toron gari nɔ, adama t̄on be ba n̄un nasie, ma ba m̄ɔ ye u k̄i, beya u ra swaa daki.

32 Saa toren di goo kun n̄ɔɛre ba t̄onun n̄oni wukia wi ba mara ka w̄ɔkoru.

33 Durɔ wi, ù kun wee saa Gusunɔn min di, u n̄ kp̄ɛ u ḡaanu ganu ko.

34 Ma ba n̄un s̄ɔwa ba nee, toraru s̄ɔra ba nun mara mam mam. Yera a tamaa kaa sun keu koosia?

Ma ba n̄un gira m̄ennɔ yerun di.

Hunden w̄ɔkoru

35 Yesu u nua ma ba durɔ wi gira. Ye u n̄un wa u n̄un bikia u nee, a T̄onun Bii naane doke?

36 Durɔ wi, u nee, t̄onwero, a man s̄ɔwɔ wara T̄onun Bii wi, kpa n wa n ka n̄un naane doke.

37 Yesu u n̄un wisa u nee, a n̄un wa kɔ, wiya ka nun gari m̄ɔ mi.

38 Durɔ wi, u nee, Yinni, na nun naane doke. Ma u yiira Yesu wuswaaɔ.

39 Yesu u nee, siribun s̄ɔna na na handuniaɔ, be ba kun yam waamɔ kpa bu ka yam wa, be ba maa yam waamɔ bu ka ko w̄ɔkobu.

40 Falisi gabu be ba w̄aa ka wi sannu ba gari yi nua. Ba n̄un bikia ba nee, besen tii maa w̄ɔkoba?

41 Ma Yesu u nee, i n̄ s̄aan na w̄ɔkobu, i n̄ ko i n̄ daa toraru m̄ɔ. Adama ȳɛn s̄s̄ i gerumɔ i yam waamɔ, yen s̄ɔna i w̄aa toraru s̄ɔɔ ka t̄ɛ.

10

Ȳaanu ka nin kparon m̄andu

1 Yen biru Yesu u nee, ka geema na beɛ s̄ɔmɔ, goo wi u kun dumɔ ȳaa ḡɔrɔ saa k̄onn̄on di ma u ȳɔɔmɔ u suremɔ gam di, wiya s̄aa gb̄ɛn̄o ka w̄oro.

2 Adama wi u k̄onn̄on di dumɔ wiya ȳaanun kparɔ.

3 K̄onn̄o k̄ɔso u ra n̄un kenie, ȳaanu ra n maa win n̄ɔɔ n̄ɔmɔ. U ra win ȳaanu soku baatere ka ten ȳisiru kpa u nu yara t̄ɔwɔ.

4 Sanam m̄ɛ u nu yara t̄ɔwɔ kpuro, u ra nu gb̄iye kpa nu n̄ n̄un sw̄ii ȳɛn s̄s̄ nu win n̄ɔ ȳɛ.

5 Nu n̄ wuramɔ nu t̄on tuko sw̄ii, adama nu koo duka suwa n toma saa win min di ȳɛn s̄s̄ nu n̄ win n̄ɔ ȳɛ.

6 Yesu u bu m̄on te kua adama ba n̄ tuba ye u ka ȳa.

Yesuwa ȳaa kparɔ geo

7 Yen s̄ɔna Yesu u kpam nee, ka geema na beɛ s̄ɔmɔ, nena na ȳaa ḡɔrun k̄onn̄o.

8 Be ba man gb̄iye mi kpuro, gb̄ɛn̄obu ka w̄oroba ba s̄aa. Ȳaanu kun ben gari swaa daki.

9 Nen tiywa k̄onn̄o ge. Baawure wi u dumɔ saa nen min di wiya ba koo faaba ko. U koo du, u koo maa yari, u koo maa dii yeru wa.

10 Gb̄ɛn̄o u ra n̄ewa u ka gb̄ɛni u go kpa u sanku. Adama ne na nawa ȳaanu nu n̄ ka w̄āaru m̄ɔ, kpa nu n̄ tu m̄ɔ mam mam.

11 Nen tiywa ȳaa kparɔ geo. Ȳaa kparɔ geo u ra win w̄āaru w̄ewa win ȳaanun s̄s̄.

12 Adama s̄ɔm kowo wi u kun s̄aa kparɔ ma ȳaanu kun s̄aa win tiiginu, ù n demaku waama ga sisi, u koo ȳaanu deri u yakurawa. Kpa demaku gu ȳaanu mwa gu ni nu tie yarinasia.

13 Durɔ wi, u koo yakura ȳɛn s̄s̄ gobin s̄ambura u m̄ɔ, u n̄ maa ȳaa nin w̄onw̄ondu m̄ɔ.

14-15 Nɛna yāa kparo geo. Nge mɛ Baaba man yɛ ma na maa Baaba yɛ, nge meya na nɛn yāanu yɛ, nu maa man yɛ. Na maa nɛn wāaru wɛɛmɔ yāa nɛn sɔ̄.

16 Na maa yāanu ganu mɔ ni nu kun wāa yāa gɔ̄o teni sɔ̄. Niya na n̄ kon ko na kun maa ka nɛ. Nu koo maa nɛn nɔ̄ nɔ̄, kpa nu ko gɔ̄o teeru, kpa nu n kparo turo mɔ.

17 Yen sɔ̄na Baaba u man kɪ yɛn sɔ̄ na nɛn wāaru wɛɛmɔ kpa n kɔ̄am wa n tu mwa.

18 Goo kun kpɛ u tu wɔ̄ra nɛn namun di. Na tu wɛɛmɔ ka nɛn tii. Na yiiko mɔ n ka tu wɛ, na maa yiiko mɔ n ka tu mwa. Wooda yera na mwa saa nɛn Baaban min di.

19 Ye Yuuba ba yeni nua, sikirinɔ̄ ga kɔ̄am dua ben suunu sɔ̄o gari yin sɔ̄.

20 Tɔ̄n dabiru be sɔ̄o, ba gerua ba nɛɛ, wirowa, wɛɛkunu maa nɛn wāasi. Mba n kua ba ka nɛn swaa daki.

21 Adama gaba nɛɛ, n n̄ wɛɛkunugɪin gari mi. Wɛɛkunu koo kpɪ nu wɔ̄ko yam waasia?

Yuuba ba Yesu yina

22 Saa ya tura ye ba koo ka tɔ̄o bakaru garu ko Yerusalemɔ̄ te ba ra soku sāa yerun dɛɛrasiabu *. Saa ye, ya sāawa woอรun sanam.

23 Ma Yesu u maa wāa sāa yerɔ̄ u sɪimɔ ten bee tiaɔ̄ ye ba ra soku Salomɔ̄n kɔ̄be.

24 Ma Yuuba ba nɛn sikerena ba nɛn bikia ba nɛɛ, sere saa yerɔ̄ kaa n bɛsɛn laakari doke sika sɔ̄o. A n sāan na Kirisi wi, a sun sɔ̄wɔ̄ kpasa kpasa.

25 Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ, na raa bɛɛ sɔ̄wɔ̄a, adama i n̄ man naane doke. Soma ye na mɔ̄ ka nɛn Baaban yɪsiru, yeya ya man areru diiyammɛ.

26 Adama i n̄ naane doke yɛn sɔ̄ i n̄ sāa nɛn yāanu.

27 Nɛn yāanu nu nɛn nɔ̄ nɔ̄mɔ, na nu yɛ, nu maa man swɪi.

28 Na nu wāaru wɛɛmɔ te ta ku ra kpe, nu n̄ maa kam mɔ̄ ka baadommaɔ̄, goo maa sari wi u koo nu mwa nɛn namun di.

29 Nɛn Baaba wi u man nu wɛ, u kpā u kpuro kere, goo maa sari wi u koo nu mwa saa nɛn Baaban nɔ̄mun di.

30 Nɛ ka Baaba sa sāawa tia.

31 Ma Yuuba ba kɔ̄am kpenu dɔ̄bura bu ka nɛn kasuku.

32 Yesu u bu sɔ̄wɔ̄a u nɛɛ, na sɔ̄m gee dabiru kua bɛɛn wuswaaɔ̄ ka Baaban yiiko. Sɔ̄mbu ni sɔ̄o, teren sɔ̄na i kɪ i man kasuku.

33 Yuuba ba nɛn wisa ba nɛɛ, sa n̄ nun kasukumɔ̄ sɔ̄m geerun sɔ̄, adama yɛn sɔ̄ a Gusunɔ̄ wɔ̄mmɔ̄, yen sɔ̄na. Wune tɔ̄nuwa, ma a kɪ a n̄ tii mɔ̄ Gusunɔ̄.

* 10:22 sāa yerun dɛɛrasiabu n̄ tɔ̄o bakaru Ta sāawa te Yuuba ba ra di wɔ̄o ka wɔ̄o bu ka yaaya dɔ̄ma te ba bɪu sāaru kpeesia sāa yerɔ̄ ma ba tu dɛɛrasiaba Gusunɔ̄ sāaru wesia mi.

34 Yesu u nɛɛ, ba n̄ yorua bɛɛn tiin wooda sɔ̄o ma Gusunɔ̄ u nɛɛ, “I sāawa Wɔ̄rukoon bibu?”

35 Sa yɛ ye Gusunɔ̄n gari gerumɔ̄ n sāawa gem ka baadommaɔ̄. Ma win tii u nɛɛ, ba sāawa Wɔ̄rukoon bibu be ba win gari mwa.

36 Tɛ nɛn tii maa, Baaba u man gɔ̄sa ma u man gɔ̄rima handuniaɔ̄. Amana i ka nɛɛ na Gusunɔ̄ wɔ̄mmɔ̄ yɛn sɔ̄ na gerua ma nɛna na win Bii.

37 Nā kun nɛn Baaban sɔ̄mburu mɔ̄, i ku man naane doke.

38 Adama n̄ n̄ tu mɔ̄, baa i kun man naane doke, i sɔ̄mbu te naane dokeo kpa i n̄ ka yɛ saa tɛn di sere ka baadomma ma Baaba wāa nɛ sɔ̄o, nɛ na maa wāa wi sɔ̄o.

39 Ma ba kɔ̄am swaa kasu bu ka nɛn mwa, adama u bu kisirari.

40 Yesu u kɔ̄am Yuudenin daaru tɔ̄bura u da mi Yohanu u gbia u batɛmu kua, miya u sina.

41 Ma tɔ̄n dabiru ba na win mi, ba nɛɛ, Yohanu u n̄ sɔ̄m maamaakigiru koore, adama ye u gerua durɔ̄ wini sɔ̄o, ye kpuro geema.

42 Ma tɔ̄n dabira nɛn naane doke mi.

11

Lasaan gɔ̄o

1 N wee durɔ̄ goo wi ba ra soku Lasaa wi u wāa Betaniɔ̄ u bara. Betani sāawa Maari ka win mɔ̄ Maatan wuu.

2 Maari wiya u gasɔ̄ Yinnin naasu turare wisi, ma u ka win wirun seri su sunka. Win sesu Lasawa bara.

3 Ma wi ka win mɔ̄ Maata ba Yesu nɔ̄ mɔ̄risia ba nɛɛ, Yinni, wunen bɔ̄rɔ̄ Kɪnasi u barɔ̄.

4 Ye Yesu u yeni nua u nɛɛ, bara te, ta n̄ gɔ̄ogiru adama ta koo Gusunɔ̄n yiiko sɔ̄o, kpa bu ka Gusunɔ̄n Bii bɛɛɛ waɛ.

5 N deema Yesu u sāawa Maata ka win wɔ̄nɔ̄ ka ben sesu Lasaan bɔ̄rɔ̄ kɪnasi.

6 Ye u nua ma Lasaa u barɔ̄, u gina sina wuu mi u wāa mi sɔ̄o yiru.

7 Yen biru u win bwāabu sɔ̄wɔ̄a u nɛɛ, su kɔ̄am wura Yudeaɔ̄.

8 Win bwāaba nɛɛ, yinni, sɔ̄o mɛɛ tera Yuuba ba kɪ bu nun kpenu kasuku, ma a kɔ̄am kɪ a wura mi?

9 Yesu u bu bikia u nɛɛ, n n̄ saa wɔ̄kura yiruwa sɔ̄o ra n̄ wāa sɔ̄o teeru sɔ̄o? Goo ù n̄ sɪimɔ̄ sɔ̄o sɔ̄o, u n̄ sokuramɔ̄ yɛn sɔ̄ u handuniaɔ̄ yam bururam waama.

10 Adama wi u sɪimɔ̄ wɔ̄kuru sɔ̄o u koo sokura domi yam bururam sari yɛrɔ̄ sɔ̄o.

11 Yeniban biru u kɔ̄am nɛɛ, Lasaa bɛsɛn bɔ̄rɔ̄ u dɔ̄wa adama na dɔ̄o n̄ nɛn yamia.

12 Bwāa be, ba nεε, Yinni, ù n dòn na, u koo bekura.

13 Adama Yesu u bu Lasaaŋ gɔɔ sɔɔmɔwa. Be, ba tamaa dom dirun gariya u bu sɔɔmɔ.

14 Yen sɔna Yesu u bu sɔɔwa kpasasa u nεε, Lasaa u guwa,

15 adama beɛn sɔna nen nukura do ye na ñ ka wāa mi, kpa i ka naane doke. I na su da win mi.

16 Tomaa wi ba ra maa soku Sika, u win bwāasibu sɔɔwa u nεε, i de su da, kpa su ka yinni gbi sannu.

Yesuwa seeyo ka wāaru

17 Ye Yesu u tura mi, u deema Lasaa kua sɔɔ nne sikiru sɔɔ kɔ.

18 Betani ka Yerusalemun tondam kun kere kilo ita.

19 Ma Yuu dabiru ba yarima ben wuun di ba na Maata ka Maarin mi bu ka bu nukuru yemiasia ben sesun gɔɔn sɔ.

20 Sanam me Maata u nua ma Yesu u sisi, ma u nùn sennɔ da. Adama Maari u sɔ yenuɔ.

21 Ma Maata u Yesu sɔɔwa u nεε, Yinni à n daa wāa mini nen sesu kun gbimɔ.

22 Adama baa tɛ, na yɛ ma yabu baayere ye kaa bikia Gusunɔn nomuɔ u koo nun wɛ.

23 Ma Yesu u nùn sɔɔwa u nεε, wunɛn sesu u koo se gɔrin di.

24 Ma Maata u nεε, geema, na yɛ ma u koo kpam se, gɔribu ba n seemɔ sanam dāakim sɔɔ.

25 Ma Yesu u nùn sɔɔwa u nεε, nɛna na ra gɔribu seeye, nɛna na ra wāaru wɛ. Baawure wi u man naane doke u ko n wāawa wāaru sɔɔ baa ù n gu.

26 Baawure wi u maa wasi ma u man naane doke, u ñ gbimɔ ka baadommaɔ. A naane doke nge mɛ?

27 Maata u Yinni wisa u nεε, meya na naane doke ma wuna Kirisi wi, Gusunɔn Bii, wi u sisi handuniaɔ.

Yesun swi

28 Sanam me Maata u yeni gerua u kpa, u win wɔnɔ Maari sokum da, ma u nùn sɔɔwa tɛru ma yinni u tunuma u nùn soku.

29 Ye Maari u yeni nua u seewa ka sendaru ma u da win mi.

30 N deema Yesu kun gina wuu dum kpa, u wāawa yam mi Maata ka nùn yinna.

31 Yuu be ba Maari nukuru yemiasiamɔ dirɔ, ye ba wa u seewa ka sendaru u yara tɔɔwɔ, ba nùn swi. Ba tamaa u dɔɔwa sikirɔ u swi.

32 Sanam me Maari u tura mi Yesu u wāa, ye u nùn wa u yiira u nεε, Yinni à n daa wāa mini nen sesu kun gbimɔ.

33 Ye Yesu u wa u sumɔ, ma Yuu be ba ka nùn na, ben tii ba sumɔ, yera u diira ka nuku sankiranu.

34 U bu bikia u nεε, mana i nùn sika.

Ma ba nεε, Yinni a na a wa.

35 Ma Yesu u swi.

36 Yen sɔna Yuuba ba nεε, i mɛerio i wa nge mɛ u nùn kɔ n nɛ.

37 Adama ben gabu ba nεε, durɔ wini u wɔko yam waasia. Mban sɔna u dera Lasaa u gu.

Lasaan seebu gɔrin di

38 Yesu u kpam diira, ma u da sikirɔ. Siki te, kpee wɔruwa, ma ba gen nɔɔ kɔrua ka kperu.

39 Ma Yesu u wooda wɛ u nεε, bu kpee te bɔrio min di.

Ma Maata, wi u gun sesu, u nùn sɔɔwa u nεε, Yinni, u numia kɔ, yen sɔɔ nne wee gisɔ ye u ka gu.

40 Ma Yesu u nùn bikia u nεε, na ñ daa nun sɔɔwa na nεε, à n naane doke, kaa Gusunɔn yiiko wa?

41 Ma ba kpee te bimia min di. Ma Yesu u win nɔni sua wɔllɔ u nεε, nen Baaba, na nun siara yɛn sɔ a nen gari swaa daki.

42 Na yɛ ma a ra nen gari nɔ baadomma, adama na yeni gerumɔwa tɔn benin sɔ be ba yɔ mi, kpa bu ka naane doke ma wuna a man gɔrima.

43 Sanam me u yeni gerua u kpa, ma u gbāra ka dam u nεε, Lasaa, a yarima!

44 Wi u raa gu mi, u yarima sikirun di ka win gɔru bekuru te ba win noma ka naasu tɛkua ka maa wirɔ. Ma Yesu u bu sɔɔwa u nεε, bu nùn kusio u si.

Ba wesianamɔ bu ka Yesu go

(Imaa mɛerio Mateu 26:1-5, Maaku 14:1-2, Luku 22:1-2)

45 N wee Yuu dabiru be ba Maari swiima mi, ma ba wa ye Yesu u kua, ba nùn naane doke.

46 Adama ben gabu ba gɔsira ba da Falisiban mi, ba bu sɔɔwa ye Yesu u kua.

47 Sanam meya yaku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba guro gurobu menna ma ba bikianamɔ ba mɔ, amɔna sa ko ko. Durɔ wi wee, u sɔm maamaakigii dabinu mɔ.

48 Sà n nùn deri mɛ, tɔmbu kpurowa ba koo nùn naane doke. Romugibu ba koo maa na bu besen sàa yeru wɔra kpa bu besen bweseru gura.

49 Adama ben turo wi ba ra nεε Kaifa, wi u sàa yaku kowo tɔnweru wɔɔ ge sɔɔ, u bu sɔɔwa u nεε, beɛ i ñ gāanu ganu yɛ baa fiiko.

50 Meya, n ñ maa beɛ yeeri ma beɛn arufaaniwa tɔn turo u ka gbi tɔn dabirun sɔ, kpa besen bweseru kpuro tu ku ka kam ko.

51 N ñ mɔ ka win tiin yɛra u yeni gerua. U ye geruawa yɛn sɔ wiya u sàa yaku kowo tɔnweru wɔɔ ge sɔɔ, yen sɔna u gerua u nεε, Yesu koo gbi Yuuban bweserun sɔ.

52 N ñ maa mɔ be tɔnan sɔ, adama u ka maa Gusunɔn bibu kpuro kowa tɔn teebe be ba wāa baama.

53 Yen sɔna saa dɔma ten di, ba wesiana bu ka Yesu go.

54 Yenin s3na u n maa s3imo batuma s3o Yuuban suunu3, adama u doona min di tem gam gia gbaburu s3o, mi u wuu gagu dua ge ba ra soku Efaraimu. Miya u sina ka win bw3abu.

55 Yuuban t3o bakaru te ba ra soku G3o sararibu ta turuku kua, ma t3n dabiru saa baru kpaanun di ba da Yerusalem3 bu ka tii s3arasia t3o baka te, tu sere turi.

56 Ma ba Yesu kasu. Ba y3 s3a yero ba bikianam3, ba m3 am3na i bwisikum3. U n t3o bakaru sisiwa?

57 Y3ku kowo t3nwerobu ka Falisiba ba raa wooda w3 ba n3e, goo u n y3 mi Yesu u w3a u bu s33w3o kpa be, bu n3n mwa.

12

Maari u Yesun naasu

turare wisi

(I maa m3erio Mateu 26:6-13, Maaku 14:3-

9)

1 Ye n tie s33o n33ba tia t3o bakaru tu sere turi te ba ra soku G3o sararibu, yera Yesu u da Betani3 mi Lasaa u w3a wi u seeya g3rin di.

2 Miya ba n3n yaa dibu kua ma Maata u bu n33rim3, adama Lasaa u s3 ka Yesu s3bun suunu s3o.

3 Wee, Maari u turare gobi b3k3gia m3 litirin b3nu, ye ba kua ka naadin gum tii tii, ma u ye sua u Yesun naasu wisi, ma u su sunka ka win seri. Yera dii te kpuro ta turaren nuburu yiba.

4 Yesun b33o turo, wi ba ra n3e Yudasi Isikari3tu, wi u koo y3ku kowo t3nwerobu ka Falisiba n3n n3mu s3ndia, u bikia u n3e,

5 mba n kua ba n ka turare ye d3re s3m kowon w33o tian k3siarun saka, kpa bu s3arobu b3nu kua.

6 U n yeni gerum3 s3arobun w3n w3ndun s3, adama y3n s3 u s3aawa gb3n3. Wiya u ra n maa gobin b33ru neni, kpa u n yi gb3nim3.

7 Adama Yesu u n3e, a kur3 wi derio. U yeni beruawa u ka nen goo sikuru mara.

8 Baadom3mawa s3arobu ba w3a b33n suunu s3o adama n3na na n ko na n w3a ka b33 baadomma.

Ba wesianam3 bu ka Lasaa go

9 Yuuba dabira ta nua ma Yesu u w3a Betani3 ma ba da mi, n n m3 bu ka Yesu wa t3na, adama bu maa ka Lasaa wawa wi Yesu u seeya g3rin di.

10 Yera y3ku kowo t3nweroba wesiana bu maa Lasaa go.

11 Domi win s3na Yuuba dabira yarim3 ben min di ba Yesu naane dokem3.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa m3erio Mateu 21:1-11, Maaku 11:1-11, Luku 19:28-40)

12 Yen sisiru t3n w3ru ge ga t3o bakaru da ga nua ma Yesu u sisi Yerusalem3.

13 Ma ba b3a kako b3kusu sua ba ka n3n senn3 da. Ba gb3sukum3 ba m3, sa Gusun3 siara! Domarug3iwa wi u sisi ka Gusun3n y3sirul! Domarug3iwa Isireliban sun3!

14 Ma Yesu u ket3ku kpembu gagu wa u s3ni nge m3 ba yorua Gusun3n gari s3o ba n3e,

15 "I ku b3rum ko, Yerusalemugibu. N wee b33n sun3 u sisi. U ket3ku kpembu s3ni."

16 Yabu yeni ya n win bw3abu yeeri saa ye s3o, adama ye Yesu u wura win yiiko s3o Gusun3 w3ll3, saa ye s33ra ba yaaya ma ba yeni kpuro yorua Gusun3n gari s3o win s3, ba maa n3n ye kpuro kua.

17 T3n dabiru te ta raa w3a ka Yesu sannu sanam m3 u Lasaa soka u yara sikirun di, ye u n3n seeya g3rin di, ta ra n yen areru dim3.

18 Ma t3n w3ru ge, ga n3n senn3 da y3n s3 bu nua ma u s3m maamaakigii te kua.

19 Yen s3na Falisiba ba geruna ba n3e, i n wa ma sa n3n kpanawa mam mam. Domi wee handunia kpuro ya n3n sw3i.

Gereki gaba Yesu kasu

20 Gereki gaba w3a be s3o be ba s3aru da Yerusalem3 t3o bakaran sanam.

21 Ba da Filipun mi, Galilen Besaidagii, ma ba n3e, t3nwer3, sa k3 su Yesu wa.

22 Filipu u da u Andere s33wa, ma Andere ka Filipu ba da ba Yesu s33wa.

23 Yesu u bu s33wa u n3e, saa ya tura ye ba koo ka T3nu Bii w3lle sua.

24 Ka geema na b33 s33m3, d3a bima y3 kun w3rum3 tem s3o ya gu, ya w3awa ye tia. Adama y3 n gu, ya koo bii dabinu ma.

25 Baawure wi u win w3aru dim3 ka win tiin g3ru kiru u koo tu bia. Baawure wi u kun maa win w3aru garisi g3anu handunia yeni s3o, u tu beruawa w3aru u n3e, ta ku ra kpen s3.

26 Goo u n nen w3aru w3a, y3ro u man sw3iy3. Mi na w3a kpa u n maa w3a mi. Goo u n nen w3aru w3a, nen Baaba koo y3ro b33re w3.

Yesu u win g33n gari gerumu

27 Yesu maa n3e, t3 nen g3ru ga sankira too too. Na n y3 ye kon gere. Nge kon nen Baaba kanawa u man w3ra ye ya man deema mini s33n di? Aaw3, domi yenin s3na na na.

28 Baaba, a wunen y3siru w3lle suo.

Yera n33 gagu ga gerua saa w3llun di ga n3e, na tu w3lle sua k3, kon maa wure n tu w3lle sua n3n m33ruse.

29 T3n w3ru ge ga w3a mi, ba n33 ge nua ma ba n3e, gura ya kukura.

Ma gaba n3e, w3llun g3radowa ka n3n gari kua.

30 Adama Yesu u bu s33wa u n3e, n n m3 nen s3na i n33 ge nua, b33n s3na.

31 T3 gera handunia yenin siribu tunuma. T3 gera ba koo handunia yen wirugii gira.

³² Sanam me ba koo man sua tem di bu bwē, sanam me ya kon tumbu kpuro tii gawe.

³³ U yeni geruawa u ka sōsi gō wīn bwe-seru u koo gbi.

³⁴ Tōn wōru ge, ga nūn sōwa ga nēe, sa nua bešen woodan tireru sō ma Kirisi u ko n wāawa sere ka baadommao. Amōna a ka gerumō ma ba ñ koo ko ba kun Tōnun Bii sue tem di. Wara Tōnu Bii wi.

³⁵ Yesu u bu wisa u nēe, saa fiiko sōra yam bururam mu wāa bešen suunu sō. I n sīimō saa ye i yam bururam mō kpa yam mu ku raa beē tire. Domi wi u sīimō yam wōkuru sō u ku ra n yē mi u dō.

³⁶ Yen sō, i yam bururam me naane dokeo saa ye i me mō kpa i ka ko yam bururam bibu.

Yuuba ba ñ Yesu naane doke

Ye Yesu u yeni gerua u kpa, u doona ben suunu sōn di, u kukua.

³⁷ Baa ye u ka maamaaki dabinu kua ben wuswaa, ka me, ba ñ nūn naane doke.

³⁸ Kpa gari yi Gusunōn sōmō Esai u gerua yi ka kōora, yi u nēe,

“Yinni wara u naane doke ye sa nōsia.

Wara Yinni Gusunō u win dam sōsi.”

³⁹ Yenin sōna ba ñ kpīa ba naane doke domi Gusunōn sōmō Esai u kpm gerua u nēe,

⁴⁰ “Gusunō u bu kua wōkōbu

ma u ben bwisi kawa.

Kpa bu ku raa ka ben nōni yam wa.

Kpa bu ku gia ka ben bwisi.

Bu ku raa gōru gōsia, kpa n bu bekia.”

⁴¹ Yeniwa Esai u gerua yen sō u Kirisin yiiko wa ma u win gari gerua.

⁴² Ka me, Yuuban tōnwero dabiru ba Yesu naane doke, adama Falisiban sō ba ñ wure batuma sō bu ku raa ka bu gire mennō yerun din sō.

⁴³ Domi ba tōnun siarabu kī n kere Gusunōn siarabu.

Yesun gari yi koo tumbu taare wē

⁴⁴ Ma Yesu u gbāra u nēe, baawure wi u man naane doke, n ñ mō nēna u naane doke, wi u man gōrimawa u naane doke.

⁴⁵ Wi u man waamō u wi u man gōrima waamōwa mi.

⁴⁶ Ne na na handuniaō nge yam bururam, kpa baawure wi u man naane doke u kun ka wāa yam wōkuru sō.

⁴⁷ Baawure wi u nēn gari nōmō, ma u kun yi wure, n ñ mō nēna kon yēro taare wē. Na nawa n ka handunia faaba ko, n ñ mō n ka handunia taare wē.

⁴⁸ Baawure wi u man yina, ma u ñ nēn gari wure, yēro u mō ye n koo nūn taare wē. Gari yi na gerua yiya yi koo yēro taare wē sanam dākim sō.

⁴⁹ Domi na ñ gari gerua ka nēn tiin yiiko, adama Baaba wi u man gōrima, wiya u man wooda wē ye kon gere ka ye kon sōsi.

⁵⁰ Na yē ma win woodan kakōwa wāaru te ta ku ra kpe, yen sōna ye na gerumō, na ye gerumōwa nge me Baaba u man sōwa.

13

Yesu u win bwāabun naasu tea

¹ Yesu u ra n wigibu kī be ba wāa handuniaō, yen sō, bu sere tōo baka te ko te ba ra nēe Gōo sararibu, u bu win kī bakaru sōsi. Domi u yē ma win saa ya tura u ka doona handunian di u da win Baaban mi.

² Wi ka win bwāabu ba yaa dibu dimō sannu. N deema Setam u raa Yudasi Isikariōtu, Simōn bii bōrie u ka Yesu yāku kowo tōnwero bu ka Falisiba nōmu sōndia.

³ Yesun tii u yē ma Baaba u nūn gāanu kpuro nōmu sōndia, u maa yē ma u nawa saa Gusunōn min di ma u maa wurō win mi.

⁴ Yera u seewa dii yerun di u win yaberu pweta u yi, ma u yasa sua u tii sēka.

⁵ U nim sake gbēeru sō, u ka win bwāabun naasu teamō, ma u si sunkumō ka yasa ye u sēke.

⁶ Ye u girari Simō Piēn mi, ma Piēn nūn bikia u nēe, Yinni wuna kaa maa nēn naasu tea?

⁷ Yesu u nūn wisa u nēe, a ñ gina tuba ye na mō tē, adama amēn biru n ko n nun yeeri.

⁸ Piē u nēe, nē na kun wuramō a nēn naasu tea fa!

Yesu u nūn sōwa u nēe, nā kun wunen naasu tee, a ñ maa bōnu gaa wasi nēn mi.

⁹ Simō Piē u nēe, ñ n mēn na Yinni, n ñ maa mō nēn naasu tōnawa kaa tea, a maa nēn nōma ka nēn wiru teo.

¹⁰ Yesu u nēe, wi u wobura, mba n maa yēro tie, ma n kun mō u win naasu tea u wa u ka dēra mam mam. Bēe i dēre, adama n ñ mō bēe kpuro.

¹¹ N deema Yesu u win damē yē kō, yen sōna u gerua u nēe, n ñ mō be kpurowa ba dēre.

¹² Sanam me u ben naasu tea u kpa u win yaberu sua u sebua ma u kpm sina win sin yerō u nēe, i yē ye na bēe kua mi?

¹³ Bēe i man sokumō keu koosio ka Yinni. Geema i gerumō, meya na sāa.

¹⁴ Ñ n mēn na, nē wi na sāa bešen Yinni ka bešen keu koosio, nā n bešen naasu tea, n weenē bešen tii i naasu teana.

¹⁵ Wee na bēe kom gem sōsi kpa i n da maa kuanē nge me.

¹⁶ Ka geema, na bēe sōmō, yoo ku ra n win yinni kere, meya gōro ku ra n wi u nūn gōra kere.

¹⁷ Tē wee, i sōsi teni gia. Doo nōrugiba bēe, i n tu wfi.

¹⁸ N ñ mō bēe kpuron gariya na mō. Na yē be na gōsa. Adama Gusunōn gari yi ñ koo ko yi kun koore yi yi nēe, “Wi u ka man dimō sannu, u gōsira nēn yibere.”

19 Na bee yabu yeni sɔɔmɔwa saa tɛn di yu sere kooru. Yà n kooru kpa i ka naane doke ma nena yɛro wi.

20 Ka geema na bee sɔɔmɔ, baawure wi u yɛro wuru wi na gora, nena u wura. Baawure wi u maa man wura, u wi u man gorima wurawa.

Yesu u Yudasɔ terasia

(I maa mɛrio Mateu 26:20-25, Maaku 14:17-21, Luku 22:21-23)

21 Ye Yesu u yeni gerua u kpa, win gɔru ga sankira too too, ma u bu sɔɔwa kpasasa u nɛɛ, ka geema na bee sɔɔmɔ, goo wãa bee sɔɔ wi u koo man dɔme.

22 Ma win bwãabu ba nɔni gia mɛerina. Ba ñ yɛ ben wara u ka yã.

23 Yesun bɔɔ turo, wi u kɪ, u sɔ win nɔm geuɔ.

24 Ma Simɔɔ Piɛɛ u yɪreru kua ka nɔmu durɔ wi, u Yesu bikio u nɛɛ, wara u ka yã.

25 Ma bɔɔ wi, u Yesu gballi u nùn bikia u nɛɛ, Yinni wara a ka yã.

26 Yesu u nùn wisa u nɛɛ, wi na kon dɔka wɛ ye na ka kpee sɔra, wiya mi.

Ma u dɔka ka kpee sɔra u Yudasɔ Isikariɔtu, Simɔɔn bii wɛ.

27 Ye Yudasɔ u dɔka ye mwa u kpa, mii mii ma Setam dua win gɔrua. Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ye kaa ko, a koowo kpaaka.

28 Adama ben suunu sɔɔ goo sari wi u yɛ yèn sɔ u nùn sɔɔwa me.

29 Gaba tamaa yèn sɔ Yudasɔwa u gobin bɔɔru neni, yen sɔna Yesu u nùn sɔɔmɔ u gãanu dweeyo nɪn bukata ba mɔ tɔɔ bakarun sɔ, ñ kun me u nùn sɔɔmɔ u sãarobu gãanu kɛ.

30 Ye Yudasɔ u dɔka ye mwe ma u yara ka sendaru. N deema yam tɪra.

Wooda kpa

31 Sanam me Yudasɔ u yara u kpa, Yesu u nɛɛ, tɛra Tɔnun Bii u den wolle suara, ma Gusunɔ maa wolle suara win min di.

32 Gusunɔ ù n wolle suara win min di, Gusunɔn tii u koo maa Tɔnun Bii wi wolle sua, n ñ maa tɛɛmɔ.

33 Nen bibu, saa fiiko sɔra ko na n wãa ka bee, yen biru i ko man kasu. Adama na bee sɔɔmɔ tɛ nge me na raa Yuuba sɔɔwa, mi na dɔɔ i ñ kpɛ i da mi.

34 Wooda kpa na bee wɛɛmɔ, i kɪanɔ. I de i kɪru sɔɔsina nge me na bee kɪru sɔɔsi.

35 Ì n kɪane, baawure u ko n yɛ ma i sãawa nen bwãabu.

Yesu u nɛɛ, Piɛɛ koo nùn siki

(I maa mɛrio Mateu 26:31-35, Maaku 14:27-31, Luku 22:31-34)

36 Simɔɔ Piɛɛ u nùn bikia u nɛɛ, Yinni, mana a dɔɔ.

Yesu u nùn wisa u nɛɛ, mi na dɔɔ a ñ kpɛ a man swiima tɛ, adama ñ n sosi kaa man swiima mi.

37 Piɛɛ u nùn bikia u nɛɛ, Yinni, mban sɔna na ñ kpɛ n nun swi mi tɛ. Domi na sɔru sãa n ka nen wãaru wɛ wunen sɔ.

38 Yesu u nùn bikia u nɛɛ, a sɔru sãa a ka wunen wãaru wɛ nen sɔ? Ka gem na nun sɔɔmɔ, goo dɔɔ gu ka sere swi kaa man siki nɔn ita.

14

Yesuwa swaa ye ya dɔɔ

Baaban mi

1 Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku wurura. I Gusunɔ naane dokeo kpa i maa man naane doke.

2 Wãa yee dabina nu wãa nen Baaban yenuɔ. N wee na dɔɔ mi, n bee wãa yerun sɔɔru kua. Ñ kun sãa me, na ñ daa bee sɔɔmɔ.

3 Nà n wãa yee ten sɔɔru kua na kpa, kon kram wurama n bee sua n ka da nen tiin mi. Mi na wãa kpa sa n wãa mi sannu.

4 I ru swaa yɛ kɔ mi na dɔɔ.

5 Tomaa u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, sa ñ yɛ mi a dɔɔ. Amɔna sa ko n ka min swaa yɛ.

6 Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nena na swaa, nena na gem, nena na wãaru, goo sari wi u koo da Baaban mi ma n kun mɔ saa nen min di.

7 Bee ì n daa man yɛ, i ko n maa nen Baaba yɛ. Saa tɛn di i nùn gia, i maa nùn wa.

8 Filipu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni a sun Baaba wi sɔɔsi, n den tura me.

9 Yesu u nɛɛ, min di na ka bee wãa n tɛ, ka me, a ñ man gie Filipu? Baawure wi u gesi man wa u maa Baaba wawa. Amɔna a ka gerua a nɛɛ, n bee Baaba sɔɔsi.

10 A ñ naane doke ma na wãa Baaba sɔɔ, Baaba maa wãa ne sɔɔ? Gari yi na bee sɔɔmɔ, na ñ gerumɔ ka nen tiin yiiko. Baaba wi u wãa ne sɔɔ, wiya u win sɔmburu mɔ.

11 I gesi naane dokeo ma na wãa Baaba sɔɔ, ma Baaba maa wãa ne sɔɔ. Ñ kun me, i naane dokeo sɔma ye na kuan sɔ.

12 Ka geema na bee sɔɔmɔ, baawure wi u man naane doke, sɔma ye na mɔ, yeya yɛro koo maa ko. U koo mam sama ko ye ya yeni kere domi na dɔɔ nen Baaban mi.

13 Na kon maa bee gãanu baanire kua ni i gesi kana ka nen yɪsiru, kpa bu ka Baaba wolle sua saa Biin min di.

14 Ì n gãanu kana ka nen yɪsiru, kon bee ni kua.

Hunde Deeron naarun

nɔɔ mwɛru

15 Yesu u nɛɛ, i n man kɪ i nen wooda mɛm nɔɔwɔ.

16 Kon Baaba kana, u koo bee Dam Kɛɔ kpaɔ wɛ wi u ko n ka bee wãa sere ka baadommaɔ. Wiya sãa Hunde gemgii.

17 Handuniagibu ba ñ kpɛ bu nùn mwa yèn sɔ ba ñ nùn waamɔ, meya ba ñ maa nùn yɛ.

Adama beɛ i n̄n̄n̄ yē, domi u wāa ka beɛ, u kon maa wāa beɛn baawure sɔɔ.

18 Na ñ beɛ derimɔ goberu. Kon kpam wurama beɛn mi.

19 N tie fiiko ye handuniagibu ba ñ maa ka man wasi, adama beɛ i ko man wa. Yēn s̄n̄ na wasi, beɛ i ko n maa wasi.

20 Dama teya i ko n yē ma na wāa nen Baaba sɔɔ ma beɛ i wāa ne sɔɔ, ma na maa wāa beɛ sɔɔ.

21 Wi u nen wooda mwa, ma u ye mem nɔɔwa, wiya u man kī. Wi u man kī, nen Baaba koo n̄n̄n̄ kīa. Nen tii kon maa yēro kīa, kpa n n̄n̄n̄ tii s̄s̄s̄i.

22 Yudasi, n ñ m̄o wi ba ra neɛ Isikariotu, u bikia u neɛ, Yinni, am̄na kaa sun wunen tii s̄s̄s̄isina handuniagibu ba kun ka nun wa.

23 Ma Yesu u n̄n̄n̄n̄ wisa u neɛ, baawure wi u man kī u koo nen gari mem nɔɔwa. Nen Baaba u koo n̄n̄n̄ kīa, ne ka nen Baaba sa ko maa na yēron mi kpa su besen wāa yeru ko wi sɔɔ.

24 Wi u kun man kī, u ñ maa nen gari mem nɔɔwamm̄e. Gari yi i nua, n ñ negii, yi s̄aawa Baabagii wi u man ḡorima.

25 Na beɛ yeni kpuro s̄s̄m̄o tē ye na ka beɛ wāa.

26 Adama Hunde Deero, Dam kēɔ wi, wi Baaba koo ḡorima ka nen yisiru, wiya u koo beɛ baayere keu s̄s̄s̄i, u koo maa beɛ ye kpuro yaayasia ye na beɛ s̄s̄wa.

27 B̄ori yenda na beɛ deria, nen b̄ori yenda na beɛ wēem̄o. Na ñ beɛ tu wēem̄o nge me handunia ya ra wē. I ku wurura, i ku maa nanda.

28 Beɛ i nua nge me na beɛ s̄s̄wa ma na doonɔ, adama kon kpam wurama beɛn mi. Ì n daa man kī i ko n nuku dobu m̄o ye na ka d̄ɔ Baaban mi, domi nen Baaba u yiiko m̄o u man kere.

29 Na beɛ ḡaa ninin gari s̄s̄m̄o tē, nu sere koor̄a. N̄n̄n̄n̄ koor̄a kpa i ka man naane doke.

30 Na ñ maa kp̄ē n ka beɛ gari dabinu ko domi handunian wirugii u sisi. U ñ dam m̄o ne sɔɔ,

31 adama kpa handuniagibu ba n ka yē ma na Baaba kī, na maa kpuro m̄o nge me Baaba u man yen wooda wē. I sewo su doona.

15

Yesuwa resem d̄aa gea

1 Yesu u bu s̄s̄wa u neɛ, nena resem d̄aa mero, nen Baabawa gbaa yēro.

2 Nen k̄aasa baayere ye ya ku ra binu ma, yera u ra bure u k̄s̄. K̄aasa baayere ye ya ra binu ma, u ra ye s̄am̄ewa kpa yen marum mu ka sosi.

3 Beɛ i deera k̄o gari yin saabu yi na beɛ s̄s̄wa.

4 I de i n ka man manine, na kon maa ka beɛ manina. Nge me k̄aasa ya ñ kp̄ē yu ka tii binu

ma, ma n kun m̄o ya ka d̄aa mero manine, meya maa beɛn tii, i ñ kp̄ē i binu ma, i kun ka man manine.

5 Nena resem d̄aa mero, beɛya yen k̄aasi. Wi u ka man manine ma na ka n̄n̄n̄ manine, wiya u koo bii dabinu ma, domi nen sariru i ñ kp̄ē i ḡaanu ganu ko.

6 Baawure wi u kun ka man manine, ba koo n̄n̄n̄n̄n̄n̄ wunawa bu k̄s̄ nge k̄aasi kpa u derura. Yen biru ba koo k̄aasi yi menna bu d̄s̄o doke, kpa yi d̄s̄o mwa.

7 Beɛ i n ka man manine ma nen gari yi wāa beɛ sɔɔ, i bikio ye i kī, na kon beɛ kua.

8 Ì n bii dabinu mara ya koo nen Baaba beɛre wē. Nge meya i ko maa s̄s̄s̄i ma nen bwāaba i s̄a.

9 Nge me Baaba man kī, nge meya na maa beɛ kī. I ȳro nen k̄iru sɔɔ.

10 Nge me na nen Baaban wooda mem nɔɔwa ma na wāa win k̄iru sɔɔ, nge meya i n nen wooda mem nɔɔwa, i ko n wāa nen k̄iru sɔɔ.

11 Na beɛ yeni s̄s̄wa kpa nen nuku dobu bu n ka wāa beɛ sɔɔ, kpa beɛn nuku dobu bu ka yibu.

12 Nen wooda wee, i k̄ian̄o nge me na beɛ kī.

13 Goo ù n win wāaru wē win b̄or̄oban s̄s̄ k̄irun saabu, k̄i te, ta ñ saara ma.

14 Nen b̄or̄obara beɛ i s̄a i n m̄o ye na beɛ yiire.

15 Na ñ maa beɛ sokum̄o yobu yēn s̄s̄ yoo ku ra n yē ye win yinni u m̄o. Adama na beɛ sokum̄o b̄or̄oba, yēn s̄s̄ ḡaanu baanire ni na nua nen Baaban min di niya na beɛ s̄s̄wa.

16 N ñ m̄o beɛya i man gosa, nena na beɛ gosa. Na maa beɛ wuna nenem kpa i da i binu ma ni nu koo te. Kpa ḡaanu baanire ni beɛ i kana nen Baaban mi ka nen yisiru, u beɛ wē.

17 Ye na beɛ yiirema wee, i k̄ian̄o.

Handunia ya Yesu ka wigibu tusa

18 Yesu maa neɛ, handuniagibu b̄a n beɛ tusa, i n yē ma nena ba gbia ba tusa.

19 Beɛ i n daa s̄aan na handuniagibu, handunia ya ko n beɛ k̄iwa nge yegibu. Adama na beɛ gosa handunia ye s̄s̄on di, i ñ maa s̄aa yegibu, yen s̄s̄na handuniagiba beɛ tusa.

20 I gari yi yaayo yi na raa beɛ s̄s̄wa na neɛ, yoo ku ra win yinni kere. B̄a n man n̄n̄i s̄s̄wa ba koo maa beɛ n̄n̄i s̄s̄. B̄a n nen gari mem nɔɔwa ba koo maa beegii mem nɔɔwa.

21 Adama yeni kpurowa ba koo beɛ kua nen yisirun s̄s̄, domi ba ñ yēro yē wi u man ḡorima.

22 N̄a kun daa ne, na ka bu gari kue, ba ñ daa taare m̄o. Adama tē ba ñ maa gafara m̄o.

23 Wi u man tusa u maa nen Baaba tusawa.

24 N̄a kun daa s̄ama kue ben suunu sɔɔ ye goo kun koor̄e, ba ñ daa taare m̄o. Adama tē, ba s̄ama ye wa k̄o, ma ba sun tusa ne ka nen Baaba.

25 Nge meya n saa kpa gari yi ba yorua woodan tiringo yi ka koora, yi yi nee, "Ba man tusa, ba ñ ten wiru ka naasu ye."

26 Adama Dam Kēo, Hunde gemgii wi, u sisi saa nen Baaban min di. Kon bee nūn goriama ka Baaba win yisiru, kpa u bee nen areru diiya.

27 Bee i ko maa nen areru di, domi i wāa ka ne sannu saa toren di.

16

1 Yeni kpurowa na bee sōwa kpa i ku ra ka biru wura.

2 Ba koo bee gira saa menno yerun di. Saa ya mam sisi ye baawure wi u bee goomo u ko n tamaa u Gusunō sōmburu kuammewa.

3 Ba koo bee yabu yeni kua yēn sō ba ñ Baaba gie, ba ñ maa man gie.

4 Adama na bee gāa nini sōmōwa, dōma te nin saa ya tura kpa i ka yaaya ma na raa bee nu sōre.

Hunde Deeron sōmburu

Yesu maa nee, na ñ daa bee gāa nini sōwa saa yellun di yēn sō na wāa ka bee sannu.

5 Adama tē na dōo wi u man gōriman mi. Goo maa sari bee sōo wi u man bikia mi na dōo.

6 Adama yēn sō na bee yeni sōwa, been gōru ga sankira too.

7 Ka me, na bee gem sōmō, been arufaaniwa nā n da, domi nā kun de, Dam Kēo wi, u ñ sisi been mi. Adama nā n da kon bee nūn goriama.

8 Ū n tunuma, wiya u koo de handuniagibu bu tubu ye n saa toraru ka ye n saa gem ka maa Gusunōn siribu.

9 U koo bu taare wē yēn sō ba ñ man naane doke.

10 U koo bu sōosi ma gem wāa ne sōo ye na ka dōo Baaban mi, ma ba ñ maa man wasi.

11 U koo maa de bu siribu tubu yēn sō Gusunō u handunia yenin wirugii siri kō.

12 Na maa gāa dabīnu mō n ka bee sō, adama nu bee kere gina.

13 Sanam me Hunde gemgii wi, u tunuma wiya u koo bee kpara i ka gem kpurowa. U ñ koo gari gere ka win tiin yiiko. Ye u nua, yeya u koo gere, u koo maa bee sō ye ya sisi.

14 Wiya u koo man beerē wē, domi u koo negia nō, kpa u bee ye nōsia.

15 Kpurowa ye Baaba u mō negia. Yen sōna na gerua ma Hunde u koo negia nō, kpa u bee ye nōsia.

Nuku sankiranu koo ko

nuku dobu

16 Yesu bu sōwa u nee, ñ n sosi fiiko i ñ maa man wasi. Ñ n maa kpam sosi fiiko, i ko man wa.

17 Ma win bwāabu gabu ba bikianamō, mba yen tubusianu ye u sun sōmō, ñ n sosi fiiko sa ñ maa nūn wasi, ñ n maa kpam sosi

fiiko sa ko nūn wa. Mba maa yen tubusianu ye u nee u dōo win Baaban mi.

18 Ba bikianamō mba ñ n sosi fiikon tubusianu. Ba nee, sa ñ yē yēn gari u mō.

19 Yesu u gia ma ba kī bu nūn gāanu bikia. Yen sōna u bu sōwa u nee, na nee yaa, ñ n sosi fiiko i ñ man wasi, ñ n maa kpam sosi fiiko i ko man wa. Gari yiniwa i bikianamō been suunu sōo ro?

20 Ka geema na bee sōmō, i ko swī, i ko kpasa wōri ko, adama handuniagibu ba koo yēeri. Been nukura koo sankira, adama been nuku sankiranu koo gōsira nuku dobu.

21 Sanam me tōn kurō u yiire u ra n nōni swāaru mō domi win saa ya tura. Adama sanam me u win bii mara, u ku ra maa nōni swāa te yaaye nuku dobu sō ye u ka tōnu mara handunia sōo.

22 Meya n maa saa been mi. Tē, bee i nuku sankiranu mō, adama kon kpam bee wa, ma been nukura koo dōra. Goo maa sari wi u koo kpī u bee nuku doo bi mwaari.

23 Saa ye, yā n tunuma, i ñ ko man gāanu ganu bikia. Ka geema na bee sōmō, baayere ye i Baaba kana ka nen yisiru, u koo bee kē.

24 Sere ka tē i ñ gāanu ganu kanē ka nen yisiru. I bikio, i ko wa, kpa been nuku dobu bu ka yibu.

Yesu u handunia kamia

25 Yesu maa bu sōwa u nee, yeni kpurowa na bee sōwa ka mōndu. Adama saa ya sisi ye na ñ maa bee gari sōmō ka mōndu, kon bee Baaban gari sōwa kpasasa.

26 Saa ye, yā n tunuma, i ko Baaba kana ka nen yisiru. Na ñ maa gerumō ma kon nūn kana been sō,

27 domi Baaban tii u bee kī. U bee kī yēn sō i man kī, i maa naane doke ma na weewa Gusunōn min di.

28 Na yarimawa saa Baaban min di, na na handunia. Tē na handunia derimō na dōo nen Baaban mi.

29 Win bwāaba nūn sōwa ba nee, tēra a re sun gari sōwa kpasasa, n ñ ka mōndu.

30 Tē sa gia ma a baayere kpurowa yē, n ñ maa mō goo u nun gāanu bikia. Yenin sōna sa naane doke ma Gusunōn min diya a yarima.

31 Ma Yesu u bu bikia u nee, tē i naane doke?

32 I laakari kooowo, saa ya sisi ya mam tunuma ko ye ba koo ka bee kpurowa yarinasia, baawure u ka da win yenua. I ko man deri ne turo, adama na ñ wāa ne turo yēn sō Baaba u wāa ka ne.

33 Yabu yeniwa na raa bee sōwa kpa i n ka bari yendu mō ne sōo. Handunia ye sōra i ko nōni swāaru wa, adama i ku mwia kpama, na handunia kamia kō.

17

Yesu u kanaru mō

win bwāabun sō

¹ Ye Yesu u gari yi gerua u kpa, u win nɔni seeya wallo u nee, Baaba, saa ya tura. A ne wunen Bii walle suo, kpa n maa nun walle sua.

² Domi a man yiiko wē tɔmbu kpuron wallo, kpa n ka be a man wē kpuro wāaru wē te ta ku ra kpe.

³ Wāaru te ta ku ra kpe tera mini, tɔmbu bu ka nun gia, wunε Gusunɔ turo, kpa bu maa man gia ne Yesu Kirisi wi a gɔrima.

⁴ Na nun walle sua tem me sɔɔ, na maa sambu te wiru go te a man yiire.

⁵ Baaba, na nun kanamɔ, a de na n yiiko mɔ tē wunen bɔkuɔ, nge me na raa mɔ ka wunε sannu ba sere handunia taka kua.

⁶ Na tɔn be wunen yīsiru giasia be a man wē handunia ye sɔɔ. Wunεgiba ba raa sɔa, ma a man bu wē. Ba maa wunen gari mem nɔwa.

⁷ Tē ba yē ma gāanu kpuro ni a man wē, saa wunen min diya nu na.

⁸ Domi na bu gari yi wē yi a man sɔwa, ba maa yi mwa. Ma ba gia sɔa sɔa ma saa wunen min diya na yara, ba maa naane doke ma wuna a man gɔrima.

⁹ Na bu kanaru kuamme n n mɔ handuniagibu. Tɔn be a man wē, beya na kanaru kuamme yēn sɔ wunεgiba ba sɔa.

¹⁰ Nεgibu kpuro ba sɔawa wunεgibu ma wunεgibu kpuro ba maa sɔa nεgibu, nen yiiko maa sɔsira be sɔɔ.

¹¹ Tē na sisi wunen mi. Na n ko na n maa wāa handunia sɔɔ, adama beya ba ko n wāa handunia ye sɔɔ. Baaba Dεero, a bu beruo ka wunen yīsi te a man wēn dam, kpa ba n ka sɔa tia, nge me ne ka wunε sa sɔa tia.

¹² Sanam me na wāa ka be, na bu berua ka wunen yīsi te a man wēn dam. Na bu kɔsu, ma be sɔɔ baa tɔn turo goɔ kun kam kue ma n kun mɔ kam kooren bii, kpa Gusunɔn gari yi ka koora.

¹³ Tē na sisi wunen mi. Yeniwa na gerumɔ handunia ye sɔɔ, kpa ba n ka nuku dobu yiba nen sɔ.

¹⁴ Na bu wunen gari wē, ma handuniagibu bu tusa yēn sɔ ba n sɔa handuniagibu, nge me nen tii na n sɔa handuniagii.

¹⁵ Na n nun kanamɔ a ka bu wuna handunia sɔɔn di, adama na nun kanamɔwa a bu kɔsuo tɔn kɔso win sɔ.

¹⁶ Ba n sɔa handuniagibu nge me nen tii na n sɔa handuniagii.

¹⁷ A tii bu wunɔ nɛnɛm ka wunen gem gari. Wunen gari gema.

¹⁸ Nge me a man gɔrima handuniaɔ, mɛya na maa bu gɔra handunia sɔɔ.

¹⁹ Ben sɔna na nun nen tii wē kpa ben tii bu maa ka ko wunεgibu ka gem.

²⁰ N n mɔ beni tɔnawa na kanaru kuamme, adama ka maa be ba koo naane doke ben garin saabu.

²¹ Na kanamɔwa be kpuro ba n ka sɔa tia. Nge me wunε Baaba a wāa ne sɔɔ, ma na maa

wāa wunε sɔɔ, a de bu ko tia bεse sɔɔ. Kpa handuniagibu bu ka naane doke ma wuna a man gɔrima.

²² Yiiko ye a man wē, yeya na maa bu wē, kpa ba n ka sɔa tia nge me ne ka wunε sa sɔa tia.

²³ Ne na wāa be sɔɔ, wuna a maa wāa ne sɔɔ, kpa bu ka ko tia mam mam. Kpa handunia yu ka gia ma wuna a man gɔrima, a maa bu kī nge me a man kī.

²⁴ Baaba, na kī be a man wē ba n wāa nen mi, mi na wāa, kpa ba n nen yiiko mɛɛra ye a man wē, domi a man kī ba sere handunia taka kua.

²⁵ Baaba gemgii, handuniagiba kun nun yē, adama ne na nun yē, ma beni ba tuba ma wuna a man gɔrima.

²⁶ Na bu wunen yīsiru giasia, mɛya kon kpam bu tu giasiam sosi, kī te a man kīa ta n ka wāa be sɔɔ, kpa na n maa wāa be sɔɔ.

18

Yesu mwaabu

(I maa mɛerio Mateu 26:47-56, Maaku 14:43-50, Luku 22:47-53)

¹ Sanam me Yesu u kana te kua u kpa, u yara ka win bwāabu sannu ba da daa tora gaan guruɔ ye ba ra soku Sedoroni. Batuma gaa wāa mi, yē sɔɔ u dua ka win bwāabu.

² Yudasi, win dɔme, u yam mi yē domi Yesu ka win bwāabu ba ra raa menne mi nɔn dabiru.

³ Yen sɔna Yudasi u da mi ka tabu kowobu ka sɔa yerun kɔsobu be yāku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba nūn wē. Ba ben tabu yānu neni, ka fitilakunu ka wī bɔnnun dɔɔ.

⁴ N deema Yesu u yē kɔ ye n koo nūn ko kpuro, yen sɔna u susi u bu bikia u nee, wara i kasu.

⁵ Ma ba nūn wisa ba nee, Yesu Nasaretigiwa sa kasu.

Yesu u nee, nena mi.

Yudasi, win dɔme, u yɔ mi, ka be sannu.

⁶ Ye Yesu u nee, nena mi, ma ba desira ba wɔruka.

⁷ Yesu u kpam bu bikia u nee, wara i kasu.

Ma ba nee, Yesu Nasaretigiwa sa kasu.

⁸ Yesu u nee, na raa bεe sɔwa kɔ ma nena mini. N n nen na i kasu, i de beni bu doona.

⁹ U yeni gerua kpa gari yi u raa gerua yi ka koora ye u nee, baa tɔn turo kun kam kue be Baaba u nūn wē sɔɔ.

¹⁰ Sanam me, Simɔ Pie u win takobi neni ma u ye woma u ka yāku kowo tɔnweron yoo sɔra u win soo nɔm geuguu bura. Yoo win yīsira Maliku.

¹¹ Ma Yesu u Pie sɔwa u nee, a wunen takobi wesio yen kararɔ. Na n kon ka nɔni swāaru temana te nen Baaba u man yiire?

Ba ka Yesu da Anin wuswaaɔ

12 Sanam meya tabu kowobu ka ben wirugii ka Yuuban sāa yerun kōsobu ba Yesu mwa ba nūn bākua

13 ma ba gbia ba ka nūn da Anin mi. Ani u sāawa Kaifan dokiri, Kaifa wiya u maa sāa yāku kowo tōnwerō wōo ge sōo.

14 Kaifa wiya u raa Yuuba bwisi kā ma n arufaani mō tōn turo u ka tōmbu gbiiya.

Piɛɛ u Yesu siki

(I maa meɛrio Mateu 26:69-70, Maaku 14:66-68, Luku 22:55-57)

15 Simōo Piɛɛ ka bōo goo ba Yesu swīi. N deema yāku kowo tōnwerō wi, u bōo wi yē sāa sāa, ma bōo wi, u ka Yesu dua sannu yāku kowo tōnweron yenun yaarao.

16 Adama Piɛɛ u yōra tōwōo yenu kōnnōwō. Ma bōo wi yāku kowo tōnwerō u yē mi, u yarima u ka wōndia kōnnō kōso geruna, ma u Piɛɛ duusia.

17 Ma wōndia wi u kōnnō kōsu mi, u Piɛɛ bikia u nɛɛ, wunɛ, a ñ maa sāa durō win bwāabun turo?

Piɛɛ u nɛɛ, aawo.

18 Ma yobu ka sāa yerun kōsobu ba yō dōo gēen bōkuo yi ba sōrua woorun sō ba wōsu. Piɛɛ u da u maa yō mi, ba wōsu sannu.

Yāku kowo tōnwerō

u Yesu gari bikiamō

(I maa meɛrio Mateu 26:59-66, Maaku 14:55-64, Luku 22:66-71)

19 Ma yāku kowo tōnwerō u Yesu win bwāabun gari bikia, ka ye u tōmbu sōsimō.

20 Ma Yesu u nūn wisa u nɛɛ, na ka baawure gari kua batuma sōo. Na nen keu sōsiru kpuro kuawa mēnnō yenu sōo ka maa sāa yero, mi Yuuba kpuro ba ra mēne. Na ñ gāanu ganu gerua asiri sōo.

21 Ñ n mēn na, mban sōna a man gari bikiamō. Be ba nen gari nua, a ben tii bikio ye na bu sōowa. Beya ba yē ye na gerua.

22 Ye Yesu u yeni gerua u kpa, yera sāa yerun kōso turo wi u nūn yōre, u Yesu baara so, ma u nɛɛ, yāku kowo tōnwerowa a kāka a gari wisimō mē?

23 Ma Yesu u nūn wisa u nɛɛ, ñ n gari kōsin na na gerua, a yi geruo baawure u nō. Ñ n maa gem na na gerua, mban sōna a man soomō.

24 Ma Ani u dera ba nūn bākua ba ka da Kaifa, yāku kowo tōnweron mi.

Piɛɛ u kpm Yesu siki

(I maa meɛrio Mateu 26:71-75, Maaku 14:69-72, Luku 22:58-62)

25 Saa ye sōo, Simōo Piɛɛ u yō mi, u dōo wōsu. Ma ba nūn bikia ba nɛɛ, wunɛ maa, a ñ sāa durō win bwāabun turo?

Adama Piɛɛ u gari yi siki u nɛɛ, aawo fa.

26 Yāku kowo tōnweron yoo turo, win soo teu Piɛɛ u buran dusi, u nūn bikia u nɛɛ, na ñ daa nun wa ka wi batuma ye sōo?

27 Piɛɛ u kpm siki u nɛɛ, aawo. Yera yande goo dōo ga swī.

Ba ka Yesu da Pilatin wuswaa

(I maa meɛrio Mateu 27:1-2, 11-14, Maaku 15:1-5, Luku 23:1-5)

28 Saa Kaifan min di ba ka Yesu da tem yēron siri yero. N deema buru buru yam sārera. Be ba sāa Yuuba ba ñ wure bu du siri yeru mi, kpa bu ku raa ko disigibu. Domi ba kī bu Gōo sararibun tōo baka ten yaa dību di.

29 Yen sōna Pilati u yarima u bu deema, a u bu bikia u nɛɛ, tora teren bwesera i durō wi waasi.

30 Ba nɛɛ, ù kun kōsa kue, sa ñ daa ka nūn sisi su nun nōma beria.

31 Pilati u bu sōowa u nɛɛ, bɛɛn tii i nūn mōo, kpa i nūn siri ka bɛɛn tiin wooda.

Ma Yuuba ba nɛɛ, sa ñ yen dam mō su ka tōnu go.

32 Nge meya Yesun gari yi koora yi sōo u sōosi gōo win bweseru u koo gbi.

33 Pilati u kpm dua siri yero, ma u Yesu soka u nūn bikia u nɛɛ, wuna Yuuban suno?

34 Ma Yesu u nūn bikia u nɛɛ, wuna a ka tii yeni bikiamō? Nge gaba nun nen gari sōowawa.

35 Pilati u nɛɛ, nɛ Yuuwa? Wunen bweseru ka yāku kowo tōnweroba ba man nun nōmu sōndia. Mba a kua.

36 Yesu u nɛɛ, nen bandu ta ñ sāa handunia migiru. Tà n sāan na handunia migiru, nen bwāabu ba koo sanna kpa bu ku Yuuba man nōmu sōndia. Adama nen banda kun sāa handunia migiru.

37 Ma Pilati nūn bikia u nɛɛ, ñ n man na, a sāawa suno.

Yesu u nūn wisa u nɛɛ, wunen tii a mam gerumō ma na sāa suno. Na na handunia sōo, ba man marawa n ka gem areru di. Baawure wi u sāa gemgii, wiya nen gari nōmō.

38 Pilati u nūn bikia u nɛɛ, mba ba ra soku gem.

Ba Yesu taare wē bu go

(I maa meɛrio Mateu 27:15-31, Maaku 15:6-20, Luku 23:13-25)

Gari yin biru Pilati u kpm yarima u da Yuuban mi, ma u bu sōowa u nɛɛ, nena kun toraru garu wa durō wi sōo.

39 Adama i komaru garu mō te kon ka bɛɛ pirisōm turo kara Gōo sararibun tōo bakaru sōo. I kī n bɛɛ Yuuban suno kara?

40 Ma be kpuro ba gbāsukumō ka dam ba mō, aawo sa ñ durō wi kī, Barabawa sa kī.

N deema gbɛnōwa Baraba wi, u sāa.

19

1 Sanam meya Pilati u Yesu mwa, ma u dera ba nūn so ka som kpaka.

2 Ma tabu kowobu ba sāki tundu bōkana ba ka nūn sina furō kua ba doke win wirō. Ba maa nūn gurumusū swāabu sebusia.

³ Kiri kiri kpa bu nùn susi bu nɛɛ, Yuuban sunɔ, fɔɔ baasira.

Ma ba nùn baari soomɔ.

⁴ Ma Pilati u kpmam maa yarima u tɔn wɔru ge sɔɔwa u nɛɛ, i swaa dakio. Wee, kon bɛɛ durɔ wi yarama kpa i ka gia ma na ñ toraru garu wa wi sɔɔ.

⁵ Yesu u yarima u sákin furɔ, ka maa gurumusu swáabu ge doke. Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, durɔ wi wee.

⁶ Sanam mɛ yáku kowo tɔnwerɔbu ka sáa yerun kɔsobu ba nùn wa, ma ba gbásukum wɔri ba nɛɛ, a nùn kpareo, a nùn kpareo dāa bunanaru sɔɔ.

Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛn tii i nùn mɔɔ kpa i nùn kpare dāa bunanaru wɔllɔ ka bɛɛn tii. Domi nɛ na kun toraru garu wa wi sɔɔ.

⁷ Ma Yuuba ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, sa wooda gaa mɔ ye ya gerumɔ bu nùn go yèn sɔ u win tii nɛɛ Gusunɔn Bii.

⁸ Ye Pilati u gari yi nua, win bɛrum sosi.

⁹ Ma u kpmam ka Yesu wura siri yerɔ, u nùn bikia u nɛɛ, man diya a na.

Adama Yesu kun nùn wisa baa nɔn teeru.

¹⁰ Ma Pilati u nùn bikia u nɛɛ, nɛna a ñ ka sere gari mɔ? A ñ yɛ ma na dam mɔ n ka nun kara, na maa dam mɔ n ka nun kpare dāa bunanaru sɔɔ?

¹¹ Ma Yesu u nùn wisa u nɛɛ, a ñ dam gam mɔ nɛ sɔɔ bà kun nun mɛ wɛ wɔllun di. Yen sɔna wi u man nun nɔmu sɔndia, win taare ya wunɛgia kere.

¹² Ye Pilati u yeni nua yera u hania sosi u ka Yesu kara. Adama Yuuba ba gbásukunu bɔbia ba nɛɛ, à ñ durɔ wi kara, a ñ maa tem yɛro kɔ. Domi baawure wi u win tii kua sunɔ u sáawa tem yɛron yibere.

¹³ Ye Pilati u gari yi nua, u ka Yesu yarima, ma u sina siri kowon sin yerɔ te ta wáa yam mɛ sɔɔ, mɛ ba sokumɔ Kpee turaru. Miya ba maa sokumɔ Gabata ka Heberum.

¹⁴ N tie sɔɔ teeru bu sere Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru kɔ, nge sɔɔ wii wɔllun saka. Ma Pilati u Yuuba sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛn sunɔ wee.

¹⁵ Ma Yuuba ba gbásuka wɔllɔ, i ka nùn doo, i ka nùn doo, i nùn kpareo dāa bunanaru wɔllɔ.

Ma Pilati u bu bikia u nɛɛ, amɔ ro! I kɔ n bɛɛn sunɔ kpare dāa bunanaru wɔllɔ?

Ma yáku kowo tɔnwerɔba nùn wisa ba nɛɛ, bɛɛ sa ñ sunɔ goɔ mɔ ma n kun mɔ tem yɛro.

¹⁶ Sanam mɛya Pilati u bu Yesu nɔmu sɔndia bu ka nùn kpare dāa bunanaru wɔllɔ.

Ba Yesu kpare dāa bunanaru wɔllɔ

(I maa mɛrio Mateu 27:32-44, Maaku 15:21-32, Luku 23:26-43)

Ma ba Yesu mwa ba ka doona.

¹⁷ Ma Yesu u win tiin dāa bunanaru sua u ka da sere aye ten mi, te ta ka wii koko weene, adama ka Heberum ba ra yam mi sokuwa Gɔɔgɔta.

¹⁸ Miya ba nùn kpare dāa bunanaru wɔllɔ. Ba maa tɔn durɔbu yiru gabu kpare turo nɔm dware, turo nɔm geuɔ, ma Yesu wáa ben suunu sɔɔ.

¹⁹ Ma Pilati u yorua u mani dāa bunana ten wɔllɔ. Yora ye, ya nɛɛ, Yesu Nasaretigii, Yuuban sunɔ.

²⁰ Yuuba dabira ba yora ye gara domi mi ba Yesu kpare n ñ ka wuu toma. Ma ba ye yorua ka Heberum, ka Gɛɛkɔm, ka maa Latɛm.

²¹ Ma Yuuban yáku kowo tɔnwerɔbu ba Pilati sɔɔwa ba nɛɛ, a ku yore Yuuban sunɔ, adama a yoruo, u nɛɛ wiya Yuuban sunɔ.

²² Ma Pilati u nɛɛ, ye na yorua na yoruawa.

²³ Sanam mɛ tabu kowobu ba Yesu kpare ba kpa, ba win yánu bɔnu kua suba nne, tabu kowo ben baawure sube teeru, ba maa win yabe bakaru sua. Yabe te, ta ñ yina mɔ, ba tu wesawa yaberu.

²⁴ Ma tabu kowo be, ba geruna ba nɛɛ, bu ku raa te gɔa, adama bu de bu tu tɛtɛ toosi kpa bu wa wigiru ta koo ko.

Nge mɛya Gusunɔn gari yi kooru yi yi nɛɛ, “Ba nɛn yánu bɔnu kua ben tii tiine sɔɔ.

Ma ba nɛn yaberu tɛtɛ toosi.”

Nge mɛya tabu kowo be, ba kua.

²⁵ N wee, Yesun mɛro, ka win mɛron wɔna, ka Maari Kopan kuro, ka sere Maari Madalagii, ba yɔ Yesun dāa bunanarun bɔku.

²⁶ Yesu u win mɛro wa mi, ka bɔɔ wi u kɔ ba yɔ ba karine, ma u win mɛro sɔɔwa u nɛɛ, kuro wune, wunen bii wee mi.

²⁷ U maa bɔɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, wunen mɛro wee mi.

Saa dama ten diya bɔɔ wi, u ka nùn wa win tiin yɛnuɔ.

Yesun gɔɔ

(I maa mɛrio Mateu 27:45-56, Maaku 15:33-41, Luku 23:44-49)

²⁸ Yen biru, sanam mɛ Yesu u gia ma gari yi kpuro yi wiru goora yi kpa, Gusunɔn gari yi ka kooru, u nɛɛ, nim nɔru ga man mɔ.

²⁹ Wekeru gara wáa mi, te ta tam mɔmmɔm yiba. Ma ba swɛesu wasa tam mɔmmɔm mɛ sɔɔ, ba bɛri isapun dekaɔ ba ka susi win nɔɔwɔ.

³⁰ Sanam mɛ Yesu u tam mɔmmɔm mɛ denda u nɛɛ, n kpa.

Yera u tuka, u win tii yɔsu, ma u sariru kua.

Ba Yesu saka yɛsɔ

³¹ Dɔma tɛya Yuuba ba Pilati bikia u de bu durɔ ben kɔri bɔku be ba go mi, kpa bu goo ni sarasia dāa bunanarun di. Ba yeni bikia yèn sɔ ñ tie sɔɔ teeru bu ka ben tɔɔ wɛraruguru di, ba ñ maa kɔ goo ni, nu n wáa dāa bunanaru wɔllɔ tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ, domi tɔɔ bakarun tii tiwa.

³² Yen sɔna tabu kowobu ba da ba gbiikoon kɔri bɔka ka maa yirusegii be ba kpare ka Yesu sannu.

33 Adama sanam me ba tura Yesun mi, ba deema u gu ka, ba n maa win kori boka.

34 Adama tabu kowobun turo u Yesu yaasa soka win yesa, ma yande yem ka nim mu yara.

35 Wi u ye wa, u yen seeda di, win seeda ye, gema. U ye kam kam ma geeya u gerumo, kpa be i maa ka naane doke.

36 Yeniwa ya kua kpa Gusunon gari yi ka kora yi yi nee, "Baa win kuku teeru, ta n kosiram."

37 Gusunon gari maa nee, "Ba koo nun meari wi ba soka."

Yesun sikubu

(I maa meario Mateu 27:57-61, Maaku 15:42-47, Luku 23:50-56)

38 Yen biru Yosefu Arimategii u Pilati Yesun goru kana. Yosefu wi, u saawa Yesun bo, adama asiri soawa yen s5 u Yuuban berum mo. Ma Pilati u wura. Yen s5na Yosefu u da u Yesun goru sua u ka doona.

39 Nikodemu wi u raa da Yesun mi wakuru u Yosefu yosiri. Ma u turare bwesenu yiru, miru ka aloesi neni ye ya tura kilo tenan saka.

40 Duru be yiru ba Yesun goru sua ma ba tu bekuru wukiri ka turare sannu. Domi nge meya Yuuba ba ra ka ben goru sike.

41 N deema batuma gaa ya wa mi ba Yesu kparen boku. Siki woru kperuguu gaga wa mi, batuma ye so, ge so ba n goo sikure.

42 Miya ba Yesu kpi domi yen sisira saawa to werarugiru. Siki te, ta maa wa turuku mi.

20

Siki diiru

(I maa meario Mateu 28:1-8, Maaku 16:1-8, Luku 24:1-12)

1 Alusuma buu s5nu buru buru yellu, sanam me yam kun saram kpa, Maari Madalagii u da sikuru mi. Ma u wa ba kpee te sua saa siki ten konnon di.

2 Ma u duka da Simo Pieen mi, ka bo win mi, wi Yesu u ki, u bu soawa ma ba Yinni sua saa sikuru min di, u n maa ye mi ba nun kpi.

3 Sanam meya Piee ka bo wi, ba yara ba da sikuru mi.

4 Ma be yiru ba duki da sannu, adama bo wi, u duka u Piee ghiiri, ma u gbia u tura sikuru mi.

5 U yara u tende siki te so, ma u bekuru wa ta yii, adama u n due.

6 Yera Simo Piee wi u sisi biru u tura mi ma u dua siki te so. U maa beku te wa ta yii,

7 ka yasa ye ba raa ka win wiru boku. Adama yasa ye, ya n yii ka beku te sannu, ya kuruawa bee tia.

8 Sanam meya bo wi u raa gbia u tura sikuru mi, u maa dua. U wa, ma u naane doke.

9 Gusunon gari kun daa bu yeeri gina yi yi gerua ma u koo se gorin di.

10 Ma bwa be, ba gosira ba da ben yenu.

Yesu u Maari Madalagii kure

(I maa meario Mateu 28:9-10, Maaku 16:9-11)

11 Adama Maari u yo towo siki ten boku u sumo. Sanam me u sumo u yara u tende siki ten so.

12 Ma u wallun goradoba yiru wa ba ya kpikinu doke ba s5 mi Yesun goru ta raa kpi, ben turo wiru gia, turo maa naasu gia.

13 Ma ba nun bikia ba nee, kuro wune, mba n kua a ka sumo.

Ma u bu wisa u nee, ba nen Yinni suawa saa minin di, na n maa ye mi ba nun kpi.

14 Sanam me u yeni gerua u kpa, u sira ma u Yesu wa u yo mi. Adama u n gie ma Yesuwa.

15 Yesu u nun bikia u nee, kuro wune, mba n kua a ka sumo. Wara a kasu.

Kuru wi, u tamaa yam min kosowa. Yera u nee, tonwero, n n wunen na a nun sua, a man sowo mi a nun kpi, kpa n da n nun sua min di.

16 Ma Yesu u nee, Maari.

Yera u sira, ma u gerua ka Heberum u nee, Raboni. Yen tubusiana, keu soosi.

17 Ma Yesu u nun soawa u nee, a ku man baba, domi na n gina de nen Baaban mi wallo. Adama a doo nen bwabun mi, a bu s5 ma na doo Gusunon mi, wi u sa ne ka ben Baaba, u maa sa ne ka ben Yinni.

18 Ma Maari Madalagii u da u bwa be soawa ma u Yinni wa, sere Yinni u nun gari yini soawa.

Yesu u win bwaabu tii soosi

(I maa meario Mateu 28:16-20, Maaku 16:14-18, Luku 24:36-49)

19 Alusuma buu gen yoka, bwa be, ba menna ma ba gamboba beri Yuuban berum s5. Miya Yesu u da u bu yore ben suunu so. Ma u bu soawa u nee, alafia ya n wa ka be.

20 Ye u yeni gerua u kpa, u bu win noma ka win yesa soosi. Bwa ben nukura dora ye ba Yinni wa.

21 Ma Yesu u kpa bu soawa u nee, alafia ya n wa ka be. Nge me Baaba u man gorima nge meya ne na maa be goa.

22 Ye u yeni gerua u kpa, yera u bu wesie ma u nee, i Hunde Dero mo.

23 I n goo nun win toraru suuru kua u koo ten suuru wa. I n maa goon toraru suuru kobu yina ta ko n yero wasiwa.

Yesu ka Tomaa

24 Tomaa, bwaabu wakura yiru yen turo, wi ba ra maa nee Sika, u n daa wa ka be sanam me Yesu u na ben mi.

25 Bwa be ba tie ba nun soawa ma ba Yinni wa.

Tomaa u bu wisa u nee, ma n kun mo u kurum bora wa Yinnin noma so, ma u kun win niki bia doke mi kurum daa wa, kpa

u win nōmu doke Yinnin yēsao, u ñ naane dokemō.

26 Sōo nōōba itan biru bwāa be, ba maa menne sannu dirō. Tomaa wāa be sōo. Ba gamboba beri adama Yesu u na u bu yāre ben suunu sōo ma u nēē, alafia ya n wāa ka bēē.

27 Sanam meya u Tomaa sōōwa u nēē, a nen nōma mēerio kpa a wunen niki bia doke ye sōo. A wunen nōmu demiamā a doke nen yēsao. A naane dokeo a ku maa ko gōrusu yirugii.

28 Tomaa u nūn sōōwa u nēē, Gusunō nen Yinni.

29 Yesu u nūn bikia u nēē, a naane doke yēn sō a man waamō? Doo nōōrugiba be ba kun man wa, ba ka naane doke.

Yēn sō ba tire teni yorua

30 Sām maamaakigii dabina Yesu maa kua win bwāabun nōni biru ni ba kun yorua tire teni sōo.

31 Adama gari yiniwa ba yorua kpa i ka naane doke ma Yesuwa Kirisi wi, Gusunōn Bii, kpa naane doke binin saabu i n wāaru mō te ta ku ra kpe win yīsirun sō.

21

Yesu u bwāabu nōōba yiru kure

1 Yen biru Yesu u kpm win bwāabu tii sōosi Tiberian daa burerun bōkuō. Wee nge mē u tii sōosi.

2 Simōo Piēē ka Tomaa wi ba ra nēē Sika, ka Natanieli Galilen Kanagii, ka Sebeden bibu, ka win bwāabu gabu yiru, be kpurowa ba wāa sannu.

3 Simōo Piēē u be ba tie sōōwa u nēē, u susure dōo.

Ma ba nēē, ben tii ba koo ka nūn da.

Ma ba yara yande ba goo dua ba doona. Adama ba ñ gāanu ganu mwē wōku te sōo.

4 Ye yam sārō Yesu u yō daarun gooro, adama bwāa be, ba ñ yē Yesuwa.

5 Ma Yesu u bu bikia u nēē, aluwaasi bēē, i ñ gāanu mwē baa fiiko?

Ma ba nēē, aawo.

6 Ma u bu sōōwa u nēē, i bēēn yāakororu kōwōo goo gen nām geuō, i ko gāanu wa mi.

Ba kua mē, ma ba kpana bu tu gawa swēē dabirun sō.

7 Ma bōō wi Yesu u kī, u Piēē sōōwa u nēē, Yinniwa.

Ye Simōo Piēē u nua ma Yinniwa, yera u win yaberu pōra sie domi basiwa u raa wāa mi. Ma u sure nim sōo goon di.

8 Adama bwāa be ba tie ba ka goo na daarun bōōwō ba ben yāakororu gawe, ta swēē yiba. Be ka daarun bōōn tondam kun kere gam soonu goobu (200).

9 Ye ba sara temō ma ba dōō gēē wa, swēē wāa yin wōllō, ka maa pēē.

10 Ma Yesu u bu sōōwa u nēē, bu swēē gēē tama yi ba go tē ge.

11 Simōo Piēē u goo dua ma u yāakoro te gawa temō te ta swēē bēke yiba. Yin geera sāa wunaa weeru ka wākura ita. Baa mē yi ka dabi mē, yāakoro te, ta ñ gēere.

12 Yesu u bu sōōwa u nēē, i na i sōndu wuna.

Baa bwāa ben turo kun kākā u nūn bikie wara u sāa, domi ba yē ma Yinniwa.

13 Yesu u da u pēē sua ma u bu wē. Meya u maa kua ka swēē yi.

14 Yeniwa nōn itase ye Yesu u tii win bwāabu sōosi saa mīn di u seewa gōrin di.

Yesu ka Piēē

15 Ye ba sōndu wuna ba kpa, Yesu u Simōo Piēē bikia u nēē, Simōo, Yohanun bii, a man kī n beni kpurogiru kere?

Ma u nēē, Yinni, a yē ma na nun kī.

Ma Yesu u nūn sōōwa u nēē, a nen yāa binu nōōrio.

16 Yesu u kpm nūn bikia nōn mēeruse, Simōo, Yohanun bii, a man kī?

Ma u nēē, Yinni, a yē ma na nun kī.

Ma Yesu u nūn sōōwa u nēē, a nen yāanu kparo.

17 Yesu kpm wure u nūn bikia nōn itase, Simōo, Yohanun bii, a man kī?

Ma Piēēn nukura sankira yēn sō u nūn bikia nōn itase u nūn kī. Ma u nūn sōōwa u nēē, Yinni, a baayere yē, a yē kam kam na nun kī.

Ma Yesu u nūn sōōwa u nēē, a nen yāanu nōōrio.

18 Geema na nun sōōmō, sanam mē a sāa aluwaasi, a ra raa ka wunen tii kpaka sēke, kpa a da mi a kī. Adama sanam mē a tōkō kua kaa wunen nōma demiaawa kpa goo u nun wunen kpaka sēka u ka nun da mi a ñ kī.

19 Ka gari yiya Yesu u sōosi gōō win bweseru Piēē u koo ka Gusunō bēere wē. Ye u yeni gerua u kpa ma u nēē, a man swīiyō.

Yesu ka Yohanu

20 Yen biru Piēē u sīira ma u wa ben biruō bōō wi Yesu u kī, u wee. Bōō wiya, u raa Yinni gballi yaa dibun sanam ma u nūn bikia wara koo nūn dōme.

21 Sanam mē Piēē u bōō wi wa u Yesu bikia u nēē, Yinni, durō wini maa ni?

22 Yesu u nūn wisa u nēē, nā n kī n de u n wāa sere n kpm ka wurama, mba n nun wa. Wune, a gesi man swīiyō.

23 Yen sōna gari yi, yi nōora naane dokeobu sōo ma bōō wi, u ñ gbimō. Adama Yesu u ñ gerua ma u ñ gbimō, u gesi geruawa u n kī u de u n wāa sere u kpm ka wurama, mba n nūn wa.

24 Bōō wiya u yenin areru dimō, wiya u maa tire teni yorua, sa maa yē ma win areru geema.

Garin wii goberu

25 Gāa dabinu ganu maa wāa ni Yesu u kua. Bā n ni kpuro yorua tia tia, na ñ tamaa

handunia kpuro sɔɔ bu yen ayeru wa mi ba
koo tire ni kpuro doke ni ba koo ra yore.

GƏROBUN KOOKOOSU

Tire te, ta s̄awa Lukun garin sukum m̄e u maa Teofiru yorua. Ye u s̄osim̄o tire te s̄oo, yera nge m̄e Hunde D̄ero u Yesun bw̄abu kpara, ka nge m̄e Labaari Gea ya ka n̄ora Yerusalem̄o n ka da Yudeāo ka Samarīo ka tem kpuro s̄oo m̄e Romugiba m̄o waati ye s̄oo, ka sere Gerekiban tem s̄oo.

Tire te, ta maa sun s̄osim̄o nge m̄e Piēe ka P̄olu ba s̄omburu kua. Ta maa sun s̄osim̄o ma Yesun gari yi n̄ ne yi ka tem ȳerobu seesi kpa yi ben woodaba go. Aawo, yi nawa yi ka Gusun̄on k̄iru yibia, wiru 13:7-12 ka wiru 16:35-40 ka wiru 19:31. Ye ya maa s̄aa ḡaa girinu tire te s̄oo, yera Hunde D̄eron naaru t̄ambu s̄oo Pantikotin t̄oru s̄oo. Saa d̄oma ten diya Hunde D̄ero w̄i, u naane dokeobu kpare ma u Yesun yigberu t̄asisiam̄o.

Tire ten kpunaa

1. Seeda dibun s̄ōoru, wiru 1:1-26.
2. Seeda dibu Yerusalem̄o, wiru 2n di sere wiru 8:3.
3. Seeda dibu Yudeāo ka Samarīo, wiru 8:4n di sere wiru 12:25.
4. P̄olun waasu daabu, wiru 13n di sere wiru 20.
5. P̄olun siribu, wiru 21n di sere wiru 28.

Ba ḡobu Hunde D̄ero

n̄oo mw̄eru kua

¹ Teofiru negii, nen tire ḡiikuru s̄oo na kpuro yorua ye Yesu u kua ka ye u keu koosia saa min di u win s̄omburu torua

² sere u ka wura Gusun̄o w̄ollo, ye u win goro be u ḡosa wooda w̄e u kpa ka Hunde D̄eron dam.

³ S̄oo weeru win tiin ḡoon biru, u win tii bu s̄osi n̄on dabiru. S̄osi bi, bu s̄aa seeda ye ya kun sika m̄o ma u wasi. Ba n̄un wa, u maa bu Gusun̄on bandun gari tubusia.

⁴ S̄oo teeru, sanam m̄e Yesu u ka bu dim̄o sannu, u bu s̄owa bu ku raa doona Yerusalemun di, adama bu sina bu win Baaban n̄oo mw̄eru ma, t̄en gari u raa bu s̄owa u n̄ee,

⁵ Yohanu u raa t̄ambu bat̄emu kua ka nim, adama s̄oo m̄e te s̄oo, Hunde D̄erowa ba koo ka b̄ee bat̄emu ko.

Yesu u da Gusun̄o w̄ollo

⁶ Ma be ba m̄enne mi, ba n̄un bikia ba n̄ee, Yinni saa yeni s̄ora kaa wunen bandu sw̄ii Isirelīo?

⁷ U bu s̄owa u n̄ee, n n̄ b̄een baa i n ka t̄oru ȳe n̄ kun m̄e saa ye Gusun̄o Baaba u yii ka win tiin yiiko.

⁸ Adama i ko i dam mwa sanam m̄e Hunde D̄ero u dua b̄ee s̄oo. I ko n s̄aa nen seeda

diobu Yerusalem̄o, ka Yudea kpuro s̄oo, ka maa Samarīo, ka sere sere tem n̄oo.

⁹ Ye Yesu u gari yi gerua u kpa, ba n̄un m̄era u suara w̄ollo, ma guru wira n̄un berua ben wuswaa.

¹⁰ Nge m̄e ba n̄un m̄era swee u doona w̄ollo, yera suaru s̄oo t̄on dur̄obu yiru gabu be ba yabe k̄pikinu sebua, ba bu kure.

¹¹ Ba n̄ee, b̄ee Galilegibu mban s̄na i ȳs i w̄ollu m̄era. Yesu w̄i, wi u suara w̄ollo b̄een min di, u koo kpam wurama nge m̄e i wa u d̄oo w̄ollo.

Yudasin k̄osire

¹² Sanam m̄eya goro be, ba ḡosirama Yerusalem̄o saa guu ten w̄ollun di te ba ra soku Olifi, te ta w̄aa kilo tian saka wuu b̄oko gen min di.

¹³ Ye ba Yerusalem̄u dua, ba da gidambisa yen w̄ollo, mi ba raa w̄aa. Piēe w̄aa mi, ka Yohanu ka Yak̄obu ka Andere ka Filipu ka Tomaa ka Baatelemi ka Mateu ka Yak̄obu Alufen bii ka Sim̄oo wi u win tem gari k̄i ka Yudu Yak̄obun bii.

¹⁴ Ka ḡoru teuwa t̄on be kpuro ba ra n m̄enne ba n kanaru m̄o ka temanabu ka kur̄obu gabu ka Maari Yesun m̄ero ka maa Yesun w̄on̄obu.

¹⁵ S̄oo m̄eerun biru naane dokeoba kpam m̄enna. Ben geera d̄oo nge wunaa teeru, ma Piēe u seewa u ȳora ben suunu s̄oo u n̄ee,

¹⁶ negibu, Gusun̄on gari yi n̄ koo ko yi kun koore, yi Hunde D̄ero u gerua saa Dafidin n̄oo s̄oon di Yudasin s̄o, wi u kua dur̄o ben swaa ḡbio be ba Yesu mwa.

¹⁷ Yudasi w̄i, u raa s̄aa besen turo, u raa maa namu m̄o besen s̄omburu s̄oo.

¹⁸ Gobi yi u wa win kom k̄osum s̄o mi, u ka yi tem d̄wa, ma u wurama u kibari u kura, ma win nuki kpuro yara.

¹⁹ T̄ambu kpuro be ba w̄aa Yerusalem̄o ba gari yi nua. Yen s̄o, ben barum s̄oo ba tem m̄e soka Akedama. Ȳisi ten tubusiana, tem yemgim.

²⁰ Domi ba yorua Dafidin womusun tirero ba n̄ee,

“A de win w̄aa yeru tu ko bansu.

Goo u ku maa sina mi.”

Ba maa yorua,

“A de goo u ko win k̄osire s̄omburu s̄oo.”

²¹⁻²² N n men na, n weene su Yudasin k̄osire ḡosi, u n s̄aa Yinni Yesun seebu ḡarin din seeda dio ka b̄ese sannu. N weene ȳero wi, u n s̄aa ben turo be ba sun sw̄ii sanam m̄e Yesu u ka sun w̄aa, saa min di Yohanu u n̄un bat̄emu kua sere u ka wura w̄ollo.

²³ Ma ba dur̄obu yiru gabu ḡosa, ben turon ȳisira Yosefu, wi ba m̄o Baasaba, n̄ kun m̄e Yusitu, yirusen ȳisira Matiasi.

²⁴⁻²⁵ Ma ba kanaru kua ba n̄ee, Yinni wune wi a t̄ambu kpuron ḡarusu ȳe, a sun s̄osio wi

a gosa wunen goro be yiru ye soo u ka sombu te sua te Yudasi u deri u wigiru doona.

²⁶Ma ba tete toba ma Matiasi u tete di ma ba nun doke gorobu wakura tia yen wuuru soo.

2

Hunde Deeron naaru

¹Yen biru, sanam me Pantikotin tōra tura, naane dokeobu kpuro ba menne sannu yaatem.

²Suaru soo ba kukiribu nua bi bu na saa wollun di nge woo damguu, ma bu dii te kpuro yiba mi ba s̄.

³Bin biru ba gaanu wa nge d̄so yari yi teria, ma yi sina baawuren wir̄o.

⁴Be kpuro be ba w̄a mi, ba Hunde Deero yiba, ma ba ka barum tukum gari m̄, nge me Hunde Deero bu n̄o k̄a.

⁵Sanam me, Yuu gabu be ba Gusun̄n beere ye ba w̄a Yerusalemū. Ba nawa tem baameren di.

⁶Ye ba kukiri bi nua, t̄n dabira menne. Ma ba biti soora gem gem, ȳn s̄ ben baawure u win tiin barum nua saa naane dokeobun n̄on di.

⁷Biti bu mwa n banda, ma ba nee, nee yaa, t̄n be ba gari m̄ mi, be kpuro ba ñ s̄a Galilegibu ro?

⁸Am̄na n ka kua besen baawure u ka n̄om̄ ba ka win barum gari m̄.

⁹Sa na saa Paatin di ka M̄di ka Elamu, saa Mesopotami ka Yudea ka Kapadosin di ka Pontu ka Asi,

¹⁰saa Firigin di ka maa Panfili, saa Egibitin di ka maa Libin heran di ye ya w̄a Sirenin b̄kūo, besen gaba maa na saa Romun di. Gabu Yuuba, gabu maa be ba gosira Yuuba,

¹¹gaba na saa Keretin di ka maa Daarububan tem. Ka me, be se kpuro sa n̄om̄ ba gerum̄ ka besen tiin barum ḡa baka ni Gusun̄o u kua.

¹²Ma ba biti soora n sara, ba bikiana ba nee, mba yenin tubusianu.

¹³Adama gabu ba bu yaakoru m̄ ba nee, tama t̄n be, ba n̄ra.

Pieen waasu

¹⁴Yera Piee u seewa ka gorobu wakura tia ye sannu u gb̄ara t̄n w̄oru ge soo u nee, bee Yudeagibu ka bee kpuro, bee be i w̄a Yerusalemū i man swaa dakio, kpa i n ye ma

¹⁵t̄n beni ba ñ tam n̄ra nge me i gerum̄. Domi bururun k̄ba n̄oba nnewa sa w̄a mi.

¹⁶Adama ye i waam̄ buru teni, yera ye Gusun̄n s̄om̄ Yoeli u raa gerua.

¹⁷U nee, “Gusun̄o u nee, yeniwa kon ko sanam d̄akim soo.

Kon nen Hunde doke t̄mbu kpuro soo. Been hii t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu, ba koo Gusun̄n gari gere.

Been aluwaasiba ba ko n k̄asinu waam̄,

kpa been dur̄o t̄k̄onu nu n dosusu m̄.

¹⁸Sanam me soo, kon nen Hunde doke nen s̄om̄ kowobu soo t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu, kpa bu Gusun̄n gari gere.

¹⁹Kon ḡa maamaakiginu s̄̄osi w̄ollo, ka maa ȳrenu tem̄,

nge yem ka d̄o ka d̄o wiisu.

²⁰S̄o koo t̄ra kpa suru u sw̄era nge yem, sere Yinnin t̄o te, tu ka na, t̄o nanungii te.

²¹Adama baawure wi u Yinnin ȳsiru soka d̄ama te, u koo faaba wa.”

²²I gari yi swaa dakio, bee Isireliba. Yesu Nasaretigiin gariya na bee s̄om̄, wi Gusun̄o u bee glasia s̄om̄ damginu soo, ka s̄om̄ maamaakigia ye u kua been suunu soo, saa win min di nge me been tii i ye.

²³Dur̄o wi, wi ba bee nomu sandia, nge me Gusun̄o u bwisika u himba kua, i dera t̄n k̄soba nun d̄a bunanaru kpare ba go.

²⁴Adama Gusun̄o u nun w̄ora ḡon wahalan nomun di ye u ka nun seeya gorin di. Ḡo kun kp̄ia u nun nenua win dam s̄in.

²⁵Win gari wee yi Dafidi u yorua. U nee, “Na Yinni Gusun̄o waam̄ baadomma.

U w̄a nen nom geū kpa n ku ka wurura.

²⁶Yen s̄na nen ḡoru ga do.

Ma na gari gerum̄ ka nuku dobu.

Me ya maa nen wasi koo w̄era bari yendu soo.

²⁷Domi a ñ nen hunde derim̄ goribun w̄a yero.

Me ya maa a ñ derim̄ wunegii wi u naane m̄on wasi yi k̄si.

²⁸A man w̄arun sw̄ee s̄̄osi.

N̄a n maa w̄a ka wune,

ko na n nuku dobu yiba.”

²⁹Negibu, i de n bee s̄ n̄ni ka n̄ni ma Dafidi besen baaba u gu, ma ba nun sikua. Win sikira maa w̄a besen suunu soo sere ka ḡis̄on giso.

³⁰Adama ȳn s̄ u s̄a Gusun̄n s̄om̄ ma u ye ma Gusun̄o u nun n̄o mw̄eeru kua ka b̄ri u nee, u koo ra win sikadobu gagu, Kirisi, sinasia win sina kitaro,

³¹yen s̄, Kirisi win seebu gorin diwa u ka ȳa ye u nee, ba ñ nun derim̄ goribun w̄a yero, win wasi kun maa k̄sim̄.

³²Kirisi wiya Gusun̄o u seeya gorin di. Be se kpurowa sa s̄a yen seeda diobu.

³³Ba nun sua u da Gusun̄n nom geū, ma u Hunde Deero mwa Gusun̄o Baaban mi win n̄o mw̄eeru ba kua. Ma u sun nun w̄e. Yera ye i waam̄ ka ye i n̄om̄ t̄e.

³⁴Domi Dafidin tii u ñ de Gusun̄o w̄ollo, adama u nee,

“Yinni Gusun̄o u nen Yinni s̄̄owa u nee, a sin̄o nen nom geū,

³⁵sere n ka nun wunen yiber̄ba taarea.”

³⁶Yen s̄na n weene Isireliba ba n ye kam kam ma Yesu wi, wi bee i kpare d̄a

bunanaru wəllə, Gusunə u nùn kua Yinni ka maa Kirisi.

³⁷ Ye tən be, ba yeni nua, ben gərusu bu taare wē, ma ba Piεε ka gəro be ba tie bikia ba nεε, besegibu, mba sa ko ko.

³⁸ Piεε u bu səwə u nεε, bεε kpuro, i bεen gəru gəsio, i batemu ko ka Yesu Kirisin yīsiru, i ka bεen toranun suuru wa. I ko maa Gusunən kēru mwa te ta sāa Hunde Dεero wi.

³⁹ Domi nəw mweε te, ta sāawa bεε ka bεen bibiguru ka be kpuroguru be ba wāa n toma, be Gusunə besen Yinni u koo soku win mi.

⁴⁰ Ka kram gari dabina Piεε u bu seeda diiya ma u bu dam kā u nεε, i tii wunə tən tən kəsobun min di kpa i faaba wa.

⁴¹ Be ba win gari wura ba bu batamu kua. Ma təmbu nərəbun suba itan (3.000) saka sosi naane dokeobun wuuru dama te.

⁴² Ma ba ra n gərobun keu swaa daki, ba nəw tia sāa, ba ra n mənne, ba yaa dibu dimə ka maa Yinnin dīa domaruginu, ba ra n maa kanaru mə sannu.

Naane dokeobun wāasinaa

⁴³ Bεrum baawure mə, domi gəro be, ba maamaaki dabinu ka səm danginu mə.

⁴⁴ Naane dokeobu kpuro ba wāa sannu yāatem ma ba ben gāa məru kua tia.

⁴⁵ Ba ben tem ka ben dukia dərikiramə, ma ba yen gobi bənu mə nge mε n ka baawure weene.

⁴⁶ Təw baatere ba ra mənne sāa yerə. Ba ra n maa Yinnin dīa domaruginu ka maa yaa dibu dimə sannu yenu ka yenu ka nuku dobu, murafiti sariru səw.

⁴⁷ Ba ra n Gusunə siaramə, ma təmbu kpuro ba ka bu nənu geu mεera. Təw baatere Yinni u ra n be ba faaba wa sosiməwa naane dokeobu səw.

3

Ba yemə bekiə

¹ Səw teeru, Piεε ka Yohanu ba dəw sāa yerə yokan kəba ita, kanarun saa.

² N deema ba maa ka durə goo dəw mi, wi ba mara ka yeməru. Ba ra nùn yiwa sāa yerun kənnəwə ge ba mə Burə, u n ka bara mə sanam mε təmba duə.

³ Ye u Piεε ka Yohanu wa ba duə sāa yerə u bu bara koosi.

⁴ Piεε ka Yohanu ba nùn nənı girari, ma Piεε nεε, a sun mεerio.

⁵ Ma u bu mεera tii yən sə u gāanu yiyo ben mi.

⁶ Piεε nùn səwə u nεε, na n gobi mə, adama kon nun wē ye na mə. Ka Yesu Kirisi Nasaretigiin yīsira na nun səwə, a seewo a sī.

⁷ Ma u durə win nəm geu nenua, u ka nùn seeya. Mii mii durə win naasu ka win naa wīnu dam kua.

⁸ U yəwə u sura ma u sanum wəri u sāa yeru dua ka be sannu, u sīimə u yəwkumə u Gusunə siaramə.

⁹ Təmbu kpuro ba nùn wa u sīimə u Gusunə siaramə.

¹⁰ Ye ba tuba ma bara kowu wi u raa səw sāa yerun kənnəwə ge ba mə Burə, wiya mi, ba biti soora n sara ye n nùn kooran sə.

Piεen waasu sāa yerə

¹¹ Təmbu kpuro ba duki da ka biti sāa yerun bee tiaə ye ba ra soku Saloməon kabε, mi yemə wi, u wāa u Piεε ka Yohanu neni.

¹² Ye Piεε bu wa, u bu səwə u nεε, bεε Isireliba, mban sənı i biti soore i sun mεera mε. I tamaa sāa besen tiin dam, n kum mε besen daa ge ya dera durə wi, u sīimə?

¹³ Aburahamu ka Isaki ka Yakəbu be ba sāa besen sikadoba, Gusunə ben Yinni u win səmə Yesu kua yiikogii, wi i tem yērobu nəm səndia, ma i nùn yina Pilatin wuswaaə, baa mε Pilati u raa gəru doke u nùn yəsu.

¹⁴ Adama bεε i nùn yina wi, wi u sāa tən dεero ka gemgii, ma i Pilati bikia u bεε tən gowo kara.

¹⁵ I wāarun yēro go, adama Gusunə u nùn seeya gərin di, ma bεse sa sāa yen seeda diobu.

¹⁶ Yesu win yīsiru ka naane dokebu yīsı te səw, yera n durə wi bekiə wi i wa, i tuba mi. Geema, naane dokebu Kirisi səw biya bu durə wi bwāa dobu wē bεε kpuron wuswaaə.

¹⁷ Tē, nεgibu na yē ma ye bεε i kua mi, i ye kuawa yēru sariru səw, mεya maa bεen wirugibu.

¹⁸ Nge mεya gari yi, yi koorı yi Gusunə u kpara yellun di win səməbu kpuron nəw sən di u nεε, ma win wi u gəsa u n koo ko u kun nənı səwre.

¹⁹ Yen sə, i gəru gəsio i gəsira Gusunən mi, u ka bεen toranu wuna,

²⁰ kpa Yinni u sun wēra geebu wē saa win min di, kpa u kram Yesu gərima wi ba kua bεen Mesi.

²¹ Tilasiwa Yesu wi, u n wāa wəllə sere saa yu ka turi gāanu kpuro nu ka wurama nge yellu, nge mε Gusunə u gerua yellun di win səmə dεerobun min di.

²² Domi Məwisi u nεε, “Yinni Gusunə u koo bεε səmə goo seeya bεen bwesera nge wi. Ye u koo bεε səw kpuro i ye swaa dakio.

²³ Baawure wi u kun səmə win gari swaa daki, ba koo nùn wuna Gusunən təmbun suunu sən di bu nùn kpeerasia.”

²⁴ Mεya maa Samuəli ka Gusunən səmə be ba na win biruə, be kpurowa ba saa yenin gari gerua.

²⁵ Bεeya Gusunən səməbun tubi diobu, i maa bənu mə nəw mweε te səw, te Gusunə u bεen sikadoba kua, ye u Aburahamu səwə u nεε, “Handunian bwesenu kpuro nu koo domaru wa saa wunen bweserun di.”

²⁶ Bɛɛya Gusunɔ u gbia u win sɔm kowo seeya, ma u nɔn gɔra, u ka bɛɛn baawure gosia win kom kɔsum di, kpa u bɛɛ domaru kua.

4

Piɛ ka Yohanu wuun wirugibun wuswaaɔ

¹ Nge mɛ Piɛ ka Yohanu ba ka tɔn be gari mɔ, yɔku kowobu ba tunuma ka sɔa yerun kɔsobun tɔnweru ka maa Sadusiba.

² Ba mɔru bara yɛn sɔ gɔro be, ba tɔmbu keu sɔsimɔ ba Yesun seebu gɔrin di kparamɔ bi bu sɔsimɔ ma tɔmba koo se gɔrin di.

³ Yen sɔna ba bu mwa ba berisi pirisɔm sɔ sere sisiru, domi yoka kua kɔ.

⁴ Adama tɔn dabinu be ba gari yi nua ba naane doke. Ma ben geera sosi sere ba kua tɔnu nɔrɔbun suba nɔɔbun (5.000) saka.

⁵ Yen sisiru wuun wirugibu ka guro gurobu ka maa wooda yɛrobu ba menna Yerusalemuɔ.

⁶ Ba menna ka yaku kowo tɔnweru wi ba ra nɛɛ Ani ka maa Kaifa ka Yohanu ka Alesandu ka be kpuro be ba sɔa yaku kowo tɔnwerobun bweseru.

⁷ Ba gɔro be yɔrasia ben wuswaaɔ ma ba bu bikiam wɔri ba nɛɛ, ka weren yiikowa nge ka yiisi tera i ka yeni kua.

⁸ Sanam meya Piɛɛ wi u Hunde Dɛero yiba u bu wisa u nɛɛ, bɛɛ wirugibu ka guro gurobu,

⁹ i n sɔm geerun gari bikiamɔ te sa yemɔ kua ka nge mɛ u ka bɛkura,

¹⁰ n weene bɛɛ kpuro ka maa Isireliba kpuro i n yɛ ma durɔ wi i waamɔ u yɔ bɛɛn wuswaaɔ, u bɛkurawa mam mam ka Yesu Kirisi Nasaretigiin yiisurun dam, wi i kpare dɔa bunanaru wɔllɔ ma Gusunɔ nɔn seeya gɔrin di.

¹¹ Yesu wiya, kpee te bɛɛ banɔbu i yina, ma ta kua gani gɔmburun dam.

¹² Faabagii goo sari ma n kun mɔ wi. Domi Gusunɔ kun maa tɔmbu yiisuru garu wɛ handunia sɔ te ba koo soku bu ka faaba wa.

¹³ Sanam mɛ ba gia ma Piɛɛ ka Yohanu ba sɔawa bwɛɛbwɛɛbu, ba n maa keu kue, ben wɔrugɔra bu biti kua, ma ba tuba ma ba raa wɔa ka Yesu sannu.

¹⁴ Ye ba durɔ wi u bɛkura wa u yɔ ka Piɛɛ ka Yohanu sannu, ba n fɛɛ wa bu gari gee gere.

¹⁵ Yen sɔna ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, bu yario menna yee ten min di. Ye ba yara, be ba wɔa mi, ba wesiana

¹⁶ ba nɛɛ, mba sa ko ka durɔ be ko. Domi Yerusalemugibu kpuro ba yɛ ma ba sɔm damgii bakaru kua, sa n kpɛ su ye siki.

¹⁷ Adama su bu gerusi su nɛɛ, bu ku raa maa goo gaaun sɔ ka yiisi te, kpa gari yi, yi ku maa kparara tɔmbun suunu sɔ.

¹⁸ Yera ba kpam bu soka ma ba bu yinari bu maa gari gere n kun mɛ bu waasu ko ka Yesun yiisuru.

¹⁹ Adama Piɛɛ ka Yohanu ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, bɛɛn tii i bwisikuo i wa n n koo Gusunɔ wɛre su bɛɛ mem nɔɔwa, kpa su nɔn deri.

²⁰ Domi bɛɛɛ sa n kpɛ sa kun gerua ye sa wa ka ye sa nua.

²¹ Ba kpam bu gerusi gem gem, ma ba bu yɔsu. Ba n swaa wa ye ba koo ka bu seeyasia yɛn sɔ tɔmbu kpurowa ba Gusunɔ siaramɔ ye ya kooran sɔ.

²² Domi durɔ wi ba bɛkia ka maamaaki mi, u wɔa weeru kere.

Naane dokeoba wɔrugɔru kanamɔ

²³ Ye ba Piɛɛ ka Yohanu yɔsu ba kpa, ba wura ben berusebun mi, ma ba bu kpuro saaria ye yaku kowo tɔnwerobu ka guro guroba bu sɔɔwa.

²⁴ Sanam mɛ ba gari yi nua, be kpuro ba ka nɔ tia Gusunɔ kana, ba nɛɛ, Yinni, wuna a wɔllu ka tem ka nim waku taka kua ka ye ya wɔa mi sɔɔ kpuro.

²⁵ Wuna a maa gerua ka Hunde Dɛeron baa saa bɛɛn sikado Dafidi wunen sɔm kowon naɔn di a nɛɛ,

“Mban sɔna tɔn tukobu ba mɔru bara.

Mban sɔna tɔmba bwisikumɔ ye ya n koorɔ.

²⁶ Handunian sinamba seewa.

Ma wirugiba menna bu ka Yinni Gusunɔ ka win Kirisi tabu ko.”

²⁷ Geema, wuu geni sɔra Herodu ka Ponsu Pilati ka tɔn tukobu ka maa Isireliba, be kpuro ba menna ba ka Yesu wunen sɔmɔ dɛero wi a kua Kirisi tabu kua.

²⁸ Meyu ba yabu baayeru kua ye a raa yi wunen dam ka wunen himba sɔɔ.

²⁹ Yen sɔ tɛ, Yinni a ben gerusibu laakari koowo, kpa a de bɛɛ wunen sɔm kowobu su wunen gari yi kpara ka wɔrugɔru.

³⁰ A wunen nɔmu demio gu tɔmbu bɛkia, a de yiirenu ka sɔm maamaakiginu nu kooru ka wunen sɔmɔ dɛero Yesu win yiisuru.

³¹ Ye ba kanaru kua ba kpa yam mi ba menna mi, mu yiira diki diki. Be kpuro ba Hunde Dɛero yiba, ma ba Gusunɔn gari waasu wɔri ka wɔrugɔru.

Naane dokeobun mɔ teeru

³² Naane dokeo be kpuro ba wɔa nɔɔ tia sɔɔ mam mam. Goo sari wi u gerua gaa ni u mɔ wigina, ba ye kpuro menna wa ba mɔ sannu.

³³ Ka yiiko baka gɔro be, ba ka Yinni Yesun seebu gɔrin din seeda dimɔ, ma Gusunɔn durom bakam wɔa be kpuro sɔɔ.

³⁴ Goo sari be sɔɔ wi u sɔaru mɔ. Domi be ba gbenu mɔ n kun mɛ yenusu, ba ye kpuro darikirawa ma ba ka yen gobi na

³⁵ ba gɔrobu wɛ, ma ba gobi yi bɔnu kua nge mɛ baawuren bukata nɛ.

³⁶ Nge mɛya Yosefu Lefi kua wi ba mara Sipua, wi gəroba maa mə Baanabasi, yisi ten tubusiana dam kɛə.

³⁷ U tem mə ma u mu dərə u ka mən gobi na u gərobu wɛ.

5

Anania ka Safira

¹ Adama durə goo maa wāa wi ba ra nɛɛ Anania, ka win kurə Safira. Durə wi, u win tem gam dərə,

² ma u mən gobin sukum tii yiyi, ka win kurən yəru, ma u sukum mɛ n tie gərobu wɛ.

³ Yera Piɛɛ u nɛɛ, Anania, mban sōna a dera Setam dua wunen gōru ma a Hunde Deero weesu kua, ma a tem mən gobin sukum tii yiyi.

⁴ A sere tem mɛ dərə, n n̄ wuna a mu mō ro? Ye a mu dərə a kpa, mən gobi kun sāa wunegii? N n̄ mən na, mban sōna a gōru doke a ka yenin bweseru ko. N n̄ tumbu a weesu kua, Gusunəwa a kua.

⁵ Ye Anania u gari yi nua, mii mii u wəruma u gu. Ma bərum bakam tən be kpuro mwa be ba gari yi nua.

⁶ Aluwaasiba ba seewa ba win goru bəkua ba ka yara ba sikua.

⁷ Yen biru n kua nge kəba ita, ma win kurə Safira u duuma. N deema u n̄ yɛ ye n win durə kua.

⁸ Piɛɛ n̄n̄ bikia u nɛɛ, a man sōwə, amɛ kasawa i tem mɛ dərə?

Ma u wisa u nɛɛ, oo, mɛya mi.

⁹ Piɛɛ n̄n̄ sōwə u nɛɛ, mban sōna bɛɛ yiru kpuro i gōru doke i ka Gusunən Hunden laakari mɛəri mɛsum. Wee be ba wunen durə sikua ba wāa dii kənnəwə, ba koo maa ka nun yari.

¹⁰ Mii mii u wəruma Piɛɛn wuswaaə u gu. Ma aluwaasi be, ba dua ba deema u gu, ba maa win tii sua ba ka yara ba da ba sikua win durən sikirun bəkuə.

¹¹ Bərum bakam Yesun yigberu kpuro mwa, ka maa baawure wi u gari yi nua.

Səm maamaakigii dabinu

¹² Gəro be, ba maamaaki ka səm damgii dabinu mə təmbun suunu səə. Ma naane dokeobu kpuro ba mənne sannu Saloməən kəbɛə.

¹³ Tən tuko goo kun kākā u ka bu mənne, adama tamba bu bɛɛɛ wɛ gem gem.

¹⁴ Ma naane dokeo ben geera sosimə ta dəə, durəbu ka kurəbu dabinu, be ba Yinni naane doke.

¹⁵ Ma ba barəbu yara swɛɛə ba bu kpī kpin yenu ka kaaasu wəllə, n wa Piɛɛ u n̄ sarə, win tiro gu ka ben gabu wukiri.

¹⁶ Tən dabinu maa naamə saa Yerusalemun baru kpaanun di ka ben barəbu, ka be ba wɛɛkunə mə. Ma be kpuro ba bekuramə.

Gərobun nən̄i swāaru

¹⁷ Adama yāku kowo tənwero, ka win tumbu be ba sāa Sadusiba ba ka gərobu nis-inu seewa.

¹⁸ Ba gəro be mwa, ma ba bu pirisəm doke.

¹⁹ Adama yen wəkurə Yinnin gərado u na u pirisəm gamboba kənia, u bu yara. U bu sōwə

²⁰ bu doo bu yōra sāa yərə kpa bu tumbu wāa ten gari kpuro nəəsia.

²¹ Ye gəro be, ba yeni nua ba kpa, ba dua sāa yərə yam sāruru, ba waasu wəri yande.

Ye yāku kowo tənwero ka win tumbu ba mənna ba wuun wirugibu ka Isireliban guro gurobu kpuro soka, ma ba gəra pirisəm mi, ba nɛɛ, bu ka gəro be na.

²² Adama ye sāa yerun kəsoba tura mi, ba n̄ gəro be wa pirisəm səə. Ma ba wura mənno yərə

²³ ba nɛɛ, ye sa tura mi, sa deema pirisəm dira bəri mam mam, sa maa kəsobu deema ba yə kənnəwə. Adama ye sa gamboba bəsia, sa n̄ goo wa dii te səə.

²⁴ Ye sāa yerun kəsobun tənwero ka maa yāku kowo tənwerobu ba gari yi nua, ba biti soora, ba n̄ gari yin wii goberu yɛ.

²⁵ Yera durə goo u na u nɛɛ, ase tən be i pirisəm doke mi, ba wāa sāa yərə ba tumbu keu sōsimə!

²⁶ Ma kəsobun tənwero wi, ka win tumbu gabu ba da ba ka bu na mənno yərə. Adama n̄ n̄ ka dam, yən s̄ ba təmbun bərum mə bu ku raa bu kpenu kasuku.

²⁷ Ye ba ka bu na, ba bu yōrasia Yuuban guro gurobun wuswaaə. Yāku kowo tənwero wi, u bu gari bikia

²⁸ u nɛɛ, sa bɛɛ yinari mam mam sa nɛɛ, i ku maa waasu ko ka durə win yisuru. Adama wee, i bɛɛn sōsiru kpara i keu sōsi Yerusalemu kpuro səə, ma i kī i sun durə win gəən taarɛ wɛ.

²⁹ Yera Piɛɛ ka gəro be ba tie ba nɛɛ, tilasiwa su ka Gusunə mɛm nəəwa, n n̄ mə tumbu.

³⁰ Gusunə bɛsən sikadoban Yinniwa u Yesu seeya gərin di, wi i raa dāa bunanaru kpare i go.

³¹ Wiya Gusunə u sua wəllə u sinasia win nəm geuə, u n̄ sāa sunə ka Faaba kowo u ka de Isireliba bu gōru gəsia, kpa bu ben toranun suuru wa.

³² Bɛsɛra sa sāa yen seeda diobu, bɛsɛ ka Hunde Deero wi Gusunə u tumbu kā be ba n̄n̄ mɛm nəəwa.

³³ Ye ba gari yi nua, ba mōru bara too too sere ba kī bu gəro be go.

³⁴ Adama Falisi turo be səə wi ba ra nɛɛ Gamalieli, wi u sāa woodan keu koosio, u bɛɛɛ mə gem gem tumbu kpuro səə, u seewa u yōra mənən wuswaaə, u nɛɛ, bu gina gəro be yaro.

³⁵ Ma u bu sōwə u nɛɛ, bɛɛ Isireliba, i laakari koowo ye i kī i durə beni kua.

³⁶ Gaso, durɔ goo u kurama wi ba sokumɔ Tedasi wi u tii beere wɛ gem gem, ma tɔmbu nge neeru (400) ba nɔn swii. Adama ba nɔn go, win bwɔaba yarina baama kpuro, ma ba win gari duari.

³⁷ Win biru gari garin sanam, durɔ goo wi ba mɔ Yudasi Galilegii, u kurama. U maa tɔn dabinu wa be ba nɔn swii. Adama ba maa durɔ wi go ma win tɔmba yarina.

³⁸ Yen sɔ, na beɛ bwisi kɛmɔ gari yini sɔɔ, i durɔ beni derio i de bu doona. N n tɔnun sɔɔsirun na, n kun mɛ tɔnun sɔmburu, n koo nɔru ko.

³⁹ Adama n n Gusunɔn sɔmburun na, i n kpɛ i bu kamia. I ku tii kari bɔrie i ka Gusunɔ sanna.

Ma ba win gari wura.

⁴⁰ Ba goro be soka ba sɛni so, ma ba bu yinari bu maa ka Yesun yisuru gari ko pai. Ma ba bu yɔsu.

⁴¹ Ma goro be, ba doona mennɔ yeru min di ka nuku doo bakabu yɛn sɔ Gusunɔ u bu garisi be ba tura bu yaa kasiki Yesun yisirun sɔ.

⁴² Tɔru baatere, sɔa yerɔ ka yenusa, ba ra n Labaari gea waasu mɔ kpa ba n keu sɔɔsimɔ ma Yesuwa Kirisi wi.

6

Ba sɔm kowobu nɔɔba yiru gɔsa

¹ Sɔɔ mɛɛ te sɔɔ, nge mɛ naane dokeoba sosimɔ, Yuu be ba Gerekim tɔna gerumɔ ba ka be ba tie wɔki yɛn sɔ ba ben gɔminibu duarimɔ tɔɔ baateren dɔnanun bɔnu sɔɔ.

² Ma gɔrobu wɔkura yiru ye, ba naane dokeobu kpuro menna ba neɛ, n n weene su Gusunɔn garin waasu deri kpa sa n dɔnanun gari mɔ.

³ Yen sɔ, besɛgibu i tɔn durɔbu nɔɔba yiru gɔsio beɛn suunu sɔɔ be ba seeda gea diiyammɛ, be ba Hunde Dɛero yiba kpa ba n bwisi mɔ, kpa su bu sɔmbu te nɔmu sɔndia.

⁴ Kpa besɛn tii sa n kanaru ka Gusunɔn garin waasu mɔ sa n dɔɔ.

⁵ Tɔn be kpuro ba gari yi wura ka nuku dobu. Ma ba Etiɛni gɔsa wi u Hunde Dɛero yiba, win naane dokebu bu maa kpɔ, ka maa Filipu ka Pokori ka Nikanɔri ka Timɔɔ ka Paamenasi ka sere Nikola Antiosigii wi u gɔsira Yuu.

⁶ Ba ka bu da gɔrobu mi, ma gɔroba bu kanaru kua ba bu nɔma sɔndi wirɔ.

⁷ Nge meya Gusunɔn gari yi ka kpararamɔ baama. Ma naane dokeobun geera sosimɔ ta dɔɔ Yerusalemɔ, ma yɔku kowo dabira maa naane doke.

Ba Etiɛni mwa

⁸ Etiɛni wi, Gusunɔ u nɔn durom bakam kua u nɔn dam kɔ, ma u sɔm maamaakiginu ka yirɛnu kua tɔmbun suunu sɔɔ.

⁹ Adama durɔbu gabu saa Yuuban mennɔ yerun di te ba ra soku tii mɔwɔbugiru, ka Sirɛnin Yuu gabu ka Alesandirigibu ka gabu saa Silisi ka Asin di ba seewa ba ka Etiɛni sikirinamɔ.

¹⁰ Adama ba kpana bu nɔn kamia yɛn sɔ u gari gerumɔ ka Hunde Dɛeron dam ka bwisi.

¹¹ Yera ba durɔbu gabu gobi kɔ asiri sɔɔ bu ka gere ma ba nua u Mɔwisi ka Gusunɔ gari kam gerusi.

¹² Meya ba ka tɔmbun mɔru seesia, ka guro gurobu ka wooda yɛrobu. Ba da Etiɛnin mi ba nɔn mwa ma ba ka nɔn da Yuuban guro gurobun mennɔn wuswaaɔ.

¹³ Yen biru ba ka durɔbu gabu na be ba nɔn seeda weesugia diisi ba neɛ, durɔ wini u ra n besɛn sɔa yee dɛeraru ka Mɔwisin wooda sankumɔwa.

¹⁴ Domi sa nua u gerua ma Yesu Nasaretigii wi, u koo sɔa yee teni sura, kpa u besɛn deema kpuro kɔsi ye Mɔwisi u sun wɛ.

¹⁵ Be kpuro be ba sɔ mennɔ ge sɔɔ, ba Etiɛni nɔni girari, ma ba wa win wuswaa ballimɔ nge Gusunɔn gɔradogia.

7

Etiɛnin waasu

¹ Yera yɔku kowo tɔnwerɔ u Etiɛni bikia u neɛ, gari yi, geema?

² Etiɛni u wisa u neɛ, nen bisibu ka nen baababa i man swaa dakio. Gusunɔ yikogii u besɛn baaba Aburhamu kure sanam mɛ u wɔa Mesopotamin tem sɔɔ u sere sina Haraniɔ,

³ u nɔn sɔɔwa u neɛ, u win dusibu ka win tem derio kpa u da tem gam mɛ u koo nɔn sɔɔsi.

⁴ Yen sɔna Aburhamu u Kaladegibun tem yara, ma u da u sina Haraniɔ. Ye win baa u gu u kpa, Gusunɔ u nɔn seeyama min di, u na tem mɛ sɔɔ, mi beɛ i wɔa tɛ.

⁵ Sanam mɛ, u nɔn ayeru garu kɔ tem mɛ sɔɔ, baa naa dabusa teeru, adama baa mɛ Aburhamu kun gina bii mara Gusunɔ u nɔn nɔ mweeru kua ma u koo nɔn tem mɛ wɛ, kpa mu n sɔa wi ka maa win bibugim.

⁶ Ye wee ye Gusunɔ u Aburhamu sɔɔwa. U neɛ, win biba koo sɔru di tem tukumɔ mi ba ko n sɔa yobu, kpa bu nɔni swaaru wa sere wɔɔ neeru (400).

⁷ Gusunɔ u maa neɛ, win tii koo ka bwese te siri te ta koo bu ko yobu. Yen biru ba koo yari tem min di bu na tem mɛ sɔɔ mi ba koo nɔn sɔ.

⁸ Saa ye sɔɔ, Gusunɔ maa Aburhamu bango kobun wooda wɛ. Ma Aburhamu u win bii Isaki bango kua ye ba wi mara u kua sɔɔ nɔɔba ita. Nge meya Isaki u maa Yakɔbu kua, ma Yakɔbu u maa win bibu wɔkura yiru kua nge mɛ. Bera ba kua Yuuban bwesenu wɔkura yirun baababa.

⁹ Yakəbun bii be, ba ka Yosefu nisinu kua, ma ba nūn Egibitigibu dəre ba ka doona. Adama Gusunə u wāa ka wi,

¹⁰ ma u nūn yakia saa win wahala kpuron di. U maa nūn bwisi kā ma u durom wa, Egibitin sina bokon mi, ma u nūn kua Egibitin tem yēro ka maa win yenu yēro.

¹¹ Gōra tunuma Egibiti ka Kananin tem sōo ta bu nōni sōowa too too. Beseñ sikadoba ba n̄ gāanu wa bu di.

¹² Ye Yakəbu u nua ma dīanu wāa Egibitiə, u beseñ sikado be gōra mi, nōn gbiikiru.

¹³ Ye ba da mi nōn mēeruse, Yosefu u tii win maabu tubusia, ma Egibitin sunə u maa Yosefun dusibu gia.

¹⁴ Ma Yosefu u Yakəbu win tundo sokusia ka win dusibu kpuro bu na win mi. Ben geera sāa tumbu wata ka wəkura nōobu.

¹⁵ Nge meya Yakəbu u ka da Egibitiə. Miya u gu, miya maa beseñ sikado be, ba gu.

¹⁶ Ma ba ka be kpuron gonu wura Sikemuə ba nu kpēe siki kpee wərugiru sōo te Aburahamu dwa Hamərin bibun mi Sikemuə.

¹⁷ Ye saa ya turuku kua ye Gusunə u koo ka win nōo mwēeru yibia te u Aburahamu kua, beseñ tamba sosima ba dabiamaə Egibitiə

¹⁸ sere n ka kua sina boko goon waati wi u kun Yosefun gari yē.

¹⁹ Sina boko wi, u beseñ tumbu nōni wəkua u ka bu kōsa kua, u bu tilasi kua bu ka ben bii wēenu kō kpa nu gbi.

²⁰ Saa ye sōora ba Məwisi mara. Bii burəwa wi u Gusunə wēremə. Ba nūn nōari suru ita win tondon yenuə.

²¹ Ye ba ka nūn da ba kō, Egibitin sunən bii tən kuro u nūn sua u kua nge win tiin bii.

²² Ba nūn Egibitigibun keu kpuro sōosi ma u kua tən boko gari gerubu ka kookoosu sōo.

²³ Sanam mē u wōo weeru tura, u gōru doke u win tumbu Isireliba beram da.

²⁴ U wa Egibitigii goo u ben turo nōni sōomə. U wigii faaba da, ma u Egibitigii wi so u go.

²⁵ U tamaa sāa win tamba koo tubuwa ma Gusunəwa nūn gōra u ka bu yakia, adama ba n̄ tuba.

²⁶ Yen sisiru u deema ben gaba sannamə. Ma u kī u bu yakiana u nēe, i nēn gari swaa dakio. Bēe, be i sāa dusinu, mban sōna i mēera koonamə.

²⁷ Adama durə wi u win beruse nōni sōomə mi, u Məwisi bōria u nēe, wara nun kua beseñ wirugii ka siri kowo.

²⁸ A kī a maa man gowa nge mē a Egibitigii wi go gīa?

²⁹ Ye Məwisi u gari yi nua, u kpikiru sua Madianin tem gia. Miya u bii tən durəbu yiru mara.

³⁰ Wōo weerun biru, Gusunən gōrado u Məwisi kurema awīi gēe sōo, yi yi sāare yi dōo

mwaaramə, ghaburu sōo mi guuru gara wāa te ba ra soku Sinai.

³¹ Məwisi u biti soora ye u yi wa, ma u yi susi u mēera tii. Sanam meya u Yinni Gusunən nōo nua ga gerua ga nēe,

³² wiya Gusunə win sikadoban Yinni, wiya Aburahamu ka Isaki ka Yakəbun Yinni. Ye Məwisi u nua mē, yera u diira, u n̄ maa kaka u yam mi mēera.

³³ Yinni Gusunə nūn sōowa u nēe, u win salubata pweto, domi yam mi u yō mi, yam deerama.

³⁴ N wee, u win tōmbun nōni swāaru wa te ba waamə Egibitiə. U ben weeweenu nua, yera u sarama u ka bu faaba ko. Tē, u na u nūn gari Egibitiə.

³⁵ Məwisi wi ba yina mi, ba nēe, wara nūn kua ben wirugii ka siri kowo, wiya Gusunə u gōra u kua ben wirugii ka faaba kowo, ka Gusunən gōrado win somiru wi u nūn kure awīi sōo.

³⁶ Durə wiya u bu yara saa Egibitin di. U maamaaki ka sōm damginu kua Egibitiə ka nim wōku sōo ge ba mō Naa yari ka maa ghaburu sōo mi ba kua wōo weeru.

³⁷ Məwisi wiya u Isireliba sōowa u nēe, Gusunə koo bu sōmə goo seeya ben bweserə, nge wi.

³⁸ Məwisi wiya u wāa ghaburə Isireliban suunu sōo, ka beseñ baababa sannu, ka maa Gusunən gōrado wi u ka nūn gari kua guuru wōlo te ba ra soku Sinai. Ma u Gusunən gari wāarugii mwa, u ka sun yi wē.

³⁹ Adama beseñ baaba be, ba yina bu nūn mēm nōowa. Ba nūn yina ba kī bu kpam wura Egibitiə.

⁴⁰ Yen sōna ba Aroni sōowa ba nēe, u bu būnu kuo ni nu koo bu swaa gbiiya. Domi Məwisi wi, wi u bu yarama saa Egibitin tem di, ba n̄ yē ye n nūn deema.

⁴¹ Dama tera ba bwāaroku kua ge ga ka naa buu weene, ma ba gu yākuru koosi. Ma ben nukura dora ben naman sōmburun sō.

⁴² Adama Gusunə u tii gawa ben min di, ma u dera ba sōo ka suru ka kperi sāwa, nge mē u gerua win sōmābun tireru sōo u nēe,

“Bēe Isireliba i ka kua wōo weeru ghaburu sōo i man yākunu ka kēnu kuare?”

⁴³ Bwāarokuna i sōowa ni i kua i ka būnu sā, nge Mələkun kuu bekurugiru ka Refanin kpera.

Yen sōna na kon bēe bōrie sere Babilonin bera gb.”

⁴⁴ Beseñ baababa ba raa Gusunən kuu bekurugiru mō te ta sāa seeda ma u wāa ka be. Məwisi u tu kua nge mē wi u ka nūn gari kua, u nūn sōowa. U tu kuawa mam mam nge te u wa.

⁴⁵ Ma beseñ baababa be ba tu tubi di, be ka Yosue ben gbiikoo, ba ka tu dua tən tukobun tem sōo mē ba mwa sanam mē Gusunə u tən

tuko be gira. Ma ta wāa mi sere Dafidin waati.

⁴⁶ Gusunō u ka Dafidi nōnu geu mēera, ma u kanaru kua u ka kpī u wi Yakōbun Yinni diru bania.

⁴⁷ Adama Salomōwa u nūn dii te bania.

⁴⁸ Ka yen de kpuro Wōrukoon wāa yera kun wāa dinu sōo ni tōnu u bana. Nge me Gusunōn sōmō goo u yorua,

⁴⁹ “Yinni Gusunō u nēe, wōlla nēn sina gōna.

Ma tem mu sāa nēn naa sōnditia.

N n mēn na, dii teren bwesera i ko i man bania.

Nge wāa yee terā ta ko n sāa nēn wēra yeru.

⁵⁰ N n nēn nōma ya ye kpuro taka kua?”

⁵¹ Etiēni u maa bu sōowa u nēe, bēe degangamgibu! Bēen gōrusu ka bēen swasu su sāa nge be ba n Gusunō nasiegisu, i ra n Hunde Dēero yinamō, i mōwa nge bēen baababa.

⁵² Gusunōn sōmō wara bēen baababa ba n nōni sōowa. Ba bu go be ba Geegiin naarun gari kua, ma tē, bēen tii i Geegii wi korumōtōnu kua i nūn go.

⁵³ Bēeya i Gusunōn wooda mwa ye ba bēe wē Gusunōn gōradoban min di. Adama i n ye mēm nōowe.

Etiēniin gōo

⁵⁴ Ye ba Etiēniin gari yi nua, ba mōru besira sere ba ben nikibii dwēemō.

⁵⁵ Adama Etiēni u Hunde Dēero yiba, ma u wōllu nōni girari u Gusunōn yiiko wa, u maa Yesu wa u yō Gusunōn nom geuo.

⁵⁶ Ma u nēe, wee, na wa wōlla wukiare, ma Tōnun Bii u yō Gusunōn nom geuo.

⁵⁷ Sanam mēya ba ben swasu kōrua ka nōma, ba kuuki kua, ma ba duki da sannu ba nūn kunisi.

⁵⁸ Ba nūn gawa ba yara wuun di, ma ba nūn kpenu kasukum wōri. Tōn be, ba ben kumboorusu pweta ba yi aluwaasi goon mi wi ba ra nēe Sōolu.

⁵⁹ Sanam mē ba Etiēni kpenu kasukumō u kanaru kua u nēe, Yinni Yesu, a nēn hunde mōo.

⁶⁰ U yiira u gbāra wōllō u nēe, Yinni a ku bu tora teni garisi.

Ye u yeni gerua u kpa, ma u gu.

8

¹ Saa ye, Sōolu u ka be ba Etiēni go nōo tia sāa.

Sōolu u Yesun yigberu nōni sōowa

Saa dōma ten diya ba Yesun yigbe te ta wāa Yerusalemō nōni sōo bakabu torua. Naane dokeobu kpuro ma n kun mō gōrobu, ba yarina ba da Yudean temō ka Samarin temō.

² Ma durōbu gabu be ba Gusunōn bēere yē, ba Etiēni sikua ka nuku sankira bakanu.

³ Adama Sōolu u kookari mō u ka Yesun yigberu kam kooisia. U yēnusu duurimō u tōn durōbu ka tōn kurōbu gawamō u bu kpēemō pirisēm sōo.

Filipu u Labaari gea waasu mō Samariō

⁴ Be ba yarina ba da baama kpuro ba Labaari gea waasu mō.

⁵ Filipu u da Samari marōo ma u wuu gen tōmbu Kirisi win gari waasu kua.

⁶ Tōn wōrusu su win gari nua ma su sōm maamaakiginu wa ni u kua, ma be kpuro ba win gari swaa daki mam mam.

⁷ Filipu u werekunu gira tōn dabinnu wasin di, ma nu yarimō ka wuri bēke. U maa yemō dabinnu bekia, ka bēn wasin bee tia gu.

⁸ Ma nuku doo bakabu wāa wuu ge sōo.

⁹ Durō goo wāa wuu ge sōo, wi ba ra nēe Simōo. U ra n ka dobo dobo maamaaki dabiru mō Samarigibun wuswaa, u maa tii garisi tōn boko.

¹⁰ Tōmbu kpuro bwēebwēebu sere ka damgibu, ba ra n win gari swaa daki gem gem kpa ba n mō, wiya Gusunōn dam bakam mō.

¹¹ Ba ra nūn swaa daki yēn sō saa tēebun di win dobo dobo ya ra n bu bitī sāa.

¹² Adama ye tōmba Labaari gea naane doke ye Filipu u bu waasu kua, ye ya ka Gusunōn bandu ka Yesu Kirisin yīsiru yā, ba bu batemu kua tōn durōbu ka tōn kurōbu.

¹³ Simōon tii maa naane doke ma ba nūn batemu kua. U Filipu swīi baama kpuro ma u bitī kua too ye u sōm damginu ka maamaaki wa ye ya kooramō.

¹⁴ Ye gōro be ba wāa Yerusalemō ba nua ma Samarigibu ba Gusunōn gari naane doke ba bu Piēe ka Yohanu gōria.

¹⁵ Ye ba tura mi, ba kanaru kua naane dokeo ben sō Hunde Dēero u ka du be sōo.

¹⁶ Domi Hunde Dēero kun gina saramē ben goon mi, ba gesi bu batemu kuawa ka Yinni Yesun yīsiru.

¹⁷ Yera Piēe ka Yohanu ba bu nōma sōndi wirō, ma Hunde Dēero dua be sōo.

¹⁸ Ye Simōo u wa ma Hunde Dēero dua be sōo sanam mē gōro be, ba bu nōma sōndi wirō, yera u kī u bu gobi kē.

¹⁹ U nēe bu maa nūn yiiko ye wēeyō, kpa baawure wi u nōmu sōndi wirō Hunde Dēero u n da du yēro sōo.

²⁰ Adama Piēe nūn sōowa u nēe, wunē kaa kam ko ka wunen gobi sannu yēn sō a tamaa kaa kpī a Gusunōn kēru ka gobi dwe.

²¹ A n kpē a n nōma mō sōmbu te sōo, domi wunen gōru ga n dee dee sāa Gusunōn wuswaa.

²² Yen sō, a gōru gōsio wunen kom kōsum di, kpa a Yinni kana u nun wunen bwisiku kōsunu suuru kua n n koo koorā.

²³ Domi na wa ma wunen daa ya sosu, ma toraru ta nun bōkua.

²⁴ Siməə u bu wisa u nee, beən tii i man kanaru kuo Yinnin mi kpa gāa ni i man sōwa mi, nu ku man deema.

²⁵ Ye ba seeda ye di ma ba Yinnin garin waasu kua ba kpa, ba gəsira ba Yerusalemun swaa wəri. Nge me ba dāo ba Labaari gea waasu m̄ə Samarin baru kpaə dabinu sōo.

Filipu ka Etiopin wirugii goo

²⁶ Adama Yinnin gərado goo u ka Filipu gari kua u nee, u seewo u da sōo yēsən nəm dwaru gia u swaa ye swīi ye ya dāo saa Yerusalemun di sere ka Gasa. Swaa ye, swaa təkəra.

²⁷ Ma u seewa u da. Miya u Etiopin tən kurə sunən dukian wunanəsun wirugii wa wi ba maatam kua. Durə wi, u da Yerusalemuə u ka Gusunə sā.

²⁸ Yera u wīə u s̄ win dumin kəkə sōo u Gusunən səmə Esain tireru garimə.

²⁹ Hunde Dēero u Filipu sōowa u doo kəkə yen bəkuə.

³⁰ Filipu u duka da kəkə yen mi, ma u nua durə wi, u garimə Gusunən səmə Esain tireru sōo. U nūn bikia u nee, n nun yeeri ye a garimə mi?

³¹ Wirugii wi, u wisa u nee, aməna n ko n ka man yeeri ma n kun m̄ə goo u man yi tubusia.

Ma u Filipu kana u kəkə ye yōoma bu sina sannu.

³² Ye wee ye durə wi, u garimə saa Gusunən garin di.

“Ba ka nūn da nge yāa te ba koo saka.

Nge yāa buu ge ga maari s̄ēē sanam me ba gen sansu buramə,

nge meya u n̄ win nəə baaye.

³³ Ba nūn kawa, ma ba yina bu nūn siria dee dee.

Wara koo kp̄i u saa yen təmbun gari gere.

Domi ba nūn wāaru wunari, u n̄ maa wāa tem me sōo.”

³⁴ Durə wi, u Filipu bikia u nee, na nun kanamə, a man sōwə warən s̄na Gusunən səmə wi, u yen i yorua. Win tiin s̄na? Nge goon s̄.

³⁵ Yera Filipu u waasu wəri. U torua ka somən gari yi, ma u nūn Yesun Labaari gea tubusia.

³⁶ Nge me ba dāo sannu swaa ye sōo, ba tura daaru garun mi, mi nim wāa. Ma durə wi, u nee, nim wee, mba n man tie na n̄ kon ka batemu ko. [

³⁷ Filipu u nūn wisa u nee, ka kp̄i a batemu ko à n naanə doke ka wunen ḡru kpuro.

Durə wi, u nee, meya na naanə doke ma Yesu Kirisi s̄awa Gusunən Bii.]

³⁸ Ma wirugii wi, u dera ba win kəkə yōrasia. Wi ka Filipu ba sara ba da daaru mi, ma u nūn batemu kua.

³⁹ Ye ba yara min di, Yinnin Hunde u ka Filipu doona. Wirugii wi, u n̄ maa nūn wa,

adama u win swaa wəri u doona ka nuku dobu.

⁴⁰ Filipu maa deema u wāa wuu gagu sōo ge ba ra soku Asətu. U Labaari gea waasu kua mi, ka maa wuu si su wāa swaa ye sōo kpuro sere u ka tura Sesareu.

9

Səəlun ḡru gəsiahu

(I maa m̄erio Gərobun Kookoosu 22:6-16, 26:12-18)

¹ Sanam me s̄ara Səəlu u ȳrari dim dim u Yinnin bwāabu n̄ni s̄ u bu go. Ma u da yāku kowo tənweron mi,

² u nūn bikia u Yuuban m̄ennə yenugibu tirenu kua be ba wāa Damasio kpa u n̄ gabu wa be ba swaa ye swīi, n̄ n̄ tən durəbun na, n̄ kun me tən kurəbu, u ka kp̄i u bu mwa u bəke u ka da Yerusalemuə.

³ Sanam me Səəlu u dāo, ye u Damasi turuku kua, suaru sōo yam nūn burure wəllun di.

⁴ Yera u wəruma temə, ma u nəə gagu nua ga nee, Səəlu, Səəlu, mban s̄na a man n̄ni s̄ōm.

⁵ Səəlu u bikia u nee, Yinni wuna were.

Ma Yinni nee, n̄na Yesu wi a n̄ni s̄ōm.

⁶ A seewo a du wuu ge sōo, ba koo nun s̄ ye ka ko.

⁷ Durə be ba sanum me dāo ka wi, ba yōra ba mari sōo sōo. Ba nəə ge nua, adama ba n̄ goo wa.

⁸ Səəlu u seewa tem di, adama baa me u win n̄ni wukia u n̄ yam wa. Ba win n̄mu n̄nuawa ba ka dua Damasio.

⁹ U wāko kua sōo ita. U n̄ di saa ye sōo, u n̄ maa n̄ra.

¹⁰ N deema naanə dokeo goo wāa Damasio wi ba ra nee Anania. Yinni u ka nūn gari kua kāsiru sōo u nee, Anania.

Ma Anania u nee, n̄ wee Yinni.

¹¹ Yinni nūn sōowa u nee, a seewo a da swaaə ye ba ra nee Dendaru, Yudasin dirə, a bikia mi durə goo wāa wi ba ra soku Səəlu Taasigii. Wee, u kanaru m̄o.

¹² Kāsiru sōo u durə goo wa wi ba ra nee Anania, wi u dua mi u wāa ma u nūn n̄ma s̄ndi wirə u ka kpam yam wa.

¹³ Anania u nee, Yinni tən dabina nu man durə win labaari sōowa, ka k̄sa kpuro ye u wunen t̄mbu kua Yerusalemuə.

¹⁴ Ma sa nua yāku kowo tənweroba nūn nəə k̄a u ka t̄mbu kpuro mwa be ba wunen ȳsiru sokumu mini.

¹⁵ Adama Yinni nūn sōowa u nee, a doo domi na durə wi ḡsa n̄n s̄m̄o u ka n̄n ȳsiru kpara tən tukobun mi, ka sinambu ka maa Isireliban suunu sōo.

¹⁶ Kon maa nūn s̄ōsi nge me u koo n̄ni swāaru wa n̄n ȳsirun s̄.

¹⁷ Ma Anania u seewa u da u dua diru mi, u Səəlun wiru n̄ma s̄ndi u nee, Səəlu

nen beruse, Yinni Yesu wi u nun kure swaaɔ sanam me a sisi, wiya man garima a ka yam wa kpa a Hunde Dɛero yibu.

¹⁸ Mii mii gāanu wɔruma win nɔnin di nge swāan kokosu, ma u kpam yam wa. U seewa, ma ba nūn batemu kua.

¹⁹ Ye u di u kpa ma win dam mu wurama.

Sɔɔlu u waasu mɔ Damasio

Ma Sɔɔlu u sina sɔɔ yiru ka naane dokeobu Damasio.

²⁰ Yande u da Yuuban mɛnno yeno u waasu mɔ u gerumo ma Yesu sɔawa Gusunɔn Bi.

²¹ Be kpuro be ba gari yi nua, ba biti kua ba bikiana ba nɛɛ, n n durɔ wiya mi, wi u raɔ be ba Yesun yisiru sokumo goomo Yerusalemuɔ, ma u na mini u ka bu mwa u bɔke u ka da yaku kowo tɔnwerobun mi?

²² Sɔɔlun waasu ya dam sosimo, u bu sɔɔsimɔ kam kam ma Yesu u sɔawa Kirisi wi Gusunɔ u gɔsa, sere Yuu be ba wāa Damasio ba kpama bu wi gari wisi.

²³ Sɔɔ mɛɛrun biru Yuuba ba wesiana bu Sɔɔlu go,

²⁴ ma Sɔɔlu u gari yi nua. Ma ba wuu gen gb̄ararun kɔnnasu kɔsum wari sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru bu ka nūn wa bu gon sɔ.

²⁵ Adama wɔkuru sɔɔ, Sɔɔlun bwāabu ba nūn sarasia ka bireru saa gb̄ararun fɛnenti gaan di.

Sɔɔlu wāa Yerusalemuɔ

²⁶ Ye Sɔɔlu u wurama Yerusalemuɔ u kɔi u ka naane dokeobu mɛnna, adama be kpurowa ba nūn berum sɔa, ba n tamaa u kua naane dokeo.

²⁷ Yera Baanabasi u ka nūn da gorobun mi, ma u bu sɔɔwa nge me Sɔɔlu u Yinni wa Damasin swaaɔ, ma Yinni u ka nūn gari kua. U maa bu tubusia nge me Sɔɔlu u ka Yesun yisiru waasu kua ka wɔrugoru Damasio.

²⁸ Gari yin biru Sɔɔlu u wāa ka be sannu, u bɔsu Yerusalemuɔ, u waasu mɔ ka wɔrugoru Yinnin yisiru sɔɔ.

²⁹ U maa ka Yuu be ba Gerekim tona gerumo, gari kua gasɔ ka sikirina, adama ba swaa kasu bu ka nūn go.

³⁰ Sanam me wigibu ba gari yi nua ba ka nūn da Sesareɔ ma ba dera u doona Taasio.

³¹ Nge mɛya Yesun yigberu Yudeaɔ ka Galileo, ka Samaria, ta ka alafia wa, ta dam mɔ, ma ta sosimo ta dɔɔ Yinni Gusunɔn nasiaru sɔɔ ka Hunde Dɛeron dam kɛru.

Enɛn bekiabu

³² Piɛɛ u maa bɔsu baama kpuro. Yera sɔɔ teeru u naane dokeobu beram da be ba wāa Lidaɔ.

³³ Miya u durɔ goɔ wa, win yisira Enɛ. U sɔawa yemɔ, u n seere win kpɛn yerun di saa wɔɔ nɔɔba itan di.

³⁴ Piɛɛ u nūn sɔɔwa u nɛɛ, Enɛ, Yesu Kirisiwa nun bekiama, a seewo a wunen kpɛn yeru sɔme.

Mii mii u seewa.

³⁵ Tambu kpuro be ba wāa Lidaɔ ka Saronin baru kpaanu sɔɔ ba nūn wa, ma ba ḡaru gɔsia ba Yinni naane doke.

Dɔɔkasi u wurama garin di

³⁶ N deema, Yoɛɔ tɔn kurɔ naane dokeo goɔ wāa mi, win yisira Tabita. Teya ba maa mɔ Dɔɔkasi ka Gerekim. Kurɔ wi, u ra n sɔm geenu mɔ kpa u n s̄arobu somimɔ.

³⁷ Yera u bara u gu. Ba win goru disi wɔka ba ka da ba kp̄i gidambisa wɔllɔ.

³⁸ Yoɛɔ ka Lida kun tondine, yen s̄na, ye naane dokeo be ba wāa Yoɛɔ ba nua ma Piɛɛ u wāa Lidaɔ, ba nūn tɔmbu yiru goria bu nūn s̄u u na ben mi fuuku fuuku.

³⁹ Ma Piɛɛ u seewa u ka bu da. Ye u tura mi, ba ka nūn da gidambisa yen wɔllɔ. Gominibu kpuro ba yɔ win bɔkuɔ ba sumɔ ba nūn yabenu ka yānu ganu s̄ɔsimɔ ni Dɔɔkasi u kua sanam me u wāa ka be.

⁴⁰ Piɛɛ u be kpuro yara dii ten min di ma u yiira u kanaru kua. Yen biru u s̄ira goɔ ten bera gia u nɛɛ, Tabita a seewo.

Yera kurɔ wi, u nɔni wukia. Ye u Piɛɛ wa u seewa u sina.

⁴¹ Ma Piɛɛ u nūn nɔmu nɛnua u seeya u ȳrasia. Ma u naane dokeobu ka ḡomini be soka u bu Dɔɔkasi s̄ɔɔsi wasiru.

⁴² Yenin labaari ya nɔɔa Yoɛɔ kpuro, ma tɔn dabɛnu nu Yinni naane doke.

⁴³ Piɛɛ u s̄ɔ mɛɛru kua Yoɛɔ, yana kowo goon mi, wi ba ra soku Simɔɔ.

10

Piɛɛ ka Kɔɔneru

¹ Tabu sunɔ goɔ u wāa Sesareɔ tabu kowobun wuuru sɔɔ te ba ra nɛɛ Italgiru, win yisira Kɔɔneru.

² Durɔ wi, u Gusunɔ nasie too, wi ka win yenugibu kpuro ba Gusunɔ s̄aamɔ. U ra kanaru ko, u ra maa Yuuban s̄arobu somi gem gem.

³ S̄ɔ teeru, kɔba itan saka, u Gusunɔn gorado wa k̄asiru sɔɔ, u na win mi u nūn soka u nɛɛ, Kɔɔneru.

⁴ U gorado wi nɔni girari tii tii ka berum u nɛɛ, mba n kua yinni.

Gorado nūn s̄ɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u wunen kanaru mwa, u maa wunen s̄ɔm geenu wa ma u nun yaaya.

⁵ Tɛ, a gabu gorio Yoɛɔ bu durɔ goɔ sokuma wi ba ra nɛɛ Simɔɔ, wi ba maa mɔ Piɛɛ.

⁶ U s̄awa sɔɔ yana kowo goon yenuɔ wi ba mɔ Simɔɔ. Win dira wāa nim w̄kun bɔkuɔ.

⁷ Ye w̄llun gorado wi, u ka nūn gari kua u doona u kpa, Kɔɔneru u win s̄ɔm kowobu

yiru soka ka tabu kowo be ba ra n wāa win bākuan turo wi u Gusunā nasie.

⁸ U bu ye kpuro tubusia, ma u bu gōra YoƆeā.

⁹ Yen sisiru saa ye ba wāa swaāa ma ba YoƆe turuku kooma, PiƆe u yōwa dīi tēra wōllō sōō sōon saka u ka kanaru ko.

¹⁰ N deema gōra wi mō ma u kī u di. Ye ba nūn doo kuammē yera u kāsa.

¹¹ U wa Gusunā wōlla wukiara ma beku te ta sāare gōgō bōkō ta sarama, ba ten goonu nne dēria.

¹² Te sōō, yēƆe bwese bwesekawa wāa mi, yi yi naasu nne mō ka yi yi kabirimō ka gunōsu.

¹³ Ma PiƆe u nōō gagu nua ga nēƆe, PiƆe a seewo a ye go a tem.

¹⁴ Adama PiƆe u nēƆe, aawo pai Yinni, na n̄ yaa seserugia diire.

¹⁵ Nōō ge, ga kƆam gerua ga nēƆe, ye Gusunā u sokumō diira a ku maa ye garisi seseru.

¹⁶ Nge mēya n kua sere n̄n ita. Yande beku te, ta wura wōllō.

¹⁷ Ma PiƆe u biti soora u tii bikia, mba kāsi ten tubusianu. Saa yera Kōnerun goro be ba raa Simōon yenu bikiamō, ba gu kame ba yō gen kōnnōwa.

¹⁸ Ba yenugibu nōō kō ba bikia sōō goo ù n wāa mi, wi ba ra soku Simōō PiƆe.

¹⁹ Saanam mē PiƆe u kāsi te bwisikumō, Hunde Dēero nūn sōōwa u nēƆe, n wee, tōmbu ita gaba nun bikiamō.

²⁰ A seewo a sara a bu yōsiri a ku diriri domi nēna na bu gōrima.

²¹ Ma PiƆe u sara u da ben mi u nēƆe, nēna durō wi i kasu. Mba i kasum na.

²² Ba nēƆe, Kōneru tabu sunōwa nun kasu, wi u sāa geegii u Gusunā sāmō ma Yuuba kpuro ba win seeda ge dimō. Wollun gōrado dēero goowa nūn sōōwa u nun kasusio kƆa u wunēn nōōn gari nō.

²³ Yera PiƆe u durō be duusia yenuō u bu yaare kua.

Yen sisiru u ka bu swaa wōri, ma Yopen naane dokeobu gaba maa nūn yōsiri.

²⁴ Yen sōō itaseru ba Sesare tura, ba deema Kōneru u win dusibu ka win bōrōba menne u ka bu mara.

²⁵ Saa ye PiƆe u yenu ge duō, Kōneru u ka nūn yinnō da u nūn kpuna.

²⁶ Adama PiƆe u nūn seesia u nēƆe, a seewo, domi nēn tii tōnuwa.

²⁷ Saa ye u ka Kōneru gari mō, u dua dirō u wa wee tōn dabinu mēnne.

²⁸ Ma u nēƆe, bēƆen tii i yē ma Yuuban wooda ya yina Yuu u ka tōn tuko mēna n̄ kun mē u da win yenuō. Adama Gusunā u man sōōsi ma n̄ n̄ weene n̄ goo soku disigii.

²⁹ Yen sōna na n̄ gafara kasu na na yande ye i man soka. Tē, na bēƆe kanamō, i man sōōwō mban sōna i man kasusia.

³⁰ Kōneru u nēƆe, gisō sōō nnen amadaare, na kōba itan kanaru mō nēn dirō. Suaru sōō

durō goo u yōra nēn wuswaāa u yaberu sebua ta ballimō.

³¹ Ma u man sōōwa u nēƆe, nē, Gusunā u nēn kanaru nua, u maa nēn kēnu yaaya ni na ra bwēƆebwēƆe kē.

³² N goo gōrio YoƆeā u man Simōō PiƆe sokuama wi u sāa sōō yana kowo goo wi ba mō Simōon yenuō nim wōkun bōkuā.

³³ Yen sōna na nun gōria yande, a maa kua ye a ka na fuuku. Tē bēƆe kpuro sa wāa mini Gusunān wuswaāa su ka nō ye Yinni u nun sōōwa a sun sō.

PiƆeƆe waasu Kōnerun yenuō

³⁴ Ma PiƆe u gari sua u nēƆe, tē na gia ka gem ma Gusunā u tōmbu kpuro garisi tia.

³⁵ Baawure wi u nūn nasie ma u mō dee dee, u ra yēro wure baa n̄ n bwese teren na.

³⁶ BēƆe i Labaari gea yē ye u dera ba Isireliba waasu kua, ye n̄ sāa alafian gari saa Yesu Kirisin min di wi u sāa tōmbu kpuron Yinni.

³⁷ I maa yē ye ya koorā Yudea kpuro sōō, ye ya torua Galileo, sanam mē Yohanu u win batemun gari waasu kua u kƆa.

³⁸ I Yesu Nasaretigiin baaru yē nge mē Gusunā u nūn Hunde Dēero ka dam wē. U da baama kpuro u sōm geenu kua u tōmbu bēkia be Setam u dam dōre, domi Gusunā wāa ka wi.

³⁹ BēƆe sa sāa yen seeda diobu ye u kua Yuuban baru kƆaano ka Yerusalemuō. Ba maa nūn kƆare dāa bunanaru wōllō ba go.

⁴⁰ Adama sōō itase Gusunā u nūn seeya gōrin di, ma u dera u tii sōōsi.

⁴¹ N n̄ kua mō tōmbu kpurowa ba nūn wa ma n̄ man mō bēƆe seeda diobu tona be Gusunā u gōsa yellun di, bēƆe be sa di sa nōra ka wi win seebu gōrin din biru.

⁴² Ma u sun yiire su win gari tōmbu waasu kua kƆa su seeda di ma wiya Gusunā u kua wasobu ka gōribun siri kowo.

⁴³ Gusunān sōmabu kpuron gari yi win seeda dimō ma baawure wi u nūn naane doke u koo win toranun suuru wa win yōsiran sō.

Tōn tukobu ba Hunde Dēero mwa

⁴⁴ Saa ye PiƆe u gari mō, Hunde Dēero u sarama ben baawure sōō be ba gari yi swaa daki.

⁴⁵ Yuuban naane dokeo be ba da mi ka PiƆe sannu, ba biti soora yēn sō Gusunā u maa win Hunde Dēero tōn tukobu wē.

⁴⁶ Domi ba nua tōn be, ba ka barum tukum gari mō ba Gusunā siaramō. PiƆe u bikia u nēƆe,

⁴⁷ goo koo kƆī u yina bu ka bu nim batemu ko bē sōō Hunde Dēero u dua nge bēƆe?

⁴⁸ U yiire bu bu batemu ko Yesu Kirisin yōsiru sōō. Yen biru ba nūn kana u ka bu sina sōō yiru.

11

PiƆe u Yesun yigberu

win gari tubusia Yerusalemu

¹ Gōrobu ka naane dokeobu gabu Yudean tem kpuro sɔɔ ba nua ma tɔn tukobu ba maa Gusunɔn gari nua ba yi wura.

² Sanam me Pīɛɛ u wura Yerusalemu, Yuuban naane dokeobu ba nɔn taare wɛ.

³ Ba nɛɛ u dua tɔn tukobun yenuɔ be ba n bango kue, ma u yaa dibu di ka be sannu.

⁴ Yen sɔna Pīɛɛ u bu gari yi tubusia saa yin toren di sere ka yin nɔrɔ.

⁵ U nɛɛ, sanam me na wāa Yope maroɔ, ye na kanaru mɔ sɔɔ teeru na kāsiru wa. Na bekuru wa te ta sāa nge gɔgɔ bɔkɔ ta sarama Gusunɔ wɔllun di, ba ten goonu nne derie ma ta yōra nen bɔkuo.

⁶ Ye na tu nɔni girari na mɛera na yɛɛ naasu nɛgii wa, ka gberun yɛɛ ka yɛɛ yi yi ra kabiri ka maa gunɔsu.

⁷ Ma na nɔɔ gagu nua ga man soka ga nɛɛ, n seewo n go kpa n tem.

⁸ Adama na nɛɛ, aawo pai Yinni, na n̄ yaa seserugia diire.

⁹ Na kpam nɔɔ ge nua saa wɔllun di ga nɛɛ, n ku gāanu soku seseru ni Gusunɔ u sokumɔ diira.

¹⁰ Yabu yeni ya koorawa nɔn ita, yen biru ya kpam wura wɔlla.

¹¹ Saa ye sɔɔ mii mii, durɔbu ita be ba man gariama saa Sesaren di ba tunuma yenu mi na wāa.

¹² Hunde Dɛero u man sɔɔwa u nɛɛ, n ka bu doo, n ku diriri. Bɛsegibu nɔɔba tia beni ba man yōsiri ma sa dua durɔ win yenuɔ.

¹³ U sun sɔɔwa nge me u wɔllun gɔrado wa u yō win dirɔ u nɛɛ, u goo gɔrio Yopeɔ u ka Simɔɔ sokuma wi ba maa mɔ Pīɛɛ.

¹⁴ Wiya u koo nɔn gari sɔ yi yi koo de wi ka win yenugibu bu faaba wa.

¹⁵ Ye na nen waasu torua Hunde Dɛero u sarama be sɔɔ nge me u kua bɛse sɔɔ dama te.

¹⁶ Yera na Yinnin gari yaaya yi u nɛɛ, Yohanu u ka nim batemu kua, adama ba koo bɛɛ batemu ko ka Hunde Dɛero.

¹⁷ N n mɛn na, Gusunɔ u n bu kɛru kɔ tɛn bweseru u sun kɔ sanam me sa Yinni Yesu Kirisi naane doke, wara nɛ n ka Gusunɔ swaa gane.

¹⁸ Ye ba gari yi nua, ba ben sikirinɔ mari, ma ba Gusunɔ siara ba nɛɛ, Gusunɔ maa tɔn tukobu ayeru wɛ bu ka gōru gɔsia, kpa ba n wāaru mɔ.

Yesun yigberu Antiosi

¹⁹ Naane dokeobu be ba raa yarina baama kpuro nɔni swāarun sɔ te ta seewa sanam me ba Etieni go, ben gaba da sere tem me ba sokumɔ Feniis ka maa tem bureru garu sɔ te ba sokumɔ Sipu, ka maa wuu gagun mi ge ba sokumɔ Antiosi, ba Labaari gea kparamɔ, Yuuba tonawa ba sɔmɔ.

²⁰ Adama naane dokeobu gabu be ba Antiosi da saa Sipu ka Sirenin di, ba maa tɔn

tukobu Yinni Yesun Labaari gea ye waasu kua.

²¹ Yinni Gusunɔn dam mu wāa ka be, ma tɔn dabinu nu gari yi naane doke ma nu gōru gɔsia nu wura Yinnin mi.

²² Yen labaari ya Yesun yigberu deema te ta wāa Yerusalemu, ma ba Baanabasi gōra Antiosi mi.

²³ Sanam me u tura mi, ye u wa nge me Gusunɔ u tɔn be durɔm kua, win nukura dora. Ma u bu dam kɔ ba n ka Yinni manine ka ben gōrusu kpuro,

²⁴ domi u sāa tɔn geo u Hunde Dɛero yiba ma win naane dokebu kpā. Ma tɔn dabinu tii Yinni wɛ.

²⁵ Yen biru u Taasi da u ka Sɔɔlu kasu.

²⁶ Ye u nɔn wa u ka nɔn da Antiosi mi. Be yiru ba sina mi wɔɔ gira ba menna ka Yesun yigberugibu ma ba tɔn dabinu Gusunɔn garin keu sɔɔsi. Antiosi miya ba gbia ba naane dokeobu soka Kirisigibu.

²⁷ Saa ye sɔra Gusunɔn sɔmɔbu gaba Antiosi da saa Yerusalemun di.

²⁸ Ben turo, wi ba sokumɔ Agabusi, u seewa u yōra menna sɔɔ, ma u Gusunɔn gari gerua ka Hunde Dɛeron somiru u nɛɛ, gɔɔ bakara koo ko handunia kpuro sɔɔ. Nge mɛya ta maa kua tem yōro Kolodun waati.

²⁹ Yera naane dokeobu ba gōru doke bu kɛru mɔrisia nge me ben baawuren mɔra nɛ, bu ka naane dokeobu somi be ba wāa Yudeaɔ.

³⁰ Ma ba kua me, ba dera Baanabasi ka Sɔɔlu ba ka tu da guro gurobu mi.

12*Ba Yakobu go ma ba Pīɛɛ pirisɔm doke*

¹ Sanam me sɔra sina boko wi ba sokumɔ Herodu, u Yesun yigberun tɔmbu gabu nɔma doke u ka bu nɔni sɔ.

² Wiya dera ba Yakobu, Yohanun mɔɔ mwa ba go ka takobi.

³ Ye u wa ma n Yuuba dore, u maa Pīɛɛ mwa. N wee saa ye, pɛɛ ye ba n̄ seeyatia doken tɔɔ bakara.

⁴ Ye ba nɔn mwa ba kpa, ba nɔn pirisɔm doke ma tabu kowobu wɔkura nɔɔbu ka tia ba nɔn kɔsu. Ba bu yi nne nne. Herodu u gōru doke u nɔn siri tɔmbun wuswaaɔ Gɔɔ sararibun tɔɔ bakarun biru.

⁵ Ba Pīɛɛ neni pirisɔm sɔɔ, adama Yesun yigberugibu ba kanaru mɔ gem gem win sɔ Gusunɔn mi.

Ba Pīɛɛ yakia

⁶ Tɔɔ te Herodu u kɔ u nɔn yara pirisɔm di u ka da tɔmbun mi, ten wɔkuru Pīɛɛ u dweeya tabu kowobu yirun suunu sɔɔ. Ba nɔn bɔkua ka yɔni yiru, ma kɔsobu gaba maa wāa pirisɔm kɔnnawɔ.

⁷ Suaru sɔɔ Yinnin gɔrado u kurama ma pirisɔm dii te, ta yam burura. Gɔrado wi,

u Piεε so yεsəə u nùn yamía u nεε, u seewo fuuku fuuku.

Mii mii yəni yi, yi wəruma win nəman di.

⁸ Ma gərado u nεε, a wunen yaberu sebua kpa a wunen salubata doke.

Piεε u kua mε, ma gərado u kpa mε nεε, a wunen gəgə wukirio kpa a man swii.

⁹ Piεε u yara u nùn swii, adama u tamaa u dosiməwa, u n̄ yē ye gərado u m̄ n̄ s̄awa gem.

¹⁰ Ba pirişəm kəsə gbiikobu sarari ka yiruse, ma ba gambo sisugia tura ye ya wāa wuun bera gia. Yeya ya keniara ka tii ma ba yara ba swaa doo kame, ba gu swii. Ma gərado wi, u Piεε deri suaru s̄ə.

¹¹ Sanam mε s̄əra Piεε u tuba ye n nùn deema. Ma u tii s̄əwa u nεε, tē na gia ma geema. Yinni Gusunəwa u win gərado gərima u ka man yakia Herodun nəman di, ka maa ye kpuron di ye Yuuba ba k̄i bu man kua.

¹² Ye gari yi, yi nùn yeeri yi kpa, u da Maarin yenə wi u s̄əa Yohanu Maakun mero. Tən dabinu mənne mi, ba kanaru m̄.

¹³ Piεε u gambo so yenu kənnəwə ma kurə som kowo goo wi ba ra soku Roda, u da u swaa daki.

¹⁴ Ye u Piεεn n̄ə tuba nuku dobu kun dere u gambo keniε, ma u duka gəsira dirə u bu s̄əwa ma Piεεwa wāa kənnəwə.

¹⁵ Ba nùn s̄əwa ba nεε, a wiiraməwa.

Adama u m̄, ka geema ni.

Ma ba m̄, win yarowa.

¹⁶ N deema Piεε u ȳ mi, u gambo soomə. Ye ba ye keniā, ba nùn tuba, ma ba bit̄i soora.

¹⁷ U bu marisia ka n̄mu, ma u bu tubusia nge mε Yinni Gusunə u ka nùn yara pirişəm di. U nεε, bu gari yi Yakəbu s̄ə ka maa naane dokeo be ba tie.

Yen biru u doona u da gam gia.

¹⁸ Yen sisiru bururu nanda bakabu wāa tabu kowobun suunu s̄ə. Ba wəki ba m̄, mana Piεε u doona.

¹⁹ Herodu u yiire bu nùn kasu, adama ba n̄ nùn wa. Yen s̄əna u pirişəm kəsobu win gari bikia ma u wooda wē bu ka bu da bu go. Yen biru Herodu u seewa Yudean di u da u sina s̄ə m̄εru Sesareə.

Herodun gəə

²⁰ N wee Herodu u ka Tirigibu ka Sidonigibu m̄ru bara gem gem. Yen s̄əna tən be, ba kparana ba da win mi sannu. Gbiikaa ba ka Balatu bəronu kua wi u s̄əa sina bokon yenun s̄əm kowobun wirugii. Yen biru ba da Herodun mi bu ka nùn suuru kana, domi ben temgibu ba ben dianu waaməwa saa Herodun tem di.

²¹ Herodu u t̄ru yi te u koo bu wa. Ye t̄sə te, ta tura, u win gurumusuru sebua u sina win sina turaru wəllə ma u gari gerubu wəri.

²² Tən be, ba nεε, Gusunən n̄əwa mini, n n̄ tənuguu.

²³ Mii mii Yinnin gərado u na u Herodu so ma kəkənu na nu win wasi di ma u gu yèn s̄ə wi t̄nu, u Gusunən yiiko mwa.

²⁴ Saa ye s̄ə, ma Gusunən gari yi kpararamə yi sosimo.

²⁵ Ye Baanabasi ka S̄əlu ba ben s̄əmburu kua ba kpa, ba wura Yerusalemu. Ma ba Yohanu Maaku sua, u ka bu da.

13

Ba Baanabasi ka S̄əlu gəsa ba gəra

¹ Gusunən s̄əmbu ka keu koosiobu gaba wāa Antiasin Yesun yigberu s̄ə. Ben ȳsa wee. Baanabasi ka Simeə wi ba sokumə tən w̄ko, ka Lusi Sirengii, ka Manaheni wi ba nenua yenu teu ka Herodu sina boko, ka maa S̄əlu.

² S̄ə teeru durə be, ba Yinni Gusunə s̄əamə ka n̄ə bəkuru sannu, yera Hunde D̄ero u bu s̄əwa u nεε, bu Baanabasi ka S̄əlu wunə nenem bu ka s̄əmburu garu ko t̄en s̄ə u bu soka.

³ Yen biru ye ba n̄ə bəkuru ka kanaru kpa, durə be, ba Baanabasi ka S̄əlu n̄əma s̄əndi wirə, ma ba dera ba doona.

Baanabasi ka S̄əlu ba Sipu da

⁴ Sanam mε Hunde D̄ero u bu gəriə, Baanabasi ka S̄əlu ba tura wuu gagun mi ge ba ra soku Selesi. Min diya ba goo nimkuu dua, ba ka tem bureru garu da te ba ra soku Sipu.

⁵ Sanam mε ba tura Sipun wuu gagu s̄ə ge ba ra soku Salamini, ba Gusunən gari waasu kua Yuuban m̄n̄nə yenə. Yohanu Maaku u bu ȳsiri u ka bu somi.

⁶ Ma ba tem bure baka te kpuro sarari ba tura sere wuuə ge ba ra soku Pafəsi. Miya ba Yuu dobo dobogii goo wa wi u s̄əa s̄əmə weesugii. Win ȳsira Bariyesu.

⁷ U wāa ka Seegiu P̄lusi, Sipun tem ȳero. Tem ȳero wi, u s̄əawa bwisigii, yera u Baanabasi ka S̄əlu soka yèn s̄ə u k̄i u Gusunən gari n̄ə.

⁸ Adama dobo dobogii wi, wi ba ra maa soku Elimasi ka Gerekim u bu yinari. U kookari m̄ u ka tem ȳero wi gəsia naane dokebun swaan di.

⁹ Sanam m̄ya S̄əlu wi ba maa sokumə P̄lu, wi u Hunde D̄ero yiba, u dobo dobogii wi n̄əni girari

¹⁰ u n̄ε, wunε wi a taki dibu ka daa k̄sa yiba, wunε Setam bii ka gāa geenu kpuron w̄rə, sere domma kaa n̄ kasu a Gusunən gem gəsia weesu.

¹¹ T̄ε, n̄ε, Gusunə u koo nun n̄əmu t̄i, kaa w̄ko ko, a n̄ maa yam wasi s̄ə m̄εru.

Mii mii w̄kora durə wi wəri, u yam bia, ma u s̄imə u babi u goo kasu wi u koo nùn n̄əmu nene.

12 Ye tem yēro wi, u wa ye n koorā, u Yesu naane doke. U biti soora Yinnin swaan garin s̄s̄.

Pōlu ka Baanabasi ba wāa Pisidin tem s̄s̄

13 Yen biru Pōlu ka win kpaasibu ba goo nimkuu dua Pafōsin di, ma ba wuu gagu tura ge ba ra soku Periga, Panfilin temō. Miya Yohanu u bu deri, u wura Yerusalemua.

14 Saa Perigan di ba da Antōsio, Pisidin temō. Tōo wērarugiru s̄s̄ ba da Yuuban mennō yerō, ba sina.

15 Ye ba Mōwisin woodan tirerun gam ka maa Gusunōn s̄m̄b̄uginun gam gara ba kpa, mennō gen wirugibu ba bu gōria ba nēe mēro bisibu, i n gari gēe mō yi yi koo tōmbu dam kē i geruo.

16 Pōlu u seewa u yōra u ka bu nōmu marisia. U nēe, bēe Isireliba, ka bēe be i Gusunō nasie, i swaa dakio.

17 Gusunō bēe Isireliban Yinni u bēsen sikadoba gōsa ma u dera ba kua bwese bakaru sanam mē ba wāa Egibitin temō. Yen biru u bu yara min di ka win dam bakam,

18 ma u ka bu temana wōō weeru gbaburo.

19 U maa bwesenu nōōba yiru kpeerasia Kananin tem s̄s̄, ma u nin tem win tōmbu wē mu n s̄āa begim.

20 Ye kpuro ya kua wōō nēeru ka weeraakuru (450).

Yen biru Gusunō u bu kparobu wē n ka girari Gusunōn s̄m̄ō Samuēlin waati.

21 Yera ba sunō bikia ma Gusunō u bu Sōōlu Kisin bii wē, saa Bēnyamēen bweserun di, ma u bandu di wōō weeru.

22 Ma Gusunō u nūn bandu yara u Dafidi kōsire kua, win s̄s̄ u seeda di u nēe, u wa ma Dafidi, Isain bii u s̄āa tōnu win bweseru u kī, wi u koo win kīru kpuro ko.

23 Dafidi win bweserun diya, Yesu u yara wi Gusunō u kua Isireliban Faaba kowo nge mē u nōō mwēeru kua.

24 Yesu u sere na, Yohanu u Isireliba kpuro waasu kua u bu s̄ōwa bu gōru gōsia bu batemu ko.

25 Sanam mē Yohanu u win s̄m̄b̄uru kpeema, u ra nēe, u n̄ s̄āa wi ba mara, adama yēro u koo na win biru win baranu u n̄ tura u pota.

26 Tē, mēro bisibu, bēe Aburhamun bweserun bibu, ka bēe be i Gusunō nasie, bēsera ba faaba yen gari gōriama.

27 Domi Yerusalemugibu ka ben wirugibu, ba n̄ Yesu wi tuba, ba n̄ maa Gusunōn s̄m̄b̄un gari tuba yi ba garimō tōō wērarugiru baatere. Adama ba yi yibia sanam mē ba Yesu taare wē.

28 Ba n̄ gāanu wa wi s̄s̄, ni nu ka gōō weene, adama ka mē, ba nēe, Pilati u nūn goowo.

29 Ye ba kpuro kua ba kpa ye ba yorua win s̄s̄, ba nūn sarasia dāa bunanaru wōllun di, ba kpēē sikiru s̄s̄.

30 Adama Gusunō u nūn seeya gōrin di.

31 S̄ōō dabinun baa s̄s̄ u tii tōmbu s̄ōōsi be ba nūn swīima Galilen di ba ka na Yerusalemua. Tōn beya ba tē s̄āa win seeda diobu Isireliban mi.

32 Sa maa bēe Labaari gea nōōsiamō ye ya ka Gusunōn nōō mwēeru yā te u bēsen sikadoba kua.

33 Ye kpurowa u sun kua bēse be sa s̄āa ben bibu sanam mē u Yesu seeya gōrin di, nge mē ba yorua Dafidin womu yiruse s̄s̄, mi Gusunō u nēe,

“Wuna a s̄āa nēn Bii.
Gisōra na kua wunēn tundo.”

34 Gusunō u raa gerua u koo nūn seeya gōrin di kpa u ku maa kōsi. Yeya u gerua u nēe,
“Kon bēe domaru kua te ta dēere ta n̄ s̄āa mō,
tēn nōō mwēeru na Dafidi kua.”

35 Yen s̄ōna u kpam gerua Dafidin womu gagu s̄s̄ u nēe,

“A n̄ derimō wunēgii wi u naane mōn wasi yi kōsi.”

36 Domi Dafidi u kua ye Gusunō u himba kua u ko win tiin waati s̄s̄. Yen biru u kpuna u gu ma ba nūn sikua ka win sikadoba sannu ma win wasi kōsa.

37 Adama, wi Gusunō u seeya gōrin di, win wasi kun kōsa.

38 N n̄ mēn na nēgibu, i de i n̄ yē ma saa win min diya sa bēe toranun suurun gari nōōsiamō.

39 Wiya maa baawure wi u nūn naane doke yakia kpuron di, ye Mōwisin wooda kun kpē yu ko.

40 Yen s̄s̄, i tii laakari koowo, kpa ye Gusunōn s̄m̄b̄a gerua n̄ ku bēe deema, ye ba nēe,

41 “I mēerio, bēe tōn yaako kowobu,
i biti sooro kpa i kam ko.

Domi kon gāanu ko bēen nōni biru ni i n̄ naane mō baa goo ū n̄ bēe nu tusia.”

42 Sanam mē Pōlu ka Baanabasi ba yara mennō yerun di, tōn be, ba bu kanamō bu kpam bu gari yi s̄s̄ tōō wērarugii kpaaru s̄s̄.

43 Ye tōmba yara mennō yerun di, Yuuba dabiru ka maa tōn tukobu be ba gōsira Yuuba, ba Pōlu ka Baanabasi swīi. Goro be, ba ka bu gari kua ba bu dam k̄a ba n̄ ka wāa Gusunōn durom s̄s̄.

44 Tōō wērarugii kpa te s̄s̄, kaa nēe wuu gen tōmbu kpurowa ba mennā bu ka Yinnin gari nō.

45 Sanam mē Yuuba ba tōn wōru ge wa, ba nisinu kua. Ba Pōlun gari siki, ba gari kōsi gerumo.

46 Adama Pōlu ka Baanabasi ba gerua ka wōruguru ba nēe, tilasiwa bu bēe Yuuba Gusunōn gari s̄s̄ gbiikaa. Adama yēn s̄s̄ i yi yina, ma i n̄ tii garisi be ba ka wāaru te ta ku ra kpe weene, n̄ wee, sa ko bēe deri, kpa su da tōn tukobun mi.

47 N̄ wee ye Yinni Gusunō sun yiire su ko. U nēe,

“Na bεε kua tən tukobun yam bururam, kpa i ka faaba da handunian goonu nne kpuro sɔɔ.”

⁴⁸ Sanam mε tən tuko be, ba gari yi nua, ben nukura dora, ma ba Yinnin gari siara. Ma be Gusunɔ u raa gɔsa wāaru te ta ku ra kpen sɔ, ba naane doke.

⁴⁹ Ma gari yi, yi nɔɔra bera mi kpuro.

⁵⁰ Adama Yuu be, ba wuun wirugibu ka kurɔ yisirugibu be ba Gusunɔ sāmɔ mɔru seeya, ma ba bu kpare bu Pɔlu ka Baanabasi nɔni sɔ, ma ba bu gira bera min di.

⁵¹ Goro be, ba bu ben naasun tua kpare, ma ba doona Ikonimuo.

⁵² Ka mε, naane dokeobu ba nuku dobu mɔ, ba Hunde Dεero yiba.

14

Pɔlu ka Baanabasi Ikonimuo

¹ Ikonimuo Pɔlu ka Baanabasi ba dua Yuuban mennɔ yεɔ ma ba waasu kua sere tən dabinu naane doke, Yuuba ka maa Gεɛkiba.

² Adama Yuu be ba yina bu naane doke, ba tən tukobu mɔru seeya bu ka wa bu naane dokeobu kɔsa bwisikusi.

³ Goro be, ba sina mi sɔɔ mεeru, ba waasu mɔ ka wɔruguru ba Yinni naane sɔa. U bu dam wε ba ka maamaaki ka sɔm damginu mɔ. Nge mεya Yinni u ka sɔɔsi ma win durom mu sɔawa gem.

⁴ Adama wuu gen tɔmbu ba bɔnu kua yiru. Gaba yɔra ka Yuuba sannu. Gaba maa yɔra ka goro be.

⁵ Sanam mεya tən tukobu ka Yuu gabu, ka ben wirugibu sannu ba nɔɔ tia kua bu ka goro be wahala ko, bu be kpenu kasuku.

⁶ Ye Pɔlu ka Baanabasi ba gia mε, yera ba kpikuru sua Likonin temɔ Lisiti ka Dεεbeɔ, ka yen baru kpaanɔ.

⁷ Miya ba Labaari gea waasu mɔ.

Pɔlu ka Baanabasi

ba Lisiti da

⁸ Lisiti Pɔlu ka Baanabasi ba durɔ goo wa win naasu gu u sɔ. U n maa sɔire mεya ba ka nɔn mara.

⁹ U Pɔlun gari swaa daki. Yera Pɔlu u durɔ wi nɔni girari ma u wa ma win naane dokebu tura u ka bekura,

¹⁰ ma u gbāra u nεε, a seewo a yɔra ka wunen naasu.

Durɔ wi, u seewa fia ma u sanum wəri.

¹¹ Sanam mε tən wɔru ge, ga wa ye Pɔlu kua ga nɔɔgiru sua ka Likonin barum ga nεε, besen būna nu tɔmbu kɔsa ma nu na besen mi.

¹² Ba Baanabasi soka Susi, Pɔlu maa Herimesi *, yèn sɔ wiya u waasu kua.

¹³ Ma yaku kowo goo wi u sɔa Susin būu kɔso, win būu dira wāa wuun bakuɔ, u ka naa kinɛnu na, ka maa biibii wuu gen kɔnnɔwɔ. Wi ka tən be kpuro ba kɔ bu goro be yākuru kooi.

¹⁴ Sanam mε goro be, ba ye nua, ba ben yabenu gεεka ma ba duki da tən wɔru gen suunu sɔɔ ba gbāsukuma ba nεε,

¹⁵ durɔ bεε, mban sɔna i yeni mɔ. Besen tii tamba nge bεε. Sa bεε Labaari gea tubusiamɔwa, kpa i ka gɔru gɔsia sɔa kamgirun di i wura Gusunɔ Yinni wason mi, wi u wɔllu ka tem ka nim wɔku taka kua, ka yabu kpuro ye ya wāa ye sɔɔ.

¹⁶ Yellu u dera tɔmbu kpuro ba ben gɔru kɔru kua.

¹⁷ Adama u n tii deri seeda sari, u gea kua, u bεε gura nεesiammε i ka dɔnanu wa gbeaɔ nin saa sɔɔ, kpa i n ka nuku dobu mɔ.

¹⁸ Baa mε ba gari yi gerua, ka nɔni swāa bakara ba tən be yinari bu bu yākuru kooi.

¹⁹ Adama Yuu gaba na Antiɔsi ka Ikonimun di ba tən wɔru ge swaa nim wia, ma ba Pɔlu kpenu kasuka ba nɔn gawa ba ka da wuun biruɔ domi ba tamaa u guwa.

²⁰ Adama sanam mε naane dokeoba na ba yɔ ba nɔn sikerene, u seewa ma u wura wuu sɔɔ. Yen sisiru wi ka Baanabasi ba doona Dεεbe gia.

Pɔlu ka Baanabasi

ba wura Sirin Antiɔsi

²¹ Pɔlu ka Baanabasi ba Labaari gean waasu kua Dεεbeɔ, ma tən dabinu kua Yesun bwāabu mi. Yen biru ba kpam wura Lisitiɔ ka Ikonimuo ka maa Antiɔsi ye ya wāa Pisisidiɔ.

²² Ba naane dokeobu tāsisia ba bu dam kɔ bu ka yɔra dim dim naane dokebu sɔɔ. Ba bu sɔɔwa ma ba n koo ko ba kun wahala dabinu wa bu sere du mi Gusunɔ u bandu swii.

²³ Ma ba Yesun yigberu baatere sɔɔ guro gurobu kua. Ye ba kanaru kua ka nɔɔ bɔkuru ba kpa, ba bu Yinni nɔmu sɔndia wi ba naane doke.

²⁴ Yen biru ba Pisisidin tem sara ba tura Panfilin tem sɔɔ.

²⁵ Ye ba waasu kua Perigao ma ba sara ba da Ataliaɔ.

²⁶ Min di, ba goo nimkuu dua bu ka kpam wura Antiɔsi, Sirin wuu mi, mi ba raa bu Gusunɔ nɔmu sɔndia u ka bu durom kε sambu ten sɔ te ba kua ba kpa.

²⁷ Sanam mε ba tura Antiɔsi, ba Yesun yigberu menna, ma ba saara ye Gusunɔ ka bu kua kpuro, nge mε u swaa kua tən tukobu bu ka naane doke.

²⁸ Ma ba tε mi, ka naane dokeo be sannu.

* **14:12 Herimesi** - Herimesi u sɔawa būu wi u ra būu ni nu tien gari tusie.

15

Ba menno kua Yerusalemua

¹ Saa ye Pölu ka Baanabasi ba wāa Antiōsio, durōbu gaba na saa Yudean di, ma ba naane dokeobu sōmō ba mō, ba n faaba wasi ma n kun mō ba dera ba bu bango kua nge me Mōwisin wooda ya gerua.

² Pölu ka Baanabasi ba ka bu sikirina gem gem gari yin sō. Ma naane dokeoba gōru doke bu Pölu ka Baanabasi ka maa gabu gari Yerusalemua gōrobu ka guro gurobun mi gari yin sō.

³ Yera Yesun yigberu ta bu sōru kua ba swaa wari, ma ba Fenisi ka Samarin tem sara ba naane dokeobu sōmō nge me tōn tukobu ba maa Yesu naane doke. Yen baaru ya bu nuku dobu wē gem gem.

⁴ Ye ba tura Yerusalemua, Yesun yigberu ka gōrobu ka maa guro gurobu ba bu dam koosia. Ma Pölu ka Baanabasi ba bu saaria ye Gusunō u ka bu kua kpuro.

⁵ Adama Falisi gabu be ba naane doke, ba seewa ba nēe, tilasiwa bu naane dokeo tōn tuko be bango kua, kpa bu be sō bu Mōwisin wooda swī.

⁶ Ma gōrobu ka guro gurobu ba mennā bu ka gari yi wesiana.

⁷ Wa ba gari yi gawama, Pīeē u seewa u yōra u nēe, negibu i yē ma Gusunō u man wuna beēn suunu sōn di n te, n ka tōn tukobu Labaari gea nōosia kpa bu naane doke.

⁸ Ma Gusunō wi u tambu kpuron gōrusu yē, u tōn tuko be seeda diiya ye u bu Hunde Dēero kā nge me u sun kā.

⁹ U n gānu wunane beēe ka ben suunu sō. U maa ben gōrusu deerasia naane dokebun sō nge me u sun kua.

¹⁰ N n mēn na, mban sōna i Gusunōn laakari meerimō tē ye i ka naane dokeo be sōmunu sōbimō ni beēn sikadoba ka maa besen tii sa kpāna su sōbe.

¹¹ Sa naane sōa ma sa faaba wa Yinni Yesun durom sō nge me ben tii ba wa.

¹² Ma tōn wōru ge kpuro ga mari ga Baanabasi ka Pölu swaa daki. Ba bu saaria nge me Gusunō u ka bu denda bu ka yīrenu ka sōm maamaakiginu ko tōn tukobun suunu sō.

¹³ Ye ba kpa, Yakōbu u seewa u nēe, negibu i man swaa dakio.

¹⁴ Simō u beē tubusia nge me Gusunō u gbia u kua u ka tii tōn tukobu gabu gosia be ba koo soku wigibu.

¹⁵ Gari yi, yi sōa tia ka gari yi Gusunōn sōmōba yorua Gusunōn gari sō, ba nēe,

¹⁶ “Yinni Gusunō u nēe, saa yera na kon wurama kpa n Dafidin diru seeya te ta wōruma. Kon ten bansu seeya kon kpam tu bani.

¹⁷ Kpa tōn be ba tie bu ne Yinni Gusunō kasu,

ka maa tōn tuko be ba sōa negibu.

¹⁸ Ne Yinni Gusunōwa na yeni gerua ne wi na gāa ni sōasi yellun di.”

¹⁹ Yen sōna nen bwisikunu sō, n n weene su gāa sēsoginu doke tōn tuko ben swaa sō be ba gōru gōsiamō ba wuramō Gusunōn mi.

²⁰ Adama su bu tireru kua su nēe bu ku būu sōa dīanu di, bu ku kōō menna tantanaru sō, bu ku yaa tem ye ba wīru tema ba ka go, bu ku maa yaa yem di.

²¹ Domi tēebun di wuu baagere sō ba ra Mōwisin tirenu gari Yuuban mennō yeno tōō wērarugiru baatere, kpa bu win gari waasu ko.

Ba tōn tuko naane dokeobu tireru mōrisia

²² Ma n gōrobu ka guro gurobu ka maa Yesun yigberu kpuro wēre bu gabu gōsi ben suunu sō, kpa bu be gari Antiōsio ka Pölu ka Baanabasi sannu. Ba Silasi gōsa ka Yudu wi ba maa sokumō Baasaba, be ba beere mō naane dokebun suunu sō.

²³ Ma durō be, ba da ka tire te, te ta nēe, beēe gōrobu ka naane dokebun guro gurobu sa beē tōbura, beē naane dokeobu Antiōsio ka beē be i wāa Siri ka Silisin temō, beē be ba mara tōn tukobu.

²⁴ Sa nua ma beēn gabu ba da beēn mi ba beē burisina ba maa beēn bwisikunu gōsikia ka ben gari. Adama sa n bu sōowa bu ko me.

²⁵ Yera sa wesiana su gabu gōsi su bu beē gōria ka beēn kinasibu Baanabasi ka Pölu sannu,

²⁶ durō be ba ben wāaru kari borie Yinni Yesu Kirisin yīsirun sō.

²⁷ Yen sōna sa beē Yudu ka Silasi gōria be ba koo beē gari yi sō nōō ka nōō.

²⁸ Domi beēe ka Hunde Dēero n sun wēre su ku beē sōmunu ganu sōbi ma n kun mō nini.

²⁹ I ku būu sōa dīanu di, i ku yaa yem di, i ku yaa tem ye ba wīru tema ba ka go, i ku maa kōō menna tantanaru sō. I n tii nenua yabu yeni kpuron di n ko n wēra. N kua tēeru.

³⁰ Yera ba swaa wari ba doona Antiōsio. Ye ba tura mi, ba naane dokeobu mennā, ba bu tire te wē.

³¹ Ye ba tire te gara ta bu dam kā ma ben nukura dora.

³² Yudu ka Silasi be ba maa sōa Gusunōn sōmōbu, ba naane dokeobu dam kā ba maa bu tāsisia ka gari dabiru.

³³ Ye ba sōō yiru kua mi, naane dokeoba bu nōō kana, ba nēe, bu gōsira ka alafia be ba bu gōran mi. [

³⁴ Adama n Silasi wēre u ka gina bu sina.]

³⁵ Pölu ka Baanabasi ba sina Antiōsio. Be ka maa tōn dabinu sannu ba Yinnin gari keu sōōsi, ba maa yi waasu kua.

Pölu ka Baanabasi ba karana

³⁶ Sōō meēren biru Pölu u Baanabasi sōōwa bu kpam wura bu naane dokeobu bera wuu

baagere sɔɔ mi ba raa Yinnin gari waasu kua, kpa bu wa nge mɛ ba ka wāa.

³⁷ Baanabasi u kī Yohanu Maaku u ka bu da sannu.

³⁸ Adama Pɔlu u gerua u nɛɛ, n n weene bu ka nūn da domi u n daa bu yōsiri ben sɔmburu sɔɔ, u bu deriwa u gɔsira Panfilin di.

³⁹ Yera ba sikirina too sere ba karana. Baanabasi u Maaku sua ma ba goo nimkuu dua ba da Sipuɔ.

⁴⁰ Pɔlu u Silasi gɔsa, ma naane dokeobu ba bu kanaru kua ba nɛɛ, Gusunɔn durum mu n ka bu wāa. Ma ba ben sanum wəri.

⁴¹ Ba da Siri ka Silisin temɔ ba Yesun yigbenu tāsisiama.

16

Timote u Pɔlu ka Silasi yōsiri

¹ Pɔlu u da Dɛɛbeɔ ka Lisitiɔ. Naane dokeo goo wāa Lisiti mi, wi ba mɔ Timote. Win mero sāawa Yuu naane dokeo, ma win tundo sāa Gereki.

² Naane dokeo be ba wāa Lisiti ka Ikonimuɔ, ba win seeda gea dimɔ.

³ Pɔlu u kī Timote u nūn yōsiri, ma u nūn bango kua Yuuban sɔ be ba wāa bera mi, domi be kpuro ba yɛ ma win tundo Gerekiwa.

⁴ Ma ba da da wuu ka wuu ba naane dokeobu sɔɔwa ye gərobu ka yigbe guro guro be ba wāa Yerusalemuɔ ba wesiana ba yi, kpa bu ye mem nɔɔwa.

⁵ Nge meya Yesun yigbenu nu tāsā naane dokebu sɔɔ, ma nu dabiru sosimɔ tōru baatere.

Pɔlu u kāsiru wa Torasiɔ

⁶ Hunde Dɛɛro u n dere bu Labaari gean waasu ko Asin temɔ. Yeya n dera ba Firigi ka Galatin tem bukiana.

⁷ Ye ba tura Misin temɔ, ba kīa bu Bitinin tem du, adama Yesun Hunde bu yinari.

⁸ Yeya n dera ba Misin tem bukiana ba da yen wuu ge ba mɔ Torasiɔ.

⁹ Pɔlu u kāsiru wa wɔkuru. Kāsi te sɔɔ, u Masedonigii goo wa u yɔ u nūn kanamɔ u na Masedoniu u ka bu somi.

¹⁰ Ye u kāsi te wa, mii mii sa sɔuru kua su ka da Masedoniu, domi sa tuba ma Gusunɔwa u sun soku su ka bu Labaari gean waasu kua.

Lidia u naane doke Filipiɔ

¹¹ Torasiɔwa sa goo nimkuu dua, ma sa da Samotasin deedeeru, yen sisiru sa da Neapolisɔ.

¹² Saa min diya sa da sa sɔɔ yiru kua wuu ge ba mɔ Filipiɔ. Wuu gera, sa gbia sa girari Masedonin tem sɔɔ. N deema Romugiba ba wuu ge mɔ.

¹³ Tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, sa yara wuu min di sa da daru bɔɔ gagun mi, mi sa yiyɔ kana yera

ko n wāa. Sa sina sa ka kurɔbu gabu gari kua be ba mɛnne mi.

¹⁴ Kurɔ goo wāa mi, wi ba mɔ Lidia Tiatiragii, wi u ra beku gobiginu dɛre ni ba wɔkua. U maa Gusunɔn beere yɛ. U swaa daki ma Yinni Gusunɔ u win gɔru wukia u ka Pɔlun gari naane doke.

¹⁵ Kurɔ wi ka win yenugibu ba batemu kua. Ma u sun kana su da su sina win yenuɔ, sà n nūn garisi naane dokeo Yinni sɔɔ ka gem.

U sun kòkura sere sa wura sa da.

Pirisəm sɔɔ Filipiɔ

¹⁶ Sɔɔ teuru nge mɛ sa dɔɔ kana yera, sa ka wɔndia yoo goo yinna wi u wɛreku mɔ. Wɛreku ge, gà n seewa u ra n gerumɔwa ye n ko n kooru. Win yinniba maa gobi beke waamɔ win sɔ.

¹⁷ U sun swii beɛe ka Pɔlu ma u gbaramɔ u mɔ, durɔ beni Yinni Wɛrukoon sɔm kowoba, ba nawa bu ka beɛ faaban swaa sɔɔsi.

¹⁸ Meya u ra n gerumɔ yam sàreru baatere sere Pɔlu u gari yi tusa. Ma u siira u wɛreku ge sɔɔwa u nɛɛ, ka Yesu Kirisin yisira na nun sɔɔmɔ, a yario saa win min di.

Mii mii ma wɛreku ge, ga yara.

¹⁹ Ye win yinniba gia ma ba n maa gobi wasi win min di, ba Pɔlu ka Silasi mwa ba bu bɔrikia ba ka bu da siri kowobun mi, mi tambu ba ra mɛnne.

²⁰ Ba ka bu da Romun wirugibun wuswaaɔ ba nɛɛ, durɔ beni ba besen wuu burisimɔwa. Be Yuubara

²¹ Ba ma komanu ganu sɔɔsimɔ ni besen woodaba ba yina su swii beɛe Romugibu.

²² Ma tɔn wɛru ga bu mɔru seesi, ma wirugibu ba Pɔlu ka Silasin yabenu kasuka, ma ba wooda wɛ bu be dāa so.

²³ Ye ba bu dāa kpasira ba kpa, ba bu kare pirisəm dirɔ, ma ba pirisəm dirun kɔso wooda wɛ u bu nɔni dokeo gem gem.

²⁴ Pirisəm kɔso wi, u wooda ye mem nɔɔwa ma u Pɔlu ka Silasi kpɛɛ sere dii sɔɔwɔ ma u ben naasu gan dāru doke.

²⁵ Ye n kua wɔku suunun bɔnun saka, Pɔlu ka Silasi ba kanaru mɔ ba womusu mɔ ba Gusunɔ siaramɔ. Ma pirisəm be ba wāa mi, ba bu swaa daki.

²⁶ Suaru sɔɔ tem yira ka dam ma pirisəm diru diira sere ka ten kpɛkpɛkuɔ. Mii mii ten gamboba kpuro ba kenikiara, ma pirisəm baawuren yɔni kusira yi wɛruma.

²⁷ Ye pirisəm kɔso u yanda, u wa pirisəm dirun gamboba ba wukiare, u tamaa pirisəm ba kpuro ba yakurawa. Yera u win takobi woma u kī u tiɔ go.

²⁸ Adama Pɔlu u gbāra too too u nɛɛ, a ku tii kɔsa kua, beɛe kpurowa sa wāa mi.

²⁹ Yera pirisəm kɔso wi, u fitila bikia ma u ka duka dua pirisəm dirɔ ma u yira ka diiribu Pɔlu ka Silasin wuswaaɔ.

³⁰ U bu yarama tōwō ma u nēε, tōnwerobu, amōna kon ko n ka faaba waara.

³¹ Ba nēε, a Yinni Yesu naane dokeo, kaa faaba wa wunε ka wunen yenugibu.

³² Ma ba nūn Yinnin gari waasu kua, ka sere be kpuro be ba wāa win yenuō.

³³ Saa tia ye, wōku te sōo, pirišom kōso wi, u ben bosu tea. Ma wi ka win yenugibu kpuro ba batemu kua yande.

³⁴ U ka Pōlu ka Silasi da win dirō, ma u bu dīanu wēε ba di. Wi ka win yenugibu, ben nukura dora gem gem yēn sō ba Gusunō naane doke.

³⁵ Ye yam mu sāra Romun wirugibu ba polisiba gōra bu da bu gere bu be durō be karo.

³⁶ Ma pirišom kōso wi, u gari yi Pōlu sōōwa u nēε, wirugiba wooda wē n ka bēε kara wunε ka Silasi. Yēn sō tē, i dōōnō sēε.

³⁷ Adama Pōlu u polisi be sōōwa u nēε, aawō, ba sun so batuma sōo, ba n sun siri, ma besen tii sa maa sāawa Romugibu. Yēn biru ba sun kasa kua pirišom dirō. Wee tē ba kī bu sun yara asiri sōo? Aawo, sere bu na ben tii bu sun yara.

³⁸ Polisiba ba ka gari yi da ba Romun wirugibu sōōwa. Ye wirugii be, ba nua ma Pōlu ka Silasi ba sāawa Romugibu, yera ba nanda.

³⁹ Ma ba da ba bu suuru kana ba bu yara pirišom di, ma ba bu sōōwa bu wuu ge yario.

⁴⁰ Pōlu ka Silasi ba yara pirišom diru min di ba da Lidian yenuō. Ye ba naane dokeobu wa ba bu dam kā, yera ba doona.

17

Pōlu ka Silasi ba Tesalonika da

¹ Nge mε ba dōo ba wusu yiru sara si ba sokumō Anfipolisi ka Apoloni, ma ba tura Tesalonikāo mi Yuuba ba mennō yeru mō.

² Nge mε Pōlun dōōne u da mennō yeru mi. Ma alusuma itan tōo wērarugiru baatere u ka bu wesiana Gusunōn gari sōo.

³ U bu tubusia ma u bu sōōsi gari yi sōo ma Kirisi wi kun koo ko u kon nōni swāaru wa kpa u se gōrin di. U maa bu sōōwa ma Yesu win gari u kparamō wiya Kirisi wi.

⁴ Be ba nūn swaa daki sōo, gaba gari yi wura, ma ba ka nūn nōo tia kua wi ka Silasi. Meya maa tōn tuko dabinu ba kua be ba Gusunōn bēεε yē, ka maa tōn kurō dabinu be ba sāa tōn girobu wuu ge sōo.

⁵ Adama Yuuba ba nisinu seewa ma ba tōn beretekeba menna wuu sōo ba wuu kpuro burina, ma be kpuro ba da Yasonin yenuō bu wa bu Pōlu ka Silasi yarama tōn wōrun wuswaaō.

⁶ Ye ba kun bu wa, ba Yasoni ka naane dokeobu gabu gawa ba ka bu da wuun wirugibun mi. Ba gbāsukumō ba mō, tōn be, be ba handunia kpuro gosikiamō, ba maa na mini,

⁷ ma Yasoni u dera ba sōbia win yenuō. Be kpuro ba tem yēron wooda sankumō, ba nēε sina boko goo maa wāa wi ba mō Yesu.

⁸ Yuuban gari yi, yi dera tōn wōru ge ka wuun wirugii be ba gari yi nua ba burisina.

⁹ Ma ba Yasoni ka naane dokeo be karabun gobi bikia, ma ba dera ba doona.

Ba da Bereō

¹⁰ Mii mii naane dokeoba dera Pōlu ka Silasi ba doona Bereō wōkuru. Ye ba tura mi, ba da Yuuban mennō yero.

¹¹ Tōn be ba wāa mi, ba laakari mō n kere tōn be ba wāa Tesalonikāo. Ba gari yi mwa ka nuku dobu. Ba ra Gusunōn gari wēεri tōru baatere bu ka wa ye Pōlu bu sōōmō n n gem na.

¹² Yēn saabuwa ben dabira naane doke, ma Gereki tōn kurōbu gabu be ba yīsinu yara ba naane doke, ka sere maa tōn durō dabinu.

¹³ Adama sanam mε Yuu be ba wāa Tesalonikāo ba nua ma Pōlu u maa Gusunōn gari waasu mō Bereō, ba da mi, ma ba tōn wōru mōru seeya ba burisina.

¹⁴ Mii mii naane dokeo be, ba dera Pōlu da nim wōkun bera gia, adama Silasi ka Timōte ba sina Bereō.

¹⁵ Be ba Pōlu yōsiri, ba ka nūn dawa sere Atenio. Yēn biru ye ba kpam gosirō Bereō, Pōlu u bu nōo marisia u nēε, bu Silasi ka Timōte sō bu nūn naamwema fuuku.

Pōlu wāa Atenio

¹⁶ Sanam mε Pōlu u bu mara Atenio, win bwēra kun kpunε domi u wa būu turanu yiba wuu mi.

¹⁷ U ra Yuuban mennō yeru de u ka bu wesiana, be ka Gereki be ba Gusunōn bēεε yē. U ra maa tōmbu waasu kue tōru baatere batuma mi wuugiba ra mēnne.

¹⁸ Sanam mε u ka bu gari mō keu koosiobu gabu be ba sāa Epikurigibu * ka Sitosiba † ba da win mi, ba ka nūn sikirinamō. Ben gaba nēε, mba durōsi gari bekegii wini u gerumō.

Ma gaba maa nēε, būu tukoba u ka yā. Ba yeni gerua yēn sō Pōlu u Yesun gari ka win seebu gōrin din waasu mō.

¹⁹ Ma ba ka nūn da Arepagu ‡, wōo bera mi wirugibu ba ra mēnne, ma ba nēε, sa kī su sōōsi kpaa te nōwa te a kparamō mi.

²⁰ Domi a sun gāa kpaanun gari sōōmō, sa maa kī su nin tubusianu gia.

²¹ N deema Atenigibu kpuro ka sere sōo be ba ra nε mi, ba ra ben wērabun saa kpuro

* **17:18 Epikurigibu** - Ben yinni Epikuri u nēε, doo nōara ta kpuro kere tōnun wāaru sōo. † **17:18 Sitosiba** - Ba durō wi ba mō Simōn sōōsiru swii wi u nēε, n weene tōnu u n deere, u win tōnusi kīa, kpa u Gusunō bēεε wē. ‡ **17:19 Arepagu**

- Ya sāawa guuru Atenio mi wuun wirugiba ra mēnne.

deriwa bu ka gāa kpaanun baaru nɔ, n̄ kun m̄e bu ka gere.

²² Pɔlu u yōra m̄ennɔ yee ten suunu sɔɔ u n̄e, b̄e At̄enigibu, na wa i s̄āawa be ba s̄āaru k̄i gem gem.

²³ Domi sanam m̄e na b̄osu b̄een wuu mi, na gāa dabinu m̄erim̄o ni i s̄āam̄o, na turaru garu wa t̄en mi ba yorua, Gusun̄o wi sa kun ȳē. T̄ē Gusun̄o wi, wi b̄e i s̄āam̄o ȳēru sariru sɔɔ mi, wiya na b̄e tubusiam̄o.

²⁴ Wiya wi u handunia taka kua, ka yabu baayer̄e ye ya w̄a ye sɔɔ, u s̄āawa w̄ollu ka tem Yinni, u ku ra sin̄e dinu sɔɔ ni ba ka n̄oma bana.

²⁵ T̄ombun n̄oma kun kp̄ē yu n̄un n̄ɔri, domi u n̄ gāanu ganun bukata m̄o. Win tii tiwa u yabu baayer̄e w̄āaru ka w̄ēsiaru ka bukata kpuro w̄ēm̄o.

²⁶ T̄on turon min diya u bwesenu kpuro taka kua ba ka t̄erie handunia kpuro sɔɔ. Saa yellun di u saaba yi yi, ma u t̄ombun w̄a yenu n̄o bura yenu kua.

²⁷ Gusun̄o u yeni kpuro kua bu ka babi bu n̄un kasu kpa bu n̄un wa baa m̄e u n̄ ka b̄esen baawure toma.

²⁸ Domi wi s̄ɔra sa w̄āaru m̄o, wiya dera b̄esen wasi suaram̄o, wi s̄ɔra sa w̄a, nge m̄e gabu b̄een tire yorobu sɔɔ ba n̄e, sa maa s̄āa Gusun̄on bibu.

²⁹ N n̄ m̄en na, s̄a n̄ s̄āa Gusun̄on bibu, n̄ n̄ weene su bwisiku ma Gusun̄o u s̄āa nge bw̄āaroku ge t̄onu u bwisika u ka n̄oma kua ka wura n̄ kun m̄e ka sii geesu, n̄ kun m̄e ka kperu.

³⁰ Gusun̄o u n̄ t̄ombun yellun ȳēru sariru garisi, adama t̄ē u baama kpuron t̄ambu wooda w̄ēm̄o bu ka ḡosira ben kom k̄osum di.

³¹ Domi u t̄ōru yi t̄e sɔɔ u koo handuniagibu kpuro siri dee dee ka dur̄o win saabu wi u gosa, ma u n̄un baawure s̄ɔsi ye u n̄un seeya ḡorin di.

³² Ye ba nua Pɔlu u seebu ḡorin din gari gerua, gaba n̄un yaakor̄u kua, adama gaba n̄e ba k̄i bu ra k̄pam gari yi n̄o.

³³ Sanam m̄eya Pɔlu u doona ben suunu s̄ɔn di.

³⁴ Ka m̄e, dur̄o ben gaba naane doke ma ba n̄un sw̄i. Ben suunu sɔɔ dur̄o goo w̄a wi ba m̄o Deni, wi u s̄āa Arepaḡun siri kowo goo, ka maa kur̄o goo wi ba m̄o Damarisi, ka maa gabu.

18

Pɔlu u Korinti da

¹ Yenin biru Pɔlu u doona At̄eni min di, u wuu gagu da ge ba ra soku Korinti.

² Miya u Yuu goo deema wi ba m̄o Akilasi, wi ba mara Pontu. N̄ n̄ t̄e ye u ka na saa Ital̄in

tem di ka win kur̄o Pirisila sannu ȳen s̄o tem ȳero Kolodu u wooda yara Yuuba kpuro bu yari Romun di. Ma Pɔlu u ka bu b̄ɔr̄nu kua,

³ u sina ka be domi s̄om bwese teera ba ra ko. Kuu bekurugina be kpuro ba ra ko.

⁴ T̄ō w̄er̄arugiru baatere u ra Yuuban m̄ennɔ yeru de u ka bu wesiana. U ra bu k̄okiri be ka Ger̄ekiba bu ka Yesu naane doke.

⁵ Sanam m̄e Silasi ka Tim̄ote ba tunuma saa Mased̄onin di, Pɔlu u win tii w̄ē u ka waasu ko saa kpuro, u Yuuba s̄ɔm̄o ma Yesu s̄āawa Kirisi wi ka gem.

⁶ Adama ye ba n̄un siki ba n̄un gari k̄ōsi gerusi, Pɔlu u bu win yaberun t̄a kp̄are u n̄e, b̄a n̄ kam kua ben tiin taarewa, n̄ n̄ wi Pɔlu wa. U maa n̄e, saa ḡison di wi, u koo da u t̄on tukobu waasu kua.

⁷ Ye u yara min di, ma u da u sina t̄on tuko goon yenu w̄i ba m̄o Titu Yusitu, wi u Gusun̄o nasie. Dur̄o win dira w̄a m̄ennɔ yerun b̄oku.

⁸ Adama Kirisipu wi u s̄āa m̄ennɔ yerun wirugii, u Yinni naane doke ka win yenugibu kpuro. Korintigibu dabiru ba Labaari gea nua, ba maa Yesu naane doke, ma ba bu batemu kua.

⁹ Gusun̄o u Pɔlu s̄ɔwa w̄akuru k̄asiru sɔɔ u n̄e, a ku b̄erum ko, a n̄ gari yi gerum̄o, a ku mari,

¹⁰ na w̄a ka wune, goo kun kp̄ē u nun n̄oma doke u sere nun ḡāa k̄ōsunu kua. Domi t̄on dabina nu w̄a wuu ge sɔɔ ni nu s̄āa negibu.

¹¹ Pɔlu u sina wuu ge sɔɔ w̄ōo tia ka suru n̄ooba tia u bu Gusun̄on gari s̄ōsim̄o.

¹² Sanam m̄e Galioni u s̄āa tem ȳero Ger̄ekiban tem sɔɔ, Yuuba ba n̄o tia kua ba Pɔlu seesi ba ka n̄un da siri yero.

¹³ Ba n̄e, dur̄o wini u t̄ambu b̄ariem̄owa bu Gusun̄o s̄a ka swaa gaa ye wooda ya yina.

¹⁴ Ye Pɔlu k̄i u gari gere, yera Galioni u Yuu be s̄ɔwa u n̄e, n̄ n̄ s̄āan na torarun gari, n̄ kun m̄e k̄ōsa gaa ye u kua, kon daa wura n̄ b̄e Yuuba swaa daki.

¹⁵ Adama n̄ n̄ garin sikirin̄osun na, ka ȳisa ka b̄een tiin wooda, b̄een gariya. Na n̄ kp̄ē n̄ ko gari yin siri kowo.

¹⁶ Ma u bu kpara ȳa ȳa siri yerun di.

¹⁷ Saa yera t̄on be kpuro ba S̄ositeni mwa, wi u s̄āa Yuuban m̄ennɔ yerun wirugii, ba n̄un soberu w̄ari siri yerun wuswaas. Adama gari yi kun Galioni ḡānu s̄āa.

Pɔlu wura Antiasis

¹⁸ Pɔlu u k̄pam sina Korinti mi s̄ō m̄er̄u. Yen biru u naane dokeobu n̄o kana u da u k̄ona Sankerēo domi u raa Gusun̄o n̄o mw̄er̄u * kua. Ma u goo nimkuu dua ka Pirisila ka Akilasi sannu ba doona Siri gia.

* **18:18 n̄o mw̄er̄u** - N̄o mw̄er̄e te, ta s̄āawa te Yuuba b̄a n̄ Gusun̄o kua ba ku ra tam b̄omb̄om n̄o, ba ku ra maa k̄ōni sere b̄a n̄ n̄o mw̄er̄e te yibia.

¹⁹ Ma ba tura Efesuo miya Pölu u Pirisila ka Akilasi deri. Ma u dua Yuuban mennö yerö, u ka bu wesiana.

²⁰ Ba nün kana u sşö yiru ko ka be, adama u n wure.

²¹ Sanam me u doonö, u bu sşöwa u nee, n n Gusunön kîrun na u koo kparam wurama ben mi.

Ma u goo nimkuu dua u doona saa Efesun di.

²² Ye u tura Sesareö u Yerusalemu da u Yesun yigberu tóbura. Yen biru ma u da Antiasio.

²³ Ye u sşö meeru kua mi, u kparam swaa wöri u bösü Galati ka Firigin tem sşö u naane dokeobu kpuro dam këmö.

Apolo u Efesuo ka Korinti da

²⁴ Yuu goo wi ba mō Apolo, wi ba mara Alesandiriö, u Efesuo da. U gari gerubun këru mō n banda, u maa Gusunön gari yē sāa sāa.

²⁵ N deema ba raa nün Yinnin swaa sşösi ma u ye waasu mō ka kîru, u ra maa Yesun gari tubusia dee dee, adama Yohanun batemu kobu tönawa u yē.

²⁶ U waasu kua ka toro sindu Yuuban mennö yerö. Sanam me Pirisila ka Akilasi ba win waasu nua, ba ka nün da bee tia, ba nün Gusunön swaa tubusia dee dee.

²⁷ Ye Apolo u gōru doke u Gerekiban tem da, naane dokeoba nün yen dam kā ma ba ben berusebu tireru kua be ba wāa Gerekiban temō bu ka nün dam koosia. Sanam me u tura mi, u bu somi gem gem be ba sāa naane dokeobu Gusunön durom sş.

²⁸ Domi ka gari damgiya u ka Yuuban sikirinö kamia batuma sşö, u bu sşösi saa Gusunön garin di ma Yesu sāawa wi Gusunö u gōsa.

19

Pölu u Efesuo da

¹ Sanam me Apolo wāa Korintiö, Pölu u kpa ka guunun bera ma u tura Efesuo. Miya u naane dokeobu gabu deema

² u bu bikia u nee, Hunde Deero u dua beee sşö sanam me i naane doke?

Ba nün wisa ba nee, aawo sa n mam nōre ma Hunde Deero wāa.

³ Ma u nee, batemu yerà i kua.

Ba nee, Yohanun batemu.

⁴ Ma Pölu u nee, Yohanu u tumbu batemu kua be ba gōru gōsia toranun di ma u bu sşöwa u nee, durö goo u sisi win biruö, wiya Yesu wiya ba koo naane doke.

⁵ Ye ba Pölung gari yi nua, ma ba batemu kua Yinni Yesun yīsiru sşö.

⁶ Pölu u bu nōma sōndi winö ma Hunde Deero u dua be sşö, ma ba ka barum tukum gari mō, ba maa gari gerumö yi yi wee Gusunön min di.

⁷ Durö be kpuron geera tura tōnu wōkura yirun saka.

⁸ Ma Pölu u Yuuban mennö yeru dua u ban te Gusunö u swiin waasu mō ka toro sindu sere suru ita u ka bu wesianamö u bu kōkirimö.

⁹ Adama ben gabu ba bōbia ba yina bu Yesu naane doke, ba maa gari kōsi gerua win swaa yen sş tōn wōru gen wuswaaö. Yen sōna Pölu u bu deri, wi ka naane dokeobu ba doona min di. Ba ra de bu wesiane tōru baatere mennö yeru garu sşö te ta sāa Tiranusigiru.

¹⁰ Nge meya ba kua wōö yiru, ma tumbu kpuro be ba wāa Asio, Yuuba ka maa Gerekiba, ba ka Yinnin gari nua.

Sekefan bii tōn duröbu

¹¹ Gusunö u Pölu dam wē u ka sōm maamaaki damginu ko

¹² sere baa bā n win wenyā wokatii n kun me win sōm koo yabenu sua ba sōndi baröbu wōllö, ba ra bekurewa kpa werekunu nu yari ben wasin di.

¹³ Yuu be ba bösü baama kpuro ba werekunu yaramö, ben gaba maa kī bu Yinni Yesun yīsiru soku be ba werekunu mon sş bu nee, na nun wooda wēemö ka Yesun yīsiru, wi Pölu u ka waasu mō, a yario.

¹⁴ Yuuban yāku kowo tōnwero wi ba sokumö Sekefa, win bii tōn duröbu nōöba yiru, ba ra maa ko me.

¹⁵ Yera wereku gagu ga nee, na Yesu yē, na maa Pölu yē, adama wara beee i sāa.

¹⁶ Ma durö wi sşö wereku ge, ga wāa u yōöwa u tōn be sēre ma u bu sō gem gem sere u bu kamia. Be kpuro ba yakura win yenun di tereru ka bosu.

¹⁷ Yuuba ka Gerekiba kpuro be ba wāa Efesuo ba gari yi nua, ma berum bu mwa be kpuro. Ma Yinni Yesun yīsira beere wa gem gem.

¹⁸ Dabiru be ba naane doke ba na ba gerua batuma sşö ye ba ra raa ko, ma ba tuuba kua.

¹⁹ Dabiru be ba ra raa dobo dobo ko, ba ka ben tirenu na ma ba nu dşö meni baawuren wuswaaö. Goo u tire nin gōbi dooru kua, nin geera kua fōrōtō dabi dabiru.

²⁰ Nge meya Yinni Gusunön gari yi kpararamö ka dam yi tāsīmö.

Sannö Efesuo

²¹ Yeniban biru, Pölu u gōru doke u bösü Masedōni ka Gerekiban tem sşö. Min di kpa u Yerusalēmu da. U nee, u n da mi, u n koo ko u kun tura Romuö.

²² Ma u win sōmōbu yiru, Timōte ka Erasutu gōra Masedōniö, adama win tii u sşö yiru kua Asio.

²³ N deema saa ye, wahala baka gaa seewa Yesun swaan sş.

²⁴ Sii geesun seko goo wi ba ra soku Demetiru u ra būu wi ba sokumö Aritemin

* dirun weenasiru ko. Səmbu te, ta səm kowobu are beke wɛsɛmɔ.

²⁵ Demetiru u win səm kowobu menna ka maa sekobu gabu ma u nɛɛ, durɔ bɛɛ i yɛ ma səmbu ten sɔna sa kuuramɔ.

²⁶ Bɛɛn tii i waamɔ, i maa nɔəmɔ ma Pɔlu wi, u tɔn dabinu kəkura u maa bu swaa nim wia, n n mɔ Efesu mi tɔna, ka maa Asin tem wuu dabinu sɔra, u mɔ, bũu ni tɔmba ka nɔma kua nu n sãa Gusunɔ.

²⁷ N n men na, bɛsɛn səmbura koo fune wenna. N n mam te tɔna, ba n koo maa bɛsɛn bũu Aritemin diru garisi gãanu ganu. Bũu win bɛɛre baka mɔ maa kpe, wi Asigibu ka maa tem baaman tɔmbu kpuro ba ra sã.

²⁸ Sanam mɛ tɔn be, ba gari yi nua, ba mɔru bɛsira, ba gbásukumɔ ba mɔ, bɛɛre bakagiwa, Efesugibun Aritemi.

²⁹ Ma wuugibu kpuro ba burinamɔ. Tɔn wɔru ga duki daamɔ diru mi ba ra dwee. Ma ba Pɔlun kpaasibu yiru gawa ba ka da mi. Bɛya Gayusi ka Aritaaki be ba sãa Masedaniɔ.

³⁰ Pɔlu u kɪ u da tɔn wɔru gen mi, adama naane dokeoba yina.

³¹ Tem men wirugibu gabu be ba sãa win kpaasibu, ba maa nũn nɔɔ mɔrisia ba nɛɛ, u ku tii sɔsɔi dii te sɔɔ.

³² Dii te sɔra tɔmbu kpuro ba gbásukumɔ. Gabu ba gari tee gerumɔ, gabu maa gari gɛɛ. Ben dabira kun mam yɛ yɛn sɔ ba mɛnne mi.

³³ Yuu gaba Alesandu bɔrie tɔn wɔru gen wuswaaɔ, ma tɔmbu gabu ba tamaa wiya u dera wahala kpuro ya seewa. Alesandu wi, u tɔn be ka nɔmu marisia, ma u kɪ u bu gari yin asansi sɔ.

³⁴ Adama sanam mɛ ba tuba ma u sãawa Yuu, tɔn be kpuro ba gbásukumɔ sere koba yirun saka, ba mɔ, bɛɛre bakagiwa Efesugibun Aritemi.

³⁵ Amɛn biru, wuun guro guro u bu marisia u nɛɛ, bɛɛ Efesugibu, baawure u yɛ ma bɛsɛn wuu Efesuwaa Aritemi bɛɛregiin diru wãa sa te kɔsu, ka maa win weenasii wi u surama saa wállun di.

³⁶ Goo kun kpɛ u gari yi siki. Yen sɔ, i tii nɛnuɔ sɛɛ, i ku gãanu ko ka sendaru.

³⁷ I ka durɔ beni na mini baa mɛ ba n gãanu gbɛnɛ bɛsɛn bũun dirun di, ba n maa bɛsɛn bũu gari kɔsi gɛɛ gerusi.

³⁸ Demetiru ka win səm kowobu b̄a n gari gɛɛ mɔ ka goo, sa siribun tɔru mɔ ka maa siri kowobu, i de bu ben gari ko mi.

³⁹ I n maa gari gɛɛ mɔ yi yi yini kere, i ko kpɪ i ka yi da wuun wirugibun mi.

⁴⁰ Domi ba koo kpɪ bu sun taare wɛ gisɔn gari yinin sɔ yɛn sɔ yi n wiru ka naasu mɔ. B̄a n maa sun yin asansi bikia, sa n yɛ ye sa ko gere.

⁴¹ Ye u yeni gerua u kpa, u bu yarinasia.

* 19:24 Aritemin - Bũu win mi ba ra bii nɔna de.

20

Pɔlu u Masedani

ka Gerekiban tem da

¹ Sanam mɛ ba waki ni kpa, Pɔlu u naane dokeobu menna. Ye u bu dam kã, u bu nɔɔ kana u doona Masedani gia.

² Ye u basu tem mɛ kpuro sɔɔ, u naane dokeobu dam kã gem gem, ma u tura Gerekiban temɔ

³ u sina mi suru ita. Sanam mɛ u kɪ u goo nimkuu du u Siri da, u deema Yuuba nɔɔ tia kua bu ka nũn go. Ma u gɔru doke u kɔmam kpe ka Masedaniɔ.

⁴ Sopateri, Pirusin bii wi u na saa Beren di, u Pɔlu yɔsiri, ka maa Aritaaki ka Sikundusi be ba na saa Tesalonikan di, ka Gayusi Dɛɛbegii ka Timate ka maa Tisiki ka Torofimu be ba na saa Asin di.

⁵ Bɛya ba gbia ba da ba sun mara Torasiɔ.

⁶ Ye ba pɛɛ ye ba n seeyatia doken tɔɔ bakaru kua ba kpa, sa da sa goo nimkuu dua Filipiɔ. Ma sɔɔ nɔɔbun biru sa bu deema Torasiɔ mi sa alusuma tia kua.

Pɔlun bera d̄aakibu Torasiɔ

⁷ Alusuma buu, sa mɛnne su ka yaa dibu ka maa Yinnin d̄ia domaruginu di sannu, ma Pɔlu u waasu wari. Yɛn sɔ u kɪ u doona yen sisiru, u win waasu denyasia ya tura sere wɔkurun bonu.

⁸ Fitilaku dabira wãa gidambisa ye sɔɔ, mi sa mɛnne.

⁹ Aluwaasi goo wi ba mɔ Etiki, u sɔ fenentio. Nge mɛ Pɔlu u win gari denyasiama, aluwaasi wi, u dom yibura sere u dweeya, ma u wɔruma temɔ gidambisa itasen fenentini di. Ba nũn sua ba deema gora.

¹⁰ Adama Pɔlu u sarama ma u yãara u nũn sua u nɛɛ, i ku nanda, win hunde ya wãa.

¹¹ Ye Pɔlu u kɔmam wuru gidambisa yen wɔllɔ, u pɛɛ sua u murura ma sa di, ma u waasu kua sere yam ka sãra, yen biru u doona.

¹² Ba ka aluwaasi wi wuru yenuɔ wasiru, ma ben nukura yemia gem gem.

Pɔlu u Miletu da saa Torasin di

¹³ Sa goo nimkuu dua, sa Pɔlu gbiiya sa da Asosiɔ, min di u koo ka sun goo du. Domi mɛya sa wesiana yɛn sɔ u kɪ u da mi ka naasu.

¹⁴ Ye sa ka nũn yinna Asosiɔ, min diya u ka sun goo dua sa ka da Mitileniɔ.

¹⁵ Min di, sa kɔmam goo nimkuu dua ma sa tura Kioɔ yen sisiru. Sisi kpaaru sa tura Samasiɔ, yen sɔɔ itasewa sa Miletu dua.

¹⁶ Domi Pɔlu u gɔru doke u ku yãra Efesuɔ, kpa u ku win saa kɔ Asin tem sɔɔ yɛn sɔ u sende u turi Yerusalemɔ Pantikotin tɔru n n koo koora.

Pɔlu u ka yigbe guro gurobu gari mɔ

17 Pɔlu u nɔɔ mɔrisia Efesuo saa Miletun di, u Yesun yigbe guro gurobu sokusia bu na bu ka nɔn yinna mi.

18 Ye ba tunuma u bu sɔɔwa u nee, been tii i yɛ nge me na s̄isina been suunu sɔɔ saa tɔɔ tɛn di na dua Asin tem sɔɔ.

19 Na Gusunɔn sɔmburu kua tii kawabu sɔɔ ka ȳresu sannu. Na maa wahala dabiru wa ȳn sɔ Yuuba swaa kasu bu nen w̄aaru kpeerasia.

20 I maa ȳe ma na ñ bee arufaanin ḡaanu berue, na bee gem kpuro sɔɔwawa batuma sɔɔ ka maa ȳenusɔ.

21 Na Yuuba ka maa Gerekiaba sɔɔwa na nee, bu yario toranun di bu wura Gusunɔn mi kpa bu besen Yinni Yesu Kirisi naane doke.

22 Wee tɛ na Yerusalemu dɔɔ nge me Hunde Dɛero u man yiire, na ñ maa ȳe ȳe n koo man deema mi,

23 adama u man sɔɔmɔ mi kon da kpuro pirisom ka wahala man mara.

24 Ka me, na ñ nen w̄aaru garisi ḡaanu n gesi nen sɔmburu dakuru te Yinni Yesu u man yiire n ko. Sɔmbu tera n Gusunɔn durom Labaari gea kpara.

25 Na bɔsu been suunu sɔɔ na ban te Gusunɔ u sw̄in waasu kua. Tɛ na ȳe ma goɔ sari been suunu sɔɔ wi u koo man wa kpa.

26 Yen s̄ɔna na bee sɔɔmɔ batuma sɔɔ gisɔ, goɔ ù n kam kua bee sɔɔ, na ñ taare mɔ.

27 Domi na ñ ḡaanu ganu berua, na bee Gusunɔn himba kpuro nɔnsia.

28 I n tii se, i maa ḡɔɔ kpuro k̄suo ge Hunde Dɛero u bee nomu s̄ondia, ge ga s̄aa Yinni Yesun yigberu. I tu kparo te u yakia ka win tiin yem.

29 Na ȳe ma nà n bee derin biru gaba koo du been suunu sɔɔ nge me demakunu ra du ȳaanun suunu sɔɔ, ba ñ n wɔnwɔndu mɔ.

30 Saa mam been suunu s̄on di gaba koo gem ḡosia weesu kpa bu naane dokeobu swaa nim wia bu ka ko ben bw̄aabu.

31 N n men na, i n tii se. I yaayo ma w̄ɔ itawa, na been baawure kirɔ kua bururu ka yoka ka ȳresu.

32 Tɛ na bee Gusunɔ nomu s̄ondia na maa bee win durom gari nomu s̄ondia. Gari yi, yi koo kp̄i yi bee t̄asisia kpa yi bee faaba ko ka be kpuro be Gusunɔ u gosa u kua wigibu.

33 Na ñ goon sii geesu ñ kun me win wura ñ kun me win yaberu bine koore.

34 Been tii i ȳe ma ka nen tiin noma na sɔmburu kua na ka tii diisia ka maa be ba ka man w̄aa.

35 Na bee s̄ɔsi yabu kpuro sɔɔ ma n weene i sɔmburu ko gem gem nge mesum, kpa i dam sarirugibu somi, kpa i Yinni Yesun tiin gari yaaya ye u nee, k̄erun w̄ɛebu bu nuku dobu mɔ n kere k̄erun mw̄aabu.

36 Sanam me Pɔlu u gari yi gerua u kpa, u yiira ma u kanaru kua ka be kpuro sannu.

37 Be kpuro ba sw̄i. Ye ba n̄n b̄okasi, ba n̄n n̄ɔ kana ka k̄iru,

38 ben nukura sankira n banda ȳn s̄ɔ u bu s̄ɔɔwa ma ba ñ maa waanamɔ. Ma ba n̄n ȳs̄iri sere goo nimkuu mi.

21

Pɔlu u Yerusalemu dɔɔ

1 Ye sa n̄ɔ kanana ka be sa kpa, sa goɔ nimkuu dua sa doona s̄oru s̄orum me K̄osio. Yen sisiru sa da Roduɔ. Saa min di, sa maa da Pataraɔ.

2 Miya sa goɔ nimkuu wa ge ga dɔɔ Fenisigia, ma sa gu dua sa swaa w̄ari.

3 Sa tem bureru garu wa te ba m̄ Sipu, sa tu s̄ɛna besen nom d̄warɔ ma sa da Sirin tem gia. Sa Tiri dua, mi goɔ nimkuu ga koo s̄omunu sarasia.

4 Sa naane dokeobu kasu ma sa ka bu sina alusuma b̄ɔɔ teuru. Hunde Dɛero dera ba Pɔlu s̄ɔmɔ u ku Yerusalemu da.

5 Adama ye besen saa tura sa kpa maa wura goɔ nimkuu mi. Be kpuro ka ben kurɔbu ka bibu ba sun ȳs̄iri saa wuun di. Be se kpuro sa yiira nim w̄okun goorɔ ma sa kanaru kua.

6 Ye sa n̄ɔ kanana sa kpa sa goɔ nimkuu dua ma ba wura ben ȳenusɔ.

7 Saa Tirin di sa kpa maa w̄ari ma sa tura Tolemaisio. Miya sa sara goɔ nimkuun di ma sa da sa naane dokeobu t̄ɔbura ma sa kpuna mi non teuru.

8 Yen sisiru sa kpa swaa w̄ari ma sa tura Sesareɔ, ma sa da sa s̄obia Filipun ȳenusɔ wi u s̄aa waasu kowo. N deema u s̄aa t̄onu n̄ɔba yiru yen turo be ba gasɔ ḡasa Yerusalemu.

9 Durɔ wi, u bii w̄andiaba nne m̄ be ba s̄aa Gusunɔn s̄omobu.

10 Ye sa s̄ɔ m̄ɛru kua mi, Gusunɔn s̄omɔ goɔ wi ba ra nee Agabusi, u na mi saa Yudean di.

11 U na besen mi ma u Pɔlun kpaka sua u win tiin naasu ka noma b̄okua u nee, n wee ye Hunde Dɛero u gerumɔ. Wi u kpaka yeni m̄ɔ, Yuu be ba w̄aa Yerusalemu ba koo n̄n b̄oke mesum kpa bu n̄n t̄on tukobu nomu s̄ondia.

12 Ye sa gari yi nua, be se ka t̄on be ba w̄aa mi, sa Pɔlu suuru kanam w̄ari u ku Yerusalemu ye da.

13 Adama u nee, mban s̄ɔna i sumɔ mesum ma i nen w̄oruḡoru kpeesiamɔ. Na mam s̄oru s̄aa n ka gbi Yinni Yesun ȳisirun s̄ɔ Yerusalemu, n ñ m̄ b̄okubu t̄ona.

14 Ye sa deema u ñ besen gari wure, sa mari ma sa nee, Gusunɔn k̄iru tu koorɔ.

15 Amen biru sa besen s̄oru kua ma sa doona Yerusalemu gia.

16 Naane dokeobu gabu saa Sesaren di ba sun ȳs̄iri ba ka sun da Nasoni Sipugiin w̄orɔ mi sa ko s̄obia. Durɔ wi, u naane doke n tɛ.

Pɔlu u Yakɔbu beram da

17 Sanam me sa tura Yerusalemu, naane dokeoba sun dam kosisia ka nuku dobu.

18 Yen sisiru Pəlu u ka sun Yakəbu beram da ma Yesun yigbe guro gurobu kpuro ba menna mi.

19 Ye Pəlu u bu təbura u kpa u bu saaria tia tia sombu te Gusunə u kua tən tukobun suunu sɔɔ win waasun sɔ.

20 Ye ba win gari nua, be kpuro ba Gusunə siara. Ma ba nūn sɔɔwa ba nɛɛ, kɪnasi a wa? Yuuba nye nyewa ba naane doke, ma be kpuro ba kpam ka tii Məwisin wooda bəkua.

21 Ba bu wunen gari sɔɔwa ma a Yuu be ba wāa tən tukobun mi sɔɔmɔ bu Məwisin gari deri, bu ku deema swii, bu ku maa ben bibu bango ko.

22 N n men na, mba sa ko ko. Ka gem ba koo no ma a tunuma wuu mi.

23 Yen sɔ, a koowo ye sa ko nun sɔ. Durəbu nne gaba wāa mi, be ba raa nɔ mweeru kua.

24 A ka bu doo kpa i tii deerasia sannu kpa a ben konan gobi kosisia. Nge meya baawure u ko n ka ye ma ye ba nua wunen sɔ, n n gem, sanam me, ba koo wa ma wunen tii a Məwisin wooda swii.

25 Adama ye n s̄a tən tuko naane dokeobugia sa bu wooda yiya ma sa bu yen tireru marisia sa nɛɛ, bu ku b̄u s̄a dianu di, bu ku yaa yem di, bu ku yaa tem ye ba w̄iru tema ba ka go, bu ku maa k̄ɔ menna tantanaru sɔɔ.

26 Ma Pəlu u ka durə be da. Yen sisiru ba tii deerasia, ma u s̄a yeru dua u bu sɔɔwa saa ye deerasia bin sanam koo kpe, kpa bu ben baawure yākuru kua d̄oma te.

Ba Pəlu mwa s̄a yerɔ

27 Ye sɔɔ nɔɔba yiru ye, ya kpeeyɔ, Yuu be ba na Asin di ba Pəlu wa s̄a yerɔ. Ba tən w̄uru burinasia, ma ba Pəlu mwa.

28 Ba gb̄asukumɔ ba m̄ɔ, bɛɛ Isireliba, faaba woo! Durə wiya u ra de baama kpuro u n Isireliban k̄ɔsa gerumɔ, ka ye n s̄a Məwisin wooda ka maa s̄a yee teni. Wee, u mam ka tən tukobu gabu na s̄a yee deera tenin mi ma u tu disi doke.

29 Ba yeni gerua yèn sɔ ba raa Torofimu Efesugii wa ka Pəlu sannu wuu sɔɔ, yera ba tamaa Pəlu u ka nūn dawa s̄a yeru mi.

30 Ma wuu ga buuburu ȳra kpuro, t̄omba duki naamɔ baaman di ma ba Pəlu mwa ba gawa ba ka yara s̄a yerun di. Mii mii ma ba ten gamboba kenua.

31 Sanam me ba k̄i bu nūn go, yera Romun tabu sunə u nua ma Yerusalemu kpuro ya burinama.

32 Mii mii u tabu wirugibu gabu sua ka tabu kowobu, ma u ka bu duka da tən w̄uru gen mi. Sanam me tən w̄uru ge, ga nūn wa ka tabu kowobu sannu, ba Pəlu soberu deri.

33 Tabu sunə wi, u da Pəlu mi, u nūn mwa ma u wooda w̄e bu nūn b̄oke ka yoni yiru. Ma u bu bikia, wara durə wi. Mba u kua.

34 Gabu tən w̄uru ge sɔɔ, ba gari tee gb̄asukumɔ, gabu maa gari geɛ, sere tabu sunə u kpana u gari yin gem gia wure bakanun sɔ. Yen s̄na u wooda w̄e bu ka Pəlu da sansani gb̄ararugian mi.

35 Ye ba gb̄ara ten yɔɔtiru tura tabu kowoba Pəlu sua ba s̄andi ben senu w̄ollɔ, tən w̄uru gen m̄arun sɔ.

36 Ma tən be kpuro ba bu naa k̄atinu dimɔ ba gb̄asukumɔ, ba m̄ɔ i nūn goowo!

Pəlu u tii tubusia

37 Sanam me ba k̄i bu Pəlu duusia sansani gb̄ararugia mi, u tabu sunə bikia u nɛɛ, kon kp̄i n ka nun gari ko?

Tabu sunə u nūn bikia u nɛɛ, a Gerekim nɔmɔ ro?

38 N n men na, a n̄ s̄a Egibitigii wi? Wi u gasɔ dera t̄omba tem ȳerobu seesi, wi u t̄ombu norəbun suba nne menna (4.000) swaa diobun yigberun di, ma u ka bu da gbaburɔ?

39 Pəlu nūn wisa u nɛɛ, nɛ Yuuwa, ba man marawa Taasiɔ, Silisin tem sɔɔ. Na s̄a kpa ȳero wuu ge sɔɔ, ge ga ȳisiru yara. Na nun kanamɔ, a de n ka tən be gari ko.

40 Tabu sunə wi, u nūn ayeru w̄e. Ma Pəlu u yɔɔwa yɔɔtiru w̄ollɔ u tən be ka n̄omu marisia. Ye ba mari, u bu sɔɔwa ka Heberum u nɛɛ,

22

1 Bɛɛ, nen bisibu ka baababa, i swaa dakio ye kon bɛɛ sɔ n ka tii tubusia.

2 Ye ba nua ma u ka Heberum gari m̄ɔ, ba mari sɔɔ sɔɔ. Ma u nɛɛ,

3 nɛ Yuuwa wi ba mara Taasiɔ, Silisin temɔ adama wuu geni s̄ara na biru di. Gamalielin miya na keu kua, na besen sikadoban wooda gia s̄a s̄a, ma na Gusunən bɛɛɛ ye nge me bɛɛ kpuro i s̄a giso.

4 Na maa swaa yen t̄ombu n̄ani sɔɔwa goo gookum, na yen tən durəbu ka tən kurəbu mwɛɛra na b̄okua na pirisəm doke.

5 Yaku kowo t̄anwero ka Yuuban guro gurobu kpuro ba koo kp̄i bu man yen seeda diiya. Na tirenu mwa ben noman di ni ba Yuuba yorua be ba wāa Damasiɔ. Ma na da mi n ka swaa yen t̄ombu mwa n b̄oke be ba wāa mi, kpa n ka bu na Yerusalemu n seeyasi.

Pəlu u bu

w̄in ḡaru ḡosiabun gari sɔɔwa

(I maa m̄erio Gərobun Kookoosu 9:1-19, 26:12-18)

6 Sanam me na d̄ɔ na Damasi turuku kua sɔɔ wii w̄ollun saka, suaru sɔɔ yam bururam na bai w̄ollun di mu man wukiri.

7 Na wuruma temo, ma na noo gagu nua ga nee, Soolu, Soolu mban sōna a man nōni sōmo.

8 Na bikia na nee, wuna were Yinni. U man sōwa u nee, nena Yesu Nasaretigii wi a nōni sōmo.

9 Durō be ba man yōsirio ba yam bururam me wa, adama ba n tuba ye yēro gerua wi u ka man gari kua.

10 Na bikia na nee, mba kon ko Yinni. Ma u man sōwa u nee, n seewo n du Damasio. Miya ba koo man sō kpuro ye Gusunō u himba sāa n ko.

11 Yam bururam men kpāara dera na wōko kua. Yen sōna nen kpaasiba man nōmu nenua sa ka dua Damasio.

12 N deema durō goo wāa mi, wi ba ra nee Anania, u Gusunōn beere ye, u Mōwisin woodaba swii. Yuu be ba wāa wuu ge sō kpuro ba win seeda gea dimo.

13 U na nen mi, u yāra nen bōkuo ma u nee, Soolu nen beruse, a yam waawo. Mii mii nen nōni wukiara ma na nūn wa.

14 U man sōwa u nee, Gusunō besen sikadoban Yinni u man gosa n ka win kīru gia, n ka Geegii wa, kpa n maa ka win nōn gari no.

15 Domi kon ko win seeda dio, kpa n ka tōmbu kpuro sō ye na wa ka ye na nua.

16 Tē, mba n maa tie. N seewo bu man batemu ko, kpa n wobe n deera nen toranun di na n Yinnin yīsiru sokumo.

Nge me Yinni u Pōlu gōsa

u ka tōn tukobu waasu ko

17 Ye na wura Yerusalemuo, sōo teeru sanam me na kanaru mō sāa yerō, na kāsa.

18 Kāsi te sōo, na Yinni wa, u man sōwa u nee, n koowo kpaaka kpa n yari Yerusalemun di mii mii. Domi wuu min tōmbu ba n koo win gari wura yin seeda na dimo.

19 Na nee, Yinni ba yē sāa sāa ma na Yuuban mennō yenu da da, na tōmbu mwēera na bu so be ba nun naane doke.

20 Doma te ba wunen seeda dio Etiēni go, nen tii na wāa mi, na win gōo wura. Nena na win gowobun yānu kōsu ni ba suba.

21 Ma Yinni u man sōwa u nee, n doo, domi u koo man gari n toma tōn tukobun mi.

Pōlu ka Romun tabu suno

22 Tōn be, ba Pōlu gari swaa daki sere u ka yēni gerua u kpa. Sanam meya be kpuro ba gbāsukum wōri ba nee, i nūn goowo, n n weene win bweseru ta n wāa.

23 Ba kuuki mō, ba ben yabenu yōwemo, ba tua seeyamō wollo.

24 Romun tabu suno wi, u wooda wē bu ka Pōlu da sansani gbārargia sōo bu nūn seni so sere u ka gem gere. Domi u kī u gia mban saabuwa ba nūn wuremō me.

25 Ye ba Pōlu bōkuo bu ka nūn so, u tabu suno bikia wi u nūn yōre, u nee, n weene i Romugii so i sere nūn siri?

26 Ye tōnwerō wi, u gari yi nua, u da win tabu sunōn mi, ma u nūn bikia u nee, mba a kī a ko mi. Durō wi, Romugiwa.

27 Ma tabu suno u da u Pōlu bikia u nee, a man sōwō, wune Romugiwa?

Pōlu u nee, meya.

28 Tabu suno wi, u nee, gobi bekeya na kōsia na ka sere kua Romugii.

Pōlu u nee, meya ba ne marawa.

29 Yen sōna tabu kowo be ba sōoru sāa bu ka nūn seni so u ka gem gere, ba nūn deri mii mii. Ma berum tabu suno wi mwā ye u nua ma Pōlu sāawa Romugii domi u dera ba nūn bōkuo.

Ba ka Pōlu da Yuuban

guro gurobun wuswaaō

30 Tabu suno wi, u kī u gia kam kam yēn saabu wahala ye, ya seewa. Yen sōna sisiru u dera ba Pōlu kusia, ma u nee yāku kowo tōnwerobu ka Yuuban guro gurobu mennama. Ma u ka Pōlu da ben wuswaaō.

23

1 Pōlu u be ba mennē nōni girari, ma u nee, mero bisibu, nen gōru ga n man taare wēemō domi na nen wāaru diwa dee dee Gusunōn wuswaaō, sere ka gisōn gisō.

2 Yāku kowo tōnwerō wi ba ra soku Anania u be ba yō Pōlu bōkuo sōwa bu nūn soowo win nōwo.

3 Pōlu u nee, Gusunō koo nun so, gani kpika wune! A sōwa a ka man siri Mōwisin wooda sōo, ma a maa kpaam wooda sara a nee, bu man soowo.

4 Be ba yō win bōkuo ba nee, Gusunōn yāku kowo tōnwerowa a kāka a wōmmō me?

5 Pōlu u nee, mero bisibu na n yē yāku kowo tōnwerowa. Domi Gusunōn gari yi nee, “I ku been tōmbun wirugiin kōsa gere.”

6 Ye Pōlu u tuba mennō ge sōo, ma gaba sāawa Sadusiba, gabu maa Falisiba, yera u nōogiru sua mennō ge sōo u nee, mero bisibu, ne Falisiwa wi Falisiba ba mara. I man sirimōwa yēn sō na yīyō ma gōriba koo se gōrin di.

7 Ye u yeni gerua u kpa, Falisiba ka Sadusiba ba sikirinō wōri ma mennō ge, ga bōnu kua yiru.

8 Domi Sadusiba ba ra nee gōriba kun seemō gōrin di, hunde ka wōllun gōrado maa sari adama Falisiba ba wura ma yabu ita ye kpuro ya wāa.

9 Ma wure bakanu tunuma ben suunu sōo ba sikirinamō ka dam, ma wooda yērobu gaba seewa Falisiba sōo ba nee, sa n taare gaa wa durō wi sōo. Wara yē nge hundewa n kun me wōllun gōrado goowa u ka nūn gari kua.

¹⁰ Sikirinə ge, ga kp̄əa gem sere tabu sunə wi, u b̄erum kua bu ku raə Pəlu karana. Ma u win tabu kowobu wooda w̄e u n̄e, bu doo bu Pəlu warama kpa bu ka n̄un da sansani gb̄ararugian mi.

¹¹ T̄ə ten w̄okuru s̄ə, Yinni Gusunə u Pəlu ȳore ma u n̄e, a ku mwia kpana. Nge m̄e a man seeda diiya Yerusalemu mi, m̄eya kaa maa man seeda diiya Romu.

Ba Pəlun w̄āaru kasu

¹² Yen sisiru Yuuba ba m̄enna ba n̄ə t̄ia kua ba b̄ōrua ba n̄e ba n̄ ḡānu dim̄ə, baa n̄im ba n̄ n̄orun̄ə ma n̄ kun m̄ə ba Pəlu go.

¹³ T̄ən be, ba t̄onu weeru kere be ba n̄ə t̄ia ye kua.

¹⁴ Ma ba da ba ȳaku kowo t̄onwerobu ka guro gurobu deema ba n̄e, sa b̄ōrua sannu ma sa n̄ ḡānu dim̄ə sere su ka Pəlu go.

¹⁵ N n̄ m̄en na, sa k̄i b̄e ka guro gurobu i tabu sunə s̄ə u ka Pəlu na b̄en m̄enn̄ə s̄ə k̄pam, kpa n̄ s̄āare nge i k̄i i k̄pam win gari m̄erim s̄ə m̄e. Bese sa ko n̄ s̄ōru s̄āa su ka n̄un go u sere tunuma.

¹⁶ Adama Pəlun sesun bii t̄ən dur̄ə u yina yen gari nua. U da u dua sansani gb̄ararugia yen mi, ma u Pəlu gari yi s̄ōwa.

¹⁷ Ma Pəlu u tabu kowobun t̄onwero turo soka, u n̄un s̄ōwa u ka aluwaasi wi doo tabu sunən mi domi u gari m̄ə u k̄i u n̄un s̄ə.

¹⁸ Tabu kowobun t̄onwero wi, u ka n̄un da tabu sunən mi, ma u n̄e, Pəlu piris̄əm wi, u man soka ma u man kana n̄ ka aluwaasi wi na wunen mi domi u k̄i u n̄un ḡānu s̄ə.

¹⁹ Tabu sunə u aluwaasi win n̄omu n̄enua u ka n̄un da b̄ōr̄ə u n̄un bikia u n̄e, m̄ba a k̄i a man s̄ə.

²⁰ U n̄e, Yuuba ba n̄ə t̄ia kua bu ka nun bikia sia a ka Pəlu da guro gurobun m̄enn̄əw̄ə, kpa n̄ s̄āare nge ba k̄i bu win gari m̄erim s̄ə m̄ewa.

²¹ Adama a ku ben gari n̄ə, domi ba t̄onu weeru kere be ba koo kuke swaa bu ka n̄un m̄wa. Be kpuro ba b̄ōrua ma ba n̄ dim̄ə, ba n̄ maa n̄orun̄ə ma n̄ kun m̄ə ba n̄un go. Baa t̄e ba s̄ōru s̄āa bu ka ye ko. Wunen woodawa ba swaa daki.

²² Ma tabu sunə wi, u n̄e, a ku goo s̄ə ma a man gari yini d̄ə m̄e. Ma u dera aluwaasi wi, u doona.

Ba ka Pəlu da Felisin mi

²³ Ma tabu sunə wi, u tabu kowobun wirugibu yiru soka u n̄e, i tabu kowo goobu (200) s̄ōru koosu bu Sesare da, ka maasobu wata ka w̄okuru, ka sere yaasigibu goobu, ba n̄ s̄ōru s̄āa bu swaa w̄ari k̄əba n̄əba n̄e w̄əku te.

²⁴ I maa dumi gaari b̄okuo kpa i ka Pəlu da sina wuu ȳero wi ba ra soku Felisin mi, i turi ka alafia.

²⁵ Yen biru tabu sunə u tireru yorua t̄e s̄ə u n̄e,

²⁶ n̄e Kolodu Lisiasi, na nun t̄əburā tem ȳero Felisi b̄e r̄eḡji.

²⁷ Yuuba ba dur̄ə wi mwawa, ba k̄i bu n̄un go. Ye na gia ma u s̄āa Romuḡji, yeya na da ka nen tabu kowobu na n̄un w̄əra. Yen biru na ka n̄un da ben guro gurobun wuswaa.

²⁸ Domi na k̄i na n̄ ȳe ȳen s̄ə ba n̄un taare w̄ēm̄ə.

²⁹ Miya na gia ma u n̄ ḡānu ganu kue ni nu ka ḡə weene, baa mam piris̄əm. Na deema ba n̄un taare w̄ēm̄əwa ben woodan garin s̄ə.

³⁰ Sanam m̄e ba ma s̄ōwa ma Yuuba ba n̄ə t̄ia kua bu ka n̄un go, yande na dera ba ka nun n̄un naawa. Na win taare w̄əbu s̄ōwa bu na bu ben gari gere wunen wuswaa.

³¹ Yera tabu wooda be, ba win wooda kpuro sw̄i. Ba Pəlu sua w̄əku te, ma ba ka n̄un da sere Antipatirio.

³² Yen sisiru tabu kowo be, ba wura ben sansani ma dumigibu ba ka n̄un da wuswaa.

³³ Ye ba tura Sesare ba tem ȳero tire te w̄e, ba maa n̄un Pəlu tusia.

³⁴ Ye n̄un ȳero u tire te gara u kpa, u Pəlu bikia bera m̄in di u na. Pəlu n̄e, Silisin di.

³⁵ Tem ȳero u n̄e u koo win gari n̄ə sanam m̄e win taare w̄əbu ba tunuma.

Ma u wooda w̄e bu Pəlu k̄osu Herodun sina kpaar̄ə.

24

Yuuba ba Pəlu gari mani

¹ S̄ə n̄əbun biru, Anania ȳaku kowo t̄onwero u da Sesare wi ka guro gurobu gabu sannu ka sere wooda ȳero goo wi ba m̄ə Terituru. Ba da tem ȳeron mi, ma ba Pəlun taare gerum̄ə.

² Ba Pəlu soka, ma Terituru u n̄un gari manibu w̄ari u n̄e, Felisi b̄e r̄eḡji, sa alafia m̄ə gem gem ka wunen baruka. Wunen yam waa geebu bu dera a wooda dabiru k̄əsa b̄es̄en tem arufaanin s̄ə.

³ Sa ye kpuro wura baama kpuro saa baayere s̄ə, ka siarabu.

⁴ Adama na n̄ k̄i n̄ wunen saa kpuro di. Yen s̄ə, na nun kanam̄ə a ka sun t̄əman̄ə gari piiko ye sa m̄ə s̄ə.

⁵ Sa wa ma dur̄ə wini naanaanuḡiwa, u ra sann̄osu seeyewa Yuuban suunu s̄ə handunia kpuro s̄ə. U maa s̄āa wuuru garun wirugibun turo te ba ra soku Nasarenegibu *.

⁶ U mam swaa kasu u ka s̄āa yeru disi doke. Sanam m̄eya sa wi m̄wa. [Sa ra k̄i su n̄un siri ka b̄es̄en wooda,

⁷ adama tabu sunə Lisiasi u na, u sun n̄un w̄arari ka dam.

* **24:5 Nasarenegibu** - T̄ən be ba na Nasaretin di. Ba maa naane dokeo gbiikobu soka m̄e ȳen s̄ə Yesu u na Nasaretin di.

⁸ Ma u wooda wē win taare wēabu bu na wunen wuswaa. Wunen tii à n nùn gari bikia, kaa kpī a gāa ni kpuron gem wa ni sōo sa nùn taare wēemō.

⁹ Ma Yuuba ba gari yi kpuro wura ba nēe, geema.

Pōlu u win gari tubusia Felisin wuswaa

¹⁰ Yera tem yēro u Pōlu gari wē ka yīreru, ma Pōlu seewa u nēe, na yē ma a sāa siri kowo tem mē sōo saa wōo dabirun di. Yen sō, kon gari gere n ka tii yina ka toro sindu.

¹¹ A n bikia ba koo nun sō, n n mō n sōo wōkura yiru kere ye na ka Yerusalemu da n sōaru ko mi.

¹² Ba n man wa na ka goo sikirinamō n kun mē na tambu sannō nōo kuurimō sāa yerō n kun mē ben mennō yeru sōo, n kun mē wuu suunu sōo.

¹³ Gari yi ba man manimō tē, ba n maa yin seeda gaa mō.

¹⁴ Adama gāa teena na wura wunen wuswaa, na Gusunō besen sikadoban Yinni sāmō ka swaa ye beni ba sokumō weesugia. Na maa Mōwisin wooda kpuro naane doke ka maa Gusunōn sōmōbun tirenu.

¹⁵ Na yīiyō bini mō Gusunō sōo bi durō beni ba maa mō ma tambu kpuro, tōn geegibu ka tōn kōsobu, ba koo se gorin di.

¹⁶ Yen sōna na hania mō baadomma, kpa nen gōru gu ku man taare wē Gusunōn wuswaa ka maa tōmbun wuswaa.

¹⁷ Wōo dabirun biru na tē wura Yerusalemu n ka nen tōmbu somiru naawa kpa n maa Gusunō kēnu kē.

¹⁸ Mi sōora ba man deema sāa yerō, na tii deerasia. Tōn wōru sari mi, sannō nōo kuribu maa sari mi.

¹⁹ Adama Asin Yuu gaba wāa mi. N weene ben tii bu na wunen wuswaa bu seeda di bā n gāanu wa nē sōo,

²⁰ n kun mē, a de durō beni bu gere taare ye ba wa nē sōo dōma te na yōra guro guroben mennōn wuswaa.

²¹ Ma n kun mō gāa tee ni sōo na gbāra ye na yō ben suunu sōo na nēe, bēe i man sirimōwa gisō yēn sō na naane doke ma gōriba koo se.

²² N deema Felisi u naane dokebu swaa yē, yera u Yuu be sōowa bu de tabu sunō Lisiasī ù n tunuma. Dōma teya u koo ben gari yi wēeri.

²³ U maa tabu kowobun tōnwerō wooda wē u n gina Pōlu doke pirisōm sōo, adama u de u n tii mō mi, u maa de win kpaasibu bu nùn beram na bu ka nùn nōori.

Pōlu u da Felisi ka Durusilan wuswaa

²⁴ Sōo mēerun biru Felisi u na ka win kurō Durusila, wi u sāa Yuu. Ma u Pōlu sokusia. Ye u tunuma ma ba nùn swaa daki sanam mē u naane dokebu Kirisi Yesu sōon gari mō.

²⁵ Adama sanam mē Pōlu u bu gem kobu ka gaya ka maa siri bi bu ween gari tubusiamō,

Felisi u nanda, ma u nēe, a doonō gina. Kon kpaam nun soku nā n fēe wa.

²⁶ U raa maa yīiyō u koo gobi wawa Pōlung min di. Yenin saabuwa u ra nùn sokusie kiri kiri u ka nùn gari ko.

²⁷ Wōo yirun biru Pōosiya Fesitu u kua Felisin kōsire. N deema Felisi u Pōlu deri pirisōm sōo yēn sō u kī u n bēere mō Yuuban mi.

25

Pōlu u kī u da tem yēron mi

¹ Ye Fesitu u tunuma Sesareō u ka sōmburu sua, yen sōo nnese u Yerusalemu da.

² Miya yāku kowo tōnwerōbu ka Yuuban guro gurobu ba Pōlu durum mani, ba maa Fesitu suuru kana

³ u ka Pōlu na Yerusalemu, domi ba gōru doke bu nùn go swaa.

⁴ Fesitu u bu sōowa u nēe, Pōlu wāa pirisōm sōo Sesareō, nen tii na n maa tēemō n ka wura mi.

⁵ Yen sō, i de su da mi ka bēen wirugibu gabu sannu kpa bu gere tora te u kua.

⁶ Fesitu kun sōo nōoba ita n kun mē sōo wōkuru kere ben mi, u ka wura Sesareō. Ye u tura mi, sisiru u da u sina siri yerō ma u wooda wē bu ka Pōlu na win wuswaa.

⁷ Ye Pōlu u tunuma, Yuu be ba na Yerusalemun di ba nùn suunu bure ma ba nùn kōsan taare manimō yēn seeda ba n mō.

⁸ Adama Pōlu u ka tii yina u nēe, na n Yuuban wooda torari, n kun mē sāa yeru, n kun mē Romun tem yēro.

⁹ Fesitu wi, u kī u n bēere mō Yuuban mi, yera u Pōlu sōowa u nēe, a kī a da Yerusalemu bu nun siri gari yin sō nen wuswaa?

¹⁰ Pōlu nēe, aawo. Tem yēron woodan siri yerōwa na yō, miya n weene bu man siri. Na n Yuuba torari nge mē wunen tii a yē sāa sāa.

¹¹ Nā n wooda sara, n kun mē nā n gāanu ganu kua ni nu ka gōo weene, na n yinamō bu man go. Adama mem mē ba man manimō sōo, gem mō kun wāa, goo sari wi u koo kpī u man bu nōmu sōndia. Yen sō, tē na ka nen siribu dōowa tem yēron mi.

¹² Ye Fesitu u ka wigibu wesiana u kpa, u Pōlu sōowa u nēe, yēn sō a wunen siribu tem yēro nōmu sōndia, win miya kaa da.

Ba ka Pōlu da Agiripa ka Berenisin wuswaa

¹³ Sōo mēerun biru, sina boko Agiripa ka win sesu Berenisi ba Sesare da bu ka Fesitu tōbiri.

¹⁴ Ye ba sōo yiru mō mi, Fesitu u sina boko wi Pōlung gari sōowa u nēe, durō goo wāa pirisōm sōo wuu mi, wi Felisi u deri.

¹⁵ Sanam mē na Yerusalemu da, Yuuban yāku kowo tōnwerōbu ka guro gurobu ba man win toranu tubusia. Ma ba man bikia n nùn taare wē bu go.

¹⁶ Adama na bu sōwa Romugibu ba ku ra de bu goo go ma n kun m ba yēro siri. Ba ra dewa wi ka win taare wēɔbu bu gari ko nɔɔ ka nɔɔ.

¹⁷ Sanam mɛ be kpuro ba na wuu mi, na n dirira, adama yen sisira na bu sokusia siri yerɔ, ma na maa wooda wē bu ka Pɔlu na.

¹⁸ Win taare wēɔbu ba seewa, adama ba n nūn gāa kōsunun taare wē ni na raa tamaa.

¹⁹ Ben tiin sārūn gariya ba ka nūn sikirinamɔ, ka maa durɔ goon gari wi ba sokumɔ Yesu wi u gu. Adama Pɔlu u gerumɔ kam kam durɔ wi, u wasi.

²⁰ Na biti kua amana kon gari yin bweseru sirisina. Yen sōna na Pɔlu bikia ū n kī bu nūn gari yin siribu kua Yerusalemɔ.

²¹ Adama u win siribu tem yēro noma sɔndia. Yera na wooda wē bu kpam nūn doke pirisəm sɔɔ sere n ka nūn daasia mi.

²² Agiripa u Fesitu sōwa u nɛɛ, nen tii na kī n durɔ win nɔɔn gari nɔ.

Fesitu nɛɛ, sia kaa nɛ.

²³ Yen sōna sisiru Agiripa ka Berenisi ba tunuma siri yerɔ ka beere baka, ma tabu sinambu ka wuun wirugibu ba bu swī. Ma Fesitu u wooda wē bu ka Pɔlu na.

²⁴ Fesitu nɛɛ, sina boko Agiripa ka beɛ kpuro be i wāa mi ka beɛ sannu, durɔ wi wee, win gari Yuuba kpuro ba ka na nen mi, be ba wāa wuu mi ka be ba maa wāa Yerusalemɔ. Ba gbāsukumɔ ba mɔ, n n weene u n maa wāa.

²⁵ Nen tii na n gāanu wa wi sɔɔ, ni nu ka goɔ weene. Adama yēn sō win tii u win siribu tem yēro nɔmu sɔndia, na gōru doke n nūn daasia win mi.

²⁶ Ka mɛ, na n gāanu wa ni kon nenusi win gari sɔɔ n ka nen yinni tireru kua. Yen sōna na ka nūn na beɛ kpuron wuswaaɔ, n mam nɛere wune sina boko Agiripa, i ka win gari wēeri kpa n ka wa ye kon yore.

²⁷ Domi n n man dee dee sāawe n ka pirisəm goo mōrisia kpa na kun gerua mban sōna.

26

Pɔlu u tii tubusia

Agiripan wuswaaɔ

¹ Agiripa u Pɔlu sōwa u ayeru mɔ u ka win gari tubusia.

Yera Pɔlu u tɔmbu marisia ka nɔmu, ma u tii tubusia u nɛɛ,

² sina boko Agiripa, nen nukura dora giso yēn sō kon kpī n tii tubusia wunen wuswaaɔ gari yi kpuro sɔɔ yi Yuuba ba man manimɔ.

³ Domi na yē ma a Yuuban komaru yē sāa sāa ka ben sikirinɔsun gari. N n men na, na nun kanamɔ a temanɔ a nen gari swaa daki.

⁴ Yuuba kpuro ba nen wāaru yē saa nen aluwaasirun di. Ba yē ma Yerusalemɔra na biru di nen bweseru sɔɔ.

⁵ Ba man yē n tɛ. Yen sō, bā n kī ba koo kpī bu man seeda diiya ma Falisiban swaa sōra na kpēa, ye ya Yuuban sārūn komaru neni n kpuro kere.

⁶ Ma tē, ba man siri mini yēn sō na nɔɔ mwɛɛ te yīiyɔ te Gusunɔ u besen sikadoba kua.

⁷ Nɔɔ mwɛɛ teya besen bwesenu wəkura yiru nu ka Gusunɔ sāmɔ gem ka tia bururu ka yoka. Sina boko, yīiyɔ bin sōna Yuuba ba man mem manimɔ.

⁸ Mban sōna beɛ Yuuba i n kpē i naane doke ma Gusunɔ u gərību seeyamɔ.

⁹ Nen tii na raa tamaa n weene n Yesu Nasaretigiin yīsiru sanku ka swaa dabinu.

¹⁰ Meya na kua Yerusalemɔ. Na wooda mwa saa yāku kowo tɔnwerobun min di, ma na naane dokeobu dabiru doke pirisəm sɔɔ. Bā n maa kī bu ben gabu go nen nɔmu ga ra n wāa sɔɔ.

¹¹ Nɔn dabira na ra bu so Yuuban mɛnno yenu kpuro sɔɔ, kpa n bu tilasi ko bu ka Gusunɔ gari kam gerusi. Na ka bu mōru besira too sere na mam bu naa swī wuu tukusɔ.

Pɔlu u win gōru gosiabun gari mɔ

(I maa mɛerio Gərobun Kookoosu 9:1-19, 22:6-16)

¹² Ma Pɔlu maa nɛɛ, yāku kowo tɔnweroba man yollaa kua na dɔɔ Damasio ka ben yīiko.

¹³ Sina boko, sōɔ wii wəllun saka swaa ye sɔɔ, na yam bururam wa mu na wəllun di mu sun wukiri nɛ ka be ba man yōsirio. Yam bururam mɛ, mu sōgim ballim kere.

¹⁴ Beɛ kpuro sa wōruma temɔ, ma na nɔɔ gagu nua, ga ka man gari mɔ ka Heberum ga nɛɛ, Sɔɔlu Sɔɔlu, mban sōna a man nōni sōmɔ. Mɛerawa a tii mɔ nge naa kinɛ te ta ten yinnin daki nɔɔ semgia tesumɔ.

¹⁵ Ma na bikia na nɛɛ, wuna were Yinni. Ma Yinni nɛɛ, nena Yesu wi a nōni sōmɔ.

¹⁶ Tē, a seewo a yōra. Na nun kuremawa n ka nun gosi a ko nen sɔmɔ, kpa a ka gāa nin seeda di ni a wa kɔ ka maa ni kaa wa sanam mɛ kon kpam nun kure.

¹⁷ Kon nun yakia saa Isireliban nɔmun di, ka maa tɔn tukobun min di bēn mi kon nun gari,

¹⁸ a ka ben nōni wukia bu ka gōsira yam wōkurun di bu du yam bururam sɔɔ, kpa bu gōsira Setam dam di bu na Gusunɔn mi, kpa bu ben toranun suuru wa bu ayeru tubi di ka be sannu be Gusunɔ u gosa u kua wigibu yēn sō ba man naane doke.

Pɔlu u win samburun gari mɔ

¹⁹ Pɔlu maa nɛɛ, sina boko Agiripa, yen sōna na wəllun kāsɛ te mem nōwa.

²⁰ Na waasu kua, gbiikaa Damasio ka maa Yerusalemɔ, yen biru Yudean tem kpuro sɔɔ, ka maa tɔn tukobun mi. Na bu sōwa bu ben gōru gosio bu toranu deri bu wura

Gusunən mi, kpa bu gōru gōsiabun kookoosu sōsi.

²¹ Yenin saabuwa Yuu gaba man mwa sāa yerō ba ka swaa kasu bu man go.

²² Adama sere ka gisən gisō Gusunō u man kōsu, na ka wāa na seeda dimō tambu kpuron wuswaa, baka ka buu. Na n̄ gāanu gerumō, ma n̄ kun mō ye Gusunən sōmōbu ka Mōwisi ba gerua ben tireru sōo ba n̄e ya koo koorā.

²³ Yeya, Kirisi u n̄ koo ko u kun n̄ni sōre, kpa u n̄ sāa gbiikoo wi u koo se gōrin di u ka yam bururam gari kpara Yuuban mi ka maa tōn tukobun mi.

Pōlu u kī Agiripa u ko Kirisigii

²⁴ Sanam me Pōlu u tii tubusia mesum, Fesitu u gbāra u n̄e, Pōlu, a wiiramōwa! Wunen keu baka ya nun wiuro kua.

²⁵ Pōlu n̄e, Yinni Fesitu na n̄ wiiramō. Gari yi na gerumō yi sāawa gem, yi maa swaa swii.

²⁶ Domi sina boko Agiripa u gari yin asansi yē. Na maa ka n̄n gari mō ka toro sindu yēn sō na yē ma yen gēe kun n̄n berue, domi gari yi, yi n̄ koore gbenum.

²⁷ Sina boko Agiripa, a Gusunən sōmōbun gari naane doke ro? Na yē sāa sāa ma a yi naane doke.

²⁸ Agiripa u Pōlu sōowa u n̄e, n̄ n̄ sosi fiiko kaa n̄ kī a de n̄ ko Kirisigii.

²⁹ Pōlu u n̄e, baa n̄ n̄ domman na, Gusunō u de a ko Kirisigii n̄ kun mam wune tōna, n̄ koorā me ka be ba n̄n gari n̄ōmō mini kpuro gisō, kpa i n̄ sāa nge ne, yōni yi ba man doke baasi.

³⁰ Sanam meya sina boko ka tem yēro ka Berenis, ka be ba sō mi, ba seewa.

³¹ Ye ba yariō, ba sōnamō ba mō, durō wi, u n̄ gāanu kue ni nu ka gōō weene, baa mam prisōm.

³² Ma Agiripa u Fesitu sōowa u n̄e, durō wi, ù kun win siribu tem yēro nomu sōndie, sa ko raa kpī su n̄n kara.

27

Ba ka Pōlu Romu dōo

¹ Sanam me ba gōru doke su ka Italin tem da ka goo nimkuu, ba Pōlu ka prisōm gabu Yuliu nomu sōndia wi u sāa Romun tabu kowo wuuru garun tōnwero te ba sokumō tem yērogiru.

² Sa goo nimkuu dua ge ga na saa Adamitin di ga dōō ga n̄ Asin tem bēwe. Ma sa swaa wōri. N̄ deema Aritaaki, Masedonigii wi u na saa Tesalonikan di, u wāa ka bēse.

³ Yen sisiru sa tura Sidoniō. Yuliu u Pōlu tōn geeru kua, u dera u da u win kpaasibu bera bu ka n̄n wē yēn bukata u mō.

⁴ Ye sa doona wuswaaō woo bōkō ga sun sweemō. Yen sōna sa da sa Sipun tem bēwa mi woo ga ka ne.

⁵ Ye sa Silisi ka Panfilin tem bēwa, sa tura Mirāo Lisin temō.

⁶ Miya bēsen tabu kowo tōnwero u goo nimkuu gagu wa ge ga na saa Alesandirin di ga dōō Itali gia, ma u sun ge duusia.

⁷ Sōo dabira sa da tēru tēru ka wahala sa sere da Sinidin bōku. Ye woo bōkō ga yina su da wuswaaō, sa gēra sa da sa Keretin tem bēwa sa kpa ka Saamōnen bōku.

⁸ Ma sa ye sara ka wahala baka sa tura yam gam me ba mō Alafian Wēra yeru, me mu wāa wuu gen bōkō ge ba mō Lase.

⁹ Sa sina mi sōo mēru sere ba ka nōō kusia, ma bēsen wuswaa daabu kua kari baka domi saa ye, ya ka goo nimkuu sē. Yen sōna Pōlu u bu kira kua u n̄e,

¹⁰ durō bēe, na wa ma bēsen wuswaa daabu kun koorō n̄ kun ka kari ka munuse. N̄ n̄ sōmunu tōna nu koo kam koo ka goon tiwa ka sere bēsen tiin wāaru.

¹¹ Adama tabu kowo tōnwero u goo temō ka goo yēron gari swaa daki n̄ kere Polugii.

¹² Goo yōra yee te, ta n̄ weene bu yōra mi woorn sanam. Yen sōna ben dabira n̄e, bu doona min di, kpa bu kookari ko bu ka turi Fenikiō mi Keretin tem goo yōra yeru gara wāa, te ta mēera sōo duu yerun yēsa ka yēsa. Miya ba kī ba n̄ wāa woorn sanam.

Woo bōkō ga seewa

nim wōku wōllo

¹³ Woo fēre fērebu ga seema nim wōku gian di, ma durō be, ba tamaa ben daabu koo koorawa nge me ba kī. Yera ba goo yōratia gawama nim di, ba goo wuka ba Keretin tem bēwe turuku turuku.

¹⁴ Adama ye n̄ sosi fiiko, woo bōkō ge ba ra soku Erakilōm ga seewa saa tem burerun beran di.

¹⁵ Ga goo nimkuu swee ma yēn sō sa n̄ kpīa su goo ge sīisia woo gen deedeeru, sa n̄ maa kookari gaa kue, sa dera woo ge, ga ka goo ge da mi ga kī.

¹⁶ Ma sa da sa tem bure piibu bēwa ge ba mō Koloda mi woo ga ka ne. Miya sa kpīa sa goo nimkuun goo piibu gawa ka wahala baka sa ka gu duusia.

¹⁷ Ye sa gu duusia sa kpa, ba goo nimkuu ka wēe gēe bōkua ka dam. Yera ba gen beka ka wēe kusia, ma ba dera woo ga ka gu da mi ga kī yēn sō ba berum kua bu ku raa de Siritus bu yani sēri kuru kara.

¹⁸ Yen sisiru, nge me woo ge, ga sun sweemō ka dam, ba goo nimkuun sōmunu wiabu wōri ba sure nim sōo.

¹⁹ Yen sisi kpaaru, ba goo nimkuun dendi yānu wia ba sure nimō ka ben tiin nōma.

²⁰ Sōo dabira sa n̄ sōo ka kperi wa, ma woo damguu ga mō, sa n̄ de maa tamaa sa ko yari baani.

²¹ Ye goo kun gāanu di saa tēebun di, yera Pōlu u yōra ben suunu sōo u n̄e, durō bēe, i n̄ daa n̄n gari wura, sà kun daa dōone Keretin di, i n̄ daa kari ka munuse yeni wasi.

22 Adama tē, na bēē kanamō, i de bēēn b̄wēra kpuna. Goo sari wi u koo kam ko bēē sōō ma n̄ kun mō goo nimkuu tōna.

23 Domi ḡia wōkuru Gusunō wigii na s̄āa, wi na s̄āamō, win gōrado u na nen mi

24 u nēē, nē Pōlu n̄ ku b̄erum ko. Na n̄ kon ko na kun yōre tem yēron wuswaaō. N weē, Gusunō u maa man be kpuro yōllaa kua be ba wāa ka nē sannu goo sōō.

25 Yen sō, durō bēē, i bēēn wasi kusio. Domi na naanē s̄āa ma Gusunō u koo ko nge mē u man sōōwa.

26 Adama goo ga koo kōsikira tem bureru garun ḡāarō.

27 N weē, n̄ kua sōō wōkura n̄nesen wōkuru ma woo damguu ga sun b̄arikiamō nim wōku wōllō ge ba ra soku Mēditeranē. Wōku ten suunu sōōn saka, goo nimkuun sōm kowoba tammaa sa tem turuku kuawa.

28 Ma ba sisu wēē gbiniis ba kp̄ē nim sōō. Ba wa ma nim men dukum mu tura m̄etiri tena ka nōōba yiru. Ye n̄ te fiiko ba kpam yīira ma ba wa nim men dukum tura m̄etiri yenda nōōbu ka ita.

29 Ba nande bu ku raa kpenu kuru kara, yen s̄āna ba goo yōratinu n̄nē s̄ārusia gen biruō, ma ba kanamō yam mu fuuku s̄āra.

30 Yera goon sōm kowobu gaba ḡru doke bu gb̄enum sara, ma ba goo piibu sarasia nimō nge ba kī bu goo yōratinu ka da gen wuswaaō.

31 Adama Pōlu u tabu kowo t̄nwerō ka tabu kowobu sōōwa u nēē, ma n̄ kun mō sōm kowo beni ba sina s̄ēē goo nimkuu sōō, i n̄ faaba wasi.

32 Yera tabu kowoba wēē bura yi yi goo piibu ge n̄eni ma ba dera ga w̄ori nim sōō.

33 Sanam mē ba yam s̄areru mara Pōlu u be kpuro kana bu di. U nēē, saa sōō wōkura n̄nen diya i faaba swaa daki, i n̄ maa ḡānu ganu di.

34 Na bēē kanamō, i diō bēēn faaban s̄ō. Domi baa bēēn wirun seri tia kun borimō.

35 Ye Pōlu u yeni gerua u kpa, u p̄ē sua u Gusunō siara be kpuron wuswaaō u ye mura ma u dim w̄ori.

36 Ma be kpuro ba wasi kusia, ba dīanu di ben tii.

37 Bēē be sa wāa goo nimkuu ge sōō, bēēn geera tura t̄nu goobu ka wata ka wōkura nōōbu ka tia (276).

38 Ye baawure u di u deba, ba alikama sure nim wōku sōō, goo nimkuun bunum mu ka kaara.

Goo nimkuu ga kōsikira

39 Ye yam s̄āra, ba n̄ tem mē tuba, adama ba daa ḡomburu garu wa te ta yani s̄ēeri mō, ma ba ḡru doke bu goo nimkuu b̄orie mi, b̄a n̄ kp̄ia.

40 Yera ba goo yōratinun wēē kusia ba dera nu nim w̄ori, ka sere maa sesenun wēē yi ba ka yi s̄ori. Ma ba beka seesia wōllō goo

nimkuu gen wuswaaō kpa woo gu ka goo b̄orie daa gambu ten mi ḡia.

41 Adama ba tura mi nim kurenu yinnamō ka dam ma ba tem kuru kara. Ma goo nimkuun wuswaa ya tem gira, ba kp̄ana bu ge wuka. Sanam mēya nim kure bakanu maa gen biru swee ka dam, ma ga kōsikira.

42 Yera tabu kowobu ba ḡru doke bu p̄irisōm be kpuro go, kpa bu ku raa k̄ēeri bu yakara.

43 Adama tabu kowo t̄nwerō wi, u kī u Pōlu faaba ko, yen s̄āna u bu yinari. U wooda wē be ba k̄ēeri yē bu gbi bu sure nim sōō bu t̄bura guruō.

44 Kpa be ba tie bu goo nimkuun kpatakunu yō bu ka t̄bura n̄ kun mē gen tiin b̄esi. Nge mēya tambu kpuro ba ka tura guruō ka alafia.

28

Ba wāa Malituō

1 Sanam mē sa tura tem bure ten mi ka alafia sa ḡia ma teya ba mō Malitu.

2 Yam min t̄mba sun n̄enua ka k̄iru. Gura n̄emō, ma woora mō. Yen s̄āna ba d̄ō s̄ōrua, ba ka sun dam koosia.

3 Ye Pōlu u daa buri m̄ennamō u dokemō d̄ō sōō, sanam mēya waa ḡōs̄ara yarima min di yam susurun s̄ō ma ta win namu t̄kē.

4 Yam min t̄mba waa ye wa Pōlun n̄mūō, ma ba gerua ba nēē, kam kam durō wi, t̄n gowowa. Baa mē u nim wahalan di yara, b̄ūu u n̄ koo de u n̄ wāa.

5 Adama Pōlu u waa ye kp̄are d̄ō sōō, ya n̄ maa n̄n̄ wahala gaa kue.

6 Ba mara bu wa win wasi m̄osi, n̄ kun mē u w̄ruma suaru sōō u gbi. Ye ba n̄n̄ m̄ēra tii tii n̄ ka tē, ba wa ḡānu ganu kun n̄n̄ kue, ba n̄ō k̄obia ba nēē, b̄ūuwa u s̄āa.

7 Yam min b̄okūra durō goon yenu ga wāa, wi u s̄āa tem bure ten sunō, win yīsira Pubilusi. U sun dam koosia, ma u sun n̄enua ka k̄iru sōō ita win yenuō.

8 N deema Pubilusin tundo u wasi sundu ka bandubandu barō u kp̄i. Ma Pōlu u dua win dirō u kanaru kua u n̄n̄ n̄oma s̄andi, ma u n̄n̄ bekia.

9 Yen biru tem m̄en barōbu kpuro ba naamō win mi, ma u bu b̄ekiamō.

10 Ba sun b̄ēre kua ka ḡāa dab̄inu. Sanam mē sa goo nimkuu duō sa doonō, ba sun kpuro wē ȳen bukata sa.

Pōlu tura Romuō

11 Suru itan biru sa goo nimkuu gagu dua ge ga na saa Alesandirin di, ge ga raa yō bure ten mi woorn̄ saa. Goo nimkuu gen yīrera s̄āa b̄ūu sikaba.

12 Sa tura wuu gagun mi, ge ba mō Sirakusi, ma sa sōō ita kua mi.

¹³ Sa kɔam goo wuka min di sa da Regioo. Yen sisiru woo ga seewa nim wōku gian di ma sōo yiruse sa tura Pusolio.

¹⁴ Sa naane dokeobu gabu deema mi, ma ba sun kana su ka bu sina alusuma bōo teeru. Nge meya besen sanum koosina sa ka tura Romuu.

¹⁵ Naane dokeo be ba wāa mi, ba nua ma sa wee, ma ba sun sennō na sere Apiyusin yaburo. Gaba maa ka sun yinna mi ba mō sobun sobia yenu ita. Ye Pōlu u bu wa u Gusunō sara, ma win bwēra kpuna.

¹⁶ Sanam me sa Romu dua, ba dera Pōlu u win diru mō win baa. Ma tabu kowo goo u nūn kōsu.

Pōlu waasu kua Romuo

¹⁷ Sōo itan biru, Pōlu u wuu gen Yuuban wirugibu sokusia. Ye ba mena ba kpa u nee, bee nen mero bisibu, Yuu be ba wāa Yerusalemuō ba man mwa, ma ba man Romugibu nōmu sōndia, baa me na n besen tōmbu gāanu ganu kue, na n maa besen sikadoban komaru torari.

¹⁸ Romugiba man siri ma ba kī bu man kara yēn sō ba n taare gaa wa ne sōo ye ya ka gōo weene.

¹⁹ Adama Yuu be, ba n gari yi wure, yera na nen siribu tem yēro nōmu sōndia, baa me na n nen tōmbu gari gee mani.

²⁰ Yenin sōna na bee bikia i ka na gisō n ka bee gari ko. Domi ba man yōni yi dokewa wi Isireliba ba mara u nan sō.

²¹ Ba nūn sōowa ba nee, sa n tirenu wa saa Yudean di wunen garin sō, meya maa sa n baaru kōsa gaa nua saa besen mero bisibun nōon di be ba na saa mi gian di.

²² Adama besen tii sa kī su nō ye a naane doke, domi sa yē ma baama kpurowa ba swaa yen kōsa gerumō.

²³ Yen sōna ba tōru yi te ba koo na win mi, ma tōn dabinu na tōo te, diru mi u wāa. U bu gari yi kpuro tubusiabu wōri, u bu ban te Gusunō u swīin gari seeda diiya. U bu Yesun gari sōosimō saa Mōwisin wooda ka Gusunōn sōmōbun tirenun di. U bu yen keu sōosi saa bururun di sere sōo ka kpa.

²⁴ Gabu be sōo ba gari yi naane doke, adama gabu ba n wure.

²⁵ Ba gari yi sikirinemō, ba ka doona. Adama bu sere doona Pōlu u gari tee sosi win gari sōo u nee, geema, Hunde Deero u bee sikadoba sōowa saa Gusunōn sōmō Esain nōo sōon di,

²⁶ u nee,
 “A doo tōn ben mi, a nee,
 ba ko n nōomō ka gem,
 adama n n koo bu yeeri.
 Ba ko n meerimō,
 adama ba n koo wa.

²⁷ Domi tōn benin gōru ga n biti mō.
 Ba ben tiin swaa kōrua.

Ba nōni yinwa
 kpa bu ku wa ka ben nōni,
 kpa bu ku nō ka ben swaa,
 kpa bu ku gia ka ben gōru,
 kpa bu ku raa ka gōsirama nen mi n ka bu bekia.”

²⁸ Pōlu u maa nee, n n men na, i n yē ma Gusunō u dera win faaba ye, ya da tōn tukobun mi. Beya ba koo ye swaa daki. [

²⁹ Ye Pōlu u yeni gerua u kpa, Yuu be, ba seewa ba sikirinamō gem gem ba ka doonō.]

³⁰ Wōo gira yiruwā Pōlu u wāa diru garu sōo te u haya sōa. Be ba nūn beram da mi kpuro u ka bu faagi kua ka nuku dōbu.

³¹ U ban te Gusunō u swīin garin waasu mō ma u Yinni Yesu Kirisin gari tubusiamō ka toro sin bakaru. Goo sari wi u nūn yinari.

**TIRE TE PĀLU
U ROMUGIBU KUA**

Pālu u tire te Romugibu yoruawa saa Korintin di sanam me u sōaru mō u ka da Romu mi, u Yesun yigberu dam kē. Domi u kī u sōmburu ko Romun Yesun yigberugibun suunu sōo saa fiiko kpa bu nūn somi u ka da Esipanin temō.

Pālu u sōosimō win tire te sōo ye ya sāa naane dokebu ka nge me naane doke bi, bu ra tōnu wāaru kāsī. Tire ten gari mero ya sāawa naane dokebu bu ra de tōnu u faaba wa, n n̄ mō wooda n n̄nubu. Handuniagibu kpurowa ta gari yi sōomō. Domi Gusunōn mi, 900 kun 900.

Tire ten kpunaa

1. Tire ten gari mero, wiru 1:1-17.
2. Tōmbu kpurowa ba tore, wiru 1:18n di sere wiru 3:20.
3. Swaa ye Gusunō u ra ka tōmbu faaba ko, wiru 3:21n di sere wiru 4:25.
4. Wāa kpaaru Kirisi sōo, wiru 5n di sere wiru 8.
5. Gusunōn himba Isireliban sō, wiru 9n di sere wiru 11.
6. Nge me naane dokeo u koo win wāaru diisina, wiru 12n di sere wiru 15:13.
7. Tōbiribu, wiru 15:14n di sere wiru 16:27.

Tōbiribu

¹ Nena Pālu, Kirisi Yesun yoo, ne wi Gusunō u soka n ka ko win goro ma u man wuna nenem n ka win Labaari gean waasu ko.

² Labaari gea ye, Gusunō u raa yen nōo mwēeru kua yellun di saa win sōmōbun min di, ma ba ye yorua win garin tireru sōo.

³ Win Biiwa ya ka yā, Yesu Kirisi besen Yinni wi ba mara nge tōnu Dafidi sina bokon bweseru sōo.

⁴ Adama Hunde Dero u sōosi ka dam ma Gusunōn Biiwa u sāa sanam me u seewa gorin di.

⁵ Wiya man durom wē ma u man gōra bwesenu kpuron mi win yīsirun sō, bwese ni, nu ka nūn naane doke kpa nu nūn mem nōowa.

⁶ Bēe Romugibu, bēe be Yesu Kirisi u soka, i maa wāa be sōo.

⁷ Na bēe kpuro tire teni yoruamme bēe be i wāa Romu, bēe be Gusunō u kī ma u bēe soka i ka ko wīgibu. Gusunō, besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēe durom ka alafia kē.

Pālu u kī u naane dokeobu beram da Romu

⁸ Gbiikaa na Gusunō nen Yinni siaramō Yesu Kirisin min di bēe kpuron sō yēn sō ba bēen naane dokebun gari mō handunia kpuro sōo.

⁹ Gusunō wi na sōamō ka nen gōru kpuro na ka win Biin Labaari gea kparamō, wiya sāa nen seeda ma na ra n bēen gari mō kpeetim sari

¹⁰ Nen kanaru sōo. Na ra n bikiamō, Gusunō ù n kī u den man swaa kē tē, n ka na bēen mi.

¹¹ Domi na gōru doke gem gem n bēe wa n ka bēe hunden kēru garu kē kpa i ka tāsi.

¹² Kpa sa n dam kēenamō besen naane dokebu sōo ne ka bēe sanam me ko na n wāa bēen mi.

¹³ Negibu, na kī i n yē ma na gōru doke nōn dabiru n ka na n bēe wa kpa nen sōmburu tu binu ma bēen suunu sōo, nge me ta mara tōn tukobu gabun mi, adama sere ka gisō na n fēe wa.

¹⁴ Na waasun dibu neni wuu marosugibun mi ka maa baru kpaanugibun mi, yērugibun mi ka maa yēru sarirugibun mi.

¹⁵ Yen sōna na kī gem gem n maa bēe Labaari gea nōosia bēe be i wāa Romu.

Labaari gean dam

¹⁶ Domi na n̄ Labaari gean sekuru mō. Gusunōn dama me mu ra baawure faaba ko wi u naane doke, gbiikaa Yuuba, yen biru tōn tukobu.

¹⁷ Labaari gea ye, ya sōosimō nge me Gusunō u ra tōnu gem wē. Gem men torubu ka men nōru, naane dokeba. Nge me ba yorua, “Wi u kua gemgii naane dokebu sōo, u ko n wāawa.”

Tōmbun taare

¹⁸ Ka geema, Gusunō u win mōru sōosimō saa wōllun di kōsa kpuron sō ye tamba kua, ka win bēere yēru sariru. Ben kom kōsum men saabu ba n̄ dere gem mu sōmburu ko.

¹⁹ Gusunō u mōru mō domi ye ya weene tōnu u tubu Gusunō sōo ya bu burura. Gusunō win tiwa u bu ye sōosi kpasasa.

²⁰ Ka gem, u n̄ waarō ka nōni, adama saa tem toren di u tii sōosi ma u sāa Gusunō, u maa win sinaru sōosi win sōma ye u kua sōo. N n̄ men na, ba n̄ gafara wasi.

²¹ Ba Gusunō yē adama ba n̄ nūn win sinandun bēere wē bu sere nūn siara. Ma ben wira gu ma yam wōkura yiba ben gōru bwisi sarirugisu sōo.

²² Ba gerumō ba bwisi mō adama ba sāawa gari bakasu.

²³ Ma ba Gusunō wi u ku ra gbin yiiko kōsina ka bwāarokunu ni nu ka tōnu weene wi u ra gbi, ka gunōsu, ka yē yi yi ra sī, ka yi yi ra kabiri.

²⁴ Yen sōna Gusunō u bu daa disinugia sure ben tii tiine sōo nge me ben gōru ga kī, kpa ben wasi yi ka ko bēere sarirugii.

²⁵ Ba Gusunōn gem ka weesu kōsina. Taka kōora ba sāwa ma ba yen wāaru wāa, n n̄ mō taka kowon tii wi n weene bu siara ka baadomma. Ami.

²⁶ Yen sōna Gusunō u bu kōde beere sarirugia kpēē. Ben tōn kurōbu ma ba kōō mennabu yina ka tōn durōbu ma ba kookoo si su ñ dēnde kāsire kua.

²⁷ Meya maa tōn durōbu ba kōō mennabu yina ka tōn kurōbu, ma ben kīrun kōde banda ben tii tiine sōō. Ba sekuru sariru mō, tōn durō ka tōn durō, ma ba are mwaaamō ben tii sōō yi yi ka ben toraru ne.

²⁸ Gusunō u bu deri ben bwisiku kōsunu sōō bu ka ko ye n kun weene yēn sō ba ñ wure bu nūn gia.

²⁹ Ma ba kōsa baayere yiba ka nuku kōsuru ka bine ka tusiru ka nisinu ka tōn goobu ka sannō ka taki ka bwisi kōsi. Ba ra wīne,

³⁰ Ba ra tōnu yaa kasiki, ba Gusunō tusa, ba ra tii wa, ba yēkō mō, ba ra woo kanē, ba kōsan kobun bwisi mō, ba ñ ben tundobu ka ben merōbu beere wēemō.

³¹ Ba ñ bwisi mō, ba ñ naane mō, ba ñ kīru mō, ba ñ maa wōnwōndu mō.

³² Ba yē ma Gusunōn wooda ya gerumō ma be ba yenin bweseru mō, gōwa ben kōkōrō. Ka me, ba ra ko. N ñ mō me tōna, ba maa gabu siaramō be ba mō me.

2

Gusunōn siribu

¹ N n mēn na, wunē wi a gabun taare waamō, a ñ gafara wasi baa ñ n weren na, domi sanam me a gabun taare waamō ma a maa mō nge be, a tii taare wēemōwa.

² Sa yē ma Gusunō u gem mō ù n bu taare wēemō be ba mēn bweseru mō.

³ N n mēn na, a tamaa kaa yari Gusunōn siribun di wunē wi a gabun taare waamō ma a mō nge be?

⁴ Nge a win tōn geeru ka win temanabu ka win suurun kpāaru gemawa? A ñ yē ma Gusunō u tōn geeru mōwa u ka nun gōru gōsiasia?

⁵ Adama yēn sō wunen gōru ga bōōbu ga degangam yiba, a wunen tii mōru mennammōwa Gusunōn mōrun tōrun sō tē sōō u koo tōmbu siri dee dee

⁶ U ka baawure kōsia nge me win kookoosu sōa.

⁷ Be ba gea mō ka temanabu ba ka yiiko ka beere ka wāaru kasu, beya Gusunō u koo wāaru te ta ku ra kpe wē.

⁸ Adama be ba ben tiin gōru kīru mō, ma ba ku ra gem mēm nōōwe ma n kun mō kōsa, beya ba koo mōru ka nuku gbisibu wa.

⁹ Tōnu baawure wi u ra kōsa ko u koo tōya ka nōni swāaru wa, gbiikaa Yuuba, yen biru tōn tukobu.

¹⁰ Baawure wi u ra maa gea ko u koo yiiko ka beere ka bōri yēndu wa, gbiikaa Yuuba, yen biru tōn tukobu.

¹¹ Domi Gusunōn mi, goo kun goo.

¹² Be ba tora, ba koo kam ko ba kun bu siri ka wooda. Be ba maa wooda yē ma ba tora, wooda yera ba koo ka bu siri.

¹³ Domi n ñ mō be ba woodan garibu swaa daki beya ba gem mō Gusunōn wuswaa, ma n kun mō be ba mō ye wooda ya yiirema.

¹⁴ Tōn tukobu ba ñ Mōwisin wooda mō, adama sanam me ba mō ka tii ye wooda ya gerumō, ba sōōsimō ma ba yē ye n weene bu ko, baa bā kun Mōwisin wooda mō.

¹⁵ Ben daa ya sōōsimō ma woodan kookoosu su yorua ben gōrusu sōō. Ben gōru ga maa yen seeda dimō, domi ben bwisikunu nu bu ben toranu sōōsimō, ñ kun me, nu ka bu yinamō.

¹⁶ Meya n ko n sāa tōō te Gusunō u koo tōmbun bwisiku asiriginu kpuro siri Kirisi Yesun min di, nge me nen Labaari gea ya gerumō.

Yuuba ka wooda

¹⁷ Wunē maa ni. A tii sokumō Yuu, a wooda naane sāa, a woo kanamō wunē ka Gusunōn wāasinaan sō.

¹⁸ A yē ye Gusunō u kī a ko, ma a gāa geenun wunanabu gia wooda sōō.

¹⁹ A yīiyō ma kaa kpī a wōkōbu swaa gbīiya, kpa a tōmbu yam dēerasia be ba wāa wōkuru sōō.

²⁰ A tamaa ma kaa kpī a bwisi sarirugibu bwisi kē, kpa a bibu keu sōōsi. A yē ma a yēru ka gem nuuru mō wooda sōō.

²¹ Wunē wi a gabu keu sōōsimō, mban sōna a ñ tii sōōsimō. Wunē wi a gabu sōōmō bu ku gbēni, mban sōna a gbēnimō.

²² Wunē wi a gerumō bu ku sakararu ko, mban sōna a mō. Wunē wi a būnu tusa, mban sōna a gbēnimō nin dinō.

²³ Wunē wi a woo kanamō woodan sō, mban sōna a Gusunō fune wunamō ka woodan sarabu.

²⁴ Domi Gusunōn gari sōō ba yorua ba nee, “Bēn saabuwa tōn tukobu ba Gusunōn yīsiru gari kam gerusimō.”

²⁵ Æ n wooda swīi bango ya arufaani mō ka gem, adama ñ n wooda saramō wunen bango ya sāa kam.

²⁶ N n mēn na, tōn tuko wi ba ñ bango kue, ù n woodan gari mēm nōōwa, Gusunō u ñ nūn mēera bangogii?

²⁷ Tōn tuko wi u wooda mēm nōōwa baa me ba ñ nūn bango kue u koo be Yuuba taare wē, domi i wooda saramō baa me i ye mō ma ba be bē bango kua.

²⁸ N ñ mō wi u sāa Yuu wasi sōō, wiya u sāa Yuu ka gem.

²⁹ Adama wi u sāa Yuu ka gem, wiya wi u sāa Yuu win gōru. Domi bango ya ñ sāa ye ba kua wasi sōō. Ye ya sāa bango ka gem, yera gōru gōsiabu. Hundē Dēeron sōmbura, n ñ mō woodagiru. Gusunōwa koo Yuu wi siara, n ñ mō tōmbu.

3

¹ Tē, arufaani yerà Yuu u mā. Nge are yirà bangō ya mā.

² N arufaani baka mā swēē kpuro sō. Gbiikaa Gusunō u win gere Yuuba nōmu sōndia.

³ Mba ya koo ko ben gabu bà n kua naane sarirugibu. Ben naane sarirun sō Gusunō u koo maa ko naane sarirugii?

⁴ Aawo, n n̄ me. Baa bà n tōnu baawure soka weesugii, ba n yē ma Gusunō s̄awa geegii. Nge mē Gusunōn gari gerumō, "Ba koo nun gem wēwa wunen gari gerubu sōo kpa a siribu di."

⁵ Adama kōsa ye sa mō yà n s̄ōsimō ma Gusunō s̄aa gemgii, mba sa ko gere. Gusunō ù n tōnu s̄eyasiāmō, u s̄aa gem sarirugii? Aawo, na gari gerumō ka tōndun baa.

⁶ Domi Gusunō ù kun s̄aa gemgii, amōna u koo ka handunia siri.

⁷ Adama nen weesu s̄u n Gusunōn gem s̄ōsimō kpasasa, win yiiko yu ka sosi, mban s̄ōna ba koo kpa man taare wē nge toro.

⁸ Mban s̄ōna sa ñ ko n̄ē, su kōsa ko kpa yu gea ma. Gabu bu ka wa bu nen yīsiru sanku ba n̄ē, mēya na gerumō. Tōn be, ba koo taare wa nge mē n weenē.

Goo sari wi u s̄aa gemgii

⁹ N n men na, bešē Yuuba sa gabu sanō kerewa? Aawo, baa fiiko. Domi sa s̄ōsi kō ma bešē Yuuba ka tōn tukubu bešē kpuro sa w̄awa torarun dam nōmaa.

¹⁰ Nge mē ba yorua, "Gemgii sari, baa turo.

¹¹ Goo sari wi u bwisi mō. Goo sari wi u Gusunō kasu.

¹² Be kpurowa ba kōore. Be kpurowa ba sankire. Be kpurowa ba kōsa mō. Baa ben turo kun gea mō.

¹³ Ben yara ba ka sibu taki dimō. Ben nōo ga d̄ēē mōwa nge surōkōru. Ben nōōwa ba ra ka tōnu go.

¹⁴ Ben nōo ga bōri yiba, ka gari yi yi sosu.

¹⁵ Ben naasu su s̄au su ka tōnun yem yari.

¹⁶ Kpeerabu ka nuku sankirana nu ra n w̄aa ben swaa sōo.

¹⁷ Ba ñ alafian swaa yē.

¹⁸ Ba ñ Gusunō nasie."

¹⁹ Tē sa yē ma kpuro ye wooda ya gerumō, ya ye gerumōwa be ba w̄aa yen nōmuon s̄s, kpa nōo baagere gu ka mari, kpa baawure u win daa tusia Gusunōn wuswaa.

²⁰ Domi goo sari wi u koo gem wa Gusunōn wuswaa wooda nenubun s̄s, yēn s̄s wooda ya ra tōnun toraru s̄ōsi.

Nge mē Gusunō

u ra tōnu gem wē

²¹ Adama tē Gusunō u s̄ōsi nge mē u ra tōnu gem wē, n ñ mō ka woodan gari.

Mōwisin wooda ka Gusunōn s̄amōbu ba yen seeda di.

²² Kpuro be ba Yesu Kirisi naane doke, Gusunō u bu gem wēemō ben naane dokebun s̄s, domi goo kun goo.

²³ Tōmbu kpurowa ba tora ma ba Gusunōn yiiko bia.

²⁴ Adama Gusunō u bu gem wēemō n kun ka kōsiaru win durom s̄s saa Yesu Kirisin min di wi u bu yakiamō.

²⁵ Gusunō u n̄un kua abōru batuma sōo u ka tōmbu toranun suuru w̄awa ka win yem be ba n̄un naane doke. Gusunō u kua mē, u ka s̄ōsi ma u s̄aa gemgii. Yellu win suurun saa sōo u raa temana ka tōmbun toranu.

²⁶ Adama tē, saa yeni sōo u k̄i u s̄ōsi ma u s̄aa gemgii ma u maa bu gem wēemō be ba Yesu naane doke.

²⁷ N n men na, mba tōnu u koo ka woo kana. Sari. Mban s̄ōna. Woodan mem nōobun s̄s? Aawo. Naane dokebun s̄ōna.

²⁸ Domi sa wa ma tōnu koo gem wa Gusunōn wuswaa ka naane dokebu tōna, n ñ mō ka woodan mem nōabu.

²⁹ Gusunō u s̄awa Yuuba tōnan Yinni? U ñ maa s̄aa tōn tukobugii? U maa s̄aa tōn tukobugii mē.

³⁰ Domi Gusunō turowa w̄aa. Wiya u koo bangogibu gem wē ben naane dokebun s̄s ka maa bangō sarirugibun tii ben naane dokebun s̄s.

³¹ Sa wooda goomō ka naane dokebu nge mē? Aawo, sa mam yen dam siremōwa.

4

Aburahamu gari

¹ N n men na, mba sa ko gere Aburahamu besen sikadon s̄s. Mba u nōma tura.

² Mēya bà n Aburahamu gem wē ye u kuan s̄s u koo kpī u woo kana, adama n ñ mō Gusunōn wuswaa.

³ Domi mba ba yorua Gusunōn gari sōo. Ba nēē, "Aburahamu u Gusunō naane kua, yen s̄ōna u n̄un gari si gemgii."

⁴ Tē, goo ù n s̄amburu kua, ba ku ra win kōsiaru gari si durom, win areya.

⁵ Adama baa ù kun s̄amburu kue, ma u gesi Gusunō naane doke, Gusunō u koo win naane dokebu garisiwa gem. Domi wiya u koo kpī u taaregii gem wē.

⁶ Nge mēya Dafidi u yēron doo nōorun gari mō wi Gusunō u gem wēemō n kun ka s̄aman baa.

⁷ U n̄ēē, "Doo nōorugiiwa win toranu ba suuru kua, ma ba win kōsa go.

⁸ Doo nōorugiiwa win kōsa Yinni Gusunō kun gari si."

⁹ Tē, doo nōo te, bangogibugira? Nge ka maa bangō sarirugibu. Domi sa gerumō

ma ba Aburahamu garisi gemgii win naane dokebun s̄s.

¹⁰ Amōna u s̄a sanam m̄e. U bango kua? Nge u ñ kue. U ñ sanam m̄e gina bango kue. U s̄awa bango sarirugii.

¹¹ Yen biruwa ba ñun bango kua ye ya s̄a yīru ma Gusunō u ñun gem w̄e. Ba ñun gem m̄e w̄e naane dokebun s̄s sanam m̄e u ñ gina bango kue. Nge m̄eya u ka kua bango sarirugibu kpuron baaba be ba naane doke, ma ba bu gem w̄e.

¹² Ma u maa s̄a bangogibun baaba be n ñ m̄o bango t̄ona ba m̄o, adama ba maa win naane dokebun yira sw̄ii, bi u m̄o sanam m̄e u ñ gina bango kue.

Ba ra n̄o mw̄eru wure ka naane dokebu

¹³ Ba Aburahamu ka win bweseru n̄o mw̄eru kua ma ba koo handunia gira tubi di. Ba ñ ñun n̄o mw̄e te kue ka woodan baa, ma n̄ kun m̄o ȳen s̄s u gem wa naane dokebun s̄s.

¹⁴ N ñ s̄aan na be ba wooda m̄em n̄owa beya ba koo ko tubi diobu, naane dokebu kua kam, n̄o mw̄e te, ta maa t̄esira.

¹⁵ Domi woodawa ya ka Gusunōn m̄oru naam̄o. Adama mi wooda sari, wooda sarabu maa sari.

¹⁶ Yen s̄s, ka naane dokebun baawa ba koo n̄o mw̄e te wura tu ka ko durom, kpa Aburahamun bweseru kpuro tu ka kp̄i tu tu wura. N ñ m̄o be ba wooda m̄o t̄ona adama ka maa be ba naane dokewa nge Aburahamu wi u s̄a b̄ese kpuron baaba.

¹⁷ Nge m̄e Gusunōn gari gerum̄o, “Na nun kua bwese dabinun baaba.” U s̄a b̄esen baaba, Gusunō wi u naane doken wuswaa. Gusunō wiya u ra ḡoribu seeye, u ra maa taka ko ye ya ñ daa w̄a.

¹⁸ Aburahamu u Gusunō naane doke ka yīȳobu, baa m̄e u ñ ka yen swaa wa ye u yīȳo. Yen s̄na u kua “bwese dabinun baaba” nge m̄e Gusunō u raa gerua u n̄e, “nge m̄eya wunen bwesera koo dabia.”

¹⁹ Saa ye, u w̄o wunōbun (100) saka tura adama win naane dokebu kun kaare sanam m̄e u win wasi laakari kua yi yi s̄are yi gu, ka maa Saaraan nukuru te ta ñ w̄a tu bii ma.

²⁰ U ñ naane dokebu deri, u ñ maa Gusunōn n̄o mw̄e te sika koosi. Adama win naane dokebu ñun dam w̄e, ma u Gusunō b̄ere w̄e.

²¹ Domi u ȳe kam kam ma Gusunō u dam m̄o u ka ko ȳen n̄o mw̄eru u kua.

²² Yen s̄na win naane dokebun saabu Gusunō u ñun garisi gemgii.

²³ Adama ye ba yoru ba n̄e, “ba ñun garisi gemgii,” ba ñ yi yoru wi turon s̄s.

²⁴ Ba maa yi yoruwa b̄esen s̄s, b̄ese be ba koo maa garisi gemgibu, b̄ese be sa Gusunō naane doke wi u b̄esen Yinni Yesu seeya ḡorin di.

²⁵ U dera ba ñun go b̄esen toranun s̄s, u maa ñun seeya u ka sun ko gemgibu.

5

N̄osinaa ka Gusunō

¹ T̄e ye Gusunō u sun gem w̄e naane dokebun s̄s, sa dora ka wi, saa Yesu Kirisi b̄esen Yinnin min di.

² Win min diya naane dokebun saabu sa durom m̄e wa m̄e s̄o sa ȳo ñim ñim, ma sa nuku dobu m̄o ȳen s̄s sa yīȳo sa ko b̄onu wa Gusunōn yiiko s̄o.

³ N ñ m̄e t̄ona, sa maa nuku dobu m̄o b̄esen n̄oni sw̄āru s̄o, domi sa ȳe ma n̄oni sw̄āru ta ra temanabu ma.

⁴ Temanabu bu ra de t̄onu u laakari m̄eribu kamia, kpa u n̄ yīȳobu m̄o.

⁵ T̄e, yīȳo bi, bu ku ra sun dukiri kue, domi Gusunō u win k̄iru yibia b̄esen ḡōru s̄a Hunde D̄eron min di wi u sun k̄a.

⁶ Sanam m̄e sa ñ gina dam m̄o, saa ye Gusunō u yi, Kirisi u gu be ba ñ Gusunōn b̄ere ȳen s̄s.

⁷ Geema n̄ s̄e t̄onu u ka geegii gbiiya. S̄r̄akudo w̄aruḡo goo koo gbi gean kowo goon s̄s.

⁸ Adama Gusunō u sun win k̄irun kp̄āru s̄s̄s̄i, ye u dera Kirisi u gu b̄esen s̄s sanam m̄e sa s̄a torobu.

⁹ T̄e, win yem s̄na sa kua gemgibu. N ñ men na, sika sari u koo maa sun faaba ko Gusunōn m̄orun di.

¹⁰ Sanam m̄e sa s̄a Gusunōn yibereba, u ka sun dora win Biin ḡoon s̄s. N ñ men na t̄e, ye u ka sun dora u kpa, sika sari u koo maa sun faaba ko ka Bii win w̄āru.

¹¹ N ñ m̄e t̄ona, sa maa nuku dobu m̄o Gusunō s̄o saa b̄esen Yinni Yesu Kirisin min di wi u dera sa dora ka Gusunō.

Adamu ka Kirisi

¹² Toraru ta dua handunia s̄o saa t̄on turon min di, ma win tora te, ta ka ḡo na. Ḡo wi, u t̄ambu kpuro girari domi kpurowa ba tora.

¹³ Geema toraru ta w̄a handunia s̄o wooda ya sere na, adama ba ku ra toraru garisi toraru mi wooda sari.

¹⁴ Ka me, saa Adamun waatin di sere ka M̄wisigia, ḡo u bandu dii t̄ambu kpuron suunu s̄o, ka mam be ba ñ Gusunō m̄em n̄ow̄e nge m̄e Adamu u kua.

Adamu u s̄awa wi u koo ra nan weenasii.

¹⁵ Adama durom m̄e, mu kp̄ān tora te kere. Geema t̄on dabiru ta gu t̄on turo win torarun s̄s, adama Gusunōn durom mu kere. Durom men k̄eru ta maa kere te u t̄on dabiru k̄a saa Yesu Kirisi turo win min di.

¹⁶ Gusunōn k̄eru ka t̄on turon tora te, ya wunane. Ḡiikaa, siribu na t̄on turon torarun s̄s, ma bin k̄ok̄o kua taare w̄ēbu. Adama durom maa na t̄on dabinun toranun s̄s, ma men k̄ok̄o kua gem w̄ēbu.

17 Geema, tɔn turon torarun sɔna gɔɔ u bandu di. N n mɛn na, sika sari be ba Gusunɔn durom bakam mwa ka win gem kɛru, ba koo maa bandu di wɔaru sɔɔ tɔn turon min di. Wiya Kiriisi.

18 N n mɛn na, nge mɛ tɔn turon toraru ta tɔmbu kpuro taare wɛ, mɛya tɔn turon gean kobu bu tɔmbu kpuro gem wɛmɛ bu ka wɔaru wa.

19 Nge mɛ tɔn turon mɛm nɔɔbu sarirun sɔ tɔn dabiru ba kua torobu, nge mɛya maa Gusunɔ u koo tɔn dabiru gem wɛ tɔn turon mɛm nɔɔbun sɔ.

20 Wooda ya dua kpa toraru tu ka sosi, adama mi torara sosi, miya Gusunɔn durom mu maa sosi mu banda.

21 Nge mɛ torara bandu di ma ta ka gɔɔ na, mɛya maa Gusunɔn durom mu bandu dii gem sɔ mu ka sun wɔaru wɛ te ta ku ra kpe saa besen Yinni Yesu Kiriisin min di.

6

Sa kua gonu torarun wuswaaɔ,

adama wasobu Kiriisi sɔɔ

1 N n mɛn na, mba sa ko gere. Sa ko n da n toramɔwa durom mu ka sosi?

2 Aawo, n n mɛ. Beɛɛ bɛ sɔɔ torara kun maa dam mɔ, amɔna sa ko n maa ka wɔa ten dam nɔmuɔ.

3 I n yeni yɛ? Sanam mɛ ba sun batemu kua su ka gbinna ka Yesu Kiriisi, win gɔɔ sɔara sa ka nɔn gbinna.

4 Batemu ye sɔɔ, ba sun sika ka wi sannu, ma sa win gɔɔ bɔnu kua, kpa nge mɛ Kiriisi u seewa gɔrin di ka Baaban yiiko, beɛɛ maa sa n sɔimɔ ka wɔa kpaaru.

5 Domi sɔ n gbinna ka wi sanam mɛ sa win gɔɔ bɔnu kua, sika sari sa ko maa win seebu gɔrin di bɔnu ko kpa su gbinna ka wi.

6 Sa yɛ ma ba besen daa gura kpare dɔa bunanaru sɔɔ ka wi sannu, kpa besen wasi torarugii yi ko dam sarirugii kpa sa kun maa sɔa torarun yobu.

7 Domi wi u gu u yakiaara torarun nɔman di.

8 Tɛ, nge mɛ sa gu ka Kiriisi sannu, sa maa naane sɔa ma sa ko maa wɔaru di ka wi sannu.

9 Domi sa yɛ ma Kiriisi u seewa saa gɔrin di u n maa gbimɔ, gɔɔ kun maa dam mɔ wi sɔɔ.

10 Domi gɔɔ wi u gu min sɔ, torara kun maa dam mɔ win wɔlɔ, adama wɔa te u dimɔ tɛ, u tu dimɔwa Gusunɔn wuswaaɔ.

11 Mɛya maa beɛn tii i tii garisio gonu torarun wuswaaɔ, kpa i n sɔa wasobu Gusunɔn wuswaaɔ Kiriisi Yesu sɔɔ.

12 N n mɛn na, i ku maa de toraru ta n bandu dii beɛn wasi yi yi koo gbi sɔɔ. I ku yin bine mɛm nɔɔwa.

13 I ku ra beɛn wasin doo dooka toraru nɔmu sɔndia tu ka kɔsa ko, adama i beɛn

tii Gusunɔ nɔmu sɔndio nge wasobu be ba wurama gɔrin di, kpa i beɛn wasin doo dooka Gusunɔ nɔmu sɔndia yu ka gea ko.

14 Toraru ta n ko n yiiko mɔ beɛ sɔɔ, domi i n wɔa woodan nɔma sɔɔ ma n kun mɔ durom nɔmaa.

Gem yobu

15 N n mɛn na, amɔna sa ko ko. Sa ko n toramɔ yɛn sɔ sa wɔa durom nɔma sɔɔ, n n mɔ woodan nɔma sɔɔ? Aawo, n n mɛ.

16 I yɛ sɔa sɔa ma i n tii goo nɔmu sɔndia nge yobu i ka nɔn mɛm nɔɔwa, win yoba i sɔa. N n torarun na, tera ta ka gɔɔ naamɔ. N n maa mɛm nɔɔbun na, biya bu ka gem wɛɛbu naamɔ.

17 Adama su Gusunɔ siara, domi i raa sɔa torarun yobu, adama tɛ i sɔasi te mɛm nɔɔwammɛ ka gɔru tia te ba beɛ nɔmu sɔndia.

18 Ye i maa yakiaara torarun di i kpa, i kua gem yobu.

19 Na gari mɔ nge tɔn diro yɛn sɔ i sɔa dam sarirugibu. Nge mɛ gasɔ i beɛn wasin doo dooka disinu ka kɔsa nɔmu sɔndia nge yobu i ka kɔsa ko, tɛ, i beɛn wasin doo dooka gem nɔmu sɔndio nge yobu kpa beɛn daa yu deɛra.

20 Domi sanam mɛ i raa sɔa torarun yobu, gem kun dam mɔ beɛ sɔɔ.

21 Are yira i raa wa yɛ sɔɔ sekura beɛ mɔ tɛ. Yen wii goberu maa gɔɔwa.

22 Adama tɛ ye i yakiaara torarun di i kua Gusunɔn yobu, beɛn are sɔa daa deɛra, beɛn wii goberu ta maa sɔa wɔaru te ta ku ra kpe.

23 Domi gɔɔwa torarun are, adama Gusunɔn kɛra wɔaru te ta ku ra kpe Yesu Kiriisi besen Yinnin min di.

7

Ye suanabu sɔɔsimɔ

1 Be ba yɛ ye wooda ya sɔa, beya na ka yɔ. Negibu, i n yɛ ma mɛn nɔɔ tɔnu u wɔa wɔaru sɔɔ u wɔawa woodan nɔma sɔɔ?

2 Nge mɛya tɔn kurɔ ka win durɔ ba ko n wɔasine woodan saabu sere durɔ win wɔaru nɔɔ, adama win durɔ u n gu, u yakiaara saa suanaan woodan dam di.

3 Yen sɔ, sanam mɛ win durɔ u wasi ma u durɔ kpaɔ sua, ba koo nɔn sokuwa sakara, adama win durɔ u n gu, u yakiaara woodan di. Sanam mɛ, u n durɔ kpaɔ sua u n sɔa sakara.

4 Nge mɛya maa beɛ negibu, wooda ya n maa dam mɔ beɛn wɔlɔ, yɛn sɔ i gu ka Kiriisi sannu, kpa i ka ko googibu. Tɛ, i sɔa wi ba seeya gɔrin digibu, kpa sa n ka Gusunɔ binu maruammɛ.

5 Domi sanam mɛ sa wɔa besen tiin daan nɔma sɔɔ, kankam kii torarugiru te wooda ya seeya ta samburu mɔ besen wasin doo dooka sɔɔ ma ta ka sun dɔɔ gɔɔ gia.

6 Adama tɛ, sa yakiaara woodan di ye ya raa sun neni nge desobu domi ya n maa dam mɔ besen wɔlɔ. Nge mɛya sa ko kpɛ su Gusunɔ sɔ

ka bwisiku kpaanu ni nu wee Hunden di, n ñ maa mɔ ka bwisiku guru ni nu wee woodan di.

Wooda ka toraru

⁷ N n mɛn na, mba sa ko gere. Wooda ya s̄aa toraru? Aawo. Woodan saabuwa na mam toraru gia. Domi na ñ daa bine giamɔ wooda yà kun nɛɛ, “I ku ra bine ko.”

⁸ Ma toraru ta wooda t̄asa ta ka bine baayere mara nɛ s̄oo. Domi mi wooda kun w̄aa, toraru maa sari.

⁹ Gasɔ, sanam mɛ wooda sari, na raa w̄aa, adama ye wooda ya na torara seewa

¹⁰ ma nen tii na gu. Nge mɛya wooda ye ya weene yu w̄aru w̄ɛ, yeya na deema ya ka man ḡoo naawa.

¹¹ Domi toraru ta wooda t̄asa ta ka man n̄oni w̄okua, ma ta man go.

¹² N n mɛn na, wooda ya d̄ere, yen gari maa d̄ere, yi dende, yi maa w̄a.

¹³ N n mɛn na, ye n gea s̄aa yera ya ka man ḡoo naawa? Aawo, torara ta man go kpa tu ka s̄ɔsi ma te torara. Domi ta ḡaa geenu denda ta ka man go kpa tu ka s̄ɛsia n banda saa woodan di.

Wi toraru ta taare

¹⁴ Geema, sa yɛ ma wooda ya s̄aa Hundegia adama nɛ na s̄aawa wasigii wi ba toraru dare.

¹⁵ Domi ye na ra n m̄o na ku ra tubu. Ye na k̄i na ku ra ye ko, adama ye na tusa yeya na ra ko.

¹⁶ N̄a n da ko ye na kun k̄i na wura ma wooda ya w̄a.

¹⁷ Mɛya n ñ maa m̄o nen tiiwa na m̄o ma n kun m̄o tora te ta man w̄aasi.

¹⁸ Na yɛ s̄aa s̄aa ma ḡaa geenu sari nɛ s̄oo, nen daawa na ka ȳa, domi baadomma gean k̄ira w̄aa nɛ s̄oo, adama yen koba na ku ra kp̄i.

¹⁹ Na ñ gea ye m̄o ye na k̄i mi, k̄sa ye na tusa yeya na ra ko.

²⁰ Adama n̄a n m̄o ye na kun k̄i, n ñ maa nɛ na m̄o. Tora te ta man w̄aasi, tera ta ye m̄o.

²¹ Wooda yeniwa na wa nɛ s̄oo. Sanam mɛ na k̄i n gea ko, k̄sa ya ra n man w̄aasi.

²² Na nuku dobu m̄o Gusun̄on wooda s̄oo nɛn ḡɔruɔ,

²³ adama nen wasin doo dooka s̄oo na wooda tuka waamɔ ye ya sannama ka nen bwisikunu. Ma ya man m̄o tora ten d̄eso te ta w̄aa nen wasin doo dooka s̄oo.

²⁴ Ḡɔru garin bar̄awa nɛ! Wara koo man w̄ra wasi yinin n̄oman di, yi yi ka man ḡoo d̄oo.

²⁵ Na Gusun̄o siara Yesu Kirisi besen Yin-nin saabu.

N n mɛn na, na s̄aa Gusun̄on woodan yoo nɛn bwisikunu s̄oo, adama nen daa s̄oo na s̄aawa torarun yoo.

u w̄ɛm̄o

¹ Yen s̄ɔ t̄ɛ, ba ñ bu taare w̄ɛm̄o be ba gbinnɛ ka Kirisi Yesu.

² Domi Gusun̄on Hunden wooda ye ya w̄aru w̄ɛm̄o Kirisi Yesu s̄oo ya sun yakia saa toraru ka ḡoon n̄oman di.

³ Ye wooda kun kp̄ia ya kue ȳen s̄ɔ t̄onun daa ya yen dam kpeesia, Gusun̄o u ye kua. U toraru taare w̄ɛ te ta w̄aa t̄onun daa s̄oo sanam mɛ u win tiin Bii ḡorima ka wasi yi yi ka t̄onun wasi torarugii weene, u ka ko ab̄aru torarun s̄ɔ.

⁴ U yeni kuawa kpa su ka gea ko ye wooda ya yiirem̄o, bɛɛ be sa s̄im̄o win Hunden dam s̄oo, n ñ m̄o besen daan dam s̄oo.

⁵ Domi be ba s̄im̄o ben daan dam s̄oo, beya ba ben daagia bwisikumu. Adama be ba s̄im̄o Gusun̄on Hunden dam s̄oo, beya ba Hundegia bwisikumu.

⁶ À n wunen daagia bwisikumu, ḡoo wa yen k̄ok̄o. À n maa Hundegia bwisikumu, w̄aru ka alafiawa wunegia.

⁷ Domi be ba ben daagia bwisikumu ba kua Gusun̄on yiberɛba. Ba ñ Gusun̄on wooda mem n̄owammɛ, ba ñ mam kp̄ɛ.

⁸ Be ba ben daan w̄aru w̄aa, ya ñ kooro bu Gusun̄o w̄ere.

⁹ Adama bɛɛ, i ñ maa b̄ɛn daan w̄aru w̄aa ma n kun m̄o Gusun̄on Hundegiru ȳen s̄ɔ win Hunde u w̄aa b̄ɛ s̄oo. Wunɛ wi a kun Kirisin Hunde m̄o, a ñ s̄aa wigii.

¹⁰ N n mɛn na, Kirisi ù n w̄aa b̄ɛ s̄oo, baa b̄ɛn wasi ȳi n gu torarun s̄ɔ, b̄ɛn hunde ya wasi ȳen s̄ɔ i gem wa Gusun̄on mi.

¹¹ Gusun̄o wi u Yesu seeya ḡorin di, win Hundewa w̄aa b̄ɛ s̄oo. Yen s̄ona wi u Yesu Kirisi seeya ḡorin di u koo maa b̄ɛn wasi ḡoo ḡii w̄aru w̄ɛ saa win Hunden min di, wi u w̄aa b̄ɛ s̄oo.

¹² N n mɛn na, negibu, sa dibu neni, adama n ñ m̄o daagibu sa n ka besen daan k̄iru mem n̄owammɛ.

¹³ Domi i n b̄ɛn wasin k̄iru m̄o i ko ḡbi, adama i n b̄ɛn wasin k̄irun kookoosu deri ka Hunde D̄ɛron somiru i ko n w̄aa.

¹⁴ Domi be Gusun̄on Hunde u kparamo, beya ba Gusun̄on bibu.

¹⁵ Domi ba ñ b̄ɛ hunde k̄a ye ya koo b̄ɛ ko yobu kpa i n ka kparam nande. Adama ba b̄ɛ Hunde k̄awa wi u b̄ɛ kua Gusun̄on bibu, ma ka win dam sa Gusun̄o sokumu Baaba.

¹⁶ Gusun̄on Hunden tii u besen hunde s̄ɔm̄o ma sa s̄aa win bibu.

¹⁷ T̄ɛ ȳen s̄ɔ sa s̄aa win bibu sa maa s̄aa tubi diobu, ma sa ko win tubi bonu ko ka Kirisi sannu, domi s̄a n Kirisin n̄oni sw̄aru bonu kua, sa ko maa win yiiko bonu ko.

Yiiko ye ya sisi

¹⁸ Na ñ saa yenin n̄oni sw̄aru garisi ḡaanu yiiko ye sa ko ra wan s̄ɔ.

8

W̄aa te Gusun̄on Hunde

19 Taka koorā kpuro ya diira saa yu na yē sɔɔ Gusunɔ u koo win bibu terasia.

20 Domi u taka koorā kpɛɛ kam kobun swaa sɔɔ, n n̄ m̄a yen tiin ḡoru k̄irun s̄ɔ, win k̄irun s̄ɔna. Adama ȳiyo bini bu wāa,

21 ma ba koo ra taka kooran tii yakia saa kam kobun yorun di, kpa yu ka Gusunɔn bibun tii m̄aɔ ȳiikogiru b̄onu ko.

22 Sa yē ma sere ka tē taka koorā kpuro ya kpa sa w̄ori m̄ɔwa ka wuriribu nge marubun wuriribu.

23 Adama n n̄ m̄a taka koorā t̄ona, beɛn tii beɛɛ be Gusunɔ u suna bura sanam m̄e u sun Hunde D̄eero k̄ā, sa maa kpa sa w̄ori m̄ɔ besen tii sɔɔ sa n ka mara sere Gusunɔ ù n besen wasi yakia mam mam, u ka s̄ɔs̄i ma sa kua win bibu.

24 Domi faaba ya s̄aa beɛegia, adama sa gina w̄aa yen ȳiyo bu sɔɔ. S̄a n waam̄o ye sa ȳiyo, ȳiyo bu kun maa w̄aa. Ye t̄onu waam̄o u ko n maa ye ȳiyo?

25 Adama s̄a n ḡaanu ȳiyo ni sa n̄ waam̄o, sa ko n nu marawa ka temanabu.

26 Nge meya maa Hunde D̄eero u ra sun somi besen dam sariruru sɔɔ, domi sa n̄ yē ye n weene su Gusunɔ kana. Adama Hunde w̄i, u ra n̄n̄ kan̄e besen s̄ɔ ka kpa sa w̄ori ye ya n̄ ka n̄a gerur̄o.

27 Gusunɔ w̄i u ra t̄ambun ḡorusu tubu, u maa yē ye Hunde w̄i, u bwisikum̄o ȳen s̄ɔ ka win k̄ira Hunde w̄i, u ra n̄n̄ kanam̄o naane dokeobun s̄ɔ.

28 Domi sa yē ma baayerē kpuro sɔɔ ye ya ra t̄onu deem̄e, Gusunɔ u s̄omburu m̄ɔ u ka bu gea kua be u soka win himba sɔɔ, ma ba n̄n̄ k̄i.

29 Domi be u yē yellun di u maa bu ḡɔsa u yi bu ka ko win Biin weenasibu, kpa win Bii u ka ko yeruma w̄ɔn̄o dabiruḡii.

30 Nge meya be u ḡɔsa u yi, u maa bu soka. Be u soka mi, u maa bu gem w̄e. Be u gem w̄e u maa ka bu win ȳiiko b̄onu kua.

Gusunɔn k̄irun kp̄aarū

31 N n̄ men na, mba sa ko gere ka gari yi. Gusunɔ ù n s̄aa beɛegii, wara koo ka sun yiberē t̄eeru ko.

32 Gusunɔ w̄i u kun win tiin Bii tii ȳiye, adama u n̄n̄ w̄e beɛe kpuron s̄ɔ, u n̄ koo maa sun kpuro k̄e ka Bii w̄i sannu k̄ɔsiaru sari?

33 Wara koo t̄ambu durum mani be Gusunɔ u ḡɔsa. Sari, domi Gusunɔn t̄iwa u ra t̄onu gem w̄e.

34 Wara koo bu taarē w̄e. Sari, domi Kirisi Yesu u gu u maa seewa ḡarin di u w̄aa Gusunɔn n̄m̄ geūo. Wiya u ra maa Gusunɔ kan̄e besen s̄ɔ.

35 Wara u koo kp̄i u sun karana ka Kirisin k̄iru. T̄ɔya? Wahala? N̄n̄i sw̄aarū? Ḡɔru? Tereru? Kari? Takobi?

36 Nge m̄e ba yorua, “Wunen s̄na ba sun goom̄o t̄ru baatere.

Ba sun m̄eera nge ȳaa ni ba koo saka.”

37 Adama ye kpuro s̄ɔra sa nasara wa mam mam saa win min di wi u sun k̄iā.

38 Domi na yē kam kam ma ḡɔɔ ka w̄aarū ka w̄allun ḡaradoba ka w̄er̄ekunu ka saa yeni, ka saa ye ya sisi, ka w̄allun ȳiikogibu,

39 ka ye ya w̄aa w̄allo, ka ye ya w̄aa tem s̄ɔw̄o, ka taka koorā gaa, yen gaa kun kp̄e yu sun karana ka Gusunɔn k̄iru te ta s̄ɔs̄ira Yesu Kirisi besen Yinni s̄ɔ.

9

Gusunɔ ka Isireliba

1 N̄e Kirisigiwa na gem gerum̄o, na n̄ weesu m̄ɔ. N̄en ḡoru ga man yen seeda diiyamme saa Hunde D̄eeron min di.

2 N̄en bweserun w̄ɔnw̄ɔndu ta man m̄ɔ baadomma. Yen s̄na nen ḡoru ga sankire gem gem.

3 N n̄ ko n kooran na, kon daa de bu man b̄orusi kpa bu man karana ka Kirisi ben s̄ɔ.

4 Ba s̄aa Isireliba, be Gusunɔ u ḡɔsa bu ka ko win bibu. Beya u win ȳiikon girima s̄ɔs̄i. Beya u ka arukawaniba b̄akua. U bu wooda w̄e. Bera u s̄ɔs̄i m̄e ba koo n̄n̄ s̄aasina. U maa bu n̄a mw̄eenu kua.

5 Ba s̄aa be Gusunɔ u ḡɔsa yellun di. Ben bweseru s̄ɔn̄ diya Kirisi wi u kpuro kere u yara nge t̄onu. U maa s̄aa Gusunɔ wi n̄ weene bu s̄ara ka baadomma. Ami.

6 Na n̄ gerum̄o maa Gusunɔn gari yi kam w̄ɔruma. Domi be ba mara Isireliba n̄ n̄ m̄a be kpuro ba s̄aa Isireliba Gusunɔn mi.

7 N n̄ maa m̄a be kpuro be ba marura Aburahamun min di beya ba s̄aa win bibu Gusunɔn mi. Domi Gusunɔ u Aburahamu s̄ɔw̄a u n̄e, “Isakin biba ba koo soku wunen bweseru.”

8 Yen tubusiana, n n̄ m̄a be ba mara ka wasin baa beya Gusunɔgibu, adama bii b̄en n̄a mw̄eenu Gusunɔ u kua beya u garisi Aburahamun bweseru.

9 Gari yi wee, yi Gusunɔ u ka n̄a mw̄e te kua. U n̄e, “Gas̄okun amadaare kon wurama, yen biru Saaraa koo bii t̄on dur̄o ma.”

10 N n̄ m̄e t̄ona, Rebekan bibu yiru ba tundo turo m̄a, wiya besen sikado Isaki.

11-12 Adama Gusunɔ u ra t̄ambu ḡosiwa win himba sɔɔ, n n̄ m̄a ben kookoosun s̄ɔ, adama ka win sokura. U ka s̄ɔs̄i ma u win himba ye sw̄ii, u Rebeka s̄ɔw̄a u n̄e, “M̄aɔ u koo win w̄ɔn̄o wiru kp̄iia.” U ye gerua Rebeka u sere win bibu mara sanam m̄e ba n̄ gea n̄ kun m̄e k̄ɔsa koore.

13 Nge m̄e ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ, “Na Yak̄ɔbu k̄iā adama na Esau yina.”

14 N n̄ men na, mba sa ko gere. Gusunɔ u s̄aawa gem sariruḡii? Aawo, baa fiiko.

15 Domi u M̄owisi s̄ɔw̄a u n̄e, “W̄in w̄ɔnw̄ɔndu na m̄a, wiya kon w̄ɔnw̄ɔndu kua. Wi na maa ka duure, wiya na kon ka duura.”

¹⁶ Nge meya n n̄ sāa goon kīrun baa, n n̄ maa goon s̄amburun baa, adama Gusun̄n w̄n̄w̄ndun baawa.

¹⁷ Domi ba yorua ma Gusun̄n u Egibitin sun̄n s̄ōwa u n̄e, “Yenin s̄na na nun seeya, kpa n ka n̄n dam s̄ōsi wun̄e s̄ō, kpa n̄n yīsiru tu ka n̄ōra handunia kpuro s̄ō.”

¹⁸ Nge meya wi u kī u w̄n̄w̄ndu kua u ra n̄n w̄n̄w̄ndu kue, wi u maa kī u ḡōru b̄b̄iasia u ra n̄n ḡōru b̄b̄iasie.

Gusun̄n m̄aru

ka win w̄n̄w̄ndu

¹⁹ N n̄ m̄n na, kaa man bikia a n̄e, mban s̄na u maa taare waam̄o t̄nu s̄ō. Wara koo kp̄i u win kīru yina.

²⁰ Adama wara ra n̄ wun̄e t̄nu, a sere ka Gusun̄n sikirina. M̄ndu ta koo m̄m̄o bikia tu n̄e, mban s̄na u tu kua m̄e?

²¹ M̄m̄o kun dam m̄o s̄ndun w̄llo? Ka s̄an tee te, u n̄ kp̄e u tooru ko ka maa weke te ba ra sw̄e?

²² Mba i yē i ko gere Gusun̄n s̄. U kī u win dam ka win m̄aru s̄ōsi. Yen s̄na u ka bu t̄mana be ba koo kam ko win m̄arun s̄.

²³ U kua m̄e u ka sun win yiikon kp̄aru s̄ōsi, b̄e s̄e be u w̄n̄w̄ndu kua, b̄e s̄e be u s̄ōru kua yellun di su ka win yiiko wa,

²⁴ b̄e s̄e be u soka n̄ n̄ m̄o Yuuban suunu s̄ōn di t̄na, ka maa t̄n tukobun suunu s̄ōn di.

²⁵ Yeniwa Gusun̄n u gerua win s̄m̄o Oseen tireru s̄ō. U n̄e,

“T̄n be ba n̄ daa s̄āa n̄egibu, kon bu soku n̄n t̄mbu.

Bwese te na n̄ daa kīe, kon tu soku n̄n kīnasiru.

²⁶ Yam mi ba raa maa bu s̄ōwa ba n̄e, ba n̄ s̄āa n̄n t̄mbu, miya ba koo bu soku Gusun̄n Yinni wason bibu.”

²⁷ Ma Gusun̄n s̄m̄o Esai u n̄ōguru sua u gerua Isireliban s̄ u n̄e, “Baa Isireliba b̄a n̄ dabia, nge nim w̄k̄un yanim, ben sukum t̄nawa koo faaba wa.

²⁸ Domi Gusun̄n koo yande win gere yibia mam mam handunia s̄ō ye u raa ḡōru doke.”

²⁹ N s̄āawa nge m̄e Esai u raa gerua u n̄e, “Gusun̄n, w̄llu ka tem Yinni ù kun daa sun bweseru tie,

sa ko raa kowa nge Sodomu. Sa ko raa ka Gom̄ōra weena.”

Isireliba ka Labaari gea

³⁰ N n̄ m̄n na, mba sa ko gere. T̄n tuko be ba n̄ daa kasu bu gem wa Gusun̄n mi, ba gem wa naane dokebun saabu.

³¹ Adama Isireliba be ba kasu bu wooda sw̄i bu ka gem wa Gusun̄n mi, ba n̄ mu wa.

³² Mban s̄na. Ȳn̄ s̄ō ba n̄ mu kasu ka naane dokebu, ma n̄ kun m̄o ka s̄ma. Ba sokura kpee sokuratii te s̄ō,

³³ t̄n̄n gari ba yorua ba n̄e,

“N wee, na kpee sokuratiru dokem̄o S̄ōnīo, kpee te ta ra torasie.

Adama wi u n̄n naane doke u n̄ sekuru wasi.”

10

¹ N̄egibu, ye na kī ka n̄n ḡōru kpuro ka ye na ra n̄ Gusun̄n kanam̄o, yeya n̄n bweseru tu faaba wa.

² Domi na bu seeda yeni diiyamme, ba hania m̄o Gusun̄n s̄, adama ȳeru sari.

³ Ba n̄ swaa ȳe ye Gusun̄n u ra ka t̄nu gem w̄e, ma ba swaa kasu bu ka ben tiin gem yara. Yen s̄na ba n̄ Gusun̄n gem swaa wiru kp̄iye.

⁴ Domi Kirisiwa s̄āa woodan k̄k̄ōr̄o kpa baawure wi u n̄n naane doke u gem wa Gusun̄n mi.

Faaba s̄āa baawuregia

wi u Yinni naane doke

⁵ Domi M̄owisi u yorua u n̄e, “t̄nu wi u gea m̄o ye wooda ya yiirem̄o, gea yen min diya u koo w̄āaru wa”.

⁶ Adama nge m̄e ba koo t̄nu gem w̄e naane dokebun s̄, yen gari wee, “A ku gere wunen ḡōru a n̄e, wara u koo ȳo Gusun̄n w̄llo.” Yen tubusiana, u ka Kirisi sarasiama.

⁷ A ku maa gere, “Wara u koo du tem s̄ōw̄o.” Yen tubusiana, u ka Kirisi seesia ḡarin di.

⁸ Adama mba gari yi, yi gerua. Yi n̄eewa, “Gusun̄n gari yi, yi w̄āa wunen turuku, yi mam w̄āa wunen n̄ōw̄o ka wunen ḡōru.” Yi s̄āawa naane dokebun gari yi sa wasu m̄o, yi yi n̄e,

⁹ ù n̄ ka wunen n̄ō wura ma Yesu s̄āawa Yinni, ma a naane doke wunen ḡōru ma Gusun̄n u n̄n seeya ḡarin di, kaa faaba wa.

¹⁰ Domi ḡōru s̄ōra t̄nu u ra naane doke, u ka gem wa Gusun̄n mi, n̄ōwa ba ra maa ka seeda di bu ka faaba wa.

¹¹ Nge m̄e ba yorua Gusun̄n gari s̄ō ba n̄e, “Baawure wi u n̄n naane doke, u n̄ sekuru wasi.”

¹² Domi wunanabu sari Yuuba ka t̄n tukobu s̄ō. Be kpuro Yinni turowa ba m̄o. Win dukia maa s̄āa be ba n̄n sokumo kpurogia.

¹³ Domi ba yorua ba n̄e, “Baawure wi u Yinnin yīsiru soka, u koo faaba wa.”

¹⁴ Adama am̄ona ba koo ka n̄n soku, b̄a kun n̄n naane doke. Am̄ona ba koo maa ka naane doke b̄a kun win gari n̄ōre. Am̄ona ba koo maa n̄o goo ù kun gari yi wasu kooe.

¹⁵ Am̄ona ba koo ka gari yi wasu ko goo ù kun bu ḡere. Nge m̄e ba yorua, “Anna a ben naarun dobu n̄o be ba Labaari gea kparam̄o.”

¹⁶ Adama n̄ n̄ be kpuro ba Labaari gea wura, domi Gusun̄n s̄m̄o Esai u n̄e, “Yinni, wara u naane doke ye sa n̄ōsia.”

¹⁷ Nge meya naane dokebu bu wee ye tonu naomɔn di. Ye tonu naomɔ, ya maa s̄awa Kirisin gari.

¹⁸ Adama na bikiamɔ, ka geema ba ñ nɔre ro? Ba nua. Domi ba yorua, “Nɔ ge, ga nɔra tem kpuro sɔɔ, ma gari yi, yi tura sere handunian nɔrɔ.”

¹⁹ Na bikiamɔ kɔam, Isireliba ba ñ yē ro? Gbiikaa, Mɔwisi u yorua, ma Gusunɔ u nɛɛ, “Na kon beɛn nisinu seeya ka bwese te i ñ garisi ḡanu.

Kon maa beɛn m̄uru seeya ka bwese bwisi sarirugiru.”

²⁰ Yen biru Esai u yorua ka toro sindu ma Gusunɔ u nɛɛ,

“Be ba ñ man kasu ba man wa. Na maa bu nen tii s̄ɔsi be ba ñ man bikiamɔ.”

²¹ Adama u maa yorua Isireliban s̄ɔ ma Gusunɔ u nɛɛ, “Na tɔn be ba ra n man seesimo nɔma ḡari t̄oru kpuro.”

11

Gusunɔ u ñ Isireliba yine

¹ N n men na, na bikiamɔ, Gusunɔ u win tambu yinawa? Aawo. Su ku wa mɛ. Domi nen tii na s̄aa Isirelin bii, Aburahamun sikadobu Benyamɛen bweseru sɔɔ.

² Gusunɔ u ñ win tambu yine be u gia yellun di. Nge i ñ yē ye ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ sanam mɛ Eli u ka Isireliban taare da Gusunɔn mi? U nɛɛ,

³ “Yinni, ba wunen s̄omɔbu go ba wunen yaku yenu surura. Ne turowa na tie, ba maa kasu bu man hunde wuna.”

⁴ Adama mba Gusunɔ u wisa. U nɛɛ, “Na nen tii tambu nɔrbun suba nɔɔba yiru (7.000) derie, be ba kun yiirare b̄u wi ba m̄ɔ Baalin nuurɔ.”

⁵ Meya n maa s̄aa saa yeni sɔɔ. Ben sukum w̄a be Gusunɔ u ḡosa win durom s̄ɔ.

⁶ U bu ḡosawa durom s̄ɔ, n ñ m̄ɔ ben s̄oman s̄ɔ. Ma n kun mɛ, durom kun maa s̄aa durom.

⁷ N n men na, mba sa ko gere. Isireliba wee, ba ñ wa ye ba kasu. Ben be Gusunɔ u ḡosa, beya ba wa. Be ba tie ba ḡoru b̄obia.

⁸ Nge mɛ ba yorua, “Gusunɔ u ben laakari sikarisia. U bu n̄oni w̄e yi ba ñ kp̄e bu ka yam wa. U maa bu swasu w̄e si ba ñ kp̄e bu ka gari nɔ sere ka ḡisɔ.”

⁹ Ma Dafidi u nɛɛ, “Kpa ben t̄ɔ baka dim mu de bu tora kpa bu yina mwaara, kpa bu seeyasiabu wa bi bu ka bu dende.

¹⁰ A de ben n̄oni yi wukiri bu ku ka wa. Kpa a de ba n bu taare ka baadomɔ.”

¹¹ Yen s̄ɔna na bikiamɔ, sanam mɛ Isireliba ba sokura, ba worumawa mam mam? Su ku wa mɛ. Ben torarun saabuwa t̄on tukobu ba faaba wa, kpa ben nisinu nu ka se.

¹² Tē Isireliban toraru t̄a n ka handuniagibu hunden dukia naawa, ben

kaarabu b̄u n maa t̄on tukobu kua ḡaa m̄owɔbu, anna yen domarun kp̄aaruru ta ko n nɛ b̄a n wura nge mɛ ba raa s̄aa.

T̄on tukobun faaba

¹³ Na ka beɛ gari m̄ɔ, beɛ t̄on tukobu. Ne wi na s̄aa ḡoro t̄on tukobun mi, na nen s̄omburu beɛre w̄eɛmɔ

¹⁴ N ka nisinu seeya ñ n koo kooru nen bweserun suunu sɔɔ kpa n ben gabu faaba ko.

¹⁵ Geema sanam mɛ Gusunɔ u bu deri ya dera u ka handuniagibu nɔɔ tia kua. Tē, mba n ko n s̄aa ù n wure u kɔam bu mwa. N ñ w̄auru ḡoribun s̄ɔ?

¹⁶ I yē ma b̄a ñ p̄e kuse teeru Gusunɔ w̄e, p̄e ye ya tie ya kua Gusunɔgia. D̄arun gbina ȳa ñ s̄aa Gusunɔgia, meya maa ka ten k̄asio.

¹⁷ Adama b̄a ñ k̄asi ḡe b̄ɔra olifin d̄aa gbaarugirun di, ma ba wune wi a s̄aa yakasun d̄arun k̄asio ḡerefe kua yin ayero, ma a ka olifin d̄aa ten gbina dam b̄onu m̄ɔ,

¹⁸ a ku k̄asi yi woo kanɛ. Ì n woo kanamɔ, a yaayo ma n ñ wune a gbina s̄ɔwa, gbina ya nun s̄ɔwa.

¹⁹ Kaa nɛɛ, b̄a ñ k̄asi yi b̄ɔrawa bu ka nun ḡerefe ko.

²⁰ Geema, ba yi b̄ɔra naane dokebu sarirun s̄ɔ, ma a ȳɔ naane dokebu s̄ɔ. A ku woo kana, adama a berum koowo.

²¹ Gusunɔ ù kun k̄asi gbiikii deri, wuna u koo sere deri?

²² N n men na, a Gusunɔn t̄on geeru ka maa win s̄eɔ m̄eɛrio. U s̄e ka be ba woruma, adama u s̄aa t̄on geo wunen mi, à n gesi ȳɔ dim dim win t̄on geeru sɔɔ. Ma n kun mɛ, ba koo maa wunen tii bura.

²³ Be maa, b̄a ñ ben naane dokebu sariru deri, ba koo bu ḡerefe ko mi ba raa w̄a domi Gusunɔ u koo kp̄i u kɔam bu ḡerefe ko.

²⁴ B̄a ñ nun bura saa olifin d̄aa yakasugirun di, ma ba nun ḡerefe kua ka olifin d̄aa gbaarugiru, ye n kun ka nun weene, ñ n men na, n ñ s̄e bu ka k̄asi yi ḡerefe ko yin tiin d̄aru sɔɔ.

Isireliba ba koo faaba wa

²⁵ Negibu, asiri gaa w̄a ye na k̄i i n yē, kpa i ku ka tii garisi bwisigibu. Asiri ye wee. Isireliba gabu ba gina ḡorusu b̄obia sere t̄on tukobun geeru tu ka yibu faaba sɔɔ.

²⁶ Nge meya Isireliba kpuro ba koo faaba wa, nge mɛ ba yorua, “Yakio u koo na saa Siɔnin di.

Kpa u Gusunɔn beɛre ȳeru sariru wuna saa Yakɔbun bweserun di.

²⁷ Yeniwa arukawani ye kon ka bu b̄oke sanam mɛ kon ben toraru wuna.”

²⁸ S̄a ñ Labaari gean gari laakari kua, ba s̄aa Gusunɔn yibereba beɛn s̄ɔ. Adama s̄a ñ Gusunɔn ḡosiru laakari kua, ba s̄aa win k̄inasibu ben sikadoban s̄ɔ.

²⁹ Domi Gusunɔ ù n tɔnu soka, u nùn sokawa. U n nùn kèru wɛ, u nùn wɛwa. U ku ra gɔru gɔsie.

³⁰ Nge mɛ bɛɛ, i ñ daa Gusunɔ mem nɔwɛ, adama tɛ ba bɛɛ wɔnwɔndu kua ben mem nɔɔbu sarirun sɔ.

³¹ Nge mɛya maa ben tii, ba ñ mem nɔɔmɔ tɛ, kpa bu ka wɔnwɔndu wa nge mɛ bɛɛ i wɔnwɔndu wa.

³² Domi Gusunɔ u tɔmbu kpuro kenisi mem nɔɔbu sariru sɔɔ, kpa u ka be kpuro wɔnwɔndu kua.

Gusunɔn kpàaru

³³ Anna a Gusunɔn dukia ka win bwisi ka win yèrun dukum wa! Goo kun kpɛ u win himba tubu. Goo kun maa kpɛ u win swɛɛ gia.

³⁴ Ka geema ba yorua, “Wara u Yinnin Gusunɔn yɛ. Wara u nùn bwisi kɛɛre.

³⁵ Wara u gbia u nùn gāanu kɛɛre, u n ka sere nin kɔsire yīyo.”

³⁶ Domi wiya kpuron wiru, win min diya kpuro naama, ma kpuro wāa win sɔ. Wīgia yiiko sere ka baadommaɔ. Ami.

12

Wāa kpa

te ta Gusunɔn wāaru wāa

¹ Yen sɔ, nɛgibu na bɛɛ kanamɔ wɔnwɔn te Gusunɔ u bɛɛ kuan saabu, i bɛɛn wasi nùn yiyo nge yāku wasiru te ta kun serere gaa mɔ, te ta koo nùn wɛɛre. Yeya ya sāa bɛɛn sāa geeru.

² I ku maa ka tɛn tɔmbu weena, adama i kɔsio ka bwisiku kpaanu kpa i ka wunana ye n sāa Gusunɔn kīru. Yeya ya gea sāa, ya maa wā, ma ya yiba.

³ Durom mɛn saabu mɛ ba man wɛ na bɛɛn baawure sɔɔmɔ, u ku tii garisi n kere nge mɛ n weene u tii garisi, adama bɛɛn baawure u tii garisi dee dee nge mɛ Gusunɔ u nùn naane dokebu kā bu nɛ.

⁴ Domi wasi tee yi doo dooka dabinu mɔ, ma yen baayere ya yen sɔmburu mɔ nɛnɛnka.

⁵ Nge mɛya, baa sà n dabi, sa sāa wasi tee Kirisi sɔɔ, ma sa gbinne nge wasi teen doo dooka.

⁶ Sa kɛɛ nɛnɛnka mɔ ni nu weene su dendi nge mɛ Gusunɔ u sun kā win durom sɔɔ. N n Gusunɔn gari gerubun kèrun na, su ka tu dendi nge mɛ bɛɛn naane dokebu nɛ.

⁷ N n nɔɔribun na, su ko ka nuku tia. Wi u sāa sɔɔsio, u win sɔɔsibu yibio.

⁸ Wi u tɔmbu dam kɛmɔ, u ku wɛra. Wi u kɛnu wɛɛmɔ, u wɛɛyo ka gɔru tia. Wirugii u win sɔmburu ko ka hania. Wi u wɔnwɔndu mɔ, u koowo ka nuku dobu.

⁹ I ku de bɛɛn kīru ta n murafituru mɔ. I kɔsa desirario, kpa i gea mani dim dim.

¹⁰ I n kīane nge wɔnɔ ka mɔɔ. I n kookari mɔ i ka bɛɛre wɛɛna.

¹¹ I ku de bɛɛn hania yu kaara. I n Yinni sāamɔ ka kīru.

¹² I yɛɛrio bɛɛn yīyɔɔbun sɔ. I temano nɔni swāaru sɔɔ. I ku wasira ka kanaru.

¹³ I naane dokeobu wɛɛyo yèn bukata ba mɔ. I n da sɔbu yaare ko.

¹⁴ I bu domaru kuo be ba bɛɛ nɔni sɔɔmɔ. I ku bu bɔrusi.

¹⁵ I ka bu nuku dobu koowo be ba nuku dobu mɔ, kpa i ka bu swī be ba sumɔ.

¹⁶ I n wāa nɔɔ tia sɔɔ sannu. I ku de tii suabun bwisikunu nu n bɛɛ wāasi adama i kɔsio tii kawabun bera gia. I ku tii garisi bwisigibu.

¹⁷ I ku goo kɔsa kɔsie. I gea kasuo tɔmbu kpuron nɔni sɔɔ.

¹⁸ N n koo kooru, i de i n nɔɔ nɛ ka tɔnu baawure nge mɛn nɔru i ko kpī.

¹⁹ Kīnasibu, i ku maa mɔru kɔsia bɛɛn tii, adama i de Gusunɔ u bɛɛ mɔru kɔsia, domi ba yorua, Gusunɔ u nɛɛ, “Wiya u koo bu mɔru kɔsie. Kpa u bu sɛyasia.”

²⁰ Ba maa yorua, “Gɔru tà n wunen yibere mɔ, a nùn dīanu kɛɛyo u di. Nim naru gā n nùn mɔ, a nùn nim kɛɛyo u nɔ. Domi à n kua mɛ, a nùn dɔɔ sobiwa mi.”

²¹ A ku de kɔsa yu nun kamia, adama a kɔsa kamio ka gean koku.

13

Bɛɛn wii kpību

tem yɛrobun mi

¹ Kpa baawure u n tem yɛrobu wiru kpīye domi tem yɛro sari wi u kun wāa ka Gusunɔn yɛru. Tem yɛro be ba maa wāa, Gusunɔwa u bu kua.

² Yen sɔna, wi u tem yɛron gari yina, u yinawa ye Gusunɔ u yiire. Be ba maa yinamɔ, ba ben tii taare kasuammewa.

³ Domi tɔnu ù n gea mɔ, u ñ ko n tem yɛron bɛrum mɔ, ma n kun mɔ ù n kɔsa mɔ. À kun kī a n tem yɛron bɛrum mɔ, a gea koowo, kaa win nɔnu geu wa.

⁴ Tem yɛro u Gusunɔn sɔmburu mɔwa wunen gean sɔ. Adama à n kɔsa mɔ, a bɛrum koowo yèn sɔ u ñ takobi neni kam. U sāawa Gusunɔn sɔm kowo u ka be ba kɔsa mɔ mɔru kɔsie.

⁵ Yen sɔna tilasi tɔnu u wiru kpī, n ñ mɔ sɛyasiabu tɔnan sɔ, adama yèn sɔ win gɔru ga koo nùn taare wɛ.

⁶ Yen sɔna i maa wɔɔ gobi kɔsiamɔ. Domi be ba tem neni, Gusunɔn sɔm kowoba ba sāa ba maa tu tii wɛ mam mam.

⁷ I baawure kɔsio ye n ka nùn weene. I bu wɔɔ gobi kɔsio be n weene i kɔsia. I bu gbererun gobi kɔsio be n weene i kɔsia. I bu nasio be n weene i nasia. I bu bɛɛre wɛɛyo be n weene i bɛɛre wɛ.

A wunen tɔnusi kɔ

⁸ I kun goon dibu neni ma n kun mɔ i n kɔane, domi wi u win tɔnusi kɔ u wooda yibiawa.

⁹ Domi wooda yeniba be ba nee, “I ku ra sakararu ko, i ku ra tɔnu go, i ku ra gbɛni, i ku ra binɛ ko,” ka wooda kpuro ye ya tie, ya wɔa gari yini sɔɔ mi ba nee, “A wunen tɔnusi kɔ nge wunen tii tii.”

¹⁰ Kɔru ta ku ra de goo u win tɔnusi kɔsa kue. Yen sɔna kɔru ta wooda yibiamɔ.

Sa n Kirisin naaru mara

¹¹ N weene i ko mɛ yɛn sɔ i yɛ saa yɛ sɔɔ sa wɔa mini. N den tura i yanda, domi besen faaba ya turuku sɔa tɛ, n kere dɔma te sa gbɔa sa naane doke.

¹² Wɔkura tonda, yam sɔrera turuku kua. Yen sɔ, su wɔkurun kookoosu deri kpa su yam bururam tabu yɔnu sebe.

¹³ Su sɔi dee nge mɛ ba ra sɔi sɔɔ sɔɔ, sa kun akanu mɔ dibu ka nɔrubu sɔɔ, sa kun kurɔ damaru ka binɛ baka mɔ, kpa su ku nɔɔ gomunu ka nisinu ko.

¹⁴ Adama i Yinni Yesu Kirisin daa sebue, kpa i ku besen tiin daan bwisikunu ko i ka yen binɛ wuna.

14

A ku wunen naane dokeosi siri

¹ I de u du beɛ sɔɔ wi u kun dam mɔ naane dokebu sɔɔ. I ku win bwisikunu sikirine.

² Wini yɔiyɔ ma u koo kpɔi u kpuro di. Wɔnɔ wi u kun dam mɔ naane dokebu sɔɔ, u ku ra yaa tem.

³ Wi u dimɔ u ku wi u kun dimɔ gem, kpa wi u kun dimɔ u ku wi u dimɔ taare wɛ, domi Gusunɔ u yɛro wura.

⁴ Wara wunɛ a ka goon sɔm kowo taare wɛɛmɔ. U n yɔ nge u n wɔruma, win yinnin gariya. Adama u koo yɔra domi Yinni u dam mɔ u ka nɔn yɔrasia.

⁵ Wini u tɔɔ teeru garisi n kere ni nu tie, wɔnɔ u ni kpuro garisi nu ne. I de baawure u n yɛ kam kam ye u mɔ.

⁶ Wi u tɔru lasabu mɔ u tu lasabu mɔ Yinnin sɔ. Wi u dimɔ, Yinnin sɔna u dimɔ, yɛn sɔ u Gusunɔ siaramɔ. Wi u kun maa dimɔ, Yinnin sɔna u n dimɔ, u maa Gusunɔ siaramɔ.

⁷ Geema, sari besɛ sɔɔ wi u wɔa win tiin sɔ, goo maa sari wi u gbimɔ win tiin sɔ. Domi sɔ n wɔa sa wɔawa Yinnin sɔ.

⁸ Sɔ n maa gu, sa guwa Yinnin sɔ. N n mɛn na, sɔ n wasi, n kun mɛ sɔ n gu, sa sɔawa Yinnigibu.

⁹ Domi Kirisi u gu ma u seewa garin di u ka ko garibu ka wasobun Yinni.

¹⁰ N n mɛn na wunɛ, mban sɔna a wunen wɔnɔ taare wɛɛmɔ. Wunɛ maa, mban sɔna a wunen mɔɔ gemmɔ. Besɛ kpurowa sa ko yɔra Gusunɔn siri yerɔ.

¹¹ Domi ba yorua,

“Yinni Gusunɔ u nee, sere ka nen wɔaru, dɔuru baatere ta koo yɔira nen wuswaaɔ. Nɔɔ baagere ga koo maa man beɛɛɛ wɛ.”

¹² Nge meya besen baawure u koo wigia gere Gusunɔn wuswaaɔ.

A ku wunen naane dokeosi

torasia

¹³ Yen sɔ, su ku maa sirina, adama i bwisikuo nge mɛ i ko ko, kpa i ku gɔanu ko ni nu koo beɛgii torasia, n kun mɛ ni nu koo nɔn sura.

¹⁴ Na yɛ kam kam saa Yinni Yesun min di ma gɔanu sari ni nu kun deere nin tii, adama goo u n gɔanu garisi nge ni nu kun deere, yɛro sɔara nu n deere.

¹⁵ A n gɔanu di, ma ya wunegii bwisikunu kpɛɛ, a n maa sɔimɔ kɔru sɔɔ. A ku de dɔa ni a dimɔ nu tɔnu kam koosia win sɔ Kirisi u gu.

¹⁶ Ye ya sɔa buru beɛ sɔɔ, i ku de bu yen kɔsa gere.

¹⁷ Domi Gusunɔn bandu ta n sɔa dim ka nɔrubu ma n kun mɔ gem ka bari yendu ka nuku dobu saa Hunde Deeron min di.

¹⁸ Wi u Kirisin wɔaru wɔa nge mɛ, u koo Gusunɔ wɛre, tɔmba koo maa nɔn siara.

¹⁹ Yen sɔ, su kasu ye n ka alafia naamɔ ka ye sa ko ka tɔsisiana.

²⁰ A ku Gusunɔn sɔmburu kpeerasia dɔanun sɔ. Geema, kpuro n deere, adama n n wɔ tɔnu u gɔanu di ni nu koo de goo u tora.

²¹ N wɔ a ku yaa tem kpa a ku tam nɔ, kpa a ku gɔanu ko ni nu koo kpɔi nu wunegii torasia.

²² Ye a naane doke, a ye nenuɔ wunen tiin sɔ Gusunɔn wuswaaɔ. Doo nɔrugiiwa wi u n tii taare wɛɛmɔ ye u bwisika u ko sɔɔ.

²³ Adama wi u sika mɔ ye u dimɔn sɔ, u taare mɔ, yɛn sɔ u n dimɔ ka naane. Kpuro ye tɔnu maa mɔ naane sariru sɔɔ, torara.

15

A koowo ye n koo gabu dore

¹ Tɛ besɛ be sa dam mɔ, n weene su be ba kun dam mɔn dam sariru sɔbe, kpa su ku gɔsi ye n ko n sun dore besɛ tɔna.

² Besen baawure u de u ko ye n koo win beruse dore, ye n koo maa nɔn gea kua, kpa u ka tɔsi.

³ Domi baa Kirisin tii u n gɔsa ye n da nɔn dore, adama nge mɛ ba yorua, u Gusunɔ sɔɔwa u nee, “Be ba nun wɔmmɔ, ben wɔma wɔri ne sɔɔ.”

⁴ Kpuro ye ba yorua yellu, ba yoruawa bu ka sun bwisi kɛ, kpa sa n ka yɔiyɔbu mɔ saa Gusunɔn garin di yi yi sun temanabu ka dam kɛmɔ.

⁵ Gusunɔ wi u temanabu ka dam kɛnu wɛɛmɔ, u de i n nɔɔ ne besen tii tiine sɔɔ nge mɛ i wa Kirisi u kua.

⁶ Kpa bɛɛ kpuro i nɔɔ tia ko i ka nùn bɛɛɛ wɛ sannu sannu wi u s̄a bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin Baaba, ka maa win Yinni.

Labaari gea

bwesenu kpuron s̄

⁷ Yen s̄, i n wuranam̄ nge mɛ Kirisi u bɛɛ wura kpa i ka Gusunɔ bɛɛɛ wɛ.

⁸ Na bɛɛ s̄ɔm̄ ma Kirisi u kua Yuuban s̄m̄ kowo u ka nɔɔ mwɛnu yibia ni ba baababa kua, kpa u s̄ɔsi ma Gusunɔ u s̄a gemgii.

⁹ Kpa t̄n tukobu bu nùn bɛɛɛ wɛ win w̄n̄w̄ndun s̄ nge mɛ win gari gerua yi nɛɛ, “Yen s̄na, kon nun siara bwesenun suunu s̄ɔɔ.

Kpa n womu ko n ka wunen ȳisiru bɛɛɛ wɛ.”

¹⁰ Ȳi kpa n nɛɛ,

“Bɛɛ t̄n tukobu, i nuku dobu koowo ka win t̄mbu sannu.”

¹¹ Ma yi maa nɛɛ,

“Bɛɛ bwesenu kpuro,

i Yinni Gusunɔ siaro.

Bɛɛ handuniagibu kpuro,

i nùn bɛɛɛ wɛɛyo.”

¹² Gusun̄n s̄m̄ Esai maa nɛɛ,

“Isain bweserun di,

ḡo u koo se nge d̄a kp̄i p̄tura.

Kpa u ko t̄n tukobun suno.

Kpa ba n ȳiȳobu m̄ wi s̄ɔɔ.”

¹³ Kpa Gusunɔ wi u sun ȳiȳobu wɛɛm̄ u bɛɛ nuku dobu kpuro ka b̄ri yendu kpuro yibia bɛɛn naane dokeobun s̄ kpa i n ȳiȳobu m̄ n bande saa Hunde Dɛeron dam di.

P̄lu u yorua ka toro sindu

¹⁴ Nɛgibu, ñ n bɛɛn s̄n na, na yɛ kam kam nɛn tii ma i t̄n geeru ka ȳɛru m̄ ta kp̄a, i ko maa kp̄i i bwisi kɛɛna.

¹⁵ Ka mɛ, ka toro sinda na bɛɛ tire ten gam ka gam yorua, n ka bɛɛ gari yaayasia durom saabu mɛ Gusunɔ u man kua

¹⁶ na ka s̄a Kirisi Yesun s̄m̄ kowo t̄n tukobun s̄. Na Gusun̄n Labaari gean waasu m̄ nge ȳaku kowo, kpa t̄n tukobu ba n ka s̄a ȳaku te ta koo nùn w̄ɛɛ, te Hunde Dɛero u dɛerasia u yi.

¹⁷ Yen s̄, nge mɛ na gbinne ka Yesu Kirisi, n ka man nɛ n tii siara nɛn s̄mburun s̄ te na Gusunɔ kuamme.

¹⁸ Domi na ñ k̄k̄o n ḡaanun gari gere ma n kun m̄ ye Kirisi u kua nɛn gari gerubu ka nɛn kookoosun di t̄n tukobu bu ka Gusunɔ mɛm nɔɔwa.

¹⁹ U ye kua ka ȳirenu ka s̄m̄ maamaakiginun dam saa Hunde Dɛeron dam di. Nge mɛya saa Yerusalemun di sere n ka da Iliri gia, na Kirisin Labaari gean waasu kua na ka sikerena.

²⁰ Ma na kookari kua n ka Labaari gea nɔɔsia mi ba ñ daa Kirisin ȳisiru sokure, kpa n ku ka bani gabun kpɛɛkpɛɛku w̄l̄l̄o.

²¹ Adama nge mɛ ba yorua,

“Bèn mi ba ñ daa win gari gerure, ba koo yam wa.

Be ba kun daa maa win baaru nɔɔɛ, n ko n bu yeeri.”

P̄lu u Romu daarun gari m̄

²² Yeya ya man n̄n dabinu yinari na ñ ka nɛ bɛɛn mi.

²³ Adama t̄ na ñ maa ayeru m̄ tem mi s̄ɔɔ n ka waasu ko, na maa k̄i n na bɛɛn mi saa w̄ɔɔ dabinun di

²⁴ n̄ n d̄ɔɔ Esipani gia. N̄ n sar̄ na ȳiȳo kon bɛɛ wa kpa n s̄ɔɔ mɛɛru ko bɛɛn mi. Yen biru kpa i man n̄ma k̄ɛ n ka da tem mi.

²⁵ T̄ɛ na d̄ɔɔ Yerusalemuɔ n ka naane dokeobu nɔɔri.

²⁶ Domi Mased̄nigibu ka Gɛɛkiba ba gobi s̄kua ka k̄iru, s̄arobun s̄ be ba w̄a naane dokeobun suunu s̄ɔɔ Yerusalemuɔ.

²⁷ Ba kua ka k̄iru, ya maa s̄a ben dibu. Domi Yuuba b̄a n ben hunden dukia b̄onu kua ka t̄n tukobu, n weene t̄n tukobun tii bu maa be n̄ori ka ben handunian dukia.

²⁸ N̄ n yeni kpa, n̄ n bu w̄ɛ ye ba s̄kua, kon na bɛɛn mi na n ka sar̄ Esipani gia.

²⁹ Na ȳɛ ma n̄ n na bɛɛn mi, ka Kirisin doma bakara kon ka na.

³⁰ Nɛgibu, na bɛɛ hania koosiam̄ bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin s̄ ka Hunde Dɛeron k̄irun s̄, i n ka man tabu m̄ ka kanaru.

³¹ I Gusunɔ kan̄ u man w̄ara saa naane doke sarirugibun n̄oman di be ba w̄a Yudeaɔ, kpa naane dokeobu bu k̄ɛɛ te mwa ka nuku dobu te na ka d̄ɔɔ Yerusalemuɔ.

³² Nge mɛya na kon turi bɛɛn mi ka nuku dobu ȳa n s̄a Gusun̄n k̄iru, kpa n w̄ɛra fiiko bɛɛn suunu s̄ɔɔ.

³³ Gusunɔ wi u alafia wɛɛm̄, u n ka bɛɛ kpuro w̄a. Ami.

16

P̄lu u tambu t̄birim̄

¹ Na bɛɛ besegii Febe tusiam̄ wi u s̄a Sankeren Yesun yigberugibun s̄m̄ kowo.

² I kur̄ wi m̄ɔ Yinnin ȳisirun s̄ nge mɛ n weene naane dokeobun suunu s̄ɔɔ. Kpa i n nùn somim̄ ka bukata kpuro ye u m̄ bɛɛn mi. Domi u t̄n dabiru somi, ka maa nɛn tii.

³ I Pirisila ka Akilasi t̄biri, be ba s̄a nɛn s̄m̄ kowosibu Yesu Kirisi s̄ɔɔ.

⁴ Ba ben w̄aaru w̄ɛ bu ka nɛn w̄aaru w̄ara. N ñ nɛ turo na bu siaram̄, ka maa t̄n tuko Yesun yigbɛnugibu kpurowa ba bu siaram̄.

⁵ I maa Yesun yigberu te ta ra mɛnɛ ben yenuɔ t̄biri. I nɛn k̄inasi Epanɛti t̄biri wi u gb̄ia u ḡru ḡasia Kirisin mi Asin tem s̄ɔɔ.

⁶ I Maari t̄biri wi u s̄mburu kua gem gem bɛɛn s̄ɔɔ.

⁷ I maa nɛn temgibu Andoniku ka Yunia t̄biri ka be sa piris̄m̄ kua sannu. Ba bɛɛɛ baka m̄ ḡarobun suunu s̄ɔɔ. Ba mam gb̄ia ba kua Yesugibu na sere kua Yesugii.

⁸ I Ampilatu tɔbiri wi u s̄aa nen k̄inasi Yinni s̄ɔɔ.

⁹ I besen s̄om kowosi Kirisi s̄ɔɔ Urubeni tɔbiri, ka Sataki nen k̄inasi.

¹⁰ I Apeləsi tɔbiri wi u tii s̄ɔɔsi naane dokeo geo laakari m̄eribun saa s̄ɔɔ. I Aritobun yenugibu tɔbiri.

¹¹ I nen temgii Herodio tɔbiri. I Naasisin yenugibu tɔbiri be ba s̄aa Yinnigibu.

¹² I Tirifeni ka Tirifosi tɔbiri, kuro be ba s̄aa Yinnin s̄om kowobu. I P̄esidi besen k̄inasi tɔbiri wi u s̄amburu kua gem gem Yinnin s̄.

¹³ I maa Rufusi tɔbiri wi u s̄aa naane dokeo geo, ka win m̄ero wi na garisi nen m̄ero.

¹⁴ I Asenkiti tɔbiri ka Felegoni, ka Herimesi ka Patobasi, ka Herimasi ka besegibu be ba w̄aa ka be.

¹⁵ I Filolagu ka Yuli tɔbiri ka Nere, ka win sesu, ka Olimpa, ka naane dokeobu kpuro be ba ka bu w̄aa.

¹⁶ I tɔbirinɔ ka k̄iru. Kirisin yigbenu kpuro nu be tɔbura.

K̄irɔ d̄aaka

¹⁷ Negibu, na beε kanamɔ i n da n tii se ka be ba karanaa dokemɔ, ka ye n koo beε w̄orumasia. I desiro ben min di, domi ba s̄ɔɔsiru sikimɔwa te i nua kɔ.

¹⁸ Domi t̄an ben bweseru ba n̄ s̄aa be ba Kirisi besen Yinnin w̄aaru w̄aa, ben nukurugia ba m̄ɔ. Ka gari dori ka k̄akiriba, ba ka tak̄i sarirugibu swaa nim wiamɔ.

¹⁹ N n̄ beεn s̄ɔn na, t̄ambu kpuro ba beεn mem n̄ɔɔbu ȳe kɔ. Yen s̄ɔna nen nukura do ka beε. Adama na k̄i i n s̄aa bwisigibu gean kobu s̄ɔɔ, kpa i n s̄aa be ba kun k̄ɔsan kobu ȳe.

²⁰ Gusunɔ wi u alafia w̄εemɔ, u koo beε Setam dam k̄ɔra n̄ n̄ sosi beεn naasun temɔ.

Besen Yinni Yesun durom mu n w̄aa ka beε.

²¹ Timote, nen s̄om kowosi, u beε tɔbura, ka maa nen temgibu Lusiu ka Yasoni, ka Sosipati.

²² Na beε tɔbura Yinni s̄ɔɔ, ne Teritiu, ne wi na tire te yorumɔ.

²³ Gayusi nen kpa ȳero ka yigberu kpuron kpa ȳero, u beε tɔbura. Erasutu wi u ra wuun gobi bere, u beε tɔbura, ka maa besegii Kaatusi.

[

²⁴ Kpa besen Yinni Yesu Kirisin durom mu n w̄aa ka beε kpuro. Ami.]

Siara d̄aakibu

²⁵ Su Gusunɔ siara wi u dam m̄ɔ u ka beε t̄asisia ka nen Labaari gea ye na waasu m̄ɔ na ka Yesu Kirisin gari kparamɔ, yi yi asiri s̄ɔɔsimɔ ye ya raa wukiri saa toren di.

²⁶ Adama t̄e ya tera saa Gusunɔn s̄omɔbun yorin di, nge m̄e Gusunɔ u yiire, wi, wi u ko n w̄aa sere ka baadommaɔ. Ma ba bwesenu kpuro ye ḡiasia nu ka naane doke kpa nu ka gari yi mem n̄ɔɔwa.

²⁷ Yen s̄ɔ, bu Gusunɔ wi u s̄aa bwisigii wi turo, beεre w̄εeyo saa Yesu Kirisin min di sere ka baadommaɔ. Ami.

TIRE GBIKIRU TE PŌLU U KORINTIGIBU KUA

Korintigiba Pōlu u tire te yorua u ka ben bikia dabinu wisi. Waati ye sō, Korinti ya sāawa wuu maro bakō Gerekiban tem sō. Romugiba ba tem me mō, ma ba Korinti ye kua ben bera ye ba sokumō Akain wuu maro mi yen wirugii u wāa. Korintigibu ba sāawa tenkuba, ma ba tii sue yēru ka deema ye ba mō ben wuu ge sōn sō. Yen biru, būu sāaru ka sakararu nu dam mō wuu ge sō.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu ka kēē ni ba mwa Kirisi sō, wiru 1:1-9.
2. Karanabu Yesun yigberu sō, wiru 1:10n di sere wiru 4:21.
3. Kō mēnnabu ka suanabun gari, wiru 5:1n di sere wiru 7:40.
4. Naane dokeon tii mōru, wiru 8:1n di sere wiru 11:1.
5. Nge me ba koo ka sāaru ko Yesun yigberu sō, wiru 11:2n di sere wiru 14:40.
6. Seebu gōrin din gari, wiru 15.
7. Kirōba, wiru 16.

Tōbiribu

¹⁻² Bēē Gusunōn yigberugibu, bēē be i wāa Korintia, bēē be u soka i ka ko wigibu, ma u bēē gōsa u yii i n ka gbinne ka Kirisi Yesu, ne Poluwa, wi Gusunō u soka win kīru sō n ka ko Yesu Kirisin goro, ka Sōsitēni, besēgii, sa bēē tōbura. Sa maa be kpuro tōbura be ba Yinni Yesu Kirisin yīsiru sokumō baama, wi u sāa ben Yinni ka besen Yinni.

³ Gusunō besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēē durom kua kpa bu bēē alafia wē.

Kēē ni ba mwa Kirisi sō

⁴ Baadomma na ra n Gusunō siaramō bēēn sō, win durom saabu me ba bēē wē bēē ka Kirisi Yesun gbinnaa sō.

⁵ Ba bēē kua dukiaqibu baayere sō, ka garin gerubu, ka yēru kpuro, saa win min di.

⁶ Ya sōsimō ma seeda ye na Kirisi diiya bēēn suunu sō ya n kam kue.

⁷ I n Hunden kēru garu bie i n ka mara sere besen Yinni Yesu Kirisi u kurama.

⁸ Wiya u koo bēē yōre sere ka nōrō, kpa i ka yōra taare sariru sō tōō tē sō u koo na.

⁹ Gusunō naanēgiwa, wi u bēē soka i n ka nōō tia sāa ka win Bii Yesu Kirisi besen Yinni.

Karanabu Yesun yigberu sō

¹⁰ Na bēē yiremō negibu, ka besen Yinni Yesu Kirisin yīsiru, i de i n gari tee gerunamō, kpa karanabu bu ku raa du bēēn suunu sō. I de i n bwisiku teenu mō.

¹¹ Domi Kolowen tambu ba man sōōwa ma sikirinōsu wāa bēēn suunu sō negibu.

¹² Yeniwa na nua ma wini gerumō wiya Pōlugii, kpa wini nēē, wiya Apologii, kpa wini maa nēē, wiya Sefagii, kpa goo u n mō, wiya Kirisigii.

¹³ Kirisi u sāa yiru ro? Ba Pōlu go dāa bunanaru wōlō bēēn sō? Nge ka Pōlun yīsira ba bēē batemu kua?

¹⁴ Aawo, na Gusunō saabu kua ye na n ka bēēn goo batemu kue ma n kun mō Kirisipu ka Gayusi.

¹⁵ Nge mēya goo kun kpē u gere ma ba bēē batemu kua ka nen yīsiru.

¹⁶ Geema, na maa Setefanin yenugibu batemu kua. Be baasi na n yē nā n goo batemu koore.

¹⁷ Domi Kirisi kun man gōre n ka batemu ko ma n kun mō n ka Labaari gean waasu ko, n n maa mō ka gari yēru, kpa Kirisin gōō dāa bunanaru wōllōn dam mu ku raa ko kam.

Kirisi sāa Gusunōn dam

ka Gusunōn bwisi

¹⁸ Domi Kirisin gōō dāa bunanaru wōllōn gari, wiirara be ba kam mōn mi, adama bēē be sa faaba waamōn mi, Gusunōn dama.

¹⁹ Domi ba yorua ma Gusunō u nēē, “Kon laakarigibun laakari kam koosia, kpa n bwisigibun bwisi kpeerasia.”

²⁰ Mana bwisigii wāa. Mana wooda yēro wāa. Mana saa yenin sikirinōsugiba wāa. Gusunō u n handunian bwisi kue wiiraru?

²¹ Domi Gusunōn bwisi sō u n dere handuniagibu ba nūn gie ka ben tiin bwisi. Yen sōna n nūn wēre u ka tōmbu faaba ko be ba nūn naane doke, ka win garin waasu yi ba tamaa wiiraru.

²² Geema, Yuuba ba yīrenu bikiamō, Gerekiba ba maa bwisi kasu.

²³ Adama bēē sa Kirisin waasu mō wi ba kpāre dāa bunanaru wōlō, ye n kua wiiraru tōn tukobun mi ma ya dera Yuuba ba n naane doke.

²⁴ Adama be ba soka mi, bā n sāan na Yuuba n kun me tōn tukobu, Kirisi kua Gusunōn dam ka Gusunōn bwisi.

²⁵ Domi Gusunōn wiiraru ta tōmbun bwisi kere, Gusunōn dam sariru ta maa tōmbun dam kere.

²⁶ Negibu i mēerio nge me ba ka bēē soka. N n mō mō bēēn dabinu sāa handunian bwisigibu n kun me yen damgibu n kun me sina bibu.

²⁷ Adama Gusunō u bu gōsa be handuniagiba mēera nge gari bakasu u ka bwisigibu sekuru doke, u maa handunian dam sarirugibu gōsa u ka damgibu sekuru doke.

²⁸ Gusunō u maa bwēebwēebu gōsa ka be ba gema ka be ba n sāa gāanu handunia ye sō u ka bu kawa mam mam be ba mēera gāanu.

²⁹ Kpa goo u ku raa ka woo kanē Gusunōn wuswaa, baa turo.

³⁰ Adama u dera i gbinne ka Yesu Kirisi ma u nùn kua besen bwisi ka besen gem. Wi soora sa maa deeraru ka yakiabu wa.

³¹ Yen sã, “Wi u woo kanamã, u woo kano Yinnin sã,” nge me ba yorua.

2

Ba Kirisin gari kparamã

wi ba kpare dãa bunanarã

¹ Negibu, sanam me na na been mi na ñ Gusunon gari kpare ka bwisi beke gee ñ kun me ka noo dobu gabu.

² Domi na ñ gõru doke na n gãa tukunu yẽ been suunu sã ma n kun mã Yesu Kirisi wi ba kpare dãa bunanaru wõllo.

³ Na da been mi ka dam sariru ka berum ka diiri bakabu.

⁴ Nen gari ka nen waasu kun sãa nen tiin bwisi ñ kun me nen noo dobu, adama n sãawa Hunden dam ka win sãosiru.

⁵ Kpa been naane dokebu bu ku ka yõra tonun bwisi sã ma n kun mã Gusunon dam são.

Gusunon bwisin gari

⁶ Ka me, bese sa bwisi geen gari kparamã ton girobun suunu são, yi yi kun sãa saa yenin bwisi, ñ kun me saa yenin wirugibun bwisi be ba kam kobu dão.

⁷ Adama Gusunon bwisi asirigiiya sa kparamã yi yi berua, yin sooru Gusunõ u kua saa toren di, su ka ko yiikogibu.

⁸ Saa yenin wirugibu ba ñ yi tuba baa ton turo, domi ba ñ daa yi tuban na, ba ñ daa Yinni yiikogii kparemã dãa bunanarã.

⁹ Adama nge me ba yorua, “Ye noni kun waare, ye swaa kun noore, ye ya ñ maa duure tonun gõru são, yeya Gusunõ u bu sooru kua be ba nùn kã.”

¹⁰ Ma u sun ye sãosi saa win Hunden min di. Domi Hunde wi, u ra n kpuro mæera u n ka yẽ, baa ye n wãa Gusunon tii são.

¹¹ Nge wara u tonun bwisikunu yẽ ma n kun mã win tiin hunde ye ya wãa wi são. Nge meya maa goo kun Gusunon bwisikunu yẽ ma n kun mã win Hunden.

¹² Win Hunde wiya sa mwa, n ñ mã handunian hunde, kpa sa n ka yẽ ye Gusunõ u sun kã win durom são.

¹³ Sa ñ maa asiri ye tubusiamõ ka gari yi yi wee tonun bwisin di, ma n kun mã saa Gusunon Hunden min di, sa n ka hunden gari bu sãosimõ be ba Hunde wi mõ.

¹⁴ Handuniagii u ñ Gusunon Hunden gari wuramã, domi wiirara yi sãa win mi. Yi ñ kpẽ yi nùn yeeri, domi Hunden tiwa u yi tubusiamõ.

¹⁵ Wi u wãa ka Hunden baa, wiya gãanu kpuro ra yeeri, adama goo sari wi win gari ra yeeri.

¹⁶ “Domi wara u Yinnin bwisikunu yẽ. Wara u nùn bwisi kãere.”

Goo sari. Adama besera sa Kirisin bwisikunu yẽ.

3

Gusunon sam kowobu

¹ Negibu na ñ kpia na ka bee gari kue nge me na ra ko ka be ba wãa ka Hunden baa. Adama na ka bee kuawa nge be ba wãa ka wasin baa, be ba sãa bii wẽenu Kirisi são.

² Boma na bee wẽ, n ñ mã dia dõka, domi i ñ tura be ba koo dia dõka mwe, i ñ mam tura ka tẽ.

³ yèn sã i wãa ka wasin baa gina. Domi sanam me nisinu ka sikirinõsu wãa been suunu são, i ñ sãosimõ ma i wãa ka wasin baa? Been sanu sanusu kun sãa nge handuniagisu?

⁴ Domi been goo ù n gerumã wiya Põlugii, kpa goo u nee wiya Apõlogii, i ñ sãa nge ton be ba tie?

⁵ Wara ra n Apolo. Nge wara ra n Põlu. Ba sãawa sam kowobu bèn min di i naane doke nge me Yinni u ben baawure win samburu wẽ.

⁶ Nena na duura, ma Apolo u nim yẽka, adama Gusunõwa u kpẽasiamõ.

⁷ N n men na, wi u duurumõ ka wi u nim yẽkamõ ba ñ sãa gãanu, ma n kun mã Gusunõ wi u kpẽasiamõ.

⁸ Duuro ka wi u nim yẽkamõ ba sãawa tia, ben baawure koo win are mwa nge me win sambura ne.

⁹ Domi bese Gusunõwa sa samburu kuamme sannu. Bee maa i sãawa win gberu.

I maa sãa win gani beki.

¹⁰ Durom me Gusunõ u man wẽn saaba, nena na kpẽekpẽeku sura nge bani yẽro, ma gaba banimõ gen wõllo. Adama i de baawure u laakari ko nge me u banisinamõ.

¹¹ Domi goo kun kpẽ u maa kpẽekpẽeku gagu sura ma n kun mã ge ba sure, geya ga sãa Yesu Kirisi.

¹² Wi u bana kpẽekpẽeku gen wõllo ka wura ka sii geesu, ka kpee kpikinu, wi u maa bana ka dãa ka taka noo ka wii,

¹³ baawuren sambura koo sãosira domi siribun tõru ta koo tu terasia, yèn sã dõowa ta koo ka na kpa dõo wi, u baawuren samburun dam mæeri.

¹⁴ Wi u bana kpẽekpẽeku gen wõllo ma win bana kun dõo mwaare, u koo are wa.

¹⁵ Win sambura maa dõo mwaara, wiya u ghisira. Win tii u koo faaba wa, adama u ko n sãawa nge wi u dõo soora u yara.

¹⁶ I ñ yẽ ma i sãawa Gusunon wãa yeru? I ñ yẽ ma win Hunden wãa bee são?

¹⁷ Yen sã, goo ù n Gusunon wãa yeru sanku, Gusunõ u koo yẽro sanku. Domi Gusunon wãa yera deere ta ka yii win sã, beeya maa wãa yee te.

18 I ku de goo u win tii nani wōke. Bēen wi u tamaa u bwisi mō handunia ye sōo, u de u ko gari bōkō kpa u bwisi gee wa u mwa.

19 Domi handunian bwisi sāawa wiiraru Gusunōn nōni sōo. Ba yorua, “U ra dewa bwisigibun tiin bwisi yi bu yina mwa.”

20 Ba kpm yorua ba nēe, “Yinni Gusunō u tambun bwisikunu yē, u yē ma nu sāawa kam dirum.”

21 N n mēn na, goo u ku woo kana tōnun sō domi gāanu kpuro bēegina.

22 Pōlu ka Apolo ka Sefa ka handunia ka wāaru ka gōo ka ye n wāa gisō ka ye n sisi sia, ye kpuro ya sāawa bēgina.

23 Bēe maa Kirisigiba, Kirisi maa sāa Gusunōgii.

4

Kirisin gōrobu

1 I de bu sun garisi Kirisin sōm kowobu be Gusunō u win asirin gari nōmu sōndia.

2 Be ba maa gāanu nōmu sōndia n weenēwa ba n sāa naanēgibu.

3 Adama gāa piimuna nen mi, bēe i n man siri, n kun mē bā n man siri tambun wuswaāo. Ka gem na n nēn tii siri.

4 Na n gāanu yē nē sōo ye ya man taarē wēemō, adama n n mō ba man gem wē yen sō. Domi Yinniwa sāa nen siri kowo.

5 Yen sō, i ku ra maa gāanun siribu ko tōo te, tu sere na sere Yinni u n tunuma. Wiya u koo kpuro yarama batumao ye ya berua wōkuru sōo, kpa u tambun gōrusun bwisikunu sōosi. Sanam mē sōora baawure u koo win siarabu nō Gusunōn mi.

6 Bēen sōna, negibu, na gari yi kpuro weesina nge nē ka Apolo, kpa i ka gia bēsen min di nge mē i n ko wooda sara ye ba yorua, bēen goo u ku ka tii sua bēsen turon sō kpa u n turo gema.

7 A tamaa goo nun mēera a gabu sanō kere? Mba a mō ye ba n nun kā. Mā a yē ba nun kāwa, mba n kua a ka woo kanamō nge wi u ka tii wa.

8 I deba kō. I kua dukiagibu. I tamaa i bandu dii bēsen sariru. N ko n daa wēra i n bandu dii ka gem, kpa bēse ka bēe sa n sāa ban diob sannu.

9 Domi na lasabu kua ma Gusunō u sun aye dāakiru wē, bēse gōrobu, nge be ba taarē wē bu go. Baawure handunia sōo, wōllun gōradoba ka tōmbu kpuro ba sun mēera nge be ba dweebu dua.

10 Bēse sa sāa gari bakasu Kirisin sō, adama bēe i sāa bwisigibu Kirisi sōo. Bēse sa n dam mō, bēeya i dam mō. I kua atasiriba ma bēse sa kua bēere sariba.

11 Sere n ka kua saa yeni sōo gōora sun goowa ma nim nōru ga sun mō, sa wāa tereru, ba sun soomō, sa n maa wāa yeru garu mō.

12 Ma sa hania mō sa ka bēsen nōma sōmburu mō. Bā n sun faara sōmō, sa ra n bu domaru kuammēwa. Bā n maa sun nōni sōmō, sa ra n temanēwa.

13 Bā n sun mēm manimō, sa ra n suuru kanamōwa. Sere ka tē ba sun mēera nge weke gōori ka gāanu kpuron kubanu.

14 Na n yeni yorūmō n ka bēe sekuru doke adama n ka bēe gerisiwa nge nēn bii kīnasibu.

15 Baa i n baaba nēruro dabinu mō Kirisi sōo, i n tundo dabinu mō, domi nēna na kua bēen tundo Yesu Kirisi sōo Labaari gean saabu.

16 N n mēn na, na bēe yīremō i n da man saari.

17 Yen sōna na bēe nēn bii kīnasi Timōte gōria wi na naane sāa Yinni sōo. Wiya u koo bēe yaayasia nge mē nēn wāara sāa Kirisi sōo, nge mē na ra sōosi baama Yesun yīgbenu kpuro sōo.

18 Tē wee, gaba tii suamō nge na n maa sisi bēen mi.

19 Adama n n sosi kon na bēen mi n n sāa Yinnin kīru. Kon maa be ba tii suamō min dam gia, n n mō ben gari tona.

20 Domi Gusunōn bandu ta n sōosiramō gari gerubu sōo, ma n kun mō dam sōo mē mu sōmburu mō.

21 Mba i kī. N na ka bokuru? Nge ka kīru ka daa tērugia.

5

Sekuru sariru Yesun yigberu sōo

1 Sa labaari gaa nua ba nēe, sekuru sari kōsuru gara wāa bēen suunu sōo tēn bweseru tōn tukobun tii ba n kākō bu ko. Ba nēe bēen turo u win tondon kurō kī.

2 Ma i woo kanamō. N weene i n nuki sankire, kpa i yēro wuna bēen suunu sōon di wi u daa ye kua.

3 Baa i kun man waamō bēen suunu sōo, nēn hunde wāa mi. Na maa duro wi siri kō, wi u yenin bweseru kua, nge mē kon daa nūn siri nā n wāa mi.

4 I n mēna ka nēn hunde sannu, ka Yinni Yesun yīsiru ka win dam,

5 i duro wi Setam nōmu sōndio, win wasi yi ka kam ko kpa win hunde yu faaba wa Yinni Yesun tōo te sōo.

6 Bēen woo kana bin bwesera kun wā. I n yē ma pēe seeyatia fiiko yeya ya ra pēe kpuro kukusie?

7 Tē, n weene i pēe seeyatia tōkōru wuna kpa i ko nge pēe kpaā ye ya kun seeyatia mō, nge mē i sāa. Domi ba Kirisi go kō wi u sāa bēsen Gōo sararibun aboru.

8 N n mēn na, su tōo bakaru di, n kun ka pēe seeyatia tōkōru ye n sāa kōsa ka nuku kōsuru, adama ka pēe ye ba kun kukusie, ye n sāa gem ka murafiti sariru.

⁹ Na beɛ tireru yorua na neɛ, i ku ka kurɔ dama kowobu menna.

¹⁰ Na n̄ ka handunia yen kurɔ dama kowobu yā, ka yen binegibu ka yen gbenɔbu ka be ba b̄u s̄aamɔ. Domi n̄ n̄ ka be yā tilasi i ka yari handunian di.

¹¹ Na neɛwa i ku ka goo menna wi ba sokumɔ k̄nasi Yesu s̄o ù n̄ s̄a kurɔ dama kowo, n̄ kun me binegii, n̄ kun me b̄u s̄a, n̄ kun me atama gero, n̄ kun me tam n̄ro, n̄ kun me taki dio. I ku mam d̄a gb̄eru menna ka ben bweseru.

¹²⁻¹³ Domi Yesun yigberugiba n̄ weene i siri. I t̄n k̄so wi wunɔ beɛn suunu s̄on di. N̄ n̄ nen baa n̄ ka bu siri be ba n̄ w̄a Yesun yigberu s̄o. Gusunɔwa ben siribu m̄.

6

Naane dokeobun sirinaa

¹ Beɛn goo ù n̄ gari m̄ ka win winsim, u koo k̄aku u siribu da gem sarirugibun wuswaas̄? Kpa n̄ kun maa m̄ naane dokeobun mi?

² Beɛ i n̄ yē ma naane dokeoba ba koo handunian t̄mbu siri? N̄ n̄ beɛn na i ko handunia siri, yera i n̄ kp̄e i gari piimunu siri?

³ I n̄ yē ma besera sa ko w̄llun ḡradoban siribu ko? Kaa ra sere gere handunia yenin gari?

⁴ N̄ n̄ men na, i n̄ gari yin bweseru m̄, i de be ba n̄ ḡanu ganu tura Yesun yigberu s̄o bu ko beɛn siri kowobu.

⁵ Na beɛ s̄omɔ beɛn sekura. Ka geema i n̄ goo m̄ beɛn suunu s̄o win bwisi tura u ka win w̄nɔbun siribu ko?

⁶ Adama i mam siribu sokunamɔ gem sarirugibun wuswaas̄.

⁷ I n̄ gari m̄ beɛn suunu s̄o, munusewa mam mam. Mban s̄na i n̄ toraru wuramɔ. Mban s̄na i n̄ derimɔ bu beɛn taki di.

⁸ Adama beɛ i ra gabu tore, i ra gabu taki di, be ba mam s̄a beɛn naane dokeosibu.

⁹ Beɛ, i n̄ yē ma gem sarirugiba kun kp̄e bu ayeru wa ban te Gusunɔ u sw̄ii s̄o? I ku de bu beɛ n̄ni w̄ke. Kurɔ dama kowobu ka b̄ugibu, ka sakara kowobu ka be ba ka ben t̄n dur̄sibu kpunamɔ

¹⁰ Ka gbenɔbu ka binegibu ka tam n̄robu ka t̄n yaako kowobu ka taki diobu ba n̄ ayeru wasi ban te s̄o.

¹¹ Meya beɛn suunu s̄o gaba raa s̄a. Adama ba beɛ wobura, ba beɛ deerasia ba yii, ba beɛ gem w̄e Yinni Yesu Kirisin ȳsirun s̄o, ka maa besen Gusunɔn Hunden s̄o.

I Gusunɔ beere w̄eyo

ka beɛn wasi

¹² Ba n̄ man yinarimɔ n̄ ḡanu kpuro ko. Adama n̄ n̄ m̄ ni kpuro nu are m̄. Ba n̄ man yinarimɔ n̄ ḡanu kpuro ko adama na n̄ wuramɔ n̄ ko ḡanu ganun yoo.

¹³ D̄ianu w̄awa nukurun s̄o, nukura maa w̄a d̄ianun s̄o, ma Gusunɔ u koo ye yiru kpeesia. Adama wasi kun w̄a kurɔ damarun s̄o. Yi w̄awa Yinnin s̄o ma Yinni maa w̄a yin s̄o.

¹⁴ Gusunɔ wi u Yinni seesia, u koo maa sun seesia ka win dam.

¹⁵ Beɛ i n̄ yē ma beɛn wasi yi s̄awa Kirisin wasin k̄asi? N̄ n̄ men na, kon Kirisin wasin k̄asi sua kpa n̄ ka ko kurɔ tan̄n wasin k̄asi? Su ku wa me!

¹⁶ I n̄ yē ma wi u ka kurɔ tan̄n menna, u kua wasi tee ka wi? Domi ba yorua, “Be yiru ba koo ko wasi tee.”

¹⁷ Adama wi u ka Yinni manina, u kua hunde tia ka wi.

¹⁸ I kurɔ damaru suurio. Toranu kpuro ni t̄nu u m̄ nu w̄awa wasin t̄owɔ, adama wi u kurɔ damaru m̄ win wasiya u toraru koosimɔ.

¹⁹ Nge i n̄ yē ma beɛn wasi s̄awa Hunde Deeron w̄a yeru wi u w̄a beɛ s̄o, wi Gusunɔ u beɛ k̄a? I n̄ tii ma.

²⁰ Domi ba beɛ dwawa geeru n̄ru sari. Yen s̄o, i Gusunɔ beere w̄eyo ka beɛn wasi.

7

Suanabun gari

¹ Tē gari yin tireru i man yorua, yiya na beɛ wisimɔ. N̄ w̄a t̄n dur̄o u ku kurɔ baba.

² Adama kurɔ damarun s̄o n̄ weene baawure u n̄ win tiin kurɔ m̄, kpa kurɔ baawure u n̄ win tiin dur̄o m̄.

³ Kpa dur̄o ka win kurɔ ba n̄ w̄asine nge me n̄ weene.

⁴ Domi kurɔn wasi yi n̄ s̄a win tiigii ma n̄ kun m̄ win dur̄ogii. Nge meya maa dur̄on wasi yi n̄ s̄a win tiigii ma n̄ kun m̄ win kur̄ogii.

⁵ I ku n̄ da menane ma n̄ kun m̄ saa fiiko s̄o ye i ko wuna beɛn laakari yu ka wura kanaru s̄o mam mam. Adama yen biru i maa wureo i menna, kpa Setam u ku raa beɛ k̄kiri beɛn tii nenubu sarirun s̄o.

⁶ Na n̄ yeni gerumɔ nge tilasin baa, na gesi kanamɔwa.

⁷ N̄ ko n̄ man w̄ere t̄mbu kpuro b̄a n̄ s̄a nge nen tii, adama baawurewa u win k̄erun baa m̄ saa Gusunɔn min di, winigirun baa, win̄ogirun baa.

⁸ Adama na tantanɔbu ka ḡominibu s̄omɔ n̄ ko n̄ w̄era b̄a n̄ w̄a nge me n̄ ka w̄a.

⁹ Adama b̄a kun kp̄e bu tii nene, bu de bu kasuna bu ka suana, domi n̄ buram bo bu suana n̄ kere ba n̄ k̄i kamgiru w̄asi.

¹⁰⁻¹¹ Tē, be ba suana ko, beya na wooda yeni s̄omɔ. Kurɔ u ku raa win dur̄o yina. Adama ù n̄ yina, u sinɔ, u ku maa dur̄o kp̄o sua, n̄ kun me u wuro win dur̄o yinaro win mi. N̄ n̄ maa weene dur̄o u win kurɔ yina.

Adama n ñ ñe na bu wooda dokeammae, ma n kun mɔ Yinni.

¹² Be ba tie, beya na maa yeni sɔmɔ, n ñ mɔ Yinniwa u gerua. Naane dokeo goo ù n kurɔ mɔ ma kurɔ wi, u ñ sãa naane dokeo ma n kurɔ wi wɛre ba n ka wãasine, u ku raa nùn yina.

¹³ Kurɔ goo ù n maa durɔ mɔ ma durɔ wi, u ñ sãa naane dokeo ma n durɔ wi wɛre ba n ka wãasine, u ku raa nùn yina.

¹⁴ Domi durɔ naane doke sarirugii wi, ba nùn yii nenem win kurɔn sɔ. Meya ba maa kurɔ naane doke sarirugii wi yii nenem win durɔn sɔ, ben bibu ba n ka yii nenem. Ma n kun me, ba ko n sãa nge naane doke sariba.

¹⁵ Adama naane doke sarirugii wi, ù n doona, i nùn derio. N n sãa me, n ñ tilasi ba n ka wãasine domi Gusunɔ u sun sokawa sa n ka wãa alafia sɔɔ.

¹⁶ Domi wune kurɔ n ñ wune kaa n yɛ wunen durɔ ù n koo faaba wa. Wune durɔ, n ñ wune kaa n maa yɛ wunen kurɔ ù n koo faaba wa.

Wãa tɛn sɔ Yinni u beɛ soka

¹⁷ N n mɛn na, i de baawure u win wãaru di nge me Gusunɔ u ka nùn soka ka durom me Yinni u nùn kua. Yeniwa na Yesun yigbɛnu kpuro yiiremɔ.

¹⁸ Ba goo bango kuawa Yinni u sere yɛro soka? I ku yɛron bango ye go. Ba ñ gina nùn bango kue Yinni ka nùn soka? I ku ra maa nùn bango kua.

¹⁹ Bango nge bango sariru, yen gaa kun sãa gãanu ganu, adama Gusunɔn garin mem nɔɔba bu sãa gãanu.

²⁰ Kpa tonu baawure u wa u yɔra nge me u sãa ba ka nùn soka.

²¹ À n sãan na yoo ba ka nun soka, a ku yeni garisi. Adama ba n nun tii mɔru wɛ a mɔɔ.

²² Domi yoo wi ba soka, u kua tii mɔwɔ Yinni sɔɔ. Nge meya maa tii mɔwɔ wi ba soka, yɛro kua Kirisin yoo.

²³ Ba beɛ dwa geeru nɔru sari. Yen sɔ, i ku de i n maa sãa tɔmbun yobu.

²⁴ N n mɛn na negibu, i de baawure u yɔra Gusunɔ sɔɔ nge me u sãa ba ka sere nùn soka.

Wɔndiaba ka gɔminibun gari

²⁵ Tɛ ye n sãa wɔndiabagia, na ñ gari gee mɔ ye n sãa Yinnin wooda. Adama nge me Yinni u man wɔnwɔndu kua na ka kua naanegee, na beɛ nen laakari sɔmɔ.

²⁶ Na tamaa, saa yenin wahalan sɔ ma n ko n wɛra tɔn durɔ baawure u n wãa nge me u sãa.

²⁷ À n kurɔ mɔ, a ku ra swaa kasu i ka karana. À n maa wãa tantanaru sɔɔ, a ku kurɔ kasu.

²⁸ Adama à n kurɔ sua, a ñ tore. Wɔndia ù n maa durɔ sua, u ñ tore. Adama be ba suana, ba ko n nɔni swãaru mɔ ben wãaru sɔɔ. Na ñ maa kɪ n sãa me beɛn mi.

²⁹ Negibu, ye na gerumɔ wee, saa kun maa dɛu. Yen sɔ, saa tɛn di wi u kurɔ mɔ, n weene u n sãa nge u ñ kurɔ mɔ.

³⁰ Kpa wi u nuku sankiranu mɔ u ko nge u ñ mɔ. Wi u maa nuku dobu mɔ u koowo nge u ñ nuku dobu mɔ. Wi u maa dwemɔ, u koowo nge u ñ gãanu mɔ.

³¹ Wi u maa ka handunian dukia bukata mɔ u ku win laakari kpuro doke ye sɔɔ. Domi handunia yeni ya doonɔwa mi.

³² Na ñ kɪ i n wurure. Wi u kun kurɔ mɔ, wiya ra n Yinnin gãanu kasu, ye n koo Yinni dore.

³³ Adama wi u kurɔ mɔ wiya ra n hania mɔ handunian gãanu sɔɔ u n kasu ye n koo win kurɔ dore.

³⁴ Win laakari ra n bɔnu sãawa. Kurɔ be ba ñ durɔbu mɔ ka wɔndiaba ba ra n Yinnin gãanu kasu ba n ka sãa dɛɛrobu wasi sɔɔ ka hunde sɔɔ. Adama wi u durɔ mɔ wiya ra n handunian gãanu kasu ye n koo win durɔ dore.

³⁵ Na yeni gerumɔwa beɛn alafian sɔ, n ñ mɔ n ka beɛn wãaru sɛsiasia, adama n ka beɛ sɔɔsiwa ye n weene i ko, kpa i ka tii Yinni wɛ mam mam.

³⁶ Goo ù n bwisika u wa ma ye u win bii wɔndia kuamme ya ñ beɛɛɛ mɔ, ma wɔndia wi, u ye, u de u ko nge me u kɪ, u de bu nùn kurɔ kpaaru sua. N ñ toraru.

³⁷ Adama wi u yɔra sim sim ma u ñ wãa tilasi sɔɔ ma u dam ma win gɔru kɪru wollo ù n neɛ, win bii wɔndia u ku durɔ sua, gea u bwisika.

³⁸ Nge meya wi u dera ba win bii wɔndia kurɔ kpaaru sua u gea kua, adama wi u ñ dere ba nùn sue, wiya kua n kere.

³⁹ Tɔn kurɔ u ko n ka win durɔ gbinnɛwa win durɔn wãarun tɔru kpuro sɔɔ, adama durɔ wi, ù n gu, kurɔ wi, u tii mɔ u ka durɔ kpao sua wi u kɪ, yɛro u n gesi sãa Yinnigii.

⁴⁰ Adama nen laakari sɔɔ kurɔ wi, ù n tii deri gɔmini te sɔɔ win nuku dobu koo kpɛa n kere. Na maa tamaa Gusunɔn Hundewa man yeni sɔɔwa.

8

Dɔa ni ba ka bũu yākuru kua

¹ Tɛ, gãa ni ba ka bũu yākuru kua, nin gari sɔɔra na wuru.

Geema, beɛɛ kpuro sa yɛru mɔ. Yɛra tii suabu mɔ, adama kɪra ta ra tonu tãsisie.

² Goo ù n tamaa u gãanu yɛ, u ñ yɛ gina nge me n weene u n yɛ.

³ Adama wi u Gusunɔ kɪ, Gusunɔ u yɛro yɛ.

⁴ Tɛ dɔa ni ba ka bũu yākuru kua, amɛniwa nin dibun gari sãa. Sa yɛ ma bũu kun gãanu handunia sɔɔ. Sa maa yɛ ma Gusunɔ turowa wãa.

5 Domi baa bà n gerumò bûnu wāa wòllò ka temò, nge me sa yē ma bûu dabinu ka yinni dabinu nu wāa,

6 ka me, bēsen mi, Gusunò turowa wāa. Wiya s̄aa Baaba w̄in min di gāanu kpuro nu naama. Win s̄ona sa maa wāa. Yinni turowa maa wāa. Wiya Yesu Kirisi w̄in min di gāanu kpuro nu kooa. Win saabuwa sa maa wāaru m̄o.

7 Adama n ñ t̄ambu kpuro ba yeni yē. Gabu be ba gina b̄u s̄aarun d̄oane m̄o, ba yaa ye temm̄o nge b̄u s̄aa d̄ianu, ma ben ḡõru dam sariruguu ga bu taare w̄ẽem̄o.

8 N ñ m̄o d̄iana nu koo ka sun susi Gusun̄on mi. S̄a kun di, n ñ k̄omiaru, s̄a n maa di, n ñ turiru.

9 Adama i t̄ii laakari koowo b̄een t̄ii m̄o te, tu ku raa de be ba ñ dam m̄o bu tora.

10 Domi wun̄e wi a ȳeru m̄o, ma a s̄o a dim̄o b̄u dir̄o, ḡõru dam sariruḡii ù n nun wa mi, u ñ koo w̄aruḡõru ko u ka b̄u s̄aa d̄ianu di?

11 Kpa k̄inasi wi, win s̄o Kirisi u gu, u kam ko wunen ȳerun saabu.

12 Nge m̄eya i n b̄een berusebu torari ma i ben ḡõru dam sariruguu ge m̄era m̄o, Kirisiwa i torari.

13 Yen s̄o, d̄ianu n̄u n koo nen beruse torasia, na ñ maa yaa temm̄o sere ka baadom̄mao, n ku ka nen beruse torasian s̄o.

9

Ḡaron yiiko ka win s̄amburu

1 Na ñ t̄ii m̄o r̄o? Na ñ s̄aa ḡõro? Na ñ Yesu b̄esen Yinni wa ro? B̄ee i ñ s̄aa nen n̄oman s̄amburu Yinni s̄o?

2 Baa n̄a kun s̄aa ḡõro gabun mi, na s̄aa me b̄een mi, domi b̄eya i s̄os̄im̄o ma ne Yinnin ḡõrowa.

3 Be ba k̄i bu man gari w̄er̄er̄isia, ye kon bu wisi wee.

4 Sa ñ yiiko m̄o su ka di su maa ka n̄o?

5 Sa ñ yiiko m̄o sa n ka kur̄o naane dokeo m̄o wi u koo sun ȳs̄iri nge me ḡõrobu gabu ba m̄o ka Yinnin w̄on̄õbu, ka Sefa?

6 Nge ne ka Baanabasi t̄onawa sa ñ yiiko m̄o su ka n̄oman s̄amburu deri?

7 Wara d̄o tabu gber̄o ka win tiin gobi. Wara d̄aa duurum̄o gber̄o kpa ȳero kun sere nin binu dim̄o. Nge wara u naa ḡõo kparam̄o ma u ñ gen bom n̄õrum̄o.

8 Na ñ yeni gerum̄o ka t̄onun yiiko t̄ona. N ñ gari tee yi wooda ya gerum̄o?

9 Domi M̄owisin wooda s̄o ba yorua, “I ku b̄een naa kinerun n̄o boke saa ye ta s̄amburu m̄o d̄ianu s̄o.” Naan s̄ona Gusun̄o u yeni gerua?

10 Nge b̄esen tiin s̄ona u gari yi m̄o. M̄eya b̄esen s̄ona ba yorua domi n weene wuko u wuku ka ȳiȳõbu, kpa ḡeõ u ḡe u n b̄õnu ȳiȳõ.

11 S̄a n hunden ḡaanu duura b̄een suunu s̄o, ñ n m̄en na ḡaa bakana s̄a n wasin ḡaanu ḡa b̄een mi?

12 Gabu bà n yen yiiko m̄o b̄een mi, bese maa ni. Sa ñ bu kere?

Adama sa ñ yiiko ye denda b̄ee s̄o. Ye kpuro s̄õra sa temane, kpa su ku ra ka Kirisin Labaari gea swaa gane.

13 I ñ yē ma be ba s̄amburu m̄o s̄aa yer̄o ba ben d̄ianu waam̄o min di? Be ba maa ȳaku yeru k̄õsu, ba ben b̄õnu m̄o te s̄o.

14 Nge m̄eya maa Yinni u yiire be ba Labaari gean waasu m̄o bu ben d̄ianu wa ye s̄o.

15 Adama na ñ yen gaa denda ḡaa ni s̄o. M̄eya na ñ maa yeni yorum̄o bu ka man ye kuan s̄o. Na k̄iru bo n gbi. Goo sari wi u koo man yinari n woo kana gari yinin s̄o.

16 Domi n ñ weene n woo kana Labaari gean kparabun s̄o. Tilasiwa ye, ya man s̄aawe. N̄a kun yen waasu kue, wahala baka.

17 N̄a n ye kua ka k̄iru kon are m̄wa. N̄a kun maa k̄i na ka m̄o, ka me, kon ye kowa domi ba man ye n̄omu s̄andiawa.

18 N ñ n men na, mba nen are. Nen areya n ka Kirisin Labaari gea waasu ko n kun ka gobin baa kpa n ku nen yiiko kpuro dendi ye na m̄o Labaari gean kparabun s̄o.

19 Baa n̄a n t̄ii m̄o t̄ambu kpuron wuswaaõ na t̄ii kua baawuren yoo kpa n ka t̄on dabiru gawama.

20 Yuuban mi na kua nge Yuu n ka Yuuba gawama. Be ba maa wooda nasie, na kua ben turo, kpa n ka bu gawama baa me nen t̄ii na ñ wāa woodan n̄õna.

21 Be ba kun wooda m̄on mi, na maa kua ben turo kpa n ka bu gawama. N ñ m̄o ma na ñ Gusun̄on wooda nasie, na Kirisin wooda nasie.

22 Dam sarirugibun mi na kua wi u kun dam m̄o kpa n ka dam sariruḡii be gawama. Na kua nge me baawure u s̄aa ben gabu bu ka faaba waara, baa ñ n meren na.

23 Ye kpurowa na m̄o Labaari gean s̄o kpa na n ka b̄õnu m̄o ye s̄o.

24 I yē ma dukan garasa s̄o t̄ambu kpuro ba duki m̄õwa adama t̄on turowa u koo yen are wa. Yen s̄o, i dukio nge me i ko ka are wa.

25 Wasi kasanuḡii baawure u ra n t̄ii neniwa kpuro s̄o. Ba m̄o me bu ka are wa yi yi s̄aa wurusun fur̄o * ge ga koo gbera gu derura. Adama bese sa m̄o su ka m̄wa ge ga kun kpeemo.

26 Yen s̄ona na duka m̄o dee dee na ñ geririm̄o. Na sannam̄o, adama n ñ m̄o nge wi u wom soom̄o.

27 Na nen wasi n̄õwia m̄o gem gem n ka yi kamia, kpa n ku ra ko wi ba koo ḡira n̄om dir̄a nen t̄ii sanam me na sibu gabu waasu kua.

* 9:25 wurusun fur̄o - Gera ba ra raa doke goon wir̄o yellu wi u garasa gaa s̄o wiru gbia.

10

Būu s̄aarun kir̄o

1 Nēgibu na kī i n yē ma bēsen sikadoba kpuro ba wāa guru wii ten * t̄obuō ma be kpuro ba s̄a nīm wōku gen † suunu sōo ka naasu.

2 Ma be kpuro ba kua M̄owisin bwāabu ka batemu gaa guru wii te sōo ka nīm wōku ge sōo.

3 Ma be kpuro ba dīa teenu di ni nu na saa w̄ollun di,

4 ma ba nīm n̄oruram tem n̄ora mē Gusunō u bu wē, domi ba nīm n̄orumōwa saa kpee Hundegirun min di te ta bu swīi biruo. Kirisiwa s̄aa kpee te.

5 Adama Gusunō u ben dabiru go gbaburu sōo yēn s̄ō ben daa ya n̄ n̄un wēre.

6 Tē, yeya ya s̄aa yīreru bēsen s̄ō kpa sa kun maa s̄aa kōsan k̄irobu nge be.

7 Kpa i ku ra maa būu s̄a nge mē beōnōn gabu ba kua. Domi ba yorua, “T̄on be, ba sina ba di, ba n̄ora, ma ba seewa ba kom bereteke m̄ō.”

8 Su ku ra maa kur̄o damaru ko nge mē ben gabu ba kua, ma ben n̄arōbun suba yenda ita (23.000) ba kam kua s̄ōo teerun s̄ōo.

9 Su ku ra maa Yinni m̄ēeri nge mē u ne, nge mē ben gabu ba kua, ma wēe bu go go.

10 Su ku maa w̄aki nge mē ben gabu ba kua, ma goōn gorado u bu go.

11 Yeya ya bu deema nge yīreru, ma ba ya yorua bu ka sun kir̄o ko, bēse be sa wāa handunian t̄ōo d̄āaki teni sōo.

12 Yen s̄ō, wi u tamaa u ȳō sim sim, u de u n tii s̄e kpa u ku raa w̄orume.

13 I n̄ laakari m̄ēeribu gabu waare ma n̄ kun m̄o bi t̄ombu kpuro ba ra wa. Gusunō wi u s̄aa naanegii, u n̄ derimō bu b̄ēn laakari m̄ēeri n̄ kere ye i ko kpī i ka t̄emana. Adama laakari m̄ēeribu baabire sōo u ra maa yari yeru ko kpa i ka kpī i t̄emana bi sōo.

14 Yen s̄ō, kīnasibu, i būu s̄āaru suurio.

15 Na ka b̄ēe gari m̄ōwa nge laakarigibu. I de i lasabu ko ye na gerumō.

16 S̄a n̄ b̄onu m̄o n̄ari domarugia ye sōo, ye sa ka Gusunō siaramō, sa n̄ b̄onu m̄o Kirisin yem sōo? S̄a n̄ p̄ēe ye yabua, sa n̄ b̄onu m̄o Kirisin wasi sōo?

17 P̄ēe tia ya wāa. Baa s̄a n̄ dabi, sa s̄aa wasi tee, domi bēse kpuro sa b̄onu m̄o p̄ēe tia ye sōo.

18 I bu m̄ēerio be ba mara Isireliba. Be ba yākunu dimō, ba n̄ b̄onu m̄o yāku yee te sōo?

19 N n̄ men na, mba na gerumō. Na gerumō ma yaa ye ba ka būu yākuru kua ya s̄aa gāanu? Būuwa s̄aa gāanu?

* 10:1 **guru wii te** - Ta s̄āawa te ta Isireliba gbiiye sanam mē ba wāa gbaburu. † 10:1 **nīm wōku ge** - Ga s̄āawa nīm wōku ge ba m̄ō Naa yari ge ga burana ba t̄obura ye ba yara Egibitin di.

20 Aawo. Adama na gerumō ma ye ba ka yākuru kua, būna ba ka yākuru kua, n̄ n̄ m̄o Gusunō. Na n̄ maa kī i n̄ b̄onu m̄o ka būnu.

21 I n̄ kp̄ē i n̄o Yinnin n̄ora sōo kpa i maa n̄o būnun n̄ora sōo. I n̄ kp̄ē i di ye ya wāa Yinnin tabulu w̄ollo, kpa i maa di ye ya wāa būnun tabulu w̄ollo.

22 Sa kī su Yinnin n̄isinu seeyawa? Sa n̄un dam kere?

I kpuro koowo

i ka Gusunō b̄ēere wē

23 Ba n̄ t̄onu yinarimō u gāanu kpuro ko, adama n̄ n̄ m̄o ni kpuro nu arufaani m̄o. Ba n̄ t̄onu yinarimō u gāanu kpuro ko adama n̄ n̄ m̄o ni kpuro nu t̄onu t̄āsisiamō.

24 N̄ n̄ weene goo u win tiin arufaani kasu, ma n̄ kun m̄o win winsimgia.

25 Ye ba gesi daramō yaburō i dio, i ku gāanu bikia tii taare w̄ēebun s̄ō.

26 Domi tem s̄āawa Yinni Gusunōgim, ka gāanu kpuro ni nu wāa mē sōo.

27 Naane doke sarirugii ù n̄ b̄ēe dim soka, ma i ḡōru doke i ka da, gāanu kpuro ye ba b̄ēe wē, i dio, i ku ra gāanu bikie tii taare w̄ēebun s̄ō.

28-29 Adama goo ù n̄ b̄ēe s̄ōowa u n̄ēe, yeniwa ba ka yākuru kua i ku di ȳēron ḡōrun s̄ō wi u b̄ēe s̄ōowa, n̄ n̄ m̄o b̄ēen tiin ḡōrun s̄ō.

Domi mban s̄ōna kon de bu nen tii m̄aru siri goon ḡōrun s̄ō.

30 N̄a n̄ Gusunō siara ye na dimōn s̄ō, mban s̄ōna na kon de bu maa nen k̄ōsa gere ye sōo.

31 N n̄ men na, i n̄ dimo i n̄ n̄orumo, n̄ kun mē i n̄ gāanu ganu m̄ō, i ye kpuro koowo i n̄ ka Gusunō b̄ēere w̄ēmō.

32 I ku ra Yuuba torasie n̄ kun mē Gerēkiba n̄ kun mē Yesun yigberu te ta maa s̄aa Gusunōgiru.

33 N̄en tii na kookari m̄ō n̄ ka kpuro ko ye ya koo t̄ombu kpuro dore, na kun nen tiin arufaani kasu ma n̄ kun m̄o t̄on dabirugia, kpa bu ka faaba waara.

11

1 I man saario nge mē nen tii na Kirisi saarimō.

T̄on kur̄on wii kp̄ibu

2 Na b̄ēe siara ye i ra ka man yaaye kpuro sōo, ye i maa ka s̄ōosi te neni sim sim te na mwa na b̄ēe wē.

3 Adama na kī i n̄ yē ma Kirisiwa t̄on durō baawuren wirugii, t̄on durō maa s̄aa t̄on kurō baawuren wirugii, Gusunōwa maa Kirisin wirugii.

4 T̄on durō baawure wi u kanaru m̄ō, n̄ kun mē u Gusunōn gari gerumō, ù n̄ win wiru wukiri, u n̄ win wirugii b̄ēere w̄ēmō.

5 Ma tɔn kurɔ baawure wi u kanaru mɔ, n̄ kun mɛ u Gusunɔn gari gerumɔ, ù kun win wiru wukiri, u n̄ win wirugii beere wɛɛmɔ. N̄ s̄awa nge ù n̄ pɔɔru woka.

6 Tɔn kurɔ ù kun k̄i u yasa bɔke, n̄ weene u seri bura. Adama n̄ n̄ s̄aan na sekuru u ka seri bura n̄ kun mɛ u ka pɔɔru woka, u de u yasa bɔke.

7 N̄ n̄ weene tɔn durɔ u win wiru wukiri domi u s̄awa Gusunɔn weenasii, u maa Gusunɔ beere wɛɛmɔ, adama tɔn kurɔ u tɔn durɔ beere wɛɛmɔ.

8 Domi tɔn durɔ kun yari tɔn kurɔn min di, tɔn kurɔwa yari tɔn durɔn min di.

9 Meyɔ maa ba n̄ tɔn durɔ taka kue tɔn kurɔn s̄ɔ, tɔn kurɔwa ba kua tɔn durɔn s̄ɔ.

10 N̄ n̄ mɛn na, wɔllun goradoban s̄ɔ n̄ weene tɔn kurɔ u yasa bɔke u n̄ ka s̄ɔsimɔ maa u goo wiru kp̄iye.

11 Adama Yinni s̄ɔ, n̄ n̄ koorɔ tɔn kurɔ u n̄ w̄a n̄ kun ka tɔn durɔn baa. Meyɔ maa tɔn durɔ u n̄ kp̄ɛ u n̄ w̄a n̄ kun ka tɔn kurɔn baa.

12 Domi nge mɛ tɔn kurɔ u yari tɔn durɔn min di, nge meya tɔn durɔ maa marura tɔn kurɔn min di, adama ye kpuro n̄ kooramɔwa saa Gusunɔn min di.

13 I lasabu koowo beɛn tii. N̄ weene tɔn kurɔ u Gusunɔ kana u kun yasa bɔkua?

14 I n̄ yɛ beɛn tii ma sekura tɔn durɔn seri yì n̄ d̄ɛu?

15 Adama tɔn kurɔn seri yì n̄ d̄ɛu, burara. Ba n̄n win seri wɛwa u ka yì dendi nge win sonditia.

16 Adama goo ù n̄ k̄i u ka sun sikirina, na gesi gerumɔ ma beɛe s̄ɔ ka Gusunɔn yigbenu s̄ɔ sa n̄ maa komaru garu mɔ.

*Yinnin d̄ia domaruginu
(I maa mɛriɔ Mateu 26:26-29, Maaku 14:22-25, Luku 22:15-20)*

17 Gari yì na k̄i n̄ beɛ yiire mini tɛ, na n̄ beɛ siaramɔ yì s̄ɔ, domi ì n̄ mɛnne, n̄ ku ra sano gaa ko, n̄ da n̄ gɔɔgɔm m̄ɔwa.

18 Gbiikaa ba man s̄ɔwa ma, ì n̄ mɛnne, wuunu ganu w̄a beɛn suunu s̄ɔ ni nu n̄ n̄ɔ tia s̄a. Na mi gia wura ma geema.

19 Domi n̄ n̄ koo ko karanaa ya kun w̄a beɛn suunu s̄ɔ, kpa be ba s̄a geegibu bu ka s̄ɔsira.

20 Wee, ì n̄ mɛnne ì ka d̄ianu dimɔ, n̄ n̄ ka Yinnin domaruginu weene.

21 Domi ì n̄ mɛnna ì ka di, baawure ra n̄ sendewa u ka win tiin d̄ianu di, kpa ḡɔra n̄ gabu m̄ɔ, kpa tam mu n̄ gabu goomɔ.

22 I n̄ beɛn tiin yɛnusu mɔ mi ì ko di kpa ì n̄? Nge ì k̄i ì n̄ Yesun yigberu gemawa, kpa ì s̄arobu sekuru doke? Mba kon gere. Kon beɛ siara? Aawo, na n̄ beɛ siaramɔ ye s̄ɔ.

23 Domi Yinnin min diya na s̄ɔsiru mwa te na beɛ wɛ. Na n̄ɛ, w̄ku tɛ s̄ɔ ba Yinni Yesu tambu n̄omu s̄andia u p̄ɛe sua,

24 u Gusunɔ siara ma u ye murura. Ma u n̄ɛ, yenɔwa n̄ɛn wasi yì ba go beɛn s̄ɔ. I n̄ da yenɔ ko ì n̄ ka man yaaye.

25 Meyɔ u maa nara sua ye ba dim kpa u n̄ɛ, n̄ra yenɔwa Gusunɔn n̄ɔ mwɛɛ kpa te u s̄ire ka n̄ɛn yɛm. Sanam baamere s̄ɔ mɛ ì ka ye n̄rumɔ, ì n̄ da ko ì n̄ ka man yaaye.

26 Domi sanam baamere s̄ɔ mɛ ì p̄ɛe ye dimɔ ma ì ka n̄ra ye n̄rumɔ, Yinnin ḡɔɔwa ì kparamɔ sere u ka wurama.

27 Yen s̄na wi u Yinnin p̄ɛe di, n̄ kun mɛ ù n̄ ka win n̄ra n̄ra, ma u n̄ kue nge mɛ n̄ weene u ko, u Yinnin wasi ka win yɛm torariwa.

28 N̄ n̄ mɛn na, baawure u tii wɛɛri u sere p̄ɛe ye di u maa ka sere n̄ra ye n̄ɔ.

29 Domi ù n̄ dimɔ ù n̄ n̄rumɔ ù kun tuba ye n̄ s̄a Yinnin wasi, u tii taare suammewa win dibu ka n̄ru bi s̄ɔ.

30 Yen s̄na beɛn dabira barɔ, ma dabira kua kpanabu, gaba maa gu.

31 S̄a n̄ tii siri ka gem, ba n̄ maa sun sirimɔ.

32 Adama Yinni ù n̄ sun siri, u ra sun seɛyasiewa, kpa su ku ra maa taare wa ka handuniagibu sannu.

33 Yen s̄ɔ negibu, ì n̄ mɛnna ì ka di, ì de ì maruna.

34 Ḡɔru tà n̄ goo m̄ɔ, u de u gina d̄ianu di yɛnuɔ, kpa beɛn mɛnnɔ s̄ɔ ì ku ra taare sua. Gari yì yì tie, kon beɛ yin asansi s̄ɔ n̄ n̄ tunuma.

12

Hunde Deeron k̄enu

1 Tɛ ye n̄ s̄a Hunde Deeron k̄enun gari, negibu na k̄i ì n̄ yin gem yɛ.

2 I yɛ ma sanam mɛ ì n̄ Gusunɔ yɛ, ba ra n̄ beɛ gawewa b̄unun yiraɔ, ni nu ku ra gari gere.

3 Yen s̄na na k̄i ì tubu ma goo wi u gari m̄ɔ saa Gusunɔn Hunden min di, ù n̄ gerumɔ ba Yesu b̄rusi. Goo kun maa kp̄ɛ u n̄ɛ Yesu s̄a Yinni, ma n̄ kun m̄ɔ saa Hunde Deeron min di.

4 Hunden k̄ɛe bwese bwesekawa w̄a, adama Hunde turo wiya nu wɛɛmɔ.

5 S̄ɔm bwese bwesekawa w̄a, adama Yinni turo wiya sa ko ye kua.

6 Dam bwese bwesekawa maa w̄a mɛ tɔnu koo kp̄i u ka s̄amburu ko, adama Gusunɔ turo wiya mu t̄ambu kpuro wɛɛmɔ s̄amburu baateren s̄ɔ.

7 Ba baawure k̄ɛru wɛ te ta s̄ɔsimɔ maa u Hunde Deero m̄ɔ kpa u ka tu dendi t̄ambu kpuron arufaanin s̄ɔ.

8 Hunde u ra goo k̄ɛru wɛ u ka t̄ambu bwisi k̄ɛ, kpa u goo k̄ɛru wɛ u ka gari gere ka yɛru.

9 Hunde turo wi, u ra goo naane dokebu wɛ, kpa u goo dam wɛ u ka barabu bekia.

10 Meyɔ Hunde turo wiya ra maa goo s̄ɔm maamaakiginun dam wɛ, kpa u goo k̄ɛru wɛ u ka t̄ambu Gusunɔn gari tusia, kpa u maa goo bwisi wɛ u ka Hunden k̄enu ka k̄ɛɛ ni nu

tie wunana. U ra goo bwisi wē u ka Hunden barum bwese bwesekan gari gere, kpa u goo bwisi wē u ka gari yi tusia.

¹¹ Hunde turo wiya u ye kpuro m̄. U baawure kēε bwese bweseka wēεm̄ nge m̄ u kī.

Naane dokeobu kpuro

ba sāa wasi teen doo dooka

¹² Domi Kirisi sāawa nge wasi tee ka yin doo dooka dabiru. Wasi yi, yi sāawa tee baa m̄ ye doo dooka dabiru m̄.

¹³ Domi ba sun batemu kuawa ka Hunde turo kpa Yuuba ka t̄n tukobu, yobu ka t̄i m̄w̄obu, beε kpuro su ka ko wasi tee. Sa maa gbinn̄ε ka Hunde turo wi, beε kpuro.

¹⁴ Wasi sāawa doo dooka dabiru n̄ n̄ m̄ tia.

¹⁵ Baa naasu s̄n n̄ n̄ε, su n̄ sāa n̄omu, ka m̄ε, su n̄ w̄a wasi s̄o? Su w̄awa wasi s̄o.

¹⁶ Baa swaa ȳa n̄ maa n̄ε, ya n̄ sāa n̄nu, ka m̄ε, ya n̄ w̄a wasi s̄o? Ya w̄awa wasi s̄o.

¹⁷ Wasi kpuro yi n̄ sāa n̄ni, am̄na yi koo ka gari n̄. N̄ kun m̄ε, yi kpuro yi n̄ sāa swaa, am̄na yi koo ka nuburu n̄.

¹⁸ Adama nge m̄ε n̄ sāa Gusun̄o u doo dooka baayere dokewa wasi s̄o nge m̄ε u kī.

¹⁹ Ya n̄ koor̄o wasi yi kun doo dooka m̄.

²⁰ T̄ε, wasi sāa tee adama yi doo dooka dabiru m̄.

²¹ Yen s̄na n̄ni kun kp̄ε yi n̄omu s̄o yi n̄ gen bukata m̄. Wira kun maa kp̄ε tu naasu s̄o ta n̄ sin bukata m̄.

²² Adama baa wasin doo dooka ye ya sāare ya n̄ dam m̄, wasi yen bukata m̄ too.

²³ Ye ya maa sun sāawa nge ya n̄ beεε m̄, sa ye beεεε wēεm̄. Ye sa n̄ maa kp̄ε su s̄osi sa ye wukirim̄.

²⁴ Adama yen ye ya waabu w̄a, ya n̄ wukiri-bun bukata m̄. Gusun̄o u besen wasi swēna u ka yin gam beεεε wē mi n̄ beεεε bia.

²⁵ U kuawa kpa wasi yi kun ka karane, adama doo dooka baayere ya n̄ ka yen yensin laakari m̄.

²⁶ Wasin gam m̄n n̄ n̄ni sw̄aru wa, ka mi n̄ tie sanna ba b̄nu m̄. M̄ya b̄n n̄ maa yin gam siara, ka mi n̄ tie sanna ba nuku dobu b̄nu m̄.

²⁷ T̄ε beε kpuro i sāawa Kirisin wasi, ma beεn baawure sāa yin doo dooka.

²⁸ Gbiikaa Gusun̄o u gb̄a u ḡobu ḡasa Yesun yiḡeru s̄o, yiruse win s̄om̄bu, itase keu s̄osiobu, yen biru be ba s̄m maamaakiginun dam m̄, ka maa be ba dam m̄ bu ka bar̄bu bekia, ka be ba gabu somim̄, ka be ba t̄mbu kparam̄, ka be ba ka Hunden barum bwese bweseka gari m̄.

²⁹ N̄ n̄ m̄ be kpuro ba sāa ḡobu, n̄ kun m̄ε Gusun̄an s̄om̄bu, n̄ kun m̄ε keu s̄osiobu. N̄ n̄ maa m̄ be kpuro ba dam m̄ bu ka s̄m maamaakiginu ko,

³⁰ n̄ kun m̄ε bu ka bar̄bu bekia, n̄ kun m̄ε bu ka Hunden barum bwese bweseka gari ko, n̄ kun m̄ε bu ka gari yi tusia.

³¹ N̄ n̄ m̄n na, i Hunden k̄nu kasuo ni nu beεεε kere.

Kon maa beε swaa s̄osi ye ya kpuro kere.

13

K̄ru

¹ Baa n̄ n̄ ka barum bwese bweseka gari m̄ ka mam w̄ollun ḡoradoban barum ma na kun t̄nu kī, na sāawa nge yankokoru n̄ kun m̄ε yangireru te ba soom̄.

² Baa n̄ n̄ Gusun̄an gari gerubun dam m̄, ma na asiri kpuro tuba ka ȳeru kpuro, ma na Gusun̄o naane doke sere kon kp̄i n̄ guunu s̄o nu swenȳo, n̄ kun t̄nun k̄ru m̄ na n̄ sāa ḡanu.

³ Baa n̄ n̄ n̄n dukia kpuro sāarobu w̄ε, baa n̄ n̄ dera ba n̄n wasi w̄owa, n̄ kun t̄nun k̄ru m̄ na n̄ are wasi.

⁴ Wi u t̄nu kī u ra t̄mane, u ra n̄ maa t̄n geeru m̄, u ku ra n̄ nisinu m̄, u ku ra woo kane, u ku ra maa t̄i sue.

⁵ Wi u t̄nu kī u ra n̄ t̄mbun beεεε ȳε, u ku ra win t̄i t̄nan arufaan̄i kasu, u ku ra maru ko fuuku, u ku ra maa torarun gari yi win nukuro.

⁶ Wi u t̄nu kī u ku ra ȳeri k̄san s̄o ma n̄ kun m̄ gem s̄o.

⁷ Wi u t̄nu kī u ra ka kpuro t̄mane. Win naane dokebu ka win ȳiȳobu ka win t̄manabu bu ku ra kpe.

⁸ Wi u t̄nu kī win k̄ra ku ra n̄ n̄ru m̄. Gusun̄an gari gerubu bu n̄ru m̄, Hunden barum bwese bwesekan gerubu koo kpe, ȳeru ta koo maa kpe.

⁹ Domi besen ȳeru ka besen Gusun̄an gari gerubu, yen gaa kun yiba.

¹⁰ Adama sanam m̄ε ye ya yiba ya koo na, sanam m̄ya ye ya kun yiba, ya koo doona.

¹¹ Sanam m̄ε na sāa bii, na ra gari gere nge bii, na ra laakari ko nge bii, na ra maa bwisiku nge bii, adama t̄ε ye na guro guro kua, na biin daa deri.

¹² Ye sa waam̄o t̄ε ya sāare ye sa waam̄o bari bari tasa s̄o, adama s̄o teeru sa ko ra wa n̄ni ka n̄ni. Ye na ȳε t̄ε ya n̄ yiba, adama s̄o teeru kon da tubu sāa sāa nge m̄ε Gusun̄o u man tuba.

¹³ T̄ε ḡanu ita yenywa ya w̄a, yeya naane dokebu, ka ȳiȳobu, ka k̄ru. Adama k̄ra ta kere.

14

Hunde Deeron k̄nun gari

¹ N̄ n̄ m̄n na, k̄ra n̄ weene i n̄ kasu. I maa Hunden k̄nu kasuo, n̄ mam n̄εere Gusun̄an garin gerubun k̄ru.

² Wi u ka Hunden barum gari gerum̄, n̄ n̄ t̄nu u ka gari m̄, Gusun̄owa u ka gari

mò, domi goo kun yëron gari nòomò. Gem asirigima u gerumò ka Hunde Deeron dam.

³ Adama tòmba, Gusunòn sòmò u ra ka gari ko. U ra bu tāsisi, kpa u bu dam kē, kpa u bu nukuru yemiasia.

⁴ Wi u ka Hunden barum gari mò, u win tii tāsisiāmòwa. Adama Gusunòn sòmò, Yesun yigbera u tāsisiāmò.

⁵ N ko n man dore bēe kpuro i n ka Hunden barum gari mò, adama ye na kī n kere, yera i n Gusunòn gari gerumò. Domi wi u Gusunòn gari gerumò u kere wi u Hunden barum bwese bweseka gerumò, ma n kun mò ù n win gari tusia, kpa u ka Yesun yigberu tāsisi.

⁶ Tē, negibu arufaani yerà i ko wa nà n na bēen mi ka Hunden barum bwese bwesekan gerubu, ma na kun ka sòsiru nē, n kun mē yēru, n kun mē Gusunòn garin gerubu n kun mē keu gaa.

⁷ Baa gāa ni nu kun wāaru mō nge guuru ka mōraku bà n nu soomò, bà kun nu gosikiamò, amōna gaba koo ka gia ye nu gerumò.

⁸ Wi u maa kōba soomò, ù kun soomò dee dee, wara u koo tabun sòru ko.

⁹ Nge mēya bēen gari yi kun dēere, yi koo kowa kam.

¹⁰ Barum bwese bweseka dabina nu wāa handunia sò, sari maa mē goo kun nòomò.

¹¹ N n mēn na, nà kun barum nòomò mē ba ka gari mò, wi u mu gerumò u ko n sāawa tōn tuko nēn mi, kpa nē n maa ko tōn tuko yëron mi.

¹² Nge mēya bēe, yēn sō i Hunden kēnu kasu, i kookari koowo i ka nu wa nu n kpā ni nu koo Yesun yigberu tāsisi.

¹³ Yēn sō, n weenē wi u ka Hunden barum gari gerumò u Gusunò kēru kana te u koo ka gari yi tusia.

¹⁴ Domi nà n kanaru mò ka Hunden barum nēn hundewa ya kanaru mò, adama nēn bwisikunu kun wāa te sò.

¹⁵ Tē, amōna kon ko. Kon kanaru ko ka nēn hunde, kon maa ko ka nēn bwisikunu. Kon womu ko ka nēn hunde, kon maa ko ka nēn bwisikunu.

¹⁶ À n Gusunò siara ka hunde tōna, amōna naanē dokeo diro u koo ka kpī u nēe, ami, wunen siarabun sō. U n yē ye a gerumò.

¹⁷ Baa wunen siarabu bù n wā, bu n yēro tāsisiāmò.

¹⁸ Na Gusunò siara yēn sō na ra ka Hunden barum bwese bweseka gari ko n bēe kpuro kere.

¹⁹ Adama Yesun yigberu sò na kīru bo n gari nòobu gere ka nēn bwisikunu n ka gabu keu sòsi, n kere gari nòobun suba wākuru (10.000) ka Hunden barum.

²⁰ Negibu i ku maa bwisiku nge bibu. Daa kōsa sòra n weenē i n sāa nge bii wēenu, adama bwisikunu sò i n sāa tōn girobu.

²¹ Gusunò woodan tireru sò ba yorua, “Yinni u nēe, kon de bu nēn gari nò

be ba barum tukum gerumòn nòon di,

ka maa sòbun nòo sòon di.

Adama ka mē, ba n nēn gari swaa dakimò.”

²² N n mēn na, Hunden barum bwese bwesekan kēru ta sāawa yīreru be ba kun naanē doken mi, n n mò be ba naanē doken mi. Adama Gusunòn gari gerubun kēra ta sāa yīreru be ba naanē doken mi, n n mò be ba kun naanē doken mi.

²³ N n mēn na, Yesun yigberu kpuro tà n mēna, kpa baawure u n Hunden barum gerubu wōri, naanē dokeo dirobu n kun mē naanē doke sarirugibu bà n duuma, ba n koo gere bu nēe i wiirawa?

²⁴ Adama baawure ù n Gusunòn gari gerumò, sanam mē naanē doke sarirugii n kun mē naanē dokeo diro goo u duuma, win gōru ga koo nùn so, kpa gari yi, yi nùn siri yi tōmbu kpuro ba gerumò.

²⁵ Win bwisiku asiriginu nu koo maa sòsira batuma sò, kpa u yīira u Gusunò sà u nēe, geema, Gusunò u wāawa bēen suunu sò.

Yesun yigberun sàarun wooda

²⁶ Negibu, bēen baawurewa u kēru mò, googiru womu, googiru tubusianu, googiru sòsiru Gusunòn min di, googiru Hunden barum bwese bwesekan gerubu, googiru maa men tusiabu. I n mēna, i de i n ye kpuro mò i ka tāsisiāna.

²⁷ Gabu bà n koo ka Hunden barum bwese bweseka gari ko, n weenē ba n sāa tōmbu yiru n kun mē ita tōna kpa bu ko tia tia, kpa goo u maa ben gari yi tusia.

²⁸ Adama goo ù kun wāa mi wi u koo kpī u gari yi tusia, i de bu mari mēnnò sò, kpa bu yi ko ka Gusunò tōna.

²⁹ Ye ya maa sāa Gusunòn sòmòbun gari wee. I de ben yiru n kun mē ita bu gari ko, kpa be ba tie bu ben gari yi yīya.

³⁰ Gusunò ù n goo wi u sō mēnnò sò gāanu sòsi u ka gere, i de wi u gari mò u mari.

³¹ Domi bēe kpuro i ko kpī i Gusunòn gari gere tia tia, kpa bēe kpuro i ka gāanu gia kpa i ka dam kēru wa.

³² Gusunòn sòmòbu bu de ba n tii kpīa ben kēru sò.

³³ Domi Gusunò kun beretēke kī ma n kun mò alafia.

Nge mē n sāa naanē dokeobun yigbenu kpuro sò,

³⁴ n weenē tōn kuròbu bu mari mēnnò sò. N n weenē bu gari gere, adama bu wiru kpīya nge mē Gusunòn wooda ya gerumò.

³⁵ Bà n kī bu gāanu gia i de bu ben duròbu bikia yēnuò, domi bēen sekura tōn kurò ù n gari mò mēnnò sò.

³⁶ Amōna. Bēen min diya Gusunòn gari yi gbia yi torua? Nge bēe tōnan miya yi tura?

³⁷ Goo ù n tamaa u sãa Gusunõn sãmõ, ñ kun mɛ u yiyõ u Hunden kɛnu mɔ, n weene u wura ma ye na yorumõ, Yinnin yiiɛba.

³⁸ Goo wi u kun yeni wure, i ku ra yẽro wura.

³⁹ Yen sõ, negibu i kasuo i ka Gusunõn gari gere, kpa i ku yina bu ka Hunden barum bwese bweseka gari ko.

⁴⁰ Adama i kpuro koowo dee dee ka bɛɛɛ.

15

Kirisin seebu garin di

¹ Negibu na bɛɛ Labaari gea ye yaayasiamõ ye na raa bɛɛ nɔõsia ma i ye mwa, i maa yõ ye sɔɔ.

² Yen min diya i faaba waamõ i n gari yi nɛni dim dim yi na bɛɛ waasu kua. Ma n kun mɛ, kama i naane doke.

³ Domi gari yi yi kpuro kere yiya na bɛɛ nɔmu sɔndia yi nɛn tii na mwa. Yiya mini. Kiri si u gu bɛsɛn toranun sõ nge mɛ Gusunõn gari gerumõ.

⁴ Ba nùn sika ma u seewa garin di sõ itase nge mɛ Gusunõn gari gerumõ.

⁵ U win tii Sefa sõõsi, yen biru wøkura yiru ye.

⁶ Yen biru u kura mi win bwãaba mɛnnɛ bɛn geera nɛɛra wunõbu (100) kere. Ben dabira wasi ka tɛ, adama gaba gu.

⁷ Ma u maa win tii Yakõbu sõõsi, yen biru gorobu kpuro.

⁸ Dākuru u maa man kure, nɛ wi na sãa nge wi ba mara suru kun yiba.

⁹ Domi nɛna na piiburu bo gorobu sɔɔ. Na ñ weene bu man soku goro, domi na Gusunõn yigberu nani sãõwa.

¹⁰ Adama ka Gusunõn duroma na ka sãa mɛ na sãa tɛ, ma durom mɛ u man kua mu ñ kue kam. Na kookari kua n goro be kpuro kere, adama n ñ mɔ nɛn tiiwa na kua ma n kun mɔ Gusunõn durom mɛ mu ka man wãa.

¹¹ N n mɛn na, gari tee yiya sa waasu mɔ nɛ ka be, tee yiya i maa naane doke.

Bɛsɛn seebu garin di

¹² Tɛ, bà n Kirisin gari waasu kua ma u seewa garin di, amõna bɛɛn gaba ka mɔ gõriba kun seemõ.

¹³ Gõribu bà kun seemõ, Kiri si kun maa seewe.

¹⁴ Kiri si ù kun seewen na, bɛsɛn waasu kama, bɛɛn naane dokebu maa kama.

¹⁵ Sa maa Gusunõ seeda weesugia diiya sanam mɛ sa gerua ma u Kiri si seeya garin di, domi ñ n sãa gem ma gõriba kun seemõ, ñ n mɛn na, Gusunõ kun maa Kiri si seeye.

¹⁶ Domi gõribu bà kun seemõ Kiri si kun maa seewe.

¹⁷ Bà kun maa Kiri si seeye bɛɛn naane dokebu kama, i maa wãa bɛɛn toranu sõ gina.

¹⁸ Be ba maa Kiri si naane doke ba ka gu ba kam kuawa.

¹⁹ N n wãa teni tɔnan sõn na sa Kiri si yiyõ, sa sãawa wɔnwɔndobu n tãmbu kpuro kere.

²⁰ Adama tɛ, Kiri si u seewa garin di u kua gbiikoo be ba koo sen suunu sɔɔ.

²¹ Domi nge mɛ gɔɔ na saa tɔnun min di, nge mɛya gõribun seebu maa naamõ saa tɔnun min di.

²² Nge mɛ tãmbu kpuro ba gbimõ yèn sõ ba gbinnɛ ka Adamu, nge mɛya ba koo kpuro seeya yèn sõ ba gbinna ka Kiri si.

²³ Adama baawure ka win wuura. Gbiikaa Kiri si, yen biru be ba sãa wigibu win naarun sanam.

²⁴ Yen biruwa handunian kpeera koo na. Sanam mɛya Kiri si u koo wiruguru ka yiiko ka dam kpuro kam koosia kpa u Gusunõ Baaba bandu nɔmu sɔndia.

²⁵ Domi Kiri si u ñ koo ko u kun bandu di sere Gusunõ u ka nùn win yibɛɛba kpuro taarea.

²⁶ Gõõwa sãa wɛrõ dãako wi ba koo kam koosia.

²⁷ Domi ba yorua ba nɛɛ, “Ba dera u kua gãanu kpuron wirugii.” Adama sanam mɛ u gerua ba dera u kua gãanu kpuron wirugii, n sun yeeri ma wi u dera u kua yen wirugii, u ñ wãasi sɔɔ.

²⁸ Adama bà n gãanu kpuro Kiri si nɔmu sɔndia, yera wi, Bii, u koo maa tii Gusunõ nɔmu sɔndia, kpa Gusunõ wi u nùn gãanu kpuro nɔmu sɔndia, u bandu di kpuron wõllõ mam mam.

²⁹ Be ba batemu mɔ gõribun sõ maa ni. Arufaani yerà ya wãa mi. N n sãa gem ma gõriba kun seemõ, mban sõna ba bu batemu mɔ gõribun sõ.

³⁰ Bɛsɛn tii maa, mban sõna sa ra n yõ kari sɔɔ saa baayere.

³¹ Negibu, baadommawa na ra n wãa gɔɔn yira sɔɔ. Na yeni gerumõ yèn sõ na woo kanamõ bɛɛn saabu bɛsɛn Yinni Yesu Kiri si sɔɔ.

³² Nà n sanna ka gberun yɛɛ Efesu mini nɛn tɔndun yiikon sõ, arufaani yerà na mɔ. Gõribu bà kun seemõ, ñ n mɛn na, su di kpa su nɔ domi sia sa ko gbi.

³³ I ku de bu bɛɛ nani wõke. Kpaasi kõsoba ba ra daa gea sanku.

³⁴ I de bɛɛn laakari gea yu wurama nge mɛ n weene, kpa i kookoo kõsusu deri. Bɛɛn gabu ba ñ Gusunõ yɛ. Na yeni gerumõ ma bɛɛn sekura.

Seebun wasi kpeɛ

³⁵ Goo koo bikia u nɛɛ, amõna ba koo ka gõribu seeya. Wasi yiren bwesera ba ko n mɔ.

³⁶ Bwisi sarirugii! À n gãanun bia duura temõ ya ñ kpiimõ ma n kun mɔ ya gu.

³⁷ Ye a duurumɔ temɔ, bia tɔnawa, nge alikama bima, n̄ kun me ḡaanu ganun bima, n̄ n̄ mɔ kp̄ii p̄ɔtura.

³⁸ Gusunɔ u bia ye kp̄ii p̄ɔtura w̄ɛmɔ nge me u k̄i. Bia baayere ya yen kp̄ii p̄ɔtura mɔ.

³⁹ Ḡaa wasinu kpuron yaa kun maa tia. Tɔmbugia nenem, ȳɛgia nenem, gunɔsugia nenem, sw̄ɛgia maa nenem.

⁴⁰ Wollun wasi yi w̄aa, handuniagii maa w̄aa. Wollun wasi yi yin buram mɔ, handuniagii maa yin buram mɔ.

⁴¹ S̄ɔ u win buram baa mɔ, suru maa wigim mɔ ka maa kperi. Kperin tiin buram wunane.

⁴² M̄eya n ko n s̄aa sanam me ba koo ḡoribu seeya. B̄a n wasi sika ḡooḡiia mi, adama b̄a n yi seeya yi n̄ maa gb̄imɔ.

⁴³ B̄a n yi sika yi ku ra n beere mɔ, adama b̄a n yi seeya girima bakaḡiia. B̄a n yi sika, dam sariruḡiia, adama b̄a n yi seeya yi dam mɔ.

⁴⁴ B̄a n yi sika wasi bentekera, adama b̄a n yi seeya yi s̄awa hundegii. Domi wasi bentekeru t̄a n w̄aa, wasi hundegii maa w̄aa.

⁴⁵ Nge m̄eya maa ba yorua ba nee, t̄on gbiikoo Adamu, u kua waso, adama Adamu d̄aako u s̄awa hunde wi u w̄aaru w̄ɛmɔ.

⁴⁶ N n̄ mɔ hundeḡiia yi gb̄ia yi na. Wasi bentekera ta gb̄ia ta na, yen biru hundegii.

⁴⁷ Ba t̄on gbiikoo m̄ama ka tem, ma u kua temgii. T̄onu yiruse u nawa wollun di.

⁴⁸ Nge me temgii gbiikoo u s̄aa, m̄eya maa temgibu kpuro ba s̄aa. Nge me wollugii u maa s̄aa m̄eya maa wollugibu kpuro ba s̄aa.

⁴⁹ Nge me sa ka temgii weene, nge m̄eya sa ko maa ka wollugii weena.

⁵⁰ Negibu yeniwa na gerumɔ, ma ye ya yaa ka yem mɔ, ya n̄ kp̄ɛ yu banu wa mi Gusunɔ u bandu sw̄ii. Ye ya maa s̄aa ḡoogia ya n̄ kp̄ɛ ya n̄ w̄aaru te ta ku ra kpe mɔ.

⁵¹ Asirin gari wee, na beɛ s̄omɔ. N n̄ mɔ beɛ kpurowa sa ko gbi, adama ba koo beɛ kpuro k̄asi

⁵² yande, n̄ani kpaki teeru s̄o sanam me k̄obi d̄aaka ya koo sw̄i. Domi ya koo sw̄i kpa bu ḡoribu seeya bu ku maa ka gbi, kpa beɛ su maa k̄asi.

⁵³ Domi wasi yi yi ra sankire, yi n̄ koo ko yi kun k̄asa yi yi ku ra sankire. Yi yi maa s̄aa ḡooḡii, yi n̄ koo ko yi kun k̄asa yi yi ku ra gbi.

⁵⁴ T̄ɛ yi yi ra sankire yi n̄ k̄asa yi yi ku ra sankire, ḡooḡii yi n̄ maa k̄asa yi yi ku ra gbi, yera ye ba yorua ya koo koora ye ba nee, “U dera ḡoɔ kpa, ma nasara sina.”

⁵⁵ “Ḡoɔ, mana wunen nasara w̄aa.

Ḡoɔ, mana wunen s̄osɔ d̄ɛgira w̄aa.”

⁵⁶ Ḡoɔn s̄osɔ d̄ɛgira toraru, torarun dam maa s̄awa wooda.

⁵⁷ Yen s̄o, su Gusunɔ siara wi u sun nasara w̄ɛmɔ saa Yesu Kirisi besen Yinnin min di.

⁵⁸ N n̄ men na k̄inasibu, i ȳoro dim dim ka temanabu, i n̄ hania m̄ɔ Yinnin s̄amburu s̄o

baadomma kpa i n̄ ȳɛ ma s̄ambu te i Yinni kuamme ta n̄ kam m̄ɔ.

16

Gobi s̄okubu

naane dokeobun s̄o

¹ T̄ɛ, gobin gari yi ba s̄okumɔ naane dokeobun s̄o. N weene i ko nge me na Yesun yigbenu s̄owa Galatiɔ.

² Alusuma baayeren t̄o gbiikuru i de baawure u gobi ḡɛ yi nenem, nge me win waara ne, kpa i ku de sanam me na tunuma i sere gobi s̄ake.

³ N̄a n̄ na kon t̄on be i ḡosa ḡori Yerusalemuɔ ka beɛn k̄eru ka tire ni nu koo bu tusia.

⁴ N n̄ maa kua n̄ ka da nen tii, kon ka bu da.

Ye P̄olu k̄i u ko

⁵ N̄a n̄ Mased̄oni beram da, kon na beɛn mi, domi na n̄ kon ko na kun Mased̄oni de.

⁶ Kon s̄o m̄ɛru ko beɛn mi, a ku tuba, kpuran sanam kpuro. Yen biru kpa i man n̄oma k̄ɛ nen sanum s̄o mi na d̄o kpuro.

⁷ Na n̄ k̄i n̄ beɛ wa barara t̄ɛ n̄a n̄ sarɔ, adama Yinni ù n̄ wuru, na ȳiyo kon na n̄ ka beɛ sina s̄o m̄ɛru.

⁸ Adama ko na n̄ w̄aa Efesu mini gina sere Pantikotin t̄oru.

⁹ Domi na ayeru m̄o mini n̄ ka s̄am bakaru ko te ta koo arufaani ko. Yibereba ba maa dabi.

¹⁰ Tim̄ote ù n̄ na beɛn mi i de i n̄n̄ dam koosia ka beɛre, domi u Yinnin s̄amburu m̄ɔwa nge me na m̄ɔ.

¹¹ Yen s̄o, i ku de goo u n̄n̄ gem, adama i n̄n̄ somiɔ win sanum s̄o u ka na nen mi ka alafia, domi sa n̄n̄ mara ne ka beɛgibu sannu.

¹² Adama ye n̄ s̄aa beɛgii Apolon gari, n̄an dabira na ra n̄n̄ dam k̄ɛ u ka na u beɛ bera ka beɛgibu gabu sannu, adama u n̄ k̄i u na gina. U n̄ ayeru wa, u koo na.

Yiire d̄aakibu ka t̄abiribu

¹³ I n̄ tii se, i ȳoro dim dim naane dokebu s̄o. I n̄ wuruḡoru s̄aa kpa i n̄ dam m̄o.

¹⁴ Kpuro ye i m̄ɔ, i ye koowo ka k̄iru.

¹⁵ I Setefani ȳɛ ka win yenugibu, ma beya ba s̄aa t̄on gbiikubu Geresi s̄o be ba naane doke, ba maa tii w̄ɛ bu ka naane dokeobu n̄oɔri. Negibu na beɛ kanamɔ,

¹⁶ i t̄on ben bweseru wiru kp̄iyo ka baawure wi u s̄ambu te m̄ɔ ka hania.

¹⁷ Na nuku dobu m̄o Setefani ka F̄oɔtunatu ka Akai kun naarun s̄o, domi beɛn sariru ba man kua ye i ko ra koo.

¹⁸ Ba maa nen nukuru yemiasia ka beɛguru sannu. N weene i t̄on ben bweseru takaru ko.

¹⁹ Yesun yigbenu Asi s̄o nu beɛ t̄obura. Akilasi ka Pirisila ka maa Yesun yigberu te ta ra menne ben yenuo, ba beɛ t̄obura gem gem Yinni s̄o.

²⁰ Naane dokeobu kpuro ba bεε tɔbura.

I tɔbirinɔ ka kɪru.

²¹ Ne Pɔlu, na bεε tɔbura ka nen tiin yora.

²² Baawure wi u kun Yinni kɪ, u bɔri wa.

Maranata. Yen tubusiana, Yinni, a na.

²³ Yinni Yesun durom mu n wɔa ka bεε.

²⁴ Nen kɪru ta wɔa ka bεε kpuro Kirisi Yesu
sɔɔ. Ami.

TIRERU YIRUSE TE PŌLU U KORINTIGIBU KUA

Pōlu u Korintigibu tireru yorua nōn yiruse sanam me wi ka be, ba ñ nōsinamō. Win tire gbiikiru sō, u ben wahala dabi ni ba raa mōn wēē nō wa. Adama ka me, be sō gaba wāa be ba tamaa Pōlu u ñ sāa Gusunōn sōm kowo. Yen sōna u wure u bu tire teni yorua u ka tii yina.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu ka siarabu, wiru 1:1-11.
2. Pōlu ka Korintigibun wāasinaa, wiru 1:12n di sere wiru 7:16.
3. Kēnu Yudeagibun sō, wiru 8n di sere wiru 9.
4. Pōlu u ka tii yinamō, wiru 10:1n di sere wiru 12:10.
5. Yiire dāakibu ka tōbiribu, wiru 12:11n di sere wiru 13:13.

Tōbiribu

¹ Bēe Gusunōn yigberugibu, bēe be i wāa Korintio, ka naane dokeobu kpuro be ba wāa Gerēkiban tem girum sō, ñe Pōlu Yesu Kirisin goro Gusunōn Kīru sō, ka Timōte besēgii, besera sa bēe tōbura.

² Gusunō besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēe durom kua kpa bu bēe alafia wē.

Pōlu u Gusunō siaramō

³ Su Gusunō siara, besen Yinni Yesu Kirisin Baaba wi u ra tambu wōnwōndu kue, kpa u bu dam kē saa baayere.

⁴ U sun dam kēmō besen nuku sankiranu kpuro sō, kpa besen tii su ka kpī su be ba nuki sankire dam kē me besen tii sa wa Gusunōn min di.

⁵ Nge me besen tii sa Kirisin nuku sankiranu sō bonu mō n kpā, meya maa sa dam kēru waamō n kpā Kirisin min di.

⁶ Sā n nuki sankire bēen sōna, kpa i ka dam kēru ka faaba wa. Sā n maa dam wa bēen sōna, i ka maa dam wa me mu koo de i ka nōni swāaru tēmana te ta sāa tia ka te sa waamō.

⁷ Sa ñ sika mō bēe sō domi sa yē nge me i bonu mō besen nōni swāaru sō, meya i maa bonu mō besen dam sō me ba sun kā.

⁸ Negibu sa ñ kī i kun yē nōni swāa te sa wa Asin temō. Ten kpāara banda ta besen dam kera sere sa ñ maa yīiyō sa ko n hunde mō.

⁹ Sa raa tamaa ba sun taare wēwa bu ka sun go. Adama yenin bwesera sun deemawa kpa sa n ka yē ma n ñ weene sa n besen tii naane sāa ma n kun mō Gusunō turo wi u ra goribu seeye.

¹⁰ Wiya sun wōra wahala gōgōgia yen bweserun di, u koo maa sun wōra. Geema wiya sa yīiyō u koo wure u sun wōra.

¹¹ Domi bēen tii i n sun somimō ka bēen kanaru, Gusunō u koo kanaru mwa te tōn

dabira kua besen sō, kpa u sun durom kua tōn dabiru tu ka nūn siara besen sō.

Pōlu u win wuu daabu kōbia

¹² Yenin sōna sekura kun sun mō, domi besen gōru ga sun seeda diiyamme ma besen wāaru handunia sō, su mam gere bēen mi, ta dēere. Gusunō u dera ta ñ murafituru manī. Win duroma mu sun kpara, n ñ mō tōnun bwisi.

¹³ Meyā tire ni sa bēe kua sō sa ñ bēe gāa tukunu ganu yorue ma n kun mō ye i gara n bēe yeeri mi. Na maa yīiyō ma yeni ya koo bēe yeeri sāa sāa,

¹⁴ nge me besen gari yi bēe yeerima ma Yinni Yesun tōru sō i ko kpī i woo kana besen sō, nge me besen tii sa ko ko bēen sō.

¹⁵ Yīiyō bin saabuwa na gbia na gōru doke n da bēen mi kpa i ka domaru wa nōn yiruse.

¹⁶ Na raa bwisika n gera n bēe wa nā n dō Masedōni gia, kpa n kparam bēe wa nā n wee. Nge meya i ko raa ka man nōmu kē nen sanum sō n ka da Yudea gia.

¹⁷ Nge me na gari yi bwisika na gōrusu yiru kua ro? Nā n bwisikumō ye kon ko, na ra ko nge handuniagii na n sika mō?

¹⁸ Nge me Gusunō sāa naanēgii, ye na bēe sōwā, ya ñ sika mō.

¹⁹ Domi Yesu Kirisi Gusunōn Bii, win gari Silasi ka Timōte ka sere nen tii sa bēe waasu kua, win gari kun sika mō. Adama u sāawa wi Gusunō u wura.

²⁰ Ka geema, Gusunōn wura bi, bu win nō mweenu kpuro sire. Yen sōna saa win min di sa mō ami, sa ka Gusunō bēere wēemō.

²¹ Gusunō win tiwā u sun tāsisia ka bēe sannu Kirisi sō. Wiya u maa sun gōsa nenem.

²² Wiya u sun win yīreru koosi, wiya maa Hunde Dēero doke besen gōrusu sō nge sian wāarun suna.

²³ Gusunōwā sāa nen seedagii, na ñ kīwa n ka bēe gari sēsōgii ko. Yen sōna na ñ wure Korintio.

²⁴ Sa ñ kī su bēe dam dōre bēen naane dokebu sō, sa kīwa su samburu ko ka bēe sannu bēen nuku dobun sō. Domi i yō dim dim bēen naane dokebu sō.

2

¹ Yen sōna na gōru doke n ku ka da bēen mi kparam ka nuku sankiranu.

² Domi nā n bēe nukuru sankā, wara koo maa man nukuru dorasia ma n kun mō bēe be na nuki sankā.

³ Yenin sōna na bēe tireru yorua nge me na kua. Na ñ kī n turi bēen mi kpa bu man nuki sanku be n weene bu man nuku dobu wē. Na bēe kpuro naane sāa ma nen nukuru tā n dora, bēe kpuron nuku doba.

⁴ Meyā na bēe tireru yorua ka nōni swāaru ka nuku sankiranu ka maa yīresu, n ñ mō n ka

bɛɛ nuki sanku. Na kīwa i gia nge mɛ na bɛɛ kī n nɛ.

Bu toro suuru kuo

⁵ Goo ù n ka nuku sankiranu na, n ñ mɔ nɛna u nuki sanku, bɛɛ kpuruwa, ñ kun mɛ bɛɛn gabu, kpa n ku gere n ka tonda.

⁶ Sɛɛyasia bi bɛɛn dabinu durɔ wi sɛɛyasia, bu nùn nua.

⁷ Yen sɔ tɛ, n weene i nùn suuru kua i nùn dam kɛ kpa nuku sankira bakanu nu ku raa de u kom yaa bia.

⁸ Yen saabu na bɛɛ kanamɔ, i nùn kuo mɛ u ko n ka yɛ ma i nùn kī.

⁹ Domi na maa bɛɛ tireru yorua n ka bɛɛn laakari mɛeri n wa i n s̄aa mɛm nɔwɔbu kpuro sɔɔ.

¹⁰ I n goo nùn win toraru suuru kua, na maa yɛro suuru kua. Gāanu nù n wāa ni na suuru kua, bɛɛn s̄na na kua Kirisin wuswaaɔ.

¹¹ Kpa Setam u ku ka sun kamia domi sa win bwisikunu yɛ s̄aa s̄aa.

Pɔlun laakari seebu Torasio

¹² Ye na tura Torasio n ka Kirisin Labaari Gea kpara, na wa ka Yinnin durom ma swaa man kusiaru n ka sɔmburu ko mi.

¹³ Adama nɛn laakari kun kpunɛ s̄ɛ yɛn s̄ɔ na ñ negii Titu wa. Yen saabuwa na Torasiḡibu nɔɔ kana ma na doona Masedɔni gia.

Nasara Yesu Kirisi sɔɔ

¹⁴ Su Gusunɔ siara. Domi u ra n sun gbiiye ka nasara yɛn s̄ɔ sa gbinnie ka Kirisi. U sun dendimɔ u ka tɔmbu Kirisi giasia yam kpuro nge turare yɛn nuburu ta pusa baama.

¹⁵ Geema, bɛsɛ sa s̄awa nge turare nubu durorugia ye Kirisi u Gusunɔ wɛɛmɔ. Ma ya pusa be ba faaba waamɔn mi, ka maa be ba kam kobu dɔɔn mi.

¹⁶ Be ba kam kobu dɔɔn mi, nubu gɔɔgira te ta gɔɔ marumɔ. Be ba maa faaba waamɔn mi, nubu wāarugira te ta wāaru wɛɛmɔ. Wara tura u ka sɔmbu ten bweseru ko.

¹⁷ Sa ñ s̄aa nge gabu be ba ka Gusunɔn gari tenkuru mɔ. Adama, yɛn s̄ɔ Gusunɔwa u sun garima, yɛn s̄na sa gari gerumɔ ka murafiti sariru win wuswaaɔ nge Kirisin sɔmɔbu.

Nɔɔ mwɛɛ kpaarun sɔm kowobu

3

¹ Gari yi, yi s̄ɔs̄imɔ ma sa kpam woo kanamɔwa? Sa ko ka tirenu na bɛɛn mi ni nu sun tusiamɔ nge mɛ gaba ra ko? N kun mɛ, sa ko bɛɛ bikia i sun tire nin bweseru kua?

² Bɛɛn tiwa i s̄aa besen tireru te ba yorua besen ḡruɔ te tɔmbu kpuro ba tuba ma ba gara.

³ Ya s̄ɔs̄ira ma i s̄aa tire te Kirisi u yorua besen sɔmburun s̄ɔ. Ba ñ tu yorua ka ankiri, ma n kun ka Gusunɔ Yinni wason Hunde. Ba

ñ maa tu yorusi kpee besɔ sɔɔ, ma n kun mɔ tɔmbun ḡrusu sɔɔ.

⁴ Toro sin teya sa mɔ Gusunɔn wuswaaɔ saa Kirisin min di.

⁵ Geema, n ñ mɔ sa tii tura su ka gere sa gāanu kua ka tii. Ye sa ko kp̄i su ko kpuro, ya weewa Gusunɔn min di.

⁶ Domi wiya u sun dam wɛ su ka ko nɔɔ mwɛɛ kpaarun sɔm kowobu. Nɔɔ mwɛɛ te, ta ñ wooda dendimɔ ye ba yorua, ma n kun mɔ Gusunɔn Hunde. Wooda, gɔɔwa ya ka naamɔ, adama Gusunɔn Hunde wāara u ka naamɔ.

⁷ Sanam mɛ ba wooda yorua yoru bii tia tia kpee besɔ wɔllɔ, Gusunɔn yiiko ya s̄ɔs̄ira. Ma Mɔwisin wuswaa ya balla sere Isireliba ba kpara bu nùn mɛeri baa mɛ balli bi, bu koo doona. Wooda ye, yɛn sɔmbura ka gɔɔ naamɔ, yà n s̄ɔs̄ira ka yiiko yen bweseru,

⁸ Anna a maa yiikon kp̄aru wa ye Hunden sɔmbura ka s̄ɔs̄ira.

⁹ Sɔmbu te ta ra tɔmbu taare wɛ t̄a n yiiko mɔ, anna a maa sɔmburun yiiko wa te ta ra tɔmbu gem wɛ Gusunɔn wuswaaɔ.

¹⁰ Sa ko mam kp̄i su gere yiiko ye ya gasɔ balla ya ñ gāanu tura ka sere t̄ɛgia domi t̄ɛgia ye, ya kp̄aru bo.

¹¹ Geema, ye ya kun te yà n kua yiikogia, anna a maa ye ya ko n wāa ka baadommaɔn yiiko wa.

¹² Yɛn s̄ɔ sa ȳiyo bini mɔ, yen s̄na sa gari gerumɔ ka toro sindu.

¹³ Sa ñ s̄aa nge Mɔwisi wi u win wuswaa sɔnditia wukiri kpa Isireliba bu ku ka balli kp̄iribu ge mɛeri sere ka gen nɔɔ.

¹⁴ Ben wiru gu. Wee, sere ka gisɔ, b̄a n nɔɔ mwɛɛ gururun tirenu garimɔ, sɔnditia ye, ya ben bwisi berumɔ ya ñ wunare. Domi ya ñ wunare ma n kun wi u ka Kirisi gbinnen mi.

¹⁵ Sere ka gisɔ mam, b̄a n Mɔwisin tirenu garimɔ, sɔnditia ye, ya ra n ben bwisi berumɔwa.

¹⁶ Adama nge mɛ Gusunɔn gari gerumɔ, “Sanam mɛ tɔnu u Yinni wuswaa kisi, sɔnditia ye, ya ra wunarewa.”

¹⁷ N sere deema, Yinni wi, u s̄awa Hunde. Mi maa Yinnin Hunde wāa, miya tii m̄ara ra n wāa.

¹⁸ Bɛsɛ kpuro, bɛsɛ b̄en wuswaa gbabiara, sa Yinnin yiiko mɛera. Nge meya sa ka k̄osimɔ su ka Yinni wi weena. Win yiiko maa sosimɔ bɛsɛ sɔɔ. Ka gem, Yinnin Hundewa u sɔmbu te mɔ.

Hunden dukia tem m̄andu sɔɔ

4

¹ Gusunɔwa u sun sɔmbu te nɔmu b̄eria win durom s̄ɔ. Yen s̄na sa ñ mwia kpane.

² Sa daa sekurugia ye ya berua pota sa k̄ɔ. Sa ñ wāa ka bwisi k̄asin baa, sa ñ maa Gusunɔn gari s̄iikiamɔ. Adama sa gem terasiamɔwa kpasasa, kpa baawure u n ka

yē win gōruō ma geegiba sa sāa Gusunōn wuswaaō.

³ Labaari gea ye sa naōsiamō yà n berua, kam koorebara ya berue.

⁴ Ba ñ naane doke yēn sō handunia yen yinni u ben wiru go. U bu yam ganua bu ku ka Labaari gean yam bururam wa me mu Kirisin yiiko sōsimō. Labaari gea ye, Kirisigia wi u sāa Gusunō, wasi sōō.

⁵ Ka gem, n ñ beŋen tiin gari sa waasu mō. Sa gerumōwa ma Yesu Kirisawa sāa Yinni ma beŋe sa sāa beŋen yobu Yesun sō.

⁶ Gusunō wi u nee, yam bururam mu ballio yam wōkurō, wiya maa win yam bururam ballisia beŋen gōruō, su ka win yiiko gia ye ya ballimō Kirisin wuswaan di.

⁷ Adama beŋe be sa hunden dukia ye mō, sa ye mō beŋen wasi sōō yi yi sāa nge tem mōndu kpa dam bakam me, mu n ka sāa Gusunōgim, n ñ mō beŋen tiigim.

⁸ Sa wahala bwese bweseka waamō adama sa ñ wōkōnu wōra. Sa wurure adama sa ñ kom yaa bie.

⁹ Ba sun nōni sōōmō adama Gusunō kun sun deri. Ba sun sura adama ba ñ sun go.

¹⁰ Baadommawa sa ra n Yesun goō sōōwa beŋen wasi sōō kpa win wāaru tu maa ka sōōsira beŋen wasi sōō.

¹¹ Beŋen wāaru sōō baadomma sa wāawa goō sōō Yesun sō kpa win wāaru tu maa ka sōōsira beŋen wasi goōgii sōō.

¹² Nge meya goō u sōmburu mō beŋe sōō, adama wāara beŋen mi.

¹³ Beŋen naane dokebu bu sāa nge yērogibu wi u yoru a nee, “Na naane doke, yen sōna na gari gerua.” N ñ men na, beŋe maa sa naane doke, yen sōna sa gari gerumō.

¹⁴ Sa yē ka gem ma wi u Yinni Yesu seeya gōrin di, u koo maa sun seeya ka Yesu sannu kpa u de beŋe ka beŋe sa yinna win wuswaaō.

¹⁵ Beŋen sōna gāa ni kpuro nu kooramō, kpa tōn dabiru tu durom wa, kpa tu Gusunō beere wē ka siara bakabu.

Wāaru ka naane dokebun baa

¹⁶ Yen sōna sa ñ mwia kpanamō. Baa me beŋen wasin wāaru ta kpeemō beŋen hunden wāaru ta ra n kpaaru mōwa baadomma.

¹⁷ Beŋen nōni swāa kpiriruru te ta ñ kpā, ta sun yiiko ye ya ku ra kpe sōuru kuammewa, ye ya nōni swāa te kpāaru kere.

¹⁸ Domi beŋen laakari kun wāa ye nōni waamō sōō ma n kun mō ye ya ñ waarō. Ye nōni waamō ya ku ra te, adama ye ya ñ waarō ya ko n wāawa ka baadomma.

5

¹ Sa yē ka gem ma beŋen kuru te ta sāa beŋen wāa yeru tem me sōō, tā n woruma, Gusunō u sun wāa yeru yiye wōllō te win tii u kua, te ta ko n wāa ka baadomma. Ba ñ tu kue ka nōma.

² Ma sa kpasa wōri mō tē kuu teni sōō, domi sa kī gem ka gem su beŋen wōllun wāa yee te du.

³ Geema, sà n dua te sōō, ba ñ koo sun deema yara.

⁴ Domi saa yē kpuro sa wāa kuu temkii teni sōō sa kpasa wōri mō nge wi u sōmunu sōōwa. N ñ mō sa kī bu sun beŋen wasi temkii wunari, adama sa kīwa bu sun wōllun wasi sebusia, kpa yi yi sāa goōgii, wāaru tu yi mwe.

⁵ Gusunōwa u sun kua su ka ye wa ma u sun win Hunde wē nge yen suna.

⁶ Yen sōna sa wōrugōru mō baadomma. Sa maa yē ma sanam me sa wāa wasi yini sōō sa ka Yinnin wāa yeru toma.

⁷ Domi sa sīimōwa ka naane dokebu, n ñ mō ka ye sa waamō.

⁸ Sa wōrugōru mō, sa maa kīru bo su wasi yini deri kpa su da sa n wāa Yinnin mi.

⁹ Sa wasi yini deriwa? Aawo, sa wāawa yi sōō? Sa kīwa sa n wā win nōnuō.

¹⁰ Domi sa ñ ko ko sa kun yōre Kirisin wuswaaō u ka sun siri beŋe kpuro, kpa u ka baawure kosia nge me win kookoosu ne si u kua win wāaru sōō, ñ n kōsan na, ñ n maa gean na.

Kirisi sun dorasia beŋe ka Gusunō

¹¹ Sa Yinnin beere yē. Yen sōna sa tōmbu kōkirimo. Adama Gusunō u sun yē sāa sāa, na maa yīiyō ma beŋen tii i sun yē beŋen gōrusō.

¹² Sa ñ beŋen tii gem wēemō kpan beŋen mi. Sa bee ayeru wēemōwa i ka woo kana beŋen sō, kpa i ka kpī i tōn be wisi be ba waa kanamō wasin sō, n ñ mō ye ya wāa gōruōn sō.

¹³ Sà n laakari bia, Gusunōn sōna sa sāa me. Sà n maa sāa laakarigibu, beŋen sōna.

¹⁴ Domi Kirisin kīra sun neni, Beŋe be sa tuba ma tōn turo ù n gu tōmbu kpuron ayerō, tōmbu kpurowa ba gu.

¹⁵ U guwa tōmbu kpuron ayerō kpa be ba wasi ba kun maa ka wāa ben tiin sō ma n kun mō win sō wi u gu u seewa ben sō.

¹⁶ Yen sōna sa ñ maa tōnu meerimō ka nōni tōna. Baa me sa gasō Kirisin meera ka nōni tōna, tē sa ñ maa nūn meerimō nge me.

¹⁷ Goo ù n gbinne ka Kirisin u kua tōn kpao. Gasōn gāanu doona, wee gāa kpaanu tunuma.

¹⁸ Ye kpuro Gusunōn min diya ya wee wi u ka win tii sun dorasia Kirisin min di, ma u sun gōra su ka de gabu bu dora ka wi.

¹⁹ Domi saa Kirisin min di Gusunō u tōmbu kpuro ka tii dorasia, u ñ ben swaa sarabu garisi, ma u sun dorasia bin gari nōmu sōndia su ka nōosia.

²⁰ N ñ men na, sa sāawa Kirisin sōmōbu. N sōare Gusunō win tii u bee sokumō beŋen min di. Yen sō, sa bee kanamō ka Kirisin yīsiru, i de i dora ka Gusunō.

²¹ Kirisi wi, wi u kun durum koore, wiya Gusunə u durum səbi bəsen sɔ kpa su ka gem wa wi Gusunən mi yèn sɔ sa ka Kirisi gbinne.

6

¹ Bɛɛ be sa səmburu mɔ ka Gusunə sannu, sa bɛɛ kanamɔ i ku de durum mɛ i mwa win mi, mu kam ko.

² Domi Gusunə u nɛɛ,
“Na nun swaa daki sanam mɛ na tumbu durum kuammɛ.

Na nun somi faaban tɔru.”

Wee, tɛra n weenɛ i Gusunən durum mwa, gisɔra faaban tɔru.

³ Sa n̄ kɪ goo u bəsen səmburu taarɛ wɛ. Yen sɔna sa n̄ gāanu mɔ ni nu koo tɔnu torasia.

⁴ Adama bəsen kookoosu kpuro sɔɔ sa tii sɔɔsimɔ geegibu nge mɛ n̄ ka Gusunən sɔm kowobu weenɛ. Sa tɛmana gem gem nɔni swāaru sɔɔ ka yāaru sɔɔ ka wahala sɔɔ.

⁵ Ba sun seni so ba kpɛɛ pirisɔm sɔɔ. Tɔn dabinu sun seesi. Sa sɔma kua sere sa wasira. Sa dom sera. Sa nɔɔ bɔkua.

⁶ Sa sɔɔsimɔ ma sa s̄a Gusunən sɔm kowobu ka bəsen wāa dɛɛraru ka bəsen yɛru ka bəsen suuru ka bəsen tɔn geeru ka Hunde Dɛero, ka Kɪru te ta n̄ murafituru mɔ,

⁷ ka gem gari ka maa Gusunən dam. Gem mu s̄a bəsen tabu yānu su ka sanna, su maa ka tii yina.

⁸ Gaba sun bɛɛɛ wɛɛmɔ, gaba maa sun funɛ wunamɔ. Gaba bəsen gea gerumɔ, gaba maa bəsen kɔsa gerumɔ. Ba sun mɛera nge wee kowobu baa mɛ sa gem gerumɔ.

⁹ Ba sun mɛera nge be goo kun yɛ, adama Gusunə u sun yɛ s̄a s̄a. Ba sun mɛera nge be ba wasikiramɔ, adama wee sa wāa sa wasi. Ba sun mɛera nge be ba sɛɛyasia, adama sa n̄ gu.

¹⁰ Ba sun mɛera nge nuku sankirobu, adama sa ra n̄ nuku dobu mɔ. Sa s̄a nge s̄aarobu, adama sa tɔn dabinu dukia wɛɛmɔ. N s̄aare nge sa n̄ gāanu mɔ, adama sa kpuro mɔ.

¹¹ Sa bɛɛ gari bururasia, bɛɛ Korintigibu. Bəsen gɔru ga bɛɛn kɪru mɔ.

¹² Sa n̄ bɛɛ bəsen kɪru berue, bɛɛya i sun bɛɛgiru berua.

¹³ N n̄ mɛn na, na ka bɛɛ gari mɔ nge nɛn bibu, i sun kuo nge mɛ sa bɛɛ kua. I de bɛɛn gɔru ga n̄ bəsen kɪru mɔ.

Kirɔ b̄nu s̄aɔbun s̄ɔ

¹⁴ I ku tii gbinna ka naanɛ doke sarirugibu domi i n̄ ka bu weenɛ. Amɔna gea ka kɔsa ya ko n̄ wāasine. Nge amɔna yam bururam ka yam wɔkura ko n̄ mɛnne.

¹⁵ Amɔna Kirisi ka Setam ba koo ka nɔɔsina. Nge mba naanɛ dokeo ka naanɛ doke sarirugii ba mɔɔsine.

¹⁶ Amɔna Gusunən s̄a yeru ka b̄nu ko n̄ ka nɔɔ tia s̄a. Domi bɛsɛra sa s̄a Gusunə,

Yinni wason wāa yeru nge mɛ win tii u gerua,

“Kon sina na n̄ wāa ben suunu sɔɔ.
Kon ko ben Yinni, kpa bu ko nɛn tumbu.”

¹⁷ Yen s̄na Yinni u nɛɛ,

“I yario bwese tukunun suunu sɔɔn di.

I ku gāanu baba ni nu disɔ mɔ.

Kon bɛɛ wura.

¹⁸ Kon ko bɛɛn Baaba.

Bɛɛ maa kpa i ko nɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu.

Yeya Yinni dam kpurogii u gerua.”

7

¹ Nɔɔ mwɛɛ ni kpuro nu s̄aawa bɛsɛginu, k̄inasibu. Yen sɔ, su tii s̄arasɔa saa gāanu kpuron di ni nu wasi ka hunde disinu tɛɛnimɔ, kpa sa n̄ dɛɛraru sosimɔ Gusunən nasɔra sɔɔ.

Pɔlun nuku dobu

² I sun ayeru kɛɛyɔ bɛɛn gɔruɔ. Sa n̄ goo torari, sa n̄ goo kam koosie, sa n̄ maa goo taki di.

³ Na n̄ yeni gerumɔ n̄ ka bɛɛ taarɛ wɛ, domi na gerua kɔ ma sa bɛɛn kɪru mɔ bəsen gɔruɔ sa n̄ ka wāa sannu, n̄ kun mɛ su ka gbi sannu.

⁴ Na tororu soomɔ bɛɛn sɔ, na maa bɛɛn sɔ woo kanamɔ. Bəsen nɔni swāaru kpuro sɔɔ na dam kɛru wa, nɛn gɔru ga maa do n̄ sara.

⁵ Saa m̄n di sa tura Masedonɔ sa n̄ wɛre. Sa nɔni swāaru wa baama, gabun mi sannɔsa, bəsen tiin gɔruɔ bɛruma.

⁶ Adama Gusunə wi u bwɛɛbwɛɛbu dam kɛmɔ, u dera Titun naara sun dam k̄a.

⁷ N n̄ mɔ win naaru tɔna ta sun dam k̄a, adama ye u maa gerua ma i n̄n dam k̄a win tii. U maa sun s̄ɔwa nge mɛ nɛn maa bɛɛ nɛni, ka nge mɛ i nuki sankire, ka nge mɛ i ka man suna. Yen s̄na tɛ nɛn nuku dobu sosi.

⁸ Geema, baa mɛ tire te na bɛɛ yorua ta bɛɛ nuki sanki, na n̄ gɔrusu yiru mɔ tɛ. Na raa kua sanam mɛ na wa ma ta bɛɛ nuki sanki saa fiiko sɔɔ.

⁹ Adama tɛ nɛn nukura do. N n̄ mɔ yèn sɔ na bɛɛ nuki sanki, adama yèn sɔ bɛɛn nuku sankiranu dera i daa kɔsa. Gusunə u bɛɛn nuku sankiranu denda kpa nu kun s̄a kɔsa.

¹⁰ Domi nuku sankira ni Gusunə u dendimɔ nu ra dewa tɔnu u daa kɔsi kpa u faaba wa. Ma nin bwesera ku ra n̄ n̄ daa yɛ mɔ. Adama handunian nuku sankirana nu ra gɔɔ ma.

¹¹ Gusunə u bɛɛn nuku sankiranu denda. Tɛ i mɛerio nge mɛ nuku sankira ni, nu dera i laakari kua ma i ka tii yina, nge mɛ bɛɛn nukura kun do ma i bɛrum kua, nge mɛ i k̄i i man wa kpa i man wura, nge mɛ i hania mɔ i ka kɔsan kowobu sɛɛyasia. Kpuro sɔɔ i sɔɔsi ma i dɛere gari yi sɔɔ.

¹² N n̄ mɛn na, sanam mɛ na bɛɛ tireru yorua, na n̄ tu yorua wi u kɔsa kuan sɔ, n̄ kun

mɛ wi ya deeman sɔ tɔna, adama na tu kuawa n ka sɔsira Gusunɔn wuswaaɔ nge mɛ bɛɛn kɪra nɛ bɛsɛ sɔɔ.

¹³ Yen sɔna sa dam kua. N n̄ maa mɔ dam kɛru tɔna sa wa, sa maa nuku dobu sosi sanam mɛ sa Titun nuku dobu wa domi bɛɛ kpuro i win gɔru yemiasia.

¹⁴ Baa mɛ na n̄n woo kanɛ fiiko bɛɛn sɔ, i n̄ man sekuru doke. Nge mɛ sa ra bɛɛ gem sɔ, nge mɛ ya bɛsɛn woo kanabu Titun mi bu sɔsira gem.

¹⁵ Mɛya maa bɛɛn kɪra sosimɔ wi sɔɔ ye u ka yaaye ma bɛɛ kpuro i n̄n mem nɔɔwa ma i n̄n dam koosia ka bɛrum ka diiribu.

¹⁶ Nen gɔru ga do yɛn sɔ na bɛɛ naanɛ sɔa kpuro sɔɔ.

Kɛru ka nuku tia

8

¹ Nɛgibu sa kɪ i gia nge mɛ Gusunɔn durom mu sɔsira Yesun yigbenu sɔɔ Masedɔniɔ.

² Ba laakari mɛɛribu wa nɔni swaaru sɔɔ. Adama ben nuku doo bakabu dera ba kɛru wɛ ka nuku tia, baa mɛ ben sɔara kpɔ.

³ Na bu seeda diiya ma ba wɛ ka ben gɔru kɪru mɛn nɔru ba koo kpɪ, ba mam wɛ n kere mɛ.

⁴ Ba sun suuru kana gem gem su ka de ba n bɔnu mɔ sɔmbu teni sɔɔ naanɛ dokeobun sɔ.

⁵ N koorɔ n kere ye sa raa yɪyo. Ba gina ben tii Yinni wɛ, ba sun wiru kpɪya ka Gusunɔn kɪru.

⁶ Yen sɔna sa Titu kana u da bɛɛn mi u durom mɛn sɔmburu dakura nge mɛ u raa gbɪa u tu torua.

⁷ I dam mɔ kpuro sɔɔ, naanɛ dokebu ka gari gerubu ka yɛru ka hania baka ka bɛsɛn kɪru te i mɔ. Yen sɔna sa kɪ i n̄ maa dam mɔ durom sɔmbu te sɔɔ.

⁸ Na n̄ bɛɛ yiiremɔ, adama gabun haniawa na bɛɛ sɔmɔ kpɔ i ka bɛɛn kɪrun gem mɛɛri nge mɛ mu nɛ.

⁹ Domi i bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin durom yɛ, wi u sɔa dukiagii ma u tii kua sɔaro bɛɛn sɔ kpɔ win sɔa te, tu ka bɛɛ ko dukiagibu.

¹⁰ Yen sɔ, na bɛɛ nɛn bwisikunu sɔmɔ gari yi sɔɔ. N wɔ i da wuswaaɔ ka ye i ginakuu torua, bɛɛ be i gabu gbɪiya sɔmbu te sɔɔ, n n̄ mɔ ten kobu tɔna adama ka maa ten kɪro.

¹¹ N n̄ mɛn na, i sɔmbu te dakuro tɛ. Nge mɛ i gɔru doke i ko ka kɪru, i maa dakuro ka kɪru nge mɛ bɛɛn mɔra nɛ.

¹² Domi a n̄ ka kɪru wɛ, wunen tiin mɔra Gusunɔ ra mɛɛri u ka mwa, n n̄ mɔ goon mɔru.

¹³ Na n̄ kɪ i wari yɔaru sɔɔ gabun alafian sɔ, adama n̄ weenɛwa mɔru ta n̄ nɛ.

¹⁴ Saa yeni sɔɔ bɛɛn mɔra kpɔ. Yen sɔ, i ko kpɪ i bu somi be ba yɔaru mɔ, kpɔ bɛɛ i n̄ da maa yɔaru barɔ, ben mɔru tɔ n̄ kpɔ, bu ka kpɪ bu bɛɛ somi. Nge mɛya mɔru ta ko n̄ ka nɛ.

¹⁵ Nge mɛ Gusunɔn gari gerua,

“Wi u gura n̄ kpɔ u n̄ saka sare.

Wi u maa gura fiiko u n̄ saka kɔmiɛ.”

Titu ka win kpaasibu

¹⁶ Su Gusunɔ siara wi u dera Titu u bɛɛn kɪru mɔ nge mɛ bɛsɛn tii sa ma.

¹⁷ Domi u bɛsɛn yiirebu wura, win hania ya mam kpɔ sere u gɔru doke win tii u da bɛɛn mi.

¹⁸ Sa maa bɛsɛgii goo gɔrimɔ ka wi sannu wi Yesun yigbenu kpuro nu siaramɔ Labaari gean sɔmburun sɔabu.

¹⁹ Yen biru Yesun yigbenu nu maa n̄n gɔsa u ka sun yɔsiri bɛsɛn sanum mɛ sɔɔ, su ka durom sɔmbu te ko kpɔ Yinnin tiin yiiko ka bɛsɛn kɪru tu sɔsira.

²⁰ Sa kookari mɔ kpɔ goo u ku raa sun taarɛ wɛ gobi beke yin nɛnubun sɔ yi ba sun nɔmu bɛriɛ.

²¹ Sa kɪ su gɔa geenu ko, n n̄ mɔ Yinnin nɔni sɔɔ tɔna adama ka maa tɔmbun mi.

²² Sa bu gɔriɔ ka bɛsɛgii goo kpaam win laakari sa mɛɛra nɔn dabɪnu, sa maa wa u sɔa haniagii. Adama tɛ win hania ya sosi yɛn sɔ u bɛɛ naanɛ sɔa gem gem.

²³ N n̄ Titun sɔn na, u sɔa nɛn beruse wi u ka man sɔmburu mɔ bɛɛn suunu sɔɔ. N n̄ maa be ba n̄n yɔsirirɔn sɔn na, ba sɔa Yesun yigbenu gɔrobu be ba Kirisin bɛɛrɛ wɛɛmɔ.

²⁴ Yen sɔ, i bu sɔsio ma i bu kɪ ka gem, kpɔ Yesun yigbenu nu n̄ yɛ ma sa gem mɔ su ka woo kana bɛɛn sɔ.

Somiru naanɛ dokeobun sɔ

9

¹ N n̄ maa sɔa tilasi n̄ ka bɛɛ tireru yorua somirun sɔ te ba naanɛ dokeobu mɔrisiamme.

² Domi na bɛɛn kɪru yɛ, na maa Masedɔnigibu woo kanɛ bɛɛn sɔ na nɛɛ, naanɛ dokeo be ba wɔa Gerekiban temɔ ba somirun sɔɔru kpɔ saa ginakun di. Bɛɛn hania ya ben dabɪru kookari koosia.

³ Ka mɛ, na bɛɛ bɛsɛgii beni gɔriamme kpɔ bɛsɛn woo kanabu bɛɛn sɔ gari yini sɔɔ bu ku ko kam. Na kɪ i n̄ sɔɔru sɔa nge mɛ na gerua.

⁴ N kun mɛ, Masedɔnigibu gabu bɔ n̄ man yɔsirima, ma ba deema i n̄ sɔɔru sɔa, sekura koo sun mwa bɛsɛn toro sin ten sɔ. Kaa maa sere gere bɛɛ?

⁵ Yen sɔna n̄ man wɛrɛ n̄ bɛsɛgii beni kana bu man gbɪiya bɛɛn mi bu ka kɛɛ geeru sɔɔru ko tɛn nɔ mwɛɛru i kua kɔ. Nge mɛya ta ko ta n̄ yii kpɔ tu sɔsɪ ma i wɛɛmɔ ka kɪru, n n̄ mɔ ka gɔru swiini.

⁶ I n̄ yɛ ma wi u duura fiiko, fiikowa u koo gɛ. Wi u maa duura n̄ kpɔ, u koo gɛ mu n̄ kpɔ.

⁷ N n̄ mɛn na, n̄ weenɛ baawure u wɛ nge mɛ u gɔru doke, n n̄ mɔ ka gɔru swiini, n̄ kun mɛ, ka tilasi. Domi wi u wɛɛmɔ ka nuku tia, Gusunɔ u yɛro kɪ.

⁸ U koo maa kpī u bεε durom bwese bwese kpuuro wē n banda kpa i n ka baayere kpuuro mō baadomma yēn bukata i mō, kpa n maa bεε tia n kpā i ka sōm gēenu kpuuro ko.

⁹ Nge me Gusunōn gari yī gerumō,
“U win dukia tōmbu yabua.

U sārōbu kēnu wē ka nuku tia.
Win gem mu ko n wāawa ka baadomma.”

¹⁰ Gusunō wi u wuko bweseru wēemō u du-
ure, ka dīanu u ka di, wiya u koo bεε bweseru
kpuuro wē tēn bukata i mō, kpa u tu kpiisia,
kpa bεen gem mu bii dabinu ma.

¹¹ U ko n da bεε dukia wē ye ya koo turi i ka
kēru wē baadomma ka nuku tia. Tōn dabinu
koo maa Gusunō siara bene kēnun sō.

¹² Domi sōmbu te i mō ta naane dokeobun
bukata yibiamō. N n̄ ye tōna, ta maa derimō
tōn dabinu nu Gusunō siaramō.

¹³ Sōmbu tera ta koo sōsi nge me i sāa kpa
dabiru bu ka Gusunō bεere wē bεen mēm
nōobun sō bi i ka Kirisin Labaari gea naane
doke. Ba koo maa nūn bεere wē yēn sō i bεen
mōru bōnu kua ka nuku tia ka be, ka maa
tōmbu kpuuro.

¹⁴ Ba koo bεε kanaru kua ka kīi bakaru
durom bakam mēn sō me Gusunō u bεε kua.

¹⁵ Su Gusunō siara win kērun sō te ta n̄ ka nō
gerurō.

Pōlu ka tii yinamō

win sōmburun sō

10

¹ Nε Pōlu nēn tiwā na ka bεε yā, nε wi ba
nεε na ra tii kawē nā n wāa bεen mi, kpa na n
ka bεε wōrugō gari mō nā n ka bεε toma. Na
bεε kanamō ka Kirisin daa laakari tērugia ka
win tōn geeru,

² i ku de n ka bεε wōrugō gari ko sanam me
ko na n wāa bεen mi. Domi na yē ma kon kpī
n bu wōrugōru sōsi be ba gerumō sa siimōwa
ka wasin baa.

³ Geema sa wāa wasi sō, adama sa n̄ tabu
mō ka wasin tabu yānu.

⁴ Domi tabu yāa ni sa ka tabu mō, nu n̄ sāa
handuniaginu, nu sāawa Gusunōn tabu yāa
damginu ni nu ra gbāranu suriri. Sa tōnun
bwisiku toraruginu kpeerasiamō,

⁵ ka tii suabu kpuuro bi tōmba mō bu ku
ka Gusunō gja. Sa tōmbun bwisikunu kpuuro
dōore mō nu ka wa nu Kirisi mēm nōowa.

⁶ Sa maa sōoru sāa su ka mēm nōo sarirugii
baawure sēyasia sanam me bεε kpuuro i mēm
nua.

⁷ I ku yam mēeri wōru wōrukum. Goo ù n
tii garisi Kirisigii, u maa yeni bwisikuo win
tii sō. Nge me wi, u sāa Kirisigii, mēya bēsen
tii sa maa sāa Kirisigibu.

⁸ Domi na n̄ sekuru wasi, baa nēn woo
kanabu b̄u n kpēa fiiko woodan sō ye Yinni
u sun wē su ka bεε tāsisia, n n̄ mō su ka bεε
sura.

⁹ Na n̄ kī n sāare nge na bεε narumō ka nēn
tirenu.

¹⁰ Domi ba nεε, nēn tirenu bōōbu, nu maa
sē, adama nā n wāa bεen suunu sō na n̄ dam
mō, nēn gari geru gerusu kun maa bεere mō.

¹¹ Wi u yeni gerumō u n̄ yē ma ye sa yo-
rumō tirenu sō sanam me sa toma, tia yera
mi ka ye sa ko ko sanam me sa wāa mi.

¹² Geema, sa n̄ kākō su ka bu tii yīisina, n̄
kun me su ka bu tii weesina be ba ben tiin
gea gerumō. Ba n̄ bwisi mō domi ba ben tiin
yīirutia kua bu ka tii yīire, ba maa ben tii tiine
weesinamō.

¹³ Sa n̄ woo kanamō gāanun sō ni nu kun
wāa bēsen sōmburun ayero, adama sa ko kpī
su woo kana bēsen sōmburun swaa sō ye
Gusunō u sun sure ye ya ka sun da sere bēen
mi.

¹⁴ Sa n̄ bēsen sōmburun swaa sare, yēn sō sa
tura sere bēen mi. Domi ka gem sa tura bēen
mi sa ka bεε Kirisin Labaari gea naawa.

¹⁵ Nge mēya sa n̄ bēsen sōmburun swaa
saramō, sa n̄ maa woo kanamō gabun
sōmburun sō. Adama sa yīiyō ma bēen naane
dokebu koo sosi kpa su kpī su sōmburu ko te
ta teni dam kere bēen suunu sō sa kun swaa
sare ye Gusunō u sun sure.

¹⁶ Yēn biru sa ko kpī su ka Labaari gea
sara bēen wuswaa kpa sa kun woo kanamō
gabun sōmburun sō te siba kua ben tiin
ayero.

¹⁷ Nge me Gusunōn gari gerumō, “Wi u
woo kanamō u woo kanō Yinnin sō.”

¹⁸ Domi n̄ n̄ mō wi u win tiin gea
gerumōwa, ba koo siara sere win gea Yinni u
gerumō.

Pōlu ka goro weesugibu

11

¹ Na kī i ka man tēmana nēn wiiraru sō
fiiko. Geema, i ka man tēmanε.

² Na nisinu mō bēen sō ni nu wee Gusunōn
min di, domi i sāa nge wōndia wi u kun durō
yē, wi na durō turo kā. Durō wiya Kirisi.

³ Adama nge me waa ya Efa torasia ka yen
bwisi weesugii, na wurure bēen bwisikunu
nu ku raa ko kāsunu kpa nu gasira nu doona
saa naanen di ye i mō bεε ka Kirisin gbinnaa
sō.

⁴ Domi i ku ra yine goo ù n na u bεε Yesu
tukon gari sōmō. I maa sōru sāa i ka hunde
tuka mwa ye i n̄ daa mwe. I kpm kī i labaari
tuka wura ye i n̄ daa wure.

⁵ Na tamaa gāanu sari n̄ sō bēen goro
gisonko be, ba man kere.

⁶ Baa me gari geru gerusu ka man sē, n n̄ mō
na yēru bie nge me sa bεε sōsi kpasasa kpuuro
sō.

⁷ Ye na bεε Gusunōn Labaari gea nōasia na
n̄ kōsiaru garu mwe. Na tii kawa n ka bεε sua
wollo. Ye na kua me na torawa?

8 Na dera Yesun yigbenu ganu man gobi kasia. Na sibu begia mwaari n ka bee somi.

9 Sanam me na waã been mi, na n gãanun bukata mɔ, n ku ra ka ko been goon sɔmunu, domi besegii be ba na Masedonin di ba ka man ye kpuro naawa yɛn bukata na mɔ. Na tii nenua kpuro sɔɔ kpa na kun sãa been sɔmunu. Meyã ko na n maa tii neni.

10 Ka Kirisin gem me mu wãa ne sɔɔ, na bee sɔmɔ ma goo sari wi u koo man yinari n woo kana gari yinin sɔ Gerekiban tem kpuro sɔɔ.

11 Mban sãna. I tamaa na ñ bee kɪ? Gusunɔwa yɛ.

12 Nge me na mɔ tɛ, meya ko na n mɔ kpa n bu swaa ganɛ be ba kasu bu woo kana bu neɛ, bee ka be, sa sãawa tia.

13 Domi tɔn be, ba sãa gɔro weesugibu, be ba ra gabu nɔni wɔke, ma ba tii sokumo Kirisin gɔrobu.

14 Gãanu sari mi, ni nu biti mɔ domi Setam tii koo kpɪ u tii ko nge yam bururam gɔrado.

15 N n men na, biti gaa sari win sɔm kowobu ba n tii kua nge gem sɔm kowobu. Adama ba koo ben are wa nge me ben kookoosu sãa.

Nɔni swãa te Polu wa

win gɔra sɔɔ

16 Na kpm gerumɔ goo u ku man meeri nge wiiro. Adama ñ n man meera wiiro, i man wuro nge me, kpa ne maa n woo kana fiiko.

17 Ye kon gere tɛ, ya ñ wee Yinnin min di. Adama na ye gerumɔwa ka toro sindu domi na yɛ ma kon kpɪ n woo kana. Na gari gerumɔ nge wiiro.

18 Yɛn sɔ gabu dabinu ba wasin sɔ woo kanamɔ, nen tii kon maa woo kana.

19 Bee be i bwisi mɔ, i ra ka wiirobu tɛmanɛ.

20 I maari ba bee kuammɛ nge yobu, ma ba bee gbɛnimɔ ma ba bee taki dimɔ ma ba bee gemmɔ ma ba bee baari soomɔ.

21 Sekura man mɔ n ka bee sɔ ma dama ne na kun mɔ n ka bee kua me.

Ka me, goo ù n toro sindu mɔ na maa mɔ nen tii. Na gari saarimɔ nge wiiro.

22 Ba sãa Yuuba? Meyã maa nen tii. Ba sãa Isireliba? Meyã maa nen tii. Ba sãa Aburahamun bweseru? Meyã maa nen tii.

23 Ba sãa Kirisin sɔm kowobu? Na bu kere te sɔɔ. Nen gari yi, wiira gariya. Na sɔmburu kua na bu kere, ba man piriɔm doke n bu kere, ba man seni so na ñ yen geeru yɛ. Nɔn dabinu na gɔɔ turuku kua.

24 Nɔn nɔɔbuwa Yuuba ba man seni nɔɔ weeru tia sari so.

25 Ba man dãa so tia tian nɔn ita. Ba man kpenu kasukure nɔn teeru. Nɔn itawa besen goo ga nim diira, ma nɔn teeru na wari nim sɔɔ na wãa mi bururun di sere sisiru bururu.

26 Nen sanum dabinu sɔɔ na ra ñ wãa kari sɔɔ daa bakanun sɔ ka swaa diobun sɔ, gasɔ nen tiin bweseru sɔɔ, gasɔ tɔn tukobun mi,

gasɔ wuu sɔɔ, gasɔ gɔbaburɔ, gasɔ nim wãku sɔɔ, gasɔ maa be ba sãare naane dokeobun mi.

27 Na sɔm damginu kua, na maa wahala wa. Na dom sera nɔn dabinu. Na gɔɔru ka nim nɔru wa. Na dianu bia nɔn dabinu. Wooru ka terera man deema.

28 Ye ya tie na ñ yen gari mɔ ma n kun mɔ gari yi na sɔɔwa baadomma, yiya Yesun yigbenu kpuron bwisikunu.

29 Goo ù n dam bie na ra n maa dam biewa. Bã n goo sokurasia, n da man meniwa.

30 Yã n kua tilasi n ka woo kana, nen dam sarirun sãna kon woo kana.

31 Gusuno, Yinni Yesun Baaba, wi n weene bu siara ka baadomma, u yɛ ma na ñ weesu mɔ.

32 Sanam me na wãa Damasio, wuu yɛro wi sina boko Aretasi u yi, u dera ba wuun kɔnnɔsu kenua bu ka man mwa.

33 Adama ba man yara saa gbãrarun fenentiri di ka bireru. Nge meya na ka nɔn kisirari.

Kãsinu ka sɔasi ni Polu wa

12

1 Na ñ kon ko na kun woo kanɛ baa me n ñ wã. Tɛ kon kãsinu ka sɔsinun gari ko ni Yinni u man sɔasi.

2 Na Kirisigii goo yɛ wi ba suare sere Gusunɔ wollo n wã wɔkura nne tura gisɔ. Ba tɛ wi suawa ka gem? Nge u kãsawa. Gusunɔ turowa yɛ.

3 Meyã na yɛ ma ba durɔ wi sua sere Gusunɔn mi. Na maa wure na gerumɔ, ba nɔn suawa ka gem? Nge u kãsawa. Gusunɔ turowa yɛ.

4 Miya u gari nua yi yi ñ weene tɔnu u gere, yi u ñ mam kpɛ u gere.

5 Kon durɔ win sɔ woo kana. Adama na ñ nen tiin sɔ woo kanamɔ, ma n kun mɔ nen dam sarirun sɔ.

6 Baa na ñ woo kanabu kɪ, na ñ kon ko wiiro domi geeya kon gere. Adama na ñ wuramɔ n woo kana kpa goo u ku raa man meeri n kere nge me u man waamɔ, ñ kun me, nge me u nɔmɔ nen nɔn di.

7 Adama n ku ka tii sua sɔasi nin kpãarun sɔ, bararu gara man wori nge sãka nen wasi sɔɔ. Ta na nge Setam sɔm tu ka man so kpa tu man yinari n tii sua.

8 Na Yinni kana tia tian nɔn ita bara ten sɔ u ka man tu wunari.

9 U man wisa u neɛ, win durom mu man tura domi win dam mu ra sɔsire sanam me na ñ dam mɔ. N n men na, na kɪru bo n ka nen dam sariru woo kana kpa Kirisin dam mu n man wãasi.

10 Yen sãna na nuku dobu mɔ dam sariru sɔɔ ka wɔma ka nuku sankiranu ka nɔni swãaru, ka maa wururabu ye na sɔɔwa

Kirisin s̄s. Domi sanam me na ñ dam m̄o, sanam meya na s̄aa damgii.

P̄olu u ka Korintigibu wurure

¹¹ Na gari m̄o nge wiuro, adama tilasiwa i man kua. Beeya n weene i nen gea gere. Domi baa na kun s̄aa ḡaanu, been ḡoro gisonko be, ba ñ man kere.

¹² Kookoo si su s̄osim̄o ma na s̄aa ḡoro, su kooro been suunu s̄oo ka suuru baka. Siya ȳirenu ka s̄om maamaakigia ka s̄om damginu.

¹³ M̄ba s̄oora i ñ somiru wa ta tura nge Yesun yigbenu ganu ma n kun m̄o ye na kun kue been s̄omunu baasi. I man tora te suuru kuo.

¹⁴ Wee na s̄ooru kpa n ka k̄pam na been mi n̄on itase, na ñ kon maa ko been s̄omunu. Beeya na k̄i, n ñ m̄o been gobi. Domi n ñ bibun baa bu ka gobi kasu yi ba koo ka ben m̄ow̄obu n̄ori, m̄ow̄obun baawa bu ka ben bibu n̄ori.

¹⁵ Nen nuku doba n ka nen m̄oru kpuro di kpa n ka nen tii tii dendi been hunden s̄s. Na n bee k̄ia n k̄p̄ea, k̄i te i man k̄i ta koo kaarawa?

¹⁶ I wura ka gem ma na ñ kue been s̄omunu adama gaba nee na bwisi m̄o, na bee taki di.

¹⁷ Nge na bee diwa saa be na bee ḡorian turon min di?

¹⁸ Nena na Titu kana u da been mi. Ka besegii wi sanna, na bu ḡora. Titu u bee taki di? N ñ ḡaa teena sa naa gire ne ka wi? Sa ñ kookoo teesu kue?

¹⁹ I tamaa teebun di sa ka tii yinam̄owa been wuswaa? Aawo, n ñ me, nen k̄inasibu. Gusun̄on wuswaa wa sa gari gerum̄o nge me Kirisi u k̄i kpa i ka t̄asi.

²⁰ Na wurure sanam me kon turi been mi, kpa na kun bee deeme nge me na k̄i, bee maa, kpa i kun man wa nge me i k̄i. Na wurure sann̄os s̄s ka nisinu ka m̄oru ka kinenu ka w̄onnaa ka t̄on w̄inu ka tii suabu ka n̄o nee sariru.

²¹ Na wurure Gusun̄o u ku raa man kawe been wuswaa sanam me kon k̄pam na been mi, kpa n ku ra sw̄i t̄on dabirun s̄s be ba raa tora ma ba ñ ḡoru ḡosie saa ben daa disinugian di, ka k̄oo mennabu tantanaru s̄oo, ka daa bereteke ye ba ra raa ko.

Kir̄o d̄aaka ka t̄obiribu

13

¹ N̄on itasewa na sisi been mi. Nge me Gusun̄on gari gerum̄o, “Mem me ba koo t̄onu sie kpuro, n weene t̄onu yiru ñ kun me t̄onu ita bu men seeda di.”

² Kon bu kir̄o ko be ba raa tora ka be ba tie kpuro. Na mam bu koore k̄o sanam me na w̄aa been mi n̄on meeruse. Na maa wure na m̄o ye na w̄aa n toma. Sanam me kon k̄pam na been mi kon s̄esia.

³ I k̄i n bee s̄os̄i ma Kirisi gari gerum̄o nen min di. N n men na, i ko i wa. N ñ m̄o Kirisi s̄aa dam sarirugii been mi, u win dam s̄os̄im̄owa been suunu s̄oo.

⁴ Geema, ba n̄un kpare d̄aa bunanaru s̄oo win dam sarirun s̄s, adama u wasi Gusun̄on dam saabu. Sa maa s̄aa dam sarirugibu beese ka win gbinnaa s̄oo, adama s̄a n na been mi, i ko wa ma sa wasi ka wi Gusun̄on dam saabu.

⁵ I laakari koowo kpa i tii w̄eri i wa i n naane doke ka gem. I ñ tuba ma Yesu Kirisi w̄aa bee s̄oo? Nge i wa ma i ñ tura me.

⁶ Ka me, na ȳiyo i ko tubu ma beese sa tura ka gem.

⁷ Sa Gusun̄o kanam̄o i ku ka k̄osa gaa ko. N ñ m̄o sa k̄i su s̄os̄i ma sa tura, adama gea sa k̄i i n da ko, baa ñ n s̄aare nge beese sa k̄paa.

⁸ Domi sa ñ dam m̄o su ka gem k̄osa kua, ma n kun m̄o su mu gea kua.

⁹ Beesen nukura ra n do s̄a n kua dam sarirugibu sanam me i s̄aa damgibu. Meya maa sa bikiam̄o besen kanaru s̄oo i ko t̄on yebunu.

¹⁰ Yen s̄ona na bee yoruamm̄e min di na toma, kpa na n tunuma, n ku ka bee s̄esia ka wooda ye Yinni u man w̄e n ka bee t̄asisia, n ñ m̄o n ka bee sura.

¹¹ T̄e negibu, i n nuku dobu m̄o. I kookari koowo i ka ko t̄on yebunu i n dam k̄eenam̄o. I n̄o tia koowo, i n w̄aa alafia s̄oo. Gusun̄o u ko n w̄aa ka bee, wi, wi u s̄aa k̄irugii ka alafiagii.

¹² I t̄obirin̄o ka k̄iru.

Naane dokeobu kpuro ba bee t̄obura.

¹³ Yinni Yesu Kirisin durom ka Gusun̄on k̄iru ka Hunde Deeron mennabu n ka bee kpuro w̄aa.

TIRE TE PŌLU U GALATIGIBU KUA

Galatigiba Pōlu u tire te kua. Galatin tem mu kpā. Giso, tem mēya ba sokumō Turuki. Pōluwa u gbia u waasu da tem mi, Gərobun Kookoosu wiru 13 ka 14. Yen biru, Yuu gaba na ba bu sōsi tukunu sōsimō ni nu sāa Yuuban deemaa. Niya, bango kobu ka woodan mem nōobu. N deema Pōlu u raa Galatigibu sōwa tokereke ma goō sari wi u koo win toranun suuru wa Gusunən mi ma n kun mō yēro u gōru gōsia ma u Yesu naane doke. Ye Pōlu u nua ma naane dokeobu ba wuramō Yuuban sōsi ni sō, yera biti nūn mwa too, wiru 1:6 ka 4:20. Yen sōna u tire teni yorua ka mōru u ka bu kirō ko Yuuban sōsi nin sō. Domi sōsi nin bweseru nu n sāa Gusunəginu.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-5.
2. Labaari Gea ya sāawa tia, wiru 1:6-10.
3. Pōlu u ka tii yinamō, wiru 1:11n di sere wiru 2:21.
4. Naane dokebu ka Gusunən durom sōna tōnu u koo gem wa, wiru 3n di sere wiru 4.
5. Naane dokeon tii mōru, wiru 5:1n di sere wiru 6:10.
6. Kirō dāaka ka tōbiribu, wiru 6:11-18.

Tōbiribu

¹⁻⁵ Bēe Yesun yigbenugibu, bēe be i wāa Galatin temō, nē ka besegibu kpuro be sa wāa sannu, sa bēe tōbura. Gusunō Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēe durom kua kpā bu bēe alafia kē. Yesu Kirisi wi, u tii wē besen toranun sō u ka sun wōra saa handunia kōsa yen noman di, Gusunō besen Baaban kiru sō. Wiya u yilko mō sere ka baadommaa. Ami.

Nēna Pōlu. Yesu Kirisiwa u man soka n ka ko win goro, wi ka Gusunō Baaba, wi u nūn seeya garin di. N n mō tōmba ba man soka, nen sokura kun nē saa tōnu goon min di.

Labaari gea gaa maa sari

⁶ N man biti kua, wee, i yēro derimō fuuku fuuku wi u bēe soka ka Kirisin durom, ma i kī i Labaari gea gaa swii.

⁷ Sā n gem gerumō, Labaari gea gaa maa sari. Gaba gesi bēen laakari burisinamōwa, ma ba kī bu Kirisin Labaari gea gōsia.

⁸ Adama baa besen tii, n kun mē gorado wi u na wəllun di, ù n bēe Labaari gea tuka waasu kua, ye ya n sāa ye sa bēe sōwa bu nūn bōrusio.

⁹ Sa raa gerua, na maa wure na gerumō, goo ù n bēe gari tuki waasu kua yi yi n sāa yi i mwa kō, bu nūn bōrusio.

¹⁰ Na tōnun siarabu kasu ka gari yini? Aawo, Gusunən siaraba na kī. Na kookari mō

n ka ko ye n koo tōmbu dore ro? Aawo. Nā n kī n ko sere ka tē ye n tōmbu dorema, na n ko na n sāa Kirisin yoo.

Nge mē Pōlu u ka kua goro

¹¹ Negibu, na bēe sōmō ma Labaari gea ye na kparamō ya n sāa tōnugia.

¹² Na n ye mwe tōnun min di, goo kun maa man ye keu kue, Yesu Kirisiwa u man ye sōsi.

¹³ I nua nge mē nen wāara raa sāa sanam mē na Gusunō sāmō nge mē Yuuba ba ra ko. Na ra n Gusunən yigberu nōni sōmō n banda n ka tu kam koosia.

¹⁴ Nen sikadoban komarun kirun sōna na nen Yuusi dabiru gbiiri Yuuban sāaru sō be ba sāa nen saaraba.

¹⁵ Adama Gusunō u man gōsa ba sere man mara ma u man soka win durom sō.

¹⁶ Ma sanam mē u gōru doke u man win Bii sōsi kpā n ka tōn tukobu win Labaari gea waasu kua, na n de tōmbu gabun mi bu ka man bwisi kē.

¹⁷ Na n maa de Yerusalemuō n ka bu wa be ba gbia ba kua Yesun goro bu na sere kua goro. Adama na yande dawa Daarububan tem sō. Min diya na maa wura Damasio.

¹⁸ N tē n kua wōo ita na sere Yerusalemu da n ka Piee gia, ma na sina win mi sō wəkura nōobu.

¹⁹ Na n maa goro goo wa mi, ma n kun mō Yakōbu, Yinnin wōnō.

²⁰ Ye na yorumō, gema. Gusunōwa sāa nen seedagii nā n weesu mō.

²¹ Yen biru na Sirin tem da ka Silisin tem.

²² Sanam mē, Kirisin yigbe ni nu wāa Yudeaō nu n gina man waare.

²³ Ba gesi nua ma wi u raa bu nōni sōmō, u tē Yesun faaban gari waasu mō, yi u raa kī u kam koosia.

²⁴ Ma ba Gusunō siara nen sō.

Pōlu ka goro be ba tie

2

¹ Wōo wəkura nnen biru ma sa kparam wura Yerusalemuō, nē ka Baanabasi. Sa maa Titu sua u ka sun da.

² Na da yēn sō Gusunō u man sōsi ma n weene n da. Nē ka wirugibu tōnawa sa menna, ma na bu Labaari gean gari tubusia yi na ra tōn tukobu waasu kue, domi na n kī nen sōmburu te na raa kua, n kun mē te na mō tē, tu kam ko.

³ Baa mē Titu nen kpaasi u sāa Gereki, ba n nūn tilasi kue u ka bango ko.

⁴ Adama tōmbu gabu be ba n sāa begibu ka gem, ba dua besen wuuro ma ba kī bu nūn bango ko. Ba na gbenum nge kōrumōtō kowobu bu ka besen tii mōru mēeri te Kirisi Yesu u sun wē. Ba kīwa su wure su ko yobu.

⁵ Adama sa ñ ben gari wure baa fiiko yèn s̄s̄ sa k̄i Labaari gean gem mu n w̄a been suunu s̄s̄.

⁶ Ma be ba s̄aare wirugibu, n ñ man ḡaanu s̄a ye ba s̄a domi Gusun̄o kun t̄onun wuswaa m̄eera. Wirugii be, ba ñ man gari ge e sosie.

⁷ Adama ba wa ma Gusun̄o u man Labaari gea n̄omu s̄andia t̄on tukobun s̄s̄ nge m̄e u Pīe ye n̄omu s̄andia Yuuban s̄s̄.

⁸ Domi wi u Pīe dam w̄e u ka ko ḡoro Yuuban s̄s̄, wiya maa man dam w̄e n ka ko ḡoro t̄on tukobun s̄s̄.

⁹ Ma sanam me Yak̄obu ka Pīe ka Yohanu, be ba s̄a nge yigberun gbereba, ba nen k̄eru tuba te ba man w̄e, ba wura ma ne ka Baanabasi, sa kua begibu. Ba maa wura su da t̄on tukobun mi, kpa be, bu maa da Yuuban mi.

¹⁰ Adama ba sun kana su ben s̄aarobu yaaya. Na maa kookari kua na ka kua me.

Polu u Pīe gerusi Antios̄io

¹¹ Sanam me Pīe u na Antios̄io na n̄un gerusi n̄oni ka n̄oni yèn s̄s̄ u taare m̄o.

¹² Gabu be Yak̄obu u ḡora mi, bu sere tunuma, Pīe u ra raa di ka t̄on tuko naane dokeobu sannu. Adama ye t̄on be, ba tunuma ba kpa, u tii gawa ma u ñ maa dim̄o ka be bangon woodan s̄s̄.

¹³ Ma Yuu gaba maa murafitiru kua ka wi sannu sere ba Baanabasin tii gawe ben murafiti te s̄s̄.

¹⁴ Ye na wa ma ba ñ s̄iim̄o ka ḡoru tia Labaari gean gem s̄s̄, na Pīe s̄s̄owa be kpuron wuswaa na nee, wune Yuuwa ma a m̄o nge t̄on tuko, n ñ m̄o nge Yuu. N n men na, am̄ona a ka t̄on tukobu gawam̄o bu ko nge Yuuba.

Yuuba ka t̄on tukobu

ba faaba m̄o naane dokebun s̄s̄

¹⁵ Ka geema, be e Yuubara, n ñ m̄o t̄on tuko be ba s̄a durumgibu, domi Yuubara ba sun mara.

¹⁶ Ka me, sa ȳe ma t̄onu u koo gem wa Gusun̄on wuswaa ù n Yesu Kirisi naane doke, n ñ m̄o ka wooda nenubu. Be e maa, sa Yesu Kirisi naane doke su ka gem wa Gusun̄on wuswaa, n ñ m̄o ka wooda nenubu. Domi goo sari wi Gusun̄o koo gem w̄e yèn s̄s̄ u wooda mem̄ n̄owa.

¹⁷ T̄e besen tii s̄a n s̄osira torobu nge me t̄on tukobu ba s̄a yèn s̄s̄ sa gem kasu saa Kirisin min di, ñ n men na, Kirisin sambura ta toraru sosim̄o? Su ku wa me.

¹⁸ Domi n̄a n ye na raa sura bana, na tii s̄s̄sim̄o toro.

¹⁹ Adama ñ n woodan s̄n na, ya ñ maa dam m̄o nen wall̄o, yen tiwa ya man go kpa na n ka w̄aru m̄o Gusun̄on wuswaa. Ba man kpare d̄aru s̄s̄ ka Kirisi sannu.

²⁰ Yen s̄na n ñ maa m̄o nena na wasi, Kirisiwa u w̄aru dim̄o ne s̄s̄. Ma w̄a te na dim̄o t̄e, na tu dim̄owa ka naane dokebu Gusun̄on Bii s̄s̄ wi u man k̄ia ma u win w̄aru w̄e nen s̄s̄.

²¹ Na ñ Gusun̄on durom kam koosiam̄o. Domi t̄onu ù n gem waam̄o Gusun̄on mi saa woodan di, Kirisin ḡo kua kam.

Wooda ka naane dokebu

3

¹ Be e Galatigibu laakari sariba! Be e be ba s̄s̄owa kpasasa nge me ba Yesu Kirisi kpare d̄aru s̄s̄, wara u be e dobu.

² I man ḡa tee nini s̄s̄owo. I Gusun̄on Hunde mwa wooda nenubun s̄s̄? Nge Labaari gean s̄s̄ ye i nua ma i naane doke.

³ Am̄ona i ka laakari bia me. I torua ka Gusun̄on Hunde. Ma i k̄i i dakura ka been tiin dam?

⁴ I n̄oni sw̄a te kpuro wawa kam? Aawo, n ñ kam.

⁵ Ye Gusun̄o u be e win Hunde w̄e, ma u s̄m maamaakiginu m̄o been suunu s̄s̄, u m̄o yèn s̄s̄ i wooda mem̄ n̄owa? Nge yèn s̄s̄ i Labaari gea nua ma i ye naane doke.

⁶ Nge me ba yorua, “Aburahamu u Gusun̄o naane doke, yen s̄na Gusun̄o u n̄un garisi gemgii.”

⁷ Yen s̄s̄, i de i n ȳe ma be ba Gusun̄o naane doke beya ba s̄a Aburahamun bibu.

⁸ Gusun̄on gari yi raa gerua ma Gusun̄o u koo t̄on tukobu gem w̄e naane dokebun s̄s̄. Yen s̄na yi Aburahamu Labaari gea waasu kua yellun di yi nee, “Wunen min diya Gusun̄o u koo bwesenu kpuro domaru kua.”

⁹ Aburahamu u Gusun̄o naane doke ma u domaru wa. Nge meya be ba maa Gusun̄o naane doke, ba koo domaru wa ka wi sannu.

¹⁰ Be ba woodan mem̄ n̄obu gbali ba bu b̄rusi. Domi ba yorua ba nee, “B̄rurowa wi u yina u woodan gari kpuro mem̄ n̄owa yi ba yorua.”

¹¹ T̄e ya s̄osira kpasasa ma goo kun gem waam̄o Gusun̄on wuswaa ka woodan mem̄ n̄obu, domi ba yorua ba nee, “Wi Gusun̄o u gem w̄e naane dokebun s̄s̄, wiya u ko n w̄a.”

¹² T̄e, wooda ya ñ ka naane dokebu dendim̄o. Domi ba yorua ba nee, “Wi u ye kpuro mem̄ n̄owa, wiya u ko n w̄a yen s̄s̄.”

¹³ Adama Kirisi u sun yakia saa woodan b̄rin di sanam me u kua wi ba b̄rusi besen s̄s̄. Nge me Gusun̄on gari yi gerum̄o, “Baawure wi ba bw̄e d̄aru s̄s̄, u kua b̄ruro.”

¹⁴ Kirisi u kua me kpa Aburahamun domaru tu maa ka ko t̄on tukobugiru saa Yesu Kirisi win min di, kpa su ka Hunde mwa naane dokebun saabu win n̄o mw̄eru Gusun̄o u sun kua.

Wooda ka n̄o mw̄eru

¹⁵ Nēgibu, kon gari yi weesina ka ye tamba yē. Tōnu ù n nō mwēeru kua u sire, goo kun kpē u tu seeya, goo kun maa tu sosimō.

¹⁶ Tē, Aburahamu ka win sikadobuwa Gusunō u nō mwēeru kua. Ba ñ gerua sikadominu nge ba ka tōn dabinu yā. Adama ba gerua sikadobu, yen tubusiana tōn turo tōna, wi u sāa Kirisi wi.

¹⁷ Amēniwa na kī n gere. Gusunō u nō mwēeru kua ma u tu sire. Tē, wooda ye ya na wōō nēeru ka tenan (430) biru, ya ñ kpē yu nō mwē te seeya, kpa Gusunōn sire bi, bu ko kam.

¹⁸ Domi bā n tubi dimō wooda nēnubun sō, ba ñ dimō nō mwēerun sō. Adama Gusunō u Aburahamu ye wēwa ka nō mwēeru.

¹⁹ N n mēn na, mban sōna ba wooda wē. Ba ye wēwa kpa kookoo si su kun sāa Gusunōn kīru su n ka sōsire sere Aburahamu sikadobu ge, gu ka na gēn sō ba nō mwēeru kua. Wollun gōradobara ba wooda ye tambu nōsīa saa sōmō goon min di.

²⁰ Adama tōn turo ù n gāanu mō u ñ sōmō goon bukata mō. Wee Gusunō turowa u nō mwē te kua.

Woodan yaasi

²¹ N n mēn na, wooda ya ka Gusunōn nō mwēeru sikirinamō? Su ku wa mē. Domi bā n daa wooda wē ye ya koo kpē yu tōnu wāaru wē, Gusunō u koo raa tōnu gem wē saa woodan di.

²² Adama Gusunōn gari gerumō ma tambu kpuro ba wāa durum dam nōmā, kpa kēē tēn nō mwēeru Gusunō u kua ta n ka sāa be ba naane dokeguru yēn sō ba Yesu Kirisi naane doke.

²³ Naane dokebun saa yu sere na, wooda ya sun dōōrē sāawa ya nēni sere naane doke bi, bu ka sōsira.

²⁴ Wooda ye, ya sun nēnu sere Kirisi u ka tunuma, kpa Gusunō u sun gem wē naane dokebun sō.

²⁵ Tē ye naane dokebun saa ya tura, sa ñ maa wāa dōōrē sō.

²⁶ Domi Yesu Kirisi sō beē kpuro i kua Gusunōn bibu naane dokebun sō.

²⁷ Mēya beē kpuro beē be i kua Kirisigibu batēmu sō i Kirisin daa sebua.

²⁸ Yen sōna goo kun goo, Yuuba ka tōn tukobu, yobu ka tii mōwōbu, tōn kurōbu ka tōn durōbu. Beē kpuro i sāa tia yēn sō i gbinne ka Yesu Kirisi.

²⁹ I n sāa Kirisigibu, i maa sāa Aburahamun sikadominu, i ko maa tubi di yēn nō mwēeru Gusunō u kua.

4

¹ Ye na gerumō wee. Bii wi u koo win baan tubi di, sanam mē u gina sāa bii, u ñ yoo sano gaa kere, baa mē kpuro sāa wigā.

² Saa ye u sāa bii, tamba wāa be ba nūn nēni, ba maa win wunanōsu mō sere saa ye win baaba u nūn yiya.

³ Nge mēya n sāa ka beē. Sa raa sāa handunian būnun yobu.

⁴ Adama sanam mē saa ya tura, Gusunō u win bii gōrima. Tōn kurōwa nūn mara, u maa nūn marawa woodan nōma sō,

⁵ kpa u ka bu yakia be ba wāa woodan nōmā kpa su ko Gusunōn bibu.

⁶ Gusunō u win Biin Hunde gōrima beēn gōrusu sō u ka sōsi ma win biba beē sa sāa. Hunde win saabuwa sa nūn sokumō, baaba.

⁷ N n mēn na, a ñ maa sāa yoo, a kua bii. Tē ye a ka sāa bii, Gusunō u maa nun kua tubi dio.

Galatigibun gari Polu neni

⁸ Yellu i ñ Gusunō yē, ma i sāa gāanun yobu ni nu ñ sāa Gusunō.

⁹ Adama tē nge mē i Gusunō wura, nge n mam nēere, Gusunō u beē wura, amōna i ka kī i gōsira handunian būnun mi, ni nu ñ dam ka beēre mō. Mban sōna i kī i maa ko nin yobu.

¹⁰ I tōnu ganun saria swīi, ka suru ka tōō bakanu ka wōsu.

¹¹ Tē bērum man mō nēn sōmburu kpuro tu ku raa ko kam te na kua beēn sō.

¹² Na beē kanamō nēgibu, i beēn tii dokeo nēn ayerō, domi na nēn tii doke beēn ayerō. I ñ man gāanu tore.

¹³ Nge mē i yē, ka wasin barara na beē Labaari gea waasu kua nōn gbiikuru.

¹⁴ Adama i ñ man gema, i ñ maa man yine, baa mē nēn bararu ta beē waabu tana. I man mwawa nge mē i ko Gusunōn gōrado mwa, ñ kun mē Yesu Kirisi win tii.

¹⁵ I raa nuku dobu mō. Tē, mba n beē kua. Na kon kpē n beē seeda diiya ma, ñ n koo raa kōora i ko i beēn nōni wuka i man kē.

¹⁶ Na kua beēn yibere yēn sō na beē gem sōwō?

¹⁷ Tōn be, ba beēn kīru kasu, adama n ñ ka yaasi gea. Ba kī bu beē gōwa beēn min di, kpa i n ben kīru kasu.

¹⁸ Tōnu ù n beēn kīru kasu ka yaasi gea, gāa geena baadomma, n ñ mō sanam mē na wāa ka beē tōna.

¹⁹ Nēn bii kīnasibu, na kpam maa wahala mō nge tōn kurō wi u marumō, sere Kirisin daa yu ka kōora beē sō.

²⁰ Na kī na n wāa ka beē tē kpa n nēn gere kōsi. Na wāa bitani sō beēn sō.

Agaa ka Saaraa

ba sāa gari yin weesinaa

²¹ I de n beē bikia, beē be i kī i n wāa woodan nōmā, i ñ nua ye wooda ya gerumō?

²² Ba yorua ma Aburahamu u bii tōn durōbu yiru mara, turo ka kurō wi u sāa yoo, turo ka kurō wi u sāa tii mōwō.

²³ Yoo wi, u win bii mara nge me tumbu kpuro ba ra ma, adama tii mawo wi, u win bii marawa ka Gusunon noo mwεεru.

²⁴ Gari yini yi kua weesinaa. Kuro be yiru ba ka noo mwεεnu yiru weene. Teeru, te ta bibu marumɔ yoru soɔ, ta naamɔ saa Sinain guurun di, teya ta ka Agaa weene.

²⁵ Agaa wi, u saare nge Sinain guuru, Daarububan tem soɔ. U maa saa nge Yerusalemu ye ya waa tɛ, domi ya waa yoru soɔ ka yen tumbu kpuro.

²⁶ Adama Yerusalemu ye ya waa wolla, ya tii mo, ya maa saa besen mero.

²⁷ Domi ba yoru, "A goru doro, kuro wune wi a n marure. A gb̄aro a kuuka ko ka nuku dobu, wune wi a n marubun wahala koore. Domi kuro wi ba raa deri, u koo bibu ma n kere kuro wi u waa ka durɔ."

²⁸ Tɛ beε negibu, i saa Gusunon noo mwεεrun bibu nge me Isaki u saa.

²⁹ Sanam meya bii wi ba mara nge baawure, u wi ba mara ka Gusunon Hunden dam noni soɔwa. Meya maa n saa tɛ.

³⁰ Adama mba Gusunon gari yi gerumɔ. Yi neɛwa, "A yoo wi giro ka win bii sannu, domi win bii wi, u n tubi dimo ka tii mawon bii sannu."

³¹ Nge meya negibu, sa n saa yoon bibu. Sa saawa tii mawon bibu.

I been tii moru nenu

5

¹ Sa n ka tii mon sɛna Kirisi u sun yara yorun di. Yen sɔ, i yoro sim sim kpa i ku de bu beε duusia yoru soɔ kpa.

² I swaa dakio i no. Ne Poluwa na beε yeni soɔmɔ, i n dera ba beε bango kua, i n arufaani gaa wasi Kirisin mi.

³ Nen seeda wee ye na dimo kpa. Baawure wi u dera ba nun bango kua, na yero soɔmɔ u koo wooda kpuro mem noowawa.

⁴ Beε be i ki i gem wa Gusunon wuswaaɔ ka woodan nenubu, i tii kara ko Kirisin min di ma i kisira durum nonman di.

⁵ Domi sa yiyo ma Gusuno u koo sun gem wε ma sa me swaa daki ka win Hunden dam ka naane dokebu.

⁶ Sa n gbinne ka Yesu Kirisi, bango n kun me bango sariru ya n gaanu. Ye n saa gaanu yeya naane dokebu bi bu somburu mo ka kiru.

⁷ I raa duki mo bura buram tona. Wara u beε swaa bunana i n maa ka gem mem noowamme.

⁸ Kokiri bi, bu n ne saa Gusunon min di wi u beε soku.

⁹ Nge me ba ra neε, peε seeyatia fiiko, yeya ya ra peε kpuro kukusie.

¹⁰ Adama Yinni u dera na beε naane saa. Na ye ma i n ko gaa tukunun bwisikunu ko. Wi

u maa beε bitani dokemo, Gusuno u koo nun taare wε baa n n weren na.

¹¹ Negibu, nen tii na n kparamo sere ka tɛ ma n weene bu bango ko, mban sɛna ba man noni soɔmɔ. Na n mo me, Yesun daa bunanarun goon gari yi n maa tumbu torasiamɔ.

¹² Be ba beε bitani dokemo mi, bu doo bu tii maatam ko.

¹³ Negibu, ba beε sokawa i ka ko tii mawobu. Ka me, i ku de beεn tii moru tu de i n siimo ka wasin baa. Adama i n sominamo ka kiru.

¹⁴ Domi wooda kpuron wira wawa yiire tee bini soɔ bi bu neε, "A wunen tonusi kiɔ nge wunen tii tii."

¹⁵ Adama i n sankinamo nge gbeku yeε, i meera koonamo, i n ye ma i ko kam koosiana.

Gusunon Hunde ka tonun daa

¹⁶ Ye na gerumo wee, i de Gusunon Hunde u beε kpara. N n kora me, i n ko maa beεn tii tiin kiru kankam ko.

¹⁷ Domi ye besen tii tiin daa ya ki, ya n ka Gusunon Hunden kiru noo tia saa. Ma Hunden kiru ta n ka besen tii tiin kiru noo tia saa. Kiru yiru ye, ya sannamo sere i n kpɛ i ko ye i ki.

¹⁸ Adama Gusunon Hunde u n beε kparamo i n waa woodan namaɔ.

¹⁹ Tonun tii tiin daa ya ra soosire kpasasa. Yeya koɔ mennabu tantanaru soɔ, ka daa disinugia ka daa bereteke,

²⁰ ka buu saaru ka tim kankam, ka yibere teeru, ka sanno, ka nisinu, ka moru, ka noo gomunu, ka sikirinɔ, ka karanabu,

²¹ ka kinenu, ka tam norubu, ka aka dibu, yen bweseru kpuro gesi. Na beε kirɔ mo nge me na raa kua na neε, be ba yenin bweseru mo, ba n kpɛ ba n waa mi Gusuno u bandu swii.

²² Adama Gusunon Hunden maruma, kiru, ka nuku dobu, ka bori yendu, ka temanabu, ka ton geeru, ka nuku tia, ka naane,

²³ ka daa duudwia, ka gaya. Wooda sari ye ya yeni taare wεemɔ.

²⁴ Ma be ba saa Yesu Kirisigibu ba ben tii tiin daa kpeerasia daa bunanarɔ, ka yen bine ka yen kiru kpuro.

²⁵ Gusunon Hundewa u sun waa ru wε. N n men na, su maa de u n sun kpare.

²⁶ Su ku tii sua kpa sa n sannɔ seeyamo besen suunu soɔ, kpa sa n nisinu kuanamme besen tii tiine.

I somunu derano

6

¹ Negibu, i n goo mwa toraru garu soɔ, beε beε Gusunon Hunde u kparamo, i yero swaa gea sureo kpa ka tii kawabu, kpa i n tii ye bu ku raa ka beεn tii kokirin sɔ.

² I n sɔmunu dɛranamɔ kpa i ka Kirisin wooda mɛm nɔɔwa.

³ Goo ù n tii mɛɛra goo ma u ù sãa gãanu, u tii nɔni wɔkumɔwa.

⁴ I de baawure u win tiin kookoosu yīya kpa u wa si sɔɔ, ye u koo ka woo kana, adama u ku woo kana ma u goo keren sɔ.

⁵ Domi baawurewa u koo win tii tiin sɔmunu sɔbe.

⁶ Wi ba Gusunɔn gari sɔɔsimɔ, i de yɛro u win gãa gee ni u mɔ bɔnu ko ka wi u nùn sɔɔsimɔ.

⁷ I ku tii torasia. Ba ku ra Gusunɔ yaakorɔ ko. Domi ye tɔnu u duurumɔ, yeya u koo gɛ.

⁸ U n duurumɔ ye win tii tiin daa ya kī, kam koba ya koo nùn marua. U n maa duurumɔ ye Gusunɔn Hunde u kī, wāaru te ta ku ra kpewa Gusunɔn Hunde koo nùn marua.

⁹ N n mɛn na, su ku wasira gean kobu sɔɔ, domi sà kun kpanɛ, sa ko wa su gɛ sanam mɛ saa ya tura.

¹⁰ Nge mɛya saa baayere ye sa ayeru mɔ, su baawure durom kua, n mam nɛere be ba Yesu naanɛ doke.

Kirɔ dāaka ka tobiribu

¹¹ Tɛ, i nɛn yori baka mɛerio ye na bɛɛ yoruammɛ ka nɛn tiin nɔma.

¹² Be ba kī bu woo kana wasin sɔ, beya ba kī bu bɛɛ tilasi ko i ka bango ko. Adama ba ye mɔ kpa bu ku ka nɔni swāaru wa Kirisin dāa bunanarun garin sɔ.

¹³ Baa be ba bango kua mi, ben tii ba ù wooda mɛm nɔɔwammɛ. Ma ba kī bu bɛɛ bango ko bu ka woo kana.

¹⁴ Adama nɛ na kun woo kanamɔ ma n kun mɔ bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin dāa bunanarun garin sɔ, domi win dāa bunanarun sɔna handunian gãanu kpuro kun maa man sãawɛ gãanu, mɛya nu ù maa man gawamɔ.

¹⁵ Bango ka bango sariru yen gaa kun sãa gãanu. Ye n sãa gãanu, yeya a n sãa taka koorɔ kpa.

¹⁶ Be ba taka koorɔ kpaan wooda yeni swī, alafia ka durom mu n ka bu wāa ka Gusunɔn tambu kpuro.

¹⁷ Saa gisɔn di goo u ku maa man wahala ko domi na boo bori mɔ nɛn wasi sɔɔ, yi na wa Yesun sɔ.

¹⁸ Nɛgibu, bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin durom mu n wāa ka bɛɛ. Ami.

TIRE TE PŌLU U EFESUGIBU KUA

Pōlu u wāawa pirišom sōo Romuō u ka tire te Efesugibu yorua. Ye u tu yorua u kpa, Tisiikiwa u gōra u ka tu da. N sāare Efesun bera min Yesun yigbenu kpurowa u tire te yorua, n n̄ mō teeru tōna.

Gbiikaa, u bu sōosimō nge me Yesun yigberugibu ba kua wasi tee Yesu sōo. U sōosimō swaa ye Gusunō u kpa u ka win tōmbu gōsa ma u ben toranu suuru kua, ma u bu win Hunde Dεero wē.

Yiruse, u bu kirō mō bu ka ben wāaru di nōo tia sōo ye ya koo sōosi ma Kirisi u wāa ben wāaru sōo ka gem.

Pōlu u garin weenasii dabinu sua u ka Yesun yigberun nōo tian gari bu yeerisia. U neε, Yesun yigberu ta sōawa nge wasi, ma Yesu wi, u sōa yin wiru. Yigbe te, ta maa sōa nge diru, ma Yesu wi, u sōa ten gani gāmburun dam. Yigbe te, ta maa sōa nge kurō, ma Yesu wi, u sōa ten durō.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-2.
2. Kirisi ka win yigberu, wiru 1:3n di sere wiru 3:21.
3. Wāa kpaaru Kirisi sōo, wiru 4:1n di sere wiru 6:20.
4. Nōo kana tōbiribu, wiru 6:21-24.

Tōbiribu

¹ Bεε naane dokeobu, bεε be i wāa Efesuō ma i ka Yesu Kirisi yōra dim dim, ne Pōlu, ne wi na sōa Yesu Kirisin gōro Gusunōn kīru sōo, na bεε tōbura.

² Gusunō besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bεε durom kua kpa bu bεε alafia kē.

Durom me Gusunō sun kua

bεε ka Kirisin

gbinnaan saabu

³ I de su Gusunō siara besen Yinni Yesu Kirisin Baaba. Bεε ka Kirisin gbinnaan saabu u sun wōllun doma bwese bweseka kua saa win Hunden min di.

⁴ Bu sere handunia taka ko, Gusunō u sun gōsa ka sa n ka sōa wīgibu Kirisi sōo, kpa sa n sōa deerobu ka taare sarirugibu win mi. Win kīru sōo

⁵ u himba kua yellun di u sun ko win tiin bibu saa Yesu Kirisin min di. Win tōn geerun sōna u kua me,

⁶ kpa su ka win durom yikogim siara me u sun kua bεε ka win Bii kīnasin gbinnaa sōo.

⁷ Domi Kirisin yem saabuwa sa yakiaara ma ba sun besen durum suuru kua. Nge meya Gusunō u sun win durom bakam sōosi,

⁸ me u sun kua n banda ye u sun bwisi beke ka laakari yabua.

⁹ Ma u sun win asiri giasia ye win tii u gōru doke u ko yellun di saa Yesu Kirisin min di.

¹⁰ Gusunōn himba ye, ye u koo yibia dōma te saa ya tura, yera u taka kōora kpuro mēna sannu, ye kpuro ye ya wāa wōllō ka ye ya wāa temō, kpa Kirisi u n sōa yin wirugii.

¹¹ Domi gāanu kpuro nu kooramōwa nge me Gusunōn himba ka win kīru. Ma bεε ka Kirisin gbinnaan sō sa kua tubi diobu Gusunōn mi ka win tiin himba ye u gōru doke yellun di.

¹² N n̄ mēn na, i de su Gusunō bεεrē wē, bεε be sa gbia sa yīiyōbu mō Kirisin mi.

¹³ Meya maa sanam me i gem gari nua yi yi sōa Labaari Gea ye ya ka bεε faaba naawa, sanam meya i Kirisi naane doke. Ma Gusunō u win tiin yīreru doke bεε sōo ye u bεε Hunde Dεero kō win nōo mwεeru u raa kua.

¹⁴ Hunde Dεero wiya u sōa nge besen tubin suna ye Gusunō u win tōmbu nōo mwεeru kua. Ma u sun sōomō kam kam ma sa ko tubi ye di sanam me Gusunō u koo wīgibu yakia mam mam. Kpa bu win yīiko siara.

Pōlun kanaru

¹⁵ Yenin saabuwa saa dōma tēn di na been naane dokebu Yinni Yesu sōon baaru nua ka nge me i naane dokeobu kpuro kī,

¹⁶ na n̄ wasirare na kun ka Gusunō siare been sō. Na bεε yaayamō nen kanaru sōo,

¹⁷ ma na besen Yinni Yesu Kirisin Yinni, wi u sōa Baaba yīikogii kana u bεε ko laakarigibu kpa u bεε yam bururasia i ka nūn gia.

¹⁸ Na maa nūn bikiamō u been gōrun nōni wukia kpa i ka win yam bururam wa, kpa i n ka yē ye i yīiyō yēn sō u bεε soka, ka nge me win tubi gean kpāara ne ye u naane dokeobu yīiye,

¹⁹⁻²⁰ ka nge me win dam bakam mu sōmburu mō bεε be sa nūn naane doke sōo. Dam me, mu sōa tem ka dam bakam me u denda u ka Kirisi seeya gōrin di ma u nūn sinasia win nōm geuō wōllō.

²¹ Miya Kirisi u wāa u wōllun wirugibu kpuro kere ka min yīikogibu ka damgibu ka yinnibu kpuro ka yīisuru baatere te ba koo kpī bu soku saa yeni sōo ka maa saa ye ya sisi sōo.

²² Ma Gusunō u dera u kua gāanu kpuron wirugii, ma u nūn wuna u ka ko wīgibun yigberun Yinni boko.

²³ Yigbe te, ta sōa win wasi. Te sōora win tii u wāa u yiba ma u yabu baayere yibiamō baama.

2

Gōn suuribu

¹ Gasō, i raa sōa nge be ba gu been toranu ka been mem nōo sarirun sō.

² I ra raa handunian kom kōsum kpuro ko, ma i hunde kōsi yi yi wāa wōllōn wirugii wiru kpīya wi u sōa hunde ye ya sōmburu

mò sere ka tē tòn be ba kun Gusunò mēm nòwammen gōrua.

³ Geema, beɛ kpuro sa raa sãawa nge be. Beɛn gōru kīru sōra sa ra n sīmō ma sa baayere kua ye beɛn wasi kī ka ye sa bwisika. Beɛn marumara ta dera sa raa sãa be ba koo Gusunòn mōru wa nge be ba tie.

⁴ Adama Gusunòn wɔnwɔndu ta kpā win kīi bakarun sō te u sun kīa.

⁵ Sanam mē sa sãa nge gōribu beɛn toranun sō, u sun kua wasobu ka Kirisin sannu. N n mēn na, win durom sōna i faaba wa.

⁶ Gusunò u sun seeya gōrin di ka Kirisin sannu kpa su bandu di ka wi sannu wòllò.

⁷ U sun win tòn geeru sōsi saa Yesu Kirisin min di, kpa su ka win durom bakam wa mē mō n naru mō sere ka baadommaa.

⁸ Domi Gusunòn duroma ba ka beɛ faaba kua naane dokebu sō. N n mō ka beɛn hania, Gusunòn kēra.

⁹ Ya n sãa beɛn sɔmburun are. Yen sōna gōo kun kpē u woo kana.

¹⁰ Domi sa sãawa Gusunòn nōman sɔmburu. U sun taka kuawa beɛe ka Yesu Kirisin gbinnaa sō su ka sɔm geenu ko nìn sōru u kua saa yellun di.

Bwesenu kpuro kua tia

Kirisi sōo

¹¹ Yen sō, i ku duari ma ba beɛ marawa tòn tukobu. Yera n dera be ba sokumò bangogibu, be ba ben tiin wasi bango kua, ba ra ka beɛ soku bango sarirugibu.

¹² I yaayo ma sanam mē, i ka Kirisi toma, i sãa tòn tukobu Isireliban mi, i n bōnu mō nō mwēenu sō, ni Gusunò u win tōmbu kua. I wāa handunia yeni sō n n ka yīiyòbu, n n maa ka Gusunò.

¹³ Adama tē ye i ka Yesu Kirisi gbinnē, beɛ be i raa ka Gusunò toma, tē i wāa win bōkuo Kirisin yem saabu.

¹⁴ Domi Kirisin tiiwa u ka sun bōri yendu naawa ye u ka bwesenu yiru kua bwese teeru, ma u tusiru wuna te ta sãa nge gana ye ya raa bu burane.

¹⁵ Ka win gōowa u wooda kpeesia ka yen yirebu ka yen sesenu, kpa u ka kpī u bwesenu yiru ye ko bwese kpa teeru dege dege win tii sō. Nge mēya u ka bōri yendu doke ben suunu sō.

¹⁶ Kirisin u tusi te kpeesia ka win gōo dāa bunanaru wòllò. Gōo win saabuwa u bwesenu yiru ye kua teeru, ma u bu dorasia ka Gusunò. Be kpuro sannu ba kua nge wasi tee.

¹⁷ Nge mēya Kirisi na u ka bōri yendun labaari nōsia beɛn mi, beɛ be i raa ka Gusunò toma, ka be ba wāa win bōkuo.

¹⁸ Ka geema, Kirisin min diya beɛe kpuro, sa ko kpī su da Baaban wuswaa ka Hunde turo win somiru.

¹⁹ N n mēn na, i n maa sãa tòn tukobu n kun mē sōbu, tē i kuawa wuu teugibu ka naane dokeobu kpuro, i maa kua Gusunòn yenugibu.

²⁰ Beɛ maa i sãa nge gani yi ba bana kpēkpēku gen wòllò ge gōrobu ka Gusunòn sɔmbu ba sura, Yesu Kirisin tiiwa sãa gen gɔmburun dam.

²¹ Wi sōra dii te, ta swēene ma ta guniamo tu ka ko Gusunòn wāa yeru.

²² Beɛ ka Kirisin gbinnaa sō ba beɛ banisi dii te sō, ka be ba tie sannu i ka ko Gusunòn Hunden wāa yeru.

3

Pòlun sɔmburu

tòn tukobun suunu sōo

¹ Yenin saabuwa nē Pòlu na kanaru mò, nē wi Kirisi Yesu u dera na wāa pirisom sō beɛ tòn tukobun sō.

² Na yīiyò kam kam ma i nua kō nge mē Gusunò u man durom kua n ka sɔmbu teni ko beɛn arufaanin sō,

³ ka nge mē win tii u man win asirin gari giasia. N wee na gari yin fiiko yorua kō.

⁴ I n gari yi gara i ko i tubu nge mē na Kirisin asirin gari yē.

⁵ Ba n gasogibu asiri ye sōsi, adama tē saa win Hunden min di Gusunò u ye win gōro be u gōsa ka win sɔmbu sōsi.

⁶ Asiri ye wee, Labaari Gean saabuwa tòn tukoba kua tubi diobu ka Yuuba sannu. Be ka Yuuba ba kua wasi tee yin doo dooka, ba maa bōnu mō nō mwēe te sō, te Gusunò u kua Yesu Kirisin min di.

⁷ Na kua Labaari Gean sɔmò durom man saabu mē Gusunò u man kua ka win dam.

⁸ Nē wi na sãa naane dokeobu kpuron yākabu, nēna Gusunò u durom menì kua n ka gāa geenu nōru sari ni nu wāa Kirisi sōn labaari kpara tòn tukobun mi.

⁹ Kpa n ka tōmbu kpuro giasia nge mē Gusunòn himba asirigia ya koo ka koora. Gusunò wi u sãa gāanu kpuron Taka Kowo, u asiri ye berua saa yellun di,

¹⁰ kpa wòllun wirugibu ka yīikogibu bu ka win bwisin asansi gia saa Yesun yigberun di saa yeni sō.

¹¹ U kua nge mē, win himban sō ye u mō u sere handunia taka kua, ma ya wiru gōora Yesu Kirisi beɛn Yinni sō.

¹² Ye sa ka nùn gbinnen saabu ma sa nùn naane sãa, yen sōna sa ko kākū su da Gusunòn wuswaa ka toro sindu.

¹³ N n mēn na, na beɛ kanamò i ku wurura nēn nōni swāarun sō te na waamò beɛn saabu. Tera ta sãa beɛn beɛe.

Kirisin kīrun kpāaru

¹⁴ To, gari yin saabuwa na yīire Gusunò Baaban wuswaa,

15 win min di bweseru baatere ta yara te ta wāa wollo ka te ta wāa temo.

16 Na nūn kanamō u de win Hunde u beε dam kē beεn gōruo nge me win yiikon kpāara ne,

17 kpa Kirisi u win wāa yeru ko beεn gōrusu sōo beεn naane dokebun saabu. Na maa kanamō u de i n nuuru mō kpa i n yō dim dim kīru sōo.

18 Kpa beε ka naane dokeobu kpuro sannu i ka kpī i Kirisin kīrun yasum ka ten dēebu ka ten gunum ka ten dukum gia,

19 kpa tu beε yeeri, baa me ta tōnun yēru kere, kpa Gusunō daa ya n yiba beε sōo mam mam.

20 Gusunō u yiiko mō u ka ko n kere ye sa bikiamō, n̄ kun me ye sa mam bwisikumō win dam saabu me mu sōmburu mō beε sōo.

21 Yen sō, su nūn beere wē Yesun yigberu sōo saa Yesu Kirisin min di saa baayere kpuro sere ka baadommao. Ami.

4

Kirisin wasin nōo tia

1 N n men na, i n sīimō nge me n weene be Gusunō u soka ba n sīimō. Ne Pōlu, ne wi na wāa pirisom sōo yēn sō na Yinnin wāaru wāa, ne na na beε yeni kanamō.

2 I de i n sīimō ka tii kawabu, ka daa du-udwia, ka suuru, kpa i n kīru sōosinamō ka temanaba.

3 I hania koowo i n ka nōo tia sāa ye ya wee Hunde Deeron min di kpa i n gbinne bōri yendu sōo.

4 Sa Hunde turo mwa ma sa kua wasi tee. Nge meya maa yīiyō teeba sa mō yēn sō Gusunō u sun soka.

5 Yinni turowa sa mō ka naane doke teebu ka maa batemu tia.

6 Gusunō turowa wāa wi u sāa baawure kpuron Baaba. Wiya kpuron sunō, wiya sōmburu mō tōmbu kpuron min di, u maa wāa baawure kpuro sōo.

7 Beεn baawure u kēru mwa nge me Kirisi u kī,

8 nge me Gusunōn gari yi gerumō yi neε, “Sanam me u yōowa wollo, u ka yobu da. Ma u tōmbu kēnu bōnu kua.”

9 Tē, mba “u yōowa wollon” tubusianu. Yen tubusiana, u raa sarama wollun di u dua sere tem sōowō.

10 N n men na, wi u sarama wiya maa yōowa sere Gusunō wollo kpa u n wāa baama.

11 Wiya u gabu gōsa bu ka ko gōrobu, gabu sōmōbu, gabu waasu kowobu, gabu Yesun yigberun wirugibu, gabu keu koosiobu.

12 U bu gōsa bu ka naane dokeobu sōoru ko win sōmburun sō, kpa bu ka Yesun yigberu te ta sāa win wasi tāsisia.

13 Nge meya beε kpuro sa ko ka gia ma gāa teena sa naane doke, sa maa gāa teenu gia

Gusunōn Bii sōo, kpa su ko tōn girobu nge me Kirisin tōn girora ne.

14 Sa n̄ ko sa n maa sāa nge bibu be ba koo ka sōosi kpaaru baatere bōrikia nge woo guna, n̄ kun me be ba nōni wōkumō ma ba bu swaa nim wiamō ka bwisi.

15 Adama sa n gem kparamō ka kīru kpa su kpēa gāanu kpuro sōo su ka Kirisi kpāaru turi wi u sāa wiru.

16 Win miya beε be sa sāa win wasin doo dooka kpuro sa sōrisine, ma wasi kpuro yi swēne ka yin gbin gbinka. Tē, gbindu baatere tā n sōmburu mō nge me n weene, wasi kpuro ra n kpēamōwa yi n sosimō ka kīru.

Wāa kpaaru Kirisi sōo

17 Wee ye na beε sōomō ka Yinnin yīsiru. I ku maa de i n sīimō nge tōn tukobu be ba ben bwisiku kamginu swīi.

18 Ba yam bia ben laakari sōo. Ba n̄ wāa te Gusunō u wēemō yē, ben yēru sariru ka ben gōru bōnun sō.

19 Ba n̄ maa sekuru garu mō, ba ben tii yōsusiwa toraru sōo mam mam bu ka daa disinugia kpuro ko ka binε.

20 Adama beε, n̄ n̄ me, i gia Kirisin min di.

21 Geema, i win gari nōore kam kam, ma ba beε gem giasia me mu wāa Yesu sōo.

22 Ye i gia, yera i beεn daa gura pweto ye ya sāa beεn gason wāaru, ye binε kankam ya nōni wōkua ya ka kam kobu dōo.

23 Kpa i n gōru kpaasu ka bwisiku kpaanu mō mam mam,

24 kpa i daa kpaasebe ye ya ka Gusunōgia weene ma ya sōosiramō wāa geeru sōo te ta deere ma ta wee saa gem garin min di.

25 Yen sō, i ku maa weesu ko. I de baawure u n da win winsim gem sō domi sa sāawa wasi teen doo dooka.

26 Baa i n mōru bara, i ku de yu beε torasia, i ku maa de ya n beε wāasi sere sōo u ka du.

27 I ku ra de Setam u naa swee yeru wa.

28 Wi u ra raa gbēni u ku maa gbēni adama u doo u ka win nōma sōm geeru ko kpa u n gāanu mō u ka sāarobu somi.

29 I ku de gari kōsi yi yari beεn nōo sōon di, ma n kun mō gari gee yi yi somiru mō kpa yi n sāa arufaanigii be ba swaa dakin mi.

30 I ku Gusunōn Hunde Deero nuki sanku, domi Hunde wi, u sāawa Gusunōn yīreru beε sōo te ta sōosimō ma Gusunō u koo sun yakia mam mam.

31 I ku yibere teeru yi gōruo, ka maa mōru ka nuku gbisibu. I ku maa wōkisina n̄ kun me i wōnna, i nuku kōsu kom baamere derio.

32 I durōm kuanō kpa i n wōnwōndu mōosine. I suuru kuanō nge me Gusunō u beε suuru kua Kirisin sō.

5

Wāaru yam bururam sōo

¹ Tē, yèn sō i sāa bii be Gusunō u kī, i hania koowo i n ka mō nge wi.

² I de bēen wāaru kookoosu su n kīru mō nge mē Kirisi u sun kīa ma u win wāaru wē bēsen sō nge yāku nubu durorugiru te ta Gusunō dore.

³ Yèn sō i sāa naane dokeobu i ku de kōō mennabu tantanaru sōō ñ kun mē daa disinugia ñ kun mē bine, yen gaa yu nōōra bēen suunu sōō.

⁴ I ku maa de sekurun gari ñ kun mē wiira gari ñ kun mē gari kankam yu yari bēen nōō sōōn di domi n ñ ka bēe weene, adama i de i n Gusunō takaru mō.

⁵ I de i n yē kam kam ma be ba kōō mennamō tantanaru sōō, ñ kun mē daa disinugiagibu, ben goo kun banu wasi Gusunō ka Kirisin bandu sōō. Mēya maa binēgii, domi binēgii sāawa nge būu sāō.

⁶ I ku ra de goo u ka bēe gari diri swaa nim wia, domi yenin sōna Gusunōn mōru wee ben wirō be ba ñ nūn mēm nōōwammē.

⁷ Yen sō, i ku de i n gāanu mōōsine bēe ka tan ben bweseru.

⁸ Yellu bēen tii i raa wāawa yam wōkuru sōō. Adama tē, bēe ka Yinnin gbinnāan sō, i wāa yam bururam sōō. N n mēn na, i de i n sīimō nge yam bururamgibu.

⁹ Domi wi u sīimō yam bururam sōō wiya ra n tan geerun kom bwese bweseka mō ka gean kobu ka maa gem gerubu.

¹⁰ I kookari koowo i ka gia ye ya koo Yinni wēre.

¹¹ I ku tii kpēe kookoo kamgisu sōō si tōmba mō yam wōkuru sōō. Adama i su terasio yam bururam sōō.

¹² Seku bakara i n nua ye tōn be, ba mō asiri sōō.

¹³ Adama kookoo si, sū n tera yam bururam sōō, su koo sōōsira kpasasa.

¹⁴ Geema gāanu baanire ni nu sōōsira kpasasa, nu ra kowa yam bururam. Yen sōna Gusunōn gari nēe,

“A yando wunē wi a do.

A seewo gōrin di.

Kpa Kirisi u nun yam bururasia.”

¹⁵ N n mēn na, i bēen sanu sanusu laakari koowo. I ku de i n sīimō nge be ba ku ra bwisiku, adama i n sīimō ka laakari.

¹⁶ Saa ye i mō kpuro, i ye dendio ka laakari domi saa yenī, saa kōōsa.

¹⁷ Yen sō tē, i ku de i n sāa be ba ku ra bwisiku, adama i hania koowo i ka gia ye Yinni u kī i ko.

¹⁸ I ku de tam mu bēe go, domi mi sōōra daa bēereke wāa, adama i de Hunde Dēero u n bēe yiba.

¹⁹ I de womu si i ka Gusunō siaramō su n wāa bēen faagi sōō, i n Yinni tōmamō ka siarabun womusu bēen gōruō.

²⁰ I n Gusunō Baaba takaru mō saa baayere gāanu kpuron sō ka bēsen Yinni Yesu Kirisin yīsiru.

Durōbu ka ben kurōbu

wāasinaa

²¹ I wiru kpīiyano yèn sō i Kirisi bēere wēemō.

²² Bēe kurōbu, i bēen durōbu wiru kpīiyō nge mē i ko Yinni kua.

²³ Domi durōwa sāa win kurōn wirugii nge mē Kirisi u sāa win yigberun wirugii. Yigbe te, ta sāa win wasi, wiya maa sāa ten Faaba kowo.

²⁴ Nge mē yigbe te, ta Kirisi wiru kpīiye, nge mēya n weene kurōbu ba n ben durōbu wiru kpīiye gāanu baanire sōō.

²⁵ Bēe maa durōbu i bēen kurōbu kīō, nge mē Kirisi u win yigberu kīa ma u win wāaru wē ten sō.

²⁶ U kua mē, u ka tu dēerasia ka win gari yi yi sāa nge nim, kpa u ka tu tii yīiya.

²⁷ Domi u kī tu na win wuswaaō ka ten bēere kpuro, ta kun disinu ganu mō, ñ kun mē suriki surikinu, ñ kun mē serere gaa. U kīwa ta n dēere kpa ta kun taare gaa mō.

²⁸ Mēya n weene durōbu bu ben kurōbu kīa nge mē ba ben tiin wasi kī. Wi u win kurō kī, u win tii kīwa.

²⁹ Goo sari wi u win tiin wasi tusa, u ra yi diisiewa kpa u yi nōōri nge mē Kirisi u mō win yigberun sō.

³⁰ Domi sa sāawa win wasin doo dooka.

³¹ Nge mē Gusunōn gari yi gerumō yi nēe, “Yen sōna durō u koo win tundo ka win mēro deri, kpa wi ka win kurō ba n manine kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.”

³² Gari yi, yi sāawa gari giri yi yi raa berua, adama Kirisi ka win yigberun wāasinaawa na ka yā.

³³ Ka mē, i de durō baawure u n win kurō kī nge win tii, kpa kurō baawure u n win durōn bēere yē.

6

Bibu ka ben mōwōbu

¹ Bēe bibu i bēen mōwōbu mēm nōōwō nge mē Yinni u kī domi yēya ya wā.

² Wooda gbiikaa ye ya nōō mwēeru mō wee. “A wunen tundo ka wunen mēro bēere wēeyō,

³ kpa a n ka nuku dobu mō, kpa wunen hunde yu dakaā da handunia mi.”

⁴ Bēe tundobu i ku bēen bibu mōru barasia, adama i bu nenuō ka nōni dokebu kpa i bu Yinnin gari keu ko.

Yobu ka ben yinnibu

⁵ Bēe yobu i bēen yinnibu mēm nōōwō handunia mi, ka nasiaru ka diiribu n kun ka murafitira, kpa n sāa nge Kirisiwa i sāamō.

⁶ N n̄ m̄o sanam me ba beɛ yōre t̄ona, i ka bu t̄an geeru s̄oasi. I Gusun̄an k̄iru koowo ka beɛn ḡoru kpuro nge Kirisin yobu.

⁷ I bu s̄aawo ka hania kpa n̄ s̄a nge Yinniwa i kuamm̄e, n̄ n̄ m̄o t̄onu t̄ona.

⁸ I n̄ yē ma Yinni u koo baawure win s̄om gee ni u kuan are k̄asia, baa n̄ n̄ yoon na, n̄ kun me tii m̄awo.

⁹ Yen s̄o, beɛ yinnibu i maa beɛn yobu kuo nge me, i ku bu dam d̄are. I n̄ yē ma beɛ ka be, Yinni turowa i m̄o w̄oll̄o win mi goo kun goo.

Naane dokeon tabu yānu

¹⁰ Ye ya tie na k̄i n̄ beɛ s̄o wee. Beɛ ka Yinnin gbinn̄aa s̄oo i de win dam bakam mu beɛ dam k̄ē.

¹¹ I tabu yānu kpuro sebuo ni Gusun̄o u beɛ w̄ēm̄o, kpa i ka kp̄i i yōra dim dim i Setam bwisi yina.

¹² D̄omi n̄ n̄ m̄o t̄amba sa ka gabirinam̄o, ma n̄ kun m̄o ka w̄ollun wirugibu ka yikogibu, ka yam w̄okurun sina bibu, ka maa wom dirum siini k̄osi.

¹³ Yen s̄o, i Gusun̄an tabu yānu kpuro suo i sebe kpa i ka kp̄i i ka tii yina wahalan t̄oru s̄oo, kpa i yōra dim dim ye kpuron biru.

¹⁴ N n̄ m̄en na, i seewo i yōra dim dim kpa i n̄ gem s̄eke beɛn p̄ar̄o nge kpaka, kpa i n̄ kookoo geesu sebuo nge tarakpe.

¹⁵ I de alafian Labaari Gea ya n̄ s̄a nge beɛn baranu ni i ko ka t̄asi.

¹⁶ Yeni kpuron biru i naane dokebu nen̄uo nge ter̄eru kpa i ka kp̄i i t̄an k̄ason s̄ē d̄ooginu gbara.

¹⁷ I faaba m̄oo nge sii fur̄o k̄ok̄aru, ka maa Gusun̄an gari nge takobi ye Hunde u beɛ w̄ēm̄o.

¹⁸ I n̄ kanaru m̄o saa baayere kpa i n̄ Gusun̄an somiru bikiam̄o nge me Hunde D̄ero u beɛ s̄oosim̄o. I seewo i yōra kpa i n̄ t̄eman̄e, kpa i n̄ kanaru m̄o naane dokeobu kpuron s̄o.

¹⁹ I maa kanaru koowo nen̄ s̄o, n̄ n̄ n̄o wukia, n̄ gari wa n̄ gere n̄ ka Labaari Gean gari yi yi raa berua n̄oasia ka toro sindu.

²⁰ Na s̄aawa gari yin ḡoro baa me na t̄ē w̄aa piris̄om s̄oo. Yen s̄o, i kanaru koowo kpa n̄ kp̄i n̄ gari yi kpara ka toro sindu nge me n̄ weene.

N̄o kana t̄obiribu

²¹ Besen k̄inasi Tisiki wi u s̄a s̄om kowo naan̄egii Yinnin s̄amburu s̄oo, u koo beɛ nen̄ labaari kpuro s̄o kpa i n̄ ka yē nge me na ka w̄aa.

²² Yen s̄ona na beɛ n̄n̄ ḡoriamme u ka beɛ s̄o nge me sa ka w̄aa u ka beɛn ḡorusu yemiasia.

²³ Kpa Gusun̄o Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu beɛegibu alafia ka k̄iru w̄ē ka naane dokebu sannu.

²⁴ Kpa Gusun̄an durom mu n̄ ka be kpuro w̄aa be ba besen Yinni Yesu Kirisi k̄i ka k̄i te ta n̄ n̄oru m̄o.

TIRE TE PŌLU U FILIPIGIBU KUA

PŌluwa u gbia u Filipigibu waasu kua ba ka Yesu naane doke, Gərobun Kookoosu 16:12-40. Yen biru, Lukuwa u PŌlu kəsire kua Filipi mi. U Labaari gea kparamə ge sɔɔ, u ka Yesun yigberu tāsisiama. Saa ye PŌlu u tire te yoruwa, u wāawa piriśəm sɔɔ. Min diya u Epafoditi gora Filipiɔ ka tire teni, wiru 2:25-30. Tire te sɔɔ, u Filipigibu siara kēɛ ni ba mərisian sɔ, wiru 4:10-19, ma u bu sɔɔwa ye ya kooramə mi u wāa, wiru 1:12-26 ka wiru 2:17-24. U maa bu yoruawa u ka bu dam kē kpa ben nuku dobu bu n ka wāa Yesu sɔɔ baadomma.

Tire ten kpunaa

1. Təbiribu, wiru 1:1-2.
2. PŌlu u Filipigibu kanaru kuammɛ, wiru 1:3-11.
3. PŌlun tiin wāaru, wiru 1:12-26.
4. Filipigibun sanu sanusu Kirisi sɔɔ, wiru 1:27n di sere wiru 2:18.
5. Timəte ka Epafoditi, wiru 2:19-30.
6. Kirəba ka dam kēru, wiru 3:1n di sere wiru 4:9.
7. Siarabu ka təbiribu, wiru 4:10-23.

Təbiribu

¹ Bɛɛ Yesu Kirisigibu bɛɛ be i wāa Filipiɔ, ka sere bɛɛn yigbe tənwerobu ka bɛɛn yigbe sɔm kowobu, nɛ PŌlu ka Timəte, bɛɛɛ Yesu Kirisin yobu, sa bɛɛ tɔbura.

² Gusunə bɛsɛn Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bɛɛ durom kua kpa bu bɛɛ alafia kē.

PŌlu u Filipigibu

kanaru kuammɛ

³ Nɛ PŌlu, na ra Gusunə nɛn Yinni siare mɛn nɔɔ na bɛɛ yaaya.

⁴ Saa baayere nà n kanaru mɔ bɛɛ kpuron sɔ, na ra tu kowa ka nuku dobu,

⁵ yɛn sɔ i man somi na ka Labaari gea nɔɔsia saa tɔɔ gbiikirun di sere ka gisɔ.

⁶ Na yeni yē kam kam, Gusunə wi u sɔm gee te torua bɛɛ sɔɔ u ko n tu mɔ sere u ka tu dakura Yesu Kirisin tɔru sɔɔ.

⁷ N ka man dɛnde na n bɛɛn laakari mɔ mɛsum bɛɛ be i bɔnu mɔ durom mɛ sɔɔ mɛ Gusunə u man kua. Domi bɛɛ kpuron kīra man nɛni, baa nà n wāa piriśəm sɔɔ n̄ kun mɛ nà n tii mɔ na ka Labaari gea yinamə na ye tāsisiama.

⁸ Gusunəwa sāa nɛn seedagii ma na bɛɛ kpuro kīwa nge mɛ Yesu Kirisin kīra sāa.

⁹ Ye na bikiamə nɛn kanaru sɔɔ, yera bɛɛn kīru ta n sosimə ta n dɔɔ, kpa i n Gusunə giamə kpa i n sāa bwisi geegibu,

¹⁰ i ka kpī i gāa geenu tubu. Nge mɛya i ko n dɛere, kpa i kun taare gaa mɔ dɔma te Kirisi koo wurama.

¹¹ Kookoo gee si su wee saa Yesu Kirisin min di, siya su ko n maa yiba bɛɛn wāaru sɔɔ, kpa su Gusunə bɛɛɛ wē kpa su de bu n̄n siara.

Kirisīwa wāaru

¹² Nɛgibu, na kī i n yē ma ye n man deema n gosiawa Labaari gean wuswaa daabu.

¹³ Nge mɛya sina kpa kōsobu ka be ba tie kpuro ba yē ma Kirisin sɔna na wāa piriśəm sɔɔ.

¹⁴ Bɛsɛgibu dabiru, ye ba man wa piriśəm sɔɔ ba Yinni naane kua ma ba wɔrugɔru sosi ba Gusunən gari nɔɔsiamə ka toro sindu.

¹⁵ Geema, gaba Kirisin gari waasu mɔ nisinu ka kinɛnun sɔ, adama gaba mɔ kīrun sɔ.

¹⁶ Beni ba mɔ ka kīru domi ba yē ma nɛn sambura n ka Labaari gea suna.

¹⁷ Bɛɔnɔ ba Kirisin gari waasu mɔ, n n̄ mɔ ka nuku tia, adama ka kinɛna. Ba tamaa ba koo man nuku sankiranu sosiawa piriśəm sɔɔ.

¹⁸ Ya n̄ taare ben bwisikunu n̄ n sāa kōsunu n̄ kun mɛ geenu. Baa n̄ n mɛren na, Kirisin gari yi gesi kparara. Nɛn nukura yen dobu do, ta ko n maa doraməwa ta n dɔɔ.

¹⁹ Domi na yē ma yenin wii gobera sāawa nɛn faaba bɛɛn kanarun saabu, ka maa Yesu Kirisin Hunden somiru.

²⁰ Domi na mara na maa yīiyɔ kam kam ma na n̄ gāanun sekuru wasi. Nà n wāa hunde sɔɔ, n̄ kun mɛ nà n gu na toro sindu mɔ ma nɛn kookoosu su koo Kirisi bɛɛɛ wē nge baadomma.

²¹ Domi nɛn mi, nà n wāa, Kirisin wāara na wāa, nà n maa gu, gɔɔ man sāawɛ are.

²² Nà n wāa wāaru sɔɔ kon kpī n sɔm geeru ko. Yen sɔ, na n̄ yē ye kon gosi.

²³ Ba man gawe bera yiru kpuro. Na kī n doona kpa na n wāa Kirisin mi, domi mi n buram bo.

²⁴ Adama bɛɛn arufaanin sɔ n weene na n wāa wāaru sɔɔ.

²⁵ Yera na gīa, yen sɔna na yē ma kon sina kpa na n wāa ka bɛɛ kpuro kpa i wuswaa da ka nuku dobu naane dokebu sɔɔ.

²⁶ Nge mɛya sanam mɛ ko na n kpam wāa bɛɛn stunu sɔɔ i ko i kpī i woo kana saa nɛn min di bɛɛ ka Yesu Kirisin wāasiinaa sɔ.

²⁷ I gesi de bɛɛn sanu sanusu su n ka Kirisin Labaari gea weene. Nge mɛya, nà n na bɛɛn mi, n̄ kun mɛ nà kun nɛ, kon bɛɛn baaru nɔ ma i yɔ dim dim i nɔɔ nɛ, ma i sunamə sannu ka gōru teu naane dokebun sɔ bi bu wee Labaari gean di.

²⁸ I ku de bɛɛn yiberɛba bu ka bɛɛ gāanu nare. Yeya ya koo bu sɔasi ma ba kam kobu dɔɔwa, ya koo maa bɛɛ sɔasi ma i wāa faaban swaa sɔɔ. Ye kpurowa ya wee saa Gusunən min di.

²⁹ Domi Gusunə u bɛɛ durom kua i n ka Kirisi naane sāa. N n̄ mɛ tona, u maa bɛɛ

durom kuawa i n ka nani swāaru waamə win sɔ̄,

³⁰ kpa i n ka man taa tee bi mɔ̄ bi i gasə wa na mɔ̄. Sere ka tɛ, biya na mɔ̄, nge mɛ i yɛ.

2

Kirisin tii kawabu

ka win kpāaru

¹ Kirisi u tɔnu tāsisiāmɔ. Win kīru ta ra n tɔnu dam kɛmɔ. Hunde Dɛero u ra maa tɔnu kpare kpa Kirisi u de tɔmbu bu wɔnwɔndu ka tɔn geeru sɔ̄sina.

² N n men na, na bɛɛ kanamɔ, i de i man nukuru dorasia ka bɛɛn nɔ̄ tia ka bɛɛn kīi teeru ka bɛɛn gɔ̄ru teu ka bɛɛn bwisiku teenu.

³ I ku gāanu ko kinɛnun sɔ̄, n̄ kun mɛ tii suabun sɔ̄, adama i tii kawo kpa i wura ma gaba bɛɛ kere.

⁴ Kpa bɛɛn baawure u ku win tii tɔnagia bwisiku, adama u de u maa gabugia bwisiku.

⁵ I de i n bwisiku tee ni mɔ̄ ni Yesu Kirisi u raa mɔ̄.

⁶ U ka Gusunɔ̄ nɛ. Adama u n̄ ka n̄n kinɛnu kue.

⁷ U kpuro deriwa ye u raa mɔ̄ ma u gɔ̄sira nge yoo.

U ka tɔnu weena.

Ye u kua tɔnu u kpa,

⁸ u tii kawa ma u wiru kpī sere ka gɔ̄wɔ̄ wi u mam s̄a d̄a bunanarun gɔ̄.

⁹ Yen saabuwa Gusunɔ̄ u n̄n sua wɔ̄lɔ̄ gem gem ma u n̄n yīsiru k̄a te ta yīsa kpuro bɛɛrɛ kere.

¹⁰ Kpa dūuru baatere tu yiira tu Yesun yīsiru bɛɛrɛ wɛ̄ wɔ̄lɔ̄ ka temɔ̄ ka tem sɔ̄wɔ̄.

¹¹ Kpa nɔ̄ baagere gu Gusunɔ̄ Baaba bɛɛrɛ wɛ̄ kpa gu tuuba ko gu nɛɛ, Yesu Kirisi s̄awa Yinni.

Fitila ni nu ballimɔ

handunia sɔ̄

¹² Yen s̄na nɛn kīnasibu, nge mɛ i ra raa mem nɔ̄ sanam mɛ na w̄a ka bɛɛ, tɛ ye na ka bɛɛ toma, i kookari koowo n kere ka berum ka diiribu bɛɛn faaba yu ka yibu.

¹³ Domi Gusunɔ̄wa u s̄amburu mɔ̄ bɛɛ sɔ̄ kpa i n ka ḡru kīru mɔ̄ te ta koo ko ye n koo n̄n dore.

¹⁴ I kpuro koowo n kun ka w̄okinu n̄ kun mɛ sikirinɔ̄su,

¹⁵ kpa i n dɛere i kun taare gaa mɔ̄ tɔmbun noni sɔ̄, kpa i n s̄a nge Gusunɔ̄n bibu be ba n̄ serere mɔ̄ handunian tɔn k̄sɔ̄obun suunu sɔ̄ be ba swaa sare. I n ballimɔ̄ ben suunu sɔ̄ nge fitilanu,

¹⁶ i n ka bu w̄aarun gari nɔ̄siamɔ. I n mɔ̄ mɛ, kon kpī n woo kana Kirisin t̄oru sɔ̄, yɛn s̄ nɛn hania ka nɛn s̄ambura kun kam kue.

¹⁷ Bɛɛn s̄a te i mɔ̄ ka naanɛ dokebu ta s̄a nge ȳakuru. Baa b̄a n man go ba nɛn yem

wisi nge doma tam bɛɛn ȳaku ten wɔ̄lɔ̄, nɛn nukura koo dora, kon maa ka bɛɛ nuku dobu b̄onu ko.

¹⁸ Nge mɛya n maa weenɛ bɛɛ i n nuku dobu mɔ̄ kpa i ka man bɛɛn nuku dobu b̄onu ko.

Timote ka Epafoditi

¹⁹ Yinni Yesu u n wura na yīyo n bɛɛ Timote ḡriama n̄ n sosi, kpa nɛn tii n ka dam wa n̄a n bɛɛn labaari nua.

²⁰ Domi wi turon bwisikuna nu kua teenu ka neginu, u maa bɛɛn wɔnwɔndu mɔ̄ ka gem.

²¹ Be ba tie kpuro ben tii tɔnan bwisikuna ba mɔ̄, n̄ n ka Yesu Kirisiginu.

²² Bɛɛn tii i yɛ nge mɛ Timote u tii s̄ɔ̄si naanegii ma u ka man Labaari gean s̄amburu kua nge bii ka win baaba.

²³ Yen s̄na na yīyo n bɛɛ n̄n ḡriama sanam mɛ kon gia m̄i s̄ɔ̄ na w̄a.

²⁴ Na naanɛ s̄aa ma Yinni u koo de n na bɛɛn mi nɛn tii n̄ n sosi.

²⁵ I raa man bɛsɛgii Epafoditi ḡriama ka somiru tɛn bukata na mɔ̄, wi, wi u s̄a nɛn beruse s̄amburu s̄ɔ̄ ka tabu s̄a. Tɛ na wa ma n weenɛ n̄n ḡsiam a bɛɛn mi.

²⁶ Domi bɛɛ kpuron waabu n̄n neni gem gem, win laakari maa seewa yɛn s̄ i raa nua ma u bara.

²⁷ U bara ka gem sere u gɔ̄ turuku kua, adama Gusunɔ̄ u win wɔnwɔndu wa. N n̄ mɔ̄ wi tɔnagiru, ka nɛn tiigira, kpa nɛn nuku sankiranu nu ku kp̄a n banda.

²⁸ Yen s̄na na sende n ka bɛɛ n̄n ḡsiam a kpa bɛɛn nukuru tu ka dora i n n̄n wa, kpa nɛn nuku sankiranu nu maa ka kaara nɛn tii.

²⁹ N n men na, i n̄n dam koosio nge bɛsɛgii Yinni s̄ɔ̄ ka nuku doo bakabu kpa i tɔnu win bweseru bɛɛrɛ wɛ̄.

³⁰ Domi u gɔ̄ turuku kua Kirisin s̄amburun s̄. U win tii kari b̄arie u ka man somiru naawa te i n̄ fɛɛ wa bɛɛn tii i ka man naawɛ.

3

Nge mɛ ba ra gem wa

Gusunɔ̄n wuswaa

¹ Tɛ, n̄gibu, i de i n nukuru do ye i ka s̄a Yinnigibu. Nɛn mi, na n̄ wasiramɔ̄ n ka bɛɛ yaayasia ye na raa yorua k̄, bɛɛn mi maa, somira.

² I n tii sɛ ka k̄san kowobu be ba s̄a nge b̄nu, ma ba wasin bango naanɛ s̄a.

³ Besera sa s̄a bangogii geebu, n n̄ mɔ̄ be, domi sa Gusunɔ̄ s̄aam̄ ka win Hunde, sa woo kanam̄ Yesu Kirisin s̄, sa n̄ maa bɛsɛn naanɛ doke wasin komanu sɔ̄.

⁴ Ka mɛ, nɛn tii kon kpī n nɛn naanɛ doke wasin komanu sɔ̄. Gabu b̄a n tamaa ba koo kpī bu ko mɛ, kaa ra gere nɛ?

⁵ Ba man marawa Isirelin bii, Benyameɛn bweseru sɔ̄. Na s̄awa Yuu wi Yuuba ba

mara. Ma ba man bango kua sɔɔ nɔɔba itase. N n maa woodan sɔn na, na kua Falisi.

⁶ Na raa mam hania mɔ sere na Yesun yigberu nɔni sɔɔmɔ. N n gem kason na, woodan mem nɔɔbu sɔɔ, goo kun kpɛ u man taare wɛ.

⁷ Adama ye na raa mɛɛra are, tɛ na ye kpuro garisi wom dirum Kirisin sɔ.

⁸ Na mam kpuro garisi wom dirum domi gaa bakana nɔ n nɛn Yinni Yesu Kirisi gia. Win sɔna na kpuro deri, na maa ye mɛɛra kubanu na n ka Kirisi mɔn sɔ,

⁹ kpa na n ka nɔn gbinne. Na n maa yɛiyo ma kon gem wa woodan mem nɔɔbun sɔ, adama kon gem wa yɛn sɔ na Kirisi naane doke. Gem mɛ, mu weewa saa Gusunɔn min di naane doke bin saabu.

¹⁰ Ye na kɪ, yeya n Kirisi gia, ka maa dam mɛ u ka seewa gɔrin di kpa na n bɔnu mɔ win wahala sɔɔ, kpa n ka nɔn weena win gɔɔ sɔɔ,

¹¹ kpa na n yɛiyo nɛn tii ma kon se gɔrin di.

Aren naa girabu

¹² N n mɔ na are nɔma tura gina, n n maa mɔ na yiba. Adama na yi naa gire yi ka ko negii yɛn sɔ Yesu Kirisi u man kua wigii.

¹³ Negibu, na n tamaa na gina yi nɔma tura, adama gaa teena na mɔ, na gaa birukinu duari, ma na wuswaaginu naa gire.

¹⁴ Nge mɛya na ye na naa gire duka swii n ka are yi wa yi Gusunɔ u sun sokue wɔllo saa Yesu Kirisin min di.

¹⁵ Bɛɛ kpuro, bɛɛ be sa sɔa tɔn girobu, su bwisiku nge mɛ. Adama bɛɛ i n bwisiku tukunu ganu mɔ, Gusunɔ u koo bɛɛ gem sɔɔsi.

¹⁶ Ka mɛ, baa n n man na sa tura, su gesi da wuswaa swaa tia sɔɔ.

¹⁷ Negibu, i man saario bɛɛ kpuro. Sa bɛɛ kom gem sɔɔsi. N n mɛn na, i bu nɔni girario be ba kom gem mɛ swii.

¹⁸ Na bɛɛ sɔɔwa kɔ nɔn dabiru, na kpam wure na bɛɛ sɔɔmɔ tɛ ka yiresu, tɔn dabira waa be ba sɔimɔ nge Kirisin dɔa bunanarun garin yibereba.

¹⁹ Kam koba ba koo ka wiru go, domi ben nukura ta sɔa ben yinni. Ye n weene n bu sekuru ko yera ba ka woo kanamɔ. Handunia yɛn gaanu tonawa ba bwisikumɔ.

²⁰ Adama bɛɛ, Gusunɔn wɔlla ta sɔa besen wuu. Min diya sa besen Faabagii Yinni Yesu Kirisi mara u na.

²¹ Wiya koo besen wasi yiiko sarirugii kɔsi ka win dam mɛ mu koo de kpuro nɔn wiru kpiya, kpa yi ka win wasi yikogii weena.

4

Yiirebu

¹ Yen sɔna nɛn kɪnasibu, bɛɛ bɛn waara man nɛni, bɛɛ be i man nuku dobu wɛɛmɔ, ma na woo kanamɔ bɛɛn sɔ, i de i n yɔ mɛ dim dim Yinni sɔɔ, nɛn kɪnasibu.

² Na Efodi ka Sentisi kanamɔ bu de ba n nɔɔ nɛ Yinni sɔɔ.

³ Wunɛ maa, nɛn sɔm kowosi naanegii, na nun kanamɔ a kurɔ be somiɔ. Ba suna Labaari gean sɔ ka nɛ sannu, ka maa Kelema ka sere nɛn sɔm kowosi be ba tie, bɛn yɛsa yorua waaarun tireru sɔɔ.

⁴ I de bɛɛn nukura n do Yinni sɔɔ baadomma. Na kpam wure na gerumɔ, i de bɛɛn nukura n do.

⁵ I de tɔmbu kpuro bu bɛɛn tɔn geeru wa, domi Yinnin naaru ta turuku kooma.

⁶ I ku wurura gaanun sɔ, adama baayere sɔɔ i n da Gusunɔ kanɛ ka siarabu kpa i nɔn bikia yɛn bukata i mɔ.

⁷ Ma bari yɛndu te Gusunɔ u wɛɛmɔ, te ta tɔnun yɛru kpuro kere, ta koo bɛɛn gɔru ka bɛɛn bwisikunu kɔsu bɛɛ ka Yesu Kirisin gbinnaa sɔɔ.

⁸ Ye ya tie negibu, i bwisikuo ye ya wɔ ye ba koo siara. Yeya ye ya sɔa gem kpuro, ka ye ya bɛɛɛ mɔ kpuro, ka ye ya swaa swii kpuro, ka ye ya dɛɛɛ kpuro, ka ye ya do kpuro, ka ye n weene tɔmbu siara kpuro.

⁹ I n da ko ye i gia ka ye i mwa ka ye i nua nɛn min di, ka ye i wa na kua. Sanam mɛya Gusunɔ wi u bari yɛndu wɛɛmɔ u ko n waa ka bɛɛ.

Pɔlu Filipigibu siaramɔ

ben kɛrun sɔ

¹⁰ Nɛn nukura do gem gem Yinni sɔɔ ye na ka wa ma i kpam nɛn bwisikunu mɔ. Na n gerumɔ ma i ku ra raa nɛn bwisikunu ko, adama ayera i raa bie.

¹¹ Na n gerumɔ mɛ, yɛn sɔ na waa yaaaru sɔɔ, domi na gia mɛ ko na n ka bari yɛndu mɔ baa n n mɛren na.

¹² Na yaaarun dɔɔne mɔ, na maa mɔɔ bakarun dɔɔne mɔ. Yam kpuro ka ye n man deema kpuro sɔɔ, na gia mɛ kon ko deburun saa ka gɔɔrun saa. Na maa yɛ mɛ kon ko mɔɔ bakaru sɔɔ ka yaaaru sɔɔ.

¹³ Kon ye kpuro kpɪ saa Kirisin min di wi u man dam kɛmɔ.

¹⁴ Ka mɛ, i kua n wɔ ye i ka man nɔni swaaaru banu kua.

¹⁵ Bɛɛ Filipigibu bɛɛn tii i yɛ sɔa sɔa ma Labaari gean kparabun torubu sɔɔ, sanam mɛ na sɔa Masedɔnin di, Yesun yigberu garu sari te ta man somi ma n kun bɛɛ tɔna. Nɛ ka bɛɛ tɔnawa sa kɛɛna.

¹⁶ Domi ye na waa Tesalonikaɔ, i man somi kɔ nɛn bukata sɔɔ, n n mam mɔ nɔn teeru.

¹⁷ N n mɔ kɛra na kasu, na kɪwa sosiru tu sosi bɛɛn are sɔɔ.

¹⁸ Na ye kpuro wa ye i man mɔrisiama. Ya maa tura ya tia. Tɛ ye Epafoditi ka man bɛɛn kɛnu naawa nu ka man saka kua, nu saawa nge yaku nubu durorugiru te ta Gusunɔ wɛre ma u tu mwa.

¹⁹ Gusunɔ nen Yinni u koo beε kpuro wē yèn bukata i mɔ nge me win dukia yikogia ne, Yesu Kirisin min di.

²⁰ Su Gusunɔ beɛɛn Baaba beεε wē sere ka baadommaɔ. Ami.

Tɔbiri dāakibu

²¹ I Yesu Kirisigibu kpuro tɔbirio. Ne ka beɛgii be sa wāa sannu sa beε tɔbura.

²² Naane dokeobu kpuro be ba wāa mini, n ku mam ko sina kpaarugibu ba beε tɔbura.

²³ Kpa Yinni Yesu Kirisin durom mu n ka beɛn baawure wāa.

TIRE TE PĀLU U KOLOSEGIBU KUA

Kolose ya s̄awa wuu maro bur̄ ge ga w̄a Efesun s̄o yari yeru gia, Turukin tem̄. Goo kun yē s̄a s̄a nge mē Yesun yigberu ta ka torua Kolose. Adama Epafasi ka Filem̄owa ba ka Labaari gea da mi. S̄arokudo be, ba maa ye nuawa Pōlun min di sanam mē u sina Efesu w̄o ita, wiru 1:6-7 ka wiru 4:12-13 ka Filem̄o 1:2-5. Pōlu kun Kolosegibu beram daare, adama u ben labaari nua ya do. Yen s̄na u tireru yorua u Tisiki ka Onesimu wē bu ka da. Ye ya s̄a Kolosegibun yigberun wahala yera ba s̄a dabinu mēna teeru. Ba gabun bwisikunu ka Gusun̄n gari garisi tia. Yigbe te s̄o, Ger̄kiba ba w̄a ka Yuuba ka sere tem min t̄mbu be ba m̄ Firisiba. Be kpurowa ba kasu bu ben deemaan gari sosi Yesun gari s̄o kpa yi n s̄a tia. Yen s̄na Pōlu u Kolosegibu yorua ye n weenē bu ko, yera bu tii Yesu wē mam mam.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-2.
2. Siarabu ka kanaru, wiru 1:3-14.
3. Kirisin asansi ka win s̄amburu, wiru 1:15-23.
4. S̄ambu te ba Pōlu n̄mu s̄andia, wiru 1:24n di sere wiru 2:5.
5. Besen gbinn̄a ka Kirisi, wiru 2:6-19.
6. W̄a kpaaru Kirisi s̄o, wiru 2:20n di sere wiru 4:1.
7. Kir̄ba ka tōbiribu, wiru 4:2-18.

Tōbiribu

¹⁻² Bēē naanē dokeobu Kolose, bēē be i s̄a besen k̄nasi b̄r̄k̄iniba Kirisi s̄o, nē Pōlu, Kirisi Yesun goro Gusun̄n k̄run s̄o ka besegii Tim̄ate, sa bēē t̄bura. Gusun̄ besen Baaba u bēē durom kua kpa u bēē alafia kē.

Siarabu kanaru s̄o

³ Sa ra Gusun̄ besen Yinni Yesu Kirisin Baaba siare bēēn s̄o baadomma besen kanaru s̄o,

⁴ yēn s̄o sa nua nge mē i Yesu Kirisi naanē doke ka nge mē i naanē dokeobu kpuron k̄ru m̄.

⁵ Sanam mē Labaari gea ye ya s̄a gem gari ya gb̄ia ya tura bēēn mi, i nua ma i ȳiȳobu m̄o ma ba bēē ḡānu ȳiye w̄ll̄o. Ȳiȳo bin s̄na i naanē dokebu ka k̄ru m̄o.

⁶ Labaari gea ye, ya teriam̄o ya ka domaru naam̄o handunia kpuro s̄o nge mē ya kua bēēn mi saa min di i Gusun̄n durom gari nua ma i tuba ma yi s̄awa gem.

⁷ Epafasi besen k̄nasi s̄am kowosi, wi u s̄a Kirisin s̄am kowo naanegii ma u kua besen kosire bēēn mi, wiya u bēē ye ḡlasia.

⁸ U maa sun k̄i te Hunde D̄ero bēē k̄n baaru s̄owa.

⁹ Yen s̄na sa ra n kanaru m̄ bēēn s̄o kpeetim sari saa min di sa bēēn gari nua. Sa Gusun̄ kanam̄o u de i gia mam mam ye u k̄i, kpa u de win Hunde u bēē bwisi ka laakari kē.

¹⁰ Saa yera bēēn sanu sanusu su ko n ka Yinnigiigisu weenē, kpa i n da ko ye n koo n̄n w̄re. Bēēn w̄ara koo maa kookoo geesu bwese bweseka s̄osi nge d̄aa te ta bii geenu marum̄, kpa i Gusun̄ giam sosi.

¹¹ Sa Gusun̄ kanam̄o u bēē t̄asisia kpuro s̄o ka win dam ȳiikogim, kpa i k̄p̄i i n ka yabu baayere temane ka suuru nuku dobu s̄o.

¹² I n Baaba siaram̄o wi u dera i b̄onu m̄o tubi s̄o ye Gusun̄ u naanē dokeobu ȳiye yam bururam s̄o.

¹³ Geema u sun w̄ra saa yam w̄kurun dam di ma u sun sinasia mi win Bii k̄nasi u bandu dii.

¹⁴ Domi win saabuwa sa yakiaara ma ba besen durum suuru kua.

Kirisin tiin asansi

ka win s̄amburu

¹⁵ Gusun̄o u n̄ waar̄o adama Kirisi u sun n̄n s̄osi mam mam win wasi s̄o. U s̄a win Bii yeruma wi u w̄a ba sere ḡānu kpuro taka kua.

¹⁶ Domi win min diya Gusun̄o u baayere taka kua ye ya w̄a w̄ll̄o ka tem̄, ye sa ka n̄ni waam̄o ka ye sa n̄ waam̄o, nge w̄llun sinambu ka wirugibu ka ȳiikogibu ka sere damgibu. Gusun̄o u kpuro taka kua saa win min di, u maa ye kua win s̄o.

¹⁷ U w̄a ba sere ḡānu kpuro taka kua. Win dam saabuwa ḡānu kpuro nu ka w̄a nin ayero.

¹⁸ Win yigberu ta s̄awa nge wasi, wiya maa s̄a nge yin wiru. Wiya w̄aarun nuuru, wiya maa gb̄ia u seewa ḡarin di, u ka ko kpuron gbiikoo.

¹⁹ Domi Gusun̄n ḡoru k̄ira win daa kpuro ya n ka w̄a win Bii s̄o.

²⁰ Ma n n̄n w̄re u wi ka t̄mbun sann̄o kpeesia ka win Biin yem d̄aa bunanaru w̄ll̄o kpa u ka tii ḡānu kpuro dorasia saa win min di ni nu w̄a tem̄ ka ni nu w̄a w̄ll̄o.

²¹ Bēē maa, i raa gas̄o ka Gusun̄o toma, i raa s̄a win yibereba bēēn bwisikunu s̄o bēēn kookoo k̄susun s̄o.

²² Adama tē, Gusun̄o u ka tii bēē dorasia sanam mē win Bii u gu nge t̄nu, kpa i ka ȳra win wuswaaw̄ i n d̄ere, i n w̄a disinu ka taare sariru s̄o

²³ i n temane i n t̄asa naanē dokebu s̄o dim dim, kpa i ku ra bēēn ȳiȳobu deri bi i m̄o saa min di i Labaari gea nua, ye ba t̄nu baawure n̄osia wi u w̄a handunia s̄o. Nē Pōlu na maa kua yen sam̄o.

Sambu te ba Pōlu

n̄mu s̄andia Yesun yigberun s̄o

²⁴ Tē nen nukura do yèn sō na nōni swāaru waamō beēn sō. Ma na nōni swāa te yibiamō te Kirisi u koo ra wa win yigberun sō te ta sāa win wasi.

²⁵ Ma Gusunō u man kua yigbe ten sōm kowo nge mē u man yiire beēn sō, kpa n ka win gari kpuro nōosia.

²⁶ Gari yi, yi sāa asiri ye u raa tambu kpuro berue saa yellun di, adama tē u wigibu ye sōosi.

²⁷ Domi u kī u bu giasia ma win asiri ya beere ka yiiko mō bwese tukunun suunu sō. Asiri ye wee, Kirisi wāa beē sō, yeya ya gerumō ma i ko Gusunōn yiiko bonu ko.

²⁸ Kirisi win gariya sa kparamō, ma sa tōnu baawure kīrō mō, sa maa bu keu sōosimō ka bwisi gee, kpa bu ko tōn girobu be ka Kirisin gbinnaa sōo su sere bu tusia Gusunōn wuswaa.

²⁹ Yen sōna na sōmburu mō na sunamō ka win dam mē mu sōmburu mō nē sōo gem ka tia.

2

¹ I de n beē sō nge mē nen hanian kpāara nē beēn sō ka Lodiseqibun sō ka maa be kpuron sō be ba n ka man nōni waare.

² Na mō mē, n ka bu dam kē n kpā, kpa ben tii ba n gbinne ka kīru, kpa ben yēru ta n sōsimō sika sariru sō. Nge meya ba koo ka Gusunōn asiri gia ye ya sāa Kirisin tii.

³ Wi sōora bwisi ka yērun dukia kpuro berua.

⁴ Na beē yeni sōmōwa kpa goo u ku raa beē nōni wōke ka nōo dobu.

⁵ Domi baa nen wasin kuseru tā kun wāa beēn mi, ka mē, nen hunde ya ka beē wāa. Na maa nuku dobu mō yèn sō i wāa nōo tia sō, ma beēn naane dokebu yō dim dim Kirisi sō.

Wāa te ta yiba Kirisi sōo

⁶ N n men na, nge mē i Yinni Yesu Kirisi wura, i n beēn wāaru dimo i n gbinne ka wi.

⁷ I de beēn gbini yi n duku wi sō, kpa i n tii nōrimō i n kpēamō saa win min di, kpa i n tāsā naane dokebu sōo nge mē ba beē sōosi, kpa siarabu bu n yiba beēn nōo sō.

⁸ I n tii se kpa goo u ku raa beē yina mwa ka win yēru garu ka taki dibu. Sōosi ten bweseru ta naamōwa saa tōmbun deemaan di ka maa handunian būnu, n n mō Kirisin min di.

⁹ Domi mēn nōru Gusunō nē, ya sōosira Kirisin wasi tōngii sō.

¹⁰ Ma i kpuro mō wi sō beē ka win gbinnaa sōo wi u sāa wōllun wirugibu ka yiikogibun sina boko.

¹¹ Beē ka win gbinnaa ye sō, i maa bango wa, adama n n mō bango ye tōnu ra ko. Yeni ya weewa Kirisin min di. Ya sāawa yakiabu saa wasi durumgiin dam di.

¹² Geema, sanam mē ba beē batemu kua n sāare ba beē sikuawa ka Kirisi ma ba beē

seeya ka wi, yèn sō i Gusunōn dam bakam naane sāa wi u nūn seeya gōrin di.

¹³ Gasō, i raa sāa gōribu beēn toranun sō ka maa yèn sō i sāa be ba kun bango kue. Adama tē Gusunō u beē kua wasobu ka Kirisi sannu sanam mē u sun besen toranu kpuro suuru kua.

¹⁴ Kirisi u yora ye wōka ye ya sun taare wē besen wooda sarabun sō, u maa ye kpore dāa bunanaru wōllo u ka ye kpeesia.

¹⁵ Sanam mē u gu dāa bunanaru wōllo u wōllun wirugibu ka yiikogibu kamia u bu sekuru doke batuma sōo u maa ben dam kpeesia.

¹⁶ N n men na, i ku de goo u beē taare wē dim ka nōrubu sō, n kun mē tōo bakanu ganun dibu sō, n kun mē suru kpaon yaribu ka tōo wēraruginun kookoosu sō.

¹⁷ Yeni kpuro ya sāawa gāa ni nu sisin yaayaa. Kirisin tiiwa gāa ni.

¹⁸ Goo wi u sāare u tii kawamō, ma u wōllun gōradoba sāamō, i ku de u beē beēn sian are wōrari. Domi tōnu win bweseru u tii suamō kāsīnun sō, u maa tii gāamō kam win bwisiku tōnuginun sō.

¹⁹ U n Kirisi neni kem kem wi u sāa wiru, tēn min di wasi kpuro yi menne ka yin gbin gbinka ka sīnu, yi ka dam waamō yi kpēamō nge mē Gusunō u yi sōsimō.

Gōo ka wāaru Kirisi sōo

²⁰ Mā i gu ka Kirisi sannu i kisira handunian komanun di, mban sōna i wāaru dimō nge handunia yenigibu. Mban sōna i derimō ba beē woodaba sōbimō be ba nē,

²¹ a ku yeni besu, a ku yeni denda, a ku yeonō baba.

²² Yeni kpuro ya koo kam kowa bā n ye dendimō. Tambun wooda ka ben sōosinu tōnawa i swī.

²³ Geema, wooda be, ba ka bwisin gāanu weene à n bu mēera, ka ben sāaru te ta wee saa tōnun gōru kīrun di, ka ben tii kawa weesugibu, ka maa ben wasin seserun serusiabu. Adama baa wooda ben tia kun dam gam mō yu ka wasin kīru kankam taare.

3

¹ Ba beē seeya ka Kirisi sannu gōrin di. N n men na, i wōllun gāanu kasuo mi Kirisi u sō Gusunōn nōm geuo.

² I wōllun gāanu bwisikunu koowo, n n mō temginu.

³ Domi i gu, beēn wāa geera maa berua ka Kirisi sannu Gusunōn mi.

⁴ Kirisi wi, u sāawa beēn wāaru. Sanam mē u koo kurama, beēn tii maa i ko i tera ka wi sannu win yiiko sō.

Wāa gururu ka wāa kpaaru

⁵ N n men na, i handunian kīrun gāanu kpuro goowo ni nu sōmburu mō beē sō, niya kōo mennabu tantanaru sō, ka daa disinugia,

ka wasin bine, ka kīru kankam, ka kōde, domi kōde ya sāawa nge būu sāaru.

⁶ Gāa ni kpuron sōna Gusunōn mōru wee ben mi, be ba ñ nùn mem nōowammē.

⁷ Geema, i raa gaso mò nge be, sanam me tora nin bwesera bēē wāasi.

⁸ Adama tē, i ye kpuro kōwō ye n sāa mōru ka nuku gbisibu ka maa nuku kōsuru. I ku de wōmburu ñ kun mē gari swininu nu yari bēen nō sōon di pai.

⁹ I ku weesu kuana domi i daa gura ka yen kookoosu pota kō,

¹⁰ ma i daa kpaā sebua. Gusunōwa u bēē daa kpaā ye wē i n ka nùn giamō kpa i n ka nùn weenamō.

¹¹ Nge meya bēē sōo goo kun goo, tōn tuko ka Yuu, wi u bango kua ka wi u ñ bango kue, baru kpaarugii, nōni wōkunugii, yoo ka tii mōwō, adama Kirisi tōnawa sāa gāanu, u maa wāa tumbu kpuron suunu sōo.

¹² N n mēn na, yēn sō Gusunō u bēē kīa ma u bēē gōsa i ka kō wigibu, wee ye n weene i sebe, wōnwōndu ka tōn geeru ka tii kawabu ka daa duudwia ka suuru.

¹³ I n temanasinē kpa i n suuru kuanammē gari gēē yì n dua bēen suunu sōo. Nge mē Yinni u bēē suuru kua, i n suuru kuanammē nge mē.

¹⁴ Yeni kpuron wōllo i kīru sebua te ta koo de i n nōo nē mam mam.

¹⁵ Kpa i de Kirisin bōri yendu ta n bēen gōrusu kpare, kpa i n takaru mō. Ba bēē sokawa i n ka sāa wasi tee, kpa i n bōri yendu mō.

¹⁶ I de Kirisin gari yi n yiba bēen gōruō nge dukia. I gari bia kuano kpa i dam kēna ka bwisi gēē kpa i n womusu mò i n Gusunō tōmamō. I nùn takarun womusu kuo bēen gōrusō.

¹⁷ Bēen kookoosu ka bēen gere sōo, i ye kpuro koowo i ka Yinni Yesun yīsiru bēere wē kpa i Gusunō Baaba takaru ko win min di.

Tōmbun nōosinaa

wāa kpaaru sōo

¹⁸ Bēē kurōbu i bēen durōbu wiru kpīiyō nge mē n weene Yinnigii u ko.

¹⁹ Bēē durōbu i bēen kurōbu kīō, i ku de i n sē be sōo.

²⁰ Bēē bibu i bēen mōwōbu mem nōowō gāanu baanire sōo, domi meya Yinni u kī.

²¹ Bēē maa tundōbu i ku bēen bibu mōrun kookoosu kua kpa ben nuki yi sankira.

²² Bēē yōbu i bēen yinnibu mem nōowō kpuro sōo handunia mī, n ñ mō sanam mē ba bēē yōre tōna, i ka bu tōn geeru sōosi, adama i bu mem nōowō n kun ka murafitiru yēn sō i Yinni nasie.

²³ Ye i mō kpuro i ye koowo ka kīru, kpa n sāa nge Yinniwa i kuanmme, n ñ mō tumbu.

²⁴ I n yē ma Yinniwa u koo bēē are kōsia yi yi sāa tubi ye u win tambu yiye, domi Kirisiwa bēen Yinni win wāaru i wāa.

²⁵ Adama wi u tora, u koo win are wa nge mē win torara nē, domi Gusunōn mi, goo kun goo.

4

¹ Bēē yinnibu i bēen yōbu kuo dee dee nge mē n weene. I yaayo ma bēen tii i maa Yinni mō wōllo.

Yiirebu

² I temano kanaru sōo kpa i n ka swaa mēera i n Gusunō takaru mō.

³ I maa sun kanaru kuo kpa Gusunō u sun swaa kua su ka win gari waasu ko, su ka kpī su Kirisin asiri tubusia. Asiri yen sōna na wāa pirisōm sōo tē.

⁴ N n mēn na, i kanaru koowo kpa n ka kpī n ye sōosi nge mē n weene n gere.

⁵ I tii kparo ka bwisi be ba kun naane do-ken mi. I saa baayere dendio yu ka arufaani ko.

⁶ I de bēen gari yi n nōobu do kpa yi n swaa swīi, kpa i n ka yē nge mē n weene i baawure wisi.

Tōbiribu ka nōo kanabu

⁷ Bēsen kīnasi Tisiki, wi u sāa sōm kowo naanegii ka nēn beruse Yinnin sōmburu sōo u koo bēē nen labaari kpuro sō.

⁸ Na bēē nùn gōriammewa u ka bēē sō nge mē sa ka wāa, kpa u ka bēē gōru yemiasia.

⁹ Onesimu, bēsen kīnasi bōrōkini, wi u sāa bēen migii, u koo nùn yōsirima. Bera ba koo bēē sō ye ya sun deema mini kpuro.

¹⁰ Aritaaki, nē ka wī sa wāa pirisōm sōo u bēē tōbura. Maaku maa bēē tōbura wi u sāa Baanabasin dusi. Na raa bēē Maaku win gari sōwō, ñ n na bēen mi, i nùn dam koosio ka bēere.

¹¹ Yosue wi ba mō Yusitu, u maa bēē tōbura. Be ita ye tōnawa ba sāa Yuu be ba naane doke ma ba ka man sōmburu mē Gusunōn bandun sō. Ba man dam kō gem gem.

¹² Epafasi, Yesu Kirisin sōmō wi u maa sāa bēen migii, u bēē tōbura. U ra kanaru ko gem gem bēen sō, u Gusunō kanamō i ka kpī i yōra dim dim ka tōn giroru kpa i n sōoru sāa i ka Gusunōn kīru kpuro ko.

¹³ Na kon kpī n nùn seeda diiya ma u bēen bwisikunu mō gem gem, ka maa be ba wāa Lodiseō ka Herapolisō.

¹⁴ Luku bēsen kīnasi dokotoro, wi ka Demasi ba bēē tōbura.

¹⁵ I bēsegibu tōbirio be ba wāa Lodiseō ka kurō wi ba mō Ninfa ka maa Yesun yigbe te ta ra mēnne win yenuō.

¹⁶ I n tire teni gara i kpa i maa tu Yesun yigberu wēeyō Lodiseō bu gari. Kpa bēen tii i maa garu gari te ta wee Lodisegibun min di.

¹⁷ I maꝓ Aasipu sꝑwꝑ u sꝑmbu te nꝑni dokeo te ba nꝑn namu sꝑndia Yinnin sꝑma sꝑꝑ u ka kpī u tu dakura.

¹⁸ Wee na yorumꝑ ka nen tiin nꝑma, nε Pꝑlu na bεε tꝑbura. I ku duari ma na wāa pirisꝑm sꝑꝑ.

Kpa Gusunꝑn durom mu n ka bεε wāa.

TIRE GBIKII TE PŌLU U TɛSALONIKAGIBU KUA

Sanam mɛ PŌlu u tire te yorua, Tɛsalonika ya s̄awa bera ye ba m̄ Masedōnin wuu maro ge Romugibu ba m̄. Giso Tɛsalonika ye, ya s̄awa Gerekiban wuu maro yiruse s̄ō ȳsan n̄m geu. Miya goo nimkusu su ra ȳre. PŌluwa u ka Labaari gea da mi, Ḡrobun Kookoosu 17:10-11. Amen biru Yuuba ba nisinu seewa ye ba wa t̄n tukobu ba naane dokem̄. Yen wahala ya dera PŌlu u doona Tɛsalonikan di u da Bere. Yen biruwa u Tɛsalonikagibun labaari nua saa win b̄ō Timaten min di, yera u tire te yorua u ka bu t̄sisia.

Tire ten kpunaa

1. T̄biribu, wiru 1:1.
2. Siarabu, wiru 1:2-10.
3. PŌlun s̄mburu Tɛsalonika, wiru 2:1n di sere wiru 3:13.
4. Kir̄ba, wiru 4:1-12.
5. Yesun wuramarun gari, wiru 4:13n di sere wiru 5:11.
6. T̄biribu ka kir̄ d̄aaki, wiru 5:12-28.

T̄biribu

¹ Bɛe Yesun yigberugibu, bɛe be i w̄a Tɛsalonika, bɛe be i s̄a Gusun̄ Baaba ka Yinni Yesu Kirisigibu, nɛ PŌlu ka Silasi ka Tim̄te sa bɛe t̄bura. Durom ka alafia ya n ka bɛe w̄a.

Tɛsalonikagibun w̄aru

ka ben naane dokebu

² Sa ra n Gusun̄ siaram̄o bɛe kpuron s̄ō, sa ra n maa bɛe yaaye baadomma kanaru s̄ō.

³ Sa yaaya Gusun̄ besen Baaban wuswaa nge mɛ i ka besen naane dokebu hania m̄, ka nge mɛ besen k̄ra s̄ōsirama besen s̄m damginu s̄ō, ka nge mɛ besen ȳiȳobu besen Yinni Yesu Kirisi s̄ō bu ȳ dim dim.

⁴ Besegibu, bɛe be Gusun̄ u k̄, sa ȳ m̄ u bɛe ḡsa wigibu.

⁵ Domi besen Labaari gea ya n̄ nɛ besen mi ka gari t̄na, ka maa yen dama ya ka na ka Hunde D̄ero sannu ka maa sika sariru. Besen tii i ȳ nge mɛ sa s̄isina besen suunu s̄ō besen arufaanin s̄ō.

⁶ Ma i kua be ba besen daa ka Yinnigia saarim̄, domi i besen Labaari gea mwa ka nuku doo bi Hunde D̄ero bɛe w̄, baa mɛ ya ka bɛe n̄ni sw̄aru naawa.

⁷ Yen biru besen tii i kua b̄n daa Masedōnin naane dokeobu ka Gerekiba ba saarim̄.

⁸ Domi Yinnin gari yi, yi n̄ora saa besen min di, n̄ n̄ m̄ Masedōni ka Gerekiban tem s̄ō t̄na, adama besen naane dokebu Gusun̄ s̄ō bu s̄ōsira yam kpuro sere n̄ n̄ maa tilasi su bin gari gere.

⁹ Ba gerum̄o nge mɛ i sun n̄nusina ye sa da besen mi, ka nge mɛ i ḡru gasia i b̄iu s̄aru deri i wura Gusun̄n mi i ka n̄n s̄a, wi u s̄a Yinni waso ka gemgii.

¹⁰ ka maa nge mɛ i win Bii wi u seeya ḡrin di swaa daki u na wollun di. Wiya Yesu, wi u sun yakia saa Gusun̄n m̄ru ye ya sisin di.

2

S̄mbu te PŌlu kua

Tɛsalonika

¹ Negibu, besen tii i ȳ m̄ besen naaru besen mi ta n̄ kue kam.

² I ȳ m̄ ba sun n̄ni s̄ōwa ba sun t̄ya kua Filipio sa sere na besen mi. Ka mɛ, Gusun̄ sun w̄ruḡoru w̄ sa ka win Labaari gea kpara besen suunu s̄ō, baa mɛ t̄n dabira sun yinari.

³ Besen waasu ya n̄ s̄a torarun gari, ya n̄ maa men̄e ka bwisiku k̄sunu ganu n̄ kun mɛ ka taki.

⁴ Adama, nge mɛ Gusun̄ sun naane kua u ka sun Labaari gea n̄mu s̄ondia, nge mɛya sa ka ye kparam̄. Sa n̄ ye m̄ nge mɛ ya koo ka t̄mbu dore ma n̄ kun m̄ Gusun̄ wi u besen ḡrusu w̄erimo.

⁵ Domi besen tii i ȳ s̄a s̄a maa sa n̄ besen kakura ka gari dure, sa n̄ maa waasu kue su ka besen gobi wan s̄ō. Gusun̄wa s̄a besen seeda.

⁶ Sa n̄ maa b̄ere kasu besen mi n̄ kun mɛ gabun mi,

⁷ baa mɛ sa ko raa kp̄i su bɛe besen dam s̄ōsi ȳn s̄ō sa s̄a Kirisin ḡrobu. Adama sa kuawa kpure kpure besen suunu s̄ō nge mɛ bii mero ra win bibu n̄ori.

⁸ Ȳn s̄ō sa b̄e k̄i gem gem sa raa s̄oru s̄a, n̄ n̄ m̄ su ka bɛe Gusun̄n Labaari gea w̄ t̄na, adama ka maa besen tiin w̄aru, domi besen k̄ra sun neni.

⁹ Besegibu, i besen s̄mburu ka besen wahala yaaye ye sa wa. Sa s̄mburu kua s̄ō s̄ō ka w̄kuru ȳn s̄ō sa n̄ k̄i su besen goo ḡngere ko sanam mɛ sa Gusun̄n Labaari gea kparamo besen suunu s̄ō.

¹⁰ B̄eya i s̄a besen seedaqibu ka maa Gusun̄n tii, ma besen daa ya d̄ere bɛe naane dokeobun wuswaa, ya maa s̄a dee dee, ya n̄ taare gaa m̄.

¹¹ I maa ȳ m̄ sa ka bɛe kuawa nge mɛ tundo u ra ka win bibu ko.

¹² Sa b̄e dam k̄a, sa maa b̄e suuru kana i n̄ ka s̄im̄o nge mɛ n̄ weene Gusun̄n wuswaa, wi u b̄e sokum̄ i n̄ ka b̄nu m̄ win yiiko s̄ō mi u bandu sw̄i.

¹³ Sa ra maa Gusun̄ siare baadomma ȳn s̄ō sanam mɛ sa b̄e waasu kua i n̄ gari yi garisi t̄nugii, i yi wurawa ma yi s̄a Gusun̄gii. Mɛya yi s̄a ka gem, ma yi s̄mburu m̄ b̄e naane dokeobu s̄ō.

¹⁴ Negibu, i ka Yesu Kirisin yigbenu weena ni nu s̄aa Gusun̄oginu Yudea, domi i n̄oni sw̄āaru wa saa bēen temgibun min di nge me t̄on ben tii ba wa Yuuban min di.

¹⁵ Yuu beya ba Yinni Yesu ka Gusun̄on sam̄obu go, ba maa sun n̄oni s̄ōwa. Ben daa kun Gusun̄o w̄ere, ba maa ka t̄ombu kpuro yiber̄e t̄eru n̄eni.

¹⁶ Ba mam yinam̄o su t̄on tukobu waasu kua bu ka faaba wa. Nge meya ben durum ya sosim̄o ya bandam̄o. Adama Gusun̄on m̄aru ya den sake fuke ben wir̄o.

P̄olu u k̄i u kpam

Tesalonikagibu wa

¹⁷ Negibu, nge me sa bēe bia s̄ōo yiru wasi s̄ōo, n n̄ m̄o ḡōru s̄ōo, sa bēen beke m̄o gem gem sa sende su ka bēe wa.

¹⁸ Sa k̄ia su wurama bēen mi. Ne P̄olu na kasu nge nan yiru n ka na, adama Setam sun swaa ganua.

¹⁹ D̄oma te Yinni Yesu koo wurama, mba n ko n s̄aa besen ȳiȳobu ka besen nuku dobu, mba sa ko maa ka woo kana win wuswaa ma n kun bēe.

²⁰ Geema, bēen s̄ōna sa woo kanam̄o, sa maa nuku dobu m̄o.

3

¹ Yen s̄ō, sanam me besen bw̄era yina yu kpuna, sa ḡōru doke ma ne na kon sina Atenio ne turo.

² Ma na besegii Timote ḡora wi u s̄aa Gusun̄on sam kowo Kirisin Labaari gean s̄ō. Na n̄un ḡora bēen mi u ka bēe t̄asisia, kpa u bēe dam k̄e bēen naane dokebu s̄ōo,

³ kpa baa bēen turo u ku de n̄oni sw̄aa teni tu n̄un nanda. Domi bēen tii i ȳe ma yeni ya n̄ koo ko ya kun sun deeme.

⁴ Baa sanam me sa raa w̄aa ka bēe, sa bēe s̄ōwa ko ma ba koo sun n̄oni s̄ō. Meya n maa koora nge me i ȳe s̄aa s̄aa.

⁵ Yen s̄ōna, sanam me nen bw̄era yina yu kpuna, na Timote ḡora bēen mi kpa n ka gia me bēen naane dokebu s̄aa. Na berum kua k̄okuro kun da bēe k̄okura i ka durum ko, kpa bēen s̄omburu ta n kue kam.

⁶ Adama t̄e, ye Timate u wurama bēen min di, u sun bēen naane dokebu ka bēen k̄irun baaru gea s̄ōwa. U sun s̄ōwa ma i ra n sun yaaya ka k̄iru ma i k̄i i sun wa gem gem nge me besen tii sa k̄i su bēe wa.

⁷ Yen s̄ōna negibu, baa me sa n̄oni sw̄āaru wa ka wahala kpuro, besen nukura yem̄ia ka bēe bēen naane dokebu s̄ō.

⁸ T̄e, besen hunde ya wurama ȳen s̄ō i ȳō dim dim Yinni s̄ōo.

⁹ Am̄ona sa ko Gusun̄o siara n ne bēen s̄ō, ka nuku doo baka bi i sun w̄em̄o Gusun̄o besen Yinnin wuswaa.

¹⁰ Bururu ka yoka sa n̄un kanam̄o gem gem u de su bēe wa kpam ka n̄ani, kpa su sosi ye n kamia bēen naane dokebu s̄ōo.

¹¹ Kpa Gusun̄o besen Baaban tii ka besen Yinni Yesu Kirisi bu sun swaa kua su ka na bēen mi.

¹² Kpa wi, Yinni u bēen k̄iru sosi tu kp̄ea bēen tii tiine s̄ōo ka maa t̄ombu kpuron mi nge me besen k̄ira s̄aa bēe s̄ōo.

¹³ Kpa u bēen ḡōrusu t̄asisia su ka deera su ko taare sarirugisu Gusun̄o besen Baaban wuswaa, sanam me besen Yinni Yesu koo wurama ka wigibu kpuro.

4

Kookoo si su Gusun̄o w̄ere

¹ Ye n tie negibu, i gia besen min di me n weene i n s̄im̄o n ka Gusun̄o w̄ere, i maa m̄o me k̄o. T̄e sa yiire sa bēe kanam̄o ka Yinni Yesun ȳisiru, i n m̄o me i n d̄oo.

² Domi i ȳe yiire bi sa bēe w̄e ka Yinni Yesun yiiko.

³ Wee, ye Gusun̄o u k̄i bēe s̄ōo, yera i n deere kpa i tii kp̄i mam mam sakararun kobu s̄ōo.

⁴ Kpa dur̄o baawure u n ȳe nge me wi ka win kur̄o ba ko n w̄asine deerar̄u ka beere s̄ōo,

⁵ n n̄ maa m̄o ka wasin binen k̄iru nge me t̄on tukobu ba m̄o be ba kun Gusun̄o ȳe.

⁶ Gari yini s̄ōo, n n̄ weene goo u win kpaasi torari n̄ kun me u n̄un taki di. Sa bēe yenin kir̄o kua k̄o, sa bēe s̄ōwa ma Yinniwa u koo yen m̄aru k̄osia.

⁷ Domi Gusun̄o kun sun soka su ka daa disinugia ko ma n kun m̄o sa n deere.

⁸ Yen s̄ō, baawure wi u s̄ōsi te yina, n n̄ t̄onun gere u yina, Gusun̄on gerewa u yina wi u bēe win Hunde Deero ka.

⁹ Ye n s̄aa naane dokeobun k̄ianaa, n n̄ tilasi n ka bēe ye yorua. Domi Gusun̄o u bēe s̄ōsi nge me n weene i n k̄iane bēen tii tiine s̄ōo.

¹⁰ Geema, i m̄o me ka naane dokeobu kpuro be ba w̄aa Mased̄oni. Adama negibu, sa bēe kanam̄o, i n m̄o me i n d̄oo.

¹¹ I kookari koowo i n ka n̄o tia s̄aa, kpa i n bēen tiin wunan̄osu m̄o, i n s̄omburu m̄o nge me sa raa bēe yiire.

¹² Nge meya bēen kookoosu su ko n w̄a be ba kun naane doken mi, kpa i kun maa ḡaanu ganun ȳaru m̄o.

Yinnin naaru

¹³ Negibu, sa k̄i i gem gia be ba gun s̄ō, kpa i kun nuki sankire nge be ba tie be ba kun ȳiȳobu m̄o.

¹⁴ Sa naane doke ma Yesu u gu, ma u kpam seewa ḡarin di. Yen s̄ō, sa naane s̄aa ma, be ba Yesu naane doke ba ka gu, Gusun̄o u koo ka bu wurama ka wi sannu.

¹⁵ Yeniwa Yinnin s̄ōsi bi sa bēe s̄ōm̄o. Bēe be sa ko n w̄aa d̄oma te Yinni u koo na, sa n̄ ko ḡoribu gb̄iia.

¹⁶ Domi u koo de gb̄arabu bu n̄ɔra ka Gusun̄n ḡrado wirugiin n̄ɔgiru ka win k̄ɔban wurenu, kpa Yinnin tii u sarama saa w̄allun di. Wigii be ba gu ba koo gbi bu se.

¹⁷ Yen biru b̄ese be sa tie sa wasi, ba koo sun sua ka be sannu guru winu s̄ɔɔ, kpa su ka n̄n̄ yinna wom dirum s̄ɔɔ. M̄eya sa ko n w̄aa ka wi sannu ka baadomma.

¹⁸ Yen s̄ɔ, i de i dam k̄ɛna ka gari yini.

5

¹ Negibu, n n̄ tilasi su ka b̄ee t̄ɔru ka sanam yorua m̄e s̄ɔɔ yabu yeni ya koo kooru.

² Domi b̄een tii i ȳ gem ka gem ma Yinnin t̄ɔru ta koo nawa nge gb̄en̄ wi u sisi w̄okuru.

³ Sanam m̄e t̄amba kun ka ḡe nande ba m̄ɔ, alafia w̄aa, saa yera kpeerasiabu koo tunuma suaru s̄ɔɔ nge m̄e maru wuriribu bu ra guragii deeme, ba n̄ maa kpiki yeru wasi.

⁴ Adama b̄ee negibu, i n̄ w̄aa yam w̄okuru s̄ɔɔ, n n̄ maa weene sanam m̄e, mu b̄ee biti mwa nge gb̄en̄n naaru.

⁵ B̄ee kpurowa i s̄aa yam bururam tambu ka maa s̄ɔɔ s̄ɔɔgibu. Sa n̄ s̄aa w̄okurugibu be ba w̄aa yam w̄okuru s̄ɔɔ.

⁶ Yen s̄ɔ, su ku dweeya nge be ba tie, adama n weene su se su ȳra sa n ka tii se.

⁷ W̄okura tambu ba ra dweeye, w̄okura tam n̄ɔɔbu ba ra maa tam n̄ɔ.

⁸ Adama b̄ese be sa s̄aa s̄ɔɔ s̄ɔɔgibu, n weene sa n tii se. Su naane dokebu ka k̄iru sebe nge tarakpe, su maa faaban ȳiȳɔbu doke nge sii fur̄ɔ k̄ɔk̄ɔru.

⁹ Domi Gusun̄ɔ u n̄ sun soka su ka win m̄ɔru wa, u sun sokawa su ka faaba wa saa b̄esen Yinni Yesu Kirisin min di

¹⁰ wi u gu b̄esen s̄ɔ, kpa sa n w̄aaru dim̄ɔ ka wi sannu, s̄a n w̄aa hunde s̄ɔɔ n̄ kun m̄e baa s̄a n gu.

¹¹ Yen s̄ɔ, i n dam k̄ɛnam̄ɔ kpa i n t̄asisianam̄ɔ nge m̄e i m̄ɔ t̄ɛ.

T̄ɔbiribu ka kir̄ɔ d̄aaki

¹² Sa maa b̄ee kanam̄ɔ negibu, i bu b̄ere w̄ɛȳɔ be ba s̄amburu m̄ɔ gem gem b̄een su-unu s̄ɔɔ, be Yinni u dera ba b̄ee kparam̄ɔ ma ba b̄ee swaa s̄ɔɔsim̄ɔ.

¹³ I n ben k̄iru m̄ɔ ta n kp̄a ka b̄ere ben s̄amburun s̄ɔ. I de i n n̄ɔɔ tia s̄aa b̄een tii tiine s̄ɔɔ.

¹⁴ Sa b̄ee kanam̄ɔ negibu, i mem̄ n̄ɔ sarirugibu kir̄ɔ koowo. I bu dam k̄ɛȳɔ be ba mwia kpane. I dam sarirugibu somīɔ. I ka tambu kpuro t̄eman̄ɔ.

¹⁵ I laakari koowo i ku de goo u win beruse k̄ɔsa k̄ɔsia, adama i n gea kuanamme ka maa be ba tie kpuro.

¹⁶ I n nuku dobu m̄ɔ sanam baamere s̄ɔɔ.

¹⁷ I n da n kanaru m̄ɔ saa baayere.

¹⁸ I n siaram̄ɔ baa n̄ n meren na. Yeniwa Gusun̄ɔ u k̄i i ko b̄ee ka Yesu Kirisin w̄asinaa s̄ɔɔ.

¹⁹ I ku Hunde D̄ero yinari u s̄amburu ko b̄ee s̄ɔɔ.

²⁰ I ku Gusun̄n s̄am̄ɔbun gari gem.

²¹ Adama i ḡaanu kpuro w̄ɛrio kpa i n̄n̄e ni nu s̄aa gem.

²² I tii n̄n̄u k̄ɔsa baayeren di.

²³ Kpa Gusun̄ɔ, Yinni wi u ra alafia w̄ɛ, u b̄ee wuna i ka ko wigibu mam mam, kpa u b̄een hunde ka b̄een bw̄era ka b̄een wasi kpuro bere taare sariru s̄ɔɔ sere ka b̄esen Yinni Yesu Kirisin wuramar̄ɔ.

²⁴ Gusun̄ɔ wi u b̄ee soka u naane m̄ɔ, u koo maa ye kpuro ko.

²⁵ Negibu, i n sun kanaru kuamme.

²⁶ I b̄esegibu kpuro tabirio ka k̄iru.

²⁷ Na b̄ee yiirem̄ɔ ka Yinnin ȳisiru, i b̄esegibu kpuro tire teni gario.

²⁸ Kpa Yinni Yesu Kirisin durom mu n w̄aa ka b̄ee.

TIRERU YIRUSE TE PŌLU U TESALONIKAGIBU KUA

Pōlu u Tesalonikagibu tireru yiruse teni yorua domi u nua ma gaba burisine ben suunu sōo Yesun wuramarun sō. Gaba tamaa Yesun wurama te, ta turuku kua. Yera ba ben sōmburu deri. Ba ñ maa garu mō ma mero bisibu gabu ba sere bu nōōrimō. Gaba maa burisine yēn sō ba tamaa Yesu u wurama kō, ma u bu deri, ma n sāare ñoni swāa te ba wa Yesun sō ta kua kam. Yen sōna Pōlu u bu sōōsiru wē te ta gerumō mē Yesun wuramaru ta ko n sāa. Ma u garu koo sari be gerusi bu ka sōmburu ko. Meya u maa be ba ñoni sōōmō dam kā bu ka temana. Domi Yesu u koo baawure siriawa dee dee u sere nūn win are wē.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu ka nuku yemiasiabū, wiru 1.
2. Kōsan kowon kuramaru ka Yesun wuramaru, wiru 2:1-12.
3. Kirōba, wiru 2:13n di sere wiru 3:15.
4. Tōbiri dāakibu, wiru 3:16-18.

Tōbiribu

¹ Bēe Yesun yigberugibu, bēe be i wāa Tesalonikaō bēe be i sāa Gusunō besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisigibu bese Pōlu ka Silasi ka Timōte, sa bēe tōbura.

² Gusunō Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēe durom kua kpa bu bēe alafia kē.

Sribu ko n wāa

Kirisin naarun tōru sōo

³ Besegibu, n weene sa n Gusunō siaramō saa baayere bēen sō. N wā sa n mō mē yēn sō bēen naane dokebu bu sosimō gem gem, ma kii te i mō bēen tii tiine sō ta maa kpēamō ta sosimō.

⁴ Yen sōna besen tii sa Yesun yigbenu woo kane bēen sō, domi i temana i yō naane dokebu sō ñoni swāaru ka tōyan saa.

⁵ Yeniwa ya sōōsimō kam kam ma Gusunō u ra siri dee dee, kpa bu ka bēe garisi be ba tura ba n ka wāa mi Gusunō u bandu swī tēn sō i wahala waamō.

⁶ Domi Gusunō u koo ko ye n sāa dee dee, u koo bu ñoni sō be ba bēe ñoni sōōmō.

⁷ Ma bēe be i ñoni swāaru waamō, u koo bēe wērabu wē ka maa besen tii, sanam mē Yinni Yesu koo kurama wəllun di ka dōō yari ka win gōrado damgibu.

⁸ Yesu wiya u koo bu seeyasia be ba kun Gusunō yē, ka be ba kun wi, Yinni Yesun Labaari gea wure.

⁹ Ben dii kōsiaru ta ko n sāawa kam koo bi bu kun nōru mō sere ka baadomma. Ba ko n karanewa ka Yinni ka maa win yiiko damgia,

¹⁰ sanam mē u koo na kpa win bēere yu sōōsira wigibu sōo, kpa naane dokeobu kpuro ba n nūn kāsa tōo te sōo. Bēen tii i ko n maa wāa mi, domi i besen seeda naane doke ye sa di.

¹¹ Yen sōna sa kanaru mō baadomma bēen sō, Gusunō besen Yinni u ka kpī u bēen kookoosu siara wāa te u bēe sokua sōo kpa win dam mu de i gea ko ye i gōru doke kpa mu maa de bēen naane dokebun kookoosu su n yiba.

¹² Nge meya besen Yinni Yesun yīsira koo ka bēere wa bēen min di, kpa bēe i maa bēere wa win min di Gusunō ka Yinni Yesu Kirisin durom saabu.

2

Kōsan kowo

¹⁻² Negibu, na bēe kanamō i ku de bēen laakari yu burisina, besen Yinni Yesu Kirisin wuramarun garin sō ka maa besen mennabu win mi, i ku maa de sōmōbun gari geē ñ kun mē waasu gaa ñ kun mē tire te ba nēe na yorua, yen gaa yu bēe biti ko yà n gerua ma Yinnin tōra tunuma ko.

³ I ku de bu bēe ñoni wōke baa fiiko. Yinnin tōo te, tu sere na tōn dabira koo Gusunō seesi, yen biru kōsan kowo wi, u koo kurama wi u sāa kam kooren bii.

⁴ U koo tii sua n kpuro kere kpa u ye kpuro seesi ye ba sokumō Yinni ka ye ba sāamō. U koo mam da u sina Gusunōn sāa yerō kpa u tii soku Gusunō.

⁵ I ñ yaaye ma na bēe yeni sōōwa sanam mē na wāa bēen mi?

⁶ Tē, i yē sāa ya ye ya nūn ñenusi sere win saa yu ka turi.

⁷ Domi kōsa ya sōmburu mō kō asiri sōo. Adama wi u gina ye yinasiamō u ko n ye yinasiamōwa sere bā n ka ñun doona.

⁸ Saa yera kōsan kowo wi, u koo kurama kpa Yinni Yesu u nūn wom wure u go, kpa u nūn kpeerasia ka win naarun yiiko.

⁹ Kōsan kowo wi, u koo na ka Setam dam, kpa u sōm maamaakigii bwese bweseka ko ye ya sāa weesugia.

¹⁰ U koo maa bu ñoni wōke bu ka kom kōsum ko, be ba koo kam ko yēn sō ba yina bu gem kīa mē mu koo bu faaba ko.

¹¹ Yenin sōna Gusunō u koo de gāa damginu ganu nu bu torasia bu ka weesu naane ko.

¹² Nge meya, be ba ñ gem naane doke ma ba kom kōsum kua ka nuku dobu, ba koo taare sua.

Ba bēe gōsa i ka faaba wa

¹³ Negibu, bēe be Yinni u kī, sa ñ ko ko sa kun Gusunō siare bēen sō saa baayere. Domi Gusunō u bēe gōsa saa toren di i ka faaba wa ka Hunde Deeron dam wi u bēe kua

Gusunɔgibu, ka maa bɛɛn naanɛ ye i mɔ gem sɔɔ.

¹⁴ Yenin saabuwa Gusunɔ u bɛɛ soka ka bɛsɛn Labaari gean kparabu, i n ka bɔnu mɔ bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin yiiko sɔɔ.

¹⁵ N n mɛn na nɛgibu, i yɔro dim dim i n sɔɔsi ni neni ni sa bɛɛ sɔɔsi nɔɔ ka nɔɔ ka maa tireru sɔɔ.

¹⁶ Gusunɔ bɛsɛn Baaba wi u sun kɔa, ma win durom saabu u sun dam kɔa mɛ mu kun nɔru mɔ ka maa yɔyo geebu, wi ka bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin tii

¹⁷ bu bɛɛn gɔrusu dam kɛ, kpa bu bɛɛ tɔsisia i ka sɔm geenu ka gari gee kpuro ko.

3

I sun kanaru kuo

¹ Ye n tie nɛgibu, i sun kanaru kuo kpa Yinnin gari yi wa yi kparara fuuku, kpa yi n yiiko mɔ nge mɛ yi kua bɛɛn suunu sɔɔ.

² I maa kanaru koowo kpa Gusunɔ u sun wɔra tɔn kɔso wiru sariban nɔman di, domi n n tɔmbu kpuro ba gari yi naanɛ dokemɔ.

³ Adama Yinni u sɔa bɔrɔkini. U koo bɛɛ tɔsisia kpa u bɛɛ kɔsu tɔn kɔso win sɔ.

⁴ Yinni u dera sa bɛɛ naanɛ sɔa. Sa yɛ ma i mɔ ye sa bɛɛ yiire, mɛya i ko n maa mɔ i n dɔɔ.

⁵ Kpa Yinni u de bɛɛn bwisikunu nu n woo Gusunɔn kɔru gia ka maa Kirisin tɛmanabu sɔɔ.

N weenɛ tɔnu u sɔmburu ko

⁶ Nɛgibu, ka Yinni Yesu Kirisin yɔsiru sa bɛɛ yiiremɔ, i naanɛ dokeo baawure gɔwo wi u sɔa garu koo sari ma u n sɔɔsinu swɔi ni sa bɛɛ wɛ.

⁷ Bɛɛn tii i yɛ mɛ n weenɛ i bɛsɛn daa saari. Domi sa n kue garu koo sariba bɛɛn suunu sɔɔ.

⁸ Sa n goon dɔanu di sa kun nin gobi kɔsie, adama sa sɔm sɛsɔguru kua bururu ka yoka sere sa wasira kpa su ku ka ko goon sɔmunu.

⁹ N n mɔ sa n yen yiiko mɔ, adama sa kɔwa bɛsɛn tii su bɛɛ kom gem sɔɔsi mɛ i ko saari.

¹⁰ Sanam mɛ sa wɔa bɛɛn mi sa bɛɛ yiire sa nɛɛ, wi u kun kɔi u sɔmburu ko, n n maa weenɛ yɛro u di.

¹¹ Wee, sa nua ma bɛɛn gabu ba sɔa yikurobu be ba kun garu mɔ ma n kun mɔ gari wɔbia wɔribu.

¹² Sa tɔn ben bweseru yiiremɔ sa bu suuru kanamɔ Yinni Yesu Kirisin sɔ, bu de bu sɔmburu ko laakari sɔɔ kpa bu ben tii diisia.

¹³ Adama bɛɛ nɛgibu, i ku wasira ka gean kobu.

¹⁴ Goo ù n yina u gari yi mem nɔɔwa yi sa yorua tire teni sɔɔ, i n nɔn laakari sɔa kpa i kun maa gɔanu mɔɔsine ka wi, n wa sekuru tu nɔn mwa.

¹⁵ I ku nɔn garisi nge yibere, adama i nɔn swaa sɔsio mero bisi bisikum.

Domaru ka tɔbiribu

¹⁶ Yinni wi u ra alafia wɛ u bɛɛ alafia kɛ saa baayere ye n bɛɛ deema kpuro sɔɔ kpa u n ka bɛɛ kpuro wɔa.

¹⁷ Ka nɛn tiin nɔmuwa na yeni yorua. Nɛ Pɔlu na bɛɛ tɔbura. Yera n sɔa nɛn yɔreru nɛn tirɛnu kpuro sɔɔ.

¹⁸ Nɛn yora mi. Kpa bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin durom mu n ka bɛɛ kpuro wɔa.

TIRE GBIIKU TE PŌLU U TIMŌTE KUA

Timote u Yesu naane dokewa win aluwaasirun di, sanam me Pōlu u da Lisitiō nōn gbiikiru. Win daaru yiruse sōra u Timote gōsa u ka nūn yōsiri bu Labaari gea kparam da, Gōrobun Kookoosu wiru 16:1-3. Timōten tundo u sāawa Gerekī, ma win mero u sāa Yuu wi u Gusunōn bēere yē too, wiru 1:1-5. Pōlu u tire te yoruawa win tākōru sō. U Timote sōwa u nēe u de u n tāsā win naane dokebu sō, kpa u Yesun Labaari gean taa geebu ko, kpa win sanu sanusu su n dēere Yesugibun suunu sō, wiru 3:15. U maa nūn ka swaa sōsi ye ya weene Yesun yigbe kparobu ka Gusunōn sōm kowobu kpuro bu swī. Mēya u maa nūn sōmō nge me Yesugibu ba ko n wāsine. U maa nūn kirō mō u ka sōsi geenu sōsi ni nu dēere keu koosio weesugibun sō.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-2.
2. Sōsi te Pōlu u Timote wē Yesun yigberu ka ten sōm kowobun sō, wiru 1:3n di sere wiru 3:16.
3. Sōsi te Pōlu u Timote wē win sōmburu sō, wiru 4n di sere wiru 6.

Tōbiribu

¹⁻² Timote, wunē wi a kua nen bii yēn sō a Yesu naane doke, Gusunō Baaba ka Yesu Kirisi bēsen Yinni bu nun durom ka wōnwōndu kua kpa bu nun alafia kē. Nē Pōlu, Yesu Kirisin gōro nge me Gusunō bēsen Faaba kowo ka Yesu Kirisi wi u sāa bēsen yīiyōbu, ba man yiire, na nun tire teni kuamme.

Sōsi weesugirun kirō

³ Tē, na kī a sina Efesusō nge me na nun yiire sanam me na dō Masedonī gia kpa a bu yinari be ba sōsi tukunu sōsimō.

⁴ A bu sōwō bu ku raa ben laakari doke gari yi tōmba seka sō, ka maa sikadoban yīsa sō. Yēya ya sikirinōsu seeyama, ya n maa Gusunōn himba wuswaa daasiamō ye tōnu ra gie ka naane dokebu.

⁵ Adama na yiire bi mōwa n ka bēen kīru seeya te ta wee saa gōru ge ga dēeren di ka laakari taare sarirugian di ka maa naane doke kpikibun di.

⁶ Wee, gaba gera saa gari yin min di ma ba kōra sikirinō kamgisu sō.

⁷ Ba kī ba n sāa Gusunōn woodan keu sōsiobu, adama ba n ben tiin garin tubusianu yē baa yi ba gerumō ka naane baka.

⁸ Ka me, sa yē ma wooda ya wā tōnu ù n ye dendimō nge me n weene.

⁹ Kpa u n yē ma ba n wooda kue gemgibun sō. Ba ye kuawa wooda sarobu ka mem nō

sarirugibun sō, ka be ba n Gusunōn bēere yē, ka durumgibu, ka maa tōn be ba n Gusunō ka gāa dēeranun bēere yē, ka sere be ba ben tundobu n kun me ben merobu goomō, ka maa tōn gowobu gabu,

¹⁰ Ka maa sakara kowobu, ka tōn durō be ba kōō mennamō ben tii tiine, ka be ba tōmbu gbēnimō ba dōramō, ka weesugibu, ka be ba weesu sō bōrumōn sō, baayere kpuro gesi ye ya kun sāa sōsi geeru.

¹¹ Sōsi te, ta wāawa Labaari gea ye ba man nama bēria sō. Gusunōwa ya ka yā. Wiya u yiiko mō, u maa sāa domarun nuuru.

Siarabu

Gusunōn wōnwōndun sō

¹² Na Yesu Kirisi bēsen Yinni siara wi u man dam kā n ka nen sōmburu ko. Na saabu kua yēn sō u man garisi naanēgii ma u man gōsa win sōmburu sō,

¹³ baa me na ra raa nūn gari kam gerusi ma na nūn nōni sōwa ma nen mōru ku ra n toma. Ka me, u man wōnwōndu kua yēn sō na n yē ye na mō, domi na n daa naane doke.

¹⁴ Ma bēsen Yinnin durom mu banda nē sō. U man naane dokebu ka kīru wē.

¹⁵ Gari naanēgii yi yi weene i nōma gāri i mwa mam mam yiya, Yesu Kirisi u na handunia sō u ka durumgibu faaba ko bē sō na sāa ben kpoko.

¹⁶ Adama yenin sōna Gusunō u man wōnwōndu kua, kpa Yesu Kirisi u ka kpī u win suuru nōru sarirugia sōsi nē sō nē wi na sāa kpoko, kpa na n ka sāa yīreru ben sō be ba koo nūn naane doke bu ka wāaru te ta ku ra kpe wa.

¹⁷ Tē, Gusunō turo wi, sina boko wi u ko n wāa ka baadommaō, wi u kun gbimō, wi ba n ka nōni waare, wigia bēere ka yiiko sere ka baadommaō. Ami.

¹⁸ Timote nen bii, na nun yiire bini mō nge me Gusunōn sōmōbu ba raa gerua wunen sō. A de sōmō ben gari yi, yi n sāa wunen tabu yānu kpa a ka taa geebu ko

¹⁹ a n naane doke kpa wunen gōru ga kun nun taare wēemō. Adama sibu gabu ba n gōru gen bweseru swaa sue, ma ba ben naane dokebu kam koosia nge goo nimkuu ge ga nim diira.

²⁰ Tōn be sōra Himēne ka Alesandu ba wāa be na Setam nōmu sōndia bu ka gia ma n n weene bu Gusunō gari kam gerusi.

2

Kanarun gari

¹ Yen sōna na bēe kanamō gbiikaa, i n kanaru mō tōmbu kpuron sō i n bikiamō ka tii kawabu, kpa i n da maa Gusunō siare.

² Nge mēya i maa kanaru koowo tem yērobun sō ka sere be ba wāa aye damginu sō kpuro, kpa su wa su bēsen handunian

wāaru di ka bəri yendu ka alafia, sa n Gusunō beere wēmō kpa sa n daa gea mō.

³ Kana ten bwesera ta wā ta ra maa Gusunō besen Faaba kowo wēre

⁴ wi u kī tumbu kpuro bu faaba wa, kpa bu wa bu gem tubu.

⁵ Domi Gusunō turowa wāa, sannō yakiano turowa maa wāa bese ka Gusunōn baa sōo, wiya Yesu Kiriisi wi u kua tōnu,

⁶ ma u tii wē u kua baawuren abōru. Seeda yera ya sōsira sanam me yen saa ya tura.

⁷ Yenin sōna ba man gōsa waasu kowo ka goro, kpa n ka tōn tukobu naane dokebu ka gem keu sōosi. Geema na gerumō na n weesu mō.

⁸ Yen sōna na kī baama mi ba kanaru mō tōn durōbu bu tu ko ba n nōma ye ya deere sue wōllō n kun ka mōru n kun ka sikirinō.

⁹ Meya maa na kī tōn kurōbu bu tii sōme saka sōo ka girima kpa ben buraru ta kun sāa tara gidigia n kun me wura n kun me goonu, bu ku maa yāa gobi bekeginu doke.

¹⁰ Adama ben bura yānu nu n sāa kookoo burasu nge me n weene kurō be ba tii garisi Gusunō sōōbu bu ko.

¹¹ A de tōn kurō u gia laakari sōo ka wi kpīibu mam mam.

¹² Na n wure tōn kurō u keu sōosi, n kun me u n sāa tōn durōn wirugii adama u n da n maari.

¹³ Domi Adamuwa Gusunō u gbīa u taka kua, yen biru Efa.

¹⁴ Meya n n mō Adamu Setam u nōni wōkua, win kurōwa, u nōni wōkua ma u wooda sara.

¹⁵ Adama tōn kurō u koo faaba wa ù n bibu marumō ù n gesi wāa naane dokebu ka kīru ka wāa deerarū sōo ka tii yēru sannu.

3

Yesun yigbe kparobu

¹ Gari naanegii wee. Goo ù n kī u n sāa Yesun yigbe kparo, sōm geera u kī.

² N weenewa yēro u n sāa taare sarirugii kpa u n kurō turo dege dege mō, yen biru u n maa sāa gayagii kpa u n tii yē u kun sāa tōn bereteke, adama u n sāa sōbun yaare kowo ka maa wi u koo keu sōosibu kpī.

³ Kpa u kun sāa tam nōro n kun me sannō kīro adama u n sāa suurugii wi u alafia kī, kpa u kun sāa gobin kīro.

⁴ Kpa u n sāa wi u win yenu nōma sikerene mam mam, kpa u win bibu mem nōōbu ka tōnun beere wēebu kpuro sōosi.

⁵ Domi tōnu ù kun yē me u koo ko u ka win tiin yenu nōma sikerena, amōna yēro wi, u koo ka kpī u Gusunōn yigberu nene.

⁶ N n maa weene yēro u n sāa naane dokeo kpao, ye n koo de u n tii gāamō kpa u taare wa nge me Setam u wa.

⁷ Yen biru n weene be ba n naane doke ba n yēro win seeda gea dimō, kpa bu ku nūn gem, kpa u ku raa maa Setam yina wōri.

Yesun yigbe sōm kowobu

⁸ Meya maa n n weene Yesun yigbe sōm kowobu ba n sāa be ba n beere mō nge nōsu yirugibu n kun me tam yobu n kun me be ba ka bwisi kankam gobi kasu,

⁹ adama ba n naane dokebun gem me mu tera nani ka gōru deero.

¹⁰ N weene bu maa gina ben laakari meeri. Bā n wa ba n taare gaa mō kpa bu sere ben sōmburu wōri.

¹¹ Nge meya n maa weene kurōbun tii ba n sāa be ba koo beere wē, kpa ba kun sāa tōn wōōbu ma n kun mō gayagibu be ba naane mō kpuro sōo.

¹² Kurō tia tiawa yigbe sōm kowobu ba ko n mō, kpa ba n sāa be ba ben bibu ka ben tiin yenusu nama sikerene mam mam.

¹³ Sōm kowo be ba ben sōmburu mō ka nuku tia ba koo ten baruka di ben wāaru sōo, kpa ba n toro sindu mō ben naane dokebu sōo bi Yesu Kiriisi sun wēmō.

Asiri baka

¹⁴ Na yiyō n na n nun wa, adama na nun tire teni yoruammewa,

¹⁵ baa nā n tēemō, amen biru a n ka yē nge me n weene a n tii kpare Gusunōn tōmbun suunu sōo be ba sāa Gusunō Yinni wason yigberu. Yigbe tera ta sāa gem gbere ka mēn maro.

¹⁶ Ka gem, goo sari wi u koo kpī u besen sōarun asiri yen kpāaru siki.

Gusunō u sōsira tōnun wasi sōo.

Hunde Deero nūn gem wē.

Wōllun gōradoba ba maa nūn wa.

Ba win gari bweseru baater waasu kua.

Ma ba yi naane doke handunia sōo.

Ma ba kpa m nūn sua wōllō u wura win yiiko sōo.

4

Keu koosio weesugibu

¹ Adama Gusunōn Hunde gerumō kpasasa ma sanam gam sisi mē sōo gaba koo naane dokebun swaa deri bu hunde koni weesugibu mem nōōwa, kpa bu maa werēkunun sōosiru swī.

² Sōosi te, ta weewa saa wee kowobun min di be ba tii meera gabu. Tōn ben gōru ga gu nge ge ba sii sunsu mani.

³ Tōn ben bwesera ba gerumō ma n n wā tumbu bu suana, yen biru n n maa weene bu dīanu kpuro di. Adama Gusunō u ye kpuro taka kuawa naane dokeobu be ba gem gia bu ka di ka siarabu sannu.

⁴ Domi gāanu baanire ni Gusunō u taka kua gāa geena, gāanu sari ni sōo, ni ba koo kō, adama bu gesi ni kpuro mōo ka siarabu.

⁵ Domi Gusunən gari ka kanara ni kpuro deerasiamə.

Yesu Kirisin səm kowo geo

⁶ Wee, à n naane dokeobu bwisi yini kəmō kaa n sāawa Yesu Kirisin səm kowo geo, kaa n maa wunen tiin hunde diisiamō ka naane dokebu ka sōsi geerun gari yi a swīi.

⁷ Adama a wiira gari yinō yi tamba seka kpa a n wunen hunde dendimō Gusunən beere wēebu sō.

⁸ Geema, wasin dendibu arufaani gaa mō, adama Gusunən beere wēebu bu arufaani kpuro mō yèn sō bu gisən wāaru ka maa siagirun nō mwēeru mō.

⁹ Gari naanegiyi mi. N wā bu yi nōma gāri mam mam bu mwa.

¹⁰ Yen sōna sa sunamō sa səmburu mō, domi sa besen yiyōbu doke Gusunō Yinni waso sō wi u sāa tambu kpuron faaba kowo, su mam neere be ba naane doke.

¹¹ A n bu sōsi te yiremō kpa a n bu tu sōsimō.

¹² A ku de ba n wunen aluwaasiru gema, adama a de a n naane dokeobu kom gen sōsimō wunen gari gerubu sō, ka wunen wāarun kookoosu sō, ka wunen kīru sō, kpa a n naane mō ka maa gōru kpiku.

¹³ Sere n ka tunuma, a n tambu Gusunən gari gariammē kpa a n bu dam kēmō kpa a n bu keu sōsimō.

¹⁴ A ku hunden kēru atafiiru ko te ta wāa wune sō, te ba nun nōmu beria Gusunən sāmōbun gari sō sanam mē yigbe guro guroba nun nōma sondi wirō.

¹⁵ A gari yini nōni dokeo, a maa yi tii wēeyō mam mam, kpa tambu kpuro bu wunen wuswaa daabu wa.

¹⁶ A n tii se, a maa wunen sōsiru laakari dokeo kpa a n tēmanē gāa nini sō. Domi à n mō mē, kaa tii faaba ko ka maa be ba nun swaa daki.

5

Dobonia naane dokeobun sō

¹ A ku durō bukuro gerusi ka dam, adama a tēmanō a nūn dam kē nge wunen tiin tundo. Mēya maa aluwaasibañ tii, a bu koowo nge wunen maabu ka wōnōbu.

² N n maa kurō təkōnun na, a nin baawure koowo nge wunen tiin mero, a maa kurō mōro kpemminu ko nge wunen sesubu daa deera sō.

³ A gōminibu beere wēeyō be ba sāa gōminibu ka gem.

⁴ Adama gōmini goo ù n bibu mō ñ kun mē nikurōminu, n weene bu gbi bu gia bu gea ko ben tii tiin mero bisibu sō kpa bu wa bu ben mōwōbu gea dibu kōsia, domi yeni ya wā Gusunən mi.

⁵ Kurō wi u sāa gōmini ka gem wiya wi u ñ goo mō wi u koo nūn nōri. Win yiyōbu

wāawa Gusunō sōo kpa u n kanaru mō u n win somiru bikiamō bururu ka yoka.

⁶ Adama gōmini wi u win wāarun yēeritia tōna kasu u kua gari kō baa mē u wasi.

⁷ A n bu gāa ni kpuro sōomō kpa goo u ku raa ka bu taare wē.

⁸ Wi u kun win dusibu nōri n ku mam ko win yenugibu, wiya u naane dokebu yina, ma u naane doke sarirugii dukuram kera.

⁹ A ku gōmini goo sōsi gōminibun wuuru sōo ma n kun mō yēro u wōo wata mō, kpa u n sāa wi u ka durō turo yōra,

¹⁰ ma ba win səm geerun seeda dimō. U n sāa kurō wi u bibu nēnum yē, kpa u n daa sāa sōbun yaare kowo ka maa wi u naane dokeobu nōarire ka tii kawabu, kpa u n daa wahalagibu somire, kpa u n sāa wi u ra n səm geenu baanire mō ka kīru.

¹¹ Adama a ku gōmini kpemminu sōsi gōminibun wuuru sōo, domi sanam mē ben kīra koo bu bōria bu ka Kirisi atafiiru ko, ba koo kīa bu durōbu sua

¹² kpa bu ben tii taare wē yèn sō ba ben nō mwēē gbiikuru kua kam.

¹³ Yèn sō ba ñ garu mō ba koo se ba n yenusu duurimō. N ñ mam ye tōna, adama ba ko n da tōmbu wī kpa bu gari wōbia wōri kpa ba n gari swinimō.

¹⁴ Yenin sōna na kī gōmini kpemminu nu durōbu sua kpa bu bibu ma, kpa bu ben yenu nōni doke kpa bu ku raa besen yibereba ayeru deria bu ka besen kōsa gere.

¹⁵ Domi gōmini ben gaba gēra kō ba Setam swīi.

¹⁶ Adama naane dokeo goo ù n gōminibu mō win dusibu sōo, a de u bu somi. A ku de u Yesun yigberu sōmu ni sōbi kpa tu ka kpī tu gōmini be ba kun goo mō somi.

¹⁷ Yen biru yigberun guro guro be ba hania mō ben səmburu sōo, n weene bu beere bakan arufaani di, n ku mam ko be ba ra sunē gem gem waasu ka keu sōsibu sōo.

¹⁸ Domi Gusunən gari yi gerumō yi nee, “I ku been naa kinenu nōo bōke saa ye nu səmburu mō dīanu sōo.” Yi maa gerumō, “N weene səm kowo u win kōsiaru wa.”

¹⁹ Bā n ka nun yigbe guro guro goon taare naawa, a ku gari yi wura ma n kun mō tōnu yiru ñ kun mē ita ba yen seeda di.

²⁰ A be ba tora gerusio yigberugibu kpuron nōni biru kpa be ba tie bu berum duura.

²¹ Na wure na nun sōomō Gusunō ka Yesu Kirisi ka win gorado be u gōsan wuswaa, a sōsi nini mem nōowō n kun ka goon nōnu nasiaru. A ku maa gāanu ko kpaasirun kīrun sō.

²² A ku maa senda a ka goo nōma sondi. Mēya, a ku maa de a n bōnu mō gabun toranu sōo. A tii nēnuō deerarū sōo.

²³ Wee, a kun da maa nim tɔna nɔ, adama a n da tam nɔ fiiko wunen nukurun alafian sɔ yɛn sɔ a ra bare kiri kiri.

²⁴ Gabun toranu nu ra sɔsire batuma sɔɔ bu sere bu siri. Adama gabuginu ra sɔsirewa amen biru.

²⁵ Nge mɛya maa sɔm geenun tii, nu ra sɔsire kpasasa. Baa ni nu kun tere sɔa sɔa nu n beruro ka baadomma.

6

¹ Be ba yoru dimɔ n weene bu ben tiin yinnibu bɛɛɛ wɛ gɔanu kpuro sɔɔ, kpa goo u ku raa ka fɛɛ wa u Gusunɔn yisuru ka bɛsɛn sɔsɛsinu gari kam gerusi.

² Yoo be ba maa yinni naane dokeobu mɔ, bu ku raa bu gem bu nɛɛ, ba sɔa dusinu Yinni sɔɔ. Adama bu de bu yinni be sɔa ka girima kpa bu ben sɔman arufaani di n kpɔa yɛn sɔ ba sɔa naane dokeobu ka maa kɛnasibu Yesu sɔɔ.

Sɔsɛsinu weesuginu

ka arumani gea

Yeya n weene a waasu ka keu ko.

³ Baawure wi u sɔsɛsinu tukuru garu sɔsɛsinu ma u yina u bɛsɛn Yinni Yesun Kirisin gari gemgii nɛnɛ, ka maa sɔsɛsinu te ta Gusunɔn bɛɛɛ wɛɛbu sɔsɛsinu,

⁴ yɛro u tii suewa, u n maa gɔanu yɛ. Adama sikirinɔsu ka gari wɛɛrinun kɛra u barɔ. Min diya nisinu ka sannɔsu ka yaa kasikibu ka tɔn naane sarira wee.

⁵ Tɔn ben wira sɛira ba n maa gem yɛ ma ba sikirinamɔ nɔru sari. Ba tamaa ma Gusunɔn sɔaru ta koo bu ko arumanigibu.

⁶ Geema, Gusunɔn sɔaru ta sɔawa arumani baka, ye tɔnu u mɔ yɔ n ka nɔn nɛrena.

⁷ Domi sa n ka gɔanu ganu nɛ handunia ye sɔɔ, mɛya sa n maa ka gɔanu wiɔ.

⁸ N n men na, sɔa n dɛanu ka yɔnu mɔ n ko n sun turia.

⁹ Adama be ba kɛ ba n sɔa arumanigibu, beya ba ra wɔri kɔkiribu sɔɔ, kpa wiirarun kɛru ka kɛi gɔburu tu bu yina mwa ba n ka dɔɔ kam kobu ka kpeerasiabu sɔɔ.

¹⁰ Domi gobin kɛra sɔawa kom kɔsum kpuron nuu teeru. Sibɔ gaba tu naa gira sere ba naane dokebu gɛɛrari ba tii kpɛɛ nuku sankira dabinu sɔɔ.

Ye Pɔlu u Timote yiire

¹¹ Adama wune Gusunɔgii, a yeni kpuro duka suurio kpa a gem naa gira ka maa Gusunɔn bɛɛɛ wɛɛbu ka naane dokebu ka kɛru ka tɛmanabu ka sere daa duudwia.

¹² A naane dokebun taa geebu koo wo kpa a wɔaru te ta ku ra kpe are di. Domi wɔa te sɔara Gusunɔ nun soka, ten sɔna a maa naane dokebun seeda gea di seedagii dabinun nɔni biru.

¹³ Na nun yiiremɔ Gusunɔn wuswaa wi u ra yabu kpuro wɔaru wɛ, ka maa Yesu Kirisin

wuswaa wi u seeda gea di Pɔnsu Pilatin wuswaa,

¹⁴ a wooda ye nɛnuɔ kpa a n wɔa dɛɛraru ka taarɛ sariru sɔɔ sere tɔɔ te bɛsɛn Yinni Yesu Kirisi u koo kurama.

¹⁵ Gusunɔ, wi u koo de tɔɔ te, tu sɔsira ten saa sɔɔ, wi turo dege degewa sɔa domarugii ka yiikogii ka sina boko ka yinnibun Yinni.

¹⁶ Wi turowa sɔa wi u kun gbimɔ. U wɔa yam bururam sɔɔ mɛ goo kun kpɛ u susi. Goo kun nɔn waare, goo u n kpɛ u mam nɔn wa. Wigia bɛɛɛ ka sɛnaru te ta ku ra kpe. Ami.

¹⁷ A tem men arumanigibu laakari seeyo bu ku woo kana bu ku raa maa ben yiyɔbu yi dukia ye ya koo kpe sɔɔ. Adama bu bu yiyo Gusunɔ sɔɔ wi u sun kpuro wɛɛmɔ ka nuku tia bɛsɛn nuku dobun sɔ.

¹⁸ A bu sɔwɔ bu gea ko bu ko arumanigibu sɔm geenu sɔɔ, kpa ba n nuku tia mɔ ba n sɔaru sɔa bu ka ben mɔru gabu bonu ko.

¹⁹ Nge mɛya ba koo tii arumani gea berua ye ya n sankiramɔ sian sɔ. Sanam mɛya ba koo kpɛ bu wɔa geeru naamwe.

²⁰ Timote, a ye ba nun nɔmu sɔndia nɛnuɔ n wɔ. A dɛsiro saa handunian gari kankamgiin di. A ku maa sikirina ka be ba tamaa ba yɛru mɔ.

²¹ Ben yɛ te, ta dera ben gaba kɔra naane dokebun swaan di.

Gusunɔn durum mu n ka bɛɛ wɔa.

TIRERU YIRUSE TE PĀLU U TIMŌTE KUA

Sanam me Pōlu u Timōte tireru yiruse te yorua u wāawa pirišam sō Romuō, u ka gōō mara, wiru 4:6-8. U Timōte kana u nūn naamwema kpa u ka nūn win puran yaberu naawa ka sere maa win tirenu ganu mi sōō Gusunōn gari yorua. U maa Timōte yiiremo u de u n sāa naanegii Yesun mi ka sere Labaari gean kparabu sōō. U maa nūn kirō mō daa kōsi yi tamba koo ra ko sanam dāakim sōōn sō.

Tire ten kpuna

1. Tōbiribu, wiru 1:1-2.
2. Pōlu u Timōte kirō mō u n ka sāa naanegii, wiru 1:3n di sere wiru 2:26.
3. Tamba koo Gusunōn gari siki, wiru 3:1-9.
4. Pōlun wāaru, wiru 3:10n di sere wiru 4:8.
5. Gari dāaki, wiru 4:9-22.

Tōbiribu

1-2 Na nun tire teni kuamme Timōte, nen bii kīnasi. Gusunō Baaba ka Yesu Kirisi besen Yinni bu nun durom ka wōnwōndu kua kpa bu nun alafia kē. Nena Pōlu, wi Yesu Kirisi kua win gōro Gusunōn kīru sōō, n ka wāa te sa mō Yesu Kirisin min din nōō mwēru kpara.

Siarabu ka dam kēru

3 Na Gusunō saabu kua wi na sāmō ka laakari taare sarirugia nge me nen sikadoba ba raa kua. Na ra n maa nun yaayamō nen kanaru sōō bururu ka yoka.

4 Na wunen yīresu yaaye ma na kī n nun wa gem gem kpa nen gōru dobu bu ka yibu.

5 Na wunen naane dokebu yaaye bi bu n murafituru mō. Bin bwesera wunen nikurō Loisi ka wunen mero Enisi ba raa mō. Na yē kam kam ma a maa bu mō.

6 Yenin sōna na nun yaayasiāmō, a kēē te dōō yabio te Gusunō u nun wē sanam me na nun nōma sōndi.

7 Domi hunde ye Gusunō u sun wē ya n koo de su berum ko, ya koo dewa sa n dam ka kīru ka gaya mō.

8 Yen sō, a ku besen Yinnin seeda dibun sekuru ko, a ku maa nen tiin sekuru ko ne wi na wāa pirišam dirō win sō. Adama a de sa n bonu mō sannu nōni swāaru sōō Labaari gean sō nge me Gusunō u nun yen dam wēemō.

9 Wiya u sun faaba kua ma u sun soka sa n ka sāa win tiin tōmbu, n n mō ye besen tii sa kuan sō ma n kun mō win himba ka win durom sō me u sun kua Yesu Kirisin min di saa toren di.

10 Tē, besen Faaba kowo Yesu Kirisin naara sun durom me sōsi. Domi u gōōn dam kpeesia ma u wāaru te ta ku ra kam ko sōsi Labaari gean min di.

11 Gusunō u man kua gōro ka keu sōsio n ka Labaari gea ye kpara.

12 Yen saabun sōna na nōni swāa teni waamō. Adama sekura kun man mō, domi na yē wi na naane doke, na maa yē kam kam u koo kpī u ye u man kerea kōsu sere tōō te, tu ka turi.

13 A nen sōsiru nenuo ka naane dokebu Yesu Kirisi sōō ka kī te a mō win min di. Sōsi te, ta sāa gari gee yi na nun nōsi.

14 Gāa gee ni ba nun nōma beria a nu nenuo ka Hunde Deroon dam wi u wāa besē sōō.

15 Wunen tii a nua kō ma be ba wāa Asin tem sōō, be kpurowa ba man deri bē sōō Figeli ka Hēemōgeni ba wāa.

16 Kpa Yinni u Onesifun yenugibu wōnwōndu kua domi u man dam kā nōn dabinu. U n maa nen pirišam sekuru kue.

17 Ye u mam tunuma Romuō u man kasuwa ka nuku tia ma u man wa.

18 Kpa Yinni u de Gusunō u nūn wōnwōndu kua tōō te sōō. Wunen tii a yē sāa sāa sōma ye u kua nen sō Efesus.

2

Yesu Kirisin tabu kowo geo

1 Wune maa nen bii, a n tāsā durom me sōō, me sa mō Yesu Kirisin min di.

2 Gāa ni a nua nen min di seedagii dabinun wuswāāō, a nu gabu nōmu berio be a naane sāa be ba koo maa kpī bu nu gabu sōsi.

3 A wuro a ko nge Yesu Kirisin tabu kowo geo nōni swāaru sōō.

4 Tabu kowo wi u wāa tabu gberō, u ku ra maa win wāarun wunanō ko yen sō u kī u win tabu sunōn kīru ko.

5 Wasi kasanugii u n dukan garasa mō, u n kpē u yen are wa ma n kun mō u yen wooda swīi.

6 Meya maa gbee wuko wi u sōmburu kua ka wahala, wiya u gina weene u gberun marum sōri.

7 A nen gari yi kpuro bwisikuo yi na nun sōōmō mi, domi Yinni u koo nun somi a ka kpuro tubu.

8 A Yesu Kirisi yaayo wi u yari Dafidin bweserun di, ma u sikura gōrin di. Win gari yi wāa Labaari gea sōō ye na waasu mō.

9 Labaari gea yen sōna na nōni swāaru waamō sere ba ka man yōni sōri nge tōn kōso. Adama ba n Gusunōn gari sōri.

10 Yenin sōna na kpuro kpīa be ba gōsan arufaanin sō, kpa ben tii bu maa faaba wa Yesu Kirisin mi ka yiiiko ye ya ku ra kpe.

11 Gari naanegii wee.

Sā n gu ka wi sannu, sa ko n maa wāa ka wi.

12 Sā n temana ka suuru, sa ko bandu di ka wi sannu.

Sā n maa nūn yina, win tii u koo sun yina.

13 Sā n sāa naane sarirugibu, ka me, u sāa naanegii.

Domi u n kpē u win tii yina.

Sām kowo wi u tii sōsi gemgii

14 Yeni kpurowa kaa wunen tambu yaayasia kpa a maa bu kirɔ ko Gusunɔn wuswaaɔ bu ku sikirina gari wɛerinun sɔ. Domi yenin bwesera kun arufaani gaa mɔ ma n kun mɔ yu tambu kam koosia be ba swaa daki.

15 A hania koowo a n mɔ ye kaa ka siarabu wa Gusunɔn wuswaaɔ, nge sɔm kowo wi sekura kun mɔ win sɔmburu sɔɔ, wi u ra n gem gari sɔɔsimɔ dee dee.

16 Adama a handunian gari kankamgii suurio, domi yi ra tambu desirasiewa n toma Gusunɔn beere yɛrun di.

17 Ye tɔn ben bwesera sɔɔsimɔ, ya sɔawa nge boo kɔso wi u wasi kɔsisiamɔ. Be sɔara Himene ka Filetu ba wɔa.

18 Ba gem swaa deri ma ba gabun naane dokebu suramɔ, domi ba nee, gɔribun seebu sara kɔ.

19 Adama kpɛekpɛeku damguu ge Gusunɔ u sura ga n yirurɔ. Gari wee yi ba yorua gen wɔllɔ. Yinni u wigibu yɛ. Yen biru maa, baawure wi u Yinnin yisuru soku, u kom kɔsum kpuro derio.

20 Dii buraru sɔɔ gbɛɛ bwese bwesekawa ra n wɔa. Ba nin ganu kua ka sii geesu ka wura ni ba ra dendi bu ka gɔa beereginu ko. Ba maa nin ganu kua ka dɔa kaaru ka sɔndu ni ba ra dendi bu ka ko ye ba tura.

21 Baawure wi u tii sɔrasiamɔ kom kɔsum di, ba koo nɔn dendi bu ka gɔa beereginu ko. Domi u sɔa wi ba wuna nenem wi Yinni u koo ka dendi, u maa sɔaru sɔa u ka sɔm geeru baatere ko.

22 A aluwaasirun kiru kankam suurio kpa a gem ka naane dokebu ka kiru ka alafia naa gira, wune ka be sannu be ba Yinnin yisuru sokumɔ ka gɔru deera.

23 Adama a tii gawo saa wiira gari ka sikirina yɛru sarirugisun di. A yɛ kam kam ma siya su ra sannɔ ma.

24 Wee n n weene Yinnin sɔm kowo u n sɔa nɔɔ gɔmunugii, adama u tambu kpuro daa gea kuo, u n sɔa wi u koo keu sɔɔsibu kpɛ kpa u n da tɛmane.

25 N weene u be ba kun ka nɔn nɔɔ tia sɔa gerusi tɛru. Sɔɔkudo Gusunɔ u koo de bu ben gɔru gɔsia kpa bu gem gia.

26 Sanam meya ben laakari koo wurama kpa bu kisira Setam yinan di wi u raa bu neni u toorimɔ win gɔru kiru sɔɔ.

3

Sanam dɔakim

1 A n yɛ ma sanam dɔakim sɔɔ wɔara koo sɛsia.

2 Tambu ba ko n ben tii tɔnan arufaani kasu, gobin kira ko n bu neni, ba ko n sɔa woo kanɔbu ka tii suobu kpa ba n Gusunɔ gari kam gerusimɔ. Bibu ba n koo ben mɔwɔbu

mɛm nɔɔwa, tamba ko n sɔa guturuba ka Gusunɔn beere yɛru sarirugibu.

3 Ba ko n sɔa kiru ka wanum sarirugibu. Ba koo tambu mɛm mani kpa ba n sɔa mɔru kankamgibu be ba nɔni tau. Ba ko ba n gean kowobu tusa.

4 Ba ko n sɔa kɔrumɔtɔnugibu ka lasabu sarirugibu ka be ba tii sue ba gɔamɔ. Ba ko n handunian dobn kiru mɔ n kere Gusunɔn kiru.

5 Ba ko n sɔa bɛn Gusunɔ sɔara sakua, ba n koo ten dam wura. A tɔn ben bweseru suurio.

6 Ben gaba ko n yenusu duurimɔ kpa bu ka ben gari tɔn kuro dam sarirugibu kamia, bɛn durum ya dera ba kom yaa bie ma ba kiru baatere diiriamɛ.

7 Baadomma kurɔ be, ba kasu bu gɔanu gia adama ba n kpɛ bu gem gia.

8 Nge mɛ Yanesi ka Yambesi ba ka Mɔwisi kinɛnu kua, nge meya tɔn be, ba maa ka gem kinɛnu mɔ, ba n maa biti mɔ kɔsan bwisikunun sɔ. Ba n garu kooro naane dokebu sɔɔ.

9 Adama ben hania kun ka bu gam dɔɔ, domi baawure u koo ben wiraru wa nge mɛ n Yanesi ka Yambesi deema.

Yiire dɔakibu

10 Adama wune Timote, a nen sɔɔsiru ka nen kookoosu wa, ka nen himba handunian wɔaru sɔɔ ka nen naane dokebu ka nen suuru ka nen kiru ka maa nen tamanabu,

11 ka bɔne ye ba man dare ka nen nɔni swɔa te ta man deema Antiohia ka Ikonimɔ ka Lisitia. Bɔne gaa sari ye na kun wa mi. Adama Yinni u man yakia saa ye kpuron di.

12 Ka gem, baawure wi u ki u Gusunɔ beere wɛ wi ka Yesu Kirisin wɔasinna sɔɔ, u n koo ko u kun nɔni swɔaru wa.

13 Adama tɔn kɔsobu ka wee kowobu ben kɔsuru ta ko ta n sosimɔwa. Nge mɛ ba gabu nɔni wɔkumɔ, meya ba maa tii nɔni wɔkumɔ.

14 Adama wune, a n gɔa ni neni ni ba nun sɔɔsi ni a naane doke. A yaayo tɔn bɛn min di wunen yɛru ta wee.

15 Saa wunen birun diya a Gusunɔn gari yɛ yi yi koo kpɛ yi nun bwisi kɛ a ka Yesu Kirisi naane doke kpa a faaba wa.

16 Gusunɔn gari kpuro yi weewa saa Gusunɔn min di. Yi maa arufaani mɔ yi ka gem sɔɔsi, kpa yi ka tɔnu win toranu sɔɔsi, kpa yi ka nɔn sɛyasia, kpa yi maa nɔn sɔɔsi nge mɛ u ko n ka wɔa gem sɔɔ.

17 Kpa Gusunɔgii u ka ko tɔn giro wi u sɔaru sɔa u ka sɔm geeru baatere ko.

4

1 Na nun yiiremɔ ka gem Gusunɔn wuswaaɔ ka Kirisi Yesun wuswaaɔ wi u koo wasobu ka gɔribu siri, na maa nun yiiremɔ win wuramaru ka win bandun sɔ,

² a Gusunən gari waasu koowo a n sɔɔru sɔa baa ñ n mɛrɛn na, ba wuru ba ñ wure. A bu kabia buo, a bu gerusio, kpa a bu dam kɛ ka suuru baka, kpa a n bu Gusunən garin keu sɔɔsimɔ.

³ Domi saa gaa wee yɛ sɔɔ tɔmba kun ko n kɪ bu sɔɔsi geeru swaa daki, adama ba koo ben tii keu koosio dabinu kasua be ba koo ben swaa nukiri ka gari yi ba nɔɔbu kɪ,

⁴ kpa bu ben swaa sɪiya saa gem di bu wuru gari yi tɔmba seka sɔɔ.

⁵ Adama wunɛ, a de a n yɛ ye a mɔ kpuro sɔɔ. A ka nɔni swaaru tɛmanɔ, a Labaari gean waasu kowon sɔmburu koowo, a maa wunen sɔma yibio mam mam.

⁶ Adama nɛ maa, nɛn wɔara kua nge doma tam, nɛn saa ya turuku kua ye kon ka dunia deri.

⁷ Na taa geebu kua na kpa, na maa tura yɔra yerɔ, na naanɛ dokebu nɛni dim dim.

⁸ Tɛ, nasaran are man mara, yi yi sɔa gem mɛ Yinni siri kowo gemgii koo man wɛ tɔɔ te. N ñ mɔ nɛ tɔna, ka be kpurowa be ba win wuramaru mara ka kɪru.

Ye Pɔlu u maa Timote yiire

⁹ A kookari koowo a man naamwɛma a ku tɛ.

¹⁰ Domi Demasi u man deri u doona Tesalonika gia yɛn sɔ u handunian kɪru mɔ too. Keresansi u doona wi maa Galati gia, ma Titun tii maa da Darumasi gia.

¹¹ Luku turowa ka man wɔa mini. A ñ sisi a de i na ka Maaku sannu, domi u koo kpɪ u man somi nɛn sɔmburu sɔɔ.

¹² Na Tisiki gɔra Efesua.

¹³ A ñ wee, a nɛn woorn yaberu tama te na deri Torasio Kaapusin wɔɔrɔ, ka maa nɛn tirenu, n ku mam ko ni ba kua ka gɔna.

¹⁴ Alesandu seko wi, u man kɔsa kua gem gem. Yinni u koo nɔn kɔsie ye u kua.

¹⁵ A tii laakari koowo ka wi, domi u kɔrua gem gem u besen gari yina.

¹⁶ Goo sari wi u ka man yɔra nɔn gbiikuru ye na ka tii yinamɔ, be kpurowa ba man deri. Gusunɔ u ku ye garisi ben wirɔ.

¹⁷ Adama, Yinni ka man yɔra u man dam kɔ na ka kpɪa na Labaari gea waasu kua tɔn tukubu kpuron wuswaaɔ. Na maa yara gbee sunɔn nɔn di.

¹⁸ Yinni koo man yakia saa kɔsa kpuron di kpa u ka man du win bandu sɔɔ wɔllɔ ka alafia. Wiya yiiko mɔ sere ka baadommaɔ. Ami.

Nɔɔ kanabu

¹⁹ Na Pirisila ka Akilasi tɔbura ka maa Onesifun yenugibu.

²⁰ Erasutu u yɔra Korintiɔ, na maa Torofimu deri Miletuɔ yɛn sɔ u barɔ.

²¹ A kookari koowo a na woorn saa yu sere turi.

Ebulusi ka Pudensi ka Linusi ka Kolodia ka besegibu kpuro gesi ba nun tɔbura.

²² Yinni u n ka nun wɔa.

Kpa Gusunən durom mu n ka bɛɛ kpuro wɔa.

TIRE TE PŌLU U TITU KUA

Titu u s̄awa Gerekī. U Yesu naane dokewa Pōlun min di, wiru 1:4. U Pōlu ȳsiri Labaari gean kparabu s̄o. Pōlu u n̄un gora n̄on ita u ka Korintigibun k̄enu mwaaama ni ba w̄e Yerusalemugibun s̄o, Korinti II, 8:6 ka 12:18. Gora yeni ya sun s̄osi ma Pōlu u Titu naane s̄a. Sanam me Pōlu u Keretigibu beram da, u Titu deri mi, u ka Yesun yigberugibu t̄asisia, domi Pōlu kun kp̄a u te mi, wiru 1:5. Yen biruwa u n̄un tire teni yorua u ka n̄un s̄o nge me u koo koosina u ka yigbe te kpara. Tire ten gari yi s̄osim̄o nge me Gusun̄on s̄om kowo u ko n̄ s̄a ka sere maa nge me Yesugii u koo win w̄aaru diisina handunia ye s̄o. Meya ta sun s̄osim̄o ma Yesun Labaari gea ya ra t̄onu faaba ko kpa yu n̄un s̄arasia, wiru 1:1-3 ka wiru 2:11-14 ka wiru 3:3-7.

Tire ten kpunaa

1. T̄obiribu, wiru 1:1-4.
2. Yesun yigbe s̄om kowo, wiru 1:5-16.
3. Nge me Yesugii u koo win w̄aaru diisina, wiru 2.
4. Kir̄aba, wiru 3:1-11.
5. Gari d̄aaki, wiru 3:12-15.

T̄obiribu

¹⁻⁴ Titu, na nun tire teni kuamme wune wi a s̄a n̄en bii maruro naane dokebun saabu bi sa m̄o Yesu Kirisi s̄o bese kpuro. Kpa Gusun̄o Baaba ka Yesu Kirisi besen Faaba kowo bu nun durom kua kpa bu nun alafia k̄e. Nena Pōlu, Gusun̄on yoo ka Yesu Kirisin goro. Ba man gora n̄ ka be Gusun̄o u gosa somi bu ka naane doke, kpa n̄ ka bu gem giasia me nu Gusun̄o beere w̄em̄o, ba n̄ ka w̄aaru te ta ku ra kpe ȳiȳo. Gusun̄o u ku ra weesu ko. Wiya u sun w̄a te n̄o mw̄eru kua toren di. Ma t̄e, win saa ye u gosa s̄o, u win gari terasia waasu s̄o yi ba man n̄oma beria nge me Gusun̄o besen Faaba kowo u yiire.

Sombu te ba Titu

n̄omu s̄andia Keretio

⁵ Na nun deriwa Keretio a ka ye ya tien wunano ko, kpa a Yesun yigbe t̄onwerobu gosi wuu baagere s̄o nge me na nun yiire.

⁶ Wi n̄ weene a gosi wee, wi u s̄a taare sarirugii kpa u n̄ kuro turo dege dege m̄o kpa win biba n̄ s̄a naane dokeobu, n̄ n̄ m̄o be ba ka daa bereteke w̄im̄o n̄ kun me mem̄ n̄o sariru.

⁷ N̄ weenewa yigbe kparo u n̄ s̄a taare sarirugii ȳen s̄o u Gusun̄on s̄omburu n̄eni. N̄ n̄ weene u n̄ s̄a tii suo, n̄ kun me m̄arugii, n̄ kun me tam̄ n̄oro, n̄ kun me n̄o gomunugii, n̄ kun me wi u dukia kasu ka keeta.

⁸ Adama u n̄ s̄a s̄obun yaare kowo kpa u n̄ da gean kobu k̄a. U n̄ s̄a wi u tii ȳe. U n̄ s̄a dee dee ka t̄on d̄ero kpa u n̄ gaya m̄o.

⁹ N̄ weene u n̄ Gusun̄on gari naanegii n̄eni dim dim nge me ba n̄un yi giasia, kpa u ka kp̄i u maa gabu dam k̄e ka s̄osi geeru kpa u maa sikirin̄osugibu kamia.

¹⁰ Domi t̄on bereteke dabinu w̄a ka wiira gari gerobu ka be ba t̄ombu n̄oni w̄okumo, n̄ kun mam ko Yuuba.

¹¹ Ben bwesera n̄ weene bu n̄osu marisia, domi ba ȳenu dabunun t̄ombu bitani dokem̄o ȳen s̄o ba n̄ s̄osim̄o ye n̄ kun weene bu ka gobi wan s̄o.

¹² Keretigii ben tiin s̄om̄o turo u n̄e, baadommawa ba s̄a wee kowobu ka gbeeku ye k̄osi ka maa dim k̄iro yikurobu.

¹³ Geema u gerua. Yen s̄o, a bu gerusio gem gem kpa ba n̄ t̄asa naane dokebu s̄o dim dim,

¹⁴ kpa bu ku raa maa Yuuban gari sekure n̄ene, bu ku maa t̄on ben yiirebu sw̄i be ba gem yina.

¹⁵ Ḡaanu baanire nu d̄ere be ba d̄eren mi, adama ḡaanu sari ni nu d̄ere disinugibu ka naane doke sarirugibun mi, ȳen s̄o ben bwisikunu ka ben ḡorusu kun d̄ere.

¹⁶ Ba gerumo ka n̄o ba Gusun̄o ȳe, adama ben kookoosu ben gari siki. Ba s̄a t̄on k̄sobu ka mem̄ n̄o sarirugibu, ba n̄ kp̄e bu ḡa geenu ganu ko.

2

S̄osi geeru

¹ Adama wune, a n̄ s̄osi geerun gari gerumo.

² A dur̄o bukurobu s̄ow̄o bu de ba n̄ gaya m̄o, kpa ba n̄ s̄a beeregibu ka be ba tii ȳe, kpa ba n̄ ȳo dim dim naane dokebu s̄o ka k̄iru ka t̄emanabu.

³ Meya maa kur̄o t̄ok̄onu, a nu s̄ow̄o nu de nin sanu sanusu su n̄ d̄ere, kpa nu kun s̄a t̄on w̄obu n̄ kun me tam̄ yobu. N̄ weenewa nu n̄ bwisi gee s̄osim̄o

⁴ kpa nu kp̄i nu kur̄o m̄oro kp̄em̄minu s̄osi nge me n̄ weene bu ben dur̄obu ka bibu k̄ia,

⁵ kpa ba n̄ tii ȳe ba n̄ s̄a t̄on d̄erobu ka t̄on geobu be ba ben m̄araru n̄oni doke, ma ba ben dur̄obu wiru kp̄iyamm̄e, kpa goo ku kp̄i u Gusun̄on gari gari kam gerusi.

⁶ Meya maa, a aluwaasiba s̄ow̄o bu de ba n̄ gaya m̄o.

⁷ Wunen tii maa, a n̄ bu kom gem s̄osim̄o. A n̄ da Gusun̄on garin keu s̄osi ka beere, murafti sariru s̄o.

⁸ A bu s̄osio ka gari gee yi ba n̄ kp̄e bu taare w̄e, kpa sekuru tu wunen yibereba mwa ȳen s̄o ba ḡa k̄osunu bia ni ba koo gere bese s̄o.

⁹ A maa yobu s̄ow̄o bu ben yinnibu wiru kp̄iia kpuro s̄o, kpa bu ko ye ya koo bu w̄ere bu ku ka bu sikirina.

¹⁰ Ba kun sāa bèn noma yam mō, adama ba n tii sōsimō naanegibu kpuro sō, kpa bu kpuro ko Gusunō besen Faaba kowon sōsiru tu ka ko beeregiru.

¹¹ Domi Gusunō u win durom sōsi tōmbu kpuron faaban sō.

¹² Durom mē, mu sun sōsimō ma n weene su wāa te ta kun Gusunō beere wēmō deri ka maa handunian kīru kankam, kpa sa n wāa handunia mini gem sō ka laakari ka Gusunōn beere wēebu,

¹³ kpa sa n tōo doo nōrugii te swaa daki ka yīiyōbu, tē sōo Gusunō besen Yinni boko ka besen Faaba kowo Yesu Kirisin yiiko ya koo sōsira.

¹⁴ Yesu Kirisin wi, u win tii wē besen sō u ka sun yakia saa kom kōsum kpuron di, kpa u ka sun ko tōn dēerobu be ba sāa wi tōnagibu be ba maa hania mō bu ka sōm geenu ko.

¹⁵ Nge mēya n weene a gari gere. A tōmbu dam kē kpa a maa bu gerusi ka wunen yiiko kpuro. A ku de goo u nun gem.

3

Yesugibun sanu sanusu

¹ A wunen tōmbu yaayasio ba n tem yērobu ka wuun tōnwerobu wiru kpīiyamme ba n bu mem nōwamme, kpa ba n sōoru sāa sōm geenu kpuron sō.

² A bu sōwō bu ku raa goon kōsa gere bu ku maa goo nōo kasu, adama bu baawure ben daa duudwia sōsi.

³ Domi besen tii sa raa sāa gari bakasu ka mem nōo sarirugibu ka be ba tore. Sa raa sāa gōru kīru kankam ka handunian kīru baateren yobu. Sa raa wāa nuku kōsuru ka bine sōo. Sa sāa be tamba tusa, sa maa tusine.

⁴ Adama sanam mē Gusunō besen Faaba kowo u win tōn geeru sōsi ka win kīru tōmbu sōo,

⁵ u sun faaba kua ka sārasia bi bu dera sa marura nōn mēeruse, ma Hunde Dēero sun wāa kpaaru wē. U n sun faaba kue sōm gee ni besen tii sa kuan sō ma n kun mō win wōnwōndun sō.

⁶ Domi Gusunō u sun Hunde Dēero wi wē n banda Yesu Kirisin besen Faaba kowon saabu,

⁷ kpa win durom sō su ka ko geegibu Gusunōn mi, kpa su ka wāaru te ta ku ra kpe tubi di te sa yīiyō.

⁸ Gari yi, gari naanegiya.

Na kī a yi gere a sire kpa be ba Gusunō naane doke bu ben saa di sōm geenun kobu sōo. Gari yi, yi wā yi maa sāa tōmbun arufaani.

⁹ Adama a wiira gari suurio ka maa sikadoban yisan mēeribu ka sikirinōsu ka maa woodan sannōsu. Yeni kpuro ya sāawa kam, ya n arufaani gaa mō.

¹⁰ Wi u karanaa dokemō, a nūn gerusio nge nōn yiru a sere nūn fēra bee tia.

¹¹ Domi a yē ma tōnu win bwesera sankire, u toramō ma u tii taare wēmō.

Yiire dāakibu

¹² Sanam mē kon nun Aatemasi n kun mē Tisiki gōriama, a hania koowo a ka man naamwēma Nikopolisi, domi miya na gōru doke na n wāa woorun saa.

¹³ A Senasi wooda yēro wi ka Apolo kusenu kuo nu n wā ben sanum sōo, kpa gāanu ku raa bu kōmia.

¹⁴ N weene besegibun tii bu hania ko sōm geenun kobu sōo, kpa ba n nōmu mō bukata tilasigia ye sōo, kpa ba kun wāaru dimō kam sōo.

¹⁵ Be ba wāa nen mini ba nun tōbura be kpuro. A bu tōbirio be ba besen kīru mō naane dokebu sōo.

Kpa Gusunōn durom mu n ka bee kpuro wāa.

TIRE TE PŌLU U FILEMŌŌ KUA

Filemoo u saawa Pōlun bōrō wi u Yesu naane doke Koloseō, Kolose 4:9. Wiya u dera Yesugibu ba ra menne win dirō bu ka saaru ko. N deema u yoo mō wi ba mō Onesimo. Onesimu wi, u nūn gobi gbena, ma u duka yakura u da wuu marōō, ge ba mō Romu. Romu miya Onesimo u Pōlu gia, miya u maa Yesu naane doke. Saa yera Pōlu u nūn kua nge win tiin bii. Yen sōna u Filemoo tire te yorua u ka win yoo Onesimo suuru kua, domi u daa kōsa. Yen sō, u ku maa nūn garisi nge yoo, n kun me gbena, adama u nūn garisio win dusi Yesu sōō.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, naasu 1-3.
2. Pōlu u Gusunō siaramō Filemōōn sō, naasu 4-7.
3. Pōlu u Filemōō suuru kanamō Onesimūn sō, naasu 8-21.
4. Tōbiri dāakibu, naasu 22-25.

Tōbiribu

¹⁻³ Filemoo, besen kīnasi ka besen sōm kowosi, ka maa Yesun yigbe te ta ra menne wunen yenuō ka besen sesu Aplā ka maa Aasipu besen tabu kowosi sōmburu sōō, beeya sa tire teni kua. Gusunō besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bee durom kua kpa bu bee alafia kē. Nena Pōlu wi ba pirisōm sōa Yesu Kirisin sō, ne ka besegii Timote, sa bee tōbura.

Filemōōn kīru

ka win naane dokebu

⁴ Na ra n nen Gusunō siaramō baadomma nā n kanaru mō wunen sō,

⁵ domi na wunen Kīrun baaru nōōmō te a naane dokeobu kī ka maa wunen naane doke bi a mō Yinni Yesu sōō.

⁶ Na nūn kanamō u de nōō tia ye bese ka wune sa mōōsine naane dokebun sō yu sōōsira kookoosu sōō kpa a gāa geenu kpuro tubu ni sa mō Kirisin saabu.

⁷ Wunen kīru ta man nuku doo bakabu wē nen kīnasi, ta man dam kā gem gem, domi a Gusunōgibun bwēra yemiasia.

Pōlu u Onesimo

suuru kanamme

⁸ Yen sō, baa me nen toro sindu Kirisin sō ta tura n ka nun yiire a ka ko me n weene,

⁹ ka me, kīrun sōna na nun suuru kanamō, ne Pōlu, ne wi na bukura ma na tē wāa pirisōm sōō Yesu Kirisin sō.

¹⁰ Na nun suuru kanamō Onesimūn sō wi u kua nen bii naane dokebu sōō pirisōm diru mini.

¹¹ Yellu u n daa sōa gāanu wunen mi, adama tē, u arufaani mō wunen mi ka nen tiin mi.

¹² Na nun nūn gōriama tē, a nūn mōō nge nen tii tii.

¹³ Na raa kī u n wāa nen bōkuō pirisōm sōō mi na wāa Labaari gean sō u ka man somi wunen ayerō.

¹⁴ Adama na n kī n gāanu ganu ko ma n kun mō a wura, kpa wunen somiru ta kun sōa tilasi. Na kīwa ta n sōa wunen gōru kīru.

¹⁵ À ku tuba yenin saabuwa i ka karana wune ka Onesimo saa filko kpa a wa a n ka nūn mō ka baadomma,

¹⁶ n n mō nge yoo tōna, adama tē u yoo kera. U kua kīnasi Kirisi sōō n ku mam ko nen mi, adama n weene u n kere me gem gem wunen mi, domi u n sōa wunen yoo tōna, u maa saawa wunen kīnasi Yinni sōō.

¹⁷ Yen sō, à n man garisi wunen sōm kowosi, a nūn dam koosio nge me kaa man dam koosia.

¹⁸ U n nūn gāanu tora n kun me u n wunen dibu neni, n kua nen sōmunu.

¹⁹ Wee, na yeni yorūmō ka nen tii tiin nōma. Ne Pōlu, kon nun ye kpuro kōsia. Baa nā kun gerua, wunen tii a yē ma wunen wāara nen dibu neni.

²⁰ Yen sōna negii, a man durom me kuo Yinnin sō. A man gōru yemiasio Kirisi sōō.

²¹ Na nun tire teni kuamme yēn sō na wunen mem nōōbu naane sōa, domi na yē kam kam kaa ko n kere ye na mam nun kanamō.

²² Gāa teena nu tie, a man diru kasuo yēn sō na yīyo Gusunō u koo been kanaru mwa kpa u man bee wesia.

Nōō kana tōbiribu

²³ Epafasi, ne ka wī sa wāa pirisōm dirō Kirisi Yesun sō, u nun tōbura.

²⁴ Meyā maa nen sōm kowosibu Maaku ka Aritaaki ka Demasi ka sere Luku, ba nun tōbura.

²⁵ Yinni Yesu Kirisin durom mu n ka bee wāa.

**TIRE TE
BA HEBERUBA KUA**

Ba n̄ yē wi u tire te yorua. Gaba n̄e, Pəluwa u tu yorua yēn s̄ə ba Timōten gari m̄ə te s̄ə, wiru 13:23. Ba ko n tu yoruawa bu sere Yerusalemun s̄aa yeru k̄osuku, wiru 10:11.

Saa ye ba tire te yorua, Heberu be ba Yesu naane doke ba dam k̄erun bukata m̄ə. Domi ben gabu ba w̄aa sika s̄ə. Ma ba wuram̄ə ben yellun yāki yāki s̄ə. Yeniba kpuron s̄ōna ba tire te yorua bu ka Yuu be s̄ōsi ma ben yellun yāki yāki kpuro yi kpa. Yesu Kirisi u yellun wooda kpuro yibia ye u gu. U kua yāku kowo t̄onwero wi u Yuuban yāku kowo t̄onwero bu kpuro kere.

Tire te, ta maa sun s̄ōm̄ə ma Yesu u Gusun̄ən ḡoradoba kere ka M̄əwisi ka Aroni ka Yosue. M̄əya n̄ə mw̄e k̄paa te Yesu u sun kua t̄e, ya kere ye Gusun̄ə u M̄əwisi kua. Domi Yesu u na u ka yellugii te yibia kpa u sun yākia ye kpuron kookoosun di.

Tire ten kpunaa

1. Gusun̄ə u ka t̄ambu gari m̄ə saa yellun di, wiru 1:1-3.
2. Yesu u kpuro kere, wiru 1:4n di sere wiru 10:18.
3. Be ba ḡbia ba Gusun̄ə naane doken seeda, wiru 10:19n di sere wiru 13:19.
4. Domaru ka dam k̄eru, wiru 13:20-25.

Gusun̄ə u gari gerua

win Biin min di

¹ Gas̄ə Gusun̄ə u ka b̄es̄en sikadoba gari kua n̄ən dabinu ka swaa dabinu saa win s̄əm̄əbun min di.

² Adama sanam d̄aakim m̄eni s̄ə u ka sun gari kua saa win Biin min di. Bii wiya u handunia taka kua, Gusun̄ə u maa n̄un ḡasa u ka n̄un ḡaanu kpuro namu b̄eria.

³ Win yiiko ya s̄ōsiram̄ə win min di. Bii wi, u s̄aa Gusun̄ən tii tiin weenasii, u maa baayere kpuro n̄eni ka win gari damgii. Ye u t̄ambu s̄aras̄ia ben toranun di u kpa, u da u sina w̄oll̄ə Gusun̄ə dam kpurogiin n̄əm geū.

Gusun̄ən Bii

u Gusun̄ən ḡoradoba kere

⁴ Nge m̄e Gusun̄ə u win Bii ȳis̄iru k̄a te ta win ḡoradobagin̄u k̄p̄aar̄u kere, nge m̄eya maa Bii win tii u Gusun̄ən ḡoradoba kere.

⁵ Ka gem, Gusun̄ə u n̄ win ḡoradoban goo s̄ōre u n̄e,

“Wuna a s̄aa n̄en Bii.
Gis̄ora na kua wunen tundo.”

N n̄ maa m̄ə win ḡorado goo u ka yā ye u n̄e,
“Kon ko win tundo,
u koo maa ko n̄en bii.”

⁶ Adama saa ye u win Bii yeruma ḡari handunia s̄ə u n̄e,

“Gusun̄ən ḡoradoba kpuro bu yiiru bu n̄un s̄a.”

⁷ Wee ye u gerua win ḡoradoban s̄ə. U n̄e,
“Gusun̄ə u win ḡoradoba kuawa nge woo,
ma u win s̄əm̄ kowobu kua nge d̄ō yari.”

⁸ Adama win Biin s̄ōna n̄e,
“Gusun̄ə, ba wunen bandu sw̄ii sere ka baadommaa.

Gema a ka wunen bandu n̄eni.

⁹ A gea k̄i ma a k̄ōsa tusa.

Yen s̄ōna Gusun̄ə wi u s̄aa wunen Yinni u nun ḡosa.

U maa nun nuku dobu w̄e
ye u ka nun aye b̄eef̄egiru w̄e
te ta wunen k̄p̄aasibugin̄u k̄p̄aar̄u kere.”

¹⁰ U maa k̄pam n̄e,

“Yinni, toren di wuna a tem taka kua.

Wunen n̄oma a maa ka wollu kua.

¹¹ Ye kpuro ya koo doona adama wune kaa n w̄aa.

Ya koo t̄ok̄oru ko nge yānu.

¹² Kaa ye kure nge yaberu.

Ya ko ya n maa k̄osim̄owa nge yānu.

Adama wune, wuna mi, a n̄ t̄ok̄oru m̄ə.”

¹³ Gusun̄ə kun maa win ḡoradoban goo s̄ōre u n̄e,

“A sin̄ə n̄en n̄əm geū
sere n ka nun wunen yiber̄eba taarea.”

¹⁴ N n̄ m̄en na, m̄ba w̄ollun ḡoradoba ba s̄aa. Ba s̄aawa hundeba be ba Gusun̄ə s̄aam̄ə. Bera u ra maa ḡori bu da bu be ba koo faaba wa somi.

2

Faaba ye, ya k̄p̄a too

¹ Yen s̄ə, n weene su gari yi sa nua nene sim sim kpa su ku ka nim doona.

² Gari yi w̄ollun ḡorado ba ka na, yi yin dam s̄ōsi sere baawure wi u yi sara n̄ kun m̄e wi u n̄ yi m̄em̄ n̄ōw̄e, u s̄eeyasiabu wa bi u ka weene.

³ N n̄ m̄en na, am̄ona sa ko ka k̄p̄i su s̄eeyasiabu suuri, s̄a n faaba baka yen bwe-seru ataf̄iru kua. Yinnin tii u ḡbia u faaba yen gari n̄ōsia. Yen biru be ba yi nua ba sun yi s̄ōwa ba sire ma gema.

⁴ Saa ye s̄ōra Gusun̄ə u ben seeda dam sosi ka ȳirenu ka maamaaki ka s̄əm̄ damgii bwese bweseka. U maa k̄pam t̄ambu Hunde D̄eeron k̄ēnu b̄onu kua nge m̄e u k̄i.

Wi u t̄ambu k̄param

bu ka faaba wa

⁵ Geema, n n̄ m̄ə w̄ollun ḡoradobara Gusun̄ə u handunia ye ya koo nan dam w̄e, ȳen gari sa m̄ə.

⁶ Adama Gusun̄ən gari s̄ə, goo u gerua u n̄e,

“Yinni Gusun̄ə, m̄ba t̄onu s̄aa a n sere ka n̄un yaaye.

Wara ra n t̄onu a n sere ka n̄un n̄ōrim̄ə.

⁷ A n̄un kua u wunen ḡoradoba k̄om̄ie fiiko.

Ka me, a nun yiiko ka beere we nge suna.
8 A nun kua wirugii taka kooa kpuron wallo."

Sanam me Gusuno u tonu dam we gaaunu kpuron wallo, gaaunu sari ni u n deri nu nun wiru kpriya. Adama sa n gina wa ma gaa ni kpuro nu nun wiru kpriye.

9 Ka me sa Yesu wa. Saa fiiko saa ba nun kua wi u n Gusunan goradoba tura, kpa u ka gbi tambu kpuron s5 Gusunan durom saabu. Te, sa nun waama ka win yiiko ka beere nge suna, win gaa wi u gun s5.

10 Ka gem, n weene Gusuno wi u kpuro taka kua ma ya waa win s5, u Yesu ko ton giro noni swaaru saa, kpa u ka ton dabino ko win bibu be ba koo win yiiko bonu ko. Domi Yesu wiyu u bu kparamo bu ka faaba wa.

11 Yesu wi u tambu sarasiamo ben toranun di, wi ka be ba sare ba kua tundo turon bibu. Yen sna sekura kun nun mo u ka bu soku wigibu

12 sanam me u nee,
"Yinni Gusuno, kon negibu wunen gari s5. Kon nun siara ka womusu mi ba menne."

13 U maa kparam nee,
"Kon nen naane doke Gusuno saa."
Yen biru kparam u nee,
"Ne wee ka bii be Gusuno u man ka."

14 Nge me bii be, ba wasi mo ka yem, Yesu win tii u kua nge be. U kua me kpa u ka gbi. Win gaa wi, u Yibirisi kpeerasia ye ya raa goon dam neni.

15 Kpa u maa ka bu yakia be ba saa nge yobu ben waaaru kpuro saa goon berum s5.

16 Ka gem, n n mo win goradobara u somiru na, Aburahamu biba u somiru na.

17 Yen sna u n koo ko u kun ka win wonobu weene kpuro saa, kpa u ka ko ben yaku kowo tanwero wi u wonwundu ka naane mo Gusunan samburu saa, kpa u ka tambun torarun yakuru ko.

18 Te, u koo kpi u bu somi be ba waa kokiribu saa yen s5 win tii u noni swaaru wa kokiribu saa.

3

Yesu u Mowisi beere kere

1 Yen s5 negibu, bee be Gusuno u soka i ka ko wigibu, i de i n Yesu meara wi Gusuno u gorima u ka ko yaku kowo tanwero win seeda sa dimo.

2 Wiyu u ka Gusuno turo yora wi u nun gosa sambu ten saabu nge me Mowisi u kua win samburu saa Gusunan yenugibu kpuron suunu saa.

3 Wi u yenu kua u beere mo u kere yenu gen tii. Nge meya Yesu u ka beere baka ne ye ya Mowisigia kere.

4 Geema, yenu baagere ga gen yero mo, adama Gusunowa u saa kpuron yero.

5 Mowisi u kua som kowo naanegii Gusunan yenugibu kpuron suunu saa u ka garin seeda di yi Gusuno u koo ra gere.

6 Adama Kirisi u saa Bii naanegii wi Gusuno u kua win yenu yero. Besera sa saa win yenugibu sa n yiyobu mo sere ka nora ka toro sindu ka naane.

Wera te Gusuno u wigibu

weemo

7 Yen sna nge me Hunde Deero u gerua,
"I n Gusunan nao noamo gisa,

8 i ku de been gorusu babia nge me been baababa ba kua dama te ba Gusuno seesi ka sanam me ba win laakari meara gbaburu saa.

9 Miya ba man wera ka laakari meribu. Ba maa wa ye na kua sere wo weeru.

10 Yen sna na ka ton be maru kua. Ma na nee, baadommawa ba toramo ben bwisikunu saa.
Ba n nen swee tuba.

11 Na maru kua ma na boria na nee, ba n sisi bu ka man wera mi na wera."

12 Yen s5 negibu, i tii laakari koowo, i ku de been goo u n goru kosu mo ge ga n naane doke, ge ga koo nun biru wurasia Gusuno, Yinni wason min di.

13 Adama i n dam keenamo baadomma saa ye saa ba mo gisa, kpa been goo u ku de toraru tu win noni woke tu win goru babiasia.

14 Geema, sa kua be ba gbinne ka Kirisi sa n toro sindu mo sere ka nora te sa mo toren di.

15 Nge me Gusunan gari gerumo,
"I n Gusunan nao noamo gisa, i ku de been gorusu babia nge me been baababa ba kua dama te ba nun seesi."

16 Berà be ba Gusunan nao nua ma ba nun seesi. Beya be Mowisi u kpara kpuro saa Egibitin di.

17 Berà Gusuno u ka maru mo sere wo weeru. Beya be ba tora ma ba ghisuka gbaburu saa.

18 Sanam me Gusuno u boria u nee, "ba n sisi bu ka man wera mi na wera," berà u ka ya ma n kun mo be ba n nun mem noowe.

19 Nge meya sa wa ma ba n kpi ba due wera yee te saa yen s5 ba n naane doke.

4

1 Gusuno u sun nao mweeru kua u nee, sa ko kpi su du mi sa ko wera ka wi sannu. N n men na, su laakari ko, kpa been goo u ku raa deeme u wera yee te bia.

2 Domi ba sun Labaari gea waasu kua nge me ba bu kua be ba gaso waa gbaburu saa. Ba gari yi nua, adama yi n bu arufaani gaa kue domi sanam me ba yi nua, ba n yi naane doke.

³ Beɛ be sa naane doke, sa ko du wëra yee te sɔɔ tèn sɔ Gusunɔ u nɛɛ,
 “Na moru kua ma na bôrua na nɛɛ, ba ñ sisi bu ka
 man wëra mi na wëre.”

U gari yi gerua baa mɛ win sɔmbura kpa saa min di u handunia taka kua.

⁴ Ka geema, gam gum Gusunɔn gari sɔɔ ba sɔɔ nɔɔba yirusen gari gerua ba nɛɛ, “Gusunɔ u win sɔmburu kpuro deri u wëra sɔɔ nɔɔba yiruse.”

⁵ Ma Gusunɔ u kɔam gari tee yi gerua u nɛɛ, “Ba ñ sisi bu ka man wëra mi na wëre.”

⁶ Be ba gbia ba Labaari gea ye nua ba ñ due wëra yee te sɔɔ yèn sɔ ba ñ mɛm nua. N n mɛn na, ayera wāa gina gabu bu ka du te sɔɔ.

⁷ Yen sōna Gusunɔ u kɔam tōru yii te u soka gisɔ. Wōɔ dabinun biru u ten gari gerua saa Dafidin min di, nge mɛ sa wa kɔ. U nɛɛ,
 “I n Gusunɔn nɔɔ nɔɔmɔ gisɔ,
 i ku de bɛɛn gōrusu bɔbia.”

⁸ Geema, Yosue ñ n daa tɔn be kpara u ka dua wëra yee te sɔɔ, Gusunɔ u ñ daa maa tōru garun gari mɔ.

⁹ N n mɛn na, wëra te ta ka Gusunɔn sɔɔ nɔɔba yirusegiru weene, ta wāa Gusunɔn tɔmbun sɔ.

¹⁰ Domi wi u dua Gusunɔn wëra yerɔ u win sɔmburu deriwa nge mɛ Gusunɔ u wigiru deri.

¹¹ N n mɛn na, su hania ko su ka du wëra yee te sɔɔ, kpa gɔɔ u ku ko mɛm nɔɔ sarirugii nge tɔn be, kpa u kam ko.

¹² Domi Gusunɔn gari yi wasi yi maa dam mɔ. Yi nɔɔ do n kere takobi ye ba dɛɛra biru ka wuswaa. Yi dam mɔ yi ka tɔnun gōru ka win hunde sɔku ka maa win gbinnu sere yu kpɛɛru girari. Yi tɔnun gōrun kīru ka gen bwisikunu sirimɔ.

¹³ Gāanu sari ni nu Gusunɔ berue win taka koorɔ sɔɔ. Kpuro ya wukiarewa ya yii win wuswaaɔ. Wiya beɛ kpuro sa ko maa besen wāaru tusia.

Yesu,

yāku kowo tɔnwerɔ boko

¹⁴ Ka geema sa yāku kowo tɔnwerɔ boko mɔ wi u tura sere Gusunɔn mi, wiya Yesu Gusunɔn Bii. N n mɛn na, su yōra dim dim besen seeda ye sa di sɔɔ.

¹⁵ Domi sa yāku kowo tɔnwerɔ mɔ wi u koo kpī u ka sun duura besen dam sariru sɔɔ yèn sɔ ba nùn kōkura gāanu kpuro sɔɔ nge beɛ, adama u ñ durum kooɛ.

¹⁶ N n mɛn na, su Gusunɔ duromgiin sina turaru susi ka toro sindu kpa su ka wɔnwɔndu wa ka durom mɛ mu koo sun somi saa ye sa mɛn bukata mɔ.

5

¹ Yāku kowo tɔnwerɔ baawure wi ba gɔsa tɔmbun suunu sɔɔn di, ba nùn yiiwa u ka

Gusunɔ sã ben sɔ. U ra Gusunɔ ben kɛnu wë kpa u yākunɔ ko ben toranun sɔ.

² U koo kpī u suuru ko ka yēru sarirugibu ka be ba swaa sare yèn sɔ win tii u dam biare.

³ Yen sōna maa, u ñ koo ko u kun yākunɔ kue win tiin toranun sɔ nge mɛ u mɔ tɔmbuginun sɔ.

⁴ Goo kun kpɛ u tii yāku kowo tɔnwerorun bɛɛɛ wë. Gusunɔwa u ra tɔnu gɔsi u wë nge mɛ u Aroni kua.

⁵ Nge mɛya Kirisi kun tii yāku kowo tɔnwerorun yiiko wë. Gusunɔwa u nùn ye wë wi u nɛɛ,

“Wuna nɛn Bii.

Gisɔra na kua wunen tundo.”

⁶ Gam gum maa u kɔam gerua u nɛɛ,
 “Wuna kaa ko yāku kowo ka baadommaɔ nge Mɛɛkisiɔdeki.”

⁷ Yesun handunian wāaru sɔɔ u Gusunɔ kana wi u koo kpī u nùn wɔra gɔɔn nɔman di. U maa nùn suuru kana ka wuri beke ka yīresu. Ma Gusunɔ u nùn swaa daki win wii kpīibun sɔ.

⁸ Baa mɛ u sãa Gusunɔn Bii, u mɛm nɔɔbu gĩa nɔni swāa te u wan sɔ.

⁹ Ye u yiba u kpa, u ka faaba na ye ya ku ra kpe, be kpuron sɔ be ba nùn mɛm nɔɔwa.

¹⁰ Ma Gusunɔ u nùn kua yāku kowo tɔnwerɔ nge Mɛɛkisiɔdeki.

Naane doke deribun kirɔ

¹¹ Gāa dabinu wāa ni sa ko kpī su gere gari yin sɔ, adama ya sɛ n ka beɛ yi tubusia domi i kua be gari ka rɔ yeeri fuuku.

¹² Saa ya tura i ka ko keu koosiobu. Ka mɛ, i gina gɔɔn bukata mɔ wi u koo bɛɛ Gusunɔn garin torubu sɔsi. Bɛɛ be n weene i n dia daki dimɔ, i kɔam bɔm bukata mɔ.

¹³ Wi u bɔm nɔrumɔ kpuro biiwa, u ñ Gusunɔn gari geen dɔɔne mɔ.

¹⁴ Adama dia daki sāawa guro boun dīanu be ba gea ka kōsan wunanabu gĩa yèn sɔ ba yen dɔɔne mɔ.

6

¹ N n mɛn na, su Kirisin garin torubu deri kpa su da wuswaaɔ su ka ko tɔn yebunu. Su ku maa gari yin kpɛɛkpɛeku sura, gera gōru gɔsiabu kookoo kamgisun di ka naane dokebu Gusunɔ sɔɔ,

² ka wasi dɛɛrasiabun woronu ka nɔman sɔndibu yākurun wallo ka garibun seebun gari ka sian siribu.

³ Wuswad daa biya sa ko hania ko Gusunɔ ù n wura.

⁴ N n ben sōn na, be ba raa yam wa Gusunɔn gari sɔɔ, ma ba win kɛnu denda, ma ba bɔnu wa Hunde Dɛɛro sɔɔ,

⁵ ma ba wa ma Gusunɔn gari wā, ma ba sian wāarun dam gĩa,

⁶ yen biru bā n biru kisi ba naane dokebu deri mam mam, n ñ maa koorɔ bu bu

gõru gãsiasia. Domi ba kpam Gusunõn Bii kparemõwa ben tii dãa bunanarõ ma ba nùn sekuru dokemõ batuma sãõ.

⁷ Sanam me tem mu guri nim nõrumõ kiri kiri ma mu dïanu kpiisiamõ ni nu koo men yërobu arufãani kua, Gusunõ u ra mu domaru kuewa.

⁸ Adama mù n sãki ka awi kpiimõ mu ñ garu koorõ. N n sosi Gusunõ u koo mu bõrusi, amen biru kpa mu dõõ mwaara.

⁹ Adama kinasibu, baa sã n gari yin bweseru gerumõ, sa bæe naane sãa sa yiyõ ma i ko n wãa faaban swaa sãõ.

¹⁰ Gusunõ u sãawa gemgii, u ñ bæen samburu duarimõ ka kii te i sõosi win yisirun sõ, sanam me i wigibu nõori nge me i bu nõorimõ tẽ.

¹¹ Ka me, sa kii bæen baawure u n hania ye mõ sere ka nõrõ, kpa ye i yiyõ yu ka koorõ mam mam.

¹² Sa ñ kii i ko nge be ba temanabu kpama, adama i bu saario be ba naane doke ma ba temana ba ka tubi dimõ ye Gusunõ u bu nõ mwëru kua.

Gusunõn nõõ mwëe

te ta ñ sika mõ

¹³ Sanam me Gusunõ u Aburahamu nõõ mwëru kua, ka yen bõri sanna. U bõrua ka win tiin yisuru yen sõ goo sari wi u maa nùn kere win yisuru u koo ka bõre.

¹⁴ U nẽe, kon nun domaru kua ka gem, kon de wunen bweseru tu dabia.

¹⁵ Nge meya Aburahamu u temana, ma u wa yen nõõ mwëru Gusunõ u nùn kua.

¹⁶ Tõmbu bà n bõrumõ ba ra bõrewa ka wi u bu keren yisuru, kpa bõri yi, yi ben gari sire kpa yi sikirinõsu kpuro kpeesia.

¹⁷ Nge meya Gusunõ u kãa u be ba koo këru mwa te u bu nõõ mwëru kua sõosi kpasasa ma win gari kun kõbiarõ. Yen sõna u nõõ mwëru kua u sire ka bõri.

¹⁸ N n men na, gari yiru wãa yi yi ñ kõsiru, yi sãõ Gusunõ kun kpẽ u weesu ko. Yiya yi sun dam kãa gem gem bæse be sa kuku yeru kasu, kpa su ka wa su mwa ye sa yiyõ ba sun yiye.

¹⁹ Yiyõ bi, bu bæsen gõru neni sim sim nge goo nimkuun marutia gu ku ka kõõra. Bu dam mõ, bu ñ sika mõ, ma bu dua sere Gusunõn wãa yerun suunu sãõ.

²⁰ Miya Yesu u gbia u dua bæsen sõ u kua yãku kowo tånwero ka baadommaõ nge Mëekisideki.

7

Mëekisideki u sãa sunõ

ka maa yãku kowo

¹ Mëekisideki wi, u sãawa Salemun sunõ ka Wõrukoon yãku kowo. Ye Aburahamu u

sinambu tabu diima u wee, yera Mëekisideki nùn sennõ da u nùn domaru kua.

² Aburahamu u ye u waama bõnu kua ma u wãkuru baateren wõlõ tia tia sua u nùn wẽ. Gbiikaa win yisirun tubusiana sunõ gemgii. Yen biru u sãa Salemun sunõ, yen tubusiana alafian sunõ.

³ Goo kun win tundo ka win mero ka win sikado goo yẽ. Ba ñ win marubu ka win gõon gari koorõ. U ka Gusunõn Bii weene, u sãawa yãku kowo ka baadommaõ.

⁴ I mëerio nge me durõ win kpãara ne. Domi Aburahamu bæsen sikado boko u gãa gee ni u tabu diima u ka wee bõnu kua, ma u wãkuru baateren wõlõ tia tia sua u nùn wẽ.

⁵ Wooda ya Lefin bibu be ba sãa yãku kowobu yiire bu de Isireliba bu ben mõru kpuro bõnu ko, kpa bu wãkuru baateren wõlõ tia tia sua bu wẽ. Be ba bu bõnu ye wẽema ba sãa ben dusibu, ben tii maa Aburahamun biba.

⁶ Adama Mëekisideki u ñ yara Lefin bweseru di. Ka me, Aburahamu u nùn bõnu ye wẽ. Yen biru Mëekisideki u nùn domaru kua, wi, wi Gusunõ u nõõ mwëe ni kua.

⁷ Sika gaa sari, wi u bo wiya u ra yãkabu domaru kue.

⁸ Lefin bibu, be ba wãkuru baateren wõlõ tia tia mwaamõ ba sãa be ba ra gbi, adama Mëekisideki, wi, u sãa wi u ñ gbimõ nge me Gusunõn gari gerua.

⁹ Tẽ, su gere ma sanam me Aburahamu u nùn bõnu ye wẽ, Lefi win biba bõnu mwaamõ u maa bõnu ye wẽ win tii saa Aburahamun min di.

¹⁰ Domi baa me ba ñ gina nùn mara sanam me, u wãa win baaban wasi sãõ ye u ka Mëekisideki yinna.

¹¹ Wooda ye Gusunõ u Isireliba wẽ yera yãku kowo Lefigiba ka samburu mõ. Tẽ, yãku kowo be, bà n samburu kua te ta yiba, n ñ tilasi yãku kowo tuko goo u kpam na wi u sãa nge Mëekisideki wi u ñ sãa Aronin bweseru.

¹² Domi bà n yãku kowobun bweseru kõsa tilasi bu maa wooda kõsi.

¹³ Geema bæsen Yinni wi gari yi, yi ka yã, u sãawa bweseru garugii tèn tõmba kun yãku kobun samburu koorõ.

¹⁴ Domi sa yẽ ma ba nùn marawa Yudan bweseru sãõ. Mowisi kun maa bwese ten gari gerua yãku kowobun gari sãõ.

Yãku kowo goo

wi u sãa nge Mëekisideki

¹⁵ Gari gëe wee yi yi ye kpuro bururasiamaõ. Yãku kowo tuko goo yara wi u sãa nge Mëekisideki.

¹⁶ Ba ñ nùn kue yãku kowo marumarurun di ma n kun mõ ka wãaru te ta ku ra kpen dam.

¹⁷ Ka geema, Gusunõn gari gerua win sõ yi nẽe,

“Wuna kaa ko yaku kowo ka baadommao nge Meekisideki.”

18 Nge meya ba ka wooda gura go yen s5 ya n dam ma ya n maa arufaan ma.

19 Geema, Mawisin wooda ya n gāanu ganu yibie. Adama tē, sa swaa gea ma yen min di sa ko Gusuno susi.

20 Yen biru Gusuno u bōrua. Beano ba kua yaku kowobu n n ka bōri.

21 Adama wi u Yesu kua yaku kowo u ye kuawa ka bōri u nee,

“Yinni Gusuno u bōrua. U n maa win gari seeyamao.

U nee, kaa ko yaku kowo ka baadommao.”

22 Yen s5na Yesu ka sun noo mweeru naawa te ta buram bo.

23 Mi Yesun gari ka yaku kowo ben gari yi kpam wunana wee. Yaku kowo be, ba dabia yen s5 goo ku ra wure ba n waa sambu te soo ka baadomma,

24 adama Yesu u ko n wāawa ka baadommao. Ba n maa win yaku kowo samburu suamao bu goo wē.

25 Yen s5na u koo kpī u bu faaba ko tēn di ka baadommao be ba Gusuno susima win min di, domi u wāawa u ka Gusuno suuru kana ben s5.

26 N n men na, Yesu sāawa yaku kowo tōnwero win bukata sa ma. U Gusuno wēre, u deere, u n durum koore. Wi ka durumgibu ba wunane. Ba nūn sua ba ka da sere wallo.

27 U n s5a nge yaku kowo tōnwero beano. U n baadomman yaku kobun bukata ma, gbiikaa win tiin toranun s5 ka sere gabuginu. U yaku teeru kua te ta tura sere ka baadommao sanam me u ka win tii aboru kua.

28 Mawisin wooda ya dam sarirugibu kua yaku kowo tōnwero bu. Adama Gusunan gari yi u kua ka bōri, yi yi na woodan biru, yi Bii wi u yiba ka baadommao kua yaku kowo tōnwero.

8

Yesu

besen yaku kowo tōnwero

1 Tē gari yin wiru wee. Be se sa yaku kowo tōnwero win bweseru ma wi u s5 wallo Gusuno dam kpurogiin sina turarun nam geuo.

2 U yaku kowo tōnweroron samburu ma aye deerarar soo te ta s5a Gusunan wāa yerun tii tii, te Yinni u kua, n n ma tōnu.

3 Ba ra yaku kowo tōnwero gosiwa u ka Gusuno kēnu wē kpa u yākunu ko. N n men na, besen yaku kowo tōnweron tii u ko n gāanu mawa ni u koo ka yākuru ko.

4 U n wāa handunia soo, u n ko n mam s5a yaku kowo domi yaku kowoba wāa be ba ra yākuru ko nge me Mawisin wooda ya yiiremao.

5 Yaku kowo ben samburu ta s5a te ta wāa wollon weenasiru tana ka ten yaayaasu, nge me Gusuno u Mawisi s5owa sanam me u kī u kuu bekurugiru ko, u nee, “A de a kuu te ko ta n s5a nge te na nun s5osi guuru wallo.”

6 Adama tē ba Yesu samburu nomu sandia te ta begiru beere kere, domi u s5a arukawani ye ya beere bon swaa samo. Ba arukawani ye bokuawa ka noo mwee ni nu beere bo.

7 Arukawani gbiikaa ya kun serere ma, n n maa kooro gaa yu ye kosire ko.

8 Adama Gusuno u win tambu gerusima ye u nee,

“Yinni Gusuno u nee, tōnu ganu sisi ni soo kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpa ba ke.

9 Adama ya n ko n s5a yen bweseru na raa ka ben baababa boku

doma te na bu nomu nenua na yara Egibitin tem di.

Ba n ka nen arukawani ye yore ye na ka bu boku.

Yen s5na na bu atafiru kua.

Yeya Yinni Gusuno u gerua.

10 U kpam nee, arukawani kpa ye wee,

ye kon ka Isireliba ba ke amen biru.

Kon nen wooda doke ben bwisikunu soo.

Kon ye yorusi ben gōruso.

Kon ko ben Yinni kpa bu ko nen tambu.

11 Goo sari be soo wi u koo win wuugii n kun me win temgii keu s5osi u nee,

u Yinni Gusuno gio.

Domi be kpurowa ba ko n man yē

saa bii piimunun di sere ka bukurobo.

12 Kon bu ben toranu suuru kua.

Na n maa ben toranu yaayamao.”

13 Sanam me Gusuno u arukawani kpaan gari ma, ya geruawa u gbiikaa kua gura. Ye ya maa s5a gura ya tōko ma ya doono.

9

Sāa temkiru ka wōrukuru

1 Arukawani gbiikaa ya sāarun wooda ma ka maa s5a yeru handunia soo.

2 Ba kuu bekurugiru gira. Ten aderowa ba soka dii deerarar. Miya fitila ga wāa ka tabulu ka Yinni Gusunan pēe.

3 Ta maa dii soo ma ge ba kua ka beku kareru. Geya ba soka dii te ta deere gem gem.

4 Miya kpakorora wāa te ba wura pote tēn wallo ba ra turare dāo doke. Miya maa woodan kpakorora wāa te ba maa wura pote. Kpakoro te soo, weke wuragira wāa, mi ba manna doke ka Aronin deka ye ya kpara ka kpee besi mi ba woodan gari yorusi.

5 Kpakoro ten wallowa wallun kōsobun weenasiba wāa be ba Gusunan yiikon girima s5osimo. Ben kasa ya deriare ya wukiri mi ba ra yaku yem yēke toranun s5. Adama sa n kpe su gāa ni kpuron gari saari tē.

6 Tē, bà n ye kpuro yi yi nge me, yera yaku kowobu ba ra du adero ge soo bu ben saarun samburu ko.

7 Adama yaku kowo tanwero wi turowa u ra du dii soo ge soo, wdo ka wdo non teeru ka yaku yem me u ra Gusuno tusie win tiin toranun sd ka maa tambuginu ni ba kua yeru sariru soo.

8 Nge meya Hunde Deero u sdsimso ma swaa ye ya doo dii te ta deere gem gem soo ya n gina keniare saa ye soo adero ge, ga wa,

9 domi ga saawa saa yen weenasia. Ya gerumo ma kenu ka yaku ni ba Gusuno kuamme, nu n kpe nu tonu wi u saa te man goru deerasia mam mam.

10 Domi ya saawa wasi tonan wooda ye ya ka dim ka norubu ka wasin deerasiabun woronu ya. Ba wooda ye yi sere kpaay u ka na.

11 Adama Kirisi nawa u n ka saa ga gee ni nu wa ten yaku kowo tanwero. U dua kuru garun min di te ta kparu bo ma ta buram bo. N n mo tambu ba tu kua. Ta n wa handunia ye soo.

12 Ye Kirisi u dua non teeru ten dii te ta deere gem gem soo ya tura sere ka baadommao. U n due ka bonu ka naa binun yem. Win tii tiin yema u ka dua, ma u sun yakia sere ka baadommao.

13 Ba ra bonu ka naa kinenun yem ka naa ye ba doo menin torom yke tambu soo be ba n deere bu ka deera woodan noni soo.

14 N n men na, amona Kirisin yem arufaani ko n ne. Domi Gusuno Hunde wi u ku rpen saabuwa u tii Gusuno we nge yaku te ta n bau mo. Win yema mu koo besen goru deerasia saa sam kamginun di kpa su ka kpi su Gusuno, Yinni waso sa.

15 Yen sda Kirisi u saa noo mwee kpaarun swaa samo. Win min diya be Gusuno u soka ba ga ni nu ku ra kpe tubi dimo ni Gusuno u bu noo mweeru kua. Ba koo kpi me, yen sd goon gari dua soo, wi u tambu yakiam ben toranun di ni ba kua noo mwee gururun saa soo.

16 Domi noo mwee ten bweseru tu ka kooro tilasi wi u tu kua u ghi.

17 Geema, noo mwee ten bweseru ta n arufaani mo ma n kun mo wi u tu kua u gu. Ta n dam gam mo saa ye yero u wasi.

18 Yen sda noo mwee ghiikuru ta n yibiare sanam me ba n yem yke.

19 Ghiikaa Mowisi u tambu kpuro wooda baayere noosia nge me Gusuno u yi. Yen biru u naa binu ka bonun yem sua ka nim, u ya san swaasu ka isapun kikisu kpe, ma u woodan tireru ka tambu kpuro yem me yke.

20 Ma u nee, yeniwa yem me mu woodan gari sire ye Gusuno u we besen s.

21 Mowisi u maa kuu bekurgii te ka gaanu kpuro ni ba ra ka saaru ko yem yke.

22 Woodan komaru soo yema mu ra ga dabinu deerasie. Toranu kun maa suuru waaro ma n kun mo ba yem yka.

Kirisin yakura

durum wakama

23 N weene bu wallun gaanun weenasii ni deerasia nge me. Adama wallun gaanun tii nu yakunun bukata mo ni nu beere kere.

24 Domi Kirisi u n due dii deeraru soo te tonu kua, te ta saa Gusunon wa yerun weenasiru. U duawa sere wallun tii tii soo u n ka yd te Gusunon wuswaa besen s.

25 Yuuban yakuru kowo tanwero u ra du wdo ka wdo dii te ta deere gem gem soo ka yem me mu n saa win tiigim. Adama Kirisi u n due u ka tii aboru ko non dabiru.

26 U n kua me, u koo raa noni sora non dabinu saa toren di. Adama u dua te non teeru sanam daakim meni soo u ka toraru wuna sanam me u ka tii we nge aboru.

27 Nge me Gusuno u baawure bure u ghi non teeru u sere nun siri,

28 nge meya Kirisi u tii we non teeru nge aboru u ka ton dabunun toranu sobe. U koo maa kurama non meruse, n n mo u ka toranu sobe, adama u ka bu faaba kowa be ba nun mara.

10

1 Yuuban wooda ya n ga gee ni nu wa ten gari tubusie saa saa, ya saawa nin yaayaasu. Yen sda ya n kpe yu ka yaku tee ni ba ra ko wdo ka wdo tambu deerasia mam mam be ba Gusuno susimo ka ni.

2 Ton be ba Gusuno saamo nge men bweseru, ba n daa deera mam mam ben toranun di, ben goru ga n koo raa maa bu taare we, yakunu kun ko n daa maa wa.

3 Adama yaku ni, nu saawa ni nu koo tambu ben toranu yaayasia wdo ka wdo.

4 Domi naa kinenu ka bonun yem mu n kpe mu toranu wuna.

5 Yen sda, sanam me Kirisi u ki u na handunia soo, u Gusuno sowa u nee, "A n yakuru ki n kun me keru.

Yen sda a man wasi kua.

6 A n nuku dobu mo yakuru doo mwaararuginu n kun me torarun yakunun s.

7 Ma na nee, ne wee Gusuno, na sisi n ka wunen kiru ko nge me ba nen gari yorua woodan tireru soo."

8 Ghiikaa u gerua u nee, "A n yakuru ki n kun me keru, n kun me yaku doo mwaararugiru, n kun me torarun yakuru. A n maa nuku dobu mo ni soo." Ka me, ba ni mo nge me wooda ya yiire.

9 Yen biru u nee, "Ne wee na sisi n ka wunen kiru ko." Nge meya u ka saa gururu kpeerasia ma u kpaaru kosire kua.

10 Yesu Kirisi u Gusunon kai te kua, yen sōna sa deera bešen toranun di ka abo te u kua ka win wasi non teeru.

11 Tōru baatere yaku kowo baawure ra n yōwa u ka win sōmburu ko. Yaku tee niya u ra n mō baa me nu n kpe nu toranu wuna.

12 Adama yaku teera Kirisi u kua toranun sō te ta tura sere ka baadommao. Yen biru u da u sina Gusunon nom geuo,

13 u n ka mara sere Gusunō u ka win yibereba sura bu ko win naa sōndituru.

14 Domi ka abo teera u bu deerasia mam mam sere ka baadommao be Gusunō u kua wigibu.

15 Hunde Deero u maa sun ye sōmo. Gbiikaa u nee,

16 “Yinni Gusunō u nee, arukawani kpaayee ye kon ka bu bōke amen biru. Kon nen wooda doke ben bwisikunu sōo. Kon ye yorusi ben gōruso.”

17 Ma u kpaam nee, “Na n maa ben toranu ka ben wooda sarabu yaayamao.”

18 Tē bā n goon toranu wuna, n n maa tilasi bu yākuru garu ko ten sō.

Su Gusunō susi

19 Yen sōna negibu sa toro sindu mō su ka du dii te ta deere gem gem sōo Yesun yem saabu.

20 U sun swaa kpaayaba ye ya wasi saa karerun min di te ta sāa win wasi.

21 Sa maa yaku kowo tōnwerō mō wi ba swi Gusunon tōmbun sō.

22 N n men na, i de su Gusunō susi ka murafti saruru ka naane doke bi bu toro sindu mō ka gōru deero ge ga n taare mō ka wasi yi ba deerasia ka nim deeram.

23 Su de sa n yiyo bini neni dim dim bin seeda sa dimo, domi Gusunō wi u nō mwēeru kua u sāa naanegii.

24 Su laakari kuana kpa su dam kēna, sa n ka kīru sōsimō kpa sa n sōm geenu mō.

25 Su ku mennosu sina nge me n sāa gabun dōone. Adama su dam kēna n kere, yen sō i waamo ma Yinnin tōru ta turuku yōma.

26 Domi sà n yē ma torara sa ka mō sanam me sa gem gia kō, yākuru garu maa sari te ta koo besen toranu wuna.

27 N tiawa sa n siribu mara ka dōo boko wi u koo Gusunon yibereba kam koosia.

28 Baawure wi u Mōwisin wooda sara ba ra nūn gowa ka wōnwōndu saruru, tōnu yiru n kum me ita bā n seeda di ma u taare mō.

29 N n men na, amōna n ko n sāa siribun sanam ka wi u Hunde durōmgii wōnwama u Gusunon Bii gema ma u win yem kam mēera me Gusunō u ka win nō mwēerun gari sire ma u ka yēro deerasia. I n yē ma yēro win seeyasiabu koo kpēa.

30 Domi bese sa yēro yē wi u gerua u nee, “Nena kon moru kōsia, nena kon dibu kōsia.”

U maa kpaam nee, “Yinni Gusunō u koo win tōmbu siria.”

31 Gari kōsiya Gusunō Yinni waso u n tōnu nōma doke.

32 I yaayo nge me i gaso kua. Sanam me i Gusunon yam bururam wa i kpa, i nani sōora gem gem adama i yōra sim sim taa bi sōo.

33 Gaso ba beē wōmmō ma ba beē nōni sōomō batuma sōo, gaso maa i gabu dam kēmō be ba wahala yen bweseru waamo.

34 Geema, i ka pirisōmba nōni swāaru bōnu kua. Ye ba maa beē beēn dukia wōrari, i wura ka nuku dobu, domi i yē ma i dukia ma ye ya beere bo ye ya ko n wāa ka baadommao.

35 N n men na, i ku wōruguru kpana, domi ten are kpā.

36 Ka gem, i n ko ko i kun temane i ka Gusunon kīru ko kpa i wa i mwa yēn nō mwēeru u beē kua.

37 Geema, nge me Gusunon gari gerumo, “N tiawa fiiko, kēeriki tōna.

Wi u koo na u ka tunuma, u n tēmō.

38 Ma wi u sāa gemgii nen nōni sōo, u ko n wāa naane dokebun saabu. Adama u n biru wura, nen gōru ga n maa ka nūn doramo.”

39 Sa n wāa be ba biru wurō bu ka kam kon wuuro, sa wāawa be ba naane doke bu ka ben hunden faaba wan wuuro.

11

Naane dokebu

1 Wi u naane doke u yē kam kam ma ye u yiyo u koo ye wa. U maa yē ma ye ya n waaro ka nōni ya wāawa ka gem.

2 Naane doke bin bwesera yeruku tōmba mō. Yen sōna ba bu seeda ge diiya.

3 Ka naane dokeba sa tuba ma Gusunon gariya handunia ya ka taka koorā. Nge meya ba ye sa waamo kua ye sa kun waamon di.

4 Ka naane dokeba Abeli u Gusunō yākuru kua te ta Kaenigiru beere kere. Win naane dokebun saabuwa ba nūn soka gemgii domi Gusunon tii u win kēnu mwa. Ka naane dokeba Abeli u maa gari mō ka tē baa me u gu.

5 Naane dokebun sōna ba Enaku sua Gusunon mi u n gu. Goo sari wi u maa ka nūn nōni waare, domi Gusunō u nūn sua u ka da win mi. Gusunon gari maa gerumo, bu sere nūn sua win kookoosu Gusunō wēre.

6 N deema goo sari win kookoosu koo Gusunō wēre n kun ka naane dokebu. Geema, wi u Gusunō susimō u naane sāa ma Gusunō u wāa ma u ra be ba nūn kasu durom kue.

7 Ka naane dokeba Nōwe u Gusunon gari swaa daki sanam me u nūn kirō kua ye ya sisin sō ye u n gina wa. U Gusunō nasia u nūn mem nōowa ma u goo nimkuu dāka gē sōo wi ka win yenugibu ba faaba wa. Nge

meya u handuniagibu taare we ma u gem wa Gusunon noni soo naane dokebu saabu.

8 Ka naane dokeba Aburhamu u Gusunon sokuru wura ma u swaa wori u dso tem gam dia me Gusuno u koo nun we nge tubi ma u dso mi u n ye.

9 Ka naane dokeba u sina nge soo tem me soo, me Gusuno u nun noo mweeru kua. U waa kuu bekuruginu soo wi ka Isaki ka Yakabu. Ben tii, noo mwee tee tera Gusuno u maa bu kua.

10 Domi Aburhamu u wuu bokso mara ge ga kpeekpeeku damguu mo. Gusunowa u wuu gen kpunaa kua ma u gu bana.

11 Naane dokebu saabuwa Saaraan tii maa dam wa u ka gura sua baa me u yen saa doona. U ye ma Gusuno wi u noo mweeru kua u saa naanegii.

12 Nge meya, saa ton durso turon min di, wi u gso tura, tomba marura ba dabia nge wollun kperi ka nim wskun yani seeri yi goo kun kpe u gari.

13 Naane dokebu soora ton be kpuro ba gu. Ba n gaa gee ni wa ba mwe nin noo mweeru Gusuno u kua, adama ba nu wawa sarun di ba dam koosia ma ba wura ma ba saa sobu ka tem yarobu handunia soo.

14 Be ba gerumo me, ba soosimo kpasasa ma ba tem kasu.

15 Tem me ba derin beke ya n daa bu mo, ba koo raa ayeru wa bu ka gosira mi.

16 Adama te ba tem kasu me mu buram bo, tem meya tem wollugim. Yen sna sekura kun Gusuno mo bu ka nun soku ben Yinni domi u bu wuu gagu sooru kua.

17 Naane dokebu sna Aburhamu u ka Isaki yakuru kua ye Gusuno u win laakari meerimo. Aburhamu wiya Gusuno u noo mweeru kua. Ka me, u sooru kpa u ka win bii teereru yakuru ko.

18 Gusuno u raa nun soowa u nee, "Isakin min diya wunen bwesera koo yari."

19 U bwisika ma Gusuno u dam mo u ka tonu seesia gorin di mam, ma ka gem u Isaki wa nge u wurama gorin di.

20 Ka naane dokeba, Isaki u Yakabu ka Esau domaru kua, ma u bu soowa ye ya koo kooro.

21 Ka naane dokeba Yakabu u Yosefun bibu domaru kua tia tia ye u gso turuku kua, ma u deka tasa u ka Gusuno sawa.

22 Ye Yosefu u gso turuku kua, ka naane dokeba u Isireliba soowa ma saa ya sisi ye soo ba koo yari Egibitin di, ma u bu soowa nge me ba koo win kukunu koosina.

23 Sanam me ba Mowisi mara, ka naane dokeba win mawoba nun berua suru ita, domi ba wa ma u saa bii durso burso, ba n maa berum kue bu ka sunon wooda sara.

24 Ka naane dokeba, ye Mowisi kpea u yina bu nun soku Egibitin sunon bii ton kuron bii.

25 U kia bu nun noni so ka Gusunon tombu sannu ka sere ye u koo yeeri durum soo saa fiiko.

26 U bwisika u wa n sano bu nun gem nge wi Gusuno u gosa n kere u Egibitin dukia wa, domi sian areya u meara.

27 Ka naane dokeba Mowisi u yara Egibitin di, u n sunon marun berum kue. U yara dim dim nge wi u Gusuno waamo baa me u n waaro.

28 Ka naane dokeba u ka Gso sararibun tso bakaru torua ma u dera ba yem yeka dii konnaso kpa wi u bii yerumaba goomo u ku Isirelibagibu baba.

29 Ka naane dokeba Isireliba ba nim wsku ge ba mo Naa yari tabura nge tem dira. Adama sanam me Egibitigiba kia bu ko nge me, ba nim diira.

30 Naane dokebu sna Yerikon gbaraa ka woruma ye Isireliba ba wuu ge sikerena soo nooba yiru.

31 Naane dokebu saabuwa Rahabu kurso tano wi, u n gu ka be ba n Gusuno mem noowe sannu yen so u Isireliban gorobu dam koosia ka nuku tia.

32 Mba kon maa gere. Ayera kun man turi n ka Gedeonin gari gere ka Barakigii, ka Sansom ka Yefite ka Dafidi ka Samueli ka sere Gusunon samabu.

33 Naane dokebu sna ba sinambu tabu di, ba kua ye ya wa, ba wa ba mwa ye Gusuno u bu noo mweeru kua. Ba gbee sinansun nosu korua,

34 Ba dso boko go, ba takobin gso kisirari. Ba n daa dam mo adama ba kua damgibu. Ba bu nasia tabu soo, ba ton tukobu tabu di.

35 Ton kurabu gabu ba ben tombu wa ba wurama gorin di.

Ba gabu tsoya kua ba ka go. Ba yina bu bu faaba ko bu ka wa bu se bu du waaru soo te ta buram bo.

36 Ba maa kpm gabu yaakorua kua, ba bu seni so. Ba gabu bokua ka yoni ba doke pirisom soo.

37 Ba gabu kpenu kasuka ba go, ba gabu botira kpirinu yiru, ba gabu go ka takobi. Ba ya gonni ka booo gonni deewa ba ka basi. Ba saa saarobu, ba noni soora, ba tsoya wa.

38 Ben gem so, handunia kun weene ya n saa ben wa yeru. Ba yaayaare kua ghabuno ka guunu wollo ka kpee baaba soo ka woruso.

39 Ba ton be kpuro seeda gea diiya ben naane dokebu saabu. Ka me, ba n wa ba mwe yen noo mweeru Gusuno u kua.

40 Geema, nge me Gusuno u sun gaa nu yiye ni nu beere bo, u n kie bu ko be ba yiba n kun ka bese sannu.

12

Gusuno besen Baaba

1 Bese maa, seeda dio dabi teniwa ta sun sikerene. N n men na, i de su ye fera su ko

ye ya sun baasi besen sanum sɔɔ ka durum ye ya ra sun fuuku mani sim sim, kpa su tɛmana garasan duka sɔɔ ye ya sun mara.

² Su noni wukia sa n Yesu mɛɛra. Win min diya besen naane dokebu wee, wiya maa bu yibiamɔ. U wura ba nɔn go dɔa bunanaru sɔɔ, u n goɔ win bweserun sekuru mɛɛra domi u nuku dobu yiyo bu nɔn yiye. Tɛ u sɔ Gusunɔn sina kitarun nɔm geuɔ.

³ I win gari bwisikuo nge me u tɛmana ka yiberɛ tɛɛ te durumgiba ka nɔn nɛnua, kpa i ku mwia kpana i dam bia.

⁴ Domi bɛɛ ka durum gabirinaa sɔɔ, i n gina gabirinɛ sere n ka ko goɔ.

⁵ I dam kɛɛ gari duari yi Gusunɔ u bɛɛ sɔɔmɔ nge win bibu? U nɛɛ, "Nɛn bii, a ku Yinni Gusunɔn sɛɛyasiabu atafiuru ko.

A ku maa nuki sankira u n nun gerusimɔ.

⁶ Domi wi Yinni u kɔ wiya u ra sɛɛyasie, kpa u tɔnu baawure sena so wi u garisi win bii."

⁷ I ka bɛɛn nɔni swɔaru tɛmanɔ, Gusunɔ u bɛɛ kuammɛwa nge win bibu. Bii wara wɔa wi win baaba ku ra sɛɛyasie.

⁸ Bɔ kun bɛɛ sɛɛyasie, nge bii be ba tie, n n men na, i n sɔa baan bibu, bɛɛ bii seegebara.

⁹ Su besen tundo bu yaaya. Ba sun sɛɛyasie sa maa bu bɛɛrɛ wɛ. N n men na, sa n ko besen Baaba wɔrukoo wiru kpɔiya kpa sa n wɔaru mɔ?

¹⁰ Besen tundo be, ba sun sɛɛyasie saa fiiko sɔɔ nge me n bu wɛre. Adama Gusunɔ u ra sun sɛɛyasie besen arufaanin sɔ kpa sa n ka dɛere nge wi.

¹¹ Bɔ n sun sɛɛyasiamɔ n da n gina sɔawa nuku sankiranu, n n mɔ nuku dobu. Adama amen biru be ba swaa gea gia sɛɛyasie bi sɔɔ, ba ra bin arufaanin di ye ya sɔa bari yendu ka daa gea.

Bwisi kɛru ka kirɔ

¹² Bɛɛ be i wasire i nɔma sɔare, i tii tɔsisiɔ i nɔma sua kpa i de bɛɛn dɔa ya n dam mɔ.

¹³ I n sɔimɔ swɛɛ yi yi wɔ sɔɔ, kpa naa si su n bwɔa do, su ka bekura kpa su ku ka kirira.

¹⁴ I hania koowo i n ka nɔɔ tia sɔa ka tɔmbu kpuro kpa i n wɔaru dimɔ te ta dɛere, domi goo sari wi u koo Yinni wa, win wɔaru tɔ kun dɛere.

¹⁵ I n tii sɛ kpa bɛɛn goo u ku raa Gusunɔn durɔm bia. I n tii sɛ kpa moru ye i yi gɔruɔ yu ku raa se nge kpɔi pɔtura yu wahala doke, kpa yen dɛɛ yi tɔn dabɔnu baba.

¹⁶ I n tii sɛ kpa goo u ku ka goo kɔɔ menna tantanaru sɔɔ, kpa goo u ku maa yina u gɔa dɛeranu bɛɛrɛ wɛ, nge Esau wi u bii yerumarun tubi dɔra dɔa gbɛɛ teerun sɔ.

¹⁷ Amen biru bɛɛn tii i yɛ ma u kɔa win baaba u nɔn domaru kua adama u nɔn yinari domi u n swaa wa u ka kɔsi ye u kua baa me u kasu ka swii.

¹⁸ Bɛɛ, i n susime guurɔ te ba koo kpɔ bu baba, nge me Isireliba ba guu te ba mɔ Sinai susi. Guu te, ta dɔɔ boko mɔ, ka yam wɔkuru ka yam firuru ka woo guna,

¹⁹ ka kɔban wurenu ka nɔɔgɔru. Ye Isireliba ba nɔɔgɔi te nua ba suuru kana nɔɔ ge, gu ku maa ka bu gari gɛɛ ko.

²⁰ Domi ba n yiire bin dam mɔ bi bu nɛɛ, "Hunde koni baayere ye ya guu te baba baa n n gbeeku yaan na, ba koo ye kpɛnu kasukuwa bu go."

²¹ Ye ba wa mi, ya bɛrum mɔ sere Mɔwisi u gerua u nɛɛ, "Bɛrum man mɔ sere na dirumɔ."

²² Adama bɛɛ, Sionin guura i susi ka Gusunɔ Yinni wason wuu ge ga sɔa Yerusalemu worukaa, ka gen gorado dabi dabiru te ta n garirɔ te ta mɛnne ka nuku dobu.

²³ Gusunɔwa i susi wi u sɔa tɔmbu kpuron siri kowo, ka win bii yerumaban mɛnna bɛn yiya yoru wɔllɔ, ka maa tɔn geebun hundeba be Gusunɔ u dɛerasia mam mam.

²⁴ Yesuwa i susi wi u sɔa nɔɔ mwɛɛ kpa ten swaa sɔmɔ, ka win yem me mu yɛkara, me mu gari mɔ yi yi Abelin yemgii nɔɔbu dobu kere.

²⁵ N n men na, i n tii sɛ kpa i ku yɛron nɔɔ yina wi u ka bɛɛ gari mɔ. Be ba yina bu win gari swaa daki wi u bu kirɔ mɔ handunia sɔɔ, ba n sɛɛyasiabu kisirari. Kaa sere gere bɛɛ? Sa n kisiramɔ sɔ n nɔn biru kisi wi u ka sun gari mɔ wɔllun di.

²⁶ Win nɔɔ ga tem yiira sanam me, adama tɛ u sun nɔɔ mwɛɛ teni kua u nɛɛ, "Kon kpam wure n tem yiire nɔn teeru, adama n n maa mɔ me tɔna, ka wɔlla."

²⁷ Ye u nɛɛ, "Kon kpam ko nɔn teeru," ya sɔɔsimɔ ma taka kooro koo yiirura yu doona kpa ye ya kun yiiruro ya n ka wɔa.

²⁸ Yen sɔ, su Gusunɔ siara domi sa bandu mɔ te ta n yiiruro kpa su nɔn sɔ nge me u kɔ ka bɛɛrɛ wɛɛbu ka nasiaru.

²⁹ Geema, Gusunɔ besen Yinni u sɔawa nge dɔɔ wi u ra kam koosie.

13

Nge me besen kookoosu

koo ka Gusunɔ wɛre

¹ I n da n bɛɛn naane dokeosibu kɔ.

² I yaayo ma n weene i sɔbu yaare ko, domi be ba kua me, ben gaba wɔllun goradoba yaare kua ba n ka baaru.

³ I pirisamba yaayo nge me i ko ko i n ka bu wɔa sannu. I be ba nɔni sɔamɔ yaayo domi bɛɛn tii, wasiya i maa mɔ.

⁴ I de baawure u n durɔ ka kurɔn suanaan bɛɛrɛ yɛ kpa durɔ ka kurɔ sɔɔ torara kun wɔa. Domi Gusunɔ u koo bu siri be ba kɔɔ mennamɔ tantanaru sɔɔ ka be ba sakararu mɔ.

⁵ I ku de gobin kīru ta n bεε neni. I de ye i mō yu ka bεε nεrena domi Gusunō u nεε, “Na ñ nun derimō pai, mēya na ñ maa nun biru kisimō ka baadommaa.”

⁶ Yen sōna sa ko kpī su tororu so su nεε, “Yinni Gusunōwa sāa wi u koo man somi. Na ñ gāanu ganun bεrum mō. Mba tōnu koo kpī u man kua.”

⁷ I bεen gasōn swaa gbiobu yaayo be ba bεε Gusunōn gari nōōsia. I bwisikuo nge mε ba ben wāaru diisina ma ba gu, kpa i ben naane dokebu saari.

⁸ Yesu Kiriisi turo wiya mi, gīa ka gisō ka baadommaa.

⁹ I ku de bu bεε torasia ka sōōsi tuku dabinu. Domi Gusunōn duroma mu weene mu n bεen gōrusu tāsisiama, n ñ mō dīanun sesenu. Be ba yabu ye kpuro swīi ba ñ yen arufaani gaa waare.

¹⁰ Sa yāku yeru mō tēn yākunu Yuuban yāku kowo be ba ra raa samburu ko dii dεεraō ba ñ kpē bu di.

¹¹ Domi ba ra yaa sabe nin gonu dōō meniwa wuun biruō sanam mε yāku kowo tōnwerō u ka nin yem dua dii te ta dεere gem gem sōō u ka mu Gusunō tusia tōmbun durum sō.

¹² Yen sōna Yesun tii maa nōni sōōra wuun biruō u ka wa u tōmbu dεεrasia ka win tii tiin yem.

¹³ N n mēn na, su da win mi wuun biruō kpa ba n sun gema nge wi.

¹⁴ Domi sa ñ wuu gagu mō tem mε sōō, ge ga ko n wāa ka baadommaa. Wuu ge ga wee geya sa kasu.

¹⁵ N n mēn na, sa n Gusunō siaramō saa Yesun min di kpeetim sari nge yāku kobu, yera sa n da win yīsiru siare ka bεsen nōō.

¹⁶ I ku gean kobu duari, kpa i n sominama ka ye i mō. Ya sāawa nge yāku ni nu ra Gusunō wēre.

¹⁷ I bεen swaa gbiobu mem nōōwō kpa i bu wiru kpīiya. Domi bεen hunden gariya ba ra n ka wasire yēn sō Gusunō u koo bu yen gari bikia. I de bu kpī bu wisi ka nuku dobu, n kun ka nuku sankiranu. Bā n wisa ka nuku sankiranu, ya ñ bεε arufaani gaa kuamme.

¹⁸ I n da sun kanaru kue. Sa yē kam kam ma bεsen gōru ga dεere domi sa kīwa sa n tii kpare dee dee gāanu kpuro sōō.

¹⁹ Ye na bεε bikiamō gem gem, yera i kanaru ko kpa Gusunō u de n wurama bεen mi fuuku.

Kanaru

²⁰ Gusunō wi u alafia wēemō u bεsen Yinni Yesu seeya gōrin di, ma Yesu wi, u kua bεsen yāa kparō boko win yem sō mε mu nōō mwεε te ta ku ra kpen gari sire.

²¹ Gusunō turo wi, u bεε dam kē i ka daa gea ko kpa i ka win kīru ko, kpa u maa samburu ko bεε sōō te ta koo nūn wēre saa

Yesu Kirisin min di wi sa ko n bεere wēemō sere ka baadommaa. Ami.

Garin wii goberu ka tōbiribu

²² Negibu, na bεε kanama i de i dam kēε gari yi swaa daki ka temanabu, domi ye na bεε yorua tire teni sōō ya ñ dēu.

²³ Na kī i n yē ma ba besegii Timote kara pirisom di. U n tunuma yellu, sa ko na bεen mi sannu.

²⁴ I bεen swaa gbiobu kpuro tōbirio ka maa naane dokeobu kpuro. Italin naane dokeobu ba maa bεε tōbura.

²⁵ Gusunōn durom mu n ka bεε kpuro wāa.

TIRE TE YAKÖBU Ü YORUA

Yaköbun tire te, ta ka naane dokeobu yä be ba yarine baama mi Romugiba bandu dii. Ta sun sōmō nge mē n weene Yesugii u win wāaru diisina. Wahala yā n nūn deema, n weene u temana, u ku Gusunō taare wē. Domi win min diya u koo somiru wa. N weenewa u win yara kpī, kpa u sōsi win kookoosu sō ma u sāa Yesugii. N n weene u goo gem. Tōmbu kpuro ba sāawa tia Gusunōn nōni sō.

Tire ten gari mero ya sāawa kookoosu sōra tonun naane dokebu bu koo sōsira.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1.
2. Naane ka bwisi, wiru 1:2-8.
3. Sāaro ka gobigii, wiru 1:9-11.
4. Laakari mēeribu ka kōkiribu, wiru 1:12-18.
5. Nōobu ka kobu, wiru 1:19-27.
6. A ku goo gem, wiru 2:1-13.
7. Naane dokebu ka bin kookoosu, wiru 2:14-26.
8. Yesugii ka win yara, wiru 3:1-12.
9. Bwisi yi yi wee wōllun di, wiru 3:13-18.
10. Kookoo kōsusun kirōba, wiru 4:1n di sere wiru 5:6.
11. Temanabu ka kanaru, wiru 5:7-20.

Tōbiribu

¹ Bēe, bwesenu wōkura yiru, bēe be i yarine handunia kpuro sō, nē Yaköbu, Gusunō ka Yinni Yesu Kirisin yoo, na bēe tōbura.

A bwisi kanō ka naane

² Nēgibu, laakari mēeri bwese bweseka yē sō i wōri kpuro i ye garisio gōru dobu.

³ Domi i yē ma bēen naane dokebu bō kun laakari mēeribu kpane bu koo bēe temanabu marua.

⁴ Adama i de temanabu bu bin sōmburu ko sāa sāa kpa i n ka sāa tōn girobu be ba yiba, kpa gāanu kun maa bēe tie.

⁵ Bwisi yi n bēen goo kōmie u Gusunō bikio, u koo nūn yi wē domi Gusunō wiya u yi tōmbu kpuro wēemō ka nuku tia gerusibu sari.

⁶ Adama yēro u bikio ka naane, n kun ka sika. Domi wi u sika mō u sāawa nge nim wōkun nim mē woo ga suamō ga bōrikiamō yam kpuro.

⁷⁻⁸ U sāawa gōrusu yirugii wi u n swaa tia swīi win wāaru sō. Tōnu win bweseru u ku bwisiku ma u koo gāanu ganu wa Yinni Gusunōn mi.

Sāaro ka gobigii

⁹ I de naane dokeo bwēebwēe u woo kana yēn sō Gusunō u nūn wōlle sua.

¹⁰ Dukiagii maa u woo kanō win kawabun sō, domi u koo doona nge yakasun wēsu.

¹¹ Sōo yara ka win yam susuru ma yakasu gbera, sin wēsu derura ma sin buram kpa. Nge mēya dukiagii u koo derura win sōma sō.

Laakari mēeribu ka kōkiribu

¹² Doo nōrugiiwa wi u laakari mēeribun saa sō temana. Domi win laakari mēeribun biru u koo wāaru wa tēn nō mwēeru Yinni bu kua be ba nūn kī.

¹³ Bā n ka goo kōsa kōkura u ku raa gere u nē, Gusunōwa u nūn kōkura. Domi ba ku ra ka Gusunō kōsa kōkiri, mēya win tii u ku ra maa ka goo kōsa kōkiri.

¹⁴ Adama sanam mē tōnun kīru kankam ta nūn soka ta gawa, yera u kōkirira.

¹⁵ Yen biru kīru kankam ra gura sue kpa tu toraru ma, toraru tā n maa kpēa ta kpa, kpa tu gōo ma.

¹⁶ Nēn kīnasibu, i ku tii nōni wōke.

¹⁷ Kēe geeru baatere ka kēe buranu kpuro saa wōllun diya nu ra nē. Nu maa weewa Gusunōn min di wi u sōo ka suru taka kua. Wiya wi u ku ra kasi, u n maa tiro mō.

¹⁸ Win tii tiin kīru sōra u ka sun kua win bibu ka win gari gee su ka ko nge yāku gbiiiki te u mwa win taka koorā kpuron di.

Nōobu ka kobu

¹⁹ Nēn kīnasibu, i yeni yē sāa sāa, adama i de baawure u n da nō kpaaka, kpa u n da saku u sere gere, kpa u n da te u sere mōru bara.

²⁰ Domi tōnun mōru ku ra kom gem ko Gusunōn nōniō.

²¹ Yen sō, i daa disinugia ka kom kōsum kpuro derio kpa i gari yi mwa ka tii kawabu yi Gusunō u duura bēen gōruō domi yiya yi koo kpī yi bēen hunde faaba ko.

²² Adama i de i ko gari yin kowobu, n n mō yin nōwōbu tōna be ba tii nōni wōkumō.

²³ Domi wi u gari nua ma u n kue, u sāawa nge durō goo wi u win wuswaa mēera diki sō.

²⁴ Ye u mēera u kpa u doona ma u duari mii mii nge mē u sāa.

²⁵ Adama wi u wooda gea wēerimō ye ya tōnu yakiamō ma u ye mēm nōwammē ka temanabu, ma u n sāa nōwō wi u koo duari, wiya sāa doo nōrugii win sōmburu sō.

²⁶ Goo ù n tamaa u Gusunō sāamō ma u n win yara kpīa, u tii weesu kuammēwa, win sāaru kama.

²⁷ Wi Gusunō Baaba u garisi win sōo geon tii, wiya wi u ra gobekuba ka gōminibu nōri ben nōni swāaru sō kpa u tii nēnē handunian disinun di.

2

A ku goo gem

¹ Nēgibu, bēe be i besen Yinni yīikogii Yesu Kirisi naane doke, i ku tōmbun bēere keranaa mēeri.

² Nge mē n tē wāa, gobigii goo u du bēen mēnāo yērō ka wuran taabu ka yabe buraru, kpa sārō goo u ma duuma ka yabe kīanu.

³ I n yabe burarugii bēere wē i nēe, u sino tōn giro sin yērō, ma i maa sārō sōowa wi, u yōro giō, n̄ kun mē u sino temō,

⁴ I n̄ tōmbun bēere keranaa mēerimō? I n̄ maa bu sirimō ka bwisiku ni nu kun dēnde?

⁵ Nēn kīnasibu, i swaa dakio. Gusunō u bu gōsa be ba sāa sārōbu handunian nōni sōo bu ka ko dukiagibu ben naane dokebun sō, kpa bu bandu di te u be ba nūn kī nō mweeru kua.

⁶ Adama bēe i sārō be gema. N n̄ dukiagii bera ba bēe dam dōremō ba bēe gawamō ba ka daamō siri yērō?

⁷ Beya ba maa yīsi gee te gari kam gerusimo te Gusunō u bēe wē.

⁸ Ka gem, gea i mō, i n ban te Gusunō u swiīn wooda mēm nōowa nge mē Gusunōn gari gerua yi nēe, “A wunen tōnusi kīō nge wunen tii tii.”

⁹ Adama i n tōmbun bēere keranaa mēera durumwa i mō, ma wooda ya bēe taare wēemō yēn sō i n̄ ye mēm nōowe.

¹⁰ Domi baawure wi u woodaba kpuro swiī ma u tia tora, yērō ye kpuro torariwa.

¹¹ Geema, wi u nēe, “I ku sakararu ko,” wiyā maa nēe, “I ku tōnu go.” Yen sō, à kun sakararu kue, adama ma a tōnu go, a wooda sarawa.

¹² I gari geruo kpa i n mō nge be Gusunō koo siri ka wooda ye ya tōnu yakiamō.

¹³ Domi wi u kun wōnwōndu mō, wōnwōndu sariru sōara ba koo yērō siri, adama wōnwōnda ta koo kpī tu woo kana siribun wuswaaō.

Naane dokebu

ka bin kookoosu

¹⁴ Nēgibu, are yerà n mō, goo ù n gerua u nēe, u naane dokebu mō, kpa u kun bin kookoosu mō. Naane doke bī, bu koo yērō faaba ko?

¹⁵ Su gesi nēe, bēegii goo, tōn durō n̄ kun mē tōn kurō u yānun yāaru mō ma u n̄ maa mō ye u koo di.

¹⁶ Bēen goo ù n nūn sōowa u nēe, kpuna mu n do, a ku de wooru tu nun go, kpa a di a debu, adama u n̄ nūn wē yēn bukata u mō wasin sō, arufaani yerà n mō.

¹⁷ Nge mēya naane dokebu bù n wāa bi tana, bù kun sōsire ka kookoosu, bu kua kam.

¹⁸ Adama goo u koo nēe, wini u naane doke, wiōnō maa u kookoosu mō. Kon gere, a man wunen naane dokebu sōsio n kun ka kookoosu, kpa nē maa n nun nēn naane dokebu sōsi ka nēn kookoosu.

¹⁹ Geema, a naane doke ma Gusunō turowa wāa. N wēra mē. Werekunun tii nu maa yē mē, ma nu diirimō bērum sō.

²⁰ Adama wunē laakari sarirugii, a n̄ tuba ma naane doke bi bu n̄ sōsire kookoosu sōo bu sāawa kam?

²¹ Mba n dera besen sikado Aburahamu u gem wa Gusunōn wuswaaō. Win kookoosa, ye u ka win bii Isaki yākuru kua.

²² A n̄ wa win naane dokebu ka win kookoosu sīimō sannu? Ma win kookoosu sōsi ma win naane dokebu yiba.

²³ Ma Gusunōn gari koorā yi yi nēe, “Aburahamu u Gusunō naane kua, ma Gusunō u nūn garisi gemgii.” Ma ba nūn soka Gusunōn bōrō.

²⁴ N n men na, i wa ma Gusunō u tōnu gem wēemō win kookoosun sō, n n̄ mō win naane dokebu tōnan sō.

²⁵ Nge mēya n maa sāa ka Rahabu, kurō tanō wi. U gem wa Gusunōn wuswaaō win kookoosun sō ye u ka dera Yuuban gōro be, ba dua win yēnuō ma u bu yara ka swaa tuka gaa.

²⁶ Nge mē wasi yi yi kun hunde mō gōra, nge mēya maa naane doke bi bu kun sōsire kookoosu sōo, bu kua kam.

3

Yesugii ka win yara

¹ Nēgibu, i ku de i n dabi bēe be i kī i ko Gusunōn garin keu koosiobu. Domi i yē ma bēse be sa Gusunōn garin keu sōsīmō ba koo sun siri ka wōnwōndu sariru n kere gabu.

² Gāa dabinu sōara bēse kpuro sa ra tore. Goo ù kun tore gere sōo u sāawa tōnun tii wi u koo kpī u win wasi kpuro yaruka doke.

³ Sa ra dumi yaruki dokeye yi ka sun mēm nōowa. Nge mēya sa ko kpī su yin wasi kpuro gōsikia.

⁴ I kpaam goo nimkusu mēerio. Baa mē su kpā ma woo dangisu su bōrikiamō, sēse piibuwa ba ra ka su gōsikie, nge mē goo temō u kī.

⁵ Nge mēya yara ya sāa gāa piibu wasi sōo. Adama ya ra woo kanē gāa bakanun sō.

I mēerio nge mē dōo yēe piibu ga koo kpī gu dāa sube bakaru dōo menī.

⁶ Yara ya maa sāawa nge dōo. Ya sāa nge kōsan wāa yeru besen wasin dōo dookan su-unu sōo, ma ya wasi kpuro sankumō, ya maa besen handunian wāaru kpuro dōo menimō ka gōrin dōo.

⁷ Tōnu u koo kpī u yēe bwese bweseka kamia, yi yi naasu nne mō ka yi yi kabirimō ka yi yi wāa nim sōo, ka sere gunōsu. U mam yi kamia kō.

⁸ Adama goo sari wi u koo kpī u yara kamia. Ya sāawa gāa kōsunu ni goo kun kpē u dwiiasia. Ma ya dēe gōogii yiba.

⁹ Yera sa dendimɔ sa ka Yinni bɛsɛn Baaba siaramɔ, sa maa kpam ka ye tambu bɔrusimɔ be Gusunɔ u taka kua win weenasibu.

¹⁰ Siarabun gari ka bɔrin gari yarimɔ nɔɔ teu gen min di. Negibu, n n weene n sɔa nge me.

¹¹ Bwii tian di nim durom ka nim taatam ko n swi sannu?

¹² Negibu, mango ya koo sɔɔbun binu ma? Nge bere tɔka ya koo mango ma? Meya maa ba ku ra nim durom sɔke nim me mu bɔru mɔn di.

Bwisi yi yi wee wɔllun di

¹³ Bɛɛn wara u bwisi ka yɛru mɔ. U bwisi yi sɔsio win daa gea sɔɔ ka kookoo si u mɔ ka tii kawabu ka laakari.

¹⁴ Adama i n nisi kɔsunu ka kinenu mɔ bɛɛn gɔruɔ, i ku woo kana. I ku maa gem weesu kua.

¹⁵ Bwisi yin bwesera kun wee wɔllun di. Yi sɔawa handuniagii, ka wasigii, ka Setangii.

¹⁶ Domi mi nisinu ka kinenu wɔa, miya daa bereteke ka kɔsa kpuro ra n wɔa.

¹⁷ Adama bwisi yi yi na wɔllun di, gbiikaa yi dɛere, yen biru yi nɔɔ tia kasu, yi du, yi n ka wesiano sɛ, yi wɔnwɔndu mɔ ma yi ra sɔm geenu ko. Yi n kɔru gem wɛemɔ, yi n maa murafitiru mɔ.

¹⁸ Be ba nɔɔ tia kasu ba duurumɔ ka alafia, ma ba gem gɛemɔ.

4

Handunian kɔru

¹ Man diya sannɔsu ka sikirinɔsu naamo bɛɛn suunu sɔɔ. Su naamɔwa gɔa dabunun binen di ye ya ra n tabu mɔ bɛɛn wasi sɔɔ.

² I kɔ i n gɔanu mɔ ni i n kpɛ i wa, ma i sɔuru sɔa i ka tɔnu go. I gɔanun bine mɔ ni i n kpɛ i wa, ma i sikirinamɔ, i sankinamɔ. Ye i kɔ, i n ye mɔ domi i ku ra Gusunɔ bikie.

³ I n maa bikia i ku ra wa yɛn sɔ torara i ka bikiamɔ kpa i ka ye dendi bɛɛn tii tiin kɔru sɔɔ.

⁴ Bɛɛ be i n ka tɔn turo yɔ, i n yɛ ma handunian bɔrɔ Gusunɔn yiberewa? N n men na wi u kɔ i ko handunian bɔrɔ, u tii kua Gusunɔn yibere.

⁵ I kun tamaa kam sɔɔra Gusunɔn gari gerua yi nɛɛ, “Gusunɔ u bɛɛn hunde ye u sun wɛn kɔru bikiamɔ ka nisinu.”

⁶ Adama u ra tɔnu durom kue me n kpɔaru kere, domi Gusunɔn gari nɛɛ, “Gusunɔ kun wɔa be ba tii suen biruɔ, adama u tii kawobu durom kuammɛ.”

⁷ N n men na, i Gusunɔ wiru kpɔiyɔ. I Setam yinɔ kpa u bɛɛ suuri.

⁸ I Gusunɔ susio, u koo maa bɛɛ susi. I bɛɛn nɔma dɛerasio, bɛɛ durumgibu. I bɛɛn gɔrusu sɔrasio, bɛɛ gɔrusu yirugibu.

⁹ I de i n nuki sankire kpa i n gɔɔ wooru sɔ kpa i swi. I de bɛɛn yɛesu su gɔsia swi kpa bɛɛn nuku dobu bu gɔsia nuku sankiranu.

¹⁰ I bɛɛn tii kawo Yinni Gusunɔn wuswaaɔ kpa u bɛɛ sua wɔllɔ.

A ku wunegii siri

¹¹ Negibu, i ku kɔsa manina. Wi u win win-sim kɔsa gerumɔ, n kun me wi u nɔn sirimɔ, woodan kɔsa u gerumɔ ma u ye sirimɔ. Wee, à n wooda sirimɔ, a n maa sɔa wi u ra ye mem nɔwɛ ma n kun mɔ wi u ye sirimɔ.

¹² Gusunɔ turowa wooda wɛemɔ, wiya maa sɔa siri kowo. Wi turowa koo kpɔ i faaba ko, wiya koo maa kam koosia. N n men na, wara ra n wunɛ a ka wunen winsim siri.

I ku tii sua

¹³ I man swaa dakio tɛ, bɛɛ be i mɔ, gisɔ n kun me sia i ko da wuu kasa i ko mi wɔɔ tia kpa i tenkuru ko i are di.

¹⁴ Domi i n yɛ ye bɛɛn wɔara ko n sɔa sia. I sɔawa nge buko ge ga ra wɔrumɛ saa fiiko sɔɔ, yen biru kpa gu yarina.

¹⁵ Me n weene i gere wee. Yinni Gusunɔ u n kɔ, ma i wɔa, i ko yen i ko, n kun me yeɔnɔ.

¹⁶ Adama tɛ i woo kanamɔ i tii suamɔ. Woo kana bin bweseru kpuro bu n wɔ.

¹⁷ Nge meya baawure wi u gean kobu yɛ ma u kun kue, u torawa.

5

Dukiagibun kiro

¹ Tɛ bɛɛ dukiagibu, i man swaa dakio. I swiyyɔ kpa i n aruru mɔ wahala ye ya bɛɛ sisien sɔ.

² Bɛɛn dukia sankira, ma gemi bɛɛn yɔnu di.

³ Bɛɛn wuru ka bɛɛn sii geesu wurura diira. Wurura yera ya koo bɛɛ are kɔsuru diiya, kpa yu bɛɛn wasin yaa baasi di nge dɔɔ. I dukia gura i taasine sanam dɔakim meni sɔɔ.

⁴ Wee, i n sɔm kowobu ben gobi kɔsie be ba ka bɛɛ dɔanu gura gberɔ, ma gobi yi, yi wuri mɔ. Dɔa guro ben wuri maa dumɔ wɔllu ka tem Yinnin swaa sɔɔ.

⁵ I bɛɛn wɔaru di handunia sɔɔ ka dukia baka ka yɛeribu. I dimɔ i bɔriamɔ nge yaa saka yɔaru.

⁶ I geegii taare wɛ i go, u n maa ka bɛɛ gabirine.

Temnabu ka kanaru

⁷ Yen sɔ, negibu, i temanɔ sere Yinni u ka wurama. I mɛerio nge me gbee wuko ra n suuru sɔa u n ka tem mara mu nɔn dɔa geenu marua. U ra n guri gbiikii ka dɔaki mara.

⁸ Bɛɛn tii maa, i n suuru sɔa, i n yɔ dim dim domi Yinnin naaru ta turuku kooma.

⁹ Negibu, i ku gɔburu waana kpa bu ku raa bɛɛ taare wɛn sɔ. Wee siri kowo u yɔ dɔi konnɔwɔ.

¹⁰ Negibu, i Gusunən səməbu yaayo be ba gari gerua ka Yinnin yīsiru. I ben suuru saario ye ba kua nāni swāaru sō.

¹¹ Wee, sa bu sokumō doo nōrugibu yèn sō ba yōra dim dim. I Yoobun tēmanabun baaru nua, i maa yē ye Yinni Gusunō u nūn kua yen biru. Domi Yinni u ra wənwəndu ka tən geeru ko.

¹² Ye n kpuro kere negibu, i ku ka wəllu bōre, n̄ kun mē ka tem, n̄ kun mē ka gāanu ganu. I gesi geruo mēya sanam mē n̄ sāa mē, kpa i gere aawo, n̄ n̄ mē, sanam mē n̄ n̄ mē, kpa i ku ka wəri Gusunən siribu sō.

¹³ Nāni swāara bēen goo deemawa? U kanaru koowo. Goon nukura ta do? U Gusunō siaro ka womusu.

¹⁴ Bēen goowa barō? U Yesun yigbe tənwerobu sokusio. Bera ba koo nūn gum tāre ka Yinnin yīsiru kpa bu nūn kanaru koosi.

¹⁵ Kana naanēgii te, ta koo barō wi faaba ko. Yinni Gusunō u koo nūn bwāa dobu wē. U n̄ daa maa tora, ba koo nūn suuru kua.

¹⁶ N n̄ mēn na, i bēen durum tuuba kuanō, kpa i n̄ kanaru kuanamme, kpa i ka wa i bekura. Gemgiin kanaru ta dam arufaanigum mō n̄ kpā.

¹⁷ Eli, tōnuwa nge bēse. U kanaru kua gem gem gura yu ku nē, ma gura kun na sere wōō ita ka suru nōba tia.

¹⁸ Yen biru u kpam kanaru kua, ma Gusunō u gura nēesia ma u dera dīanu kpia temō.

¹⁹ Negibu, bēen goo ù n̄ ka gem tonda ma goo ka nūn wurama mi kpam,

²⁰ i n̄ yē ma wi u ka toro wurama saa torarun swaan di, u koo toro win hunde wōra gōon nōman di kpa u de bu tora dabinu kpeesia.

TIRE GBIKKI TE PIEɛ U YORUA

Pieɛ, Yesun bɔɔ turowa u tire te yorua. Yuu be ba yarine Asin temawa u tu yorua. U bu yoruawa u ka bu dam kɛ ben nɔni swāaru sɔɔ te ba waamɔ yɛn sɔ ba Yesu naane doke. Nɔni swāa ten biru Gusunɔ u koo bu tāsisia be ka Yesu Kirisin gbinnaa sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-2.
2. Yīiyɔ bi sa mɔ Yesu sɔɔ, wiru 1:3-12.
3. Tii nɛnubu dɛɛraru sɔɔ, wiru 1:13n di sere wiru 2:10.
4. Gusunɔn sɔm kowon wāaru, wiru 2:11-25.
5. Kurɔbu ka ben durɔbun wāasinaa, wiru 3:1-7.
6. Yesugiin temanabu nɔni swāarun saa, wiru 3:8n di sere wiru 4:19.
7. Gusunɔn yāa gɔɔn nɔbiru, wiru 5:1-11.
8. Tɔbiri dāakibu, wiru 5:12-14.

Tɔbiribu

¹⁻² Bɛɛ be Gusunɔ u gɔsa ma i yarina i sāa sɔbu Pontuɔ ka Galatiɔ ka Kapadosia ka Asia ka Bitiniɔ, Gusunɔ Baaba u bɛɛ gɔsa nge mɛ u raa gɔru doke u ko. Ma i kua wigibu win Hunden saabu, kpa i ka Yesu Kirisin mem nɔɔwa, kpa win yem mu bɛɛ dɛɛrasia. Nɛ Pieɛ, Yesu Kirisin gɔrowa, na bɛɛ tire teni yoruamme.

Durom ka alafia n bɛɛ sosia.

Yīiyɔ bi sa mɔ Yesu sɔɔ

³ Su Gusunɔ siara, bɛɛn Yinni Yesu Kirisin Baaba. Win wɔnwɔn bakaru sɔara u sun mara nɔn mɛɛruse Yesu Kirisin seebu gɔrin dɔn sɔ kpa sa n ka yīiyɔ wāaruɔibu mɔ

⁴ kpa su ka tubi di ye Gusunɔ u wigibu yīiye. Tubi ye, ya n sankiramɔ, ya n disinu mɔ, yen buram kun maa kpeemɔ. Yera ba bɛɛ yīiye wallo,

⁵ bɛɛ be Gusunɔn dam mu kɔsu naane dokebun saabu i ka faaba wa ye ya sɔaru sāa yu ka sɔsira sanam dāakim sɔɔ.

⁶ Yen sɔna i nuku doo bakabu mɔ, baa mɛ nuku sankiranu nu kua tilasi tɛ saa fiiko sɔɔ, laakari mɛeri bwese bwesekan sɔ.

⁷ Laakari mɛeri bi, bu bɛɛn naane dokebu wɛɛrimɔ. Nge mɛ ba ra wura mɛeri ka dɔɔ, baa mɛ ya koo kam ko, nge mɛya ba bɛɛn naane dokebu mɛɛrimɔ, bi bu wura bɛɛɛ kere gem gem, bu ka bin dam gia. Kpa i siarabu ka yiiko ka bɛɛɛ wa sanam mɛ Kirisin koo kurama.

⁸ Inun kɔbaa mɛ i n nɔn waare. Inun naane doke baa mɛ i n gina nɔn wa. Ma i nuku doo bakabu mɔ bi bu n ka nɔɔ gerurɔ.

⁹ Domi i bɛɛn naane dokebun are waamɔ, yeya bɛɛn hunden faaba.

¹⁰ Gusunɔn sɔmɔbu ba faaba yen gari mɛɛra, ba yen saria kasu, ma ba durom men gari gerua mɛ Gusunɔ u bɛɛ yīiye.

¹¹ Domi Kirisin hunde wi u wāa be sɔɔ u bu sɔɔwa yellu ma Kirisin u koo nɔni swāaru wa, yen biru u koo maa yiiko wa. Ma ba hania kua bu ka gia sanam mɛrɔ ka swaa yerà u ka yā.

¹² Gusunɔ u win sɔmɔ be sɔsisi ma gari yi u bu nɔmu sɔndia, yi n sāa ben tiigii, ma n kun mɔ bɛɛgii. Tɛ i gari yi nua. Labaari gean waasu kowoba bɛɛ yi nɔasia. Ba gari gerua ka Hunde Dɛɛron dam wi u na wallun di. Ma Gusunɔn gɔradoban tii ba kɔbu gari yin saria gia.

Tii nɛnubu dɛɛraru sɔɔ

¹³ Yen sɔ, i de i n tii sɛ. I ku dom yībiri, kpa i n durom mɛ yīiyɔ kam kam mɛ ba koo bɛɛ wɛ sanam mɛ Yesu Kirisin koo kurama.

¹⁴ I koowo bii mem nɔwɔbu kpa i ku de bɛɛn wāarun daa yu ka kɔde menna ye i raa mɔ sanam mɛ i n gāanu yɛ.

¹⁵ Adama i de i n dɛɛre bɛɛn sanu sanusu kpuro sɔɔ nge mɛ Gusunɔ wi u bɛɛ soka u dɛɛre.

¹⁶ Mɛya Gusunɔ u gerua win gari sɔɔ u nɛɛ, “In dɛɛre domi nɛn tii na dɛɛre.”

¹⁷ Bɛɛn kanaru sɔɔ i Gusunɔ sokumɔ Baaba. Wee, wiya u tɔmbu kpuro ka siri teebu sirimɔ nge mɛ baawure u kua. Yen sɔ, saa ye ya bɛɛ tie handunia sɔɔ, i ye dio ka win nasiaru.

¹⁸ Bɛɛn tii i yɛ ye ba ka bɛɛ yakia saa bɛɛn wāa kamgirun di te i tubi di bɛɛn sikadoban min di. N n mɔ ka gāa ni nu koo sankira, nge sii geesu n kun mɛ wura.

¹⁹ Ka Kirisin yem bɛɛregima ba ka bɛɛ yakia wi u ka yāa kine kpendu weene te ta n alebu n kun mɛ disinu ganu mɔ.

²⁰ Gusunɔ u Kirisin wi gɔsa u yi ba sere handunia taka kua, ma u sɔsira bɛɛn arufaanin sɔ sanam dāakim mɛni sɔɔ.

²¹ Saa win min diya i Gusunɔ naane doke wi u nɔn seeya gɔrin di ma u nɔn yiiko wɛ. Nge mɛya i bɛɛn naane ka bɛɛn yīiyɔbu doke Gusunɔ sɔɔ.

²² Tɛ ye i tii sārasia sanam mɛ i gem mem nɔɔwa, ma i bɛɛn naane dokeosibu kɔ murafitiru sariru sɔɔ, n n men na, i n kiane gem gem ka bɛɛn gɔru kpuro.

²³ Domi ba n bɛɛ mara nɔn mɛɛruse ka bwese te ta koo gbi. Ba bɛɛ marawa ka bwese te ta n gbimɔ te ta sāa Gusunɔn gari yi yi wasi yi yi ku ra kpe.

²⁴ Nge mɛ Gusunɔn gari gerumɔ, “Tɔmbu kpuro ba sāawa nge yakasu. Ma ben bɛɛɛ kpuro sāa nge sin wɛsu. Yakasu ra gbere, kpa sin wɛsu dɛrura.
²⁵ Adama Yinni Gusunɔn gari ko n wāawa ka baadomma.”

Gari yi, yi s̄awa Labaari gea ye ba b̄e waasu kua.

2

Kpee wasiru ka bwese d̄eraru

¹ N n m̄en na, i k̄sa kpuro derio ka weesu kpuro ka murafituru, ka nisinu, ka t̄n yaa kasikibu.

² Nge m̄e bii w̄enu ra b̄m k̄a, i hunden d̄ia d̄eranu k̄a ni nu s̄a Gusun̄n gari kpa i ka k̄p̄a faaban swaa s̄a.

³ Domi i Yinnin durom denda.

⁴ I susio win mi, wi u s̄a nge kpee wasiru te t̄mba yina adama Gusun̄n u tu ḡsa ta maa b̄ere m̄o win mi.

⁵ I na b̄een tii nge kpee wasinu bu ka b̄e dendi bu ka hunden w̄a yeru bani. Miya i ko n s̄a ȳaku kowo d̄erobu be ba tii Gusun̄n w̄em̄o nge ȳaku ni u koo mwa Yesu Kirisin saabu.

⁶ Domi ba yorua Gusun̄n gari s̄a, Gusun̄n u n̄e,

“Na kpee b̄ereguru ḡsa na tu kua gani ḡmburun dam Sīnio. Wi u tu naane doke, u n̄ sekuru wasi.”

⁷ Kpee te, ta b̄ere m̄o b̄e be i naane doken mi, adama be ba n̄ naane doken mi, ba yorua ba n̄e,

“Kpee te ban̄ba yina, teya ta kua gani ḡmburun dam.”

⁸ Ma gam gum ba k̄pam n̄e, “Kpee tera ta t̄mbu sokurasiam̄o.

Teya ta maa bu surama.” Ba sokura ȳen s̄a ba yina bu gari yi naane doke. Yeya Gusun̄n u raa ḡru doke ben s̄a.

⁹ Adama b̄e i s̄awa bwese te ba ḡsa, i maa s̄a sina bokon ȳaku kowobu, i s̄a bwese te Gusun̄n u yakia u yii nen̄em, kpa i ka win t̄n geeru kpara wi, wi u b̄e soka yam w̄kurun di i ka du win yam bururam maamaakigim s̄a.

¹⁰ Gas̄o, i n̄ s̄a bwese te goo u ȳe, adama t̄i i kua Gusun̄n t̄mbu. Gas̄o i n̄ daa w̄n̄w̄ndu wa, adama t̄i i w̄n̄w̄ndu wa.

Gusun̄n s̄m kowon w̄aru

¹¹ K̄nasibu na b̄e kanamo, b̄e be i s̄a nge s̄bu ka k̄pikobu handunia ye s̄a, i de i tii k̄p̄i ka wasin bine ye ya ra n̄ tabu m̄o ka b̄een hunde.

¹² I de i n̄ daa gea m̄o be ba n̄ naane doken wuswaa. Nge meya baa b̄a n̄ b̄e daa k̄sa mani ba koo b̄een s̄m geenu wa kpa bu Gusun̄n siara sanam m̄e u koo bu siri.

¹³ I wirugibu kpuro wiru k̄p̄iȳo Yinnin s̄s, n̄ n tem ȳeron na, wi u dam bo,

¹⁴ n̄ n maa wuu ȳerobun na, be u ḡrim̄o bu ka k̄san kowobu s̄eyasia kpa bu gean kowobu siara.

¹⁵ Ka gem, ye Gusun̄n u k̄i, yera i ka b̄een s̄m geenu gari baka ȳeru sariba marisia.

¹⁶ I tii kparo nge be ba tii m̄o, adama i ku b̄een tii m̄oru dendi i ka k̄sa wukiri. I n̄ b̄een w̄aru dim̄o nge Gusun̄n yobu.

¹⁷ I t̄mbu kpuro b̄ere w̄eȳo, i b̄een naane dokeosibu k̄o, i Gusun̄n nasio, kpa i tem ȳero b̄ere w̄e.

Ye Kirisin n̄ni sw̄ara

sun s̄asim̄o

¹⁸ B̄e s̄m kowobu, i b̄een yinnibu wiru k̄p̄iȳo ka b̄ere w̄e bakabu, n̄ n m̄o be ba s̄a t̄n geobu ka be ba du t̄na, adama ka be ba s̄en tii.

¹⁹ Ka gem, siaraba, i n̄ ka n̄ni sw̄aru temana Gusun̄n s̄s, te i n̄ ka weene.

²⁰ Nge arufaani yer̄a n̄ m̄o i n̄ ka soberu temana tora te i kuan s̄s. Adama i n̄ n̄ni sw̄aru wa gea ye i kuan s̄s, ma i temana, siaraba Gusun̄n mi.

²¹ Yenin s̄na Gusun̄n u b̄e soka domi Kirisin tii u n̄ni sw̄aru wa b̄een s̄s ma u b̄e kom gem s̄osi kpa i ka win yira sw̄i.

²² U n̄ torare, ba n̄ maa weesu n̄ore win n̄on di.

²³ Ye ba n̄n w̄n̄wa u n̄ w̄mburu k̄sie. Ye ba n̄n n̄ni s̄owa u n̄ bu b̄rusi, adama u tii Gusun̄n wi u ra siri dee dee w̄wa.

²⁴ Kirisin tii u besen toranu s̄owa win wasi s̄a d̄a bunanaru w̄llo, kpa su ka toranu karana kpa sa n̄ w̄aru dim̄o gem s̄a. Win m̄eran bosun s̄na i bekura.

²⁵ Domi i raa s̄awa nge ȳa ni nu k̄ore, adama t̄i i wurama b̄een hunden kparon mi, wi u b̄e k̄su.

3

Kur̄bu ka ben dur̄obun

w̄asina

¹ B̄e maa kur̄bu, i b̄een dur̄obu wiru k̄p̄iȳo, kpa baa ben gabu b̄a kun Gusun̄n gari naane doke, b̄een daa yu de bu naane doke. N̄ n̄ maa tilasi i gari gere,

² domi ba koo wa ma b̄een w̄ara d̄ere i maa t̄nun b̄ere ȳe.

³ I ku kasu i tii ko kur̄o burabu ka b̄een serin tara, ka wuraba, ka ȳa buranu.

⁴ Adama i de b̄een buraru ta n̄ s̄a s̄okiru te ta n̄ k̄pem̄o, teya daa duudwia. Yeniwa ḡa b̄ereginu Gusun̄n wuswaa.

⁵ Nge meya yellun t̄n kur̄o be ba Gusun̄n s̄am̄o ma ba n̄n ȳiȳo, ba ra raa tii s̄ame, ma ba ben dur̄obu wiru k̄p̄iȳo.

⁶ Meya Saaraa u kua, u Aburhamu mem̄ n̄owa sere u n̄n soka yinni. T̄e, b̄e i n̄ gea m̄o ma b̄erum kun b̄e m̄o, i s̄awa win bii t̄n kur̄obu.

⁷ B̄e maa dur̄obu, i n̄ w̄asine ka b̄een kur̄obu i n̄ yaaye ma ba n̄ b̄e dam tura. I bu b̄ereen kookoosu kuo, domi Gusun̄n u koo maa bu w̄aru k̄e ka b̄e sannu. I n̄ m̄o m̄e kpa ḡanu ganu nu ku b̄een kanaru gbara.

Nəni swāaru gem saabu

⁸ Ye kpuron biru i n bwisiku teenu ka k̄i teeru mo. I n k̄ianε nge maabu ka wənəbu. I n wənwəndu m̄əsine ka tii kawabu.

⁹ I ku k̄sa k̄sienε, i ku w̄anna, adama i domaru kuanə, domi Gusunə u bεε sokawa i ka ko mε kpa i domaru wa.

¹⁰ Nge mε Gusunən gari gerumə, “Wi u k̄i u w̄aa geeru di, kpa u n nuku dobu m̄ə t̄ru baatere, u k̄san gerubu de kpa u win n̄ə kp̄i ka weesu.

¹¹ U de u k̄sa suuri kpa u gea ko, kpa u n alafia naa gire.

¹² Domi gemgiba Yinni Gusunə u nəni w̄εε. Ma u ben kanaru swaa daki.

Adama u k̄san kowobu nəni m̄enim̄ə.”

¹³ Wara u koo bεε nəni s̄i i n hania m̄ə i ka gea ko.

¹⁴ Baa i n nəni swāaru wa gem s̄i, doo n̄ərugiba bεε. I ku t̄mbun b̄erum ko, i ku maa wurura.

¹⁵ Adama i de Kirisi u n s̄aa Yinni b̄een ḡru. I n s̄əru s̄aa i ka bu wisi be ba b̄ee b̄een ȳiȳobun asansi bikiam̄ə.

¹⁶ Adama i bu wisio t̄eru ka b̄ere. I de b̄een ḡru ga n d̄ere kpa be ba b̄een daa gea ye ya wee Kirisin min di k̄sa gerusim̄ə bu sekuru wa sanam mε ba b̄ee n̄ə man̄i.

¹⁷ Domi n sanə t̄nu u nəni swāaru wa gean kobun s̄i, n̄ n s̄aa Gusunən k̄ru, n kere u tu wa k̄san kobun s̄i.

¹⁸ N̄on teera Kirisi u gu gem sarirugibun durum s̄i, wi, wi u s̄aa gemgii, kpa u ka b̄ee da Gusunən mi. Ba n̄n go, u guwa nge mε t̄mba ra gbi, adama ba n̄n seeya ka Hunde D̄eron dam.

¹⁹ Ka Hunde win dama u da u ḡribu waasu kua be ba n̄ni ḡriə,

²⁰ be ba n̄ daa Gusunə m̄em n̄əwe sanam mε u temane sere N̄əwe u ka goo nimkuu d̄aka u kpa. Goo nimkuu ge s̄ə, t̄mbu fiikowa ba dua nge be n̄əba ita, ma ba faaba wa saa nim di.

²¹ Nim mε, mu raa s̄awa batemun weenasia ye ya b̄ee faaba m̄ə t̄. N̄ n̄ m̄ə ya wasin disinu w̄kam̄ə, adama ya s̄awa seeda ma sa tii Gusunə w̄ε ka ḡru d̄er̄ə Yesu Kirisin seebun s̄i,

²² wi u da w̄əllə ma u w̄aa Gusunən n̄əm geu. Miya Gusunən ḡradoba ka wollun ȳikogibu ka damgibu ba n̄n wiru kp̄iye.

4*Wāaru te ta k̄sa*

¹ Kirisi u nəni swāaru wa win wasi s̄ə, yen s̄i, b̄ee maa n weenε bwisiku tee ni, nu n b̄ee dam k̄aa. Domi wi u ka nəni swāaru temana win wasi s̄ə u torarun baa deriwa,

² kpa saa ye ya n̄n tie win handunian w̄aru s̄ə u n ka w̄aa u ka Gusunən k̄ru ko, n n̄ m̄ə wasin k̄ru kankam.

³ Geema, gasən saa ye i raa di i ka kua ye t̄n tukoba ra k̄a, ya tura. I raa w̄aa daa b̄ereke s̄ə ka bine ka aka tam n̄rubu ka tam n̄rubun w̄orusu ka b̄ūu s̄aru te Gusunə u yina.

⁴ T̄, ba biti soore ȳen s̄i i n maa ka bu koma b̄ereke ni m̄ə, ma ba b̄ee w̄amm̄ə.

⁵ Adama ba n̄ koo ko ba kun gari yi Gusunə tusie wi u s̄əru s̄aa u ka wasobu ka ḡribu siri.

⁶ Yen s̄na ba raa bu Labaari gea waasu kua be ba gu kpa ben hunde ya n ka wasi nge mε Gusunə u wasi, baa mε ba bu siri nge t̄mbu handunian w̄aru s̄ə.

*Be ba ka Gusunən k̄nu**s̄amburu m̄ə dee dee*

⁷ Baayere kpuron kpeeru ta turuku kua. N n m̄en na, i tii n̄nuə ka laakari, kpa i se i ȳra i ka kp̄i i kanaru ko.

⁸ Ye n kpuro kere, yera i hania koowo i n k̄ianε domi k̄ru ta tora dabinu wukirim̄ə.

⁹ I dam koosianə b̄een tii tiine s̄ə ka nuku tia.

¹⁰ B̄een baawure u de u ka win k̄ε te Gusunə u n̄n n̄mu s̄andia dendi gabun s̄i nge wi u ka Gusunən k̄ε bwese bweseka s̄amburu m̄ə dee dee.

¹¹ Wi u waasu m̄ə u de u Gusunən gari gere. Wi u maa goo s̄amburu kuamm̄e u tu koowo ka dam mε Gusunə u n̄n w̄ε, kpa ḡaanu kpuro s̄ə bu Gusunə b̄ere w̄ε saa Yesu Kirisin min di, wi u ȳiko ka dam m̄ə sere ka baadom̄ma. Ami.

*Kirisigiin temanabu**nəni swāaru s̄ə*

¹² K̄inasibu, i ku biti soora ka laakari m̄eri bi bu b̄ee w̄erim̄ə nge d̄ə. I ku bu garisi ḡaa tukunu.

¹³ Adama i ḡru doro ye i ka Kirisin nəni swāaru s̄ə bonu m̄ə, kpa i n maa nuku doo bakabu m̄ə t̄ə te win ȳiko ya koo s̄osira.

¹⁴ Doo n̄əroba b̄ee, b̄a n b̄ee w̄amm̄ə Kirisin ȳisiran s̄i, domi Gusunən Hunde ȳikogii u w̄aa ka b̄ee.

¹⁵ B̄een goo u ku de u nəni swāaru wa t̄n goberun s̄i, n̄ kun mε gb̄enan s̄i, n̄ kun mε k̄san kobun s̄i, n̄ kun mε ȳen s̄i u gari w̄obia w̄ri.

¹⁶ Adama u n nəni swāaru wa ȳen s̄i u s̄aa Kirisigii, u ku de sekuru tu n̄n mwa. N ween̄wa u Gusunə b̄ere w̄ε ȳen s̄i u ȳisi te m̄ə.

¹⁷ Saa ya tura siribu bu ka tore. Gusunən t̄mba bu koo maa gbi bu ka tore. Too, b̄u n torua b̄esen min di, am̄ona bin wii goberu ta ko n s̄aa be ba yina bu Gusunən Labaari gea naane doken mi.

18 Nge me Gusunon gari gerumo,
 “Geegiin faaba ya n s̄sia,
 amona n ko n saa k̄san kowo ka durumgiin
 mi.”

19 Nge meya, be Gusuno u dera ba noni
 swāaru waama, ba n da gea ko, kpa bu ka ben
 Taka kowo wi u naane mo yōra.

Kpa alafia ya n ka beε wāa beε be i sāa
 Kirisiḡibu.

5

Gusunon yāa ḡōn nōribu

1 Yesun yigbe guro guro be ba wāa beεn
 suunu s̄o, bera na ka yā. Nen tii na sāawa
 yigbe guro guro nge be, na maa sāa Kirisin
 noni swāarun seeda dio ma na bonu mo yiiko
 ye ya koo s̄osira s̄o.

2 Na beε kanama, i Gusunon ton be ba wāa
 beεn suunu s̄o kparo ka k̄ru nge me Gusuno
 u k̄i, n n̄ mo ka tilasi n̄ kun me k̄sia bakarun
 s̄o, adama i tii w̄eyo beεn s̄amburu s̄o.

3 I ku bu dam dare be ba beε n̄omu s̄andia i
 k̄su, adama i bu kom gem s̄osio me ba koo
 sw̄i.

4 Ma sanam me kparobun wirugii koo
 kurama, i ko are yiikogii mwa yin buram kun
 kpeema.

5 Meya maa, beε aluwaasiba, i yigbe guro
 gurobu wiru kp̄iyō. Beε kpuro i tii kawabu
 sebuo nge yaberu beεn wāasināa s̄o, domi
 Gusunon gari gerumo, “Gusuno kun wāa be
 ba tii suen biru, adama u tii kawobu durom
 kuamme.”

6 N n̄ men na, i tii kawo kpa i tii deri
 Gusunon n̄m damguu, kpa u beε sua w̄llo
 saa ye u yi yā n tura.

7 I beεn wahala kpuro s̄obio win mi, u koo
 beε nōri.

8 I seewo i yōra kpa i n tii se, domi Setam,
 beεn yibere u b̄su u wuri m̄o nge gbee suno
 u kasu wi u koo go u tem.

9 I ka tii yin̄o win wuswaa ka toro sindu
 naane dokebun s̄o kpa i n ȳe ma noni swāa
 tenin bwesera ta beεgibu wāasi be ba yarine
 handunia s̄o.

10 Gusuno durom kpurogii, wi u beε soka
 i n ka bonu mo win yiiko n̄ru sari s̄o, beε
 ka Kirisin ḡbinnaan saabu, wiya u koo beε ko
 ton yebunu kpa u beε yōrasia sim sim, kpa u
 beε dam k̄e, kpa u beε tāsisia, sanam me i noni
 swāaru wa saa fiiko s̄o i kpa.

11 Wiya ko n bandu dii sere ka
 baadomma. Ami.

Tōbiri dāakibu

12 Ka Silasi, besegii wi na naane sāan
 somira na ka beε gari fiiko ye yorua n ka beε
 dam k̄e kpa n seeda di ma Gusunon durom
 m̄e s̄o i ȳo sim sim, mu sāawa gem.

13 Yesun yigbe te ta wāa Babilonia, te
 Gusuno u ḡsa nge beε, ta beε tōbura, meya
 maa Maaku nen bii u beε tōbura.

14 I tōbirino ka k̄ru.

**TIRERU YIRUSE
TE PIɛɛ U YORUA**

Piɛɛn tireru yiruse teni, Yesugibu kpurowa u tu yorua. Ten gari mero s̄aawa, ba n tii sɛ ka keu koosio weesugibu be ba koo kurama ka ben s̄osi weesuginu ka kom bereteke. N weene bu Gusunɔ ka Yesu besen Yinnin beere nene bu wa bu ka s̄osi ni f̄era ben suunu s̄on di. U maa bu tubusia ȳen s̄ Yesu kun wurame fuuku. U nee, Gusunɔ kun k̄i t̄ombu bu kam ko. U k̄wa bu wurama win mi kpa bu ben durum tuuba ko. Yen s̄ona Yesu u teemo.

Tire ten kpunaa

1. T̄obiribu, wiru 1:1-2.
2. Yesugiin daa, wiru 1:3-15.
3. Be ba Kirisin yiiko wa, wiru 1:16-21.
4. Keu koosio weesugibu, wiru 2.
5. Yinnin wuramarun n̄o mwɛɛru, wiru 3.

T̄obiribu

¹ Bɛɛ be Yesu Kirisin besen Yinni ka besen Faaba kowo geegii u naane dokebu w̄e nge bese, ne Simɔ Piɛɛ, win yoo ka win goro, nena na bɛɛ tire te yoruammɛ.

² Durom ka alafia n bɛɛ sosia ȳen s̄i i Gusunɔ ȳe ka maa Yesu besen Yinni.

Yesugiin daa

³ Win s̄inaru ta sun kpuro w̄e ȳen bukata sa m̄o sa n ka w̄aru m̄o sa n Gusunɔ s̄aamo, kpa sa n n̄un giam̄o wi, wi u sun soka ka win yiiko ka win t̄on geeru.

⁴ Nge meya u sun n̄o mwɛɛ baka beereginu kua kpa i n ka b̄onu m̄o win daa s̄o, sanam me i sankiranu suuri ni nu w̄aa handunia s̄o binen s̄.

⁵ Yen s̄i, i kookari koowo i ka besen naane dokebu s̄o lasabu gea s̄osi, kpa i lasabu gea s̄o ȳeru s̄osi,

⁶ kpa i ȳeru s̄o gaya s̄osi, kpa i gaya s̄o, suuru s̄osi, kpa i suuru s̄o Gusunɔn beere ȳeru s̄osi,

⁷ kpa i Gusunɔn beere ȳeru s̄o t̄on geeru s̄osi, kpa i t̄on geeru s̄o k̄iru s̄osi.

⁸ Ḡaa nini, n̄u n w̄aa bɛɛ s̄o ma nu sosimo nu n̄ derimo i ko garu koo sarirugibu. Bɛɛn s̄ambura kun maa m̄o arufani sariruguru n wa i ka besen Yinni Yesu Kirisin gia s̄aa s̄aa.

⁹ Adama win mi ḡaa ni, nu n̄ w̄aa, wiya s̄aa nge w̄sko, u ku ra wa saruo. U maa duari ma ba n̄un d̄erasia win gas̄on durum di.

¹⁰ Yen s̄i, negibu, i hania sosio i ka gia s̄aa s̄aa ma Gusunɔwa u bɛɛ soka ma u bɛɛ ḡosa, domi i n kua me, i n̄ sokuram̄o ka baadommao.

¹¹ Nge meya ba koo de i du ka beere mi besen Yinni Faaba kowo Yesu Kirisin i bandu dii sere ka baadommao.

¹² Yen s̄ona, ko na n da n s̄oɔru s̄aa n ka bɛɛ ḡaa ni yaayasia baa me i nu ȳe k̄o, baa me i maa ȳo dim dim gem me s̄oɔ, me i wura.

¹³ Adama na tamaa n weene saa ye na w̄aa hunde s̄oɔ, na n da n bɛɛ ḡaa ni yaayasiamao kpa besen laakari ya n ka seewa.

¹⁴ Domi na ȳe ma n̄ n s̄osi kon wasi yini deri nge me besen Yinni Yesu Kirisin u man s̄osi.

¹⁵ Meya kon kookari ko kpa i ka kp̄i i ḡaa ni yaaya saa baayere nen doonarun biru.

Be ba Kirisin yiiko wa

¹⁶ Ka gem, sa n̄ suka sw̄ii ye t̄omba kua ka ben bwisi, sanam me sa bɛɛ besen Yinni Yesu Kirisin dam ka win wuramaru giasia. Sa win kp̄aaruru wawa ka besen n̄oni.

¹⁷ Domi sanam me Gusunɔ Baaba u n̄un beere ka yiiko w̄e, u n̄o gagu nua saa yiiko bakagiin min di ga nee, “Winiwa nen Bii k̄inasi wi s̄o nen ḡoru dobu kpuro w̄aa.”

¹⁸ Besen tii sa n̄o ge nua ga na wallun di sanam me sa w̄aa ka wi guu d̄era ten w̄oll.

¹⁹ Nge meya Gusunɔn s̄ombun gari yi sirera. N weene i yi swaa daki domi yi s̄aawa nge fitila ge ga ballimo yam w̄okuro sere yam mu ka s̄ara kpa Yesu wi u s̄aa nge yam s̄arerun kpera yu ka besen ḡorusu bururasia.

²⁰ Gbiikaa i de i n yeni ȳe ma gari yi Gusunɔ u win s̄ombu s̄oɔwa yin geɛ sari yi t̄onu u koo kp̄i u tubusia ka win tii.

²¹ Domi Gusunɔn gari geɛ kun w̄aa yi t̄onu u gerua ka win tiin k̄iru. Adama t̄omba Gusunɔn gari gerua nge me Hunde D̄ero u bu s̄osi.

2

*Keu koosio weesugibu
(I maa meerio Yudu 4-13)*

¹ Adama s̄om̄o weesugiba raa w̄aa t̄on ben suunu s̄oɔ. Meya maa keu koosio weesugiba koo kurama besen suunu s̄oɔ. Ba koo ka s̄osi weesuginu na ka bwisi, ni nu ra t̄ombu kam koosie kpa bu Yinni wi u bu yakia yina. Nge meya ba koo tii kam kobo sure suaru s̄oɔ.

² T̄on dabira koo ben daa bereteke sw̄ii, kpa ben s̄i, gabu bu gem swaa w̄ome.

³ Keu koosio weesugii ben binen s̄i, ba koo bɛɛ taki di ka ben gari yi ba bwisika ba seka. Adama saa t̄ebun di ben siri kowo s̄oɔru s̄aa u ka bu siri. Wi u koo maa bu kam koosia u n̄ d̄o.

⁴ Domi Gusunɔ u n̄ wallun ḡoradoba deri be ba raa tora, adama u bu sure ḡari mi ba bu neni w̄oru s̄oɔ yam w̄okuro sere siribun t̄oru.

⁵ U n̄ maa yeruku t̄ombu deri adama u N̄owe faaba kua wi u gem kpara ka kparam t̄ombu n̄oba yiru gabu ye u ka dera nim yibu bakara na ta handunian t̄ombu wukiri be ba n̄ win beere ȳe.

⁶ U wuu si ba sokumə Sodomu ka Goməra taare wē ma u su kam koosia ka dāo. Nge mēya su kua yīreru tən kōso be ba koo ra nan sō.

⁷ Ma u tən geo wi ba mō Lətu yara wi u ra n nuki sankire tən kōso ben daa bereteke n sō.

⁸ Domi durə wi, u sāa tən geo tən ben suunu sōo. Yam sāreru baateren kōsa ye u waamo ka ye u nōomə ya win gōru deero tōya mō.

⁹ N n mən na Gusunə u yē mē u koo ka be ba win beere yē yara saa laakari mēeribun di. U maa yē mē u koo tən kōsobu yi u ka bu wahala ko siribun sanam,

¹⁰ n mam neere be ba ben wasin kīru kankam mō ma ba Gusunən yiiko gema.

Keu koosio weesuḡi be, ba sāawa wəbiagibu ka tii suobu, ba n maa berum mō bu ka wəllun yiikogibu wəme.

¹¹ Baa Gusunən gəradoba, be ba bu dam ka yiiko kere gem gem, ba n wəllun yiikogibu taare wēemə ka wəmburu Yinni Gusunən wuswaa.

¹² Adama marumara tən be, ba ka yeni mō nge yē yi yi wāa bu ka mwa bu gon sō. Ye ba kun tuba yera ba wəmmə. Ba koo maa kam kowa nge yē yi.

¹³ Kōsa ye ba gabu kua, yera ba koo bu kōsie. Ba ra n nuku dobu mō bā n ben wasin kīnu kankam mō sōo sōo gbāara. Ba sāa nge too yākuru, sanam mē ba dimə ka be sannu ka ben akanu, ma ba yērimə ben taki ye ba tambu dimə sōo.

¹⁴ Ba ra n sakararun nōni mō, toranu ku ra bu turi. Ba ra be ba kun yō dim dim yina mwe. Ben gōru ga binen dōone mō. Gusunə u bu hōrusi.

¹⁵ Ba swaa gea deri ma ba kōra. Ba Balamu, Beorun biin swaa swī wi u kōsan kobun are kīa.

¹⁶ Adama Gusunə u nūn gerusi win torarun sō. Geema keteku ge ga ku ra gari ko ga ka nūn gari kua nge tōnu ma ga Gusunən sōmə win wiira kookoosu yōrasia.

¹⁷ Tən be, ba sāawa bwii nim sariba ka buko ge woo ga bōrikiamə. Gusunə u bu yam wākuru yiye ta kpā.

¹⁸ Ba woo kana gari gerumə yi yi n wiru mō. Ba tōnun gōrun bine kankam dendimə bu ka gabu yina mwa be ba kisirama saa be ba toren min di.

¹⁹ Ba bu tii mōru nōo mwēeru kuamme, adama ben tii ba sāawa ye ya ka bu kam koore dōon yobu. Domi baawure sāawa ye ya nūn kamian yoo.

²⁰ Geema, tambu bā n handunian daa bereteke kisirari yēn sō ba besen Yinni Faaba kowo Yesu Kirisi gia, ma ba kpam dera ya bu mwa ya kamia nōn mēeruse, ben wāa gbīkīra koo sāaya ka sere dāakīru.

²¹ N ko n daa sanə ba kun gem swaa giare ka sere bu ye gia kpa bu wooda deera biru kisi ye ba bu wē.

²² Ye n bu deema ya sōosimə ma mən teni ta gem gerumə te ta nee, “Bōo ga wura ga gen sianu dabirimə, ma kurusə ge ba wobura ga kpam yironu burimə.”

3

Yinnin wuramarun

nəo mwēeru

¹ Nen kīnasibu, tire teni ta sāawa tireru yiruse te na be yoruamme. Ten baatere sōo na kasu n been bwisi gee yamia ka sōosi te na be ye yaqyasiamə.

² Na kī i Gusunən sōmə deerobun gari yaaya yi ba raa gerua, ka maa Yinni Faaba kowon wooda ye gəroba be sōasi.

³ Gbīikaa, i n yē ma sanam dāakim sōo, tamba koo yarima ba n sīimə ka ben tiin gōru kīru. Ba koo be yaakoru ko

⁴ kpa bu gere bu nee, Yesu u nōo mwēeru kua ma u koo na, nge n n mē. N n men na, mana u wāa. Domi saa min di besen sikadoba ba ga, baayere ya wāawa nge toren di.

⁵ Ba yeni duari sobun sō, ma gasə gariya Gusunə u gerua u ka wəllu ka tem taka kua. U tem wuna nim sōon di, ma u mu mōma ka nim.

⁶ Nim mēya u dera mu handunia yerukaa kam koosia, ka men yibu bakaru.

⁷ Ka gari tee yiya ba maa ka tēn wəllu ka tem yii dōon sō, sere tōo te Gusunə u koo be ba n win beere yē siri, kpa u bu kam koosia.

⁸ Adama nen kīnasibu, i ku maa de i gāa tee nini duari ma Yinni Gusunən mi, sōo teera sāawa nge wōo narəbu, wōo narəbu ya maa sāa nge sōo teeru.

⁹ Gaba tamaa Yinni u tēemə u ka win nōo mwēeru yibia. Adama u n tēemə. N n sāare u tēemə, u ka be suuru sāawa domi u n kī baa tən turo u kam ko. U kīwa tambu kpuro bu gōru gosia.

¹⁰ Ka mē, Yinnin tōra koo nawa nge gbēno. Tōo te sōara wəlla koo doona ka wure bakanu. Ye ya wāa wom dirum sōo ya koo yanda ka yam susu bakaru, kpa tem mu dōo mwaara ka gāa ni nu wāa mē sōo.

¹¹ Yēn sō gāa ni kpuro nu koo kam ko nge mē, i yē sāa sāa nge mē n weene been sanum mu n deere kpa i n Gusunən beere yē.

¹² Kpa i n win tōru mara i n kookari mō tu ka na fuuku. Tōo te sōara dōo koo wəllu kam koosia, kpa ye ya wāa handunia sōo yu yanda ka dōon yam susuru.

¹³ Adama Gusunə u wən kpaaru ka tem kpam nōo mwēeru kua mi gem ko n wāa. Yera sa mara.

¹⁴ Yēn saabu kīnasibu, nge mē i tōo te mara, i kookari koowo u ka be deema bəri yendu sōo kpa i kun disinu ka toraru mō.

¹⁵ Besēn Yinni ù n tɛmane, ayera u sun derie su ka faaba wa, nge mē besēn k̄nasi Pɔlu u māa bēe yorūa ka bwisi yi Gusun̄o u n̄un k̄ā.

¹⁶ Yera u yorūa tirenu kpuro s̄o mi u gari yi gerua. Win tirenu s̄o gam ka gam w̄āa mi n tubusianu s̄ē, ma yēru sarirugibu be ba ñ yō dim dim, ba gari yi gosikiam̄o, nge mē ba ra ko ka Gusun̄on gari gēe. Nge meya ba ka ben tii kam kobu gawem̄o.

¹⁷ Adama bēe nen k̄nasibu i ḡāa ni yē k̄o. N nmen̄na, i n tii se kpa i ku de i k̄ōra i w̄oruma be ba ñ Gusun̄on bēere yēn torarun s̄ō.

¹⁸ Adama i n kp̄eam̄o besēn Yinni Faaba kowo Yesu Kirisin durom s̄o kpa i n n̄un giam̄o. Su n̄un bēere wē tēn di sere ka baadommāo. Ami.

TIRE GBIKII TE YOHANU U YORUA

Tamba tamaa Yohanuwa u tire te yorua baa me win yisiru ta ñ wāa mi. Mban sōna u tire teni yorua. Ben waati ye sōo, sōosiru gara tem pusi. Tera ba mō, ye tōnu u koo kpī u baba u nene, ya ñ deere. Adama ye ya ñ waaro ka nōni nge hunde, yen bwesera ya deere. Adama sōosi te, ta sāawa weesu. Ta ñ wure ma Yesu u kua tōnu. Ta nee, u sāawa hunde tōna ye ya ñ kpē yu gbi. Yen sōna Yohanu u win tambu kirō mō. U nee, Yesu ù kun daa kue tōnu ma u ñ gu besen sō, u ñ daa kpē u sun faaba ko. Adama u gu ma sa kua win bibu. Sōo teeru sa ko n ka nùn weene.

Tire te, ta maa nee, Gusunō u sāawa yam bururam. Meya u maa kī tambu ba n wāa me sōo. U maa sāawa kīrun nuuru. Yen sōna n weene win tambu ba n kīane.

Tire ten kpunaa

1. Wāasināa ka Gusunō ka maa tōnusi, wiru 1:1n di sere wiru 2:17.
2. Kirisin yiberē, wiru 2:18-29.
3. Gusunōn bibun daa, wiru 3.
4. Gusunōn Hunde ka yiberen hunde, wiru 4:1-6.
5. Gusunō u sāawa kīrun nuuru, wiru 4:7-21.
6. Naane dokeobun nasara, wiru 5.

Gari wāarugii

¹⁻² Wāaru te ta ku ra kpe ta sōosira. Sa tu wa. Sa ten seeda dimō, sa bēe ten gari nōosiamō te ta raa wāa Baaban mi, ma ba sun tu sōosi. Ye wāa ten gari ka yā, ye ya wāa toren di, sa ye nua, sa ye wa ka nōni, sa ye meera mam mam, besen nōma maa ye baba.

³ Yeya sa maa bēe sōomō kpa sa n ka sāa nōo tia bese ka bēe, nge me sa nōo tia sāa ka Gusunō Baaba ka win Bii Yesu Kirisi.

⁴ Sa bēe gari yini yoruammewa kpa bese kpuron nuku dobu bu ka yibu.

Gusunō sāawa yam bururam

⁵ Labaari wee ye sa nua saa Yesu Kirisi win min di, ma sa bēe ye nōosiamō. Gusunō sāawa yam bururam, yam wōkuru sari win mi.

⁶ Sā n nee, sa nōo tia sāa ka wi, ma sa sīimō yam wōkuru sōo, sa weesu mōwa, sa ñ maa gem kookoosu mō.

⁷ Adama sā n sīimō yam bururam sōo, nge me win tii u wāa yam bururam sōo, sa ko n nōo tia sāa besen tii tiine. Win Bii Yesun yem mu maa sun deerasiamō saa toraru kpuron di.

⁸ Sā n nee, sa ñ toraru mō, sa tii nōni wōkumōwa, gem sari bese sōo.

⁹ Adama sā n besen toraru wura, Gusunō u koo sun suuru kua kpa u sun deerasia besen kom kōsum kpuron di domi u sāawa naanegii, wi u ra ko dee dee.

¹⁰ Sā n nee, sa ñ tore sa Gusunō weesugii mōwa, win gari kun maa wāa bese sōo.

2

Kirisi sun somimō

¹ Bēe nen bibu, na bēe gari yini yoruammewa, i ku ka tora. Adama goo ù n tora, sa goo mō, wi u koo sun suuru kana Baaban mi, wiya Yesu Kirisi geegii.

² Win tii u kua abōru te ta ka besen toranu kpuro doona, n ñ mō beseginu tōna, ka handuniagibu kpuron torana.

³ Sā n win wooda mem nōowamme, sanam meya sa ko gia ma sa nùn yē.

⁴ Goo ù n nee, u nùn yē, ma u kun win wooda mem nōowamme, yēro sāawa weesugii, gee sari wi sōo.

⁵ Adama wi u win gari mem nōowa, wi sōora Gusunōn kīra yiba ka gem. Amenīwa sa ko n ka yē ma sa gbinne ka wi.

⁶ Wi u gerumo u ka nùn manine, n weene u n sīimō nge me win tii u sīa.

Wooda kpa

⁷ Nen kīnasibu, n ñ mō wooda kpa na bēe yoruamme, wooda gura, ye i raa mō saa toren di. Wooda gura ye, ya sāawa gari yi i nua ko.

⁸ Ka me, wooda ye na bēe yoruamme ya sāawa wooda kpa, ma yen gem mu sōosira Kirisi sōo ka maa bēe sōo. Domi yam wōkura doona, ma yam bururam gem mu ballimō.

⁹ Wi u gerumo u wāa yam bururam sōo, ma u win beruse tusa, u wāawa yam wōkuru sōo gina.

¹⁰ Wi u win beruse kī, yēro wāawa yam bururam sōo, gāanu maa sari wi sōo ni nu koo goo sokurasia.

¹¹ Adama wi u win beruse tusa, u wāawa yam wōkuru sōo, u maa sīimō yam wōkuro. U ñ yē mi u dōo yēn sō yam wōkura nùn wōko kua.

¹² Na bēe yoruamme nen bibu, yēn sō ba bēe besen toranu kpeesia Yesun yisirun sō.

¹³ Na bēe yoruamme bēe baababa, yēn sō i nùn yē wi u wāa saa toren di. Na bēe yoruamme bēe aluwaasiba, yēn sō i tōn kōso wi tabu di.

¹⁴ Na bēe yorua bēe bibu, yēn sō i Gusunō Baaba gia. Na bēe yorua bēe baababa, yēn sō i nùn yē wi u wāa saa toren di. Na bēe yorua bēe aluwaasiba, yēn sō i dam mō, Gusunōn gari maa wāa bēe sōo, ma i tōn kōso wi tabu di.

¹⁵ I ku ra handunian yakande kīa, ka gāa ni nu wāa handunia sōo. Wi u ye kī, Baaban kīra kun wāa wi sōo.

¹⁶ Domi kpuro ye ya wāa handunia sōo, tōnun kīru kankam, ka ye nōni wan kodē, ka tii suabu, yen gaa kun ne saa Baaban min di, handunia miya ya wāa.

¹⁷ Handunia maa doonowa mi, ka yen bine, adama wi u Gusunon kiru ma, u ko n wawa sere ka baadomma.

Kirisin yibere

¹⁸ Nen bibu, saa daaka mini. Nge me i nua ma Kirisin yibere u koo na, n wee te, Kirisin yibere dabira tunuma. Yen sōna sa ye ma saa daaka mini.

¹⁹ Besen suunu sōn diya ba yara, adama ba n saa besegibu. Domi ba n daa saan na besegibu, ba ko n daa waa ka bese. Adama ba yara, ma ya sōsira ma be kpuro ba n daa saawa besegibu ka gem.

²⁰ Adama bee i Hunde Deero mwa Kirisin min di ma bee kpuro i kua yerugibu.

²¹ Na bee yorua, n n ma yen sō i n gem ye, adama yen sō i mu yewa, i maa ye ma weesu kun kpe su yari gem di.

²² Wara saa wee kowo ma n kun ma wi u nee Yesu kun saa Kirisi. Yero wi, Kirisin yibere wa wi u Gusunō Baaba ka win Bii yinamō.

²³ Domi wi u Bii yina, u n maa Baaba ma. Wi u Bii wura, u maa Baaba mawa.

²⁴ Bee maa, i de ye i nua saa toren di, ya n waa been gōruo, i ko n gbinne ka Bii ka Baaba.

²⁵ Nao mweeru wee te Kirisi sun kua, teya wāaru te ta ku ra kpe.

²⁶ Na bee yeni yoruawa be ba ki bu bee noni waken sō.

²⁷ Adama bee, Hunde Deero wi i mwa Kirisin min di, u waa bee sō. Yen sō, i n goon bukata ma wi u koo bee gānu keu koosia. Adama yen sō Hunde Deero wi, u bee gānu baanire keu koosiamō, ni nu saa gem, n n ma weesu, yen sō, i n ka Kirisi manine, nge me Hunde Deero u bee sōsi.

²⁸ Te nen bibu, i n manine ka wi, kpa sa n ka worugoru ma sanam me u koo kurama, kpa su ku tii bere sekurun sō to te u koo na.

²⁹ I n ye ma Kirisi u saawa geeqii, i n maa ye ma baawure wi u mō dee dee, Kirisin biiwa.

3

Gusunon bibu

¹ I mario i wa, kii baka te Baaba sun kīa, sere ba sun soka Gusunon bibu. Geema, meya sa saa. Yenin sōna handuniagibu ba n sun ye yen sō ba n nūn ye.

² Nen kinasibu, te sō sa saa Gusunon bibu, sa n ye gina amōna sa ko n saa sia. Adama sa ye ma sanam me Kirisi u koo kurama sa ko n ka nūn weene domi sa ko nūn wa nge me u saa.

³ Baawure wi u yiyō binin bweseru mō, u tii sāsiamōwa, nge me Kirisi u sare.

⁴ Baawure wi u toramō, u wooda saramōwa, domi toraru, wooda saraba.

⁵ I ye ma Yesu u nawa u ka toraru wuna, toraru maa sari wi sō.

⁶ Baawure wi u ka Kirisi manine, u ku ra n toramō. Wi u ra n toramō, yero kun nūn waare, u sere nūn gia.

⁷ Nen bibu i ku de goo u bee noni wōke. Wi u gea mō u saawa gemgii, nge me Yesu tii u saa.

⁸ Wi u ra n toramō, Setamgiiwa, domi saa toren diya Setam toramō. Ma Gusunon Bii u na u ka Setam sōma kpeerasia.

⁹ Baawure wi u saa Gusunon bii, u ku ra n maa toramō yen sō Gusunon wāara wāa wi sō. U n kpe u n toramō domi u kua Gusunon bii.

¹⁰ Te, sa ko kpi su tubu wi u saa Gusunon bii ka wi u saa Setamgii. Baawure wi u kun gea mō, ka maa wi u kun win beruse ki, u n saa Gusunogii.

Su kiana

¹¹ Gari wee yi i nua saa toren di. Su kiana

¹² kpa sa kun saa nge Kaeni wi u saa ton kōso wigii ma u win wōnō go. Mban sōna u nūn go. U nūn go yen sō win tii u kom kōsum kua, wōnō maa kom gem kua.

¹³ Negibu, i ku biti soora handuniagibu ba n bee tusa.

¹⁴ Yen sō sa besen berusebu ki, sa ye ma sa go sarari, sa dua wāaru sō. Wi u kun tonun kiru mō, u wāawa go sō.

¹⁵ Baawure wi u win beruse tusa, u saawa ton gowo. Been tii i maa ye ma ton gowo goo sari wi u wāaru te ta ku ra kpe mō.

¹⁶ Yeni sōra sa ka gia nge me kira saa, domi Kirisi u win wāaru we besen sō. Nge meya, n maa weene su besen tiin wāaru we besen berusebun sō.

¹⁷ Goo u n dukia mō handunia ye sō, ma u wa win beruse u yāaru mō, ma u nūn biru kisi, amōna Gusunon kira ko n ka wāa yero sō.

¹⁸ Nen bibu i ku de su kiana ka gari tōna, adama su kii geeru sōsi besen kookoosō sō.

Gusunon wuswaa

¹⁹ Kookoo si sōn diya sa ko n ye ma sa saa gemgibu kpa sa n toro sindu mō Gusunon wuswaa.

²⁰ Domi besen gōru gā n sun taare weemo sa ye ma Gusunō u besen gōru kere, u maa kpuro ye.

²¹ Yen sō, nen kinasibu, besen gōru gā kun sun taare weemo, sa ko n toro sindu mō Gusunon wuswaa.

²² Ma baayere kpuro ye sa bikiamō, sa ye waamō saa win min di, domi sa win wooda neni, sa maa mō ye n wā win noni sō.

²³ Win wooda wee, su win Bii Yesu Kirisin yisiru naane doke, kpa su kiana nge me u sun sōwa.

²⁴ Wi u win woodaba swii u ka Gusunō manine, Gusunō maa ka nūn manine. Yenin min diya sa ye ma u ka sun manine win Hunde Deero wi u sun wēn sō.

4

Gusunon Hunde

ka yiberen hunde

1 Nen kinasibu i ku tumbu kpuro naane ko be ba gerumo ba Hunde Deero mo, adama i bu weerio ba n saa Gusunogibun na, domi Gusunon samo weesugiba yiba handunia ye so.

2 Yenin min diya i ko kpi i tubu be ba Gusunon Hunde mo. Baawure wi u wura ma Yesu Kirisi u kua tonu, wiya u saa Gusunogii.

3 Wi u kun maa wure ma Yesu u kua tonu, u n saa Gusunogii, Kirisin yiberewa, win gari i nua u sisi, u mam tunuma handunia so ko.

4 Bee nen bibu, i saa Gusunogibu i maa samo weesugii be kamia ko. Domi wi u waa bee so u dam mo u kere wi u waa handunia ye so.

5 Beni handuniagiba ba saa, yen s3na ba ka handunian bwisi gari mo, ma handuniagiba bu swaa daki.

6 Be se sa saawa Gusunogibu. Baawure wi u Gusunog ye u ra sun swaa daki, adama wi u kun Gusunog ye u ku ra sun swaa daki. Yenin min diya sa ko kpi su gem ka weesu wunana.

Gusunog u saawa kirun nuuru

7 Nen kinasibu, i de su kiana, domi kira naamawa saa Gusunon min di. Baawure wi u tonun kiru mo u saawa Gusunon bii, u maa Gusunog ye.

8 Wi u kun tonun kiru mo, yero kun Gusunog ye domi Gusunog saawa kirun nuuru.

9 Wee me Gusunog u sun win kiru s3osisina, u win Bii teereru gorima handunia ye so sa n ka waaru te ta ku ra kpe mo wi so.

10 Amenywa kii te, ta saa, n n ma besera sa Gusunog kia, adama wiya sun kia, ma u win Bii gorima u ka ko aboru besen toranun so.

11 Nen kinasibu, Gusunog u n sun ki too nge me, n weene besen tii su maa kiana.

12 Goo kun Gusunog waare. Sa n kiane, Gusunog u ka sun manine, ma win kira yibumog be se so.

13 Sa ye ma sa ka nun manine, win tii maa ka sun manine domi u sun win Hunde Deero ka.

14 Be se maa sa wa, sa maa seeda dimog ma Baaba u win Bii gorima u ka ko handunian Faaba kowo.

15 Baawure wi u wura ma Yesu saawa Gusunon Bii, Gusunog ka nun manine, ma yero maa ka Gusunog manine.

16 Ma be se sa kii te ye, sa maa tu naane doke te Gusunog u mo be se so.

Gusunog saawa kirun nuuru. Baawure wi u tonun kiru mo u ka Gusunog manine, Gusunog maa ka nun manine.

17 Nge meya win kira yibusine be se so, kpa sa n ka toro sindu mo sribun sanam, domi nge me Kirisi u saa, meya maa besen tii sa saa handunia ye so.

18 Berum sari kiru so, kii te ta yiba ta ra berum kpuro gire. N n men na, wi u berum mo, kira kun yiba wi so, domi u seeyasiabu yiyo.

19 Kira waa be se so yen s3 Gusunog u gbia u sun kia.

20 Goo u n nee u Gusunog ki ma u win beruse tusa, u saawa wee kowo. Domi wi u kun win beruse ki wi u waamo, u n kp3e u Gusunog kia wi u kun waare.

21 Gusunog maa sun wooda yeni we u nee, wi u nun ki, u de u n maa win beruse ki.

5

Handunian kamiabu

1 Baawure wi u naane doke ma Yesu saa Kirisi wi, yero saawa Gusunon bii, ma baawure wi u tundo ki, u maa bii kiwa.

2 Sa n Gusunog ki ma sa win wooda mem noowamme, sa ko n ye ma sa win bibu ki.

3 Sa n Gusunog ki sa ko maa win wooda ne ne. Win wooda kun maa se.

4 Domi Gusunon bii baawure u ra handunia kamie. Ka besen naane dokeba sa ra handunia kamie.

5 Wi u handunia kamiama, wiya wi u naane doke ma Yesu saawa Gusunon Bii.

Seeda ye ba Yesu Kirisi diiya

6 Yesu Kirisi wiya wi u na ka nim ka yem. U n ne ka nim tona, adama ka yem sanna. Hunde Deeron tii u yen seeda dimog, yen s3 u saa gemgii.

7 Domi seedagibu itawa ba waa [Gusunog wollo, Baaba, ka Gari, ka Hunde Deero. Be ita ye, ba saa noo tia. Ma seeda ita maa waa handunia ye so.]

8 Hunde Deero, ka nim, ka yem. Be ita ye, ba maa saa noo tia.

9 Be se sa tambun seeda wuramo, adama Gusunon seeda kp3aru kere me, domi Gusunon seeda saa seeda ye u win Bii diiya.

10 Wi u Gusunon Bii naane doke, u seeda ye mo win tii so. Wi u kun naane doke, u Gusunog wee kowo kuawa yen s3 u n seeda wure ye u win Bii diiya.

11 Seeda ye wee, Gusunog sun waaru te ta ku ra kpe we. Waa te, ta waawa win Bii so.

12 Wi u Bii mo, u maa waa te mo. Wi u kun Gusunon Bii mo, u n waa te mo.

Waaru te ta ku ra kpe

13 Na be yeni yoruawa be be i Gusunon Biin yisiru naane doke, kpa i n ka ye ma i waaru te ta ku ra kpe mo.

14 Sa naane saa ma sa n nun gaanu kana ni nu saa win kiru, u sun swaa daki.

15 Sa n maa ye ma u besen kanaru swaa daki, sa ye ma baayere ye sa kanamo win ni, besegia ko.

16 Goo u n wa win beruse u toramo te ta kun saa googiru, u kanaru koowo. Gusunog u ko bu waaru we be ba toramo te ta kun saa

gɔɔgɪru. Adama toraru gara wāa te ta ra gɔɔ ma. Na n̄ gerumɔ goo u kanaru ko ten sɔ.

¹⁷ Gem sariru baatere ta s̄awa toraru, adama n̄ n̄ mɔ te kpuro ta s̄a gɔɔgɪru.

¹⁸ Sa yē ma baawure wi u s̄a Gusun̄n bii u ku ra n̄ toramɔ, domi Gusun̄n Bii n̄n̄ k̄su, t̄n̄ k̄so wi kun maa kp̄ē u n̄n̄ baba.

¹⁹ Bese sa yē ma sa s̄a Gusun̄gibu, adama handunia kpuro wāa t̄n̄ k̄so win n̄ma s̄o.

²⁰ Sa maa yē ma Gusun̄n Bii u na, ma u sun bwisi k̄a su ka Gusun̄ Yinni gemgii gia. Sa gbinn̄e ka gemgii wi, win Bii Yesu K̄irisi min di. Yesu K̄irisi wiya s̄a Gusun̄ Yinni gemgii. U maa s̄a wāaru te ta ku ra kpen nuuru.

²¹ Nen bibu, i n̄ tii se ka b̄ū s̄aru.

TIRERU YIRUSE TE YOHANU U YORUA

Dabiru ba n̄e, Yesun yigberu gara ba ka yā mini te Yohanu u soka kurɔ ka win bibu. U bu sɔmɔ bu kīanɔ. U maa bu kirɔ mɔ ba n̄ tii se ka keu koosio weesugibu ka ben sɔsinu.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, naasu 1-3.
2. Gem ka kīru, naasu 4-11.
3. Gari dāaki, naasu 12-13.

Tɔbiribu

¹ Kurɔ wunɛ *, n̄e wi na sāa Yesun yigbe guro guro, na nun tɔbura, wunɛ wi Gusunɔ u gɔsa ka wunen bibu be na kī gem sɔɔ. N̄ n̄ mɔ n̄e tɔna na bu kī, ka be ba gem gia kpurowa,

² ȳen sɔ gem m̄e, mu wāa b̄es̄en ḡɔruɔ, mu ko n̄ maa ka sun wāa sere ka baadomma.

³ Gusunɔ Baaba, ka Yesu Kīrisi win Bii bu sun durom, ka wɔnwɔndu kua, kpa bu sun alafia w̄e kīru ka gem sɔɔ.

Gem ka kīru

⁴ N̄en nukura dora gem gem ye na wa wunen bibu gaba s̄imɔ gem sɔɔ nge m̄e Gusunɔ Baaba sun yiire.

⁵ T̄e, kurɔ wunɛ, ye na nun yoruamm̄e, ya n̄ sāa wooda kpa, ya sāawa ye sa mɔ toren di. Na nun kanamɔ, su de su kīana.

⁶ Kīru ta sāawa Gusunɔn woodan m̄em n̄ɔbu. Yeya wooda ye i nua saa toren di, ȳe sɔɔ n̄ weene i n̄ s̄imɔ.

⁷ Dabira ba yarinɛ handunia sɔɔ ba t̄ambu swaa nim wiamɔ. Ba n̄ wure ma Yesu Kīrisi u na handunia sɔɔ u kua t̄onu. Wi u sāa nge m̄e, wiya swaa nim wio ka Kīrisin yibere.

⁸ I tii laakar̄i koowo, kpa i ku b̄es̄en s̄amburun are kɔ, i de i ten arufaani wa.

⁹ Baawure wi u n̄ ȳɔre Kīrisin s̄ɔs̄iru sɔɔ, ma u tu sarari, u n̄ Gusunɔ mɔ. Adama wi u ȳɔ te sɔɔ, u Baaba ka maa Bii mɔ.

¹⁰ Goo ù n̄ na b̄es̄en mi, ma n̄ kun ka Kīrisin s̄ɔsi te, i ku ȳɔro dam koosia, i ku maa n̄n̄ domaru kua.

¹¹ Domi wi u n̄n̄ yen gaa kua, u b̄onu mɔ win kom k̄osum sɔɔ.

Gari dāaki

¹² Baa m̄e na gāa dabinu mɔ n̄ b̄es̄e yorua, na n̄ kī n̄ ni kpuro yore tireru sɔɔ. Adama na ȳīȳo n̄ b̄es̄e beram na, kpa n̄ ka b̄es̄e gari ko n̄ɔ ka n̄ɔ kpa b̄es̄en nuku dobu bu ka yibu.

¹³ Wunen wɔnɔ wi Gusunɔ u maa gɔsa, win biba nun tɔbura.

* **1:1 kurɔ wunɛ** - Dabiru ba n̄e, Yesun yigberu gara ba ka yā mini, te ba soka kurɔ ka win bibu.

TIRERU ITASE TE YOHANU U YORUA

Gayusiwa Yohanu u tire te yorua. Durɔ wi, u s̄awa tɔn geo. U ra waasu kowobu somi. Adama goo u w̄a ka wi, wi ba m̄ Diotefu. Wi, u k̄iwa u n s̄a tɔnwerɔ. U Yohanun gari yina. Tire te, ta sun s̄osimɔ nge m̄ yellu, Yesugibu ba wahala m̄ n̄osinaa sarirun s̄.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, naasu 1-4.
2. Waasu kowobun dam koosiabu, naasu 5-8.
3. Diotefu ka Demetiru, naasu 9-12.
4. Tɔbiri d̄akibu, naasu 13-15.

Tɔbiribu

¹ Gayusi, wunɛ wi na k̄i ka gem, nɛ wi na s̄a Yesun yigbɛ guro guro, n̄na na nun tɔbura.

² N̄n k̄inasi na kanam̄ a n kuuram̄ ḡaanu baanire s̄ɔ, kpa wunen wasi yi n bw̄a do nge m̄ wunen hunde ya s̄a.

³ N̄n nukura dora too too sanam m̄ naanɛ dokeobu gaba na, ma ba seeda di nge m̄ gem mu w̄a wunɛ s̄ɔ, ka nge m̄ a s̄im̄ gem m̄ s̄ɔ.

⁴ Nuku dobu gabu sari bi bu kere n n̄ n̄n biba s̄im̄ gem s̄ɔ.

Waasu kowobun

dam koosiabu

⁵ N̄n k̄inasi, naanɛ dokeon koma a m̄ sanam m̄ a naanɛ dokeobu n̄arim̄, n ku mam ko be ba s̄a s̄abu.

⁶ Ba wunen k̄irun seeda dim̄ Yesun yigberun wuswaaɔ. A de a n da bu kusenu kue ben sanum s̄ɔ nge m̄ n weenɛ Gusunɔgii u ko.

⁷ Domi Yinnin ȳsirun s̄na ba doona, ba n̄ ḡaanu mwe naanɛ doke sarirugibun mi.

⁸ Yen s̄, besera n weenɛ su tɔn ben bwe-seru somi, kpa besen tii sa n b̄onu m̄ ka be, gem kparabu s̄ɔ.

Diotefu ka Demetiru

⁹ Na Yesun yigberu tire piibu gagu yorua, adama Diotefu, wi u k̄i u n s̄a ben gbiikoo u n̄ n̄n gari wure.

¹⁰ Yen s̄na n̄ n̄ na, kon gere daa ye u m̄ u ka sun gari k̄osi manim̄. N̄ n̄ ye t̄na, u ku ra maa naanɛ dokeobu dam koosie. Be ba maa k̄i bu bu dam koosia, u ra bu yinariwa, kpa u bu gira saa Yesun yigberun di.

¹¹ N̄n k̄inasi a ku kom k̄osum saari ma n kun m̄ kom gem. Wi u gea m̄ u s̄awa Gusunɔgii, adama wi u k̄sa m̄ u n̄ Gusunɔ ȳwa.

¹² Demetiru u seeda gea m̄ baawure kpuron mi, ka maa gem tiin wuswaaɔ. Besen

tii sa n̄n seeda diiyamme, a maa ȳ ma besen seeda s̄awa gem.

Tɔbiri d̄akibu

¹³ Na ḡa dabinu m̄ n ka nun yorua, adama na n̄ k̄i n ni kpuro yore tireru s̄ɔ.

¹⁴ Na ȳiyo sa ko waana n̄ n̄n s̄osi, kpa su gari ko n̄ɔ ka n̄ɔ.

¹⁵ Alafia ya n w̄a ka wunɛ.

Wunen b̄ɔrɔba kpuro ba nun tɔbura. A maa man besen b̄ɔrɔba tɔbirio tia tia.

TIRE TE YUDU U YORUA

Yudu u s̄awa Yesu Kirisin w̄n̄o turo. Yesugibu kpurowa u tire te yorua. Saa ye, gaba seewa ben suunu s̄o ba s̄osi weesuginu s̄osim̄o ni nu koo de ben Yesun yigbenu nu karana. T̄n be ba s̄osi ni m̄d mi, ba w̄awa kom bereteke s̄o. Adama Gusun̄o u koo bu kam koosia nge me u yeruku t̄mbu gabu kua be ba ñ n̄n mem n̄aw̄e. N ween̄ewa Yesugibu bu ka tii yina. Domi ba Gusun̄n gari m̄o yi yi s̄aa gem sere ka baadom̄mao. Yiya n weene ba n da dendi.

Tire ten kpunaa

1. T̄biribu, naasu 1-2.
2. Keu koosio weesugibu, naasu 3-16.
3. Yiirebu ka kir̄o, naasu 17-23.
4. Siara d̄aakibu, naasu 24-25.

T̄biribu

¹ N̄e Yudu, Yesu Kirisin yoo, n̄e wi na s̄aa Yak̄obun w̄n̄o, na b̄e tire teni yoruamme, b̄e be Gusun̄o Baaba u soka. U b̄e k̄i, ma u b̄e k̄osu Yesu Kirisin s̄o.

² Gusun̄o u n b̄e w̄n̄w̄ndu ka alafia ka k̄iru sosiam̄me.

Keu koosio weesugibu (I maa m̄er̄io P̄te II, 2:1-17)

³ N̄en k̄inasibu, na raa k̄i n b̄e tireru yorua, n̄e ka b̄en faaban garin s̄o, adama wee t̄n n kua tilasi n ka b̄e tire teni yorua n ka b̄e hania koosia kpa i ka gari yi i naane doke suna yi Gusun̄o u wigibu w̄e n̄n teeru sere ka baadom̄mao.

⁴ Domi t̄n k̄sobu gaba dua gbenum b̄en suunu s̄o be ba Gusun̄n durom ḡosikia, bu ka ben kom k̄osum gafara wa, ma ba Yesu Kirisi yina, wi u s̄aa b̄esen Yinni boko. Saa gas̄o gas̄on diya ba yorua ye n koo bu deema siribun biru.

⁵ Baa me i ye kpuro ȳe s̄aa s̄aa, ka me, na k̄i n b̄e yaayasia ma ye Yinni Gusun̄o u Isirelin t̄mbu w̄ra saa Egibitin tem di u kpa, yen biru u be ba ñ naane doke kam koosia.

⁶ I maa w̄llun garadoba yaayo b̄en ayera kun bu turie, ma ba ben tiin w̄a yeru gema ba deri. Gusun̄o u ka bu ȳoni b̄okua, u kp̄e yam w̄kuru s̄o ba ka siribun t̄o bentembereru mara.

⁷ M̄eya maa Sodomu ka Gom̄ora, ka wuu si su su sikerene, si kpuron t̄mbu ba maa daa bereteke kua, t̄n dur̄bu ka t̄n dur̄bu ba tii sankunam̄o. Ba wuu si kpeerasia ka d̄o wi u ku ra gbi, ma n kua ȳireru t̄mbun s̄o.

⁸ Ka me, t̄n k̄oso be maa, ben bwisikunu s̄o ba ka toranu tii disi dokem̄o, ba ñ wirugibu wiru kp̄iyamme ma ba w̄llun yi-ikogibu w̄mm̄o.

⁹ Adama Miseli, wi u s̄aa Gusun̄n garadoban wirugii, u ñ k̄aka u Setam taare w̄e ka w̄mburu d̄oma te ba sanna ba M̄owisin goru sikirine, adama u Setam s̄o w̄awa u n̄e, “Yinni Gusun̄wa u koo nun gerusi.”

¹⁰ Adama t̄n k̄oso be, ye ya kun bu yeeri yeya ba w̄mmo, ye ba maa m̄d ka marumaruru nge ȳe yeya ya bu kam koosiam̄o.

¹¹ N̄oni sw̄aarugiba ba s̄aa. Domi ba Kaenin yira sw̄ii, ba tii sure toraru s̄o bu ka are wan s̄o nge me Balamu u kua, ma ba Gusun̄o seesi nge me Kore u kua, ma ba tii kam koosia.

¹² T̄n be, ba s̄awa sankara kowobu b̄en t̄o baka ni i ra ko k̄irun s̄o s̄o, ba ka b̄e dim̄o, ka sekuru sariru, ba ben tii n̄orim̄o t̄na. Ba s̄awa nge guru winu ni woo ga b̄arikiam̄o, ni nu ku ra ka gura n̄e. Ba s̄aa nge d̄aa ni nu derura nu ñ binu m̄o, ni ba wuka ka gbinio, ni nu gu mam mam.

¹³ Ba s̄awa nge nim w̄kun nim kure ni nu kukum̄o. Nge me nu nin yakeru k̄om̄o m̄eya ba maa ben sekuru sari kom s̄osim̄o. Ba s̄awa nge w̄llun kperi yi yi yin swaa bie, Gusun̄o u bu yam w̄ku te ta kp̄a yiye t̄e s̄o ba koo du ka baadom̄ma.

¹⁴ En̄oku maa, wi u s̄aa Adamun sikadobun t̄ka n̄oba yiruse u Gusun̄n gari gerua ben s̄o u n̄e, wee, Yinni u sisi ka win garado d̄ero dabi dabiru

¹⁵ U ka baawure kpuro siri kpa u ka Gusun̄n b̄ere ȳeru sarirugibu kpuro taare w̄e ben kom k̄osum kpuron s̄o me ba kua Gusun̄n gendun s̄o, ka maa gari k̄osin s̄o yi torobu be ba ñ Gusun̄n b̄ere ȳe ba n̄n gerusi.

¹⁶ T̄n be, ba ra n wure, ḡaanu sari ni nu ra bu w̄re, ben bine bu kp̄are. Ba ra woo kana gari gere, ba maa t̄mbu gari dori s̄om̄o bu ka ȳerobun ḡaanu wa.

Yiirebu ka kir̄o

¹⁷ Adama b̄e nen k̄inasibu, n weene i gari yi yaaya yi b̄esen Yinni Yesu Kirisin garoba raa gerua.

¹⁸ Domi ba b̄e s̄o wa ma sanam d̄aakim̄o s̄o t̄n yaako kowoba koo na be Gusun̄n b̄ere ȳe sarira koo de ben bine ya n bu kp̄are.

¹⁹ Beya ba ka karanaa naam̄o, ba ben tiin bwisikunu m̄d, ba ñ Hunde D̄ero m̄o.

²⁰ Adama b̄e nen k̄inasibu, i tii t̄asisio b̄en naane doke d̄erabu s̄o i n kanaru m̄d ka Hunde D̄eron dam.

²¹ I tii nen̄u Gusun̄n k̄iru s̄o, i n ka b̄esen Yinni Yesu Kirisin w̄n̄w̄ndu mara te ta koo ka b̄e w̄aru te ta ku ra kpe naawa.

²² I ben w̄n̄w̄ndu waawo be ba ḡrusu yiru yiru m̄d.

²³ I n gabu gawam̄o d̄o s̄on di i n bu faaba m̄d. I maa gabun w̄n̄w̄ndu waawo ta n ka berum m̄enne, adama i n ben toranu tusa

sere ka ben yabenɔ ni ben daa ya disinu
tɛɛni.

Siara d̄aakibu

²⁴⁻²⁵ Gusunɔ turo s̄aa b̄es̄en Faaba kowo
wi u koo kp̄i u b̄eε k̄ɔsu i ku ka w̄ɔruma,
kpa u b̄eε terasia win yiiko s̄ɔɔ taare sariru
s̄ɔɔ ka nuku dobu. Wiya u yiiko ka kp̄aaru
ka dam ka girima m̄ɔ saa b̄es̄en Yinni Yesu
Kirisin min di, yee yellun di, ka t̄ɛ, sere ka
baadommaɔ. Ami.

YOHANUN KĀSIRU TE TA YESU KIRISI SŌSI

Yohanu u win kāsiri teni yoruawa sanam me ba Yesugibu nōni sŏmŏ ben naane dokebun sŏ. Yera u bu yorua u ka bu dam kē ben nōni swāaru sŏ. Tire ten gari dabinu nu sāawa yīrenu ni nu tubum sē.

Tire teni, ta sāawa Bibelin tire dāakiru. Ta sun sŏsimŏ nge me handunia ya koo ka wiru goora ka nge me Yesu u ko n sāa sanam me u koo wurama.

Ta maa sun sŏmŏ nge me Yesu u sāa. U sāawa wi u raa wāa, meya u wāa gisŏ, u ko n maa wāawa sere ka baadommaa. U sāawa gāanu kpuron tore ka nin wii gowo. U maa sāa sinambun sunŏ ka yinnibun Yinni. U maa sāa win yigberun wirugii. U sāawa nge gbee sunŏ ge ga yara Yudan bweserun di. U sāawa yāku kowo t̄anwero, ma u maa sāa nge yāa kine kpendu te ba ka yākuru kua.

Tire ten gari mero ya sāawa, Gusunŏ u koo Setam tabu di mam mam saa Yesu Kirisin min di. Meya u koo be ba nūn naane sāa doo nōru wē ũ n wōn kpaaru ka tem kpan swī.

Tire ten kpunaa

1. T̄biribu, wiru 1:1-8.
2. Tire ni ba Yesun yigberu nōba yiru yorua, wiru 1:9n di sere wiru 3:22.
3. Ye ya koo kooraa sia, wiru 4:1n di sere wiru 22:5.
4. Yesun wuramaru, wiru 22:6-21.

Tire tenin asansi

¹ Tire teni sŏ ba gāa ni yorua ni Yesu Kirisi u terasia. Gusunŏwa u nūn gāa ni wē u ka win sŏm kowobu sŏsi ye ya koo kooraa ñ n sosi. Ne Yohanu, ne wi na sāa Kirisin yoo, u man ye sŏsi, saa win garadon min di wi u man gōria.

² Na ye kpuron seeda di ye na ka nōni wa. Na Gusunŏn gari nōasia ka seeda ye Yesu Kirisi u di.

³ Doo nōrugiiwa wi u Gusunŏn gari yinin gari garimŏ, doo nōrugiba maa be ba yi swaa daki, ma ba neni ye ba yorua sŏ. Domi yen saa ya turuku kooma.

Yesun yigberu nōba yirun

t̄biribu

⁴⁻⁵ Ne Yohanu, na beē Yesun yigberu nōba yiru tabura Asin tem sŏ.

Gusunŏ Yinni wi u wāa, wi u raa wāa, wi u maa sisi, ka hundeba nōba yiru be ba wāa Gusunŏn sina kitarun wuswaa, ka maa Yesu Kirisi wi u sāa seeda dio naanegii wi ba gbia ba seeya gōrin di, wi u maa sāa sina boko, bu beē durom kua kpa bu beē alafia wē.

Yesu u sun kī. Ka win yema u sun yakia bešen toranun di.

⁶ Ma u sun menna u kua bešen sunŏ, u sun kua win Baaba Gusunŏn yāku kowobu. Wiya u sinandu ka yiiko mŏ sere ka baadommaa. Ami.

⁷ Wee, u sisi guru winu sŏ. Baawure u koo nūn wa, baa be ba nūn sakan tii. Handunian bwesenu kpuron nu koo gŏ wuri ko win sŏ. Meya n ko n sāa. Ami.

⁸ Gusunŏ Yinni Dam kpurogii, wi u wāa, wi u raa wāa, wi u maa sisi, u neē, wiya gāanu kpuron torua, u koo maa ni wiru go.

Yohanu u Kirisi wa kāsiru sŏ

⁹ Nena Yohanu beēgii, ne wi na maa bōnu mŏ ka beē nōni swāaru sŏ ka Gusunŏn bandu sŏ ka temanabu sŏ yēn sŏ sa gbinne ka Yesu. Ba ka man na tem bure teni sŏ te ba mŏ Patumōsi Gusunŏn garin sŏ ka Yesun seedan sŏ.

¹⁰ Yinnin t̄ru sŏ Hunde Deero dera na kāsaa, ma na nŏo danguu nua nen biruŏ nge kākāagi

¹¹ ga neē, n yoruo tireru sŏ ye na waama, kpa n tire te mōrisia Yesun yigberu nōba yirun mi, Efesus, ka Simiiniŏ, ka Pēegamuŏ, ka Tiatiraŏ, ka Saaduŏ, ka Filadēfiŏ, ka Lodiseŏ.

¹² Ye na sīra n ka wa wi u ka man gari mŏ, yera na dabu wuraginu nōba yiru wa.

¹³ Ma na goo wa nge t̄nun bii u yŏ dabu nin suunu sŏ. U yaberu sebua ta wāa sere win naa kōnŏ ma u kpaki wuragia sēke win gāaso.

¹⁴ Win wiru ka win seri buririwa nge wēsu ñ kun me nge gusu ma win nōni sāa nge dŏo yara.

¹⁵ Win naasu ballimŏwa nge sii gan te ba yania ba tea, ma win nŏo ga sāa nge surun bakaru.

¹⁶ Ma u kperi nōba yiru neni win nŏm geuŏ, ma takobi nŏo durora ye ba dēera biru ka wuswaa ya yarimŏ win nŏn di, ma win wuswaa ballimŏ nge sŏo wii wŏllun sŏ.

¹⁷ Ye na nūn wa, na wōruma win naaso nge goru. Ma u man win nōba yiru ye kpuron tubusianun asansi wee. Kperi nōba yiru ye, ya sāawa Yesun yigberu nōba yiru yen garadoba. Dabu wuraginu nōba yiru ye maa, ya sāawa yigbe nin tii.

¹⁸ Wiya u sāa waso, u raa gu adama tē u ko n wāawa ka baadommaa. U yiiko mŏ gŏn wŏllŏ ka gōribun wāa yero.

¹⁹ Ñ n men na, n yoruo ye na wa, ka ye ya kooramŏ tē, ka ye ya koo kooraa amen biru.

²⁰ Kperi nōba yiru ye na wa nen nŏm geuŏ ka dabu wuraginu nōba yiru ye kpuron tubusianun asansi wee. Kperi nōba yiru ye, ya sāawa Yesun yigberu nōba yiru yen garadoba. Dabu wuraginu nōba yiru ye maa, ya sāawa yigbe nin tii.

2

Gari yi ba Efesugibu sŏwa

¹ Kirisi u Yohanu sŏwa u neē, a Efesun Yesun yigberun gōrado yoruo a neē, ne wi

na kperi nɔɔba yiru ye neni nen nɔm geuo, ma na siimɔ dabu wuraginɔ nɔɔba yiru yen suunu sɔɔ na nee,

² na win kookoosu yɛ ka win sɔma ka win temana bi u mɔ. Na yɛ ma u n̄ kpɛ u ka tɔn kɔsobu temana, ma u ben laakari mɛɛra be ba tii sokumɔ ɔrobɔ, adama ba n̄ s̄aa mɛ, u deema wee kowoba ba s̄aa.

³ U suuru mɔ, u ka nɔni sw̄aaru temana nen ȳisirun s̄ɔ, u n̄ maa wasire.

⁴ Adama ye na n̄n waasi wee, u n̄ maa man k̄i nge yellu.

⁵ N̄ n mɛn na, u yaayo min di u wɔruma kpa u ɔr̄u ɔs̄ia u ko nge mɛ u ra raa ko. Û kun kue mɛ, kon na n win dabu sua gen ayerun di.

⁶ Ka mɛ, u ɔ̄aa teenu mɔ ni nu w̄a. U Nikolaitigibun kookoosu tusa nge mɛ nen tii na su tusa.

⁷ Baawure wi u swaa mɔ u nɔwɔ ye Hunde Dɛero u Yesun yigbenu s̄ɔmɔ.

Wi u tabu di, kon de u d̄aa w̄aaruɔii te ta w̄aa Gusunɔn w̄aa yerɔn binu di.

Gari yi ba Simiinigibu s̄ɔwa

⁸ Kirisi u maa nee, a Simiinin Yesun yigberun ɔrado yoruo a nee, ne wi na s̄aa gbiikoo ka d̄aako, ne wi na raa gu ma na seewa na wasi, na nee,

⁹ na win nɔni sw̄aaru yɛ, na maa win s̄aaru yɛ. Ka mɛ, u s̄aa atasiri. Na yɛ k̄ɔsa ye ba n̄n gerusimɔ be ba tii sokumɔ Yuuba adama ba n̄ s̄aa mɛ, Setam tɔmba ba s̄aa.

¹⁰ U ku berum ko n̄ni sw̄aa te ta n̄n sisien s̄ɔ. Wee, Setam u koo de bu ben gabu pirisɔm doke u ka ben laakari mɛɛri. Ba koo wahala wa sere s̄ɔ w̄akuru. U de u n̄ s̄aa b̄ar̄akini sere ka ɔwɔwɔ, kpa n̄ n̄n w̄aaru wɛ nge sina furɔ.

¹¹ Baawure wi u swaa mɔ u nɔwɔ ye Hunde Dɛero u Yesun yigbenu s̄ɔmɔ.

Wi u tabu di, ɔɔ yiruse kun n̄n wasi.

Gari

yi ba Pɛɛgamugibu s̄ɔwa

¹² Kirisi u maa nee, a Pɛɛgamun Yesun yigberun ɔrado yoruo a nee, ne wi na takobi nɔɔ durora ye ba d̄ɛera biru ka wuswaa neni na nee,

¹³ na win w̄aa yeru yɛ mi Setam sina kpaara w̄aa. U nen ȳisiru wure, u n̄ win naane ye u man s̄aa f̄ɛre, baa sanam mɛ ba nen seeda dio naanegii Antipasi go ben mi, mi Setam w̄aa yera w̄aa.

¹⁴ Adama ka mɛ, ɔ̄aanu fiiko ni na n̄n waasi wee, gaba n̄n w̄aasi be ba Balamun s̄ɔsiru sw̄ii. Balamu wi, u ra n̄ Balaki s̄ɔsimɔ nge mɛ u koo ko u ka Isireliba torasia, kpa bu b̄uu s̄aa d̄ianu di, kpa bu k̄ɔ menna tantanaru s̄ɔ.

¹⁵ Nge meya gaba n̄n w̄aasi be ba Nikolaitigibun s̄ɔsiru sw̄ii.

¹⁶ N̄ n mɛn na, u ɔr̄u ɔs̄io. Û kun kue mɛ, kon n̄n naa sw̄ima tɛ, kpa n̄ ka bu tabu ko ka takobi ye ya yarimɔ nen nɔɔn di.

¹⁷ Baawure wi u swaa mɔ u nɔwɔ ye Hunde Dɛero u Yesun yigbenu s̄ɔmɔ.

Wi u tabu di, wiya kon manna ye ya berua wɛ u di. Kon n̄n kpee kpikuru wɛ tɛ s̄ɔ ba ȳisi kpaaru yorua te goo kun yɛ ma n̄ kun mɔ wi ba tu wɛ.

Gari yi ba Tiatiragibu s̄ɔwa

¹⁸ Kirisi u maa nee, a Tiatiran Yesun yigberun ɔrado yoruo a nee, ne Gusunɔn Bii win nɔni s̄aa nge d̄ɔɔ yara ma nen naasu ballimɔ nge sii gan te ba yania ba tea, na nee,

¹⁹ na win kookoosu yɛ. Na win k̄iru yɛ, ka win b̄ar̄akiniru, ka win tɔn geeru ka maa win temanabu. Na yɛ ma win sɔm d̄aakuru ta gbiikuru kere.

²⁰ Adama ye na n̄n waasi wee. Kurɔ wi ba mɔ Yesabeli wi u tii sokumɔ Gusunɔn s̄ɔmɔ, u dera u nen sɔm kowobu swaa nim wia ka win s̄ɔsiru bu ka k̄ɔ menna tantanaru s̄ɔ kpa bu b̄uu s̄aa d̄ianu di.

²¹ Na n̄n ayeru wɛ u ka ɔr̄u ɔs̄ia adama u n̄ k̄i u win kon b̄ɛr̄ɛtɛke deri.

²² Yen s̄ɔna kon n̄n kp̄i ka bararu kpa n̄ be ba ka n̄n sakararu kua kp̄ɛ n̄ni sw̄aa bakaru s̄ɔ ba kun ɔr̄u ɔs̄ie ba kom k̄s̄um deri mɛ u bu s̄ɔsi.

²³ Yen biru kon win bibu go. Saa yera Yesun yigbenu kpuro nu koo ɔia ma nena na tɔmbun b̄wisikunu ka ben ɔrusu yɛ. Kon ben baawure k̄osie nge mɛ win kookoosu ne.

²⁴ Adama be ba tie Tiatira s̄ɔ, be ba n̄ s̄ɔsi k̄s̄u ni sw̄ii, ba n̄ ɔie ye gaba sokumɔ Setam asiri baka, na bu s̄ɔmɔ, na n̄ kon maa bu s̄ɔmunu ganu s̄abi.

²⁵ Adama ye ba mɔ bu ye n̄nuɔ sim sim sere n̄ ka tunuma.

²⁶⁻²⁷ Wi u tabu di ma u mɔ ye na k̄i sere ka n̄rɔ, wiya kon yiiko ye wɛ ye na mwa nen Baaban min di. Kon n̄n yiiko ye wɛ b̄wesenu kpuron w̄allo u n̄ bu kpare ka sii bokuru kpa u bu so u k̄osuku nge wekenu.

²⁸ Na kon maa n̄n yam s̄arerun kpera wɛ.

²⁹ Baawure wi u swaa mɔ u nɔwɔ ye Hunde Dɛero u Yesun yigbenu s̄ɔmɔ.

3

Gari yi ba Saadugibu s̄ɔwa

¹ Kirisi u maa nee, a Saadun Yesun yigberun ɔrado yoruo a nee, ne wi na Gusunɔn Hundeba nɔɔba yiru ye mɔ ka maa kperi nɔɔba yiru ye, na nee, na win kookoosu yɛ. Na yɛ ma ba gerumɔ u s̄aa waso baa mɛ u s̄aa ɔri.

² N̄ n mɛn na, u yando kpa u ye ya n̄n tie t̄asisia yu sere gbi mam mam. Domi na wa ma win kookoosu kun dende s̄aa s̄aa Gusunɔ nen Yinnin mi.

³Yen s̄, u yaayo ye ba n̄n s̄ōsi ka nge m̄e u ye nua. U ye m̄em n̄ōwō kpa u win ḡōru gosia. Û kun yande, kon na n n̄n deema w̄ōkuru nge gb̄enō. U ñ ko n maa yē saa ye kon na.

⁴Ka m̄e, gaba w̄āa Saaduō be ba kun tii disinu t̄ēni, beya ba koo ka man s̄i kpa ba n yāa kpikinu doke, domi beya n ka weene.

⁵Wi u tabu di, wiya u koo yāa kpikinu doke mesum. Na ñ kon maa win ȳisiru go w̄āarun tireru s̄ō. Batuma s̄ō kon wura nen Baaban wuswaaō ka win ḡōradoban mi ma u s̄āa negii.

⁶Baawure wi u swaa m̄o u n̄ōwō ye Hunde D̄ero u Yesun yigbenu s̄ōm̄o.

Gari yi ba Filad̄efigibu s̄ōw̄a

⁷Kirisi u maa n̄e, a Filad̄efin Yesun yigberun ḡōrado yoruo a n̄e, n̄e wi na s̄āa D̄ero ka Gemgii, n̄e wi na sina boko Dafidin yenun k̄ōk̄ōrō n̄eni, n̄e wi na n̄ k̄enia, goo ku ra k̄ene, n̄e wi na n̄ maa k̄enua, goo ku ra k̄enie, n̄ena na n̄e,

⁸na win kookoosu yē. Na yē ma win dam kun kp̄a. Ka m̄e, u nen gari m̄em n̄ōw̄a, u ñ nen ȳisiru siki. Yen s̄ōna na n̄n gambo k̄enia ye goo k̄un kp̄ē u k̄ene.

⁹Wee kon n̄n Setam tan be n̄omu s̄ōndia be ba tii sokum̄o Yuuba adama ba ñ s̄āa m̄e, domi weesa ba m̄ō. Kon de bu na win wuswaaō bu kpuna bu n̄n b̄ere w̄ē. Be kpuro ba koo ḡia ma na n̄n k̄i.

¹⁰Ȳen s̄ō u t̄emana u man m̄em n̄ōw̄a, yen s̄ōna kon n̄n bere wahalan saa s̄ō ye ya sisi handunia kpuro s̄ō yu ka t̄ambun laakari m̄eri be ba w̄āa handunia s̄ō.

¹¹Na sisi na ñ t̄em̄o. Ye u m̄o, u ye n̄enuo kem kem kpa goo u ku raa n̄n win nasaran are m̄waari.

¹²Wi u tabu di wiya kon ko gbere Gusuno nen Yinnin s̄āa yer̄o, u ñ maa yariō. Kon nen Yinnin ȳisiru yore win w̄ollō ka maa win wuun ȳisiru ge ga s̄āa Yerusalemu kpaa, ge ga koo sarama win w̄ollun di. Kon maa nen ȳisi kpaaru yore win w̄ollō.

¹³Baawure wi u swaa m̄o u n̄ōwō ye Hunde D̄ero u Yesun yigbenu s̄ōm̄o.

Gari yi ba Lodiseqibu s̄ōw̄a

¹⁴Kirisi u maa n̄e, a Lodisen Yesun yigberun ḡōrado yoruo a n̄e, n̄e gemgii, n̄e wi na s̄āa seeda dio geo naanegii, Gusunon taka kooran nuuru, na n̄e,

¹⁵na win kookoosu yē. Na yē ma u ñ yem, u ñ maa sum. Na raa k̄iwa u n̄ sum ñ kun m̄e u n̄ yem.

¹⁶Adama ȳen s̄ō u s̄āa wur̄o wur̄o, u ñ sum u ñ maa yem, kon n̄n pura nen n̄on di.

¹⁷U gerum̄o u m̄o, u s̄āa atasiri, u kua dukiagii, u ñ ḡāanun ȳāru m̄o. Adama na n̄n s̄ōm̄o, wi, ḡōru garin bar̄ōwa, ka w̄onw̄ondo, ka masaasi ka w̄ōko ka tererugii.

¹⁸Yen saabuwa na n̄n bwisi k̄ēm̄o, u de u wura dwe nen mi ye d̄ōō s̄onwa, kpa u ka ko dukiagii. U maa k̄pam yāa kpikinu dweo ni u koo ka win tereru bere kpa u kun maa sekuru m̄o. U k̄pam maa n̄nin tibu dweo u doke kpa u yam wa.

¹⁹Be na k̄i kpuro beya na ra n̄ni doke kpa n bu s̄eyasia. Yen s̄ō, u hania koowo kpa u ḡōru gosia.

²⁰Wee, na yō dii k̄on̄n̄ōwō na taka m̄o. Baawure wi u nen n̄ōō n̄ōōm̄o ma u k̄enia, kon du win mi, kpa n ka n̄n di kpa u maa ka man di.

²¹Wi u tabu di, wiya kon de u ka man sina nen sina ḡōnaō, nge m̄e na tabu di ma na sina ka nen Baaba win sina ḡōnaō.

²²Wi u swaa m̄o u n̄ōwō ye Hunde D̄ero u Yesun yigbenu s̄ōm̄o.

4

S̄āa te ta w̄āa Gusunō w̄ollō

¹Yen biru n̄e Yohanu na m̄era na wa k̄on̄n̄o gagu ga k̄eniara Gusunō w̄ollō.

Ma na maa n̄ō ge nua ge ga s̄āa nge k̄āk̄āagii ge ga raa gb̄ia ga ka man gari kua. Ga k̄pam n̄e, n̄ ȳōōma mi kpa u man s̄ōsi ye ya koo na amen biru.

²Mii mii Hunde D̄ero dera na k̄āsa. Wee, na sina kitaru wa Gusunō w̄ollō, goo u s̄ō te s̄ō.

³Wi u s̄ō mi, win wuswaa ballim̄o nge ni nu n̄ni bwese bweseka m̄o ka ni nu n̄ni sw̄āaru m̄o. Guru waa ya sina kita te s̄ikerene ya ballim̄o nge k̄pee te ta n̄ni wuru beku m̄o.

⁴Ma sina kitanu ȳenda n̄ne nu sina kita te kooro bure. Ma guro gurobu yenda n̄ne ba s̄ō kita nin w̄ollō ba yāa kpikinu doke ka fur̄o wuragisu.

⁵Yera saa sina kita ten min di guru maakinu yarim̄o ka wurenu ka guru gb̄āsukunu. Fitolakunu n̄ōōba yiru ni nu s̄ōre nu w̄āa sina kita ten wuswaaō. Niya nu s̄āa Gusunon hundeba n̄ōōba yiru.

⁶Sina kita ten wuswaaō yeru gagun bwesera w̄āa mi, ge ga ka diki weene.

Sina kita ten suunu s̄ō ka ten ḡon ḡonka, hunde koniba n̄ne ba w̄āa mi, ba n̄ni dabinu m̄o biru ka wuswaa.

⁷Hunde koni ḡiikaa ya s̄āa nge gb̄ee sunō, ma yiruse s̄āa nge naa buu. Itasen wuswaa s̄āa nge t̄onugia, ma n̄nese ya ka gunō bakeru weene te ta ȳōōwa.

⁸Hunde koni n̄e yen baayere ya kasa n̄ōōba tia tia m̄o, ma yi n̄ni m̄o yam kpuro t̄ōw̄o ka s̄ōw̄o. Ba ra n̄ womu m̄o k̄peetim sari s̄ō s̄ō ka w̄ōkuru ba n̄ m̄o, D̄ero! D̄ero! D̄ero!

Meya Yinni Gusunō Dam kpurogii u s̄āa, wi u raa w̄āa, wi u w̄āa, wi u maa sisi.

⁹ Sanam me hunde koni be, ba yiiko ka beere ka takarun womusu nun kuamme wi u waa ka baadomma, ma u sō sina kita ten wollo,

¹⁰ sanam meya guro gurobu yenda nne ye, ba nun kpunamme ba nun saamo. Ba maa ben furuso pwetirim ba kasi mō sina kita ten wuswaa ba mō,

¹¹ Gusunō besen Yinni, wuna a dam ka yiiko mō,

wuna sa ko beere wē.

Domi wuna a gaanu kpuro taka kua.

Wunen kirun saabuwa nu ka waa nu wasi.

Ten saabuwa nu maa ka taka kooro.

5

Tire kureru

ka Yaa kine kpendu

¹ Wee na wa wi u sō sina kita ten wollo u tire kureru garu neni win nom geuo. Ba tire te yoruawa biru ka wuswaa, ma ba tu yirenu naaba yiru koosi.

² Ma na wollun gorado damgii goo wa u gbāra ka dam u nee, wara yiiko mō u ka yire ni kusia kpa u tire kure te wukia.

³ Adama goo sari wi u waa wollo n kun me temō n kun me tem sōwō wi u kpia u tire kure te wukia u meera ten sōwō.

⁴ Na swi gem gem yen sō goo sari wi u yiiko mō u ka tire kure te wukia u ten sō meeri.

⁵ Yera guro guro ben turo man sōwō u nee, n ku swi. Wee, gbee suno ge ga yara Yudan bweserun di, ge ga sāa nge kprii kpaaru Dafidin yenuo, ga tabu di, ga koo kpi gu yirenu naaba yiru ye kusia kpa gu tire te wukia.

⁶ Na meera ma na Yaa kine kpendu wa ta yō sina kitarun suunu sō, ma hunde koni nne ka guro guro be, ba tu sikerene. Yaa kine kpem te, ta saare ba ka tu yakuru koore, ta kaba naaba yiru mō ka maa neni naaba yiru yi yi sāa Gusunon hundeba naaba yiru, be u gora handunia kpuro sō.

⁷ Yaa kine kpem te, ta da win mi wi u sō sina kitaro, ma ta tire kure te mwa win nom geun di.

⁸ Ye ta kua me, yera hunde koni nne ye ka guro gurobu yenda nne ye, ba kpuna Yaa kine kpem ten wuswaa. Ben baawure u mōroku mō ka wuran bweebu mi sō turare waa ye ya sāa naane dokeobun kananu.

⁹ Ma ba wom kpō kua ba mō, wuna a yiiko mō a ka tire kure te mwa kpa a yire ni kusia.

Domi ba raa ka nun yakuru kua.

Ma a Gusunon tumbu yakia ka wunen yem saa bweseru baatere ka barum baamere ka tumbu kpuro ka tem baameren min di.

¹⁰ A bu menna a kua ben suno, a bu kua Gusunō besen Yinnin yaku kowobu. Ba koo bandu di handunia kpuro sō.

¹¹ Na kpm meera ma na wollun gorado dabirun nō nua, ben geera tura nōn nōn

suba nōrōbu. Ba sina kita te ka maa hunde koni nne ye ka guro guro be sikerene.

¹² Ba naogiru sua ba mō,

Yaa kine kpem te ba raa ka yakuru kua,

ta tura bu ka tu yiiko wē,

ka dukia, ka yēru, ka dam,

ka beere, ka girima, ka siarabu.

¹³ Ma na nua taka kooro kpuro, ye ya waa wollo ka temō, ka tem sōwō, ka nim wōku sō, ye ya waa handunia sō kpuro gesi ya naogiru sue ya mō,

wi u sō sina kitaro ka Yaa kine kpem te,

beya ba siarabu ka beere ka yiiko ka sinandu mō

sere ka baadomma.

¹⁴ Ma hunde koni nne ye, ya wura ya nee, ami. Ma guro guro be, ba kpuna ba saaru kua.

6

Yirenu

¹ Yera na wa Yaa kine kpem te, ta yirenu naaba yiru yen teeru kusia, ma na nua hunde koni ben turo gbāra nge gura u goo sōwō u nee, a yarima.

² Ye na meera, yera na dum kaa wa. Wi u ye sōni u tendu neni, ma ba nun sina furō dokea. U swaa wōri nge tabu dio wi u dō u kpm tabu diima.

³ Yera Yaa kine kpem te, ta yirenu yiruse kusia, ma na nua hunde koni ben yiruse u goo sōwō u nee, a yarima.

⁴ Duma gaa kpm yara ya sāa dum swāa. Wi u ye sōni ba nun dam kā u ka tabu yēbi handunia sō kpa tōmbu bu ka goona. Ma ba nun takobi baka gaa wē.

⁵ Yera Yaa kine kpem te, ta yirenu itase kusia, ma na nua hunde koni ben itase u goo sōwō u nee, a yarima. Na meera ma na dum wōka wa. Wi u ye sōni u tongoro neni win namao.

⁶ Ma na nōo gagu nua ga saare ga wee hunde koni nne yen min di ga nee, alikama kilo tian geera sāa sōo teerun sōmburun gobi. Meya maa oosu kilo itan geera ne. Adama a ku gum ka tam sanku.

⁷ Yera Yaa kine kpem te, ta yirenu nnese kusia. Ma na nua hunde koni ben nnese u goo sōwō u nee, a yarima.

⁸ Na meera ma na wa dum berō wuruwa. Wi u ye sōni, win yisira Gōo, ma garibun waa yera nun swi. Beya ba yiiko wē bu ka handunian bonu nnese go ka takobi, ka gōoru, ka baranu, ka maa gbeeku ye ye yi yi waa tem me sō.

⁹ Yen biru Yaa kine kpem te, ta yirenu naabuse kusia. Ma na tōmbun hundeba wa yaku yerun kōkōrō be ba go Gusunon gari ka seeda ye ba din sō.

¹⁰ Tōmbun hunde beya ba gbāra ba nee, Yinni deero, gemgii, sere saa yerā a mara a ka

handunian tambu siri kpa a bu seeyasia yèn sō ba sun go.

¹¹ Ba ben baawure yabe kpikuru sebusia, ma ba bu sōwa bu wēro fiiko gina sere ben som kowosibu ka begibun geeru tu ka yibu be n tie bu go, nge me ba maa be go.

¹² Na kpam mēera sanam me Yāa kinē kpem te, ta yīreru nōba tiase kusia. Ma tem mu yīra ka dam, ma sōo tīra niki niki nge beku wōku sinumguru, ma suru swēra kom kom nge yem.

¹³ Kperi maa wōrukumō temō nge me gandun bii birenu ra derure sanam me woo danguu ga tu siramō.

¹⁴ Ma wōlla kurura nge tireru ma guuru baatere ka tem bureru baatere nu sin yenu kōsa.

¹⁵ Sanam mēya handunian sinambu ka tem yērobu ka tabu sinambu ka atasiriba ka dangibu, tambu kpuro gesi, yobu ka tii mōwōbu, ba tii berua kpee wōrusō ka kpee baaba sōo.

¹⁶ Ba guunu ka kpenu nōoguru mō ba mō, i sun sēsikio, i bere saa win wuswaan di wi u sō sina kitarō ka sere Yāa kinē kpem ten mōrun di.

¹⁷ Domi ben mōrun tōo bembere te, ta tunuma. Wara u koo kpī u yōra u tu ma.

7

Isirelin tambu 144.000

¹ Yen biruwa na wōllun gōradoba nne wa ba yō handunian goonu nne sōo ba handunian wosu nne neni, kpa woo gu ku ka ko tem sōo, ka nimō, kpa gu ku dāru garu yīri.

² Na maa wōllun gōrado 900 wa u wee saa sōo yari yerun di, u Gusunō Yinni wason yīreru neni. U gōradoba nne ye nōoguru kua be Gusunō u dam kā bu ka tem ka nim wōku kōsa kua,

³ u nēē, i ku handunia ka nim wōku ka dānu kōsa gaa kua sere sū ka Gusunō bēsen Yinnin som kowobu yīreru kua ben sirinō.

⁴ Yera ba man ben geeru sōowa Isirelin bibun bwesenu kpuro sōo bēn sirinō ba Gusunōn yīreru doke. Ba sāa tōnu nōrōbun suba wunaa weeru ka nne (144.000).

⁵ Yudan bweseru sōo tōnu nōrōbun suba wōkura yiruwa (12.000) ba yīreru kua. Mēya maa Rubēnin bweseru sōo tōnu nōrōbun suba wōkura yiru. Gadin bweseru sōo tōnu nōrōbun suba wōkura yiru.

⁶ Aseēn bweseru sōo, tōnu nōrōbun suba wōkura yiru. Nefitalin bweseru sōo tōnu nōrōbun suba wōkura yiru. Manasen bweseru sōo tōnu nōrōbun suba wōkura yiru.

⁷ Simēon bweseru sōo tōnu nōrōbun suba wōkura yiru. Lefin bweseru sōo tōnu nōrōbun suba wōkura yiru. Isakarīn bweseru sōo tōnu nōrōbun suba wōkura yiru.

⁸ Sabulonin bweseru sōo tōnu nōrōbun suba wōkura yiru. Yosefun bweseru sōo tōnu nōrōbun suba wōkura yiru. Benyamēen bweseru sōo tōnu nōrōbun suba wōkura yiru.

Tōn wōru guna

⁹ Yen biru na kpam mēera ma na tōn dabi dabinu wa be goo kun kpē u gari. Ba yara saa tem baamere ka bweseru baatere ka tambu kpuro ka barum baameren min di. Be kpuro ba yōra sina kitaru ka Yāa kinē kpandun wuswaaō, ba yabe kpikinu sebua, ma ba baa kakosu neni nōmaa.

¹⁰ Ba nōoguru kua ba nēē, bēsen faaba ya weewa Gusunō bēsen Yinnin min di wi u sō sina kitarō, ka maa Yāa kinē kpem ten min di.

¹¹ Ma wōllun gōradoba kpuro ba yōra ba sina kita te ka guro guro be ka hunde koni nne ye sikerene. Yera ba kpuna sina kita ten wuswaaō ba Gusunō sāamō

¹² ba nēē, ami. Gusunō bēsen Yinniwa u siarabu ka girima ka yēru ka takaru ka bēere, ka dam, ka yiiko mō sere ka baadommaō. Ami.

¹³ Yera guro guro ben turo man bikia u nēē, berā benī be ba yabe kpikinu sebua. Man diya ba na.

¹⁴ Na wisa na nēē, na n yē ni tōnwero, wuna kaa n yē.

U man sōowa u nēē, tōn benī ba yarimawa bōne bakan di. Ba ben yabenu tea ba bururasia ka Yāa kinē kpem ten yem.

¹⁵ Yenin sōna ba yō Gusunōn sina kitarun wuswaaō ba nūn sāamō wōkuru ka sōo sōo win sāa yerō. Wi u sōo sina kitarō u koo bu win wāru wukiri.

¹⁶ Ba n maa gōōru wasi, n kun me nim nōru. Sōo kun maa bu soomō, mēya maa yam susura kun bu wahala mō.

¹⁷ Domi Yāa kinē kpem te ta wāa sina kitarun suunu sōo, tera ta koo bu kpāra, tu ka da wāaran bwāō. Gusunō u koo maa bu ben nōni yīresu kpuro woka.

8

Yīreru nōba yiruse

¹ Sanam me Yāa kinē kpem te, ta yīreru nōba yiruse kusia, ma yam mari Gusunō wōllo nge nōni kpakinu tenan saka.

² Yen biru na wōllun gōradoba nōba yiru wa be ba ra n yō Gusunōn wuswaaō. Ba bu kōbi nōba yiru wē.

³ Yen biru wallun gōrado 900 na u yōra yāku yerun bōkuō u wuran bweebu neni ge ga turare mō. Ba nūn turare wē ya kpā u ka ye naane dokeobun kananu mēna yāku yee wuragirun wōllo te ta wāa Gusunōn sina kitarun wuswaaō.

⁴ Turare yen wiisu seewa wōllo Gusunōn wuswaaō ka naane dokeobun kananu sannu saa gōrado win nōman di.

⁵ Yera gɔrado wi, u turaren bweebu ge sua u gu dɔɔ yibia saa yāku yeru min di, ma u gu kɔɔma temɔ. Sanam me sɔɔra guru gbāsukunu na ka wurenu ka guru maakinu ka maa tem yīribu.

Kɔbi

⁶ Yen biru wɔllun gɔradoba nɔɔba yiru be ba kɔbi nɔɔba yiru ye neni, ba sɔɔru kua bu ka yi so.

⁷ Gɔrado gbiikoo u win kɔba so. Yera guru kpenu ka dɔɔ ka yem sannu n burina, ma ya nɛera ka dam saa wɔllun di. Ma tem bonu itase ya dɔɔ mwaara ka dāan bonu itase ka maa yaka bekusu kpuro.

⁸ Ma gɔrado yiruse u win kɔba so. Ma gāa ni nu sɔare nge guu bakaru te ta dɔɔ mwaamɔ, ba nu kasa kua nim wɔku sɔɔ. Nim wɔkun bonu itase ya gɔsira yem,

⁹ ma hunde koniba kpuro be ba wāa nim wɔku sɔɔn bonu itase ba gu, goo nimkusu kpuron bonu itase ya maa kam kua.

¹⁰ Yen biru, gɔrado itase u win kɔba so. Yera kperi baka gaa ye ya dɔɔ yabure nge wii bɔndu, ya wɔruma wɔllun di daru kokin bonu itase sɔɔ ka maa bwii sɔɔ.

¹¹ Wee, kpera yen yīsira sosubu. Ma nim men bonu itase sosia ma tɔn dabira gu ye ba nim me nɔra yɛn sɔ mu sosia.

¹² Yen biru gɔrado nɛese u win kɔba so. Yera sɔɔn bonu itase ka surun bonu itase ka kperi bonu itase tīra, ma sɔɔ sɔɔn bonu itasen yam bururam kun maa wāa, meya maa wɔkurun bonu itasen yam bururam.

¹³ Na kɔam mɛera ma na gunɔ bakerun swii nua ta yɔɔwa sere sere Gusunɔ wɔllɔ ta gbaramɔ too too ta mɔ, waiyo, waiyo, amɔna handuniagibun nɔni swāara koo nɛra sanam me gɔradoba ita be ba tie ba koo ben kɔbi so.

9

¹ Yen biru gɔrado nɔɔbuse u win kɔba so. Ma na kpera wa ye ya raa wɔruma temɔ saa wɔllun di, ba ye wɔru bɔkɔ nɔru sariruguun kakɔrɔ wɛ.

² Kpera ye, ya wɔru ge wukia ma wiisu yara nge dɔɔ bokon wiisu, ma sɔɔ ka wom tīra wɔru gen wii sin saabu.

³ Ma twee yi yarima wii sin min di yi teria temɔ, ma ba yi dam kɔ nge nian bwāaru.

⁴ Ba yi wooda wɛ yi ku yakasu sanku, ñ kun me gāa bekunu, ñ kun me dāru garu ma n kun mɔ tɔn be ba kun Gusunɔn yīreru mɔ ben sirinɔ.

⁵ Twee yi, yi ñ wooda wa yi ka tambu go ma n kun mɔ yi bu nɔni sɔ sere suru nɔɔbu. Nɔni swāa ten wuriribu sɔawa nge nia yà n tɔnu toban wuriribu.

⁶ Suru nɔɔbu ye sɔɔ, tamba koo gɔɔ kasu adama ba ñ wasi. Ba koo gɔɔ kīa adama u koo bu duka suuri.

⁷ Twee yi, yi sɔawa nge dumi yi ba sɔɔru kua tabun sɔ. Yin winɔ gāanu wāa nge furɔ wuragisu, ma yin wuswɛe sɔa nge tɔmbugii.

⁸ Yin sɛrum sɔa nge tɔn kurɔbun seri, ma yin donnu sɔa nge gbee sunaginun.

⁹ Yin toronu maa sɔawa nge tarakpe sisuginu, ma yin kasan wurenu sɔa nge keke sisugii yi dum dabinu gawe tabu sɔɔ.

¹⁰ Yi sinu mɔ ka sɔsonu nge nia, sii ni sɔɔra dam wāa yi ka tambu nɔni sɔ suru nɔɔbu.

¹¹ Yi sunɔ mɔ yin suunu sɔɔ wi u sɔa wɔru bɔkɔ nɔru sariruguu gen gɔrado wirugii. Win yīsira ka Heberum Abadoni. Ka Gerekim maa wiya ba mɔ, Apolioni.

¹² Tɛ, ye gbee swāa gbiikira doona n tie gbee swāanu yiru ni nu sisi.

¹³ Yera gɔrado nɔɔba tiase u win kɔba so. Ma na nɔɔ gagu nua saa yāku yee wuragirun kaanu nɛn di te ta wāa Gusunɔn wuswaaɔ.

¹⁴ Nɔɔ ge, ga gɔrado nɔɔba tiase wi u kaba neni sɔɔwa ga nɛe, a gɔradoba nɛe ye yɔsuo be ba bɔkua daa baka ten mi te ba mɔ Efarati.

¹⁵ Yera ba gɔradoba nɛe ye yɔsuo be ba sɔɔru sɔa wɔɔ gen suru win tɔɔ ten kaba yen sɔ ye Gusunɔ u yii bu ka handunian bonu itasen tambu go.

¹⁶ Ba man tabu kowo be ba dumi sɔnin geeru sɔɔwa. Ba nɛe, ba sɔawa yako goobu (200.000.000).

¹⁷ Me na dumi ka yin maasɔbu waasina nɛn kāsiru sɔɔ wee. Ba tarakpenu doke ni nu sɔri nge dɔɔ, ma nu boogu sɔa nge bura, ma nu maa sɔa nge sɔɔ bisu. Dumi yin winu sɔa nge gbee sunɔn wiru, ma yin nɔɔn di dɔɔ ka wiisu ka sɔɔ bisu yarimɔ.

¹⁸ Handunian bonu itasen tambu ba gu gāa sɛsɔginu ita yen saabu, dɔɔ, ka wiisu, ka sɔɔ bisu, ye ya yarimɔ dumi yin nɔsun di.

¹⁹ Dumi dumi yin dam wāawa yin nɔsɔ ka maa yin sinɔ. Yin sinu sɔawa nge wɛe, nu winu mɔ. Niya yi ra ka tambu nɔni sɔ.

²⁰ Handunian tambu be ba tie, be ba kun gu ka gāa sɛsɔgii ni, ba ñ gɔru gɔsie, bu ye ba ka nɔma kuan sɔaru deri, ka Setam bwāabu ka būu ni ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka kpenu ka dāa, ni nu kun kpɛ nu gari nɔ, nu ñ maa kpɛ nu yam wa, nu sere sɛ.

²¹ Meya maa tɔn be, ba ñ ben tɔn goberu deri ka ben dobo dobo, ka ben kɔɔ mɛnnabu tantanaru sɔɔ, ka ben gbena.

10

Wɔllun gɔrado

ka tire kure piibu

¹ Na maa kɔam wɔllun gɔrado damgii goo wa u saram wee wɔllun di. Guru wira nūn wukiri, guru waa win wiru tɛke, win wuswaa ballimɔ nge sɔɔ, ma win naasu sɔare dɔɔ yari.

² U tire kure piibu gagu neni ga wukiare win nɔmuɔ. U win nɔm geun nɔɔ sɔndi nim

wōkun wōllō, ma u maa nōm dwarduguu sōndi tema,

³ ma u kukura nge gbee sunān swāi. Ye u kukura u kpa, yera guru kukiribu nōba yiru u nōra.

⁴ Ye guru kukiri bi, bu nōra bu kpa, mii mii na sōru kpa n ka gari yi yore. Adama na nō gagu nua saa wōllun di ga nēe, ye guru kukiribu nōba yiru ye, ya gerua a ku ye yore. A gari yi nēnuō asiri sō.

⁵ Yera gōrado wi na raa wa u yō tem sō ka nima, u win nām geu yīiya wōllō,

⁶ ma u bōrua ka Gusunān yīsiru wi u wāa sere ka baadomma, wi u wōllu ka ten gāanu taka kua, ka tem ka men gāanu ka maa nim wōku ka gen gāanu. Gōrado wi, u gerua u nēe, saa kun maa denyasiarō.

⁷ Adama sanam mē gōrado nōba yiruse u koo win kōba so, sanam mēya Gusunō u koo win himba ye goō kun yē yibia nge mē u raa win sōmōbu sōwa.

⁸ Yen biruwa nō ge na raa nua wōllun di ga ka kpmān man gari kua ga nēe, a doo a tire kure piibu ge ga wukiare mi mwa gōrado win nōmun di wi u yō tem ka nim wōllō.

⁹ Na da gōrado win mi, na nūn kana u man tire kure piibu ge wē. Ma u man sōwa u nēe, n gu mō n tem n mwē. Ga koo sosia nēn nukurō, adama nēn nōwō ga koo dorawa nge tikur.

¹⁰ Na tire kure piibu ge mwa win nōmun di, ma na gu tema. Geema, nēn nōwō ga dorawa nge tim, adama ye na gu mwē na kpa, ga sosiawa daka daka nēn nukurō.

¹¹ Yera ba man sōwa ba nēe, kon kpmān Gusunān gari gere tōn dabiru ka tem dabirinun sō, ka bwese dabiru ka maa sinam dabirinun sō.

11

Seeda diobu yiru

¹ Yen biru, ba man yīrutiā gaa wē, ye ya sāa nge deka ma ba man sōwa ba nēe, n seewo n da n Gusunān sāa yeru yīire ka yāku yeru, kpa n bu gari be ba sāaru mō mi.

² Adama n ku yen tō yaara yīire, domi ba ye tōn tukobu kā be ba koo wuu dēerō taaku sere suru weeru ka yiru.

³ U koo de win seeda diobu yiru bu win gari gere ba n saakiba sebua, sere sō nōrōbu ka goobu ka wata (1.260).

⁴ Seeda diobu yiru ye, ba sāa olifin dānu yiru ye, ka dabunu yiru ni nu yō Gusunō tem kpuron Yinnin wuswāa.

⁵ Goo ù n kī u bu kōsa kua, dōwa ra yari ben nōsun di u ben yiberēba kpeerasia, nge mēya wi u kasu u bu kōsa kua, u koo ka gbi.

⁶ Ba dam mō bu ka wōllu kēne, gura yu ku ka nē saa ye ba Gusunān gari gerumō. Ba maa dam mō nim wōllō bu ka mu gōsia yem. Ba maa kpmān dam mō bu ka handunia bara bwese bweseka kpēē nge mēn nō ba kī.

⁷ Sanam mē ba koo seeda di bu kpe, yera gbeeku yaa ye ya yara wōru nōru sariruguu gen min di ya koo ka bu tabu ko, yu bu kamia kpa yu bu go.

⁸ Ben gonu ko n kpī wuu bōkō gen swāa sō, wuu mi ba ben Yinni dāa bunanaru kpare. Wuu gen yīsirā ba weenasina ka Sodomu, n kun mē ka Egibiti.

⁹ Tōn dabinu saa handunian tōmbu kpuron min di ka bwesenu kpuron di ka barum baamēren di ka sere tem kpuron di ba koo ben gonu mēeri sō ita ka bōnu, ba n koo wura bu bu sike.

¹⁰ Handunian tōmbun nukura koo dora, ba koo tō bakaru ko kpa bu kēnu mōrisiana yēn sō Gusunān sōmōbu yiru be ba raa handuniagibu tōya kua mi, ba gu.

¹¹ Sō ita ka bōnu yen biru, Gusunō u kpmān goō ni wēsia wāaruguru wesia, ma nu seewa nu yōra. Bērum bakam tōn be kpurō mwa be ba nu wa.

¹² Yera Gusunān sōmōbu yiru ye, ba nōogiru nua wōllun di ba nēe, i yōma gee. Ba yōwa wōllō guru wiru sō sanam mē ben yiberēba ba bu mēera.

¹³ Mii mii ma tem yīira gem gem, ma wuu gen bōnu wōkuruse ya wōruma. Tōn be ba gu tem yīiru bi sō, ben geera sāa tōnu nōrōbun suba nōba yiru (7.000). Tōn be ba tie, ma ba nanda gem gem, ma ba Wōrukoo bēere wē.

¹⁴ Tē, gbee swāa yirusera doona, wēe itasera nō kōruma.

Kōba nōba yiruse

¹⁵ Yen biru wōllun gōrado nōba yiruse u win kōba so. Yera nō damgisu nōba Gusunō wōllō su nēe, handunia yenin banda kua Gusunō bēsen Yinni ka win Kirisigiru. U ko n bandu dii sere ka baadomma.

¹⁶ Sanam mēya guro gurobu yēnda nne ye, be ba sō ben sina kitanu wōllō Gusunān wuswāa, ba kpuna ba Gusunō sāamō

¹⁷ ba mō, Gusunō Yinni dam kpurogii, wune wi a wāa tē,

a raa maa wāa, sa nun siaramō yēn sō a wunen dam bakam denda, ma a wunen ban dibu torua.

¹⁸ Handuniagibu ba mōru bēsira.

Ma wunen mōru ya tunuma.

Saa ya tura bu ka gōribu siri.

Saa maa tura bu ka wunen sōmōbu are wē,

ka be ba nun naane doke

ka be ba wunen yīsiru nasie, baka ka buu.

Saa maa tura bu ka bu kam koosia

be ba handunia kam mō.

¹⁹ Yera ba sāa yee te ta wāa Gusunō wōllō kenia ma woodan kpakorora tera win sāa yee te sō. Ma guru maakinu wāa mi, ka wurenu, ka guru gbāsukunu ka tem yīirubu, ka maa guru kpee bakanu.

12

Kurɔ goo ka yaa binti bintiru

¹ Yera yīre bakaru gara s̄osira Gusunɔ wolla. Kurɔ goo wāa mi, s̄owa s̄aa win yaberu ma u suru yōrari ma u furɔ kperi wākura yiruguu doke.

² Kurɔ wi, u gura mɔ, marubun wahala ka nuku wuriribu dera u wuri mɔ.

³ Yera yīreru gara kpm̄ s̄osira Gusunɔ wolla. Yaa binti binti swāaru garu ta wāa mi, ta winu nɔɔba yiru mɔ ka kɔba wākuru ma ta sina furɔsu nɔɔba yiru doke.

⁴ Yaa ye, ya ka yen siru wollun kperin bɔnu itase waka ya k̄s̄ temɔ. Ma ya da ya yōra kurɔ win wuswaa wi u k̄i u ma mi, ya ka wa yu win bii tem ù n wɔruma.

⁵ Yera kurɔ wi, u bii tɔn durɔ mara wi u koo bwesenu kpuro kpara ka sii bokuru. Adama ba bii wi mwa ba ka nùn da Gusunɔn mi, mi u s̄ win sina kitarɔ.

⁶ Kurɔ wi, u maa duka doona ghaburu gia mi Gusunɔ u nùn ayeru s̄ɔru kua bu ka nùn nɔɔri s̄ɔ nɔɔɔbu ka goobu ka wata (1.260).

⁷ Yera tabu seewa wollu mi, Miseli Gusunɔn goradoban wirugii ka win goradoba ba tabu kua ka yaa binti binti te. Yaa ye, ka yen bwāa be, ba tabu kua.

⁸ Adama ba bu tabu di, ba ñ wure yaa ye, ka yen bwāabu ba n wāa wollu mi.

⁹ Ba yaa binti binti bembere te kasa kua temɔ. Maa ye, ya s̄aawa gasɔ gasɔn waa ye ba m̄ Yibirisi, ñ kun me Setam, ye ya handuniagibu kpuro noni w̄kua. Ba ye kasa kua temɔ ka yen goradoba sannu.

¹⁰ Yen biru, ma na nɔɔgiru garu nua wolla ta n̄e, t̄e s̄ɔra Gusunɔ bes̄en Yinni u ka faaba na. Win dam ka nim banda s̄osira, ka win Kirisin yiiko. Domi ba bes̄egibun m̄m̄ man̄ɔ kasa kua wollun di wi u ra n bu m̄m̄ manim̄ bururu ka yoka Gusunɔn wuswaa.

¹¹ Bes̄egii be, ba nùn tabu di ka Yāa kin̄e kpm̄ ten yem ka ben seedan gari. Ba ñ ben wāaru garisi gāanu, ba tu ḡɔɔ deria.

¹² Yen saabu, wollu ka w̄rukobu i nukuru doru. Adama tem ka nim w̄kun gbee swāara ko n kpā! Domi Setam ya b̄e sarema ka m̄ru baka ȳen s̄ɔ ya ȳe ma saa fiikowa n ye tie.

¹³ Ye yaa ye, ya wa ma ba ye k̄owa temɔ, yera ya kurɔ wi n̄oni s̄ɔɔbu w̄ri wi u bii t̄ɔn durɔ mara mi.

¹⁴ Adama ba kurɔ wi gunɔ bake bakarun kasa yiru w̄e u ka ȳs̄ sere win ayerɔ ghaburu mi n toma waa yen b̄okun di, mi ba koo nùn nɔɔri saa ita ka b̄onu.

¹⁵ Yera waa ye, ya yen n̄ɔ wukia ma ya nim sia nge daa bakarun kurɔ win biruɔ kpa u ka nim diira.

¹⁶ Adama tem mu kurɔ wi faaba kua, mu men n̄ɔ baaya mu nim m̄ mwe me mu yara yaa yen n̄ɔn di.

¹⁷ Sanam m̄ya yaa ye, ya ka kurɔ wi m̄ru bara gem gem, ma ya da ya ka win bwese te ta tie tabu ko, be kpuro be ba Gusunɔn wooda m̄m̄ n̄ɔwamm̄e, be ba Yesun seeda dimɔ.

¹⁸ Ma yaa ye, ya da ya yōra yani seeri s̄ɔ nim w̄kun gooro.

13

Gbeeku yee yiru

¹ Yen biruwa na gbeeku yaa gaa wa ya yariɔ nim w̄kun di. Ya k̄ɔbi wākuru ma ka winu nɔɔba yiru, ma sina furɔ ga wāa k̄ɔbi yin baayeren wolla, ma ȳisi k̄ɔsunu yorua yen winu.

² Gbeeku yaa ye na wa ya s̄aa nge musuku gbeeku, ma yen naasu s̄aa nge w̄m̄ gb̄arogisu, yen n̄ɔ ga maa s̄aa nge gbee sunɔguu. Yaa binti binti te, ta ten tiin dam gbeeku yaa ye w̄e ka maa ten sina kitaru ka ten yiiko baka.

³ Gbeeku yaa yen wii teeru ta s̄aare ta m̄era wa goo gookum, adama m̄era ye, ya bekura. Handuniagibu kpuro ba ye m̄era ka gidi, ma ba ye sw̄i.

⁴ Tɔmbu kpuro ba yaa binti binti te s̄awa ȳen s̄ɔ ta ten yiiko gbeeku yaa ye w̄e. Ba maa gbeeku yaa ye s̄awa ba m̄, wara s̄aa nge gbeeku yaa yeni. Wara koo kp̄i u ka ye tabu ko.

⁵ Ba dera gbeeku yaa ye, yu woo kana gari ka gari kam gere, ba maa ye yiiko k̄a yu ka yegiru ko suru weeru, ka yiru.

⁶ Yera ya yen n̄ɔ wukia ya Gusunɔ gari kam gerusim w̄ri ka maa win ȳisuru, ka win wāa yeru, ka be ba wāa wolla.

⁷ Ba ye swaa k̄a yu ka naane dokeobu tabu ko kpa yu bu tabu di. Ba maa ye yiiko w̄e bweseru baateren wolla, ka tɔmbu kpuro ka barum baamere ka tem baamere.

⁸ B̄en ȳisinu ba ñ yorua bu sere handunia tore, wāarun tireru s̄ɔ te ta s̄aa Yāa kin̄e kpendugiru te ba ka yākuru kua, beya ba koo gbeeku yaa ye s̄a.

⁹ Ñ n m̄en na, baawure wi u swaa m̄ɔ, u n̄ɔwɔ.

¹⁰ Wi ba koo piris̄am mwa, piris̄amwa ba koo nùn mwa. Wi ba koo go ka takobi, takobiwa ba koo ka nùn go. Saa ye s̄ɔ, n weene naane dokeobu ba n temane ben naane dokebu s̄ɔ.

¹¹ Yen biruwa, na kpm̄ gbeeku yaa gaa wa ya yariɔ tem s̄ɔn di. Ya k̄ɔbi yiru m̄ nge yāa kin̄e kpendun k̄ɔbi, ma ya gari m̄ nge yaa binti bintiru.

¹² Yaa gbiikaa ya dera ya yen yiiko dendim̄ yen noni biru. Ya tem ka men t̄ombu tilasi kua bu ka yaa gbiikaa ye s̄a ye ba raa m̄era kua goo gookum, ma ya bekura.

¹³ Yaa yiruse yeni ya maamaaki dabinu kua, sere ya dera dɔɔ u sarama wɔllun di temɔ tɔmbun wuswaaɔ.

¹⁴ Ya handunian tɔmbu nɔni wɔkua ka maamaaki yɛn yiiko ba ye wɛ yu ko yaa gbiikaa yen nɔni biru. Ya handuniagibu sɔɔmɔ bu yaa gbiikaa yen weenasia koowo ye ba raa ka takobi mɛɛra kua, ma ya kun gu.

¹⁵ Yaa dɔɔka ye, ya yiiko wa yu ka yaa gbiikaan weenasia ye wɛsia wɔaruɔiru wɛ yu ka kpɛ yu gari ko nge tɔnu, kpa ya be ba yina bu ye sɔ kpuro go.

¹⁶ Ma yaa ye, ya tɔmbu kpuro tilasi kua, dangibu ka bwɛɛbwɛɛbu, gobigibu ka sɔarobu, yobu ka tii mɔwɔbu bu ka bu yireru kua ben nɔm geua n̄ kun mɛ ben sirinɔ.

¹⁷ Goo sari wi u koo kpɛ u dwe n̄ kun mɛ u dɔra ma n̄ kun ma ka gbeeku yaa yen yireru te ta sɔa yen yisiru, n̄ kun mɛ yen yisirun damba.

¹⁸ Ye ya bwisi bikiamɔ wee. Baawure wi u bwisi mɔ u koo kpɛ u gbeeku yaa yen damban tubusianu gia. Domi damba ye, ya sɔawa tɔnu goon damba. Yeya nata ka wata ka nɔɔba tia (666).

14

Be ba yakian womu

¹ Yen biruwa na mɛɛra ma na Yaa kine kɛm te wa ta yɔ Sionin guuru wɔllɔ. Tɔnu nɔrɔbun suba wunaa weeru ka nne (144.000) ba ka n̄n waa mi, be ba win yisiru ka win Baaban yisiru yorua ben sirino.

² Ma na nɔɔ gagu nua wɔllun di nge surun bakarun wurenu, nge guru gbɔra bakabu. Nɔɔ ge na nua ga sɔawa nge ni mɔrɔku sowoba soomɔn swii.

³ Ba yɔ sina kitarun wuswaaɔ, mi hunde koniba nne ye ka guro guro be, ba waa. Ba womu kpɔɔ mɔ ge goɔ kun kpɛ u gia ma n̄ kun mɔ tɔnu nɔrɔbun suba wunaa weeru ka nne be ba yakia handunian di.

⁴ Tɔn be, ba sɔa be ba tii nenua dɛɛraru sɔɔ, ba n̄ kurɔ damaru koore. Ba Yaa kine kɛm te swiiwa baama kpuro mi ta dɔɔ. Ba bu yakiawa saa tɔmbun suunu sɔɔn di ba n̄ ka sɔa nge yaku gbiikii te ba Gusunɔ ka Yaa kine kɛm te kua.

⁵ Goo kun weesu nɔɔre ben nɔɔn di, ba sɔawa taare sarirugibu.

Wɔllun gɔradoba ita

⁶ Yera na kɛm wɔllun gɔrado goɔ wa u yɔɔwa sere sere Gusunɔ wɔllɔ, wi u koo Labaari gea ye ya ku ra kpe kpara handuniagibun mi, tem baamere ka bwe-seru baatere ka barum baamere ka tɔmbu kpuron mi.

⁷ U nɔɔguru sua u nɛɛ, i Gusunɔ nasio kpa i n̄n bɛɛre wɛ, domi saa ya tura u ka tambu kpuro siri. I n̄n sɔawa wi u wɔllu ka tem taka kua ka nim wɔku ka bwii.

⁸ Wɔllun gɔrado yiruse u gbiikoo swii u nɛɛ, Babiloni, wuu bɔko ge, ga woruma, ga wɔruma, ge, ge ga tambu kpuro tilasi kua ba ka gen daa bɛɛteke bakan tam nara.

⁹ Gɔrado itase u gbiikobu yiru ye swii, ma u nɔɔguru sua u nɛɛ, baawure wi u gbeeku yaa ye sɔamɔ ka yen weenasia, ma u yen yisiru mɔ win sirirɔ n̄ kun mɛ win nɔmuɔ,

¹⁰ Wiya u koo maa Gusunɔn mɔrun tam nɔ mɛ u koo wisi ka mɛn dam win mɔrun nɔra sɔɔ. Baawure wi u mɔ nge mɛ, u koo tɔya wa dɔɔ ka sɔɔ bisu sɔɔ, gɔrado dɛɛrobu ka Yaa kine kɛm ten wuswaaɔ.

¹¹ Dɔɔ wi u n̄n tɔya mɔ win wiisu su ko su n̄ seemɔwa wɔllɔ ka baadommaa. Ba n̄ ko ba n̄ maa wɛrabu mɔ bururu ka yoka, be ba gbeeku yaa ye sɔawa ka yen weenasia, ka be ba yen yisirun yireru mɔ.

¹² Gari yi sɔɔ, n weene naane dokeobu bu tɛmana, be ba Gusunɔn wooda mɛm nɔɔwa ma ba Yesu naane kua.

¹³ Yen biru na kɛm nɔɔ gagu nua wɔllun di ga nɛɛ, n yeni yoruo, doo nɔɔrugiba be ba gbimɔ saa tɛn di Yinnin naane dokebu sɔɔ. Gusunɔn Hunde gerumɔ u mɔ, mɛya ni, ba koo wɛra, domi ben sɔm geerun are koo bu swii.

Handunian gɛɛbu

¹⁴ Yen biru na mɛɛra ma na guru wii kpikuru wa, goɔ sɔ mi nge tɔnun bii. Yɛro sina furɔ wuraguɔ doke win wirɔ, ma u kɔmbɔ neni ge ga nɔɔ do.

¹⁵ Wɔllun gɔrado goɔ u yara sɔa yerun di, ma u wi u sɔ guru wiru wɔllɔ nɔɔguru sua u nɛɛ, a wunen kɔmbɔ suo a gɛ, domi gɛɛbun sanam mu tura, handunia ya ye bu ka gɛ.

¹⁶ Yera wi u sɔ guru wiru wɔllɔ u win kɔmbɔ doke handunia sɔɔ, ma u ye gɔ.

¹⁷ Gɔrado goɔ kɛm yara sɔa yerun di te ta waa wɔllɔ, win tii maa kɔmbɔ neni ge ga nɔɔ do.

¹⁸ Gɔrado goɔ maa yarima saa yaku yerun di, wi u dam mɔ dɔɔn wɔllɔ. U gbɔra taa taa u wi u kɔmbɔ nɔɔ durorɔ neni sɔɔwa u nɛɛ, a wunen kɔmbɔ doke kpa a handunian dɔa bii ni ba mɔ resɛm sɔri, domi nu ye.

¹⁹ Gɔrado wi, u win kɔmbɔ doke ma u dɔa binu sɔra. Ma u nu wisi Gusunɔn mɔru bakan dɔa bii gama yerɔ.

²⁰ Ba resɛm dɔa bii ni gama nin gama yerɔ wuun biruo. Ma dɔa bii gama yee ten min di yem mu koka mu tɛria sere kilo gooba wunɔbu (300), ma mɛn dukum maa tura sere dumin toro gendɛɔ.

15

Wɔllun gɔradoba

ka gbee swaa dɔa kinu

¹ Yen biru, na kɛm yireru garu wa Gusunɔ wɔllɔ, ta kpɔ ma ta bɛrum mɔ. Ye na wa wee. Wɔllun gɔradoba nɔɔba yiru ba gbee

swāanu nōba yiru neni. Niya nu sāa gbee swāa dāakinu, domi ni sōra Gusunōn mōru ya koo ka kpe.

² Yera na gāanu wa ni nu sāare yeru dikigūu ge ga burinē ka dōo. Na maa tōn be wa be ba gbeeku yaa ye ka yen weenasia, ka yen yīsiru damba tabu di. Tōn be, ba yō yeru gen wōllō ba mōrōkunu neni ni Gusunō u bu wē.

³ Ba Mōwisi Gusunōn sōm kowon womu mō ka maa Yāa kinē kpendugūu ba mō, “Yinni Gusunō dam kpurogii, wunen sōma kpā, ya maa sāa maamaaki. Wuna a tem kpuron sina boko. Wunen swēē yi sāa gem, yi dende.

⁴ Yinni, wara kun wunen berum mō. Wara koo yina u wunen yīsiru bēēē wē. Domi wunē turowa a sāa dēēro.

Tem baamēren tōmba koo na wunen mi, bu nun sā.

Domi baawure u wunen sōm geenu wa.”

⁵ Yen biru na mēēra na wa ba sāa yeru kenia Gusunō wōllō mi win kuu bekurugira wāa.

⁶ Wōllun gōradoba nōba yiru be ba gbee swāanu nōba yiru neni mi, ba yara sāa yee ten min di. Ba yāa kpikinu sebua ni nu dēēre wasa wasa ma ba kpaki wuragii sēke ben gāaso.

⁷ Yera hunde koniba nne ben turo u gōrado nōba yiru ye yoruku wuraginu nōba yiru wē ni nu Gusunōn mōru yiba. Gusunō u sāawa Yinni wi u wāa sere ka baadommao.

⁸ Ma sāa yee te, ta wiisu yiba Gusunōn yiiko ka win dam sō. Goo kun maa kpē u du mi sere wōllun gōradoba nōba yirun gbee swāanu nōba yiru ye, yu ka wiru goora.

16

Gusunōn mōrun yorukunu

¹ Yera na nōgiru garu nua saa sāa yee ten min di ta wōllun gōrado be sōwa ta nēē, bu doo bu Gusunōn mōrun yorukunu nōba yiru wisi handunia sōo.

² Gōrado gbiikoo u da ma u win yoruku wisi temo. Yera bwisi tobi bu wisi nge fōrōnu be ba gbeeku yaa yen yīreru mō ba yen weenasia sāama.

³ Saanam mēya gōrado yiruse u win yoruku wisi nim wōku sōo. Nim mē, mu gōsia nge tōn gorun yem, ma hunde koni baayere ya gu nim mē sōo.

⁴ Yera gōrado itase u win yoruku wisi daa bakanu ka bwii sōo, ma nim mu gōsia yem.

⁵ Ma na gōrado winin nōo nua wi u dam mō nim wōllō, u nēē, Dēēro, wunē wi a wāa, a raa maa wāa, wuna a sāa gemgii a ka siri mēsum.

⁶ Domi ba naane dokeobu ka Gusunōn sōmōbun yem yari, ma a bu yem wē bu nō. Mēya ba ka weenē.

⁷ Yen biru na nōo gagu nua saa yāku yeru min di ga nēē, geema Gusunō Yinni dam

kpurogii, wunen siribu sāa gem bu maa dende.

⁸ Yera gōrado nnese u win yoruku wisi sōo wōllō, ma sōo u dam wa u ka tōmbu dōo kpakiri.

⁹ Ma tōmba dōo kpakirira yam susu bakarun sō. Ma ba Gusunōn yīsiru gari kam gerusi wi u yiiko mō gbee swāa nin wōllō. Adama ba yina bu gōru gōsia bu nūn bēēē wē.

¹⁰ Yera gōrado nōobuse u win yoruku wisi gbeeku yaa yen sina kitaru wōllō. Ma n kua yam wōkuru ketem yen bandun tem sōo. Ma tōmbu ba ben yari temmō wuriribun sō.

¹¹ Ma ba Warukoo gari kam gerusi ben wuriribu ka bwisinun sō. Adama ba yina bu ben kom kōsum deri.

¹² Yera gōrado nōoba tiase u win yoruku wisi daa bakarun sōo te ba mō Efarati, ma ta gbera mam mam tu ka sōo yari yerun sinambu swaa kē bu tōbura.

¹³ Ma na wērekunu ita wa ni nu tii gōsia nge surenu, nu yarimō yaa binti binti ten nōon di ka gbeeku yaa yen nōon di ka maa sōmō weesugiin nōon di.

¹⁴ Wēreku ni, nu sāawa Setam bwāabu, be ba maamaaki mō, ma ba dōo handunia kpuron sinambun mi bu ka bu mēna bu tabu ko Gusunō Yinni dam kpurogiin siribun tōru sōo.

¹⁵ Ma Yesun nōo ga nōora u nēē, wee, na sisi nge gbēno. Doo nōrugiiwa wi u swaa mēēra ma u win yānu kpārenu sāa u ku ka swaa wōri tereru kpa u sekuru wa batuma sōo.

¹⁶ Yera wēreku ni, nu sinambu kpuro mēna gam gum mi ba ra soku ka Heberum Aamagedom.

¹⁷ Yen biru, gōrado nōoba yiruse u win yoruku wisi wom dirum sōo. Ma nōgiru gara nōora sina kitarun di sāa yerō ta nēē, gari kpa.

¹⁸ Yera guru maakinu seewa ka wurenu ka guru gbāsukubu ka tem yīru bakabu. Tem yīru bin kpāara banda. Bin bweseru ta n kōore saa min di ba tōnu taka kua.

¹⁹ Wuu bōko ge, ga kurana wasi ita, ma tōn tukobun wusu su wōruka. Gusunō u Babiloni, wuu bōko ge yaaya ma u gu win mōru bakan nōoran tam wē gu na.

²⁰ Tem burenu kpuro nu doona, guunu kun maa waaro.

²¹ Yera guru kpee bakanu, nin teera kilo weeru tura, nu tōmbu wōriki wōllun di. Ma ba Gusunō gari kam gerusi guru kpee nin nōni swāarun sō domi nōni swāa te, ta banda.

17

Kurō tanō kpoko

¹ Yera gōradoba nōoba yiru be ba yorukunu nōba yiru ye neni, ben turo u na u man sōowa u nēē, n na u koo man sōo si

nge me ba koo ka kurɔ tanɔ kpoko wi siri bu seeyasia wi u sɔ nim bakam wallo.

² Handunian sinamba ka kurɔ tanɔ kpoko wi daa bereteke kua, ma kurɔ tanɔ win daa bereteken tam mu handunian tambu laakari bira.

³ Sanam meya gorado wi, u nen bwera sua kasi kasikum u ka da gburɔ. Miya na kurɔ goo wa u sɔ gbeeku yaa swaa gaan wallo. Yen baama ba yisi kosunu yoru ma ya winu nɔba yiru mɔ ka kabi wokuru.

⁴ Kurɔ wi, u yānu sebu ni nu kɔrɔnnɔ ka swaa tobe saa, ma u buraru kua ka wura ka goo kpee gobi bekeginu ka goo kpikinu. U wuran nɔra neni win nɔmao ye sɔo gaa kosunu ka win kurɔ tanɔ disi yiba.

⁵ Win sirirɔ yisiru gara yoru tɛn tubusianu saa asiri. Yisi te wee, Babiloni baka, handunian kurɔ tanɔbu ka daa bereteke kpuron mero.

⁶ Ma na wa tan be ba Yesu naane doken yem ka maa be ba win seeda din yem mu kurɔ wi baarumo.

Ye na nɔn wa, na biti soora gem gem.

⁷ Yera gorado wi, u man sɔowa u nee, mban sɔna na biti soore. U koo man kurɔ win asiri tubusia ka maa gbeeku yaa ye u sɔni, ye ya winu nɔba yiru ka kabi wokuru mɔ.

⁸ Gbeeku yaa ye na wa mi, ya raa wasi adama ya n maa waa. N n sosi ya koo yari wɔru bɔkɔ nɔru sariruguun di yu da kam koo yero. Handunian tumbu, bɛn yisa kun waa waaarun tireru sɔo bu sere handunia tore, ba koo biti soora ba n gbeeku yaa ye wa ya kpm kurama. Domi ya raa wasi adama ya n maa waa.

⁹ Ye ya bwisi bikiamɔ wee. Winu nɔba yiru ye, ya saawa guunu nɔba yiru nin wallo kurɔ wi, u sɔ. Ya maa kpm saa sinambu nɔba yiru.

¹⁰ Be nɔabu ba wɔruma kɔ, turo u gina waa, wi u tie u n tunumam kpa. Sanam me u koo maa na, u n koo te.

¹¹ Ma gbeeku yaa ye ya raa wasi ma ya kun maa waa, yen tiwa ya saa sunɔ nɔba itase, u yarawa nɔba yiru yen min di ma u dɔo kam koo yero.

¹² Kabi waku te na maa wa mi, ta saawa sinambu wokuru be ba kun gina bandu dim kpa, adama ba koo yiiko wa bu bandu di kabi tia ka gbeeku yaa ye sannu.

¹³ Be waku te kpuro, himba tia ba mɔ, ba koo ben dam ka ben yiiko gbeeku yaa ye we.

¹⁴ Ba koo ka Yaa kine kpendu tabu ko, adama Yaa kine kpm te, ta koo bu tabu di yen sɔ ta saa yinnibun Yinni ka sina boko. Ma be Gusunɔ u soka u gosa, be ba saa bɔrɔkiniba, be ka Yaa kine kpm te sannu ba koo maa sinam be tabu di.

¹⁵ Gorado wi, u maa man sɔowa u nee, nim me na wa mi, mɛn wallo kurɔ tanɔ wi, u sɔ,

mu saawa tumbu ka tɔn wɔru guni ka tem dabinun tumbu ka bwese dabinu.

¹⁶ Kabi waku te na maa wa mi ka gbeeku yaa ye, ye kpurowa ya koo kurɔ tanɔ wi tusi. Ba koo ye u mɔ kpuro sua kpa bu nɔn deri terer. Ba koo win yaa tem kpa bu ye ya tie dɔo menɔ muku muku.

¹⁷ Domi Gusunɔ u dera ba win gɔru kiru kua. U dera ba nɔo tia kua ba ben sinandun yiiko gbeeku yaa ye we, sere win gari yi ka koo.

¹⁸ Kurɔ wi na wa mi, u maa saawa wuu bɔkɔ ge ga tem kpuron sinambu taare.

18

Babilonin wɔruma

¹ Yenin biru na kpm wallun gorado goo wa u saram wee wallun di. U yiiko baka mɔ, win buram, u ballimawa pari pari handunia kpuro sɔo.

² U nɔogiru sua u nee, ya wɔruma, Babiloni baka ye, ya wɔruma. Ya tɛ kua Setam bwaabun waa yeru ka wereku kɔsu baageren kuku yeru ka gunɔ bɔrɔnugisu ka si su gobun waa yeru.

³ Domi tem kpuron tumbu ba yen daa bereteken tam nɔra. Handunian sinambu ba ka ye kurɔ tanɔ kookoosu kua, ma handunian tenkuba ba kua gobigibu yen daa bereteken kpɔarun sɔ.

⁴ Yera na kpm nɔo gagu nua wallun di ga nee, i yarima nen tumbu, i yarima yen min di kpa i ku ka ye yen durum bɔnu ko kpa i ku ra ti kpee yen gbee swaanu sɔo.

⁵ Domi yen durum ya wallu girari, ma Gusunɔ u yen kom ksum yaaya.

⁶ I ye kasieyo nge me ya bee kua. I ye kasieyo nge me ya bee kuan nɔn yiru. I yen nɔra yibio ka tam me mu bɔabu nɔn yiru n kere nge me ya bee saka.

⁷ I ye tɔya ka nuku sankiranu kasio, nge me ya yen yiiko ka dukian doo nɔoru di. Domi ya yen tii sɔowa ya nee, wee, ya sɔ nge sina boko, ya n saa gomini. Meya ya n maa nuku sankiranu wasi pai.

⁸ Yen sɔ, yen gbee swaara koo ye deema sɔo teerun sɔo, baranu ka nuku sankiranu ka maa gɔoru, kpa yu dɔo mwaara muku muku. Domi Yinni Gusunɔ wi u ye siri u saa dangii.

⁹ Handunian sinambu kpuro be ba ka ye kurɔ tanɔru ka daa bereteke kua ba koo swi, ba koo weeweenu ko yen sɔ, sanam me ba yen dɔo mwaarabun wiisu mɛera.

¹⁰ Ba ko ba n yɔ n desire yen sɔ ba yen nɔni swaaran berum mɔ, kpa bu nee, Babiloni wuu bɔkɔ danguu, a kam kua, a kam kua. Kabi tia sɔora siribu nun di.

¹¹ Handunian tenkuba ba koo ye swiisi ka nuku sankiranu yen sɔ goo kun maa ben kianu dwemo

¹² ni nu sāa wura ka sii geesu ka kpee gobi bekeginu ka goo kpikinu ka beka ye ba kua ka wēe damgii, ka ni ba kua ka kōrōnnō ka beku mari marinu ka maa beku wunōmgīnu. Goo kun maa dāa gobigia dwemō ka yabu bwese bwese ka ye ba kua ka suunu donnu ka dāa yīsinuginu ka sii gandu ka sisu ka kpee kpikinu,

¹³ ka maa dārun kokosun buuru te ba mō kanēli, ka kpee yānu ka turare ka gum mē ba mō miru, ka gum swām ka tam ka gum ka som ka alikama ka nēe ka yāanu ka dumī ka yin kekeba ka maa tōmbun tii.

¹⁴ Ma tenku be, ba ye sōwa ba nēe, gāa geenu kpuro ni a ra raa kā nu n sāa wunēginu nu nun doonari, wunen dukia ka gāa buranu kpuro nu nun nōma yande, tōnu kun maa ni wasi pai.

¹⁵ Gāanu kpuron tenkuba be ba yen sō kua dukiagibu, ba koo yōra n tonde, ba n sumō ba n weeweenu mō yen nōni swāarun berum sō

¹⁶ ba n mō, wee, wuu bōkō ge, ga kam kua ge ga raa tii bururu bera ka yāa ni ba kua ka wēe damgii ka ni ba kua ka kōrōnnō ka beku wunōmgīnu ka sere maa wuraba ka kpee gobi bekeginu ka goo kpikinu.

¹⁷ Ma kōbi tia sōo gen dukia kpuro ya kam kua.

Goo nimkusu kpuron wirugibu ka be ba dua sōo ka goo nimkusun sōm kowobu ka be kpuro gesi be ba dim waamō nim wōku sōo, ba yōra ba desire

¹⁸ ba nōogiru sua ye ba wuu gen dōo mwaarabun wiisu wa ba nēe, wuu gagu maa sari nge wuu bōkō geni.

¹⁹ Ba tii yanim wisimō winō ba sumō ka nuku sankiranu ba nōogiru mō ba mō, wuu bōkō ge, ga kam kuawa. Gen dukiawa be ba goo nimkusu mō ba ka kua gobigibu. Ma kōbi tia sōo ye kpuro ya kua bansu.

²⁰ Wōllu, a gōru dorō wuu gen sō. Bēe maa naane dokeobu ka gōrobu ka Gusunōn sōmōbu, i gōru dorō yēn sō Gusunō u gu siri ye ga bēe kuan sō.

²¹ Yera wōllun gōrado damgii goo kperu sua ta ka nēe bakarū nē ma u tu sure nim wōku sōo u nēe, nge mēya ba Babiloni wuu bōkō ge sura temō ka dam, ga n maa waarō pai.

²² Ba n koo maa mōrōkunun swīi nō wunen mi ka wom kowobu ka gaasiranu ka kōbi. Ba n koo maa sōm bwese bwesekan kowobu wa, ba n koo maa nēe te ba nammōn damu nō.

²³ Ba n maa fitilan yam bururam wasi mi, ba n maa kurō kpaā durōbu ka kurō kpaōbun nōo nōomō. Wunen tenkubara ba raa dam bō handunia gira sōo, ma a ka wunen dobo dobo tem kpurogibu nōni wōkua.

²⁴ Ba maa Gusunōn sōmōbun yem ka naane dokeobugum wa wunē sōo ka be kpuron yem gesi be ba go handunia kpuro sōo.

19

¹ Yen biru na nōo nua nge tōn wōrun wurenu wōllō ga nēe, su Gusunō besen Yinni siara. U sāawa faaba kowo, u yiiko ka dam mō.

² Win siribu sāa gem bu maa dende. Domi u kurō tanō kpoko wi siri wi u handunia kpuro sankā ka win daa bereteke ma u nūn sēeyasia yēn sō u win sōm kowobu go.

³ Ma ba kpaam nōogiru sua ba nēe, su Gusunō siara, wuu bōkō gen dōo wiisu ko n yōomōwa sere ka baadommaō.

⁴ Yera guro gurobu yenda nne ye ka hunde koni nne ye, ba kpuna Gusunōn wuswaaō mi u sō win sina kitarō, ba nūn sāwa ba nēe, ami, su Gusunō siara.

Yāa kinē kpendun

kurō kpaā tōo bakarū

⁵ Sanam mēya nōo gaga maa nōōra saa sina kitaru gian di ga nēe, i Gusunō besen Yinni siaro bēe win sōm kowobu kpuro, bēe be i nūn nasie, baka ka buu.

⁶ Yera na nōo nua nge tōn wōrun wurenu, ga sāa nge surun bakarū n kun mē guru gbāsuku bakanu, ga nēe, su Gusunō besen Yinni dam kpurogii siara domi u bandu di.

⁷ I de su yēeri kpa besen nuki yi dora. I de su nūn bēere wē domi Yāa kinē kpendun kurō kpaara tunuma, kurōn tii maa sōōru kpa.

⁸ Ba dera u yāa kpiki bēereginu sebua ni nu dēere wasa wasa. Yāa bēeregii ni, nu sāawa naane dokeobun kookoo geesu.

⁹ Yera gōrado wi, u man sōōwa u nēe, a yeni yoruo, doo nōorugiba be ba dim soka Yāa kinē kpendun kurō kpaā yero.

U maa man sōōwa u nēe, gari yi, Gusunōn gari geen tii tiwa.

¹⁰ Yera na yiira win naasō n ka nūn sā, adama u nēe, n ku ko mē, u sāawa nen sōm kowosi ka maa nen berusebu kpurogii be ba Yesun gem seeda di, n Gusunō sāawa.

Domī seeda ye ba Yesu diiya, yeya ya sāa Gusunōn sōmōbun garin nuuru.

Maasō dum kaagii

¹¹ Na maa wa Gusunō wōlla wukiara ma dum kaa gaa kurama. Wi u ye sōni win yīsira Gemgii ka Bōrōkini. Gem sōōra u ra siri, mēya u ra maa ka tabu ko.

¹² Win nōni sāawa nge dōo yara, ma u sina furō dabinu doke win wirō. Ba yīsiru garu yorua win sirirō te goo kun yē ma n kun mō wi turo.

¹³ U yaberu sebua te ba wasa yem sōo. Win yīsira Gusunōn gari.

¹⁴ Wōllun tabu kowobu ba nūn swīi ba dum kaaba sōni, ma ba yabe kpiki bēereginu sebua ni nu dēere wasa wasa.

¹⁵ Win nōon di takōbi nōo doragia yara ye u koo ka tem dabunun tōmbu tabu di. U koo bu kpara ka sii bokuru kpa u dāa binun

nim gama me mu saa Gusuno Yinni dam kpurogiin maru baka.

¹⁶ Win yaberu ka win taaru yisi teniwa ta yorua, sina boko ka yinnibun Yinni.

¹⁷ Na maa wallun gorado goo wa u y5 s5o soo. Ma u gunosu kpuro n5ogiru sue si su y5owa sere sere wallo u nee, i mennama Gusunan dim soku yero.

¹⁸ Ina kpa i sinambu ka tabu sinambun yaa di ka tabu kowo damgibugia, ka dumi ka yin maasabugia ka sere tambu kpuron yaa, yobu ka tii mawabu, baka ka buu.

¹⁹ Yera na gbeeku yaa ye wa ka handunian sinambu ka ben tabu kowobu. Be kpuro ba menna bu ka wi u duma soni mi tabu ko ka win tabu kowobu.

²⁰ Ba gbeeku yaa ye mwa ka somo weesugii wi sannu, wi u raa som maamaakiginu kua gbeeku yaa yen noni biru. Win som maamaakiginun sana u bu noni wakua be ba raa gbeeku yaa yen yireru mo, ma ba yen weenasia sawa. Ba gbeeku yaa ye ka somo weesugii wi kpee wasi wasiru d5o bweru soo, wi u mwaaramo ka s5o bisu.

²¹ Ba ben tabu kowobu go ka takobi ye ya yara saa maaso win noni di. Ma gunosu kpuro su ben yaa di su deba.

20

W5o narabu

¹ Yen biru na kpm wallun gorado goo wa u saram wee wallun di, u woru bako naru sariruguu gen kakoro neni ka yoni beke.

² U yaa binti binti te sere ye ya saa gason waa ye ba mo Yibirisi ka Setam, ma u ye bokua ka yoni yi, sere w5o narabu (1.000).

³ Ma gorado wi, u ye borie woru bako ge soo, u berisi ma u yireru doke kpa yu ku maa ka bwesenu kpuro noni w5ke sere w5o narabu yu ka kpe. Yen biruwa ba koo ye kenia bu ye kusia saa fiiko.

⁴ Na maa sina kitanu wa. Be ba s5 nin wallo ba bu yollaa kua bu ka siribu ko. Na maa tambun hundeba wa be ba wiru bura Gusunan gari ka Yesun seedan s5, ka be ba n gbeeku yaa ye sawa n kun me yen weenasia, ba n maa wure ba n yen yireru mo ben sirino n kun me ben nomao. Ba seewa gorin di ma ba bandu di ka Kirisi sannu w5o narabu.

⁵ Yeniwa ya saa goribun see gbiikibu. N deema, gari be ba tie ba n seewe gorin di sere w5o narabu ye, yu ka yibu.

⁶ Doo narugiba be ba bonu mo see gbiikibu soo. Ba saa be bu wuna nenem Gusunan s5. Goo yiruse kun maa yiiko mo be soo, domi ba ko ba n sawa Gusuno ka Kirisin yaku kowobu, ba ko n ka nun bandu dii w5o narabu.

Ba Setam tabu di

⁷ W5o narabu ya n yiba ba koo Setam y5su yen prisom di,

⁸ ya koo yari yu da yu handunian bwesenu kpuro noni w5ke ni ba mo Magogu ka nin wirugii Gogu, kpa yu nu menna bu ka tabu ko. Ba koo dabiya nge nim w5kun goorun yani seeri.

⁹ Be wee ba wee ba terie, tem kpuro soo ma ba naane dokeobun sansani sikerena ka wuu ge Gusuno u ki. Adama u dera d5o u sarama wallun di, ma be kpuro ba d5o mwaara.

¹⁰ Yera ba Setam ye ya raa tambu noni wakua kpee d5o bweru wi u mwaaramo ka s5o bisu, mi soo ba raa gbeeku yaa ye ka somo weesugii wi kpee. Miya ba koo noni swaa bakaru wa w5kuru ka s5o soo sere ka baadommao.

Siri daakibu

¹¹ Yera na maa sina kita kpiki bakaru wa ka wi u s5 ten wallo. Ma tem ka wolla duka doona win wuswaan di, yen gaa kun maa waaro.

¹² Yen biru na goribu wa, baka ka buu, ba y5 sina kita ten wuswaa. Ma ba tirenu wukia ka maa tireru garu te ba mo waarun tireru. Ba goribu siri nge me ben kookoosu ne si ba yorusi tire ni soo.

¹³ Sanam meya nim w5ku ga ka gen goribu na, ma goo ka goribun waa yera maa ka begibu na be ba raa neni. Ma ba be kpuro siri nge me ben baawuren kookoosu ne.

¹⁴ Yera ba goo ka goribun waa yee te sua ba kpee d5o bwee te soo. N deema, d5o bwee tera ta saa goo yiruse.

¹⁵ Baawure win yisuru ba n yorua waarun tire te soo, ba nun sua ba kpee d5o bwee te soo.

21

W5n kpaaru ka tem kpm

¹ Yen biruwa na w5n kpaaru ka tem kpm wa. W5n gururu ka tem gurum baa doona, nim w5ku ga n maa waa.

² Ma na wuu deeru wa, ge ga saa Yerusalemu kpa, ga saram wee Gusuno wallun di, ga s5oru saa nge kuro kpa wi u buraru saa u win duru mara.

³ Na maa n5ogiru nua sina kitarun di ta nee, wee te, Gusunan waa yera waa tambun suunu soo, u ko n waa ka be, ba koo maa ko wigibu. Gusunan tii u ko n waa ben suunu soo.

⁴ U koo bu ben noni yiresu kpuro woka. Goo kun ko n maa waa ka win nuku sankiranu ka swii ka wuriribu domi gason gaanu nu doona kpuro.

⁵ Sanam meya wi u s5 sina kitaru u nee, wee na gaanu kpuro kua kpaanu.

U maa man s5owa u nee, n yeni yoruo domi win gari, gari geeya, yi maa saa naanegii.

⁶ Ma u man s5owa u nee, ye kpuro ya kpa, wiya gaanu kpuron tore ka nin wii gowo wiya maa gbiikoo ka daako. Baawure wi nim

nəru ga mə̄ u koo n̄n̄n̄ nim̄ kē̄ nim̄ wāaruḡim̄
biwian̄ di n̄ kun̄ ka kās̄iaru.

⁷ Baawure wi u tabu di, win tubi wee, u ko
n̄ s̄āa win̄ Yinnī kp̄a wi, u maa ko win̄ bii.

⁸ Adamā b̄er̄obu ka naanē doke
sarirugibu ka koo k̄osum̄gibu ka t̄an̄
gowobu ka sakara kowobu ka dobo
dobogibu ka b̄ūu s̄āabu ka wee kowobu
kpuro, ba koo ben̄ b̄anu wa d̄s̄o b̄wer̄o wi u
m̄waam̄o ka s̄āo bisu. Yera ya s̄āa ḡōo yiruse.

Yerusalemu kpaa

⁹ Yera ḡoradoba n̄ōba yiru be ba raa
yorukunu n̄ōba yiru n̄enī ni s̄ōo ḡbee
swāanu n̄ōba yiru wāa, ben̄ turo u na u man̄
s̄ōwa u n̄ē, n̄ na, u koo man̄ kur̄o kp̄ao s̄ōsi
wi u s̄āa Yāa kin̄ē kp̄em̄ ten̄ kur̄o.

¹⁰ Sanam̄ meya ḡorado wi, u n̄en̄ b̄w̄era
sua k̄ās̄i k̄ās̄ikum̄ u ka da guu bakaru garun̄
w̄oll̄o. U man̄ Yerusalemu wuu d̄ēr̄o ge s̄ōsi
ga saram̄ wee Gusun̄o w̄ollun̄ di,

¹¹ ga ballim̄o Gusun̄on̄ yīikon̄ giriman̄ s̄o
nge k̄pee s̄ō tiro gobi b̄ekeḡuu ge ba mə̄
yasipu, ge ga d̄ēere nge diki kp̄ika.

¹² Ma gb̄ara bakara gu sikerene te ta
k̄onn̄so w̄okura yiru mə̄, ma w̄ollun̄
ḡoradoba w̄okura yiru ba k̄onn̄o si k̄s̄u.
Konn̄o si s̄ōra Isirelin̄ bibun̄ bwesenu
w̄okura yirun̄ yīsa yorua.

¹³ Gb̄ara ten̄ goonu n̄nē n̄nē ye, k̄onn̄so ita
itawa nu mə̄. K̄onn̄so ita wāa s̄ōo duu yeru
ḡia, ita maa wāa s̄ōo yari yeru ḡia, ma ita ita
wāa ȳesa ka ȳesa.

¹⁴ Ba wuu gen gb̄araru swīiwa kp̄enu
w̄okura yirun̄ w̄oll̄o, n̄in̄ w̄oll̄o ba Yāa kin̄ē
kp̄endun̄ ḡorobu w̄okura yirun̄ yīsa yorua.

¹⁵ W̄ollun̄ ḡorado wi u ka man̄ gar̄i kua u
yīrutia wuraḡia n̄enī u ka wuu ge yīire ka gen̄
k̄onn̄so ka gen̄ gb̄araru.

¹⁶ Wuu gen̄ goonu kpuro nu n̄ewa, gen̄
yasum̄ ka gen̄ d̄ēbu tia. Ḡorado wi, u gu
yīira ka win̄ yīrutia. Wee, gen̄ d̄ēebu kua kilo
n̄or̄obun̄ suba yiru ka goobu (2.200). Meya
maa gen̄ yasum̄ ka gen̄ gurum̄.

¹⁷ Ḡorado wi, u maa gb̄ara te yīira ma ta kua
ḡom̄ soonu wunaa weeru ka n̄nē. U yīrum̄o
ka win̄ yīrutia ȳen̄ bweseru t̄amba maa mə̄.

¹⁸ Ba wuu gen̄ gb̄araru kuawa ka k̄pee
gobiginu ni nu n̄onī bwese bweseka mə̄ ma
ba wuu gen̄ tii kua ka wuran̄ tii tii ye ya d̄ēere
nge diki.

¹⁹ Ba wuu gen̄ gb̄ararun̄ kp̄ēek̄p̄ēeku
buraru kua ka k̄pee gobiginu. K̄pee nin̄
gb̄iikira ni nu n̄onī swāaru mə̄, nin̄ yiruseru
ni nu n̄onī boogu mə̄, itaseru ni nu n̄onī
bwese bweseka ḡēe mə̄, n̄neseru ni nu n̄onī
wuru beku mə̄.

²⁰ N̄ōobuseru ni nu n̄onī b̄er̄o wuru
mə̄, n̄ōoba tiaseru ni nu n̄onī swāaru mə̄,
n̄ōoba yiruseru ni nu n̄onī wuru beku mə̄,
n̄ōoba itaseru ni nu n̄onī b̄er̄o wuru mə̄,
n̄ōoba n̄neseru ni nu n̄onī d̄om̄ buuru mə̄,

w̄okuruseru ni nu n̄onī wuru beku ka d̄om̄
buuru mə̄, w̄okura tiaseru ni nu n̄onī d̄om̄
buuru ka swāaru mə̄, w̄okura yiruseru ni nu
n̄onī gaadura mə̄.

²¹ Ma ba gamboba w̄okura yiru kua ka
k̄pee kp̄iki gobi b̄ekeḡinu w̄okura yiru. Ba
gambo baayere kua ka k̄pee kp̄iki nin̄ teeru.
Ma ba wuu gen̄ swaa kua ka wuran̄ tii tii ye
ya s̄āa nge diki kp̄ika.

²² Na ñ s̄āa yeru wa wuu ge s̄ōo ȳen̄ s̄o
Gusun̄o Yinnī dam̄ kpuroḡiin̄ tii ka maa Yāa
kin̄ē kp̄em̄ te, ba s̄āa gen̄ s̄āa yeru.

²³ Wuu ge, ga ñ maa s̄ōo ñ kun̄ m̄ē surun̄
bukata mə̄ ga n̄ ka yam̄ d̄ēere, ȳen̄ s̄o Gusun̄on̄
yīikon̄ girima ballim̄o ge s̄ōo, ma Yāa kin̄ē
kp̄em̄ te, ta s̄āa gen̄ fitila.

²⁴ Tem̄ kpuron̄ t̄ambu ba koo s̄i gen̄ yam̄
bururam̄ s̄ōo, k̄pa tem̄ girum̄ sinambu bu ka
ben̄ yīiko ye ba raa mə̄ na ge s̄ōo.

²⁵ Wuu gen̄ k̄onn̄so su ko su n̄ k̄eniarewa
saa baayere, domi w̄okura kun̄ maa koor̄o
mi.

²⁶ Ba koo ka tem̄ kpuron̄ yīiko ka m̄en̄ b̄ēere
na wuu ge s̄ōo.

²⁷ Adamā ḡaa k̄osunu kun̄ dūo wuu ge s̄ōo
pai, meya maa t̄onu wi u kom̄ k̄osum̄ ka
weesu mə̄. Be ba koo du mi, b̄eya b̄en̄ yīsa ba
yorua Yāa kin̄ē kp̄em̄ ten̄ tireru s̄ōo te ta s̄āa
wāarun̄ tireru.

22

¹ Ḡorado wi, u man̄ nim̄ wāaruḡim̄ daaru
s̄ōsi te ta ballim̄o nge diki kp̄ika, te ta
k̄okum̄o Gusun̄o ka Yāa kin̄ē kp̄em̄ ten̄ sina
kitarun̄ di.

² Ma ta kokusim̄o wuu gen̄ swaan̄ suunu
s̄ōo. Dāa wāaruginu ȳd̄ daa ten̄ goo gooka ni
nu ra ma n̄on̄ w̄okura yiru w̄ōo tia s̄ōo, n̄on̄
teeru suru baawure. Dāa nin̄ wurusa ba ra
ka tim̄ ko bu ka tem̄ kpuron̄ t̄ambu b̄ek̄ia.

³ B̄ōri ḡēe kun̄ ko n̄ maa wāa wuu ge s̄ōo.

Gusun̄o ka Yāa kin̄ē kp̄em̄ ten̄ sina turara
ta ko n̄ wāa mi, k̄pa win̄ s̄om̄ kowobu bu n̄in̄
s̄ā.

⁴ Ba koo win̄ wuswaa wa k̄pa win̄ yīiru ta
n̄ yorua ben̄ sirin̄o.

⁵ W̄okura kun̄ ko n̄ maa wāa mi. Ba ñ ko ba
n̄ fitilan̄ yam̄ bururam̄ bukata mə̄ ñ kun̄ m̄ē
s̄ōḡim̄, domi Yinnī Gusun̄owa u ko n̄ s̄āa ben̄
yam̄ bururam̄. Ba koo maa bandu di sere ka
baadommao.

Yesun wuramaru

⁶ Yera ḡorado wi, u man̄ s̄ōowa u n̄ēe,
gar̄i yinī gar̄i geen̄ t̄iwa, yī maa naanē mə̄.
Gusun̄o wi u win̄ s̄om̄obu kp̄are, u win̄
ḡorado ḡorima win̄ s̄om̄ kowobun̄ mi u ka bu
s̄ōsi ye ya koo ko ñ n̄ sosi fiiko.

⁷ Yesu n̄ēe, wee u sisi u ñ t̄ēem̄o. Doo
n̄ōaruḡiwa wi u tire tenin̄ gar̄i m̄em̄ n̄ōwa.

⁸ Nē Yohanu na yabu yen̄i nua, na maa ye
wa. Ye na ye nua na ye wa na k̄pa, na kpuna

wəllun gɔrado win wuswaaɔ wi u man ye kpuro sɔsi, n ka n̄n̄n̄ s̄a.

⁹ Adama u man s̄ɔwa u n̄e, n ku ko m̄e, u s̄awa n̄n̄ s̄am kowosi ka n̄n̄ beruse Gusun̄n̄ s̄am̄bugii, ka sere be kpurogii be ba tire tenin gari m̄em̄ n̄ɔwa. N Gusun̄n̄ s̄aaw̄.

¹⁰ Yera u maa n̄e, n ku tire tenin gari bere domi saa ya turuku kua yi ka kora.

¹¹ Wi u k̄sa m̄ɔ u n win k̄sa m̄ɔ u n b̄ɔ. Wi u daa disinugia m̄ɔ, u n win daa disinugia m̄ɔ u n b̄ɔ. Wi u maa gea m̄ɔ u n win gea m̄ɔ u n b̄ɔ. Wi u maa s̄a t̄n̄ d̄ero u de Gusun̄n̄ u n maa n̄n̄ d̄erasiam̄.

¹² Yesu n̄e, wee, u sisi u n̄ t̄em̄. U koo ka are na u baawure k̄sia nge m̄e win s̄ambura n̄e.

¹³ Wiya u s̄a gbiikoo ka biruko, wiya ḡanu kpuron tore ka nin wii gowo.

¹⁴ Doo n̄rugiba be ba ben ȳanu tea wasa wasa, ba n ka b̄onu m̄ɔ d̄a w̄arugirun binu s̄ɔ kpa bu du wuu ge s̄ɔ, saa gen k̄nn̄n̄ di.

¹⁵ Adama kom k̄sum kowoba kun duɔ wuu ge s̄ɔ, ka dobo dobo kowobu ka sakara kowobu ka t̄n̄ gowobu ka b̄u s̄aɔba ka baawure wi u weesu k̄i u m̄ɔ.

¹⁶ Wi, Yesu u b̄e win gɔrado ḡria u ka b̄e gari yini s̄ɔ win yigbenun s̄ɔ. Wiya Dafidin sikadobu wi u s̄a nge kp̄ii kpaaru win yenuɔ. U s̄awa yam s̄arerun kpera ye ya ballim̄.

¹⁷ Hunde D̄ero ka maa kur̄ kpao ba gerum̄, u na.

Baawure wi u gari yi n̄om̄ u de u maa n̄e, u na.

Wi nim n̄ru ga m̄ɔ u na. Wi u maa nim w̄arugim̄ k̄i, u m̄ɔ n kun ka k̄siaru.

Garin wii goberu

¹⁸ Ne Yohanu na baawure s̄om̄, wi u tire tenin gari n̄om̄, goo ù n gari gēe sosi yi ba yorua mini s̄ɔ, Gusun̄n̄ u koo ȳeron t̄ya sosi ka gbee sw̄a ni ba yorua tire teni s̄ɔ.

¹⁹ Meya maa wi u gari gēe kawa tire tenin garin di Gusun̄n̄ u koo ȳero b̄onu bira d̄a w̄arugirun binu s̄ɔ, ka maa wuu d̄ero ge s̄ɔ, ge ba tubusia tire teni s̄ɔ.

²⁰ Wi u gari yini kpuro gerua u yi sirewa u n̄e, meya, u sisi u n̄ t̄em̄.

Ami, a na Yinni Yesu.

²¹ Yinni Yesun̄ durom mu n ka wigibu kpuro w̄a. Ami.